ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO ir NAUJOJO

ĮSTATYMO arba TESTAMENTO

Su Vulgatos tekstu.

Vertė ir Komentorių pridėjo

Vyskupas Juozapas Skvireckas

Teologijos Magistras.

Antras Tomas.

KAUNAS.

Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311

1921

ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO TESTAMENTO

II.

Samuėlio knygos. Karalių knygos. Kronikų knygos.
Ezdro knyga. Neemijo knyga. Tobijo knyga.
Juditos knyga. Esteros knyga. Jobo knyga.

Vertė ir Komentorių pridėjo

Vyskupas Juozapas Skvireckas

Teologijos Magistras.

K A U N A S.

Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311

1921

IMPRIMATUR.

Datum Caunæ, die 27 April. 1921 a.

† *FRANCISCUS*

Eppus Samogitiensis.

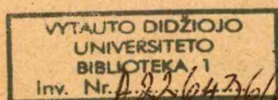
№ 751.

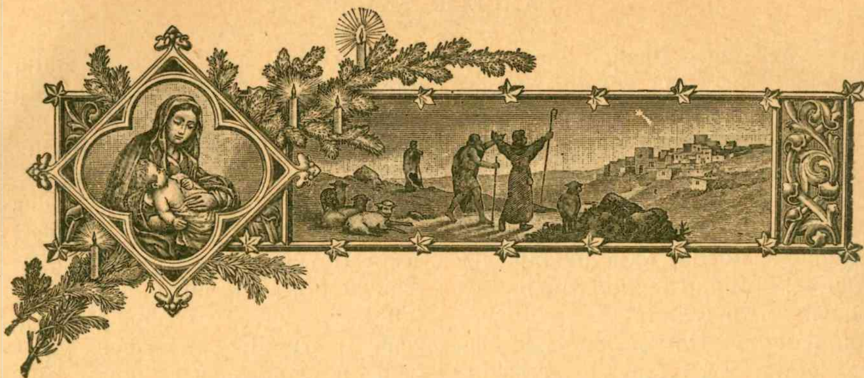
(L. S.)

APPROBATUR.

† *ANTONIUS KARAŠ*

Eppus Seinensis.

SAMUÉLIO KNYGOS.

ĮVEDIMAS.

1. Šv. Rašto dalis, kurioje pasakojama Izraėlio istorija nuo Teisėjų knygoje paminėto Pilistymų prispaudimo laikų iki 37. Jekonijo (Joachino) nelaisvės metais, vadinasi Tridento susirinkimo kanone „Keturiomis Karalių knygomis"; ištikrųjų gi tai yra du atskiru veikalu; jųdviejų pirmasis ebraiškose biblijose vadinasi Samuėlio knygomis, antrasis gi Karaliais *(M^elakhim)* arba Karalių knyga *(Sefer M^elakhim)*. Tuodu vardu visai pritaikytu prie knygų turinio, nes dviejose pirmose Karalių knygose svarbiausi ypata, su kuria taipogi Sauliaus ir Dovido veikalai turi sąryšį, yra be abejonės Samuėlis, tuotarpu kad dviejose paskutinėse paduodama karalių istorija.

2. Nors Samuėlio knygoje pasakojama apie tolesnį išrinktosios tautos likimą, viršininkaujant paskutiniems Teisėjams ir pirmiemdviem karaliam, tečiaus svarbiausis joje dalykas yra tai istorija įsteigimo ir sustiprinimo amžinojo sosto Dovido namuose. Taigi, iš Samuėlio knygų patiriame, kaip nežiurint to, kad pašlijusią Hėlio dienose dėlei to teisėjo silpnumo ir tautos nuodėmių Izraėlitų valstiją buvo sustiprinęs ir sutvarkęs Dievo paskirtas teisėju Samuėlis, jojo dienose tautoje atsirado ir subrendo troškimas turėti sau tikrą karalių, kaip, Dievui įsakant, tapo pirmuoju karaliumi Saulius, kurs tečiaus pasirodė netinkąs toms svarbioms pareigoms ir užtat buvo atstumtas, o jo vieton pateptas karaliumi Dovidas, kaip tas paskutinysis, iškentėjęs ilgus persekiojimus ir apgalėjęs kliutis, buvo visos tautos pripažintas valdovu, gavo iš Dievo pažadėjimą amžinojo sosto, laimingomis kovomis išplėtė Izraėlio ribas, įgijo visai tautai ir sau pačiam didžiausią garbę ir kaip net nusidėjęs ir kietai Dievo nubaustas savo atgaila laimėtąjį sostą sustiprino.

Samuėlio knygas, žiurint jų turinio, galima paskirstyti į tris da-

lis ir užbaigą. Pirmoji dalis (1 Kar. 1, 1—7, 17) yra tai Samuėlio istorija, kurioje pasakojama apie to teisėjo užgimimą bei pašaukimą Hėlio dienose ir apie jo nuopelnus išrinktajai tautai. Antrojoje dalyje (1 Kar. 8, 1 — 31, 13) randame Sauliaus istoriją, kaip jis tapo Izraėlio karaliumi ir kaip prasikaltęs Dievui buvo atstumtas, o jo vieton pateptas Dovidas, kuriam buvo lemta, tik daugelį persekiojimų iškentėjus, užimti amžinąjį jo namams skirtąjį sostą. Trečioji dalis (2 Kar. 1, 1—20, 26) paskirta Dovido istorijai, kaip tasai karalius, apgalėjęs Saulio ainius, buvo visos tautos pripažintas valdovu ir, gavęs amžinojo sosto pažadėjimą, pildė garbingas savo pareigas, galop kaip jis, sunkiai nusidėjęs ir kietai nubaustas, savo atgaila užsipelnė paveldėtojo sosto sustiprinimą. Užbaiga (2 Kar. 21, 1—24, 25) susideda iš keleto atskirų pasakojimų, paaiškinančių Dovido istoriją.

3. Nors Samuėlio knygose randama daug istoriškų žinių iš paskutiniųjų teisėjų ir pirmųjų karalių laiko, tečiaus vyriausis jų autoriaus tikslas nebuvo parašyti tiktai Hėlio, Samuėlio, Sauliaus ir Dovido istoriją. Tai pasirodo iš pasakojamų dalykų parinkimo ir sutvarkymo. Visame veikale nerandame pasakyta, kiek metų pildė teisėjo pareigas Samuėlis arba kiek laiko viešpatavo Saulius; negalime iš jo net sužinoti, kokioje tvarkoje įvyko vienas po kito paminėti atsitikimai iš Dovido gyvenimo, nors iš rašymo budo visai aišku, kad autoriui nestigo šaltinių, iš kurių jis galėjo paimti daug daugiaus istoriškų žinių, jei jam butu rupėjusi vien istorija. Taigi, autorius regimai turėjo kitą tikslą, kuriam pasiekti visai gana buvo tų žinių, kurias padavė. Tuo gi tikslu, kaip pasirodo iš viso veikalo, buvo pamokyti, kaip ištikimai Dievas, nežiurint visų tautos nupuolimų, išpildė visus savo dar neįvykusius žadėjimus, įsteigdamas amžinąjį sostą Dovido namuose. Tiesa, patriarkų ainiai jau buvo tapę didele tauta, jau buvo paveldėję žadėtąją žemę ir padalinę atskiroms giminėms ir šeimynoms tą plotą, apie kurį pranašavo Jokubas, bet pranašystė apie Judą (Prad. 49, 8—11) dar nebuvo išsipildžiusi. Iš Judo turėjo savame laike ateiti Mesijas, tuo gi tarpu Judas turėjo užimti tarp kitų giminių pirmąją vietą. Jei Judo giminė kelionėje per tyrus ir buvo kitų savo brolių priešakyje, jei ji gavo pirmąją dalį Palestinos padalinime, vedė brolius, Jozuei mirus, prieš Kananiečius ir pirmoji stojo į kovą, kuomet reikėjo nubausti Benjamino giminė, bet toliaus Teisėjų knygoje nesimato Judo giminės pirmenybės. Tečiaus Dievas nebuvo užmiršęs savo pažadėjimų. Paskutiniai Rutos knygos žodžiai, kuriais išvardijami Judo ainiai iki Dovidui, parodo, kad Judo giminės išaugštinimo valanda buvo jau atėjusi. Pirmasis Dievo pašauktasis iš Judo giminės karalius Dovidas, atsitikimai pranokusieji jo pašaukimą, jojo išaugštinimas ir sustiprėjimas ant paveldėtojo sosto tai yra svarbiausis Samuėlio knygų dalykas. Pasakojama paties Samuėlio istorija, nes juo Dievas teikėsi pasinaudoti kaipo įrankiu amžinojo sosto įsteigime, prirengiant visupirma tautą, kad ji taptu to sosto verta, ir per jį suteikiant Dovidui teisę tą sostą apimti. Pasakojama Sauliaus istorija, kad pamokius, jog ne bet kokiam karaliui gali buti įteikta ka-

rališkoji lazda, o tik tam, kurs yra pagal Dievo širdį. Todėl tai ir regisi, kad pirmasis Samuėlio knygų autoriaus tikslas buvo iškelti aikštėn Dievo ištikimumą, apsireiškusį amžinojo sosto įsteigime Dovido namuose.

Antrinis tų knygų tikslas galėjo buti tas, kad, nurodžius skirtumą tarp Sauliaus ir Dovido, statyti prieš akis visiems busiantiems Izraėlio karaliams pavyzdį, iš kurio jie mokytusi, kokio karaliaus Dievas nori savo išrinktajai tautai.

4. Samuėlio knygos turi ypatingą svarbumą, ne tik dėl to, kad jose pirmą sykį minimas Mesijo vardas, bet ypač dėlto kad karalius Dovidas daugelyje savo gyvenimo aplinkybių, savo nužeminimuose ir kentėjimuose, o taipogi savo išaugštinime ir šlovėje, pasirodo kaipo tikras paveikslas, figura Kristaus; jis suvienijo savo ypatoje visas tris Išganytojo pareigas, nes buvo karalius pagal Dievo širdį, buvo pranašas savo psalmėse ir galop pildė iš dalies kunigo pareigas, apsivilkdamas kunigiškais drabužiais ir laimindamas tautą kunigų budu. Istorijos žvilgsniu Samuėlio knygos ypač svarbios yra dėlto, kad čionai matome, kaip stojus atskirų Dievo pašaukiamų Teisėjų vieton karaliams, kuriems Viešpats toliaus nebevadovavo betarpiškai, persimainė ne vienas dalykas kaip politiškame stovyje taip ir religijiniame. Jei ir anksčiaus nuo pat Mozės laikų nestigo Izraėliui pranašų, tai dabar Dievas juos siųsdavo savo tautai beveik vieną po kito, kad butu jo pilnateisiais atstovais netik pas tautą, bet ir pas karalius ir todėl kad tvarkytu pačią karalių valdžią. Be to, čionai dar matome, kaip susitvarkius išviršinio Dievo garbinimo apeigoms, pakilo kunigijos orumas ir kaip ji įgijo tą įtekmę tautos gyvenime, kuri jai priderėjo iš Dievo paskyrimo.

5. Tikrų žinių apie tai, kas buvo Samuėlio knygų autorius, nėra. Negalėjo juo buti visupirma pats Samuėlis, nes Sauliaus veikalai ir visas Dovido gyvenimas žymiai vėlesni, kadangi Samuėlis mirė pirm Sauliaus. Ne jo parašyta ir pirmoji veikalo dalis, kame kalbama apie atsitikimus, įvykusius dar prie gyvos Samuėlio galvos, nes viena svarbiausi idėja, pravesta per visą veikalą, jo išvaizda ir rašymo būdo vienodumas liudija, kad visą knygą parašė vienas žmogus. Reikia tečiaus manyti, kad autorius be abejonės naudojosi be kitų šaltinių ypač raštais pranašų Samuėlio, Natano ir Gado, taip vienok kad ne visa paėmė, kas juose buvo, nes Kronikų knygos autorius, kurs sakosi naudojęsis išvardintais šaltiniais, paduoda daug daugiaus žinių apie Dovidą, negu randame Samuėlio knygose.

Iš kaikurių Samuėlio knygų išsireiškimų reikia išvesti, kad jų autorius gyveno tuomet, kada žydai buvo jau pasidalinę į dvi karalysti. Pasakymas, kad Sikelėgas, Pilistymų kunigaikščio Achio atiduotas Dovidui, tebepriderėjęs Judo karaliams iki šiai dienai, t. y. iki autoriaus dienų, liudija, kad tuomet jau buvo dvi karalysti, Izraėlio ir Judo, nes kolei žydai nebuvo pasidalinę, jų valstija vadinosi tiktai Izraėlio karalyste. Be to, išsireiškimo budas, paimtas iš Samuėlio laikų buvo autoriaus laikais pasenęs, nebesuprantamas ir reikalavo paaiškinimo (1 Kar. 9, 9); karalių dukteris dėvėdavo kitokius rubus negu Dovido dienose (2 Kar. 13, 8), galima gi spė-

ti, kad tokią permainą padarė svetimtautės Saliamono pačios. Iš viso to reikia išvesti, kad Samuėlio knygos galėjo atsirasti tik Saliamonui mirus, ir ne be pamato spėjama, kad jos parašytos karaliaus Roboamo dienose, kuomet ypač reikėjo ir pats karalius ir tauta pamokyti, kad jie buvo išklydę iš tikrojo kelio.

6. Nors veikalo autorius nežinomas, bet jo istorišką tikrumą užtektinai patvirtina kitos paskesnės šv. Rašto knygos, kuriose minimi tie patįs atsitikimai ir tokiuo pat budu; apie tai liudija ir pats autorius, paduodamas savo veikale daugybę smulkmenų, kurios visai sutinka su ano laiko papročiais, aprašydamas tikriausiai įvairias jame minimas vietas, apie visus kalbėdamas atvirai, nežiurint ypatų, neslepiant ydų kaip Hėlio ir Sauliaus, taip ir Samuėlio ir Dovido.

Kad Samuėlio knygos buvo visuomet laikomos Dievo įkvėptomis ir šv. Rašto dalimi, patvirtina daugybė liudijimų Senojo ir Naujojo Įstatymo.

Liber primus Samuelis,

quem nos PRIMUM REGUM dicimus.

Pirmoji Samuėlio knyga,

kurią mes vadiname PIRMAJA KARALIŲ.

I. Samuėlio istorija. 1. Samuėlio užgimimas ir pašventimas.

Caput I. 1 Fuit vir unus de
Ramathaimsophim, de monte
Ephraim, et nomen ejus Elcana,
filius Jeroham, filii Eliu, filii
Thohu, filii Suph, Ephratæus:
2 et habuit duas uxores, nomen
uni Anna, et nomen secundæ
Phenenna. Fueruntque Phenen-
næ filii: Annæ autem non erant
liberi. 3 Et ascendebat vir ille

1. perskyrimas. 1 Buvo vie-
nas vyras iš Ramataimsofimo
Efraimo kalnuose, vardu Elka-
na. Jis buvo Efratietis, Sufo
sunaus Tohaus sunaus Elijaus
sunaus Jerohamo sunus. 2 Jis
turėjo dvi moteri, vieną vardu
Oną, o antrą vardu Penėną. Pe-
nėna turėjo sunų, o Onai nebu-
vo vaikų. 3 Tasai vyras eidavo

Pirmojoje Samuėlio knygų dalyje (1, 1—7, 17) aprašomi kaikurie žymesni atsitikimai iš gyvenimo Samuėlio, kuriuo Dievas teikėsi pasinaudoti kaipo įrankiu, kad per jį padėtu pamatinį amžinojo sosto akmenį Dovido namuose.

1, 1—2, 11. Pasakojimas pradedamas paminėjimu Samuėlio užgimimo ir pašventimo Dievui. Nevaisinga Elkanos pati Ona karšta malda prašo sau iš Dievo sunaus, kurį ji žada pašvęsti Dievui (1, 1—18), o kada Dievas ją išklauso, ji atiduoda vyriausiam kunigui Hėliui tą savo sunų, kad jis tarnautu šventykloje (1, 19—28), ir prakilnios giesmės žodžiais dėkoja už suteiktąją malonę (2, 1—11).

(1, 1) *Ramataimsofimo.* Tas vardas sudėtas iš dviejų R a m a t a i m ir S o f i m o. Pirmasis yra dviskaitlis vardo R a m a h, kurs reiškia a u g š t u m ą arba kauburį. Spėjama, kad Ramos miestas buvo Benjamino giminėje tarp Betliejaus ir Ebrono. — *Sofimu* rasi vadinosi apylinkė, kame buvo gimtinis Elkanos miestas. Elkana buvo Lėvitas iš Kaato ainijos (vz. 1 Kron. 6, 22...), ir priderėjo prie Efraimo giminės, bet jis su savo šeimyna buvo apsigyvenęs Ramoje. — *Efraimo kalnuose.* Taip vadinosi kalnai einantįs Palestinos viduriu ir siekiantįs pietuose Benjamino giminės plotą. — *Efratietis.* Tas vardas čionai ir kaikuriose kitose vietose reiškia tą pat, ką ir Efraimitas; bet žem. 17, 12; Rut. 1, 2 taippat vadinasi senobinės Efratos arba Betliejaus gyventojai.— (2) *Oną.* Ebr. *Channah*, m a l o n ė. — *Penėną.* Ebr. *P^eninnah*, p e r l a.— *Nebuvo vaikų.* Tai skaitėsi S. Į. didžiausiu pažeminimu ir nelaime. — (3) *Eidavo*: taip kaip buvo liepta Mozės įstatyme (Atk. 16, 16); pasiimdamas su savim ir šeimyną Elkana darė daugiaus, negu reikalavo įstatymas, ir tai buvo pagirtina. — *Kareivijų Viešpačiui.* Ebr. *Jahveh c^eba'oth.* Tas garbingas Dievo vardas, vartojamas toliaus S. Į. gan dažnai, sutinkamas čionai pirmą sykį. Iš ko ta Viešpaties kareivija susideda, paaiškino dan-

de civitate sua statutis diebus,
ut adoraret, et sacrificaret Do-
mino exercituum in Silo. Erant
autem ibi duo filii Heli, Ophni
et Phinees, sacerdotes Domini.
4 Venit ergo dies, et immolavit
Elcana, deditque Phenennæ uxo-
ri suæ, et cunctis filiis ejus, et
filiabus partes: 5 Annæ autem
dedit partem unam tristis, quia
Annam diligebat. Dominus au-
tem concluserat vulvam ejus. 6
Affligebat quoque eam æmula
ejus, et vehementer angebat, in
tantum, ut exprobraret quod
Dominus conclusisset vulvam
ejus: 7 sicque faciebat per sin-
gulos annos, cum redeunte tem-
pore ascenderent ad templum
Domini: et sic provocabat eam:
porro illa flebat, et non capie-
bat cibum. 8 Dixit ergo ei El-
cana vir suus: Anna, cur fles?
et quare non comedis? et quam
ob rem affligitur cor tuum? num-
quid non ego melior tibi sum,
quam decem filii?

9 Surrexit autem Anna post-
quam comederat, et biberat in
Silo. Et Heli sacerdote seden-
te super sellam ante postes tem-
pli Domini, 10 cum esset Anna
amaro animo, oravit ad Domi-

iš savo miesto paskirtomis die-
nomis pagarbintų ir aukų dary-
tų kareivijų Viešpačiui Sile. Te-
nai gi buvo du Hėlio sunu Of-
nis ir Pinėas, Viešpaties kuni-
gai. 4 Taigi, atėjo diena, ir El-
kana, atnašavęs aukas, davė da-
lis savo pačiai Penėnai ir vi-
siems jos sunums bei dukterims.
5 Onai gi davė nuliudęs vieną
dalį, nes jis mylėjo Oną. Bet
Viešpats buvo užrakinęs jos įs-
čią. 6 Vargino ją taipogi jos pa-
vydininkė ir labai kankino tuo,
kad prikaišiojo, jog Viešpats bu-
vo užrakinęs jos įsčią. 7 Taip ji
darė kas metai, kuomet, laikui
atėjus, keliavo pas Viešpaties
šventyklą, ir taip ją erzino; Ona
gi verkdavo ir neimdavo valgio.
8 Tuomet jos vyras Elkana jai
tarė: Ona, ko verki? ir kodėl
nevalgai? kodėl tavo širdis nu-
liudusi? Argi aš tau ne gere-
snis už dešimtį sunų?

9 Taigi, pavalgius ir atsigėrus
Sile, Ona atsikėlė; o kuomet ku-
nigas Hėlis sėdėjo ant krasės
ties Viešpaties šventyklos du-
rimis, 10 Ona, turėdama labai ap-
kartusią širdį, meldėsi į Vieš-

---

giškosios kariuomenės kunigaikštis žemiškam Dievo paskirtam vadui Jozuei (vz. Joz. 5, 14). Kaikuriose vietose tuo vardu apimami netik aniolai, bet taipogi žvaigždės. Kolei Abraomo giminė darė vieną didelę šeimyną, Dievas norėjo, kad jį vadintu vardu, išreiškiančiu artimybę su ta šeimyna: Abraomo, Izaoko, Jokubo Dievas, jusų tėvų Dievas; bet dabar, kada iš Izraėlitų pasidarė visa tauta, kuri trumpu laiku turėjo gauti karalių, Dievas pasirodo turįs savosios kariuomenės apstoto karaliaus vardą. — *Sile.* Tenai tebebuvo nuo Jozuės laikų sandoros šėtra ir skrynia. — *Tenai gi buvo du...* Tas patėmijimas turi prirengti tolimesnį pasakojimą. — (4) *Davė dalis...* Plg. Kun. 7, 11... — (5) *Vieną dalį.* Tikriaus anot ebr. t., dvi dali. — (6) *Pavydininkė.* Penėna pavydėjo Onai didesnės vyro meilės. Taip daugmoterystė ir geriausiose šeimynose buvo daugelio nesutikimų šaltinis. — (8) *Jai tarė*: vieną sykį. — *Už dešimtį sunų*: už daugelį vaikų.

(9) *Hėlis*: vyriausis tuo metu kunigas. Jis buvo Aarono ainis per Itamarą (vz. 1 Kron. 24, 3). Kada ir kodėl vyriausiojo kunigo pareigos perėjo iš Eleazaro ainijos į Itamaro, nežinia.— *Ant krasės...* Buvo tai regimai tam tyčia padaryta vieta ties šėtros anga, kame vyriausis kunigas paprastai sėdėdavo iškilmingesniuose atsitiki-

num, flens largiter, 11 et votum
vovit, dicens: Domine exercitu-
um, si respiciens videris afflictio-
nem famulæ tuæ, et recordatus
mei fueris, nec oblitus ancillæ
tuæ, dederisque servæ tuæ se-
xum virilem: dabo eum Domi-
no omnibus diebus vitæ ejus, et
novacula non ascendet super
caput ejus. 12 Factum est au-
tem, cum illa multiplicaret pre-
ces coram Domino, ut Heli ob-
servaret os ejus. 13 Porro Anna
loquebatur in corde suo, tan-
tumque labia illius movebantur,
et vox penitus non audiebatur.
Æstimavit ergo eam Heli temu-
lentam, 14 dixitque ei: Usque-
quo ebria eris? digere paulisper
vinum, quo mades. 15 Respon-
dens Anna, Nequaquam, inquit,
domine mi: nam mulier infelix
nimis ego sum, vinumque et
omne quod inebriare potest, non
bibi, sed effudi animam meam
in conspectu Domini. 16 Ne re-
putes ancillam tuam quasi unam
de filiabus Belial: quia ex mul-
titudine doloris, et mœroris mei
locuta sum usque in præsens.
17 Tunc Heli ait ei: Vade in pa-
ce: et Deus Israel det tibi pe-
titionem tuam, quam rogasti
eum. 18 Et illa dixit: Utinam
inveniat ancilla tua gratiam in
oculis tuis. Et abiit mulier in

patį, apsčiai raudodama, 11 ir
padarė apžadą, sakydama: Ka-
reivijų Viešpatie, jei pažvelgsi
ir pasižiurėsi į tavo tarnaitės su-
spaudimą, atsiminsi mane ir ne-
užmirši tavo tarnaitės, jei duo-
si savo vergei vyriškį vaiką, aš
jį atiduosiu Viešpačiui visoms
jo gyvenimo dienoms, ir sku-
stuvas nepereis per galvą. 12 At-
sitiko gi, kad jai ilgai besimel-
džiant Viešpaties akyvaizdoje,
Hėlis veizdėjo į jos burną. 13
Ona tuotarpu kalbėjo savo šir-
dyje, ir tik jos lupos krutėjo,
bet balso visai nesigirdėjo. To-
dėl Hėlis manė ją esant apsi-
gėrusią 14 ir jai tarė: Kolei gi
busi girta? Suvirškink truputį
vyną, kurio esi pilna. 15 Ona,
atsakydama, tarė: Anaiptol, ma-
no pone, nes aš esu labai ne-
laiminga moteriškė; vyno ir nie-
ko kito, kas gali nugirdyti, aš
negeriau, bet tik atvėriau savo
dušią Viešpaties akyvaizdoje. 16
Nemanyk apie savo tarnaitę kaip
apie vieną iš Belialio dukterų,
nes dėlei skausmo ir sielvarto
daugybės aš kalbėjau iki šiai
valandai. 17 Tuomet Hėlis jai ta-
rė: Eik ramybėje, o Izraėlio Die-
vas teišpildo tavo prašymą, su
kuriuo į jį kreipeis. 18 Ji gi ta-
rė: Kadgi tavo tarnaitė rastu
tavo akyse malonę. Po to mo-

muose. — (11) *Visoms jo gyvenimo dienoms.* Gimsiantis kudikis kaipo Lėvito sunus ir be ypatingo apžado priderėjo Viešpačiui, bet butu turėjęs pildyti Lėvito pareigas nuo 25. savo amžio metų lig 50; Ona gi žada jį pašvęsti visam jo gyvenimui ir tai kaipo nazarajų. Plg. Sk. 4, 3; 8, 24. - *Skustuvas nepereis...* Nekerpami plaukai buvo nazarajų žymė. Plg. Sk. 6, 1... Teis. 13, 2-5. — (14) *Kolei gi busi girta:* kolei gi elgsies, kaip elgiasi girtuokliai. — (16) *Viena iš Belialio dukterų,* t. y. tarsi bučiau ištvirkusi moteriškė. Plg. Teis. 19, 22; Atk. 13, 13. Nors ir visai neteisingai įtarta, Ona tečiaus atsako ir paaiškina savo pasielgimą labai nuolankiai. — (17) *Eik ramybėje...* Pamatęs savo paklydimą, Hėlis tėviškai atsisveikindamas su moteriške išreiškia jai savo linkėjimus. — (18) *Jos veidas...* Ebr. t. galima butu išversti taip: ir jos veidas jau nebebuvo daugiaus tas pats, t. y. nebesimatė ant Onos veido paprasto nuliudimo, nes jis pasidarė visai ramus.

viam suam, et comedit, vultus-
que illius non sunt amplius in
diversa mutati.
19 Et surrexerunt mane, et
adoraverunt coram Domino: re-
versique sunt, et venerunt in
domum suam Ramatha. Cogno-
vit autem Elcana Annam uxo-
rem suam: et recordatus est ejus
Dominus. 20 Et factum est post
circulum dierum, concepit An-
na, et peperit filium, vocavit-
que nomen ejus Samuel: eo quod
a Domino postulasset eum.
21 Ascendit autem vir ejus
Elcana, et omnis domus ejus,
ut immolaret Domino hostiam
solemnem, et votum suum, 22
et Anna non ascendit: dixit enim
viro suo: Non vadam, donec ab-
lactetur infans, et ducam eum,
ut appareat ante conspectum
Domini, et maneat ibi jugiter.
23 Et ait ei Elcana vir suus:
Fac quod bonum tibi videtur,
et mane donec ablactes eum:
precorque ut impleat Dominus
verbum suum. Mansit ergo mu-
lier, et lactavit filium suum,
donec amoveret eum a lacte. 24
Et adduxit eum secum, postquam
ablactaverat, in vitulis tribus,
et tribus modiis farinæ, et am-
phora vini, et adduxit eum ad
domum Domini in Silo. Puer
autem erat adhuc infantulus: 25
et immolaverunt vitulum, et ob-
tulerunt puerum Heli. 26 Et ait
Anna: Obsecro mi domine, vi-

teriškė nuėjo savo keliu ir val-
gė, o jos veidas daugiaus nebe-
persimainė.
19 Atsikėlę rytmetį, jie pagar-
bino Viešpaties akyvaizdoje, grį-
žo atgal ir atėjo į savo namus
Ramaton. Elkana gi pažinojo
savo moterį Oną, ir Viešpats ją
atsiminė. 20 O praslinkus die-
noms atsitiko, kad Ona pradėjo,
pagimdė sunų ir jį praminė var-
du Samuėlis, nes ji buvo jo pra-
šiusi iš Viešpaties.
21 Paskui jos vyras Elkana ir
visi jo namai nuėjo atnašautų
Viešpačiui iškilmingos aukos ir
savo apžado, 22 bet Ona neėjo,
nes ji kalbėjo savo vyrui: Aš
neeisiu, kolei kudikis nebus nu-
junkytas; paskui aš jį nuvesiu,
kad pasirodytu Viešpaties aky-
vaizdoje ir pasiliktu tenai nuo-
latos. 23 Jos vyras Elkana jai
tarė: Daryk, kas tau rodosi ge-
ra, ir pasilikk kolei jo nenujun-
kysi; o aš maldauju, kad Vieš-
pats išpildytu savo žodį. Taigi,
moteriškė pasiliko ir žindė savo
sunų, kolei jo neatpratino nuo
pieno; 24 o nujunkius vedėsi jį
draug su savim, su trimis ver-
šiais, trimis miltų saikais ir ąsuo-
čiu vyno ir jį nusivedė prie Vieš-
paties namų Sile. Vaikas gi dar
tebebuvo visai mažas. 25 Jie pa-
aukojo veršį, ir atidavė vaiką
Hėliui. 26 O Ona tarė: Meldžia-
masis mano pone, kaip gyva ta-

(19) *Ramaton*: Ramon. Vz. aug. 1. eil. — *Atsiminė*: suteikė jai malonę, kurios prašė. — (20) *Samuėlis*. Ebr. *Šᵉmu'el*. Tas vardas sutrumpintas iš žodžių *Šᵉmuaʿ 'el* ir reiškia Dievo išklausytas.

(21) *Iškilmingos*: metinės. — *Savo apžado*. Regimai ir Elkana buvo padaręs iš savo pusės apžadą, jei Dievas duos Onai sunų. — (22) *Kolei kudikis nebus nujunkytas*. Rytų kraštuose kudikius žindo gana ilgai; jie nujunkomi trečiais metais. Plg. 2 Mak. 7, 28. — (24) *Su trimis veršiais*. Tikriaus: su treigiu veršiu. Prie kruvinos aukos buvo pridedama miltų ir liejamoji auka; todėl buvo pasiimta ir tų dalykų. Plg. Kun. 6, 14... — (26) *Kaip*

vit anima tua domine: ego sum
illa mulier, quæ steti coram te
hic orans Dominum. 27 Pro pue-
ro isto oravi, et dedit mihi Do-
minus petitionem meam, quam
postulavi eum. 28 Idcirco et ego
commodavi eum Domino cun-
ctis diebus, quibus fuerit com-
modatus Domino. Et adorave-
runt ibi Dominum.

Et oravit Anna, et ait:
Caput II. 1 Exsultavit cor me-
um in Domino,
et exaltatum est cornu meum
in Deo meo:
dilatatum est os meum super
inimicos meos:
quia lætata sum in salutari tuo.

2 Non est sanctus, ut est Do-
minus:
neque enim est alius extra te,
et non est fortis sicut Deus
noster.
3 Nolite multiplicare loqui su-
blimia, gloriantes:

recedant vetera de ore vestro:

quia Deus scientiarum Domi-
nus est,
et ipsi præparantur cogitatio-
nes.

vo dušia, pone! aš esu ana mo-
teriškė, kuri čionai stovėjo ta-
vo akyvaizdoje, melsdama Vieš-
patį. 27 Aš meldžiausi dėlei ši-
to vaiko, ir Viešpats man sutei-
kė mano prašymą, su kuriuo aš
į jį kreipiaus. 28 Todėl tai aš jį
pavedžiau Viešpačiui visoms die-
noms, kolei jis bus pavestas Vieš-
pačiui. Ir jie tenai pagarbino
Viešpatį.
Ona gi meldėsi ir tarė:
2. **perskyrimas.** 1 Mano širdis
linksminosi Viešpatyje,
ir mano ragas augštyn paki-
lo mano Dievuje;
mano burna atsivėrė prieš ma-
no neprietelius;
nes aš džiaugiaus tavo išga-
nymu.
2 Neivienas nėra taip šventas
kaip Viešpats;
nes ir nėra kito, tave atskyrus,
ir neivienas nėra taip galin-
gas kaip musų Dievas!
3 Liaukitės kalbėję nuolatos pa-
sididžiavimo žodžiais, ku-
riais giriatės;
teatstoja seni dalykai nuo ju-
sų burnos,
nes Viešpats yra visokio ži-
nojimo Dievas,
ir jam atidengtos mintįs.

---

gyva... Prisiekos žodžiai. Jie gana dažnai sutinkami šitoje knygoje. — (28) *Kolei jis bus pavestas...* Visam jo gyvenimui.

Ona gi meldėsi... Onos malda turi pavidalą gražios giesmės, kurioje ji dėkoja už sau suteiktą malonę ir draug išreiškia savo pasitikėjimą Viešpačiu busiančiam laikui.

(2, 1) *Mano širdis...* Giesmė prasideda didžiausio džiaugsmo išreiškimu. — *Mano ragas...* Augštyn iškeltas ragas yra ženklas vidujinės stiprybės. Metafora paimta nuo raguočių gyvulių, kurie savo stiprybę apreiškia ragais. Panašumas tarp šitos giesmės žodžių ir švenč. Panelės bei Zakarijo giesmių (vz. Lk. 1, 46.. 48...) parodo, kad Izraėlitai Onos giesmėje matė netik džiaugsmo išreiškimą vien dėlei jai ypatiškai suteiktosios malonės, bet taipogi ir pranašystę apie Dievo Apveizdos veikimą tolimoje ateityje. — *Mano burna...* Ona nebebijo dabar žmonių prikaišiojimų, nes Dievas ją buvo išliuosavęs nuo paniekinimo. — (2) *Neivienas...* Čionai Ona ima šlovinti Dievo privalumus, šventumą ir visagalybę. — *Galingas.* Ebr. t.: *Cur*, u o l a. Vz. Atk. 32, 4 paaišk. — (3) *Seni dalykai.* Geriaus: pasididžiavimas. — *Nes Viešpats yra...* Tais žodžiais šlovinamas Dievo visažino-

4 Arcus fortium superatus est,
et infirmi accincti sunt robore.
5 Repleti prius, pro panibus se locaverunt:
et famelici saturati sunt,
donec sterilis peperit plurimos:
et quæ multos habebat filios, infirmata est.
6 Dominus mortificat et vivificat,
deducit ad inferos et reducit.
7 Dominus pauperem facit et ditat,
humiliat et sublevat.
8 Suscitat de pulvere egenum,
et de stercore elevat pauperem:
ut sedeat cum principibus,
et solium gloriæ teneat.
Domini enim sunt cardines terræ,
et posuit super eos orbem.
9 Pedes sanctorum suorum servabit,
et impii in tenebris conticescent:
quia non in fortitudine sua roborabitur vir.
10 Dominum formidabunt adversarii ejus:
et super ipsos in cœlis tonabit:
Dominus judicabit fines terræ,
et dabit imperium regi suo,
et sublimabit cornu Christi sui.

4 Karžygių kilpinis apgalėtas,
ir silpnieji sujuosti stiprybe.
5 Kurie pirma buvo sotųs, apsiėmė tarnauti už duoną,
o alkanieji pasotinti;
nevaisingoji pagimdė daugelį,
o turėjusi daug vaikų susilpnėjo.
6 Viešpats marina ir gaivina,
nuveda į mirusiųjų buveinę ir atgal atveda.
7 Viešpats daro beturčiu ir turtingu,
nužemina ir išaugština.
8 Jis pažadina iš dulkių vargdienį
ir iš purvų pakelia beturtį,
kad sėdėtu su kunigaikščiais
ir gautu šlovės sostą.
Nes Viešpaties yra žemės pamatai,
ir ant jų jis padėjo pasaulį.
9 Jis sergės savo šventųjų kojas,
ir bedieviai nutils tamsybėje;
nes ne savo stiprybe bus vyras stiprus;
10 Viešpaties bijosis jojo priešai;
jis griaus ant jų danguose,
Viešpats teis žemės ribas,
duos valdžią savo karaliui
ir išaugštins savo Pateptojo ragą.

---

jimas. — (4-8) *Karžygių...* Antitėzimis aprašoma Dievo visagalybė. — *Apgalėtas.* Ebr. t.: sulaužytas. — *Pasotinti.* Ebr. t.: liovėsi, t. y. jie nebealksta, arba turi atilsį. — *Daugelį.* Ebr. t.: septynis. Skaitlinė išreiškianti nemažą skaitlių. — *Susilpnėjo*: nustodama vaikų. Ebr. t.: nuvyto. — *Mirusiųjų buveinę.* Ebr. *šᵉ'ol.* Plg. Atk. 32, 29 ir k. — (9) *Sergės... kojas*, t. y. visą jų pasielgimą, duodamas savo šviesos apstybę. — *Nutils.* Ebr. t.: pražus. — (10) *Jis griaus ant jų.* Griausmas yra ženklas prisiartinančio Dievo teismo ir bausmės. — *Teis žemės ribas...*: visą pasaulį. — *Savo karaliui*: kurį Viešpats išsirinks. Daugelis aiškintojų mato Onos žodžiuose apie karalių ir Pateptąjį pranašystę apie Mesiją. Tečiaus tuodu vardu visupirma pritinka Dovidui, kurį Onos sunus turėjo patepti karaliumi; bet Dovidas turėjo buti figura Jėzaus Kristaus, todėl Onos giesmės žodžiai pradėjo

11 Et abiit Elcana Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

11 Po to Elkana sugrįžo Ramaton į savo namus; vaikas gi buvo tarnas Viešpaties akyvaizdoje po kunigo Hėlio akimis.

2. Dievas apskelbia bausmę Hėlio namams ir išrenka Samuėlį savo pranašu.

12 Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, 13 neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, 14 et mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam, sive in cacabum: et omne, quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi: sic faciebat universo Israeli venientium in Silo. 15 Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, et dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam a te carnem coctam, sed crudam. 16 Dicebatque illi immolans: Incendatur primum juxta morem hodie adeps, et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua Qui respondens aiebat ei: Nequaquam: nunc enim

12 O Hėlio sunųs buvo Belialio vaikai, kurie nežinojo Viešpaties, 13 nei kunigų pareigos tautai; bet kas tik pasipjaudavo auką, ateidavo kunigo tarnas, tebeverdant mėsą, o turėdamas savo rankoje trišakę, 14 įkišdavo į katilą, arba į puodą, arba į kakalį, arba į skardą, ir visa, ką pakeldavo šakelės, kunigas imdavo sau; taip jie darė visam Izraėliui, kas tik ateidavo į Silą. 15 Net dar nesusmilkius taukų, kunigo tarnas ateidavo ir sakydavo aukojančiam: Duok man mėsos, kad išvirčiau kunigui, nes neimsiu iš tavęs virtos mėsos, bet žalią. 16 Aukojantis jam sakydavo: Tegul pirma pagal paprotį šiandien bus sudeginti taukai, o paskui imk sau, kiek tik tavo dušia trokšta. Anas atsakydamasjam tardavo: Anaiptol, nes turi duoti tuojau; kitaip

---

pildyties Dovide, bet pilnai jie išsipildė tik tuomet, kada tie žodžiai galėjo atsikartoti Marijos giesmėje *Magnificat.*

(11) *Tarnas.* Ebr. ž. *m'šareth* sakomas apie kunigų ir Lėvitų tarnystę.

2, 12—3, 21. Tuotarpu kad du Hėlio sunu elgiasi labai nedorai (2, 12 - 17), mažas Samuėlis taip ištikimai tarnauja šventykloje, kad Dievas dėlei jo suteikia gausų palaiminimą jojo tėvams (2, 18 - 21). Už nesudraudimą savo vaikų (2, 22 - 26) vienas pranašas, Dievui liepiant, apskelbia Hėliui jo paties ir jojo namų pražutį (2, 27 - 36). Taipogi ir jaunas Samuėlis gauna pirmą sykį iš Dievo apreiškimą apie bausmę, sutiksiančią Hėlį draug su jo namais (3, 1 - 18), ir nuo to laiko jis pamažu darosi kas kart labiaus žinomas tautai kaipo ištikimas Viešpaties pranašas (3, 19 - 21).

(12) *Belialio.* Vz. aug. 1, 16. — *Nežinojo Viešpaties*: tai yra elgėsi kaip bedieviai. — (13 - 16) *Auką...* Aprašomą šitose eilėse prasikaltimą Hėlio sunudu darė dėkojimo aukose, kurios buvo sujungtos su religijiniu pokiliu. Iš tokių aukų kunigams priderėjo krutinė ir petis kaipo jų dalis, kurią jie turėdavo gauti, kuomet aukos taukai buvo sudeginti ant altoriaus (vz. Kun. 7, 30 - 34); imti gi

dabis, alioquin tollam vi. 17 Erat
ergo peccatum puerorum gran-
de nimis coram Domino: quia
retrahebant homines a sacrificio
Domini.
18 Samuel autem ministrabat
ante faciem Domini, puer, ac-
cinctus ephod lineo. 19 Et tuni-
cam parvam faciebat ei mater
sua, quam afferebat statutis die-
bus, ascendens cum viro suo,
ut immolaret hostiam solemnem.
20 Et benedixit Heli Elcanæ et
uxori ejus: dixitque ei: Reddat
tibi Dominus semen de muliere
hac, pro fœnore quod commo-
dasti Domino. Et abierunt in
locum suum. 21 Visitavit ergo
Dominus Annam, et concepit,
et peperit tres filios, et duas fi-
lias: et magnificatus est puer
Samuel apud Dominum.
22 Heli autem erat senex val-
de, et audivit omnia quæ facie-
bant filii sui universo Israeli:
et quomodo dormiebant cum mu-
lieribus quæ observabant ad os-
tium tabernaculi: 23 et dixit eis:
Quare facitis res hujuscemodi,
quas ego audio, res pessimas,
ab omni populo? 24 Nolite filii
mei: non enim est bona fama,
quam ego audio, ut transgredi
faciatis populum Domini. 25 Si

prievarta pasiimsiu. 17 Taigi, jau-
nikaičių nusidėjimas buvo labai
didis Viešpaties akyvaizdoje, nes
jie atitraukdavo žmones nuo
Viešpaties aukos.
18 Vaikas gi Samuėlis tarna-
vo Viešpaties akyvaizdoje, ap-
juostas lininiu antpečiu. 19 Jo
motina padarydavo jam taipogi
mažą jupelę, kurią atnešdavo pa-
skirtomis dienomis, ateidama
draug su savo vyru iškilmingos
aukos atnašautų. 20 O Hėlis lai-
mino Elkaną ir jo pačią ir jam
sakė: Viešpats teduoda tau vai-
kų iš šitos moteriškės užuot už-
stato, kurį pavedei Viešpačiui.
Paskui juodu grįžo į savo vie-
tą. 21 Taigi, Viešpats aplankė
Oną; ji pradėjo ir pagimdė tris
sunus ir dvi dukteri; o vaikas
Samuėlis padidėjo pas Viešpatį.
22 Hėlis buvo jau labai pase-
nęs ir girdėdamas visa, ką jo
sunudu darė visam Izraėliui, ir
kad juodu miegodavo su mote-
riškėmis, budėjusiomis prie šė-
tros angos, 23 jis jiemdviem sa-
kė: Kodėl judu darota tokiuos
dalykus, dalykus pikčiausius,
apie kuriuos aš girdžiu nuo vi-
sos tautos? 24 Nebedarykita, ma-
no sunudu, nes negeras tai gan-
das, kurį aš girdžiu, kad judu
vedata į prasižengimus Viešpa-
ties tautą. 25 Jei nusideda vie-

mėsos dalį pirm to sudeginimo ir kepti sau nuošaliai buvo didis prasikaltimas, lygus šventvagystei (vz. žem. 29. eil.). — (**17**) *Nes jie atitraukdavo...* Ebr. t.: nes žmonės niekindavo Viešpaties auką. Dabartiniame Vulgatos tekste yra spaudos klaida, nes seniaus buvo ne *retrahebant...* bet: detrahebant homines sacrificio.

(**18**) *Lininiu antpečiu.* Iš brangios medegos padarytas antpetis *('efod)* buvo vyriausiojo kunigo apdaras (vz. Iš. 28, 6 ..); bet vėlesniais laikais juo rasi apsivilkdavo taipogi ir paprasti kunigai. Samuėlio antpetis buvo lininis, todėl tik išvaizda buvo panašus į vyriausiojo kunigo efodą; bet ir tai buvo ženklas jo tarnystės Viešpačiui. — (**19**) *Jupelę.* Ebr. *me'il* vadinosi ilga vyriausiojo kunigo jupa, o taipogi ir kitų augštą ir garbingą vietą užimančių žmonių; todėl kudikiui toks apdaras buvo nepaprastas (plg. Iš. 28, 31; 1 Kron. 15, 27; 1 Kar. 15, 27; 2 Kar. 13, 18; Job. 2, 12). — (**21**) *Padidėjo*: augo.

(**22**) *Su moteriškėmis, budėjusiomis...* Tos moteriškės atlikdavo įvairius darbus prie šventyklos. Plg. Iš. 38, 8; Lk. 2, 37.

peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui: quia voluit Dominus occidere eos.

26 Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, et placebat tam Domino quam hominibus.
27 Venit autem vir Dei ad Heli, et ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui, cum essent in Ægypto in domo Pharaonis?
28 Et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et adoleret mihi incensum, et portaret ephod coram me: et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel.
29 Quare calce abjecistis victimam meam, et munera mea quæ præcepi ut offerrentur in templo: et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii Israel populi mei?
30 Propterea ait Dominus Deus Israel: Loquens locutus sum, ut

nas žmogus kitam žmogui, galima už jį permaldauti Dievą, bet jei žmogus nusideda pačiam Dievui, kas už jį melsis? Bet jie neklausė savo tėvo balso, nes Viešpats norėjo juos pražudyti.

26 Tuotarpu vaikas Samuėlis darė pažangą ir augo, ir įtikdavo kaip Viešpačiui taip ir žmonėms.
27 Vienas gi Dievo žmogus atėjo pas Hėlį ir jam tarė: Štai, ką sako Viešpats: Argi aš ne atvirai apsireiškiau tavo tėvo namams, kuomet jie buvo Aigypte Paraono namuose?
28 Aš jį sau išsirinkau kunigu iš visų Izraėlio giminių, kad artintusi prie mano altoriaus, degintu man smilkalus ir nešiotu efodą mano akyvaizdoje, daviau tavo tėvo namams visa iš Izraėlio sunų aukų.
29 Kodėl kojomis paspyrėte mano auką ir mano dovanas, kurias aš įsakiau atnašauti bažnyčioje? ir kodėl tu labiaus gerbei savo sunudu negu mane, valgydami iš kiekvienos mano tautos Izraėlio aukos pirmuones?
30 Todėl Viešpats Izraėlio Dievas, sako: Aš ištikrujų kalbėjau, kad tavo namai ir

— (25) *Jei nusideda...* Mintis šitos ne visų vienodai verčiamos eil. regisi yra toki: Jei vienas žmogus nusideda kitam, galima permaldauti Dievą, nes čia pat yra Dievo šėtra, kurioje jis gali melsties, ir auka, su kurios pagalba galima susiderinti su Dievu. Bet jei kas nusideda pačiam Dievui, paversdamas jo šventyklą paleistuvavimo vieta ir atstumdamas žmones nuo jo aukų, koki gi dar lieka kita auka arba Dievui tinkanti malda, kuria butu galima, pagal Dievo valią, laimėti kaltybės dovanojimą ir pasigailėjimą?.. — *Bet jie neklausė...* Koki bausmė buvo paskirta įstatyme už nepaklasnumą, vz. Atk. 21, 18.... — *Viešpats norėjo...* Iš šitų žodžių pasirodo, kad Hėlio sunudu buvo sukietinusiu savo širdį nusidėjimais ir Dievo malonės atstumimu, todėl seniai buvo užsipelniusiu mirtį. Plg. Iš. 4, 21. (26) *Darė pažangą ir augo...* Plg. Lk. 2, 52. — (27) *Dievo žmogus*: pranašas. Daugiaus žinių apie jį šv. Rašte nėra. — (28) *Aš jį*: Aaroną. Toliaus primenamos svarbiausios kunigų pareigos: aukų darymas, smilkalų deginimas, tarpininkavimas tarp Dievo ir tautos ir nešiojimas Izraėlio sunų vardo Viešpaties akyvaizdoje. Plg. Iš. 28, 12. — *Iš Izraėlio sunų aukų*: aukų dalį, paskirtą kunigams. Vz. Atk. 18, 1. Išrinkimas buvo visudidžiausi geradarystė, užlaikymo suteikimas tik priedas. — (29) *Kojomis paspyrėte.* Taip išreiškiama aukų paniekinimo didumas. — *Valgydami...* Primenama pikti Hėlio sunų darbai. Vz. aug. 12, 16. — (30) *Sako*

domus tua, et domus patris tui
ministraret in conspectu meo,
usque in sempiternum. Nunc au-
tem dicit Dominus: Absit hoc
a me: sed quicumque glorifica-
verit me, glorificabo eum: qui
autem contemnunt me, erunt ig-
nobiles. [31] Ecce dies veniunt: et
præcidam brachium tuum, et
brachium domus patris tui, ut
non sit senex in domo tua. [32]
Et videbis æmulum tuum in
templo, in universis prosperis
Israel: et non erit senex in do-
mo tua omnibus diebus. [33] Ve-
rumtamen non auferam penitus
virum ex te ab altari meo: sed
ut deficiant oculi tui, et tabe-
scat anima tua: et pars magna
domus tuæ morietur cum ad vi-
rilem ætatem venerit. [34] Hoc
autem erit signum, quod ven-
turum est duobus filiis tuis, Oph-
ni et Phinees: In die uno mo-
rientur ambo. [35] Et suscitabo
mihi sacerdotem fidelem, qui
juxta cor meum, et animam me-
am faciet: et ædificabo ei do-
mum fidelem, et ambulabit co-
ram Christo meo cunctis diebus.

tavo tėvo namai tarnaus mano
akyvaizdoje per amžius. Dabar
gi Viešpats sako: tebuna tai to-
li nuo manęs; bet, kas mane pa-
šlovins, tą aš pašlovinsiu, ku-
rie gi mane paniekina, bus pa-
niekinti. [31] Štai, ateina dienos,
ir atkirsiu tavo petį ir tavo tė-
vo namų petį, kad per visas die-
nas nebutu pasenusio tavo na-
muose. [32] Ir kuomet Izraėlis
bus visame laimingas, tu maty-
si bažnyčioje tą, kuriam pavy-
dėsi, ir nebus tavo namuose se-
no žmogaus per visas dienas. [33]
Tečiaus neprašalinsiu visai vy-
ro iš tavęs nuo savo altoriaus,
bet tavo akįs turės aptemti ir
tavo dušia kremsties, ir didelė
tavo namų dalis numirs, atėjus
į vyrų amžį. [34] Ženklu gi tau
bus tai, kas atsitiks dviem ta-
vo sunum, Ofniui ir Pinėui: Abu-
du numirs viena diena. [35] O aš
pažadinsiu sau ištikimą kunigą,
kurs darys kaip mano širdžiai
ir mano dušiai patinka; aš jam
pastatysiu ištikimus namus, ir
jis vaikščios mano Pateptojo
akyvaizdoje per visas dienas.

Ebr. *n''um*: rečiaus sutinkamas žodis, kurs reiškia iškilmingą Dievo ištarmę. — *Tarnaus... per amžius.* Dievas tai buvo žadėjęs Aaronui (Iš. 25, 2...), paskui Pinėui (Sk. 25, 13). Savo pažadėjimą jis atima iš Hėlio šeimynos. Toliaus nebe kilmė tiesioje linijoje, bet ypatiška vertybė nutars, kas iš Aarono ainių bus vyriausiuoju kunigu. — (**31**) *Tavo petį...* Petis yra stiprumo symbolis; kontekstas nurodo, kad petimi čionai pavadinti jauni vyrai, visupirma gi du Hėlio sunu. — *Nebutu pasenusio*: visi mirs jauni, nesulaukdami senatvės. — (**32**) *Tą, kuriam pavydėsi*: vyriausį kunigą iš Eleazaro šeimynos, kuriai tos augštos pareigos bus sugrąžintos. Vz. 3 Kar. 2, 26. 27. Matys gi Hėlis tą nupuolimą savo ainių akimis, taip pat kaip savo pranokėjų akimis matė išaugštinimą. Toki prasmė yra Vulgatos, bet ebr. ž. *car* reiškia tikriausiai ne *aemulum*, bet s u s p a u d i m ą; todėl čionai rasi pranašaujamą apie artimą pralaimėjimą Afėke ir paėmimą nelaisvėn sandoros skrynios (vz. žem. 4, 1...). — (**33**) *Neprašalinsiu visai.* Nevisi Hėlio ainiai bus išnaikinti; kaikurie jų pasiliks, bet tik dėlto kad butu liudytojais jų namų suvargimo. — *Didelė tavo namų dalis...* Vz. žem. 20, 18. — (**34**) *Ženklu gi tau bus*: kad pranašystė išsipildys. Vz. žem. 4, 11. — (**35**) *Ištikimą kunigą*: tikriausiai ne Samuėlį, nes jis buvo tik Lėvitas ir nepildė vyriausiojo kunigo pareigų, taipogi ne Kristų, nes jis buvo ne tik vyriausis kunigas, bet draug ir pateptasis—karalius, todėl rasi Sadoką iš Eleazaro šeimynos, kurį vyriausiuoju kunigu paskyrė Saliamonas, atstatęs Itamaro ainį Abiatarą. Vz. 1 Kron. 6, 8 - 15.

36 Futurum est autem, ut qui-
cumque remanserit in domo tua,
veniat ut oretur pro eo, et offe-
rat nummum argenteum, et tor-
tam panis, dicatque: Dimitte me
obsecro ad unam partem sacer-
dotalem, ut comedam buccellam
panis.
Caput III. 1 *Puer* autem Sa-
muel ministrabat Domino coram
Heli, et sermo Domini erat pre-
tiosus in diebus illis, non erat
visio manifesta. 2 Factum est
ergo in die quadam, Heli jace-
bat in loco suo, et oculi ejus
caligaverant, nec poterat vide-
re: 3 lucerna Dei antequam ex-
stingueretur, Samuel dormiebat
in templo Domini, ubi erat ar-
ca Dei. 4 Et vocavit Dominus
Samuel. Qui respondens, ait: Ec-
ce ego. 5 Et cucurrit ad Heli,
et dixit: Ecce ego: vocasti enim
me. Qui dixit: Non vocavi: re-
vertere, et dormi. Et abiit, et
dormivit. 6 Et adjecit Dominus
rursum vocare Samuelem. Con-
surgensque Samuel, abiit ad He-
li, et dixit: Ecce ego: quia vo-
casti me. Qui respondit: Non vo-
cavi te fili mi: revertere, et dor-

36 Atsitiks gi, jog, kas tik bus li-
kęs tavo namuose, ateis, kad
butu už jį pasimelsta, atnašaus
sidabrinį pinigą ir duonos pa-
plotį ir sakys: Prileisk mane,
meldžiamasis, prie vienos kuni-
gų dalies, kad valgyčiau duo-
nos kąsnelį.
3. perskyrimas. 1 Vaikas gi
Samuėlis tarnavo Viešpačiui Hė-
lio akyvaizdoje, o Viešpaties žo-
džiai anose dienose buvo labai
brangųs ir nebuvo suteikta regė-
jimų. 2 Atsitiko tat vieną dieną,
kuomet Hėlis gulėjo savo vie-
toje, jo gi akįs buvo aptemu-
sios, ir jis negalėjo matyti, 3
kad, dar neužgesintam esant
Dievo žiburiui, Samuėlis miego-
jo Viešpaties šventykloje, kame
buvo Dievo skrynia. 4 Ir Vieš-
pats pašaukė Samuėlį, kurs at-
sakydamas tarė: Štai aš. 5 Jis
nubėgo pas Hėlį ir tarė: Štai
aš, nes tu mane šaukei. Tasai
tarė: Grįžk ir miegok. Jis nu-
ėjo ir miegojo. 6 Viešpats gi vėl
ėmė šaukti Samuėlį; o Samuė-
lis atsikėlęs nuėjo pas Hėlį ir
tarė: Štai aš, nes tu mane šau-
kei. Anas atsakė: Aš tavęs ne-
šaukiau, mano sunau; grįžk ir

— *Mano Pateptojo*: Izraėlio karaliaus. Todėl čionai pranašaujama ir apie busimą karalystės įsteigimą.— (36) *Atsitiks gi...* Pranašaujama apie didelį Hėlio šeimynos skurdą. — *Ateis, kad...* Ebr. t.: ateis, kad kniupsčias parpultu prieš jį, t. y. prieš ištikimą kunigą. — *Atnašaus sidabrinį...* Kas prašydavo malonės, tas duodavo dovanų. Hėlio ainiai taip bus nuskurdę, kad tik labai menkas dovanas tegalės duoti; prašys gi jie kaipo malonės, kad jiems butu leista pildyti kokias nors paprastų kunigų pareigas ir taip užsipelnyti maistą. Iš paskesnių laikų tokios yra žinios šv. Rašte apie Hėlio ainius. Minimas jo sunaus Pinėo sunus Achitobas ir Ichabodas (vz. žem. 14, 3. 21), Achitobo sunudu Achijas (14, 3) ir vyriausis kunigas Achimelėkas, kurs draug su 48 kitais kunigais iš Itamaro ainijos buvo, Sauliui liepiant, nužudytas (14, 18); Achimelėko sunus Abiataras nešiojo efodą, karaliaujant Dovidui, bet Saliamono buvo ištremtas į kunigų miestą Anatotą, o jo vieton įstatytas Sadokas iš Eleazaro šeimynos. Vz. 3 Kar. 2, 26. 27. 35.

(3, 1) *Brangųs*: retai apreiškiami. — (3) *Dar neužgesintam...* Liampos ant žibintuvo šėtroje buvo uždegamos vakare ir gesinamos rytmetį. Plg. Iš. 27, 20. 21; 30, 7, 8. — *Viešpaties šventykloje*: tikriausiai kokiame nors kambarėlyje prie pačios šėtros, o ne viduje. Iš tos aplinkybės, kad sandoros skrynia buvo arti, Hėlis suprato, jog Samuėlį šaukia Die-

mi. 7 Porro Samuel necdum scie-
bat Dominum, neque revelatus
fuerat ei sermo Domini. 8 Et ad-
jecit Dominus, et vocavit adhuc
Samuelem tertio. Qui consur-
gens abiit ad Heli, 9 et ait: Ec-
ce ego: quia vocasti me. Intel-
lexit ergo Heli quia Dominus vo-
caret puerum: et ait ad Samu-
elem: Vade, et dormi: et si dein-
ceps vocaverit te, dices: Loque-
re Domine, quia audit servus
tuus. Abiit ergo Samuel, et dor-
mivit in loco suo.
10 Et venit Dominus, et ste-
tit: et vocavit, sicut vocaverat
secundo, Samuel, Samuel. Et
ait Samuel: Loquere Domine,
quia audit servus tuus. 11 Et di-
xit Dominus ad Samuelem: Ec-
ce ego facio verbum in Israel.
quod quicumque audierit, tin-
nient ambæ aures ejus. 12 In die
illa suscitabo adversum Heli om-
nia quæ locutus sum super do-
mum ejus: incipiam, et comple-
bo. 13 Prædixi enim ei quod ju-
dicaturus essem domum ejus in
æternum, propter iniquitatem,
eo quod noverat indigne agere
filios suos, et non corripuerit
eos. 14 Idcirco juravi domui He-
li quod non expietur iniquitas
domus ejus victimis et mune-
ribus usque in æternum. 15 Dor-

miegok. 7 Taigi, Samuėlis dar
nebuvo pažinęs Viešpaties, ir
Viešpaties žodis jam nebuvo bu-
vęs apreikštas. 8 Viešpats dar
trečią sykį pašaukė Samuėlį,
kurs atsikėlęs nuėjo pas Hėlį 9
ir tarė: Štai aš, nes mane šau-
kei. Hėlis tat suprato, kad Vieš-
pats šaukia vaiką, ir tarė Samuė-
lui: Eik ir miegok, o jai dar ta-
ve pašauktu, tu sakysi: Kalbėk,
Viešpatie, nes tavo tarnas klau-
so Taigi, Samuėlis nuėjo ir mie-
gojo savo vietoje.
10 O Viešpats atėjo, atsistojo
ir kaip buvo du sykiu pirma
šaukęs, vėl pašaukė: Samuėliau,
Samuėliau! Samuėlis gi tarė:
Kalbėk, Viešpatie, nes tavo tar-
nas klauso. 11 Tuomet Viešpats
tarė Samuėliui: Štai, aš darau
Izraėlyje dalyką, kurį kas tik
išgirs, spengs abi jo ausi. 12 Tą
dieną aš sukelsiu prieš Hėlį vi-
sa, ką esu kalbėjęs prieš jo na-
mus; pradėsiu ir pabaigsiu. 13
Nes aš jam išanksto apskelbiau,
kad teisiu dėl nedorybės jo na-
mus per amžius, nes jis žinojo ne-
tikusiai pasielgiant jo sunus ir
jų nesudraudė. 14 Todėl aš pri-
siekiau Hėlio namams, kad už
jo namų nedorybę nebus gali-
ma permaldauti aukomis ir do-
vanomis per amžius. 15 Samuė-

vas. — (7) *Nebuvo pažinęs*: neturėjo betarpiškų santikių su Viešpačiu. Visai kitoks buvo dviejų Hėlio sunų nežinojimas.

(10) *Viešpats atėjo...* Todėl Samuėlis ne tik girdėjo kalbančiojo balsą, bet taipogi matė jam apsireiškiantį Viešpatį regimame pavidale. — (11) *Spengs abi jo ausi.* Išsireiškimas, kuriuo pažymima baisių nelaimių prisiartinimas. Plg. 4 Kar. 21, 12; Jer. 19, 3. — (12) *Sukelsiu... ką esu kalbėjęs*: kas buvo apskelbta per pranašą. Vz. aug. 2, 27... — (13) *Nesudraudė.* Hėlis tiktai peikė dviejų savo sunų pasielgimą ir tai perdaug vėlai; kaipo tautos teisėjas jis privalė kitaip pasielgti. — (14) *Nebus galima permaldauti.* Ne per pačias aukas buvo atleidžiama kaltybė, bet tik tuomet, kada prie jų prisidėdavo tikra atgaila. Hėlio sunų prasikaltimai buvo iš tų, už kuriuos įstatymas neturėjo permaldavimo. Plg. Sk. 15, 26—31; aug. 2, 31 – *Aukomis ir dovanomis.* Anot ebr. t.: kruvinomis (zebach) ir duoninėmis (minchah) aukomis. — (15) *Miegojo.* Ebr. t.: gulėjo. — *Atidarė...* Buvo tai viena iš Lėvitų pareigų; ją pildė Samuėlis. Seniaus šėtra neturėjo tikrų durų, o tik uždangą

mivit autem Samuel usque mane, aperuitque ostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli.
16 Vocavit ergo Heli Samuelem, et dixit: Samuel filii mi? Qui respondens, ait: Præsto sum.
17 Et interrogavit eum: Quis est sermo, quem locutus est Dominus ad te? oro te ne celaveris me: hæc faciat tibi Deus, et hæc addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis, quæ dicta sunt tibi.
18 Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, et non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.
19 Crevit autem Samuel, et Dominus erat cum eo, et non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.
20 Et cognovit universus Israel a Dan, usque Bersabee, quod fidelis Samuel propheta esset Domini.
21 Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini. Et evenit sermo Samuelis universo Israeli.

lis miegojo iki rytui ir atidarė Viešpaties namų duris. Tečiaus Samuėlis bijojosi pasakyti Hėliui apie regėjimą.
16 Bet Hėlis pasivadino Samuėlį ir jam tarė: Mano sunau Samuėliau! Tasai atsakydamas tarė: Aš čia.
17 Jis jį paklausė: Kokie yra žodžiai, kuriuos Viešpats tau kalbėjo? Meldžiu tave, neslėpk nuo manęs. Dievas tai tau tepadaro ir tai teprideda, jei paslėpsi nuo manęs nors vieną žodį iš to, kas tau pasakyta.
18 Taigi, Samuėlis jam papasakojo visus žodžius ir nepaslėpė nuo jo. O anas atsakė: Jis yra Viešpats; tedaro, kas gera jo akyse.
19 Samuėlis gi augo, ir Viešpats buvo su juo, ir neivienas iš jo žodžių nekrito žemėn.
20 Ir visas Izraėlis nuo Dano iki Bersabėjai patyrė, kad Samuėlis yra ištikimas Viešpaties pranašas.
21 Viešpats ir toliaus apsireikšdavo Sile. Nes Viešpats buvo apsireiškęs Samuėliui Sile pagal Viešpaties žodį. Ir Samuėlio žodis išėjo į visą Izraėlį.

3. Išsipildymas Dievo nutarimo prieš Hėlio namus.

Caput IV. 1 Et factum est in diebus illis, convenerunt Phili-

4. perskyrimas. 1 Anose dienose atsitiko, kad Pilistymai su-

---

bet dabar tikriausiai buvo jai pridirbtos ir duris. — (17) *Dievas tai tau tepadaro...* Prisiekos žodziai. Plg. Rut. 1, 17. — (18) *Jis yra Viešpats...* Hėlis buvo kaltas, bet jo tikėjimas ir pasidavimas Dievo valiai tikrai pagirtini.

(19) *Viešpats buvo su juo*: kaip su patriarkais, Moze, Jozue ir kitais savo išrinktaisiais. — *Neivienas iš jo žodžių nekrito...* Ebr. t.: i r D i e v a s n e l e i d o n u k r i s t i. — Pranašo žodis tuomet krinta žemėn, jei neišsipildo. Išsipildydami Samuėlio žodžiai liudijo, kad jis ištikrųjų yra Dievo pasiuntinys. — (20) *Nuo Dano...* Dano miestas pačioje Palestinos šiaurėje, Bersabėja gi pietuose.— (21) *Viešpats ir toliaus...* Todėl jo žodžiai pasidarė taip retas dalykas, kaip paminėta 1. e. — *Pagal Viešpaties žodį*: Viešpaties žodžiais. — *Ir Samuėlio žodis...* Tais žodžiais ebr. t. pradedamas sekantis naujas straipsnis.

4, 1 - 22. Kilus karei su Pilistymais, Izraėlitai, apgalėti pirmame susirėmime, atsineša į stovyklą sandoros skrynią, bet

sthiim in pugnam: et egressus est Israel obviam Philisthiim in prœlium, et castrametatus est juxta Lapidem adjutorii. Porro Philisthiim venerunt in Aphec, 2 et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine, terga vertit Israel Philisthæis: et cæsa sunt in illo certamine passim per agros, quasi quatuor millia virorum.

3 Et reversus est populus ad castra: dixeruntque majores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthiim? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, et veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. 4 Misit ergo populus in Silo, et tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum sedentis super Cherubim: eruntque duo filii Heli cum arca fœderis Dei, Ophni et Phinees. 5 Cumque venisset arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore grandi, et personuit terra. 6 Et audierunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam est

sirinko į karę. Taigi, Izraėlis išėjo kovotų prieš Pilistymus ir sustatė stovyklas prie Pagalbos akmens. Tuotarpu Pilistymai atėjo į Afėką 2 ir sustojo kariškoje eilioje prieš Izraėlį. Bet prasidėjus kovai, Izraėlis ėmė bėgti nuo Pilistymų, ir tame susirėmime buvo užmušta visur ant laukų apie keturis tukstančius vyrų.

3 Tauta sugrįžo į stovyklas, o senesnieji iš Izraėlio sakė: Kodėl Viešpats mus ištiko šiandien Pilistymų akyvaizdoje? Atsineškime pas save iš Silo Viešpaties sandoros skrynią ir tegul ateina į musų tarpą, kad mus išgelbėtų iš musų nepritelių rankos. 4 Tauta tat nusiuntė į Silą ir pasiėmė iš ten kareivijų Viešpaties, sėdinčiojo ant Kerubimų, sandoros skrynią, o su sandoros skrynia buvo du Hėlio sunų, Ofnis ir Pinėas. 5 Atvykus Viešpaties sandoros skryniai į stovyklas, visas Izraėlis ėmė šukauti didžiu šauksmu, taip kad žemė skambėjo. 6 Pilistymai išgirdo šauksmo balsą ir tarė: Ką reiškia tas didžio

---

Pilistymai sumuša juos antrą sykį, paima nelaisvėn skrynią ir užmuša du Hėlio sunų. Patyręs apie tą nelaimę miršta Hėlis o taipogi ir jo marti, pagimdydama sunų.

(4, 1) *Anose dienose... į karę.* Tų žodžių nėra ebr. t.; jie paimti iš LXX. — *Pagalbos akmens.* Ebr. *'Eben ha'ezer.* Taip ta vieta buvo praminta žymiai vėliaus. Vz. 7, 12. — *Į Afėką:* pietinėje, Palestinoje netoli Maspos. Vz. Joz. 12, 18 ir k. — (2) *Ėmė bėgti nuo...* Ebr. t.: buvo sumuštas.

(3) *Kodėl Viešpats...* Tikra pralaimėjimo priežastis buvo Dievo tarnystės paniekinimas. Ji reikėjo visupirma prašalinti per atgailą; bet Izraėlio vyresnieji sakosi jos nežiną. Dievas leidžia pasilikti tam nežinojimui ir siunčia bausmę, kad iš jos patįs suprastų savo prasikaltimą, o taipogi, kad jis išpildytų savo nutarimą apie Hėlio namus. — *Kad mus išgelbėtu...* Kaip gi jiems galėjo padėti sandoros skrynia, jei jie negerbė pačios sandoros! Izraėlitai dabar žiuri į skrynią ne tikinčiųjų akimis, bet akimis žmonių, pilnų prietarų, ir mano, kad ją galima priversti jiems padėti. — (4) *Kareivijų Viešpaties...* Sandoros skryniai čionai duodamas labai iškilmingas vardas. — *Ant kerubimų.* Ant skrynios viršaus buvo du auksiniu kerubimų paveikslu; jie buvo tarsi Viešpaties sostas. Vz. Iš. 25, 18-22. — *Du Hėlio sunu.* Tuodu buvo didžiausiu kaltininku, nes savo pasielgimu buvo atitolinę žmones nuo Viešpaties, nuo jo sandoros; todėl jųdviejų atvykimas buvo tarsi nauja priežastis, kad Izraėlitai turėjo pralaimė-

hæc vox clamoris magni in ca-
stris Hebræorum? Et cognove-
runt quod arca Domini venisset
in castra. [7] Timueruntque Phi-
listhiim, dicentes: Venit Deus
in castra. Et ingemuerunt, di-
centes: [8] Væ nobis: non enim
fuit tanta exsultatio heri et nu-
diustertius: væ nobis. Quis nos
salvabit de manu Deorum su-
blimium istorum? hi sunt Dii,
qui percusserunt Ægyptum om-
ni plaga, in deserto. [9] Conforta-
mini, et estote viri, Philisthiim:
ne serviatis Hebræis, sicut et
illi servierunt vobis: conforta-
mini, et bellate. [10] Pugnaverunt
ergo Philisthiim, et cæsus est
Israel, et fugit unusquisque in
tabernaculum suum: et facta est
plaga magna nimis: et cecide-
runt de Israel triginta millia
peditum. [11] Et arca Dei capta
est: duo quoque filii Heli mor-
tui sunt, Ophni et Phinees.
[12] Currens autem vir de Ben-
jamin ex acie, venit in Silo die
illa, scissa veste, et conspersus
pulvere caput. [13] Cumque ille
venisset, Heli sedebat super sel-
lam contra viam spectans. Erat
enim cor ejus pavens pro arca
Dei. Vir autem ille postquam
ingressus est, nuntiavit urbi: et
ululavit omnis civitas. [14] Et au-
divit Heli sonitum clamoris, di-
xitque: Quis est hic sonitus tu-
multus hujus? At ille festina-
vit, et venit, et nuntiavit He-
li. [15] Heli autem erat nonagin-
ta et octo annorum, et oculi

šauksmo garsas Ebrajų stovyk-
lose? Ir patyrę, kad Viešpaties
skrynia atvykusi į stovyklą, [7]
Pilistymai nusigando ir sakė:
Dievas atėjo į stovyklą; vaito-
dami jie sakė: [8] Deja mums; nes
nebuvo taip didžio džiaugsmo
nei vakar, nei užvakar; deja mums.
Kas mus išgelbės iš šitų prakil-
nių Dievų rankos? Tie tai yra
Dievai, kurie ištiko Aigyptą vi-
sokiomis slogomis tyruose. [9] Bu-
kite drąsųs, Pilistymai, ir buki-
te vyrai, kad nereiktu tarnauti
Ebrajams, kaip jie jums tarna-
vo; bukite drąsųs ir kovokite.
[10] Taigi, Pilistymai kovojo, o
Izraėlis buvo sumuštas, ir kiek-
vienas bėgo į savo šėtrą. Pra-
laimėjimas buvo labai didelis;
nes iš Izraėlio krito trįs dešim-
tįs tukstančių pėstininkų. [11] Die-
vo skrynia buvo paimta nelais-
vėn; žuvo taipogi du Hėlio su-
nu Ofnis ir Pinėas.
[12] O vienas vyras iš Benja-
mino, išbėgęs iš mušio, atėjo tą
pačią dieną su perplėštais dra-
bužiais ir dulkėmis apsibarstęs
galvą į Silą. [13] Jam ateinant,
Hėlis žiurėdamas sėdėjo ant kra-
sės ties keliu; nes jo širdis bu-
vo pabugusi dėl Dievo skrynios.
Anas gi vyras įėjęs apskelbė
miestui, ir visas miestas ėmė
raudoti. [14] Hėlis, išgirdęs šauk-
smo balsą, tarė: Ką reiškia tas
garsus trukšmas? O anas pasi-
skubino, atėjo ir apskelbė Hė-
liui. [15] Hėliui gi buvo devynios
dešimtįs aštuoneri metai; jo akįs

ti kovą. — (7) *Dievas atėjo...* Pilistymai atsiliepia apie Viešpatį ir sandoros skrynią pagonių budu. — (10) *Bėgo į savo šėtrą.* Išsireiškimas, primenąs Izraėlitų kelionę per tyrus. — *Dievo skrynia buvo paimta...* Plg. Ps. 77, 56.

(13) *Hėlis žiurėdamas...* Jis beveik nieko nebematė. Hėlio pasielgimas liudija apie jo pagirtiną tikėjimą, kurs tečiaus nepaliuosuoja nuo kaltybės už nesudraudimą savo sunų. — *Apskelbė miestui...* Taigi, miesto gyventojai patyrė apie ne-

ejus caligaverant, et videre non
poterat. 16 Et dixit ad Heli: Ego
sum qui veni de prœlio, et ego
qui de acie fugi hodie. Cui il-
le ait: Quid actum est filii mi?
17 Respondens autem ille, qui
nuntiabat, Fugit, inquit, Israel
coram Philisthiim, et ruina ma-
gna facta est in populo: insu-
per et duo filii tui mortui sunt,
Ophni et Phinees: et arca Dei
capta est. 18 Cumque ille nomi-
nasset arcam Dei, cecidit de
sella retrorsum juxta ostium, et
fractis cervicibus mortuus est.
Senex enim erat vir et grandæ-
vus: et ipse judicavit Israel qua-
draginta annis. 19 Nurus autem
ejus, uxor Phinees, prægnans
erat, vicinaque partui: et audi-
to nuntio quod capta esset ar-
ca Dei, et mortuus esset socer
suus, et vir suus, incurvavit se
et peperit: irruerant enim in
eam dolores subiti. 20 In ipso
autem momento mortis ejus, di-
xerunt ei quæ stabant circa eam:
Ne timeas, quia filium peperi-
sti. Quæ non respondit eis, ne-
que animadvertit. 21 Et vocavit
puerum, Ichabod, dicens: Trans-
lata est gloria de Israel, quia
capta est arca Dei, et pro so-
cero suo, et pro viro suo; 22 et
ait: Translata est gloria ab Is-
rael: eo quod capta esset arca
Dei.

buvo aptemusios, ir jis nebega-
lėjo regėti. 16 Kuomet anas pa-
sakė Hėliui: Aš esu, kurs atvy-
kau iš kovos ir kurs šiandien
išbėgau iš mušio, Hėlis jam ta-
rė: Kas gi atsitiko, mano sunau?
17 Atsakydamas gi tas, kurs bu-
vo atnešęs žinią, tarė: Izraėlis
leidosi bėgti iš po Pilistymų
akių, ir labai daug iš tautos už-
mušta. Be to, žuvo ir du tavo
sunu Ofnis ir Pinėas, o Dievo
skrynia paimta nelaisvėn. 18 Anam
paminėjus Dievo skrynią, jis kri-
to nuo krasės į užpakalį ir per-
silaužęs sprandą numirė. Nes
jis buvo senas žmogus ir susi-
laukęs vėlo amžio. Jis teisė Iz-
raėlį keturias dešimtis metų. 19
Jo gi marti, Pinėo pati, buvo
nėščia ir turėjo veikiai pagim-
dyti; išgirdus žinią, kad Dievo
skrynia paimta, kad jos uošvis
ir jos vyras mirė, ji pasilenkė
ir pagimdė; nes ją buvo apnykę
staigųs skausmai. 20 Pačioje gi
jos mirties valandoje tos, ku-
rios aplink ją stovėjo, jai tarė:
Nesibijok, nes pagimdei sunų.
Ji joms neatsakė ir tai nepatė-
mijo. 21 Ji praminė vaiką Icha-
bodu, sakydama: Atimta šlovė
iš Izraėlio, nes Dievo skrynia
paimta, taipogi dėlei savo uoš-
vio ir dėlei savo vyro; 22 ir ji
tarė: Atimta šlovė iš Izraėlio;
nes Dievo skrynia buvo paimta.

---

laimę pirma negu Hėlis. — (**18**) *Anam paminėjus...* Ne sunų mirtis, bet sandoros skrynios pražuvimas įveikia Hėlį taip, kad jis apalpsta, krinta žemėn ir miršta. — (**19**) *Išgirdus žinią...* Gyvas ir tos moteriškės tikėjimas, nes ir jos širdis labiaus jaučia nelaimę dėlei skrynios pagavimo, negu dėlei vyro mirties. — (**20**) *Pagimdei sunų.* Sunaus pagimdymas buvo didžiausi linksmybė Izraėlio moteriškei. Tos aplinkybės priminimu norėta ją sustiprinti, bet veltui, nes jos mintįs atkreiptos vien į skrynios likimą. — (**21**) *Ichabodu.* Tas vardas reiškia: n ė r a š l o v ė s. — *Nes Dievo skrynia paimta...* Šitie žodžiai yra nebe moteriškės, bet paties autoriaus

4. Sandoros skrynia pas Pilistymus ir jos sugrąžinimas į Izraëlitų šalį.

Caput V. [1] Philisthiim autem
tulerunt arcam Dei, et asportaverunt eam a Lapide adjutorii
in Azotum. [2] Tuleruntque Philisthiim arcam Dei, et intulerunt eam in templum Dagon,
et statuerunt eam juxta Dagon.
[3] Cumque surrexissent diluculo
Azotii altera die, ecce Dagon
jacebat pronus in terra ante arcam Domini: et tulerunt Dagon,
et restistuerunt eum in locum
suum. [4] Rursumque mane die altera consurgentes, invenerunt
Dagon jacentem super faciem
suam in terra coram arca Domini: caput autem Dagon, et
duæ palmæ manuum ejus abscissæ erant super limen: [5] porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc
causam non calcant sacerdotes
Dagon, et omnes qui ingrediuntur templum ejus, super limen Dagon in Azoto, usque in
hodiernum diem. [6] Aggravata
est autem manus Domini super
Azotios, et demolitus est eos:

5. perskyrimas. [1] Pilistymai
gi, paėmę Dievo skrynią, ją nusigabeno nuo Pagalbos akmens
į Azotą. [2] Pilistymai ėmė Dievo skrynią, įnešė ją į Dagono
šventyklą ir ją pastatė greta
Dagono. [3] O kada sekančią dieną Azotiečiai atsikėlė auštant,
štai Dagonas gulėjo kniupsčias
ant žemės prieš Viešpaties skrynią. Jie paėmė Dagoną ir pastatė jį atgal į jo vietą. [4] Ir vėl
atsikėlę sekančios dienos rytą rado Dagoną, gulintį ant savo veido ant žemės ties Viešpaties
skrynia; Dagono gi galva ir du
atkirstu jo rankų delnu buvo
ant slenksčio. [5] Tik pats Dagono liemuo buvo pasilikęs savo
vietoje. Todėlei Dagono kunigai
ir visi, kurię įeina į jo šventyklą, neužmina Dagono slenksčio
Azote iki šiai dienai. [6] Viešpaties gi ranka sunkiai slėgė Azotiečius ir jis juos naikino; jis
ištiko ligomis Azotą ir jo apy-

5, 1—7, 1. Paėmus Pilistymams nelaisvėn sandoros skrynią, Dievas siunčia ant jų slogų (5, 1 - 12); tai juos priverčia grąžinti skrynią atgal Izraëlitams draug su dovanomis (6, 1 - 18). Bėtsamiečiai užtai, kad nepagerbė tinkamai sandoros skrynios, kietai nubaudžiami, ir galop jį nugabenama į Gabaą (6, 19—7, 1).

(**5**, **1**) *Nuo Pagalbos akmens.* Vz. aug. 4, 1.— *Į Azotą.* Tai buvo didžiausis iš penkių Pilistymų miestų; dabar nedidelis sodžius Esdud. -- (**2**) *Dagono.* Tas dievaitis buvo įvaizdinamas kaipo pusiau žmogus ir pusiau žuvis. Plg. Teis. 16, 32. Sandoros skrynią įnešta į jo šventyklą kaipo garbingą pergalėjimo ženklą. — (**3**) *Dagonas gulėjo...* Sandoros skrynioje buvo dešimts Dievo įsakymų, kurių pirmas yra: Neturėsi svetimų dievų mano akyvaizdoje. To įsakymo svarbumą turėjo patirti Dagono garbintojai Azotiečiai, matydami savo dievą numestą žemėn ir susilaukdami sunkių bausmių. — (**5**) *Savo vietoje.* Tų žodžių nėra ebr. ir kituose tekstuose. Antras stebuklas su Dagonu turėjo labiaus įtikrinti Azotiečius, kad jų dievas nukrito ne netyčiomis. — *Neužmina... slenksčio.* Tas paprotys buvo pavirtęs į prietarą, už kurį peikė Izraëlitus savame laike pranašas Sofonijas 1, 4 - 9 — (**6**) *Ištiko ligomis...* Liga siųsta ant Pilistymų, kiek galima numanyti iš aprašymo, buvo emoroidai. — *Ano krašto sodžiuose...* Tų žodžių nėra ebr. t. Nebuvo jų tikriausiai ir Vulgatoje iki 8 šimtmečiui. Jie paimti iš LXX vertimo ir pa-

et percussit in secretiori parte
natium Azotum, et fines ejus.
Et ebullierunt villæ et agri in
medio regionis illius, et nati
sunt mures, et facta est confu-
sio mortis magnæ in civitate.
7 Videntes autem viri Azotii
hujuscemodi plagam, dixerunt:
Non maneat arca Dei Israel apud
nos: quoniam dura est manus
ejus super nos, et super Dagon
deum nostrum. 8 Et mittentes
congregaverunt omnes satrapas
Philisthinorum ad se, et dixe-
runt: Quid faciemus de arca Dei
Israel? Responderuntque Ge-
thæi: Circumducatur arca Dei Is-
rael. Et circumduxerunt arcam
Dei Israel. 9 Illis autem circum-
ducentibus eam, fiebat manus
Domini per singulas civitates
interfectionis magnæ nimis: et
percutiebat viros uniuscujusque
urbis, a parvo usque ad majo-
rem, et computrescebant promi-
nentes extales eorum. Inierunt-
que Gethæi consilium, et fece-
runt sibi sedes pelliceas.
10 Miserunt ergo arcam Dei
in Accaron. Cumque venisset
arca Dei in Accaron, exclama-
verunt Accaronitæ, dicentes: Ad-
duxerunt ad nos arcam Dei Is-
rael, ut interficiat nos et popu-
lum nostrum. 11 Miserunt itaque
et congregaverunt omnes satra-
pas Philisthinorum: qui dixe-
runt: Dimittite arcam Dei Is-
rael, et revertatur in locum su-
um, et non interficiat nos cum
populo nostro. 12 Fiebat enim

linkes slaptinėje pasturgalio da-
lyje. Ano krašto sodžiuose ir
laukuose ėmė kibždėti, priviso
pelių, ir pasidarė mieste sumi-
šimas dėlei didžio mirimo.
7 Matydami gi Azoto žmonės
tokią slogą, tarė: Tenepasilieka
pas mus Izraėlio Dievo skrynia,
nes jo ranka labai slėgia mus
ir musų dievą Dagoną. 8 O nu-
siuntę jie surinko pas save vi-
sus Pilistymų kunigaikščius ir
tarė: Kas mums reikia daryti
su Izraėlio Dievo skrynia? Gė-
tiečiai atsakė: Izraėlio Dievo
skrynia tegul bus vežiojama ap-
linkui. Ir jie vežė aplinkui Iz-
raėlio Dievo skrynią. 9 Jiems
gi ją vežant aplinkui, kiekvie-
name mieste apsireikšdavo Vieš-
paties ranka labai didžiais žu-
dymais; ji ištikdavo kiekvieno
miesto vyrus nuo mažo iki di-
deliam, ir žarnos, išlįsdamos iš
savo vietos, pudavo. O Gėtie-
čiai padarė sumanymą ir pasi-
dirbino sau sėdynių iš odos.
10 Taigi, jie nusiuntė Dievo
skrynią Akaronan. Atvykus Die-
vo skryniai Akaronan, Akaro-
niečiai ėmė šaukti ir tarė: At-
vedė pas mus Izraėlio Dievo
skrynią, kad užmuštu mus ir
musų žmones. 11 Taigi, jie siun-
tė ir surinko visus Pilistymų
kunigaikščius, kurie tarė: Paleis-
kite Izraėlio Dievo skrynią; te-
gul ji grįžta į savo vietą ir te-
neužmuša musų draug su musų
tauta. 12 Nes kiekviename mie-

---

aiškina žodžius apie auksines peles. Vz. žem. 6, 5; plg. Ps. 77, 66.

(8) *Gėtiečiai atsakė... tegul bus vežiojama aplinkui...* Anot ebr. t.: Jie (kunigaikščiai) tarė... tegul nuveža į Gėtą. Ir nuvežta Izraėlio Dievo skrynią. O ją nuvežus, Viešpaties ranka buvo ant miesto... Ir jis ištiko miesto žmones.

(12) *Kiekviename mieste.* Ebr. t.: visame mieste, todėl Akarone. — *Kiekvieno miesto.* Ebr. t.: miesto. Pilistymai dabar galėjo įsitikrinti, kad jie ne-

pavor mortis in singulis urbibus,
et gravissima valde manus Dei:
viri quoque, qui mortui non fue-
rant, percutiebantur in secretio-
ri parte natium: et ascendebat
ululatus uniuscujusque civitatis
in cœlum.
Caput VI. 1 Fuit ergo arca
Domini in regione Philisthino-
rum septem mensibus. 2 Et vo-
caverunt Philisthiim sacerdotes
et divinos, dicentes: Quid facie-
mus de arca Domini? Indicate
nobis quomodo remittamus eam
in locum suum. Qui dixerunt:
3 Si remittitis arcam Dei Israel,
nolite dimittere eam vacuam,
sed quod debetis, reddite ei pro
peccato, et tunc curabimini: et
scietis quare non recedat ma-
nus ejus a vobis. 4 Qui dixerunt:
Quid est quod pro delicto red-
dere debeamus ei? Responderunt-
que illi: 5 Juxta numerum pro-
vinciarum Philisthinorum quin-
que anos aureos facietis, et quin-
que mures aureos: quia plaga
una fuit omnibus vobis, et sa-
trapis vestris. Facietisque simi-
litudines anorum vestrorum, et
similitudines murium, qui de-
moliti sunt terram: et dabitis
Deo Israel gloriam: si forte re-
levet manum suam a vobis, et
a diis vestris, et a terra vestra.
6 Quare aggravatis corda vestra,
sicut aggravavit Ægyptus, et
Pharao cor suum? nonne post-
quam percussus est, tunc dimi-

ste rasdavosi mirties baimė, ir
Dievo ranka labai juos slėgda-
vo. Taipogi tie vyrai, kurie ne-
mirė, buvo ištinkami ligomis
slaptinėje pasturgalio dalyje, ir
kiekvieno miesto dejavimas ki-
lo į padanges.
6. perskyrimas. 1 Taigi, Vieš-
paties skrynia buvo Pilistymų
krašte septynis mėnesius. 2 O
Pilistymai pasivadino kunigus
ir žynius ir tarė: Ką padarysi-
me su Viešpaties skrynia? Pa-
sakykite mums, kaip mes pri-
valome ją siųsti atgal į jos vie-
tą. Tie atsakė: 3 Jei siunčiate
atgal Izraėlio Dievo skrynią,
nesiųskite jos tuščios, bet ati-
duokite jai, ką esate skolingi
už nusidėjimą, o tuomet išgy-
site ir žinosite, kodėl jo ranka
nuo jusų neatstoja. 4 Jie tarė:
Tai ką gi mes privalome jai ati-
duoti už prasikaltimą? Tie gi
atsakė: 5 Pagal Pilistymų plotų
skaitlių padarysite penkis auk-
sinius pasturgalius ir penkias
auksines peles, nes viena ir ta
pati sloga buvo atėjusi ant jusų
visų ir ant jusų kunigaikščių.
Padarysite paveikslus savo pa-
sturgalio ir paveikslus pelių, ku-
rios naikino žemę, ir duosite Iz-
raėlio Dievui garbę; rasi jis
nuims savo ranką nuo jusų, nuo
jusų dievų ir nuo jusų žemės.
6 Kam kietinate savo širdis, kaip
Aigyptas ir Paraonas buvo su-
kietinę savąją širdį; argi jis jų
galop nepaleido, kuomet buvo

---

veltui buvo nusigandę, kuomet atgabenta sandoros skrynią į Izraėlitų stovyklą (aug. 4, 4). Jei ji tuomet nepadėjo ją atsigabenusiems, tai buvo tik ženklas, kad Dievas nori nubausti savo prasikaltusią tautą, bet jos visai neapleidžia.

(6, 1) *Septynis mėnesius.* Skrynia buvo sugrąžinta kviečiapjuties metu, todėl gegužės mėnesyje; taigi, ji buvo paimta nelaisvėn lapkrityje. — (5) *Pasturgalius.* Anot ebr. t.: (emoroidų) p u s l e s. Taippat ir toliaus. — *Nuo jusų dievų.* Be Dagono, Pilistymai garbino ir kitus dievaičius. — (6) *Kaip Aigyptas ir...* Vz.

sit eos, et abierunt? 7 Nunc er-
go arripite et facite plaustrum
novum unum: et duas vaccas
fœtas, quibus non est imposi-
tum jugum, jungite in plaustro,
et recludite vitulos earum do-
mi. 8 Tolletisque arcam Domini,
et ponetis in plaustro, et vasa
aurea, quæ exsolvistis ei pro
delicto, ponetis in capsellam ad
latus ejus: et dimittite eam ut
vadat. 9 Et aspicietis: et si qui-
dem per viam finium suorum
ascenderit contra Bethsames,
ipse fecit nobis hoc malum gran-
de: sin autem, minime: sciemus
quia nequaquam manus ejus te-
tigit nos, sed casu accidit
10 Fecerunt ergo illi hoc mo-
do: et tollentes duas vaccas,
quæ lactabant vitulos, junxe-
runt ad plaustrum, vitulosque
earum concluserunt domi. 11 Et
posuerunt arcam Dei super plau-
strum, et capsellam, quæ habe-
bat mures aureos et similitudi-
nes anorum. 12 Ibant autem in
directum vaccæ per viam, quæ
ducit Bethsames, et itinere uno
gradiebantur, pergentes et mu-
gientes: et non declinabant ne-
que ad dextram neque ad sini-
stram: sed et satrapæ Philis-
thiim sequebantur usque ad
terminos Bethsames.
13 Porro Bethsamitæ mete-
bant triticum in valle: et ele-
vantes oculos suos, viderunt ar-
cam, et gavisi sunt cum vidis-
sent. 14 Et plaustrum venit in
agrum Josue Bethsamitæ, et ste-

ištiktas, ir ar jie neišėjo? 7 Da-
bar tat imkite ir padarykite vie-
ną naują vežimą ir įkinkykite į
jį dvi žindami karvi, ant kurių
nebuvo uždėta jungo, o jųdvie-
jų veršiukus uždarykite namie.
8 Po to imkite Viešpaties skry-
nią ir įdėkite į vežimą, o sudė-
ję dėžutėn šaly jos auksinius
rykus, kuriais jai užmokėjote
už nusidėjimą, paleiskite ją, kad
sau eitų. 9 Ir veizdėkite: jei ji
eis keliu, vedančiu į jos ribas,
Bėtsamo linkon, tai jis padarė
mums tą didelę nelaimę, o jei
ne, žinosime, kad visai ne jo ran-
ka mus palietė, bet kad tai at-
sitiko netyčiomis.
10 Taigi, jie padarė taip: ėmė
dvi karvi, žindžiusi veršiukus,
ir įkinkė į vežimą, o jųdviejų
veršiukus uždarė namie, 11 į ve-
žimą gi įdėjo Dievo skrynią ir
dėžutę, kurioje buvo auksinės
pelės ir pasturgalių paveikslai.
12 Karvidvi ėjo stačiai keliu,
vedančiu į Bėtsamą, ir žingsnia-
vo vienu keliu, eidamos ir baub-
damos, ir nesuko nei dešinėn,
nei kairėn pusėn; Pilistymų gi
kunigaikščiai sekė iki Bėtsamo
ribų.
13 Bėtsamiečiai tuo metu pjo-
vė kviečius slėnyje; jie, pakėlę
savo akis, pamatė skrynią ir iš-
vydę apsidžiaugė. 14 O vežimas
atvyko į Jozuės Bėtsamiečio

Iš. 12, 31. — (9) *Bėtsamo.* Lėvitų mie-
stas Judo giminėje. Vz. Joz. 15, 10.
(12) *Karvidvi ėjo stačiai...* Reikėjo
laukti, kad žindamos karvės, kurių ver-
šiukus atskirta, grįš į savo tvartą. Atsiti-
ko gi priešingai; todėl tai buvo ženklas,
kad jas vedė dieviška galybė, t. y. tas
Dievas, kurio sandoros skrynią turėjo
vežti dvi karvi į jo šalį.
(13) *Pjovė kviečius.* Kviečiapjutė Pa-
lestinoje esti gegužės mėnesyje. — (14)
Jie sukapojo... Vežimas ir karvės nebe-

tit ibi. Erat autem ibi lapis ma-
gnus, et ceciderunt ligna plau-
stri, vaccasque imposuerunt su-
per ea holocaustum Domino. [15]
Levitæ autem deposuerunt ar-
cam Dei, et capsellam, quæ erat
juxta eam, in qua erant vasa
aurea, et posuerunt super lapi-
dem grandem. Viri autem Beth-
samitæ obtulerunt holocausta,
et immolaverut victimas in die
illa Domino.
[16] Et quinque satrapæ Phili-
stinorum viderunt, et reversi
sunt in Accaron in die illa. [17]
Hi sunt autem ani aurei, quos
reddiderunt Philisthiim pro de-
licto, Domino: Azotus unum,
Gaza unum, Ascalon unum, Geth
unum, Accaron unum: [18] et mu-
res aureos secundum numerum
urbium Philisthiim, quinque pro-
vinciarum, ab urbe murata us-
que ad villam, quæ erat absque
muro, et usque ad Abelmagnum,
super quam posuerunt arcam
Domini, quæ erat usque in il-
lum diem in agro Josue Beth-
samitis. [19] Percussit autem de
viris Bethsamitibus, eo quod
vidissent arcam Domini: et per-
cussit de populo septuaginta vi-
ros, et quinquaginta millia ple-
bis. Luxitque populus, eo quod
Dominus percussisset plebem
plaga magna.

dirvą ir čionai sustojo. Buvo gi
tenai didelis akmuo. Jie suka-
pojo vežimo medžius ir ant jų
uždėjo dvi karvi kaipo degina-
mąją auką Viešpačiui. [15] O Lė-
vitai nuėmė Dievo skrynią ir
greta jos buvusią dėžutę, kurio-
je buvo auksiniai rykai, ir pa-
dėjo ant didžiojo akmens. Vy-
rai Bėtsamiečiai atnašavo degi-
namasias aukas ir pjovė tą die-
ną kruvinas aukas Viešpačiui.
[16] Penki Pilistymų kunigaikš-
čiai tai matė ir tą pačią dieną
sugrįžo į Akaroną. [17] Šitie yra
penki auksiniai paveikslai, ku-
riuos Pilistymai atidavė Vieš-
pačiui už prasikaltimą: Azotas
vieną, Gaza vieną, Askalonas vie-
ną, Gėtas vieną, Akaronas vie-
ną; [18] ir auksinės pelės pagal
Pilistymų miestų skaitlių iš pen-
kių jų plotų, kaip nuo apmury-
tų miestų taip ir nuo sodžių,
buvusių be muro, net ir nuo
Didžiojo Abelio, ant kurio pa-
dėta Viešpaties skrynią, buvu-
sią iki tai dienai ant Jozuės
Bėtsamiečio dirvos. [19] Viešpats
gi ištiko Bėtsamo vyrus, nes jie
matė Viešpaties skrynią; jis iš-
tiko septynias dešimtis vyrų iš
gyventojų ir iš liaudies penkias
dešimtis tukstančių. O tauta rau-
dojo, nes Viešpats buvo ištikęs
liaudį didžia sloga.

---

privalo tarnauti žmonių reikalams, nes vežė Dievo skrynią; todėl iš vežimo padaroma malkų, o iš karvių auką. — **(18)** *Auksinės pelės...* Pilistymai davė auksinių pelių daugiaus, negu buvo patarę jų kunigai (aug. 5 e.), nes pelių sloga tikriausiai vargino ne tik penkis didžiausius miestus, bet visą kraštą. — *Net ir nuo didžiojo Abelio.* Tikriaus anot ebr., chald. ir LXX: ir liudytojas yra didelis akmuo, kurs ten yra iki šiai dienai. Žodis *Abelio* regimai atsirado iš žodžio *'eben*, kurs reiškia akmenį. — **(19)** *Nes jie matė...* Net ir Lėvitams buvo kietai uždrausta veizdėti žingeidžiai į sandoros skrynią (vz. Sk. 4, 19. 20); iš Bėtsamiečių gi pusės tikriausiai apsireiškė tame dalyke tinkamos pagarbos stoka, todėl jie ir buvo nubausti. — *Septynias dešimtis...* Aiškintojai spėja, kad šitoje eil. ebr. tekstas sugadintas. Taigi, ir vertimų tekstai labai nevienodi. Skaitlinė 50.000 negali buti tikra, nes nedideliame Bėtsamo mieste tikriausiai nebuvo iš viso tiek daug gyventojų; todėl anot vienų, ji reikia visai apleisti; anot kitų gi, skaitlinė 50.000 nu-

20 Et dixerunt viri Bethsami-
tæ: Quis poterit stare in con-
spectu Domini Dei sancti hujus?
et ad quem ascendet a nobis?
21 Miseruntque nuntios ad ha-
bitatores Cariathiarim, dicentes:
Reduxerunt Philisthiim arcam
Domini, descendite, et reducite
eam ad vos.
Caput VII. 1 Venerunt ergo
viri Cariathiarim, et reduxerunt
arcam Domini, et intulerunt
eam in domum Abinadab in Ga-
baa: Eleazarum autem filium
ejus sanctificaverunt, ut custo-
diret arcam Domini.

20 Tuomet Bėtsamo vyrai ta-
rė: Kas galės stovėti Viešpaties,
šito šventojo Dievo, akyvaizdo-
je? ir pas ką jis eis nuo musų?
21 Jie nusiuntė pasiuntinius pas
Karjatjarimo gyventojus ir tarė:
Pilistymai atsiuntė atgal Vieš-
paties skrynią; ateikite ir ves-
kite ją atgal pas save.
7. perskyrimas. 1 Taigi, Kar-
jatjarimo vyrai atėjo ir nusiga-
beno atgal Viešpaties skrynią
ir ją įnešė į Abinadabo namus
Gabaoje; jo gi sunų Eleazarą pa-
šventino, kad sergėtu Viešpaties
skrynią.

5. Samuêlis teisêjas.

2 Et factum est, ex qua die
mansit arca Domini in Cariath-
iarim, multiplicati sunt dies (erat
quippe jam annus vigesimus) et
requievit omnis domus Israel
post Dominum. 3 Ait autem Sa-
muel ad universam domum Is-
rael, dicens: Si in toto corde
vestro revertimini ad Dominum,
auferte deos alienos de medio
vestri, Baalim et Astaroth: et
præparate corda vestra Domino.

2 Ir atsitiko, kad nuo tos die-
nos, kurioje Viešpaties skrynia
pasiliko Karjatjarime, praslinko
daug dienų (buvo gi jau dvide-
šimti metai), ir visi Izraėlio na-
mai turėjo ramybę, sekdami Vieš-
patį. 3 Samuėlis gi kalbėjo vi-
siems Izraėlio namams ir tarė:
Jei jus grįžtate prie Viešpaties
visa savo širdžia, prašalinkite
iš savo tarpo svetimus dievus,
Baalus ir Astartes; prirengkite
savo širdis Viešpačiui ir jam

rodanti visų Bėtsamo gyventojų skaitlių, iš kurių tarpo žuvę 70.

(**20**) *Šito šventojo Dievo* Vz. Iš. 29, 45. 46; Kun. 11, 44. 45. Dievo šventumas reikalauja, kad ir jo garbintojai butu šventi. Bėtsemiečiai prisipažįsta, kad pas juos tokio šventumo nėra, todėl jie bijosi palikti pas save skrynią. — (**21**) *Karjatjarimo.* Miestas prie kelio iš Jeruzalės į Joppę. Plg. 15, 9. Bėtsamiečiai rasi manė, kad sandoros skrynia grąžinti reikia atgal į Silą; todėl jie nori tuotarpu ją išsiųsti į Karjatjarimą, kurs yra pakelėje.

(**7, 1**) *Abinadabo.* Spėjama, kad jis budo Lėvitas. — *Gabaoje.* Tas žodis čionai ne nuosavus vardas; jis reiškia augštumą arba kauburį pačiame miestc arba šaly jo, kame pastatyta sandoros skrynia.

7, 2 - 17. Paraginus Samuėliui, Izraėlitai pameta stabus ir ima ištikimai tarnauti Dievui (2 - 6), kursai išklausydamas savo pranašo maldą suteikia Izraėliui tokį pergalėjimą Pilistymų, kad tie nebedrįsta daugiaus jų užpuldinėti (7 - 14), Samuėlis gi ramiai pildo teisėjo pareigas visame krašte (15 - 17).

(**2**) *Ir atsitiko...* Ebr. t. galima taip išversti: Ir atsitiko po tos dienos, kurioje skrynia sustojo Karjatjarime, kad dienos pasidaugino ir praslinko dvidešimt metų, ir kad visa tauta raudojo paskui Viešpatį. — (**3**) *Baalus ir Astartes...* Kananie-

et servite ei soli, et eruet vos de manu Philisthiim. 4 Abstulerunt ergo filii Israel Baalim et Astaroth, et servierunt Domino soli. 5 Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Masphath, ut orem pro vobis Dominum. 6 Et convenerunt in Masphat: hauseruntque aquam, et effuderunt in conspectu Domini, et jejunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Judicavitque Samuel filios Israel in Masphath.

7 Et audierunt Philisthiim quod congregati essent filli Israel in Masphath, et ascenderunt satrapæ Philisthinorum ad Israel. Quod cum audissent filii Israel, timuerunt a facie Philisthinorum. 8 Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philisthinorum. 9 Tulit autem Samuel agnum lactentem unum, et obtulit illum holocaustum integrum Domino: et clamavit Samuel ad Dominum pro Israel, et exaudivit eum Dominus. 10 Factum est autem, cum Samuel offerret holocaustum, Philisthiim iniere prœlium contra Israel:

vienam tarnaukite, o jis jus išliuosuos iš Pilistymų rankos. 4 Taigi, Izraėlio sunųs prašalino Baalus ir Astartes ir tarnavo vienam Viešpačiui. 5 Samuėlis gi tarė: Surinkite visą Izraėlį į Maspatą, kad už jus melsčiaus Viešpačiui. 6 Taigi, jie susirinko į Maspatą; jie sėmė vandens ir išliejo Viešpaties akyvaizdoje, alkino save tą dieną ir tenai tarė: Nusidėjome Viešpačiui. O Samuėlis teisė Izraėlio sunus Maspate.

7 Kuomet Pilistymai išgirdo Izraėlio sunus susirinkus Maspate, Pilistymų kunigaikščiai atėjo pas Izraėlį. Tai išgirdę Izraėlio sunųs, labai nusigando Pilistymų. 8 ir tarė Samuėliui: Nesiliauk šaukęsis už mus į Viešpatį, musų Dievą, kad mus išgelbėtu iš Pilistymų rankos. 9 Samuėlis gi ėmė vieną žindomą avinėlį ir jį visą atnašavo kaipo deginamąją auką Viešpačiui, Samuėlis taipogi šaukėsi už Izraėlį į Viešpatį, ir Viešpats jį išklausė. 10 Atsitiko gi, kad Samuėliui atnašaujant deginamąją auką, Pilistymai pradėjo kovą prieš Izraėlį; bet Viešpats su-

---

čių dievaičiai. Plg. Teis. 2, 11. 13. — (**5**) *Maspatą.* Ebr. *Micpah,* todėl tas pats vardas, ką ir Maspa. Vz. aug. 3, 21; Teis. 20, 1. — (**6**) *Jie sėmė vandens...* Izraėlitų atgailos ženklai. Atgaila visupirma įvaizdinama vandens išliejimu, kurs reiškė širdies jausmų išliejimą (plg. Raud. 2, 19); juo rasi dar buvo pažymėtas pasiketinimas taippat išvaryti iš savo širdies visokį piktumą, kaip buvo išliejamas vanduo iš indo. Antras atgailos ženklas buvo pasninkas, savęs alkinimas. — *Samuėlis teisė...* Mirus Hėliui, Samuėlis pildė pranašo pareigas ir per dvidešimtį metų stengėsi pagerinti religijinį Izraėlio gyvenimą; dabar jis pradeda pildyti taipogi teisėjo priedermes ir ima tvarkyti viešą savo tautos gyvenimą.

(**8**) *Nesiliauk šaukęsis...* Tautoje buvo įvykusi žymi permaina; ji nebepasitiki savimi, net laiko save neverta kreipties tiesiog į Viešpatį, bet ješko užtarimo pas Samuėlį ir tiki, kad Dievas išklausys jo maldą. Plg. aug. 4, 3. — (**10**) *Samuėliui atnašaujant...* Pastatyti altorių toli nuo sandoros šėtros ir atnašauti aukas Samuėlis, kaipo pranašas, galėjo, tik Dievui pavelijant; paprastai gi tik kunigai darydavo aukas ir tai prie šėtros. — *Viešpats sugriaudė...* Viešpats apreiškia savo pagalbą, sukeldamas netikėtai didžiausią audrą su baisiais griausmais, kurie nugąs-

intonuit autem Dominus frago-
re magno in die illa super Phi-
listhiim, et exterruit eos, et
cæsi sunt a facie Israel. [11] Eg-
ressique viri Israel de Masphath
persecuti sunt Philisthæos, et
percusserunt eos usque ad lo-
cum, qui erat subter Bethchar.
[12] Tulit autem Samuel lapidem
unum, et posuit eum inter Mas-
phath et inter Sen: et voca-
vit nomen loci illius, Lapis ad-
jutorii. Dixitque: Hucusque au-
xiliatus est nobis Dominus. [13]
Et humiliati sunt Philisthiim,
nec apposuerunt ultra ut veni-
rent in terminos Israel. Facta
est itaque manus Domini super
Philisthæos, cunctis diebus Sa-
muelis. [14] Et redditæ sunt ur-
bes, quas tulerant Philisthiim
ab Israel, Israeli, ab Accaron
usque Geth, et terminos suos:
liberavitque Israel de manu Phi-
listhinorum, eratque pax inter
Israel et Amorrhæum.

[15] Judicabat quoque Samuel
Israelem cunctis diebus vitæ
suæ: [16] et ibat per singulos an-
nos circuiens Bethel et Galga-
la et Masphath, et judicabat
Israelem in supradictis locis. [17]
Revertebaturque in Ramatha:

griaudė su didžiu trenksmu tą
dieną ant Pilistymų ir juos nu-
gąsdino, ir jie buvo Izraėlio su-
mušti. [11] O Izraėlio vyrai, išėję
iš Maspato, vijosi Pilistymus ir
juos mušė iki vietai, kuri buvo
žemiaus Bėtkaro. [12] Samuėlis
gi ėmė vieną akmenį ir jį pa-
dėjo tarp Maspato ir tarp Šeno
ir praminė aną vietą vardu Pa-
galbos akmuo. Jis tarė: Iki šiai
vietai mums padėjo Viešpats. [13]
Pilistymai buvo nužeminti ir
nebemėgino eiti daugiaus į Iz-
raėlio ribas. Taigi, Viešpaties
ranka buvo ant Pilistymų per
visas Samuėlio dienas. [14] Izraė-
liui buvo atiduota taipogi mie-
stai, kuriuos Pilistymai buvo
atėmę iš Izraėlio, nuo Akarono
iki Gėtui, draug su jų apylinke.
Jis išliuosavo Izraėlį iš Pilisty-
mų rankų, ir buvo ramybė tarp
Izraėlio ir Amoriečių.

[15] Samuėlis teisė Izraėlį per
visas savo gyvenimo dienas. [16]
Jis eidavo kas metai per Bėtėlį,
Galgalą ir Maspatą ir teisė Iz-
raėlį minėtosiose vietose. [17] Pas-
kui jis grįždavo į Ramatą, nes
tenai buvo jo namai, ir tenai

---

dina Pilistymus ir padeda laimėti kovą Izraėlitams. — (**11**) *Bėtkaro*. Ta vieta dabar nežinoma. — (**12**) *Pagalbos akmuo*. Vz. aug. 4, 1. Toje pačioje vietoje Pilistymai pirm dvidešimties metų buvo apgalėję Izraėlitus ir paėmę nelaisvėn sandoros skrynią. — (**13**) *Nebemėgino*... Tik pasenus Samuėliui, Pilistymai vėl pradėjo užpuldinėti Izraėlitus ir juos varginti. Vz. žem. 9, 16 ir tol. — (**14**) *Amoriečių*. Po Pilistymų Izraėlis daugiausiai kentėjo prispaudimų pietuose nuo Amoriečių. Dabar, kada jis šiek tiek sustiprėjo, ir Amoriečiai buvo priversti su juo derinties; tečiaus Izraėlitai dar gana ilgą laiką mokėjo Amoriečiams čyžę, nuo kurios juos paliuosavo tik Dovidas (2 Kar. 8, 1). Paminėtieji miestai ne visi buvo paimti; čionai tik nurodoma, kad Izraėlitų plotas vėl siekė tas pačias ribas, kurios buvo seniaus.

(**15**) *Per visas savo gyvenimo dienas*. Kontekstas nurodo, kad Samuėlis pildė teisėjo pareigas iki senatvei; bet ir pasenęs, kuomet jau Izraėlis turėjo karalių, jis dar turėjo didelę reikšmę tautos gyvenime kaipo pranašas.

(**16**) *Per Bėtėlį*... Teisėjo pareigas Samuėlis pildė ypač pietinėje Palestinoje, kurios žymiausios tuo metu vietos čionai išvardijamos. — (**17**) *Ramatą*. Samuėlio tėviškė ir jo nuolatinė buveinė. Vz. aug. 1, 1. — *Pastatė... altorių*. Plg. aug. 9. e.

ibi enim erat domus ejus, et ibi judicabat Israelem: ædificavit etiam ibi altare Domino.

jis teisdavo Izraėlį. Tenai jis pastatė Viešpačiui taipogi altorių.

II. Sauliaus istorija. 1. Saulius pirmasis Izraėlio karalius ir jo atmetimas. 1) Įsteigimas karališkos valdžios Izraėlyje.

Caput VIII. 1 Factum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos judices Israel. 2 Fuitque nomen filii ejus primogeniti Joel: et nomen secundi Abia, judicum in Bersabee. 3 Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus: sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, et perverterunt judicium.

4 Congregati ergo universi majores natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ramatha. 5 Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, et filii tui non ambulant in viis tuis: constitue nobis regem, ut judicet nos, sicut et universæ habent nationes. 6 Displicuit sermo in oculis Samuelis, eo quod dixissent: Da nobis regem, ut judicet nos. Et oravit Samuel

8. perskyrimas. 1 Atsitiko gi, kad Samuėlis pasenęs įstatė savo sunus Izraėlio teisėjais. 2 Jo pirmgimio sunaus vardas buvo Joėlis, o antrojo vardas Abija; juodu buvo teisėjais Bersabėjoje. 3 Jo sunudu nevaikščiojo jo keliais, bet pasidavė godulystei, ėmė dovanas ir iškreipdavo teismą.

4 Taigi, susirinkę visi Izraėlio vyresnieji atėjo pas Samuėlį į Ramatą 5 ir jam tarė: Štai, tu pasenai, o tavo sunudu nevaikščioja tavo keliais. Įstatyk mums karalių, kaip jį turi visos tautos, kad mus teistu. 6 Ta kalba nepatiko Samuėlio akyse, nes jie buvo pasakę: Duok mums karalių, kad mus teistu. Taigi, Samuėlis meldėsi Viešpačiui.

Antrojoje Samuėlio knygų dalyje pasakojama pirmojo Izraėlio karaliaus Sauliaus istorija, atkreipiant ypatingą domą į jo išrinkimą ir atmetimą, kad paaiškėtu, jog ne bet kokio karaliaus namuose bus įsteigtas Dievo žadėtasis amžinas sostas, o tiktai to, kurs visame įtinka Dievui.

8, 1 - 22. Sauliaus istorija prasideda paminėjimu atsitikimų, pranokusių pirmojo karaliaus išrinkimą, kaip nežiurint didžių Samuėlio nuopelnų Izraėlio tauta ėmė reikalauti sau karaliaus ir kaip Dievas sutiko jį duoti.

(**8, 2**) *Joėlis.* 1 Kron. 6, 28 jis pavadintas Vaséniu. — *Bersabėjoje*: pietinės Palestinos pakraštyje. — (**3**) *Iškreipdavo teismą*: išteisindami kaltus, teisiuosius gi pasmerkdami.

(**5**) *Tu pasenai...* Izraėlio vyresnieji nurodo tris priežastis, kodėl jie nori turėti karalių; tos priežastįs yra: Samuėlio senatvė, jo sunų netikęs pasielgimas, kitų tautų pavyzdis. — (**6**) *Ta kalba nepatiko...* Izraėlitų noras turėti karalių nebuvo peiktinas, nes karalių jiems buvo žadėjęs pats Dievas ir per Mozę apskelbęs įstatą apie karaliaus teises (Atk. 17, 14...); peiktinos gi buvo aplinkybės, kuriuose karaliaus reikalauta (vz. žem. 7, 9. eil.; 12, 12); Izraėlitams tarsi buvo nusibodę, kad jų karaliumi yra vien Dievas, kad juos jo vardu valdo jojo paskirtas teisėjas, kurs tečiaus be Dievo įsakymo negalėjo išsižadėti savo pareigų; jų reikalavime apsireiškė nepasitikėjimas Dievu ir noras greičiaus turėti tai, ką Dievas buvo nutaręs suteikti tik savame laike; galop jie norėjo gauti tokį karalių, koks buvo pas kitas tautas, tuotarpu gi jų karalius turėjo buti Dievo vietininkas, Dievo valios pildytojas ir jojo

ad Dominum. 7 Dixit autem Do-
minus ad Samuelem: Audi vo-
cem populi in omnibus quæ lo-
quuntur tibi: non enim te ab-
jecerunt, sed me, ne regnem su-
per eos. 8 Juxta omnia opera
sua, quæ fecerunt a die qua edu-
xi eos de Ægypto usque ad
diem hanc: sicut dereliquerunt
me, et servierunt diis alienis,
sic faciunt etiam tibi. 9 Nunc
ergo vocem eorum audi: verum-
tamen contestare eos, et præ-
dic eis jus regis, qui regnatu-
rus est super eos.
10 Dixit itaque Samuel omnia
verba Domini ad populum, qui
petierat a se regem, 11 et ait:
Hoc erit jus regis, qui impera-
turus est vobis: Filios vestros
tollet, et ponet in curribus suis,
facietque sibi equites et præ-
cursores quadrigarum suarum,
12 et constituet sibi tribunos, et
centuriones, et aratores agro-
rum suorum, et messores sege-
tum, et fabros armorum et cur-
ruum suorum. 13 Filias quoque
vestras faciet sibi unguentarias,
et focarias, et panificas. 14 Ag-
ros quoque vestros, et vineas;
et oliveta optima tollet, et da-
bit servis suis. 15 Sed et sege-
tes vestras, et vinearum redi-
tus addecimabit, ut det eunu-

7 Viešpats gi tarė Samuėliui:
Klausyk tautos balso visame, ką
jie tau kalba; nes jie ne tave at-
metė, bet mane, kad ant jų ne-
karaliaučiau. 8 Kaip buvo visi jų
darbai, kuriuos jie darė nuo tos
dienos, kuomet juos išvedžiau
iš Aigypto, iki šiai dienai, kaip
jie apleido mane ir tarnavo sve-
timiems dievams, taip jie ir tau
daro. 9 Dabar tat paklausyk jų
balso; bet perspėk juos ir jiems
apskelbk teises karaliaus, kurs
ant jųjų karaliaus.

10 Taigi, Samuėlis pasakė vi-
sus Viešpaties žodžius tautai,
kuri reikalavo iš jo karaliaus,
11 ir tarė: Štai, tos bus teisės
karaliaus, kurs jus valdys: Jis
ims jusų sunus ir sodins savo
vežimuose; pasidarys sau raite-
lių ir tokių, kurie bėgios jo veži-
mų priešakyje; 12 paskirs sau juos
tukstantininkais ir šimtininkais,
savo laukų arėjais ir javų pjo-
vėjais ir savo ginklų ir vežimų
kalviais. 13 Taipogi jusų dukte-
ris jis sau pasidarys kvepalinin-
kėmis, virėjomis ir kepėjomis.
14 Jis ims taipogi geriausius ju-
sų laukus, vynuogynus ir alyv-
medžių daržus ir duos savo tar-
nams. 15 Bet ir iš jusų javų ir
iš vynuogynų pelno jis ims de-
šimtinę, kad duotu savo rumų

duotojo įstatymo įvykdytojas — *Samuėlis meldėsi...* Samuėlio malda turėjo ir Izraėlio vyresniesiems priminti, kad karaliaus rinkime reikia visupirma kreipties prie Dievo. — (7) *Nes jie ne tave...* Dievas nurodo tikrąją Izraėlitų reikalavimo priežastį, visai žemišką: jie nori turėti karalių, kaip kitos tautos aplinkui. Tame nore apsireiškė dar vienas jų nedėkingumas Dievui. Dievas sutinka išklausyti jų prašymą, bet tame sutikime yra draug ir bausmė, nes Sauliaus viešpatavimas nebus Dievo žadėtoji karalystė, kuri prasidės tik su Dovidu (Aug. Kypr.). – (9) *Apskelbk teises*: ne tokias, kokios jos turėtu buti, bet kokios ištikrųjų bus, kuriose pasirodys daug karaliaus sauvalios, visuomet varginančios pavaldinius, juo labiaus turėjusios nugąsdinti Izraėlitus, kad visai kitaip su jais elgėsi Dievo paskirtas teisėjas Samuėlis (vz. žem. 12, 2...).

(11) *Sodins savo vežimuose*: kaipo savo tarnus ir palydovus iškilmėse. — (12) *Ir šimtininkais.* Ebr. t.: penkių dešimtų

chis et famulis suis. 16 Servos
etiam vestros, et ancillas, et
juvenes optimos, et asinos au-
feret, et ponet in opere suo.
17 Greges quoque vestros adde-
cimabit, vosque eritis ei servi.
18 Et clamabitis in die illa a fa-
cie regis vestri, quem elegistis
vobis: et non exaudiet vos Do-
minus in die illa, quia petistis
vobis regem.
19 Noluit autem populus au-
dire vocem Samuelis, sed dixe-
runt: Nequaquam: rex enim erit
super nos, 20 et erimus nos quo-
que sicut omnes gentes: et ju-
dicabit nos rex noster, et egre-
dietur ante nos, et pugnabit
bella nostra pro nobis. 21 Et au-
divit Samuel omnia verba po-
puli, et locutus est ea in auri-
bus Domini. 22 Dixit autem Do-
minus ad Samuelem: Audi vo-
cem eorum, et constitue super
eos regem. Et ait Samuel ad
viros Israel: Vadat unusquisque
in civitatem suam.

valdininkams ir tarnams. 16 Jis
atims dar jusų geriausius ver-
gus ir verges ir jaunikaičius ir
asilus ir pristatys prie savo dar-
bo. 17 Taipogi iš jusų bandų jis
ims dešimtinę, o jųs busite jo
vergai. 18 Jųs šauksite aną die-
ną prieš savo karalių, kurį sau
išsirinkote, bet Viešpats jusų
neišklausys tą dieną, nes jųs rei-
kalavote sau karaliaus.
19 Tauta gi nenorėjo klausyti
Samuėlio balso, bet tarė: Anaip-
tol; nes ant musų turi buti ka-
ralius. 20 Taipogi ir mes busime
kaip visos tautos, o musų kara-
lius mus teis, ir eis musų prieš-
akyje, ir kovos už mus musų
kovas. 21 Samuėlis, išgirdęs vi-
sus tautos žodžius, kalbėjo juos
į Viešpaties ausis. 22 Viešpats
gi tarė Samuėliui: Klausyk jų
balso ir įstatyk ant jų karalių.
Tuomet Samuėlis tarė Izraėlio
vyrams: Teeina kiekvienas į sa-
vo miestą.

2) Patepimas Sauliaus Izraėlio karaliumi.

Caput IX. 1 Et erat vir de Ben-
jamin nomine Cis, filius Abiel,
filii Seror, filii Bechorath, filii
Aphia, filii viri Jemini, fortis
robore. 2 Et erat ei filius voca-
bulo Saul, electus et bonus: et

9. perskyrimas. 1 Buvo žmo-
gus iš Benjamino giminės galin-
gas ir drąsus vardu Kisas, su-
nus Abiėlio, kurs buvo sunus
Seroro; tasai buvo Afijos sunaus
Bechorato sunus; Afijas gi bu-

---

viršininkais. — (**16**) *Jaunikaičius.* LXX vertime: jaučius. — (**18**) *Nes jųs reikalavote...* Tų žodžių nėra ebr. t.; jie paimti iš LXX

(**22**) *Teeina kiekvienas...* Samuėlis tuotarpu paleidžia tautos viršininkus, kolei negaus naujų Dievo įsakymų, ką jis skiria karaliumi.

9, 1—10, 16. Kiso sunus Saulius iš Benjamino giminės tėvo išsiųstas pražuvusių asilių jieškotų, ateina pas Samuėlį (9, 1 - 14), kurs gauna iš Dievo paliepimą patepti jį Izraėlio karaliumi ir tą paliepimą, niekam iš tautos nežinant, išpildo (9, 15—10, 1); be to jis apskelbia pateptajam išanksto tris dalykus, kuriems išsipildžius, Saulius įsitikrina, kad jis Dievo išrinktas ir privalo taikyties prie pranašo žodžių (10, 2 - 16).

(**9, 1**) *Kisas.* Vz. 1 Kron. 9, 35. — (**2**) *Saulių.* Ebr. *Saul*, išprašytasis. —

non erat vir de filiis Israel me-
lior illo: ab humero et sursum
eminebat super omnem popu-
lum. 3 Perierant autem asinæ
Cis patris Saul: et dixit Cis ad
Saul filium suum: Tolle tecum
unum de pueris, et consurgens
vade, et quære asinas. Qui cum
transissent per montem Eph-
raim, 4 et per terram Salisa, et
non invenissent, transierunt eti-
am per terram Salim, et non
erant: sed et per terram Jemi-
ni, et minime repererunt. 5 Cum
autem venissent in terram Suph,
dixit Saul ad puerum, qui erat
cum eo: Veni et revertamur, ne
forte dimiserit pater meus asi-
nas, et sollicitus sit pro nobis.
6 Qui ait ei: Ecce vir Dei est
in civitate hac, vir nobilis: om-
ne, quod loquitur, sine ambi-
guitate venit: nunc ergo eamus
illuc, si forte indicet nobis de
via nostra, propter quam veni-
mus. 7 Dixitque Saul ad pue-
rum suum: Ecce ibimus: quid
feremus ad virum Dei? panis
defecit in sitarciis nostris: et
sportulam non habemus, ut de-
mus homini Dei, nec quidquam
aliud. 8 Rursum puer respondit
Sauli, et ait: Ecce inventa est
in manu mea quarta pars sta-
teris argenti, demus homini Dei,
ut indicet nobis viam nostram.
9 (Olim in Israel sic loquebatur

vo vieno iš Benjaminitų sunus.
2 Jis turėjo sunų, vardu Saulių,
rinktinį ir gerą, ir nebuvo ge-
resnio už jį vyro tarp Izraėlio
sunų. Jis galva ir pečiais buvo
augštesnis už visą tautą. 3 Bu-
vo gi pražuvusios Sauliaus tė-
vo Kiso asilės; taigi, Kisas ta-
rė savo sunui Sauliui: Pasiimk
su savim vieną iš bernų ir atsi-
kėlęs eik ir jieškok asilių. Iš-
vaikščioję Efraimo kalnus 4 ir
Salisos žemę ir neradę, juodu
perėjo dar per Salimo žemę, o
jų vis nebuvo, taipogi ir per
Jėminio žemę, bet ir čia nieko
nerado. 5 O kada juodu buvo
atėjusiu į Sifo žemę, Saulius ta-
rė draug su juo buvusiam ber-
nui: Eikš ir grįžkiva, kad kar-
tais mano tėvas, užmiršdamas
asiles, nepradėtu rupinties mu-
dviem. 6 Tasai jam tarė: Štai,
šitame mieste yra Dievo žmo-
gus, gerbiamas vyras; visa, ką
jis sako, neabejotinai įvyksta;
dabar tat eikiva tenai; rasi jis
suteiks mudviem žinių apie mu-
sų kelionę, dėlei kurios atėjome.
7 O Saulius tarė savo bernui:
Štai eisiva, bet kągi nunešiva
Dievo žmogui; duonos pristigo
musų maišeliuose ir, mes netu-
rime nei dovanos, nei ko nors
kito, kad duotumėm Dievo žmo-
gui. 8 Bernas vėl atsakė Sauliui
ir tarė: Štai, radau prie savęs
ketvirtą sidabrinio siklio dalį:
duokiva Dievo žmogui, kad su-
teiktu mums žinių apie musų
kelią. 9 (Seniaus Izraėlyje kiek-

(3) *Asilės.* Anot ebr. t.: visos asilės. — (5) *Sufo.* Apskričio vardas, kuriame buvo Samuėlio tėviškė Rama (vz. aug. 1, 1). — (6) *Šitame mieste.* Nors miesto vardas nepasakytas, bet galima spėti, kad tai buvo Samuėlio tėviškė Rama. — (7) *Ką gi nunešiva...* Kaip buvo uždrausta stoti tuščiomis rankomis Dievo akyvaizdon, taip pat buvo paprotys neeiti be dovanų pas karalių arba pranašą (plg. 3 Kar. 14, 3; 4 Kar. 5, 15 ir k.). — (8) *Ketvirtą sidabrinio siklio dalį*; arti 30 kapeikų. Dovana buvo maža, bet ji turėjo savo vertybę kaipo pagarbos ženklas. — (9) *Regin-*

unusquisque vadens consulere
Deum: Venite, et eamus ad Vi-
dentem. Qui enim Propheta di-
citur hodie, vocabatur olim Vi-
dens). 10 Et dixit Saul ad pue-
rum suum: Optimus sermo tuus,
Veni, eamus. Et ierunt in civi-
tatem, in qua erat vir Dei. 11
Cumque ascenderent clivum ci-
vitatis, invenerunt puellas egre-
dientes ad hauriendam aquam,
et dixerunt eis: Num hic est
Videns? 12 Quæ respondentes,
dixerunt illis: Hic est: ecce an-
te te, festina nunc: hodie enim
venit in civitatem, quia sacrifi-
cium est hodie populi in excel-
so. 13 Ingredientes urbem, sta-
tim invenietis eum antequam
ascendat excelsum ad vescen-
dum: neque enim comesurus est
populus donec ille veniat: quia
ipse benedicit hostiæ, et dein-
ceps comedunt qui vocati sunt.
Nunc ergo conscendite, quia ho-
die reperietis eum.

14 Et ascenderunt in civita-
tem. Cumque illi ambularent in
medio urbis, apparuit Samuel
egrediens obviam eis, ut ascen-
deret in excelsum. 15 Dominus
autem revelaverat auriculam Sa-
muelis ante unam diem quam
veniret Saul, dicens: 16 Hac ip-
sa hora, quæ nunc est, cras mit-
tam virum ad te de terra Ben-

vienas, eidamas teirautų Die-
vo, taip sakydavo: Ateikite ir
eisime pas Regintįjį; nes kas
šiandien vadinasi Pranašu, se-
niaus vadinosi Reginčiuoju). 10
Saulius tarė savo bernui: Tavo
žodžiai labai geri. Eikš, eikiva.
Ir juodu nuėjo į miestą, kuria-
me buvo Dievo žmogus. 11 Be-
eidamu augštyn miesto šlaitu,
rado mergaičių, išeinančių van-
dens semtų, ir joms tarė: Ar
čia yra Regintysis? 12 Jos atsa-
kydamos jiemdviem tarė: Čia;
štai, jis ties tavim; skubinkies
dabar, nes jis šiandien atėjo į
miestą, kadangi šiandien yra tau-
tos auka ant augštumos. 13 Įėję
į miestą, tuojau jį rasita, pir-
ma negu jis pakils į augštumą
valgytų; nes tauta nevalgys,
kolei jis neateis; nes jis laimi-
na auką, o paskui pakviestieji
valgo. Dabar tat eikita augštyn,
nes šiandien jį rasita.

14 Taigi, juodu pakilo į mie-
stą; jiemdviem einant miesto
viduriu, pasirodė Samuėlis iš-
einąs jiemdviem priešais, kad
pakiltu į augštumą. 15 Viešpats
gi buvo apreiškęs Samuėliui vie-
na diena anksčiaus, negu atėjo
Saulius, sakydamas: 16 Rytoj ta
pačia valanda, kuri dabar yra,
aš siųsiu pas tave vyrą iš Ben-

---

tįjį. Ebr. *ro'eh* arba su art. *haro'eh.* Toks vardas buvo duodamas pranašams dėlei budo, kaip jiems apsireikšdavo arba duodavo apreiškimus Dievas. Taigi, Sk. 12, 6 skaitome: *Jei kas tarp jusų yra Viešpaties pranašas, aš jam apsireikšiu regėjime...* — *Pranašu.* Ebr. *nabi'* paprastas pranašų pavadinimas.— (11) *Miesto šlaitu.* Miestas regimai buvo pastatytas ant kalnelio, kaip daugelis kitų miestų Palestinoje. — (12) *Tautos auka.* Kalbama apie dėkojimo auką, kurios dalis buvo pačių aukojančių suvalgoma. — *Ant augštumos.* Buvo tai koks nors kauburys arti miesto; ant jo Samuėlis buvo tikriausiai pasistatęs aug. minėtą altorių. Vz. aug. 7, 17.

(14) *Miesto viduriu.* Tikriaus: į miestą; anot kitų: į miesto vartus. — (16) *Jis išgelbės...* Samuėlis, apgalėdamas Pilistymus, buvo išliuosavęs Izraėlitus nuo prispaudimo tik laikinai (vz. aug. 7, 13). Nors reikalaudami karaliaus Izraėlitai buvo atsitolinę nuo Dievo, ir nors jis dar neno-

jamin, et unges eum ducem super populum meum Israel: et salvabit populum meum de manu Philisthinorum: quia respexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me. 17 Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus dixit ei: Ecce, vir, quem dixeram tibi, iste dominabitur populo meo.

18 Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portæ, et ait: Indica, oro, mihi, ubi est domus Videntis. 19 Et respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum Videns: ascende ante me in excelsum, ut comedatis mecum hodie, et dimittam te mane: et omnia, quæ sunt in corde tuo, indicabo tibi. 20 Et de asinis, quas nudiustertius perdidisti, ne sollicitus sis, quia inventæ sunt. Et cujus erunt optima quæque Israel? nonne tibi et omni domui patris tui? 21 Respondens autem Saul, ait: Numquid non filius Jemini ego sum de minima tribu Israel, et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Benjamin? quare ergo locutus es mihi sermonem istum? 22 Assumens itaque Samuel Saulem, et puerum ejus, introduxit eos in triclinium, et dedit eis locum in capite eorum, qui fue-

jamino žemės, o tu jį patepsi vadu ant mano tautos Izraėlio; jis išgelbės mano tautą iš Pilistymų rankos, kadangi aš pažvelgiau į savo tautą, nes jų šauksmas atėjo pas mane. 17 Kuomet Samuėlis pamatė Saulių, Viešpats jam tarė: Štai, vyras, apie kurį aš tau sakiau: tasai viešpataus ant mano tautos.

18 Saulius gi prisiartino prie Samuėlio tarpuvartėje ir tarė: Parodyk man, meldžiamasis, kame Reginčiojo namai. 19 O Samuėlis atsakė Sauliui ir tarė: Aš esu Regintysis, pakilk pirm manęs į augštumą, kad valgytumėta šiandien draug su manim, o rytoj aš tave paleisiu ir visa tau pasakysiu, kas yra tavo širdyje. 20 Asilėmis gi, kurias užvakar pametei, nesirupink, nes jos atsirado. Ir kam gi priderės visa, kas yra geriausia Izraėlyje? argi ne tau ir ne visiems tavo tėvo namams? 21 Bet Saulius atsakydamas tarė: Argi aš ne Jėminio sunus iš mažiausios Izraėlio giminės, ir mano giminė ar ne paskutinė tarp visų šeimynų Benjamino giminėje? kodėl tat man kalbėjai šituos žodžius? 22 Taigi, Samuėlis, ėmęs Saulių ir jo tarną, įsivedė juodu į valgomąjį kambarį ir davė jiemdviem vietos priešakyje

---

rėjo jiems duoti tokio karaliaus, kurs jam visai įtiktu, bet jis parodo jiems savo mielaširdystę ir žada juos išliuosuoti nuo nepriètelių prispaudimo.

(18) *Tarpuvartėje.* Plg. aug. 14. e. — (19. 20) *Pakilk pirm manęs...* Samuėlis, patyręs Dievo valią, rodo jo paskirtajam karaliui pagarbos ženklus: siunčia jį pirm savęs, kviečia į religijinį pokilį ir rengia jam nakvynę. — *Kas yra tavo širdyje*: ne tik apie asiles, bet ir slapčiausias tavo mintis. Saulius rasi turėjo savo širdies gilumoje norą prisidėti prie Izraėlio išliuosavimo, troško jo išaugštinimo; bet Samuėlis nori tuotarpu sukelti jame mintį, kad Dievas jį skiria dideliems dalykams. — (21) *Jėminio*: Benjamino. — *Mažiausios.* Ypač buvo sumažėjęs Benjamino sunų skaitlius po baisių žudynių, apie kurias pasakojama Teis. 20, 46... — *Ar ne paskutinė...* Plg. Teis. 6, 15; 2 Kar. 7, 18. — *Kodėl tat...* Į tą Sauliaus klausimą Samuėlis atsako tolesniu savo pasielgimu. — (22) *Valgomąjį kambarį*: buvusį ant

rant invitati: erant enim quasi
triginta viri. [23] Dixitque Samuel
coco: Da partem, quam dedi tibi, et præcepi ut reponeres seorsum apud te.
[24] Levavit autem cocus armum, et posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te, et comede: quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

[25] Et descenderunt de excelso in oppidum, et locutus est cum Saule in solario: stravitque Saul in solario, et dormivit.
[26] Cumque mane surrexissent, et jam elucesceret, vocavit Samuel Saulem in solario, dicens: Surge, et dimittam te. Et surrexit Saul: egressique sunt ambo, ipse videlicet, et Samuel.
[27] Cumque descenderent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos, et transeat: tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini.

Caput X. [1] Tulit autem Samuel lenticulam olei, et effudit super caput ejus, et deosculatus est eum, et ait: Ecce, unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, et

tų, kurie buvo pakviesti; tokių
gi buvo apie tris dešimtis vyrų.
[23] Paskui Samuėlis tarė virėjui:
Duok čia dalį, kurią tau daviau ir įsakiau atidėti pas save atskirai.
[24] Virėjas gi atnešė petį ir padėjo ties Sauliumi. O Samuėlis tarė: Štai, kas liko; pasidėk ties savim ir valgyk, nes tai tyčiomis tau palikta, kuomet aš sušaukiau žmones. Taip Saulius valgė tą dieną draug su Samuėliu.

[25] Paskui nuo augštumos jie atėjo į miestą, ir Samuėlis kalbėjosi su Sauliumi ant namų stogo; ir pataisyta Sauliui patalą ant stogo, kame jis ir miegojo.
[26] Kuomet rytmetį jie atsikėlė ir jau ėmė aušti, Samuėlis pašaukė Saulį, buvusį ant stogo, ir tarė: Kelkies, kad aš tave išleisčiau. Saulius atsikėlė, ir juodu išėjo, tai yra jis ir Samuėlis.
[27] Kuomet jie ėjo žemyn miesto pakraščiu, Samuėlis tarė Sauliui: Pasakyk bernui, kad mus aplenktu ir nueitu priešakin; tu gi truputį sustok, kad tau apskelbčiau Viešpaties žodį.
10. perskyrimas. [1] O Samuėlis ėmė aliejaus taurelę, išliejo jam ant galvos, pabučiavo jį ir tarė: Štai, Viešpats patepė tave kunigaikščiu ant savo tėvainystės; ir tu išliuosuosi jo tautą

---

augštumos. — *Tokių gi buvo apie...* Buvo tai regimai žymesnieji miesto gyventojai. — (24) *Petį.* Ebr. t. dar pridėta: i r k a s v i r š u j e, t. y. ne tik petį, bet ir mėsos dalį, buvusią prie peties. — *Nes tai tyčiomis...* Tie Samuėlio žodžiai turi parodyti Sauliui, kad apie jo atėjimą žinota ir jo čionai laukta.

(25) *Kalbėjosi su Sauliumi:* prirengdamas jį prie karaliaus pareigų, bet tuotarpu dar neapreikšdamas jo išrinkimo. — *Ant namų stogo:* viešai, kad visi galėtu matyti. Stogai Palestinoje, Aigypte ir kituose rytų kraštuose buvo ne nuolaidųs, bet gulsti; dažnai jais naudodavosi kaipo atilsio vieta. Plg. Joz. 2, 6; Mt. 10, 27 ir k. — *Ir pataisyta... miegojo.* Tų žodžių nėra ebr. t. — (27) *Pasakyk bernui...* Apie Sauliaus išrinkimą ir patepimą niekas neprivalo žinoti.

(10, 1) *Samuėlis ėmė...* Patepimas aliejumi įvaizdina apdovanojimą Dievo Dvasia (vz. Kun. 8, 12). Iki tam laikui išrinktojoje tautoje nebuvo daryta kitokio

liberabis populum suum de manibus inimicorum ejus, qui in circuitu ejus sunt. Et hoc tibi signum, quia unxit te Deus in
principem. 2 Cum abieris hodie
a me, invenies duos viros juxta sepulcrum Rachel in finibus Benjamin, in meridie, dicentque tibi: Inventæ sunt asinæ, ad quas ieras perquirendas: et intermissis pater tuus asinis, sollicitus est pro vobis, et dicit: Quid faciam de filio meo?
3 Cumque abieris inde, et ultra transieris, et veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres hœdos, et alius tres tortas panis, et alius portans lagenam vini.
4 Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes, et accipies de manu eorum.
5 Post hæc venies in collem Dei, ubi est statio Philisthinorum: et cum ingressus fueris ibi urbem, obvium habebis gregem prophetarum descendentium de excelso, et ante eos psalterium et tympanum, et ti-

iš josios neprietelių rankos, kurie yra aplink ją. Ir tas bus tau ženklas, kad Dievas tave patepė kunigaikščiu:
2 Atsitolinęs
šiandien nuo manęs, rasi du vyru šaly Rakėlės kapo Benjamino ribose vidudienyje, ir juodu tau sakys: Atsirado asilės, kurių jieškotų buvai išėjęs, o tavo tėvas užmiršęs apie asiles rupinasi judviem ir sako: Kas man reikia daryti dėlei mano
sunaus. 3 Ir kuomet eisi išten
ir keliausi toliaus ir ateisi prie Taboro ąžuolo, tenai pasitiks tave trįs vyrai, einantįs augštyn prie Dievo į Bėtėlį, vienas nešinas trimis ožiukais, kitas trimis duonos kepalais, o trečias nešinas
vyno indu. 4 Tave pasveikinę,
jie tau duos dvi duoni, ir tu
imsi iš jų rankos. 5 Po to ateisi ant Dievo kauburio, kame yra Pilistymų stotis, o įėjęs tenai į miestą pasitiksi burį pranašų, einančių žemyn nuo augštumos; jų priešakyje bus arpa,

---

patepimo, kaip tik kunigų ir šventyklos (vz. Iš. 30, 23... Kun. 8, 10...). Kadangi Saulius patepimu pašventinamas karaliumi, todėl tuo pačiu karališkoji valdžia statoma greta kunigystės kaipo Dievo įstatyta, ir Viešpats taipogi per ją nori suteikti savo tautai šventosios Dvasios dovanų savo karalystei statyti. Paprotys patepti karalius tikriausiai buvo ir pas Izraėlitų kaimynus (plg. Teis. 9, 8). Be karalių ir kunigų, buvo dar kaikada patepami aliejumi ir pranašai (vz. 3 Kar. 19, 16). — *Pabučiavo.* Įagarbos ženklas. Plg. Ps. 2, 12. — *Štai, Viešpats...* Ebr. t.: Argi Viešpats nepatepė tavęs.. — *Ir tu išliuosuosi...* Viso šito sakinio iki eil. galui nėra dabartiniame ebr. t. Jis paimtas iš Italės paskui LXX. — (2) *Rakėlės kapo.* Vz. Prad. 25, 16... 48, 7. — *Vidudienyje.* Ebr. *b'celcach*; C e l c a c h e. Nežinomos vietos vardas. — (3) *Taboro ąžuolo.* Ta vieta niekur kitur neminėta. — *Į Bėtėlį.* Bėtėlyje, kame Dievas buvo apsireiškęs Abraomui ir Jokubui, jis buvo ypatingu budu garbinamas, ir čionai jau minėtųjų patriarkų buvo pastatytas altorius. Vz. Prad. 12, 8; 13, 3... 28, 18... 35, 7... — *Trimis ožiukais...* Nešami dalykai regimai buvo paskirti aukoms.— (4) *Tau duos dvi duoni...* Tas atidavimas Sauliui Dievui paskirtų atnašų dalies galėjo įvykti tik Dievui tą dalyką taip sutvarkant. Buvo tai didžiausis pagarbos ženklas, nes kaip savo išrinktiems kunigams Dievas buvo paskyręs aukų dalį, taip dabar ją ims Saulius. Buvo tai draug aiškus ženklas, kad Saulių išrinko Dievas. — (5) *Kauburio.* Ebr. t.: D i e v o *Gib'ah.* Čionai buvo Sauliaus tėviškė, nes jis buvo visiems pažįstamas. — *Pilistymų stotis.* Toje vietoje, kame Izraėlio prispaudėjai Pilistymai buvo pasidarę sau

biam, et citharam, ipsosque pro-
phetantes. 6 Et insiliet in te
Spiritus Domini, et prophetabis
cum eis, et mutaberis in virum
alium. 7 Quando ergo evenerint
signa hæc omnia tibi, fac quæ-
cumque invenerit manus tua,
quia Dominus tecum est. 8 Et
descendes ante me in Galgala,
(ego quippe descendam ad te)
ut offeras oblationem, et immo-
les victimas pacificas: septem
diebus exspectabis, donec veniam
ad te, et ostendam tibi quid fa-
cias.
9 Itaque cum avertisset hu-
merum suum ut abiret a Samue-
le, immutavit ei Deus cor aliud,
et venerunt omnia signa hæc
in die illa. 10 Veneruntque ad
prædictum collem, et ecce cu-
neus prophetarum obvius ei: et
insiluit super eum Spiritus Do-
mini, et prophetavit in medio
eorum. 11 Videntes autem om-
nes qui noverant eum heri et
nudiustertius, quod esset cum
prophetis, et prophetaret, dixe-
runt ad invicem: Quænam res
accidit filio Cis? num et Saul
inter prophetas? 12 Respondit-

bubinėlis, vamzdis ir kanklės;
jie gi patįs pranašaus. 6 Tuomet
tave pagaus Viešpaties Dvasia,
ir tu pranašausi draug su jais
ir persimainysi į kitą vyrą. 7
Kada visi šitie ženklai tau įvyks,
daryk, kas tik tau bus po ran-
ka, nes Viešpats yra su tavim.
8 Ir nueisi pirm manęs į Gal-
galą (nes aš ateisiu pas tave),
kad aukotumei atnašą ir pjau-
tumei dėkojimo aukas; lauksi
septynias dienas, kolei aš atei-
siu pas tave ir tau parodysiu,
kas tau reikia daryti.
9 Taigi, kuomet jis apsigrįžo,
kad eitu nuo Samuėlio, Dievas
jam davė kitokią širdį, ir tą die-
ną įvyko visi anie ženklai. 10
Kuomet juodu atėjo prie minė-
tojo kauburio, štai, jis pasitiko
pranašų burį; jį pagavo Viešpa-
ties Dvasia, ir jis pranašavo jų
tarpe. 11 Visi gi, kurie jį paži-
no vakar ir užvakar, matydami,
jį esant draug su pranašais ir
pranašaujant, sakė vienas kitam:
Kas atsitiko Kiso sunui? argi ir
Saulius tarp pranašų? 12 Ir vie-
nas kitam atsakojo ir tarė: Ir

---

karišką stotį, Dievo Dvasia ateis ant Sauliaus ir jam suteiks jiegų, reikalingų jo naujoms pareigoms pildyti. — *Burį pranašų.* Tais pranašais buvo žmonės, kurie ypač užsiimdavo įstatymų apmąstymu, nuolatinėmis maldomis, savęs varginimu. savo gi uolumą apie Dievo garbę išreikšdavo šventomis giesmėmis ir kitokiais budais. Ar visi jie gaudavo iš Dievo įkvėpimų ir pasiuntinystę pas tautą, nežinia (plg Sk. 11, 25; Atk. 18, 9...). Hėlio laikais pranašų dovana buvo retai suteikiama (vz. aug. 3, 1). Samuėlis buvo įsteigęs tokių pranašų mokyklas, kurių viena buvo Gabaoje, kita Ramoje (vz. žem. 19, 20). — (6) *Persimainysi...* Sauliaus mintįs, troškimai taps kitokie. Jis įgys privalumų, reikalingų karaliui. — (7) *Daryk, kas tik...*: elgkies drąsiai; daryk, kas tau rodysies tinkama, ko reikalaus aplinkybės. — (8) *Į Galgalą.* Tas įsakymas reikės išpildyti vėliaus. Ko dėlei Saulius eis Galgalon, bus jam paskiaus pasakyta. Vz.žem. 11, 14. 15; 13, 8...—(11) *Kas atsitiko Kiso sunui.* Sauliaus kaimynai stebisi, matydami jį visai netikėtai ir be jokio prisirengimo tapus vienu iš pranašų. — (12) *Ir vienas kitam atsakojo.* Ebr. t.: ir vienas žmogus iš ten (iš Gabaos) atsakė. — *Ir kas jų tėvas*, t. y. argi kitų pranašų tėvai buvo pranašai, ar jie iš gimdytojų paveldėjo pranašo dovaną; jei kiti pranašai iš Dievo gavo savo dovaną, taippat galėjo Dievas ją suteikti ir Sauliui. Kaikuriuose vertimuose (LXX, Syr., arab.) yrai i r k a s j o (Sauliaus) t ė v a s! Todėl ta:

que alius ad alterum, dicens:
Et quis pater eorum? propterea
versum est in proverbium: Num
et Saul inter prophetas? 13 Ces-
savit autem prophetare, et ve-
nit ad excelsum. 14 Dixitque pa-
truus Saul ad eum, et ad pue-
rum ejus: Quo abistis? Qui re-
sponderunt: Quærere asinas: quas
cum non reperissemus, venimus
ad Samuelem. 15 Et dixit ei pa-
truus suus: Indica mihi quid
dixerit tibi Samuel. 16 Et ait
Saul ad patruum suum: Indica-
vit nobis quia inventæ essent
asinæ. De sermone autem regni
non indicavit ei quem locu-
tus fuerat ei Samuel.

kas jų tėvas? Todėl pavirto pa-
tarle žodžiai: Argi ir Saulius
tarp pranašų? 13 Liovęsis gi pra-
našauti, jis atėjo į augštumą. 14
O Sauliaus dėdė tarė jam ir jo
tarnui: Kur judu buvota nuėju-
siu? Juodu atsakė: Asilių jieško-
tų; bet jų neradę mudu buvo-
va nuėjusiu pas Samuėlį. 15 Jo
dėdė jam tarė: Pasakyk man,
ką tau sakė Samuėlis. 16 Sau-
lius tarė savo dėdei: Jis mums
pasakė, kad asilės atsiradusios.
Bet žodžių, kuriuos jam buvo
kalbėjęs Samuėlis apie karalys-
tės pažadėjimą, jis jam nepasakė.

3) Patvirtinimas Sauliaus karaliumi.

17 Et convocavit Samuel po-
pulum ad Dominum in Maspha:
18 et ait ad filios Israel: Haec
dicit Dominus Deus Israel: Ego
eduxi Israel de Ægypto, et erui
vos de manu Ægyptiorum, et
de manu omnium regum qui af-
fligebant vos. 19 Vos autem ho-
die projecistis Deum vestrum,
qui solus salvavit vos de uni-
versis malis et tribulationibus
vestris: et dixistis: Nequaquam:

17 Paskui Samuėlis sušaukė
tautą pas Viešpatį į Maspą 18 ir
tarė Izraėlio sunums: Štai, ką
sako Viešpats, Izraėlio Dievas:
Aš išvedžiau Izraėlį iš Aigypto
ir išgelbėjau jus iš Aigyptiečių
rankų ir iš visų karalių rankos,
kurie jus vargino. 19 Jus gi šian-
dien atmetėte jusų Dievą, kurs
vienas jus išgelbėjo iš visų ju-
sų nelaimių ir sielvartų, ir ta-
rėte: Anaiptol; bet įstatyk ant

---

butu tik pritarimas kitų nustebimui. — *Pavirto patarle.* Ją sakydavo tikriausiai tuomet, kada matydavo ką nors darant jam nepaprastus dalykus, prie kurių jis visai nebuvo prisirengęs savo gyvenime. Plg. žem. 19, 24. Trečiojo ženklo išsipildymas aprašytas plačiaus tik dėlei tos patarlės, tuotarpu kad pirmųjų dviejų ženklų išsipildymo aprašymas apleistas. — (13) *Į augštumą:* nuo kurios buvo nuėjęs pranašų burys. — (14) *Sauliaus dėdė.* Sauliaus dėdė vadinasi Nėru (vz. žem. 14, 51); bet čionai kalbama apie giminaitį apskritai.

10, 17—11, 15. Samuėlis sušaukia tautą į Maspą ir čia apskelbia, kad Dievas norįs jai duoti karalių, o burta nurodo tuo karaliumi busiant Saulių. Po to Samuėlis apskelbia karaliaus teises ir jas surašo knygon, Izraėlitų gi dalis nenori pripažinti Sauliaus karaliumi (10, 17-27); bet kada neilgai trukus po tų atsitikimų, naujas karalius sumuša Amonitus, Saulių visa tauta pripažįsta ir patvirtina karaliumi (11, 1 - 15).

(17) *Į Maspą:* Kame neseniai Dievas buvo parodęs, jog ir be karaliaus jis gali išgelbėti tautą. Vz. aug. 7, 6... — (18. 19) *Aš išvedžiau...* Primenamos didžiausios Dievo geradarystės, kad labiaus pa-

sed regem constitue super nos.
Nunc ergo state coram Domino
per tribus vestras, et per fami-
lias. 20 Et applicuit Samuel om-
nes tribus Israel, et cecidit sors
tribus Benjamin. 21 Et applicuit
tribum Benjamin et cognatio-
nes ejus, et cecidit cognatio
Metri, et pervenit usque ad Saul
filium Cis. Quæsierunt ergo eum,
et non est inventus. 22 Et con-
suluerunt post hæc Dominum
utrumnam venturus esset illuc.
Responditque Dominus: Ecce
absconditus est domi. 23 Cucur-
rerunt itaque et tulerunt eum
inde: stetitque in medio popu-
li, et altior fuit universo popu-
lo ab humero et sursum. 24 Et
ait Samuel ad omnem populum:
Certe videtis quem elegit Do-
minus, quoniam non sit similis
illi in omni populo. Et clama-
vit omnis populus, et ait: Vi-
vat rex. 25 Locutus est autem
Samuel ad populum legem re-
gni, et scripsit in libro, et re-
posuit coram Domino: et dimi-
sit Samuel omnem populum, sin-
gulos in domum suam. 26 Sed
et Saul abiit in domum suam
in Gabaa: et abiit cum eo pars
exercitus, quorum tetigerat Deus
corda. 27 Filii vero Belial dixe-

musų karalių. Dabar tat stoki-
tės Viešpaties akyvaizdon savo
giminėmis ir šeimynomis. 20 Po
to Samuėlis atvedė visas Izraė-
lio gimines, ir burta krito Ben-
jamino giminei. 21 Tuomet jis
atvedė Benjamino giminę ir jos
šeimynas, ir krito Metrio šeimy-
nai, ir atėjo iki Kiso sunui Sau-
liui. Taigi, ėmė jo ješkoti ir ne-
rado. 22 Paskui teiravosi Viešpa-
ties, ar jis ateis ton vieton. O
Viešpats atsakė: Štai jis pasislė-
pęs namie. 23 Taigi, nubėgo ir jį
iš ten atvedė. Jis atsistojo tautos
viduryje ir buvo augštesnis už
visą tautą visa galva. 24 Samuė-
lis gi tarė visai tautai: Ištikrų-
jų, jus matote, ką Viešpats iš-
rinko, nes nėra jam lygaus vi-
soje tautoje. O visa tauta šau-
kė ir tarė: Lai gyvuoja karalius!
25 Paskui Samuėlis apskelbė tau-
tai įstatą apie karalystę, surašė
knygon ir padėjo Viešpaties aky-
vaizdoje; po to Samuėlis palei-
do visą tautą kiekvieną į jo na-
mus. 26 Taipogi ir Saulius su-
grįžo į savo namus Gabaon, o
draug su juo nuėjo kariuomenės
dalis, kurių širdį Viešpats buvo
pajudinęs. 27 Belialio gi sunųs sa-

---

aiškėtu Izraėlitų nedėkingumas, apsireiškęs jų reikalavimu karaliaus. — *Stokitės Viešpaties akyvaizdoje*: ties altoriumi, kurs buvo Maspoje. Vz. aug. 7, 9. — (**20**) *Atvedė visas Izraėlio gimines...* Išpradžios mesta burtą apie tai, iš kurios Izraėlio giminės bus išrinktas karalius, paskui taippat padaryta su atskiromis Benjamino giminės šeimynomis, kolei burta nenurodė, kad Dievo išrinktuoju yra Saulius. — (**21**) *Nerado.* Saulius žinojo išanksto, ant ko kris burta, todėl nenorėjo viešai rodyties. — (**22**) *Teiravosi Viešpaties*: su pagalba Urimo ir Tummimo. — *Namie.* Ebr. t.: tarp rišulių (kuriuos buvo atsinešę, eidami į susirinkimą Izraėlitai). — (**24**) *Nėra jam lygaus.* Augštas ugis ir kuno dailumas skaitėsi labai tinkamu karaliui ir vadui privalumu. — (**25**) *Įstatą apie karalystę*: teises, kurios turėjo tvarkyti santikius žemiškos karalystės su Dievo karalyste, karaliaus priedermes dėl Dievo ir pavaldinių. Tik pranašas, kokiuo buvo Samuėlis, galėjo teisėtai Dievo vardu jas apskelbti ir surašyti. — *Padėjo Viešpaties akyvaizdoje*: prie sandoros skrynios, kame buvo laikomas Mozės įstatymas. — (**27**) *Belialio...* Vz. aug. 1, 16 — *Neatnešė jam dovanų.* Dovanos nedavimas buvo paniekinimo ženklas. — *Ji*

runt: Num salvare nos poterit
iste? Et despexerunt eum, et
non attulerunt ei munera: ille
vero dissimulabat se audire.

Caput XI. 1 Et factum est
quasi post mensem, ascendit
Naas Ammonites, et pugnare
cœpit adversum Jabes Galaad.
Dixeruntque omnes viri Jabes
ad Naas: Habeto nos fœderatos,
et serviemus tibi. 2 Et respon-
dit ad eos Naas Ammonites: in
hoc feriam vobiscum fœdus, ut
eruam omnium vestrum oculos
dextros, ponamque vos oppro-
brium in universo Israel. 3 Et
dixerunt ad eum seniores Jabes:
Concede nobis septem dies, ut
mittamus nuntios ad universos
terminos Israel: et si non fue-
rit qui defendat nos, egredie-
mur ad te. 4 Venerunt ergo nun-
tii in Gabaa Saulis: et locuti
sunt verba hæc, audiente popu-
lo: et levavit omnis populus
vocem suam, et flevit. 5 Et ec-
ce Saul veniebat, sequens bo-
ves de agro, et ait: Quid habet
populus quod plorat? Et narra-
verunt ei verba virorum Jabes.
6 Et insilivit Spiritus Domini
in Saul, cum audisset verba

kė: Argi šitas galės mus išgel-
bėti? Ir jie jį paniekino ir ne-
atnešė jam dovanų; bet jis ap-
simetė tai negirdėjęs.

11. perskyrimas. 1 Arti mė-
nesio praslinkus, atsitiko, kad
Amonitas Naasas pakilo ir ėmė
kovoti prieš Jabę Galaade. Vi-
si gi Jabės vyrai tarė Naasui:
Susiderink su mumis, ir mes tau
tarnausime. 2 Bet Amonitas Na-
asas jiems atsakė: Aš padary-
siu su jumis sandorą tuo budu,
kad išlupsiu jums visiems de-
šines akis ir padarysiu iš jusų
pasityčiojimo dalyką visame Iz-
raėlyje. 3 Tuomet Jabės vyre-
snieji jam tarė: Suteikk mums
septynias dienas, kad siųstumėm
pasiuntinius į visas Izraėlio ri-
bas, ir jei neatsiras, kas mus
apgintu, ateisime pas tave. 4
Taigi, pasiuntiniai atėjo į Sau-
liaus Gabaą ir kalbėjo šituos žo-
džius, girdint tautai, o visa tau-
ta pakėlė savo balsą ir verkė.
5 Ir štai, Saulius grįžo iš lau-
ko, eidamas paskui jaučius, ir
tarė: Kas yra tautai, kad ver-
kia? Taigi, jam papasakojo Ja-
bės vyrų žodžius. 6 Tuojau kaip
tik Saulius išgirdo šituos žo-

apsimetė... Ebr. t.: jis buvo visai tylįs.
(11, 1) *Arti mėnesio praslinkus, atsitiko.* Tų žodžių nėra ebr. t.; jie paimti iš LXX.—*Naasas.* Ebr. *Nachaš.* Jis buvo Amonitų karalius (vz. žem. 12, 12). Naasas, regisi, buvo susigiminiavęs su Dovido šeimyna. Plg. 2 Kar. 17, 25; 1 Kron. 2, 16. 17. — *Prieš Jabę.* Tas Galaado miestas buvo pačių Izraėlitų visai sunaikintas Teisėjų laikais. Vz. Teis 21, 8... — *Mes tau tarnausime.* Izraėlio tauta taip dar tuometu buvo silpna ir iširus, kad Jabės gyventojai, net nesišaukdami Dievo, Samuėlio arba naujai išrinkto karaliaus pagalbos, sutinka pasiduoti Naasui. — (2) *Išlupsiu jums...* Taip dažnai anais laikais pasielgdavo su paimtais karėje belaisviais. Be dešinės akies jie nebetiko karei, bet galėjo buti vergais. — *Pasityčiojimo dalyką:* nes akių nustojimas buvo sandoros sąlyga. — (3) *Suteikk mums...* Naasas suteikia septynias dienas, nes jis nesitiki veikiaus paimti miesto ir nelaukia, kas kad nors ateitu padėtų Jabės gyventojams. — (4) *Į Sauliaus Gabaą.* Pasiuntiniai kreipiasi visupirma į neseniai išrinkto karaliaus miesto gyventojus. — (5) *Eidamas paskui jaučius.* Saulius, laukdamas progos, kada galės pildyti savo karališkas pareigas, tuotarpu buvo sugrįžęs prie paprastų savo gyvenimo užsiėmimų. — (6) *Pagavo Viešpaties Dvasia.* Saulius gauna iš Viešpaties įkvėpimą, kad jis privalo pradėti elgties kaipo karalius. — *Užsidegė...* Nes matė, kaip labai paniekinta tauta, kurios kara-

hæc, et iratus est furor ejus
nimis. [7] Et assumens utrumque
bovem, concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel
per manum nuntiorum, dicens:
Quicumque non exierit, et secutus fuerit Saul et Samuel, sic
fiet bobus ejus. Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. [8] Et recensuit eos in Bezech: fueruntque filiorum Israel trecenta millia: virorum autem Juda triginta millia. [9] Et dixerunt nuntiis,
qui venerant: Sic dicetis viris,
qui sunt in Jabes Galaad: Cras
erit vobis salus, cum incaluerit
sol. Venerunt ergo nuntii, et
annuntiaverunt viris Jabes: qui
lætati sunt. [10] Et dixerunt: Mane exibimus ad vos: et facietis
nobis omne quod placuerit vobis. [11] Et factum est, cum dies
crastinus venisset, constituit
Saul populum in tres partes: et
ingressus est media castra in
vigilia matutina, et percussit
Ammon usque dum incalesceret
dies: reliqui autem dispersi sunt,
ita ut non relinquerentur in eis
duo pariter.

[12] Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul
num regnabit super nos? Date
viros, et interficiemus eos. [13]

džius, jį pagavo Viešpaties Dvasia, ir jis užsidegė labai dideliu pykčiu; [7] ėmęs abudu jaučiu
jis sukapojo į kąsnelius ir nusiuntė per pasiuntinių rankas į
visas Izraėlio ribas, sakydindamas: Kas neišeis ir neseks Sauliaus ir Samuėlio, taip bus padaryta su jo jaučiais. Taigi, baimė Viešpaties apėmė tautą, ir
jie išėjo kaip vienas vyras. [8]
[8] Jis juos suskaitė Bezėke; buvo gi Izraėlio sunų tris šimtai
tukstančių, Judo gi vyrų tris
dešimtis tukstančių. [9] Tuomet
jie tarė pasiuntiniams, kurie buvo atėję: Taip sakysite vyrams,
esantiems Galaado Jabėje. Rytoj bus jums išgelbėjimas, kuomet saulė įkais. Taigi, pasiuntiniai atėjo ir apskelbė Jabės
vyrams, kurie ėmė džiaugties.
[10] Ir tarė: Rytoj išeisime pas
jus, ir padarysite su mumis visa, kas jums tinka. [11] Ir atsitiko, kad, rytdienai atėjus, Saulius perskyrė tautą į tris dalis,
įėjo į stovyklos vidurį aušrinės sargybos metu ir mušė Amonitus, kolei neatėjo dienos kaitra, likusieji gi buvo išsklaistyti, taip kad nei dviejų iš jų nepasiliko vienoje vietoje.

[12] Tuomet tauta tarė Samuėliui: Kas yra tasai, kurs tarė:
Nejaugi Saulius karaliaus ant
musų? Duokite čia vyrus, o mes

liumi jis buvo, ir Dievas, kurs jį buvo išrinkęs. — (7) *Sukapojo į kąsnelius ir nusiuntė...* Kruvini jaučių kąsneliai labiaus turėjo sujudinti Izraėlitus, negu ilgos kalbos. Plg. Teis. 19, 29. — *Ir Samuėlio.* Kadangi nevisi buvo pripažinę Sauliaus išrinkimą karaliumi, todėl jis prideda Samuėlio vardą, kurs buvo visų teisėju. — (**8**) *Bezėke.* Tas miestas turėjo buti neperdaug toli nuo Jabės. Plg. Teis. 1, 4. 5. — *Judo gi vyrų...* Judo giminė minima atskirai kaipo žymiausi tarp kitų. Rasi jau tuomet buvo šioks-toks skirtumas tarp tos giminės ir kitų, kurs paskiaus atvedė prie karalystės perskilimo. — (**9**) *Kuomet saulė įkais*: vidudienyje. — (**10**) *Ir tarė*: Naasui ir jo kariuomenei. Naasas, suklaidintas tuo pažadėjimu, visai nelaukė, kad jį kas nors užpultu. — (**11**) *Aušrinės sargybos metu*: auštant tarp 3 ir 6 ryto valandos.

(**12**) *Tarė Samuėliui*: kurs nebuvo išsižadėjęs teisėjo pareigų ir pats buvo įstatęs Saulių karaliumi. Vž. aug. 10, 27. —

Et ait Saul: Non occidetur quis-
quam in die hac, quia hodie
fecit Dominus salutem in Israel.
14 Dixit autem Samuel ad po-
pulum: Venite, et eamus in Gal-
gala, et innovemus ibi regnum.
15 Et perrexit omnis populus in
Galgala, et fecerunt ibi regem
Saul coram Domino in Galgala,
et immolaverunt ibi victimas
pacificas coram Domino. Et læ-
tatus est ibi Saul, et cuncti vi-
ri Israel nimis.

juos užmušime. 13 Bet Saulius
tarė: Neivienas nebus užmuštas
šiandien, nes šiandien Viešpats
suteikė išgelbėjmą Izraėliui. 14
Samuėlis gi tarė tautai: Eikime
ir keliaukime į Galgalą; tenai
atnaujinsime karalystę. 15 Taigi,
visa tauta nukeliavo Galgalon,
ir jie padarė tenai karaliumi
Saulių Viešpaties akyvaizdoje
Galgaloje; tenai jie pjovė dėko-
jimo aukas Viešpaties akyvaiz-
doje, o Saulius ir visi Izraėlio
vyrai tenai labai linksminosi.

4) Samuėlis išsižada teisėjo pareigų.

Caput XII. 1 Dixit autem Sa-
muel ad universum Israel: Ecce
audivi vocem vestram juxta om-
nia quæ locuti estis ad me, et
constitui super vos regem. 2 Et
nunc rex graditur ante vos: ego
autem senui, et incanui: porro
filii mei vobiscum sunt: itaque
conversatus coram vobis ab ado-
lescentia mea usque ad hanc
diem, ecce præsto sum. 3 Lo-
quimini de me coram Domino,
et coram Christo ejus, utrum
bovem cujusquam tulerim, aut
asinum: si quempiam calumnia-
tus sum, si oppressi aliquem, si
de manu cujusquam munus ac-

12. perskyrimas. 1 Tuomet Sa-
muėlis tarė visam Izraėliui: Štai,
aš klausiau jusų balso visame,
ką man kalbėjote ir įstačiau ant
jusų karalių. 2 Dabar karalius
eina jusų priešakyje; aš gi pa-
senau ir pražilau, o mano vai-
kai yra draug su jumis. Taigi,
aš gyvenau jusų akyvaizdoje
nuo mano jaunystės iki šiai die-
nai; štai, aš čia. 3 Sakykite apie
mane Viešpaties akyvaizdoje ir
jo pateptojo akyvaizdoje, ar aš
paėmiau keno nors jautį, arba
asilą; ar aš ką nors neteisingai
kaltinau, arba ką prispaudžiau,
ar ėmiau iš keno nors rankos

---

(13) *Neivienas nebus...* Saulius labai išmintingai pasirodo maloningas ir savo priešams. — **(14)** *Į Galgalą.* Tarp šventų Izraėlio vietų Galgala buvo arčiausiai nuo Jabės. — *Atnaujinsime*: iškilmingai patvirtinsime tai, kas padaryta Maspoje.

12, 1 - 25. Kada Saulius buvo jau visos tautos pripažintas karaliumi, Samuėlis, išsižadėdamas teisėjo pareigų, duoda visai tautai atsakymą apie tai, kaip jis pildė savo pareigas (1 - 5), primena Dievo geradarystes ir Izraėlio nedėkingumą (6 - 12), karštai ragina visus ištikimai laikyties Viešpaties, žada ir toliaus užtarti tautą ir apskelbia tautai ir karaliui pražuvimą, jei nusidės (13 - 25).

(12, 1) *Klausiau jusų balso.* Vz. aug. 8, 5. 12. — **(2)** *Karalius eina...*: jau pildo savo pareigas. — *Mano vaikai yra draug su jumis.* Iš jų atimta teisėjų pareigos, todėl nebėra reikalo ant jų dejuoti. Vz. aug. 8, 5. — *Aš čia*: pasiryžęs duoti atsakymą apie mano pareigų pildymą. — **(3)** *Sakykite...* Skųsti gali visi Izraėlitai; teisėjais bus Dievas ir jo pateptasis karalius. — *Dovaną*: kad paliuosuočiau nuo bausmės. — *Aš tai paniekinsiu.*

cepi: et contemnam illud hodie,
restiquamque vobis. 4 Et dixe-
runt: Non es calumniatus nos,
neque oppressisti, neque tulisti
de manu alicujus quippiam. 5
Dixitque ad eos: Testis est Do-
minus adversum vos, et testis
Christus ejus in die hac, quia
non inveneritis in manu mea
quippiam. Et dixerunt: Testis.
6 Et ait Samuel ad populum:
Dominus qui fecit Moysen et
Aaron, et eduxit patres nostros
de terra Ægypti. 7 Nunc ergo
state ut judicio contendam ad-
versum vos coram Domino de
omnibus misericordiis Domini,
quas fecit vobiscum, et cum pa-
tribus vestris: 8 quo modo Jacob
ingressus est in Ægyptum, et
clamaverunt patres vestri ad Do-
minum: et misit Dominus Moy-
sen et Aaron, et eduxit patres
vestros de Ægypto: et collocavit
eos in loco hoc. 9 Qui obliti sunt
Domini Dei sui, et tradidit eos
in manu Sisaræ magistri militiæ
Hasor, et in manu Philisthino-
rum, et in manu regis Moab, et
pugnaverunt adversum eos. 10
Postea autem clamaverunt ad
Dominum, et dixerunt: Peccavi-
mus, quia dereliquimus Domi-
num, et servivimus Baalim et
Astaroth: nunc ergo erue nos de
manu inimicorum nostrorum, et
serviemus tibi. 11 Et misit Do-
minus Jerobaal, et Badan, et
Jephte, et Samuel, et eruit vos
de manu inimicorum vestrorum
per circuitum, et habitastis confi-

dovaną? ir aš tai paniekinsiu ir
jums sugrąžinsiu. 4 Jie atsakė:
Tu musų nekaltinai neteisingai
ir neprispaudei, ir nieko neėmei
iš keno nors rankos. 5 O jis jiems
tarė: Liudytojas man yra šian-
dien prieš jus Viešpats ir liu-
dytojas jo pateptasis, jog mano
rankoje neradote nieko. Jie at-
sakė: Liudytojas.
6 Tuomet Samuėlis tarė tau-
tai: Liudytojas yra Viešpats,
kurs padarė Mozę ir Aaroną ir
išvedė musų tėvus iš Aigypto
žemės. 7 Dabar tat stovėkite,
kad aš jus šaukčiau į teismą
Viešpaties akyvaizdoje dėlei vi-
sų Viešpaties mielaširdysčių, ku-
rias jis padarė su jumis ir su
jusų tėvais, 8 kaip Jokubas įėjo
į Aigyptą, ir jusų tėvai šaukėsi
į Viešpatį, o Viešpats siuntė
Mozę ir Aaroną, išvedė jusų tė-
vus iš Aigypto ir juos patalpi-
no šitoje vietoje. 9 Bet jie už-
miršo Viešpatį, savo Dievą, o
jis juos padavė į Hasoro kariuo-
menės vado Sisaros rankas, į
Pilistymų rankas ir į rankas Moa-
bo karaliaus, kurie prieš juos
kariavo. 10 Paskui gi jie šaukė-
si į Viešpatį ir tarė: Nusidėjo-
me, nes apleidome Viešpatį ir
tarnavome Baalams ir Astar-
tėms; taigi, dabar išgelbėk mus
iš musų neprietelių rankos, ir
mes tau tarnausime. 11 Viešpats
siuntė Jerobaalį, Badaną, Jėftę
ir Samuėlį ir jus išgelbėjo iš
jusų neprietelių rankos aplinkui,
ir jųs gyvenote be baimės.

Tikriaus anot ebr. t.: kad ja paslėpčiau savo akis, t. y. kad nebematyčiau neteisybės. Plg. Ekli. 46, 19... — (5) *Jis jiems tarė...* Samuėlis nori, kad tauta prisieka patvirtintu jį nieku neprasikaltus.

(7) *Dabar tat stovėkite...* Pripažintas nekaltu Samuėlis dabar gali drąsiai kaltinti tautą. — *Mielaširdysčių.* Ebr. t.: teisybių. — (9) *Hasoro...* Vz. Teis. 4, 2... — *Pilistymų,* Vz. Teis. 3, 31; 10, 7; 13, 1. — *Moabo.* Vz. Teis 3, 12... — (11) *Jerobaalį*: Gedeoną. Vz. Teis. 6, 31.. —

dentur. 12 Videntes autem quod
Naas rex filiorum Ammon ve-
nisset adversum vos, dixistis mi-
hi: Nequaquam, sed rex imperabit
nobis: cum Dominus Deus ve-
ster regnaret in vobis.
13 Nunc ergo præsto est rex
vester, quem elegistis et peti-
stis: ecce dedit vobis Dominus
regem. 14 Si timueritis Dominum,
et servieritis ei, et audieritis vo-
cem ejus, et non exasperaveri-
tis os Domini: eritis et vos, et
rex qui imperat vobis, sequen-
tes Dominum Deum vestrum. 15
Si autem non audieritis vocem
Domini, sed exasperaveritis ser-
mones ejus, erit manus Domi-
ni super vos, et super patres
vestros.
16 Sed et nunc state, et vide-
te rem istam grandem quam fac-
turus est Dominus in conspectu
vestro. 17 Numquid non messis
tritici est hodie? invocabo Do-
minum, et dabit voces et plu-
vias: et scietis, et videbitis quia
grande malum feceritis vobis in
conspectu Domini, petentes su-
per vos regem. 18 Et clamavit
Samuel ad Dominum, et dedit
Dominus voces et pluvias in
illa die. 19 Et timuit omnis po-
pulus nimis Dominum et Samu-
elem, et dixit universus populus
ad Samuelem: Ora pro servis tuis
ad Dominum Deum tuum, ut
non moriamur: addidimus enim
universis peccatis nostris ma-

12 Matydami, gi kad Amono sunų
karalius Naasas buvo atėjęs prieš
jus, jųs man tarėte: Anaiptol;
bet ant musų turi viešpatauti
karalius, tuotarpu kad ant jusų
karaliavo Viešpats, jusų Dievas.
13 Dabar tat čia yra jusų ka-
ralius, kurį išsirinkote ir kurio
reikalavote; štai, Viešpats jums
davė karalių. 14 Jei jųs bijotės
Viešpaties ir jam tarnaujate, jei
klausote jo balso ir nepriešta-
raujate jo burnai, ir jųs, ir ju-
sų karalius, kurs ant jusų vieš-
patauja, seksite Viešpatį savo
Dievą. 15 Bet jei jųs neklauso-
te Viešpaties balso ir priešta-
raujate jo žodžiams, Viešpaties
ranka bus ant jusų, kaip buvo
ant jusų tėvų.
16 O dabar stovėkite ir veiz-
dėkite į šitą didį dalyką, kurį
Viešpats padarys jusų akyvaiz-
doje. 17 Argi šiandien ne kvie-
čiapjutė? Aš šauksiuos į Vieš-
patį, ir jis duos griausmų ir lie-
taus, o jųs žinosite ir matysite,
jog pasidarėte sau didžiai piktą
dalyką, prašydami ant savęs ka-
raliaus. 18 Taigi, Samuėlis šau-
kėsi į Viešpatį, ir Viešpats tą
dieną davė griausmų ir lietaus.
19 O visa tauta labai bijojosi
Viešpaties ir Samuėlio; ir visa
tauta tarė Samuėliui: Melskies
Viešpačiui, tavo Dievui, už sa-
vo tarnus, kad nenumirtumėm,
nes prie visų nuodėmių mes pri-
dėjome piktenybę, reikalaudami

Badaną. Tikriausiai Baraką.—(**12**) *Anaiptol...* Kaip išvardintuose atsitikimuose Dievas teikėsi išgelbėti tautą, taippat jis galėjo padaryti ir naujai nelaimei užėjus; bet nedėkinga tauta reikalavo žemiško karaliaus.

(**16**) *Bet jei neklausote...* Kaip tik tauta arba karalius nebesilaikys Dievo įstatymo, karalystė jų nebeišgelbės, dargi taps labai pavojinga.

(**16**) *O dabar stovėkite...* Stebuklu iš dangaus bus patvirtinti pranašo žodžiai. — (**17**) *Kviečiapjutė:* todėl gegužio pabaiga arba birželio pradžia, kuomet Palestinoje neesti lietaus. — (**19**) *Melskies Viešpačiui...* Dabar tauta pati ima su-

lum, ut peteremus nobis regem.
20 Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere, vos fecistis
universum malum hoc: verumtamen nolite recedere a tergo
Domini, sed servite Domino in
omni corde vestro. 21 Et nolite
declinare post vana, quæ non
proderunt vobis, neque eruent
vos, quia vana sunt. 22 Et non
derelinquet Dominus populum
suum propter nomen suum magnum: quia juravit Dominus facere vos sibi populum. 23 Absit
autem a me hoc peccatum in
Dominum, ut cessem orare pro
vobis, et docebo vos viam bonam et rectam. 24 Igitur timete
Dominum, et servite ei in veritate, et ex toto corde vestro:
vidistis enim magnifica quæ in
vobis gesserit. 25 Quod si perseveraveritis in malitia: et vos et
rex vester pariter peribitis.

sau karaliaus. 20 Samuėlis gi tarė tautai: Nesibijokite; jųs, tiesa, padarėte visą tą piktenybę,
tečiaus nesiliaukite sekę Viešpatį, ir tarnaukite Viešpačiui
visa savo širdžia. 21 Ir nenukrypkite paskui tuštybes, kurios jums
nepadės ir jusų neišgelbės, nes
yra tuštybės. 22 Tuomet Viešpats neapleis savo tautos dėlei
didžio savo vardo, nes Viešpats
yra prisiekęs padaryti jus sau
tauta. 23 Tebuna gi toli nuo manęs tas nusidėjimas Viešpačiui,
kad liaučiaus už jus meldęsis;
aš jus dar mokysiu gero ir tiesaus kelio. 24 Taigi, bijokitės
Viešpaties ir jam tarnaukite tiesoje ir visa savo širdžia; nes jųs
matėte didžius dalykus, kuriuos
jis jumyse įvykdė. 25 Bet jei pasiliksite piktume, ir jųs ir jusų
karalius pražusite draug.

5) Karė su Pilistymais ir Sauliaus atmetimo pradžia.

Caput XIII. 1 Filius unius
anni erat Saul cum regnare
cœpisset, duobus autem annis

13. perskyrimas. 1 Buvo vieneri metai, kaip Saulius tapo
karaliumi, ir jis karaliavo an-

---

prasti, kad savo pasielgimu, reikalaudama karaliaus, buvo užrustinusi Viešpatį — (21) *Tuštybes*: stabus. Plg. Joz. 41, 29. — (22) *Viešpats neapleis*... Viešpats buvo žadėjęs laikyti globoje savo išrinktąją tautą; jo garbė reikalauja, kad tauta nepražutu. — (23) *Aš jus dar mokysiu*... Samuėlis nebepildys teisėjo pareigų, bet pasiliks Izraėlitams pranašu ir tėvu. — (25) *Bet jei*... Tarsi pramatydamas, kad jo perspėjimai bus paniekinti, Samuėlis užbaigia savo atsiliepimą į tautą pagrumojimu bausmės tautai ir karaliui.

13, 1—14, 25. Patraukus Pilistymams su didžia kariuomene prieš Izraėlį, Saulius sušaukia tautą į Galgalą (13, 1 - 8); kadangi susirinkusieji, bijodamies Pilistymų, ima skirstyties, Saulius, nesulaukdamas ateinančio Samuėlio, atnašauja deginamąją auką; užtat Samuėlis jam apskelbia bausmę, kad jo karaliavimas nepateksiąs ilgam laikui (13, 8 - 14). Nors Izraėlitams truksta ginklų (13, 15 - 23), tečiaus, Dievui padedant, Jonatui pradėjus kovą, Pilistymai lieka apgalėti (14, 1 - 23); Jonatas gi, kurio gyvybė atsirado didžiame pavojuje dėlei Sauliaus neatsargiai padaryto apžado, išliuosuojamas nuo mirties (14, 24 - 46). Čionai dar paminėtos kitos laimingos Sauliaus kovos su kaimynais ir išvardijami Sauliaus šeimynos sąnariai (14, 47 - 52).

(13, 1) *Buvo vieneri*... Tos eil. tekstas sugadintas ir dabar nebegalima atspėti, koks jis turėtu buti. Pirmaja skaitline tikriausiai buvo pažymėtas Sauliaus amžis, antraja gi jo karaliavimo metai, ku-

regnavit super Israel. 2 Et ele-
git sibi Saul tria millia de Is-
rael: et erant cum Saul duo
millia in Machmas, et in mon-
te Bethel: mille autem cum Jo-
natha in Gabaa Benjamin: porro
ceterum populum remisit unum-
quemque in tabernacula sua 3
Et percussit Jonathas stationem
Philisthinorum, quæ erat in Ga-
baa. Quod cum audissent Phi-
listhiim, Saul cecinit buccina
in omni terra, dicens: Audiant
Hebræi. 4 Et universus Israel
audivit hujusmodi famam: Per-
cussit Saul stationem Philisthi-
norum: et erexit se Israel ad-
versus Philisthiim. Clamavit er-
go populus post Saul in Galga-
la. 5 Et Philisthiim congregati
sunt ad prœliandum contra Is-
rael, triginta millia curruum, et
sex millia equitum, et reliquum
vulgus, sicut arena quæ est in
littore maris plurima. Et ascen-
dentes castrametati sunt in Ma-
chmas ad orientem Bethaven.
6 Quod cum vidissent viri Isra-
el se in arcto positos, (afflictus
enim erat populus) absconderunt
se in speluncis, et in abditis,

trus metus ant Izraėlio. 2 Sau-
lius sau išsirinko tris tukstan-
čius iš Izraėlio; du tukstančiu
buvo draug su Saulium Machme
ir ant Bėtėlio kalno, tukstantis
gi su Jonatu Benjamino Gaba-
oje; o likusią tautą jis sugrąži-
no kiekvieną į jų šėtras. 3 Jo-
natas sumušė Pilistymus jų sto-
tyje, kuri buvo Gabaoje. Tai iš-
girdus Pilistymams, Saulius lie-
pė trimituoti trimitu visoje že-
mėje ir tarė: Teišgirsta Ebrajai!
4 Ir visas Izraėlis išgirdo tą gar-
są: Saulius sumušė Pilistymus
jų stotyje. Ir Izraėlis sukilo prieš
Pilistymus. Todėl tauta šaukė
paskui Saulių Galgaloje. 5 Ir Pi-
listymai susirinko kovotų prieš
Izraėlį, išviso tris dešimtis tuk-
stančių vežimų ir šeši tukstan-
čiai raitelių, o likusios liaudies
taip daug kaip esančių ant ju-
ros kranto smilčių. Jie, pakilę
augštyn, sustatė stovyklas Ma-
chme į rytus nuo Bėtavėno. 6
Išvydę Izraėlio vyrai sau didį
pavojų (nes tauta buvo prislėgta),
pasislėpė olose ir lindynėse, tai-
pogi uolose, urvuose ir duobėse.

---

riais toliaus aprašomi dalykai įvyko. Geriausis vertimas butu toks: „Sauliui buvo.. metų, kad jis tapo karaliumi, ir jis karaliavo dvejus metus ant Izraėlio“. Žymiausiuose graik. kodeksuose tos eil. visai nėra. — (2) *Tris tukstančius.* Tai pradžia nuolatinės kariuomenės, kuri turėjo sergėti karalių, o karei prasidėjus padėti sutraukti prie savęs visą tautą. — *Machme.* Ebr. *Mikhmaš*, dabar Muchmas, į šiaurryčius nuo Jeruzalės ir į pietryčius nuo Bėtėlio (Beitin). — *Bėtėlio kalno.* Taip pavadinta kalnuota vieta tarp Bėtėlio ir Machmo. — *Jonatu.* Čionai pirmą sykį paminėtas Sauliaus sunus, drąsus karžygis, kuriam buvo lemta ne vieną sykį tarpininkauti tarp savo tėvo ir Dovido.— *Benjamino Gabaoje.* Ebr. *Gib'ah.* Apie dvi valandi kelionės į pietvakarius nuo Machmo. — (3) *Jų stotyje.* Pilistymai tikriausiai turėjo savo kariuomenės burius įvairiose Izraėlitų žemės vietose, kad pavergti Izraėlitai negalėtu sukilti prieš jų valdžią. — *Gabaoje.* Ebr. *Geba'*. Tai ne ta pati vieta, kuri taippat pavadinta 2. eil. — *Liepė trimituoti*: šaukdamas savuosius į karę. — (4) *Saulius sumušė.* Nors buvo sumušęs neprietelius Jonatas, bet to sumušimo garbė tenka Sauliui. — *Tauta šaukė...* Saulius, apskelbęs karę, pirmas nuėjo Galgalon, o paskui jį čionai ėmė rinkties su kariškais šauksmais ir tauta. — (5) *Tris dešimtis...* Ta skaitlinė regimai žymiai padidinta senų perrašinėtojų, nes tokios didžios daugybės vežimų negalėjo turėti Pilistymai, kaip pasirodo iš palyginimo su kariskų vežimų skaitliumi, kurį turėjo Aigypto Paraonas

in petris quoque, et in antris,
et in cisternis. 7 Hebræi autem
transierunt Jordanem in terram
Gad et Galaad. Cumque adhuc
esset Saul in Galgala, univer-
sus populus perterritus est, qui
sequebatur eum.
8 Et expectavit septem diebus
juxta placitum Samuelis, et non
venit Samuel in Galgala, dilap-
susque est populus ab eo. 9
Ait ergo Saul: Afferte mihi ho-
locaustum, et pacifica. Et obtu-
lit holocaustum. 10 Cumque com-
plesset offerens holocaustum,
ecce Samuel veniebat: et egres-
sus est Saul obviam ei ut salu-
taret eum. 11 Locutusque est ad
eum Samuel: Quid fecisti? Re-
spondit Saul: Quia vidi quod po-
pulus dilaberetur a me, et tu
non veneras juxta placitos dies,
porro Philisthiim congregati fu-
erant in Machmas, 12 dixi: Nunc
descendent Philisthiim ad me
in Galgala, et faciem Domini
non placavi. Necessitate com-
pulsus, obtuli holocaustum. 13
Dixitque Samuel ad Saul: Stul-
te egisti, nec custodisti manda-

7 Kiti Ebrajai perėjo per Jorda-
ną į Gado ir Galaado žemę. Sau-
liui dar tebesant Galgaloje, nu-
sigando visi jį sekusieji žmonės.

8 Jis laukė septynias dienas,
kaip buvo įsakęs Samuėlis; bet
Samuėlis neatėjo Galgalon, ir
žmonės ėmė nuo jo skirstyties.
9 Todėl Saulius tarė: Atneškite
man deginamąją auką ir dėkoji-
mo aukas. Ir jis aukojo degina-
mąją auką. 10 Jam pabaigus at-
našauti deginamąją auką, štai,
atėjo Samuėlis; o Saulius išėjo
jam priešais, kad jį pasveikin-
tu. 11 Bet Samuėlis jam tarė:
Ką padarei? Saulius atsakė: Ka-
dangi pamačiau, jog žmonės nuo
manęs skirstosi, o tu neatėjai
paskirtose dienose, Pilistymai
gi susirinko Machme, 12 todėl
aš tariau: Dabar Pilistymai ateis
prieš mane Galgalon, o aš ne-
permaldavau Viešpaties veido.
Reikalo priverstas aš aukojau
deginamąją auką. 13 Samuėlis ta-
rė Sauliui: Pasielgei kvailai ir
neužlaikei Viešpaties, tavo Die-

---

(600), Jabinas (900), Saliamonas (daugiau kaip 1400) ir kiti (vz. Teis. 4, 3; 3 Kar. 12, 26; 1 Kron. 18, 14 ir k.) — *Kaip... smilčių*. Dažnai sutinkama šv. Rašte yperbolė. — *Machme*. Saulius buvo iš čia pasitraukęs į Galgalą. — (**7**) *Perėjo per Jordaną*: Tikėdamies, kad čia jų nepasieks Pilistymai.

(**8**) *Kaip buvo įsakęs...* Tas įsakymas buvo duotas Sauliui, kuomet jį Samuėlis patepė karaliumi (vz. aug. 10, 8), bet rasi ir paskiaus buvo atnaujintas. — (**9**) *Jis aukojo...* Vieni aiškintojai spėja, kad Saulius savo ranka daręs aukas ir taip pasisavinęs kunigų pareigas; anot kitų gi, Saulius aukojęs per buvusius draug su juo kunigus ir tik tuo prasikaltęs, kad nelaukęs Samuėlio. — (**10**) *Išėjo jam priešais*: taip išreikšdamas Samuėliui pagarbą. — (**12**) *Aš nepermaldavau...* Dievas maloniai priima savo paskirtasias aukas, bet tik tuomet kada jų darymas nėra priešingas Dievo valiai; kitaip gi buvo šitame atsitikime; ir čionai butu buvęs geresnis paklusnumas negu auka (plg. žem. 15, 22). — *Reikalo priverstas...* Tikras buvo reikalas laukti, nes juo mažesnis buvo Sauliaus burys, juo labiaus reikėjo užsipelnyti Dievo padėjimas paklusnumu ir nuolankiu pasitikėjimu. — (**13. 14**) *Butu patvirtinęs...* Saulius nubaudžiamas tuo, kad karališkosios valdžios neteks jo sunums, nors jis pats pasiliks karaliumi iki mirčiai. Ta bausmė nebuvo labai kieta, nes turėjo apsireikšti tik tuo, jog Dievas žadėjo nebesuteikti jam naujos geradarystės. Jei jis nebutu prasikaltęs, jis ją butu laimėjęs, ir karaliaus sostas, kurs dar ne-

ta Domini Dei tui, quæ præce-
pit tibi. Quod si non fecisses, jam
nunc præparasset Dominus re-
gnum tuum super Israel in sem-
piternum, 14 sed nequaquam re-
gnum tuum ultra consurget.
Quæsivit Dominus sibi virum
juxta cor suum: et præcepit ei
Dominus ut esset dux super po-
pulum suum, eo quod non ser-
vaveris quæ præcepit Dominus.
15 Surrexit autem Samuel, et
ascendit de Galgalis in Gabaa
Benjamin. Et reliqui populi
ascenderunt post Saul obviam
populo, qui expugnabant eos ve-
nientes de Galgala in Gabaa,
in colle Benjamin. Et recensuit
Saul populum, qui inventi fue-
rant cum eo, quasi sexcentos
viros. 16 Et Saul et Jonathas
filius ejus, populusque qui in-
ventus fuerat cum eis, erat in
Gabaa Benjamin: porro Phili-
sthiim consederant in Machmas.
17 Et egressi sunt ad prædan-
dum de castris Philisthinorum
tres cunei. Unus cuneus perge-
bat contra viam Ephra ad ter-
ram Sual. 18 Porro alius ingre-
diebatur per viam Beth horon:
tertius autem verterat se ad iter
termini imminentis valli Seboim
contra desertum. 19 Porro faber
ferrarius non inveniebatur in
omni terra Israel: caverant enim
Philisthiim, ne forte facerent

vo, paliepimų, kuriuos tau buvo
davęs. Jei tai nebutumei pada-
ręs, jau dabar Viešpats butu pa-
tvirtinęs tavo karalystę ant Iz-
raėlio į amžius; 14 bet tavo ka-
ralystė anaiptol ilgiaus nebepa-
teks. Viešpats jieškojo sau vy-
ro pagal savo širdį ir Viešpats
jam įsakė buti vadu ant jojo
tautos, dėlto kad tu neužlaikei,
ką Viešpats yra įsakęs.
15 Po to Samuėlis atsikėlė ir
išėjo iš Galgalos į Benjamino
Gabaą. O likusieji žmonės pa-
traukė paskui Saulių prieš tuos,
kurie juos užpuldinėjo, kuomet
ėjo iš Galgalos į Gabaą į Benja-
mino kauburį. Saulius, suskaitęs
buvusius su juo žmones, rado
apie šešis šimtus vyrų. 16 Taigi,
Saulius ir jo sunus Jonatas ir
su jiemdviem pasilikusieji žmo-
nės buvo Benjamino Gabaoje,
Pilistymai gi buvo sustoję Ma-
chme. 17 Tuomet iš Pilistymų
stovyklos išėjo plėštų tris bu-
riai. Vienas burys ėjo keliu Ef-
ros linkon į Sualio žemę; 18 ki-
tas traukė Bėthorono keliu, tre-
čias gi pasuko prie kelio šlaito,
kurs yra prie Seboimo slėnio iš
tyrumos šono. 19 Visoje gi Iz-
raėlio žemėje nebuvo galima
rasti kalvio, nes Pilistymai bu-
vo uždraudę, kad kartais Ebra-

---

buvo žadėtas jo ainijai, butu buvęs dabar patvirtintas jo šeimynoje.

(**15**) *Benjamino Gabaą.* Vz. aug. 2. eil. — *O likusieji... kauburį.* Viso šito sakinio nėra ebr. t.; jis paimtas iš LXX ir per Italę įėjo Vulgaton. Jo prasmė visai neaiški; lygiai sunku susekti visus Sauliaus žygius pradžioje šito susirėmimo su Pilistymais. — (**16**) *Gabaoje.* Ebr. *Geba'.* Vz. aug. 3. e. — *Machme.* Vz. aug. 5. e — (**17**) *Išėjo plėštų...* Ebr. t. plėšikai išėjo trimis buriais. — *Efros linkon..* Efra (vz. Joz. 18, 23) yra į rytus nuo Bėtėlio; todėl pirmasis burys ėjo į šiaurryčius. Kame buvo Sualio žemė, nežinia. Rasi ta pati vieta pavadinta aug. 6, 5 Salimo žeme. — (**18**) *Bėthorono keliu*: todėl į vakarus. Vz. Joz. 10, 11. — *Trečiasis...* Spėjama, kad trečiasis burys patraukė į rytus Judo tyrumos linkon. Kame buvo minimas čionai Seboimo slėnis, nežinia. — (**19**) *Pilistymai buvo uždraudę...*:

Hebræi gladium aut lanceam.
[20] Descendebat ergo omnis Is-
rael ad Philisthiim, ut exacue-
ret unusquisque vomerem suum,
et ligonem et securim et sarcu-
lum. [21] Retusæ itaque erant acies
vomerum, et ligonum, et triden-
tum, et securium, usque ad sti-
mulum corrigendum. [22] Cumque
venisset dies prœlii, non est in-
ventus ensis et lancea in manu
totius populi, qui erat cum Sau-
le et Jonatha, excepto Saul et
Jonatha filio ejus. [23] Egressa est
autem statio Philisthiim, ut
transcenderet in Machmas.
Caput XIV. [1] Et accidit qua-
dam die ut diceret Jonathas
filius Saul ad adolescentem ar-
migerum suum: Veni, et transe-
amus ad stationem Philisthino-
rum, quæ est trans locum illum.
Patri autem suo hoc ipsum non
indicavit. [2] Porro Saul moraba-
tur in extrema parte Gabaa sub
malogranato, quæ erat in Ma-
gron: et erat populus cum eo
quasi sexcentorum virorum. [3] Et
Achias filius Achitob fratris
Ichabod filii Phinees, qui ortus
fuerat ex Heli sacerdote Domi-
ni in Silo, portabat ephod. Sed
et populus ignorabat quo isset
Jonathas. [4] Erant autem inter

jai nepasidarytu sau kalavijo ar-
ba jieties. [20] Visas tat Izraėlis
eidavo pas Pilistymus, kada kam
reikėjo pasmailinti savo žagrę,
koplą, kirvį arba kastuvą. [21] Tai-
gi, pribukę buvo ašmenįs žagrių,
koplų, šakių ir kirvių, net ne-
buvo galima pasmailinti akstino.
[22] Kuomet atėjo kovos diena,
neatsirado kalavijo ir jieties ran-
kose visų žmonių, buvusių su
Saulium ir Jonatu, atskyrus Sau-
lių ir jo sunų Jonatą. [23] Išėjo
gi viena Pilistymų sargyba, kad
pareitu į Machmą.

14. perskyrimas. [1] Vieną die-
ną atsitiko, kad Sauliaus sunus
Jonatas tarė savo ginklanešiui
jaunikaičiui: Eikš ir pereikiva
iki Pilistymų stočiai, kuri yra
už šitos vietos. Bet savo tėvui
jis apie tai nepasisakė. [2] Saulius
gi pasiliko pačiame Gabaos ga-
le po granatų medžiu, buvusiu
Magrone, ir su juo buvo žmo-
nių apie šešis šimtus vyrų. [3]
Tuomet efodą nešiojo Achijas,
sunus Achitobo, kursai buvo
brolis Ikabodo, sunaus Pinėo,
kilusio iš Viešpaties kunigo
Hėlio Sile. Taipogi ir tauta
nežinojo, kur nuėjo Jonatas. [4]
Tarp augštumų, per kurias Jo-

---

kad lengviaus galėtu sulaikyti pavergtus Izraėlitus nuo sukilimo. — (**20**) *Izraėlis eidavo...* Plg. Teis. 16, 1. — *Koplą.* Aigypte vartojama kopla žemei dirbti buvo bent kiek panaši į vedegą. Galop minimi Vulgatoje įrankiai regisi ne visai tie patįs, kuriuos išvardija ebr. tekstas, kurs ypač sek. eil. neišrodo tikras. — (**21**) *Akstino.* Lazda su geležiniu galu, kurią vartodavo įkinkytiems į jungą jaučiams paraginti. — (**22**) *Neatsirado kalavijo...* Kitose karėse Izraėlitai turėjo kalavijų, bet dabar Pilistymai buvo juos atėminėję. Neturėdami tikrų karės ginklų, buvo priversti naudoties kitais įrankiais užuot ginklų. Plg. Teis. 3, 31.— (**23**) *Kad pareitu...* Ebr. t.: M a c h m o p e r ė j i m o l i n k o n. Tarp Pilistymų Machme ir Sauliaus kareivių buvo gilus slėnis. Taigi, Pilistymų burys ėjo prie to slėnio žiurėtų, ką daro Izraėlitai.

(**14, 1**) *Už šitos vietos*: už slėnio, buvusio tarp Machmo ir Gabaos. — *Nepasisakė*: bijodamas, kad tasai uždraus eiti. — (**2**) *Magrone.* Kame buvo taip vadinama vieta, nežinia. — (**3**) *Achijas*: vyriausis tuomet kunigas, buvęs Sauliaus stovykloje; jis paminėtas čionai dėlei toliaus aprašytų atsitikimų. Vz. žem. 18. e. Kitur jis vadinasi Achimelėku. Vz. žem. 22.

ascensus, per quos nitebatur Jo-
nathas transire ad stationem
Philisthinorum, eminentes pe-
træ ex utraque parte, et quasi
in modum dentium scopuli hinc
et inde prærupti, nomen uni
Boses, et nomen alteri Sene: 5
unus scopulus prominens ad aqui-
lonem ex adverso Machmas, et
alter ad meridiem contra Ga-
baa. 6 Dixit autem Jonathas ad
adolescentem armigerum suum:
Veni, transeamus ad stationem
incircumcisorum horum, si forte
faciat Dominus pro nobis: quia
non est Domino difficile salva-
re vel in multis, vel in paucis.
7 Dixitque ei armiger suus: Fac
omnia, quæ placent animo tuo:
perge quo cupis, et ero tecum
ubicumque volueris. 8 Et ait Jo-
nathas: Ecce nos transimus ad
viros istos. Cumque apparueri-
mus eis, 9 si taliter locuti fue-
rint ad nos, manete donec ve-
niamus ad vos: stemus in loco
nostro, nec ascendamus ad eos.
10 Si autem dixerint: Ascendite
ad nos: ascendamus, quia tradi-
dit eos Dominus in manibus no-
stris, hoc erit nobis signum. 11
Apparuit igitur uterque statio-
ni Philisthinorum: dixeruntque
Philisthiim: En Hebræi egredi-
untur de cavernis, in quibus ab-
sconditi fuerant. 12 Et locuti sunt

natas stengėsi prieiti prie Pili-
stymų stoties, buvo iš abiejų
pusių išsikišę akmenįs ir čionai
ir tenai dvi smaili kaip dantįs,
stati uoli, kuriųdviejų viena va-
dinosi Bosėsu, o antra Sėne. 5
Viena išsikišusi uola buvo šiau-
rėje ties Machmu, o kita pie-
tuose ties Gabaa. 6 Jonatas gi
tarė savo ginklanešiui jaunikai-
čiui: Eikš, pereikiva iki šitų ne-
apipjaustytųjų stočiai; rasi Vieš-
pats mums padės, nes Viešpa-
čiui nesunku išgelbėti kaip su
daugeliu taip ir su mažu skait-
liumi. 7 Jo ginklanešis jam tarė:
Daryk visa, kas tinka tavo du-
šiai; eik, kur geidi, o aš busiu
su tavim, kur tik norėsi. 8 Jo-
natas tarė: Štai, mudu pereina-
va prie tų vyrų; kuomet jie mu-
du pamatys, 9 jei mudviem kalbės
taip: Palaukkita, kolei pas judu
ateisime, mudu stovėkiva savo
vietoje ir nelipkiva prie jų. 10
Bet jei sakys: Pakilkita pas mus,
mudu pakilsiva, nes Viešpats
juos padavė į mudviejų rankas;
tai bus mudviem ženklas. 11 Tai-
gi, kuomet juodu pamatyta Pi-
listymų stotyje, Pilistymai ta-
rė: Aure, Ebrajai išeina iš urvų,
kuriuose buvo pasislėpę. 12 O

9. — *Ikabodo.* Vz. aug. 4, 19-22. — (4) *Tarp augštumų.* Ebr. t.: t a r p p e r ė j i m ų. Tais perėjimais galima buvo nusileisti į slėnį, skyrusį Jonatą nuo Pilistymų stoties. Prie to slėnio ir Pilistymų pusėje, ir toje vietoje, iš kur ėjo Jonatas, buvo po vieną augštesnę smailią uolą arba rievą. —(6) *Neapipjaustytųjų.* Taip su paniekinimu dažnai vadinasi šv. Rašte Pilistymai. —*Rasi Viešpats...* Jonatas pilnai pasitiki Viešpačiu, nes jis žino, kad Izraėlis yra ta tauta, kurią Dievas išsirinko, kurią žadėjo laikyti savo globoje; Dievas gi gali pasinaudoti ir menku įrankiu didžiems dalykams nuveikti. — (7) *Aš busiu su tavim...* Jonato ginklanešis pilnas tokių pat jausmų, kaip jo ponas. — (9. 10) *Jei mudviem kalbės taip...* Jonatas, pirma negu pradės pildyti savo drąsų sumanymą, nori patirti, ar jis sutinka su Dievo valia. Tai valiai sužinoti jis išsirenka, pagal paprotį, tokį ženklą, kurio jo aplinkybėse tikrai galima buvo laukti. — (11) *Ebrajai išeina iš urvų...* Pilistymai atsiliepia su pasityčiojimu. — (12) *Mes judviem...* t. y. mes judu gerai pamokysime už drą-

viri de statione ad Jonatham,
et ad armigerum ejus, dixerunt-
que: Ascendite ad nos, et os-
tendemus vobis rem. Et ait Jo-
nathas ad armigerum suum: As-
cendamus, sequere me: tradidit
enim Dominus eos in manus Is-
rael. 13 Ascendit autem Jona-
thas manibus et pedibus reptans,
et armiger ejus post eum. Ita-
que alii cadebant ante Jonatham,
alios armiger ejus interficiebat
sequens eum. 14 Et facta est pla-
ga prima, qua percussit Jona-
thas et armiger ejus, quasi vi-
ginti virorum in media parte
jugeri, quam par boum in die
arare consuevit. 15 Et factum
est miraculum in castris, per
agros: sed et omnis populus sta-
tionis eorum, qui ierant ad præ-
dandum, obstupuit, et contur-
bata est terra: et accidit quasi
miraculum a Deo.
16 Et respexerunt speculato-
res Saul, qui erant in Gabaa
Benjamin, et ecce multitudo
prostrata, et huc illucque diffu-
giens. 17 Et ait Saul populo, qui
erat cum eo: Requirite, et vi-
dete quis abierit ex nobis. Cum-
que requisissent, repertum est
non adesse Jonatham, et armi-
gerum ejus. 18 Et ait Saul ad

vyrai iš stoties kalbėjo Jonatui
ir jo ginklanešiui ir tarė: Pakil-
kita pas mus, ir mes judviem
šį-tą parodysime. Tuomet Jona-
tas tarė savo ginklanešiui: Pa-
kilkiva, sekk mane, nes Vieš-
pats juos padavė į Izraėlio ran-
kas. 13 Taigi, Jonatas užlipo, at-
siremdamas rankomis ir kojomis,
o paskui jį jo ginklanešis; ir tuo-
jau vieni krito prieš Jonatą, ki-
tus gi užmušinėjo, jį sekdamas,
jo ginklanešis. 14 Taip buvo už-
duotas pirmas smugis, kuriame
Jonatas ir jo ginklanešis užmu-
šė apie dvidešimtį vyrų ant var-
sno pusės, kurią dvejetas jau-
čių paprastai aparia per dieną.
15 Ir atsitiko stovykloje ant lau-
ko stebuklas, bet ir visi žmo-
nės stoties tų, kurie buvo išėję
plėštų, nusigando, ir sumišo že-
mė, ir atsitiko lyg-kad Dievo
padarytas stebuklas.
16 O Sauliaus žvalgai, buvu-
sieji Benjamino Gabaoje, pažvel-
gė ton pusėn, ir štai, ten buvo
daugybė sumušta ir į visas pu-
ses bėganti. 17 Tuomet Saulius
tarė su juo buvusiems žmonėms:
Ištirkite ir žiurėkite, kas iš mu-
sų yra išėjęs. Ištyrę, rado ne-
sant Jonato ir jo ginklanešio.
18 O Saulius tarė Achijui: At-

---

sumą. — (**14**) *Pirmas smugis.* Apie antrą smugį vz. žem. 20. eil. — *Ant varsno pusės...* Ebr. t. reiktu taip išversti: m a ž d a u g a n t p u s ė s l a u k o v a r s n o v a g o s, t. y. vyrai krito vienas po kito bėgdami siauru ruožu ir nepasižiurėdami, kiek yra tų, kurie juos vejasi. Dabar jie spėjo, kad juos užpuolė visas Izraėlitų burys, nes nesitikėjo, kad butu galėję tai padaryti tik du vyru. — (**15**) *Stovykloje*: Pilistymų. — *Stebuklas.* Ebr. t.: į š g a s t i s. Ėmus bėgti nuo Jonato išsiųstajai priekin sargybai, išgąstis apėmė ir visą Pilistymų stovyklą, iš kurios tris buriai buvo anksčiaus atsiskyrę (vz. aug. 13, 17); todėl ji buvo žymiai susilpnėjus. Tas išgąstis veikiai pasiekė ir kitus Pilistymus. — *Dievo padarytas stebuklas.* Ebr. t.: I š g ą s t i s (siųstas) D i e v o.

(**16**) *Buvusieji Benjamino Gabaoje*: į šiaurę nuo to miesto, nes tik iš čia galėjo matyti, kas darėsi kitoje slėnio pusėje. — (**17**) *Saulius tarė...* Saulius tuojau supranta, kad tik netikėtas jojo drąsuolių užpuolimas ant Pilistymų galėjo padaryti jų tarpe sumišimą. — (**18**) *Achijui.* Vz. aug. 3. e. — *Atnešk Dievo skrynią...* LXX vertime pasakyta: προσάγαγε τὸ Ἐφοὺδ... atnešk efodą, nes jis tą dieną nešiojo efodą Izraėlio akyvaizdoje. Nors paprastai

Achiam: Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel). 19 Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthinorum: crescebatque paulatim, et clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manum tuam. 20 Conclamavit ergo Saul, et omnis populus, qui erat cum eo, et venerunt usque ad locum certaminis: et ecce versus fuerat gladius uniuscujusque ad proximum suum, et cædes magna nimis. 21 Sed et Hebræi qui fuerant cum Philisthiim heri et nudiustertius, ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israel, qui erant cum Saul et Jonatha. 22 Omnes quoque Israelitæ, qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthæi, sociaverunt se cum suis in prœlio. Et erant cum Saul, quasi decem millia virorum. 23 Et salvavit Dominus in die illa Israel: pugna autem pervenit usque ad Bethaven.

24 Et viri Israel sociati sunt sibi in die illa: adjuravit autem

nešk Dievo skrynią. (Nes tą dieną Dievo skrynia buvo tenai draug su Izraėlio sunumis). 19 Kuomet Saulius kalbėjo kunigui, pakilo didis trukšmas Pilistymų stovykloje; jis pamažu ėjo didyn ir girdėjosi vis aiškiaus. O Saulius tarė kunigui: Atitraukk atgal savo ranką. 20 Ir tuojau sušuko Saulius ir buvusi su juo tauta; jiems gi atėjus iki kovos vietai, štai, vienų kalavijas buvo atkreiptas prieš kitus ir buvo labai didelės žudynės. 21 Bet ir Ebrajai, kurie vakar ir užvakar buvo su Pilistymais ir draug su jais buvo pakilę į stovyklas, sugrįžo ir prisidėjo prie Izraėlitų, buvusių su Saulium ir Jonatu. 22 Taipogi visi Izraėlitai, kurie buvo pasislėpę Efraimo kalnuose, išgirdę, kad Pilistymai pradėjo bėgti, susivienijo su savaisiais kovoje. Taip su Saulium radosi apie dešimtį tukstančių vyrų. 23 Ir Viešpats išgelbėjo tą dieną Izraėlį; kova gi tęsėsi iki Bėtavėnui.

24 Izraėlio vyrai susivienijo tą dien draugėn; Saulius gi pri-

---

teiraudavosi Viešpaties su pagalba Urimo ir Thummimo,—taip rasi padaryta ir šitame atsitikime,—bet galėjo buti tuomet Sauliaus stovykloje ir sandoros skrynia, kuri dabar liepiama atnešti, tečiaus nesakoma, kad per ją butu buvę pasiklausta Viešpaties.—(19) *Atitraukk atgal...*: nebeklausk Viešpaties. Nes ir be Dievo atsakymo Sauliui buvo aišku, kas reikia daryti. — (20) *Vienų kalavijas buvo...* Taip apsireiškė Dievo pagalba, suteikta Izraėlitams. Savitarpinių žudynių pakilimas tarp Pilistymų gali buti išaiškintas ir ta aplinkybe, kad jų tarpe buvo nemaža Ebrajų. Vz. žem. 21, 24. e. Plg. Teis. 7, 22; 2 Kron. 20, 23. — (21) *Ebrajai.* Tuo vardu tikriausiai svetimtaučiai vadindavo Izraėlitus. Minimi čionai Ebrajai rasi buvo susivienyję su stipresniais pergalėtojais prieš savo brolius; bet galėjo buti, kad Pilistymai buvo juos privertę varu eiti į savo kariuomenės eilias. — (22) *Apie dešimtį tukstančių*: užuot nedidelio burio susidedančio iš 600 vyrų. Vz. aug. 2. e. — (23) *Iki Bėtavėnui.* Vz. aug. 13, 5.

(24) *Susivienijo...* Anot ebr. t.: b u v o n u v a r g ę. — *Valgytų duonos*: ką nors valgytų. — *Kolei aš neatkeršysiu...* Saulius šitame atsitikime rasi labiaus rupinosi savo negu Dievo garbe. Norėdamas turėti daugiaus laiko kovai su neprieteliais, jis bijojosi, kad kariuomenė jo negaišintu, užsiimdama pagaminimu sau valgio, bet taip tik labiaus nuvargino savo žmones,

Saul populum, dicens: Maledi-
ctus vir, qui comederit panem
usque ad vesperam, donec ul-
ciscar de inimicis meis. Et non
manducavit universus populus
panem: 25 omneque terræ vul-
gus venit in saltum, in quo erat
mel super faciem agri. 26 Ingres-
sus est itaque populus saltum,
et apparuit fluens mel, nullus-
que applicuit manum ad os su-
um: timebat enim populus ju-
ramentum. 27 Porro Jonathas
non audierat cum adjuraret pa-
ter ejus populum: extenditque
summitatem virgæ, quam habe-
bat in manu, et intinxit in fa-
vum mellis: et convertit manum
suam ad os suum, et illumina-
ti sunt oculi ejus. 28 Respon-
densque unus de populo, ait:
Jurejurando constrinxit pater
tuus populum, dicens: Maledi-
ctus vir, qui comederit panem
hodie: (defecerat autem popu-
lus). 29 Dixitque Jonathas: Tur-
bavit pater meus terram: vidi-
stis ipsi quia illuminati sunt
oculi mei, eo quod gustaverim
paululum de melle isto: 30 quan-
to magis si comedisset populus
de præda inimicorum suorum,
quam reperit? nonne major pla-
ga facta fuisset in Philisthiim?
31 Percusserunt ergo in die
illa Philisthæos a Machmas us-
que in Ajalon. Defatigatus est
autem populus nimis: 32 et ver-
sus ad prædam tulit oves, et

siekdė tautą, sakydamas: Pra-
keiktas teesie vyras, kurs val-
gytu duonos iki vakarui, kolei
aš neatkeršysiu savo nepriete-
liams. Ir visa tauta nevalgė duo-
nos. 25 Tuomet visa žemės tauta
atėjo į mišką, kame buvo me-
daus ant žemės paviršio. 26 Tai-
gi, tauta, atėjus į mišką, pama-
tė tekantį medų, bet neivienas
nepakėlė rankos prie savo bur-
nos, nes tauta bijojosi prisie-
kos. 27 Bet Jonatas nebuvo gir-
dėjęs, kuomet jo tėvas prisiek-
dė tautą; jis ištiesė lazdos galą,
kurią turėjo rankoje, padažė į
medaus korį ir pakėlė savo ran-
ką prie savo burnos, o jo akįs
nušvito. 28 Bet vienas iš tautos
atsiliepė ir tarė: Tavo tėvas su-
rišo tautą prisieka, sakydamas:
Prakeiktas teesie vyras kurs val-
gytu šiandien duonos (tauta gi
buvo labai pailsusi). 29 Jonatas
tarė: Mano tėvas padarė su-
mišimą žemėje; jųs patįs matė-
te, jog nušvito mano akįs, nes
paragavau truputį šito medaus;
30 kaipgi labiaus, jei tauta bu-
tu pavalgiusi iš nepriatelių gro-
bio, kurį rado? argi ne didesnis
smugis butu buvęs padarytas
Pilistymams?

31 Taigi, jie mušė tą dieną
Pilistymus nuo Machmo iki Aja-
lonui. Tauta buvo labai nuvar-
gusi 32 ir puolus prie grobio ėmė
avių, jaučių ir veršių, pasipjo-

o tikslo nepasiekė; todėl prisiekdymas šitame atsitikime neišrodo, kad butu buvęs išmintingas. — (25) *Buvo ant žemės medaus.* Miške turėjo buti daugybė bičių, kaip paprastai Palestinoje, ir jų medus iš medžių drevių ir iš kitokių plyšių, saulei kaitinant, buvo išsiliejęs ant žemės.— (27) *Akįs nušvito*: nuvargęs labiaus už kitus, jis šiek-tiek atsigaivino. — (29) *Mano tėvas padarė...*: jo prisieka padarė, kad tauta neįstengs visai apgalėti Pilistymų, ir todėl Izraėlio žemė dar daug turės kentėti nuo savo neprietelių. Nors Jonato žodžiai buvo visai teisingi, bet jis darė negerai, viešai peikdamas karalių.

(31) *Iki Ajalonui*: apie penkias valandas kelionės į vakarus nuo Machmo. Vz. Joz. 10, 12. — (32) *Pasipjovė ant*

boves, et vitulos, et mactave-
runt in terra: comeditque popu-
lus cum sanguine. 33 Nuntiave-
runt autem Sauli dicentes, quod
populus peccasset Domino, co-
medens cum sanguine. Qui ait:
Prævaricati estis: volvite ad me
jam nunc saxum grande. 34 Et
dixit Saul: Dispergimini in vul-
gus, et dicite eis ut adducat ad
me unusquisque bovem suum
et arietem, et occidite super is-
tud, et vescimini, et non pec-
cabitis Domino comedentes cum
sanguine. Adduxit itaque omnis
populus unusquisque bovem in
manu sua usque ad noctem: et
occiderunt ibi. 35 Ædificavit au-
tem Saul altare Domino; tunc-
que primum cœpit ædificare al-
tare Domino.

36 Et dixit Saul: Irruamus su-
per Philisthæos nocte, et va-
stemus eos usquedum illucescat
mane, nec relinquamus ex eis
virum. Dixitque populus: Omne
quod bonum videtur in oculis
tuis, fac. Et ait sacerdos: Acce-
damus huc ad Deum. 37 Et con-
suluit Saul Dominum: Num per-
sequar Philisthiim? si trades eos
in manus Israel? Et non respon-
dit ei in die illa. 38 Dixitque
Saul: Applicate huc universos
angulos populi: et scitote, et
videte per quem acciderit pec-

vė ant žemės, ir tauta valgė su
krauju. 33 Kuomet gi buvo pra-
nešta ir pasakyta Sauliui, kad
tauta nusidėjusi Viešpačiui, val-
gydama su krauju, jis tarė: Jus
peržengėte įstatymą; riskite prie
manęs tuojau didelį akmenį. 34
Po to Saulius tarė: Išsiskirsty-
kite tarp tautos ir jiems saky-
kite, kad kiekvienas atvestu prie
manęs savo jautį ir aviną, pa-
sipjaukite ant šito akmens ir
valgykite, o nenusidėsite Vieš-
pačiui, valgydami su krauju.
Taigi, visa tauta vedėsi kiek-
vienas savo ranka jautį iki nak-
čiai ir tenai pasipjovė. 35 Sau-
lius gi pastatė Viešpačiui alto-
rių. Tuomet jis pirmą sykį sta-
tė Viešpačiui altorių.

36 Paskui Saulius tarė: Už-
pulkime Pilistymus nakčia, su-
naikinkime juos, pirma negu iš-
auš, ir nepalikkime iš jų neivie-
no vyro. Tauta gi atsakė: Da-
ryk visa, kas rodosi gera tavo
akyse. O kunigas tarė: Prisiar-
tinkime čionai prie Dievo. 37
Ir Saulius teiravosi Viešpaties:
Ar man reikia vyties Pilisty-
mai? ar juos paduosi į Izraėlio
rankas? Bet Viešpats jam tą
dieną neatsakė. 38 Tuomet Sau-
lius tarė: Tegul ateina čionai
visi tautos viršininkai; sužino-

---

emės... Kadangi papjautų gyvulių nepasirupinta pakelti augštyn, todėl kraujas pasiliko juose neištekėjęs. Valgyti mėsą su krauju buvo uždrausta jau seniausiais laikais ir tas uždraudimas ne vieną kartą buvo panaujintas Mozės įstatyme. Plg. Prad. 9, 1; Kun. 3, 17 ir k. — (**34**) *Papjaukite ant šito akmens.* Pjaunant gyvulius ant akmens, kraujas galėjo ištekėti žemėn. — (**35**) *Pirmą sykį.* Iki tam laikui, reikalui esant, statydavo altorių Samuėlis. Taigi, Saulius, čionai statydamas altorių padėkoti Dievui už laimėtą kovą, savinosi pareigas, kurios priderėjo pranašui arba vyriausiam kunigui.

(**36**) *Užpulkime Pilistymus...* Tautai pasistiprinus valgiu, Saulius nori atitaisyti tai, ko anksčiaus nebuvo galima padaryti dėlei žmonių nuovargio; tečiaus vyriausis kunigas primena žmonių karaliui, kad pirma reikia pasiklausti amžinojo Karaliaus; tasai gi neduoda jokio atsakymo, tuo budu parodydamas, jog Sauliaus pasielgimas peiktinas. — *Prisiartinkite čio-*

catum hoc hodie. 39 Vivit Do-
minus salvator Israel, quia si
per Jonatham filium meum fa-
ctum est, absque retractatione
morietur. Ad quod nullus con-
tradixit ei de omni populo. 40
Et ait ad universum Israel: Se-
paramini vos in partem unam,
et ego cum Jonatha filio meo
ero in parte altera. Responditque populus ad Saul: Quod bo-
num videtur in occulis tuis, fac.
41 Et dixit Saul ad Dominum
Deum Israel: Domine Deus Is-
rael da indicium: quid est quod
non responderis servo tuo ho-
die? Si in me, aut in Jonatha
filio meo est iniquitas hæc, da
ostensionem: aut si hæc iniqui-
tas est in populo tuo, da san-
ctitatem. Et deprehensus est
Jonathas et Saul, populus au-
tem exivit. 42 Et ait Saul: Mit-
tite sortem inter me, et inter
Jonatham filium meum. Et ca-
ptus est Jonathas. 43 Dixit au-
tem Saul ad Jonatham: Indica
mihi quid feceris. Et indicavit

kite ir žiurėkite, keno šiandien
padarytas tas nusidėjimas. 39
Kaip gyvas Viešpats, Izraėlio
išgelbėtojas, jei tai padaryta ma-
no sunaus Jonato, jis numirs
butinai. Ir neivienas iš visos
tautos jam neprieštaravo tame
dalyke. 40 Taigi, jis tarė visam
Izraėliui: Atsiskirkite jųs vie-
non pusėn, o aš su savo sunu-
mi Jonatu busiu kitoje pusėje.
Tauta atsakė Sauliui: Daryk,
kas regisi gera tavo akyse. 41
Tuomet Saulius tarė Viešpačiui,
Izraėlio Dievui: Viešpatie, Iz-
raėlio Dieve, duok ženklą! Kas
yra, kad šiandien neatsakei ta-
vo tarnui? Jei ta kaltybė yra
manyje arba mano sunuje Jo-
nate, apreikšk tai; arba jei tas
prasikaltimas yra tavo tautoje,
suteikk pašventinimą. Ir buvo ra-
stas Jonatas bei Saulius, tauta
gi buvo paliuosuota. 42 Tuomet
Saulius tarė: Meskite burtą tarp
manęs ir tarp mano sunaus Jo-
nato. Ir buvo sugautas Jonatas.
43 Saulius gi tarė Jonatui: Pa-
sakyk man, ką padarei. Jonatas

---

nai prie Dievo: prie sandoros skrynios, arba prie ką tik pastatyto altoriaus. — (39) *Kaip gyvas...* Ir šitame atsitikime Saulius veikia perdaug umai. Nieko nežinodamas apie Jonato pasielgimą ir rasi spėdamas, kad Dievas nedavė atsakymo už tai, kad kaikurie iš tautos valgė mėsos su krauju, jis sako: Nors kaltas butu mano sunus, ir jis turėtu numirti, juo gi labiaus paprastas Izraėlitas. — (40) *Atsiskirkite jųs...* Tuo persiskyrimu Saulius nori visupirma parodyti, kad jis ir jo sunus nekalti, bet labai apsirinka. — (41) *Kas yra... suteikk pašventinimą.* Visų šitų žodžių nėra ebr. t.: jie padaryti iš LXX teksto, kurio 41. ir 42. eil. taip reiktu išversti: O Saulius tarė: Viešpatie Dieve, kodėl neatsakei šiandien tavo tarnui? Ar manyje arba Jonate randasi neteisybė? Viešpatie, Izraėlio Dievo, parodyk tai; ir jei tu apreikši, duok tavo tautai Izraėliui, duok šventumą. Ir burta pažymėjo Jonatą ir Saulių, ir tauta išėjo. O Saulius tarė: Mesk tarp manęs ir mano sunaus Jonato. Tas, kurį Viešpats pažymės, numirs. Ir tauta tarė Sauliui: Taip nebus. Bet Saulius privertė tautą, ir buvo mesta tarp jo ir jo sunaus Jonato, ir burta pažymėjo Jonatą. Žiurint LXX vertimo, reiktu manyti, kad burimas buvo padarytas Urimu ir Thummimu, bet toki nuomonė butu klaidinga, nes ebr. ž. *hifil*, c e c i d i t, k r i t o ir *illakhed*, c a p t u s e s t, niekuomet nevartojami, kada kalbama apie Urimą ir Thummimą, o tik apie paprastas burtas. — (43) *Ir štai, aš mirštu.* Nors Jonatas neišreiškia aiškiai savo neužganėdinimo, bet visgi jo sutikime yra truputis ir tylaus dejavimo. Dievas, leisdamas, kad burta kristu ant Jonato, norėjo ištirti Sauliaus paklusnumą, o kadangi jis buvo pasiryžęs paaukoti savo sunų

ei Jonathas, et ait: Gustans gu-
stavi in summitate virgæ, quæ
erat in manu mea, paululum
mellis, et ecce ego morior. 44
Et ait Saul: Hæc faciat mihi
Deus, et hæc addat, quia mor-
te morieris Jonatha. 45 Dixitque
populus ad Saul: Ergone Jona-
thas morietur, qui fecit salutem
hanc magnam in Israel? hoc ne-
fas est: vivit Dominus, si ceci-
derit capillus de capite ejus in
terram, quia cum Deo operatus
est hodie. Liberavit ergo popu-
lus Jonatham, ut non morere-
tur. 46 Recessitque Saul, nec
persecutus est Philisthiim: porro
Philisthiim abierunt in loca sua.
47 Et Saul, confirmato regno
super Israel, pugnabat per cir-
cuitum adversum omnes inimi-
cos ejus, contra Moab, et filios
Ammon, et Edom, et reges So-
ba, et Philisthæos: et quocum-
que se verterat, superabat. 48
Congregatoque exercitu, percus-
sit Amalec, et eruit Israel de
manu vastatorum ejus.

49 Fuerunt autem filii Saul,
Jonathas et Jessui, et Melchi-
sua: et nomina duarum filiarum
ejus, nomen primogenitæ Me-
rob, et nomen minoris Michol.
50 Et nomen uxoris Saul, Achi-

jam prisipažino ir tarė: Aš ra-
gaute paragavau buvusios ma-
no rankoje lazdos galu truputį
medaus; ir štai, aš mirštu! 44
O Saulius tarė: Tai Dievas man
tepadaro ir tai tepridedie, jei
tu, Jonatai, mirte nenumirsi! 45
Bet tauta tarė Sauliui: Argi
mirs Jonatas, kurs įvykdė šitą
didį išgelbėjimą Izraėlyje? Tai
neteisinga; kaip Viešpats gyvas,
plaukas jam nenukris žemėn
nuo galvos, nes jis veikė šian-
dien su Dievu. Taip tat tauta
išliuosavo Jonatą, kad nenumir-
tu. 46 O Saulius atsitraukė ir
nesivijo Pilistymų; Pilistymai
gi nuėjo į savo vietas.
47 Saulius, sustiprinęs savo
karaliavimą ant Izraėlio, kovo-
jo aplinkui prieš visus jo ne-
prietelius, prieš Moabą, prieš
Amono sunus ir Edomą, prieš
Sobos karalius ir prieš Pilisty-
mus; ir kur tik kreipdavosi, ap-
galėdavo. 48 Susirinkęs kariuo-
menę, jis ištiko Amalėką ir iš-
liuosavo Izraėlį iš jo naikinto-
jų rankų.
49 Sauliaus gi sunųs buvo Jo-
natas, Jėsujis ir Melkisua, o dvie-
jų dukterų vardai, pirmgimės
vardas Merobė, o jaunesniosios
vardas Mikolė. 50 Sauliaus pa-
čios vardas buvo Achimao duk-

tasai jam sugrąžinamas tautos użtarymu, kaip kitados Izaokas buvo sugrąžintas Abraomui (Ambr.). — (**45**) *Argi mirs Jonatas...* Tauta taip sanprotavo: Jei Jonato prasikaltimas butu taip sunkus, kad butu vertas mirties, tai Dievas jam nebutu, taip aiškiai padėdamas, suteikęs neprietelių apgalėjimo. Tuo budu turėjo buti perspėtas Saulius, kad didžiausi kaltybė galėjo buti ne pasielgime Jonato, kurs valgė, nežinodamas tėvo prisiekos, bet jo paties neatsargioje prisiekoje. Užtat galų gale Jonatas ir buvo paliuosuotas nuo bausmės.

(**47**) *Sustiprinęs...* Sustiprinimas apsireiškė tuo, kad Saulius paėmė savo valdžion visą Izraėlio plotą, kurio dalįs buvo pakliuvusios į Izraėlitų kaimynų rankas. — *Prieš Moabą*: pietryčiuose. — *Prieš Amono sunus*: rytuose. — *Edomą*: pietuose. — *Prieś Sobos karalius*: šiaurryčiuose. Soba rasi buvo tuomet kunigaikštis krašto tarp Damasko ir Euprato (Syrijos karalystė). — *Pilistymus*: pietvakariuose. -- (**48**) *Amalėką*: pietuose. Karė prieś Amalėkitus aprašyta plačiaus 15. persk.

(**49**) *Jėsujis*. 1 Kron. 9, 39 jis vadinasi

noam filia Achimaas: et nomen principis militiæ ejus Abner, filius Ner, patruelis Saul. 51 Porro Cis fuit pater Saul, et Ner pater Abner, filius Abiel.

52 Erat autem bellum potens adversum Philisthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, et aptum ad prœlium, sociabat eum sibi.

tė Achinoama. Jo kariuomenės vado vardas Abneris, kurs buvo Sauliaus dėdės Nėro sunus. 51 Kisas buvo Sauliaus tėvas, o Abnerio tėvas Nėras Abiėlio sunus.

52 Karė prieš Pilistymus buvo smarki per visas Sauliaus dienas, nes kokį tik Saulius pamatydavo stiprų vyrą ir tinkantį į kovą, tą imdavo su savim.

6) Karė su Amalėkitais ir visiškas Sauliaus atmetimas.

Caput XV. 1 Et dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus Israel: nunc ergo audi vocem Domini: 2 Hæc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcumque fecit Amalec Israeli: quomodo restitit ei in via cum ascenderet de Ægypto. 3 Nunc ergo vade, et percute Amalec, et demolire universa ejus: non parcas ei, et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice a viro usque ad mulierem, et parvulum atque lactentem, bovem et ovem, camelum et asinum.

4 Præcepit itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos:

15. perskyrimas. 1 O Samuėlis tarė Sauliui: Viešpats mane siuntė, kad patepčiau tave karaliumi ant jo tautos Izraėlio; dabar tat klausyk Viešpaties balso! 2 Štai, ką sako kareivijų Viešpats: Aš suskaičiau, ką Amalėkas padarė Izraėliui, kaip jam priešinosi kelyje, beeinant iš Aigypto. 3 Dabar tat eik ir ištikk Amalėką ir sunaikink visa, kas jo yra; nesigailėk jo ir negeisk nieko iš jo dalykų, bet užmušk visa, kaip vyrą taip moteriškę, mažą vaiką ir tebežindomą kudikį, jautį ir avį, kupranugarį ir asilą.

4 Taigi, Saulius įsakė tautai ir suskaitė juos kaip avinėlius:

Abinadabu. Ketvirtas Sauliaus sunus Isbosėtas minimas toliaus (2 Kar. 2, 8 ir k.). — (51) *Kisas buvo...* Geriaus anot ebr. t.: O Sauliaus tėvas Kisas ir Abnėrio tėvas Nėras buvo Abiėlio sunųs.

15, 1 - 35. Saulius, gavęs iš Samuėlio Dievo vardu duotą įsakymą visai išnaikinti Amalėkitus, apgali priešus, bet pasilieka geriausią grobio dalį (1 - 9); už tat lieka antrą sykį atmestas (10 - 23) ir nebeatgauna Dievo malonės, nors žada toliaus sekti Dievo įsakymus (24. 35).

(15, 1) *Samuėlis tarė.* Kada tai atsitiko, apie tai nėra jokių aiškesnių nurodymų. — *Viešpats mane siuntė...* Tas priminimas turi Sauliui parodyti duodamo įsakymo svarbumą ir reikalingumą griežtai jį išpildyti. — (2) *Ką Amalėkas padarė...* Amalėkitai gyveno į pietus ir į pietvakarius nuo Palestinos. Jie pirmi pasitiko su ginklais keliaujančius iš Aigypto Izraėlitus, o ir paskui ne sykį patįs vieni arba susidėję su kitais užpuldinėdavo išrinktąją tautą. Plg. Iš. 17, 8... Atk. 25, 17 - 19; Sk. 14, 45; Teis. 3, 13, 6, 3. — (3) *Sunaikink visa.* Anot ebr. t., liepiama ant Amalėkitų mesti iškeikimas (cherem). Vz. Kun. 27, 28 - 29; Joz. 6, 17. 18. — *Ir negeisk nieko iš jo da-*

ducenta millia peditum, et de-
cem millia virorum Juda. 5 Cum-
que venisset Saul usque ad ci-
vitatem Amalec, tetendit insi-
dias in torrente. 6 Dixitque Saul
Cinæo: Abite, recedite, atque
descendite ab Amalec: ne forte
involvam te cum eo: tu enim
fecisti misericordiam cum om-
nibus filiis Israel, cum ascende-
rent de Ægypto. Et recessit Ci-
næus de medio Amalec. 7 Per-
cussitque Saul Amalec ab He-
vila, donec venias ad Sur, quæ
est e regione Ægypti. 8 Et ap-
prehendit Agag regem Amalec
vivum: omne autem vulgus in-
terfecit in ore gladii. 9 Et pe-
percit Saul, et populus Agag,
et optimis gregibus ovium et
armentorum, et vestibus et arie-
tibus, et universis, quæ pulchra
erant, nec voluerunt disper-
dere ea: quidquid vero vile fuit
et reprobum, hoc demoliti sunt.
10 Factum est autem verbum
Domini ad Samuel, dicens: 11
Pœnitet me quod constituerim
Saul regem: quia dereliquit me,
et verba mea opere non imple-
vit. Contristatusque est Samuel,
et clamavit ad Dominum tota
nocte.

du šimtu tukstančių pėstininkų
ir dešimtį tukstančių Judo vy-
rų. 5 Atėjęs iki Amalėko mie-
stui, Saulius paslėpė slėnyje ty-
kojančius. 6 Kinitams gi Saulius
tarė: Eikite šalin, atstokite ir
atsitraukkite nuo Amalėko, kad
kartais neapsiausčiau jusų draug
su juo, nes tu padarei mielašir-
dystę visiems Izraėlio sunums,
kuomet jie ėjo iš Aigypto. Tai-
gi, Kinitai pasitraukė iš Amalė-
kitų tarpo. 7 Saulius gi sumušė
Amalėką nuo Hevilos iki atei-
nant į Surą, kurs yra ties Ai-
gyptu. 8 Jis sugavo Amalėko
karalių Agagą gyvą; visą gi liau-
dį užmušė kalavijo ašmenimis.
9 Bet Saulius ir tauta pasigai-
lėjo Agago, geriausių avių ir
galvijų bandų, drabužių ir vi-
sa, kas buvo gražu, ir nenorėjo
jų sunaikinti; kas gi buvo men-
ka ir netikę, tai jie sunaikino.

10 Tuomet Viešpats kalbėjo
Samuėliui ir tarė: 11 Gailiuos
įstatęs Saulių karaliumi, nes jis
apleido mane ir mano žodžių
neišpildė darbais. O Samuėlis
nuliudo ir šaukėsi į Viešpatį vi-
są naktį.

---

lykų. Tų žodžių nėra kituose tekstuose.
(4) *Kaip avinėlius.* Ebr. t.: Telaime. Rasi tai tas pats miestas, ką ir Telėmas (Joz. 15, 24). — (6) *Kinitams.* Jų protėvis buvo Mozės uošvis Jėtras arba Raguėlis, kurio sunus Hobabas ėjo su Izraėlitais per tyrus. Kinitai gyveno Judo giminės ploto pietuose (Teis. 1, 16). Amalėkitų istorija pamoko, kaip Dievas baudžia už kiekvieną jo tautai padarytą neteisybę, Kinitų gi istorija parodo, kaip jis noriai atsilygina už kiekvieną jai patarnavimą. — (7) *Hevilos.* Kame buvo tas plotas, tikrai nežinia. Plg. Prad. 10, 7. 29. — *Surą.* Taip vadinosi tyrumos dalis į šiaurryčius nuo Aigypto. Plg. Prad. 16, 7; Iš. 15. 22 ir k. — (8) *Visą gi liaudį...*: tuos iš Amalėkitų, kuriuos sugavo. Amalėkitų dalis liko gyva ir paskiaus įsigalėjus vėl kovojo prieš Izraėlitus (plg. žem. 30, 1; 2 Kar. 8, 12); jų liekanos buvo sunaikintos tik Ezekijo laikais (Kron, 4, 43). Agagas buvo bendras visų Amalėko karalių vardas, kaip Paraonas Aigypto valdovų. Jau Balaamas pranašavo, kad Agagas bus Izraėlio karaliaus sunaikintas. Vz. Sk. 24, 7. — (9) *Ir tauta.* Nors nepaklusnume Dievui dalyvavo ir tauta, bet už kaltybę atsakys ypač Saulius. Plg. žem. 15. e., kame jis kaltina tautą.
(11) *Gailiuos..* Antropomorfizmas, kuriuo

12 Cumque de nocte surrexis-
set Samuel, ut iret ad Saul ma-
ne, nuntiatum est Samueli, eo
quod venisset Saul in Carme-
lum, et erexisset sibi fornicem
triumphalem, et reversus trans-
isset, descendissetque in Gal-
gala. Venit ergo Samuel ad Saul,
et Saul offerebat holocaustum
Domino de initiis prædarum,
quæ attulerat ex Amalec. 13 Et
cum venisset Samuel ad Saul,
dixit ei Saul: Benedictus tu Do-
mino, implevi verbum Domini.
14 Dixitque Samuel: Et quæ est
hæc vox gregum, quæ resonat
in auribus meis, et armentorum,
quam ego audio? 15 Et ait Saul:
De Amalec adduxerunt ea: pe-
percit enim populus melioribus
ovibus et armentis ut immola-
rentur Domino Deo tuo, reliqua
vero occidimus. 16 Ait autem
Samuel ad Saul: Sine me, et
indicabo tibi quæ locutus sit
Dominus ad me nocte. Dixitque
ei: Loquere. 17 Et ait Samuel:
Nonne cum parvulus esses in
oculis tuis, caput in tribubus
Israel factus es? unxitque te
Dominus in regem super Israel,
18 et misit te Dominus in viam,
et ait: Vade, et interfice pec-
catores Amalec, et pugnabis con-
tra eos usque ad internecionem

12 Kada Samuėlis atsikėlė dar
neišaušus, kad rytmetį eitu pas
Saulių, Samuėliui liko pranešta,
kad Saulius buvo atėjęs į Karmėlį
ir pasistatydinęs sau garbės pa-
minklą, o grįždamas praėjęs pro
šalį ir pasitraukęs į Galgalą.
Taigi, Samuėlis atėjo pas Sau-
lių, o Saulius atnašavo Viešpa-
čiui deginamąją auką iš grobio
pirmuonių, kurias buvo atsiga-
benęs iš Amalėko. 13 Kada tat
Samuėlis atėjo pas Saulių, Sau-
lius jam tarė: Buk Viešpaties
palaimintas; aš išpildžiau Vieš-
paties žodį. 14 O Samuėlis tarė:
Koks gi tai bandų bliovimas,
kurs atsiliepia mano ausyse, ir
galvijų baubimas, kurį aš gir-
džiu? 15 Saulius tarė: Tai atve-
sta iš Amalėko, nes tauta pasi-
gailėjo geresnių avių ir galvijų,
idant butu paaukota Viešpačiui,
tavo Dievui: kitas gi užmušė-
me. 16 Bet Samuėlis tarė Sau-
liui: Leisk man pasakyti, ką
man Viešpats kalbėjo naktį. Jis
jam tarė: Kalbėk. 17 Tuomet Sa-
muėlis tarė: Argi ne mažas bu-
damas savo akyse tapai Izraė-
lio giminių galva? Viešpats pa-
tepė tave karaliumi ant Izraė-
lio, 18 ir Viešpats siuntė tave
į kelią ir tarė: Eik ir užmušk
Amalėko nusidėjėlius, ir kovosi
prieš juos, kolei visų neišnai-

išreiškiama, kad Dievas nebeduos savo ypatingos malonės Sauliui, kad jo tolesnis likimas bus kitoks. Plg. Prad. 6, 5. 6; žem. 29. eil. — *Nuliudo ir šaukėsi...* Pranašas nuliudo, kad Viešpats buvo užrustintas, bet už kaltininką meldėsi.

(**12**) *Karmėlį.* Miestas Judo giminės plote į pietryčius nuo Ebrono. Vz. Joz. 15, 55. — *Garbės paminklą.* Ebr. *jad*, r a n k a; todėl paminklas rasi buvo rankos pavidalo. — *Į Galgalą*: Saulius čionai buvo patvirtintas karaliumi (vz. aug. 11, 15); čionai jis gavo papeikimą už pirmąjį nepaklusnumą, čionai taipogi bus jam apskelbtas visiškas atmetimas. — (**13**) *Buk Viešpaties...* Paprasti pasveikinimo žodžiai. Saulius tuojau prideda melą. — (**15**) *Tauta pasigailėjo...* Saulius teisindamos meta kaltybę ant tautos ir nori pranašui įkalbėti, kad tai padaryta pagirtinu tikslu.— (**16**) *Leisk man pasakyti...* Samuėlis dabar aiškiai supranta teisingumą Dievo nutarimo, kurs jį buvo nuliudinęs (11. e.), ir dabar jį apskelbia Sauliui. — (**17**) *Argi*

eorum. 19 Quare ergo non audi-
sti vocem Domini: sed versus
ad prædam es, et fecisti malum
in oculis Domini? 20 Et ait Saul
ad Samuelem: Immo audivi vo-
cem Domini, et ambulavi in via
per quam misit me Dominus,
et adduxi Agag regem Amalec,
et Amalec interfeci. 21 Tulit au-
tem de præda populus oves et
boves, primitias eorum quæ cæ-
sa sunt, ut immolet Domino
Deo suo in Galgalis. 22 Et ait
Samuel: Numquid vult Dominus
holocausta et victimas, et non
potius ut obediatur voci Domi-
ni? MELIOR est enim obedi-
entia quam victimæ: et auscul-
tare magis quam offerre adipem
arietum. 23 Quoniam quasi pec-
catum ariolandi est, repugnare:
et quasi scelus idololatriæ, nol-
le acquiescere. Pro eo ergo quod
abjecisti sermonem Domini, ab-
jecit te Dominus ne sis rex.

24 Dixitque Saul ad Samue-
lem: Peccavi, quia prævaricatus

kinsi. 19 Kodėl tat neklausei
Viešpaties balso, bet kreipeis
prie grobio ir padarei pikta Vieš-
paties akyse? 20 Tuomet Saulius
tarė Samuėliui: Priešingai, aš
klausiau Viešpaties balso, ir
vaikščiojau keliu, kuriuo mane
Viešpats siuntė, ir atsivedžiau
Amalėko karalių Agagą, o Ama-
lėką užmušiau. 21 Tauta gi ėmė
iš grobio avis ir jaučius, pirmuo-
nes to, kas buvo užmušta, kad
aukotu Viešpačiui, savo Dievui,
Galgaloje. 22 Samuėlis atsakė:
Argi Viešpats nori deginamųjų
aukų ir kruvinų atnašų, o ne
labiaus, kad butu klausoma Vieš-
paties balso? nes GERESNIS
paklusnumas, negu aukos, ir pa-
klausyti daugiaus verta, negu
atnašauti avių taukus. 23 Nes
buti atkakliam yra tarsi žinia-
vimo nuodėmė, ir nenorėti klau-
syti lyg stabmeldystės kalty-
bė. Todėl už tai, kad tu atme-
tei Viešpaties žodį, Viešpats at-
metė tave, kad nebutumei ka-
ralius.

24 Saulius tarė Samuėliui: Nu-
sidėjau, nes peržengiau Viešpa-

ne mažas... Samuėlis primena Sauliaus išrinkimo aplinkybes, kad labiaus paaiškėtu karaliaus kaltybė. Plg. aug. 9, 21. — (**20. 21**) *Priešingai...* Saulius atkartoja savo pasiteisinimą. -- (**22**) *Argi Viešpats nori...* Samuėlis ima karščiaus kalbėti; jo atsakymas skamba kaip eilios. Dievas reikalavo iš tautos aukų ir buvo jas įsakęs, bet darant aukas reikėjo pildyti Dievo valia, o ne prieš ją eiti. Auka prieš Dievo valią negali turėti vertybės jo akyse; dar gi verta didžiausios bausmės. Saulius pats buvo apskelbęs vertą esant mirties tą, kas prieš jo įsakymą drįstu ką nors valgyti, ir norėjo nubausti mirtimi savo sunų, kad tas paragavo medaus (vz. aug. 14, 24...); kaip gi labiaus vertas mirties tapo jis pats, peržengdamas Dievo įsakymą, palikdamas gyvus karalių ir gyvulius, ant kurių buvo mestas Dievo iškeikimas (vz. aug. 3. e.). Iš šito Samuėlio atsakymo sutinkami gana dažnai žodžiai pas kitus įkvėptus rašytojus. Plg. Iz. 1, 11-15; Jer. 6, 20; Oz. 6, 6; Am. 5, 21-24; Mik. 6, 6-8; Mt. 9, 13; 12, 7. — *Avinų taukus.* Dievui buvo aukojami taukai, kaip geriausioji gyvulio dalis. — (**23**) *Tarsi žiniavimo nuodėmė...* Saulius pats naikino žynius ir stabų garbintojus; todėl tuo skaudesnis turėjo jam buti tas palyginimas. Už žiniavimą ir stabmeldystę buvo paskirta įstatyme mirties bausmė. — *Stabmeldystės.* Ebr. *th'rafim.* Taigi, čionai nurodomas ypatingas stabmeldystės budas. Plg. Prad. 30, 30.— *Viešpats atmetė tave.* Atmesdamas Saulių kaipo karalių, Dievas tuo pačiu jam dar neskyrė amžinos pasmerkimo bausmės. — (**24**) *Nusidėjau...* Tik dabar Saulius išpažįsta savo kaltybę, bet daro tai pervėlai

sum sermonem Domini, et ver-
ba tua, timens populum, et obe-
diens voci eorum. 25 Sed nunc
porta, quæso, peccatum meum,
et revertere mecum, ut adorem
Dominum. 26 Et ait Samuel ad
Saul: Non revertar tecum, quia
projecisti sermonem Domini, et
projecit te Dominus ne sis rex
super Israel. 27 Et conversus est
Samuel ut abiret: ille autem
apprehendit summitatem pallii
ejus, quæ et scissa est. 28 Et
ait ad eum Samuel: Scidit Do-
minus regnum Israel a te ho-
die, et tradidit illud proximo
tuo meliori te. 29 Porro trium-
phator in Israel non parcet, et
poenitudine non flectetur: ne-
que enim homo est ut agat pœ-
nitentiam. 30 At ille ait: Pecca-
vi: sed nunc honora me coram
senioribus populi mei, et coram
Israel, et revertere mecum, ut
adorem Dominum Deum tuum.
31 Reversus ergo Samuel secu-
tus est Saulem: et adoravit Saul
Dominum.

32 Dixitque Samuel: Adduci-
te ad me Agag regem Amalec.
Et oblatus est ei Agag pinguis-
simus, et tremens. Et dixit Agag:
Siccine separat amara mors?
33 Et ait Samuel: Sicut fecit
absque liberis mulieres gladius
tuus, sic absque liberis erit in-

ties žodį ir tavo žodžius, bijo-
damas tautos ir paklausydamas
jų balso. 25 Bet dabar atimk; mel-
džiamasis, mano nuodėmę ir
grįžk su manim, kad pagarbin-
čiau Viešpatį. 26 Bet Samuėlis
tarė Sauliui: Negrįšiu su tavim,
nes tu atmetei Viešpaties žodį,
ir Viešpats atmetė tave, kad ne-
butumei karalius ant Izraėlio. 27
Ir Samuėlis apsigrįžo, kad eitų
sau; o anas nutvėrė jo apsiau-
sto skverną, kurs ir perplyšo.
28 Tuomet Samuėlis jam tarė:
Viešpats atplėšė šiandien nuo
tavęs Izraėlio karalystę ir ją
atidavė tavo artimui, geresniam
už tave. 29 O Apgalėtojas Izraė-
lyje nedovanos ir nesigailės; nes
jis ne toks žmogus, kad gailė-
tusi. 30 Saulius gi tarė: Nusidė-
jau; bet dabar pagerbk mane
mano tautos vyresniųjų akyvaiz-
doje ir Izraėlio akyse ir grįžk
su manim, kad pagarbinčiau Vieš-
patį, tavo Dievą. 31 Taigi, Sa-
muėlis sugrįžo ir sekė Saulių,
o Saulius pagarbino Viešpatį.

32 Paskui Samuėlis tarė: At-
veskite pas mane Amalėko ka-
ralių Agagą. Ir atvesta prie jo
Agagas, kurs buvo labai riebus
ir drebėjo. Agagas tarė: Argi
taip tai atskiria karčioji mirtis?
33 Samuėlis tarė: Kaip tavo ka-
lavijas padarė moteris bevaikė-
mis, taip bus be vaikų tavo mo-

---

ir priverstas. — (**25**) *Atimk...*: Išdildyk iš atminties, atleisk. — *Kad pagarbinčiau...* Kadangi Saulius nebegali paliauti daręs pradėtos aukos, todėl jis dar nori, kad Samuėlis savo pribuvimu paliudytu, jog Dievas tas dovanas priima. — (**28**) *Viešpats atplėšė...* Dievo įkvėptas pranašas mato tame atsikime symbolį tolesnio Sauliaus likimo. — *Apgalėtojas...* Ebr. *necach*, Dievo vardas kitur nesutinkamas. Šitoje eil. aiškiai išreikšta tikėjimo tiesa, kad Dievas yra nesimainąs. — (**31**) *Samuėlis sugrįžo...* Saulius pasiliko karaliumi, kolei Dievas neišpildė savo apskelbtosios bausmės atimti iš prasikaltusio karaliaus valdžią; todėl Samuėlis sutiko jį pagerbti.

(**32**) *Kurs buvo labai riebus...* Ebr. t.: A g a g a s a t ė j o l i n k s m a s i r t a r ė: I š t i k r ų j ų m i r t i e s k a r t u m a s p r a š a l i n t a s. Agagas, Sauliaus paliktas gyvas, tikėjosi, kad ir pranašas ne-

ter mulieres mater tua. Et in
frusta concidit eum Samuel co-
ram Domino in Galgalis.
34 Abiit autem Samuel in Ra-
matha: Saul vero ascendit in
domum suam in Gabaa. 35 Et
non vidit Samuel ultra Saul us-
que ad diem mortis suæ: ve-
rumtamen lugebat Samuel Sau-
lem, quoniam Dominum pœni-
tebat quod constituisset eum
regem super Israel.

tina tarp moterų. Ir Samuêlis
sukapojo jį į kąsnelius Galga-
loje Viešpaties akyvaizdoje.
34 Po to Samuêlis nuėjo Ra-
maton, Saulius gi pakilo į savo
namus Gabaoje. 35 Ir nebematė
daugiaus Samuêlis Sauliaus iki
savo mirties dienai; tečiaus Sa-
muêlis liudėjo dėlei Sauliaus,
nes Viešpats gailėjosi įstatęs jį
karaliumi ant Izraêlio.

2. Paskyrimas Dovido Izraêlio karaliumi ir jo prirengimas prie viešpatavimo. 1) Dovido istorijos pradžia. a) Dovido patepimas karaliumi.

Caput XVI. 1 Dixitque Domi-
nus ad Samuelem: Usquequo tu
luges Saul, cum ego projecerim
eum ne regnet super Israel? im-
ple cornu tuum oleo, et veni,
ut mittam te ad Isai Bethle-
hemitem: providi enim in filiis
ejus mihi regem. 2 Et ait Sa-
muel: Quo modo vadam? audiet
enim Saul, et interficiet me.
Et ait Dominus: Vitulum de ar-
mento tolles in manu tua, et
dices: Ad immolandum Domino
veni. 3 Et vocabis Isai ad vi-
ctimam, et ego ostendam tibi
quid facias, et unges quemcum-

16. perskyrimas. 1 O Viešpats
tarė Samuêliui: Kolei gi tu liu-
dėsi Sauliaus, kadangi aš jį at-
mečiau, idant nekaraliautų ant
Izraêlio? pripilk savo ragą alie-
jaus ir eikš, kad tave siųsčiau
pas Betliejietį Isajį, nes aš iš-
sirinkau sau karalių tarp jo su-
nų. 2 O Samuêlis tarė: Kaip gi
aš eisiu? Saulius išgirs ir mane
užmuš. Bet Viešpats tarė: Pa-
siimsi su savim veršiuką iš ban-
dos ir sakysi: Atėjau aukotų
Viešpačiui. 3 Pasikviesi Isajį prie
aukos, o aš tau parodysiu, kas
reikia daryti, ir patepsi, ką tau

---

pasielgs su juo kitaip. -- (33) *Kaip tavo kalavijas...* Samuêlis primena keršto teises. Plg. Teis. 1, 7.

(34) *Ramaton... Gabaoje.* Vz. aug. 10, 5. 26. — (35) *Ir nebematė...*: nebesilankė daugiaus pas atmestąjį karalių. Toliaus (19, 24) minima, kad Saulius susitikęs dar sykį su Samuêliu; bet tai atsitiko, ne Sauliui pakvietus ir ne pačiam pranašui pas jį apsilankius pagarbos dėlei. — *Liudėjo*: gailėdamas ir atmestojo Sauliaus.

13, 1 - 13. Antroje Sauliaus istorijos dalyje pasakojama, kaip jo vieton paskirtas karaliumi Dovidas, iškentėjęs daug persekiojimų ir vargų, buvo prirengtas prie apėmimo karaliaus sosto. Taigi, visupirma čionai matome, kaip jauniausis Isajo sunus Dovidas, Dievui įsakant, buvo Samuêlio slapčia pateptas Izraêlio karaliumi.

(16, 1) *Kolei gi tu liudėsi...* Viešpats nepeikia to pasigailėjimo jausmo, tik nurodo pranašui, kas reikia toliaus daryti. — *Isajį.* Jis buvo Boozo ir Rutos ainis. Vz. Rut. 4, 18... — (2) *Pasiimsi..* Tai bus antrinis Sauliaus atėjimo tikslas, kurs Sauliaus ir kitų akyse pridengs pirmąjį vyriausį tikslą. -- (3) *Prie aukos*: į re-

que monstravero tibi. 4 Fecit
ergo Samuel, sicut locutus est
ei Dominus. Venitque in Beth-
lehem, et admirati sunt senio-
res civitatis, occurrentes ei, di-
xeruntque: Pacificusne est in-
gressus tuus? 5 Et ait: Pacifi-
cus: ad immolandum Domino
veni, sanctificamini, et venite
mecum ut immolem. Sanctifica-
vit ergo Isai et filios ejus, et
vocavit eos ad sacrificium. 6
Cumque ingressi essent, vidit
Eliab, et ait: Num coram Do-
mino est Christus ejus? 7 Et di-
xit Dominus ad Samuelem: Ne
respicias vultum ejus, neque al-
titudinem staturæ ejus: quoniam
abjeci eum, nec juxta intuitum
hominis ego judico: homo enim
videt ea quæ parent, Dominus
autem intuetur cor. 8 Et voca-
vit Isai Abinadab, et adduxit
eum coram Samuele. Qui dixit:
Nec hunc elegit Dominus. 9 Ad-
duxit autem Isai Samma, de
quo ait: Etiam hunc non elegit
Dominus. 10 Adduxit itaque Isai
septem filios suos coram Samue-
le: et ait Samuel ad Isai: Non
elegit Dominus ex istis. 11 Di-
xitque Samuel ad Isai: Num-
quid jam completi sunt filii?
Qui respondit: Adhuc reliquus
est parvulus, et pascit oves. Et
ait Samuel ad Isai: Mitte, et
adduc eum: nec enim discum-
bemus prius quam huc ille ve-
niat. 12 Misit ergo, et adduxit

nurodysiu. 4 Taigi, Samuėlis pa-
darė, kaip jam Viešpats kalbėjo.
Kuomet jis atėjo į Betliejų, mie-
sto vyresnieji stebėjosi ir jį pa-
sitikę tarė: Ar tavo įėjimas at-
neša ramybę? 5 Jis tarė: Ramy-
bę; atėjau aukotų Viešpačiui;
pasišventinkite ir eikite su ma-
nim, kad aukočiau. Taigi, jis pa-
šventino Isają ir jo sunus, ir juos
pakvietė prie aukos. 6 Jiems įė-
jus, jis pamatė Eliabą ir tarė:
Ar tasai Viešpaties akyvaizdoje
jo poteptasis? 7 Bet Viešpats ta-
rė Samuėliui: Nežiurėk jo veido,
nei ugio augštumo, nes aš jį at-
mečiau, neigi aš teisiu, kaip
žmonėms išrodo; nes žmogus ma-
to, kas regima akims. Viešpats gi
veizdi į širdį. 8 Tuomet Isajis pa-
sivadino Abinadabą ir jį atvedė
Samuėlio akyvaizdon, kurs ta-
rė: Nei to Viešpats neišrinko.
9 Po to Isajis atvedė Samą, apie
kurį anas tarė: Taipogi ir šito
Viešpats neišrinko. 10 Taigi, Isa-
jis atvedė Samuėlio akyvaizdon
septynis savo sunus, o Samuėlis
tarė Isajui: Viešpats iš šitų neiš-
rinko. 11 Po to Samuėlis tarė
Isajui: Argi tai jau visi tavo su-
nųs? Tasai atsakė: Liko dar ma-
žasis; jis gano avis. O Samuėlis
tarė Isajui: Siųsk ir atvesk jį;
nes nesėsime prie stalo pirmiaus,
negu jis čionai ateis. 12 Taigi,
jis siuntė ir jį atvedė, jis gi bu-

ligijinį pokilį, kuriame buvo suvalgoma dalis paaukotojo gyvulio, kaip kitados buvo pakviestas į tokį pat pokilį Saulius. Plg. aug. 9, 19. 22. — (4) *Stebėjosi.* Ebr. t.: d r e b ė j o. Betliejiečiai rasi bijojosi kokio nors papeikimo, nes Samuėlis regimai ir toliaus pildė pranašo pareigas ir bardavo už prasikaltimus. — (5) *Pasišventinkite.* Plg. Iš. 19, 10; Kun. 22, 1... — (6) *Jiems įėjus*: atėjus į aukos vietą. — *Ar tasai...* Ebr. t.: Ištikrųjų Viešpaties akyvaizdoje yra jo pateptasis. Samuėlis iš dailios Eliabo išvaizdos spėjo, kad jis yra Dievo išrinktasis. — (7) *Nes žmogus mato...* Anot ebr. t.: žmogus žiuri į akis, o Viešpats į širdį. — (11) *Mažasis*: visujauniausis. Bet Dovidas tuomet jau nebebuvo vaikas. Plg. 17, 34... — (12)

eum. Erat autem rufus, et pul-
cher aspectu, decoraque facie:
et ait Dominus: Surge, unge
eum, ipse est enim. 13 Tulit er-
go Samuel cornu olei, et unxit
eum in medio fratrum ejus: et
directus est Spiritus Domini a
die illa in David, et deinceps:
surgensque Samuel abiit in Ra-
matha.

vo rausvas, gražus pasižiurėti ir
dailaus veido. O Viešpats tarė:
Kelkies ir patepk jį, nes tai jis
yra. 13 Samuėlis tat ėmė alie-
jaus ragą ir jį patepė jo brolių
tarpe; o pradedant nuo tos die-
nos ir paskiaus Viešpaties Dva-
sia buvo ant Dovido; Samuėlis
gi atsikėlęs sugrįžo Ramaton.

b) Dovidas Sauliaus arpininkas.

14 Spiritus autem Domini re-
cessit a Saul et exagitabat eum
spiritus nequam, a Domino. 15
Dixeruntque servi Saul ad eum:
Ecce spiritus Dei malus exagi-
tat te. 16 Jubeat dominus no-
ster, et servi tui, qui coram te
sunt, quærent hominem scien-
tem psallere cithara, ut quando
arripuerit te spiritus Domini
malus, psallat manu sua, et le-
vius feras. 17 Et ait Saul et ser-
vos suos: Providete ergo mihi
aliquem bene psallentem, et ad-
ducite eum ad me. 18 Et respon-
dens unus de pueris, ait: Ecce
vidi filium Isai Bethlehemitem

14 Viešpaties Dvasia atstojo
nuo Sauliaus, ir jį kankino pik-
toji dvasia, siųsta Viešpaties. 15
Tuomet Sauliaus tarnai jam ta-
rė: Štai, piktoji Dievo siųsta dva-
sia tave kankina. 16 Teliepia mu-
sų ponas, o tavo tarnai, kurie
yra tavo akyvaizdoje, pajieškos
žmogaus, mokančio žaisti arpa,
idant, kada tave pagaus piktoji
Viešpaties siųsta dvasia, jis žai-
stų savo ranka ir tau pasidary-
tų lengviaus. 17 Saulius tarė sa-
vo tarnams: Taigi, parupinkite
man ką nors gerai žaidžiantį ir
atveskite jį pas mane. 18 O vie-
nas iš tarnų atsliepė ir tarė: Štai,
aš mačiau Betliejietį Isajo su-

Rausvas. Šiltuose kraštuose plaukai pa-
prastai esti juodi; rausvi gi buvo išimtis
ir skaitėsi gražumo ženklu. — (13) *Pa-
tepė jo brolių tarpe.* Kiek galima numa-
nyti iš tolesnio Dovido brolių pasielgi-
mo jie nesuprato, ką ištikrųjų reiškė tas
patepimas. — *Viešpaties Dvasia.* Ypa-
tinga Dievo malonė turėjo padėti Dovidui
tinkamai prisirengti prie karaliaus parei-
gų. — *Dovido.* Ebr. ž. *david* reiškia tą
pat ką ir m y l i m a s i s.

16, 14 - 23. Piktosios dvasios kankina-
mam Sauliui jo tarnai pataria pasijieško-
ti žmogaus, mokančio žaisti arpa, kurs
savo žaidimu jį nuramintu, ir nurodo Do-
vidą; taigi, Saulius jį parsikviečia pas sa-
ve arpininko pareigų pildytų.

(14) *Viešpaties Dvasia atstojo...* Sun-
kiai nusidėjęs Dievui ir jo atmestas Sau-
lius nustojo tos ypatingos malonės, kuri
jam buvo suteikta, kada tapo karaliumi.
— *Piktoji dvasia...* Saulius buvo ne tik
nuliudimo ir sunkios melankolijos apim-
tas, bet dar buvo paduotas piktajai dva-
siai kankinti. Tas kankinimas apsireikš-
davo baime, nusiminimu, pykčiu, palin-
kimu prie nuožmumo. Piktoji dvasia buvo
Dievo siųsta toje prasmėje, kad Dievas
tą dalyką taip sutvarkė ir leido piktajai
dvasiai protarpiais labiaus kankinti at-
mestąjį karalių. — (16) *Tau pasidarytu
lengviaus.* Muzikos galė nuraminti sujų-
dintą žmogaus sielą žinoma nuo seniausių
laikų; šitame atsitikime turėjo veikti ne
vien muzika, bet ir šventos Dievo įkvėptos

scientem psallere, et fortissi-
mum robore, et virum bellico
sum, et prudentem in verbis, et
virum pulchrum: et Dominus
est cum eo. 19 Misit ergo Saul
nuntios ad Isai, dicens: Mitte
ad me David filium tuum, qui
est in pascuis. 20 Tulit itaque
Isai asinum plenum panibus, et
lagenam vini, et hœdum de ca-
pris unum, et misit per manum
David filii sui Sauli. 21 Et ve-
nit David ad Saul, et stetit co-
ram eo: at ille dilexit eum ni-
mis, et factus est ejus armiger.
22 Misitque Saul ad Isai, dicens:
Stet David in conspectu meo:
invenit enim gratiam in oculis
meis. 23 Igitur quandocumque
spiritus Domini malus arripie-
bat Saul, David tollebat citha-
ram, et percutiebat manu sua,
et refocillabatur Saul, et levius
habebat: recedebat enim ab eo
spiritus malus.

nų mokant žaisti; jis labai sti-
prus, vyras karingas ir išmintin-
gas žodžiuose, gražus vyras, ir
Viešpats yra su juo. 19 Taigi,
Saulius siuntė pasiuntinius pas
Isajį ir sakydino: Atsiųsk pas
mane savo sūnų Dovidą, kurs
yra prie bandų. 20 O Isajis ėmė
asilą, kurį apkrovė duona, vyno
ąsuočiu ir vienu ožiuku ir nu-
siuntė per savo sūnų Dovidą
Sauliui. 21 Dovidas atėjo pas
Saulių ir stojo jo akyvaizdon.
Tasai ėmė jį labai mylėti ir jį
padarė savo ginklanešiu. 22 Tai-
gi, Saulius siuntė pas Isajį ir
sakydino: Dovidas testovi mano
akyvaizdoje, nes jis rado malo-
nę mano akyse. 23 Taigi, kaip
tik piktoji Viešpaties siųsta dva-
sia pagaudavo Saulių, Dovidas
imdavo arpą ir užgaudavo savo
ranka, o Saulius atsigaudavo ir
jam darėsi lengviaus, nes nuo
jo atstodavo piktoji dvasia.

c) Dovidas užmuša Goljatą ir to apgalėjimo pasekmės.

Caput XVII. 1 Congregantes
autem Philisthiim agmina sua
in prœlium, convenerunt in So-
cho Judæ: et castrametati sunt

17. perskyrimas. 1 Pilistymai
surinkę savo burius į kovą, su-
siėjo Judo Sochan ir sustatė
stovyklas tarp Socho ir Azėkos

Dovidui giesmės ir visas pasielgimas jaunikaičio, apie kurį ir Sauliaus tarnai žinojo su juo esant Viešpatį. — (**20**) *Dovidas atėjo pas Saulių...* Taip Dovidas atvyko į karaliaus rumus, kad ramintu Saulių, bet draug kad išmoktu, kas jam pačiam reikės daryti ir ko vengti, kada apims sostą, idant įtiktu Viešpačiui ir neužsipelnytu tokio pat likimo, kokio susilaukė nepaklusnus Saulius. Sauliaus stoviui pagerėjus, Dovidas tikriausiai vėl sugrįžo prie savo bandos.

17, 1—18, 9. Kilus naujai karei su Pilistymais, iš jų tarpo išeina milžinas Goljatas, su kuriuo neivienas iš Izraėlitų nedrįsta kautis (17, 1 - 11). Dovidas, atėjęs į stovyklą brolių aplankytų, pasisako Sauliui norįs susiremti su Goljatu (17, 12 - 40), jį apgali ir užmuša (17, 41 - 51), o įsidrąsinę Izraėlitai sumuša Pilistymų kariuomenę (17, 52 - 54); po to Saulius dėlei pažadėto užmokesnio ima teirauties apie Dovido giminę (17, 55 - 58). Tuotarpu kad Sauliaus sunus Jonatas visa širdimi prisirišа prie drąsaus karžygio, pats Saulius ima jam pavydėti ir jo nekęsti (58, 1 - 9).

(**17, 1**) *Judo Sochan*: pietvakariuose nuo Jeruzalės. Vz. Joz. 15, 25. — *Domi-*

inter Socho et Azeca in finibus
Dommim. 2 Porro Saul et filii
Israel congregati venerunt in
Vallem terebinthi, et direxerunt
aciem ad pugnandum contra Phi-
listhiim. 3 Et Philisthiim sta-
bant super montem ex parte
hac, et Israel stabat supra mon-
tem ex altera parte: vallisque
erat inter eos.
4 Et egressus est vir spurius
de castris Philisthinorum nomi-
ne Goliath, de Geth, altitudi-
nis sex cubitorum et palmi: 5
et cassis ærea super caput ejus,
et lorica squamata induebatur:
porro pondus loricæ ejus, quin-
que millia siclorum æris erat:
6 et ocreas æreas habebat in
cruribus: et clypeus æreus te-
gebat humeros ejus. 7 Hastile
autem hastæ ejus erat quasi li-
ciatorium texentium: ipsum au-
tem ferrum hastæ ejus sexcen-
tos siclos habebat ferri: et ar-
miger ejus antecedebat eum. 8
Stansque clamabat adversum
phalangas Israel, et dicebat eis:
Quare venistis parati ad prœlium?
Numquid ego non sum Phili-
sthæus, et vos servi Saul? Eli-
gite ex vobis virum, et descen-
dat ad singulare certamen: 9 si
quiverit pugnare mecum, et per-
cusserit me, erimus vobis servi:
si autem ego prævaluero, et
percussero eum, vos servi eri-
tis, et servietis nobis. 10 Et aie-
bat Philisthæus: Ego exprobra-

Domimo plote. 2 Taipogi Sau-
lius ir Izraėlio sunųs susirinkę
atėjo į Terebintų slėnį ir susto-
jo kariškoje tvarkoje, kad kovo-
tu prieš Pilistymus. 3 Pilisty-
mai stovėjo ant kalno iš vienos
pusės, ir Izraėlis stovėjo ant
kalno iš kitos pusės, tarp jų gi
buvo slėnis.
4 Taigi, iš Pilistymų stovy-
klos išėjo vyras, kurs buvo mer-
gos vaikas, vardu Goljatas iš
Gėto, šešiais mastais ir plašta-
ka augštas; 5 ant galvos jis tu-
rėjo varinį šalmą ir buvo apsi-
vilkęs žvynuotu šarvu; jo gi
šarvas svėrė penkis tukstančius
siklių vario; 6 jis turėjo varines
uždangas ant blauzdų, ir vari-
nis skydas dengė jo pečius; 7
jo jieties kotas buvo kaip au-
dėjų riestuvas; pati gi jo jieties
geležis turėjo šešis šimtus sik-
lių geležies, ir jo priešakyje ėjo
jo ginklanešis. 8 Sustojęs jis šau-
kė prieš Izraėlio eilias ir jiems
sakė: Kodėl atėjote prisirengę
į kovą? Argi aš ne Pilistymas,
o jųs ar ne Sauliaus vergai? Iš-
rinkkite iš savo tarpo vyrą, ir
tegul nueina žemyn kautųs vie-
nas su vienu. 9 Jei jis galės kau-
ties su manim ir mane užmuš,
mes busime jums vergai, o jei
aš apgalėsiu ir jį užmušiu, jųs
busite vergai ir mums tarnau-
site. 10 Ir tas Pilistymas saky-
davo: Aš šiandien pasityčiojau

---

mo plote. Ebr. *b^e'efes dammim*, todėl tikriaus: E f e s - D a m i m e. — (2) *Terebintų slėnį*. Spėjama kad tas slėnis dabar vadinasi E s - S a n t.

(4) *Mergos vaikas*. Ebr. ž. *'iš habbenaim* reiškia lit.: t a r p i n i s ž m o g u s. Taip jis pavadintas tikriausiai dėlto, kad dvimušiu norėjo užbaigti karę. — *Šešiais mastais...* Mastas lygus 0,525 mėtro, o kadangi čionai kalbama apie taip vadinamą didžiąją plaštaką (palmus maior, ebr. *sereth*), kuri lygi pusei masto, todėl Goljato ugio buvo iš viso 3,412 m. t. y. 4,8 arš. — (5) *Penkis tukstančius...*: apie 70 - 80 kilogr. — (7) *Turėjo šešis šimtus...*: apie 8,5 — 9,8 kilogr. — *Ėjo jo ginklanešis*. Anot ebr., jis nešė didžiąjį skydą, kurs pridengdavo visą žmogų.

vi agminibus Israel hodie: Da-
te mihi virum et ineat mecum
singulare certamen. [11] Audiens
autem Saul, et omnes Israelitæ
sermones Philisthæi hujuscemo-
di, stupebant, et metuebant ni-
mis.
[12] David autem erat filius vi-
ri Ephrathæi, de quo supra di-
ctum est, de Bethlehem Juda,
cui nomen erat Isai, qui habe-
bat octo filios, et erat vir in
diebus Saul senex, et grandæ-
vus inter viros. [13] Abierunt au-
tem tres filii ejus majores post
Saul in prœlium: et nomina trium
filiorum ejus, qui perrexerunt
ad bellum, Eliab primogenitus,
et secundus Abinadab, tertius-
que Samma. [14] David autem erat
minimus. Tribus ergo majoribus
secutis Saulem, [15] abiit David,
et reversus est a Saul, ut pa-
sceret gregem patris sui in Beth-
lehem. [16] Procedebat vero Phi-
listhæus mane et vespere, et
stabat quadraginta diebus. [17] Di-
xit autem Isai ad David filium
suum: Accipe fratribus tuis ephi
polentæ, et decem panes istos,
et curre in castra ad fratres
tuos, [18] et decem formellas ca-
sei has deferes ad tribunum: et
fratres tuos visitabis, si recte
agant: et cum quibus ordinati
sunt, disce. [19] Saul autem, et
illi, et omnes filii Israel, in Val-
le terebinthi pugnabant adver-

iš Izraêlio burių: Duokite man
vyrą ir tegul kaujasi su manim
vienas su vienu. [11] Saulius gi ir
visi Izraêlitai, išgirdę tokiuos Pi-
listymo žodžius, nusigando ir
labai bijojosi.
[12] Dovidas gi buvo sunus vy-
ro Efratiečio iš Judo Betliejaus,
apie kurį kalbêta augščiaus, var-
du Isajo; tasai turėjo aštuonis
sunus ir Sauliaus dienose buvo
senas vyras ir susilaukęs žilos
senatvės tarp vyrų. [13] Trįs jo
vyresnieji sunųs buvo nuėję pa-
skui Saulių į kovą, o trijų jo
sunų, išėjusių į karę, vardai bu-
vo pirmgimio Eliabas, antrojo
Abinadabas ir trečiojo Sama. [14]
Dovidas gi buvo jauniausis. Tai-
gi, trims vyresniems nuėjus pa-
skui Saulių, [15] Dovidas sugrįžo
nuo Sauliaus ir atėjo savo tėvo
bandos ganytų Betliejuje. [16] Tuo-
tarpu Pilistymas išeidavo rytą
ir vakarą, ir tai tęsėsi keturias
dešimtis dienų. [17] O Isajis tarė
sykį savo sunui Dovidui: Imk
savo broliams keptų grudų efą
ir dešimtį šitų duonų ir nubėgk
į stovyklą pas savo brolius; [18]
o šitą dešimtį surių nuneši tuk-
stantininkui; aplankyk savo bro-
lius ir patirk, ar jiems gerai se-
kasi, ir su kuo jie stovi eilioje.
[19] Saulius gi, ir jie, ir visi Izraê-
lio sunųs kovojo prieš Pilisty-
mus Terebintų slėnyje. [20] Taigi,

---

(12) *Vyro Efratiečio...* Ebr. t.: ano Efratiečio; žodžių gi: *apie kurį kalbêta augščiaus*, tenai nėra. Efrata buvo senesnis Betliejaus vardas. — (15) *Dovidas sugrįžo...* Saulius buvo kankinamas piktos dvasios nenuolatos; taigi, kada jam pasidarė geriaus, jis nebereikalavo arpininko, ir Dovidas, kurs nebuvo pratęs prie ginklų (vz. žem. 39. e.), galėjo sugrįžti pas savo tėvą. — (17) *Imk savo broliams...* Anų laikų kareiviai negaudavo maisto iš karaliaus, bet kiekvienas turėdavo pats jį sau parupinti. — *Efą.* Ji buvo lygi 38,88 litro. — (18) *Ar jiems gerai sekasi.* Anot ebr. t.: apie jų sveikatą. — *Su kuo jie stovi eilioje.* Anot ebr. t.: paimk jų laidą. Dovidas regimai turėjo parnešti kokį nors dalyką, priderantį jo broliams, kad tėvas įsitikrintu, jog Dovidas juos matė, ir jog jie gyvi. —

sum Philisthiim. 20 Surrexit ita-
que David mane, et commenda-
vit gregem custodi: et onustus
abiit, sicut præceperat ei Isai.
Et venit ad locum Magala, et
ad exercitum, qui egressus ad
pugnam vociferatus erat in cer-
tamine. 21 Direxerat enim aciem
Israel, sed et Philisthiim ex ad-
verso fuerant præparati.
22 Derelinquens ergo David
vasa, quæ attulerat, sub manu
custodis ad sarcinas, cucurrit
ad locum certaminis, et inter-
rogabat si omnia recte ageren-
tur erga fratres suos. 23 Cum-
que adhuc ille loqueretur eis,
apparuit vir ille spurius ascen-
dens, Goliath nomine, Phili-
sthæus, de Geth, de castris Phi-
listhinorum: et loquente eo hæc
eadem verba audivit David. 24
Omnes autem Israelitæ, cum vi-
dissent virum, fugerunt a facie
ejus, timentes eum valde. 25 Et
dixit unus quispiam de Israel:
Num vidistis virum hunc, qui
ascendit? ad exprobrandum enim
Israeli ascendit. Virum ergo,
qui percusserit eum, ditabit rex
divitiis magnis, et filiam suam
dabit ei, et domum patris ejus
faciet absque tributo in Israel.
26 Et ait David ad viros, qui
stabant secum, dicens: Quid da-
bitur viro, qui percusserit Phi-
listhæum hunc, et tulerit op-
probrium de Israel? quis enim
est hic Philisthæus incircum-
cisus, qui exprobravit acies Dei
viventis? 27 Referebat autem ei

Dovidas atsikėlė rytmetį, pave-
dė bandą sargui ir išėjo su sa-
vo našta, kaip jam buvo įsakęs
Isajis. Jis atėjo į Magalos vie-
tą ir prie kariuomenės, kuri iš-
ėjus į kovą buvo pakėlusi ka-
rės šauksmą; 21 nes Izraėlis bu-
vo sustojęs kariškoje tvarkoje,
bet ir Pilistymai buvo prisiren-
gę priešais.
22 Taigi, Dovidas, palikęs at-
neštuosius dalykus priežiuroje
sargo prie rišulių, nubėgo į ko-
vos vietą ir klausėsi, ar visa ge-
rai klojasi jo broliams. 23 Jam
dar su jais tebesikalbant, pasi-
rodė išeinąs iš Pilistymų sto-
vyklos anas mergavaikis vyras,
vardu Goljatas, Pilistymas iš
Gėto, ir Dovidas išgirdo jį kal-
bant tuos pačius žodžius. 24 Vi-
si gi Izraėlitai, pamatę tą vyrą,
bėgo nuo jo veido, labai jo bi-
jodami. 25 O vienas iš Izraėlio
tarė: Ar matėte šitą vyrą, kurs
išeina? nes jis išeina tyčiotųsi
iš Izraėlio. Taigi, tą vyrą, kurs
jį užmuš, karalius apdovanos
didžiais turtais, duos jam savo
dukterį ir jo tėvo namus paliuo-
suos nuo mokesčių Izraėlyje. 26
Tuomet Dovidas tarė draug su
juo stovėjusiems vyrams: Ką
duos vyrui, kurs užmuš šitą Pi-
listymą ir atims nuo Izraėlio
paniekinimą? nes kas gi yra ši-
tas neapipjaustytasis Pilistymas,
kurs tyčiojosi iš gyvojo Dievo
kariuomenės? 27 O žmonės jam
atkartojo tuos pačius žodžius,
sakydami: Štai, kas bus duota

---

(20) *Magalos vietą.* Ebr. t. kalbama tikriausiai apie vietą, kame buvo sustatyti vežimai ir sudėti kareivių rišuliai.

(23) *Mergavaikis.* Vz. aug. 4. e. — (25) *Tą vyrą...* Rasi tai buvo skelbiama karaliaus vardu, kad padrąsinus kareivius. Plg. Joz. 15, 16. — *Paliuosuos nuo mokesčių.* Ebr. t.: padarys liuosą. — (26) *Ką duos vyrui...* Pas Dovidą kilsta sumanymas susiremti su Pilistymu, todėl jis nori geriaus patirti apie pažadėtąjį užmokesnį; jis tikisi laimėti tuo labiaus, kad

populus eumdem sermonem, di-
cens: Hæc dabuntur viro, qui
percusserit eum. 28 Quod cum
audisset Eliab frater ejus major,
loquente eo cum aliis, iratus
est contra David, et ait: Quare
venisti, et quare dereliquisti
pauculas oves illas in deserto?
ego novi superbiam tuam, et ne-
quitiam cordis tui: quia ut vi-
deres prœlium, descendisti. 29
Et dixit David: Quid feci? num-
quid non verbum est? 30 Et de-
clinavit paululum ab eo ad alium:
dixitque eumdem sermonem. Et
respondit ei populus verbum si-
cut prius.

31 Audita sunt autem verba,
quæ locutus est David, et an-
nuntiata in conspectu Saul. 32
Ad quem cum fuisset adductus,
locutus est ei: Non concidat cor
cujusquam in eo: ego servus tu-
us vadam, et pugnabo adversus
Philisthæum. 33 Et ait Saul ad
David: Non vales resistere Phi-
listhæo isti, nec pugnare adver-
sus eum: quia puer es, hic au-
tem vir bellator est ab adole-
scentia sua. 34 Dixitque David
ad Saul: Pascebat servus tuus
patris sui gregem, et veniebat
leo, vel ursus, et tollebat arie-
tem de medio gregis: 35 et per-
sequebar eos, et percutiebam,
eruebamque de ore eorum: et
illi consurgebant adversum me,
et apprehendebam mentum eo-

vyrui, kurs jį užmuš. 28 Bet vy-
resnysis jo brolis Eliabas, išgir-
dęs jį apie tai besikalbantį su
kitais, užpyko ant Dovido ir ta-
rė: Ko čia atėjai ir kam pali-
kai aną keletą avelių tyrumoje?
žinau tavo puikybę ir tavo šir-
dies nedorumą, nes tu čia atė-
jai kovos pasižiurėtų. 29 O Do-
vidas tarė: Ką gi padariau? Ar-
gi tai nevien žodžiai? 30 Ir jis
pasisuko truputį nuo jo prie ki-
to ir kalbėjo tuos pačius žo-
džius. O žmonės jam atsakė taip-
pat kaip pirma.

31 Bet žodžiai, kuriuos kalbė-
jo Dovidas, buvo išgirsti, ir apie
juos pranešta Sauliui. 32 Pas jį
gi atvestas jis jam tarė: Tegul
neivieno širdis nenusimena dė-
lei jo. Aš, tavo tarnas, eisiu ir
kovosiu prieš Pilistymą. 33 O
Saulius tarė Dovidui: Neįsteng-
si pasipriešinti šitam Pilistymui,
nei prieš jį kovoti, nes vaikas
esi, tasai gi yra nuo savo jau-
nystės vyras kovotojas. 34 Bet
Dovidas tarė Sauliui: Tavo tar-
nas ganė savo tėvo bandą, ir
jei ateidavo liutas arba lokys
ir imdavo aviną iš burio tarpo,
35 aš juos vydavaus, mušdavau
ir išplėšdavau iš jų nasrų; o jei
jie pakildavo prieš mane, aš nu-
tverdavau juos už žando, pa-
smaugdavau ir juos užmušdavau;

Pilistymas išdrįso netik kovoti prieš Dievo tautą, bet dar piktžodžiuoti pačiam Viešpačiui. — (28) *Kam palikai aną keletą...* Eliabui rodosi, kad jo jauniausis brolis daug geriaus butu padaręs, jei butu pasilikęs sergėti avių, kurių neperdaug tebuvo, negu ateidamas į kovos vietą ir teiraudamos apie delykus, kuriais, jo nuomone, Dovidui nepriderėjo užsiimti. Dovido atėjimą jis sau aiškino jo tuštybe ir noru pamatyti mušį. — (29) *Argi tai nevien...* Žodžiai nevisai aiškųs. Dovidas rasi norėjo pasakyti, kad ir jam valia patirti tai, apie ką visi kalba, kad galėtu pasakyti tėvui. — (33) *Nes vaikas esi...* Kiek metų turėjo Dovidas, visaip spėjama. Jis išrodė vaikas, palygintas su milžinu Goljatu; bet jei jis galėjo pasmaugti liutą ir lokį, tai liudija, kad jis nebebuvo visai jaunas; pats Saulius, kurs buvo vi-

rum, et suffocabam, interficie-
bamque eos. 36 Nam et leonem,
et ursum interfeci ego servus
tuus: erit igitur et Philisthæus
hic incircumcisus, quasi unus
ex eis. Nunc vadam, et auferam
opprobrium populi: quoniam quis
est iste Philisthæus incircum-
cisus, qui ausus est maledicere
exercitui Dei viventis? 37 Et ait
David: Dominus qui eripuit me
de manu leonis, et de manu ur-
si, ipse me liberabit de manu
Philisthæi hujus. Dixit autem
Saul ad David: Vade, et Domi-
nus tecum sit.
38 Et induit Saul David ve-
stimentis suis, et imposuit ga-
leam æream super caput ejus,
et vestivit eum lorica. 39 Accin-
ctus ergo David gladio ejus su-
per vestem suam, cœpit tenta-
re si armatus posset incedere:
non enim habebat consuetudi-
nem. Dixitque David ad Saul:
Non possum sic incedere, quia
non usum habeo. Et deposuit
ea, 40 et tulit baculum suum,
quem semper habebat in mani-
bus: et elegit sibi quinque lim-
pidissimos lapides de torrente,
et misit eos in peram pastora-
lem, quam habebat secum, et
fundam manu tulit: et proces-
sit adversum Philisthæum.
41 Ibat autem Philisthæus in-
cedens, et appropinquans adver-
sum David, et armiger ejus an-
te eum. 42 Cumque inspexisset
Philisthæus, et vidisset David,
despexit eum. Erat enim ado-

36 nes aš, tavo tarnas, esu už-
mušęs ir liutą ir lokį; taigi, ir
šitas neapipjaustytas Pilistymas
bus kaip vienas iš jų. Todėl aš
eisiu ir atimsiu paniekinimą nuo
Izraėlio; nes kas gi yra tas ne-
apipjaustytasis Pilistymas, kurs
drįso piktžodžiuoti gyvojo Die-
vo kariuomenei? 37 Dovidas dar
sakė: Viešpats, kurs mane išgel-
bėjo iš liuto nagų ir iš lokio
nagų, jis mane išgelbės ir iš ši-
to Pilistymo rankų. Tuomet Sau-
lius tarė Dovidui: Eik, ir Vieš-
pats teesie su tavim.

38 Saulius apvilko Dovidą sa-
vo drabužiais, uždėjo jam ant
galvos varinį šalmą ir apvilko
jį šarvu. 39 O Dovidas, apsijuo-
sęs jo kalaviju ant savo drabu-
žio, ėmė mėginti, ar galės vaikš-
čioti apsiginklavęs, nes nebuvo
pratęs. Ir tarė Dovidas Sauliui:
Negaliu taip eiti, nes nepratęs.
Taigi, visa šalin padėjęs, 40 jis
pasiėmė savo lazdą, kurią visuo-
met turėdavo rankose, išsirinko
sau iš upelio penkis slidžiausius
akmenis, įsidėjo juos į piemens
delmoną, kurį turėjo su savim,
ėmė į ranką vilpstynę ir išėjo
prieš Pilistymą.

41 Išėjo taipogi priešakin Pi-
listymas ir artinosi prie Dovido,
o jo ginklanešis ėjo pirm jo. 42
Pilistymas, pažvelgęs ir pamatęs
tęs Dovidą, jį paniekino, nes jis

---

sa galva augštesnis už kitus, mėgino jį apvilkti savo kariškais drabužiais (38. e.). — (37) ***Jis mane išgelbės...*** **Gražus pavyzdis pasitikėjimo Dievu.**

(38) ***Savo drabužiais*****: vartojamais karėje, ant kurių buvo nešiojami ginklai.—**

(39) ***Negaliu taip eiti, nes nepratęs.*** **Dovidas nesako, kad drabužiai, ar ginklai jam butu perdideli, bet jis teisinasi tik neįpratimu; todėl jis buvo jau užaugęs jaunikaitis.**

lescens: rufus, et pulcher aspe-
ctu. 43 Et dixit Philisthæus ad
David: Numquid ego canis sum,
quod tu venis ad me cum ba-
culo? Et maledixit Philisthæus
David in diis suis: 44 dixitque
ad David: Veni ad me, et dabo
carnes tuas volatilibus cœli et
bestiis terræ. 45 Dixit autem Da-
vid ad Philisthæum: Tu venis
ad me cum gladio, et hasta, et
clypeo: ego autem venio ad te
in nomine Domini exercituum,
Dei agminum Israel, quibus ex-
probrasti 46 hodie, et dabit te
Dominus in manu mea, et per-
cutiam te, et auferam caput tu-
um a te: et dabo cadavera ca-
strorum Philisthiim hodie vo-
latilibus cœli, et bestiis terræ:
ut sciat omnis terra quia est
Deus in Israel. 47 Et noverit
universa ecclesia hæc, quia non
in gladio, nec in hasta salvat
Dominus: ipsius enim est bel-
lum, et tradet vos in manus no-
stras. 48 Cum ergo surrexisset
Philisthæus, et veniret, et ap-
propinquaret contra David, fe-
stinavit David, et cucurrit ad
pugnam ex adverso Philisthæi.
49 Et misit manum suam in pe-
ram, tulitque unum lapidem, et
funda jecit, et circumducens
percussit Philisthæum in fron-
te: et infixus est lapis in fron-
te ejus, et cecidit in faciem su-
am super terram. 50 Prævaluit-
que David adversum Philisthæ-
um in funda et lapide, per-
cussumque Philisthæum inter-
fecit. Cumque gladium non ha-
beret in manu David, 51 cucur-

buvo jaunikaitis rausvas ir gra-
žus pasižiurėti; 43 ir tarė Pili-
stymas Dovidui: Ar aš šuo, kad
tu ateini prie manęs su lazda?
Taigi, Pilistymas ėmė keikti Do-
vidą savo dievais 44 ir tarė Do-
vidui: Eikš prie manęs, ir duo-
siu tavo kuną dangaus paukš-
čiams ir žemės žvėrims. 45 Do-
vidas gi tarė Pilistymui: Tu atei-
ni prie manęs su kalaviju, jie-
timi ir skydu, aš gi einu prie
tavęs vardan kareivijų Viešpa-
ties, Izraėlio burių Dievo, iš ku-
rių tu tyčiojaisi; 46 šiandien Vieš-
pats paduos tave į mano ranką,
aš tave užmušiu, ir nukirsiu tau
tavo galvą, ir duosiu šiandien
Pilistymų stovyklos lavonus dan-
gaus paukščiams ir žemės žvė-
rims, kad visa žemė žinotu, jog
Dievas yra Izraėlyje, 47 ir kad
visas šitas susirinkimas patirtu,
jog Viešpats išgelbi ne kalaviju
ir ne jietimi, nes jojo yra karė,
ir jis paduos jus į musų rankas.
48 Taigi, kada Pilistymas paki-
lęs ėjo ir artinosi prie Dovido,
Dovidas pasiskubino ir nubėgo
į kovą Pilistymui priešais. 49
Jis įkišo savo ranką į delmoną,
išsiėmė vieną akmenį ir pasu-
kęs vilpstyne metė ir pataikė
Pilistymui į kaktą; o akmuo
įsmego jam kakton, ir jis par-
griuvo savo veidu ant žemės.
50 Taip Dovidas apgalėjo Pili-
stymą vilpstyne ir akmenimi ir
ištiktą Pilistymą užmušė. Netu-
rėdamas rankoje kalavijo, Dovi-
das 51 pribėgo, atsistojo ant Pi-

---

(43) *Savo dievais.* Ebr. t. galima iš-
versti: j o D i e v u; todėl Pilistymas keik-
damas Dovidą, draug piktžodžiavo Vieš-
pačiui. — (49) *Į kaktą.* LXX vertime
dar pridėta: p r o š a l m ą. — (50) *Do-
vidas apgalėjo...* Plg. Ekli. 47, 4; 1 Mak

rit, et stetit super Philisthæum,
et tulit gladium ejus, et edu-
xit eum de vagina sua: et in-
terfecit eum, præciditque caput
ejus.

Videntes autem Philisthiim,
quod mortuus esset fortissimus
eorum, fugerunt. 52 Et consur-
gentes viri Israel et Juda vo-
ciferati sunt, et persecuti sunt
Philisthæos usquedum venirent
in vallem, et usque ad portas
Accaron, cecideruntque vulne-
rati de Philisthiim in via Sa-
raim, et usque ad Geth, et us-
que ad Accaron. 53 Et reverten-
tes filii Israel postquam perse-
cuti fuerant Philisthæos, inva-
serunt castra eorum. 54 Assu-
mens autem David caput Phi-
listhæi, attulit illud in Jerusa-
lem: arma vero ejus posuit in
tabernaculo suo.

55 Eo autem tempore, quo vi-
derat Saul David egredientem
contra Philisthæum, ait ad Ab-
ner principem militiæ: De qua
stirpe descendit hic adolescens,
Abner? Dixitque Abner: Vivit
anima tua, rex, si novi. 56 Et
ait rex: Interroga tu, cujus fi-
lius sit iste puer. 57 Cumque re-
gressus esset David, percusso
Philisthæo, tulit eum Abner, et
introduxit coram Saule, caput
Philisthæi habentem in manu.
58 Et ait ad eum Saul: De qua

listymo, ėmė jojo kalaviją, iš-
traukė jį iš jo makščių, užmušė
jį ir jam nukirto galvą.

Matydami gi Pilistymai, kad
jų stipriausis nebegyvas, ėmė
bėgti. 52 Tuomėt pakilę Izraė-
lio ir Judo vyrai ėmė šukauti
ir vijosi Pilistymus, kolei ne-
atėjo į slėnį ir iki Akarono var-
tų, o Pilistymai krito sužeisti
ant Saraimo kelio iki Gėtui ir
iki Akaronui. 53 Paliovę gi vy-
ties Pilistymus Izraėlio sunųs
sugrįžo ir išplėšė jų stovyklas.
54 Dovidas, ėmęs Pilistymo gal-
vą, atnešė ją Jeruzalėn, jo gi
ginklus pasidėjo savo šėtroje.

55 Tuo metu, kada Saulius iš-
vydo Dovidą, išeinantį prieš Pi-
listymą, tarė kariuomenės va-
dui Abneriui: Iš kokios giminės
kilęs šitas jaunikaitis, Abneriau?
O Abneris tarė: Kaip gyva ta-
vo dušia, o karaliau, nežinau. 56
Karalius tarė: Paklausk pats,
keno šitas jaunikaitis. 57 Taigi,
kada Dovidas, užmušęs Pilisty-
mą, sugrįžo, Abneris ėmė ir įve-
dė jį, turintį rankoje Pilistymo
galvą, pas Saulių. 58 O Saulius
jam tarė: Iš kokios tu giminės,

4, 30. — (**51**) *Stipriausis.* Ebr. *gibbor*, k a r ž y g y s. — (**52**) *Į slėnį.* Spėjama, kad čionai per paklydimą ebr. ž. *gai'*, s l ė n i s, atsirado vietoje ž. *gath*, Gėtas; taip gi vadinosi miestas, iš kurio buvo Goljatas; tą nuomonę patvirtina šitos pačios eil. užbaiga: *iki Gėtui...* — *Saraimo.* Miestas Judo giminės plote netoli Socho. Plg. l. e; Joz. 15, 35. 36. — (**54**) *Atnešė Jeruzalėn.* Tai rasi žymiai vėliaus įvyko, kada Dovidas tapęs karaliumi atėmė Siono pilį iš Jėbuziečių (vz. 2 Kar. 5, 5; 8, 7). Goljato ginklus Dovidas, neilgai trukus, padovanojo šventyklai, kuri tuomet buvo Nobėje. Plg. žem. 21, 8. 9.

(**55 - 58**) *Iš kokios giminės...* Aug. 16. persk. pasakyta, kad Dovidas buvo tapęs Sauliaus arpininku ir jo ginklanešiu, todėl jam turėjo buti gerai žinomas; čionai gi matome Dovidą netyčiomis ateinantį į kovos vietą, nepratusį prie ginklų ir tarsi visai nepažįstamą Sauliui ir Abneriui

progenie es o adolescens? Di-
xitque David: Filius servi tui
Isai Bethlehemitæ ego sum.

Caput XVIII. [1] Et factum est
cum complesset loqui ad Saul:
anima Jonathæ conglutinata est
animæ David, et dilexit eum
Jonathas quasi animam suam.
[2] Tulitque eum Saul in die illa,
et non concessit ei ut reverte-
retur in domum patris sui. [3]
Inierunt autem David et Jona-
thas fœdus: diligebat enim eum
quasi animam suam. [4] Nam ex-
spoliavit se Jonathas tunica,
qua erat indutus, et dedit eam
David, et reliqua vestimenta sua
usque ad gladium et arcum su-
um, et usque ad balteum.
[5] Egrediebatur quoque David
ad omnia quæcumque misisset
eum Saul, et prudenter se age-
bat: posuitque eum Saul super
viros belli, et acceptus erat in
oculis universi populi, maxime-
que in conspectu famulorum
Saul. [6] Porro cum reverteretur
percusso Philisthæo David, eg-

jaunikaiti? Dovidas atsakė: Aš
sunus tavo tarno Isajo Betlie-
jiečio.

18. perskyrimas. [1] Ir atsitiko,
kada jis pabaigė kalbėties su
Sauliumi, Jonato dušia prisirišo
prie Dovido dušios, ir Jonatas
ėmė jį mylėti kaip savo dušią.
[2] O Saulius ėmė jį tą dien ir
jam neleido sugrįžti į savo tė-
vo namus. [3] Dovidas gi ir Jo-
natas padarė sandorą, nes tasai
jį mylėjo kaip savo dušią. [4] To-
dėl Jonatas nusivilko viršutinį
apdarą, kuriuo buvo apsivilkęs,
ir jį davė Dovidui, o taipogi
kitus drabužius, net ir savo ka-
laviją, kilpinį ir juostą.

[5] Dovidas eidavo visur, kur
tik jį Saulius siųsdavo, ir elgė-
si išmintingai; o Saulius jį pa-
darė vyresniuoju ant karės vy-
rų. Jis labai patiko visai tautai,
ypač gi Sauliaus tarnams. [6] Tai-
gi, kada Dovidas grįžo apgalė-

LXX tekste to tariamo prieštaravimo vienos vietos kitai nėra, nes tenai dabar nėra žodžių parašytų 17, 12-35. 55-58; 18, 1-5. Bet LXX teksto sutrumpinimas, regisi, padarytas tyčiomis vėlesniais laikais, nes apleistieji žodžiai buvo žinomi seno biniems graikų bažnyčios aiškintojams. Tariamas gi prieštaravimas galima išaiškinti ir be to apleidimo žodžių. Dovidas, pirmą sykį pakviestas į Sauliaus rumus, tikriausiai pasiliko tenai neilgai ir buvo sugrįžęs pas savo tėvą Betliejun žymiai aukščiaus už karės su Pilistymais pradžią. Taigi, Saulius rasi jį matė ne daug sykių ir nors jį buvo paskyręs savo ginklanešių, bet išpradžios tai galėjo buti tik garbės vardas. Dabar gi, kaip patėmija Teodoretas, Saulius klausiasi Abnerio ne apie Dovido vardą, kurs jam pasiliko žinomas, bet apie giminę, kurią jis pigiai galėjo užmiršti; ta gi žinia buvo ypač reikalinga dabar, nes Goljato apgalėtojui buvo pažadėta ir turtų, ir karaliaus duktė, ir paliuosavimas jo tėvo namų nuo mokesčių.

(18, 1) *Kaip savo dušią*: kaip pats save. Meilė, surišusi tuodu jaunikaičiu džiaugsmo valandoje, pasiliko tvirta ir sunkiausiuose ištyrimuose. Ji liudija, kaip prakilni turėjo buti Jonato dušia, kurioje Dovido laimėjimas sužadino ne pavydo jausmus, bet tik didį nustebimą ir prietelišką prisirišimą.— (2) *Saulius ėmė...* Dabar Saulius ima Dovidą jau nuolatinėn savo tarnystėn ir nebemano leisti jam grįžti ilgesniam laikui į tėvo namus. — (4) *Jonatas nusivilko...* Drabužių ir savo ginklų atidavimas buvo tai padarytosios sandoros ir didžios prietelystės ženklas.

(5) *Eidavo visur..*: drąsiai ėjo prieš visus neprietelius karės laiku.— *Sauliaus tarnams.* Tai tuo labiaus patėmytina, kad paprastai vieno išaugštinimas sužadina kitų tarnų pavydą. — (6) *Kada Dovidas grįžo...*: pasibaigus karei, kuri ti-

ressæ sunt mulieres de univer-
sis urbibus Israel, cantantes,
chorosque ducentes in occursum
Saul regis, in tympanis lætitiæ,
et in sistris. 7 Et præcinebant
mulieres ludentes, atque dicen-
tes:
Percussit Saul mille,
et David decem millia.
8 Iratus est autem Saul ni-
mis, et displicuit in oculis ejus
sermo iste: dixitque: Dederunt
David decem millia, et mihi
mille dederunt: quid ei super-
est, nisi solum regnum? 9 Non
rectis ergo oculis Saul aspicie-
bat David a die illa, et dein-
ceps.

jęs Pilistymą, moteriškės iš vi-
sų Izraėlio miestų išėjo, dai-
nuodamos ir šokdamos, karaliui
Sauliui priešais su džiaugsmo
bubinėliais, ir su barškalais. 7
Moteris dainavo, žaisdamos ir
sakydamos:
Saulius užmušė tukstantį,
o Dovidas dešimtį tukstančių.
8 Tuomet Saulius labai įpyko,
ir toki kalba nepatiko jo akyse.
Jis tarė: Jie davė Dovidui de-
šimtį tukstančių, o man davė
tukstantį; kas dar jam belieka, jei
nevien karalystė? 9 Saulius tat
nuo tos dienos ir paskiaus žiu-
rėjo į Dovidą nebe gerom akim.

2) Dovidas Sauliaus persekiojamas. a) Dovido vargai Sauliaus namuose.

10 Post diem autem alteram,
invasit spiritus Dei malus Saul,

10 Rytdienai atėjus, piktoji
Dievo siųsta dvasia apnyko Sau-

kriausiai tęsėsi ilgesnį laiką ir kurioje Dovidas parodė savo drąsumą ir savo išmintį. Šitos 6. eil., o taipogi 9-11. eil nėra LXX vertime. — *Dainuodamos ir šokdamos.* Plg. Iš. 15, 20. 21; Teis. 11, 34. — *Su džiaugsmo bubinėliais.* Ebr. t.: su bubinėliais, su džiaugsmu. — *Su barškalais.* Ebr. ž. *šališ* reiškia arba iš storos vielos padarytą skambinamą trikampę arba instrumentą su trimis stygomis. — (**7**) *Dainavo.* Tikriaus anot ebr. t.: vienos kitoms atsakinėdavo. Moteris buvo pasidalinusios į du buriu ir vienos pusės padainuotus žodžius atkartodavo arba į juos atsakydavo kitas burys.—*Saulius užmušė...* Ebr. t.: Saulius užmušė savo tukstančius, o Dovidas savo dešimtis tukstančių. — (**8**) *Kas gi dar jam belieka...* Dievo atmesto karaliaus Sauliaus širdyje su pavydu kilsta abejonė, ar ne tam Dovidui lemta tapti jojo įpėdiniu, kuriam toje valandoje nieko daugiaus nebetruksta kaip tik karaliaus vainiko. — (**9**) *Saulius tat...* Nuo tos valandos, kada Dovidui buvo liepta nuolat pasilikti prie Sauliaus (2. e.), regimai buvo praėję nevisai maža laiko, kuriame jaunikaitis išpildė geriausiai nevieną karaliaus paliepimą. Tuo tai metu jo vardas ir veikalai pasidarė žinomi plačiai apylinkei; ir tik pasibaigus karei, kada Saulius grįžo namon kaipo pergalėtojas, jis buvo visur sutinkamas iškilmingai su dainomis, kurių žodžiai sukėlė jo širdyje baisų pavydą ir neapykantą.

18, 10—19, 24. Saulius, ėmęs neapkęsti Dovido, visupirma mėgina perverti jį jietimi (18, 10-16), veidmainingai pažada jam duoti moterystėn savo vyresnių̨ą dukterį Merobę, o paskui, pažadėjęs jają jaunesniąją Mikolę, stato Dovido gyvybę į didžiausį pavojų (18, 17-30), toliaus įkalbinėja savo sunui ir tarnams užmušti Dovidą (19, 1-7), antrą sykį pats mėgina nudurti jietimi (19, 8-10) ir galop, liepdamas savo budeliams nužudyti Dovidą, priverčia jį bėgti iš karaliaus namų (19, 11-17), o nubėgusį pas Samuėlį veltui mėgina nutverti (19, 18-24).

(**10**) *Rytdienai atėjus*: po iškilmingo sugrįžimo iš karės. — (**11**) *Ją metė...*

et prophetabat in medio domus
suæ: David autem psallebat ma-
nu sua, sicut per singulos dies:
tenebatque Saul lanceam, 11 et
misit eam, putans quod confi-
gere posset David cum pariete:
et declinavit David a facie ejus
secundo. 12 Et timuit Saul Da-
vid, eo quod Dominus esset cum
eo, et a se recessisset. 13 Amo-
vit ergo eum Saul a se, et fe-
cit eum tribunum super mille
viros: et egrediebatur, et intra-
bat in conspectu populi. 14 In
omnibus quoque viis suis David
prudenter agebat, et Dominus
erat cum eo. 15 Vidit itaque Saul
quod prudens esset nimis, et
cœpit cavere eum. 16 Omnis au-
tem Israel et Juda diligebat
David: ipse enim ingrediebatur
et egrediebatur ante eos.

17 Dixitque Saul ad David:
Ecce filia mea major Merob, ip-
sam dabo tibi uxorem: tantum-
modo esto vir fortis, et prœ-
liare bella Domini. Saul autem
reputabat, dicens: Non sit ma-
nus mea in eum, sed sit super
eum manus Philisthinorum. 18
Ait autem David ad Saul: Quis
ego sum, aut quæ est vita mea,
aut cognatio patris mei in Israel,
ut fiam gener regis? 19 Factum

lių, ir jis siautė savo namuose,
Dovidas gi žaidė savo ranka
ant arpos kaip kasdien. Saulius
laikė rankoje jietį 11 ir ją me-
tė, manydamas, kad galės pri-
smeigti Dovidą prie sienos; bet
Dovidas pasisuko nuo jo veido
antrą sykį. 12 Saulius ėmė bijo-
ties Dovido, nes su Dovidu bu-
vo Viešpats, nuo jo gi paties
buvo atstojęs. 13 Saulius tat at-
statė jį nuo savęs ir padarė jį tuk-
stančio vyrų viršininku; o jis iš-
eidavo ir įeidavo tautos aky-
vaizdoje. 14 Taipogi visuose sa-
vo keliuose Dovidas elgėsi iš-
mintingai, ir Viešpats buvo su
juo. 15 Taigi, Saulius matė jį
esant labai išmintingą ir ėmė
juo nepasitikėti. 16 Bet visas Iz-
raėlis ir Judas mylėjo Dovidą,
nes jis įeidavo ir išeidavo jų
akyvaizdoje.
17 Tuomet Saulius tarė Do-
vidui: Štai, mano vyresnioji du-
ktė Merobė; ją tau duosiu į pa-
čias; tiktai buk drąsus vyras ir
kovok Viešpaties kovas. Saulius
gi sau galvojo, sakydamas: Aš
nepakelsiu ant jo savo rankos,
bet tebuna ant jo Pilistymų ran-
ka. 18 Bet Dovidas tarė Sauliui:
Kas aš esu, arba kas yra mano
gyvybė, arba mano tėvo gimi-
nė Izraėlyje, kad tapčiau kara-

LXX ir chaldaiškame tekste pasakyta, kad Saulius šituo atvėju tik pakėlęs jietį prieš Dovidą, bet jos neišleidęs iš savo rankos. Taippat galima suprasti ir ebr. t. Dovidas tuos karaliaus pasikėsinimus laikė išpradžios karaliaus ligos apsireiškimais, o ne jo neapykantos ženklais, todėl nuo jo pats neatstojo. — *Antrą sykį.* Ebr. t.: du sykiu. — **(13)** *Atstatė nuo savęs...* Atitolindamas Dovidą nuo savęs, Saulius tik davė progą geriaus jį pažinti tautai, kuri dabar matė jo išmintingą pasielgimą ir jo pasekmingus žygius prieš tautos neprietelius.

(17) *Štai, mano vyresnioji...* Ji priderėjo Dovidui kaipo Goljato apgalėtojui (17, 25); bet karalius, pirm išpildysiant savo žadėjimą, reikalauja dar iš Dovido naujų garbingų veikalų, turėdamas viltį, kad rasi jis pražus, susirėmęs su neprieteliais. — *Viešpaties kovas.* Izraėlis buvo Viešpaties išrinktoji tauta, todėl jo kovos su neprieteliais buvo šventos.— **(18)** *Kas aš esu...* Dovidas atsako karaliui išmintingai, bet draug ir atsargiai, rasi jau visai gerai suprasdamas jo veidmainystę. — **(19)** *Buvo atiduota...* Saulius rasi tikėjosi, kad Dovidas nepagrįš gyvas iš ka-

est autem tempus cum deberet
dari Merob filia Saul David, da-
ta est Hadrieli Molathitæ uxor.
20 Dilexit autem David Michol
filia Saul altera. Et nuntiatum
est Saul, et placuit ei. 21 Dixit-
que Saul: Dabo eam illi, ut fiat
ei in-scandalum, et sit super
eum manus Philisthinorum. Di-
xitque Saul ad David: In dua-
bus rebus gener meus eris ho-
die. 22 Et mandavit Saul servis
suis: Loquimini ad David clam
me, dicentes: Ecce places regi,
et omnes servi ejus diligunt te.
Nunc ergo esto gener regis. 23
Et locuti sunt servi Saul in
auribus David omnia verba hæc.
Et ait David: Num parum vi-
detur vobis, generum esse re-
gis? Ego autem sum vir pauper
et tenuis. 24 Et renuntiaverunt
servi Saul, dicentes: Hujusce-
modi verba locutus est David.
25 Dixit autem Saul: Sic loqui-
mini ad David: Non habet rex
sponsalia necesse, nisi tantum
centum præputia Philisthino-
rum, ut fiat ultio de inimicis
regis. Porro Saul cogitabat tra-
dere David in manus Philisthi-
norum. 26 Cumque renuntiassent
servi ejus David verba, quæ di-
xerat Saul, placuit sermo in ocu-
lis David, ut fieret gener regis.

liaus žentu? 19 O kada atėjo lai-
kas, kad Sauliaus duktė Mero-
bė reikėjo duoti Dovidui, ji bu-
vo atiduota moterystėn Mola-
tiečiui Adriėliui. 20 Dovidą gi
pamylėjo antroji Sauliaus duk-
tė Mikolė. Tai buvo pranešta
Sauliui ir jam patiko. 21 Saulius
tarė: Aš jam ją duosiu, kad tap-
tu jam sląstais ir kad ant jo
butu Pilistymų ranka. Todėl
Saulius tarė Dovidui: Už du
dalyku tu tapsi šiandien mano
žentu. 22 Ir Saulius įsakė savo
tarnams: Kalbėkite Dovidui sla-
pčia nuo manęs ir sakykite: Štai,
tu patinki karaliui, ir visi jo
tarnai tave myli. Taigi, buk da-
bar karaliaus žentu. 23 O Sau-
liaus tarnai pasakė visus šituos
žodžius, girdint Dovidui. Bet
Dovidas tarė: Argi jums regisi
mažas dalykas buti karaliaus
žentu? Aš gi esu beturtis ir
menkas žmogus. 24 Ir Sauliaus
tarnai jam pranešė, sakydami:
Dovidas kalbėjo štai kokiuos žo-
džius. 25 Saulius gi tarė: Jųs
kalbėkite Dovidui taip: Karalius
nereikalauja susižiedavimo dova-
nų, o tiktai šimto Pilistymų
apipjaustymo odelių, kad butu
atkeršinta karaliaus nepriete-
liams. Saulius gi manė atiduo-
ti tuo budu Dovidą į Pilistymų
rankas. 26 Kada Sauliaus tarnai
apskelbė jo pasakytuosius žo-
džius Dovidui, pasiulymas patiko
Dovidui, kad jis taptu karaliaus

rės. Atidavimas pažadėtos dukters kitam buvo didžiausis paniekinimas Dovido. Apie baisų likimą penkių iš Merobės gimusių sunų vz. 2 Kar. 21, 8. — *Molatiečiui.* Anot ebr. t. Adriėlis buvo iš miesto, kurs vadinosi *M^echalah.* Tai rasi ta pati vieta, ką ir Abel-Mehula. Vz. Teis. 7, 23. — (21) *Aš jam ją duosiu.* Saulius ir iš savo antrosios dukters palinkimo prie Dovido nori nukalti sau prieš jį ginklą. — *Už du dalyku.* Ebr. t.: a n t r ą s y k į. Pirmą sykį buvo pažadėta Merobė. — (22) *Kalbėkite...* Saulius bijosi, kad vieną sykį apviltas Dovidas visai neatsisakytu nuo teikiamos moterystės, todėl jis visais budais stengiasi jam ją įkalbinėti. — (25) *Susižiedavimo dovanų.* Rytiečių papročiu jaunikis turėjo

27 Et post paucos dies surgens
David, abiit cum viris, qui sub
eo erant. Et percussit ex Phi-
listhiim ducentos viros, et at-
tulit eorum præputia, et annu-
meravit ea regi, ut esset gener
ejus. Dedit itaque Saul ei Mi-
chol filiam suam uxorem. 28 Et
vidit Saul, et intellexit quod
Dominus esset cum David. Mi-
chol autem filia Saul diligebat
eum. 29 Et Saul magis cœpit
timere David: factusque est Saul
inimicus David cunctis diebus.
30 Et egressi sunt principes Phi-
listhinorum: a principio autem
egressionis eorum, prudentius
se gerebat David quam omnes
servi Saul, et celebre factum
est nomen ejus nimis.

Caput XIX. 1 Locutus est au-
tem Saul ad Jonathan filium
suum, et ad omnes servos suos,
ut occiderent David. Porro Jo-
nathas filius Saul diligebat Da-
vid valde. 2 Et indicavit Jona-
thas David, dicens: Quærit Saul
pater meus occidere te: quapro-
pter observa te, quæso, mane,
et manebis clam, et abscondе-
ris. 3 Ego autem egrediens sta-
bo juxta patrem meum, in agro
ubicumque fueris: et ego loquar
de te ad patrem meum: et quod-
cumque videro, nuntiabo tibi.
4 Locutus est ergo Jonathas de

žentu. 27 Po nedaugelio dienų
Dovidas pakilęs nuėjo draug su
buvusiais su juo vyrais, užmu-
šė du šimtu vyrų iš Pilistymų,
atnešė jų apipjaustymo odeles
ir atskaitė jas karaliui, kad tap-
tu jo žentu. Taigi, Saulius jam
davė savo dukterį Mikolę mo-
terystėn. 28 Saulius matė ir su-
prato Viešpatį esant su Dovidu.
Sauliaus gi duktė Mikolė jį my-
lėjo. 29 Po to Saulius ėmė la-
biaus bijoties Dovido, ir Saulius
tapo neprieteliu Dovidui visoms
dienoms. 30 Pilistymų kunigaikš-
čiai vėl išėjo kariautų, o nuo
pat jų išėjimo pradžios Dovidas
elgėsi išmintingiaus už visus
Sauliaus tarnus, ir jo vardas pa-
sidarė labai garsus.

19. perskyrimas. 1 Taigi, Sau-
lius kalbėjo savo sunui Jonatui
ir visiems savo tarnams, kad
užmuštu Dovidą. 2 Todėl Jona-
tas perspėjo Dovidą, sakydamas:
Mano tėvas Saulius jieško ta-
vęs užmušti; todėl sergėkies,
meldžiamasis, rytoj rytą, nesi-
rodyk ir buk pasislėpęs. 3 Aš
gi išėjęs stovėsiu šaly mano tė-
vo lauke, kame tik tu busi, ir
kalbėsiu savo tėvui apie tave,
o visa, ką matysiu, tau prane-
šiu. 4 Taigi, Jonatas kalbėjo apie
Dovidą gerai savo tėvui Sau-
liui ir jam tarė: Nenusidėk, ka-

---

duoti nemažas dovanas sužieduotinės tėvui. Plg. Prad. 29, 18. — *Tiktai šimto...* Tai turėjo liudyti, kad tiek pat Pilistymų užmušta. Saulius paskiria didelį skaitlių, kad tuo tikriaus pats Dovidas butu užmuštas. — (**27**) *Po nedaugelio dienų.* Ebr. t.: ir dienos dar nebuvo praėjusios. Taigi, Saulius buvo paskyręs laiką, kuriame Dovidas turėjo išpildyti apsiėmimą. — *Du šimtu*: Taigi, du syk daugiaus, negu Saulius buvo paskyręs. — (**28**) *Saulius davė...* Saulius, matydamas kad jo sumanymas neįvyko, nebedrįso antrą sykį neišpildyti savo žodžio, ir busiantis Izraėlio karalius tuo budu įėjo į Sauliaus šeimyną.

(**19**, **1**) *Kalbėjo savo sunui...* Saulius dabar jau atvirai apskelbia savo užmanymą. — *Kad užmuštu Dovidą.* Ebr. t.: kad Dovidas reikia užmušti. Tapus Dovidui karaliumi, sostas nebetektu Jonatui, todėl Saulius tikisi, kad jo sunus pritars tam sumanymui. — (**3**) *Lauke*: ten, kur Saulius dažnai ateidavo.

David bona ad Saul patrem su-
um: dixitque ad eum: Ne pec-
ces rex in servum tuum David,
quia non peccavit tibi, et ope-
ra ejus bona sunt tibi valde. [5]
Et posuit animam suam in ma-
nu sua, et percussit Philistæum,
et fecit Dominus salutem ma-
gnam universo Israeli: vidisti,
et lætatus es. Quare ergo pec-
cas in sanguine innoxio, inter-
ficiens David, qui est absque
culpa? [6] Quod cum audisset Saul,
placatus voce Jonathæ, juravit:
Vivit Dominus, quia non occide-
tur. [7] Vocavit itaque Jonathas
David, et indicavit ei omnia
verba hæc: et introduxit Jona-
thas David ad Saul, et fuit an-
te eum, sicut fuerat heri et nu-
diustertius.

[8] Motum est autem rursum
bellum: et egressus David, pu-
gnavit adversum Philisthiim:
percussitque eos plaga magna,
et fugerunt a facie ejus. [9] Et
factus est spiritus Domini ma-
lus in Saul: sedebat autem in
domo sua, et tenebat lanceam:
porro David psallebat manu sua.
[10] Nisusque est Saul configere
David lancea in pariete, et de-
clinavit David a facie Saul: lan-
cea autem casso vulnere perla-
ta est in parietem, et David fu-
git, et salvatus est nocte illa.

[11] Misit ergo Saul satellites
suos in domum David, ut cu-

raliau, prieš tavo tarną Dovidą,
nes jis tau nenusidėjo, ir jo vei-
kalai tau labai geri. [5] Jis statė
savo gyvybę į pavojų ir užmu-
šė Pilistymą, o Viešpats sutei-
kė didį išgelbėjimą visam Iz-
raėliui; pats matei ir džiaugei-
si. Kodėl tat nusidėtumei prieš
nekaltą kraują, užmušdamas Do-
vidą, kurs yra be kaltybės. [6]
Tai išgirdęs Saulius, numalšin-
tas Jonato balsu, prisiekė: Kaip
Viešpats gyvas, jis nebus už-
muštas. [7] Taigi, Jonatas pasi-
šaukė Dovidą ir jam pasakė vi-
sus šituos žodžius; paskui Jo-
natas įvedė Dovidą pas Saulių,
ir jis vėl buvo jo akyvaizdoje
kaip vakar ir užvakar.

[8] Bet vėl pakilo karė, o Do-
vidas išėjęs kovojo prieš Pili-
stymus, uždavė jiems labai di-
dį smugį, ir jie buvo priversti
bėgti nuo jo veido. [9] O piktoji
Viešpaties siųsta dvasia apny-
ko Saulių. Jis sėdėjo savo na-
muose ir laikė rankoje jietį; ka-
da Dovidas žaidė savo ranka
ant arpos, [10] Saulius stengėsi
prismeigti jietimi Dovidą prie
sienos, o Dovidas pasišalino nuo
Sauliaus veido, jietis gi, jo ne-
sužeidus, įsismeigė sienon. Do-
vidas pabėgo ir tą naktį išsi-
gelbėjo.

[11] Taigi, Saulius siuntė sar-
gus į Dovido namus, kad jo ty-

Jonatas nori, kad Dovidas butu arti, idant pats labai neatsitolindamas galėtu pasakyti savo prieteliui tuojau pasikalbėjimo su tėvu pasekmes. — (6) *Prisiekė...* Sauliaus prisieka toje valandoje buvo neveidmaininga; bet Sauliaus upas mainėsi greitai, o jo širdies gilumoje buvo pasilikęs nepasitikėjimas Dovidu.

(8) *Labai didį smugį...* Laimėjimas buvo didesnis, negu kitais kartais, todėl jis sukėlė didesnį tautos džiaugsmą. — (9) *Laikė rankoje jietį.* Jietis buvo Sauliui jo karališkos valdžios ženklas, todėl jis su ja nepersiskirdavo. Plg. žem. 20, 33; 22, 6; 26, 7. — (10) *Pasišalino*: bet dar neapleido visai Sauliaus namų, nes tikė-

stodirent eum, et interficeretur
mane. Quod cum annuntiasset
David Michol uxor sua, dicens:
Nisi salvaveris te nocte hac,
cras morieris: 12 deposuit eum
per fenestram: porro ille abiit
et aufugit, atque salvatus est.
13 Tulit autem Michol statuam,
et posuit eam super lectum, et
pellem pilosam caprarum posuit
ad caput ejus, et operuit eam
vestimentis. 14 Misit autem Saul
apparitores, qui raperent David:
et responsum est quod ægrotaret.
15 Rursumque misit Saul
nuntios ut viderent David, dicens:
Afferte eum ad me in lecto,
ut occidatur. 16 Cumque venissent
nuntii, inventum est simulacrum
super lectum, et pellis
caprarum ad caput ejus. 17
Dixitque Saul ad Michol: Quare
sic illusisti mihi, et dimisisti
inimicum meum ut fugeret?
Et respondit Michol ad Saul:
Quia ipse locutus est mihi: Dimitte
me, alioquin interficiam te.
18 David autem fugiens, salvatus
est, et venit ad Samuel
in Ramatha, et nuntiavit ei omnia
quæ fecerat sibi Saul: et
abierunt ipse et Samuel, et morati
sunt in Naioth 19 Nuntiatum
est autem Sauli a dicentibus:
Ecce David in Naioth in
Ramatha. 20 Misit ergo Saul lictores,
ut raperent David: qui

kotu ir rytmetį užmuštu. Bet
Dovido pati apie tai jam pranešė,
sakydama: Jei nesigelbėsi
šią naktį, rytoj numirsi, 12 ir ji
nuleido jį pro langą; taip jis ištruko,
pabėgo ir išsigelbėjo. 13
Mikolė gi ėmė stovylą, padėjo
ją ant patalo, apvyniojo jai galvą
plaukuotu ožkos kailiu ir ją
pridengė drabužiais. 14 Kada Saulius
atsiuntė budelius, idant nutvertu
Dovidą, buvo jam atsakyta,
kad tasai sergąs. 15 Saulius
vėl siuntė pasiuntinių, kad pažiurėtu
Dovido, sakydamas: Atgabenkite
jį pas mane patale,
kad butu užmuštas. 16 Kada pasiuntiniai
atėjo, rasta ant patalo
stovyla, o aplink jos galvą
ožkos kailis. 17 Tuomet Saulius
tarė Mikolei: Kodėl taip pasityčiojai
iš manęs ir išleidai mano
nepriętelį, kad pabėgtu? O
Mikolė atsakė Sauliui: Nes jis
man kalbėjo: Išleisk mane, kitaip
aš tave užmušiu.

18 Dovidas išbėgęs ir taip išsigelbėjęs,
atėjo pas Samuėlį Ramaton
ir jam papasakojo visa,
ką jam buvo padaręs Saulius;
paskui jis ir Samuėlis nuėjo ir
pasiliko Najote. 19 Sauliui gi buvo
apskelbta ir pasakyta: Štai,
Dovidas Najote Ramatoje. 20
Saulius tat siuntė budelius, kad
nutvertu Dovidą. Kada jie pa-

---

josi, kad įdukimas aprims.

(12) *Ji nuleido*... kaip Raaba du Jozuės žvalgu (Joz. 2, 15) ir Damasko krikščionįs Povilą (Apd. 9, 25). Atminimui šito atsitikimo Dovido sudėta 58. psalmė. — (13) *Stovylą*. Ebr. *th^erafim*. Vz. Prad. 31, 19. Taip vadinosi naminiai dievaičiai; tokį dievaitį turėjo regimai neliuosa nuo prietarų Mikolė. Paguldytą stovylą Mikolė taip apklojo, kad ji turėjo miegančio žmogaus pavidalą. — *Drabužiais*. Tikriaus, ántklode. — (14) *Buvo jam atsakyta*. Anot ebr. t.: a t s a k ė M i k o l ė. Meluodama ji nori, kad tuo tarpu Dovidas suskubtu toliaus nubėgti. — (17) *Nes jis man kalbėjo*. Mikolė antrą sykį vaduojasi melu.

(18) *Atėjo pas Samuėlį*: jieškotų pas jį patarties. — *Najote*. Taip rasi vadinosi vieta (b u v e i n ė s) arti Ramos (vz. aug. 1, 1), kame buvo Samuėlio įsteigta ir jojo vedama pranašų mokykla. Vz. aug. 10, 5. Plg. 3 Kar. 20, 35; 4 Kar. 4, 38... 6, 1... ir k... — (20) *Burį pranašų*. Vz.

cum vidissent cuneum prophe-
tarum vaticinantium, et Samue-
lem stantem super eos, factus
est etiam Spiritus Domini in
illis, et prophetare cœperunt
etiam ipsi. 21 Quod cum nuntia-
tum esset Sauli, misit et alios
nuntios: prophetaverunt autem
et illi. Et rursum misit Saul ter-
tios nuntios: qui et ipsi prophe-
taverunt. Et iratus iracundia
Saul, 22 abiit etiam ipse in Ra-
matha, et venit usque ad ci-
sternam magnam, quæ est in
Socho, et interrogavit, et dixit:
In quo loco sunt Samuel et Da-
vid? Dictumque est ei: Ecce in
Naioth sunt in Ramatha. 23 Et
abiit in Naioth in Ramatha, et
factus est etiam super eum Spi-
ritus Domini, et ambulabat in-
grediens, et prophetabat usque-
dum veniret in Naioth in Ra-
matha. 24 Et exspoliavit etiam
ipse se vestimentis suis, et pro-
phetavit cum ceteris coram Sa-
muele, et cecidit nudus tota die
illa et nocte. Unde et exivit
proverbium: Num et Saul inter
prophetas?

matė burį pranašų, kurie pra-
našavo, ir Samuėlį stovintį jų
priešakyje, Viešpaties Dvasia pa-
gavo taipogi juos; taigi, ir jie
patįs ėmė pranašauti. 21 Kada
tai buvo apskelbta Sauliui, jis
siuntė dar kitus pasiuntinius,
bet ir šitie pranašavo. Saulius
vėl siuntė trečius pasiuntinius,
bet pranašavo ir šitie. Tuomet
didžiai įpykęs Saulius, 22 nuėjo
pats Ramaton, o atvykęs iki di-
džiajam šuliniui, esančiam Soche
klausėsi ir tarė: Kurioje vieto-
je yra Samuėlis ir Dovidas? Jam
buvo atsakyta: Štai, juodu yra
Najote Ramatoje. 23 Jis ėjo Na-
jotan Ramatoje, bet ir ant jo
atėjo Dievo Dvasia, ir jis ke-
liavo toliaus ir pranašavo, ko-
lei neatėjo į Najotą Ramatoje.
24 Taipogi ir jis išsivilko iš sa-
vo drabužių, ir pranašavo draug
su kitais Samuėlio akyvaizdoje,
ir gulėjo nuogas visą tą dieną
ir naktį. Iš čia ir kilo patarlė:
Argi ir Saulius tarp pranašų?

b) Jonato mėginimas suderinti savo tėvą su Dovidu.

Caput XX. 1 Fugit autem Da-
vid de Naioth, quæ est in Ra-

20. perskyrimas. 1 Dovidas gi
išbėgo iš Najoto, esančio Ra-

---

aug. 10, 5. — *Ėme pranašauti*: po Dievo malonės įtekme jie ėmė draug su kitais šlovinti Dievą ir budami ekstazies stovyje visai užmiršo, ko buvo atėję. — (**21**) *Didžiai įpykęs Saulius.* Tų žodžių nėra ebr. t.— (**22**) *Soche.* Ebr. t. ta vieta vadinasi *śekhu.* Ji rasi buvo tarp Gabaos ir Ramos. — (**24**) *Išsivilko iš savo drabužių... nuogas.* Tie išsireiškimai nurodo, kad Saulius numetė savo viršutinius drabužius ir pranašavo, o paskui gulėjo, kaip mes pasakytumėm, vienmarškinis. Draug su šventu giesmių giedojimu buvo sujungta ir kuno mostagavimai, tai gi daryti plačiuose viršutiniuose apdaruose buvo neparanku. Plg. 2 Kar. 6, 20. — *Argi ir Saulius...* Ta patarlė buvo atsiradusi jau seniaus (vz. aug. 10, 12); dabar gi vėl ji prisiminė ir labiaus prasiplatino. Seniaus stebėjosi, kad Saulius, kurs nepriderėjo prie pranašų burio, draug su jais pranašavo, dabar gi stebisi, kad tai daro karalius.

20, 1-43: Dovidui ėmus skųsties ant Sauliaus Jonatui, tasai mėgina jį nuramin-

matha, veniensque locutus est
coram Jonatha: Quid feci? quæ
est iniquitas mea, et quod peccatum meum in patrem tuum,
quia quærit animam meam? [2]
Qui dixit ei: Absit, non morieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater
meus sermonem tantummodo?
nequaquam erit istud. [3] Et juravit rursum Davidi. Et ille ait:
Scit profecto pater tuus quia
inveni gratiam in oculis tuis,
et dicet: Nesciat hoc Jonathas,
ne forte tristetur. Quinimmo
vivit Dominus, et vivit anima
tua, quia uno tantum (ut ita
dicam) gradu, ego morsque dividimur. [4] Et ait Jonathas ad
David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. [5] Dixit autem David ad Jonathan:
Ecce calendæ sunt crastino, et
ego ex more sedere soleo juxta
regem ad vescendum: dimitte
ergo me ut abscondar in agro
usque ad vesperam diei tertiæ.
[6] Si respiciens requisierit me
pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimæ solemnes ibi
sunt universis contribulibus suis.
[7] Si dixerit, Bene: pax erit ser-

matoje, ir atėjęs kalbėjo Jonatui: Ką aš padariau? koki mano
neteisybė ir koks mano prasikaltimas prieš tavo tėvą, jogei
jis ieško mano gyvybės? [2] Tasai jam tarė. Anaiptol! tu nemirsi; nes mano tėvas nepadarys nieko didžia ar maža, jei
pirma man nepasakys. Nejaugi
tik tą dalyką mano tėvas paslėptu nuo manęs? Anaiptol, to
nebus. [3] Ir jis vėl prisiekė Dovidui. Bet tasai tarė: Tavo tėvas žino gerai, kad radau malonę tavo akyse, todėl jis sakys:
Tenežino apie tai Jonatas, kad
kartais nenuliustu. Ištikrųjų,
kaip gyvas Viešpats ir tu gyvas, aš atskirtas esu nuo mirties (taip sakant) tik vienu žingsniu. [4] O Jonatas tarė Dovidui:
Ką tik man pasakys tavo dušia,
aš tau padarysiu. [5] Taigi, Dovidas tarė Jonatui: Štai, rytoj pirmoji mėnesio diena, ir aš pagal paprotį turiu sėsties šaly
karaliaus valgytų; leisk tat man
pasislėpti lauke iki trečios dienos vakarui. [6] Jei tavo tėvas
pažvelgęs ieškos manęs, tu jam
atsakysi: Dovidas manęs prašėsi, kad galėtu eiti skubiai į savo miestą Betliejų, nes tenai
yra iškilmingos aukos visiems
jo giminės žmonėms. [7] Jei jis
sakys: Gerai, tai bus ramybė ta-

---

ti, padaro su juo iškilmingą sandorą (1-23), o paskui mėgina jį suderinti su savo tėvu, bet veltui (24-43).

(**20, 1**) *Išbėgo iš Najoto*: kada Saulius dar tebebuvo ekstazies stovyje. — (**2**) *Nieko didžia ar maža*, t. y. visai nieko. Jonatas arba nežinojo apie ką tik įvykusį Sauliaus bandymą nutverti ir nužudyti Dovidą, arba rasi manė, kad tai buvo padaryta laikinio įdukimo valandoje, kurs turėjo veikiai praeiti Bet Dovidui nesunku buvo išaiškinti savo prieteliui, kad jis klysta; tečiaus jis nori dar sykį ištirti tikrus Sauliaus jausmus. — (**5**) *Rytoj pirmoji mėnesio diena*. Pirmoji kiekvieno mėnesio diena buvo pas žydus šventa. Joje atnašaudavo paskirtas aukas, o paskui budavo religijinis pokilis, į kurį Saulius kviesdavo žymiausius savo tarnus (plg. Sk. 10, 10; 28, 11 - 15), — (**6**) *Iškilmingos aukos*. Tikriaus anot ebr. t.: metinės aukos. Aukos pagal Mozės įstatymą turėjo buti daromos prie šėtros, bet Teisėjų ir Sauliaus laikais,

vo tuo: si autem fuerit iratus,
scito quia completa est malitia
ejus. [8] Fac ergo misericordiam
in servum tuum: quia fœdus Do-
mini me famulum tuum tecum
inire fecisti: si autem est ini-
quitas aliqua in me, tu me in-
terfice, et ad patrem tuum ne
introducas me. [9] Et ait Jona-
thas: Absit hoc a te: neque enim
fieri potest, ut si certe cogno-
vero completam esse patris mei
malitiam contra te, non annun-
tiem tibi. [10] Responditque Da-
vid ad Jonathan: Quis renuntia-
bit mihi, si quid forte respon-
derit tibi pater tuus dure de me?
[11] Et ait Jonathas ad David:
Veni, et egrediamur foras in
agrum. Cumque exissent ambo in
agrum, [12] ait Jonathas ad Da-
vid: Domine Deus Israel, si in-
vestigavero sententiam patris
mei crastino vel perendie: et
aliquid boni fuerit super David,
et non statim misero ad te, et
notum tibi fecero, [13] hæc faciat
Dominus Jonathæ, et hæc ad-
dat. Si autem perseveraverit pa-
tris mei malitia adversum te,
revelabo aurem tuam, et dimit-
tam te, ut vadas in pace, et sit
Dominus tecum, sicut fuit cum
patre meo. [14] Et si vixero, fa-
cies mihi misericordiam Domi-
ni: si vero mortuus fuero, [15]
non auferes misericordiam tuam
a domo mea usque in sempiter-
num, quando eradicaverit Do-
minus inimicos David, unum-
quemque de terra: auferat Jo-

vo tarnui, bet jei supyks, žinok,
kad jis nutaręs yra daryti pik-
ta. [8] Padaryk tat mielaširdystę
tavo tarnui; nes tu norėjai, kad
tavo tarnas padarytu su tavim
Viešpaties sandorą; bet jei yra
manyje neteisybė, tu mane už-
mušk, tik nevesk manęs pas
savo tėvą. [9] O Jonatas tarė: Sau-
gok tave, Dieve; nes negalimas
daiktas, jei sužinosiu tikrai, jog
mano tėvo piktumas prieš tave
nepataisomas, kad tau nepraneš-
čiau. [10] Dovidas atsakė Jonatui:
Kas man apskelbs, jei tavo tė-
vas rasi atsakys tau apie mane
ką piktai? [11] O Jonatas tarė Do-
vidui: Eikš ir išeikime į lauką.
Išėjus jiemdviem į lauką, [12] Jo-
natas tarė Dovidui: Viešpatie,
Izraėlio Dieve, jei iškvosiu ry-
toj arba poryt mano tėvo nuo-
monę, ir bus kas nors gera Do-
vidui, ir tuojau neatsiųsiu pas
tave, ir neduosiu tau žinios, [13]
Viešpats tai tepadaro Jonatui
ir tai teprideda. O jei mano tė-
vo piktumas prieš tave pasiliks,
ir tai apreikšiu tau ir paleisiu
tave, kad eitumei ramybėje, ir
Viešpats teesie su tavim, kaip
buvo su mano tėvu. [14] Ir jei
gyvas busiu, tu padarysi man
Viešpaties mielaširdystę; o jei
busiu miręs, [15] neatimsi savo
mielaširdystės nuo mano namų
per amžius, kuomet Viešpats iš-
naikins nuo žemės kiekvieną Do-
vido neprietelį. Viešpats teati-

religijiniam Izraėlio gyvenimui neesant sutvarkytam, jas darydavo dažniaus ir kitur, ypač pašvęstose kokiuo nors Dievo stebuklu vietose. — (8) *Viešpaties sandorą*: kuri buvo patvirtinta prisieka, šventu Viešpaties vardu. — (13) *Tai tepadaro...* Plg. aug. 3, 17. — *Viešpats teesie su tavim. kaip...* Iš šitų ir tolesnių žodžių pasirodo, kad Jonatas mato Dovide busiantį Izraėlio karalių, pats apsiima jam tarnauti, prašo mielaširdystės sau ir savo ainijai. — (15) *Viešpats teatima Jo-*

nathan de domo sua, et requi-
rat Dominus de manu inimico-
rum David. 16 Pepigit ergo Jo-
nathas fœdus cum domo David:
et requisivit Dominus de manu
inimicorum David.
17 Et addidit Jonathas deje-
rare David, eo quod diligeret
illum: sicut enim animam suam,
ita diligebat eum. 18 Dixitque
ad eum Jonathas: Cras calen-
dæ sunt, et requireris: 19 requi-
retur enim sessio tua usque pe-
rendie. Descendes ergo festinus,
et venies in locum ubi celan-
dus es in die qua operari licet,
et sedebis juxta lapidem, cui
nomen est Ezel. 20 Et ego tres
sagittas mittam juxta eum, et
jaciam quasi exercens me ad
signum. 21 Mittam quoque et
puerum, dicens ei: Vade, et af-
fer mihi sagittas. 22 Si dixero
puero: Ecce sagittæ intra te
sunt, tolle eas: tu veni ad me,
quia pax tibi est, et nihil est
mali, vivit Dominus. Si autem
sic locutus fuero puero: Ecce sa-
gittæ ultra te sunt: vade in pa-
ce, quia dimisit te Dominus. 23
De verbo autem quod locuti su-
mus ego et tu, sit Dominus in-
ter me et te usque in sempi-
ternum.
24 Absconditus est ergo Da-
vid in agro, et venerunt calen-
dæ, et sedit rex ad comeden-

ma Jonatą iš jojo namų, ir te-
atkeršija Dovido neprieteliams.
16 Taigi, Jonatas padarė sando-
rą su Dovido namais, ir Vieš-
pats keršijo Dovido nepriete-
liams.
17 Jonatas dar kartą prisiekė
Dovidui, nes jį mylėjo; nes jis jį
taip mylėjo kaip savo dušią. 18 Ir
Jonatas jam tarė: Rytoj pirmoji
mėnesio diena, ir tavęs pasiges,
19 nes tavo vieta bus neužimta
iki poryt. Nueisi tat skubiai ir
ateisi į vietą, kame tu turi pa-
sislėpti darbo dienoje, ir sėdėsi
šaly akmens, kurs vadinasi Eze-
liu. 20 O aš išleisiu arti jo tris
vilyčias, tarsi lavindamos šau-
dyti į tikslą; 21 paskui siųsiu
vaiką, jam sakydamas: Eik ir
atnešk man vilyčias. 22 Jei aš
vaikui sakysiu: Štai, vilyčios šia-
pus tavęs, imk jas, tu ateik pas
mane, nes bus tau ramybė ir
nieko nėra pikta, kaip Viešpats
gyvas. Bet jei aš vaikui kalbė-
siu taip: Štai, vilyčios už tavęs,
tu eik sau ramybėje, nes Vieš-
pats atleido tave. 23 Apie da-
lyką gi, apie kurį aš ir tu kal-
bėjovos, Viešpats teesie liudy-
tojas tarp manęs ir tavęs į am-
žius.

24 Taigi, Dovidas pasislėpė lau-
ke. Atėjus pirmai mėnesio die-
nai, karalius sėdosi valgytų;

---

natą...: jei jis neišpildys savo žadėjimo. Šitų žodžių iki eil. galui nėra ebr. t.; jie yra tik atkartojimas aug. parašytųjų žodžių. — (17) *Dar kartą prisiekė*. Anot kaikurių aiškintojų: prisiekdė Dovidą. — (19) *Nueisi tat skubiai...* Ebr. t. rasi taip reiktu išversti: A t e i k į t ą p a č i ą v i e t ą, k u r i o j e t u r y t o j b u s i p a s i s l ė p ę s. Jei Jonatas iškvos Sauliaus nuomonę jau pirmą mėnesio dieną, jis duos tą pačią dieną žinią, o jei vėliaus, tai Dovidas dar sykį turi ateiti į sutartą pasislėpimo vietą. — (20) *Aš išleisiu...* Jei Jonatas be pavojaus nebegalės pasimatyti su Dovidu, tai sutarto ženklo bus gana, kad Dovidas suprastu, kokį atsakymą atnešė jo prietelis. — (22) *Vilyčios šiapus tavęs*: tarp vaiko ir Jonato. — *Viešpats atleido tave*: Viešpats nori, kad tu nebegrįžtumei pas Saulių. — (23) *Apie dalyką*: apie sutartį tarp Jonato ir Dovido. Vz. aug. 12 — 17. eil.

dum panem. 25 Cumque sedisset
rex super cathedram suam (se-
cundum consuetudinem) quæ
erat juxta parietem, surrexit Jo-
nathas, et sedit Abner ex late-
re Saul, vacuusque apparuit lo-
cus David. 26 Et non est locu-
tus Saul quidquam in die illa:
cogitabat enim quod forte eve-
nisset ei, ut non esset mundus,
nec purificatus. 27 Cumque il-
luxisset dies secunda post ca-
lendas, rursus apparuit vacuus
locus David. Dixitque Saul ad
Jonathan filium suum: Cur non
venit filius Isai nec heri, nec
hodie ad vescendum? 28 Respon-
ditque Jonathas Sauli: Rogavit
me obnixe, ut iret in Bethle-
hem, 29 et ait: Dimitte me, quo-
niam sacrificium solemne est in
civitate, unus de fratribus meis
accersivit me: nunc ergo si in-
veni gratiam in oculis tuis, va-
dam cito, et videbo fratres me-
os. Ob hanc causam non venit
ad mensam regis. 30 Iratus au-
tem Saul adversum Jonathan,
dixit ei: Fili mulieris virum ul-
tro rapientis, numquid ignoro
quia diligis filium Isai in con-
fusionem tuam, et in confusio-
nem ignominiosæ matris tuæ?
31 Omnibus enim diebus, quibus
filius Isai vixerit super terram,
non stabilieris tu, neque regnum
tuum. Itaque jam nunc mitte,
et adduc eum ad me: quia fi-
lius mortis est. 32 Respondens

25 O atsisėdus karaliui (pagal pa-
protį) ant savo krasės, kuri bu-
vo prie sienos, atsikėlė Jonatas,
ir Abneris atsisėdo greta Sau-
liaus, Dovido gi vieta pasiliko
tuščia. 26 Saulius nieko tą dieną
nekalbėjo, nes jis manė, kad ra-
si jam atsitiko taip, jog yra su-
sitepęs ir neapsikuopęs. 27 Bet
kada atėjo antra mėnesio diena,
ir Dovido vieta pasiliko vėl tuš-
čia, Saulius tarė savo sunui Jo-
natui: Kodėl Isajo sunus neatė-
jo valgytų nei vakar, nei šian-
dien. 28 Tuomet Jonatas atsakė
Sauliui: Jis mane labai meldė,
kad galėtu eiti Betliejun, 29 ir
sakė: Atleisk mane, nes mieste
bus iškilminga auka, ir vienas
iš mano brolių mane pakvietė;
dabar tat jei radau tavo akyse
malonę, aš eisiu veikiai ir ap-
lankysiu savo brolius. Todėlei
jis neatėjo prie karaliaus stalo.
30 Saulius gi, užpykęs ant Jo-
nato, jam tarė: Tu, sunau vyrą
gaudančios moteriškės; argi aš
nežinau, kad tu myli Isaijo su-
nų savo nešlovei ir savo nešlo-
vingos motinos apgėdinimui. 31
Nes visą laiką, kolei Isajo su-
nus bus gyvas ant žemės, ne-
stovėsi tvirtai ir tu ir tavo ka-
ralystė. Taigi, siųsk tuojau ir
jį atvesk pas mane, nes jis yra
mirties sunus. 32 Bet Jonatas,

---

(25) *Atsikėlė Jonatas.* Kodėl atsikelė, nevisai aišku. Rasi norėta išreikšti, kad Jonatas atsisėdo ties Saulium. — **(26)** *Yra susitepęs.* Įstatymas draudė dalyvauti religijiniame pokilyje visiems tiems, kurie buvo kuo nors susitepę. Plg. aug. 16, 5; Kun. 7, 20. 21 ir k. — **(29)** *Vienas iš mano brolių.* Ebr. t.: mano brolis, t. y. vyriausis brolis. — **(30)** *Vyrą gaudančios moteriškės.* Ebr. t.: ištvirkimo ir atkaklumo. Saulius nori pasakyti, kad Jonatas yra nedoras nuo pat savo gimimo, o iš Dievo nutarimo apie Dovidą jis laukia gėdos visai savo šeimynai. Be to, Saulius stengiasi įtikrinti Jonatą, kad Dovidas yra jam pačiam labiausiai pavojingas. — **(31)** *Jis yra mirties sunus.* Ebraizmas, kurio prasmė yra

autem Jonathas Sauli patri suo,
ait: Quare morietur? quid fecit?
33 Et arripuit Saul lanceam ut
percuteret eum. Et intellexit
Jonathas quod definitum esset
a patre suo, ut interficeret Da-
vid. 34 Surrexit ergo Jonathas
a mensa in ira furoris, et non
comedit in die calendarum se-
cunda panem. Contristatus est
enim super David eo quod con-
fudisset eum pater suus.
35 Cumque illuxisset mane,
venit Jonathas in agrum juxta
placitum David, et puer parvu-
lus cum eo, 36 et ait ad puerum
suum: Vade, et affer mihi sa-
gittas, quas ego jacio. Cumque
puer cucurrisset, jecit aliam sa-
gittam trans puerum. 37 Venit
itaque puer ad locum jaculi,
quod miserat Jonathas: et cla-
mavit Jonathas post tergum pue-
ri, et ait: Ecce ibi est sagitta
porro ultra te. 38 Clamavitque
iterum Jonathas post tergum
pueri, dicens: Festina velociter,
ne steteris. Collegit autem puer
Jonathæ sagittas, et attulit ad
dominum suum: 39 et quid age-
retur, penitus ignorabat: tan-
tummodo enim Jonathas et Da-
vid rem noverant. 40 Dedit er-
go Jonathas arma sua puero, et
dixit ei: Vade, et defer in ci-
vitatem. 41 Cumque abiisset pu-
er, surrexit David de loco, qui
vergebat ad austrum, et cadens
pronus in terram, adoravit ter-
tio: et osculantes se alterutrum,
fleverunt pariter, David autem
amplius. 42 Dixit ergo Jonathas

atsakydamas savo tėvui Sauliui,
tarė: Kodėl jis turi mirti? Ką
padarė? 33 Saulius gi nutvėrė
jietį, kad jį nudurtu. Tuomet
Jonatas suprato, kad jo tėvo
buvo nutarta užmušti Dovidą.
34 Jonatas tat atsikėlė nuo sta-
lo, smarkiausiai supykęs, ir nie-
ko nevalgė antrąją mėnesio die-
ną; nes jis labai nuliudo dėlei
Dovido, kadangi jo tėvas buvo
jį paniekinęs.
35 Rytdienai atėjus, Jonatas
atėjo į lauką, kaip buvo sutarta
su Dovidu, o su juo mažas vai-
kas. 36 Jis tarė savo vaikui: Eik
ir atnešk man vilyčias, kurio-
mis aš šaudau. Vaikui nubėgus,
jis paleido kitą vilyčią viršuje
vaiko. 37 Taigi, vaikas atėjo į
vietą vilyčios, kurią buvo iššo-
vęs Jonatas. O Jonatas šaukė
paskui vaiką ir tarė: Štai, vily-
čia yra tenai už tavęs. 38 Jona-
tas dar antrą sykį sušuko pas-
kui vaiką, tardamas: Skubinkies
greitai, nesustok. Taigi, vaikas
surinko Jonato vilyčias ir atne-
šė prie savo pono, 39 ir visai ne-
išmanė, kas buvo daroma, nes
tiktai Jonatas ir Dovidas žino-
jo dalyką. 40 Paskui Jonatas pa-
davė savo ginklus vaikui ir jam
tarė: Eik ir nunešk į miestą. 41
Vaikui nuėjus Dovidas atsikėlė
iš vietos, kuri buvo pietų šone,
ir parpuldamas kniupsčias ant
žemės tris kart pasilenkė; ir juo-
du pasibučiavusiu verkė draug,
bet labiausiai Dovidas. 42 Taigi,

toki: jis butinai turi mirti. — (35) *Ma-
žas vaikas.* Kad niekas nemanytu, jog Jo-
natas eina pasimatytu su Dovidu, jis pa-
siima su savim vaiką, kursai tečiaus, ma-
žas budamas, negalėjo atspėti tikro Jona-
to užmanymo. — (42) *Ką mudu prisie-
kėva... į amžius.* Sakinys neužbaigtas; jis
reiktu papildyti žodžiais: taip tepasilieka,
arba: visa tai atsimink.

ad David: Vade in pace: quæ-
cumque juravimus ambo in no-
mine Domini dicentes: Dominus
sit inter me et te, et inter semen
meum et semen tuum usque in
sempiternum [43] Et surrexit Da-
vid, et abiit: sed et Jonathas
ingressus est civitatem.

Jonatas tarė Dovidui: Eik ra-
mybėje. Ką mudu prisiekėva var-
dan Viešpaties, sakydamu: Vieš-
pats teesie liudytojas tarp ma-
nęs ir tarp tavęs, tarp mano ai-
nijos ir tavo ainijos į amžius.
[43] Ir Dovidas kėlėsi ir nuėjo, o
Jonatas sugrįžo į miestą.

c) Persekiojamo Dovido klaidžiojimų pradžia.

Caput XXI. [1] Venit autem
David in Nobe ad Achimelech
sacerdotem: et obstupuit Achi-
melech, eo quod venisset Da-
vid. Et dixit ei: Quare tu solus,
et nullus est tecum? [2] Et ait
David ad Achimelech sacerdo-
tem: Rex præcepit mihi sermo-
nem, et dixit: Nemo sciat rem,
propter quam missus es a me,
et cujusmodi præcepta tibi de-
derim: nam et pueris condixi in
illum et illum locum. [3] Nunc
ergo si quid habes ad manum,
vel quinque panes, da mihi, aut
quidquid inveneris. [4] Et respon-

21. perskyrimas. [1] Taigi, Do-
vidas atėjo Nobėn pas kunigą
Achimelėką, o Achimelėkas nu-
stebo, kad buvo atėjęs Dovidas,
ir jam tarė: Kodėl tu vienas ir
neivieno nėra su tavim? [2] Do-
vidas atsakė kunigui Achimelė-
kui: Karalius davė man įsaky-
mą ir tarė: Neivienas tenežino,
dėlei kokio dalyko aš tave siun-
čiau ir kokiuos paliepimus tau
daviau; nes ir tarnams aš nuro-
džiau tą ir tą vietą. [3] Dabar tat,
jei ką turi po ranka, nors pen-
ketą duonų, duok man, arba ką
rasi. [4] O kunigas, atsakydamas

21, 1—22, 23. Persiskyręs su Jonatu Dovidas visupirma nueina Nobėn pas vyriausį kunigą Achimelėką, kame gauna pašvęstos duonos ir Goljato kalaviją (21, 1 - 9); toliaus nubėga pas Pilistymų karalių Achį, kurs vienok jo nepriima (21, 10 - 15), grįžta atgal Judo žemėn, kame aplink jį susirenka nemažas nuskurdusių žmonių burys, ir paveda savo tėvus Moabo karaliaus globon (22, 1 - 5), Saulius gi tuo tarpu nužudo Achimelėką ir Nobės kunigus (22, 6 - 23).

(21, 1) *Nobėn.* Nobė buvo į šiaurę nuo Jeruzalės ir į pietus nuo Gabaos Benjamino giminės plote. Plg. Joz. 10, 28, 32. Į ją buvo perkelta sandoros šėtra iš Silo (plg. aug. 14, 3); o kada Nobė buvo išgriauta (22, 19), sandoros šėtra buvo perkelta Gabaonan (3 Kar. 3, 4). Prie sandoros šėtros gyveno vyriausis kunigas Achimelėkas ir didesnis skaitlius paprastų kunigų.— *Achimelėką.* Kitur (14, 3) vyriausis to laiko kunigas pavadintas vardu Achijas; bet tikriausiai yra tai tos pačios ypatos vardas, vienoje vietoje ilgesnis, o kitoje sutrumpintas; anot kitų gi aiškintojų Achimelėkas buvęs Achijo brolis. — *Nustebo.* Anot ebr. t.: A t ė j o d r e b ė d a m a s p a s i t i k t ų D o v i d o. Achimelėkas be abejonės žinojo, kad Saulius jau nebekentė Dovido, kurs tečiaus kaipo karaliaus žentas tebebuvo galingas; matydamas jį ateinantį vieną, be palydovų, vyriausis kunigas bijojosi užtraukti ant savęs karaliaus rustybę, patarnaujant Dovidui; bet iš kitos pusės baugu buvo užrustinti ir Dovidą. — (2) *Karalius davė...* Dovidas sako prasimanytus dalykus tik didžio reikalo priverstas; bet tai jo negali paliuosuoti nuo kaltybės, nes melas visuomet pasilieka melu. Plg. žem. 22, 22. — *Nes ir tarnams...* Dovidas turėjo ištikrųjų bent keletą tarnų, kuriuos jis tikriausiai buvo išsiuntęs dar pirm susitikimo su Jonatu. Plg. Mk. 2, 25. 26. — (4) *Paprastų duonų,* t. y. tokios duo-

dens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus? 5 Et respondit David sacerdoti, et dixit ei: Equidem, si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri et nudiustertius, quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta: porro via hæc polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. 6 Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem: neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi. 7 Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, intus in tabernaculo Domini: et nomen ejus Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul. 8 Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam, aut gladium? quia gladium meum, et arma mea non tuli mecum: sermo enim regis urgebat. 9 Et dixit sacerdos: Ec-

Dovidui, jam tarė: Neturiu po ranka paprastų duonų, bet tik šventintosios duonos; ar tarnai yra nesusitepę, ypač moteriškėmis? 5 Dovidas gi atsakė kunigui ir jam tarė: O, jei kalbėti apie moteriškes, tai mes prisiturėjome vakar ir užvakar, kuomet išėjome, ir tarnų kunai buvo nesutepti; o jei tas kelias suteptas, tai ir jis bus šiandien pašvęstas kunais. 6 Kunigas tat jam davė pašventintos duonos, nes tenai ir nebuvo kitos duonos, kaip tik padėtinės duonos, kurios buvo atimtos iš po Dievo veido, kad butu padėta šiltų duonų. 7 Buvo gi tenai tą dieną vienas vyras iš Sauliaus tarnų Viešpaties šėtros viduje; tai buvo Idumėjietis vardu Doėgas, vyriausis tarp Sauliaus piemenų. 8 Dovidas dar tarė Achimelėkui: Ar neturi čia po ranka jieties arba kalavijo? nes savo kalavijo ir savo ginklų aš su savim nepasiėmiau, nes karaliaus įsakymas reikėjo umai pildyti. 9 Kunigas tarė: Štai, čia

---

nos, kurią valia valgyti visiems be skirtumo. — *Tik šventintosios duonos.* Kunigas turi mintyje taip vadinamas padėtines duonas, kurios buvo įnešamos kas subata sandoros šėtron ir padedamos ant tam tikro stalo (vz. žem. 6. eil. Plg. Kun. 24, 5 - 9). Jos buvo valia valgyti tik kunigams. Bet vyriausis kunigas, matydamas reikalą, sutinka duoti jų Dovidui ir jo tarnams (plg. Mt. 12, 3 - 7; Mk. 2, 25 - 37), stato tik vieną sąlygą, kurią turėdavo užlaikyti ir kunigai (plg. Kun. 22, 3). — (5) *Tarnų kunai.* Ebr. ž. *k'li* paprastai reiškia ryką; bet čionai taip pavadintas tikriausiai kunas. Plg. 2 Kar. 4, 7; 1 Tes. 4, 4. — *O jei tas kelias...* Kas pasakyta šitais žodžiais, tikrai nežinia, todėl jie įvairiai aiškinami; galima jie suprasti taip: nors kelias, kuriuo einame, ir butu suteptas (pagonių arba maita), tečiaus mes juo nesusitepsime, dargi priešingai, jis per mus bus apkuoptas. Permainant viename ebr. ž. balses, ebr. ž. prasmę taip galima išreikšti: Ištikrųjų, moteris buvo mums vakar ir užvakar uždraustas dalykas. Man išeinant, visi tarnai buvo nesutepti. Kelias gi yra doras; ten jie juo labiaus šiandien šventi su visais drabužiais. — (7) *Idumėjietis.* Doėgas buvo kilęs iš Idumėjos, bet pats išpano žydų tikėjimą ir dabar priderėjo prie jų tautos. — *Viešpaties šėtros viduje.* Ebr. t.: s u l a i k y t a s V i e š p a t i e s a k y v a i z d o j e. Koki buvo to sulaikymo priežastis, nežinia; rasi buvo įtartas, kad susirgęs raupsais, arba turėjo išpildyti apžadą.—(9) *Kalavijas Pilistymo Goljato.* Apgalėjęs Goljatą Dovidas buvo pasidėjęs jo kalaviją savo šėtroje, bet paskui jį atidavė šventyklon. Plg. aug. 17, 54. Nors tai buvo dovana Viešpačiui, tečiaus reikale Achimelėkas sutinka duoti

ce hic gladius Goliath Philisthæi, quem percussisti in Valle terebinthi, est involutus pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle: neque enim hic est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da mihi eum.
[10] Surrexit itaque David, et fugit in die illa a facie Saul: et venit ad Achis regem Geth:
[11] dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent David: Numquid non iste est David rex terræ? nonne huic cantabant per choros, dicentes:

Percussit Saul mille,
et David decem millia?

[12] Posuit autem David sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth.
[13] Et immutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum: et impingebat in ostia portæ, defluebantque salivæ ejus in barbam.
[14] Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me?
[15] An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum, ut fureret me præsente? hiccine ingredietur domum meam?

Caput XXII.
[1] Abiit ergo David inde, et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent

kalavijas Pilistymo Goljato, kurį užmušei Terebintų slėnyje, įvyniotas apsiaustan už efodo; jei nori jį imti, imk; nes be to, čionai kito nėra. O Dovidas tarė: Nėra kito jam lygaus; duok man jį.
[10] Taigi, Dovidas pakilo ir pabėgo tą dien nuo Sauliaus veido, ir atėjo pas Gėto karalių Achį.
[11] O pamatę Dovidą Achio tarnai jam sakė: Argi ne šitas yra žemės karalius Dovidas? ar ne jam dainavo šokiuose, sakydami:

Saulius užmušė tukstantį,
o Dovidas dešimtį tukstančių?

[12] Dovidas įsidėjo šituos žodžius savo širdin ir ėmė labai bijoties Gėto karaliaus Achio.
[13] Jis permainė jų akyvaizdoje savo veidą, puldinėjo tarp jų rankų ir daužėsi į durų staktas, o jo seilė varvėjo jam ant barzdos.
[14] Todėl Achis tarė savo tarnams: Jųs matėte žmogų esant beprotį; kam jį atvedėte pas mane?
[15] Ar nėra pas mus pamišėlių, kad įvedėte šitą, idant siaustu mano akyse? argi tokiam valia įeiti į mano namus?

22. perskyrimas.
[1] Dovidas tat išbėgo iš ten ir nubėgo į Odolamo olą. Tai išgirę jo bro-

---

Dovidui kalaviją, taippat kaip ir pašvęstas duonas.— *Už efodo*, t. y. garbingoje vietoje, nes efodas buvo brangiausis vyriausiojo kunigo apdaras.

(10) *Pas Gėto karalių Achį.* Daug metų buvo praslinkę nuo to laiko, kada buvo apgalėtas Goljatas, todėl Dovidas tikėjosi, kad jo Pilistymai nepažins, ir jis galės tapti karaliaus Achio tarnu. Jis tikisi, mažiaus pavojaus jam busią pas Izraėlio tautos neprietelius, negu pas Saulių (Aug.). — **(11)** *Žemės karalius Dovidas.* Achio tarnai ne tik pažįsta Dovidą, bet dar primena, kad jis buvo įgijęs didesnę garbę, negu tikrasis Izraėlio karalius Saulius; todėl Dovidas apsimeta pamišėliu; rytų gi kraštuose žmonės privengia pamišėlių, laikydami juos pasiliekančiais ypatingoje Dievo globoje.

(22, 1) *Odolamo olą.* Spėjama, kad ji buvo netoli Betliejaus, iš kur netolimas kelias į Moabo žemę. Toliaus 4. e. rasi ta vieta pavadinta pilimi. Plg. 2 Kar. 23, 13; 1 Kron. 11, 15. — *Jo broliai...* Jie

fratres ejus, et omnis domus pa-
tris ejus, descenderunt ad eum
illuc. 2 Et convenerunt ad eum
omnes, qui erant in angustia
constituti, et oppressi ære alie-
no, et amaro animo, et factus
est eorum princeps, fueruntque
cum eo quasi quadringenti viri.
3 Et profectus est David inde
in Maspha, quæ est Moab: et
dixit ad regem Moab: Maneat,
oro, pater meus et mater mea
vobiscum, donec sciam quid fa-
ciat mihi Deus. 4 Et reliquit eos
ante faciem regis Moab: man-
seruntque apud eum cunctis die-
bus, quibus David fuit in præ-
sidio. 5 Dixitque Gad propheta
ad David: Noli manere in præ-
sidio, proficiscere, et vade in
terram Juda. Et profectus est
David, et venit in saltum Ha-
ret.

6 Et audivit Saul quod appa-
ruisset David, et viri qui erant
cum eo. Saul autem cum ma-
neret in Gabaa, et esset in ne-
more, quod est in Rama, ha-
stam manu tenens, cunctique
servi ejus circumstarent eum,
7 ait ad servos suos qui assi-
stebant ei: Audite nunc filii Je-
mini: numquid omnibus vobis
dabit filius Isai agros et vineas,
et universos vos faciet tribunos,
et centuriones: 8 quoniam con-
jurastis omnes adversum me, et

liai ir visi jo tėvo namai, at-
vyko pas jį čionai. 2 Ir susirin-
ko prie jo visi, kurie buvo nu-
skurdę ir prasiskolinę ir apmau-
dingi. Jis tapo jų vadu, ir bu-
vo su juo apie keturis šimtus
vyrų. 3 Iš ten Dovidas nuėjo
Maspon, kuri yra Moabe, ir ta-
rė Moabo karaliui: Meldžiu, kad
mano tėvas ir mano motina pa-
siliktu draug su jumis, kolei aš
patirsiu, ką su manim padarys
Dievas. 4 Taigi, jis juodu pa-
liko pas Moabo karalių, ir juo-
du pas jį pasiliko visą laiką,
kurį Dovidas buvo pilyje. 5 O
pranašas Gadas tarė Dovidui:
Nepasilikk pilyje; eik ir keliauk
į Judo žemę. Todėl Dovidas iš-
ėjo ir atvyko į Harėto mišką.

6 Saulius išgirdo, kad pasiro-
dęs Dovidas ir draug su juo
buvusieji vyrai. Pasilikdamas
gi Saulius Gabaoje ir budamas
miške, kurs yra prie Ramos,
laikydamas rankoje jietį ir visų
savo tarnų apstotas, 7 tarė bu-
vusiems prie jo tarnams: Pa-
klausykite, Jėminio sunųs; argi
Isajo sunus duos jums visiems
laukų ir vynuogynų ir jus vi-
sus padarys tukstantininkais ir
šimtininkais, 8 kad visi susita-
rėte prieš mane, ir nėra, kas

---

bijosi, kad Saulius, negalėdamas nutverti Dovido, keršys visai jo giminei. — (2) *Apmaudingi.* Sauliaus sauvalia nevieno jo pavaldinio širdyje buvo sužadinusi apmaudą, todėl jie bėga pas Dovidą, kuriame mato busiantį Izraėlio karalių. — *Jis tapo jų vadu...* Plg. Teis. 11, 3. — (3) *Maspon, kuri...* Kame buvo tas miestas, nežinia; Dovidas jieško globos savo tėvui ir motinai pas Moabo karalių, nes tasai buvo Sauliaus neprietelis; be to, Dovido prosenelė Ruta buvo Moabitė (Rut. 4, 10). — (5) *Pranašas Gadas.* Gadas, kurio reikšmė buvo labai didelė, karaliaujant Dovidui, čionai minimas pirmą sykį. — *Harėto mišką*: Judo kalnuose.

(6) *Miške, kurs yra...* Ebr. t.: po tamarisko medžiu ant augštumos. — *Jietį*: kaipo karališkos valdžios ženklą. — (7) *Jėminio*: Benjamino. Iš tos giminės buvo ir pats Saulius. Jis buvo suteikęs savo giminės žmonėms gausių dovanų; jie jų

non est qui mihi renuntiet, maxime cum et filius meus fœdus inierit cum filio Isai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi: eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem mihi usque hodie.
9 Respondens autem Doeg Idumæus, qui assistebat, et erat primus inter servos Saul, Vidi, inquit, filium Isai in Nobe apud Achimelech filium Achitob sacerdotem.
10 Qui consuluit pro eo Dominum, et cibaria dedit ei: sed et gladium Goliath Philisthæi dedit illi.
11 Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob, et omnem domum patris ejus, sacerdotum, qui erant in Nobe, qui universi venerunt ad regem.
12 Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Præsto sum domine.
13 Dixitque ad eum Saul: Quare conjurastis adversum me, tu et filius Isai, et dedisti ei panes et gladium, et consuluisti pro eo Deum, ut consurgeret adversum me, insidiator usque hodie permanens?
14 Respondensque Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus servis tuis, sicut David fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua?
15 Num hodie cœpi pro eo consulere Deum? absit hoc a me: ne suspicetur rex adversus servum suum rem hujuscemodi, in universa domo patris mei: non enim scivit servus tuus quidquam super hoc

man suteiktu žinių, ypač kad ir mano sunus padarė sandorą su Isajo sunumi? Nėra tarp jusų, kas pasigailėtu mano likimo, nei kurs man apreikštu, nes mano sunus sužadino prieš mane mano tarną, tykojantį manęs iki šiai dienai.
9 Idumėjietis gi Doėgas, kurs čiapat buvo ir buvo pirmasis tarp Sauliaus tarnų, atsakydamas tarė: Aš mačiau Isajo sunų Nobėje pas Achitobo sunų, kunigą Achimelėką.
10 Jis teiravosi dėlei jo Viešpaties ir suteikė jam maisto; davė dar jam ir Pilistymo Goljato kalaviją.
11 Taigi, karalius siuntė pakviestų Achitobo sunaus kunigo Achimelėko ir visų jo tėvo namų, kunigų, buvusių Nobėje, ir jie visi atėjo pas karalių.
12 O Saulius tarė Achimelėkui: Klausyk, Achitobo sunau! Tasai atsakė: Aš čia, mano pone.
13 Saulius jam tarė: Kodėl susitarėta prieš mane tu ir Isajo sunus, ir tu davei jam duonos ir kalaviją, ir teiravaisi dėlei jo Dievą, kad pakiltu prieš mane ir pasiliktu manęs betykojąs iki šiandien?
14 Achimelėkas atsakė karaliui ir tarė: Ir kas gi yra tarp visų tavo tarnų taip ištikimas kaip Dovidas, kurs ir karaliaus žentas ir eina, tau liepiant, ir garbingas tavo namuose?
15 Argi tik šiandien aš pradėjau teirauties dėlei jo Dievą? Anaiptol. Tegul karalius neįtaria tokiame dalyke savo tarno visuose mano tėvo namuose; nes tavo tarnas nieko neži-

negali tikėties iš Dovido, kurs yra iš Judo giminės. — (9) *Pirmasis tarp Sauliaus tarnų.* Jis buvo vyriausis piemuo; ta gi tarnystė pas Izraėlitus buvo labai svarbi. Plg. Ps. 51. — (10) *Jis teiravosi...* Ta aplinkybė nebuvo paminėta, ap-

negotio, vel modicum vel gran-
de. 16 Dixitque rex: Morte mo-
rieris Achimelech, tu, et omnis
domus patris tui. 17 Et ait rex
emissariis, qui circumstabant
eum: Convertimini, et interfici-
te sacerdotes Domini: nam ma-
nus eorum cum David est: scien-
tes quod fugisset, et non indi-
caverunt mihi. Noluerunt au-
tem servi regis extendere ma-
nus suas in sacertotes Domini.
18 Et ait rex ad Doeg: Conver-
tere tu, et irrue in sacerdotes.
Conversusque Doeg Idumæus,
irruit in sacerdotes, et trucida-
vit in die illa octoginta quin-
que viros vestitos ephod lineo.
19 Nobe autem civitatem sacer-
dotum percussit in ore gladii,
viros et mulieres, et parvulos,
et lactentes, bovemque et asi-
num, et ovem in ore gladii.
20 Evadens autem unus filius
Achimelech, filii Achitob, cu-
jus nomen erat Abiathar, fugit
ad David, 21 et annuntiavit ei
quod occidisset Saul sacerdotes
Domini. 22 Et ait David ad Abia-
thar: Sciebam in die illa, quod
cum ibi esset Doeg Idumæus,
proculdubio annuntiaret Sauli:
ego sum reus omnium anima-
ıum patris tui. 23 Mane mecum,

nojo apie tą dalyką, nei maža
nei daug. 16 Bet karalius sakė:
Mirte numirsi, Achimelėke, tu
ir visi tavo tėvo namai. 17 Tai-
gi, karalius tarė stovėjusiems
aplink jį sargybiniams: Kreipki-
tės ir užmuškite Viešpaties ku-
nigus, nes jų ranka yra su Do-
vidu; jie žinojo, kad jis buvo
pabėgęs, ir man nepasakė. Bet
karaliaus tarnai nenorėjo išties-
ti savo rankų prieš Viešpaties
kunigus. 18 Tuomet karalius ta-
rė Doėgui: Kreipkies tu ir pulk
ant kunigų. O Idumėjietis Doė-
gas apsigrįžęs puolė ant kunigų
ir nužudė tą dieną aštuonias de-
šimtis penkis vyrus, nešiojusius
lininį efodą. 19 Kunigų gi miestą
Nobę jis ištiko kalavijo ašmeni-
mis ir išgalabijo kalavijo ašmeni-
mis vyrus ir moteris, vaikus ir žin-
domus kudikius, jautį, asilą, ir avį.
20 Ištrukęs gi vienas Achi-
tobo sunaus Achimelėko sunus,
vardu Abiataras, nubėgo pas Do-
vidą 21 ir jam apskelbė, kad Sau-
lius buvo užmušęs Viešpaties
kunigus. 22 O Dovidas tarė Abia-
tarui: Aš žinojau tą dieną, kad
Idumėjietis Doėgas, kurs ten
buvo, pranešiąs be abejonės Sau-
liui; aš kaltas už visas tavo tė-
vo dušias. 23 Pasilikk su manim ir

---

rašant Dovido apsilankymą pas Achime-
lėką. — (17) *Sargybiniams.* Ebr. t.: B ė-
g ė j a m s, t. y. tarnams, kurie sergėdavo
karalių, buvo jo siuntinėjami įvairiais rei-
kalais ir pildė budelių pareigas. — (19)
Kunigų gi miestą... Nobės nėra išvardin-
ta tarp miestų, kurie buvo atiduoti ku-
nigams; bet kadangi čionai buvo laikoma
sandoros šėtra, todėl buvo apsigyvenę ir
daug kunigų. Saulius pasielgia su Nobe
kaip su iškeiktu miestu, lygindamas ta-
riamą prasikaltimą prieš save su prasi
kaltimu prieš Viešpatį. Plg. Atk. 13, 12...
Tas kunigų išžudymas buvo apskelbtas
išanksto Hėliui. Vz. aug. 2, 31.

(20) *Abiataras.* Jis pasiliko visą laiką
ištikimas Dovido padėjėjas, pildė, jam
karaliaujant, vyriausiojo kunigo pareigas,
kurias tečiaus iš jo atėmė Dovido sunus
Saliamonas. Vz. 3 Kar. 2, 26. 27. — (22)
Aš kaltas... Kaip Saulius buvo linkęs kal-
tinti vien kitus, taip Dovidas sutinka imti
kaltybę ant savęs, nes jis davė Sauliui
progą užpulti kunigus. — *Tavo tėvo...*
Ebr. t.: tavo tėvo namus. — (23) *Jei kas
ieškos...* Dovidas tarsi sako: Mudu turė-
siva kaip bendrus neprietelius, taip ir
vieną ir tą pačią ypatingą Dievo pažadė-
tą globą.

ne timeas: si quis quæsierit animam meam, quæret et animam tuam, mecumque servaberis.

nesibijok. Jei kas ieškos mano gyvybės, ieškos ir tavo gyvybės, ir tu išsigelbėsi draug su manim.

d) Dovidas slapstosi nuo Sauliaus persekiojimo įvairiose Judėjos vietose.

Caput XXIII. [1] Et annuntiaverunt David, dicentes: Ecce Philisthiim oppugnant Ceilam, et diripiunt areas. [2] Consuluit ergo David Dominum, dicens: Num vadam, et percutiam Philisthæos istos? Et ait Dominus ad David: Vade, et percuties Philisthæos, et Ceilam salvabis. [3] Et dixerunt viri, qui erant cum David, ad eum: Ecce nos hic in Judæa consistentes timemus: quanto magis si ierimus in Ceilam adversum agmina Philisthinorum? [4] Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens, ait ei: Surge, et vade in Ceilam: ego enim tradam Philisthæos in manu tua. [5] Abiit ergo David, et viri ejus in Ceilam, et pugnavit adversum Philisthæos, et abegit jumenta eorum, et percussit eos plaga ma-

23. perskyrimas. [1] Dovidui buvo apskelbta ir pasakyta; Štai, Pilistymai užpuolė Keilą ir plėšia kluonus. [2] Dovidas tat teiravosi Viešpaties ir tarė: Ar man eiti ir ar galėsiu sumušti šituos Pilistymus? O Viešpats tarė Dovidui: Eik, tu sumuši Pilistymus ir išliuosuosi Keilą. [3] Bet buvusieji su Dovidu vyrai jam tarė: Štai, mes pasilikdami čionai Judėjoje bijomės; kaipgi labiaus, jei nueisime Keilon prieš Pilistymų burius? [4] Taigi, Dovidas vėl teiravosi Viešpaties. Tasai atsakydamas jam tarė: Kelkies ir eik į Keilą, nes aš paduosiu Pilistymus į tavo ranką. [5] Dovidas tat draug su savo vyrais nuėjo į Keilą ir kovojo prieš Pilistymus, atsiginė jų galvijus ir jiems uždavė labai didelį smu-

---

23, 1—26, 25. Dovidas išgirdęs, kad Pilistymai apgulė Keilos miestą, jį išliuosuoja ir pats čionai apsistoja; kadangi vienok Saulius rengėsi sugauti Dovidą Keiloje, todėl jis iš čia išeina (23, 1 - 13), klaidžioja Zifo ir Maono tyrumoje, kame Dievo Apveizda jį išgelbi nuo pakliuvimo į Sauliaus rankas (23, 14 - 28). Privytas Engadies tyrumoje Dovidas, galėdamas nužudyti Saulių Engadies oloje, nenori pakelti rankos ant savo persekiotojo, kurs pats išpažįsta jį esant vertą karališkos garbės (24, 1 - 23). Beklaidžiojant Dovidui, miršta Samuėlis (25, 1 a.). Maono tyrumoje Nabalio užrustintą Dovidą (25, 1 b—13) permaldauja jo pati Abigailė (25, 14-35), kuri, mirus Nabaliui, išteka už Dovido; tuo pačiu laiku jis veda dar kitą pačią Achinoamą (25, 36-44). Vėl persekiojamas Sauliaus Dovidas dovanoja jam gyvybę antrą sykį (26, 1-16) ir išgirsta iš priešininko naują pripažinimą savo kaltybės (26, 17-25).

(**23, 1**) *Keilą*. Keilos miestas buvo arti Pilistymų ribos Judo giminės plote; dabar jis vadinasi K i l a. Plg. Joz. 15, 44. — *Plėšia kluonus*: todėl pasibaigus pjūčiai, kada jau javai buvo sugabenti į kluonus. — (**2**) *Teiravosi Viešpaties*: per kunigą Abiatarą (22, 20), be kurio buvo dar draug su Dovidu pranašas Gadas (22, 5). — (**3**) *Judėjoje*. Ebr. t.: J u d o žemėje. Čionai reikėjo bijoties tik Sauliaus, Keiloje gi dar ir Pilistymų; todėl pavojus buvo didesnis. — (**5**) *Atsiginė jų galvijus*. Rasi tuos galvijus Pilistymai buvo

gna: et salvavit David habita-
tores Ceilæ. [6] Porro eo tempo-
re, quo fugiebat Abiathar filius
Achimelech ad David in Cei-
lam, ephod secum habens de-
scenderat. [7] Nuntiatum est au-
tem Sauli quod venisset David
in Ceilam: et ait Saul: Tradidit
eum Deus in manus meas, con-
clususque est introgressus ur-
bem, in qua portæ et seræ sunt.
[8] Et præcepit Saul omni popu-
lo ut ad pugnam descenderet
in Ceilam: et obsideret David,
et viros ejus. [9] Quod cum Da-
vid rescisset quia præpararet ei
Saul clam malum, dixit ad Abia-
thar sacerdotem: Applica ephod.
[10] Et ait David: Domine Deus
Israel, audivit famam servus
tuus, quod disponat Saul veni-
re in Ceilam, ut evertat urbem
propter me: [11] si tradent me vi-
ri Ceilæ in manus ejus? et si
descendet Saul, sicut audivit
servus tuus? Domine Deus Is-
rael indica servo tuo. Et ait
Dominus: Descendet. [12] Dixit-
que David: Si tradent me viri
Ceilæ, et viros qui sunt mecum,
in manus Saul? et dixit Domi-
nus: Tradent. [13] Surrexit ergo
David et viri ejus quasi sexcen-
ti, et egressi de Ceila, huc at-
que illuc vagabantur incerti:
nuntiatumque est Sauli quod
fugisset David de Ceila, et sal-
vatus esset: quam ob rem dissi-
mulavit exire.

[14] Morabatur autem David in
deserto in locis firmissimis, man-

gį; taip Dovidas išgelbėjo Kei-
los gyventojus. [6] Tuo gi metu,
kada Achimelėko sunus Abiata-
ras atbėgo pas Dovidą į Keilą,
jis atvyko, turėdamas su savim
efodą. [7] Sauliui buvo pranešta,
kad Dovidas atėjęs į Keilą, ir
Saulius tarė: Dievas jį padavė
į mano rankas; jis užrakintas,
nes įėjo į miestą, kuriame yra
vartai ir užkaiščiai. [8] Taigi, Sau-
lius įsakė visai tautai eiti ko-
von į Keilą ir apgulti Dovidą
bei jo vyrus. [9] Dovidas sužino-
jęs, kad Saulius slapčia jam ren-
gia prapultį, tarė kunigui Abia-
tarui: Pasiimk efodą. [10] Paskui
Dovidas tarė: Viešpatie, Izraėlio
Dieve, tavo tarną pasiekė gan-
das, kad Saulius rengėsi ateiti
Keilon, kad išgriautu miestą dė-
lei manęs; [11] ar Keilos vyrai ati-
duos mane į jo rankas? ir ar
Saulius ateis, kaip tavo tarnas
girdėjo? Viešpatie, Izraėlio Die-
ve, apreikšk savo tarnui. O Viešs-
pas atsakė: Ateis. [12] Dovidas vėl
tarė: Ar Keilos vyrai išduos ma-
me ir draug su manim esančius
vyrus į Sauliaus rankas? Ir Vieš-
pats atsakė: Išduos. [13] Dovidas
tat draug su savo vyrais, kurių
buvo apie šešis šimtus, pakilo
ir išėję iš Keilos klaidžiojo šian
ir ten, kur įmanydami. Ir buvo
pranešta Sauliui, kad Dovidas
išbėgęs iš Keilos ir išsigelbė-
jęs; todėl jis nebesisakė ten ei-
siąs.

[14] Dovidas gi pasiliko tyru-
moje stipriausiose vietose ir bu-

atėmę iš Keiliečių. — (**6**) *Tuo gi metu...* Minimas bent kiek seniaus įvykęs dalykas, kad butu aišku, kaip Dovidas galėjo teirauties Viešpaties, budamas toli nuo sandoros šėtros. Abiataras buvo atsinešęs efodą, o draug su juo urimą ir tummimą. — (**7**) *Dievas jį padavė...* Saulius regimai buvo įsitikrinęs, kad Keilos gyventojai padės jam sugauti Dovidą. — (**13**) *Ir išsigelbėjęs.* To žodžio nėra ebr. t.

(**14**) *Tyrumoje*: Taip vadinamoje Judo tyrumoje tarp Mirties juros ir tikrųjų

sitque in monte solitudinis Ziph,
in monte opaco: quærebat eum
tamen Saul cunctis diebus: et
non tradidit eum Deus in ma-
nus ejus. 15 Et vidit David quod
egressus esset Saul ut quæreret
animam ejus. Porro David erat
in deserto Ziph in silva. 16 Et
surrexit Jonathas filius Saul, et
abiit ad David in silvam, et
confortavit manus ejus in Deo:
dixitque ei: 17 Ne timeas: neque
enim inveniet te manus Saul
patris mei, et tu regnabis su-
per Israel, et ego ero tibi se-
cundus, sed et Saul pater meus
scit hoc. 18 Percussit ergo uter-
que fœdus coram Domino: man-
sitque David in silva: Jonathas
autem reversus est in domum
suam.

19 Ascenderunt autem Ziphæi
ad Saul in Gabaa, dicentes: Non-
ne ecce David latitat apud nos
in locis tutissimis silvæ, in col-
le Hachila, quæ est ad dexte-
ram deserti? 20 Nunc ergo, si-
cut desideravit anima tua ut
descenderes, descende: nostrum
autem erit ut tradamus eum in
manus regis. 21 Dixitque Saul:
Benedicti vos a Domino, quia
doluistis vicem meam. 22 Abite
ergo, oro, et diligentius præpa-
rate, et curiosius agite, et con-
siderate locum ubi sit pes ejus,
vel quis viderit eum ibi, reco-
gitat enim de me, quod callide
insidier ei. 23 Considerate et vi-
dete omnia latibula ejus, in qui-

vo Zifo tyrumos kalnuose ant
miškuoto kalno; Saulius gi jo
ieškojo visą laiką; bet Dievas
nepadavė Dovido į jo rankas.
15 Dovidas matė, kad Saulius
buvo išėjęs ieškotų jo gyvybės;
buvo gi Dovidas Zifo tyrumoje
miške. 16 Tuomet Sauliaus su-
nus Jonatas pakilo, atėjo pas
Dovidą miškan ir sustiprino jo
rankas Dievuje ir jam tarė: 17
Nesibijok, nes mano tėvo Sau-
liaus ranka tavęs neras, ir tu
karaliausi ant Izraėlio, o aš bu-
siu antrasis po tavęs; žino tai
ir mano tėvas Saulius. 18 Taigi,
juodu padarė sandorą Viešpaties
akyvaizdoje; Dovidas pasiliko
miške, o Jonatas sugrįžo į sa-
vo namus.

19 Zifiečiai tuotarpu atėjo pas
Saulių Gabaon ir tarė: Štai, ar-
gi Dovidas nesislepia pas mus
tikriausiose miško vietose ant
Hachilos kauburio, kurs yra de-
šiniame tyrumos šone? 20 Dabar
tat ateik, kaip tavo dušia atei-
ti trokšta; musų gi dalykas bus
išduoti jį į karaliaus rankas. 21
O Saulius tarė: Bukite Viešpa-
ties palaiminti, nes pasigailėjo-
te mano likimo. 22 Grįžkite tat,
meldžiamieji, ir rupestingiaus
prirengkite, ištirkite geriaus ir
apžiurėkite vietą, kame yra jo ko-
ja, arba kas jį tenai matė, nes
jis laukia iš manęs, kad aš jo
klastingai tykoju. 23 Ištirkite ir
apžiurėkite visas jo vietas, ku-

Judo kalnų. Jos pakraštis vakaruose vadinosi Zifo tyruma. — *Ant miškuoto kalno.* Tikriaus anot ebr. t.: Ant Zifo tyrumos kalno. Jis yra truputį į pietus nuo Ebrono ir vadinasi dabar Tell-Zif. — **(16)** *Jonatas...* Jis nuolat pasilieka ištikimas Dovidui. — *Dievuje*: primindamas jam Dievo pažadėjimą, Dievo nutarimą padaryti jį karaliumi. — **(18)** *Padarė sandorą*: atnaujino. — **(19)** *Dešiniame tyrumos šone*; todėl Zifo tyrumos pietuose, tarp Zifo kalno ir Karmėlio miesto. — **(23)** *Ištirkite ir apžiurėkite visas jo vietas.* Saulius žinojo, kad

bus absconditur: et revertimini
ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum: quod si etiam
in terram se abstruserit, perscrutabor eum in cunctis millibus Juda.
24 At illi surgentes
abierunt in Ziph ante Saul.
David autem et viri ejus erant in deserto Maon, in campestribus ad dexteram Jesimon.
25 Ivit ergo Saul et socii ejus ad
quærendum eum: et nuntiatum
est David, statimque descendit
ad petram, et versabatur in deserto Maon: quod cum audisset
Saul, persecutus est David in
deserto Maon.
26 Et ibat Saul
ad latus montis ex parte una:
David autem et viri ejus erant
in latere montis ex parte altera: porro David desperabat se
posse evadere a facie Saul: itaque Saul, et viri ejus in modum
coronæ cingebant David, et viros ejus, ut caperent eos.
27 Et
nuntius venit ad Saul, dicens:
Festina, et veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram.
28 Reversus est ergo Saul
desistens persequi David, et perrexit in occursum Philisthinorum: propter hoc vocaverunt
locum illum, Petram dividentem.

Caput XXIV.
1 Ascendit ergo David inde: et habitavit in
locis tutissimis Engaddi.
2 Cum-

riose jis slepiasi, ir visai įsitikrinę sugrįžkite pas mane, kad
aš eičiau draug su jumis; nors
jis į žemę įlystu, aš jį sujieškosiu visuose Judo tukstančiuose.
24 Taigi, jie pakilę nuėjo Zifan pirm Sauliaus.
Dovidas gi draug su savo vyrais buvo Maono tyruose, lygumoje dešiniame Jesimono šone.
25 Saulius tat ir jo palydovai ėjo jo jieškotų; apie tai buvo pranešta Dovidui, ir jis tuojau nusileido prie uolos ir pasiliko Maono tyrumoje. Tai išgirdęs Saulius vijosi Dovidą į
Maono tyrumą.
26 Saulius ėjo
vienu kalno šlaitu, o Dovidas
ir jo vyrai buvo ant kito kalno šlaito. Ir Dovidas buvo nustoję̇s vilties galėsiąs ištrukti
nuo Sauliaus; taigi, Saulius ir
jo vyrai buvo tarsi vainiku apsupę Dovidą ir jo vyrus iš visų pusių, kad juos sugautu.
27
Bet pas Saulių atėjo pasiuntinis, kurs tarė: Škubinkies ir eik,
nes Pilistymai įpuolė į žemę.
28 Taigi, Saulius paliovęs vyties
Dovidą sugrįžo ir patraukė prieš
Pilistymus; todėlei imta vadinti aną vietą Perskyrimo uola.

24. perskyrimas.
1 Dovidas
pasitraukė iš čia ir gyveno tikriausiose Engadies vietose.
2 Ka-

Dovidas klaidžiojo iś vienos vietos kiton, todėl jam negana duoto Zifiečių nurodymo; jis nori turėti tikrų žinių apie visas vietas, kame Dovidas slapstosi. — *Visuose Judo tukstančiuose*: visose šeimynose. — (**24**) *Maono tyruose.* Ta tyruma buvo dar toliaus į pietus, už Karmėlio miesto. Taigi, Dovidas ištikrųjų buvo apleidęs Zifo tyrumą, kaip spėjo Saulius. — *Jesimono.* Geriaus: tyrumos, nes ebr. ž. *j^ešimon* reiškia tai, kas apleista, todėl tyrumą. — (**25**) *Prie uolos.* Paskiaus ji buvo praminta Perskyrimo uola. Vz. žem. 28. e. — (**26**) *Buvo nustoję̇s vilties.* Ebr. t.: bėgo bijodamas, ar... — (**27**) *Pas Saulių...* Tai buvo aiškus Dievo Apveizdos ženklas, kurs turėjo sustiprinti Dovido pasitikėjimą ir užgėdinti jo neprietelius. — (**28**) *Perskyrimo.* Tikriaus anot ebr. t.: I š t r u k i m o.

(**24, 1**) *Engadies.* Taip vadinasi miestas ant vakarinio Mirties juros kranto, ties jo viduriu. Arti Engadies yra nemaža uolingų vietų su augštomis viršunėmis.

que reversus esset Saul, post-
quam persecutus est Philisthæ-
os, nuntiaverunt ei, dicentes:
Ecce, David in deserto est En-
gaddi. 3 Assumens ergo Saul
tria millia electorum virorum
ex omni Israel, perrexit ad in-
vestigandum David et viros ejus,
etiam super abruptissimas pe-
tras, quæ solis ibicibus perviæ
sunt. 4 Et venit ad caulas ovium,
quæ se offerebant vianti: erat-
que ibi spelunca, quam ingres-
sus est Saul, ut purgaret ven-
trem: porro David et viri ejus
in interiore parte speluncæ la-
tebant. 5 Et dixerunt servi Da-
vid ad eum. Ecce dies, de qua
locutus est Dominus ad te: Ego
tradam tibi inimicum tuum, ut
facias ei sicut placuerit in ocu-
lis tuis. Surrexit ergo David, et
præcidit oram chlamydis Saul
silenter. 6 Post hæc percussit
cor suum David, eo quod ab-
scidisset oram chlamydis Saul.
7 Dixitque ad viros suos: Pro-
pitius sit mihi Dominus, ne fa-
ciam hanc rem domino meo,
christo Domini, ut mittam ma-
num meam in eum, quia chri-
stus Domini est. 8 Et confregit
David viros suos sermonibus,
et non permisit eos ut consur-
gerent in Saul.

Porro Saul exsurgens de spe-
lunca, pergebat cœpto itinere.
9 Surrexit autem et David post
eum: et egressus de spelunca,

da Saulius, išvijęs Pilistymus,
sugrįžo, jam buvo pranešta ir
pasakyta: Štai, Dovidas Enga-
dies tyrumoje. 3 Saulius tat, pa-
siėmęs tris tukstančius rinkti-
nių vyrų iš viso Izraėlio, ėjo
jieškotų Dovido ir jo vyrų net
ant stačiausių uolų, kurios pri-
einamos tik laukinėms ožkoms.
4 Jis atėjo prie avių tvartų, ku-
rie buvo prie kelio; tenai buvo
ola, kurion Saulius įėjo pasilen-
gvintų; Dovidas gi ir jo vyrai
slėpėsi olos gilumoje. 5 Tuomet
Dovido tarnai jam tarė: Štai
diena, apie kurią Viešpats tau
kalbėjo: Aš paduosiu tau tavo
nprietelį, kad padarytumei, kaip
tinka tavo akims. Taigi, Dovi-
das atsikėlė ir tylomis atpjovė
Sauliaus apsiausto skverną. 6
Bet tuo tarpu Dovido širdis
plakėsi, nes jis buvo atpjovęs
Sauliaus apsiausto skverną; 7 ir
jis tarė savo vyrams: Viešpats
tepasigaili manęs, kad daryčiau
tą dalyką savo ponui, Viešpa-
ties pateptajam, idant pakelčiau
ant jo savo ranką, nes jis yra
Viešpaties pateptasis. 8 Ir Do-
vidas sulaikė žodžiais savo vy-
rų smarkumą ir jiems neleido
sukilti prieš Saulių.

Saulius pakilęs iš olos, ėjo
toliaus pradėtu keliu. 9 Dovidas
gi leidosi paskui jį ir išėjęs iš
olos šaukė paskui Saulių, saky-

— (5) *Dovido tarnai jam tarė...* Dovido tarnai savaip supranta Samuėlio duotuosius pažadėjimus; jie mano, kad Dovidas privalo užmušti Saulių. Plg. aug. 15, 28. 29. — *Atpjovė Sauliaus...* Saulius regimai buvo pasidėjęs savo apsiaustą nuošalyje. Anuose kraštuose randamos uolos dažnai yra taip tamsios, kad ir geriausi akis nieko negali matyti, kas yra už penketo žingsnių gilumoje; Dovidas gi apsipratęs jau su ta tamsybe ir žiurėdamas iš vidaus olos angos pusėn galėjo labai aiškiai matyti, ką darė Saulius. — (6) *Dovido širdis plakėsi...* Jis pajuto sąžinės išmetinėjimą, nes jam rodėsi, kad jis paniekinęs karaliaus didenybę.—(7) *Viešpats tepasigaili...* Ebr. t.: tebuna toli nuo manęs, nuo Viešpaties,

clamavit post tergum Saul, di-
cens: Domine mi rex. Et respe-
xit Saul post se: et inclinans
se David pronus in terram, ado-
ravit, [10] dixitque ad Saul: Qua-
re audis verba hominum loquen-
tium, David quærit malum ad-
versum te? [11] Ecce hodie vide-
runt oculi tui quod tradiderit
te Dominus in manu mea in
spelunca: et cogitavi ut occi-
derem te, sed pepercit tibi ocu-
lus meus: dixi enim: Non exten-
dam manum meam in domi-
num meum, quia christus Do-
mini est. [12] Quin potius pater
mi, vide, et cognosce oram chla-
mydis tuæ in manu mea: quo-
niam cum præscinderem sum-
mitatem chlamidis tuæ, nolui
extendere manum meam in te:
animadverte, et vide, quoniam
non est in manu mea malum,
neque iniquitas, neque peccavi
in te: tu autem insidiaris ani-
mæ meæ ut auferas eam [13] Ju-
dicet Dominus inter me et te,
et ulciscatur me Dominus ex
te: manus autem mea non sit
in te. [14] Sicut et in proverbio
antiquo dicitur: AB IMPIIS
egredietur impietas: manus er-
go mea non sit in te. [15] Quem
persequeris, rex Israel? quem per-
sequeris? canem mortuum per-
sequeris, et pulicem unum. [16]
Sit Dominus judex, et judicet

damas: Mano pone, karaliau!
Saulius pažvelgė atgal. O Do-
vidas, pasilenkdamas veidu iki
žemei, išreiškė pagarbą [10] ir ta-
rė Sauliui: Kodėl klausai žmo-
nių sakančių: Dovidas ješko
padaryti tau pikta? [11] Štai, šian-
dien tavo akįs matė, kad Vieš-
pats buvo tave padavęs į mano
ranką oloje, ir buvo man atė-
jusi mintis tave užmušti, bet
mano akis pasigailėjo tavęs, nes
tariau sau: Neištiesiu savo ran-
kos prieš savo poną, nes jis
Viešpaties pateptasis. [12] Taip,
mano tėve, pažvelgk ir pažink
savo apsiausto skverną mano
rankoje, nes atpjaudamas tavo
apsiausto galą nenorėjau ištie-
sti savo rankos prieš tave; pa-
žink ir matyk, kad nėra mano
rankoje piktumo, nei neteisybės,
ir aš tau nenusidėjau; tu gi ty-
koji mano gyvybės, kad ją atim-
tumei. [13] Viešpats tebuna tei-
sėjas tarp manęs ir tavęs, ir te-
gul Viešpats tau atkeršija už
mane; mano gi ranka tenebus
prieš tave. [14] Kaip ir senobinė-
je patarlėje pasakyta: IŠ BE-
DIEVIŲ išeis bedievystė; ma-
no gi ranka tenebus prieš tave.
[15] Ką tu persekioji, Izraėlio ka-
raliau? ką persekioji? Tu perse-
kioji nustipusį šunį ir vieną blu-
są. [16] Viešpats tebuna teisėjas
ir tegul daro teismą tarp ma-

---

t. y. dėlei Viešpaties arba vardan Viešpaties. Tas Dovido apgalėjimas savęs, taippat kaip ir toliaus aprašytasis (26, 11), buvo didesnis negu apgalėjimas Goljato. Tenai jį šlovino moterįs, čionai gi aniolai (Auks.). — (**11**) *Buvo man atėjusi mintis.* Chald. ir Syr. vertime: man sakė, kad užmuščiau Taigi, pačiam Dovidui rasi visai nebuvo atėjusi mintis užmušti Saulių. — (**12**) *Mano tėve.* Dovidas vadina savo persekiotoją tėvu ir savo ponu, nors jis pats jau buvo pateptas karaliu mi, o anas buvo nustojęs Dievo malonės (Teodor.). — (**14**) *Iš bedievių...* Jei kas daro pikta, tai dėlto kad jo mintįs yra piktos. Taigi, bedievis, nedėkingas trokšta pagiežos, bet taip nedarys Dovidas. — (**15**) *Nustipusį šunį...* Dovidas sako, kad jis perdaug menkas, idant galėtu kenkti karaliui Sauliui, taippat kaip nustipęs šuo negali nei loti, nei įkąsti; o jei kame ir pažeidė Saulių, tai tie pažeidimai ne di-

inter me et te: et videat, et
judicet causam meam, et eruat
me de manu tua.
17 Cum autem complesset Da-
vid loquens sermones hujusce-
modi ad Saul, dixit Saul: Num-
quid vox hæc tua est fili mi
David? Et levavit Saul vocem
suam, et flevit: 18 dixitque ad
David: Justior tu es quam ego:
tu enim tribuisti mihi bona: ego
autem reddidi tibi mala. 19 Et
tu indicasti hodie quæ feceris
mihi bona: quomodo tradiderit
me Dominus in manum tuam,
et non occideris me. 20 Quis
enim cum invenerit inimicum
suum, dimittet eum in via bona?
Sed Dominus reddat tibi vicis-
situdinem hanc pro eo quod ho-
die operatus es in me. 21 Et
nunc quia scio quod certissime
regnaturus sis, et habiturus in
manu tua regnum Israel: 22 jura
mihi in Domino, ne deleas se-
men meum post me, neque au-
feras nomen meum de domo pa-
tris mei. 23 Et juravit David
Sauli. Abiit ergo Saul in do-
mum suam: et David, et viri
ejus ascenderunt ad tutiora loca.
Caput XXV. 1 Mortuus est
autem Samuel, et congregatus
est universus Israel, et planxe-
runt eum, et sepelierunt eum
in domo sua in Ramatha.

manęs ir tavęs; tegul mato ir
tegul teisia mano bylą ir išgel-
bi mane iš tavo rankos.
17 Kada gi Dovidas pabaigė
kalbėti šituos žodžius Sauliui,
Saulius tarė: Argi tai tavo bal-
sas, mano sunau Dovide? Ir Sau-
lius pakėlė savo balsą ir ėmė
verkti; 18 jis tarė Dovidui: Tu
teisingesnis už mane; nes tu
padarei man gera, aš gi tau at-
silyginau piktumu. 19 Ir šian-
dien tu parodei, ką padarei man
gera, kaip Viešpats buvo pada-
vęs mane į tavo ranką, ir tu
neužmušei manęs. 20 Nes kas gi,
radęs savo neprietelį, paleidžia
jį eiti geru keliu? Bet Viešpats
tegul tau suteikia atsilyginimą
už tai, ką man šiandien pada-
rei. 21 O dabar kadangi žinau,
jog tu tikriausiai busi karaliu-
mi ir turėsi savo rankoje Izraė-
lio karalystę, 22 prisiekk man
Viešpačiu, kad neišnaikinsi ma-
no ainijos po manęs ir neišdil-
dysi mano vardo iš mano tėvo
namų. 23 Ir Dovidas prisiekė
Sauliui. Taigi, Saulius sugrįžo
į savo namus, o Dovidas ir jo
vyrai pakilo į tikresnes vietas.
25. perskyrimas. 1 Mirė Sa-
muėlis, ir visas Izraėlis susirin-
ko, apraudojo jį ir jį palaidojo
jo namuose Ramatoje.

---

desni už blusos įkandimą, už ką karaliui netinka eiti su kariuomene keršto darytų. — (**17**) *Ar tai tavo balsas..* Dovido pasielgimas ir žodžiai sužadina trumpam laikui apmirusią Sauliaus sąžinę ir sugraudena jo širdį. — (**19**) *Ir šiandien...* Ebr. t.: ir tu man parodei, kad tu man suteikei gera, nes, kada Dievas mane padavė į tavo ranką... — (**21**) *Kadangi žinau...* Dabar Saulius mato, kad veltui buvo visi jo bandymai nusikratyti Dovido ir kad, kas Dievo skirta, tai turi įvykti. — (**23**) *Prisiekė Sauliui.* Tos prisiekos Dovidas laikėsi, nors Saulius paskiaus vėl mėgino jį nužudyti, ir nors paties Dievo nutarimu Sauliaus namai buvo pasmerkti. Plg. 2 Kar. 21. persk.

(**25**, **1**) *Mirė Samuėlis...* Samuėlio mirtis minima čionai rasi dėlto, kad ji įvyko tuo metu, kada Saulius buvo liovęsis persekioti Dovidą; tuo atsitikimu Saulius pasinaudojo kaipo proga, kad vėl mėgintu nutverti Dovidą. — *Susirinko, apraudojo...* Samuėlis buvo palaidotas labai iš

Consurgensque David descen-
dit in desertum Pharan. 2 Erat
autem vir quispiam in solitudi-
ne Maon, et possessio ejus in
Carmelo, et homo ille magnus
nimis: erantque ei oves tria mil-
lia, et mille capræ: et accidit
ut tonderetur grex ejus in Car-
melo. 3 Nomen autem viri il-
lius erat Nabal: et nomen uxo-
ris ejus Abigail: eratque mulier
illa prudentissima et speciosa:
porro vir ejus durus, et pessi-
mus, et malitiosus: erat autem
de genere Caleb. 4 Cum ergo
audisset David in deserto quod
tonderet Nabal gregem suum,
5 misit decem juvenes, et dixit
eis: Ascendite in Carmelum, et
venietis ad Nabal, et salutabi-
tis eum ex nomine meo pacifi-
ce. 6 Et dicetis: Sit fratribus
meis, et tibi pax, et domui tuæ
pax, et omnibus, quæcumque
habes, sit pax. 7 Audivi quod
tonderent pastores tui, qui erant
nobiscum in deserto: nunquam
eis molesti fuimus, nec aliquan-
do defuit quidquam eis de gre-
ge, omni tempore quo fuerunt
nobiscum in Carmelo. 8 Inter-
roga pueros tuos, et indicabunt
tibi. Nunc ergo inveniant pueri
tui gratiam in oculis tuis: in

O Dovidas pakilęs atvyko į
Parano tyrumą. 2 Maono gi ty-
rumoje buvo vienas žmogus, ku-
rio nuosavybė buvo Karmėlyje.
Tasai žmogus buvo labai tur-
tingas: jis turėjo tris tukstan-
čius avių ir tukstantį ožkų. At-
sitiko gi, kad jo avįs buvo ker-
pamos Karmėlyje. 3 Tas vyras
buvo vardu Nabalis, o jo pačios
vardas buvo Abigailė; ji buvo
labai išmintinga ir graži mote-
riškė, o jos vyras kietas, nela-
bas ir piktas; jis buvo iš Kalė-
bo giminės. 4 Taigi, Dovidas iš-
girdęs tyrumoje, kad Nabalis
kerpąs savo bandą, 5 siuntė de-
šimtį jaunikaičių ir jiems tarė:
Pakilkite į Karmėlį ir užeisite
pas Nabalį, pasveikinsite jį ma-
no vardu ramiai 6 ir sakysite:
Teesie ramybė mano broliams
ir tau, ir tavo namams ramy-
bė, ir visam, ką turi, teesie ra-
mybė. 7 Aš girdėjau tavo pie-
menis, kurie buvo draug su mu-
mis tyruose, avis kerpant; mes
jų nevarginome ir nieko jiems
neprapuolė iš bandos visą lai-
ką, kolei buvo draug su mumis
Karmėlyje. 8 Pasiklausk savo
tarnų, ir jie tau pasakys. Dabar
tat tegul tavo tarnai randa ma-
lonę tavo akyse, nes mes atė-

---

kilmingai, taippat kaip Mozė (Atk. 34, 6). Saulius, suteikdamas pagarbą mirusiam pranašui, kurs jį buvo patepęs karaliumi, regimai norėjo pakelti savo vertybę tautos akyse. — *Jo namuose.* Pas žydus buvo uždrausta laidoties miestuose. Todėl čionai tikriausiai kalbama apie namus, kuriuos Samuėlis turėjo ant kauburio šaly miesto; prie jų tai buvusiame sodne ar darže ir buvo palaidotas Samuėlis. Plg. žem. 28, 3; Ekli. 46, 23.

Parano. Taip vadinosi plačiausi tyruma tarp Aigypto, Sinajaus kalnų ir Palestinos. — (2) *Karmėlyje.* Taip vadinosi miestas į pietus nuo Ebrono. Plg. Joz. 15, 55. — (3) *Nabalis.* Tas žodis ebr. kalboje reiškia b e p r o t i s. Plg. žem. 25. e. - (4) *Kerpąs savo bandą.* Avių kirpimas paprastai neapsieina rytų kraštuose iki šiandien be didžios iškilmės ir pokilių (plg. 2 Kar. 13, 23-37). Savininkai tuomet esti duosnus, ir didesnieji viršininkai gauna gausių dovanų. — (5) *Dešimtį...* Dovidas siunčia nemažą skaitlių pasiuntinių, norėdamas taip pagerbti Nabalį, o draug kad butu kam atnešti dovanas. — (7) *Nieko jiems neprapuolė...* Tai buvo nemažas Dovido burio nuopelnas, nes jie apgindavo Nabalio piemenis ir bandas nuo visokių užpuolikų tyrumo-

die enim bona venimus: quod-
cumque invenerit manus tua,
da servis tuis, et filio tuo Da-
vid. 9 Cumque venissent pueri
David, locuti sunt ad Nabal om-
nia verba hæc ex nomine Da-
vid: et siluerunt. 10 Respondens
autem Nabal pueris David, ait:
Quis est David? et quis est fi-
lius Isai? hodie increverunt ser-
vi qui fugiunt dominos suos. 11
Tollam ergo panes meos, et
aquas meas, et carnes pecorum,
quæ occidi tonsoribus meis et
dabo viris quos nescio unde sint?
12 Regressi sunt itaque pueri
David per viam suam, et rever-
si venerunt, et nuntiaverunt ei
omnia verba quæ dixerat. 13
Tunc ait David pueris suis: Ac-
cingatur unusquisque gladio suo.
Et accincti sunt singuli gladiis
suis, accinctusque est et David
ense suo: et secuti sunt David
quasi quadringenti viri: porro
ducenti remanserunt ad sarci-
nas.

14 Abigail autem uxori Nabal
nuntiavit unus de pueris suis,
dicens: Ecce David misit nun-
tios de deserto, ut benedicerent
domino nostro: et aversatus est
eos. 15 Homines isti, boni satis
fuerunt nobis, et non molesti:
nec quidquam aliquando periit
omni tempore, quo fuimus con-
versati cum eis in deserto:
16 pro muro erant nobis tam
in nocte quam in die, omnibus
diebus quibus pavimus apud eos

jome geroje dienoje; ką ras ta-
vo ranka, duok savo tarnams ir
tavo sunui Dovidui. 9 Dovido
tarnai atėję pasakė Nabaliui vi-
sus šituos žodžius ir nutilo. 10
Nabalis gi, atsakydamas Dovido
tarnams, tarė: Kas yra Dovidas?
ir kas yra Isaijo sunus? šian-
dien radosi labai daug tarnų,
kurie bėga nuo savo ponų. 11
Argi tat aš imsiu savo duoną,
savo vandenį, ir mėsą savo gal-
vijų, kuriuos papjoviau savo kir-
pikams, ir duosiu žmonėms, ku-
rių nežinau, iš kur jie? 12 Tai-
gi, Dovido tarnai pasuko atgal
savo keliu ir grįždami atėjo ir
jam papasakojo visus žodžius,
kuriuos anas buvo kalbėjęs. 13
Tuomet Dovidas tarė savo tar-
nams: Tegul kiekvienas apsijuo-
sia savo kalaviju. Ir visi apsi-
juosė savo kalavijais; apsijuosė
taipogi ir Dovidas savo kalavi-
ju; ir apie keturis šimtus vyrų
sekė Dovidą, tuo tarpu kad du
šimtu pasiliko prie naštų.

14 Bet vienas iš Nabalio tar-
nų davė žinią jo pačiai Abigai-
lei ir tarė: Štai, Dovidas buvo
atsiuntęs iš tyrumos pasiunti-
nius musų pono palaimintų, o
jis juos atstumė. 15 Tie žmonės
buvo mums labai geri ir musų
nevargino. Ir visą laiką, kolei
susitikdavome su jais tyrumoje,
mums niekuomet nieko nepra-
puolė, 16 jie mums buvo tarsi
muras naktį ir dieną per visą
laiką, kolei ganėme pas juos

je. — (**9**) *Ir nutilo.* Tikriaus anot ebr. t.: i r a t s i s ė d o, laukdami atsakymo. — (**10**) *Kas yra Dovidas...* Nabalis atsako, didžiausiai pažemindamas Dovidą ir visą jo burį. Anot jo, Dovidas nevertas jo prietelystės, jis lygus kitiems pabėgėliams. Tokio savęs įžeidimo Dovidas negalėjo pakęsti; todėl jis ėmė tuojau rengties atkeršyti.

(**14**) *Jo pačiai Abigailei.* Neivienas iš tarnų nedrįso perspėti paties Nabalio, nes bijojosi jo piktumo (plg. žem. 17. e.), todėl kreipėsi prie jo pačios. — *Palaimintų*: pasveikintų ir linkėtų gero. — (**17**)

greges. 17 Quam ob rem consi-
dera, et recogita quid facias:
quoniam completa est malitia
adversum virum tuum, et ad-
versum domum tuam, et ipse
est filius Belial, ita ut nemo
possit ei loqui.

18 Festinavit igitur Abigail,
et tulit ducentos panes, et duos
utres vini, et quinque arietes
coctos, et quinque sata polen-
tæ, et centum ligaturas uvæ
passæ, et ducentas massas cari-
carum, et posuit super asinos:
19 dixitque pueris suis: Præce-
dite me: ecce, ego post tergum
sequar vos: viro autem suo Na-
bal non indicavit. 20 Cum ergo
ascendisset asinum, et descen-
deret ad radices montis, David
et viri ejus descendebant in oc-
cursum ejus: quibus et illa oc-
currit. 21 Et ait David: Vere
frustra servavi omnia quæ hu-
jus erant in deserto, et non pe-
riit quidquam de cunctis quæ
ad eum pertinebant: et reddi-
dit mihi malum pro bono. 22
Hæc faciat Deus inimicis Da-
vid, et hæc addat, si reliquero
de omnibus quæ ad ipsum per-
tinent usque mane, mingentem
ad parietem.

23 Cum autem vidisset Abi-
gail David, festinavit, et de-
scendit de asino, et procidit co-
ram David super faciem suam,
et adoravit super terram, 24 et

bandas. 17 Todėlei pasižiurėk ir
apsvarstyk, kas tau reikia da-
ryti, nes nelaimė turi ateiti ant
tavo vyro ir ant tavo namų, o
jis yra Belialio sunus, taip kad
niekas negali su juo kalbėties.

18 Tuomet Abigailė pasisku-
bino, ėmė du šimtu duonos ke-
palų, du indu vyno, penkis iš-
virtus avinus, penkis saikus kep-
tų grudų, šimtą rišelių džiovin-
tų vynuogių ir du šimtu džiovin-
tų čiulpsnių piragėlių, sudėjo tai
ant asilų 19 ir tarė savo tarnams:
Eikite pirm manęs; štai aš sek-
siu jus iš paskos; savo gi vy-
rui Nabaliui ji nieko nesakė. 20
Taigi, kada ji buvo užsėdusi
ant asilo ir leidosi žemyn prie
kalno pašaknės, Dovidas ir jo
vyrai ėjo jai priešais, kuriuos
ji ir pasitiko. 21 Dovidas gi ta-
rė: Ištikrųjų veltui sergėjau vi-
sa, kas tyrumoje buvo jo, ir
nieko nepražuvo iš viso to, kas
jam priderėjo, nes jis man at-
silygino piktu už gera. 22 Die-
vas tai tepadaro Dovido neprie-
teliams ir tai teprideda, jei iš
viso to, kas jam pridera, aš pa-
liksiu besišlapinantį prie sienos.

23 Abigailė gi, pamačius Do-
vidą, pasiskubino nusėsti nuo
asilo, parpuolė prieš Dovidą ant
savo veido, nusilenkė iki žemei,
24 puolė jam į kojas ir tarė: Te-

Belialio sunus. Vz. aug. 2, 16. — (18) *Ėmė du šimtu...* Visa tai buvo prirengta pokiliui, kurį Nabalis turėjo iškelti savo kirpikams. Dovanos, kurias pasiėmė su savim Abigailė, buvo ištikrųjų nemažos. Tiek daug Dovidas nesitikėjo gauti atsiųsdamas dešimtį jaunikaičių. — (21) *Dovidas tarė...* Vos tik pamatęs Abigailės tarnus su dovanomis, Dovidas ima dejuoti dėlei sutikusio jį iš Nabalio pusės paniekinimo ir apreiškia savo užmanymą skaudžiai atkeršyti visiems Nabalio namams. Savo žodžius jis net patvirtina prisieka. — (22) *Besišlapinantį.* Taip pavadinti vyriškiai (o ne šunįs, kaip kaikada spėjama). — (23) *Pasiskubino nusėsti.* Tai buvo pirmas pagarbos ženklas. Toliaus Abigailė parpuola kniupsčia prieš Dovidą ištolo; paskui gi prie jo kojų. — (24) *Tebuna ant manęs..* Abigailė savo

cecidit ad pedes ejus, et dixit:
In me sit, domine mi, hæc ini-
quitas: loquatur, obsecro, ancil-
la tua in auribus tuis: et audi
verba famulæ tuæ. 25 Ne ponat,
oro, dominus meus rex cor su-
um super virum istum iniquum
Nabal: quoniam secundum no-
men suum stultus est, et stul-
titia est cum eo: ego autem an-
cilla tua non vidi pueros tuos,
domine mi, quos misisti. 26 Nunc
ergo domine mi, vivit Dominus,
et vivit anima tua, qui prohi-
buit te ne venires in sanguinem,
et salvavit manum tuam tibi:
et nunc fiant sicut Nabal ini-
mici tui, et qui quærunt domi-
no meo malum. 27 Quapropter su-
scipe benedictionem hanc, quam
attulit ancilla tua tibi domino
meo: et da pueris qui sequun-
tur te dominum meum. 28 Au-
fer iniquitatem famulæ tuæ: fa-
ciens enim faciet Dominus tibi
domino meo domum fidelem,
quia prœlia Domini, domine mi,
tu prœliaris: malitia ergo non
inveniatur in te omnibus diebus
vitæ tuæ. 29 Si enim surrexerit
aliquando homo persequens te,
et quærens animam tuam, erit
anima domini mei custodita qua-
si in fasciculo viventium, apud

buna ant manęs, mano pone, ši-
ta kaltybė! Leisk, meldžiamasis,
kalbėti tavo tarnaitei, tau gir-
dint, ir paklausyk savo tarnai-
tės žodžių! 25 Meldžiu, tegul ma-
no pono karaliaus širdis nesi-
rustina ant šito netikusio vyro
Nabalio, nes jis, kaip ir jo var-
das rodo, yra kvailas, ir kvai-
lybė yra su juo; aš gi, tavo tar-
naitė, nemačiau tavo žmonių,
kuriuos tu, mano pone, buvai
atsiuntęs. 26 Dabar tat, mano po-
ne, kaip gyvas Viešpats, kurs
sutурėjo tave, kad neateitumei
kraujo išlietų, ir apsaugojo tau
tavo ranką, kaip gyva tavo du-
šia, taip tavo neprieteliai ir tie,
kurie jieško mano ponui pikta,
tegul dabar tampa kaip Naba-
lis. 27 Todėlei, priimk šitą pa-
laiminimą, kurį tavo tarnaitė
atnešė tau, mano ponui, ir duok
žmonėms, kurie seka tave, ma-
no poną. 28 Atimk šalin tavo tar-
naitės kaltybę, nes Viešpats da-
ryte padarys tau, mano ponui,
ištikimus namus, kadangi tu,
mano pone, kovoji Viešpaties
kovas; tegul tat neatsiras tavy-
je piktumo per visas tavo gy-
venimo dienas. 29 Nes jei pakil-
tu kada nors žmogus, kurs ta-
ve persekiotu ir jieškotu tavo
gyvybės, mano pono gyvybė
bus sergima pas Viešpatį, tavo

atsiliepime visupirma ima kaltybę ant sa-vęs, norėdama tuo budu sumažinti Dovido rustybę, bet tuojau išaiškina, kad ištikrųjų ji pati nekalta. — (**25**) *Karaliaus.* To žodžio nėra nei ebr. t., nei kituose vertimuose. — (**27**) *Palaiminimą.* Abigailės atneštos dovanos buvo Dievo palaiminimas (plg. Prad. 33, 11), todėl jei jos ir mažos butu, visgi yra vertos, kad Dovidas jas priimtu. — *Savo žmonėms.* Abigailė sako, kad jos dovanos permenkos pačiam Dovidui, todėl jos tebuna jo žmonėms. — (**28**) *Atimk šalin*: atleisk. — *Ištikimus namus*: šeimyną, turėsiančią garbingą ir ilgai pateksiančią ateitį. Todėl joki dėmė neprivalo sutepti busiančiojo karaliaus gyvenimo. — (**29**) *Gyvybė bus sergima...* Gražus palyginimas. Dovido gyvybė, kaip koks brangiausis dalykas, turi but suvyniota į ryšelį ir taip apsaugota nuo visokio pažeidimo, Dovido gi neprietelių gyvybė bus numesta šalin kaip akmuo iš vilpstynės. — *Kaip vilpstynės smarkume...* Ebr. t. pasakyta: v i l p-

Dominum Deum tuum: porro
inimicorum tuorum anima ro-
tabitur, quasi in impetu et cir-
culo fundæ.
30 Cum ergo fece-
rit Dominus tibi domino meo
omnia quæ locutus est bona de
te, et constituerit te ducem su-
per Israel,
31 non erit tibi hoc
in singultum, et in scrupulum
cordis domino meo, quod effu-
deris sanguinem innoxium, aut
ipse te ultus fueris: et cum be-
nefecerit Dominus domino meo,
recordaberis ancillæ tuæ.

32 Et ait David ad Abigail:
Benedictus Dominus Deus Is-
rael, qui misit hodie te in oc-
cursum meum, et benedictum
eloquium tuum,
33 et benedicta
tu, quæ prohibuisti me hodie
ne irem ad sanguinem, et ulci-
scerer me manu mea.
34 Alio-
quin vivit Dominus Deus Israel
qui prohibuit me ne malum fa-
cerem tibi: nisi cito venisses in
occursum mihi, non remansisset
Nabal usque ad lucem matuti-
nam, mingens ad parietem.
35
Suscepit ergo David de manu
ejus omnia quæ attulerat ei, di-
xitque ei: Vade pacifice in do-
mum tuam, ecce audivi vocem
tuam, et honoravi faciem tuam.

36 Venit autem Abigail ad
Nabal: et ecce erat ei convi-
vium in domo ejus, quasi con-
vivium regis, et cor Nabal ju-
cundum: erat enim ebrius nimis:
et non indicavit ei verbum pu-

Dievą, kaip gyvųjų pluošte; ta-
vo gi nepriettelių gyvybė bus
sukama, kaip vilpstynės smar-
kume ir apsisukime.
30 Taigi,
kada Viešpats padarys tau ma-
no ponui, visa ką yra apie ta-
ve gera kalbėjęs, ir įstatys ta-
ve vadu ant Izraėlio,
31 tai ne-
bus tau, mano ponui, šnipsėji-
mo ir širdies griaužimo prieža-
stimi, kad išliejai nekaltą krau-
ją arba pats už save atkeršijai;
ir kuomet Viešpats gerai pada-
rys mano ponui, tu atsiminsi
savo tarnaitę.

32 O Dovidas tarė Abigailei:
Pašlovintas teesie Viešpats, Iz-
raėlio Dievas, kurs tave siuntė
šiandien man priešais, ir palai-
minta tavo kalba;
33 palaiminta
ir tu, kuri sulaikėjai mane šian-
dien, kad neeičiau kraujo išlie-
tų ir atkeršyčiau už save savo
ranka.
34 Kitaip, kaip gyvas Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, kurs ma-
ne sulaikė, kad nedaryčiau tau
pikta, jei nebutumei veikiai atė-
jusi man priešais, nebutu likę
Nabaliui iki aušros šviesai be-
sišlapinančio prie sienos.
35 Tai-
gi, Dovidas ėmė iš jos rankos
visa, ką jam buvo atnešusi, ir
jai tarė: Eik ramiai į savo na-
mus; štai, aš paklausiau tavo
balso ir pagerbiau tavo veidą.

36 Abigailė gi sugrįžo pas Na-
balį, o štai, jis buvo iškėlęs sa-
vo namuose pokilį, kaip kara-
liaus pokilį, ir Nabalio širdis
buvo linksma, nes jis buvo la-
bai girtas. Ji jam nepasakė nei

---

stynės sulenkime, t. y. toje vilp-
stynės vietoje, kur įdedamas akmuo. —
(31) *Šnipsėjimo*: gailestavimo. — *Atsi-
minsi savo tarnaitę*. Abigailė pati trokšta
dalyvauti Dovido viešpatavimo palaimini-
muose. — (32) *Pašlovintas teesie...* Do-
vidas visupirma dėkoja Dievui ir išpažį-
sta savo suklydimą. — (35) *Eik ramiai*:
be baimės. — *Pagerbiau tavo veidą*: iš-
klausydamas tavo prašymą.
(36) *Nabalio širdis buvo linksma...* Jis
neikiek nesirupino tuo, kad buvo laba

sillum aut grande usque mane.
37 Diluculo autem cum digessis-
set vinum Nabal, indicavit ei
uxor sua verba hæc, et emor-
tuum est cor ejus intrinsecus,
et factus est quasi lapis. 38 Cum-
que pertransissent decem dies,
percussit Dominus Nabal, et
mortuus est.

39 Quod cum audisset David
mortuum Nabal, ait: Benedictus
Dominus, qui judicavit causam
opprobrii mei de manu Nabal,
et servum suum custodivit a
malo, et malitiam Nabal reddi-
dit Dominus in caput ejus. Mi-
sit ergo David, et locutus est
ad Abigail, ut sumeret eam si-
bi in uxorem. 40 Et venerunt
pueri David ad Abigail in Car-
melum, et locuti sunt ad eam,
dicentes: David misit nos ad te,
ut accipiat te sibi in uxorem.
41 Quæ consurgens adoravit pro-
na in terram, et ait: Ecce fa-
mula tua sit in ancillam, ut la-
vet pedes servorum domini mei.
42 Et festinavit, et surrexit Abi-
gail, et ascendit super asinum,
et quinque puellæ ierunt cum
ea, pedissequæ ejus, et secuta
est nuntios David: et facta est
illi uxor.

43 Sed et Achinoam accepit
David de Jezrael: et fuit utra-
que uxor ejus. 44 Saul autem

didžio nei mažo žodžio iki ry-
tui; 37 išaušus gi, kada Nabalis
buvo išsiblaivęs nuo vyno, jo
pati jam papasakojo tuos daly-
kus, ir jo širdis apmirė jame, ir
jis tapo kaip akmuo. 38 Praslin-
kus dešimčiai dienų, Viešpats
ištiko Nabalį, ir jis mirė.

39 Dovidas išgirdęs Nabalį mi-
rus, tarė: Pašlovintas Viešpats,
kurs padarė teismą Nabaliui už
mano paniekinimą ir sergėjo sa-
vo tarną nuo pikto, ir Nabalio
piktumą Viešpats nukreipė ant
jo galvos. Dovidas tat siuntė
ir sakydino Abigailei, kad no-
ris ją imti sau į pačias. 40 Do-
vido tarnai atėjo pas Abigailę
Karmėlin ir jai kalbėjo saky-
dami: Dovidas siuntė mus pas
tave, kad imtų sau tave į pa-
čias. 41 Ji pakilus nusilenkė iki
žemei ir tarė: Štai tavo tarnai-
tė teesie vergė, kad mazgotų
mano pono tarnų kojas. 42 Po to
Abigailė skubiai atsikėlė ir sė-
dosi ant asilo, o draug su ja ėjo
penkios mergaitės, jos tarnaitės;
ji sekė Dovido pasiuntinius ir
tapo jo pačia.

43 Dovidas dar vedė Achinoa-
mą iš Jezraėlio, ir abidvi buvo
jo pačios. 44 Saulius gi atidavė

įžeidęs Dovidą ir dabar galėjo susilaukti baisaus keršto. — (37) *Jo širdis apmirė.* Nabalis buvo tikriausiai ištiktas apopleksija. — (38) *Viešpats ištiko...* Nabalio mirtis buvo Dievo siųsta ant jo bausmė. Ir Dovidas mato tame atsitikime, kad Dievas atkeršijo Nabaliui už Dovidui padarytą įžeidimą. — (39) *Dovidas tat siuntė...* Kiek laiko praslinko tarp Nabalio mirties ir minimų čionai vestuvių, nepasakyta; galima tečiaus spėti, kad nedaug. — (41) *Ji pakilus...* Abigailė su pagarba ir mielu noru priima Dovido piršlybas. Jos žodžiai paprastas pas rytų tautas mandagumo ženklas.— (43) *Achinoamą iš Jezraėlio.* Kaikurie aiškintojai spėja, kad Dovidas dar pirm Abigailės vedęs Achinoamą; kitur, (1 Kron. 2, 2) ji minima pirmoje vietoje, bet rasi taip padaryta dėlto, kad iš jos Dovidas anksčiaus susilaukė vaikų, negu iš Abigailės. Jezraėlio miestas buvo Judo giminės plote, netoli nuo Maono, Karmėlio ir Zifo. — (44) *Paltiui.* Kitur jis vadinasi Paltiė-

dedit Michol filiam suam uxo-
rem David Phalti, filio Lais,
qui erat de Gallim.
Caput XXVI. 1 Et venerunt
Ziphæi ad Saul in Gabaa, di-
centes: Ecce, David absconditus
tus est in colle Hachila, quæ
est ex adverso solitudinis. 2 Et
surrexit Saul, et descendit in
desertum Ziph, et cum eo tria
millia virorum de electis Israel,
ut quæreret David in deserto
Ziph. 3 Et castrametatus est
Saul in Gabaa Hachila, quæ erat
ex adverso solitudinis in via:
David autem habitabat in de-
serto. Videns autem quod ve-
nisset Saul post se in desertum,
4 misit exploratores, et didicit
quod illuc venisset certissime.
5 Et surrexit David clam, et
venit ad locum ubi erat Saul:
cumque vidisset locum in quo
dormiebat Saul, et Abner filius
Ner, princeps militiæ ejus, et
Saulem dormientem in tentorio,
et reliquum vulgus per circui-
tum ejus, 6 ait David ad Achi-
melech Hethæum, et Abisai fi-
lium Sarviæ, fratrem Joab, di-
cens: Quis descendet mecum ad
Saul in castra? Dixitque Abisai:
Ego descendam tecum. 7 Vene-

Dovido pačią savo dukterį Mi-
kolę Laiso sunui Paltiui, kurs
buvo iš Galimo.
26. perskyrimas. 1 O Zifiečiai
atėjo pas Saulių Gabaon ir ta-
rė: Štai, Dovidas pasislėpęs ant
Hachilos kauburio, kurs yra ties
tyruma. 2 Saulius tuojau atsi-
kėlė ir nuėjo į Zifo tyrumą
draug su trimis tukstančiais
rinktinių Izraėlio vyrų, ješko-
tų Dovido Zifo tyrumoje. 3 Sau-
lius sustojo Hachilos Gabaoje,
kuri yra prie kelio ties tyruma,
Dovidas gi laikėsi tyrumoje.
Pamatęs, kad Saulius atėjo pas-
kui jį į tyrumą, 4 jis pasiuntė
žvalgus ir patyrė, kad ten jis
ištikrųjų buvo atėjęs. 5 Taigi,
Dovidas kėlėsi ir slapčia nuke-
liavo į vietą, kame buvo Sau-
lius. Pamatęs gi vietą, kurioje
miegojo Saulius ir jo kariuome-
nės vadas Nėro sunus Abneris,
o taipogi miegantį savo šėtroje
Saulių ir kitus žmones aplink
jį, 6 Dovidas atsiliepė į Hetie-
tį Achimelėką ir į Joabo brolį,
Sarvijos sunų Abisajį ir tarė:
Kas eis su manim pas Saulių į
stovyklą? Abisajis atsakė: Aš
eisiu su tavim. 7 Taigi, Dovi-

liu (2 Kar. 3, 15. 16). Paskiaus Mikolė iš jo buvo atimta. — *Galimo*: tarp Gabaos ir Jeruzalės. Vz. Iz. 10, 30.

(**26, 1**) *Zifiečiai atėjo...* Nors toliaus aprašytas Sauliaus mėginimas vėl sugauti Dovidą panašus į tą, apie kurį papasakota aug. 23, 19... 24, 1..., tečiaus bereikalo kaikurie mano, jog tai tas pats atsitikimas tik du sykiu papasakotas, nes panašumas tik gana apskritas, visos gi smulkesnės aplinkybės, vieta, laikas, dalyvaujančios ypatos ir t. t. kitos. — *Hachilos...* Vz. aug. 23, 14. 19. Zifiečiai bijodami Dovido keršto vėl pasiskubina duoti žinią Sauliui, kaip tik ateina anas į tą pačią vietą.—(**2**) *Su trimis tukstančiais...* Tai tikriausiai buvo nuolatinė Sauliaus kariuomenė. — (**3**) *Hachilos Gabaoje*: ant Hachilos kauburio. — *Pamatęs*: rasi ne pats savo akimis, bet patyręs iš kitų. — (**5**) *Savo šėtroje.* Anot ebr. t., tarp vežimų, kuriais veždavo sau valgomus daiktus. — (**6**) *Hetietį Achimelėką.* Jis minimas tik šitoje vietoje. Achimelėkas buvo iš Hetiečių, kurių dauguma buvo išnaikinta, Izraėlitams apimant Palestiną. — *Joabo brolį...* Joabas ir Abisajis buvo Dovido sesers Sarvijos (ebr. *C'rajah*) sunudu. Juodu dažnai minimu Dovido istorijoje. Pirmasis buvo žymus Dovido karvedis.— (**7**) *Atėjo prie žmonių...* Tą pavojingą kelionę buvo įkvėpęs Die-

runt ergo David, et Abisai ad
populum nocte, et invenerunt
Saul jacentem et dormientem
in tentorio, et hastam fixam in
terra ad caput ejus: Abner au-
tem et populum dormientes in
circuitu ejus. 8 Dixitque Abisai
ad David: Conclusit Deus ini-
micum tuum hodie in manus
tuas: nunc ergo perfodiam eum
lancea in terra, semel, et se-
cundo opus non erit. 9 Et dixit
David ad Abisai: Ne interficias
eum: quis enim extendet ma-
num suam in christum Domini,
et innocens erit? 10 Et dixit Da-
vid: Vivit Dominus, quia nisi
Dominus percusserit eum, aut
dies ejus venerit ut moriatur,
aut in prœlium descendens pe-
rierit: 11 propitius sit mihi Do-
minus ne extendam manum me-
am in christum Domini: nunc
igitur tolle hastam, quæ est ad
caput ejus, et scyphum aquæ,
et abeamus. 12 Tulit igitur Da-
vid hastam, et scyphum aquæ,
qui erat ad caput Saul, et abie-
runt:et non erat quisquam, qui
videret, et intelligeret et evi-
gilaret, sed omnes dormiebant,
quia sopor Domini irruerat su-
per eos. 13 Cumque transisset
David ex adverso, et stetisset
in vertice montis de longe, et
esset grande intervallum inter
eos, 14 clamavit David ad po-
pulum, et ad Abner filium Ner,
dicens: Nonne respondebis Ab-
ner? Et respondens Abner, ait:
Quis es tu, qui clamas, et in-
quietas regem? 15 Et ait David

das ir Abisajis atėjo prie žmo-
nių nakčia ir rado Saulių gu-
lintį ir miegantį šėtroje, o jo
jietis buvo įsmeigta žemėn prie
jo galvos; Abneris gi ir žmonės
miegojo aplink jį. 8 Tuomet Abi-
sajis tarė Dovidui: Dievas pa-
davė šiandien tavo nerietelį į
tavo rankas; taigi, aš jį dabar
perversiu jietimi ant žemės vie-
ną sykį, o antro nereikės. 9 Bet
Dovidas tarė Abisajui: Neuž-
mušk jo; nes kas gi išties savo
ranką prieš Viešpaties pateptą-
jį ir bus nekaltas? 10 Dovidas
dar sakė: Kaip gyvas Viešpats,
nes jei Viešpats jo neištiks, ar-
ba neateis jo diena, kad mirtu
arba pražutu išėjęs į kovą, 11
Viešpats tepasigaili manęs, kad
ištiesčiau savo ranką prieš Vieš-
paties pateptąjį; dabar tat imk
esančią prie jo galvos jietį ir
vandens ąsuotį ir eikiva sau. 12
Taigi, Dovidas ėmė jietį ir van-
dens ąsuotį, buvusį prie Sau-
liaus galvos, ir juodu nuėjo sau,
ir nebuvo neivieno, kurs butu
matęs, pajutęs ir atbudęs, bet
visi miegojo, nes gilus Viešpa-
ties miegas buvo ant jų kritęs.
13 Kada Dovidas nuėjo kiton
pusėn, atsistojo ant kalno vir
šunės ištolo, ir tarp jų buvo di-
delis tarpas, 14 Dovidas šaukė
žmonėms ir Nėro sunui Abne-
riui, sakydamas: Ar neatsakysi,
Abneriau? o Abneris atsakyda-
mas tarė: Kas tu esi, kurs šau-
ki ir neduodi ramybės karaliui?
15 O Dovidas tarė Abneriui: Ar

---

vas, kurs norėjo, kad visi pažintu gerą Dovido širdį ir Sauliaus nedėkingumą, ir kad tuo budu Izraėlitų širdįs butu pri-rengtos priimti, laikui atėjus, naują ka-ralių. — (12) *Gilus... miegas*. Ebr. ž. *thardemah* reiškia visuomet gilų miegą; kaikada taip vadinasi Dievo siųstas miegas. Plg. Prad. 2, 21; 15, 12. — (13) *Didelis tarpas*: gilus slėnis, kurs reikėjo apeiti aplinkui.—(14) *Kurs šauki ir neduodi...*

ad Abner: Numquid non vir tu
es? et quis alius similis tui in
Israel? quare ergo non custo-
disti dominum tuum regem? in-
gressus est enim unus de tur-
ba ut interficeret regem, domi-
num tuum. 16 Non est bonum
hoc, quod fecisti: vivit Domi-
nus, quoniam filii mortis estis
vos, qui non custodistis domi-
num vestrum, Christum Domi-
ni: nunc ergo vide ubi sit ha-
sta regis, et ubi sit scyphus
aquæ, qui erat ad caput ejus.
17 Cognovit autem Saul vo-
cem David, et dixit: Numquid
vox hæc tua, fili mi David? Et
ait David: Vox mea, domine mi
rex. 18 Et ait: Quam ob causam
dominus meus persequitur ser-
vum suum? Quid feci? aut quod
est malum in manu mea? 19
Nunc ergo audi, oro, domine
mi rex, verba servi tui: Si Do-
minus incitat te adversum me,
odoretur sacrificium: si autem
filii hominum, maledicti sunt
in conspectu Domini: qui eje-
cerunt me hodie, ut non habi-
tem in hereditate Domini, di-
centes: Vade, servi diis alienis.

tu ne vyras? ir kas kitas tau
lygus Izraėlyje? kodėl tat ne-
sergėjai savo pono karaliaus?
nes vienas iš minios įėjo užmuš-
tų tavo pono karaliaus. 16 Tai
negerai, ką padarei; kaip Vieš-
pats gyvas, jųs esate mirties
sunųs, kurie nesergėjote savo
pono, Viešpaties pateptojo; tai-
gi, dabar žiurėk, kur karaliaus
jietis ir kame vandens ąsuotis,
ką buvo prie jo galvos.

17 Saulius gi pažino Dovido
balsą ir tarė: Argi tai ne tavo
balsas, mano sunau Dovide? O
Dovidas tarė: Tai mano balsas,
mano pone, karaliau. 18 Jis kal-
bėjo: Kodėlei mano ponas per-
sekioji savo tarną? ką padariau?
arba kas yra pikta mano ran-
koje? 19 Dabar tat, meldžiu, pa-
klausyk, mano pone, karaliau,
tavo tarno žodžių: Jei Viešpats
sužadina tave prieš mane, te-
gul pakilsta aukos kvapas; bet
jei žmonių sunųs, jie prakeikti
Viešpaties akyvaizdoje, nes iš-
varė mane šiandien, kad negy-
venčiau Viešpaties têvainystėje,
sakydami: Eik, tarnauk sveti-

Ebr. t. trumpiaus: kurs šauki karalių.— (**15**) *Ar tu ne vyras...* Abneris buvo ištikrųjų drąsiausis iš Sauliaus vadų. Dovidas už tai jį gerbė, bet dabar atsiliepia į jį su ironīja, kam jis negerai sergėjęs karalių. — (**16**) *Mirties sunųs*: verti mirties bausmės.

(**17**) *Saulius gi pažino...* Reikia spėti, kad dar tebebuvo tamsu, todėl nei Abneris, nei Saulius negalėjo gerai Dovido matyti. — (**18**) *Kas yra pikta...*: kokia kaltybe sutepta mano ranka. — (**19**) *Jei Viešpats sužadina...* Dievas negali pažadinti žmogaus, kad darytu pikta, bet gali atimti savo malonę arba net suteikti piktam žmogui progą, kuria jis pasinaudoja, kad eitu paskui savo piktus palinkimus. Dovido žodžiai šitame atsitikime galima suprasti nevienaip. Arba jis sako: Jei tave ištikrųjų Dievas tiesiog žadina mane persekioti, tai tu darai gerai, nes aš tuomet regimai esu kaltas ir todėl sutinku, kad mano gyvybė butu paaukota Dievui už mano kaltybę. Arba tikriaus: Jei tave Dievas sužadina mane persekioti, tai tik tuo budu, kad atėmė iš tavęs savo malonę, todėl daryk aukas, kad Dievą permaldautumei, kad jis atitolintu nuo tavęs pagundą ir kad vėl įgytumei jo malonę.— *Viešpaties têvainystėje*: Žadėtojoje žemėje. Plg. Iš. 15, 17.— *Tarnauk svetimiems dievams.* Pasiliekant tarp pagonių yra pavojus pasiduoti stabmeldystei. — (**20**) *Viešpaties akyvaizdoje.* Ebr. t.: t o l i n u o V i e š p a t i e s a k y v a i z d o s, t. y. svetimame krašte. — (**21**) *Nusidė-*

20 Et nunc non effundatur san-
guis meus in terram coram Do-
mino: quia egressus est rex Is-
rael ut quærat pulicem unum,
sicut persequitur perdix in mon-
tibus. 21 Et ait Saul: Peccavi,
revertere fili mi David: nequa-
quam enim ultra tibi malefa-
ciam, eo quod pretiosa fuerit
anima mea in oculis tuis hodie:
apparet enim quod stulte ege-
rim, et ignoraverim multa ni-
mis. 22 Et respondens David,
ait: Ecce hasta regis: transeat
unus de pueris regis, et tollat
eam. 23 Dominus autem retri-
buet unicuique secundum justi-
tiam suam, et fidem: tradidit
enim te Dominus hodie in ma-
num meam, et nolui extendere
manum meam in christum Do-
mini. 24 Et sicut magnificata est
anima tua hodie in oculis meis,
sic magnificetur anima mea in
oculis Domini, et liberet me de
omni angustia. 25 Ait ergo Saul
ad David: Benedictus tu fili mi
David: et quidem faciens facies,
et potens poteris. Abiit autem
David in viam suam, et Saul
reversus est in locum suum.

miems dievams. 20 Tegul tat ma-
no kraujas nebus išlietas žemên
Viešpaties akyvaizdoje, nes Iz-
raėlio karalius išėjo jieškotų vie-
nos blusos, kaip kad vaikoma
kurapka kalnuose. 21 Tuomet
Saulius tarė: Nusidėjau; sugrįžk,
mano sunau Dovide! neš aš tau
nebedarysiu daugiaus pikta, ka-
dangi mano gyvybė buvo šian-
dien brangi tavo akyse; nes pa-
sirodo, kad kvailai elgiaus ir
labai daug nežinojau. 22 Dovidas
atsakė ir tarė: Štai, karaliaus
jietis; teateina čionai vienas
iš karaliaus tarnų ir ją tepasii-
ma. 23 Viešpats gi kiekvienam
atlygins pagal savo teisybę ir
ištikimybę, nes šiandien Vieš-
pats yra padavęs tave į mano
ranką, o aš nenorėjau ištiesti
savo rankos prieš Viešpaties pa-
teptąjį. 24 Ir kaip tavo gyvybė
šiandien buvo branginama ma-
no akyse, taip mano gyvybė te-
buna branginama Viešpaties aky-
se, ir jis teišliuosuoja mane iš
visokio suspaudimo. 25 Tuomet
Saulius tarė Dovidui: Palaimin-
tas tu, mano sunau Dovide: Tu
daryte padarysi ir tikrai daug
galėsi. Po to Dovidas nuėjo sa-
vo keliu, o Saulius sugrįžo į
savo vietą.

3) Dovidas pas Pilistymus. a) Dovidas Sikelėge.

Caput XXVII. 1 Et ait David
in corde suo: Aliquando inci-
dam una die in manus Saul:

27. perskyrimas. 1 Ir tarė Do-
vidas savo širdyje: Kada nors
vieną diėną pakliusiu Sauliui į

---

jau. Nors Saulius pažįsta savo kaltybę ir daro geriausius pažadėjimus, tečiaus Dovidas negali pasitikėti Sauliaus ištverme. Jis lauks atlyginimo iš Dievo. — (25) *Tu daryte padarysi...* Anot ebr. t.: kaip tu apsiimsi, taip ir įvykdysi.

27, 1 - 12. Dovidas, norėdamas galų gale išvengti Sauliaus persekiojimų, pasitraukia pas Pilistymus; jis ateina pas Gėto karalių ir gauna iš jo Sikelėgo miestą apsigyventi, iš kur jis užpuldinėja Amalėkitus ir kitus Izraėlio neprietelius.

nonne melius est ut fugiam, et salver in terra Philisthinorum, ut desperet Saul, cessetque me quærere in cunctis finibus Israel? fugiam ergo manus ejus. 2 Et surrexit David, et abiit ipse, et sexcenti viri cum eo, ad Achis filium Maoch regem Geth. 3 Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et viri ejus; vir et domus ejus; et David, et duæ uxores ejus, Achinoam Jezrahelitis, et Abigail uxor Nabal Carmeli. 4 Et nuntiatum est Sauli quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra quærere eum. 5 Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis hujus, ut habitem ibi: cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? 6 Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg: propter quam causam facta est Siceleg regum Juda, usque in diem hanc. 7 Fuit autem numerus dierum, quibus habitavit David in regione Philisthinorum, quatuor mensium.

8 Et ascendit David, et viri ejus, et agebant prædas de Gessuri, et de Gerzi, et de Amalecitis: hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus, euntibus Sur usque ad terram Ægy-

rankas; argi ne geriaus bėgti ir gelbėties Pilistymų žemėje, kad Saulius nustotu vilties ir liautus manęs jieškojęs visose Izraėlio ribose? Ištruksiu tat jam iš rankų. 2 Taip Dovidas pakilo ir nuėjo draug su šešiais šimtais savo vyrų pas Gėto karalių Maocho sunų Achį. 3 Dovidas pasiliko pas Achį Gėte draug su savo vyrais, kiekvienas su savo šeimyna, o Dovidas su dviem savo moterim Jezraėliete Achinoama ir Nabalio pačia Abigaile iš Karmėlio. 4 Sauliui buvo pranešta, kad Dovidas pabėgęs į Gėtą, ir jis jo daugiaus nebejieškojo. 5 Taigi, Dovidas tarė Achiui: Jei radau tavo akyse malonę, tegul man bus duota vietos viename iš šito krašto miestų, kad tenai gyvenčiau; nes kamgi tavo tarnas pasiliks draug su tavim karaliaus mieste? 6 Taigi, Achis davė jam tą dieną Sikelėgą; todėl Sikelėgas pridera iki šiaidienai Judo karaliams. 7 Gyveno gi Dovidas Pilistymų krašte keturis mėnesius.

8 Dovidas ir jo vyrai pakildavo ir imdavo grobį iš Gesuritų, Gerzitų, ir Amalėkitų, nes jų gyvenamieji sodžiai buvo senobėje aname krašte, einant į Surą iki Aigypto žemei. 9 Dovi-

(**27**, **2**) *Pas Gėto karalių...* Tikriausiai buvo tai tas pats Gėto karalius Achis, pas kurį Dovidas buvo atbėgęs anksčiaus (**21**, **10**); dabar jis galėjo laukti kitokio priėmimo, nes turėjo su savim nemažą žmonių burį. —(**5**) *Miestų*. Ebr. t.: l a u k ų. Dovidas sakosi nenorįs varginti savim ir savo žmonėmis Achio, todėl veliją̨s gauti vietos kitur, o ne karaliaus mieste; ištikrųjų gi jis pats jautėsi čionai suvaržytas ir norėjo turėti daugiaus liuosybės. — (**6**) *Sikelėgą*. Tas pietinės Palestinos miestas išpradžios buvo atiduotas Judo giminei (**15**, 31), paskui Simeono giminei (Joz. **19**, 5), iš kurios jį atėmė Pilistymai; dabar gi jis atiduodamas Dovidui ir tuo budu vėl sugrįžta į Judo giminę. — (**7**) *Keturis mėnesius* Anot ebr. t.: metus ir keturis mėnesius.— (**8**) *Gesuritų...* Tai ne tie patįs Gesuritai, kurie minimi Joz. 12, 5. Išvardintos čionai tautos buvo neramųs Izraėlitų kaimynai pietvakariuose. Dovidas juos naikino kaipo Izraėlio neprietelius, kuriuos Dievas buvo įsakęs

pti. 9 Et percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum et mulierem: tollensque oves, et boves, et asinos, et camelos, et vestes, revertebatur, et veniebat ad Achis. 10 Dicebat autem ei Achis: In quem irruisti hodie? Respondebat David: Contra meridiem Judæ, et contra meridiem Jerameel, et contra meridiem Ceni. 11 Virum et mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos: Hæc fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum. 12 Credidit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel: erit igitur mihi servus sempiternus.

das ištikdavo visą kraštą ir nepalikdavo gyvo nei vyro, nei moteriškės, o pasiėmęs avis, jaučius, asilus, kupranugarius ir drabužius, sugrįždavo ir ateidavo pas Achį. 10 Achis gi jam sakydavo: Ką šiandien buvai užpuolęs? Dovidas atsakydavo: Judo pietų kraštą, Jeraméėlio pietus ir Kenio pietus. 11 Dovidas nepalikdavo gyvo vyro ir moters ir jų neatsivesdavo į Gėtą, sakydamas: Kad kartais jie nekalbėtų prieš mus. Taip Dovidas darė ir taip pas jį buvo nutarta per visą laiką, kolei gyveno Pilistymų krašte. 12 Taigi, Achis pasitikėjo Dovidu ir sakė: Jis padarė daug pikta prieš savo tautą Izraėlį, todėl man bus amžinas tarnas.

b) Sauliaus karė su Pilistymais ir jo mirtis.

Caput XXVIII. 1 Factum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua, ut præpararentur ad bellum contra Israel: dixitque Achis ad

28. perskyrimas. 1 Atsitiko gi anose dienose, kad Pilistymai surinko savo burius ir rengėsi į karę prieš Izraėlį. Tuomet Achis tarė Dovidui: Dabar ži-

---

išgalabyti.— (10) *Jeraméėlio pietus.* Tai buvo Izraėlitų šeimyna. Plg. 1 Kron. 2, 9. 25. — *Kenio.* Kinitai buvo Izraėlitų talkininkai. Plg. aug. 15, 6. Dovidas tik išeidavo tuo keliu, bet savųjų visai neužpuldinėdavo, nors Achis kitaip manė ir darė klaidingus išvedimus.

28, 1 - 31, 13. Pilistymams pradėjus rengties į karę prieš Izraėlį, apsiima eiti draug su jais ir Dovidas (28, 1-4); tuotarpu Saulius, negavęs jokio atsakymo iš Dievo, ieško moteriškės, užsiimančios žiniavimu, liepia jai iššaukti mirusį Samuėlį ir gauna atsakymą, kad kovoje žusiąs jis pats, jo sunus ir daugybė Izraėlitų (28, 5-25). Prieš kovą Pilistymų kunigaikščiai, bijodami, kad Dovidas nepadėtu Izraėlitams, priverčia Gėto karalių prašalinti jį iš kariuomenės tarpo draug su jo buriu (29, 1 - 11). Dovidas, sugrįžęs Sikelėgan randa jį sudegintą Amalėkitų, juos vejasi ir sumuša, atima grobį, kurį padalina tarp savųjų, o taipogi nusiunčia dovanų Judo giminės vyresniesiems (30, 1-31). Tuo pačiu laiku Pilistymai apgali ir priverčia bėgti Sauliaus kariuomenę, jis gi pats draug su trimis sunumis žuna (31, 1-13).

(28, 1) *Anose dienose*: kada Dovidas buvo Sikelėge. — (2) *Dabar tu žinosi.* Dovidas duoda nevisai aiškų atsakymą, tečiaus Achis priima jį kaipo pažadėjimą. Dovidas, budamas dabar Achio pavaldiniu, neatsisako stačiai nuo karės prieš Izraėlitus; bet jis pasitiki, kad savame lai-

David: Sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris in castris tu, et viri tui. [2] Dixitque David ad Achis: Nunc scies quæ facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. [3] Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israel, et sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos, et hariolos de terra. [4] Congregatique sunt Philisthiim, et venerunt, et castrametati sunt in Sunam: congregavit autem et Saul universum Israel, et venit in Gelboe.

[5] Et vidit Saul castra Philisthiim, et timuit, et expavit cor ejus nimis. [6] Consuluitque Dominum, et non respondit ei neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. [7] Dixitque Saul servis suis: Quærite mihi mulierem habentem pythonem, et vadam ad eam, et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier pythonem habens in Endor.

[8] Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vesti-

nok gerai, kad tu ir tavo vyrai eisite draug su manim į karę. [2] Dovidas tarė Achiui: Dabar tu žinosi, ką padarys tavo tarnas. Achis gi sakė Dovidui: O aš padarysiu tave mano galvos sergėtoju per visas dienas. [3] Samuėlis gi buvo miręs; jį apraudojo visas Izraėlis ir palaidojo jį jojo mieste Ramatoje. Saulius buvo išvaręs visus burtininkus ir žynius iš savo žemės. [4] Taigi, Pilistymai susirinko, atėjo ir apsistojo Suname. Taipogi ir Saulius surinko visą Izraėlį ir atėjo į Gelboę.

[5] Saulius, pamatęs Pilistymų stovyklas, nusigando; ir jo širdis ėmė labai bijoties. [6] Jis teiravosi Viešpaties, bet tasai jam neatsakė nei per sapnus, nei per kunigus, nei per pranašus. [7] Tuomet Saulius tarė savo tarnams: Pajieškokite man moteriškės, turinčios žiniavimo dvasią, o aš eisiu pas ją ir per ją klausiuos. Jo tarnai jam tarė: Endore yra moteriškė, turinti žiniavimo dvasią.

[8] Jis tat permainė savo apdarą, apsivilko kitais drabužiais

---

ke atsiras budas išvengti dalyvavimo toje karėje. — (**3**) *Samuėlis gi...* Vz. aug. 25, 1. Šitoje eil. primenami seniaus įvykusieji dalykai, kad labiaus paaiškėtu, kas toliaus pasakojama. — *Burtininkus...* Ebr. ž. *'oboth* reiškia n e k r o m a n t u s. Burtininkystė ir žiniavimas buvo uždrausta įstatymu. Vz. Kun. 19, 31; 20, 6; Atk. 18, 11.— (**4**) *Suname.* Ebr. *Šunem.* Miestas Isakaro giminės plote, prie Jezraėlio slėnio krašto, dabar S o l e m. — *Į Gelboę.* Kalnai į rytus nuo Jezraėlio slėnio.

(**5**) *Nusigando...* Neprieteliai buvo labai prisirengę į karę; jie turėjo raitelių ir vežimų (veiz. 2 Kar. 1, 6); draug su jais buvo ir Dovidas su savo vyrais.—(**6**) *Per kunigus.* Vyriausiuoju kunigu, užmušus Achimelėką, buvo jo sunus Abiataras; bet tasai buvo su Dovidu; jis turėjo pas save ir efodą; taigi, jei Saulius ir buvo paskyręs kitą vyriausį kunigą ir padirbinęs kitą efodą su urimu ir thummimu, tai toks pasielgimas nebuvo teisėtas, todėl Dievas nenorėjo duoti Sauliui jokio atsakymo. — (**7**) *Žiniavimo dvasią.* Ebr. ž. *'ob* reiškia m i r u s i ų j ų d v a s i ą. Saulius, negavęs jokio nurodymo iš Viešpaties, turėjo suprasti, kad jis tokios malonės nevertas ir jam reikėjo daryti atgailą; bet jis dar daro didį prasikaltimą, už kurį buvo paskirta mirties bausmė (vz. Kun. 20, 27; Atk. 18, 11) ir kurį jis pats persekiojo. — *Endore*: į šiaurę nuo Gelboės kalnų. — (**8**) *Jis tat per-*

mentis, et abiit ipse, et duo vi-
ri cum eo, veneruntque ad mu-
lierem nocte, et ait illi: Divina
mihi in pythone, et suscita mi-
hi quem dixero tibi. 9 Et ait
mulier ad eum: Ecce, tu nosti
quanta fecerit Saul, et quo mo-
do eraserit magos et hariolos
de terra: quare ergo insidiaris
animæ meæ, ut occidar? 10 Et
juravit ei Saul in Domino, di-
cens: Vivit Dominus, quia non
eveniet tibi quidquam mali pro-
pter hanc rem. 11 Dixitque ei
mulier: Quem suscitabo tibi?
Qui ait: Samuelem mihi suscita.
12 Cum autem vidisset mulier
Samuelem, exclamavit voce ma-
gna, et dixit ad Saul: Quare im-
posuisti mihi? Tu es enim Saul.
13 Dixitque ei rex: Noli timere:
quid vidisti? Et ait mulier ad
Saul: Deos vidi ascendentes de
terra. 14 Dixitque ei: Qualis est
forma ejus? Quæ ait: Vir senex
ascendit, et ipse amictus est
pallio. Et intellexit Saul quod
Samuel esset, et inclinavit se
super faciem suam in terra, et
adoravit. 15 Dixit autem Samuel
ad Saul: Quare inquietasti me

ir išėjo draug su dviem vyrais.
Jie atėjo pas moteriškę nakčia,
ir jis jai tarė: Apreikšk man atei-
tį per žiniavimo dvasią ir pri-
kelk man, ką tau pasakysiu. 9
Moteriškė gi jam tarė: Štai, tu
žinai, ką padarė Saulius ir kaip
išnaikino iš savo krašto burti-
ninkus ir žynius; kam tat tyko-
ji mano gyvybės, kad bučiau
užmušta? 10 Saulius gi jai pri-
siekė Viešpačiu, sakydamas: Kaip
Viešpats gyvas, tau neatsitiks
nieko pikta dėlei to dalyko. 11
Moteriškė jam tarė: Ką tau tu-
riu iššaukti? Jis tarė: Iššaukk
man Samuėlį. 12 Moteriškė gi,
pamačius Samuėlį, sušuko di-
džiu balsu ir tarė Sauliui: Kam
mane suklaidinai? nes tu esi
Saulius. 13 Karalius jai tarė: Ne-
sibijok; ką matei? O moteriškė
tarė Sauliui: Mačiau dievus, iš-
einančius iš žemės. 14 Jis jai ta-
rė: Koki jo išvaizda? Ji atsakė:
Išėjo senas vyras; jis apsiden-
gęs apsiaustu. Saulius suprato,
kad tai buvo Samuėlis, nusilen-
kė savo veidu iki žemei ir par-
puolė. 15 Samuėlis gi tarė Sau-
liui: Kodėl varginai mane, kad

---

mainė... Sauliui buvo gėda peržengti savo paties įsakymus; iš kitos gi pusės jam reikėjo saugotis Pilistymų, kad nepakliutu į jų rankas. — (11) *Samuėlį*. Saulius laukia pagalbos nuo Samuėlio, kurs jį buvo patepęs karaliumi ir nesiliovė jo mylėjęs net ir tuomet, kada Saulius buvo jau atmestas. — (13) *Dievus*. Ebr. *'elohim*. Čionai tuo vardu pavadintas apsireiškimas, turėjęs savyje dieviškos didenybės žymes. — (14) *Apsiaustu*: apdaru, kokį paprastai dėvėdavo Samuėlis. — *Suprato, kad tai buvo Samuėlis*. Aiškintojų nuomonės apie Samuėlio iššaukimą nevienodos. Vieni su daugeliu šv. tėvų spėja, kad visa tai buvo piktosios dvasios darbas arba moteriškės apgavimas, nes nepriderėję, kad Dievas leistu moteriškei iššaukti pranašą. Ji buvo girdėjusi, kokią išvaizdą turėjo Samuėlis, pažino Saulių, žinojo apie jam Samuėlio apskelbtą atmetimą, galėjo spėti apie kovos pralaimėjimą ir pati atsakojo Samuėlio vardu, kurio Saulius nematė, o tik girdėjo balsą. Kiti gi—tarp jų dauguma katalikų aiškintojų — mano, kad pats Dievas siuntęs pranašą, idant iki galui per jį patvirtintu baisią pranašystę, kurią per jį patį buvo jau apskelbęs Sauliui (15, 23...). Plg. Ekli. 46, 23. — Persiskyrusieji su šiuo gyvenimu, ar jie yra skaistykloje, ar pragare, gali dar, Dievui leidžiant, veikti, tečiaus tai negali įvykti pagal norą ir reikalavimą žmogaus, jei jo valia nėra suvienyta su piktosios dvasios valia. Paskutiniame atsitikime pik-

ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnant adversum me, et Deus recessit a me, et exaudire me noluit neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam.
[16] Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, et transierit ad æmulum tuum?
[17] Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum tuum de manu tua, et dabit illud proximo tuo David:
[18] quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amalec: idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie.
[19] Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim: cras autem tu et filii tui mecum eritis: sed et castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim
[20] Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.

[21] Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ, et posui animam meam in manu mea: et audivi sermones tuos, quos locutus es ad me.
[22]

bučiau iššauktas? Saulius gi tarė: Esu labai suspaustas, nes Pilistymai kovoja prieš mane, o Dievas atstojo nuo manęs ir nenorėjo išklausyti manęs nei per pranašus, nei per sapnus; aš tat pasivadinau tave, kad man nurodytumei, ką turiu daryti.
[16] Samuėlis tarė: Ko tu mane beklausi, kadangi Viešpats atstojo nuo tavęs ir perėjo prie tavo priešininko.
[17] Nes Viešpats tau padarys, kaip yra per mane kalbėjęs, ir išplėš iš tavo rankos tavo karalystę ir duos ją tavo artimui Dovidui.
[18] Kadangi tu nebuvai paklusnus Viešpaties balsui ir nepadarei, kaip reikalavo jo didi rustybė prieš Amalėką, todėl Viešpats tau šiandien padarė, ką tu kenti.
[19] Viešpats duos draug su tavim taipogi Izraėlį į Pilistymų rankas; rytoj gi tu ir tavo sunųs busite su manim; bet ir Izraėlio stovyklas Viešpats paduos į Pilistymų rankas.
[20] Saulius tuojau parpuolė ant žemės, nes jis labai nusigando Samuėlio žodžių, ir jame nebebuvo stiprybės, nes jis visą tą dieną buvo nevalgęs.
[21] Taigi, ana moteriškė priėjo prie Sauliaus (nes jis buvo labai nusigandęs) ir jam tarė: Štai, tavo tarnaitė paklausė tavo balso, ir aš stačiau savo gyvybę į pavojų ir paklausiau tavo žodžių, kuriuos man kalbė-

---

toji dvasia gali užganėdinti žmonių žingeidumą savo ypatišku įsikišimu arba žmogaus pajautimų apgavimu. Šitoje vietoje nieko nėra pasakyta apie užkeikimą, ir jei jis butu buvęs, Dievas nebutu leidęs pasirodyti Samuėliui, kurs apsireiškia peršviestas (13. e.), sužadina Sauliuje pagarbą (14. e.) o ne išgąstį, kaip ir kitur panašųs apsireiškimai, ir kurs pats su juo be moteriškės tarpininkavimo kalbasi. Todėl tikriausiai pats Dievas buvo siuntęs Samuėlį.— (**16**) *Perėjo prie tavo priešininko.* Ebr. t. galima išversti taip: tapo neprieteliu. — (**19**) *Busite su manim*: mirusiųjų buveinėje. Tečiaus Samuėlis tuo pačiu nesako, kad Saulius gaus miręs lygią su juo laimę. — (**22**) *Kad valgydamas...* Nors ir žiniavimu užsiiman-

Nunc igitur audi et tu vocem
ancillæ tuæ, et ponam coram
te buccellam panis, ut comedens convalescas, et possis iter
agere. 23 Qui renuit, et ait: Non
comedam. Coegerunt autem eum
servi sui et mulier, et tandem
audita voce eorum surrexit de
terra, et sedit super lectum. 24
Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, et
festinavit, et occidit eum: tollensque farinam, miscuit eam,
et coxit azyma, 25 et posuit ante Saul et ante servos ejus. Qui
cum comedissent, surrexerunt,
et ambulaverunt per totam noctem illam.

Caput XXIX. 1 Congregata
sunt ergo Philisthiim universa
agmina in Aphec: sed et Israel
castrametatus est super fontem,
qui erat in Jezrahel. 2 Et satrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis et millibus:
David autem et viri ejus erant
in novissimo agmine cum Achis.
3 Dixeruntque principes Philisthiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis
ad principes Philisthiim: Num
ignoratis David, qui fuit servus
Saul regis Israel, et est apud
me multis diebus, vel annis, et
non inveni in eo quidquam ex
die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc? 4 Irati sunt
autem adversus eum principes
Philisthiim, et dixerunt ei: Revertatur vir iste, et sedeat in
loco suo, in quo constituisti

jai. 22 Taigi, dabar ir tu paklausyk mano balso, o aš padėsiu
prieš tave duonos kąsnį, kad
valgydamas sustiprėtumei ir galėtumei keliauti. 23 Jis atsisakė
ir tarė: nevalgysiu. Bet jo tarnudu ir moteriškė privertė jį,
ir galop, paklausęs jų balso, jis
atsikėlė nuo žemės ir atsisėdo
ant patalo. 24 Ana gi moteriškė
turėjo namie penimą veršiuką;
ji pasiskubino ir jį papjovė; o
ėmus miltų, juos išmaišė, iškepė neraugintos duonos 25 ir padėjo ties Saulium ir jo tarnais.
Jie gi pavalgę atsikėlė ir ėjo
atgal visą tą naktį.

29. perskyrimas. 1 Taigi, visi Pilistymų buriai susirinko
Afėke; bet ir Izraėlis sustatė
stovyklas prie šaltinio, buvusio
Jezraėlyje. 2 Pilistymų kunigaikščiai ėjo su savo šimtinėmis ir tukstančiais; Dovidas gi
ir jo žmonės buvo paskutiniame
buryje su Achiu. 3 Tuomet Pilistymų kunigaikščiai tarė Achiui:
Ką čia daro šitie Ebrajai?
Achis gi atsakė Pilistymų kunigaikščiams: Ar jųs nepažįstate Dovido, kurs buvo Izraėlio
karaliaus Sauliaus tarnas ir yra
pas mane daugeli dienų ir metų, o aš neradau jame nieko
peiktino nuo tos dienos, kurioje atbėgo pas mane, iki šiai dienai? 4 Bet Pilistymų kunigaikščiai supyko ant jo ir jam tarė:
Tegul tas vyras grįžta ir sėdi
savo vietoje, kurioje jį įstatei,

čiai moteriškei Saulius, sutikdamas valgyti jos namuose, tikrai nebepadarys nieniеko pikta.

(**29, 1**) *Afėke.* Netoli Jezraėlio, Isakaro giminės plote. Tas Afėkas atskirtinas nuo minėtojo aug. 4, 1. Čionai minimi atsitikimai, įvykusieji anksčiaus už tuos, apie kuriuos kalbama aug. 28, 4, kuomet Pilistymai tebesirinko kovon ir nebuvo dar prisiartinę prie Izraėlitų; todėl ir jų stovyklų vietos išvardijamos kitos. — (**3**) *Daugelį dienų ir metų:* ilgai, apie dve-

eum, et non descendat nobiscum in prœlium, ne fiat nobis adversarius, cum prœliari cœperimus: quomodo enim aliter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris? 5 Nonne iste est David, cui cantabant in choris, dicentes:

Percussit Saul in millibus suis,
et David in decem millibus suis?

6 Vocavit ergo Achis David, et ait ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu, et bonus in conspectu meo: et exitus tuus, et introitus tuus mecum est in castris: et non inveni in te quidquam mali ex die qua venisti ad me, usque in diem hanc: sed satrapis non places. 7 Revertere ergo, et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philisthiim. 8 Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam, et pugnem contra inimicos domini mei regis? 9 Respondens autem Achis, locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philisthinorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in prœlium. 10 Igitur consurge mane tu, et servi domini tui, qui venerunt tecum: et cum de nocte surrexeritis, et cœperit

ir teneeina su mumis į kovą, kad netaptu mums priešininku, kada pradėsime kovoti; nes kaipgi kitaip jis galės permaldauti savo poną, jei ne ant musų galvų? 5 Argi tai ne tas pats Dovidas, kuriam dainavo šokiuose, sakydami:

Saulius užmušė savo tukstančius,
o Dovidas savo dešimtis tukstančių?

6 Achis tat pasišaukė Dovidą ir jam tarė: Kaip Viešpats gyvas, tu esi ištikimas ir geras mano akyvaizdoje; tavo išėjimas ir įėjimas draug su manim stovykloje man tinka, ir aš neradau tavyje nieko pikta nuo tos dienos, kurioje atėjai pas mane iki šiai dienai, bet kunigaikščiams tu nepatinki. 7 Grįžk tat ir eik ramybėje ir neerzink Pilistymų kunigaikščių akių. 8 O Dovidas tarė Achiui: Tai ką gi aš padariau ir ką radai manyje, tavo tarne, nuo tos dienos, kurioje radausi tavo akyvaizdoje iki šiai dienai, kad neeičiau ir nekovočiau prieš mano pono karaliaus neprietelius? 9 Atsakydamas gi Achis kalbėjo Dovidui: Žinau, kad tu geras mano akyse, kaip Dievo aniolas; bet Pilistymų kunigaikščiai tarė: Jis neeis su mumis į kovą. 10 Taigi, rytrytą pakilk tu ir tavo pono tarnai, kurie atėjo draug su tavim; o atsikėlę nakčia, kada pradės aušti, ei-

jus metus. — (**5**) *Kuriam dainavo šokiuose...* Vz. aug. 18, 6-8; 21, 11. — (**6**) *Viešpats.* Kad labiaus įtikrintu Dovidą, Achis jam prisiekia Izraėlio Viešpaties, Jahvės vardu. — *Tavo išėjimas ir tavo įėjimas*, t. y. visas tavo pasielgimas. — (**8**) *Tai kągi aš padariau...* Dovidas be abejonės neturėjo užmanymo kovoti prieš Izraėlitus; bet kaip tik jis mato, kad galės atsitraukti, jis apsimeta norįs pasilikti ir tik nenoriai atsitraukiąs, idant dar labiaus padidintu Achio pasitikėjimą savimi. — (**9**) *Kaip Dievo aniolas.* Achis nesigaili pagyrimų, kad Dovidas nemanytu, buk jis pats norįs jį prašalinti. — (**10**) *Tavo pono tarnai.* Achis vadina Dovido burį Sauliaus tarnais, kad labiaus paaiškėtu, kodėl Dovidas negali

dilucescere, pergite. [11] Surrexit
itaque de nocte David ipse et
viri ejus, ut proficiscerentur ma-
ne, et reverterentur ad terram
Philisthiim: Philisthiim autem
ascenderunt in Jezrahel.

Caput XXX. [1] Cumque venis-
set David et viri ejus in Sice-
leg die tertia, Amalecitæ impe-
tum fecerant ex parte australi
in Siceleg, et percusserant Si-
celeg, et succenderant eam ig-
ni. [2] Et captivas duxerant mu-
lieres ex ea, a minimo usque ad
magnum: et non interfecerant
quemquam, sed secum duxerant,
et pergebant itinere suo. [3] Cum
ergo venissent David et viri
ejus ad civitatem, et invenis-
sent eam succensam igni, et
uxores suas, et filios suos, et
filias ductas esse captivas, [4] le-
vaverunt David et populus qui
erat cum eo voces suas, et plan-
xerunt donec deficerent in eis
lacrymæ. [5] Siquidem et duæ
uxores David captivæ ductæ
fuerant, Achinoam Jezrahelites,
et Abigail uxor Nabal Carmeli.
[6] Et contristatus est David val-
de: volebat enim eum populus
lapidare, quia amara erat anima
uniuscujusque viri super filiis
suis, et filiabus: confortatus est
autem David in Domino Deo
suo. [7] Et ait ad Abiathar sacer-

kite sau. [11] Taigi, Dovidas draug
su savo tarnais atsikėlė nakčia,
kad rytmetį eitu ir sugrįžtu į
Pilistymų žemę. Pilistymai gi
patraukė į Jezraėlį.

30. perskyrimas. [1] Kada Do-
vidas ir jo vyrai atėjo trečią die-
ną Sikelėgan, Amalėkitai buvo
įsiveržę iš pietų pusės į Sike-
lėgą, buvo paėmę Sikelėgą, jį
sudeginę [2] ir išsivedę iš jo ne-
laisvėn moteris ir kitus nuo ma-
žiausio iki didžiam; jie nebuvo
užmušę nei vieno, bet išsivedė
su savim ir grįžo savo keliu.
[3] Taigi, kada Dovidas ir jo vy-
rai atėjo į miestą ir rado jį su-
degintą, o savo pačias, savo su-
nus ir dukteris išvestas nelai-
svėn, [4] Dovidas ir su juo buvu-
sieji žmonės pakėlė savo balsus
ir verkė, kolei jiems nepritruko
ašarų. [5] Nes ir dvi Dovido mo-
teri Achinoama Jezraėlietė ir Na-
balio iš Karmėlio našlė Abigai-
lė buvo nuvesti nelaisvėn. [6] Do-
vidas buvo labai nuliudęs, ka-
dangi žmonės norėjo užmušti jį
akmenimis, nes kiekvieno vyro
dušia buvo apkartusi dėlei jųjų
sunų ir dukterų. Bet Dovidas
rado pastiprinimą Viešpatyje,
savo Dievuje. [7] Jis tarė Achi-

kovoti Pilistymų eiliose. — (**11**) *Patraukė į Jezraėlį.* Dovido prašalinimas iš Pilistymų kariuomenės tarpo įvyko kelyje, ir tik paskui Pilistymai prisiartino prie Izraėlitų.

(**30**, **1**) *Atėjo trečią dieną*: atsiskyrę nuo Pilistymų kariuomenės. — *Iš pietų pusės.* Anot ebr. t.: iš Negebo, t. y. iš pietinės Palestinos pakraščio. Amalėkitai, naudodamies ta aplinkybe, kad visi vyrai, tinkantįs į kovą, buvo išėję prieš Izraėlį, dabar keršija už Dovido užpuldinėjimus, apie kuriuos Achis nežinojo. Vz. aug. 27, 8. — (**2**) *Nebuvo užmušę*: nes niekas nesipriešino, pasilikus mieste tik moterims ir vaikams. — (**6**) *Norėjo užmušti*: Nuliudę ir suerzinti jie užmiršo, kad ir pats Dovidas buvo lygiai nukentėjęs; jie rasi manė, kad Dovidui anksčiaus reikejo pasirupinti, idant toki nelaimė neatsitiktu. — *Rado pastiprinimą Viešpatyje...* Laimės ir nelaimės valandose Dovido tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu pasilieka tvirtas, ir dabar j's bėga prie

dotem filium Achimelech: Ap-
plica ad me ephod. Et appli-
cavit Abiathar ephod ad David,
8 et consuluit David Dominum,
dicens: Persequar latrunculos
hos, et comprehendam eos, an
non? Dixitque ei Dominus: Per-
sequere: absque dubio enim com-
prehendes eos, et excuties præ-
dam.
9 Abiit ergo David ipse, et
sexcenti viri qui erant cum eo,
et venerunt usque ad torrentem
Besor: et lassi quidam substi-
terunt. 10 Persecutus est autem
David ipse, et quadringenti vi-
ri: substiterant enim ducenti,
qui lassi transire non poterant
torrentem Besor. 11 Et invene-
runt virum Ægyptium in agro,
et adduxerunt eum ad David:
dederuntque ei panem ut come-
deret, et biberet aquam, 12 sed
et fragmen massæ caricarum,
et duas ligaturas uvæ passæ.
Quæ cum comedisset, reversus
est spiritus ejus, et refocillatus
est: non enim comederat panem,
neque biberat aquam, tribus die-
bus et tribus noctibus. 13 Dixit
itaque ei David: Cujus es tu?
vel unde? et quo pergis? Qui
ait: Puer Ægyptius ego sum,
servus viri Amalecitæ: dereli-
quit autem me dominus meus,
quia ægrotare cœpi nudiuster-
tius. 14 Siquidem nos erupimus
ad australem plagam Cerethi,
et contra Judam, et ad meri-
diem Caleb, et Siceleg succen-
dimus igni. 15 Dixitque ei Da-

melėko sunui Abiatarui: Atnešk
pas mane efodą. Taigi, Abiata-
ras atnešė pas Dovidą efodą. 8
O Dovidas teiravosi Viešpaties,
sakydamas: Ar man reikia vy-
ties šituos plėšikus ir ar aš juos
nutversiu, ar ne? O Viešpats
jam tarė: Vykies, nes tu beabe-
jonės nutversi juos ir atvaduo-
si grobį.
9 Taigi, Dovidas ir šeši šim-
tai vyrų, kurie buvo draug su
juo, išėjo ir atėjo iki Besoro
upeliui; čionai kaikurie pavargę
sustojo. 10 Pats gi Dovidas ir
keturi šimtai vyrų vijosi toliaus,
nes du šimtu buvo sustoję: jie
pavargę negalėjo pereiti per Be-
soro upelį. 11 Jie rado lauke Ai-
gyptietį vyrą ir atvedė jį pas
Dovidą, davė jam duonos val-
gyti ir vandens atsigerti, 12 tai-
pogi gabalą suspaustų čiulpsnių
ir du rišeliu džiovintų vynuo-
gių. Kaip jis tai suvalgė, jo dva-
sia atsigavo, ir jis atsipeikėjo;
nes jis tris dienas ir tris naktis
nebuvo ragavęs duonos, nei gė-
ręs vandens. 13 Taigi, Dovidas
jam tarė: Keno tu? iš kur? ir
kur eini? Jis atsakė: Aš esu Ai-
gyptietis, vieno Amalėkito ver-
gas; paliko gi mane mano po-
nas dėlto, kad aš užvakar su-
sirgau. 14 Nes mes buvome įsi-
veržę į pietinį Keretiečių pa-
kraštį, į Judą ir į Kalėbo pie-
tus, o Sikelėgą sudeginome. 15
Dovidas jam tarė: Ar gali ma-

---

to paties malonių šaltinio, ieško pagalbos ir ją randa.

(9) *Iki Besoro upeliui.* Tas upelis minimas tik šitoje vietoje; spėjama, kad tai dabartinis W a d i E š - Š e r i j a, į pietus nuo Gazos. — *Pavargę.* Atsiskyrę nuo Pilistymų jie keliavo Sikelėgan tris dienas, o dabar, neturėdami užtektinai maisto, vėl vijosi plėšikus. Plg. 1 Kron. 12, 20. — (11) *Rado lauke Aigyptietį*: apalpusį. — (14) *Į Kalėbo pietus*: Kalėbo giminei priderėjo Ebronas. Plg. Joz. 14,

vid: Potes me ducere ad cune-
um istum? Qui ait: Jura mihi
per Deum, quod non occidas
me, et non tradas me in manus
domini mei, et ego ducam te
ad cuneum istum. Et juravit ei
David. 16 Qui cum duxisset eum,
ecce illi discumbebant super fa-
ciem universæ terræ comeden-
tes et bibentes, et quasi festum
celebrantes diem, pro cuncta
præda, et spoliis quæ ceperant
de terra Philisthiim, et de ter-
ra Juda. 17 Et percussit eos Da-
vid a vespere usque ad vespe-
ram alterius diei, et non evasit
ex eis quisquam, nisi quadrin-
genti viri adolescentes. qui as-
cenderant camelos, et fugerant.
18 Eruit ergo David omnia, quæ
tulerant Amalecitæ, et duas uxo-
res suas eruit. 19 Nec defuit quid-
quam a parvo usque ad mag-
num, tam de filiis quam de fi-
liabus, et de spoliis, et quæ-
cumque rapuerant, omnia redu-
xit David. 20 Et tulit universos
greges et armenta, et minavit
ante faciem suam: dixeruntque:
Hæc est præda David.

21 Venit autem David ad du-
centos viros, qui lassi substite-
rant, nec sequi potuerant Da-
vid, et residere eos jusserat in
torrente Besor: qui egressi sunt
obviam David, et populo qui
erat cum eo. Accedens autem

ne nuvesti prie to burio? Jis
atsakė: Prisiekk man Dievu, kad
manęs neužmuši ir neatiduosi
manęs į mano pono rankas, o
aš tave nuvesiu prie to burio.
Taigi, Dovidas jam prisiekė. 16
Kada jis jį nuvedė, štai jie bu-
vo susėdę plačiai ant žemės,
valgė ir gėrė, tarsi iškilmingą
šventę švęsdami už visą grobį
ir išplėšas, kurias buvo paėmę
iš Pilistymų žemės ir iš Judo
žemės. 17 Dovidas juos mušė nuo
vakaro iki kitos dienos vakarui,
ir neivienas iš jų neištruko, kaip
tik keturi šimtai jaunikaičių,
kurie užsėdo ant kupranugarių
ir pabėgo. 18 Dovidas tat atė-
mė visa, ką buvo paėmę Ama-
lėkitai; išliuosavo taipogi dvi sa-
vo moteri. 19 Nepasigedo nieko
nuo mažo iki didžiam, nei sunų
nei dukterų, nei grobio; ir ką
tik jie buvo išplėšę, Dovidas
visa sugrąžino atgal. 20 Jis ėmė
visas avis ir galvijus ir ginėsi
pirm savęs, ir jie sakė: Tai Do-
vido grobis.

21 Dovidas gi atėjo pas du
šimtu vyrų, kurie nuvargę bu-
vo apsistoję ir nebegalėjo sekti
Dovido, kuriems jis buvo liepęs
pasilikti prie Besoro upelio; jie
išėjo pasitiktų Dovido ir buvu-
sių su juo žmonių; o Dovidas

---

13. — (15) *Neatiduosi...* Jo ponas ir taip buvo beširdis; sugrąžintas gi Dovido, jis nieko nebegalėjo laukti, kaip tik nuožmaus kankinimo; bet ir prieš Dovidą jis jautėsi kaltas, nes dalyvavo užpuolime ant Sikelėgo; todėl jis nori gauti iš Dovido už patarnavimą prisieką dviejuose dalykuose. — (16) *Jie buvo susėdę...* Amalėkitai visai nelaukė užpuolimo, nes žinojo, kad Dovidas buvo iškeliavęs į šiaurę su Pilistymais. — (17) *Nuo vakaro...* Ebr. t. nuo aušros iki kitos dienos vakarui. Amalėkitai kovojo už lobį ir gyvybę. Ir nakčiai užėjus negalėjo visi ištrukti, nes kaikurie iš jų (anot LXX v e r g a i), paėmę kupranugarius, patįs vieni pabėgo.— (19) *Nei grobio...* Dovidas atėmė ne tik tai, ką Amalėkitai buvo išplėšę Sikelėge, bet dar ir jų pačių lobį, kurio žymi dalis teko pačiam Dovidui.

(21) *Pasveikino juos ramiai.* Tai buvo ženklas, kad Dovidas jų nekaltino už jų

David ad populum, salutavit
eos pacifice. 22 Respondensque
omnis vir pessimus, et iniquus
de viris, qui ierant cum David,
dixit: Quia non venerunt nobis-
cum, non dabimus eis quidquam
de præda, quam eruimus: sed
sufficiat unicuique uxor sua et
filii: quos cum acceperint, re-
cedant. 23 Dixit autem David:
Non sic facietis fratres mei de
his, quæ tradidit nobis Domi-
nus, et custodivit nos, et dedit
latrunculos, qui eruperant ad-
versum nos, in manus nostras:
24 nec audiet vos quisquam su-
per sermone hoc: æqua enim
pars erit descendentis ad prœ-
lium, et remanentis ad sarcinas,
et similiter divident. 25 Et fa-
ctum est hoc ex die illa, et dein-
ceps constitutum et præfinitum,
et quasi lex in Israel usque in
diem hanc. 26 Venit ergo David
in Siceleg, et misit dona de
præda senioribus Juda proximis
suis, dicens: Accipite benedi-
ctionem de præda hostium Do-
mini: 27 his, qui erant in Be-
thel, et qui in Ramoth ad me-
ridiem, et qui in Jether, 28 et
qui in Aroer, et qui in Sepha-
moth, et qui in Esthamo, 29 et
qui in Rachal, et qui in urbi-
bus Jerameel, et qui in urbibus
Ceni, 30 et qui in Arama, et qui
in lacu Asan, et qui in Athach,

priėjęs prie burio, pasveikino
juos ramiai. 22 Bet visi piktieji
ir nelabieji iš tarpo tų vyrų,
kurie buvo nuėję su Dovidu,
atsiliepdami, tarė: Kadangi jie
neėjo su mumis, todėl mes jiems
neduosime nieko iš grobio, ku-
rį atėmėme; ir tegul kiekvie-
nam bus gana jo pačios ir vai-
kų, kuriuos atsiėmę tegul atsi-
traukia. 23 Dovidas gi tarė: Ne-
taip darysite, mano broliai, su
tuo, ką Viešpats mums davė,
kurs mus sergėjo ir padavė į
musų rankas patraukusius prieš
mus plėšikus; 24 ir neivienas ne-
privalo jusų klausyti tame da-
lyke; nes lygi bus dalis ėjusio
į kovą ir pasilikusio prie naštų,
ir jie dalinsis lygiai. 25 Taip ir
daryta, pradedant nuo tos die-
nos ir paskiaus; buvo paskirta
ir nutarta ir pasidarė tarsi įs-
tatymas Izraėlyje iki šiai die-
nai. 26 Dovidas tat atėjo į Si-
kelėgą ir siuntė iš grobio do-
vanų savo artimams Judo vy-
resniesiems, sakydamas: Priim-
kite palaiminimą iš Viešpaties
neprietelių grobio. 27 Butent,
jis siuntė tiems, kurie buvo Bė-
tėlyje, Ramote pietuose, Jėte-
ryje, 28 kurie buvo Aroeryje, Se-
famote ir Estame, 29 kurie bu-
vo Rachale, Jeramėėlio mie-
stuose ir Kenio miestuose, 30
kurie buvo Aramoje, prie Asa-

---

pasilikimą toje vietoje. — (**25**) *Taip ir daryta...* Apie tokį grobio dalinimą kalbama jau Mozės įstatyme (Sk. 31, 27. : lg. Joz. 22, 8); bet kas seniaus buvo įsakyta daryti atskiruose atsitikimuose, tai dabar virsta visiems nuolat užlaikytinu įstatu. — (**26**) *Siuntė iš grobio...* Dovidas dovanomis norėjo padėkoti jiems už pagalbą, kurią pas juos rado, bėsisaugodamas Sauliaus, pas vienus sustiprinti, o pas kitus įgyti palankumą ateičiai, galop atkreipti visų akis į savo laimėjimą, kas buvo ypač svarbu tuo laiku, kada Saulius buvo Pilistymų apgalėtas ir užmuštas. — *Palaiminimą*. Plg. aug. 25, 27. — (**27**) *Bėtėlyje*. Joz. 19, 4 jis vadinasi Bėtuliu, 1 Kron. 4, 30 Batuėliu. — *Ramote pietuose*. Ebr. t.: Negebo Ramote. Vz. Joz. 19, 8.— *Jėteryje*. Ebr. *Jatthir*. Vz. Joz. 15, 48. — (**29**) *Jeramėėlio...* Plg. aug. 27, 10. — (**30**) *Aramoje*. Ebr. t.: *Chormah*. Vz. 14. 45; Sk. 12, 14 ir k.

31 et qui in Hebron, et reliquis
qui erant in his locis, in quibus
commoratus fuerat David
ipse, et viri ejus.

Caput XXXI. 1 Philisthiim
autem pugnabant adversum Israel:
et fugerunt viri Israel ante
faciem Philisthiim, et ceciderunt
interfecti in monte Gelboe.
2 Irrueruntque Philisthiim
in Saul, et in filios ejus, et percusserunt
Jonathan, et Abinadab,
et Melchisua filios Saul, 3
totumque pondus prœlii versum
est in Saul: et consecuti sunt
eum viri sagittarii, et vulneratus
est vehementer a sagittariis.
4 Dixitque Saul ad armigerum
suum: Evagina gladium tuum,
et percute me: ne forte veniant
incircumcisi isti, et interficiant
me, illudentes mihi. Et noluit
armiger ejus: fuerat enim nimio
terrore perterritus: arripuit itaque
Saul gladium, et irruit super
eum. 5 Quod cum vidisset
armiger ejus, videlicet quod mortuus
esset Saul, irruit etiam ipse
super gladium suum, et mortuus
est cum eo. 6 Mortuus est
ergo Saul, et tres filii ejus, et
armiger illius, et universi viri
ejus in die illa pariter. 7 Videntes
autem viri Israel, qui erant
trans vallem, et trans Jordanem,
quod fugissent viri Israelitæ, et
quod mortuus esset Saul, et filii
ejus, reliquerunt civitates

no ežero ir Atache, 31 kurie
buvo Ebrone ir kitiems, kurie
buvo tose vietose, kame anksčiaus
buvo pasilikęs pats Dovidas
ir jo vyrai.

31. perskyrimas. 1 Pilistymai
gi kovojo prieš Izraėlį, o Izraėlio
vyrai bėgo nuo Pilistymų
veido ir krito užmušti ant Gelboės
kalno. 2 Pilistymai užpuolė
ant Sauliaus ir ant jo sunų,
užmušė Sauliaus sunus Jonatą,
Abinadabą ir Melkisuą, 3 ir visas
kovos smarkumas buvo atkreiptas
prieš Saulių; jį pasivijo
šauliai su kilpiniais, ir jis liko
šaulių sunkiai sužeistas. 4
Tuomet Saulius tarė savo ginklanešiui:
Išsitraukk iš makščių
savo kalaviją ir užmušk mane,
kad kartais neateitu šitie neapipjaustytieji
ir tyčiodamies iš
manęs neužmuštu manęs. Bet
jo ginklanešis nenorėjo, nes buvo
apimtas didžiausio išgąsčio,
todėl Saulius nutvėrė kalaviją
ir pats ant jo puolė. 5 Tai pamatęs
jo ginklanešis, butent,
kad Saulius miręs, taipogi ir jis
puolė ant savo kalavijo ir numirė
draug su juo. 6 Taigi, tą
dieną mirė Saulius ir draug su
juo trįs jo sunųs, jo ginklanešis
ir visi jo vyrai. 7 Izraėlio gi
vyrai, buvusieji už slėnio ir anapus
Jordano, pamatę, kad Izraėlio
vyrai pabėgo, ir kad Saulius
ir jo sunųs buvo mirę, paliko
savo miestus ir pabėgo; o

(**31, 1**) *Pilistymai gi kovojo...* Vz. aug. 29, 11. Plg. 1 Kron. 10, 1... -- (**2**) *Jonatą, Abinadabą...* Vz. aug. 14, 49. — (**3**) *Liko... sunkiai sužeistas.* Ebr. t.: buvo labai nugąsdintas. — (**4**) *Kad kartais neateitu...* Mintis, kad Pilistymai galėtu tyčioties iš Sauliaus, jam rodosi baisesnė už pačią mirtį. Ginklanešis paskirtas ginti karaliaus gyvybę, o ne atimti; todėl bijodamas atsakomybės jis ne tik nesutinka nužudyti Sauliaus, bet dar pats save nusižudo, sekdamas savo pono pavyzdį, kurs pasirėmęs ant kalavijo, pats save juo pervėrė. — (**6**) *Visi jo vyrai*: kurie buvo arčiaus karaliaus ir turėjo jį sergėti. Išsigelbėjo Sauliaus kariuomenės vadas Abneris ir ketvirtasai jo sunus Isbosėtas, kurs rasi visai nedalyvavo kovoje.

suas, et fugerunt: veneruntque
Philisthiim, et habitaverunt ibi.
8 Facta autem die altera, ve-
nerunt Philisthiim, ut spoliarent
interfectos, et invenerunt Saul
et tres filios ejus jacentes in
monte Gelboe. 9 Et præcide-
runt caput Saul, et spoliaverunt
eum armis: et miserunt in ter-
ram Philisthinorum per circui-
tum, ut annuntiaretur in tem-
plo idolorum, et in populis. 10
Et posuerunt arma ejus in tem-
plo Astaroth, corpus vero ejus
suspenderunt in muro Bethsan.
11 Quod cum audissent habita-
tores Jabes Galaad, quæcumque
fecerant Philisthiim Saul, 12 sur-
rexerunt omnes viri fortissimi,
et ambulaverunt tota nocte, et
tulerunt cadaver Saul, et cada-
vera filiorum ejus de muro Beth-
san: veneruntque Jabes Galaad,
et combusserunt ea ibi: 13 et
tulerunt ossa eorum, et sepelie-
runt in nemore Jabes, et jeju-
naverunt septem diebus.

Pilistymai atėjo ir čionai apsi-
gyveno.
8 Rytdienai atėjus, Pilistymai
atvyko užmuštųjų plėštų ir ra-
do Saulių ir tris jo sunus, gu-
linčius ant Gelboės kalno. 9 Jie
nukirto Sauliaus galvą, paėmė
jo ginklus ir išsiuntė į Pilisty-
mų žemę aplinkui, kad tai bu-
tų apskelbta stabų šventyklose
ir tarp žmonių. 10 Jo ginklus
jie padėjo Astartės šventyklo-
je, jo gi lavoną pakorė ant Bėt-
sano muro. 11 O Galaado Jabės
gyventojai, išgirdę, ką Pilisty-
mai buvo padarę Sauliui, 12 pa-
kilo visi drąsiausieji vyrai, ėjo
visą naktį, ėmė Sauliaus lavoną
ir trijų jo sunų lavonus nuo
Bėtsano muro, sugrįžo į Gala-
ado Jabę ir čionai juos sudegi-
no. 13 Paskui jie ėmė jų kaulus,
palaidojo Jabės miške ir alkino
save septynias dienas.

(**9**) *Išsiuntė į Pilistymų žemę...*: kaipo apgalėjimo ženklus. Anot, 1 Kron. 10, 10 Sauliaus galva buvo nunešta Dagono šventyklon. — (**10**) *Bėtsano.* Miestas prie pašaknės Gelboės kalnų rytuose Jordano slėnyje; dabar B e i s a n. — (**11 - 13**) *Galaado Jabės gyventojai...* Tai buvo jų dėkingumo ženklas už kitados jiems suteiktą pagalbą (vz. aug. 11, 1...). Norėdami apsaugoti Sauliaus ir jo sunų lavonus nuo tolesnio išniekinimo, Galaadiečiai juos sudegino, nors tai paprastai darydavo tik su didžių prasikaltėlių lavonais (vz. Kun. 20, 14; 21, 9). Kaulus palaidojo, anot ebr. t., po tamarisko medžiu. Paskiaus, liepiant Dovidui, jie buvo perkelti ir palaidoti Gabaoje (vz. 2 Kar. 21, 12 - 14). Neapleido Galaadiečiai ir gedėjimo už numirusius. Plg. Prad. 50, 10; 2 Kar. 1. 12; 3, 35.

Liber secundus Samuelis, quem nos SECUNDUM REGUM dicimus.

Antroji Samuėlio knyga, kurią mes vadiname ANTRAJA KARALIŲ.

III. Karaliaus Dovido istorija. 1. Dovidas karalius Ebrone.
1) Dovido gedulys dėlei Sauliaus ir Jonato mirties.

Caput I. [1] Factum est autem,
postquam mortuus est Saul, ut
David reverteretur a cæde Amalec,
et maneret in Siceleg duos
dies. [2] In die autem tertia apparuit
homo veniens de castris
Saul veste conscissa, et pulvere
conspersus caput: et ut venit
ad David, cecidit super faciem
suam, et adoravit. [3] Dixitque
ad eum David: Unde venis?
Qui ait ad eum: De castris Israel
fugi. [4] Et dixit ad eum David:
Quod est verbum quod factum
est? indica mihi. Qui ait:
Fugit populus ex prœlio, et multi
corruentes e populo mortui
sunt: sed et Saul et Jonathas

1. perskyrimas. [1] Atsitiko, kad,
mirus Sauliui, Dovidas sugrįžo,
sumušęs Amalėkitus, ir pasiliko
dvi dieni Sikelėge. [2] Trečią gi
dieną pasirodė žmogus, ateinąs
iš Sauliaus stovyklos sudraskytuose
drabužiuose ir su apibarstyta
dulkėmis galva. Kada jis
atėjo pas Dovidą, puolė ant savo
veido ir atidavė pagarbą. [3]
Dovidas jam tarė: Iš kur ateini?
Jis jam atsakė: Išbėgau iš
Izraėlio stovyklos. [4] Tuomet Dovidas
jam sakė: Kas gi tenai
atsitiko? pasakyk man. Jis tarė:
Tauta pabėgo iš kovos, ir daugelis
iš tautos krito ir žuvo,
bet taipogi Saulius ir jo sunus

Trečioji Samuėlio knygų dalis (1, 1-20, 26) paskirta karaliaus Dovido istorijai, kurioje parodoma, kaip amžinasis Dievo sostas buvo įsteigtas ir patvirtintas Dovido namuose. Taigi, čionai visupirma matome, kaip, mirus Sauliui, Dovidas buvo pripažintas išpradžios tik Judo giminės karaliumi ir kaip jis turėjo gana ilgai kovoti su Sauliaus namais, kolei įgijo valdžią ant viso Izraėlio (1, 1-4, 12).

1, 1-27. Karaliaus Dovido istorija prasideda aprašymu Dovido gedulio dėlei Sauliaus ir Jonato mirties. Patyręs apie jųdviejų mirtį, Dovidas liepia nužudyti tą, kurs buvo apsiskelbęs Sauliaus užmušėju (1-16), ir gražios giesmės žodžiais aprauda žuvusio karaliaus ir jo sunaus mirtį (17-27).

(1, 1) *Sugrįžo, sumušęs.* Vz. 1 Kar. 30, 1... — (2) *Sudraskytuose...* Perplėšti drabužiai ir dulkėmis apibarstyta galva buvo gedulio ženklai Plg. 1 Kar. 4, 12. — (4) *Jonatas.* Jis buvo Dovidui mylimiausis, ir žinia apie jo mirtį turėjo la-

filius ejus interierunt. 5 Dixit-
que David ad adolescentem, qui
nuntiabat ei: Unde scis quia
mortuus est Saul, et Jonathas
filius ejus? 6 Et ait adolescens,
qui nuntiabat ei: Casu veni in
montem Gelboe, et Saul incum-
bebat super hastam suam: por-
ro currus et equites appropin-
quabant ei, 7 et conversus post
tergum suum, vidensque me vo-
cavit. Cui cum respondissem:
Adsum: 8 dixit mihi: Quisnam
es tu? Et aio ad eum: Amale-
cites ego sum. 9 Et locutus est
mihi: Sta super me, et interfi-
ce me: quoniam tenent me an-
gustiæ, et adhuc tota anima
mea in me est. 10 Stansque su-
per eum, occidi illum: sciebam
enim quod vivere non poterat
post ruinam: et tuli diadema
quod erat in capite ejus, et ar-
millam de brachio illius, et at-
tuli ad te dominum meum huc.
11 Apprehendens autem David
vestimenta sua scidit, omnes-
que viri, qui erant cum eo, 12
et planxerunt, et fleverunt, et
jejunaverunt usque ad vespe-
ram super Saul, et super Jona-
than filium ejus, et super po-
pulum Domini, et super domum
Israel, eo quod corruissent gla-
dio. 13 Dixitque David ad ju-
venem qui nuntiaverat ei: Un-
de es tu? Qui respondit: Filius
hominis advenæ Amalecitæ ego
sum. 14 Et ait ad eum David:
Quare non timuisti mittere ma-
num tuam ut occideres chri-
stum Domini? 15 Vocansque Da-

Jonatas užmušti. 5 Dovidas gi
tarė jaunikaičiui, kurs jam tai
pasakojo: Iš kur žinai, kad mi-
rė Saulius ir jo sunus Jonatas?
6 O jaunikaitis jam atsakė: Ne-
tyčiomis atėjau į Gelboės kal-
ną, o Saulius buvo pasirėmęs
ant savo jieties, vežimai gi ir
raiteliai artinosi prie jo; 7 ir at-
sigrįžęs užpakalin ir mane pa-
matęs pasišaukė. Man atsakius:
Aš čia, 8 jis man tarė: Kas tu
esi? o aš jam atsakiau: Aš esu
Amalėkitas. 9 Tuomet jis man
kalbėjo: Stokies prieš mane ir
mane užmušk, nes išgąstis ma-
ne pagavo, ir dar visa gyvybė
yra manyje. 10 Taigi, atsistojęs
prieš jį, aš jį užmušiau, nes ži-
nojau nebegalint jį gyventi po
smugio; aš ėmiau buvusį ant jo
galvos karaliaus vainiką ir nuo
jo rankos apyrankę ir atnešiau
čionai pas tave, mano poną.

11 Dovidas gi pagavęs perplė-
šė savo drabužius, taipogi visi
draug su juo buvusieji vyrai;
12 jie dejavo, raudojo ir alkino
save iki vakarui dėlei Sauliaus
ir jo sunaus Jonato, ir dėlei
Viešpaties tautos ir dėlei Izraė-
lio namų, nes buvo kritę po kala-
viju. 13 Dovidas tarė jaunikaičiui,
kurs jam buvo apskelbęs: Iškur
tu? Tasai atsakė: Aš sunus žmo-
gaus ateivio Amalėkito. 14 Tuo-
met Dovidas jam tarė: Kodėl ne-
sibijojai pakelti savo rankos, kad
užmuštumei Viešpaties pateptą-
jį? 15 Ir Dovidas, pasivadinęs

---

bai nuliudinti Dovidą.— (6) *Netyčiomis...* Žinnešis maišo tiesą su melu, sakydamos padaręs tokiuos dalykus, kuriais tikėjosi įtikti Dovidui ir užsipelnyti gausių dovanų. Plg. 1 Kar. 31, 1... — (10) *Karaliaus vainiką ir...* Tie dalykai tikrai turėjo priderėti Sauliui, nes jie gerai buvo žinomi Dovidui. Juos pamatęs jis daugiaus nebesiteirauja, nes visai tiki, kad Saulius miręs. — (13) *Aš sunus žmo-*

vid unum de pueris suis, ait:
Accedens irrue in eum. Qui per-
cussit illum, et mortuus est. 16
Et ait ad eum David: Sanguis
tuus super caput tuum: os enim
tuum locutum est adversum te,
dicens: Ego interfeci christum
Domini.

17 Planxit autem David plan-
ctum hujuscemodi super Saul,
et super Jonathan filium ejus.
18 (Et præcepit ut docerent fi-
lios Juda arcum, sicut scriptum
est in Libro justorum). Et ait:

Considera Israel pro his, qui
mortui sunt
super excelsa tua vulnerati.
19 Inclyti, Israel super montes
tuos interfecti sunt:
quo modo ceciderunt fortes?
20 Nolite annuntiare in Geth,
neque annuntietis in compitis
Ascalonis:
ne forte lætentur filiæ Phili-
sthiim,
ne exultent filiæ incircumci-
sorum.
21 Montes Gelboe,

vieną iš tarnų, tarė: Priėjęs už-
mušk jį. Tasai jį ištiko, ir jis
mirė. 16 Dovidas gi jam sakė:
Tavo kraujas ant tavo galvos,
nes tavo burna kalbėjo prieš
tave, kada sakė: Aš užmušiau
Viešpaties pateptąjį.

17 Dovidas gi giedojo šitokią
raudos giesmę apie Saulių ir jo
sunų Jonatą, 18 (ir įsakė išmo-
kyti Judo sunus kilpinio gies-
mės, kaip parašyta Teisiųjų kny-
goje). Jis tarė:

Atsimink, Izraėliau, tuos, ku-
rie mirė,
sužeisti ant tavo augštumų.
19 Prakilnieji, o Izraėliau, už-
mušti ant tavo kalnų.
Kaip gi krito karžygiai?
20 Nepasakokite Gėte,
neskelbkite Askalono gatvėse,

kad kartais nesidžiaugtu Pi-
listymų dukterįs,
kad nesilinksmintu neapipjau-
stytųjų dukterįs.
21 Gelboės kalnai!

---

gaus... t. y. Amalėkito, kurs buvo apsigyvenęs tarp Izraėlitų, jų žemėje.— (16) *Tavo kraujas...* Visą kaltybę už Sauliaus užmušimą Dovidas meta ant to, kurs pasisakė jį užmušęs.

(17) *Giedojo... giesmę.* Ebr. ž. *j^e gonen ginah* vartojami paprastai gedulio giesmėms arba elėgijoms pažymėti. Plg. žem. 3, 33. 34; 2 Kron. 35, 25 ir k. Sudėta raudos giesmė liudija apie Dovido gedulio tikrumą. Taip tai Saulius miręs buvo labiausiai to apraudotas, kurio jis gyvas budamas labiausiai nekentė. — (18) *Kilpinio giesmės.* Taip buvo pavadinta Dovido elėgija, tikriausiai dėlto, kad joje paminėta Jonato mokėjimas šaudyti kilpiniu. — *Teisiųjų knygoje.* Tikriaus: Teisiojo knygoje. Vz. Joz. 10, 13. Samuėlio knygos autorius regimai nebuvo radęs tos giesmės šaltiniuose, kuriais jis naudojosi, rašydamas savo veikalą; todėl jis ją paėmė iš minėtojo giesmių rinkinio. — *Jis tarė: Atsimink...* Šitų žodžių iki eil. galui nėra ebr. t.; jie padaryti iš sekančios eil. ir įdėti Vulgaton pagal LXX; ir taip padaryta visai giesmei antrašas. Pačią giesmę, prasidedančią 19. e., galima taip padalinti: 19. e. giesmės įžanga, 20-24 e. gedulys dėlei Sauliaus ir Jonato mirties, 25. 26 e. gedulys dėlei Jonato atskirai ir 27. e. giesmės užbaiga.

(19) *Prakilnieji.* Ebr. t.: šlovė Izraėlio. Karalius ir jo pirmgimis sunus buvo tikra tautos šlovė. — *Kaip gi krito...* Tie žodžiai yra atsikartojantis giesmės obalsis. Vz. 25. 27. e. — (20) *Nepasakokite Gėte...* Gėtas ir Askalonas čionai atstovauja visą Pilistymų kraštą. Dovidas trokšta, jei tai butu galima, kad didi Izraėlio nelaimė pasiliktu nežinoma Pilistymų krašte. Yra tai graži poėtiška figura.—(21) *Gelboės kalnai...* Vieta kame atsitiko nelaimė. Visa gamta kviečiama

nec ros, nec pluvia veniant super vos,
neque sint agri primitiarum:

quia ibi abjectus est clypeus fortium,
clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.

22 A sanguine interfectorum, ab adipe fortium,
sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum,
et gladius Saul non est reversus inanis.
23 Saul et Jonathas amabiles, et decori in via sua,
in morte quoque non sunt divisi:
aquilis velociores,
leonibus fortiores.
24 Filiæ Israel super Saul flete,

qui vestiebat vos coccino in deliciis,
qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro.
25 Quo modo ceciderunt fortes in prœlio?
Jonathas in excelsis tuis occisus est?

nei rasa, nei lietus tenekrinta ant jusų,
ir jusų dirvos teneduoda pirmuonių;
nes tenai šalin numestas karžygių skydas,
skydas Sauliaus, lyg-kad nebutu buvęs pateptas aliejumi.
22 Nuo užmuštųjų kraujo, nuo karžygių taukų
Jonato vilyčia niekuomet negrįžo atgal,
ir Sauliaus kalavijas nebuvo ištrauktas veltui.
23 Saulius ir Jonatas meilųs ir dailųs savo gyvenime,
taipogi mirtyje nebuvo perskirti.
Juodu greitesniu už arelius,
drąsesniu už liutus.
24 Izraėlio dukterįs, raudokite Sauliaus,
kurs jus apvilkdavo purpura gėriuose,
kurs suteikdavo auksinių pagražinimų jums pasipuošti.
25 Kaipgi krito karžygiai kovoje?

Jonatas užmuštas ant tavo augštumų!

---

dalyvauti Izraėlio gedule. — *Dirvos teneduoda pirmuonių.* Pirmuonėms buvo skiriami geriausi vaisiai. Gelboės kalnų dirvos dabar nebevertos tos garbės, kad iš jų butu imama pirmuonės Viešpačiui. —*Pateptas aliejumi.* Tie žodžiai tikriausiai pasakyti ne apie skydą, kurs anot kaikurių aiškintojų buvęs patepamas aliejumi, kad gražiai blizgėtu, bet apie patį Saulių, kurs kaipo karalius buvo pateptas šventu aliejumi ir todėl tuo didesnė atsitiko nelaimė, kad jojo skydas liko numestas ir suteptas. Kiti aiškintojai visą šitą eil., laikydamies labiaus ebr. t., verčia taip: Išdžiuk, o Gelboe, teneateina, ant tavęs nei rasa, nei lietus! Jųs, mirties laukai! nes ten buvo suteptas karžygių skydas ir dar aliejumi nepateptas (Jonatas) užmuštųjų krauju ir žmonių riebumu.— (22) *Nuo užmuštųjų kraujo...* Ginklai, Jonato vilyčia ir Sauliaus kalavijas, įvaizdinami, kaip geriantįs kraują ir ryjantįs kunus. — (23) *Meilųs ir dailųs.* Geriaus: mylimi ir meilųs, t. y. kuriuodu vienas kitą mylėjo ir vienas kitam buvo meilųs. — (24) *Raudokite Sauliaus...* Jos nevieną sykį pasitikdavo su linksmiomis giesmėmis grįžtantį iš kovos Saulių; dabar gi ir joms reikia raudoti. — *Kurs jus apvilkdavo...* Anot ebr. t.: kurs jus apvilkdavo purpura ir margais drabužiais (arba plona drobe), kurs auksiniais pagražinimais puošdavo jusų drabužius. — (25) *Kaip gi krito...* Giesmės obalsis. — *Ir meilesnis.* . Palyginimais Dovidas aprašo didumą savo meilės į Jonatą. Tikriau-

26 Doleo super te frater mi Jonatha
decore nimis, et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater unicum amat filium suum,
ita ego te diligebam.
27 Quo modo ceciderunt robusti,
et perierunt arma bellica?

26 Skaudu man dėlei tavęs, mano broli Jonate!
Tu buvai labai dailus ir buvai meilesnis už moterų meilę.
Kaip motina myli savo vienatinį sunų,
taip aš tave mylėjau.
27 Kaip gi krito stiprieji
ir žuvo kariškieji ginklai?

2) Patepimas Dovido karaliumi Ebrone ir pradžia kovos su Sauliaus namais.

Caput II. 1 Igitur post hæc
consuluit David Dominum, di-
cens: Num ascendam in unam
de civitatibus Juda? Et ait Do-
minus ad eum: Ascende. Dixit-
que David: Quo ascendam? Et
respondit ei: In Hebron. 2 As-
cendit ergo David, et duæ uxo-
res ejus, Achinoam Jezrahelites,
et Abigail uxor Nabal Carmeli:
3 sed et viros, qui erant cum

2. perskyrimas. 1 Dovidas tei-
ravosi Viešpaties ir tarė: Ar
man eiti į vieną iš Judo mie-
stų? O Viešpats jam atsakė: Eik.
Dovidas dar klausė: Kur eiti?
Vėl jam atsakė: Ebronan. 2 Tai-
gi, Dovidas ten nuėjo draug su
dviem savo pačiom, Achinoama
Jezraėliete ir Nabalio našle Abi-
gaile iš Karmelio; 3 Dovidas nu-
sivedė taipogi buvusius draug

---

sios meilės pavyzdžiais statoma meilė tarp vyro ir pačios ir motinos meilė Bet to antrojo palyginimo nėra ebr. t. ir kituose vertimuose. — (27) *Kariškieji ginklai.* Taip regisi čionai pavadinti tie patįs Saulius ir Jonatas. — „Dovidas atkeršijo savo neprietelio mirtį, graudžiai apraudojo jo žuvimą ir ilgai nesisavino priderančios jam valdžios, nes žinojo, kad ji pridera Dievui. Tuo jis pamokė žmones nesiveržti prie viešpatavimo, nors jis kam ir priderėtu, bet laukti, kad savo laiku butu suteiktas“ (Ambr.).

2, 1 - 32. Dovidas, pasiteiravęs Viešpaties, ateina Ebronan, čionai patepamas Judo giminės karaliumi ir visupirma dėkoja Jabės gyventojams už tai, kad buvo palaidoję Saulių (1-7). Tuotarpu Sauliaus kariuomenės vadas Abneris apskelbia kitų giminių karaliumi Sauliaus sunų Isbosėtą (8-11) ir pradeda karę prieš Judo giminę, bet lieka apgalėtas ir priverstas bėgti nuo Dovido vado Joabo, kurio brolį Asaėlį bėgdamas užmuša (12-32).

(2, 1) *Teiravosi Viešpaties...*: per buvusį draug su juo kunigą Abiatarą. Plg. 1 Kar. 10, 22. Dovidas teiraujasi Viešpaties visupirma dėlto, kad jis nieko be jo valios nenorėjo daryti. Patirti gi tą valią buvo ypač dabar labai svarbu. Saulius buvo miręs, todėl rodėsi, kad jau buvo atėjusi ta valanda, kurioje Dievo žadėtoji valdžia turi tekti Dovidui. Bet apleisdamas Pilistymų kraštą, kurių karalius Achio Dovidas skaitėsi tarnu ir padėjėju prieš Izraėlį, jis turėjo sukelti prieš save nepasitikėjimą Pilistymų, atėjusį gi Izraėlio žemėn galėjo jį čionai pasitikti kaipo neprietelį. Tose aplinkybėse tik Dievas galėjo duoti Dovidui tikrą nurodymą. — *Ebronan.* Einant iš Sikelėgo, Ebronas buvo artimiausis didelis miestas žydų žemėje. Garbingas savo praeitimi, nes jame buvo Abraomo, Saros, Izaoko, Jokubo ir Lijos kapai (plg. Prad. 13, 18; 49, 29 ir k.), paskirtas kunigų o draug ir prieglaudos miestu (Joz. 20, 1...), todėl dvejopai šventas, jis buvo tinkamiausi vieta laikiniam Judo karaliaus apsigyvenimui; be to, Dovidas čionai turėjo daugiausiai sau palankių žmonių (plg. 1 Kar. 30, 31). — (2) *Achinoamą...* Vz. 1 Kar. 25, 39... — (3) *Ebrono miestuose*: mies-

eo, duxit David singulos cum
domo sua: et manserunt in op-
pidis Hebron. 4 Veneruntque vi-
ri Juda, et unxerunt ibi David,
ut regnaret super domum Juda.
Et nuntiatum est David, quod
viri Jabes Galaad sepelissent
Saul. 5 Misit ergo David nun-
tios ad viros Jabes Galaad, di-
xitque ad eos: Benedicti vos
Domino, qui fecistis misericor-
diam hanc cum domino vestro
Saul, et sepelistis eum. 6 Et
nunc retribuet vobis quidem Do-
minus misericordiam et verita-
tem: sed et ego reddam gratiam,
eo quod fecistis verbum istud.
7 Confortentur manus vestræ,
et estote filii fortitudinis: licet
enim mortuus sit dominus ve-
ster Saul, tamen me unxit do-
mus Juda in regem sibi.
8 Abner autem filius Ner prin-
ceps exercitus Saul tulit Isbo-
seth filium Saul, et circumdu-
xit eum per castra, 9 regemque
constituit super Galaad, et su-

su juo vyrus, kiekvieną su jo
šeimyna, ir jie pasiliko Ebrono
miestuose. 4 Tuomet atėjo Judo
vyrai ir patepė tenai Dovidą,
kad karaliautu ant Judo namų.
Dovidui buvo pranešta, kad
Galaado Jabės vyrai palaidoję
Saulių. 5 Dovidas tat siuntė pas
Galaado Jabės vyrus pasiunti-
nių ir jiems sakydino: Palaimin-
ti jųs Viešpaties, kurie padarė-
te šitą mielaširdystę savo po-
nui Sauliui ir jį palaidojote. 6
Viešpats, tiesa, atsilygins jums
už mielaširdystę ir ištikimybę,
bet ir aš noriu padėkoti, kad
jųs tą dalyką padarėte. 7 Tesu-
stiprėja jusų rankos ir bukite
tvirtybės sunųs, nes nors jusų
ponas Saulius mirė, tečiaus Ju-
do namai mane patepė sau ka-
raliumi.
8 Nėro gi sunus Abneris, Sau-
liaus kariuomenės vadas, ėmė
Sauliaus sunų Isbosėtą ir vedė
jį aplinkui per Stovyklas, 9 ir
įstatė karaliumi ant Galaado,

teliuose ir sodžiuose, kurie priderėjo nuo Ebrono. — (4) *Patepė...* Pirmą sykį Dovidas buvo pateptas slapčia (1 Kar. 16, 3); tai buvo Dievo valios apsireiškimas, kad Dovidas savame laike turi tapti karaliumi; šitas antras ir paskiaus trečias patepimas (vz. žem. 5, 3) karaliumi ant viso Izraėlio įvyko pritariant tautai ir davė Dovidui pavaldinių.

Kad Galaado Jabės... Vž. 1 Kar. 31, 11-13. Apraudojęs Saulių ir Jonatą Sikelėge, Dovidas tikriausiai pats teiravosi, kas atsitiko su jų lavonais. — (5) *Palaiminti...* Dovidas dėkoja, tarsi Galaadiečiai jam pačiam butu patarnavę; o draug parodo, kad jis negali buti neprietelis tų, kurie buvo mirusiojo prieteliais.— (7) *Tesustiprėja...* Rankos iš baimės nusileidžia, o sustiprėja, sugrįžus ramybei. Baimės priežastis buvo karaliaus mirtis. Judo giminė buvo patepusi karaliumi Dovida sau, o ne kitoms giminėms; bet ta aplinkybė, kad jis karaliavo Judo plote, turėjo paraginti kitas gimines pripažinti jį taipogi savo karaliumi. Todėl ta pasiuntinystė, per kurią Dovidas rupinosi patraukti prie savęs Galaado gyventojus tuo pačiu laiku, kada Abneris stengėsi juos patraukti Isbosėto pusėn, buvo Dovido labai gudriai sumanyta.

(8) *Isbosėtą.* Tai buvo ketvirtas Sauliaus sunus, kurs augščiaus nebuvo dar išvardintas, kitur jis vadinasi Esbaaliu (ebr. *'Ešba'al*, Baalo ugnis, arba sunaikintojas Baalo) ir tai rasi buvo tikras jo vardas, kurį paskiaus pakeista Isbosėtu (ebr. *'Išbošeth*, gėdos vyras). Plg. 1 Kar. 14, 49; 1 Kron. 8, 33; 9, 39. — *Per Stovyklas.* Ebr. t.: jis jį nuvedė į *Machanaim'ą.* Ta vieta, garsi Jokubo istorijoje (vz. Prad. 32, 2. 10), buvo anapus Jordano. Taigi, Abneris po pralaimėtos kovos ant Gelboės kalnų, nusivedė ketvirtąjį Sauliaus sunų į Užujordanį, kad jo nebepasiektu Pilistymai (plg. 1 Kar. 31, 7), ir čionai jį apgarsino karaliumi. — (9) *Gesuritų.* Taip vadinosi nedidelė tauta, gyvenusi į pietus nuo Ermono. Plg. Joz.

per Gessuri, et super Jezrahel,
et super Ephraim, et super Ben-
jamin, et super Israel univer-
sum. 10 Quadraginta annorum
erat Isboseth filius Saul cum
regnare cœpisset super Israel,
et duobus annis regnavit: sola
autem domus Juda sequebatur
David. 11 Et fuit numerus die-
rum, quos commoratus est Da-
vid, imperans in Hebron super
domum Juda, septem annorum,
et sex mensium.

12 Egressusque est Abner fi-
lius Ner, et pueri Isboseth filii
Saul de castris in Gabaon. 13 Por-
ro Joab filius Sarviæ, et pueri
David egressi sunt, et occurre-
runt eis juxta piscinam Gaba-
on. Et cum in unum convenis-
sent, e regione sederunt: hi ex
una parte piscinæ, et illi ex al-
tera. 14 Dixitque Abner ad Jo-
ab: Surgant pueri, et ludant
coram nobis. Et respondit Joab:
Surgant. 15 Surrexerunt ergo,
et transierunt numero duode-
cim de Benjamin, ex parte Is-
boseth filii Saul, et duodecim
de pueris David. 16 Apprehen-
soque unusquisque capite com-
paris sui, defixit gladium in la-
tus contrarii, et ceciderunt si-
mul: vocatumque est nomen lo-

ant Gesuritų, ant Jezraėlio, ant
Efraimo, ant Benjamino ir ant
viso Izraėlio. 10 Sauliaus sunus
Isbosėtas turėjo keturias dešim-
tis metų, kada pradėjo karaliau-
ti ant Izraėlio ir karaliavo dve-
jus metus; vien tiktai Judo na-
mai sekė Dovidą. 11 Laiko gi,
kurį Dovidas pasiliko viešpatau-
damas Ebrone ant Judo namų,
buvo septyneri metai ir šeši
mėnesiai.

12 O Nėro sunus Abneris ir
Sauliaus sunaus Isbosėto tarnai
išėjo iš Stovyklų Gabaonan. 13
Sarvijos gi sunus Joabas ir Do-
vido tarnai išėjo ir juos pasiti-
ko prie Gabaono tvenkinio; o
prisiartinę sustojo vieni ties ki-
tais: vieni iš vienos tvenkinio
pusės, kiti iš kitos. 14 Tuomet
Abneris tarė Joabui: Teišeina
priešakin jaunikaičiai ir težai-
džia musų akyvaizdoje. O Joa-
bas atsakė: Teišeina: 15 Taigi, iš
Sauliaus sunaus Isbosėto pusės
pakilo ir išėjo priešakin dvyli-
ka žmonių iš Benjamino, ir tai-
pogi dvylika iš Dovido tarnų;
16 kiekvienas, nutvėręs stovėju-
sį prieš save už galvos, įsmei-
gė kalaviją į priešininko šoną,
ir perkrito visi draug, o ana

13, 13. Daugelis tečiaus aiškintojų spėja, kad čionai iškreiptas Asero giminės vardas. — *Jezraėlio.* Tai yra vardas miesto ir plataus slėnio, kuriame tas miestas buvo. Spėjama, kad šitoje vietoje išvardinta Isakaro giminė.— (10) *Pradėjo karaliauti...* Iš šito pasakymo neaišku, ar tuojau Isbosėtas buvo Izraėlio pripažintas karaliumi, ar tik keletui metų praslinkus po Sauliaus mirties. Isbosėtas buvo tik įrankis Abnerio rankose, nes valdžią ištikrųjų buvo pasisavinęs šitas paskutinysis.

(12) *Iš Stovyklų:* iš Machanaimo. Gabaonas buvo į šiaurvakarius nuo Jeruzalės. Plg. Joz. 9, 3. — *Sarvijos.* Sarvija buvo Dovido sesuo, Joabas gi jos vyriausis sunus. Vz. 1 Kron. 2, 16. — (14) *Težaidžia.* Išrinktieji turėjo eiti imtynėmis ir parodyti savo mokėjimą vartoti ginklus, bet rasi be kraujo išliejimo, kad paskui abi pusi ramiai susitaikintų. Abneris regimai buvo gana ramus žmogus ir nemėgstąs nuožmumo; bet visai kitoks buvo Joabo budas; jis neva pritaria Abneriui, bet duoda įsakymą saviesiems muštis ištikrųjų, kad kelias susitaikymui butu visai užkirstas.—(16) *Karžygių dirva.* Ebr. t.: U o l ų, arba rasi k a l a v i j ų d i r v a.

ci illius: Ager robustorum, in
Gabaon.
17 Et ortum est bellum du-
rum satis in die illa: fugatusque
est Abner, et viri Israel a pue-
ris David. 18 Erant autem ibi
tres filii Sarviæ, Joab, et Abi-
sai, et Asael: porro Asael cur-
sor velocissimus fuit, quasi unus
de capreis, quæ morantur in sil-
vis. 19 Persequebatur autem Asa-
el Abner, et non declinavit ad
dextram neque ad sinistram omit-
tens persequi Abner. 20 Respe-
xit itaque Abner post tergum
suum, et ait: Tune es Asael?
Qui respondit: Ego sum. 21 Di-
xitque ei Abner: Vade ad de-
xtram, sive ad sinistram, et ap-
prehende unum de adolescenti-
bus, et tolle tibi spolia ejus.
Noluit autem Asael omittere
quin urgeret eum. 22 Rursum-
que locutus est Abner ad Asa-
el: recede, noli me sequi, ne
compellar confodere te in ter-
ram, et levare non potero fa-
ciem meam ad Joab fratrem tu-
um. 23 Qui audire contempsit,
et noluit declinare: percussit
ergo eum Abner aversa hasta
in inguine, et transfodit, et mor-
tuus est in eodem loco: omnes-
que qui transibant per locum
illum, in quo ceciderat Asael,
et mortuus erat, subsistebant.
24 Persequentibus autem Joab,
et Abisai fugientem Abner, sol
occubuit: et venerunt usque ad
Collem aquæductus, qui est ex

vieta buvo praminta vardu: Kar-
žygių dirva Gabaone.
17 Tą pačią dieną pakilo la-
bai smarki kova, o Abneris ir
Izraėlio vyrai buvo Dovido tar-
nų priversti bėgti. 18 Buvo gi
tenai trįs Sarvijos sunųs Joa-
bas, Abisajis ir Asaėlis; Asaėlis
buvo greičiausis bėgėjas, kaip
viena iš stirnų, pasiliekančių
miškuose. 19 Asaėlis ėmė vyties
paskui Abnerį, nepasukdamas nei
dešinėn nei kairėn ir nesiliau-
damas vyties Abnerį. 20 Taigi,
Abneris pažvelgė atgal ir tarė:
Ar tu Asaėlis? Tasai atsakė: Aš.
21 Abneris jam tarė: Eik deši-
nėn arba kairėn, nusitverk vie-
ną iš jaunikaičių ir imk sau jo
grobį. Bet Asaėlis nenorėjo liau-
ties jį vijęsis. 22 Abneris vėl kal-
bėjo Asaėliui: Atstok, neeik pa-
skui mane, kad nebučiau pri-
verstas prismeigti tavęs prie že-
mės, nes paskui aš negalėčiau
pakelti savo veido prieš tavo
brolį Joabą. 23 Bet jis nenorėjo
paklausyti ir nenorėjo pasukti
šalin; taigi, Abneris ištiko jį at-
kreipta jietimi į papilvę ir per-
vėrė, ir jis mirė toje pačioje
vietoje, o visi eidami per tą
vietą, kurioje buvo kritęs ir mi-
ręs Asaėlis, sustodavo.

24 Besivejant gi Joabui ir Abi-
sajui bėgantį Abnerį, nusileido
saulė, ir jie atėjo iki Vanden-
traukio kauburiui, kurs yra ties

— (21) *Nusitverk vieną...* Abneris visai nenori užmušti Asaėlio, viena dėlto kad rasi jį skaito nelygiu sau priešininku, bet labiausiai dėlto, kad jis nenori ypatiškai užgauti Joabo, kurio nuožmus budas jam buvo žinomas, o draug ir Dovido, su kuriuo jis turėjo užmanymą visai susitaikinti. — (23) *Atkreipta jietimi*: jieties koto galu; bet ir jis buvo smailus, nes juo budavo įsmeigiama jietis žemėn (vz. 1 Kar. 26, 7). Abneris regimai norėjo tik sužeisti Asaėlį, kad jis nebegalėtu vyties. Asaėlio žuvimas aprašoma čionai gana plačiai dėlto, kad jis tapo Abnerio mir-

adverso vallis itineris deserti
in Gabaon. 25 Congregatique sunt
filii Benjamin ad Abner: et con-
globati in unum cuneum, stete-
runt in summitate tumuli unius.
26 Et exclamavit Abner ad Joab,
et ait: Num usque ad interne-
cionem tuus mucro desæviet?
an ignoras quod periculosa sit
desperatio? usquequo non dicis
populo ut omittat persequi fra-
tres suos? 27 Et ait Joab: Vivit
Dominus, si locutus fuisses, ma-
ne recessisset populus perse-
quens fratrem suum. 28 Insonuit
ergo Joab buccina, et stetit om-
nis exercitus, nec persecuti sunt
ultra Israel, neque iniere cer-
tamen. 29 Abner autem et viri
ejus abierunt per campestria,
tota nocte illa: et transierunt
Jordanem, et lustrata omni Beth
horon, venerunt ad castra. 30
Porro Joab reversus, omisso Ab-
ner, congregavit omnem popu-
lum: et defuerunt de pueris Da-
vid decem et novem viri, ex-
cepto Asaele. 31 Servi autem
David percusserunt de Benja-
min, et de viris, qui erant cum
Abner trecentos sexaginta, qui
et mortui sunt. 32 Tuleruntque
Asael, et sepelierunt eum in se-
pulcro patris sui in Bethlehem:
et ambulaverunt tota nocte Joab
et viri qui erant cum eo, et in
ipso crepusculo pervenerunt in
Hebron.

slėniu prie Gabaono tyrumos
kelio. 25 Benjamino sunųs susi-
rinko prie Abnerio ir, susispie-
tę vienan burin, sustojo ant vie-
no kauburio viršunės. 26 O Ab-
neris sušuko Joabui ir tarė: Ar
gi tavo kalavijas siaus iki su-
naikinimui? ar nežinai, kad vil-
ties nustojimas pavojingas da-
lykas? iki kolei nepasakysi žmo-
nėms, kad mestu vijęsis savo
brolius? 27 O Joabas tarė: Kaip
Viešpats gyvas, jei butumei kal-
bėjęs, jau rytą tauta butu pa-
liovusi vyties savo brolius. 28
Taigi, Joabas sutrimitavo trimi-
tu, o visa kariuomenė sustojo,
nebesivijo toliaus Izraėlio ir ne-
besileido kovon. 29 Abneris gi
ir jo vyrai traukėsi lyguma vi-
są tą naktį, persigavo per Jor-
daną ir perėję per visą Bėtho-
roną atėjo į Stovyklas 30 Joabas
gi, palikęs Abnerį, sugrįžo ir su-
rinko visus žmones, o tarp Do-
vido tarnų pasigedo devynioli-
kos vyrų, neskaitant Asaėlio.
31 Dovido gi tarnai užmušė iš
Benjamino ir iš buvusių su Abne-
riu vyrų tris šimtus šešias de-
šimtis, kurie ir mirė. 32 Jie ėmė
Asaėlį ir jį palaidojo jo tėvo
kape Betliejuje. Paskui Joabas
ir buvusieji su juo vyrai ėjo vi-
są naktį ir dienai brėkštant at-
vyko į Ebroną.

---

ties priežastimi. — (24) *Vandentraukio.* Ebr. *'Ammah.* Jo vieta nežinoma.— (27) *Jei butumei kalbėjęs...* Joabas, atsakydamas, kaltina Abnerį, kurs vienu žodžiu galėjęs jau seniai sustabdyti žudynes. Ebr. t. pasakyta truputį kitaip: J e i t u n e b u t u m e i k a l b ė j ę s, t. y. jei tu nebutumei išreiškęs noro, kad susiremtu dvylika su dvylika. — (29) *Lyguma*: Jordano slėniu. — *Bėthoroną.* Ebr. *Bithron.* Kas čionai pavadinta Bėthoronu, nežinia. — *Į Stovyklas*: į Machanaimą. — (32) *Visą naktį*: palaidoję dieną Asaėlį, Joabas skubinosi į Ebroną, kad praneštu Dovidui apie kovos pasekmes.

3) Karaliaus Dovido sustiprėjimas ir pašlijimas Sauliaus namų.

Caput III. 1 Facta est ergo
longa concertatio inter domum
Saul, et inter domum David:
David proficiscens, et semper
seipso robustior, domus autem
Saul decrescens quotidie.
2 Natique sunt filii David in
Hebron: fuitque primogenitus
ejus Amnon de Achinoam Jezra-
helitide. 3 Et post eum Cheleab
de Abigail uxore Nabal Carme-
li: porro tertius Absalom filius
Maacha filiæ Tholmai regis Ges-
sur. 4 Quartus autem Adonias,
filius Haggith: et quintus Sa-
phathia, filius Abital. 5 Sextus
quoque Jethraam de Egla uxo-
re David: hi nati sunt David
in Hebron.
6 Cum ergo esset prœlium in-
ter domum Saul et domum Da-
vid, Abner filius Ner regebat
domum Saul. 7 Fuerat autem
Sauli concubina nomine Respha,
filia Ai. Dixitque Isboseth ad
Abner: 8 Quare ingressus es ad
concubinam patris mei? Qui ira-
tus nimis propter verba Isbo-
seth, ait: Numquid caput canis
ego sum adversum Judam ho-
die, qui fecerim misericordiam
super domum Saul patris tui,
et super fratres et proximos ejus,
et non tradidi te in manus Da-

3. perskyrimas. 1 Taigi, pra-
sidėjo ilga karė tarp Sauliaus
namų ir tarp Dovido namų. Do-
vidas tapo ir darėsi vis galin-
gesnis, Sauliaus gi namai kas-
dien ėjo menkyn.
2 Dovidui gimė Ebrone sunų;
jo pirmgimis buvo Amnonas iš
Achinoamos Jezraėlietės; 3 po jo
gimė Cheleabas iš Nabalio Kar-
mėliečio našlės Abigailės; to-
liaus trečias Gesuro karaliaus
Tolmajo dukters Maachos sunus
Absalomas; 4 ketvirtas gi Hagi-
tos sunus Adonijas, penktas Abi-
talės sunus Safatija; 5 taipogi
šeštas Jėtraamas iš Dovido pa-
čios Eglos; šitie gimė Dovidui
Ebrone.
6 Esant karei tarp Sauliaus
namų ir Dovido namų, Nėro
sunus Abneris valdė Sauliaus
namus. 7 Saulius gi buvo turė-
jęs gulovę Ajos dukterį vardu
Respą. O Isbosėtas tarė Abne-
riui: 8 Kodėl įėjai pas mano tė-
vo gulovę? Tasai labai įpykęs
už Isbosėto žodžius, tarė: Ar aš
šiandien esu šuns galva prieš
Judą, kurs padariau tavo tėvo
Sauliaus namams, jo broliams
ir artimams mielaširdystę ir ne-
padaviau tavęs į Dovido ran-
kas, kad tu ieškai priekabių ir

3, 1-4, 12. Po pirmojo susirėmimo prasideda ilga karė tarp Dovido ir Isbosėto. Dovido šeimyna pasidaugina (3, 1-5). Abneris padeda Isbosėtui, bet, jausdamos jo užgautas (3, 6-11), ir jis pereina Dovido pusėn (3, 12-21), vienok Abnerį užmuša klastingai Joabas (3, 22-30) be Dovido žinios, kurs jį apraudа (3, 31-39). Neilgai trukus ir Isbosėtą užmuša galvažudžiai, kuriuos Dovidas nubaudžia mirtimi (4, 1-12).

(3, 2) *Dovidui gimė...* Plg. 1 Kron. 3, 1... — (3) *Gesuro.* Vz. aug. 2, 9. Gesuritai nepriderėjo prie tų Kanaano tautų, kurias buvo liepta išnaikinti. Plg. Atk. 7, 1; Iš. 34, 16. Maacha, tapdama Dovido pačia, regimai priėmė Izraėlio tikėjimą.

(6) *Valdė Sauliaus namus.* Ebr. t.: buvo galingas Sauliaus namuose. — (7) *Respą.* Plg. žem. 21, 8... — (8) *Kodėl įėjai...* Abneris savo pasielgimu sukėlė Isbosėte mintį, kad jis pats norįs apimti Sauliaus sostą. Plg. žem. 16, 21; 3 Kar. 2, 21. — *Ar aš šiandien esu šuns galva...*, t. y. ar

vid, et tu requisisti in me quod
argueres pro muliere hodie? 9
Hæc faciat Deus Abner, et hæc
addat ei, nisi quomodo juravit
Dominus David, sic faciam cum
eo, 10 ut transferatur regnum
de domo Saul, et elevetur thro-
nus David super Israel, et su-
per Judam, a Dan usque Ber-
sabee. 11 Et non potuit respon-
dere ei quidquam, quia metue-
bat illum.
12 Misit ergo Abner nuntios
ad David pro se dicentes: Cu-
jus est terra? Et ut loqueren-
tur: Fac mecum amicitias, et
erit manus mea tecum, et re-
ducam ad te universum Israel.
13 Qui ait: Optime: ego faciam
tecum amicitias: sed unam rem
peto a te, dicens: Non videbis
faciem meam antequam addu-
xeris Michol filiam Saul: et sic
venies, et videbis me. 14 Misit
autem David nuntios ad Isbo-
seth filium Saul, dicens: Redde
uxorem meam Michol, quam de-
spondi mihi centum præputiis
Philisthiim. 15 Misit ergo Isbo-
seth, et tulit eam a viro suo

man šiandien darai prikaišioji-
mus dėl moteriškės? 9 Dievas
tai tepadaro Abneriui ir tai jam
teprideda, jei aš taip, kaip Vieš-
pats prisiekė Dovidui, jam ne-
padarysiu, 10 kad karalystė bu-
tu perkelta iš Sauliaus namų,
ir iškiltu Dovido sostas ant Iz-
raėlio ir ant Judo nuo Dano
iki Bersabėjai. 11 Anas gi nega-
lėjo jam nieko atsakyti, nes jo
bijojosi.
12 Taigi, Abneris, siuntė pas
Dovidą pasiuntinių, kad jo var-
du tartu: Keno yra žemė? ir
kad jam sakytu: Padaryk su ma-
nim prietelystę, o mano ranka
bus su tavim, ir aš atvesiu prie
tavęs visą Izraėlį. 13 Tasai at-
sakė: Labai gerai; aš padarysiu
su tavim prietelystę, bet aš rei-
kalauju iš tavęs vieno dalyko,
butent: nematysi mano veido,
kolei neatvesi Sauliaus dukters
Mikolės; ir taip ateisi ir maty-
si mane. 14 Dovidas nusiuntė tai-
pogi pas karaliaus sunų Isbosė-
tą pasiuntinių ir sakydino: Ati-
duok man mano pačią Mikolę,
kurią aš vedžiau už šimtą Pi-
listymų apipjaustymo plėvelių.
15 Isbosėtas tat siuntė ir ją atė-

---

mano tarnystė Sauliaus namams ir tau prieš Dovidą ir Judo giminę tik tiek pasidarė vienu kartu verta, kiek vertas menkiausis dalykas, kiek verta šuns galva. — (9) *Dievas tai tepadaro...* Abneris prisiekia toliaus padėsiąs nebe Isbosėtui, bet Dovidui ir prisidėsiąs prie išsipildymo Dovidui duoto pažadėjimo (1 Kar. 25, 28-31). Tuo pačiu Abneris pasmerkia save, nes žinodamas, kad Viešpats buvo paskyręs Dovidą karaliumi, jis jam iki šiam laikui priešinosi. — (10) *Nuo Dano iki Bersabėjai*: nuo tolimos šiaurės iki pietinių Palestinos pakraščių.

(12) *Keno yra žemė...* t. y. argi ne visa beveik Izraėlio žemė yra mano valdžioje ir ar aš negaliu jos atiduoti, kam norėsiu? Priminęs tikrą dalykų stovį ir tuo parodęs savo galybę, Abneris išreiškia norą pereiti Dovido pusėn. — (13) *Sauliaus dukters Mikolės.* Dovidas tebemylėjo neteisingai iš jo atimtąją pačią, kurios jis kitados buvo labai mylimas (vz. 1 Kar. 18, 20. 28; 19, 11); reikalaudamas jos atgal jis tuo pačiu norėjo pažymėti, kad tarp jo ir Sauliaus namų yra giminystė, ir kad jis yra Sauliaus namams palankus. — (14) *Dovidas siuntė...* Dovidas kreipiasi į Isbosėtą, nes jis buvo Sauliaus šeimynos galva. Tuo budu jis iki laikui palieka paslaptyje pradėtas su Abneriu derybas. — *Už šimtą...* Tiek buvo reikalauta, nors Dovidas davė daugiaus. Vz. 1 Kar. 18, 25... — (15) *Ją atėmė..*

Phaltiel, filio Lais. 16 Sequeba-
turque eam vir suus, plorans
usque Bahurim: et dixit ad eum
Abner: Vade, et revertere. Qui
reversus est.
17 Sermonem quoque intulit
Abner ad seniores Israel, dicens:
Tam heri quam nudiustertius
quærebatis David ut regnaret
super vos. 18 Nunc ergo facite:
quoniam Dominus locutus est
ad David, dicens: In manu ser-
vi mei David salvabo populum
meum Israel de manu Phili-
sthiim, et omnium inimicorum
ejus. 19 Locutus est autem Ab-
ner etiam ad Benjamin. Et abi-
it ut loqueretur ad David in
Hebron omnia quæ placuerant
Israeli, et universo Benjamin.
20 Venitque ad David in He-
bron cum viginti viris: et fecit
David Abner, et viris ejus qui
venerant cum eo, convivium. 21
Et dixit Abner ad David: Sur-
gam, ut congregem ad te do-
minum meum regem omnem Is-
rael, et ineam tecum fœdus, et
imperes omnibus, sicut deside-
rat anima tua.
Cum ergo deduxisset David
Abner, et ille isset in pace, 22
statim pueri David, et Joab ve-
nerunt, cæsis latronibus, cum
præda magna nimis: Abner au-
tem non erat cum David in He-
bron, quia jam dimiserat eum,
et profectus fuerat in pace. 23
Et Joab, et omnis exercitus,

mė iš jos vyro Laiso sunaus
Paltiėlio. 16 Jos vyras ją sekė
verkdamas iki Bahurimui; bet
Abneris jam tarė: Eik sau ir
grįžk; ir jis sugrįžo.
17 Abneris kalbėjo taipogi Iz-
raėlio vyresniesiems ir tarė:
Kaip vakar taip ir užvakar jųs
troškote, kad ant jusų karaliau-
tu Dovidas; 18 dabar tat dary-
kite; nes Viešpats kalbėjo Do-
vidui ir tarė: Per mano tarną
Dovidą aš išliuosuosiu savo tau-
tą Izraėlį iš Pilistymų ir iš vi-
sų jos neprietelių rankos. 19 Ab-
neris kalbėjo taippat ir Benja-
minui. Paskui nuėjo Ebronan
pasakytų Dovidui viso, ką bu-
vo sutaręs Izraėlis ir visas Ben-
jaminas. 20 Kada jis atėjo Eb-
ronan pas Dovidą su dvidešim-
čia virų, Dovidas iškėlė Abne-
riui ir atėjusiems draug su juo
vyrams pokilį. 21 O Abneris ta-
rė Dovidui: Aš pakilsiu, kad su-
rinkčiau prie tavęs, mano pono
karaliaus, visą Izraėlį ir kad pa-
daryčiau su tavim sandorą, o tu
viešpatautumei ant visų, kaip
tavo dušia trokšta.
Taigi, kada Dovidas palydėjo
Abnerį, ir jis ėjo ramybėje, 22
tuojau atėjo Dovido tarnai ir
Joabas, sumušę plėšikus, su la-
bai dideliu grobiu. Abnerio gi
nebebuvo Ebrone su Dovidu, nes
jau buvo jį atleidęs, ir jis bu-
vo iškeliavęs ramybėje. 23 Joa-
bas ir visa su juo buvusi ka-

Isbosėtas pripažįsta, kad atidavimas Mikolės kitam vyrui buvo neteisingas. — *Paltiėlio.* 1 Kar. 25, 4 jis pavadintas trumpesniu vardu Paltis. — (16) *Iki Bahurimui.* Ta vieta buvo netoli Jeruzalės, į rytus nuo jos. — (17) *Abneris kalbėjo taipogi...* Išsipildžius pirmam Dovido reikalavimui, Abneris rupinasi patraukti prie Dovido Isbosėto pavaldinius. Jis primena jiems jų pačių norą ir Dievo nutarimą. — (19) *Ir Benjaminui.* Benjamino giminė paminėta atskirai, nes iš jos buvo kilęs Saulius ir todėl ją sunkiaus buvo perkalbėti; bet įtekmingas Abneris ir čionai laimėja ir toliaus gali drąsiai tarties su Dovidu.

(22) *Sumušė plėšikus.* Mažos tautelės, gyvenusios Palestinos kaimynystėje, regi-

qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatum est itaque Joab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace.
24 Et ingressus est Joab ad regem, et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: quare dimisisti eum, et abiit et recessit?
25 Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te, et sciret exitum tuum, et introitum tuum, et nosset omnia quæ agis?
26 Egressus itaque Joab a David, misit nuntios post Abner, et reduxit eum a cisterna Sira, ignorante David.
27 Cumque rediisset Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Joab ad medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: et percussit illum ibi in inguine, et mortuus est in ultionem sanguinis Asael fratris ejus.
28 Quod cum audisset David rem jam gestam, ait: Mundus ego sum, et regnum meum apud Dominum usque in sempiternum a sanguine Abner filii Ner,
29 et veniat super caput Joab, et super omnem domum patris ejus: nec deficiat de domo Joab fluxum seminis sustinens, et leprosus, et tenens fusum, et cadens gladio, et indigens pane.
30 Igitur Joab et

riuomenė atėjo paskui. Taigi, Joabui buvo pranešta ir papasakota: Buvo atėjęs pas karalių Nėro sunus Abneris, kurį jis išleido, ir jis išėjo ramybėje.
24 O Joabas įėjo pas karalių ir tarė: Ką padarei? Štai Abneris buvo atėjęs pas tave; kam jį paleidai, ir jis nuėjo sau ir atsitolino?
25 Ar tu nežinai Nėro sunaus Abnerio, jog jis tam buvo atėjęs, kad apgautu tave, patirtu tavo išėjimą ir tavo įėjimą ir sužinotu visa, ką darai?
26 Taigi, Joabas išėjo nuo Dovido, siuntė pasiuntinių paskui Abnerį ir jį sugrąžino nuo Siros šulinio, nežinant Dovidui.
27 O sugrįžus Abneriui Ebronan, Joabas jį nusivedė nuošaliai į tarpuvartę, kad su juo kalbėtusi klastingai, čionai jį ištiko į papilvę ir jį nužudė, keršindamas už savo brolio Asaėlio kraują.
28 Dovidas išgirdęs, kas jau buvo padaryta, tarė: Aš ir mano karalystė esame nesutepti Viešpaties akyse Nėro sunaus Abnerio krauju;
29 jis tegul krinta ant Joabo galvos ir ant visų jo tėvo namų; ir tenepritruksta Joabo namuose kenčiančių sėklos pludimą, raupsuotų, besilaikančių varpstės, krintančių po kalaviju ir stokojančių duonos.
30 Taigi, Joabas ir jo

---

mai gana dažnai darydavo užpuolimus; joms nubausti ir dabar buvo Dovidas išsiuntęs Joabą su kareivių buriu. — (25) *Ar tu nežinai...* Joabas rupinasi visupirma sužadinti Dovide nepasitikėjimą Abneriu. — (27) *Kalbėtusi klastingai...* Tikriaus: s l a p č i a. Joabas nesibijo Dovido bausmės, nes jis jautėsi gana galingas. — *Keršindamas...* Galima spėti, kad Joabas darė tai ne tik iš keršto, bet taipogi bijodamas, kad kartais Abneris neužimtu jo vietos prie Dovido. Plg. 3 Kar. 2, 5. — (29) *Jis tegul krinta...* Abneris buvo užmušęs Asaėlį karės metu, pirma jį perspėjęs, kad atsitrauktu, ir tik save gindamas nuo užsipuolimo; todėl kerštui nebuvo vietos, ir Joabo pasielgimas buvo tikra žmogžudystė, už kurią Dovidas meta ant jo paties ir jo šeimynos prakeikimą. — *Kenčiančių sėklos pludimą*: tokių, kurie neturės ainijos. — *Besilaikančių varpstės.* Tai buvo moterų darbas; užsiimti gi juo vyrui buvo pažeminimas. Anot kitų vertėjų: p a s i r e m i a n č i ų

Abisai frater ejus interfecerunt
Abner, eo quod occidisset Asa-
el fratrem eorum in Gabaon
in prœlio.
31 Dixit autem David ad Jo-
ab, et ad omnem populum, qui
erat cum eo: Scindite vestimen-
ta vestra, et accingimini saccis,
et plangite ante exsequias Ab-
ner: porro rex David sequeba-
tur feretrum. 32 Cumque sepe-
lissent Abner in Hebron, leva-
vit rex David vocem suam, et
flevit super tumulum Abner: fle-
vit autem et omnis populus. 33
Plangensque rex et lugens Ab-
ner ait:

Nequaquam ut mori solent
ignavi, mortuus est Abner.
34 Manus tuæ ligatæ non sunt,
et pedes tui non sunt com-
pedibus aggravati:
sed sicut solent cadere coram
filiis iniquitatis, sic corruisti.

Congeminansque omnis popu-
lus flevit super eum.
35 Cumque venisset universa
multitudo cibum capere cum
David, clara adhuc die juravit
David, dicens: Hæc faciat mihi
Deus, et hæc addat, si ante oc-
casum solis gustavero panem
vel aliud quidquam. 36 Omnis-
que populus audivit, et placue-
runt eis cuncta quæ fecit rex
in conspectu totius populi. 37
Et cognovit omne vulgus, et
universus Israel in die illa quo-

brolis Abisajis nužudė Abnerį,
už tai kad jis buvo užmušęs jųdviejų
brolį Asaėlį Gabaone ko-
voje.
31 Dovidas gi tarė Joabui ir
visiems su juo buvusiems žmo-
nėms: Perplėškite savo drabu-
žius, prisidengkite maišais ir rau-
dokite Abnerio šermenyse. Ir
karalius Dovidas lydėjo numi-
rėlį. 32 Palaidojus Abnerį Ebro-
ne, karalius Dovidas pakėlė sa-
vo balsą ir verkė ant Abnerio
kapo; verkė taipogi ir visa tau-
ta. 33 Apverkdamas ir apraudo-
damas Abnerį karalius tarė:

Abneris mirė ne kaip papra-
stai bailiai miršta.
34 Tavo rankos nebuvo surištos,
ir tavo kojos nebuvo apsun-
kintos grandinėmis,
bet kaip paprastai krinta prieš
neteisybės sunus, taip tu
kritai.
O tauta dar daugiaus jo verkė.

35 Paskui atėjus visai daugy-
bei valgytų su Dovidu, kada dar
toli buvo vakaras, Dovidas pri-
siekė ir tarė: Dievas man tai
tepadaro ir tai teprideda, jei,
saulei nenusileidus, aš paragau-
siu duonos arba ko kito. 36 Tai
išgirdo visa tauta, ir jiems pa-
tiko visa, ką karalius buvo pa-
daręs visos tautos akyvaizdoje.
37 Ir visa tauta ir visas Izraė-
lis patyrė tą dieną, jog ne ka-

---

lazda, t. y. aklų ir ir raišų.

(**31**) *Tarė Joabui...* Patį užmušėją Dovidas priverčia dalyvauti gedule. Jis ir kiti turėjo eiti priekyje neštuvų, ant kurių buvo padėtas lavonas, o Dovidas ėjo paskui.— (**33**) *Apverkdamas gi ir...* Ebr. *j^egonen*. Vz. aug. 1, 17.—*Abneris mirė...* Ebr. t. išreikšta kitoki mintis: Ar gi taip turėjo numirti Abneris, kaip bedievis (arba beprotys).

(**35**) *Valgyti su Dovidu.* Anot ebr. t.: kad įkalbėtu Dovidui valgyti, t. y. kad jis pertrauktu savo pasninką tuojau po laidotuvių.—(**36**) *Išgirdo.* Ebr. t.: patyrė. Tauta suprato, kad Dovido gailestis buvo ne veidmainingas, bet ti-

niam non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner. 38 Dixit quoque rex ad servos suos: Nun ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in Israel? 39 Ego autem adhuc delicatus, et unctus rex: porro viri isti filii Sarviæ duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum juxta malitiam suam.

Caput IV. 1 Audivit autem Isboseth filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron: et dissolutæ sunt manus ejus, omnisque Israel perturbatus est. 2 Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana, et nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitæ de filiis Benjamin: siquidem et Beroth reputata est in Benjamin. 3 Et fugerunt Berothitæ in Gethaim, fueruntque ibi advenæ usque ad tempus illud. 4 Erat autem Jonathæ filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuntius de Saul et Jonatha ex Jezrahel: tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret ut fu-

raliaus buvo padaryta, kad butu užmuštas Nėro sunus Abneris. 38 Karalius tarė taipogi savo tarnams: Ar jųs nežinote, kad šiandien krito kunigaikštis ir tai didžiausis Izraėlyje? 39 Aš gi dar silpnas ir ką tik pateptas karalius; o šitie vyrai Sarvijos sunųs man sunkųs. Viešpats teatlygina darančiajam pikta pagal jo piktybę.

4. perskyrimas. 1 Sauliaus gi sunus Isbosėtas išgirdo, kad Abneris buvo užmuštas Ebrone, ir nusileido jam rankos, o visas Izraėlis sumišo. 2 Pas Sauliaus gi sunų buvo du galvažudžių vadu; vienam buvo vardas Baana, o antrasis vadinosi Rechabu. Juodu buvo sunųs Berotiečio Remono iš Benjamino sunų, nes ir Berotas skaitėsi Benjamine; 3 bet Berotiečiai buvo išbėgę Getaiman ir buvo tenai ateiviais iki šiam laikui. 4 O Sauliaus sunus Jonatas turėjo sunų silpnomis kojomis; jis buvo penkerių metų, kada atėjo iš Jezraėlio žinia apie Saulių ir Jonatą; taigi, jo auklė ėmė jį ir bėgo; jai skubinantis bėgti, jis

---

kras. — (39) *Aš gi dar silpnas...* Dovidas nurodo priežastį, kodėl jis negali nubausti piktadario. Jis dar tebėra silpnas kaipo karalius, o Joabas ir jo brolis daugiaus turi įtekmės pas žmones, negu pats Dovidas; be to, nubausdamas Joabą, jis pasiliktu be vado, kurs buvo reikalingas ir kurs jam ištikrųjų buvo ištikimas, net ir labai sunkiose gyvenimo aplinkybėse. Plg. 18, 1... ir k. — *Viešpats teatlygina...* Tai išsipildė Saliamono dienose. Vz. 3 Kar. 2, 5...

(4, 1) *Nusileido jam rankos.* Visa Isbosėto galybė rėmėsi Abneriu; jam mirus, Isbosėtas visai nustojo drąsos; bet ir jo pavaldiniai žino, kad jis negalės pasilikti karaliumi. — (2. 3) *Du galvažudžių vadu.* Mirus Sauliui, jo kariuomenė regimai buvo iširus, o jos dalis buvo pavirtusi tikrais plėšikais, kurie turėjo savo vadus.— *Berotas skaitėsi Benjamine.* Berotas buvo Jozuės atiduotas Benjamino giminei (vz. Joz. 18, 15), bet Gabaoniečiams suklaidinus Jozuę, jo gyventojais tuomet buvo pasilikę Kananiečiai (vz. Joz. 9, 1...). Kuomet jie išbėgo iš Beroto, tikrai nežinia; rasi tuomet kada Saulius išžudė Gabaoniečius (plg. žem. 21, 1. 2). Kame buvo Getaimas, nežinia. — (4) *O Sauliaus sunus...* Pasakojime apie Isbosėto užmušimą, minimas Jonato sunus, kad butu aišku, kas dar liko iš Sauliaus namų.— *Iš Jezraėlio*: iš kovos vietos, kame žuvo Saulius ir Jonatas. Plg. 1 Kar. 29, 1. — *Mefibosėtas.* 1 Kron. 8, 34; 9, 40 jis vadinasi Meribaaliu. Plg. aug. 2, 8. — (5) *Bet*

geret, cecidit, et claudus effectus est: habuitque vocabulum Mephiboseth. 5 Venientes igitur filii Remmon Berothitæ, Rechab et Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit. 6 Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine Rechab et Baana frater ejus, et fugerunt. 7 Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, et percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite ejus abierunt per viam deserti tota nocte, 8 et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: et dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, et de semine ejus. 9 Respondens autem David Rechab, et Baana fratri ejus, filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, 10 quoniam eum, qui annuntiaverat mihi, et dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nuntiare, tenui, et occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio. 11 Quanto magis nunc

parkrito ir tapo raišas; jis buvo vardu Mefibosėtas. 5 Taigi, Berotiečio Remono sunudu Rechabas ir Baana atėjo ir dienos karščio metu įėjo į Isbosėto namus; jis gi miegojo vidudienį ant savo guolio; bet ir namų durininkė, bevalydama kviečius, buvo užmigusi. 6 Taigi, juodu įėjo slapčia į namus, pasiėmė kviečių varpų, ir jį ištiko į papilvę Rechabas ir jo brolis Baana ir išbėgo. 7 Nes kada juodu įėjo į namus, jis miegojo kambaryje ant savo patalo; juodu jį ištiko ir nužudė, o paėmę jo galvą, juodu ėjo tyrumos keliu visą naktį, 8 atnešė Isbosėto galvą pas Dovidą Ebronan ir tarė karaliui: Štai, tavo neprietelio Sauliaus sunaus Isbosėto galva, kurs jieškojo tavo gyvybės; Viešpats atkeršijo už mano poną karalių Sauliui ir jo ainijai. 9 Dovidas gi, atsakydamas Berotiečio Remono sunumdviem Rechabui ir jo broliui Baanai, jiemdviem tarė: Kaip gyvas Viešpats, kurs išgelbėjo mano gyvybę iš visokio suspaudimo, 10 tą, kurs man apskelbė ir tarė: Mirė Saulius, ir tarėsi apskelbiąs man gerą žinią, aš sulaikiau ir jį užmušiau Sikelėge, nors jam priderėjo duoti užmokesnis už žinią; 11 kaipgi daug labiaus

---

ir namų... Šito sakinio nėra dabartiniame ebr. t; bet seniaus rasi jis buvo. — (6) *Įėjo slapčia*. Ebr. t.: į patį vidų. Kadangi apie Isbosėto užmušimą kalbama tris sykius, todėl kaikurie aiškintojai mano, jog šitoje vietoje tekstas nevisai tikras; bet toks atkartojimas sutinkamas ne vieną sykį; jis visai sutinka su ebrajų pasakotojų budu; pasakotojas atkartodamas tą patį dalyką, visuomet prideda kokią nors naują aplinkybę. — *Pasiėmę kviečių*. Jei Isbosėtas butu nubudęs, jie butu galėję sakyties jiešką kviečių. — (7) *Tyrumos keliu*: Jordano slėniu. — (8) *Viešpats atkeršijo*... Du galvažudžiu sakosi padarę savo bjaurų darbą dėlei Dovido ir gyrėsi, buk juodu buvę įrankiais Viešpaties rankose. Už tokį piktžodžiavimą Dovidas juos tuojau nubaudžia. —(10) *Tą, kurs*... Vz. aug. 1, 15. — *Jam priderėjo*: Jo pa-

cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem ejus de manu vestra, et auferam vos de terra? [12] Præcepit itaque David pueris suis, et interfecerunt eos: præcidentesque manus et pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Isboseth tulerunt, et sepelierunt in sepulcro Abner in Hebron.

dabar, bedieviams žmonėms užmušus nekaltą vyrą jo namuose ant jojo patalo, aš privalau pareikalauti jo kraujo iš jusų rankos ir prašalinti jus nuo žemės? [12] Taigi, Dovidas įsakė savo tarnams, ir jie juodu užmušė; o nukirtę jiemdviem rankas ir kojas, juodu pakorė prie tvenkinio Ebrone. Isbosėto gi galvą jie ėmė ir palaidojo Abnerio kape Ebrone.

2. Dovidas karalius Jeruzalėje. 1) Dovidui ir jo namams žadama amžinas viešpatavimas. a) Dovidas perkelia savo sostinę Jeruzalėn. Karės su Pilistymais.

Caput V. [1] Et venerunt universæ tribus Israel ad David in Hebron, dicentes: Ecce nos, os tuum, et caro tua sumus. [2] Sed et heri et nudiustertius cum esset Saul rex super nos, tu eras educens et reducens Israel: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, et tu eris dux super Israel. [3] Venerunt quoque et seniores Israel ad regem in Hebron, et percussit cum eis rex David fœdus in Hebron coram Domino:

5. perskyrimas. [1] Paskui visos Izraėlio giminės atėjo Ebronan pas Dovidą ir tarė: Štai, mes esame tavo kaulas ir tavo kunas. [2] Jau vakar ir užvakar, dar Sauliui tebesant ant musų karaliumi, tu išvesdavai ir atvesdavai Izraėlį, Viešpats gi tau tarė: Tu ganysi mano tautą Izraėlį ir tu busi Izraėlio vadas. [3] Atėjo taipogi ir Izraėlio vyresnieji pas karalių į Ebroną, o karalius Dovidas padarė su jais Ebrone sandorą Viešpaties aky-

---

ties namuose.—(11) *Kaip gi daug...* Rechabo ir Baanos kaltybė: jie užmušė žmogų, kurs niekam nebuvo padaręs pikta, jo paties namuose, kame jis nesitikėjo atsirasiant nepritelį, miegantį, kada jis negalėjo ginties. — (12) *Nukirtę...* Nukertama rankos, kuriomis padaryta piktadarystę, ir kojos, kurios bėgo užmokesnio jieškotų. — *Abnerio kape Ebrone.* Gabaa, kame buvo Sauliaus šeimynos kapas, tebebuvo Dovido nepritelių rankose; todėl tenai jis dabar negalėjo palaidoti Isbosėto galvos. Plg. aug. 3, 32.

5, 1-25. Žuvus Isbosėtui, visos Izraėlio giminės pripažįsta Dovidą savo karaliumi ir jį patepa (1-5); tuomet jis perkelia savo sostinę Jeruzalėn, kurios pilį atima iš Jėbuziečių (6, 10), pasistato sau čionai namus, susilaukia savo šeimynos pasidauginimo (11, 16) ir sumuša, Dievui padedant, du sykiu užpuolusius jį Pilistymus (17, 25).

(5, 1) *Izraėlio giminės*: tos giminės, kurios skaitėsi Isbosėto pavaldiniais. Plg. 1 Kron. 11, 1... 12, 23... — *Tavo kaulas ir...* t. y. mes esame tos pačios tautos sąnariai. Plg. Atk. 17, 15. — *Vakar ir užvakar*: neperdaug seniai. Plg. 1 Kar. 19, 13 16; 25, 30. — (3) *Izraėlio vyresnieji*: jie veda tarybas giminių vardu. — *Patepė.* Plg. aug. 24; 1 Kar. 16, 13.

unxeruntque David in regem
super Israel.
4 Filius triginta annorum erat
David, cum regnare cœpisset,
et quadraginta annis regnavit.
5 In Hebron regnavit super Ju-
dam septem annis et sex men-
sibus: in Jerusalem autem re-
gnavit triginta tribus annis su-
per omnem Israel et Judam.

6 Et abiit rex, et omnes viri
qui erant cum eo, in Jerusalem,
ad Jebusæum habitatorem ter-
ræ: dictumque est David ab eis:
Non ingredieris huc, nisi abstu-
leris cæcos et claudos dicentes:
Non ingredietur David huc. 7
Cepit autem David arcem Sion,
hæc est civitas David. 8 Propo-
suerat enim David in die illa
præmium, qui percussisset Je-
busæum, et tetigisset domatum
fistulas, et abstulisset cæcos et
claudos odientes animam David:
idcirco dicitur in proverbio: Cæ-
cus et claudus non intrabunt

vaizdoje, ir jie padarė Dovidą
karaliumi ant Izraėlio.
4 Dovidui buvo tris dešimtis
metų, kada jis pradėjo karaliau-
ti, buvo gi jis karaliumi ketu-
rias dešimtis metų. 5 Jis kara-
liavo Ebrone ant Judo septyne-
rius metus ir šešis mėnesius,
Jeruzalėje gi jis karaliavo ant
viso Izraėlio ir Judo tris dešim-
tis trejus metus.
6 Kada karalius ir visi su juo
buvusieji vyrai atėjo prie Je-
ruzalės prieš Jėbuziečius, kurie
tenai gyveno, jie sakė Dovidui:
Neįeisi čionai, jei bent tu pra-
šalintumei akluosius ir raišuo-
sius, kurie sako: Dovidas čionai
neįeis. 7 Bet Dovidas paėmė Sio-
no pilį; tai ir yra Dovido mie-
stas. 8 Nes Dovidas buvo tą
dieną pažadėjęs dovaną tam, kas
sumuš Jėbuziečius ir pasieks na-
mų rindas ir prašalins akluosius
ir raišuosius, kurie nekenčia Do-
vido dušios; todėl sakoma pa-
tarlėje: Aklas ir raišas neįeis į

— (4) *Buvo tris dešimtis metų...* Spėjama, kad Dovidas, turėdamas apie 20 metų, užmušęs Goljatą, apie ketverius metus tarnavęs Sauliui ir tiek pat laiko nuo jo slapstęsis ir arti dvejų metų buvęs pas Achį Sikelėge. Plg. 3 Kar. 2, 11; 1 Kron. 29, 27.

(6) *Prieš Jėbuziečius.* Jėbuziečiai buvo Chamo sunaus Kanaano ainiai. Vz. Prad. 10, 16. Nors Jozuė, apimdamas Palestiną, ir buvo užkariavęs Jeruzalės dalį, bet jos pilis tuomet pasiliko Jėbuziečių valdžioje. Vz. Joz. 15, 63; Teis. 1, 21. — *Akluosius ir raišuosius...* Jėbuziečiai buvo visai įsitikrinę, kad jų pilies niekas negalės paimti; todėl jie tyčiodamies sakė, kad jai apginti nuo Dovido kariuomenės užpuolimo gana bus aklųjų ir raišųjų. Kiti aiškintojai spėja, kad aklaisiais ir raišaisiais čionai pavadinti Jėbuziečių dievaičiai, kuriuos jie buvo pastatę ant pilies sienų, kad ją apgintu. — (7) *Siono.* Ebr. *Cion.* Taip vadinosi ne visa Jeuzalė, bet jos pietrytinis kauburys, ant kurio buvo Jėbuziečių pilis; ją tai ir praminta Dovido miestu. Todėl Dovido miestas ir Jeruzalė reiškia nevisai tą patį dalyką. Plg. 1 Kron. 5, 2. — (8) *Nes Dovidas...* Eil. prasmė nevisai aiški, nes nežinia, ką tikrai reiškia ebr. ž. *cinnor*, paprastai verčiamas žodžiu: rinda. Plg. 1 Kron. 11, 16. Ebr. tekstas taip reiktu išversti: O Dovidas buvo tą dieną pasakęs: Kas sumuš Jėbuziečius ir pasieks rindą, ir tuos akluosius ir tuos raišuosius, kurių nekenčia Dovido dušia... Kadangi čionai sakinys neužbaigtas, todėl su Vulgata jo gale reiktu pridėti: gaus užmokesnį. Kiti aiškintojai, truputį permainydami ebr. t. balses, taip jį verčia: O Dovidas tą dieną tarė: Tegul kiekvienas žmogus, kurs užmuš Jėbuziečius, meta juos į bedugnę (arba: kame vanduo krinta), kaip raišuosius taip ir akluosius, kurių nekenčia Dovido dušia. — *I bažnyčią.* Tikriaus anot ebr. t.: į namus. Patarlės prasmė rasi yra toki: Žmonės paprastai neturi santikių su nemaloniomis ir neken-

in templum. [9] Habitavit autem
David in arce, et vocavit eam,
Civitatem David: et ædificavit
per gyrum a Mello et intrinse-
cus. [10] Et ingrediebatur profi-
ciens atque succrescens, et Do-
minus Deus exercituum erat cum
eo.

[11] Misit quoque Hiram rex
Tyri nuntios ad David, et ligna
cedrina, et artifices lignorum,
artificesque lapidum ad parie-
tes: et ædificaverunt domum
David. [12] Et cognovit David
quoniam confirmasset eum Do-
minus regem super Israel, et
quoniam exaltasset regnum ejus
super populum suum Israel.

[13] Accepit ergo David adhuc
concubinas et uxores de Jeru-
salem, postquam venerat de He-
bron: natique sunt David et alii
filii et filiæ: [14] et hæc nomina
eorum, qui nati sunt ei in Je-
rusalem, Samua, et Sobab, et
Nathan, et Salomon, [15] et Je-
bahar, et Elisua, et Nepheg, [16]
et Japhia, et Elisama, et Elio-
da, et Eliphaleth.

[17] Audierunt ergo Philisthiim
quod unxissent David in regem
super Israel: et ascenderunt uni-
versi ut quærerent David: quod
cum audisset David, descendit
in præsidium. [18] Philisthiim au-

bažnyčią. [9] Paskui Dovidas ap-
sigyveno pilyje ir ją praminė
Dovido miestu; jis jį sustiprino
muru aplinkui nuo Mėlo ir vi-
duje. [10] Jis ėjo vis didyn ir di-
dyn ir tarpo, o Viešpats, ka-
reivių Dievas, buvo su juo.

[11] Taipogi Tyro karalius Hi-
ramas siuntė pas Dovidą pasiun-
tinius, kėdro medžių, dailidžių
ir akmenų tašytojų sienoms, o
jie pastatė Dovidui namus. [12]
Ir Dovidas pažino, kad Viešpats
buvo jį patvirtinęs karaliumi
ant Izraėlio ir kad buvo išaugš-
tinęs jo viešpatavimą ant savo
Izraėlio tautos.

[13] Taigi, Dovidas vedė dar
gulovių ir pačių iš Jeruzalės,
po to kaip buvo atėjęs iš Eb-
rono, ir Dovidui gimė dar kiti
sunųs ir dukterįs. [14] Štai, var-
dai tų, kurie jam gimė Jeruza-
lėje: Samua, Sobabas, Natanas,
Saliamonas, [15] Jebaharas, Elisua,
Nefėgas, [16] Jafija, Elisama, Elio-
da ir Elifalėtas.

[17] O Pilistymai, išgirdę, kad
Dovidas buvo pateptas karaliu-
mi ant Izraėlio, atėjo visi ješ-
kotų Dovido. Tai išgirdęs Do-
vidas pasitraukė į tvirtovę. [18]
Atėję gi Pilistymai išsisklaistė

čiamomis ypatomis. — (**9**) *Nuo Mėlo.* Taip vadinasi tvirtovės dalis, rasi jau Jėbuziečių pastatyta. Dovidas muru, pradėtu prie Mėlo, atskyrė augštąjį miestą nuo žemojo ir taip jį padarė dar mažiaus prieinamu. — (**10**) *Jis ėjo...* Plg. aug. 3, 1; 1 Kron. 11, 9.

(**11**) *Hiramas.* Hiramas buvo taipogi Saliamono prietelis. Ebr. t. jis vadinasi: Chiram, Chirom, Churam. Plg. 1 Kron. 14, 1; 3 Kar. 5, 1..; 9, 27; 2 Kron. 9, 10.

(**13**) *Dovidas vedė..:* Susigiminiuodamas tuo budu su daugeliu šeimynų. Gulovės buvo tai nepilnateisės pačios.—(**14**) *Vardai tų...* Plg. 1 Kron. 3, 5... 14, 4... — *Natanas, Saliamonas.* Plg. Mat. 1, 6. 7; Sk. 3, 31.

(**17**) *Pilistymai, išgirdę...* Pilistymai bijosi, kad Dovidas, tapęs viso Izraėlio karaliumi, nesustiprėtu, todėl jie skubinasi kariauti su juo dabar. — *Į tvirtovę.* Spėjama, kad Dovido miesto tvirtovė tuomet dar nebuvusi pabaigta statyti, ir kad Dovidas pasitraukęs į Adulamo miestą. Plg. žem. 23, 14. — (**18**) *Rafaimų slėnyje.* Tas slėnis buvo į pietus ir į vakarus nuo

tem venientes diffusi sunt in
Valle Raphaim. 19 Et consuluit
David Dominum, dicens: Si as-
cendam ad Philisthiim? et si da-
bis eos in manu mea? Et dixit
Dominus ad David: Ascende,
quia tradens dabo Philisthiim
in manu tua. 20 Venit ergo Da-
vid in Baal Pharasim: et per-
cussit eos ibi, et dixit: Divisit
Dominus inimicos meos coram
me, sicut dividuntur aquæ. Pro-
pterea vocatum est nomen loci
illius, Baal Pharasim. 21 Et re-
liquerunt ibi sculptilia sua: quæ
tulit David, et viri ejus.

22 Et addiderunt adhuc Phi-
listhiim ut ascenderent, et diffu-
si sunt in Valle Raphaim. 23
Consuluit autem David Domi-
num: Si ascendam contra Phi-
listhæos, et tradas eos in ma-
nus meas? Qui respondit: Non
ascendas contra eos, sed gyra
post tergum eorum, et venies
ad eos ex adverso pyrorum. 24
Et cum audieris sonitum gra-
dientis in cacumine pyrorum,
tunc inibis prœlium: quia tunc
egredietur Dominus ante faciem
tuam, ut percutiat castra Phi-
listhiim. 25 Fecit itaque David
sicut præceperat ei Dominus, et
percussit Philisthiim de Gabaa,
usque dum venias Gezer.

Rafaimų slėnyje. 19 Tuomet Do-
vidas teiravosi Viešpaties, sa-
kydamas: Ar man eiti prieš Pi-
listymus? ir ar juos paduosi į
mano ranką? Viešpats gi tarė
Dovidui: Eik, nes aš duote pa-
duosiu Pilistymus į tavo ranką.
20 Taigi, Dovidas atėjo į Baal-
Parasimą, sumušė juos tenai ir
tarė: Viešpats perskyrė mano
neprietelius mano akyvaizdoje,
kaip persiskiria vanduo. Todėl ana
vieta buvo praminta vardu Ba-
al-Parasimas. 21 Tenai jie paliko
savo drožtus paveikslus, kuriuos
Dovidas ir jo vyrai paėmė.

22 Pilistymai atėjo dar ir an-
trą sykį ir išsisklaistė Rafaimų
slėnyje. 23 Dovidas gi teiravosi
Viešpaties: Ar man eiti prieš
Pilistymus, ir ar juo paduosi į
mano rankas? Jis atsakė: Neeik
stačiai prieš juos, bet apeik ap-
linkui į jų užpakalį ir prieisi
prie jų iš kriaušių pusės. 24 O
kada išgirsi šlamėjimą vaikščio-
jančio kriaušių viršunėmis, tuo-
met pradėsi kovą, nes tuomet
išeis Viešpats tavo veido prieš-
akyje, kad ištiktu Pilistymų sto-
vyklas. 25 Taigi, Dovidas pada-
rė, kaip jam Viešpats buvo įsa-
kęs, ir mušė Pilistymus nuo Ga-
baos iki ateinant į Gėzerį.

Jeruzalės. Vz. Joz. 15, 8; 18, 16. Plg. 1 Kron. 14, 9. — (20) *Baal-Parasimą.* Tas vardas ebr. kalboje reiškia: perskyrimų ponas. Jo pagrindas yra sek. ž.: *Viešpats perskyrė* (ebr. *parac*)... — (21) *Drožtus paveikslus*: dievaičius, kuriuos Pilistymai buvo su savim atsigabenę. Dovidas juos sudegino. Vz. 1 Kron. 14, 12; Plg. Atk. 7, 5. — (23) *Ar man eiti... rankas.* Visų šitų ž. nėra ebr. t.; jie rasi atkartoti čionai iš 19. eil. — *Iš kriaušių.* Kokį medį reiškia ebr. ž. *b^ekha'im*, tikrai nežinia. Plg. 1 Kron. 14, 15. — (24) *Išgirsi šlamėjimą.* Šlamėjimas medžių viršunėse, panašus į einančios kariuomenės užimą, bus Dovidui ženklas, kad jis gali pradėti kovą.—(25) *Nuo Gabaos...* Ebr. *Geba'*. Vz. Joz. 9, 9. Spėjama, kad čionai buvo parašytas vardas: *miggibon*, nuo G a b a o n o. Plg. 1 Kron. 14, 6. — *Gėzerį*, arba Gazerį. Vz. Joz. 10, 3. Tas miestas priderėjo Pilistymams iki Saliamono laikų. Plg. 1 Kron. 20, 4.

6, 1 - 32. Susilaukęs ramybės karalius Dovidas keliauja su tautos atstovais į Karjathiarimą ir veža iš čia sandoros skrynią Jeruzalėn, bet kelyje, Viešpačiui nu-

b) Sandoros skrynios perkėlimas Dovido miestan.

Caput VI. 1 Congregavit au-
tem rursum David omnes electos
ex Israel triginta millia. 2 Sur-
rexitque David, et abiit, et uni-
versus populus, qui erat cum
eo de viris Juda, ut adducerent
arcam Dei, super quam invoca-
tum est nomen Domini exerci-
tuum, sedentis in cherubim su-
per eam. 3 Et imposuerunt ar-
cam Dei super plaustrum no-
vum: tuleruntque eam de domo
Abinadab, qui erat in Gabaa:
Oza autem, et Ahio filii Abina-
dab, minabant plaustrum novum.
4 Cumque tulissent eam de do-
mo Abinadab, qui erat in Ga-
baa, custodiens arcam Dei, Ahio
præcedebat arcam. 5 David au-
tem, et omnis Israel ludebant
coram Domino in omnibus li-
gnis fabrefactis, et citharis et
lyris et tympanis et sistris et
cymbalis. 6 Postquam autem ve-
nerunt ad aream Nachon, ex-
tendit Oza manum ad arcam Dei,
et tenuit eam: quoniam calci-
trabant boves, et declinaverunt
eam. 7 Iratusque est indignatio-
ne Dominus contra Ozam, et
percussit eum super temeritate:
qui mortuus est ibi juxta arcam
Dei. 8 Contristatus est autem

6. perskyrimas. 1 Dovidas gi
vėl surinko visus rinktinius iš
Izraėlio, tris dešimtis tukstan-
čių vyrų; 2 pakilęs jis nuėjo
draug su visais prie jo buvu-
siais žmonėmis iš Judo vyrų,
kad atgabentu Dievo skryną, ant
kurios šaukiamas vardas karei-
vijų Viešpaties, sėdinčio viršu-
je jos ant kerubimų. 3 Jie uždė-
jo Dievo skrynią ant naujų ve-
žėčių ir vežė iš namų Abinada-
bo, gyvenusio Gabaoje; Abina-
dabo gi sunudu Oza ir Ahijas
varė naujas vežėčias. 4 Kada jie
ją paėmė iš gyvenusio Gabaoje
Abinadabo namų, Ahijas ser-
gėdamas Dievo skrynią, ėjo jos
priešakyje. 5 Dovidas gi ir vi-
sas Izraėlis žaidė Viešpaties aky-
vaizdoje visokias mediniais prie-
taisais, kanklėmis, arpomis, bu-
binėliais, barškalais ir kimbolais.
6 Jiems gi atėjus prie Nachono
klojimo, Oza ištiesė ranką prie
Dievo skrynios ir ją pritūrėjo,
nes jaučiai buvo pradėję spar-
dyties, ir ji pasviro. 7 Tuomet
Viešpaties rustybė užsidegė prieš
Ozą ir jį ištiko dėl perdidžio
drąsumo, o jis mirė tenai prie
Dievo skrynios. 8 Dovidas gi nu-

---

baudus už neatsargų prisilietimą prie skrynios Ozą, Dovidas nusigąsta, ją palieka Obėdėmono namuose ir tik po trijų mėnesių galop perkelia su didžia iškilme į savo miestą.

(**6**, **2**). *Iš Judo vyrų.* Ebr. t. *mibbaale*, iš Judo Baalės, t. y. iš Karjathiarimo, kurs seniaus vadinosi Baalah, arba Karjat-Baal (Joz. 15, 9. 10. 60). Todėl ebr. t. kalbama tik apie kelionę iš Karjathiarimo Jeruzalėn. Sandoros skrynią nugabenta Karjathiariman maž-daug pirm 70 metų. Vz. 1 Kar. 6, 20. 21. Plg. 1 Kron. 13, 6; Ps. 67, 1.—(**3**) *Ant naujų vežėčių.* Tai buvo pagarbos ženklas (plg. 1 Kar. 6, 7), bet įstatymas reikalavo, kad sandoros skrynia butu Lėvitų nešama (vz. Sk. 4, 15); todėl paskui taip ir padaryta (vz. žem. 13. eil.).— *Gabaoje*: ant kauburio. Plg. 1 Kar. 7, 1.—(**5**) *Kanklėmis...* Plg. 1 Kar. 18, 6; 1 Kron. 13, 8.—(**6**) *Nachono.* 1 Kron. 13, 9 pasakyta: Chidono. — *Oza ištiesė ranką...* Ozos noras buvo geras, bet sandoros skrynios prisiliesti buvo valia tik kunigams; todėl Ozos pasielgime apsireiškė pagarbos stoka. Plg. Sk. 4, 5. 15 ir

David, eo quod percussisset Do-
minus Ozam, et vocatum est no-
men loci illius: Percussio Ozæ
usque in diem hanc. [9] Et exti-
muit David Dominum in die il-
la, dicens: Quo modo ingredie-
tur ad me arca Domini? [10] Et
noluit divertere ad se arcam
Domini in civitatem David: sed
divertit eam in domum Obede-
dom Gethæi. [11] Et habitavit ar-
ca Domini in domo Obededom
Gethæi tribus mensibus: et be-
nedixit Dominus Obededom, et
omnem domum ejus.

[12] Nuntiatumque est regi Da-
vid quod benedixisset Dominus
Obededom, et omnia ejus pro-
pter arcam Dei. Abiit ergo Da-
vid, et adduxit arcam Dei de
domo Obededom in civitatem
David cum gaudio: et erant cum
David septem chori, et victima
vituli. [13] Cumque transcendis-
sent qui portabant arcam Do-
mini sex passus, immolabat bo-
vem et arietem, [14] et David sal-
tabat totis viribus ante Domi-
num: porro David erat accin-
ctus ephod lineo. [15] et David,
et omnis domus Israel ducebant
arcam testamenti Domini, in
jubilo, et in clangore buccinæ.
[16] Cumque intrasset arca Domi-

liudo, dėlto kad Viešpats buvo
ištikęs Ozą; ir ana vieta buvo
praminta vardu: Ištikimas Ozos;
taip ji vadinasi iki šiai dienai.
[9] Dovidas labai nusigando tą
dieną Viešpaties ir tarė: Kaip-
gi Viešpaties skrynia įeis pas
mane? [10] Ir jis nenorėjo vežti
Viešpaties skrynios pas save į
Dovido miestą, bet ją nugabe-
no į Gėtiečio Obėdėdomo na-
mus. [11] Taigi, Viešpaties skry-
nia pasiliko Gėtiečio Obėdėdo-
mo namuose tris mėnesius; Vieš-
pats gi palaimino Obėdėdomą
ir visus jo namus.
[12] Paskui buvo pranešta Do-
vidui, kad Viešpats palaiminęs
Obėdėdomą ir visa, kas jo bu-
vo, dėlei Dievo skrynios. Taigi,
Dovidas nuėjo ir su džiaugsmu
atsigabeno Dievo skrynią iš Obė-
dėdomo namų į Dovido miestą.
Dovidas turėjo su savim septy-
nis chorus ir veršių aukoms. [13]
Paėjus nešantiems Dievo skry-
nia šešis žingsnius, jis aukojo
jautį ir aviną. [14] O Dovidas šo-
kinėjo visomis jiegomis Viešpa-
ties akyvaizdoje; buvo gi Dovi-
das apsivilkęs lininiu efodu. [15]
Taip Dovidas ir visi Izraėlio na-
mai vedė Viešpaties sandoros
skrynią su džiaugsmu ir atsilie-
piant trimitams. [16] O įėjus Vieš-

---

k. — (**8**) *Ištikimas Ozos.* Ebr. *Perec 'Uzzah.* Plg. 1 Kron. 13, 11. — (**10**) *Gėtiečio Obėdėdomo.* Spėjama kad Obėdėdomas buvo Lėvitas iš Merario ainijos (plg. 1 Kron. 15, 18); pavadintas jis Gėtiečiu rasi dėlto, kad jo tėviškė buvo Gėt-Remone. Jo namai buvo regimai visai arti tos vietos, kame krito Oza, ir netoli nuo Jeruzalės.

(**12**) *Su džiaugsmu:* su muzika ir giesmėmis. — *Dovidas turėjo... aukoms* Visų šitų žodžių nėra ebr. t.; jie įdėti Vulgaton iš Italės. — (**13**) *Paėjus nešantiems...* Dabar prisitaikyta prie įstatymo reikalavimo ir skrynią nešte nešta. Aukos padaryta vieną sykį, nuėjus pirmuosius šešis žingsnius, kada pasirodė, jog Dievas nesirustina už skrynios nešimą. — *Jautį ir...* Ebr. t.: jaučių ir avinų. — (**14**) *Dovidas šokinėjo...* Įstatyme nebuvo įsakyta šokių. Dovidas norėjo jais parodyti savo uolumą apie Dievo garbę. — *Lininiu efodu.* Tai buvo paprastų Lėvitų apdaras. — (**16**) *Sauliaus duktė Mikolė...* Kaip Saulius mažai tesirupino sandoros skrynia ir paliko ją ilgus metus

ni in civitatem David. Michol
filia Saul prospiciens per fene-
stram, vidit regem David sub-
silientem, atque saltantem co-
ram Domino: et despexit eum
in corde suo. [17] Et introduxe-
runt arcam Domini, et imposue-
runt eam in loco suo in medio
tabernaculi, quod tetenderat ei
David: et obtulit David holo-
causta, et pacifica coram Domi-
no. [18] Cumque complesset offe-
rens holocausta et pacifica, be-
nedixit populo in nomine Do-
mini exercituum. [19] Et partitus
est universæ multitudini Israel
tam viro quam mulieri singulis
collyridam panis unam, et assa-
turam bubulæ carnis unam, et
similam frixam oleo: et abiit
omnis populus, unusquisque in
domum suam.

[20] Reversusque est David ut
benediceret domui suæ: et eg-
ressa Michol filia Saul in occur-
sum David, ait: Quam gloriosus
fuit hodie rex Israel discoope-
riens se ante ancillas servorum
suorum, et nudatus est, quasi
si nudetur unus de scurris. [21]
Dixitque David ad Michol: An-
te Dominum, qui elegit me po-
tius quam patrem tuum, et quam
omnem domum ejus, et præce-
pit mihi ut essem dux super
populum Domini in Israel, [22]
et ludam, et vilior fiam plus
quam factus sum: et ero humi-

paties skryniai į Dovido mie-
stą, Sauliaus duktė Mikolė, žiu-
rėdama pro langą, pamatė Do-
vidą tripsintį ir šokinėjantį Vieš-
paties akyvaizdoje ir jį panie-
kino savo širdyje. [17] Jie įvedė
Viešpaties skrynią ir ją padėjo
jos vietoje viduje šėtros, kurią
Dovidas buvo jai ištiesęs; Do-
vidas gi atnašavo deginamųjų
aukų ir dėkojimo atnašų Vieš-
paties akyvaizdoje. [18] O pabai-
gęs atnašauti deginamasias ir
dėkojimo aukas, jis palaimino
tautą vardan kareivijų Viešpa-
ties. [19] Paskui jis padalino vi-
sai Izraėlio daugybei, kaip vy-
rams taip ir moterims, kiekvie-
nam po vieną duonos paplotį,
po kąsnį keptos jautienos ir alie-
juje keptų miltų, ir visa tauta
nuėjo sau, kiekvienas į savo na-
mus.

[20] Kada Dovidas sugrįžo, kad
palaimintu savo namus, Sauliaus
duktė Mikolė išėjus pasitiktų
Dovido tarė: Kaip gi garbingas
buvo šiandien Izraėlio karalius,
atsidengdamas prieš savo tarnų
verges ir nusinuoginęs, kaip pa-
prastai nusinuogina juokdarys.
[21] Dovidas gi tarė Mikolei: Vieš-
paties akyvaizdoje, kurs išrinko
velyk mane, o ne tavo tėvą ir
visus jo namus, ir kurs man įsa-
kė, kad bučiau vadas ant Vieš-
paties tautos Izraėlyje, [22] aš ir
žaisiu ir tapsiu menkesniu, ne-
gu buvau; ir busiu mažas savo

Karjathiarime, taip ir jo duktė pasirodo neturinti savo širdyje gilesnių religijinių jausmų. — (17) *Kurią Dovidas buvo...* Dovidas buvo padirbinęs sandoros skryniai naują šėtrą; senoji gi Mozės padaryta pasiliko Gabaone, kame vyriausiuoju kunigu buvo Sadokas. Vz. 1 Kron. 16, 39; 21, 29. — *Dovidas gi atnašavo*: ne pats, nes tai buvo kunigų pareiga, bet jam liepiant, darė aukas kunigai. — (18) *Palaimino tautą...* Laiminti tautą galėjo pats Dovidas kaipo tėvas savo vaikus. Plg. 3 Kar. 8, 55.

(20) *Kaip gi garbingas...* Mikolė kalba ironiškai, su pasityčiojimu. — *Atsidengdamas...* Aiškus pardėjimas, nes efodas, kurį turėjo ant savęs Dovidas, buvo gana ilgas apdaras. — (22) *Aš ir žaisiu ir...*

lis in oculis meis: et cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo. 23 Igitur Michol filiæ Saul non est natus filius usque in diem mortis suæ.

akyse, o pasirodysiu garbingesnis vergių akyse, apie kurias tu kalbėjai. 23 Todėl Sauliaus dukteriai Mikolei negimė sunus iki jos mirties dienai.

e) Pažadėjimas Dovidui amžinojo sosto.

Caput VII. 1 Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, et Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, 2 dixit ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina, et arca Dei posita sit in medio pellium? 3 Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade fac: quia Dominus tecum est.

4 Factum est autem in illa nocte: et ecce sermo Domini ad Nathan, dicens: 5 Vade, et loquere ad servum meum David: Hæc dicit Dominus: Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? 6 Neque enim habitavi in domo ex die illa, qua eduxi filios Israel de terra Ægypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo,

7. perskyrimas. 1 Atsitiko gi, jog kada karalius buvo apsigyvenęs savo namuose, ir Viešpats jam buvo suteikęs ramybę iš visų pusių su jo neprieteliais, 2 jis tarė pranašui Natanui: Ar matai, kad aš gyvenu kėdriniuose namuose, o Dievo skrynia pasilieka po kailiais? 3 Natanas gi atsakė karaliui: Eik, daryk visa, kas yra tavo širdyje, nes Viešpats yra su tavim.

4 Atsitiko gi tą naktį, kad štai Viešpats kalbėjo Natanui ir tarė: 5 Eik ir kalbėk mano tarnui Dovidui: Štai, ką Viešpats sako: Argi tu man pastatysi gyvenamuosius namus? 6 Juk nuo tos dienos, kurioje išvedžiau Izraėlio sunus iš Aigypto žemės, aš negyvenau namuose iki šia i dienai, bet keliavau šėtroje ir

---

Dėlei Viešpaties Dovidas pasiryžęs visai išsižadėti žemiškos garbės; bet tarnaudamas Viešpačiui ir todėl save žemindamas, jis ras pritarimą pas visus, kurie patįs ištikrųjų myli Dievą. — (23) *Todėl Sauliaus*.. Tai buvo didžiausi bausmė Izraėlitei. Plg. Mat. 1, 25.

7, 1-29. Dovidas išreiškia norą pastatyti Dievui namus, tečiaus Dievas per pranašą Nataną jam apreiškia, kad tai padarysiąs tik jo suuus, draug žada sutvirtinti jo sostą į amžius (1 - 16). Tas garbingas pažadėjimas sužadina Dovidą karštai dėkoti Dievui nuolankios maldos žodžiais (17 - 29).

(7, 1) *Savo namuose*: Kuriuos jis buvo pasistatydinęs Jeruzalėje. — (2) *Pranašui Natanui.* Tai buvo antras Dovido padėjėjas, kurs gaudavo iš Dievo apreiškimų; pirmas buvo Gadas (vz. 1 Kar. 22, 5). Natanas visur vadinasi p r a n a š u, ebr. *nabi'*, tuotarpu kad Gadas turi vardą r e g i n č i o j o, ebr. *ro'eh* (plg. 1 Kar. 9, 9).—*Po kailiais.* Plg. Iš. 26, 14; 1 Kron. 17, 1.— (3) *Eik ir daryk*... Natanas čionai išreiškia savo nuomonę; tečiaus kitoks buvo Dievo nutarimas, kurs tuojau bus apreikštas Natanui, o per jį ir Dovidui.

(5) *Mano tarnui.* Suteikdamas Dovidui tą garbingą pavadinimą, (kaip kitados Mozei. Vz. Sk. 12, 7. 8), toliaus primindamas savo geradarystes ir žadėdamas naujų, Viešpats parodo, kad Dovido noras nėra peiktinas, bet draug apskelbia, kad dar nebuvo atėjęs laikas statyti Dievui

et in tentorio. 7 Per cuncta loca, quæ transivi cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel, cui præcepi, ut pasceret populum meum Israel, dicens: Quare non ædificastis mihi domum cedrinam? 8 Et nunc hæc dices servo meo David: Hæc dicit Dominus exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel: 9 et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, et interfeci universos inimicos tuos a facie tua: fecique tibi nomen grande, juxta nomen magnorum, qui sunt in terra. 10 Et ponam locum populo meo Israel, et plantabo eum, et habitabit sub eo, et non turbabitur amplius: nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius, 11 ex die qua constitui judices super populum meum Israel: et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis: prædicitque tibi Dominus, quod domum faciat tibi Dominus. 12 Cumque completi fuerint dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, et firmabo regnum ejus. 13 Ipse ædificabit domum nomini

po uždangalais. 7 Visose vietose, per kurias perėjau su visais Izraėlio sunumis, argi aš ištikrųjų kalbėjau vienai iš Izraėlio giminių, kuriai liepiau ganyti mano tautą Izraėlį, ir argi sakiau: Kodėl man nepastatėte kėdrinio namo? 8 Taigi, dabar taip sakysi mano tarnui Dovidui: Štai, ką sako kareivijų Viešpats: Aš ėmiau tave nuo ganyklų sekiojantį bandas, kad butumei vadas ant mano tautos Izraėlio, 9 ir buvau su tavim visur, kame tik vaikščiojai, užmušiau visus tavo neprietelius prieš tave ir tau padariau didį vardą, lygų esančių ant žemės didžiunų vardui. 10 Aš paskirsiu mano tautai Izraėliui vietą ir jį įveisiu, ir jis tenai gyvens ir nebepritirs daugiaus neramybės; nebeteisybės sunųs nebespaus jo daugiaus kaip pirma, 11 pradedant nuo tos dienos, kurioje įstačiau teisėjus ant mano Izraėlio tautos; ir duosiu tau atsilsėti nuo visų tavo neprietelių; be to Viešpats tau apskelbia, kad Viešpats tau padarysiąs namus. 12 Kuomet gi pasibaigs tavo dienos, ir tu busi užmigęs su savo tėvais, aš sužadinsiu po tavęs tavo ainį, kurs bus iš tavęs gimęs, ir sustiprinsiu jojo karalystę. 13 Jis pastatys mano var-

namus, ir kad kam kitam lemta tai pa daryti. — (**7**) *Kuriai liepiau ganyti...* Aliuzija į tas gimines, iš kurių buvo Dievo paskiriami teisėjai, nes jos laikinai tapdavo tarsi vadais kitų.—(**8**) *Aš ėmiau tave...* Plg. 1 Kar. 16, 13; Ps. 77, 70. — (**10**) *Aš paskirsiu...* Geriaus praeitas laikas: paskyriau...—(**11**) *Viešpats tau padarysiąs...* Viešpats suteiks Dovidui ainiją, ir jai visuomet priderės viešpatavimas. Plg. 1 Kron. 28, 6... Sandoros skrynios stovis bus toks pat kaip ir tautos; todėl reikia, kad pirma tauta įgytu pastovumą, o jau paskui ir skrynia gaus nuolatinę buveinę. Tiktai kada karės nebevers šventyklos bėgti iś vietos į vietą, kada viešpataus ramybė, tuomet turės buti pastatyta bažnyčia. — (**12-16**) *Sužadinsiu po tavęs tavo ainį...* Šitose eil. randasi viena iš žymiausių Sen. Įst. pranašysčių apie Dovido karalystės amžinumą per Mesiją. Žadamas čionai Dovidui ainis yra visupirma jo sunus Saliamonas, nes tai nurodo pati žodžių prasmė, o taipogi dėlto, kad

meo, et stabiliam thronum re-
gni ejus usque in sempiternum.
14 Ego ero ei in patrem, et ip-
se erit mihi in filium: qui si
inique aliquid gesserit, arguam
eum in virga virorum, et in pla-
gis filiorum hominum. 15 Mise-
ricordiam autem meam non au-
feram ab eo, sicut abstuli a Saul,
quem amovi a facie mea. 16 Et
fidelis erit domus tua, et re-
gnum tuum usque in æternum
ante faciem tuam, et thronus
tuus erit firmus jugiter. 17 Se-
cundum omnia verba hæc, et
juxta universam visionem istam,
sic locutus est Nathan ad David.
18 Ingressus est autem rex Da-
vid, et sedit coram Domino, et
dixit: Quis ego sum Domine
Deus, et quæ domus mea, quia
adduxisti me hucusque? 19 Sed

dui namus, o aš patvirtinsiu jo
karalystės sostą į amžius. 14 Aš
busiu jam tėvas, o jis bus man
sunus; jei jis padarys ką netei-
singai, aš jį sudrausiu vyrų rykš-
tėmis ir žmonių vaikų smugiais;
15 bet savo mielaširdystės aš iš
jo neatimsiu, kaip atėmiau iš
Sauliaus, kurį atstumiau nuo sa-
vo veido. 16 Tavo namai bus iš-
tikimi, ir tavo karalystė amži-
na tavo akyvaizdoje, ir tavo so-
stas bus nuolat tvirtas. 17 Tai-
gi, Natanas kalbėjo Dovidui pa-
gal visus šituos žodžius ir visą
tą regėjimą.

18 Tuomet karalius Dovidas
įėjęs atsisėdo Viešpaties aky-
vaizdoje ir tarė: Kas aš esu,
Viešpatie Dieve, ir kas yra ma-
no namai, jogei iki čionai mane

---

juos suprato apie save pats Saliamonas. Vz. 3 Kar. 8, 15-21. Bet ne vien jį turėta mintyje, nes 13. eil. Dievo namų statytojo sostą žadama patvirtinti visiems amžiams, taigi statytojas sėdės ant jo amžinai ir amžinai džiaugsis tėvišku Dievo palankumu (14. e); todėl ir šv. Aug. sako: „Kas manytu šitą didžią pranašystę išsipildžius Saliamone, tas labai klystu". Plg. Ps. 88, 31... Pranašystėje kalbama, kaip aiškiai parodo šv. Povilo žodžiai, Žyd. 1, 5., apie Kristų (Bazil. Teodor. Just. Ambroz.), Dievo sunų, o draug ir Dovido sunų, kurs pastatė Dievui tikrą gyvą šventyklą, šv. Bažnyčią; bet ne apie jį vieną, nes prie Kristaus negalima pritaikyti 14. e. žodžių. — *Jei jis padarys ką neteisingai...* Galop kalbama netik apie Kristų ir Saliamoną, bet taipogi ir apie tarpines kartas, nes jos buvo ištikrųjų Dovido ainiai, todėl butinai pridera prie jojo amžinai pasiliekančių namų, nes kitaip Dovido ainijos sostas pradedant nuo Saliamono negalėtu vadinties amžinu; be to tose kartose išsipildė tobuliaus negu pačiame Saliamone 14. e. žodžiai; todėl Dovido ainija apima visas kartas nuo Saliamono iki Kristui. Pastatytinieji namai yra kaip Saliamono taip ir Zorobabėlio šventykla, pranokėja N. Į. Bažnyčios, toliaus yra Kristus, kurio kunas yra šventykla (Jo. 2, 19), švenč. Panos iš Dovido giminės pastatyta jos Pradėjime (Teodor. Plg. Žyd. 9, 11); galop Bažnyčia, kurios atskiri sąnariai yra Dievo šventykla (1 Kar. 6, 19; 2 Kar. 6, 16; Jo. 14, 23), kuri yra dvasiškas rumas (1 Petr. 2, 5), rasiąs savo užbaigą danguje (Apr. 21, 3). Tėviškas palankumas (14a. e.) paliečia kaip Kristų, taip ir kovojančią bei garbingą Bažnyčią; mielaširdingas gi sudraudimas (14b. e.) apsireiškė visoje S. ir N. Įstatymo Bažnyčioje.— *Vyrų rykštėmis...* t. y. ne pagal užpelnytos bausmės didumą, ne kietai, kaip teisėjas, bet kaip tėvas, kurs baudžia vaiką, kad jį pataisytu. — *Namai bus ištikimi.* Ištikimas čionai reiškia tą pat, ką ir pastovus, nuolat pasilieką̨s.—*Tavo akyvaizdoje.* Dovidas matys dvasioje visos pranašystės išsipidymą. Anot kitų čionai reiktu skaityti: m a n o, t. y. pažadėjimą darančiojo akyvaizdoje.

(**18**) *Atsisėdo*: ant aslos ties sandoros skrynia. Kadangi vienok žydai paprastai melsdavosi arba stovėdami arba atsiklaupę (plg. 3 Kar. 8, 22. 54. 55), todėl kaikurie aiškintojai ebr. ž *jašab* verčia: ilgiaus pasiliko — *Iki čionai mane atvedei.* Dovidas visupirma primena jam pačiam suteiktas geradarystes. — (**19**) *Ta-*

et hoc parum visum est in con-
spectu tuo Domine Deus, nisi
loquereris etiam de domo servi
tui in longinquum: ista est enim
lex Adam, Domine Deus. 20 Quid
ergo addere poterit adhuc Da-
vid, ut loquatur ad te? tu enim
scis servum tuum Domine Deus.
21 Propter verbum tuum, et se-
cundum cor tuum fecisti omnia
magnalia hæc, ita ut notum fa-
ceres servo tuo. 22 Idcirco ma-
gnificatus es Domine Deus, quia
non est similis tui, neque est
Deus extra te, in omnibus quæ
audivimus auribus nostris. 23
Quæ est autem, ut populus tu-
us Israel, gens in terra, propter
quam ivit Deus, ut redimeret
eam sibi in populum, et pone-
ret sibi nomen, faceretque eis
magnalia, et horribilia super ter-
ram, a facie populi tui, quem
redemisti tibi ex Ægypto, gen-
tem, et deum ejus. 24 Firmasti
enim tibi populum tuum Israel
in populum sempiternum: et tu
Domine Deus factus es eis in
Deum. 25 Nunc ergo Domine
Deus verbum, quod locutus es
super servum tuum, et super
domum ejus, suscita in sempi-
ternum: et fac sicut locutus es,
26 ut magnificetur nomen tuum
usque in sempiternum, atque
dicatur: Dominus exercituum,
Deus super Israel. Et domus

atvedei? 19 Bet ir tai pasirodė
maža tavo akyvaizdoje, Viešpa-
tie, Dieve! todėl tu kalbėjai dar
ir apie tavo tarno namus iki to-
limai ateičiai, nes tasai yra Ado-
mo įstatymas. Viešpatie, Dieve!
20 Tai ką gi dar galėtu tau kal-
bėti Dovidas? nes tu pažįsti ta-
vo tarną, Viešpatie, Dieve! 21
Dėlei savo žodžio ir pagal sa-
vo širdį padarei visus šituos di-
džius dalykus ir juos apskelbei
savo tarnui 22 Todėlei pašlovin-
tas esi, Viešpatie, Dieve, visa-
me, ką girdėjome savo ausimis,
nes nėra tau lygaus, ir nėra ki-
to Dievo, tave atskyrus. 23 Ko-
ki gi yra kita giminė ant že-
mės, kaip tavo tauta Izraėlis,
dėlei kurios Dievas ėjo jos sau
atpirktų, kad taptu jojo tauta,
ir sau vardą padarytu, ir įvyk-
dytu jiems ant žemės didžių ir
baisių dalykų akyvaizdoje tavo
tautos, kurią sau atpirkai iš Ai-
gypto, nubausdamas giminę ir
jos dievą. 24 Nes tu patvirtinai
sau tavo tautą Izraėlį, kad ji
butu amžina tauta, ir tu Vieš-
patie, Dieve pasidarei jiems Die-
vu. 25 Dabar tat, Viešpatie, Die-
ve, įvykdyk per amžius žodį,
kurį kalbėjai apie tavo tarną ir
apie jo namus, ir padaryk kaip
kalbėjai, 26 idant tavo vardas
butu šlovinamas per amžius ir
kad butu sakoma: Kareivijų
Viešpats yra Dievas ant Izraė-
lio, ir tavo tarno Dovido namai

---

sai yra Adomo įstatymas. Ką tikrai reiš-
kia šitie žodžiai, nevisai aišku. Žodis
„Adomas“ ebr. t., ne nuosavus vardas;
todėl sakinys reiktu išversti taip: toksai
yra žmogaus įstatymas. Jo prasmė rasi
toki pat, kaip ir paraleliškoje 1 Kron.
16, 17 vietoje: mane išaugštinai ant visų
žmonių, arba: pasielgei su manim kaip su
žymiu, garsiu žmogumi. — (20) *Ką gi
dar galėtu..:* Kaip gi dar padėkotu, nes
tu žinai jo širdį. — (23) *Koki gi yra...*
Dievas apreiškė Izraėlio tautoje savo var-
dą, garbę ir šlovę ir darė dėlei jos ste-
buklus, kaip tai atsitiko Aigypte ir einant
į Žadėtąją žemę, ir išvarė iš po jos akių
Kananiečių tautas ir jų dievus. — *Ant
žemės.* Ebr. t.: tavo žemėje. — *Giminę
ir jos dievą.* Ebr. t.: g i m i n e s i r j ų

servi tui David erit stabilita
coram Domino, [27] quia tu Do-
mine exercituum Deus Israel
revelasti aurem servi tui, di-
cens: Domum ædificabo tibi: pro-
pterea invenit servus tuus cor
suum ut oraret te oratione hac.
[28] Nunc ergo Domine Deus, tu
es Deus, et verba tua erunt ve-
ra: locutus es enim ad servum
tuum bona hæc. [29] Incipe ergo,
et benedic domui servi tui, ut
sit in sempiternum coram te:
quia tu Domine Deus locutus
es et benedictione tua benedi-
cetur domus servi tui in sem-
piternum.

tvirtai laikysis Viešpaties aky-
vaizdoje; [27] kadangi tu, karei-
vijų Viešpatie, Izraėlio Dieve,
apreiškei savo tarno ausiai ir
tarei: Pastatysiu tau namus; to-
dėlei tavo tarnas rado savo šir-
dį, kad tau melstusi šita malda.
[28] Dabar tat, Viešpatie, Dieve,
tu esi Dievas, ir tavo žodžiai
bus tikri; nes tu kalbėjai savo
tarnui šituos gerus dalykus. [29]
Pradėk tat ir palaimink tavo
tarno namus, kad butu per am-
žius tavo akyvaizdoje, nes tu
Viešpatie, Dieve, kalbėjai, ir
tavo palaiminimu bus palaimin-
ti tavo tarno namai per amžius.

2) Garbingas ir laimingas Dovido viešpatavimas iki nupuolimui.

a) Laimingos Dovido karės.

Caput VIII. [1] Factum est au-
tem post hæc percussit David
Philisthiim, et humiliavit eos,
et tulit David frenum tributi
de manu Philisthiim. [2] Et per-
cussit Moab, et mensus est eos
funiculo, coæquans terræ: men-
sus est autem duos funiculos,
unum ad occidendum, et unum
ad vivificandum: factusque est

8. perskyrimas. [1] Paskui at-
sitiko, kad Dovidas sumušė Pi-
listymus, juos nužemino ir ėmė
iš Pilistymų rankos čyžės žą-
slą. [2] Jis sumušė Moabitus ir
juos išmatavo virvėmis, ištiesęs
ant žemės; jis atmatavo dvi vir-
vi, vieną užmušti ir vieną pa-
likti gyvais. Taip Moabas ėmė

---

dievus. — (27) *Rado savo širdį*, t. y. turėjo tiek daug drąsos. Dovidas tais žodžiais pateisina savo maldos drąsumą. — (29) *Bus palaiminti*. Geriaus: tegul bus palaiminti.

8, 1 - 18. Po garbingo Dovidui suteikto pažadėjimo trumpai minimos karės, kuriomis, Dievui padedant, Dovidas išplėtė savo valstijos ribas (1-14), o taipogi išvardijami žymiausieji Dovido valdininkai, kurie jam padėjo padaryti gerą tvarką karalystėje (15-18).

(8, 1) *Paskui*... Trijuose sek. perskyrimuose suteikiama žinių, kaip Dovidui padarytas pažadėjimas pradėjo įvykti, o visupirma kaip Izraėlio karalystė padidėjo. 8. persk. karės tik išskaitomos; viena gi iš jų, karė prieš Amonitus aprašoma plačiai 10. persk. — *Ėmė... čyžės žąslą*. Ebr. t.: metropolies žąslą, t. y. lyg-kad žąslais pažabojo vyriausįjį Pilistymų miestą. Ta gi Pilistymų metropolimi buvo Gėtas, nes 1 Kron. 18, 1 pasakyta tiesiog, kad Dovidas atėmęs iš Pilistymų Gėtą ir jo miestus. — (2) *Išmatavo virvėmis*... Dovidas visai daugybei paimtų nelaisvėn Moabitų liepė atsigulti ant žemės ir virvėmis matavo jų nugultą plotą, o paskui burta nutarė, ant kurio ploto gulėjusieji Moabitai reikia nužudyti, ir ant kurio palikti gyvais. Ebr. t. pasakyta, kad mirtin buvo pasmerkta dvi virvi, o viena pilna palikta gyvais. Seniaus Moabitai buvo Dovido prieteliais (1 Kar. 22, 3). Kodėl dabar buvo kilusi karė, neži-

Moab David serviens sub tri-
buto. 3 Et percussit David Ada-
rezer filium Rohob regem Soba,
quando profectus est ut domi-
naretur super flumen Euphra-
ten. 4 Et captis David ex parte
ejus mille septingentis equiti-
bus, et viginti millibus peditum,
subnervavit omnes jugales cur-
ruum: dereliquit autem ex eis
centum currus. 5 Venit quoque
Syria Damasci, ut præsidium
ferret Adarezer regi Soba: et
percussit David de Syria vigin-
ti duo millia virorum. 6 Et po-
suit David præsidium in Syria
Damasci: factaque est Syria Da-
vid serviens sub tributo: serva-
vitque Dominus David in om-
nibus ad quæcumque profectus
est. 7 Et tulit David arma au-
rea, quæ habebant servi Adare-
zer, et detulit ea in Jerusalem.
8 Et de Bete, et de Beroth ci-
vitatibus Adarezer tulit rex Da-
vid æs multum nimis. 9 Audi-
vit autem Thou rex Emath, quod
percussisset David omne robur
Adarezer, 10 et misit Thou Jo-
ram filium suum ad regem Da-
vid, ut salutaret eum congratu-
lans, et gratias ageret: eo quod
expugnasset Adarezer, et per-
cussisset eum. Hostis quippe
erat Thou Adarezer, et in ma-
nu ejus erant vasa aurea, et va-
sa argentea, et vasa ærea: 11
quæ et ipsa sanctificavit rex

tarnauti Dovidui čyže. 3 Toliaus
Dovidas apgalėjo Sobos karalių
Rohobo sunų Adarėzerį, kuomet
tasai išėjo savo valdžios išplė-
stų ant Euprato upės. 4 Atėmęs
iš jo tukstantį septynis šimtus
raitelių ir dvidešimt tukstančių
pėstininkų, Dovidas pakirsdino
visiems vežimų arkliams kojų
gyslas, paliko gi iš jų šimtą ve-
žimų. 5 Atėjo taipogi Syrijiečiai
iš Damasko padėtų Sobos ka-
raliui Adarėzerui, o Dovidas už-
muše dvidešimt du tukstančiu
vyrų iš Syrijiečių. 6 Dovidas pa-
statė Damasko Syrijoje įgulą,
ir Syrija ėmė tarnauti Dovidui
mokesčiais; o Viešpats užlaikė
Dovidą visur, kur tik jis eida-
vo. 7 Dovidas atėmė auksinius
ginklus, kuriuos turėjo Adarė-
zerio tarnai, ir atgabeno juos
Jeruzalėn. 8 Iš Adarėzerio gi
miestų Bėtės ir Beroto Dovidas
ėmė labai daug skaistvario. 9
Kada Emato karalius Tous iš-
girdo, kad Dovidas buvo sumu-
šęs visą Adarėzerio galybę, 10
jis siuntė savo sunų Joramą pas
karalių Dovidą, kad jį pasvei-
kintu, linkėtu jam laimės ir pa-
dėkotu už tai, kad buvo apga-
lėjęs Adarėzerį ir jį sumušęs;
nes Tous buvo Adarėzerio ne-
prietelis. Joramas atnešė su sa-
vim auksinių, sidabrinių ir va-
rinių rykų. 11 O karalius Dovi-
das ir juos pašventė Viešpačiui

nia. — (3) *Sobos*: tarp Euprato ir Damasko. Plg. 1 Kar. 14, 47.— *Adarėzerį*. Kitur jis vadinasi ebr. t. Hadad-Ėzeriu, t. y. žymiausiojo Syrijiečių dievaičio Hadado tarnu. Plg. 1 Kron. 18, 3; 3 Kar. 15, 18. — (4) *Pakirsdino*. Plg. Joz. 11, 6. 9; 1 Kron. 18, 4. — (5) *Syrijiečiai iš Damasko*. Damaskas buvo tikrosios Syrijos sostinė. — (6) *Įgulą*: kareivių burį, kad tuo budu Syrija pasiliktu Dovidui pavergta. Ebr. t. kalbama apie viršininko paskyrimą. — (7) *Auksinius ginklus*. Ebr. ž. *šelėt* tikriausiai reiškia skydus. — (8) *Bėtės*... To miesto vieta visai nežinoma. Berotas buvo tarp Emato ir Damasko. Vz. Ez. 47, 16. Plg. 1 Kron. 18, 8. — (9) *Emato*. Taip vadinosi miestas ir karalystė, buvusi prie šiaurinės Palestinos ribos. — (11) *Pašventė Viešpačiui*. Taip Dovidas pradėjo rinkti medegą bažnyčiai, ku-

David Domino cum argento et
auro, quæ sanctificaverat de uni-
versis gentibus, quas subegerat
12 de Syria, et Moab, et filiis
Ammon, et Philisthiim, et Ama-
lec, et de manubiis Adarezer fi-
lii Rohob regis Soba. 13 Fecit
quoque sibi David nomen cum
reverteretur capta Syria in val-
le Salinarum, cæsis decem et
octo millibus: 14 et posuit in Idu-
mæa custodes, statuitque præ-
sidium: et facta est universa
Idumæa serviens David: et ser-
vavit Dominus David in omni-
bus ad quæcumque profectus est.
15 Et regnavit David super
omnem Israel: faciebat quoque
David judicium et justitiam om-
ni populo suo. 16 Joab autem
filius Sarviæ erat super exerci-
tum: porro Josaphat filius Ahi-
lud erat a commentariis: 17 et Sa-
doc filius Achitob, et Achime-
lech filius Abiathar, erant sa-
cerdotes: et Saraias, scriba: 18
Banaias autem filius Joiadæ su-
per Cerethi et Phelethi: filii au-
tem David sacerdotes erant.

draug su sidabru ir auksu, ku-
rį buvo paėmęs ir pašventęs iš
visų pavergtųjų tautų, 12 iš Sy-
rijos, iš Moabo, iš Amono sunų,
iš Pilistymų, iš Amalėkitų ir iš
Sobos karaliaus Rohobo sunaus
Adarėzerio grobio. 13 Dovidas
įgijo sau taipogi vardą Druskos
slėnyje, kada jis pavergęs Sy-
riją grįžo ir užmušė aštuonioli-
ką tukstančių. 14 Jis pastatė
Idumėjoje sargus ir nusiuntė
įgulą; ir visa Idumėja ėmė tar-
nauti Dovidui. O Viešpats už-
laikė Dovidą visur, kur tik jis
eidavo.
15 Taip Dovidas karaliavo ant
viso Izraėlio; Dovidas taipogi
darė teismą ir teisybę visai sa-
vo tautai. 16 Sarvijos sunus Joa-
bas buvo jo kariuomenės virši-
ninkas, Ahiludo sunus Jozapa-
tas buvo metraščių vedėjas, 17
Achitobo sunus Sadokas ir Abia-
taro sunus Achimelėkas buvo
kunigais, o Sarajas raštininku,
18 Jojados sunus Banajas buvo
ant Keretiečių ir Peletiečių, o
Dovido sunųs buvo kunigais.

---

rią turėjo pastatyti jo sunus. — (12) *Iš Syrijos.* LXX vertime ir 1 Kron. 28, 11 pasakyta: iš Edomo; toks skaitymas čionai rasi tikresnis.— (13) *Druskos slėnyje*: į pietus nuo Mirties juros. Plg. 4 Kar. 14, 7; 3 Kar. 11, 15; 1 Kron 18, 12.
(15) *Dovidas karaliavo...* Plg. 20, 23-26 ir 1 Kar. 14, 47 - 57, kame panašiai kalbama apie Saulių. — (16) *Metraščių vedėjas.* Ebr. *mazkir*, tas kurs primena. Anot kaikurių aiškintojų jis pildęs kancleriaus pareigas — (17) *Achitobo sunus...* Sadokas buvo iš Eleazaro ainijos (1 Kron. 5, 34 ir k.), todėl sunus ne to paties Achitobo, kurs išvardintas 1 Kar. 14, 3. Jis pildė vyriausiojo kunigo pareigas prie senosios sandoros šėtros, kuri buvo pasilikusi Gabaone. Vz. 1 Kron. 16, 39. *Achimelėkas* gi (anukas vyriausiojo kunigo Achimelėko, nužudyto liepiant Sauliui) buvo vyriausiuoju kunigu prie naujosios šėtros Jeruzalėje.— (18) *Banajas.* Vz. žem. 23, 20... — *Ant Keretiečių ir Peletiečių.* Buvo tai karaliaus sargyba. Keretiečiai ir Peletiečiai buvo rasi svetimtaučiai; anot kaikurių aiškintojų buvo tai Keretiečiai (plg. 1 Kar. 30, 14) ir Pilistymai. Anot kitų aiškintojų tuodu vardu reiškią dvejopas sargybos pareigas: vieni buvę taipogi karaliaus budeliais, kiti gi jo bėgėjais. — *Kunigais.* Kadangi kitur (vz. žem. 20, 26; 3 Kar. 4, 5) jie vadinasi Dovido kunigais, atskirtinais nuo Dievo kunigų, todėl reikia manyti, kad Dovido sunųs pildė jo patarėjų ir jo rumų valdininkų pareigas.

9, 1 - 13. Dovidas tapęs karaliumi neužmiršta, ką buvo žadėjęs Sauliaus sunui Jonatui; jis parodo savo gerą širdį, suteikdamas Jonato sunui Mifibosėtui geradaryščių.

b) Dovido geradarystė Jonato sunui.

Caput IX. 1 Et dixit David:
Putasne est aliquis qui reman-
serit de domo Saul, ut faciam
cum eo misericordiam propter
Jonathan? 2 Erat autem de do-
mo Saul, servus nomine Siba:
quem cum vocasset rex ad se,
dixit ei: Tune es Siba? Et ille
respondit: Ego sum servus tu-
us. 3 Et ait rex: Numquid su-
perest aliquis de domo Saul, ut
faciam cum eo misericordiam
Dei? Dixitque Siba regi: Super-
est filius Jonathæ, debilis pe-
dibus. 4 Ubi, inquit, est? Et Si-
ba ad regem, Ecce, ait, in do-
mo est Machir filii Ammiel in
Lodabar. 5 Misit ergo rex Da-
vid, et tulit eum de domo Ma-
chir filii Ammiel de Lodabar
6 Cum autem venisset Mipbibo-
seth filius Jonathæ filii Saul ad
David, corruit in faciem suam,
et adoravit. Dixitque David:
Miphiboseth? Qui respondit: Ad-
sum servus tuus. 7 Et ait ei Da-
vid: Ne timeas, quia faciens fa-
ciam in te misericordiam pro-
pter Jonathan patrem tuum, et
restituam tibi omnes agros Saul
patris tui, et tu comedes panem
in mensa mea semper. 8 Qui ado-
rans eum, dixit: Quis ego sum
servus tuus, quoniam respexi-

9. perskyrimas. 1 Ir Dovidas
tarė: Benežinote, ar neliko ko
nors iš Sauliaus namų, kad jam
padaryčiau mielaširdystę dėlei
Jonato? 2 Buvo gi iš Sauliaus
namų tarnas, vardu Siba. Pasi-
šaukęs jį pas save, karalius jam
tarė: Ar tu esi Siba? Tasai at-
sakė: Aš, tavo tarnas. 3 O kara-
lius tarė: Ar neliko ko nors iš
Sauliaus namų, kad jam pada-
ryčiau Dievo mielaširdystę? Si-
ba tarė karaliui: Liko Jonato
sunus, silpnas kojomis. 4 Kame
jis yra? paklausė Dovidas, o Si-
ba atsakė karaliui: Štai, jis yra
Lodabare Amiėlio sunaus Ma-
chiro namuose. 5 Taigi, karalius
Dovidas siuntė ir jį pargabeno
iš Lodabaro iš Amiėlio sunaus
Machiro namų. 6 Atėjęs gi Sau-
liaus sunaus Jonato sunus Mi-
fibosėtas pas Dovidą parpuolė
ant savo veido ir išreiškė pa-
garbą. O Dovidas tarė: Mifibo-
sėte! Jis atsakė: Aš čia, tavo
tarnas. 7 Dovidas jam sakė: Ne-
sibijok, nes aš daryte padary-
siu tau mielaširdystę dėlei ta-
vo tėvo Jonato ir tau sugrąžin-
siu visus tavo tėvo Sauliaus lau-
kus, ir tu valgysi visuomet duo-
nos prie mano stalo. 8 Mifibo-
sėtas, nusilenkdamas prieš jį,
tarė: Kas aš esu, tavo tarnas,

(**9**, **1**) *Dovidas tarė*. Kadangi iš tolesnio pasakojimo pasirodo, jog Jonato sunus Mifibosėtas, kuomet jis buvo pašauktas pas Dovidą, turėjo jau sunų (12. e.), o iš kitur žinoma (4, 4), kad Sauliaus mirties laiku jis turėjo tik penkerius metus, todėl šitas jieškojimas Sauliaus ainių įvyko apie dvidešimtus Dovido karaliavimo metus. — *Dėlei Jonato*: taip kaip Dovidas Jonatui buvo žadėjęs. Vz. 1 Kar. 20, 19... — (**3**) *Dievo mielaširdystę*: didelę mielaširdystę, kuri bus Dievo vardan suteikta. Plg. 1 Kar. 20, 14. — *Silpnas kojomis*. Vz. aug. 4, 4.—(**4**) *Lodabare*. Anot 17, 27 tas miestas buvęs anapus Jordano netoli Machanaimo — *Machiro*. Vz. žem. 17, 27... — (**6**) *Mifibosėtas*. Vz. aug. 4, 4. — (**7**) *Prie mano stalo*. Gauti valgyti prie karaliaus stalo buvo labai didelė garbė. Plg. žem 19, 28; 3 Kar. 2, 7 ir k. — (**8**) *Į negyvą šunį*: į visumenkiausį žmogų. Mifibosėtas dėkoja Dovidui su

sti super canem mortuum simi-
lem mei? 9 Vocavit itaque rex
Sibam puerum Saul, et dixit ei:
Omnia quæcumque fuerunt Saul,
et universam domum ejus, de-
di filio domini tui. 10 Operare
igitur ei terram tu, et filii tui,
et servi tui: et inferes filio do-
mini tui cibos ut alatur: Miphi-
boseth autem filius domini tui
comedet semper panem super
mensam meam. Erant autem Si-
bæ quindecim filii, et viginti
servi. 11 Dixitque Siba ad re-
gem: Sicut jussisti domine mi
rex servo tuo, sic faciet servus
tuus: et Miphiboseth comedet
super mensam meam, quasi unus
de filiis regis. 12 Habebat autem
Miphiboseth filium parvulum no-
mine Micha: omnis vero cogna-
tio domus Sibæ serviebat Mi-
phiboseth. 13 Porro Miphiboseth
habitabat in Jerusalem: quia de
mensa regis jugiter vescebatur:
et erat claudus utroque pede.

jog pažvelgei į negyvą šunį,
koksai aš esu? 9 Taigi, karalius
pasišaukė Sauliaus tarną Sibą ir
jam tarė: Visa, kas buvo Sau-
liaus, ir visus jo namus aš ati-
daviau tavo pono sunui. 10 Ap-
dirbk tat jam laukus tu ir tavo
tarnai; ir įneši tavo pono sunui
pelną, kad turėtų kuo maitin-
ties; bet tavo pono sunus Mi-
fibosėtas valgys visuomet prie
mano stalo. Siba gi turėjo pen-
kioliką sunų ir dvidešimt tarnų.
11 O Siba tarė karaliui: Kaip
liepei, mano pone karaliau, ta-
vo tarnui, taip tavo tarnas pa-
darys, ir Mifibosėtas valgys prie
mano stalo, kaip vienas iš ka-
raliaus sunų. 12 Mifibosėtas gi
turėjo mažą sunų vardu Michą;
ir visa Sibos namų šeimyna tar-
navo Mifibosėtui. 13 Taigi, Mi-
fibosėtas apsigyveno Jeruzalėje,
nes visuomet valgydavo prie
karaliaus stalo. Jis buvo raišas
abiem kojom.

c) Karė prieš Amonitus ir Syrijiečius.

Caput X. 1 Factum est autem
post hæc, ut moreretur rex fi-
liorum Ammon, et regnavit Ha-
non filius ejus pro eo. 2 Dixit-
que David: Faciam misericor-

10. perskyrimas 1 Paskui gi
atsitiko, kad mirė Amono sunų
karalius, ir jo vietoje ėmė kara-
liauti jo sunus Hanonas. 2 Tuo-
met Dovidas tarė: Padarysiu

---

didžiausiu nuolankumu. Plg. žem. 3, 8; 1 Kar. 24, 14. — (**10**) *Kad turėtu kuo maitinties.* Nors pačiam Mifibosėtui buvo pažadėtas karaliaus stalas, bet savo šeimyną jis turėjo užlaikyti iš savo pelno. — (**11**) *Prie mano stalo.* LXX vertime ἐπὶ τῆς τραπέζης Δαυίδ, prie Dovido stalo. Toks skaitymas rasi čionai tikresnis. Anot Vulgatos, Siba, apsiimdamas pats duoti užlaikymą Mifibosėtui, išreiškia norą paliuosuoti Dovidą nuo nuolatinio raišo svečio. — (**12**) *Michą.* Plg. 1 Kron. 8, 34...

10, 1 - 19. Paniekinus naujam Amonitų karaliui Dovido pasiuntinius, atsiųstus pagarbos dėlei, kilsta tarp Dovido ir Amonitų smarki karė, kurioje Dovido vadai apgali Amonitus ir jų padėjėjus Syrijiečius (1 - 14); susirinkusius gi vėl Syrijiečius apgali pats Dovidas anapus Jordano (15 - 19).

(**10, 1**) *Paskui gi...* Plačiaus aprašoma čionai karė rasi buvo ta pati, kuri trumpai paminėta 8. persk.— (**2**) *Naaso.* Tai buvo tas pats Naasas, prieš kurį kitados kovojo Saulius Galaado Jabėje (vz. 1 Kar. 11, 1...), arba ano sunus. — *Taip kaip*

diam cum Hanon filio Naas, si-
cut fecit pater ejus mecum mi-
sericordiam. Misit ergo David,
consolans eum per servos suos
super patris interitu. Cum au-
tem venissent servi David in
terram filiorum Ammon, 3 di-
xerunt principes filiorum Am-
mon ad Hanon dominum suum:
Putas quod propter honorem
patris tui miserit David ad te
consolatores, et non ideo ut in-
vestigaret, et exploraret civita-
tem, et everteret eam, misit
David servos suos ad te? 4 Tu-
lit itaque Hanon servos David,
rasitque dimidiam partem bar-
bæ eorum, et præscidit vestes
eorum medias usque ad nates,
et dimisit eos. 5 Quod cum nun-
tiatum esset David, misit in oc-
cursum eorum: erant enim viri
confusi turpiter valde, et man-
davit eis David: Manete in Je-
richo, donec crescat barba ve-
stra, et tunc revertimini.
6 Videntes autem filii Ammon
quod injuriam fecissent David,
miserunt, et conduxerunt mer-
cede Syrum Rohob, et Syrum
Soba, viginti millia peditum, et
a rege Maacha mille viros, et

Naaso sunui Hanonui mielašir-
dystę, taip kaip jo tėvas yra
man padaręs mielaširdystę. Tai-
gi, Dovidas siuntė savo tarnus
jo paguostų dėlei tėvo mirties.
Bet atėjus Dovido tarnams į
Amono sunų žemę, 3 Amono su-
nų kunigaikščiai tarė savo po-
nui Hanonui: Ar manai, kad
gerbdamas tavo tėvą Dovidas
atsiuntė pas tave paguostų, o ne
tam Dovidas atsiuntė pas tave
savo tarnus, kad apžiurėtu ir iš-
tirtu miestą, o paskui jį išgriautu?
4 Taigi, Hanonas ėmė Dovido
tarnus, nuskusdino pusę jų barz-
dos, atkirpdino pusę jų drabu-
žių iki kulšių ir juos paleido.
5 Kuomet tai buvo pranešta Do-
vidui, jis išsiuntė jų pasitiktų,
nes vyrai buvo bjauriai apgė-
dinti. ir Dovidas jiems sakydi-
no: Pasilikkite Jėrike, kolei ne-
atžels jusų barzda, ir tuomet
sugrįžkite.

6 Amono gi sunųs matydami,
kad buvo įžeidę Dovidą, siuntė
ir pasisamdė už užmokesnį Sy-
rijiečių iš Rohobo ir Syrijiečių
iš Sobos dvidešimt tukstančių
pėstininkų, iš Maachos karaliaus

jo tėvas.. Kuo buvo patarnavęs Naasas Dovidui, tikrai nežinia; spėjama, kad Dovidas rado taipogi pas jį pašalpą, kuomet buvo Sauliaus persekiojamas (Jieron.), taip pat kaip pas Moabo (1 Kar. 2 , 3) ir Gėto karalius (1 Kar. 27, 1...). — (4) *Nuskusdino pusę jų barzdos.* Visa barzda buvo skutama atgailai ir nuliudimui išreikšti (Iś. 15, 2; Jer 48, 37; Ez. 7, 18). Nuskusti gi kam nori pusę barzdos buvo didžiausis išniekinimas, nes barzda skaitėsi gražiausiu vyro papuošalu (Iz. 7, 20). Lygiu išniekinimu buvo ir ir pusės išeiginių drabužių nukirpimas. Tuo atkirpimu Amonitų karalius rasi norėjo parodyti, kad Dovido pasiuntiniuose jis pažinęs žvalgus. — (5) *Buvo pranešta...* Pasiuntiniai patįs nesiskubino grįžti pas Dovidą, taip kad gandas apie jų išniekinimą pasiekė karalių, kada jie tebebuvo toli nuo Jeruzalės. Dovidas nori apsaugoti savo pasiuntinius nuo gėdos grįžti Jeruzalėn su paniekinimo žymėmis, todėl liepia laukti Jėrike. — (6) *Siuntė ir pasisamdė...* Supratęs savo klaidą Amonitų karalius tikisi iš Dovido keršto ir todėl rengiasi prie karės. — *Syrijiečių ir Rohobo.* Ebr. *'Aram Beith R^echob.* Beth-Rechobas buvo sostinė; jos vardu vadinosi ir visa karalystė. Rasi buvo tai tas pats miestas, ką ir minimas Sk 13, 21, į pietus nuo Emato. — *Sobos.* Ebr.

ab Istob duodecim millia virorum. 7 Quod cum audisset David, misit Joab et omnem exercitum bellatorum. 8 Egressi
sunt ergo filii Ammon, et direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, et Rohob, et Istob, et Maacha seorsum erant in campo. 9 Videns igitur Joab quod præparatum esset adversum se prœlium, et ex adverso et post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, et instruxit aciem contra Syrum: 10 reliquam autem
partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon. 11 Et ait
Joab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adjutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi. 12 Esto vir fortis, et
pugnemus pro populo nostro, et civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. 13 Iniit itaque
Joab et populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt a facie ejus. 14
Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai, et ingressi sunt civitatem: reversusque est Joab a filiis Ammon, et venit Jerusalem.

15 Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. 16 Misitque Adarezer, et eduxit Sy-

tukstantį vyrų, ir nuo Istobo dvyliką tukstančių vyrų. 7 Tai išgirdęs Dovidas išsiuntė Joabą ir visą kovotojų kariuomenę. 8
Taigi, Amono sunųs išėjo ir sustojo kariškoje tvarkoje prie paties įėjimo į vartus; Syrijiečiai gi iš Sobos, Rohobo, Istobo ir Maachos stovėjo atskirai ant lauko. 9 O Joabas matydamas, kad buvo prisirengę kovotų su juo ir iš priešakio ir užpakalyje, išskyrė iš visų Izraėlio rinktinių ir sustatė kariškas eilias prieš Syrijiečius; 10 likusią gi tautos
dalį pavedė savo broliui Abisajui, kurs juos sustatė kariškoje tvarkoje prieš Amono sunus. 11
Ir Joabas tarė: Jei Syrijiečiai gaus ant manęs viršų, ateisi man padėtų; o jei Amono sunųs gaus viršų ant tavęs, aš tau padėsiu.
12 Buk drąsus vyras ir kovokime už musų tautą ir už musų Dievo miestą; Viešpats gi padarys, kas gera jo akyvaizdoje.
13 Taigi, Joabas ir draug su juo buvusieji žmonės pradėjo kovą prieš Syrijiečius, kurie tuojau pabėgo nuo jo veido, 14 Amono
gi sunųs, matydami, kad Syrijiečiai buvo pabėgę, ir patįs pabėgo nuo Abisajo veido ir įėjo į miestą. O Joabas sugrįžo nuo Amono sunų ir atėjo į Jeruzalę

15 Taigi, Syrijiečiai, matydami save Izraėlio apgalėtus, susirinko visi draug. 16 O Adarėzeris siuntė ir išvedė Syrijiečius,

Coba. Plg. aug. 8, 3. — *Maachos.* Vz. Atk. 3, 14; Joz. 12, 5; 13, 13.— *Istobo.* Ebr. *'Iš-Thob*, t. y. žmonės iš Tobo. Į Tobo kraštą buvo kitados nuvykęs Jėftė. Vz. Teis. 11, 3. — (7) *Visą kovotojų kariuomenę.* Ebr. t.: visą kariuomenę, karžygius. — (8) *Į vartus*: Amonitų sostinės Rabat-Amono vartus, arba anot kitų į Medabos miesto vartus. — (14) *Joabas sugrįžo...* Joabas nemėgino paimti paties miesto, nes rasi laikas buvo apgulimui nepatogus. Plg. žem. 11, 1. — (16) *Adarėzeris.* Vz. aug. 8, 3. — *Už upės*: už Eufrato. Gyvenusieji tenai Syrijiečiai

ros, qui erant trans fluvium, et
adduxit eorum exercitum: So-
bach autem, magister militiæ
Adarezer, erat princeps eorum.
17 Quod cum nuntiatum esset
David, contraxit omnem Israe-
lem, et transivit Jordanem, ve-
nitque in Helam: et direxerunt
aciem Syri ex adverso David,
et pugnaverunt contra eum. 18
Fugeruntque Syri a facie Israel,
et occidit David de Syris se-
ptingentos currus, et quadragin-
ta millia equitum: et Sobach
principem militiæ percussit: qui
statim mortuus est. 19 Videntes
autem universi reges, qui erant
in præsidio Adarezer, se victos
esse ab Israel, expaverunt et
fugerunt quinquaginta et octo
millia coram Israel. Et fecerunt
pacem cum Israel: et servierunt
eis, timueruntque Syri auxilium
præbere ultra filiis Ammon.

buvusius už upės, ir atvedė jų
kariuomenę; Adarėzerio gi ka-
riuomenės viršininkas Sobachas
buvo jų vadas. 17 Kuomet tai
buvo pranešta Dovidui, jis su-
traukė visą Izraėlį, ir perėjo per
Jordaną ir atėjo į Helamą; o
Syrijiečiai sustojo kariškoje tvar-
koje prieš Dovidą ir kovojo prieš
jį. 18 Bet Syrijiečiai pabėgo nuo
Izraėlio veido, o Dovidas už-
mušė iš Syrijiečių septynis šim-
tus vežimų ir keturias dešimtis
tukstančių raitelių; jis ištiko tai-
pogi kariuomenės vadą Sobachą,
kurs tuojau mirė. 19 Visi gi ka-
raliai, atėjusieji padėtų Adarė-
zeriui, matydami save Izraėlio
apgalėtus, nusigando ir pabėgo
nuo Izraėlio veido penkios de-
šimtis aštuoni tukstančiai. Jie
padarė su Izraėlitais santaiką ir
jiems tarnavo. Po to Syrijiečiai
bijojosi toliaus padėti Amono
sunums.

3) Dovido nupuolimas ir jo pasekmės. a) Sunkųs Dovido nusidėjimai.

Caput XI. 1 Factum est au-
tem, vertente anno, eo tempore
quo solent reges ad bella pro-
cedere, misit David Joab, et
servos suos cum eo, et univer-

11. perskyrimas. 1 Atsitiko gi,
kad metams praslinkus, tuo lai-
ku, kada karaliai paprastai eina
į karę, Dovidas išsiuntė Joabą
ir draug su juo savo tarnus ir

---

buvo Adarėzerio pavergti, kaip nurodoma aug. 8, 3. Aiškintojai spėja, kad čionai aprašomos kaikurios naujos aplinkybės tos pačios karės, kuri paminėta augščiaus. — **(17)** *Helamą.* Ta vieta dabar visai nebežinoma.—**(18)** *Septynis šimtus...* Skaitlinės rasi ne visai tikros. Plg. aug. 8. 4; 1 Kron. 18, 4. 5; 19, 18. — **(19)** *Atėjusieji padėtų.* Ebr. t.: Adarėzerio tarnai, t. y. to karaliaus pavergti kunigaikščiai. — *Nusigando ir... tukstančiai.* Viso šito sakinio nėra ebr. t., nei LXX.

11, 1 - 27. Dovidas pasiekęs augščiausį garbės laipsnį, nepasilieka ant jo, bet sunkiais nusidėjimais užtraukia ant savęs ir savo namų daug nelaimių ir pavojų. Išsiuntęs kariuomenę į Amonitų kraštą, pats gi pasilikęs namie, Dovidas svetimoteriauja su Bėtsabėja (1 - 5), pasirupina kad jos vyras butu užmuštas kovoje (6 - 25), ir veda ją moterystėn (26. 27).

(11, 1) *Metams praslinkus.* Tikriaus: kitų metų pradžioje (plg. 1 Kron. 20, 1). Karės paprastai prasidėdavo pavasarį, liaudavosi gi prisiartinant žiemai. — *Savo tarnus*: kareivių viršininkus, kurie paprastai budavo prie karaliaus. — *Rabbą*:

sum Israel, et vastaverunt filios
Ammon, et obsederunt Rabba:
David autem remansit in Jeru-
salem. 2 Dum hæc agerentur,
accidit ut surgeret David de
strato suo post meridiem, et
deambularet in solario domus
regiæ: viditque mulierem se la-
vantem, ex adverso super so-
larium suum: erat autem mulier
pulchra valde. 3 Misit ergo rex,
et requisivit quæ esset mulier.
Nuntiatumque est ei quod ipsa
esset Bethsabee filia Eliam, uxor
Uriæ Hethæi. 4 Missis itaque
David nuntiis, tulit eam: quæ
cum ingressa esset ad illum,
dormivit cum ea: statimque san-
ctificata est ab immunditia sua:
5 et reversa est in domum suam
concepto fœtu. Mittensque nun-
tiavit David, et ait: Concepi.

6 Misit autem David ad Joab,
dicens: Mitte ad me Uriam He-

visą Izraėlį, o jie sunaikino Amo-
no sunų kraštą ir apgulo Rab-
bą; Dovidas gi buvo pasilikęs
Jeruzalėje. 2 Kuomet tai darėsi,
atsitiko, kad Dovidas atsikėlė
po pietų iš savo patalo ir vaikš-
čiojo ant karališkųjų namų sto-
go; jis pamatė besimazgojančią
moteriškę priešais ant savo sto-
go; moteriškė gi buvo labai gra-
ži. 3 Taigi, karalius siuntė ir pa-
siteiravo, kas ta moteriškė. Jam
buvo pasakyta, kad ji esanti He-
tiečio Urijo pati, Eliamo duktė
Bėtsabėja. 4 Paskui Dovidas nu-
siuntęs pasiuntinius, ją parsives-
dino. Kuomet ji pas jį atėjo,
jis su ja miegojo, o ji tuojau li-
ko apkuopta nuo savo susitepi-
mo 5 ir sugrįžo į savo namus,
tapus nėščia. Ji siuntė apskelb-
tų Dovidui ir sakydino: Tapau
nėščia.

6 Tuomet Dovidas siuntė pas
Joabą ir sakydino: Atsiųsk pas

Amonitų sostinę Rabatą, arba Rabat-Amoną. Plg Joz. 13, 25. — (2) *Po pietų.* Anot ebr. t.: vakarop. — *Ant savo stogo.* Ebr. t. nėra pasakyta, kad moteriškė butu mazgojusi ant savo namų stogo; galop toks pasielgimas butu buvęs labai nepaprastas. Ji tikriausiai buvo sodne prie savo namų, ir čionai Dovidas pigiai galėjo ją pamatyti nuo savo augštoje vietoje pastatytų karališkų rumų stogo. — (3) *Pasiteiravo, kas...* Nors moteriškės vyras Urijas buvo vienas iš žymiausių Dovido tarnų (plg. žem. 23, 39), kadangi vienok moteris nesilankydavo į karaliaus rumus, todėl Bėtsabėja buvo Dovidui nepažįstama.—*Hetiečio*: kilusio iš senobinės Hetiečių tautos, kurios liekanų tebebuvę Palestinoje dar ir Saliamono laikais. Plg. Prad. 10, 5; 3 Kar. 10, 29. — *Eliamo.* Rasi ta pati ypata žem. pavadinta Amiėliu Plg. 23, 34.— *Bėtsabėja*, ebr. *Bath-šeba'*. — (4) *Dovidas nusiuntęs*.. Karaliaus pakviesta Bėtsabėja neatsisakė pas jį ateiti. Dovido nupuolimas yra baisus pavyzdis žmogaus silpnybės; jis turi pamokyti kiekvieną, kaip labai reikia sergėties visa, kas gali vesti į nuodėmę. „Didžiųjų nupuolimas, sako šv. Augustinas, tepripildo išgąsčiu mažesniuosius... Geri žmonės, Bažnyčios sunųs ir ištobulinti Kristaus meile, girdėdami taip švento vyro nupuolimą, tesulaiko savo akis ir jų teneįsmeigia į svetimo kuno gražumą... Dovidas matė ištolo tą, kurios liko pagautas; moteriškė buvo toli, bet geidulys arti; ar tu stipresnis už Dovidą ir išmingesnis už Saliamoną! Jei neatsargus susiartinimas su moteriškėmis apgalėjo taip šventus vyrus, ką mano apie save tie, kurie su svetimomis moteriškėmis ne tik bičiuliuoties, bet ir tuose pačiuose namuose pasilikti nesibijo, nesidrovi...“ — *Nuo savo susitepimo.* Toks susitepimas tęsėsi, pagal įstatymą, iki vakarui. Vz. Kun. 15, 18. — (5) *Ji siuntė...*: kad Dovidas pasirupintu tos svetimoterystės pasekmėmis, nes už ją įstatymas skyrė mirties bausmę. Vz. Kun. 20, 10.

(6) *Atsiųsk... Uriją...* Dovidas, norėdamas paslėpti svetimoterystę, liepia pavadinti Jeruzalėn Bėtsabėjos vyrą, kad jis galėtu buti su savo pačia ir kad tuo bu-

thæum. Misitque Joab Uriam
ad David. 7 Et venit Urias ad
David. Quæsivitque David quam
recte ageret Joab, et populus,
et quomodo administraretur bel-
lum. 8 Et dixit David ad Uriam:
Vade in domum tuam, et lava
pedes tuos. Et egressus est Urias
de domo regis, secutusque est
eum cibus regius. 9 Dormivit
autem Urias ante portam domus
regiæ cum aliis servis domini
sui, et non descendit ad domum
suam. 10 Nuntiatumque est Da-
vid a dicentibus: Non ivit Urias
in domum suam. Et ait David
ad Uriam: Numquid non de via
venisti? quare non descendisti
in domum tuam? 11 Et ait Urias
ad David: Arca Dei et Israel
et Juda habitant in papilioni-
bus, et dominus meus Joab, et
servi domini mei super faciem
terræ manent: et ego ingrediar
domum meam, ut comedam et
bibam, et dormiam cum uxore
mea? per salutem tuam, et per
salutem animæ tuæ non faciam
rem hanc. 12 Ait ergo David ad
Uriam: Mane hic etiam hodie,
et cras dimittam te. Mansit Urias
in Jerusalem in die illa et al-
tera: 13 et vocavit eum David
ut comederet coram se et bi-
beret, et inebriavit eum: qui
egressus vespere, dormivit in
strato suo cum servis domini
sui, et in domum suam non de-
scendit.
14 Factum est ergo mane, et
scripsit David epistolam ad Joab:

mane Hetietį Uriją. Ir Joabas
atsiuntė Uriją pas Dovidą. 7
Kuomet gi Urijas atėjo pas Do-
vidą, Dovidas klausėsi, ar gerai
klojasi Joabui ir tautai ir kaip
vedama karė. 8 Paskui Dovidas
tarė Urijui: Eik į savo namus
ir apsiplauk savo kojas. O kada
Urijas išėjo iš karaliaus namų,
jį sekė karališkas valgis. 9 Bet
Urijas miegojo ties karališkųjų
namų durimis draug su kitais
savo pono tarnais ir neėjo į sa-
vo namus. 10 Dovidui gi buvo
pranešta ir pasakyta: Urijas ne-
ėjo į savo namus. Tuomet Do-
vidas tarė Urijui: Argi ne iš ke-
lio atėjai? Kodėl nebuvai nuėjęs
į savo namus? 11 O Urijas tarė
Dovidui: Dievo skrynia, Izraėlis
ir Judas pasilieka po uždango-
mis, ir mano ponas Joabas ir ma-
no pono tarnai guli ant žemės, o
aš įeičiau į savo namus valgy-
tų ir gertų ir miegotų su savo
pačia? Kaip tu gyvas ir kaip
gyva tavo dušia, aš nepadary-
siu to dalyko. 12 Dovidas tat
tarė Urijui: Pasilikk čionai dar
šiandien, o rytoj paleisiu tave.
Urijas pasiliko Jeruzalėje tą die-
ną ir kitą 13 Dovidas pasivadi-
no jį valgytų ir gertų savo aky-
vaizdoje ir jį nugirdė; bet jis
išėjęs vakare miegojo savo guo-
lyje draug su savo pono tarnais,
o į savo namus neėjo.

14 Atėjus rytmečiui Dovidas
parašė Joabui laišką ir jį nu-

---

du iš svetimoterystės gimsiąs kudikis ga-
lėtu skaityties žmonių akyse Urijo vaiku.
Bet tasai, rasi perspėtas, niekais pavertė
nedorą karaliaus sumanymą. — (8) *Ka-
rališkas valgis*. Ebr. t.: dovana nuo
karaliaus. Bet ta dovana šitame at-
sitikime buvo ne kas kita kaip karališkas
valgis. — (11) *Dievo skrynia*... Sandoros
skrynia buvo išsiųsta draug su kariuome-
ue, kad padidėtu jos drąsumas. — (13)
Jį nugirdė. Tai darydamas Dovidas ti-
kėjosi, kad įgėręs Urijas užmirš savo pa-

misitque per manum Uriæ. 15
scribens in epistola: Ponite Uri-
am ex adverso belli, ubi fortis-
simum est prœlium: et derelin-
quite eum, ut percussus inter-
eat. 16 Igitur cum Joab obsi-
deret urbem, posuit Uriam in
loco ubi sciebat viros esse for-
tissimos. 17 Egressique viri de
civitate, bellabant adversum Jo-
ab, et ceciderunt de populo ser-
vorum David, et mortuus est
etiam Urias Hethæus.

18 Misit itaque Joab, et nunti-
avit David omnia verba prœlii: 19
præcepitque nuntio, dicens: Cum
compleveris universos sermones
belli ad regem, 20 si eum vide-
ris indignari, et dixerit: Quare
accessistis ad murum, ut prœ-
liaremini? an ignorabatis quod
multa desuper ex muro tela mit-
tantur? 21 Quis percussit Abime-
lech filium Jerobaal? nonne
mulier misit super eum fra-
gmen molæ de muro, et inter-
fecit eum in Thebes? quare jux-
ta murum accessistis? dices:
Etiam servus tuum Urias He-
thæus occubuit. 22 Abiit ergo
nuntius, et venit, et narravit
David omnia quæ ei præceperat
Joab. 23 Et dixit nuntius ad Da-
vid: Prævaluerunt adversum nos
viri, et egressi sunt ad nos in
agrum: nos autem facto impetu
persecuti eos sumus usque ad
portam civitatis. 24 Et direxe-
runt jacula sagittarii ad servos
tuos ex muro desuper: mortui-
que sunt de servis regis, quin
etiam servus tuus Urias Hetæus

siuntė per Uriją. 15 Laiške gi
rašė: Pastatykite Uriją mušio
priešakyje, kame kova smarkiau-
si, ir jį palikkite, kad ištiktas
pražutu. 16 Taigi, Joabas, apgul-
damas miestą, pastatė Uriją vie-
ton, kur žinojo esant narsiau-
sius vyrus. 17 O išėję iš miesto
vyrai kovojo prieš Joabą ir už-
mušė kaikuriuos iš Dovido tar-
nų; žuvo taipogi ir Hetietis Uri-
jas.

18 Po to Joabas siuntė ir pra-
nešė Dovidui apie visus kovos
atsitikimus; 19 jis įsakė pasiun-
tiniui ir tarė: Pabaigęs pasako-
ti karaliui apie kovą, 20 jei ma-
tysi jį pykstant ir jei sakys:
Kodėl prisiartinote kovotų prie
muro? ar nežinojote, kad iš vir-
šaus nuo muro daug leidžiama
vilyčių? 21 Kas užmušė Jeroba-
alio sunų Abimelėką? ar ne mo-
teriškė metė ant jo nuo muro
girnų dalį ir jį užmušė Tėbe?
Kodėl priėjote prie muro? tu
sakysi: Taipogi tavo tarnas He-
tietis Urijas krito. 22 Pasiunti-
nys nuėjo ir atvykęs papasako-
jo Dovidui visa, ką jam buvo
liepęs Joabas. 23 Taigi, pasiun-
tinys tarė Dovidui: Vyrai gavo
ant musų viršų ir išėjo prie mu-
sų į lauką; mes gi puolę vijo-
mės juos iki miesto vartų. 24
O šauliai ėmė šaudyti į tavo
tarnus vilyčiomis nuo muro vir-
šaus; liko užmušti kaikurie iš
karaliaus tarnų, bet taipogi ir
tavo tarnas Hetietis Urijas žu-

---

sikėtinimą ir eis į savo namus. — (14) *Nusiuntė per Uriją.* Tas mirties ištarmės siuntimas per patį Uriją turi savyje ypatingą žiaurumą. — (16) *Joabas... pastatė.* Joabas, pats ne be kaltybių, noriai pataikauja karaliui ir pasiskubina išpildyti žiaurų įsakymą. — (21) *Kas užmušė...* Vz. Teis. 9, 50... — *Jerobaalio*: Ge-

mortuus est. 25 Et dixit David
ad nuntium: Hæc dices Joab:
Non te frangat ista res: varius
enim eventus est belli, nunc
hunc, et nunc illum consumit
gladius: conforta bellatores tuos
adversus urbem, ut destruas eam,
et exhortare eos.

26 Audivit autem uxor Uriæ,
quod mortuus esset Urias vir
suus, et planxit eum. 27 Trans-
acto autem luctu misit David,
et introduxit eam in domum
suam, et facta est ei uxor, pe-
peritque ei filium: et displicuit
verbum hoc, quod fecerat David,
coram Domino.

vo. 25 Tuomet Dovidas tarė pa-
siuntiniui: Stai, ką sakysi Joa-
bui: Tegul tas dalykas neatima
iš tavęs drąsos, nes karėje esti
visokių atsitikimų, o kalavijas
sunaikina tai vieną, tai kitą; pa-
drąsink savo kovotojus prieš
miestą, kad jį išgriautumei, ir
paragink juos.
26 Urijo gi pati išgirdo, kad
buvo miręs jos vyras Urijas, ir
jo raudojo. 27 O pasibaigus ge-
duliui, Dovidas siuntė ir ją įves-
dino į savo namus; ji tapo jo
moterimi ir pagimdė jam sunų;
bet tas dalykas, kurį buvo pa-
daręs Dovidas, nepatiko Vieš-
paties akyvaizdoje.

b) Dovido atgaila.

Caput XII. 1 Misit ergo Do-
minus Nathan ad David: qui
cum venisset ad eum, dixit ei:
Duo viri erant in civitate una,
unus dives, et alter pauper. 2
Dives habebat oves, et boves
plurimos valde. 3 Pauper autem
nihil habebat omnino, præter
ovem unam parvulam, quam
emerat et nutrierat, et quæ cre-
verat apud eum cum filiis ejus
simul, de pane illius comedens,
et de calice ejus bibens, et in
sinu illius dormiens: eratque il-
li sicut filia. 4 Cum autem pere-

12. perskyrimas. 1 Viešpats
tat siuntė pas Dovidą Nataną,
kurs atėjęs pas jį jam tarė: Vie-
name mieste buvo du vyru, vie-
nas turtingas, o kitas beturtis.
2 Turtingasis turėjo labai daug
avių ir jaučių, 3 beturtis gi vi-
sai nieko neturėjo, atskyrus vie-
ną mažą avelę, kurią buvo nu-
sipirkęs ir užsiauginęs, ir kuri
augo pas jį draug su jo vaikais,
ėsdama jo duonos, gerdama iš
jo taurės ir miegodama jo prie-
globstyje ir buvo jam kaip duk-
tė. 4 Atėjus gi pas turtuolį vie-

---

deono. Ebr t. čionai jis pavadintas *J'ru-
bešeth.* — (25) *Paragink juos.* Ebr. t:
padrąsink juos.

(27) *Dovidas siuntė ir...* Dabar nebe-
reikėjo bijoties nei vyro, nei gėdos, nei bau-
smės; o apie vyriausį Teisėją Dovidas buvo
lyg-kad užmiršęs.— *Nepatiko Viešpaties
akyvaizdoje.* Tuo patėmijimu knygos au-
torius prirengia skaitytoją prie toliaus
aprašomos Dievo bausmės.

12, 1-31. Dievas per pranašą Nataną
kietai bara Dovidą už jo nuodėmes (1-12).
Dėlei karaliaus atgailos Dievas jam do-
vanoja kalčią (13. 14), tečiaus jį nubau-
džia gimusio iš svetimoterystės sunaus
mirtimi, užuot kurio gimsta sunus Salia-
monas (15-25). Viešpats dar suteikia Do-
vidui apgalėjimą Amonitų (26-31).

(12, 1) *Siuntė pas Dovidą*: metams
praslinkus. — *Turtingas*: Dovidas; *betur-
tis*: Urijas. — (4) *Svetimtaučiui.* Prily-
ginime beturtis skriaudžiamas svetmyly-
stės dėlei ir pats jis nenužudomas, pas

grinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis, ut exhiberet convivium peregrino illi, qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis, et præparavit cibos homini qui venerat ad se.
5 Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quoniam filius mortis
est vir qui fecit hoc. 6 Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud, et non pe-
percerit. 7 Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir. Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego erui te de manu Saul,
8 et dedi tibi domum domini tui, et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Juda: et si parva sunt ista, adjiciam tibi multo majo-
ra. 9 Quare ergo cotempsisti verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hethæum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti in uxorem tibi, et interfecisti eum gladio
filiorum Ammon. 10 Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, et tuleris uxorem Uriæ Hethæi, ut
esset uxor tua. 11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis, et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis

nam svetimtaučiui, jis, gailėdamos imti iš savo avių ir jaučių, kad iškeltu pokilį anam svetimtaučiui, kurs pas jį buvo atėjęs, ėmė beturčio avį ir prirengė valgių atėjusiajam pas jį žmogui.
5 Dovidas užsidegęs didžiausia rustybe prieš aną žmogų, tarė Natanui: Kaip Viešpats gyvas, vyras, kurs tai padarė, yra
mirties sunus. 6 Jis atsilygins už avį ketveriopai, nes padarė tokį dalyką, ir nepasigailėjo. 7
Tuomet Natanas tarė Dovidui: Tu esi anas vyras. Štai, ką sako Viešpats, Izraėlio Dievas: Aš tave patepiau karaliumi ant Izraėlio ir aš tave išgelbėjau iš
Sauliaus rankos, 8 ir tau daviau tavo pono namus, ir tavo pono pačias tavo prieglobstin, ir tau daviau Izraėlio ir Judo namus; ir jei tai maža, pridėsiu tau
daug daugiaus. 9 Kodėl tat paniekinai Viešpaties žodį, kad padarytumei piktenybę mano akyvaizdoje? Užmušdinai Hetietį Uriją kalaviju ir jo pačią paėmei sau į pačias, o užmušei jį
Amono sunų kalaviju. 10 Todėl kalavijas neatstos niekuomet nuo tavo namų, nes paniekinai mane ir ėmei Hetiečio Urijo pačią, kad butu tavo moterimi. 11 Tai-
gi, taip sako Viešpats: Štai, aš sukelsiu prieš tave pikta iš tavo namų, ir imsiu tavo pačias tavo akyse, ir duosiu tavo artimui, ir jis miegos su tavo moterimis šitos saulės akyvaizdoje.

Dovidą gi užuot svečio yra geidulys, ir su Uriju pasielgiama daug pikčiaus, todėl karalius vertas didesnės bausmės. — (5) *Mirties sunus*. Ebraizmas, užuot: tikrai numirs.—(6) *Ketveriopai*. Plg. Iš. 22, 1; Kun. 19, 8.—(8) *Namus*: visa, kas Sauliui priderėjo.—(9) *Mano akyvaizdoje*. Geriaus jojo akyvaizdoje. — (10) *Kalavijas neatstos*... Kalaviju čia pavadinta visos nelaimės, kurios turėjo kristi ant Dovido tolesniame gyvenime, ant jojo tuomet buvusios šeimynos. Pranašystės išsipildymas apra-

in oculis solis hujus. 12 Tu enim
fecisti abscondite: ego autem fa-
ciam verbum istud in conspe-
ctu omnis Israel, et in conspe-
ctu solis. 13 Et dixit David ad
Nathan: Peccavi Domino. Di-
xitque Nathan ad David: Domi-
nus quoque transtulit peccatum
tuum: non morieris. 14 Verum-
tamen, quoniam blasphemare fe-
cisti inimicos Domini, propter
verbum hoc, filius, qui natus
est tibi, morte morietur.

15 Et reversus est Nathan in
domum suam. Percussit quoque
Dominus parvulum, quem pe-
pererat uxor Uriæ David, et de-
speratus est. 16 Deprecatusque
est David Dominum pro parvu-
lo: et jejunavit David jejunio,
et ingressus seorsum, jacuit su-
per terram. 17 Venerunt autem
seniores domus ejus, cogentes
eum ut surgeret de terra: qui
noluit, nec comedit cum eis ci-
bum. 18 Accidit autem die se-
ptima ut moreretur infans: ti-
mueruntque servi David nun-
tiare ei quod mortuus esset par-
vulus: dixerunt enim: Ecce cum
parvulus adhuc viveret, loque-
bamur ad eum, et non audiebat
vocem nostram: quanto magis
si dixerimus, Mortuus est puer,
se affliget? 19 Cum ergo David
vidisset servos suos mussitan-
tes, intellexit quod mortuus es-
set infantulus: dixitque ad ser-

12 Nes tu padarei slapčia, aš gi
padarysiu tą dalyką viso Izraė-
lio akyvaizdoje ir saulės aky-
vaizdoje. 13 Tuomet Dovidas ta-
rė Natanui: Nusidėjau Viešpa-
čiui. O Natanas atsakė Dovidui:
Taipogi Viešpats atėmė tavo
nusidėjimą; tu nemirsi. 14 Ka-
dangi vienok davei progą Viešpa-
ties neprieteliams piktžodžiuo-
ti, todėlei sunus, kurs tau už-
gimė mirte numirs.

15 Po to Natanas sugrįžo į sa-
vo namus. O Viešpats ištiko ku-
dikį, kurį buvo pagimdžiusi Uri-
jo pati Dovidui, taip kad nebe-
buvo vilties. 16 Dovidas gi mal-
davo Viešpatį už kudikį; jis al-
kino save kietai ir pasišalinęs
gulėjo ant žemės. 17 Jo gi na-
mų vyresnieji atėjo ir įkalbinė-
jo jam atsikelti nuo žemės; bet
jis nenorėjo ir visai nevalgė su
jais. 18 Septintą gi dieną atsiti-
ko, kad kudikis mirė, o Dovido
tarnai bijojosi jam apskelbti, kad
vaikelis buvo miręs, nes jie sa-
kė: Štai, kada kudikis dar te-
bebuvo gyvas, jam kalbėjome,
ir jis nepaklausė musų balso;
kaip gi labiaus jis nulius, jei
pasakysime: vaikas mirė. 19 Do-
vidas tat, išvydęs savo tarnus
besišnekant tylomis, suprato,
kad kudikėlis buvo miręs, ir ta-

šytas toliaus 13, 28; 16, 21. 22; 18, 14; 3 Kar. 2, 25.—(13) *Nusidėjau Viešpačiui.* Jei didelis buvo Dovido prasikaltimas, tai nemaža ir jo atgaila; jis nemėgina teisintis; iš jo sugraudintos širdies išsiveržia trumpas prisipažinimas: Nusidėjau Viešpačiui; nes nors buvo prasikaltęs prieš Uriją, prieš Bėtsabėją, prieš tautą, kurią didžiai papiktino, bet kas gi tai yra, palyginta su nusidėjimu Viešpačiui. Plačiaus Dovidas turėjo išreikšti savo gailestį Psalmėse, ypač 50. — *Atėmė*: dovanojo. — *Tu nemirsi.* Mirtį buvo užsipelnęs Dovidas nuodėmėmis, o ištarmę buvo pats prieš save apskelbęs (5. e.).

(16) *Dovidas gi maldavo...* Nors Dovidui buvo apskelbta, kad kudikis mirs, bet jis žinojo, kad Dievo apskelbtos bausmės dažnai esti sąlyginės, taippat kaip ir pažadėjimai. — (18) *Septintą gi die-*

vos suos: Num mortuus est puer?
Qui responderunt ei: Mortuus
est. 20 Surrexit ergo David de
terra: et lotus unctusque est:
cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini: et
adoravit, et venit in domum
suam, petivitque ut ponerent ei
panem, et comedit. 21 Dixerunt
autem ei servi sui: Quis est sermo, quem fecisti? propter infantem, cum adhuc viveret, jejunasti et flebas: mortuo autem
puero, surrexisti, et comedisti
panem. 22 Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi et flevi: dicebam enim:
Quis scit si forte donet eum
mihi Dominus, et vivat infans?
23 Nunc autem quia mortuus est,
quare jejunem? Numquid potero revocare eum amplius? ego
vadam magis ad eum: ille vero
non revertetur ad me.

24 Et consolatus est David
Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam, dormivit cum
ea: quæ genuit filium, et vocavit nomen ejus Salomon, et Dominus dilexit eum. 25 Misitque
in manu Nathan prophetæ, et
vocavit nomen ejus, Amabilis
Domino, eo quod diligeret eum
Dominus.

26 Igitur pugnabat Joab contra Rabbath filiorum Ammon,
et expugnabat urbem regiam. 27
Misitque Joab nuntios ad David,
dicens: Dimicavi adversum Rab-

rė savo tarnams: Ar vaikas mirė? Jie jam atsakė: Mirė. 20 Dovidas tat atsikėlė nuo žemės,
apsiplovė ir išsitepė, o permainęs drabužius įėjo į Viešpaties
namus ir pagarbino, paskui atėjo į savo namus, pareikalavo,
kad jam paduotu valgyti, ir pavalgė. 21 Jo gi tarnai jam tarė:
Ką reiškia, ką tu darei? dėlei
kudikio, kolei jis buvo gyvas,
tu alkinai save ir verkei; mirus
gi vaikui, atsikėlei ir pavalgei.
22 Jis atsakė: Dėlei kudikio, kolei jis tebebuvo gyvas, alkinau
save ir verkiau, nes sakiau: Kas
žino, rasi Viešpats man jį dovanos, ir kudikis liks gyvas? 23
Dabar gi, jam mirus, kam alkinčiau save? Argi begalėsiu atvadinti jį atgal? aš juk eisiu
pas jį, jis gi nesugrįš pas mane.

24 Paskui Dovidas paguodė savo pačią Bėtsabėją, ir įėjęs pas
ją, miegojo su ja; ji pagimdė
sunų ir praminė jį vardu Saliamonas; o Viešpats ėmė jį mylėti. 25 Jis siuntė pranašą Nataną ir praminė jį vardu: Viešpaties numylėtinis, dėlto kad Viešpats jį mylėjo.

26 Taigi, Joabas kariavo prieš
Amono sunų Rabatą ir buvo
apgulęs karališkąjį miestą. 27 Jis
siuntė pasiuntinius pas Dovidą
ir sakydino: Aš kovojau prieš

---

ną: Kudikio ligos arba Dovido maldų. — (**23**) *Aš juk eisiu...* Gražus apsireiškimas Dovido tikėjimo į dušios nemirtingumą.— (**24**) *Dovidas paguodė...* Taipogi Dievas suteikė jiemdviem paguodos, duodamas sunų, iš kurio giminės turėjo užgimti Mesijas.— *Saliamonas.* Ebr. *Šelomoh*, taikus, arba ramybės žmogus. — (**25**) *Jis siuntė...* Antrą vardą skiria gimusiam kudikiui Viešpats, atsiųsdamas pranašą Nataną ir per jį tą vardą apskelbdamas. — *Viešpaties numylėtinis.* Ebr. *Jedidjah.*

(**26**) *Buvo apgulęs.* Ebr. t.: ir paėmė. Rabatas susidėjo iš dviejų dalių, miesto prie pat upės, kurs vadinosi Vandenų miestu, ir pilies ant kauburio. Pirmąjį Joabas jau buvo paėmęs, pilį gi jis

bath, et capienda est Urbs aqua-
rum. 28 Nunc igitur congrega
reliquam partem populi, et ob-
side civitatem, et cape eam: ne,
cum a me vastata fuerit urbs,
nomini meo adscribatur victo-
ria. 29 Congregavit itaque David
omnem populum, et profectus
est adversum Rabbath: cumque
dimicasset, cepit eam. 30 Et tu-
lit diadema regis eorum de ca-
pite ejus, pondo auri talentum,
habens gemmas pretiosissimas,
et impositum est super caput
David. Sed et prædam civita-
tis asportavit multam valde: 31
populum quoque ejus adducens
serravit, et circumegit super eos
ferrata carpenta: divisitque cul-
tris, et traduxit in typo late-
rum: sic fecit universis civita-
tibus filiorum Ammon: et rever-
sus est David, et omnis exer-
citus in Jerusalem.

Rabatą ir dar reikia paimti
Vandenų miestas. 28 Dabar tat
surinkk likusią tautos dalį, ap-
gulk miestą ir jį paimk, kad per-
galėjimas, jei aš sunaikinčiau
miestą, nebutu paskaitytas ma-
no vardui. 29 Taigi, Dovidas su-
rinko visą tautą, išėjo prieš Ra-
batą ir kovodamas jį paėmė. 30
Jis ėmė jų karaliui nuo galvos
vainiką, sverianti talentą aukso,
turintį brangiausių perlų, ir jis
buvo uždėtas Dovidui ant gal-
vos. Jis pasiėmė su savim tai-
pogi labai daug miesto grobio.
31 Atsivedęs gi jo gyventojus
pjovė juos pjuklu, vedžiojo ant
jų geležimi apkaustytus veži-
mus, pjaustė peiliais, metė į plyt-
nyčias; taip jis padarė visiems
Amono sunų miestams. Po to
Dovidas ir visa kariuomenė su-
grįžo Jeruzalėn.

c) Dovido sunaus Amnono prasikaltimas ir mirtis.

Caput XIII. 1 Factum est au-
tem post hæc, ut Absalom filii
David sororem speciosissimam,
vocabulo Thamar, adamaret Am-

13. perskyrimas. 1 Paskui at-
sitiko, kad Dovido sunus Am-
nonas įsimylėjo į dailiausią Do-
vido sunaus Absalomo seserį,

---

palieka paimti pačiam Dovidui, kad taip jam tektu pergalėjimo garbė.— (27) *Dar reikia paimti.* Tikriaus anot ebr. t.: Aš paėmiau Vandenų miestą. — (28) *Apgulk miestą*: Rabato pilį. — (30) *Talentą aukso.* Talentan ėjo 3000 siklių. Jis svėrė apie 42,5 kilogr. (daugiaus kaip šimtą svarų). Tokį sunkų vainiką galima buvo tik trumpai valandėlei uždėti ant galvos. — (31) *Pjovė juos...* Tos baisios bausmės, visai sutinkančios su anų laikų papročiais, tikriausiai buvo skirtos tiems, kurie buvo prisidėję prie Dovido pasiuntinių išniekinimo. Ebr. t. kaikurie aiškintojai supranta kitaip, negu išversta Vulgatoje; anot jų ten kalbama esą apie lažo darbus, kuriems buvo paskirti Amonitai. Išversti ebr. t. butu galima taip: pristatė juos kaipo lažininkus prie pjuklų, prie geležinių iečių ir geležinių kirvių ir liepė jiems dirbti plytų prietaisais.

13, 1—14, 33. Vyresnysis Dovido sunus Amnonas, pasidavęs geiduliams, pasielgia nepadoriai su savo seserimi Tamara (13, 1-12); už tai Tamaros brolis Absalomas klastingai nužudo Amnoną (13, 22-33), pats gi, bijodamas Dovido rustybės, pabėga į Gesuro kraštą (13, 34-39). Tik trejiems metams praslinkus Joabas išgauna iš Dovido per Tėkujietės moteriškės gudrybę leidimą Absalomui sugrįžti atgal (14, 1-33).

(13, 1) *Amnonas.* Amnonas buvo Dovido sunus iš Achinoamos, Tamara gi ir Absalomas buvo jam gimę iš Gesuro ka-

non filius David, [2] et deperiret
eam valde, ita ut propter amorem ejus ægrotaret: quia cum
esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea.
[3] Erat autem Amnon amicus, nomine Jonadab filius Semmaa fratris David, vir
prudens valde.
[4] Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies?
cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo.
[5] Cui respondit Jonadab: Cuba super lectum tuum, et languorem simula: cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, et faciat pulmentum, ut comedam de manu ejus.
[6] Accubuit itaque Amnon, et quasi ægrotare cœpit: cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de
manu ejus.
[7] Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, et fac ei pulmentum.
[8] Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiscuit: et liquefaciens, in oculis ejus
coxit sorbitiunculas.
[9] Tollensque quod coxerat, effudit, et posuit coram eo, et noluit comedere: dixitque Amnon: Ejicite universos a me. Cumque ejecissent omnes,
[10] dixit Amnon

vardu Tamarą,
[2] ir taip labai ją mylėjo, kad iš meilės į ją sirgo, nes, kadangi ji buvo mergaitė, jam rodėsi sunku padaryti su ja ką nors nepadoriai.
[3] Turėjo gi Amnonas prietelį Dovido brolio Semaos sunų, vardu Jonadabą, labai gudrų vyrą.
[4] Tasai jam tarė: Kodėl kasdien taip eini liesyn, karaliaus sunau, kodėl man nepasisakai? O Amnonas jam tarė: Aš myliu savo brolio Absalomo seserį Tamarą.
[5] Jonadabas jam atsakė: Atsigulk savo patalan ir apsimesk sergančiu, o kada ateis tavo tėvas tavęs aplankytų, jam sakyk: Meldžiu, teateina mano sesuo Tamara, kad paduotu man valgyti, ir kad padarytu valgio, idant valgyčiau iš jos rankos.
[6]
Taigi, Amnonas atsigulė ir apsimetė sergančiu; o kada karalius atėjo jo aplankytų, Amnonas tarė karaliui: Meldžiu, teateina mano sesuo Tamara padarytų, man matant, dviejų piragėlių, o aš imsiu valgį iš jos rankos.
[7] Dovidas siuntė į namus pas Tamarą, sakydamas: Ateik į tavo brolio Amnono namus ir pataisyk jam valgyti.
[8]
Taigi, Tamara atėjo į savo brolio Amnono namus, jis gi gulėjo; ji ėmus miltų įmaišė ir išplakus, jam matant, iškepė piragėlių.
[9] O paėmusi, ką buvo iškepusi išpylė ir padėjo ties juo; bet Amnonas nenorėjo valgyti ir tarė: Liepkite visiems išeiti nuo manęs. O kada visi buvo išėję,
[10] Amnonas tarė Ta-

raliaus dukterš Maachos. Plg. 1 Kron. 3, 1. — (2) *Rodėsi sunku...* Mergaitės buvo laikomos ir sergimos moterims paskirtoje rumų dalyje, į kurią vyrams nevalia buvo įeiti. Ebr. t. nėra žodžio: *nepadoriai.* — (3) *Semaos sunų...* Plg. 1 Kar. 16, 9. — (5) *Kad man duotu valgyti...* Ligonis dažnai turi įvairių užsigeidimų, kuriuos sveikieji kiek galėdami pildo. — (7) *Į... Amnono namus.* Užaugę karaliaus

ad Thamar: Infer cibum in con-
clave, ut vescar de manu tua.
Tulit ergo Thamar sorbitiuncu-
las, quas fecerat, et intulit ad
Amnon fratrem suum in con-
clave. 11 Cumque obtulisset ei
cibum, apprehendit eam, et ait:
Veni, cuba mecum soror mea.
12 Quæ respondit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me: neque
enim hoc fas est in Israel: no-
li facere stultitiam hanc. 13 Ego
enim ferre non potero oppro-
brium meum, et tu eris quasi
unus de insipientibus in Israel:
quin potius loquere ad regem,
et non negabit me tibi. 14 No-
luit autem acquiescere precibus
ejus, sed prævalens viribus op-
pressit eam, et cubavit cum ea.

15 Et exosam eam habuit
Amnon odio magno nimis: ita ut
majus esset odium, quo oderat
eam, amore quo ante dilexerat.
Dixitque ei Amnon: Surge, et
vade. 16 Quæ respondit ei: Ma-
jus est hoc malum, quod nunc
agis adversum me, quam quod
ante fecisti, expellens me. Et
noluit audire eam: 17 sed voca-
to puero, qui ministrabat ei, di-
xit: Ejice hanc a me foras: et
claude ostium post eam. 18 Quæ
induta erat talari tunica: hu-
juscemodi enim filiæ regis vir-
gines vestibus utebantur. Ejecit

marai: Įnešk valgį į kambarį,
kad valgyčiau iš tavo rankos.
Taigi, Tamara ėmė piragėlius,
kuriuos buvo padariusi, ir įne-
šė pas savo brolį Amnoną į kam-
barį. 11 O kada ji jam padavė
valgį, jis ją nutvėrė ir tarė: Eikš,
gulkies su manim, mano sesuo.
12 Ji jam atsakė: Nedaryk, ma-
no brolau, nedaryk man prie-
vartos, nes tai nevalia Izraėly-
je; nedaryk tos kvailybės. 13 Nes
aš negalėsiu pakęsti mano ap-
gėdinimo, ir tu busi kaip vie-
nas iš bepročių Izraėlyje; velyk
kalbėk karaliui, ir jis neatsisa-
kys tau manęs duoti. 14 Jis te-
čiaus nenorėjo išklausyti jos pra-
šymo, bet budamas stipresnis
padarė jai prievartą ir gulėjo
su ja.

15 Po to Amnonas ėmė labai
jos nekęsti, taip kad didesnė
buvo neapykanta, kuria jos ne-
kentė, už meilę, kuria ją buvo
mylėjęs. Ir Amnonas jai tarė:
Kelkies ir eik sau. 16 Ji jam at-
sakė: Ta piktenybė, kurią man
dabar darai, mane išvarydamas,
didesnė už tai, ką pirma pada-
rei. Bet jis nenorėjo jos klau-
syti; 17 o pasišaukęs vaikiną,
kurs jam tarnavo, tarė: Išmesk
šitą laukan nuo manęs ir užda-
ryk paskui ją duris. 18 Ji buvo
apvilkta ilga iki riešų jupa, nes
karaliaus dukteris mergaitės dė-
vėdavo tokiais drabužiais. Tai-

---

sunųs gyveno regimai kiekvienas atskira-me bute. — (12) *Nes tai nevalia...* Už tokią paleistuvystę Amnonas darėsi vertas mirties bausmės. Plg. Kun. 18, 9. 11; 20, 17. — (13) *Nes aš negalėsiu.* Ebr. t.: kur aš nešiu savo gėdą, t. y. kur tik aš eisiu, visur seks man padarytoji gėda. — *Iš bepročių*: pasielgiančių bedieviškai. — *Velyk kalbėk...* Moterystė tarp brolio ir sesers buvo uždrausta įstatymu (Kun. 18, 4. 11), ir tas uždraudimas rasi buvo žinomas Tamarai, bet ji tikriausiai žada tekėti, tėvui leidžiant, už Amnono, tik kad atitolintu tos valandos pavojų, nes toliaus visai nebekalbama apie moterystę. — (15) *Amnonas ėmė... nekęsti.* Toks staigus geiduliais paremtos meilės pavirtimas didžia neapykanta dažnai patėmijamas žmonių gyvenime.—(16) *Ta piktenybė...* Prievarta buvo padaryta

itaque eam minister illius foras:
clausitque fores post eam. 19
Quæ aspergens cinerem capiti
suo, scissa talari tunica, impo-
sitisque manibus super caput
suum, ibat ingrediens, et cla-
mans. 20 Dixit autem ei Absalom
frater suus: Numquid Amnon fra-
ter tuus concubuit tecum? sed
nunc soror tace, frater tuus est:
neque affligas cor tuum pro hac
re. Mansit itaque Thamar con-
tabescens in domo Absalom fra-
tris sui. 21 Cum autem audisset
rex David verba hæc, contri-
status est valde, et noluit con-
tristare spiritum Amnon filii sui,
quoniam diligebat eum, quia
primogenitus erat ei.
22 Porro non est locutus Ab-
salom ad Amnon nec malum,
nec bonum: oderat enim Absa-
lom Amnon, eo quod violasset
Thamar sororem suam. 23 Fa-
ctum est autem post tempus
biennii, ut tonderentur oves Ab-
salom in Baalhasor, quæ est ju-
xta Ephraim: et vocavit Absa-
lom omnes filios regis, 24 venit-
que ad regem, et ait ad eum:
Ecce tondentur oves servi tui:
veniat, oro, rex cum servis suis
ad servum suum. 25 Dixitque
rex ad Absalom: Noli fili mi,

gi, jo tarnas išmetė ją laukan
ir uždarė paskui ją duris. 19 Ji
apibarsčius sau galvą pelenais,
perplėšus ilgą jupą ir užsidėjus
rankas ant savo galvos, ėjo bal-
siai raudodama. 20 Jos gi brolis
Absalomas jai tarė: Bene buvo
sugulęs su tavim tavo brolis
Amnonas? Tečiaus dabar tylėk,
mano sesuo, juk jis tavo brolis,
ir nevargink savo širdies dėl
to dalyko. Taigi, Tamara pasi-
liko sielvartuodama savo brolio
Absalomo namuose. 21 Išgirdęs
apie tuos dalykus Dovidas la-
bai nuliudo, tečiaus nenorėjo
nuliudinti savo sunaus Amno-
no širdies, nes jį mylėjo, kadan-
gi jis buvo jo pirmgimis.
22 Bet Absalomas nesikalbėjo
su Amnonu nei piktuoju, nei
geruoju, nes Absalomas neken-
tė Amnono, dėlto kad jis buvo
apgėdinęs jo seserį Tamarą. 23
Dvejiems metams praslinkus at-
sitiko, kad buvo kerpamos Ab-
salomo avįs Baalhasore, kurs
yra prie Efraimo, ir Absalomas
pasikvietė visus karaliaus sunus.
24 Jis atėjo pas karalių ir jam
tarė: Štai, kerpamos tavo tarno
avįs; meldžiu, teateina karalius
draug su savo tarnais pas jojo
tarną. 25 O karalius tarė: O ne,

Tamarai slapčia; išvarydamas seserį, Amnonas daro jos gėdą vieša.—(19) *Apibarsčius... perplėšus... užsidėjus...* Visi tie ženklai turėjo liudyti apie iškentėtą išniekinimą ir didį nuliudimą.—(20) *Jis gi brolis...* Broliai skaitėsi įgimtais seserų globėjais. Plg. Prad. 34, 13... Absalomas rasi buvo patėmijęs Amnono meilę į Tamarą, todėl jis tuojau atspėja sesers raudojimo priežastį. Jis jai pataria tuotarpu laikyties ramiai, kad geriaus paslėptu savo užmanymą atkeršyti Amnonui ir sau palengvinti karališkojo sosto paveldėjimą. — (21) *Tečiaus nenorėjo...* Antros eil. dalies nėra ebr. t.; ji paimta Vulgaton iš LXX; tenai gi norėta paaiškinti, kodėl Dovidas nenubaudė Amnono, taip kaip reikalavo įstatymas (Kun. 20, 17).

(22) *Nesikalbėjo su Amnonu*: apie sesers skriaudą, lyg kad jis butu ja visai nesirupinęs. — (23) *Buvo kerpamos.*, Avių kirpimas buvo rytų kraštuose sujungtas su pasilinksminimais. Plg 1 Kar. 25, 7... —*Baalhasore.* Spėjama, kad ta vieta buvusi į šiaurrytčius nuo Bėtėlio. Efraimo gi vardas čionai reiškia ne Izraėlio giminę, bet miestą, rasi Efroną. Plg. 2 Kron. 13, 19. — (25) *Apsunkintumėm*: padarytumėm tau daug vargo ir išlaidų. — *Prašė priverstinai.* Rytiečių mandagumas rei-

noli rogare, ut omnes veniamus et gravemus te. Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. [26] Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. [27] Coegit itaque Absalom eum, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis.

Feceratque Absalom convivium quasi convivium regis. [28] Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: Percutite eum, et interficite, nolite timere: ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, et estote viri fortes. [29] Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, et fugerunt. [30] Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus. [31] Surrexit itaque rex, et scidit vestimenta sua: et cecidit super terram, et omnes servi illius, qui assistebant ei, sci-

mano sunau, neprašyk, kad ateitumėm visi ir tave apsunkintumėm. Ir nors jis prašė priverstinai, karalius nenorėjo eiti, bet jį palaimino. [26] Tuomet Absalomas tarė: Jei nenori ateiti, maldauju, teateina su mumis bent mano brolis Amnonas. O karalius jam tarė: Nėra reikalo, kad jis su tavim eitu. [27] Bet Absalomas jį privertė, ir jis išleido su juo Amnoną ir visus karaliaus sunus.

Absalomas gi buvo prirengęs tokį pokilį, kaip karaliaus pokilis. [28] Be to, Absalomas buvo liepęs savo tarnams ir taręs: Veizdėkite, kada Amnonas bus apsigėręs ir jums pasakysiu: muškite jį ir nužudykite, jųs nesibijokite; nes aš esu, kurs jums įsakau; bukite stiprųs ir drąsųs vyrai. [29] Absalomo tat tarnai padarė su Amnonu, kaip jiems buvo liepęs Absalomas. O visi karaliaus sunųs pakilę užsisėdo kiekvienas ant savo mulo ir pabėgo. [30] O jiems dar tebesant kelyje, Dovidą pasiekė garsas, ir buvo pasakyta: Absalomas užmušė visus karaliaus sunus, ir neliko iš jų net neivieno. [31] Tuomet karalius atsikėlė, perplėšė savo rubus ir puolė ant žemės; taipogi ir visi jo tarnai, kurie prie jo buvo, perplėšė savo dra-

kalavo, kad tas pakvietimas butu atkartotas kelis sykius. — *Palaimino*: linkėdamas visa laba. — (**26**) *Bent... Amnonas.* Vyriausis karaliaus sunus turėjo buti tėvo atstovu. Dovidas, ne tuojau sutikdamas išleisti Amnoną, rasi jaute nelaimę. — (**27**) *Absalomas gi buvo prirengęs...* Šito sakinio nėra dabartiniame ebr. t.—(**28**) *Nes aš esu, kurs.* Absalomas galėjo manyti, kad jam valia užmušti Amnoną, kurs savo pasielgimu su Tamara buvo užsipelnęs pagal įstatymą mirties bausmę, arba kad jis, tapdamas sosto įpėdiniu, galės apsaugoti savo tarnus nuo bausmės, taip kaip buvo pasilikęs nuo jos liuosas Amnonas — (**29**) *Mulo* Izraėlitams buvo uždrausta įstatymu auginti tokie gyvuliai kaip mulai (vz. Kuų. 19, 19); kadangi tečiaus jie buvo labai tinkami naštoms, todėl juos gabendavo iš kitur (plg. Ez. 27, 14); naudodavosi jais tik žymesnieji Izraėlitai. Plg. žem. 18, 9; 3 Kar. 1, 33. — (**32**) *Jonadabas.* Plg. aug. 3. eil.

derunt vestimenta sua. 32 Re-
spondens autem Jonadab filius
Semmaa fratris David, dixit: Ne
æstimet dominus meus rex, quod
omnes pueri filii regis occisi sint:
Amnon solus mortuus est, quo-
niam in ore Absalom erat po-
situs ex die qua oppressit Tha-
mar sororem ejus. 33 Nunc ergo
ne ponat dominus meus rex su-
per cor suum verbum istud, di-
cens: Omnes filii regis occisi
sunt: quoniam Amnon solus mor-
tuus est

34 Fugit autem Absalom: et
elevavit puer speculator oculos
suos, et aspexit: et ecce popu-
lus multus veniebat per iter de-
vium ex latere montis. 35 Dixit
autem Jonadab ad regem: Ec-
ce filii regis adsunt: juxta ver-
bum servi tui sic factum est.
36 Cumque cessasset loqui, ap-
paruerunt et filii regis: et in-
trantes levaverunt vocem suam,
et fleverunt: sed et rex et om-
nes servi ejus fleverunt plora-
tu magno nimis. 37 Porro Ab-
salom fugiens, abiit ad Tholo-
mai filium Ammiud regem Ges-
sur. Luxit ergo David filium su-
um cunctis diebus. 38 Absalom
autem cum fugisset, et venis-
set in Gessur, fuit ibi tribus an-
nis. 39 Cessavitque rex David
persequi Absalom, eo quod con-
solatus esset super Amnon in-
teritu.

Caput XIV. 1 Intelligens au-
tem Joab filius Sarviæ, quod

bužius. 32 Atsiliepdamas gi Do-
vido brolio Semaos sunus Jo-
nadabas tarė: Tenemano mano
ponas karalius, buk visi kara-
liaus sunųs esą užmušti; mirė
vienas Amnonas, nes tai buvo
Absalomo nutarta nuo tos die-
nos, kurioje tas apgėdino jo se-
serį Tamarą. 33 Tegul tat mano
ponas karalius neima į savo šir-
dį to pasakymo: Visi karaliaus
sunųs užmušti, nes mirė vienas
Amnonas.

34 Absalomas tuo tarpu pabė-
go. Buvęs sargyboje tarnas
pakėlė akis ir pažvelgė, o štai
daug žmonių artinosi aplinkiniu
keliu šaly kalno. 35 Jonadabas
gi tarė karaliui: Štai, čia yra
karaliaus sunųs; atsitiko taip,
kaip tavo tarnas sakė. 36 Jam
paliovus kalbėti, pasirodė ir ka-
raliaus sunųs; o įėję jie pakėlė sa-
vo balsą ir ėmė verkti; taipogi
ir karalius ir visi jo tarnai ver-
kė ir labai raudojo. 37 Absalo-
mas gi pabėgęs nuvyko pas Ge-
suro karalių Amiudo sunų To-
lomajį. Taigi, Dovidas raudojo
savo sunaus per visas dienas.
38 O Absalomas, pabėgęs ir at-
vykęs į Gesurą, buvo tenai tre-
jus metus. 39 Dovidas tuotarpu
liovėsi persekiojęs Absalomą, nes
buvo nusiraminęs dėlei Amno-
no žuvimo.

14. perskyrimas. 1 Sarvijos su-
nus Joabas, suprasdamas, kad

(**34**) *Buvęs sargyboje tarnas*: kurs buvo pastatytas laukti grįžtančių karaliaus sunų. — *Aplinkiniu keliu.* Ebr. t.: k e l i u j o u ž p a k a l y j e. Ką reiškia tas pasakymas, neaišku, nes nežinia, kame sargas buvo pastatytas.— (**37**) *Tolomajį.* Tolomajis buvo Absalomo motinos Maachos tėvas. Plg. aug. 3, 3. — *Per visas dienas*: kasdien, kolei užmuštojo sunaus atmintis tebebuvo gyva Dovido širdyje. — (**39**) *Dovidas tuotarpu...* Laikas apmalšino Dovido skausmą ir draug sumažino jo rustybę prieš užmušėją.

(**14, 1**) *Sarvijos sunus Joabas...* Iš šito Joabo pasielgimo galima manyti, kad jis ir anksčiaus mėgino išgauti iš Dovido

cor regis versum esset ad Ab-
salom, 2 misit Thecuam, et tu-
lit inde mulierem sapientem:
dixitque ad eam: Lugere te si-
mula, et induere veste lugubri,
et ne ungaris oleo, ut sis qua-
si mulier jam plurimo tempore
lugens mortuum: 3 et ingredie-
ris ad regem, et loqueris ad eum
sermones hujuscemodi. Posuit
autem Joab verba in ore ejus.
4 Itaque cum ingressa fuisset
mulier Thecuitis ad regem, ce-
cidit coram eo super terram, et
adoravit, et dixit: Serva me rex.
5 Et ait ad eam rex: Quid cau-
sæ habes? Quæ respondit: Heu,
mulier vidua ego sum: mortuus
est enim vir meus. 6 Et ancil-
læ tuæ erans duo filii: qui ri-
xati sunt adversum se in agro,
nullusque erat, qui eos prohi-
bere posset: et percussit alter
alterum, et interfecit eum. 7 Et
ecce consurgens universa co-
gnatio adversum ancillam tuam,
dicit: Trade eum, qui percussit
fratrem suum, ut occidamus eum
pro anima fratris sui, quem in-
terfecit, et deleamus heredem:
et quærunt exstinguere scintil-
lam meam, quæ relicta est, ut
non supersit viro meo nomen,
et reliquiæ super terram. 8 Et
ait rex ad mulierem: Vade in
domum tuam, et ego jubebo pro

karaliaus širdis palinkusi prie
Absalomo, 2 siuntė į Tėkuą, ėmė
išten išmintingą moteriškę ir
jai tarė: Apsimesk nuliudusia,
apsivilkk gedulio drabužiu ir ne-
sitepk aliejumi, kad butumei
tarsi moteriškė jau ilgą laiką
apraudanti numirėlį; 3 įeisi pas
karalių ir jam kalbėsi tokiuos
žodžius. Ir Joabas įdėjo jai į
burną žodžius.
4 Taigi, Tėkujietė moteriškė,
įėjus pas karalių, parpuolė prieš
jį ant žemės, išreiškė pagarbą
ir tarė: Gelbėk mane, karaliau.
5 O karalius jai tarė: Kokį tu-
ri reikalą? Ji atsakė: Deja, esu
moteriškė našlė, nes mano vy-
ras mirė. 6 Tavo tarnaitė turė-
jo du sunu, kuriuodu susivaidi-
jo tarp savęs ant lauko, ir ne-
buvo, kas butu galėjęs jiem-
dviem uždrausti, ir vienas už-
gavo kitą ir jį užmušė. 7 Ir štai,
visa giminė, sukilus prieš tavo
tarnaitę, sako: Duok tą, kurs
užmušė savo brolį, kad jį už-
muštumėm už jo brolio gyvy-
bę, kurį jis užmušė, ir kad iš-
naikintumėm tėvainį; ir jie ieš-
ko užgesinti mano likusią ki-
birkštėlę, kad neliktu mano vy-
rui vardo ir ainijos ant žemės. 8 O
karalius tarė moteriškei: Eik į
savo namus, o aš duosiu apie

Absalomui jo kalčios dovanojimą. Jis rasi rupinosi užsipelnyti malonę pas busiantį sosto įpėdinį, nes turėjo nemaža priežasčių nevisiškai pasitikėti pačiu Dovidu. Plg. 3 Kar. 2, 5; aug. 12, 28; 14, 22 — *Prie Absalomo*. Ebr. *'Al-'Abšalom*. Nemaža aiškintojų verčia tuos žodžius taip: prieš Absalomą, ir mano, kad atsinaujinusi Dovido rustybė prieš Absalomą privertusi Joabą nebe ypatiškai kalbėti, bet siųsti pas karalių moteriškę; ta taipogi rustybe galima pigiaus išaiškinti, kodėl ir sugrįžęs Jeruzalėn Absalomas negalėjo matyti tėvo veido net dvejus metus. — (**2**) *Tėkuą*. Miestas Judo giminės plote, apie dvi valandi kelionės į pietryčius nuo Betliejaus. — (**3**) *Įdėjo jai..*: pamokė. — (**7**) *Duok tą, kurs..* Plg. Sk. 35, 19; Atk. 19, 12 13. — *Kibirkštėlę*: paskutinį moteriškės sunų. Moteriškės pasakojama istorija nevisai panaši į Absalomo atsitikimą; bet visas dalykas reikėjo gerai paslėpti, kad Dovidas nesuprastu iškarto ir padarytu nutarimą, kurį butu galima atkreipti prieš jį patį. — (**8**) *Aš duosiu apie tave paliepimą*. Karalius žada ap-

te. 9 Dixitque mulier Thecuitis
ad regem: In me, domine mi
rex, sit iniquitas, et in domum
patris mei: rex autem et thronus
ejus sit innocens. 10 Et ait rex:
Qui contradixerit tibi, adduc
eum ad me, et ultra non addet
ut tangat te. 11 Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, et nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram.

12 Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere.
13 Dixitque mulier: Quare cogitasti hujuscemodi rem contra populum Dei, et locutus est rex verbum istud, ut peccet, et non reducat ejectum suum?
14 Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abjectus est.
15 Nunc igitur

tave paliepimą.
9 Bet Tėkujietė moteriškė tarė karaliui: Ant manęs tebuna mano pone, karaliau, neteisybė ir ant mano tėvo namų; karalius gi ir jo sostas tebuna be kalčios.
10 O karalius tarė: Kas tau prieštaraus, atvesk jį pas mane, ir jis daugiaus tavęs nepalies.
11 Ji tarė: Karalius teatsimena Viešpatį savo Dievą, kad nesidaugintų giminaičiai, kurie keršintų už kraują, ir kad neužmuštų mano sunaus. Jis atsakė: Kaip Viešpats gyvas, nei plaukas nenukris tavo sunui nuo galvos.

12 Moteriškė tat tarė: Tebuna valia tavo tarnaitei pasakyti mano ponui karaliui dar žodį Jis atsakė: Kalbėk.
13 Moteriškė jam tarė: Kodėl sumanei tokį dalyką prieš Dievo tautą, ir kodėl karalius ištarė tokį žodį, kad nusideda, nesugrąžindamas atgal savo išvarytojo?
14 Mes visi mirštame ir krintame žemėn kaip vanduo, kurs nebegrįžta; ir Dievas nenori, kad pražutų dušia, bet jis svarsto mąstydamas, kad nepražutų visiškai atmestasis.
15 Dabar tat aš

---

ginti moteriškės sunų nuo keršintojų. Jo nutarimas visai teisingas, nes užmušimas buvo įvykęs ne patykojus, bet įsikarščiavime. — (9) *Ant manęs tebuna..* Jei butu koki neteisybė tame, kad kraujas liks neatkeršintas, tą neteisybę moteriškė pasiryžus imti ant savęs. Likusiam gi gyvam sunui ji nori išgauti visišką kaltybės dovanojimą. — *Jo sostas*: jo viešpatavimas. — (11) *Karalius teatsimena...* Moteriškė nori, kad karalius savo pažadėjimą patvirtintu prisieka, ką ji tuojau ir daro. — *Kad nesidaugintu giminaičiai...* Ebr. t. reiktu išversti truputį kitaip: kad kraujo keršintojas nepadidintu prapulties ir kad jis neišnaikintu mano sunaus. — (13) *Kodėl sumanei...* Dabar moteriškė atkreipia karaliaus domą tiesiog į jo paties pasielgimą su prasikaltusiu Absalomu. — *Prieš Dievo tautą.* Žuvus Amnonui Absalomas tapo vyriausiuoju Dovido sunumi, todėl skaitėsi jo įpėdiniu ir busiančiu Izraėlio karaliumi. — *Kodėl karalius ištarė...* Ebr. t.: ir karalius, išreiškęs tą mintį, yra kaip nusidėjėlis, nes jis nenori sugrąžinti to, kurs liko atstumtas. — (14) *Mes visi mirštame...* Netikrumas ir trumpumas žmogaus gyvenimo reikalauja, kad mes greitai dovanotumėm kaltybes. — *Kurs nebegrįžta.* Ebr. t.: k u r s n e b e s u r e n k a m a s, t. y. nebegali buti surinktas. — *Dievas nenori...* Dievo mielaširdystės pavyzdis. — (15) *Dabar tat...* Moteriškė vėl grįžta prie savo pavojuje esančio sunaus, bet jos žodžiai tinka ir Absalomo

veni, ut loquar ad dominum
meum regem verbum hoc, præ-
sente populo. Et dixit ancilla
tua: Loquar ad regem, si quo
modo faciat rex verbum ancil-
læ suæ. 16 Et audivit rex, ut
liberaret ancillam suam de ma-
nu omnium, qui volebant de
hereditate Dei delere me, et fi-
lium meum simul. 17 Dicat er-
go ancilla tua, ut fiat verbum
domini mei regis sicut sacrifi-
cium. Sicut enim Angelus Dei,
sic est dominus meus rex, ut
nec benedictione, nec maledi-
ctione moveatur: unde et Do-
minus Deus tuus est tecum.

18 Et respondens rex, dixit ad
mulierem: Ne abscondas a me
verbum, quod te interrogo. Di-
xitque ei mulier: Loquere do-
mine mi rex. 19 Et ait rex: Num-
quid manus Joab tecum est in
omnibus istis? Respondit mulier,
et ait: Per salutem animæ tuæ,
domine mi rex, nec ad sini-
stram, nec ad dexteram est ex
omnibus his, quæ locutus est
dominus meus rex: servus enim
tuus Joab, ipse præcepit mihi,
et ipse posuit in os ancillæ tuæ
omnia verba hæc. 20 Ut verte-
rem figuram sermonis hujus, ser-
vus tuus Joab præcepit istud:

atėjau, kad kalbėčiau mano po-
nui karaliui tą žodį, čia pat esant
tautai. Ir tavo tarnaitė tarė:
Kalbėsiu karaliui, bene išpildys
karalius savo tarnaitės žodžio.
16 O karalius išklausė, kad iš-
liuosuotu savo tarnaitę iš ran-
kų visų, kurie norėjo išnaikinti
iš Dievo tėvainystės mane ir
mano sunų draug. 17 Tegul tat
tavo tarnaitė sako, kad mano
pono karaliaus žodis išsipildytu
kaip auka. Nes mano ponas, ka-
ralius, kaip Dievo aniolas, taip
kad jis nepakrutinamas nei pa-
laiminimu, nei prakeikimu; to-
dėl ir Viešpats, tavo Dievas,
yra su tavim.

18 Tuomet karalius, atsiliep-
damas, tarė moteriškei: Nepa-
slėpk nuo manęs dalyko, kurio
tavęs klausiuos. Moteriškė gi
jam atsakė: Kalbėk, mano po-
ne, karaliau! 19 Karalius tarė:
Ar ne Joabo ranka yra su ta-
vim visuose šituose dalykuose?
Moteriškė atsakė ir tarė: Var-
dan tavo gyvybės užlaikymo,
mano pone, karaliau; nei kairė-
je nei dešinėje nėra nieko iš
viso to, ką kalbėjo mano ponas,
karalius; nes tavo tarnas Joabas
pats man įsakė ir jis pats įdė-
jo į tavo tarnaitės burną visus
šituos žodžius. 20 Joabas tai man
įsakė, kad duočiau šitam daly-
kui kitokią išvaizdą; tu gi, ma-

---

atsitikimui. — *Čiapat esant tautai*: akyvaizdoje karaliaus rumų valdininkų, tarp kurių buvo ir Joabas. Plg. žem. 21. 22. eil. Ebr. t. reiktu kitaip išversti: n e s ž m o n ė s m a n e i š g ą s d i n o. — (**16**) *Iš Dievo tėvainystės*: iš išrinktosios tautos. — (**17**) *Tegul tat tavo...* Ebr. t.: t a v o t a r n a i t ė p a s a k ė s a u: T e g u l m a n o p o n o k a r a l i a u s ž o d i s m a n b u n a r a m y b ė, (*m'nuchah*), t. y. tegul mane nuramina. — *Nepakrutinamas nei...* Ebr. t.: k a d i š g i r s t u k a s g e r a i r k a s p i k t a, t. y. kad klausytu visokių meldimų ir padėtu nelaimingiesiems.

— (**18**) *Tuomet karalius...* Dovidas galop atspėja, kad visas moteriškės užtarimas surengtas Joabo. — (**19**) *Nei kairėje, nei..* t. y. tu, o karaliau, atspėjai tiesą. — (**20**) *Kad duočiau*.: kad prilyginimu įvaizdinčiau tavo, o karaliau, pasielgimą su Absalomu. — (**21**) *Permaldau-*

tu autem domine mi rex, sa-
piens es, sicut habet sapientiam
Angelus Dei. ut intelligas om-
nia super terram.
21 Et ait rex
ad Joab: Ecce placatus feci ver-
bum tuum: vade ergo, et revo-
ca puerum Absalom.
22 Cadens-
que Joab super faciem suam in
terram, adoravit, et benedixit
regi: et dixit Joab: Hodie intel-
lexit servus tuus, quia inveni
gratiam in oculis tuis, domine
mi rex: fecisti enim sermonem
servi tui.

23 Surrexit ergo Joab et abi-
it in Gessur, et adduxit Absa-
lom in Jerusalem.
24 Dixit au-
tem rex: Revertatur in domum
suam, et faciem meam non vi-
deat. Reversus est itaque Ab-
salom in domum suam, et fa-
ciem regis non vidit.
25 Porro
sicut Absalom, vir non erat pul-
cher in omni Israel, et decorus
nimis: a vestigio pedis usque
ad verticem non erat in eo ul-
la macula.
26 Et quando tonde-
bat capillum (semel autem in
anno tondebatur, quia gravabat
eum cæsaries) ponderabat capil-
los capitis sui ducentis siclis,
pondere publico.
27 Nati sunt
autem Absalom filii tres: et fi-
lia una nomine Thamar, elegan-
tis formæ.
28 Mansitque Absa-
lom in Jerusalem duobus annis,
et faciem regis non vidit.

no pone, karaliau, esi išmintin-
gas, kaip Dievo Aniolas turi
išminties, kad suprastumei visa
ant žemės.
21 Tuomet karalius
tarė Joabui: Štai, permaldautas
išpildau tavo žodį; eik tat ir
pavadink atgal jaunikaitį Absa-
lomą.
22 O Joabas, parpuolęs sa-
vo veidu ant žemės, išreiškė pa-
garbą ir palaimino karalių. Pas-
kui Joabas tarė: Šiandien tavo
tarnas suprato, jog radau malo-
nę tavo akyse, mano pone, ka-
raliau, nes tu išpildei savo tar-
no žodžius.

23 Taigi, Joabas kėlėsi, nuėjo
į Gesurą ir atvedė Absalomą
Jeruzalėn.
24 Karalius gi tarė:
Tegrįžta į savo namus, bet ma-
no veido tenemato. Taip, Absa-
lomas sugrįžo į savo namus ir
nematė karaliaus veido.
25 Ne-
buvo gi visame Izraėlyje taip
gražaus vyro, kaip Absalomas,
nei taip dailaus; nuo kojos pa-
do iki viršugalviui nebuvo ja-
me jokios kliaudos.
26 O kuomet
kirpdavosi plaukus, (kirpdavosi
gi vieną sykį metuose, nes plau-
kai buvo jam apsunkinimu), jo
galvos plaukai sverdavo du šim-
tu siklių, skaitant viešu svars-
čių.
27 Absalomui gimė trįs su-
nųs ir viena duktė, vardu Ta-
mara, dailios išvaizdos.
28 Absa-
lomas pasiliko Jeruzalėje dve-
jus metus, nematydamas kara-
liaus veido.

---

tas. To žodžio nėra ebr. t. — (22) *Šiandien tavo tarnas...* Joabas regimai mėgino ir anksčiaus suderinti Dovidą su Absalomu.

(24) *Bet mano veido...* Dovido suteikta malonė buvo nepilna; tai davė progą žymiai pasididinti Absalomo piktumui ir naujoms Dovido nelaimėms. — (26) *Sverdavo du šimtu siklių.* Bažnytinis siklis svėrė 14,2 gramų, todėl visi plaukai turėjo sverti 2,84 kgr. (apie 7 svarus); bet nėra tikrai žinoma, koks buvo „karališkojo siklio“, kurs minimas ebr. t., sunkumas ir ar jis buvo lygus bažnytiniam sikliui. Kaikurie galop aiškintojai mano, kad čionai kalbama apie plaukų kainą, o ne apie jų sunkumą. — (27) *Trįs sunųs.* Jie mirė tikriausiai visai jauni.

29 Misit itaque ad Joab, ut
mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, et ille noluisset venire ad eum,
30 dixit servis suis: Scitis agrum Joab juxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi Joab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni.
31 Surrexitque Joab, et venit ad Absalom in domum ejus, et dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni?
32 Et respondit Absalom ad Joab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, et mitterem te ad regem, et diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.
33 Ingressus itaque Joab ad regem, nuntiavit ei omnia: vocatusque est Absalom, et intravit ad regem, et adoravit super faciem terræ coram eo: osculatusque est rex Absalom.

29 Taigi, jis siuntė pas Joabą, kad jį siųstu pas karalių, bet tasai nenorėjo pas jį ateiti. O kada buvo nusiuntęs antrą sykį, ir tasai vėl nenorėjo pas jį ateiti,
30 jis tarė savo tarnams: Žinote Joabo dirvą greta mano dirvos, kurioje pjautini miežiai; eikite tat ir ją padegkite. Taigi, Absalomo tarnai padegė javus. O Joabo tarnai atėjo, perplėšę savo drabužius, ir tarė: Absalomo tarnai nudegino lauko dalį.
31 Tuomet Joabas atsikėlė, atėjo pas Absalomą į jo namus ir tarė: Kodėl tavo tarnai padegė mano javus?
32 Absalomas atsakė Joabui: Aš siunčiau pas tave, melsdamas ateiti pas mane, kad tave siųsčiau pas karalių ir kad jam sakytumei: Kam aš atėjau iš Gesuro? geriaus man buvo tenai buti; maldauju tat malonės matyti karaliaus veidą; o jei jis atsimena mano neteisybę, teužmuša mane.
33 Taigi, Joabas, įėjęs pas karalių, visa jam pasakė. Tuomet Absalomas buvo pašauktas, įėjo pas karalių ir puolė prieš jį kniupsčias ant žemės, o karalius pabučiavo Absalomą.

d) Absalomo maištas ir mirtis.

Caput XV. 1 Igitur post hæc fecit sibi Absalom currus, et

15. perskyrimas. 1 Po to Absalomas pasigamino sau vežimų

(**29**) *Nenorėjo pas jį ateiti.* Joabas rasi manė gana padaręs dėlei Absalomo ir bijojosi užtraukti ant savęs karaliaus rustybę.— (**30**) *O Joabo tarnai*... Sitų žodžių iki eil. galui nėra dabartiniame ebr. t. — (**33**) *Karalius pabučiavo*... Tai buvo tobulo susiderinimo ženklas.

15, 1—18, 33. Absalomas piktai pasinaudodamas savo tėvo gerumu, patraukia savo pusėn Izraėlitų dalį ir sukelia prieš Dovidą maištą (15, 1-12). Nusigandęs Dovidas apleidžia Jeruzalę ir bėga prie Jordano (15, 13-37), bėgantį gi karalių išniekina Sauliaus šalininkai (16, 1-15). Tuotarpu Absalomas atvyksta Jeruzalėn ir daro didžiausią neteisybę savo tėvui (16, 16-23). Paklausęs Dovido šalininko Chusajo patarties, jis ne tuojau vejasi paskui savo tėvą (17, 1-14); tuo gi tarpu Chu-

equites, et quinquaginta viros,
qui præcederent eum. 2 Et ma-
ne consurgens Absalom, stabat
juxta introitum portæ, et om-
nem virum, qui habebat nego-
tium ut veniret ad regis judi-
cium, vocabat Absalom ad se,
et dicebat: De qua civitate es
tu? Qui respondens aiebat: Ex
una tribu Israel ego sum servus
tuus. 3 Respondebatque ei Ab-
salom: Videntur mihi sermones
tui boni et justi. Sed non est
qui te audiat constitutus a re-
ge. Dicebatque Absalom: 4 Quis
me constituat judicem super ter-
ram, ut ad me veniant omnes,
qui habent negotium, et juste
judicem? 5 Sed et cum accede-
ret ad eum homo ut salutaret
illum, extendebat manum suam,
et apprehendens, osculabatur
eum. 6 Faciebatque hoc omni
Israel venienti ad judicium, ut
audiretur a rege, et sollicitabat
corda virorum Israel.

7 Post quadraginta autem an-
nos, dixit Absalom ad regem
David: Vadam, et reddam vota
mea quæ vovi Domino in He-
bron. 8 Vovens enim vovit ser-
vus tuus, cum esset in Gessur

ir raitelių, ir penkias dešimtis
vyrų, kurie turėjo prieš jį vaikš-
čioti. 2 Ir rytą atsikeldamas Ab-
salomas stovėdavo prie vartų
angos ir kiekvieną vyrą, kurs
turėdavo reikalą eiti į karaliaus
teismą, Absalomas šaukdavosi
pas save ir sakydavo: Iš kokio
tu miesto? Tasai atsakydamas
tardavo: Aš, tavo tarnas, iš vie-
nos Izraėlio giminių. 3 O Absa-
lomas jam atsakydavo: Man re-
gisi tavo šnekos geros ir teisin-
gos; bet nėra kas tave išklau-
sytu karaliaus pastatytas. Ir Ab-
salomas pridurdavo: 4 Kas įsta-
tys mane teisėju ant žemės, kad
ateitu pas mane visi, kurie tu-
ri reikalą, ir kad aš teisčiau
teisingai? 5 Bet ir kada prisiar-
tindavo prie jo žmogus, kad jį
pasveikintu, jis ištiesdavo savo
ranką ir apkabinęs bučiuodavo
jį. 6 Taip jis darė kiekvienam
iš Izraėlio ateinančiam į teismą,
kad butu karaliaus išklausytas,
ir traukė prie savęs Izraėlio vy-
rų širdis.
7 Praslinkus gi keturioms de-
šimtims metų, Absalomas tarė
karaliui Dovidui: Eisiu ir išpil-
dysiu savo apžadus, kuriuos esu
padaręs Viešpačiui Ebrone. 8
Nes tavo tarnas, budamas Sy-

---

sajo pasiuntiniai praneša apie Absalomo sumanymus Dovidui, kurs pasitraukia į anapus Jordano. Taipogi ir Absalomas pereina per Jordaną ir užpuola savo tėvą (17, 15-29), bet Joabas jį apgali ir užmuša (18, 1-15), o Dovidas apraudа (18, 16-33).

(15, 1) *Po to Absalomas...* Piktą Absalomą suerzino ne visiškas kaltybės dovanojimas, todėl jo širdyje kilo visupirma nepalankumas tėvui, o paskui sumanymas atimti iš jo sostą. O kada Dovidas visai su juo susiderino, jis atsilygino bjauriu nedėkingumu ir tuojau ėmė rengties įvykdyti savo sumanymus. — *Vežimų ir raitelių.* Ebr. t.: vežimą ir arklius.— *Vaikščioti.* Anot ebr. t.: bėgioti. — (2) *Prie vartų angos*: prie karaliaus rumų. Absalomas gudriai stengėsi atitraukti žmonių širdis nuo Dovido ir sujieškoti sau šalininkų.— (5) *Kad jį pasveikintu*: kad prieš jį nusilenktu parpuldami pagal rytiečių paprotį kniupsti ant žemės.

(7) *Keturioms dešimtims.* Ta skaitlinė aiškiai klaidinga, nes Dovidas viešpatavo išviso tik 40 metų; todėl reikia skaityti su kitais vertimais: k e t v e r i e m s. — *Ebrone.* Ebronas buvo pirmoji Dovid sostinė; kolei nebuvo pastatyta Jeruzalės bažnyčia, aukos buvo daromos įvairiose

Syriæ, dicens: Si reduxerit me
Dominus in Jerusalem, sacrifi-
cabo Domino. 9 Dixitque ei rex
David: Vade in pace. Et sur-
rexit, et abiit in Hebron. 10 Mi-
sit autem Absalom exploratores
in universas tribus Israel, di-
cens: Statim ut audieritis clan-
gorem buccinæ, dicite: Regna-
vit Absalom in Hebron. 11 Por-
ro cum Absalom ierunt ducen-
ti viri de Jerusalem vocati, eun-
tes simplici corde, et causam
penitus ignorantes. 12 Accersi-
vit quoque Absalom Achitophel
Gilonitem consiliarium David,
de civitate sua Gilo. Cumque
immolaret victimas, facta est
conjuratio valida, populusque
concurrens augebatur cum Ab-
salom.

13 Venit igitur nuntius ad Da-
vid, dicens: Toto corde univer-
sus Israel sequitur Absalom. 14
Et ait David servis suis, qui
erant cum eo in Jerusalem: Sur-
gite, fugiamus: neque enim erit
nobis effugium a facie Absalom:
festinate egredi, ne forte veni-
ens occupet nos, et impellat su-
per nos ruinam, et percutiat ci-
vitatem in ore gladii. 15 Dixe-
runtque servi regis ad eum: Om-

rijos Gesure, žadėte pasižadėjo
ir tarė: Jei Viešpats atves ma-
ne atgal į Jeruzalę, aš aukosiu
Viešpačiui. 9 O karalius Dovi-
das jam tarė: Eik ramybėje. Tai-
gi, jis atsikėlė ir išėjo Ebronan.
10 Absalomas išsiuntė į visas Iz-
raėlio gimines žvalgus, sakyda-
mas: Tuojau, kaip tik išgirsite
trimito skardą, tarkite: Absalo-
mas karaliauja Ebrone. 11 Su
Absalomu iškeliavo taipogi du
šimtu vyrų, pavadintų iš Jeru-
zalės, kurie ėjo nieko pikto ne-
manydami ir dalyko visai neži-
nojo. 12 Absalomas pasikvietė tai-
pogi Dovido patarėją Gilonietį
Achitofelį iš jojo Gilono mie-
sto. O kada jis atnašavo aukas,
suokalbis pasidarė galingas, ir
žmonių būrys susirenkąs prie
Absalomo ėjo didyn.

13 Tuomet atėjo pasiuntinys
pas Dovidą ir tarė: Visas Izraė-
lis seka visa širdimi Absalomą.
14 O Dovidas tarė savo tarnams,
buvusiems su juo Jeruzalėje:
Kelkitės, bėgkime, nes mums
nebus išsigelbėjimo nuo Absa-
lomo veido; skubinkitės išeiti,
kad kartais atėjęs neužpultų mu-
sų ir neatvestų ant musų pra-
pulties, ir neišmuštų miesto ka-
lavijo ašmenimis. 15 Karaliaus

---

vietose, kurios buvo pažymėtos kokia nors ypatinga Dievo malone ar apsireiškimu. Plg. 1 Kar. 20, 6. Absalomas nedrįsta kelti maišto Jeruzalėje, nes čionai jis negalėjo pasisekti; Ebrone buvo galima jį sukelti daug lengviaus. — (10) *Išsiuntė... žvalgus*: kad slapčia ištirtų tautos nuomonę ir rinktų Absalomui šalininkų. — *Trimito skardą.* Iki tam laikui maištas buvo rengiamas slapčia. Trimitų skardas, apskelbiąs atvirai maištą, turėjo sužadinti gyventojų domą, o Absalomo šalininkai galėjo patraukti su savim dar abejojančius paskui maištininką sunų. — (11) *Du šimtu...* Buvo tai regimai žymesnieji Jeruzalės gyventojai. Atitraukti nuo Dovido, jie negalėjo jam tuojau padėti. Budami su Absalomu, jie galėjo rodyties nežinantiems jojo šalininkais. Absalomas beabejonės tikėjosi patraukti bent kaikuriuos iš jų savo pusėn, o kitus norėjo palikti prie savęs kaipo laidą. — (12) *Gilono miesto*: Judo kalnuose. Plg. Joz. 15, 51.

(13) *Seka visa širdimi...* Ebr. t.: Izraėlio žmonių širdis (nukripo) paskui Absalomą. — (14) *Kelkitės, bėgkime...* Dovidas bėga ne aklos baimės apimtas, nes dar neperėjęs per Jordaną jis duoda įsakymų, kurie turi jam palengvinti kovą su maištininku. Nesigynė karalius Jeru-

nia quæcumque præceperit do-
minus noster rex, libenter ex-
sequemur servi tui.
16 Egressus est ergo rex, et
universa domus ejus pedibus
suis: et direliquit rex decem mu-
lieres concubinas ad custodien-
dam domum. 17 Egressusque rex
et omnis Israel pedibus suis,
stetit procul a domo: 18 et uni-
versi servi ejus ambulabant ju-
xta eum, et legiones Cerethi et
Phelethi, et omnes Gethæi, pu-
gnatores validi, sexcenti viri
qui secuti eum fuerant de Geth
pedites, præcedebant regem. 19
Dixit autem rex ad Ethai Ge-
thæum: Cur venis nobiscum? re-
vertere, et habita cum rege,
quia peregrinus es, et egressus
es de loco tuo. 20 Heri venisti,
et hodie compelleris nobiscum
egredi? Ego autem vadam quo
iturus sum: revertere, et reduc
tecum fratres tuos, et Dominus
faciet tecum misericordiam, et
veritatem, quia ostendisti gra-
tiam et fidem. 21 Et respondit
Ethai regi, dicens: Vivit Domi-
nus, et vivit dominus meus rex:
quoniam in quocumque loco fue-
ris domine mi rex, sive in mor-
te, sive in vita, ibi erit servus
tuus. 22 Et ait David Ethai: Ve-
ni, et transi. Et transivit Ethai
Gethæus, et omnes viri qui cum
eo erant, et reliqua multitudo.
23 Omnesque flebant voce ma-

tarnai jam tarė: Visa, ką musų
ponas, karalius, įsakys, mes, tavo
tarnai, mielai išpildysime.
16 Taigi, karalius ir visi jo
namiškiai išėjo pėsti, o namų ser-
gėtų karalius paliko dešimtį mo-
teriškių gulovių. 17 Išėję gi pė-
sti karalius ir visas Izraėlis su-
stojo toli nuo namų. 18 Visi jo
tarnai ėjo draug su juo, o Ke-
retiečių ir Peletiečių buriai ir
visi stiprus kovotojai Gėtiečiai,
šeši šimtai vyrų, kurie kaipo pė-
stininkai buvo atsekę jį iš Gė-
to, ėjo pirm karaliaus. 19 Tuo-
met karalius tarė Gėtiečiui Eta-
jui: Kodėl eini draug su mumis?
grįžk ir gyvenk su karaliumi,
nes tu esi svetimtautis ir išėjai
iš savo krašto. 20 Vakar atėjai,
o šiandien butumei priverstas iš-
eiti su mumis? Aš gi eisiu, kur
turiu eiti. Grįžk ir vesk atgal
su savim savo brolius, o Vieš-
pats pasielgs su tavim pagal
mielaširdystę ir ištikimumą, nes
tu parodei meilę ir ištikimumą.
21 Bet Etajis atsakė karaliui ir
tarė: Kaip Viešpats gyvas ir gy-
vas mano ponas, karalius, kurio-
je nors vietoje busi tu, mano
pone, karaliau, ar tektu mirti,
ar gyvam likti, ten bus ir ta-
vo tarnas. 22 Tuomet Dovidas
tarė Etajui: Eikš ir pereik. Taip
perėjo Gėtietis Etajis ir visi su
juo buvusieji vyrai ir likusi dau-
gybė. 23 Ir visi verkė didžiu bal-

---

zalėje, nes neturėjo čionai gana kariuomenės, o rasi nemaž buvo atsiradę ir maišto šalininkų. — (**16**) *Visi jo namiškiai*: visa karaliaus šeimyna ir jo rumų valdininkai. —(**17**) *Toli nuo namų*. Ebr. t.: prie tolimojo (*merchaq*) namo; rasi prie paskutinių Jeruzalės namų, šiapus Kėdrono ir Alyvų kalno. Čionai Dovidas žiurėjo, kas su juo laikosi, ir tvarkė eiseną: namiškius sustatė aplink save, rinktinius kareivius išsiuntė priešakin; jis rasi labiaus bijojosi gyventojų tų vietų, per kurias turėjo bėgti, negu prisiartinančios iš užpakalio Absalomo kariuomenės. — (**18**) *Keretiečių ir...* Vz. aug 8, 18. — *Gėtiečiai...* Vz. 1 Kar. 27, 3. — (**19**) *Etajui.* Jis buvo Gėtiečių burio vadas. — *Su karaliumi*: su Absalomu. Dovidas skaito save nebeturinčiu sosto. — (**20**) *Nes tu parodei...* Tie žodžiai Vulgatos priedas.

gna, et universus populus trans-
ibat: rex quoque transgredie-
batur torrentem Cedron, et cun-
ctus populus incedebat contra
viam, quæ respicit ad desertum.
[24] Venit autem et Sadoc sa-
cerdos, et universi Levitæ cum
eo, portantes arcam fœderis Dei,
et deposuerunt arcam Dei: et
ascendit Abiathar, donec exple-
tus esset omnis populus, qui
egressus fuerat de civitate. [25] Et
dixit rex ad Sadoc: Reporta ar-
cam Dei in urbem: si invenero
gratiam in oculis Domini, re-
ducet me, et ostendet mihi eam,
et tabernaculum suum. [26] Si au-
tem dixerit mihi: Non places:
præsto sum, faciat quod bonum
est coram se. [27] Et dixit rex ad
Sadoc sacerdotem. O Videns re-
vertere in civitatem in pace: et
Achimaas filius tuus, et Jona-
thas filius Abiathar duo filii ve-
stri, sint vobiscum. [28] Ecce ego
abscondar in campestribus de-
serti, donec veniat sermo a vo-
bis indicans mihi. [29] Reporta-
verunt ergo Sadoc, et Abiathar
arcam Dei in Jerusalem: et man-
serunt ibi.

[30] Porro David ascendebat Cli-
vum olivarum, scandens et flens,

su, ir visa tauta ėjo priešakin.
Taipogi karalius perėjo per Kė-
drono upelį, ir visi žmonės ėjo
keliu, vedančiu į tyrumą.

[24] Atėjo taipogi ir kunigas
Sadokas ir draug su juo visi
Lėvitai, nešdami Dievo sando-
ros skrynią, ir jie padėjo Dievo
skrynią; ir Abiataras ėjo augš-
tyn, kolei nepraėjo visi žmonės,
kurie buvo išėję iš miesto. [25]
Tuomet karalius tarė Sadokui:
Nugabenk atgal Dievo skrynią
į miestą; jei rasiu Viešpaties
akyse malonę, jis sugrąžins ma-
ne atgal ir parodys man ją ir
savo šėtrą. [26] Jeigu gi man tars:
Nepatinki, aš esu pasiryžęs; te-
daro, kas tinka jojo akyvaizdo-
je. [27] Toliaus karalius tarė ku-
nigui Sadokui: O, regintysis!
grįžk į miestą ramybėje, ir ta-
vo sunus Achimaas, ir Abiataro
sunus Jonatas, judviejų sunudu
tebuna draug su judviem. [28] Štai,
aš pasislėpsiu tyrumos lygumo-
se, kolei neateis nuo jusų žinia
ir duos man nurodymų. [29] Tai-
gi, Sadokas ir Abiataras nuga-
beno Dievo skrynią atgal į Je-
ruzalę, ir ji tenai pasiliko.
[30] Dovidas gi kilo augštyn į
Alyvų kalną, eidamas ir verk-

— (22) *Pereik*: Kėdrono slėnį. -- (23) *Per Kėdrono upelį*. Ebr. *Kidron*, j u o d a s i s. Taip vadinosi gana gilus slėnis ir upelis, dažniausiai sausas, tarp Jeruzalės ir Alyvų kalno. Dabar jį paprastai vadina Jozapato slėniu. — *Į tyrumą*: į šiaurinę Judo tyrumos dalį, esančią į rytus nuo Jeruzalės.

(24) *Kunigas Sadokas... Abiataras*. Vz. aug. 8, 17. — *Ėjo augštyn*: šlaitu į Alyvų kalną. Abiataras rasi ėjo sandoros skrynios priešakyje ir buvo sustojęs, praleisdamas pro šalį Dovido kariuomenę; jam gi sustojus, ir Lėvitai buvo pastatę sandoros skrynią. — (25) *Nugabenk atgal...* Dovidas visai pasiduoda Dievo valiai; jis nenori, kad jį lydėtu vyriausis kunigas su efodu; sugrąžina jis ir sandoros skrynią, kad tas žemiškas Jahvės sostas nebutu pažemintas draug su bėgančiu karaliumi ir kad prie jos daromos aukos nesiliautu.—(27) *O, regintysis*. Ebr. t. rasi reiktu išversti taip: V e i z d ė k.—*Grįžk...* Kunigai bus naudingesni karaliui, pasilikdami Jeruzalėje, nes galės atsiųsti jam žinių apie Absalomo sumanymus. — (28) *Lygumose*: Jordano slėnyje.

(30) *Alyvų kalną*. Yra tai labai gražus kalnelis (800 mėtrų augštas) į rytus nuo Jeruzalės už Kėdrono slėnio.— *Ap-*

nudis pedibus incedens, et oper-
to capite, sed et omnis populus,
qui erat eum eo, operto capite
ascendebat plorans. [31] Nuntia-
tum est autem David quod et
Achitophel esset in conjuratio-
ne cum Absalom, dixitque Da-
vid: Infatua, quæso, Domine con-
silium Achitophel. [32] Cumque
ascenderet David summitatem
montis, in quo adoraturus erat
Dominum, ecce occurrit ei Chu-
sai Arachites, scissa veste, et
terra pleno capite. [33] Et dixit
ei David: Si veneris mecum,
eris mihi oneri: [34] si autem in
civitatem revertaris, et dixeris
Absalom: Servus tuus sum rex:
sicut fui servus patris tui, sic
ero servus tuus: dissipabis con-
silium Achitophel. [35] Habes au-
tem tecum Sadoc, et Abiathar sa-
cerdotes: et omne verbum quod-
cumque audieris de domo regis,
indicabis Sadoc, et Abiathar sa-
cerdotibus. [36] Sunt autem cum
eis duo filii eorum Achimaas fi-
lius Sadoc, et Jonathas filius
Abiathar: et mittetis per eos
ad me omne verbum quod au-
dieritis. [37] Veniente ergo Chu-
sai amico David in civitatem,
Absalom quoque ingressus est
Jerusalem.

Caput XVI. [1] Cumque David
transisset paululum montis ver-

damas; jis ėjo plikom kojom su
apgaubta galva; taipogi ir visa
su juo buvusi tauta ėjo augštyn
su apdengtomis galvomis ir rau-
dodami. [31] Dovidui gi buvo pra-
nešta, kad ir Achitofelis esąs
draug su Absalomu suokalbyje,
ir Dovidas tarė: Maldauju, Vieš-
patie, sukvailink Achitofelio pa-
tartį. [32] O užeinant Dovidui ant
kalno viršaus, kame jis turėjo
pagarbinti Viešpatį, štai, jį pa-
sitiko Arachietis Chusajis, per-
plėštais drabužiais ir žemės pil-
na galva. [33] Dovidas jam tarė:
Jei eisi draug su manim, busi
man sunkenybė, [34] o jei sugrįši
į miestą ir tarsi Absalomui: Esu
tavo tarnas, karaliau; kaip bu-
vau tavo tėvo tarnas, taip bu-
siu tavo tarnas, tu nieku paver-
si Achitofelio patartį. [35] Turi gi
su savim kunigudu Sadoką ir
Abiatarą, ir kiekvieną žodį, ku-
rį išgirsi iš karaliaus namų, pa-
sakysi kunigamdviem Sadokui
ir Abiatarui. [36] Su jiemdviem
yra du jųdviejų sunu, Sadoko
sunus Achimaas ir Abiataro su-
nus Jonatas; per juodu siųsite
pas mane kiekvieną žodį, kurį
išgirsite. [37] Taigi, Dovido prie-
teliui Chusajui sugrįžtant į mie-
stą, taipogi Absalomas įėjo Je-
ruzalėn.

16 perskyrimas. [1] Kuomet
Dovidas buvo truputį paėjęs

gaubta galva. Buvo tai taipogi didžio nuliudimo ir sutikusios nelaimės ženklas. Tokiuose atsitikimuose apdengdavo netik pačią galvą, bet ir žymią veido dalį. Plg. Ez. 24, 17. 22.—(**31**) *Sukvailink:* paversk niekais. Achitofelio nedėkingumas buvo didžiai skaudus Dovidui, o be to jis savo patarimais galėjo labai sustiprinti maištininkus. Plg. žem. 16, 23.—(**32**) *Kame jis turėjo...* Ebr. t. reiktu išversti taip: k a m e g a r b i n d a v o V i e š p a t į. Rasi tenai buvo koki nors vieta, senobiniais laikais paskirta Dievui garbinti.—*Chusajis.* Buvo tai Dovido prietelis ir patarėjas. Jis rasi buvo senas ir netiko Dovidui kaipo kareivis, bet galėjo jam geriausiai patarnauti, sugrįžęs Jeruzalen. — (**35. 36**) *Turi gi su savim...* Plg. žem. 17, 15-21. — (**37**) *Absalomas įėjo ..* Rasi tą pačią dieną, kurioje išbėgo Dovidas.

(**16, 1**) *Su dviem asilais* Ebr. t.: su dviem pabalnotais asilais. — (**2**) *Namiš-*

ticem, apparuit Siba puer Mi-
phiboseth in occursum ejus, cum
duobus asinis, qui onerati erant
ducentis panibus, et centum al-
ligaturis uvæ passæ, et centum
massis palatharum, et utre vini.
2 Et dixit rex Sibæ: Quid sibi
volunt hæc? Responditque Si-
ba: Asini, domesticis regis ut
sedeant: panes et palathæ ad
vescendum pueris tuis: vinum
autem ut bibat si quis defece-
rit in deserto. 3 Et ait rex: Ubi
est filius domini tui? Respon-
ditque Siba regi: Remansit in
Jerusalem, dicens: Hodie resti-
tuet mihi domus Israel regnum
patris mei. 4 Et ait rex Sibæ:
Tua sint omnia quæ fuerunt
Miphiboseth. Dixitque Siba: Oro
ut inveniam gratiam coram te,
domine mi rex.
5 Venit ergo rex David usque
Bahurim: et ecce egrediebatur
inde vir de cognatione domus
Saul, nomine Semei, filius Ge-
ra, procedebatque egrediens, et
maledicebat, 6 mittebatque la-
pides contra David, et contra
universos servos regis David:
omnis autem populus, et uni-
versi bellatores a dextro, et a
sinistro latere regis incedebant.
7 Ita autem loquebatur Semei
cum malediceret regi: Egredere,
egredere vir sanguinum, et vir
Belial. 8 Reddidit tibi Dominus
universum sanguinem domus
Saul: quoniam invasisti regnum
pro eo, et dedit Dominus regnum

kalno viršune, pasirodė jam prie-
šais Mifibosėto tarnas Siba su
dviem asilais, apkrautais dviem
šimtais duonų, šimtu džiovintų
vynuogių ryšelių, šimtu figų pi-
ragėlių ir vyno statine. 2 O ka-
ralius tarė Sibai: Kam tie daly-
kai? Siba atsakė: Asiludu kara-
liaus namiškiams atsisėsti, duo-
nos ir piragėliai tavo tarnams
valgyti, vynas gi gerti, jei kas
pails tyrumoje. 3 Karalius dar
tarė: Kame tavo pono sunus?
Siba gi atsakė karaliui: Pasili-
ko Jeruzalėje, sakydamas: Šian-
dien Izraėlio namai man sugrą-
žins mano tėvo karalystę. 4 Tuo-
met karalius tarė Sibai: Tau te-
pridera visa, kas buvo Mifibo-
sėto. Siba tarė: Meldžiu, kad
rasčiau malonę tavo akyvaizdo-
je, mano pone, karaliau.
5 Taigi, karalius Dovidas atė-
jo iki Bahurimui, ir štai išėjo
iš ten vyras iš Sauliaus namų
giminės, Gėros sunus, vardu
Semėjis; jis prisiartino ir eida-
mas keikėsi, 6 ir mėtė į Dovi-
dą ir į visus karaliaus Dovido
tarnus akmenimis; visa gi tau-
ta ir visi kovotojai ėjo šaly
karaliaus po dešinės ir po kai-
rės. 7 Semėjis gi, keikdamas
karalių, taip kalbėjo: Išeik, iš-
eik, kraujo žmogau ir Belialio
žmogau. 8 Viešpats tau atlygi-
no už visą Sauliaus namų krau-
ją; kadangi tu užuot jo įsiver-
žei į karalystę, ir Viešpats da-
vė karalystę į tavo sunaus Ab-

kiams.. Siba sako, kad dovanos paskirtos karaliaus palydovams, nes jis nedrįsta teikti jų pačiam karaliui. — (3) *Kame tavo pono sunus*. Mifibosėtas buvo Jonato sunus, o Sauliaus anukas. Plg. aug. 9, 9. — *Pasiliko Jeruzalėje*.. Siba, norėdamas laimėti kuodaugiausiai, apmeluoja Mifibosėtą, kurs juk iš Absalomo maišto negalėjo tikėties jokio pelno.

(5) *Iki Bahurimui*. Plg. aug. 3, 16.— (6) *Mėtė... akmenimis*: ne kad jais užgautu, bet taip išreikšdamas paniekinimą.— *Kovotojai*. Ebr. *gibborim*, k a r ž y g i a i. — (7) *Belialio*. Vz. 1 Kar. 1, 16. — (8)

in manu Absalom filii tui: et
ecce premunt te mala tua, quo-
niam vir sanguinum es. 9 Dixit
autem Abisai filius Sarviæ, re-
gi: Quare maledicit canis hic
mortuus domino meo regi? va-
dam, et amputabo caput ejus.
10 Et ait rex: Quid mihi et vo-
bis est filii Sarviæ? dimittite
eum, ut maledicat: Dominus
enim præcepit ei ut maledice-
ret David: et quis est qui au-
deat dicere, quare sic fecerit?
11 Et ait rex Abisai, et univer-
sis servis suis: Ecce filius meus,
qui egressus est de utero meo,
quærit animam meam: quanto
magis nunc filius Jemini? dimit-
tite eum ut maledicat juxta præ-
ceptum Domini: 12 si forte re-
spiciat Dominus afflictionem me-
am, et reddat mihi Dominus bo-
num pro maledictione hac ho-
dierna. 13 Ambulabat itaque Da-
vid et socii ejus per viam cum
eo. Semei autem per jugum mon-
tis ex latere, contra illum gra-
diebatur, maledicens, et mittens
lapides adversum eum, terram-
que spargens. 14 Venit itaque
rex; et universus populus cum
eo lassus, et refocillati sunt ibi.
15 Absalom autem et omnis
populus ejus ingressi sunt Je-
rusalem, sed et Achitophel cum
eo. 16 Cum autem venisset Chu-
sai Arachites amicus David ad
Absalom, locutus est ad eum:
Salve rex, salve rex. 17 Ad quem

salomo rankas; ir štai nelaimės
tave spaudžia, kadangi tu esi
kraujo žmogus. 9 Sarvijos gi su-
nus Abisajis tarė karaliui: Ko-
dėl tas negyvas šuo keikia ma-
no poną, karalių? eisiu ir nukir-
siu jam galvą. 10 Bet karalius
tarė: Kas yra bendra tarp ma-
nęs ir jusų, Sarvijos sunųs? pa-
likkite jį keikties; nes Viešpats
jam įsakė keikti Dovidą, ir kas
drįstu sakyti: Kodėl jis taip pa-
darė? 11 Karalius dar tarė Abi-
sajui ir visiems savo tarnams:
Štai, mano sunus, kurs išėjo iš
mano strėnų, ješko mano gyvy-
bės, tai kaip gi labiaus Jėminio
sunus? Palikkite jį keikties pa-
gal Viešpaties įsakymą; 12 rasi
Viešpats pažvelgs į mano su-
spaudimą ir atsilygins man Vieš-
pats gerumu už tą šios dienos
keiksmą. 13 Taigi, Dovidas ėjo
keliu ir draug su juo jo palydo-
vai; o Semėjis ėjo ties juo kal-
no nugara, keikdamas, mėtyda-
mas į jį akmenis ir barstyda-
mas žemes. 14 Taip tat karulius
ir draug su juo visa tauta atėjo
nuvargę ir tenai pasilsėjo.

15 Absalomas gi ir visi jo žmo-
nės įėjo Jeruzalėn; taipogi ir
Achitofelis buvo su juo. 16 O
Dovido prietelis Arachietis Chu-
sajis, atėjęs pas Absalomą, jam
kalbėjo: Sveikas, karaliau; svei-
kas, karaliau. 17 Absalomas jam

Už visą Sauliaus namų kraują. Semėjis skaito Dovidą Sauliaus šeimynos žuvimo kaltininku, ypač gi Mifibošėto mirties. — (**9**) *Negyvas šuo.* Taip išreiškiamas didžiausis išniekinimas. — *Eisiu.* Ebr. t.: p e r e i s i u. Semėjis regimai buvo už slėnio. — (**10**) *Kas yra bendra...* t. y. aš anaiptol negaliu jums pritarti. — *Sarvijos sunųs.* Ne tik Abisajis, bet ir Joabas norėjo nubausti Semėjį. — *Viešpats jam įsakė:* Viešpats taip tą dalyką sutvarkė. Karalius visame mato baudžiančią Dievo ranką ir nuolankiai pasiduoda visoms nelaimėms. — (**11**) *Jėminio*: Benjamino giminės.

(**15**) *Achitofelis...* Vz. aug. 15, 37. — (**16**) *Sveikas, karaliau.*. Tikriaus: Lai gyvuoja karalius. — (**17**) *Tai toks tavo...*

Absalom, Hæc est, inquit, gra-
tia tua ad amicum tuum? qua-
re non ivisti cum amico tuo?
18 Responditque Chusai ad Ab-
salom: Nequaquam: quia illius
ero, quem elegit Dominus, et
omnis hic populus, et universus
Israel, et cum eo manebo. 19
Sed ut et hoc inferam, cui ego
serviturus sum? nonne filio re-
gis? sicut parui patri tuo, ita
parebo et tibi. 20 Dixit autem
Absalom ad Achitophel: Inite
consilium quid agere debeamus.
21 Et ait Achitophel ad Absa-
lom: Ingredere ad concubinas
patris tui, quas dimisit ad cu-
stodiendam domum: ut cum au-
dierit omnis Israel quod fœda-
veris patrem tuum, roborentur
tecum manus eorum. 22 Teten-
derunt ergo Absalom taberna-
culum in solario, ingressusque
est ad concubinas patris sui co-
ram universo Israel. 23 Consi-
lium autem Achitophel, quod
dabat in diebus illis, quasi si
quis consuleret Deum: sic erat
omne consilium Achitophel, et
cum esset cum David, et cum
esset cum Absalom.

Caput XVII. 1 Dixit ego Achi-
tophel ad Absalom: Eligam mi-
hi duodecim millia virorum, et
consurgens persequar David hac
nocte. 2 Et irruens super eum
(quippe qui lassus est, et solu-
tis manibus) percutiam eum:

tarė: Tai toks tavo dėkingumas
tavo prieteliui? kodėl neėjai
draug su savo prieteliu? 18 Chu-
sajis atsakė Absalomui; O, ne;
nes aš busiu to, kurį išrinko
Viešpats, ir visa šita tauta ir
visas Izraėlis, ir su tuo aš pa-
siliksiu. 19 Dar ir tai sakysiu:
Kamgi aš tarnausiu? Ar ne ka-
raliaus sunui? Kaip buvau pa-
klusnus tavo tėvui, taip klau-
sysiu ir tavęs. 20 Po to Absa-
lomas tarė Achitofeliui: Apsvar-
stykite, kas mums reikia daryti?
21 O Achitofelis tarė Absalomui:
Įeik pas tavo tėvo guloves, ku-
rias jis paliko namų sergėtų,
kad, visam Izraėliui išgirdus, jo-
gei išniekinai savo tėvą, sustip-
rėtu esančiųjų draug su tavim
rankos. 22 Taigi, jie ištiesė Ab-
salomui šėtrą ant stogo, ir jis
įėjo pas savo tėvo guloves vi-
so Izraėlio akyvaizdoje. 23 Achi-
tofelio gi patarimas, kurį jis duo-
davo tose dienose, buvo taip
branginamas, lyg-kad kas butu
teiravęsis Viešpaties; taip buvo
vertinamas kiekvienas Achito-
felio patarimas, tiek jam esant
su Dovidu, tiek esant su Absa-
lomu.

17. perskyrimas. 1 Taigi, Achi-
tofelis tarė Absalomui: Išsirink-
siu sau dvyliką tukstančių vy-
rų ir pakilęs vysiuos šią naktį
Dovidą; 2 puolęs ant jo, (kadan-
gi jis nuvargęs ir be jiegų), aš
sumušiu jį; o pabėgus visai su

Absalomas, nors džiaugiasi Chusajo atsi-
siradimu tarp jojo šalininkų, bet atsiliepia
į jį ne be ironijos. Chusajis gi, viltavi-
liaudamas Absalomui, nori geriaus paslėp-
ti tikras savo mintis. — (20) *Apsvarsty-
kite.* Absalomas atsiliepdamas daugskait-
lyje, daro ir Chusajį savo patarėju, bet
tasai tuotarpu savo nuomonės neišreiškia.
— (21) *Sustiprėtu esančiųjų...* Pasisavi-
nimas buvusio karaliaus šeimynos buvo
ženklas apimtos valdžios, o draug ir visiš-
ko jo apgalėjimo. Už Absalomo paleistu-
vystę įstatymas skyrė mirties bausmę Vz.
Kun. 18, 8.— (22) *Ant stogo...* Vz. aug.
11, 2. Taip išsipildė pranašystė, parašyta
aug. 12, 11.

(17, 1) *Vysiuos šią naktį...* Achitofelio
patartis buvo beabejonės gera Absalomo

cumque fugerit omnis populus, qui cum eo est, percutiam regem desolatum. 3 Et reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quæris: et omnis populus erit in pace 4 Placuitque sermo ejus Absalom, et cunctis majoribus natu Israel.

5 Ait autem Absalom: Vocate Chusai Arachiten, et audiamus quid etiam ipse dicat. 6 Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hujuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium? 7 Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice. 8 Et rursum intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, et viros qui cum eo sunt, esse fortissimos et amaro animo, veluti si ursa raptis catulis in saltu sæviat: sed et pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo. 9 Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: et cum ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, et dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom. 10 Et fortissimus quisque, cujus cor est quasi leonis, pavore solvetur: scit enim omnis

juo esančiai tautai, užmušiu apleistą karalių. 3 Ir atvesiu atgal visą tautą, kaip paprastai grįžta vienas žmogus; nes tu jieškai tik vieno vyro, ir visa tauta bus ramybėje. 4 Jo žodžiai patiko Absalomui ir visiems Izraėlio vyresniesiems.

5 Tečiaus Absalomas tarė: Pavadinkite Arachietį Chusajį ir paklausykime, ką taipogi jis pasakys. 6 Kuomet Chusajis atėjo pas Absalomą, Absalomas jam tarė: Štai, ką kalbėjo Achitofelis; ar mes privalome taip daryti, ar ne? ką tu patari? 7 O Chusajis tarė Absalomui: Patartis, kurią šį kartą davė Achitofelis, negera. 8 Ir Chusajis dar pridurė: Tu žinai, kad tavo tėvas ir su juo esantįs vyrai drąsiausi, ir kad jų širdis apkartusi, taippat kaip luokienė duksta miške, kada jos jaunikliai pagauti; taipogi tavo tėvas yra kovotojas ir negaiš su savo žmonėmis. 9 Rasi dabar jis pasislėpęs dauboje, arba kokioje kitoje jam patikusioje vietoje; o kritus kam nors vienam pradžioje, apie tai išgirs ir išgirdę, sakys: Smugis sutiko tautą, kuri sekė Absalomą. 10 Tuomet ir drąsiausis, kurio širdis kaip liuto, bus apimtas baimės; nes vi-

---

reikalams, nes nusiminęs Dovidas vargiai butu galėjęs drąsiai ginties. — (**3**) *Atvesiu atgal...* Ebr. teksto, kurs šitoje vietoje nevisai tikras, mintis yra toki: Visos tautos sugrįžimas prie Absalomo pridera nuo vieno žmogaus, Dovido. Jam žuvus visi klausys Absalomo. Achitofelis regimai skaito tik Absalomą tikru karaliumi, Dovidą gi maištininku.

(**5**) *Pavadinkite Arachietį...* Dovido patarėjas ir prietelis, girdamas Absalomą, buvo įgijęs jo pasitikėjimą. — (**7**) *Kurią šį kartą...* Kad labiaus įtikrintu Absalomą, Chusajis apsimeta pritariąs pirmajam Achitofelio patarimui (aug. 16, 21) ir tik sakosi negalįs pagirti antrojo. — (**8**) *Vyras kovotojas*: todėl žino, koks kariavimo budas jam geriausis ir ko reikia saugoties, kad butu galima netikėtai jį užklupti. —(**9**) *Kokioje kitoje... vietoje*: kuri žmonių rankomis sustiprinta. — *Jam patikusioje.* Tų žodžių nėra ebr. t. — *Kritus kam nors...* Mažiausis nepasisekimas pradžioje gali labai pakenkti Absalomo reikalams,

populus Israel fortem esse pa-
trem tuum, et robustos omnes
qui cum eo sunt. 11 Sed hoc
mihi videtur rectum esse con-
silium: Congregetur ad te uni-
versus Israel, a Dan usque Ber-
sabee, quasi arena maris innu-
merabilis: et tu eris in medio
eorum. 12 Et irruemus super eum
in quocumque loco inventus fue-
rit: et operiemus eum, sicut ca-
dere solet ros super terram: et
non relinquemus de viris, qui
cum eo sunt, ne unum quidem.
13 Quod si urbem aliquam fue-
rit ingressus, circumdabit om-
nis Israel civitati illi funes, et
trahemus eam in torrentem, ut
non reperiatur ne calculus qui-
dem ex ea. 14 Dixitque Absa-
lom, et omnes viri Israel: Me-
lius est consilium Chusai Ara-
chitæ, consilio Achitophel: Do-
mini autem nutu dissipatum est
consilium Achitophel utile, ut
induceret Dominus super Absa-
lom malum.

15 Et ait Chusai Sadoc, et
Abiathar sacerdotibus: Hoc et
hoc modo consilium dedit Achi-
tophel Absalom, et senioribus
Israel: et ego tale et tale dedi
consilium. 16 Nunc ergo mittite
cito, et nuntiate David, dicen-
tes: Ne moreris nocte hac in
campestribus deserti, sed abs-
que dilatione transgredere: ne
forte absorbeatur rex, et omnis

sa Izraêlio tauta žino tavo tė-
vą esant drąsiausį ir visus su
juo esančius stiprius. 11 Bet štai
koki patartis man rodosi gera:
Tesusirenka prie tavęs visas Iz-
raêlis nuo Dano iki Bersabėjai,
kaip nesuskaitomos smiltįs, ir
tu busi jų viduryje; 12 mes pul-
sime ant jo, kokioje tik vietoje
bus atrastas, ir apsiausime jį,
kaip kad rasa krinta ant žemės,
ir nepaliksime iš esančių su juo
vyrų net neivieno. 13 O jei jis
bus įėjęs į kokį miestą, visas
Izraêlis, apsuks tą miestą vir-
vėmis ir jį įtrauksime į upę,
kad nebeliktu iš jo net neivie-
no akmenėlio. 14 Tuomet Absa-
lomas ir visi Izraêlio vyrai ta-
rė: Arachiečio Chusajo patari-
mas geresnis už Achitofelio pa-
tartį. Taip Viešpaties valia bu-
vo nieku paverstas naudingas
Achitofelio patarimas, idant Vieš-
pats atvestu ant Absalomo ne-
laimę.

15 Po to Chusajis tarė kuni-
gamdviem Sadokui i Abiatarui:
Taip ir taip buvo pataręs Achi-
tofelis Absalomui ir Izraêlio vy-
resniesiems, aš gi tokią daviau
patartį. 16 Dabar tat siųskite
greitai ir praneškite Dovidui,
sakydami: Nepasilikk šią naktį
tyrumos lygumose, bet pereik
be atidėliojimo, kad kartais ne-
pražutu karalius ir visa su juo

---

todėl jis privalo gerai prisirengti prie ko-
vos. — (11) *Tesusirenka...* Savo patarti-
mi Chusajis nori laimėti Dovidui kuodau-
giausiai laiko. — *Tu busi jų viduryje*:
padrąsindamas savo kariuomenę. Absalo-
mas pats galės laimėti kovą, tuotarpu kad
Achitofelis skyrė save kariuomenės vadu.
(13) *Izraêlis apsuks...* Absalomo kariuo-
menė taip bus galinga, kad ir visą mie-
stą, pastatytą ant augšto upelio kranto,
galės nutraukti žemyn. — (14) *Chusajo
patarimas geresnis...* Taip Absalomas pa-
sidavė savymeilei ir davėsi sukvailinti.
Dovidas meldė Viešpatį (15, 31), kad su-
kvailintu Achitofelį, ir Viešpats išklausė
maldą, sukvailino tečiaus ką kitą.

(15) *Tarė kunigamdviem...*: taip kaip
buvo sutarta. Vz. aug. 15, 27-29. 35. 36.
— (16) *Nepasilikk...* Nors Chusajo pa-
tartis buvo priimta, tečiaus Dovidui buvo

populus qui cum eo est. 17 Jo-
nathas autem et Achimaas sta-
bant juxta fontem Rogel: abiit
ancilla et nuntiavit eis: et illi
profecti sunt, ut referrent ad
regem David nuntium: non enim
poterant videri, aut introire ci-
vitatem. 18 Vidit autem eos qui-
dam puer, et indicavit Absalom:
illi vero concito gradu ingressi
sunt domum cujusdam viri in
Bahurim, qui habebat puteum
in vestibulo suo, et descende-
runt in eum. 19 Tulit autem mu-
lier, et expandit velamen super
os putei, quasi siccans ptisanas:
et sic latuit res. 20 Cumque ve-
nissent servi Absalom in domum,
ad mulierem dixerunt: Ubi est
Achimaas et Jonathas? Et re-
spondit eis mulier: Transierunt
festinanter, gustata paululum
aqua. At hi qui quærebant, cum
non reperissent, reversi sunt in
Jerusalem. 21 Cumque abiissent,
ascenderunt illi de puteo, et
pergentes nuntiaverunt regi Da-
vid, et dixerunt: Surgite, et trans-
ite cito fluvium: quoniam hu-
juscemodi dedit consilium con-
tra vos Achitophel. 22 Surrexit
ergo David, et omnis populus
qui cum eo erat, et transierunt
Jordanem, donec dilucesceret:
et ne unus quidem residuus fuit,
qui non transisset fluvium.

23 Porro Achitophel videns
quod non fuisset factum consi-

esančioji tauta. 17 Jonatas gi ir
Achimaas stovėjo prie Rogelio
šaltinio; tarnaitė nuėjo tenai ir
jiems pranešė, o juodu iškelia-
vo žinios neštų pas karalių Do-
vidą, nes negalėjo pasirodyti
arba įeiti į miestą. 18 Tečiaus
vienas tarnas juodu pamatė ir
pasakė Absalomui, bet juodu
skubiais žingsniais įėjo Bahuri-
me į vieno vyro namus, kurs
turėjo savo kieme šulinį, ir į jį
nusileido; 19 moteriškė gi ėmė
ir ištiesė ant šulinio angos dan-
galą, lyg-kad džiovindama mie-
žienes kruopas; taip dalykas li-
ko paslėptas. 20 Absalomo tar-
nai, atėję į namus, tarė mote-
riškei: Kame Achimaas ir Jona-
tas? Moteriškė jiems atsakė: Pra-
ėjo skubiai pro šalį, paragavę
truputį vandens. O tie, kurie
jieškojo, neradę sugrįžo Jeruza-
lėn. 21 Jiems nuėjus, juodu pa-
kilo iš šulinio, ėjo toliaus ir ap-
skelbė karaliui Dovidui, saky-
dami: Kelkitės ir greitai perei-
kite per upę, nes Achitofelis
davė prieš jus tokią patartį. 22
Dovidas tat ir visa su juo bu-
vusi tauta pakilo ir perėjo per
Jordaną, dar neišaušus; ir ne-
pasiliko net neivieno, kurs ne-
butu persigavęs per upę.

23 Achitofelis, matydamas, kad
jo patartis nebuvo išpildyta, pa-

pavojinga ilgiaus užtrukti toje pačioje vietoje, nes Absalomas vėl galėjo permainyti savo nuomonę. — *Pereik*: per Jordaną. — (**17**) *Prie Rogelio šaltinio.* Vz. Joz. 15, 7; 18, 16. — *Tarnaitė*: Sadoko arba Abiataro. Tarnaičių darbas buvo atnešti vandens, todėl ji eidama prie šaltinio negalėjo sukelti jokių abejonių Absalomo žvalguose. — *Negalėjo pasirodyti...* Jų palankumas Dovidui buvo žinomas; įėję į miestą jie nebebutu galėję iš jo išeiti ir nunešti žinios. — (**18**) *Vienas tarnas*: vienas iš Absalomo žvalgų. — (**19**) *Lyg-kad džiovindama...* Ebr. t.: ir pabarstė ant jo... Regimai nevisi Bahurimo gyventojai buvo Dovido nprietеliai. — (**20**) *Praėjo skubiai pro šalį, paragavę truputį vandens.* Ebr. t.: perėjo per upelį. Moteriškė Absalomo žvalgams parodo netikrą kelią.

lium suum, stravit asinum su-
um, surrexitque et abiit in do-
mum suam et in civitatem su-
am: et disposita domo sua, su-
spendio interiit, et sepultus est
in sepulcro patris sui.
24 David autem venit in Ca-
stra, et Absalom transivit Jor-
danem, ipse et omnes viri Is-
rael cum eo. 25 Amasam vero
constituit Absalom pro Joab su-
per exercitum: Amasa autem erat
filius viri, qui vocabatur Jetra
de Jesraeli, qui ingressus est
ad Abigail filiam Naas, sororem
Sarviæ, quæ fuit mater Joab.
26 Et castrametatus est Israel
cum Absalom in terra Galaad.
27 Cumque venisset David in
Castra, Sobi filius Naas de Rab-
bath filiorum Ammon, et Ma-
chir filius Ammihel de Lodabar,
et Berzellai Galaadites de Ro-
gelim, 28 obtulerunt ei stratoria,
et tapetia, et vasa fictilia, fru-
mentum, et hordeum, et fari-
nam, et polentam, et fabam, et
lentem, et frixum cicer, 29 et
mel, et butyrum, oves, et pin-
gues vitulos: dederuntque Da-
vid, et populo, qui cum eo erat,
ad vescendum: suspicati enim
sunt, populum fame, et siti fa-
tigari in deserto.
Caput XVIII. 1 Igitur consi-
derato David populo suo con-

balnojo savo asilą, ir atsikėlęs
nuvyko į savo namus ir į savo
miestą; paskui sutvarkęs savo
namus, jis pasikorė ir buvo pa-
laidotas savo tėvo kape.

24 Dovidas tuotarpu atėjo į
Stovyklas, o Absalomas perėjo
per Jordaną ir draug su juo vi-
si Izraėlio vyrai. 25 Absalomas
paskyrė kariuomenės viršininku
užuot Joabo Amasą. Amasa gi
buvo sunus vieno vyro iš Jez-
raėlio, vardu Jėtros, kurs buvo
įėjęs pas Abigailę, Naaso duk-
terį Joabo motinos Sarvijos se-
serį. 26 Taigi, Izraėlis su Absa-
lomu sustojo Galaado žemėje.
27 O kuomet Dovidas atėjo į
Stovyklas, Sobis, sunus Naaso
iš Amnono sunų Rabato, Machi-
ras, sunus Amihėlio iš Lodabaro,
ir Galaadietis Berzelajis iš Ro-
gėlimo 28 atnešė jam patalų ir
kilimų, molinių indų, kviečių,
miežių, miltų, keptų grudų, pu-
pų, laišių, keptų žirnių, 29 me-
daus, sviesto, avių ir riebių ver-
šių, ir davė Dovidui bei su juo
buvusiai tautai valgyti, nes jie
manė tautą tyrumoje nuvargin-
tą esant badu ir troškuliu.

18. perskyrimas 1 Dovidas,
peržiurėjęs savo žmones, įstatė

(**23**) *Achitofelis...* Tai pirmas pavyzdis savžudystės šv. Rašte. Achitofelis jautėsi užgautas jo patarties atmetimu; dabar jis nebetikėjo į maišto pasisekimą. Achitofelio mirtis žymiai palengvino Dovidui apgalėti maištininką sunų, kurs buvo nustojęs jam atsidavusio išmintingo patarėjo.
(**24**) *Į stovyklas:* į Machanaimą. Vz. aug. 2, 8. — (**25**) *Iš Jezraėlio.* Rasi tikriaus Amasos kilmė nurodyta 1 Kron. 2, 17, kame jis pavadinta Ismaėlitu. — *Naaso dukterį.* Kadangi Abigailė čionai pavadinta Naaso, o ne Isajo dukterimi, todėl ji rasi buvo Isajui podukrė, todėl netikra Dovido sesuo. — (**26**) *Į stovyklas:* į Machanaimą.
(**27**) *Sobis, sunus Naaso.* Vienas Amonitų karalius vadinasi Naasu; bet ar jo sunus čionai minimas, nežinia. — *Machiras.* Jis buvo priglaudęs pas save Jonato sunų Mifibosėtą. Plg. aug. 9, 4 — *Berzelajis.* Vz. žem. 19, 31... — (**29**) *Riebių veršių.* Ebr. t. rasi čionai paminėta k a r v i ų s u r i a i.
(**18, 1**) *Tukstantininkus ir...* Paprastas Izraėlio kariuomenės padalinimas buvo į

stituit super eos tribunos et centuriones, [2] et dedit populi tertiam partem sub manu Joab, et tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviæ fratris Joab, et tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth: dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. [3] Et respondit populus: Non exibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit e nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem millibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe præsidio. [4] Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex juxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas centeni, et milleni. [5] Et præcepit rex Joab, et Abisai, et Ethai, dicens: Servate mihi puerum Absalom. Et omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Absalom.

[6] Itaque egressus est populus in campum contra Israel, et factum est prœlium in saltu Ephraim. [7] Et cæsus est ibi populus Israel ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti millium. [8] Fuit autem ibi prœlium dispersum super faciem omnis terræ, et multo plures erant, quos saltus con-

ant jų tukstantininkus ir šimtininkus, [2] padavė žmonių trečdalį Joabo valdžion, trečdalį Joabo brolio Sarvijos sunaus Abisajo valdžion ir trečdalį Etajo iš Gėto valdžion; po to karalius tarė tautai: Eisiu ir aš draug su jumis. [3] Bet tauta atsakė: Tu neeisi, nes jei mes ir pabėgtumėm, tai jiems neperdaug rupės, arba jei kristu musų pusė, jiems to nebus gana, nes tu vienas skaitaisi už dešimtį tukstančių; taipogi, geriaus bus, kad pasiliktumei mieste mums padėti. [4] Karalius jiems tarė: Kas jums rodosi tinkama, tai darysiu. Karalius tat atsistojo prie miesto vartų, o tauta ėjo iš jo savo buriais po šimtą ir po tukstantį. [5] Be to karalius davė įsakymą Joabui, Abisajui ir Etajui ir tarė: Užlaikykite man mano sunų Absalomą. Ir visa tauta girdėjo karalių duodant įsakymą visiems vadams apie Absalomą.

[6] Taigi, tauta išėjo į lauką prieš Izraėlį, ir kova įvyko Efraimo miške. [7] Tenai Izraėlio tauta buvo Dovido kariuomenės sumušta, ir buvo jai padarytas tą dieną didelis smugis, kritus dvidešimčiai tukstančių. [8] Kova buvo tenai išsiplėtusi ant visos apylinkės, ir daug daugiaus buvo tų, kurie žuvo

---

tukstančius ir šimtus. Plg. žem. 4. e.; Sk. 31, 14; 1 Kar. 22, 7 ir k... — (**2**) *Etajo*. Vz. aug. 15, 19...— (**3**) *Tai jiems neperdaug*... Priešams visulabiausiai rupi, kad karalius butu užmuštas, jo gi užlaikymas be galo svarbus visai tautai. — *Geriaus bus*... Iš miesto karalius galės padėti savo kovotojams, atsiųsdamas naujų burių, o reikale jis galės surinkti aplink save atsitraukiančius. Dievo Apveizdos taip buvo sutvarkyta, kad Dovidas pasilieka mieste, idant pražutu Absalomas, o Izraėlio sostas tektu Saliamonui.

(**6**) *Išėjo į lauką*. Dovido kariuomenė sutiko maištininkus tikriausiai netoli nuo Machanaimo Galaado krašte anapus Jordano, nes ir Absalomas buvo persigavęs per tą upę. Bet kodėl miškas, kuriame įvyko kova, pavadintas Efraimo, nežinia. — (**8**) *Kurie žuvo miške*, t. y. buvo nugalabyti bėgdami per mišką. — *Prarijo kalavijas*: atviroje kovoje.

sumpserat de populo, quam hi,
quos voraverat gladius in die
illa.
[9] Accidit autem ut occurre-
ret Absalom servis David, se-
dens mulo: cumque ingressus
fuisset mulus subter condensam
quercum et magnam, adhæsit
caput ejus quercui: et illo su-
spenso inter cœlum et terram,
mulus, cui insederat, pertransi-
vit. [10] Vidit autem hoc quispiam,
et nuntiavit Joab, dicens: Vidi
Absalom pendere de quercu. [11]
Et ait Joab viro, qui nuntiave-
rat ei: Si vidisti, quare non con-
fodisti eum cum terra, et ego
dedissem tibi decem argenti si-
clos, et unum balteum? [12] Qui
dixit ad Joab: Si appenderes in
manibus meis mille argenteos,
nequaquam mitterem manum
meam in filium regis: audienti-
bus enim nobis præcepit rex ti-
bi, et Abisai, et Ethai, dicens:
Custodite mihi puerum Absalom.
[13] Sed et si fecissem contra ani-
mam meam audacter, nequaquam
hoc regem latere potuisset, et
tu stares ex adverso? [14] Et ait
Joab: Non sicut tu vis, sed ag-
grediar eum coram te. Tulit er-
go tres lanceas in manu sua,
et infixit eas in corde Absalom:
cumque adhuc palpitaret hærens
in quercu, [15] cucurrerunt decem

miške, ne kaip tų, kuriuos tą
dien prarijo kalavijas.

[9] Atsitiko gi, kad Absalomas,
sėdėdamas ant mulo, sutiko Do-
vido tarnus, o mului palindus
po išsiskėtusiu ir dideliu ąžuo-
lu, jo galva įkliuvo tarp ąžuo-
lo šakų ir, jam pasikorus tarp
dangaus ir žemės, mulas, ant
kurio jis sėdėjo, nuėjo iš po jo.
[10] Vienas tai pamatė ir prane-
šė Joabui, sakydamas: Mačiau
Absalomą, kibantį po ąžuolu. [11]
Joabas gi tarė vyrui, kurs jam
buvo davęs žinią: Jei matei, ko-
dėl jo neprismeigei prie žemės?
o aš bučiau tau davęs dešimtį
sidabro siklių ir vieną juostą.
[12] Tasai atsakė Joabui: Jei at-
svertumei man į rankas ir tuk-
stantį sidabrinių, aš anaiptol ne-
pakelčiau savo rankos prieš ka-
raliaus sunų, nes mums girdint
karalius įsakė tau, Abisajui ir
Etajui, ir tarė: Užlaikykite man
mano sunų Absalomą. [13] O jei
ir bučiau išdrįsęs tai padaryti
prieš savo gyvybę, tai nebutu
pasilikę paslėpta nuo karaliaus,
ir tu stovėtumei prieš mane. [14]
Joabas gi tarė: Ne kaip tu no-
ri, bet tavo akyvaizdoje aš jį
užpulsiu. Taigi, jis ėmė savo
rankon tris jietis ir jas įsmeigė
Absalomui į širdį; o kada tasai
kabėdamas po ąžuolu, dar tebe-
sispardė, [15] atbėgo dešimts jau-

(**9**) *Ant mulo.* Plg. 13, 29.— *Ažuolu.* Ebr. t.: terebintu.— *Jo galva įkliuvo į...* Nors nėra pasakyta, kad Absalomas butu pasikoręs už savo ilgų plaukų, tečiaus reikia spėti, kad jie kliudė jam išsiliuosuoti.— (**11**) *Dešimtį sidabro siklių:* apie 11 rbl. — *Juostą:* Plati su įvairiais pagražinimais juosta buvo karžygystės ženklas. — (**13**) *Prieš savo gyvybę:* su pavojumi savo gyvybei, nes karalius tikrai butu pasmerkęs mirtin savo sunaus užmušėją. — (**13**) *Tu stovėtumei prieš mane.* Iš čia pasirodo, kad ir kareiviams jų vadas Joabas buvo žinomas kaipo žmogus, kurio žodžiais negalima buvo pasitikėti. — (**14**) *Į širdį:* į kuną, nes jei butu buvę pataikyta tiesiog į širdį, Absalomas butu iškarto miręs. Kolei Joabas galėjo laukti iš Absalomo malonių, buvo jo šalininku, bet dabar pasilikęs prie Do-

juvenes armigeri Joab, et percutientes interfecerunt eum.
[16] Cecinit autem Joab buccina, et retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere multitudini.
[17] Et tulerunt Absalom, et projecerunt eum in saltu, in foveam grandem, et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis: omnis autem Israel fugit in tabernacula sua.
[18] Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, titulum qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, et hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, et appellatur Manus Absalom, usque ad hanc diem.

[19] Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, et nuntiabo regi, quia judicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum ejus.
[20] Ad quem Joab dixit: Non eris nuntius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nuntiare, filius enim regis est mortuus.
[21] Et ait Joab Chusi: Vade, et nuntia regi quæ vidisti. Adoravit Chusi Joab, et cucurrit.
[22] Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Joab: Quid impedit si etiam ego curram post Chusi? Dixitque ei Joab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuntii baiulus.
[23] Qui respondit: Quid enim si

nikaičių, Joabo ginklanešių, ir puolę užmušė jį.
[16] Joabas gi sutrimitavo trimitu ir suturėjo tautą, kad nebesivytu bėgančio Izraėlio, nes norėjo užlaikyti daugybę.
[17] Jie ėmė Absalomą, įmetė jį miške į didelę duobę ir sunešė ant jo didžiausią akmenų kruvą; visas gi Izraėlis pabėgo į savo šėtras.
[18] Absalomas, dar gyvas budamas, buvo pastatęs sau paminklą, esantį Karaliaus slėnyje, nes jis sakė: Neturiu sunaus, ir tai bus mano vardo atminimas. Jis praminė paminklą savo vardu, ir jis vadinasi Absalomo Ranka iki šiai dienai.

[19] O Sadoko sunus Achimaas tarė: Bėgsiu ir apskelbsiu karaliui, jog Viešpats padarė jam teismą prieš jo neprietelių galybę.
[20] Joabas jam atsakė: Nenešį žinios šiandien, bet apskelbsi kitą dieną; nenoriu, kad tu šiandien apskelbtumei, nes mirė karaliaus sunus.
[21] Tuotarpu Joabas tarė Chusiui: Eik ir apskelbk karaliui, ką matei. Chusis nusilenkė prieš Joabą ir nubėgo.
[22] Sadoko gi sunus Achimaas vėl sakė Joabui: Kas kliudo, kad ir aš bėgčiau paskui Chusį? O Joabas jam tarė: Kodėl nori bėgti, mano sunau? nebusi geros žinios nešėjas.
[23] Ta-

---

vido, jis nebegalėjo tikėties iš Absalomo nieko gera, todėl, nežiurėdamas karaliaus įsakymo, jį nužudo.

(**16**) *Joabas sutrimitavo...* Plg. aug. 2, 28. — (**17**) *Jie ėmė*: Joabo ginklanešiai, arba jo kareiviai.— *Į savo šėtras*: į savo namus. — (**18**) *Karaliaus slėnyje.* Rasi taip seniaus vadinosi Kėdrono slėnis Jeruzalėje. Ir dabar tenai yra paminklas, padarytas iš uolų ir paprastai vadinamas Absalomo paminklu; bet ar tai tas pats, kurį buvo pasistatęs pats Absalomas, nežinia. — *Neturiu sunaus.* Plg. aug. 14, 29. — *Ranka*: rankų darbas, veikalas.

(**19**) *Achimaas.* Plg. aug. 17, 21. — (**20**) *Nenešį...* Joabas gerai supranta, karalių labai nuliusiant dėlei savo sunaus žuvimo, ir nenori, kad liudnos žinios nešėju butu Achimaas. — (**23**) *Trumpesniu keliu.* Anot ebr. t., Jordano slėniu.

cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii, transivit Chusi.

24 David autem sedebat inter
duas portas: speculator vero,
qui erat in fastigio portæ super
murum, elevans oculos, vidit
hominem currentem solum. 25
Et exclamans indicavit regi: di-
xitque rex: Si solus est, bonus
est nuntius in ore ejus. Prope-
rante autem illo, et accedente
propius 26 vidit speculator ho-
minem, alterum currentem, et
vociferans in culmine, ait: Ap-
paret mihi alter homo currens
solus. Dixitque rex: Et iste bo-
nus est nuntius. 27 Speculator
autem, Contemplor, ait cursum
prioris, quasi cursum Achimaas
filii Sadoc. Et ait rex: Vir bo-
nus est: et nuntium portans bo-
num, venit. 28 Clamans autem
Achimaas, dixit ad regem: Sal-
ve rex. Et adorans regem co-
ram eo pronus in terram, ait:
Benedictus Dominus Deus tuus,
qui conclusit homines qui le-
vaverunt manus suas contra do-
minum meum regem. 29 Et ait
rex: Estne pax puero Absalom?
Dixitque Achimaas: Vidi tumul-
tum magnum, cum mitteret Joab
servus tuus, o rex, me servum
tuum: nescio aliud. 30 Ad quem
rex: Transi, ait, et sta hic. Cum-
que ille transisset, et staret, 31
apparuit Chusi: et veniens ait:

sai atsakė: O ką gi, jei aš bėgčiau? Tuomet anas jam tarė: Bėgk. Achimaas tat, bėgdamas trumpesniu keliu, aplenkė Chusį.

24 Dovidas tuotarpu sėdėjo
tarp dvejų vartų; o žvalgas,
kurs buvo viršuje vartų ant mu-
ro, pakėlęs akis, pamatė žmogų,
bėgantį vieną, 25 ir sušukdamas
parodė karaliui; karalius gi ta-
rė: Jei jis vienas, tai gera žinia
jo burnoje. Jam besiskubinant
ir prieinant artyn, 26 žvalgas pa-
matė kitą bėgantį žmogų ir šauk-
damas nuo augšto tarė: Aš pa-
mačiau kitą žmogų, bėgantį vie-
ną; o karalius tarė: Ir tasai ne-
ša gerą žinią. 27 Žvalgas gi tarė:
Žiurint į pirmojo bėgimą, man
regisi, kad tai bėga Sadoko su-
nus Achimaas. O karalius tarė:
Jis geras vyras ir ateina, nešda-
mas gerą žinią. 28 Šaukdamas gi
Achimaas tarė karaliui: Sveikas,
karaliau! ir parpuldamas prieš
karalių kniupsčias ant žemės,
tarė: Pašlovintas Viešpats, ta-
vo Dievas, kurs padavė žmones,
pakėlusius savo rankas prieš ma-
no poną, karalių. 29 O karalius
tarė: Ar mano sunus Absalomas
gyvas? Achimaas atsakė: Mačiau
didį sumišimą, kuomet, o kara-
liau, tavo tarnas Joabas išsiun-
tė mane, tavo tarną; kito ko
nežinau. 30 Karalius jam tarė:
Praeik ir stovėk čionai. Jam
praėjus ir atsistojus, 31 pasirodė
Chusis ir prisiartinęs tarė: At-

(**24**) *Tarp dvejų vartų.* Toje vietoje, kame buvo įeinama į miestą, jo siena turėjo buti labai plati; taip kad viršuje jos buvo net kambarėlis, o auga turėjo dvejus vartus, vienus iš vidaus, kitus gi iš lauko.— (**25**) *Jei jis vienas...* Jei Dovido kariuomenė butu buvusi apgalėta, bėgtu atgal ne vienas, bet visas burys. — (**28**) *Sveikas, karaliau.* Ebr. t.: ramybė. — (**29**) *Ar mano sunus...* Meilė sunaus padaro, kad Dovidas lyg-kad visai užmiršta jo nedėkingumą.—*Kito ko nežinau.* Achimaas nenori buti liudnos žinios skelbėju.

Bonum apporto nuntium, domi-
ne mi rex: judicavit enim pro
te Dominus hodie de manu om-
nium qui surrexerunt contra te.
[32] Dixit autem rex ad Chusi:
Estne pax puero Absalom? Cui
respondens Chusi, Fiant, inquit,
sicut puer, inimici domini mei
regis, et universi qui consur-
gunt adversus eum in malum.
[33] Contristatus itaque rex, as-
cendit cœnaculum portæ, et fle-
vit. Et sic loquebatur, vadens:
Fili mi Absalom, Absalom fili
mi: quis mihi tribuat ut ego
moriar pro te, Absalom fili mi,
fili mi Absalom?

nešiau gerą žinią, mano pone,
karaliau; nes Viešpats padarė
šiandien tau teismą prieš visus,
kurie prieš tave sukilo. [32] Ka-
ralius gi tarė Chusiui: Ar gy-
vas mano sunus Absalomas? At-
sakydamas jam Chusis tarė:
Kad gi taip butu, kaip tam jau-
nikaičiui, mano pono, karaliaus,
neprieteliams ir visiems, kurie
prieš jį sukilsta, idant pikta da-
rytu. [33] Tuomet karalius nuliu-
dęs užėjo į kambarį ant vartų
ir verkė. Eidamas gi taip kalbė-
jo: Mano sunau Absalome! Ab-
salome, mano sunau! kas man
duos, kad aš mirčiau tavo vie-
toje, Absalome, mano sunau, ma-
no sunau Absalome!

e) **Dovido sugrįžimas Jeruzalėn ir apmalšinimas antrojo maišto.**

Caput XIX. [1] Nuntiatum est
autem Joab quod rex fleret et
lugeret filium suum: [2] et versa
est victoria in luctum in die
illa omni populo: audivit enim
populus in die illa dici: Dolet
rex super filio suo. [3] Et decli-
navit populus in die illa ingre-
di civitatem, quomodo declina-
re solet populus versus et fu-
giens de prœlio. [4] Porro rex ope-
ruit caput suum, et clamabat
voce magna: Fili mi Absalom,
Absalom fili mi, fili mi. [5] In-

19. perskyrimas. [1] Taigi, bu-
vo pasakyta Joabui, kad kara-
lius verkiąs ir raudąs savo su-
naus, [2] ir apgalėjimas pavirto
tą dieną geduliu visai tautai,
nes tą dieną tauta išgirdo sa-
kant: Karalius liudi dėlei savo
sunaus. [3] Taigi, tauta tą dieną
nedrįso įeiti į miestą, kaip pa-
prastai neturi drąsos žmonės ap-
galėti ir bėgantįs iš kovos. [4]
Karalius gi apdengė savo galvą
ir šaukė didžiu balsu: Mano su-
nau Absalome! Absalome, mano

19, 1 - 20, 26. Judo giminės kviečiamas Dovidas grįžta Jeruzalėn, dovanoja kaltybes Absalomo šalininkams, savo prieteliams suteikia malonių (19, 1-39); tečiaus grįžtant karaliui, randasi nesutikimas tarp Judo ir kitų giminių ir vadovaujant Sėbai kilsta naujas maištas, kurį numalšina Joabas (19, 40—20, 22). Galop Dovidas vėl sutvarko savo karalystės valdymą (20, 23 - 26).

(**19, 1**) *Buvo pasakyta Joabui..*: kad jis išaiškintu žmonėms, kodėl karalius neateina pasitiktų laimėjusios kovą kariuomenės. — (**3**) *Tauta tą dieną...* Ebr. t. šitoje eil. daug aiškesnis už Vulgatą; tenai pasakyta: „Ir tauta įėjo slapčia į miestą, taip kaip slapčia įeina tauta, kuri gavo gėdą, pabėgdama iš kovos“, t. y. tauta neįėjo į Machanaimą iškilmingai, kaip pergalėtojai, bet sugrįžo tylomis mažais buriais.— (**4**) *Apdengė savo galvą...* Tai buvo didžio nuliudimo ženklas. Vz. aug. 18, 33.— (**5**) *Tu padarei šiandien..*, nes linksmius pergalėtojus privertei ro-

gressus ergo Joab ad regem in
domum, dixit: Confudisti hodie
vultus omnium servorum tuorum,
qui salvam fecerunt animam
tuam, et animan filiorum
tuorum, et filiarum tuarum, et
animam uxorum tuarum, et animam
concubinarum tuarum. [6]
Diligis odientes te, et odio habes
diligentes te: et ostendisti
hodie quia non curas de ducibus
tuis, et de servis tuis: et
vere cognovi modo, quia si Absalom
viveret, et omnes nos occubuissemus,
tunc placeret tibi.
[7] Nunc igitur surge, et procede,
et alloquens satisfac servis
tuis: juro enim tibi per Dominum,
quod si non exieris, ne
unus quidem remansurus sit tecum
nocte hac: et pejus erit
hoc tibi, quam omnia mala, quæ
venerunt super te ab adolescentia
tua usque in præsens. [8] Surrexit
ergo rex et sedit in porta:
et omni populo nuntiatum est
quod rex sederet in porta: venitque
universa multitudo coram
rege: Israel autem fugit in
tabernacula sua.

[9] Omnis quoque populus certabat
in cunctis tribubus Israel,
dicens: Rex liberavit nos de manu
inimicorum nostrorum. ipse
salvavit nos de manu Philisthinorum:
et nunc fugit de terra
propter Absalom. [10] Absalom autem,
quem unximus super nos,
mortuus est in bello: usquequo
siletis, et non reducitis regem?

sunau, mano sunau! [5] Joabas tat,
įėjęs pas karalių į namus, tarė:
Tu padarei šiandien gėdą veidui
visų tavo tarnų, kurie išgelbėjo
tavo gyvybę, ir tavo sunų
bei tavo dukterų gyvybę, ir tavo
pačių gyvybę, ir tavo gulovių
gyvybę. [6] Tu myli tavęs neapkenčiančius
ir neapkenti tave
mylinčiųjų; šiandien parodei,
kad tau nerupi tavo vadai ir
tavo tarnai; ir ištikrųjų dabar
aš matau, kad, jei Absalomas
butu gyvas, o mes visi butumėm
kritę, tai tau patiktu. [7]
Taigi, dabar kelkies, išeik ir prabildamas
padaryk malonumą tavo
tarnams; nes aš prisiekiu tau
per Viešpatį, kad, jei neišeisi,
nepasiliks su tavim šią naktį
net neivienas, ir tai bus tau blogiaus
už visas nelaimes, kurios
ant tavęs atėjo nuo tavo jaunystės
iki šiai dienai. [8] Taigi,
karalius atsikėlė ir atsisėdo vartuose,
o visai tautai buvo apskelbta,
kad karalius sėdįs vartuose;
ir visa daugybė atėjo karaliaus
akyvaizdon. Tuotarpu gi
Izraėlis buvo pabėgęs į savo šėtras.

[9] O visa tauta visose Izraėlio
giminėse darė sau prikaišiojimus,
sakydama: Karalius mus
išliuosavo iš musų neprietelių
rankos, jis išgelbėjo mus iš Pilistymų
rankos, o dabar turėjo
pabėgti iš šalies dėlei Absalomo.
[10] Absalomas gi, kurį buvome
sau patepę, mirė karėje; iki
kolei tylėsite ir neatsivesite ka-

---

dyties be reikalo nuliudusiais. Nors Joabo atsiliepimas į karalių išmintingas, bet perdaug šiurkštas. — (7) *Prabildamas padaryk malonumą.* Ebr. t: prabilk į tavo tarnų širdį. — (8) *Izraėlis gi buvo pabėgęs..*, t. y. apgalėta Absalomo kariuomenė.

(9) *O visa tauta...* Buvusieji maištininkai išpažįsta savo kaltybę ir ima gailėties pasielgę su Dovidu nedėkingai. — (10) *Buvome sau patepę.* Absalomo patepimas karalium augščiaus nebuvo minėtas. —

11 Rex vero David misit ad Sa-
doc, et Abiathar sacerdotes, di-
cens: Loquimini ad majores na-
tu Juda, dicentes: Cur venitis
novissimi ad reducendum regem
in domum suam? (Sermo autem
omnis Israel pervenerat ad re-
gem in domo ejus). 12 Fratres
mei vos, os meum, et caro mea
vos, quare novissimi reducitis
regem? 13 Et Amasæ dicite: Non-
ne os meum, et caro mea es?
Hæc faciat mihi Deus, et hæc
addat, si non magister militiæ
fueris coram me omni tempore
pro Joab. 14 Et inclinavit cor
omnium virorum Juda, quasi vi-
ri unius: miseruntque ad regem,
dicentes: Revertere tu, et om-
nes servi tui.

15 Et reversus est rex: et ve-
nit usque ad Jordanem, et om-
nis Juda venit usque in Galga-
lam ut occurreret regi, et tra-
duceret eum Jordanem. 16 Fe-
stinavit autem Semei filius Ge-
ra filii Jemini de Bahurim, et
descendit cum viris Juda in oc-
cursum regis David 17 cum mil-
le viris de Benjamin, et Siba
puer de domo Saul: et quinde-
cim filii ejus, ac viginti servi
erant cum eo: et irrumpentes

raliaus atgal? 11 Tuotarpu kara-
lius Dovidas siuntė pas kunigu-
du Sadoką ir Abiatarą, sakyda-
mas: Kalbėkita Judo vyresnie-
siems ir sakykita: Kodėl atei-
nate paskutiniai vestų karaliaus
atgal į jojo namus? (Viso gi Iz-
raėlio šnekos buvo pasiekusios
karalių jo namuose). 12 Jųs ma-
no broliai, jųs mano kaulas ir
kunas, kodėl paskutiniai veda-
te atgal karalių? 13 O Amasai
sakykita: Argi tu ne mano kau-
las ir ne mano kunas? Dievas
tai man tepadaro ir tai tepride-
da, jei tu nebusi visuomet ka-
riuomenės viršininkas užuot Joa-
bo mano akyvaizdoje. 14 Taip
jis patraukė savęspi visų Judo
vyrų širdį kaipo vieno žmogaus;
ir jie siuntė pas karalių, saky-
dami: Grįžk tu ir visi tavo tar-
nai.

15 Taigi, karalius grįžo atgal
ir atėjo iki Jordanui, o visa Ju-
do giminė atėjo iki Galgalai ka-
raliaus pasitiktų ir jo pervestų
per Jordaną. 16 Jėminio gi su-
naus Gėros sunus Semėjis pa-
siskubino iš Bahurimo ir nuėjo
su Judo vyrais karaliui Dovi-
dui priešais 17 draug su tukstan-
čiu vyrų iš Benjamino, taipogi
ir iš Sauliaus namų tarnas Siba,
su kuriuo buvo penkiolika jojo
sunų ir dvidešimt tarnų; ir puo-

(11) *Pas kunigudu...* Sadokas ir Abiataras, sugrįžę Jeruzalėn, pasiliko ištikimi Dovidui. — *Judo vyresniesiems.* Dovidas nelaukia, kolei ateis kitos giminės, bet stengiasi pirma patraukti prie savęs savąją giminę ir atgauti Jeruzalę, kad paskui drąsiaus galėtų pareikalauti kitų giminių pasidavimo. — *Kodėl ateinate*: kodėl norite buti paskutiniais. — (13) *O Amasai...* Amasa buvo Dovido giminaitis. Vz. aug. 18, 25. Ne tik kaltybę dovanodamas vyriausiam Absalomo kariuomenės vadui, bet dar žadėdamas jį padaryti savo kariuomenės viršininku, Dovidas galėjo pigiaus patraukti prie savęs visus buvusius maištininkus; Joabo gi jau ir seniaus karalius norėjo nusikratyti (plg. 3, 29. 39), bet veltui, nes Amasa turėjo kristi iš jo rankos.

(15) *Atėjo iki Jordanui*: iš Machanaimo atėjo ties Galgala ir Jėriku. — (16) *Jėminio*: Benjamino. — *Semėjis iš Bahurimo*.: Vz. aug. 16, 5...— (17) *Draug su tukstančiu...* Per Benjaminitų plotą tu-

Jordanem, ante regem 18 trans-
ierunt vada, ut traducerent do-
mum regis, et facerent juxta
jussionem ejus: Semei autem fi-
lius Gera prostratus coram re-
ge, cum jam transisset Jorda-
nem, 19 dixit ad eum: Ne re-
putes mihi domine mi iniqui-
tatem, neque memineris injuria-
rum servi tui in die qua egres-
sus es domine mi rex de Jeru-
salem, neque ponas rex in cor-
de tuo. 20 Agnosco enim servus
tuus peccatum meum: et idcir-
co hodie primus veni de omni
domo Joseph, descendique in
occursum domini mei regis. 21
Respondens vero Abisai filius
Sarviæ, dixit: Numquid pro his
verbis non occidetur Semei, quia
maledixit christo Domini? 22 Et
ait David: Quid mihi, et vobis
filii Sarviæ? cur efficimini mihi
hodie in satan? ergone hodie
interficietur vir in Israel? an
ignoro hodie me factum regem
super Israel? 23 Et ait rex Se-
mei: Non morieris. Juravitque ei.

24 Miphiboseth quoque filius
Saul descendit in occursum re-

lę į Jordaną karaliaus akyvaiz-
doje, 18 persigavo per jį brasto-
mis, kad pervestų karaliaus na-
mus ir darytų pagal jo paliepi-
mą. Gėros gi sunus Semėjis, par-
puolęs kniupsčias prieš karalių,
kada jau buvo perėjęs per Jor-
daną, 19 jam tarė: Nepaskaityk
man, mano pone, neteisybės ir
neatsimink tavo tarno pažeidų
dienoje, kurioje išėjai, mano po-
ne, karaliau, iš Jeruzalės, ir ne-
imk, o karaliau, į savo širdį; 20
nes aš, tavo tarnas, išpažįstu
savo prasikaltimą ir todėl šian-
dien pirmas atėjau iš visų Juo-
zapo namų ir atvykau pasitik-
tų mano pono, karaliaus. 21 At-
siliepdamas gi Sarvijos sunus
Abisajis tarė: Argi dėlei tų žo-
džių nebus užmuštas Semėjis,
kurs keikė Viešpaties patep-
tąjį? 22 Bet Dovidas tarė: Kas
man ir jums, Sarvijos sunųs?
kodėl jųs man darotės šian-
dien prieštarautojais? nejaugi
šiandien bus užmuštas žmogus
Izraėlyje? ar aš nežinau, kad
šiandien tapau karaliumi ant Iz-
raėlio. 23 Ir karalius tarė Semė-
jui: Nenumirsi; ir jis jam prisiekė.
24 Taipogi Sauliaus sunus Mi-
fibosėtas atėjo pasitiktų kara-

rėjo grįžti karalius, todėl ir jie pasisku-
bino ateiti draug su Judo gimine; rasi
juos buvo paraginęs Semėjis, kurs buvo
labiausiai nusidėjęs Dovidui.— *Siba.* Vz.
aug. 16, 1-4. — (**18**) *Persigavo per jį...*
Ebr. t. čionai prasideda naujas sakinys:
I r k e l t a s p e r ė j o, k a d p e r g a-
b e n t u k a r a l i a u s n a m u s. Taigi,
atėjusieji pasitiktu karaliaus buvo įtaisę
keltą, kurį nusiuntė į anapus Jordano ka-
raliui ir jo namams pervežti. — *Kada
jau buvo perėjęs...* Semėjis buvo tarp pir-
mųjų, kurie persigavo per upę, ir tuojau
ėmė maldauti karalių dovanoti kaltybę.
— (**20**) *Juozapo namų.* Juozapo namais
čionai pavadinta visos giminės, kurios su
Absalomu buvo pakėlusios maištą prieš
Dovidą, nes tarp jų buvo visugalingiausi
Juozapo sunaus Efraimo giminė. Plg. 3
Kar. 11, 28; Am. 5, 6 ir k. — (**21**) *Abi-
sajis tarė...* Plg. aug. 16, 9.— (**22**) *Prieš-
tarautojais.* Ebr. ž. *śatan* reiškia priešta-
rautoją arba priešininką; paskiaus juo
imta vadinti piktųjų aniolų vadą. — *Ne-
jaugi šiandien...* Linksmybės diena nepri-
valo buti sutepta Izraėlio kraujo išlieji-
mu. — (**23**) *Prisiekė.* Tą prisieką kara-
lius išpildė iki savo mirčiai, bet mirda-
mas pavedė savo sunui Saliamonui nu-
bausti Semėjį.

(**24**) *Sunus*: anukas. Plg. aug. 16, 3.—
(**25**) *Jeruzalėje pasitiko.* Autorius pradė-

gis illotis pedibus, et intonsa
barba: vestesque suas non lave-
rat a die qua egressus fuerat
rex, usque ad diem reversionis
ejus in pace. [25] Cumque Jeru-
salem occurrisset regi, dixit ei
rex: Quare non venisti mecum
Miphiboseth? [26] Et respondens
ait: Domine mi rex, servus meus
contempsit me: dixique ei ego
famulus tuus ut sterneret mihi
asinum, et ascendens abirem
cum rege: claudus enim sum
servus tuus. [27] Insuper et ac-
cusavit me servum tuum ad te
dominum meum regem: tu au-
tem domine mi rex, sicut An-
gelus Dei es, fac quod placitum
est tibi. [28] Neque enim fuit do-
mus patris mei, nisi morti ob-
noxia domino meo regi: tu au-
tem posuisti me servum tuum
inter convivas mensæ tuæ: quid
ergo habeo justæ querelæ? aut
quid possum ultra vociferari ad
regem. [29] Ait ergo ei rex: Quid
ultra loqueris? fixum est quod
locutus sum: tu, et Siba divi-
dite possessiones. [30] Responditque
Miphiboseth regi: Etiam
cuncta accipiat, postquam re-
versus est dominus meus rex
pacifice in domum suam.

[31] Berzellai quoque Galaadi-
tes, descendens de Rogelim, tra-
duxit regem Jordanem, paratus
etiam ultra fluvium prosequi

liaus nemazgotomis kojomis ir
nekirpta barzda, o savo drabu-
žių jis nebuvo plovęs nuo tos
dienos, kurioje karalius buvo
išėjęs, iki jo sugrįžimo dienai
ramybėje. [25] Kuomet jis Jeru-
zalėje pasitiko karalių, karalius
jam tarė: Kodėl neėjai draug
su manim, Mifibosėtai? [26] Jis
atsakydamas tarė: Mano pone,
karaliau, mano tarnas paniekino
mane; aš, tavo tarnas, jam sa-
kiau, kad man pabalnotu asilą,
idant užsėdęs išeičiau su kara-
liumi, nes aš, tavo tarnas, esu
raišas. [27] Be to, jis dar mane,
tavo tarną, apskundė pas mano
poną, karalių; tu gi mano pone,
karaliau, esi kaip Dievo aniolas,
daryk, kas tau tinka. [28] Juk ma-
no tėvo namai nebuvo verti pas
mano poną, karalių, nieko kita,
kaip tik mirties; tu gi pastatei
mane, tavo tarną, tarp valgan-
čiųjų prie tavo stalo; ko tat aš
turėčiau teisingai dejuoti? arba
ko dar galėčiau šaukti prieš ka-
ralių? [29] Taigi, karalius jam ta-
rė: Kam dar tu daugiaus kalbi?
pasilieka, ką sakiau: tu ir Siba
pasidalinkite lobį. [30] Mifibosė-
tas atsakė karaliui: Tegul jis ir
visa ima, kuomet mano ponas,
karalius, sugrįžo ramiai į savo
namus.

[31] Taipogi Galaadietis Berze-
lajis, atėjęs iš Rogelimo, perve-
dė karalių per Jordaną, pasiry-
žęs palydėti jį ir toliaus už upės.

---

jęs kalbėti apie Sibą, mini jau čionai apie Mifibosėto pasitikimą, įvykusį truputį vėliaus, karaliui jau sugrįžus Jeruzalėn. — (28) *Juk mano tėvo*... Dovidas galėjo išžudyti visus Sauliaus ainius ir pasiimti jo turtus, jei butu panorėjęs laikyties žiaurių ano laiko papročių; palikdamas gi Mifibosėtą gyvą, sugrąžindamas jam lobį ir jį pakviesdamas prie savo stalo, buvo jam suteikęs didžiausias malones.— (29) *Ką sakiau*. Geriaus: ką dabar sakau. Karalius negrąžina Mifibosėtui viso lobio, nes rasi bent kiek abejoja apie jo žodžių tikrumą, arba nenori atstumti nuo savęs Sibos šeimynos, kurs, maištui kilus, nesikreipė prie Absalomo, bet pasiliko tarp Dovido šalininkų.

(31) *Berzelajis... iš Rogelimo*. Vz. aug.

eum. 32 Erat autem Berzellai
Galaadites senex valde, id est
octogenarius, et ipse præbuit
alimenta regi, cum moraretur
in Castris: fuit quippe vir dives
nimis. 33 Dixitque itaque rex ad
Berzellai: Veni mecum, ut re-
quiescas securus mecum in Je-
rusalem. 34 Et ait Berzellai ad
regem: Quot sunt dies annorum
vitæ meæ, ut ascendam cum re-
ge in Jerusalem? 35 Octogena-
rius sum hodie: numquid vigent
sensus mei ad discernendum sua-
ve, aut amarum? aut delectare
potest servum tuum cibus et
potus? vel audire possum ultra
vocem cantorum, atque canta-
tricum? quare servus tuus sit
oneri domino meo regi? 36 Pau-
lulum procedam famulus tuus
ab Jordane tecum: non indigeo
hac vicissitudine, 37 sed obse-
cro ut revertar servus tuus, et
moriar in civitate mea, et se-
peliar juxta sepulcrum patris
mei, et matris meæ. Est autem
servus tuus Chamaam, ipse va-
dat tecum, domine mi rex, et
fac ei quidquid tibi bonum vi-
detur. 38 Dixit itaque ei rex:
Mecum transeat Chamaam, et
ergo faciam ei quidquid tibi
placuerit, et omne, quod petie-
ris a me, impetrabis. 39 Cumque
transisset universus populus et
rex Jordanem, osculatus est rex
Berzellai, et benedixit ei: et il-
le reversus est in locum suum.

40 Transivit ergo rex in Gal-
galam, et Chamaam cum eo:
omnis autem populus Juda tra-

32 Galaadietis gi Berzelajis bu-
vo labai senas, butent aštuonių
dešimtų metų, ir buvo suteikęs
maisto karaliui, pasiliekančiam
Stovyklose, nes jis buvo labai
turtingas vyras. 33 Taigi, kara-
lius tarė Berzalajui: Eikš su ma-
nim, kad ramiai atsilsėtumei
draug su manim Jeruzalėje. 34
Bet Berzalajis tarė karaliui: Kiek
gi metų dar man lieka gyventi,
kad eičiau su karaliumi į Jeru-
zalę? 35 Šiandien aš jau aštuo-
nių dešimtų metų. Argi mano
pajautimai dar įstengtu atskirti,
kas saldu arba kartu? arba ar
begaliu girdėti giesmininkų ir
giesmininkių balsą? Kamgi tat
tavo tarnas butu sunkenybė ma-
no ponui karaliui? 36 Aš, tavo
tarnas, paeisiu draug su tavim
tik truputį nuo Jordano; bet
toks atsilyginimas man nereika-
lingas; 37 taigi, meldžiu, kad man,
tavo tarnui, butu valia sugrįž-
ti ir mirti savo mieste ir buti
palaidotam greta mano tėvo ir
mano motinos kapo. Bet štai
tavo tarnas Kamaamas; jis te-
eina su tavim, mano pone, ka-
raliau, ir jam padaryk, kas tau
rodosi gera. 38 Taigi, karalius
jam tarė: Teeina su manim Ka-
maamas, o aš jam padarysiu,
kas tik tau patinka, ir visa gausi,
ko tik iš manęs prašysi. 39 O
kada visa tauta ir karalius per-
ėjo per Jordaną, karalius pa-
bučiavo Berzelajį ir jį palaimi-
no; tasai gi sugrįžo į savo vietą.
40 Paskui karalius atėjo į Gal-
galą ir draug su juo Kamaamas.
Buvo gi pervedę karalių visi

17, 27. — (32) *Stovyklose.* Machanaime. — (37) *Kamaamas.* Tai buvo Berzelajo sunus. Plg. 3 Kar. 2, 7.

(40) *Visi Judo žmonės...* Sadoko ir Abiataro pakviesta Judo giminė pasisku bino susirinkti prie Dovido, nepranešdama

duxerat regem, et media tan-
tum pars affuerat de populo Is-
rael. 41 Itaque omnes viri Israel
concurrentes ad regem dixerunt
ei: Quare te furati sunt fratres
nostri viri Juda, et traduxerunt
regem et domum ejus Jordanem,
omnesque viros David cum eo?
42 Et respondit omnis vir Juda
ad viros Israel: Quia mihi pro-
pior est rex: cur irasceris super
hac re? numquid comedimus ali-
quid ex rege, aut munera nobis
data sunt? 43 Et respondit vir
Israel ad viros Juda, et ait: De-
cem partibus major ego sum
apud regem, magisque ad me
pertinet David quam ad te: cur
fecisti mihi injuriam, et non mi-
hi nuntiatum est priori, ut re-
ducerem regem meum? Durius
autem responderunt viri Juda
viris Israel.

Caput XX. 1 Accidit quoque
ut ibi esset vir Belial, nomine
Seba, filius Bochri, vir Jemi-
neus: et cecinit buccina, et ait:
Non est nobis pars in David,
neque hereditas in filio Isai: re-
vertere in tabernacula tua Is-
rael. 2 Et separatus est omnis
Israel a David, secutusque est
Seba filium Bochri: viri autem
Juda adhæserunt regi suo a Jor-
dane usque Jerusalem.

Judo žmonės, o iš Izraėlio žmo-
nių tebuvo draug tiktai pusė.
41 Taigi, visi Izraėlio vyrai, su-
sirinkę prie karaliaus, jam tarė:
Kodėl musų broliai, Judo vyrai,
ėmė tave slapčia ir kodėl jie
pervedė per Jordaną karalių,
visus jo namus ir draug su juo
visus Dovido vyrus? 42 O visi
Judo vyrai atsakė Izraėlio vy-
rams: Nes karalius man artimes-
nis. Ko pykstate dėlei to daly-
ko? ar mes valgėme ką nors iš
karaliaus, arba buvo mums duo-
ta dovanų? 43 Bet Izraėlio vy-
rai atsakė Judo vyrams ir tarė:
Mes dešimčia dalių didesni pas
karalių, ir mums labiaus pride-
ra Dovidas, ne kaip jums; kodėl
padarėte mums tą pažeidą ir
kodėl nebuvo apskelbta mums
pirmiems, kad vestumėm atgal
musų karalių? Judo gi vyrai
atsakė Izraėlio vyrams kiečiaus.

20. perskyrimas. 1 Atsitiko
gi taipogi, kad tenai buvo Be-
lialio vyras Bochrio sunus var-
du Sėba iš Jėminio giminės.
Jis sutrimitavo trimitu ir tarė:
Nėra mums dalies Dovide, nei
tėvainystės Isajo sunuje; grįžk,
Izraėliau, į savo šėtras. 2 Tuo-
met visas Izraėlis atsiskyrė nuo
Dovido ir ėjo paskui Bochrio
sunų Sėbą. Judo gi vyrai pasi-
liko prie savo karaliaus nuo Jor-
dano iki Jeruzalei.

---

apie tai kitoms giminėms, kurios todėlei nesuskubo visos atvykti, nors tarp jų visupirma buvo kilęs sumanymas vesti atgal iš Užujordanio Dovidą. — (42) *Karalius man artimesnis*: nes pats buvo kilęs iš Judo giminės. — *Ar mes valgėme..*, t. y. nors Dovidas buvo iš Judo giminės, bet jis jai nebuvo suteikęs jokių ypatingų malonių, kaip tai darė Saulius Benjamimo giminei. Plg. 1 Kar. 22, 7. — (43) *Mes dešimčia dalių...* Ebr. t.: mes turime dešimtį dalių. — *Kodėl nebuvo apskelbta...* Truputį kitaip pasakyta ebr. t.: ir ar ne mano buvo pirmas žodis, kad atvesti karalių? Plg. aug. 9. 10. eil.—*Kiečiaus*. Tas atsakymas atnaujino karę tarp Dovido pavaldinių.

(20, 1) *Bochrio*. Ebr. ž. *Bikhri* reiškia tikriausiai šeimynos vardą, kilusios iš Benjamino sunaus *Bekher*'io. Plg. Prad. 46, 21. — *Isajo sunuje*. Sėba vadina karalių Isajo sunumi, norėdamas taip jį pa-

3 Cumque venisset rex in do-
mum suam in Jerusalem, tulit
decem mulieres concubinas quas
dereliquerat ad custodiendam
domum, et tradidit eas in cu-
stodiam alimenta eis præbens:
et non est ingressus ad eas, sed
erant clausæ usque in diem mor-
tis suæ in viduitate viventes.
4 Dixit autem rex Amasæ:
Convoca mihi omnes viros Ju-
da in diem tertium, et tu ade-
sto præsens. 5 Abiit ergo Ama-
sa ut convocaret Judam, et mo-
ratus est extra placitum quod
ei constituerat rex. 6 Ait autem
David ad Abisai: Nunc magis
afflicturus est nos Seba filius
Bochri quam Absalom: tolle igi-
tur servos domini tui, et per-
sequere eum, ne forte inveni-
at civitates munitas, et effugiat
nos. 7 Egressi sunt ergo cum
eo viri Joab, Cerethi quoque
et Phelethi: et omnes robusti
exierunt de Jerusalem ad per-
sequendum Seba filium Bochri.
8 Cumque illi essent juxta la-
pidem grandem, qui est in Ga-
baon, Amasa veniens occurrit
eis. Porro Joab vestitus erat
tunica stricta ad mensuram ha-
bitus sui, et desuper accinctus
gladio dependente usque ad ilia,
in vagina, qui fabricatus levi
motu egredi poterat, et percu-

3 Karalius. atėjęs į savo na-
mus Jeruzalėje, ėmė dešimtį mo-
teriškių gulovių, kurias buvo
palikęs namų sergėtų, ir liepė
jas uždaryti atskirai, suteikda-
mas joms išlaikymą, bet pas jas
nebeįėjo, ir jos buvo uždarytos
iki savo mirties dienai, gyven-
damos našlystėje.
4 Taipogi karalius tarė Ama-
sai: Sušaukk man per tris die-
nas visus Judo vyrus ir tu buk
čiapat. 5 Taigi, Amasa išėjo su-
šauktų Judo ir užtruko ilgiaus,
negu jam buvo karalius pasky-
ręs. 6 Tuomet Dovidas tarė Abi-
sajui: Dabar Bochrio sunus Sė-
ba privargins mus labiaus negu
Absalomas; imk tat tavo pono
tarnus ir vykies jį, kad kartais
nerastu sustiprintų miestų ir
neištruktu iš musų. 7 Taigi, su
juo išėjo Joabo vyrai, taipogi
Keretiečiai ir Peletiečiai; ir vi-
si drąsieji išėjo iš Jeruzalės vy-
tųsi Bochrio sunaus Sėbos.

8 Kada jie buvo prie didžio-
jo akmens, kurs yra Gabaone,
pasitiko juos grįždamas Amasa.
Joabas gi buvo apsivilkęs siau-
ra jupa, pagal savo ugio didu-
mą ir viršuje apsijuosęs kalavi-
ju, kabančiu iki kulšių taip pa-
darytoje makštyje, kad pigu
buvo jį ištraukti ir juo ištikti.

---

niekinti. Plg. 1 Kar. 20, 27...

(3) *Kurias buvo palikęs...* Vz. aug. 15, 16; 16, 21. 22. Moteriškės nebuvo prasikaltusios savo valia; kadangi tečiaus jas išniekinta viešai, todėl karalius nebelaiko jų savo rumuose.

(4) *Tarė Amasai...* Įsakydamas Amasai surinkti kariuomenę, karalius pildo savo pažadėjimą. Vz. aug. 19, 13. — (5) *Užtruko ilgiaus*. Rasi Judo giminė, nevisai pasitikėdama buvusiu Absalomo vadu, nenorėjo jo klausyti. — (6) *Tarė Abisajui...* Dovidas vėl aplenkia Joabą, pavesdamas jo broliui vyties Sėbą su nuolatine kariuomene. Tam karaliaus nutarimui Joabas tuotarpu pasiduoda, atidėdamas kerštą tolesniam laikui. — (7) *Visi drąsieji.* Ebr. *gibborim.* Plg. aug. 15, 16; Joz. 1, 14.

(8) *Prie didžiojo akmens.* Rasi tai buvo koki nors atskira visiems žinoma uola. — *Gabaone*: Benjamino giminėje. Vz. Joz. 9, 3. — *Joabas gi buvo apsivilkęs...* Iš Joabo apdaro aprašymo aišku, kad jis ėjo pasitiktų Amasos, norėdamas jį nužudyti,

tere. [9] Dixit itaque Joab ad
Amasam: Salve mi frater. Et te-
nuit manu dextera mentum Ama-
sæ, quasi osculans eum. [10] Por-
ro Amasa non observavit gla-
dium, quem habebat Joab, qui
percussit eum in latere, et ef-
fudit intestina ejus in terram,
nec secundum vulnus apposuit,
et mortuus est. Joab autem, et
Abisai frater ejus persecuti sunt
Seba filium Bochri. [11] Interea
quidam viri, cum stetissent ju-
xta cadaver Amasæ, de sociis
Joab, dixerunt: Ecce qui esse
voluit pro Joab comes David.
[12] Amasa autem conspersus san-
guine, jacebat in media via. Vi-
dit hoc quidam vir quod sub-
sisteret omnis populus ad vi-
dendum eum, et amovit Ama-
sam de via in agrum, operuit-
que eum vestimento, ne subsi-
sterent transeuntes propter eum.
[13] Amoto ergo illo de via, trans-
ibat omnis vir sequens Joab
ad persequendum Seba filium
Bochri.

[14] Porro ille transierat per
omnes tribus Israel in Abelam,
et Bethmaacha: omnesque viri
electi congregati fuerant ad eum.
[15] Venerunt itaque et oppugna-
bant eum in Abela, et in Beth-
maacha, et circumdederunt mu-
nitionibus civitatem, et obsessa
est urbs: omnis autem turba,
quæ erat cum Joab, moliebatur
destruere muros.

[9] Taigi, Joabas tarė Amasai: Svei-
kas, mano brolau! ir dešine ran-
ka jis paėmė Amasą už smakro,
lyg-kad jį bučiuodamas. [10] Bet
Amasa nepatėmijo kalavijo, ku-
rį turėjo Joabas; tasai perdurė
jam šoną ir išleido vidurius ant
žemės; ir nepridėjus jam antros
žaizdos, anas mirė, Joabas gi ir
jo brolis Abisajis vijosi Boch-
rio sunų Sėbą. [11] Tuotarpu kai-
kurie vyrai iš Joabo žmonių,
sustoję prie Amasos lavono, sa-
kė: Štai, kurs norėjo buti Do-
vido vadu Joabo vietoje. [12] Ap-
taškytas gi krauju Amasa gulė-
jo viduryje kelio. Bet vienas
vyras, matydamas visus žmones
sustojant jo pasižiurėtų, pavil-
ko Amasą iš kelio į lauką ir jį
apdengė drabužiu, kad praei-
nantis neapsistotu dėlei jo. [13]
Taigi, jam esant prašalintam nuo
kelio, kiekvienas vyras ėjo pas-
kui Joabą vytųsi Bochrio su-
naus Sėbos.

[14] Jis gi buvo nuėjęs per vi-
sas Izraėlio gimines iki Abėlai
ir Bėt-Maachai; o visi rinktiniai
vyrai buvo prie jo susirinkę. [15]
Taigi, jie atėjo, užpuolė jį Abė-
loje ir Bėt-Maachoje, aplink mie-
stą padarė pylimų, ir miestas
liko apgultas; visa gi minia, bu-
vusi su Joabu, stengėsi išgriau-
ti murus.

---

ir kad tuo tikslu jis buvo sau pasidaręs tinkamą durekl̨į. — (9) *Už smakro.* Ebr. t.: už barzdos. Toks buvo rytiečių paprotys, bučiuojant ką nors prieteliškai. — (11) *Tuotarpu kaikurie...* Ebr. šitos eil. tekstas reiktu išversti truputį kitaip: „Ir vienas žmogus iš Joabo jaunikaičių atsistojo prie jo ir tarė: Kas yra už Joabą ir laikosi Dovido, tegul seka Joabą“. Regimai jaunikaitis taip darė, liepiant pačiam Joabui, kad patrauktu atvestuosius vyrus prie Joabo. — (12) *Matydamas visus žmones...* Kadangi besirenkantįs kareiviai nesiskubino paskui Joabą ir stovėjo prie lavono, todėl jį prašalinta nuo kelio.

(14) *Iki Abėlai ir Bėt-Maachai.* Paprastai tuodu vardu suliejama į vieną: Abel

16 Et exclamavit mulier sa-
piens de civitate: Audite, audi-
te, dicite Joab: Appropinqua
huc, et loquar tecum. 17 Qui
cum accessisset ad eam, ait il-
li: Tu es Joab? Et ille respon-
dit: Ego. Ad quem sic locuta
est: Audi sermones ancillæ tuæ.
Qui respondit: Audio. 18 Rursum-
que illa, Sermo, inquit, diceba-
tur in veteri proverbio: Qui in-
terrogant, interrogent in Abela:
et sic perficiebant. 19 Nonne ego
sum quæ respondeo veritatem
in Israel, et tu quæris subver-
tere civitatem, et evertere ma-
trem in Israel? Quare præcipi-
tas hereditatem Domini? 20 Re-
spondensque Joab, ait: Absit,
absit hoc a me: non præcipito,
neque demolior. 21 Non sic se
habet res, sed homo de monte
Ephraim Seba, filius Bochri cog-
nomine, levavit manum suam
contra regem David: tradite il-
lum solum, et recedemus a ci-
vitate. Et ait mulier ad Joab:
Ecce caput ejus mittetur ad te
per murum. 22 Ingressa est er-
go ad omnem populum, et lo-
cuta est eis sapienter: qui ab-
scissum caput Seba filii Boch-
ri projecerunt ad Joab. Et ille
cecinit tuba, et recesserunt ab
urbe, unusquisque in taberna-
cula sua: Joab autem reversus
est Jerusalem ad regem.
23 Fuit ergo Joab super om-
nem exercitum Israel: Banaias

16 Tuomet viena išmintinga mo-
teriškė sušuko iš miesto: Klausy-
kite, klausykite! sakykite Joa-
bui: Prisiartink čionai, ir aš kal-
bėsiuos su tavim. 17 Kada tasai
prie jos prisiartino, ji jam tarė:
Ar tu Joabas? Jis atsakė: Aš.
Ji jam taip kalbėjo: Paklausyk,
ką tavo tarnaitė pasakys. Jis
atsakė: Klausau. 18 Ji vėl tarė:
Senoje patarlėje sakydavo: Kas
klausiasi, tesiklausia Abėloje, ir
taip jiems sekdavosi. 19 Argi ne
aš esu, kuri atsakau tiesą Izraė-
lyje, o tu jieškai išgriauti mie-
stą ir sunaikinti motiną Izraė-
lyje? Kodėl žudai Viešpaties
tėvainystę? 20 Joabas atsakyda-
mas tarė: Anaiptol, anaiptol; aš
nenaikinu ir negriaunu. 21 Da-
lykas visai ne tame, bet vienas
žmogus nuo Efraimo kalno Bo-
chrio sunus vardu Sėba pakėlė
savo ranką prieš karalių Dovi-
dą; išduokite jį vieną, ir mes
atsitrauksime nuo miesto. Tuo-
met moteriškė tarė Joabui: Štai,
jo galva bus numesta pas tave
per murą. 22 Taigi, ji ėjo prie
visų gyventojų ir kalbėjo jiems
išmintingai, o jie, nukirsdinę
Bochrio sunui Sėbai galvą, nu-
metė ją Joabui. Tasai sutrimi-
tavo trimitu, ir jie atsitraukė
nuo miesto, eidami kiekvienas
į savo šėtrą; Joabas gi sugrįžo
Jeruzalėn pas karalių.
23 Taigi, Joabas buvo ant vi-
sos Izraėlio kariuomenės, Joja-

-Bėtmaacha (plg. aug. 10, 6. 8); rasi taip vadinosi du visiškai greta buvusiu miesteliu Neftalio giminės plote.— *Rinktiniai.* Ebr. ž. *Berim* reiškia dabar nežinomos mažos tautelės vardą, bet jis galėjo rasties ir iš pagadinto ebr. ž. *bachurim*, rinktiniai.

(18) *Kas klausiasi...* Patarlės žodžiai nurodo, kad Abėlos miestas buvo garsus nuo senų laikų savo išmintimi, ir kad iš toliaus ateidavo čionai jieškotų patarimų. — (19) *Argi ne aš esu...* Ebr. t.: Aš taiki ir ištikima Izraėlyje. Moteriškė kalba miesto gyventojų vardu, kurie buvo pasilikę ištikimi, ir todėl Joabas neturėjo teisės griauti jų miesto. — (21) *Nuo Efraimo kalno.* Vidurinės Palestinos kalneliai siekė Benjamino gi-

autem filius Jojadæ super Ce-
rethæos et Phelethæos. [24] Adu-
ram vero super tributa: porro
Josaphat filius Ahilud, a com-
mentariis. [25] Siva autem, scri-
ba: Sadoc vero et Abiathar, sa-
cerdotes. [26] Ira autem Jairites
erat sacerdos David.

dos sunus Banajas ant Keretie-
čių ir Peletiečių; [24] Aduramas
buvo ant mokesčių, Ahiludo gi
sunus Jozapatas metraščių ve-
dėjas. [25] Siva buvo raštininkas,
o Sadokas ir Abiataras kunigai.
[26] Jairietis gi Ira buvo Dovido
kunigas.

Dovido istorijos užbaiga. 1. Už Sauliaus prasikaltimą nubaudžiami jojo ainiai.

Caput XXI. [1] Facta est quo-
que fames in diebus David tri-
bus annis jugiter: et consuluit
David oraculum Domini. Dixit-
que Dominus: Propter Saul, et
domum ejus sanguinum, quia
occidit Gabaonitas. [2] Vocatis er-
go Gabaonitis rex, dixit ad eos.
(Porro Gabaonitæ non erant de
filiis Israel, sed reliquiæ Amor-
rhæorum: filii quippe Israel ju-
raverant eis, et voluit Saul per-
cutere eos zelo, quasi pro filiis
Israel et Juda). [3] Dixit ergo
David ad Gabaonitas: Quid fa-
ciam vobis? et quod erit vestri
piaculum, ut benedicatis here-

21. perskyrimas. [1] Dovido die-
nose buvo taipogi badas per tre-
jus metus pagrečiui. Dovidas
teiravosi Viešpaties žinyno, o
Viešpats tarė: Dėlei Sauliaus ir
jo kraujo pilnų namų, nes jis
užmušė Gabaoniečius. [2] Taigi,
karalius, pasišaukęs Gabaonie-
čius, jiems sakė: (Gabaoniečiai
gi buvo ne iš Izraėlio sunų, bet
Amoriečių liekanos; Izraėlio su-
nųs buvo jiems prisiekę, o Sau-
lius norėjo juos užmušti iš uo-
lumo lyg-kad už Izraėlio ir Ju-
do sunus). [3] Taigi, Dovidas ta-
rė Gabaoniečiams: Ką turiu jums
padaryti, ir koks bus jusų per-

minės plotą, iš kurio buvo Sėba.
(23) *Joabas buvo...* Dovidui, sutvirtinus savo viešpatavimą, vėl išskaitoma žymiausieji jo valdininkai, tarp kurių buvo įvykusios šiokios tokios permainos (vz. aug. 8, 16 - 18). Joabas, užmušęs tą, kurs turėjo jį užvaduoti, pasiliko savo vietoje.— (24) *Aduramas buvo...* Tai buvo nauja pareiga, aug. nepaminėta. Kalbama gi čionai tikriausiai apie mokesčius, imamus iš pačių Izraėlitų. — (25) *Siva...* Jo pareigas anksčiaus pildė Sarajas. — (26) *Dovido kunigas.* Ta pareiga anksčiaus buvo pavesta Dovido sunums. Vz. aug. 8. 18.

Dovido istorija užbaigiama šešiais ją paaiškinančiais priedais, paimtais iš įvairių dokumentų, be nurodymo kokiuo laiku minimi jame atsitikimai įvyko.

21, 1 - 14. Kilus badui, Dovidas teiraujasi Viešpaties apie jo priežastį ir gavęs atsakymą, kad jis esąs siųstas už žiaurų Sauliaus pasielgimą su Gabaoniečiais, atiduoda jiems nužudyti septynis Sauliaus ainius, kurių kaulai palaidojami draug su Sauliaus ir jo sunaus Jonato kaulais.
(21, 1) *Dovido dienose...* Rasi pasakojami čionai atsitikimai įvyko Dovido karaliavimo pradžioje; tečiaus Sauliaus anukas Mifibosėtas buvo tuomet jau Jeruzalėja. — *Teiravosi...* Ebr. t.: jieškojo Viešpaties veido. — *Užmušė Gabaoniečius.* Kuomet tai buvo padaryta, nežinia. — (2) *Amoriečių.* Gabaono gyventojai buvo Evejiečiai (Joz. 9, 7 ir k.), bet Amoriečių vardu dažnai vadinami visi Kananiečiai. — *Buvo jiems prisiekę...* Vz. Joz. 9, 3... — *Iš uolumo...* Saulius norėjo pasirodyti uolesnis už Izraėlį ir Judą pildy-

ditati Domini? 4 Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non est nobis super argento et auro quæstio, sed contra Saul, et contra domum ejus: neque volumus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam vobis? 5 Qui dixerunt regi: Virum, qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in cunctis finibus Israel. 6 Dentur nobis septem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo. 7 Pepercitque rex Miphiboseth filio Jonathæ filii Saul, propter jusjurandum Domini, quod fuerat inter David et inter Jonathan filium Saul 8 Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ Aia, quos peperit Sauli, Armoni, et Miphiboseth: et quinque filios Michol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi, 9 et dedit eos in ma-

maldavimas, kad laimintumėte Viešpaties tėvainystę? 4 Gabaoniečiai jam atsakė: Mes nejieškome sidabro ir aukso, bet teisybės prieš Saulių ir jojo namus, ir mes nenorime, kad butu kas nors užmuštas iš Izraėlio. Karalius jiems tarė: Tai ko-gi norite, kad jums padaryčiau? 5 Jie atsakė karaliui: Vyrą, kurs mus sužudė ir neteisingai prispaudė, mes turime taip sunaikinti, kad neliktu net neivieno iš jojo ainijos visose Izraėlio ribose. 6 Tebuna mums duota septyni vyrai iš jo sunų, kad mes juos pakabintumėm ant kryžiaus Viešpačiui Gabaoje Sauliaus, kurs kitados buvo Viešpaties išrinktasis. O karalius tarė: Aš duosiu. 7 Bet Dovidas pasigailėjo Sauliaus sunaus Jonato sunaus Mifibosėto dėlei Viešpaties priesiekos, buvusios tarp Dovido ir Sauliaus sunaus Jonato. 8 Taigi, karalius ėmė du Ajos dukters Rėspos sunu, kuriuodu ji buvo pagimdžiusi Sauliui, Armonį ir Mifibosėtą ir penkis Sauliaus dukters Mikolės sunus, kuriuos ji buvo pagimdžiusi Molatiečio Berzelajo sunui Hadriėliui; 9 ir

---

me Dievo įsakymo, reikalavusio, kad visi Kananiečiai butu išgalabyti; ištikrųjų gi ta buvo padaręs kokiai nors savo naudai. — (3) *Kad laimintumėte...* Linkėjimas laimės ir maldos išprašys nuo Dievo bado atitolinimą.—(4) *Sidabro ir aukso...* Gabaoniečiai nesutinka imti atlyginimo pinigais, kuriais dažnai Rytų kraštuose galima išsipirkti nuo mirties, bet reikalauja, kad keršto teisės butu griežtai užlaikytos. Vz. Sk. 35, 31. 32. Jiems negana mirties bet kokio žmogaus iš Izraėlio, nes jie trokšta, kad paties kaltininko kraujas butu išlietas; negali gi tai padaryti patįs be karaliaus leidimo. — (5) *Vyrą, kurs mus...* Ebr. t. pasakyta aiškiaus: To žmogaus, kurs mus sužudė ir kurs turėjo užmanymą sunaikinti mus taip, kad musų neliktu visai Izraėlio žemėje, tegul mums duoda septynis jo sunus. — (6) *Pakabintumėm ant kryžiaus.* Tikriaus anot ebr. t: pakartumėm. Senobėje pas Izraėlitus pasmerktuosius pirma nužudydavo, paskui lavonus kardavo. — *Viešpačiui*: Viešpaties akyvaizdoje, kurs reikalavo atlyginimo.— *Gabaoje.* Vz. Joz. 19, 2.— *Aš duosiu...* Įstatymas reikalavo, kad tas prašymas butu išpildytas. — (7) *Dėlei Viešpaties priesiekos...* Vz. 1 Kar. 20, 12; 18, 3.— (8) *Mikolės.* Ištikrųjų: Merobės. Mikolės vardas atsirado čionai per paklydimą. Plg. 1 Kar. 18, 19. — (9) *Krito užmušti draug.* Iš šito pasakojimo paaiškėja, kaip Viešpaties atmestojo karaliaus Sauliaus namai liko visiškai sunaikinti. — *Pjuties*

nus Gabaonitarum: qui crucifi-
xerunt eos in monte coram Do-
mino: et ceciderunt hi septem
simul occisi in diebus messis
primis, incipiente messione hor-
dei.
10 Tollens autem Respha fi-
lia Aia, cilicium substravit si-
bi supra petram ab initio mes-
sis, donec stillaret aqua super
eos de cœlo: et non dimisit aves
lacerare eos per diem, neque
bestias per noctem. 11 Et nun-
tiata sunt David quæ fecerat
Respha, filia Aia, concubina Saul.
12 Et abiit David, et tulit ossa
Saul, et ossa Jonathæ filii ejus
a viris Jabes Galaad, qui fura-
ti fuerant ea de platea Beth-
san, in qua suspenderant eos
Philisthiim cum interfecissent
Saul in Gelboe: 13 et asportavit
inde ossa Saul, et ossa Jonathæ
filii ejus: et colligentes ossa eo-
rum, qui affixi fuerant, 14 sepe-
lierunt ea cum ossibus Saul et
Jonathæ filii ejus in terra Ben-
jamin, in latere, in sepulcro Cis
patris ejus: feceruntque omnia,
quæ præceperat rex, et repro-
pitiatus est Deus terræ post
hæc.

juos davė į Gabaoniečių rankas;
tie juos pakabino ant kryžiaus
ant kalno Viešpaties akyvaizdo-
je, ir šitie septyni krito užmuš-
ti draug pirmose pjuties dieno-
se, pradedant pjauti miežius.
10 Ajos gi duktė Rėspa, pa-
siėmus ašutinę, pasitiesė sau ant
uolos nuo pjuties pradžios, ko-
lei nepradėjo kristi ant jų van-
duo iš dangaus, ir neleido paukš-
čiams draskyti jų dieną, nei žvė-
rims nakčia. 11 Ir buvo praneš-
ta Dovidui, ką padariusi Sau-
liaus gulovė Ajos duktė Rėspa.
12 Taigi, Dovidas nuėjo ir ėmė
Sauliaus kaulus ir jo sunaus Jo-
nato kaulus iš Galaado Jabės
vyrų, kurie buvo juos slapčia
paėmę nuo Bėtsano kelio, ka-
me juodu buvo pakorę Pilisty-
mai, po to kaip jie užmušė Sau-
lių Gelboėje. 13 Jis atgabeno iš
ten Sauliaus kaulus ir jo sunaus
Jonato kaulus. Surinkta taipogi
kaulus tų, kurie buvo pakabin-
ti ant kryžiaus, 14 ir palaidota
juos su Sauliaus ir jo sunaus
Jonato kaulais greta Benjamino
žemėje, jo tėvo Kiso kape. Ir
padaryta visa, ką buvo įsakęs
karalius, o po to Dievas vėl ta-
po maloningas žemei.

---

dienose. Palestinoje miežius pradeda pjauti balandžio mėnesyje.

(10) *Ajos gi duktė...* Gražus motiniškos meilės pavyzdis. — *Neleido paukščiams...* Pasmerktųjų lavonai pagal įstatymą reikėjo palaidoti tą pačią dieną (Atk. 21, 23). Kadangi tečiaus badas įvyko dėlei lietaus stokos, todėl jie turėjo šitame atsitikime pasilikti pakarti, kolei Dievas nedavė lietaus. Palikti lavoną sudraskyti paukščiams ir žvėrims skaitėsi didžiausiu paniekinimu. Plg. 1 Kar. 17, 44. 46. — (12) *Dovidas nuėjo...* Karalius, sujudintas žinia apie Rėspos pasišventimą, pasinaudoja ta aplinkybe, kad palaidotu vienoje vietoje visą Sauliaus šeimyną. — *Buvo juos slapčia paėmę...* Vz. 1 Kar. 31, 11 - 13. — (14) *Greta.* Tikriaus: Sėloje, nes ebr. ž. *Cela'* čionai yra vardas miesto Benjamino giminės plote. Vz. Joz. 18, 28.

21, 15 - 22. Minimos čionai keturios karės prieš Pilistymus, kuriose Dovidas sunaikino jų galybę, aiškiai parodo, kaip Viešpats šelpė savo išrinktąjį karalių.

(15) *Vėl pakilus karei...* Kuomet įvyko čionai išskaitomos karės, nepaaiškinta.

2. Keturios karės prieš Pilistymus.

15 Factum est autem rursum
prœlium Philisthinorum adver-
sum Israel, et descendit David,
et servi ejus cum eo, et pugna-
bant contra Philisthiim. Defi-
ciente autem David,
16 Jesbibe-
nob, qui fuit de genere Arapha,
cujus ferrum hastæ trecentas
uncias appendebat, et accinctus
erat ense novo, nisus est per-
cutere David.
17 Præsidioque ei
fuit Abisai filius Sarviæ, et per-
cussum Philisthæum interfecit.
Tunc juraverunt viri David, di-
centes: Jam non egredieris no-
biscum in bellum, ne exstinguas
lucernam Israel.
18 Secundum quoque bellum
fuit in Gob contra Philisthæos:
tunc percussit Sobochai de Hu-
sati, Saph de stirpe Arapha de
genere gigantum.
19 Tertium quoque fuit bel-
lum in Gob contra Philisthæos,
in quo percussit Adeodatus fi-
lius Saltus polymitarius Beth-
lehemites Goliath Gethæum, cu-
jus hastile hastæ erat quasi li-
ciatorium texentium.
20 Quartum bellum fuit in
Geth: in quo vir fuit excelsus,
qui senos in manibus pedibus-
que habebat digitos, id est vi-
ginti quatuor, et erat de origi-

15 Vėl pakilus karei tarp Pi-
listymų ir Izraėlio, Dovidas ir
draug su juo jojo tarnai nuėjo
ir kovojo prieš Pilistymus. Pa-
ilsus gi Dovidui,
16 Jesbibeno-
bas iš Arafos giminės, kurio jie-
ties geležis svėrė tris šimtus si-
klių, ir kurs buvo apsijuosęs nau-
ju kalaviju, stengėsi užmušti
Dovidą.
17 Bet atėjo jam padė-
tų Sarvijos sunus Abisajis ir už-
gavęs Pilistymą užmušė. Tuo-
met Dovido vyrai prisiekė, sa-
kydami: Jau nebeišeisi draug
su mumis į kovą, kad neužge-
sintumei Izraėlio žiburio.
18 Buvo taipogi antra karė
prieš Pilistymus Gobe; tuomet
Husatietis Sobochajis užmušė
Safą, kilusį iš Arafos iš milži-
nų giminės.
19 Buvo dar trečia karė Go-
be prieš Pilistymus, kurioje au-
dėjas Betliejietis Miško sunus
Dievo duotasis, užmušė Gėtie-
tį Goljatą, kurio jieties kotas
buvo kaip audėjų riestuvas.
20 Ketvirta karė buvo Gėte,
kurioje dalyvavo labai augšto
ugio vyras, turėjusis ant rankų
ir ant kojų po šešis pirštus, tai
yra iš viso dvidešimt keturis.

Plg. 1 Kron. 20, 4-8. — (**16**) *Arafos.* Ebr. *ha-Rafah*; todėl tai buvo vienas iš Rafaimų, milžinų, kurie minimi daugelyje vietų. Prad. 14, 5; Atk. 3, 15; Joz. 12, 4 ir k. — *Tris šimtai siklių*: apie 12 svarų. — *Kalaviju.* To žodžio nėra ebr. t., bet jis pridėtas visai teisingai. — (**17**) *Izraėlio žiburio.* Dovidas buvo Izraėlio šviesa; jam žuvus, tauta turėjo pasinerti į tamsybes.

(**18**) *Gobe.* 1 Kron. 20, 4 ta vieta pavadinta Gazeriu; LXX skaitė: G ė t e. — *Husatietis Sobochajis.* Jis buvo vienas iš Dovido karžygių. Vz. 1 Kron. 11, 29; 27, 11.

(**19**) *Audėjas iš Betliejaus...* Vulgatoje čia išversti ebr. vardai, nes šv. Jieronymas manė, kad taip esąs pavadintas pats Dovidas. Ebr. gi tekste yra: J a a r e - O r g i m o s u n u s E l c h a n a n a s B e t l i e j i e t i s; bet vietoje paskutinio žodžio 1 Kron. 20, 5 yra *'et Lachmi* (Goljato brolį). Todėl užmuštasis milžinas rasi vadinosi ne Goljatu, bet buvo jo brolis Lachmis.

ne Arapha. 21 Et blasphemavit
Israel: percussit autem eum Jo-
nathan filius Samaa fratris Da-
vid. 22 Hi quatuor nati sunt de
Arapha in Geth, et ceciderunt
in manu David, et servorum
ejus.

Jis buvo kilęs iš Arafos. 21 Ta-
sai piktžodžiavo Izraėliui. Už-
mušė gi jį Dovido brolio Sa-
maos sunus Jonatanas. 22 Šitie
keturi buvo kilę iš Arafos Gėte
ir krito per ranką Dovido ir jo
tarnų.

3. Uolos giesmė.

Caput XXII. 1 Locutus est
autem David Domino verba car-
minis hujus, in die qua libera-
vit eum Dominus de manu om-
nium inimicorum suorum, et de
manu Saul. 2 Et ait:
Dominus petra mea, et robur
meum, et salvator meus.
3 Deus fortis meus sperabo in
eum:
scutum meum, et cornu salu-
tis meæ:
elevator meus, et refugium
meum:
Salvator meus, de iniquitate
liberabis me.
4 Laudabilem invocabo Domi-
num:
et ab inimicis meis salvus ero.
5 Quia circumdederunt me con-
tritiones mortis:
torrentes Belial terruerunt me.
6 Funes inferni circumdederunt
me:

22. perskyrimas. 1 Dovidas
kalbėjo Viešpačiui šituos gies-
mės žodžius dienoje, kurioje
Viešpats jį išliuosavo iš visų jo
neprietelių rankos ir iš Sauliaus
rankos, 2 ir tarė:
Viešpats mano uola, mano sti-
prybė ir mano Išgelbėtojas.
3 Dievas mano galybė, juo aš
pasitikėsiu;
jis mano skydas ir mano iš-
ganymo ragas,
mano išaugštintojas ir mano
prieglauda;
mano Išgelbėtojas, tu mane iš-
liuosuosi nuo neteisybės.
4 Šauksiuos į šlovės vertąjį Vieš-
patį
ir busiu išgelbėtas nuo savo
neprietelių.
5 Nes mane apstojo mirties skau-
smai,
Belialio upės gąsdino mane.
6 Pragaro vadžios apsiautė ma-
ne,

(**21**) *Samaos.* Vz. 1 Kar. 16, 9; plg. 13, 3.

22, 1 - 51. Šitoje giesmėje Dovidas dėkoja Dievui už visą pagalbą, kuri jam buvo suteikta Sauliaus persekiojimo metu ir visame jo gyvenime. Ji dažniausiai vadinasi u o l o s g i e s m e, nes joje (ypač ebr. t.) kelis sykius atsikartoja uolos vardas, išreikšti minčiai, kad Viešpats tobuliausiai apsaugo savo ištikimus tarnus nuo pavojų. Tą pačią giesmę su nedidelėmis permainomis randame Psalmyne kaipo 17. Psalmę (tenai ji plačiaus ir paaiškinta).

(**23**, **1**) *Dovidas kalbėjo...* Nurodomos aplinkybės, kuriose giesmė buvo sudėta. Jos atsiradimo laiko reikia ieškoti Dovido gyvenimo pabaigoje, bet rasi dar pirm Absalomo maišto. Iš šitų 1. eil. žodžių Psalmėje padarytas antrašas. — (**2**) *Mano stiprybė.* Ebr. t.: m a n o p i l i s. — (**3**) *Dievas mano galybė.* Ebr. t.: m a n o D i e v a s-u o l a.— *Mano išaugštintojas.* Ebr. t.: Mano augšta vieta.—*Ir mano prieglauda...* Šitų žodžių iki eil. galui Psalmėje nėra.— (**5**) *Skausmai.* Ebr. t.: b a n g o s. — (**7**) *Aš šauksiuos...* Geriaus praeiti

prævenerunt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocabo Dominum,
et ad Deum meum clamabo:
et exaudiet de templo suo vocem meam,
et clamor meus veniet ad aures ejus.
8 Commota est et contremuit terra:
fundamenta montium concussa sunt,
et conquassata, quoniam iratus est eis.
9 Ascendit fumus de naribus ejus,
et ignis de ore ejus vorabit:
carbones succensi sunt ab eo.
10 Inclinavit cælos, et descendit:
et caligo sub pedibus ejus.
11 Et ascendit super cherubim, et volavit:
et lapsus est super pennas venti.
12 Posuit tenebras in circuitu suo latibulum:
cribrans aquas de nubibus cœlorum.
13 Præ fulgore in conspectu ejus,
succensi sunt carbones ignis.
14 Tonabit de cœlo Dominus:
et excelsus dabit vocem suam.
15 Misit sagittas et dissipavit eos:
fulgur, et consumpsit eos.
16 Et apparuerunt effusiones maris,
et revelata sunt fundamenta orbis

pavijo mane mirties žabangai.
7 Savo sielvarte aš šauksiuos į Viešpatį
ir šauksiu mano Dievui,
o jis išklausys iš savo šventyklos mano balsą,
ir mano šauksmas ateis į jo ausis.
8 Pasijudino ir sudrebėjo žemė,
kalnų pamatai pasikrutino
ir susikratė, nes jis ant jų užsirustino.
9 Dumai pakilo iš jo nosų,
ir praryjanti ugnis išėjo iš jo burnos;
anglįs buvo jojo padegtos.
10 Palenkė dangų ir nužengė,
o tamsybės buvo po jo kojų.
11 Ir pakilo ant kerubimų ir skrido,
ir sklendeno ant vėjo sparnų.
12 Jis pasislėpė tamsybėse, kuriomis apsisiautė,
lašino vandenį iš dangaus debesų.
13 Nuo jo veido žibėjimo
užsidegė ugninės anglįs.
14 Viešpats griaus iš dangaus,
ir Augščiausis išduos savo balsą.
15 Leido vilyčias ir juos išsklaistė,
žaibą ir sunaikino juos.
16 Ir pasirodė juros gilybės,
ir atsidengė pasaulio pamatai

---

laikai: aš šaukiaus... išklausė...—(8) *Kalnų pamatai*... Ebr. t.: dangaus pamatai. —(9) *Anglįs buvo*... Ebr. t.: ugninės anglįs degė iš jo, t. y. degančių anglių liepsna ėjo iš jo, kaip iš kakalio. — (11) *Ir sklendeno*... Ebr. t.: pasirodė ant vėjo sparnų.—(12) *Lašino vandenį*... Ebr. t.: vandenų kruvos, tiršti debesįs.— (14) *Griaus... išduos.* Tikriaus: griaudė... išdavė. — (16) *Gilybės.* Ebr. t.: dugnas.

ab increpatione Domini,
ab inspiratione spiritus furoris ejus.
17 Misit de excelso, et assumpsit me:
et extraxit me de aquis multis.
18 Liberavit me ab inimico meo potentissimo,
et ab his qui oderant me: quoniam robustiores me erant.
19 Prævenit me in die afflictionis meæ,
et factus est Dominus firmamentum meum.
20 Et eduxit me in latitudinem:
liberavit me, quia complacui ei.
21 Retribuet mihi Diminus secundum justitiam meam:
et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.
22 Quia custodivi vias Domini,
et non egi impie, a Deo meo.
23 Omnia enim judicia ejus in conspectu meo:
et præcepta ejus non amovi a me.
24 Et ero perfectus cum eo:
et custodiam me ab iniquitate mea.
25 Et restituet mihi Dominus secundum justitiam meam:
et secundum munditiam manuum mearum, in conspectu oculorum suorum.
26 Cum sancto sanctus eris:
et cum robusto perfectus.
27 Cum electo electus eris:
et cum perverso perverteris.
28 Et populum pauperem salvum facies:

dėl Viešpaties sudraudimo,
dėl smarkaus jo rustybės paputimo.
17 Jis siekė iš augštybės, ir pakėlė mane,
ir ištraukė mane iš daugelio vandenų.
18 Išliuosavo mane nuo mano galingiausio priešo
ir nuo tų, kurie manęs nekentė, nes jie buvo stipresni už mane.
19 Jis netikėtai užpuolė mane mano prispaudimo dienoje,
o Viešpats tapo mano tvirtu ramsčiu.
20 Ir išvedė mane platybėn,
išliuosavo mane, nes pasimėgo manimi.
21 Viešpats man atlygins pagal mano teisybę
ir atiduos man pagal mano rankų švarumą.
22 Nes aš sergėjau Viešpaties kelius
ir nesielgiau bedieviškai prieš mano Dievą.
23 Nes visi jo nutarimai mano akyvaizdoje,
ir jo įsakymų neatitolinau nuo savęs.
24 Aš busiu su juo tobulas
ir sergėsiu save nuo savo neteisybės.
25 O Viešpats man atlygins pagal mano teisybę
ir pagal mano rankų švarumą jojo akyvaizdoje.
26 Su šventu tu busi šventas
ir su galinguoju tobulas.
27 Su išrinktuoju busi išrinktas,
ir pasirodysi piktajam piktas.
28 Išgelbėsi neturtingąją tautą

— (21. 24 25) *Atlygins...* Visose šitose eil. reiktu padėti praeitasis laikas. — (26 - 28) *Tu busi...* Čionai busiantis laikas turi prasmę dabartinio.— *Su galinguoju.*

oculisque tuis excelsos humi-
liabis.
29 Quia tu lucerna mea Domine:
et tu Domine illuminabis te-
nebras meas.
30 In te enim curram accinctus:
in Deo meo transiliam murum.
31 Deus, immaculata via ejus,
eloquium Domini igne exami-
natum:
scutum est omnium speran-
tium in se.
32 Quis est Deus præter Domi-
num:
et quis fortis præter Deum
nostrum?
33 Deus qui accinxit me forti-
tudine:
et complanavit perfectam vi-
am meam.
34 Coæquans pedes meos cervis,
et super excelsa mea statuens
me.
35 Docens manus meas ad prœ-
lium,
et componens quasi arcum æ-
reum brachia mea.
36 Dedisti mihi clypeum salutis
tuæ:
et mansuetudo tua multipli-
cavit me.
37 Dilatabis gressus meos sub-
tus me:
et non deficient tali mei.
38 Persequar inimicos meos, et
conteram:
et non convertar donec con-
sumam eos.

ir savo akimis nužeminsi pui-
kiuosius.
29 Nes tu, Viešpatie, mano ži-
burys
ir tu, Viešpatie, apšviesi ma-
no tamsybes.
30 Nes su tavim aš bėgsiu pri-
sirengęs kovoti
ir su savo Dievu peršoksiu
mūrą.
31 Dievo kelias nesuteptas,
Viešpaties žodis ugnimi išmė-
gintas;
jis yra visų juomi pasitikin-
čiųjų skydas.
32 Kas yra Dievas, jei ne Vieš-
pats,
ir kas galingasis, atskyrus mu-
sų Dievą?
33 Tai Dievas apjuosė mane stip-
rybe
ir tobulai išlygino mano kelią,
34 sulygino mano kojas su brie-
džių
ir pastatė mane ant mano augš-
tybių.
35 Pamokė mano rankas kovoti
ir padarė mano rankas kaip
varinį kilpinį.
36 Tu man davei savo išgelbė-
jimo skydą,
ir tavo romumas padaugino
mane.
37 Tu išplėsi mano žingsnius po
manimi,
ir mano riešai nepails.
38 Aš vysiuos savo neprietelius
ir sutrinsiu
ir negrįšiu, kolei jų nesunai-
kinsiu.

Ebr. t.: su tobulu karžygiu. — (30) *Aš bėgsiu...* Ebr. t.: aš pulsiu ant kariuomenės burio. — (32) *Kas galingasis...* Ebr. t.: kas yra uola. — (33) *Tai Dievas apjuosė...* Ebr. t.: Dievas mano stipri tvirtovė.— (35) *Padarė mano rankas...* Ebr. t.: ir mano rankas įtempti varinį kilpinį. — (37) *Išplėsi...* geriaus: išplėtei... nepa-

39 Consumam eos et confringam, ut non consurgant:
cadent sub pedibus meis.
40 Accinxit me fortitudine ad prœlium:
incurvasti resistentes mihi subtus me.
41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum:
odientes me, et disperdam eos.
42 Clamabunt, et non erit qui salvet,
ad Dominum, et non exaudiet eos.
43 Delebo eos ut pulverem terræ:
quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam.
44 Salvabis me a contradictionibus populi mei:
custodies me in caput gentium.
populus, quem ignoro, serviet mihi.
45 Filii alieni resistent mihi,
auditu auris obedient mihi.
46 Filii alieni defluxerunt,
et contrahentur in angustiis suis.
47 Vivit Dominus, et benedictus Deus meus:
et exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi,
et dejicis populos sub me.
49 Qui educis me ab inimicis meis,
et a resistentibus mihi elevas me:

39 Sunaikinsiu juos ir sutrupinsiu, kad nebepakiltų;
jie kris po mano kojomis.
40 Apjuosei mane stiprybe kovai,
nulenkei po manim man besipriešinančius.
41 Privertei grįžties nuo manęs mano neprietelius
ir manęs neapkenčiančiuosius, ir aš juos išnaikinsiu.
42 Jie šauks, ir nebus kas išgelbėtu,
į Viešpatį, ir jis jų neišklausys.
43 Aš sutrinsiu juos kaip žemės dulkes,
kaip gatvių purvą sumindžiosiu juos ir sutrupinsiu.
44 Išgelbėsi mane nuo mano tautos prieštaravimų;
sergėsi mane, kad bučiau tautų galva;
tauta, kurios nežinau, man tarnaus.
45 Svetimųjų sūnūs man priešinsis;
bet išgirdę ausimis klausys manęs
46 Svetimųjų sūnūs nustojo drąsos
ir bus suspausti savo angštumose.
47 Viešpats gyvas, ir pašlovintas mano Dievas,
ir bus išaugštintas galingasis mano išgelbėjimo Dievas.
48 Dieve, kursai duodi man kerštą
ir pavergi tautas po manim,
49 kurs išvedi mane iš mano neprietelių tarpo,
ir pakeli mane ant man pasipriešinančių,

ilso. Praeitas laikas turėtu buti taipogi eil. 38. 39. 42. 43. 44. 45. — (42) *Jie šauks*. Ebr. t.: pažvelgs. — (45) *Priešinsis*. Ebr. t.: m a n e a p g a u d i n ė j o, apsimesdami paklusniais, ištikrųjų gi turėdami širdyje neapykantą. — (46) *Ir bus suspausti...* Ebr. t.: išeina drebėdami iš savo tvirtovių.

a viro iniquo liberabis me.
50 Propterea confitebor tibi Domine in gentibus:
et nomini tuo cantabo.
51 Magnificans salutes regis sui,
et faciens misericordiam christo suo David,
et semini ejus in sempiternum.

tu išliuosuosi mane nuo neteisiojo žmogaus.
50 Todėlei aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tarp tautų
ir tavo vardui giedosiu,
51 kurs suteiki didį išgelbėjimą savo karaliui
ir darai mielaširdystę savo pateptajam Dovidui
ir jo ainijai per amžius.

4. Paskutiniai Dovido žodžiai.

Caput XXIII. 1 Hæc autem sunt verba David novissima.
Dixit David filius Isai:
dixit vir, cui constitutum est de Christo Dei Jacob,
egregius psaltes Israel:
2 Spiritus Domini locutus est per me,
et sermo ejus per linguam meam.
3 Dixit Deus Israel mihi,
locutus est Fortis Israel,
Dominator hominum,
justus dominator in timore Dei.

23. perskyrimas. 1 Šitie gi yra paskutiniai Dovido žodžiai:
Tarė Isajo sunus Dovidas,
tarė vyras, kurs įstatytas Jokubo Dievo pateptuoju,
geriausis Izraėlio giesmininkas.
2 Viešpaties Dvasia kalbėjo per mane
ir jo žodžiai per mano liežuvį
3 Izraėlio Dievas man tarė,
Izraėlio galingasis kalbėjo:
Valdovas žmonių,
teisus valdovas Dievo baimėje.

23, 1-7. Šv. Dvasios įvkvėptas Dovidas skelbia Mesijo atėjimą ir išreiškia nustebimą, kad Dievas su juo ir jo namais teikėsi padaryti amžiną sandorą.

(**23, 1**) *Paskutiniai...*, t. y. paskutinė Dovido parašyta Psalmė prieš mirsiant. Baigiantis savo žemiškai kelionei, Dovidas veizdi į teisųjį Valdovą, per kurį jojo karalystė įgauna augščiausį reikšmės laipsnį išganymo istorijoje. Išanksto jis mato aiškiai savo ainį pagal kuną, Kristų viešpataujantį amžinai kaipo tobulą karalių. Tikriausis laidas, kad tai iš jojo ainijos pražys išganymas, yra Dovidui pranašo Natano padaryti pažadėjimai (7, 12-16). — *Tarė.* Ebr. t. yra iškilmingas išsireiškimas *n^e'um* (effatum), sakomas apie gautus tiesiog iš Dievo apreiškimus. Giesmės autorius išpradžios isskaito savo titulus, kurie daro jo žodžius tikėtinais. Tuo budu jis primena Balaamo pranašysčių pradžią (plg. Sk. 24, 3-4. 15. 16). Ebr. t. reiktu taip išversti: Žodžiai Isajo sunaus Dovido, — žodžiai žmogaus išaugštintojo, — Jokubo Dievo pateptojo. — (**2**) *Viešpaties Dvasia...* Dovidas atkartodamas paaiškina, kad jo žodžiai Dievo įkvėpti. Jis pats tiktai balsas, kuriuo Dievas išreiškia toliaus nurodomus dalykus — (**3**) *Izraėlio galingasis.* Ebr. t.: Izraėlio uola. Plg. 22. persk. — *Valdovas žmonių...* Čionai prasideda pats Dievo suteiktasis apreiškimas. Tikresnis pirmojo sakinio padalinimas toks: Valdovas žmonių teisus, Valdovas Dievo baimėje. Taigi, tais žodžiais skelbiama, jog ateis idėališkas Valdovas, ne tik Izraėlio, bet visų žmonių, kurio santikiai bus tobuli ir su jojo pavaldiniais, nes jis bus teisus ir neš teisybę, ir su

4 Sicut lux auroræ, oriente sole,
mane absque nubibus rutilat,
et sicut pluviis germinat herba de terra.
5 Nec tanta est domus mea apud Deum,
ut pactum æternum iniret mecum
firmum in omnibus atque munitum.
Cuncta enim salus mea, et omnis voluntas:
nec est quidquam ex ea quod non germinet.
6 Prævaricatores autem quasi spinæ evellentur universi:
quæ non tolluntur manibus.
7 Et si quis tangere voluerit eas,
armabitur ferro et ligno lanceato,
igneque succensæ comburentur usque ad nihilum.

4 Kaip aušros šviesa, tekant saulei,
žiba rytmetį be debesų
ir kaip po lietaus želia žolė iš žemės.
5 Mano namai ne taip didi pas Dievą.
kad butu turėjęs padaryti su manimi amžiną sandorą
visame tvirtą ir sustiprintą.
Nes tai visas mano išgelbėjimas ir visa valia,
ir nėra nieko iš to, kas neželtu.
6 Prasikaltėliai gi bus išrauti visi kaip usnįs,
kurių niekas neima rankomis;
7 ir jei kas norėtu jų prisiliesti,
apsišarvos geležimi ir jieties medžiu,
padegs, ir bus sudegintos, kolei nieko neliks.

5. Dovido karžygių sąrašas.

8 Hæc nomina fortium David.
Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni ver-

8 Štai Dovido karžygių vardai:
Sėdįs ant krasės, išmintingiausis, pirmasis tarp trijų; jis yra lyg-kad opiausis medžio kir-

---

Dievu, nes jis bus pilnas Dievo baimės. Toliaus gi palyginimais aprašoma Valdovo atėjimo geradarystės. — (4) *Kaip aušros..*, t. y. jis yra šviesa, kuri prašalina bedievystės naktį, jis savo dovanomis sužadina naują gyvenimą, kaip atgaivinantis lietus po ilgos sausumos. Todėl jis sustiprins amžinai Dovido namus, išpildys visus pažadėjimus, apgalės nuodėmės viešpatavimą. — (5) *Mano namai...* Dovidas nuolankiai išpažįsta, kad jo namai neverti taip didžios geradarystės; bet jis žino tikrai, kad Viešpats bus ištikimas savo pažadėjimuose: *Nes tai visas..*, t. y. Dovidas remdamos Dievo pažadėjimais pasitiki, kad Viešpats želdins jojo namų išganymą, kurio jis gyvai trokšta. —*Valia.* Ji čionai reiškia troškimą.—(6) *Prasikaltėliai.* Ebr. t.: B e l i a l i o s u n ų s. Dovidas mato apreiškime ne tik išganymo atėjimą, bet ir teismą tiems, kurie pasipriešins Mesijui. Jie bus kaip usnįs, apie kurias kalbama Evangelijoje (vz. Mt. 13, 30). — *Geležimi ir jieties medžiu*: aštriu geležgaliu, pat́alpintu ant ilgo medinio koto. Piktieji kris ne kovoje, bet bus atimti nuo žemės, kaipo nenaudingos usnįs, Dievo rustybės ugnimi.

23, 8 - 39. Dovido karžygių išskaitymas turi pamokyti, kad Dievo išrinktajam karaliui niekuomet nestigo ypatingos globos ir meilės iš dangaus.

(8) *Karžygių.* Ebr. ž. *gibborim* pavadinti čionai rasi tie vyrai, kurie buvo netik karėje drąsųs, bet stovėdami ar-

miculus, qui octingentos inter-
fecit impetu uno. [9] Post hunc,
Eleazar filius patrui ejus Aho-
hites inter tres fortes, qui erant
cum David quando exprobrave-
runt Philisthiim, et congregati
sunt illuc in prœlium. [10] Cum-
que ascendissent viri Israel, ip-
se stetit et percussit Philisthæ-
os donec deficeret manus ejus,
et obrigesceret cum gladio: fe-
citque Dominus salutem ma-
gnam in die illa: et populus,
qui fugerat, reversus est ad cæ-
sorum spolia detrahenda. [11] Et
post hunc, Semma filius Age de
Arari: et congregati sunt Phi-
listhiim in statione: erat quip-
pe ibi ager lente plenus. Cum-
que fugisset populus a facie
Philisthiim, [12] stetit ille in me-
dio agri, et tuitus est eum, per-
cussitque Philisthæos: et fecit
Dominus salutem magnam.

[13] Necnon et ante descende-
rant tres qui erant principes
inter triginta, et venerant tem-
pore messis ad David in spe-
luncam Odollam: castra autem
Philisthinorum erant posita in
Valle gigantum. [14] Et David
erat in præsidio: porro statio
Philisthinorum tunc erat in Beth-
lehem. [15] Desideravit ergo Da-

minėlis; jis vienu puolimu už-
mušė aštuonis šimtus. [9] Po to
eina Ahohietis Eleazaras, jo dė-
dės sunus, vienas iš trijų kar-
žygių, buvusių su Dovidu, kuo-
met jie tyčiojosi iš Pilistymų
ir buvo tenai susirinkę į kovą.
[10] Kuomet Izraėlio vyrai augš-
tyn pakilo, jis sustojo ir mušė
Pilistymus, kolei jo ranka ne-
pailso ir nesustingo prie kala-
vijo; o Viešpats suteikė tą die-
ną didį išgelbėjimą, ir tauta,
kuri buvo pabėgusi, sugrįžo plėš-
tų užmuštųjų grobio. [11] O po jo
Agės sunus Šėma iš Arario. Su-
sirinkus Pilistymams stotyje, ka-
me buvo laukas pilnas laišių, ir
pabėgus tautai nuo Pilistymų
veido, [12] jis atsistojo viduryje
lauko, gynė jį ir mušė Pilisty-
mus, o Viešpats padarė didelį
išgelbėjimą.

[13] Taipogi ir anksčiaus tie tris,
kurie buvo pirmieji tarp trijų
dešimtų, buvo išėję ir atvykę
pjuties metu pas Dovidą į Odo-
lamo olą; Pilistymų gi stovy-
klos buvo sustatytos milžinų slė-
nyje. [14] Dovidas buvo pilyje, o
Pilistymų stotis buvo tuo laiku
Betliejuje. [15] Tuomet Dovidas

čiaus karaliaus atlikdavo svarbiausius patarnavimus. — *Sėdįs ant krasės...* Pirmojo iš Dovido karžygių vardas ebr. t. sugadintas kaikurių raidžių pakeitimu, išverstas gi Vulgatoje jis darosi visai nesuprantomas. Remiantis panašiu 1 Kron. 11, 11 tekstu, anot žymiausių aiškintojų, šita vieta reiktu pataisyti ir skaityti taip: Hachamonio sunus Jesbaamas, pirmasis (arba vyriausis) tarp trijų dešimtų, pakėlė savo jietį ant 300, kuriuos jis sužeidė vienu užpuolimu, t. y. vienoje kovoje, ištikdamas be pertrukio vienus po kitų.— (**9**) *Jo dėdės.* Ir čionai Vulgatoje išverstas nuosavus vardas Dodai. — *Kuomet jie tyčiojosi iš...* Tikriaus, anot 1 Kron. 11, 13: Efesdamime, o Pilistymai rinkosi... Plg. 1 Kar. 17, 1. — (**10**) *Kuomet Izraėlio vyrai augštyn pakilo.* Tais žodžiais ebr. t. užbaigiama 9. eil.: o Izraėlitai augštyn pakilo. —(**11**) *Stotyje.* Rasi Lechyje (ebr. *Lᵉchi*). Plg. Teis. 15, 9. 14. 19.— *Pilnas laišių.* Pilistymai regimai buvo atvykę jų pasisavintų.

(**13**) *Pirmieji tarp trijų dešimtų.* Ebr. t. jie pavadinti *roš ha šališim*, t. y. taip pat kaip ir 8. eil. — *Odolamo.* Plg. 1 Kar. 22, 1.— *Milžinų.* Ebr. t.: *Rᵉfą'im.*

vid, et ait: O si quis mihi da-
ret potum aquæ de cisterna,
quæ est in Bethlehem juxta por-
tam! [16] Irruperunt ergo tres for-
tes castra Philisthinorum, et
hauserunt aquam de cisterna
Bethlehem, quæ erat juxta por-
tam, et attulerunt ad David: at
ille noluit bibere, sed libavit
eam Domino. [17] dicens: Propi-
tius sit mihi Dominus, ne fa-
ciam hoc: num sanguinem ho-
minum istorum, qui profecti sunt,
et animarum periculum bibam?
Noluit ergo bibere: hæc fece-
runt tres robustissimi.

[18] Abisai quoque frater Joab
filius Sarviæ, princeps erant de
tribus: ipse est qui levavit ha-
stam suam contra trecentos, quos
interfecit, nominatus in tribus,
[19] et inter tres nobilior, eratque
eorum princeps, sed usque ad
tres primos non pervenerat. [20]
Et Banaias filius Joiadæ viri
fortissimi, magnorum operum,
de Cabseel: ipse percussit duos
leones Moab, et ipse descendit,
et percussit leonem in media
cisterna in diebus nivis. [21] Ipse
quoque interfecit virum Ægyp-
tium, virum dignum spectacu-
lo, habentem in manu hastam:
itaque cum descendisset ad eum
in virga, vi extorsit hastam de
manu Ægyptii, et interfecit eum
hasta sua. [22] Hæc fecit Banaias
filius Joiadæ. [23] Et ipse nomi-

užsigeidė ir tarė: O, kad kas
man duotu gerti vandens iš šu-
linio, esančio Betliejuje prie var-
tų. [16] Tris tat karžygiai įpuolė
į Pilistymų stovyklą, pasisėmė
vandens iš Betliejaus šulinio,
buvusio prie vartų, ir atnešė pas
Dovidą; jis tečiaus nenorėjo ger-
ti, bet išliejo jį Viešpačiui, [17]
sakydamas: Saugok mane, Vieš-
patie, kad aš tai daryčiau; nes
argi galėčiau gerti šitų žmonių,
kurie buvo nuėję, kraują ir gy-
vybių pavojų? Taigi, jis nenorė-
jo gerti. Tai buvo padarę tris
stipriausieji.

[18] Taipogi Sarvijos sunus Joa-
bo brolis Abisajis buvo pirma-
sis tarp trijų; jis tai pakėlė sa-
vo jietį prieš tris šimtus, ku-
riuos užmušė, ir įgijo vardą tarp
trijų; [19] buvo gi tarp trijų šlo-
vingesnis ir tarp jų pirmasis,
bet pirmiesiems trims neprily-
go. [20] Toliaus drąsiausiojo vyro
Jojados sunus Banajas iš Kab-
sėėlio, žymus didžiais veikalais;
jis užmušė du Moabo liutu; jis
dar nusileido ir užmušė liutą
daubos viduryje sniego metu.
[21] Jis taipogi užmušė vieną Ai-
gyptietį, vyrą vertą pasižiurėti,
turėjusį rankoje jietį; taigi, nuė-
jęs prie jo su lazda, prievarta
išveržė iš Aigyptiečio rankos
jietį ir jį užmušė jojo jietimi.
[22] Tai buvo padaręs Jojados su-
nus Banajas. [23] Ir jis buvo gar-

Plg. aug. 5, 18. — (**17**) *Argi galėčiau...* Eidami vandens atneštų trįs karžygiai galėjo paguldyti savo galvas; kadangi Dievas užlaikė jų gyvybę, Dovidas jam dėkodamas išsižada to, ko pirma labai geidė.

(**18**) *Tarp trijų...* Be trijų pirmųjų žymiausiųjų regimai buvo rinktinių Dovido karžygių tarpe dar trįs, labiaus gerbiami už kitus, bet nelygųs pirmiesiems trims. Iš to antrojo skyriaus išvardijami čionai tik du, Abisajis ir Banajas. Plg. aug. 16, 9; 19, 21. — (**20**) *Jojados sunus Banajas.* Jojada rasi buvo kunigas, išvardintas 1 Kron. 12, 27. Banajas buvo Keretiečių ir Peletiečių vadas. Plg. aug. 8, 18. — *Du Moabo liutu.* Rasi taip čionai pavadinta du garsiu karžygiu arba milžinu (anot LXX, du Ariėlio sunu iš Moabo). — (**21**) *Vertą pasižiurėti*, t. y. labai augšto, milžiniško ugio.

natus inter tres robustos, qui
erant inter triginta nobiliores:
verumtamen usque ad tres non
pervenerat: fecitque eum sibi
David auricularium, a secreto.
24 Asael frater Joab inter tri-
ginta, Elehanan filius patrui ejus
de Bethlehem, 25 Semma de Ha-
rodi, Elica de Harodi, 26 He-
les de Phalti, Hira filius Acces
de Thecua, 27 Abiezer de Ana-
thoth, Mobonnai de Husati, 28
Selmon Ahohites, Maharai Ne-
tophathites, 29 Heled filius Ba-
ana, et ipse Netophathites,
Ithai filius Ribai de Gabaath fi-
liorum Benjamin, 30 Banaia Pha-
rathonites, Heddai de torrente
Gaas, 31 Abialbon Arbathites,
Azmaveth de Beromi, 32 Eliaba
de Salaboni. Filii Jassen, Jona-
than, 33 Semma de Orori, Aiam
filius Sarar Arorites, 34 Eliphe-
let filius Aasbai filii Machati,
Eliam filius Achitophel Gelo-
nites, 35 Hesrai de Carmelo,
Pharai de Arbi, 36 Igaal filius
Nathan de Soba, Bonni de Ga-
di, 37 Selec de Ammoni, Naha-
rai Berothites armiger Joab fi-
lii Sarviæ, 38 Ira Jethrites, Ga-

sus tarp trijų stipriųjų, buvu-
sių trijų dešimtų šlovingųjų tar-
pe; bet trims pirmiesiems jis
neprilygo. Dovidas buvo jį pa-
daręs savo slapčiuoju patarėju.
24 Tarp trijų dešimtų buvo
Joabo brolis Asaėlis, jo dėdės
sunus Elehananas iš Betliejaus,
25 Harodietis Sėma, Harodietis
Elika, 26 Paltietis Helėsas, Tė-
kujietis Akkės sunus Hira, 27
Abiėzeris iš Anatoto, Husatie-
tis Mobonajis. 28 Ahohietis Sel-
monas, Netofatietis Maharajis,
29 taipogi Netofatietis Baanos
sunus Helėdas, Ribajo sunus
Itajis iš Benjamino sunų Gaba-
ato, 30 Paratonietis Banaja, He-
dajis iš Gaaso slėnio, 31 Arba-
tietis Abialbonas, Azmavėtas iš
Beromio, 32 Eliaba iš Salabonio,
Jaseno sunųs, Jonatanas, 33 Sė-
ma iš Ororio, Arorietis Sararo
sunus Ajamas, 34 Machatio su-
naus Aasbajo sunus Elifelėtas,
Gelonietis Achitofelio sunus Eli-
amas, 35 Hesrajis nuo Karmėlio,
Parajis iš Arbio, 36 Natano su-
nus Igaalis iš Sobos, Gadietis
Bonnis, 37 Selėkas iš Amonio,
Sarvijos sunaus Joabo ginkla-
nešis Berotietis Naharajis, 38 Je-

---

(24) *Tarp trijų dešimtų...* Galop išskaitomi trečiojo karžygių skyriaus vardai, be nurodymo jų veikalų. — *Asaėlis.* Vz. aug. 2, 18-23. — *Jo dėdės...* Tikriaus: Dodajo sunus. Plg. aug. 9. e. — (25) *Sėma.* 1 Kron. 11, 27, jis pavadintas Samotu, o 1 Kron. 27, 8 Samaotu. — (26) *Tėkujietis.* Plg. aug. 14, 2. — (27) *Anatoto.* Kunigų miestas (Joz. 21, 18) truputį į šiaurryčius nuo Jeruzalės, pranašo Jeremijo tėviškė. — *Mobonajis.* Rasi tas pats ką ir 21, 18 Sobochajis. — (29) *Gabaato*: Gabaa, Sauliaus tėviškė. — (30) *Paratonietis.* Paratonas buvo Efraimo giminėje; iš čia buvo kilęs teisėjas Abdonas. Vz. Teis. 12, 13. 15. — *Iš Gaaso slėnio.* Rasi anot ebr. t.: iš Nachalė-Gaaso. Plg. Joz. 19, 50; Teis. 2, 9, kame minimas Gaaso kalnas. — (31) *Arbatietis...* Tikriaus: iš Bėt-Arabos Judo tyrumoje. Plg. Joz. 15, 61. — *Iš Beromio.* Ebr. t.: iš Bahurimo. Vz. aug. 3, 16. — (33) *Sėma iš..* Plg. 1 Kron. 11, 33. — (34) *Machatio...* Tikriaus: iš Maachos, arba Bėt-Maachos. Plg. aug. 20, 14. — *Gelonietis..* Plg. aug. 15, 12. — (35) *Karmėlio.* Vz. 1 Kar. 25, 2. — (36) *Iš Sobos*: rasi iš tos pačios, kuri minima aug. 8, 3. — (36) *Gadietis*: iš Gado giminės. — (37) *Iš Amonio.* Anot ebr. t.: Amonitas, todėl svetimtautis. — *Berotietis.* Plg. aug. 4, 2. — (39) *Urijas*: Bersabėjos vyras. Vz. aug. 11, 3. — *Tris dešimtis septyni.* Vulgatoje vieno vardo neteu-

reb et ipse Jethrites, 39 Urias Hethæus. Omnes triginta septem.

trietis Ira, taipogi Jetrietis Garėbas, 39 Hetietis Urijas. Išviso trįs dešimtįs septyni.

6. Maro bausmė už tautos suskaitymą.

Caput XXIV. 1 Et addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicentem: Vade, numera Israel et Judam. 2 Dixitque rex ad Joab principem exercitus sui: Perambula omnes tribus Israel a Dan usque Bersabee, et numerate populum, ut sciam numerum ejus. 3 Dixitque Joab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, quantus nunc est, iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis: sed quid sibi dominus meus rex vult in re hujuscemodi? 4 Obtinuit autem sermo regis verba Joab, et principum exercitus: egressusque est Joab, et principes militum a facie regis, ut numerarent populum Israel. 5 Cumque pertran-

24. perskyrimas. 1 O Viešpaties rustybė vėl užsidegė prieš Izraėlį, ir jis sužadino prieš juos Dovidą, kad sakytu: Eik, suskaityk Izraėlį ir Judą. 2 Taigi, karalius tarė savo kariuomenės viršininkui Joabui: Pereik visas Izraėlio gimines nuo Dano iki Bersabėjai ir suskaitykite tautą, kad žinočiau jos skaitlių. 3 Joabas atsakė karaliui: Viešpats, tavo Dievas, tepridedie prie tavo tautos antra tiek, kiek dabar yra, ir vėl tepadaugina šimtą sykių mano pono, karaliaus, akyvaizdoje, bet ką gi mano ponas, karalius, nori tuo dalyku pasiekti? 4 Tečiaus karaliaus įsakymas parsvėrė Joabo ir kariuomenės viršininkų žodžius; taigi, Joabas ir kareivių viršininkai išėjo iš po karaliaus akių Izraėlio tautos suskaitytų. 5 Perėję

---

ka; todėl rasi 34. eil. reikia pataisyti, pagal 1 Kron. 11, 35. 36, taip: Huro sunus Elifelėlis, Machatietis Heferis.

24, 1 - 25. Dovidas, pasikėlęs puikybėn, nežiurėdamas Joabo perspėjimų, įsako suskaityti visą savo tautą (1-10). Užsirustinęs Dievas apskelbia per pranašą Gadą bausmę, leisdamas Dovidui išsirinkti vieną iš trijų, ir visą tautą ištinka maro sloga (11-17). Slogai paliovus, Dovidas perka iš Jėbuziečio Areunos klojimą, kuriame jis matė žudantį aniolą, pastato altorių ir atnašauja aukas.

(24, 1) *Viešpaties rustybė vėl užsidegė...* Pasakymu, kad tai buvo nebe pirma rustybė, daroma aliuzija į ankščiaus siųstą bausmę, rasi į badą, aprašytą 21, 1... Anot 1 Kron. 21, 1 sugundęs Dovidą šetonas; taigi, čionai pasavinama Dievui tai, kas jam leidžiant įvyksta. Dievas nežadino Dovido, kad tasai jį užrustintu, bet norėjo jį išmėginti, leisdamas piktajai dvasiai gundyti. — *Suskaityk...* Pats suskaitymas negalėjo buti piktas dalykas, nes Dievas buvo leidęs suskaityti tautą, užlaikant tam tikras sąlygas (plg. Iš. 30, 12); todėl peiktinas galėjo buti čionai suskaitymo tikslas. Dovidas regimai norėjo pasididžiuoti savo pavaldinių skaitlingumu, savo galybe; ant jos jis manė statyti savo namus, tuotarpu kad pažadėtuosius jam namus turėjo statyti pats Dievas, kad visa Izraėlio galybė ir didybė buvo visai paremta ant Viešpaties suteikiamosios pagalbos. Tautai pritarus Dovido sumanymui, bausmė turėjo buti bendra. — (2) *Joabui*: ir kitiems kariuomenės viršininkams. — (3) *Joabas atsakė...* Joabas mato karaliaus sumanyme pavojų visai tautai ir nors nuolankiai, bet visai atvirai perspėja Dovidą. Plg. 1 Kron. 27, 3. —

sissent Jordanem, venerunt in
Aroer ad dexteram urbis, quæ
est in valle Gad: 6 et per Ja-
zer transierunt in Galaad, et in
terram inferiorem Hodsi, et ve-
nerunt in Dan silvestria. Cir-
cumeuntesque juxta Sidonem,
7 transierunt prope mœnia Ty-
ri, et omnem terram Hevæi et
Chananæi, veneruntque ad me-
ridiem Juda in Bersabee: 8 et lu-
strata universa terra, affuerunt
post novem menses, et viginti
dies, in Jerusalem. 9 Dedit ergo
Joab numerum descriptionis po-
puli regi, et inventa sunt de
Israel octingenta millia virorum
fortium, qui educerent gladium:
et de Juda quingenta millia pu-
gnatorum. 10 Percussit autem
cor David eum, postquam nu-
meratus est populus: et dixit
David ad Dominum: Peccavi
valde in hoc facto: sed precor
Domine, ut transferas iniquita-
tem servi tui, quia stulte egi
nimis.

11 Surrexit itaque David ma-
ne, et sermo Domini factus est
ad Gad prophetam et Videntem
David, dicens: 12 Vade, et lo-
quere ad David: Hæc dicit Do-
minus: Trium tibi datur optio,
elige unum quod volueris ex

per Jordaną jie atvyko į Aroe-
rį po dešinei miesto, esančio
Gado slėnyje, 6 toliaus per Ja-
zerį jie nuėjo į Galaadą ir į že-
mąją Hodsio žemę ir atvyko į
miškuotas Dano vietas. Pasukę
prie Sidono, 7 praėjo arti Tyro
sienų, perėjo visą Evejiečių bei
Kananiečių žemę ir atkeliavo į
Bėrsabėją Judo pietuose. 8 Iš-
vaikščioję gi visą žemę po de-
vynių mėnesių ir dvidešimties
dienų atsirado Jeruzalėje. 9 Tai-
gi, Joabas davė karaliui tautos
sąrašo skaitlių, ir buvo rasta Iz-
raėlyje aštuoni šimtai tukstan-
čių drąsių vyrų, tinkančių ne-
šioti kalaviją, o iš Judo penki
šimtai tukstančių kovotojų. 10
Bet po to suskaitymo tautos
Dovidui ėmė plakties jo širdis,
ir Dovidas tarė Viešpačiui: La-
bai nusidėjau tuo dalyku, bet
meldžiu Viešpatie, atimti savo
tarno neteisybę, nes pasielgiau
labai kvailai.

11 Taigi, Dovidui atsikėlus ryt-
metį, buvo suteiktas Viešpa-
ties žodis Dovido pranašui ir
regin čiajam Gadui ir buvo pa-
sakyta: 12 Eik ir kalbėk Dovi-
dui: Tau duodama rinkties iš
trijų dalykų; išsirinkk vieną iš

(5) *Į Aroerį*: Rubeno giminės plote. Tikresnis šitos vietos skaitymas rasi butu toks: „Jie atvyko į Aroerį po dešinei (t. y. į pietus) miesto, esančio (Arnono) slėnyje, į Gadą ir iki Gazeriui. Ir jie atėjo į Galaadą. Ir jie atėjo į Hetiečių kraštą ties Kadesu“. Taigi, tautos suskaitymas pradėta anapus Jordano, einant iš pietų į šiaurę, o paskui suskaityta tautą šiapus Jordano, keliaujant iš šiaurės į pietus.— (9) *Buvo rasta Izraėlyje*.. Skaitlinės, nurodomos čionai ir 1 Kron. 21, 5, žymiai tarp savęs skiriasi. Rasi jos pasiliko ne be permainų. Jei imti šitos vietos skaitlines, t. y. jei visoje tautoje rastą tinkančių eiti karėn 130.000, tai gyventojų iš viso Palestinoje tuomet turėjo buti apie 5 — 6 milionus; toks gi skaitlius išrodo truputį perdidelis, nors ne negalimas, nes Palestinos žemė anais laikais buvo daug derlingesnė negu dabar. — (10) *Dovidui ėmė plakties*... Dovido sąžinė buvo lyg-kad apsnudusi, bet dabar ji pabunda, ir jis ima gailėties savo pasielgimo.

(11) *Dovidui atsikėlus*.. Rasi naktį jis apsvarstė savo pasielgimą ir suprato savo klaidą.— *Reginčiajam Gadui*. Vz. 1 Kar. 9, 9; 22, 5. — (13) *Septynerius metus*. LXX ir 1 Kron. 21, 12: trejus metus. Toki skaitlinė išrodo tikresnė. — (14) *Geriaus man įpulti*... Ir čia apsireiškia gyvas Dovido tikėjimas ir visiškas pasi-

his, ut faciam tibi. [13] Cumque
venisset Gad ad David, nuntiavit ei, dicens: Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, et illi te persequentur: aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera, et vide quem respondeam ei, qui me
misit, sermonem. [14] Dixit autem
David ad Gad: Coarctor nimis: sed melius est ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiæ ejus sunt) quam in
manus hominum. [15] Immisitque
Dominus pestilentiam in Israel, de mane usque ad tempus constitutum, et mortui sunt ex populo a Dan usque ad Bersabee
septuaginta millia virorum. [16]
Cumque extendisset manum suam Angelus Domini super Jerusalem ut disperderet eam, misertus est Dominus super afflictione, et ait Angelo percutienti populum: Sufficit: nunc contine manum tuam: erat autem Angelus Domini juxta aream
Areuna Jebusæi. [17] Dixitque Da-
vid ad Dominum cum vidisset Angelum cædentem populum: Ego sum qui peccavi, ego inique egi: isti qui oves sunt, quid fecerunt? vertatur, obsecro, manus tua contra me, et contra domum patris mei.

jų, kurį norėsi, kad tau padary-
čiau. [13] O Gadas atėjęs pas Dovidą, jam apskelbė ir tarė: Arba per septynerius metus ateis tau badas tavo žemėje, arba per tris mėnesius bėgsi nuo savo priešininkų, ir jie persekios tave, arba bus tris dienas tavo žemėje maras. Dabar tat apsvarstyk ir veizdėk, kokiuos žodžiuos turiu atsakyti tam, kurs mane siuntė.
[14] Dovidas gi tarė Gadui: Esu labai prislėgtas; bet geriaus man įpulti į Viešpaties rankas (nes jo mielaširdystė didi), nekaip
į žmonių rankas. [15] Tuomet Vieš-
pats siuntė ant Izraėlio marą nuo ryto iki paskirtajam laikui, ir mirė iš tautos nuo Dano iki Bersabėjai septynios dešimtįs
tukstančių vyrų. [16] O kada Vieš-
paties Aniolas ištiesė savo ranką ant Jeruzalės, kad ją naikintu, Viešpats pasigailėjo dėlei nelaimės ir tarė Aniolui, žudančiam tautą: Gana, dabar sulaikyk savo ranką. Viešpaties gi Aniolas buvo prie Jėbuziečio
Areunos klojimo. [17] O Dovidas,
pamatęs Aniolą, užmušantį žmones, tarė Viešpačiui: Aš esu, kurs nusidėjau; aš pasielgiau netikusiai; šitie, kurie yra avįs, ką jie padarė? meldžiu, tebuna atkreipta tavo ranka prieš mane ir prieš mano tėvo namus.

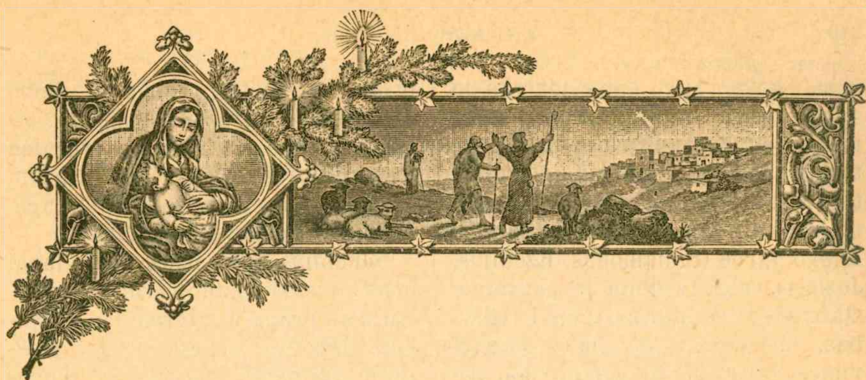
---

davimas Dievo valiai. — (15) *Iki paskirtajam laikui*: ne ištisas tris dienas, nes Dievas teikėsi bausmės laiką sutrumpinti (16. 17. e.) Nemaž aiškintojų ebr. t. verčia taip: i k i s u s i r i n k i m o m e t u i. Tai turėtu reikšti vakarinės aukos valandą (vz. Iš. 29, 39-42). — *Septynios dešimtįs*... Skaitlinė begal didelė, aiškiai nurodanti, kad čia paties Dievo siųsta bausmė; todėl ir bausmės įvykdytojas Aniolas buvo regimas. — (16) *Ant Jeruzalės*... Ir čia pasirodo, kad maras buvo sustabdytas, dar nepasibaigus trims dienoms. — *Areunos klojimo*. Tas klojimas kurio vietoje paskui pastatyta Bažnyčia, buvo ant Morijos kalno (2 Kron. 3, 1) tuomet už Jeruzalės sienų; anot padavimo čionai Abraomas buvo pasiryžęs paaukoti savo sunų (Prad. 22, 2...). Klojimo savininko vardas rašomas nevienodai, Aravnah, Arevnejah, Ornan. — (17) *Pamatęs Aniolą*... Plg. 1 Kron. 21, 16. — *Meldžiu, tebuna*... Ganytojas tegul kenčia už bandą.

[18] Venit autem Gad ad Da-
vid in die illa, et dixit ei: As-
cende, et constitue altare Do-
mino in area Areuna Jebusæi.
[19] Et ascendit David juxta ser-
monem Gad, quem præceperat
ei Dominus. [20] Conspiciensque
Areuna, animadvertit regem et
servos ejus transire ad se: [21] et
egressus adoravit regem prono
vultu in terram, et ait: Quid
causæ est ut veniat dominus
meus rex ad servum suum? Cui
David ait: Ut emam a te aream,
et ædificem altare Domino, et
cesset interfectio quæ grassa-
tur in populo. [22] Et ait Areuna
ad David: Accipiat, et offerat
dominus meus rex, sicut placet
ei: habes boves in holocaustum,
et plaustrum, et juga boum in
usum lignorum. [23] Omnia dedit
Areuna rex regi: dixitque Areu-
na ad regem: Dominus Deus tu-
us suscipiat votum tuum. [24] Cui
respondens rex, ait: Nequaquam
ut vis, sed emam pretio a te,
et non offeram Domino Deo meo
holocausta gratuita. Emit ergo
David aream, et boves, argenti
siclis quinquaginta: [25] et ædifi-
cavit ibi David altare Domino,
et obtulit holocausta et pacifi-
ca: et propitiatus est Dominus
terræ, et cohibita est plaga ab
Israel.

[18] Tą gi dieną atėjo pas Do-
vidą Gadas ir jam tarė: Eik
augštyn ir pastatyk Viešpačiui
altorių Jėbuziečio Areunos klo-
jime. [19] Taigi, Dovidas ėjo augš-
tyn pagal Gado įsakymą, kurį
jam buvo davęs Viešpats. [20] O
Areuna pažvelgęs ir pamatęs
ateinant pas save karalių ir jo
tarnus, [21] išėjo ir išreiškė karaliui
pagarbą, parpuldamas kniupsčias
ant žemės, ir tarė: Koks yra
reikalas, kad mano ponas, kara-
lius, ateina pas savo tarną? Do-
vidas jam tarė: Kad pirkčiau
iš tavęs klojimą ir pastatyčiau
Viešpačiui altorių, ir liautusi
užmušimas, kurs siaučia tau-
tos tarpe. [22] Areuna atsakė Do-
vidui: Tegul mano ponas, kara-
lius, ima ir teatnašauja, kaip jam
tinka; štai čia yra jaučių dėko-
jimo aukai, ir vežėčios bei jau-
čių jungai malkoms. [23] Karalius
Areuna visa davė karaliui; be
to Areuna tarė karaliui: Vieš-
pats, tavo Dievas, tepriima ta-
vo apžadą. [24] Bet karalius at-
sakydamas jam tarė: Anaiptol,
nebus, kaip nori, bet pirksiu iš
tavęs pinigais ir neatnašausiu
Viešpačiui, mano Dievui, dova-
nai gautų deginamųjų aukų. Tai-
gi, Dovidas pirko klojimą ir jau-
čius už penkias dešimtis sidab-
ro siklių. [25] Ir Dovidas pastatė
tenai Viešpačiui altorių ir at-
našavo deginamasias aukas ir
dėkojimo aukas; o Viešpats vėl
tapo maloningas žemei, ir slo-
ga buvo atitolinta nuo Izraėlio.

(**18**) *Atėjo... Gadas.*: liepiant Aniolui. Vz. 1 Kron. 21, 18. — (**23**) *Karalius Areuna visa davė...* Nemaža aiškintojų mano, kad čionai žodis *karalius* ebr. t. pastatytas šauktiniame linksnyje, ir kad sakinys taip reiktu išversti: O karaliau, Areuna visa tai atiduoda karaliui; kiti gi spėja, kad jis čia atsiradęs per perrašinėtojų paklydimą. — (**24**) *Už penkias dešimtis..*: apie 56 rubl. 1 Kron. 21, 25 pasakyta, kad Dovidas davęs Areunai šešis šimtus aukso siklių (apie 9500 rbl.); bet tenai rasi kalbama apie pirkimą viso ploto, ant kurio paskui pastatyta bažnyčia, čionai apie tai, kiek duota už jaučius ir paties klojimo vietą. — (**25**) *Deginamasias aukas ir...* Vz. Kun. 1—3 persk. 1 Kron. Plg. 21, 26.

KARALIŲ KNYGOS.

ĮVEDIMAS.

1. Veikalas, kuriame randame žinių, kaip Izraėlio karalystė, įgijusi Dovido laikais didžiausią galybę, paskesniame laikotarpyje ėjo silpnyn ir galop visiškai žlugo, Vulgatoje ir Aleksandrijiečių vertime vadinasi Trečioji ir Ketvirtoji Karalių Knyga, lyg-kad jis butu tik antroji Samuėlio knygų dalis. Ištikrųjų gi yra tai visai atskiras ir savistovis veikalas, kurį senobėje vadinta Karaliais (Ebr. *M^elakhim*), arba Karalių Knyga (ebr. *Sefer M^elakhim*). Tas vardas paremtas knygos turiniu, nes ji susideda iš visų išrinktosios tautos karalių istorijos, tiktai be Sauliaus ir beveik viso Dovido karaliavimo.

Karalių knygos paprastai skirstomos į tris dalis. Pirmoji (3 Kar. 1, 1—11, 43) apima Saliamono istoriją, antroji (3 Kar. 12, 1—4 Kar. 17, 41) istoriją žydų tautos, persiskyrusios į dvi karalysti, iki Izraėlio karalystės žlugimui, ir trečioji (4 Kar. 18, 1—25, 30) tolesnę Judo karalių istoriją iki Babylono nelaisvei.

2. Kaip kitų Izraėlio istorikų, taip ir Karalių knygų autoriaus užmanymas buvo papasakoti ne vien tiktai istoriją. Jo tikslas buvo augštesnis, nes jis rašė apie išrinktosios tautos likimą visupirma religijiniu žvilgsniu. Tai aišku iš visos jo knygos. Jis, tiesa, išvardija visus Judo ir Izraėlio karalius, nurodydamas kiekvieno iš jų karaliavimo metus, bet patį jų viešpatavimą dažniausiai vos tepaliečia ir nei minėte nemini daugelio svarbių istoriškų atsitikimų, įvykusių jų laikais. Iš kitos vienok pusės, nežiurint to trumpumo, jis visuomet rupestingai pažymi, kaip kiekvienas karalius gyveno ir viešpatavo, koks buvo jo atsinešimas į Dievo įstatymą, ką jis darė tikrojo Dievo garbinimui praplatinti,

arba koks buvo taine dalyke jo apsileidimas ir pasidavimas stabmeldystei; be to Karalių knygų autorius plačiaus aprašinėja veikalus tik tų karalių, kurie buvo žymesni už kitus arba didesniu uolumu apie Dievo garbę (Saliamonas, Ezekijas, Jozijas), arba įvedimu ir platinimu stabmeldystės (Jeroboamas I, Akabas, Joramas); daugiaus taipogi vietos skiria pasakojimui, ką yra darę pranašai Elijas, Elisiejus ir kiti, kad sugrąžintu arba sulaikytu karalius ir tautą prie Dievo įstatymo pildymo. Taigi, svarbiausi dalykai Karalių knygose yra tai morališki autoriaus patėmijimai, kuriais jis paaiškina istoriškus atsitikimus, jo perspėjimai, kad tautos nelaimės pridera nuo jos padarytųjų prasikaltimų, nurodymai, kad Mozės įstatymas ir Sinajaus sandora yra Izraėlio gyvenimo ir laimės šaltiniai, ir nuolatinis minėjimas garbingos ištarmės, kuria Dievas buvo pažadėjęs Dovido ainijai amžinąjį sostą. Todėl vyriausis autoriaus tikslas buvo parodyti Dievo ranką Izraėlio tautos ir jos karalių istorijoje, pamokyti, kad tikra abiejų karalysčių žuvimo priežastis buvo teisinga Dievo rustybė, sukelta Izraėlitų nusidėjimais ir stabmeldyste, taipogi padrąsinti Dievo mielaširdystės priminimu nubaustųjų širdis ir paraginti prie ištvermingo įstatymo pildymo.

3. Vėliausis atsitikimas, minimas Karalių knygų gale, yra išaugštinimas kalėjime pasiliekančio žydų karaliaus Jekonijo, įvykęs 37. Babilono nelaisvės metais (anot priimtos kronologijos 561. metais pirm Kristaus gimimo); todėl jos negalėjo buti pabaigtos rašyti anksčiaus už tą atsitikimą. Iš kitos vėl pusės jos turėjo atsirasti dar prieš 536. metus, kuriuose buvo apskelbtas Kyro nutarimas, leidžiantis žydams grįžti Jeruzalėn ir atstatyti bažnyčią, nes Karalių knygose nerandame jokių žinių apie Babilono nelaisvės pabaigą.

Senobinis žydų padavimas labai griežtai sako, kad Karalių knygas parašęs pranašas Jeremijas. Taipogi daugelis senesniųjų ir vėlesniųjų tyrinėtojų laikosi tos pačios nuomonės; ir nors nėra visai tikrų ištoriškų žinių, kuriomis butu galima išrodyti be jokios abejonės tos nuomonės tikrumą, netruksta vienok nurodymų, kad ji gana gerai pamatuota. Visupirma ebraiškos kalbos tyrinėtojai randa nemaža panašumų tarp Jeremijo pranašysčių ir Karalių knygų styliuje ir išsireiškimuose. Toliaus, istoriška pranašysčių užbaiga išrodo tiesiog padaryta iš paskutinių dviejų Karalių knygų perskyrimų. Jeremijas savo pranašystėje rupinasi išrodyti, kad Dievas buvo labai teisingas, kietai nubausdamas Izraėlitus ir leisdamas pražuti jų karalystei; tas pats yra ir Karalių knygų autoriaus tikslas. Galop, Karalių knygose nemaža kalbama apie pranašų darbus, tuo gi tarpu jose nėra net išvardinta Jeremijo, kurio veikimas savo laiku buvo ir žymus ir svarbus. Toks apleidimas, tiesiog nesuprantamas savyje, darosi visai aiškus, jei pats Jeremijas buvo Karalių knygų autorius. — Tiesa, Jeremijas, pradėjęs pildyti pranašo pareigas 13 Jozijo metais (625. m. pirm Kristaus), Jekonijo išaugštinimo laiku turėjo buti labai pasenęs ir turėti apie 90 metų; bet jis galėjo parašyti Karalių knygas tuojau, kaip tik tas karalius buvo nuvestas nelaisvėn, o jau paskui pridėti prie jų ir prie savo pranašysčių tokią pat

užbaigą. Ta aplinkybė dar gerai paaiškina, kodėl keliose Karalių knygų vietose autorius kalba apie dalykus, buvusius pirm Jeruzalės išgriovimo taip kaip apie rašymo laiku tebesančius.

4. Karalių knygų autorius pats nurodo, iš kokių šaltinių jis ėmė žinių savo veikalui parašyti. Saliamono istorijoje jis mini to karaliaus veikalų knygą, rašydamas gi apie kitus Judo ir Izraėlio karalius, jis dažnai išvardija kitu du šaltiniu, „Judo karalių metraščius“ ir „Izraėlio karalių metraščius“. Tas nuolatinis šaltinių minėjimas visupirma liudija, kad autorius jais naudojasi ištikimai ir sąžiningai. Palyginant toliaus Karalių knygas su antraja Kronikų knyga, pasirodo, kad abiejų šitų veikalų autoriai turėjo naudoties tais pačiais šaltiniais, nes juodviejuose randame paminėtus ne tik tuos pačius atsitikimus, bet daugelyje vietų aprašytus labai panašiais išsireiškimais, o kaikur visai tais pačiais žodžiais. Iš Kronikų gi knygos patiriame, kad augščiaus išvardintieji šaltiniai buvę padaryti iš keleto mažesnių veikalų, parašytų pranašų Natano, Ahijo, Addo, Semėjos, Hozajo, Izaijo, taigi, visai ištikimų, nepriguImingų žmonių, gyvenusių aprašomųjų atsitikimų laikais, galėjusių gerai žinoti tiesą ir ją be jokių iškreipimų pasakiusių. Apie šaltinių autorių ištikimumą geriausiai liudija jų rašymo budas. Jie nieko neslepia, nieko nepridengia, neteisina. Tolimi nuo mažiausio viltaviliavimo, priėmę vienatinę doro pasielgimo taisyklę, Dievo įstatymą, jie atvirai, be abejojimo pasakoja apie piktųjų karalių prasikaltimus, taippat kaip ir dievobaimingųjų gerus darbus, o girdami tuos paskutiniuosius, jie neaplenkia, nenutyli jų ydų, jei jas randa. Taip gi rašoma tiktai tiesa. Todėl ir istoriška vertybė veikalų, kaip Karalių ir Kronikų knygos, paremtų ant tokių šaltinių, yra kuodidžiausi, tiesiog neabejotina.

Karalių knygos buvo visuomet biblijinio kanono dalimi pas žydus. Jėzus Kristus ir jo apaštalai, minėdami gana dažnai jų žodžius arba darydami į jas aliuzijas, pamokė, kokioje pagarboje jos reikia laikyti, ir pripažino joms didžiausąją vertybę; todėl ir katalikų Bažnyčia skaito Karalių knygas įkvėptomis ir dieviškomis.

Liber Regum tertius

Secundum hebræos primus
Melachim.

Trečioji Karalių knyga,

pagal Ebrajus pirmoji
M^e lakhim.

I. Saliamono istorija. 1. Saliamono viešpatavimo pradžia. 1) Patepimas Saliamono karaliumi.

Caput I. 1 Et rex David se-
nuerat, habebatque ætatis plu-
rimos dies: cumque operiretur
vestibus, non calefiebat. 2 Dixe-
runt ergo ei servi sui: Quæra-
mus domino nostro regi adole-
scentulam virginem, et stet co-
ram rege, et foveat eum, dor-
miatque in sinu suo, et calefa-
ciat dominum nostrum regem.
3 Quæsierunt igitur adolescen-
tulam speciosam in omnibus fi-
nibus Israel, et invenerunt Abi-
sag Sunamitidem, et adduxerunt
eam ad regem. 4 Erat autem

1. perskyrimas. 1 Karalius Do-
vidas, pasenęs ir turėdamas daug
metų amžio, nebesušildavo, nors
jį apdengdavo drabužiais. 2 Tuo-
met jo tarnai jam tarė: Pajieš-
kokime musų ponui, karaliui, jau-
nos mergaitės: ji tebuna prie
karaliaus, teglobi jį, temiega prie
jo šono ir tešildo musų poną,
karalių. 3 Taigi, jie jieškojo dai-
lios mergaitės visose Izraėlio
ribose ir, suradę Sanamietę Abi-
sagę, atvedė ją pas karalių. 4
Buvo gi tai labai graži mergi-

Pirmojoje Karalių knygos dalyje (3 Kar. 1, 1—11, 43) randame aprašytą Saliamono istoriją nuo tos valandos, kurioje jam teko jo tėvo sostas, iki jojo mirčiai.

1, 1 - 53. Dovidui pasenus ir jo sunui Adonijui pamėginus pasisavinti karališkąją valdžią, pranašo Natano perspėta Bėtsabėja išgauna iš Dovido paliepimą apskelbti viešai sosto įpėdiniu Saliamoną ir jį patepti karaliumi, kas tuojau ir išpildoma (1 - 40). Tai patyręs Adonijas labai nusigąsta ir pasiduoda su savo šalininkais karaliui Saliamonui (41-53).

(1) *Pasenęs ir turėdamas...* Dovidas tapo karaliumi Ebrone, turėdamas tris dešimtis metų, karaliavo gi išviso 40 metų (plg. 2 Kar. 2, 11; 5, 4. 5); todėl dabar jam buvo arti 70 metų; bet įvairus gyvenimo vargai buvo jį padarę visai iškaršusiu seniu. Minima čionai Dovido senatvė paaiškina toliaus pasakojamus dalykus. — *Apdengdavo drabužiais*: antklodėmis. Dovidas rasi tuomet vargiai besikeldavo iš patalo. — (2) *Tebuna*: tetarnauja. — *Tešildo...* Kad jaunų stiprių ypatų kuno šiluma galinti palaikyti ir padidinti nykstančias senųjų jiegas, tikėjo senobės gydytojai; ta nuomonė turi šalininkų ir dabar. — (3) *Sunamietę* Senobės Sunamas dabar vadinasi Sulemu; jis yra prie mažojo Ermono kalnų pašaknės. Vz. Joz. 19, 18. — (4) *Ji miegodavo...* Abisagė tapo nepilnateise Dovido pačia (Teod. Jieron.); tik kaipo toki ji galėjo

puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege, et ministrabat ei, rex vero non cognovit eam.
5 Adonias autem filius Haggith elevabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus et equites, et quinquaginta viros, qui currerent ante eum.
6 Nec corripuit eum pater suus aliquando, dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher valde, secundus natu post Absalom.
7 Et sermo ei cum Joab filio Sarviæ, et cum Abiathar sacerdote, qui adjuvabant partes Adoniæ.
8 Sadoc vero sacerdos, et Banaias filius Joiadæ, et Nathan propheta, et Semei et Rei, et robur exercitus David non erat cum Adonia.
9 Immolatis ergo Adonias arietibus et vitulis, et universis pinguibus juxta lapidem Zoheleth, qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis, et omnes viros Juda servos regis.
10 Nathan autem prophetam, et Banajam, et robustos quosque, et Salomonem fratrem suum non vocavit.

na; ji miegodavo su karaliumi ir jam tarnavo, bet karalius jos nepažinojo.
5 Tuotarpu Hagitos sunus Adonijas didžiavosi ir sakė: Aš busiu karalius. Jis sau pasigamino vežimų ir raitelių ir penkias dešimtis vyrų, kad pirm jo bėginėtu.
6 Jo tėvas niekuomet jo nesudraudė ir nesakė: Kodėl tai padarei? Buvo gi taipogi jis labai gražus ir antrasis sunus po Absalomo.
7 Jis buvo susitaręs su Sarvijos sunumi Joabu ir su kunigu Abiataru, kuriuodu laikėsi Adonijo pusės.
8 Bet kunigas Sadokas, Jojados sunus Banajas, pranašas Natanas, Semėjis, Rėjis ir Dovido kariuomenės galybė nebuvo su Adoniju.
9 Taigi, Adonijas, paaukojęs avinų, veršių ir visokių penėtų gyvulių prie Zohelėto akmens, buvusio arti Rogelio šaltinio, pasikvietė visus savo brolius, karaliaus sunus, ir visus karaliaus tarnus, Judo vyrus;
10 bet pranašo Natano, Banajo, visų karžygių ir savo brolio Saliamono jis nekvietė.

---

buti visuomet be jokio papiktinimo su Dovidu ir kaipo tokios Saliamonas negalėjo duoti Abisagės moterystėn Adonijui (vz. žem. 2, 22), nors ji pasiliko mergaitė.

(5) *Hagitos sunus...* Vz. 2 Kar. 3, 4. — *Adonijas.* Jis buvo ketvirtas Dovido sunus. Žuvus dviem vyresniem jo broliam Amonui ir Absalomui, Adonijas ėmė skaityti save vyriausiuoju, nes trečiasis Dovido sunus Keleabas rasi buvo miręs jau nas, ir manė, kad jam pridera tėvo sostas. Tečiaus rytų kraštuose valdovai dažnai patįs sau pasiskirdavo įpėdinius, o Izraėlyje, kurio tikrasis karalius buvo Viešpats Dievas, jis buvo kitados pasilikęs sau karaliaus išrinkimą (vz. Atk. 17, 15), ir teikėsi išrinkti ne tik Saulių ir Dovidą, bet taipogi ir Saliamoną (Plg. 2 Kar. 7, 12..).— *Vežimų ir...* Kaip kitados Absalomas. — (7) *Su... Joabu.* Joabsa jau nuo senesnių laikų buvo nustojęs Dovido malonės (plg 2 Kar. 2, 13-32; 3, 22... ir k.). Padėdamas Adonijui apimti sostą, jis tikėjosi įgyti jo malonę ir padidinti savo įtekmę. — (8) *Natanas.* Jis žinojo, kad Dievas buvo paskyręs sostą Saliamonui. Plg. 2 Kar. 12, 25. — *Kariuomenės galybė.* Anot ebr. t.: karžygiai. Plg. 2 Kar. 23, 8... — (9) *Rogelio.* Vz. Joz. 15, 7. Ar Adonijas darė čionai tikras aukas Dievui, nežinia; aišku tik, kad jo iškeltas pokilis buvo nepaprastas. Plg. 2 Kar. 15, 12. — *Savo brolius.* Ar jie žinojo apie tikrus Adonijo užmanymus ir buvo jo padėjėjais prieš Saliamoną, nežinia.

(11) *Ėmė karaliauti.* Adonijas buvo pasiryžęs apsiskelbti karaliumi be Dovido

11 Dixit itaque Nathan ad
Bethsabee matrem Salomonis:
Num audisti, quod regnaverit
Adonias filius Haggith, et do-
minus noster David hoc igno-
rat? 12 Nunc ergo veni, accipe
consilium a me, et salva ani-
mam tuam, filiique tui Salomo-
nis. 13 Vade, et ingredere ad re-
gem David, et dic ei: Nonne tu
domine mi rex jurasti mihi an-
cillæ tuæ, dicens: Salomon fi-
lius tuus regnabit post me, et
ipse sedebit in solio meo? qua-
re ergo regnat Adonias? 14 Et
adhuc ibi te loquente cum re-
ge, ego veniam post te, et com-
plebo sermones tuos.

15 Ingressa est itaque Beth-
sabee ad regem in cubiculum:
rex autem senuerat nimis, et
Abisag Sunamitis ministrabat ei.
16 Inclinavit se Bethsabee, et
adoravit regem. Ad quam rex,
Quid tibi, inquit, vis? 17 Quæ
respondens, ait: Domine mi, tu
jurasti per Dominum Deum tu-
um ancillæ tuæ, Salomon filius
tuus regnabit post me, et ipse
sedebit in solio meo. 18 Et ec-
ce nunc Adonias regnat, te, do-
mine mi rex, ignorante 19 Ma-
ctavit boves, et pinguia quæ-
que, et arietes plurimos, et vo-
cavit omnes filios regis, Abiathar
quoque sacerdotem, et Joab prin-
cipem militiæ: Salomonem au-
tem servum tuum non vocavit
20 Verumtamen domine mi rex,
in te oculi respiciunt totius Is-
rael, ut indices eis, quis sedere
debeat in solio tuo domine mi

11 Tuomet Natanas tarė Sa-
liamono motinai Bėtsabėjai: Ar
negirdėjai, kad ėmė karaliauti
Hagitos sunus Adonijas, neži-
nant apie tai musų ponui Dovi-
dui? 12 Dabar tat eikš, paklau-
syk mano patarties ir gelbėk
savo ir tavo sunaus Saliamono
gyvybę. 13 Eik, stok prieš kara-
lių Dovidą ir jam sakyk: Argi
tu, mano pone, karaliau, nepri-
siekei man, tavo tarnaitei, sa-
kydamas: Tavo sunus Saliamo-
nas bus po manęs karaliumi, ir
jis sėdės ant mano sosto? Ko-
dėl tat karaliauja Adonijas? 14
O dar tau tenai besikalbant su
karaliumi, aš ateisiu paskui ta-
ve ir papildysiu tavo žodžius.

15 Taigi, Bėtsabėja įėjo į kam-
barį pas karalių. Karalius gi bu-
vo labai pasenęs, ir Sunamietė
Abisagė jam tarnavo. 16 Bėtsa-
bėja nusilenkė ir parpuolė prieš
karalių; o karalius jai tarė: Ko
nori? 17 Ji atsakydama tarė: Ma-
no pone, tu prisiekei tavo tar-
naitei per Viešpatį, savo Dievą:
Tavo sunus Saliamonas bus po
manęs karaliumi, ir jis sėdės ant
mano sosto. 18 O štai dabar ka-
raliauja Adonijas, tau, mano po-
ne, karaliau, nežinant. 19 Jis pa-
sipjovė jaučių, visokių penėtų
gyvulių, daugybę avinų, pasi-
kvietė visus karaliaus sunus,
taipogi kunigą Abiatarą ir ka-
riuomenės viršininką Joabą, ta-
vo gi tarno Saliamono nekvie-
tė. 20 Tečiaus, mano pone, ka-
raliau, į tave veizdi visų Izraė-
lio akis, kad jiems nurodytu-
mei, kas turi sėdėti po tavęs,

žinios. — (12) *Gelbėk savo..* Tapęs karaliumi Adonijas be abejonės butu nužudęs tuos, kurie jo valdžiai buvo pavojingi. — (13) *Neprisiekei man...* Iš čia patiriame, kad Dovidas buvo pasižadėjęs Bėtsabėjai su prisieka išpildyti tai, ką jam Viešpats buvo apreiškęs apie Saliamono paskyrimą. — (21) *Busiva nusidė-*

rex post te. [21] Eritque cum dor-
mierit dominus meus rex cum
patribus suis, erimus ego et fi-
lius meus Salomon peccatores.

[22] Adhuc illa loquente cum
rege, Nathan propheta venit. [23]
Et nuntiaverunt regi, dicentes:
Adest Nathan propheta. Cum-
que introisset in conspectu re-
gis, et adorasset eum pronus in
terram, [24] dixit Nathan: Domi-
ne mi rex, tu dixisti: Adonias
regnet post me, et ipse sedeat
super thronum meum? [25] Quia
descendit hodie, et immolavit
boves, et pinguia, et arietes plu-
rimos, et vocavit universos fi-
lios regis et principes exercitus,
Abiathar quoque sacerdotem: il-
lisque vescentibus, et bibenti-
bus coram eo, et dicentibus:
Vivat rex Adonias: [26] me servum
tuum, et Sadoc sacerdotem, et
Banaiam filium Joiadæ, et Sa-
lomonem famulum tuum non
vocavit. [27] Numquid a domino
meo rege exivit hoc verbum, et
mihi non indicasti servo tuo
quis sessurus esset super thro-
num domini mei regis post eum?
[28] Et respondit rex David, di-
cens: Vocate ad me Bethsabee.
Quæ cum fuisset ingressa coram
rege, et stetisset ante eum, [29]
juravit rex, et ait: Vivit Domi-
nus, qui eruit animam meam de
omni angustia, [30] quia sicut ju-
ravi tibi per Dominum Deum

mano pone, karaliau, ant tavo
sosto. [21] Kitaip atsitiks, kad, už-
migus mano ponui, karaliui, su
savo tėvais, aš ir mano sunus Sa-
liamonas busiva nusidėjėliais.

[22] Dar jai tebesikalbant su ka-
raliumi, atvyko pranašas Nata-
nas. [23] Ir buvo apskelbta kara-
liui ir pasakyta: Pranašas Na-
tanas yra čionai. Įėjęs karaliaus
akyvaizdon ir išreiškęs pagarbą,
nusilenkdamas iki žemei, [24] Na-
tanas tarė: Mano pone, karaliau,
ar tu sakei: Adonijas tekaraliau-
ja po manęs, ir jis tesėdi ant
mano sosto? [25] Nes jis šiandien
nuėjo, atnašavo jaučių, penėtų
gyvulių ir daugybę avinų, pa-
sivadino visus karaliaus sunus
ir kariuomenės viršininkus, tai-
pogi kunigą Abiatarą, ir jie val-
go ir geria jo akyvaizdoje ir sa-
ko: Lai gyvuoja karalius Ado-
nijas. [26] Manęs-gi, tavo tarno,
kunigo Sadoko, Jojados sunaus
Banajo ir tavo tarno Saliamo-
no nekvietė. [27] Nejaugi tas įsa-
kymas išėjo iš mano pono, ka-
raliaus, ir man, tavo tarnui, tu
nepasakei, kas sėdės po mano
pono, karaliaus, ant jojo sosto?
[28] Karalius Dovidas atsakė ir
tarė: Pašaukkite pas mane Bėt-
sabėją. Jai atėjus karaliaus aky-
vaizdon ir atsistojus ties juo, [29]
karalius prisiekė ir tarė: Kaip gy-
vas Viešpats, kurs išgelbėjo ma-
no dušią iš visokio suspaudimo,
[30] kaip aš tau prisiekiau per
Viešpatį, Izraėlio Dievą, saky-

---

jėliais, t. y. pasielgs su mudviem kaip su nusidėjėliais, kurie norėjo apimti kam kitam priderantį sostą. Rasi Bėtsabėja primena čionai Dovidui sunkią kaltybę, kurią dėlei jos buvo padaręs Dovidas.

(23) *Įėjęs karaliaus*... Įeinant Natanui, karalienė pasiskubino išeiti. — (27) *Tu nepasakei*... Jei pats Dovidas butu paskyręs Adoniją savo įpėdiniu, tai priderėjo pasakyti apie tai pranašui Natanui, kuriam Dievas buvo apreiškęs savo valią apie Saliamoną (plg. 2 Kar. 12, 25).

(28) *Jai atėjus*... Įeinant Bėtsabėjai, Natanas išėjo nuo karaliaus.

Israel, diceus: Salomon filius
tuus regnabit post me, et ipse
sedebit super solium meum pro
me: sic faciam hodie.
31 Summissoque Bethsabee in
terram vultu, adoravit regem,
dicens: Vivat dominus meus David in æternum.
32 Dixit quoque rex David:
Vocate mihi Sadoc sacerdotem,
et Nathan prophetam, et Banaiam filium Joiadæ. Qui cum
ingressi fuissent coram rege, 33
dixit ad eos: Tollite vobiscum
servos domini vestri, et imponite Salomonem filium meum
super mulam meam: et ducite
eum in Gihon. 34 Et ungat eum
ibi Sadoc sacerdos, et Nathan
propheta in regem super Israel:
et canetis buccina, atque dicetis: Vivat rex Salomon. 35 Et
ascendetis post eum, et veniet,
et sedebit super solium meum,
et ipse regnabit pro me: illique
præcipiam ut sit dux super Israel, et super Judam. 36 Et respondit Banaias filius Joiadæ,
regi dicens: Amen: sic loquatur
Dominus Deus domini mei regis. 37 Quomodo fuit Dominus
cum domino meo rege, sic sit
cum Salomone, et sublimius faciat solium ejus a solio domini
mei regis David.
38 Descendit ergo Sadoc sacerdos, et Nathan propheta, et

damas: Tavo sunus Saliamonas
karaliaus po manęs ir jis sėdės
ant mano sosto užuot manęs,
taip šiandien padarysiu.
31 Bėtsabėja, nulenkus veidą
iki žemei, išreiškė karaliui pagarbą ir tarė: Lai gyvuoja mano ponas Dovidas per amžius.
32 O karalius Dovidas dar tarė:
Pavadinkite man kunigą Sadoką, pranašą Nataną ir Jojados
sunų Banają. Kuomet jie įėjo
pas karalių, 33 jis jiems tarė: Imkite su savim jusų pono tarnus,
užsodinkite mano sunų Saliamoną ant mano mulo ir veskite jį
į Gihoną. 34 Tenai kunigas Sadokas ir pranašas Natanas tepatepa jį karaliumi ant Izraėlio;
sutrimituosite trimitu ir sakysite: Lai gyvuoja karalius Saliamonas! 35 Ir eisite paskui jį,
o jis ateis, sėdės ant mano sosto ir jis bus karalius mano vietoje; jam aš įsakysiu, kad butu
vadas ant Izraėlio ir ant Judo.
36 Tuomet Jojados sunus Banajas atsakė karaliui ir tarė: Amen.
Taip teįsako ir Viešpats mano
pono, karaliaus, Dievas. 37 Kaip
Viešpats buvo su mano ponu,
karaliumi, taip teesie ir su Saliamonu ir tepadaro jo sostą prakilnesnį už mano pono, karaliaus,
Dovido sostą.
38 Taigi, kunigas Sadokas, pranašas Natanas, Jojados sunus

(**31**) *Per amžius.* Taip paprastai atsiliepdavo į rytiečių valdovus. Plg. 2 Ezdr. 2, 4. Ištardama tuos žodžius Bėtsabėja nori parodyti, kad ji nelaukia Dovido mirties, nors rupinasi, kad jos sunus taptu karaliumi. — (**33**) *Jusų pono tarnus*: nuolatinę karaliaus sargybą, Keretiečius ir Peletiečius. — *Ant mano mulo.* Pasodinimas ant karaliaus jojamo gyvulio buvo augščiausios pagarbos ženklas. Plg. Prad. 41, 43; Est. 6, 8. — *Į Gihoną.* Anot padavimo ta vieta buvo į šiaurvakarius nuo Jeruzalės, tuotarpu kad Rogelio šaltinis buvo Jeruzalės pietryčiuose. — (**34**) *Sutrimituosite...* Tai turėjo buti ženklas, kad Saliamonas tapo karaliumi. — (**35**) *Sėdės ant mano sosto.* Pateptas karaliumi Saliamonas turi tuojau užimti sostą; o kad nebeliktu jokių abejonų, pats Dovidas atiduos jam karališkąją valdžią. — (**36**) *Amen*: taip tebuna. — *Taip teįsako...* Geriaus: taip sako..., t. y. to nori

Banaias filius Joiadæ, et Cere-
thi, et Phelethi: et imposuerunt
Salomonem super mulam regis
David, et adduxerunt eum in
Gihon. 39 Sumpsitque Sadoc sa-
cerdos cornu olei de tabernacu-
lo, et unxit Salomonem: et ce-
cinerunt buccina, et dixit om-
nis populus: Vivat rex Salomon.
40 Et ascendit universa multi-
tudo post eum, et populus ca-
nentium tibiis, et lætantium
gaudio magno, et insonuit ter-
ra a clamore eorum.

41 Audivit autem Adonias, et
omnes, qui invitati fuerant ab
eo, jamque convivium finitum
erat: sed et Joab, audita voce
tubæ, ait: Quid sibi vult clamor
civitatis tumultuantis? 42 Adhuc
illo loquente, Jonathas filius
Abiathar sacerdotis venit: cui
dixit Adonias: Ingredere, quia
vir fortis es, et bona nuntians.
43 Respondit que Jonathas Ado-
niæ: Nequaquam: Dominus enim
noster rex David regem con-
stituit Salomonem: 44 misitque
cum eo Sadoc sacerdotem, et
Nathan prophetam, et Banaiam
filium Joiadæ, et Cerethi, et
Phelethi, et imposuerunt eum
super mulam regis. 45 Unxerunt-
que eum Sadoc sacerdos, et Na-
than propheta regem in Gihon:
et ascenderunt inde lætantes,
et insonuit civitas: hæc est vox,
quam audistis. 46 Sed et Salo-
mon sedet super solium regni.
47 Et ingressi servi regis bene-

Banajas, Keretiečiai ir Peletie-
čiai nuėjo, užsodino Saliamoną
ant karaliaus Dovido mulo ir at-
vedė jį į Gihoną. 39 Kunigas
Sadokas ėmė iš šėtros aliejaus
ragą ir patepė Saliamoną; jie
sutrimitavo trimitu, o visa tau-
ta tarė: Lai gyvuoja karalius
Saliamonas! 40 Po to patraukė
paskui jį visa daugybė; dauge-
lis žaidė vamzdžiais ir buvo la-
bai linksmi, taip kad žemė skam-
bėjo nuo jų šukavimo.

41 Tai išgirdo Adonijas ir vi-
si jo pakviestieji, kuomet poki-
lis jau buvo pasibaigęs; o Joa-
bas, išgirdęs trimito balsą, tarė:
Ką reiškia tasai užiančio mie-
sto šauksmas? 42 Dar jam tebe-
kalbant atėjo kunigo Abiataro
sunus Jonatas. Adonijas jam ta-
rė: Įeik, nes tu esi drąsus vy-
ras ir atneši gerų žinių. 43 Jo-
natas atsakė Adonijui: Anaiptol,
nes musų ponas, karalius Do-
vidas įstatė karaliumi Saliamo-
ną. 44 Jis nusiuntė su juo kuni-
gą Sadoką, pranašą Nataną, Jo-
jados sunų Banają, Keretiečius
ir Peletiečius, ir jie jį užsodino
ant karaliaus mulo. 45 Kunigas
Sadokas ir pranašas Natanas jį
patepė karaliumi Gihone; išten
jie atėjo džiaugdamiesi, ir mie-
stas ėmė užti. Tai yra balsas,
kurį girdite. 46 Be to Saliamo-
nas atsisėdo ant karalystės so-
sto. 47 O karaliaus tarnai įėję

pats Dievas. — (39) *Iš šėtros aliejaus...* Vz. 2 Kar. 6, 17; Iš. 30, 23-35. — *Patepė Saliamoną...* Anot žydų padavimo Saliamonas buvęs tuomet 12 metų; bet ta skaitlinė labai abejotina; tikriausiai jam buvo apie 20 metų, nes, mirštant Dovidui, jis turėjo jau vienų metų sunų. Saliamonas tapo karaliumi, anot priimtosios kronologijos 1015, viešpatavo 40 metų, todėl iki 975. — *Skambėjo.* Ebr. t.: p l i š o. Yperbolė šukavimų didumui išreikšti.

(42) *Jonatas.* Plg. 2 Kar 15, 27; 17, 17. — (47) *Karalius nusilenkė...* Sugrįžus Saliamonui, Dovidas dėkoja Dievui

dixerunt domino nostro regi Da-
vid, dicentes: Amplificet Deus
nomen Salomonis super nomen
tuum, et magnificet thronum
ejus super thronum tuum. Et
adoravit rex in lectulo suo: 48
et locutus est: Benedictus Do-
minus Deus Israel, qui dedit
hodie sedentem in solio meo,
videntibus oculis meis. 49 Ter-
riti sunt ergo, et surrexerunt
omnes, qui invitati fuerant ab
Adonia, et ivit unusquisque in
viam suam. 50 Adonias autem
timens Salomonem, surrexit, et
abiit, tenuitque cornu altaris.

51 Et nuntiaverunt Salomoni,
dicentes: Ecce Adonias timens
regem Salomonem, tenuit cor-
nu altaris, dicens: Juret mihi
rex Salomon hodie, quod non
interficiat servum suum gladio.
52 Dixitque Salomon: Si fuerit
vir bonus, non cadet ne unus
quidem capillus ejus in terram:
sin autem malum inventum fue-
rit in eo, morietur. 53 Misit er-
go rex Salomon, et eduxit eum
ab altari: et ingressus adoravit
regem Salomonem: dixitque ei
Salomon: Vade in domum tuam.

palaimino musų poną, karalių
Dovidą, sakydami: Dievas te-
duodie Saliamonui vardą garse-
snį už tavo vardą ir tepadaro
jo sostą šlovingesnį už tavo so-
stą. O karalius nusilenkė ant
savo patalo 48 ir kalbėjo: Pašlo-
vintas teesie Viešpats, Izraėlio
Dievas, kurs davė šiandien sė-
dintį ant mano sosto, tai man
savo akimis bematant. 49 Tuo-
met Adonijo pakviestieji visi nu-
sigando, atsikėlė, ir kiekvienas
nuėjo savo keliu. 50 Adonijas gi,
bijodamas Saliamono, atsikėlė,
nuėjo ir laikėsi altoriaus rago.

51 Ir buvo pranešta Saliamo-
nui ir pasakyta: Štai, Adoni-
jas, bijodamas karaliaus Salia-
mono, laikosi altoriaus rago ir
sako: Karalius Saliamonas te-
prisiekia man šiandien, kad ne-
užmuš savo tarno kalaviju. 52
O Saliamonas tarė: Jei bus ge-
ras vyras, nenukris žemėn net
neivienas jo plaukas; bet jei bus
jame rasta piktenybė, numirs. 53
Taigi, karalius Saliamonas siun-
tė ir jį atvesdino nuo altoriaus,
o jis įėjęs nusilenkė prieš kara-
lių Saliamoną; Saliamonas gi jam
tarė: Eik į savo namus.

2) Paskutiniai Dovido perspėjimai ir jo mirtis. Saliamonas sutvirtina savo viešpatavimą.

Caput II. 1 Apropinquaverunt
autem dies David ut moreretur,

2. perskyrimas. 1 Prisiartinus
gi Dovido mirties dienoms, jis

---

kaip kitados Jokubas. Plg. Prad. 47, 31. — (**48**) *Davė šiandien sėdintį...* Taip kaip Viešpats buvo pažadėjęs. Vz. 2 Kar. 7, 12. 13. — (**50**) *Laikėsi altoriaus rago.* Deginamųjų aukų altorius turėjo ant keturių savo kampų lyg-kad ragus, padarytus iš medžio ir apvilktus skaistvariu. Jie skaitėsi ypač šventais, nes ant jų liedavo truputį aukų kraujo. Nusitverdamas altoriaus ragų prasikaltėlis šaukdavosi globos Tojo, kurs dildo nuodėmes ir paliuosuoja nuo bausmės. Plg. Iš. 21, 14; 27, 2; 29, 12 ir k. — (**53**) *Nusilenkė prieš...* Taip pripažindamas Saliamoną savo karaliumi. — *Eik į savo namus...* Saliamonas nenori pradėti savo karaliavimo bausmėmis; bet Adonijas turi amžinai išsižadėti sosto ir gyventi ramiai kaipo vienas iš paprastų piliečių.

præcepitque Salomoni filio suo,
dicens: 2 Ego ingredior viam
universæ terræ: confortare, et
esto vir. 3 Et observa custodias
Domini Dei tui, ut ambules in
viis ejus, ut custodias ceremo-
nias ejus, et præcepta ejus, et
judicia, et testimonia, sicut scri-
ptum est in lege Moysi: ut in-
telligas universa quæ facis, et
quocumque te verteris: 4 ut con-
firmet Dominus sermones suos,
quos locutus est de me, dicens:
Si custodierint filii tui vias su-
as, et ambulaverint coram me
in veritate, in omni corde suo,
et in omni anima sua, non au-
feretur tibi vir de solio Israel.
5 Tu quoque nosti quæ fece-
rit mihi Joab filius Sarviæ, quæ
fecerit duobus principibus exer-
citus Israel, Abner filio Ner, et
Amasæ filio Jether: quos occi-
dit, et effudit sanguinem belli
in pace, et posuit cruorem prœ-
lii in balteo suo, qui erat cir-
ca lumbos ejus, et in calceamen-
to suo, quod erat in pedibus
ejus. 6 Facies ergo juxta sapien-
tiam tuam, et non deduces ca-
nitiem ejus pacifice ad inferos.
7 Sed et filiis Berzellai Gala-

įsakė savo sunui Saliamonui ir
tarė: 2 Aš įeinu į visos žemės
kelią; buk drąsus ir elgkies kaip
vyras. 3 Užlaikyk, ką Viešpats,
tavo Dievas, yra paliepęs; vaikš-
čiok jo keliais, sergėk jo apei-
gas, jo įsakymus, nutarimus ir
liudijimus, kaip parašyta Mozės
įstatyme, idant butumei išmin-
tingas visame, ką darai ir kur
tik kreipiesi; 4 idant Viešpats
patvirtintu savo žodžius, kuriuos
man kalbėjo, sakydamas: Jei ta-
vo sunųs sergės savo kelius ir
vaikščios tiesoje mano akyvaiz-
doje visa savo širdimi ir visa
savo dušia, nepristigs tau ainio
ant Izraėlio sosto.
5 Tu žinai taipogi, ką man
padarė Sarvijos sunus Joabas,
ką jis padarė dviem Izraėlio ka-
riuomenės viršininkam, Nėro su-
nui Abneriui ir Jėterio sunui
Amasai, kuriuodu jis užmušė ir
išliejo karės kraują ramybės me-
tu ir apšlakstė kovos krauju sa-
vo juostą, buvusią aplink jo
kulšis, ir savo autuvą, buvusį
ant jo kojų. 6 Padarysi tat pa-
gal savo išmintį ir neleisi jo
žiliems plaukams nueiti ramiai
į mirusiųjų buveinę. 7 Bet Gala-

2, 1 - 46. Dovidas, prieš mirsiant, duoda Saliamonui perspėjimų apie įstatymo užlaikymą ir nurodymų, kaip jis privalo pasielgti su Joabu ir kitais (1-9). Dovidui mirus, Saliamonas nubaudžia mirtimi Adoniją, mėginantį ješkoti sosto, ir Joabą, Abiatarą atstato nuo kunigystės pareigų, apdovanoja Sadoką ir Banają, o Semėjį liepia nužudyti už neišpildymą sąlygų, kuriomis jam buvo dovanota gyvybė.

(2, 1) *Jis įsakė...* Prieš mirsiant Dovidas buvo sušaukęs tautos atstovus, davė jiems perspėjimų ir antrą sykį apgarsino Saliamoną karaliumi. Tuomet tai jam davė šituos pamokymus. Plg. 1 Kron. 27 ir 28 persk. — (2) *Į visos žemės kelią.* Plg. Joz. 23, 14. — (3) *Jo apeigas, jo įsakymus...* Įvairiais vardais vadinamas tas pats Viešpaties duotas įstatymas. — *Idant butumei išmintingas...* Tikriaus anot ebr. t.: kad tau sektusi visame, ką darai. — (4) *Savo žodžius, kuriuos...* Vz. 2 Kar. 7, 12. — *Sergės savo kelius*: elgsis dorai. — *Nepristigs tau ainio..*: Karališkas sostas pasiliks visuomet tavo šeimynoje.

(5) *Ką man padarė...* Nužudydamas klastingai Abnerį ir Amasą, Joabas elgėsi prieš karaliaus valią; be to Abnerio užmušimu jis užtraukė ant Dovido neteisingą įtarimą. Plg. 2 Kron. 3, 27; 20, 10. — (6) *Neleisi jo žiliems plaukams..*: neleisi jam numirti ramiai. — (7) *Gulaadiečio Berzelajo...* Plg. 2 Kar. 17, 27;

aditis reddes gratiam, eruntque
comedentes in mensa tua: oc-
currerunt enim mihi quando fu-
giebam a facie Absalom fratris
tui. 8 Habes quoque apud te Se-
mei filium Gera filii Jemini de
Bahurim, qui maledixit mihi
maledictione pessima, quando
ibam ad Castra: sed quia de-
scendit mihi in occursum cum
transirem Jordanem, et juravi
ei per Dominum, dicens: Non
te interficiam gladio: 9 tu noli
pati eum esse innoxium. Vir au-
tem sapiens es, ut scias quæ
facias ei, deducesque canos ejus
cum sanguine ad inferos.

10 Dormivit igitur David cum
patribus suis, et sepultus est in
civitate David. 11 Dies autem,
quibus regnavit David super
Israel, quadraginta anni sunt:
in Hebron regnavit septem an-
nis: in Jerusalem, triginta tri-
bus. 12 Salomon autem sedit su-
per thronum David patris sui,
et firmatum est regnum ejus
nimis.

13 Et ingressus est Adonias
filius Haggith ad Bethsabee ma-
trem Salomonis. Quæ dixit ei:
Pacificusne est ingressus tuus?
Qui respondit: Pacificus. 14 Ad-
diditque: Sermo mihi est ad te.
Cui ait: Loquere. Et ille: 15 Tu,

adiečio Berzelajo sunums tu bu-
si dėkingas, ir jie valgys prie
tavo stalo; nes jie mane pasiti-
ko, kuomet bėgau nuo tavo bro-
lio Absalomo veido. 8 Turi tai-
pogi pas save Jėminio sunaus
Gėros sunų Semėjį iš Bahurimo,
kurs man piktžodžiavo bjauriau-
siais žodžiais, kuomet ėjau į Sto-
vyklas; bet kadangi jis atėjo pa-
sitiktų manęs pereinančio per
Jordaną, aš jam prisiekiau per
Viešpatį ir tariau: Neužmušiu
tavęs kalaviju; 9 tu tečiaus ne-
palikk jo be bausmės. Tu esi iš-
mintingas vyras, kad žinotumei,
ką jam padaryti, ir nuvesi jo
žilus plaukus sukruvintus į mi-
rusiųjų buveinę.

10 Taigi, Dovidas užmigo su
savo tėvais ir buvo palaidotas
Dovido mieste. 11 Laiko gi, ku-
rį Dovidas karaliavo ant Izraė-
lio, buvo keturios dešimtis me-
tų. Ebrone jis karaliavo septy-
nerius metus ir Jeruzalėje tris
dešimtis trejus. 12 Saliamonas gi
sėdėjo ant savo tėvo Dovido
sosto, ir jo karalystė labai su-
stiprėjo.

13 Tuomet Hagitos sunus Ado-
nijas atėjo pas Saliamono moti-
ną Bėtsabėją. Ji jam tarė: Ar
tavo atėjimas ramus? Jis atsakė:
Ramus. 14 Ir pridurė: Aš turiu
su tavim pasikalbėti. Ji jam at-
sakė: Kalbėk. Adonijas 15 tarė:

19, 37. — *Valgys prie tavo stalo.* Plg. 2 Kar. 9, 7. — (**8**) *Semėjį iš Bahurimo...* Vz. 2 Kar. 16, 5. — *Į Stovyklas*: į Mahanaimą. — *Atėjo pasitiktų...* Vz. 19, 16...— (**9**) *Nepalikk jo be bausmės.* Nors Dovidas buvo dovanojęs Semėjui gyvybę, bet jo piktžodžiavimas Dievo pateptajam karaliui negali pasilikti be bausmės (plg. Iš. 22, 28). Dovidas galėjo laukti Joabo ir Semėjo atgailos, perspėtas gi Saliamonas turi pasinaudoti pirmaja proga, kurioje apsireikš jųdviejų neištikimumas, ir nubausti taip, kaip juodu užsipelnė.

(**10**) *Dovido mieste*: ant Siono kalno. Plg. Apd. 2, 29.— (**11**) *Septynerius metus*: ištikrųjų pusaštuntų. Vz. 2 Kar. 5, 5; 1 Kron. 29, 27.

(**13**) *Ar tavo atėjimas ramus.* Bėtsabėja sutinka Adoniją su nepasitikėjimu; tečiaus nuolankia Adonijo kalba suklaidinta apsiima išpildyti jo prašymą.—(**15**) *Tu žinai, kad...* Adonijas sako daugiaus,

inquit, nosti, quia meum erat
regnum, et me præposuerat omnis
Israel sibi in regem: sed
translatum est regnum, et factum
est fratris mei: a Domino
enim constitutum est ei. 16 Nunc
ergo petitionem unam precor
a te; ne confundas faciem meam.
Quæ dixit ad eum: Loquere. 17
Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni
regi (neque enim negare
tibi quidquam potest) ut det
mihi Abisag Sunamitidem uxorem.
18 Et ait Bethsabee: Bene,
ego loquar pro te regi.
19 Venit ergo Bethsabee ad
regem Salomonem, ut loqueretur
ei pro Adonia: et surrexit
rex in occursum ejus, adoravitque
eam, et sedit super thronum
suum: positusque est thronus
matri regis, quæ sedit ad
dexteram ejus. 20 Dixitque ei:
Petitionem unam parvulam ego
deprecor a te, ne confundas faciem
meam. Et dixit ei rex: Pete
mater mea: neque enim fas
est ut avertam faciem tuam. 21
Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis
Adoniæ fratri tuo uxor. 22
Responditque rex Salomon, et
dixit matri suæ: Quare postulas
Abisag Sunamitidem Adoniæ?
postula ei et regnum: ipse est
enim frater meus major me, et
habet Abiathar sacerdotem, et
Joab filium Sarviæ. 23 Juravit
itaque rex Salomon per Dominum,
dicens: Hæc faciat mihi
Deus, et hæc addat, quia contra
animam suam locutus est

Tu žinai, kad karalystė buvo
mano, ir visas Izraėlis buvo sau
mane įstatęs karaliumi; bet karalystė
liko perkelta ir teko mano
broliui, nes Viešpaties buvo
jam skirta. 16 Taigi, dabar aš
turiu prie tavęs vieną prašymą;
neužgėdink mano veido. Ji jam
tarė: Sakyk. 17 O jis tarė: Meldžiu
pasikalbėti su karaliumi
Saliamonu, (nes jis nieko negalės
tau atsakyti), kad man duotu
moterystėn Sunamietę Abisagę.
18 Bėtsabėja atsakė: Gerai,
aš kalbėsiu dėl tavęs karaliui.
19 Taigi, Bėtsabėja atėjo pas
karalių Saliamoną, kad jam kalbėtu
dėl Adonijo. O karalius atsikėlė
jai priešais, nusilenkė prieš
ją ir atsisėdo ant savo sosto;
buvo taipogi padėtas sostas karaliaus
motinai, kuri atsisėdo
po jo dešinės. 20 Ir ji jam tarė:
Turiu prie tavęs vieną mažą
prašymą; neužgėdink mano veido.
Karalius jai atsakė: Prašyk,
mano motina, nes butu ir neteisinga,
kad atstumčiau tavo
veidą. 21 Ji tarė: Tegul Sunamietė
Abisagė bus atiduota tavo
broliui Adonijui moterystėn. 22
Tuomet karalius Saliamonas atsakė
savo motinai ir tarė: Kodėl
reikalauji Adonijui Sanamietės
Abisagės? reikalauk jam ir
karalystės? nes jis mano brolis,
vyresnis už mane, ir turi kunigą
Abiatarą bei Sarvijos sunų
Joabą. 23 Taigi karalius Saliamonas
prisiekė per Viešpatį ir
tarė: Dievas tai man tepadaro

---

negu ištikrųjų buvo. — (16) *Neužgėdink mano veido*: neatstumk mano prašymo.— (17) *Kad man duotu...* Ar Adonijas tai darė Joabo ir Abiataro pamokytas, nežinia. Kadangi tečiaus Saliamonas nubaudęs Adoniją, nubaudžia taipogi Joabą ir Abiatarą, todėl galima manyti, kad Adonijas elgėsi ne be jųdviejų pritarimo. — (19) *Atsikėlė...* Karaliaus motinai suteikiama ypatinga pagarba. — (22) *Reikalauk jam ir...* Saliamonas kitaip mano apie Adonijo prašymą, negu jo motina.

Adonias verbum hoc. 24 Et nunc
vivit Dominus, qui firmavit me,
et collocavit me super solium
David patris mei, et qui fecit
mihi domum, sicut locutus est,
quia hodie occidetur Adonias.
25 Misitque rex Salomon per
manum Banaiæ filii Joiadæ, qui
interfecit eum, et mortuus est.

26 Abiathar quoque sacerdoti
dixit rex: Vade in Anathoth ad
agrum tuum, equidem vir mor-
tis es: sed hodie te non inter-
ficiam, quia portasti arcam Do-
mini Dei coram David patre
meo, et sustinuisti laborem in
omnibus, in quibus laboravit
pater meus. 27 Ejecit ergo Salo-
mon Abiathar, ut non esset sa-
cerdos Domini, ut impleretur
sermo Domini, quem locutus est
super domum Heli in Silo.

28 Venit autem nuntius ad
Joab, quod Joab declinasset post
Adoniam, et post Salomonem
non declinasset: fugit ergo Joab
in tabernaculum Domini, et ap-
prehendit cornu altaris. 29 Nun-
tiatumque est regi Salomoni
quod fugisset Joab in taberna-
culum Domini, et esset juxta
altare: misitque Salomon Ba-
naiam filium Joiadæ, dicens: Va-
de, interfice eum. 30 Et venit

ir tai tepridedie, jei Adonijas
nekalbėjo to dalyko prieš savo
gyvybę. 24 Ir dabar kaip Vieš-
pats gyvas, kurs patvirtino ma-
ne, pasodino mane ant mano tė-
vo Dovido sosto ir kurs padarė
man namus, kaip yra kalbėjęs,
taip Adonijas bus šiandien už-
muštas. 25 Ir karalius Saliamo-
nas siuntė Jojados sunų Banają,
kurs jį užmušė, ir tasai mirė.
26 Karalius tarė taipogi kuni-
gui Abiatarui: Eik į Anatotą
prie savo dirvos, nes esi mirties
vyras; bet šiandien tavęs neuž-
mušiu, nes nešiojai Viešpaties
Dievo skrynią mano tėvo Dovi-
do akyvaizdoje ir pakėlei visus
vargus, kuriuos kentėjo mano
tėvas. 27 Taigi, Saliamonas at-
stumė Abiatarą, kad nebebutu
Viešpaties kunigu, idant išsipil-
dytu Viešpaties žodžiai, kuriuos
jis kalbėjo apie Hėlio namus
Sile.
28 Atėjus tai žiniai pas Joa-
bą, — nes Joabas buvo nukry-
pęs paskui Adoniją, o su Salia-
monu neėjo išvieno, — Joabas
nubėgo į Viešpaties šėtrą ir nu-
sitvėrė altoriaus rago. 29 Tuo-
met buvo pranešta karaliui Sa-
liamonui, kad Joabas nubėgęs į
Viešpaties šėtrą ir esąs prie al-
toriaus. O Saliamonas siuntė Jo-
jados sunų Banają, sakydamas:
Eik, užmušk jį. 30 Banajas atė-

Jis mato naują pasikėsinimą atimti sostą, imant moterystėn Abisagę, kuri bent skaitėsi mirusiojo karaliaus pačia; todėl šiuo žygiu Adonijas negali išvengti mirties. Plg. 2 Kar. 12, 8; 16, 22.

(**26**) *Į Anatotą.* Anatotas buvo kunigų miestas į šiaurryčius nuo Jeruzalės. — *Nešiojai Viešpaties...* Vz. 1 Kron. 15, 11; 2 Kar. 15, 24.— *Pakėlei visus vargus...* Abiataras buvo su Dovidu nuo tos dienos, kurioje, liepiant Sauliui, buvo užmušti Anatote kunigai. Vz. 1 Kar. 1, 7 ir k. — (**27**) *Idant išsipildytu...* Saliamonas išpildė, ką kitados buvo apskelbęs „*Dievo žmogus*", kad vyriausiojo kunigo pareigos bus atimtos iš Hėlio šeimynos ir atiduotos Eleazaro ainiams. Vz. 1 Kar. 2, 30... ir paišk.

(**28**) *Atėjus tai žiniai.* Ebr. t. čionai truputį skiriasi nuo Vulgatos: „Ir gandas pasiekė Joabą; nes Joabas buvo nukrypęs Adonijo pusėn, nors jis nebuvo nukrypęs

Banaias ad tabernaculum Domini, et dixit ei: Hæc dicit rex:
Egredere. Qui ait: Non egrediar,
sed hic moriar. Renuntiavit Banaias regi sermonem, dicens:
Hæc locutus est Joab, et hæc
respondit mihi. 31 Dixitque ei
rex: Fac sicut locutus est: et
interfice eum, et sepeli, et amovebis sanguinem innocentem,
qui effusus est a Joab, a me, et
a domo patris mei. 32 Et reddet
Dominus sanguinem ejus super
caput ejus quia interfecit duos
viros justos, melioresque se: et
occidit eos gladio, patre meo
David ignorante, Abner filium
Ner principem militiæ Israel,
et Amasam filium Jether principem exercitus Juda: 33 et revertetur sanguis illorum in caput Joab, et in caput seminis
ejus in sempiternum. David autem et semini ejus, et domui,
et throno illius sit pax usque
in æternum a Domino. 34 Ascendit itaque Banaias filius Joiadæ, et aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo
sua in deserto. 35 Et constituit
rex Banaiam filium Joiadæ pro
eo super exercitum, et Sadoc
sacerdotem posuit pro Abiathar.
36 Misit quoque rex, et vocavit Semei, dixitque ei: Ædifica
tibi domum in Jerusalem, et habita ibi: et non egredieris inde
huc atque illuc. 37 Quacumque

jo prie Viešpaties šėtros ir jam
tarė: Štai, ką sako karalius: Išeik. Tasai tarė: Neišeisiu, bet mirsiu čionai. Banajas pasakė tuos
žodžius karaliui ir tarė: Joabas
kalbėjo taip ir tai man atsakė.
31 O karalius jam tarė: Padaryk,
kaip jis kalbėjo; užmušk jį ir
palaidok; ir atitolinsi nekaltą
kraują, kurs Joabo išlietas, nuo
manęs ir nuo mano tėvo namų.
32 Viešpats sugrąžins jo kraują
ant jo galvos, nes jis užmušė
du teisingu vyru, geresniu už
save, ir nužudė juodu kalaviju,
mano tėvui Dovidui nežinant,
Izraėlio kariuomenės viršininką
Nėro sunų Abnerį ir Judo kariuomenės viršininką Jėterio sunų Amasą; 33 ir jųdviejų kraujas kris ant Joabo galvos ir ant
jo ainijos galvos per amžius.
Dovidui gi, jo ainijai, jo namams ir jo sostui teesie ramybė nuo Viešpaties per amžius.
34 Taigi, Jojados sunus Banajas
nuėjo ir užpuolęs jį užmušė; ir
jis liko palaidotas savo namuose tyrumoje. 35 Tuomet karalius
pastatė užuot jo ant kariuomenės Jojados sunų Banają ir užuot
Abiataro paskyrė kunigą Sadoką.

36 Karalius siuntė ir pasišaukė taipogi Semėjį ir jam tarė:
Pasistatyk sau namus Jeruzalėje ir gyvenk tenai; išten tu neišeisi nei vienon, nei kiton pu-

---

Absalomo pusėn". — (31) *Padaryk, kaip jis kalbėjo.* Nubėgimas prie altoriaus negalėjo apsaugoti Joabo nuo mirties, nes įstatyme buvo liepta tą, kurs buvo užmušęs žmogų tyčiomis ir patykojęs, atitraukti nuo Viešpaties altoriaus ir nužudyti (vz. Iš. 21, 14); Joabas kaip tik tuo budu ir buvo prasikaltęs. — (32) *Nes jis užmušė...* Vz. 2 Kar. 3, 27; 20, 10. — (34) *Tyrumoje.* Rasi Judo tyrumoje, į pietus ir pietryčius nuo Jeruzalės. — (35) *Sadoką.* Rasi nuo jo gavo savo vardą paskiaus atsiradusi Sadukiejų sėkta.

(36) *Pasistatyk sau namus...* Iki tam laikui Semėjis gyveno Bahurime. Vz. 2 Kar. 15, 5; 19, 16. Liepdamas jam apsigyventi Jeruzalėje, karalius norėjo padaryti jį netaip pavojingu sau, o apsireiškus jo atkaklumui, tuojau nubausti. Vz. aug. 9. e.— (37) *Tavo gi kraujas kris...*

autem die egressus fueris, et
transieris Torrentem Cedron,
scito te interficiendum: sanguis
tuus erit super caput tuum. [38]
Dixitque Semei regi: Bonus ser-
mo: sicut locutus est dominus
meus rex, sic faciet servus tu-
us. Habitavit itaque Semei in
Jerusalem diebus multis. [39] Fa-
ctum est autem post annos tres
ut fugerent servi Semei ad Achis
filium Maacha regem Geth: nun-
tiatumque est Semei quod ser-
vi ejus issent in Geth. [40] Et sur-
rexit Semei, et stravit asinum
suum: ivitque ad Achis in Geth
ad requirendum servos suos, et
adduxit eos de Geth. [41] Nuntia-
tum est autem Salomoni quod
isset Semei in Geth de Jerusa-
lem, et rediisset. [42] Et mittens
vocavit eum, dixitque illi: Non-
ne testificatus sum tibi per Do-
minum, et prædixi tibi: Quacum-
que die egressus, ieris huc et
illuc, scito te esse moriturum?
Et respondisti mihi: Bonus ser-
mo, quem audivi. [43] Quare ergo
non custodisti jusjurandum Do-
mini, et præceptum quod præ-
ceperam tibi? [44] Dixitque rex
ad Semei: Tu nosti omne ma-
lum, cujus tibi conscium est cor
tuum, quod fecisti David patri
meo: reddidit Dominus malitiam
tuam in caput tuum. [45] Et rex
Salomon benedictus, et thronus
David erit stabilis coram Domi-
no usque in sempiternum. [46] Jus-

sėn. [37] Kurią gi dieną busi iš-
ėjęs ir pereisi per Kėdrono upe-
lį, žinok, kad busi užmuštas; ta-
vo kraujas kris ant tavo galvos.
[38] Semėjis atsakė karaliui: Tas
pasakymas geras; kaip mano po-
nas karalius kalbėjo, taip tavo
tarnas darys. Taigi, Semėjis gy-
veno daug dienų Jeruzalėje. [39]
Atsitiko gi po trejų metų, kad
Semėjo vergai pabėgo pas Gėto
karalių Maachos sunų Achį, ir
buvo pranešta Semėjui, kad jo
tarnai nuėję į Gėtą. [40] Tuomet
Semėjis atsikėlė, pasibalnojo sa-
vo asilą, nuvyko pas Achį į Gė-
tą savo vergų sujieškotų ir juos
atsivedė iš Gėto. [41] Kuomet gi
buvo pranešta Saliamonui, kad
Semėjis buvęs nuėjęs iš Jeruza-
lės į Gėtą ir sugrįžęs, [42] jis nu-
siuntęs pasišaukė jį ir jam tarė:
Argi aš tau neprisiekiau per
Viešpatį ir tau neapskelbiau iš-
anksto: Kurią tik dieną išėjęs
eisi ar šen, ar ten, žinok, jog
tu mirsi? Ir tu man atsakei:
Geras tas pasakymas, kurį gir-
dėjau. [43] Kodėl tat nesilaikei
Viešpaties prisiekos ir įsakymo,
kurį tau buvau davęs? [44] Kara-
lius dar tarė Semėjui: Tu žinai
visą piktenybę, kurios tavo šir-
dis jaučiasi esanti kalta, kurią
padarei mano tėvui Dovidui;
Viešpats sugrąžino tavo pikte-
nybę ant tavo galvos. [45] O Ka-
ralius Saliamonas teesie pašlo-
vintas ir Dovido sostas testovi
tvirtai Viešpaties akyvaizdoje
per amžius. [46] Taigi, karalius da-

Tu pats busi kaltas savo mirties. — (38) *Tas pasakymas geras.* Semėjis laukė didesnės bausmės; todėl jis mielu noru apsiima pildyti karaliaus paliepimą. — (39) *Pas Gėto karalių...* Plg. 1 Kar. 21, 10; 27, 2.— (42) *Argi aš tau neprisiekiau...* Tikriaus anot ebr. t.: Argi aš tavęs neprisiekdžiau per Viešpatį. — (43) *Viešpaties prisiekos*: Viešpaties vardu padarytosios prisiekos.

3, 1—4, 3[1]. Pasakojimas apie laimingą Saliamono viešpatavimą prasideda paminėjimu Viešpaties jam suteiktos didžios

sit itaque rex Banaiæ filio Joiadæ: qui egressus, percussit eum, et mortuus est.

vė paliepimą Jojados sunui Banajui, kurs išėjo, užmušė jį, ir jis mirė.

2. Laimingas Saliamono viešpatavimas iki nupuolimui. 1) Dievas apdovanoja Saliamoną išmintimi ir kitomis malonėmis.

Caput III. [1] Confirmatum est
igitur regnum in manu Salomonis, et affinitate conjunctus est
Pharaoni regi Ægypti: accepit
namque filiam ejus, et adduxit
in civitatem David, donec compleret ædificans domum suam,
et domum Domini, et murum
Jerusalem per circuitum.
[2] Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini
Domini usque in diem illum. [3]
Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quod in
excelsis immolabat, et accendebat thymiama.
[4] Abiit itaque in Gabaon, ut
immolaret ibi: illud quippe erat

3. perskyrimas. [1] Taigi, sutvirtėjus karalystei Saliamono
rankose, jis susirišo gentyste su
Aigypto karaliumi Paraonu, nes
jie ėmė jo dukterį ir atsivedė
į Dovido miestą, kolei nepabaigė statyti savo namų, Viešpaties namų ir muro aplink Jeruzalę.
[2] Tauta tečiaus aukodavo ant
augštų vietų, nes iki tai dienai
dar nebuvo pastatyta šventykla Viešpaties vardui. [3] Bet Saliamonas mylėjo Viešpatį, elgdamos pagal savo tėvo Dovido
įsakymus, atskyrus tik tai, kad
aukojo ir degino smilkalus ant
augštumų.
[4] Taigi, jis nuėjo į Gabaoną, kad tenai aukotų, nes tai

---

išminties ir kitų malonių. Saliamonui padarius gausiausias aukas ant Gabaono augštumos, apsireiškia Viešpats ir jam žada išmintį, turtus ir garbę (3, 1-15). Saliamono išmintis pasirodo visiems ginče dvieju motinų apie kudikį (3, 16-28). Toliaus minimi žymiausieji Saliamono valdininkai, turtingumas ir giriama jo išmintis (4, 1-34).

(3, 1) *Sutvirtėjus karalystei...* Prie to sutvirtėjimo daug prisidėjo aug. aprašytas priešininkų nubaudimas. — *Jis susirišo...* Susigiminiavimas su galingiausiu kaimynu turėjo sustiprinti Saliamono karalystę visų kitų tautų akyse. — *Paraonu.* Plg. Prad. 12, 15. Spėjama, kad tai buvęs paskutinis iš XXI dinastijos Aigypto karalius Psusėnnas. — *Jo dukterį...* Moterystė su Aigyptietėmis nebuvo Izraėlitams uždrausta įstatymu (plg. Iš. 34, 16). Paraono duktė, ištekėdama už Saliamono tikriausiai priėmė Izraėlio tikėjimą, bet ar ji pametė savo pagoniškus papročius, apie tai reikia labai abejoti. Plg. žem. 11, 1. 8. — *Į Dovido miestą:* buvusį ant Siono kalno. Bažnyčia liko pastatyta ant Morijos kalno. — *Muro:* kurį buvo pradėjęs Dovidas. Plg. 2 Kar. 5, 9; 2 Kron. 1, 1; 8, 11.

(2) *Aukodavo ant augštų vietų...* Mozės įstatymu (Atk. 12, 4...) buvo įsakyta Izraėlitams daryti aukas tik vienoje Dievo išrinktoje vietoje, bet kolei nebuvo pastatyta nuolatinė šventykla, tas įsakymas nebuvo griežtai pildomas. Įvairiose vietose, dažniausiai pašventintose Dievo apreiškimu, atnašaudavo aukas pranašai, kurie gaudavo tam tikrus Dievo įkvėpimus; jų pavyzdį sekė ir tauta. — (3) *Atskyrus tik tai...* Saliamonas darė taippat kaip kiti, nors aukojimas ant augštumų, kad ir nepasmerktas visai, visgi buvo priešingas įstatymo dvasiai.

(4) *Į Gabaoną.* Ebr. *Gib'on*, dabar El-

excelsum maximum: mille ho-
stias in holocaustum obtulit Sa-
lomon super altare illud in Ga-
baon. 5 Apparuit autem Domi-
nus Salomoni per somnium no-
cte, dicens: Postula quod vis
ut dem tibi. 6 Et ait Salomon:
Tu fecisti cum servo tuo Da-
vid patre meo misericordiam
magnam, sicut ambulavit in con-
spectu tuo in veritate, et ju-
stitia, et recto corde tecum: cu-
stodisti ei misericordiam tuam
grandem, et dedisti ei filium se-
dentem super thronum ejus, si-
cut est hodie. 7 Et nunc Domi-
ne Deus, tu regnare fecisti ser-
vum tuum pro David patre meo:
ego autem sum puer parvulus,
et ignorans egressum, et introi-
tum meum. 8 Et servus tuus in
medio est populi, quem elegi-
sti, populi infiniti, qui numera-
ri et supputari non potest præ
multitudine. 9 Dabis ergo servo
tuo cor docile, ut populum tu-
um judicare possit, et discer-
nere inter bonum et malum:
quis enim poterit judicare popu-
lum istum, populum tuum hunc
multum?

10 Placuit ergo sermo coram
Domino, quod Salomon postu-
lasset hujuscemodi rem. 11 Et
dixit Dominus Salomoni: Quia
postulasti verbum hoc, et non
petisti tibi dies multos, nec di-

buvo žymiausi augštuma. Jis
atnašavo ant ano altoriaus Ga-
baone tukstantį gyvulių degi-
namajai aukai. 5 Tuomet Vieš-
pats apsireiškė Saliamonui nak-
tį sapne ir tarė: Prašyk, ko no-
ri, kad tau duočiau. 6 O Salia-
monas tarė: Tu padarei savo
tarnui, mano tėvui Dovidui, di-
džią mielaširdystę, taip kaip jis
vaikščiojo tavo akyvaizdoje tie-
soje ir teisybėje ir turėjo tau tik-
rą širdį; tu jam užlaikei didžią
mielaširdystę ir davei jam su-
nų, kurs sėdi ant jo sosto, kaip
šiandien yra. 7 Taigi, dabar, Vieš-
patie Dieve, tu padarei karaliu-
mi savo tarną užuot mano tė-
vo Dovido; aš gi esu mažas vai-
kas ir nežinau savo išėjimo ir
įėjimo; 8 ir tavo tarnas yra tarp
tautos, kurią išsirinkai, begalo
didžios tautos, kurios dėl dau-
gybės negalima nei suskaityti,
nei sužinoti. 9 Duok tat tavo
tarnui mokslią širdį, kad galė-
tu teisti tavo tautą ir atskirti,
kas gera ir kas pikta; nes kas
galės teisti šitą tautą, tą tavo
taip skaitlingą tautą?

10 Taigi, Viešpačiui patiko tie
žodžiai, kad Saliamonas prašė
tokio dalyko. 11 Ir Viešpats ta-
rė Saliamonui: Kadangi tu pra-
šei šito dalyko ir neprašei sau
nei ilgo amžio, nei turtų arba

Džib, į šiaurvakarius nuo Jeruzalės. Gabaonas vadinamas žymiausia augštuma, nes čionai tebebuvo senoji sandoros šėtra ir deginamųjų aukų altorius, nors sandoros skrynia jau Dovido laikais liko atgabenta Jeruzalėn (plg. 1 Kron. 16, 39, 40; 2 Kron. 1, 3).—(**5**) *Viešpats apsireiškė...* kaip kitados Abraomui, Jokubui ir k. Plg. Prad. 15, 1; 28, 12 ir k. Tuo savo apsireiškimu užvadavo sandoros skrynios stoką Gabaone.— (**7**) *Mažas vaikas.* Paprasta yperbolė, kuria čionai Saliamonas išreiškia, kad jis dar tebėra jaunas ir neturi reikalingo prityrimo. — *Nežinau savo išėjimo..*: nežinau, kaip turiu elgties. — (**8**) *Kurios dėl daugybės...* Kita yperbolė, nurodanti labai didelį skaitlių, o draug išreiškianti, kad Dievo pažadėjimas tame dalyke buvo išsipildęs (Plg. Prad. 13, 16). — (**9**) *Teisti.* Tai viena svarbiausių ir didžiausių karaliaus pareigų.

(**11**) *Savo neprietelių gyvybės*: Kad visi neprieteliai pražutu (Plg. 1 Kron. 11, 14...). — (**12**) *Pirm tavęs nebuvo*

vitias, aut animas inimicorum
tuorum, sed postulasti tibi sa-
pientiam ad discernendum judi-
cium: 12 ecce feci tibi secundum
sermones tuos, et dedi tibi cor
sapiens et intelligens, in tan-
tum ut nullus ante te similis
tui fuerit, nec post te surrectu-
rus sit. 13 Sed et hæc, quæ non
postulasti, dedi tibi: divitias
scilicet, et gloriam, ut nemo
fuerit similis tui in regibus cun-
ctis retro diebus. 14 Si autem
ambulaveris in viis meis, et cu-
stodieris præcepta mea, et man-
data mea, sicut ambulavit pa-
ter tuus, longos faciam dies tuos.
15 Igitur evigilavit Salomon, et
intellexit quod esset somnium:
cumque venisset Jerusalem, ste-
tit coram arca fœderis Domini,
et obtulit holocausta, et fecit
victimas pacificas, et grande con-
vivium universis famulis suis.

16 Tunc venerunt duæ mulie-
res meretrices ad regem, stete-
runtque coram eo, 17 quarum
una ait: Obsecro, mi domine:
ego et mulier hæc habitabamus
in domo una, et peperi apud
eam in cubiculo. 18 Tertia autem
die postquam ego peperi, pepe-
rit et hæc: et eramus simul,
nullusque alius nobiscum in do-
mo, exceptis nobis duabus. 19
Mortuus est autem filius mulie-
ris hujus nocte: dormiens quip-
pe oppressit eum. 20 Et consur-
gens intempestæ noctis silentio,

savo nepriętelių gyvybės, bet
prašei sau išminties atskirti, kas
teisinga, 12 štai, aš tau padariau
pagal tavo žodžius ir daviau
tau išmintingą ir išmanančią šir-
dį, taip kad pirm tavęs nebuvo
neivieno į tave panašaus ir ne-
kils po tavęs. 13 Bet ir tai, ko
neprašei, tau daviau, butent tur-
tų ir garbės, kad neivieno ne-
butu tau lygaus tarp visų ka-
ralių praeitais laikais. 14 O jei
vaikščiosi mano keliais ir ser-
gėsi mano įsakymus ir paliepi-
mus, kaip vaikščiojo tavo tėvas,
suteiksiu tau ilgą amžį. 15 Tuo-
met Saliamonas pabudo ir su-
prato, kad tai sapnas, o atėjęs
Jeruzalėn, atsistojo ties Vieš-
paties sandoros skrynia, atnaša-
vo deginamasias aukas ir dėko-
jimo aukas ir padarė didį po-
kilį visiems savo tarnams.

16 Tuomet atėjo pas karalių
dvi moteriški paleistuvi ir sto-
josi jo akyvaizdon. 17 Viena jų-
dviejų tarė: Meldžiamasis, ma-
no pone; aš ir šita moteriškė
gyvenova vienuose namuose ir
aš pagimdžiau pas ją kambary-
je kudikį; 18 trečią gi dieną po
to, kaip aš pagimdžiau, pagimdė
ir ji, ir buvova draug, ir nieko
kito nebuvo draug su mudviem
namuose, atskyrus mudvi. 19 Ši-
tos gi moteriškės sunus mirė
nakčia, nes miegodama nugulė
jį. 20 Ir atsikėlus vidurnakčio ty-

neivieno... Saliamonas gavo iš Dievo religijinę išmintį, (kurios vertybė giriama Išm. 7, 9. 10), dorinę ir politiškąją (Išm. 7, 22...) ir galop prigimtąją išmintį (Išm. 7, 17). Stebėtinai suvienijęs savyje tą trejopą išmintį Saliamonas niekeno nebuvo perviršintas S. Į., nors Mozė ir Pranašai turėjo gilesnę dieviškąją išmintį, o N. Į. apsireiškė pati amžinoji Išmintis ir daugiaus mums suteikė savo šviesos negu S. Į. — (**13**) *Neivieno nebutu tau lygaus*..: tarp teisėjų ir Izraėlio karalių. — (**14**) *Suteiksiu tau ilgą amžį*. Tas pažadėjimas negalėjo išsipildyti, nes Saliamonas neišpildė pastatytos sąlygos. — (**15**) *Kad tai sapnas*: kad Viešpats buvo jam apsireiškęs sapne ir suteikęs tikrą regėjimą. — *Didį pokilį*: iš dėkojimo aukų.

tulit filium meum de latere meo
ancillæ tuæ dormientis, et col-
locavit in sinu suo: suum au-
tem filium, qui erat mortuus,
posuit in sinu meo. [21] Cumque
surrexissem mane ut darem lac fi-
lio meo, apparuit mortuus: quem
diligentius intuens clara luce,
deprehendi non esse meum quem
genueram. [22] Responditque al-
tera mulier: Non est ita ut di-
cis, sed filius tuus mortuus est,
meus autem vivit. E contrario
illa dicebat: Mentiris: filius quip-
pe meus vivit, et filius tuus
mortuus est. Atque in hunc mo-
dum contendebant coram rege.

[23] Tunc rex ait: Hæc dicit,
Filius meus vivit, et filius tuus
mortuus est. Et ista respondit,
Non, sed filius tuus mortuus
est, meus autem vivit. [24] Dixit
ergo rex: Afferte mihi gladium.
Cumque attulissent gladium co-
ram rege, [25] Dividite, inquit,
infantem vivum in duas partes,
et date dimidiam partem uni,
et dimidiam partem alteri. [26]
Dixit autem mulier, cujus filius
erat vivus, ad regem: (commo-
ta sunt quippe viscera ejus su-
per filio suo) Obsecro domine,
date illi infantem vivum, et no-
lite interficere eum. Econtrario
illa dicebat: Nec mihi, nec tibi
sit, sed dividatur. [27] Respondit
rex, et ait: Date huic infantem
vivum, et non occidatur: hæc
est enim mater ejus. [28] Audivit
itaque omnis Israel judicium
quod judicasset rex, et timue-

lumoje, ėmė mano sunų iš tavo
miegančios tarnaitės pašonės ir
padėjo savo prieglobstin; savo
gi sunų, kurs buvo miręs, pa-
dėjo mano prieglobstin. [21] Kuo-
met atsikėliau rytmetį savo su-
naus žindytų, pasirodė, kad jis
buvo miręs; apžiurėjus jį rupe-
stingiaus dienos šviesoje, paži-
nau, kad tai ne manasis, kurį
buvau pagimdžiusi. [22] Kita gi
moteriškė atsakė: Ne taip yra,
kaip sakai, bet tavo sunus mirė,
o manasis gyvas. Bet ana prie-
šingai kalbėjo: Tu meluoji, nes
manasis gyvas, o tavo sunus
mirė. Taip jiedvi ginčijosi ka-
raliaus akyvaizdoje.
[23] Tuomet karalius tarė: Šita
sako: Mano sunus gyvas, o ta-
vo sunus mirė; o šita atsako:
Ne, tavo sunus mirė, o mana-
sis gyvas. [24] Taigi, karalius ta-
rė: Atneškite man kalaviją. O
kuomet atnešta kalaviją pas ka-
ralių, [25] jis tarė: Padalinkite gy-
vąjį vaiką į dvi pusi ir duokite
vieną pusę vienai, o kitą pusę
kitai. [26] Tuomet moteriškė, ku-
rios sunus buvo gyvas, tarė ka-
raliui, (nes jos širdyje pakilo
gailestis dėlei jos sunaus): Mel-
džiamasis pone, duokite jai ku-
dikį gyvą ir jo neužmuškite. O
ana priešingai sakė: Tenebuna
nei man, nei tau, bet tebuna
padalintas. [27] Tuomet karalius
atsiliepė ir tarė: Duokite šitai
kudikį gyvą ir tenebuna užmuš-
tas, nes ji jo motina. [28] Taigi,
visas Izraėlis išgirdo nutarimą,
kurį buvo padaręs karalius, ir

Plg. Kun. 7, 11-21.
(18) *Nieko kito nebuvo...* Todėl nebuvo jokio liudytojo, kurs padėtų sužinoti tiesą. — (26) *Duokite jai kudikį gyvą...* Saliamono išmintis apsireiškė tame, kad jis davė progą atsiliepti prigimties balsui tikrosios motinos širdyje.

runt regem, videntes sapientiam
Dei esse in eo ad faciendum
judicium.

Caput IV. [1] Erat autem rex
Salomon regnans super omnem
Israel: [2] et hi principes quos
habebat: Azarias filius Sadoc
sacerdotis: [3] Elihoreph, et Ahia
filii Sisa scribæ: Josaphat filius
Ahilud a commentariis: [4] Banaias
filius Joiadæ super exercitum:
Sadoc autem, et Abiathar
sacerdotes. [5] Azarias filius Nathan
super eos qui assistebant
regi: Zabud filius Nathan sacerdos,
amicus regis: [6] et Ahisar
præpositus domus: et Adoniram
filius Abda super tributa.

[7] Habebat autem Salomon duodecim
præfectos super omnem
Israel, qui præbebant annonam
regi et domui ejus: per singulos
enim menses in anno, singuli
necessaria ministrabant. [8]
Et hæc nomina eorum: Benhur,
in monte Ephraim. [9] Bendecar,
in Macces, et in Salebim, et in
Bethsames, et in Elon, et in
Bethanan. [10] Benhesed in Aruboth:
ipsius erat Socho, et omnis
terra Epher. [11] Benabinadab,
cujus omnis Nephath Dor, Tapheth
filiam Salomonis habebat
uxorem. [12] Bana filius Ahilud
regebat Thanac et Mageddo, et

bijojosi karaliaus, matydami Dievo
išmintį esant jame teismui
daryti.

4 perskyrimas. [1] Taigi, karalius
Saliamonas karaliavo ant
viso Izraėlio. [2] O štai kunigaikščiai,
kokiuos jis turėjo: Kunigo
Sadoko sunus Azarijas; [3] Sisos
sunudu Elihorėfas ir Ahija raštininkai,
Ahiludo sunus Jozapatas
metraščių vedėjas, [4] Jojados
sunus Banajas kariuomenės viršininkas,
Sadokas gi ir Abiataras
kunigai. [5] Natano sunus Azarijas
buvo ant tų, kurie visuomet
buvo prie karaliaus; Natano
sunus Zabudas, kunigas, buvo
karaliaus prietelis; [6] Ahisaras
namų viršininkas, ir Abdos
sunus Adoniramas mokesčių prižiurėtojas.

[7] Saliamonas turėjo taipogi
dvyliką viršininkų ant viso Izraėlio,
kurie aprupindavo maistu
karalių ir jo namus, nes kiekvienas
pristatydavo per vieną
mėnesį metuose, kas buvo reikalinga.
[8] Ir štai jų vardai: Benhuras
Efraimo kalnuose; [9] Bendekaras
Makėse, Salebime, Bėtsame,
Elone ir Bėtaname; [10] Benhesėdas
Arubote; po juo buvo
Sochas ir visa Eferio žemė; [11]
Benabinadabas, kurio buvo Nėfatdoras;
jis turėjo moterimi Saliamono
dukterį Tafėtę. [12] Ahiludo
sunus Bana valdė Tanaką,

(**4, 2**) *Kunigo Sadoko sunus Azarijas.* Ebr. t. galima išversti taip: S a d o k o s u n u s A z a r i j a s k u n i g a s. Jis rasi buvo artimiausis Saliamono patarėjas. — (**3**) *Sisos.* Spėjama, kad kitose vietose jis pavadintas Serajas, Siva ir Susa. Plg. 2 Kar. 8, 17; 20, 25; 1 Kron. 18, 16. — *Jozapatas.* Plg. 1 Kron. 18, 15. — (**4**) *Banajas.* Vz. aug. 1, 32. — *Abiataras.* Jam buvo likęs tik vyriausiojo kunigo vardas. Vz. 2, 27. 35.— (**5**) *Natano.* Jis rasi buvo Dovido sunus (2 Kar. 5, 14). —*Karaliaus prietelis.* Plg. 2 Kar. 8, 18.

(**8**) *Benhuras*, t. y. Huro sunus. Taipogi ir tol. keleto viršininkų užrašyti tik tėvų vardai. Ne visos čionai minimų viršininkų vietos tebėra žinomos; tečiaus jų dauguma buvo išvardinta Jozuės knygoje. — (**11**) *Nėfatdoras*: Doro kraštas. Plg. Joz. 12, 23; 16, 11. — (**13**) *Jairo*

universam Bethsan, quæ est ju-
xta Sarthana subter Jezrahel,
a Bethsan usque Abelmehula e
regione Jecmaan. 13 Bengaber
in Ramoth Galaad: habebat
Avothiair filii Manasse in Galaad,
ipse præerat in omni regione
Argob, quæ est in Basan, sexa-
ginta civitatibus magnis atque
muratis, quæ habebant seras æ-
reas. 14 Ahinadab filius Addo præ-
erat in Manaim. 15 Achimaas in
Nephthali: sed et ipse habebat
Basemath filiam Salomonis in
conjugio. 16 Baana filius Husi,
in Aser, et in Baloth. 17 Josa-
phat filius Pharue, in Issachar.
18 Semei filius Ela, in Benjamin.
19 Gaber filius Uri, in terra Ga-
laad, in terra Sehon regis Amor-
rhæi et Og regis Basan, super
omnia quæ erant in illa terra.

20 Juda et Israel innumerabi-
les, sicut arena maris in multi-
tudine: comedentes, et bibentes,
atque lætantes.

21 Salomon autem erat in di-
tione sua, habens omnia regna
a flumine terræ Philisthiim us-
que ad terminum Ægypti: offe-
rentium sibi munera, et servien-
tium ei cunctis diebus vitæ ejus.
22 Erat autem cibus Salomonis
per dies singulos triginta co-
ri similæ, et sexaginta cori fa-
rinæ, 23 decem boves pingues,
et viginti boves pascuales, et
centum arietes, excepta vena-
tione cervorum, caprearum, at-

Magėdą ir visą Bėtsaną, esantį
greta Sartanos žemiaus Jezraė-
lio, nuo Bėtsano iki Abėlmėhu-
lai ties Jekmaanu; 13 Bengabe-
ris Ramot-Galaade; po juo bu-
vo Manaso sunaus Jairo Avotas
Galaade; jis buvo viršininkas
viso Argobo krašto, esančio Ba-
sane, šešiųdešimtų didelių ir ap-
murytų miestų, turėjusių vari-
nius užkaiščius. 14 Addo sunus
Ahinadabas buvo viršininkas Ma-
naime; 15 Achimaas Neftalyje;
taipogi ir jis turėjo moterimi
Saliamono dukterį Basematą; 16
Husio sunus Baana buvo Asere
ir Balote; 17 Paruės sunus Jo-
zapatas Isakare; 18 Elos sunus
Semėjis Benjamine; 19 Urio su-
nus Gaberis Galaado žemėje,
Amoriečių karaliaus Sehono ir
Basano karaliaus Ogo krašte,
ant viso, kas buvo toje žemėje.

20 Judas ir Izraėlis buvo ne-
suskaitomi kaip juros smilčių
daugybė; jie valgė ir gėrė ir
linksminosi.

21 Saliamonas turėjo savo val-
džioje visas karalystes nuo Pi-
listymų žemės upės iki Aigyp-
to ribai, kurios jam duodavo
dovanų ir jam tarnavo per vi-
sas jo gyvenimo dienas. 22 Sa-
liamono gi išlaikymui reikėjo
kasdien trijų dešimtų saikų smul-
kių miltų, šešių dešimtų saikų
paprastų miltų, 23 dešimties pe-
nėtų jaučių, dvidešimties jau-
čių nuo ganyklos ir šimto avi-
nų, neskaitant gaunamų iš me-

Avotas: Jairo miestai. Vz. Atk. 3, 4; Teis. 10, 4.

(**20**) *Jie valgė..*: naudojosi visais ramybės patogumais.

(**21**) *Nuo Pilistymų*... Tikriaus pagal ebr. t.: nuo upės (t. y. nuo Euprato) iki Pilistymų kraštui ir iki Aigypto ribai. — (**22**) *Saliamono gi išlaikymui*; jo šeimynos ir visų jo tarnų. — *Saikų*. Ebr. *kor* (kitur *chomer*) lygus 393 litrams. Apskaityta, kad minimo čionai maisto galėjo užtekti 14.000 žmonių. Tas skaitlius neišrodo perdaug didelis, atsimenant ypač daugybę Saliamono pačių, nes pvd. prie Persų karalių rumų priderėdavo lig 15.000 ypatų. — (**23**) *Stumbrų*. Ebr. *jachmur*

que bubalorum, et avium altilium.
[24] Ipse enim obtinebat omnem regionem, quæ erat trans flumen, a Thaphsa usque ad Gazan, et cunctos reges illarum regionum: et habebat pacem ex omni parte in circuitu.
[25] Habitabatque Juda, et Israel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua, et sub ficu sua, a Dan usque Bersabee cunctis diebus Salomonis.
[26] Et habebat Salomon quadraginta millia præsepia equorum currilium, et duodecim millia equestrium.
[27] Nutriebantque eos supradicti regis præfecti: sed et necessaria mensæ regis Salomonis cum ingenti cura præbebant in tempore suo.
[28] Hordeum quoque, et paleas equorum, et jumentorum deferebant in locum ubi erat rex, juxta constitutum sibi.

[29] Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis quasi arenam, quæ est in littore maris.
[30] Et præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium et Ægyptiorum,
[31] et erat sapientior cunctis hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, et Heman, et Chalcol, et Dorda filiis Mahol: et erat nominatus in universis gentibus per circuitum.
[32] Locutus est quoque Salomon tria

džioklės briedžių, stirnų, stumbrų ir penėtų paukščių.
[24] Nes jis viešpatavo ant viso krašto, kurs yra anapus upės, nuo Tafsos iki Gazai, ir ant visų anų kraštų karalių; ir jis turėjo ramybę iš visų pusių aplinkui.
[25] Judas ir Izraėlis gyveno be jokios baimės, kiekvienas po savo vynmedžiu ir po savo fyga nuo Dano iki Bersabėjai per visas Saliamono dienas.
[26] Saliamonas turėjo keturias dešimtis tukstančių prakartų važinėjamiems arkliams ir dvyliką tukstančių jojamiems.
[27] Pašaro jiems pristatydavo viršminėtieji karaliaus viršininkai; bet ir kas buvo reikalinga karaliaus Saliamono stalui, jie suteikdavo savu laiku su didžiausiu rupesčiu.
[28] Taipogi miežių ir šiaudų arkliams ir galvijams atgabendavo į tą vietą, kame buvo karalius, kaip jiems buvo įsakyta.

[29] Dievas davė Šaliamonui taipogi išminties ir labai daug protingumo ir širdies platybę tokią kaip smilčių, kurios yra ant juros kranto.
[30] Šaliamono išmintis perviršėjo visų Rytiečių ir Aigyptiečių išmintį,
[31] ir jis buvo išmintingesnis už visus žmones, išmintingesnis už Ezrahitą Etaną ir už Maholio sunus Emaną, Kalkolį ir Dordą, ir buvo garsus pas visas tautas aplinkui.
[32] Saliamonas sudėjo taipogi tris tukstančius patarlių, o jo gie-

---

Ebr. *jachmur* vadinasi viena iš antilopų rųšių. — (**24**) *Upės*: Euprato. — *Tafsos.* Ebr. *Thifsach,* graikų Thapsacus ant dešinio Euprato upės kranto. — (**26**) *Keturias dešimtis*... Ta skaitlinė išrodo perdaug didelė, nes 2 Kron. 9, 25 randame tik 4000 arklių, o 3 Kar. 10, 26 pasakyta, kad Saliamonas turėjęs 1400 kariškų vežimų. — (**27**) *Viršminėtieji*... ɩVz. aug. 7... eil. — (**28**) *Galvijams.* Ebr. ž. *rekheš* reiškia greituosius, t. y. jojamus arklius.

(**29**) *Dievas davė*: kaip buvo žadėjęs. — *Sirdies platybę.* Širdis čionai, kaip ir daugelyje kitų šv. Rašto vietų, reiškia proto gabumus. — (**30**) *Rytiečių.* Ebr. t. Rytų sunų, t. y. Kaldėjiečių ir Arabų.— *Etaną... Emaną.* Tuodu buvo tikriausiai lėvitai ir kaikurių psalmių autoriai. Plg. 1 Kron. 15, 19; Ps. 87. 89. — (**32**) *Pa-*

millia parabolas: et fuerunt car-
mina ejus quinque et mille. 33
Et disputavit super lignis a ce-
dro, quæ est in Libano, usque
ad hyssopum quæ egreditur de
pariete: et disseruit de jumentis,
et volucribus, et reptilibus, et
piscibus. 34 Et veniebant de cun-
ctis populis ad audiendam sa-
pientiam Salomonis, et ab uni-
versis regibus terræ, qui audie-
bant sapientiam ejus.

smių buvo tukstantis ir penkios.
33 Jis kalbėjo apie medžius, pra-
dedant nuo kėdro, esančio ant
Libano, iki ysopui, kurs išlen-
da iš sienos; jis kalbėjo ir apie
galvijus, ir paukščius, ir slan-
kiojančius, ir žuvis. 34 Iš visų
tautų ateidavo žmonių pasiklau-
sytų Saliamono išminties ir nuo
visų žemės karalių, kurie klau-
sėsi jo išminties.

2) Saliamono išminties ir turtingumo apsireiškimai.

a) Bažnyčios ir karališkųjų rumų pastatymas.

Caput V. 1 Misit quoque Hi-
ram rex Tyri servos suos ad
Salomonem: audivit enim quod
ipsum unxissent regem pro pa-
tre ejus: quia amicus fuerat Hi-
ram David omni tempore. 2 Mi-
sit autem Salomon ad Hiram,
dicens: 3 Tu scis voluntatem Da-
vid patris mei, et quia non po-
tuerit ædificare domum nomini
Domini Dei sui propter bella
imminentia per circuitum, do-
nec daret Dominus eos sub ve-
stigio pedum ejus. 4 Nunc au-
tem requiem dedit Dominus De-
us meus mihi per circuitum: et
non est satan, neque occursus
malus. 5 Quamobrem cogito æ-
dificare templum nomini Domi-
ni Dei mei, sicut locutus est

5. perskyrimas. 1 Taipogi Ty-
ro karalius Hiramas siuntė savo
tarnus pas Saliamoną, nes jis
išgirdo, kad jį patepta karaliumi
užuot jo tėvo; Hiramas gi bu-
vo visą laiką Dovido prietelis.
2 O Saliamonas siuntė pas Hi-
ramą ir sakydino: 3 Tu žinai ma-
no tėvo Dovido valią, ir jogei
jis negalėjo pastatyti savo Vieš-
paties Dievo vardui namų dė-
lei grasančių karių aplinkui, ko-
lei Viešpats jų nepadavė po jo
kojų padu. 4 Dabar gi Viešpats,
mano Dievas, davė man atilsį
aplinkui, ir nebėra priešininko,
nei nelabojo gaišto. 5 Todėl ma-
nau pastatyti Viešpaties, mano
Dievo, vardui bažnyčią, kaip
Viešpats yra kalbėjęs mano tė-

---

tarlių. Žymiausios Saliamono patarlės užsiliko tikriausiai Patarlių knygoje; daugelis gi jų visai žuvo.—*Giesmių*. Tarp tų Saliamono giesmių buvo Giesmių giesmė, psalmės 71 ir 126.—*Nuo kėdro*... Kėdras gražiausis medis, ysopas menkas žolynas.

5, 1—7, 51. Dievo suteiktoji Saliamonui išmintis apsireiškė ypatingu budu jo statymuose. Saliamonui prašant, Tyro karalius Hiramas duoda geriausių medžių bažnyčiai statyti ir atsiunčia darbininkų (5, 1-18). Ketvirtais savo karaliavimo metais Saliamonas pradeda statyti bažnyčią ir užbaigia visas jos dalis vienuoliktais (6, 1-38). Be to jis pasistato sau rumų (7, 1-12) ir galop padirbina visokių rakandų bažnyčios reikalams (7, 13-51).

(5, 1) *Hiramas siuntė savo tarnus*: kad pasveikintu ką tik apėmusį karaliaus sostą Saliamoną. — *Dovido prietelis*. Vz. 2 Kar. 5, 11; 1 Kron. 14, 1; 22, 4; 2 Kron. 2, 3. — (3) *Dovido valią*... Vz. 2 Kar. 7, 1 ir t.; 1 Kron. 22, 8; 28, 3. — (4)

Dominus David patri meo, di-
cens: Filius tuus, quem dabo
pro te super solium tuum, ipse
ædificabit domum nomini meo.
6 Præcipe igitur ut præcidant
mihi servi tui cedros de Liba-
no, et servi mei sint cum ser-
vis tuis: mercedem autem ser-
vorum tuorum dabo tibi quam-
cumque petieris: scis enim quo-
modo non est in populo meo
vir qui noverit ligna cædere si-
cut Sidonii. 7 Cum ergo audis-
set Hiram verba Salomonis, læ-
tatus est valde, et ait: Benedi-
ctus Dominus Deus hodie, qui
dedit David filium sapientissi-
mum super populum hunc plu-
rimum. 8 Et misit Hiram ad Sa-
lomonem, dicens: Audivi quæ-
cumque mandasti mihi: ego fa-
ciam omnem voluntatem tuam
in lignis cedrinis et abiegnis.
9 Servi mei deponent ea de Li-
bano ad mare: et ego compo-
nam ea in ratibus in mari us-
que ad locum, quem significa-
veris mihi; et applicabo ea ibi,
et tu tolles ea: præbebisque ne-
cessaria mihi, ut detur cibus do-
mui meæ. 10 Itaque Hiram da-
bat Salomoni ligna cedrina, et
ligna abiegna, juxta omnem vo-
luntatem ejus. 11 Salomon au-
tem præbebat Hiram coros tri-
tici, viginti millia, in cibum do-
mui ejus, et viginti coros puris-
simi olei: hæc tribuebat Salo-
mon Hiram per singulos annos.

vui Dovidui, kada sakė: Tavo
sunus, kurį duosiu užuot tavęs
ant tavo sosto, jis pastatys ma-
no vardui namus. 6 Taigi, įsa-
kyk, kad tavo tarnai pakirstu
man kėdrų nuo Libano, ir ma-
no tarnai tebuna su tavo tar-
nais; tavo gi tarnų užmokesnį
aš tau duosiu, kokio tik reika-
lausi, nes tu žinai, kaip mano
tautoje nėra žmogaus taip mo-
kančio kirsti medžius, kaip Si-
doniečiai. 7 Hiramas, išgirdęs Sa-
liamono žodžius, labai apsidžiau-
gė ir tarė: Pašlovintas teesie
šiandien Viešpats Dievas, kurs
davė Dovidui išmintingiausį su-
nų ant šitos skaitlingos tautos.
8 Ir Hiramas siuntė pas Salia-
moną, sakydamas: Aš girdėjau,
ką tik man sakydinai; aš išpil-
dysiu visą tavo norą apie kė-
dro ir eglės medžius. 9 Mano
tarnai nugabens juos nuo Liba-
no iki jurai; ant juros aš sudė-
dinsiu juos į sielius iki tai vie-
tai, kurią man pažymėsi, ir ten
juos nuleisdinsiu, o tu juos pa-
siimsi; bet tu man suteiksi rei-
kalingų dalykų, kad butu
kuo maitinties mano namams.
10 Taigi, Hiramas duodavo Sa-
liamonui kėdro medžių ir eglės
medžių, kiek tik jis norėjo. 11
Saliamonas gi duodavo Hiramui
jo namams maitinties dvidešimt
tukstančių saikų kviečių ir dvi-
dešimt saikų tyriausio aliejaus;
tai Saliamonas duodavo Hira-

Priešininko. Ebr. ž. *šatan* reiškia priešininką.— (7) *Hiramas, išgirdęs.* Vz. 2 Kron. 2, 11.—(8) *Eglės.* Ebr. ž. *b^eroš* reiškia tikriausiai kyparisą.— (9) *Iki tai vietai:* iki Joppei. Vz. 2 Kron. 2, 16. — *Tu man suteiksi...* Penikijoje buvo labai maža derlingos žemės; jos gyventojai vertėsi prekyba ir buvo geri amatninkai; javų maistui jie turėdavo pirkties kitur; Palestina gi buvo labai derlingas kraštas. — (11) *Saikų.* Ebr. *kor.* Jis lygus 388,8 litr. — *Dvidešimts saikų.* 2 Kron. 2, 10 pasakyta 20,000 *bath*'ų, todėl 2000 *kor*'ų, nes vienas *kor*'as lygus 10 *bath*'ų; taippat ir LXX. Bet kadangi čionai kalbama apie tyriausį aliejų, kurs budavo išvarvinamas iš perspaustų uogų, o ne išspaudžiamas iš jų, todėl jo rasi

12 Dedit quoque Dominus sa-
pientiam Salomoni, sicut locu-
tus est ei: et erat pax inter Hi-
ram et Salomonem, et percus-
serunt ambo fœdus.

13 Elegitque rex Salomon ope-
rarios de omni Israel, et erat
indictio triginta millia virorum.
14 Mittebatque eos in Libanum,
decem millia per menses singu-
los vicissim, ita ut duobus men-
sibus essent in domibus suis: et
Adoniram erat super hujusce-
modi indictione. 15 Fueruntque
Salomoni septuaginta millia eo-
rum qui onera portabant, et
octoginta millia latomorum in
monte: 16 absque præpositis qui
præerant singulis operibus, nu-
merum trium millium, et tre-
centorum præcipientium populo
et his qui faciebant opus. 17
Præcepitque rex, ut tollerent
lapides grandes, lapides pretio-
sos in fundamentum templi, et
quadrarent eos: 18 quos dolave-
runt cæmentarii Salomonis, et
cæmentarii Hiram: porro Giblii
præparaverunt ligna et lapides
ad ædificandam domum.

Caput VI. 1 Factum est ergo
quadringentesimo et octogesimo
anno egressionis filiorum Israel
de terra Ægypti, in anno quar-
to, mense Zio, (ipse est mensis
secundus) regni Salomonis su-

mui kas metai. 12 Taipogi Vieš-
pats davė Saliamonui išminties,
kaip jam yra kalbėjęs, ir buvo
santaika tarp Hiramo ir Salia-
mono, ir juodu buvo padariusiu
sandorą.

13 Karalius Saliamonas išrin-
ko iš viso Izraėlio darbininkų
ir liepė paimti tris dešimtis tuk-
stančių vyrų. 14 Tuos jis siųsda-
vo į Libaną pakarčiui po de-
šimtį tukstančių kas mėnuo, taip
kad du mėnesiu jie budavo sa-
vo namuose; o Adoniramas bu-
vo tų paimtųjų užveizdas. 15 Be
to Saliamonas turėjo septynias
dešimtis tukstančių tokių, kurie
nešiodavo naštas, ir aštuonias
dešimtis tukstančių akmenų ta-
šytojų kalnuose, 16 neskaitant
užveizdų, buvusių viršininkais
kiekvieno darbo, butent trijų
tukstančių trijų šimtų, kurie duo-
davo įsakymus tautai ir dirban-
tiems darbą. 17 Karalius įsakė
imti didelius akmenis, brangius
akmenis bažnyčios pamatams ir
tašyti juos ketvirtainiškai. 18
Juos tašė Saliamono akmenka-
liai ir Hiramo akmenkaliai; Gi-
blitai gi rengė medžius ir ak-
menis namams statyti.

6. perskyrimas. 1 Taigi, atsi-
tiko, kad keturi šimtai aštuo-
nias dešimtais metais po Izraė-
lio sunų išėjimo iš Aigypto, ke-
tvirtais Saliamono karaliavimo
ant Izraėlio metais, Zijo mėne-

---

buvo duodama nedaug, kitokio gi žymiai daugiaus. — (**12**) *Viešpats davė...* Vz. aug. 3, 12.

(**13**) *Liepė paimti.* Ebr. t. kalbama apie uždėtą lažą arba baudžiavą. — (**15**) *Septynias dešimtis... aštuonias dešimtis...* Šitie darbininkai buvo paimti iš pavergtų Kananiečių. 2 Kron. 2. persk. minimi čionai darbininkai truputį kitaip padalinti. — *Kalnuose.* Spėjama, kad akmenįs buvo imami iš Bedzėtos kalnelio. — (**18**) *Giblitai:* gyventojai miesto Gebal Penikijoje.

(**6, 1**) *Keturi šimtai...* Metų paminėjimas nurodo paties atsitikimo svarbumą. Paprastai skaitoma, kad Saliamonas pradėjęs statyti bažnyčią 1017 m. pirm Kristaus gimimo.— *Zijo.* Ebr. *ziv.* Paskiaus jis vadinosi *Ijar.* Yra tai pagal musų skaitliavimą pabaiga balandžio ir pradžia gegužės.

per Israel, ædificari cœpit do-
mus Domino.
2 Domus autem, quam ædifi-
cabat rex Salomon Domino, ha-
bebat sexaginta cubitos in lon-
gitudine, et viginti cubitos in
latitudine, et triginta cubitos
in altitudine. 3 Et porticus erat
ante templum viginti cubitorum
longitudinis, juxta mensuram la-
titudinis templi: et habebat de-
cem cubitos latitudinis ante fa-
ciem templi. 4 Fecitque in tem-
plo fenestras obliquas. 5 Et æ-
dificavit super parietem templi
tabulata per gyrum, in parieti-
bus domus per circuitum tem-
pli et oraculi, et fecit latera in
circuitu. 6 Tabulatum, quod sub-
ter erat, quinque cubitos ha-
bebat latitudinis, et medium ta-
bulatum sex cubitos latitudinis,
et tertium tabulatum septem
habens cubitos latitudinis. Tra-
bes autem posuit in domo per
circuitum forinsecus, ut non hæ-

syje (yra tai antrasis mėnuo)
imta statyti Viešpačiui namus.
2 Karaliaus gi Saliamono sta-
tomi Viešpačiui namai buvo še-
šiomis dešimtimis mastų ilgi,
dvidešimčia mastų platųs ir tri-
mis dešimtimis mastų augšti. 3
O prieš bažnyčią buvo priean-
gis dvidešimčia mastų ilgas, tiek
kiek bažnyčia turėjo platumo,
ir buvo dešimčia mastų platus
ties bažnyčios priešakiu. 4 Jis
padarydino bažnyčioje įskipų lan-
gų. 5 Ant bažnyčios sienų jis
pastatydino aplinkui paviečių,
prie namų muro aplink bažny-
čią ir žinyną, ir padarė šoni-
nius butus aplinkui. 6 Apatinis
pavietis buvo penkiais mastais
platus, vidurinis pavietis šešiais
mastais platus ir trečiasis pa-
vietis buvo septyniais mastais
platus. Rąstus gi aplink namus
padėta iš oro pusės taip, kad
jie nebuvo įleisti į bažnyčios
murą. 7 Kuomet gi statyta na-

---

(2) *Namai*: šventoji bažnyčios dalis ir švenčiausioji. — *Mastų*. Ebrajų mastas buvo lygus 0,525 mėtro (beveik 3/4 arš.). Paduodamomis čionai skaitlinėmis neapimta sienų storumo. — *Ilgi*: matuojant nuo rytų į vakarus. — *Platųs*: nuo pietų į šiaurę. — (3) *Dvidešimčia mastų ilgas*: nuo pietų galo iki šiauriniam. Todėl prieangis buvo pačios bažnyčios prailginimas. 2 Kron. 3, 4 pasakyta, kad prieangis buvęs 120 mastų augštas. — (4) *Įskipų langų*. Kokie buvo tie langai, nevisai aišku; anot vienų jie turėję gana tankius krotelius, taip kad tik nedaug šviesos tegalėję įeiti pro juos į bažnyčios vidų; anot kitų, jie buvę platesni į vidų ir siauresni į oro pusę. Langai galėjo buti padaryti tik bažnyčios palubėje, nes žemiaus siena buvo apdengta paviečiais. Ar langai buvo iš visų bažnyčios pusių, taippat nėra tikrų žinių. Šv. Jieronymas sako, kad jie buvę bažnyčios šonuose ir viename gale, nebuvę gi jų antrame gale, kame buvo pristatytas prieangis. — (5. 6) *Ant bažnyčios sienų*... Išilgai bažnyčios muro prie abiejų jos šonų ir prie vieno galo pastatyta augštus paviečius (arba pašiures), kurie susidėjo iš trijų augštų (gyvenimų). Viena paviečių siena buvo bažnyčios muras. Ten kur ėjo aplink bažnyčią apatinis pavietis bažnyčios muras buvo visustoriausis. Ties antruoju paviečiu tas muras buvo jau visu mastu plonesnis, todėl ir pavietis galėjo buti vienu mastu platesnis, o ties trečiuoju dar mastu plonesnis, todėl dar platesnis buvo ir pavietis. Rąstai, kuriais atskirta vieną pavietį nuo kito, ir ant kurių padėta paviečių aslą, nebuvo įleisti į bažnyčios murą, bet tik padedami ant jos sienos užsikirtimų. — *Aplink bažnyčią*: šventąją bažnyčios dalį, kuri ebr. vadinasi *hekhal*. — *Ir žinyną*: švenčiausiąją bažnyčios dalį, kuri ebr. vadinasi *d^ebir*. — *Šoninių butų*. Tie šoniniai butai, penkiais mastais augšti, padaryti bažnyčios paviečiuose, buvo paskirti bažnytiniems rakandams sudėti, o taipogi gyventi kunigams. — (7) *Iš nutašytų ir*... Akmenįs, kaip nurodo ebr. t., buvo tašomi ir

rerent muris templi. 7 Domus
autem cum ædificaretur, de la-
pidibus dolatis atque perfectis
ædificata est: et malleus, et se-
curis, et omne ferramentum non
sunt audita in domo cum ædi-
ficaretur. 8 Ostium lateris me-
dii in parte erat domus dextræ:
et per cochleam ascendebant in
medium cœnaculum, et a medio
in tertium. 9 Et ædificavit do-
mum, et consummavit eam: te-
xit quoque domum laquearibus
cedrinis. 10 Et ædificavit tabu-
latum super omnem domum quin-
que cubitis altitudinis, et ope-
ruit domum lignis cedrinis.

11 Et factus est sermo Domi-
ni ad Salomonem, dicens: 12 Do-
mus hæc, quam ædificas, si am-
bulaveris in præceptis meis, et
judicia mea feceris, et custo-
dieris omnia mandata mea, gra-
diens per ea: firmabo sermonem
meum tibi, quem locutus sum
ad David patrem tuum. 13 Et
habitabo in medio filiorum Is-
rael, et non derelinquam popu-
lum meum Israel.

14 Igitur ædificavit Salomon
domum, et consummavit eam.
15 Et ædificavit parietes domus
intrinsecus, tabulatis cedrinis,
a pavimento domus usque ad
summitatem parietum, et usque
ad laquearia, operuit lignis ce-
drinis intrinsecus: et texit pa-
vimentum domus tabulis abie-
gnis. 16 Ædificavitque viginti

mus, jie buvo statomi iš nuta-
šytų ir galutinai prirengtų ak-
menų. Plaktuko, kirvio ir jokio
geležinio įrankio negirdėta na-
muose, kuomet jie buvo stato-
mi. 8 Vidurinio šoninio buto an-
ga buvo dešinėje namų šalyje,
ir suktais laiptais buvo užeina-
ma į vidurinį pavietį, o iš vi-
durinio į trečiąjį. 9 Taip jis pa-
statė namus ir pabaigė juos; jis
apklodino namus kėdrinėmis len-
tomis. 10 Ant visų namų jis pa-
statydino pavietį penkiais mas-
tais augštą, ir apklodino namus
kėdriniais medžiais.

11 Tuomet Saliamonui pasigir-
do Viešpaties žodžiai ir buvo
pasakyta: 12 Tu man statai ši-
tuos namus; jei tu vaikščiosi
mano įsakymuose, ir pildysi ma-
no nutarimus ir sergėsi visus
mano paliepimus, elgdamos pa-
gal juos, aš tau patvirtinsiu sa-
vo žodžius, kuriuos kalbėjau ta-
vo tėvui Dovidui; 13 ir gyven-
siu Izraėlio sunų tarpe, ir ne-
apleisiu mano tautos Izraėlio.

14 Taigi, Saliamonas pastatė
namus ir pabaigė juos. 15 Jis ap-
vilko namų sienas kėdrinėmis
lentomis; nuo namų aslos iki
sienų viršui ir iki lubų jis ap-
dengė viduje kėdriniais medžiais,
ir išklojo namų aslą eglinėmis
lentomis. 16 Bažnyčios gilumoje
jis pastatydino kėdrinę dvide-
šimties mastų sieną, nuo aslos

---

galutinai pritaikomi statymui kalnuose, teu iš kur juos imdavo; taip kad atgabenti į bažnyčios vietą jie reikėjo tiktai sudėti.— (8) *Vidurinio šoninio...* Įėjimas į paviečius buvo pietiniame šone, tikriausiai ties to šono viduriu. Iš vieno augšto kitan buvo lipama suktais laiptais. — (9) *Namus*: pačią bažnyčią. — (10) *Pavietį penkiais...* Čionai kalbama apie tuos pačius paviečius pastatytus aplink bažnyčią, kurių kiekvienas buvo penkiais mastai augštas, ir apie jų lubas bei dangtį.

(11) *Saliamonui pasigirdo*: dar nepabaigus statyti bažnyčios. Buvo tai Saliamonui padrąsinimas iš dangaus. — (12) *Patvirtinsiu savo žodžius...* Vz. 2 Kar. 7, 16.

(15) *Eglinėmis*. Ebr. ž. *broš* reiškia tikriausiai kyparisą. — (16. 17) *Bažnyčios gilumoje...* Bažnyčia buvo padalinta

cubitorum ad posteriorem par-
tem templi tabulata cedrina, a
pavimento usque ad superiora:
et fecit interiorem domum ora-
culi in Sanctum sanctorum. 17
Porro quadraginta cubitorum
erat ipsum templum pro fori-
bus oraculi. 18 Et cedro omnis
domus intrinsecus vestiebatur,
habens tornaturas, et juncturas
suas fabrefactas et cælaturas
eminentes: omnia cedrinis tabu-
lis vestiebantur: nec omnino la-
pis apparere poterat in pariete.
19 Oraculum autem in medio
domus, in interiori parte fece-
rat, ut poneret ibi arcam fœ-
deris Domini. 20 Porro oraculum
habebat viginti cubitos longi-
tudinis, et viginti cubitos lati-
tudinis, et viginti cubitos alti-
tudinis: et operuit illud atque
vestivit auro purissimo: sed et
altare vestivit cedro. 21 Domum
quoque ante oraculum operuit
auro purissimo, et affixit lami-
nas clavis aureis. 22 Nihilque
erat in templo quod non auro
tegeretur: sed et totum altare
oraculi texit auro.

23 Et fecit in oraculo duos che-
rubim de lignis olivarum, decem
cubitorum altitudinis. 24 Quinque

iki viršui ir galinę žinyno dalį
jis padarė švenčiausiaja vieta.
17 Pati gi bažnyčia prieš įėjimą
į žinyną buvo keturiomis de-
šimtimis mastų ilga. 18 Viduje
visi namai buvo aptraukti kė-
dro medžiu; jie turėjo tekinimų
ir dailiai padarytų suleidimų
ir išsikišančių išpjaustymų; vi-
sa buvo apvilkta kėdrinėmis len-
tomis, ir akmens visai nebuvo
galima matyti sienoje.

19 O žinyną padarė viduje na-
mų, jų gilumoje, kad tenai pa-
statytų Viešpaties sandoros skry-
nią. 20 Žinynas buvo dvidešim-
čia mastų ilgas, ir dvidešimčia
mastų platus, ir dvidešimčia mas-
tų augštas; jį apdengta ir ap-
traukta tyriausiu auksu. Taipo-
gi ir altorių jis apvilko kėdro
medžiu. 21 Taippat namus prieš
žinyną jis aptraukdino tyriausiu
auksu ir prisagstė auksinėmis
vynimis juostų. 22 Nieko nebu-
vo namuose, kas nebutu buvę
aptraukta auksu; taipogi ir visą
žinyno altorių jis aptraukdino
auksu.
23 Žinyne padarė iš alyvų me-
džio du kerubimu dešimčia mas-
tų augštu. 24 Vienas kerubo spar-

---

skersine siena į dvi nelygi dali; mažesnioji buvo dvidešimčia mastų ilga; ji vadinasi žinynu (ebr. *d^ebir*) arba švenčiausiaja vieta; didesnioji arčiaus durų buvo keturiomis dešimtimis mastų ilga; ji vadinasi paprastai bažnyčia (ebr. *hekhal*) arba šventaja vieta. — (**18**) *Jie turėjo...* Ebr. t. aiškiaus: „Kėdro medis viduje namų turėjo išpjaustytų kolokvintų ir pražydusių kvietkų“. Kolokvintais vadinasi žolynas su didelėmis karčiomis uogomis, panašiomis į arbuzus. Išpjaustyti žiedai rasi buvo lelijų.

(**19**) *O žinyną*: švenčiausiąją bažnyčios vietą. Ji buvo atskirta nuo pačios bažnyčios medine siena.— (**20**) *Dvidešimčia mastu augštas*. Taigi, švenčiausioji vieta buvo dešimčia mastų žemesnė už šventąją bažnyčios dalį. — *Jį apdengta*, t. y. lentas, kuriomis buvo išklotas. Plg. 2 Kron. 3, 6. 8.— *Altorių*: smilkalų altorių, kurs buvo prie švenčiausios vietos durų. Plg. Iš. 30, 6; 40, 5. -- (**21**) *Namus*: šventąją bažnyčios dalį. — *Ir prisagstė...* Ebr. t.: ir ištiesė auksines grandines prieš žinyną. Tos grandinės buvo arba pagražinimui, arba jomis buvo uždaryta švenčiausioji vieta.

(**23**) *Du kerubimu*. Plg. Iš. 25, 18-22

cubitorum ala cherub una, et quin-
que cubitorum ala cherub alte-
ra: id est, decem cubitos haben-
tes, a summitate alæ unius us-
que ad alæ alterius summitatem.
25 Decem quoque cubitorum erat
cherub secundus: in mensura pa-
ri, et opus unum erat in duo-
bus cherubim, 26 id est, altitu-
dinem habebat unus cherub de-
cem cubitorum, et similiter che-
rub secundus. 27 Posuitque che-
rubim in medio templi interio-
ris: extendebant autem alas su-
as cherubim, et tangebat ala
una parietem, et ala cherub se-
cundi tangebat parietem alte-
rum: alæ autem alteræ in me-
dia parte templi se invicem con-
tingebant. 28 Texit quoque che-
rubim auro.

29 Et omnes parietes templi
per circuitum sculpsit variis cæ-
laturis et torno: et fecit in eis
cherubim, et palmas, et pictu-
ras varias, quasi prominentes de
pariete, et egredientes. 30 Sed
et pavimentum domus texit au-
ro intrinsecus et extrinsecus.

31 Et in ingressu oraculi fe-
cit ostiola de lignis olivarum,
postesque angulorum quinque.
32 Et duo ostia de lignis oliva-
rum: et sculpsit in eis picturam
cherubim, et palmarum species,
et anaglypha valde prominentia:
et texit ea auro: et operuit tam
cherubim quam palmas, et ce-
tera, auro. 33 Fecitque in introi-

nas buvo penkių mastų ir kitas
kerubo sparnas buvo penkių
mastų, tai yra, nuo vieno spar-
no galo iki antrojo sparno ga-
lui buvo iš viso dešimts mastų.
25 Taipogi ir antrasis kerubas
buvo dešimties mastų; abiejų
kerubimų buvo vienodas didu-
mas ir toks pat darbas, 26 tai
yra vienas kerubas buvo dešim-
čia mastų augštas ir taip pat
antras kerubas. 27 Jis pastatė
kerubimudu viduryje bažnyčios
gilumos; abudu gi kerubimu tu-
rėjo savo sparnus ištiestus; vie-
nas sparnas siekė sieną, ir an-
trojo kerubo sparnas siekė kitą
sieną; kitu gi du sparnu siekė
viduryje bažnyčios vienas kitą.
28 Taipogi kerubimudu jis ap-
traukė auksu.

29 Ir visas bažnyčios sienas
jis pagražino visokiais drožiniais
ir tekinimais, ir padarė ant jų
kerubimų, palmių ir visokių raš-
tų lyg-kad išsikišančių iš sienos
ir išeinančių. 30 Taipogi namų
aslą jis aptraukdino auksu vi-
duje ir lauke.

31 Žinyno įėjime jis padirbi-
no iš alyvų medžio dureles ir
penkiakampes staktas. 32 Du du-
rų sparnu buvo iš alyvų medžio;
ant jų jis liepė išdrožti keru-
bimų ir palmių paveikslų ir la-
bai išsikišančių vaizdų, ir juos
aptraukdino auksu; kaip keru-
bimus, taip palmes ir kitus jis
aptraukdino auksu. 33 Bažnyčios

— (27) *Jis pastatė...* Kerubimų veidai buvo atkreipti šventosios vietos pusėn.

(29) *Ir visokių raštų.* Ebr. t. minimi čionai kvietkų žiedai. — *Lyg-kad išsikišančių.* Ebr. t.: v i d u j e i r l a u k e, t. y. švenčiausioje bažnyčios dalyje ir šventojoje, taippat kaip ir sek. 30. eil.

(31) *Dureles ir...* Tikriaus: d u r i s i r.., nes ebr. t. čionai tas pats žodis, kaip ir 32. e. Duris buvo suveriamos ir pakabintos ant auksinių vašų. Anot Vulgatos durų anga buvusi ne keturkampė, bet penkiakampė, t. y. viršuslenkstį jos turėjusios ne tiesų, bet išlenktą trikampiu. Ebr. t., tečiaus regisi kalbama ne apie penkiakampes duris, bet apie tai, kad joms buvo paskirta penkta sienos dalis, t. y. kad jos buvo plačios keturiais mastais. — (32) *Labai išsikišančių...* Ebr. t. vėl minimi žiedai. — (33) *Keturkam-*

tu templi postes de lignis oli-
varum quadrangulatos: [34] et duo
ostia de lignis abiegnis altrin-
secus: et utrumque ostium du-
plex erat, et se invicem tenens
aperiebatur. [35] Et sculpsit che-
rubim, et palmas, et cælaturas
valde eminentes: operuitque om-
nia laminis aureis opere quadro
ad regulam. [36] Et ædificavit at-
rium interius tribus ordinibus
lapidum politorum, et uno or-
dine lignorum cedri.

[37] Anno quarto fundata est
domus Domini in mense Zio: [38]
et in anno undecimo, mense Bul
(ipse est mensis octavus) per-
fecta est domus in omni opere
suo, et in universis utensilibus
suis: ædificavitque eam annis
septem.

Caput VII. [1] Domum autem
suam ædificavit Salomon trede-
cim annis, et ad perfectum us-
que perduxit. [2] Ædificavit quo-
que domum saltus Libani cen-
tum cubitorum longitudinis, et
quinquaginta cubitorum latitu-
dinis, et triginta cubitorum al-
titudinis: et quatuor deambula-

įėjime jis padirbino iš alyvų
medžio keturkampes staktas [34]
ir dvejas eglines duris, vienas
iš vienos pusės, kitas iš kitos;
abejos durįs buvo dvailos ir
atidarant viena jų pusė laiky-
davos kitos. [35] Jis liepė išdrož-
ti kerubimų, palmių ir labai iš-
sikišančių pagražinimų ir visa
aptraukdino auksinėmis skardo-
mis, padirbtomis keturkampiai
pagal liniją. [36] Jis pastatydino
taipogi vidurinį kiemą iš trijų
eilių nudailintų akmenų ir vie-
nos eilios kėdro medžių.

[37] Ketvirtais metais Žijo mė-
nesyje buvo padėti Viešpaties
namų pamatai, [38] o vienuoliktais
metais Bulio mėnesyje (tai yra
aštuntasis mėnuo) buvo pilnai
užbaigti namai su visomis savo
dalimis ir su visais savo rakan-
dais; taigi, jis statė juos septy-
nerius metus.

7. perskyrimas. [1] Savo gi na-
mus Saliamonas statė tryliką
metų ir pilnai juos užbaigė. [2]
Jis pasistatydino taipogi Liba-
no girios namus šimtu mastų
ilgus, penkiomis dešimtimis mas-
tų plačius ir trimis dešimtimis
mastų augštus su keturiais ta-
kais tarp kėdrinių šulų, nes jis

---

pes. Ebr. t. nurodoma, kad tos durįs užėmė ketvirtą sienos dalį, t. y. penkis mastus. — (34) *Eglines.* Tikriaus: kyparisines. — *Duris.* Durįs, negana, kad buvo suveriamos, bet dar kiekviena jų pusė arba sparnas susidėjo iš dviejų dalių. Nežinia tečiaus, ar tų sparnų perlaužimai ėjo skersai, ar išilgai. — (36) *Vidurinį kiemą:* šventoriaus dalį, kuri buvo arčiaus bažnyčios durų. Aplink jį ir aplink bažnyčią buvo didysis kiemas arba šventorius, apie kurį kalbama 2 Kron. 4, 9; Jer. 36, 10.

(37) *Ketvirtais...* Vz. aug. 1. e. —(38) *Bulio mėnesyje:* galas spalių m. ir pradžia lapkričio.—*Septynerius metus:* griežčiaus skaitant, pusaštuntų.

(7, 1) *Tryliką metų:* neskaitant septynerių metų, kuomet statyta bažnyčią. — *Pilnai juos užbaigė.* Ebr. t. žodžiai: i r j i s p a b a i g ė v i s u s n a m u s, nurodo, kad karališki rumai susidėjo iš keleto trobesių, kurie visi buvo apsupti muru ir rasi tarp savęs sujungti. Prie karaliaus rumų priderėjo Libano girios namai (2-5 e.), šulų prieangis (6. e.), sosto ir teismo butas (7. 8 e.) ir galop Paraono dukters butas (8. e.). Bet kaip tie rumai išrodė, negalima nieko tikra pasakyti, nes maža tėra apie juos žinių, o paduodantis jų aprašymą tekstas nevisai aiškus. – (2) *Libano girios namus.* Tai buvo karališkųjų rumų dalis. Ji vadinosi Libano girios namais, ne dėlto kad butu

cra inter columnas cedrinas: li-
gna quippe cedrina exciderat in
columnas. 3 Et tabulatis cedri-
nis vestivit totam cameram, quæ
quadraginta quinque columnis
sustentabatur. Unus autem or-
do habebat columnas quindecim
4 contra se invicem positas, 5
et e regione se respicientes, æ-
quali spatio inter columnas, et
super columnas quadrangulata
ligna in cunctis æqualia.
6 Et porticum columnarum
fecit quinquaginta cubitorum
longitudinis, et triginta cubito-
rum latitudinis: et alteram por-
ticum in facie majoris porticus:
et columnas, et epistylia super
columnas. 7 Porticum quoque
solii, in qua tribunal est, fecit:
et texit lignis cedrinis a pavi-
mento usque ad summitatem. 8
Et domuncula, in qua sedeba-
tur ad judicandum, erat in me-
dia porticu, simili opere. Do-
mum quoque fecit filiæ Pharao-
nis (quam uxorem duxerat Sa-
lomon) tali opere, quali et hanc
porticum.
9 Omnia lapidibus pretiosis,

buvo nutašydinęs šulus iš kė-
dro medžių. 3 Visą rumą, kurs
buvo paremtas ant keturių de-
šimtų penkių šulų, jis apmušė
kėdrinėmis lentomis. Vienoje
eilioje buvo penkiolika šulų, 4
sustatytų vienas ties kitu 5 ir
taip vienas prieš kitą sutvarky-
tų, kad tarp šulų buvo lygųs
tarpai, o ant šulų buvo ketur-
kampiai visame lygųs rąstai.
6 Jis padarė taipogi šulų prie-
angį penkiomis dešimtimis mas-
tų ilgą ir trimis dešimtimis mas-
tų platų, ir antrąjį prieangį ties
didesniuoju prieangiu su šulais
ir su skersiniais rąstais ant šu-
lų. 7 Jis padarė dar sosto prie-
angį, kuriame buvo teismo vie-
ta, ir apmušė kėdro medžiu nuo
aslos iki viršui. 8 Namelis, ku-
riame jis sėsdavosi teistų, buvo
viduryje prieangio ir taippat pa-
darytas. Saliamonas padarė tai-
pogi namus Paraono dukteriai,
kurią jis vedė moterimi, taip-
pat padarytus, kaip ir tas prie-
angis.
9 Visa nuo pamatų iki sienų

buvusi pastatyta Libano kalnuose, bet dė-
lei daugybės kėdrinių šulų, kurie darė ją
bent kiek panašią į garsią Libano girią.
— *Su keturiais takais...* Ebr. t. galima
taip išversti: „Namai rėmėsi ant keturių
eilių kėdrinių šulų, ir buvo padėta kė-
drinių rąstų ant šulų. 3 Jis apdengė kė-
dro medžiu kambarius (Vulg.: *totam ca-
meram*), paremtus ant šulų, išviso ketu-
rias dešimtis penkis, po penkioliką eilio-
je (t. y. kiekviename iš trijų augštų). 4
Ir (ant šulų) buvo rąstų rentiniai vienas
ant kito, trimis eiliomis, ir anga šviesai
buvo ties anga šviesai tris sykius. 5 Ir
visos durįs ir staktos buvo keturkampės
iš rąstų, ir anga šviesai ties anga švie-
sai tris sykius". Taigi, Libano girios na-
mai buvo paremti ne ant žemės, bet ant
rąstų; jie turėjo tris augštus, kurių kiek-
viename buvo po penkioliką kambarių; jų
langai ir durįs buvo padaryti vieni ties
kitais.

(6) *Taipogi šulų prieangį...* Kaikų-
rie spėja, kad šitas prieangis buvo pri-
siglaudęs prie Libano girios namų. — *Ir
su skersiniais rąstais...* Ebr. t.: ir
slenkstį ties jais. Regimai prieš
tą prieangį (gonką) buvo padaryta kele-
tas laipsnių. — (7) *Kuriame buvo teis-
mo...* Ebr. t.: kuriame jis darė teisybę,
ir jis padarė teismo prieangį. — (8) *Na-
melis, kuriame...* Ebr. t.: „ir namus,
kame jis gyveno, kitame kieme, prieań-
gio viduje, taippat padarytus". Regimai
Saliamono gyvenamas butas buvo visai
arti sosto ir teismo prieangio. — *Para-
ono dukteriai...* Plg. aug. 3, 1.

(9) *Visa*: visi aug. minėtieji rumai,
aplink kuriuos buvo didysai kiemas. —
Iš vidaus..., t. y. akmenįs buvo nudailin-

qui ad normam quandam atque
mensuram tam intrinsecus quam
extrinsecus serrati erant: a fun-
damento usque ad summitatem
parietum, et extrinsecus usque
ad atrium majus. 10 Fundamen-
ta autem de lapidibus pretiosis,
lapidibus magnis decem sive
octo cubitorum. 11 Et desuper
lapides pretiosi æqualis mensu-
ræ secti erant, similiterque de
cedro. 12 Et atrium majus ro-
tundum trium ordinum de la-
pidibus sectis, et unius ordinis
de dolata cedro: necnon et in
atrio domus Domini interiori,
et in porticu domus.

13 Misit quoque rex Salomon,
et tulit Hiram de Tyro, 14 fi-
lium mulieris viduæ de tribu
Nephthali, patre Tyrio, artifi-
cem ærarium, et plenum sapien-
tia, et intelligentia, et doctrina
ad faciendum omne opus ex æ-
re. Qui cum venisset ad regem
Salomonem, fecit omne opus
ejus.

15 Et finxit duas columnas æ-
reas, decem et octo cubitorum
altitudinis columnam unam: et
linea duodecim cubitorum am-
biebat columnam utramque. 16
Duo quoque capitella fecit, quæ
ponerentur super capita colum-
narum, fusilia ex ære: quinque
cubitorum altitudinis capitellum
unum, et quinque cubitorum al-
titudinis capitellum alterum: 17

viršui, o lauke iki didžiajam kie-
mui buvo padaryta iš brangių
akmenų, pjuklu pjautų kaip iš
vidaus taip ir iš oro pusės pa-
gal tam tikrą taisyklę ir mastą.
10 Taipogi pamatai buvo iš bran-
gių akmenų, akmenų didelių de-
šimčia arba aštuoniais mastais;
11 o viršuje buvo nutašyti bran-
gųs akmenįs lygaus didumo ir
taippat kėdro medžiai. 12 Didy-
sai kiemas buvo apskritas ir tu-
rėjo tris eilias skaldytų akme-
nų ir vieną eilią tašytų kėdro
medžių; taippat buvo ir viduri-
niame Viešpaties namų kieme
ir namų prieangyje.

13 Karalius Saliamonas siun-
tė taipogi ir ėmė iš Tyro Hi-
ramą, 14 sunų moteriškės našlės
iš Neftalio giminės, kurio tėvas
buvo Tyrietis; jis buvo variaka-
lis, pilnas išminties, proto ir
mokėjimo padaryti visokį dar-
bą iš skaistvario. Atvykęs pas
karalių Saliamoną, jis jam pa-
darė visus darbus.

15 Jis nuliejo iš skaistvario du
šulu, kiekvieną aštuoniolika ma-
stų augštą, ir dvylikos mastų
juosta apteko aplink vieną įr
kitą šulą. 16 Jis padarė taipogi
dvi galveni, nulieti iš skaistva-
rio, kuriedvi reikėjo uždėti ant
šulų viršaus; viena galvena bu-
vo penkiais mastais augšta ir
kita galvena buvo penkiais mas-
tais augšta; 17 ir ant jų buvo

---

ti iš visų pusių, net ir tos jų dalįs, kurios turėjo buti suleidimuose. — (11) *Viršuje*: ant pamatų. — (12) *Buvo apskritas...* Ebr. t. reiktu išversti truputį kitaip: turi aplinkui tris eilias... — *Viduriniame Viešpaties namų...* Vz. aug. 6, 36. — *Namų*: bažnyčios.

(13) *Siuntė... ir ėmė.* Tikriaus: buvo nusiuntęs ir ėmęs. Plg. 2 Kron. 2, 7. — (14) *Iš Neftalio.* 2 Kron. 2, 14 pasakyta: iš Dano. Pati moteriškė rasi buvo iš Dano giminės, o pirmasis jos vyras iš Neftalio; antrą sykį ji buvo ištekėjusi už Tyriečio.— *Pilnas išminties...*: kaip kitados Beseleėlis. Plg. Iš. 31, 3.

15) *Nuliejo iš skaistvario...* Šulai viduje buvo tušti; čionai paminėtas rasi tik šulų liemens augštumas; 2 Kron. 3, 15 kalbama apie augštumą šulų draug su pamatais ir su galvenomis. — *Dvylikos mastų...* Nurodomas šulų storumas. — (17) *Ant jų buvo...* Galvenos tikriau-

et quasi in modum retis, et ca-
tenarum sibi invicem miro ope-
re contextarum. Utrumque ca-
pitellum columnarumfusile erat:
septena versuum retiacula in ca-
pitello uno, et septena retiacu-
la in capitello altero. [18] Et per-
fecit columnas, et duos ordines
per circuitum retiaculorum sin-
gulorum, ut tegerent capitella,
quæ erant super summitatem,
malogranatorum: eodem modo
fecit et capitello secundo. [19]
Capitella autem, quæ erant su-
per capita columnarum, quasi
opere lilii fabricata erant in por-
ticu quatuor cubitorum. [20] Et
rursum alia capitella in summi-
tate columnarum desuper juxta
mensuram columnæ contra re-
tiacula: malogranatorum autem
ducenti ordines erant in circui-
tu capitelli secundi. [21] Et sta-
tuit duas columnas in porticu
templi: cumque statuisset co-
lumnam dexteram, vocavit eam
nomine Jachin: similiter erexit
columnam secundam: et voca-
vit nomen ejus Booz. [22] Et su-
per capita columnarum opus in
modum lilii posuit: perfectum-
que est opus columnarum.

[23] Fecit quoque mare fusile
decem cubitorum a labio usque

lyg-kad pynės ir grandinės ste-
bėtinai dailiai supintos vienos
su kitomis. Abidvi šulų galve-
ni buvo nulieti. Septynios py-
nių eilios buvo ant vienos gal-
venos ir septynios pynės ant
kitos. [18] Ir jis užbaigė šulus ir
padarė aplink kiekvieną pynę
dvi eili granatinių obuolių, kad
pridengtu buvusias viršuje gal-
venas; taippat jis padarė su an-
traja galvena kaip ir su pirmaja.
[19] Galvenos, buvusios viršuje šu-
lų prieangyje, turėjo lelijų iš-
vaizdą ir buvo keturiais mastais
augštos. [20] Ir vėl kitos galve-
nos buvo viršuje ant šulų augš-
čiaus už pynes, pritaikytos prie
šulų didumo; o aplink antrąją
galveną buvo du šimtu grana-
tinių obuolių eilėse. [21] Jis pa-
statė šuludu bažnyčios priean-
gyje, o pastatęs dešinįjį šulą,
jis praminė jį vardu Jachinas;
taippat jis pastatė antrąjį šulą
ir praminė jį vardu Boozas. [22]
Viršuje šulų jis uždėjo lelijų
pavidalo pagražinimus, ir taip
šulų darbas buvo užbaigtas.

[23] Jis nuliejo taipogi jurą, tu-
turėjusią dešimtį mastų nuo vie-

siai buvo sudėtos iš trijų dalių: apatinė, atsiremianti ant paties šulo, vadinasi ebr. t. apskritumu (išsipilvojimu); viršutinė buvo lelijos pavidalo, arba turėjo pagražinimus lelijų pavidalo; ant vidurinės gi buvo pagražinimai pynių pavidalo tarp dviejų granatinių obuolių eilių. — Reikia patėmyti, kad šitoje vietoje ebr. t. nemaža skiriasi nuo Vulgatos ir lygiai neaiškus. — *Septynios pynių eilios*, t. y. kiekviena galvena buvo apriesta pyne, padalinta į septynis festonus. — (**20**) *Ir vėl kitos galvenos*... Čionai plačiaus paaiškinama 19. e. ir plačiaus aprašoma viršutinę galvenų dalį. — *Du šimtu granatinių*.., t. y. ant kiekvieno šulo buvo dvi eili obuolių, o kiekvienoje jų buvo šimtas. —(**21**) *Bažnyčios prieangyje*: ties bažnyčios durimis. Ant tų dviejų šulų tikriausiai nebuvo nieko paremta. — *Jachinas* Ebr. *Jakhin*: jis (Dievas) tvirtai pastatys. — *Boozas*. Ebr. *Bo'az*: jame (Dievuje) stiprybė. Šulai su symboliniais vardais turėjo išreikšti tvirtą pasitikėjimą Viešpačiu, Izraėlio Dievu, kad jis tvirtai pastatė bažnyčią ir savo karalystę visiems amžiams.

(**23**) *Jurą*. Indas, kurs turėjo užvaduoti praustuvę, buvusią prie šėtros (vz. Iš. 30, 18...), pavadintas jura dėlei savo didumo. — *Trijų dešimtų*... Aplink viršutinę juros briauną buvo tris dešimtis

ad labium, rotundum in circui-
tu: quinque cubitorum altitudo
ejus, et resticula triginta cubi-
torum cingebat illud per circui-
tum. 24 Et sculptura subter la-
bium circuibat illud decem cu-
bitis ambiens mare: duo ordines
sculpturarum striatarum erant
fusiles. 25 Et stabat super duo-
decim boves, e quibus tres re-
spiciebant ad aquilonem, et tres
ad occidentem, et tres ad meri-
diem, et tres ad orientem, et
mare super eos desuper erat:
quorum posteriora universa in-
trinsecus latitabant. 26 Grossi-
tudo autem luteris, trium un-
ciarum erat: labiumque ejus,
quasi labium calicis, et folium
repandi lilii: duo millia batos
capiebat.

27 Et fecit decem bases æ-
neas, quatuor cubitorum longi-
tudinis bases singulas, et qua-
tuor cubitorum latitudinis, et
trium cubitorum altitudinis. 28
Et ipsum opus basium, interra-
sile erat: et sculpturæ inter
juncturas. 29 Et inter coronulas
et plectas, leones et boves et
cherubim: et in juncturis simi-
liter desuper: et subter leones,

no krašto iki kitam, aplinkui
apskritą; ji buvo penkiais mastais
augšta, ir trijų dešimtų mastų
juostele apriesta aplinkui. 24 O
po briauna aplink ją ėjo dešim-
ties mastų drožiniai, apriesdami
jurą; buvo nulieti dvi eili dro-
žinių loveliais. 25 Ji stovėjo ant
dvylikos jaučių, iš kurių tris
buvo atkreipti į šiaurę, tris į
vakarus, tris į pietus ir tris į
rytus. Jura buvo viršuje jų, o
visi jų pasturgaliai buvo atkreip-
ti į vidų ir uždengti. 26 Indo
storumo buvo per tris pirštus;
jo kraštas kaip taurės kraštas
ir kaip pražydusios lelijos lapas;
tilpo jame du tukstančiu kibirų.

27 Jis padarė taipogi dešimtį
skaistvarinių papėdžių, kurių
kiekviena buvo keturiais mas-
tais ilga, keturiais mastais pla-
ti ir trimis mastais augšta. 28
Papėdės buvo padirbtos su iš-
rašymais ir tarp suleidimų bu-
vo išdrožimai. 29 Tarp vainikė-
lių ir juostelių buvo liutų, jau-
čių ir kerubimų, ir taippat vir-
šuje ant sujungimų, o apačioje

mastų, t. y. 15, 75 mėtrų. — (24) *Dešimties mastų drožiniai...* Anot ebr. t.: kolokvintai po dešimtį mastų. Plg. aug. 6, 18. — *Drožinių loveliais.* Ebr. t. kolokvintų. — (26) *Per tris pirštus.* Ebr. t.: p e r p l a š t a k ą, todėl apie 8, 7 cm. — *Lapas*: žiedo lapelis. —*Kibirų.* Ebr. *bath* lygus 38, 88 litrų. 2 Kron. 4, 13 pasakyta 3000 kibirų. Palyginant kibirų skaitlių ir nurodytą 23. eil. juros didumą, reikia spėti, kad jos šonai žemiaus briaunos buvo labai išlenkti oro pusėn.

(27) *Papėdžių.* Ebr. *m^ekhonoth.* Taip vadinosi prietaisai, ant kurių buvo dedamos praustuvės (39. e.), paskirtos deginamųjų aukų dalims apiplauti. Praustuvių papėdės aprašoma gana plačiai, bet tas aprašymas nei Vulgatoje, nei ebr. t. nėra aiškus. Papėdės buvo lyg-kokie nevisai maži vežimėliai; jos buvo padarytos iš keturkampės skrynios ant keturių tekinių; ant skrynios gi buvo tam tikras prietaisas, ant kurio buvo dedama praustuvė. Kiekviena iš keturių skrynios sienų buvo padaryta iš skaistvarinės lentos tarp keturių juostelių; ant lentų buvo padaryti pavidalai kerubimų tarp liutų ir jaučių; lentų gi apačioje buvo skaistvarinės pynės, nusileidžiančios lyg kokie festonai ant apatinių juostelių. — (28) *Papėdės buvo...* Ebr. t. galima išversti taip: Ir štai koks buvo papėdžių darbas. Jos buvo sudėtos iš plokščių, o tos plokštįs buvo tarp juostelių. [29] O ant plokščių tarp juostelių buvo liutų

et boves quasi lora ex ære de-
pendentia. 30 Et quatuor rotæ
per bases singulas, et axes æ-
rei: et per quatuor partes qua-
si humeruli subter luterem fu-
siles, contra se invicem respe-
ctantes. 31 Os quoque luteris in-
trinsecus erat in capitis summi-
tate: et quod forinsecus appa-
rebat, unius cubiti erat totum
rotundum, pariterque habebat
unum cubitum et dimidium: in
angulis autem columnarum va-
riæ cælaturæ erant: et media
intercolumnia, quadrata non ro-
tunda. 32 Quatuor quoque rotæ,
quæ per quatuor angulos basis
erant, cohærebant sibi subter
basim: una rota habebat alti-
tudinis cubitum et semis. 33 Ta-
les autem rotæ erant quales so-
lent in curru fieri: et axes ea-
rum, et radii, et canthi, et mo-
dioli, omnia fusilia. 34 Nam et
humeruli illi quatuor per sin-
gulos angulos basis unius, ex
ipsa basi fusiles et conjuncti
erant. 35 In summitate autem
basis erat quædam rotunditas
dimidii cubiti, ita fabrefacta, ut
luter desuper posset imponi, ha-
bens cælaturas suas, variasque
sculpturas ex semetipsa. 36 Scul-
psit quoque in tabulatis illis,
quæ erant ex ære, et in angu-
lis, cherubim, et leones, et pal-
mas, quasi in similitudinem ho-
minis stantis, ut non cælata, sed
apposita per circuitum videren-
tur. 37 In hunc modum fecit de-
cem bases, fusura una, et men-
sura, sculpturaque consimili. 38

liutų ir jaučių lyg-kad kabantįs
diržai iš vario. 30 Prie kiekvie-
nos papėdės buvo keturi vari-
niai tekiniai ir ašįs, o ant ke-
turių kampų apačioje praustu-
vės lyg-kad užriesti šulai, nu-
lieti ir vienas į kitą atkreipti.
31 Papėdės viršuje buvo skylė
praustuvei, ir regimoji jos dalis
turėjo vieną mastą ir buvo vi-
sa apskrita, o iš viso ji turėjo
pusantro masto; ant šulų gi kam-
pų buvo visokių išdrožimų, ir
tarpai tarp šulų buvo keturkam-
piai, o ne apskriti. 32 Taipogi
keturi tekiniai, buvusieji prie
keturių papėdės kampų, buvo
sujungti vienas su kitu po pa-
pėde; kiekvienas tekinis buvo
pusantru mastu augštas. 33 Te-
kiniai buvo tokie, kokie papras-
tai daromi vežimui; ir jų ašįs,
ir stipinai, ir lankai, ir stebu-
lės, visa buvo nulieta. 34 Ir ke-
turi anie šulai prie kiekvieno
papėdės kampo buvo sulieti iš-
vieno su papėde ir su ja sujung-
ti. 35 Viršuje gi papėdės buvo
apskritumas pusės masto, taip
padarytas, kad viršuje jo gali-
ma buvo padėti praustuvę; jis
turėjo savo pagražinimų ir vi-
sokių išraižiojimų, padarytų iš-
vieno su juo. 36 Taipogi ant tų
plynumų, kurie buvo iš skaist-
vario, ir ant kampų jis išdrožė
kerubimų, liutų ir palmių, tu-
rėjusių lyg-kad stovinčio žmo-
gaus pavidalą, taip kad jie ro-
dėsi ne įdrožti, bet pridėti ap-
linkui. 37 Tuo budu jis padarė
dešimtį papėdžių, nulietų išvie-

---

jaučių ir kerubimų; viršuje ant juostelių buvo ramstis; apačioje gi liutų ir jaučių buvo kabančių vainikų (festonų). — (**30**) *Užriesti šulai.* Tie šulai ėjo papėdės kampais; apatinis jų galas buvo paremtas ant ašies, o ant užriesto viršutinio galo rėmėsi praustuvė. — (**31**) *Papėdės viršuje...* Čionai kalbama apie kaklą, kuriuo papėdės viršus arba vainikas buvo sujungtas su augščiaus minėtaja skrynia. *Tarpai tarp šulų.* Ebr. t.: plokštįs. — (**34**) *Anie šulai:* minėtieji aug. 30. eil.—

Fecit quoque decem luteres æneos: quadraginta batos capiebat luter unus, eratque quatuor cubitorum: singulos quoque luteres per singulas, id est, decem bases, posuit. 39 Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, et quinque ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem.

40 Fecit ergo Hiram lebetes, et scutras, et hamulas, et perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini. 41 Columnas duas, et funiculos capitellorum super capitella columnarum duos: et retiacula duo, ut operirent duos funiculos, qui erant super capita columnarum. 42 Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum. 43 Et bases decem, et luteres decem super bases. 44 Et mare unum, et boves duodecim subter mare. 45 Et lebetes, et scutras, et hamulas, omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant. 46 in campestri regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochoth et Sarthan. 47 Et posuit Salomon omnia vasa: propter multitudinem autem nimiam non erat pondus æris.

no, vienodo didumo ir su vienokiais pagražinimais. 38 Jis padarė taipogi dešimtį skaistvarinių praustuvių. Kiekvienoje praustuvėje tilpo keturios dešimtįs kibirų, ir kiekvienos buvo keturi mastai; po vieną praustuvę jis padėjo ant kiekvienos papėdės, tai yra ant dešimties papėdžių. 39 Dešimtį papėdžių jis pastatė taip, kad penkios buvo dešiniame bažnyčios šone ir penkios kairiame; jurą gi jis pastatė dešiniame bažnyčios šone į pietryčius nuo jos.

40 Taigi, Hiramas padarė puodų, taurių ir samčių ir pabaigė visus Saliamono darbus Viešpaties bažnyčioje: 41 du šulu ir du galvenų lankeliu ant šulų galvenų, dvi pyni pridengti dviem lankeliam, buvusiem viršuje šulų, 42 keturis šimtus granatinių obuolių dviem pynėm, po dvi eili granatinių obuolių kiekvienoje pynėje pridengti buvusių viršuje šulų galvenų lankeliams, 43 toliaus dešimtį papėdžių ir dešimtį praustuvių ant papėdžių, 44 vieną jurą ir dvyliką jaučių po jura, 45 puodus, taures ir samčius. Visi rykai, kuriuos Hiramas padarė Saliamonui Viešpaties namuose, buvo iš skaistvario. 46 Karalius juos nuliedino molinėje žemėje Jordano lygumoje tarp Sochoto ir Sartano. 47 Ir Saliamonas sudėjo visus rykus. Dėlei perdaug didžios daugybės negalima buvo pasverti skaistvario.

(38) *Keturi mastai.* Rasi čionai nurodomas augštumas papėdės draug su praustuve.— (39) *Dešiniame bažnyčios šone*: į pietus nuo bažnyčios jos prieangio gale, netoli nuo deginamųjų aukų altoriaus.

(40) *Puodų...* Puodais buvo išnešami pelenai iš aukų altoriaus, į taures supiliamas aukų kraujas, samčiais semdavo pelenus. Plg. 2 Kron. 4, 11... — (46) *Tarp Sochoto iz Sartano.* Plg.

48 Fecitque Salomon omnia
vasa in domo Domini: altare au-
reum, et mensam, super quam
ponerentur panes propositionis,
auream: 49 et candelabra aurea,
quinque ad dexteram, et quin-
que ad sinistram contra oracu-
lum ex auro puro: et quasi li-
lii flores et lucernas desuper
aureas: et forcipes aureos, 50 et
hydrias, et fuscinulas, et phia-
las, et mortariola, et thuribula,
de auro purissimo: et cardines
ostiorum domus interioris San-
cti sanctorum, et ostiorum do-
mus templi, ex auro erant.
51 Et perfecit omne opus quod
faciebat Salomon in domo Do-
mini, et intulit quæ sanctifica-
verat David pater suus, argen-
tum et aurum, et vasa, repo-
suitque in thesauris domus Do-
mini.

48 Saliamonas dar padarė vi-
sus rakandus Viešpaties namuo-
se: auksinį altorių, auksinį sta-
lą padėtinėms duonoms sudėti,
49 auksinių žibintuvų iš tyro
aukso, penkis po dešinei ir pen-
kis po kairei ties žinynu, ir tar-
si lelijos žiedų ir ant jų auksi-
nių liampų, ir auksinių replelių,
50 kibirų, šakučių, taurių, gru-
stuvų ir smilkytuvų iš tyriauso
aukso; namų, buvusių viduje,
tai yra šventų-švenčiausios vie-
tos durų, ir bažnyčios namų du-
rų vašai buvo iš aukso.

51 Taip Salomonas pabaigė vi-
są darbą, kurį jis darė Viešpa-
ties namuose, ir įnešė, ką buvo
pašventęs jo tėvas Dovidas, si-
dabrą, auksą ir rykus ir sudėjo
Viešpaties namų iždan.

b) Bažnyčios pašventimas.

Caput VIII. 1 Tunc congrega-
ti sunt omnes majores natu Is-
rael cum principibus tribuum,
et duces familiarum filiorum Is-
rael ad regem Salomonem in
Jerusalem: ut deferrent arcam
fœderis Domini, de civitate Da-
vid, id est, de Sion. 2 Convenit-
que ad regem Salomonem uni-
versus Israel in mense Ethanim,

8. perskyrimas. 1 Tuomet vi-
si Izraėlio senesnieji draug su
giminių kunigaikščiais ir Izraė-
lio sūnų šeimynų vadais susi-
rinko prie karaliaus Saliamono
Jeruzalėn Viešpaties sandoros
skrynios perkeltų iš Dovido mie-
sto, tai yra iš Siono. 2 Taipogi
visas Izraėlis susirinko prie ka-
raliaus Saliamono iškilmingoje

Prad. 33, 17; Joz. 3, 16; 13, 27.
(48) *Auksinį altorių...* Plg. Iš. 25, 23... 30, 1... — (49) *Penkis...* Sandoros šėtroje buvo tik vienas toksai žibintuvas. Vz. Iš. 25, 31...
(51) *Ir įnešė...* Plg. 1 Kron. 22, 14. 16; 29, 2... 2 Kron. 5, 1.

8, 1—9, 9. Pabaigęs statyti bažnyčią, Saliamonas perkelia į ją su didžia iškilme sandoros skrynią, Dievas gi apreiškia regimu budu savo buvimą naujoje bažnyčioje (8, 1 - 11). Po to Saliamonas dėkoja Dievui, jog jis teikėsi išsirinkti nuolatinę buveinę (8, 12 - 21), ir maldauja, kad išklausytų visus, kurie melsis toje vietoje (8, 22 - 53). Galop Saliamonas palaimina tautą ir aštuonių dienų aukomis pašvenčia bažnyčią (8, 54 - 66), o Viešpats vėl apsireiškia Saliamonui ir panaujina Dovido namams duotuosius pažadėjimus, jei jie užlaikys ištikimai įstatymą (9, 1 - 9).
(8, 1) *Susirinko.* Anot ebr. t., vyresniuosius surinkęs pats Saliamonas. Plg. 2 Kron. 5, 2. — (2) *Iškilmingoje die-*

in solemni die, ipse est mensis
septimus. 3 Veneruntque cuncti
senes de Israel, et tulerunt ar-
cam sacerdotes, 4 et portaverunt
arcam Domini, et tabernaculum
fœderis, et omnia vasa Sanctua-
rii, quæ erant in tabernaculo:
et ferebant ea sacerdotes et Le-
vitæ. 5 Rex autem Salomon, et
omnis multitudo Israel, quæ con-
venerat ad eum, gradiebatur
cum illo ante arcam, et immo-
labant oves et boves absque æ-
stimatione et numero. 6 Et in-
tulerunt sacerdotes arcam fœ-
deris Domini in locum suum,
in oraculum templi, in Sanctum
sanctorum subter alas cherubim.
7 Siquidem cherubim expande-
bant alas super locum arcæ, et
protegebant arcam, et vectes
ejus desuper. 8 Cumque emine-
rent vectes, et apparerent sum-
mitates eorum foris Sanctua-
rium ante oraculum, non appa-
rebant ultra extrinsecus, qui et
fuerunt ibi usque in præsentem
diem. 9 In arca autem non erat
aliud nisi duæ tabulæ lapideæ,
quas posuerat in ea Moyses in
Horeb, quando pepigit Dominus
fœdus cum filiis Israel, cum eg-
rederentur de terra Ægypti. 10
Factum est autem, cum exis-
sent sacerdotes de Sanctuario,
nebula implevit domum Domi-
ni, 11 et non poterant sacerdo-
tes stare et ministrare propter

dienoje Etanimo mėnesyje, kurs
yra septintasis mėnuo. 3 Atėjus
visiems Izraėlio senesniesiems,
kunigai ėmė skrynią, 4 ir nešė
Viešpaties skrynią ir sandoros
šėtrą, ir visus šventyklos rykus,
buvusius šėtroje; nešė gi juos
kunigai ir Lėvitai. 5 O karalius
Saliamonas ir visa Izraėlio dau-
gybė, kuri buvo prie jo susirin-
kusi, ėjo draug su juo pirm skry-
nios ir aukojo avis ir jaučius,
kurių negalima buvo nei apver-
tinti, nei suskaityti. 6 Kunigai
įnešė Viešpaties sandoros skry-
nią į jos vietą, į bažnyčios ži-
nyną, į šventų švenčiausiąją vie-
tą po kerubimų sparnais; 7 nes
kerubimai turėjo ištiestus spar-
nus ant skrynios vietos ir den-
gė iš viršaus skrynią ir jos kar-
teles. 8 Ir nors kartelės buvo
išsikišusios, ir jų galus buvo ga-
lima matyti iš šventyklos prieš
žinyną, bet jų nebuvo galima
matyti iš lauko; jos ir pasiliko
tenai iki šiai dienai. 9 Skrynio-
je nebuvo nieko kita, kaip tik
dvi akmenini plokšti, kuriedvi
jon buvo įdėjęs Mozė prie He-
rebo, Viešpačiui padarius san-
dorą su Izraėlio sunumis, kuo-
met jie ėjo iš Aigypto žemės.
10 Atsitiko gi, kad, kunigams iš-
ėjus iš šventyklos, debesėlis pri-
pildė Viešpaties namus, 11 ir ku-
nigai nebegalėjo stovėti ir pil-
dyti savo tarnystės dėlei debe-

noje. Šėtrų šventėje, kuri buvo švenčiama septintame žydų metų mėnesyje. Plg. Kun. 23, 33...— *Etanimo*. Paskiaus jis vadinosi *Thišri*. Jo pradžia esti musų spalių mėnesyje. — (3) *Kunigai ėmė skrynią*. Paprastai ją nešdavo Lėvitai. Plg. Sk. 3, 31; 4, 15. — *Sandoros šėtrą*: kurią buvo padirbinęs Mozė. Dabar tą šėtrą ir visus jos rakandus ir indus sudėta tikriausiai naujosios bažnyčios iždan. — (6) *Po kerubimų sparnais*. Vz. aug. 6, 27. — (7) *Jos karteles*: kuriomis skrynia buvo nešama. Plg. Iš. 25, 13. —(8) *Iš lauko*: iš bažnyčios prieangio. — *Iki šiai dienai*: iki bažnyčios išgriovimui. — (9) *Skrynioje nebuvo*... Anot Ebr. 9, 5 sandoros skrynioje seniaus buvę dar indas su manna ir pražydusi Aarono lazda; Saliamonas tuos dalykus regimai padėjo kur kitur. Plg. Iš. 16, 34; Sk. 17. 10. — *Buvo įdėjęs Mozė*... Vz. Iš. 25, 16; 40, 20. — (10) *Debesėlis pripildė*..:

nebulam: impleverat enim glo-
ria Domini domum Domini.
[12] Tunc ait Salomon: Domi-
nus dixit ut habitaret in nebu-
la. [13] Ædificans ædificavi domum
in habitaculum tuum, firmissi-
mum solium tuum in sempiter-
num. [14] Convertitque rex faciem
suam, et benedixit omni eccle-
siæ Israel: omnis enim ecclesia
Israel stabat. [15] Et ait Salomon:
Benedictus Dominus Deus Is-
rael, qui locutus est ore suo ad
David patrem meum, et in ma-
nibus ejus perfecit, dicens: [16] A
die, qua eduxi populum meum
Israel de Ægypto, non elegi ci-
vitatem de universis tribubus
Israel, ut ædificaretur domus,
et esset nomen meum ibi: sed
elegi David ut esset super po-
pulum meum Israel. [17] Voluit-
que David pater meus ædifica-
re domum nomini Domini Dei
Israel: [18] et ait Dominus ad Da-
vid patrem meum: Quod cogi-
tasti in corde tuo ædificare do-
mum nomini meo, bene fecisti,
hoc ipsum mente tractans. [19]
Verumtamen tu non ædificabis
mihi domum, sed filius tuus,
qui egredietur de renibus tuis,
ipse ædificabit domum nomini
meo. [20] Confirmavit Dominus
sermonem suum, quem locutus
est: stetique pro David patre
meo, et sedi super thronum Is-
rael, sicut locutus est Dominus:
et ædificavi domum nomini Do-
mini Dei Israel. [21] Et constitui

sėlio, nes Viešpaties šlovė bu-
vo pripildžiusi Viešpaties namus.
[12] Tuomet Saliamonas tarė:
Viešpats sakėsi gyvensiąs debe-
sėlyje. [13] Aš statyte pastačiau
namus tau gyventi, tvirčiausį
tavo sostą per amžius. [14] Paskui
karalius atkreipė savo veidą ir
palaimino visą Izraėlio susirin-
kimą, nes visa Izraėlio sueiga
stovėjo. [15] Ir Saliamonas tarė:
Pašlovintas Viešpats, Izraėlio
Dievas, kurs kalbėjo savo bur-
na mano tėvui Dovidui ir iš-
tikrųjų išpildė, sakydamas: [16]
Nuo tos dienos, kurioje išve-
džiau savo tautą Izraėlį iš Ai-
gypto, neišsirinkau miesto iš vi-
sų Izraėlio giminių, kad butu
pastatytas namas ir kad butu
tenai mano vardas; bet aš išsi-
rinkau Dovidą, kad butu ant
mano tautos Izraėlio. [17] Ir ma-
no tėvas Dovidas norėjo pasta-
tyti Viešpaties, Izraėlio Dievo,
vardui namus, [18] bet Viešpats
tarė mano tėvui Dovidui: Kad
tu manei savo širdyje statyti
mano vardui namus, gerai da-
rei, svarstydamas tą dalyką min-
tyje; [19] tečiaus ne tu pastatysi
man namus, bet tavo sunus,
kurs išeis iš tavo strėnų, jis pa-
statys mano vardui namus. [20]
Viešpats patvirtino savo žodžius,
kuriuos yra kalbėjęs; aš stojau
mano tėvo vieton ir sėdausi ant
Izraėlio sosto, kaip Viešpats yra
kalbėjęs, ir pastačiau Viešpaties,
Izraėlio Dievo, vardui namus;

---

kaip sandoros šėtros pašventime. Plg. Iš. 29, 43; 40, 34; Atk. 31, 15. Tai buvo ženklas, kad Viešpats teikiasi priimti nuosavybėn pastatytąją bažnyćią. Plg. 2 Kron. 5, 11 - 13.

(12) *Viešpats sakėsi...* Plg. Kun. 16, 2 ir k. 2 Kron. 6, 1. — (13) *Tvirčiausį tavo sostą...* Tuo labiausiai bažnyčia skyrėsi nuo senosios šėtros. Jei Dovido ainija turi amžinai pasilikti ant jo sosto, tai ir malonių davėjas Viešpats turi amžinai buti arti. — (14) *Atkreipė.* Iki tam laikui Saliamonas turėjo veidą atkreiptą į bažnyčią, dabar jis atsigręžia į susirinkusius ir, ištiesęs rankas, juos laimina.— (15) *Savo burna*: per savo pranašą. Plg.

ibi locum arcæ, in qua fœdus
Domini est, quod percussit cum
patribus nostris, quando egres-
si sunt de terra Ægypti.

22 Stetit autem Salomon an-
te altare Domini in conspectu
ecclesiæ Israel, et expandit ma-
nus suas in cœlum, 23 et ait:

Domine Deus Israel, non est
similis tui Deus in cœlo desu-
per, et super terram deorsum:
qui custodis pactum et miseri-
cordiam servis tuis, qui ambu-
lant coram te in toto corde suo.
24 Qui custodisti servo tuo Da-
vid patri meo quæ locutus es
ei: ore locutus es, et manibus
perfecisti, ut hæc dies probat.
25 Nunc igitur Domine Deus Is-
rael, conserva famulo tuo Da-
vid patri meo quæ locutus es
ei, dicens: Non auferetur de te
vir coram me, qui sedeat super
thronum Israel: ita tamen si
custodierint filii tui viam suam,
ut ambulent coram me sicut tu
ambulasti in conspectu meo. 26
Et nunc Domine Deus Israel
firmentur verba tua, quæ locu-
tus es servo tuo David patri
meo.

27 Ergone putandum est quod
vere Deus habitet super terram?
si enim cœlum, et cœli cœlo-

21 ir paskyriau tenai vietą skry-
niai, kurioje yra Viešpaties san-
dora, padarytoji su musų tėvais,
kuomet jie išėjo iš Aigypto že-
mės.

22 Paskui Saliamonas stojosi
prieš Viešpaties altorių Izraė-
lio susirinkimo akyvaizdoje, iš-
tiesė savo rankas dangun 23 ir
tarė:

Viešpatie, Izraėlio Dieve, nė-
ra tau lygaus Dievo danguje
augštybėse ir ant žemės apačio-
je, kursai užlaikai sandorą ir mie-
laširdystę savo tarnams, vaikš-
čiojantiems tavo akyvaizdoje vi-
sa savo širdimi, 24 kurs attesė-
jai savo tarnui, mano tėvui Do-
vidui, ką jam esi žadėjęs; bur-
na kalbėjai ir rankomis išpildei,
kaip šita diena parodo. 25 Da-
bar tat Viešpatie, Izraėlio Die-
ve, attesėk savo tarnui, mano
tėvui Dovidui, ką jam esi kal-
bėjęs, sakydamas: Nebus atim-
tas iš tavęs vyras mano aky-
vaizdoje, kurs sėdėtu ant Izraė-
lio sosto, taip tečiaus, kad tavo
sunųs sergės savo kelią, idant
vaikščiotu mano akyvaizdoje,
kaip tu vaikščiojai mano aky-
vaizdoje. 26 Ir dabar Viešpatie,
Izraėlio Dieve, tebuna patvir-
tinti tavo žodžiai, kuriuos esi
kalbėjęs savo tarnui, mano tė-
vui Dovidui.

27 Bet argi tai tikėtinas da-
lykas, kad Dievas ištikrųjų gy-
vena ant žemės? nes jei dangus

---

2 Kar. 7, 4... — (21) *Viešpaties sandora*, t. y. akmeninės sandoros plokštįs. Plg. Iš. 34, 28.

(22) *Stojosi.* Prisiartinęs prie altoriaus Saliamonas atsiklaupė, ir meldėsi klupėdamas (vz. žem. 54 e.). Saliamono malda pilna begalo gražių minčių; joje apsireiškia gyvas karaliaus tikėjimas, nuolankumas ir dvasios prakilnumas. Kita lygiai gražią maldą sunku rasti visame Sen. Įstatyme. — *Ištiesė...* Kaip Mozė Iš. 39, 43 ir Dovidas 2 Kar. 6, 18.

(25) *Attesėk...* Karalius maldauja, kad Viešpats išpildytu savo žadėjimus iki galui. Plg. 2 Kar. 7, 12.

(27) *Ištikrųjų gyvena...*: kaip žmonės, užsidarę savo namuose. -- *Negali tavęs sutalpinti...* Nors Saliamonas tiki, kad Dievas neapimamas, bet draug jis įsitikrinęs, kad Viešpats ypatingu budu yra ir

rum te capere non possunt,
quanto magis domus hæc, quam
ædificavi? 28 Sed respice ad ora-
tionem servi tui, et ad preces
ejus Domine Deus meus: audi
hymnum et orationem, quam
servus tuus orat coram te ho-
die: 29 ut sint oculi tui aperti
super domum hanc nocte ac die:
super domum, de qua dixisti:
Erit nomen meum ibi: ut exau-
dias orationem, quam orat in
loco isto ad te servus tuus.
30 Ut exaudias deprecationem
servi tui et populi tui Israel,
quodcumque oraverint in loco
isto, et exaudies in loco habi-
taculi tui in cœlo, et cum ex-
audieris, propitius eris.

31 Si peccaverit homo in pro-
ximum suum, et habuerit ali-
quod juramentum, quo tenea-
tur adstrictus; et venerit pro-
pter juramentum coram altari
tuo in domum tuam, 32 tu ex-
audies de cœlo: et facies, et ju-
dicabis servos tuos, condemnans
impium, et reddens viam suam
super caput ejus, justificansque
justum, et retribuens ei secun-
dum justitiam suam.
33 Si fugerit populus tuus Is-
rael inimicos suos (quia pecca-
turus est tibi) et agentes pœ-
nitentiam, et confitentes nomi-
ni tuo, venerint, et oraverint,
et deprecati te fuerint in domo
hac: 34 exaudi in cœlo, et dimit-

ir dangų dangus negali tavęs
sutalpinti, kaip gi mažiaus šitie
namai, kuriuos pastačiau? 28 Bet
pažvelgk į savo tarno maldą ir
į jo prašymus, Viešpatie, mano
Dieve; klausyk garbės giesmės
ir maldos, kuria tavo tarnas
meldžiasi šiandien tavo akyvaiz-
doje, 29 idant tavo akįs butu at-
viros ant šitų namų naktį ir
dieną, ant tų namų, apie kuriuos
esi sakęs: Mano vardas bus te-
nai, kad išklausytumei maldą,
kuria tavo tarnas tau meldžiasi
šitoje vietoje; 30 idant išklausy-
tumei savo tarno ir tavo tau-
tos Izraėlio maldavimą, ko tik
jie melsis šitoje vietoje; ir iš-
klausysi savo buveinės vietoje
danguje, o išklausęs, busi ma-
loningas.
31 Jei žmogus nusidės savo
artimui ir turės kokią prisieką,
kuria pasilieka surištas, ir ateis
dėlei prisiekos tavo altoriaus
akyvaizdon į tavo namus, 32 tu
išklausysi danguje, ir darysi ir
teisi savo tarnus, pasmerkdamas
bedievį ir grąžindamas jo kelią
ant jo galvos, ir išteisindamas
teisingąjį ir jam atlygindamas
pagal jo teisybę.

33 Jei tavo tauta Izraėlis bėgs
nuo savo neprietelių (nes jis tau
nusidės) ir jei darydami atgailą
ir išpažindami tavo vardą ateis,
melsis ir prašys tave šituose na-
muose, 34 tu išklausyk danguje,
ir atleisk tavo tautos Izraėlio

---

bažnyčioje. — (29) *Idant tavo akįs...*: Tegul tavo Apveizda nuolat budi ant ši-tų namų. — *Mano vardas bus...* Nes Viešpats apreikš tenai savo maloningą buvimą. Plg. Atk. 12, 5. 11. 18; 14, 23 ir k.

(31) *Jei žmogus nusidėtu...* Čionai prasideda pirmas iš septynių ypatingų Saliamono maldos prašymų. Daroma aliuzija į kaikuriuos atsitikimus, pažymėtus įstatyme, kuriuose reikėjo prisieka patvirtinti savo žodžių tikrumas. Vz. Iš. 22, 6 - 12; Kun. 5, 21 - 24.

(33) *Jei tavo tauta...* Antras ypatingas prašymas. Plg. Kun. 26, 17; Atk. 28, 1 - 25.

te peccatum populi tui Israel,
et reduces eos in terram, quam
dedisti patribus eorum.
35 Si clausum fuerit cœlum,
et non pluerit propter peccata
eorum, et orantes in loco isto,
pœnitentiam egerint nomini tuo,
et a peccatis suis conversi fue-
rint propter afflictionem suam:
36 exaudi eos in cœlo, et dimit-
te peccata servorum tuorum, et
populi tui Israel: et ostende eis
viam bonam per quam ambu-
lent, et da pluviam super ter-
ram tuam, quam dedisti populo
tuo in possessionem.
37 Fames si oborta fuerit in
terra, aut pestilentia, aut cor-
ruptus aer, aut ærugo, aut lo-
custa, vel rubigo, et afflixerit
eum inimicus ejus portas obsi-
dens, omnis plaga, universa in-
firmitas, 38 cuncta devotatio, et
imprecatio, quæ acciderit omni
homini de populo tuo Israel: si
quis cognoverit plagam cordis
sui, et expanderit manus suas
in domo hac, 39 tu exaudies in
cœlo in loco habitationis tuæ,
et repropitiaberis, et facies ut
des unicuique secundum omnes
vias suas, sicut videris cor ejus
(quia tu nosti solus cor omnium
filiorum hominum) 40 ut time-
ant te cunctis diebus, quibus
vivunt super faciem terræ, quam
dedisti patribus nostris.
41 Insuper et alienigena, qui
non est de populo tuo Israel,
cum venerit de terra longinqua
propter nomen tuum, (audie-

nusidėjimą, ir sugrąžink juos į
žemę, kurią esi davęs jų tėvams.
35 Jei dangus bus uždarytas
ir nelys lietus dėlei jų nusidė-
jimų, ir jei jie melsdamies šito-
je vietoje darys tavo vardui at-
gailą ir atsivers nuo savo nusi-
dėjimų dėlei jų suspaudimo, 36
išklausyk juos danguje ir atleisk
tavo tarnų ir tavo tautos Izraė-
lio nusidėjimus, ir parodyk jiems
gerąjį kelią, kuriuo turi vaikš-
čioti, ir duok lietaus ant savo
žemės, kurią esi davęs savo tau-
tai paveldėti.
37 Jei kils žemėje badas, ar-
ba maras, arba sugedęs oras, ar-
ba kulės, arba skėriai, arba ama-
ras, jei prispaus tautą jos ne-
prietelis, apguldamas vartus, jei
rasis koki nors sloga, koki nors
liga, 38 koks nors piktžodžiavi-
mas ir prakeikimas, kurs atsi-
tiktu kuriam nors žmogui iš ta-
vo tautos Izraėlio, jei kas pa-
žins savo širdies slogą ir išties
savo rankas šituose namuose,
39 tu išklausysi danguje, savo
gyvenamojoje vietoje, ir busi
vėl maloningas, ir padarysi taip,
kad duosi kiekvienam pagal vi-
są jo pasielgimą, kaip matysi jo
širdį, (nes tu vienas žinai visų
žmonių sunų širdis), 40 idant bi-
jotusi tavęs per visas dienas,
kolei gyvena ant paviršio žemės,
kurią davei musų tėvams.
41 Be to, kuomet ir svetim-
tautis, kurs nėra iš tavo Izraė-
lio tautos, ateis iš tolimos že-
mės dėlei tavo vardo, (nes bus

(35) *Jei dangus...* Trečias ypatingas prašymas. Plg. Kun. 26, 19; Atk. 11, 17; 28, 23.

37) *Jei kils...* Ketvirtas ypatingas prašymas. Plg. Kun. 26, 16. 19...; Atk. 28, 22. 23. 38. 49. — *Sugedęs oras.* Ebr. t. svilinantis karštis. Plg. Prad. 41, 6. — (38) *Jei kas pažins...*: jei supras savo nuodėmę ir sąryšį tarp jos ir dangiškosios bausmės. — (39) *Nes tu vienas žinai...* Saliamonas tiki, jog Dievas visa žino.

(41) *Kuomet ir svetimtautis...* Penktas prašymas. Plg. Sk. 15, 15...— (43)

tur enim nomen tuum magnum,
et manus tua fortis, et brachium
tuum
42 extentum ubique) cum
venerit ergo, et oraverit in hoc
loco,
43 tu exaudies in cœlo, et
in firmamento habitaculi tui, et
facies omnia, pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant
universi populi terrarum nomen
tuum timere, sicut populus tuus Israel, et probent quia nomen tuum invocatum est super
domum hanc, quam ædificavi.

44 Si egressus fuerit populus
tuus ad bellum contra inimicos
suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, et
contra domum, quam ædificavi
nomini tuo,
45 et exaudies in
cœlo orationes eorum, et preces eorum, et facies judicium
eorum.

46 Quod si peccaverint tibi
(non est enim homo qui non peccet) et iratus tradideris eos inimicis suis, et captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope,
47 et egerint pœnitentiam in corde suo in loco
captivitatis, et conversi, deprecati te fuerint in captivitate
sua, dicentes: Peccavimus, inique egimus, impie gessimus:
48 et reversi fuerint ad te in universo corde suo, et tota anima
sua in terra inimicorum suorum,
ad quam captivi ducti fuerint:
et oraverint te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus
eorum, et civitatis quam elegi-

girdėta apie didį tavo vardą, ir
tavo galingą ranką, ir tavo petį,
42 visur ištiestą), kuomet tat
ateis ir melsis šitoje vietoje,
43 tu išklausysi danguje, savo gyvenamojoje tvirtumoje, ir padarysi visa, kodėlei šauksis į tave
svetimtautis, idant visos žemės
tautos išmoktu bijoties tavo vardo, kaip tavo tauta Izraėlis, ir
patirtu, jog tavo vardas šaukiamas ant šitų namų, kuriuos pastačiau.

44 Jei tavo tauta išeis į karę
prieš savo neprietelius keliu,
kur tik juos siųsi, jie melsis
tau, atsigrįžę miesto linkon, kurį išsirinkai, ir namų linkon, kuriuos aš pastačiau tavo vardui,
45 o tu išklausysi danguje jų
maldas ir jų prašymus ir padarysi jiems teisybę.

46 O jei jie tau nusidės, (nes
nėra žmogaus, kurs nenusidėtu),
ir užsirustinęs tu paduosi juos
jųjų neprieteliams, ir belaisviais
bus nuvesti į neprietelių žemę
toli arba arti,
47 ir darys savo
širdyje atgailą savo nelaisvės
vietoje ir atsivertę maldaus tave savo nelaisvėje, sakydami:
Nusidėjome, darėme neteisingai,
pasielgėme bedieviškai,
48 ir sugrįš prie tavęs visa savo širdimi ir visa savo dušia savo neprietelių žemėje, į kurią sugauti bus nuvesti, ir mels tave atsigrįžę savo žemės linkon, kurią esi davęs jų tėvams, ir miesto, kurį išsirinkai, ir bažnyčios,

---

Idant visos žemės tautos... Saliamonas trokšta visų pagonių atsivertimo.

(44) *Jei tavo tauta...* Šeštas prašymas. Plg. Dan. 6, 11. — *Atsigrįžę miesto linkon...* Laikui bėgant pas žydus radosi paprotys melsties visuomet, atsigrįžus Jeruzalės ir bažnyčios linkon. Plg. Dan. 6. 10. — (45) *Padarysi jiems teisybę*: suteikdamas apgalėjimą neprietelių.

(46) *O jei jie tau nusidės...* Sekmas ypatingas meldimas. Plg. Atk. 30, 1...; Kun. 20, 24...; 2 Kron. 6, 36; Ekli. 7, 21; Joz. 1, 8.

sti, et templi quod ædificavi
nomini tuo: 49 exaudies in cœlo,
in firmamento solii tui oratio-
nes eorum, et preces eorum, et
facies judicium eorum: 50 et pro-
pitiaberis populo tuo qui pec-
cavit tibi, et omnibus iniquita-
tibus eorum, quibus prævarica-
ti sunt in te: et dabis miseri-
cordiam coram eis, qui eos ca-
ptivos habuerint, ut misereantur eis.

51 Populus enim tuus est, et
hereditas tua, quos eduxisti de
terra Ægypti, de medio forna-
cis ferreæ. 52 Ut sint oculi tui
aperti ad deprecationem servi
tui, et populi tui Israel, et ex-
audias eos in universis pro qui-
bus invocaverint te. 53 Tu enim
separasti eos tibi in heredita-
tem de universis populis terræ,
sicut locutus es per Moysen ser-
vum tuum, quando eduxisti pa-
tres nostros de Ægypto Domi-
ne Deus.

54 Factum est autem, cum
complesset Salomon orans Do-
minum omnem orationem, et
deprecationem hanc, surrexit
de conspectu altaris Domini:
utrumque enim genu in terram
fixerat, et manus expanderat in
cœlum. 55 Stetit ergo, et bene-
dixit omni ecclesiæ Israel voce
magna, dicens: 56 Benedictus Do-
minus, qui dedit requiem popu-
lo suo Israel, juxta omnia quæ
locutus est: non cecidit ne unus
quidem sermo ex omnibus bo-
nis, quæ locutus est per Moy-
sen servum suum. 57 Sit Domi-

kurią pastačiau tavo vardui, 49
tu išklausysi danguje, savo so-
sto tvirtumoje, jų maldas ir jų
prašymus ir padarysi jiems tei-
sybę, 50 ir busi maloningas savo
tautai, kuri tau nusidėjo, ir do-
vanosi visas jų neteisybes, ku-
riomis tau prasikalto, ir duosi
rasti mielaširdystę akyvaizdoje
tų, kurie turės juos belaisviais,
kad jų pasigailėtu.

51 Nes jie tavo tauta ir tavo
tėvainystė, kuriuos išvedei iš
Aigypto žemės, iš geležinio ka-
kalio vidurio. 52 Tegul tavo akįs
buna atviros tavo tarno ir tavo
tautos Izraėlio maldoms, ir iš-
klausyk juos visame, ko dėlei
jie šauksis į tave; 53 nes tu juos
atsiskyrei sau iš visų žemės tau-
tų į tėvainystę, kaip esi kalbė-
jęs per tavo tarną Mozę, kuo-
met išvedei musų tėvus iš Ai-
gypto, Viešpatie, Dieve!

54 O kuomet Saliamonas, melsdamos Viešpačiui pabaigė visą
šitą maldą ir prašymą, jis atsi-
kėlė iš Viešpaties altoriaus aky-
vaizdos, nes jis buvo atsiklau-
pęs abiem keliais ant žemės ir
buvo ištiesęs rankas į dangų. 55
Taigi, jis atsistojo ir palaimino
visą Izraėlio susirinkimą, didžiu
balsu tardamas: 56 Pašlovintas
teesie Viešpats, kurs davė savo
tautai Izraėliui ramybę visai
taip, kaip yra kalbėjęs; nepra-
žuvo neivienas žodis iš viso to,
ką gera jis yra kalbėjęs per sa-
vo tarną Mozę. 57 Viešpats, mu-

(**51**) *Nes jie tavo tauta...* Saliamono maldos užbaiga. 2 Kron. 6, 41.., pridėta kitoks maldos užbaigimas, kuriuo geriaus išreiškiama Bažnyčios pašventimas. — *Iš geležinio...* Plg. Atk. 4, 20. — (**53**) *Nes tu juos atsiskyrei...* Plg. Iš. 19, 5. 6; Atk. 4, 20; 9, 26 ir k.

(**55**) *Palaimino*: kaip laimindavo patriarkai ir kaip laimina tėvai vaikus. — (**56**) *Kaip yra kalbėjęs...* Plg. Iš. 33, 14; Atk. 3, 21 ir k.

nus Deus noster nobiscum, si-
cut fuit cum patribus nostris,
non derelinquens nos, neque
projiciens. 58 Sed inclinet corda
nostra ad se, ut ambulemus in
universis viis ejus, et custodia-
mus mandata ejus, et ceremo-
nias ejus, et judicia quæcum-
que mandavit patribus nostris.
59 Et sint sermones mei isti,
quibus deprecatus sum coram
Domino, appropinquantes Domi-
no Deo nostro die ac nocte, ut
faciat judicium servo suo, et
populo suo Israel per singulos
dies: 60 ut sciant omnes populi
terræ, quia Dominus ipse est
Deus, et non est ultra absque
eo. 61 Sit quoque cor nostrum
perfectum cum Domino Deo no-
stro, ut ambulemus in decretis
ejus, et custodiamus mandata
ejus, sicut et hodie.

62 Igitur rex, et omnis Israel
cum eo, immolabant victimas
coram Domino. 63 Mactavitque
Salomon hostias pacificas, quas
immolavit Domino, boum vigin-
ti duo millia, et dedicaverunt
templum Domini rex, et filii Is-
rael. 64 In die illa sanctificavit
rex medium atrii, quod erat an-
te domum Domini: fecit quippe
holocaustum ibi, et sacrificium,
et adipem pacificorum: quoniam
altare æreum, quod erat coram
Domino, minus erat et capere
non poterat holocaustum, et sa-
crificium, et adipem pacificorum.
65 Fecit ergo Salomon in tem-
pore illo festivitatem celebrem,
et omnis Israel cum eo, multi-
tudo magna ab introitu Emath

sų Dievas, teesie su mumis, kaip
buvo su musų tėvais, neapleis-
damas musų ir neatmesdamas,
58 bet tepalenkia musų širdis
prie savęs, kad vaikščiotumėm
visais jo keliais ir užlaikytumėm
visus jo paliepimus, apeigas ir
nutarimus, ką tik yra liepęs mu-
sų tėvams. 59 Ir tegul šitie ma-
no žodžiai, kuriais meldžiaus
Viešpaties akyvaizdoje, buna ar-
ti prie Viešpaties, musų Dievo,
dieną ir naktį, kad jis kasdien
darytu teisybę savo tarnui ir
savo tautai Izraėliui, 60 idant
visos žemės tautos žinotu, jog
Viešpats yra Dievas, ir jog nė-
ra kito be jo. 61 Taipogi musų
širdis tebuna tobula su Viešpa-
čiu, musų Dievu, kad vaikščio-
tumėm pagal jo nutarimus ir už-
laikytumėm jo paliepimus, kaip
šiandien.

62 Taigi. karalius ir draug su
juo visas Izraėlis atnašavo au-
kas Viešpaties akyvaizdoje. 63
Saliamonas papjovė dėkojimo
aukas, kurias paaukojo Viešpa-
čiui, dvidešimt du tukstančiu
jaučių ir šimtą dvidešimt tuk-
stančių avių; ir taip karalius ir
Izraėlio sunųs pašventino Vieš-
paties bažnyčią. 64 Tą dieną ka-
ralius pašventino vidurį kiemo,
kurs buvo prieš Viešpaties na-
mus, nes jis aukojo tenai degi-
namasias aukas, ir duonines au-
kas, ir dėkojimo aukų taukus,
kadangi varinis altorius, buvu-
sis Viešpaties akyvaizdoje, buvo
permažas, ir ant jo negalėjo su-
tilpti deginamosios aukos, duo-
ninės aukos ir dėkojimo aukų

(**63**) *Dvidešimt du...* Didžiausi paaukotųjų gyvulių mėsos dalis buvo suvalgyta paties Saliamono namiškių ir susirinkusių Izraėlio sunų minių. Plg. Kun. 3, 1... 7, 11... — (**64**) *Vidurį kiemo*: taip vadinamą kunigų šventorių.— *Duoninės aukos*. Vz. Kun. 2, 4 - 7. — (**65**) *Nuo įėjimo į Ematą*: nuo šiaurinių Pa-

usque ad rivum Ægypti, coram
Domino Deo nostro, septem die-
bus et septem diebus, id est,
quatuordecim diebus. 66 Et in
die octava dimisit populos: qui
benedicentes regi, profecti sunt
in tabernacula sua lætantes, et
alacri corde super omnibus bo-
nis, quæ fecerat Dominus Da-
vid servo suo, et Israel populo
suo.

Caput IX. 1 Factum est au-
tem cum perfecisset Salomon
ædificium domus Domini, et æ-
dificium regis, et omne quod
optaverat et voluerat facere, 2
apparuit ei Dominus secundo
sicut apparuerat ei in Gabaon.
3 Dixitque Dominus ad eum:
Exaudivi orationem tuam et de-
precationem tuam, quam depre-
catus es coram me: sanctificavi
domum hanc, quam ædificasti,
ut ponerem nomen meum ibi
in sempiternum, et erunt oculi
mei et cor meum ibi cunctis
diebus. 4 Tu quoque si ambula-
veris coram me, sicut ambula-
vit pater tuus, in simplicitate
cordis, et in æquitate: et fece-
ris omnia, quæ præcepi tibi, et
legitima mea et judicia mea ser-
vaveris, 5 ponam thronum regni
tui super Israel in sempiternum,

taukai. 65 Taippat Saliamonas
šventė tuo metu iškilmingą šven-
tę ir draug su juo visas Izraė-
lis, didelė daugybė nuo įėjimo
į Ematą iki Aigypto upei, Vieš-
paties, musų Dievo, akyvaizdo-
je per septynias dienas ir sep-
tynias dienas, tai yra per ketu-
riolika dienų. 66 O aštuntoje die-
noje jis paleido žmones, kurie
laimindami karalių išėjo į savo
šėtras su džiaugsmu ir linksma
širdimi dėlei visų gėrybių, ku-
rias Viešpats buvo padaręs sa-
vo tarnui Dovidui ir savo tau-
tai Izraėliui.

9. perskyrimas. 1 O kuomet
Saliamonas pabaigė Viešpaties
namų ir karaliaus namų staty-
mą ir visa, ką troško ir norėjo
padaryti, atsitiko, 2 kad Vieš-
pats jam pasirodė antrą sykį,
kaip jam buvo pasirodęs Gabao-
ne. 3 Ir Viešpats jam tarė: Iš-
klausiau tavo maldą ir tavo pra-
šymą, su kuriuo kreipeis į ma-
ne; aš pašventinau šituos namus,
kuriuos pastatei, kad dėčiau čia
savo vardą į amžius; ir mano
akįs ir mano širdis bus čia per
visas dienas. 4 Ir jei tu vaikš-
čiosi mano akyvaizdoje, kaip
vaikščiojo tavo tėvas, neklastin-
ga ir teisinga širdimi, ir darysi
visa, ką tau įsakiau, ir užlaiky-
si mano įstatus ir nutarimus, 5
aš patvirtinsiu amžinai sostą ta-
vo karalystės ant Izraėlio, kaip
esu kalbėjęs tavo tėvui Dovi-

lestinos pakraščių. Plg. Sk. 13, 21; Joz. 13, 5. — *Iki Aigypto upei*: Rinokolurai (W a d i E l - A r i š), kuri yra Palestinos pietvakariuose. — *Per septynias dienas ir...* Pirmosios septynios dienos buvo paskirtos bažnyčios pašventimo iškilmei, antrosios Šėtrų šventei. Plg. aug. 2. e.; 2 Kron. 7, 9. Aštuntoje antrosios iškilmės dienoje tauta grižo į savo namus.

(**9, 1**) *O kuomet Saliamonas...* Bažnyčią ir savo namus Saliamonas statė išviso dvidešimt metų. Bažnyčia buvo pastatyta pirmaisiais septyneriais metais, bet jos pašventimas įvyko tik visus statymus užbaigus, nes daug laiko reikėjo sugaišti, kolei padaryta visus jos rakandus ir indus. Plg. aug. 3, 5; 2 Kron. 7, 12. — (**2**) *Viešpats jam pasirodė*: nakčia regėjime. Plg. 2 Kron. 7, 12... — (**5**)

sicut locutus sum David patri
tuo, dicens: Non auferetur vir
de genere tuo de solio Israel.
6 Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri, non sequentes me, nec custodientes
mandata mea, et ceremonias
meas, quas proposui vobis, sed
abieritis et colueritis deos alienos, et adoraveritis eos:
7 auferam Israel de superficie terræ,
quam dedi eis: et templum, quod
sanctificavi nomini meo, projiciam a conspectu meo, eritque
Israel in proverbium, et in fabulam cunctis populis.
8 Et domus hæc erit in exemplum: omnis, qui transierit per eam, stupebit, et sibilabit, et dicet: Quare fecit Dominus sic terræ huic,
et domui huic?
9 Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui eduxit patres eorum de terra Ægypti, et
secuti sunt deos alienos, et adoraverunt eos, et coluerunt eos:
idcirco induxit Dominus super
eos omne malum hoc.

dui, kuomet sakiau: Nebus atimtas vyras iš tavo giminės nuo
Izraėlio sosto.
6 Bet jei krypte nukrypsite jųs ir jusų sunųs,
nesekdami manęs ir nesergėdami mano paliepimų ir mano apeigų, kurias jums įsakiau, jei eisite sau ir tarnausite svetimiems
dievams ir juos garbinsite,
7 aš atimsiu Izraėlį nuo žemės paviršio, kurią jiems daviau, ir
atmesiu iš po savo akių bažnyčią, kurią pašvenčiau savo veidui, ir Izraėlis bus patarlė ir
pasaka visoms tautoms.
8 Ir šitie namai taps pavyzdžiu; kiekvienas, kurs eis pro juos, nustebs,
ir švilps ir sakys: Kodėl Viešpats taip padarė šitai žemei ir
šitiems namams?
9 Ir bus atsakyta: Nes jie apleido Viešpatį,
savo Dievą, kurs išvedė jų tėvus iš Aigypto žemės, ir sekė
svetimus dievus, juos garbino
ir jiems tarnavo; todėlei Viešpats užvedė ant jų visą šitą
piktenybę.

c) Kiti garbingi Saliamono veikalai.

10 Expletis autem annis viginti postquam ædificaverat Salomon duas domos, id est domum
Domini et domum regis,
11 (Hiram rege Tyri præbente Salomoni ligna cedrina et abiegna,
et aurum juxta omne quod opus
habuerat) tunc dedit Salomon

10 Praslinkus dvidešimčiai metų po to, kaip Saliamonas buvo
pastatęs dvejus namus, tai yra
Viešpaties namus ir karaliaus
namus,
11 (Tyro karaliui Hiramui suteikiant Saliamonui kėdrinių ir eglinių medžių ir aukso, kiek buvo reikalinga), Salia-

---

Kaip esu kalbėjęs... Plg. 2 Kar. 7, 12. 16. — (**7 - 9**) *Aš atimsiu...* Plg. Atk. 4, 26; 29, 21 - 26. 37; Joz. 22, 8.

9, 10 - 28. Tarp kitų žymių Saliamono veikalų minima padovanojimas Hiramui dvidešimties Galiliejos miestų, (10-15), atstatymas ir sustiprinimas savųjų miestų (16 - 19), uždėjimas baudžiavos ant Kananiečių (20 - 25) ir gabenimas savo pastatytu laivynu aukso iš Opyro (26 - 28).

(**10**) *Praslinkus dvidešimčiai metų*: nuo to laiko, kuomet pradėta statyti bažnyčią. — (**11**) *Tyro karaliui...* Vz. aug. 5, 1... — *Eglinių*. Tikriaus: kyparisinių. — *Dvidešimt miestų*. Tai buvo tikriausiai miestai šiaurinėje Palestinoje,

Hiram viginti oppida in terra Galilææ. [12] Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida, quæ dederat ei Salomon, et non placuerunt ei, [13] et ait: Hæccine sunt civitates, quas dedisti mihi, frater? Et appellavit eas terram Chabul, usque in diem hanc. [14] Misit quoque Hiram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri. [15] Hæc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon ad ædificandam domum Domini et domum suam, et Mello, et murum Jerusalem, et Heser, et Mageddo, et Gazer.

[16] Pharao rex Ægypti ascendit, et cepit Gazer, succenditque eam igni: et Chananæum, qui habitabat in civitate, interfecit, et dedit eam in dotem filiæ suæ uxori Salomonis. [17] Ædificavit ergo Salomon Gazer, et Bethoron inferiorem, [18] et Baalath, et Palmiram in terra solitudinis. [19] Et omnes vicos, qui ad se pertinebant, et erant absque muro, munivit, et civitates curruum et civitates equitum, et quodcumque ei placuit ut ædificaret in Jerusalem, et in Libano, et in omni terra potestatis suæ.

monas davė Hiramui dvidešimt miestų Galiliejos žemėje. [12] O Hiramas išėjo iš Tyro pasižiurėtų miestų, kuriuos Saliamonas jam buvo davęs, bet jie jam nepatiko, [13] ir jis tarė: Argi tai šitie miestai, kuriuos man davei, brolau? ir jis praminė juos Chabulo žeme; taip jie vadinasi iki šiai dienai. [14] Hiramas atsiuntė taipogi Saliamonui šimtą dvidešimt talentų aukso. [15] Tiek buvo išviso išlaidų, kurias karalius Saliamonas suvartojo pastatyti Viešpaties namams ir savo namams, Mėlui, Jeruzalės murui, Heseriui, Magėdui ir Gazeriui.

[16] Aigypto karalius Paraonas pakilo, paėmė Gazerį ir jį sudegino, o Kananiečius, gyvenusius mieste, užmušė ir jį davė kaipo kraitį savo dukteriai Saliamono pačiai. [17] Saliamonas tat atstatė Gazerį ir Žemąjį Bėtoroną, [18] Baalatą ir Palmyrą tyrumos žemėje. [19] Visus jam priderėjusius miestelius ir neturėjusius muro jis sustiprino, ir miestus vežimams ir miestus raiteliams; jis statė visa, kas tik jam patiko Jeruzalėje, ant Libano ir visoje savo valdžios žemėje.

daug nukentėję karių metu, kurių gyventojų dauguma buvo Kananiečiai. Jie nepriderėjo griežtoje prasmėje prie Žadėtosios žemės (Joz. 19, 27) ir todėl galėjo buti nuo jos atskirti (Kun. 25, 23). — (13) *Chabulo.* Ką reiškia tas vardas, tikrai nežinia; anot vienų: n e j a u k u s, anot kitų: n i e k o v e r t a s.— (14) *Talentų.* Aukso talentas buvo vertas daugiaus kaip 50,000 rublių. — (15) *Tiek buvo išviso...* Ebr. t. kalbama apie kitus šaltinius, iš kurių Saliamonas ėmė pelną savo išlaidoms; ten pasakyta: Štai, kaip įvyko dalykas su mokesčiais, kuriuos Saliamonas ėmė pastatyti... — *Mėlui.* Vz. 2 Kar. 5, 9. — *Heseriui.* Ebr. *Chacor.* Kitur Vulgatoje jis pavadintas Asoru (Joz. 11, 10); buvo gi jis netoli Meromo ežero. — *Magėdui.* Dabar E l-L e d ž d ž u n, Ezdrelono slėnyje. (Teis. 5, 19). — *Gazeriui.* Miestas pietinės Palestinos pakraštyje (Joz. 10, 33). Jis buvo paskirtas Efraimo giminei, bet buvo vėl pakliuvęs į Kananiečių rankas.

(16) *Davė kaipo kraitį...* Paprastai rytų kraštuose už imamą moterystėn mergaitę duodavo dovanų jos tėvams, didžiunai gi duodavo kraitį savo dukterims. Plg. Teis. 1, 14... — (17) *Bėtoroną.* Vz. Joz. 10, 10. 11. — (18) *Baalatą.* Vz. Joz. 19. 44. — *Palmyrą:* tarp Damasko ir Eufrato. — (19) *Neturėjusius muro.*

20 Universum populum, qui
remanserat de Amorrhæis, et
Hethæis, et Pherezæis, et He-
væis, et Jebusæis, qui non sunt
de filiis Israel: 21 horum filios,
qui remanserant in terra, quos
scilicet non potuerant filii Israel
exterminare, fecit Salomon tri-
butarios, usque in diem hanc.
22 De filiis autem Israel non con-
stituit Salomon servire quem-
quam, sed erant viri bellatores,
et ministri ejus, et principes, et
duces, et præfecti curruum et
equorum. 23 Erant autem prin-
cipes super omnia opera Salo-
monis præpositi quingenti quin-
quaginta, qui habebant subje-
ctum populum, et statutis ope-
ribus imperabant.

24 Filia autem Pharaonis ascen-
dit de civitate David in domum
suam quam ædificaverat ei Sa-
lomon: tunc ædificavit Mello.
25 Offerebat quoque Salomon tri-
bus vicibus per annos singulos
holocausta, et pacificas victi-
mas super altare, quod ædifica-
verat Domino, et adolebat thy-
miama coram Domino: perfe-
ctumque est templum.

26 Classem quoque fecit rex
Salomon in Asiongaber, quæ est
juxta Ailath in littore Maris ru-
bri, in terra Idumææ. 27 Misit-
que Hiram in classe illa servos
suos viros nauticos et gnaros
maris, cum servis Salomonis. 28
Qui cum venissent in Ophir,
sumptum inde aurum quadrin-

20 Visus gyventojus, kurie bu-
vo pasilikę iš Amoriečių, He-
tiečių, Pereziečių, Evejiečių ir
Jėbuziečių, nepriderančius prie
Izraėlio sunų, 21 jųjų vaikus, pa-
silikusius žemėje; tai yra tuos,
kurių Izraėlio sunųs negalėjo iš-
naikinti, Saliamonas padarė čy-
žininkais iki šiai dienai. 22 Iš
Izraėlio sunų Saliamonas nei-
vieno nepadarė baudžiauninku,
bet jie buvo vyrai kovotojai, jo
tarnai, kunigaikščiai, vadai ir
vežimų bei arklių viršininkai.
23 Vyriausiųjų, pastatytų ant
visų Saliamono darbų, buvo pen-
ki šimtai penkios dešimtįs; jie
turėjo po savim žmonių ir duo-
davo paliepimus paskirtuose dar-
buose.

24 O Paraono duktė persikėlė
iš Dovido miesto į savo namus,
kuriuos jai buvo pastatydinęs
Saliamonas. Tuomet jis pastatė
Mėlą. 25 Saliamonas aukojo tai-
pogi tris sykius kiekvienais me-
tais deginamųjų aukų ir dėko-
jimo aukų ant altoriaus, kurį
buvo pastatydinęs Viešpačiui,
ir degino smilkalus Viešpaties
akyvaizdoje; o bažnyčia buvo
užbaigta.

26 Karalius Saliamonas pasi-
darė taipogi laivyną Asionga-
beryje, kurs yra prie Ailato ant
Raudonosios juros kranto Idu-
mėjos žemėje. 27 O Hiramas siun-
tė tame laivyne savo tarnus
laivininkus, apsipratusius su ju-
ra, draug su Saliamono tarnais.
28 Jie, nuvykę Opyran, ėmė iš-

Ebr. t.: javų sandėlių miestus. — *Miestus vežimams...* Plg. aug. 4, 26.

(20) *Kurie buvo pasilikę...* Plg. Teis. 1, 21—26; 3, 1—5; 1 Kron. 22, 2. — (21) *Padarė čyžininkais.* Ebr. ž. *mas* reiškia tikrą baudžiavą arba lažą. — (23) *Vyriausiųjų...* Plg. aug. 5, 13...

(24) *O Paraono...* Plg. aug. 7, 8; 2 Kron. 8, 11. — (25) *Tris sykius:* Velykose, Sekminėse ir Sėtrų šventėje (2 Kron. 8, 13).—*Degino smilkalus:* per kunigus. Vz. 2 Kron. 8, 12; 26, 12.

(26) *Asiongaberyje...:* prie Elaniškos įlankos. Vz. Sk. 33, 35; Atk. 2, 8. — (27) *Hiramas atsiuntė...* Penikijiečiai buvo senobėje geriausi įurininkai.— (28)

gentorum viginti talentorum,
detulerunt ad regem Salomo-
nem.

ten keturis šimtus dvidešimt ta-
lentų aukso, kurį atvežė pas ka-
ralių Saliamoną.

3. Saliamono šlovė ir turtai.

Caput X. 1 Sed et regina Sa-
ba, audita fama Salomonis in
nomine Domini, venit tentare
eum in ænigmatibus. 2 Et in-
gressa Jerusalem multo cum co-
mitatu, et divitiis, camelis por-
tantibus aromata, et aurum in-
finitum nimis, et gemmas pre-
tiosas, venit ad regem Salomo-
nem, et locuta est ei universa
quæ habebat in corde suo. 3 Et
docuit eam Salomon omnia ver-
ba, quæ proposuerat: non fuit
sermo, qui regem posset latere,
et non responderet ei. 4 Videns
autem regina Saba omnem sa-
pientiam Salomonis, et domum,
quam ædificaverat, 5 et cibos
mensæ ejus, et habitacula ser-
vorum, et ordines ministran-
tium, vestesque eorum, et pin-
cernas, et holocausta, quæ offe-
rebat in domo Domini: non ha-
bebat ultra spiritum. 6 Dixitque
ad regem: Verus est sermo, quem
audivi in terra mea 7 super ser-
monibus tuis, et super sapien-
tia tua: et non credebam nar-
rantibus mihi, donec ipsa veni,
et vidi oculis meis, et probavi
quod media pars mihi nuntiata
non fuerit: major est sapientia
et opera tua, quam rumor, quem

10. perskyrimas. 1 Bet ir Sa-
bos karalienė, išgirdus gandą
apie Saliamoną vardan Viešpa-
ties, atvyko jo išmėgintų mį-
slėmis. 2 Įėjus Jeruzalėn su dau-
geliu palydovų, su turtais, ku-
pranugariais, nešančiais kvepalų,
begal daug aukso ir brangių per-
lų, atėjo pas karalių Saliamoną
ir jam kalbėjo visa, ką turėjo
savo širdyje. 3 O karalius Sa-
liamonas išaiškino jai visus klau-
simus, kuriuos ji buvo pastačiu-
si; nebuvo dalyko, kurs butu
galėjęs buti paslėptas karaliui,
ir jis nebutu jai atsakęs. 4 Ma-
tydama gi Sabos karalienė visą
Saliamono išmintį ir namus, ku-
riuos buvo pasistatydinęs, 5 ir
jo stalo valgius, ir tarnų butus,
ir tarnaujančiųjų eilias, ir jų
apdarus, ir vynpylius, ir degi-
namasias aukas, kurias jis atna-
šavo Viešpaties namuose, begal
stebėjosi 6 ir tarė karaliui: Ti-
kra yra šneka, kurią girdėjau sa-
vo žemėje 7 apie tavo žodžius
ir apie tavo išmintį; aš netikė-
jau man pasakojantiems, kolei
pati neatėjau, ir nepamačiau sa-
vo akimis, ir neįsitikrinau, kad
ir pusės man nebuvo pranešta.
Tavo išmintis ir darbai didesni

Opyran. Kame buvo tas kraštas, nežinia; spėjama, kad Arabijoje arba Indijoje. Plg. Prad. 10, 29. — *Keturis šimtus...*: daugiaus kaip už 20 milionų rublių.

10, 1 - 29. Pasklydus visur gandui apie Saliamoną, ateina jo aplankytų Sabos karalienė, duoda jam ir pati gauna iš jo dovanų (1 - 18). Toliaus minima Saliamono pelnas ir jo suvartojimas (14-22) ir aprašoma apskritai Saliamono didenybė ir galybė (23 - 29).

(10, 1) *Sabos.* Ebr. *š^{e}ba'*: kraštas laimingosios Arabijos pietuose; kiti spėja, kad karalienė buvusi iš Aitiopijos. Ta karalienė yra figura karalių, kurie su savo tautomis ateina iš tolimų kraštų

audivi. 8 Beati viri tui, et bea-
ti servi tui, qui stant coram te
semper, et audiunt sapientiam
tuam. 9 Sit Dominus Deus tu-
us benedictus, cui complacuisti,
et posuit te super thronum Is-
rael, eo quod dilexerit Dominus
Israel in sempiternum, et con-
stituit te regem, ut faceres ju-
dicium et justitiam. 10 Dedit er-
go regi centum viginti talenta
auri, et aromata multa nimis,
et gemmas pretiosas: non sunt
allata ultra aromata tam multa,
quam ea quæ dedit regina Saba
regi Salomoni. 11 (Sed et clas-
sis Hiram, quæ portabat aurum
de Ophir, attulit ex Ophir li-
gna thyina multa nimis, et gem-
mas pretiosas. 12 Fecitque rex
de lignis thyinis fulcra domus
Domini, et domus regiæ, et ci-
tharas lyrasque cantoribus: non
sunt allata hujuscemodi ligna
thyina, neque visa usque in præ-
sentem diem). 13 Rex autem Sa-
lomon dedit reginæ Saba om-
nia quæ voluit, et petivit ab
eo: exceptis his, quæ ultro ob-
tulerat ei munere regio. Quæ
reversa est, et abiit in terram
suam cum servis suis.

negu gandas, kurį girdėjau. 8
Laimingi tavo žmonės ir laimin-
gi tavo tarnai, kurie stovi vi-
suomet tavo akyvaizdoje ir gir-
di tavo išmintį. 9 Tebuna pašlo-
vintas Viešpats, tavo Dievas,
kuriam įtikai, ir kurs tave pa-
kėlė ant Izraėlio sosto. nes Vieš-
pats numylėjo Izraėlį į amžius
ir įstatė tave karaliumi, kad da-
rytumei teismą ir teisybę. 10
Taigi, ji davė karaliui šimtą
dvidešimt talentų aukso ir la-
bai daug kvepalų bei brangių
perlų. Niekuomet kitą sykį ne-
atnešta taip daug kvepalų, kaip
tie, kuriuos Sabos karalienė da-
vė karaliui Saliamonui. 11 (O
Hiramo laivynas, kurs gabeno
auksą iš Opyro, atvežė iš Opy-
ro taipogi labai daug kvepinčių
medžių ir brangių perlų. 12 Ka-
ralius padarė iš kvepinčių me-
džių turėklių Viešpaties namams
ir karaliaus namams ir kanklių
bei arpų giesmininkams; tokių
kvepinčių medžių nebeatvežta
daugiaus ir nebematyta iki šiai
dienai). 13 Karalius gi Saliamo-
nas davė Sabos karalienei visa,
ko ji norėjo ir ko iš jo prašė,
be to, ką savaimi buvo jai davęs
kaipo karališkąją dovaną. O ji grį-
žo ir iškeliavo į savo žemę draug
su savo tarnais.

---

prie ramybės Kunigaikščio Plg. Mt. 12, 42; Lk. 11, 31; 3 Kron. 9, 1.— *Vardan Viešpaties*. Rasi: dėlei Viešpaties vardo. Saliamonas buvo įgijęs savo šlovę per Viešpaties vardą. — *Išmėgintų mįslėmis*. Plg. Teis, 13, 12. — (**9**) *Tebuna pašlovintas Viešpats...* Iš šitų žodžių negalima išvesti, kad karalienė pati butu garbinusi vieną tikrąjį Dievą; Viešpatį jį skaito tik Saliamono ir jo tautos Dievu. — (**11**) *Hiramo laivynas*: laivynas padarytas ir Hiramo atsiųstų medžių; žymi jurininkų dalis buvo taipogi Hiramo atsiųsti. Plg. aug. 9, 26; 2 Kron. 8, 18. — *Kvepinčių medžių*. Ebr. *'ace 'almuggim*. Taip rasi pavadintas s a n t a l o medis (santalum album ir pterocarpus santalinus), augąs Indijoje, iš kurio dirbami labai brangųs smulkųs dalykai. Plg. Apr. 18, 12; 2 Kron. 9, 10. — (**12**) *Turėklių*: baliustradų. Anot 2 Kron. 9, 11: laiptus. — (**13**) *Saliamonas davė*. Kas gaudavo dovanų, tas pagal rytiečių papročius turėjo griežtą priedermę atsilyginti taippat dovanomis.— *O ji grįžo...* Plg. Mt. 12, 42.

14 Erat autem pondus auri,
quod afferebatur Salomoni per
annos singulos, sexcentorum se-
xaginta sex talentorum auri: 15
excepto eo, quod afferebant vi-
ri, qui super vectigalia erant,
et negotiatores, universique scru-
ta vendentes, et omnes reges
Arabiæ, ducesque terræ.
16 Fecit quoque rex Salomon
ducenta scuta de auro purissi-
mo, sexcentos auri siclos dedit
in laminas scuti unius. 17 Et
trecentas peltas ex auro proba-
to: trecentæ minæ auri unam
peltam vestiebant: posuitque
eas rex in domo saltus Libani.

18 Fecit etiam rex Salomon
thronum de ebore grandem: et
vestivit eum auro fulvo nimis,
19 qui habebat sex gradus: et
summitas throni rotunda erat
in parte posteriori: et duæ ma-
nus hinc atque inde tenentes
sedile: et duo leones stabant
juxta manus singulas. 20 Et duo-
decim leunculi stantes super sex
gradus hinc atque inde: non est
factum tale opus in universis
regnis.
21 Sed et omnia vasa, quibus
potabat rex Salomon, erant au-
rea: et universa supellex domus
saltus Libani de auro purissimo:

14 Auksas, atgabenamas Salia-
monui kas metai, svėrė šešis
šimtus šešias dešimtis šešis auk-
sinius talentus, 15 be to, kurį
atnešdavo vyrai, pastatyti prie
muito, pirkliai ir visi smulkių
daiktų pardavinėtojai, visi Ara-
bijos karaliai ir žemės viršinin-
kai.
16 Karalius Saliamonas padir-
bino taipogi du šimtu skydų iš
tyriausio aukso; jis davė šešis
šimtus siklių aukso kiekvienam
skydui aptraukti; 17 taipogi tris
šimtus mažesnių skydų iš išmė-
ginto aukso; kiekvienas mažes-
nis skydas buvo aptrauktas tri-
mis šimtais minų. Karalius su-
dėjo juos Libano girios namuose.
18 Karalius Saliamonas dar pa-
darė iš dramblio kaulo didelį
sostą ir aptraukė jį labai gelto-
nu auksu; 19 jis turėjo šešis laip-
snius; sosto viršus užpakalyje
buvo apskritas; dvi atloši laikė
iš vienos ir kitos šalies sėdynę,
o prie abiejų atlošų stovėjo du
liutu. 20 Dvylika mažų liutų sto-
vėjo ant šešių laisnių iš vienos
ir kitos šalies. Tokio darbo ne-
padaryta nei vienoje karalystėje.

21 Taipogi visi indai, iš kurių
karalius Saliamonas gerdavo, bu-
vo auksiniai, ir visi Libano gi-
rios namų rakandai buvo iš ty-

---

(14) *Svėrė šešis šimtus...* Jis buvo vertas dabartiniais pinigais apie 35 milionus rublių. — (15) *Pastatyti prie muito.* Ebr. t. šitų žodžių nėra, toliaus gi paminėti mažesnieji pirkliai, *tharim*, o paskui didesnieji, *rokhlim.* — *Arabijos karaliai*, kurie mokėdavo duoklę. — *Viršininkai.* Vz. aug. 4, 7...

(16) *Skydų.* Ebr. ž. *cinnah* reiškia didelius skydus, uždengiančius visą žmogų. Plg. 1 Kar. 17, 7. — *Davė šešis šimtus...*: daugiaus kaip 9000 rublių. — (17) *Trimis šimtais minų.* Ebr. t.: t r i m i s m i n o m i s. Minoje buvo 100 siklių; iš 60 minų darėsi talentas. — *Libano girios namuose.* Vz. aug. 7, 2. Paskiaus tie skydai teko į Paraono Sesako rankas. Vz. žem. 14, 26.

(18) *Labai geltonu auksu*: tyriausiu auksu. Sostas buvo apvilktas auksu tikriausiai ne visas, bet tik vietomis. — (19) *Jis turėjo...* Plg. 2 Kron. 9 18. — *Du liutu.* Liutai buvo karališkosios valdžios symbolis. — (20) *Dvylika mažų liutų...* Tai buvo figura dvylikos Izraelio giminių.

non erat argentum, nec alicu-
jus pretii putabatur in diebus
Salomonis, [22] quia classis regis
per mare cum classe Hiram se-
mel per tres annos ibat in Thar-
sis, deferens inde aurum, et ar-
gentum, et dentes elephantorum,
et simias, et pavos.

[23] Magnificatus est ergo rex
Salomon super omnes reges ter-
ræ divitiis, et sapientia. [24] Et
universa terra desiderabat vul-
tum Salomonis, ut audiret sa-
pientiam ejus, quam dederat De-
us in corde ejus. [25] Et singuli
deferebant ei munera, vasa ar-
gentea et aurea, vestes et ar-
ma bellica, aromata quoque, et
equos et mulos per annos sin-
gulos. [26] Congregavitque Salo-
mon currus et equites, et facti
sunt ei mille quadringenti cur-
rus, et duodecim millia equitum:
et disposuit eos per civitates
munitas, et cum rege in Jeru-
salem. [27] Fecitque ut tanta es-
set abundantia argenti in Jeru-
salem, quanta et lapidum: et
cedrorum præbuit multitudinem
quasi sycomoros, quæ nascun-
tur in campestribus. [28] Et edu-
cebantur equi Salomoni de Æ-
gypto, et de Coa. Negotiatores
enim regis emebant de Coa, et
statuto pretio perducebant. [29]
Egrediebatur autem quadriga ex
Ægypto sexcentis siclis argen-
ti, et equus centum quinqua-
ginta. Atque in hunc modum
cuncti reges Hethæorum et Sy-
riæ equos venumdabant.

riausio aukso. Nieko nebuvo iš
sidabro, ir jis skaitėsi be verty-
bės Saliamono dienose, [22] nes
karaliaus laivynas draug su Hi-
ramo laivynu plaukdavo vieną
sykį per trejus metus Tarsin ir
atgabendavo iš ten aukso, sida-
bro, dramblių dantų, bezdžionių
ir povų.

[23] Karalius tat Saliamonas per-
viršijo turtais ir išmintimi visus
karalius. [24] Ir visa žemė geidė
išvysti Saliamono veidą, kad iš-
girstu jo išmintį, kurią Dievas
buvo jam davęs į širdį. [25] Kiek-
vienas atnešdavo jam kasmetai
dovanų, sidabrinių ir auksinių
rykų, apdarų ir kariškų ginklų,
taipogi kvepalų, arklių ir mulų.
[26] O Saliamonas rinko vežimus
ir raitelius, ir buvo pas jį tuk-
stantis keturi šimtai vežimų ir
dvylika tukstančių raitelių; jis
juos paskirstė į sustiprintus mie-
stus ir prie karaliaus Jeruzalė-
je. [27] Jis padarė, kad toks buvo
apstumas sidabro Jeruzalėje, koks
ir akmenų, ir atgabeno tokią
daugybę kėdrų, kaip laukinių
čiulpsnių, augančių lygumose.
[28] Arklių Saliamonui atvesdavo
taipogi iš Aigypto ir iš Koos;
nes karaliaus pirkliai pirkdavo
juos iš Koos ir už paskirtą kai-
ną atvesdavo. [29] Vežimas iš Ai-
gypto buvo atgabenamas už še-
šis šimtus siklių sidabro, o ar-
klys už šimtą penkias dešimtis.
Ir tuo budu visi Hetiečių ir Sy-
rijos karaliai parduodavo arklius.

---

(22) *Tarsin*: Tartėsan pietinėje Ispanijoje. Tuo vardu neretai vadinama tolimus juros krantus.

(26) *Vežimus*: vartojamus karėje, kurių Izraėlitai kitados visai neturėjo. — *Į sustiprintus miestus*. Plg. aug. 9, 19. — (28) *Iš Koos*. Ebr. ž. *miqveh* rasi reiškia: b u r i a i s. — (29) *Vežimas gi buvo...*: draug su dviem arba trimis įkinkytais [illegible]iais. — *Už šešis šimtus...*

3. Saliamono paklydimai ir bausmė.

Caput XI. 1 Rex autem Salo-
mon adamavit mulieres alieni-
genas multas, filiam quoque Pha-
raonis, et Moabitidas, et Am-
monitidas, Idumæas, et Sidonias,
et Hethæas: 2 de gentibus, su-
per quibus dixit Dominus filiis
Israel: Non ingrediemini ad eas,
neque de illis ingredientur ad
vestras: certissime enim aver-
tent corda vestra ut sequamini
deos earum. His itaque copula-
tus est Salomon ardentissimo
amore. 3 Fueruntque ei uxores
quasi reginæ septingentæ, et
concubinæ trecentæ: et averte-
runt mulieres cor ejus. 4 Cum-
que jam esset senex, deprava-
tum est cor ejus per mulieres,
ut sequeretur deos alienos: nec
erat cor ejus perfectum cum
Domino Deo suo, sicut cor Da-
vid patris ejus. 5 Sed colebat
Salomon Astarthen deam Sido-
niorum, et Moloch idolum Am-
monitarum. 6 Fecitque Salomon
quod non placuerat coram Do-

11. perskyrimas. 1 Taigi, ka-
ralius Saliamonas mylėjo dau-
gelį svetimtaučių moterų, ir Pa-
raono dukterį, ir Moabites, ir
Amonites. Idumėjietes, ir Sido-
nietes, ir Hetietes, 2 iš tų tau-
tų, apie kurias buvo Viešpats
sakęs Izraėlio sunums: Neįeisite
pas jas, ir neivienas iš jų ne-
įeis pas jusiškes; nes jos tikriau-
siai nukreips jusų širdis, kad
sektumėte jų dievus. Taigi, su
šitomis Saliamonas susirišo karš-
čiausia meile. 3 Jis turėjo sep-
tynis šimtus pačių, kaipo kara-
lienių, ir tris šimtus gulovių,
ir tos moteriškės nukreipė jo
širdį. 4 Kuomet jis buvo jau pa-
senęs, jo širdis buvo pagadinta
per moteriškes, taip kad jis se-
kė svetimus dievus, ir jo širdis
nebebuvo tobula su Viešpačiu.
jojo Dievu, kaip buvo jo tėvo
Dovido širdis, 5 bet Saliamonas
garbino Sidoniečių deivę Astar-
tę ir Amonitų stabą Molochą.
6 Ir darė Saliamonas, kas nepa-

Sidabr. siklis vertas apie 1 rb. 10 kap. — *Parduodavo*. Tikriaus pagal ebr. t.: gaudavo pirkties.

11, 1 - 43. Pasidavęs svetimtaučių moterų įtekmei Saliamonas stato įvairių dievaičių stabus (1 - 8) ir tuo budu užtraukia ant savęs Dievo rustybę, kurs žada padalinti jo karalystę (9 - 13). Be o, Dievas sužadina Saliamonui du priešininku Adadą (14 - 22) ir Razoną (23-25) ir per pranašą pažada karalystės dalį Jeroboamui (26 - 40). Saliamonui mirus, karaliumi tampa jo sunus Roboamas (41 - 43).

(11, 1) *Svetimtaučių moterų...* Įstatymas griežtai draudė moterystes su Kananietėmis, todėl iš čionai išvardintųjų jis paliečia tik Sidonietes ir Hetietes, bet ir moterystės su kitomis svetimtautėmis buvo priešingos įstatymo dvasiai. Plg. Iš. 34, 11 - 16; Atk. 7, 1... 23, 3. 8... Ezdr. 9, 1; Neem. 13, 23... Be to, įstatymas draudė turėti daug moterų. Plg. Atk. 17, 17. — (3) *Septynis šimtus...* Saliamono pačių skaitlius be abejonės labai didelis, bet ne vieną sykį pas kitus rytų tautų karalius jis budavo dar didesnis. — (4) *Pasenęs.* Saliamonas negyveno daugiaus 60 metų. — *Jis sekė svetimus dievus.* Niekur nėra pasakyta, kad Saliamonas butų išsižadėjęs tikrojo Dievo ir daręs dievaičiams aukas; bet ir ta aplinkybė, kad jis bent išviršiniu budu dalyvavo stabų garbinime, buvo didžiausis papiktinimas tautai ir baisi karaliaus kaltybė. — (5) *Astartę.* Ji buvo vyriausioji Penikijiečių ir Syrijiečių deivė. Plg

mino, et non adimplevit ut se-
queretur Dominum, sicut David
pater ejus. 7 Tunc ædificavit Sa-
lomon fanum Chamos, idolo Mo-
ab, in monte qui est contra Je-
rusalem, et Moloch idolo filio-
rum Ammon. 8 Atque in hunc
modum fecit universis uxoribus
suis alienigenis, quæ adolebant
thura et immolabant diis suis.

9 Igitur iratus est Dominus Sa-
lomoni, quod aversa esset mens
ejus a Domino Deo Israel, qui
apparuerat ei secundo, 10 et præ-
ceperat de verbo hoc ne seque-
retur deos alienos, et non cu-
stodivit quæ mandavit ei Do-
minus. 11 Dixit itaque Dominus
Salomoni: Quia habuisti hoc
apud te, et non custodisti pa-
ctum meum, et præcepta mea,
quæ mandavi tibi, disrumpens
scindam regnum tuum, et dabo
illud servo tuo. 12 Verumtamen
in diebus tuis non faciam pro-
pter David patrem tuum: de
manu filii tui scindam illud, 13
nec totum regnum auferam, sed
tribum unam dabo filio tuo pro-
pter David servum meum, et
Jerusalem quam elegi.

14 Suscitavit autem Dominus
adversarium Salomoni Adad Idu-
mæum de semine regio, qui erat
in Edom. 15 Cum enim esset Da-
vid in Idumæa, et ascendisset

tiko Viešpaties akyvaizdoje, ir
nesekė ištikimai Viešpaties kaip
jo tėvas. 7 Tuomet Saliamonas
pastatė šventyklą Moabitų sta-
bui Kamosui ant kalno, kurs
yra ties Jeruzale, ir Amono su-
nų stabui Molochui. 8 Taippat
jis padarė visoms savo svetim-
tautėms pačioms, kurios degino
smilkalus ir darė aukas savo
dievams.

9 Taigi, Viešpats užsirustino
ant Saliamono, kad jo širdis bu-
vo nukrypusi nuo Viešpaties,
Izraėlio Dievo, kurs jam buvo
pasirodęs antrą sykį, 10 ir buvo
davęs apie tą dalyką paliepimą,
kad nesektu svetimų dievų, o
jis neužlaikė, ką Viešpats jam
buvo įsakęs. 11 Taigi, Viešpats
tarė Saliamonui: Kadangi tu
taip pasielgei ir neužlaikei ma-
no sandoros ir mano įsakymų,
kurios tau esu davęs, aš per-
plėšiu ir padalinsiu tavo kara-
lystę ir duosiu ją tavo tarnui.
12 Tečiaus tai nedarysiu tavo
dienose dėlei tavo tėvo Dovido;
aš ją perskelsiu iš tavo sunaus
rankos. 13 Ne visą karalystę
atimsiu, nes vieną giminę duo-
siu tavo sunui dėlei mano tar-
no Dovido, taipogi ir J ruzalę,
kurią išsirinkau.

14 Taigi, Viešpats suzadino
Saliamonui priešininką Idumė-
jietį Adadą iš karališkosios gi-
minės, buvusį Edome. 15 Nes
kuomet Dovidas buvo Idumė-

Teis. 2, 13. — *Stabą Molochą.* Ebr. t.: bjaurybę *Milkom* (taippat 7. e.); bet rasi tai buvo tas pats stabas, ką ir Molochas. Plg. Kun. 18, 21. — (**7**) *Šventyklą*: augštą vietą. — *Kamosui.* Plg. Sk. 21, 29. — *Ant kalno, kurs...*: ant Alyvų kalno, ant pietinės jo viršunės; todėl tą vietą paskiaus imta vadinti papiktinimo kalnu. Plg. 4 Kar. 23, 13.

(**9**) *Kurs jam buvo pasirodęs...* Vz. aug. 3, 5; 9, 2. — (**10**) *Ir buvo davęs,..* Plg. aug. 6, 12; 9, 6. — (**11**) *Viešpats tarė...*: rasi per kurį nors pranašą.—(**13**) *Vieną giminę*: Judo giminę, su kuria buvo suvienyta maža tuomet Benjamino giminė.

(**15**) *Kuomet Dovidas..*, Kalbama apie karę, kuri buvo minėta 2 Kar. 8,

Joab princeps militiæ ad sepe-
liendum eos, qui fuerant inter-
fecti, et occidisset omne ma-
sculinum in Idumæa, [16] (sex
enim mensibus ibi moratus est
Joab, et omnis Israel, donec in-
terimeret omne masculinum in
Idumæa) [17] fugit Adad ipse, et
viri Idumæi de servis patris ejus
cum eo, ut ingrederetur Ægy-
ptum: erat autem Adad puer
parvulus. [18] Cumque surrexis-
sent de Madian, venerunt in
Pharan, tuleruntque secum vi-
ros de Pharan, et introierunt
Ægyptum ad Pharaonem regem
Ægypti: qui dedit ei domum,
et cibos constituit, et terram
delegavit. [19] Et invenit Adad
gratiam coram Pharaone valde,
in tantum ut daret ei uxorem,
sororem uxoris suæ germanam
Taphnes reginæ. [20] Genuitque
ei soror Taphnes Genubath fi-
lium, et nutrivit eum Taphnes
in domo Pharaonis: eratque Ge-
nubath habitans apud Pharao-
nem cum filiis ejus. [21] Cumque
audisset Adad in Ægypto, dor-
misse David cum patribus suis,
et mortuum esse Joab princi-
pem militiæ, dixit Pharaoni: Di-
mitte me, ut vadam in terram
meam. [22] Dixitque ei Pharao:
Qua enim re apud me in-
diges, ut quæras ire ad ter-
ram tuam? At ille respondit:
Nulla: sed obsecro te ut dimit-
tas me.

joje, o kariuomenės viršininkas
Joabas buvo atėjęs palaidotų
užmuštųjų, ir jis užmušė visus
vyriškius Idumėjoje, [16] (nes Jo-
abas ir visas Izraėlis pasiliko
tenai šešis mėnesius, kolei ne-
išnaikino visų vyriškių Idumė-
joje), [17] tuomet Adadas pabėgo
ir draug su juo kaikurie Idu-
mėjiečiai vyrai iš jo tėvo tar-
nų, kad eitu Aigyptan; Adadas
gi buvo dar mažas vaikas. [18]
Pakilę iš Madiano, jie atėjo į
Paraną, ėmė su savim vyrų iš
Parano ir įėjo Aigyptan pas Ai-
gypto karalių Paraoną. Tasai
jam davė namus, paskyrė mai-
stą ir pažymėjo žemę. [19] Adadas
įgijo taip didžią malonę pas Pa-
raoną, kad tasai jam davė mo-
terystėn tikrą savo pačios ka-
ralienės Tafnės seserį. [20] Tafnės
sesuo pagimdė jam sunų Genu-
batą, o Tafnė auklėjo jį Parao-
no namuose, ir Genubatas gy-
veno pas Paraoną draug su jo
sunumis. [21] Kuomet Adadas iš-
girdo Aigypte Dovidą užmigus
su savo tėvais ir kariuomenės
viršininką Joabą mirus, jis tarė
Paraonui: Paleisk mane, kad ei-
čiau į savo žemę. [22] O Parao-
nas jam tarė: Ir ko gi tau pas
mane truksta, kad geidi eiti į
savo žemę? Jis atsakė: Nieko;
bet maldauju tave, kad mane
paleistumei.

---

14. Plg. 1 Kron. 18, 12, 13. — *Palaidotų užmuštųjų*: Izraėlitų, kurie buvo Idumėjiečių užmušti. — (16) *Visų vyriškių*... Tas baisias žudynes Idumėjiečiai buvo be abejonės užtraukę ant savęs kokiuo nors ypatingu prasikaltimu. — (18) *Madiano*. Rasi tai nežinomo dabar miesto vardas. — *Paraną*. Tyruma Arabijoje, dabar E t - T i h. — (20) *Auklėjo*. Ebr. t.: n u j u n k ė. Nujunkymas Rytų kraštuose dažnai yra didelė šeimynos iškilmė. — (21) *Į savo žemę*. Adadas, sugrįždamas Idumėjon, rengėsi keršyti Judo karaliui.

23 Suscitavit quoque ei Deus
adversarium Razon filium Elia-
da, qui fugerat Adarezer regem
Soba dominum suum: 24 et con-
gregavit contra eum viros, et
factus est princeps latronum
cum interficeret eos David: abie-
runtque Damascum, et habita-
verunt ibi, et constituerunt eum
regem in Damasco, 25 eratque
adversarius Israeli cunctis die-
bus Salomonis: et hoc est ma-
lum Adad, et odium contra Is-
rael, regnavitque in Syria.

26 Jeroboam quoque filius Na-
bath, Ephrathæus, de Sareda,
servus Salomonis, cujus mater
erat nomine Sarva, mulier vi-
dua: levavit manum contra re-
gem. 27 Et hæc est causa rebel-
lionis adversus eum, quia Salo-
mon ædificavit Mello, et coæ-
quavit voraginem civitatis Da-
vid patris sui. 28 Erat autem Je-
roboam vir fortis et potens: vi-
densque Salomon adolescentem
bonæ indolis et industrium, con-
stituerat eum præfectum super
tributa universæ domus Joseph.
29 Factum est igitur in tem-
pore illo, ut Jeroboam egrede-
retur de Jerusalem, et inveni-
ret eum Ahias Silonites prophe-
ta in via, opertus pallio novo:
erant autem duo tantum in ag-

23 Dievas sužadino jam taipo-
gi priešininką Eliados sunų Ra-
zoną, kurs buvo išbėgęs nuo sa-
vo pono Sobos karaliaus Adarė-
zerio. 24 Jis surinko prieš jį vy-
rų ir tapo plėšikų kunigaikščiu,
kada Dovidas anuos užmušinė-
jo. Jie nuvyko Damaskan ir te-
nai apsigyveno, ir įstatė jį ka-
raliumi Damaske. 25 Jis buvo
Izraėlio priešininkas per visas
Saliamono dienas. Ir tai buvo
toki kaip Adado piktenybė ir
neapykanta prieš Izraėlį, ir jis
karaliavo Syrijoje.

26 Taipogi Nabato sunus Je-
roboamas, Efratietis iš Sarėdos,
Saliamono tarnas, kurio motina
buvo moteriškė našlė vardu Sar-
va, pakėlė ranką prieš karalių.
27 O priežastis maišto prieš Sa-
liamoną buvo ta, kad jis pasta-
tė Mėlą ir užlygino savo tėvo
Dovido miesto daubą. 28 Jero-
boamas gi buvo drąsus ir smar-
kus vyras. O Saliamonas, maty-
damas jaunikaitį esant išmintin-
gą ir sumaningą, įstatė jį vir-
šininku ant visų Juozapo namų
mokesčių.
29 Taigi, anuo metu atsitiko,
kad Jeroboamas ėjo iš Jeruza-
lės, ir jį sutiko kelyje pranašas
Ahijas Silonietis, apsidengęs nau-
ju apsiaustu; buvo gi juodu tik
dviese ant lauko. 30 Tuomet Ahi-

(**23**) *Sobos karaliaus Adarėzerio.* Ebr. *Hadad'ezer.* Su juo kovojo ir jį apgalėjo Dovidas. Vz. 1 Kar. 14, 47; 2 Kar. 8, 3; 23, 36. — (**24**) *Plėšikų.* Anot ebr. t.: kariuomenės burio. — *Anuos užmušinėjo*: kuomet Dovidas sumušė Adarėzerio kariuomenę.

(**26**) *Efratietis*: iš Efraimo giminės. Plg. 1 Kar. 1, 1. — *Pakėlė ranką*: sukėlė maištą. — (**27**) *O priežastis maišto...* Geriaus anot ebr. t.: štai, prie kokios progos. — *Mėlą.* Vz. aug. 9, 9. — *Daubą*: buvusią tarp Morijos ir Siono kalnelių, kuri paskiaus vadinasi Tyropeonu. — (**28**) *Esant išmintingą ir..* Ebr. t.: prie darbo. — *Juozapo namus*: todėl Manaso ir Efraimo giminę, iš kurios buvo pats Jeroboamas.— *Mokesčių.* Ebr. t.: lažo.

(**29**) *Silonietis*: iš Silo. Tas miestas buvo Efraimo giminės plote. Plg. žem. 14, 2; Joz. 18, 10 ir k... — *Nauju apsiaustu.* Naujas apsiaustas turi įvaizdinti naują, neseniai įsteigtą Dovido karalystę. — (**30**) *Ahijas, nutveręs...* Ahijas taip darė, gavęs iš Dievo įkvėpimą.

ro. 30 Apprehendensque Ahias
pallium suum novum, quo co-
opertus erat, scidit in duodecim
partes. 31 Et ait ad Jeroboam:
Tolle tibi decem scissuras: hæc
enim dicit Dominus Deus Israel:
Ecce ego scindam regnum de
manu Salomonis, et dabo tibi
decem tribus. 32 Porro una tri-
bus remanebit ei propter ser-
vum meum David, et Jerusalem
civitatem, quam elegi ex omni-
bus tribubus Israel: 33 eo quod
dereliquerit me, et adoraverit
Astarthen deam Sidoniorum, et
Chamos deum Moab, et Moloch
deum filiorum Ammon: et non
ambulaverit in viis meis, ut fa-
ceret justitiam coram me, et
præcepta mea, et judicia sicut
David pater ejus. 34 Nec aufe-
ram omne regnum de manu ejus,
sed ducem ponam eum cunctis
diebus vitæ suæ, propter David
servum meum, quem elegi, qui
custodivit mandata mea et præ-
cepta mea. 35 Auferam autem
regnum de manu filii ejus, et
dabo tibi decem tribus: 36 filio
autem ejus dabo tribum unam,
ut remaneat lucerna David ser-
vo meo cunctis diebus coram
me in Jerusalem civitate, quam
elegi ut esset nomen meum ibi.
37 Te autem assumam, et regna-
bis super omnia, quæ desiderat
anima tua, erisque rex super
Israel. 38 Si igitur audieris om-
nia, quæ præcepero tibi, et am-
bulaveris in viis meis, et fece-

jas, nutvėręs savo naują apsiau-
stą, kuriuo buvo apsidengęs, per-
plėšė į dvyliką dalių 31 ir tarė
Jeroboamui: Imk sau dešimtį
dalių, nes taip sako Viešpats,
Izraėlio Dievas: Štai, aš išplė-
šiu iš Saliamono rankos kara-
lystę ir duosiu tau dešimtį gi-
minių. 32 Bet viena giminė pa-
siliks jam dėlei mano tarno Do-
vido ir dėl Jeruzalės miesto,
kurį išsirinkau iš visų Izraėlio
giminių, 33 nes jis apleido ma-
ne ir garbino Sidoniečių deivę
Astartę, ir Moabo dievą Kamo-
są, ir Amono sunų dievą Molo-
chą, ir nevaikščiojo mano ke-
liais, kad darytu kas teisinga
mano akyvaizdoje ir pildytu ma-
no įsakymus bei nutarimus, kaip
jo tėvas Dovidas. 34 Aš neatim-
siu visos karalystės iš jo rankos,
bet paliksiu jį valdovu per vi-
sas jo gyvenimo dienas, dėlei
mano tarno Dovido, kurį išsi-
rinkau, kurs sergėjo mano pa-
liepimus ir mano įsakymus. 35
Atimsiu gi karalystę iš jo su-
naus rankos ir tau duosiu de-
šimtį giminių; 36 jo gi sunui
duosiu vieną giminę, kad pasi-
liktu žiburys mano tarnui Do-
vidui per visas dienas mano aky-
vaizdoje Jeruzalės mieste, kurį
išsirinkau, idant tenai butu ma-
no vardas. 37 Tave gi paimsiu,
ir tu karaliausi ant viso, ko ta-
vo dušia geidžia, ir busi kara-
lius ant Izraėlio. 38 Taigi, jei
klausysi visa, ką tau įsakysiu,

Tas symbolinis veiksmas dažnai buvo atkartotas paskesniųjų pranašų. Plg. Iz. 22, 11; Jer. 13; 1... 19, 1... 27, 2... Ez. 3, 1 - 3 ir k. — (**31**) *Iš Saliamono rankos*: jo sunaus ypatoje.— (**32**) *Viena giminė.* Judo ir Benjamino giminės vadinamos čionai viena gimine. — (**33**) *Nes jis.* Ebr. t.: j i e. Dievui buvo prasikaltęs ne tik vienas Saliamonas; jo pavyzdį sekė tikriausiai daugelis iš tautos tarpo. — (**35**) *Žiburys*: ainis. Plg. 2 Kar. 21, 17. — (**38**) *Jei klausysi...* Toki pat sąlyga buvo kitados pastatyta Saliamonui. Plg. aug. 3, 14; 6, 12; 9, 4. — *Ištikimus*: pastovius, ilgai pasiliksiančius. Plg. 2 Kar. 7, 11. Kadangi Jero-

ris quod rectum est coram me,
custodiens mandata mea et præ-
cepta mea, sicut fecit David
servus meus: ero tecum, et æ-
dificabo tibi domum fidelem,
quomodo ædificavi David do-
mum, et tradam tibi Israel: 39
et affligam semen David super
hoc, verumtamen non cunctis
diebus.

40 Voluit ergo Salomon inter-
ficere Jeroboam: qui surrexit,
et aufugit in Ægyptum ad Se-
sac regem Ægypti, et fuit in
Ægypto usque ad mortem Sa-
lomonis.
41 Reliquum autem verborum
Salomonis, et omnia quæ fecit,
et sapientia ejus: ecce universa
scripta sunt in Libro verborum
dierum Salomonis. 42 Dies au-
tem, quos regnavit Salomon in
Jerusalem super omnem Israel,
quadraginta anni sunt. 43 Dor-
mivitque Salomon cum patri-
bus suis, et sepultus est in Ci-
vitate David patris sui, regna-
vitque Roboam filius ejus pro
eo.

ir vaikščiosi mano keliais, ir da-
rysi, kas taisinga mano akyvaiz-
doje, sergėdamas mano paliepi-
mus ir mano įsakymus, kaip da-
rė mano tarnas Dovidas, aš bu-
siu su tavim ir tau pastatysiu
ištikimus namus, kaip pastačiau
namus Dovidui, ir atiduosiu tau
Izraėlį, 39 ir tuo budu bausiu
Dovido namus, tečiaus ne per
visas dienas.
40 To dėlei Saliamonas norėjo
užmušti Jeroboamą; bet jis pa-
kilo, nubėgo į Aigyptą pas Ai-
gypto karalių Sesaką ir buvo
Aigypte iki Saliamono mirčiai.

41 Kiti gi Saliamono veikalai
ir visa, ką darė, ir jo išmintis,
štai, visa aprašyta Saliamono
metraščių knygoje. 42 Laiko gi,
kurį Saliamonas karaliavo Jeru-
zalėje ant viso Izraėlio, buvo
keturios dešimtis metų. 43 Sa-
liamonas užmigo su savo tėvais
ir liko palaidotas savo tėvo Do-
vido mieste, o jo vietoje ėmė
karaliauti jo sunus Roboamas.

---

boamas neišpildė jam pastatytų sąlygų, todėl jo namai nebuvo pastovųs ir buvo sunaikinti draug su jo sunumi. — (39) *Bausiu.* Ebr. t.: nužeminsiu. — *Ne per visas dienas.* Iš Dovido giminės turėjo ateiti Mesijas ir tai buvo didžiausi malonė Dovido namams. Su politišku tautos persiskyrimu neprivalo pagal Dievo valią eiti draug religijinis perskilimas. Nebuvo butinai reikalinga, kad visos giminės turėtu vieną regimą valdovą; gana buvo visiem laikyties Viešpaties, kaipo vieno ir tikro Izraėlio karaliaus, ir jo įstatymo bei sandoros.

(40) *Sesaką.* Ebr. *Šišaq.* Tai buvo naujos XXII Aigypto dinastijos įsteigėjas (apie 980 metų pirm Kr.). Priėmimas Jeroboamo Aigypte liudija apie įvykusią čionai politišką permainą. Plg. žem. 14, 25...

(41) *Saliamono metraščių...* Vz. Įvedimo 221 pusl.—(42) *Keturios dešimtis...* Todėl Saliamonas gyveno iš viso apie 60 m. Plg. aug. 1, 39 paaišk. — (43) *Saliamonas užmigo...* Saliamonas mirė 975 metais pirm Kristaus gimimo (anot kitų 981). Apie paskutines Saliamono dienas nėra jokių tikrų žinių. Ar jis gailėjosi prieš mirtį savo paklydimų ir ar laimėjo amžinąjį išganymą, tas dalykas pasilieka žmonėms neištirtina paslaptis. Priėmimas Saliamono knygų šv. Rašto kanonan ir „Pamokslininko" knygos turinys regisi leidžia spėti, kad išmintingiausis karalius neužbaigė savo dienų visai nelaimingai. — *Roboamas.* Ebr. *Rechab'am.*

II. Antrojoje Karalių knygos dalyje (3 Kar. 12, 1— 4 Kar. 17, 41) parašyta pasidalinusios žydų tautos istorija iki Iz

II. Pasidalinusios žydų tautos karaliai iki Izraêlio karalystês žuvimui. 1. Pasidarymas dviejų karalysčių ir neprietelystê tarp jųdviejų. 1) Dešimties giminių atsiskyrimas.

Caput XII. 1 Venit autem Ro-
boam in Sichem: illuc enim con-
gregatus erat omnis Israel ad
constituendum eum regem. 2 At
vero Jeroboam filius Nabat, cum
adhuc esset in Ægypto profu-
gus a facie regis Salomonis, au-
dita morte ejus, reversus est de
Ægypto. 3 Miseruntque et vo-
caverunt eum: venit ergo Jero-
boam, et omnis multitudo Is-
rael, et locuti sunt ad Roboam,
dicentes: 4 Pater tuus durissi-
mum jugum imposuit nobis: tu
itaque nunc imminue paululum
de imperio patris tui durissimo,
et de jugo gravissimo, quod im-
posuit nobis, et serviemus tibi.
5 Qui ait eis: Ite usque ad ter-
tium diem, et revertimini ad
me.

Cumque abiisset populus, 6
iniit consilium rex Roboam cum
senioribus, qui assistebant co-
ram Salomone patre ejus, cum
adhuc viveret, et ait: Quod da-
tis mihi consilium, ut respon-
deam populo huic? 7 Qui dixe-
runt ei: Si hodie obedieris po-
pulo huic, et servieris, et peti-

12. perskyrimas. 1 Tuomet
Roboamas atėjo į Sikėmą, nes
tenai buvo susirinkęs visas Iz-
raėlis įstatytų jo karaliumi. 2
Bet Nabato sunus Jeroboamas,
kurs dar tebebuvo pabėgėliu
nuo karaliaus Saliamono veido
Aigypte, išgirdęs apie jo mirtį,
sugrižo iš Aigypto. 3 Buvo gi
siuntę ir jį pasivadinę. Taigi,
atėjo Jeroboamas ir visa Izraė-
lio daugybė ir jie kalbėjo Ro-
boamui ir tarė: 5 Tavo tėvas už-
dėjo ant musų kiečiausį jungą;
taigi, tu dabar sumažink trupu-
tį kiečiausį tavo tėvo viešpata-
vimą ir sunkiausį jungą, kurį
jis ant musų uždėjo, ir mes tau
tarnausime. 5 Jis jiems atsakė:
Eikite ir trečią dieną sugrįžkite
pas mane.

Tautai nuėjus, 6 karalius Ro-
boamas tarėsi su senesniaisiais,
kurie stovėdavo jo tėvo Salia-
mono akyvaizdoje, kuomet jis
tebebuvo gyvas, ir tarė: Ką man
patarsite atsakyti šitai tautai?
7 Tie jam atsakė: Jei šiandien
paklausysi šitos tautos, ir nusi-
leisi, ir išpildysi jų prašymą, ir

---

raėlio karalystės žuvimui. Ji prasideda pasakojimu apie karalystės perskilimą.

12, 1 - 24. Mirus Saliamonui, tauta reikalauja iš jo sunaus palengvinti perdaug sunkų jos jungą (1 - 5). Pasiklausęs patarties senesniųjų ir jaunesniųjų (16 - 11) Roboamas atsako tautai šiurkščiai (12 - 15); todėl nuo jo atsiskiria dešimts giminių ir įstato sau karaliumi Jeroboamą (16 - 20); Dievas gi uždraudžia Roboamui grąžinti atsiskyrelius prievarta prie paklusnumo (21 - 24).

(12, 1) *Tenai buvo susirinkęs...* Roboamas kaipo karaliaus sunus, mirus tėvui, skaitėsi tuojau visos tautos karaliumi; bet buvo paprotys, kad naujo karaliaus patepimas ir valdžios apėmimas turėjo įvykti, pritariant visai tautai. Išrinkimas vietos iškilmėms Sikėme (dabar N a b u l u s) toli nuo Jeruzalės, regimai, buvo sugalvotas dešimties giminių, kurios išanksto buvo prisirengusios ginti savo teises. — (2) *Jeroboamas.* Vz. aug. 11, 26... — (3) *Buvo gi siuntę...* Dešimties giminių vadai visai pasitiki Jeroboamu ir išsirenka jį savo atstovu. — (4) *Viešpatavimą.* Anot ebr. t.: kietą tarnystę.

tioni eorum cesseris, locutus-
que fueris ad eos verba lenia,
erunt tibi servi cunctis diebus.
8 Qui dereliquit consilium se-
num, quod dederant ei, et ad-
hibuit adolescentes, qui nutriti
fuerant cum eo, et assistebant
illi, 9 dixitque ad eos: Quod mi-
hi datis consilium, ut respon-
deam populo huic, qui dixerunt
mihi: Levius fac jugum quod
imposuit pater tuus super nos?
10 Et dixerunt ei juvenes qui
nutriti fuerant cum eo: Sic lo-
queris populo huic, qui locuti
sunt ad te, dicentes: Pater tu-
us aggravavit jugum nostrum,
tu releva nos. Sic loqueris ad
eos: Minimus digitus meus gros-
sior est dorso patris mei. 11 Et
nunc pater meus posuit super
vos jugum grave, ego autem ad-
dam super jugum vestrum: pa-
ter meus cecidit vos flagellis,
ego autem cædam vos scorpio-
nibus.

12 Venit ergo Jeroboam, et
omnis populus ad Roboam die
tertia, sicut locutus fuerat rex,
dicens: Revertimini ad me die
tertia. 13 Responditque rex po-
pulo dura, derelicto consilio
seniorum, quod ei dederant, 14
et locutus est eis secundum con-
silium juvenum, dicens: Pater
meus aggravavit jugum vestrum,
ego autem addam jugo vestro:
pater meus cecidit vos flagellis,
ego autem cædam vos scorpio-
nibus. 15 Et non acquievit rex
populo: quoniam aversatus fue-
rat eum Dominus, ut suscitaret
verbum suum, quod locutus fue-

kalbėsi jiems meilingų žodžių,
jie bus tau tarnais per visas die-
nas. 8 Bet jis nepritarė senes-
niųjų duotajai jam patarčiai ir
kreipėsi prie jaunikaičių, kurie
buvo draug su juo auklėti ir prie
jo stovėdavo, 9 ir jiems tarė:
Ką man patariate atsakyti ši-
tiems žmonėms, kurie man sa-
kė: Palengvink jungą, kurį ta-
vo tėvas uždėjo ant musų? 10
O jaunikaičiai, kurie buvo auk-
lėti draug su juo, jam atsakė:
Taip sakysi šitiems žmonėms,
kurie tau kalbėjo ir tarė: Tavo
tėvas sunkų padarė musų jun-
gą, tu mums palengvink; tu
jiems kalbėsi taip: Mano ma-
žiausis pirštas storesnis už ma-
no tėvo nugarą. 11 Taigi, jei ma-
no tėvas uždėjo ant jusų sunkų
jungą, tai aš dar pridėsiu prie
jusų jungo. Mano tėvas plakė
jus botagais, aš gi plaksiu jus
dyguliuotais rimbais.

12 Taigi, Jeroboamas ir visa
tauta atėjo trečią dieną pas Ro-
boamą, kaip karalius buvo kal-
bėjęs ir pasakęs: Sugrįžkite pas
mane trečią dieną. 13 O karalius
nesilaikydamas patarties, kurią
jam buvo davę senesnieji, atsa-
kė tautai kietai 14 ir jiems kal-
bėjo, kaip buvo patarę jaunikai-
čiai, ir sakė: Mano tėvas sunkų
padarė jusų jungą, aš gi dar
pridėsiu prie jusų jungo; mano
tėvas plakė jus botagais, aš gi
plaksiu jus dyguliuotais rimbais.
15 Taip karalius nepaklausė tau-
tos, nes Viešpats buvo nuo jo
nusigrįžęs, kad įvykdytų savo

(10) *Mano mažiausis...*: aš daug ga-
lingesnis už savo tėvą. — (11) *Botagais...
dyguliuotais rimbais.* Yra tai sunkios ir
dar sunkesnės baudžiavos symboliai. —
(15) *Nes Viešpats buvo...* Plg. aug. 11
31 . . .

rat in manu Ahiæ Silonitæ, ad
Jeroboam filium Nabat.

16 Videns itaque populus quod
noluisset eos audire rex, respon-
dit ei dicens: Quæ nobis pars
in David? vel quæ hereditas in
filio Isai? Vade in tabernacula
tua Israel, nunc vide domum
tuam David. Et abiit Israel in
tabernacula sua. 17 Super filios
autem Israel, quicumque habi-
tabant in civitatibus Juda, re-
gnavit Roboam. 18 Misit ergo
rex Roboam Aduram, qui erat
super tributa: et lapidavit eum
omnis Israel, et mortuus est.
Porro rex Roboam festinus as-
cendit currum, et fugit in Je-
rusalem: 19 recessitque Israel a
domo David, usque in præsen-
tem diem. 20 Factum est autem
cum audisset omnis Israel, quod
reversus esset Jeroboam, mise-
runt, et vocaverunt eum con-
gregato cœtu, et constituerunt
eum regem super omnem Israel,
nec secutus est quisquam do-
mum David præter tribum Ju-
da solam.

21 Venit autem Roboam Je-
rusalem, et congregavit univer-
sam domum Juda, et tribum
Benjamin, centum octoginta mil-
lia electorum virorum bellato-
rum, ut pugnarent contra do-
mum Israel, et reducerent re-
gnum Roboam filio Salomonis.
22 Factus est autem sermo Do-
mini ad Semeiam virum Dei, di-
cens: 23 Loquere ad Roboam fi-

žodį, kurį buvo kalbėjęs per
Ahiją Silonietį Nabato sunui Je-
roboamui.

16 Taigi, tauta matydama, kad
karalius nenorėjo jų išklausyti,
jam atsakė ir tarė: Koki mums
dalis Dovide? arba koki tėvai-
nystė Isajo sunuje? Eik į savo
šėtras, Izraėliau; dabar žiurėk
savo namų, Dovide. Ir Izraėlis
nuėjo į savo šėtras. 17 Ant Iz-
raėlio gi sunų, kurie gyveno Ju-
do miestuose, karaliavo Roboa-
mas. 18 Po to karalius Roboa-
mas išsiuntė mokesčių viršinin-
ką Aduramą, o visas Izraėlis
užmušė jį akmenimis, ir jis mi-
rė. Tuomet karalius Roboamas
skubiai sėdo savo vežiman ir
bėgo Jeruzalėn. 19 Taip Izraėlis
atsitraukė nuo Dovido namų iki
šiai dienai. 20 Atsitiko gi, kad
visas Izraėlis, išgirdęs sugrįžus
Jeroboamą, siuntė ir pasivadino
jį į surinktą sueigą ir įstatė jį
karaliumi ant viso Izraėlio, ir
niekas nesekė Dovido namų,
kaip tik viena Judo giminė.

21 O Roboamas, atvykęs Jeru-
zalėn, surinko visus Judo na-
mus ir Benjamino giminę, šim-
tą aštuonias dešimtis tukstan-
čių rinktinių vyrų kovotojų, kad
jie kariautų prieš Izraėlio na-
mus ir sugrąžintų karalystę Sa-
liamono sunui Roboamui. 22 Bet
Viešpaties žodžiai buvo apskelb-
ti Dievo vyrui Semėjui ir bu-
vo pasakyta: 23 Kalbėk Judo ka-

(16) *Koki mums dalis...* Čionai išeina aikštėn svarbiausi maišto priežastis. Dešimts giminių laiko sau pažeminimu, kad karalius yra iš Judo giminės. Plg. 2 Kar. 20, 1. — (18) *Mokesčių.* Ebr. t.: baudžiavos. — *Aduramą.* Rasi Adoniramą (4, 6). Per jį Roboamas regimai norėjo dar tarties su maištininkais. — (19) *Izraėlis atsitraukė...* Tai įvyko 975 m. pirm Kr.

(22) *Viešpaties žodžiai...* Plg. 2 Kron. 11, 2. — (23) *Kitiems*: kurie, kilę iš kitų tautų, gyveno Judo plote ir pasiliko ištikimi Roboamui.

lium Salomonis regem Juda, et
ad omnem domum Juda, et Benjamin,
et reliquos de populo,
dicens: 24 Hæc dicit Dominus:
Non ascendetis, neque bellabitis
contra fratres vestros filios
Israel: revertatur vir in domum
suam, a me enim factum est
verbum hoc. Audierunt sermonem
Domini, et reversi sunt de
itinere sicut eis præceperat Dominus.

raliui Saliamono sunui Roboamui
ir visiems Judo bei Benjamino
namams ir kitiems iš
tautos ir tark: 24 Štai, ką sako
Viešpats: Nepakilsite ir nekariausite
prieš savo brolius, Izraėlio
sunus; kiekvienas vyras
tegrįžta į savo namus, nes tas
dalykas mano padarytas. Jie paklausė
Viešpaties žodžių ir sugrįžo
iš kelio, kaip jiems Viešpats
buvo įsakęs.

2) Jeroboamo viešpatavimas.

25 Ædificavit autem Jeroboam
Sichem in monte Ephraim,
et habitavit ibi: et egressus inde
ædificavit Phanuel. 26 Dixitque
Jeroboam in corde suo:
Nunc revertetur regnum ad domum
David, 27 si ascenderit populus
iste ut faciat sacrificia in
domo Domini in Jerusalem: et
convertetur cor populi hujus ad
dominum suum Roboam regem
Juda, interficientque me, et revertentur
ad eum. 28 Et excogitato
consilio fecit duos vitulos
aureos, et dixit eis: Nolite
ultra ascendere in Jerusalem:
Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt
de terra Ægypti. 29 Posuitque
unum in Bethel, et al-

25 Jeroboamas gi pastatė Sikėmą
ant Efraimo kalno ir gyveno
tenai; o išėjęs išten pastatė
Panuėlį. 26 Ir Jeroboamas
tarė savo širdyje: Karalystė veikiai
sugrįš prie Dovido namų,
27 jei šita tauta eis aukų darytų
Viešpaties namuose Jeruzalėn,
ir šitos tautos širdis pakryps
prie jos pono, Judo karaliaus
Roboamo; jie mane užmuš ir sugrįš
prie jo; 28 taigi, pamąstęs
jis sumanė ir padirbino du auksiniu
veršiu, ir tarė tautai: Nebeikite
daugiaus Jeruzalėn; štai
tavo dievai, Izraėliau, kurie tave
išvedė iš Aigypto žemės. 29
Ir jis pastatė vieną Bėtėlyje, o
kitą Dane, 30 ir tas dalykas ta-

12, 25—14, 20. Jeroboamas, norėdamas sulaikyti Izraėlitus nuo sugrįžimo prie Dovido namų, pastato du auksiniu veršiu Bėtėlyje ir Dane (25 - 33); todėl Dievo siųstas pranašas smarkiai jį už tatai bara (13, 1 - 10), patsai gi pranašas už nepaklusnumą Dievui nubaudžiamas mirtimi (13, 11 - 32); bet Jeroboamas nenori pasitaisyti (13, 33. 34). Susirgus Jeroboamo sunui Abijai, pranašas Ahijas Dievo vardu apskelbia jo mirtį (14, 1 - 18); miršta taipogi ir pats Jeroboamas (14, 19. 20).

(**25**) *Pastatė Sikėmą*: sustiprino. Siėmą buvo išgriovęs Gedeono sunus Abimelėkas. Vz. Teis. 9, 45. — *Panuėlį*: anapus Jordano prie Jaboko upelio. Vz. Prad. 32, 30; Teis. 8, 17. — (**28**) *Du auksiniu veršiu.* Tokių veršių Jeroboamas buvo matęs Aigypte. Plg. Iš. 32, 4. 8. — *Tavo dievai.* Tikriaus: tavo Dievas. Jeroboamas neturėjo užmanymo įvesti tikrą stabmeldystę; jis tik norėjo, kad Izraėlitai garbintu Viešpatį auksinių veršių pavidale. — (**29**) *Bėtėlyje... Dane.* Bėtėlis buvo prie pietinės Izraėlio karalystės sienos (plg. Prad. 28, 19), Danas prie šiaurinės (plg. Teis. 18, 29).— (**30**) *Ir tas dalykas tapo...* Viešpats buvo uždraudęs garbinti jį kokiame nors regi-

terum in Dan: [30] et factum est
verbum hoc in peccatum: ibat
enim populus ad adorandum vi-
tulum usque in Dan. [31] Et fe-
cit fana in excelsis, et sacerdotes
de extremis populi, qui non erant
de filiis Levi. [32] Constituitque
diem solemnem in mense octa-
vo, quintadecima die mensis,
in similitudinem solemnitatis,
quæ celebrabatur in Juda. Et
ascendens altare, similiter fecit
in Bethel, ut immolaret vitulis,
quos fabricatus fuerat: consti-
tuitque in Bethel sacerdotes ex-
celsorum, quæ fecerat. [33] Et as-
cendit super altare quod exstru-
xerat in Bethel, quintadecima
die mensis octavi, quem finxe-
rat de corde suo: et fecit so-
lemnitatem filiis Israel, et as-
cendit super altare, ut adoleret
incensum.

Caput XIII. [1] Et ecce vir Dei
venit de Juda in sermone Do-
mini in Bethel, Jeroboam stan-
te super altare, et thus jacien-
te. [2] Et exclamavit contra altare
in sermone Domini, et ait: Altare,
altare, hæc dicit Dominus: Ec-
ce filius nascetur domui David,
Josias nomine, et immolabit su-
per te sacerdotes excelsorum,
qui nunc in te thura succen-
dunt, et ossa hominum super

po nuodėmės priežastimi, nes
tauta ėjo veršio garbintų iki
Danui. [31] Taipogi jis pastatydi-
no šventyklų ant augštumų ir
įstatė kunigų iš tautos pasku-
čiausiųjų, kurie nebuvo iš Lė-
vio sunų. [32] Jis paskyrė iškil-
mingą dieną aštuntame mėne-
syje, penkioliktoje mėnesio die-
noje, panašią į iškilmę, švenčia-
mą Jude; ir prisiartino prie al-
toriaus. Taippat jis padarė Bė-
tėlyje, kad aukotu veršiamdviem,
kuriuodu buvo padirbinęs. Jis
įstatė Bėtėlyje kunigus augš-
toms vietoms, kurias buvo pa-
daręs. [33] Jis užėjo ant altoriaus,
kurį buvo pastatydinęs Bėtėly-
je, penkioliktoje aštuntojo mė-
nesio dienoje, kurią buvo pra-
simanęs iš savo širdies, ir darė
iškilmę Izraėlio sunums, ir už-
ėjo ant altoriaus, kad degintu
smilkalus.

13. perskyrimas. [1] O štai Die-
vo vyras atėjo iš Judo, Viešpa-
čiui įsakant, į Bėtėlį, kuomet
Jeroboamas stovėjo ant altoriaus
ir bėrė smilkalus; [2] ir šaukė prieš
altorių Viešpaties žodžiais ir ta-
rė: Altoriau, altoriau, tai sako
Viešpats: Štai Dovido namams
gims sunus, vardu Jozijas, ir au-
kos ant tavęs augštų vietų ku-
nigus, kurie dabar ant tavęs de-
gina smilkalus, ir sudegins ant

---

mame pavidale (Iš. 20, 4); be to jis pats buvo paskyręs vietą, kur jis reikia garbinti (Atk. 12, 5...). — (**31**) *Pastatydino šventyklų...* Naujam Dievo garbinimo budui Jeroboamas pastatė nebe vieną bažnyčią, bet daugelį šventyklų. — *Iš tautos paskučiausiųjų...* Ebr. t. nėra pasakyta, kad Jeroboamo kunigai butu buvę paimti iš menkiausiųjų žmonių tarpo, bet tik pažymėta, kad jie buvo iš visų giminių. Kunigai iš Lėvio giminės beveik visi prisidėjo prie Judo karalystės. Plg. 2 Kron. 11, 13... — (**32**) *Į iškilmę;* į Šėtrų šventę, kuri buvo švenčiama septintame mėnesyje (Kun. 23, 3 ...). — (**33**) *Pats buvo prasimanęs...* Aiškiai pažymima, kad visa ta Jeroboamo iškilmė buvo jo paties prasimanymas, o ne Viešpaties paskirtoji šventė.

(**13, 1**) *Dievo vyras*: pranašas. — (**2**) *Jozijas.* Ebr. *Jošijahu.* Jis turėjo užgimti po triju šimtų metų. Yra tai viena iš žymiausių S. Į. pranašysčių, su kuria galima palyginti tik Izaijo pranašys-

te incendet. 3 Deditque in illa
die signum, dicens: Hoc erit
signum quod locutus est Domi-
nus: Ecce altare scindetur, et
effundetur cinis qui in eo est.
4 Cumque audisset rex sermo-
nem hominis Dei, quem incla-
maverat contra altare in Beth-
el, extendit manum suam de
altari, dicens: Apprehendite eum.
Et exaruit manus ejus, quam
extenderat contra eum: nec va-
luit retrahere eam ad se. 5 Al-
tare quoque scissum est, et ef-
fusus est cinis de altari, juxta
signum quod prædixerat vir
Dei in sermone Domini. 6 Et
ait rex ad virum Dei: Depreca-
re faciem Domini Dei tui, et
ora pro me, ut restituatur ma-
nus mea mihi. Oravitque vir
Dei faciem Domini, et reversa
est manus regis ad eum, et fa-
cta est sicut prius fuerat. 7 Lo-
cutus est autem rex ad virum
Dei: Veni mecum domum ut
prandeas, et dabo tibi munera.
8 Responditque vir Dei ad re-
gem: Si dederis mihi mediam
partem domus tuæ, non veniam
tecum, nec comedam panem, ne-
que bibam aquam in loco isto:
9 Sic enim mandatum est mihi
in sermone Domini præcipientis:
Non comedes panem, neque bi-
bes aquam, nec reverteris per
viam, qua venisti. 10 Abiit ergo
per aliam viam, et non est re-

tavęs žmonių kaulus. 3 Ir jis da-
vė tą dieną ženklą, sakydamas:
Tasai bus ženklas, jogei Vieš-
pats yra kalbėjęs: Štai altorius
perskils, ir išbirės jame esantie-
ji pelenai. 4 O karalius, išgirdęs
Dievo žmogaus žodžius, kuriais
jis šaukė prieš altorių Bėtėlyje,
ištiesė savo ranką nuo altoriaus
ir tarė: Nutverkite jį. Tuomet
jo ranka, kurią buvo prieš aną
ištiesęs, padžiuvo, ir jis nebe-
įstengė atitraukti jos atgal prie
savęs. 5 Taipogi altorius perski-
lo, ir pelenai išsipylė iš alto-
riaus pagal ženklą, kurį Dievo
vyras buvo apskelbęs išanksto
Viešpaties žodžiais. 6 O karalius
tarė Dievo vyrui: Maldauk Vieš-
paties, tavo Dievo, veidą ir mels-
kies už mane, kad mano ranka
butu man sugrąžinta. Dievo vy-
ras maldavo Viešpaties veidą,
ir karaliaus ranka sugrįžo prie
jo ir pasidarė, kaip pirma buvu-
si. 7 Karalius gi kalbėjo Dievo
vyrui: Eikš draug su manim į
namus valgytų, ir duosiu tau
dovanų. 8 Bet Dievo vyras at-
sakė karaliui: Jei tu man duo-
tumei pusę savo namų, neisiu
draug su tavim ir nevalgysiu
duonos, nei gersiu vandens šito-
je vietoje; 9 nes taip man liep-
ta Viešpaties žodžiais, kurs įsa-
kė: Nevalgysi duonos ir neger-
si vandens, nei grįši keliu, ku-
riuo atėjai. 10 Taigi, jis nuėjo

---

tę apie Kyrą (Iz. 44, 28; 45, 1). — *Sudegins žmonių kaulus*: todėl suteps altorių, nes žmogaus lavoną ir kaulus įstatymas laiko suteptais dalykais ir sutepančiais. Plg. Sk. 19, 16. Ta pranašystė ištikrųjų išsipildė savame laike. Vz. 4 Kar. 23, 15. 16. — (3) *Davė tą dieną ženklą...* Antra pranašystė, liudijanti apie Dievo vyro žodžių tikrumą, išsipildys tuojau.— *Išbirės... pelenai*: riebųs su aukų taukais sumaišyti pelenai.

Taip bus sunaikinta ką tik padarytoji auka. — (4) *Padžiuvo*: sustingo ir pasidarė nebepalenkiama. Tas stebuklas neleido tarnams išpildyti Jeroboamo paliepimo — (7) *Eikš draug su manim...* Jeroboamas nori patraukti savo pusėn atvykusį pranašą, bet pats visai nemano pasitaisyti ir elgties pagal Dievo valią.— (10) *Negrįžo*. Išpradžios jis nemanė grįžti, bet veikiai tapo nepaklusnus Dievo įsakymui.

versus per iter, quo venerat in
Bethel.
11 Prophetes autem quidam
senex habitabat in Bethel, ad
quem venerunt filii sui, et nar-
raverunt ei omnia opera, quæ
fecerat vir Dei illa die in Beth-
el: et verba quæ locutus fue-
rat ad regem, narraverunt patri
suo. 12 Et dixit eis pater eorum:
Per quam viam abiit? Ostende-
runt ei filii sui viam, per quam
abierat vir Dei, qui venerat de
Juda. 13 Et ait filiis suis: Ster-
nite mihi asinum. Qui cum stra-
vissent, ascendit, 14 et abiit post
virum Dei, et invenit eum se-
dentem subtus terebinthum: et
ait illi: Tune es vir Dei qui ve-
nisti de Juda? Respondit ille:
Ego sum. 15 Dixitque ad eum:
Veni mecum domum, ut come-
das panem. 16 Qui ait: Non pos-
sum reverti, neque venire te-
cum, nec comedam panem, ne-
que bibam aquam in loco isto:
17 Quia locutus est Dominus ad
me in sermone Domini, dicens:
Non comedes panem, et non
bibes aquam ibi, nec reverteris
per viam, qua ieris. 18 Qui ait
illi: Et ego propheta sum simi-
lis tui: et Angelus locutus est
mihi in sermone Domini, dicens:
Reduc eum tecum in domum
tuam, ut comedat panem, et bi-
bat aquam. Fefellit eum, 19 et re-
duxit secum: comedit ergo panem
in domo ejus, et bibit aquam.

20 Cumque sederent ad men-
sam, factus est sermo Domini

kitu keliu, ir negrįžo tuo pačiu ke-
liu, kuriuo buvo atėjęs į Bėtėlį.
11 Gyveno gi Bėtėlyje vienas
senas pranašas; pas jį atėjo jo
sunųs ir jam papasakojo visus
darbus, kuriuos Dievo vyras tą
dieną buvo padaręs Bėtėlyje;
jie atpasakojo savo tėvui taipo-
gi žodžius, kuriuos jis buvo kal-
bėjęs karaliui. 12 O jų tėvas jiems
tarė: Kuriuo keliu jis išėjo? Jo
sunųs parodė jam kelią, kuriuo
buvo išėjęs Dievo vyras, atvy-
kęsis iš Judo. 13 Tuomet jis ta-
rė savo sunums: Pabalnokite
man asilą. Jiems pabalnojus, jis
užsėdo, 14 nuvyko paskui Dievo
vyrą, rado jį sėdintį po terebin-
tu ir jam tarė: Ar tu esi Dievo
vyras, kurs atėjai iš Judo? Ta-
sai atsakė: Aš esu. 15 Tuomet
anas jam tarė: Eikš su manim
į namus duonos valgytų. 16 Jis
atsakė: Negaliu grįžti, nei eiti
su tavim, ir nevalgysiu duonos,
nei gersiu vandens šitoje vieto-
je, 17 nes Viešpats man yra kal-
bėjęs Viešpaties žodžiais ir sa-
kęs: Nevalgysi duonos ir neger-
si čionai vandens, nei grįši at-
gal keliu, kuriuo ėjai. 18 Anas
jam tarė: Ir aš esu pranašas kaip
ir tu, ir Aniolas man kalbėjo
Viešpaties žodžiais ir tarė: At-
vesk jį atgal draug su savim į
savo namus, kad valgytų duo-
nos ir gertų vandens. Taip anas
suklaidino 19 ir atvedė jį atgal
su savim; taigi, jis valgė jo na-
muose duonos ir gėrė vandens.
20 Jiemdviem besėdint prie
stalo, Viešpaties žodžiai buvo

---

(11) *Senas pranašas.* Vieni šventi tėvai (Teodorėtas, Augustinas, Jieronymas) mano, kad tai buvęs tikras pranašas, nors neliuosas nuo peiktinų ydų; kiti gi laiko jį netikru pranašu. — (18) *Aniolas man kalbėjo..* Tai buvo melas; be to, Dievo vyras turėjo suprasti, kad Aniolo įsakymas negali atmainyti Dievo duotojo paliepimo.

(20) *Viešpaties žodžiai..* Dabar Viešpats ištikrųjų apreiškia savo ištarmę per senąjį pranašą prieš savo neištikimą pa-

ad prophetam, qui reduxerat
eum. 21 Et exclamavit ad virum
Dei, qui venerat de Juda, di-
cens: Hæc dicit Dominus: Quia
non obediens fuisti ori Domini,
et non custodisti mandatum,
quod præcepit tibi Dominus De-
us tuus, 22 et reversus es, et co-
medisti panem, et bibisti aquam
in loco in quo præcepit tibi ne
comederes panem, neque bibe-
res aquam, non inferetur cada-
ver tuum in sepulcrum patrum
tuorum.
23 Cumque comedisset et bi-
bisset, stravit asinum suum pro-
phetæ, quem reduxerat. 24 Qui
cum abiisset, invenit eum leo
in via, et occidit, et erat cada-
ver ejus projectum in itinere:
asinus autem stabat juxta illum,
et leo stabat juxta cadaver. 25
Et ecce, viri transeuntes vide-
runt cadaver projectum in via,
et leonem stantem juxta cada-
ver. Et venerunt et divulgave-
runt in civitate, in qua prophe-
tes ille senex habitabat. 26 Quod
cum audisset propheta ille, qui
reduxerat eum de via, ait: Vir
Dei est, qui inobediens fuit ori
Domini, et tradidit eum Domi-
nus leoni, et confregit eum, et
occidit juxta verbum Domini,
quod locutus est ei. 27 Dixit-
que ad filios suos: Sternite mi-
hi asinum. Qui cum stravissent,
28 et ille abiiset, invenit cada-
ver ejus projectum in via, et
asinum et leonem stantes juxta
cadaver: non comedit leo de ca-
davere, nec læsit asinum. 29 Tu-
lit ergo prophetes cadaver viri

suteikti pranašui, kurs buvo at-
vedęs aną atgal; 21 ir jis šaukė
Dievo vyrui, kurs buvo atėjęs
iš Judo, ir tarė: Štai, ką sako
Viešpats: Kadangi tu buvai ne-
paklusnus Viešpaties žodžiui ir
neužlaikei paliepimo, kurį Vieš-
pats, tavo Dievas, buvo tau da-
vęs, 22 ir sugrįžai, ir valgei duo-
nos, ir gėrei vandens vietoje,
kurioje tau įsakiau nevalgyti
duonos ir negerti vandens, ta-
vo lavonas nebus nuneštas į ta-
vo tėvų kapą.
23 Kuomet pranašas, kurį bu-
vo atvedęs atgal, pavalgė ir at-
sigėrė, jis pabalnojo jam jo asi-
lą. 24 O kuomet jis iškeliavo,
sutiko jį kelyje liutas ir nužudė,
ir jo lavonas gulėjo pamestas
ant kelio; asilas gi stovėjo gre-
ta jo, ir liutas stovėjo greta la-
vono. 25 Ir štai praeidami vyrai
pamatė lavoną, pamestą ant ke-
lio, ir liutą, stovintį greta la-
vono. Jie atėjo ir apskelbė mie-
ste, kuriame gyveno anas senas
pranašas. 26 Tai išgirdęs anas pra-
našas, kurs buvo atvedęs jį at-
gal iš kelio, tarė: Tai Dievo vy-
ras, kurs buvo nepaklusnus Vieš-
paties žodžiams, ir Viešpats pa-
davė jį liutui, o tasai jį sudra-
skė ir nužudė pagal Viešpaties
žodį, kurį jam yra kalbėjęs. 27
Paskui jis tarė savo sunums:
Pabalnokite man asilą. Jiems
pabalnojus, 28 jis nuvyko, rado
jo lavoną pamestą ant kelio ir
asilą bei liutą, stovinčius prie
lavono; liutas gi neėdė lavono
ir nepažeidė asilo. 29 Taigi, pra-
našas ėmė Dievo vyro lavoną,

---

siuntinį. — (22) *Tavo lavonas nebus...* Buti palaidotam ne savo šeimynos kape skaitėsi pas žydus didelė bausmė. Plg. Prad. 47, 30; 49, 29; 2 Kar. 19, 37 ir k.— (28) *Liutas gi neėdė lavono...* Sugrįždamas Bėtelin Dievo vyras buvo sumažinęs žmonių akyse savo pranašystės svarbumą; todėl Dievas įvairiais stebėtinais

Dei, et posuit illud super asinum, et reversus intulit in civitatem prophetæ senis ut plangeret eum.
[30] Et posuit cadaver ejus in sepulcro suo: et planxerunt eum: Heu heu mi frater.
[31] Cumque planxissent eum, dixit ad filios suos: Cum mortuus fuero, sepelite me in sepulcro, in quo vir Dei sepultus est: juxta ossa ejus ponite ossa mea.
[32] Profecto enim veniet sermo, quem prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, et contra omnia fana excelsorum, quæ sunt in urbibus Samariæ.
[33] Post verba hæc non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum: quicumque volebat, implebat manum suam, et fiebat sacerdos excelsorum.
[34] Et propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, et eversa est, et deleta de superficie terræ.

Caput XIV. [1] In tempore illo ægrotavit Abia filius Jeroboam.
[2] Dixitque Jeroboam uxori suæ: Surge, et commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Jeroboam: et vade in Silo, ubi est Ahias propheta, qui locutus est mihi, quod regnaturus essem super populum hunc.
[3] Tolle quoque in manu tua decem panes, et crustulam, et vas

uždėjo jį ant asilo ir grįždamas atnešė į senojo pranašo miestą, kad jį apraudotu.
[30] Jis padėjo jo lavoną savo kapan, ir jie jo raudojo: Deja, deja, mano broli.
[31] O kaip jie buvo jį apraudoję, jis tarė savo sunums: Kuomet busiu miręs, palaidokite mane kape, kuriame palaidotas Dievo vyras; greta jo kaulų padėkite mano kaulus.
[32] Nes ištikrųjų išsipildys žodžiai, kuriuos jis apskelbė, Viešpačiui įsakant, prieš altorių, esantį Bėtėlyje, ir prieš visas augštų vietų šventyklas, esančias Samarijos miestuose.
[33] Po šitų atsitikimų Jeroboamas negrįžo nuo savo blogiausio kelio, bet priešingai, jis darė iš tautos paskučiausiųjų augštumų kunigus; kas tik norėjo pripildydavo savo ranką ir tapdavo augštumų kunigu.
[34] Tai buvo Jeroboamo namų nusidėjimas, ir todėl jie liko išgriauti ir išnaikinti nuo žemės paviršio.

14. perskyrimas. [1] Anuo metu susirgo Jeroboamo sunus Abija.
[2] Ir Jeroboamas tarė savo pačiai: Kelkies, permainyk drabužius, kad tavęs nepažintu, jog esi Jeroboamo pati, ir eik Silan, kame yra pranašas Ahijas, kurs man yra kalbėjęs, jog aš karaliausiu ant šitos tautos.
[3] Imk taipogi su savim dešimtį duonos kepalų, pyragą ir in-

---

atsitikimais aiškiai parodo visiems, kad čionai veikia baudžianti Viešpaties ranka ir paliudija, kad apskelbtoji pranašystė tikra. — (**30**) *Deja, deja.* Paprastas gedulio išreiškimas. Plg. Joz. 22, 18. — (**31**) *Kuomet busiu miręs...* Visas atsitikimas giliai sujudino senojo pranašo sąžinę. Jis pats patvirtina žuvusiojo pranašystės tikrumą ir geidžia amžinai pasilikti jo draugystėje. — (**32**) *Samarijos*. Tas vardas atsirado truputį vėliaus. Autorius jį pavartojo čionai proleptiškai.

(**33**) *Pripildydavo savo ranką.* Toki buvo apeiga, pašvenčiant ką nors kunigu. Plg. Iš. 29, 9. Ebr. t. pasakyta, kad Jeroboamas pripildydavęs ranką, t. y. pašvęsdavęs kunigu.

(**14, 2**) *Kurs man yra kalbėjęs...* Vz. aug. 11, 29... — (**3**) *Imk taipogi...* Einant klaustųsi pranašo, buvo paprotys

mellis, et vade ad illum: ipse
enim indicabit tibi quid eventurum sit puero huic.
[4] Fecit ut dixerat, uxor Jeroboam: et consurgens abiit in
Silo, et venit in domum Ahiæ:
at ille non poterat videre, quia
caligaverant oculi ejus præ senectute. [5] Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Jeroboam ingreditur ut consulat
te super filio suo qui ægrotat:
hæc et hæc loqueris ei. Cum
ergo illa intraret, et dissimularet se esse quæ erat, [6] audivit
Ahias sonitum pedum ejus introeuntis per ostium, et ait: Ingredere uxor Jeroboam: quare
aliam te esse simulas? ego autem missus sum ad te durus
nuntius. [7] Vade, et dic Jeroboam: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Quia exaltavi te de medio populi, et dedi te ducem
super populum meum Israel:
[8] et scidi regnum domus David,
et dedi illud tibi, et non fuisti
sicut servus meus David, qui
custodivit mandata mea, et secutus est me in toto corde suo,
faciens quod placitum esset in
conspectu meo: [9] sed operatus
es mala super omnes, qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos
alienos et conflatiles, ut me ad
iracundiam provocares, me autem projecisti post corpus tuum:
[10] idcirco ecce ego inducam mala super domum Jeroboam, et
percutiam de Jeroboam mingentem ad parietem, et clausum,
et novissimum in Israel: et mundabo reliquias domus Jeroboam,

dą medaus ir eik pas jį, nes jis
tau pasakys, kas turi atsitikti
šitam vaikui.
[4] Jeroboamo pati padarė, kaip
jis buvo sakęs; atsikėlus ji nuvyko Silan ir atėjo į Ahijo namus; jis gi negalėjo regėti, nes
jo akįs buvo aptemusios dėlei
senatvės. [5] Bet Viešpats tarė
Ahijui: Štai, Jeroboamo pati įeina, kad teirautusi tavęs apie
savo sergantį sunų; tai ir tai tu
jai kalbėsi. Taigi, jai įeinant
ir norint pasislėpti, kas ji esanti, [6] Ahijas išgirdo jos įeinančios pro duris kojų bildesį ir
tarė: Įeik, Jeroboamo pati; kam
apsimeti kita esanti? aš gi siųstas esu pas tave kietas žinnešys. [7] Eik ir sakyk Jeroboamui:
Štai, ką sako Viešpats, Izraėlio
Dievas: Kadangi aš išaugštinau
tave iš tautos tarpo ir daviau
tave vadu ant savo tautos Izraėlio, [8] ir perskėliau Dovido
namų karalystę ir daviau ją tau,
o tu nebuvai toks, kaip mano
tarnas Dovidas, kurs sergėjo
mano paliepimus ir sekė mane
visa savo širdimi, darydamas kas
patinka mano akyvaizdoje, [9] bet
padarei pikta daugiaus už visus,
kurie buvo pirm tavęs ir pasidarei sau svetimų ir nulietų
dievų, kad vestumei mane rustybėn, mane gi metei savo užpakalin, [10] todėl štai aš užvesiu
nelaimių ant Jeroboamo namų
ir užgausiu kiekvieną iš Jeroboamo besišlapinantį prie sienos, ir uždarytąjį ir paskučiausįjį Izraėlyje, ir iškuopsiu Jeroboamo namų liekanas, kaip pa-

nunešti jam dovanų. Plg. 1 Kar. 9, 8. Dovanos imamos nedidelės, kad pranašas nepažintu karalienės. — (9) *Kurie buvo pirm tavęs*: Izraėlio teisėjai ir vadai. — *Metei savo užpakalin*: nors turėjai vaikščioti mano akyvaizdoje. — (10) *Besišlapinantį*: vyriškį. — *Uždarytąjį*: belaisvį, vergą. — *Iškuopsiu*. Tikriaus anot ebr.

sicut mundari solet fimus usque
ad purum. [11] Qui mortui fuerint
de Jeroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt
eos aves cœli: quia Dominus locutus est. [12] Tu igitur surge, et
vade in domum tuam: et in ipso introitu pedum tuorum in
urbem, morietur puer, [13] et plan-
get eum omnis Israel, et sepeliet: iste enim solus inferetur
de Jeroboam in sepulcrum, quia
inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israel, in
domo Jeroboam. [14] Constituet
autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domum
Jeroboam in hac die, et in hoc
tempore: [15] et percutiet Dominus Deus Israel, sicut moveri
solet arundo in aqua: et evellet Israel de terra bona hac,
quam dedit patribus eorum, et
ventilabit eos trans Flumen:
quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum. [16] Et tradet
Dominus Israel propter peccata Jeroboam, qui peccavit, et
peccare fecit Israel.

[17] Surrexit itaque uxor Jeroboam, et abiit, et venit in Thersa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est,
[18] et sepelierunt eum. Et planxit eum omnis Israel juxta sermonem Domini, quem locutus
est in manu servi sui Ahiæ prophetæ.

prastai iškuopiamas mėšlas iki
švarumui. [11] Kurie iš Jeroboamo bus mirę mieste, tuos ės šunįs; kurie gi bus mirę lauke,
tuos rys dangaus paukščiai, nes
tai Viešpats kalbėjo. [12] Taigi,
tu kelkies ir eik į savo namus,
ir tau kojas įkeliant į miestą,
vaikas mirs, [13] o visas Izraėlis jo
raudos ir jį palaidos: ir tasai vienas iš Jeroboamo bus įneštas
kapan, nes Viešpaties, Izraėlio
Dievo, rasta pasakyti apie jį gerų žodžių Jeroboamo namuose.
[14] Viešpats gi pastatys sau karalių ant Izraėlio, kurs užgaus Jeroboamo namus šitoje dienoje
ir šituo laiku, [15] ir Viešpats, Izraėlio Dievas, sukratys, kaip
paprastai juda nendrė vandenyje ir išraus Izraėlį iš šitos geros žemės, kurią davė jų tėvams,
ir išvėtys juos už Upės, nes jie
padarė sau girių, kad erzintų
Viešpatį. [16] Ir Viešpats atiduos
Izraėlį dėlei nuodėmių Jeroboamo, kurs nusidėjo ir į nuodėmę įvedė Izraėlį.

[17] Taigi, Jeroboamo pati kėlėsi ir išėjo ir atvyko į Tėrsą,
o kuomet ji žengė per namų
slenkstį, vaikas mirė, [18] ir jie jį
palaidojo. Ir visas Izraėlis raudojo jo pagal Viešpaties žodžius,
kuriuos jis kalbėjo per savo tarną pranašą Ahiją.

---

t.: i š š l u o s i u... k a i p i š š l u o j a m a s... Vz. žem. 15, 29. — (11) *Ės šunįs.* Puslaukinių šunų visuomet buvo daug rytų kraštų miestuose. — (14) *Karalių*: Baasą. Vz. žem. 15, 27. 28. — *Šitoje dienoje.* Nevisai aiškus šitoje vietoje ir ebr. tekstas; jo prasmė rasi toki: Kas dabar atsitinka yra tai busiančio išnaikinimo pradžia. — (15) *Už Upės*: Euprato. Apskelbiamas nuvedimas Izraėlio Asyrijos nelaisvėn. — *Girių.* Ebr. *'ašerim*: medinės stovylos Astartės garbei. Plg. Teis. 3, 7; 6, 25. — (16) *Atiduos Izraėlį...* Vz. 4 Kar. 17, 6; 18, 11; Ez. 1, 3 ir k.

(17) *Tėrsą.* Pirmoji Jeroboamo ir Izraėlio karalystės sostinė. Plg. Joz. 12, 24. Paskiaus sostinė buvo Samarija.

19 Reliqua autem verborum
Jeroboam, quomodo pugnaverit,
et quomodo regnaverit, ecce
scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Israel. 20 Dies
autem, quibus regnavit Jero-
boam, viginti duo anni sunt: et
dormivit cum patribus suis: re-
gnavitque Nadab filius ejus pro
eo.

19 Likusieji gi Jeroboamo vei-
kalai, kaip jis kovojo ir kaip jis
karaliavo, štai surašyti Izraėlio
karalių metraščių knygoje. 20
Laiko gi, kurį Jeroboamas ka-
raliavo, buvo dvidešimt dveji
metai. Jis užmigo su savo tė-
vais, ir jo vietoje ėmė karaliau-
ti jo sunus Nadabas.

3) Nuolatinės karės tarp Judo ir Izraėlio karalysčių iki Akabui. a) Judo karaliai Roboamas, Abiamas ir Asa.

21 Porro Roboam filius Salo-
monis regnavit in Juda. Qua-
draginta et unius anni erat Ro-
boam, cum regnare cœpisset: de-
cem et septem annos regnavit
in Jerusalem civitate, quam ele-
git Dominus ut poneret nomen
suum ibi, ex omnibus tribubus
Israel. Nomen autem matris ejus
Naama Ammanitis. 22 Et fecit
Judas malum coram Domino,
et irritaverunt eum super om-
nibus, quæ fecerant patres eo-
rum in peccatis suis, quæ pec-
caverunt. 23 Ædificaverunt enim
et ipsi sibi aras, et statuas, et
lucos super omnem collem ex-
celsum, et subter omnem arbo-
rem frondosam: 24 sed et effe-
minati fuerunt in terra, fecerunt-

21 Tuotarpu Saliamono sunus
Roboamas karaliavo Jude. Ro-
boamui buvo keturios dešimtįs
vieneri metai, kuomet pradėjo
karaliauti; jis karaliavo septy-
nioliką metų Jeruzalės mieste,
kurį Viešpats išsirinko iš visų
Izraėlio giminių, kad tenai dė-
tu savo vardą. Jo gi motinos
vardas buvo Amanietė Naama.
22 Ir Judas darė, kas yra pikta
Viešpaties akyvaizdoje, ir jie er-
zino jį daugiaus, negu buvo pa-
darę jų tėvai savo nusidėjimais,
kuriais jie nusidėjo. 23 Nes ir
jie pasidarė sau altorių ir sto-
vylų ir girių ant kiekvieno augš-
to kauburio ir po kiekvienu ša-
kotu medžiu. 24 Buvo taipogi
žemėje kekšininkų, ir jie darė

---

(19) *Kovojo*: su Roboamu ir jo įpė-diniu. Plg. žem. 30. e.; 2 Kron. 13, 3-20. — *Metraščių knygoje*. Vz. Įvedimą, 221 pusl.

14, 21—15, 24. Saliamono sunus Roboamas nesirupina stabmeldystės panaikinimu tarp savo pavaldinių (14, 21-24). Jam karaliaujant Aigypto karalius Sesakas užpuola Judo karalystę ir apiplėšia Jeruzalę (14, 25 - 28), be to Roboamui tenka kariauti ir su Izraėlio karaliumi (14, 29 - 31), su kuriuo veda kares taipogi Roboamo sunus Abiamas, lygiai nedoras kaip ir jo tėvas (15, 1 - 8). Abiamo gi sunus Asa naikina tarp savo pavaldinių stabmeldystę (15, 9 - 15) ir, padedant Damasko karaliui Benadadui, išveja iš savo ribų Izraėlio karalių Baasą (15, 16 - 24).

(21) *Keturios dešimtįs vieneri*... Taigi, jis gimė dar prie gyvos Dovido galvos, nes Saliamonas karaliavo tik 40 metų. — *Amanietė Naama*. Saliamonas buvo ją vedęs moterystėn dar pirm Aigypto karaliaus dukters. Plg. 2 Kron. 12, 13. — (23) *Altorių*. Ebr. t.. augštų vietų. — *Stovylų*. Vz. Iš. 34, 13.— *Girių*. Ebr. t.: *'ašerim*. Vz. aug. 15. e. — (24) *Kekšininkų*. Ebr. t.: p a š v ę s t ų j ų. Buvo tai žmonės, pasi-

que omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel.
[25] In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sesac rex
Ægypti in Jerusalem, [26] et tulit thesauros domus Domini, et thesauros regios, et universa diripuit: scuta quoque aurea, quæ
fecerat Salomon: [27] pro quibus fecit rex Roboam scuta ærea, et tradidit ea in manum ducum scutariorum, et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. [28] Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: et postea reportabant ad armamentarium scutariorum.

[29] Reliqua autem sermonum Roboam, et omnia quæ fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda. [30]
Fuitque bellum inter Roboam et Jeroboam cunctis diebus. [31]
Dormivitque Roboam cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis: et regnavit Abiam filius ejus pro eo.

Caput XV. [1] Igitur in octavo decimo anno regni Jeroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Judam. [2] Tribus annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Maacha filia Abessalom. [3] Ambulavitque in omnibus peccatis

visas nuobodas pagonių, kuriuos Viešpats sunaikino Izraėlio sunų akyvaizdoje.
[25] Penktais Roboamo karaliavimo metais Aigypto karalius
Sesakas pakilo į Jeruzalę, [26] ir ėmė Viešpaties namų turtus ir karališkuosius turtus ir visa išplėšė, taipogi auksinius skydus,
kuriuos buvo padirbinęs Saliamonas; [27] užuot jų karalius Roboamas padarė varinių skydų ir davė juos į skydininkų vadų rankas ir tų, kurie budėjo prie karaliaus namų durų. [28] Karaliui įeinant į Viešpaties namus, juos nešdavo tie, kurie turėjo pareigą eiti priešakyje, o paskui nešdavo atgal į skydininkų šarvinę.
[29] O kas dar sakytina apie Roboamą ir visa, ką darė, štai parašyta Judo karalių metraščių knygoje. [30] Ir buvo karė
tarp Roboamo ir Jeroboamo per visas dienas. [31] Roboamas užmigo su savo tėvais ir liko palaidotas draug su jais Dovido mieste. Jo gi motinos vardas buvo Amanietė Naama; ir jo vieton stojo karaliumi jojo sunus Abiamas.

15. perskyrimas. [1] Taigi, aštuonioliktais Nabato sunaus Jeroboamo karaliavimo metais Abiamas tapo Judo karaliumi. [2] Jis karaliavo trejus metus Jeruzalėje. Jo motinos vardas buvo Abesalomo duktė Maacha. [3] Jis

---

šventę begėdiškam Astartės garbinimui.— *Nuobodas pagonių.* Vz. Kun. 18, 3-25; 20, 1 - 23; Atk. 18, 9 - 12.

(**25**) *Sesakas.* Vz. aug. 11, 40. Sesakas rasi buvo pakviestas Jeroboamo prieš Judo karalystę. — (**26**) *Ir ėmė...* Plg. aug. 10, 16. 17; 2 Kron. 11, 1... — (**27**) *Skydininkų vadų.* Ebr. t.: b ė g ė j ų v a d o. Plg. 2 Kar. 15, 1. — *Ir tų.* Ebr. t., šitų žodžių nėra. — (**28**) *Karaliui įeinant...* Nors prie Roboamo platinosi jo karalystėje stabmeldystė, bet jis pats dalyvaudavo iškilmingai tikrojo Dievo garbinime.

(**31**) *Abiamas.* 2 Kron. 13, 20 jis pavadintas Abija, ebr. 'Abijahu.

(**15, 2**) *Trejus metus*: rasi nepilnus trejus metus. — *Abesalomo duktė*: rasi Dovido sunaus Absalomo anukė. Plg. 2 Kron. 13, 2, — (**3**) *Nuodėmėse*: stabmel-

patris sui, quæ fecerat ante eum:
nec erat cor ejus perfectum cum
Domino Deo suo, sicut cor Da-
vid patris ejus. 4 Sed propter
David dedit ei Dominus Deus
suus lucernam in Jerusalem, ut
suscitaret filium ejus post eum,
et statueret Jerusalem: 5 eo
quod fecisset David rectum in
oculis Domini, et non declinas-
set ab omnibus, quæ præcepe-
rat ei cunctis diebus vitæ suæ,
excepto sermone Uriæ Hethæi.
6 Attamen bellum fuit inter Ro-
boam, et Jeroboam omni tem-
pore vitæ ejus.

7 Reliqua autem sermonum
Abiam, et omnia quæ fecit, non-
ne hæc scripta sunt in Libro
verborum dierum regum Juda?
Fuitque prœlium inter Abiam
et inter Jeroboam. 8 Et dormi-
vit Abiam cum patribus suis,
et sepelierunt eum in civitate
David: regnavitque Asa filius
ejus pro eo.

9 In anno ergo vigesimo Je-
roboam regis Israel regnavit
Asa rex Juda, 10 et quadragin-
ta et uno anno regnavit in Je-
rusalem. Nomen matris ejus
Maacha, filia Abessalom. 11 Et
fecit Asa rectum ante conspe-
ctum Domini, sicut David pa-
ter ejus: 12 et abstulit effemi-
natos de terra, purgavitque uni-
versas sordes idolorum, quæ fe-
cerant patres ejus. 13 Insuper et
Maacham matrem suam amovit,
ne esset princeps in sacris Pria-

vaikščiojo visose savo tėvo nuo-
dėmėse, kurias tasai buvo pa-
daręs pirm jo, ir jo širdis ne-
buvo tobula su Viešpačiu, savo
Dievu, kaip buvo jo tėvo Do-
vido širdis. 4 Bet dėlei Dovido
Viešpats, jo Dievas, davė jam
žiburį Jeruzalėje, sužadindamas
po jo jojo sunų ir darydamas pa-
stovią Jeruzalę, 5 nes Dovidas
buvo padaręs kas teisinga Vieš-
paties akyse, ir neatstojo nuo
viso to, ką jam buvo įsakęs per
visas jo gyvenimo dienas, tik
be atsitikimo su Hetiečiu Uri-
ju. 6 Tečiaus karė tarp Roboa-
mo ir Jeroboamo buvo per vi-
są jo gyvenimo laiką.

7 O kas dar sakytina apie
Abiamą ir visa, ką jis darė, ar-
gi tai neparašyta Judo karalių
metraščių knygoje? Ir buvo ka-
rė tarp Roboamo ir tarp Jero-
boamo. 8 Abiamas užmigo su
savo tėvais, ir palaidota jį Do-
vido mieste, o jo vieton stojo
karaliumi jo sunus Asa.

9 Taigi, dvidešimtais Izraėlio
karaliaus Jeroboamo metais pra-
dėjo karaliauti Judo karalius
Asa 10 ir karaliavo Jeruzalėje
keturias dešimtis vienus metus.
Jo motina buvo Abesalomo duk-
tė vardu Maacha. 11 Asa darė,
kas teisinga Viešpaties akyvaiz-
doje, kaip jo tėvas Dovidas; 12
jis išvarė kekšininkus iš žemės
ir iškuopė visus purvus stabų,
kuriuos buvo padarę jo tėvai.
13 Be to jis atstatė ir savo mo-
tiną Maachą, kad nebutu virši-

dystėje. — (4) *Bet dėlei Dovido.* Plg. aug. 11, 36; 2 Kar. 7, 12... — (5) *Tik be atsitikimo...* Plg. 2 Kar. 11, 4...

(7) *Ir buvo karė...* Plg. 2 Kron. 13, 3...

(10) *Jo motina*: jo senelė. Plg. aug. 2 eil... — (12) *Kekšininkus.* Vz. aug. 14, 24. — *Visus purvus stabų...* Plg. 14, 22. 24. — (13) *Atstatė*: rasi atimdamas karalienės vardą. — *Kad nebu-*

pi, et in luco ejus, quem con-
secraverat: subvertitque specum
ejus, et confregit simulacrum
turpissimum, et combussit in
Torrente Cedron: 14 excelsa au-
tem non abstulit. Verumtamen
cor Asa perfectum erat cum
Domino cunctis diebus suis: 15
et intulit ea, quæ sanctificave-
rat pater suus, et voverat, in
domum Domini, argentum et
aurum, et vasa.
16 Bellum autem erat inter
Asa, et Baasa regem Israel cun-
ctis diebus eorum. 17 Ascendit
quoque Baasa rex Israel in Ju-
dam, et ædificavit Rama, ut non
posset quispiam egredi vel in-
gredi de parte Asa regis Juda.
18 Tollens itaque Asa omne ar-
gentum, et aurum, quod reman-
serat in thesauris domus Domi-
ni, et in thesauris domus regiæ,
et dedit illud in manus servo-
rum suorum: et misit ad Bena-
dad filium Tabremon filii He-
zion, regem Syriæ, qui habita-
bat in Damasco, dicens: 19 Fœ-
dus est inter me et te, et in-
ter patrem meum et patrem tu-
um: ideo misi tibi munera, ar-
gentum et aurum: et peto ut
venias, et irritum facias fœdus,
quod habes cum Baasa rege Is-
rael, et recedat a me. 20 Ac-

ninkė Priapo šventyklose ir jo
girioje, kurią ji buvo pašventu-
si; jis išgriovė jo olą ir sutru-
pino bjauriausią stovylą ir su-
degino Kėdrono upelyje. 14 Augš-
tų gi vietų jis nepanaikino. Te-
čiaus Asos širdis buvo tobula
su Viešpačiu per visas jo die-
nas. 15 Jis įnešė taipogi į Vieš-
paties namus tai, ką jo tėvas
buvo pašventęs ir apžadu pa-
skyręs, sidabrą, auksą ir rykus.
16 Karė gi tarp Asos ir Izraė-
lio karaliaus Baasos buvo per
visas jųdviejų dienas. 17 Anuo
metu Izraėlio karalius Baasa pa-
kilo į Judą ir pastatė Ramą,
kad niekas iš Judo karaliaus
Asos pusės negalėtu nei išeiti,
nei įeiti. 18 Taigi, Asa, ėmęs vi-
są sidabrą ir auksą, kurs buvo
likęs Viešpaties namų ižde ir
karaliaus namų ižde, davė jį į
savo tarnų rankas ir nusiuntė
pas Syrijos karalių Heziono su-
naus Tabremono sunų Benada-
dą, gyvenusį Damaske, ir saky-
dino: 19 Tarp manęs ir tavęs,
tarp mano tėvo ir tavo tėvo
yra sandora, todėl aš tau atsiun-
čiau dovanų, sidabro ir aukso,
ir prašau ateiti ir panaikinti san-
dorą, kurią turi su Izraėlio ka-
raliumi Baasa, kad jis atsitrauk-
tu nuo manęs. 20 Benadadas, pa-

tu... Ebr. t.: nes ji buvo padariusi *'Ašerah.* Plg. aug. 14, 23. — *Jis išgriovė jo olą.* Ebr. t. šitų žodžių nėra. — *Kėdrono upelyje.* Nemaža stabų sunaikinta čionai ir paskesniais laikais. Plg. 4 Kar. 23, 4. 6. 12 ir k...— (**14**) *Augštų gi vietų...* Palyginant šitą vietą su 2 Kron. 14, 5 ir 15, 17 paiškėja, kad Asa naikino augštas vietas savo karalystėje, bet nepasinaudojo gera proga, kad, apgalėjęs Izraėlio karalių, išnaikintu jas ir tenai. — (**15**) *Ką jo tėvas buvo pašventęs*: rasi grobį, atimtą iš Jeroboamo. Plg. 2 Kron. 13, 16-19. — *Ir apžadu paskyręs.* Ebr. t.: ir ką jis pats (Asa) buvo apžadu paskyręs. Plg. 2 Kron. 14, 1... 15, 10. 18.

(**17**) *Pastatė*: sustiprino. — *Ramą.* Tas miestas buvo visai arti Jėruzalės, apie dvi valandi kelionės į šiaurę nuo jos. Baasa, paėmęs Ramą ir ją sustiprinęs, norėjo visai užkirsti kelią iš pietų į savo karalystę. — (**18**) *Benadadą*: Adado sunų, Adadas buvo Penikijiečių dievaitis. Už sandorą su Banadadu Asa buvo Viešpaties papeiktas. Plg. 2 Kron. 16, 7...— (**20**) *Ahioną...* Visi šitie miestai buvo šiaurinėje Palestinoje.

quiescens Benadad regi Asa, mi-
sit principes exercitus sui in ci-
vitates Israel, et percusserunt
Ahion, et Dan, et Abel-domum
Maacha, et universam Cenneroth,
omnem scilicet terram Neph-
thali. 21 Quod cum audisset Baa-
sa, intermisit ædificare Rama,
et reversus est in Thersa. 22 Rex
autem Asa nuntium misit in
omnem Judam dicens: Nemo sit
excusatus: et tulerunt lapides
de Rama, et ligna ejus, quibus
ædificaverat Baasa, et exstru-
xit de eis rex Asa Gabaa Ben-
jamin, et Maspha.
23 Reliqua autem omnium ser-
monum Asa, et universæ forti-
tudines ejus, et cuncta quæ fe-
cit, et civitates, quas exstruxit,
nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum
Juda? Verumtamen in tempore
senectutis suæ doluit pedes. 24
Et dormivit cum patribus suis,
et sepultus est cum eis in Ci-
vitate David patris sui. Regna-
vitque Josaphat filius ejus pro
eo.

klausęs karaliaus Asos, siuntė
savo kariuomenės vadus į Izraė-
lio miestus, ir jie užkovojo Ahio-
ną, Daną, Abel-namus-Maachą
ir visą Kenerotą, tai yra visą
Neftalio žemę. 21 Tai išgirdęs
Baasa liovėsi statęs Ramą ir
sugrįžo į Tėrsą. 22 Karalius gi
Asa siuntė žinią į visą Judą ir
sakydino: Tegul neivienas neiš-
sikalbinėja. Ir jie ėmė akmenis
iš Ramos ir jos medžius, kuriais
statė Baasa, o karalius Asa pa-
statė iš jų Benjamino Gabaą ir
Maspą.

23 Kas gi dar sakytina apie
Asą, ir visas jo drąsumas, ir vi-
sa, ką padarė, ir miestai, kuriuos
pastatė, argi tai neaprašyta Ju-
do karalių metraščių knygoje?
Tečiaus jo senatvės metu jam
skaudėjo kojas. 24 Ir jis užmigo
su savo tėvais ir liko palaido-
tas draug su jais savo tėvo Do-
vido mieste. Jo vieton stojo ka-
raliumi jojo sunus Jozapatas.

b) Izraėlio karaliai Nadabas, Baasa, Ela, Zambris ir Amris.

25 Nadab vero filius Jeroboam
regnavit super Israel anno se-
cundo Asa regis Juda: regna-
vitque super Israel duobus an-

25 Jeroboamo sunus Nadabas
tapo Izraėlio karaliumi antrais
Judo karaliaus Asos metais ir
karaliavo ant Izraėlio dvejus

— (22) *Tegul neivienas...* Visi privalo ateiti ardytų pastatytosios stiprovės.— *Gabaą.* Vz. Joz. 21, 17; 1 Kar. 10, 26. *Maspą.* Vz. Teis. 20, 1.

(23) *Tečiaus jo senatvės...* Asos širdis pamažu tolinosi nuo Viešpaties. Karėje prieš Aitiopiečius jis ieškojo pagalbos pas Viešpatį, o prieš Izraėlį jau pas Benadadą; papeikusį gi užtatai pranašą Hananį jis net įmetė kalėjiman (2 Kron. 16, 7...). Įgavęs kojų ligą (podagrą), jis norėjo rasti pagalbą tik pas gydytojus, o ne pas Dievą. Plg. 2 Kron. 16, 12.

15, 25—16, 28. Izraėlio karalius Nadabas po dvejų viešpatavimo metų lieka užmuštas Baasos, (15, 25-32) kurs, tapęs karaliumi, taippat kaip ir užmuštasis savo pasielgimu užrustina Viešpatį. (15, 33-34). Todėl Viešpats apskelbia

nis. [26] Et fecit quod malum est
in conspectu Domini, et ambu-
lavit in viis patris sui, et in
peccatis ejus, quibus peccare
fecit Israel. [27] Insidiatus est au-
tem ei Baasa filius Ahiæ de do-
mo Issachar, et percussit eum
in Gebbethon, quæ est urbs
Philisthinorum: siquidem Nadab
et omnis Israel obsidebant Geb-
bethon. [28] Interfecit ergo illum
Baasa in anno tertio Asa regis
Juda, et regnavit pro eo. [29] Cum-
que regnasset, percussit omnem
domum Jeroboam: non dimisit
ne unam quidem animam de se-
mine ejus, donec deleret eum
juxta verbum Domini, quod lo-
cutus fuerat in manu servi sui
Ahiæ Silonitis, [30] propter pec-
cata Jeroboam, quæ peccaverat,
et quibus peccare fecerat Israel:
et propter delictum, quo irri-
taverat Dominum Deum Israel.

[31] Reliqua autem sermonum
Nadab, et omnia quæ operatus
est, nonne hæc scripta sunt in
Libro verborum dierum regum
Israel? [32] Fuitque bellum inter
Asa, et Baasa regem Israel cun-
ctis diebus eorum.

[33] Anno tertio Asa regis
Juda regnavit Baasa filius
Ahiæ, super omnem Israel
in Thersa vigintiquatuor an-
nis. [34] Et fecit malum coram
Domino, ambulavitque in via

metus. [26] Jis darė, kas pikta
Viešpaties akyvaizdoje, ir vaikš-
čiojo savo tėvo keliais ir jo nuo-
dėmėse, kuriomis jis atvedė Iz-
raėlį į nusidėjimus. [27] Ahijo gi
sunus Baasa iš Isakaro namų
patykojo jo ir užmušė jį Pili-
stymų mieste Gebetone, nes Na-
dabas ir visas Izraėlis buvo ap-
gulę Gebetoną. [28] Taigi, Baasa
užmušė jį trečiais Judo karaliaus
Asos metais ir stojo karaliumi
jo vieton. [29] Tapęs karaliumi,
jis užmušė visus iš Jeroboamo
namų; jis nepaliko net neivie-
nos dušios iš ano ainijos, kolei
nesunaikino jo pagal Viešpaties
žodį, kurį jis buvo kalbėjęs per
savo tarną Ahiją Silonietį, [30] dėl
Roboamo nusidėjimų, kuriais ta-
sai buvo nusidėjęs ir kuriais bu-
vo atvedęs į nuodėmę Izraėlį,
ir dėl prasikaltimo, kurio buvo
suerzinęs Viešpatį, Izraėlio Die-
vą.

[31] Kas dar sakytina apie Na-
dabą ir visa, ką jis padarė, ar-
gi tai neparašyta Izraėlio kara-
lių metraščių knygoje? [32] Ir bu-
vo karė tarp Asos ir Izraėlio
karaliaus Baasos per visas jų-
dviejų dienas.

[33] Trečiais Judo karaliaus Asos
metais Ahijo sunus Baasa pra-
dėjo karaliauti ant viso Izraė-
lio Tėrsoje ir karaliavo dvide-
šimt ketverius metus. [34] Jis da-
rė, kas pikta Viešpaties akyvaiz-
doje, ir vaikščiojo Jeroboamo

Baasai bausmę per pranaša Jėhų (16, -17). Mirus Baasai Izraėlio karaliumi tampa jo sunus Ela, prieš kurį pakelia maištą Zambris (16, 8-14); bet Zambris karaliauja tik septynias dienas, nes tauta išsirenka karaliumi Amrį, kurs pastato Samarijos miestą ir čionai užbaigia savo dienas (16, 15-28).

(26) *Kuriomis jis atvedė...*: auksinių veršių garbinimu. — (27) *Iš Isakaro namų*. Jo pranokėjas buvo iš Efraimo giminės. — *Patykojo jo*: padaręs suokalbį. — *Gebetone*. Tas miestas buvo kitados paskirtas Dano giminei (Joz. 19, 44); bet paskui sugrįžo į Pilistymų rankas.— (29) *Buvo kalbėjęs per...* Plg. aug. 14, 10; žem. 21, 22.

Jeroboam, et in peccatis ejus, quibus peccare fecit Israel.

Caput XVI. 1 Factus est autem sermo Domini ad Jehu filium Hanani contra Baasa, dicens: 2 Pro eo quod exaltavi te de pulvere, et posui te ducem super populum meum Israel, tu autem ambulasti in via Jeroboam, et peccare fecisti populum meum Israel, ut me irritares in peccatis eorum: 3 ecce, ego demetam posteriora Baasa, et posteriora domus ejus: et faciam domum tuam sicut domum Jeroboam filii Nabat. 4 Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes: et qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres cœli.

5 Reliqua autem sermonum Baasa, et quæcumque fecit, et prœlia ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? 6 Dormivit ergo Baasa cum patribus suis, sepultusque est in Thersa: et regnavit Ela filius ejus pro eo. 7 Cum autem in manu Jehu filii Hanani prophetæ verbum Domini factum esset contra Baasa, et contra domum ejus, et contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum suarum, ut fieret sicut domus Jeroboam: ob hanc causam occidit eum, hoc est, Jehu filium Hanani, prophetam.

keliu ir jo nusidėjimuose, kuriais jis atvedė į nuodėmes Izraėlį.

16. perskyrimas. 1 Buvo gi suteiktas Viešpaties žodis Hananio sunui Jėhui prieš Baasą ir buvo pasakyta: 2 Todėlei kad aš išaugštinau tave iš dulkių ir padariau tave vadu ant mano tautos Izraėlio, tu gi vaikščiojai Jeroboamo keliu ir atvedei į nuodėmę mano tautą Izraėlį, idant mane erzintumei jų nusidėjimais, 3 štai, aš nupjausiu Baasos ainius ir jo namų ainius ir padarysiu tavo namus kaip Nabato sunaus Jeroboamo namus. 4 Kas iš Baasos bus miręs mieste, tą suės šunįs, o kas iš jo bus miręs ant lauko, tą suės dangaus paukščiai.

5 Kas gi dar sakytina apie Baasą, ir ką jis darė, ir jo karės, argi tai neparašyta Izraėlio karalių metraščių knygoje? 6 Taigi, Baasa užmigo su savo tėvais ir buvo palaidotas Tėrsoje, o jo vieton stojo karaliumi jo sunus Ela. 7 O kadangi Viešpaties žodis prieš Baasą ir prieš jo namus ir prieš visą piktenybę, kurią buvo padaręs Viešpaties akyvaizdoje, idant ji erzintu savo rankų darbais, buvo suteiktas per Hananio sunų pranašą Jėhų, jog su juo taip busią kaip su Jeroboamo namais, todėlei jis užmušė jį, tai yra Hananio sunų pranašą Jėhų.

(16, 1) *Hananio.* Jėhaus tėvas buvo taipogi pranašas. Plg. 2 Kron. 16, 7-10.— (2) *Iš dulkių.* Baasa buvo kilęs iš šeimynos, kuri negalėjo tikėties tokio išaugštinimo.—*Mano tautos Izraėlio.* Nors Izraėlis buvo labai atsitolinęs nuo Viešpaties, tečiaus jis vadina jį savo tautą ir nesiliauja siuntęs jai pranašų. — (3) *Nupjausiu.* Anot ebr. t.: iššluosiu.

(5) *Jo karės.* Ebr. t.: j o g a l ė, t. y. drąsųs veikalai.— (7) *Tai yra Hananio...* Ebr. t. šitų žodžių nėra; jie Vulgatos priedas. Eil. galą pagal ebr. t. reiktu užbaigti rasi taip: d ė l t o k a d

8 Anno vigesimo sexto Asa
regis Juda, regnavit Ela filius
Baasa super Israel in Thersa
duobus annis. 9 Et rebellavit
contra eum servus suus Zam-
bri, dux mediæ partis equitum:
erat autem Ela in Thersa bi-
bens, et temulentus in domo
Arsa præfecti Thersa. 10 Irruens
ergo Zambri, percussit, et occi-
dit eum anno vigesimo septimo
Asa regis Juda, et regnavit pro
eo. 11 Cumque regnasset, et se-
disset super solium ejus, percus-
sit omnem domum Baasa, et
non dereliquit ex ea mingentem
ad parietem, et propinquos et
amicos ejus. 12 Delevitque Zam-
bri omnem domum Baasa, jux-
ta verbum Domini, quod locu-
tus fuerat ad Baasa in manu
Jehu prophetæ, 13 propter uni-
versa peccata Baasa, et pecca-
ta Ela filii ejus, qui peccave-
runt, et peccare fecerunt Israel
provocantes Dominum Deum Is-
rael in vanitatibus suis.

14 Reliqua autem sermonum
Ela, et omnia quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro ver-
borum dierum regum Israel?

15 Anno vigesimo septimo Asa
regis Juda, regnavit Zambri se-
ptem diebus in Thersa: porro
exercitus obsidebat Gebbethon
urbem Philisthinorum. 16 Cum-
que audisset rebellasse Zambri,

8 Dvidešimt šeštais Judo ka-
raliaus Asos metais Baasos su-
nus Ela tapo karaliumi ant Iz-
raėlio Tėrsoje ir karaliavo dve-
jus metus. 9 Prieš jį pakėlė maiš-
tą jo tarnas raitelių pusės va-
das Zambris; Ela gi gėrė Tėrsoje
ir buvo girtas Tėrsos viršininko
Arsos namuose. 10 Taigi, Zambris
įpuolęs ištiko ir užmušė jį
dvidešimt septintais Judo ka-
raliaus Asos metais ir stojo ka-
raliumi jo vieton. 11 Tapęs ka-
raliumi ir atsisėdęs ant jo so-
sto, jis užmušė visus iš Baasos
namų ir nepaliko iš jų besišla-
pinančio prie sienos, nei jo gi-
minaičių, nei prietelių. 12 Zam-
bris išnaikino visus Baasos namus
pagal Viešpaties žodį, kurį jis
buvo kalbėjęs Baasai per pra
našą Jėhų, 13 dėlei visų Baasos
nuodėmių ir dėlei jo sunaus
Elos nuodėmių, kuriuodu patis
nusidėjo ir į nuodėmes atvedė
Izraėlį, erzindami Viešpatį, Iz-
raėlio Dievą, savo tuštybėmis.

14 Kas gi dar sakytina apie
Elą ir visa, ką jis darė, argi
tai neparašyta Izraėlio karalių
metraščių knygoje?

15 Dvidešimt septintais Judo
karaliaus Asos metais karaliavo
Tėrsoje septynias dienas Zam-
bris. Kariuomenė tuomet buvo
apgulusi Pilistymų miestą Ge-
betoną; 16 o visas Izraėlis išgir-

---

jis buvo užmušęs jį, t. y. Jeroboamą, kurio šeimyną išnaikino Baasa. Pranašas Jėhus pildė savo pareigas dar prie karaliaus Jozapato. Plg. 2 Kron. 19, 2. — Nors Viešpats buvo pasmerkęs Jeroboamo namus, bet tuo nebuvo suteikta teisės Baasai užmušti Nadabą. Sekdamas Jeroboamo nusidėjimus Baasa aiškiai parodė, kad, išnaikindamas Jeroboamo giminę, jis elgėsi ne kaipo Dievo paskirtas įrankis, bet ieškojo tik savo naudos. Baasa taipogi pirmas davė Izraėlyje pavyzdį užmušimo karaliaus ir kruvino išnaikinimo visos jo šeimynos, o ką jis sau leido, tai paskiaus darė kiti, kurie pasijusdavo esą gana galingi ir įtekmingi tarp tautos.

(8) *Dvejus metus*: nepilnus. Plg. žem. 10 e. — (9) *Raitelių*. Ebr. t.: kariškų vežimų. — (13) *Tuštybėmis*: stabais.

(15) *Gebetoną*. Anksčiaus jį buvo apgulęs Nadabas. Vz. aug. 15, 27.—(16) *Visas Izraėlis*: kariuomenė.

et occidisse regem, fecit sibi
regem omnis Israel Amri, qui
erat princeps militiæ super Is-
rael in die illa in castris. [17] As-
cendit ergo Amri, et omnis Is-
rael cum eo de Gebbethon, et
obsidebant Thersa. [18] Videns au-
tem Zambri quod expugnanda
esset civitas, ingressus est pa-
latium, et succendit se cum do-
mo regia: et mortuus est [19] in
peccatis suis, quæ peccaverat
faciens malum coram Domino.
et ambulans in via Jeroboam,
et in peccato ejus, quo fecit pec-
care Israel.

[20] Reliqua autem sermonum
Zambri, et insidiarum ejus, et
tyrannidis nonne hæc scripta
sunt in Libro verborum dierum
regum Israel? [21] Tunc divisus
est populus Israel in duas par-
tes: media pars populi sequeba-
tur Thebni filium Gineth, ut
constitueret eum regem: et me-
dia pars Amri. [22] Prævaluit au-
tem populus, qui erat cum Am-
ri, populo qui sequebatur The-
bni filium Gineth: mortuusque
est Thebni, et regnavit Amri.
[23] Anno trigesimo primo Asa
regis Juda regnavit Amri super
Israel, duodecim annis: in Ther-
sa regnavit sex annis. [24] Emit-
que montem Samariæ a Somer
duobus talentis argenti: et ædi-
ficavit eum, et vocavit nomen
civitatis, quam exstruxerat, no-
mine Semer domini montis, Sa-
mariam. [25] Fecit autem Amri

dęs, kad Zambris buvo pakėlęs
maištą ir užmušęs karalių, pa-
darė sau karaliumi Amrį, buvu-
sį tuo metu Izraėlio kariuome-
nės viršininku stovyklose. [17] Tai-
gi, Amris ir draug su juo visas
Izraėlis pakilo nuo Gebetono ir
apgulė Tėrsą. [18] Zambris, maty-
damas, kad miestas bus paim-
tas, įėjo į rumus ir sudegino
save draug su karaliaus namais;
ir jis mirė [19] savo nuodėmėse,
kuriomis nusidėjo, darydamas
pikta Viešpaties akyvaizdoje ir
vaikščiodamas Jeroboamo keliu
ir jo nusidėjime, kuriuo atvedė
į nuodėmę Izraėlį.
[20] Kas gi dar sakytina apie
Zambrį, ir jo maištas, ir smar-
kus viešpatavimas, argi tai ne-
aprašyta Izraėlio karalių met-
raščių knygoje. [21] Tuomet Izraė-
lio tauta persiskyrė į dvi dali;
viena tautos pusė sekė Ginėto
sunų Tėbnį, kad įstatytu jį ka-
raliumi, o kita pusė Amrį. [22]
Bet tauta, buvusi su Amriu,
ėmė viršų ant tautos, sekusios
Ginėto sunų Tėbnį, ir Tėbnis
mirė, o Amris tapo karaliumi.

[23] Trisdešimt pirmais Judo
karaliaus Asos metais Amris ta-
po Izraėlio karaliumi ir karalia-
vo dvyliką metų. Tėrsoje jis
karaliavo šešerius metus. [24] Jis
pirko iš Somerio Samarijos kal-
ną už du talentu sidabro ir ap-
statė jį, ir praminė miestą, ku-
rį buvo pastatęs, vardu Sama-
rija, dėlei kalno savininko var-

(20) *Smarkus viešpavimas*. Ebr. t. šitų žodžių nėra. — (21) *Persiskyrė į dvi dali*. Kariuomenė buvo išsirinkusi karaliumi Amrį, o kiti iš tautos norėjo, kad karaliumi butu Tėbnis. — (22) *Tėbnis mirė*: rasi buvo ušmuštas kovoje.

(23) *Dvyliką metų*. Ketverius iš jų (nuo 27 iki 31 Judo karaliaus Asos metų) draug su Amriu skaitėsi karaliumi taipogi Tėbnis; šešerius metus jis karaliavo Tėrsoje jau vienas, paskutinius gi dvejus Samarijoje. — (24) *Samarijos*.

malum in conspectu Domini, et
operatus est nequiter super omnes, qui fuerunt ante eum.
26 Ambulavitque in omni via Jeroboam filii Nabat, et in peccatis ejus quibus peccare fecerat Israel: ut irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.

27 Reliqua autem sermonum Amri, et prœlia ejus, quæ gessit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?
28 Dormivitque Amri cum patribus suis, et sepultus est in Samaria: regnavitque Achab filius ejus pro eo.

do Semerio.
25 Amris darė pikta Viešpaties akyvaizdoje ir elgėsi pikčiaus už visus, kurie buvo pirm jo.
26 Jis vaikščiojo visu Nabato sunaus Jeroboamo keliu ir jo nusidėjimuose, kuriais buvo įvedęs į nuodėmes Izraėlį, idant erzintu Viešpatį, Izraėlio Dievą, savo tuštybėmis.
27 Kas dar sakytina apie Amrį ir jo kares, kurias vedė, argi tai ne aprašyta Izraėlio karalių metraščių knygoje?
28 Amris užmigo su savo tėvais ir liko palaidotas Samarijoje, o jo sunus Akabas stojo karaliumi jo vieton.

2. Izraėlis ir Judas, viešpataujant Akabui. 1) Pranašas Elijas.

29 Achab vero filius Amri regnavit super Israel anno trigesimo octavo Asa regis Juda. Et regnavit Achab filius Amri super Israel in Samaria viginti et duobus annis.
30 Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu Domini super omnes, qui fuerunt ante eum.
31 Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Jeroboam filii Nabat: insuper duxit uxorem Jezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, et servivit Baal, et adoravit

29 Trisdešimtais Judo karaliaus Asos metais tapo Izraėlio karaliumi Amrio sunus Akabas. Ir Amrio sunus Akabas karaliavo ant Izraėlio Samarijoje dvidešimt dvejus metus.
30 Amrio sunus Akabas darė pikta Viešpaties akyvaizdoje labiaus už visus, kurie yra buvę pirm jo.
31 Negana jam buvo vaikščioti Nabato sunaus Jeroboamo nuodėmėse; be to jis vedė moterimi Sidòniečių karaliaus Etbalio dukterį Jezabėlę. Ir jis ėjo, ir tarnavo Baalui, ir garbino jį.

Ebr. *Šomron.* — *Du talentu*: apie 6500 rb. — *Samarija.* Dabar S e b a s t i j e h. Ji pasiliko visų paskesniųjų karalių sostinė iki Izraėlio karalystės žuvimui.

(27) *Jo kares.* Plg. žem. 20, 1.

16, 29—19, 21. Amrio sunus Akabas perviršija nedorybėmis savo pranokėjus (16, 29-34). Viešpaties siųstas pranašas Elijas apskelbia Akabui trejų metų badą, pats gi pasilieka visupirma prie Karito upelio, kame jį maitina varnai (17, 1-7), paskui gi nuvyksta Sarepton pas vieną moteriškę, kurios miltus ir aliejų stebuklingai padaugina (17, 8-16) ir prikelia iš numirusių jos sunų (17, 17-21). Trečiais bado metais Elijas sušaukia per Akabą visus Baalo pranašus (18, 1-19), Dievui siuntus stebuklingai ugnį ant prirengtosios aukos, juos užmuša (18, 20-40) ir išmeldžia lietaus (18, 41-46). Akabo pačiai Jezabėlei norint užmušti Eliją, Viešpats jį veda, pastiprindamas stebuklingai, iki Horebo kalnui (19, 1-8), čionai jam apsireiškia, liepia grįžti ir patepti Hazaėlį Syrijos karaliumi, Jėhų Izraėlio ir Elisiejų savo įpediniu (19, 9-21).

(31) *Jeroboamo nuodėmėse*: garbinant auksinius veršius. Plg. 12, 28. — *Etba-*

eum. 32 Et posuit aram Baal in
templo Baal, quod ædificaverat
in Samaria, 33 et plantavit lu-
cum: et addidit Achab in ope-
re suo, irritans Dominum Deum
Israel super omnes reges Israel,
qui fuerunt ante eum. 34 In die-
bus ejus ædificavit Hiel de Be-
thel, Jericho: in Abiram primi-
tivo suo fundavit eam, et in
Segub novissimo suo posuit por-
tas ejus: juxta verbum Domini,
quod locutus fuerat in manu
Josue filii Nun.

Caput XVII. 1 Et dixit Elias
Thesbites de habitatoribus Ga-
laad ad Achab: Vivit Dominus
Deus Israel, in cujus conspectu
sto, si erit annis his ros et plu-
via, nisi juxta oris mei verba.

2 Et factum est verbum Do-
mini ad eum, dicens: 3 Recede

32 Jis padarė Baalui altorių Baalo
šventykloje, kurią buvo pastatęs
Samarijoje, 33 ir pasodino giria.
Akabas daugino savo piktus dar-
bus, erzindamas Viešpatį, Izraė-
lio Dievą, labiaus už visus Izraė-
lio karalius, kurie yra buvę pirm
jo. 34 Jo laiku Hiėlis iš Bėtėlio pa-
statėJėriką.Dėdamas jo pamatus,
jis nustojo savo pirmgimio sunaus
Abiramo,ir savo paskutinio sunaus
Segubo, statydamas vartus, pagal
Viešpaties žodį, kurį jis buvo kal-
bėjęs per Nuno sunų Jozuę.

17. perskyrimas. 1 O Tesbie-
tis Elijas iš Galaado gyventojų
tarė Akabui: Kaip gyvas Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, kurio aky-
vaizdoje aš stoviu, nebus, per
šiuos metus rasos ir lietaus, jei
mano burna nepasakys žodžio.

2 Ir buvo jam suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 3 Atsi-

---

alio dukterį Jezabėlę. Etbaalis, anot istorikų buvęs Tyro ir Sidono karalius ir Astartės kunigas; jis užmušęs savo brolį ir viešpatavęs po jo 32 metus. Jo duktė Jezabėlė, ištekėdama už Akabo, netik nepriėmė Izraėlio tikėjimo, bet pasiliko didžiausi Viešpaties vardo priešininkė. Moterystė su ja turėjo daug blogiausių pasekmių kaip Izraėlio taip ir Judo karalystei. — (32) *Kurią buvo pastatęs.* Pastatydamas šventyklą Baalui, Akabas darė savo karalystę visai stabmeldiška. Tą šventyklą išgriovė Jėhus. Vz. 4 Kar. 10, 27. — (33) *Giria.* Ebr. *'ašerah*; taigi, buvo pastatyta Astartės stovyla. — (34) *Pastatė Jėriką*: sustiprino, pastatydamas murą. Tai buvo kiečiausiai uždrausta, ir buvo apskelbta bausmė tam, kas drįs taip daryti. Vz. Joz. 6, 26.

(17, 1) *O Tesbietis Elijas.* Ebr. *'Elijahu,* V i e š p a t s m a n o D i e v a s. Kaip čionai taip ir kitur tas pranašas pasirodo netikėtai (plg. Ekli. 48, 1...). Pats jo vardas nurodo to pranašo pereigų svarbumą. Neivienas kitas pranašas bedieviškoje Izraėlio karalystėje nesirupino taip uoliai Dievo garbe, kaip Elijas, ir neivieno Dievas nepatvirtino taip didžiais ženklais ir stebuklais, kaip jojo. Tolesnis pasakojimas parodo ypač viešąjį jo veikimą, tečiaus jo reikšmė kaipo pranašų mokyklų įsteigėjo buvo ištikrųjų ne mažesnė. Gyvenimas nuošaliai ir didi veikalai eina draug pas Eliją, tą atnaujintoją Mozės įsteigtosios Dievo karalystės Izraėlyje (plg. Apr. 11, 4...). Kaip Mozė pas Paraoną, taip Elijas buvo siųstas pas Akabą. Bet Elijas buvo taipogi figura Mozės žadėtojo Pranašo, kurs turėjo užbaigti Įstatymą ir Pranašus (Mat. 5, 12) ir todėl pasirodo draug su Moze ant persimainymo kalno (Luk. 9, 31). — *Gyventojų.* Anot ebr. t. Elijas tik gyvenęs kokį laiką kaipo ateivis Galaade; jo gi tėviškė rasi buvo Neftalio giminėje. — *Kaip gyvas Viešpats...* Pranašas iš pat pradžios deda ant savo pranašystės iškilmingos prisiekos žymę. — *Per šiuos metus*: per pusketvirtų metų. Vz. Lk. 4, 25; Jok. 5, 17.

(2) *Buvo jam suteiktas...* Elijas pats turi įgyti pasitikėjimą Dievo pagalba, kad sustiprėtu ir drąsiai eitu į jam skirtą susirėmimą. Dauguma šventųjų, kuriuos Dievas pašaukdavo, o net ir šventųjų Švenčiausis rengėsi prie veikimo atsiskyrę nuo žmonių. — (3) *Prie Karito upelio.* Ebr. *Kerith.* Jo vieta dabar nežinoma. Regimai buvo tai nedidelis upelis, tekąs į Jordaną, turįs nemaža

hinc, et vade contra orientem,
et abscondere in Torrente carith,
qui est contra Jordanem,
4 et ibi de torrente bibes: corvisque
præcepi ut pascant te
ibi. 5 Abiit ergo, et fecit juxta
verbum Domini: cumque abiisset,
sedit in Torrente carith,
qui est contra Jordanem. 6 Corvi
quoque deferebant ei panem
et carnes mane, similiter panem
et carnes vesperi, et bibebat
de torrente. 7 Post dies autem
siccatus est torrens: non enim
pluerat super terram.
8 Factus est ergo sermo Domini
ad eum, dicens: 9 Surge,
et vade in Sarephta Sidoniorum,
et manebis ibi: præcepi enim
ibi mulieri viduæ ut pascat te.
10 Surrexit, et abiit in Sarephta.
Cumque venisset ad portam civitatis,
apparuit ei mulier vidua
colligens ligna, et vocavit
eam, dixitque ei: Da mihi paululum
aquæ in vase, ut bibam.
11 Cumque illa pergeret ut afferret,
clamavit post tergum
ejus, dicens: Affer mihi, obsecro,
et buccellam panis in manu tua.
12 Quæ respondit: Vivit Dominus
Deus tuus, quia non habeo
panem, nisi quantum pugillus
capere potest farinæ in hydria,
et paululum olei in lecytho: en
colligo duo ligna, ut ingrediar
et faciam illum mihi et filio
meo, ut comedamus, et moriamur.
13 Ad quam Elias ait: Noli
timere, sed vade, et fac sicut

traukk iš čia, eik saulėtekio linkon
ir pasislėpk prie Karito upelio,
kurs yra ties Jordanu. 4 Tenai
atsigersi iš upelio, o varnams
aš įsakiau tenai maitinti
tave. 5 Taigi, jis išėjo ir darė
pagal Viešpaties žodį; o nuvykęs
atsisėdo prie Karito upelio,
kurs yra ties Jordanu. 6 Varnai
atnešdavo jam duonos ir mėsos
rytmetį, taippat duonos ir mėsos
vakare, ir jis atsigerdavo iš
upelio. 7 Bet po kokio laiko upelis
išdžiuvo, nes lietus nelijo
ant žemės.
8 Taigi, jam buvo suteiktas
Viešpaties žodis ir pasakyta:
9 Kelkies ir eik į Sidoniečių Sareptą
ir pasiliksi tenai; nes tenai
aš įsakiau vienai moteriškei
našlei maitinti tave. 10 Jis kėlėsi
ir nuėjo Sarepton. O atėjęs
prie miesto vartų, jis pamatė
moteriškę našlę, renkančią malkas,
pašaukė ją ir jai tarė: Duok
man truputį vandens inde atsigerti.
11 Kuomet gi ji ėjo atneštų,
jis sušuko paskui ją ir
tarė: Atnešk man, meldžiamoji,
ir duonos kąsnelį savo rankoje.
12 Ji atsakė: Kaip Viešpats, tavo
Dievas, gyvas, aš neturiu duonos,
o tik miltų kibire, kiek
sauja galima pasemti, ir truputį
aliejaus puodelyje; štai renkuos
šiek tiek malkų, kad sugrįžus
prirengčiau sau ir savo
sunui valgyti, ir kad paskui mirtumėva.
13 Elijas jai tarė: Nesibijok,
bet eik ir daryk, kaip

vandens lietų metų, bet vasarą visai išdžiustąs.— (6) *Varnai atnešdavo...* Iš kur varnai gaudavo duonos ir mėsos, tuo dalyku pasirupino tasai, kurs jiems buvo davęs įsakymą atnešti (šv. Aug.). Aiškinimas šito didelio stebuklo pakeitimu ebr. žodžio *'orbim*, varnai, panašiu, tik kitas balses turinčiu žodžiu *'arabim* nieku nepamatuotas.

(8) *Sareptą.* Ebr. *Carpath*, dabar C a r a f a n d prie Tarpžemės juros tarp Tyro ir Sidono. — (10) *Duok*: atnešk.— (13) *Pirma padaryk man...* Tuo budu pranašas reikalavo iš motinos didžio ti-

dixisti: verumtamen mihi pri-
mum fac de ipsa farinula sub-
cinericium panem parvulum. et
affer ad me: tibi autem et filio
tuo facies postea. 14 Hæc autem
dicit Dominus Deus Israel: Hy-
dria farinæ non deficiet, nec le-
cythus olei minuetur usque ad
diem, in qua Dominus daturus
est pluviam super faciem terræ.
15 Quæ abiit, et fecit juxta ver-
bum Eliæ: et comedit ipse, et
illa, et domus ejus: et ex illa
die 16 hydria farinæ non defe-
cit, et lecythus olei non est
imminutus, juxta verbum Domi-
ni, quod locutus fuerat in ma-
nu Eliæ.

17 Factum est autem post
hæc, ægrotavit filius mulie-
ris matrisfamilias, et erat lan-
guor fortissimus ita ut non re-
maneret in eo halitus. 18 Dixit
ergo ad Eliam: Quid mihi et
tibi vir Dei? ingressus es ad
me, ut rememorarentur iniqui-
tates meæ, et interficeres filium
meum? 19 Et ait ad eam Elias:
Da mihi filium tuum. Tulitque
eum de sinu ejus, et portavit
in cœnaculum ubi ipse manebat,
et posuit super lectulum suum.
20 Et clamavit ad Dominum, et
dixit: Domine Deus meus, etiam-
ne viduam, apud quam ego ut-
cumque sustentor, afflixisti ut
interficeres filium ejus? 21 Et
expandit se, atque mensus est

sakei; tečiaus iš to trupučio mil-
tų pirma padaryk man mažą
paplotį ir atnešk pas mane; sau
gi ir savo sunui padarysi pas-
kui. 14 O Viešpats, Izraėlio Die-
vas, štai ką sako: Miltų kibire
nepristigs ir aliejaus puodelyje
nebus mažiaus iki tai dienai,
kurioje Viešpats duos lietaus
ant žemės paviršio. 15 Ji nuėjo
ir padarė, kaip Elijas buvo sa-
kęs; ir valgė jis, ir ji, ir jos na-
mai; o nuo anos dienos 16 mil-
tų puode nepritruko ir aliejaus
ąsuotyje nepasidarė mažiaus pa-
gal Viešpaties žodį, kurį jis bu-
vo kalbėjęs per Eliją.

17 Paskui atsitiko, kad apsir-
go moteriškės šeimyninkės su-
nus, ir jo liga buvo smarkiausi,
taip kad jame nebeliko kvėpa-
vimo. 18 Taigi, ji tarė Elijui:
Kas yra bendra tarp manęs ir
tavęs, Dievo žmogau? Argi tam
atėjai pas mane, kad butu pri-
mintos mano neteisybės, ir kad
užmuštumei mano sunų? 19 O
Elijas jai tarė: Duok man savo
sunų. Ir ėmęs jį iš jos prieglob-
sčio, jis užsinešė į viršutinį kam-
barį, kame pats turėjo buveinę,
ir padėjo ant savo patalo. 20
Paskui jis šaukėsi į Viešpatį ir
tarė: Viešpatie, mano Dieve, ar-
gi ir našlę, pas kurią aš šiaip-
taip išlaikomas, nubaudei, kad
numarinai jos sunų? 21 Po to jis
išsitiesė ant vaiko išilgai tris

---

kėjimo, už kurį tečiaus turėjo buti jai gausiai atlyginta. — (15) *Jos namai*: jos šeimyna, giminės.

(17) *Nebeliko kvėpavimo*: vaikas iš-tikrųjų buvo miręs. — (18) *Kas yra bendra*... t. y. mums reikia persiskirti. Toliaus moteriškė tarsi sako: Tavo šventumo šviesa daro regimus mano nusidėjimus, kurie pirma buvo paslėpti (Teodorėtas). Kadangi pranašas turi ypatingus santikius su Dievu, todėl moteriškė pasavina jam galę atvesti ypatingu budu bausmes ant žmonių. Bet draug su pažinimu kaltybės atbunda moteriškės širdyje gailestis, už kurį atsilyginama jos sunaus atgaivinimu, taip kaip atsilyginta už jos tikėjimą aliejaus ir miltų padauginimu (Aug.). — (19) *Į viršutinį kambarį*: buvusį ant gulsčio rytiečių stogo. Plg. Teis. 3, 20. — (21) *Išsitiesė ant vaiko*: lyg-

super puerum tribus vicibus, et
clamavit ad Dominum, et ait:
Domine Deus meus, revertatur
obsecro anima pueri hujus in
viscera ejus. 22 Et exaudivit Do-
minus vocem Eliæ: et reversa
est anima pueri intra eum, et
revixit. 23 Tulitque Elias pue-
rum, et deposuit eum de cœna-
culo in inferiorem domum, et
tradidit matri suæ, et ait illi:
En vivit filius tuus. 24 Dixitque
mulier ad Eliam: Nunc, in isto
cognovi quoniam vir Dei es tu,
et verbum Domini in ore tuo
verum est.

Caput XVIII. 1 Post dies mul-
tos factum est verbum Domini
ad Eliam, in anno tertio, dicens:
Vade, et ostende te Achab, ut
dem pluviam super faciem ter-
ræ. 2 Ivit ergo Elias, ut osten-
deret se Achab: erat autem fa-
mes vehemens in Samaria.

3 Vocavitque Achab Abdiam
dispensatorem domus suæ: Ab-
dias autem timebat Dominum
valde. 4 Nam cum interficeret
Jezabel prophetas Domini, tu-
lit ille centum prophetas, et abs-
condit eos quinquagenos et
quinquagenos in speluncis, et
pavit eos pane et aqua. 5 Dixit
ergo Achab ad Abdiam: Vade
in terram ad universos fontes
aquarum, et in cunctas valles,
si forte possimus invenire her-
bam, et salvare equos et mulos,
et non penitus jumenta inte-
reant. 6 Diviseruntque sibi re-

sykius, ir šaukė į Viešpatį ir
tarė: Viešpatie, mano Dieve,
maldauju, tesugrįžta šito vaiko
dušia į jo kuną! 22 O Viešpats
išklausė Elijo balsą, ir vaiko
dušia sugrįžo į jį, ir jis atgijo.
23 Tuomet Elijas ėmė vaiką ir
nukėlė jį nuo augšto į apatinį
butą, atidavė jo motinai ir ta-
rė: Štai, tavo sunus gyvas. 24 O
moteriškė tarė Elijui: Dabar, iš
šito atsitikimo aš pažįstu, kad
tu esi Dievo žmogus, ir kad
Viešpaties žodis tavo burnoje
yra tikras.

18. perskyrimas. 1 Ilgam lai-
kui praslinkus, Viešpaties žodis
buvo suteiktas Elijui, trečiais
metais, ir pasakyta: Eik ir pa-
sirodyk Akabui, kad duočiau lie-
taus ant žemės paviršio. 2 Tai-
gi, Elijas ėjo pasirodytų Aka-
bui; Samarijoje gi tuotarpu bu-
vo didis badas.
3 Akabas pasivadino savo na-
mų užveizdą Abdiją; Abdijas gi
labai bijosi Viešpaties; 4 nes Je-
zabėlei užmušant Viešpaties pra-
našus, jis ėmė šimtą pranašų ir
paslėpė juos po penkias dešim-
tis ir penkias dešimtis olose ir
maitino juos duona ir vandeni-
mi. 5 Taigi, Akabas tarė Abdi-
jui: Eik per žemę prie visų van-
dens šaltinių ir į visus slėnius,
benegalėsime rasti žolės ir iš-
gelbėti arklius bei mulus, kad
visai nepražutu gyvuliai. 6 Taip
juodu pasidalino kraštą, kad jį

---

kad norėdamas suteikti vaikui savo gy-
vybės. Numiręs moteriškės sunus yra fi-
gura tautų, kurios Dievo pažadinamos iš
mirties snaudulio. Pranašas išsitiesia ant
kudikio tris sykius, nes mus pažadina
visa švenč. Trejybė (Aug.). Plg. 4, 34;
Apd. 20, 10.

(18, 1) *Trečiais metais*: skaitant nuo
prikėlimo iš numirusių našlės sunaus Sa-
reptoje; ketvirtais gi sausumos.
(3) *Bijojosi Viešpaties*: ištikimai ir
uoliai garbino tikrąjį Dievą. — (4) *Jis
ėmė šimtą pranašų...* Pranašų mokyklos,
Samuėlio įsteigtos (plg. 1 Kar. 9, 18),

giones, ut circuirent eas: Achab
ibat per viam unam. et Abdias
per viam alteram seorsum.
[7] Cumque esset Abdias in via,
Elias occurrit ei: qui cum co-
gnovisset eum, cecidit super fa-
ciem suam, et ait: Num tu es,
domine mi, Elias? [8] Cui ille re-
spondit: Ego. Vade, et dic do-
mino tuo: Adest Elias. [9] Et il-
le, Quid peccavi, inquit, quo-
niam tradis me servum tuum
in manu Achab, ut interficiat
me? [10] Vivit Dominus Deus tuus,
quia non est gens aut regnum,
quo non miserit dominus meus
te requirens: et respondentibus
cunctis: Non est hic: adjuravit
regna singula et gentes, eo quod
minime reperireris. [11] Et nunc
tu dicis mihi: Vade, et dic do-
mino tuo: Adest Elias. [12] Cum-
que recessero a te, Spiritus Do-
mini asportabit te in locum,
quem ego ignoro: et ingressus
nuntiabo Achab, et non inve-
niens te, interficiet me: servus
autem tuus timet Dominum ab
infantia sua. [13] Numquid non
indicatum est tibi domino meo,
quid fecerim cum interficeret
Jezabel prophetas Domini, quod
absconderim de prophetis Do-
mini centum viros, quinquage-
nos et quinquagenos in spelun-
cis, et paverim eos pane et aqua?
[14] Et nunc tu dicis: Vade, et
dic domino tuo: Adest Elias:
ut interficiat me? [15] Et dixit
Elias: Vivit Dominus exercitu-

apeitu; Akabas ėjo vienu keliu,
o Abdijas atskirai kitu keliu.

[7] Kuomet Abdijas buvo ke-
lyje, jį pasitiko Elijas. Pažinęs
Eliją, jis puolė kniupsčias ant
savo veido ir tarė: Ar tu, mano
pone, esi Elijas? [8] Tasai jam at-
sakė: Aš. Eik ir sakyk savo po-
nui: Čia yra Elijas. [9] Bet jis ta-
rė: Kuo nusidėjau, kad paduo-
di mane, savo tarną, į Akabo
ranką, idant mane užmuštu? [10]
Kaip Viešpats, tavo Dievas, gy-
vas, nėra tautos arba karalys-
tės, kur mano ponas nebutu
siuntęs tavęs jieškotų, o visiems
atsakant: Jo čia nėra, jis pri-
siekdė kiekvieną karalystę ir
tautą, nes tavęs visai neatrasta.
[11] O dabar tu man sakai: Eik
ir sakyk savo ponui: Čia yra
Elijas. [12] Man nuo tavęs atsi-
traukus, Viešpaties Dvasia nu-
neš tave į vietą, kurios neži-
nau; aš tuo tarpu įėjęs apskelb-
siu Akabui, o jis, neradęs tavęs,
užmuš mane; tavo gi tarnas bi-
josi Viešpaties nuo savo kudi-
kystės. [13] Argi nebuvo tau, ma-
no ponui, pranešta, ką padariau,
Jezabėlei užmušant Viešpaties
pranašus, jogei paslėpiau iš Vieš-
paties pranašų šimtą vyrų, po
penkias dešimtis ir penkias de-
šimtis olose ir maitinau juos
duona ir vandenimi? [14] O dabar
tu sakai: Eik ir sakyk savo po-
nui: Čia yra Elijas, kad mane
užmuštu? [15] Bet Elijas atsakė:

---

regimai nemaža turėjo mokytinių Izraė-
lio karalystėje ir tais nelaimingais
laikais; tie pranašu mokytiniai turėjo
daug prisidėti prie tikrojo Dievo pa-
žinties palaikymo, todėl jų negalėjo
kęsti stabmeldystei atsidavusi Jezabė-
lė.

(7) *Argi tu, mano pone...* Abdijas
neabejoja, kad jis mato pažįstamą jam
pranašą, kuriam atiduoda pagarbą; tik
jis stebisi, sutikęs tą, kurio veltui visur
jieškota. — (12) *Dvasia nuneš...* Abdi-
jas tiki, kad Elijas gali stebuklingu bu-
du išvengti visokių pavojų.

um, ante cujus vultum sto, quia
hodie apparebo ei.

16 Abiit ergo Abdias in oc-
cursum Achab, et indicavit ei:
venitque Achab in occursum
Eliæ. 17 Et cum vidisset eum,
ait: Tune es ille, qui conturbas
Israel? 18 Et ille ait: Non ego
turbavi Israel, sed tu, et do-
mus patris tui, qui dereliquistis
mandata Domini, et secuti es-
tis Baalim. 19 Verumtamen nunc
mitte, et congrega ad me uni-
versum Israel in monte Carme-
li, et prophetas Baal quadrin-
gentos quinquaginta, prophetas-
que lucorum quadringentos, qui
comedunt de mensa Jezabel.

20 Misit Achab ad omnes fi-
lios Israel, et congregavit pro-
phetas in monte Carmeli. 21 Ac-
cedens autem Elias ad omnem
populum, ait: Usquequo claudi-
catis in duas partes? si Domi-
nus est Deus, sequimini eum:
si autem Baal, sequimini illum.
Et non respondit ei populus
verbum. 22 Et ait rursus Elias
ad populum: Ego remansi pro-
pheta Domini solus: prophetæ
autem Baal quadringenti et quin-
quaginta viri sunt. 23 Dentur no-
bis duo boves, et illi eligant
sibi bovem unum et in frusta
cædentes ponant super ligna,
ignem autem non supponant: et
ego faciam bovem alterum, et
imponam super ligna, ignem au-

Kaip gyvas kareivijų Viešpats,
prieš kurio veidą stoviu, šian-
dien aš jam pasirodysiu.

16 Taigi, Abdijas nuėjo Aka-
bui priešais ir jam pranešė, o
Akabas atėjo Elijui priešais. 17
Pamatęs jį, jis tarė: Ar tu esi
tasai, kurs darai sumišimą Iz-
raėlyje? 18 Tasai atsakė: Ne aš
padariau sumišimą Izraėlyje, bet
tu ir tavo tėvo namai, kurie pa-
metėte Viešpaties paliepimus ir
sekėte Baalus. 19 Tečiaus dabar
siųsk ir surinkk prie manęs vi-
są Izraėlį ant Karmėlio kalno,
ir keturis šimtus penkias dešim-
tis Baalo pranašų, ir keturis šim-
tus girių pranašų, kurie valgo
nuo Jezabėlės stalo.

20 Tuomet Akabas siuntė pas
visus Izraėlio sunus ir surinko
pranašus ant Karmėlio kalno.
21 O Elijas prisiartinęs prie vi-
sos tautos tarė: Ikikolei jųs šlu-
buosite į abi pusi? jei Viešpats
yra Dievas, sekkite jį; o jei Ba-
alas, jį sekkite. Ir tauta neat-
sakė jam nei žodžio. 22 Tuomet
Elijas vėl tarė tautai: Aš vie-
nas palikau Viešpaties pranašas,
Baalo gi pranašų yra keturi
šimtai penkios dešimtįs vyrų.
23 Tegul mums duoda du jau-
čiu; jie teįssirenka sau vieną
jautį ir, sukapoję į kąsnius, te-
gul padeda ant malkų, bet ug-
nies tenepakiša; o aš prirengsiu
antrąjį jautį ir uždėsiu ant mal-

---

(17) *Darai sumišimą:* užtrauki nelaimę ant tautos. — (19) *Ant Karmėlio kalno.* Karmėlio kalnai tęsiasi nuo Ezdrelono slėnio iki Tarpžemei jurai.— *Girių.* Ebr. *'ašerah.* Astartės ir kitų dievaičių kunigai užsiimdavó taipogi žiniavimu. Jų daugumas parodo, kaip labai buvo prasiplatinusi Izraėlyje stabmeldystė. — *Kurie valgo nuo...* Ta aplinkybė liudija, kad Jezabėlė buvusi begal uoli stabmeldė.

(21) *Ikikolei jųs šlubuosite...* Pranašas šituo išsireiškimu aptaria netikusį pasielgimą Izraėlitų, kurie nenorėjo atsiduoti pilnai nei Viešpačiui, nei Baalui, bet buvo pasiryžę suvienyti tikrojo Dievo garbinimą su tarnavimu stabams. — (22) *Aš vienas pasilikau...* Vieni pranašai bu-

tem non supponam. 24 Invocate
nomina deorum vestrorum, et
ego invocabo nomen Domini
mei: et Deus qui exaudierit per
ignem, ipse sit Deus. Respondens
omnis populus ait: Optima
propositio.
25 Dixit ergo Elias prophetis
Baal: Eligite vobis bovem unum,
et facite primi, quia vos plures
estis: et invocate nomina deorum
vestrorum, ignemque non
supponatis. 26 Qui cum tulissent
bovem, quem dederat eis, fecerunt:
et invocabant nomen Baal
de mane usque ad meridiem,
dicentes: Baal exaudi nos. Et
non erat vox, nec qui responderet:
transiliebantque altare
quod fecerant. 27 Cumque esset
jam meridies, illudebat illis
Elias, dicens: Clamate voce majore:
Deus enim est, et forsitan
loquitur, aut in diversorio est,
aut in itinere, aut certe dormit,
ut excitetur. 28 Clamabant ergo
voce magna, et incidebant se
juxta ritum suum cultris et lanceolis,
donec perfunderentur sanguine.
29 Postquam autem transiit
meridies, et illis prophetantibus
venerat tempus, quo sacrificium
offerri solet, nec audiebatur vox,
nec aliquis respondebat, nec attendebat
orantes: 30 dixit Elias
omni populo: Venite ad me. Et
accedente ad se populo, curavit
altare Domini, quod destru-

kų, ugnies gi nepakišiu. 24 Paskui
šaukkite savo dievų vardus,
ir aš šauksiu savo Viešpaties
vardą, ir Dievas, kurs išklausys
per ugnį, tasai teesie Dievas.
Visa tauta atsakydama tarė: Tai
labai geras pasiulymas.
25 Taigi, Elijas tarė Baalo
pranašams; Išsirinkkite sau vieną
jautį ir darykite pirmi, nes
jusų daugiaus, ir šaukkite savo
dievų vardus, bet ugnies nepakiškite.
26 Tie, ėmę jautį, kurį
jiems buvo davęs, prirengė ir
šaukė Baalo vardą nuo ryto iki
vidurdieniui, sakydami: Baalai,
išklausyk mus. Bet nebuvo balso,
nei kas jiems atsakytu; ir
jie šokinėjo per altorių, kurį
buvo padarę. 27 Atėjus vidurdieniui,
Elijas tyčiojosi iš jų sakydamas:
Šaukkite didesniu balsu,
juk jis dievas; rasi jis šnekasi
arba yra viešbutyje arba
kelionėje, arba rasi miega, kad
pabustu. 28 Taigi, jie šaukė didžiu
balsu ir darė sau pagal savo
apeigas įsipjovimų peiliais
ir kerstekliais, kolei neapsipylė
krauju.
29 Praėjus gi vidurdieniui ir,
jiems tebešukaujant, atėjus metui,
kuomet paprastai atnašaujama
auka, nesigirdint balso ir
niekam neatsakant ir nežiurint
jų maldos, 30 Elijas tarė visai
tautai: Eikite prie manęs. O prisiartinus
prie jo tautai, jis pataisė
Viešpaties altorių, kurs bu-

vo užmušti, kiti slapstėsi (plg. aug. 3. 4. 13. eil.); tik vienas Elijas drįso ginti atvirai Viešpaties reikalus. — (**24**) *Išklausys per ugnį*: siųs ugnies aukai sudeginti.

(**26**) *Jie šokinėjo*. Ebr. t.: J i e š l u b a v o a p l i n k a l t o r i ų. Visokie kuno svyravimai, sujungti su tripsėjimu, buvo senobėje religijinių apeigų dalis.—(**27**) *Rasi jis šnekasi...* Ebr. t.: rasi jis užsimąstęs, arba išėjo oran (pasilengvinti), arba yra kelionėje...—(**28**) *Įsipjovimu...* Ta kruvina apeiga buvo neretai vartojama taipogi ir kitose stabmeldžių religijose (Herod. 2, 61; Apul. 8, 26 ir k.). — *Kerstekliais*. Ebr. t.: ylomis.

(**29**) *Atėjus metui, kuomet..*: maž-daug trečioje valandoje po pietų. Plg. Iš. 29, 38,.. Sk. 28, 3...— (**30**) *Altorių*. Ant Kar-

ctum fuerat. 31 Et tulit duode-
cim lapides juxta numerum tri-
buum filiorum Jacob, ad quem
factus est sermo Domini, dicens:
Israel erit nomen tuum. 32 Et
ædificavit de lapidibus altare in
nomine Domini: fecitque aquæ-
ductum, quasi per duas aratiun-
culas in circuitu altaris, 33 et
composuit ligna: divisitque per
membra bovem, et posuit super
ligna, 34 et ait: Implete quatuor
hydrias aqua, et fundite super
holocaustum, et super ligna.
Rursumque dixit: Etiam secun-
do hoc facite. Qui cum fecis-
sent secundo, ait: Etiam tertio
idipsum facite. Feceruntque ter-
tio, 35 et currebant aquæ circum
altare, et fossa aquæductus re-
pleta est.

36 Cumque jam tempus esset
ut offerretur holocaustum, ac-
cedens Elias propheta, ait: Do-
mine Deus Abraham, et Isaac,
et Israel, ostende hodie quia
tu es Deus Israel, et ego ser-
vus tuus, et juxta præceptum
tuum feci omnia verba hæc. 37
Exaudi me Domine, exaudi me:
ut discat populus iste, quia tu
es Dominus Deus, et tu conver-
tisti cor eorum iterum. 38 Ceci-
dit autem ignis Domini, et vo-
ravit holocaustum, et ligna, et
lapides, pulverem quoque, et
aquam, quæ erat in aquæductu
lambens. 39 Quod cum vidisset

vo išardytas. 31 Jis ėmė taipogi
dvyliką akmenų pagal skaitlių
Jokubo sunų giminių, kuriam
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: Tavo vardas bus
Izraėlis. 32 Iš akmenų jis pasta-
tė altorių vardan Viešpaties; pa-
darė aplink altorių griovelį apie
dvi vagi platumo 33 ir sudėjo
malkas; paskui padalino jautį
pagal sąnarius, uždėjo ant mal-
kų 34 ir tarė: Pripildykite ketu-
ris kibirus vandens ir užpilkite
ant aukos ir ant malkų. Ir vėl
tarė: Padarykite tai dar sykį.
Jiems tai padarius antrą sykį,
tarė: Dar trečią sykį tą pat pa-
darykite, ir jie padarė trečią sy-
kį, 35 o vanduo ėmė bėgti ap-
link altorių, ir griovelis buvo
pilnas vandens.

36 Atėjus metui atnašauti de-
ginamąją auką, prisiartinęs pra-
našas Elijas tarė: Viešpatie, Ab-
raomo, Izaoko ir Izraėlio Die-
ve, parodyk šiandien, jog tu esi
Izraėlio Dievas ir jog aš tavo
tarnas ir visus tuos dalykus pa-
dariau pagal tavo įsakymą. 37
Išklausyk mane, Viešpatie, iš-
klausyk mane, kad šita tauta
patirtu, jog tu esi Viešpats Die-
vas ir jog tu vėl pakreipei jų
širdį. 38 Tuomet Viešpaties ug-
nis nukrito ir prarijo deginamą-
ją auką, ir malkas, ir akmenis,
taipogi dulkes ir sulaižė van-
denį, buvusį griovelyje. 39 Tai

---

mėlio regimai buvo viena iš taip vadinamų augštų vietų, kurioje kaikada buvo daromos aukos tikrajam Dievui. — (31) *Dvyliką akmenų*: kaip kitados Mozė ir Jozuė. Plg. Iš. 24, 4; Joz. 4, 5. — *Tavo vardas bus*... Aliuzija į žodžius, parašytus Prad. 32, 28.—(32) *Per dvi vagi*... Ebr. t.: kiek apsėjama dviem *s*ᵉ*'ah* javų. Žydų saikas *s*ᵉ*'ah* arba trečdalis jų efos lygus 13 litrų. Griovelio platumas ir gilumas, o taipogi apipylimas aukos vandenimi turi prašalinti kiekvieną įtarimą ir iškelti aikštėn stebuklo didumą.

(36) *Viešpatie, Abraomo*... Šitas atsiliepimas primena žodžius, parašytus Iš. 3, 15. — (37) *Patirtu, jog*... Toks yra svarbiausis Elijo tikslas, o taipogi kiekvieno Dievo suteikiamo stebuklo. — *Atkreipei jų širdį*: atitraukdamas nuo Baalo, idant atvestumei prie savęs. — (39)

omnis populus, cecidit in faciem
suam, et ait: Dominus ipse est
Deus, Dominus ipse est Deus.
40 Dixitque Elias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, et
ne unus quidem effugiat ex eis.
Quos cum apprehendissent, duxit eos Elias ad Torrentem Cison, et interfecit eos ibi.

41 Et ait Elias ad Achab: Ascende, comede, et bibe: quia
sonus multæ pluviæ est. 42 Ascendit Achab ut comederet et
biberet: Elias autem ascendit
in verticem Carmeli, et pronus
in terram posuit faciem suam
inter genua sua, 43 et dixit ad
puerum suum: Ascende, et prospice contra mare. Qui cum ascendisset, et contemplatus esset, ait: Non est quidquam. Et
rursum ait illi: Revertere septem vicibus. 44 In septima autem vice, Ecce nubecula parva
quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende, et dic Achab: Junge currum tuum et descende, ne occupet te pluvia. 45 Cumque se
verteret huc atque illuc, ecce
cœli contenebrati sunt, et nubes, et ventus, et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque
Achab abiit in Jezrahel: 46 et

pamačiusi visa tauta parpuolė
kniupsčia ant savo veido ir tarė: Viešpats yra Dievas, Viešpats yra Dievas! 40 O Elijas
jiems tarė: Nutverkite Baalo
pranašus, ir neivienas iš jų teneištruksta. Kuomet juos nutverta, Elijas nuvedė juos prie
Kisono upelio ir tenai juos užmušė.
41 Po to Elijas tarė Akabui:
Pakilk, valgyk ir gerk, nes užia
prisiartinantis smarkus lietus.
42 Akabas nuėjo valgytų ir gertų, Elijas gi užėjo ant Karmėlio viršunės ir parpuolęs kniupsčias ant žemės, padėjo savo veidą tarp savo kelių 43 ir tarė savo tarnui: Eik ir pasižiurėk juros linkon. Tasai nuėjęs ir pasižiurėjęs, tarė: Nieko nėra. Tuomet Elijas vėl jam tarė: Sugrįžk
septynis sykius. 44 Septintu gi
kartu, štai mažas debesėlis kaip
žmogaus pėda kilo iš juros. Jis
tarė: Eik ir sakyk Akabui: Kinkyk savo vežimą ir važiuok žemyn, kad neužkluptu tavęs lietus. 45 Jam besikraipant šen ir
ten, štai dangus apsiniaukė, kilo debesįs ir vėjas ir užėjo didis lietus. Taigi, Akabas, kėlėsi ir iškako Jeruzalėn. 46 O Vieš-

Tai pamačiusi... Plg. Kun. 9, 24.— (40) *Kisono*. Vz. Teis. 4, 7; 5, 21.—*Užmušė*: liepė užmušti. Sen. Įstatyme už stabmeldystės įvedimą buvo paskirta mirties bausmė ir buvo įsakyta nužudyti netikrus pranašus. Plg. Atk. 17, 2...

(**41**) *Pakilk, valgyk*.. Karalius, laukęs visą dieną, kaip pasibaigs Elijo pasiulytas aukojimas, gali dabar pasistiprinti, kolei užeis pažadėtasis lietus. — (**42**) *Parpuolęs kniupsčias*... Elijas meldžia Viešpatį lietaus su didžiausiu nuolankumu. Stabmeldystė, didžiausioji ilgos sausumos priežastis, buvo jau apgalėta; bet lietaus bus duota, tik maldaujant Elijui. Plg. aug. 17 1. — (**44**) *Pėda*. Ebr. t.: plaštaka. — *Neužkluptu*. Ebr. t.: nesulaikytu. — (**45**) *Jam besikraipant*. Ebr. t. prasmė yra ta, kad lietus atėjo labai umai. — *Jezraėlin*: miestas Jezraėlio slėnyje; čionai Akabas turėjo savo rumus. Plg. žem. 21, 1. — (**46**) *Viešpaties ranka atėjo*..: Elijas gavo iš Viešpaties įkvėpimą. — *Apsijuosęs*: kad patogiaus butu bėgti. Elijas bėgdamas Akabo priešakyje, kaipo vienas iš karaliaus bėgėjų (2 Kar. 15, 1), rasi norėjo jam parodyti, kad jis gerbia Akabą ir neapkenčia tik stabų garbinimo.

manus Domini facta est super
Eliam, accinctisque lumbis cur-
rebat ante Achab, donec veniret
in Jezrahel.
Caput XIX. 1 Nuntiavit au-
tem Achab Jezabel omnia quæ
fecerat Elias, et quo modo oc-
cidisset universos prophetas gla-
dio. 2 Misitque Jezabel nuntium
ad Eliam, dicens: Hæc mihi fa-
ciant dii, et hæc addant, nisi
hac hora cras posuero animam
tuam sicut animam unius ex il-
lis. 3 Timuit ergo Elias, et sur-
gens abiit quocumque eum fe-
rebat voluntas: venitque in Ber-
sabee Juda, et dimisit ibi pue-
rum suum, 4 et perrexit in de-
sertum, viam unius diei. Cum-
que venisset, et sederet subter
unam juniperum, petivit animæ
suæ ut moreretur, et ait: Suffi-
cit mihi Domine, tolle animam
meam: neque enim melior sum,
quam patres mei. 5 Projecitque
se, et obdormivit in umbra ju-
niperi: et ecce Angelus Domini
tetigit eum, et dixit illi: Surge,
et comede. 6 Respexit, et ecce
ad caput suum subcinericius pa-
nis, et vas aquæ: comedit ergo,
et bibit, et rursum obdormivit.
7 Reversusque est Angelus Do-
mini secundo, et tetigit eum, di-

paties ranka atėjo ant Elijo, ir
jis, apsijuosęs savo strėnas,
bėgo priešakyje Akabo, kolei ne-
atvyko į Jezraėlį.
19. perskyrimas. 1 Akabas gi
pasakė Jezabėlei visa, ką Elijas
buvo padaręs ir kaip buvo už-
mušęs kalaviju visus pranašus.
2 O Jezabėlė siuntė pasiuntinį
pas Eliją ir sakydino: Tai man
tepadaro dievai ir tai tepride-
da, jei rytoj šitą valandą aš ne-
padarysiu tavo gyvybei, kaip
atsitiko vieno iš anų gyvybei. 3
Elijas tat nusigando ir atsikėlęs
nuėjo, kur tik jį vedė valia;
taip jis atvyko į Judo Bersabė-
ją ir tenai paliko savo tarną, 4
pats gi ėjo tyrumon vienos die-
nos žygį. O atėjęs ir sėdėdamas
po vienu kadagiu, prašė sau
mirties ir tarė: Gana man, Vieš-
patie! atimk mano gyvybę, nes
aš ne geresnis už savo tėvus. 5
Po to jis atsigulė ir užmigo po
kadagiu; o štai Viešpaties Anio-
las prisilietė jo ir jam tarė: Kel-
kies ir valgyk. 6 Jis pažvelgė, o
štai prie jo galvos buvo duonos
paplotis ir indas vandens; taigi
jis valgė ir gėrė ir vėl užmigo.
7 O Viešpaties Aniolas sugrįžo
antrą sykį ir prisilietė jo ir jam

(19, 1) *Akabas gi...* Visas Akabo pasielgimas liudija, kad jis buvo žmogus silpno budo, visai pasidavęs savo pačiai. Nors jis gąsdino Eliją kaipo žmonių valdovas, bet nedrįso daryti jam ką nors pikta; jis pildė, ko Elijas reikalavo, ir nedrįso pasipriešinti netikrųjų pranašų nužudymui; išgirdęs apie užeinantį lietų jis skubinasi grįžti namon ir papasakoti visa savo pačiai. — (2) *Tai man tepadaro...* Prisiekos žodžiai.—(3) *Kur tik jį vedė valia.* Ebr. t.: kad gelbėtu savo gyvybę. Dievas leidžia Elijui nusigąsti, kad tasai nuolankiai pasitikėtu Dievu.— *Bersabėją*: pietinės Palestinos pakraštyje arti Parano tyrumos. Plg. Prad. 21, 31; Joz. 15, 28. — (4) *Kadagiu.* Ebr. ž. *rothem* reiškia ne kadagį, bet augalą vadinamą genista monosperma, kurs kad ir maža teturi lapų, bet savo šakų tankumu gali suteikti truputį uksmės. — *Gana man...* Ir šventieji negyvena nuolatiniame ramybės stovyje. Dievas leidžia ant jų ištyrimų, kad geriaus pamokytu savo tarnus. Jų pagundos ir jų kovos yra mums galingas padrąsinimas. — *Ne geresnis...*: negaliu labiaus už juos pagerinti žmonių. — (6) *Paplotis*: ant karšto akmens iškeptas piragėlis. — (7) *Nes tau lieka dar...* Ebr. t.: nes kelias tau per-

xitque illi: Surge, comede: gran-
dis enim tibi restat via. [8] Qui
cum surrexisset, comedit et bi-
bit, et ambulavit in fortitudine
cibi illius quadraginta diebus,
et quadraginta noctibus, usque
ad montem Dei Horeb.
[9] Cumque venisset illuc, man-
sit in spelunca: et ecce sermo
Domini ad eum, dixitque illi:
Quid hic agis Elia? [10] At ille
respondit: Zelo zelatus sum pro
Domino Deo exercituum, quia
dereliquerunt pactum tuum fi-
lii Israel: altaria tua destruxe-
runt, prophetas tuos occiderunt
gladio, derelictus sum ego so-
lus, et quærunt animam meam
ut auferant eam. [11] Et ait ei: Eg-
redere, et sta in monte coram
Domino: et ecce Dominus trans-
it, et spiritus grandis et fortis
subvertens montes, et conterens
petras ante Dominum: non in
spiritu Dominus, et post spiri-
tum commotio: non in commo-
tione Dominus, [12] et post com-
motionem ignis: non in igne Do-
minus, et post ignem sibilus au-

tarė: Kelkies, valgyk, nes tau
lieka dar tolimas kelias. [8] O jis
atsikėlęs valgė ir gėrė ir ėjo
tuo maistu pastiprintas keturias
dešimtis dienų ir keturias de-
šimtis nakčių iki Dievo kalnui
Horebui.
[9] Nuėjęs tenai, jis pasiliko olo-
je, o štai jam buvo suteiktas
Viešpaties žodis ir pasakyta:
Ką čia vieki, Elijau? [10] Jis at-
sakė: Aš degu uolumu dėlei
Viešpaties, kareivijų Dievo, nes
Izraėlio sunųs apleido tavo san-
dorą; jie išgriovė tavo altorius,
užmušė kalaviju tavo pranašus,
likau aš vienas, ir jie ješko ma-
no gyvybės, kad ją atimtu. [11]
Tuomet anas jam tarė: Išeik ir
stokies ant kalno Viešpaties aky-
vaizdoje; ir štai, Viešpats pra-
eina, ir didelis ir smarkus vė-
jas, išgriaunąs kalnus ir sutru-
pinąs uolas pirm Viešpats; ne
vėjuje Viešpats; po vėjo že-
mės drebėjimas, ne drebėjime
Viešpaties; [12] po drebėjimo ug-
nis, ne ugnyje Viešpats; o po

---

daug didelis, t. y. perdaug ilgas tavo silpnoms spėkoms. — (**8**) *Tuo maistu pastiprintas.* Elijui siųstas maistas yra graži figura švenč. Eucharistijos (Paschas.). Nors nepasakyta, kad Elijas nieko daugiaus nevalgęs, kolei atėjo iki Sinajui, ir egzegėtų nuomonės tame dalyke nevienodos, tečiaus aišku, kad stebuklingas valgis suteikė Elijui reikalingą ilgam laikui patekusią dvasios stiprybę. — *Keturias dešimtis...* Iš Bersabėjos iki Horebui ne daugiaus kaip 90 valandų kelionės; todėl Elijas ėjo tikriausiai sustodamas kaikuriose vietose. Kaip kitados Mozė ėjo draug su tauta keturias dešimtis metų per tyrus ir jie buvo maitinami stebuklinga manna, taippat eina Elijas 40 dienų, pastiprintas stebuklingu papločiu; ir kaip Mozė pasninkavo 40 dienų, pirma negu išvydo Viešpaties šlovę (Iš. 24, 18), taippat tikriausiai darė Elijas. — *Dievo kalnui*: pašvęstam Dievo apsireiškimu. Plg. Iš. 3, 1; 19, 1 ir tol.

(**9**) *Pasiliko.* Ebr. t.: nakvojo. — (**10**) *Tavo altorius*: pastatytus tikrojo Dievo garbei. — *Likau aš vienas.* Dvasios apkartime pranašas lyg-kad užmiršta, jog prie karaliaus buvo pasilikęs ištikimas Dievo tarnas Abdijas, kurs buvo paslėpęs šimtą pranašų; jis turi mintyje tik tuos, kurie atvirai ir drąsiai mėgino ginti tikrojo Dievo garbę ir nukentėjo. — (**11. 12**) *Ir štai, Viešpats...* Anot ebr. t. šitie žodžiai nebuvo ištarti į Eliją, bet jais pradedama aprašinėti Viešpaties praėjimą. Smarkiausi audra, baisus žemės drebėjimas, visa naikinanti ugnis tai tik Viešpaties pasirodymo pirmtakunai. Jį lydi tik tylus oro šlamėjimas. Tai gražus atsakymas ir pamokymas rankas nuleidusiam pranašui. Viešpats lyg-kad sako: Buk kantrus, kaip aš esu kantrus; išmokk

ræ tenuis. 13 Quod cum audis-
set Elias, operuit vultum suum
pallio, et egressus stetit in os-
tio speluncæ, et ecce vox ad
eum, dicens: Quid hic agis Elia?
Et ille respondit: 14 Zelo zela-
tus sum pro Domino Deo exer-
cituum: quia dereliquerunt pa-
ctum tuum filii Israel: altaria
tua destruxerunt, prophetas tuos
occiderunt gladio, derelictus sum
ego solus, et quærunt animam
meam ut auferant eam.
15 Et ait Dominus ad eum:
Vade, et revertere in viam tuam
per desertum in Damascum: cum-
que perveneris illuc, unges Ha-
zael regem super Syriam, 16 et
Jehu filium Namsi unges regem
super Israel: Eliseum autem fi-
lium Saphat, qui est de Abel-
mehula, unges prophetam pro te.
17 Et erit quicumque fugerit
gladium Hazael, occidet eum
Jehu: et quicumque fugerit gla-
dium Jehu, interficiet eum Eli-
seus. 18 Et derelinquam mihi in
Israel septem millia virorum,
quorum genua non sunt incur-
vata ante Baal, et omne os, quod
non adoravit eum osculans ma-
num.
19 Profectus ergo inde Elias,
reperit Eliseum filium Saphat,

ugnies tylus oro šlamėjimas. 13
Tai išgirdęs Elijas, apsigaubė
savo veidą apsiaustu ir išėjęs
atsistojo olos angoje, ir štai at-
siliepė į jį balsas ir tarė: Ką
čia veiki, Elijau? Jis gi atsakė:
14 Degu uolumu dėlei Viešpa-
ties, kareivijų Dievo, nes Izraė-
lio sunųs apleido tavo sandorą;
jie išgriovė tavo altorius, tavo
pranašus užmušė kalaviju, likau
aš vienas, ir jie ješko mano gy-
vybės, kad ją atimtu.
15 O Viešpats jam tarė: Eik
ir grįžk savo keliu per tyrumą
į Damaską; nuėjęs tenai patep-
si Hazaėlį Syrijos karaliumi, 16
ir Namsio sunų Jėhų patepsi
Izraėlio karaliumi, Safato gi su-
nų Elisiejų iš Abėlmehulos pa-
tepsi pranašu savo vieton. 17 Ir
atsitiks, jog kas tik bus pabė-
gęs nuo Hazaėlio kalavijo, tą
užmuš Jėhus, o kas bus pabė-
gęs nuo Jėhaus kalavijo, tą už-
muš Elisiejus. 18 Ir pasiliksiu
sau Izraėlyje septynis tukstan-
čius vyrų, kurių keliai nebuvo
sulenkti prieš Baalą, ir kiekvie-
ną burną, kuri negarbino jo bu-
čiavimu rankos.

19 Taigi, išėjęs iš čia Elijas
rado Safato sunų Elisiejų, arian-

---

sulaikyti savo uolumą (Teod. ir k.). — (13) *Apsigaubė...* Tai buvo pagarbos ženklas.

(15) *Eik ir...* Viešpats sergės Eliją kaipo pranašą visur ir kaipo toksai jis privalo visa iškentėti, tarnaudamas Dievui. Jis bėgo, kad gelbėtu savo gyvybę, ir troško mirti, bet jis turi eiti ten, kur siunčiamas. —*Patepsi Hazaėlį.* Tai išpildė užuot Elijo jo mokytinis pranašas Elisiejus (Vz. 4 Kar. 8, 12. 13); tasai taipogi ir Jėhų apskelbė karaliumi (4 Kar. 9, 2 3). — (16) *Sunų*: plačioje to žodžio prasmėje; ištikrųjų anuką. — *Abėlmehulos.* Jordano slėnyje. Plg. aug. 4, 12; Teis. 7, 22. — (17) *Kas tik bus pabėgęs...* Dievas pamoko Eliją, kad piktenybė nepasiliks be bausmės. Hazaėlis prispaudė Akabo namus, Jėhus visai juos išnaikino (4 Kar. 10, 25). Elisiejus uoliai kovojo prieš stabmeldystę. — (18) *Septynis tukstančius.* Apskrita symbolinė skaitlinė, maža, palyginant ją su visos tautos skaitliumi, bet draug parodanti, kad tikrojo Dievo garbintojų yra nemažas burys. — *Bučiavimu rankos.* Buvo paprotys siųsti savo ranka pabučiavimą garbinamam dalykui; bet pagonįs ir ištikrųjų bučiuodavo savo stabų kojas.

(19) *Arianti..* Ebr. t.: „ir jis arė; dvylika jungų jaučių buvo jo priešakyje, o

arantem in duodecim jugis boum: et ipse in duodecim jugis boum arantibus unus erat: cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum.
20 Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, et ait: Osculer, oro, patrem meum, et matrem meam, et sic sequar te. Dixitque ei: Vade, et revertere: quod enim meum erat, feci tibi.
21 Reversus autem ab eo, tulit par boum, et mactavit illud, et in aratro boum coxit carnes, et dedit populo, et comederunt: consurgensque abiit, et secutus est Eliam, et ministrabat ei.

tį dvylika jungų jaučių; ir jis pats buvo vienas iš ariančiųjų dvylika jungų jaučių. O Elijas atėjęs prie jo, užmetė ant jo savo apsiaustą.
20 Tasai, tuojau palikęs jaučius, bėgo paskui Eliją ir sakė: Meldžiu, tepabučiuosiu savo tėvą ir savo motiną ir taip seksiu tave. Anas jam tarė: Eik ir grįžk, nes kas man reikėjo, tau padariau.
21 Sugrįžęs gi nuo jo, jis ėmė dvejetą jaučių, papjovė tuodu, mėsą išvirė ant jaučių arklo ir davė žmonėms, ir jie valgė; atsikėlęs gi nuėjo, sekė Eliją ir jam tarnavo.

2) Akabo karės prieš Syrijiečius.

Caput XX.
1 Porro Benadad rex Syriæ, congregavit omnem exercitum suum, et triginta duos reges secum, et equos, et currus: et ascendens pugnabat contra Samariam, et obsidebat eam.
2 Mittensque nuntios ad Achab regem Israel in civitatem,
3 ait: Hæc dicit Benadad: Argentum tuum, et aurum tuum meum est: et uxores tuæ, et filii tui optimi, mei sunt.
4 Responditque rex Israel: Juxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum

20. perskyrimas.
1 O Syrijos karalius Benadadas surinko visą savo kariuomenę ir trisdešimtis du karaliu su savim, ir arklius, ir vežimus, ir atėjęs kovojo prieš Samariją ir apgulė ją.
2 Nusiuntęs gi pasiuntinių pas Izraėlio karalių Akabą į miestą,
3 tarė: Štai, ką sako Benadadas: Tavo sidabras ir tavo auksas yra mano, tavo pačios ir geriausi tavo sūnųs yra mano.
4 Tuomet Izraėlio karalius atsakė: Pagal tavo žodį, mano po-

---

jis pats buvo prie dvyliktojo. Elisiejus regimai buvo žmogus turtingas ir nepriderėjo prie pranašų mokyklų. Elijas dabar turi patirti, ką Viešpats gali padaryti su žmogaus širdimi. — *Apsiaustą*. Tuo apdaru rasi pranašas skyrėsi nuo kitų žmonių. Apsiausto užmetimas ant Elisiejaus buvo ženklas suteikiamos jam valdžios. — (20) *Tepabučiuosiu*: atsisveikindamas.—*Kas man reikėjo*..: aš išpildžiau savo priedermę, tu dabar pildyk savąją. — (21) *Jis ėmė dvejetą*... Elisiejus, atsisveikindamas su savo darbininkais, daro jiems pokilį.

20, 1 - 43. Syrijos karalius Benadadas apgula Samariją, bet Dievui padedant, Akabas jį apgali tą sykį (1 - 22), o taipogi ir kitais metais (23 - 34). Kadangi tečiaus Akabas prieš Dievo valią palieka sugautą karalių gyvą, todėl jam pačiam apskelbiama per pranašą mirties bausmė (35 - 43).

(20, 1) *Benadadas*: rasi sunus to Syrijos karaliaus, kurs buvo padaręs sandorą su Judo karaliumi prieš Baasą. Plg. aug. 15, 18. — *Tris dešimtis du karaliu*: kunigaikščius, kurių valdžioje buvo atskiri Syrijos karalystės miestai ir plotai. —

ego, et omnia mea. 5 Revertentesque nuntii, dixerunt: Hæc dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, et aurum tuum, et uxores tuas, et filios tuos dabis mihi. 6 Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, et scrutabuntur domum tuam, et domum servorum tuorum: et omne quod eis placuerit, ponent in manibus suis, et auferent. 7 Vocavit autem rex Israel omnes seniores terræ, et ait: Animadvertite, et videte quoniam insidietur nobis: misit enim ad me pro uxoribus meis, et filiis, et pro argento et auro: et non abnui. 8 Dixeruntque omnes majores natu, et universus populus ad eum: Non audias, neque acquiescas illi. 9 Respondit itaque nuntiis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quæ misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum. 10 Reversique nuntii retulerunt ei. Qui remisit, et ait: Hæc faciant mihi dii, et hæc addant, si suffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me. 11 Et respondens rex Israel, ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus æque ut discinctus. 12 Factum est autem,

ne, karaliau, aš esu tavo ir visa, ką turiu. 5 Bet pasiuntiniai sugrįžę tarė: Štai, ką sako Benadadas, kurs siuntė mus pas tave: Savo sidabrą, ir savo auksą, ir savo pačias, ir savo sunus tu duosi man. 6 Taigi, rytoj šita pačia valanda aš siųsiu savo tarnus pas tave, ir jie iškrės tavo namus ir tavo tarnų namus, ir visa, kas jiems patiks, ims į savo rankas ir išsineš. 7 Tuomet Izraėlio karalius sušaukė visus žemės vyresniuosius ir tarė: Tėmykite ir matykite, kad jis musų tykoja, nes jis siuntė pas mane dėlei mano pačių ir vaikų ir dėlei sidabro bei aukso, ir aš neužgyniau. 8 Tuomet visi vyresnieji ir visa tauta jam tarė: Neklausyk jo ir nesutikk. 9 Taigi, jis atsakė Benadado pasiuntiniams: Sakykite mano ponui, karaliui: Visa, ko dėlei siuntei pas mane, tavo tarną, pradžioje, padarysiu, šito gi dalyko padaryti negaliu. 10 Sugrįžę pasiuntiniai tai jam atpasakojo. Bet jis siuntė juos atgal ir sakydino: Tai tepadaro man dievai ir tai teprideda, jei Samarijos dulkių gana bus, kad visi žmonės, kurie seka mane, galėtu pasiimti po saują. 11 Bet Izraėlio karalius atsakydamas tarė: Sakykite jam: Tenesigiria tas, kurs apsijuosęs, lygiai kaip ir nusijuosęs. 12 Atsitiko gi, kad

---

Samariją. Vz. aug. 16, 24. — (6) *Taigi, rytoj...* Nuolankus Akabo atsakymas padrąsina Benadadą reikalauti dar daugiaus. Jis neva paaiškina savo žodžius ir tarsi sako: Tu sutinki man duoti, kaip tau tiks, aš gi noriu imti pagal savo pamėgimą. Todėl Benadadas reikalauja visiško pasidavimo. — (7) *Visus žemės vyresniuosius:* kurie buvo susirinkę prie karaliaus gintis nuo Syrijiečių užpuolimo. — (10) *Tai tepadaro...* Prisiekos žodžiai. — *Jei Samarijos dulkių...* Benadadas žada atsivesti tokią didelę daugybę kovotojų, kad jie saujomis galės išnešioti sugriautos Samarijos dulkes.— (11) *Tenesigiria...* Patarlė, kurios prasmė: pirm kovos negalima girties apgalėjimu. — *Apsijuosęs*: kalaviju. — (12) *Šėtrose.* Ebr. *sukkoth*: p a l a p i n ė s e, padarytose iš medžių šakų.

cum audisset Benadad verbum
istud, bibebat ipse et reges in
umbraculis, et ait servis suis:
Circumdate civitatem. Et cir-
cumdederunt eam.
13 Et ecce propheta unus ac-
cedens ad Achab regem Israel,
ait ei: Hæc dicit Dominus: Cer-
te vidisti omnem multitudinem
hanc nimiam? ecce ego tradam
eam in manu tua hodie: ut scias,
quia ego sum Dominus. 14 Et
ait Achab: Per quem? Dixitque
ei: Hæc dicit Dominus: Per pe-
dissequos principum provincia-
rum. Et ait: Quis incipiet prœ-
liari? Et ille dixit: Tu. 15 Re-
censuit ergo pueros principum
provinciarum, et reperit nume-
rum ducentorum triginta duo-
rum: et recensuit post eos po-
pulum, omnes filios Israel, se-
ptem millia. 16 Et egressi sunt
meridie. Benadad autem bibe-
bat temulentus in umbraculo
suo, et reges triginta duo cum
eo, qui ad auxilium ejus vene-
rant. 17 Egressi sunt autem pue-
ri principum provinciarum in
prima fronte. Misit itaque Ben-
adad. Qui nuntiaverunt ei, di-
centes: Viri egressi sunt de Sa-
maria. 18 Et ille ait: Sive pro
pace veniunt, apprehendite eos
vivos: sive ut prœlientur, vivos
eos capite. 19 Egressi sunt ergo
pueri principum provinciarum,
ac reliquus exercitus sequeba-
tur: 20 et percussit unusquis-
que virum, qui contra se ve-
niebat: fugeruntque Syri, et per-

Benadadas, išgirdęs šituos žo-
džius, gėrė pats draug su kara-
liais šėtrose ir tarė savo tarnams:
Apstokite miestą. Ir jie apstojo
jį.
13 O štai, vienas pranašas, pri-
ėjęs Izraėlio karalių Akabą, jam
tarė: Viešpats sako taip: Tu juk
matei visą šitą begalinę daugy-
bę? štai šiandien aš paduosiu ją
į tavo rankas, kad žinotumei,
jog aš esu Viešpats. 14 O Aka-
bas tarė: Per ką? Anas jam at-
sakė: Viešpats sako taip: Per
tuos, kurie seka šalių kunigaikš-
čius. Ir tarė: Kas pradės kovo-
ti? O anas atsakė: Tu. 15 Taigi, jis
suskaitė šalių kunigaikščių tar-
nus ir rado jų skaitlių du šim-
tu tris dešimtis du; ir po jų su-
skaitė tautą, visus Izraėlio su-
nus, septynis tukstančius. 16 Ir
jie išėjo vidurdienį. Benadadas
gi puotavo ir buvo apsigėręs
savo šėtroje ir draug su juo trįs
dešimtįs du karaliai, kurie buvo
atėję jam padėtų. 17 Šalių gi
kunigaikščių tarnai išėjo prieša-
kyje. Taigi, Benadadas išsiuntė
savuosius, kurie jam apskelbė
ir sakė: Išėjo vyrai iš Samari-
jos. 18 O jis tarė: Ar jie ateina
dėlei santaikos, sugaukite juos
gyvus, arba kovotų nutverkite
juos gyvus! 19 Taigi, šalių kuni-
gaikščių tarnai išėjo, o likusioji
kariuomenė juos sekė, 20 ir kiek-
vienas užmušė ateinantį jam
priešais vyrą. Tuomet Syrijie-
čiai pabėgo, o Izraėlis juos vi-
josi. Taipogi Syrijos karalius

---

(14) *Per tuos, kurie seka...* Stebuklas bus juo didesnis, kad prieš nesuskaitomą daugybę eis mažas žmonių burelis. — (15) *Septynis tukstančius.* Benadadas tikriausiai buvo užpuolęs Samariją umai, taip kad prie Akabo galėjo susirinkti tik visai nedidelė kariuomenė. — (18) *Ar jie ateina...* Benadadas neikiek neabejoja, kad jo kariuomenė be vargo apgalės Izraėlitus. — (20) *Syrijiečiai pabėgo...* Dievui taip dalyką sutvarkant, didžiausi baimė apėmė Benadabo kariuomenę, nesitikėju-

secutus est eos Israel. Fugit
quoque Benadad rex Syriæ in
equo cum equitibus suis. [21] Nec-
non egressus rex Israel percus-
sit equos et currus, et percus-
sit Syriam plaga magna. [22] (Ac-
cedens autem propheta ad re-
gem Israel, dixit ei: Vade, et
confortare, et scito, et vide quid
facias: sequenti enim anno rex
Syriæ ascendet contra te).
[23] Servi vero regis Syriæ di-
xerunt ei: Dii montium sunt
dii eorum, ideo superaverunt
nos: sed melius est ut pugne-
mus contra eos in campestribus,
et obtinebimus eos. [24] Tu ergo
verbum hoc fac: Amove reges
singulos ab exercitu tuo, et po-
ne principes pro eis: [25] et in-
staura numerum militum, qui
ceciderunt de tuis, et equos se-
cundum equos pristinos, et cur-
rus secundum currus, quos an-
te habuisti: et pugnabimus con-
tra eos in campestribus, et vide-
bis quod obtinebimus eos. Credi-
dit consilio eorum, et fecit ita.
[26] Igitur postquam annus
transierat, recensuit Benadad
Syros, et ascendit in Aphec
ut pugnaret contra Israel.
[27] Porro filii Israel recensiti
sunt, et acceptis cibariis profe-
cti ex adverso, castraque meta-
ti sunt contra eos, quasi duo
parvi greges caprarum: Syri au-
tem repleverunt terram. [28] (Et
accedens unus vir Dei, dixit ad
regem Israel: Hæc dicit Domi-

Benadadas pabėgo ant arklio
draug su savo raiteliais. [21] Tai-
pogi Izraėlio karalius išėjęs su-
mušė raitelius ir vežimus ir pa-
darė Syrijai didelį smugį. [22]
(Priėjęs gi pranašas Izraėlio ka-
ralių jam tarė: Eik, ir buk drą-
sus, ir žinok, ir veizdėk, ką tu-
ri daryti, nes Syrijos karalius
patrauks prieš tave ir kitais me-
tais).
[23] O Syrijos karaliaus tarnai
jam tarė: Kalnų dievai yra jų
dievai, todėl jie mus apgalėjo;
bet geriaus yra kariauti prieš
juos lygumose, ir mes apgalėsi-
me juos. [24] Taigi, tu padaryk
tokį dalyką: Atstatyk visus ka-
ralius nuo savo kariuomenės ir
pastatyk užuot jų vadus, [25] ir
atpildyk skaitlių kareivių, ku-
rie krito iš tavųjų, ir arklių,
kiek pirma buvo arklių, ir ve-
žimų tiek pat, kiek pirma turė-
jai vežimų; mes kovosime prieš
juos lygumose, ir matysi, kad
juos apgalėsime. Jis pasitikėjo
jų patarimu ir taip padarė.
[26] Taigi, metams praslinkus,
Benadadas peržiurėjo Syrijie-
čius ir patraukė į Afėką, kad
kovotų prieš Izraėlį. [27] Taipogi
Izraėlio sunųs buvo peržiurėti
ir, pasiėmę maisto, išėjo prie-
šais, ir sustatė stovyklas ties
anais kaip dvi maži kaimeni ož-
kų; Syrijiečių gi buvo pilna že-
mė. [28] (O priėjęs vienas Dievo
vyras, tarė Izraėlio karaliui:
Štai, ką Viešpats sako: Kadan-

---

sią pasipriešinimo. — (22) *Ką turi da-ryti.* Viešpats per pranašą perspėja Akabą, kad jis išanksto prisirengtų prie karės.
(23) *Dievai.* Geriaus: Dievas, kaip pasakyta LXX vertime. Syrijiečiai skaito savo papročiu Viešpatį tautiniu Izraėlio Dievu, galinčiu apginti savo tautą jos kalnuose, bet ne kur kitur.— (24) *Visus karalius.* Vz. aug. 1. cil. Plg. žem. 22, 31.
(26) *Afėką:* Jezraėlio slėnyje, dabar Fik. Plg. 1 Kar. 29, 1. — (27) *Kaip dvi maži...* Izraėlio karalius regimai buvo padalinęs savo mažą kariuomenę į du buriu. — (28) *Vienas Dievo vyras:* rasi

nus: Quia dixerunt Syri: Deus
montium est Dominus, et non
est Deus vallium: dabo omnem
multitudinem hanc grandem in
manu tua, et scietis quia ego
sum Dominus). 29 Dirigebantque
septem diebus ex adverso hi,
atque illi acies, septima autem
die commissum est bellum per-
cusseruntque filii Israel de Sy-
ris centum millia peditum in
die una. 30 Fugerunt autem qui
remanserant in Aphec, in civi-
tatem: et cecidit murus super
viginti septem millia hominum,
qui remanserant. Porro Bena-
dad fugiens ingressus est civi-
tatem, in cubiculum quod erat
intra cubiculum. 31 Dixeruntque
ei servi sui: Ecce, audivimus
quod reges domus Israel cle-
mentes sint: ponamus itaque sac-
cos in lumbis nostris, et funi-
culos in capitibus nostris, et
egrediamur ad regem Israel: for-
sitan salvabit animas nostras.
32 Accinxerunt saccis lumbos
suos, et posuerunt funiculos in
capitibus suis, veneruntque ad
regem Israel, et dixerunt ei:
Servus tuus Benadad dicit: Vi-
vat, oro te, anima mea. Et ille
ait: Si adhuc vivit, frater meus
est. 33 Quod acceperunt viri pro
omine: et festinantes rapuerunt
verbum ex ore ejus, atque di-
xerunt: Frater tuus Benadad.
Et dixit eis: Ite, et adducite

gi Syrijiečiai kalbėjo: Viešpats
yra kalnų Dievas ir ne slėnių
Dievas, tai aš duosiu visą šitą
didžią daugybę į tavo ranką, ir
žinosite, jog aš esu Viešpats).
29 Ir šitie ir anie statė kariškas
eilias vieni prieš kitus per sep-
tynias dienas, o septintoje die-
noje įvyko kova; ir Izraėlio su-
nųs sumušė viena diena šimtą
tukstančių pėstininkų iš Syri-
jiečių. 30 Likusieji gi nubėgo į
Afėko miestą; o muras krito ant
dvidešimtseptynių tukstančių
žmonių, kurie buvo likę. Taipo-
gi Benadadas bėgdamas atvyko
miestan ir įėjo į kambarį, bu-
vusį kambario viduje. 31 Tuo-
met jo tarnai jam tarė: Štai,
girdėjome Izraėlio namų kara-
lius esant mielaširdingus; taigi,
užsidėkime sau ant kulšių mai-
šus ir virves ant savo galvų ir
išeikime prie Izraėlio karaliaus,
rasi jis paliks mus gyvus. 32
Taigi, jie apjuosė savo strėnas
maišais, uždėjo sau ant galvų
virves, atėjo pas Izraėlio kara-
lių ir jam tarė: Tavo tarnas Ben-
adadas sako: Meldžiu tave, pa-
likk man mano gyvybę. O anas
tarė: Jei dar gyvas, jis mano
brolis. 33 Vyrai tai paskaitė ge-
ru ženklu, skubiai pasigavo tą
žodį iš jo burnos ir tarė: Bena-
dadas tavo brolis. O jis jiems
tarė: Eikite ir atveskite jį prie
manęs. Taigi, Benadadas išėjo

---

ne tas pats pranašas, kurs minėtas aug. 13. e. — (**30**) *Krito ant dvidešimt...* Įbėgusieji į miestą Syrijiečiai tikriausiai sustojo prie muro ir kovojo toliaus prieš atsivijusius Izraėlitus; tuotarpu, Dievui taip tą dalyką sutvarkant, krito ant stovėjusių prie muro Syrijiečių miesto siena; bet tai dar nereiškia, kad ji butu visus kareivius užmušusi. — *Į kambarį, buvusį...*, į kurį buvo įeinama ne tiesiog iš lauko, bet iš kito kambario. — (**31**) *Karalius esant...* Syrijiečiai susitikdavo dažnai su Izraėlitais, todėl jiems buvo žinomas Izraėli- karaliaus budas. — *Maišus ir virveles.* Stori pašukiniai arba ašutiniai apvalkalai buvo gedulio ir atgailos ženklas (plg. Prad. 37, 34 ir k.), virvės gi ant kaklo visiško pasidavimo žymė. — *Mus gyvus.* Ebr. t.: t a v e g y v ą. Benadado tarnai rupinasi tik savo karaliaus gyvybe. — (**33**) *Pasi-*

eum ad me. Egressus est ergo
ad eum Benadad, et levavit eum
in currum suum. 34 Qui dixit ei:
Civitates, quas tulit pater meus
a patre tuo, reddam: et plateas
fac tibi in Damasco, sicut fecit
pater meus in Samaria, et ego
fœderatus recedam a te. Pepigit ergo fœdus, et dimisit eum.

35 Tunc vir quidam de filiis
prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere.
36 Cui ait: Quia noluisti audire
vocem Domini, ecce recedes a
me, et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo,
invenit eum leo, atque percussit. 37 Sed et alterum inveniens
virum, dixit ad eum: Percute
me. Qui percussit eum, et vulneravit. 38 Abiit ergo propheta,
et occurrit regi in via, et mutavit aspersione pulveris os et
oculos suos. 39 Cumque rex transisset, clamavit ad regem, et
ait: Servus tuus egressus est ad
prœliandum cominus: cumque
fugisset vir unus, adduxit eum
quidam ad me, et ait: Custodi
virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima
ejus, aut talentum argenti appendes. 40 Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem,

prie jo, o jis pasisodino jį į savo
vežimą. 34 Ir Benadadas jam tarė: Miestus, kuriuos mano tėvas ėmė iš tavo tėvo, aš atiduosiu, ir pasidaryk sau gatvių
Damaske, kaip mano tėvas darė Samarijoje, ir aš padaręs sandorą atsitrauksiu nuo tavęs.
Taigi, jis padarė sandorą ir paleido jį.
35 Tuomet vienas vyras iš pranašų sunų tarė savo draugui,
Viešpačiui įsakant: Užgauk mane. Bet anas nenorėjo užgauti.
36 Jis jam tarė: Kadangi nenorėjai paklausyti Viešpaties balso, štai atsitrauksi nuo manęs,
ir liutas nužudys tave. Ir kuomet jis truputį nuo jo atsitraukė, sutiko jį liutas ir nužudė.
37 Radęs taipogi kitą vyrą, jam
tarė: Užgauk mane. Tasai užgavo jį ir sužeidė. 38 Taigi, pranašas išėjo, ir pasitiko karalių
kelyje ir permainė savo išvaizdą, pabarstydamas dulkėmis savo burną ir akis. 39 O kuomet
karalius buvo praėjęs, jis šaukė
paskui karalių ir tarė: Tavo tarnas buvo išėjęs kovotų išarto;
o kada vienas vyras pabėgo, kažinkas atvedė jį pas mane ir tarė: Sergėk šitą vyrą; jei jis ištruktu, tavo gyvybė bus už jo
gyvybę, arba užmokėsi talentą
sidabro. Kuomet gi aš sumišęs

---

sodino jį... Akabas elgėsi su Benadadu kaip su prieteliu, o ne kaip su priešu.— (34) *Iš tavo tėvo*: Amrio. — *Pasidaryk sau gatvių...* Tuo budu Syrijiečių sostinės dalis liko atiduota Izraėlitams nuosavybėn. Turėti gi tokią nuosavybę svetimame mieste buvo svarbu pirklystės reikaluose.

(35) *Iš pranašų sunų*, t. y. iš priderėjusių prie pranašų mokyklų. — *Nenorėjo užgauti.* Tai buvo prasikaltimas prieš Viešpaties paliepimą. — (37) *Sužeidė.* Ta žaizda turėjo įvaizdinti nuostolį, kurį padarė sau Akabas, paleisdamas Benadadą; ji taipogi padėjo pranašui apsimesti tikru kareiviu, buvusiu kovoje.— (38) *Permainė...* Žiurint ebr. t., galima manyti, kad pranašas buvo aprišęs sau akis. — (39) *Buvo išėjęs kovotų*.. Ebr. t. galima taip išversti: buvo patraukęs į patį mušį; tuomet priėjo kažinkas iš kariškos eilės, atvedė prie musų vieną vyrą ir tarė. — *Talentą sidabro*: truputį daugiaus kaip 3000 rublių. Taip pažymima, kad be-

subito non comparuit. Et ait
rex Israel ad eum: Hoc est ju-
dicium tuum, quod ipse decre-
visti. 41 At ille statim abstersit
pulverem de facie sua, et co-
gnovit eum rex Israel, quod es-
set de prophetis. 42 Qui ait ad
eum: Hæc dicit Dominus: Quia
dimisisti virum dignum morte
de manu tua, erit anima tua
pro anima ejus, et populus tu-
us pro populo ejus. 43 Reversus
est igitur rex Israel in domum
suam, audire contemnens, et fu-
ribundus venit in Samariam.

kraipiausi šen ir ten, jis umai
pražuvo. Tuomet Izraėlio kara-
lius jam tarė: Tai yra tavo pa-
smerkimas, kurį pats padarei. 41
Bet jis tuojau nubraukė dulkes
nuo savo veido, ir Izraėlio ka-
ralius pažino jį, kad jis iš pra-
našų. 42 Tasai gi jam tarė: Štai,
ką Viešpats sako: Kadangi tu
išleidai iš savo rankos vyrą,
vertą mirti, tavo gyvybė bus
už jo gyvybę, ir tavo tauta už
jo tautą. 43 Bet karalius grįžo
į savo namus, nenorėdamas klau-
syti, ir labai įtužęs atvyko į
Samariją.

3) Akabas ir Nabotas.

Caput XXI. 1 Post verba au-
tem hæc, tempore illo vinea
erat Naboth Jezrahelitæ, quæ
erat in Jezrahel, juxta palatium
Achab regis Samariæ. 2 Locutus
est ergo Achab ad Naboth, di-
cens: Da mihi vineam tuam, ut
faciam mihi hortum olerum, quia
vicina est, et prope domum me-
am, daboque tibi pro ea vineam
meliorem: aut si commodius ti-
bi putas, argenti pretium, quan-
to digna est. 3 Cui respondit
Naboth: Propitius sit mihi Do-
minus, ne dem hereditatem pa-
trum meorum tibi. 4 Venit er-
go Achab in domum suam in-

21. perskyrimas. 1 Po šitų at-
sitikimų Nabotas Jezraėlietis tu-
rėjo anuo metu Jezraėlyje vyn-
uogyną, greta Samarijos kara-
liaus Akabo rūmų. 2 Taigi, Aka-
bas kalbėjo Nabotui ir sakė:
Atiduok man savo vynuogyną,
kad pasidaryčiau sau daržą, nes
jis yra šalymais ir arti mano
namų, o aš tau duosiu už jį ge-
resnį vynuogyną; arba jei ma-
nytumei tau busiant patogiaus,
užmokėsiu pinigais, kiek verta.
3 Nabotas jam atsakė: Sergėk
mane, Viešpatie, kad atiduočiau
tau savo tėvų tėvainystę. 4 Tai-
gi, Akabas atėjo į savo namus

laisvis buvo nepaprastas kareivis. — (41) *Nubraukė dulkes*... Ebr. t.: nuėmė raištį nuo savo akių. — (42) *Vyrą:* Benadadą. Jį pats Viešpats buvo padavęs į Akabo rankas, bet tasai nenorėjo jo saugoti. — *Vertą mirti.* Anot ebr. t.: kurs buvo užtraukęs ant savęs iškeikimą. Plg. Kun. 27, 28.— (43) *Nenorėdamas klausyti*.... Ebr. t.: nuliudęs ir suerzintas.

21, 1 - 29. Akabas, užsigeidęs Naboto vynuogyno ir negavęs jo geruoju, pakurs-čius savo pačiai, leidžia nužudyti Nabotą (1 - 16); todėlei, Dievui liepant, Elijas apskelbia karaliui sunkią bausmę, kuri tečiaus dėlei jo atgailos sumažinama (17 - 29).

(21, 1) *Jezraėlyje*: čia Akabas turėjo savo vasarnamį. — (3) *Sergėk mane, Viešpatie.* Nabotas buvo tikrojo Dievo garbintojas ir jo įstatymo pildytojas. — *Tėvainystę.* Pas žydus buvo uždrausta parduoti žemę. Plg. Kun. 25, 23... Sk. 36, 7. 8. — (4) *Pilnas apmaudos ir*...

dignans, et frendens super verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Jezrahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, et non comedit panem.
[5] Ingressa est autem ad eum
Jezabel uxor sua, dixitque ei:
Quid est hoc, unde anima tua
contristata est? et quare non
comedis panem? [6] Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Jezrahelitæ, et dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecunia: aut, si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille
ait: Non dabo tibi vineam meam.
[7] Dixit ergo ad eum Jezabel
uxor ejus: Grandis auctoritatis es, et bene regis regnum Israel. Surge, et comede panem, et æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Naboth Jezrahelitæ.
[8] Scripsit itaque litteras ex
nomine Achab, et signavit eas annulo ejus, et misit ad majores natu, et optimates, qui erant in civitate ejus, et habitabant
cum Naboth. [9] Litterarum autem
hæc erat sententia: Prædicate jejunium, et sedere facite Naboth inter primos populi, [10] et
submittite duos viros filios Belial contra eum, et falsum testimonium dicant: Benedixit Deum et regem: et educite eum,

pilnas apmaudo ir įtužęs dėlei žodžių, kuriuos jam buvo kalbėjęs Jezraėlietis Nabotas, sakydamas: Aš tau neduosiu savo tėvų palikimo. Ir atsigulęs ant savo patalo, nugręžė savo veidą prie sienos ir nieko nevalgė.
[5] Tuomet įėjo prie jo jo pati
Jezabėlė ir jam tarė: Kas tai yra, kodėl tavo dušia nuliudusi? ir kodėl nieko nevalgai? [6]
Jis jai atsakė: Aš kalbėjau Jezraėliečiui Nabotui ir jam sakiau: Atiduok man savo vynuogyną už pinigus; arba, jei tau tinka, duosiu tau užuot jo geresnį vynuogyną. Bet jis tarė: Aš tau neduosiu savo vynuogyno. [7] Tai-
gi, jo pati Jezabėle jam tarė: Didelę tu turi reikšmę ir gerai valdai Izraėlio karalystę. Kelkies ir valgyk ir buk ramus; aš tau duosiu Jezraėliečio Naboto vynuogyną.
[8] Taigi, ji parašė Akabo vardu
laiškų, užženklino juos jo žiedu ir siuntė pas vyresniuosius ir šlovinguosius, buvusius jo mieste ir gyvenusius draug su Nabotu.
[9] Laiškų gi turinys buvo toks:
Apskelbkite pasninką ir pasodinkite Nabotą tarp tautos pirmųjų, [10] ir pastatykite slapčia prieš
jį du vyru, Belialio sunudu, ir tepaliudija neteisingai, sakydami: Jis keikė Dievą ir karalių; paskui išveskite jį ir užmuškite

---

Ebr. t.: nuliudęs ir suerzintas. — (4) *Atsigulęs...* Supykęs Akabas elgiasi kaip išdykęs vaikas. — (7) *Didelę tu turi...* Jezabėlė atsiliepia į Akabą su pasityčiojimu.

(8) *Jo žiedu.* Ant žiedo rasi buvo įrėžtas karaliaus vardas. Plg. Prad. 38, 18 ir k. Pasiimti karaliaus žiedą Jezabėlė negalėjo be Akabo žinios; todėl ir Naboto nužudymas įvyko ne be jo žinios ir kaltybės. — (9) *Pasninką.* Su pasninkais dažnai rišosi pas žydus vieši susirinkimai; tokiuo gi susirinkimu norėta pasinaudoti, kad viešai apkaltinti ir pasmerkti Nabotą. — *Belialio.* Plg. Atk. 13, 13; Teis. 19, 22 ir k. — (10) *Keikė Dievą ir...* Už piktžodžiavimą Dievui buvo skirta mirties bausmė. Plg. Atk. 13, 10; 17, 5. Keikimas karaliaus kaipo Dievo vietininko buvo vertas tokios pat bausmės. Plg.

et lapidate, sicque moriatur. [11]
Fecerunt ergo cives ejus majo-
res natu et optimates, qui ha-
bitabant cum eo in urbe, sicut
præceperat eis Jezabel, et sicut
scriptum erat in litteris quas
miserat ad eos: [12] prædicave-
runt jejunium, et sedere fece-
runt Naboth inter primos po-
puli. [13] Et adductis duobus vi-
ris filiis diaboli, fecerunt eos
sedere contra eum: at illi, sci-
licet ut viri diabolici, dixerunt
contra eum testimonium coram
multitudine: Benedixit Naboth
Deum et regem: quam ob rem
eduxerunt eum extra civitatem,
et lapidibus interfecerunt. [14]
Miseruntque ad Jezabel, dicen-
tes: Lapidatus est Naboth, et
mortuus est.

[15] Factum est autem, cum au-
disset Jezabel lapidatum Na-
both, et mortuum, locuta est
ad Achab: Surge, et posside vi-
neam Naboth Jezrahelitæ, qui
noluit tibi acquiescere, et dare
eam accepta pecunia: non enim
vivit Naboth, sed mortuus est.
[16] Quod cum audisset Achab,
mortuum videlicet Naboth, sur-
rexit, et descendebat in vineam
Naboth Jezrahelitæ, ut possi-
deret eam.

[17] Factus est igitur sermo Do-
mini ad Eliam Thesbiten, dicens:
[18] Surge, et descende in occur-
sum Achab regis Israel, qui est
in Samaria: ecce ad vineam Na-
both descendit, ut possideat eam:
[19] et loqueris ad eum, dicens:

jį akmenimis, ir taip tenumirš-
ta. [11] Taigi, jo piliečiai, vyres-
nieji ir šlovingieji, gyvenusieji
draug su juo mieste, padarė,
kaip buvo jiems įsakiusi Jezabė-
le ir kaip buvo parašyta laiš-
kuose, kuriuos ji buvo jiems at-
siuntusi. [12] Jie apskelbė pasnin-
ką ir pasodino Nabotą tarp tau-
tos pirmųjų. [13] O atvedę du vy-
ru, velnio sunudu, pasodino juo-
du ties juo; juodu gi kaipo vel-
niški žmonės liudijo prieš jį
daugybės akyvaizdoje, sakydami:
Nabotas keikė Dievą ir karalių;
todėlei jie išvedė jį už miesto
ir užmušė akmenimis. [14] Po to
jie siuntė pas Jezabėlę ir saky-
dino: Nabotas užmuštas akme-
nimis ir mirė.

[15] Atsitiko gi, kad Jezabėle,
išgirdus užmuštą esant akmeni-
mis Nabotą ir mirusį, kalbėjo
Akabui: Kelkies ir pasisavink
Jezraėliečio Naboto vynuogyną,
kurs nenorėjo tavęs paklausyti
ir duoti jo už pinigus, nes Na-
botas nebegyvas, bet miręs. [16]
Tai išgirdęs Akabas, butent Na-
botą mirus, atsikėlė ir ėjo į Jez-
raėliečio Naboto vynuogyną,
kad jį pasisavintu.

[17] Taigi, Viešpaties žodis bu-
vo suteiktas Tesbiečiui Elijui
ir pasakyta: [18] Kelkies ir eik
priešais Izraėlio karaliui Aka-
bui, esančiam Samarijoje; štai,
jis leidžiasi į Naboto vynuogy-
ną, kad jį pasisavintu; [19] ir tu

---

2 Kar. 16, 9. — (13) *Užmušė akmeni-mis...* Draug su Nabotu užmušta taipogi jo sunus. Vz. 4 Kar. 9, 26.

(15) *Pasisavink...* Lobis prasikaltusių prieš karalių ir kėlusių maištą darėsi karaliaus nuosavybe. Plg. 2 Kar. 16, 4.

(19) *Užmušei.* Tai buvo pirma Akabo kaltybė, nes jis leido savo pačiai nužudyti nekaltą Nabotą. — *Pasisavinai...* Antra kaltybė, svetimo turto pasisavinimas. — *Laižys taipogi tavo kraują.* Ta bausmės dalis neįvyko, nes Akabas darė

Hæc dicit Dominus: Occidisti,
insuper et possedisti. Et post
hæc addes: Hæc dicit Dominus:
In loco hoc, in quo linxerunt
canes sanguinem Nabot, lambent
quoque sanguinem tuum. [20] Et
ait Achab ad Eliam: Num in-
venisti me inimicum tibi? Qui
dixit: Inveni, eo quod venun-
datus sis, ut faceres malum in
conspectu Domini. [21] Ecce ego
inducam super te malum, et de-
metam posteriora tua, et inter-
ficiam de Achab mingentem ad
parietem, et clausum et ultimum
in Israel. [22] Et dabo domum
tuam sicut domum Jeroboam
filii Nabat, et sicut domum Baa-
sa filii Ahia: quia egisti, ut me
ad iracundiam provocares, et
peccare fecisti Israel. [23] Sed et
de Jezabel locutus est Domi-
nus, dicens: Canes comedent Je-
zabel in agro Jezrahel. [24] Si
mortuus fuerit Achab in civita-
te, comedent eum canes: si au-
tem mortuus fuerit in agro, co-
medent eum volucres cœli. [25]
Igitur non fuit alter talis sicut
Achab, qui venundatus est ut
faceret malum in conspectu Do-
mini: concitavit enim eum Je-
zabel uxor sua, [26] et abomina-
bilis factus est, in tantum ut
sequeretur idola, quæ fecerant
Amorrhæi, quos consumpsit Do-
minus a facie filiorum Israel.

[27] Itaque cum audisset Achab
sermones istos, scidit vesti-
menta sua, et operuit cilicio

jam kalbėsi ir tarsi: Štai, ką
Viešpats sako: Užmušei, virš to
dar pasisavinai. Ir po to pridur-
si: Štai ką Viešpats sako: Toje
vietoje, kurioje šunįs laižė Na-
boto kraują, jie laižys taipogi
tavo kraują. [20] O Akabas tarė
Elijui: Argi radai, kad aš tavo
neprietelis? Jis atsakė: Radau,
nes tu parsidavei, kad darytu-
mei pikta Viešpaties akyvaiz-
doje. [21] Štai, aš užvesiu ant ta-
vęs nelaimę, ir atpjausiu tavo
ainius, ir užmušiu iš Akabo be-
sišlapinantį prie sienos, ir užda-
rytąjį, ir paskutinį Izraėlyje. [22]
Ir padarysiu su tavo namais,
kaip su Nabato sunaus Jerobo-
amo namais ir kaip su Ahijos
sunaus Baasos namais, nes tu
taip elgeis, kad sužadinai mano
rustybę, ir tu įvedei į nuodė-
mes Izraėlį. [23] Viešpats kalbėjo
taipogi apie Jezabėlę ir tarė:
Šunįs ės Jezabėlę ant Jezraėlio
lauko. [24] Jei Akabas bus miręs
mieste, jį ės šunįs; o jei bus mi-
ręs lauke, ės jį dangaus paukš-
čiai. [25] Taigi, nebuvo kito to-
kio kaip Akabas, kurs buvo par-
sidavęs, idant darytu pikta Vieš-
paties akyvaizdoje; nes jį kur-
stė jo pati Jezabėle, [26] ir jis tapo
taip pasibjaurėtinas, kad sekė
stabus, kuriuos buvo pasidarę
Amoriečiai, kuriuos Viešpats su-
naikino prieš Izraėlio sunų vei-
dą.
[27] Taigi, Akabas išgirdęs ši-
tuos žodžius, perplėšė savo ru-
bus, ir apdengė ašutine savo

---

atgailą. Vz. žem. 29. e.— (20) *Argi radai...* Ebr. t.: ar tu mane radai, mano neprieteli? — *Parsidavei*: tapai vergu savo piktumo. — (21) *Aš užvesiu...* Pranašas kalba toliaus Viešpaties vardu. — (23) *Šunįs ės Jezabėlę.* Plg. 4 Kar. 9, 33... — (24) *Jei Akabas...* Ir šita bausmės dalis liko atmainyta. Ebr. t.: kas iš Akabo bus miręs...—(26) *Jis tapo taip...* Ebr. t.: jis elgėsi pasibjaurėtinai, eidamas paskui stabus. kaip kad Amoriečiai darė.
(27) *Perplėšė savo...* Buvo tai atgailos

carnem suam, jejunavitque et
dormivit in sacco, et ambula-
vit demisso capite. 28 Et factus
est sermo Domini ad Eliam Thes-
biten, dicens: 29 Nonne vidisti
humiliatum Achab coram me?
quia igitur humiliatus est mei
causa, non inducam malum in
diebus ejus, sed in diebus filii
sui inferam malum domui ejus.

kuną ir alkino save, ir miegojo
maiše, ir vaikščiojo, nuleidęs gal-
vą. 28 Tuomet Viešpaties žodis
buvo suteiktas Tesbiečiui Elijui
ir pasakyta: 29 Argi nematei Aka-
bo nusižeminusio prieš mane?
Kadangi jis nusižemino dėlei
manęs, neužvesiu nelaimės jo
dienose, bet jo sunaus dienose
užvesiu nelaimę ant jo namų.

4) Akabas ir Judo karalius Jozapatas.

Caput XXII. 1 Transierunt
igitur tres anni absque bello
inter Syriam et Israel. 2 In an-
no autem tertio, descendit Jo-
saphat rex Juda ad regem Is-
rael. 3 (Dixitque rex Israel ad
servos suos: Ignoratis quod no-
stra sit Ramoth Galaad, et ne-
gligimus tollere eam de manu
regis Syriæ?) 4 Et ait ad Josa-
phat: Veniesne mecum ad prœ-
liandum in Ramoth Galaad? 5
Dixitque Josaphat ad regem Is-
rael: Sicut ego sum, ita et tu:
populus meus, et populus tuus
unum sunt: et equites mei, equi-
tes tui.
Dixitque Josaphat ad re-
gem Israel: Quære, oro te, ho-
die sermonem Domini. 6 Con-
gregavit ergo rex Israel pro-
phetas, quadringentos circiter

22. perskyrimas. 1 Taigi, pra-
slinko treji metai be karės tarp
Syrijos ir Izraėlio. 2 Trečiais gi
metais Judo karalius Jozapa-
tas atvyko pas Izraėlio karalių.
3 (Tuomet Izraėlio karalius ta-
rė savo tarnams: Ar nežinote,
kad Ramot-Galaadas mums pri-
dera, o mes nepaslenkame atim-
ti jį iš Syrijos karaliaus rankos?)
4 Ir jis tarė Jozapatui: Ar eisi
draug su manim kovotų į Ra-
mot-Galaadą? 5 O Jozapatas
tarė Izraėlio karaliui: Kaip aš
esu, taip ir tu; mano tauta ir
tavo tauta yra viena; ir mano
raiteliai yra tavo raiteliai.
Be to Jozapatas tarė Izraė-
lio karaliui: Meldžiu tave, klaus-
kies šiandien Viešpaties ištar-
mės. 6 Taigi, Izraėlio karalius
surinko pranašus apie keturis

ženklai. — *Nuleidęs galvą*. Ebr. t.: p a m a ž u. — (29) *Jo sunaus*: Joramo.

22, 1-54. Praslinkus trejiems metams po karės tarp Izraėlio ir Syrijos, Akabas susitaręs su Judo karaliumi Jozapatu ir pasitikėdamas netikrų pranašų žodžiais, o neklausydamas Mikėo, mėgina atimti iš Syrijiečių Ramot-Galaadą, bet kovoje lieka apgalėtas, sužeistas ir miršta (1-40). Jozapatas elgiasi dievobaimingai, bet dėlei sandoros su Akabu turi nepasisekimų (41-51). Akabo gi įpėdinis Okozijas seka savo tėvo pėdomis (52-54).

(22, 2) *Atvyko pas Izraėlio...* Jozapatas buvo vedęs moterystėn Akabo dukterį Ataliją. Vz. 2 Kron. 18, 1.— (3) *Ramot-Galaadas mums pridera.* Tą miestą turėjo tikriausiai sugrąžinti Izraėlio karaliui Benadadas pagal sutartį (vz. aug. 20, 34), bet regimai neišpildė savo apsiėmimo. — (5) *Mano tauta...* Ta prietelystė su Akabu užtraukė ant Jozapato Viešpaties papeikimą ir bausmę. Plg. 2 Kron. 19, 1. 2. — (6) *Pranašus, apie keturis...* Nebuvo tai Astartės ar Baalo pranašai; jie

viros, et ait ad eos: Ire debeo
in Ramoth Galaad ad bellan-
dum, an quiescere? Qui respon-
derunt: Ascende, et dabit eam
Dominus in manu regis. 7 Dixit
autem Josaphat: Non est hic
propheta Domini quispiam, ut
interrogemus per eum? 8 Et ait
rex Israel ad Josaphat: Reman-
sit vir unus, per quem possu-
mus interrogare Dominum: sed
ego odi eum, quia non prophe-
tat mihi bonum, sed malum,
Michæas filius Jemla. Cui Jo-
saphat ait: Ne loquaris ita rex.
9 Vocavit ergo rex Israel eunu-
chum quemdam, et dixit ei: Fe-
stina adducere Michæam filium
Jemla. 10 Rex autem Israel, et
Josaphat rex Juda sedebant
unusquisque in solio suo vesti-
ti cultu regio, in area juxta os-
tium portæ Samariæ, et univer-
si prophetæ prophetabant in
conspectu eorum. 11 Fecit quo-
que sibi Sedecias filius Chanaa-
na cornua ferrea, et ait: Hæc
dicit Dominus: His ventilabis
Syriam, donec deleas eam. 12
Omnesque prophetæ similiter
prophetabant, dicentes: Ascende
in Ramoth Galaad, et vade pro-
spere, et tradet Dominus in ma-
nus regis.

13 Nuntius vero, qui ierat ut
vocaret Michæam, locutus est
ad eum, dicens: Ecce sermones
prophetarum ore uno regi bona

šimtus vyrų, ir jiems tarė: Ar
aš privalau eiti į Ramot-Galaa-
dą kariautų, ar ne? Jie atsakė:
Pakilk, o Viešpats duos jį į ka-
raliaus ranką. 7 Jozapatas gi
tarė: Ar nėra čionai kokio Vieš-
paties pranašo, kad pasiklaustu-
mėm per jį? 8 Izraėlio karalius
tarė Jozapatui: Liko vienas vy-
ras, per kurį galėtumėm pasi-
klausti Viešpatį; bet aš jo ne-
kenčiu, nes jis nepranašauja man
gera, o tik pikta; yra tai Jėm-
los sunus Mikėas. Jozapatas jam
tarė: Nekalbėk taip, karaliau. 9
Taigi, Izraėlio karalius pasiva-
dino vieną kamarponį ir jam
tarė: Pasiskubink atvesti Jėm-
los sunų Mikėą. 10 Izraėlio gi
karalius ir Judo karalius Joza-
patas sėdėjo kiekvienas ant sa-
vo sosto, apsivilkę karališkais
apdarais, ant pleciaus prie Sa-
marijos vartų angos, o visi pra-
našai pranašavo jųdviejų aky-
vaizdoje. 11 Taipogi Kanaanos
sunus Sedekijas pasidarė sau
geležinius ragus ir tarė: Štai, ką
sako Viešpats: Tais vėtysi Sy-
riją, kolei ją sunaikinsi. 12 Ir
visi pranašai pranašavo pana-
šiai, sakydami: Pakilk į Ramot-
Galaadą ir eik laimingai, o Vieš-
pats paduos jį į karaliaus ran-
kas.
13 Pasiuntinys gi, kurs buvo
nuėjęs pašauktų Mikėo, kalbėjo
jam ir tarė: Štai, pranašų žo-
džiai vienbalsiai skelbia kara-

---

tikriausiai garbino Viešpatį, bet veršių išvaizdoje, ir nebuvo gavę iš Dievo pašaukimo buti pranašais. — (7) *Ar nėra čionai...* Jozapatas netiki, kad keturi šimtai Akabo pakviestųjų butu tikri pranašai. — (8) *Aš jo nekenčiu...* Akabas, matydamas, kad visa taip įvykdavo, kaip sakydavo Elijas ir Mikėas, buvo įgiję̨s klaidingą nuomonę, buk tie Viešpaties pranašai pasilieka tokioje artimybėje su Dievu, kad jis jų klausąs, ir kad skelbti pikta pridera nuo jų nepalankumo karaliui. —*Nekalbėk taip.* Jozapatas perspėja Akabą, kad jo nuomonė klaidinga.— (11) *Sedekijas.* Jis rasi buvo keturių šimtų viršininkas. — *Ragus.* Ragas yra ženklas galybės.

prædicant: sit ergo sermo tuus
similis eorum, et loquere bona.
[14] Cui Michæas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.

[15] Venit itaque ad regem, et ait illi rex: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad prœliandum, an cessare? Cui ille respondit: Ascende, et vade prospere, et tradet eam Dominus
in manus regis. [16] Dixit autem
rex ad eum: Iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi nisi quod verum est, in
nomine Domini. [17] Et ille ait:
Vidi cunctum Israel dispersum in montibus, quasi oves non habentes pastorem: et ait Dominus: Non habent isti dominum: revertatur unusquisque in domum suam in pace.
mum suam in pace. [18] (Dixit er-
go rex Israel ad Josaphat: Numquid non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, sed semper
malum?) [19] Ille vero addens, ait:
Propterea audi sermonem Domini: Vidi Dominum sedentem super solium suum, et omnem exercitum cœli assistentem ei
a dextris et a sinistris: [20] et ait
Dominus: Quis decipiet Achab regem Israel, ut ascendat, et cadat in Ramoth Galaad? Et dixit unus verba hujuscemodi,
et alius aliter. [21] Egressus est

liui, kas gera; tegul tat tavo šneka buna panaši į jųjų, ir tu
kalbėk, kas gera. [14] Mikėas jam
atsakė: Kaip Viešpats gyvas, ką tik man Viešpats pasakys, tai aš kalbėsiu.
[15] Taigi, jis atėjo pas karalių, o karalius jam tarė: Mikėau, ar mes turime eiti kariautų į Ramot-Galaadą, ar liauties? Jis jam atsakė: Pakilk ir eik laimingai, o Viešpats paduos jį į
karaliaus rankas. [16] Karalius gi
jam tarė: Aš dar sykį įsakau tau su prisieka, kad man kalbėtumei tik tai, kas tiesa, vardan
Viešpaties. [17] O anas tarė: Mačiau visą Izraėlį, išsisklaisčiusį kalnuose, kaip avis, neturinčias piemens, o Viešpats tarė: Šitie neturi pono; tegrįžta kiekvie-
nas į savo namus ramybėje. [18]
(Taigi, Izraėlio karalius tarė Jozapatui: Argi aš tau nesakiau, kad jis nepranašauja man gera,
bet visuomet pikta?). [19] O anas
pridurdamas tarė: Todėlei klausyk Viešpaties žodžių: Mačiau Viešpatį, sėdintį ant savo sosto, ir visą dangaus kariuomenę, stovinčią prie jo po dešinės ir po
kairės; [20] ir Viešpats tarė: Kas
suklaidins Izraėlio karalių Akabą, kad patrauktu ir kristu Ramot-Galaade? Ir vienas kalbėjo šitokiuos žodžius, o kitas kitaip.
[21] Bet išėjo dvasia, ir stojosi

---

(15) *Ar mes turime...* Akabas kalba taip, lyg-kad jis ištikrųjų norėtu taikyties prie Viešpaties pranašo žodžių. Pranašas mato karaliaus veidmainystę ir ne be ironijos atkartoja Akabo pranašų žodžius. Tai suprasdamas Akabas, reikalauja iš Mikėo, kad jis duotu tikrą atsakymą: (16) *Aš dar sykį...* — (17) *Mačiau visą Izraėlį..* Viešpats buvo parodęs savo pranašui lyg-kokį vaizdą nelaimingos Akabo karės su Syrijiečiais. — *Neturinčią piemens...* Akabui buvo lemta kristi karėje. Vz. žem. 34. 35. eil. — (18) *Argi aš tau nesakiau...* Tuo patėmijimu Akabas stengiasi sumažinti Mikėo žodžių svarbumą. Jis primena, kad iš Mikėo nebuvo galima laukti kitokio atsakymo, todėl nėra ko jo ir žiurėti. — (19) *Sėdintį ant...* Viešpaties apsireiškimą regėjime Mikėas aprašo taippat, kaip Iz. 6, 1; Ez. 1, 26; Dan. 7, 9.— *Dangaus kariuomenę*: aniolus. — (21) *Dvasia.* Ebr. t. su artikulu:

autem spiritus, et stetit coram
Domino, et ait: Ego decipiam
illum. Cui locutus est Dominus:
In quo? 22 Et ille ait: Egrediar,
et ero spiritus mendax in ore
omnium prophetarum ejus. Et
dixit Dominus: Decipies, et præ-
valebis: egredere, et fac ita. 23
Nunc igitur ecce dedit Domi-
nus spiritum mendacii in ore
omnium prophetarum tuorum,
qui hic sunt, et Dominus locu-
tus est contra te malum.
24 Accessit autem Sedecias fi-
lius Chanaana, et percussit Mi-
chæam in maxillam, et dixit:
Mene ergo dimisit Spiritus Do-
mini, et locutus est tibi? 25 Et
ait Michæas: Visurus es in die
illa, quando ingredieris cubicu-
lum, intra cubiculum ut abscon-
daris. 26 Et ait rex Israel: Tol-
lite Michæam, et maneat apud
Amon principem civitatis, et
apud Joas filium Amelech, 27
et dicite eis: Hæc dicit rex:
Mittite virum istum in carce-
rem, et sustentate eum pane
tribulationis, et aqua angustiæ,
donec revertar in pace. 28 Di-
xitque Michæas: Si reversus fue-
ris in pace, non est locutus in
me Dominus. Et ait: Audite po-
puli omnes.
29 Ascendit itaque rex Israel,
et Josaphat rex Juda in Ra-
moth Galaad. 30 Dixit itaque

Viešpaties akyvaizdoje, ir tarė:
Aš jį suklaidinsiu. Viešpats jai
kalbėjo: Kaip gi? 22 O ji atsakė:
Aš išeisiu ir busiu dvasia me-
lagė visų jo pranašų burnoje.
Ir Viešpats tarė: Suklaidinsi ir
apgalėsi; išeik ir daryk taip. 23
Taigi, štai dabar Viešpats davė
melo dvasią į burną visų tavo
pranašų, kurie čia yra, ir Vieš-
pats kalbėjo prieš tave pikta.
24 O Kanaanos sunus Sedeki-
jas prisiartino ir užgavo Mikėą
į veidą ir tarė: Mane tat aplei-
do Viešpaties dvasia ir kalbėjo
tau? 25 O Mikėas tarė: Pamaty-
si tą dieną, kuomet įeisi į kam-
barį, esantį viduje kambario,
idant pasislėptumei. 26 Tuomet
Izraėlio karalius tarė: Imkite
Mikėą, ir tepasilieka pas mie-
sto viršininką Amoną ir pas
Amelėko sunų Joasą, 27 ir tar-
kite jiemdviem: Štai, ką sako
karalius: Imkite šitą vyrą kalė-
jiman ir maitinkite jį sielvarto
duona ir suspaudimo vandenimi,
kolei sugrįšiu ramybėje. 28 O
Mikėas tarė: Jei sugrįši ramy-
bėje, tai Viešpats nekalbėjo per
mane. Ir pridurė: Išgirskite vi-
si žmonės.
29 Taigi, Izraėlio karalius ir
Judo karalius Jozapatas pakilo
prieš Ramot-Galaadą. 30 Ir Iz-

---

haruach. Nebuvo tai aniolas, arba kaip kai-kurie mano piktoji dvasia; tikriausiai gi pasirodė tame regėjime persinifikuota pranašystė, arba kitaip sakant, pranašystės dvasia. Akabas savo senesniais prasikaltimais buvo užsipelnęs, kad ant jo ateitu apakimas ir kad jam pasidavęs jis pražutu.

(**24**) *Užgavo*. Tikras Viešpaties pranašas nebutu galėjęs taip pasielgti. — (**25**) *Kambarį, esantį*... Plg. aug. 20, 20. Ant drąsaus dabar Sedekijo ateis didžiausis išgąstis, nes sugįžę iš nelaimingos karės Izraėlitai norės atkeršyti pranašui melagiui. —(**26**) *Amelėko*. Ebr. t. *hammelek*, karaliaus. Joasas rasi buvo kilęs iš karališkosios giminės, nors tikriausiai nebuvo tikras Akabo sunus. — (**27**) *Sielvarto duona*... Kalėjime pranašas turi gauti tik menkiausį išlaikymą.—(**28**) *Išgirskite*... Mikėas perspėja visus, kad jo pranašystė tikra.

(**30**) *Savo drabužiais*: karališkais, kuriais jis skyrėsi nuo visų kitų kariaujan-

rex Israel ad Josaphat: Sume
arma, et ingredere prœlium,
et induere vestibus tuis: porro
rex Israel mutavit habitum
suum, et ingressus est bellum.
[31] Rex autem Syriæ præcepe-
rat principibus curruum tri-
ginta duobus, dicens: Non pu-
gnabitis contra minorem, et ma-
jorem quempiam, nisi contra re-
gem Israel, solum. [32] Cum ergo
vidissent principes currum Jo-
saphat, suspicati sunt quod ip-
se esset rex Israel, et impetu
facto pugnabant contra eum: et
exclamavit Josaphat. [33] Intelle-
xeruntque principes curruum
quod non esset rex Israel, et
cessaverunt ab eo. [34] Vir autem
quidam tetendit arcum, in in-
certum sagittam dirigens, et ca-
su percussit regem Israel inter
pulmonem et stomachum. At
ille dixit aurigæ suo: Verte ma-
num tuam, et ejice me de ex-
ercitu, quia graviter vulneratus
sum. [35] Commissum est ergo
prœlium in die illa, et rex Is-
rael stabat in curru suo contra
Syros, et mortuus est vespere:
fluebat autem sanguis plagæ in
sinum currus, [36] et præco in-
sonuit in universo exercitu an-
tequam sol occumberet, dicens:
Unusquisque revertatur in civi-
tatem, et in terram suam. [37]
Mortuus est autem rex, et per-
latus est in Samariam: sepelie-
runtque regem in Samaria, [38]
et laverunt currum ejus in pi-

raėlio karalius tarė Jozapatui:
Imk ginklus ir eik kovon, ir
pasilikk apsivilkęs savo drabu-
žiais. Bet Izraėlio karalius per-
mainė savo apdarą ir ėjo kovon.
[31] Syrijos gi karalius buvo įsa-
kęs tris dešimtis dviem vežimų
viršininkams ir taręs: Nekovo-
kite prieš ką nors mažesnį arba
didesnį, bet tik prieš vieną Iz-
raėlio karalių. [32] Taigi, vežimų
viršininkai, pamatę Jozapatą,
spėjo, kad tai Izraėlio karalius,
ir puolę kovojo prieš jį; bet
Jozapatas ėmė šaukti. [33] Tuo-
met vežimų viršininkai suprato,
kad jis ne Izraėlio karalius, ir
atstojo nuo jo. [34] Vienas gi vy-
ras įtempė kilpinį ir paleido
vilyčią netaikydamas ir nety-
čiomis ištiko Izraėlio karalių
tarp plaučių ir pilvo. O jis ta-
rė savo vežėjui: Sukk atgal ir
išvežk mane iš kariuomenės tar-
po, nes esu sunkiai sužeistas.
[35] Taip tat tą dieną įvyko ko-
va, ir Izraėlio karalius stovėjo
savo vežime prieš Syrijiečius,
o vakare mirė. Kraujas gi iš jo
žaizdos tekėjo į vežimo vidų.
[36] Ir dar saulei nenusileidus,
šaukėjas apskelbė visai kariuo-
menei sakydamas: Kiekvienas
tegrįžta į savo miestą ir į
savo žemę. [37] Karalius gi mirė
ir buvo nugabentas Samarijon,
ir palaidojo karalių Samari-
joje. [38] O vežimą numazgojo

čiųjų. — *Permainė...* Akabas apsivelka paprasto kareivio drabužiais; jam, rasi, nedavė ramybės jo paniekintieji pranašo Mikėo žodžiai. — (32) *Jozapatas ėmė šaukti*: rasi šaukdamas pagalbon savuosius kareivius iš Judo. Plg. 2 Kron. 18, 31.— (34) *Tarp plaučių...* Ebr. t.: tarp šarvo, (kuriuo buvo uždengta krutinė), ir tarp pilvo uždangalo. — (35) *Įvyko*. Anot ebr. t.: ėjo smarkyn. - *Prieš Syrijiečius*. Kova buvo taip smarki, kad sužeisto karaliaus negalėjo išvežti iš kovojančiųjų tarpo. — (36) *Dar saulei nenusileidus*: kaip tik pamatė, kad karalius nebegyvas. — (38) *Ir šunis laižė...* Plg. aug. 21, 19. 29. — *Nuplovė ir vadžias.* Kiti verčia

scina Samariæ, et linxerunt ca-
nes sanguinem ejus, et habenas
laverunt, juxta verbum Domini
quod locutus fuerat.
39 Reliqua autem sermonum
Achab, et universa quæ fecit,
et domus eburnea, quam ædifi-
cavit, cunctarumque urbium,
quas exstruxit, nonne hæc scri-
pta sunt in Libro sermonum
dierum regum Israel? 40 Dormi-
vit ergo Achab cum patribus
suis, et regnavit Ochozias filius
ejus pro eo.
41 Josaphat vero filius Asa
regnare cœperat super Judam
anno quarto Achab regis Israel.
42 Triginta quinque annorum
erat cum regnare cœpisset, et
viginti quinque annis regnavit
in Jerusalem: nomen matris
ejus Azuba filia Salai. 43 Et
ambulavit in omni via Asa
patris sui, et non declinavit ex
ea: fecitque quod rectum erat
in conspectu Domini. 44 Verum-
tamen excelsa non abstulit: ad-
huc enim populus sacrificabat.
et adolebat incensum in excel-
sis. 45 Pacemque habuit Josa-
phat cum rege Israel.

46 Reliqua autem verborum
Josaphat, et opera ejus, quæ
gessit, et prœlia, nonne hæc
scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Juda? 47 Sed et
reliquias effeminatorum, qui re-
manserant in diebus Asa patris
ejus, abstulit de terra. 48 Nec

Samarijos tvenkinyje, ir šunįs
laižė jo kraują, nuplovė ir va-
džias, pagal Viešpaties žodį, ku-
rį jis buvo kalbėjęs.
39 Kas gi dar sakytina apie
Akabą ir visa, ką darė, ir dramb-
lio kaulo namai, kuriuos pasta-
tė, ir visi miestai, kuriuos įku-
rė, argi tai neparašyta Izraėlio
karalių metraščių knygoje? 40
Taigi, Akabas užmigo su savo
tėvais, ir jo vietoje ėmė kara-
liauti jo sunus Okozijas.

41 Asos gi sunus Jozapatas
buvo pradėjęs karaliauti ant Ju-
do ketvirtais Izraėlio karaliaus
Akabo metais. 42 Jam buvo trįs-
dešimtįs penkeri metai, kuomet
pradėjo karaliauti, ir karaliavo
Jeruzalėje dvidešimt penkerius
metus; jo motina buvo Salajo
duktė vardu Azuba. 43 Jis vaikš-
čiojo visu savo tėvo Asos ke-
liu, ir neiškrypo iš jo, ir darė,
kas buvo teisinga Viešpaties
akyvaizdoje. 44 Tečiaus augštų
vietų jis nepanaikino, nes tauta
dar tebedarė aukas ir degino smil-
kalus ant augštų vietų. 45 Jo-
zapatas turėjo ramybę su Iz-
raėlio karaliumi.
46 Kas gi dar sakytina apie
Jozapatą, ir jo veikalai, kuriuos
darė, ir kovos, argi tai nepara-
šyta Judo karalių metraščių
knygoje. 47 Taipogi jis išnaikino
iš žemės liekanas kekšininkų,
kurie buvo pasilikę jo tėvo Asos
dienose. 48 Tuomet nebuvo įsta-

ebr. t. taip: k e k š ė s m a u d ė s i j a m e. Tai butu buvęs didelis paniekinimas mirusio karaliaus.

(39) *Dramblio kaulo namai*: rumas, išklotas dramblio kaulu, kurs skaitėsi brangesnis už auksą.

(43) *Jis vaikščiojo*... Plg. aug. 15, 11 - 15; 2 Kron. 14, 2... 15, 8... — (44) *Tečiaus augštų vietų*... Plg. aug. 3, 2.— (45) *Turėjo ramybę.* Iki Jozapatui buvo visuomet karės tarp Judo ir Izraėlio karalių.

(46) *Kovos.* Plg. 4 Kar. 3, 9... 2 Kron. 20, 20. — (47) *Liekanos kekšininkų* Vz. aug. 14, 24; 15, 12.— (48) *Nebuvo įstatyta*... Idumėja tuomet priderėjo Jozapa-

erat tunc rex constitutus in
Edom. 49 Rex vero Josaphat fe-
cerat classes in mari, quæ na-
vigarent in Ophir propter au-
rum: et ire non potuerunt, quia
confractæ sunt in Asiongaber.
50 Tunc ait Ochozias filius Achab
ad Josaphat: Vadant servi mei
cum servis tuis in navibus. Et
noluit Josaphat. 51 Dormivitque
Josaphat cum patribus suis, et
sepultus est cum eis in Civita-
te David patris sui: regnavit-
que Joram filius ejus pro eo.
52 Ochozias autem filius Achab
regnare cœperat super Israel in
Samaria, anno septimo decimo
Josaphat regis Juda, regnavit-
que super Israel duobus annis.
53 Et fecit malum in conspectu
Domini, et ambulavit in via pa-
tris sui et matris suæ, et in via
Jeroboam filii Nabat, qui pec-
care fecit Israel. 54 Servivit quo-
que Baal, et adoravit eum, et
irritavit Dominum Deum Israel,
juxta omnia quæ fecerat pater
ejus.

tyta karaliaus Edome. 49 Kara-
lius gi Jozapatas buvo padirbi-
nęs laivų ant juros, kad plauk-
tu Opyran dėlei aukso; bet jie
negalėjo išplaukti, nes sudužo
Asiongaberyje. 50 Tuomet Aka-
bo sunus Okozijas tarė Jozapa-
tui: Tegul mano tarnai plaukia
jura draug su tavaisiais; bet Jo-
zapatas nenorėjo. 51 Jozapatas
užmigo su savo tėvais ir liko
palaidotas draug su jais savo
tėvo Dovido mieste. Jo vietoje
ėmė karaliauti jo sunus Joramas.
52 Akabo gi sunus Okozijas
buvo pradėjęs karaliauti ant
Izraėlio Samarijoje septynio-
liktais Judo karaliaus Jozapato
metais ir karaliavo ant Izraėlio
dvejus metus. 53 Ir jis darė pik-
ta Viešpaties akyvaizdoje ir
vaikščiojo savo tėvo ir savo mo-
tinos keliu, ir Nabato sunaus
Jeroboamo keliu, kurs atvedė į
nuodėmę Izraėlį. 54 Jis taipogi
tarnavo Baalui ir garbino jį, ir
erzino Viešpatį, Izraėlio Dievą,
visai taippat, kaip buvo daręs
jo tėvas.

---

tui, ir tenai buvo, kaip pasakyta ebr. t., karaliumi vietininkas. — (49) *Opyran.* Vz. aug. 9, 28. — *Asiongaberyje*: uostas prie Elaniškos įlankos.— (50) *Tegul mano tarnai...* Plg. 2 Kron. 20, 35. 36.

Liber Regum quartus

Secundum Hebræos *Malachim* Secundus.

Ketvirtoji Karalių knyga

pagal Ebrajus antroji *Mlakhim*.

3. Nelaiminga prietelystė tarp Akabo namų ir Judo karalių.

1) Elijas ir Izraëlio karalius Okozijas.

Caput I. [1] Prævaricatus est autem Moab in Israel, postquam mortuus est Achab. [2] Ceciditque Ochozias per cancellos cœnaculi sui, quod habebat in Samaria, et ægrotavit: misitque nuntios, dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac.

[3] Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbiten, dicens: Surge, et ascende in occursum nuntiorum regis Samariæ, et dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub

1. perskyrimas. [1] Mirus Akabui, Moabas sukilo prieš Izraëlį. [2] Ir Okozijas nukrito per krotus nuo savo namų augšto, kurį turėjo Samarijoje, ir apsirgo; jis siuntė pasiuntinius ir jiems tarė: Eikite, klauskitės Akarono dievo Beelzebubo, ar galêsiu išlikti gyvas iš šitos savo ligos.

[3] Viešpaties gi Aniolas kalbėjo Tesbiečiui Elijui ir tarė: Kelkies ir pakilk priešais Samarijos karaliaus pasiuntiniams ir jiems sakyk: Argi nėra Dievo Izraëlyje, kad einate klaustųs Akarono dievo Beelzebubo? [4]

1, 1-18. Sunkiai susirgęs karalius Okozijas siunčia klaustųs apie savo ligą Beelzebubo; todėl Viešpats apskelbia jam per Eliją mirtį (1-8). Sutikęs ateiti pas karalių, Elijas panaujina savo pranašystę, kuri ir išsipildo (9-18).

(1, 1) *Moabas sukilo...* Moabitai buvo pavergti Dovido laikais. Vz. 2 Kar. 8, 2. Žydų karalystei perskilus, Moabo kraštas toliaus priderėjo Izraëlio karaliams, arba jei ir buvo kokiam laikui atgavęs neprigulmybę, tai vėl liko pavergtas Akabo tėvo Amrio. Dabar Moabitai vėl sukėlė maištą prieš savo valdovus. — (2) *Per krotus...* Rytiečių langai neturėdavo stiklų, juose įstatydavo tik menkus medinius krotelius, kuriuos neatsargiai paspaudus, greit buvo galima iškristi per langą. — — *Akarono*: vienas iš vyriausiųjų Pilistymų miestų. Elijui užmušus Baalo pranašus Izraëlio karalystėje, to dievaičio garbinimas rasi buvo čionai pasiliovęs; bet visos Dievo siųstos baustmės nebuvo padariusios gilesnio įspudžio ant Akabo sunaus. Siųsdamas pasiuntinius Akaronan jis viešai tyčiojosi iš Viešpaties. — *Beelzebubo.* Ebr. *Ba'al Zbub*, m u s i ų d i e v a s. Plg. Mt. 10, 25; 12, 14 ir k. Ant paveikslų jis įvaizdinamas su muse ant rankos.

deum Accaron? [4] Quam ob rem
hæc dicit Dominus: De lectulo,
super quem ascendisti, non de-
scendes, sed morte morieris. Et
abiit Elias. [5] Reversique sunt
nuntii ad Ochoziam. Qui dixit
eis: Quare reversi estis? [6] At il-
li responderunt ei: Vir occurrit
nobis, et dixit ad nos: Ite, et
revertimini ad regem, qui mi-
sit vos, et dicetis ei: Hæc di-
cit Dominus: Numquid, quia non
erat Deus in Israel, mittis ut
consulatur Beelzebub deus Ac-
caron? Idcirco de lectulo, su-
per quem ascendisti, non de-
scendes, sed morte morieris. [7]
Qui dixit eis: Cujus figuræ et
habitus est vir ille, qui occur-
rit vobis, et locutus est verba
hæc? [8] At illi dixerunt: Vir pi-
losus, et zona pellicea accin-
ctus renibus. Qui ait: Elias Thes-
bites est.

[9] Misitque ad eum quinqua-
genarium principem, et quin-
quaginta qui erant sub eo. Qui
ascendit ad eum: sedentique in
vertice montis, ait: Homo Dei,
rex præcepit ut descendas. [10]
Respondensque Elias, dixit quin-
quagenario: Si homo Dei sum,
descendat ignis de cœlo, et de-
voret te, et quinquaginta tuos.
Descendit itaque ignis de cœlo,

Todėlei štai ką Viešpats sako:
Nuo patalo, ant kurio atsigulei,
nebeatsikelsi, bet mirte numir-
si. Ir Elijas nuėjo sau. [5] O pa-
siuntiniai sugrįžo pas Okoziją.
Jis jiems tarė: Kodėlei sugrįžo-
te? [6] Jie gi jam atsakė: Pasiti-
ko mus vyras ir mums tarė:
Eikite ir grįžkite pas karalių,
kurs jus siuntė, ir jam sakysite:
Štai, ką sako Viešpats: Rasi
dėlto, kad nėra Dievo Izraėly-
je, tu siunti klaustųsi Akarono
dievo Beelzebubo? Todėl nuo
patalo, ant kurio atsigulei, ne-
nužengsi, bet mirte numirsi. [7]
Jis jiems tarė: Kokios išvaizdos
ir kaip apsidaręs buvo anas vy-
ras, kurs jus sutiko ir kalbėjo
šituos žodžius? [8] O jie atsakė:
Tai buvo gauruotas vyras ir ap-
sijuosęs šikšnine juosta aplink
strėnas. Jis tarė: Tai Tesbietis
Elijas.

[9] Ir jis siuntė pas jį viršinin-
ką penkių dešimtų ir penkias
dešimtis buvusių po juo. Tasai
pakilo prie jo ir sėdinčiam ant
kalno viršunės tarė: Dievo žmo-
gau, karalius tau įsako nuženg-
ti. [10] Elijas, atsakydamas tarė
penkių dešimtų viršininkui: Jei
aš Dievo žmogus, tenužengia
ugnis iš dangaus ir tepraryja
tave ir penkias dešimtis tavųjų.
Taigi, ugnis iš dangaus nužen-

---

(3) *Samarijos*: Izraėlio sostinės. — (5) *Kodėl sugrįžote*: taip veikiai. – (8) *Gauruotas*... Rasi pranašo apsiaustas buvo padarytas iš storų kupranugario plaukų, arba tiesiog iš kailio. Šikšniniu diržu susijuosdavo beturčiai užuot gražios drobinės turtuolių juostos.

(9) *Jis siuntė*... Apskelbimas bausmės nenugąsdino karaliaus, bet jį labiaus suerzino ir sužadino jame norą atkeršyti pranašui. — *Ant kalno*: rasi Karmėlio. — *Dievo žmogau.* Okozijo atsiųstas kareivių viršininkas rasi atsiliepia į pranašą ironiškai, lyg-kad sakydamas: Tu kursai sakais esąs Dievo žmogus, nueik žemyn, kad už savo apskelbimą gautumei bausmę.— (10) *Tenužengia ugnis*... Viešpats papeikė apaštalus, kuomet jie norėjo šaukti ugnį iš dangaus (Lk. 9, 54), nes jie reikalavo jos ne Dievo garbei padidinti, bet pasidavę žmogiškiems jausmams. Elijui gi reikėjo atkeršyti už didžiai paniekintą Viešpatį, nubaudžiant nedorą karalių ir jo tarnus. Plg. Apr. 5, 5. — (11)

et devoravit eum, et quinqua-
ginta qui erant cum eo. [11] Rur-
sumque misit ad eum principem
quinquagenarium alterum, et
quinquaginta cum eo. Qui locu-
tus est illi: Homo Dei, hæc di-
cit rex: Festina, descende. [12]
Respondens Elias ait: Si homo
Dei ego sum, descendat ignis
de cœlo, et devoret te, et quin-
quaginta tuos. Descendit ergo
ignis de cœlo, et devoravit il-
lum, et quinquaginta ejus. [13]
Iterum misit principem quin-
quagenarium tertium, et quin-
quaginta qui erant cum eo. Qui
cum venisset, curvavit genua
contra Eliam, et precatus est
eum, et ait: Homo Dei, noli de-
spicere animam meam, et ani-
mas servorum tuorum qui me-
cum sunt. [14] Ecce descendit ig-
nis de cœlo, et devoravit duos
principes quinquagenarios pri-
mos, et quinquagenos, qui cum
eis erant: sed nunc obsecro ut
miserearis animæ meæ.

[15] Locutus est autem Ange-
lus Domini ad Eliam, dicens:
Descende cum eo, ne timeas.
Surrexit igitur, et descendit cum
eo ad regem. [16] et locutus est
ei: Hæc dicit Dominus: Quia
misisti nuntios ad consulendum
Beelzebub deum Accaron, qua-
si non esset Deus in Israel, a
quo posses interrogare sermo-
nem, ideo de lectulo, super quem
ascendisti, non descendes, sed
morte morieris.

[17] Mortuus est ergo juxta ser-
monem Domini, quem locutus

gė ir prarijo jį ir penkias de-
šimtis buvusių draug su juo. [11]
Po to jis vėl siuntė kitą pen-
kių dešimtų viršininką ir draug
su juo penkias dešimtis. Tasai
jam kalbėjo: Dievo žmogau, ka-
ralius sako taip: Skubinkies, nu-
žengk. [12] Elijas atsakydamas ta-
rė: Jei aš Dievo žmogus, tenu-
žengia ugnis iš dangaus ir te-
praryja tave ir penkias dešimtis
tavųjų. Taigi, ugnis iš dangaus
nužengė ir prarijo jį ir jo pen-
kias dešimtis. [13] Jis vėl siuntė
trečią penkių dešimtų viršinin-
ką ir penkias dešimtis, buvusių
draug su juo. Tasai atėjęs su-
lenkė kelius prieš Eliją, malda-
vo jį ir tarė: Dievo žmogau,
nepaniekink mano dušios ir du-
šių tavo tarnų, kurie yra su
manim. [14] Štai, ugnis iš dangaus
nužengė ir prarijo du pirmuoju
penkių dešimtų viršininku ir
buvusius su jiemdviem penkias
dešimtis; bet dabar maldauju
pasigailėk mano gyvybės.

[15] Tuomet Viešpaties Aniolas
kalbėjo Elijui ir tarė: Nužengk
su juo, nesibijok. Taigi, jis at-
sikėlė ir nužengė draug su juo
pas karalių [16] ir jam kalbėjo:
Štai, ką sako Viešpats: Kadan-
gi siuntei pasiuntinius klaustų-
si Akarono dievo Beelzebubo,
lyg-kad nebutu Dievo Izraėly-
je, kurio galėtumei pasiklausti
apie tą dalyką, todėl nesikelsi
nuo patalo, ant kurio atsigulei,
bet mirte numirsi.

[17] Taip tat jis mirė pagal
Viešpaties žodį, kurį kalbėjo

Skubinkies... Antrojo šimtininko reikala-
vimas dar drąsesnis.—(13) *Nepaniekink*...
Ebr. t.: Palikk mano gyvybę, kad ji butu
brangi.., t. y. pasigailėk mano gyvybės.
Trečiasis šimtininkas buvo tikrojo Dievo
garbintojas; jis atsiliepia į Viešpaties pra-
našą labai nuolankiai.

(17) *Antrais... Joramo metais*. Čionai
tekste yra atsiradęs neaiškumas skaitlinė-
se. Plg. žem. 3, 1; 8, 16. 17. Tikriausiai

est Elias, et regnavit Joram frater ejus pro eo, anno secundo Joram filii Josaphat regis Judæ: non enim habebat filium. [18] Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

Elijas, ir jo vietoje ėmė karaliauti jo brolis Joramas antrais Judo karaliaus Jozapato sunaus Joramo metais; nes jis neturėjo sunaus. [18] Kasgi dar sakytina apie Okoziją, ką jis yra padaręs, argi tai neparašyta Izraėlio karalių metraščių knygoje?

2) Pranašas Elisiejus. a) Paėmimas Elijo dangun ir pranašo Elisiejaus veikalų pradžia.

Caput II. [1] Factum est autem, cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in cœlum, ibant Elias et Eliseus de Galgalis. [2] Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Eliseus: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, [3] egressi sunt filii prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum, et dixerunt ei: Numquid nosti, quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi: silete. [4] Dixit autem Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me in Jericho. Et

2. perskyrimas. [1] Kuomet Viešpats norėjo pakelti Eliją viesule dangun, atsitiko, kad Elijas ir Elisiejus ėjo iš Galgalos. [2] Ir Elijas tarė Elisiejui: Pasilikk čionai, nes Viešpats siuntė mane iki Bėtėliui. Elisiejus jam atsakė: Kaip Viešpats gyvas ir gyva tavo dušia, aš tavęs nepaliksiu. O kuomet juodu nusileido Bėtėlin, [3] išėjo prie Elisiejaus pranašų sunųs, buvusieji Bėtėlyje, ir jam tarė: Ar žinai, kad šiandien Viešpats atims nuo tavęs tavo poną? Jis atsakė: Ir aš žinau; tylėkite. [4] Elijas gi tarė Elisiejui: Pasilikk čionai, nes Viešpats siuntė mane Jėrikan. O jis atsakė: Kaip

---

Joramas tapo Judo karaliumi penktais Izraėlio karaliaus Joramo metais, nes jis karaliavo 8 metus (8, 17) ir mirė 12. to paties Izraėlio karaliaus Joramo metais (8, 24. 26). Spėjama tečiaus, kad žymiai daugiaus metų jis karaliavo draug su savo tėvu Jozapatu.

2, 1 - 25. Elijas, atimamas iš po Elisiejaus akių, palieka jam dvejopą savo dvasią (1 - 12). Paskui Elisiejus Elijo apsiaustu perskiria Jordano vandenį ir pereina per jį sausai (13 - 18), Jėrike padaro nesveiką vandenį sveiku (19 - 22), besityčiojančius gi iš jo vaikus sudrasko lokiai (23 - 25).

(2, 1) *Viesule.* Audra, viesulas dažnai minimi šv. Rašte kaipo ženklai veikiai įvyksiančio Viešpaties apsireiškimo. — *Dangun:* ne į patį dangų, bet į padanges, kaip žmonių akims rodėsi. — *Elijas ir Elisiejus.* Plg. 3 Kar. 19, 21. — *Galgalos.* Ta vieta buvo tikriausiai ne prie Jordano, bet Efraimo kalnuose į šiaurę nuo Bėtėlio. Plg. Atk. 11, 30. — (2) *Pasilikk čionai.* Elijas regimai nežinojo, ar Dievas nori, kad Elisiejus matytu jo atėmimą nuo žemės. Matydamas tečiaus, kad tasai nesutinka atsitraukti nuo jo, Elijas galų gale leidžia savo mokytiniui buti prie savęs iki galui.— *Bėtėlin.* Elijas turi dar sykį aplankyti savo įsteigtas pranašų mokyklas. — (3) *Pranašų sunųs.* Plg. 3 Kar. 20, 35.— *Ar žinai...* Ir jiems buvo apreikšta, nors rasi nevisai aiškiai, kas veikiai atsitiks su Elijų. — *Tylėkite.*

ille ait: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Jericho,
[5] accesserunt filii prophetarum, qui erant in Jericho, ad Eliseum, et dixerunt ei: Numquid nosti quia Dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi: silete.
[6] Dixit autem ei Elias: Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Jordanem. Qui ait: Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter,
[7] et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui et steterunt econtra, longe: illi autem ambo stabant super Jordanem.
[8] Tulitque Elias pallium suum, et involvit illud, et percussit aquas, quæ divisæ sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum.
[9] Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis ut faciam tibi, antequam tollar a te. Dixitque Eliseus: Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus.
[10] Qui respondit: Rem difficilem postulasti: attamen si videris me, quando tollar a te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit.
[11] Cumque pergerent, et incedentes sermocinarentur, ecce

Viešpats gyvas ir gyva tavo dušia, aš neapleisiu tavęs. Kuomet juodu atėjo Jėrikan,
[5] prisiartino prie Elisiejaus pranašų sunųs, buvusieji Jėrike ir jam tarė: Ar žinai, kad Viešpats atims šiandien nuo tavęs tavo poną? Jis atsakė: Ir aš žinau; tylėkite.
[6] Elijas gi jam tarė: Pasilikk čionai, nes Viešpats siuntė mane iki Jordanui. Jis atsakė: Kaip Viešpats gyvas ir gyva tavo dušia, aš neapleisiu tavęs. Taigi, juodu ėjo draug,
[7] ir penkios dešimtįs vyrų iš pranašų sunų sekė juodu ir sustojo ties jiemdviem; juodu gi stovėjo prie Jordano.
[8] Tuomet Elijas ėmė savo apsiautą, suvyniojo jį ir užgavo vandenį, kurs persiskyrė į abi pusi, ir abudu perėjo sausai.
[9] O kuomet juodu perėjo, Elijas tarė Elisiejui: Reikalauk, ko nori, kad tau padaryčiau, pirma negu busiu atimtas nuo tavęs. O Elisiejus tarė: Meldžiu, kad man butu suteikta tavo dvasios dvigubai.
[10] Jis atsakė: Pareikalavai sunkaus dalyko; tečiaus, jei matysi mane, kuomet busiu nuo tavęs atimtas, tau bus suteikta, ko prašei; jeigu gi nematysi, nebus.
[11] Kuomet gi juodu keliavo toliaus ir beeidamu šnekėjosi,

Elisiejus nenori kalbėties apie didžiai jam skaudų persiskyrimą. — (8) *Apsiaustą.* Elijas dėvėjo tam tikrą apsiaustą, kurs buvo jo kaipo pranašo pareigų ženklas. Juo jis dabar pasinaudoja Jordano vandeniui perskirti, kaip kitados Mozė perskyrė Raudonosios juros vandenį (plg. Iš. 14, 21). — (9) *Tavo dvasios dvigubai.* Anot daugelio aiškintojų nuomonės Elisiejus prašo, kad jam butu suteikta du syk tiek galybės, kiek turėjo Elijas; bet tikriausiai Elisiejus savo prašymu daro aliuziją į Atk. 21, 17 parašytą įstatą apie didesnę pirmgimio sunaus dalį. Jis kaipo Elijo mokytinis yra tarsi pirmgimis sunus, todėl nori gauti dvi dali jo dvasios, tuotarpu kad kitiems pranašų sunums bus suteikta tik viena dalis. — (10) *Sunkaus dalyko.* Nes tai pridera ne nuo paties Elijo, bet nuo Dievo.

(11) *Ugninis vežimas...* Nesakoma, kad Elijas butu buvęs paimtas ugniniu vežiman, bet tiktai: *pakilo viesule.* Į kokią vietą liko nuneštas Elijas, negalima nie-

currus igneus, et equi ignei di-
viserunt utrumque: et ascendit
Elias per turbinem in cœlum,
12 Eliseus autem videbat, et cla-
mabat: Pater mi, pater mi, cur-
rus Israel, et auriga ejus. Et
non vidit eum amplius: appre-
henditque vestimenta sua, et
scidit illa in duas partes.
13 Et levavit pallium Eliæ,
quod ceciderat ei: reversusque
stetit super ripam Jordanis, 14
et pallio Eliæ, quod ceciderat
ei, percussit aquas, et non sunt
divisæ: et dixit: Ubi est Deus
Eliæ etiam nunc? Percussitque
aquas, et divisæ sunt huc, at-
que illuc, et transiit Eliseus. 15
Videntes autem filii propheta-
rum, qui erant in Jericho econ-
tra, dixerunt: Requievit spiri-
tus Eliæ super Eliseum. Et ve-
nientes in occursum ejus, ado-
raverunt eum proni in terram,
16 dixeruntque illi: Ecce, cum
servis tuis sunt quinquaginta
viri fortes, qui possunt ire, et
quærere dominum tuum, ne for-
te tulerit eum Spiritus Domini.

štai ugninis vežimas ir ugniniai
arkliai perskyrė juodu, ir Eli-
jas pakilo viesule dangun, 12
Elisiejus gi matė ir šaukė: Ma-
no tėve, mano tėve, Izraėlio
vežime ir jo vežėjau! Paskui jis
daugiaus jo nebematė, ir nu-
tvėrė savo drabužius ir perplė-
šė juos į dvi dali.
13 Jis pakėlė Elijo apsiaustą,
kurs jam buvo nukritęs, ir su-
grįžęs atsistojo ant Jordano
kranto; 14 Elijo apsiaustu, kurs
jam buvo nukritęs, jis užgavo
vandenį, bet tasai nepersiskyrė.
Tuomet jis tarė: Kame gi yra
Elijo Dievas? Ir užgavo vande-
nį, ir jis persiskyrė į vieną ir
į antrą pusę, o Elisiejus perėjo.
15 Matydami gi tai pranašų su-
nūs, buvusieji ties juo Jėrike,
tarė: Elijo dvasia nusileido ant
Elisiejaus. Jie, atėję jo pasitik-
tų, nusilenkė prieš jį, parpulda-
mi kniupsti iki žemei, 16 ir jam
tarė: Štai, su tavo tarnais yra
penkios dešimtįs stiprių vyrų,
kurie gali eiti ir jieškoti tavo
pono; rasi Viešpaties Dvasia pa-

---

ko tikra apie tai pasakyti, nes šv. Raštas tai nepaaiškina. Ireniejus, Jieronymas ir kiti spėja, kad Elijas liko nuneštas žemiškajin rojun. Kaip kitados pirm tvano Enoko paėmimu, taippat dabar Elijo sužadinama ir sustiprinama S. Įstatyme viltis prisikėlimo iš numirusių. Enokas ir Elijas paimti į vienam Dievui žinomą vietą, pasilieka ten laukdami valandos, kurioje vėl turės sugrįžti žemėn antrojo Kristaus atėjimo metu ir išpildys antrąją Dievo jiemdviem skirtą pareigą. Plg. Mat. 4, 5; Ekli. 48, 10; Apr. 11, 3... — (12) *Izraėlio vežime...* Kariškais vežimais ir arkliais naudodavosi kovoje su nepriteliais ir gindamies nuo jų; jie buvo tautos galybės ženklas. Tokias pareigas pildė Elijas, budamas savo tautos tarpe. — *Perplėšė...* Tai buvo Elisiejaus nuliudimo ženklas.

(13) *Apsiaustą, kurs jam...* Tas Elijo palikimas buvo Elisiejui laidas, kad jo prašymas išklausytas, kitiems gi ženklas, kad Elisiejus yra tikras savo mokytojo įpėdinis. — (14) *Bet tasai nepersiskyrė.* Šitų žodžių nėra ebr. t., o taipogi kaikuriuose Vulgatos ir LXX išleidimuose. Nevisai aišku, ar Elisiejus turėjo užgauti vandenį du sykiu, arba tas pats užgavimas paminėtas du sykiu. — *Kame gi yra...* Ebr. t.: Kame yra Viešpats, Elijo Dievas, taip jis? Nėra tai abejojimo žodžiai, bet pasitikėjimo. Elisiejus tarsi sako: Tu, Elijo Dieve, esi ir mano Dievas; aš tavo tarnas, kaip ir jis. Tegul, man ištarus žodį, įvyksta stebuklas, kurį tu suteikei Elijui kalbant (Ambr.). — (15) *Matydami...* Stebuklas įtikrino Elisiejų, kad jis buvo gavęs tai, ko prašė, o taipogi parodė, kad jis yra tikras Elijo įpėdinis. — (16) *Rasi Viešpaties...* Pranašų mokytiniai nenori iškarto įtikėti, kad Elijas butu visai atimtas. Plg. 3 Kar. 18, 12. — (17) *Kolei jis sutiko...* Ebr.

et projecerit eum in unum mon-
tium, aut in unam vallium. Qui
ait: Nolite mittere. [17] Coege-
runtque eum, donec acquiesce-
ret, et diceret: Mittite. Et mi-
serunt quinquaginta viros: qui
cum quæsissent tribus diebus,
non invenerunt. [18] Et reversi
sunt ad eum: at ille habitabat
in Jericho, et dixit eis: Num-
quid non dixi vobis: Nolite mit-
tere?

[19] Dixerunt quoque viri civi-
tatis ad Eliseum: Ecce habita-
tio civitatis hujus optima est,
sicut tu ipse domine perspicis:
sed aquæ pessimæ sunt, et ter-
ra sterilis. [20] At ille ait: Affer-
te mihi vas novum, et mittite
in illud sal. Quod cum attulis-
sent, [21] egressus ad fontem aqua-
rum, misit in illum sal, et ait:
Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas
has, et non erit ultra in eis
mors, neque sterilitas. [22] Sana-
tæ sunt ergo aquæ usque in
diem hanc, juxta verbum Eli-
sei, quod locutus est.

[23] Ascendit autem inde in
Bethel: cumque ascenderet per
viam, pueri parvi egressi sunt
de civitate, et illudebant ei, di-
centes: Ascende calve, ascende
calve. [24] Qui cum respexisset,
vidit eos, et maledixit eis in
nomine Domini: egressique sunt

ėmė jį ir numetė jį ant vieno
iš kalnų arba vienan iš slėnių.
Jis atsakė: Nesiųskite. [17] Bet
jie vertė jį, kolei jis nesutiko
ir tarė: Siųskite. Taigi, jie siun-
tė penkias dešimtis vyrų, kurie,
pajieškoję tris dienas, nerado
[18] ir sugrįžo prie jo; o jis gyve-
no Jėrike ir tarė jiems: Argi
aš nesakiau jums: Nesiųskite?

[19] Taigi, miesto vyrai tarė
Elisiejui: Štai, gyvenimas šita-
me mieste labai geras, kaip tu
pats, pone, matai; bet vanduo
labai blogas ir žemė nederlinga.
[20] O jis tarė: Atneškite man
naują indą ir įmeskite į jį drus-
kos. Jiems tai atnešus, [21] jis iš-
ėjo prie vandens šaltinio, įme-
tė į jį druskos ir tarė: Štai ką
Viešpats sako: Aš padariau svei-
ką šitą vandenį, ir daugiaus ne-
bus jame mirties, nei nederlin-
gumo. [22] Taigi, vanduo pasida-
rė sveikas iki šiai dienai, pagal
Elisiejaus žodį, kurį jis ištarė.

[23] Išten gi jis pakilo į Bėtė-
lį, ir jam einant keliu, maži
vaikai išėjo iš miesto ir tyčio-
josi iš jo, sakydami: Eik augš-
tyn, pliki, eik augštyn, pliki. [24]
Jis atsigrįžęs pamatė juos ir
prakeikė juos vardan Viešpaties,
ir du lokiu išėjo iš girios ir su-

---

t.: kolei susigėdo, t. y. kolei jam nepasidarė nesmagu priešinties jų norui.

(19) *Ir žemė nederlinga.* Ebr. t.. daro iššimetimus (abortus), t. y. yra priežastis nelaimių gimdyme.

(23. 24) *Pliki.* Galvos nuplikimas dažnai budavo pas žydus proga pasityčioti (Iz. 3, 17); be to, plikagalvius galėjo įtarti, kada jie susirgę baisia raupsų liga (plg. Kun. 13, 40). Nors Bėtėlyje buvo pranašų mokykla, bet čionai buvo taipogi žymiausi vieta paskirta auksinio veršio garbinimui. Todėl tėvų ištvirkinti vaikai tyčiojosi iš Elisiejaus, kaipo iš tikrojo Dievo pranašo. Tas pasityčiojimas buvo paniekinimas paties Viešpaties. Todėl Dievas leidžia įvykti Elisiejaus prakeikimui, ir vaikai nukenčia bausmę už savo tėvų kaltybę, kurioje patįs dalyvauja (Justin.), kad tie nedori gimdytojai susiprastu ir imtu bent bijoties Dievo pranašo, kurio jie nenori klausyti ir mylėti (Aug.).

duo ursi de saltu, et laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros.
25 Abiit autem inde in montem Carmeli, et inde reversus est in Samariam.

draskė keturias dešimtis du iš vaikų.
25 Iš čia gi jis nuėjo ant Karmėlio kalno, o iš ten sugrįžo Samarijon.

b) Izraêlio karalius Joramas.

Caput III. 1 Joram vero filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno decimo octavo Josaphat regis Judæ. Regnavitque duodecim annis.
2 Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus et mater: tulit enim statuas Baal, quas fecerat pater ejus.
3 Verumtamen in peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec recessit ab eis.

4 Porro Mesa rex Moab, nutriebat pecora multa, et solvebat regi Israel centum millia agnorum, et centum millia arietum cum velleribus suis.
5 Cumque mortuus fuisset Achab, prævaricatus est fœdus, quod habebat cum rege Israel.
6 Egressus est igitur rex Joram in die illa de Samaria, et recensuit universum Israel.
7 Misitque ad Josaphat regem Juda, dicens: Rex Moab recessit a me, veni mecum con-

3. perskyrimas. 1 Akabo sunus Joramas tapo karaliumi ant Izraėlio Samarijoje aštuonioliktais Judo karaliaus Jozapato metais; karaliavo gi dvyliką metų.
2 Jis darė pikta Viešpaties akyvaizdoje, bet ne tiek, kiek jo tėvas ir motina, nes jis atėmė Baalo stovylas, kurias jo tėvas buvo padaręs.
3 Tečiaus jis laikėsi nuodėmių Nabato sunaus Jeroboamo, atvedusio nusidėjiman Izraėlį, ir neatstojo nuo jų.
4 Moabo gi karalius Mesa laikė daug gyvulių ir duodavo Izraėlio karaliui duoklės šimtą tukstančių eryčių ir šimtą tukstančių avinų su jų vilnomis;
5 bet, mirus Akabui, jis nebesilaikė sutarties, kurią turėjo su Izraėlio karaliumi.
6 Taigi, tuomet karalius Joramas išėjo iš Samarijos ir suskaitė visą Izraėlį.

7 Ir jis siuntė pas Judo karalių Jozapatą ir sakydino: Moabo karalius atstojo nuo manęs;

3, 1-27. Okozijo įpėdinis Joramas panaikina Baalo stovylas Izraėlyje, nors nevengia kitų savo tėvo nuodėmių (1, 3). Susitaręs su Judo karaliumi Jozapatu, jis patraukia draug su juo per Idumėją prieš atsisakiusį mokėti duoklę Moabo karalių (4-8); pristigę tyruose vandens, jie šaukiasi prie Elisiejaus, kuriam padedant ir išanksto apskelbus Moabitų apgalėjimą, jis sunaikina Moabo kraštą (9-27).

(3, 1) *Joramas tapo*... Joramas buvo Okozijo brolis, kurs mirė neturėdamas sunaus. Plg. aug. 1, 17. — (2) *Stovylas.* Ebr. *maccebah*, akmeninį šulą. — (3) *Jeroboamo.* Plg. 3 Kar. 12, 17. 28; 15, 26. 34 ir k.

(4) *Mesa.* Ebr. *Mešah.* Viename iš senobinio Moabo krašto miestų, Dibone atrasta 1869 m. ilgas ant akmens padarytas parašas, kuriame Mesa su pasididžiavimu giriasi laimingomis karêmis prieš Amrį ir Akabą. — *Duodavo*: kas metai. — (5) *Jis nebesilaikė*... Plg. 1, 1. — (7) *Eisiu*... Nors Jozapatas buvo papeiktas už savo

tra eum ad prœlium. Qui re-
spondit: Ascendam: qui meus
est, tuus est: populus meus, po-
pulus tuus: et equi mei, equi
tui. 8 Dixitque: Per quam viam
ascendemus? At ille respondit:
Per desertum Idumææ. 9 Per-
rexerunt igitur rex Israel, et
rex Juda, et rex Edom, et
circuierunt per viam septem
dierum, nec erat aqua exercitui,
et jumentis, quæ sequebantur
eos.
10 Dixitque rex Israel: Heu
heu heu, congregavit nos Do-
minus tres reges, ut traderet in
manus Moab. 11 Et ait Josaphat:
Est ne hic propheta Domini,
ut deprecemur Dominum per
eum? Et respondit unus de ser-
vis regis Israel: Est hic Eliseus
filius Saphat, qui fundebat aquam
super manus Eliæ. 12 Et ait Jo-
saphat: Est apud eum sermo
Domini. Descenditque ad eum
rex Israel, et Josaphat rex Ju-
da, et rex Edom. 13 Dixit autem
Eliseus ad regem Israel: Quid
mihi et tibi est? vade ad pro-
phetas patris tui, et matris tuæ.
Et ait illi rex Israel: Quare con-
gregavit Dominus tres reges
hos, ut traderet eos in manus

eikš draug su manim prieš jį į
kovą. Jis atsakė: Eisiu; kas ma-
nasis tas ir tavasis; mano tau-
ta tavo tauta; ir mano arkliai
tavo arkliai. 8 Anas tarė: Ku-
riuo keliu trauksiva? O jis at-
sakė: Per Idumėjos tyrumą. 9
Taigi, Izraėlio karalius, Judo
karalius ir Edomo karalius iš-
ėjo ir ėjo keliu aplinkui septy-
nias dienas, ir nebuvo vandens
kariuomenei ir gyvuliams, ku-
rie juos sekė.
10 Tuomet Izraėlio karalius
tarė: Deja, deja, deja! Viešpats
surinko mus tris karalius, kad
paduotu į Moabo rankas. 11 O
Jozapatas tarė: Ar nėra čionai
Viešpaties pranašo, kad per jį
maldautumėm Viešpatį? Vienas
Izraėlio karaliaus tarnas atsakė:
Yra čionai Safato sunus Elisie-
jus, kurs pildavo vandens Eli-
jui ant rankų. 12 O Jozapatas
tarė: Pas jį yra Viešpaties žo-
dis. Tuojau Izraėlio karalius, Ju-
do karalius Jozapatas ir Edomo
karalius nuėjo pas jį. 13 Elisie-
jus gi tarė Izraėlio karaliui: Kas
yra bendra tarp manęs ir tavęs?
eik pas savo tėvo ir savo mo-
tinos pranašus. O Izraėlio kara-
lius jam atsakė: Kam Viešpats
surinko tris šituos karalius, kad
paduotu juos į Moabo rankas?

---

sandorą su Akabu, tečiaus jis tuojau apsiima padėti Joramui; daro jis taip rasi dėlto, kad pats norėjo nubausti Moabitus už užpuolimą ant jo ribų. Plg. 3 Kar. 22, 4; 2 Kron. 20, 1. — (8) *Kuriuo keliu.* Joramas visai pasitiki Judo karaliumi ir jam palieka išrinkti kelią, kuriuo turės eiti kariuomenė. — *Per Idumėjos tyrumą.* Tiesus kelias iš Judo į Moabą buvo per Jordaną; bet Jozapatas išrenka ilgesnį kelią aplink Mirties jurą. Jis, matomai, norėjo pasiimti pagalbon Idumėjos karalių ir užpulti ant Moabo iš tos pusės, iš kur užpuolimo nesitikėta.

(10) *Deja...* Ebr. t. tas žodis nekartojamas. — *Viešpats surinko...* Nelaimėje Izraėlio karalius supranta, kad Viešpats yra tikras Dievas. — (11) *Maldautumėm.* Ebr. t. klaustumėmės.—*Pildavo vandens...* t. y. buvo artimiausis didžio pranašo tarnas. — (12) *Pas jį yra...* Judo karalius, matomai, buvo girdėjęs, kad Elisiejus yra tikrojo Dievo pranašas.—(13) *Kam Viešpats...* Ebr. t.: O ne, nes Viešpats surinko... Izraėlio karalius lyg-kad sako: Mes norime ieškoti pagalbos pas Viešpatį, nes Viešpats surinko tris... — (14) *Jei nesidrovėčiau...* Judo karalius Jozapatas buvo

Moab? [14] Dixitque ad eum Eli-
seus: Vivit Dominus exercitu-
um, in cujus conspectu sto, quod
si non vultum Josaphat regis
Judæ erubescerem, non atten-
dissem quidem te, nec respexis-
sem. [15] Nunc autem adducite mi-
hi psaltem. Cumque caneret
psaltes, facta est super eum ma-
nus Domini, et ait: [16] Hæc di-
cit Dominus: Facite alveum tor-
rentis hujus fossas, et fossas. [17]
Hæc enim dicit Dominus: Non
videbitis ventum, neque plu-
viam: et alveus iste replebitur
aquis, et bibetis vos, et fami-
liæ vestræ, et jumenta vestra.
[18] Parumque est hoc in con-
spectu Domini: insuper tradet
etiam Moab in manus vestras.
[19] Et percutietis omnem civita-
tem munitam, et omnem urbem
electam, et universum lignum
fructiferum succidetis, cunctos-
que fontes aquarum obturabitis,
et omnem agrum egregium ope-
rietis lapidibus. [20] Factum est
igitur mane, quando sacrificium
offerri solet, et ecce, aquæ ve-
niebant per viam Edom, et re-
pleta est terra aquis.

[21] Universi autem Moabitæ
audientes quod ascendissent re-
ges ut pugnarent adversum eos,
convocaverunt omnes qui accin-
cti erant balteo desuper, et ste-

[14] Elisiejus jam tarė: Kaip gy-
vas kareivijų Viešpats, kurio
akyvaizdoje stoviu, jei nesidro-
vėčiau Judo karaliaus Jozapato
veido, aš net nežiurėčiau tavęs,
nei peržvelgčiau. [15] Bet dabar
atveskite man arpininką. Arpi-
ninkui gi žaidžiant, atėjo ant
jo Viešpaties ranka, ir jis tarė:
[16] Štai, ką Viešpats sako: Pa-
darykite šito upelio vagoje grio-
vių ir griovių, [17] nes Viešpats
sako taip: Nematysite nei vėjo,
nei lietaus, tečiaus šita vaga
bus pilna vandens, ir gersite
jųs, jusų šeimynos ir jusų gyvu-
liai. [18] Ir tai dar maža Viešpaties
akyvaizdoje; be to jis taipogi
paduos Moabą į jusų rankas. [19]
Ir sumušite visus sustiprintus
miestus ir visus rinktinius mie-
stus, ir iškirsite visus vaisinius
medžius, ir užkimšite visus van-
dens šaltinius, ir apklosite akme-
nimis kiekvieną geriausią dirvą.
[20] Taigi, atėjo rytmetis, kuomet
paprastai atnašaujama auka, o
štai, vanduo ėjo Edomo keliu,
ir žemė pasidarė pilna vandens.

[21] Visi gi Moabitai, išgirdę
atėjus karalius, idant kovotu
prieš juos, sušaukė visus, kurie
buvo apsijuosę savo ginklais, ir
sustojo prie ribų. [22] Atsikėlę

---

ištikimas Viešpaties garbintojas. — (**15**) *Atveskite man...* Žaidimas turi padėti nusiraminti pranašui, sujudintam pašnekėsiu su Joramu. Plg. 1 Kar. 10, 5; 16, 16; 1 Kron. 16, 1... — (**16**) *Upelio.* Rasi tuo dabar išdžiuvusiu upeliu ėjo riba tarp Moabo ir Edomo karalysčių. — (**17**) *Nei vėjo...* Vėjas yra prisiartinančio lietaus ženklas; bet šitame atsitikime lietus lys ne arti, bet toli nuo Izraėlitų stovyklos. —(**19**) *Iškirsite visus vaisinius...* Apimant Kanaano žemę, Izraėlitams buvo uždrausta kirsti vaisiniai medžiai, kad nereikėtu jų sodinti iš naujo; šitame atsitikime tas uždraudimas prašalintas. Plg. Atk. 20, 19. 20. — *Užkimšite...* Visa tai padarys, kad Moabo kraštas liks smarkiai sunaikintas ir vargiai beįgyvenamas. — (**20**) *Kuomet paprastai...* Rytmetinė auka prie Jeruzalės bažnyčios buvo daroma, saulei tekant. Plg. Iš. 29, 38... — *Vanduo ėjo...* Lietus lijo toli pietuose, o iš ten vanduo ėmė tekėti upelio vaga ir atėjo prie Izraėlitų stovyklos.

(**21**) *Sušaukė visus...* Nors priešai artinosi iš tos pusės, iš kur jų mažiausiai

terunt in terminis. 22 Primoque
mane surgentes, et orto jam so-
le ex adverso aquarum, vide-
runt Moabitæ econtra aquas ru-
bras quasi sanguinem, 23 dixe-
runtque: Sanguis gladii est: pu-
gnaverunt reges contra se, et
cæsi sunt mutuo: nunc perge
ad prædam Moab. 24 Perrexerunt-
que in castra Israel: porro con-
surgens Israel, percussit Moab:
at illi fugerunt coram eis. Ve-
nerunt igitur qui vicerant, et
percusserunt Moab, 25 et civi-
tates destruxerunt: et omnem
agrum optimum, mittentes sin-
guli lapides, repleverunt: et uni-
versos fontes aquarum obtura-
verunt: et omnia ligna fructife-
ra succiderunt, ita ut muri tan-
tum fictiles remanerent: et cir-
cumdata est civitas a fundibu-
lariis, et magna ex parte per-
cussa. 26 Quod cum vidisset rex
Moab, prævaluisse scilicet ho-
stes, tulit secum septingentos
viros educentes gladium, ut ir-
rumperent ad regem Edom: et
non potuerunt. 27 Arripiensque
filium suum primogenitum, qui
regnaturus erat pro eo, obtulit
holocaustum super murum: et

labai anksti ir saulei užtekėjus
ties vandenimi, Moabitai pama-
tė priešais vandenį, raudoną kaip
kraują, 23 ir tarė: Tai kraujas
nuo kalavijo; karaliai kovojo
tarp savęs ir sumušė vienas ki-
tą; dabar Moabe, eik prie gro-
bio. 24 Taigi, jie patraukė į Iz-
raėlio stovyklas; bet Izraėlis
pakilęs sumušė Moabą, ir jie
bėgo iš po jų akių. Taigi, ap-
galėjusieji atėjo ir sumušė Moa-
bą 25 ir išgriovė miestus, ir kiek-
vienas mesdamas akmenis ap-
klojo visas geriausias dirvas, ir
užkimšo visus vandens šaltinius,
ir nukirto visus vaisinius me-
džius, taip kad pasiliko tik iš
molio padaryti murai; ir mie-
stas buvo apstotas vilpstininkų,
ir didžioji jo dalis sugriauta. 26
Tai pamatęs Moabo karalius,
butent neprietelius gavus viršų,
ėmė su savim septynis šimtus
vyrų, nešiojančių kalaviją, kad
jie įpultu pas Edomo karalių,
bet jie neįstengė. 27 Tuomet
nutvėręs savo pirmgimį sunų,
kurs turėjo karaliauti jo vieto-
je, atnašavo jį kaipo deginamą-

---

buvo galima laukti, tečiaus Moabitai suskubo prisirengti prie karės.— (22) *Vandenį, raudoną...* Vanduo rodėsi turįs rausvą varsą nuo užtekančios saulės spindulių; o kadangi Moabitai žinojo, kad toje vietoje neesti vandens, lietaus gi jie nematė taippat, kaip ir Izraėlitai, todėl spėjo, tą rausvumą esant pasekmę išlieto kraujo. — (23) *Karaliai kovojo...* Plg. 2 Kun. 20, 23.— (24) *Atėjo ir sumušė...* Ebr. t.: veržėsi gilyn ir mušė Moabą. — (25) *Išgriovė miestus...* Karalius Mesa savo paraše (vz. aug. 4. eil.) sakosi juos atstatęs, išsikasęs šulinių ir tt. — *Pasiliko tik iš molio...* Ebr. t.: pasiliko akmenų tik *Qir-Chareseth'e*. Tai buvo stipriausias Moabitų miestas, dabar K e r a k. Taigi, Izraėlitai negalėjo paimti to Moabitų miesto; jame buvo užsidaręs Mesa su savo kariuomene. (26) *Pas Edomo karalių.* Mesa rasi tikėjosi rasiąs čionai mažiaus pasipriešinimo. (27) *Atnašavo jį...* Mesa manė, kad dabar vėl užsirustinęs ant jojo dievas Kamosas, kurio rustybei jis savo paraše savina ir seniaus įvykusias nelaimes. Sunaus paaukojimu jis norėjo permaldauti užrustintą dievaitį. Aukodamas ant muro, matant priešams, jis tikėjosi nugąsdinsias juos tokiuo savo pasielgimu.— *Pasidarė Izraėlyje.* Mesa pasiekė savo tikslą, nes priešai, bjaurėdamies jo baisios aukos, metė kovoję prieš jį ir atsitraukė.

4, 1—6, 7. Elisiejus daro daug stebuklų atskiroms ypatoms. Jis padaugina neturtingai našlei aliejų (4, 1 - 7); per jo

facta est indignatio magna in
Israel, statimque recesserunt ab
eo, et reversi sunt in terram
suam.

ją auką ant muro. Ir pasidarė
Izraėlyje didis apmaudas, ir jie
tuojau atsitraukė nuo jo ir su-
grįžo į savo žemę.

c) Elisiejaus stebuklai.

Caput IV. [1] Mulier autem
quædam de uxoribus propheta-
rum clamabat ad Eliseum, di-
cens: Servus tuus vir meus mor-
tuus est, et tu nosti quia ser-
vus tuus fuit timens Dominum:
et ecce creditor venit ut tollat
duos filios meos ad serviendum
sibi. [2] Cui dixit Eliseus: Quid
vis ut faciam tibi? Dic mihi,
quid habes in domo tua? At il-
la respondit: Non habeo ancilla
tua quidquam in domo mea, ni-
si parum olei, quo ungar. [3] Cui
ait: Vade, pete mutuo ab om-
nibus vicinis tuis vasa vacua
non pauca. [4] Et ingredere, et
claude ostium tuum, cum in-
trinsecus fueris tu, et filii tui:
et mitte inde in omnia vasa
hæc: et cum plena fuerint, tol-
les. [5] Ivit itaque mulier, et clau-
sit ostium super se, et super
filios suos: illi offerebant vasa,
et illa infundebat. [6] Cumque
plena fuissent vasa, dixit ad fi-
lium suum: Affer mihi adhuc
vas. Et ille respondit: Non ha-
beo. Stetitque oleum. [7] Venit
autem illa, et indicavit homini
Dei. Et ille, Vade, inquit, ven-

4. perskyrimas. [1] Viena gi
moteriškė iš pranašų žmonų šau-
kė į Elisiejų ir sakė: Tavo tar-
nas mano vyras mirė, ir tu ži-
nai, kad tavo tarnas bijojosi Vieš-
paties; o štai dabar ateina sko-
lintojas paimtų dviejų mano su-
nų, kad juodu jam vergautu. [2]
Elisiejus jai tarė: Ko nori, kad
tau padaryčiau? Pasakyk man,
ką turi savo namuose? O ji at-
sakė: Aš, tavo tarnaitė neturiu
savo namuose nieko kita, kaip
tik truputį aliejaus pasitepti. [3]
Jis jai tarė: Eik, pasiskolink iš
visų savo kaimynų nemaža tuš-
čių indų; [4] paskui įeik ir užsi-
rakink savo duris, kuomet tu
ir tavo sunųs busite viduje, ir
pilk iš ano į visus šituos in-
dus, ir kuomet bus pilni, atim-
si šalin. [5] Taigi, moteriškė ėjo
ir užsirakino paskui save ir sa-
vo sunus duris; jie padavinėjo
indus, o ji pylė. [6] Kuomet gi
indai buvo pilni, ji tarė savo
sunui: Atnešk man dar indą. Bet
jis atsakė: Nebeturiu. Ir aliejus
apsistojo. [7] Tuomet ji atėjo ir
pasakė Dievo žmogui; o jis ta-
rė: eik, parduok aliejų ir atsi-

užtarimą Sunamietė moteriškė susilaukia sunaus (4, 8 - 17), kurį jis paskui prikelia iš numirusių (4, 18 - 38); jis atima kartumą iš prirengto viralo (39 - 41), padaugina pirmuonių duoną (42 - 44), išgydo Syrijos viršininką Naamaną nuo raupsų (5, 1 - 19), kuriais nubaudžia savo tarną Giėzį, paėmusį iš Naamano dovanų (5, 20 - 27), ir padaro, kad įkritęs vandenin kirvis išplaukia į paviršį (6, 1 - 7).

(4, 1) *Bijosi Viešpaties*: garbino tikrąjį Dievą. — *Jam vergautu.* Plg. Kun. 25, 39; Mt. 18, 25. — (2) *Tik truputį...* Ebr. t.: tik tepamojo aliejaus puodelį. — (7) *Pasakė Dievo žmogui.* Stebuklingai gauto aliejaus moteriškė nenori suvartoti be pranašo žinios.

de oleum, et redde creditori
tuo: tu autem, et filii tui vivi-
te de reliquo.
8 Facta est autem quædam
dies, et transibat Eliseus per Su-
nam: erat autem ibi mulier mag-
na, quæ tenuit eum ut comede-
ret panem: cumque frequenter
inde transiret, divertebat ad
eam ut comederet panem. 9 Quæ
dixit ad virum suum: Animadver-
to quod vir Dei sanctus est iste,
qui transit per nos frequenter. 10
Faciamus ergo ei cœnaculum
parvum, et ponamus ei in eo le-
ctulum, et mensam, et sellam,
et candelabrum, ut cum vene-
rit ad nos, maneat ibi.
11 Facta est ergo dies quæ-
dam, et veniens divertit in cœ-
naculum, et requievit ibi. 12 Di-
xitque ad Giezi puerum suum:
Voca Sunamitidem istam. Qui
cum vocasset eam, et llla ste-
tisset coram eo, 13 dixit ad pue-
rum suum: Loquere ad eam: Ec-
ce, sedule in omnibus ministra-
sti nobis, quid vis ut faciam ti-
bi? numquid habes negotium,
et vis ut loquar regi, sive prin-
cipi militiæ? Quæ respondit: In
medio populi mei habito. 14 Et
ait: Quid ergo vult ut faciam
ei? Dixitque Giezi: Ne quæras:
filium enim non habet, et vir
ejus senex est. 15 Præcepit ita-
que ut vocaret eam: quæ cum
vocata fuisset, et stetisset an-
te ostium, 16 dixit ad eam: In
tempore isto, et in hac eadem
hora, si vita comes fuerit, ha-
bebis in utero filium. At illa
respondit: Noli quæso domine

lygink savo skolintojui; tu gi
ir tavo sunųs gyvenkite iš to,
kas liks.
8 Atsitiko gi vieną dieną, kad
Elisiejus ėjo per Sunamą. Buvo
gi tenai žymi moteriškė, kuri
jį sulaikė, kad pavalgytu; o ka-
dangi jis dažnai per ten eidavo,
jis užsukdavo pas ją valgytų. 9
Tuomet ji tarė savo vyrui: Ma-
tau, kad tasai, kurs dažnai per-
eina per mus, yra šventas Die-
vo žmogus; 10 padarykiva tat
jam augštai mažą kambarį, pa-
dėkiva jame jam patalą, stalą,
krasę ir žibintuvą, kad, atėjęs
pas mus, pasiliktu tenai.

11 Taigi, atsitiko vieną dieną,
kad jis atėjęs užsuko į kamba-
rį ir ilsėjosi tenai. 12 Paskui jis
tarė savo tarnui Giėziui: Pašaukk
tą Sunamietę. Kuomet jis ją pa-
vadino, ir ji stojosi jo akyvaiz-
don, 13 jis tarė savo tarnui: Kal-
bėk jai: Štai, tarnavai mudviem
visame uoliai; ko nori, kad tau
padaryčiau? Rasi turi reikalą ir
nori, kad kalbėčiau karaliui, ar-
ba kariuomenės viršininkui? Ji
atsakė: Aš gyvenu savo tautos
tarpe. 14 Jis tarė: Tai ko gi ji
nori, kad jai padaryčiau? O Giė-
zis atsakė: Nesiklausk, nes ji
neturi sunaus, o jos vyras pase-
nęs. 15 Taigi, jis liepė pavadin-
ti ją. Kuomet ji buvo pavadin-
ta ir atsistojo prie angos, 16 jis
jai tarė: Šituo metu ir šita pa-
čia valanda, jei sveika sulauksi,
turėsi įsčioje sunų. Bet ji atsa-
kė: Meldžiamasis mano pone,
Dievo žmogau, nekalbėk savo

---

(8) *Sunamą...* Vz. Joz. 19, 18; 3 Kar. 1, 3. — *Žymi*: turtinga.
(12) *Jo akyvaizdon*: Giėzio. — (13) *Aš gyvenu savo tautos tarpe*: gyvenu su visais santaikoje, todėl nereikalauju užtarimo pas karalių. — (16) *Šituo pačiu metu..* Ebr. t.: šituo pačiu laiku, kitais metais. Plg. Prad. 18. 10.

mi, vir Dei, noli mentiri ancil-
læ tuæ. 17 Et concepit mulier,
et peperit filium in tempore, et
in hora eadem, qua dixerat Eli-
seus.
18 Crevit autem puer. Et cum
esset quædam dies, et egressus
isset ad patrem suum, ad mes-
sores, 19 ait patri suo: Caput
meum doleo, caput meum do-
leo. At ille dixit puero: Tolle,
et duc eum ad matrem suam.
20 Qui cum tulisset, et duxis-
set eum ad matrem suam, po-
suit eum illa super genua sua
usque ad meridiem, et mortuus
est. 21 Ascendit autem, et col-
locavit eum super lectulum ho-
minis Dei, et clausit ostium: et
egressa, 22 vocavit virum suum,
et ait: Mitte mecum, obsecro,
unum de pueris, et asinam, ut
excurram usque ad hominem
Dei, et revertar. 23 Qui ait illi:
Quam ob causam vadis ad eum?
hodie non sunt Calendæ. neque
Sabbatum. Quæ respondit: Va-
dam: 24 stravitque asinam, et
præcepit puero: Mina, et pro-
pera, ne mihi moram facias in
eundo: et hoc age quod præci-
pio tibi.
25 Profecta est igitur, et ve-
nit ad virum Dei in montem
Carmeli: cumque vidisset eam
vir Dei econtra, ait ad Giezi
puerum suum: Ecce Sunamitis
illa. 26 Vade ergo in occursum
ejus, et dic ei: Recte ne agitur
circa te, et circa virum tuum,
et circa filium tuum? Quæ re-

tarnaitei netiesos. 17 Ir mote-
riškė pradėjo ir pagimdė sunų
tuo metu ir ta pačia valanda,
kurią buvo pasakęs Elisiejus.

18 Vaikas paaugo. Ir vieną
dieną, išėjęs pas savo tėvą prie
pjovėjų, 19 tarė savo tėvui: Skau-
da man galva, skauda man gal-
va. O tasai tarė tarnui: Imk ir
vesk jį prie jo motinos. 20 Kuo-
met jis ėmęs atvedė jį pas jo
motiną, ji pasidėjo jįjį ant sa-
vo kelių iki vidurdieniui, ir jis
mirė. 21 Po to ji užėjo augštyn
ir padėjo jį ant Dievo žmogaus
patalo ir užrakino duris. Išėjus,
22 ji pasivadino savo vyrą ir ta-
rė: Siųsk, meldžiamasis, draug
su manim vieną iš tarnų ir asi-
lę, kad nukakčiau pas Dievo žmo-
gų ir sugrįžčiau. 23 Jis jai tarė:
Ko dėlei eini pas jį? šiandien
nei pirmoji mėnesio diena, nei
subata. Ji atsakė: Eisiu. 24 Ji
pasibalnojo asilę ir įsakė tarnui:
Varyk ir skubinkies, kad neda-
rytumei man gaiščio kelyje, ir
tai daryk, ką tau liepiu.

25 Taigi, ji iškeliavo ir atvyko
pas Dievo žmogų ant Karmėlio
kalno. O pamatęs ją ištolo, Die-
vo žmogus tarė savo tarnui Giė-
ziui: Štai ta Sunamietė. 26 Eik
tat jai priešais ir sakyk jai: Ar
viskas gerai dedasi su tavim, su
tavo vyru ir su tavo sunumi?

(**19**) *Skauda man...* Ebr. t.: m a n o g a l v a, m a n o g a l v a. Vaikas rasi buvo ištiktas saulės kaitros. — (**21**) *Užrakino duris.* Moteriškė nori tuotarpu paslėpti kudikio mirtį, regimai pasitikėdama, kad Elisiejus jai padės. — (**23**) *Pirmoji mėnesio diena.* Ji buvo pas žydus švenčiama. Plg. Sk. 28, 11 - 15; 1 Kar. 20, 5. 18. — *Eisiu.* Ebr. *šalom*, r a m y b ė, t. y. buk ramus. — (**26**) *Gerai.* Ebr. *šalom.* Vz. aug. 23. e. Moteriskė nenori sakyti savo nelaimės tarnui; ji kalbėsis

spondit: Recte. 27 Cumque ve-
nisset ad virum Dei in montem,
apprehendit pedes ejus: et ac-
cessit Giezi ut amoveret eam.
Et ait homo Dei: Dimitte il-
lam: anima enim ejus in ama-
ritudine est, et Dominus cela-
vit a me, et non indicavit mi-
hi. 28 Quæ dixit illi: Numquid
petivi filium a domino meo? num-
quid non dixi tibi: Ne illudas
me? 29 Et ille ait ad Giezi: Ac-
cinge lumbos tuos, et tolle ba-
culum meum in manu tua, et
vade. Si occurrerit tibi homo,
non salutes eum: et si saluta-
verit te quispiam, non respon-
deas illi: et pones baculum me-
um super faciem pueri. 30 Por-
ro mater pueri ait: Vivit Domi-
nus, et vivit anima tua, non
dimittam te. Surrexit ergo, et
secutus est eam.

31 Giezi autem præcesserat
ante eos, et posuerat baculum
super faciem pueri, et non erat
vox, neque sensus: reversusque
est in occursum ejus, et nun-
tiavit ei, dicens: Non surrexit
puer. 32 Ingressus est ergo Eli-
seus domum, et ecce puer mor-
tuus jacebat in lectulo ejus: 33
ingressusque clausit ostium su-
per se, et super puerum: et ora-
vit ad Dominum. 34 Et ascen-
dit, et incubuit super puerum:
posuitque os suum super os ejus,
et oculos suos super oculos ejus,

Ji atsakė: Gerai. 27 O atėjus prie
Dievo žmogaus ant kalno, ap-
kabino jo kojas; Giėzis gi priė-
jo jos atitrauktų. Tečiaus Die-
vo žmogus tarė: Palikk ją, nes
jos dušia apkartusi, o Viešpats
paslėpė nuo manęs ir man ne-
apreiškė. 28 Ji jam tarė: Argi aš
prašiau iš mano pono sunaus?
Argi aš tau nesakiau: Neklaidink
manęs? 29 O jis tarė Giėziui:
Apsijuosk savo kulšis, imk ma-
no lazdą savo rankon ir eik.
Jei sutiktu tave žmogus, nesi-
sveikink su juo, ir jei kas su ta-
vim sveikintusi, neatsakyk jam;
ir padėsi mano lazdą ant vaiko
veido. 30 Bet vaiko motina tarė:
Kaip Viešpats gyvas ir gyva
tavo dušia, aš neatstosiu nuo
tavęs. Taigi, jis atsikėlė ir ėjo
paskui ją.

31 Giėzis gi atėjo pirm jųdvie-
jų ir padėjo lazdą vaikui ant
veido; tečiaus nebuvo nei žado,
nei jautimo. Tuomet jis sugrį-
žo jam priešais ir jam apskelbė,
sakydamas: Vaikas neprisikėlė.
32 Taigi, Elisiejus ėjo į namus,
ir štai numiręs vaikas gulėjo jo
patale. 33 Įėjęs, jis užsirakino
duris paskui save ir paskui vai-
ką ir meldėsi Viešpačiui. 34 Pas-
kui jis užkopo ir atsigulė ant
vaiko; jis padėjo savo burną ant
jo burnos, ir savo akis ant jo
akių, ir savo rankas ant jo ran-

---

apie tai su pačiu pranašu. — *Jos dušia apkartusi.* Iš moteriškės pasielgimo pranašas supranta, kad jai buvo atsitikusi didelė nelaimė, nors jis dar nežino, koki. — (**29**) *Apsijuosk...* Duodami tarnui perspėjimai tuo tikslu, kad jis greičiaus galėtu atlikti kelionę. — *Padėsi mano lazdą...* Lazda pranašo pareigų ženklas; tas pareigas jis mėgina šitame atsitikime pavesti savo tarnui. Bet toks pareigų pavedimas nebuvo Viešpaties įsakytas. Galė daryti stebuklus, kurią Viešpats buvo suteikęs Elisiejui, buvo ypatinga dovana, kuria jis negalėjo naudoties pagal savo užmanymą arba pavesti jos kam kitam. — (**30**) *Neatstosiu nuo tavęs.* Moteriškė įsitikrinus, kad tik pats pranašas gali prikelti iš numirusių jos sunų. — (**34**) *Atsigulė ant vaiko...* Panašus stebuklas buvo padarytas Elijo (3 Kar. 17, 20...

et manus suas super manus ejus:
et incurvavit se super eum, et
calefacta est caro pueri. 35 At
ille reversus, deambulavit in
domo, semel huc atque illuc:
et ascendit, et incubuit super
eum: et oscitavit puer septies,
aperuitque oculos. 36 At ille vo-
cavit Giezi, et dixit ei: Voca
Sunamitidem hanc. Quæ vocata,
ingressa est ad eum. Qui ait:
Tolle filium tuum. 37 Venit il-
la, et corruit ad pedes ejus, et
adoravit super terram: tulitque
filium suum, et egressa est, 38
et Eliseus reversus est in Gal-
gala.

Erat autem fames in terra,
et filii prophetarum habitabant
coram eo: dixitque uni de pue-
ris suis: Pone ollam grandem,
et coque pulmentum filiis pro-
phetarum. 39 Et egressus est
unus in agrum ut colligeret
herbas agrestes: invenitque qua-
si vitem silvestrem, et collegit
ex ea colocynthidas agri, et im-
plevit pallium suum, et rever-
sus concidit in ollam pulmenti:
nesciebat enim quid esset. 40
Infuderunt ergo sociis, ut co-
mederent: cumque gustassent
de coctione, clamaverunt, di-
centes: Mors in olla vir Dei.
Et non potuerunt comedere. 41
At ille, Afferte, inquit, farinam.
Cumque tulissent, misit in ol-
lam, et ait: Infunde turbæ, ut
comedant. Et non fuit amplius
quidquam amaritudinis in olla.

kų, ir pasilenkė ant jo, ir vai-
ko kunas sušilo. 35 Po to jis at-
sikėlė, ėjo namuose vieną sykį
šen ir ten; paskui užkopo ir iš-
sitiesė ant jo, o vaikas sužiovo-
jo septynis sykius ir atvėrė akis.
36 Tuomet jis pašaukė Giėzį ir
jam tarė: Pavadink tą Sunamie-
tę. Pavadinta ji įėjo pas jį. Jis
gi tarė: Pasiimk savo sunų. 37
Ji priėjo, puolė jam po kojų ir
nusilenkė iki žemei; po to pa-
siėmė savo sunų ir išėjo; 38 o
Elisiejus sugrįžo Galgalon.

Buvo gi krašte badas, ir pra-
našų sunųs gyveno po Elisiejaus
akių. Tuomet jis tarė vienam iš
savo tarnų: užkaisk didelį puo-
dą ir išvirk pranašų sunums vi-
ralo. 39 O vienas išėjo į lauką
laukinių žolių rinktų; tenai ra-
do lyg-kad laukinių vynuogių
virkščių, nusiskynė nuo jų lau-
kinių kolokvintų, prisipylė savo
apsiaustą ir sugrįžęs supjaustė
viralo puodan, nes nežinojo, kas
tai yra. 40 Paskui jie pylė drau-
gams valgyti. Paragavę viralo,
jie sušuko ir tarė: Puode mirtis,
Dievo žmogau! ir negalėjo val-
gyti. 41 O jis tarė: Atneškite
miltų. Jiems atnešus, jis supy-
lė puodan ir tarė: Pilk žmonėms,
kad valgytu. Ir daugiaus nebe-
buvo puode jokio kartumo.

Plg. Apd. 20, 10), tik čionai vaiko atgaivinimas įvyksta pamažu. — (35) *Ėjo namuose..*: laukdamas savo maldos išklausymo. — *Sužiovojo*. Ebr. t.: sućiaudė.

(38) *Badas*: rasi tas pats kurs minimas žemiaus 8, 1. — *Po Elisiejaus akių*: po jo priežiura ir draug su juo. — (39) *Laukinių žolių*: nes namie daržovių neturėjo. — *Kolokvintų*. Palestinoje gana dažnai sutinkama žolynas panašus į vynuogių virkštis, ant kurio auga didelės kaip agurkai labai karčios uogos. Tą augalą Arabai vadina mirties žolynu. — (41) *Nebebuvo jokio kartumo*. Patįs miltai negalėjo panaikinti puode atsiradusio kartumo, todėl jis buvo prašalintas stebuklingai.

42 Vir autem quidam venit
de Baalsalisa deferens viro Dei
panes primitiarum, viginti pa-
nes hordeaceos, et frumentum
novum in pera sua. At ille di-
xit: Da populo, ut comedat. 43
Responditque ei minister ejus:
Quantum est hoc, ut apponam
centum viris? Rursum ille ait:
Da populo, ut comedat: hæc
enim dicit Dominus: Comedent,
et supererit. 44 Posuit itaque
coram eis: qui comederunt, et
superfuit juxta verbum Domini.
Caput V. 1 Naaman princeps
militiæ regis Syriæ, erat vir
magnus apud dominum suum,
et honoratus: per illum enim
dedit Dominus salutem Syriæ:
erat autem vir fortis et dives,
sed leprosus. 2 Porro de Syria
egressi fuerant latrunculi, et
captivam duxerant de terra Is-
rael puellam parvulam, quæ erat
in obsequio uxoris Naaman, 3
quæ ait ad dominam suam: Uti-
nam fuisset dominus meus ad
prophetam, qui est in Samaria:
profecto curasset eum a lepra,
quam habet. 4 Ingressus est ita-
que Naaman ad dominum suum,
et nuntiavit ei, dicens: Sic et
sic locuta est puella de terra
Israel. 5 Dixitque ei rex Syriæ:
Vade, et mittam litteras ad re-

42 Vienas gi vyras atėjo iš
Baalsalisos ir atnešė Dievo žmo-
gui pirmuonių duonos, dvide-
šimt miežinės duonos kepalų ir
naujų javų savo maiše. O jis ta-
rė: Duok žmonėms, kad valgytu.
43 Jo gi tarnas jam atsakė: Kiek
gi tai yra, kad paduočiau šim-
tui vyrų? Jis vėl tarė: Duok
žmonėms, kad valgytu, nes Vieš-
pats štai ką sako: Jie valgys,
ir dar liks. 44 Taigi, jis jiems
padėjo, o jie valgė, ir dar liko
pagal Viešpaties žodį.
5. perskyrimas. 1 Syrijos ka-
raliaus kariuomenės viršininkas
Naamanas buvo vyras galingas
pas savo poną ir didžiai gerbia-
mas, nes per jį Viešpats buvo
išgelbėjęs Syriją; jis buvo drą-
sus ir turtingas vyras, bet raup-
suotas. 2 Buvo gi išėję iš Syrijos
galvažudžiai ir nusivedę iš Izraė-
lio žemės nelaisvėn mažą mergai-
tę; ji tarnavo Naamano pačiai 3
ir tarė savo poniai: Kadgi mano
ponas butu buvęs pas pranašą,
kurs yra Samarijoje; jis tikrai bu-
tu išgydęs jį nuo raupsų, kuriuos
turi. 4 Taigi, Naamanas įėjo pas
savo poną iš jam apskelbė, sa-
kydamas: Taip ir taip kalbėjo
mergaitė ir Izraėlio žemės. 5 O
Syrijos karalius jam tarė: Eik
tenai, o aš nusiųsiu Izraėlio ka-

(**43**) *Baalsalisos.* Rasi ta pati vieta, ką ir paminėtoji 1 Kar. 9, 4. — *Pirmuonių duonos*: duonos padarytos iš naujų tų metų javų. Pirmuonės buvo paskirtos kunigams ir lėvitams (plg. Sk. 18, 13; Atk. 18, 4); kadangi tečiaus jų dauguma buvo išsikėlusi iš Izraėlio į Judo karalystę (2 Kron. 11, 13, 14), todėl rasi buvo atsiradęs paprotys atidavinėti pirmuones pranašams. — (**44**) *Jie valgė, ir dar liko.* Šitas stebuklas yra figura stebuklingo pasotinimo minios tyrumoje, kurį padarė Jėzus Kristus. Plg. Mt. 14, 16; 15, 36... Jo. 6, 11...

(**5, 1**) *Išgelbėjimą.* Rasi čionai turėta mintyje išliuosavimas nuo pavojaus pakliuti galingų Asyrijiečių vergijon — *Raupsuotas.* Tai buvo didžiausi nelaimė, kuri darė Naamaną nebetinkančiu savo priedermėms. — (**2**) *Buvo gi išėję...* Anot ebr. t.: Syrijiečiai buvo išėję buriais. Tokie užsipuolimai ant svetimo krašto atsitikdavo senobėje dažnai. Plg. žem. 6, 23; 13, 20. — (**3**) *Pas pranašą*: Elisiejų. — (**5**) *Dešimtį talentų sidabro*: apie 33,000 rbl. — *Auksinių* siklių, kurių kiekvienas vertas 16 rbl. Pasiimtos dovanos liudija apie ž[?]ogaus turtingumą. — (**6**) *Kad iš-*

gem Israel. Qui cum profectus
esset, et tulisset secum decem
talenta argenti, et sex millia
aureos, et decem mutatoria ve-
stimentorum, 6 detulit litteras
ad regem Israel, in hæc verba:
Cum acceperis epistolam hanc,
scito quod miserim ad te Naa-
man servum meum, ut cures
eum a lepra sua. 7 Cumque le-
gisset rex Israel litteras, scidit
vestimenta sua, et ait: Numquid
Deus ego sum, ut occidere pos-
sim, et vivificare, quia iste mi-
sit ad me, ut curem hominem
a lepra sua? animadvertite, et
videte quod occasiones quærat
adversum me.
8 Quod cum audisset Eliseus
vir Dei, scidisse videlicet regem
Israel vestimenta sua, misit ad
eum, dicens: Quare scidisti ve-
stimenta tua? veniat ad me, et
sciat esse prophetam in Israel.
9 Venit ergo Naaman cum equis,
et curribus, et stetit ad ostium
domus Elisei: 10 misitque ad
eum Eliseus nuntium, dicens:
Vade, et lavare septies in Jor-
dane, et recipiet sanitatem ca-
ro tua, atque mundaberis. 11 Ira-
tus Naaman recedebat, dicens:
Putabam quod egrederetur ad
me, et stans invocaret nomen
Domini Dei sui, et tangeret ma-
nu sua locum lepræ, et curaret

raliui laišką. Jis iškeliavo, pa-
siėmęs su savim dešimtį talen-
tų sidabro, šešis tukstančius
auksinių ir dešimtį išeiginių dra-
bužių 6 ir nunešė pas Izraėlio
karalių laišką, kuriame buvo pa-
rašyta: Gavęs šitą laišką žinok,
jog siunčiu pas tave savo tar-
ną Naamaną, kad išgydytumei
jį nuo jo raupsų. 7 Izraėlio ka-
ralius, perskaitęs laišką, perplė-
šė savo drabužius ir tarė: Argi
aš Dievas, kad galėčiau užmuš-
ti ir atgaivinti, jog tasai siun-
čia pas mane, idant išgydyčiau
žmogų nuo jo raupsų? Tėmyki-
te ir matykite, kad jis jieško
prieš mane priekabių.
8 Išgirdęs apie tai Dievo žmo-
gus Elisiejus, butent, kad Izraė-
lio karalius perplėšęs savo ru-
bus, siuntė pas jį ir sakydino:
Kam perplėšei savo rubus? te-
ateina jis pas mane ir težino,
jog yra Izraėlyje pranašas. 9 Tai-
gi, Naamanas atėjo su arkliais
ir vežimais ir sustojo prie Eli-
siejaus namų angos. 10 O Elisie-
jus siuntė pas jį pasiuntinį ir
sakydino: Eik ir apsiplauk sep-
tynis kartus Jordane, ir tavo
kunas pasidarys sveikas, ir bu-
si apkuoptas. 11 Naamanas su-
pyko ir ėjo šalin, sakydamas:
Aš maniau, kad jis išeis prie
manęs, atsistojęs šauks Viešpa-
ties, savo Dievo, vardą, prisi-
lies savo ranka raupsų vietos

---

gydytumei... Syrijos valdovas mano, kad Izraėlio karalius, turėdamas neaprībotą valdžią, gali liepti išgydyti nuo raupsų pagal savo norą. — (7) *Kad galėčiau užmušti ir...* Susirgimas raupsais beveik lygus mirčiai, nes žmonės neturi prieš juos vaistų.

(10) *Siuntė pas jį...* Elisiejus neišeina pats prie Naamano rasi dėlto, kad buvo uždrausta artinties prie raupsuoto; be to, jis norėjo ištirti Naamano tikėjimą ir draug pamokyti, kad ne kokiais nors burtais bus jam sugrąžinta sveikata, bet tai padarys veikianti per pranašą Dievo galybė. — *Jordane.* Raupsuotas, išgijęs, turėdavo pagal įstatymą apsimazgoti (plg. Kun. 14, 8. 9). Naamanui liepiama apsiplauti Jordane, nes ta upė buvo visudidžiausi Žadėtojoje žemėje, o Izraėlitams per ją stebuklingai perėjus, ji tapo lyg-kad Dievo

me. 12 Numquid non meliores
sunt Abana, et Pharphar fluvii
Damasci omnibus aquis Israel,
ut laver in eis, et munder? Cum
ergo vertisset se, et abiret in-
dignans. 13 accesserunt ad eum
servi sui, et locuti sunt ei: Pa-
ter, et si rem grandem dixisset
tibi propheta, certe facere de-
bueras: quanto magis quia nunc
dixit tibi: Lavare, et mundabe-
ris? 14 Descendit, et lavit in Jor-
dane septies juxta sermonem vi-
ri Dei, et restituta est caro ejus,
sicut caro pueri parvuli, et mun-
datus est. 15 Reversusque ad vi-
rum Dei cum universo comita-
tu suo, venit, et stetit coram
eo, et ait: Vere scio quod non
sit alius Deus in universa ter-
ra, nisi tantum in Israel. Obse-
cro itaque ut accipias benedi-
ctionem a servo tuo. 16 At ille
respondit: Vivit Dominus, ante
quem sto, quia non accipiam.
Cumque vim faceret, penitus
non acquievit. 17 Dixitque Naa-
man: Ut vis: sed, obsecro, con-
cede mihi servo tuo ut tollam
onus duorum burdonum de ter-
ra: non enim faciet ultra servus
tuus holocaustum, aut victimam
diis alienis, nisi Domino. 18 Hoc

ir išgydys mane. 12 Nejaugi Da-
masko upės Abana ir Parparas
ne geresnės už visus Izraėlio van-
denis, kad aš juose mazgočiaus
ir bučiau apkuoptas? Kuomet
tat jis apsigrįžo ir ėjo šalin ap-
maudingas, 13 jo tarnai prisiar-
tino prie jo ir jam kalbėjo: Tė-
ve, jei pranašas butu tau pasa-
kęs ir didelį dalyką, tikrai bu-
tumei turėjęs daryti, kaip gi
labiaus, kada jis dabar tau pa-
sakė: Apsiplauk ir busi apkuop-
tas? 14 Taigi, jis nusileido ir ap-
siplovė Jordane septynis sykius,
kaip Dievo žmogus buvo kalbė-
jęs, ir jo kunas atsitaisė, kaip
mažo vaiko kunas, ir jis liko ap-
kuoptas. 15 Sugrįžęs pas Dievo
žmogų su visais savo palydo-
vais, jis atėjo, stojosi jo aky-
vaizdoje ir tarė: Aš žinau tik-
rai, kad nėra kito Dievo visoje
žemėje, kaip tiktai Izraėlyje.
Maldauju tat, kad priimtumei
iš tavo tarno palaiminimą. 16
Bet tasai atsakė: Kaip gyvas
Viešpats, kurio akyvaizdoje sto-
viu, aš neimsiu. Ir nors jis ver-
ste vertė, tasai tečiaus visai ne-
sutiko. 17 Tuomet Naamanas ta-
rė: Kaip sau nori; bet maldau-
ju, pavelyk man, tavo tarnui,
pasiimti žemės, kiek gali paneš-
ti du mulu, nes tavo tarnas
daugiaus nebedarys deginamųjų
aukų arba atnašų svetimiems
dievams, o tiktai Viešpačiui. 18

visagalybės liudytojas. — (**12**) *Abana*. Tąip vadinosi tikriausiai dabartinė Barada. — (**14**) *Apsiplovė*. Šitame apsiplovime šv. tėvai matė krikšto figurą. — *Septynis*. Šventa skaitlinė turi nurodyti, kad Naamaną išgydo pats Dievas. — (**15**) *Sugrįžęs*... kaip raupsuotas Evangelijos Samarijietis. Plg. Lk. 17, 15. Naamanas grįžta padėkoti Elisiejui.— *Palaiminimą*: dovaną. — (**16**) *Aš neimsiu*. Taip elgties Kristus mokė savo mokytinius. Plg. Mat. 10, 8. Pranašai priimdavo mažas dovanas iš tų, kurie ateidavo jų klaustųsi (plg. 1 Kar. 9, 7. 8; 3 Kar. 14, 3 ir k.). — (**17**) *Pasiimti žemės*. Gražus Naamano tikėjimo apsireiškimas. Jis, sugrįžęs Syrijon, nori tenai pasidaryti tarsi mažą Žadėtosios žemės plotelį, kad ant jo geriaus garbintu Viešpatį. — (**18**) *Remono*. Tai buvo vardas kitur nesutinkamo Syrijiečių

autem solum est, de quo depre-
ceris Dominum pro servo tuo,
quando ingredietur dominus me-
us templum Remmon, ut ado-
ret: et illo innitente super ma-
num meam, si adoravero in tem-
plo Remmon, adorante eo in
eodem loco, ut ignoscat mihi
Dominus servo tuo pro hac re.
19 Qui dixit ei: Vade in pace.
Abiit ergo ab eo electo terræ
tempore.

20 Dixitque Giezi puer viri
Dei: Pepercit dominus meus
Naaman Syro isti, ut non ac-
ciperet ab eo quæ attulit: vivit
Dominus, quia curram post eum,
et accipiam ab eo aliquid. 21 Et
secutus est Giezi post tergum
Naaman: quem cum vidisset il-
le currentem ad se, disiliit de
curru in occursum ejus, et ait:
Rectene sunt omnia? 22 Et ille
ait: Recte: dominus meus misit
me ad te, dicens: Modo vene-
runt ad me duo adolescentes
de monte Ephraim, ex filiis pro-
phetarum: da eis talentum ar-
genti, et vestes mutatorias du-
plices. 23 Dixitque Naaman: Me-
lius est ut accipias duo talenta.
Et coegit eum, ligavitque duo
talenta argenti in duobus sac-
cis, et duplicia vestimenta, et
imposuit duobus pueris suis, qui
et portaverunt coram eo. 24 Cum-
que venisset jam vesperi, tulit
de manu eorum, et reposuit in
domo, dimisitque viros, et abie-

Yra gi tik vienas dalykas, dė-
lei kurio melskies Viešpačiui už
savo tarną: kuomet mano ponas
įeis Remono šventyklon, kad pa-
garbintu, jei jam pasiremiant
ant mano rankos, aš nusilenk-
siu iki žemei Remono šventy-
kloje, jam pagarbinant toje pa-
čioje vietoje, Viešpats teatlei-
džia man, tavo tarnui, tą daly-
ką. 19 Elisiejus jam tarė: Eik ra-
mybėje. Taigi, jis išėjo nuo jo
rinktiniu žemės laiku.

20 O Dievo žmogaus tarnas
Giėzis tarė: Mano ponas pasigai-
lėjo šito Syrijiečio Naamano ir
neėmė iš jo, ką tasai atnešė;
kaip Viešpats gyvas, aš bėgsiu
paskui jį ir paimsiu iš jo šį tą.
21 Taigi, Giėzis vijosi paskui
Naamaną; tasai gi, pamatęs jį
bėgantį prie savęs, nušoko nuo
vežimo jo pasitiktų ir tarė: Ar
visa gerai dedasi? 22 Anas atsa-
kė: Taip; mano ponas siunčia
mane pas tave ir sakydina: Pas
mane ką tik atėjo du jaunikai-
čiu iš pranašų sunų nuo Efrai-
mo kalno; duok jiemdviem ta-
lentą sidabro ir du šventadieniu
apdaru. 23 O Naamanas tarė: Ge-
riaus bus, kad paimsi du talen-
tu. Ir jis jį privertė; jis įrišo
du talentu sidabro į du maišu,
taipogi du apdaru ir užkrovė
ant dviejų savo tarnų, kuriuo-
du ir nešė pirm jo. 24 Pagrįžęs
gi jau vakare, jis ėmė tai iš jų-
dviejų rankos ir paslėpė namuo-
se, o vyrudu paleido, ir jie iš-

---

dievaičio. — *Aš nusilenksiu...* Naamanui tas nusilenkimas bus ne pagarbos ženklas dievaičiui, bet tik patarnavimas savo karaliui; tečiaus ir toks išviršinis dalyvavimas stabmeldiškoje apeigoje ne girtinas. Pranašas jo nepeikia, žiurėdamas savo laikų aplinkybių, bet krikščionystėje jis visai uždraustas. — (19) *Rinktiniu... laiku*: pavasario metu. Bet ebr. t. pasakyta kas kita: (ėjo nuo jo) k e l i o v a r s n ą, t. y. nelabai toli.

(21) *Nušoko nuo vežimo...* Dėkingas už išgydymą Naamanas tuo savo pasielgimu nori pagerbti pranašo tarną, kurs tuojau ima meluoti gana gudriai. — (24) *Pagrįžęs gi jau vakare.* Ebr. t.: A t ė j ę s

runt. 25 Ipse autem ingressus,
stetit coram domino suo. Et
dixit Eliseus: Unde venis Giezi?
Qui respondit: Non ivit servus
tuus quoquam. 26 At ille
ait: Nonne cor meum in præsenti
erat, quando reversus est
homo de curru suo in occursum
tui? Nunc igitur accepisti argentum,
et accepisti vestes ut
emas oliveta, et vineas, et oves,
et boves, et servos, et ancillas.
27 Sed et lepra Naaman adhærebit
tibi, et semini tuo, usque
in sempiternum. Et egressus est
ab eo leprosus quasi nix.

Caput VI. 1 Dixerunt autem
filii prophetarum ad Eliseum:
Ecce locus, in quo habitamus
coram te, angustus est nobis. 2
Eamus usque ad Jordanem, et
tollant singuli de silva materias
singulas, ut ædificemus nobis
ibi locum ad habitandum. Qui
dixit: Ite. 3 Et ait unus ex illis:
Veni ergo et tu cum servis tuis.
Respondit: Ego veniam. 4 Et
abiit cum eis. Cumque venissent
ad Jordanem, cædebant ligna.
5 Accidit autem, ut cum
unus materiam succidisset, caderet
ferrum securis in aquam:
exclamavitque ille, et ait: Heu
heu heu domine mi, et hoc ipsum
mutuo acceperam. 6 Dixit autem
homo Dei: Ubi cecidit? At
ille monstravit ei locum: præcidit
ergo lignum, et misit illuc:
natavitque ferrum, 7 et ait:
Tolle. Qui extendit manum, et
tulit illud.

ėjo. 25 Pats gi įėjęs stojosi prieš
savo poną. O Elisiejus tarė: Iš
kur ateini, Giėzi? Jis atsakė:
Tavo tarnas niekur nebuvo išėjęs.
26 Bet anas tarė: Argi mano
širdis nebuvo drauge, kuomet
žmogus grįžo nuo savo vežimo
tavęs pasitiktų? Taigi, dabar
gavai sidabro ir gavai apdarų,
kad nusipirktumei alyvdaržių
ir vynuogynų, ir avių ir
jaučių, ir tarnų ir tarnaičių. 27
Bet ir Naamano raupsai prilips
prie tavęs ir prie tavo ainijos
per amžius. Ir jis išėjo nuo jo
raupsuotas, kaip sniegas.

6. perskyrimas. 1 Pranašų gi
sunųs tarė Elisiejui: Štai, vieta,
kurioje gyvename po tavo akių,
mums perangšta. 2 Eikime iki
Jordanui, ir tepasiima kiekvienas
iš miško medegos, kad pasistatytumėm
tenai sau vietą
gyventi. Jis atsakė: Eikite. 3 O
vienas iš jų tarė: Eikš tat ir tu
draug su savo tarnais. Jis atsakė:
Aš ateisiu. 4 Ir jis nuėjo
draug su jais. Taigi, atėję prie
Jordano, jie kirto medžius. 5
Atsitiko gi, kad, vienam bekertant
medį, kirvio geležis įkrito
į vandenį. O jis sušuko ir tarė:
Deja, deja, deja, mano pone, ir
tą patį buvau pasiskolinęs. 6
Dievo gi žmogus tarė: Kur įkrito?
Anas jam parodė vietą. Taigi,
jis nusipjovė medį ir įmetė
tenai, o geležis išplaukė. 7 Tuomet
jis tarė: Pasiimk. Anas ištiesė
ranką ir pasiėmė ją.

---

gi prie kauburio. Elisiejaus namai matomai buvo netoli nuo to kauburio. — (27) *Raupsuotas kaip sniegas.* Bausmė buvo didelė, bet užpelnyta, nes Giėzis savo pasielgimu galėjo sukelti išgydytame Naamane abejonę, beneparduoda pranašas Dievo malonės už pinigus ir susilpninti atverstojo pagonies tikėjimą. Plg. Kun. 13, 2... Sk. 12, 10.

(6, 1) *Vieta, kurioje...* Kalbama čionai tikriausiai apie pranašų mokyklos sunus Jėrike. — (2) *Medegos.* Ebr. t.: po vieną

d) Elisiejus ir Syrijos karalius Benadadas.

8 Rex autem Syriæ pugnabat
contra Israel, consiliumque ini-
it cum servis suis, dicens: in
loco illo, et illo ponamus insi-
dias. 9 Misit itaque vir Dei ad
regem Israel, dicens: Cave ne
transeas in locum illum: quia
ibi Syri in insidiis sunt. 10 Mi-
sit itaque rex Israel ad locum,
quem dixerat ei vir Dei, et præ-
occupavit eum, et observavit
se ibi non semel neque bis.

8 Syrijos gi karalius kovojo
prieš Izraėlį. Jis susitarė su sa-
vo tarnais ir sakė: Toje ir toje
vietoje pastatykime sląstus. 9
Taigi, Dievo žmogus siuntė pas
Izraėlio karalių ir sakydino: Sau-
gokies eiti į tą vietą, nes tenai
tykoja Syrijiečiai. 10 Izraėlio tat
karalius siuntė į tą vietą, kurią
jam buvo pasakęs Dievo žmo-
gus, ir pirmas paėmė ją, ir sau-
gojosi tenai ne kartą ir ne du
kartu.

11 Conturbatumque est cor
regis Syriæ pro hac re: et con-
vocatis servis suis, ait: Quare
non indicatis mihi quis proditor
mei sit apud regem Israel? 12
Dixitque unus servorum ejus:
Nequaquam domine mi rex, sed
Eliseus propheta, qui est in Is-
rael, indicat regi Israel omnia
verba quæcumque locutus fue-
ris in conclavi tuo. 13 Dixitque
eis: Ite, et videte ubi sit: ut
mittam, et capiam eum. Annun-
tiaveruntque ei, dicentes: Ecce
in Dothan. 14 Misit ergo illuc
equos et currus, et robur exer-
citus: qui cum venissent nocte,
circumdederunt civitatem. 15
Consurgens autem diluculo mi-
nister viri Dei, egressus, vidit

11 Syrijiečių karaliaus širdis
pasidarė nerami dėlei to daly-
ko, ir sušaukęs savo tarnus jis
tarė: Kodėl man nepasakote,
kas yra mano išdavėjas pas Iz-
raėlio karalių? 12 O vienas jo
tarnų tarė: Anaiptol, mano po-
ne, karaliau; tai pranašas Elisie-
jus, kurs yra Izraėlyje, pasako
Izraėlio karaliui visus žodžius,
kokiuos tik kalbi savo kamba-
ryje. 13 O jis jiems tarė: Eikite
ir pasižiurėkite, kame jis yra,
kad siųsčiau ir sugaučiau jį.
Jie jam apskelbė, sakydami:
Štai, jis Dotane. 14 Taigi, jis
siuntė tenai arklių ir vežimų ir
kariuomenės galybę. Šitie, atė-
ję nakčia, apstojo miestą. 15 At-
sikėlęs gi auštant Dievo žmo-

---

rąstą. — (6) *Geležis išplaukė.* Tuo ste-
buklu Dievas parodė, kaip jis rupinasi
savo tarnais net ir mažiausiuose dalykuose.

6, 8–8, 15. Syrijos karalius Benada-
das nori sugauti Elisiejų, kurs buvo ap-
skelbęs Izraėlio karaliui jo kariškas gud-
rybes (6, 8-13); bet pranašas nuveda
atsiųstą sugauti jį Syrijiečių burį Sama-
rijon, o paskui sugrąžina jį pas Benadadą
(6, 14-23). Benadadas laiko apgulęs Sa-
mariją taip ilgai, kolei čionai nepakilsta
baisiausis badas (6, 24-29); todėlei Izraė-
lio karalius kaltina Elisiejų (6, 30-33).
Elisiejus gi apskelbia kitą dieną įvyksiantį
miesto išliuosavimą ir maisto apstybę, kas
ištikrųjų išsipildo (7, 1-20). Toliaus, Eli-
siejus suteikia naują geradarystę moteriškei
Sunamietei (8, 1-6), nuvyksta Damaskan
ir apskelbia Benadadą mirsiant ir bedievį
Hazaėlį tapsiant Syrijos karaliumi (8, 7-15).

(10) *Ne kartą ir...* t. y. dažnai Izraėlio
karalius galėjo pirmas nusiųsti savo ka-
riuomenę į nurodomas vietas ir tuo budu
užkirsdavo priešams kelią.

(11) *Kas yra mano...* t. y. kas iš Sy-
rijiečių apskelbia Izraėlio karaliui slapčia
sumanytus dalykus. — (13) *Dotane:* į

exercitum in circuitu civitatis,
et equos et currus: nuntiavit-
que ei, dicens: Heu heu heu
domine mi, quid faciemus? 16
At ille respondit: Noli timere:
plures enim nobiscum sunt, quam
cum illis. 17 Cumque orasset Eli-
seus, ait: Domine, aperi occu-
los hujus, ut videat. Et aperuit
Dominus oculos pueri, et vidit:
et ecce mons plenus equorum,
et curruum igneorum, in circui-
tu Elisei. 18 Hostes vero de-
scenderunt ad eum: porro Eliseus
oravit ad Dominum, dicens: Per-
cute, obsecro, gentem hanc cæ-
citate. Percussitque eos Domi-
nus, ne viderent, juxta verbum
Elisei. 19 Dixit autem ad eos
Eliseus: Non est hæc via, ne-
que ista est civitas: sequimini
me, et ostendam vobis virum,
quem quæritis. Duxit ergo eos
in Samariam: 20 cumque ingres-
si fuissent Samariam, dixit Eli-
seus: Domine aperi oculos isto-
rum, ut videant. Aperuitque
Dominus oculos eorum, et vide-
runt se esse in medio Samariæ.
21 Dixitque rex Israel ad Eli-
seum, cum vidisset eos: Num-
quid percutiam eos, pater mi?
22 At ille ait: Non percuties:
neque enim cepisti eos gladio,
et arcu tuo, ut percutias: sed
pone panem, et aquam coram
eis, ut comedant, et bibant, et

gaus tarnas, išėjo ir pamatė ka-
riuomenę aplink miestą, ir ar-
klius ir vežimus, ir jam prane-
šė, sakydamas: Deja, deja, deja,
mano pone, ką darysime? 16 O
jis atsakė: Nesibijok; nes su mu-
mis daugiaus yra, ne kaip su
jais. 17 Po to Elisiejus meldėsi
ir tarė: Viešpatie, atverk šitojo
akis, kad matytu. Ir Viešpats
atvėrė tarno akis, ir jis matė:
ir štai aplink Elisiejų buvo kal-
nas, pilnas ugninių arklių ir ve-
žimų. 18 Tuotarpu neprieteliai
leidosi prie jo; Elisiejus gi mel-
dėsi Viešpačiui, sakydamas: Mal-
dauju, ištikk šituos žmonės ak-
lumu. Ir Viešpats juos ištiko,
kad neregėtu, kaip Elisiejus bu-
vo kalbėjęs. 19 Elisiejus gi jiems
tarė: Tai ne šitas kelias ir ne tas
miestas; eikite paskui mane, o
aš parodysiu jums vyrą, kurio
jieškote. Taigi, jis nuvedė juos
Samarijon. 20 Jiems gi įėjus Sa-
marijon, Elisiejus tarė: Viešpa-
tie, atverk jų akis, kad regėtu.
Ir Viešpats atvėrė jų akis, ir
jie pasimatė esą Samarijos vi-
duryje. 21 O Izraėlio karalius,
pamatęs juos, tarė Elisiejui: Ar
užmušti juos, mano tėve? 22 Jis
gi atsakė: Neužmušk, nes jų ne-
paėmei savo kalaviju ir kilpi-
niu, kad užmuštumei, bet pa-
dėk jiems duonos ir vandens,
kad valgytu ir gertu, ir grįžtu

šiaurę nuo Samarijos. Plg. Prad. 37, 17. — (**17**) *Viešpatie, atverk...* Pranašas meldžiasi, kad Viešpats siųstu ant jo tarno ekstazies stovį. — *Ugninių...* Ugninė dangiškosios kariuomenės išvaizda parodo, iš kur ta pagalba Elisiejui ateina. — (**18**) *Leidosi prie jo.* Elisiejus su savo tarnu rasi buvo išėjusiu iš miesto. — *Ištiko, kad neregėtu.* Apakimas buvo nevisiškas. Atsiųstieji negalėjo tik pažinti Elisiejaus ir Dotano miesto. — (**19**) *Tai ne šitas kelias...* Elisiejus sakė tiesą: jis buvo jau išėjęs iš Dotano, keliavo dabar Samarijon ir ten turėjo pasirodyti kareivių buriui. Syrijiečiai norėjo jį sugauti, bet patįs liko sugauti. Tuo budu jiems geriausiai turėjo paaiškėti, kad Dievo pranašo jie negali įveikti be Dievo valios. — (**21**) *Mano tėve.* Išpradžios taip atsiliepdavo į pranašą rasi tik jo mokytiniai, o paskui tai pasidarė garbės vardu. — (**22**) *Neužmušk.* Užmušant, stebuklo tikslas parody i pranašo galybę nebutu buvęs atsiektas. — (**23**) *Daugiaus Syrijos...* Nebedrįsdavo

vadant ad dominum suum. 23
Appositaque est eis ciborum magna præparatio, et comederunt,
et biberunt, et dimisit eos, abieruntque ad dominum suum, et
ultra non venerunt latrones Syriæ in terram Israel.
24 Factum est autem post hæc,
congregavit Benadad rex Syriæ,
universum exercitum suum, et
ascendit, et obsidebat Samariam.
25 Factaque est fames magna
in Samaria: et tamdiu obsessa
est, donec venundaretur caput
asini octoginta argenteis, et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. 26 Cum-
que rex Israel transiret per murum, mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salva me
domine mi rex. 27 Qui ait: Non
te salvat Dominus: unde te possum salvare? de area, vel de
torculari? Dixitque ad eam rex:
Quid tibi vis? Quæ respondit:
28 Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, ut comedamus eum
hodie, et filium meum comedemus cras. 29 Coximus ergo fi-
lium meum, et comedimus. Dixique ei die altera: Da filium
tuum, ut comedamus eum. Quæ
abscondit filium suum.

30 Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua, et transibat

pas savo poną. 23 Taigi, jiems
buvo padėta didelė daugybė valgių, o jie valgė ir gėrė, ir
jis paleido juos, ir jie grįžo pas
savo poną, ir daugiaus Syrijos
plėšikai nebeėjo Izraėlio žemėn.

24 Paskui gi atsitiko, kad Syrijos karalius Benadadas surinko visą savo kariuomenę, pakilo ir apgulė Samariją. 25 Taigi,
Samarijoje pasidarė didelis badas; ir ji buvo tolei apgulta,
kolei nepradėta pardavinėti asilo galvos už aštuonias dešimtis
sidabrinių ir ketvirtos kabo dalies balandžių mėšlo už penkis
sidabrinius. 26 O Izraėlio karaliui einant per murą, viena moteriškė sušuko į jį, tardama:
Gelbėk mane, mano pone, karaliau! 27 Jis tarė: Viešpats tavęs negelbi, kuogi aš galiu tave gelbėti? ar kuo nors iš klojimo arba iš spaustuvo? Po to
karalius jai tarė: Ko gi tu nori?
Ji atsakė: 28 Šita moteriškė man
tarė: Duok savo sunų, kad suvalgytumėva jį šiandien, o mano sunų suvalgysiva rytoj. 29
Taigi, išvirėva mano sunų ir suvalgėva. O kitą dieną aš jai tariau: Duok savo sunų, kad jį
suvalgytumėva. Bet ji savo sunų paslėpė.
30 Tai išgirdęs karalius, perplėšė savo drabužius ir ėjo per

eiti atskiros gaujos, bet tuo dar nepasakyta, kad nebebuvo daugiaus karių.
(24) *Benadadas*. Plg. 3 Kar. 20, 1. —
(25) *Asilo galvos...* Asilas skaitėsi suteptas gyvulys, todėl paprastai jo mėsos nevalgydavo; dabar gi už menkiausiąją dalį buvo mokama labai brangiai, aštuonias dešimtis sidabrinių siklių, todėl apie 90 rb. — *Balandžių mėšlo*. Daugelis aiškintojų spėja, kad čionai taip pavadinta menkiausis maistas, gaunamas iš vieno žolyno, turėjusio baltą varsą, ir valgomas tiktai beturčių. — (27) *Iš klojimo...* Karalius su kartumu prisipažįsta nieku negalįs padėti, nes ir klojimai ir spaustuvai buvo tušti. — (29) *Taigi, išvirėva...* Taip buvo išsipildę iki paskutiniai raidei, ką kitados Viešpats sakė įstatymo niekintojams. Plg. Kun. 26, 29; Atk. 28, 53. 57.
(30) *Matė ašutinę*. Karalius slapčia darė atgailą, norėdamas permaldauti Viešpatį; bet ta jo atgaila buvo gana pavir-

per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. [31] Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, et hæc addat, si steterit caput Elisei filii Saphat super ipsum hodie. [32] Eliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo. Præmisit itaque virum: et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod miserit filius homicidæ hic, ut præcidatur caput meum? videte ergo, cum venerit nuntius, claudite ostium, et non sinatis eum introire: ecce enim sonitus pedum domini ejus post eum est. [33] Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce tantum malum a Domino est: quid amplius exspectabo a Domino?

murą. O visi žmonės matė ašutinę, kuria jis buvo apsivilkęs apačioje ant kuno. [31] Ir karalius tarė: Dievas tai man tepadaro ir tai teprideda, jei Safato sunaus Elisiejaus galva pasiliks šiandien ant jo. [32] Elisiejus gi sėdėjo savo namuose, ir seniausieji sėdėjo draug su juo. Taigi, karalius siuntė pirm savęs vyrą; ir pirma negu tas pasiuntinys atėjo, Elisiejus tarė seniausiems. Ar jųs žinote, kad tas žmogžudžio sunus siuntė man galvos nukirstų? Veizdėkite tat, kuomet pasiuntinys ateis, užrakinkite duris ir neleiskite jam įeiti, nes štai jo pono kojų bildesis yra paskui jį. [33] Jis jiems dar tebekalbėjo, o štai pasirodė pasiuntinys, kurs pas jį ėjo. Ir jis tarė: Štai, yra toki didelė piktenybė nuo Viešpaties; ko gi dar lauksiu iš Viešpaties.

Caput VII. [1] Dixit autem Eliseus: Audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit, et duo modii hordei statere uno, in porta Samariæ. [2] Respondens unus de ducibus, super cujus manum rex incumbebat, homini Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam catara-

7. perskyrimas. [1] O Elisiejus tarė: Išgirskite Viešpaties žodį: Viešpats sako taip: Rytoj šituo metu smulkių miltų saikas bus vertas Samarijos vartuose vieną siklį, ir du miežių saiku vieną siklį. [2] Atsakydamas gi Dievo žmogui vienas iš vadų, ant kurio rankos karalius buvo pasirėmęs, tarė: Jei Viešpats at-

---

šutinė, nes jis tuojau pradeda grumoti Viešpaties pranašui. — (31) *Elisiejaus galva...* Pranašas matomai buvo pataręs nepasiduoti Syrijos karaliui ir rasi pažadėjęs Viešpaties pagalbą. — (32) *Tasai žmogžudžio sunus...* Primenama, kad Joramo tėvas Akabas buvo leidęs nužudyti nekaltą Nabotą. — *Neleiskite jam įeiti.* Ebr. t.: atstumkite jį durimis. — *Jo pono kojų...* Pats karalius skubinosi paskui pasiuntinį, kad atmainytu savo įsakymą. Elisiejus tai žinojo iš apreiškimo, taippat kaip žinojo, koks buvo duotas įsakymas pasiuntiniui. — (33) *Ir jis tarė:* karalius, kurs jau buvo atėjęs. — *Ko gi dar lauksiu...* Tuo atsiliepimu Joramas parodo, kaip menkas buvo jo tikėjimas; vilties nustojimu jis tarsi pateisina savo įsakymą, kurį buvo davęs prieš Viešpaties pranašą.

(7, 1) *Saikas* Ebr. *s^e'ah*; tas saikas lygus 13 litrų (kvortų). — *Vartuose.* Prie miesto vartų susirinkdavo viešų dalykų svarstyti; čionai buvo taipogi rinka. — *Siklį:* arti 1 rb. 15 k. Ta kaina apskritai sakant, didelė, bet visai maža, palyginant su pirma buvusiu mieste visų dalykų brangumu. — (2) *Jei Viešpats at-*

ctas in cœlo, numquid poterit
esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et inde non
comedes.
3 Quatuor ergo viri erant leprosi juxta introitum portæ: qui
dixerunt ad invicem: Quid hic
esse volumus donec moriamur?
4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur: sive manserimus hic moriendum nobis
est: venite ergo, et transfugiamus ad castra Syriæ: si pepercerint nobis, vivemus: si autem
occidere voluerint, nihilominus
moriemur. 5 Surrexerunt ergo
vesperi, ut venirent ad castra
Syriæ. Cum venissent ad principium castrorum Syriæ, nullum
ibidem repererunt. 6 Siquidem
Dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriæ, curruum, et
equorum, et exercitus plurimi:
dixeruntque ad invicem: Ecce
mercede conduxit adversum nos
rex Israel reges Hethæorum, et
Ægyptiorum, et venerunt super
nos. 7 Surrexerunt ergo, et fugerunt in tenebris, et dereliquerunt tentoria sua, et equos et
asinos in castris, fugeruntque,
animas tantum suas salvare cupientes.
8 Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum,
ingressi sunt unum tabernaculum, et comederunt et biberunt:
tuleruntque inde argentum, et
aurum, et vestes, et abierunt,

vertu ir užtvankas danguje, argi galės buti, ką kalbi? Jis atsakė: Matysi savo akimis, bet
iš to nevalgysi.
3 Taigi, prie vartų angos buvo keturi raupsuoti vyrai; jie
kalbėjo vienas kitam: Ko gi mes
pasiliksime čionai, kolei numirsime? 4 Ar mes norėsime įeiti
miestan, mirsime badu; arba pasiliksime čionai, reikės mums
mirti; eikite tat ir nubėgkime
į Syrijiečių stovyklas; jei jie
pasigailės musų, liksime gyvi;
o jei norės užmušti, tai ir be
to numirsime. 5 Taigi, jie atsikėlė vakare, kad eitu į Syrijiečių stovyklas; o atėję į Syrijiečių stovyklų pakraštį, nerado tenai neivieno; 6 nes Viešpats buvo padaręs, kad Syrijiečių stovykloje pasigirstu vežimų, ir arklių, ir didžiausios kariuomenės užimas; ir jie kalbėjosi vienas kitam: Štai, Izraėlio
karalius pasisamdė prieš mus
Hetiečių ir Aigyptiečių karalius,
ir tie atėjo ant musų. 7 Taigi,
jie pakilo ir pabėgo, kolei buvo tamsu, ir paliko savo šėtras
ir arklius ir asilus stovyklose,
jie bėgo norėdami išgelbėti tik
savo gyvybes.
8 Taigi, anie raupsuotieji, atvykę į stovyklų priešakį, įėjo
į vieną šėtrą, valgė ir gėrė, paskui ėmė išten sidabrą ir auksą
ir drabužius ir nuėjo sau ir paslėpė; ir vėl sugrįžo į kitą šė-

vertu... Toks atsiliepimas buvo piktžodžiavimui lygus. — *Užtvankas.* Plg. Prad. 7, 11.

(3) *Prie vartų angos buvo...* Į miestą raupsuotiems buvo uždrausta įeiti. Plg. Kun. 13, 46; Sk. 5, 3. — (6) *Hetiečių.* Buvo tai viena iš Kananiečių tautų. Ji minima jau Abraomo istorijoje. Vz. Prad. 23, 3. Kaip pasirodo iš Asyrijos ir Aigypto dokumentų, šituo laiku Hetiečiai buvo padarę gana galingą valstiją į šiaurę nuo Palestinos. — (7) *Bėgo, norėdami...* Jei Syrijiečių spėjimas butu buvęs tikras, pavojus galėjo jiems buti labai didelis, nes Hetiečiai butu ėję iš šiaurės, Aigyptiećiai gi iš pietų pusės.

et absconderunt: et rursum re-
versi sunt ad aliud tabernacu-
lum, et inde similiter auferen-
tes absconderunt. 9 Dixerunt ad
invicem: Non recte facimus: hæc
enim dies boni nuntii est. Si
tacuerimus, et noluerimus nun-
tiare usque mane, sceleris ar-
guemur: venite, eamus, et nun-
tiemus in aula regis. 10 Cumque
venissent ad portam civitatis,
narraverunt eis, dicentes: Ivi-
mus ad castra Syriæ, et nullum
ibidem reperimus hominem, ni-
si equos, et asinos alligatos, et
fixa tentoria.

11 Ierunt ergo portarii, et nun-
tiaverunt in palatio regis in-
trinsecus. 12 Qui surrexit nocte,
et ait ad servos suos: Dico vo-
bis quid fecerint nobis Syri:
Sciunt quia fame laboramus, et
idcirco egressi sunt de castris,
et latitant in agris, dicentes:
Cum egressi fuerint de civitate,
capiemus eos vivos, et tunc ci-
vitatem ingredi poterimus. 13
Respondit autem unus servo-
rum ejus: Tollamus quinque
equos, qui remanserunt in urbe
(quia ipsi tantum sunt in uni-
versa multitudine Israel, alii
enim consumpti sunt) et mit-
tentes, explorare poterimus. 14
Adduxerunt ergo duos equos,
misitque rex in castra Syrorum,
dicens: Ite, et videte. 15 Qui
abierunt post eos usque ad Jor-
danem: ecce autem omnis via
plena erat vestibus, et vasis,

trą ir taippat pasiėmę iš ten
paslėpė. 9 Bet po to jie kalbėjo
vienas kitam: Negerai darome;
nes tai geros naujienos diena.
Jei tylėsime ir nenorėsime ap-
skelbti iki rytui, mums tai pa-
skaitys kaipo kaltybę; eikime
tat, o atėję apskelbkime kara-
liaus rumuose. 10 Taigi, atėję
prie miesto vartų, jie jiems pa-
sakojo, sakydami: Buvome nu-
ėję prie Syrijiečių stovyklos ir
neradome tenai neivieno žmo-
gaus, o tik pririštus arklius ir
asilus ir ištiestas šėtras.

11 Tuomet vartų sargai ėjo ir
apskelbė karaliaus rumų viduje.
12 Tasai atsikėlė nakčia ir tarė
savo tarnams: Pasakysiu jums,
ką mums padarė Syrijiečiai: jie
žino mus kenčiant badą ir to-
dėl jie išėjo iš stovyklų ir slap-
stosi laukuose, sakydami: Kuo-
met jie bus išėję iš miesto, mes
sugausime juos gyvus ir tuo-
met galėsime įeiti į miestą. 13
Vienas gi iš jo tarnų atsakė:
Imkime penkis likusius mieste
arklius (nes tie tik yra tarp vi-
sos Izraėlio daugybės, kiti gi
suvalgyti) ir išsiuntę galėsime
ištirti. 14 Atvedė tat du arkliu,
ir karalius išsiuntė į Syrijiečių
stovyklas, sakydamas: Eikite ir
pasižiurėkite. 15 Jie ėjo paskui
anuos iki Jordanui: o štai, vi-
sas kelias buvo pilnas drabužių
ir rykų, kuriuos sumišę Syrijie-
čiai buvo pametę; ir pasiunti-

(**8**) *Priešakį*: į tą stovyklos dalį, kuri buvo arčiaus Samarijos. — (**10**) *Jiems*: sargybai.

(**12**) *Pasakysiu jums*... Izraėlio karalius spėja, kad Syrijiečiai nepabėgo, bet nori gudriai išvilioti apgultuosius iš miesto. — (**13**) *Penkis*. Ta skaitlinė reiškia čionai nedidelį skaitlių, keletą. — *Nes tiek tik*... Ebr. t.: jie kaip visa Izraėlio daugybė, kuri čia liko; jie kaip visa Izraėlio daugybė, kuri žuvo, t. y. jei jie pagrįš, mirs draug su kitais mieste badu; o jei juos užmuš neprietelis, tai jų likimas bus toks pat kaip ir tų, kurie jau užmušti. — (**14**) *Du arkliu.* Anot ebr. t.: du vežimu su pakinkytais arkliais.

quæ projecerant Syri cum turbarentur: reversique nuntii indicaverunt regi.

[16] Et egressus populus diripuit castra Syriæ: factusque est modius similæ statere uno, et duo modii hordei statere uno, juxta verbum Domini. [17] Porro rex ducem illum, in cujus manu incumbebat, constituit ad portam: quem conculcavit turba in introitu portæ, et mortuus est, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum. [18] Factumque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, et modius similæ statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samariæ: [19] quando responderat dux ille viro Dei, et dixerat: Etiamsi Dominus fecerit cataractas in cœlo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. [20] Evenit ergo ei sicut prædictum fuerat, et conculcavit eum populus in porta, et mortuus est.

Caput VIII. [1] Eliseus autem locutus est ad mulierem, cujus vivere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu et domus tua, et peregrinare ubicumque repereris: vocavit enim Dominus famem, et veniet super terram septem annis. [2] Quæ surrexit, et fecit juxta verbum hominis Dei: et vadens cum domo sua, pe-

niai sugrįžę pasakė tai karaliui.

[16] Taigi, tauta išėjus išplėšė Syrijiečių stovyklas, ir pasidarė smulkių miltų saikas vertas vieną siklį, ir du miežių saiku vieną siklį, pagal Viešpaties žodį. [17] Aną gi vadą, ant kurio rankos karalius buvo pasirėmęs, jis pastatė prie vartų, o minia sumindžiojo jį vartų angoje, ir jis mirė, taip kaip Dievo žmogus buvo kalbėjęs, kuomet pas jį buvo atėjęs karalius. [18] Ir atsitiko pagal Dievo žmogaus žodžius, kuriuos jis buvo pasakęs karaliui, kuomet tarė: Du miežių saiku bus vertu vieną siklį ir smulkių miltų saikas vieną siklį, rytoj šituo pačiu metu Samarijos vartuose, [19] kuomet anas vadas buvo atsakęs Dievo žmogui ir taręs: Nors Viešpats atvertu užtvankas danguje, nejaugi galės įvykti, ką kalbi? o jis jam buvo pasakęs: Matysi savo akimis, bet iš to nevalgysi. [20] Atsitiko tat jam, kaip buvo iš anksto apskelbta; tauta sumindžiojo jį vartuose, ir jis mirė.

8. perskyrimas. [1] Elisiejus gi kalbėjo moteriškei, kurios sunų buvo atgaivinęs, ir tarė: Kelkies, eik tu ir tavo namai, ir pasilikk, kur tik galėsi; nes Viešpats pašaukė badą, ir ateis į žemę per septynerius metus. [2] Ji atsikėlė ir padarė, kaip Dievo žmogus buvo kalbėjęs, ir iškeliavus su savo namais pasiliko

---

(**17**) *Pastatė prie vartų.* Vadas turėjo čia daryti tvarką tarp besigrudančių žmonių, vienų einančių į stovyklas, o kitų grįžtančių. (**18**) *Atsitiko pagal...* Autoriui, matomai, buvo labai svarbu pažymėti, kad pranašystė išsipildė iki paskutiniam žodžiui; tai jis daro atsitikimo aprašymą atkartodamas.

(**8**, **1**) *Elisiejus gi kalbėjo...* Minimi čionai atsitikimai įvyko tikriausiai ne toje eilioje, kaip surašyti. — *Moteriškei...* Vz. aug. 4, 8... — *Badą.* Badas čionai

regrinata est in terra Philisthi-
im diebus multis. 3 Cumque fi-
niti essent anni septem, rever-
sa est mulier de terra Philisthi-
im: et egressa est ut interpella-
ret regem pro domo sua, et pro
agris suis. 4 Rex autem loque-
batur cum Giezi puero viri Dei,
dicens: Narra mihi omnia ma-
gnalia quæ fecit Eliseus. 5 Cum-
que ille narraret regi quo mo-
do mortuum suscitasset, appa-
ruit mulier, cujus vivificaverat
filium, clamans ad regem pro
domo sua, et pro agris suis.
Dixitque Giezi: Domine mi rex,
hæc est mulier, et hic est fi-
lius ejus, quem suscitavit Eli-
seus. 6 Et interrogavit rex mu-
lierem: quæ narravit ei. Dedit-
que ei rex eunuchum unum, di-
cens: Restitue ei omnia quæ sua
sunt, et universos reditus agro-
rum a die, qua reliquit terram
usque ad præsens.

7 Venit quoque Eliseus Da-
mascum, et Benadad rex Syriæ
ægrotabat: nuntiaveruntque ei,
dicentes: Venit vir Dei huc.
8 Et ait rex ad Hazael: Tolle
tecum munera, et vade in oc-
cursum viri Dei, et consule Do-
minum per eum, dicens: Si eva-
dere potero de infirmitate mea
hac? 9 Ivit igitur Hazael in oc-
cursum ejus, habens secum mu-
nera, et omnia bona Damasci,
onera quadraginta camelorum.
Cumque stetisset coram eo, ait:
Filius tuus Benadad rex Syriæ

daugelį dienų Pilistymų žemėje.
3 O pasibaigus septyneriems me-
tams, moteriškė pagrįžo iš Pi-
listymų žemės ir ėjo šauktųsi į
karalių dėlei savo namų ir sa-
vo dirvų. 4 Karalius gi kalbė-
josi su Dievo žmogaus tarnu
Giėziu ir tarė: Papasakok man
visus didžius dalykus, kuriuos
yra padaręs Elisiejus. 5 Jam gi
bepasakojant karaliui, kaip anas
buvo prikėlęs iš numirusių, pa-
sirodė moteriškė, kurios sunų
buvo atgaivinęs, ir šaukėsi į ka-
ralių dėlei savo namų ir savo
dirvų. Tuomet Giėzis tarė: Ma-
no pone, karaliau! štai jos su-
nus, kurį Elisiejus prikėlė iš
numirusių. 6 O karalius paklau-
sė moteriškę, ir ji jam papasa-
kojo. Karalius tat pridavė jai
vieną kamarponį ir tarė: Sugrą-
žink jai visa, kas jos, ir visą
dirvų pelną nuo tos dienos, ku-
rioje apleido žemę, iki šiai die-
nai.

7 Elisiejus atėjo taipogi Da-
maskan, o Syrijos karalius Be-
nadadas sirgo, ir buvo jam ap-
skelbta ir pasakyta: Atėjo čia
Dievo vyras. 8 Tuomet karalius
tarė Hazaėliui: Imk su savim
dovanų ir eik Dievo žmogui
priešais ir teiraukies per jį Vieš-
patį, sakydamas: Ar galėsiu iš-
gyti iš šitos savo ligos. 9 Taigi,
Hazaėlis ėjo jam priešais, turė-
damas su savim dovanų ir vi-
sokių Damasko gėrybių, kiek
keturios dešimtįs kupranugarių
gali panešti. Atsiradęs gi jo aky-

įvaizdinamas kaipo ypata. — *Ateis į že-mę...* Plg. aug. 4, 38... — (2) *Daugelį dienų.* Ebr. t. septynerius metus. — (3) *Dėlei savo namų...* Moteriškės lobis buvo pasisavintas nesąžiningų kaimynų arba paimtas karaliaus iždan. — (6) *Kamarponį*: vieną iš savo rumų valdininkų.

(8) *Imk su savim...* Benadadas kitados norėjo nutverti Elisiejų, bet dabar, ligos prispaustas, rupinasi jį pagerbti kuolabiausiai. — (9) *Kiek keturios dešimtįs...* Beabejonės dovanų siųsta daug, bet pasi-

misit me ad te, dicens: Si sa-
nari potero de infirmitate mea
hac? 10 Dixitque ei Eliseus: Va-
de, dic ei: Sanaberis: porro os-
tendit mihi Dominus quia mor-
te morietur. 11 Stetitque cum
eo, et conturbatus est usque ad
suffusionem vultus: flevitque vir
Dei. 12 Cui Hazael ait: Quare
dominus meus flet? At ille di-
xit: Quia scio quæ facturus sis
filiis Israel mala. Civitates eo-
rum munitas igne succendes, et
juvenes eorum interficies gla-
dio, et parvulos eorum elides,
et prægnantes divides. 13 Dixit-
que Hazael: Quid enim sum ser-
vus tuus canis, ut faciam rem
istam magnam? Et ait Eliseus:
Ostendit mihi Dominus te re-
gem Syriæ fore. 14 Qui cum re-
cessisset ab Eliseo, venit ad do-
minum suum. Qui ait ei: Quid
dixit tibi Eliseus? At ille re-
spondit: Dixit mihi: Recipies
sanitatem. 15 Cumque venisset
dies altera, tulit stragulum, et
infudit aquam, et expandit su-
per faciem ejus: quo mortuo,
regnavit Hazael pro eo.

vaizdoje, jis tarė: Tavo sunus
Syrijos karalius Benadadas siun-
tė mane prie tavęs ir sakydina:
Ar galėsiu išgyti iš šios savo
ligos? 10 Elisiejus jam atsakė:
Eik, sakyk jam: Pagysi. Bet
Viešpats man parodė, kad jis
mirte numirs. 11 Ir jis stovėjo
draug su juo, ir susigraudeno,
taip kad net veidas persikreipė,
ir Dievo žmogus verkė. 12 O
Hazaėlis jam tarė: Kodėl mano
ponas verkia? Jis gi atsakė: Nes
žinau, kokias piktenybes tu dary-
si Izraėlio sunums. Tu sudeginsi
jų sustiprintus miestus ir jų jau-
nikaičius užmuši kalaviju, o jų
kudikius sutriuškinsi, ir nėščias
perskrosi. 13 O Hazaėlis tarė:
Ir kas gi aš esu tavo tarnas,
šuo, kad padaryčiau šitą taip
didelį dalyką? Elisiejus atsakė:
Viešpats man parodė, kad tu
busi Syrijos karaliumi. 14 Po to
jis, atsitraukęs nuo Elisiejaus,
atėjo pas savo poną. Tasai jam
tarė: Ką tau pasakė Elisiejus?
O jis atsakė: Jis man tarė: Pa-
gysi. 15 Atėjus gi kitai dienai,
jis ėmė antklodę, užpylė van-
dens ir ištiesė ant jo veido. Jam
mirus, Hazaėlis ėmė karaliauti
jo vietoje.

---

imta net keturios dešimtįs kupranugarių tik tam, kad rytiečių papročiu iškilmę padidinus.— (10) *Pagysi*. Ebr. t.: G y v e n t e g y v e n s i. Pranašas ir Dievo apreiškimo žinojo Hazaėlio užmanymą nužudyti karalių; todėl jo atsakymo prasmė yra toki: Benadadas gali tikrai pagyti, jei tu jo nenužudytumei; arba tu juk nežiurėsi mano atsakymo ir sugrįžęs butinai sakysi savo ponui, jį tikrai pagysiant, kad geriaus paslėptumei savo sumanymą. — (11) *Ir jis stovėjo*... Anot ebr. t.: Jis žiurėjo į jį stačiai, kolei jam nepasidarė neramu. Elisiejus, žiurėdamas tiesiai į akis Hazaėliui, parodė, kad jis žino slapčiausius jo užmanymus; Hazaėlis tai suprato ir nebegalėjo ramiai pakęsti ilgiaus pranašo pažvelgimo — (12) *Tu sudeginsi*... Išsipildymas šitų žodžių toliaus paminėtas tik labai trumpai. Vz. žem. 13, 7. — (13) *Tavo tarnas, šuo*. Hazaėlis veidmainiauja toliaus ir kalba labai nuolankiai. Plg. 1 Kar. 24, 14: 2 Kar. 9, 8 ir k... — (15) *Užpylė vandens*... Ebr. t.: p a m i r k ė v a n d e n y j e. Nutroškiutas tuo budu karalius galėjo rodyties miręs savo mirtimi, ir todėl Hazaėlis, apimdamas sostą galėjo tikėties mažesnio pasipriešinimo kitų mirusio karaliaus tarnų.

8, 16-29. Po Jozapato Judo karalystės sostas tenka jo sunui bedieviui Jora-

3. Akabo namų sunaikinimas. a) Judo karaliai Joramas ir Okozijas.

16 Anno quinto Joram filii
Achab regis Israel, et Josaphat
regis Juda, regnavit Joram fi-
lius Josaphat rex Juda. 17 Tri-
ginta duorum annorum erat cum
regnare cœpisset, et octo annis
regnavit in Jerusalem. 18 Ambu-
lavitque in viis regum Israel,
sicut ambulaverat domus Achab:
filia enim Achab erat uxor
ejus: et fecit quod malum est
in conspectu Domini. 19 Noluit
autem Dominus disperdere Ju-
dam, propter David servum su-
um, sicut promiserat ei, ut da-
ret illi lucernam, et filiis ejus
cunctis diebus. 20 In diebus ejus
recessit Edom, ne esset sub Ju-
da, et constituit sibi regem. 21
Venitque Joram Seira, et om-
nes currus cum eo: et surrexit
nocte, percussitque Idumæos,
qui eum circumdederant, et prin-
cipes curruum, populus autem
fugit in tabernacula sua. 22 Re-
cessit ergo Edom ne esset sub
Juda, usque ad diem hanc. Tunc
recessit et Lobna in tempore
illo.

23 Reliqua autem sermonum
Joram, et universa, quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Li-

16 Penktais Izraėlio karaliaus
Akabo sunaus Joramo metais ir
Judo karaliaus Jozapato ėmė
karaliauti Judo karalius Joza-
pato sunus Joramas. 17 Jam bu-
vo trįs dešimtįs dveji metai,
kuomet pradėjo karaliauti, ir
karaliavo Jeruzalėje aštuonerius
metus. 18 Jis vaikščiojo Izraėlio
karalių keliais, kaip buvo vaikš-
čioję Akabo namai, nes jo žmo-
ma buvo Akabo duktė, ir jis
darė kas pikta Viešpaties aky-
vaizdoje. 19 Viešpats gi nenorė-
jo sunaikinti Judo dėlei savo
tarno Dovido, kaip jam buvo
žadėjęs, kad duosiąs jam ir jo
sunums žiburį per visas dienas.
20 Jo dienose atstojo Edomas,
kad nebebutu po Judu, ir įsi-
statė sau karalių 21 O Joramas
atėjo į Seirą ir visi vežimai draug
su juo; jis pakilo nakčia ir su-
mušė Idumėjiečius, kurie buvo
jį apstoję, ir vežimų viršinin-
kus, tauta gi pabėgo į savo šė-
tras. 22 Taigi, Edomas atsitrau-
kė, kad nebebutu po Judu iki
šiai dienai. Taippat anuo metu
atpuolė ir Lobna.
23 Kas gi dar sakytina apie
Joramą ir visa, ką padarė, argi
tai neparašyta Judo karalių met-

---

mui, kurs veda moterystėn Ataliją ir platina savo karalystėje stabmeldystę (16-19). Jo laikais pasiliuosuoja iš po Judo karalystės valdžios Idumėja (20-24). Joramo įpėdinis Okozijas toks pat bedievis kaip Akabas žuna, karaliavęs vienus metus (25-29).

(16) *Jozapato sunus Joramas.* Jis tikriausiai tapo karaliumi dar prie gyvos savo tėvo galvos ir karaliavo draug su juo apie dvejus metus. Plg. aug. 1, 17; 2 Kron. 21, 5. — (19) *Buvo žadėjęs.* Plg. 2 Kron. 7, 16; 3 Kar. 11, 16. — (20) *Jo dienose...* Joramas neišvengė Dievo bausmės. Jis nustojo valdžios ant Idumėjos ir Lobnos (Plg. 2 Kron. 21, 16...); be to jį aplankė baisi liga, kurią jis mirė (2 Kron. 21, 12...). — (21) *Į Seirą:* į Idumėją. Plg. Prad. 14, 6. — *Idumėjiečius, kurie buvo.* . Atėjusį kovon Joramą Idumėjiečiai buvo apstoję, ir tik nakčia jis galėjo prasimušti ir atsitraukti. — (22) *Iki šiai dienai:* iki Karalių knygų autoriaus dienų. Paskiaus Makabiejų laikais

bro verborum dierum regum Ju-
da? [24] Et dormivit Joram cum
patribus suis, sepultusque est
cum eis in Civitate David, et re-
gnavit Ochozias filius ejus pro eo.
[25] Anno duodecimo Joram fi-
lii Achab regis Israel regnavit
Ochozias filius Joram regis Ju-
dæ. [26] Viginti duorum annorum
erat Ochozias cum regnare cœ-
pisset, et uno anno regnavit in
Jerusalem: nomen matris ejus
Athalia filia Amri regis Israel.
[27] Et ambulavit in viis domus
Achab: et fecit quod malum
est coram Domino, sicut do-
mus Achab: gener enim domus
Achab fuit. [28] Abiit quoque cum
Joram filio Achab, ad prœlian-
dum contra Hazael regem Sy-
riæ in Ramoth Galaad, et vul-
neraverunt Syri Joram: [29] qui
reversus est ut curaretur, in
Jezrahel: quia vulneraverant
eum Syri in Ramoth prœlian-
tem contra Hazael regem Sy-
riæ. Porro Ochozias filius Jo-
ram rex Juda, descendit invi-
sere Joram filium Achab in Jez-
rahel, quia ægrotabat ibi.

raščių knygoje? [24] Ir Joramas
užmigo su savo tėvais ir buvo
palaidotas draug su jais Dovi-
do mieste, o jo sunus Okozijas
ėmė karaliauti jo vietoje.
[25] Dvyliktais Izraėlio kara-
liaus Akabo sunaus Joramo me-
tais tapo karaliumi Judo kara-
liaus Joramo sunus Okozijas. [26]
Okozijui buvo dvidešimt dveji
metai, kuomet jis pradėjo kara-
liauti, karaliavo gi vienus me-
tus Jeruzalėje; jo motina buvo
Izraėlio karaliaus Amrio duktė
vardu Atalija. [27] Jis vaikščiojo
Akabo namų keliais ir darė kas
pikta Viešpaties akyvaizdoje,
taippat kaip Akabo namai, nes
jis buvo Akabo namų žentas.
[28] Jis taipogi ėjo su Akabo su-
numi Joramu kovotų prieš Sy-
rijos karalių Hazaėlį į Ramot-
Galaadą, ir Syrijiečiai sužeidė
Joramą. [29] Jis sugrįžo gydytųs
Jezraėlyje, nes Syrijiečiai buvo
sužeidę jį Ramote, kuomet ko-
vojo prieš Syrijos karalių Ha-
zaėlį. Judo gi karaliaus Joramo
sunus Okozijas ėjo aplankytų
Akabo sunaus Joramo į Jezraė-
lį, nes jis tenai sirgo.

b) Izraėlio karalius Jėhus.

Caput IX. [1] Eliseus autem
prophetes vocavit unum de fi-

9. perskyrimas. [1] Pranašas gi
Elisiejus pasivadino vieną iš

Jonas Hyrkanas pavergė Idumėjiečius galutinai. — *Lobną.* Judo karalystės pietryčiuose. Plg. Joz. 15, 42.
(24) *Joramas užmigo...* Plg. 2 Kron. 21, 12-20.
(26) *Duktė:* griežčiaus sakant, anukė. — (28) *Sužeidė Joramą:* kaip seniaus prie to paties miesto Akabą, tik ne taip sunkiai. — (29) *Jezraėlyje.* Akabas buvo čionai pasistatydinęs rumus. Plg. 3 Kar. 18, 45; 21, 1.

9, 1—10, 36. Elisiejus per vieną savo mokytinių patepa Jėhų, kurį kariuomenės viršininkai apskelbia karaliumi (9, 1-15). Jėhus tuojau patraukia į Jezraėlį ir užmuša čionai pasiliekančius Izraėlio karalių Joramą ir Judo karalių Okoziją, o taipogi Akabo našlę Jezabėlę (9, 16-37). Be to, užmušami Samarijoje septynios dešimtįs Akabo sunų (10, 1-11) ir Okozijo giminės (10, 12-17). Toliaus Jėhus išžudo Baalo kunigus Izraėlyje (10, 18-27), bet palieka čionai veršių garbi-

liis prophetarum, et ait illi: Ac-
cinge lumbos tuos, et tolle len-
ticulam olei hanc in manu tua,
et vade in Ramoth Galaad. [2]
Cumque veneris illuc, videbis
Jehu filium Josaphat filii Nam-
si: et ingressus suscitabis eum
de medio fratrum suorum, et
introduces in interius cubicu-
lum. [3] Tenensque lenticulam
olei, fundes super caput ejus,
et dices: Hæc dicit Dominus:
Unxi te regem super Israel.
Aperiesque ostium, et fugies,
et non ibi subsistes. [4] Abiit er-
go adolescens puer prophetæ in
Ramoth Galaad, [5] et ingressus
est illuc: ecce autem principes
exercitus sedebant, et ait: Ver-
bum mihi ad te o princeps. Di-
xitque Jehu: Ad quem ex om-
nibus nobis? At ille dixit: Ad
te o princeps. [6] Et surrexit et
ingressus est cubiculum: at il-
le fudit oleum super caput ejus,
et ait: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Unxi te regem super po-
pulum Domini Israel, [7] et per-
cuties domum Achab domini tui,
et ulciscar sanguinem servorum
meorum prophetarum, et san-
guinem omnium servorum Do-
mini de manu Jezabel. [8] Perdam-
que omnem domum Achab: et
interficiam de Achab mingen-
tem ad parietem, et clausum,
et novissimum in Israel. [9] Et
dabo domum Achab, sicut do-
mum Jeroboam filii Nabat, et
sicut domum Baasa filii Ahia.

pranašų sunų ir jam tarė: Ap-
sijuosk savo strėnas, ir imk ši-
tą indelį aliejaus į savo ranką,
ir eik Ramot-Galaadan. [2] O atė-
jęs tenai pamatysi Namsio su-
naus Jozapato sunų Jėhų, ir
įėjęs pakelsi jį iš jo brolių tar-
po ir įsivesi į tolesnį kambarį.
[3] Paskui laikydamas indelį alie-
jaus, išpilsi jam ant galvos ir
tarsi: Štai, ką Viešpats sako: Aš
patepiau tave karaliumi ant Iz-
raėlio. Ir atsidarysi duris, ir iš-
bėgsi, ir tenai nesustosi. [4] Tai-
gi, pranašo tarnas jaunikaitis
išėjo Ramot-Galaadan [5] ir įėjo
tenai; o štai sėdėjo kariuome-
nės viršininkai, ir jis tarė: Aš
turiu pasakyti tau žodį, o kar-
vedy! Jėhus gi atsiliepė: Ku-
riam iš musų visų? Bet jis ta-
rė: Tau, o karvedy! [6] Anas at-
sikėlė ir įėjo į kambarį; jisai gi
išliejo anam ant galvos aliejų
ir tarė: Štai, ką sako Viešpats,
Izraėlio Dievas: Aš patepiau ta-
ve karaliumi ant Viešpaties tau-
tos Izraėlio, [7] ir tu sunaikinsi
savo pono Akabo namus, ir taip
aš atkeršinsiu Jezabėlei už sa-
vo tarnų pranašų kraują ir už
visų Viešpaties tarnų kraują. [8]
Ir pražudysiu visus Akabo na-
mus ir užmušiu iš Akabo besi-
šlapinantį prie sienos, ir užda-
rytąjį, ir paskučiausį Izraėlyje.
[9] Ir padarysiu su Akabo namais
kaip su Nabato sunaus Jero-
boamo namais ir kaip su Ahi-
jos sunaus Baasos namais.

---

nimą, už ką apskelbiama bausmė jo aini-
jai (10, 28 - 30), o dėlei jo paties prasi-
kaltimų, jį apgali Syrijos karalius (10,
31 - 36).

(**9, 1**) *Eik Ramot-Galaadan.* Nors su-
žeistas karalius buvo sugrįžęs Jezraėlin,
bet jo kariuomenė pasiliko prie Ramot-
Galaado ir rasi buvo jį jau paėmusi. —
(**2**) *Iš jo brolių tarpo*: iš kitų kariuome-
nės vadų tarpo. — (**3**) *Aš patepiau...* Tas
patepimas buvo jau apskelbtas Elijui. Vz.
3 Kar. 19, 15. 16. — *Išbėgsi.* Tuo budu
Elisiejaus pasiuntinys išvengs klausimų,
su kuriais galėjo kreipties į jį kiti vadai.
— (**8**) *Besišlapinantį.* Plg. 1 Kar. 25,
20; 3 Kar. 15, 29; 16, 3; 21, 21.

10 Jezabel quoque comedent ca-
nes in agro Jezrahel, nec erit
qui sepeliat eam. Aperuitque
ostium, et fugit.
11 Jehu autem egressus est
ad servos domini sui: qui di-
xerunt ei: Rectene sunt omnia?
quid venit insanus iste ad te?
Qui ait eis: Nostis hominem, et
quid locutus sit. 12 At illi re-
sponderunt: Falsum est, sed ma-
gis narra nobis. Qui ait eis: Hæc
et hæc locutus est mihi, et ait:
Hæc dicit Dominus: Unxi te re-
gem super Israel. 13 Festinave-
runt itaque, et unusquisque tol-
lens pallium suum posuerunt
sub pedibus ejus, in similitudi-
nem tribunalis, et cecinerunt
tuba, atque dixerunt: Regnavit
Jehu. 14 Conjuravit ergo Jehu
filius Josaphat filii Namsi con-
tra Joram: porro Joram obsede-
rat Ramoth Galaad, ipse, et om-
nis Israel contra Hazael regem
Syriæ: 15 et reversus fuerat ut
curaretur in Jezrahel propter
vulnera, quia percusserant eum
Syri, prœliantem contra Hazael
regem Syriæ: Dixitque Jehu:
Si placet vobis, nemo egredia-
tur profugus de civitate, ne va-
dat, et nuntiet in Jezrahel.

16 Et ascendit, et profectus
est in Jezrahel: Joram enim æ-

10 Taipogi Jezabėlę ės šunįs Je-
zraėlio lauke, ir nebus, kas ją
palaidotu. Po to jis atsidarė du-
ris ir išbėgo.
11 Jėhus gi išėjo prie savo
pono tarnų, kurie jam tarė: Ar
visa gerai dedasi? ko tas bepro-
tys buvo pas tave atėjęs? Jis
jiems tarė: Jųs žinote žmogų ir
ką jis yra kalbėjęs. 12 O jie at-
sakė: Tai netiesa; velyk tu mums
pasakok. Jis jiems tarė: Jis man
tai ir tai kalbėjo ir tarė: Štai,
ką Viešpats sako: Patepiau ta-
ve karaliumi ant Izraėlio. 13
Taigi, jie pasiskubino, ir kiek-
vienas ėmęs savo apsiaustą, pa-
dėjo jam po kojų, darydami so-
sto panašumą, ir sutrimitavo
trimitu, ir tarė: Jėhus karaliau-
ja. 14 Taip tat Namsio sunaus
Jozapato sunus Jėhus padarė
suokalbį prieš Joramą. Joramas
gi buvo apgulęs draug su visu
Izraėliu Ramot-Galaadą prieš
Syrijos karalių Hazaėlį, 15 ir bu-
vo pagrįžęs gydytųsi Jezraėly-
je dėlei žaizdų, nes Syrijiečiai
buvo sužeidę jį bekovojantį prieš
Syrijos karalių Hazaėlį. Ir Jė-
hus tarė: Jei jums tai patinka,
neivienas teneišbėga iš miesto,
kad nenueitu ir neapskelbtu Je-
zraėlyje.
16 Po to jis pakilo ir iškelia-
vo į Jezraėlį; nes Joramas te-

(11) *Ar visa...* Kiti kariuomenės virši-
ninkai liko nustebinti staigiu Elisiejaus
pasiuntinio išbėgimu; jie vadina jį to dėlei
bepročiu ir laukia iš Jėhaus paaiškinimų.
— *Jųs žinote...* Iš apdaro jie galėjo pa
žinti pranašo pasiuntinį, todėl neprivalo
stebėties, kad užimtas savo mintimis jis
greitai išbėgo. Jėhus, matomai, nenori
iškarto pasakoti visa, kas jam buvo ap-
skelbta; bet jo draugai reikalauja tiesos.
— (12) *Patepiau tave...* Dievas buvo iš-
rinkęs Jėhų karaliumi rasi dėlto, kad jis
buvo nepritelis stabų garbinimo (plg. žem.
22. 25 ir 26. eil.), o taipogi smarkus žmo-
gus, kurs nesibijo jokių kliučių, ir todėl
buvo tinkamas įrankis nubausti prasikal-
tėliams, nors ir pats ne be kalčių ir ver-
tas bausmės. Juk ir rykštė, kuria plakami
kaltininkai, dažnai niekam daugiaus ne-
dera, kaip tik tam, kad pati butu įmesta
ugnin. — (13) *Darydami sosto...* Anot
ebr. t. Jėhaus draugai sudėję savo ap-
siaustus ant laipsnių, todėl padarę jam
ištikrųjų sosto pavidalą. — (14) *Buvo
apgulęs.* Ebr. t.: sergėjo. Miestas rasi jau
buvo paimtas; bet kariuomenė sergėjo jį,

grotabat ibi, et Ochozias rex
Juda descenderat ad visitandum
Joram. 17 Igitur speculator, qui
stabat super turrim Jezrahel,
vidit globum Jehu venientis,
et ait: Video ego globum. Dixitque Joram: Tolle currum, et
mitte in occursum eorum, et
dicat vadens: Rectene sunt omnia?
18 Abiit ergo, qui ascenderat currum, in occursum ejus,
et ait: Hæc dicit rex: Pacata
ne sunt omnia? Dixitque Jehu:
Quid tibi et paci? transi, et sequere me. Nuntiavit quoque
speculator, dicens: Venit nuntius ad eos, et non revertitur.
19 Misit etiam currum equorum
secundum: venitque ad eos, et
ait: Hæc dicit rex: Numquid
pax est? Et ait Jehu: Quid tibi
et paci? transi, et sequere me.
20 Nuntiavit autem speculator,
dicens: Venit usque ad eos, et
non revertitur: est autem incessus quasi incessus Jehu filii
Namsi, præceps enim graditur.
21 Et ait Joram: Junge currum.
Junxeruntque currum ejus, et
egressus est Joram rex Israel,
et Ochozias rex Juda, singuli
in curribus suis, egressique sunt
in occursum Jehu, et invenerunt eum in agro Naboth Jezrahelitæ.
22 Cumque vidisset
Joram Jehu, dixit: Pax est Jehu? At ille respondit: Quæ pax?
adhuc fornicationes Jezabel matris tuæ, et veneficia ejus mul-

nai sirgo, ir Judo karalius Okozijas buvo atvykęs Joramo aplankytų.
17 Taigi, žvalgas, kurs
stovėjo ant Jezraėlio bokšto,
pamatė ateinančio Jėhaus burį
ir tarė: Aš matau burį. O Joramas tarė: Imk vežimą ir siųsk
jiems priešais, ir išsiųstasis tesako: Ar visa gerai dedasi?
18 Taigi, tasai, kurs buvo sėdęs vežiman, nuvyko jam priešais ir
tarė: Štai, ką karalius sako: Ar
viskas ramu? O Jėhus tarė: Ką
gali tau rupėti ramybė? praeik
ir sekk mane. Žvalgas gi apskelbė ir tarė: Pasiuntinys nuėjo prie jų ir nebegrįžta.
19 Jis
siuntė taipogi kitą važiuotą, ir
tasai atėjo prie jų ir tarė: Štai,
ką karalius sako: Ar ramybė?
O Jėhus tarė: Ką tau gali rupėti ramybė? praeik ir sekk mane.
20 Žvalgas gi apskelbė, sakydamas: Nuėjo iki jų ir nebegrįžta; ėjimas gi lyg-kad butu
Namsio sunaus Jėhaus ėjimas,
nes jis eina smarkiai.
21 Tuomet
Joramas tarė: Kinkyk vežimą.
Taigi, pakinkė jo vežimą; ir Izraėlio karalius Joramas bei Judo karalius Okozijas išvažiavo
kiekvienas savo vežime; juodu
išvažiavo Jėhui priešais ir sutiko jį ant Jezraėliečio Naboto
dirvos.
22 Joramas pamatęs Jėhų tarė: Ar ramybė, Jėhau? Tasai gi atsakė: Koki ramybė? tavo motinos Jezabėlės paleistuvystės ir daug jos žiniavimų

---

kad nesugrįžtu Syrijiečiai ir nemėgintu vėl jį atimti.

(17) *Vežimą.* Ebr. t.: raitelį. Taippat ir 9. e. — (18) *Ar viskas ramu,* t. y. ar jųs ateinate, nešdami su savim ramybę. — *Praeik ir...* Jėhus nori užklupti Joramą visai netikėtai, todėl sulaiko jo pasiuntinius prie savęs. — (20) *Namsio sunaus*: anuko. — *Eina smarkiai.* Anot ebr. t: veda galvatrukčiais. — (21) *Kinkyk...* Joramas supranta, kad tik svarbi priežastis galėjo priversti Jėhų palikti Ramotą, todėl jis skubinasi jam priešais. — *Naboto dirvos*: kuri buvo arti karaliaus rumų. Vz. 3 Kar. 21, 1. — (22) *Paleistuvystės*: stabmeldystė. Plg. Kun. 17, 7. — *Daug jos žiniavimų.* Stabmeldiškosios apeigos retai kada apseidavo be

ta vigent. 23 Convertit autem
Joram manum suam, et fugiens
ait ad Ochoziam: Insidiæ Ocho-
zia. 24 Porro Jehu tetendit ar-
cum manu, et percussit Joram
inter scapulas: et egressa est
sagitta per cor ejus, statimque
corruit in curru suo. 25 Dixit-
que Jehu ad Badacer ducem:
Tolle, projice eum in agro Na-
both Jezrahelitæ: memini enim
quando ego et tu sedentes in
curru sequebamur Achab pa-
trem hujus, quod Dominus onus
hoc levaverit super eum, dicens:
26 Si non pro sanguine Naboth,
et pro sanguine filiorum ejus,
quem vidi heri, ait Dominus,
reddam tibi in agro isto, dicit
Dominus. Nunc ergo tolle, et
projice eum in agrum juxta ver-
bum Domini.

27 Ochozias autem rex Juda
videns hoc, fugit per viam do-
mus horti: persecutusque est
eum Jehu, et ait: Etiam hunc
percutite in curru suo. Et per-
cusserunt eum in ascensu Ga-
ver, qui est juxta Jeblaam: qui
fugit in Mageddo, et mortuus
est ibi. 28 Et imposuerunt eum
servi ejus super currum suum
et tulerunt in Jerusalem: sepe-
lieruntque eum in sepulcro cum
patribus suis in Civitate David.
29 Anno undecimo Joram filii
Achab, regnavit Ochozias super
Judam.

30 Venitque Jehu in Jezrahel.
Porro Jezabel introitu ejus au-

dar tebepasilieka. 23 Joramas gi
pasuko atgal ir bėgdamas tarė
Okozijui: Klasta, Okozijau! 24
Tuo tarpu Jėhus įtempė ranka
kilpinį ir pataikė Joramui tarp
pečių, taip kad vilyčia perėjo
per jo širdį, ir jis tuojau su-
kniubo savo vežime. 25 O Jėhus
tarė vadui Badakeriui: Imk, pa-
mesk jį ant Jezraėliečio Nabo-
to dirvos; nes atsimenu, jog,
kuomet aš ir tu sėdėdami ve-
žime sekėme šitojo tėvą Akabą,
Viešpats pakėlė ant jo šitą naš-
tą, tardamas: 26 Ištikrųjų, už
Naboto kraują ir už jojo sunų
kraują, kurį mačiau vakar, sako
Viešpats, aš tau atsilyginsiu ant
šitos dirvos, sako Viešpats. Da-
bar tat imk ir pamesk jį ant
dirvos, pagal Viešpaties žodį.

27 Tai matydamas Judo kara-
lius Okozijas, bėgo keliu, kuriuo
einama prie sodno buto; o Jė-
hus jį vijosi ir tarė: Užmuškite
taipogi šitą jo vežime. Ir jie
mušė jį ant Gavero šlaito, kurs
yra prie Jeblaamo; jis gi nubė-
go į Magėdą ir tenai mirė. 28
Jo tarnai padėjo jį ant jo ve-
žimo ir nugabeno Jeruzalėn ir
palaidojo jį kape draug su jo
tėvais Dovido mieste. 29 Vie-
nuoliktais Akabo sunaus Jora-
mo metais Okozijas buvo tapęs
karaliumi ant Judo.

30 Paskui Jėhus atvyko į Je-
zraėlį. Jezabėlė gi, išgirdus apie

magijos. — (**23**) *Joramas pasuko...* Iš Jėhaus žodžių Joramas suprato, kokie jo užmanymai.—(**25**) *Naštą*. Ebr. *maśśa*'. Tas žodis pas Izaiją reiškia pranašystę, kuria apskelbiama nelaimė. — (**26**) *Vakar*: neseniai. — (**27**) *Jėhus vijosi...* Jėhus skaito lygiai prasikaltusiu ir Judo karalių Okoziją, nes jis buvo susigiminiavęs su Akabo namais. — *Mušė*: sunkiai sužeidė. — *Magėdą*. Vz. 3 Kar. 4, 12. — (**29**) *Vienuoliktais...* Plg. aug. 8, 25, kame pasakyta: dvyliktais. Skirtumą galima išaiškinti tuo, kad pas žydus kiekvieno karaliavimo pradžia ne griežtai nurodoma.

(**30**) *Išsitepliojo savo akis...* Ir dabar tebėra Palestinoje paprotys teplioti anti-

dito, depinxit oculos suos sti-
bio, et ornavit caput suum, et
respexit per fenestram 31 ingre-
dientem Jehu per portam, et
ait: Numquid pax potest esse
Zambri, qui interfecit dominum
suum? 32 Levavitque Jehu fa-
ciem suam ad fenestram, et ait:
Quæ est ista? et inclinaverunt
se ad eum duo, vel tres eunu-
chi. 33 At ille dixit eis: Præci-
pitate eam deorsum: et præci-
pitaverunt eam, aspersusque est
sanguine paries, et equorum un-
gulæ conculcaverunt eam. 34
Cumque introgressus esset, ut
comederet, biberetque, ait: Ite,
et videte maledictam illam, et
sepelite eam: quia filia regis est.
35 Cumque issent ut sepelirent
eam, non invenerunt nisi cal-
variam, et pedes, et summas
manus. 36 Reversique nuntiave-
runt ei. Et ait Jehu: Sermo Do-
mini est, quem locutus est per
servum suum Eliam Thesbiten,
dicens: In agro Jezrahel come-
dent canes carnes Jezabel, 37 et
erunt carnes Jezabel sicut ster-
cus super faciem terræ in agro
Jezrahel, ita ut prætereuntes
dicant: Hæccine est illa Jeza-
bel?

Caput X. 1 Erant autem
Achab septuaginta filii in Sama-

jo atėjimą, išsitepliojo savo akis
juodais darylais, pasipuošė savo
galvą ir žiurėjo pro langą 31 į
įeinantį per vartus Jėhų ir ta-
rė: Argi gali buti ramybė su
Zambriu, kurs užmušė savo po-
ną? 32 O Jėhus pakėlė savo akis
į langą ir tarė: Kas šita? Ir du
ar trįs kamarponiai pasilenkė
prie jo. 33 Jis gi jiems tarė: Nu-
meskite ją žemyn. Ir jie nume-
tė ją, ir siena buvo apšlaksty-
ta krauju, o arklių nagos su-
mindžiojo ją. 34 Įėjęs gi valgy-
tų ir gertų, jis tarė: Eikite ir
pažiurėkite tos prakeiktosios ir
palaidokite ją, nes ji karaliaus
duktė. 35 Nuėję jos palaidotų,
nerado nieko kita kaip tik kau-
kolę, kojas ir rankų galus. 36
Sugrįžę gi, jie apskelbė Jėhui.
O jis tarė: Tai Viešpaties žodis,
kurį jis kalbėjo per savo tarną
Tesbietį Eliją sakydamas: Je-
zraėlio dirvoje šunįs ės Jezabė-
lės kuną, 37 ir Jezabėlės kunas
bus kaip mėšlas ant žemės pa-
viršio Jezraėlio dirvoje, taip kad
praeinantįs sakys: Ar tai yra
ana Jezabėlė?

10. perskyrimas. 1 Akabas tu-
rėjo septynias dešimtis sunų Sa-

---

monu antakius ir blakstienas, kad akįs iš-rodytu gražiaus.—*Pasipuošė..*: karalienės vainiku. Jezabėlė nori pasitikti Jėhų kaipo karalienė ir kiek galima jam priešinties. — (**31**) *Argi gali...* Jezabėlė primena Jėhui likimą Zambrio, kurs taippat buvo nužudęs karalių. Plg. 3 Kar. 16, 10. — (**32**) *Kas šita*. Ebr. t.: k a s s u m a n i m? k a s? Jėhus spėja, kad Jezabėlė nekenčiama savo tarnų ir kad jų tarpe rasis tokių, kurie norės jam padėti. — *Pasilenkė*: iš kito lango. — (**33**) *Ir siena buvo...* Ebr. t.: ir jos kraujas ištriško ant sienos ir ant arklių, ir jis mindžiojo ją. — (**34**) *Prakeiktosios*. Plg. 3 Kar. 21, 23. — *Karaliaus duktė*: Sidono karaliaus Etbaalio. Vz. 3 Kar. 16, 31. Palikti ką nors nepalaidotą skaitėsi pas žydus didžiausis išniekinimas. Tokio išniekinimo Jėhus nenori daryti karaliaus dukteriai, bet pervėlai duoda įsakymą palaidoti Jezabėlę. — (**36**) *Viešpaties žodis...* Vz. 3 Kar. 21, 23. |

(**10, 1**) *Sunų*: ainių. — *Miesto*. Ebr. t.: J e z r a ė l i o; bet tai, matomai, klaida. — (**3**) *Kovokite...* Jėhus visai pasitiki

ria: scripsit ergo Jehu litteras,
et misit in Samariam, ad optima-
tes civitatis, et ad majores na-
tu, et ad nutritios Achab, di-
cens: [2] Statim ut acceperitis lit-
teras has, qui habetis filios do-
mini vestri, et currus, et equos,
et civitates firmas, et arma, [3]
eligite meliorem, et eum qui
vobis placuerit de filiis domini
vestri, et eum ponite super so-
lium patris sui, et pugnate pro
domo domini vestri. [4] Timue-
runt illi vehementer, et dixe-
runt: Ecce duo reges non po-
tuerunt stare coram eo, et quo
modo nos valebimus resistere?
[5] Miserunt ergo præpositi do-
mus, et præfecti civitatis, et
majores natu, et nutritii, ad Je-
hu, dicentes: Servi tui sumus,
quæcumque jusseris faciemus,
nec constituemus nobis regem:
quæcumque tibi placent, fac. [6]
Rescripsit autem eis litteras se-
cundo, dicens: Si mei estis, et
obeditis mihi, tollite capita fi-
liorum domini vestri, et venite
ad me hac eadem hora cras in
Jezrahel. Porro filii regis, se-
ptuaginta viri apud optimates
civitatis nutriebantur. [7] Cum-
que venissent litteræ ad eos,
tulerunt filios regis, et occide-
runt septuaginta viros, et po-
suerunt capita eorum in cophi-
nis, et miserunt ad eum in Je-
zrahel. [8] Venit autem nuntius,
et indicavit ei, dicens: Attule-
runt capita filiorum regis. Qui
respondit: Ponite ea ad duos
acervos juxta introitum portæ

marijoje; taigi, Jėhus parašė
laišką ir siuntė Samarijon mie-
sto didžiunams, ir senesniesiems,
ir Akabo auklėtojams, ir saky-
dino: [2] Tuojau, kaip tik gausite
šitą laišką, jųs, kurie turite sa-
vo pono sunus, ir vežimus, ir
arklius, ir stiprius miestus, ir
ginklus, [3] išsirinkkite geresnįjį
ir tą, kurs jums patiks iš jusų
pono sunų, ir pasodinkite jį ant
jo tėvo sosto ir kovokite už ju-
sų pono namus. [4] Šitie labai nu-
sigando ir tarė: Štai, du kara-
liu negalėjo stovėti prieš jį, ir
kaipgi mes įstengsime priešin-
ties? [5] Taigi, namų užveizdai ir
miesto viršininkai ir senesnieji,
ir globėjai siuntė pas Jėhų ir
sakydino: Esame tavo tarnai;
ką liepsi, darysime ir neįstaty-
sime sau karaliaus; daryk, kas
tik tau tinka. [6] Jis gi parašė
jiems antrą sykį laišką ir saky-
dino: Jei jųs manieji ir klauso-
te manęs, nukirskite savo pono
sunums galvas ir ateikite rytoj
šita pačia valanda pas mane į
Jezraėlį. Karaliaus gi sunųs,
septynios dešimtįs žmonių, bu-
vo auklėjami pas miesto didžiu-
nus. [7] Atėjus pas juos laiškui,
jie ėmė karaliaus sunus ir už-
mušė septynias dešimtis vyrų,
ir sudėjo jų galvas į pintines,
ir nusiuntė pas jį į Jezraėlį. [8]
Pasiuntinys gi atėjo ir jam pra-
nešė, sakydamas: Atnešė kara-
liaus sunų galvas. Jis atsakė:
padėkite jas į dvi kruvi prie

---

savimi. Jis kviečia buvusio karaliaus šalininkus į kovą, neabejodamas, kad jie nedrįs tai daryti, ir nori tuo budu nugąsdinti juos dar labiaus. — (4) *Du karaliu:* Joramas ir Okozijas. — (5) *Užveizdai... viršininkai...* Ebr. t. vienskaitlis: užveizdas, viršininkas. — (9) *Jei aš padariau...* Jėhus kviečia į teisėjus Jezraėlio gyventojus, norėdamas jiems paaiškinti, kad visuose šituose atsitikimuose tik

usque mane. 9 Cumque diluxis-
set, egressus est, et stans dixit
ad omnem populum: Justi estis:
si ego conjuravi contra domi-
num meum, et interfeci eum,
quis percussit omnes hos? 10 Vi-
dete ergo nunc quoniam non
cecidit de sermonibus Domini
in terram, quos locutus est Do-
minus super domum Achab, et
Dominus fecit quod locutus est
in manu servi sui Eliæ. 11 Per-
cussit igitur Jehu omnes, qui
reliqui erant de domo Achab
in Jezrahel, et universos opti-
mates ejus, et notos, et sacer-
dotes, donec non remaneret ex
eo reliquiæ.

12 Et surrexit, et venit in Sa-
mariam: cumque venisset ad Ca-
meram pastorum in via, 13 in-
venit fratres Ochoziæ regis Ju-
da, dixitque ad eos: Quinam es-
tis vos? Qui responderunt: Fra-
tres Ochoziæ sumus, et descen-
dimus ad salutandos filios regis,
et filios reginæ. 14 Qui ait: Com-
prehendite eos vivos. Quos cum
comprehendissent vivos, jugu-
laverunt eos in cisterna juxta
Cameram, quadraginta duos vi-
ros, et non reliquit ex eis quem-
quam. 15 Cumque abiisset inde,
invenit Jonadab filium Rechab
in occursum sibi, et benedixit
ei. Et ait ad eum: Numquid est
cor tuum rectum, sicut cor me-
um cum corde tuo? Et ait Jo-
nadab: Est. Si est, inquit, da
manum tuam. Qui dedit ei ma-
num suam. At ille levavit eum

vartų angos iki rytui. 9 Išaušus
gi, jis išėjo ir atsistojęs tarė vi-
sai tautai: Jųs teisingi; jei aš
padariau suokalbį prieš savo po-
ną ir užmušiau jį, kas visus ši-
tuos nužudė? 10 Taigi, dabar ma-
tykite, kad neivienas iš Vieš-
paties žodžių, kuriuos Viešpats
yra kalbėjęs prieš Akabo namus,
nenukrito žemėn, ir Viešpats
padarė, ką yra kalbėjęs per sa-
vo tarną Eliją. 11 Taigi, Jėhus
užmušė visus, kurie buvo likę
iš Akabo namų Jezraėlyje, ir
visus jo didžiunus, ir prietelius,
ir kunigus, kolei neliko iš jų
neivieno.

12 Paskui jis pakilo ir atvy-
ko į Samariją; o atvykęs prie
piemenų buto pakelėje, 13 rado
Judo karaliaus Okozijo brolius
ir tarė jiems: Kas jųs esate? Jie
atsakė: Esame Okozijo broliai
ir atėjome pasveikintų karaliaus
sunų ir karalienės sunų. 14 Jis
tarė: Sugaukite juos gyvus. Su-
gavę juos gyvus, jie nugalabijo
juos prie šulinio greta buto, ke-
turias dešimtis du vyru, ir jis
nepaliko iš jų neivieno. 15 Ke-
liaudamas iš ten jis rado Re-
chabo sunų Jonadabą, išėjusį
jam priešais, ir palaimino jį, ir
tarė jam: Ar tavo širdis nekla-
stinga, kaip mano širdis su tavo
širdimi? O Jonadabas tarė: Taip.
Jis tarė: Jei taip, duok savo
ranką. Tasai padavė jam savo
ranką. O anas pakėlė jį prie sa-

---

išsipildė Elijo apskelbtoji pranašystė. Plg. 3 Kar. 21, 29. — (10) *Nenukrito žemėn*: nepasiliko neišpildytas.

(12) *Prie piemenų buto*. Ebr. *beth-'eqed*. Rasi tai buvo vietos vardas. — (13) *Broliai*: giminaičiai. Plg. 2 Kron. 21, 17; 22, 1, kame pasakyta, jog Okozijo brolius užmušę Arabai. — (14) *Nepaliko iš jų...* Ir jie priderėjo prie Akabo giminės, nes jo duktė Atalija buvo ištekėjusi už Judo karaliaus. — (15) *Rechabo sunų...* Jonadabas buvo iš Kinitų giminės

ad se in currum: 16 dixitque ad
eum: Veni mecum, et vide ze-
lum meum pro Domino. Et im-
positum in curru suo 17 duxit
in Samariam. Et percussit om-
nes qui reliqui fuerant de
Achab in Samaria usque ad
unum, juxta verbum Domini,
quod locutus est per Eliam.
18 Congregavit ergo Jehu om-
nem populum, et dixit ad eos:
Achab coluit Baal parum, ego
autem colam eum amplius. 19
Nunc igitur omnes prophetas
Baal, et universos servos ejus.
et cunctos sacerdotes ipsius vo-
cate ad me: nullus sit qui non
veniat, sacrificium enim grande
est mihi Baal: quicumque de-
fuerit, non vivet. Porro Jehu
faciebat hoc insidiose, ut dis-
perderet cultores Baal. 20 Et
dixit: Sanctificate diem sole-
mnem Baal. Vocavitque 21 et
misit in universos terminos Is-
rael, et venerunt cuncti servi
Baal: non fuit residuus ne unus
quidem qui non veniret. Et in-
gressi sunt templum Baal: et
repleta est domus Baal, a sum-
mo usque ad summum. 22 Di-
xitque his, qui erant super ve-
stes: Proferte vestimenta uni-
versis servis Baal. Et protule-
runt eis vestes. 23 Ingressus-
que Jehu, et Jonadab filius Re-
chab templum Baal, ait cultori-
bus Baal: Perquirite, et videte,
ne quis forte vobiscum sit de
servis Domini, sed ut sint ser-
vi Baal soli. 24 Ingressi sunt
igitur ut facerent victimas et

vęs į vežimą 16 ir jam tarė: Eikš
su manim ir matyk mano uolu-
mą dėlei Viešpaties. Ir įsisodi-
nęs savo vežiman. 17 nusivežė
Samarijon. Tenai jis užmušė vi-
sus, kurie buvo likę iš Akabo
Samarijoje, iki vienam pagal
Viešpaties žodį, kurį jis yra
kalbėjęs per Eliją.
18 Taigi, Jėhus surinko visą
tautą ir jiems tarė: Akabas ma-
žai tetarnavo Baalui, aš gi tar-
nausiu jam labiaus. 19 Dabar tat
pašaukkite prie manęs visus Ba-
alo pranašus, ir visus jo tarnus,
ir visus jo kunigus; tenebuna
neivieno, kurs neateitu, nes aš
turiu daryti Baalui didžią auką;
kas nebus, tas neliks gyvas. Da-
rė gi tai Jėhus klastingai, kad
sunaikintu Baalo tarnus. 20 Jis
dar tarė: Svęskite Baalui iškil-
mingą dieną. Ir jis apskelbė 21
ir siuntė į visas Izraėlio ribas;
ir visi Baalo tarnai atėjo; ne-
buvo likę net neivieno, kurs ne-
butu atėjęs. Jie įėjo į Baalo
šventyklą, ir Baalo namai buvo
pilni nuo vieno galo iki kitam.
22 Paskui jis tarė tiems, kurie
sergėjo rubus: Išneškite drabu-
žių visiems Baalo tarnams. Ir
išnešė jiems drabužių. 23 Tuo-
met Jėhus ir Rechabo sunus
Jonadabas, įėję į Baalo šven-
tyklą, tarė Baalo garbintojams:
Peržiurėkite ir matykite, kad
kartais nebutu draug su jumis
iš Viešpaties tarnų, bet kad bu-
tu vieni Baalo tarnai. 24 Taigi,
jie įėjo daryti atnašų ir degina-

(vz. Sk. 10, 29; 1 Kron. 2, 5). Tai buvo žmogus, žymus savo dievotu gyvenimu (vz. Jer. 35, 6) ir įtekmingas, todėl Jėhus rupinasi patraukti jį savo pusėn. — *Palaimino*: pasveikino. — (16) *Mano uolumą*: kurs tečiaus buvo tik viršutinis. Plg. žem. 28. e.

(18) *Akabas mažai...* Plg. 3 Kar. 16, 31. 32. — (22) *Drabužių*: rubų, kuriais apsivilkdavo, darydami aukas. — (25)

holocausta: Jehu autem præpa-
raverat sibi foris octoginta vi-
ros, et dixerat eis: Quicumque
fugerit de hominibus his, quos
ego adduxero in manus vestras,
anima ejus erit pro anima illius.
25 Factum est autem, cum com-
pletum esset holocaustum, præ-
cepit Jehu militibus et ducibus
suis: Ingredimini, et percutite
eos, nullus evadat. Percusse-
runtque eos in ore gladii, et
projecerunt milites et duces:
et ierunt in civitatem templi
Baal, 26 et protulerunt statuam
de fano Baal, et combusserunt,
27 et comminuerunt eam. De-
struxerunt quoque ædem Baal,
et fecerunt pro ea latrinas us-
que in diem hanc.
28 Delevit itaque Jehu Baal
de Israel: 29 verumtamen a pec-
catis Jeroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel, non reces-
sit, nec dereliquit vitulos au-
reos, qui erant in Bethel, et in
Dan. 30 Dixit autem Dominus
ad Jehu: Quia studiose egisti
quod rectum erat, et placebat
in oculis meis, et omnia quæ
erant in corde meo fecisti con-
tra domum Achab: filii tui us-
que ad quartam generationem
sedebunt super thronum Israel.
31 Porro Jehu non custodivit
ut ambularet in lege Domini
Dei Israel in toto corde suo:
non enim recessit a peccatis
Jeroboam, qui peccare fecerat

mųjų aukų. Jėhus gi buvo pri-
rengęs sau lauke aštuonias de-
šimtis vyrų ir jiems pasakęs:
Jei kas išbėgs iš šitų žmonių,
kuriuos aš atvesiu į jusų ran-
kas, kiekvienes atsakys savo gy-
vybe už jo gyvybę. 25 Atsitiko
gi, jog, pasibaigus deginamajai
aukai, Jėhus davė savo karei-
viams ir vadams įsakymą: Įeiki-
te ir užmuškite juos, neivienas
teneištruksta. Tuomet kareiviai
ir vadai užmušė juos kalavijo
ašmenimis ir išmetė laukan, nu-
ėjo į Baalo šventyklos miestą,
26 išnešė iš Baalo šventyklos
stovylą ir sudegino 27 ir sutru-
pino ją. Jie sugriovė taipogi
Baalo šventyklą ir padarė iš jos
išeinamąją vietą iki šiai dienai.
28 Taip Jėhus išnaikino Baa-
lą iš Izraėlio; 29 tečiaus jis ne-
atsitraukė nuo nusidėjimų Na-
bato sunaus Jeroboamo, kurs
atvedė į nuodėmę Izraėlį, ir ne-
apleido auksinių veršių, buvu-
sių Bėtėlyje ir Dane. 30 Vieš-
pats gi tarė Jėhui: Kadangi da-
rei rupestingai, kas buvo teisin-
ga ir patiko mano akyse, ir iš-
pildei prieš Akabo namus visa,
kas buvo mano širdyje, tavo
sunųs sėdės ant Izraėlio sosto
iki ketvirtajai kartai. 31 Tuotar-
pu Jėhus nesirupino vaikščioti
visa savo širdimi Viešpaties, Iz-
raėlio Dievo, įstatyme, nes ne-
atsitraukė nuo nuodėmių Jero-
boamo, kurs buvo atvedęs į nu-

Tuomet kareiviai... Aukos buvo daromos ne pačioje šventykloje, bet prie jos. Kareiviai pirma išžudė Baalo tarnus, buvusius šventyklos kieme, o paskui jau įsiveržė į pačią šventyklą (į Baalo šventyklos miestą). Nors užmušdamas Baalo kunigus, Jėhus darė tai, ko reikalavo įstatymas, tečiaus jis žiurėjo ne įstatymo, o tik savo naudos, ir ta jo paties nauda buvo jam įkvėpusi klastingą pasielgimą. — — (27) *Išeinamąją vietą.* Tuo budu ir pati šventyklos vieta liko labai subjaurinta.

(29) *Auksinių veršių.* Vz. 3 Kar. 12, 28. — (30) *Viešpats gi tarė:* per kurį nors pranašą. — *Iki ketvirtajai kartai:* arti šimto metų.— (31) *Nesirupino vaikščioti...* Jėhus nedrįso panaikinti savo karalystėje veršių garbinimo, kad Izraėlitai

Israel. 32 In diebus illis cœpit
Dominus tædere super Israel:
percussitque eos Hazael in uni-
versis finibus Israel, 33 a Jor-
dane contra orientalem plagam,
omnem terram Galaad, et Gad,
et Ruben, et Manasse, ab Aroer,
quæ est super torrentem Arnon,
et Galaad, et Basan.
34 Reliqua autem verborum
Jehu, et universa quæ fecit, et
fortitudo ejus, nonne hæc scrip-
ta sunt in Libro verborum die-
rum regum Israel? 35 Et dormi-
vit Jehu cum patribus suis, se-
pelieruntque eum in Samaria:
et regnavit Joachaz filius ejus
pro eo. 36 Dies autem, quos re-
gnavit Jehu super Israel, vigin-
ti et octo anni sunt,. in Sama-
ria.

sidėjimą Izraėlį. 32 Anuo metu
Viešpats ėmė bodėties Izraėlio,
ir Hazaėlis sumušė juos ant vi-
sų Izraėlio ribų, 33 nuo Jorda-
no į rytus, visą žemę Galaado,
Gado. Rubeno ir Manaso, nuo
Aroerio, esančio ant Arnono upe-
lio. kaip Galaadą, taip ir Basa-
ną.
34 Kas gi dar sakytina apie
Jėhų ir visa, ką jis padarė, ir
jo drąsa, argi tai neparašyta Iz-
raėlio karalių metraščių knygo-
je? 35 Ir Jėhus užmigo su savo
tėvais, ir jie palaidojo jį Samari-
joje; o jo sunus Joakazas ėmė
karaliauti jo vietoje. 36 Laiko
gi, kurį Jėhus karaliavo Sama-
rijoje ant Izraėlio, buvo dvidi-
šimt aštuoneri metai.

3. Nauja neprietelystė tarp Judo ir Izraėlio karalių. 1) Atalija ir Joasas ant Judo sosto.

Caput XI. 1 Athalia vero ma-
ter Ochoziæ, videns mortuum
filium suum, surrexit, et inter-
fecit omne semen regium. 2 Tol-
lens autem Josaba filia regis
Joram, soror Ochoziæ, Joas fi-
lium Ochoziæ, furata est eum
de medio filiorum regis, qui in-

11. perskyrimas. 1 Okozijo gi
motina Atalija, matydama savo
sunų mirus, pakilo ir užmušė
visą karališkąją ainiją. 2 Bet ka-
ralius Joramo duktė, o Okozi-
jo sesuo Josaba ėmė Okozijo
sunų Joasą ir pavogė jį iš tar-
po karaliaus sunų, kurie buvo

---

negrįžtu kartais prie vienybės su savo broliais, Judo karaliaus pavaldiniais. — (32) *Viešpats ėmė bodėties...* Ebr. t.: m a ž i n t i I z r a ė l i o p a k r a š č i u s. Besigindamas nuo Hazaėlio Jėhus tikriausiai turėjo ieškoti pagalbos pas Asyrijiečius, nes iš Asyrijos dokumentų pasirodo, kad Jėhus mokėjęs Asyrijos karaliui duoklę. — (33) *Nuo Jordano...* Smulkiaus paaiškinama, ką Hazaėlis buvo atėmęs iš Jėhaus; buvo gi atimta visa Palestina anapus Jordano nuo pietų pakraščių iki pačiai šiaurei.

11, 1 — l., 21. Jėhaus užmuštojo karaliaus Okozijo motina Atalija išžudo visus karališkosios giminės ainius, tik be Okozijo sunaus Joaso, kurs išgelbimas ir slepiamas per šešerius metus; septintais gi metais vyriausis kunigas Jojada patepa Joasą karaliumi, liepia užmušti Ataliją ir parodo naują karalių tautai (11, 1 - 21). Karalius pasirupina atnaujinti bažnyčią (12, 1-16), bet karėje prieš Syrijos karalių Hazaėlį jam nesiseka (12, 17 - 21).

(11, 1) *Ataliją.* Ji buvo Akabo žmonos Jezabėlės duktė. — *Savo sunų mirus.* Vz. aug. 9, 27. 28. — *Karališkąją ainiją*: tolimesniuosius karaliaus giminaičius. — (2) *Josaba.* Ji buvo tikriausiai gimus ne iš Atalijos. — *Iš valgomojo kambario.* Anot ebr. t.: į patalų kambarį, t. y. į butą, kuriame buvo sudedama patalinė; iš čia Joasas buvo nugabentas į vieną iš

terficiebantur, et nutricem ejus
de triclinio: et abscondit eum
a facie Athaliæ ut non interfi-
ceretur. 3 Eratque cum ea sex
annis clam in domo Domini:
porro Athalia regnavit super
terram.
4 Anno autem septimo misit
Joiada, et assumens centurio-
nes, et milites introduxit ad se
in templum Domini, pepigitque
cum eis fœdus: et adjurans eos
in domo Domini, ostendit eis
filium regis: 5 et præcepit illis,
dicens: Iste est sermo, quem
facere debetis: 6 Tertia pars ve-
strum introeat sabbato, et ob-
servet excubias domus regis.
Tertia autem pars sit ad por-
tam Sur: et tertia pars sit ad
portam, quæ est post habitacu-
lum scutariorum: et custodietis
excubias domus Messa. 7 Duæ
vero partes e vobis, omnes egre-
dientes sabbato, custodiant ex-
cubias domus Domini circa re-
gem. 8 Et vallabitis eum, ha-
bentes arma in manibus vestris:
si quis autem ingressus fuerit
septum templi, interficiatur: eri-
tisque cum rege introeunte et
egrediente. 9 Et fecerunt cen-
turiones juxta omnia, quæ præ-
ceperat eis Joiada sacerdos: et
assumentes singuli viros suos,
qui ingrediebantur sabbatum,
cum his qui egrediebantur sab-

užmušami, taipogi jo auklę iš
valgomojo kambario, ir paslėpė
jį nuo Atalijos veido, kad nebu-
tų užmuštas. 3 Ir jis buvo su
ja šešerius metus slapčia Vieš-
paties namuose, o Atalija kara-
liavo krašte.
4 Septintais gi metais Jojada
siuntė ir, pasiėmęs šimtininkų
ir kareivių, įsivedė pas save į
Viešpaties bažnyčią, padarė su
jais sandorą ir, prisiekdęs juos
Viešpaties namuose, parodė jiems
karaliaus sunų, 5 ir įsakė jiems,
tardamas: Toksai yra dalykas,
kurį turite padaryti: 6 Trečioji
jusų dalis teįeina subatoje ir te-
buna sargyboje prie karaliaus na-
mų. Trečioji dalis tebuna prie
Suro vartų ir trečioji dalis te-
buna prie vartų, kurie yra už
skydininkų buto, ir busite sar-
gyboje prie Mesos namų. 7 Dvi
gi jusų dali, visi kurie pasitrau-
kia subatoje, tebuna sargyboje
Viešpaties namuose aplink ka-
ralių. 8 Jus jį apstosite, turėda-
mi savo rankose ginklus; jei kas
įeitu už bažnyčios sienos, tebu-
na užmuštas, ir jus busite su
karaliumi, jam įeinant ir išei-
nant. 9 Šimtininkai padarė visa
taip, kaip jiems buvo įsakęs ku-
nigas Jojada; ir kiekvienas pa-
siėmęs savo vyrus, kurie įeida-
vo subatoje draug su tais, ku-
rie išeidavo subatoje, atėjo prie

---

kambarių, buvusių prie bažnyčios. Plg. 3 Kar. 6, 2... — (3) *Atalija karaliavo.* Plg. 2 Kron. 24, 7.

(4) *Jojada.* Už jo buvo ištekėjusi Josaba. — *Šimtininkų ir kareivių.* Ebr. t.: šimtininkus *kari* ir bėgėjų. *Kari* rasi čionai pavadinti aug. minėtieji Keretiečiai. Plg. 2 Kron. 20, 23. — *Prisiekdęs*: kad jie gins karaliaus sunų ir užlaikys paslaptį. — (6) *Subatoje.* Sargyba, matomai, buvo pakeičiama subatomis, taippat kaip kunigai ir lėvitai. — *Prie karaliaus namų.* Kareiviai turi apstoti bažnyčią ir karaliaus rumus. Bažnyčioje buvo karaliaus sunus, rumuose gi karaliaus sostas. — *Prie savo vartų.* Tie vartai rasi buvo rumų šone. — *Prie vartų, kurie...* Kalbama apie didžiuosius rumų vartus. — *Prie Mesos namų.* Tikriaus: kad neivieno nepraleistumėt. — (7) *Kurie pasitraukia*: kuriuos reikėjo pakeisti kitais karieviais. — (8) *Už bažnyčios sienos.* Tikriaus: jei kas įeitu į eilias (kuriose sustos kareiviai). — *Jam*

bato, venerunt ad Joiadam sa-
cerdotem. 10 Qui dedit eis ha-
stas, et arma regis David, quæ
erant in domo Domini. 11 Et
steterunt singuli habentes arma
in manu sua a parte templi de-
xtera, usque ad partem sini-
stram altaris, et ædis, circum
regem. 12 Produxitque filium re-
gis, et posuit super eum diade-
ma, et testimonium: feceruntque
que eum regem, et unxerunt:
et plaudentes manu, dixerunt:
Vivat rex.

13 Audivit autem Athalia vo-
cem populi currentis: et ingres-
sa ad turbas in templum Do-
mini, 14 vidit regem stantem su-
per tribunal juxta morem, et
cantores, et tubas prope eum,
omnemque populum terræ læ-
tantem, et canentem tubis: et
scidit vestimenta sua, clamavit-
que: Conjuratio, conjuratio. 15
Præcepit autem Joiada centu-
rionibus, qui erant super exer-
citum, et ait eis: Educite eam
extra septa templi. et quicum-
que eam secutus fuerit, feria-
tur gladio. Dixerat enim sacer-
dos: Non occidatur in templo
Domini. 16 Imposueruntque ei
manus, et impegerunt eam per
viam introitus equorum, juxta
palatium, et interfecta est ibi.
17 Pepigit ergo Joiada fœdus
inter Dominum, et inter regem,

kunigo Jojados. 10 Jis davė jiems
karaliaus Dovido jietis ir gin-
klus, buvusius Viešpaties na-
muose. 11 Ir jie sustojo, kiek-
vienas turėdamas savo rankoje
ginklus, dešiniame bažnyčios šo-
ne iki kairiajam altoriaus ir na-
mų šonui aplink karalių. 12 Tuo-
met jis išvedė karaliaus sunų ir
uždėjo ant jo vainiką ir liudi-
jimą; ir jie padarė jį karaliumi
ir patepė, ir plodami rankomis
sakė: Lai gyvuoja karalius.

13 Atalija gi išgirdo bėgančių
žmonių balsą ir įėjus tarp mi-
nios į Viešpaties bažnyčią, 14
pamatė karalių stovintį pagal
paprotį ant paaugštinimo ir ar-
ti jo giesmininkus ir trimitus
ir visą žemės tautą besilink-
sminančią ir trimituojančią tri-
mitais; ji perplėšė savo rubus
ir šaukė: Maištas, maištas! 15
Jojada gi įsakė šimtininkams,
buvusiems ant kariuomenės, ir
jiems tarė: Išveskite ją už baž-
nyčios sienų, ir kas tik ją seks,
tebuna ištiktas kalaviju. Nes
kunigas buvo pasakęs: Tenebu-
na užmušta Viešpaties bažny-
čioje. 16 Ir jie nutvėrė ją ran-
komis ir išvilko ją keliu, kuriuo
vedama arkliai, prie rumų, ir te-
nai ji buvo užmušta.
17 Taigi, Jojada padarė san-
dorą tarp Viešpaties ir tarp ka-

įeinant ir išeinant: Kuomet jis išeis iš bažnyčios ir eis į karališkuosius rumus. — (10) *Ginklus*. Ebr. t.: skydus: Kalbama tikriausiai apie ginklus, kuriuos buvo atėmęs Dovidas iš priešų karėse. — (11) *Dešiniame*: kurs buvo iš pietų pusės. Iš šito aprašymo nevisai aišku, kaip kareiviai buvo sustatyti. — (12) *Liudijimą*: anot kaikurių, karališkuosius rubus, arba įstatymo knygą.

(13) *Bėgančių*. Ebr. t.: bėgėjų, t.y. kareivių. — (14) *Giesmininkus*. Dabartiniame ebr. t.: viršininkus. — *Visą žemės tautą*: subėgusius Jeruzalės gyventojus. — (15) *Už bažnyčios sienų*: už eilių, kuriose buvo sustoję kareiviai. — *Kas tik ją seks*: kas pasirodytu esąs Atalijos šalininkas. — (16) *Nutvėrė...* Ebr. t.: padarė jai taką.

(17) *Sandorą*. Ebr. *habbᵉrith*. Jojada atnaujina sandorą, nes ji buvo lyg-kad suardyta Baalo garbinimu. — *Viešpaties*

et inter populum, ut esset po-
pulus Domini, et inter regem
et populum. 18 Ingressusque est
omnis populus terræ templum
Baal, et destruxerunt aras ejus,
et imagines contriverunt vali-
de: Mathan quoque sacerdotem
Baal occiderunt coram altari.
Et posuit sacerdos custodias
in 19 domo Domini. Tulitque
centuriones, et Cerethi et Phe-
lethi legiones, et omnem po-
pulum terræ, deduxeruntque re-
gem de domo Domini: et ve-
nerunt per viam portæ scu-
tariorum in palatium, et sedit
super thronum regum. 20 Læta-
tusque est omnis populus terræ,
et civitas conquievit: Athalia au-
tem occisa est gladio in domo
regis. 21 Septemque annorum erat
Joas, cum regnare cœpisset.

Caput XII. 1 Anno septimo
Jehu regnavit Joas: et quadra-
ginta annis regnavit in Jerusa-
lem: nomen matris ejus Sebia
de Bersabee. 2 Fecitque Joas
rectum coram Domino cunctis
diebus, quibus docuit eum Joia-
da sacerdos. 3 Verumtamen ex-
celsa non abstulit: adhuc enim
populus immolabat, et adolebat
in excelsis incensum.

4 Dixitque Joas ad sacerdo-
tes: Omnem pecuniam sancto-

raliaus ir tarp tautos, kad ji
butu Viešpaties tauta, ir tarp
karaliaus ir tautos. 18 Tuomet
visa žemės tauta įėjo į Baalo
šventyklą ir jie suardė jo alto-
rius ir smarkiai sutrupino jo
paveikslus; taipogi Baalo kuni-
gą Mataną užmušė ties altoriu-
mi. Po to kunigas pastatė sar-
gybą Viešpaties namuose. 19 Jis
ėmė šimtininkus ir Keretiečių
bei Peletiečių burius ir visą že-
mės tautą, ir jie nuvedė kara-
lių iš Viešpaties namų, ir atė-
jo skydininkų vartų keliu į ru-
mus, ir jis sėdosi ant karalių
sosto. 20 O visa žemės tauta
linksminosi ir miestas aprimo.
Atalija gi buvo užmušta kala-
viju karaliaus namuose. 21 Joa-
sui buvo septyneri metai, kuo-
met jis pradėjo karaliauti.

12. perskyrimas. 1 Septintais
Jėhaus metais Joasas tapo ka-
raliumi, ir karaliavo Jeruzalėje
keturias dešimtis metų. Jo mo-
tina buvo vardu Sebija iš Ber-
sabėjos. 2 Joasas darė kas tei-
singa Viešpaties akyvaizdoje
per visas dienas, kolei jį mokė
kunigas Jojada. 3 Tečiaus augš-
tų vietų jis nepanaikino, nes
tauta dar tebeaukojo ir degino
smilkalus ant augštumų.

4 Tuomet Joasas tarė kuni-
gams: Visus pašvęstuosius pini-

---

tauta. Plg. Iš. 19, 5. 6; Atk. 5, 20 ir k. — (18) *Baalo šventyklą.* Anot ebr. t., ir ji liko sugriauta. — *Sargybą Viešpaties namuose*: kad visos apeigos bažnyčioje butu tinkamai išpildomos. — (19) *Skydininkų vartų keliu.* Tai buvo didieji karaliaus rumų vartai.—(21) *Joasui buvo...* Tuotarpu, kad Izraėlyje viena karališkoji giminė ėjo po kitos, Judo karalystėje pasiliko ta pati giminė, nors, žuvus daugeliui karališkosios šeimynos sąnarių, rodėsi, kad ir čionai bus panašių atsitikimų. Dievas buvo žadėjęs Dovido namams žiburį ir pildė savo žadėjimą visose gyvenimo audrose, kolei neatėjo galop nebe vien Dovido namų, bet viso pasaulio žiburys.

(12, 1) *Kolei jį mokė...* Mirus Jojadai, Joasas, prašant Judo kunigaikščiams, leido garbinti dievaičius, o net ir užmušti savo geradario sunų pranašą Zakariją. Vz. 2 Kron. 24, 22.

(4) *Pašvęstuosius*: skiriamus bažnyčios reikalams. — *Praeinančiųjų...* Rasi čionai kalbama apie mokestį (pusę siklio, apie 55 kap.) kurį duodavo kiekvienas Izraė-

rum, quæ illata fuerit in tem-
plum Domini a prætereuntibus,
quæ offertur pro pretio animæ,
et quam sponte et arbitrio cor-
dis sui inferunt in templum Do-
mini: 5 accipiant illam sacerdo-
tes juxta ordinem suum, et in-
staurent sartatecta domus, si
quid necessarium viderint in-
stauratione. 6 Igitur usque ad
vigesimum tertium annum re-
gis Joas, non instauraverunt sa-
cerdotes sartatecta templi.
7 Vocavitque rex Joas Joia-
dam pontificem et sacerdotes,
dicens eis: Quare sartatecta non
instauratis templi? nolite ergo
amplius accipere pecuniam ju-
xta ordinem vestrum, sed ad
instaurationem templi reddite
eam. 8 Prohibitique sunt sacer-
dotes ultra accipere pecuniam
a populo, et instaurare sarta-
tecta domus. 9 Et tulit Joiada
pontifex gazophylacium unum,
aperuitque foramen desuper, et
posuit illud juxta altare ad de-
xteram ingredientium domum
Domini, mittebantque in eo sa-
cerdotes, qui custodiebant ostia,
omnem pecuniam, quæ defere-
batur ad templum Domini. 10
Cumque viderent nimiam pecu-
niam esse in gazophylacio, as-
cendebat scriba regis, et ponti-
fex, effundebantque et numera-
bant pecuniam, quæ inveniseba-
tur in domo Domini: 11 et da-

gus, kurie bus įnešti praeinan-
čiųjų į Viešpaties bažnyčią, ku-
rie atnašaujami dušiai išpirkti,
ir kuriuos liuosa valia ir pagal
savo norą įneša į Viešpaties baž-
nyčią, 5 tegul juos ima kuni-
gai pagal savo eilią ir tetaiso,
kas pagedę namuose, jei matys,
kad kas taisytina. 6 Bet iki dvi-
dešimt trečių karaliaus Joaso
metų kunigai netaisė bažnyčios
sugedimų.

7 Taigi, karalius Joasas pasi-
vadino vyriausįjį kunigą Joja-
dą ir kunigus ir jiems tarė: Ko-
dėl netaisote bažnyčios sugedi-
mų? nebeimkite tat daugiaus
pinigų pagal savo eilią, bet ati-
duokite juos bažnyčiai pataisy-
ti. 8 Ir buvo uždrausta kunigams
imti toliaus pinigus iš tautos ir
taisyti namų sugedimus. 9 Tuo-
met vyriausis kunigas Jojada
ėmė vieną skrynią pinigams,
padarė viršuje skylę ir padėjo
ją greta altoriaus po dešinei
įeinančiųjų į Viešpaties namus,
o kunigai, kurie sergėjo duris,
metė į ją visus pinigus, kokie
buvo atnešami į Viešpaties na-
mus. 10 O pamatę, kad skrynio-
je labai daug pinigų, ateidavo
karaliaus raštininkas ir vyriau-
sis kunigas, išpildavo ir suskai-
tydavo pinigus, kokie rasdavo-
si Viešpaties namuose, 11 ir duo-
davo juos pagal skaitlių ir sai-

---

litas dvidešimties metų.—*Dušiai išpirkti.* Išperkant pirmgimius, reikėjo mokėti penki sikliai (Iš. 13, 2.. Sk. 18, 16); imami buvo pinigai taipogi išsiperkant nuo kaikurių apžadų (Kun. 27, 2...). — (5) *Pagal savo eilią.* Ebr. t.: kiekvienas iš savo pažįstamų. Taippat ir 7. e. Plg. 2 Kron. 24, 5.

(7) *Nebeimkite tat...* Nebuvo tai, kaip pasirodo iš ebr. t., griežtas uždraudimas, bet tik pasiulymas, nes ebr. t. toliaus sakoma: (8) Ir kunigai sutiko nebeimti daugiaus pinigų iš žmonių ir nebetaisyti bažnyčios sugedimų. — (9) *Jojoda ėmė...* Tai buvo įsakęs pats karalius, ir tai buvo apskelbta visoje karalystėje. Vz. 2 Kron. 24, 8 - 10.— *Altoriaus*: deginamųjų aukų altoriaus. — (10) *Karaliaus raštininkas.* Bažnyčia buvo vyriausioje karaliaus priežiuroje, ir jos taisymas nebuvo vien kunigų dalykas. — *Išpildavo.* Ebr. t.: surišdavo (į ryšelius). — (11) *Saiką.*

bant eam juxta numerum atque
mensuram in manu eorum, qui
præerant cæmentariis domus Do-
mini: qui impendebant eam in
fabris lignorum, et in cæmenta-
riis iis, qui operabantur in do-
mo Domini, [12] et sartatecta fa-
ciebant: et in iis, qui cædebant
saxa, et ut emerent ligna, et
lapides, qui excidebantur, ita
ut impleretur instauratio domus
Domini in universis, quæ indi-
gebant expensa ad muniendam
domum. [13] Verumtamen non fie-
bant ex eadem pecunia hydriæ
templi Domini, et fuscinulæ, et
thuribula, et tubæ, et omne vas
aureum et argenteum de pecu-
nia, quæ inferebatur in tem-
plum Domini. [14] Iis enim, qui
faciebant opus, dabatur ut in-
stauraretur templum Domini: [15]
et non fiebat ratio iis homini-
bus, qui accipiebant pecuniam
ut distribuerent eam artificibus,
sed in fide tractabant eam. [16]
Pecuniam vero pro delicto, et
pecuniam pro peccatis non in-
ferebant in templum Domini,
quia sacerdotum erat.
[17] Tunc ascendit Hazael rex
Syriæ, et pugnabat contra Geth,
cepitque eam: et direxit faciem
suam ut ascenderet in Jerusa-
lem. [18] Quam ob rem tulit Joas
rex Juda omnia sanctificata, quæ
consecraverant Josaphat, et Jo-
ram, et Ochozias patres ejus re-

ką į rankas tų, kurie buvo pa-
statyti ant Viešpaties namų mu-
rininkų, o jie išmokėdavo juos
tiems dailidėms ir murininkams,
kurie dirbo Viešpaties namuose
[12] ir taisė sugedimus, ir tiems,
kurie tašė akmenis, ir nupirkti
medžiams ir akmenims, kurie
buvo tašomi, kad Viešpaties na-
mų atnaujinimas butu padary-
tas visame, kam buvo reikalin-
gos išlaidos namams sustiprin-
ti. [13] Bet iš tų pačių pinigų, iš
pinigų, kurie buvo atnešami į
Viešpaties namus, nebuvo daro-
ma Viešpaties namų kibirai, ša-
kutės, smilkytuvai, trimitai ir
visi auksiniai ir sidabriniai in-
dai. [14] Nes jie buvo duodami
tiems, kurie dirbo darbą, kad
butu pataisyti Viešpaties namai,
[15] ir nereikalauta atskaitos iš
tų žmonių, kurie imdavo pini-
gus, kad juos išdalintu amatnin-
kams, bet jie buvo pavesti jų
ištikimybei. [16] Pinigų gi už pra-
sikaltimą ir pinigų už nuodėmes
nenešdavo į Viešpaties namus,
nes jie buvo kunigų.
[17] Tuo metu Syrijos karalius
Hazaėlis pakilo ir kovojo prieš
Gėtą ir jį paėmė, ir atkreipė
savo veidą, kad pakiltu į Jeru-
zalę. [18] To dėlei Judo karalius
Joasas ėmė visus pašvęstuosius
dalykus, kuriuos buvo pašventę
jo tėvai Judo karaliai Jozapa-
tas, Joramas ir Okozijas, ir ką

Anot ebr. t.: pasveriant. — (**13**) *Nebuvo daroma...* Tečiaus, kada pačių Viešpaties namų taisymas buvo užbaigtas, iš likusių pinigų padaryta ir kaikuriuos bažnyčios rakandus. Plg. 2 Kron. 24, 14. — *Kibirai.* Plg. 3 Kar. 7, 50. — (**16**) *Pinigų gi už prasikaltimą...* Iš aukų už nuodėmę įstatu buvo paskirta kunigams aukos dalis, bet vėliaus rasi buvo atsiradęs paprotys duoti kunigams pinigų, už kuriuos jie patįs galėjo pirkti gyvulių aukoms Plg. Kun. 5, 15; Sk. 6, 8 ir k.

(**17**) *Tuo metu*: mirus vyriausiam kunigui Jojadai. Kadangi Pilistymų miestas Gėtas yra žemiaus į pietus negu Samarija, todėl Hazaėlis rasi buvo pirma apgalėjęs Izraėlio karalių. Vz. žem. 13, 3; plg. 2 Kron. 24, 23... — (**18**) *Buvo pašventę jo tėvai...* Nors Joramas ir Okozijas buvo įvedę į Judo karalystę Baalo

ges Juda, et quæ ipse obtulerat: et universum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, et in palatio regis: misitque Hazaeli regi Syriæ, et recessit ab Jerusalem.
19 Reliqua autem sermonum Joas, et universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda?
20 Surrexerunt autem servi ejus, et conjuraverunt inter se, percusseruntque Joas in Domo Mello in descensu Sella.
21 Josachar namque filius Semaath, et Jozabad filius Somer servi ejus, percusserunt eum, et mortuus est: et sepelierunt eum cum patribus suis in Civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

jis pats buvo atnašavęs ir visą sidabrą, koks buvo galima rasti Viešpaties namų ižde ir karaliaus rumuose ir nusiuntė Syrijos karaliui Hazaėliui; tuomet jis atsitraukė nuo Jeruzalės.
19 Kas gi dar sakytina apie Joasą ir visa, ką darė, argi tai neparašyta Judo karalių metraščių knygoje?
20 Jo gi tarnai sukilo ir padarė tarp savęs suokalbį ir užmušė Joasą Mėlo Namuose ant Sėlos šlaito.
21 Nes jo tarnudu Semaato sunus Josacharas ir Somerio sunus Jozabadas užmušė jį, ir jis mirė; ir palaidota jį draug su jo tėvais Dovido Mieste, o jo sunus Amazijas ėmė karaliauti jo vietoje.

2) Izraėlio karaliai Joakazas, Joasas ir Jeoroboamas II; Judo karalius Amazijas.

Caput XIII. 1 Anno vigesimo tertio Joas filii Ochoziæ regis Juda, regnavit Joachaz filius Jehu super Israel in Samaria decem et septem annis.
2 Et fecit malum coram Domino, se-

13. perskyrimas. 1 Dvidešimt trečiais Judo karaliaus Okozijo sunaus Joaso metais tapo karaliumi ant Izraėlio Samarijoje Jėhaus sunus Joakazas ir karaliavo septynioliką metų.
2 Jis

garbinimą, bet jie neapleido visai Viešpaties bažnyčios ir skirdavo taipogi jai dovanų. Ką Atalija ir jos sunųs buvo paskyrę iš bažnyčios Baalo šventykloms, be abejo, liko jai sugrąžinta po atsitikimų, aprašytų aug. 11, 18.

(20) *Mėlo.* Vz. 2 Kar. 5, 9. — *Sėlos.* Ta vieta nežinoma. — (21) *Draug su jo tėvais*: bet ne jų kape. Vz. 2 Kron. 24, 25.

13, 1—14, 29. Jėhaus įpėdinį Joakazą dėlei jo nusidėjimų Viešpats paduoda į Syrijos karaliaus Hazaėlio rankas; atsivertęs prie Viešpaties jis išsiliuosuoja nuo prispaudėjo; kadangi tečiaus neišnaikina pas save stabmeldystės, pasilieka silpnas (13, 1-9). Taipogi Joakazo sunus Joasas elgiasi bedieviškai, bet Viešpats, atsimindamas savo sandorą su patriarkais, padeda jam apgalėti tris sykius Syrijiečius (13, 10-25). Tuo pačiu laiku Judo sostas pridera Amazijui, kurs apgali Idumėjiečius, bet, išdrįsęs užpulti Izraėlį, pasilieka apgalėtas, o Jeruzalė apiplėšiama (14, 1-22). Joaso įpėdinis Izraėlyje Jeroboamas II, nors bedievis, labai praplatina, Dievui padedant, Izraėlio ribas (14, 23-29).

(13, 1) *Dvidešimt trečiais.* Skaitlinė rasi nevisai tikra. Plg. žem. 10. e. — (2) *Sekė nuodėmes..*: leido garbinti auksinius veršius. Jau prie gyvos Jėhaus galvos Izraėlitai buvo už tatai baudžiami (vz. aug. 10, 32...); o kadangi perspėtas Joakazas ėjo toliaus savo tėvo keliu, todėl

cutusque est peccata Jeroboam
filii Nabat, qui peccare fecit
Israel, et non declinavit ab eis.
3 Iratusque est furor Domini
contra Israel, et tradidit eos in
manu Hazael regis Syriæ, et in
manu Benadad filii Hazael cun-
ctis diebus. 4 Deprecatus est
autem Joachaz faciem Domini,
et audivit eum Dominus: vidit
enim angustiam Israel, quia
attriverat eos rex Syriæ: 5 et
dedit Dominus salvatorem Is-
raeli, et liberatus est de manu
regis Syriæ: habitaveruntque fi-
lii Israel in tabernaculis suis
sicut heri et nudiustertius. 6
Verumtamen non recesserunt a
peccatis domus Jeroboam, qui
peccare fecit Israel, sed in ip-
sis ambulaverunt: siquidem et
lucus permansit in Samaria. 7
Et non sunt derelicti Joachaz
de populo nisi quinquaginta equi-
tes, et decem currus, et decem
millia peditum: interfecerat enim
eos rex Syriæ, et redegerat qua-
si pulverem in tritura areæ.

8 Reliqua autem sermonum
Joachaz, et universa quæ fecit,
et fortitudo ejus, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Israel? 9 Dormi-
vitque Joachaz cum patribus
suis, et sepelierunt eum in Sa-
maria: regnavitque Joas filius
ejus pro eo.

darė pikta Viešpaties akyvaiz-
doje, ir sekė nuodėmes Nabato
sunaus Jeroboamo, kurs atvedė
į nusidėjimus Izraėlį, ir neatsi-
traukė nuo jų. 3 Tuomet Vieš-
paties rustybė užsidegė prieš
Izraėlį, ir jis padavė juos į Sy-
rijos karaliaus Hazaėlio rankas
ir į Hazaėlio sunaus Benadado
rankas per visas dienas. 4 Bet
Joakazas maldavo Viešpaties vei-
dą, ir Viešpats išklausė jį, nes
matė Izraėlio suspaudimą, kad
Syrijos karalius buvo juos su-
naikinęs, 5 ir Viešpats davė Iz-
raėliui išgelbėtoją, ir jis buvo
išliuosuotas iš Syrijos karaliaus
rankos, ir Izraėlio sunųs gyve-
no savo šėtrose kaip vakar ir
užvakar. 6 Tečiaus jie neatsi-
traukė nuo Jeroboamo namų
nuodėmių, kurs atvedė į nusi-
dėjimą Izraėlį, bet jose vaikš-
čiojo, nes Samarijoje pasiliko
taipogi ir giria. 7 Pasiliko gi
Joakazui iš tautos tiktai pen-
kios dešimtįs raitelių, dešimts
vežimų ir dešimts tukstančių
pėstininkų, nes Syrijos karalius
buvo juos užmušęs ir pavertęs
lyg-kad dulkėmis klojimo ku-
lime.

8 Kas gi dar sakytina apie
Joakazą ir visa, ką darė, ir jo
drąsumas, argi tai neparašyta
Izraėlio karalių metraščių kny-
goje? 9 Joakazas užmigo su sa-
vo tėvais, ir jie palaidojo jį Sa-
marijoje, o jo sunus Joasas ėmė
karaliauti jo vietoje.

Dievas dar labiaus užsirustino.— (3) *Per visas dienas*: kolei Joakazas buvo gyvas. — (5) *Išgelbėtoją*: Joakazo anuką Jeroboamą II, kaip pasirodo iš 14, 27.—*Kaip vakar ir..*: kaip kitados, sulyginamai ramiai. — (6) *Giria*. Ebr. *'ašerah*, t. y. Astartės stovyla, kurią buvo pastatęs Akabas. Plg. 3 Kar. 16, 33. — (7) *Pasiliko gi...* Paaiškinama plačiaus 3. e. Dovido laikais dešimts Izraėlio giminių turėjo 800000 kareivių; dabar gi buvo likę tik 10000.

[10] Anno trigesimo septimo
Joas regis Juda regnavit Joas
filius Joachaz super Israel in
Samaria sedecim annis, [11] et fe-
cit quod malum est in conspe-
ctu Domini: non declinavit ab
omnibus peccatis Jeroboam fi-
lii Nabat, qui peccare fecit Is-
rael, sed in ipsis ambulavit.

[12] Reliqua autem sermonum
Joas, et universa quæ fecit, et
forti-tudo ejus, quo modo pug-
naverit contra Amasiam regem
Juda, nonne hæc scripta sunt in
Libro sermonum dierum regum
Israel? [13] Et dormivit Joas cum
patribus suis: Jeroboam autem
sedit super solium ejus. Porro
Joas sepultus est in Samaria
cum regibus Israel.
[14] Eliseus autem ægrotabat
infirmitate, qua et mortuus est:
descenditque ad eum Joas rex
Israel, et flebat coram eo, di-
cebatque: Pater mi, pater mi,
currus Israel et auriga ejus. [15]
Et ait illi Eliseus: Affer arcum,
et sagittas. Cumque attulisset
ad eum arcum et sagittas, [16]
dixit ad regem Israel: Pone ma-
num tuam super arcum. Et cum
posuisset ille manum suam, su-
perposuit Eliseus manus suas
manibus regis, [17] et ait: Aperi
fenestram orientalem. Cumque
aperuisset, dixit Eliseus: Jace

[10] Tris dešimtis septintais Ju-
do karaliaus Joaso metais tapo
karaliumi Joakazo sunus Joasas
ant Izraėlio ir karaliavo Sama-
rijoje šešioliką metų, [11] ir darė
kas pikta Viešpaties akyvaizdo-
je; jis neatsitraukė nuo visų
nuodėmių Nabato sunaus Jero-
boamo, kurs atvedė į nusidėji-
mą Izraėlį, bet jose vaikščiojo.
[12] Kas gi dar sakytina apie
Joasą ir visa, ką padarė, ir jo
drąsumas, kaip jis kovojo prieš
Judo karalių Amaziją, argi tai
neparašyta Izraėlio karalių met-
raščių knygoje? [13] Ir Joasas už-
migo su savo tėvais; ant jo gi
sosto sėdosi Jeroboamas. Joa-
sas liko palaidotas Samarijoje
draug su Izraėlio karaliais.

[14] Elisiejus buvo susirgęs li-
ga, kuria ir mirė, o Izraėlio ka-
ralius Joasas nuvyko prie jo, ir
verkė jo akyvaizdoje, ir sakė:
Mano tėve, mano tėve, Izraėlio
vežime ir jo vežėjau! [15] Elisie-
jus jam tarė: Atnešk kilpinį ir
vilyčių. Kuomet anas atnešė
prie jo kilpinį ir vilyčių, [16] jis
tarė Izraėlio karaliui: Padėk sa-
vo ranką ant kilpinio. O kuo-
met jis padėjo savo ranką, Eli-
siejus uždėjo savo rankas ant
karaliaus rankų [17] ir tarė: Ati-
daryk langą į rytus. Jam ati-
darius, Elisiejus tarė: Paleisk vi-

(**10**) *Tris dešimtis septintais...* Jei 1. e. skaitlinės butu tikros, čionai turėtu buti 40; bet pas žydus karaliavimo metai negrieztai skaitomi.

(**12**) *Kaip jis kovojo prieš Amaziją.* Plg. žem. 14, 8-14. — (**13**) *Jeroboamas.* Vz. žem. 14, 23.

(**14**) *Verkė...* Karalius žinojo, kad mirštantis dabar pranašas buvo didelis jo karalystės ramstis. Jis atsiliepia į jį tokiais pat žodžiais, kaip kitados Elisiejus į Eliją. — (**16**) *Ant karaliaus rankų.* Elisiejus suteikia karaliui tarsi galę pranašauti: ką darys karalius savo rankomis, tai bus ženklas įvyksiančiųjų dalykų. — (**17**) *Langą.* Anot ebr. t.: krotelius. — *Į rytus* Galaado žemės linkon, kuri buvo dabar Syrijiečių valdžioje. — *Viešpaties išgelbėjimo vilyčia...* t. y. šita vilyčia teesie tau Viešpaties pagalbos uždas prieš Syrijiečius ir apgalėjimo prie Afėko. Tenai kitados Izraėlitai jau buvo laimėję vieną

sagittam. Et jecit. Et ait Eli-
seus: Sagitta salutis Domini, et
sagitta salutis contra Syriam:
percutiesque Syriam in Aphec,
donec consumas eam. 18 Et ait:
Tolle sagittas. Qui cum tulis-
set, rursum dixit ei: Percute ja-
culo terram. Et cum percussis-
set tribus vicibus, et stetisset,
19 iratus est vir Dei contra eum,
et ait: Si percussisses quinquies,
aut sexies, sive septies, percus-
sisses Syriam usque ad consum-
ptionem: nunc autem tribus vi-
cibus percuties eam.
20 Mortuus est ergo Eliseus,
et sepelierunt eum. Latrunculi
autem de Moab venerunt in ter-
ram in ipso anno. 21 Quidam au-
tem sepelientes hominem, vide-
runt latrunculos, et projecerunt
cadaver in sepulcro Elisei. Quod
cum tetigisset ossa Elisei, revixit
homo, et stetit super pedes suos.
22 Igitur Hazael rex Syriæ
afflixit Israel cunctis diebus Joa-
chaz: 23 et misertus est Domi-
nus eorum, et reversus est ad
eos propter pactum suum, quod
habebat cum Abraham, et Isa-
ac, et Jacob: et noluit disper-
dere eos, neque projicere peni-
tus usque in præsens tempus.
24 Mortuus est autem Hazael
rex Syriæ, et regnavit Benadad
filius ejus pro eo. 25 Porro Joas

lyčią. Ir jis iššovė. O Elisiejus
tarė: Viešpaties išgelbėjimo vi-
lyčia ir išgelbėjimo vilyčia prieš
Syriją: tu sumuši Syriją Afėke,
kolei sunaikinsi ją. 18 Jis dar
tarė: Imk vilyčias. Kuomet jis
paėmė, anas vėl jam tarė: Už-
gauk vilyčia žemę. Kuomet gi
jis užgavo tris sykius ir apsi-
stojo, 19 Dievo vyras supyko ant
jo ir tarė: Jei butumei užgavęs
penkis, arba šešis, arba septy-
nis sykius, butumei sumušęs
Syriją iki sunaikinimui; dabar
gi sumuši ją tris sykius.
20 Taigi, Elisiejus mirė, ir jie
jį palaidojo. Plėšikai gi iš Moa-
bo atėjo į žemę tais pačiais me-
tais. 21 Kaikurie gi, laidodami
žmogų, pamatė plėšikus ir įme-
tė lavoną į Elisiejaus kapą. Ir
kaip tik jis prisilietė Elisiejaus
kaulų, žmogus atgijo ir atsisto-
jo ant savo kojų.
22 Taigi, Syrijos karalius Ha-
zaėlis spaudė Izraėlį per visas
Joakazo dienas; 23 tečiaus Vieš-
pats pasigailėjo jų ir sugrįžo
prie jųjų dėlei savo sandoros,
kurią turėjo su Abraomu, Izao-
ku ir Jokubu, ir nenorėjo su-
naikinti jų, nei visai atmesti iki
šiam metui. 24 O Syrijos kara-
lius Hazaėlis mirė, ir jo vietoje
ėmė karaliauti jo sunus Bena-
dadas. 25 Tuomet Joakazo su-

kovą. Vz. 3 Kar. 20, 26-29. Plg. Joz. 13, 4. — (19) *Supyko...* Mylįs savo tėvynę pranašas suprato, kad neturįs ištvermės karalius neparodys didžio uolumo šventojoje karėje ir nepasinaudos Viešpaties suteiktu jam laimėjimu; todėl jis nuliusta ir pyksta.

(20) *Palaidojo*: arti Samarijos (Jieron). — (21) *Įmetė...* Nusigandę, jie nebebaigė savo darbo, bet įmetė lavoną į svetimą kapą. — *Prisilietė.* Rytų kraštuose numireliai laidojami paprastai be karsto. — *Atgijo ir...* Tuo stebuklu Dievas pagerbia mirusį savo pranašą. Plg. Ekli. 48 13...

(23) *Sugrįžo.* Dievas buvo atsitolinęs nuo Izraėlitų, siųsdamas ant jų bausmes; grįžta gi ne dėl jų nuopelnų, bet dėlei seniai padarytosios sandoros. — (24) *Benadadas.* Asyrijos dokumentuose minimas tuo laiku Damasko karaliaus M a r i, kurį apgalėjo Asyrijos karalius Rammaniraras III; ta aplinkybė nemaž palengvino Izraėlitams karę prieš Syrijiečius. — (25) *Miestus*: šiapus Jordano; visą gi kraštą anapus Jordano atkovojo Jeroboamas II.

filius Joachaz tulit urbes de ma-
nu Benadad filii Hazael, quas
tulerat de manu Joachaz patris
sui jure prœlii, tribus vicibus
percussit eum Joas, et reddidit
civitates Israel.

Caput XIV. 1 In anno secun-
do Joas filii Joachaz regis Is-
rael regnavit Amasias filius Joas
regis Juda. 2 Viginti quinque
annorum erat cum regnare cœ-
pisset: viginti autem et novem
annis regnavit in Jerusalem, no-
men matris ejus Joadan de Je-
rusalem. 3 Et fecit rectum co-
ram Domino, verumtamen non
ut David pater ejus. Juxta om-
nia, quæ fecit Joas pater suus,
fecit: 4 nisi hoc tantum quod
excelsa non abstulit: adhuc enim
populus immolabat, et adolebat
incensum in excelsis. 5 Cumque
obtinuisset regnum, percussit
servos suos, qui interfecerant
regem patrem suum: 6 filios au-
tem eorum, qui occiderant, non
occidit, juxta quod scriptum est
in libro legis Moysi, sicut præ-
cepit Dominus, dicens: Non mo-
rientur patres pro filiis, neque
filii morientur pro patribus: sed
unus quisque in peccato suo
morietur. 7 Ipse percussit Edom
in Valle Salinarum decem mil-
lia, et apprehendit petram in
prœlio, vocavitque nomen ejus
Jectehel, usque in præsentem
diem.

nus Joașas atėmė iš Hazaėlio
sunaus Benadado rankos mie-
stus, kuriuos jis buvo atėmęs
iš jo tėvo Joakazo rankos ka-
rės teise; Joasas sumušė jį tris
sykius, ir jis atidavė Izraėliui
miestus.

14. perskyrimas. 1 Antraisiais
Izraėlio karaliaus Joakazo su-
naus Joaso metais tapo karaliu-
mi Judo karaliaus Joaso sunus
Amazijas. 2 Jis buvo dvidešimt
penkerių metų, kuomet pradė-
jo karaliauti; karaliavo gi Jeru-
zalėje dvidešimt devynerius me-
tus, jo motina buvo vardu Joa-
dana iš Jeruzalės. 3 Jis darė kas
teisinga Viešpaties akyvaizdoje,
tečiaus ne taip kaip jo tėvas
Dovidas. Jis darė visa taippat
kaip jo tėvas Joasas; 4 tiktai
kad jis nepanaikino augštų vie-
tų; nes tauta dar tebeaukojo ir
degino smilkalus ant augštumų.
5 Įgavęs karalystę, jis liepė nu-
žudyti savo tarnus, kurie buvo
užmušę jo tėvą karalių; 6 už-
mušėjų gi sunų jis nenužudė,
pagal tai kas parašyta Mozės
įstatymo knygoje, kaip Viešpats
yra įsakęs ir taręs: Tėvai ne-
mirs už vaikus, nei vaikai ne-
mirs už tėvus; bet kiekvienas
mirs dėlei savo nuodėmės. 7 Jis
sumušė dešimtį tukstančių Idu-
mėjiečių Druskos slėnyje ir paė-
mė kovoje Uolą ir praminė ją
vardu Jektehėlis; taip ji vadi-
nasi iki šiai dienai.

(**14**, **1**) *Amazijas.* Plg. 2 Kron. 25, 1... — (**3**) *Jis darė...* Pirmais savo viešpatavimo metais Amazijas ištikimai tarnavo Viešpačiui; bet apgalėjęs Idumėjiečius, jis leido garbinti jųjų dievaičius. Plg. 2 Kron. 25, 2. 14. — (**4**) *Tiktai kad nepanaikino...* Tuo Amazijas skyrėsi ne nuo savo tėvo, bet nuo Dovido.—(**5**) *Kurie buvo užmušę...* Vz. aug. 12, 20 — (**6**) *Kas parašyta*: Atk. 24, 16; plg. Ez.18, 20. — (**7**) *Jis sumušė...* Plg. 2 Kron. 25, 5... — *Druskos slėnyje*: prie pietinio Mirties juros galo. — *Uolą.* Ebr. *Sela'*. Taip vadinosi vyriausis Edomo miestas, dar toliaus į pietus nuo Druskos slėnio. — *Jektehėliu.* Ebr. Yoqtheel. Tas žodis rasi reiškia: atkovotas per Dievą.

8 Tunc misit Amasias nuntios
ad Joas filium Joachaz, filii Je-
hu regis Israel, dicens: Veni,
et videamus nos. 9 Remisitque
Joas rex Israel ad Amasiam re-
gem Juda, dicens: Carduus Li-
bani misit ad cedrum, quæ est
in Libano, dicens: Da filiam tu-
am filio meo uxorem. Transie-
runtque bestiæ saltus, quæ sunt
in Libano, et conculcaverunt
carduum. 10 Percutiens inva-
luisti super Edom, et subleva-
vit te cor tuum: contentus es-
to gloria, et sede in domo tua:
quare provocas malum, ut ca-
das tu et Judas tecum? 11 Et
non acquievit Amasias: Ascen-
ditque Joas rex Israel, et vide-
runt se, ipse et Amasias rex
Juda in Bethsames oppido Ju-
dæ. 12 Percussusque est Juda
coram Israel, et fugerunt unus-
quisque in tabernacula sua. 13
Amasiam vero regem Juda fi-
lium Joas filii Ochoziæ, cepit
Joas rex Israel in Bethsames,
et adduxit eum in Jerusalem:
et interrupit murum Jerusalem,
a porta Ephraim usque ad por-
tam anguli, quadringentis cubi-
tis. 14 Tulitque omne aurum, et
argentum, et universa vasa, quæ
inventa sunt in domo Domini,
et in thesauris regis, et obsides,
et reversus est in Samariam.

8 Tuomet Amazijas siuntė pa-
siuntinių pas Izraėlio karaliaus
Jėhaus sunaus Joakazo sunų
Joasą ir sakydino: Ateik ir pa-
simatykiva. 9 Izraėlio karalius
Joasas siuntė atgal pas Judo
karalių Amaziją ir sakydino: Li-
bano usnis siuntė pas kėdrą,
esantį ant Libano, ir sakydino:
Duok mano sunui savo dukte-
rį moterystėn; bet girios žvėrįs,
kurie yra ant Libano, perėjo ir
sumindžiojo usnį. 10 Tu sumu-
šei ir apgalėjai Edomą, todėl
tavo širdis didžiuojasi; tebuna
tau gana garbės, ir sėdėk savo
namuose; kam iššauki nelaimę,
kad žutumei tu ir draug su ta-
vim Judas? 11 Bet Amazijas ne-
paklausė. Taigi, Izraėlio kara-
lius Joasas pakilo, ir juodu pa-
simatė, jis ir Judo karalius Ama-
zijas, Judo mieste Bėtsame. 12
Tuomet Judas buvo Izraėlio su-
muštas, ir kiekvienas iš jų pa-
bėgo į savo šėtras. 13 Judo gi
karalių Okozijo sunaus Joaso
sunų Amaziją Izraėlio karalius
Joasas sugavo Bėtsame ir atve-
dė jį į Jeruzalę ir išardė Jeru-
zalės murą nuo Efraimo vartų
iki kampo vartų per keturis šim-
tus mastų. 14 Taipogi jis ėmė
visą auksą ir sidabrą ir visus
indus, kuriuos rasta Viešpaties
namuose ir karaliaus ižduose ir
laiduotojus ir sugrįžo Samarijon.

---

(8) *Tuomet*: neilgai trukus po karės prieš Edomą. — *Pasimatykiva.* Tais žodžiais Amazijas šaukia Izraėlio karalių į karę. — (9) *Usnis*: Kiti ebr. ž. *choach* verčia e r š k ė č i u. Izraėlio karalius palygina Amaziją su usnimi, save gi su kėdru. Kaip svetimą dukterį gali imti moterystėn savo sunui tik tas, kurs lygus jos tėvui, taip ir kovoti galėtu su Izraėlio karaliumi tik jam lygus, o ne toks silpnas, kaip Amazijas. — *Girios žvėrįs.* Taip galima buvo pavadinti karės nelaimes. — (11) *Bėtsame.* Vz. 1 Kar. 6, 9. — (13) *Atvedė jį...* Tai buvo nemažas pažeminimas Amazijui. — *Išardė Jeruzalės...* Išardydamas murą ir atimdamas turtus Joasas elgėsi kaipo apgalėtojas, bet palikdamas karaliumi Amaziją, ir nepasisavindamas jo krašto jis buvo tik įrankis Viešpaties rankoje, kurs buvo žadėjęs neleisti užgesti žiburiui Dovido namuose. — *Laiduotojus*: žymesnius Judo piliečius.

15 Reliqua autem verborum
Joas quæ fecit, et fortitudo ejus
qua pugnavit contra Amasiam
regem Juda, nonne hæc scripta
sunt in Libro sermonum dierum
regum Israel? 16 Dormivitque
Joas cum patribus suis, et se-
pultus est in Samaria cum re-
gibus Israel: et regnavit Jero-
boam filius ejus pro eo.
17 Vixit autem Amasias, filius
Joas, rex Juda, postquam mor-
tuus est Joas filius Joachaz re-
gis Israel quindecim annis. 18
Reliqua autem sermonum Ama-
siæ, nonne hæc scripta sunt in
Libro sermonum dierum regum
Juda? 19 Factaque est contra
eum conjuratio in Jerusalem:
at ille fugit in Lachis. Mise-
runtque post eum in Lachis, et
interfecerunt eum ibi. 20 Et as-
portaverunt in equis, sepultus-
que est in Jerusalem cum pa-
tribus suis in civitate David.
21 Tulit autem universus po-
pulus Judæ Azariam annos na-
tum sedecim, et constituerunt
eum regem pro patre ejus Ama-
sia. 22 Ipse ædificavit Ælath, et
restituit eam Judæ, postquam
dormivit rex cum patribus suis.
23 Anno quintodecimo Ama-
siæ filii Joas regis Juda, regna-
vit Jeroboam filius Joas regis

15 Kas gi dar sakytina apie
Joasą, ką jis yra padaręs ir su
kokiuo drąsumu jis kovojo prieš
Judo karalių Amaziją, argi tai
neparašyta Izraėlio karalių met-
raščių knygoje? 16 Joasas užmi-
go su savo tėvais ir liko palai-
dotas Samarijoje su Izraėlio ka-
raliais, o jo vietoje ėmė kara-
liauti jo sunus Jeroboamas.
17 Mirus gi Izraėlio karaliui
Joakazo sunui Joasui, Judo ka-
ralius Joaso sunus Amazijas gy-
veno dar penkiolikę metų. 18
Kas gi dar sakytina apie Ama-
ziją, argi tai neparašyta Judo
karalių metraščių knygoje? 19
Prieš jį buvo padarytas suokal-
bis Jeruzalėje, bet jis pabėgo į
Lachį. Jie siuntė paskui jį į La-
chį ir tenai jį užmušė. 20 Po to
pargabeno arkliais, ir jis liko
palaidotas Jeruzalėje draug su
savo tėvais Dovido mieste.

21 Visa gi Judo tauta ėmė
Azariją, turėjusį šešioliką metų,
ir įstatė jį karaliumi jo tėvo
Amazijo vietoje. 22 Jis pastatė
Elatą ir sugrąžino jį Judui, ka-
raliui užmigus su savo tėvais.

23 Penkioliktais Judo karaliaus
Joaso sunaus Amazijo metais,
tapo karaliumi Samarijoje Izraė-

---

(15) *Kas gi dar sakytina...* Aug. 13, 12. 13 šitie karaliavimo užbaigos žodžiai jau buvo pasakyti apie Joasą.

(19) *Prieš jį...* Spėjama, kad Amazijo pasidavimas stabmeldystei sukėlė neužganėdinimą, o paskui tapo suokalbio priežastimi. Plg. 2 Kron. 25, 26 — *Lachį*: į pietvakarius nuo Jeruzalės, arti Pilistymų ribos. — (20) *Pargabeno arkliais.* Užmušėjai atidavė žuvusiam karaliui priderančią pagarbą.

(21) *Azariją.* Jis vadinosi taipogi Ozijas. Plg. žem. 15, 30; 2 Kron. 26, 1. Tiglatpilėserio dokumentuose minimas Judo karalius Az-zi-ja-hu — (22) *Pastatė*: rasi sustiprino. — *Elatą.* Uosto miestas prie Elaniškos įlankos. Paėmimas šito miesto liudija, kad ir Iduméja buvo vėl užkariauta.

(23) *Keturias dešimtis vienus...* Ta skaitlinė nesutaikoma su žiniomis, paduotomis žem. 15, 8 nes Joramas karaliavo draug su Amaziju 15 metų, o be to dar 38 metus draug su Azariju, tai iš viso turėjo karaliauti apie 53 metus. Daugelis aiškintojų spėja, kad mirus Jeroboamui, Izraėlyje per 11 metų visai nebuvę karaliaus, ir tik tuo budu Jeroboamo su-

Israel in Samaria, quadraginta
et uno anno: [24] et fecit quod
malum est coram Domino. Non
recessit ab omnibus peccatis
Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. [25] Ipse restituit terminos Israel ab introitu
Emath, usque ad mare solitudinis, juxta sermonem Domini
Dei Israel, quem locutus est
per servum suum Jonam filium
Amathi prophetam, qui erat de
Geth, quæ est in Opher. [26] Vidit enim Dominus afflictionem
Israel amaram nimis, et quod
consumpti essent usque ad clausos carcere, et extremos, et non
esset qui auxiliaretur Israeli.
[27] Nec locutus est Dominus ut
deleret nomen Israel de sub
cœlo, sed salvavit eos in manu
Jeroboam filii Joas.

[28] Reliqua autem sermonum
Jeroboam, et universa quæ fecit, et fortitudo ejus, qua prœliatus est, et quomodo restituit
Damascum, et Emath Judæ in
Israel, nonne hæc scripta sunt
in Libro sermonum dierum regum Israel? [29] Dormivitque Jeroboam cum patribus suis regibus Israel, et regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

lio karaliaus Joaso sunus Jeroboamas ir karaliavo keturias dešimtis vienus metus. [24] Jis darė
kas pikta Viešpaties akyvaizdoje. Jis neatsitraukė nuo visų
nuodėmių Nabato sunaus Jeroboamo, kurs atvedė į nusidėjimą Izraėlį. [25] Jis sugrąžino Izraėlio ribas nuo įėjimo į Ematą iki Tyrumos jurai pagal Viešpaties, Izraėlio Dievo, žodžius,
kuriuos jis yra kalbėjęs per savo tarną pranašą Amatio sunų
Joną iš Gėto, kurs yra Ofere.
[26] Nes Viešpats matė begal kartų Izraėlio prispaudimą ir kad
jie buvo sunaikinti iki uždarytųjų kalėjime ir paskučiausiųjų,
ir kad nebuvo, kas padėtu Izraėliui. [27] O Viešpats nebuvo
sakęs, kad išnaikinsiąs Izraėlio
vardą iš po padangės, ir jis išgelbėjo juos per Joaso sunų Jeroboamą.
[28] Kas gi dar sakytina apie
Jeroboamą, ir visa, ką darė, ir
su kokiuo drąsumu jis kovojo,
ir kaip sugrąžino Damaską ir
Judo Ematą Izraėliui, argi tai
neparašyta Izraėlio karalių metraščių knygoje? [29] Ir Jeroboamas užmigo su savo tėvais Izraėlio karaliais, o jo sunus Zakarijas ėmė karaliauti jo vietoje.

---

naus karaliavimo pradžia likusi nukelta į 38 Azarijo metus. — (**25**) *Nuo įėjimo...* Toki buvo pažymėta Žadėtosios žemės riba šiaurėje. Plg. Sk. 13, 21. — *Tyrumos jurai*: Mirties jurai. — *Joną*. Tai penktasis iš mažesniųjų pranašų. Plg. Jon. 1, 1. — *Iš Gėto, kurs yra Ofere*. Miesto vardas *Gath-Hachefer*, dabar M e c h e d, truputį į šiaurę nuo Nazarėto. Plg. Joz. 19, 13. — (**26**) *Iki uždarytųjų...* Ebr. t. vergų ir laisvųjų — (**27**) *Išgelbėjo...* Karalystė pasiekė augštą gerovės laipsnį (plg. Am. 3, 15; 6, 4 - 6), bet tauta nežiurėdama Dievo mielaširdystės kietino savo širdį; auksiniai veršiai buvo garbinami ir toliaus, stabmeldystė platinosi, o su ja visokios ydos. Todėl Viešpats galų gale leido nustoti tai tautai savystovybės. Vz. žem. 17, 6. — (**28**) *Damaską ir Judo Ematą*. Tie miestai kitados priderėjo prie Dovido ir Saliamono karalystės. Vz. 3 Kar. 4, 21. Plg. 2 Kron. 8, 3. 4.

15, 1 — 17, 41. Dievobaimingas Judo karalius Azarijas viešpatauja 52 metus; jam susirgus raupsais, ima viešpatauti draug su juo jo sunus Joatamas (15, 1 - 7). Jųdviejų laikais Izraėlyje karaliauja Jėhus

3) Judo karaliai Azarijas, Joatamas, Akazas ir paskutiniai Izraëlio karaliai.

Caput XV. [1] Anno vigesimo septimo Jeroboam regis Israel regnavit Azarias filius Amasiæ regis Juda. [2] Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, et quinquaginta duobus annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Jechelia de Jerusalem. [3] Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amasias pater ejus. [4] Verumtamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat, et adolebat incensum in excelsis. [5] Percussit autem Dominus regem, et fuit leprosus usque in diem mortis suæ, et habitabat in domo libera seorsum: Joathan vero filius regis gubernabat palatium, et judicabat populum terræ.

[6] Reliqua autem sermonum Azariæ, et universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? [7] Et dormivit Azarias cum patribus suis: sepelieruntque eum cum majoribus suis in civitate David, et regnavit Joathan filius ejus pro eo.

15. perskyrimas. [1] Dvidešimt septintais Izraëlio karaliaus Jeroboamo metais ėmė karaliauti Judo karaliaus Amazijo sunus Azarijas. [2] Jis buvo šešiolikos metų, kuomet pradėjo karaliauti, ir karaliavo Jeruzalėje penkias dešimtis dvejus metus; jo motina buvo vardu Jechelija iš Jeruzalės. [3] Jis darė. kas įtiko Viešpaties akyvaizdoje, visai taippat kaip darė jo tėvas Amazijas. [4] Tečiaus augštų vietų jis nesugriovė; tauta dar tebeaukojo ir degino smilkalus ant augštumų. [5] Viešpats gi ištiko karalių, ir jis buvo raupsuotas iki savo mirties dienai ir gyveno atskirame bute nuošaliai; karaliaus gi sunus Joatanas valdė rumus ir teisė žemės tautą.

[6] Kas gi dar sakytina apie Azariją ir visa, ką jis yra daręs, argi tai neparašyta Judo karalių metraščių knygoje? [7] Ir Azarijas užmigo su savo tėvais, ir jie palaidojo jį su jo pranokėjais Dovido mieste, o jo sunus Joatanas tapo karaliumi jo vietoje.

(15, 8 - 13). Tą užmuša Selumas, o Selumą užmuša Manaėmas, kurs turi mokėti duoklę Asirijiečių karaliui Puliui (15, 14 - 22). Manaėmo sunų Pakėją užmuša Pakėė, kurio laikais ateina Teglatpalasaras ir išveda daugybę Izraėlitų nelaisvėn. Pakėę gi užmuša Osėė (15, 23 - 3). Judo karaliaus Joatamo įpėdinis bedievis Akazas moka duoklę Asyrijiečiams (15, 32 — 16, 20). Paskutinį Izraėlio karalių apgali Salmanasaras; jis paima Samariją, o Izraėlitus nuveda Asyrijos nelaisvėn (17, 1 - 6). Toliaus paaiškinama, kokios buvo Izraėlio žuvimo priežastįs (17, 7 - 23) ir aprašoma stovis Izraėlio krašto, netekusio savo buvusiųjų gyventojų (17, 24 - 41).

(15, 1) *Dvidešimt septintais.* Ištikrųjų penkioliktais. Klaida atsirado dėlei perkeitimo panašių ebr. raidžių, kuriomis buvo pažymėtos skaitlinės. Anot 14, 2 Azarijo tėvas Amazijas karaliavo 29 metus; anot 14, 23 Jeroboamas II tapo karaliumi penkioliktais karaliaus Amazijo metais, todėl karaliavo draug su juo 15 metų; taipogi Amazijo sunus Azarijas turėjo tapti savo tėvo įpėdiniu penkioliktais metais. — (5) *Ištiko karalių:* už mėginimą pasisavinti kunigų pareigas. Plg. 2 Kron. 26, 16... — *Gyveno atskirame...* Plg. Kun. 13, 46. — *Joatanas.* Ebr. *Jotham.*

(7) *Dovido mieste*; bet ne karalių kape, nes buvo raupsuotas Vz. 2 Kron. 26, 23.

8 Anno trigesimo octavo Aza-
riæ regis Juda, regnavit Zacha-
rias filius Jeroboam super Is-
rael in Samaria sex mensibus:
9 et fecit quod malum est co-
ram Domino, sicut fecerant pa-
tres ejus: non recessit a pecca-
tis Jeroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel. 10 Conju-
ravit autem contra eum Sellum
filius Jabes: percussitque eum
palam, et interfecit, regnavit-
que pro eo.

11 Reliqua autem verborum
Zachariæ, nonne hæc scripta
sunt in Libro sermonum die-
rum regum Israel? 12 Iste est
sermo Domini, quem locutus
est ad Jehu, dicens: Filii tui
usque ad quartam generationem
sedebunt super thronum Israel.
Factumque est ita.
13 Sellum filius Jabes regna-
vit trigesimo nono anno Azariæ
regis Juda: regnavit autem uno
mense in Samaria. 14 Et ascen-
dit Manahem filius Gadi de Ther-
sa: venitque in Samariam, et
percussit Sellum filium Jabes
in Samaria, et interfecit eum,
regnavitque pro eo.
15 Reliqua autem verborum
Sellum, et conjuratio ejus, per
quam tetendit insidias, nonne
hæc scripta sunt in Libro ser-
monum dierum regum Israel?
16 Tunc percussit Manahem Tha-
psam, et omnes qui erant in ea,

8 Tris dešimtis aštuntais Ju-
do karaliaus Azarijo metais ta-
po karaliumi ant Izraėlio Sama-
rijoje Jeroboamo sunus Zakari-
jas ir karaliavo šešis mėnesius.
9 Jis darė kas pikta Viešpaties
akyvaizdoje, kaip buvo darę jo
tėvai, ir neatsitraukė nuo nuo-
dėmių Nabato sunaus Jeroboa-
mo, kurs atvedė į nusidėjimą
Izraėlį. 10 O Jabėso sunus Se-
lumas padarė prieš jį suokalbį,
užpuolė jį viešai ir užmušė, ir
ėmė karaliauti jo vietoje.
11 Kas gi dar sakytina apie
Zakariją, argi tai neparašyta Iz-
raėlio karalių metraščių knygo-
je. 12 Šitie yra Viešpaties žo-
džiai, kuriuos jis yra kalbėjęs
Jėhui ir taręs: Tavo sunųs sė-
dės ant Izraėlio sosto iki ketvir-
tajai kartai; taip ir atsitiko

13 Jabėso sunus Selumas ta-
po karaliumi tris dešimtis de-
vintais Judo karaliaus Azarijo
metais; karaliavo gi Samarijoje
vieną mėnesį. 14 Tuomet Gadio
sunus Manaėmas iš Tersos pa-
kilo, atėjo į Samariją, užpuolė
Jabėso sunų Selumą Samarijoje
ir užmušė jį, ir karaliavo užuot jo.
15 Kas gi dar sakytina apie
Selumą ir jo suokalbis, per ku-
rį jis darė tykojimus, argi tai
neparašyta Izraėlio karalių met-
raščių knygoje? 16 Tuomet Ma-
naėmas sumušė Tapsą ir visus
joje buvusius ir jos plotą nuo

(**8**) *Zakarijas*: jis buvo paskutinis Jė-
haus šeimynos ainis. — (**10**) *Selumas.*
Ebr. *Šallum.* — *Viešai.* Ebr. t.. t a u t o s
a k y v a i z d o j e.
(**12**) *Kuriuos jis yra kalbėjęs...* Vz.
aug. 10, 30.
(**14**) *Manaėmas.* Ebr. *Menachem.* Jis
buvęs tuomet vyriausis kariuomenės vir-
šininkas (Fl. Juoz.). Asyrijos dokumen-
tuose jis minimas kaipo Samarijos ka-
ralius, M i n c h i m m i S a m e r i n a i,
draug su Judo karaliumi A z r i j a h u
(Azariju). — *Tersos.* Plg. 3 Kar. 14, 17.
(**16**) *Tapsą.* Spėjama, kad čionai kal-
bama apie tą pačią Tapsą (ebr. *Thip-
sach*) ant Euprato, kuri paminėta 3 Kar.
4, 24. — *Visas jos nėščias...* Plg. aug.
8, 21; Oz. 13, 16; Am. 1, 13.

et terminos ejus de Thersa: noluerant enim aperire ei: et interfecit omnes prægnantes ejus, et scidit eas.

17 Anno trigesimo nono Aza-
riæ regis Juda regnavit Mana-
hem filius Gadi super Israel de-
cem annis in Samaria. 18 Fecit-
que quod erat malum coram
Domino: non recessit a pecca-
tis Jeroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel cunctis die-
bus ejus. 19 Veniebat Phul rex
Assyriorum in terram, et dabat
Manahem Phul mille talenta
argenti, ut esset ei in auxilium,
et firmaret regnum ejus. 20 In-
dixitque Manahem argentum su-
per Israel cunctis potentibus et
divitibus, ut daret regi Assy-
riorum quinquaginta siclos ar-
genti per singulos: reversusque
est rex Assyriorum, et non est
moratus in terra.

21 Reliqua autem sermonum
Manahem, et universa quæ fe-
cit, nonne hæc scripta sunt in
Libro sermonum dierum regum
Israel? 22 Et dormivit Manahem
cum patribus suis: regnavitque
Phaceia filius ejus pro eo.

23 Anno quinquagesimo Aza-
riæ regis Juda, regnavit Pha-
ceia filius Manahem super Israel
in Samaria biennio: 24 et fecit
quod erat malum coram Do-
mino: non recessit a peccatis
Jeroboam filii Nabat, qui pec-

Tersos, nes jie nenorėjo jam atidaryti, ir jis užmušė visas jos nėščias ir perskrodė jas.

17 Tris dešimtis devintais Ju-
do karaliaus Azarijo metais Ga-
dio sunus Manaėmas tapo kara-
liumi ant Izraėlio ir karalia-
vo Samarijoje dešimtį metų. 18
Jis darė, kas buvo pikta Vieš-
paties akyvaizdoje; neatsitrau-
kė nuo nuodėmių Nabato su-
naus Jeroboamo, kurs vedė į
nusidėjimą Izraėlį per visas sa-
vo dienas. 19 Buvo atėjęs į kraš-
tą Asyrijos karalius Pulis, ir
Manaėmas davė Puliui tukstan-
tį talentų sidabro, kad jam pa-
dėtu ir sustiprintu jo karaly-
stę. 20 O Manaėmas uždėjo mo-
kesčius ant Izraėlio, ant visų
galingųjų ir turtingųjų, idant
duotu Asyrijos karaliui po pen-
kias dešimtis siklių sidabro nuo
kiekvieno; tuomet Asyrijos ka-
ralius sugrįžo ir nepasiliko že-
mėje.

21 Kas gi dar sakytina apie
Manaėmą ir visa, ką jis yra da-
ręs, argi tai neparašyta Izraė-
lio karalių metraščių knygoje?
22 Ir Manaėmas užmigo su sa-
vo tėvais, o jo vietoje ėmė ka-
raliauti jo sunus Pakėja.

23 Penkias dešimtais Judo ka-
raliaus Azarijo metais tapo ka-
raliumi ant Izraėlio Manaėmo
sunus Pakėja ir karaliavo dve-
jus metus. 24 Jis darė, kas bu-
vo pikta Viešpaties akyvaizdo-
je; jis neatsitraukė nuo nuodė-

---

(19) *Pulis.* Čionai Asyrijiečiai pasirodo pirmą sykį Izraėlio istorijoje. Tuo metu jie buvo rasi jau užkovoję Syriją. Ninivos karalių sąrašuose nėra karaliaus vardu Pulio; spėjama tečiaus ne be pamato, jog Puliu pavadintas čionai Asyrijos karalius Tiglat-Pileseris II. Vz. žem. 29. e. — *Talentų.* Talentan ėjo 3000 siklių; sidabrinis siklis buvo vertas arti 1 rb. 15 k.

(22) *Pakėja.* Ebr. *P^{e}qachiach.*

care fecit Israel. [25] Conjuravit
autem adversus eum Phacee filius Romeliæ, dux ejus, et percussit eum in Samaria in turre domus regiæ juxta Argob, et juxta Arie, et cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, et interfecit eum, regnavitque pro eo.

[26] Reliqua autem sermonum Phaceia, et universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

[27] Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Juda regnavit Phacee filius Romeliæ super Israel in Samaria viginti
annis. [28] Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.
[29] In diebus Phacee regis Israel venit Theglathphalasar rex Assur, et cepit Aion, et Abel Domum Maacha et Janoe, et Cedes, et Asor, et Galaad, et Galilæam, et universam terram Nephthali: et transtulit eos in
Assyrios. [30] Conjuravit autem, et
tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ.

mių Nabato sunaus Jeroboamo, kurs atvedė į nusidėjimą Izraėlį.
[25] Bet jo vadas Romelijos sunus Pakėė padarė prieš jį suokalbį, ištiko jį Samarijoje karališkųjų namų bokšte greta Argobo ir greta Arijės ir draug su juo penkias dešimtis vyrų iš Galaadiečių sunų, užmušė jį ir karaliavo jo vietoje.

[26] Kas gi dar sakytina apie Pakėę ir visa, ką darė, argi tai neparašyta Izraėlio karalių metraščių knygoje?

[27] Penkias dešimtis antrais Judo karaliaus Azarijo metais tapo karaliumi Romelijos sunus Pakėė ir karaliavo ant Izraėlio Samarijoje dvidešimti metų.
[28] Jis darė, ks buvo pikta Viešpaties akyvaizdoje; jis neatsitraukė nuo nuodėmių Nabato sunaus Jeroboamo, kurs atvedė
į nusidėjimą Izraėlį. [29] Izraėlio
karaliaus Pakėės dienose atėjo Asuro karalius Teglatpalasaras ir paėmė Ajoną ir Abel-Namus, Maachą ir Janoę, Kedėsą, Asorą, Galaadą, Galilieją ir visą Neftalio žemę, ir nuvedė gy-
ventojus į Asyriją. [30] Bet Elos
sunus Osėė padarė suokalbį ir

(25) *Pakėė.* Ebr. *Peqach.* — *Greta Argobo ir...* Anot ebr. t.: draug su Argobu ir Arie. Reikia spėti, kad tuodu vyru buvo karaliaus valdininkai, kurie norėjo jį ginti. — *Ir draug su juo...* Anot ebr. t. šitie penkios dešimtįs dalyvavę suokalbyje prieš karalių.

(29) *Teglatpalasaras.* Ebr. *Thiglath Pil'eser*, asyriškai T a k l a t - h a b a l - a s a r. Jis viešpatavo 745 - 727 pirm Kr. Buvo tai smarkus kovotojas, išplėtęs savo valdžią ant visų kraštų tarp Mėdijos ir Tarpžemės juros, o taipogi ant M. Azijos dalies. Spėjama, kad Teglatpalasaras, negavęs mokesčių, išderėtų už suteiktą Manaėmui pagalbą, atvyko antrą sykį 734 m., apgalėjo Pakėę ir nugabeno Izraėlitus į pirmąją Asyrijos nelaisvę. Kada paskiaus Pakėė susitarė su Syrijos karaliumi Razinu prieš Judą, Teglatpalasaras, prašant Akazui (vz. žem. 16, 7), vėl atvyko, užkariavo Izraėlio kraštą ir nuvedė Rubeno, Gado gimines ir pusę Manaso į taip vadinamą antrąją Asyrijos nelaisvę (1 Kron 5, 26). — *Ajoną ir Abel-namus, Maachą* (ebr. *Abel-beth-maacha..*) Plg. 3 Kar. 9, 15; Joz. 21, 37. Buvo užkariauta kraštas anapus Jordano ir šiaurinė Palestinos dalis šiapus Jordano. — (30) *Osėė.* Ebr. *Hošea'*. Teglatpalasaras sakosi (dokumentuose) pats liepęs nužudyti Pakėę ir įstatęs jo vieton A - u -

et percussit eum, et interfecit:
regnavitque pro eo vigesimo
anno Joatham filii Oziæ.

31 Reliqua autem sermonum
Phacee, et universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum
Israel?
32 Anno secundo Phacee, fi-
lii Romeliæ regis Israel, regna-
vit Joatham filius Oziæ regis
Juda. 33 Viginti quinque anno-
rum erat cum regnare cœpisset,
et sedecim annis regnavit in
Jerusalem: nomen matris ejus
Jerusa, filia Sadoc. 34 Fecitque
quod erat placitum coram Do-
mino: juxta omnia, quæ fecerat
Ozias pater suus, operatus est.
35 Verumtamen excelsa non abs-
tulit: adhuc populus immola-
bat, et adolebat incensum in
excelsis: ipse ædificavit portam
domus Domini sublimissimam.

36 Reliqua autem sermonum
Joatham, et universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum Ju-
da? 37 In diebus illis cœpit Do-
minus mittere in Judam Rasin
regem Syriæ, et Phacee filium
Romeliæ. 38 Et dormivit Joa-
tham cum patribus suis, sepul-
tusque est cum eis in Civitate
David patris sui, et regnavit
Achaz filius ejus pro eo.
Caput XVI. 1 Anno decimo
septimo Phacee filii Romeliæ

pastatė sląstus Romelijos sunui
Pakėei, ištiko jį ir užmušė, ir ėmė
karaliauti jo vietoje dvidešim-
tais Ozijo sunaus Joatamo metais.
31 Kas gi dar sakytina apie
Pakėę ir visa, ką darė, argi tai
neparašyta Izraėlio karalių met-
raščių knygoje?

32 Antraisiais Izraėlio kara-
liaus Romelijos sunaus Pakėės
metais tapo karaliumi Judo ka-
ralius Ozijo sunus Joatamas. 33
Jis buvo dvidešimt penkerių
metų, kuomet pradėjo karaliau-
ti, ir karaliavo Jeruzalėje še-
šioliką metų; jo motina buvo
Sadoko duktė vardu Jerusa. 34
Jis darė, kas įtiko Viešpaties
akyvaizdoje; jis elgėsi visai taip-
pat, kaip buvo daręs jo tėvas
Ozijas. 35 Tečiaus augštų vietų
jis nepanaikino; tauta dar tebe-
aukojo ir degino smilkalus ant
augštumų; jis pastatė augštuo-
sius Viešpaties namų vartus.
36 Kas gi dar sakytina apie
Joatamą ir visa, ką darė, argi
tai neparašyta Judo karalių met-
raščių knygoje? 37 Anuo metu
Viešpats pradėjo siųsti į Judą
Syrijos karalių Raziną ir Ro-
melijos sunų Pakėę. 38 Ir Joa-
tamas užmigo su savo tėvais ir
liko palaidotas draug su jais sa-
vo tėvo Dovido mieste, o jo
vietoje ėmė karaliauti jo sunus
Akazas.
16. perskyrimas. 1 Septynio-
liktais Romelijos sunaus Pakė-

---

si-'e (Osėę). — *Dvidešimtais.* Skaitlinė netikra, nes žem. 33. e. pasakyta, kad Joatamas viešpatavęs tik šešioliką metų.

(32) *Joatamas.* Plg. 2 Kron. 27, 1...— (35) *Pastatė augštuosius...* Vz. 2 Kron. 27, 3.

(37) *Anuo metu:* Joatamo karaliavimo pabaigoje. Išpradžios buvo užpuldinėjama tik Judo karalystės pakraščiai; tapus gi karaliumi Akazui, buvo užpulta visa Judo karalystė. — *Syrijos.* Ji buvo pavergta Jeroboamo II laikais, bet veikiai atgavo liuosybę.

(16, 2) *Dvidešimti metų.* Anot 2 Kron. 28, 1, LXX, Syr. ir Arab. vert. 25 metus. Ta skaitlinė, regisi, yra tikresnė, nes,

regnavit Achaz filius Joatham
regis Juda. 2 Viginti annorum
erat Achaz cum regnare cœpis-
set, et sedecim annis regnavit
in Jerusalem: non fecit quod
erat placitum in conspectu Do-
mini Dei sui, sicut David pa-
ter ejus. 3 Sed ambulavit in via
regum Israel: insuper et filium
suum consecravit, transferens
per ignem secundum idola gen-
tium, quæ dissipavit Dominus
coram filiis Israel. 4 Immolabat
quoque victimas, et adolebat
incensum in excelsis, et in col-
libus, et sub omni ligno fron-
doso.

5 Tunc ascendit Rasin rex
Syriæ, et Phacee filius Rome-
liæ rex Israel in Jerusalem ad
prœliandum: cumque obsiderent
Achaz, non valuerunt superare
eum. 6 In tempore illo restituit
Rasin rex Syriæ, Ailam Syriæ,
et ejecit Judæos de Aila: et
Idumæi venerunt in Ailam, et
habitaverunt ibi usque in diem
hanc.

7 Misit autem Achaz nuntios
ad Theglathphalasar regem As-
syriorum, dicens: Servus tuus,
et filius tuus ego sum: ascen-
de, et salvum me fac de manu
regis Syriæ, et de manu regis
Israel, qui consurrexerunt ad-

ės metais ėmė karaliauti Judo
karaliaus Joatamo sunus Aka-
zas. 2 Akazui buvo dvidešimti
metų, kuomet pradėjo karaliau-
ti, ir karaliavo jis Jeruzalėje
šešioliką metų. Jis nedarė, kas
įtiko Viešpaties, jo Dievo, aky-
vaizdoje, kaip jo tėvas Dovidas,
3 bet vaikščiojo Izraėlio kara-
lių keliu; be to ir savo sunų
jis pašventė, duodamas pereiti
per ugnį pagal paprotį pagonių
stabų, kuriuos Viešpats išsklai-
stė Izraėlio sunų akyvaizdoje. 4
Jis darė taipogi kruvinas au-
kas ir degino smilkalus ant augš-
tų vietų ir ant kauburių ir po
kiekvienu išsišakojusiu medžiu.

5 Tuomet Syrijos karalius Ra-
zinas ir Izraėlio karalius Rome-
lijos sunus Pakėė pakilo į Je-
ruzalę kovotų; bet, apgulę Aka-
zą, jie neįstengė apgalėti jo. 6
Anuo metu Syrijos karalius Ra-
zinas sugrąžino Syrijai Ailą ir
išvarė Žydus iš Ailos; o Idumė-
jiečiai atėjo ir gyveno čionai
iki šiai dienai.

7 Akazas gi siuntė pasiunti-
nius pas Asyrijiečių karalių Te-
glatpalasarą ir sakydino: Aš esu
tavo tarnas ir tavo sunus; ateik
ir išgelbėk mane iš Syrijos ka-
raliaus rankos ir iš Izraėlio ka-
raliaus rankos, kuriuodu sukilo

Akazui mirus po šešiolikos metų, jo sunus Ezekijas buvo 25 m. — (3) *Pašventė, duodamas...* Akazas paaukojo Malochui savo sunų, sudegindamas jį ugnyje. Į tokį sudeginimą žiurėta kaip į perėjimą, per kurį vaikai, pasiliuosavę nuo kuno, vienijosi su Dievu. Mozės įstatymas smarkiai draudė žydams sekti tą baisų paprotį, kurs buvo labai prasiplatinęs ypač pas Amonitus ir Moabitus (plg. Kun. 18, 21; Atk. 18, 10); bet žydai, regisi, dažnai peržengdavo tą uždraudimą. Vz. žem. 17, 17; 21, 6; Jer. 7, 31. 32; Ez. 20, 26 ir k... — (4) *Ant augštų vietų...* Akazas darydavo čionai aukas stabams, o ne taip kaip seniaus, Viešpačiui. Plg. Atk. 12, 2.

(5) *Syrijos karalius...* Plg. aug. 15, 37. — *Neįstengė...* Viešpats gelbėjo nors ir nevertą jo malonės karalių. Plg. 2 Kron. 28, 5... Iz. 6, 1... — (6) *Ailą*. Ebr. *Elath*, prie Elaniškos įlankos. Tuo budu liko užkirstas kelias Judo karalystės pirkliavimui su rytų kraštais.

(7) *Ateik ir išgelbėk...* Nepriętelių apstotas Akazas, neklausydamas perspėjimų Izaijo pranašo, nesišaukia į Viešpatį, bet

versum me. 8 Et cum collegis-
set argentum et aurum, quod
inveniri potuit in domo Domini,
et in thesauris regis, misit re-
gi Assyriorum munera. 9 Qui et
acquievit voluntati ejus: ascen-
dit enim rex Assyriorum in Da-
mascum, et vastavit eam: et
transtulit habitatores ejus Cy-
renen, Rasin autem interfecit.
10 Perrexitque rex Achaz in
occursum Theglathphalasar regi
Assyriorum in Damascum: cum-
que vidisset altare Damasci, mi-
sit rex Achaz ad Uriam sacer-
dotem exemplar ejus, et simili-
tudinem juxta omne opus ejus.
11 Exstruxitque Urias sacerdos
altare juxta omnia, quæ præce-
perat rex Achaz, de Damasco,
ita fecit sacerdos Urias, donec
veniret rex Achaz de Damasco.
12 Cumque venisset rex de Da-
masco, vidit altare, et venera-
tus est illud: ascenditque et
immolavit holocausta, et sacri-
ficium suum, 13 et libavit liba-
mina, et fudit sanguinem paci-
ficorum, quæ obtulerat super
altare. 14 Porro altare æreum,

prieš mane. 8 O surinkęs sida-
brą ir auksą, koks buvo galima
rasti Viešpaties namuose ir tarp
karaliaus turtų, jis siuntė Asy-
rijiečių karaliui dovanų. 9 Ta-
sai išpildė jo norą; nes Asyri-
jiečių karalius pakilo į Damas-
ką ir sunaikino jį, ir nugabeno
jo gyventojus Kyrenėn,Raziną
gi užmušė.
10 Karalius Akazas iškeliavo
į Damaską pasitikt Asyrijiečių
karaliaus Teglatpalasaro. Pama-
tęs gi Damasko altorių, kara-
lius Akazas siuntė kunigui Uri-
jui jo pavidalą ir panašumą,
kaip jis buvo padirbtas. 11 O
kunigas Urijas pastatė altorių
visai taip, kaip buvo įsakęs ka-
ralius Akazas iš Damasko; taip
padarė kunigas Urijas, kolei ka-
ralius Akazas atėjo iš Damasko.
12 Atėjęs gi karalius iš Damas-
ko, matė altorių ir pagerbė jį;
jis užžengė ir atnašavo dęgina-
masias aukas ir savo duoninę
atnašą, 13 ir darė liejamasias au-
kas ir pylė kraują dėkojimo au-
kų, kurias jis buvo atnašavęs
ant altoriaus. 14 Varinį gi alto-

---

ieško pagalbos Asyrijoje, iš kur turėjo ateiti didžiausios nelaimės ant Judo karalystės. — (9) *Pakilo į Damaską*.. Teglatpalasaras savo dokumentuose taip aprašo apgalėjimą Syrijos: Aš paėmiau jo (Razino) kareivius... aš sulaužiau jų ginklus ir jų arklius sugavau... jo kovotojus, nešiojusius kilpinius, nešiojusius skydus ir jietis... Kad išgelbėtų savo gyvybę, jis pabėgo vienas ir įėjo į didžiuosius vartus savo miesto (Damasko). Jo vadus, aš sugavau juos gyvus ir pakoriau juos ant kryžių. Jo kraštą aš pavergiau... Jo miestą Damaską aš apguliau ir aš uždariau jį kaip paukštį klėtkoje. Jo sodnus, kuriuose medžių buvo be skaitliaus, aš juos iškirtau... šešioliką Syrijos apskričių aš nušlaviau kaip tvanas (cit. pas *Fillion*. La sainte Bible). — *Kyrenėn* Ebr. *Qir*. Jos vieta nežinoma. Spėjama tečiaus, kad čionai kalbama apie upę dabartinėje Georgijoje, tekančią į Kaspijos jurą.

(10) *Pasitiktų*: padėkotų už išgelbėjimą ir pagarbos išreikštų kaipo savo siuzerėnui. Akazas minimas Asyrijos antrašuose draug su kitais kunigaikščiais, mokančiais duoklę; jis vadinasi Ja-hu-cha-zi Ja-hu-da-ai.—*Altorių*. Rasi tai buvo iš Asyrijos atgabentas altorius, ant kurio Asyrijiečių karalius darydavo savo aukas. — (11) *Urijas pastatė*... Vyriausis kunigas neikiek ne geresnis už karalių. Jis skubinasi pildyti priešingas įstatymui karaliaus užgaidas.—(12)*Pagerbė*. Anot ebr. t.: prisiartino prie jo. — *Atnašavo*... Rasi ne pats, bet per kunigus. Aukos buvo daromos Viešpačiui; bei tai buvo peiktina, kad jas padaryta ant altoriaus, panašaus į pagonių altorius. — (14) *Varinį gi altorių*: deginamųjų aukų altorių. Ebr. t

quod erat coram Domino, trans-
tulit de facie templi, et de lo-
co altaris, et de loco templi
Domini: posuitque illud ex la-
tere altaris ad aquilonem. [15]
Præcepit quoque rex Achaz Uriæ
sacerdoti, dicens: Super altare
majus offer holocaustum matu-
tinum, et sacrificium vesperti-
num, et holocaustum regis, et
sacrificium ejus, et holocaustum
universi populi terræ, et sacri-
ficia eorum, et libamina eorum:
et omnem sanguinem holocau-
sti, et universum sanguinem vi-
ctimæ super illud effundes: al-
tare vero æreum erit paratum
ad voluntatem meam. [16] Fecit
igitur Urias sacerdos juxta om-
nia quæ præceperat rex Achaz.
[17] Tulit autem rex Achaz cæ-
latas bases, et luterem, qui erat
desuper: et mare deposuit de
bobus æreis, qui sustentabant
illud, et posuit super pavimen-
tum stratum lapide. [18] Musach
quoque sabbati, quod ædifica-
verat in templo: et ingressum
regis exterius convertit in tem-
plum Domini propter regem
Assyriorum.

[19] Reliqua autem verborum
Achaz, quæ fecit, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Juda? [20] Dormi-

rių, buvusį Viešpaties akyvaiz-
doje, perkėlė iš bažnyčios prieš-
akio ir iš altoriaus vietos ir iš
Viešpaties bažnyčios vietos ir
pastatė jį altoriaus šone į šiau-
rę. [15] Karalius Akazas taipogi
įsakė kunigui Urijui ir tarė:
Ant didesniojo altoriaus atna-
šauk rytmetinę deginamąją au-
ką ir vakarinę atnašą ir kara-
liaus deginamąją auką ir jo duo-
ninę atnašą, ir visos žemės tau-
tos deginamąją auką ir jų duo-
nines atnašas ir jų liejamasias
aukas, ir išpilsi ant jo visą de-
ginamųjų aukų kraują ir visą
kruvinos atnašos kraują; varinis
gi altorius bus prirengtas mano
valiai. [16] Taigi, kunigas Urijas
darė visa taip, kaip jam buvo
įsakęs karalius Akazas. [17] Kara-
lius Akazas atėmė išrašytas pa-
pėdes ir buvusią viršuje prau-
stuvę; ir jurą jis nukėlė nuo va-
rinių jaučių, kurie ją laikė, ir
padėjo ant akmenimi išklotos
aslos. [18] Jis perkėlė taipogi su-
batos Musachą, kurį buvo pa-
statęs bažnyčioje, ir išorinį ka-
raliaus įėjimą jis atkreipė į Vieš-
paties bažnyčią dėlei Asyrijie-
čių karaliaus.
[19] Kas gi dar sakytina apie
Akazą, ką jis yra daręs, argi
tai neparašyta Judo karalių met-
raščių knygoje? [20] Ir Akazas už-

---

pasakyta aiškiaus: „Jis pašalino iš bažnyčios priešakio varinį altorių, buvusį Viešpaties akyvaizdoje, kad jis nebutu tarp (naujojo) altoriaus ir Viešpaties namų ir pastatė jį greta (naujojo) altoriaus į šiaurę“. Urijas, matomai, buvo išpradžios pastatęs Akazo altorių už deginamųjų aukų altoriaus, toliaus į rytus.—(**15**) *Rytmetinę...* Ant naujojo altoriaus liepiama daryti visos iškilmingos aukos. Plg. Iš. 29, 38 - 42; Sk. 28, 3 - 8. — *Varinis gi altorius...* Ebr. t. mintis, regis, yra toki: aš pamąstysiu, ką norėsiu su juo padaryti. — (**17**) *Papėdes.* Vz. 3 Kar. 7, 28... — *Jurą.* Vz. 3 Kar. 7, 23. — (**18**) *Musachą.* Rasi taip vadinosi uždengta galėrija, kame stovėdavo karalius aukų metu. *Jis atkreipė į Viešpaties namus.* Anot ebr. t.: jis perkeitė Viešpaties namuose, t. y. nuėmė visus pagražinimus. — *Dėlei Asyrijiečių...* bijodamas Asyrijiečių karaliaus.

(**20**) *Draug su jais*: bet ne jų kape. Plg. 2 Kron. 28, 27. — *Ezekijas.* Ebr. *Chizqijahu.*

vitque Achaz cum patribus suis,
et sepultus est cum eis in Ci-
vitate David, et regnavit Eze-
chias filius ejus pro eo.
Caput XVII. 1 Anno duode-
cimo Achaz regis Juda, regna-
vit Osee filius Ela in Samaria
super Israel novem annis. 2 Fe-
citque malum coram Domino:
sed non sicut reges Israel, qui
ante eum fuerant. 3 Contra hunc
ascendit Salmanasar rex Assy-
riorum: et factus est ei Osee
servus, reddebatque illi tributa.
4 Cumque deprehendisset rex
Assyriorum Osee, quod rebella-
re nitens misisset nuntios ad
Sua regem Ægypti, ne præsta-
ret tributa regi Assyriorum si-
cut singulis annis solitus erat,
obsedit eum, et vinctum misit
in carcerem. 5 Pervagatusque
est omnem terram: et ascendens
Samariam, obsedit eam tribus
annis. 6 Anno autem nono Osee,
cepit rex Assyriorum Samariam,
et transtulit Israel in Assyrios:
posuitque eos in Hala, et in

migo su savo tėvais ir liko pa-
laidotas draug su jais Dovido
mieste, o jo vietoje ėmė kara-
liauti jo sunus Ezekijas.
17. perskyrimas. 1 Dvyliktais
Judo karaliaus Akazo metais
tapo karaliumi Elo's sunus Osėė
Samarijoje ir karaliavo ant Iz-
raėlio devynerius metus. 2 Jis
darė pikta Viešpaties akyvaiz-
doje, bet ne taip kaip buvusie-
ji pirm jo Izraėlio karaliai. 3
Prieš jį patraukė Asyrijiečių ka-
ralius Salmanasaras, ir Osėė ta-
po jo tarnu ir mokėjo jam duoklę.
4 O kuomet Asyrijiečių kara-
lius sužinojo, kad Osėė, steng-
damos pakelti maištą, buvo iš-
siuntęs pesiuntinius pas Aigyp-
to karalių Suą, idant nebeduo-
tu Asyrijiečių karaliui duoklės,
kaip paprastai darydavo kasme-
tai, jis apgulė jį ir surištą ime-
tė į kalėjimą. 5 Jis perėjo visą
žemę ir, pakilęs į Samariją, lai-
kė ją apgulęs trejus metus. 6
Devintais gi Osėės metais Asy-
rijiečių karalius paėmė Samari-
ją ir perkėlė Izraėlį į Asyriją

(17, 1) *Dvyliktais.* Osėė užmušė Izraėlio karalių Pakėę ketvirtais Akazo metais (740 m. pirm Kr.), bet pats liko pripažintas karaliumi tik po aštuonerių metų. Plg. aug. 15, 30.—(3) *Salmanasaras.* Asyriškai S a l m a n u - A s i r. Jis buvo Teglatpalasaro įpėdinis. Viešpatavo nuo 727 lig 722 m. Osėė buvo įgijęs karališkąją valdžią iš Asyrijiečių malonės (plg. aug. 15, 30) ir turėjo mokėti duoklę Asyrijos karaliui.

(4) *Suą.* Ebr. *So'*; Aigyptiškai jis vadinosi S a b a k ir buvo įsteigėju XXV dynastijos. Osėė rasi norėjo pasinaudoti Teglatpalasaro mirtimi, kad įgyti neprigulmybę, ir tuo tikslu pradėjo derybas su Aigypto karaliumi. Nuo šio laiko prasideda dažnesni politiški santikiai tarp Palestinos ir Aigypto ir varžytinės tarp Asyrijos, o paskui Babylonijos dėlei Palestinos. — *Apgulo jį ir...* Išpradžios pasakoma, koks buvo Izraėlio karaliaus likimas, o toliaus aprašoma plačiaus karė prieš Izraėlio kraštą. — (6) *Devintais gi...* Tai įvyko 722 metais pirm Kristaus. Buvo tai liudnas atsitikimas išrinktosios tautos istorijoje; tečiaus po jo turėjo ateiti dar liudnesnis—užkariavimas Jeruzalės ir Babylono nelaisvė. Samariją paėmė rasi nebe Salmanasaras, bet jo įpėdinis ant Asyrijos sosto Sargonas. Savo antrašuose jis giriasi tai padaręs pirmais savo viešpatavimo metais ir pasakoja: Mano karaliavimo pradžioje aš apguliau miestą S a m i r i n a ir jį paėmiau. Aš nuvedžiau neslaisvėn 27280 jo gyventojų; aš palikau sau penkias dešimtis vežimų kaipo savo karališkąją dalį; vieton tų, kuriuos išvedžiau, aš atgabenau gyventojų iš mano užkariautųjų kraštų; aš uždėjau ant jų mokesčius kaip ant Asyrijiečių.—*Haloje...* Ebr. t.: H a l o j e ir p r i e H a b o r o,

Habor juxta fluvium Gozan, in
civitatibus Medorum.

7 Factum est enim, cum peccassent filii Israel Domino Deo
suo, qui eduxerat eos de terra
Ægypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt deos alie-
nos. 8 Et ambulaverunt juxta
ritum gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu
filiorum Israel, et regum Israel:
quia similiter fecerant. 9 Et of-
fenderunt filii Israel verbis non
rectis Dominum Deum suum:
et ædificaverunt sibi excelsa in
cunctis urbibus suis a Turre custodum usque ad Civitatem mu-
nitam. 10 Feceruntque sibi sta-
tuas, et lucos in omni colle sublimi, et subter omne lignum
nemorosum: 11 et adolebant ibi
incensum super aras in morem
gentium, quas transtulerat Dominus a facie eorum: feceruntque verba pessima irritantes
Dominum. 12 Et coluerunt im-
munditias, de quibus præcepit
eis Dominus ne facerent verbum hoc.

13 Et testificatus est Dominus
in Israel et in Juda per manum omnium Prophetarum et Videntium, dicens: Revertimini a viis vestris pessimis, et custodi-

ir apgyvendino juos Haloje ir
Habore prie Gozano upės, Mėdų miestuose.
7 Nes atsitiko, kad Izraėlio
sunųs, nusidėję Viešpačiui, savo
Dievui, kurs buvo išvedęs juos
iš Aigypto žemės, iš Aigypto
karaliaus Paraono rankos, garbino svetimus dievus. 8 Jie el-
gėsi pagal papročius tautų, kurias Viešpats buvo sunaikinęs
Izraėlio sunų akyvaizdoje, ir pagal papročius Izraėlio karalių,
nes jie buvo darę panašiai. 9
Izraėlio sunųs užrustino negerais dalykais Viešpatį, savo Dievą, ir pasistatė sau augštų vietų visuose savo miestuose, pradedant nuo sargų bokšto iki sustiprintam miestui. 10 Jie pasi-
darė sau stovylų ir girių ant
kiekvieno augšto kauburio ir po
kiekvienu išsišakojusiu medžiu,
11 ir degino tenai smilkalus ant
altorių tautų budu, kurias Viešpats buvo atėmęs iš po jų akių.
Jie darė pikčiausių dalykų, erzindami Viešpatį, 12 ir jie gar-
bino nešvarumus, apie ką Viešpats buvo jiems įsakęs, kad tai
nedarytu.
13 O Viešpats liudijo Izraėlyje ir Jude per visus pranašus
ir regInčiuosius ir sakė: Sugrįžkite nuo savo pikčiausių kelių
ir sergėkite mano įsakymus ir

---

prie Gozano upės, ir Mėdijos miestuose. Hala šiaurinėje Mėzopotamijoje. Haboras dabar Khabur, — upė Gozano provincijoje.

(7) *Nes atsitiko...* Toliaus 8-15 eil. paaiškinta tai, kas trumpai išreikšta 7. e. Įkvėptas rašytojas nurodo priežastis baisios nelaimės, kuri sutiko Samariją. Yra tai tarsi pateisinimas Viešpaties pasielgimo su atkaklia tauta. — (8) *Jie elgėsi...* Izraėlio atpuolimas nuo Viešpaties apsireiškė pasidavimu pagonių papročiams ir garbinimu karaliaus Jeroboamo padarytųjų veršių. — (9) *Nuo sargų bokšto...* Augštų vietų atsirado daugybė, jas turėjo atskiri namai ir didžiausi miestai. — (10) *Girių.* Ebr. *'ašerim* - Astartės symbolis. — (11) *Pikčiausių dalykų*: begėdiškos apeigos, kuriomis buvo garbinami pagonių stabai. — (12) *Nešvarumus.* Taip vadinami su didžiausiu paniekinimu stabai. Plg. Atk. 29, 17; 3 Kar. 15, 19.

(13) *Izraėlyje ir Jude.* Judo karalystėje buvo tokių pat prasikaltimų, kaip ir Iz-

te præcepta mea, et ceremonias
juxta omnem legem, quam præ-
cepi patribus vestris: et sicut
misi ad vos in manu servorum
meorum Prophetarum. [14] Qui
non audierunt, sed indurave-
runt cervicem suam juxta cer-
vicem patrum suorum, qui no-
luerunt obedire Domino Deo
suo. [15] Et abjecerunt legitima
ejus, et pactum, quod pepigit
cum patribus eorum, et testifi-
cationes, quibus contestatus est
eos: secutique sunt vanitates,
et vane egerunt: et secuti sunt
gentes, quæ erant per circuitum
eorum, super quibus præcepe-
rat Dominus eis ut non face-
rent sicut et illæ faciebant. [16]
Et dereliquerunt omnia præce-
pta Domini Dei sui: fecerunt-
que sibi conflatiles duos vitu-
los, et lucos, et adoraverunt
universam militiam cœli: servie-
runtque Baal, [17] et consecrave-
runt filios suos, et filias suas
per ignem: et divinationibus in-
serviebant, et auguriis: et tradi-
derunt se ut facerent malum co-
ram Domino, ut irritarent eum.
[18] Iratusque est Dominus ve-
hementer Israeli, et abstulit
eos a conspectu suo, et non re-
mansit nisi tribus Juda tantum-
modo. [19] Sed nec ipse Juda cu-
stodivit mandata Domini Dei
sui: verum ambulavit in erro-
ribus Israel, quos operatus fue-
rat. [20] Projecitque Dominus om-

apeigas pagal visą įstatymą, ku-
rį daviau užlaikyti jusų tėvams,
ir kaip aš siunčiau pas jus per
mano tarnus pranašus. [14] Jie gi
neklausė, bet sukietino savo
sprandą, kaip buvo sukietinę
savo sprandą jųjų tėvai, kurie
nenorėjo klausyti Viešpaties sa-
vo Dievo. [15] Jie atmetė jo nu-
tarimus ir sandorą, kurią jis yra
padaręs su jų tėvais, ir perspė-
jimus, kuriais buvo juos per-
spėjęs; jie sekė tuštybes ir
tuščiai elgėsi, ir sekė aplink
juos buvusias tautas, apie ku-
rias Viešpats buvo jiems įsakęs,
kad nedarytu, kaip jos darydavo.
[16] Jie apleido visus Viešpaties,
savo Dievo, įsakymus ir pasidarė
sau du nulietu veršiu ir girių, ir
garbino visą dangaus kariuome-
nę, ir tarnavo Baalui, [17] ir pa-
šventė savo sunus ir savo duk-
teris per ugnį, ir užsiimdavo
žiniavimu ir burtais, ir pasida-
vė daryti pikta Viešpaties aky-
vaizdoje, kad jį erzintu.

[18] Taigi, Viešpats smarkiai už-
sirustino ant Izraėlio ir atmetė
juos iš po savo akių, ir pasili-
ko vien tiktai Judo giminė. [19]
O ir Judas nesergėjo Viešpaties,
savo Dievo, paliepimų, bet vaikš-
čiojo Izraėlio paklydimuose, ku-
riuos tasai buvo padaręs. [20] Tuo-
met Viešpats atmetė visą Izraė-

raėlyje. — (14) *Sukietino...* Plg. Iš. 32, 9. — (15) *Tuštybės*: stabus. — *Tuščiai elgėsi.* Tikriaus: niekais tapo. — (16) *Girių*: ebr. *'aserah.* — *Dangaus kariuomenę*: žvaigždės. Plg. Atk. 18, 10. — *Baalui.* Plg. 3 Kar. 16, 32. — (17) *Pašventė...* Plg. aug. 16, 3. — *Žiniavimu...* Vz. Sk. 23, 23; Atk. 18, 10. — *Pasidavė.* Ebr. parsidavė.

(18) *Iš po savo akių*: iš Žadėtosios žemės, kame Viešpats apreikšdavo savo buvimą. — *Judo giminė*: karalystė, prie kurios priderėjo dar Benjamino giminė ir lėvitai. — (20) *Izraėlio ainiją*: dešimtį Izraėlio giminių. — *Prispaudė*: leisdamas užpuldinėti ant jų nepriteliams, — kolei jų neatstumė per nuvedimą į nelaisvę. Daugelis Izraėlitų pasiliko savo krašte

ne semen Israel, et afflixit eos,
et tradidit eos in manu diri-
pientium, donec projiceret eos
a facie sua: 21 ex eo jam tem-
pore, quo scissus est Israel a
domo David, et constituerunt
sibi regem Jeroboam filium Na-
bat: separavit enim Jeroboam
Israel a Domino, et peccare eos
fecit peccatum magnum. 22 Et
ambulaverunt filii Israel in uni-
versis peccatis Jeroboam quæ
fecerat: et non recesserunt ab
eis, 23 usquequo Dominus aufer-
ret Israel a facie sua, sicut lo-
cutus fuerat in manu omnium
servorum suorum Prophetarum:
translatusque est Israel de ter-
ra sua in Assyrios, usque in
diem hanc.
24 Adduxit autem rex Assy-
riorum de Babylone, et de Cu-
tha, et de Avah, et de Emath,
et de Sepharvaim: et colloca-
vit eos in civitatibus Samariæ
pro filiis Israel: qui possederunt
Samariam, et habitaverunt in
urbibus ejus. 25 Cumque ibi ha-
bitare cœpissent, non timebant
Dominum: et immisit in eos
Dominus leones, qui interficie-
bant eos. 26 Nuntiatumque est
regi Assyriorum, et dictum: Gen-
tes, quas transtulisti, et habi-
tare fecisti in civitatibus Sama-
riæ, ignorant legitima Dei ter-
ræ: et immisit in eos Dominus
leones, et ecce interficiunt eos,

lio ainiją ir prispaudė juos, ir
padavė juos į plėšikų rankas,
kolei jų neatstumė nuo savo
veido; 21 ir tai nuo to jau lai-
ko, kuomet Izraėlis atskilo nuo
Dovido namų, ir kuomet jie įsi-
statė sau karalių Nabato sunų
Jeroboamą; nes Jeroboamas at-
skyrė Izraėlį nuo Viešpaties ir
atvedė juos į didį nusidėjimą.
22 Izraėlio sunūs vaikščiojo vi-
sose Jeroboamo nuodėmėse, ku-
rias jis buvo padaręs, ir neatsi-
traukė nuo jų, 23 kolei Viešpats
neatmetė Izraėlio nuo savo vei-
do, kaip jis buvo kalbėjęs per
visus savo tarnus pranašus. Ir
Izraėlis liko perkeltas iš savo
žemės į Asyriją, iki šiai dienai.
24 Asyrijiečių gi karalius at-
gabeno žmonių iš Babylono, iš
Kutos, iš Avos, iš Emato ir iš
Sefarvaimo ir apgyvendino juos
Samarijos miestuose užuot Iz-
raėlio sunų; jie paveldėjo Sa-
mariją ir gyveno jos miestuose.
25 Pradėję gi tenai gyventi jie
nesibijojo Viešpaties, o Viešpats
siuntė ant jų liutų, kurie juos
žudė. 26 Tai buvo apskelbta Asy-
rijiečių karaliui ir pasakyta: Tau-
tos, kurias perkėlei ir apgyven-
dinai Samarijos miestuose, ne-
žino tos žemės Dievo įstatų, o
Viešpats siuntė ant jų liutų, ir
štai tie žudo juos, nes jie ne-
žino tos žemės Dievo apeigų.

(plg. 2 Kron. 31, 1; 34, 9), bet Asyrijie-čių pavergti ir susimaišę su atkeltomis tautomis, jie liovėsi buvę Izraėlitais. — (23) *Iki šiai dienai*: iki autoriaus laikų.

(24) *Iš Babylono*: iš Babylono apylinkės. — *Iš Kutos, iš Avos.* Kame buvo šitiedvi vieti, dabar tikrai nežinoma. — *Emato*: Syrijos miestas. Plg. 3 Kar. 8, 65. — *Sefarvaimo*: miestas Babylonijoje ant Euprato (S i p p e r). — *Paveldėjo Sa-mariją...* Pasilikusieji Izraėlitai, nustoję savystovybės, susimaišė su ateiviais ir padarė maišytą S a m a r i t o n ų tautą, neturėjusią tečiaus nei religijinės, nei politiškos vienybės. — (25) *Nesibijojo*: negarbino. — *Siuntė ant jų liutų...* Atkeltųjų gyventojų skaitlius buvo daug mažesnis negu iškeltųjų. Todėl ištuštėjusiame krašte atsirado daugybė laukinių žvėrių. Buvo tai taipogi Viešpaties bausmė (plg.

eo quod ignorent ritum Dei ter-
ræ. 27 Præcepit autem rex As-
syriorum, dicens: Ducite illuc
unum de sacerdotibus, quos in-
de captivos adduxistis, et va-
dat, et habitet cum eis: et do-
ceat eos legitima Dei terræ.
28 Igitur cum venisset unus
de sacerdotibus his, qui capti-
vi ducti fuerant de Samaria,
habitavit in Bethel, et docebat
eos quomodo colerent Dominum.
29 Et unaquæque gens fabricata
est deum suum: posueruntque
eos in fanis excelsis, quæ fece-
rant Samaritæ, gens et gens in
urbibus suis, in quibus habita-
bat. 30 Viri enim Babylonii fe-
cerunt Sochothbenoth: viri au-
tem Chutæi fecerunt Nergel: et
viri de Emath fecerunt Asima.
31 Porro Hevæi fecerunt Neba-
haz et Tharthac. Hi autem, qui
erant de Sepharvaim, cumbure-
bant filios suos igni, Adrame-
lech et Anamelech diis Sephar-
vaim, 32 et nihilominus colebant
Dominum. Fecerunt autem si-
bi de novissimis sacerdotes ex-
celsorum, et ponebant eos in
fanis sublimibus. 33 Et cum Do-
minum colerent, diis quoque
suis serviebant juxta consuetu-
dinem gentium, de quibus trans-
lati fuerant Samariam: 34 usque
in præsentem diem morem se-
quuntur antiquum: non timent

27 Tuomet Asyrijiečių karalius
įsakė ir tarė: Nuveskite ten vieną
iš kunigų, kuriuos atvedėte iš
ten sugautus; jis teeina ir gy-
vena draug su jais, ir temokina
juos tos žemės Dievo įstatų.

28 Taigi, vienas iš tų kunigų,
kurie sugauti buvo išvesti iš
Samarijos, atėjęs gyveno Bėtė-
lyje ir mokė juos, kaip reikia
garbinti Viešpats. 29 Bet kiek-
viena tauta pasidirbino savąjį
dievą, ir jie pastatė juos šven-
tyklose ant augštumų, kurias
Samaritonai buvo pasidarę, kiek-
viena giminė savo miestuose, ku-
riuose ji gyveno. 30 Nes Baby-
loniečiai pasidarė Sochotbeno-
tą, Kutiečiai pasidarė Nergelį,
Ematiečiai pasidarė Asimą; 31
Heviečiai pasidarė Nebahazą ir
Tartaką. Tie gi, kurie buvo iš
Sefarvaimo, degindavo savo su-
nus ugnyje Sefarvaimo dievams
Adramelėkui ir Anamelėkui. 32
Tečiaus jie garbino ir Viešpatį.
Jie pasidarė sau augštoms vie-
toms kunigų iš paskučiausiųjų
ir statydavo juos augštose šven-
tyklose. 33 Ir nors garbino Vieš-
patį, tarnavo taipogi savo die-
vams pagal paprotį tautų, iš
kurių liko atkelti Samarijon. 34
Jie seka iki šiai dienai seną pa-
protį, nesibijo Viešpaties, ir ne-
užlaiko jo apeigų, nutarimų, įs-

Kun. 26, 22). — *Tos žemės Dievo.* Anot išreikštos čionai pagonių nuomonės kiekvienas kraštas buvo ypatingoje atskirų dievų valdžioje ir globoje. — *Įstatų*: religijos.

(**28**) *Gyveno Bėtėlyje.* Atsiųstasis Samaritonams kunigas buvo vienas iš tų, kurie, dar tebestovint Izraėlio karalystei, garbindavo aukso veršius; todėl jis apsigyveno veršių garbinimo vietoje Bėtėlyje. Tuo tai budu tikroji religija nebuvo Samarijoje visiškai užmiršta, bet ir ji susimaišė su pagonyste, nes atkeltieji gyventojai, pradėję garbinti Viešpatį, nesiliovė garbinę ir savų dievų. — (**30**) *Sochotbebenotą.* Ebr. ž. *Sukkoth-Benoth* reiškia tą pat ką ir d u k t e r ų ś ė t r o s; bet rasi taí yra iškreiptas Babyloniečių deivės vardas Z i r b a n i t. — *Nergelį*: N e r g a l, liutas-dievas. — (**31**) *Heviečiai*: Avos gyventojai. — (**32**) *Iš paskučiausiųjų.* Tikriaus: iš tautos tarpo be skirtumo Plg. 3 Kar. 12, 31. — (**34**) *Nesibijo Viešpaties*: negarbino jo taip, kaip jis pats buvo pa-

Dominum, neque custodiunt ceremonias ejus, judicia, et legem, et mandatum, quod præceperat Dominus filiis Jacob, quem cognominavit Israel: 35 et percusserat cum eis pactum, et mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, neque colatis eos, et non immoletis eis: 36 sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Ægypti in fortitudine magna, et in brachio extento, ipsum timete, et illum adorate, et ipsi immolate. 37 Ceremonias quoque, et judicia, et legem, et mandatum, quod scripsit vobis, custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos. 38 Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite oblivisci: nec colatis deos alienos, 39 sed Dominum Deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. 40 Illi vero non audierunt, sed juxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. 41 Fuerunt igitur gentes istæ timentes quidem Dominum, sed nihilominus et idolis suis servientes: nam et filii eorum, et nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in præsentem diem.

tatymo ir paliepimų, kuriuos Viešpats buvo įsakęs užlaikyti sunums Jokubo, kurį jis praminė Izraėliu, 35 ir su kuriais jis buvo padaręs sandorą, jiems liepęs ir taręs: Nesibijokite svetimų dievų ir negarbinkite jų, jiems netarnaukite ir neaukokite jiems, 36 bet bijokitės tiktai Viešpaties, savo Dievo, kurs jus išvedė iš Aigypto žemės su didžia galybe ir ištiestu petimi, jį garbinkite ir jam darykite aukas. 37 Užlaikykite taipogi apeigas, ir nutarimus, ir įstatymą, ir paliepimą, kurį jums davė, kad pildytumėte per visas dienas; ir nesibijokite svetimų dievų. 38 Neužmirškike sandoros, kurią padarė su jumis, ir negarbinkite svetimų dievų; 39 bet bijokitės Viešpaties, savo Dievo, o jis išgelbės jus iš visų jusų neprietelių rankos. 40 Jie tečiaus nepaklausė, bet darė pagal savo seną paprotį. 41 Taigi, šitos tautos bijojosi, tiesa, Viešpaties, bet tarnavo taipogi savo stabams; nes ir jų sunųs ir anukai taip daro iki šiai dienai, kaip darė jųjų tėvai.

---

mokęs savo duotame įstatyme, bet tik saviškiai. — (41) *Taip daro iki šiai dienai.* Toks religijų mišinys buvo Samarijoje nelabai ilgai. Pasibaigus Babylono nelasvei, čionai nebebuvo tikros stabmeldystės; buvo gi garbinamas tiktai Viešpats, nors nevisai taippat, kaip reikalavo Mozės įstatymas. Samaritonai paskiaus turėjo penkias Mozės knygas, todėl ir žydai neskaitė jų pagonimis; nepripažindavo tečiaus jų ir Izraėlitais, nes ištikrųjų jie tokiais nebuvo.

18, 1 — 20, 21. Dievotas Judo karalius Ezekijas panaikina savo karalystėje stabų garbinimą, nusikrato Asyrijiečių jungo ir sumuša Pilistymus (18, 1 - 12); jo viešpatavimo pabaigoje Asyrijiečiai vėl užpuola Judo karalystę, Senacheribas uždeda ant Ezekijo mokesčius ir reikalauja visiško pasidavimo (18, 13 - 37); bet Ezekiją padrąsina pranašas Izaijas (19, 1 - 19) ir apskelbia jam Asyrijos karalių veikiai mirsiant, kas ištikrųjų įvyksta (19, 20 - 37). Tas pats pranašas žada Dievo vardu susirgusiam Ezekijui gyvenimo prailginimą (20, 1 - 11), parodžiusiam gi visus turtus Berodacho - Baladano pasiuntiniams pranašauja apie tų turtų atėmimą (20, 12 - 21).

III. Tolesnė Judo karalių istorija iki Babylono nelaisvei.
1. Karaliaus Ezikijo viešpatavimas.

Caput XVIII. 1 Anno tertio
Osee filii Ela regis Israel, re-
gnavit Ezechias filius Achaz re-
gis Juda. 2 Viginti quinque an-
norum erat, cum regnare cœ-
pisset: et viginti novem annis
regnavit in Jerusalem: nomen
matris ejus Abi filia Zachariæ.
3 Fecitque quod erat bonum
coram Domino, juxta omnia quæ
fecerat David pater ejus. 4 Ip-
se dissipavit excelsa, et contri-
vit statuas, et succidit lucos,
confregitque serpentem æneum,
quem fecerat Moyses: siquidem
usque ad illud tempus filii Is-
rael adolebant ei incensum: vo-
cavitque nomen ejus Nohestan.
5 In Domino Deo Israel spera-
vit: itaque post eum non fuit
similis ei de cunctis regibus
Juda, sed neque in his, qui an-
te eum fuerunt: 6 et adhæsit
Domino, et non recessit a ve-
stigiis ejus, fecitque mandata
ejus, quæ præceperat Dominus
Moysi. 7 Unde et erat Dominus
cum eo, et in cunctis, ad quæ
procedebat, sapienter se agebat.
Rebellavit quoque contra re-
gem Assyriorum, et non servi-
vit ei. 8 Ipse percussit Philisthæ-
os usque ad Gazam, et omnes

18. perskyrimas. 1 Trečiaisiais
Izraėlio karaliaus Elos sunaus
Osėės metais ėmė karaliauti Ju-
do karalius Akazo sunus Ezeki-
jas. 2 Jis buvo dvidešimt pen-
kerių metų, kuomet pradėjo ka-
raliauti, ir karaliavo dvidešimt
devynerius metus Jeruzalėje; jo
motina buvo Zakarijo duktė var-
du Abi. 3 Jis darė, kas buvo
gera Viešpaties akyvaizdoje, vi-
sai taippat kaip yra daręs jo tė-
vas Dovidas. 4 Jis sunaikino
augštas vietas, ir sutrupino sto-
vylas, ir iškirto girias, ir sulau-
žė varinį žaltį, kurį buvo padir-
binęs Mozė, nes iki tam laikui
Izraėlio sunųs degino jam smil-
kalus, ir praminė jį vardu No-
hestanas. 5 Jis pasitikėjo Viešpa-
čiu, Izraėlio Dievu; taigi, po jo
nebuvo panašaus į jį tarp visų
Judo karalių, bet nei tarp tų,
kurie yra buvę pirm jo. 6 Jis
laikėsi Viešpaties, neatsitraukė
nuo jo pėdų ir pildė jo palie-
pimus, kuriuos Viešpats buvo
davęs Mozei. 7 Todėl ir Vieš-
pats buvo su juo, ir visame, ko
imdavosi, jis elgėsi išmintingai.
Jis sukilo taipogi prieš Asyrijos
karalių ir nebetarnavo jam. 8
Jis sumušė Pilistymus iki Ga-

(**18**, **1**) *Ezekijas*: viešpatavo 728 - 699 m. Plg. 2 Kron. 28, 27; 29, 1. — (**3**) *Jis darė...* Taippat giriamas Ezekijas Ekli. 49, 5. Izraėlio karalystės galas buvo jau visai arti; Judas buvo Akazo atvestas prie prapulties krašto, bet štai gauna Judo sostą karalius, toks kaip Dovidas, ir atitolina prisiartinusią nelaimę. — (**4**) *Augštas vietas*. Ant jų buvo garbinamas Viešpats; bet įstatymas reikalavo (Kun. 17, 8. 19; Atk. 12, 13...), kad Viešpats butu garbinamas tik vienoje vietoje, Jeruzalės bažnyčioje. — *Stovylas .. girias*: Plg. aug. 17, 10. — *Varinį žaltį*. Apie jo atsiradimą vz. Sk. 21, 4 - 9. Ezekijas sutrupino jį, nes pas žydus radosi paprotys atidavinėti jam stabmeldišką pagarbą. Plg. 2 Kron. 29, 5. 7. — *Praminė jį...* Ebr. t.: praminta jį. — *Nohestanas*. Ebr. *Nechušthan*, skaistvarinis — (**5**) *Nebuvo panašaus...* Taippat pasakyta žem. 23, 25 apie Joziją. Todėl tuo išsireiškimu pasakyta, kad Ezekijas buvo labai geras karalius. — (**7**) *Elgėsi išmintingai.* Ebr. t.: jam sekėsi. — *Jis sukilo...* Ezekijo pasisekimų pavyzdžiai. — (**8**) *Nuo sargų bokšto...* t

terminos eorum, a Turre custodum usque ad Civitatem munitam.
9 Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus septimus Osee filii Ela regis Israel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Samariam, et oppugnavit eam,
10 et cepit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechiæ, id est nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria:
11 et transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocavitque eos in Hala, et in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum:
12 quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed prætergressi sunt pactum ejus: omnia, quæ præceperat Moyses servus Domini, non audierunt, neque fecerunt.
13 Anno quartodecimo regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Juda munitas: et cepit eas.
14 Tunc misit Ezechias rex Juda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, recede a me: et omne, quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiæ regi Judæ trecenta ta-

zai ir visą jų plotą nuo sargų bokšto iki sustiprintam miestui.
9 Ketvirtais Ezekijo karaliaus metais, kurie buvo septinti Izraėlio karaliaus Elos sunaus Osėės metai, Asyrijos karalius Salmanasaras patraukė į Samariją, apgulė ją
10 ir paėmė; nes po trejų metų, šeštais Ezekijo metais, tai yra devintais Izraėlio karaliaus Osėės metais Samarija liko paimta.
11 Ir Asyrijiečių karalius perkėlė Izraėlį į Asyriją ir apgyvendino prie Gazano upių Haloje ir Habore, Mėdų miestuose;
12 nes jie neklausė Viešpaties, savo Dievo, balso ir peržengė jo sandorą; visa tai, ką buvo įsakęs Viešpaties tarnas Mozė, jie neklausė ir nedarė.
13 Keturioliktais karaliaus Ezekijo metais Asyrijos karalius Senacheribas patraukė prieš visus sustiprintus Judo miestus ir paėmė juos.
14 Tuomet Judo karalius Ezekijas siuntė pas Asyrijos karalių pasiuntinius į Lachį ir sakydino: Prasikaltau, atsitraukk nuo manęs, o aš imsiu ant savęs visa, ką uždėsi ant manęs. Taigi, Asyrijiečių karalius

y. Ezekijas apgalėjo visas mažas ir dideles vietas.

(9-11) *Ketvirtais*.. Vz. aug. 16, 5-8.

(13) *Senacheribas*. Ebr. *Sancherib*, asyr. Sin-achi-irib. Jis buvo suuus ir įpėdinis Sargono; viešpatavo 704-781. Tai buvo garsiausis užkovotojas, kurį dažnai ini Šv. Raštas; bet ir Senacheribas nemaža kalba savo raštuose apie Judo karalystę. Štai, ką jis rašo apie paminėtą čionai karę: Cha-za-ki-ja-hu Ja-hu-da-ai (Ezekijas Judo), kurs man nepasidavė, aš apgalėjau su kariškais prietaisais 46 iš jo sustiprintų vietų, jo karalystės miestus ir miestelius ir juos paėmiau, 200150 vyrų ir moterų, didžių ir mažų, arklių, mulų, asilų, kupranugarių, jaučių ir avių be skaitliaus aš išsigabenau ir skaičiau kaipo grobį. — (14) *Lachį*; sustiprintas miestas Judo karalystės pietvakariuose. Tikras Senacheribo karės tikslas buvo apgalėti Aigyptą, kurs kurstė prieš Asyriją vakarų Azijos tautas. — *Prasikaltau*: statydamas savo karalystę į taip didelį pavojų.—*Išmokėti tris šimtus*... maždaug vieną milioną rb. sidabru ir pusantro miliono auksu. Senacheribas taip pasakoja toliaus apie gautą iš Ezekijo mokestį: Jį, Ezekiją, apėmė galinga baimė mano didenybės... o taipogi jojo kareivius ir žmones, kuriuos jis buvo ėmęs apginti savo sostinei Jeruzalei (Asyr. Ur-sa-li-im-mu). Jis man užmokėjo duoklės tris dešimtis talentų aukso, aštuonis šimtus talentų si-

lenta argenti, et triginta talen-
ta auri. 15 Deditque Ezechias
omne argentum quod repertum
fuerat in domo Domini, et in
thesauris regis. 16 In tempore
illo confregit Ezechias valvas
templi Domini, et laminas au-
ri, quas ipse affixerat, et dedit
eas regi Assyriorum.

17 Misit autem rex Assyrio-
rum Tharthan, et Rabsaris, et
Rabsacen de Lachis ad regem
Ezechiam, cum manu valida Je-
rusalem: qui cum ascendissent,
venerunt Jerusalem, et stete-
runt juxta aquæductum piscinæ
superioris, quæ est in via Agri
fullonis. 18 Vocaveruntque re-
gem: egressus est autem ad eos
Eliacim filius Helciæ præposi-
tus domus, et Sobna scriba, et
Joahe filius Asaph a commen-
tariis.
19 Dixitque ad eos Rabsaces:
Loquimini Ezechiæ: Hæc dicit
rex magnus, rex Assyriorum:
Quæ est ista fiducia, qua nite-
ris? 20 Forsitan inisti consilium,
ut præpares te ad prœlium. In
quo confidis, ut audeas rebella-
re? 21 An speras in baculo arun-
dineo atque confracto Ægypto,

liepė Judo karaliui Ezekijui iš-
mokėti tris šimtus talentų si-
dabro ir tris šimtus talentų auk-
so. 15 Ir Ezekijas davė visą si-
dabrą, koks buvo rastas Vieš-
paties namuose ir tarp karaliaus
turtų. 16 Anuo tai metu Ezeki-
jas sulaužė Viešpaties namų du-
ris ir aukso juostas, kurias pats
buvo prisegęs, ir davė jas Asy-
rijiečių karaliui.
17 Asyrijos gi karalius siuntė
Tartaną, Rabsarį ir Rabsaką iš
Lachio į Jeruzalę prie karaliaus
Ezekijo su stipria kariuomene;
tie pakilo, atvyko į Jeruzalę
ir sustojo greta vandentraukio
augštesniojo tvenkinio, kurs yra
prie Veliko dirvos kelio. 18 Ten
jie šaukė karalių. Išėjo gi prie
jų namų užveizdas Helkijo su-
nus Eliakimas, raštininkas Sob-
na ir metraščių vedėjas Asafo
sunus Joahė.

19 Rabsakas jiems tarė: Kal-
bėkite Ezekijui: Štai, ką sako
didysis karalius, Asyrijos kara-
lius: Koks tai yra pasitikėjimas,
kuriuo tu remiesi? 20 Rasi su-
manei rengties prie kovos? Kuo
pasitiki, kad drįsti kelti maištą?
21 Ar tu pasitiki nendrine ir su-
laužyta lazda, Aigyptu, kuri, jei

---

dabro, naugių, brangių akmenų... Užmokėti duoklei ir išreikšti jo pasidavimui jis atsiuntė pas mane pasiuntinius. Čia reikia patėmyti, kad žydų talentas lygus buvo beveik trims (2²/₃) Asyrijos talentams; todėl pasakyta, kad Ezekijas davęs tik tris šimtus talentų sidabro, o Senacheribas skaitė jų aštuonis šimtus. — (**16**) *Kurias pats buvo prisegęs*: atnaujindamas pamaldas bažnyčioje. Plg. 2 Kron. 29, 3.

(**17**) *Tartaną...* Buvo atsiųsta trįs vyriausi valdininkai: Tartanas, asyr. Turtan-nu, vyriausis karvedys; Rabsaris, kamarponių viršininkas; Rabsakas, vyriausis karaliaus vynpylis. — *Augštesniojo tvenkinio*. Jis vadinosi taipogi Gihonu (3 Kar. 1, 33); dabar Birket-Mamilla prie Jaffos vartų į vakarus nuo Jeruzalės. Nuo jo ėjo kelias pro dirvą, kuri vadinosi Veliko dirva. — (**18**) *Išėjo gi...* Karalius neeina pats prie Senacheribo pasiuntinių, bet siunčia prie jų tris savo vyriausius valdininkus. Plg. 3 Kar. 4, 1.

(**19**) *Rabsakas jiems tarė...* Rabsakas kalba su pasididžiavimu, niekindamas Ezekiją, bet draug labai gudriai. Jis atsiliepia tai į pasiuntinius, tai į jų karalių, bet vyriausis jo tikslas nugąsdinti Jeruzalės apgynėjus ir patraukti juos prie pasidavimo Senacheribui. — (**21**) *Ar tu*

super quem, si incubuerit ho-
mo, comminutus ingredietur ma-
num ejus, et perforabit eam?
sic est Pharao rex Ægypti om-
nibus, qui confidunt in se. 22
Quod si dixeritis mihi: In Do-
mino Deo nostro habemus fidu-
ciam: nonne iste est, cujus abs-
tulit Ezechias excelsa et alta-
ria: et præcepit Judæ et Jeru-
salem: Ante altare hoc adora-
bitis in Jerusalem? 23 Nunc igi-
tur transite ad dominum meum
regem Assyriorum, et dabo vo-
bis duo millia equorum, et vi-
dete an habere valeatis ascen-
sores eorum. 24 Et quo modo
potestis resistere ante unum sa-
trapam de servis domini mei
minimis? An fiduciam habes in
Ægypto propter currus et equi-
tes? 25 Numquid sine Domini
voluntate ascendi ad locum is-
tum, ut demolirer eum? Domi-
nus dixit mihi: Ascende ad ter-
ram hanc, et demolire eam.

26 Dixerunt autem Eliacim fi-
lius Helciæ, et Sobna, et Joahe
Rabsaci: Precamur ut loquaris
nobis servis tuis Syriace: siqui-
dem intelligimus hanc linguam:
et non loquaris nobis Judaice,
audiente populo, qui est super
murum. 27 Responditque eis Rab-
saces, dicens: Numquid ad do-
minum tuum, et ad te misit me
dominus meus, ut loquerer ser-
mones hos, et non potius ad

žmogus ja pasirems, sutrupėjus
įlys jam į ranką ir pervers ją?
toksai yra Aigypto karalius Pa-
raonas visiems, kurie juo pasi-
tiki. 22 O jei man sakysite: Mes
pasitikime Viešpačiu, musų Die-
vu, ar tai ne jis yra, kurio augš-
tas vietas ir altorius panaikino
Ezekijas ir įsakė Judui bei Je-
ruzalei: Garbinsite ties šituo al-
toriumi Jeruzalėje? 23 Taigi, da-
bar pereikite prie mano pono
Asyrijiečių karaliaus, o aš duo-
siu jums du tukstančiu arklių,
ir veizdėkite, ar galėsite turė-
ti jiems raitelių. 24 Ir kaip ga-
lite pasipriešinti vienam vieti-
ninkui iš mažiausiųjų mano po-
no tarnų? Ar tu pasitiki Aigyptu
dėlei vežimų ir raitelių? 25 Ar-
gi be Viešpaties valios aš paki-
lau į šitą vietą, kad sunaikin-
čiau ją? Viešpats man tarė: Pa-
kilk į šitą žemę ir sunaikink ją.

26 Tuomet Helkijo sunus Elia-
kimas, Sobna ir Joahė tarė Rab-
sakui: Meldžiame, kalbėk mums,
tavo tarnams, syriškai, nes mes
suprantame tą kalbą, ir nekal-
bėk mums žydiškai, girdint tau-
tai, kuri yra ant muro. 27 Bet
Rabsakas atsakė jiems ir tarė:
Argi mano ponas siuntė mane
pas tavo poną ir pas tave, kad
kalbėčiau šituos žodžius, ir ar
ne labiaus pas vyrus, kurie sė-

---

pasitiki nendrine... Ištikrųjų žydai visuomet veltui prašydavo pagalbos iš Aigypto. Plg. Iz. 20, 1-5; 30, 1... 31, 1... — (**22**) *Ar tai ne jis...* Rabsakas, kaipo pagonis, manė, kad juo daugiaus buvo augštų vietų, juo didesnė turėjo buti Dievui garbė, ir kad, panaikinus tas vietas, Viešpats turėjo užsirustinti ant žydų tautos. — (**23**) *Ar galėsite turėti...* Pasityčiojimas iš žydų, kurie neturėjo raitelių. — (**25**) *Argi be Viešpaties...* Rabsakas kalba savo karaliaus įvardu taip, lyg-kad tasai tikėtu į Izraėlio Dievą.

(**26**) *Syriškai*: *'aramith*; todėl aramajiška kalba tuo metu buvo vartojama kaipo tarptautinė santikiuose su kitų kraštų gyventojais. — *Girdint tautai.* Ezekijo pasiuntiniai pradėjo bijoties, kad Rabsako žodžiai nepadarytu didesnės įtekmės į Jeruzalės apgynėjus. — *Kad jie draug su*

viros, qui sedent super murum,
ut comedant stercora sua, et
bibant urinam suam vobiscum?
28 Stetit itaque Rabsaces, et
exclamavit voce magna Judai-
ce, et ait: Audite verba regis
magni, regis Assyriorum. 29 Hæc
dicit rex: Non vos seducat Eze-
chias: non enim poterit eruere
vos de manu mea. 30 Neque fi-
duciam vobis tribuat super Do-
minum, dicens: Eruens libera-
bit nos Dominus, et non trade-
tur civitas hæc in manu regis
Assyriorum. 31 Nolite audire Eze-
chiam. Hæc enim dicit rex As-
syriorum: Facite mecum quod
vobis est utile, et egredimini
ad me: et comedet unusquisque
de vinea sua, et de ficu sua:
et bibetis aquas de cisternis
vestris, 32 donec veniam, et trans-
feram vos in terram, quæ simi-
lis est terræ vestræ, in terram
fructiferam, et fertilem vini, ter-
ram panis et vinearum, terram
olivarum, et olei ac mellis, et
vivetis, et non moriemini. No-
lite audire Ezechiam, qui vos
decipit, dicens: Dominus libe-
rabit nos. 33 Numquid liberave-
runt dii gentium terram suam
de manu regis Assyriorum? 34
Ubi est Deus Emath, et Ar-
phad? ubi est Deus Sepharvaim,
Ana, et Ava? numquid libera-
verunt Samariam de manu mea?
35 Quinam illi sunt in univer-
sis diis terrarum, qui eruerunt
regionem suam de manu mea
ut possit eruere Dominus Je-
rusalem de manu mea?

di ant muro, kad jie draug su
jumis valgytų savo mėšlus ir
gertų savo šlapumą? 28 Taigi,
Rabsakas atsistojo ir šaukė di-
džiu balsu žydiškai ir sakė: Iš-
girskite didžiojo karaliaus, Asy-
rijos karaliaus žodžius. 29 Štai,
ką karalius sako: Tenesuvedžio-
ja jųsų Ezekijas, nes jis nega-
lės išgelbėti jųsų iš mano ran-
kos. 30 Ir teneteikia jums pasi-
tikėjimo Viešpačiu, sakydamas:
Viešpats gelbėte išgelbės mus,
ir šitas miestas nebus atiduo-
tas į Asyrijiečių karaliaus ran-
kas. 31 Neklausykite Ezekijo.
Nes štai ką sako Asyrijiečių
karalius: Tarkitės su manim,
kas jums naudinga, ir išeikite
prie manęs; o kiekvienas valgys
iš savo vynuogyno ir nuo savo
figos medžio, ir gersite vandens
iš savo šulinių, 32 kolei neatei-
siu ir neperkelsiu jųsų į žemę,
kuri panaši į jųsų žemę, į der-
lingą ir duodančią vyno žemę,
į duonos ir vynuogynų žemę, į
alyvmedžių, alyvos ir medaus
žemę, ir būsite gyvi ir nemir-
site. Neklausykite Ezekijo, kurs
jus apgaudinėja, sakydamas:
Viešpats išgelbės mus. 33 Argi
tautų dievai išgelbėjo savo že-
mę iš Asyrijiečių karaliaus ran-
kos? 34 Kame Emato ir Arpado
dievas? Kame Sefarvaimo, Anos
ir Avos dievas? Argi jie išgel-
bėjo Samariją iš mano rankos?
35 Kurie yra tarp visų kraštų
dievų tie, kurie išgelbėjo savo
šalį iš mano rankos, kad Vieš-
pats galėtų išliuosuoti Jeruzalę
iš mano rankos?

---

jumis... Tokios buvo apgulimo pasekmės. — (29) *Tenesuvedžioja...* Jeruzalės gyventojus Rabsakas mėgina patraukti prie pasidavimo ir gąsdinimais, ir geriausiais pažadėjimais. — (32) *Neperkelsiu...* Ir išgabenimą į svetimą kraštą Rabsakas nupiešia kaipo geriausį dalyką.—(33) *Išgelbėjo savo žemę...* Rabsakas primena kitas laimingas Asyrijos karalių kares.

36 Tacuit itaque populus, et
non respondit ei quidquam: si-
quidem præceptum regis acce-
perant ut non responderent ei.
37 Venitque Eliacim filius Hel-
ciæ, præpositus domus, et So-
bna scriba, et Joahe filius Asaph
a commentariis ad Ezechiam
scissis vestibus, et nuntiaverunt
ei verba Rabsacis.

Caput XIX. 1 Quæ cum audis-
set Ezechias rex, scidit vesti-
menta sua, et opertus est sac-
co, ingressusque est domum Do-
mini. 2 Et misit Eliacim præ-
positum domus, et Sobnam scri-
bam, et senes de sacerdotibus
opertos saccis, ad Isaiam pro-
phetam filium Amos. 3 Qui di-
xerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies
tribulationis, et increpationis,
et blasphemiæ dies iste: vene-
runt filii usque ad partum, et
vires non habet parturiens. 4 Si
forte audiat Dominus Deus tu-
us universa verba Rabsacis,
quem misit rex Assyriorum do-
minus suus, ut exprobraret Deum
viventem, et argueret verbis,
quæ audivit Dominus Deus tu-
us: et fac orationem pro reli-
quiis, quæ repertæ sunt.

5 Venerunt ergo servi regis
Ezechiæ ad Isaiam. 6 Dixitque
eis Isaias: Hæc dicetis domino
vestro: Hæc dicit Dominus: No-

36 Bet tauta tylėjo ir nieko
jam neatsakė, nes buvo gavę
karaliaus paliepimą neatsakyti
jam. 37 O namų užveizdas Hel-
kijo sunus Eliakimas, raštinin-
kas Sobna ir metraščių vedėjas
Asafo sunus Joahė atėjo prie
Ezekijo perplėštais drabužiais
ir apskelbė jam Rabsako žo-
džius.

19. perskyrimas. 1 Tai išgir-
dęs karalius Ezekijas perplėšė
savo drabužius ir apsidengęs
maišu įėjo į Viešpaties namus.
2 Namų gi užveizdą Eliakimą,
raštininką Sobną ir senesniuo-
sius iš kunigų, apsidengusius
maišais, jis siuntė pas pranašą
Amoso sunų Izaiją; 3 o jie tarė:
Štai, ką sako Ezekijas: Šita die-
na yra sielvarto, sudraudimo ir
piktžodžiavimo diena; kudikiai
atėjo iki gimdymui, o gimdy-
toja nebeturi jiegų. 4 Rasi Vieš-
pats, tavo Dievas, girdėjo visus
žodžius Rabsako, kurį jo ponas
Asyrijiečių karalius siuntė, kad
piktžodžiuotų gyvajam Dievui
ir niekintų žodžiais, kuriuos
Viešpats, tavo Dievas, girdėjo;
padaryk maldą už liekanas, ku-
rios dar tebėra.

5 Taigi, karaliaus Ezekijo tar-
nai atėjo pas Izaiją. 6 O Izaijas
jiems tarė: Štai, ką sakysite sa-
vo ponui: Viešpats sako taip:

(**36**) *Tauta tylėjo...* Jeruzalės gyventojai pasirodė ištikimi savo dievobaimingam karaliui. — (**37**) *Perplėštais drabuziais*: taip išreikšdami didį savo nuliudimą.

(**19. 1**) *Maišų*: Kitas nuliudimo ženklas. Nelaimėje Ezekijas skubinosi šaukties nuolankiai prie Dievo. — (**2**) *Izaiją*. Jis pildė pranašo pareigas nuo Ozijo laikų. Plg. Iz. 1, 1. Kaip didžioje pagarboje buvo Izaijas pas Ezekiją, parodo ta aplinkybė, kad pas jį siunčiami žymiausi vyrai. — (**3**) *Sudraudimo ir piktžodžiavimo*. Ebr. t.: bausmės ir atmetimo. — *Atėjo iki gimdymui...* Paveikslas didžiausios stokos ir silpnumo. — (**4**) *Rasi*. Ebr. *'ulai* išreiškiama ne abejonė, bet viltis. — *Girdėjo*: turi užmanymą nubausti už piktžodžiavimą; nes kuomet Dievas bausmę atideda tolesniam laikui, jis išrodo lygkad butų nematęs ar negirdėjęs prasikaltimo. — *Ir niekintu*. Ebr. t. galima išversti kitaip: ir rasi jis nubaus už žodžius. — *Už liekanas*: už tuos, kurie nepakliuvo į Asyrijiečių rankas.

li timere a facie sermonum quos
audisti, quibus blasphemaverunt
pueri regis Assyriorum me. 7
Ecce, ego immittam ei spiritum,
et audiet nuntium, et reverte-
tur in terram suam, et dejiciam
eum gladio in terra sua.
8 Reversus est ergo Rabsa-
ces, et invenit regem Assyrio-
rum expugnantem Lobnam: Au-
dierat enim quod recessisset de
Lachis. 9 Cumque audisset de
Tharaca rege Æthiopiæ, dicen-
tes: Ecce, egressus est ut pu-
gnet adversum te: et iret con-
tra eum, misit nuntios ad Eze-
chiam, dicens: 10 Hæc dicite
Ezechiæ regi Juda: Non te se-
ducat Deus tuus, in quo habes
fiduciam: neque dicas: Non tra-
detur Jerusalem in manus re-
gis Assyriorum. 11 Tu enim ip-
se audisti quæ fecerunt reges
Assyriorum universis terris, quo
modo vastaverunt eas: num er-
go solus poteris liberari? 12 Num-
quid liberaverunt dii gentium
singulos, quos vastaverunt pa-
tres mei, Gozan videlicet, et
Haran, et Reseph, et filios Eden,
qui erant in Thelassar? 13 Ubi
est rex Emath, et rex Arphad,
et rex civitatis Sepharvaim, Ana,
et Ava?
14 Itaque cum accepisset Eze-
chias litteras de manu nuntio-
rum, et legisset eas, ascendit
in domum Domini, et expandit
eas coram Domino, 15 et oravit
in conspectu ejus, dicens: Do-

Nesibijok girdėtųjų žodžių, ku-
riais Asyrijiečių karaliaus tar-
nai man piktžodžiavo. 7 Štai, aš
siųsiu ant jo dvasią, ir jis iš-
girs žinią ir sugrįš į savo žemę,
o aš numesiu jį kalaviju jojo
žemėje.
8 Taigi, Rabsakas sugrįžo ir
rado Asyrijiečių karalių kovo-
jantį prieš Lobną; nes buvo girdė-
jęs, jį atsitraukus nuo Lachio.
9 Išgirdęs apie Aitiopijos kara-
lių Taraką sakant: Štai, jis iš-
ėjo kovotų prieš tave, ir eida-
mas prieš jį, jis siuntė pasiun-
tinius pas Ezekiją ir sakydino:
10 Tai sakykite Judo karaliui
Ezekijui: Nesiduok suvedžioti
savo Dievui, kuriuo pasitiki, ir
nesakyk: Jeruzalė nebus paduo-
ta į Asyrijiečių karaliaus ran-
kas. 11 Nes tu pats girdėjai, ką
Asyrijiečių karaliai yra padarę
visiems kraštams, kaip sunaiki-
no juos; argi tat tu vienas ga-
lėsi išsigelbėti? 12 Argi tautų
dievai išgelbėjo visus tuos, ku-
riuos sunaikino mano tėvai, bu-
tent, Gozaną, Haraną, Resėfą ir
Edėno sunus, buvusius Telasa-
re? 13 Kame Emato karalius,
Arpado karalius, Sefarvaimo mie-
sto karalius, Anos ir Avos?

14 Ezekijas, gavęs iš pasiun-
tinių rankų laišką ir perskaitęs
jį, užėjo į Viešpaties namus, ir
ištiesė jį prieš Viešpatį, 15 ir
meldėsi jo akyvaizdoje, saky-
damas: Viešpatie, Izraėlio Die-

(7) *Išgirs žinią*: kuri privers Senacheribą traukties iš Judo karalystės. — *Numesiu*: leisiu, kad butu nužudytas.

(8) *Lobną.* Ta vieta buvo arčiaus Jeruzalės negu Lachis. Plg. aug. 18, 14. — (9) *Taraką.* Aig. Taharka, ebr. *Thirhaka*... Buvo tai trečias ir paskutinis XXV dynastijos karalius. Aigyptas buvo jo valdžioje. — (10) *Tai sakykite*... Senacheribas liepia pasakyti Ezekijui tą pat, ką buvo kalbėjęs Rabsakas tik trumpiaus. — (12) *Gozaną*... Plg. aug. 17, 6.

(14) *Ištiesė jį*: lyg-kad norėdamas parodyti Viešpačiui parašytus prieš jį piktžodžiavimus. — *Meldėsi*... Karaliaus maldoje gražiai apsireiškia gyvas Ezekijo tikėjimas,

mine Deus Israel, qui sedes su-
per cherubim, tu es Deus solus
regum omnium terræ: tu feci-
sti cœlum et terram. 16 Inclina
aurem tuam, et audi: aperi Do-
mine oculos tuos, et vide: au-
di omnia verba Sennacherib,
qui misit ut exprobraret nobis
Deum viventem. 17 Vere Domi-
ne dissipaverunt reges Assyrio-
rum gentes, et terras omnium.
18 Et miserunt deos eorum in
ignem: non enim erant dii, sed
opera manum hominum ex li-
gno et lapide, et perdiderunt
eos. 19 Nunc igitur Domine Deus
noster, salvos nos fac de manu
ejus, ut sciant omnia regna ter-
ræ, quia tu es Dominus Deus
solus.
20 Misit autem Isaias filius
Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Quæ
deprecatus es me super Senna-
cherib rege Assyriorum, audivi.
21 Iste est sermo, quem locutus
est Dominus de eo: Sprevit te,
subsannavit te virgo filia Sion:
post tergum tuum caput movit,
filia Jerusalem. 22 Cui exprobra-
sti, et quem blasphemasti? con-
tra quem exaltasti vocem tuam,
et elevasti in excelsum oculos
tuos? contra sanctum Israel. 23
Per manum servorum tuorum
exprobrasti Domino, et dixisti:
In multitudine curruum meo-
rum ascendi excelsa montium
in summitate Libani, et succi-
di sublimes cedros ejus, et ele-
ctas abietes illius. Et ingressus

ve, kurs sėdi ant kerubimų, tu
vienas visų žemės karalių Die-
vas, tu padarei dangų ir žemę.
16 Palenkk savo ausį ir išgirsk;
atverk, Viešpatie, savo akis ir
matyk; išgirsk visus žodžius Se-
nacheribo, kurs siuntė, kad nie-
kintu prieš mus gyvąjį Dievą.
17 Ištikrųjų, Viešpatie, Asyri-
jiečių karaliai sunaikino tautas
ir jų visų žemes, 18 ir įmetė jų
dievus į ugnį, nes jie nebuvo
dievai, bet žmonių rankų pa-
darai iš medžio ir akmens, ir
jie pražudė juos. 19 Taigi, da-
bar, Viešpatie, musų Dieve, iš-
gelbėk mus iš jo rankos, kad
visos žemės karalystės žinotu
tave Viešpatį vieną esant Dievą.

20 Amoso gi sunus Izaijas
siuntė pas Ezekiją ir sakydino:
Štai, ką sako Viešpats, Izraėlio
Dievas: Ko manęs meldei apie
Asyrijiečių karalių Senacheribą,
aš girdėjau. 21 Viešpats štai ką
yra apie jį kalbėjęs: Paniekino
tave ir tyčiojosi iš tavęs mer-
gaitė, Siono duktė; pakratė pas-
kui tave galvą Jeruzalės duktė.
22 Ką tu niekinai ir kam pikt-
žodžiavai? prieš ką pakėlei sa-
vo balsą ir pakėlei augštyn sa-
vo akis? prieš Izraėlio Šventą-
jį. 23 Per savo tarnus tu nieki-
nai Viešpatį ir sakei: Su mano
vežimų daugybe aš pakilau į
augščiausius kalnus, į Libano
viršunę, ir nukirtau augštus jo
kėdrus ir rinktines jo egles. Aš
pasiekiau jo pakraščius, ir jo

---

jog tiktai Viešpats yra tikras viso pasaulio Dievas, ir noras, kad tą Dievą pažintu visas pasaulis.

(21) *Mergaitė, Siono duktė.* Toki Jeruzalės personifikacija sutinkama šv. Rašte dažnai, ypač pas pranašus. Plg. Iz. 23, 10; 27, 1; Raud. 2, 13 ir k.. — *Paskui tave*: taip išreikšdama paniekinimą. — (22) *Izraėlio Šventąjį.* Dievo vardas, dažnai sutinkamas pas Izaiją. — (23) *Per savo tarnus*: minėtus aug. 8. e., 18, 17. — *Aš pakilsiu į augščiausius...*: jokių kliučių negali buti mano galybei, augščiausi kalnai nesuturės manęs. — *Kar-*

sum usque ad terminos ejus, et
saltum Carmeli ejus [24] ego succidi. Et bibi aquas alienas, et
siccavi vestigiis pedum meorum
omnes aquas clausas. [25] Numquid non audisti quid ab initio
fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud, et nunc adduxi:
eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munitæ. [26]
Et qui sedent in eis, humiles
manu, contremuerunt et confusi sunt, facti sunt velut fœnum
agri, et virens herba tectorum,
quæ arefacta est antequam veniret ad maturitatem. [27] Habitaculum tuum, et egressum tuum, et introitum tuum, et viam
tuam ego præscivi, et furorem
tuum contra me. [28] Insanisti in
me, et superbia tua ascendit in
aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis, et camum in labiis tuis, et reducam
te in viam, per quam venisti.
[29] Tibi autem Ezechia hoc erit
signum: Comede hoc anno quæ
repereris: in secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porro in tertio anno seminate et
metite: plantate vineas, et comedite fructum earum. [30] Et
quodcumque reliquum fuerit de

Karmėlio girią [24] aš iškirtau.
Aš gėriau svetimų vandenų ir
išdžiovinau savo kojų pėdomis
visus užrakintuosius vandenis.
[25] Argi negirdėjai, ką aš esu padaręs išpradžios. Nuo senųjų
dienų aš tai prirengiau ir dabar
atvedžiau; ir sustiprinti kovojančiųjų miestai bus griuvėsių
kauburiais. [26] Jų gyventojai,
silpni jiegomis, sudrebėjo ir apgėdinti, pasidarė kaip lauko šienas ir žaliuojanti stogų žolė,
kuri sudžiuvo, dar nenunokus.
[27] Tavo buveinę, tavo išėjimą,
ir tavo įėjimą, ir tavo kelią, taipogi ir tavo siautimą prieš mane aš išanksto žinojau. [28] Tu
pludai prieš mane, ir tavo puikybė pakilo iki mano ausų. Taigi, aš įversiu grindį į tavo nosį,
ir dėsiu žąslus ant tavo lupų ir
sugrąžinsiu tave kelian, kuriuo
atėjai. [29] Tau gi, Ezekijau, toks
bus ženklas: Valgyk šiais metais, ką randi, kitais gi metais,
kas išauga savaimi; o trečiais
metais sėkite ir pjaukite; veiskite vynuogynus ir valgykite
jų vaisius. [30] Ir kas tik bus likę iš Judo Namų, leis šaknis į

---

mėlio. Tas žodis reiškia čionai sodną, todėl pasakymo mintis toki: aš iškirsiu jo girią, panašią į sodną. — (**24**) *Aš gėriau svetimų*... Ebr. t.: aš išsikasu šulinius ir geriu svetimą vandenį. — *Užrakintuosius vandenis*. Ebr. t.: Aigypto upes; t. y. Aigypto upių vanduo negalės sulaikyti manęs. — (**25**) *Argi negirdėjai*. Dievo atsakymas. Pats Viešpats primena drąsiam kovotojui, kad jis apgalėdamas tautas, buvo tik įrankis, kuriuo Dievas naudojosi, kad išpildytu prieš amžius padarytus savo nutarimus.—(**27**) *Tavo išėjimą*... Visą tavo pasielgimą.—(**28**) *Įversiu grindį*: taip kaip daroma su laukiniais žvėrimis ir arkliais, kad butu lengviaus juos suvaldyti. — (**29**) *Toks bus ženklas*... Žadamu čionai ženklu bus ne koks nors stebuklas, bet paprastas gamtos jiegų neperviršijąs atsitikimas. Pirmais čionai paminėtais metais Asyrijiečiai buvo užpuolę Judo karalystę, todėl žemės nebuvo galima apdirbti; antrais metais jie dar tebebuvo krašte, todėl nebuvo ir pjuties; trečiais metais jie atsitraukė, todėl vėl buvo galima dirbti žemę. Taigi, pranašas tarsi sako: kaip tikrai jųs gyvenote per dvejus metus iš liekanų ir iš savaimi užaugusių, taip tikrai galėsite jųs trečiais metais sėti ir pjauti (nes neprieteliai bus jau pasitraukę). — (**30**) *Ir kas tik*... Su tauta bus taippat kaip su pjutimi: Kas bus iš jos

domo Juda, mittet radicem de-
orsum, et faciet fructum sur-
sum. 31 De Jerusalem quippe
egredientur reliquiæ, et quod
salvetur de monte Sion: zelus
Domini exercitum faciet hoc.
32 Quam ob rem hæc dicit Do-
minus de rege Assyriorum: Non
ingredietur urbem hanc, nec
mittet in eam sagittam, nec oc-
capabit eam clypeus, nec cir-
cumdabit eam munitio. 33 Per
viam, qua venit, revertetur: et
civitatem hanc non ingredietur,
dicit Dominus. 34 Protegamque
urbem hanc, et salvabo eam
propter me, et propter David
servum meum.

35 Factum est igitur in nocte
illa, venit Angelus Domini, et
percussit in castris Assyriorum
centum octoginta quinque mil-
lia. Cumque diluculo surrexis-
set, vidit omnia corpora mor-
tuorum: et recedens abiit, 36 et
reversus est Sennacherib rex
Assyriorum, et mansit in Nini-
ve. 37 Cumque adoraret in tem-
plo Nesroch deum suum, Adra-
melech et Sarasar filii ejus percus-
serunt eum gladio, fugeruntque
in terram Armeniorum, et regna-
vit Asarhaddon filiuse jus pro eo.

apačią ir duos vaisių viršuje. 31
Nes iš Jeruzalės išeis liekanos,
ir kas bus išgelbėta, iš Siono
kalno; kareivijų Viešpaties uo-
lumas tai padarys. 32 Todėlei
Viešpats štai ką sako apie Asy-
rijiečių karalių: Jis neįeis į ši-
tą miestą, ir nepaleis į jį vily-
čios, skydas neužims jo ir ap-
kasas neapsups jo. 33 Keliu, ku-
riuo atėjo, jis sugrįš ir į šitą
miestą neįeis, sako Viešpats. 34
Aš apginsiu šitą miestą ir iš-
gelbėsiu jį dėlei savęs ir dėlei
mano tarno Dovido.

35 Taigi, aną naktį atsitiko,
kad Viešpaties Aniolas atėjo ir
išmušė Asyrijiečių stovyklose
šimtą aštuonias dešimtis penkis
tukstančius. O atsikėlęs išaušus,
jis matė visus mirusiųjų kunus
ir tuojau atsitraukė. 36 Taip Asy-
rijiečių karalius Senacheribas su-
grįžo ir pasiliko Ninivoje; 37 kuo-
met gi jis garbino Nesrocho šven-
tykloje savo dievą, jo sunudu Ad-
ramelėkas ir Sarasarars užmušė
jį kalaviju ir pabėgo į Armėnų
žemę; o jo sunus Asarhadonas
ėmė karaliauti jo vietoje.

---

likę labai pasididins ir sustiprės. — (**31**) *Nes iš Jeruzalės...* Jeruzalė yra Dievo karalystės vidurys, todėl iš jos privalo eiti išgelbėjimas. Tas išgelbėjimas yra aliuzija ir figura Dievo tautos išgelbėjimo per Mesiją nuo viso, kas yra priešinga Dievui. Plg. Iz. 2, 3; 9, 1 - 6. — (**34**) *Dėlei savęs...* To apgynimo reikalauja Dievo garbė ir Dovidui suteikti žadėjimai. Plg. 2 Kar. 7, 12...

(**25**) *Viešpaties Aniolas*: Aniolas naikintojas, kaip tasai, kurs ištiko Aigypto pirmgimius (Iš. 12, 29) ir pačius Izraėlitus dėlei Dovido sumanytojo tautos suskaitymo (2 Kar. 24, 15..). — *Stovyklose.* Kame jos buvo, nepasakyta; rasi prie Lobnos. — *O atsikėlęs išaušus...* Ebr. t.: o kuomet atsikelta išaušus, štai visi buvo lavonai. Tarp žuvusiųjų buvo kunigaikščiai ir vadai. Plg. 2 Kron. 32, 21. Tuo didžiu stebuklu Senacheribas buvo pažemintas, nors dar didesnė bausmė turėjo jį sutikti vėliaus. Plg. Tob. 1, 21; Ekli. 48, 24; Iz. 37, 36; 1 Mak. 7, 41: 2 Mak. 8, 19. — (**36**) *Ninivoje*: savo sostinėje, kurią Senacheribas buvo padidinęs pagražinęs ir sustiprinęs. — (**37**) *Pabėgo*: apgalėti Asarhadono. — *Asarhadonas.* Asyr.: Assur-ach-iddin.

(**20, 1**) *Anuo metu.* Reikia spėti, kad minima čionai liga buvo atėjusi ant Ezekijo dar pirm smugio, kurs sutiko Sena-

Caput XX. 1 In diebus illis
ægrotavit Ezechias usque ad
mortem: et venit ad eum Isaias
filius Amos, propheta, dixitque
ei: Hæc dicit Dominus Deus:
Præcipe domui tuæ: morieris
enim tu, et non vives. 2 Qui
convertit faciem suam ad parie-
tem, et oravit Dominum, di-
cens: 3 Obsecro Domine, memen-
to quæso quomodo ambulave-
rim coram te in veritate, et in
corde perfecto, et quod placi-
tum est coram te, fecerim. Fle-
vit itaque Ezechias fletu ma-
gno.
4 Et antequam egrederetur
Isaias mediam partem atrii, fa-
ctus est sermo Domini ad eum,
dicens: 5 Revertere, et dic Eze-
chiæ duci populi mei: Hæc di-
cit Dominus Deus David patris
tui: Audivi orationem tuam, et
vidi lacrymas tuas: et ecce sa-
navi te, die tertio ascendes tem-
plum Domini. 6 Et addam die-
bus tuis quindecim annos: sed
et de manu regis Assyriorum
liberabo te, et civitatem hanc,
et protegam urbem istam pro-
pter me, et propter David ser-
vum meum. 7 Dixitque Isaias:
Afferte massam ficorum. Quam
cum attulissent, et posuissent
super ulcus ejus, curatus est.
8 Dixerat autem Ezechias ad
Isaiam: Quod erit signum, quia

20. perskyrimas. 1 Anuo me-
tu Ezekijas susirgo mirtinai, o
pranašas Amoso sunus Izaijas
atėjo pas jį ir jam tarė: Štai,
ką sako Viešpats Dievas: Su-
tvarkyk savo namus, nes tu
mirsi ir neliksi gyvas. 2 Jis nu-
kreipė savo veidą prie sienos
ir meldė Viešpatį, sakydamas:
3 Maldauju, Viešpatie, atsimink,
kaip vaikščiojau tavo akyvaiz-
doje tiesoje ir tobula širdimi
ir dariau, kas patinka tavo aky-
vaizdoje. Ir Ezekijas verkė la-
bai graudžiai.

4 O pirma negu Izaijas perė-
jo pusę kiemo, jam buvo suteik-
tas Viešpaties žodis ir pasaky-
ta: 5 Grįžk ir sakyk mano tau-
tos vadui Ezekijui: Štai, ką sa-
ko Viešpats, tavo tėvo Dovido
Dievas: Aš girdėjau tavo mal-
dą ir mačiau tavo ašaras ir štai
išgydžiau tave; trečioje dienoje
tu pakilsi į Viešpaties namus. 6
Ir pridėsiu prie tavo dienų pen-
kioliką metų; be to išliuosuosiu
tave ir šitą miestą iš Asyrijie-
čių karaliaus rankos ir apginsiu
šitą miestą dėlei savęs ir dėlei
mano tarno Dovido. 7 Tuomet
Izaijas tarė: Atneškite ryšelį fi-
gų. O kuomet jie tai atnešė ir
padėjo ant jo voties, jis išgijo.
8 Ezekijas gi buvo pasakęs Izai-
jui: Koks bus ženklas, kad Vieš-

---

cheribą. Plg. žem. 6. 17. eil.; Iz. 38, 1, 2 Kron. 32, 24. — (**2**) *Nukreipė*: kad paslėptu savo nuliudimą ir melstusi, niekam nematant. — (**3**) *Ezekijas verkė.* Spėjama, kad Ezekijas tuomet dar neturėjęs sunaus, ir kad ta aplinkybė dar labiaus padidinusi jo nuliudimą. Plg. žem. 21, 1.

(**5**) *Išgydžiau.* Tikriaus: išgydysiu. — (**6**) *Pridėsiu..* Viešpats nesykį buvo žadėjęs už ištikimą įstatymo pildymą prailginti žmonių amžį. — *Išliuosuosiu tave...* Tas žadėjimas nurodo, kad pavojus iš Senacheribo pusės dar nebuvo prašalintas. — (**7**) *Padėjo ant jo voties.* Figos senobėje buvo paprastai vartojamos kaipo gydyklas nuo vočių; bet čionai jos yra ne tiek gydyklas, kiek pažadėto stebuklo symbolis. — *Jis išgijo*: ne tuojau, bet tik trečioje dienoje. — (**8**) *Buvo pasakęs*: dar pirm pagijimo. Karalius neabejoja, kad Dievo žadėjimas išsipildys; bet jis nori gauti išviršinį ženklą, nes tokiais ženklais pranašai dažnai patvirtindavo savo

Dominus me sanabit, et quia ascensurus sum die tertia templum Domini?
9 Cui ait Isaias:
Hoc erit signum a Domino, quod facturus sit Dominus sermonem, quem locutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?
10 Et ait Ezechias: Facile est, umbram crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.
11 Invocavit itaque Isaias propheta Dominum, et reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus.

12 In tempore illo misit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum litteras et munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset Ezechias.
13 Lætatus est autem in adventu eorum Ezechias, et ostendit eis domum aromatum, et aurum et argentum, et pigmenta varia, unguenta quoque, et domum vasorum suorum, et omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, et in omni potestate sua.

pats išgydys mane ir kad trečiojoje dienoje pakilsiu į Viešpaties bažnyčią?
9 Izaijas jam tarė: Toks bus ženklas nuo Viešpaties, kad Viešpats išpildys žodžius, kuriuos yra kalbėjęs: Ar nori, kad šešėlis pakiltu dešimtį linijų, arba kad tiek pat laipsnių sugrįžtu.
10 Ezekijas tarė: Nesunku šešėliui padidėti dešimčia linijų, ir ne tai aš noriu, kad įvyktu, bet kad sugrįžtu dešimtį laipsnių.
11 Taigi, pranašas Izaijas šaukėsi į Viešpatį, ir jis sugrąžino ant Akazo laikrodžio šešėlį linijomis, per kurias jau buvo nusileidęs atgal per dešimtį laipsnių.
12 Anuo metu Babyloniečių karalius Baladano sunus Berodachas Baladanas siuntė laišką ir dovanų pas Ezekiją, nes buvo girdėjęs, kad Ezekijas sirgo.
13 Ezekijas gi džiaugėsi jų atėjimu ir parodė jiems kvepalų namus, auksą ir sidabrą, įvairias skaniai kvepinčias žoles, taipogi tepalus, savo rykų namus ir visa, ką tik jis turėjo savo iždUose. Nebuvo nieko, ko Ezekijas nebutu jiems parodęs savo namuose ir visoje savo valdžioje.

žodžius. — (9) *Kad šešėlis pakiltu...* Reikia manyti, kad čionai kalbama apie saulinio laikrodžio šešėlį, pagal kurį buvo skaitomos valandos — (10) *Nesunku šešėliui...* Umas šešėlio pasisukimas ar vienon ar kiton pusėn butu lygus stebuklas; bet mažiaus tesujudina žmogaus vaidentuvę, jei stebuklingas atsitikimas bent kiek paneši į tai, kas įvyksta pagal paprastus gamtos įstatus. Padarytas čionai stebuklas panašus į Jozuės stebuklą su saule (Joz. 10, 13), nereikia tečiaus manyti, kad žemė pasisuko atgal, bet kad Dievui įsakant, saulės spinduliai iškrypo iš savo paprastojo kelio. Plg. Iz. 38, 9...
(12) *Berodachas.* Tikriaus: Merodachas, asyr. Marduk-habbal-iddina. Plg. Iz. 39, 1; Jer. 50, 2. Be tikslo, viešai išreikšto laiške, Merodachas turėjo dar kitą. Jis stengėsi išliuosuoti Babyloniją iš po Asyrijos karalių valdžios ir jieškojo padėjėjų savo sumanymui įvykdyti. — (13) *Kvepalų namus:* savo turtų sandėlį, kuriame, kaip pasirodo iš tolesnių žodžių, buvo laikoma auksas ir sidabras. — *Tepalus.* Ebr. t.: brangų aliejų. Reti kvepalai ir brangus aliejus skaitėsi rytų kraštuose didelis turtas. — *Visoje savo valdžioje.* Ezekijas rodė pasiuntiniams ne tik tai, ką turėjo savo karališkuose rumuose Jeruzalėje, bet ir kitur savo krašte, kad įtikrintu Merodacho pasiuntinius, jog jis yra gana galingas.

[14] Venit autem Isaias prophe-
ta ad regem Ezechiam, dixit-
que ei: Quid dixerunt viri isti?
aut unde venerunt ad te? Cui
ait Ezechias: De terra longin-
qua venerunt ad me de Baby-
lone. [15] At ille respondit: Quid
viderunt in domo tua? Ait Eze-
chias: Omnia quæcumque sunt
in domo mea, viderunt: nihil
est quod non monstraverim eis
in thesauris meis. [16] Dixit ita-
que Isaias Ezechiæ: Audi ser-
monem Domini: [17] Ecce dies ve-
nient, et auferentur omnia, quæ
sunt in domo tua, et quæ con-
diderunt patres tui usque in
diem hanc, in Babylonem: non
remanebit quidquam, ait Domi-
nus. [18] Sed et de filiis tuis qui
egredientur ex te, quos genera-
bis, tollentur, et erunt eunu-
chi in palatio regis Babylonis.
[19] Dixit Ezechias ad Isaiam: Bo-
nus sermo Domini, quem locu-
tus es: sit pax et veritas in die-
bus meis.

[20] Reliqua autem sermonum
Ezechiæ, et omnis fortitudo ejus,
et quomodo fecerit piscinam,
et aquæductum, et introduxe-
rit aquas in civitatem, nonne
hæc scripta sunt in Libro ser-
monum dierum regum Juda? [21]
Dormivitque Ezechias cum pa-
tribus suis, et regnavit Manas-
ses filius ejus pro eo.

[14] Tuomet pranašas Izaijas atė-
jo pas karalių Ezekiją ir jam
tarė: Ką tau pasakė šitie vyrai?
ir iš kur jie atėjo pas tave?
Ezekijas jam atsakė: Jie atėjo
pas mane iš tolimo krašto, iš
Babylono. [15] Jis gi tarė: Ką jie
matė tavo namuose? Ezekijas
atsakė: Jie matė visa, kas tik
yra mano namuose; nėra nieko,
ko jiems nebučiau parodęs sa-
vo iždnose. [16] Taigi, Izaijas ta-
rė Ezekijui: Išgirsk Viešpaties
žodžius: [17] Štai, ateis dienos, ir
bus atimta Babylonan visa, kas
yra tavo namuose ir ką yra su-
krovę tavo tėvai iki šiai dienai;
nieko neliks, sako Viešpats. [18]
Be to, bus paimta ir iš tavo su-
nų, kurie išeis iš tavęs, kurie
tau gims, ir jie bus kamarpo-
niais Babylono karaliaus rumuo-
se. [19] Ezekijas atsakė Izaijui:
Viešpaties žodžiai, kuriuos kal-
bėjai, geri; teesie ramybė ir tie-
sa mano dienose.

[20] Kas gi dar sakytina apie
Ezekiją, ir visas jo drąsumas, ir
kaip jis padarė tvenkinį ir van-
dentraukį ir įvedė vandens į
miestą, argi tai neparašyta Ju-
do karalių metraščių knygoje?
[21] Ir Ezekijas užmigo su savo
tėvais, o jo sunus Manasas ėmė
karaliauti jo vietoje.

---

(14) *Ir jam tarė...* Izaijas suprauta, ko dėlei buvo atsiųsti pasiuntiniai, ir kaip anksčiaus draudė daryti sandorą su Aigyptu ir Asyrija, taip dabar perspėja prieš Babyloną. — (17) *Babylonan.* Tai pirma pranašystė apie prisiartinančios žydų nelaisvės vietą. — (18) *Ir iš tavo sunų.* Ta pranašystės dalis turėjo pradėti pildyties visai neilgai trukus, nes jau Ezekijo sunus Manasas buvo nuvestas Babylonan (2 Kron. 33, 11); išsipildė gi pilnai, kuomet Iiko sugriauta Jėruzalė. — (19) *Geri.* Ezekijas nuolankiai pasiduoda Viešpaties ištarmei. Dievo bausmę turėjo atvesti ne tas trumpas Ezekijo užsimiršimas, kad reikia pasitikėti vien Viešpačiu, bet daug didesni tautos nusidėjimai. Ezekijas nubaudžiamas tik tiek, kad jau jam apskelbiama didi nelaimė, ateisianti ant jojo tautos.

(20) *Įvedė vandens...* Vanduo buvo vedamas pažemiais. Plg. 2 Kron. 32, 4. 30; Iz. 7, 3. — *Manasas* Ebr. *M'naššeh.*

2. Judo karaliai Manasas ir Amonas.

Caput XXI. 1 Duodecim anno-
rum erat Manasses cum regnare
cœpisset, et quinquaginta quin-
qe annis regnavit in Jerusalem:
nomen matris ejus Haphsiba. 2
Fecitque malum in conspectu
Domini, juxta idola gentium,
quas delevit Dominus a facie
filiorum Israel. 3 Conversusque
est, et ædificavit excelsa, quæ
dissipaverat Ezechias pater ejus:
et erexit aras Baal, et fecit lu-
cos sicut fecerat Achab rex Is-
rael, et adoravit omnem mili-
tiam cœli, et coluit eam. 4 Ex-
struxitque aras in domo Domi-
ni, de qua dixit Dominus: in
Jerusalem ponam nomen meum.
5 Et exstruxit altaria universæ
militiæ cœli in duobus atriis
templi Domini. 6 Et traduxit
filium suum per ignem: et ario-
latus est, et observavit auguria,
et fecit pythones, et aruspices
multiplicavit, ut faceret malum
coram Domino, et irritaret eum.
7 Posuit quoque idolum luci,
quem fecerat in templo Domi-
ni, super quod locutus est Do-
minus ad David, et ad Salomo-
nem filium ejus: In templo hoc,
et in Jerusalem quam elegi de
cunctis tribubus Israel, ponam
nomen meum in sempiternum.
8 Et ultra non faciam commo-
veri pedem Israel de terra, quam
dedi patribus eorum: si tamen
custodierint opere omnia quæ

21. perskyrimas. 1 Manasas
buvo dvylikos metų, kuomet
pradėjo karaliauti, ir karaliavo
jis Jeruzalėje penkias dešimtis
penkerius metus; jo motina bu-
vo vardu Hafsiba. 2 Jis darė
pikta Viešpaties akyvaizdoje,
garbindamas stabus tautų, ku-
rias Viešpats išnaikino iš po Iz-
raėlio sunų akių. 3 Jis sugrįžo
ir pastatė augštas vietas, kurias
jo tėvas Ezekijas buvo išgrio-
vęs, pastatė Baalui altorius ir
padarė girias, kaip buvo pada-
ręs Izraėlio karalius Akabas, gar-
bino visą dangaus kariuomenę
ir jai tarnavo. 4 Jis pastatė al-
torius Viešpaties namuose, apie
kuriuos Viešpats yra sakęs: Je-
ruzalėje aš dėsiu savo vardą. 5
Ir pastatė visai dangaus kariuo-
menei altorius dviejuose Vieš-
paties bažnyčios prieangiuose,
6 ir davė pervesti savo sunų
per ugnį, ir žiniavo, ir laikėsi
prietarų, ir įstatė žynius, ir pa-
daugino ženklų aiškintojus, idant
darytu pikta Viešpaties akyvaiz-
doje ir erzintu jį. 7 Jis pastatė
taipogi girios stabą, kurią buvo
padaręs Viešpaties bažnyčioje,
apie kurią Viešpats yra kalbė-
jęs Dovidui ir jo sunui Salia-
monui: Šitoje bažnyčioje ir Je-
ruzalėje, kurią išsirinkau iš vi-
sų Izraėlio giminių, aš dėsiu sa-
vo vardą per amžius; 8 ir nebe-
leisiu daugiaus pajudinti Izraė-

21, 1-26. Karalius Manasas atnaujina stabmeldystę Jeruzalėje, todėl Dievas apskelbia jam per pranašą karalystės žuvimą (1-16). Manaso sunus Amonas seka savo tėvo pėdomis, bet jau po dvejų karaliavimo metų žuna (17-26).

(21) *Manasas buvo*... Plg. 2 Kron. 33, 1 — (2) *Tautų, kurias*... Kananiečių. — (3) *Girias*. Ebr. *'aśerah*: Astartės symbolis. — (6) *Davė pervesti*... Plg. aug. 16, 3; 3 Kar. 11, 5. — *Ir žiniavo*. Ebr. t.: žiurėjo debesų, norėdamas iš jų atspėti ateitį. Plg. Kun. 19, 26-31. — (7) *Girios stabą*. Ebr. ašeros paveikslą. Manasui viešpataujant, bedievystė pasiekė augščiausį savo laipsnį Judo kara-

præcepi eis, et universam le-
gem, quam mandavit eis servus
meus Moyses. 9 Illi vero non
audierunt: sed seducti sunt a
Manasse, ut facerent malum su-
per gentes, quas contrivit Do-
minus a facie filiorum Israel.

10 Locutusque est Dominus
in manu servorum suorum pro-
phetarum, dicens: 11 Quia fecit
Manasses rex Juda abominatio-
nes istas pessimas, super omnia
quæ fecerunt Amorrhæi ante
eum, et peccare fecit etiam Ju-
dam in immunditiis suis: 12 pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus
Israel: Ecce ego inducam mala
super Jerusalem et Judam: ut
quicumque audierit, tinniant am-
bæ aures ejus. 13 Et extendam
super Jerusalem funiculum Sa-
mariæ, et pondus domus Achab:
et delebo Jerusalem, sicut de-
leri solent tabulæ: et delens
vertam, et ducam crebrius sty-
lum super faciem ejus. 14 Dimit-
tam vero reliquias hereditatis
meæ, et tradam eas in manus
inimicorum ejus: eruntque in
vastitatem, et in rapinam cun-
ctis adversariis suis: 15 eo quod
fecerint malum coram me, et
perseveraverint irritantes me,
ex die qua egressi sunt patres
eorum ex Ægypto, usque ad

lio kojos iš žemės, kurią daviau
jų tėvams, jei tečiaus jie užlai-
kys ir darys visa, ką jiems įsa-
kiau, ir visą įstatymą, kurį jiems
davė pildyti mano tarnas Mozė.
9 O jie nepaklausė, bet davėsi
suvedžioti Manasui, kad darytu
piktenybės daugiaus už tautas,
kurias Viešpats sunaikino iš po
Izraėlio sunų akių.
10 Tuomet Viešpats kalbėjo
per savo tarnus pranašus ir ta-
rė: 11 Kadangi Judo karalius Ma-
nasas padarė šitas nuobodas
daug piktesnes už visa, ką yra
padarę pirm jo Amoriečiai, ir
kadangi jis atvedė taipogi Ju-
dą į nusidėjimą savo nešvaru-
mais, 12 todėl štai ką sako Vieš-
pats, Izraėlio Dievas: Štai aš
užvesiu nelaimių ant Jeruzalės
ir Judo, taip kad kas tik išgirs,
spengs abi jo ausi; 13 ir ištiesiu
ant Jeruzalės Samarijos virvę
ir Akabo namų sunkumą, ir iš-
dildysiu Jeruzalę, kaip papras-
tai išdildomas raštas ant lente-
lių, ir dildydamas apversiu ir
daug sykių vedžiosiu virbalą
ant jos paviršio. 14 Aš apleisiu
mano tėvainystės liekanas ir pa-
duosiu jas į jos neprietelių ran-
kas, ir galės naikinti jas ir plėš-
ti visi jos neprieteliai, 15 nes
jie darė pikta mano akyvaizdo-
je ir nesiliovė erzinę manęs nuo
tos dienos, kurioje jų tėvai iš-
ėjo iš Aigypto, iki šiai dienai.

---

lystėje; autorius tai pažymi, primindamas Viešpaties namų vertybę ir šventumą. Plg. 2 Kron. 7, 10. 26; 3 Kar. 8, 16; 9, 3.
(11) *Nešvarumais*: stabais. — (12) *Spengs abi jo ausi...* Plg. 1 Kar. 3, 11. — (13) *Ištiesiu ant...* Jeruzalės bus sulyginta su žeme (plg. Iz. 34, 11) kaip Samarija, ir jos namai ištuštės kaip Akabo namai. — *Kaip paprastai išdildomas...* Palyginimas paimtas iš senobinio papročio rašyti aštriu virbalu ant gerai išvaškuotų lentelių, o paskui išdildyti raštą, vedžiojant ant jo bukiuoju rašomojo virbalo galu. Ebr. t. yra kitoks palyginimas; tenai pasakyta: kaip iššveičiama bliudas, kurs iššveistas apverčiamas. — (14) *Tėvainystės liekanas.* Iš galingos kitados Izraėlio tautos dešimts giminių buvo jau nuvesta Asyrijon, liko gi Judo ir Benjamino giminė; bet ir tas liekanas

hanc diem. 16 Insuper et san-
guinem innoxium fudit Manas-
ses multum nimis, donec imple-
ret Jerusalem usque ad os: abs-
que peccatis suis, quibus pec-
care fecit Judam, ut faceret
malum coram Domino.
17 Reliqua autem sermonum
Manasse, et universa quæ fe-
cit, et peccatum ejus, quod pec-
cavit, nonne hæc scripta sunt
in Libro sermonum dierum re-
gum Juda? 18 Dormivitque
Manasses cum patribus suis, et
sepultus est in horto domus suæ,
in horto Oza: et regnavit Amon
filius ejus pro eo.
19 Viginti duorum annorum
erat Amon cum regnare cœpis-
set: duobus quoque annis re-
gnavit in Jerusalem: nomen ma-
tris ejus Messalemeth filia Ha-
rus de Jeteba. 20 Fecitque ma-
lum in conspectu Domini, sicut
fecerat Manasses pater ejus. 21
Et ambulavit in omni via, per
quam ambulaverat pater ejus:
servivitque immunditiis, quibus
servierat pater ejus, et adora-
vit eas, 22 et dereliquit Domi-
num Deum patrum suorum, et
non ambulavit in via Domini.
23 Tetenderuntque ei insidias
servi sui, et interfecerunt regem
in domo sua. 24 Percussit autem
populus terræ omnes, qui con-
juraverant contra regem Amon:
et constituerunt sibi regem Jo-
siam filium ejus pro eo.

16 Be to, Manasas išliejo ir la-
bai daug nekalto kraujo, kolei
nepripildė Jeruzalės iki viršui,
neskaitant jojo nusidėjimų, ku-
riais jis atvedė į nuodėmę Ju-
dą, kad tasai darytu pikta Vieš-
paties akyvaizdoje.
17 Kas gi dar sakytina apie
Manasą ir visa, ką darė, ir jo
nusidėjimas, kuriuo nusidėjo,
argi tai neparašyta Judo kara-
lių metraščių knygoje? 18 Ir Ma-
nasas užmigo su savo tėvais ir
liko palaidotas savo namų sod-
ne, Ozos sodne; o jo sunus Amo-
nas ėmė karaliauti jo vietoje.

19 Amonui buvo dvidešimt dve-
ji metai, kuomet pradėjo kara-
liauti; karaliavo gi jis Jeruzalė-
je dvejus metus; jo motina bu-
vo Haraus duktė vardu Mesale-
mėtė iš Jetėbos. 20 Jis darė pik-
ta Viešpaties akyvaizdoje, kaip
buvo daręs jo tėvas Manasas,
21 ir vaikščiojo visais keliais,
kuriais buvo vaikščiojęs jo tė-
vas, ir tarnavo nešvarumams,
kuriems buvo tarnavęs jo tė-
vas, ir garbino juos, 22 ir aplei-
do Viešpatį, savo tėvų Dievą,
ir nevaikščiojo Viešpaties keliu.
23 Jo tarnai patykojo ir užmu-
šė karalių jojo namuose. 24 Bet
žemės tauta užmušė visus, ku-
rie buvo padarę suokalbį prieš
karalių Amoną, ir įstatė sau
jo vietoje karalių jo sunų Jo-
ziją.

Viešpats apleis. — (16) *Daug nekalto kraujo*: nužudytųjų pranašų ir ištikimų Viešpaties garbintojų. — *Iki viršui*. Ebr. t: nuo vieno krašto iki kitam.

(17) *Kas gi dar sakytina...* Anot 2 Kron. 23, 11 Viešpats siuntė prieš Manasą Asurbanipalo vadus, kurie sugavę jį nuvedė Babylonan. Nelaisvėje Manasas darė atgailą, atgavo liuosybę ir sugrįžęs Jeruzalėn stengėsi dievobaimingu gyvenimu atitaisyti papiktinimus — (18) *Ozos*. Taip vadinosi tikriausiai pirma buvusis sodno savininkas; tame sodne Manasas rasi buvo pasistatydinęs namus.

(21) *Nešvarumams*: stabams. — (23) *Jo tarnai*: artimiausieji karaliaus rumų valdininkai. — (24) *Bet žemės tauta...* Užmušėjai rasi norėjo įstatyti karalių iš

[25] Reliqua autem sermonum
Amon quæ fecit, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Juda? [26] Sepelie-
runtque eum in sepulcro suo,
in horto Oza: et regnavit Josias
filius ejus pro eo.

[25] Kas gi dar sakytina apie
Amoną, ką yra daręs, argi tai
neparašyta Judo karalių met-
raščių knygoje? [26] Ir jie palai-
dojo jį jojo kape, Ozos sodne,
o jo sunus Jozijas ėmė karaliau-
ti jo vietoje.

3. Dievoto karaliaus Jozijo viešpatavimas.

Caput XXII. [1] Octo annorum
erat Josias cum regnare cœpis-
set, triginta et uno anno re-
gnavit in Jerusalem: nomen ma-
tris ejus Idida, filia Hadaia de
Besecath. [2] Fecitque quod pla-
citum erat coram Domino, et
ambulavit per omnes vias Da-
vid patris sui: non declinavit
ad dexteram, sive ad sinistram.

[3] Anno autem octavo decimo
regis Josiæ, misit rex Saphan
filium Aslia, filii Messulam scri-
bam templi Domini, dicens ei:
[4] Vade ad Helciam sacerdotem
magnum, ut confletur pecunia,
quæ illata est in templum Do-
mini, quam collegerunt janito-
res templi a populo, [5] deturque
fabris per præpositos domus Do-
mini: qui et distribuant eam his
qui operantur in templo Domi-
ni, ad instauranda sartatecta
templi: [6] tignariis videlicet et
cæmentariis, et iis, qui inter-

22. perskyrimas. [1] Jozijui bu-
vo aštuoneri metai, kuomet pra-
dėjo karaliauti, karaliavo gi tris
dešimtis vienus metus Jeruza-
lėje; jo motina buvo Hadajo
duktė vardu Idida iš Besekato.
[2] Jis darė, kas patiko Viešpa-
ties akyvaizdoje, ir vaikščiojo
visais savo tėvo Dovido keliais;
jis nenukrypo nei dešinėn, nei
kairėn.

[3] Aštuonioliktais gi karaliaus
Jozijo metais, karalius siuntė
Viešpaties bažnyčios raštininką
Mesulamo sunaus Aslijos sunų
Safaną ir jam sakė: [4] Eik pas
vyriausį kunigą Helkiją, kad
surinktu įneštuosius Viešpaties
bažnyčion pinigus, kuriuos baž-
nyčios durininkai yra gavę iš
žmonių, [5] ir kad duotu per Vieš-
paties namų viršininkus amat-
ninkams, o jie tepadalija juos
tiems, kurie dirba Viešpaties
bažnyčioje, taisydami bažnyčios
sugedimus, [6] butent dailidėms

---

kitos giminės; bet tauta pasipriešino. — *Joziją*; Ebr. *Jo'šijahu.*

22, 1—23, 30. Jozijas liepia atnaujinti bažnyčią (22, 1—7); atrandama Mozės įstatymo knyga (22, 8-11), kurios žodžius išgirdęs Jozijas ir pasiteiravęs pranašės Holdos atnaujina sandorą su Viešpačiu (22, 12 — 23, 3) visiškai išnaikina stabmeldystę ir švenčia iškilmingai Velykas (23, 4 - 23). Nors Jozijas atitolina besiartinančią Dievo bausmę, bet visai jos nepašalina, pats gi žuna kovoje prieš Aigypto karalių (23, 24 - 30).

(22, 1) *Jozijui buvo..* Plg. 2 Kron. 34, 1...

(3) *Aštuonioliktais...* Plg. 2 Kron. 34, 3. — *Viešpaties bažnyčios.* Ebr. t: į Viešpaties bažnyčią. — (4) *Kad surinktu...* Anksčiaus toks pats Viešpaties namų taisymas buvo darytas, viešpataujant Joasui, taigi pirm dviejų šimtų metų su viršum. Plg. aug. 12, 5...

rupta componunt: et ut emantur ligna, et lapides de lapicidinis ad instaurandum templum
Domini. [7] Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, et in fide.

[8] Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: deditque Helcias volumen Saphan, qui et legit illud. [9] Ve-
nit quoque Saphan scriba ad regem, et renuntiavit ei quod præceperat, et ait: Conflaverunt servi tui pecuniam, quæ reperta est in domo Domini: et dederunt ut distribueretur fabris a præfectis operum templi Do-
mini. [10] Narravit quoque Saphan scriba regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram re-
ge, [11] et audisset rex verba Libri Legis Domini, scidit vestimenta sua.

[12] Et præcepit Helcias sacerdoti, et Ahicam filio Saphan, et Achobor filio Micha, et Saphan scribæ, et Asaiæ servo re-
gis, dicens: [13] Ite et consulite Dominum super me, et super populo, et super omni Juda, de verbis voluminis istius, quod

ir murininkams ir tiems, kurie užtaiso plyšius, ir kad butu nupirkta medžių ir akmenų iš akmenynų Viešpaties bažnyčiai
pataisyti. [7] Tečiaus nereikia reikalauti atskaitos pinigų, kuriuos jie ima, bet jie teturi juos savo valdžioje ir ištikimybėje.

[8] Tuomet vyriausis kunigas Helkijas tarė raštininkui Safanui: Radau Viešpaties namuose Įstatymo knygą; ir Helkijas padavė knygą Safanui, o tasai skai-
tė ją. [9] Raštininkas Safanas atėjo pas karalių ir papasakojo jam apie tai, ką jis buvo įsakęs, ir tarė: Tavo tarnai surinko kruvon pinigus, kokiuos atrasta Viešpaties namuose, ir davė, kad Viešpaties namų darbų viršininkų butu padalinti amatninkams.
[10] Raštininkas Safanas dar papasakojo karaliui ir tarė: Kunigas Helkijas davė man knygą. O kada Safanas perskaitė ją karaliaus akyvaizdoje, [11] karalius,
išgirdęs Viešpaties Įstatymo knygos žodžius, perplėšė savo drabužius.

[12] Jis įsakė kunigui Helkijui, Safano sunui Ahikamui, Micho sunui Achoborui, raštininkui Safanui ir karaliaus tarnui Asajai
ir tarė: [13] Eikite ir pasiteiraukite Viešpatį apie mane, ir apie tautą, ir apie visą Judą dėlei žodžių šitos knygos, kuri atras-

---

(8) *Įstatymo knygą.* Apie rastąją knygą kalbama kaipo apie žinomą dalyką. Ar tai buvo visas Penkiaknygis, ar tik Atkartoto įstatymo knyga, tai nepigu nutarti. 2 Kron. 34, 14 dar paminėta, kad tai buvusi Viešpaties įstatymo knyga, Mozės duota (per manum Moysi). Iš to reikia išvesti, kad Helkijo rastoji knyga buvo Mozės rankraštis, padėtas ir laikytas ilgus amžius bažnyčioje, bet paskiaus paimtas iš savo vietos ir padėtas kurkitur bedievių karalių Manaso ir Amono laikais. Suprantamas dalykas, kad atradimas bažnytinio ekzemplioriaus Mozės įstatymo turėjo labai sujudinti dievotą karalių, o taipogi visus Jeruzalės gyventojus. Racionalistų spėliojimai, kad iki tam laikui visai nebuvę įstatymo knygos ir kad ją dabar gudriai pagaminęs Helkijas, neranda jokių pagrindų nei čionai paduotame pasakojime, nei visoje senesnėje Izraėlio istorijoje. — (11) *Perplėšė* Tai buvo išgąsčio ir nuliudimo ženklas.

(12) *Ahikamui... Achoborui.* Vz. Jer.

inventum est: magna enim ira
Domini succensa est contra nos:
quia non audierunt patres no-
stri verba Libri hujus, ut face-
rent omne quod scriptum est
nobis. [14] Ierunt itaque Helcias
sacerdos, et Ahicam, et Acho-
bor, et Saphan, et Asaia ad Hol-
dam prophetidem uxorem Sel-
lum filii Thecuæ, filii Araas cu-
stodis vestium, quæ habitabat
in Jerusalem in Secunda: locu-
tique sunt ad eam.
[15] Et illa respondit eis: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Di-
cite viro, qui misit vos ad me:
[16] Hæc dicit Dominus: Ecce,
ego adducam mala super locum
istum, et super habitatores ejus,
omnia verba legis quæ legit rex
Juda: [17] quia dereliquerunt me,
et sacrificaverunt diis alienis,
irritantes me in cunctis operi-
bus manuum suarum: et suc-
cendetur indignatio mea in lo-
co hoc, et non exstinguetur. [18]
Regi autem Juda, qui misit vos
ut consuleretis Dominum, sic
dicetis: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Pro eo quod audisti ver-
ba voluminis, [19] et perterritum
est cor tuum, et humiliatus es
coram Domino, auditis sermo-
nibus contra locum istum, et
habitatores ejus, quod videlicet
fierent in stuporem et in male-
dictum: et scidisti vestimenta
tua, et flevisti coram me, et ego
audivi, ait Dominus: [20] idcirco
colligam te ad patres tuos, et
colligeris ad sepulcrum tuum

ta; nes didi Dievo rustybė užsi-
degusi prieš mus, dėlto kad mu-
sų tėvai neklausė šitos knygos
žodžių, idant darytu visa, kas
mums parašyta. [14] Taigi, kuni-
gas Helkijas, Ahikamas, Acho-
boras, Safanas ir Asaja ėjo pas
drabužių sargo Arao sunaus Tė-
kuos sunaus Selumo žmoną pra-
našę Holdą, gyvenusią Jeruza-
lėje, antrojoje dalyje, ir kalbė-
josi su ja.

[15] O ji atsakė jiems: Štai, ką
sako Viešpats, Izraėlio Dievas:
Sakykite vyrui, kurs siuntė jus
prie manęs: [16] Viešpats sako taip:
Štai aš atvesiu nelaimes ant ši-
tos vietos ir ant jos gyventojų,
visus įstatymo žodžius, kuriuos
skaitė Judo karalius; [17] nes jie
apleido mane ir aukojo sveti-
miems dievams, erzindami ma-
ne visais savo rankų darbais, ir
mano rustybė užsidegs šitoje
vietoje ir neužges. [18] Judo gi
karaliui, kurs siuntė jus, kad
teirautumėtės Viešpatį, taip sa-
kysite: Stai, ką sako Viešpats,
Izraėlio Dievas: Kadangi tu gir-
dėjai šitos knygos žodžius, [19] ir
tavo širdis nusigando, ir tu nu-
sižeminai Viešpaties akyvaizdo-
je, išgirdęs žodžius prieš šitą
vietą ir jos gyventojus, butent,
kad jie taps stebalu ir prakei-
kimu, ir perplėšei savo drabu-
žius, ir verkei mano akyvaizdo-
je, aš išgirdau, sako Viešpats.
[20] Todėlei surinksiu tave prie
tavo tėvų, ir busi surinktas į

26, 24; 40, 5. — (14) *Drabužiu sargo*: Viešpaties bažnyčioje.— *Antrojoje dalyje*: žemajame mieste. Plg. Neem. 9, 9; Sof. 1, 10. — (16) *Kuriuos skaitė*: ypač įstatyme apskelbtas bausmes. Plg. 2 Kon. 34 19. — (19) *Stebuklu*: sunaikinimu.—(20) *Ramybėje.* Tas žodis paaiškintas tolesniais: *Kad tavo akįs nematytu visų nelaimių*... Todėl Holdos pranašystei visai nėra priešinga ta aplinkybė, kad Jozijas liko užmuštas karėje (23, 29, 30) tuo labiaus, kad anot 2 Kron. 35, 24.. jis bu-

in pace, ut non videant oculi
tui omnia mala quæ inducturus
sum super locum istum.
Caput XXIII. 1 Et renuntia-
verunt regi quod dixerat. Qui
misit: et congregati sunt ad eum
omnes senes Juda et Jerusalem.
2 Ascenditque rex templum Do-
mini, et omnes viri Juda, uni-
versique qui habitabant in Je-
rusalem cum eo sacerdotes et
prophetæ, et omnis populus a
parvo usque ad magnum: legit-
que cunctis audientibus omnia
verba libri fœderis, qui inven-
tus est in domo Domini. 3 Ste-
titque rex super gradum: et fœ-
dus percussit coram Domino,
ut ambularent post Dominum,
et custodirent præcepta ejus,
et testimonia, et ceremonias in
omni corde, et in tota anima,
et suscitarent verba fœderis hu-
jus, quæ scripta erant in libro
illo: acquievitque populus pa-
cto.
4 Et præcepit rex Helciæ pon-
tifici, et sacerdotibus secundi
ordinis, et janitoribus, ut pro-
jicerent de templo Domini om-
nia vasa, quæ facta fuerant Ba-
al, et in luco, et universæ mi-
litiæ cœli: et combussit ea fo-
ris Jerusalem in Convalle ce-
dron, et tulit pulverem eorum
in Bethel. 5 Et delevit aruspi-
ces, quos posuerant reges Juda
ad sacrificandum in excelsis per

savo kapą ramybėje, kad tavo
akįs nematytu visų nelaimių,
kurias užvesiu ant šitos vietos.
23. perskyrimas. 1 Jie apskel-
bė karaliui, ką ana buvo pasa-
kiusi. Tuomet jis siuntė, ir su-
sirinko prie jo visi Judo ir Je-
ruzalės senesnieji. 2 Karalius pa-
kilo į Viešpaties bažnyčią ir
draug su juo visi Judo vyrai,
ir visi gyvenusieji Jeruzalėje
kunigai ir pranašai, ir visa tau-
ta nuo mažo iki didžiam, ir vi-
siems girdint jis skaitė visus
žodžius sandoros knygos, kuri
buvo rasta Viešpaties namuose.
3 Karalius atsistojo ant laipsnio
ir padarė sandorą Viešpaties aky-
vaizdoje, kad jie vaikščios pas-
kui Viešpatį ir sergės jo įsaky-
mus, ir liudijimus, ir apeigas
visa širdimi ir visa dušia, ir vėl
pildys šituos sandoros žodžius,
kurie parašyti toje knygoje; o
tauta pritarė sandorai.

4 Paskui karalius liepė vy-
riausiam kunigui Helkijui, antro-
sios eilios kunigams ir durinin-
kams išmesti iš Viešpaties baž-
nyčios visus rykus, kurie buvo
padaryti Baalui, ir giriai, ir vi-
sai dangaus kariuomenei, ir jis
sudegino juos už Jeruzalės Kė-
drono slėnyje ir nunešė jų pe-
lenus į Bėtėlį. 5 Jis išnaikino
taipogi žynius, kuriuos Judo ka-
raliai buvo pastatę aukoms da-

---

vo iškilmingai palaidotas ir visos tautos apraudotas.

(23, 1) *Jis siuntė...* Karalius rupinasi patraukti visą savo tautą prie ištikimo pildymo įstatymo žodžių, kuriuos iškilmingai visiems apskelbia.—(2) *Pranašai.* Turėta čionai mintyje ne tik tikruosius pranašus, bet ir pranašų mokytinius, kurie aiškindavo įstatymą. Plg. Jer. 2, 8; 5, 31.—(3) *Ant laipsnio*: ant paaugštinimo.

(4) *Antrosios eilios kunigams*: rasi dvidešimt keturių kunigų skyrių viršininkams. — *Giriai.* Ebr. *'ašerah*: Astartės symbolis. — *Sudegino...* Sudeginimas buvo įsakytas Mozės įstatyme. Vz. Atk. 7, 25; 12, 3. Plg. 3 Kar. 15, 13; 2 Kron. 29. 16. — *Į Bėtėlį.* Seniaus buvo tai šventa vieta, bet nuo Jeroboamo laikų tapo auksinių veršių garbinimo viduriu.—(5) *Žynius.* Ebr. ž. *k^emarim* reiškia tikriau-

civitates Juda, et in circuitu
Jerusalem: et eos, qui adolebant
incensum Baal, et Soli, et Lu-
næ, et duodecim signis, et om-
ni militiæ cœli. 6 Et efferri fe-
cit lucum de domo Domini fo-
ras Jerusalem in Convalle ce-
dron, et combussit eum ibi, et
redegit in pulverem, et proje-
cit super sepulcra vulgi. 7 De-
struxit quoque ædiculas effemi-
natorum, quæ erant in domo
Domini, pro quibus mulieres te-
xebant quasi domunculas luci.
8 Congregavitque omnes sacer-
dotes de civitatibus Juda: et
contaminavit excelsa, ubi sacri-
ficabant sacerdotes de Gabaa
usque Bersabee: et destruxit
aras portarum in introitu ostii
Josue principis civitatis, quod
erat ad sinistram portæ civita-
tis. 9 Verumtamen non ascen-
debant sacerdotes excelsorum
ad altare Domini in Jerusalem:
sed tantum comedebant azyma
in medio fratrum suorum. 10
Contaminavit quoque Topheth,
quod est in Convalle filii En-
nom: ut nemo consecraret filium
suum aut filiam per ignem, Mo-
loch. 11 Abstulit quoque equos,
quos dederant reges Juda, Soli,
in introitu templi Domini ju-
xta exedram Nathanmelech eu-

ryti ant augštų vietų Judo mie-
stuose ir Jeruzalės apylinkėje, ir
tuos, kurie degino smilkalus Ba-
alui, Saulei, Mėnuliui, dvylikai
ženklų ir visai dangaus kariuo-
menei. 6 Jis liepė išgabenti gi-
rią iš Viešpaties namų už Jeru-
zalės į Kedrono slėnį ir tenai
sudegino ją ir pavertė dulkėmis,
kurias numetė ant liaudies ka-
pų. 7 Jis sugriovė taipogi kek-
šininkų butus, buvusius Vieš-
paties namuose, kuriems mote-
rįs audė tarsi girios šėtras. 8 Ir
surinko visus kunigus iš Judo
miestų ir subjaurino augštas vie-
tas, kame aukodavo kunigai, pra-
dedant nuo Gabaos iki Bersa-
bėjai, ir sugriovė vartų altorius
angoje miesto kunigaikščio Jo-
zuės vartų, kurie buvo po mie-
sto vartų kairei. 9 Tečiaus
augštumų kunigai neeidavo prie
Viešpaties altoriaus Jeruzalėje,
bet tiktai valgydavo neraugin-
tos duonos savo brolių tarpe.
10 Jis subjaurino taipogi Tofetą
Ennomo sunaus slėnyje, kad
neivienas nebepašvęstu Molo-
chui savo sunaus arba dukters
per ugnį. 11 Jis atėmė taipogi
arklius, kuriuos Judo karaliai
buvo davę Saulei Viešpaties
bažnyčios įėjime greta buto ka-
marponio Natanmelėko, buvu-

siai netikruosius kunigus.—*Dvylikai ženklų*: zodiako ženklams. — (6) *Girią*: ašerą. — *Ant liaudies kapų*. Kapų vieta skaitėsi pas žydus sutepta. — (7) *Kekšininkų*. Plg, 3 Kar. 14, 24; 15, 12. — *Kuriems moterįs*... Ant ebr. t.: kame moterįs audė šėtras ašerai. Kokios buvo tos šėtros, aiškesnių žinių nėra.— (8) *Surinko visus kunigus*: kunigus kilusius iš Lėvio giminės, kurie tečiaus buvo prisidėję prie veršių garbinimo arba darė aukas ant augštų vietų. Tas vietas karalius liepė subjaurinti, kad jose nebebutu galima daryti aukų. — *Nuo Gabaos*... visoje karalystėje nuo šiaurinio jos krašto iki pietiniam. — *Vartų altorius*... Altoriai stabams buvo pastatyti visuose Jeruzalės vartuose; vieni iš jų buvo praminti nežinomo darbar kunigaikščio Jozuės vartais. —(9) *Neeidavo prie*.. Nors jie buvo iš Lėvio giminės, bet su jais pasielgta kaip su suteptais lėvitais. Plg. Kun. 2, 1. 16 .. 21, 21 - 23.—(10) *Tofetą*. Taip vadinosi vieta Hinomo slėnio gale, netoli nuo Kėdrono slėnio, kame buvo aukojami vaikai Molochui. Plg. aug. 16, 3. — (11) *Arklius*. Jais buvo įvaizdinama eisenose greitas saulės bėgimas. — *Parurime*. Ebr. ž. *par-*

nuchi, qui erat in Pharurim:
currus autem Solis combussit
igni. [12] Altaria quoque, quæ erant
super tecta cœnaculi Achaz, quæ
fecerant reges Juda, et altaria
quæ fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini, destruxit rex; et cucurrit inde, et
dispersit cinerem eorum in Torrentem cedron.
[13] Excelsa quoque, quæ erant in Jerusalem
ad dexteram partem montis offensionis, quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, et Chamos offensioni Moab, et Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex.
[14] Et contrivit statuas,
et succidit lucos: replevitque
loca eorum ossibus mortuorum.

[15] Insuper et altare, quod erat
in Bethel, et excelsum, quod
fecerat Jeroboam filius Nabat,
qui peccare fecit Israel: et altare illud, et excelsum destruxit, atque combussit, et comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum
[16] Et conversus Josias, vidit ibi sepulcra,
quæ erant in monte: misitque
et tulit ossa de sepulcris, et
combussit ea super altare, et
polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei,
qui prædixerat verba hæc.
[17] Et ait: Quis est titulus ille,
quem video? Responderuntque
ei cives urbis illius: Sepulcrum
est hominis Dei, qui venit de
Juda, et prædixit verba hæc,

sio Parurime. Saulės vežimus
jis sudegino ugnyje.
[12] Karalius
sunaikino taipogi altorius, buvusius ant augštojo Akazo kambario stogo, kuriuos buvo padarę Judo karaliai, ir altorius, kuriuos Manasas buvo padaręs
dviejuose Viešpaties bažnyčios
prieangiuose, o iš ten jis nubėgo ir išbarstė jų pelenus į Kėdrono upelį.
[13] Karalius sutepė
taipogi augštas vietas, buvusias
Jeruzalėje po dešinei Papiktinimo kalno, kurias Izraėlio karalius Saliamonas buvo pastatęs
Sidoniečių stabui Astartei, ir
Moabo papiktinimui Kamosui,
ir Amono sunų nuobodai Melkomui.
[14] Jis sutrupino stovylas
ir iškirto girias ir pripildė jų
vietas mirusiųjų kaulais.

[15] Taipogi ir altorių, buvusį
Bėtėlyje, ir augštą vietą, padarytąją Nabato sunaus Jeroboamo, kurs atvedė į nusidėjimą
Izraėlį, tą tat altorių ir augštumą jis išardė ir sudegino ir sutrynė į dulkes; sudegino dar ir
girią.
[16] O apsigrįžes, Jozijas pamatė tenai kapus, buvusius ant
kalno, siuntė ir ėmė kaulų iš
kapų, ir sudegino juos ant altoriaus ir sutepė jį pagal Viešpaties žodį, kurį kalbėjo Dievo
žmogus, apskelbusis šituos dalykus išanksto.
[17] Paskui jis tarė: Koks tas paminklas, kurį
matau? O ano miesto piliečiai
atsakė: Tai kapas Dievo žmogaus, atėjusio iš Judo ir apskelbusio šituos dalykus, kuriuos

---

varim rasi reiškia butą, pristatytą prie bažnyčios. — (12) *Padarės dviejuose...* Jie buvo pašvęsti dangaus kariuomenei. — (13) *Jeruzalėje.* Tikriaus: šalу Jeruzalės į rytus nuo jos.—*Po dešinei*: į pietus.— *Papiktinimo kalno*. Taip ir dabar tebesivadina pietinis Alyvų kalno pakraštis. — *Saliamonas buvo...* Vz. 3 Kar. 11, 7. — (14) *Pripildė... kaulais*: todėl sutepė. (15) *Buvusį Bėtėlyje...* Jozijas pasiekė ir senobinės Izraėlio karalystės plotą, naikindamas taipogi čionai veršių ir stabų garbinimą. Asyrijiečių karalius, matomai, nesipriešino tam Jozijo darbui, nes reli-

quæ fecisti super altare Bethel.
18 Et ait: Dimittite eum, nemo
commoveat ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius cum
ossibus prophetæ, qui venerat
de Samaria.
19 Insuper et omnia fana excelsorum, quæ erant
in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Josias:
et fecit eis secundum omnia
opera, quæ fecerat in Bethel.
20 Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi
super altaria: et combussit ossa
humana super ea: reversusque
est Jerusalem.
21 Et præcepit omni populo, dicens: Facite Phase Domino Deo vestro, secundum quod scriptum est in libro fœderis hujus.
22 Nec enim factum est Phase tale a diebus
judicum, qui judicaverunt Israel, et omnium dierum regum
Israel et regum Juda.
23 Sicut in octavo decimo anno regis
Josiæ factum est Phase istud
Domino in Jerusalem.

24 Sed et pythones, et ariolos, et figuras idolorum, et immunditias, et abominationes, quæ
fuerant in terra Juda et Jerusalem, abstulit Josias: ut statueret verba legis, quæ scripta sunt
in Libro, quem invenit Helcias
sacerdos in templo Domini.
25 Similis illi non fuit ante eum
rex, qui reverteretur ad Domi-

tu padarei ant Bėtėlio altoriaus.
18 Jis tarė: Palikkite jį; neivienas tenepajudina jo kaulų. Ir
jo kaulai pasiliko nepaliesti draug
su kaulais pranašo, kurs buvo
atėjęs iš Samarijos.
19 Virš to Jozijas panaikino visas augštų
vietų šventyklas, buvusias Samarijos miestuose, kurias buvo
padarę Izraėllo karaliai, kad
erzintu Viešpatį, ir padarė su
jomis visai taippat, kaip buvo
padaręs Bėtėlyje.
20 Jis užmušė visus tenai buvusius augštų vietų kunigus ant altorių ir sudegino ant jų žmonių kaulus.

Sugrįžęs į Jeruzalę,
21 jis įsakė visai tautai ir tarė: Darykite Viešpačiui, jusų Dievui, Paschą, kaip parašyta šitos sandoros knygoje.
22 Nes tokios Paschos nedaryta nuo laiko Teisėjų, kurie teisė Izraėlį, ir per
visas Izraėlio karalių ir Judo
karalių dienas.
23 kaip buvo padaryta šita Pascha Viepačiui
Jeruzalėje aštuonioliktais karaliaus Jozijo metais.

24 Jozijas išnaikino taipogi
žynius, ir žavėtojus, ir stabų paveikslus, ir nešvarumus ir nuobodas, buvusias Judo žemėje ir
Jeruzalėje, kad išpildytu įstatymo žodžius, parašytus knygoje,
kurią kunigas Helkijas rado Viešpaties bažnyčioje.
25 Pirm jo
nebuvo jam lygaus karaliaus,
kurs butu sugrįžęs prie Viešpa-

---

gijinė Judo karaliaus reforma nebuvo sukilimu prieš Asyrijiečių valdžią. Apie altorių Bėtėlyje vz. 3 Kar. 12, 28... — *Girią*: ašerą. — *Viešpaties žodį...* Vz. 3 Kar. 13, 1... — (**20**) *Augštų vietų kunigus*: stabams tarnavusius kunigus. Plg. Atk. 17. 2...

(**21**) *Paschą, kaip parašyta...* Išnaikinęs tai, kas įstatymu buvo uždrausta, Jozijas rupinasi daryti taipogi tai, kas įsakyta; pradeda gi iškilmingu Velykų šventimu. Plg. 2 Kron. 35 1... (**22**) *Nes tokios Paschos...* Anksčiaus Velykos, kad ir buvo švenčiamos, bet nebuvo užlaikyta įstatymo reikalavimų taip griežtai kaip dabar.

(**24**) *Žynius*. Ebr. t.: nekromantus. — *Stabų paveikslus*. Ebr. *th'rafim*, naminius dievaičius. Plg. Prad. 31, 19. —(**25**) *Jam lygaus...* Plg. aug. 18, 5. 6. — *Vi-*

num in omni corde suo, et in
tota anima sua, et in universa
virtute sua juxta omnem legem
Moysi: neque post eum surre-
xit similis illi. 26 Verumtamen
non est aversus Dominus ab ira
furoris sui magni, quo iratus
est furor ejus contra Judam:
propter irritationes, quibus pro-
vocaverat eum Manasses. 27 Di-
xit itaque Dominus: Etiam Ju-
dam auferam a facie mea, sicut
abstuli Israel: et projiciam ci-
vitatem hanc, quam elegi Jeru-
salem, et domum, de qua dixi:
Erit nomen meum ibi.

28 Reliqua autem sermonum
Josiæ, et universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum Ju-
da? 29 In diebus ejus ascendit
Pharao Nechao rex Ægypti, con-
tra regem Assyriorum ad flumen
Euphratem: et abiit Josias rex
in occursum ejus: et occisus est
in Mageddo, cum vidisset eum.
30 Et portaverunt eum servi sui
mortuum de Mageddo: et per-
tulerunt in Jerusalem, et sepe-
lierunt eum in sepulcro suo.
Tulitque populus terræ Joachaz
filium Josiæ: et unxerunt eum,
et constituerunt eum regem pro
patre suo.

ties visa savo širdimi, ir visa
savo dušia, ir visa savo gale
pagal visą Mozės įstatymą; ir
po jo nekilo jam lygus. 26 Te-
čiaus Viešpats nenusigrįžo nuo
rustybės savo didžio užsidegimo,
kuriuo jis buvo užsirustinęs prieš
Judą, dėlei prasikaltimų, kuriais
buvo jį erzinęs Manasas. 27 Tai-
gi, Viešpats tarė: Atstumsiu tai-
pogi Judą iš po savo akių, kaip
atstumiau Izraėlį, ir atmesiu ši-
tą Jeruzalės miestą, kurį išsirin-
kau, ir namus, apie kuriuos ta-
riau: Mano vardas bus tenai.

28 Kasgi dar sakytina apie
Joziją ir visa, ką jis yra daręs,
argi tai neparašyta Judo kara-
lių metraščių knygoje? 29 Jo die-
nose Aigypto karalius Paraonas
Nechao pakilo prieš Asyrijiecių
karalių prie Euprato upės, o ka-
ralius Jozijas išėjo jam priešais
ir liko užmuštas Magėde, kaip
tik pamatė jį. 30 Tuomet jo tar-
nai nešė jį mirusį iš Magėdo ir
atnešė į Jeruzalę ir palaidojo
jį jo kape. Žemės gi tauta ėmė
Jozijo sunų Joakazą, ir jie pa-
tepė jį ir įstatė jį karaliumi jo
tėvo vieton.

---

sa savo širdimi... Plg. Atk. 6, 5. — (**26**) *Viešpats nenusigrįžo*... Nors Jozijas sugrįžo prie Viešpaties, bet Viešpats nebenusigrįžo nuo savo rustybės, kurią buvo užtraukę ant tautos jos karalių nusidėjimai. Tauta nesugrįžo prie Viešpaties visa širdimi, kas pasirodė tuojau, kaip tik Jozijas mirė.

(**29**) *Paraonas Nechao*... Nors Paraonas sakėsi tik norįs pereiti per Judo žemę ir rengėsi kariauti su Asyrijos karaliumi (2 Kron. 25, 21), bet Jozijas bijojosi, kad paskui Nechao nepavergtu ir jo karalystės; todėl jis mėgino kovoti prieš Paraoną. — *Užmuštas*. Kovoje Jozijas liko tik mirtinai sužeistas, mirė gi jis jau Jeruzalėje. Vz. 2 Kron. 35, 22... — *Magėde*: Ezdrelono slėnyje. Vz. 3 Kar. 4, 12. — *Pamatė jį*: susirėmė su juo kovoje. — (**30**) *Joakazą*. Ebr. *J'ho'achaz*. Anksčiaus jis vadinosi Selumu (1 Kron. 3, 15; Jer. 22, 11; Ez. 19, 5). Nebuvo tai vyriausis Jozijo sunus; tauta pati išrinko jį, aplenkdama Joakimą.

23, 31 — 24, 17. Judo karalių Joakazą paima nelaisvėn Paraonas Nechao ir įstato jo vieton karaliumi Eliakimą, pramindamas jį Joakimu (23, 31 - 37). Joakimą pavergia Babylono karalius, o paskui jo

4. Judo karaliai Joakazas, Joakimas ir Joakinas.

31 Viginti trium annorum erat
Joachaz cum regnare cœpisset,
et tribus mensibus regnavit in
Jerusalem: nomen matris ejus
Amital, filia Jeremiæ, de Lob-
na. 32 Et fecit malum coram
Domino, juxta omnia quæ fece-
rant patres ejus. 33 Vinxitque
eum Pharao Nechao in Rebla,
quæ est in terra Emath, ne re-
gnaret in Jerusalem: et impo-
suit mulctam terræ centum ta-
lentis argenti, et talento auri.
34 Regemque constituit Pharao
Nechao Eliacim filium Josiæ
pro Josia patre ejus: vertitque
nomen ejus Joakim: porro Joa-
chaz tulit, et duxit in Ægy-
ptum, et mortuus est ibi. 35 Ar-
gentum autem, et aurum dedit
Joakim Pharaoni cum indixisset
terræ per singulos, ut confer-
retur juxta præceptum Pharao-
nis: et unumquemque juxta vi-
res suas exegit, tam argentum
quam aurum de populo terræ:
ut daret Pharaoni Nechao.
36 Viginti quinque annorum
erat Joakim cum regnare cœ-
pisset: et undecim annis regna-
vit in Jerusalem: nomen matris
ejus Zebida filia Phadaia de Ru-
ma. 37 Et fecit malum coram
Domino juxta omnia, quæ fece-
rant patres ejus.

31 Joakazas buvo dvidešimt
trejų metų, kuomet pradėjo ka-
raliauti, ir karaliavo Jeruzalėje
tris mėnesius; jo motina buvo
Jeremijo duktė vardu Amitalė
iš Lobnos. 32 Jis darė pikta Vieš-
paties akyvaizdoje, visai taip-
pat kaip buvo darę jo tėvai. 33
Jį surišo Paraonas Nechao Re-
bloje, kuri yra Emato krašte,
kad nebekaraliautu Jeruzalėje,
ir uždėjo ant žemės šimtą ta-
lentų sidabro ir vieną talentą
aukso pabaudos. 34 Paraonas Ne-
chao įstatė karaliumi Jozijo su-
nų Eliakimą jo tėvo Jozijo vie-
ton ir permainė jo vardą į Joa-
kimą, Joakazą gi ėmė ir nusi-
vedė Aigyptan, ir jis tenai mi-
rė. 35 Sidabrą gi ir auksą davė
Paraonui Joakimas, įsakęs kiek-
vienam krašte sunešti pagal Pa-
raono įsakymą; iš kiekvieno iš
žemės tautos jis reikalavo pa-
gal jo pasiturėjimą kaip sidabro
taip ir aukso, kad duotu Parao-
nui Nechao.
36 Joakimas buvo dvidešimt
penkerių metų, kuomet pradėjo
karaliauti, ir karaliavo vienuo-
liką metų Jeruzalėje; jo motina
buvo Padajo duktė vardu Zebida
iš Rumos. 37 Jis darė pikta Vieš-
paties akyvaizdoje, visai taip-
pat, kaip buvo darę jo tėvai.

---

kraštą užpuldinėja įvairųs plėšikai (24, 1 - 7). Jo sunų Joakiną jau po trijų mėnesių viešpatavimo paima nelaisvėn Babylono karalius ir išgabena jį draug su jo šeimyna, žymesniais ir turtingesniais Jeruzalės gyventojais į Kaldėją (24, 8 - 17).

(**33**) *Rebloje*: prie Oronto upės. Anot pasakojimo Fl. Juozapo Nechao pasikvietęs Joakazą prie savęs ir klastingai paėmęs jį nelaisvėn. — *Šimtą talentų*... arti 33500 rbl. sidabru ir 42000 rbl. auksu. — (**34**) *Eliakimą... Joakimą*. Pirmasis vardas reiškia: Dievas pakels; antrasis gi: Viešpats pakels. Paraonas rasi leido pačiam Eliakimui išsirinkti naują vardą. Vardo permainymas buvo prigulmybės ženklas. Plg. Prad. 41, 45; Ezdr. 5, 14. Dan. 1, 7.

(**36**) *Joakimas*. Plg. 2 Kron. 36. 5... Jer. 22, 13... — *Zebida*. Joakimo brolis Joakazas buvo gimęs iš kitos motinos vardu Amitalės.

Caput XXIV. 1 In diebus ejus
ascendit Nabuchodonosor rex
Babylonis, et factus est ei Joa-
kim servus tribus annis: et rur-
sum rebellavit contra eum. 2
Immisitque ei Dominus latrun-
culos Chaldæorum, et latruncu-
los Syriæ, et latrunculos Moab,
et latrunculos filiorum Ammon:
et immisit eos in Judam, ut di-
sperderent eum, juxta verbum
Domini, quod locutus fuerat per
servos suos prophetas. 3 Factum
est autem hoc per verbum Do-
mini contra Judam, ut auferret
eum coram se propter peccata
Manasse universa quæ fecit, 4 et
propter sanguinem innoxium,
quem effudit, et implevit Jeru-
salem cruore innocentium: et
ob hanc rem noluit Dominus
propitiari.
5 Reliqua autem sermonum
Joakim, et universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum
Juda? Et dormivit Joakim cum
patribus suis: 6 et regnavit Joa-
chin filius ejus pro eo. 7 Et ul-
tra non addidit rex Ægypti, ut
egrederetur de terra sua: tule-

24. perskyrimas. 1 Jo dienose
atėjo Babylono karalius Nabu-
kodonosoras, ir Joakimas buvo
tapęs jo tarnu per trejus metus;
paskui gi vėl sukilo prieš jį. 2
Tuomet Viešpats siuntė prieš jį
Kaldėjiečių plėšikus, ir Syrijos
plėšikus, ir Moabo plėšikus, ir
Amono sunų plėšikus, ir atsiun-
tė juos į Judą, kad naikintu jį
pagal Viešpaties žodį, kurį jis
buvo kalbėjęs per savo tarnus
pranašus. 3 Tai gi atsitiko per
Viešpaties žodį prieš Judą, idant
atmestu jį nuo savęs dėlei vi-
sų Manaso nuodėmių, kurias jis
yra padaręs, 4 ir dėlei nekalto-
jo kraujo, kurį išliejo, padary-
damas Jeruzalę pilną nekaltųjų
kraujo; dėlei to tai dalyko Vieš-
pats nenorėjo duoties permal-
dauti.
5 Kas gi dar sakytina apie Joa-
kimą ir visa, ką yra daręs, argi
tai neparašyta Judo karalių met-
raščių knygoje? Ir Joakimas už-
migo su savo tėvais, 6 o jo su-
nus Joakinas ėmė karaliauti jo
vietoje. 7 Aigypto karalius ne-
beišėjo daugiaus iš savo žemės,
nes Babylono karalius buvo atė-

(**24, 1**) *Nabukodonosoras* Ebr. *N^{e}bu-khadne'car*, Asyr. Nabu-kudurri usur; jis buvo sunus Nabopalasaro (Nabu-habal-usur). Buvo tai žymiausis Babylonijos karalius (606 - 561 m. pirm Kr.). Draug su Persų karaliumi Cyaksaru jis apgalėjo Asyriją ir sugriovė Ninivą (602 m.), o be to pavergė daugelį kitų kraštų. Buvo didis dailės mylėtojas, padariusis iš savo sostinės tikrą pasaulio stebuklą. Kova tarp Babylonijos ir Asyrijos rupinosi pasinaudoti Nechao, kad išplėstu savo valdžią ant Syrijos ir Palestinos. Nabukodonosoras, apgalėjęs Paraoną Nechao prie Karkamio, privertė taipogi Joakimą pripažinti ant savęs Babylonijos valdžią (plg. 2 Kron. 36, 6), bet Joakimas po trejų metų išsiliuosavo nuo tos prigulmybės, ir jo sunus galėjo be kliučių apimti Judo sostą. Ant Joakimo išsipildė Jeremijo pranašystė, parašyta Jer. 22, 19 ir 36, 30 — (**2**) *Viešpats siuntė...* Viešpats nebenorėjo leisti sustiprėti savo išrinktajai tautai, kurios dienos buvo jau suskaitytos. — *Pagal Viešpaties žodį...* Plg. aug. 21, 16; Jer. 20, 4. 5. — (**3**) *Per Viešpaties žodį*, t. y. dėlto kad taip buvo Viešpats nutaręs.

(**5**) *Užmigo*: mirė, užmuštas kovoje. Jo laidotuvių nepaminėta, nes Jeremijas bubo jam apskelbęs išanksto, kad jis nebusiąs palaidotas. Vz. Jer. 22, 18. 19. — (**6**) *Joakinas*. Ebr. *J^{e}hojakhin*. Pas Jer. 24, 1 *J^{e}khoniahu*; iš čia kitoks jo vardo skambėjimas, lot. Jechonias. —(**7**) *Aigypto karalius...* Sumuštas Nabukodonosoro prie Karkamio ant Euprato jis buvo priverstas visai išsižadėti Azijos ir pasitraukti

rat enim rex Babylonis a rivo
Ægypti usque ad fluvium Eu-
phraten, omnia quæ fuerant re-
gis Ægypti.
[8] Decem et octo annorum erat
Joachim cum regnare cœpisset,
et tribus mensibus regnavit in
Jerusalem: nomen matris ejus
Nohesta filia Elnathan de Jeru-
salem. [9] Et fecit malum coram
Domino, juxta omnia quæ fece-
rat pater ejus.
[10] In tempore illo ascenderunt
servi Nabuchodonosor regis Ba-
bylonis in Jerusalem, et circum-
data est urbs munitionibus. [11]
Venitque Nabuchodonosor rex
Babylonis ad civitatem cum ser-
vis suis ut oppugnarent eam.
[12] Egressusque est Joachin rex
Juda ad regem Babylonis, ipse
et mater ejus, et servi ejus, et
principes ejus, et eunuchi ejus:
et suscepit eum rex Babylonis
anno octavo regni sui. [13] Et pro-
tulit inde omnes thesauros do-
mus Domini, et thesauros do-
mus regiæ: et concidit univer-
sa vasa aurea, quæ fecerat Sa-
lomon rex Israel in templo Do-
mini juxta verbum Domini. [14]
Et transtulit omnem Jerusalem,
et universos principes, et om-
nes fortes exercitus, decem mil-
lia, in captivitatem: et omnem
artificem et clusorem: nihilque
relictum est, exceptis pauperi-
bus populi terræ. [15] Transtulit
quoque Joachin in Babylonem,
et matrem regis, et uxores re-
gis, et eunuchos ejus: et judi-

męs visa, kas priderėjo Aigyp-
to karaliui nuo Aigypto upelio
iki Euprato upei.
[8] Joakinas buvo aštuoniolikos
metų, kuomet pradėjo karaliau-
ti, ir karaliavo tris mėnesius
Jeruzalėje; jo motina buvo El-
natano duktė vardu Nohesta iš
Jeruzalės. [9] Jis darė pikta Vieš-
paties akyvaizdoje visai taippat,
kaip buvo daręs jo tėvas.

[10] Anuo metu Babylono ka-
raliaus Nabukodonosoro tarnai
atėjo prie Jeruzalės, ir miestas li-
ko apsuptas pylimais. [11] Taipo-
gi Babylono karalius Nabuko-
donosoras atėjo su savo tarnais
prie miesto, kad jį užkovotų. [12]
Tuomet Judo karalius Joakinas
išėjo prie Babylono karaliaus,
jis pats ir jo motina, jo tarnai,
jo kunigaikščiai ir jo kamarpo-
niai, ir Babylono karalius priė-
mė jį aštuntais savo viešpata-
vimo metais. [13] Jis paėmė išten
visus Viešpaties namų turtus ir
karaliaus namų turtus, ir sulau-
žė visus auksinius indus, kuriuos
Izraėlio karalius Saliamonas bu-
vo padaręs Viešpaties bažnyčio-
je, pagal Viešpaties žodį; [14] ir
išgabeno nelaisvėn visą Jeruza-
lę, ir visus kunigaikščius, ir vi-
sus kariuomenės drąsiuosius, de-
šimtį tukstančių; be to visus
amatninkus ir šaltakalius; nieko
neliko, atskyrus tik žemės tau-
tos beturčius. [15] Perkėlė taipo-
gi Babylonan Joakiną, ir kara-
liaus motiną, ir karaliaus pačias,

į Aigypto gilumą. — *Aigypto upelio*: Wadi-el-Ariš.
(**10**) *Anuo metu*: pavasarį. Vz. 2 Kron. 36, 10. — (**12**) *Išėjo prie...*: sutiko pasiduoti Nabukodonosorui, rasi tikėdamos, kad tasai paliks jį ant sosto.—(**13**) *Turtus*. Jų dalis buvo atimta jau anksčiaus prie Joakimo. Plg. 2 Kron. 36, 7. — *Saliamonas buvo...* Vz. 3 Kar. 8, 48... — *Pagal Viešpaties žodį*: Kaip buvo Izaijo apskelbta Ezekijui. Vz. aug. 20, 17. — (**14**) *Visą Jeruzalę*. Iš toliaus paduoto

ces terræ duxit in captivitatem
de Jerusalem in Babylonem. 16
Et omnes viros robustos, se-
ptem millia, et artifices, et clu-
sores mille, omnes viros fortes
et bellatores: duxitque eos rex
Babylonis captivos in Babylo-
nem. 17 Et constituit Matthani-
am patruum ejus pro eo: impo-
suitque nomen ei Sedeciam.

ir jo kamarponius; ir žemės tei-
sėjus jis nuvedė nelaisvėn iš
Jeruzalės Babylonan, 16 taipogi
visus stiprius vyrus, septynis
tukstančius, amatninkų ir šalta-
kalių tukstantį, visus drąsius
vyrus ir kovotojus; ir Babylo-
no karalius nuvedė juos kaipo
belaisvius Babylonan. 17 O užuot
jo pastatė jo dėdę Matanįją, ku-
rį praminė vardu Sedekijas.

5. Paskutinis Judo karalius Sedekijas.

18 Vigesimum et primum an-
num ætatis habebat Sedecias
cum regnare cœpisset, et unde-
cim annis regnavit in Jerusa-
lem: nomen matris ejus erat
Amital, filia Jeremiæ de Lobna.
19 Et fecit malum coram Domi-
no, juxta omnia quæ fecerat
Joakim. 20 Irascebatur enim Do-
minus contra Jerusalem et con-
tra Judam, donec projiceret eos
a facie sua: recessitque Sede-
cias a rege Babylonis.
Caput XXV. 1 Factum est au-
tem anno nono regni ejus, men-
se decimo, decima die mensis,
venit Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis, ipse et omnis exercitus

18 Sedekijui buvo dvidešimt
pirmi jo amžio metai, kuomet
pradėjo karaliauti, ir karaliavo
jis vienuoliką metų Jeruzalėje;
jo motina buvo Jeremijo duktė
vardu Amitalė iš Lobnos. 19 Jis
darė pikta Viešpaties akyvaizdo-
je visai taippat, kaip buvo da-
ręs Joakimas. 20 Nes Viešpats
buvo užsirustinęs ant Jeruzalės
ir Judo, kolei neatmetė jų nuo
savo veido. Ir Sedekijas asitrau-
kė nuo Babylono karaliaus.
25. perskyrimas. 1 Atsitiko gi,
kad devintais jo karaliavimo me-
tais, dešimtame mėnesyje, aš-
tuntoje mėnesio dienoje atėjo
Babylono karalius Nabukodo-

---

sąrašo išgabentųjų Kaldėjon, pasirodo, kad liko išrinkti visi žymiausieji Judo gyventojai. Jų tarpe buvo pranašas Ezekiėlis ir Mardokiejus. — (**17**) *Matanįją*. Jis buvo Jozijo sunus ir tikras Joakazo brolis.

24, 18 — 25, 30. Nabukodonosoro paskirtajam Judo karaliui Sedekijui pakėlus maištą prieš Babylonijiečius, ateina pats Nabukodonosoras ir apgula Jeruzalę. Sedekijas mėgina išbėgti, bet sugautas ir apakintas nuvedamas Babylonan (24, 18—25, 7). Po to Jeruzalė lieka paimta, bažnyčia sudeginta, gyventojų dauguma su likusiais turtais išgabenama Kaldėjon, kaikurie kunigai ir kunigaikščiai nužudomi (25, 8 - 21), likusi gi tauta paskirtą viršininką Godoliją užmuša ir išbėga Aigyptan (25, 22 - 26). Visa Karalių knyga užbaigiama paminėjimu, kad laikomas Babylone Judo karaliaus Joakinas susilaukia 37 savo nelaisvės metais paaugštinimo (25, 27 - 30).

(**20**) *Atsitraukė*: pakėlė maištą su kitomis mažomis tautomis: Edomu, Moabu, Amonu, Tyru, ir pasitikėdamas pagalba Aigypto Paraono Hafro, pas kurį jis buvo išsiuntęs pasiuntinius. Plg. Jer. 27, 3... Ez. 17, 15.

(**25, 1**) *Devintais*... Laikas nurodomas labai griežtai dėlei didžios atsitikimų svarbos. — (**2**) *Iki vienuoliktų*: 588 pirm Kristaus gimimo. — (**3**) *Mėnesio*: ketvirtojo. Vz. Jer. 39, 2; 52, 6. — *Miesle įsigalėjo*... Plg. Raud. 2, 11; 4, 3...

ejus in Jerusalem, et circumde-
derunt eam: et exstruxerunt in
circuitu ejus munitiones. [2] Et
clausa est civitas atque vallata
usque ad undecimum annum re-
gis Sedeciæ, [3] nona die mensis:
prævaluitque fames in civitate,
nec erat panis populo terræ. [4]
Et interrupta est civitas: et om-
nes viri bellatores nocte fuge-
runt per viam portæ, quæ est
inter duplicem murum ad hor-
tum regis (porro Chaldæi obsi-
debant in circuitu civitatem)
fugit itaque Sedecias per viam,
quæ ducit ad campestria solitu-
dinis. [5] Et persecutus est exer-
citus Chaldæorum regem, com-
prehenditque eum in planitie
Jericho: et omnes bellatores,
qui erant cum eo, dispersi sunt,
et reliquerunt eum. [6] Apprehen-
sum ergo regem duxerunt ad
regem Babylonis in Reblatha:
qui locutus est cum eo judicium.
[7] Filios autem Sedeciæ occidit
coram eo, et oculos ejus effo-
dit, vinxitque eum catenis, et
adduxit in Babylonem.

[8] Mense quinto, septima die
mensis, ipse est annus nonus
decimus regis Babylonis: venit
Nabuzardan princeps exercitus,
servus regis Babylonis, in Jeru-
salem. [9] Et succendit domum
Domini, et domum regis: et do-
mos Jerusalem, omnemque do-
mum combussit igni. [10] Et mu-
ros Jerusalem in circuitu de-
struxit omnis exercitus Chaldæo-

nosoras pats ir visa jo kariuo-
menė prie Jeruzalės, ir apstojo
ją, ir pastatė aplink ją pylimų.
[2] Taip miestas buvo uždarytas
ir apgultas iki vienuoliktų ka-
raliaus Sedekijo metų, [3] iki de-
vintai mėnesio dienai. Mieste
įsigalėjo badas, ir žemės tautai
nebebuvo duonos. [4] Tuomet įsi-
veržta į miestą, ir visi vyrai
kovotojai pabėgo nakčia vartų
keliu, esančiu tarp dviejų mu-
rų, prie karaliaus sodno (Kal-
dėjiečiai gi laikė miestą apgulę
aplinkui); taigi, Sedekijas bėgo
keliu, vedančiu į tyrumos lygu-
mą. [5] Bet Kaldėjiečių kariuome-
nė vijosi karalių ir sugavo jį
Jėriko lygumoje, o visi buvu-
sieji su juo kovotojai išsisklai-
stė ir apleido jį. [6] Sugautą gi
karalių jie nuvedė Reblaton prie
Babylono karaliaus, kurs ap-
skelbė apie jį ištarmę. [7] Jis lie-
pė užmušti Sedekijo sunus jojo
akyvaizdoje, išdurė jam akis ir
surišdinęs jį grandinėmis, nuve-
dė Babylonan.

[8] Devynioliktais Babylono ka-
raliaus metais penktame mėne-
syje septintoje mėnesio dienoje
atėjo į Jeruzalę Babylono kara-
liaus tarnas kariuomenės virši-
ninkas Nabuzardanas [9] ir sude-
gino Viešpaties namus ir kara-
liaus namus; jis sunaikino ugni-
mi Jeruzalės namus ir visus na-
mus. [10] Ir Jeruzalės sienas aplin-
kui sugriovė visa Kaldėjiečių

---

(4) *Įsiveržta...* Vz. Jer. 39, 3.—*Keliu, esančiu tarp...* Jeruzalės prietryčiuose. Karaliaus sodnas buvo prie Papiktinimo kalno.—*Tyrumos lygumą*: Jordano slėnį. (6) *Reblaton.* Tikriaus: Į Reblą. Plg. aug. 23, 33. — (7) *Sedekijo sunus.* Plg. Jer. 41, 10. — *Išdurė jam akis.* Babylono karaliai dažnai taip pasielgavo su sugautaisiais belaisviais.—*Grandinėmis.* Ebr. t. kalbama apie dvejas grandines.—*Babylonan.* Sedekijas pasiliko čionai kalėjime iki savo mirčiai. Plg. Jer. 52, 11.

(9) *Sudegino Viešpaties namus.* Tai įvyko 588 pirm Kristaus. — *Ir visus namus.* Ebr. t.: didžius namus, t. y. turtingųjų rumus. Beturčių namai rasi liko

rum, qui erat cum principe mi-
litum. 11 Reliquam autem po-
puli partem, quæ remanserat in
civitate, et perfugas, qui trans-
fugerant ad regem Babylonis,
et reliquum vulgus transtulit
Nabuzardan princeps militiæ. 12
Et de pauperibus terræ reliquit
vinitores et agricolas. 13 Colum-
nas autem æreas, quæ erant in
templo Domini, et bases, et ma-
re æreum, quod erat in domo
Domini, confregerunt Chaldæi,
et transtulerunt æs omne in Ba-
bylonem. 14 Ollas quoque æreas,
et trullas, et tridentes, et scy-
phos, et mortariola, et omnia
vasa ærea, in quibus ministra-
bant, tulerunt. 15 Necnon et thu-
ribula, et phialas: quæ aurea,
aurea: et quæ argentea, argen-
tea, tulit princeps militiæ, 16
id est, columnas duas, mare
unum, et bases quas fecerat Sa-
lomon in templo Domini: non
erat pondus æris omnium vaso-
rum. 17 Decem et octo cubitos
altitudinis habebat columna una:
et capitellum æreum super se
altitudinis trium cubitorum: et
retiaculum, et malogranata su-
per capitellum columnæ, omnia
ærea: similem et columna se-
cunda habebat ornatum.
18 Tulit quoque princeps mi-
litiæ Saraiam sacerdotem pri-
mum, et Sophoniam sacerdotem
secundum, et tres janitores. 19
Et de civitate eunuchum unum,

kariuomenė, buvusi su kareivių
viršininku. 11 Kitą gi tautos da-
lį, kuri buvo likusi mieste, ir
pabėgėlius, kurie buvo nubėgę
prie Babylono karaliaus, ir li-
kusią liaudį išgabeno kariuome-
nės viršininkas Nabuzardanas.
12 O iš tautos beturčių jis pali-
ko vynuogynų prižiurėtojus ir
žemdirbius. 13 Varinius šulus, bu-
vusius Viešpaties bažnyčioje,
papėdes ir variną jurą, buvusią
Viešpaties namuose, Kaldėjie-
čiai sulaužė ir išgabeno visą va-
rį į Babyloną. 14 Jie ėmė taipo-
gi varinius puodus, samčius, tri-
šakes, grustuvėlius ir visus va-
rinius indus, kurie buvo varto-
jami tarnystėje; 15 be to kariuo-
menės viršininkas ėmė ir smil-
kytuvus ir taures; kas buvo iš
aukso auksinius ir kas buvo iš si-
dabro sidabrinius; 16 tai yra, du
šulu, vieną jurą ir papėdes, ku-
rias buvo padaręs Saliamonas
Viešpaties bažnyčioje; o visų in-
dų vario nebuvo galima pasverti.
17 Vienas šulas buvo aštuonioli-
ka mastų augštas ir varinė gal-
vena ant jo trimis mastais augšta;
ir pynė ir granatiniai obuoliai
ant šulo galvenos visa buvo iš
vario; tokių pat pagražinimų tu-
rėjo ir antrasis šulas.
18 Kariuomenės viršininkas
ėmė taipogi pirmąjį kunigą Sa-
rają ir antrąjį kunigą Sofoniją,
ir tris durininkus, 19 ir iš mie-
sto vieną kamarponį, kurs bu-

nesudeginti. —(**11**) *Likusią liaudį*: kuri gyveno ne Jeruzalėje. — (**13**) *Varinius šulus*: Jachiną ir Boozą Vz. 3 Kar. 7, 15... — *Papėdes*... Vz. 3 Kar. 27, 3... — (**15**) *Kas buvo iš aukso*...: visus kitus auksinius ir sidabrinius dalykus, kurie čionai neišvardijami. Kad tokių dalykų dar buvo likę šventykloje po anksčiaus įvykusių apiplėšimų, liudija Jer. 27, 19... Plg. Jer. 52. — (**16**) *O visų indų vario*... Taip išreiškiama, kad skaistvario iš paimtųjų indų buvo labai daug.— (**17**) *Trimis*. Tikriaus: penkiais. Vz. 3 Kar. 7, 16.

(**18**) *Pirmąjį kunigą*... Vyriausįjį kunigą ir jo pavaduotoją. — *Durininkus*: lėvitų viršininkus, kuriems buvo pavesta sergėti bažnyčios vartai. Plg. 1 Kron. 26, 17. 18.—(**19**) *Iš stovėjusiųjų*: iš karaliaus

qui erat præfectus super bella-
tores viros: et quinque viros de
his, qui steterant coram rege,
quos reperit in civitate: et So-
pher principem exercitus, qui
probabat tyrones de populo ter-
ræ: et sexaginta viros e vulgo,
qui inventi fuerant in civitate.
20 Quos tollens Nabuzardan prin-
ceps militum, duxit ad regem
Babylonis in Reblatha. 21 Per-
cussitque eos rex Babylonis, et
interfecit eos in Reblatha in
terra Emath: et translatus est
Juda de terra sua.
22 Populo autem, qui relictus
erat in terra Juda, quem dimi-
serat Nabuchodonosor rex Baby-
lonis, præfecit Godoliam filium
Ahicam filium Saphan. 23 Quod
cum audissent omnes duces mi-
litum, ipsi et viri qui erant cum
eis, videlicet quod constituisset
rex Babylonis Godoliam: vene-
runt ad Godoliam in Maspha,
Ismahel filius Nathaniæ, et Jo-
hanan filius Caree, et Saraia fi-
lius Thanehumeth Netophathi-
tes, et Jezonias filius Maacha-
ti, ipsi et socii eorum. 24 Jura-
vitque Godolias ipsis et sociis
eorum, dicens: Nolite timere
servire Chaldæis: manete in
terra, et servite regi Babylonis,
et bene erit vobis. 25 Factum
est autem in mense septimo ve-
nit Ismahel filius Nathaniæ, fi-
lii Elisama de semine regio, et
decem viri cum eo: percusse-
runtque Godoliam, qui et mor-
tuus est: sed et Judæos et Chal-

vo vyrų kovotojų viršininkas,
ir penkis vyrus iš stovėjusiųjų
karaliaus akyvaizdoje, kuriuos
rado mieste, ir kariuomenės va-
dą Soferį, kurs mankštindavo
jaunus kareivius iš žemės tau-
tos, ir šešias dešimtis vyrų iš
liaudies, kurie buvo rasti mie-
ste. 20 Ėmęs juos kariuomenės
viršininkas Nabuzardanas nuve-
dė prie Babylono karaliaus į
Reblatą. 21 O Babylono karalius
liepė užmušti juos Reblatoje
Emato žemėje. ir Judas liko per-
keltas iš savo krašto.
22 Tautai gi, paliktajai Judo
žemėje, kurią Babylono karalius
Nabukodonosoras buvo palikęs,
jis davė viršininką Safano su-
naus Ahikamo sunų Godoliją.
23 Kuomet tai išgirdo visi ka-
reivių vadai ir visi su jais bu-
vusieji vyrai, butent, kad Baby-
lono karalius įstatęs Godoliją,
atėjo prie Godolijo į Maspą, Na-
tanijo sunus Ismahėlis, Karėės
sunus Johananas, Netofatietis
Tanehumėto sunus Saraja ir Maa-
chatio sunus Jezonijas draug su
jųjų draugais. 24 O Godolijas pri
siekė jiems ir jų draugams, sa-
kydamas: Nesibijokite tarnauti
Kaldėjiečiams. pasilikkite žemė-
je, tarnaukite Babylono karaliui,
ir bus jums gerai. 25 Bet atsiti-
ko, kad septintame mėnesyje
atėjo Elisamos sunaus Natanijo
sunus Ismahėlis iš karališkosios
giminės ir draug su juo dešimts
vyrų, ir jie ištiko Godoliją, kurs
ir mirė, o taipogi ir buvusius

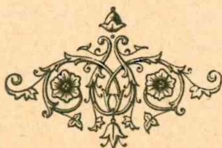
patarėjų. — *Soferį*, Ebr. t. tas žodis reiš-kia raštininką; todėl kalbama apie vy-riausiojo kariuomenės vado raštininką. — *Iš liaudies*. Ebr. t.: iš žemės tautos; to-dėl kalbama apie žymesniuosius tarp žy-dų. — (21) *Judas liko perkeltas*. Nuo tos valandos žydų nelaisvė prasidėjo pilnai.

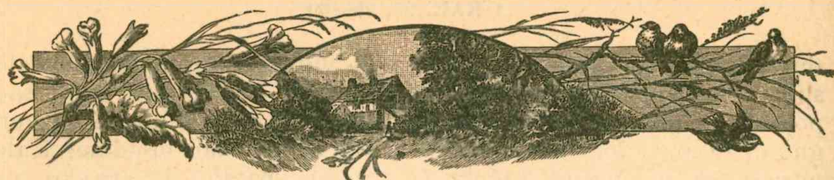
(22) *Ahikamo sunų*. Ahikamas mini-mas tarp Jozijo kunigaikščių. Vz. aug. 22, 12. Plg. Jer. 40, 1... — *Kareivių va-dai*, kurie buvo ištrukę iš apgultos Jeru-zalės ir suskubę pasislėpti. — *Į Maspą*: miestas Benjamino giminės plote, į šiaur-vakarius nuo Jeruzalės. — (25) *Atėjo*

dæos, qui erant cum eo in Ma-
spha. 26 Consurgensque omnis
populus a parvo usque ad ma-
gnum, et principes militum ve-
nerunt in Ægyptum timentes
Chaldæos.
27 Factum est vero in anno
trigesimo septimo transmigratio-
nis Joachin regis Juda, mense
duodecimo, vigesima septima
die mensis: sublevavit Evilme-
rodach rex Babylonis, anno, quo
regnare cœperat, caput Joachin
regis Juda de carcere. 28 Et lo-
cutus est ei benigne: et posuit
thronum ejus super thronum
regum, qui erant cum eo in Ba-
bylone. 29 Et mutavit vestes
ejus, quas habuerat in carcere,
et comedebat panem semper in
conspectu ejus cunctis diebus
vitæ suæ. 30 Annonam quoque
constituit ei sine intermissione,
quæ et dabatur ei a rege per
singulos dies omnibus diebus
vitæ suæ.

su juo Maspoje žydus ir Kaldė-
jiečius. 26 Tuomet visa tauta
nuo mažo iki didžiam ir karei-
vių viršininkai, bijodami Kaldė-
jiečių, pakilo ir atvyko į Ai-
gyptą.
27 Tris dešimtis septintais gi
Judo karaliaus Joakino nelai-
svės metais, dvyliktame mėne-
syje, dvidešimt septintoje mė-
nesio dienoje, atsitiko, kad Ba-
bylono karalius Evilmeroda-
chas tais metais, kuriuose pra-
dėjo karaliauti, pakėlė Judo ka-
raliaus Joakino galvą iš kalėji-
mo. 28 Jis kalbėjo jam maloniai
ir pastatė jo sostą augščiaus už
sostus karalių, buvusių draug
su juo Babylone, 29 ir permainė
jo drabužius, kuriuos turėjo ka-
lėjime, ir anas valgė visuomet
jojo akyvaizdoje per visas savo
gyvenimo dienas. 30 Jis paskyrė
jam taipogi nuolatinį išlaikymą,
kurs jam buvo duodamas kara-
liaus kiekvieną dieną per visas
jo gyvenimo dienas.

Elisamos sunus... Jis buvo pakurstytas Amonitų karaliaus. Plg. Jer. 40, 13. 14. — *Kaldėjiečius*: Babylono karaliaus paliktuosius valdininkus. — (26) *Bijodami Kaldėjiečių*... Plg. Jer. 41, 4... 42, 43. 44. (27) *Evilmerodachas*. Asyr. Amil-Marduk. — *Pakėlė Judo*... išliuosavo iš kalėjimo. Plg. Prad. 40, 13 (ebr. t.). Kodėl taip padarė Evilmerodachas, nežinia. Dievas tečiaus norėjo, kad paskutinis Dovido ainis ant karalių sosto, taip sunkiai jo nubaustas, neliktu visiškai atmestas (2 Kron. 7, 14...). Tas atsitikimas turėjo buti draug ir ženklas, kad Viešpats padarys savame laike galą nelaisvei tautos, kuomet ji bus pažinus, jog nugabenimas Babylonan yra Dievo siųstoji bausmė, ir kuomet kreipsis prie jo visa savo širdimi.—(28) *Karalių buvusių*...: kurie lygiai kaip Jekonijas buvo belaisviai Babylone. — (29) *Jojo akyvaizdoje*: prie jo stalo Plg. 2 Kar. 9, 10... — (30) *Išlaikymą*: koks buvo reikalingas Jekonijo šeimynai.

KRONIKŲ KNYGOS.

ĮVEDIMAS.

1. Nors dabar skaitoma dvi Kronikų knygi, bet išpradžios buvo tai vienas veikalas. Ebr. biblijoje jis vadinasi *Dibre haijamim*; tą vardą šv. Jieronymas išvertė žodžiais „Verba dierum“ (dienų veikalai arba metraščiai), pridurdamas, kad knygos vardą galima aiškiaus išreikšti pasakymu „Chronicon totius divinæ historiæ“, t. y. visos šventosios istorijos metraščiai. Lotyniškas knygos vardas padarytas iš graikiškojo Παραλειπομένα; jis reiškia tą pat ką ir apleistieji dalykai, lyg-kad Kronikų knygos butu tik Karalių knygų priedas, kuriame surašyta tai, kas anose apleista; ištikrųjų gi taip nėra.

2. Kronikų knyga apima ilgiausį laikotarpį, nes prasideda Adomu, baigiasi gi Kyro ediktu (536 m.). Taigi, joje randama trumpiausi Dievo išrinktosios tautos istorija nuo Adomo iki Dovidui, toliaus daug atsitikimų iš Dovido karaliavimo, gana plačiai aprašytas Saliamono viešpatavimas ir trumpa visų kitų Judo karalių istorija; visa gi užbaigiama paminėjimu Kyro edikto, kuriuo padaryta galas Babylono nelaisvei. Todėl visą veikalą galima paskirstyti į keturias dalis, kurių pirmoji susideda iš genealogijų (1 Kron. 1, 1—9, 44), antroji apima Dovido istoriją (1 Kron. 10, 1—29, 30), trečioji Saliamono istoriją (Kron. 1, 1 — 9, 31) ir ketvirtoji visų kitų Judo karalių istoriją (2 Kron. 10, 1—36, 23).

3. Iš Kronikų knygų turinio pasirodo, kad tai nevisai naujas pasakojimas, bet tik žymi dalis tos pačios žydų istorijos, kurią randame keturiose Karalių knygose. Dažnai jose atkartota tie patįs atsitikimai bemažko tais pačiais žodžiais. Iš kitos vėl pusės yra gana žymių skirtumų, nes Kronikų knygose vieni atsitikimai visai apleisti, kiti trumpiaus papasakoti, o kiti pridėti visai nauji. Todėl negalima sakyti, kad jų tikslas butu buvęs tik papildyti senesnįjį pasakojimą; jos reikia skaityti visai atskiru, neprigulmingu veikalu,

parašytu tam tikru tikslu, kurs nesunku susekti.

Kronikų knygų autorius skiria savo veikale žymiausią vietą D o v i d o n a m a m s. Visupirma istoriškoji jo dalis prasideda Dovidu, iš Sauliaus gi istorijos paminėta tik jo mirtis, kad labiaus paaiškėtų, kodėl Dovidas buvo išrinktas karaliumi; apleista taipogi visų Izraėlio karalių istorija, tuo tarpu kad Judo karaliai visi paminėti, ir Dovido genealogija išskaitoma iki Neemijo laikų. Toliaus Kronikų knygų autorius turi nuolat prieš akis Jeruzalę ir tai nedėlto, kad ji buvo karaliaus sostinė, bet kad tai buvo šventasis miestas su šventa tarnyste ir su Viešpaties bažnyčia. Todėl jis nepasakoja plačiaus apie Dovido viešpatavimą Ebrone, kalba gi apie visa, kas darėsi Jeruzalėje, kas palietė kokiuo nors budu religiją. Plačiai jis aprašo sandoros skrynios perkėlimą, Dovido sumanymą pastatyti Viešpačiui bažnyčią, prisirengimą prie to darbo, kurį turėjo atlikti jo sunus, surinktąją medegą, pinigus, patį bažnyčios pastatymą ir pašventimą Saliamono laikais, šventos tarnystės sutvarkymą, iškilmingas šventes, religijinę reformą Jozapato, Ezekijo ir Jozijo laikais. Kaip labai rupėjo autoriui Dievo tarnystė, pasirodo taipogi iš platesnio paminėjimo aaroniškosios kunigijos, lėvitų o ypač bažnyčiai paskirtųjų giesmininkų; su tikru pamėgimu jis kalba apie jų atsinešimą į Dievo apreikštąją religiją ir nurodo sąryšį tarp laimingo arba nelaimingo karalystės stovio ir ištikimumo arba neištikimumo Dievo įstatymui. Karaliai teisiami pagal tai, ar jie tarnavo vienam tikrajam Dievui, ar pagonių dievams, ir pažymima, jog, kaip buvo Dievo žadėta, ištikimieji gavo palaiminimą ir užmokesnį, neištikimieji gi liko nubausti.

Visa tai atsimenant, reikia pripažinti, kad Kronikų knygų autoriaus tikslas buvo parašyti religijinę žydų istoriją arba tikriaus sakant žydų religijos istoriją, kad įkvėptu savo laiko tautiečiams sugrįžusiems iš Babylono nelaisvės tos religijos pagarbą ir kad paragintu kunigus, lėvitus ir tautą prie ištikimo ir griežto jos apeigų pildymo, prie užlaikymo įstatymo ir prie vengimo pagonystės.

3. Kronikų knygos liko parašytos jau pasibaigus Babylono nelaisvei. Apie tai liudija visupirma paminėjimas karaliaus Kyro dekreto, kuriuo buvo leista sugrįšti žydams iš nelaivės Palestinon (2 Kron. 36, 22...); toliaus jose randame išskaitytą iki trečiajai kartai genealogiją Zorobabėlio, kurs vedė pirmuosius žydus, grįžtančius iš nelaisvės (1 Kron. 3, 19); minimi taipogi pinigai, vardu d a r i k a i (1 Kron. 29, 7 ebr. t.), kurie atsirado tik Persams viešpataujant, todėl ne anksčiaus kaip Kyro laikais; galop Kronikų kalba gana panaši į kalbą Ezdro ir Neemijo knygų, kuriedvi parašyti jau po Babylono nelaisvės; todėl Kronikų knygos negalėjo atsirasti pirm 536 m. Nėra tečiaus tikrų nurodymų, kad jiedvi butu atsiradusi žymiai vėlesniais laikais. Sekant tat senobinį žydų padavimą, galima spėti, kad Kronikų knygas yra parašęs Ezdras. Palygimas to veikalo su užsilikusiais Ezdro raštais, regisi, tą padavimo liudijimą visai patvirtina, nes ir čia ir ten randame daug visai panašių išsireiškimų, tą pačią kalbą, tą patį rašymo budą; be to ir Kronikų knygų tikslas nurodo, jog autorius

turėjo mintyje kaip tik tas žydų gyvenimo sąlygas, kokios atsirado Ezdro ir Neemijo laikais, kuomet sugrįžusiems tėviškėn belaisviams labiausiai buvo reikalingi perspėjimai, kad ištikimu įstatymo užlaikymu ir Dievo įsakytosios tarnystės pildymu stengtusi užsipelnyti Dievo pagalbą prieš nuolatinius priešų užpuldinėjimus.

4. Kronikų knygos apima ilgiausį laikotarpį nuo Adomo iki Ezdrui, tečiaus jų istoriška vertybė pasilieka neabejotina, nes autorius turėjo užtektinai ištikimų šaltinių savo žinioms semti. Jo paduotos genealogijos paimtos arba iš Pradžios knygos, arba iš Judo ir Izraėlio karalių metraščių, arba galop iš viešų sąrašų, kurie ankstyvesniųjų rašytojų dar nebuvo sunaudoti; rašydamas gi Dovido ir jo įpėdinių istoriją, jis ėmė žinias iš tų pačių šaltinių, kuriais naudojosi Samuėlio ir Karalių knygų autoriai, t. y. iš įvairių pranašų raštų, surinktų į vieną didelį veikalą pavadintą Judo ir Izraėlio karalių metraščiais. Kad Kronikų knygų autorius naudojosi tais šaltiniais rupestingai ir ištikimai, parodo nuolatinis jų minėjimas, o taipogi nemažas jo pasakojimo panašumas į istoriją, kurią randame Samuėlio ir Karalių knygoje.

Kronikų knygų autoriui kritikai daro nemaža prikaišiojimų, buk jis, pasistatęs sau tikslą išrodyti didžią kunigijos reikšmę ir lėvitiškosios tarnystės vertybę, tyčiomis apleidęs daug dalykų, kurie jo tikslui atsiekti netiko, arba net iškreipęs prasmę senesniųjų raštų, kuriais jis naudojosi. Bet tie prikaišiojimai paremti dažniausiai neteisingu teksto aiškinimu, arba klaidomis, atsiradusiomis tekste vėlesniais laikais per perrašinėtojų kaltybę. Kad tokių klaidų Kronikų knygoje daugiaus negu kitose, tai visai nestebėtina, nes jose randame tikrai begalinę daugybę vardų ir skaitlinių, t. y. tokių dalykų, kuriuose perrašinėtojui beveik visai negalima nepaklysti.

Nežiurint tat tų prikaišiojimų Kronikų knygų vertybė yra nemaža. Svarbios jos istorišku žvilgsniu, nes paaiškina daug dalykų Izraėlio istorijoje; svarbios jos ir dogmatišku žvilgsniu kaipo viename dalyke paliečiančios iškilmingai žadėtąjį Dovidui Mesiją.

Kronikų knygos buvo visuomet žydų kanono dalimi. Dievo įkvėptomis skaito jas katalikų Bažnyčia, nes kaipo tokias yra gavusi iš Viešpaties apaštalų draug su kitomis šventomis Sen. Testamento knygomis.

Liber primus Paralipomenon.

Hebraice *Dibre Hajamim.*

Pirmoji Kronikų knyga.

Ebraiškai *Dibre haijamim.*

I. Giminių sąrašai. 1. Nuo Adomo iki Abraomui ir Jokubui.

Caput I. 1 Adam, Seth, Enos.
2 Cainan, Malaleel, Jared, 3 He-
noch, Mathusale, Lamech, 4 Noe,
Sem, Cham, et Japheth. 5 Filii
Japheth: Gomer, et Magog, et
Madai, et Javan, Thubal, Mo-
soch, Thiras. 6 Porro filii Go-
mer: Ascenez, et Riphat, et Tho-
gorma. 7 Filii autem Javan: Eli-
sa et Tharsis, Cethim et Doda-
nim.
8 Filii Cham: Chus, Mesraim
et Phut, et Chanaan. 9 Filii au-
tem Chus: Saba, et Hevila, Sa-
batha, et Regma, et Sabatacha.
Porro filii Regma: Saba, et Da-
dan. 10 Chus autem genuit Nem-
rod: iste cœpit esse potens in
terra. 11 Mesraim vero genuit
Ludim, et Anamim, et Laabim,
et Nephthuim, 12 Phetrusim quo-
que, et Casluim: de quibus eg-
ressi sunt Philisthiim, et Ca-
phtorim. 13 Chanaan vero ge-
nuit Sidonem primogenitum su-
um, Hethæum quoque, 14 et Je-
busæum, et Amorrhæum, et Ger-

1. perskyrimas. 1 Adomas, Sė-
tas, Enosas, 2 Kainanas, Malalė-
ėlis, Jarėdas, 3 Enokas, Matusa-
lė, Lamėkas, 4 Noė, Sėmas, Cha-
mas ir Japėtas 5 Japėto sunūs:
Gomeras, Magogas, Madajis, Ja-
vanas, Tubalis, Mosochas, Tiras.
6 Toliaus Gomero sunūs: Aske-
nėzas, Rifatas ir Togorma. 7
Javano gi sunūs: Elisa, Tarsis,
Ketimas ir Dodanimas.
8 Chamo sunūs: Kušas, Mes-
raimas, Putas ir Kanaanas. 9
Kušo gi sunūs: Saba, Hevila,
Sabata, Rėgma ir Sabatacha.
Toliaus Rėgmos sunudu: Šaba
ir Dadanas. 10 Kušui gi gimė
Nemrodas; tasai ėmė buti galin-
gas ant žemės. 11 Iš Mesraimo
gi gimė Ludimai, Anamímai, La-
abimai ir Neftuimai, 12 taipogi
Petrusimai ir Kasluimai, iš ku-
rių kilo Pilistymai ir Kaftori-
mai. 13 O Kanaanui gimė jo pirm-
gimis Sidonas, taipogi Hetiečiai,
14 Jėbuziečiai, Amoriečiai, Ger-
geziečiai, 15 Hevejiečiai, Arakie-

1, 1-54. Pirmoji Kronikų knygos dalis susideda iš giminių sąrašo nuo Adomo iki žydų sugrįžimui iš Babylono nelaisvės. Jis prasideda išskaitymu Adomo ainių iki Noės sunų (1 - 23); toliaus eina giminių vardai nuo Sėmo iki Jokubui (24 - 42), o taipogi vardai Idumėjiečių karalių ir viršininkų, buvusių anksčiaus negu pas Izraėlitus atsirado karalius (43-54).

(1 - 4) *Adomas...* Plg. Prad. 5. 1 - 30. — (5 - 23) *Japėto sunus...* Plg. Prad 10, 2 - 30 — *Rifatas.* Ebr. t.: Difatas; bet tai

gesæum, 15 Hevæumque et Ara-
cæum, et Sinæum. 16 Aradium
quoque, et Samaræum, et Ha-
mathæum.
17 Filii Sem: Ælam, et Assur,
et Arphaxad, et Lud, et Aram,
et Hus, et Hul, et Gether, et
Mosoch. 18 Arphaxad autem ge-
nuit Sale, qui et ipse genuit
Heber. 19 Porro Heber nati sunt
duo filii, nomen uni Phaleg,
quia in diebus ejus divisa est
terra; et nomen fratris ejus Je-
ctan. 20 Jectan autem genuit
Elmodad, et Saleph, et Asar-
moth, et Jare, 21 Adoram quo-
que, et Huzal, et Decla, 22 He-
bal etiam, et Abimael, et Saba,
necnon 23 et Ophir, et Hevila,
et Jobab: Omnes isti filii Je-
ctan:
24 Sem, Arphaxad, Sale, 25
Heber, Phaleg, Ragau, 26 Serug,
Nachor, Thare, 27 Abram, iste est
Abraham. 28 Filii autem Abraham,
Isaac et Ismahel. 29 Et hæ genera-
tiones eorum. Primogenitus Is-
mahelis, Nabaioth, et Cedar, et
Adbeel, et Mabsam, 30 et Ma-
sma, et Duma, Massa, Hadad,
et Thema, 31 Jetur, Naphis, Ce-
dma: hi sunt filii Ismahelis. 32
Filii autem Ceturæ concubinæ
Abraham, quos genuit: Zamran,
Jecsan, Madan, Madian, Jesboc,
et Sue. Porro filii Jecsan: Saba,
et Dadan. Filii autem Dadan:
Assurim, et Latussim, et Lao-
mim. 33 Filii autem Madian: Ep-
ha, et Epher, et Henoch et Abi-
da, et Eldaa: omnes hi, filii Ce-
turæ. 34 Genuit autem Abraham

čiai ir Siniečiai, 16 taipogi Ara-
diečiai, Samariečiai ir Amatie-
čiai.

17 Sėmo sunųs: Elamas, Asu-
ras, Arpaksadas, Ludas, Aramas,
Husas, Hulis, Gėteras ir Moso-
chas. 18 Arpaksadui gi gimė Sa-
lė, o tam gimė Eberas. 19 To-
liaus Eberui gimė sunudu: vie-
nas vardu Palėgas, nes jo laiku
žemė buvo padalinta, ir jo bro-
lis vardu Jėktanas. 20 Jėktanui
gi gimė Elmodadas, Salėfas,
Asarmotas, Jarė, 21 taipogi Ado-
ramas, Huzalis, Dėkla, 22 dar ir
Ebalis, Abimaėlis, Saba, galop
23 Opyras, Hevila ir Jobabas;
visi šitie Jėktano sunųs.

24 Sėmas, Arpaksadas, Salė 25
Eberas, Palėgas, Ragau 26 Se-
rugas, Nakoras, Tarė, 27 Abra-
mas, jis ir Abraomas. 28 Abrao-
mo gi sunudu: Izaokas ir Izmaė-
lis. 29 O štai jųdviejų giminės:
Izmaėlio pirmgimis Nabojotas,
Kedaras, Adbėėlis, Mabsamas,
30 Masma, Duma, Masa, Hada-
das, Tėma, 31 Jeturas, Nafis,
Kėdma; šitie yra Izmaėlio su-
nųs. 32 Abraomo gi gulovės Kė-
turos sunųs, kuriuos ji pagimdė:
Zamranas, Jeksanas, Madanas,
Madianas, Jesbokas ir Suė. To-
liaus Jeksano sunųs: Saba ir
Dadanas; Dadano gi sunųs: Asu-
rimai, Latusimai ir Laomimai.
33 Madiano gi sunųs Efa, Efe-
ris, Enokas, Abida ir Eldaa; vi-
si šitie Keturos vaikai. 34 Abrao-

rasi perrašinėtojų klaida. Panašių nedidelių permainų varduose galima rasti ir toliaus.

(24-27) *Sėmas...* Plg. Prad. 11, 10-26. — *Jis ir Abraomas.* Vz. Prad. 17, 5.

(28-31) *Abraomo gi...* Plg. Prad 25, 12-16. — *Hadadas.* Prad. 25, 15 Hadaras. — (32-34) *Keturos sunųs...* Plg. Prad. 25, 1-4.

Isaac: cujus fuerunt filii Esau,
et Israel.
35 Filii Esau: Eliphaz, Ra-
huel, Jehus, Ihelom, et Core.
36 Filii Eliphaz: Theman, Omar,
Sephi, Gathan, Cenez, Thamna,
Amalec. 37 Filii Rahuel: Nahath,
Zara, Samma, Meza. 38 Filii Seir:
Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Di-
son, Eser, Disan. 39 Filii Lotan:
Hori, Homam. Soror autem Lo-
tan fuit Thamna. 40 Filii Sobal:
Alian, et Manahath, et Ebal,
Sephi et Onam. Filii Sebeon:
Aia et Ana. Filii Ana: Dison.
41 Filii Dison: Hamram, et Ese-
ban et Jethran et Charan. 42
Filii Eser: Balaan, et Zavan, et
Jacan. Filii Disan: Hus et Aran.

43 Isti sunt reges, qui impe-
raverunt in terra Edom ante-
quam esset rex super filios Is-
rael: Bale filius Beor: et nomen
civitatis ejus, Denaba. 44 Mor-
tuus est autem Bale, et regna-
vit pro eo Jobab filius Zare de
Bosra. 45 Cumque et Jobab fuis-
set mortuus, regnavit pro eo
Husam de terra Themanorum.
46 Obiit quoque et Husam, et
regnavit pro eo Adad filius Ba-
dad, qui percussit Madian in
terra Moab: et nomen civitatis
ejus Avith. 47 Cumque et Adad
fuisset mortuus, regnavit pro
eo Semla de Masreca. 48 Sed et
Semla mortuus est, et regnavit
pro eo Saul de Rohoboth quæ
juxta amnem sita est. 49 Mor-

mui gi gimė Izaokas, kurio su-
nudu buvo: Ezavas ir Izraėlis.
35 Ezavo sunųs: Elifazas, Ra-
huėlis, Jėhus, Ihelomas ir Korė.
36 Elifazo sunųs: Tėmanas, Oma-
ras, Sėfis, Gatanas, Kenėzas,
Tamna, Amalėkas. 37 Rahuėlio
sunųs: Nahatas, Zara, Samma
ir Mėza. 38 Seiro sunųs: Lota-
nas, Sobalis, Sebeonas, Ana, Di-
sonas, Eseras, Disanas. 39 Lotano
sunųs: Horis ir Homamas. Lota-
no gi sesuo buvo Tamna. 40 So-
balio sunųs: Alianas, Manahatas,
Ebalis, Sėfis ir Onamas. Sebeo-
no sunųs: Aja ir Ana. Anos su-
nųs: Disonas. 41 Disono sunųs:
Hamramas, Esebanas, Jetranas,
ir Charanas. 42 Esero sunųs: Ba-
laanas, Zavanas ir Jakanas. Di-
sano sunųs: Husas ir Aranas.
43 Štai, karaliai, kurie viešpa-
tavo Edomo žemėje, kol dar ne-
buvo karaliaus ant Izraėlio su-
nų: Beoro sunus Balė; o jo mie-
sto vardas Dėnaba. 44 Mirus gi
Balei, karaliavo jo vietoje Za-
rės sunus Jobabas iš Bosros. 45
Jobabui mirus, karaliavo jo vie-
toje Husamas iš Tėmaniečių že-
mės. 46 Mirė taipogi ir Husa-
mas, o jo vietoje karaliavo Ba-
dado sunus Adadas, kurs sumu-
šė Madianitus Moabo krašte; jo
miesto vardas Avitas. 47 Ada-
dui mirus, jo vietoje karaliavo
Sėmla iš Masrėkos. 48 O kada
mirė Sėmla, jo vietoje karalia-
vo Saulius iš Rohoboto, esan-
čio prie upės. 49 Mirus taipogi
Sauliui, jo vietoje karaliavo

(**35 - 37**) *Ezavo sunųs...* Plg. Prad. 36, 10-14. — *Tamna...* Tamna buvo Elifazo pati, o Amalėkas gimęs iš jos sunus. Plg Prad. 36, 12. — (**38 - 42**) *Seiro sunųs...* Plg. Prad. 36, 20 - 30. Ir čionai yra nedidelių skirtumų vardų ištarime. Chorietis Seiras neturėjo nieko bendra su Abraomo gimine; bet jo ainiai susimaišė su Ezavo ainiais ir padarė vieną Edomo arba Idumėjiečių tautą; todėl tai ir išvardijamas čionai Seiras su savo ainija.

(**43 - 50**) *Karaliai, kurie...* Plg. Prad. 36, 31-39.

tuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius Achobor. [50] Sed et hic mortuus est, et regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, et appellata est uxor ejus Meetabel filia Matred filiæ Mezaab.

[51] Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse cœperunt: dux Thamna, dux Alva, dux Jethet, [52] dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, [53] dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, [54] dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom.

Achoboro sunus Balananas. [50] Mirė taipogi ir tasai, ir jo vietoje karaliavo Adadas; jo miesto vardas buvo Fau, o jo pati vadinosi Mėėtabėlė, Mėzaabos dukters Matrėdos duktė.

[51] Mirus gi Adadui, užuot karalių Edome buvo kunigaikščiai: kunigaikštis Tamna, kunigaikštis Alva, kunigaikštis Jetėtas, [52] kunigaikštis Oolibama, kunigaikštis Ela, kunigaikštis Pinonas, [53] kunigaikštis Kenėzas, kunigaikštis Tėmanas, kunigaikštis Mabsaras, [54] kunigaikštis Magdiėlis, kunigaikštis Hiramas. Šitie buvo Edomo kunigaikščiai.

2. Judo giminių sąrašas.

Caput II. [1] Filii autem Israel: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, et Zabulon, [2] Dan, Joseph, Benjamin, Nephthali, Gad et Aser.

[3] Filii Juda: Her, Onan, et Sela: hi tres nati sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Juda, malus coram Domino, et occidit eum. [4] Thamar autem nurus ejus peperit ei Phares et Zara: omnes ergo filii Juda, quinque. [5] Filii autem Phares: Hesron et Hamul.

[6] Filii quoque Zaræ: Zamri, et Ethan, et Eman, Chalchal quoque, et Dara, simul quinque. [7] Filii Charmi: Achar, qui tur-

2. perskyrimas. [1] Izraėlio gi sunųs: Rubenas, Simeonas, Lėvis, Judas, Isakaras, Zabulonas, [2] Danas, Juozapas, Benjaminas, Neftalis, Gadas ir Aseras.

[3] Judo sunųs: Hėras, Onanas ir Sėla; šitie tris jam gimė iš Kananietės Suės dukters. Judo gi pirmgimis Hėras buvo piktas Viešpaties akyvaizdoje, ir tasai užmušė jį. [4] Jo gi marti Tamara jam pagimdė Parėsą ir Zarą. Taigi, Judo sunų išviso buvo penki. [5] Parėso gi sunųs: Esronas ir Hamulis.

[6] Taipogi Zaros sunųs: Zamris, Etanas, Emanas, taipogi Kalkalis ir Dara; iš viso penki. [7] Karmio sunųs: Acharas,

---

(51 - 54) *Mirus gi..* Plg. Prad. 36, 40-43.

2, 1 — 4, 23. Toliaus išvardijus Jokubo sunųs, išskaitomos kiekvienos Izraėlio giminės šeimynos, pradedant Judo šeimynų vardais.

(2, 1) *Izraėlio sunųs...* Plg. Prad. 35, 23 - 26.

(3. 4) *Judo sunųs...* Plg. Prad. 38, 1..,
(5) *Parėso gi..* Plg. Prad. 46, 12. — (6-8) *Zaros sunųs...* Šitokio sąrašo kitur nėra. — *Zamris.* Rasi Zabdis. Plg. Plg. Joz. 7, 1.

bavit Israel, et peccavit in fur-
to anathematis. 8 Filii Ethan:
Azarias.

9 Filii autem Hesron qui na-
ti sunt ei: Jerameel, et Ram,
et Calubi. 10 Porro Ram genuit
Aminadab. Aminadab autem ge-
nuit Nahasson, principem filio-
rum Juda. 11 Nahasson quoque
genuit Salma, de quo ortus est
Booz. 12 Booz vero genuit Obed,
qui et ipse genuit Isai. 13 Isai
autem genuit primogenitum E-
liab, secundum Abinadab, ter-
tium Simmaa, 14 quartum Na-
thanael, quintum Raddai, 15 se-
xtum Asom, septimum David.
16 Quorum sorores fuerunt Sar-
via, et Abigail. Filii Sarviæ:
Abisai, Joab, et Asael, tres. 17
Abigail autem genuit Amasa,
cujus pater fuit Jether Ismahe-
lites.

18 Caleb vero filius Hesron
accepit uxorem nomine Azuba,
de qua genuit Jerioth: fuerunt-
que filii ejus Jaser, et Sobab,
et Ardon. 19 Cumque mortua
fuisset Azuba, accepit uxorem
Caleb. Ephratha: quæ peperit
ei Hur. 20 Porro Hur genuit Uri:
et Uri genuit Bezeleel. 21 Post
hæc ingressus est Hesron ad
filiam Machir patris Galaad, et
accepit eam cum esset annorum
sexaginta: quæ peperit ei Se-
gub. 22 Sed et Segub genuit
Jair, et possedit viginti tres

kurs užtraukė nelaimę ant Iz-
raėlio ir nusidėjo vogdamas, kas
buvo iškeikta. 8 Etano sunųs:
Azarijas.

9 Esrono gi sunųs, kurie jam
gimė: Jeramėėlis, Ramas, Kalu-
bis. 10 Toliaus Ramui gimė Ami-
nadabas, Aminadabui gi gimė
Naasonas, Judo sunų vadas. 11
Naasonui gimė Salma, iš kurio
kilo Boozas. 12 Boozui gimė Obe-
das, tam gi gimė Isajis. 13 Isa-
jo gi pirmgimis buvo Eliabas,
antrasis Abinadabas, trečiasis
Simmaa, 14 ketvirtasis Natanaė-
lis, penktasis Radajis, 15 šešta-
sis Asomas ir septintasis Dovi-
das. 16 Jų seserįs buvo Sarvija
ir Abigailė. Sarvijos sunųs: Abi-
sajis, Joabas ir Asaėlis, trįs. 17
Abigailė gi pagimdė Amasą, ku-
rio tėvas buvo Izmaėlietis Jė-
teris.

18 Esrono gi sunus Kalėbas ve-
dė moterį vardu Azubą, iš ku-
rios jam gimė Jeriotas; ir jo
sunųs buvo: Jaseris, Sobobas ir
Ardonas. 19 Mirus Azubai, Kalė-
bas ėmė moterį Efratą, kuri
jam pagimdė Hurą. 20 Toliaus
Hurui gimė Uris, o Uriui gimė
Bezelėėlis. 21 Po to Esronas įėjo
pas Galaado tėvo Machiro duk-
terį ir ją vedė, turėdamas še-
šias dešimtis metų; ji jam pa-
gimdė Segubą. 22 Segubui gi
gimė Jairas, kurs paveldėjo dvi-
dešimt tris miestus Galaado že-

(**9 - 17**) *Esrono gi sunųs...* Plg. Rut. 4, 19 - 22; Mt. 1, 3. 5 — *Ramas*: Aramas. — *Naasonas...* Kadangi visam laikui žydų buvimo Aigypte išvardinta tik trįs ypatos, todėl reikia spėti, kad kitos tarpinės ypatos apleistos. Taippat padaryta ir toliaus iki Dovidui. — *Judo sunų vadas.* Vz. Sk. 2, 3; 7, 12. — *Salma*: Salmonas. — *Eliabas...* Vz. 1 Kar. 16, 6-9; 17, 12. — *Septintasis Dovidas.* Anot 1 Kar. 17, 12 Isajis turėjo aštuonis sunus; bet vienas jų rasi mirė nepalikdamas ainių. — *Sarvijos sunųs...* Plg. 1 Kar. 26, 6; 2 Kar. 2, 18; 3, 39; 17, 25 ir k.

(**18**) *Kalėbas*: Kalubis (9. e.). — (**20**) *Bėzelėėlis.* Vz. Iš. 31, 2. — (**21**) *Machiro.* Jis buvo Manaso pirmgimis. Prad. 50, 22; Sk. 26, 29. — (**22**) *Kurs pavel-*

civitates in terra Galaad. 23 Ce-
pitque Gessur et Aram oppida
Jair, et Canath, et viculos ejus
sexaginta civitatum: omnes isti,
filii Machir patris Galaad. 24
Cum autem mortuus esset He-
sron, ingressus est Caleb ad
Ephratha. Habuit quoque He-
sron uxorem Abia, quæ peperit
ei Ashur patrem Thecuæ.

25 Nati sunt autem filii Jera-
meel primogeniti Hesron, Ram
primogenitus ejus, et Buna, et
Aram, et Asom, et Achia. 26
Duxit quoque uxorem alteram
Jerameel, nomine Atara, quæ
fuit mater Onam. 27 Sed et filii
Ram primogeniti Jerameel, fue-
runt Moos, Jamin, et Achar. 28
Onam autem habuit filios Se-
mei, et Jada. Filii autem Semei:
Nadab, et Abisur. 29 Nomen ve-
ro uxoris Abisur, Abihail, quæ
peperit ei Ahobban, et Molid.
30 Filii autem Nadab fuerunt
Saled, et Apphaim. Mortuus est
autem Saled absque liberis. 31
Filius vero Apphaim, Jesi: qui
Jesi genuit Sesan. Porro Sesan
genuit Oholai. 32 Filii autem
Jada fratris Semei: Jether, et
Jonathan. Sed et Jether mor-
tuus est absque liberis. 33 Por-
ro Jonathan genuit Phaleth, et
Ziza. Isti fuerunt filii Jerameel.
34 Sesan autem non habuit fi-
lios, sed filias: et servum Æ-
gyptium nomine Jeraa. 35 De-
ditque ei filiam suam uxorem:
quæ peperit ei Ethei. 36 Ethei
autem genuit Nathan, et Na-

mėje. 23 O Gesuras ir Aramas
ėmė Jairo miestus, ir Kanatą
su jo sodžiais, šešias dešimtis
miestų. Visi šitie buvo Galaa-
do tėvo Machiro sunųs. 24 Mi-
rus gi Esronui, Kalėbas įėjo pas
Efratą. Esronas turėjo taipogi
pačią Abiją, kuri jam pagimdė
Tėkuos tėvą Ashurą.

25 Esrono gi pirmgimiui Je-
ramėėliui gimė jo pirmgimis Ra-
mas, paskui Buna, Aramas, Aso-
mas ir Achija. 26 Jeramėėlis ve-
dė taipogi kitą pačią, vardu
Atarą, kuri buvo Onamo moti-
na. 27 Jeramėėlio pirmgimio Ra-
mo sunųs buvo Moosas, Jami-
nas ir Acharas. 28 Onamas gi
turėjo sunudu Semėjį ir Jadą.
Semėjo sunųs buvo Nadabas ir
Abisuras. 29 O Abisuro pati bu-
vo vardu Abihailė, kuri jam pa-
gimdė Ahobaną ir Molidą. 30
Nadabo sunųs buvo Salėdas ir
Appaimas. Bet Salėdas mirė be
vaikų. 31 O Appaimo sunus bu-
vo Jėsis; tam Jėsiui gimė Se-
sanas; o Sesanui gimė Oholajis.
32 Semėjo gi brolio Jados sunųs
buvo Jėteris ir Jonatanas. Bet
ir Jėteris mirė be vaikų. 33 To-
liaus Jonatanui gimė Palėtas ir
Ziza. Šitie buvo Jeramėėlio su-
nųs. 34 Sesanas neturėjo sunų,
bet dukteris ir tarną Aigyptietį,
vardu Jeraą. 35 Tam jis davė
moterystėn savo dukterį, kuri
jam pagimdė Etėjį. 36 Etėjui gi
gimė Natanas, o Natanui gimė
Zabadas. 37 Zabadui gimė Ofla-

dėjo... Plg. Sk. 32, 29... Atk. 3, 14 ir k. — (**24**) *Mirus gi Esronui*... Ebr. t.: Mirus Esronui Kaleb-Efratoje, Esrono pati Abija pagimdė jam Tekoos tėvą Asurą. Nuosavas vardas sujungtas su žodžiu, tėvas čionai ir kaikuriose vietose, regisi, yra vardas ne tik ypatos, bet taipogi ir miesto.

(**31**) *Oholajis* Rasi čionai dukters vardas, o jei sunaus, tai tas sunus mirė visai jaunas, nepalikdamas vaikų. Plg. žem. 34. e.

than genuit Zabad. 37 Zabad
quoque genuit Ophlal, Ophlal
genuit Obed, 38 Obed genuit
Jehu, Jehu genuit Azariam. 39
Azarias genuit Helles, et Helles
genuit Elasa. 40 Elasa genuit
Sisamoi, Sisamoi genuit Sellum,
41 Sellum genuit Icamiam, Icamia autem genuit Elisama.

42 Filii autem Caleb fratris
Jerameel: Mesa primogenitus
ejus, ipse est pater Ziph: et filii Maresa patris Hebron. 43 Porro filii Hebron, Core, et Taphua, et Recem, et Samma. 44
Samma autem genuit Raham,
patrem Jercaam, et Recem genuit Sammai. 45 Filius Sammai,
Maon: et Maon pater Bethsur.

46 Epha autem concubina Caleb peperit Haran, et Mosa, et
Gezez. Porro Haran genuit Gezez. 47 Filii autem Jahaddai,
Regom, et Joathan, et Gesan,
et Phalet, et Epha, et Saaph.
48 Concubina Caleb Maacha, peperit Saber, et Tharana. 49 Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue patrem Machbena, et
patrem Gabaa. Filia vero Caleb,
fuit Achsa.

50 Hi erant filii Caleb, filii
Hur primogeniti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim. 51 Salma pater Bethlehem, Hariph
pater Bethgader. 52 Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, Qui videbat dimidium requietionum. 53 Et de cognatione Cariathiarim, Jethrei, et
Aphuthei, et Semathei, et Ma-

lis, Oflaliui gimė Obėdas, 38
Obėdui gimė Jėhus, Jėhui gimė Azarijas, 39 Azarijui gimė
Helas, Helui gimė Elasa, 40 Elasai gimė Sisamojis, Sisamojui
gimė Selumas, 41 Selumui gimė
Ikamija, Ikamijai gi gimė Elisama.

42 Jeramėėlio brolio Kalėbo
sunųs buvo: jo pirmgimis Mesa,
kurs yra Zifo tėvas, ir Ebrono
tėvo Marėsos sunųs. 43 Toliaus
Ebrono sunųs: Korė, Tafua, Rekėmas ir Sama. 44 Samai gi gimė Jerkaamo tėvas Rahamas, o
Rekėmui gimė Samajis. 45 Samajo sunus buvo Maonas, o Maonas buvo tėvas Bėtsuro.

46 Kalėbo gi gulovė Efa pagimdė Haraną, Mosą ir Gezėzą.
Toliaus Haranui gimė Gezėzas.
47 Jahadajo sunųs buvo: Regomas, Joatanas, Gesanas, Palėtas, Efa ir Saafas. 48 Kalėbo gulovė Maacha pagimdė Saberį ir
Taraną. 49 O Madmėnos tėvui
Saafui gimė Machbenos tėvas
ir Gabaos tėvas Suė. Kalėbo gi
duktė buvo Achsa.

50 Šitie buvo Efratos pirmgimio Huro sunaus Kalėbo sunųs: Kariatjarimo tėvas Sobalis,
51 Betliejaus tėvas Salma, Bėtgaderio tėvas Harifas. 52 O Kariatjarimo tėvas Sobalis turėjo
sunų ir matė pusę atilsio. 53 Iš
Kariatjarimo giminės buvo Jetriečiai, Afutiečiai, Sematiečiai
ir Maseriečiai. Iš šitų išėjo Sa-

(42) *Ebrono tėvo Marėsos sunus.* Ką reiškia šitie žodžiai, visai neaišku. Zifas, Ebronas, Tafua ir k. buvo įsteigėjai miestų, kuriuos paminė savo vardais.

(49) *Achsa.* Spėjama, kad šitas vardas pridėtas bereikalo perrašinėtojų.

(52) *Ir matė atilsio...* Vulgatoje išversti nuosavi vardai. Ebr. t. yra: (Kar-

serei. Ex his egressi sunt Sa-
raitæ, et Esthaolitæ. 54 Filii
Salma, Bethlehem, et Netopha-
thi, Coronæ domus Joab, et Di-
midium requietionis Sarai. 55
Cognationes quoque scribarum
habitantium in Jabes, canentes
atque Resonantes, et in taber-
naculis commorantes. Hi sunt
Cinæi, qui venerunt de Calore
patris domus Rechab.

Caput III. 1 David vero hos
habuit filios, qui ei nati sunt
in Hebron; primogenitum Am-
non ex Achinoam Jezrahelitide,
secundum Daniel de Abigail
Carmelitide, 2 tertium Absalom
filium Maacha filiæ Tholmai re-
gis Gessur, quartum Adoniam
filium Aggith. 3 quintum Sapha-
tiam ex Abital, sextum Jeth-
raham de Egla uxore sua. 4 Sex
ergo nati sunt ei in Hebron,
ubi regnavit septem annis et
sex mensibus. Triginta autem
et tribus annis regnavit in Je-
rusalem. 5 Porro in Jerusalem
nati sunt ei filii Simmaa, et So-
bab, et Nathan, et Salomon,
quatuor de Bethsabee filia Am-
miel, 6 Jebaar quoque et Elisa-
ma, 7 et Eliphalet, et Noge, et
Nepheg, Japhia. 8 Necnon Eli-
sama, et Eliada, et Elipheleth,
novem: 9 omnes hi, filii David
absque filiis concubinarum: ha-
bueruntque sororem Thamar.

raitai ir Estaolitai. 54 Salmos
sunųs: Betliejus, Netofatiečiai,
Joabo namų Vainikai ir Sarajo
atilsio pusė. 55 Taipogi gyvenan-
čių Jabėje raštininkų giminės,
Giesmininkai, Žaidžiantįs ir pa-
siliekantįs šėtrose. Šitie yra Ki-
nitai, kurie atėjo iš Rechabo
namų tėvo Kaloro.

3. perskyrimas. 1 Dovidas gi
turėjo šituos sunus, kurie jam
gimė Ebrone: pirmgimį Amno-
ną iš Jezrahelietės Achinoamos,
antrąjį Danièlį iš Karmėlietės
Abigailės, 2 trečiąjį Gesuro ka-
ralіaus Tolmajo dukters Maa-
chos sunų Absalomą, ketvirtąjį
Agitos sunų Adoniją, 3 penktą-
jį Safatiją iš Abitalės, šeštąjį
Jetrahamą iš savo pačios Eglos.
4 Taigi, šeši jam gimė Ebro-
ne, kame jis karaliavo septyne-
rius metus ir šešis mėnesius.
O tris dešimtis ir trejus metus
jis karaliavo Jeruzalėje. 5 Jeru-
zalėje gi jam gimė keturi su-
nųs: Simaa, Sobabas, Natanas
ir Saliamonas iš Amiėlio duk-
ters Bėtsabėjos, 6 taipogi Jebaa-
ras, Elisama, 7 Elifalėtas, Nogė,
Nėfegas, Jafija, 8 Elisama, Elia-
da ir Elifelėtas, devyni; 9 visi
šitie buvo Dovido sunųs, be gu-
lovių sunų; jie turėjo seserį Ta-
marą.

---

jatjarimo tėvo Sobalio sunųs) *Haro'eh, Chaci Hammᵉnuchoth.* — (**54**) *Joabo namų...* Ir čionai nuosavi žmonių ar vietų vardai: *Atroth Beith-Jo'ab, Chaci-Hamm'nuchoth* ir Coritai.—(**55**) *Giesmininkai...* Vėl ebr. t. nuosavi vardai: *Thir'athim, Šim'athim Śukhatim.— Kinitai*: Madianitų šeimyna, atėjusi į Palėstyną draug su Izraėlitais. Plg. Sk. 10, 29; Teis. 16, 1 ir k. — *Rechobo.* Plg. 4 Kar. 10, 15; Jer. 35, 10. *Kaloro.* Ebr. nuosavas vardas: *Chammath* (karštis).

(**3, 1**) *Dovidas...* Autorius grįžta prie Dovido namų (aug. 2, 15), kurie buvo svarbiausi Judo istorijoje. — *Danièlį.* Jis vadinosi taipogi Keleabu. Plg. 2 Kar. 3, 2 - 5. — (**4**) *Karaliavo septynerius...* Vz. 2 Kar. 2, 11; 5, 5; 3 Kar. 2, 11. — (**8**) *Devyni.* Dovido sunų skaitlius nurodomas ne vienoks. Rasi kaikurie mirė visai jauni nepalikdami vaikų. Plg. 2 Kar. 5, 13... žem. 14, 7 - 11. — (**9**) *Tamarą.* Ji paminėta čionai dėlei Amonono prasikaltimo.

[10] Filius autem Salomonis, Roboam: cujus Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Josaphat, [11] pater Joram: qui Joram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Joas: [12] et hujus Amasias filius genuit Azariam. Porro Azariæ filius Joathan. [13] Procreavit Achaz patrem Ezechiæ, de quo natus est Manasses. [14] Sed et Manasses genuit Amon patrem Josiæ. [15] Filii autem Josiæ fuerunt, primogenitus Johanan, secundus Joakim, tertius Sedecias, quartus Sellum. [16] De Joakim natus est Jechonias, et Sedecias.

[17] Filii Jechoniæ fuerunt, Asir, Salathiel, [18] Melchiram, Phadaia, Senneser et Jecemia, Sama, et Nadabia. [19] De Phadaia orti sunt Zorobabel et Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Hananiam, et Salomith sororem eorum: [20] Hasaban quoque, et Ohol, et Barachian, et Hasadian, Josabhesed, quinque. [21] Filius autem Hananiæ, Phaltias pater Jeseiæ, cujus filius Raphaia: hujus quoque filius, Arnan de quo natus est Obdia, cujus filius fuit Sechenias. [22] Filius Secheniæ, Semeia: cujus filii Hattus, et Jegaal, et Baria, et Naaria, et Saphat, sex numero. [23] Filius Naariæ, Elioenai, et Ezechias, et Ezricam, tres. [24] Filii Elioenai, Oduia, et Eliasub, et Pheleia, et Accub, et Johanan, et Dalaia, et Anani, septem.

[10] Saliamono sunus buvo Roboamas; jo sunui Abijui gimė Asa. Šitam gi gimė Jozapatas, [11] Joramo tėvas; o Joramui gimė Okozijas, iš kurio kilo Joasas. [12] Jo sunui Amazijui gimė Azarijas. Toliaus Azarijo sunui Joatamui [13] gimė Akazas, tėvas Ezekijo, kuriam gimė Manasas. [14] Manasui gimė Jozijo tėvas Amonas. [15] Jozijo gi sunųs buvo: pirmgimis Johananas, antrasis Joakimas, trečiasis Sedekijas, ketvirtasis Selumas. [16] Iš Joakimo gimė Jekonijas ir Sedekijas.

[17] Jekonijo sunųs buvo: Asiras, Salatiėlis, [18] Melkiramas, Padaja, Senėseris, Jekemija, Sama, ir Nadabija. [19] Iš Padajos kilo Zorobabėlis ir Semėjis. Zorobabėliui gimė Mosolamas, Hananija, jų sesuo Salomita, [20] taitaipogi dar penki: Hasaba, Oholis, Barakijas, Hasadijas ir Josabhesėdas. [21] Hananijos gi sunus buvo Paltijas, tėvas Jesėjo, kurio sunus buvo Rafaja; šito sunus buvo Arnanas, kuriam gimė Obdija, o to sunus buvo Sechenijas. [22] Sechenijo sunus buvo Semėja, o jo sunųs Hatus, Jegaalis, Barija, Naarija ir Safatas, išviso šeši. [23] Naarijos sunų buvo trįs Elioenajis, Ezekijas ir Jezrikamas. [24] Elioenajo sunų septyni: Oduja, Eliasubas, Peleja, Akubas, Johananas, Dalaja ir Ananis.

(**12**) *Azarijas*: kitaip Ozijas. Plg. 2 Kron. 26, 1. 3 ir k. — (**15**) *Johananas*. Kitur jis apleidžiamas visai; rasi jis mirė prie gyvos tėvo galvos. — *Selumas*: arba Joakazas. Plg. Jer. 22, 11.

(**18**) *Melkiramas*... Kaikurie aiškintojai mano, kad šitie buvę Salatiėlio sunųs, o ne broliai. — (**19**) *Zorobabėlis*: vadas žydų, jiems grįžtant iš Babylono nelaisvės. Plg. Mt. 1, 12. — (**21**) *Hananijos gi sunus*... Kaikurie ebr. šitos eil. tekstą verčia kitaip: Hananijos sunųs Pataijas ir Jesėjas, Rafajos sunųs, Arnano sunųs; Obdijos sunųs, Sechenijo sunųs. Tuo budu žymiai sumažėja kartų skaitlius nuo Zorobabėlio lig Sechenijui. — (**22**) *Išviso*

Caput IV. [1] Filii Juda: Pha-
res, Hesron, et Charmi, et Hur,
et Sobal. [2] Raia vero filius So-
bal genuit Jahath de quo nati
sunt Ahumai, et Laad: hæ co-
gnationes Sarathi. [3] Ista quo-
que stirps Etam: Jezrahel, et
Jesema, et Jedebos. Nomen quo-
que sororis eorum, Asalelphuni.
[4] Phanuel autem pater Gedor,
et Ezer pater Hosa: isti sunt
filii Hur primogeniti Ephratha
patris Bethlehem.
[5] Assur vero patri Thecuæ
erant duæ uxores, Halaa, et Naa-
ra. [6] Peperit autem ei Naara,
Oozam, et Hepher, et Thema-
ni, et Ahasthari: isti sunt filii
Naara. [7] Porro filii Halaa, Se-
reth, Isaar, et Ethnan.
[8] Cos autem genuit Anob, et
Soboba, et cognationem Ahare-
hel filii Arum. [9] Fuit autem
Jabes inclytus præ fratribus
suis, et mater ejus vocavit no-
men illius Jabes, dicens: Quia
peperi eum in dolore. [10] Invo-
cavit vero Jabes Deum Isra-
el, dicens: Si benedicens be-
nedixeris mihi, et dilataveris
terminos meos, et fuerit ma-
nus tua mecum, et feceris
me a malitia non opprimi.
Et præstitit Deus quæ precatus
est.
[11] Caleb autem frater Sua ge-
nuit Mahir, qui fuit pater Es-
thon. [12] Porro Esthon genuit
Bethrapha, et Phesse, et Te-

4. perskyrimas. [1] Judo sunųs:
Parėsas, Esronas, Karmis, Hu-
ras ir Sobalis. [2] Sobalio gi su-
nui Rajai gimė Jehatas, iš ku-
rio kilo Ahumajis ir Laadas:
šitos yra Saratitų giminės. [3] O
šita yra Etamo ainija: Jezrahė-
lis, Jesėma ir Jedėbas. Jų gi
sesers vardas Asalėlpunė. [4] Pa-
nuėlis gi buvo Gedoro tėvas ir
Ezeris Hosos tėvas; šitie yra
sunųs Huro, kurs buvo Betlie-
jaus tėvo Efratos pirmgimis.
[4] Tėkuos gi tėvas Asuras tu-
rėjo dvi moteri: Halą ir Naa-
rą. [6] Naara jam pagimdė Ooza-
mą, Hėferį, Temanį ir Ahastarį;
šitie yra Naaros sunųs. [7] Ha-
laos gi sunųs: Serėtas, Isaaras
ir Etnanas.
[8] Kosui gi gimė Anobas, So-
boba ir Arumo sunaus Ahare-
hėlio šeimyna. [9] Jabas gi buvo
žymesnis už savo brolius, ir jo
motina praminė jį vardu Jabas,
sakydama: Aš pagimdžiau jį skau-
sme. [10] Jabas gi šaukėsi į Izraė-
lio Dievą ir tarė: Kadgi tu lai-
minte palaimintumei mane ir
išplėstumei mano ribas, ir tavo
ranka butu su manim, ir pada-
rytumei, kad nebučiau pikty-
bės prislėgtas. Ir Dievas sutei-
kė, ko anas maldavo.

[11] Suos gi broliui Kalėbui gi-
mė Mahiras, kurs buvo Estono
tėvas. [12] Estonui gimė Bėtrafa,
Pesė ir Tehina, kurs buvo Naa-

šeši. Vieno vardo dabartiniame tekste truksta.

(**4, 1**) *Judo Sunųs...* Plg. Prad. 38, 29; 46, 12; aug. 2, 4; Mt 1, 3. Šitame perskyrime išskaitoma kaikurios Judo giminės šeimynos, kuriomis papildoma 2 ir 3 persk. genealogija. — (**4**) *Gedoro.* Vz Joz. 15, 58. — *Efratos.* Todėl Betliejus dažnai vadinasi Efratu.

(**5**) *Asuras.* Plg. aug. 2, 24.

(**9**) *Jabas.* Ebr. *Ja'bec* reiškia: darąs skausmą. Tas vardas padarytas iš žodžio: skausme, ebr *b''oceb.* — (**10**) *Nebučiau... prislėgtas.* Ebr. *l'bilthi'oceb.* Yra tai aliuzija į Jabo vardą.

(**11**) *Kalėbui.* Tai ne Jefonės (15 e.) ir ne Esrono sunus (2, 18...)

hinna patrem urbis Naas: hi
sunt viri Recha.
13 Filii autem Cenez, Otho-
niel, et Saraia. Porro filii Otho-
niel, Hathath, et Maonathi. 14
Maonathi genuit Ophra, Saraia
autem genuit Joab patrem Val-
lis artificum: ibi quippe artifi-
ces erant.
15 Filii vero Caleb filii Je-
phone, Hir, et Ela, et Naham.
Filii quoque Ela: Cenez. 16 Fi-
lii quoque Jaleleel: Ziph, et Zi-
pha, Thiria, et Asrael. 17 Et fi-
lii Ezra, Jether, et Mered, et
Epher, et Jalon, genuitque Ma-
riam, et Sammai, et Jesba pa-
trem Esthamo. 18 Uxor quoque
ejus Judaia, peperit Jared pa-
trem Gedor, et Heber patrem
Socho, et Icuthiel patrem Za-
noe: hi autem filii Bethiæ filiæ
Pharaonis, quam accepit Mered.
19 Et filii uxoris Odaiæ sororis
Naham patris Ceila, Garmi, et
Esthamo, qui fuit de Machathi.
20 Filii quoque Simon, Amnon,
et Rinna filius Hanan, et Thi-
lon. Et filii Jesi, Zoheth, et
Benzoheth. 21 Filii Sela, filii
Juda: Her pater Lecha, et Laa-
da pater Maresa, et cognatio-
nes domus operantium byssum
in Domo juramenti. 22 Et qui
stare fecit Solem, virique Men-
dacii, et Securus, et Incendens,
qui principes fuerunt in Moab,
et qui reversi sunt in Lahem:
hæc autem verba vetera. 23 Hi

so miesto tėvas; šitie yra Rė-
chos vyrai.
13 Kenėzo gi sunųs buvo Oto-
niėlis ir Saraja. Otoniėlio sunųs
Hatatas ir Maonatis. 14 Maona-
tiui gimė Ofra, o Sarajui gimė
Joabas dailininkų slėnio tėvas,
nes tenai buvo dailininkų.

15 Jefonės gi sunaus Kalėbo
sunųs buvo: Hiras, Ela ir Na-
hamas. O Elos sunųs: Kenėzas.
16 Jalėlėėlio sunųs: Zifas, Zifa,
Tirija ir Asraėlis. 17 Ezros su-
nųs: Jėteris, Merėdas, Eferis ir
Jalonas; be to jam gimė Maria-
mas, Samajis ir Estamo tėvas
Jesba. 18 O jo pati Judaja pa-
gimdė Gedoro tėvą Jarėdą, So-
cho tėvą Hėberį ir Zanoės tė-
vą Ikutiėlį. Šitie yra sunųs Pa-
raono dukters Betijos, kurią ve-
dė Merėdas. 19 Keilos tėvo Na-
hamo sesers, o Odajos žmonos
sunųs buvo: Garmis ir Estamas
iš Machatio. 20 Simono sunųs:
Amnonas, Rinna, Hanano sunus
ir Tilonas. O Jėsio sunųs: Zo-
hėtas ir Benzohėtas. 21 Judo su-
naus Sėlos sunųs: Lėchos tėvas
Hėras, Marėsos tėvas Laada ir
šeimynos namų dirbančiųjų plo-
ną drobę prisiekos namuose. 22
Ir kurs sustabdė saulę, ir Melo
vyrai, ir Bebaimės, ir Padegė-
jas, kurie buvo kunigaikščiais
Moabe ir kurie sugrįžo į Lahė-
mą; šitie gi žodžiai seni. 23 Ši-
tie yra puodžiai gyvenantįs so-

(13) *Otoniėlis*: pirmasis Izraėlio teisėjas. Vz. Teis. 3, 9...—(14) *Dailininkų slėnio...* Ebr. *Ge-charašim*, nuosavas vardas. (15) *Jefonės*. Plg. Sk. 13, 7; Joz. 14, 6. — (17) *Estamo*. Plg. Joz. 15, 34... — (20) *Hanano sunus*. Anot ebr. t.: Benhananas. — (21) *Prisiekos namuose*. Ebr. t. vietos vardas: *Beith-'Ašbea'*. — (22) *Ir kurs sustabdė...* Vulgatos išversti nuosavi vardai. Ebr. t.: Ir *Jokhim*, ir Kozebos, ir Joaso, ir Sarafo vyrai, kurie viešpatavo Moabe, ir Jašubi-Lachem. — (23) *Sodybose ir tarp tvorų*. Tikriaus: Netaime ir Gedėroje. — *Jo darbuose*: tarnavo išimtinai karaliui.

4, 24 - 5. Čionai išskaitoma Simeono ainiai, nurodant jų gyvenamasias vietas

sunt figuli habitantes in Plantationibus, et in Sepibus, apud regem in operibus ejus, commoratique sunt ibi.

dybose ir tarp tvorų, pas karalių jo darbuose, ir jie pasiliko tenai.

3. Simeono, Rubeno, Gado ir pusês Manaso giminês ainiai.

24 Filii Simeon: Namuel et
Jamin, Jarib, Zara, Saul. 25 Sel-
lum filius ejus. Mapsam filius
ejus, Masma filius ejus. 26 Filii
Masma: Hamuel filius ejus. Zachur filius ejus, Semei filius
ejus. 27 Filii Semei sedecim, et
filiæ sex: fratres autem ejus non habuerunt filios multos, et universa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Juda.
28 Habitaverunt autem in Bersabee, Molada, et Hasarsuhal,
29 et in Bala, et in Asom, et
in Tholad, 30 et in Bathuel, et
in Horma, et in Siceleg, 31 et
in Bethmarchaboth, et in Hasarsusim, et in Bethberai, et in Saarim: hæ civitates eorum usque ad regem David. 32 Villæ
quoque eorum: Etam, et Aen, Remmon, et Thochen, et Asan, civitates quinque. 33 Et univer-
si viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal: hæc est habitatio eorum, et sedium distributio.
34 Mosobab quoque et Jemlech, et Josa filius Amasiæ, 35
et Joel, et Jehu filius Josabiæ filii Saraiæ filii Asiel, 36 et Elioe-
nai, et Jacoba, et Isuhaia, et Asaia, et Adiel, et Ismiel, et
Banaia, 37 Ziza quoque filius Se-
phei filii Allon filii Idaia filii Semri filii Samaia. 38 Isti sunt

24 Simeono sunųs: Namuėlis,
Jaminas, Jaribas, Zara, Saulius,
25 jo sunus Selumas, jo sunus
Mapsamas, jo sunus Masma. 26
Masmos sunųs: jo sunus Hamuėlis, šito sunus Zachuras ir jo
sunus Semėjis. 27 Semėjo sunų
šešiolika ir dukterų šešios; jo gi broliai turėjo nedaug sunų, ir visa giminė negalėjo susilyginti su Judo sunų skaitliumi.
28 Jie gyveno Bersabėjoje,
Moladoje, Hasarsuhale, 29 Balo-
je, Asome, Tolade, 30 Batuėlyje,
Hormoje, Sikelėge, 31 Betmar-
chabote, Hasarsusime, Bėtberajyje ir Saarime; šitie buvo jų miestai iki karaliui Dovidui. 32
Jiems priderėjo taipogi miesteliai: Etamas, Aėnas, Remonas, Tochėnas, ir Asanas, išviso penki miestai, 33 ir visi sodžiai ap-
link šituos miestus iki Baalui; šita yra jų gyvenamoji vieta ir buveinių padalinimas.

34 Toliaus Mosobabas, Jemlė-
chas, Amazijo sunus Josa, 35
Joėlis, Asiėlio sunaus Sarajo sunaus Josabijo sunus Jėhus, 36
Elioenajis, Jakoba, Isuhaja, Asaja, Adiėlis, Ismiėlis, Banaja, 37
taipogi Samajos sunaus Semrio sunaus Idajos sunaus Alono sunaus Sefėjo sunus Ziza. 38 Šitie

---

(4, 24 - 43), o taipogi Rubeno, Gado ir pusės Manaso giminės ainiai, visi gyvenusieji anapus Jordano (5, 1 - 26).

(**24 - 27**) *Simeono sunųs...* Plg. Prad 46, 10; Iš. 6, 15; Sk. 26, 12. 13.
(**28 - 33**) *Jie gyveno...* Plg. Joz. 19,

nominati principes in cognatio-
nibus suis, et in domo affinita-
tum suarum multiplicati sunt
vehementer. 39 Et profecti sunt
ut ingrederentur in Gador us-
que ad orientem vallis, et ut
quærerent pascua gregibus suis.
40 Inveneruntque pascuas ube-
res, et valde bonas, et terram
latissimam et quietam et ferti-
lem, in qua ante habitaverant
de stirpe Cham. 41 Hi ergo ve-
nerunt, quos supra descripsimus
nominatim, in diebus Ezechiæ
regis Juda: et percusserunt ta-
bernacula eorum, et habitato-
res qui inventi fuerant ibi, et
deleverunt eos usque in præsen-
tem diem: habitaveruntque pro
eis, quoniam uberrimas pascuas
ibidem repererunt. 42 De filiis
quoque Simeon abierunt in mon-
tem Seir viri quingenti, haben-
tes principes Phaltiam et Naa-
riam et Raphaiam et Oziel fi-
lios Jesi: 43 et percusserunt re-
liquias, quæ evadere potuerant,
Amalecitarum, et habitaverunt
ibi pro eis usque ad diem hanc.

Caput V. 1 Filii quoque Ru-
ben primogeniti Israel (ipse
quippe fuit primogenitus ejus:
sed cum violasset thorum pa-
tris sui, data sunt primogenita
ejus filiis Joseph filii Israel, et
non est ille reputatus in primo-
genitum. 2 Porro Judas, qui erat
fortissimus inter fratres suos,
de stirpe ejus principes germi-
nati sunt: primogenita autem

buvo žymųs kunigaikščiai savo
šeimynose, ir jie smarkiai pasi-
daugino savo genčių namuose.
39 Jie pasitraukė, kad eitu į Ga-
dorą iki slėnio saulėtekiui ir
jieškotu savo bandoms ganyklų.
40 Jie rado apsčių ir labai ge-
rų ganyklų ir plačiausią ramią
bei derlingą žemę, kurioje pir-
ma yra gyvenę iš Chamo aini-
jos. 41 Taigi, tie, kuriuos anks-
čiaus išskaitėme vardais, atėjo
Judo karaliaus Ezekijo laiku,
užpuolė anų šėtras ir atrastus
tenai gyventojus, ir sunaikino
juos ir iki šiai dienai gyveno
jų vietoje, nes ten rado apsčiau-
sių ganyklų. 42 Taipogi iš Simeo-
no sunų nuėjo į Seiro kalną
penki šimtai vyrų, turėdami ku-
nigaikščius Jėsio sunus Paltiją,
Naariją, Rafają ir Oziėlį, 43 su-
mušė liekanas Amalėkitų, ku-
riems seniaus buvo pavykę iš-
trukti, ir apsigyveno tenai jų
vietoje iki šiai dienai.

5. perskyrimas. 1 Šitie buvo
sunųs Izraėlio pirmgimio Rube-
no, (nes jis buvo jo pirmgimis,
bet kadangi jis subjaurino savo
tėvo patalą, jo pirmgimystės
teisės atiduota Izraėlio sunaus
Juozapo sunumdviem, ir jis ne-
besiskaitė pirmgimiu; 2 nes nors
Judas buvo galingiausis tarp
savo brolių ir iš jo giminės ki-
lo kunigaikščiai, bet pirmgimy-

2-8. — *Buveinių padalinimas.* Ebr. t. jų genealogija.

(**39**) *Į Gadorą* Taippat vadinosi keli Judo giminės miestai (plg. Joz. 12, 7; 15, 58), bet čionai kalbama apie Kananiečių miestą. Vz. žem. 40 e. — (**41**) *Gyventojus.* Ebr. *Me'unim*, t. y. mano gyventojus. — (**42**) *Į Seiro kalną:* į Idumėją. — (**43**) *Kuriems seniaus buvo pavykę ištrukti:* kuomet prieš juos kovojo Saulius ir Dovidas. Plg. 1 Kar. 15, 7. 8.

(**5, 1**) *Subjaurino savo tėvo..* Vz. Prad. 35, 22; 49, 4. — *Juozapo sunumdviem:* toje prasmėje, kad Juozapo ainijai teko dvi tėvainystės dali. —(**2**) *Kunigaikščiai.* Ebr. t. vienskaitlis; taigi turėta mintyje

reputata sunt Joseph). 3 Filii
ergo Ruben primogeniti Israel:
Henoch, et Phallu, Esron, et
Charmi. 4 Filii Joel: Samia fi-
lius ejus, Gog filius ejus, Semei
filius ejus, 5 Micha filius ejus,
Reia filius ejus, Baal filius ejus,
6 Beera filius ejus, quem capti-
vum duxit Thelgathphalnasar
rex Assyriorum, et fuit princeps
in tribu Ruben. 7 Fratres au-
tem ejus, et universa cognatio
ejus, quando numerabantur per
familias suas, habuerunt prin-
cipes Jehiel, et Zachariam 8
Porro Bala filius Azaz, filii Sam-
ma, filii Joel, ipse habitavit in
Aroer usque ad Nebo, et Beel-
meon. 9 Contra orientalem quo-
que plagam habitavit usque ad
introitum eremi, et flumen Eu-
phraten. Multum quippe jumen-
torum numerum possidebant in
terra Galaad. 10 In diebus au-
tem Saul prœliati sunt contra
Agareos, et interfecerunt illos,
habitaveruntque pro eis in ta-
bernaculis eorum, in omni pla-
ga, quæ respicit ad orientem
Galaad. 11 Filii vero Gad e re-
gione eorum habitaverunt in
terra Basan usque Selcha: 12
Joel in capite, et Saphan se-
cundus: Janai autem, et Saphat
in Basan. 13 Fratres vero eorum
secundum domos cognationum
suarum, Michael, et Mosollam,
et Sebe, et Jorai, et Jachan,
et Zie, et Heber, septem. 14 Hi
filii Abihail, filii Huri, filii Ja-
ra, filii Galaad, filii Michael, fi-
lii Jesesi, filii Jeddo, filii Buz.
15 Fratres quoque filii Abdiel,
filii Guni, princeps domus in

stės teisės paskirta Juozapui). 3
Taigi, Izraėlio pirmgimio Ru-
beno sunųs buvo Enokas, Pal-
lus, Esronas ir Karmis. 4 Joėlio
sunųs: jo sunus Samija, šito su-
nus Gogas, šito sunus Semėjis,
5 šito sunus Micha, šito sunus
Rėja, šito sunus Baalas, 6 šito
sunus Bėėra kurį išvedė nelai-
svėn Asyrijiečių karalius Telgat-
palnasaras, ir jis buvo kunigaikš-
tis Rubeno giminėje. 7 Jo gi
broliai ir visa jo giminė, kuo-
met buvo suskaitomi pagal sa-
vo šeimynas, turėjo kunigaikš-
čiudu Jehiėlį ir Zakariją. 8 To-
liaus Joėlio sunaus Samos su-
naus Azazo sunus Bala gyveno
Aroeryje iki Nėbui ir Bėėlmeo-
nui. 9 Taipogi saulėtekių linkon
jis gyveno iki įeinant į tyrumą
ir iki Eupratо upei. Nes jis tu-
rėjo didį galvijų skaitlių Galaa-
do žemėje. 10 Sauliaus gi lai-
kais jie kovojo prieš Agariečius,
išmušė juos ir gyveno užuot jų
jųjų šėtrose visame krašte, kurs
yra į rytus nuo Galaado. 11 Ga-
do gi sunųs gyveno ties jais
Basano žemėje iki Sėlkai: 12 Joė-
lis pirmasis, Safanas antrasis, o
Janajis ir Safatas Basane. 13 Jų
gi broliai pagal savo šeimynų
namus buvo septyni: Mikolas,
Mosolamas, Sebė, Jorajis, Jacha-
nas, Zijė ir Eberas. 14 Šitie yra
Buzo sunaus Jeddo sunaus Je-
sėsio sunaus Mikolo sunaus Ga-
laado sunaus Jaros sunaus Hu-
rio sunaųs Abihailio sunųs. 15
Taipogi Gunio sunaus Abdiėlio
sunųs broliai buvo namų kuni-
gaikščiai savo šeimynose. 16 Jie
gyveno Galaade ir Basane, jų

Dovidą, kuriuo prasidėjo karalių eilia, turėjusioji baigties Mėsiju. — (3) *Enokas...* Plg. Prad. 46, 9, Iš. 6, 14; Sk. 26, 5.— (4) *Joėlio*: keno jis buvo sunus, nežinia. — (6) *Išvedė...* Vz. 4 Kar. 15, 29. — (8) 9) *Aroeryje...* Vz. Sk. 32, 34. 38. —(10)

familiis suis. [16] Et habitaverunt
in Galaad, et in Basan, et in
viculis ejus, et in cunctis sub-
urbanis Saron, usque ad termi-
nos. [17] Omnes hi, numerati sunt
in diebus Joathan regis Juda,
et in diebus Jeroboam regis Is-
rael.

[18] Filii Ruben, et Gad, et di-
midiæ tribus Manasse viri bel-
latores, scuta portantes, et gla-
dios, et tendentes arcum, eru-
ditique ad prœlia, quadraginta
quatuor millia, et septingenti
sexaginta procedentes ad pu-
gnam. [19] Dimicaverunt contra
Agareos: Ituræi vero, et Naphis,
et Nodab [20] præbuerunt eis au-
xilium. Traditique sunt in ma-
nus eorum Agarei, et universi,
qui fuerant cum eis, quia Deum
invocaverunt cum prœliarentur:
et exaudivit eos, eo quod cre-
didissent in eum. [21] Ceperunt-
que omnia quæ possederant, ca-
melorum quinquaginta millia,
et ovium ducenta quinquaginta
millia, et asinos duo millia, et
animas hominum centum millia.
[22] Vulnerati autem multi cor-
ruerunt: fuit enim bellum Do-
mini. Habitaveruntque pro eis
usque ad transmigrationem.

[23] Filii quoque dimidiæ tri-
bus Manasse possederunt ter-
ram a finibus Basan usque Ba-
al, Hermon, et Sanir, et mon-
tem Hermon, ingens quippe nu-
merus erat. [24] Et hi fuerunt
principes domus cognationis eo-
rum, Epher, et Jesi, et Eliel,
et Ezriel, et Jeremia, et Odoia,

miesteliuose ir visuose Sarono
priemiesčiuose iki ribų. [17] Visi
šitie buvo suskaityti Judo ka-
raliaus Joatano laikais ir Izraė-
lio karaliaus Jeroboamo laikais.

[18] Rubeno, Gado ir pusės Ma-
naso giminės sūnūs buvo vyrai
kovotojai, nešiodavo skydus ir
kalavijus, galėjo įtempti kilpi-
nius ir buvo pratę kovoti, išviso
keturios dešimtįs keturi tukstan-
čiai septyni šimtai šešios de-
šimtįs einančių į kovą. [19] Jie
kovojo prieš Agariečius; bet Itu-
riečiai, Nafis ir Nadabas [20] tiems
padėjo. Agariečiai buvo paduo-
ti į jų rankas, taipogi visi su
jais buvusieji, nes jie kovoda-
mi šaukėsi į Dievą, ir jis iš-
klausė juos, nes jie buvo į jį
įtikėję. [21] Jie ėmė visa, ką anie
turėjo, penkias dešimtis tuk-
stančių kupranugarių, du šimtu
penkias dešimtis tukstančių avių,
du tukstančiu asilų ir šimtą
tukstančių žmonių. [22] Daugelis
gi krito sužeistų, nes tai buvo
Viešpaties karė. Ir jie gyveno
anų vietoje iki perkėlimui.

[23] Taipogi pusės Manaso gi-
minės sūnūs paveldėjo žemę
nuo Basano ribų iki Baalui, Er-
monui, Sanirui ir Ermono kal-
nui, nes jų buvo begal didelis
skaitlius. [24] O šitie buvo namų
kunigaikščiai jų šeimynose: Efe-
ris, Jėsis, Eliėlis, Ezriėlis, Je-
remija, Odoja ir Jediėlis, drą-

Agariečius. Jie buvo Abraomo ainiai iš Agaros. — (17) *Buvo suskaityti...* Pirmas suskaitė Jeroboamas II (4 Kar. 14, 25), paskui gi Joatanas.

(19) *Prieš Agariečius...* Čionai paminėta kita karė prieš Agariečius. Plg. aug 10. e.

(23) *Baalui, Ermonui...* Plg. Joz. 12, 7; Teis. 3, 3.

et Jediel viri fortissimi et potentes, et nominati duces in familiis suis.
25 Reliquerunt autem Deum
patrum suorum, et fornicati
sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram
eis: 26 et suscitavit Deus Israel
spiritum Phul regis Assyriorum, et spiritum Thelgathphalnasar regis Assur: et transtulit Ruben, et Gad, et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Lahela, et in Habor, et Ara, et fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

siausi ir galingi vyrai ir žymųs vadai savo šeimynose.
25 Bet jie apleido savo tėvų
Dievą ir paleistuvavo paskui dievus žemės tautų, kurias Dievas išnaikino iš po jų akių; 26
o Izraėlio Dievas sužadino Ásyrijiečių karaliaus Pulio dvasią ir Asuro karaliaus Telgatpalnasaro dvasią, ir jis perkėlė Rubeną, Gadą ir pusę Manaso giminės ir nuvedė juos į Lahėlą, į Haborą, Arą ir prie Gozano upės, iki šiai dienai.

4. Lėvio giminė.

Caput VI. 1 Filii Levi: Gerson, Caath, et Merari. 2 Filii
Caath: Amram, Isaar, Hebron,
et Oziel. 3 Filii Amram: Aaron,
Moyses, et Maria: Filii Aaron: Nadab et Abiu, Eleazar, et Ithamar. 4 Eleazar genuit Phinees,
et Phinees genuit Abisue, 5 Abisue vero genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi. 6 Ozi genuit Zaraiam, et Zaraias genuit Meraioth. 7 Porro Meraioth genuit
Amariam, et Amarias genuit Achitob. 8 Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Achimaas,
9 Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Johanan, 10 Johanan
genut Azariam. Ipse est qui sacerdotio functus est in domo, quam ædificavit Salomon in Jerusalem. 11 Genuit autem Azarias

6. perskyrimas. 1 Lėvio sunųs: Gersonas, Kaatas ir Meraris. 2 Kaato sunųs: Amramas,
Isaaras, Ebronas ir Oziėlis. 3
Amramo sunųs: Nadabas ir Abijus, Eleazaras ir Itamaras. 4
Eleazarui gimė Pinėas, Pinėui
gimė Abisuė, 5 Abisuei gi gimė
Bokkis, o Bokkiui gimė Ozis.
6 Oziui gimė Zarajas, Zarajui
gimė Merajotas, 7 toliaus Merajotui gimė Amarijas, o Amarijui gimė Achitobas, 8 Achitobui
gimė Sadokas, Sadokui gimė Achimaas, 9 Achimaui gimė Azarijas; Azarijui gimė Johananas,
10 Johananui gimė Azarijas; jis tai pildė kunigystės pareigas namuose, kuriuos Saliamonas pastatė Jeruzalėje. 11 Azarijui gi
gimė Amarijas, Amarijui gimė

---

(26) *Pulio... Telgatpalnasaro.* Tai buvo tikriausiai dvejopas vieno ir to paties karaliaus vardas. Plg. 4 Kar. 15, 19, 29.

6, 1-81. Išskaitomi Lėvio ainiai su atkartojimais ir nurodomos jų gyvenamosios vietos.

(6, 1) *Lėvio sunųs...* Plg. Prad. 6, 16... — (3) *Aarono sunųs.* Aarono sunųs, pildžiusieji vyriausiojo kunigo pareigas išskaitomi iki Josedėkui, kurio sunus Jozua sugrįžo iš Babylono nelaisvės. Itamaro ainiai, kurie pildė kokį laiką vyriausiojo kunigo pareigas, čionai aplei-

Amariam, et Amarias genuit Achi-
tob, 12 Achitob genuit Sadoc,
et Sadoc genuit Sellum, 13 Sel-
lum genuit Helciam, et Helcias
genuit Azariam, 14 Azarias ge-
nuit Saraiam, et Saraias genuit
Josedec. 15 Porro Josedec egres-
sus est, quando transtulit Do-
minus Judam, et Jerusalem per
manus Nabuchodonosor.

16 Filii ergo Levi: Gerson,
Caath, et Merari. 17 Et hæc no-
mina filiorum Gerson: Lobni, et
Semei. 18 Filii Caath: Amram,
et Isaar, et Hebron, et Oziel.
19 Filii Merari: Moholi et Musi.

Hæ autem cognationes Levi
secundum familias eorum. 20
Gerson, Lobni filius ejus, Ja-
hath filius ejus, Zamma filius
ejus, 21 Joah filius ejus, Addo
filius ejus, Zara filius ejus, Je-
thrai filius ejus. 22 Filii Caath,
Aminadab filius ejus, Core fi-
lius ejus, Asir filius ejus, 23 El-
cana filius ejus, Abiasaph filius
ejus, Asir filius ejus. 24 Thahath
filius ejus, Uriel filius ejus,
Ozias filius ejus, Saul filius ejus.
25 Filii Elcana, Amasai et Achi-
moth 26 et Elcana: Filii Elcana:
Sophai filius ejus, Nahath filius
ejus, 27 Eliab filius ejus, Jeroham
filius ejus, Elcana filius ejus. 28
Filii Samuel primogenitus Vasse-
ni, et Abia. 29 Filii autem Merari,
Moholi: Lobni filius ejus, Se-
mei filius ejus, Oza filius ejus,
30 Sammaa filius ejus, Haggia
filius ejus, Asaia filius ejus.

31 Isti sunt, quos constituit
David super cantores domus Do-

Achitobas, 12 Achitobui gimė
Sadokas, Sadokui gimė Selumas,
13 Selumui gimė Helkijas, Hel-
kijui gimė Azarijas, 14 Azarijui
gimė Sarajas, o Sarajui gimė
Josedėkas. 15 Josėdekas gi iš-
ėjo, kuomet Viešpats perkėlė
Judą ir Jeruzalę per Nabuko-
donosoro ranką.

16 Taigi, Lėvio sunų: Gerso-
nas, Kaatas ir Meraris. 17 O štai
Gersono sunų vardai: Lobnis ir
Semėjis. 18 Kaato sunų: Amra-
mas, Isaaras, Ebronas ir Ozi-
ėlis. 19 Merario sunų: Moholis ir
Musis.

Sitie gi yra Lėvio ainiai pa-
gal jų šeimynas: 20 Gersonas, jo
sunus Lobnis, šito sunus Jaha-
tas, šito sunus Zama, 21 šito su-
nus Joahas, šito sunus Addas,
šito sunus Zara, šito sunus Je-
trajis. 22 Kaato sunų: Jo sunus
Aminadabas, šito sunus Korė,
šito sunus Asiras, 23 šito sunus
Elkana, šito sunus Abiasafas, ši-
to sunus Asiras, 24 šito sunus
Tahatas, šito sunus Uriėlis, ši-
to sunus Ozijas, šito sunus Sau-
lius. 25 Elkanos sunų: Amasa-
jis, Achimotas 26 ir Elkana. El-
kanos sunų: jo sunus Sofajis,
šito sunus Nahatas, 27 šito su-
nus Eliabas, šito sunus Jeroha-
mas, šito sunus Elkana. 28 Sa-
muėlio sunų: pirmgimis Vasė-
nis ir Abija. 29 Merario gi sunų:
Moholis, jo sunus Lobnis, šito
sunus Semėjis, šito sunus Oza,
30 šito sunus Samaa, šito sunus
Hagija, šito sunus Asaja.
31 Juos tai pastatė Dovidas
ant Viešpaties namų giesminin-

---

džiami (plg. 1 Ezdr. 8, 2; 2 Ezdr. 12, 7). Vyriausiųjų kunigų ir Lėvitų svarbumas pažymėtas griežtu jų giminių išskaitymu ir atkartojimu (vz. 5, 29 - 40; 6, 50 - 63). — (15) *Išėjo*: iškeliavo nelaisvėn draug su tauta.

mini, ex quo collocata est arca:
32 et ministrabant coram taber-
naculo testimonii, canentes do-
nec ædificaret Salomon domum
Domini in Jerusalem: stabant
autem juxta ordinem suum in
ministerio. 33 Hi vero sunt, qui
assistebant cum filiis suis, de
filiis Caath, Heman cantor filius
Johel, filii Samuel, 34 filii Elcana,
filii Jeroham, filii Eliel, filii
Thohu, 35 filii Suph, filii Elca-
na, filii Mahath, filii Amasai,
36 filii Elcana, filii Johel, filii
Azariæ, filii Sophoniæ, 37 filii
Thahath, filii Asir, filii Abia-
saph, filii Core, 38 filii Isaar, fi-
lii Caath, filii Levi, filii Israel.
39 Et frater ejus Asaph, qui sta-
bat a dextris ejus, Asaph filius
Barachiæ, filii Samaa, 40 filii
Michael, filii Basaiæ, filii Mel-
chiæ, 41 filii Athanai, filii Zara,
filii Adaia, 42 filii Ethan, filii
Zamma, filii Semei, 43 filii Jeth,
filii Gersom, filii Levi. 44 Filii
autem Merari fratres eorum, ad
sinistram, Ethan filius Cusi, fi-
lii Abdi, filii Maloch, 45 filii Ha-
sabiæ, filii Amasiæ, filii Helciæ,
46 filii Amasai, filii Boni, filii
Somer, filii Moholi, filii Musi,
filii Merari, filii Levi.

kų, po to kaip buvo perkelta
skrynia; 32 ir jie tarnavo ties liu-
dijimo šėtra, giedodami, kolei
Saliamonas nepastatė Viešpaties
namų Jeruzalėje; stovėdavo gi
tarnystėje pagal savo eilią. 33
Šitie gi yra, kurie tarnaudavo
su savo sunumis iš Kaato su-
nų: giesmininkas Emanas, su-
nus Johėlio, kurs buvo Samuė-
lio sunus, 34 kurs buvo Elkanos
sunus, kurs buvo Jerohamo su-
nus, kurs buvo Eliėlio sunus,
kurs buvo Tohaus sunus, 35 kurs
buvo Sufo sunus, kurs buvo El-
kanos sunus, kurs buvo Mahato
sunus, kurs buvo Amasajo su-
nus, 36 kurs buvo Elkanos sunus,
kurs buvo Johėlio sunus, kurs
buvo Azarijo sunus, kurs buvo
Sofonijo sunus, 37 kurs buvo Ta-
hato sunus, kurs buvo Asiro su-
nus, kurs buvo Abiasafo sunus,
kurs buvo Korės sunus, 38 kurs
buvo Isaaro sunus, kurs buvo
Kaato sunus, kurs buvo Lėvio
sunus, kurs buvo Izraėlio sunus.
39 Ir jo brolis Asafas, kurs stovė-
jo po jo dešinei; Asafas sunus
Barakijo, kurs buvo Samaos
sunus, 40 kurs buvo Mikolo
sunus, kurs buvo Basajo su-
nus, kurs buvo Melkijo su-
nus, 41 kurs buvo Atanajo su-
nus, kurs buvo Zaros sunus,
kurs buvo Adajo sunus, 42 kurs
buvo Etano sunus, kurs buvo
Zamos sunus, kurs buvo Se-
mėjo sunus, 43 kurs buvo Jė-
to sunus, kurs buvo Gersomo,
sunus, kurs buvo Lėvio sunus.
44 O jų broliai Merario sunus
po kairei; Etanas sunus Kusio,
kurs buvo Abdio sunus, kurs

(32) *Ties liudijimo šėtra*: kurią buvo padaręs Dovidas liudijimo skryniai.—*Pagal savo eilią*. Plg. 2 Kron. 5, 12; 29, 27. — (33) *Su savo sunumis*: su kitais lėvitais. — (39) *Jo brolis*: netikras nes iš Gersono ainijos.

[48] Fratres quoque eorum Le-
vitæ, qui ordinati sunt in cun-
ctum ministerium tabernaculi
domus Domini. [49] Aaron vero,
et filii ejus adolebant incensum
super altare holocausti, et su-
per altare thymiamatis, in om-
ne opus Sancti sanctorum: et
ut precarentur pro Israel juxta
omnia, quæ præceperat Moyses
servus Dei.

[50] Hi sunt autem filii Aaron:
Eleazar filius ejus, Phinees fi-
lius ejus, Abisue filius ejus, [51]
Bocci filius ejus, Ozi filius ejus,
Zarahia filius ejus, [52] Meraioth
filius ejus, Amarias filius ejus,
Achitob filius ejus, [53] Sadoc fi-
lius ejus, Achimaas filius ejus.

[54] Et hæc habitacula eorum
per vicos atque confinia, filio-
rum scilicet Aaron, juxta cogna-
tiones Caathitarum: ipsis enim
sorte contigerant. [55] Dederunt
igitur eis Hebron in terra Ju-
da, et suburbana ejus per cir-
cuitum: [56] agros autem civita-
tis, et villas, Caleb filio Jepho-
ne. [57] Porro filiis Aaron dede-
runt civitates ad confugiendum
Hebron, et Lobna, et suburba-
na ejus, [58] Jether quoque, et

buvo Malocho sunus, [45] kurs bu-
vo Hasabijo sunus, kurs buvo
Amasijo sunus, kurs buvo Hel-
kijo sunus, [46] kurs buvo Amasa-
jo sunus, kurs buvo Bonio su-
nus, kurs buvo Somerio sunus,
[47] kurs buvo Moholio sunus,
kurs buvo Merario sunus, kurs
buvo Lėvio sunus.

[48] Taipogi jų broliai lėvitai,
kurie buvo paskirti visokiai Vieš-
paties namų šėtros tarnystei. [49]
Aaronas gi ir jo sunųs atnašau-
davo, kas buvo deginama ant
deginamųjų aukų altoriaus ir
ant smilkalų altoriaus visokiai
švenčiausios vietos tarnystei, ir
turėjo mesties už Izraėlį visai
taip, kaip yra įsakęs Dievo tar-
nas Mozė.

[50] Šitie gi yra Aarono sunųs:
Jo sunus Eleazaras, šito sunus
Pinėas, šito sunus Abisuė. [51] ši-
to sunus Bokkis, šito sunus Ozis,
šito sunus Zarahija, [52] šito su-
nus Merajotas, šito sunus Ama-
rijas, šito sunus Achitobas, [53]
šito sunus Sadokas, šito sunus
Achimaas.

[54] O štai jų gyvenamosios
vietos, miesteliai ir apylinkės,
butent Aarono sunų pagal Kaa-
titų šeimynas, nes tai jiems bu-
vo tekę pagal burtą. [55] Taigi,
jiems duota Judo žemėje Ebro-
nas ir jo priemiesčiai aplinkui,
[56] miesto gi laukai ir sodžiai
Jefonės sunui Kalėbui. [57] Aaro-
no tat sunums duota prieglau-
dos miestai Ebronas. Lobna ir
jo priemiesčiai, [58] taipogi Jėte-
ris ir Estėmas su jų priemie-

(**48**) *Jų broliai*: kiti lėvitai, broliai augščiaus minėtųjų trijų giesmininkų. — *Tarnystei.* Vz. žem. 15, 23. 24; 23. 4... 24, 1... Sk. 4, 1...— (**49**) *Melsties.* Ebr. t.: daryti permaldavimą.

(**54**) *Gyvenamosios vietos...* Lėvio giminės vietos išskaitomos taippat kaip Joz. 21, 1... Skirtumai varduose labai nedideli. Plg. Sk. 35, 9... — (**57**) *Ebronas.* Tik jis

Esthemo cum suburbanis suis,
sed et Helon, et Dabir cum sub-
urbanis suis, 59 Asan quoque,
et Bethsemes et suburbana ea-
rum. 60 De tribu autem Benja-
min, Gabee et suburbana ejus,
et Almath cum suburbanis suis,
Anathoth quoque cum subur-
banis suis: omnes civitates, tre-
decim, per cognationes suas.
61 Filiis autem Caath residuis
de cognatione sua dederunt ex
dimidia tribu Manasse in posses-
sionem urbes decem. 62 Porro
filiis Gersom per cognationes
suas de tribu Issachar, et de
tribu Aser, et de tribu Neph-
thali, et de tribu Manasse in
Basan, urbes tredecim. 63 Filiis
autem Merari per cognationes
suas de tribu Ruben, et de tri-
bu Gad, et de tribu Zabulon,
dederunt sorte civitates duo-
decim. 64 Dederunt quoque fi-
lii Israel Levitis civitates, et
suburbana earum: 65 dederunt-
que per sortem, ex tribu filio-
rum Juda, et ex tribu filiorum
Simeon, et ex tribu filiorum
Benjamin urbes has, quas vo-
caverunt nominibus suis, 66 et
his, qui erant de cognatione fi-
liorum Caath, fueruntque civi-
tates in terminis eorum de tri-
bu Ephraim. 67 Dederunt ergo
eis urbes ad confugiendum, Si-
chem cum suburbanis suis in
monte Ephraim, et Gazer cum
suburbanis suis, 68 Jecmaam quo-
que cum suburbanis suis, et
Bethoron similiter, 69 necnon et
Helon cum suburbanis suis, et

sčiais; be to, Helonas ir Dabiras
su jų priemiesčiais, 59 taipogi
Asanas ir Bėtsemas su jų prie-
miesčiais; 60 iš Benjamino gi gi-
minės Gabėė ir jo priemiesčiai,
Almatas ir jo priemiesčiai, tai-
pogi Anatotas su jo priemie-
sčiais, išviso trylika miestų pa-
gal jų šeimynas.

61 Kitiems gi sunums iš Kaa-
to giminės duota paveldėti de-
šimtį miestų iš pusės Manaso
giminės. 62 Toliaus Gersomo su-
nums pagal jų šeimynas tryliką
miestų iš Isakaro giminės, iš
Asero giminės iš Neftalio gimi-
nės ir iš Manaso giminės Basa-
ne. 63 Merario gi sunums pagal
jų šeimynas duota pagal burtą
dvyliką miestų iš Rubeno gi-
minės, iš Gado giminės ir iš
Zabulono giminės. 64 Izraėlitai
davė lėvitams taipogi miestus
ir jų priemiesčius; 65 davė gi
tuos miestus pagal burtą iš Ju-
do sunų giminės, iš Simeono su-
nų giminės ir iš Benjamino su-
nų giminės, kuriuos jie prami-
nė savais vardais; 66 duota tiems,
kurie buvo iš Kaato sunų gimi-
nės; jų ribose buvo miestai iš
Efraimo giminės. 67 Taigi, jie da-
vė jiems prieglaudos miestus,
Sikėmą su jo priemiesčiais Ef-
raimo kalnuose, Gazerį su jo
priemiesčiais, 68 taipogi Jekmaa-
mą su jo priemiesčiais, taippat
Bėthoroną, 69 be to Heloną su
jo priemiesčiais ir tuo pačiu bu-
du Gėtremoną. 70 Toliaus iš Ma-
naso giminės pusės Anerą ir jo

---

buvo prieglaudos miestas. — (**60**) *Trylika* Išvardinta čionai tik vienuolika. Praleista Jėba ir Gabaonas. Vz. Joz. 21, 16. 17.

(**61**) *Kitiems gi iš Kaato...* Kurie nebuvo kunigais. — *Iš pusės Manaso.* Pirm šitų žodžių reiktu idėti: iš Efraimo ir Gado giminių. Vz. Joz. 21, 5. — (**67**) *Sikėmą.* Tik jis skaitėsi iš čionai išvardintųjų prieglaudos miestu. Plg. Joz. 21, 21.

Gethremmon in eumdem mo-
dum. 70 Porro ex dimidia tribu
Manasse, Aner et suburbana ejus,
Balaam et suburbana ejus: his
videlicet, qui de cognatione fi-
liorum Caath reliqui erant.
71 Filiis autem Gersom de co-
gnatione dimidiæ tribus Manas-
se Gaulon in Basan, et subur-
bana ejus, et Astaroth cum sub-
urbanis suis. 72 De tribu Issa-
char, Cedes et suburbana ejus,
et Dabereth cum suburbanis
suis, 73 Ramoth quoque et sub-
urbana ejus, et Anem cum sub-
urbanis suis. 74 De tribu vero
Aser: Masal cum suburbanis suis,
et Abdon similiter, 75 Hucac
quoque et suburbana ejus, et
Rohob cum suburbanis suis. 76
Porro de tribu Nephthali, Ce-
des in Galilæa et suburbana
ejus, Hamon cum suburbanis
suis, et Cariathaim, et subur-
bana ejus.
77 Filiis autem Merari resi-
duis: de tribu Zabulon, Rem-
mono et suburbana ejus, et Tha-
bor cum suburbanis suis: 78 trans
Jordanem quoque ex adverso
Jericho contra orientem Jorda-
nis, de tribu Ruben, Bosor in
solitudine cum suburbanis suis,
et Jassa cum suburbanis suis,
79 Cademoth quoque et subur-
bana ejus, et Mephaat cum sub-
urbanis suis. 80 Necnon et de
tribu Gad, Ramoth in Galaad
et suburbana ejus, et Manaim
cum suburbanis suis, 81 sed et
Hesebon cum suburbanis suis,
et Jezer cum suburbanis suis.

priemiesčius, Balaamą ir jo prie-
miesčius; butent tiems, kurie
buvo likę iš Kaato sunų gimi-
nės.

71 Gersomo gi giminės sunums
davė iš Manaso giminės pusės
Gauloną Basane ir jo priemies-
čius ir Astarotą su jo priemies-
čiais. 72 Iš Isakaro giminės Ke-
dėsą ir jo priemiesčius ir Dabe-
rėtą su jo priemiesčiais. 73 Tai-
pogi Ramotą ir jo priemiesčius
ir Anėmą su jo priemiesčiais.
74 O iš Asero giminės Masalį su
jo priemiesčiais ir taippat Ab-
doną, 75 taipogi Hukaką ir jo prie-
miesčius ir Rohobą su jo prie-
miesčiais. 76 Toliaus iš Neftalio
giminės Kedėsą Galiliejoje ir
jo priemiesčius, Hamoną su jo
priemiesčiais ir Karjataimą ir
jo priemiesčius.

77 Likusiems gi Merario su-
nums: iš Zabulono giminės Re-
moną ir jo priemiesčius ir Ta-
borą su jo priemiesčiais; 78 tai-
pogi anapus Jordano ties Jėriku
į rytus nuo Jordano iš Rubeno
giminės Bosorą tyrumoje su jo
priemiesčiais ir Jassą su jo prie-
miesčiais, 79 taipogi Kademotą
ir jo priemiesčius ir Mefaatą su
jo priemiesčiais. 80 Dargi ir iš
Gado giminės Ramotą Galaade
ir jo priemiesčius ir Manaimą
su jo priemiesčiais, 81 lygiai ir
Heseboną su jo priemiesčiais
ir Jėzerį su jo priemiesčiais.

---

(77) *Likusiems gi Merario sunums.* t. y. likusiems lėvitams.

7, 1 — 8, 40. Toliaus duodami sąrašai likusių giminių: Isakaro (7, 1 - 5), Benjamino (7, 6 - 12), Neftalio (7, 13), pusės Manaso šiapus Jordano (7, 14 - 19), Efraimo (7, 20 - 29), Asero (7, 30 - 40), dar sykį Benjamino (8, 1 - 28) ir galop Sauliaus genealogija (8, 29 - 40).

5. Kitų giminių sąrašai.

Caput VII. 1 Porro filii Issa-
char: Thola, et Phua, Jasub, et
Simeron, quatuor. 2 Filii Thola:
Ozi et Raphaia, et Jeriel, et
Jemai, et Jebsem, et Samuel,
principes per domos cognatio-
num suarum. De stirpe Thola
viri fortissimi numerati sunt in
diebus David, viginti duo mil-
lia sexcenti. 3 Filii Ozi: Izrahia,
de quo nati sunt Michael, et
Obadia, et Joel, et Jesia, quin-
que omnes principes. 4 Cumque
eis per familias, et populos suos,
accincti ad prœlium, viri fortis-
simi, triginta sex millia: multas
enim habuerunt uxores, et fi-
lios. 5 Fratres quoque eorum
per omnem cognationem Issa-
char robustissimi ad pugnandum,
octoginta septem millia nume-
rati sunt.
6 Filii Benjamin: Bela, et Be-
chor, et Jadihel, tres. 7 Filii
Bela: Esbon, et Ozi, et Oziel,
et Jerimoth, et Urai, quinque
principes familiarum, et ad pu-
gnandum robustissimi: numerus
autem eorum, viginti duo mil-
lia et triginta quatuor. 8 Porro
filii Bechor: Zamira, et Joas, et
Eliezer, et Elioenai, et Amri,
et Jerimoth, et Abia, et Ana-
thoth, et Almath: omnes hi, fi-
lii Bechor. 9 Numerati sunt au-
tem per familias suas principes
cognationum suarum ad bella
fortissimi, viginti millia et du-
centi. 10 Porro filii Jadihel: Ba-
lan. Filii autem Balan: Jehus,
et Benjamin, et Aod, et Cha-
nana, et Zethan, et Tharsis et
Ahisahar: 11 omnes hi filii Ja-

7. perskyrimas. 1 Toliaus Isa-
karo sunų keturi: Tola, Pua, Ja-
subas ir Simeronas. 2 Tolos su-
nųs: Ozis, Rafaja, Jeriėlis, Je-
majis, Jebsėmas ir Samuėlis,
kunigaikščiai savo šeimynų na-
muose. Iš Tolos ainijos suskai-
tyta Dovido laikais drąsiausių
vyrų dvidešimt du tukstančiu
šeši šimtai. 3 Ozio sunųs: Izra-
hija, iš kurio gimė Mikolas, Oba-
dija, Joėlis ir Jesija, iš viso pen-
ki kunigaikščiai. 4 Su jais pagal
jų šeimynas ir giminės prisiren-
gusių į kovą labai drąsių vyrų
trįs dešimtįs šeši tukstančiai,
nes jie turėjo daug pačių ir vai-
kų. 5 Taipogi jų brolių per vi-
są Isakaro giminę stipriausių
kovoti suskaityta aštuonios de-
šimtįs septyni tukstančiai.

6 Benjamino sunų trįs: Bėla,
Bechoras ir Jadihėlis. 7 Bėlos su-
nųs: Esbonas, Ozis, Oziėlis, Je-
rimotas ir Urajis, penki šeimy-
nų kunigaikščiai ir stipriausi
kovoti; jų gi skaitlius dvidešimt
du tukstančiu trįs dešimtįs ke-
turi. 8 Toliaus Bechoro sunųs:
Zamira, Joas, Eliėzeris, Elioe-
najis, Amris, Jerimotas, Abija,
Anatotas ir Almatas; visi šitie
Bechoro sunųs. 9 Suskaityta gi
pagal jų gimines kaipo jųjų šei-
mynų viršininkų, stipriausių ka-
riauti, dvidešimt du tukstančiu
du šimtu. 10 Toliaus Jadihėlio
sunųs: Balanas; Balano gi su-
nųs: Jėhus, Benjaminas, Aodas,
Kanana, Zetanas, Tarsis ir Ahi-
saharas. 11 Visų šitų Jadihėlio
sunų, savo giminių viršininkų,

(7, 1) *Isakaro sunų...* Plg. Prad. 46, 13. — (2) *Dovido laikais...* Plg. žem. 21, 1... 2 Kar. 24, 1...

(6) *Benjamino...* Plg. Prad. 46, 21. — (7) *Sunųs:* ainiai. — (11) *Septyniolika...* Plg. Sk. 26, 41. Palyginant čionai pa-

dihel, principes cognationum
suarum, viri fortissimi, decem
et septem millia, et ducenti ad
prœlium procedentes. [12] Sepham
quoque, et Hapham filii Hir, et
Hasim filii Aher.
[13] Filii autem Nephthali: Ja-
siel, et Guni, et Jeser, et Sel-
lum, filii Bala.
[14] Porro filius Manasse, Es-
riel: concubinaque ejus Syra pe-
perit Machir patrem Galaad [15]
Machir autem accepit uxores
filiis suis Happhim, et Saphan:
et habuit sororem nomine Maa-
cha: nomen autem secundi, Sal-
phaad, natæque sunt Salphaad
filiæ: [16] et peperit Maacha uxor
Machir filium, vocavitque no-
men ejus Phares: porro nomen
fratris ejus, Sares: et filii ejus,
Ulam, et Recen. [17] Filius au-
tem Ulam, Badan: hi sunt filii
Galaad, filii Machir, filii Ma-
nasse. [18] Soror autem ejus Re-
gina peperit Virumdecorum, et
Abiezer, et Mohola. [19] Erant au-
tem filii Semida, Ahin, et Se-
chem, et Leci, et Aniam.
[20] Filii autem Ephraim: Su-
thala, Bared filius ejus, Tha-
hath filius ejus, Elada filius ejus,
Thahath filius ejus, hujus filius
Zabad, [21] et hujus filius Suthala,
et hujus filius Ezer et Elad:
occiderunt autem eos viri Geth
indigenæ, quia descenderant ut
invaderent possessiones eorum.
[22] Luxit igitur Ephraim pater
eorum multis diebus, et vene-

drąsiausių vyrų einančių į ko-
vą, septyniolika tukstančių du
šimtu. [12] Taipogi Hiro sunųs
Sefamas ir Hafamas, ir Aherio
sunus Hasimas.
[13] Neftalio gi sunųs: Jasiėlis,
Gunis, Jėseris ir Selumas, Ba-
los sunųs.
[14] Manaso sunus buvo Esriė-
lis; jo gi gulovė Syrijietė pa-
gimdė Galaado tėvą Machirą.
[15] Machiras gi ėmė savo sunums
Hafimui ir Safanui pačias ir tu-
rėjo seserį vardu Maachą; antra-
sis jo sunus buvo vardu Salpaa-
das ir tam Salpaadui gimė duk-
terų. [16] O Machiro pati Maacha
pagimdė sunų ir praminė jį var-
du Parėsas; jo gi brolio vardas
buvo Sarėsas, o jo sunųs Ula-
mas ir Rekėnas. [17] Ulamo su-
nus buvo Badanas. Šitie yra
Manaso sunaus Machiro sunaus
Galaado sunųs. [18] O jo sesuo
Regina pagimdė Dailų-vyrą, Abiė-
zerį ir Moholą. [19] Semidos gi
sunųs buvo Ahinas, Sechėmas,
Lėkis ir Aniamas.
[20] Efraimo gi sunųs buvo:
Sutala, jo sunus Barėdas, šito
sunus Tahatas, šito sunus Ela-
da, šito sunus Tahatas, šito su-
nus Zabadas, [21] šito sunus Su-
tala ir šito sunųs Ezeris bei
Eladas. Bet vietiniai Gėto vy-
rai užmušė juos, nes jie buvo
nusileidę, kad užpultu anų nuo-
savybę. [22] Todėl jų tėvas Efrai-
mas liudėjo per daugelį dienų,

duotus vardus ir skaitlines su Pradžios ir Skaitlių knygomis, pasirodo nemažas skirtumas, kurs rasi dėlto atsirado, kad draug su sunumis minimi taipogi vėlesnieji ainiai, paimti iš kito laikotarpio.

(**13**) *Neftalio...* Plg. Prad. 46, 24.

(**14**) *Esriėlis*, kurį pagimdė jo gulovė Syrijietė; ji pagimdė Machirą. Visa sek. eil. labai neaiški. — (**16**) *Pati Maacha.* Taip-pat vadinosi ir Machiro sesuo (15. e.) — (**18**) *Sesuo Regina pagimdė Dailų vyrą.* Tikriaus anot ebr. t.: sesuo Molekhatė pagimdė Išhodą.

(**20. 21**) *Efraimo.*. Plg. Sk. 26, 35. 36. Čionai skirtumai varduose gana dideli. — *Užmušė juos*: seniausiais laikais, kuomet

runt fratres ejus ut consolaren-
tur eum. [23] Ingressusque est ad
uxorem suam: quæ concepit, et
peperit filium, et vocavit no-
men ejus Beria, eo quod in ma-
lis domus ejus ortus esset: [24]
filia autem ejus fuit Sara, quæ
ædificavit Bethoron inferiorem
et superiorem, et Ozensara. [25]
Porro filius ejus Rapha, et Re-
seph, et Thale, de quo natus
est Thaan, [26] qui genuit Laadan:
hujus quoque filius Ammiud,
qui genuit Elisama, [27] de quo
ortus est Nun, qui habuit filium
Josue. [28] Possessio autem eorum
et habitatio, Bethel cum filia-
bus suis, et contra orientem
Noran ac occidentalem plagam
Gazer et filiæ ejus, Sichem quo-
que cum filiabus suis, usque ad
Aza cum filiabus ejus. [29] Juxta
filios quoque Manasse Bethsan
et filias ejus. Thanach et filias
ejus, Mageddo et filias ejus:
Dor et filias ejus: in his habi-
taverunt filii Joseph, filii Israel.
[30] Filii Aser: Jemna et Jesua,
et Jessui, et Baria, et Sara so-
ror eorum. [31] Filii autem Baria:
Heber, et Melchiel: ipse est
pater Barsaith. [32] Heber autem
genuit Jephlat, et Somer, et
Hotham, et Suaa sororem eo-
rum. [33] Filii Jephlat: Phosech,
et Chamaal, et Asoth: hi filii
Jephlat. [34] Porro filii Somer:
Ahi, et Roaga, et Haba, et Aram.
[35] Filii autem Helem fratris
ejus: Supha, et Jemna, et Sel-
les, et Amal. [36] Filii Supha: Sue,
Harnapher, et Sual, et Beri, et
Jamra, [37] Bosor, et Hod. et Sam-
ma, et Salusa, et Jethran, et

o jo broliai atėjo jo paguostų.
[23] Ir jis įėjo pas savo pačią, ku-
ri pradėjo ir pagimdė sunų ir
praminė jį vardu Berija, nes
buvo gimęs savo namų nelai-
mėje. [24] Jo gi duktė buvo Sara,
kuri pastatė Žemąjį ir Augštą-
jį Bėthoroną ir Ozensarą. [25] To-
liaus jo sunus buvo Rafa, Re-
sėfas ir Talė, iš kurio gimė Taa-
nas; [26] tam gimė Laadanas, o
šito sunus buvo Amiudas, ku-
riam gimė Elisama; [27] iš to ki-
lo Nunas, kurs turėjo sunų Jo-
zuę. [28] Jų gi nuosavybė ir gy-
venamoji vieta buvo Bėtėlis su
jo dukterimis, į rytus Noranas,
į vakarus Gazeris ir jo dukte-
rįs, taipogi Sikėmas su jo duk-
terimis iki Azai su jos dukte-
rimis. [29] O greta Manaso sunų
Bėtsanas ir jo dukterįs, Tana-
chas ir jo dukterįs, Magėdas ir
jo dukterįs, Doras ir jo dukte-
rįs; šituose gyveno Izraėlio su-
naus Juozapo sunųs.

[30] Asero sunųs: Jemna, Jesua,
Jesuis, Barija ir jų sesuo Sara.
[31] Barijos gi sunųs: Eberas ir
Melkiėlis; jis yra Barsaito tėvas.
[32] Eberui gi gimė Jeflatas, So-
meris, Hotamas ir jų sesuo Suaa,
[33] Jeflato sunųs: Posechas, Ka-
maalas ir Asotas; šitie Jeflato
sunųs. [34] Toliaus Somerio sunųs:
Ahis, Roaga, Haba ir Aramas.
[35] Jo gi brolio Helėmo sunųs.
Sufa, Jemna, Selėsas ir Amalis.
[36] Sufos sunųs: Suė, Harnaferis,
Sualis, Bėris, Jamra, [37] Bosoras,
Hodas, Sama, Salusa, Jetranas
ir Bėra. [38] Jėterio sunųs; Jefo-
nė, Paspa ir Ara. [39] Ollos gi

Izraėlitai tebegyveno Aigypte. — (**24**) *Jo*: Berijos. — (**28**) *Bėtėlis*. Išpradžios jis buvo atiduotas Benjamino giminei. Vz. Joz. 18, 22.

(**30**) *Asero sunųs*. Plg. Prad. 46, 17; Sk. 26, 44-46.

Bera. 38 Filii Jether: Jephone,
et Phaspha, et Ara. 39 Filii au-
tem Olla: Aree, et Haniel, et
Resia. 40 Omnes hi filii Aser,
principes cognationum, electi
atque fortissimi duces ducum:
numerus autem eorum ætatis,
quæ apta esset ad bellum, vi-
ginti sex millia.

Caput VIII. 1 Benjamin au-
tem genuit Bale primogenitum
suum, Asbel secundum, Ahara
tertium, 2 Nohaa quartum, et
Rapha quintum. 3 Fueruntque
filii Bale: Addar, et Gera, et
Abiud, 4 Abisue quoque et Naa-
man, et Ahoe, 5 sed et Gera,
et Sephuphan, et Huram.

6 Hi sunt filii Ahod, princi-
pes cognationum habitantium
in Gabaa, qui translati sunt in
Manahath. 7 Naaman autem, et
Achia, et Gera ipse transtulit
eos, et genuit Oza, et Ahiud.

8 Porro Saharaim genuit in
regione Moab, postquam dimi-
sit Husim et Bara uxores suas.
9 Genuit autem de Hodes uxo-
re sua Jobab, et Sebia, et Mo-
sa, et Molchom, 10 Jehus quo-
que, et Sechia, et Marma: hi
sunt filii ejus principes in fa-
miliis suis. 11 Mehusim vero ge-
nuit Abitob, et Elphaal. 12 Por-
ro filii Elphaal: Heber, et Mi-
saam, et Samad: hic ædificavit
Ono, et Lod, et filias ejus.

13 Baria autem, et Sama prin-
cipes cognationum habitantium
in Aialon: hi fugaverunt habi-
tatores Geth. 14 Et Ahio, et Se-
sac, et Jerimoth, 15 et Zabadia,

sunųs: Arėė, Hanielis ir Resija.
40 Visi šitie Asero sunųs, gimi-
nių kunigaikščiai, rinktiniai ir
drąsiausi vadų vadai; skaitlius
gi tų, kurie savo amžiu tiko ka-
rei, dvidešimt šeši tukstančiai.

8. perskyrimas. 1 Benjaminui
gi gimė jo pirmgimis Balė, an-
trasis Asbėlis, trečiasis Ahara,
2 ketvirtasis Nohaa ir penkta-
sis Rafa. 3 Balės sunųs buvo:
Adaras, Gera, Abiudas, 4 taipo-
gi Abisuė, Naamanas, Ahoė, 5
toliaus Gera, Sefufanas ir Hura-
mas.

6 Šitie yra Ahodo sunųs, ku-
nigaikščiai giminių, gyvenusių
Gabaoje, kurie liko perkelti į
Manahatą; 7 Naamanas, Achija
ir Gera; jis tai perkėlė juos, o
jam gimė Oza ir Ahiudas.

8 Toliaus Saharaimas turėjo
vaikų Moabo krašte, po to kaip
jis atleido savo moteridvi Hu-
simę ir Barą. 9 Gimė gi jam
iš jo pačios Hodės Jobabas,
Sebija, Mosa, Molkomas, 10 Jė-
hus, Sechija ir Marma; šitie
yra jo sunųs, kunigaikščiai sa-
vo šeimynose. 11 Mehusimui
gi gimė Abitobas ir Elpaalis.
12 Elpaalio sunųs buvo: Ebe-
ras, Misaamas ir Samadas; ši-
tas pastatė Oną ir Lodą ir jo
dukteris.

13 Barija gi ir Sama buvo ku-
nigaikščiai šeimynų, gyvenusių
Ajalone; šitie išvarė Gėto gy-
ventojus. 14 Ahijas, Sesakas,
Jerimotas, 15 Zabadija, Arodas,

(8, 1) *Benjaminui gi...* Plg. aug. 7, 6; Prad. 46, 21.
(6) *Kurie liko perkelti...* To perkėlimo aplinkybės nežinomos.
(8) *Atleido:* duodamas jomdviem persiskyrimo raštą.—(11) *Mehusimui gi.* Anot ebr. t.: Iš Husimės gi jam gimė, t. y. iš pirmosios jo pačios pirm persiskyrimo (8. e.).

et Arod, et Heder, [16] Michael
quoque, et Jespha, et Joha filii
Baria. [17] Et Zabadia, et Mosollam,
et Hezeci, et Heber, [18]
et Jesamari, et Jezlia, et Jobab
filii Elphaal, [19] et Jacim,
et Zechri, et Zabdi, [20] et Elioenai,
et Selethai, et Eliel, [21] et
Adaia, et Baraia, et Samarath
filii Semei. [22] Et Jespham, et
Heber, et Eliel, [23] et Abdon, et
Zechri, et Hanan, [24] et Hanania,
et Ælam, et Anathothia,
[25] et Jephdaia, et Phanuel filii
Sesac. [26] Et Samsari, et Sohoria,
et Otholia, [27] et Jersia, et
Elia, et Zechri, filii Jeroham.
[28] Hi patriarchæ, et cognationum
principes, qui habitaverunt
in Jerusalem.

[29] In Gabaon autem habitaverunt
Abigabaon, et nomen
uxoris ejus Maacha: [30] filiusque
ejus primogenitus Abdon, et
Sur, et Cis, et Baal, et Nadab.
[31] Gedor quoque, et Ahio, et
Zacher, et Macelloth: [32] et Macelloth
genuit Samaa: habitaveruntque
ex adverso fratrum
suorum in Jerusalem cum fratribus
suis. [33] Ner autem genuit
Cis, et Cis genuit Saul. Porro
Saul genuit Jonathan, et Melchisua,
et Abinadab, et Esbaal.
[34] Filius autem Jonathan, Meribbaal:
et Meribbaal genuit
Micha. [35] Filii Micha, Phithon,
et Melech, et Tharaa, et Ahaz.
[36] Et Ahaz genuit Joada: et
Joada genuit Alamath, et Azmoth,
et Zamri: porro Zamri
genuit Mosa, [37] et Mosa genuit
Banaa, cujus filius fuit Rapha,
de quo ortus est Elasa, qui ge-

Hedėras, [16] taipogi Mikolas, Jespa
ir Joha buvo Barijos sunųs.
[17] Zabadija, Mosolamas, Hežėkis.
Eberas, [18] Jesamaris, Jezlija ir
Jobabas buvo Elpaalio sunųs;
[19] Jakimas, Zechris, Zabdis, [20]
Elioenajis, Seletajis, Eliėlis, [21]
Adaja, Baraja ir Samaratas buvo
Semėjo sunųs. [22] Jespamas,
Eberas, Eliėlis, [23] Abdonas, Zechris,
Hananas, [24] Hananija, Elamas,
Anatotija, [25] Jefdaja ir Panuėlis
buvo Sesako sunųs. [26]
Samsaris, Sohoria, Otolija, [27]
Jersija, Elija ir Zechris buvo
Jerohamo sunųs. [28] Šitie buvo
patriarkai ir giminių kunigaikščiai,
kurie gyveno Jeruzalėje.

[29] Gabaone gi gyveno Abigabaonas,
kurio pati buvo vardu
Maacha; [30] jo pirmgimis sunus
Abdonas. Toliaus Suras, Kisas,
Baalas, Nadabas, [31] taipogi Gedoras,
Ahijas, Zacheris ir Makelotas;
[32] o Makelotui gimė Samaa;
jie gyveno su savo broliais
Jeruzalėje ties savo broliais.
[33] Nėrui gi gimė Kisas, o Kisui
gimė Saulius. Toliaus Sauliui
gimė Jonatanas, Melkisua,
Abinadabas ir Esbaalis. [34] O Jonatano
sunus buvo Meribaalis,
Meribaaliui gi gimė Micha. [35]
Michos sunųs: Pitonas, Melėchas.
Taraa ir Ahazas. [36] Ahazui gimė
Joada, Joadui gimė Alamatas,
Azmotas ir Zamris; Zamriui gimė
Mosa, [37] Mosai gimė Banaa,
kurio sunus buvo Rafa; iš to
kilo Elasa, kuriam gimė Asėlis;
[38] toliaus Asėlis turėjo šešis sunus
šitais vardais: Ezrikamą,

---

(29) *Gabaone.* Dabar: E l - D ž i b. — *Abigabaonas.* Tikriaus: Gabaono tėvas. Plg. žem. 9, 35. - (30) *Kisas.* Po šito vardo rasi apleistas Nėras. Plg. žem. 9,

nuit Asel. 38 Porro Asel sex fi-
lii fuerunt his nominibus, Ez-
ricam, Bocru, Ismahel, Saria,
Obdia, et Hanan: omnes hi filii
Asel. 39 Filii autem Esec fra-
tris ejus. Ulam primogenitus,
et Jehus secundus, et Elipha-
let tertius. 40 Fueruntque filii
Ulam viri robustissimi, et ma-
gno robore tendentes arcum:
et multos habentes filios ac ne-
potes, usque ad centum quin-
quaginta. Omnes hi, filii Ben-
jamin.

Bokrų, Ismahėlį, Sariją, Obdiją
ir Hananą; visi šitie buvo Asė-
lio sunųs. 39 Jo gi brolio Esėko
sunųs buvo: pirmgimis Ulamas,
antrasis Jėhus ir trečiasis Eli-
falėtas. 40 Ulamo sunųs buvo
stipriausi vyrai ir su didžia sti-
prybe įtempdavo kilpinį; jie tu-
rėjo daug sunų ir anukų, iki
šimto penkių dešimtų. Visi ši-
tie Benjamino sunųs.

6. Pirmieji Jeruzalės gyventojai.

Caput IX. 1 Universus ergo
Israel dinumeratus est: et sum-
ma eorum scripta est in Libro
regum Israel, et Juda: transla-
tique sunt in Babylonem pro-
pter delictum suum. 2 Qui au-
tem habitaverunt primi in pos-
sessionibus, et in urbibus suis:
Israel, et Sacerdotes, et Levi-
tæ, et Nathinæi. 3 Commorati
sunt in Jerusalem de filiis Ju-
da, et de filiis Benjamin, de fi-
liis quoque Ephraim, et Manasse.
4 Othei filius Ammiud, filii
Amri, filii Omrai, filii Bonni,
de filiis Phares filii Juda. 5 Et

9. perskyrimas. 1 Taigi, visas
Izraėlis buvo suskaitytas, ir jų
skaitlius parašytas Izraėlio ir
Judo karalių knygoje; jie liko
perkelti Babylonan dėlei savo
prasikaltimų. 2 Pirmieji apsigy-
venusieji savo paveldėtose vie-
tose ir miestuose buvo Izraėli-
tai, kunigai, lėvitai ir Natinie-
čiai. 3 Gyveno Jeruzalėje iš Ju-
do sunų, iš Benjamino sunų, o
taipogi iš Efraimo ir Manaso
sunų:
4 Otėjis sunus Amiudo, kurs
buvo Amrio sunus, kurs buvo
Omrajo sunus, kurs buvo Bon-

---

36. — (**33**) *Esbaalis*: Isbosėtas. Vz. 2 Kar. 2, 8. — (**34**) *Meribaalis*: Mefibosėtas. Vz. 2 Kar. 9, 6.

9, 1-44. Giminių kronologija užbaigiama išvardinimu Jeruzalėje gyvenusių šeimynų iš Judo ir Benjamino giminės (1, 9), o taipogi kunigų ir Lėvio giminės (10, 16); toliaus minimos lėvitų pareigos (17-34) ir dar sykį atkartojama Sauliaus genealogija (35-43).

(**9, 1**) *Buvo suskaitytas*. Apie kokį suskaitymą čionai kalbama, nežinia. — *Karalių knygoje*: iš kurios autorius ėmė augščiaus paduotuosius sąrašus. Plg. Įved. 432 p. — (**2**) *Pirmieji apsigyvenusieji*. Vieni aiškintojai mano, kad čia kalbama apie žydų šeimynas, apsigyvenusias Jeruzalėje po Babylono nelaisvės; kiti gi spėja, kad išvardinti tie, kurie pirmi gyveno Jeruzalėje, Izraėlitams apėmus Palestiną. — *Izraėlitai*... Gyventojų skyriai: visupirma Izraėlitai apskritai, toliaus kunigai, lėvitai ir galop *Natiniečiai* (ebr. *nethinim* padovanotieji). Natiniečiai buvo žemesnieji bažnyčios tarnai, susidėję iš neišgalabytų Jozuės laikais Gabaoniečių (Joz. 9, 23) ir kitų Kananiečių, paimtų karės metu nelaisvėn. Plg. 3 Kar. 9, 20, 21; Ezdr. 8, 20.

(**5**) *Silonitų*: iš Sėlos ainių (Sk. 26, 20).

de Siloni: Asaia primogenitus,
et filii ejus. [6] De filiis autem
Zara: Jehuel, et fratres eorum,
sexcenti nonaginta.

[7] Porro de filiis Benjamin:
Salo filius Mosollam, filii Oduia,
filii Asana: [8] et Jobania filius
Jeroham: et Ela filius Ozi, fi-
lii Mochori: et Mosollam filius
Saphatiæ, filii Rahuel, filii Je-
baniæ, [9] et fratres eorum per
familias suas, nongenti quinqua-
ginta sex. Omnes hi, principes
cognationum per domos patrum
suorum.
[10] De sacerdotibus autem: Je-
daia, Joiarib, et Jachin: [11] Aza-
rias quoque filius Helciæ, filii
Mosollam, filii Sadoc, filii Ma-
raioth, filii Achitob, pontifex
domus Dei. [12] Porro Adaias fi-
lius Jeroham, filii Phassur, filii
Melchiæ: et Maasai filius Adi-
el, filii Jezra, filii Mosollam,
filii Mosollamith, filii Emmer.
[13] Fratres quoque eorum prin-
cipes per familias suas, mille
septingenti sexaginta, fortissimi
robore ad faciendum opus mi-
nisterii in domo Dei.

[14] De Levitis autem: Semeia
filius Hassub filii Ezricam, filii
Hasebia de filiis Merari. [15] Bac-
bacar quoque carpentarius, et
Galal, et Mathania filius Micha,
filii Zechri, filii Asaph: [16] et
Obdia filius Semeiæ, filii Galal,
filii Idithun: et Barachia filius

nio sunus iš Judo sunaus Parė-
so sunų. [5] Iš Silonitų jo pirm-
gimis Asaja ir jojo sunųs. [6] Iš
Zaros gi sunų: Jėhuėlis ir jų
broliai, šeši šimtai devynios de-
šimtįs.
[7] Toliaus iš Benjamino sunų:
Salas, Asanos sunaus Odujos su-
naus Mosolamo sunus, [8] ir Je-
rohamo sunus Jobanija, ir Mo-
chorio sunaus Ozio sunus Ela
ir Jebanijo sunaus Rahuėlio su-
naus Safatijo sunus Mosolamas;
[9] ir jų broliai pagal savo šeimy-
nas, devyni šimtai penkios de-
šimtįs šeši, visi šitie šeimynų
kunigaikščiai savo tėvų namuose.
[10] Iš kunigų gi: Jedaja, Joja-
ribas ir Jachinas, [11] taipogi Aza-
rijas sunus Helkijo, kurs buvo
sunus Mosolamo, kurs buvo su-
nus Sadoko, kurs buvo sunus
Marajoto, kurs buvo sunus Achi-
tobo, vyriausis Dievo namų ku-
nigas. [12] Toliaus Melkijo sunaus
Pasuro sunaus Jerohamo sunus
Adajas ir Emerio sunaus Moso-
lamito sunaus Mosolamo sunaus
Jezros sunaus Adiėlio sunus Maa-
sajis, [13] taipogi jų broliai kuni-
gaikščiai savo šeimynose, tuk-
stantis septyni šimtai šešios de-
šimtįs, labai stiprųs ir tvirti
atlikti tarnystės darbams Die-
vo namuose.
[14] Iš lėvitų gi: Semėja Hase-
bijos sunaus Ezrikamo sunaus
Hasubo sunus iš Merario sunų.
[15] Taipogi Bakbakaras dailidė,
Galalas ir Asafo sunaus Zech-
rio sunaus Michos sunus Mata-
nija, [16] Idutuno sunaus Galalo
sunaus Semėjo sunus Obdija, ir

(11) *Vyriausis Dievo namų kunigas.* Ebr. t.: Dievo namų kunigaikštis. — (12) *Toliaus Melkijo sunaus...* Plg. žem. 24, 9, 14; Neem. 11, 12.

(15) *Dailidė.* Ebr. t. nuosavas vardas: *Chêreš.* — (16) *Kiemuose.* Ebr. t.: Neto-fatiečių sodžiuose.

Asa, filii Elcana, qui habitavit
in atriis Netophati.

17 Janitores autem: Sellum,
et Accub, et Telmon, et Ahi-
mam: et frater eorum Sellum
princeps, 18 usque ad illud tem-
pus, in porta regis ad orientem,
observabant per vices suas de
filiis Levi. 19 Sellum vero filius
Core filii Abiasaph, filii Core,
cum fratribus suis, et domo pa-
tris sui, hi sunt Coritæ super
opera ministerii, custodes ve-
stibulorum tabernaculi: et fa-
miliæ eorum per vices castro-
rum Domini custodientes introi-
tum. 20 Phinees autem filius
Eleazari, erat dux eorum coram
Domino. 21 Porro Zacharias fi-
lius Mosollamia, janitor portæ
tabernaculi testimonii. 22 Om-
nes hi electi in ostiarios per
portas, ducenti duodecim: et
descripti in villis propriis: quos
constituerunt David, et Samuel
Videns, in fide sua, 23 tam ip-
sos, quam filios eorum in ostiis
domus Domni, et in tabernacu-
lo vicibus suis. 24 Per quatuor
ventos erant ostiarii: id est, ad
orientem, et ad occidentem, et
ad aquilonem, et ad austrum.
25 Fratres autem eorum in vi-
culis morabantur, et veniebant
in sabbatis suis de tempore us-
que ad tempus. 26 His quatuor
Levitis creditus erat omnis nu-
merus janitorum, et erant su-
per exedras, et thesauros domus

Barakijas sunus Asos sunaus
Elkano, kurs gyveno Netofatio
kiemuose.
17 Durininkai gi: Selumas, Aku-
bas, Telmonas ir Ahimamas, o
jų brolis Selumas buvo viršinin-
kas; 18 iki tam laikui karaliaus
vartuose į rytus iš Lėvio sunų
laikė sargybą pagal savo eilią.
19 Korės gi sunaus Abiasafo su-
naus Korės sunus Selumas draug
su savo broliais ir su savo tė-
vo namais, šitie Koritai buvo
pastatyti ant tarnystės darbų
šėtros prieangių sargais, o jų
šeimynos sergėjo iš eilios įėji-
mą į Viešpaties stovyklą. 20
Eleazaro gi sunus Pinėas buvo
jų kunigaikštis Viešpaties aky-
vaizdoje. 21 Toliaus Mosolami-
jos sunus Zakarijas buvo liudi-
jimo šėtros angos durininkas. 22
Visų šitų išrinktų durininkais
prie vartų buvo du šimtu dvy-
lika; jie buvo įrašyti pagal sa-
vo sodžius; juos įstatė Dovidas
ir Regintysis Samuėlis dėlei jų
ištikimybės, 23 kaip juos taip ir
jų sunus, Viešpaties namų an-
gose ir šėtroje pagal jų eilias.
24 Durininkai buvo į keturis vė-
jus, tai yra į rytus, į vakarus,
į šiaurę ir į pietus. 25 Jų gi bro-
liai pasilikdavo sodžiuose ir me-
tas nuo meto ateidavo savo su-
batomis. 26 Šitiems keturiems
Lėvitams buvo pavestas visas
durininkų skaitlius, ir jiems bu-
vo pavesta Viešpaties namų bu-
tai ir turtai. 27 Jie pasilikdavo

---

(17) *Selumas, Akubas...* Jie buvo keturių bažnyčios durininkų skyrių viršininkai. — (18) *Iki tam laikui... i rytus.* Ebr. t. šitie žodžiai pridera prie 17 e., nes Selumui su jo buriu buvo pavesta sergėti vartai, per kuriuos eidavo į bažnyčią karalius. Plg. Ez. 46, 3. — (19. 20) *Korės gi sunaus..* Minimi Selumo pranokėjai ir senobinės jų pareigos šventykloje. — (21) *Zakarijus*: Dovido laikais. Plg. žem. 26, 2. 14. — (22) *Pagal savo sodžius.* Jie gyveno su savo šeimynomis Jeruzalės apylinkėje; paskirtoje gi savaitėje ėjo pildytų savo pareigų priebažnyčios. *Regintysis.* Vz. 2 Kar. 9, 9. — (26) *Šitiems keturiems...* Anot ebr. t.: nes nuolatiniai buvo

Domini. 27 Per gyrum quoque
templi Domini morabantur in
custodiis suis: ut cum tempus
fuisset ipsi mane aperirent fo-
res. 28 De horum genere erant
et super vasa ministerii: ad nu-
merum enim et inferebantur
vasa, et efferebantur. 29 De ip-
sis et qui credita habebant uten-
silia sanctuarii, præerant simi-
læ, et vino, et oleo, et thuri,
et aromatibus. 30 Filii autem
sacerdotum unguenta ex aroma-
tibus conficiebant. 31 Et Matha-
thias Levites primogenitus Sel-
lum Coritæ, præfectus erat eo-
rum, quæ in sartagine frigeban-
tur. 32 Porro de filiis Caath fra-
tribus eorum, super panes erant
propositionis, ut semper novos
per singula sabbata præpararent.
33 Hi sunt principes cantorum
per familias Levitarum, qui in
exedris morabantur, ut die ac
nocte jugiter suo ministerio de-
servirent. 34 Capita Levitarum,
per familias suas principes, man-
serunt in Jerusalem.

35 In Gabaon autem commo-
rati sunt pater Gabaon Jehiel,
et nomen uxoris ejus Maacha.
36 Filius primogenitus ejus Ab-
don, et Sur, et Cis, et Baal, et
Ner, et Nadab, 37 Gedor quo-
que, et Ahio, et Zacharias, et
Macelloth. 38 Porro Macelloth
genuit Samaan: isti habitaverunt
e regione fratrum suorum in
Jerusalem, cum fratribus suis.

taipogi savo sargybose aplink
Viešpaties bažnyčią, idant, atė-
jus metui, rytą atidarytu var-
tus. 28 Iš jų giminės buvo pa-
statyta ir ant tarnystės indų,
nes indai buvo įnešami ir išne-
šami pagal skaitlių. 29 Iš jų ir
iš tų, kurie turėjo sau pavestus
šventyklos rakandus, buvo už-
veizdai smulkių miltų, vyno,
aliejaus, smilkalų ir kvepalų. 30
Kunigų gi sunųs darydavo iš
kvepalų tepalus. 31 O Koritas
Selumo pirmgimis lėvitas Mata-
tijas buvo viršininkas tų daly-
kų, kas buvo kepama ant skar-
dos. 32 Toliaus iš jų brolių Kaa-
to sunų buvo užveizdai padėti-
nių duonų, kad visuomet kas
subata prirengtu naujų. 33 Šitie
yra giesmininkų viršininkai lė-
vitų šeimynose, kurie pasilikda-
vo butuose, kad nuolat dieną ir
nakti pildytu savo tarnystės pa-
reigas. 34 Lėvitų viršininkai, ku-
nigaikščiai savo šeimynose pa-
silikdavo Jeruzalėje.

35 Gabaone gi gyveno Gabao-
no tėvas Jehiėlis, o jo pati bu-
vo vardu Maacha. 36 Jo pirm-
gimis buvo Abdonas, toliaus Su-
ras, Kisas, Baalas, Nėras, Nada-
bas, 37 taipogi Gedoras, Ahijas,
Zakarijas ir Makelotas. 38 O Ma-
kelotui gimė Samaanas; šitie
gyveno greta savo brolių Jeru-
zalėje draug su savo broliais. 39
Nėrui gi gimė Kisas, Kisui gi-

---

tik keturi vyriausieji durininkai, tai yra lėvitai. — *Butai.* Vz. 3 Kar. 6, 5.—(27) *Jie*: durininkai. — (29) *Smulkių miltų*... Buvo tai medega nekruvinoms aukoms. Plg. Kun. 2, 1... — (30) *Tepalus*: tepamąjį aliejų. Plg. Iš. 30, 23...—(31) *Ant skardos.* Plg. Kun. 2, 3-7, 12; 8, 28. — (32) *Padėtinių duonų.* Vz. Kun. 24, 6...

(35-44) *Gabaone gi gyveno*... Yra tai atkartojimas Sauliaus genealogijos su labai mažais skirtumais Plg. aug. 8, 29-40. Tuo atkartojimu autorius prirengia sau kelią prie trumpo paminėjimo Sauliaus istorijos. Vz. 10, 1...

10, 1-14. Sauliui susirėmus kovoje su

39 Ner autem genuit Cis: et Cis
genuit Saul: et Saul genuit Jo-
nathan, et Melchisua et Abina-
dab, et Esbaal. 40 Filius autem
Jonathan, Meribbaal: et Merib-
baal genuit Micha. 41 Porro fi-
lii Micha, Phithon, et Melech,
et Tharaa, et Ahaz. 42 Ahaz au-
tem genuit Jara, et Jara genuit
Alamath, et Azmoth, et Zamri.
Zamri autem genuit Mosa. 43
Mosa vero genuit Banaa: cujus
filius Raphaia, genuit Elasa: de
quo ortus est Asel. 44 Porro
Asel sex filios habuit his nomi-
nibus, Ezricam, Bocru, Ismahel,
Saria, Obdia, Hanan: hi sunt fi-
lii Asel.

mė Saulius, o Sauliui gimė Jo-
natanas. Melkisua, Abinadabas
ir Esbaalis. 40 Jonatano sunus
buvo Meribaalis, o Meribaaliui
gimė Micha. 41 Michos sunųs
buvo Pitonas, Melechas, Taraa
ir Ahazas. 42 Ahazui gi gimė
Jara, Jarai gimė Alamatas, Az-
motas ir Zamris. Zamriui gi gi-
mė Mosa. 43 Mosai gi gimė Ba-
naa, kurio sunui Rafajai gimė
Elasa, iš kurio kilo Asėlis. 44
Asėlis gi turėjo šešis sunus ši-
tais vardais: Ezrikamą, Bokrų,
Ismahėlį, Sariją, Obdiją, Hana-
ną; šitie yra Asėlio sunųs.

II. Karaliaus Dovido istorija. Svarbiausi atsitikimai iš Dovido viešpatavimo. 1) Sauliaus namų žuvimas.

Caput X. 1 Philisthiim autem
pugnabant contra Israel, fuge-
runtque viri Israel Palæsthinos,
et ceciderunt vulnerati in mon-
te Gelboe. 2 Cumque appropin-
quassent Philisthæi persequen-
tes Saul, et filios ejus, percus-
serunt Jonathan, et Abinadab,
et Melchisua filios Saul. 3 Et
aggravatum est prœlium contra
Saul, inveneruntque eum sagit-
tarii, et vulneraverunt jaculis.
4 Et dixit Saul ad armigerum
suum: Evagina gladium tuum,
et interfice me: ne forte veniant
incircumcisi isti, et illudant mi-
hi. Noluit autem armiger ejus
hoc facere, timore perterritus:
arripuit ergo Saul ensem, et ir-

10. perskyrimas. 1 O Pilisty-
mai kovojo prieš Izraėlį, ir Iz-
raėlitai bėgo nuo Pilistymų ir
krito sužeisti ant Gelboės kal-
no. 2 O kuomet Pilistymai be-
sivydami Saulių ir jo sunus,
prisiartino, jie užmušė Sauliaus
sunus Jonataną, Abinadabą ir
Melkisuą. 3 Kova prieš Saulių pa-
sidarė smarkesnė, pasivijo jį šau-
liai su kilpiniais ir sužeidė vily-
čiomis. 4 Tuomet Saulius tarė sa-
vo ginklanešiui: Išsitraukk iš
makščių savo kalaviją ir užmušk
mane, kad kartais šitie neapi-
pjaustytieji atėję nesityčiotu iš
manęs. Bet jo ginklanešis bai-
mės apimtas nenorėjo tai daryti;
todėl Saulius nutvėrė kalaviją

Pilistymais, žuna trįs jo sunųs ir jis pats. Nurodoma taipogi Sauliaus namų žuvimo priežastįs.

(10, 1) *Pilistymai kovojo...* Kova su Pilistymais aprašyta čionai visai taippat, kaip ir 1 Kar. 31, 1... tik truputį trum-
piaus. Autorius neturėjo užmanymo rašyti Sauliaus istorijos; mini gi jo mirtį, kad paaiškėtu, kokiuo budu Izraėlio karalystė teko Dovidui. —*Sužeisti.* Ebr. t.: užmušti. — (3) *Sužeidė vilyčiomis.* Ebr. t.: jis sudrebėjo prieš šaulius. Saulius buvo drą-

ruit in eum. 5 Quod cum vidis-
set armiger ejus, videlicet mor-
tuum esse Saul, irruit etiam ip-
se in gladium suum, et mortuus
est. 6 Interiit ergo Saul, et tres
filii ejus, et omnis domus illius
pariter concidit. 7 Quod cum vi-
dissent viri Israel, qui habitabant
in campestribus, fugerunt: et,
Saul ac filiis ejus mortuis, de-
reliquerunt urbes suas, et huc
illucque dispersi sunt: venerunt-
que Philisthiim et habitaverunt
in eis. 8 Die igitur altero detra-
hentes Philisthiim spolia cæso-
rum, invenerunt Saul, et filios
ejus jacentes in monte Gelboe.
9 Cumque spoliassent eum, et
amputassent caput, armisque nu-
dassent, miserunt in terram su-
am, ut circumferretur, et osten-
deretur idolorum templis, et
populis: 10 arma autem ejus con-
secraverunt in fano dei sui, et
caput affixerunt in templo Da-
gon. 11 Hoc cum audissent viri
Jabes Galaad, omnia scilicet
quæ Philistihiim fecerant super
Saul, 12 consurrexerunt singuli
virorum fortium, et tulerunt ca-
davera Saul et filiorum ejus: at-
tuleruntque ea in Jabes, et se-
pelierunt ossa eorum subter
quercum quæ erat in Jabes, et
jejunaverunt septem diebus.

13 Mortuus est ergo Saul pro-
pter iniquitates suas, eo quod
prævaricatus sit mandatum Do-
mini quod præceperat, et non
custodierit illud: sed insuper
etiam pythonissam consuluerit,
14 nec speraverit in Domino:

ir pats ant jo puolė. 5 Tai pa-
matęs jo ginklanešis, butent,
kad Saulius miręs, taipogi ir jis
puolė ant savo kalavijo ir mirė.
6 Taip tat žuvo Saulius ir trįs
jo sunųs, ir visi jo namai puo-
lė draug. 7 Tai pamatę visi
Izraėlio vyrai, gyvenusieji lygu-
mose, pabėgo ir, mirus Sauliui
bei jo sunums, paliko savo mie-
stus ir išsisklaistė į visas puses,
o Pilistymai atėjo ir gyveno
juose. 8 Kitą gi dieną Pilisty-
mai, plėšdami užmuštųjų grobį,
rado Saulių ir jo sunus, gulin-
čius ant Gelboės kalno; 9 api-
plėšę jį, nukirtę galvą ir paėmę
ginklus, nusiuntė į savo šalį,
kad butu nešiojama aplinkui ir
rodoma stabų šventyklose ir tau-
toms. 10 Jo gi ginklus pašventė
savo dievo šventykloje, o gal-
vą pakabino Dagono šventyklo-
je. 11 Tai išgirdę Galaado Jabės
vyrai, butent, visa, ką Pilisty-
mai buvo padarę su Sauliumi,
12 pakilo visi drąsųs vyrai, ėmė
Sauliaus ir jo sunų lavonus, at-
gabeno juos į Jabę ir palaidojo
po ąžuolu, buvusiu Jabėje, ir
alkino save septynias dienas.

13 Taigi, Saulius mirė dėlei
savo neteisybių, nes peržengė
Viešpaties paliepimą, kurį jis
buvo jam davęs, ir nesergėjo jo;
o be to jis dar teiravosi burti-
ninkės 14 ir nepasitikėjo Vieš-
pačiu; todėl jis leido užmušti

sus kovotojas, bet sužeistas turėjo svy-
ravimo valandėlę, kas toliaus daryti. —(9)
Rodoma. Ebr. t: kad apskelbtu linksmą
žinią. — (12) *Pakilo...*: taip išreikšdami
dėkingumą savo išgelbėtojui. Plg. 1 Kar.
11, 1...

(13) *Dėlei savo neteisybių...* Sauliaus
žuvimo priežastis.—*Paliepimą, kurį...* Plg.
1 Kar. 15, 1-9. — (14) *Nepasitikėjo...*
Ebr. t.: ir nesiteiravo Viešpaties. Anot 1
Kar. 28, 6 Saulius mėgino teirauties
Viešpaties, bet negavo atsakymo; tuomet

propter quod interfecit eum, et
transtulit regnum ejus ad David
filium Isai.
Caput XI. [1] Congregatus est
igitur omnis Israel ad David in
Hebron, dicens: Os tuum sumus,
et caro tua. [2] Heri quoque, et
nudiustertius cum adhuc regnaret
Saul, tu eras qui educebas,
et introducebas Israel: tibi enim
dixit Dominus Deus tuus: Tu
pasces populum meum Israel,
et tu eris princeps super eum.
[3] Venerunt ergo omnes majores
natu Israel ad regem in Hebron,
et iniit David cum eis fœdus
coram Domino: unxeruntque eum
regem super Israel, juxta sermonem
Domini, quem locutus
est in manu Samuel.

[4] Abiit quoque David, et omnis
Israel in Jerusalem: hæc est
Jebus, ubi erant Jebusæi habitatores
terræ. [5] Dixeruntque
qui habitabant in Jebus ad David:
Non ingredieris huc. Porro
David cepit arcem Sion, quæ
est Civitas David, [6] dixitque:
Omnis qui percusserit Jebusæum
in primis, erit princeps et dux.
Ascendit igitur primus Joab filius
Sarviæ, et factus est princeps.
[7] Habitavit autem David
in arce, et idcirco appellata est
Civitas David. [8] Ædificavitque
urbem in circuitu a Mello usque
ad gyrum, Joab autem re-

jį ir perkėlė jo karalystę ant
Isajo sunaus Dovido.

11. perskyrimas. [1] Taigi, visas
Izraėlis susirinko prie Dovido
Ebrone ir tarė: Esame tavo
kaulas ir tavo kunas. [2] Taipogi
vakar ir užvakar, dar tebekaraliaujant
Sauliui, tu išvesdavai
ir įvesdavai Izraėlį; nes
tau Viešpats, tavo Dievas, tarė:
Tu ganysi mano tautą Izraėlį
ir tu busi ant jos kunigaikštis.
[3] Tuomet atėjo visi vyresnieji
prie karaliaus Ebronan, ir Dovidas
padarė su jais sandorą
Viešpaties akyvaizdoje, ir jie
patepė jį karaliumi ant Izraėlio
pagal Viešpaties žodžius, kuriuos
jis yra kalbėjęs per Samuėlį.
[4] Po to Dovidas ir visas Izraėlis
nuėjo į Jeruzalę, tai yra
į Jėbusą, kame žemės gyventojai
buvo Jėbuziečiai. [5] Jėbuso
gyventojai tarė Dovidui: neįeisi
čionai. Bet Dovidas paėmė
Siono pilį; tai yra Dovido miestas.
[6] Ir jis tarė: Kiekvienas,
kurs pirmas sumuš Jėbuziečius,
bus kunigaikštis ir vadas. Taigi,
pirmas pakilo Sarvijos sunus Joabas
ir buvo padarytas kunigaikščiu.
[7] Dovidas gi gyveno
pilyje, ir todėl ji buvo praminta
Dovido miestu. [8] Jis pastatė
miestą aplinkui, pradedant nuo
Mėlo iki apskritumui, Joabas gi

Saulius, nesirupindamas permaldauti užrustintą Viešpatį, pasiskubino į Endorą.

11, 1--12,40. Mirus Sauliui, Dovidas visų giminių pripažintas karaliumi Ebrone (11, 1 - 3) atima iš Jėbuziečių Siono tvirtovę ir pastato aplink ją miestą (11, 4 - 9). Toliaus išskaitomi karžygiai, kurie buvo su Dovidu nuo pat pradžios (11, 10 - 46), kurie prisidėjo prie jo dar prie gyvos Sauliaus galvos (12, 1 - 22) ir kurie pripažino jį karaliumi Ebrone, Sauliui mirus (12, 23 - 40).

(11, 1) *Taigi, visas...* Plg. 2 Kar. 5, 1... Dovido kova per pusaštuntų metų su Sauliaus sunumi Isbosetu čionai apleidžiama, nes jos paminėjimas nėra reikalingas autoriaus tikslui.

(6) *Pirmas pakilo...* Ta aplinkybė apie Joabą Karalių knygoje neminėta. Taippat ir 8 eil.

liqua urbis exstruxit. 9 Proficie-
batque David vadens et cre-
scens, et Dominus exercituum
erat cum eo.
10 Hi principes virorum for-
tium David, qui adjuverunt eum
ut rex fieret super omnem Is-
rael juxta verbum Domini, quod
locutus est ad Israel. 11 Et is-
te numerus robustorum David:
Jesbaam filius Hachamoni prin-
ceps inter triginta: iste levavit
hastam suam super trecentos
vulneratos una vice. 12 Et post
eum Eleazar filius patrui ejus
Ahohites, qui erat inter tres po-
tentes. 13 Iste fuit cum David
in Phesdomim, quando Philis-
thiim congregati sunt ad locum
illum in prœlium: et erat ager
regionis illius plenus hordeo,
fugeratque populus a facie Phi-
listhinorum. 14 Hi steterunt in
medio agri, et defenderunt eum:
cumque percussissent Philis-
thæos, dedit Dominus salutem
magnam populo suo. 15 Descen-
derunt autem tres de triginta
principibus ad petram, in qua
erat David, ad speluncam Odol-
lam, quando Philisthiim fuerant
castrametati in Valle Raphaim.
16 Porro David erat in præsidio,
et statio Philisthinorum in Beth-
lehem. 17 Desideravit igitur Da-
vid, et dixit: O si quis daret
mihi aquam de cisterna Beth-
lehem, quæ est in porta. 18 Tres
ergo isti per media castra Phi-
listhinorum perrexerunt, et hau-
serunt aquam de cisterna Beth-
lehem, quæ erat in porta, et

pastatė likusį miestą. 9 Ir Do-
vidas darėsi galingesnis ir ėjo
didyn, ir kareivijų Viešpats bu-
vo su juomi.
10 Šitie buvo drąsiųjų Dovido
vyrų viršininkai, kurie jam pa-
dėjo tapti karaliumi ant viso
Izraėlio pagal Viešpaties žodį,
kurį jis yra kalbėjęs Izraėliui.
11 Ir šitas buvo Dovido karžy-
gių skaitlius: Hachamonio su-
nus Jesbaamas viršininkas tarp
trijų dešimtų; jis pakėlė savo
jietį ant trijų šimtų, sužeistų
vienu sykiu. 12 O po jo Aho-
hietis jo dėdės sunus Eleazaras,
kurs buvo tarp trijų galingųjų.
13 Jis buvo su Dovidu Pesdo-
mime, kuomet Pilistymai susi-
rinko į tą vietą kovoti; buvo
gi toje vietoje dirva pilna mie-
žių, o tauta buvo pabėgusi iš
po Pilistymų akių. 14 Šitie su-
stojo viduryje lauko ir apgynė
jį; o jiems sumušus Pilistymus,
Viešpats davė didį išgelbėjimą
savo tautai. 15 Trįs gi iš trijų
dešimtų kunigaikščių nusileido
prie uolos, kame buvo Dovidas,
į Odolamo olą, kuomet Pilisty-
mai buvo sustatę stovyklas Ra-
faimų slėnyje. 16 Taigi, Dovidas
buvo stiprovėje, o Pilistymų
stotis Betliejuje. 17 Tuomet Do-
vidas užsigeidė ir tarė: O, kad
kas man duotu vandens iš Bet-
liejaus šulinio, kurs yra vartuo-
se. 18 Taigi, šitie trįs perėjo per
Pilistymų stovyklos vidurį, pa-
sisėmė vandens iš Betliejaus šu-
linio, buvusio vartuose, ir at-
nešė Dovidui, kad gertu; o jis

---

(10) *Drąsiųjų Dovido.* Panašus sąrašas 2 Kar. 23, 8-39.—(11) *Trijų šimtų...* 2 Kar. 23, 8: aštuonių šimtų.—(12) *Jo dėdės.* Ebr. t. Dodo sunus. — (13) *Pesdomime.* Plg. 1 Kar. 17, 1.—*Kuomet Pilistymai...* Čionai keletas žodžių yra tikriausiai iškritę iš teksto, nes anot 2 Kar. 23, 11. 12 su Pilistymais susirėmęs trečiasis Davido karžygių Sema. — *Miežių.* 2 Kar. 23, 11: laišių. — (15 - 19). *Trįs gi iš...* Vz. 2 Kar. 23, 13 - 17.

attulerunt ad David ut biberet: qui noluit, sed magis libavit illam Domino.
[19] dicens: Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, et sanguinem istorum virorum bibam: quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere: hæc fecerunt tres robustissimi.

[20] Abisai quoque frater Joab ipse erat princeps trium, et ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, et ipse erat inter tres nominatissimus,
[21] et inter tres secundos inclytus, et princeps eorum: verumtamen usque ad tres primos non pervenerant.
[22] Banaias filius Joiadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel: ipse percussit duos Ariel Moab: et ipse descendit, et interfecit leonem in media cisterna tempore nivis.
[23] Et ipse percussit virum Ægyptium, cujus statura erat quinque cubitorum, et habebat lanceam ut liciatorium texentium: descendit igitur ad eum cum virga, et rapuit hastam, quam tenebat manu: et interfecit eum hasta sua.
[24] Hæc fecit Banaias filius Joiadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus,
[25] inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat: posuit autem eum David ad auriculam suam.

[26] Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel frater Joab, et Elchanan filius patrui ejus de Bethlehem,
[27] Sammoth Arorites, Helles Phalonites,
[28] Ira filius Acces Thecuites, Abiezer

nenorėjo, bet velyk išliejo jį Viešpačiui,
[19] sakydamas: Anaiptol tai nedarysiu mano Dievo akyvaizdoje ir negersiu šitų vyrų kraujo, nes su savo gyvybių pavojumi jie man atnešė vandens. Ir todėlei jis nenorėjo gerti. Tai padarė trįs stipriausieji.

[20] Taipogi Joabo brolis Abisajis buvo pirmasis tarp trijų; ir jis pakėlė savo jietį prieš tris šimtus, kuriuos sužeidė, ir jis buvo garsiausis tarp trijų,
[21] ir žymiausis tarp trijų antrųjų ir jų vadas, tečiau trims pirmiesiems nebuvo prilygęs.
[22] Taipogi karžygio Jojados sunus Banajas iš Kabsėėlio, kurs daug dalykų padarė; jis užmušė du Ariėliu iš Moabo, ir jis nusileido ir užmušė liutą daubos viduryje sniego metu.
[23] Jis taipogi užmušė Aigyptietį vyrą, kurio ugis buvo penkių mastų ir kurs turėjo jietį kaip audėjų riestuvą; taigi, jis nusileido prie jo su lazda, nutvėrė jietį, kurią anas turėjo rankoje, ir užmušė jį jo jietimi.
[24] Tai padarė Jojados sunus Banajas, kurs buvo tarp trijų karžygių garsiausis,
[25] pirmasis tarp trijų dešimtų; tečiau trims jis neprilygo; o Dovidas padarė jį savo slaptu patarėju.

[26] Toliaus drąsiausieji vyrai kariuomenėje buvo Joabo brolis Asaėlis, jo dėdės sunus Elkananas iš Betliejaus,
[27] Arorietis Samotas, Palonietis Helėsas,
[28] Tėkujietis Akkės sunus Ira,

(20-25) *Abisajis...* Plg. 2 Kar. 23, 18-23.

(26-41 a) *Asaėlis...* Plg. 2 Kar. 23, 24-39.—(41 b-46) *Zabadas...* Kitur ne-

Anathothites, 29 Sobbochai Hu-
sathites, Ilai Ahohites, 30 Ma-
harai Netophathites, Heled fi-
lius Baana Netophathites, 31
Ethai filius Ribai de Gabaath
filiorum Benjamin, Banaia Pha-
ratonites, 32 Hurai de torrente
Gaas, Abiel Arbathites, Azmoth
Bauramites, Eliaba Salabonites.
33 Filii Assem Gezonites, Jona-
than filius Sage Ararites, 34 Ahi-
am filius Sachar Ararites, 35
Eliphal filius Ur, 36 Hepher Me-
cherathites, Ahia Phelonites,
37 Hesro Carmelites, Naarai fi-
lius Asbai, 38 Joel frater Nathan,
Mibahar filius Agarai. 39 Selec
Ammonites, Naarai Berothites
armiger Joab filii Sarviæ. 40 Ira
Jethræus, Gareb Jethræus, 41
Urias Hethæus, Zabad filius Oho-
li, 42 Adina filius Siza Rubeni-
tes princeps Rubenitarum, et
cum eo triginta: 43 Hanan filius
Maacha, et Josaphat Mathani-
tes, 44 Ozia Astarothites, Sam-
ma, et Jehiel filii Hotham Aro-
rites, 45 Jedihel filius Samri, et
Joha frater ejus Thosaites, 46
Eliel Mahumites, et Jeribai, et
Josaia filii Elnaem, et Jethma
Moabites, Eliel, et Obed, et Ja-
siel de Masobia.

Caput XII. 1 Hi quoque ve-
nerunt ad David in Siceleg, cum
adhuc fugeret Saul filium Cis,
qui erant fortissimi et egregii
pugnatores, 2 tendentes arcum,
et utraque manu fundis saxa ja-
cientes, et dirigentes sagittas:
de fratribus Saul ex Benjamin.
3 Princeps Ahiezer, et Joas fi-

Anatotietis Abiėzeris, 29 Husa-
tietis Sobochajis, Ahohietis Ila-
jis, 30 Netofatietis Maharajis,
Netofatietis Baanos sunus He-
lėdas, 31 Ribajo sunus Etajis iš
Benjamino sunų Gabaato, Para-
tonietis Banaja, 32 Hurajis iš
Gaaso slėnio, Arbatietis Abiėlis,
Bauramietis Azmotas, Salabo-
nietis Eliaba, 33 Gezoniečio Ase-
mo sunųs, Sagės sunus Jonata-
nas Ararietis, 34 Sacharo sunus
Ahiamas Ararietis, 35 Uro su-
nus Elifalis, 36 Mecheratietis
Heferis, Pelonietis Ahija, 37 Kar-
mėlietis Hesras, Asbajo sunus
Naarajis, 38 Natano brolis Joėlis,
Agarajo sunus Mibaharas, 39 Amo-
nietis Selėkas, Sarvijos sunaus
Joabo ginklanešis Berotietis Na-
arajis, 40 Jetrietis Ira, Jetrie-
tis Garėbas, 41 Hetietis Urijas,
Oholio sunus Zabadas. 42 Sizos
sunus Adina Rubenietis, Rube-
nitų kunigaikštis ir draug su
juo trįs dešimtįs; 43 Maachos
sunus Hananas, ir Matanietis
Jozapatas, 44 Astarotietis Ozija,
Hotano sunųs Sama ir Jehiė-
lis, Arorietis, 45 Samrio sunus
Jedihėlis ir jo brolis Joha To-
sajietis, 46 Mahumietis Eliėlis,
Elnaėmo sunųs Jeribajis ir Jo-
saja. Moabietis Jėtma, Eliėlis,
Obėdas ir Jasiėlis iš Masobijos.

12. perskyrimas. 1 Taipogi ši-
tie atėjo pas Dovidą Sikelėgan,
kuomet jis turėjo dar bėgti nuo
Kiso sunaus Sauliaus. drąsiausi
ir geriausi kovotojai, 2 kurie šau-
dydavo iš kilpinio, abiem rankom
mėtydavo akmenis iš vilpsty-
nių ir šaudydavo vilyčiomis.
Buvo tai iš Sauliaus brolių iš

---

minėtų karžygių vardai.
(**12, 1**) *Sikelėgan.* Vz. 1 Kar. 27, 6-8.—*Geriausi kovotojai.* Ebr. t.: padėjejai kovoje. — (**2**) *Iš Sauliaus brolių:* iš tos pačios Benjamino giminės, iš kurios buvo ir Saulius.

lii Samaa Gabaathites, et Jaziel,
et Phallet filii Azmoth, et Ba-
racha, et Jehu Anathotites. 4
Samaias quoque Gabaonites for-
tissimus inter triginta et super
triginta. Jeremias, et Jeheziel,
et Johanan, et Jezabad Gade-
rothites. 5 Et Eluzai et Jerimuth,
et Baalia, et Samaria, et Sapha-
tia Haruphites. 6 Elcana, et Je-
sia, et Azareel, et Joezer, et
Jesbaam de Carehim: 7 Joela
quoque, et Zabadia filii Jero-
ham de Gedor.

8 Sed et de Gaddi transfu-
gerunt ad David, cum lateret
in deserto, viri robustissimi, et
pugnatores optimi, tenentes cly-
peum et hastam: facies eorum
quasi facies leonis, et veloces
quasi capreæ in montibus: 9
Ezer princeps, Obdias secundus,
Eliab tertius, 10 Masmana quar-
tus, Jeremias quintus, 11 Ethi
sextus, Eliel septimus, 12 Joha-
nan octavus, Elzebad nonus, 13
Jeremias decimus, Machbanai
undecimus. 14 Hi de filiis Gad
principes exercitus: novissimus
centum militibus præerat, et
maximus, mille. 15 Isti sunt qui
transierunt Jordanem mense pri-
mo, quando inundare consue-
vit super ripas suas: et omnes
fugaverunt qui morabantur in
vallibus ad orientalem plagam
et occidentalem. 16 Venerunt
autem et de Benjamin, et de
Juda ad præsidium, in quo mo-
rabatur David. 17 Egressusque
est David obviam eis, et ait:
Si pacifice venistis ad me ut
auxiliemini mihi, cor meum jun-

Benjamino: 3 Samaos sunudu va-
das Ahiėzeris ir Joas iš Gabaa-
to; Azmoto sunudu Jaziėlis ir
Palėtas, Baracha ir Anatotietis
Jėhus. 4 Taipogi Gabaonietis
Samajas drąsiausis tarp trijų de-
šimtų ir trijų dešimtų viršinin-
kas; Jeremijas, Jėheziėlis, Jo-
hananas ir Gaderotietis Jezaba-
das, 5 Eluzajis, Jerimutas, Baa-
lija, Samarija ir Harufietis Sa-
fatija; 6 Elkana, Jesija, Azarėė-
lis, Joėzeris ir Jesbaamas iš Ka-
rehimo; 7 taipogi Jerohamo su-
nudu Joėla ir Zabadija iš Gedoro.

8 Taipogi iš Gaditų atbėgo
prie Dovido, besislapstančio ty-
rumoje, stipriausi vyrai ir ge-
riausi kovotojai, nešiojusieji sky-
dą ir jietį, kurių veidas buvo
kaip liuto ir greiti kaip ožkos
kalnuose. 9 Ezeris buvo vyriau-
sis. Obdijas antras, Eliabas tre-
čias, 10 Masmana ketvirtas, Je-
remijas penktas, 11 Etis šeštas,
Eliėlis septintas, 12 Johananas
aštuntas, Elzebadas devintas, 13
Jeremijas dešimtas, Machbana-
jis vienuoliktas. 14 Šitie iš Ga-
do sunų buvo kariuomenės va-
dai; mažiausis buvo šimto karei-
vių viršininkas, o vyriausis tuk-
stančio. 15 Tai šitie persigavo per
Jordaną pirmame mėnesyje, kuo-
met jis paprastai išsilieja iš savo
krantų, ir jie privertė bėgti vi-
sus gyvenusius slėniuose į ry-
tus ir į vakarus. 16 Taipogi iš
Benjamino ir iš Judo atėjo į
stiprovę, kame pasiliko Dovidas.
17 O Dovidas išėjo jiems prie-
šais ir tarė: Jei jus ateinate pas
mane ramiai, kad man padėtu-
mėte, mano širdis tebuna su ju-

(14) *Mažiausis buvo...* Tikriaus anot ebr. t.: vienas mažiausis už šimtą, o didžiausis už tukstantį, t. y. silpniausis buvo vertas šimto paprastų kareivių, o stipriausis tukstančio. Pasakymas poėtiškas ir yperboliškas. — (15) *Pirmame mėne-*

gatui vobis: si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum ego iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum, et judicet.
18 Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, et ait: Tui sumus o David, et tecum filii Isai: pax, pax tibi, et pax adjutoribus tuis: te enim adjuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, et constituit principes turmæ.

19 Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philisthiim adversus Saul, ut pugnaret: et non dimicavit cum eis: quia inito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes: Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum Saul.
20 Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, et Jozabad, et Jedihel, et Michael, et Ednas, et Jozabad, et Eliu, et Salathi, principes millium in Manasse.
21 Hi præbuerunt auxilium David adversus latrunculos: omnes enim erant viri fortissimi, et facti sunt principes in exercitu.
22 Sed et per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei.

23 Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad David, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum

mis išvieno; o jei tykojate manęs, tarnaudami mano priešams, nors nėra mano rankose neteisybės, tegul tai mato musų tėvų Dievas ir tegul teisia.
18 Bet Dvasia apsiautė Amasajį, viršininką trijų dešimtų, ir jis tarė: Mes esame tavo, o Dovide, ir su tavimi, Isajo sunau; ramybė, ramybė teesie tau ir ramybė tavo padėjėjams; nes tavo Dievas tau padeda. Taigi, Dovidas priėmė juos ir paskyrė burių viršininkais.

19 Taipogi iš Manaso atbėgo prie Dovido, kuomet jis draug su Pilistymais ėjo kovotų prieš Saulių; tečiau jis nekovojo draug su jais; nes Pilistymų kunigaikščiai, pasitarę tarp savęs, siuntė jį atgal, sakydami: Su pavoju musų galvoms jis sugrįš prie savo pono Sauliaus.
20 Taigi, kuomet jis sugrįžo į Sikelėgą, atbėgo prie jo iš Manaso Ednas, Jozabadas, Jedihėlis, Mikolas, Ednas, Jozabadas, Eljus ir Salatis, turėjusieji po savim tukstančius iš Manaso.
21 Šitie padėjo Dovidui prieš plėšikus, nes visi buvo drąsiausi vyrai, ir jie tapo vadais kariuomenėje.
22 Bet ir kasdien ateidavo prie Dovido jam padėtų, iki pasidarė didelis skaitlius kaip Dievo kariuomenė.

23 O štai skaitlius kariuomenės viršininkų, kurie atėjo pas Dovidą į Ebroną, kad atiduotu jam Sauliaus karalystę pagal

---

syje: kovo mėnesyje, kuomet, prasidėjus pavasario lietui ir tirpstant sniegui ant Ermono (Joz. 3, 15), patvinsta upės. Tuo metu persigavimas per Jordaną buvo labai pavojingas.—(18) *Amasajį*: rasi Abigailės sunų Amasą. Plg. 2 Kar. 17, 25.
(21) *Prieš plėšikus*. Vz. 1 Kar. 30, 1... *Dievo kariuomenė*: labai didelė kariuomenė.
(23) *Į Ebroną*. Vz. 2 Kar. 5, 3... —

Saul ad eum, juxta verbum Do-
mini. 24 Filii Juda portantes
clypeum et hastam, sex millia
octingenti expediti ad prœlium.
25 De filiis Simeon virorum for-
tissimorum ad pugnandum, se-
ptem millia centum. 26 De filiis
Levi, quatuor millia sexcenti.
27 Joiada quoque princeps de
stirpe Aaron, et cum eo tria
millia septingenti. 28 Sadoc etiam
puer egregiæ indolis, et domus
patris ejus, principes viginti duo.
29 De filiis autem Benjamin fra-
tribus Saul, tria millia: magna
enim pars eorum adhuc seque-
batur domum Saul. 30 Porro de
filiis Ephraim viginti millia
octingenti, fortissimi robore, vi-
ri nominati in cognationibus
suis. 31 Et ex dimidia tribu Ma-
nasse, decem et octo millia, sin-
guli per nomina sua venerunt
ut constituerent regem David.
32 De filiis quoque Issachar vi-
ri eruditi, qui noverant singula
tempora ad præcipiendum quid
facere deberet Israel, principes
ducenti: omnis autem reliqua
tribus eorum consilium seque-
batur. 33 Porro de Zabulon qui
egrediebantur ad prœlium, et
stabant in acie instructi armis
bellicis, quinquaginta millia ve-
nerunt in auxilium, non in cor-
de duplici. 34 Et de Nephthali,
principes mille: et cum eis in-
structi clypeo et hasta, trigin-
ta et septem millia. 35 De Dan
etiam præparati ad prœlium, vi-
ginti octo millia sexcenti. 36 Et
de Aser egredientes ad pugnam,
et in acie provocantes, quadra-
ginta millia. 37 Trans Jordanem
autem de filiis Ruben, et de

Viešpaties žodį. 24 Judo sunų,
nešiojusių skydą ir jietį, šeši
tukstančiai aštuoni šimtai prisi-
rengusių į kovą; 25 iš Simeono
sunų vyrų drąsiausių kovoti
septyni tukstančiai šimtas; 26 iš
Lėvio sunų keturi tukstančiai
šeši šimtai; 27 taipogi kunigaikš-
tis Jojada iš Aarono ainijos, o
su juo trįs tukstančiai septyni
šimtai; 28 toliaus gariausių pri-
valumų jaunikaitis Sadokas ir
jo tėvo namai, dvidešimt du
kunigaikščiu; 29 iš Benjamino gi
sunų, Sauliaus brolių, trįs tuk-
stančiai, nes didi jų dalis dar te-
besekė Sauliaus namus; 30 toliaus
iš Efraimo sunų dvidešimt tuk-
stančių aštuoni šimtai, labai sti-
prių vyrų garsių savo šeimynose;
31 iš Manaso giminės pusės aš-
tuoniolika tukstančių, visi pa-
žymėti savo vardais, atėjo įsta-
tytų Dovido karaliumi; 32 taipo-
gi iš Isakaro sunų išmintingų
vyrų, žinojusių kiekvieną metą,
kad įsakytu, kas Izraėliui reikia
daryti, du šimtu kunigaikščių,
visa gi likusi tauta sekė jų pa-
tarimą; 33 iš Zabulono, kurie iš-
eidavo kovon ir stovėdavo ei-
lioje apsišarvoję kariškais gin-
klais, atėjo padėtų penkios de-
šimtįs tukstančių nedvejojan-
čia širdimi; 34 ir iš Neftalio
tukstantis kunigaikščių, o su
jais apsiginklavusių skydu ir
jietimi trįs dešimtįs septyni
tukstančiai; 35 taipogi iš Dano
prisirengusių į kovą dvidešimt
aštuoni tukstančiai šeši šimtai;
36 iš Asero einančių kovon ir
kariškoje eilioje pasiryžusių už-
pulti keturios dešimtįs tukstan-
čių. 37 Anapus gi Jordano iš Ru-

(28) *Gerų privalumų.* Ebr. t.: drąsus. — **(31)** *Pažymėti*: jųjų giminės išrinkti ir išvardinti. — **(32)** *Išmintingų vyrų*: praktiškame gyvenime, o ne žvaigždžių takų

Gad, et dimidia parte tribus
Manasse instructi armis bellicis,
centum viginti millia.
[38] Omnes isti viri bellatores
expediti ad pugnandum, corde
perfecto venerunt in Hebron,
ut constituerent regem David
super universum Israel: sed et
omnes reliqui ex Israel, uno
corde erant, ut rex fieret Da-
vid. [39] Fueruntque ibi apud Da-
vid tribus diebus comedentes
et bibentes: præparaverant enim
eis fratres sui. [40] Sed et qui ju-
xta eos erant, usque ad Issachar,
et Zabulon, et Nephthali, affe-
rebant panes in asinis, et came-
lis, et mulis, et bobus ad ves-
cendum: farinam, palathas, uvam
passam, vinum, oleum, boves,
arietes ad omnem copiam: gau-
dium quippe erat in Israel.

beno, Gado ir Manaso giminės
pusės sunų apsišarvojusių kariš-
kais ginklais šimtas dvidešimt
tukstančių.
[38] Visi šitie vyrai kovotojai,
pasiryžę kovoti, atėjo tobula
širdimi į Ebroną, kad įstatytu
Dovidą karaliumi ant viso Iz-
raėlio; bet ir visi likusieji iš
Izraėlio buvo vienos širdies, kad
Dovidas taptu karaliumi. [39] Jie
buvo tenai pas Dovidą tris die-
nas, valgydami ir gerdami, nes
jų broliai buvo jiems prirengę
maisto. [40] Be to, greta jų gy-
venusieji iki Isakarui, Zabulo-
nui ir Neftaliui gabeno maistą
ant asilų, kupranugarių, mulų
ir jaučių: miltų, čiulpsnių, džio-
vintų vynuogių, vyno, aliejaus,
jaučių, avių didžioje apstybėje;
nes tai buvo džiaugsmas Izraė-
lyje.

3) Sandoros skrynios perkėlimas į Sioną ir sutvarkymas prie jos Dievo tarnystės.

Caput XIII. [1] Iniit autem con-
silium David cum tribunis, et
centurionibus, et universis prin-
cipibus, [2] et ait ad omnem cœ-
tum Israel: Si placet vobis: et
a Domino Deo nostro egreditur
sermo, quem loquor: mittamus
ad fratres nostros reliquos in
universas regiones Israel, et ad
Sacerdotes, et Levitas, qui ha-
bitant in suburbanis urbium, ut
congregentur ad nos, [3] et redu-

13. perskyrimas. [1] O Dovidas
pasitarė su tukstantininkais, šim-
tininkais ir visais kunigaikščiais,
[2] ir tarė visam Izraėlio susirin-
kimui: Jei jums patinka ir jei
žodžiai, kuriuos aš kalbu, eina
iš Viešpaties, musų Dievo, siųs-
kime pas likusius musų brolius
į visas Izraėlio šalis, pas kuni-
gus ir pas lėvitus, gyvenančius
miestų priemiesčiuose, kad jie
susirinktu prie musų, [3] sugrą-

:yrinėtojų, kaip aiškina žydų mokslinčiai.

13, 1—16, 43. Dovidas paėmęs Jeruzalę, mėgina tuojau perkelti čionai sandoros skrynią, bet nugąsdintas Ozos mirtimi palieka ją tuotarpu Obėdėdomo namuose (13, 1-14); paskui įsitikrinęs, jog Dievas jam padeda (14, 1-17), jis prirengia sandoros skryniai vietą ant Siono, sušaukia visą tautą, kunigus ir lėvitus ir galop perkelia ją labai iškilmingai į prirengtąją vietą (15, 1-29), daro aukas ir sutvarko prie jos tarnavimą Dievui (16, 1-6), sudeda prie tos progos giesmę (16, 7-36) tr padalima lėvitams pareigas (16, 37-43).

(**13**, **3**) *Nesirupinome...* Plg. 1 Kar. 7, 2. 2; 2c, 6.—(**5**) *Dovidas surinko...* Plg.

camus arcam Dei nostri ad nos:
non enim requisivimus eam in
diebus Saul. 4 Et respondit universa
multitudo ut ita fieret:
placuerat enim sermo omni populo.
5 Congregavit ergo David
cunctum Israel a Sihor Ægypti,
usque dum ingrediaris Emath,
ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim.
6 Et ascendit David,
et omnis vir Israel ad collem
Cariathiarim, qui est in Juda,
ut afferret inde arcam Domini
Dei sedentis super cherubim,
ubi invocatum est nomen ejus.
7 Imposueruntque arcam Dei super
plaustrum novum, de domo
Abinadab: Oza autem. et frater
ejus minabant plaustrum. 8 Porro
David, et universus Israel
ludebant coram Deo omni virtute
in canticis, et in citharis,
et psalteriis, et tympanis, et
cymbalis, et tubis. 9 Cum autem
pervenissent ad aream Chidon,
tetendit Oza manum suam, ut
sustentaret arcam: bos quippe
lasciviens paululum inclinaverat
eam. 10 Iratus est itaque Dominus
contra Ozam. et percussit
eum, eo quod tetigisset arcam:
et mortuus est ibi coram
Domino.

11 Contristatusque est David,
eo quod divisisset Dominus
Ozam: vocavitque locum illum:
Divisio Ozæ usque in præsentem
diem. 12 Et timuit Deum tunc
temporis, dicens: Quo modo possum
ad me introducere arcam
Dei? 13 Et ob hanc causam non
adduxit eam ad se, hoc est, in
Civitatem David, sed avertit in

žinkime pas save musų Dievo
skrynią, nes Sauliaus dienose
mes nesirupinome jaja. 4 O visa
daugybė atsakė, kad taip turi
buti; nes tie žodžiai buvo patikę
visai tautai. 5 Taigi, Dovidas
surinko visą Izraėlį nuo Aigypto
Sihoro iki įeinant į Ematą,
idant atgabentu Dievo skrynią
iš Karjathiarimo. 6 Dovidas
ir visi Izraėlio vyrai pakilo prie
Karjathiarimo kauburio, kurs
yra Jude, kad parneštu iš ten
Viešpaties Dievo sėdinčiojo ant
kerubimų skrynią, kame šaukiamasi
į jo vardą. 7 Jie padėjo
Dievo skrynią iš Abinadabo
namų ant naujų vežėčių, Oza gi
ir jo brolis vedė vežėčias. 8 O
Dovidas ir visas Izraėlis žaidė
Dievo akyvaizdoje visomis jiegomis
su giesmėmis, kanklėmis,
arpomis, bubinėliais, kimbolais
ir trimitais. 9 Jiems gi atvykus
prie Chidono klojimo, Oza ištiesė
savo ranką, kad laikytu
skrynią, nes jautis spardydamos
truputį palenkė ją. 10 Tuomet
Viešpats užsirustino ant Ozos
ir ištiko jį, nes jis buvo prisilietęs
skrynios, ir jis mirė tenai
Viešpaties akyvaizdoje.

11 Dovidas nuliudo, nes Viešpats
buvo padalinęs Ozą ir praminė
tą vietą: Ozos padalinimas,
iki šiai dienai. 12 Jis tuomet ėmė
bijoties Dievo ir tarė: Kaip gi
galiu įvesti pas save Dievo skrynią?
13 Ir to dėlei jis neatvedė
jos pas save, tai yra, į Dovido
miestą, bet liepė nugabenti į
Gėtiečio Obėdėdomo namus. 14

---

1 Kar. 6, 1-11 — *Sihoro*: Wadi el-Ariš. Prie to upelio buvo Palestinos riba pietvakariuose.—(6) *Prie Karjathiarimo kauburio.* Ebr. t.: į Baalą (t. y.) į Karjathiarimą. — (8) *Žaidė.* Ebr. t.: šoko. — (9) *Chidono.* Karalių kn.: Nachono. (11) *Ozos padalinimas.* Ebr. *Perec 'Uzzah.*

domum Obededom Gethæi. [14]
Mansit ergo arca Dei in domo
Obededom tribus mensibus: et
benedixit Dominus domui ejus,
et omnibus quæ habebat.

Caput XIV. [1] Misit quoque
Hiram rex Tyri nuntios ad Da-
vid, et ligna cedrina, et artifi-
ces parietum, lignorumque: ut
ædificarent ei domum. [2] Cogno-
vitque David quod confirmas-
set eum Dominus in regem su-
per Israel, et sublevatum esset
regnum suum super populum
ejus Israel.
[3] Accepit quoque David alias
uxores in Jerusalem: genuitque
filios, et filias. [4] Et hæc nomi-
na eorum, qui nati sunt ei in
Jerusalem: Samua, et Sobad, Na-
than, et Salomon, [5] Jebahar, et
Elisua, et Eliphalet, [6] Noga quo-
que, et Napheg, et Japhia, [7]
Elisama, et Baaliada, et Elipha-
let.
[8] Audientes autem Philisthi-
im eo quod unctus esset David
in regem super universum Is-
rael, ascenderunt omnes ut quæ-
rerent eum: quod cum audisset
David, egressus est obviam eis.
[9] Porro Philisthiim venientes,
diffusi sunt in Valle Raphaim.
[10] Consuluitque David Dominum,
dicens: Si ascendam ad Phili-
sthæos, et si trades eos in ma-
nu mea? Et dixit ei Dominus:
Ascende, et tradam eos in ma-
nu tua. [11] Cumque illi ascendis-
sent in Baalpharasim, percussit
eos ibi David, et dixit: Divisit
Deus inimicos meos per manum
meam, sicut dividuntur aquæ:
et idcirco vocatum est nomen

Taigi, Dievo skrynia pasiliko
Obėdėdomo namuose tris mė-
nesius; o Viešpats palaimino jo
namus ir visa, ką turėjo.

14. perskyrimas. [1] Tyro ka-
ralius Hiramas atsiuntė pasiun-
tinius pas Dovidą, o taipogi kė-
dro medžių, murininkų ir dai-
lidžių, kad pastatytų jam na-
mus. [2] Ir Dovidas pažino, kad
Viešpats patvirtino jį karaliumi
ant Izraėlio ir kad jo viešpata-
vimas ant jojo Izraėlio tautos
sustiprėjo.
[3] Dovidas vedė Jeruzalėje dar
kitas pačias, ir jam gimė sūnų
ir dukterų. [4] O štai vardai tų,
kurie jam gimė Jeruzalėje: Sa-
mua, Sobadas, Natanas, Salia-
monas, [5] Jebaharas, Elisua, Eli-
falėtas, [6] taipogi Noga, Nafėgas,
Jafija, [7] Elisama, Baaliada ir
Elifalėtas.

[8] Išgirdę gi Pilistymai, kad
Dovidas buvo pateptas karaliu-
mi ant viso Izraėlio, visi paki-
lo jo ieškotų. Tai išgirdęs Do-
vidas, išėjo jiems priešais. [9] At-
ėję Pilistymai išsisklaistė Ra-
faimų slėnyje. [10] Tuomet Dovi-
das teiravosi Viešpaties ir tarė:
Ar man eiti prieš Pilistymus ir
ar paduosi juos į mano ranką?
O Viešpats jam tarė: Eik, nes
aš paduosiu juos į tavo ranką.
[11] Ir kuomet jie pakilo į Baal-
parasimą, Dovidas sumušė juos
tenai ir tarė: Dievas perskyrė
mano neprietelius per mano ran-
ką, kaip persiskiria vanduo, ir
todėl ana vieta buvo praminta
vardu Baalparasimas. [12] Tenai

(**15, 1**) *Tyro karaliaus...* Plg. 2 Kar. 5, 11. 12.
(**3-7**) *Dovidas vedė...* Plg. 2 Kar. 5, 13-16.
(**8-17**) *Pilistymai...* Plg. 2 Kar. 5, 17-25.

illius loci Baalpharasim. [12] Dereliquerunt que ibi deos suos, quos David jussit exuri.
[13] Alia etiam vice Philisthiim irruerunt, et diffusi sunt in valle.
[14] Consuluitque rursum David Deum, et dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, et venies contra illos ex adverso pyrorum.
[15] Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, ut percutiat castra Philisthiim.
[16] Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, et percussit castra Philisthinorum, de Gabaon usque Gazera.
[17] Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, et Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

Caput XV. [1] Fecit quoque sibi domos in Civitate David: et ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque ei tabernaculum.
[2] Tunc dixit David: Illicitum est ut a quocumque portetur arca Dei nisi a Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, et ad ministrandum sibi usque in æternum.
[3] Congregavitque universum Israel in Jerusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem præparaverat ei.
[4] Necnon et filios Aaron, et Levitas.
[5] De filiis Caath, Uriel princeps fuit, et fratres ejus centum viginti.
[6] De filiis Merari, Asaia princeps: et fratres ejus ducenti viginti.
[7] De filiis Gersom, Joel princeps; et fratres ejus centum triginta.
[8] De filiis Elisaphan, Semeias prin-

jie paliko savo dievus, kuriuos Dovidas liepė sudeginti.

[13] Pilistymai įpuolė taipogi kitą sykį ir išsisklaistė slėnyje.
[14] Dovidas vėl teiravosi Dievo, ir Dievas jam tarė: Neeik paskui juos, atsitraukk nuo jų, o ateisi prieš juos iš kriaušių pusės.
[15] Kuomet išgirsi šlamėjimą vaikščiojančio kriaušių viršunėmis, tuomet išeisi į kovą; nes Dievas išėjo pirm tavęs, kad sumuštu Pilistymų stovyklas.
[16] Taigi, Dovidas padarė, kaip jam Dievas buvo įsakęs, ir sumušė Pilistymų stovyklas nuo Gabaono iki Gazerai.
[17] Ir Dovido vardas pragarsėjo visose šalyse, o Viešpats siuntė baimę jojo ant visų tautų.

15. perskyrimas. [1] Dovidas pasistatė taipogi sau namų Dovido mieste, prirengė Dievo skryniai vietą ir ištiesė jai šėtrą.
[2] Paskui Dovidas tarė: Nevalia Dievo skrynios nešti kam nors kitam kaip tik lėvitams, kuriuos Viešpats išrinko jai nešti ir sau tarnauti per amžius.
[3] Ir jis surinko visą Izraėlį į Jeruzalę, kad Dievo skrynia butu atnešta į savo vietą, kurią jis buvo jai prirengęs,
[4] o taipogi Aarono sunus ir ir lėvitus.
[5] Iš Kaato sunų buvo jų viršininkas Uriėlis ir šimtas dvidešimt jo brolių.
[6] Iš Merario sunų viršininkas Asaja ir du šimtu dvidešimt jo brolių.
[7] Iš Gersomo sunų viršininkas Joėlis ir šimtas tris dešimtis jo brolių.
[8] Iš Elisafano sunų vir-

(15, 1) *Jai šėtrą*: senoji šėtra buvo tuomet Gabaone. Plg. žem. 16, 39; 2 Kron. 1, 3. — *Nevalia*... Vz. Sk. 1, 50: 4, 15. — (4) *Aarono sunus*: kunigus, atskirtinus nuo paprastų lėvitų. — (8) *Elisafano*. Plg. Iš. 6, 18. — (9) *Ebrono*

ceps; et fratres ejus ducenti. 9
De filiis Hebron, Eliel princeps;
et fratres ejus octoginta. 10 De
filiis Oziel, Aminadab princeps;
et fratres ejus centum duode-
cim. 11 Vocavitque David Sadoc,
et Abiathar Sacerdotes, et Le-
vitas, Uriel, Asaiam, Joel, Se-
meiam, Eliel, et Aminadab: 12
et dixit ad eos: Vos qui estis
principes familiarum Levitica-
rum, sanctificamini cum fratri-
bus vestris et afferte arcam Do-
mini Dei Israel ad locum, qui
ei præparatus est: 13 ne ut a
principio, quia non eratis præ-
sentes, percussit nos Dominus,
sic et nunc fiat, illicitum quid
nobis agentibus. 14 Sanctificati
sunt ergo Sacerdotes, et Levi-
tæ, ut portarent arcam Domini
Dei Israel.

15 Et tulerunt filii Levi ar-
cam Dei, sicut præceperat Moy-
ses juxta verbum Domini hu-
meris suis in vectibus. 16 Dixit-
que David principibus Levita-
rum, ut constituerent de fratri-
bus suis cantores in organis mu-
sicorum, nablis videlicet, et ly-
ris, et cymbalis, ut resonaret
in excelsis sonitus lætitiæ. 17
Constitueruntque Levitas: He-
man filium Joel, et de fratribus
ejus Asaph filium Barachiæ: de
filiis vero Merari, fratribus eo-
rum: Ethan filium Casaiæ. 18
Et cum eis fratres eorum: in
secundo ordine, Zachariam, et
Ben, et Jaziel, et Semiramoth,
et Jahiel, et Ani, Eliab, et Ba-
naiam, et Maasiam, et Matha-

šininkas Semėjas ir du šimtu
jo brolių. 9 Iš Ebrono sunų vir-
šininkas Eliėlis ir aštuonios de-
šimtįs jo brolių. 10 Iš Oziėlio
sunų viršininkas Aminadabas ir
šimtas dvylika jo brolių. 11 Do-
vidas pasivadino kunigus Sado-
ką ir Abiatarą ir lėvitus Uriėlį,
Asają, Joėlį, Semėją, Eliėlį ir
Aminadabą, 12 ir jiems tarė: Jųs,
kurie esate lėvitų šeimynų vir-
šininkai, pasišventinkite draug
su savo broliais ir atneškite
Viešpaties, Izraėlio Dievo, skry-
nią į vietą, kuri jai prirengta,
13 idant neatsitiktu taippat ir
dabar, jei mes darytumėm ką
nors, kas neleista, kaip kad Vieš-
pats ištiko mus pirmą sykį, nes
jusų čia nebuvo. 14 Taigi, kuni-
gai ir lėvitai pasišventino, kad
neštu Viešpaties, Izraėlio Die-
vo, skrynią.

15 Ir Lėvio sunųs ėmė Dievo
skrynią su kartimis ant savo
pečių, kaip Mozė buvo įsakęs
pagal Viešpaties žodį. 16 O Do-
vidas tarė lėvitų viršininkams,
kad paskirtu iš savo brolių gie-
smininkus su muzikos prietai-
sais, butent, su arpomis, kanklė-
mis ir kimbolais, idant džiaug-
smo balsas skambėtu garsiai. 17
Jie išrinko lėvitus: Joėlio sunų
Hemaną ir iš jo brolių Baraki-
jo sunų Asafą; iš jų gi brolių
Merario sunų Kasajos sunų Eta-
ną. 18 Ir draug su jais jų bro-
lius antrojoje eilioje: Zakariją,
Beną, Jaziėlį, Semiramotą, Ja-
hiėlį, Anį, Eliabą, Banają, Maa-
siją, Matatiją, Elifalų, Makeni-
ją, Obėdėdomą ir Jehiėlį, kurie

Plg. Iš. 6, 28. — (11) *Sadoką ir Abiatarą*: du vyriausiuoju to laiko kunigu. Sadokas buvo iš Eleazaro ainijos, Abiataras iš Itamaro. — (12) *Pasišventinkite...* Vz. Iš. 19, 10. 15 ir k... — (13) *Pirmą sykį...* Vz. aug. 13, 10...

(15) *Su kartimis.* Vz. Sk. 4, 15.—(20) *Slaptingus dalykus.* Ebr. t.: jie turėjo

thiam, et Eliphalu, et Mace-
niam, et Obededom, et Jehiel,
janitores. 19 Porro cantores, He-
man, Asaph, et Ethan, in cym-
balis æneis concrepantes. 20 Za-
charias autem, et Oziel, et Se-
miramoth, et Jahiel, et Ani, et
Eliab, et Maasias, et Banaias
in nablis arcana cantabant. 21
Porro Mathathias, et Eliphalu,
et Macenias, et Obededom, et
Jehiel, et Ozazin, in citharis
pro octava canebant epinicion.
22 Chonenias autem princeps Le-
vitarum, prophetiæ præerat, ad
præcinendam melodiam: erat
quippe valde sapiens. 23 Et Ba-
rachias, et Elcana: janitores ar-
cæ. 24 Porro Sebenias, et Josa-
phat, et Nathanael, et Amasai,
et Zacharias, et Banaias, et Elie-
zer sacerdotes, clangebant tu-
bis coram arca Dei: et Obede-
dom, et Jehias erant janitores
arcæ.

25 Igitur David et omnes ma-
jores natu Israel, et tribuni ie-
runt ad deportandam arcam fœ-
deris Domini de domo Obede-
dom cum lætitia. 26 Cumque
adjuvisset Deus Levitas, qui
portabant arcam fœderis Domi-
ni, immolabantur septem tauri,
et septem arietes. 27 Porro Da-
vid erat indutus stola byssina,
et universi Levitæ qui porta-
bant arcam, cantoresque et Cho-
nenias princeps prophetiæ inter
cantores: David autem etiam
indutus erat ephod lineo. 28 Uni-
versusque Israel deducebant ar-
cam fœderis Domini in jubilo,

buvo durininkai. 19 O giesminin-
kai, Hemanas, Asafas ir Etanas
skambino ant skaistvarinių kim-
bolų. 20 Zakarijas gi, Oziėlis, Se-
miramotas, Jahiėlis, Anis, Elia-
bas, Maasijas ir Banajas giedo-
jo su arpomis slaptingus daly-
kus. 21 Toliaus Matatijas, Elifa-
lus, Makenijas, Obėdėdomas, Je-
hiėlis ir Ozazinas giedojo su
aštuonių stygų kanklėmis apga-
lėjimo giesmę. 22 Lėvitų gi vir-
šininkas Konenijas buvo to gie-
dojimo užveizdas, kad paduotu
gaidą, nes jis tai labai gerai iš-
manė. 23 Barakijas ir Elkana bu-
vo skrynios durininkai. 24 O ku-
nigai Sebenijas, Jozapatas, Na-
tanaėlis, Amasajis, Zakarijas,
Banajas ir Eliėzeris trimitavo
trimitais ties Dievo skrynia;
Obėdėdomas ir Jehijas buvo
skrynios durininkai.

25 Taigi, Dovidas, visi Izraė-
lio senesnieji ir tukstantininkai
ėjo parneštų su džiaugsmu Vieš-
paties sandoros skrynios iš Obė-
dėdomo namų. 26 O kadangi Die-
vas padėjo lėvitams, kurie ne-
šė Viešpaties sandoros skrynią,
paaukota septynis jaučius ir sep-
tynis avinus. 27 Dovidas gi bu-
vo apsivilkęs plonos drobės ru-
bu, taipogi visi lėvitai, kurie
nešė skrynią, giesmininkai ir
tarp giesmininkų muzikos už-
veizdas Konenijas; Dovidas bu-
vo apsivilkęs dar ir lininiu ant-
pečiu. 28 Ir visas Izraėlis lydė-
jo Viešpaties sandoros skrynią

arpas *'al'alamoth*, liter. m e r g a i č i ų b u d u, t. y. augštais balsais. Plg. Ps. 45, 1. — (21) *Aštuonių stygų*. Rasi tikriaus: žemosios oktavos *(ottava bassa)*. — *Apgalėjimo giesmę*. Ebr. t: kad vadovautu.—(22) *To giedojimo... gaidą*. Anot kitų ebr. t. esą pasakyta, kad Konenijas turėjęs vadovauti pačios sandoros skrynios nešime.

(25) *Obėdėdomo*... Plg. 2 Kar. 6, 12... — (27) *Rubu*: ilgu lig riešų. Plg. 1 Kar. 2, 18. — (27) *Antpečiu*. Vz. 1 Kar.

et sonitu buccinæ, et tubis, et
cymbalis, et nablis, et citharis
concrepantes. [29] Cumque perve-
nisset arca fœderis Domini us-
que ad Civitatem David, Mi-
chol filia Saul prospiciens per
fenestram, vidit regem David
saltantem atque ludentem, et
despexit eum in corde suo.
Caput XVI. [1] Attulerunt igi-
tur arcam Dei, et constituerunt
eam in medio tabernaculi, quod
tetenderat ei David: et obtule-
runt holocausta, et pacifica co-
ram Deo. [2] Cumque complesset
David offerens holocausta, et
pacifica, benedixit populo in no-
mine Domini. [3] Et divisit uni-
versis per singulos, a viro us-
que ad mulierem tortam panis,
et partem assæ carnis bubalæ,
et frixam oleo similam.

[4] Constituitque coram arca
Domini de Levitis, qui mini-
strarent, et recordarentur ope-
rum ejus, et glorificarent, atque
laudarent Dominum Deum Is-
rael: [5] Asaph principem, et se-
cundum ejus Zachariam: porro
Jahiel, et Semiramoth, et Je-
hiel, et Mathathiam, et Eliab,
et Banaiam, et Obededom: Je-
hiel super organa psalterii, et
lyras: Asaph autem ut cymba-
lis personaret; [6] Banaiam vero,
et Jaziel sacerdotes, canere tu-
ba jugiter coram arca fœderis
Domini.
[7] In illo die fecit David prin-
cipem ad confitendum Domino
Asaph, et fratres ejus.

su šukavimu, trimituojant ra-
gais ir trimitais ir žaidžiant kim-
bolais, arpomis ir kanklėmis. [29]
O prisiartinus Viešpaties san-
doros skryniai iki Dovido mie-
stui, Sauliaus duktė Mikolė, žiu-
rėdama pro langą, pamatė ka-
ralių Dovidą šokantį ir žaidžian-
tį ir paniekino jį savo širdyje.
16. perskyrimas. [1] Taigi, jie
atnešė Dievo skrynią ir padėjo
ją viduryje šėtros, kurią jai bu-
vo ištiesęs Dovidas; ir jie at-
našavo deginamųjų aukų Dievo
akyvaizdoje [2] Pabaigęs gi at-
našauti deginamasias aukas ir
dėkojimo atnašas, Dovidas pa-
laimino tautą vardan Viešpaties
[3] ir išdalijo kiekvienam iš visų
vyrų ir moterų po duonos ke-
palėlį ir po keptos jautienos ga-
balą ir keptų ant aliejaus smul-
kių miltų.
[4] Jis pastatė ties Viešpaties
skrynia iš lėvitų, kad tarnautų, at-
simintų jo darbus, garbintų ir
šlovintų Viešpatį, Izraėlio Die-
vą, [5] Asafą vyriausiuoju ir antrą
po jo Zakariją; toliaus Jahiėlį,
Semiramotą, Jehiėlį, Matatiją,
Eliabą, Banają, Obėdėdomą; Je-
hiėlį ant arpų ir kanklių, Asafą
gi, kad žaistų kimbolais, [6] ku-
nigus Banają ir Jeziėlį, kad nuo-
lat trimituotų ties Viešpaties
sandoros skrynia.

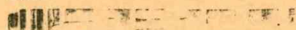
[7] Tą dieną Dovidas paskyrė
viršininką Asafą ir jo brolius,
kad šlovintų Viešpatį:

2, 18. — (**29**) *Mikolė...* Vz. 2 Kar. 6, 16...
(**16, 1**) *Atnešė Dievo skrynią...* Plg. 2 Kar. 6, 17...
(**7**) *Kad šlovintų Viešpatį:* žodžiais giesmės, kuri tuojau paduodama. Ta giesmė nenauja. Ji padaryta iš anksčiaus parašytų Dovido psalmių. Plg. Ps. 104, 1-15; Ps. 95; Ps. 105, 1. 47. 48.

8 Confitemini Domino, et invocate nomen ejus:
notas facite in populis adinventiones ejus.
9 Cantate ei, et psallite ei:
et narrate omnia mirabilia ejus.
10 Laudate nomen sanctum ejus:
lætetur cor quærentium Dominum.
11 Quærite Dominum, et virtutem ejus:
quærite faciem ejus semper.
12 Recordamini mirabilium ejus quæ fecit:
signorum illius, et judiciorum oris ejus.
13 Semen Israel servi ejus:
filii Jacob electi ejus.
14 Ipse Dominus Deus noster:
in universa terra judicia ejus.
15 Recordamini in sempiternum pacti ejus:
sermonis, quem præcepit in mille generationes.
16 Quem pepigit cum Abraham:
et juramenti illius cum Isaac.
17 Et constituit illud Jacob in præceptum:
et Israel in pactum sempiternum,
18 dicens: Tibi dabo terram Chanaan,
funiculum hereditatis vestræ.
19 Cum essent pauci numero,
parvi et coloni ejus.
20 Et transierunt de gente in gentem,
et de regno ad populum alterum.
21 Non dimisit quemquam calumniari eos,

8 Šlovinkite Viešpatį ir šaukitės į jo vardą;
skelbkite tarp tautų jo darbus.
9 Giedokite jam ir žaiskite jam,
ir pasakokite visus jo stebuklus.
10 Girkite jo šventąjį vardą,
tesilinksmina širdis ieškančiųjų Viešpaties.
11 Ieškokite Viešpaties ir jo galybės,
ieškokite visuomet jo veido.
12 Atsiminkite jo stebuklus, kuriuos yra padaręs.
jo ženklus ir jo burnos teismus,
13 jųs, jo tarno Izraėlio ainija,
jo išrinktojo Jokubo sunųs.
14 Jis Viešpats, musų Dievas;
visoje žemėje jo teismai.
15 Atsiminkite per amžius jo sandorą,
jo žodžius duotus pildyti tukstančiui kartų,
16 kurią yra padaręs su Abraomu,
ir jo prisieką Izaokui.
17 Jis patvirtino ją Jokubui kaipo įsakymą
ir Izraėliui kaipo amžinąją sutartį,
18 sakydamas: Aš tau duosiu Kanaano žemę
kaipo atmatuotą jusų tėvainystės dalį,
19 kuomet jie tebebuvo neskaitlingi,
menki ir svetimi tenai.
20 Jie ėjo iš tautos į tautą
ir iš karalystės į kitą tautą.
21 Jis neleido neivienam šmeižti juos,

(8-22) *Slovinkite...* Plg. Ps. 104, 1-15.—(13) *Izraėlio ainija...* Ps.: Abraomo ainija. — (18) *Tėvainystės dalį..* Plg. Atk. 32, 9. — (19) *Jie tebebuvo.* Ebr. t.:

sed increpavit pro eis reges.
22 Nolite tangere christos meos:
et in prophetis meis nolite
malignari.
23 Cantate Domino omnis terra,
annuntiate ex die in diem
salutare ejus.

24 Narrate in gentibus gloriam
ejus:
in cunctis populis mirabilia
ejus.
25 Quia magnus Dominus, et
laudabilis nimis:
et horribilis super omnes
deos.
26 Omnes enim dii populorum,
idola:
Dominus autem cœlos fecit.
27 Confessio et magnificentia
coram eo:
fortitudo et gaudium in lo-
co ejus.
28 Afferte Domino familiæ po-
pulorum:
afferte Domino gloriam et
imperium.
29 Date Domino gloriam, no-
mini ejus,
levate sacrificium, et venite
in conspectu ejus:
et adorate Dominum in de-
core sancto.
30 Commoveatur a facie ejus
omnis terra:
ipse enim fundavit orbem
immobilem.
31 Lætentur cœli, et exsultet
terra:
et dicant in nationibus, Do-
minus regnavit.
32 Tonet mare, et plenitudo
ejus:
exsultent agri, et omnia quæ
in eis sunt.

bet baudė dėlei jų karalius.
22 Nelieskite mano pateptųjų
ir neskriauskite mano pra-
našų.
23 Giedokite Viešpačiui, visa
žeme,
skelbkite jo išganymą kas-
dien.
24 Pasakokite tarp tautų jo
garbę
ir tarp visų tautų jo stebu-
klus,
25 nes Viešpats didis ir labai
girtinas,
ir baisesnis už visus dievus.

26 Nes visi tautų dievai stabai,
Viešpats gi yra padaręs dan-
gų.
27 Šlovė ir didenybė jo aky-
vaizdoje,
galybė ir džiaugsmas jo bu-
veinėje.
28 Tautų šeimynos, neškite Vieš-
pačiui,
neškite Viešpačiui garbę ir
viešpatavimą.
29 Duokite garbę Viešpačiui,
jo vardui,
atnašaukite auką ir ateikite
jo akyvaizdon,
ir garbinkite Viešpatį šven-
toje grožybėje.
30 Tesudreba prieš jo veidą vi-
sa žemė,
nes jis padarė nepajudina-
mus jos pamatus.
31 Tesilinksmina dangus ir te-
sidžiaugia žemė,
ir tesako tarp tautų: Vieš-
pats yra karalius.
32 Teužia jura ir visa, ko ji
pilna,
tesidžiaugia laukai ir visa,
kas juose yra.

---

jųs tebebuvote.— (20) *Jie*: patriarkai. — | (23 - 33) *Giedokite...* Plg. Ps. 95. — (34-

33 Tunc laudabunt ligna saltus
coram Domino:
quia venit judicare terram.

34 Confitemini Domino, quoniam bonus:
quoniam in æternum misericordia ejus.
35 Et dicite: Salva nos Deus salvator noster:
et congrega nos, et erue de gentibus,
ut confiteamur nomini sancto tuo,
et exsultemus in carminibus tuis.
36 Benedictus Dominus Deus Israel ab æterno usque in æternum:
et dicat omnis populus: Amen, et hymnum Domino.
37 Reliquit itaque ibi coram
arca fœderis Domini Asaph, et
fratres ejus ut ministrarent in
conspectu arcæ jugiter per singulos dies, et vices suas. 38 Porro Obededom, et fratres ejus
sexaginta octo; et Obededom filium Idithun, et Hosa constituit janitores. 39 Sadoc autem
sacerdotem, et fratres ejus sacerdotes, coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in
Gabaon, 40 ut offerrent holocausta Domino super altare holocautomatis jugiter, mane et
vespere, juxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini, quam
præcepit Israeli. 41 Et post eum
Heman, et Idithun, et reliquos
electos, unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino:
Quoniam in æternum misericordia ejus. 42 Heman quoque, et

33 Tuomet miško medžiai šlovins Viešpaties akyvaizdoje,
nes jis ateina teistų žemės.
34 Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,
nes jo mielaširdystė amžina.

35 Ir sakykite: Išgelbėk mus, Dieve, musų Išgelbėtojau,
ir surinkk mus ir išgelbėk iš tautų,
kad šlovintumėm tavo šventąjį vardą,
ir išreikštumėm džiaugsmą tavo giesmėmis.
36 Pašlovintas teesie Viešpats, Izraėlio Dievas, nuo amžių ir per amžius,
ir visa tauta tesako: Amen, ir tešlovina Viešpatį.
37 Taigi, jis paliko tenai ties
Viešpaties sandoros skrynia Asafą ir jo brolius, kad tarnautu
ties skrynia nuolat kiekvieną
dieną pagal savo eilią. 38 Obėdėdomą ir šešias dešimtis jo
brolių, ir Idituno sunų Obėdėdomą bei Hosą jis paskyrė durininkais; 39 kunigą gi Sadoką
ir jo brolius kunigus ties Viešpaties šėtra ant augštumos, buvusios Gabaone, 40 kad atnašautu Viešpačiui deginamasias aukas ant deginamųjų aukų altoriaus nuolat, rytą ir vakarą, visai taip kaip parašyta Viešpaties įstatyme, kurį jis yra davęs pildyti Izraėliui; 41 o po jo
Emaną ir Idituną ir kitus išrinktuosius, kiekvieną jojo vardu, kad šlovintu Viešpatį; nes
jo mielaširdystė per amžius. 42
Emanas ir Iditunas trimitavo

36) *Nes jis geras...* Vz. Ps. 105, 1. 47. 48.
(37 - 42) *Taigi, jis...* Pasakoma, kaip buvo paskirstytos lėvitų pareigos prie sandoros skrynios.

Idithun canentes tuba, et qua-
tientes cymbala, et omnia mu-
sicorum organa ad canendum
Deo; filios autem Idithun fecit
esse portarios.
43 Reversusque est omnis po-
pulus in domum suam: et Da-
vid. ut benediceret etiam do-
mui suæ.

taipogi trimitu ir skambino ant
kimbolų ir ant visokių muzikos
prietaisų, kad giedotų Viešpa-
čiui; Idituno gi sunus jis pada-
rė vartininkais.
43 Po to visa tauta sugrįžo
namon, taipogi ir Dovidas, kad
palaimintų savo namus.

4) Dovido sumanymas statyti bažnyčią.

Caput XVII. 1 Cum autem
habitaret David in domo sua,
dixit ad Nathan prophetam: Ec-
ce ego habito in domo cedrina:
arca autem fœderis Domini sub
pellibus est. 2 Et ait Nathan
ad David: Omnia, quæ in cor-
de tuo sunt, fac: Deus enim
tecum est.
3 Igitur nocte illa fac-
tus est sermo Dei ad Na-
than, dicens: 4 Vade, et loque-
re David servo meo: Hæc dicit
Dominus: Non ædificabis tu mi-
hi domum ad habitandum. 5
Neque enim mansi in domo ex
eo tempore, quo eduxi Israel,
usque ad diem hanc: sed fui
semper mutans loca tabernacu-
li, et in tentorio 6 manens cum
omni Israel. Numquid locutus
sum saltem uni judicum Israel,
quibus præceperam, ut pasce-
rent populum meum, et dixi:
Quare non ædificastis mihi do-
mum cedrinam? 7 Nunc itaque
sic loqueris ad servum meum
David: Hæc dicit Dominus ex-

17. perskyrimas. 1 Apsigyve-
nęs savo namuose, Dovidas ta-
rė pranašui Natanui: Štai, aš
gyvenu kėdriniuose namuose,
Viešpaties gi sandoros skrynia
yra po kailiais. 2 O Natanas ta-
rė Dovidui: Daryk visa, kas yra
tavo širdyje, nes Viešpats yra
su tavim.
3 Taigi, tą naktį Dievas kal-
bėjo Natanui ir tarė: 4 Eik ir
kalbėk mano tarnui Dovidui:
Štai, ką Viešpats sako: Ne tu
man pastatysi gyvenamuosius
namus. 5 Nes nuo to laiko, kuo-
met išvedžiau Izraėlį, iki šiai
dienai aš nepasilikau namuose,
bet visuomet mainiau šėtros vie-
tas ir pasilikau po uždangalais
6 su visu Izraėliu. Argi aš kal-
bėjau nors vienam iš Izraėlio
teisėjų, kuriems buvau liepęs
ganyti mano tautą, ir ar sakiau:
Kodėl man nepastatėte kėdrinio
namo? 7 Taigi, dabar taip saky-
si mano tarnui Dovidui: Štai,
ką sako kareivijų Viešpats: Aš
ėmiau tave, kuomet ganyklose

(43) *Visa tauta sugrįžo*... Plg. 2 Kar. 6, 19 - 20.

17, 1 - 27. Dovidui pradėjus mąstyti apie pastatymą Dievui bažnyčios, Dievas per pranašą Nataną pagiria jį už tatai, žada jam amžiną sostą, bet draug apskelbia, kad bažnyčią turi statyti jo sunus (1—14). Dovidas dėkoja Dievui už visas suteiktasias jam pačiam ir Izraėlio tautai geradarystes (15 - 27).

(17, 1 - 27) *Apsigyvenęs*... Vz. 2 Kar. 7, 1 - 29, kame papasakota tas pats dalykas su labai nedideliais skirtumais kaikuriuose išsireiškimuose.

ercituum: Ego tuli te, cum in
pascuis sequereris gregem, ut
esses dux populi mei Israel. 8
Et fui tecum quocumque per-
rexisti: et interfeci omnes ini-
micos tuos coram te, fecique
tibi nomen quasi unius magno-
rum, qui celebrantur in terra.
9 Et dedi locum populo meo
Israel: plantabitur, et habitabit
in eo, et ultra non commove-
bitur: nec filii iniquitatis atte-
rent eos, sicut a principio. 10
ex diebus quibus dedi judices
populo meo Israel, et humilia-
vi universos inimicos tuos. An-
nuntio ergo tibi, quod ædifica-
turus sit tibi Dominus domum.
11 Cumque impleveris dies tuos
ut vadas ad patres tuos, susci-
tabo semen tuum post te, quod
erit de filiis tuis: et stabiliam
regnum ejus. 12 Ipse ædificabit
mihi domum, et firmabo solium
ejus usque in æternum. 13 Ego
ero ei in patrem, et ipse erit
mihi in filium: et misericordiam
meam non auferam ab eo, si-
cut abstuli ab eo, qui ante te
fuit. 14 Et statuam eum in do-
mo mea, et in regno meo usque
in sempiternum: et thronus ejus
erit firmissimus in perpetuum.
15 Juxta omnia verba hæc, et
juxta universam visionem istam,
sic locutus est Nathan ad Da-
vid.

16 Cumque venisset rex Da-
vid, et sedisset coram Domino,
dixit: Quis ego sum Domine
Deus, et quæ domus mea, ut
præstares mihi talia? 17 Sed et
hoc parvum visum est in con-
spectu tuo, ideoque locutus es
super domum servi tui etiam
in futurum: et fecisti me spe-
ctabilem super omnes homines
Domine Deus. 18 Quid ultra ad-

sekiojai bandą, kad butumei ma-
no tautos Izraėlio vadas, 8 ir
buvau su tavim, kur tik ėjai,
ir užmušiau visus tavo neprie-
telius tavo akyvaizdoje, ir pa-
dariau tau vardą kaip vieno iš
didžiunų, kurie šlovinami ant
žemės. 9 Aš daviau savo tautai
Izraėliui vietą; tenai jis bus
įvestas ir gyvens ir nebus dau-
giaus pajudintas, ir neteisybės
sunųs nebespaus jų kaip išpra-
džios, 10 pradedant nuo to lai-
ko, kuomet daviau savo tautai
Izraėliui teisėjus ir nužeminau
visus tavo neprietelius. Taigi,
aš apskelbiu tau, kad Viešpats
pastatys tau namus. 11 Kuomet
gi pasibaigs tavo dienos, kad
eitumei pas savo tėvus, aš su-
žadinsiu po tavęs tavo ainį,
kurs bus iš tavo sunų, ir su-
stiprinsiu jojo karalystę. 12 Jis
pastatys man namus, o aš pa-
tvirtinsiu jo sostą per amžius.
13 Aš busiu jam tėvas, o jis bus
man sunus, ir savo mielaširdy-
stės aš neatimsiu iš jo, kaip
atėmiau iš to, kurs buvo pirm
tavęs. 14 Ir įstatysiu jį mano
namuose ir mano karalystėje
per amžius, ir jo sostas bus sti-
priausis amžinai. 15 Natanas kal-
bėjo Dovidui visais šitais žo-
džiais ir pagal visą šitą regėji-
mą.

16 O Dovidas, atėjęs ir atsi-
sėdęs Viešpaties akyvaizdoje,
tarė: Kas aš esu, Viešpatie, Die-
ve, ir kas yra mano namai, kad
man suteikei tokiuos dalykus?
17 Bet ir tai pasirodė maža ta-
vo akyvaizdoje, todėl tu kalbė-
jai apie tavo tarno namus dar
ir ateityje ir padarei mane žy-
mesnį už visus žmones, Vieš-
patie, Dieve! 18 Ką dar daugiaus

dere potest David, cum ita glo-
rificaveris servum tuum, et co-
gnoveris eum? 19 Domine pro-
pter famulum tuum juxta cor
tuum fecisti omnem magnificen-
tiam hanc, et nota esse volui-
sti universa magnalia. 20 Domi-
ne, non est similis tui: et non
est alius Deus absque te, ex
omnibus, quos audivimus auri-
bus nostris. 21 Quis enim est
alius, ut populus tuus Israel,
gens una in terra, ad quam per-
rexit Deus, ut liberaret, et fa-
ceret populum sibi, et magni-
tudine sua atque terroribus eji-
ceret nationes a facie ejus, quem
de Ægypto liberarat? 22 Et po-
suisti populum tuum Israel ti-
bi in populum usque in æter-
num, et tu Domine factus es
Deus ejus. 23 Nunc igitur Do-
mine, sermo, quem locutus es
famulo tuo, et super domum
ejus, confirmetur in perpetuum,
et fac sicut locutus es. 24 Per-
maneatque et magnificetur no-
men tuum usque in sempiter-
num: et dicatur: Dominus ex-
ercituum Deus Israel, et domus
David servi ejus permanens co-
ram eo. 25 Tu enim Domine Deus
meus revelasti auriculam servi
tui, ut ædificares ei domum: et
idcirco invenit servus tuus fi-
duciam, ut oret coram te. 26
Nunc ergo Domine tu es Deus:
et locutus es ad servum tuum
tanta beneficia. 27 Et cœpisti
benedicere domui servi tui, ut
sit semper coram te: te enim
Domine benedicente, benedicta
erit in perpetuum.

gali pridurti Dovidas, tau taip
pašlovinus savo tarną ir paži-
nus jį. 19 Viešpatie, dėlei tavo
tarno padarei pagal savo žodį
visą šitą didumą ir norėjai, kad
butu žinomi visi didi dalykai.
20 Viešpatie, nėra tau lygaus,
ir iš viso, ką girdėjome savo
ausimis, nėra kito Dievo, tave
atskyrus. 21 Nes kuri gi yra ki-
ta, kaip tavo tauta Izraėlis, vie-
natinė tauta ant žemės, prie
kurios prisiartino Dievas, kad
išliuosuotu ir padarytu iš jos
savąją tautą ir savo didenybe
ir baisumais išmestu tautas iš
po jos akių, kurią yra išliuosa-
vęs iš Aigypto. 22 Ir paskyrei
tavo tautą Izraėlį, kad ji butu
tavo tauta per amžius, o tu
Viešpatie, pasidarei jos Dievas.
23 Dabar tat, Viešpatie, žodžiai,
kuriuos kalbėjai tavo tarnui, ir
apie jo namus, tepasilieka tvir-
ti amžinai, ir padaryk, kaip esi
kalbėjęs. 24 Tepasilieka ir tebu-
na šlovinamas tavo vardas per
amžius, ir tebuna sakoma: Ka-
reivijų Viešpats yra Izraėlio
Dievas, ir jo tarno Dovido na-
mai pastovus jo akyvaizdoje. 25
Nes tu, Viešpatie, mano Dieve,
apreiškei savo tarno ausiai, kad
jam pastatysi namus, ir todėl
tavo tarnas rado pasitikėjimą,
kad melstusi tavo akyvaizdoje.
26 Dabar tat, Viešpatie, tu esi
Dievas, ir tu apskelbei savo tar-
nui taip didžias geradarystes 27
ir pradėjai laiminti tavo tarno
namus, kad jie butu visuomet
tavo akyvaizdoje, nes tau Vieš-
patie, laiminant, jie bus palai-
minti per amžius.

5) Laimingas Dovido viešpatavimas.

Caput XVIII. [1] Factum est autem post hæc, ut percuteret David Philisthiim, et humiliaret eos, et tolleret Geth, et filias ejus de manu Philisthiim, [2] percuteretque Moab, et fierent Moabitæ servi David, offerentes ei munera.

[3] Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Hemath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten. [4] Cepit ergo David mille quadrigas ejus, et septem millia equitum, ac viginti millia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum, exceptis centum quadrigis, quas reservavit sibi. [5] Supervenit autem et Syrus Damascenus, ut auxilium præberet Adarezer regi Soba: sed et hujus percussit David viginti duo millia virorum. [6] Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, et offerret munera. Adjuvitque eum Dominus in cunctis, ad quæ perrexerat. [7] Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adarezer, et attulit eas in Jerusalem. [8] Necnon de Thebath, et Chun urbibus Adarezer æris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, et columnas, et vasa ænea. [9] Quod cum audisset Thou rex Hemath, percussisse videlicet David om-

18. perskyrimas. [1] Paskui gi atsitiko, kad Dovidas sumušė Pilistymus, pažemino juos ir atėmė iš Pilistymų rankos Gėtą ir jo dukteris, [2] sumušė taipogi Moabą, ir Moabitai pasidarė Dovido tarnais ir duodavo jam dovanų.

[3] Tuo metu Dovidas sumušė taipogi Sobos karalių Adarėzerį Emato krašte, kuomet tasai ėjo savo valdžios išplėstų iki Eupratui. [4] Taigi, Dovidas atėmė tukstantį jo kariškų vežimų, septynis tukstančius raitelių ir dvidešimt tukstančių vyrų pėstininkų, pakirto visiems vežimų arkliams kojų gyslas, atskyrus šimtą vežimų, kuriuos pasiliko sau. [5] Atvyko taipogi Syrijiečiai iš Damasko padėtų Sobos karaliui Adarėzeriui, bet Dovidas užmušė taipogi ir šitų dvidešimt du tukstančiu. [6] Jis pastatė kareivių Damaske, kad taipogi ir Syrija jam tarnautu ir duotu dovanų. O Viešpats padėjo jam visame, kur tik jis eidavo. [7] Dovidas atėmė taipogi auksinius saidokus, kuriuos turėjo Adarėzerio tarnai, ir atgabeno juos į Jeruzalę; [8] be to, iš Adarėzerio miestų Tebato ir Kuno labai daug skaistvario, iš kurio Saliamonas padarė skaistvarinę jurą, šulus ir skaistvarinius indus. [9] Tai išgirdęs Emato karalius Tous, butent, kad

---

18, 1—20, 7. Išvardijamos Dovido apgalėtos tautos ir minimi jo žymesni valdininkai (18, 1—17). Už savo pasiuntinių paniekinimą Dovidas siunčia kariuomenę ir apgali Amonitus ir jų padėjėjus Syrijiečius (19, 1—19). Kitais gi metais sunaikinamas Amonitų kraštas (20, 1—3). Be to Dovido kariuomenė laimėja tris kovas prieš Pilistymus (20, 4—7).

(18, 1) *Paskui, gi...* Vz. 2 Kar. 8, 1. 2. — *Dukteris*: miestelius, prigulėjusius prie Gėto.

(3) *Tuo metu...* Plg. 2 Kar. 8, 3... — (4) *Septynis tukstančius.* Kar. kn: 1700.

nem exercitum Adarezer regis
Soba, 10 misit Adoram filium su-
um ad regem David, ut postu-
laret ab eo pacem, et congra-
tularetur ei quod percussisset,
et expugnasset Adarezer: adver-
sarius quippe erat Thou Adar-
ezer. 11 Sed et omnia vasa au-
rea, et argentea, et ænea con-
secravit David rex Domino, cum
argento et auro, quod tulerat
ex universis gentibus, tam de
Idumæa, et Moab, et filiis Am-
mon, quam de Philisthiim et
Amalec.
12 Abisai vero filius Sarviæ
percussit Edom in Valle Salina-
rum, decem et octo millia: 13
et constituit in Edom præsi-
dium, ut serviret Idumæa Da-
vid: salvavitque Dominus Da-
vid in cunctis, ad quæ perre-
xerat.
14 Regnavit ergo David
super universum Israel, et fa-
ciebat judicium atque justitiam
cuncto populo suo. 15 Porro
Joab filius Sarviæ erat super
exercitum, et Josaphat filius
Ahilud a commentariis. 16 Sa-
doc autem filius Achitob, et
Achimelech, filius Abiathar, sa-
cerdotes: et Susa, scriba. 17 Ba-
naias quoque filius Joiadæ su-
per legiones Cerethi, et Phele-
thi: porro filii David, primi ad
manum regis.
Caput XIX. 1 Accidit autem
ut moreretur Naas rex filiorum
Ammon, et regnaret filius ejus
pro eo. 2 Dixitque David: Fa-
ciam misericordiam cum Hanon
filio Naas: præstitit enim mihi

Dovidas sumušęs visą Sabos ka-
raliaus kariuomenę, 10 siuntė sa-
vo sunų Adoramą pas karalių
Dovidą prašytų jo santaikos ir
pasveikintų jo, kad buvo sumu-
šęs ir apgalėjęs Adarėzerį, nes
Tous buvo Adarėzerio prieši-
ninkas. 11 Karalius Dovidas pa-
šventė Viešpačiui visus auksi-
nius, sidabrinius ir skaistvari-
nius indus draug su sidabru ir
auksu, kurį buvo atėmęs iš vi-
sų tautų, kaip iš Idumėjos, Moa-
bo, Amono sunų, taip ir iš Pi-
listymų ir Amalėko.
12 Sarvijos gi sunus Abisajis
sumušė Druskos slėnyje aštuo-
niolika tukstančių Edomiečių 13
ir pastatė Edome įgulą, kad Idu-
mėja tarnautu Dovidui. O Vieš-
pats užlaikė Dovidą visur, kur
tik jis eidavo.

14 Taigi, Dovidas karaliavo
ant viso Izraėlio ir darė teismą
ir teisybę visai savo tautai. 15
Sarvijos gi sunus Joabas buvo
jo kariuomenės viršininkas, o
Ahiludo sunus Jozapatas met-
raščių vedėjas. 16 Achitobo su-
nus Sadokas ir Abiataro sunus
Achimelėkas buvo kunigais ir Su-
ra raštininku. 17 Jojados sunus
Banajas buvo pastatytas ant Ke-
retiečių ir Peletiečių burių, o
Dovido sunųs buvo pirmieji prie
karaliaus.
19. perskyrimas. 1 Atsitiko
gi, kad mirė Amono sunų kara-
lius Naasas, ir jo vietoje ėmė
karaliauti jo sunus. 2 Tuomet
Dovidas tarė: Padarysiu Naaso
sunui Hanonui mielaširdystę,

— (7) *Saidokus.* Ebr. t.: skydus.
(14) *Dovidas karaliavo...* Plg. 2 Kar. 8, 15—18.
(19, 1) *Atsitiko gi, kad...* Plg. 2 Kar. 10 persk., kame papasakota tas pats dalykas tais pačiais žodžiais; skirtumų gi galima rasti tik skaitlinėse, kurios, regisi, tikresnės Kar. knygoje.

pater ejus gratiam. Misitque
David nuntios ad consolandum
eum super morte patris sui. Qui
cum pervenissent in terram fi-
liorum Ammon, ut consolaren-
tur Hanon, 3 dixerunt principes
filiorum Ammon ad Hanon: Tu
forsitan putas, quod David ho-
noris causa in patrem tuum mi-
serit qui consolentur te: nec
animadvertis quod ut explorent,
et investigent, et scutentur
terram tuam, venerint ad te
servi ejus. 4 Igitur Hanon pue-
ros David decalvavit, et rasit,
et præcidit tunicas eorum a na-
tibus usque ad pedes, et dimi-
sit eos. 5 Qui cum abiissent, et
hoc mandassent David, misit
in occursum eorum (grandem
enim contumeliam sustinuerant)
et præcepit ut manerent in Je-
richo, donec cresceret barba eo-
rum, et tunc reverterentur. 6
Videntes autem filii Ammon,
quod injuriam fecissent David,
tam Hanon, quam reliquus po-
pulus, miserunt mille talenta
argenti, ut conducerent sibi de
Mesopotamia, et de Syria Maa-
cha, et de Soba currus et equi-
tes. 7 Conduxeruntque triginta
duo millia curruum, et regem
Maacha cum populo ejus. Qui
cum venissent, castrametati sunt
e regione Medaba. Filii quoque
Ammon congregati de urbibus
suis, venerunt ad bellum.

nes jo tėvas yra man suteikęs
malonę. Taigi, Dovidas siuntė
pasiuntinius jo paguostų dėlei
jo tėvo mirties. Jiems atėjus į
Amono sunų žemę paguostų Ha-
nono, 3 Amono sunų kunigaikš-
čiai tarė Hanonui: Tu rasi ma-
nai, kad gerbdamas tavo tėvą
Dovidas atsiuntė tuos, kurie
turi tave paguosti, ir nepatėmi-
ji, kad jo tarnai atėjo pas tave,
kad ištirtu, apžiurėtu ir pažintu
tavo žemę? 4 Tuomet Hanonas
nuskusdino Dovido tarnams gal-
vą ir barzdą ir atkirpdino jų
drabužius nuo kulšių iki pėdų
ir paleido juos. 5 Jiems išėjus
ir apie tai pranešus Dovidui,
tasai siuntė jų pasitiktų (nes
jiems buvo padaryta didis iš-
niekinimas) ir liepė pasilikti Jė-
rike, kolei atžels jų barzda, ir
tuomet sugrįžti. 6 Amono gi su-
nųs matydami, kad buvo įžeidę
Dovidą, kaip Hanonas taip ir
likusioji tauta siuntė tukstantį
talentų sidabro, kad pasisamdy-
tu sau vežimų ir raitelių iš Mė-
zopotamijos, iš Maachos Syrijos
ir iš Sobos. 7 Pasisamdė gi tris
dešimtis du tukstančiu vežimų
ir Maachos karalių su jojo tau-
ta. Šitie atėję sustatė stovyklas
ties Medaba. Taipogi Amono su-
nųs, susirinkę iš savo miestų,
atėjo į karę.

8 Quod cum audisset David,
misit Joab, et omnem exerci-
tum virorum fortium: 9 egressi-
que filii Ammon, direxerunt aci-
em juxta portam civitatis: re-
ges autem, qui ad auxilium ejus
venerant, separatim in agro ste-
terunt. 10 Igitur Joab intelli-
gens bellum ex adverso, et post
tergum contra se fieri, elegit

8 Tai išgirdęs Dovidas, išsiun-
tė Joabą ir visą drąsiųjų vyrų
kariuomenę. 9 O Amono sunųs
išėję sustojo kariškoje tvarkoje
prie miesto vartų; atėjusieji gi
jiems padėtų karaliai sustojo
atskirai ant lauko. 10 Taigi, Joa-
bas, suprasdamas, kad kovą ren-
giama prieš jį ir iš priešakio ir
užpakalyje, išsirinko drąsiausius

viros fortissimos de universo
Israel, et perrexit contra Syrum.
11 Reliquam autem partem po-
puli dedit sub manu Abisai fra-
tris sui; et perrexerunt contra
filios Ammon. 12 Dixitque: Si
vicerit me Syrus, auxilio eris
mihi: si autem superaverint te
filii Ammon, ero tibi in præsi-
dium. 13 Confortare, et agamus
viriliter pro populo nostro, et
pro urbibus Dei nostri: Domi-
nus autem quod in conspectu
suo bonum est, faciet. 14 Perre-
xit ergo Joab, et populus qui
cum eo erat, contra Syrum ad
prœlium: et fugavit eos. 15 Por-
ro filii Ammon videntes quod
fugisset Syrus, ipsi quoque fu-
gerunt Abisai fratrem ejus, et
ingressi sunt civitatem: rever-
susque est etiam Joab in Jeru-
salem. 16 Videns autem Syrus
quod cecidisset coram Israel,
misit nuntios, et adduxit Syrum,
qui erat trans fluvium: Sophach
autem princeps militiæ Adare-
zer, erat dux eorum. 17 Quod
cum nuntiatum esset David,
congregavit universum Israel,
et transivit Jordanem, irruitque
in eos, et direxit ex adverso
aciem, illis contra pugnantibus.
18 Fugit autem Syrus Israel: et
interfecit David de Syris sep-
tem millia curruum, et quadra-
ginta millia peditum, et So-
phach exercitus principem. 19
Videntes autem servi Adarezer
se ab Israel esse superatos, trans-
fugerunt ad David, et servie-
runt ei: noluitque ultra Syria
auxilium præbere filiis Ammon.

vyrus iš viso Izraėlio ir patrau-
kė prieš Syrijiečius; 11 likusią
gi tautos dalį davė savo brolio
Abisajo valdžion, ir jie patrau-
kė prieš Amono sunus. 12 Ir jis
tarė: Jei Syrijiečiai apgalės ma-
ne, tu man padėsi, o jei apga-
lės tave Amono sunųs, aš atei-
siu tau padėtų. 13 Buk drąsus,
ir elgkimės kaip vyrai dėlei mu-
sų tautos ir dėlei musų Dievo
miestų; Viešpats gi padarys, kas
gera jo akyvaizdoje. 14 Taigi,
Joabas ir buvusioji su juo tau-
ta patraukė į kovą prieš Syri-
jiečius ir privertė juos bėgti. 15
O Amono sunųs, matydami, kad
Syrijiečiai pabėgo, ėmė bėgti
taipogi patįs nuo jo brolio Abi-
sajo ir įėjo į miestą. Tuomet ir
Joabas sugrįžo Jeruzalėn. 16 Sy-
rijiečiai matydami save Izraėlio
sumuštus, siuntė pasiuntinius
ir atsivedė Syrijiečius, buvu-
sius anapus upės; o Adarėzerio
kariuomenės viršininkas Sofa-
chas buvo jų vadas. 17 Kuomet
tai buvo pranešta Dovidui, jis
surinko visą Izraėlį, perėjo per
Jordaną ir užpuolė ant jų, su-
statęs kariškas eilias ties jais,
tuotarpu kad jie kovojo iš sa-
vo pusės. 18 Bet Syrijiečiai bu-
vo priversti bėgti nuo Izraėlio,
ir Dovidas užmušė iš Syrijiečių
septynis tukstančius vežimų, ke-
turias dešimtis tukstančių pė-
stininkų ir kariuomenės vadą
Sofachą. 19 Tuomet Adarėzerio
tarnai, matydami, kad jie Izraė-
lio apgalėti, atbėgo prie Dovi-
do ir jam tarnavo. Po to Syri-
jiečiai nebenorėjo toliaus padė-
ti Amono sunums.

Caput XX. 1 Factum est au-
tem post anni circulum, eo tem-
pore, quo solent reges ad bel-
la procedere, congregavit Joab
exercitum, et robur militiæ, et
vastavit terram filiorum Ammon;
perrexitque et obsedit Rabba:
porro David manebat in Jeru-
salem, quando Joab percussit
Rabba, et destruxit eam. 2 Tu-
lit autem David coronam Mel-
chom de capite ejus, et inve-
nit in ea auri pondo talentum,
et pretiosissimas gemmas, fecit-
que sibi inde diadema: manu-
bias quoque urbis plurimas tu-
lit: 3 populum autem, qui erat
in ea, eduxit: et fecit super eos
tribulas, et trahas, et ferrata
carpenta transire, ita ut disse-
carentur, et contererentur: sic
fecit David cunctis urbibus fi-
liorum Ammon: et reversus est
cum omni populo suo in Jeru-
salem.
4 Post hæc initum est bellum
in Gazer adversum Philisthæos:
in quo percussit Sobochai Hu-
sathites, Saphai de genere Ra-
phaim, et humiliavit eos. 5 Aliud
quoque bellum gestum est ad-
versus Philisthæos, in quo per-
cussit Adeodatus filius Saltus
Bethlehemites fratrem Goliath
Gethæi, cujus hastæ lignum erat
quasi liciatorium texentium. 6
Sed et aliud bellum accidit in
Geth, in quo fuit homo longis-
simus, senos habens digitos, id
est, simul viginti quatuor: qui
et ipse de Rapha fuerat stirpe
generatus. 7 Hic blasphemavit
Israel: et percussit eum Jona-
than filius Samaa fratris David.

20. perskyrimas. 1 Atsitiko gi,
kad metams praslinkus, tuo lai-
ku, kada karaliai eina paprastai
į karę, Joabas surinko kariuo-
menę ir kareivių galybę, sunai-
kino Amono sunų kraštą, pa-
traukė ir apgulė Rabbą; Dovi-
das gi buvo pasilikęs Jeruzalė-
je, kuomet Joabas sumušė Rab-
bą ir išgriovė ją. 2 Tuomet Do-
vidas ėmė Mėlkomo vainiką nuo
jojo galvos ir rado jį sveriant
talentą aukso ir turint brangiau-
sių perlų; iš to jis pasidarė sau
vainiką; jis ėmė taipogi iš mie-
sto labai daug grobio. 3 Buvu-
sius gi jame gyventojus jis iš-
vedė ir liepė vedžioti ant jų
kuliamuosius vežimus, važius ir
geležimi apkaustytus vežimus,
taip kad jie buvo sukapoti ir
sutrinti. Taip Dovidas padarė
visiems Amono sunų miestams
ir sugrįžo su visa savo tauta į
Jeruzalę.
4 Po to prasidėjo karė Gaze-
re prieš Pilistymus, kurioje Hu-
satietis Sobochajis užmušė Sa-
fajį iš Rafaimų giminės, ir pa-
žemino juos. 5 Buvo taipogi ki-
ta karė prieš Pilistymus, kurio-
je Betliejietis Miško sunus Die-
voduotasis užmušė Gėtiečio
Goljato brolį, kurio jieties ko-
tas buvo kaip audėjų riestuvas.
6 Atsitiko dar ir kita karė Gė-
te, kurioje buvo ilgiausis žmo-
gus, turėjusis po šešis pirštus,
tai yra, išviso dvidešimt ketu-
ris; ir tasai buvo kilęs iš Rafos
giminės. 7 Jis piktžodžiavo Iz-
raėliui; o Dovido brolio Samaos
sunus Jonatanas užmušė jį. Ši-
tie yra Rafos sunųs Gėte, ku-

(20, 1) *Metams praslinkus...* Plg. 2 Kar. 11, 1 ir 12, 26—31.— (2) *Mėlkomo.* Ebr. t.. jų karaliaus.

(4) *Karė Gazere...* Plg. 2 Kar. 21, 18–22.

Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David et servorum ejus.

rie krito iš Dovido ir jo tarnų rankos.

6) Tautos suskaitymas ir maro bausmė.

Caput XXI. 1 Consurrexit autem Satan contra Israel: et concitavit David ut numeraret Israel. 2 Dixitque David ad Joab, et ad principes populi: Ite, et numerate Israel a Bersabee usque Dan: et afferte mihi numerum ut sciam. 3 Responditque Joab: Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt: nonne domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quærit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli? 4 Sed sermo regis magis prævaluit: egressusque est Joab, et circuivit universum Israel; et reversus est Jerusalem: 5 deditque Davidi numerum eorum, quos circuierat: et inventus est omnis numerus Israel, mille millia et centum millia virorum educentium gladium: de Juda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum. 6 Nam Levi, et Benjamin non numeravit: eo quod Joab invitus exsequeretur regis imperium.

7 Displicuit autem Deo quod jussum erat; et percussit Israel. 8 Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. 9 Et

21. perskyrimas. 1 Tuotarpu šetonas sukilo prieš Izraėlį ir sužadino Dovidą, kad suskaitytu Izraėlį. 2 Taigi, Dovidas tarė Joabui bei tautos kunigaikščiams: Eikite ir suskaitykite Izraėlį nuo Bersabėjos iki Danui ir atneškite man sąskaitą, kad žinočiau. 3 Tuomet Joabas atsakė: Viešpats tepadaugina savo tautą šimteriopai, negu yra; argi, mano pone, karaliau, nevisi tavo tarnai? kam mano ponas jieško tai, kas bus paskaityta Izraėliui nusidėjimu? 4 Bet karaliaus žodžiai persvėrė; todėl Joabas išėjo, apėjo visą Izraėlį ir sugrįžo Jeruzalėn. 5 Jis davė Dovidui sąskaitą tų, kuriuos buvo apėjęs; ir rasta Izraėlio skaitlius išviso tukstantis tukstančių ir šimtas tukstančių vyrų, nešiojančių kalaviją; iš Judo gi keturi šimtai septynios dešimtįs tukstančių kovotojų. 6 Lėvio ir Benjamino jis neskaitė, nes Joabas nenoromis pildė karaliaus paliepimą.

7 Bet Dievui nepatiko, kas buvo liepta, ir jis ištiko Izraėlį. 8 O Dovidas tarė Dievui: Labai nusidėjau, kad tai dariau; maldauju, atimk tavo tarno neteisybę, nes pasielgiau neišmin-

---

21, 1—30. Dovidas, įsakydamas suskaityti tautą, užrustina Dievą, todėl ant Izraėlio siunčiama bausmė. Dovidas daro atgailą ir gauna įsakymą pastatyti altorių busiančios bažnyčios vietoje.

(21, 1) *Tuotarpu.*. Plg. 2 Kar. 24 persk., kame pasakojama tas pats dalykas bent kiek plačiaus ir kitais žodžiais. — *Šetonas*, ebr. reiškia: priešininkas.— (5) *Tukstantis tukstančių*... Kar. kn. skaitlinės kitokios. Suskaitymas nebuvo užbaigtas, rasi pačiam Dovidui sustabdžius tą darbą; todėl ir tikras Izraėlitų skaitlius pasiliko tiktai spėtinas.

locutus est Dominus ad Gad
Videntem Davidis, dicens: 10
Vade, et loquere ad David, et
dic ei: Hæc dicit Dominus: Tri-
um tibi optionem do; unum,
quod volueris, elige, et faciam
tibi. 11 Cumque venisset Gad
ad David, dixit ei: Hæc dicit
Dominus: Elige quod volueris:
12 aut tribus annis famem: aut
tribus mensibus te fugere ho-
stes tuos, et gladium eorum non
posse evadere: aut tribus die-
bus gladium Domini, et pesti-
lentiam versari in terra, et An-
gelum Domini interficere in uni-
versis finibus Israel: nunc igi-
tur vide quid respondeam ei,
qui misit me. 13 Et dixit David
ad Gad: Ex omni parte me an-
gustiæ premunt: sed melius mi-
hi est, ut incidam in manus Do-
mini, quia multæ sunt misera-
tiones ejus, quam in manus ho-
minum. 14 Misit ergo Dominus
pestilentiam in Israel: et ceci-
derunt de Israel septuaginta
millia virorum. 15 Misit quoque
Angelum in Jerusalem, ut per-
cuteret eam: cumque percute-
retur, vidit Dominus, et miser-
tus est super magnitudine ma-
li: et imperavit Angelo, qui per-
cutiebat: Sufficit, jam cesset ma-
nus tua. Porro Angelus Domini
stabat juxta aream Ornan Je-
busæi. 16 Levansque David ocu-
los suos, vidit Angelum Domi-
ni stantem inter cœlum et ter-
ram, et evaginatum gladium in
manu ejus, et versum contra
Jerusalem: et ceciderunt, tam
ipse, quam majores natu vesti-
ti ciliciis, proni in terram. 17

tingai. 9 Viešpats gi kalbėjo Do-
vido Regînčiajam Gadui ir ta-
rė: 10 Eik, kalbėk Dovidui ir sa-
kyk jam: Štai, ką Viešpats sa-
ko: Duodu tau rinkties iš trijų
dalykų; išsirinkk vieną, kurį no-
rėsi, ir padarysiu tau. 11 Taigi,
Gadas, atėjęs pas Dovidą, jam
tarė: Štai, ką Viešpats sako: Iš-
sirinkk, ką nori: 12 arba badą
per trejus metus, arba kad tu
bėgtumei per tris mėnesius nuo
savo nprietelių ir negalėtumei
ištrukti nuo jų kalavijo, arba
per tris dienas Viešpaties kala-
viją ir marą siaučiantį žemėje
ir Viešpaties Aniolą užmušantį
visose Izraėlio ribose; taigi, da-
bar veizdėk, ką turiu atsakyti
tam, kurs mane siuntė. 13 O Do-
vidas tarė Gadui: Iš visų pusių
esu suspaustas, bet geriaus man
įpulti į Viešpaties rankas, nes
daug jo mielaširdysčių, negu į
žmonių rankas. 14 Taigi, Vieš-
pats siuntė marą į Izraėlį, ir
krito iš Izraėlio septynios de-
šimtįs tukstančių vyrų. 15 Jis
siuntė taipogi Aniolą į Jeruza-
lę, kad užgautu ją; o kuomet
ji buvo žudoma, Viešpats pa-
žvelgė ir pasigailėjo dėlei ne-
laimės didumo ir įsakė Aniolui,
kurs žudė: Gana, tavo ranka te-
gul jau susilaiko. Viešpaties gi
Aniolas stovėjo prie Jėbuziečio
Ornano klojimo. 16 O Dovidas,
pakėlęs savo akis, pamatė Vieš-
paties Aniolą, stovintį tarp dan-
gaus ir žemės, ir jo rankoje iš-
trauktą iš makščių kalaviją, at-
kreiptą prieš Jeruzalę, ir par-
puolė kniupsti ant žemės kaip
jis, taip ir vyresnieji, apsivilkę

(12) *Trejus metus.* 2 Kar 24, 13: sep-tynerius metus. — (13) *Geriaus man įpulti*.,. Kitur sakoma, kad geriaus įpul-ti į žmonių rankas negu į Dievo, bet vi-sai kitokioje prasmėje. Plg. Dan. 13, 23.

Dixitque David ad Deum: Non-
ne ego sum, qui jussi ut nume-
raretur populus? Ego qui pec-
cavi: ego, qui malum feci: iste
grex quid commeruit? Domine
Deus meus vertatur obsecro ma-
nus tua in me, et in domum pa-
tris mei: populus autem tuus
non percutiatur.

18 Angelus autem Domini præ-
cepit Gad ut diceret Davidi ut
ascenderet, exstrueretque alta-
re Domino Deo in area Ornan
Jebusæi. 19 Ascendit ergo Da-
vid juxta sermonem Gad, quem
locutus ei fuerat ex nomine Do-
mini. 20 Porro Ornan cum su-
spexisset, et vidisset Angelum,
quatuorque filii ejus cum eo,
absconderunt se: nam eo tem-
pore terebat in area triticum.
21 Igitur cum veniret David ad
Ornan, conspexit eum Ornan,
et processit ei obviam de area,
et adoravit eum pronus in ter-
ram. 22 Dixitque ei David: Da
mihi locum areæ tuæ, ut ædi-
ficem in ea altare Domino: ita
ut quantum valet argenti acci-
pias, et cesset plaga a populo.
23 Dixit autem Ornan ad David:
Tolle, et faciat dominus meus
rex quodcumque ei placet: sed
et boves do in holocaustum, et
tribulas in ligna, et triticum in
sacrificium: Omnia libens præ-
bebo. 24 Dixitque ei rex David:
Nequaquam ita fiet, sed argen-
tum dabo quantum valet: ne-
que enim tibi auferre debeo,
et sic offerre Domino holocau-
sta gratuita. 25 Dedit ergo Da-
vid Ornan pro loco siclos auri

ašutinėmis. 17 Dovidas gi tarė
Dievui: Argi ne aš esu, kurs
liepiau suskaityti tautą? Aš, kurs
nusidėjau; aš, kurs padariau pi-
kta; ta banda, ką ji prasikalto?
Viešpatie, mano Dieve, maldau-
ju, tebuna atkreipta tavo ranka
prieš mane ir prieš mano tėvo
namus; tavo gi tauta tenebuna
žudoma.
18 O Viešpaties Aniolas liepė
Gadui pasakyti Dovidui, kad
pakiltu ir pastatytu Viešpačiui
Dievui altorių Jėbuziečio Orna-
no klojime. 19 Taigi, Dovidas
pakilo pagal Gado žodžius, ku-
riuos jam buvo kalbėjęs Vieš-
paties vardu. 20 Ornanas gi, pa-
žvelgęs ir pamatęs Aniolą, draug
su savo keturiais sunumis pasi-
slėpė, nes jis kulė tuo metu
klojime kviečius. 21 Taigi, atei-
nant Dovidui pas Ornaną, Orna-
nas išvydo jį ir išėjo iš kloji-
mo jam priešais ir nusilenkė
prieš jį, parpuldamas ant žemės.
22 Dovidas jam tarė: Duok man
savo klojimo vietą, kad pasta-
tyčiau ant jos Viešpačiui alto-
rių, bet taip kad imtumei pini-
gų, kiek ji verta, ir kad sloga
atstotu nuo tautos. 23 Ornanas
gi tarė Dovidui: Imk, ir mano
ponas karalius tedaro, kas tik
jam tinka; aš duodu taipogi jau-
čius deginamajai aukai, kulia-
muosius vežimus malkoms ir
kviečių aukai; visa suteiksiu no-
riai. 24 Tuomet karalius Dovi-
das jam tarė: Anaiptol taip ne-
bus, bet duosiu pinigų, kiek ver-
ta; nes aš neprivalau atimti iš
tavęs ir taip dykai atnašauti
Viešpačiui deginamasias aukas.

---

(18) *Ornano.* 2 Kar. 24, 16. Vulg.: Areunos. — (24) *Nes aš neprivalau...* Ebr. t.: aš noriu pirkti už pilnus pinigus, nes aš nenoriu atimti Viešpačiui, kas tavo, ir atnašauti deginamąją auką be išlaidų. — (25) *Už vietą šešis šimtus...*

justissimi ponderis sexcentos.
26 Et ædificavit ibi altare Do-
mino: obtulitque holocausta, et
pacifica, et invocavit Domi-
num, et exaudivit eum in igne
de cœlo super altare holocau-
sti. 27 Præcepitque Dominus An-
gelo: et convertit gladium suum
in vaginam. 28 Protinus ergo
David, videns quod exaudisset
eum Dominus in area Ornan Je-
busæi, immolavit ibi victimas.
29 Tabernaculum autem Domini,
quod fecerat Moyses in deserto,
et altare holocaustorum, ea tem-
pestate erat in excelso Gabaon.
30 Et non prævaluit David ire
ad altare ut ibi obsecraret Deum:
nimio enim fuerat in timore
perterritus, videns gladium An-
geli Domini.

25 Taigi, Dovidas davė Ornanui
už vietą šešis šimtus tikriausio
svarumo auksinių siklių. 26 Jis
pastatė tenai Viešpačiui altorių,
atnašavo deginamasias aukas ir
dėkojimo aukas ir šaukėsi į Vieš-
patį, o tasai išklausė jį, siųsda-
mas iš dangaus ugnies ant de-
ginamųjų aukų altoriaus. 27 Vieš-
pats įsakė Aniolui, ir tasai įki-
šo savo kalaviją atgal į makštį.
28 Taigi, Dovidas, pamatęs, kad
Viešpats buvo išklausęs jį Jė-
buziečio Ornano klojime, atna-
šavo tenai kruvinų aukų. 29 Vieš-
paties gi šėtra, kurią Mozė bu-
vo padaręs tyruose, ir degina-
mųjų aukų altorius buvo tuo
metu ant Gabaono augštumos.
30 Bet Dovidas negalėjo eiti prie
to altoriaus, kad tenai maldau-
tu Viešpatį, nes buvo apimtas
labai didžios baimės, pamatęs
Viešpaties Aniolo kalaviją.

2. Paskutiniai Dovido karaliavimo atsitikimai. 1) Dovido rupesnis busiančiaja bažnyčia.

Caput XXII. 1 Dixitque Da-
vid: Hæc est domus Dei, et hoc
altare in holocaustum Israel. 2
Et præcepit ut congregarentur
omnes proselyti de terra Israel,
et constituit ex eis latomos ad
cædendos lapides et poliendos,
ut ædificaretur domus Dei. 3
Ferrum quoque plurimum ad
clavos januarum, et ad commis-
suras atque juncturas præpara-

22. perskyrimas. 1 Dovidas
tarė: Štai čia Dievo namai ir
štai altorius deginamajai Izraė-
lio aukai. 2 Tuomet jis liepė su-
rinkti visus svetimtaučius iš
Izraėlio žemės ir paskyrė iš jų
akmenkalius laužti ir tašyti
akmenims, kad butu pastatyti
Dievo namai. 3 Dovidas priren-
gė taipogi labai daug geležies
durų vinims, suleidimams ir su-

Kar. kn. paminėta tik 50 siklių. Plg. 2 Kar. 24, 24. — (29) *Ant Gabaono...* Plg. aug. 16, 39. 40. — (**30**) *Negalėjo eiti prie to altoriaus*: kurs buvo ant Gabaono augštumos.

22, 1—19. Dovidas išrenka darbininkus bažnyčiai statyti, prirengia medegos, duoda perspėjimų savo sunui Saliamonui, kad jis pastatytu bažnyčią, o Izraėlio kunigaikščiams, kad jam padėtu.

(22, 1) *Štai čia Dievo namai..* Vietą, kurioje buvo apsireiškęs Viešpats ir kame turėjo buti pastatyta bažnyčia, Dovidas išanksto vadina Dievo namais. — (**2**) *Svetimtaučius*: tuos iš senobinių Palestinos gyventojų, kurie pasiliko neišžudyti, bet turėjo atlikti baudžiavos darbus. Plg. 3 Kar. 9, 20. 21; 2 Kron. 2, 16...

vit David: et æris pondus innumerabile. 4 Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii, et Tyrii deportaverant ad David.

5 Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præparavit inpensas. 6 Vocavitque Salomonem filium suum: et præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel. 7 Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei, 8 sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti, et plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me: 9 filius, qui nascetur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: et ob hanc causam Pacificus vocabitur: et pacem et otium dabo in Israel cuntis diebus ejus. 10 Ipse ædificabit domum nomini meo, et ipse erit mihi in filium, et ego ero illi in patrem: firmaboque solium regni ejus super Israel in æternum. 11 Nunc ergo fili mi, sit Dominus tecum, et prosperare,

jungimams ir tiek skaistvario, kad jo negalima buvo pasverti. 4 Nebuvo galima apvertinti taipogi kėdrinių medžių, kuriuos Sidoniečiai ir Tyriečiai atgabeno Dovidui.

5 Dovidas tarė: Mano sunus Saliamonas dar mažas ir lepus vaikas, namai gi, kuriuos noriu pastatyti Viešpačiui, privalo buti tokie, kad butu minimi visuose kraštuose; prirengsiu tat jam, kas reikalinga. Ir todėlei jis prirengė prieš mirsiant visas išlaidas. 6 Po to jis pasivadino savo sunų Saliamoną ir jam įsakė pastatyti Viešpačiui, Izraėlio Dievui, namus. 7 Dovidas kalbėjo Saliamonui: Mano sunau, mano valia buvo pastatyti Viešpaties, mano Dievo, vardui namus, 8 bet man buvo apskelbta Dievo žodis ir pasakyta: Tu išliejai daug kraujo ir kariavai daug karių; išliejęs taip daug kraujo mano akyvaizdoje, tu negalėsi pastatyti mano vardui namų. 9 Sunus, kurs tau gims, bus ramiausis vyras, nes aš padarysiu, kad jis atsilsėtu nuo visų savo neprietelių aplinkui, ir todėl jis bus vadintas Ramiuoju, ir per visas jo dienas duosiu Izraėliui santaiką ir atilsį. 10 Jis pastatys mano vardui namus ir jis bus man sunus, o aš busiu jam tėvas, ir sutvirtinsiu jo karaliavimo sostą ant Izraėlio per amžius. 11 Dabar tat, mano sunau, Viešpats teesie su tavim, buk laimingas

— (4) *Sidoniečiai ir...* Plg. 3 Kar. 5, 6.
(5) *Mažas ir lepus vaikas.* Tie žodžiai reiškia čionai tą pat, ką ir jaunikaitis, neturįs prityrimo. — (6) *Pasivadino savo sunų...* Plg. 3 Kar. 2, 1. — — (8) *Išliejai daug kraujo*: karėse, kurios anų laikų papročiu buvo labai kruvinos. Nors tos karės buvo reikalingos, tečiau nesutiko jos su tikra Dievo karalystės prigimtimi, kuri turi apsireikšti bažnyčios pastatyme. — (9) *Ramiuoju*. Ebr. *S'lomoh* iš ž. *šalom*, ramybė.—(10) *Jis pastatys...* Plg. 2 Kar. 7, 13; 3 Kar.

et ædifica domum Domino Deo
tuo, sicut locutus est de te. 12
Det quoque tibi Dominus prudentiam et sensum, ut regere
possis Israel, et custodire legem
Domini Dei tui. 13 Tunc enim
proficere poteris, si custodieris mandata, et judicia, quæ præcepit Dominus Moysi ut doceret Israel: confortare et viriliter age, ne timeas, neque paveas. 14 Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum: æris vero, et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine: ligna et lapides præparavi ad universa impendia. 15 Habes quoque plurimos artifices, latomos, et cæmentarios, artificesque lignorum, et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos,
16 in auro et argento et ære et ferro, cujus non est numerus. Surge igitur, et fac, et erit Dominus tecum.

17 Præcepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adjuvarent Salomonem filium suum. 18 Cernitis, inquiens, quod Dominus Deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, et subjecta sit terra coram Domino, et coram populo
ejus. 19 Præbete igitur corda vestra et animas vestras, ut quæ-

ir pastatyk Viešpačiui, tavo Dievui, namus, kaip jis yra apie
tave kalbėjęs. 12 Viešpats teduodie tau išminties ir proto, kad galėtumei valdyti Izraėlį ir užlaikyti Viešpaties, tavo Dievo,
įstatymą; 13 nes tuomet galės tau sekties, jei užlaikysi paliepimus ir nutarimus, kurių Viešpats įsakė Mozei mokyti Izraėlį; buk drąsus ir elgkies kaip vyras, nesibijok ir nenusigąsk.
14 Štai, aš savo neturte prirengiau išlaidas Viešpaties namams, aukso šimtą tukstančių talentų, sidabro tukstantį tukstančių talentų; skaistvario gi ir geležies negalima pasverti, nes jų tiek, kad negalima apskaityti; medžių ir akmenų prirengiau visiems
reikalams. 15 Turi taipogi daugybę amatninkų, akmenkalių, murininkų, dailidžių ir visokių darbininkų, gerai išmanančių
dirbti darbą 16 iš aukso, sidabro, skaistvario ir geležies, kurios yra be skaitliaus. Pakilk tat ir daryk, ir Viešpats bus su tavim.

17 Dovidas įsakė taipogi visiems Izraėlio kunigaikščiams padėti savo sunui Saliamonui
18 ir tarė: Jus matote, kad Viešpats, jusų Dievas, yra su jumis, ir davė jums atilsio aplinkui ir padavė visus jusų neprietelius į jusų rankas, ir žemė pavergta Viešpaties akyvaizdoje ir jo tautos akyvaizdoje 19 Taigi, pakreipkite savo širdis ir savo dušias, kad ieškotumėte Viešpa-

5, 5; Žyd. 1, 5. — (14) *Aukso šimtą...*: apie 5 miliardų rb. auksu ir 3¼ miliardų sidabru. Skaitlinės čionai rasi nepasiliko be permainos (plg. 2 Kar. 14, 26); jos išrodo perdaug didelės, bet ne negalimos, nes rytų kraštai visuomet buvo garsųs begaliniais turtais.

(18) *Jus matote...* Tikriaus anot ebr. t.: Viešpats, jusų Dievas, argi ne su jumis? ir ar jis nedavė jums atilsio aplinkui? Nes jis padavė krašto gyventojus į mano rankas, ir šalis pavergta Viešpaties ir jo tautos akyvaizdoje. — (19) *Skrynią*: pasiliekančią tuotarpu naujoje šėtroje ant Siono kalno. Plg. aug. 15. 1. 28...

ratis Dominum Deum vestrum: et consurgite, et ædificate sanctuarium Domino Deo, ut introducatur arca fœderis Domini, et vasa Domino consecrata, in domum, quæ ædificatur nomini Domini.

ties, jusų Dievo; pakilkite ir pastatykite Viešpačiui Dievui šventyklą, kad Viešpaties sandoros skrynia ir Viešpačiui pašvęsti indai butu įnešti į namus, kurie statomi Viešpaties vardui.

2) Skaitlius ir sutvarkymas kunigų ir lėvitų.

Caput XXIII. 1 Igitur David senex et plenus dierum, regem constituit Salomonem filium suum super Israel. 2 Et congregavit omnes principes Israel, et Sacerdotes atque Levitas. 3 Numeratique sunt Levitæ a triginta annis, et supra: et inventa sunt triginta octo millia virorum. 4 Ex his electi sunt, et distributi in ministerium domus Domini viginti quatuor millia: præpositorum autem et judicum sex millia. 5 Porro quatuor millia janitores: et totidem psaltæ canentes Domino in organis, quæ fecerat ad canendum.

6 Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, et Caath, et Merari.

7 Filii Gerson: Leedan, et Semei. 8 Filii Leedan: princeps Jahiel, et Zethan, et Joel, tres. 9 Filii Semei: Salomith, et Hosiel, et Aran, tres: isti princi-

23. perskyrimas. 1 Taigi, Dovidas pasenęs ir ilgai pagyvenęs, įstatė karaliumi ant Izraėlio savo sunų Saliamoną. 2 Jis surinko visus Izraėlio kunigaikščius, kunigus ir lėvitus. 3 Lėvitai liko suskaityti nuo trijų dešimtų metų ir vyresni, ir atrasta trįs dešimtįs aštuoni tukstančiai vyrų. 4 Iš jų išrinkta ir paskirstyta Viešpaties namų tarnystei dvidešimt keturi tukstančiai; viršininkų gi ir teisėjų šeši tukstančiai; 5 toliaus keturi tukstančiai durininkų ir tiek pat giesmininkų, kurie gieda šlovę Viešpačiui su muzikos prietaisais, jo padarytais giedojimui.

6 Dovidas paskirstė juos pagal kilmę iš Lėvio sunų, butent iš Gersono, Kaato ir Merario.

7 Gersono sunųs Lėėdanas ir Semėjis. 8 Lėėdano sunų trįs: vyriausis Jahiėlis, toliaus Žetanas ir Joėlis. 9 Semėjo sunų trįs: Salomitas, Hosiėlis ir Ara-

---

23, 1—26, 32. Dovidas, pasiryžęs atiduoti karalystę savo sunui, liepia suskaityti lėvitus (23, 1—5), kurie išvardijami trijose didelėse šeimynose pagal tris Lėvio sunus (23, 6—23); nurodžius lėvitų pareigas apskritai (23, 24—32), toliaus išskaitomi dvidešimt keturi kunigų skyriai (24, 1—19), tie lėvitų skyriai, kurie turėjo padėti kunigams tarnystėje (24, 20—31), dvidešimt keturi lėvitų giesmininkų skyriai (25, 1—31), galop skyriai tų lėvitų, kurie turėjo pildyti durininkų (26, 1—19), iždininkų (26, 20—28), teisėjų ir viršininkų (26, 29—32) pareigas.

(23, 1) *Ilgai pagyvenęs.* Ebr. t.: sotas dienų. — *Įstatė karaliumi...* Plg. 3 Kar. 1, 5... — (3) *Nuo trijų dešimtų...* Plg. Sk. 4, 3. 23. — (4) *Viršininkų gi ir teisėjų...* Plg. žem. 26, 29; 2 Kron. 19, 8—10. — (5) *Jo padarytais...* Ebr. t.: Kuriuos aš padariau.

(7) *Lėėdanas.* Aug. 16, 17 jis pavadintas Lobniu. — (9) *Semėjo*: ne to paties, kurs išvardintas 7. ir 10. eil... —

pes familiarum Leedan. 10 Por-
ro filii Semei, Leheth, et Ziza,
et Jaus, et Baria: isti filii Se-
mei, quatuor. 11 Erat autem Le-
heth prior, Ziza secundus: por-
ro Jaus et Baria non habuerunt
plurimos filios, et idcirco in una
familia, unaque domo computa-
ti sunt.

12 Filii Caath: Amram, et Isa-
ar, Hebron, et Oziel, quatuor.
13 Filii Amram, Aaron, et Moy-
ses. Separatusque est Aaron ut
ministraret in Sancto sanctorum,
ipse et filii ejus in sempiter-
num, et adoleret incensum Do-
mino secundum ritum suum, ac
benediceret nomini ejus in per-
petuum. 14 Moysi quoque homi-
nis Dei filii annumerati sunt
in tribu Levi. 15 Filii Moysi:
Gersom, et Eliezer. 16 Filii Ger-
som: Subuel primus. 17 Fuerunt
autem filii Eliezer: Rohobia pri-
mus: et non erant Eliezer filii
alii. Porro filii Rohobia multi-
plicati sunt nimis. 18 Filii Isaar:
Salomith primus. 19 Filii He-
bron: Jeriau primus, Amarias
secundus, Jahaziel tertius, Jec-
maam quartus. 20 Filii Oziel:
Micha primus, Jesia secundus.

21 Filii Merari: Moholi, et Mu-
si. Filii Moholi: Eleazar, et Cis.
22 Mortuus est autem Eleazar,
et non habuit filios, sed filias:
acceperuntque eas filii Cis fra-
tres earum. 23 Filii Musi: Moho-
li, et Eder, et Jerimoth, tres.

24 Hi filii Levi in cognatio-
nibus, et familiis suis, principes

nas; šitie buvo Lėėdano šeimy-
nų viršininkai. 10 Toliaus Semė-
jo sunųs: Lehėtas, Ziza, Jaus ir
Barija; šitie keturi Semėjo su-
nųs. 11 Lehėtas buvo pirmasis,
Ziza antrasis; Jaus gi ir Barija
neturėjo labai daug vaikų, to-
dėl juodu paskaityta viena šei-
myna ir vienais namais.

12 Kaato sunų keturi: Amra-
mas, Isaaras, Ebronas ir Oziėlis.
13 Amramo sunųs Aaronas ir
Mozė. Aaronas buvo atskirtas,
kad tarnautu švenčiausioje vie-
toje jis pats ir jo sunųs per am-
žius ir degintu smilkalus Vieš-
pačiui pagal jo apeigas, ir šlo-
vintu jo vardą per amžius. 14
Taipogi Dievo žmogaus Mozės
sunųs buvo paskaityti Lėvio gi-
minėje. 15 Mozės sunųs: Gerso-
mas ir Eliėzeris. 16 Gersomo su-
nųs: pirmasis Subuėlis. 17 Eliė-
zerio gi sunųs buvo: pirmasis
Rohobija, o kitų sunų Eliėzeris
neturėjo. Rohobijos gi sunųs
labai pasidaugino. 18 Isaaro su-
nųs: pirmasis Salomitas. 19 Eb-
rono sunųs: pirmasis Jeriavas,
antrasis Amarijas, trečiasis Ja-
haziėlis, ketvirtasis Jekmaamas.
20 Oziėlio sunųs: pirmasis Micha,
antrasis Jesija.

21 Merario sunųs: Moholis ir
Musis. Moholio sunųs: Eleazaras
ir Kisas. 22 Bet Eleazaras mirė
ir neturėjo sunų, o tik dukterų;
jas ėmė jųjų broliai Kiso sunųs.
23 Musio sunų trįs: Moholis, Edė-
ras ir Jerimotas.

24 Šitie yra Lėvio sunųs pa-
gal savo kilmę ir šeimynas, vir-

(11) *Paskaityta viena...* Tuo budu pasidarė išviso devynios didelės Gersonitų šeimynos.

(14) *Dievo žmogaus*: garbingas Mozės pavadinimas. Nežiurint didžios tėvo garbės, Mozės sunųs pasiliko paprastais lėvitais. — (15) *Mozės sunųs.* Plg. 2 Moz. 2, 22; 18, 3. 4.

(24) *Dvidešimt metų...* Lėvitai išpradžios buvo suskaityti tik tie, kurie turėjo tris dešimtis metų, ir vyresni, taippat kaip kitados darė Mozė (vz. aug. 3 e.).

per vices, et numerum capitum
singulorum, qui faciebant opera
ministerii domus Domini a vi-
ginti annis et supra. 25 Dixit enim
David: Requiem dedit Dominus
Deus Israel populo suo, et ha-
bitationem Jerusalem usque in
æternum. 26 Nec erit officii Le-
vitarum ut ultra portent taber-
naculum, et omnia vasa ejus ad
ministrandum. 27 Juxta præce-
pta quoque David novissima sup-
putabitur numerus filiorum Le-
vi a viginti annis et supra. 28
Et erunt sub manu filiorum Aa-
ron in cultum domus Domini,
in vestibulis, in exedris, et in
loco purificationis, et in san-
ctuario, et in universis operi-
bus ministerii templi Domini.
29 Sacerdotes autem, super pa-
nes propositionis, et ad similæ
sacrificium, et ad lagana azyma
et sartaginem, et ad torrendum,
et super omne pondus atque
mensuram. 30 Levitæ vero ut
stent mane ad confitendum, et
canendum Domino: similiterque
ad vesperam 31 tam in oblatio-
ne holocaustorum Domini, quam
in sabbatis et Calendis et so-
lemnitatibus reliquis juxta nu-
merum, et ceremonias uniuscu-
jusque rei, jugiter coram Domi-
no. 32 Et custodiant observatio-
nes tabernaculi fœderis, et ri-
tum sanctuarii, et observatio-
nem filiorum Aaron fratrum suo-

šininkai pagal skyrius ir atski-
rų galvų skaitlių, kurie darė
Viešpaties namų tarnystės dar-
bus, turėdami dvidešimt metų
amžio ir vyresni. 25 Nes Dovi-
das sakė: Viešpats, Izraėlio Die-
vas, davė savo tautai atilsį ir
buveinę Jeruzalėje per amžius.
26 Toliaus nebebus Lėvitų pa-
reiga nešti šėtrą ir visus jos
tarnystei paskirtus indus. 27 Pa-
gal paskučiausius Dovido įsa-
kymus Lėvio sunųs bus suskai-
tomi dvidešimties metų ir vy-
resni. 28 Jie bus Aarono sunų
valdžioje Viešpaties namų tar-
nystei pildyti, prieangiuose, baž-
nyčios butuose, apsikuopimo vie-
toje, šventykloje ir visuose Vieš-
paties bažnyčios tarnystės dar-
buose. 29 Kunigai gi bus užveiz-
dais padėtinių duonų, duoninių
atnašų, neraugintų papločių, ke-
pamųjų ir spirginamųjų dalykų
ir visų svarsčių bei saikų. 30
Lėvitai taipogi turės stovėti ry-
tą, kad šlovintu Viešpatį ir jam
giedotu, lygiai ir vakarop, 31
kaip atnašaujant deginamasias
Viešpaties aukas, taip ir suba-
tomis, ir pirmôje kiekvieno mė-
nesio dienoje, ir kitose iškilmė-
se, pagal kiekvieno dalyko skait-
lių ir apeigas nuolat Viešpaties
akyvaizdoje. 32 Ir jie turės už-
laikyti paliepimus, paliečiančius
sandoros šėtrą ir šventyklos
apeigas, ir su pagarba klausys

bet paskui Dovidas liepė juos skaityti ir imti tarnystėn, pradedant nuo dvidešimties metų. Tos permainos priežastis nurodoma toliaus 25. ir 26. eil. — (25) *Ir buveinę.* Ebr. t.: ir padarė sau buveinę. — (26) *Nešti šėtrą...* Nuolatinė kelionė ir sunkių dalykų nešimas Mozės laikais reikalavo iš lėvitų daug fyziškų jiegų, todėl į tarnystę buvo imami tik subrendę vyrai. Kada tarnystė pasidarė lengvesnė, ją galėjo pildyti ir jaunesni žmonės. — (28) *Apsikuopimo vietoje.* Ebr. t.: prie apkuopimo kiekvieno švento dalyko. — (29) *Kunigai.* Ebr. t. šito žodžio nėra, taipogi ir 30. e. žodžio: *lėvitai.* Nors kai-kurios minimos čionai pareigos buvo tiktai kunigų pildomos, bet ir jose lėvitai turėdavo patarnauti kunigams. — (31) *Atnašaujant deginamasias aukas.* Atnašavo kunigai, bet aukas turėdavo prirengti lėvitai.

rum, ut ministrent in domo Do-
mini.

Caput XXIV. [1] Porro filiis
Aaron hæ partitiones erant: Fi-
lii Aaron: Nadab, et Abiu, et
Eleazar, et Ithamar. [2] Mortui
sunt autem Nadab, et Abiu an-
te patrem suum absque liberis:sa-
cerdotioque functus est Eleazar,
et Ithamar. [3] Et divisit eos Da-
vid, id est Sadoc de filiis Elea-
zari, et Ahimelech de filiis Itha-
mar, secundum vices suas et
ministerium. [4] Inventique sunt
multo plures filii Eleazar in
principibus viris, quam filii
Ithamar. Divisit autem eis, hoc
est filiis Eleazar principes per
familias sedecim: et filiis Ithamar
per familias et domos suas octo.
[5] Porro divisit utrasque inter
se familias sortibus: erant enim
principes sanctuarii, et princi-
pes Dei, tam de filiis Eleazar,
quam de filiis Ithamar. [6] De-
scripsitque eos Semeias filius
Nathanael scriba Levites, co-
ram rege et principibus, et Sa-
doc sacerdote, et Ahimelech fi-
lio Abiathar, principibus quo-
que familiarum sacerdotalium
et Leviticarum: unam domum,
quæ ceteris præerat, Eleazar:
et alteram domum quæ sub se
habebat ceteros, Ithamar. [7] Exi-
vit autem sors prima Joiarib,
secunda Jedei, [8] tertia Harim,
quarta Seorim, [9] quinta Melchia,
sexta Maiman, [10] septima Accos,

savo brolių Aarono sunų, kad
tarnautu Viešpaties namuose.

24. perskyrimas. [1] Šitie buvo
Aarono sunų skyriai: Aarono su-
nųs: Nadabas, Abijus, Eleazaras
ir Itamaras. [2] Bet Nadabas ir
Abijus mirė pirm savo tėvo be
vaikų; o kunigystės pareigas pil-
dė Eleazaras ir Itamaras. [3] Do-
vidas padalino juos, tai yra, Sa-
doką iš Eleazaro sunų ir Ahi-
melėką iš Itamaro sunų, kad
pildytu tarnystę pakarčiui. [4]
Bet radosi daug daugiaus šei-
mynų viršininkų iš Eleazaro su-
nų kaip iš Itamaro sunų. Taigi,
jis ir paskyrė jiems, tai yra,
Eleazaro sunums šešioliką ku-
nigaikščių pagal jų šeimynas, o
Itamaro sunums pagal jų šeimy-
nas ir namus aštuonis. [5] Be to,
jis atskyrė vienas šeimynas nuo
kitų burtomis, nes šventyklos
kunigaikščiai ir Dievo kunigaikš-
čiai buvo kaip iš Eleazaro su-
nų taip ir iš Itamaro sunų. [6]
Surašė gi juos raštininkas lėvi-
tas Natanaėlio sunus Semėjas
akyvaizdoje karaliaus, kunigaikš-
čių, kunigo Sadoko ir Abiataro
sunaus Ahimelėko, taipogi ku-
nigiškųjų ir lėvitiškųjų šeimy-
nų kunigaikščių, imdamas vie-
nus namus, kurie turėjo buti
vyresni už likusius, iš Eleaza-
ro, o kitus namus, kurie turėjo
po savim likusius, iš Itamaro.
[7] Taigi, pirmoji burta teko Jo-
jaribai, antroji Jedėjui, [8] trečio-

(**24**, **1**. **2**) *Nadabas...* Vz. Kun. 10, 1. 2; Sk. 3, 4. — (**3**) *Juos*: Eleazaro ir Itamaro ainius. — (**5**) *Jis atskyrė...* Pareigos visų buvo tos pačios; reikėjo tik nustatyti, kokioje eilioje viena šeimyna po kitos tas pareigas pildys. — *Dievo kunigaikščiai*: turėjusieji didžią pagarbą kunigų viršininkai. — (**6**) *Surašė gi juos*: jų eilią, kurią paskyrė burta. — *Kunigo Sadoko*: vyriausiojo kunigo. — *Imdamas vienus namus...* Nepasakyta aiškiaus, ar buvo traukiama po dvi burti Eleazaro sunums ir po vieną Itamaro, arba po vieną vienai ir antrai ainijai, o jau paskui, pasibaigus Itamaro šeimynoms, tiktai likusioms aštuonioms Eleazaro šeimynoms. — (**10**) *Abijai.* Plg. Luk. 1, 5. — (**19**) *Kad įeitu...* Kiekvie-

octava Abia, 11 nona Jesua, de-
cima Sechenia, 12 undecima Elia-
sib, duodecima Jacim. 13 tertia-
decima Hoppha, decimaquarta
Isbaab, 14 decimaquinta Belga,
decimasexta Emmer, 15 Decima-
septima Hezir, decimaoctava
Aphses, 16 decimanona Pheteia,
vigesima Hezechiel, 17 vigesi-
maprima Iachin, vigesimasecun-
da Gamul, 18 vigesimatertia Da-
laiau, vigesimaquarta Maaziau.
19 Hæ vices eorum secundum
ministeria sua, ut ingrediantur
domum Domini et juxta ritum
suum sub manu Aaron patris
eorum: sicut præceperat Domi-
nus Deus Israel.

20 Porro filiorum Levi, qui
reliqui fuerant, de filiis Amram
erat Subael, et de filiis Subael,
Jehedeia. 21 De filiis quoque
Rohobiæ princeps Jesias. 22 Isaa-
ri vero filius Salemoth, filius-
que Salemoth Jahath: 23 filius-
que ejus Jeriau primus, Ama-
rias secundus, Jahaziel tertius,
Jecmaan quartus. 24 Filius Oziel,
Micha: filius Micha, Samir. 25
Frater Micha, Jesia: filiusque
Jesiæ, Zacharias. 26 Filii Mera-
ri: Moholi et Musi. Filius Oziau:
Benno. 27 Filius quoque Merari:
Oziau et Soam et Zachur et He-
bri. 28 Porro Moholi filius: Elea-
zar, qui non habebat liberos.
29 Filius vero Cis, Jerameel. 30
Filii Musi: Moholi, Eder, et Je-
rimoth: isti filii Levi secundum
domos familiarum suarum. 31

ji Hurimui, ketvirtoji Seorimui,
9 penktoji Melkijai, šeštoji Mai-
manui, 10 septintoji Akkui, aš-
tuntoji Abijai, 11 devintoji Je-
suai, dešimtoji Sechenijai, 12
vienuoliktoji Eliasibui, dvylik-
toji Jakimui, 13 tryliktoji Hop-
pai, keturioliktoji Isbaabui, 14
penkioliktoji Bėlgai, šešiolikto-
ji Emeriui, 15 septynioliktoji He-
zirui, aštuonioliktoji Afsui, 16
devynioliktoji Petėjai, dvidešim-
toji Hezekiėliui, 17 dvidešimt
pirmoji Jachinui. dvidešimt an-
troji Gamuliui, 18 dvidešimt tre-
čioji Dalajavui, dvidešimt ket-
virtoji Maaziavui. 19 Šitie jų sky-
riai pagal jų tarnystę, kad įeitų
į Viešpaties namus ir butų pa-
gal savo apeigas jųjų tėvo Aa-
rono valdžioje, kaip buvo įsa-
kęs Viešpats, Izraėlio Dievas.
20 O iš kitų Lėvio vaikų bu-
vo iš Amramo sunų Subaėlis ir
iš Subaėlio sunų Jehedėja. 21
Iš Rohobijo sunų buvo kuni-
gaikštis Jesijas. 22 Salemotas bu-
vo Isaaro sunus ir Salemoto su-
nus buvo Jahatas. 23 Pirmasis
šito sunus buvo Jeriavas, an-
trasis Amarijas, trečiasis Jahaziė-
lis, ketvirtasis Jekmaanas. 24
Micha buvo Oziėlio sunus; o
Michos sunus Samiras; 25 Michos
brolis buvo Jesija, o Jesijos su-
nus Zakarijas. 26 Merario sunųs:
Moholis ir Musis. Oziavo sunus
Bennas. 27 Taipogi Merario su-
nus Oziavas, Soamas, Zachuras
ir Ebris. 28 Toliaus Moholio su-
nus Eleazaras, kurs neturėjo vai-
kų. 29 Kiso gi sunus buvo Jera-
mėėlis. 30 Musio sunųs: Moholis,
Edėras ir Jerimotas; šitie yra

---

na šeimyna pagal nurodytą eilią turėjo tarnauti prie bažnyčios per visą savaitę nuo subatos iki subatai.

(20) *Kitų Lėvio vaikų*; be kunigų. Duodama čionai sutrumpintas sąrašas lėvitų, išvardintų aug. 23, 7 - 23, su žy-

Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron coram David rege, et Sadoc, et Ahimelech, et principibus familiarum sacerdotalium et Leviticarum, tam majores, quam minores: omnes sors æqualiter dividebat.

Caput XXV. 1 Igitur David,
et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph, et Heman, et Idithun: qui prophetarent in citharis, et psalteriis, et cimbalis secundum numerum suum dedicato sibi
officio servientes. 2 De filiis
Asaph: Zacchur, et Joseph, et Nathania, et Asarela, filii Asaph: sub manu Asaph prophetantis
juxta regem. 3 Porro Idithun:
filii Idithun, Godolias, Sori, Jeseias, et Hasabias, et Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat super confitentes et lau-
dantes Dominum. 4 Heman quo-
que: filii Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel, Subuel, et Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, et Romemthiezer, et Jesbacassa, Mellothi, Othir, Ma-
hazioth: 5 omnes isti filii He-
man Videntis regis in sermonibus Dei, ut exaltaret cornu: deditque Deus Heman filios qua-
tuordecim, et filias tres. 6 Uni-
versi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, et

Lėvio sunųs pagal savo šeimy-
nų namus. 31 Ir jie metė burtas
ties savo broliais Aarono sunumis akyvaizdoje karaliaus Dovido, Sadoko ir Ahimelėko ir kunigiškųjų bei lėvitiškųjų šeimynų viršininkų, kaip vyresnieji taip ir jaunenieji; burta skirstė visus lygiai.

25. perskyrimas. 1 Taigi, Do-
vidas ir kariuomenės vyriausybė atskyrė tarnystei Asafo, Emano ir Idituno sunus, kad pranašautu su kanklėmis, arpomis ir kimbolais, tarnaudami pagal savo skaitlių pavestoje sau parei-
goje. 2 Iš Asafo sunų: Zakchu-
rą, Juozapą, Nataniją, ir Asarėlą, Asafo sunus, vadovaujant Asafui, kurs pranašavo prie ka-
raliaus. 3 Toliaus iš Idituno:
Idituno sunus Godoliją, Sorį, Jesėją, Hasabiją ir Matatiją, šešis, vadovaujant jųjų tėvui Iditunui, kurs su kanklėmis pranašavo ir buvo vadovas šlovinančiųjų ir garbinančiųjų Viešpatį.
4 Taipogi iš Emano: Emano sunus Bokkiavą, Mataniavą, Oziėlį, Subuėlį, Jerimotą, Hananiją, Hananį, Eliatą, Geddėltį, Romemtiėzerį, Jesbakasą, Mellotį,
Otirą ir Mahaziotą. 5 Visi šitie
buvo sunųs karaliaus regínčiojo Hemano Dievo žodžiuose jo ragui išaugštinti; o Dievas davė Emanui keturioliką sunų ir tris
dukteris. 6 Visi buvo paskirsty-
ti po savo tėvo valdžia, kad giedotu Viešpaties bažnyčioje

miais skirtumais. — (31) *Ties savo broliais.* Ebr. t.: d r a u g s u s a v o b r o l i a i s. Nepasakyta aiškiai, ar ir paprastųjų lėvitų buvo padaryta 24 skyriai; bet eilių, kurioje jie turėto tarnauti prie bažnyčios, nustatė ir jiems burta.

(**25**, **1**) *Kariuomenės vyriausybė.* Kariuomenės viršininkai padėjo tvarkyti lėvitus, nes jie buvo tautos kunigaikščiai. — *Idituno*: Etano. — *Kad pranašautu*: plačioje to žodžio prasmėje, todėl, kad šlovintu Dievą, Dievui padedant, duodant savo įkvėpimą. — (**2**) *Prie karaliaus.* Ebr. t.: liepiant karaliui. — (**3**) *Šešis.* Vieno vardo čionai truksta, rasi Semėjo. Plg. žem. 17. e. — (**5**) *Regínčiojo Ema-*

psalteriis, et citharis, in mini-
steria domus Domini juxta re-
gem: Asaph videlicet, et Idi-
thun, et Heman. 7 Fuit autem
numerus eorum cum fratribus
suis, qui erudiebant canticum
Domini, cuncti doctores, ducen-
ti octoginta octo.

8 Miseruntque sortes per vi-
ces suas, ex æquo tam major
quam minor, doctus pariter et
indoctus. 9 Egressaque est sors
prima Joseph, qui erat de Asaph.
Secunda Godoliæ, ipsi et filiis
ejus, et fratribus ejus duodecim.
10 Tertia Zachur, filiis et fratri-
bus ejus duodecim. 11 Quarta
Isari, filiis et fratribus ejus duo-
decim. 12 Quinta Nataniæ, filiis
et fratribus ejus duodecim. 13
Sexta Bocciau, filiis et fratri-
bus ejus duodecim. 14 Septima
Isreela, filiis et fratribus ejus
duodecim. 15 Octava Jesaiæ, fi-
liis et fratribus ejus duodecim.
16 Nona Mathaniæ, filiis et fra-
tribus ejus duodecim. 17 Deci-
ma Semeiæ, filiis, et fratribus
ejus duodecim. 18 Undecima Aza-
reel, filiis et fratribus ejus duo-
decim. 19 Duodecima Hasabiæ,
filiis et fratribus ejus duodecim.
20 Tertiadecima Subael, filiis et
fratribus ejus duodecim. 21 Quar-
tadecima Mathathiæ, filiis et
fratribus ejus duodecim. 22 Quin-
tadecima Jerimoth, filiis et fra-
tribus ejus duodecim. 23 Sexta-
decima Hananiæ, filiis et fra-

su kimbolais, arpomis bei kan-
klėmis ir pildytu Viešpaties na-
mų tarnystes prie karaliaus, bu-
tent Asafo, Idituno ir Emano
sunųs. 7 Jų gi skaitlius draug
su jų broliais, kurie buvo visi
mokytojai ir mokė kitus Vieš-
paties giesmių, buvo du šimtu
aštuonios dešimtįs aštuoni.

8 Jie traukė burtas apie savo
eilią, lygiai vyresnieji kaip ir
jaunesnieji, taippat mokytieji
kaip ir nemokyti. 9 Pirmoji bur-
ta teko Juozapui, kurs buvo iš
Asafo; antroji Godolijui, jam,
jo sunums ir jo broliams, dvy-
likai. 10 Trečioji Zahurui, jo su-
nums ir broliams, dvylikai. 11
Ketvirtoji Isariui, jo sunums ir
broliams, dvylikai. 12 Penktoji
Natanijui, jo sunums ir broliams,
dvylikai. 13 Šeštoji Bakkiavui,
jo sunums ir broliams, dvylikai.
14 Septintoji Isreėlai, jo sunums
ir broliams, dvylikai. 15 Aštuntoji
Jesijui, jo sunums ir broliams,
dvylikai. 16 Devintoji Matanijui,
jo sunums ir broliams, dvylikai.
17 Dešimtoji Semėjui, jo sunums
ir broliams, dvylikai. 18 Vienuo-
liktoji Azarėėliui, jo sunums ir
broliams, dvylikai. 19 Dvylikto-
ji Hasabijui, jo sunums ir bro-
liams dvylikai. 20 Tryliktoji Su-
baėliui, jo sunums ir broliams,
dvylikai. 21 Keturioliktoji Mata-
tijui, jo sunums ir broliams, dvy-
likai. 22 Penkioliktoji Jerimotui,
jo sunums ir broliams, dvylikai.
23 Šešioliktoji Hananijui, jo su-

---

no. Emanas turėjo tikro pranašo dovaną. — *Ragui.* Ragas reiškia galybę, garbę. Dievas suteikdamas Emanui skaitlingą ainiją, buvo išaugštinęs jį labiaus už Asafą ir Idituną. — (7) *Mokė kitus.* Ebr. t.: buvo išmokyti. — *Du šimtu...* Po dvyliką kiekviename iš 24 skyrių. Plg. aug. 23, 5.

(8) *Vyresnieji:* vyresnės šeimynos. — (9) *Juozapui.* Rasi čionai apleisti žodžiai: jo sunums ir broliams. — *Iš Asafo.* Spėjama, kad 1, 3, 5 ir 7 burta teko Asafo sunums; 2, 4, 8, 10, 12 ir 14 Idituno, o likusios 6, 9, 11, 13, 15-24 Emano sunums.

tribus ejus duodecim. [24] Septi-
madecima Jesbacassæ, filiis et
fratribus ejus duodecim. [25] Octa-
vadecima Hanani, filiis et fra-
tribus ejus duodecim. [26] Nona-
decima Mellothi, filiis et fra-
tribus ejus duodecim. [27] Vige-
sima Eliatha, filiis et fratribus
ejus duodecim. [28] Vigesimapri-
ma Othir, filiis et fratribus ejus
duodecim [29] Vigesimasecunda
Geddelthi, filiis et fratribus ejus
duodecim. [30] Vigesimatertia Ma-
hazioth, filiis et fratribus ejus
duodecim. [31] Vigesimaquarta Ro-
memthiezer, filiis et fratribus
ejus duodecim.

Caput XXVI. [1] Divisiones au-
tem janitorum: de Coritis Me-
selemia, filius Core, de filiis
Asaph. [2] Filii Meselemiæ: Za-
charias primogenitus, Jadihel
secundus, Zabadias tertius, Ja-
thanael quartus, [3] Ælam quin-
tus, Johanan sextus, Elioenai
septimus. [4] Filii autem Obede-
dom: Semeias primogenitus, Jo-
zabad secundus, Joaha tertius,
Sachar quartus, Nathanael quin-
tus, [5] Ammiel sextus, Issachar se-
ptimus, Phollathi octavus: quia
benedixit illi Dominus. [6] Semei
autem filio ejus nati sunt fi-
lii, præfecti familiarum suarum:
erant enim viri fortissimi. [7] Fi-
lii ergo Semeiæ: Othni, et Ra-
phael, et Obed, Elzabad, fratres
ejus viri fortissimi: Eliu quo-
que, et Samachias. [8] Omnes hi,
de filiis Obededom: ipsi, et fi-
lii, et fratres eorum fortissimi
ad ministrandum, sexaginta duo
de Obededom. [9] Porro Mesele-

nums ir broliams, dvylikai. [24]
Septynioliktoji Jesbakasai, jo su-
nums ir broliams, dvylikai. [25]
Aštuonioliktoji Hananiui, jo su-
nums ir broliams, dvylikai. [26]
Devynioliktoji Melotiui, jo su-
nums ir broliams, dvylikai. [27]
Dvidešimtoji Eliatai, jo sunums
ir broliams, dvylikai. [28] Dvide-
šimt pirmoji Otirui, jo sunums
ir broliams, dvylikai. [29] Dvide-
šimt antroji Gedeltiui, jo sunums
ir broliams, dvylikai. [30] Dvide-
šimt trečioji Mahaziotui, jo su-
nums ir broliams, dvylikai. [31]
Dvidešit ketvirtoji Romėmtiė-
zeriui, jo sunums ir broliams,
dvylikai.

26. perskyrimas [1] Durininkų
skyriai. Iš Koritų Korės sunus
Meselemija iš Asafo sunų. [2] Me-
selemijos sunųs: pirmgimis Za-
karijas, antrasis Jadihėlis, tre-
čiasis Zabadijas, ketvirtasis Ja-
tanaėlis, [3] penktasis Elamas, šeš-
tasis Johananas, sekmasis Elioe-
najis. [4] Obėdėdomo gi sunųs:
pirmgimis Semėjas, antrasis Jo-
zabadas, trečiasis Joaha, ketvir-
tasis Sacharas, penktasis Nata-
naėlis, [5] šeštasis Amiėlis, sep-
tintasis Isakaras, aštuntasis Po-
latis, nes Viešpats buvo jį pa-
laiminęs. [6] O jo sunui Semėjui
gimė sunų, kurie buvo savo šei-
mynų viršininkai, nes jie buvo
drąsiausi vyrai. [7] Taigi, Semė-
jo sunųs buvo Otnis, Rapolas,
Obėdas, Elzabadas, jo broliai
drąsiausi vyrai; taipogi Eljus ir
Samachijas. [8] Visi šitie iš Obė-
dėdomo sunų; jie, jų sunųs ir
broliai buvo stipriausi tarnauti,
išviso šešios dešimtįs du iš Obė-

(26, 1) *Durininkų.* Jų pareiga buvo labai svarbi Dovido šėtroje ir Saliamono bažnyčioje. Plg. aug. 9, 17... Durininkų pareigas pildė 7000 lėvitų. Plg. aug. 23, 5. — *Meselemija.* Kitur jis rasi vadinasi Selemija (14. e.) ir Selumas (9, 18).

miæ filii, et fratres eorum ro-
bustissimi, decem et octo. 10
De Hosa autem, id est de filiis
Merari: Semri princeps (non
enim habuerat primogenitum,
et idcirco posuerat eum pater
ejus in principem) 11 Helcias
secundus, Tabelias tertius, Za-
charias quartus: omnes hi filii,
et fratres Hosa, tredecim. 12 Hi
divisi sunt in janitores, ut sem-
per principes custodiarum, si-
cut et fratres eorum ministra-
rent in domo Domini. 13 Missæ
sunt ergo sortes ex æquo, et
parvis, et magnis, per familias
suas in unamquamque portarum.
14 Cecidit ergo sors orientalis,
Selemiæ. Porro Zachariæ filio
ejus, viro prudentissimo, et eru-
dito, sortito obtigit plaga se-
ptentrionalis. 15 Obededom ve-
ro et filiis ejus ad austrum: in
qua parte domus erat seniorum
concilium. 16 Sephim, et Hosa
ad occidentem, juxta portam,
quæ ducit ad viam ascensionis:
custodia contra custodiam. 17
Ad orientem vero Levitæ sex:
et ad aquilonem quatuor per
diem: atque ad meridiem simi-
liter in die quatuor: et ubi erat
concilium bini et bini. 18 In cel-
lulis quoque janitorum ad oc-
cidentem quatuor in via, bini-

dėdomo. 9 Toliaus Meselėmijos
sunų ir jų brolių labai stiprių
aštuoniolika. 10 Iš Hosos gi, tai
yra iš Merario sunų: Semris vir-
šininkas (nes jis neturėjo pirm-
gimio ir todėl jo tėvas pasky-
rė jį viršininku), 11 antrasis Hel-
kijas, trečiasis Tabelijas, ketvir-
tasis Zakarijas. Visų šitų Hosos
sunų ir brolių trylika. 12 Šitie
buvo paskirstyti durininkais,
kad visuomet kaipo sargybos
viršininkai lygiai kaip jų bro-
liai tarnautu Viešpaties namuo-
se. 13 Taigi, mesta burtos lygiai
mažiems ir didiems pagal jų
šeimynas apie kiekvienas duris.
14 Ir teko rytų duris pagal bur-
tą Selemijui. Toliaus jo sunui
Zakarijui, išmintingiausiam ir
mokytam vyrui, teko pagal bur-
tą šiaurinis šonas. 15 Obėdėdo-
mui gi ir jo sunums į pietus;
toje namų dalyje buvo vyre-
sniųjų susirinkimas. 16 Sefimui
ir Hosai į vakarus prie vartų,
kuriais išeinama į šlaito kelią.
Sargyba buvo ties sargyba. 17
Į rytus buvo šeši lėvitai ir į
šiaurę keturi per dieną, ir taip-
pat į pietus keturi per dieną,
ir kame buvo susirinkimas du
po du. 18 Taipogi prie durinin-
kų kambarių į vakarus prie ke-
lio keturi po du prie kambarių

— *Asafo*: ne giesmininkų viršininko, bet kito, kur rasi vadinosi dar Abiasafu. — (**10**) *Nes jis neturėjo...* Geriaus anot ebr. t.: nes nors jis nebuvo pirmgimis jo tėvas paskyrė jį viršininku. Pirmgimis Hosos sunus regimai buvo miręs, nepalikdamas sunų. — (**12**) *Buvo paskirstyti...* Ebr. t. aiškiaus: šitiems durininkų skyriams, šitų žmonių viršininkams ir jų broliams buvo pavesta sargyba, kad tarnautu Viešpaties namuose. — (**14**) *Rytų duris.* Jos buvo svarbiausios ir garbingiausios. — *Išmintingiausiam ir mokytam.* Ebr. t.: išmintingam patarėjui. — (**15**) *Obėdėdomui...* Ebr. t.: Obėdėdomui į pietus ir jo sunums sandėlių namas (ebr. *bėth ha'asuppim*). — (**16**) *Sefimui.* Ebr. *l^e^šuppim.* Yra tai rasi be reikalo atkartotas ir truputį iškreiptas paskutinis 15. eil. žodis. — *Prie vartų, kuriais einama.* Ebr. t.: prie vartų *Šallekheth.* Tas paskutinis žodis yra vartų vardas. — *Sargyba buvo ties sargyba.* Tie žodžiai rasi pasakyti apie visus vartus, kurių sargai turėjo stovėti vieni ties kitais. — (**17**) *Susirinkimas.* Tikriaus: sandėliai. Plg. 15. e. — (**18**) *Prie durininkų kambarių...* Ebr. t.: Parbare į vakarus,

que per cellulas. 19 Hæ sunt di-
visiones janitorum filiorum Co-
re, et Merari.
20 Porro Achias erat super
thesauros domus Dei, et vasa
sanctorum. 21 Filii Ledan, filii
Gersonni: de Ledan principes
familiarum, Ledan, et Gersonni,
Jehieli. 22 Filii Jehieli: Zathan,
et Joel fratres ejus super the-
sauros domus Domini, 23 Amra-
mitis, et Isaaritis, et Hebroni-
tis, et Ozihelitis. 24 Subael au-
tem filius Gersom, filii Moysi,
præpositus thesauris. 25 Fratres
quoque ejus Eliezer, cujus fi-
lius Rahabia, et hujus filius
Isaias, et hujus filius Joram, hu-
jus quoque filius Zechri: et hu-
jus filius Selemith. 26 Ipse Se-
lemith, et fratres ejus super the-
sauros sanctorum, quæ sanctifi-
cavit David rex, et principes
familiarum, et tribuni, et cen-
turiones, et duces exercitus 27
de bellis, et manubiis prœlio-
rum, quæ consecraverant ad in-
staurationem, et supellectilem
templi Domini. 28 Hæc autem
universa sanctificavit Samuel
Videns, et Saul filius Cis, et
Abner filius Ner, et Joab filius
Sarviæ: omnes, qui sanctificave-
rant ea per manum Selemith,
et fratrum ejus.
29 Isaaritis vero præerat Cho-
nenias, et filii ejus ad opera fo-
rinsecus super Israel ad docen-
dum et judicandum eos. 30 Por-

19 Tokie yra Korės ir Merario
sunų durininkų skyriai.
20 Toliaus Achijas buvo Die-
vo namų turtų ir šventųjų in-
dų užveizdas. 21 Lėdano sunųs,
Gersonito sunųs, Lėdano šeimy-
nų viršininkai iš Lėdano Ger-
sonito Jehiėlis. 22 Jehiėlio su-
nųs Zatanas ir jo broliai Joėlis
buvo Viešpaties namų turtų už-
veizdai, 23 draug su Amramitais,
Isaaritais, Ebronitais ir Ozihė-
litais. 24 Mozės gi sunaus Ger-
somo sunus Subaėlis buvo tur-
tų viršininkas. 25 Taipogi jo bro-
liai iš Eliėzerio, kurio sunus bu-
vo Rahabija, šito sunus Isajas,
šito sunus Joramas, šito taipo-
gi sunus Zechris ir šito sunus
Selemitas. 26 Tasai Selemitas ir
jo broliai buvo užveizdai šven-
tyklos turtų, kuriuos buvo pa-
šventęs karalius Dovidas, šei-
mynų viršininkai, tukstantinin-
kai, šimtininkai ir kariuomenės
vadai 27 iš karių ir iš kovų gro-
bio; tai jie buvo pašventę Vieš-
paties bažnyčiai pastatyti ir jos
rakandams. 28 Visa tai pašven-
tino Regintysis Samuėlis, Kiso
sunus Saulius, Nėro sunus Ab-
neris ir Sarvijos sunus Joabas:
visi tai pašventė per Selemito
ir jo brolių ranką.
29 Isaaritų viršininkas buvo
Chonenijas su savo sunumis iš-
viršiniems dalykams Izraėlyje,
kad juos mokytu ir teistu. 30

keturi prie kelio, du Parbare. *Parbar* rasi tas pats žodis, ką ir daugsk. *Parvarim.* (Vulg. *Parurim,* 4 kar. 23, 11). — *Prie kelio*: kurs minimas 16. eil.

(**20**) *Toliaus Achijas*... Geriaus pagal LXX: Ir jų broliai lėvitai, Dievo namų turtų ir šventųjų indų užveizdai buvo: Lėdano sunųs. (**21**) *Lėdano sunųs*... Visos šitos eil. prasmė padaryta visai neaiški vieno žodžio atkartojimu. — (**22**) *Broliai*. Ebr. t.: brolis. — (**26**) *Ką buvo pašventęs*... Plg. aug. 18, 7. 8. 11. — (**28**) *Visi tai pašventė*... Ebr. t. aiškiaus: visi pašvęstieji dalykai buvo po ranka Selemito ir jo brolių.

(**29**) *Išviršiniems dalykams*: kurie neturėjo artimo sąryšio su Dievo tarnyste. — *Kad juos mokytu*... Anot ebr. t.: kad butu valdininkais ir teisėjais. Jų buvo išviso 6000. Vz. aug. 23, 4. — (**30**) *Ana-*

ro de Hebronitis Hasabias, et fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti præerant Israeli trans Jordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, et in ministerium regis. [31] Hebronitarum autem princeps fuit Jeria secundum familias et cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, et inventi sunt viri fortissimi in Jazer Galaad, [32] fratresque ejus robustioris ætatis, duo millia septingenti principes familiarum. Præposuit autem eos David rex Rubenitis, et Gadditis, et dimidiæ tribui Manasse, in omne ministerium Dei, et regis.

Toliaus iš Ebronitų Hasabijas ir jo broliai drąsiausi vyrai buvo viršininkai Izraėlio anapus Jordano į vakarus visiems Viešpaties darbams ir karaliaus tarnystei. [31] Ebronitų gi pagal jų šeimynas ir giminės kunigaikštis buvo Jerija. Jie buvo suskaityti keturiasdešimtais Dovido karaliavimo metais, ir atrasta drąsiausių vyrų Galaado Jazere [32] ir jų brolių vyresnio amžio du tukstančiu septyni šimtai šeimynų viršininkų. Karalius gi Dovidas padarė juos viršininkais Rubeno, Gado ir pusės Manaso giminės sunų visokiai Dievo ir karaliaus tarnystei.

3) Kariuomenės ir Izraėlio giminių viršininkai bei kiti Dovido valdininkai.

Caput XXVII. [1] Filii autem Israel secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, et centuriones, et præfecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientes et egredientes per singulos menses in anno, vigintiquatuor millibus singuli præerant. [2] Primæ turmæ in primo mense Jesboam præerat filius Zabdiel, et sub eo vigintiquatuor millia. [3] De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. [4] Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahohites, et post se alter nomine Macelloth, qui

27. perskyrimas. [1] O Izraėlio sunųs pagal savo skaitlių, šeimynų viršininkai, tukstantininkai ir šimtininkai ir vyresnieji tarnavo karaliui savo buriais, įeinančiais ir išeinančiais mėnesį po mėnesio metuose, ir susidedančiais kiekvienas iš dvidešimt keturių tukstančių. [2] Pirmojo burio pirmame mėnesyje viršininkas buvo Zabdiėlio sunus Jesboamas ir turėjo po savim dvidešimt keturis tukstančius. [3] Jis buvo iš Parėso sunų visų vadų kariuomenėje vadas pirmame mėnesyje. [4] Antrojo mėnesio burį turėjo Ahohietis Du-

---

pus Jordano. Tikriaus: šiapus Jordano. (31) *Keturiasdešimtais*: todėl Dovido viešpatavimo pabaigoje. — (32) *Viršininkais Rubeno*.. Todėl anapus Jordano.

27, 1 - 34. Dovido kariuomenė padalinama į dvyliką burių (1 - 15), paskiriami Izraėlio giminių viršininkai (16 - 24) karaliaus lobio užveizdai (25 - 31) ir karaliaus patarėjai (32-34).

(27, 1) *Savo buriais*: kurių buvo dvylika. — (3) *Visų vadų kariuomenėje vadas*: žymiausis tarp visų, bet ne vyriausis vadas, kuriuo buvo Joabas. — (4)

regebat partem exercitus vigin-
tiquatuor millium. 5 Dux quo-
que turmæ tertiæ in mense ter-
tio, erat Banaias filius Joiadæ
sacerdos: et in divisione sua vi-
gintiquatuor millia. 6 Ipse est
Banaias fortissimus inter trigin-
ta, et super triginta: præerat
autem turmæ ipsius Amizabad
filius ejus. 7 Quartus, mense
quarto, Asahel frater Joab, et
Zabadias filius ejus post eum:
et in turma ejus vigintiquatuor
millia. 8 Quintus, mense quinto,
princeps Samaoth Jezerites: et
in turma ejus vigintiquatuor
millia. 9 Sextus, mense sexto,
Hira filius Acces Thecuites: et
in turma ejus vigintiquatuor
millia. 10 Septimus, mense se-
ptimo, Helles Phallonites de fi-
liis Ephraim: et in turma ejus
vigintiquatuor millia. 11 Octa-
vus, mense octavo, Sobochai
Husathites de stirpe Zarahi: et
in turma ejus vigintiquatuor
millia. 12 Nonus, mense nono,
Abiezer Anathothites de filiis
Jemini: et in turma ejus vigin-
tiquatuor millia. 13 Decimus,
mense decimo, Marai, et ipse
Netophathites de stirpe Zarahi:
et in turma ejus vigintiquatuor
millia. 14 Undecimus, mense un-
decimo, Banaias Pharathonites
de filiis Ephraim: et in turma
ejus vigintiquatuor millia. 15
Duodecimus, mense duodecimo,
Holdai Netophathites, de stir-
pe Gothoniel: et in turma ejus
vigintiquatuor millia.

dija, o po jo buvo kitas vardu
Makelotas, kurs valdė dvide-
šimt keturių tukstančių kariuo-
menės dalį. 5 Trečiojo burio tre-
čiame mėnesyje vadas buvo ku-
nigas Jojados sunus Banajas, ir
jo buryje buvo dvidešimt ke-
turi tukstančiai. 6 Tasai Bana-
jas buvo drąsiausis tarp trijų
dešimtų ir drąsesnis už tris de-
šimtis; jo burio viršininku bu-
vo jojo sunus Amizabadas. 7
Ketvirtas ketvirtame mėnesyje
buvo Joabo brolis Asahėlis, o
po jo jojo sunus Zabadijas; ir
jo buryje buvo dvidešimt ketu-
ri tukstančiai. 8 Penktas vadas
penktame mėnesyje buvo Jėze-
riėtis Samaotas, ir jo buryje
buvo dvidešimt keturi tukstan-
čiai. 9 Šeštas šeštame mėnesyje
buvo Tėkujietis Akkės sunus
Hira, ir jo buryje buvo dvide-
šimt keturi tukstančiai. 10 Sep-
tintas septintame mėnesyje bu-
vo Palonietis Helėsas iš Efrai-
mo sunų, ir jo buryje buvo dvi-
dešimt keturi tukstančiai. 11 Aš-
tuntas aštuntame mėnesyje bu-
vo Husatietis Sobochajis iš Za-
rahio ainijos, ir jo buryje dvi-
dešimt keturi tukstančiai. 12 De-
vintas devintame mėnesyje bu-
vo Anatotietis Abiėzeris iš Jė-
minio sunų, ir jo buryje dvide-
šimt keturi tukstančiai. 13 De-
šimtas dešimtame mėnesyje
buvo Marajis; jis buvo Netofa-
tietis iš Zarajo ainijos, ir jo bu-
ryje dvidešimt keturi tukstan-
čiai. 14 Vienuoliktas vienuolikta-
me mėnesyje buvo Paratonie-
tis Banajas iš Efraimo sunų, ir
jo buryje dvidešimt keturi tuk-

Dudija. Rasi: Dudijos sunus Eleazaras. Plg. aug. 11, 12. — *Po jo.* Rasi: jam mirus. — (5) *Kunigas Jojados.* Tikriaus: kunigo Jojados. — (7) *Asahėlis.* Vz. aug. 11, 26.— *Po jo*; kuomet Asaėlis buvo Abnerio užmuštas 2 Kar. 2, 18...).

16 Porro tribubus præerant
Israel, Rubenitis, dux Eliezer
filius Zechri: Simeonitis, dux
Saphatias filius Maacha: 17 Le-
vitis, Hasabias filius Camuel:
Aaronitis, Sadoc: 18 Juda, Eliu
frater David: Issachar, Amri fi-
lius Michael. 19 Zabulonitis, Je-
smaias filius Abdiæ: Nephtha-
litibus, Jerimoth filius Ozriel;
20 filiis Ephraim, Osee filius Oza-
ziu: dimidiæ tribui Manasse, Joel
filius Phadaiæ: 21 et dimidiæ tri-
bui Manasse in Galaad, Jaddo
filius Zachariæ: Benjamin autem,
Jasiel filius Abner. 22 Dan vero,
Ezrihel filius Jeroham: hi prin-
cipes filiorum Israel. 23 Noluit
autem David numerare eos a
viginti annis inferius: quia di-
xerat Dominus ut multiplicaret
Israel quasi stellas cœli. 24 Joab
filius Sarviæ cœperat numerare,
nec complevit: quia super hoc
ira irruerat in Israel: et idcir-
co numerus eorum, qui fuerant
recensiti, non est relatus in fa-
stos regis David.

25 Super thesauros autem re-
gis fuit Azmoth filius Adiel: his
autem thesauris, qui erat in ur-
bibus, et in vicis, et in turri-
bus, præsidebat Jonathan filius
Oziæ. 26 Operi autem rustico,
et agricolis, qui exercebant ter-
ram, præerat Ezri filius Chelub:

stančiai. 15 Dvyliktas dvylikta-
me mėnesyje buvo Netofatietis
Holdajis iš Gotoniėlio ainijos,
ir jo buryje dvidešimt keturi
tukstančiai.

16 Toliaus Izraėlio giminių
viršininkai buvo: Rubenitų ku-
nigaikštis Zechrio sunus Eliėze-
ris, Simeonitų kunigaikštis Maa-
chos sunus Safatijas. 17 Lėvitų
Kamuėlio sunus Hasabijas, Aa-
ronitų Sadokas, 18 Judo Dovido
brolis Eljus, Isakaro Mikolo su-
nus Amris, 19 Zabulonitų Abdi-
jo sunus Jesmajas, Neftalitų
Ozriėlio sunus Jerimotas. 20 Ef-
raimo sunų Ozazijaus sunus
Osėė. Manaso giminės pusės Pa-
dajo sunus Joėlis, 21 ir Manaso
giminės pusės Galaade Zakari-
jo sunus Jaddas, Benjamino gi
Abnerio sunus Jasiėlis 22 ir Da-
no Jerihamo sunus Ezrihėlis; ši-
tie buvo Izraėlio sunų kuni-
gaikščiai. 23 Dovidas nenorėjo
skaityti tų, kurie turėjo mažiaus
dvidešimties metų, nes Vieš-
pats buvo pasakęs, kad jis pa-
dauginsiąs Izraėlį kaip dangaus
žvaigždes. 24 Sarvijos gi sunus
Joabas buvo pradėjęs skaityti,
bet nepabaigė, nes to dėlei bu-
vo atėjusi ant Izraėlio rusty-
bė, ir todėl skaitlius tų, kurie
buvo suskaityti, nebuvo įneštas
į karaliaus Dovido metraščius.

25 Karaliaus turtų užveizdas
buvo Adiėlio sunus Azmotas;
tuos gi turtus, kurie buvo mie-
stuose, sodžiuose ir bokštuose,
prižiurėjo Ozijo sunus Jonata-
nas. 26 Laukų gi darbus ir žem-
dirbius, įgyvenančius žemę, pri-
žiurėdavo Kelubo sunus Ezris,

---

(17) *Izraėlio giminių.* Žemiaus pa-
duotame giminių išskaityme apleista Ase-
ro ir Gado giminė, bet nežinia kodėl. —
(18) *Eljus*: Eliabas (2, 13). — (24) *Joa-
bas buvo pradėjęs...* Plg. aug. 21, 1...
(25) *Karaliaus turtų*: Jeruzalėje. —

27 vinearumque cultoribus, Se-
meias Ramathites: cellis autem
vinariis, Zabdias Aphonites. 28
Nam super oliveta et ficeta,
quæ erant in campestribus, Ba-
lanam Gederites: super apothe-
cas autem olei, Joas. 29 Porro
armentis, quæ pascebantur in
Saron, præpositus fuit Setrai
Saronites: et super boves in
vallibus Saphat filius Adli: 30
super camelos vero, Ubil Isma-
helites: et super asinos, Jadias
Meronathites. 31 Super oves quo-
que Jaziz Agareus: omnes hi,
principes substantiæ regis Da-
vid. 32 Jonathan autem patruus
David, consiliarius, vir prudens
et litteratus: Ipse et Jahiel fi-
lius Hachamoni erant cum filiis
regis. 33 Achitophel etiam con-
siliarius regis, et Chusai Ara-
chites amicus regis. 34 Post Achi-
tophel fuit Joiada filius Ba-
naiæ, et Abiathar. Princeps au-
tem exercitus regis erat Joab.

27 vynuogynų darbininkus Ra-
matietis Semėjas, vynynus gi
Afonietis Zabdijas; 28 alyvų me-
džių ir čiulpsnių sodnus buvu-
sius lygumose, prižiurėdavo Ge-
derietis Balananas, o aliejaus
sandėlius Joas. 29 Toliaus ban-
dų, kurios ganėsi Sarone, virši-
ninkas buvo Saronietis Setrajis,
o jaučių slėniuose Adlio sunus
Safatas, 30 kupranugarių Isma-
hėlietis Ubilis, asilų Meronatie-
tis Jadijas 31 ir avių Agarietis Ja-
zizas; visi šitie buvo karaliaus
Dovido lobio užveizdai. 32 Do-
vido gi dėdė Jonatanas, vyras
išmintingas ir mokytas, buvo
patarėjas; jis ir Hachamonio su-
nus Jahiėlis buvo prie karaliaus
sunų. 33 Achitofelis buvo taipo-
gi karaliaus patarėjas, o Ara-
chietis Chusajis karaliaus prie-
telis. 34 Po Achitofelio buvo Ba-
najo sunus Jojada ir Abiataras.
Vyriausis karaliaus kariuomenės
vadas buvo Joabas.

4) Paskutinė Dovido valia ir jo mirtis.

Caput XXVIII. 1 Convocavit
igitur David omnes principes
Israel, duces tribuum, et præpo-
sitos turmarum, qui ministra-
bant regi: tribunos quoque et
centuriones, et qui præerant

28. perskyrimas. 1 Taigi, Do-
vidas suvadino visus Izraėlio
kunigaikščius, giminių viršinin-
kus ir burių vadus, kurie tar-
navo karaliui; taipogi tukstan-
tininkus ir šimtininkus ir tuos

(29) *Sarone.* Derlingas slėnis tarp Cezarėjos ir Joppės prie juros. — (32) *Prie karaliaus sunų:* Kaipo auklėtojai ir mokytojai. — (33) *Achitofelis...* Vz. 2 Kar. 15 ir 16 persk. — (34) *Po Achitofelio:* jam nusižudžius (2 Kar. 17, 23). — *Abiataras:* vyriausis kunigas. Vz. aug. 5, 25.

28, 1—29, 30. Dovidas suvadina visus Izraėlio vyresniuosius, apskelbia savo sunų Saliamoną esant paties Dievo paskirtą sosto įpėdinį, kurs turi pastatyti bažnyčią (28, 1 - 10), ir duoda jam Dievo suteiktą bažnyčio aprašymą (28, 11—21). Paminėjęs, ką yra prirengęs bažnyčiai statyti, Dovidas ragina, kad jie prisidėtu prie to darbo (29, 1 - 9), dėkoja Dievui už suteiktas geradarystes, maldauja, kad padėtu taipogi jo sunui (29, 10 - 19) ir paveda viešpatavimą Saliamonui, kurs patepamas ir sveikinamas kaipo karalius (29, 20-25). Galop nurodomi Dovido istorijos šaltiniai (29, 26-30).

(28, 1) *Giminių viršininkus.* Vz. aug. 26, 16 - 22 — *Burių vadas.* Vz. aug. (27, 1 - 15). — *Karaliaus... užveizdais.* Vz. aug. 27, 26... — *Galiunus:* karžygius, —

substantiæ et possessionibus re-
gis, filiosque suos cum eunu-
chis, et potentes, et robustissi-
mos quosque in exercitu Jeru-
salem. 2 Cumque surrexisset rex,
et stetisset, ait: Audite me fra-
tres mei, et populus meus: Co-
gitavi ut ædificarem domum, in
qua requiesceret arca fœderis
Domini, et scabellum pedum
Dei nostri: et ad ædificandum,
omnia præparavi. 3 Deus autem
dixit mihi: Non ædificabis do-
mum nomini meo, eo quod sis
vir bellator, et sanguinem fude-
ris. 4 Sed elegit Dominus Deus
Israel me de universa domo pa-
tris mei, ut essem rex super
Israel in sempiternum: de Juda
enim elegit principes: porro de
domo Juda, domum patris mei:
et de filiis patris mei, placuit
ei ut me eligeret regem super
cunctum Israel. 5 Sed et de fi-
liis meis (filios enim mihi mul-
tos dedit Dominus) elegit Sa-
lomonem filium meum, ut se-
deret in throno regni Domini
super Israel, 6 dixitque mihi:
Salomon filius tuus ædificabit
domum meam, et atria mea: ip-
sum enim elegi mihi in filium,
et ego ero ei in patrem. 7 Et
firmabo regnum ejus usque in
æternum, si perseveravit facere
præcepta mea, et judicia, sicut
et hodie. 8 Nunc ergo coram
universo cœtu Israel audiente
Deo nostro, custodite, et per-
quirite cuncta mandata Domini
Dei nostri: ut possideatis terram
bonam, et relinquatis eam filiis
vestris post vos usque in sem-
piternum. 9 Tu autem Salomon

kurie buvo karaliaus lobio ir
nuosavybės užveizdais, ir savo
sunus, draug su kamarponiais, ir
galiunus, ir visus stipriausius ka-
riuomenėje į Jeruzalę. 2 Ir atsi-
kėlęs ir stovėdamas karalius ta-
rė: Paklausykite manęs, mano
broliai ir mano tauta; aš ma-
niau pastatyti namus, kuriuose
ilsėtusi Viešpaties sandoros skry-
nia, ir musų Dievo kojų suole-
lį, ir visa prirengiau statymui.
3 Tečiau Dievas man tarė: Ne-
pastatysi mano vardui namų,
nes esi vyras kovotojas ir iš-
liejai kraują. 4 Bet Viešpats, Iz-
raėlio Dievas, išrinko mane iš
visų mano tėvo namų, kad bu-
čiau karalius ant Izraėlio per
amžius; nes iš Judo jis išrinko
kunigaikščius, o iš Judo namų
mano tėvo namus ir iš mano
tėvo sunų jam patiko išrinkti
mane karaliumi ant viso Izraė-
lio. 5 Taipogi ir iš mano sunų
(nes Viešpats man davė daug
sunų) jis išrinko mano sunų Sa-
liamoną, kad sėdėtu ant Vieš-
paties karalystės sosto ant Iz-
raėlio, 6 ir man tarė: Tavo su-
nus Saliamonas pastatys mano
namus ir mano prieangius, nes
jį aš išrinkau sau sunumi, ir aš
busiu jam tėvas. 7 Ir sustiprin-
siu jo karalystę per amžius, jei
jis nesiliaus pildęs mano įsaky-
mus ir nutarimus, kaip ir šian-
dien. 8 Dabar gi viso Izraėlio
susirinkimo akyvaizdoje, girdint
musų Dievui, sergėkite ir tyri-
nėkite visus Viešpaties, musų
Dievo, paliepimus, kad valdy-
tumėte gerąją žemę ir paliktu-
mėte ją po savęs savo sunums

(2) *Atsikėlęs*: nuo sosto. — (3) *Dievas man tarė*... Vz. aug. 22, 8; 2 Kar. 7, 13. — (4) *Kunigaikščius*. Ebr. *nagid*, kunigaikštį. — (5) *Daug sunų*. Plg. aug. 3, 1-9. — *Ant Viešpaties karalystės sosto*. Tikras ir vienatinis Izraelio kara-

filii mi, scito Deum patris tui,
et servito ei corde perfecto, et
animo voluntario: omnia enim
corda scrutatur Dominus, et
universas mentium cogitationes
intelligit. Si quæsieris eum, in-
venies: si autem dereliqueris
eum, projiciet te in æternum.
10 Nunc ergo quia elegit te Do-
minus ut ædificares domum San-
ctuarii, confortare, et perfice.

11 Dedit autem David Salo-
moni filio suo descriptionem por-
ticus, et templi, et cellariorum,
et cœnaculi, et cubiculorum in
adytis, et domus propitiationis,
12 necnon et omnium quæ co-
gitaverat atriorum, et exedra-
rum per circuitum in thesauros
domus Domini, et in thesauros
sanctorum, 13 divisionumque sa-
cerdotalium et Leviticarum, in
omnia opera domus Domini, et
in universa vasa ministerii tem-
pli Domini. 14 Aurum in ponde-
re per singula vasa ministerii.
Argenti quoque pondus pro va-
sorum et operum diversitate. 15
Sed et in candelabra aurea, et
ad lucernas eorum, aurum pro
mensura uniuscujusque cande-
labri et lucernarum. Similiter
et in candelabra argentea, et
in lucernas eorum, pro diversi-
tate mensuræ, pondus argenti
tradidit. 16 Aurum quoque de-
dit in mensas propositionis pro

per amžius. 9 Tu gi, mano su-
nau, Saliamone, pažink tavo tė-
vo Dievą ir tarnauk jam tobu-
la širdimi ir su tikru noru nes
Viešpats tyrinėja visas širdis ir
supranta visas dušios mintis.
Jei jieškosi jo, rasi; o jei aplei-
si jį, jis atmes tave amžinai. 10
Dabar tat, kadangi Viešpats iš-
rinko tave, kad pastatytumei
šventyklos namus, buk drąsus
ir išpildyk.
11 Po to Dovidas davė savo
sunui Saliamonui aprašymą prie-
angio, bažnyčios, sandėlių, augš-
tojo kambario, kambarių vidu-
je ir permaldavimo namų, 12 o
taipogi visų, kuriuos buvo su-
manęs, prieangių, kambarių ap-
linkui Viešpaties namų turtams
ir šventyklos turtams, 13 kuni-
gų ir lėvitų skyrių visiems Vieš-
paties namų darbams ir visiems
Viešpaties bažnyčios tarnystės
dalykams; 14 aukso pagal kiek-
vieno tarnystės indo sunkumą;
taipogi sidabro pagal sunkumą
įvairių indų ir darbų; 15 toliaus
auksiniems žibintuvams ir jų
liampoms aukso pagal sunkumą
kiekvieno žibintuvo ir liampų.
Davė taipogi sidabro sidabri-
niems žibintuvams ir jų liam-
poms pagal jų įvairų didumą.
16 Davė aukso ir padėtinių duo-
nų stalams pagal jų didumo
įvairumą, taippat ir sidabro ki-
tiems sidabriniems stalams. 17

---

lius yra Viešpats, Dovidas gi ir kiekvienas kitas kunigaikštis yra tik regimas jo atstovas. Plg. žem. 29, 23; Teis. 8, 23; Išm. 9, 7.

(11) *Aprašymą*. Tikriaus: pavyzdį (modėlį) arba planą. — *Kambarių viduje*: prieangio ir šventosios bažnyčios dalies. — *Permaldavimo namų*: švenčiausios bažnyčios dalies. — (12) *Viešpaties namų turtams...*: turtams, kurie buvo Izraėlitų sudedami bažnyčios reikalams, ir turtų paaukotų šventyklai iš paimto karėse grobio. — (14) *Aukso pagal... sunkumą...* Ebr. t. pasakyta, kad Saliamonas gavęs iš savo tėvo nurodymą, kiek naugių reikėjo suvartoti kiekvienam dalykui. Čionai ir tol. iki 19 e. ebr. t. išverstas gana liuosai, užlaikant tik jo mintį. — (16) *Stalams*. Kitur minimas tik vienas padėtinių duonų stalas ir vi-

diversitate mensarum: similiter et argentum in alias mensas argenteas. [17] Ad fuscinulas quoque, et phialas, et thuribula ex auro purissimo, et leunculos aureos pro qualitate mensuræ pondus distribuit in leunculum, et leunculum. Similiter et in leones argenteos disversum argenti pondus separavit. [18] Altari autem, in quo adoletur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigæ cherubim extendentium alas, et velantium arcam fœderis Domini. [19] Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.

Taipogi šakutėms, taurėms ir smilkytuvams iš tyriausio aukso, ir mažiems auksiniems liutams; kiek kas svėrė, tiek jis paskirstė aukso kiekvienam liutui; taippat ir sidabriniems liutams jis atskyrė sidabro pagal įvairų jų sunkumą. [18] Altoriui gi, ant kurio deginami smilkalai, jis davė tyriausio aukso, kad iš jo butu padaryta pavidalas vežimo kerubimų ištiestais sparnais pridengiančių Viešpaties sandoros skrynią. [19] Visa, sakė jis, atėjo man parašyta Viešpaties ranka, kad suprasčiau visus pavyzdžio darbus.

[20] Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age, et confortare, et fac: ne timeas, et ne paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, et non dimittet te, nec derelinquet donec perficias omne opus ministerii domus Domini. [21] Ecce divisiones Sacerdotum et Levitarum, in omne ministerium domus Domini assistunt tibi, et parati sunt, et noverunt tam principes quam populus facere omnia præcepta tua.

Caput XXIX. [1] Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum et tenellum: opus namque grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo. [2] Ego autem totis viribus meis

[20] Dovidas dar tarė savo sunui Saliamonui: Elgkies kaip vyras, buk drąsus ir padaryk; nesibijok ir nenusigąsk, nes Viešpats mano Dievas bus su tavim, nepaliks ir neapleis tavęs, kolei neužbaigsi viso Viešpaties namų tarnystės darbo. [21] Štai kunigų ir lėvitų skyriai yra su tavim visokiai Viešpaties namų tarnystei; jie yra pasiryžę; o taipogi kunigaikščiai lygiai kaip ir tauta moka pildyti visus tavo paliepimus.

29. perskyrimas. [1] Po to karalius Dovidas kalbėjo visam susirinkimui: Dievas išsirinko vieną mano sunų Saliamoną dar jauną ir lepų, darbas gi didelis; nes prirengiama butas ne žmogui, bet Dievui. [2] Aš visomis mano jiegomis prirengiau išlai-

---

šai nekalbama apie sidabrinius žibintuvus ir sidabrinius stalus. — (17) *Smilkytuvams.* Ebr. t. puodeliams. — *Mažiems... liutams* Tai buvo taipogi indai, rasi turėjusieji ant savo viršų liutų pavidalą. — (19) *Atėjo man parašyta...* Kaip kitados buvo suteikta Mozei pamokinimas apie sandoros šėtrą ir jos rykus. Plg. Iš. 25, 9; 31, 2, 3.

(29, 1) *Butas.* Ebr. t. *birah*, rumas. — (2) *Marmoro iš Paro.* Ebr. t.: balto marmoro. — (3) *Talentų...* Aukso talentas buvo vertas daugiaus kaip 50,000 rb., o sidabro apie 3300 rb... — *Opyro*

præparavi impensas domus Dei
mei. Aurum ad vasa aurea, et
argentum in argentea, aes in
aenea, ferrum in ferrea, ligna
ad lignea: et lapides onychinos,
et quasi stibinos, et diversorum
colorum, omnemque pretiosum
lapidem, et marmor Parium abundantissime: 3 et super hæc, quæ
obtuli in domum Dei mei de
peculio meo aurum et argentum,
do in templum Dei mei, exceptis his, quæ præparavi in ædem sanctam. 4 Tria millia talenta auri de auro Ophir: et septem millia talentorum argenti
probatissimi ad deaurandos parietes templi. 5 Et, ubicumque
opus est aurum de auro, et ubicumque opus est argentum de
argento, opera fiant per manus
artificum: et si quis sponte offert, impleat manum suam hodie, et offerat quod voluerit Domino

6 Polliciti sunt itaque principes familiarum, et proceres
tribuum Israel, tribuni quoque,
et centuriones, et principes possessionum regis. 7 Dederuntque
in opera domus Dei auri talenta quinque millia, et solidos decem millia: argenti talenta decem millia, et æris talenta decem et octo millia: ferri quoque centum millia talentorum.
8 Et apud quemcumque inventi sunt lapides, dederunt in thesauros domus Domini, per manum Jahiel Gersonitis 9 Læta-

das mano Dievo namams: aukso auksiniems rykams, sidabro
sidabriniems, skaistvario skaistvariniems, geležies geležiniems,
medžio mediniems; be to onykso akmenų, ir baltų akmenų,
ir margų ir visokių brangių akmenų, ir marmoro iš Paro labai
apsčiai. 3 O be to, ką paaukojau
iš mano nuosavybės mano Dievo namams auksu ir sidabru,
duodu dar mano Dievo namams,
neskaitant to, ką prirengiau šventiems rumams, 4 tris tukstančius talentų Opyro aukso ir septynis tukstančius tikriausio sidabro aptraukti bažnyčios sienoms, 5 ir kur tik bus reikalingas
auksas, tebuna padaryti darbai
amatninkų rankomis iš aukso,
ir kur bus reikalingas sidabras,
iš sidabro; ir jei kas atnašauja
savo valia, tepripildo savo ranką šiandien ir teaukoja, ką nori,
Viešpačiui.

6 Taigi, šeimynų kunigaikščiai ir Izraėlio giminių didžiunai,
taipogi tukstantininkai, šimtininkai ir karaliaus lobio užveizdai
pasižadėjo 7 ir davė Dievo namų
darbams aukso penkis tukstančius talentų ir dešimtį tukstančių auksinių pinigų, sidabro dešimtį tukstančių talentų, skaistvario aštuonioliką tukstančių talentų, taipogi geležies šimtą tukstančių talentų. 8 Ir pas ką tik radosi akmenų, tie davė juos Viešpaties namų iždan per Gersonito Jahiėlio ranką. 9 Ir visa tan-

---

aukso. Toks auksas skaitėsi visugeriausis. Plg. 3 Kar 3, 28. — *Aptraukti...* Plg. 3 Kar. 6, 20-22; 30, 32; 2 Kron. 3, 4:

(**6**) *Lobio užveizdai.* Vz. aug. 27, 25-31. — (**7**) *Auksinių pinigų.* Anot ebr. t.: du tukstančiu darikų (*'adarkim*). Tokių pinigų Dovido laikais nebuvo, nes jie atsirado tik karaliaus Darijaus laiku (521-485 m. pirm Kr.); bet Kron. kn. autorius, gyvenęs vėliaus, paminėjo darikus užuot senesniųjų pinigų vardo, kurs daugeliui buvo pasidaręs nebežinomas. Kiek jie buvo verti, nežinia. — (**8**) *Jahiėlio.* Vz. aug. 26, 21. 22.

tus est populus, cum vota spon-
te promitterent: quia corde to-
to offerebant ea Domino: sed et
David rex lætatus est gaudio
magno.
10 Et benedixit Domino co-
ram universa multitudine et ait:
Benedictus es Domine Deus Is-
rael patris nostri ab æterno in
æternum. 11 Tua est Domine
magnificentia, et potentia, et
gloria, atque victoria: et tibi
laus: cuncta enim quæ in cœlo
sunt, et in terra, tua sunt: tu-
um Domine regnum, et tu es
super omnes principes. 12 Tuæ
divitiæ, et tua est gloria: tu
dominaris omnium, in manu tua
virtus et potentia: in manu tua
magnitudo, et imperium omnium.
13 Nunc igitur Deus noster con-
fitemur tibi, et laudamus no-
men tuum inclytum. 14 Quis ego,
et quis populus meus, ut pos-
simus hæc tibi universa promit-
tere? tua sunt omnia: et quæ
de manu tua accepimus dedimus
tibi. 15 Peregrini enim sumus
coram te, et advenæ sicut om-
nes patres nostri. Dies nostri
quasi umbra super terram, et
nulla est mora. 16 Domine Deus
noster, omnis hæc copia, quam
paravimus ut ædificaretur do-
mus nomini sancto tuo, de ma-
nu tua est, et tua sunt omnia.
17 Scio Deus meus quod probes
corda, et simplicitatem diligas,
unde et ego in simplicitate cor-
dis mei lætus obtuli universa
hæc: et populum tuum, qui hic
repertus est, vidi cum ingenti
gaudio tibi offerre donaria. 18

ta džiaugėsi, aniems darant sa-
vo valia pažadėjimų, nes jie at-
našavo tai visa širdimi Viešpa-
čiui; taipogi ir karalius Dovidas
džiaugėsi labai didžiu džiaugsmu.
10 Jis šlovino Viešpatį visos
daugybės akyvaizdoje ir tarė:
Pašlovintas esi Viešpatie, musų
tėvo Izraėlio Dieve, nuo amžių
ir per amžius. 11 Tavo, o Vieš-
patie, didenybė ir galybė, ir gar-
bė, ir apgalėjimas, ir tau šlovė;
nes visa, kas danguje ir ant že-
mės, yra tavo; tavo, o Viešpa-
tie, karalystė, ir tu viršesnis už
visus kunigaikščius. 12 Tavo yra
turtai ir tavo garbė, tu viešpa-
tauji ant visų dalykų; tavo ran-
koje jiega ir galybė, tavo ran-
koje didumas ir viešpatavimas
ant visa. 13 Taigi dabar, musų
Dieve, šloviname tave ir garbi-
name tavo šlovingą vardą. 14
Kas gi aš esu, ir kas yra mano
tauta, kad galėtumėm tau žadė-
ti visa tai? visa yra tavo, ir ką
iš tavo rankos ėmėme, atidavė-
me tau; 15 nes tavo akyvaizdo-
je esame svetimi ir ateiviai,
kaip visi musų tėvai. Musų die-
nos kaip šešėlis ant žemės, ir
nėra jokio gaiščio. 16 Viešpatie,
musų Dieve, visi šitie turtai,
kuriuos prirengėme, kad tavo
šventam vardui butu pastatyti
namai, yra iš tavo rankos, ir vi-
sa yra tavo. 17 Žinau, mano Die-
ve, kad mėgini širdis ir mėgi
tikrybę, todėl ir aš savo šir-
dies tikrybėje linksmai atnaša-
vau visus šituos dalykus ir su
didžiausiu džiaugsmu žiurėjau,
kad šita tauta, kuri čia radosi,

(15) *Nėra jokio gaiščio.* Ebr. t.: ir nėra vilties, t. y. nėra vilties, kad mes gyventumėm ilgiaus negu tie, kurie pirm musų buvo.—(18) *Ir kad šitas upas...* Ebr. t.: ir palenkk jų širdį prie savęs. — (19) *Tobulą*: nepadalintą, nedvejojančią širdį.

Domine Deus Abraham, et Isa-
ac, et Israel patrum nostrorum,
custodi in æternum hanc vo-
luntatem cordis eorum, et sem-
per in venerationem tui mens
ista permaneat. 19 Salomoni quo-
que filio meo da cor perfectum,
ut custodiat mandata tua, te-
stimonia tua, et ceremonias tuas,
et faciat universa: et ædificet
ædem, cujus impensas paravi.

20 Præcepit autem David uni-
versæ ecclesiæ: Benedicite Do-
mino Deo nostro. Et benedixit
omnis ecclesia Domino Deo pa-
trum suorum: et inclinaverunt
se, et adoraverunt Deum, et
deinde regem. 21 Immolaverunt-
que victimas Domino: et obtu-
lerunt holocausta die sequenti,
tauros mille, arietes mille, ag-
nos mille cum libaminibus suis,
et universo ritu abundantissime
in omnem Israel. 22 Et come-
derunt, et biberunt coram Do-
mino in die illo cum grandi læ-
titia. Et unxerunt secundo Sa-
lomonem filium David. Unxe-
runt autem eum Domino in prin-
cipem, et Sadoc in pontificem.
23 Seditque Salomon super so-
lium Domini in regem pro Da-
vid patre suo, et cunctis pla-
cuit: et paruit illi omnis Israel.
24 Sed et universi principes, et
potentes, et cuncti filii regis
David dederunt manum, et sub-
jecti fuerunt Salomoni regi. 25
Magnificavit ergo Dominus Sa-
lomonem super omnem Israel:
et dedit illi gloriam regni, qua-

atnašauja tau dovanų. 18 Vieš-
patie, musų tėvų Abraomo, Izao-
ko ir Izraėlio Dieve, sergėk per
amžius šitą jų širdies valią ir
kad šitas upas garbinti tave pa-
siliktu visuomet. 19 Taipogi ma-
no sunui Saliamonui duok to-
bulą širdį, kad sergėtu tavo pa-
liepimus, tavo liudijimus, tavo
apeigas ir padarytu visa, ir pa-
statytu rumą, kurio išlaidas pri-
rengiau.

20 Po to Dovidas įsakė visam
susirinkimui: Pašlovinkite Vieš-
patį, musų Dievą. Ir visas su-
sirinkimas pašlovino Viešpatį,
savo tėvų Dievą, ir nusilenkė
ir parpuolė kniupsti prieš Die-
vą ir prieš karalių. 21 Ir jie pjo-
vė Viešpačiui aukų ir kitą die-
ną atnašavo deginamoms aukoms
tukstantį jaučių, tukstantį avi-
nų, tukstantį avinėlių su jų lie-
jamojomis atnašomis, užlaikant
visas apeigas, labai apsčiai vi-
sam Izraėliui 22 Jie valgė ir gė-
rė tą dieną Viešpaties akyvaiz-
doje su didžia linksmybe. Ir jie
patepė antrą sykį Dovido sunų
Saliamoną. Patepė gi jį Vieš-
pačiui kaipo kunigaikštį, o Sa-
doką kaipo vyriausį kunigą. 23
Po to Saliamonas sėdosi ant Vieš-
paties sosto kaipo karalius savo
tėvo Dovido vietoje, ir jis pati-
ko visiems, visas gi Izraėlis jo
klausė. 24 Taipogi visi kunigaikš-
čiai ir galiunai ir visi karaliaus
Dovido sunus davė jam ranką
ir pasidavė karaliui Saliamonui.
25 Viešpats tat išaugštino Salia-
moną ant viso Izraėlio ir davė

---

(20) *Prieš karalių*: kaipo prieš Dievo atstovą. — (21) *Užlaikant visas...* Anot ebr. t.: ir atnašų labai apsčiai visam Izraėliui; todėl dėkojimo aukų, iš kurių buvo daromas religijinis pokilis. — (22) *Patepė*. Tikriaus: apskelbė. Pirmas apskelbimas ir patepimas Saliamono karaliumi buvo padarytas, Adonijui pamėginus pasisavinti sostą. Plg. aug. 23, 1; 3 Kar. 1, 23 - 40. — (24) *Galiunai*: karžygiai.

lem nullus habuit ante eum rex
Israel.

26 Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel.
27 Et dies, quibus regnavit super Israel, fuerunt quadraginta anni: in Hebron regnavit septem annis, et in Jerusalem annis triginta tribus.
28 Et mortuus est in senectute bona, plenus dierum, et divitiis, et gloria: et regnavit Salomon filius ejus pro eo.
29 Gesta autem David regis priora, et novissima scripta sunt in Libro Samuelis Videntis, et in Libro Nathan prophetæ, atque in volumine Gad Videntis:
40 universique regni ejus, et fortitudinis, et temporum, quæ transierunt sub eo, sive in Israel, sive in cunctis regnis terrarum.

jam viešpatavimo garbę, kokios neivienas Izraėlio karalius neturėjo pirm jo.

26 Taip tat Isajo sunus Dovidas karaliavo ant viso Izraėlio.
27 O laiko, kurį jis karaliavo ant Izraėlio, buvo keturios dešimtįs metų; Ebrone jis karaliavo septynerius metus ir Jeruzalėje tris dešimtis trejus.
28 Jis mirė geroje senatvėje, pilnas amžio, turtų ir garbės, ir jo sunus Saliamonas ėmė karaliauti jo vietoje.
29 Senesnieji gi karaliaus Dovido veikalai ir paskučiausieji aprašyti Regińčiojo Samuėlio knygoje, pranašo Natano knygoje ir Regińčiojo Gado knygoje,
30 o taipogi visas jo viešpatavimas, drąsumas ir jo laikų atsitikimai kaip Izraėlyje taip ir visose žemės karalystėse.

(27) *Keturios dešimtįs...* Plg. 3 Kar. 2, 11. — (29) *Senesnieji gi...* Nurodomi šaltiniai, kuriais knygos autorius naudojosi, rašydamas savo veikalą.

Liber secundus Paralipomenon.

Hebraice *Dibre Haiamim.*

Antroji Kronikų knyga.

Ebraiškai *Dibre haijamim.*

III. Saliamono istorija. 1. Dievas suteikia Saliamonui išminties ir turtų.

Caput I. [1] Confortatus est er-
go Salomon filius David in re-
gno suo, et Dominus Deus ejus
erat cum eo, et magnificavit
eum in excelsum. [2] Præcepitque
Salomon universo Israeli, tribu-
nis, et centurionibus, et duci-
bus, et judicibus omnis Israel,
et principibus familiarum: [3] et
abiit cum universa multitudine
in excelsum Gabaon, ubi erat ta-
bernaculum fœderis Dei, quod
fecit Moyses famulus Dei in so-
litudine. [4] Arcam autem Dei ad-
duxerat David de Cariathiarim
in locum, quem præparaverat
ei, et ubi fixerat illi tabernacu-
lum, hoc est, in Jerusalem. [5]
Altare quoque æneum, quod fa-
bricatus fuerat Beseleel filius
Uri filii Hur, ibi erat coram ta-
bernaculo Domini: quod et re-
quisivit Salomon, et omnis ec-
clesia. [6] Ascenditque Salomon

1. perskyrimas. [1] Taigi, Do-
vido sunus Saliamonas sustiprė-
jo savo karalystėje, ir Viešpats,
jo Dievas, buvo su juo ir labai
išaugštino jį. [2] Tuomet Saliamo-
nas davė įsakymą visam Izraė-
liui, tukstantininkams, šimtinin-
kams, vadams, viso Izraėlio tei-
sėjams ir šeimynų viršininkams,
[3] ir nuėjo su visa daugybe į
Gabaono augštumą, kame buvo
Dievo sandoros šėtra, kurią Die-
vo tarnas Mozė yra padaręs ty-
ruose. [4] Dievo gi skrynią buvo
pargabenęs Dovidas iš Karjat-
hiarimo į vietą, kurią jai priren-
gė ir kame ištiesė jai šėtrą, tai
yra, į Jeruzalę. [5] Taipogi skaist-
varinis altorius, kurį buvo pa-
dirbęs Huro sunaus Urio sunus
Beseléėlis, buvo tenai ties Vieš-
paties šėtra; jo tai ir jieškojo
Saliamonas ir visas susirinkimas.
[6] Saliamonas prisiartino prie

1, 1-17. Pirmoji antrosios Kronikų knygos dalis paskirta Saliamono istorijai. Ji prasideda pasakojimu, kaip Saliamonas, padaręs gausių aukų ant Gabaono augštumos, gavo iš Dievo pažadėjimą didžios išminties ir turtų.

(1, 1) *Saliamonas sustiprėjo...* Pasakojimas visai toks pat kaip 3 Kar. 3, 4-5. — (5) *Skaistvarinis altorius*: deginamųjų aukų altorius. — *Kurį buvo padirbęs...* Vz. Iš. 31, 2; 37, 1; 38, 1.

ad altare æneum, coram taber-
naculo fœderis Domini, et ob-
tulit in eo mille hostias.
7 Ecce autem in ipsa nocte
apparuit ei Deus. dicens: Po-
stula quod vis, ut dem tibi. 8
Dixitque Salomon Deo: Tu fe-
cisti cum David patre meo mi-
sericordiam magnam: et consti-
tuisti me regem pro eo. 9 Nunc
ergo Domine Deus impleatur
sermo tuus. quem pollicitus es
David patri meo: tu enim me
fecisti regem super populum
tuum multum, qui tam innume-
rabilis est, quam pulvis terræ.
10 Da mihi sapientiam et intel-
ligentiam, ut ingrediar et ingre-
diar coram populo tuo: quis
enim potest hunc populum tu-
um digne, qui tam grandis est,
judicare? 11 Dixit autem Deus
ad Salomonem: Quia hoc magis
placuit cordi tuo, et non postu-
lasti divitias, et substantiam,
et gloriam, neque animas eorum
qui te oderant, sed nec dies vi-
tæ plurimos: petisti autem sa-
pientiam et scientiam, ut judi-
care possis populum meum, su-
per quem constitui te regem.
12 Sapientia et scientia data sunt
tibi: divitias autem et substan-
tiam et gloriam dabo tibi, ita
ut nullus in regibus nec ante
te nec post te fuerit similis tui.
13 Venit ergo Salomon ab ex-
celso Gabaon in Jerusalem co-
ram tabernaculo fœderis, et re-
gnavit super Israel.
14 Congregavitque sibi currus
et equites, et facti sunt ei mil-

skaistvarinio altoriaus ties Vieš-
paties sandoros šėtra ir atna-
šavo ant jo tukstantį aukų.
7 O štai, tą pačią naktį pasi-
rodė jam Dievas ir tarė: Pra-
šyk, ko nori, kad tau duočiau.
8 Tuomet Saliamonas tarė Die-
vui: Tu padarei mano tėvui Do-
vidui didžią mielaširdystę ir
įstatei mane karaliumi jo vieto-
je. 9 Dabar tat, Viešpatie, Die-
ve, teišsipildo tavo žodžiai, ką
esi žadėjęs mano tėvui Dovidui;
nes tu padarei mane karaliumi
ant didžios tavo tautos, kuri
taip nesuskaitoma, kaip žemės
dulkės. 10 Duok man išminties
ir išmonės, kad įeičiau ir išei-
čiau tavo tautos akyvaizdoje;
nes kas gi gali teisti vertai ši-
tą tavo tautą, kuri toki didi? 11
Tuomet Dievas tarė Saliamonui:
Kadangi tai labiaus patiko ta-
vo širdžiai ir neprašei turtų, lo-
bio ir garbės, nei gyvybių tų,
kurie tavęs neapkenčia, o tai-
pogi nei ilgo amžio, prašei gi
išminties ir žinojimo, kad galė-
tumei teisti mano tautą, kurios
karaliumi įstačiau tave, 12 tai
tau duota išminties ir žinojimo;
bet taipogi turtų ir lobio ir gar-
bės duosiu tau, taip kad neivie-
nas tarp karalių nebus tau ly-
gus nei pirm tavęs, nei po ta-
vęs. 13 Taigi, Saliamonas sugrį-
žo nuo Gabaono augštumos į
Jeruzalę ties sandoros šėtra ir
karaliavo ant Izraėlio.

14 Jis surinko sau vežimų ir
raitelių, ir turėjo tukstantį ke-

---

(7) *Tą pačią naktį*: tuojau po aukų iškilmės. — (9) *Ką esi žadėjęs...* Vz. 1 Kron. 29, 9. — (10) *Kad įeičiau ir iš eičiau*: kad elgčiaus teisingai. -- (13) *Ties sandoros šėtra*: kurią jo tėvas Dovidaś buvo padaręs Jeruzalėje. Anot. 3 Kar. 3, 15, ir čionai Saliamonas darė aukų.

(14) *Jis surinko...* Plg. 3 Kar. 10, 26-29, kame pasakojama tie patįs dalykai.

le quadringenti currus, et duo-
decim millia equitum: et fecit
eos esse in urbibus quadrigarum,
et cum rege in Jerusalem. [15]
Præbuitque rex argentum et
aurum in Jerusalem quasi lapi-
des, et cedros quasi sycomoros,
quæ nascuntur in campestribus
multitudine magna. [16] Adduce-
bantur autem ei equi de Ægy-
pto, et de Coa a negotiatoribus
regis, qui ibant, et emebant pre-
tio, [17] quadrigam equorum sex-
centis argenteis, et equum cen-
tum quinquaginta: similiter de
universis regnis Hethæorum, et
a regibus Syriæ emptio celebra-
batur.

turis šimtus vežimų ir dvyliką
tukstančių raitelių; jis sustatė
juos kariškųjų vežimų miestuo-
se ir prie karaliaus Jeruzalėje.
[15] Ir karalius padarė, kad sida-
bro ir aukso Jeruzalėje buvo taip
daug, kaip akmenų, ir kėdrų
lyg-kad laukinių čiulpsnių, au-
gančių didžioje daugybėje lygu-
mose. [16] Arklių jam atvesdavo
iš Aigypto ir iš Koos karaliaus
pirkliai, kurie eidavo ir pirkda-
vo už pinigus, [17] karišką ketver-
to arklių vežimą už šešis šim-
tus sidabrinių ir arklį už šimtą
penkias dešimtis; taippat buvo
daromas pirkimas iš visų Hetie-
čių karalysčių ir nuo Syrijos
karalių.

2. Pastatymas ir pašventimas bažnyčios. a) Prisirengimas prie bažnyčios statymo.

Caput II. [1] Decrevit autem
Salomon ædificare domum no-
mini Domini, et palatium sibi.
[2] Et numeravit septuaginta mil-
lia virorum portantium hume-
ris, et octoginta millia qui cæ-
derent lapides in montibus, præ-
positosque eorum tria millia
sexcentos.
[3] Misit quoque ad Hiram re-
gem Tyri, dicens: Sicut egisti
cum David patre meo, et mi-
sisti ei ligna cedrina ut ædifi-
caret sibi domum, in qua et ha-
bitavit: [4] sic fac mecum ut æ-
dificem domum nomini Domini
Dei mei, ut consecrem eam ad
adolendum incensum coram il-
lo, et fumiganda aromata, et ad

2. perskyrimas. [1] Taigi, Sa-
liamonas nutarė statyti Viešpa-
ties vardui namus ir rumus sau.
[2] Jis suskaitė septynias dešim-
tis tukstančių vyrų nešėjų ir
aštuonias dešimtis tukstančių,
kurie turėjo laužti akmenis kal-
nuose, ir jųjų viršininkų tris
tukstančius šešis šimtus.
[3] Jis siuntė taipogi pas Tyro
karalių Hiramą ir sakydino: Kaip
elgeisi su mano tėvu Dovidu ir
siuntei jam kėdrinių medžių, kad
pasistatytu sau namus, kuriuo-
se jis gyveno, [4] taip daryk su
manim, kad pastatyčiau Vieš-
paties, mano Dievo, vardui na-
mus ir pašventinčiau juos smil-
kalams deginti jo akyvaizdoje

2, 1 - 18. Saliamonas, nutaręs statyti bažnyčią, gauna iš Tyro karaliaus Hiramo amatninkų ir medžių ir iš savo pusės paskiria darbininkais gyvenusius Izraėlitų tarpe svetimtaučius.

(2, 1) *Rumus sau.* Apie tų rumų pastatymą Kronikų kn. plačiaus nekalbama. Vz. 3 Kar. 7, 1 - 12. — (2) *Jis suskaitė...* Plg. 3 Kar. 5, 15. 16.
(3) *Jis siuntė...* Plg. 3 Kar. 5, 1 - 11.

propositionem panum sempiter-
nam, et ad holocautomata ma-
ne, et vespere, sabbatis, quo-
que, et neomeniis, et solemni-
tatibus Domini Dei nostri in
sempiternum, quæ mandata sunt
Israeli. 5 Domus enim, quam
ædificare cupio, magna est:
magnus est enim Deus no-
ster super omnes deos. 6 Quis
ergo poterit prævalere, ut æ-
dificet ei dignam domum? si
cœlum, et cœli cœlorum ca-
pere eum nequeunt: quantus
ego sum, ut possim ædificare
ei domum? sed ad hoc tantum,
ut adoleatur incensum coram il-
lo. 7 Mitte ergo mihi virum eru-
ditum, qui noverit operari in
auro, et argento, ære, et ferro,
purpura, coccino, et hyacintho,
et qui sciat sculpere cælaturas
cum his artificibus, quos mecum
habeo in Judæa, et Jerusalem,
quos præparavit David pater
meus. 8 Sed et ligna cedrina
mitte mihi, et arceuthina, et
pinea de Libano: scio enim quod
servi tui noverint cædere ligna
de Libano, et erunt servi mei
cum servis tuis, 9 ut parentur
mihi ligna plurima. Domus enim,
quam cupio ædificare magna est
nimis, et inclyta. 10 Præterea
operariis, qui cæsuri sunt ligna,
servis tuis dabo in cibaria tri-
tici coros viginti millia, et hor-
dei coros totidem, et vini vi-
ginti millia metretas, olei quo-
que sata viginti millia.

ir kvepalams smilkyti ir nuolat
dėti padėtinėms duonom s, ir de-
ginamosioms aukoms ry tą ir va-
karą, taipogi subatomis, pirmo-
se mėnesių dienose ir Vie špaties,
musų Dievo, iškilmėse, kas įsa-
kyta Izraėliui per amžius. 5 Nes
namai, kuriuos noriu pastatyti,
didi; nes musų Dievas didesnis
už visus dievus. 6 Kas tat ga-
lės įstengti, pastatyti jam ver-
tus namus; jei dangus ir dangų
dangus negali jo apimti, kas gi
aš esu, kad galėčiau pastatyti
jam namus? bet jie teesie tik-
tai tam, kad butu deginami smil-
kalai jo akyvaizdoje. 7 Atsiųsk
tat man išmanantį vyrą, kurs
mokėtu dirbti iš aukso, sidabro,
skaistvario, geležies, raudonos
purpuros, karmazino ir mėlynos
purpuros ir kurs mokėtu dary-
ti išpjaustymus draug su tais
amatninkais, kuriuos turiu prie
savęs Judėjoje ir Jeruzalėje, iš-
rinktus mano tėvo Dovido. 8
Atsiųsk man taipogi nuo Liba-
no kėdro, eglės ir pušies me-
džių, nes žinau, kad tavo tar-
nai moka kirsti medžius nuo
Libano, o mano tarnai bus su
tavo tarnais, 9 kad butu man
prirengta labai daug medžių;
nes namai, kuriuos noriu pasta-
tyti, labai didi ir šlovingi. 10
Tavo gi tarnams darbininkams,
kurie kirs medžius, aš duosiu
maistui dvidešimt tukstančių
saikų kviečių, tiek pat saikų
miežių ir dvidešimt tukstančių
kibirų vyno, taipogi dvidešimt
tukstančių saikų aliejaus.

— (6) *Kad butu deginami...* Saliamonas nori statyti namus, ne kad Dievas juose gyventu, bet kad butu tam tikra vieta, kurioje jis bus garbinamas. — (10) *Dvidešimt tukstančių...* 3 Kar. 5, 11 minimos kitokios skaitlinės. Rasi tenai ir čia kalbama apie įvairias sutarties dalis. Karalių kn. kalbama tikriausiai apie metinę duoklę, kurią jis siųsdavo pačiam Tyro karaliui, čionai gi apie maistą pasamdytiems darbininkams.

[11] Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum.
[12] Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit cœlum et terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem, ut ædificaret domum Domino, et palatium sibi.
[13] Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hiram, patrem meum,
[14] filium mulieris de filiabus Dan, cujus pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro, et argento, ære, et ferro, et marmore, et lignis, in purpura quoque, et hyacintho, et bysso, et coccino: et qui scit cælare omnem sculpturam, et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis, et cum artificibus domini mei David patris tui.
[15] Triticum ergo, et hordeum, et oleum, et vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte servis tuis.
[16] Nos autem cædemus ligna de Libano, quot necessaria habueris, et applicabimus ea ratibus per mare in Joppe: tuum autem erit transferre ea in Jerusalem.

[17] Numeravit igitur Salomon omnes viros proselytos, qui erant in terra Israel, post dinumerationem, quam dinumeravit David pater ejus, et inventi sunt centum quinquaginta millia, et tria millia sexcenti.
[18] Fecitque ex eis septuaginta millia, qui

[11] Tuomet Tyro karalius Hiramas raštu, kurį siuntė Saliamonui, atsakė: Kadangi Viešpats myli savo tautą, todėl padarė, kad tu karaliautumei ant jos.
[12] Ir jis dar pridurė: Pašlovintas teesie Viešpats, Izraėlio Dievas, kurs padarė dangų ir žemę, kurs davė karaliui Dovidui sunų išmintingą ir išmanantį ir protingą, kad pastatytų Viešpačiui namus ir sau rumą.
[13] Taigi, aš siunčiu tau išmintingą ir gerai išmanantį vyrą, mano tėvą Hiramą,
[14] sunų moteriškės iš Dano dukterų, kurio tėvas buvo Tyrietis; jis moka darbus iš aukso, sidabro, skaistvario, geležies, marmoro, medžių, taipogi iš raudonos ir mėlynos purpuros, iš plonos drobės ir karmazino ir jis moka padaryti visokius drožinius ir gudriai sumanyti, kas tik reikalinga, draug su tavo amatninkais, ir su mano pono tavo tėvo Dovido amatninkais.
[15] Taigi, kviečių, miežių, aliejaus ir vyno, kuriuos tu, mano pone, esi žadėjęs, atsiųsk tavo tarnams.
[16] Mes kirsime medžių nuo Libano, kiek tik tau reikalinga, ir nusiųsime juos sieliais per jurą į Joppę; tavo gi dalykas bus parsigabenti juos Jeruzalėn.
[17] Taigi, Saliamonas suskaitė visus svetimtaučius, buvusius Izraėlio žemėje po to suskaitymo, kurį buvo padaręs jo tėvas Dovidas, ir atrasta šimtas penkios dešimtįs trįs tukstančiai šeši šimtai.
[18] Septynias dešimtis tukstančių iš jų jis paskyrė naš-

(12) *Kurs padarė...* Hiramas rašo prisitaikindamas prie Saliamono nuomonės. — (13) *Mano tėvą.* Garbės vardas, duodamas dailininkui. Plg. žem. 4, 16, — (14) *Sunų moteriškės.* Plg. 3 Kar. 7, 14 paaišk.
(17) *Kurį buvo padaręs...* Vz. 1 Kron. 22, 2. — (18) *Kalnuose.* Vz. 3 Kar. 5, 15.

humeris onera portarent, et octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria autem millia et sexcentos præpositos operum populi.

toms nešioti ir aštuonias dešimtis tukstančių, kad laužtu akmenis kalnuose, tris gi tukstančius ir šešis šimtus žmonių darbo viršininkais.

b) Pastatymas bažnyčios ir padarymas jos rakandų.

Caput III. 1 Et cœpit Salo-
mon ædificare domum Domini
in Jerusalem in monte Moria,
qui demonstratus fuerat David
patri ejus, in loco, quem para-
verat David in area Ornan Je-
busæi. 2 Cœpit au em ædificare
mense secundo, anno quarto re-
gni sui.
3 Et hæc sunt fundamen-
ta, quæ jecit Salomon, ut æ-
dificaret domum Dei, longitu-
dinis cubitos in mensura prima
sexaginta, latitudinis cubitos vi-
ginti. 4 Porticum vero ante fron-
tem, quæ tendebatur in longum
juxta mensuram latitudinis do-
mus, cubitorum viginti: porro
altitudo centum viginti cubito-
rum erat: et deauravit eam in-
trinsecus auro mundissimo.
5 Domum quoque majorem
texit tabulis ligneis abiegnis, et
laminas auri obrizi affixit per
totum: sculpsitque in ea palmas,
et quasi catenulas se invicem
complectentes. 6 Stravit quo-

3. perskyrimas. 1 Saliamonas
pradėjo statyti Viešpaties namus
Jeruzalėje ant Morijos kalno,
kurs buvo parodytas jo tėvui
Dovidui, toje vietoje, kurią Do-
vidas buvo prirengęs Jėbuzie-
čio Ornano klojime. 2 Pradėjo
gi statyti antrame mėnesyje ket-
virtais savo karaliavimo metais.
3 Ir štai, kokie buvo pamatai,
kuriuos Saliamonas padėjo, kad
pastatytu Dievo namus: jų ilgu-
mo buvo šešios dešimtįs seno-
binių mastų, o platumo dvide-
šimt mastų. 4 Išilgai priešakio
buvo prieangis dvidešimčia mas-
tų ilgas, tiek kiek namai turė-
jo platumo, ir šimtu dvidešim-
čia mastų augštas. Jį Saliamo-
nas paauksino viduje tyriausiu
auksu.
5 Taipogi didesniuosius namus
jis išklojo eglės medžio lento-
mis ir visa apsagstė tikriausio
aukso juostomis, ant kurių jis
liepė išpjauti palmių ir tarsi su-
sipynusių viena su kita grandi-

3, 1 - 4, 22. Trumpai minima bažnyčios vieta, jos pačios ir prieangio didumas, pastatymas šventojo ir švenčiausiojo buto ir padarymas dviejų kerubimų, uždangos ir dviejų šulų (3, 1 - 17). Toliaus išskaitomi šventoriaus ir bažnyčios rakandai (4, 1 - 22).

(3, 1) *Saliamonas pradėjo*... Bažnyčios pastatymas plačiaus aprašytas 3 Kar. 6, 1 - 7, 51. — *Morijos*. Taip pat pavadinta Prad. 22, 2 kraštas, į kurį ėjo Abraomas paaukotų savo sunaus Izaoko. Anot padavimo Saliamono bažnyčia buvusi pastatyta Abraomo aukos vietoje. — *Jėbuziečio Ornano*.. Vz. 1 Kron. 21, 28; 22, 1. — (2) *Pradėjo gi statyti*... Vz. 3 Kar. 6, 1.

(3) *Senobinių*. Autoriaus laikais žydai turėjo trumpesnį mastą, tokį kokį vartojo Babyloniečiai. — (4) *Ir šimtu dvidešimčia*. Kar. kn.: trimis dešimtimis.

(5) *Didesniuosius namus*: šventąją bažnyčios dalį. — *Eglės*, Ebr. t.: kypariso. — *Grandinaičių*. Jų nepaminėta Kar.

que pavimentum templi pretio-
sissimo marmore, decore multo.
7 Porro aurum erat probatissi-
mum, de cujus laminis texit do-
mum, et trabes ejus, et postes,
et parietes, et ostia: et cælavit
cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum San-
cti sanctorum: longitudinem ju-
xta latitudinem domus cubito-
rum viginti: et latitudinem si-
militer viginti cubitorum: et la-
minis aureis texit eam, quasi
talentis sexcentis. 9 Sed et cla-
vos fecit aureos, ita ut singuli
clavi siclos quinquagenos appen-
derent: cœnacula quoque texit
auro. 10 Fecit etiam in domo
Sancti sanctorum cherubim duos,
opere statuario: et texit eos au-
ro. 11 Alæ cherubim viginti cu-
bitis extendebantur, ita ut una
ala haberet cubitos quinque et
tangeret parietem domus: et al-
tera quinque cubitos habens,
alam tangeret alterius cherub.
12 Similiter cherub alterius ala,
quinque habebat cubitos, et tan-
gebat parietem: et ala ejus al-
tera quinque cubitorum, alam
cherub alterius contingebat. 13
Igitur alæ utriusque cherubim
expansæ erant, et extendeban-
tur per cubitos viginti: ipsi au-
tem stabant erectis pedibus, et
facies eorum erant versæ ad ex-
teriorem domum. 14 Fecit quo-
que velum ex hyacintho, pur-

naičių. 6 Taipogi bažnyčios as-
lą jis išklojo brangiausiu mar-
moru, ir tai buvo labai gražu.
7 Juostų auksas, kuriomis jis ap-
traukdino namus, jų rąstus, stak-
tas, sienas ir duris, buvo tik-
riausis; ant sienų jis liepė iš
pjaustyti kerubimų.
8 Jis padarė taipogi švenčiau-
sįjį butą dvidešimčia mastų ilgą
pagal namų platumą ir taippat
dvidešimčia mastų platų; tą jis
išklojo auksinėmis juostomis maž
ne iš šešių šimtų talentų. 9 Tai-
pogi ir vinis jis padarė iš auk-
so, taip kad kiekviena vinis svė-
rė penkias dešimtis siklių; ir
augštuosius kambarius jis aptrau-
kė auksu. 10 Toliaus švenčiau-
siame bute jis padirbino du ke-
rubimu, taip kaip daromos sto-
vylos, ir aptraukė tuodu auksu.
11 Kerubimų sparnai buvo ištie-
sti per dvidešimtį mastų, taip
kad vienas sparnas buvo pen-
kiais mastais ilgas ir siekė na-
mų sieną, ir antrasis jo sparnas
penkių mastų siekė antrojo ke-
rubo sparną. 12 Taippat antrojo
kerubo sparnas buvo penkių ma-
stų ir siekė sieną, o jo antrasis
penkių mastų sparnas siekė an-
trojo kerubo sparną. 13 Taigi, abie-
jų kerubimų sparnai buvo išskė-
sti ir tęsėsi per dvidešimt ma-
stų; juodu stovėjo stačiu ant
savo kojų, o judviejų veidai bu-
vo atkreipti įeinamojo buto lin-
kon. 14 Toliaus jis padirbino už-

---

kn. taippat kaip ir kitų mažesnių daly-
kų. — (6) *Marmoru*. Ebr. t.: brangiais
akmenimis. — (7) *Tikriausis*. Ebr. t.: iš
Parvaimo. Tai tikriausiai vietos vardas,
bet kokios, nežinia.
(9) *Kiekvîena vinis svėrė...* Ebr. t.:
ir auksas vinims svėrė 50 siklių. Rasi
tik vinių galvelės buvo paauksuotos. —
Augštuosius kambarius. Jie rasi buvo
ant švenčiausios bažnyčios dalies, kuri
tikriausiai buvo dešimčia mastų žemesnė
už šventąjį butą. — (13) *Įeinamojo buto*:
pirmosios bažnyčios dalies. — (14) *Už-
dangą*. Jos nepaminėta Kar. kn. Plg.
Iš. 26, 31.

pura, cocco, et bysso, et intexuit ei cherubim.

15 Ante fores etiam templi
duas columnas, quæ triginta et
quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum, quinque cubitorum.
16 Necnon et
quasi catenulas in oraculo, et
superposuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quæ catenulis interposuit.
17 Ipsas quoque columnas posuit
in vestibulo templi, unam a dextris, et alteram a sinistris: eam,
quæ a dextris erat, vocavit Jachin: et quæ ad lævam, Booz.

Caput IV.
1 Fecit quoque altare æneum viginti cubitorum
longitudinis, et viginti cubitorum latitudinis, et decem cubitorum altitudinis.
2 Mare etiam
fusile decem cubitis a labio usque ad labium, rotundum per
circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, et funiculus
triginta cubitorum ambiebat gyrum ejus.
3 Similitudo quoque
boum erat subter illud, et decem cubitis quædam extrinsecus cælaturæ, quasi duobus versibus alvum maris circuibant.
Boves autem erant fusiles:
4 et
ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres
respiciebant ad aquilonem, et
alii tres ad occidentem: porro
tres alii meridiem, et tres qui
reliqui erant, orientem, habentes mare superpositum: poste-

dangą iš mėlynos ir raudonos purpuros iš karmazino ir plonos drobės ir išmegzdino ant jos kerubimų.
15 Ties bažnyčios durimis jis
padarė du šulu, kuriuodu buvo
augštu tris dešimtis penkiais
mastais, jųdviejų gi galvenos
buvo penkių mastų.
16 Be to,
jis padarė tokių kaip žinyne
grandinaičių ir uždėjo jas ant
šulų galvenų; taipogi šimtą granatinių obuolių, kuriuos įdėjo
tarp grandinaičių.
17 Tuodu šu-
lu jis pastatė bažnyčios prieangyje, vieną dešinėje pusėje, kitą kairėje; buvusį dešinėje pusėje jis pavadino Jachinu, o buvusį kairėje Boozu.

4. perskyrimas.
1 Jis padarė
taipogi skaistvarinį altorių dvidešimčia mastų ilgą, dvidešimčia mastų platų ir dešimčia mastų augštą;
2 toliaus nuliedino
jurą, turėjusią dešimtį mastų
nuo vieno krašto iki kitam, aplinkui apskritą; ji buvo penkiais
mastais augšta ir trijų dešimtų
mastų juostele apriesta aplinkui.
3 Po juros briauna buvo jaučių
pavidalai, o aplink ją išviršaus
ant jos šonų ėjo dvi eili drožinių po dešimtį mastų; jaučiai
gi buvo nulieti.
4 Pati jura buvo padėta ant dvylikos jaučių,
kurių tris buvo atkreipti į šiaurę, kiti tris į vakarus, vėl kiti
tris į pietus ir tris likusieji į
rytus, ir jura buvo uždėta
ant jų; jaučių pasturgaliai buvo
uždengti po jura.
5 Jura buvo
delno storumo, o jos briauna

(15) *Du šulu.* 3 Kar. 7, 15 - 22 tuodu šulu aprašyta daug plačiaus. Tenai jų augštumas nurodomas aštuoniolika mastų. — (16) *Tokių kaip žinyne.* Anot kitų aiškintojų: aplinkui.

(4, 1) *Altorių*: deginamųjų aukų altorių. — (2) *Jurą.* Vz. 3 Kar. 7, 23-26. — (3) *Jaučių pavidalai.* Anot 3 Kar. 7, 24, čia minimi juros pagražinimai turėjo kolokvintų pavidalą. — (5) *Tris tuk-*

riora autem boum erant in-
trinsecus sub mari. 5 Porro
vastitas ejus habebat mensu-
ram palmi, et labium illius
erat quasi labium calicis, vel
repandi lilii: capiebatque tria
millia metretas. 6 Fecit quo-
que conchas decem: et posuit
quinque a dextris, et quinque
a sinistris, ut lavarent in eis
omnia, quæ in holocaustum ob-
laturi erant: porro in mari sa-
cerdotes lavabantur. 7 Fecit au-
tem et candelabra aurea decem
secundum speciem, qua jussa
erant fieri: et posuit ea in tem-
plo, quinque a dextris, et quin-
que a sinistris. 8 Necnon et men-
sas decem: et posuit eas in tem-
plo, quinque a dextris, et quin-
que a sinistris: phialas quoque
aureas centum. 9 Fecit etiam
atrium sacerdotum, et basilicam
grandem: et ostia in basilica,
quæ texit ære. 10 Porro mare
posuit in latere dextro contra
orientem ad meridiem.

11 Fecit autem Hiram lebetes,
et creagras, et phialas: et com-
plevit omne opus regis in do-
mo Dei: 12 hoc est, columnas
duas, et epistylia, et capita et
quasi quædam retiacula, quæ
capita tegerent super epistylia.
13 Malogranata quoque quadrin-
genta, et retiacula duo ita ut
bini ordines malogranatorum sin-
gulis retiaculis jungerentur, quæ
protegerent epistylia, et capita
columnarum. 14 Bases etiam fe-

buvo kaip taurės briauna arba
pražydusios lelijos; tilpo joje
tris tukstančiai kibirų. 6 Jis pa-
darė taipogi dešimtį praustuvių
ir pastatė penkias dešiniame šo-
ne o penkias kairiame, kad jo-
se butu plaunama visa, ką jie
turėjo atnašauti deginamajai au-
kai; juroje gi plaudavosi kuni-
gai. 7 Padarė ir dešimtį auksi-
nių žibintuvų pagal pavyzdį,
kaip buvo liepta padaryti, ir
pastatė juos bažnyčioje, penkis
dešiniame šone ir penkis kairia-
me; 8 taippat dešimtį stalų, ir
pastatė juos bažnyčioje, penkis
dešinėje pusėje ir penkis kairė-
je; o taipogi šimtą auksinių tau-
rių. 9 Toliaus padarė kunigų prie-
angį ir didįjį prieangį ir to prie-
angio duris, kurias aptraukė
skaistvariu. 10 Jurą jis pastatė
dešiniame šone pietryčiuose.

11 Hiramas padarė puodų, ša-
kelių ir taurių, ir pabaigė visą
karaliaus darbą Dievo namuose,
12 tai yra du šulu su lankeliais,
galvenomis ir tarsi pynėmis, ku-
rios turėjo pridengti galvenas
ant lankelių; 13 taipogi keturis
šimtus granatinių obuolių ir dvi
pyni, taip kad dvi obuolių eili
buvo sujungti su kiekviena py-
ne, kuriedvi turėjo uždengti lan-
kelius ir šulų galvenas. 14 Pa-
darė taipogi papėdes ir praustu-

---

stančiai. 3 Kar. 7, 26: du tukstančiu. — (6) *Dešimtį praustuvių.* Vz. 3 Kar. 7, 29-39; — (7) *Žibintuvų.* Plg. 3 Kar. 7, 49; Iš. 25, 31-40. — *Bažnyčioje:* šventojoje jos dalyje. — (8) *Dešimtį stalų.* Plg. 1 Kron. 28, 16. — (9) *Kunigų prieangį.* Plg. 3 Kar. 6, 36. — *Didįjį prieangį:* buvusį žemiaus už pirmąjį. Plg. 2 Kron. 20, 5. — (10) *Pietryčiuose:* prie bažnyčios kampo, kurs buvo atkreiptas į pietryčius. Plg. 3 Kar. 7, 39.

(11) *Šakelių.* Ebr. t.: s a m č i ų. Taippat 16. e. — (12) *Du šulu.* Vz. 3 Kar. 7, 16-20. — (16) *Jo tėvas.* Vz. aug. 2,

cit, et conchas, quas superposuit basibus: [15] mare unum, boves quoque duodecim sub mari. [16] Et lebetes et creagras, et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex ære mundissimo. [17] In regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Sochot, et Saredatha. [18] Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris. [19] Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, et altare aureum, et mensas, et super eas panes propositionis: [20] candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum juxta ritum ex auro purissimo: [21] et florentia quædam, et lucernas, et forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt. [22] Thymiateria quoque, et thuribula, et phialas, et mortariola ex auro purissimo. Et ostia cælavit templi interioris, id est, in Sancta sanctorum: et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

ves, kurias uždėjo ant papėdžių; [15] vieną jurą ir dvyliką jaučių po jura, [16] puodus, šakeles ir taures. Visus indus Viešpaties namuose padarė Saliamonui jo tėvas Hiramas iš tyriausio skaistvario. [17] Karalius nuliedino juos Jordano apylinkėje molinėje žemėje tarp Sochoto ir Sarėdatos. [18] Indų buvo nesuskaitoma daugybė, taip kad nebuvo žinoma, kiek sveria skaistvaris. [19] Saliamonas padarė visus Dievo namų rykus, auksinį altorių ir stalus su padėtinėmis duonomis ant jų, [20] taipogi žibintuvus su jų liampomis iš tyriausio aukso, kad žibėtu ties žinynu, kaip įsakyta, [21] kvietkų pavidalus, liampas ir repleles iš aukso; visa buvo padaryta iš tyriausio aukso; [22] taipogi indus smilkymui, smilkytuvus, taures ir grustuvėlius iš tyriausio aukso. Padarė taipogi drožinių ant vidaus bažnyčios durų, tai yra į švenčiausiąją vietą, ir bažnyčios duris į orą. Taip buvo užbaigtas visas darbas, kurį Saliamonas padarė Viešpaties namuose.

3) Bažnyčios pašventimas.

Caput V. [1] Intulit igitur Salomon omnia, quæ voverat David pater suus, argentum, et au-

5. perskyrimas. [1] Taigi, Saliamonas įnešė visa, ką buvo paaukojęs jo tėvas Dovidas, si-

13. — (17) *Sarėdatos.* 3 Kar. 7, 46: Sartano. — (19) *Stalus*: stalą. Vz. 3 Kar. 7, 48. — (22) *Indus smilkymui...* Ebr. t.: peilius, taures šlakstymui, bliudus ir puodelius iš tikriausio aukso.

5, 1—7, 22. Sandoros skrynią parneša lėvitai su didžia iškilme į bažnyčią, kurioje pasirodo Dievo šlovės debesis (5, 1-14). Saliamonas dėkoja Dievui už išpildymą Dovidui duotųjų pažadėjimų (6, 1-11) ir maldauja jį tautos akyvaizdoje, kad teiktusi išklausyti besimeldžiančius jo pastatytoje bažnyčioje (6, 12-42). Dievas siunčia ugnies iš dangaus, kaipo ženklą, kad jis išklausė maldą (7, 1-3). Pasibaigus pašventimui, Saliamonas atleidžia tautą (7, 4-10). Po to Dievas vėl apsireiškia karaliui, žada jam ir tautai savo pagelbą, jei jie išpildys ištikimai įstatymą, už peržengimą gi apskelbia bausmę (7, 11-12).

rum, et universa vasa posuit in
thesauris domus Dei. [2] Post quæ
congregavit majores natu Is-
rael, et cunctos principes tri-
buum, et capita familiarum de
filiis Israel in Jerusalem, ut ad-
ducerent arcam fœderis Domini
de Civitate David, quæ est Sion.
[3] Venerunt itaque ad regem
omnes viri Israel in die solem-
ni mensis septimi. [4] Cumque ve-
nissent cuncti seniorum Israel,
portaverunt Levitæ arcam, [5] et
intulerunt eam, et omnem pa-
raturam tabernaculi. Porro va-
sa sanctuarii, quæ erant in ta-
bernaculo, portaverunt Sacerdo-
tes cum Levitis. [6] Rex autem
Salomon et universus cœtus Is-
rael, et omnes, qui fuerunt con-
gregati ante arcam, immolabant
arietes, et boves absque ullo
numero: tanta enim erat mul-
titudo victimarum. [7] Et intule-
runt sacerdotes arcam fœderis
Domini in locum suum, id est,
ad oraculum templi, in Sancta
sanctorum subter alas cherubim:
[8] ita ut cherubim expanderent
alas suas super locum, in quo
posita erat arca, et ipsam arcam
tegerent cum vectibus suis. [9]
Vectium autem, quibus porta-
batur arca, quia paululum lon-
giores erant, capita parebant
ante oraculum: si vero quis pau-
lulum fuisset extrinsecus, eos
videre non poterat. Fuit itaque
arca ibi usque in præsentem
diem. [10] Nihilque erat aliud in
arca, nisi duæ tabulæ, quas po-
suerat Moyses in Horeb, quan-
do legem dedit Dominus filiis

dabrą, auksą ir visus indus ir
sudėjo į Dievo namų iždą. [2] Po
to jis surinko visus Izraėlio vy-
resniuosius, visus giminių kuni-
gaikščius ir šeimynų viršininkus
iš Izraėlio sunų į Jeruzalę, kad
jie atgabentu Viešpaties sando-
ros skrynią iš Dovido miesto,
tai yra iš Siono. [3] Taigi, atėjo
prie karaliaus visi Izraėlio vy-
rai iškilmingoje septintojo mė-
nesio dienoje. [4] O atėjus visiems
Izraėlio senesniesiems, lėvitai
nešė skrynią, [5] ir įnešė ją ir vi-
sus šėtros rakandus; šventyklos
gi rykus, buvusius šėtroje, ne-
šė kunigai draug su lėvitais. [6]
O karalius Saliamonas ir visas
Izraėlio susirinkimas ir visi su-
sirinkusieji ties skrynia aukojo
avinus ir jaučius be jokio skait-
liaus; nes toki buvo aukų dau-
gybė. [7] Kunigai įnešė Viešpaties
sandoros skrynią į jos vietą, tai
yra prie bažnyčios žinyno į šven-
čiausiąjį butą po kerubimų spar-
nais, [8] taip kad kerubimai turėjo
ištiesę savo sparnus ant vietos,
kurioje buvo padėta skrynia, ir
dengė pačią skrynią draug su
jos kartimis [9] Galai gi karčių,
kuriomis buvo nešama skrynia,
kadangi jos buvo truputį ilges-
nės, buvo matyti prieš žinyną;
bet jei kas buvo išėjęs truputį
laukan, nebegalėjo jų matyti.
Taigi, skrynia buvo tenai iki
šiai dienai. [10] Skynioje nebuvo
nieko kita, kaip tik dvi plokšti,
kurias buvo įdėjęs Mozė prie
Horebo, kuomet Viešpats davė
įstatymą Izraėlio sunums, išėju-
siems iš Aigypto. [11] Išėjus gi

(5, 1) *Saliamonas įnešė*... Plg. 3 Kar. 7, 51. — (2) *Surinko*... Vz. 3 Kar. 8, 1. 2. — (3) *Iškilmingoje*...: šėtrų šventėje. — (4) *Lėvitai*: kunigai iš Lėvio giminės. — (5) *Ir visus šėtros*... Ebr. t.: ir šventąją šėtrą ir visus rakandus... — (9) *Galai karčių*... Plg. Iš. 25, 15; 3 Kar. 8, 8. — *Iki šiai dienai*: iki tam laikui, kuria-

Israel egredientibus ex Ægypto.
11 Egressis autem sacerdotibus
de sanctuario (omnes enim sa-
cerdotes, qui ibi potuerant in-
veniri, sanctificati sunt: nec ad-
huc in illo tempore vices, et
ministeriorum ordo inter eos di-
visus erat) 12 tam Levitæ quam
cantores, id est, et qui sub
Asaph erant, et qui sub Eman, et
qui sub Idithun, filii, et fratres
eorum vestiti byssinis, cymba-
lis, et psalteriis, et citharis con-
crepabant, stantes ad orientalem
plagam altaris, et cum eis sa-
cerdotes centum viginti canen-
tes tubis. 13 Igitur cunctis pa-
riter, et tubis, et voce, et cym-
balis, et organis, et diversi ge-
neris musicorum concinentibus,
et vocem in sublime tollenti-
bus: longe sonitus audiebatur,
ita ut cum Dominum laudare
cœpissent et dicere: Confitemi-
ni Domino quoniam bonus, quo-
niam in æternum misericordia
ejus, impleretur domus Dei nu-
be, 14 nec possent sacerdotes sta-
re et ministrare propter caligi-
nem. Compleverat enim gloria
Domini domum Dei.

Caput VI. 1 Tunc Salomon ait:
Dominus pollicitus est ut ha-
bitaret in caligine: 2 ego autem
ædificavi domum nomini ejus,
ut habitaret ibi in perpetuum.
3 Et convertit rex faciem suam,
et benedixit universæ multitu-
dini Israel (nam omnis turba
stabat intenta) et ait: 4 Bene-

kunigams iš šventyklos (nes vi-
si kunigai, kurie galėjo tenai ra-
sties, buvo pašventinti, ir dar
tuo metu eilia ir tarnysčių tvar-
ka nebuvo tarp jų padalinta),
12 kaip lėvitai taip ir giesminin-
kai, tai yra ir tie, kurie buvo
po Asafu ir kurie po Emanu ir
kurie po Iditunu, jų sunųs ir
broliai, apsivilkę drobiniais ap-
darais, žaidė kimbolais, arpomis
ir kanklėmis, stovėdami į rytus
nuo altoriaus, ir draug su jais
šimtas dvidešimt kunigų trimi-
tavo trimitais. 13 Taigi, atsilie-
piant visiems draug trimitais,
balsu, kimbolais, stygomis ir
visokiais muzikos prietaisais ir
keliant balsą augštyn, skambė-
jimas girdėjosi toli, taip kad
jiems pradėjus šlovinti Viešpa-
tį ir sakyti: Šlovinkite Viešpatį
nes jis geras, nes jo mielašir-
dystė amžina, Dievo namai li-
ko pripildyti debesimi. 14 ir ku-
nigai nebegalėjo stovėti ir tar-
nauti dėlei tamsumo. Nes Vieš-
paties garbė buvo pripildžiusi
Dievo namus.

6. perskyrimas. 1 Tuomet Sa-
liamonas tarė: Viešpats yra ža-
dėjęs gyventi tamsume. 2 Aš gi
pastačiau jo vardui namus, kad
jis gyventu tenai per amžius. 4
Po to karalius atkreipė savo
veidą ir palaimino visą Izraė-
lio daugybę (nes visa minia sto-
vėjo klausydama) ir tarė: 4 Pa-

---

me buvo parašyti dokumentai, sunaudoti Kron. kn. autoriaus savo veikalui parašyti. — (**11**) *Ir dar tuo metu...* Ebr. t. pasakyta, kad tuo laiku nežiurėta padalinimo kunigų į skyrius. Dėlei iškilmės didumo dalyvavo eisenoje ne vienas, kurs nors kunigų skyrius, bet visi. — (**12**) *Giesmininkai.* Ebr. t. dar pridėta: visi draug. — (**13**) *Šlovinkite Viešpatį...* Plg. 1 Kron. 16, 34; Ezdr. 3, 11.

(**6, 1**) *Viešpats yra žadėjęs...* Vz. 3 Kar. 8, 12; Iš. 19, 9 ir k. — (**2**) *Aš gi pastačiau...* Ebr. t.: aš gi pastačiau namus tau gyventi ir vietą tavo buveinei per amžius. — (**4**) *Pašlovintas teesie...* Plg. 3 Kar. 8, 15-22.

dictus Dominus Deus Israel, qui
quod locutus est David patri
meo, opere complevit, dicens:
5 A die, qua eduxi populum
meum de terra Ægypti, non ele-
gi civitatem de cunctis tribu-
bus Israel, ut ædificaretur in
ea domus nomini meo: neque
elegi quemquam alium virum,
ut esset dux in populo meo Is-
rael, 6 sed elegi Jerusalem, ut
sit nomen meum in ea: et ele-
gi David, ut constituerem eum
super populum meum Israel. 7
Cumque fuisset voluntatis Da-
vid patris mei, ut ædificaret
domum nomini Domini Dei Is-
rael, 8 dixit Dominus ad eum:
Quia hæc fuit voluntas tua, ut
ædificares domum nomini meo,
bene quidem fecisti hujuscemo-
di habere voluntatem: 9 sed non
tu ædificabis domum, verum fi-
lius tuus, qui egredietur de lum-
bis tuis, ipse ædificabit domum
nomini meo. 10 Complevit ergo
Dominus sermonem suum, quem
locutus fuerat: et ego surrexi
pro David patre meo, et sedi
super thronum Israel, sicut lo-
cutus est Dominus: et ædifica-
vi domum nomini Domini Dei
Israel. 11 Et posui in ea arcam,
in qua est pactum Domini, quod
pepigit cum filiis Israel.

12 Stetit ergo coram altari
Domini ex adverso universæ
multitudinis Israel, et extendit
manus suas. 13 Siquidem fecerat
Salomon basim æneam, et po-
suerat eam in medio basilicæ,
habentem quinque cubitos lon-
gitudinis, et quinque cubitos la-
titudinis, et tres cubitos altitu-
dinis: stetitque super eam: et

šlovintas teesie Viešpats, Izraė-
lio Dievas, kurs įvykdė, ką yra
žadėjęs mano tėvui Dovidui,
kuomet sakė: 5 Nuo tos dienos,
kurioje išvedžiau savo tautą iš
Aigypto žemės, neišsirinkau mie-
sto iš visų Izraėlio giminių, kad
jame butų pastatyti mano var-
dui namai, ir neišrinkau kurio
nors kito vyro, kad butu vadas
mano tautoje Izraėlyje, 6 bet
išsirinkau Jeruzalę, kad joje bu-
tu mano vardas, ir išsirinkau
Dovidą, kad pastatyčiau jį ant
mano tautos Izraėlio. 7 O kuo-
met mano tėvas Dovidas buvo
panorėjęs pastatyti Viešpaties,
Izraėlio Dievo, vardui namus, 8
Viešpats jam tarė: Kad tu no-
rėjai statyti mano vardui namus,
gerai, tiesa, padarei, kad turė-
jai tokį norą, 9 tečiau ne tu pa-
statysi namus, bet tavo sunus,
kurs išeis iš tavo strėnų, jis pa-
statys mano vardui namus. 10
Taigi, Viešpats įvykdė savo žo-
džius, kuriuos buvo kalbėjęs; aš
pakilau savo tėvo Dovido vie-
toje ir sėdaus ant Izraėlio so-
sto, kaip Viešpats yra kalbėjęs,
ir pastačiau Viešpaties, Izraėlio
Dievo, vardui namus, 11 ir pa-
stačiau juose skrynią, kurioje
yra Viešpaties sandora, jo pada-
rytoji su Izraėlio sunumis.

12 Taigi, jis atsistojo Viešpa-
ties altoriaus akyvaizdoje ties
visa Izraėlio daugybe ir ištiesė
savo rankas. 13 Nes Saliamonas
buvo padaręs skaistvarinę papė-
dę ir pastatęs ją prieangio vi-
duryje, penkiais mastais ilgą,
penkiais mastais plačią ir trimis
mastais augštą, ir atsistojo ant
jos, o paskui atsiklaupęs prieš

---

(12) *Jis atsistojo...* Plg. 3 Kar. 8, 22.

(14) *Viešpatie...* Plg. 3 Kar. 8, 23-26.

deinceps flexis genibus contra
universam multitudinem Israel,
et palmis in cœlum levatis, 14 ait:
Domine Deus Israel, non
est similis tui Deus in cœlo et
in terra: qui custodis pactum
et misericordiam cum servis tuis,
qui ambulant coram te in toto
corde suo: 15 qui præstitisti ser-
vo tuo David patri meo quæ-
cumque locutus fueras ei: et
quæ ore promiseras, opere com-
plesti, sicut et præsens tempus
probat. 16 Nunc ergo Domine
Deus Israel, imple servo tuo
patri meo David quæcumque
locutus es, dicens: Non deficiet
ex te vir coram me, qui sedeat
super thronum Israel: ita tamen
si custodierint filii tui vias suas,
et ambulaverint in lege mea, si-
cut et tu ambulasti coram me.
17 Et nunc Domine Deus Israel,
firmetur sermo tuus, quem lo-
cutus es servo tuo David.

18 Ergone credibile est ut ha-
bitet Deus cum hominibus su-
per terram? Si cœlum et cœli
cœlorum non te capiunt, quan-
to magis domus ista, quam æ-
dificavi? 19 Sed ad hoc tantum
facta est, ut respicias orationem
servi tui, et obsecrationem ejus
Domine Deus meus: et audias
preces, quas fundit famulus tu-
us coram te: 20 ut aperias ocu-
los tuos super domum istam die-
bus ac noctibus, super locum,
in quo pollicitus es ut invoca-
retur nomen tuum, 21 et exau-
dires orationem, quam servus
tuus orat in eo: et exaudias pre-
ces famuli tui, et populi tui Is-

visą Izraėlio daugybę ir ištie-
sęs rankas į dangų, 14 tarė:

Viešpatie, Izraėlio Dieve, nė-
ra tau lygaus Dievo danguje ir
ir ant žemės, kurs užlaikai san-
dorą ir mielaširdystę savo tar-
nams, vaikščiojantiems tavo aky-
vaizdoje visa savo širdimi, 15
kurs suteikei savo tarnui, mano
tėvui Dovidui, visa, ką jam esi
kalbėjęs, ir ką buvai žadėjęs,
įvykdei, kaip ir dabartis patvir-
tina. 16 Dabar tat Viešpatie, Iz-
raėlio Dieve, attesėk savo tar-
nui, mano tėvui Dovidui, visa
ką esi kalbėjęs, sakydamas: Ne-
pritruks iš tavęs vyro mano
akyvaizdoje, kurs sėdėtu ant
Izraėlio sosto, taip tečiau kad
tavo sunųs sergės savo kelius
ir vaikščios mano įstatyme, kaip
ir tu vaikščiojai mano akyvaiz-
doje. 17 O dabar, Viešpatie, Iz-
raėlio Dieve, tebuna patvirtin-
ti tavo žodžiai, kuriuos esi kal-
bėjęs tavo tarnui Dovidui.

18 Bet argi tai tikėtinas daly-
kas, kad Dievas gyvena su žmo-
nėmis ant žemės? Jei dangųs
ir dangų dangųs negali tavęs
sutalpinti, kaip gi mažiaus šitie
namai, kuriuos pastačiau? 19 Bet
tai padaryta tiktai tam, kad tu,
Viešpatie, mano Dieve, pažvelg-
tumei į savo tarno maldą ir į
jo meldimą, ir išgirstumei mal-
das, kuriomis tavo tarnas mel-
džiasi tavo akyvaizdoje; 20 kad
atvertumei savo akis ant šitų
namų per dienas ir naktis, ant
vietos, kurioje esi žadėjęs, kad
bus šaukiamasi į tavo vardą, 21
ir tu išklausysi maldą, kuria ta-
vo tarnas joje meldžiasi, ir kad

(18) *Argi...* Plg. 3 Kar. 8, 27-30.

(22) *Jei kas nors nusidės...* Plg. 3

rael. Quicumque oraverit in lo-
co isto, exaudi de habitaculo
tuo, id est, de cœlis, et propitiare.

22 Si peccaverit quispiam in
proximum suum, et jurare con-
tra eum paratus venerit, seque
maledicto constrinxerit coram
altari in domo ista: 23 tu audies
de cœlo, et facies judicium ser-
vorum tuorum, ita ut reddas
iniquo viam suam in caput pro-
prium, et ulciscaris justum, re-
tribuens ei secundum justitiam
suam. 24 Si superatus fuerit po-
pulus tuus Israel ab inimicis
(peccabunt enim tibi) et con-
versi egerint pœnitentiam, et
obsecraverint nomen tuum, et
fuerint deprecati in loco isto,
25 tu exaudies de cœlo, et pro-
pitiare peccato populi tui Is-
rael, et reduc eos in terram,
quam dedisti eis. et patribus
eorum. 26 Si clauso cœlo pluvia
non fluxerit propter peccata po-
puli, et deprecati te fuerint in
loco isto, et confessi nomini
tuo, et conversi a peccatis suis,
cum eos afflixeris, 27 exaudi de
cœlo Domine, et dimitte pec-
cata servis tuis et populi tui
Israel, et doce eos viam bonam,
per quam ingrediantur: et da
pluviam terræ, quam dedisti po-
pulo tuo ad possidendum. 28 Fa-
mes si orta fuerit in terra et
pestilentia, ærugo, et aurugo,
et locusta, et bruchus, et ho-
stes, vastatis regionibus, portas
obsederint civitatis, omnisque
plaga et infirmitas presserit: 29
si quis de populo tuo Israel fue-
rit deprecatus, cognoscens pla-
gam et infirmitatem suam et
expanderit manus suas in domo
hac, 30 tu exaudies de cœlo, de
sublimi scilicet habitaculo tuo,

išklausytumei tavo tarno ir ta-
vo tautos Izraėlio prašymus; kas
tik melsis šitoje vietoje, išklau-
syk jį savo buveinėje, tai yra
danguje, ir buk maloningas.
22 Jei kas nors nusidės savo
artimui ir ateis pasiryžęs pri-
siekti prieš jį ir suriš save pri-
sieka su keiksmu ties altoriumi
šituose namuose, 23 tu išgirsi
danguje ir padarysi savo tar-
nams teismą, taip kad neteisin-
gojo pasielgimą sugrąžinsi ant
jo paties galvos ir atkeršysi tei-
sųjį, atlygindamas jam pagal jo
teisybę. 24 Jei tavo tauta Izraė-
lis bus neprietelių apgalėta (nes
jie tau nusidės) ir sugrįžę darys
atgailą ir maldaus tavo vardą
ir melsis šitoje vietoje, 25 tu iš-
klausyk iš dangaus, ir dovanok
savo tautos Izraėlio nuodėmę ir
atvesk juos atgal į žemę, kurią
davei jiems ir jų tėvams. 26 Jei
uždarius dangų, lietus nelys dė-
lei tautos nusidėjimų, ir jie mal-
daus tave šitoje vietoje, ir šlo-
vins tavo vardą, ir sugrįš nuo
savo nuodėmių, kuomet busi
juos prispaudęs; 27 išklausyk iš
dangaus, Viešpatie, ir atleisk
nuodėmes tavo tarnams ir tavo
tautai Izraėliui ir pamokyk juos
gero kelio, kuriuo jie eitu, ir
duok lietaus žemei, kurią esi
davęs paveldėti savo tautai. 28
Jei kils žemėje badas ir maras,
kulės ir amaras, skėriai ir gniu-
sai, ir jei neprieteliai, sunaikinę
šalį, apguls miesto vartus, jei
spaus koki nors sloga ir liga,
29 jei tuomet kas nors iš tavo
tautos Izraėlio melsis, pažinda-
mas savo slogą ir ligą, ir išties
savo rankas šituose namuose, 30
tu išklausyk danguje, butent
augštoje savo buveinėje, ir buk
maloningas, ir atsilygink kiek-
vienam pagal jo kelius, kuriuos

et propitiare, et redde unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in corde suo: (tu enim solus nosti corda filiorum hominum).
31 Ut timeant te, et ambulent in viis tuis cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

32 Externum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, et propter manum tuam robustam, et brachium tuum extentum, et adoraverit in loco isto,
33 tu exaudies de cœlo firmissimo habitaculo tuo, et facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus: ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, et timeant te sicut populus tuus Israel: et cognoscant, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi.

34 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, et domus, quam ædificavi nomini tuo:
35 tu exaudies de cœlo preces eorum, et obsecrationem, et ulciscaris.
36 Si autem peccaverint tibi (neque enim est homo, qui non peccet) et iratus fueris eis, et tradideris hostibus, et captivos duxerint eos in terram longinquam, vel certe quæ juxta est,
37 et conversi in corde suo in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint pœnitentiam, et deprecati te fuerint in terra

žinai jį turint savo širdyje; (nes tu vienas žinai žmonių vaikų širdis);
31 kad jie bijotusi tavęs ir vaikščiotu tavo keliais per visas dienas, kurias gyvena ant paviršio žemės, tavo duotosios musų tėvams.

32 Taipogi ir svetimąjį, kurs nėra iš tavo tautos Izraėlio, jei jis ateis iš tolimo krašto dėlei didžio tavo vardo ir dėlei galingos tavo rankos ir tavo ištiesto peties, ir pagarbins šitoje vietoje,
33 tu išklausysi danguje, tvirčiausioje tavo gyvenamoje vietoje, ir padarysi visa, kodėlei šauksis į tave tasai svetimtautis, kad visos žemės tautos pažintu tavo vardą ir bijotusi tavęs kaip ir tavo tauta Izraėlis, ir žinotu, jog tavo vardas šaukiamas ant šitų namų, kuriuos pastačiau.

34 Jei tavo tauta išeis į karę prieš savo priešininkus keliu, kuriuo juos siųsi, jie pagarbins tave, atsigrįžę šito miesto linkon, kurį išsirinkai, ir šitų namų, kuriuos pastačiau tavo vardui,
35 tu išklausysi danguje jų maldas ir prašymą, ir atkeršysi.
36 O jei jie nusidės tau, (nes nėra žmogaus, kurs nenusidėtu), ir tu busi užsirustinęs ant jų ir paduosi neprieteliams, ir tie ves juos belaisvius į tolimą kraštą arba į artimą,
37 o jie atsivertę savo širdyje toje žemėje, kurion sugauti liko nuvesti, darys atgailą ir maldaus tave savo nelaisvės žemėje ir sakys: Nusidėjome, pasielgėme nedo-

---

Kar. 8, 31—40. —(29) *Šituose namuose.* Ebr. t.: ties šitais namais.
(32) *Taipogi ir...* Plg. 3 Kar. 8, 41-43.

(34) *Jei tavo tauta...* Plg. 3 Kar. 8, 44-50.

captivitatis suæ, dicentes: Peccavimus, inique fecimus, injuste egimus: 38 et reversi fuerint
ad te in toto corde suo, et in tota anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, et urbis, quam elegisti, et domus, quam ædificavi nomini tuo: 39 tu exaudies de cœ-
lo, hoc est, de firmo habitaculo tuo preces eorum, et facias judicium, et dimittas populo tuo, quamvis peccatori: 40 tu es
enim Deus meus: aperiantur, quæso, oculi tui, et aures tuæ intentae sint ad orationem, quae fit in loco isto.

41 Nunc igitur consurge Domine Deus in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, et sancti tui lætentur in bonis. 42 Domine Deus
ne averteris faciem christi tui: memento misericordiarum David servi tui.

Caput VII. 1 Cumque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de cœlo, et devoravit holocausta et victimas: et majestas Domini implevit domum. 2 Nec poterant sacerdo-
tes ingredi templum Domini, eo quod implesset majestas Domini templum Domini. 3 Sed et
omnes filii Israel videbant descendentem ignem, et gloriam Domini super domum: et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, ado-

rai, darėme neteisingai, 38 ir su-
grįš prie tavęs visa savo širdimi ir visa savo dušia savo nelaisvės žemėje, kurion liko nuvesti, garbins tave, atsigrįžę savo žemės linkon, kurią esi davęs jų tėvams, ir savo miesto, kurį išsirinkai, ir namų, kuriuos pastačiau tavo vardui, 39 tu išklau-
sysi danguje, tai yra, tavo tvirtoje buveinėje jų maldas ir padarysi teisybę ir atleisi savo nors ir nusidėjusiai tautai; 40
nes tu esi mano Dievas. Meldžiu, tebuna tavo akįs atviros ir tavo ausįs teklauso maldos, kuri daroma šitoje vietoje.

41 Taigi, dabar, Viešpatie, Dieve, pakilk į savo atilsį, tu ir tavo stiprybės skrynia; tavo kunigai, Viešpatie, Dieve, teapsivelka išganymu ir tavo šventieji tesidžiaugia gėrybėmis. 42
Viešpatie, Dieve, neatstumk veido tavo pateptinio; atsimink mielaširdystes tavo tarnui Dovidui.

7. perskyrimas. 1 Saliamonui pabaigus maldas, ugnis nužengė iš dangaus ir prarijo deginamasias aukas ir kitas aukas, ir Viešpaties didenybė pripildė namus.
2 Tuomet kunigai negalėjo įeiti į Viešpaties bažnyčią, nes Viešpaties didenybė buvo pripildžiusi Viešpaties bažnyčią. 3 Taipo-
gi visi Izraėlio sunųs matė nužengiančią ugnį ir Viešpaties šlovę ant namų ir parpuolę kniupsti ant žemės, ant aslos, išgrįstos akmenimis, garbino ir šlo-

(41) *Taigi, dabar..* Plg. 3 Kar. 8, 51-53. — *Pakilk...* Vz. Ps. 131, 8. 10. — *Į savo atilsį:* į bažnyčią, į jos švenčiausiąją dalį. — (42) *Pateptinio*: karaliaus Saliamono.

(7, 1) *Ugnis nužengė...* Paduotų čionai (1-3 eil.) žinių nėra Kar. kn. — (3) *Aslos išgrįstos...* LXX: λιθόστρωτον. Plg. Ez. 40, 17. 18; Jon. 19, 13.

raverunt, et laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.
4 Rex autem, et omnis populus immolabant victimas coram Domino.
5 Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: et dedicavit domum Dei rex, et universus populus.
6 Sacerdotes autem stabant in officiis suis: et Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro Sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat.
7 Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum: quia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes.
8 Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad Torrentem Ægypti.
9 Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, et solemnitatem celebrasset diebus septem.
10 Igitur in die vigesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus Davidi, et Salomoni, et Israeli populo suo.

vino Viešpatį: Nes jis geras, nes jo mielaširdystė amžina.

4 Karalius gi ir visa tauta darė aukas Viešpaties akyvaizdoje.
5 Taigi, karalius Saliamonas papjovė aukoms dvidešimt du tukstančiu jaučių, šimtą dvidešimt tukstančių avinų, ir pašventino Dievo namus karalius ir visa tauta.
6 Kunigai buvo prie savo pareigų ir lėvitai prie muzikos prietaisų Viešpaties giesmėms, kuriuos yra padaręs karalius Dovidas šlovinti Viešpačiui, nes jo mielaširdystė amžina; jie giedojo Dovido giesmes, žaisdami savo rankomis; kunigai gi trimitavo trimitais jų priešakyje, o visas Izraėlis stovėjo.
7 Saliamonas pašventino taipogi šventoriaus vidurį prieš Viešpaties bažnyčią, nes tenai jis aukojo deginamasias aukas ir dėkojimo aukų taukus, kadangi ant skaistvarinio altoriaus, kurį jis buvo padaręs, negalėjo sutilpti deginamosios aukos, duoninės atnašos ir taukai.
8 Taigi, Saliamonas darė tuo metu iškilmę per septynias dienas ir visas Izraėlis draug su juo, labai didis susirinkimas nuo įėjimo į Ematą iki Aigypto upeliui.
9 Aštuntoje dienoje jis padarė iškilmingą sueigą, nes septynias dienas jis šventino altorių ir septynias dienas darė iškilmę.
10 Taigi, dvidešimt trečioje septintojo mėnesio dienoje jis atleido žmones į jų šėtras, linksmus ir besidžiaugiančius dėlei

(4) *Karalius gi ir...* Plg. 3 Kar. 8, 62-66. — (6) *Prie savo pareigų.* Tikriaus: savo vietoje. — *Jie giedojo Dievo giesmes...* Ebr. t.: Dovidui šlovinant per jų rankas. — (9) *Iškilmingą sueigą.* Ebr. *'acereth.* Taip vadinosi aštuntoji šėtrų šventės diena. Plg. Kun. 33, 36.

11 Complevitque Salomon domum Domini, et domum regis,
et omnia quæ disposuerat in
corde suo, ut faceret in domo
Domini, et in domo sua, et prosperatus est. 12 Apparuit autem
ei Dominus nocte, et ait: Audivi orationem tuam, et elegi
locum istum mihi in domum
sacrificii. 13 Sl clausero cœlum,
et pluvia non fluxerit, et mandavero et præcepero locustæ,
ut devoret terram, et misero
pestilentiam in populum meum:
14 conversus autem populus
meus, super quos invocatum est
nomen meum, deprecatus me
fuerit, et exquisierit faciem
meam, et egerit pœnitentiam a
viis suis pessimis: et ego exaudiam de cœlo, et propitius ero
peccatis eorum, et sanabo terram eorum. 15 Oculi quoque mei
erunt aperti, et aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in
loco isto oraverit. 16 Elegi enim,
et sanctificavi locum istum, ut
sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant oculi
mei, et cor meum ibi cunctis
diebus. 17 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, et feceris juxta omnia, quæ præcepi
tibi, et justitias meas judiciaque servaveris: 18 suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus
sum David patri tuo, dicens:
Non auferetur de stirpe tua vir,
qui sit princeps in Israel. 19 Si
autem aversi fueritis, et dereliqueritis justitias meas, et præ-

gerumo, kurį Viešpats buvo padaręs Dovidui, ir Saliamonui, ir
savo tautai Izraėliui.
11 Taip tat Saliamonas užbaigė Viešpaties namus, ir karaliaus
namus, ir visa, ką buvo nutaręs savo širdyje padaryti Viešpaties namuose ir savo namuose, ir tai jam pavyko. 12 O Viešpats pasirodė jam naktį ir tarė:
Aš išklausiau tavo maldą ir išsirinkau sau šitą vietą, kad ji
butu aukų namais. 13 Jei uždarysiu dangų ir nelys lietus, jei
liepsiu ir įsakysiu skėriams sunaikinti šalį, ir jei siųsiu marą
į savo tautą, 14 o atsigrįžus mano tauta, ant kurios šaukiamas
mano vardas, maldaus mane,
jieškos mano veido ir darys atgailą dėlei nedoriausio savo pasielgimo, aš išklausysiu danguje,
dovanosiu jų kaltybes ir pagydysiu jų žemę. 15 Taipogi mano
akįs bus atviros ir mano ausįs
klausys maldos to, kurs melsis
šitoje vietoje. 16 Nes aš išsirinkau ir pašventinau šitą vietą,
kad mano vardas butu čionai
per amžius, ir mano akįs bei
mano širdis pasiliktu čionai per
visas dienas. 17 Taipogi jei tu
vaikščiosi mano akyvaizdoje,
kaip vaikščiojo tavo tėvas Dovidas, ir darysi visa taip, kaip
tau įsakiau, ir užlaikysi mano
įstatus ir nutarimus, 18 aš užlaikysiu tavo karalystės sostą,
kaip esu žadėjęs tavo tėvui Dovidui, kuomet sakiau: Nebus
atimtas iš tavo ainijos vyras,
kurs butu kunigaikščiu Izraėlyje. 19 Bet jei jųs nusigrįšite ir
apleisite mano nutarimus ir mano įsakymus, kuriuos jums da-

(11) *Taip tat*... Plg. 3 Kar. 9, 1-9.— | (19) *Jųs nusigrįšite*.. Ebr. t.: jie nusigrįš...

cepta mea, quæ proposui vobis,
et abeuntes servieritis diis alie-
nis, et adoraveritis eos. [20] evel-
lam vos de terra mea, quam
dedi vobis: et domum hanc,
quam sanctificavi nomini meo,
projiciam a facie mea, et tra-
dam eam in parabolam, et in
exemplum cunctis populis. [21]
Et domus ista erit in prover-
bium universis transeuntibus,
et dicent stupentes: Quare fe-
cit Dominus sic terræ huic, et
domui huic? [22] Respondebunt-
que: Quia dereliquerunt Domi-
num Deum patrum suorum, qui
eduxit eos de terra Ægypti, et
apprehenderunt deos alienos, et
adoraverunt eos, et coluerunt:
idcirco venerunt super eos uni-
versa hæc mala.

viau, ir nuėję šalin tarnausite
svetimiems dievams ir garbin-
site juos. [20] aš išrausiu jus iš
mano žemės, kurią jums daviau.
ir šituos namus, kuriuos pašven-
čiau savo vardui, atmesiu nuo
savo veido, ir atiduosiu, kad jie
butu pasaka ir pavyzdis visoms
tautoms. [21] Ir šitie namai bus
patarlė visiems praeinantiems,
ir jie sakys nustebę: Kodėl Vieš-
pats taip padarė šitai žemei ir
šitiems namams? [22] Ir bus jiems
atsakyta: Nes jie apleido Vieš-
patį, savo tėvų Dievą, kurs iš-
vedė juos iš Aigypto žemės, ir
pasigavo svetimus dievus, gar-
bino juos ir jiems tarnavo; to-
dėlei atėjo ant jų visos šitos
nelaimės.

3. Saliamono viešpatavimas ir didenybė. 1) Kiti garbingi Saliamono veikalai.

Caput VIII. [1] Expletis autem
viginti annis postquam ædifica-
vit Salomon domum Domini et
domum suam: [2] civitates, quas
dederat Hiram Salomoni, ædifi-
cavit, et habitare ibi fecit filios
Israel. [3] Abiit quoque in Emath
Suba, et obtinuit eam. [4] Et æ-
dificavit Palmiram in deserto,
et alias civitates munitissimas
ædificavit in Emath. [5] Exstru-
xitque Bethoron superiorem, et
Bethoron inferiorem, civitates

8. **perskyrimas.** [1] Praslinkus
dvidešimčiai metų, kuomet Sa-
liamonas buvo pastatęs Viešpa-
ties namus ir savo namus, [2] jis
pastatė miestus, kuriuos Hira-
mas buvo davęs Saliamonui, ir
apgyvendino tenai Izraėlio su-
nus. [3] Jis nuėjo taipogi į Subos
Ematą ir paėmė jį; [4] pastatė
Palmyrą tyrumoje; pastatė tai-
pogi kitus stipriausius miestus
Emate. [5] Toliaus pastatė augš-
tąjį Bėthoroną ir žemąjį Bėt-

— (21) *Namai.* Ebr. t.: namai, kurie bu-
vo taip prakilnųs.

8, 1-18. Tarp kitų Saliamono veika-
lų minima jo pastatyti miestai, pavergtos
tautos, perkėlimas Paraono dukters į jai
pastatytus namus, atnaujinimas paliepimų
apie aukas ir kunigų bei lėvitų pareigas
ir Saliamono laivyno kelionės.

(8, 1) *Praslinkus...* Plg. 3 Kar. 9, 10.
— (2) *Buvo davęs.* Rasi: sugrąžinęs;
nes 3 Kar. 9, 11-13 pasakyta, kad Salia-
monas davęs Hiramui dvidešimt miestų,
bet tie miestai nepatikę Hiramui. — (3)
Subos Ematą. Ebr. t.: Sobos Ematą. Plg.
1 Kron. 18, 3. — (4) *Palmyrą.* Vz. 3
Kar. 9, 18.

muratas habentes portas et ve-
ctes et seras: 6 Balaath etiam
et omnes urbes firmissimas, quæ
fuerunt Salomonis, cunctasque
urbes quadrigarum, et urbes
equitum: omnia quæcumque vo-
luit Salomon atque disposuit,
ædificavit in Jerusalem et in
Libano, et in universa terra po-
testatis suæ.

7 Omnem populum, qui dere-
lictus fuerat de Hethæis, et
Amorrhæis, et Pherezæis, et
Hevæis, et Jebusæis, qui non
erant de stirpe Israel, 8 de fi-
liis eorum: et de posteris, quos
non interfecerant filii Israel,
subjugavit Salomon in tributa-
rios, usque in diem hanc. 9 Por-
ro de filiis Israel non posuit ut
servirent operibus regis: ipsi
enim erant viri bellatores, et
duces primi et principes qua-
drigarum et equitum ejus. 10
Omnes autem principes exerci-
tus regis Salomonis fuerunt du-
centi quinquaginta, qui erudie-
bant populum.

11 Filiam vero Pharaonis
transtulit de Civitate David
in domum, quam ædificave-
rat ei. Dixit enim rex: Non
habitabit uxor mea in domo
David regis Israel, eo quod
sanctificata sit: quia ingressa
est in eam arca Domini.

12 Tunc obtulit Salomon ho-
locausta Domino super altare
Domini, quod exstruxerat ante
porticum, 13 ut per singulos dies
offerretur in eo juxta praece-
ptum Moysi in sabbatis et in

horoną, muru apvestus miestus,
turėjusius vartus, užkaiščius ir
spynas; 6 taipogi Balaatą ir vi-
sus stipriausius miestus, prigu-
lėjusius Saliamonui, visus kariš-
kųjų vežimų miestus ir raitelių
miestus; visa, ką tik Saliamo-
nas norėjo ir buvo nutaręs, jis
pastatė Jeruzalėje ir ant Liba-
no ir visoje savo valdžios že-
mėje.

7 Visus žmones, kurie buvo
likę iš Hetiečių, Amoriečių, Pe-
reziečių, Evejiečių ir Jėbuzie-
čių, neprigulėjusių prie Izraėlio
ainijos, 8 sunus ir ainius tų, ku-
rių Izraėlio sunųs nebuvo už-
mušę, Saliamonas pavergė, kad
butu čyžininkais iki šiai dienai.
9 Iš Izraėlio sunų jis nepasky-
rė, kad butu lažininkais kara-
liaus darbams, nes jie buvo vy-
rai kovotojai ir pirmieji vadai
bei viršininkai kariškųjų vežimų
ir jo raitelių. 10 Visų gi kara-
liaus Saliamono kariuomenės vir-
šininkų, kurie mokė žmones, bu-
vo du šimtu penkios dešimtįs.

11 Jis perkėlė Paraono dukte-
rį iš Dovido miesto į namus,
kuriuos buvo jai pastatęs; nes
karalius sakė: Mano žmona ne-
gyvens Izraėlio karaliaus Dovi-
do namuose, dėlto kad jie pa-
šventinti, nes į juos įėjo Vieš-
paties skrynia.

12 Tuomet Saliamonas atnaša-
vo deginamųjų aukų Viešpačiui
ant Viešpaties altoriaus, kurį
jis buvo pastatęs prieš priean-
gį, 13 kad ant jo butu aukojama
kasdien pagal Mozės įsakymą

(7) *Visus žmones...* Plg. 3 Kar. 9, 20-23. — (10) *Du šimtu...* Kitur: penki šimtai penkios dešimtįs. Vz. aug. 2, 18; 3 Kar. 5, 16.

(11) *Jis perkėlė...* Plg. 3 Kar. 9, 24. (12) *Tuomet Saliamonas...* Plg. 3 Kar. 9, 25.

calendis, et in festis diebus, ter
per annum, id est, in solemni-
tate azymorum, et in solemni-
tate hebdomadarum, et in so-
lemnitate tabernaculorum. 14 Et
constituit juxta dispositionem
David patris sui officia Sacer-
dotum in ministeriis suis: et
Levitas in ordine suo, ut lau-
darent, et ministrarent coram
Sacerdotibus juxta ritum unius-
cujusque diei: et janitores in
divisionibus suis per portam et
portam: sic enim præceperat
David homo Dei. 15 Nec præ-
tergressi sunt de mandatis regis
tam Sacerdotes, quam Levitæ
ex omnibus, quæ præceperat, et
in custodiis thesaurorum. 16 Om-
nes impensas præparatas habuit
Salomon ex eo die, quo funda-
vit domum Domini usque in
diem, quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Asion-
gaber, et in Ailath ad oram Ma-
ris rubri, quæ est in terra Edom.
18 Misit autem ei Hiram per
manus servorum suorum naves,
et nautas gnaros maris, et abie-
runt cum servis Salomonis in
Ophir, tuleruntque inde qua-
dringenta quinquaginta talenta
auri, et attulerunt ad regem
Salomonem.

subatomis, pirmose mėnesių die-
nose ir tris sykius per metus
iškilmių dienose, tai yra, nerau-
gintų duonų iškilmėje, savaičių
iškilmėje ir šėtrų iškilmėje. 14
Paskyrė taipogi pagal savo tė-
vo Dovido įsakymą kunigų pa-
reigas jųjų tarnystėje ir lėvitus
pagal jų tvarką, kad šlovintu
ir tarnautu kunigų akyvaizdoje
pagal kiekvienos dienos apeigas,
ir durininkus pagal jų skyrius
prie kiekvienų durų, nes taip
buvo įsakęs Dievo žmogus Do-
vidas. 15 Nei kunigai, nei lėvi-
tai neperžengė nieko iš kara-
liaus paliepimų, kuriuos jis bu-
vo davęs, ir iš to, kas buvo įsa-
kyta apie turtų sergėjimą. 16
Saliamonas turėjo prirengtas vi-
sas išlaidas nuo tos dienos, ku-
rioje padėjo Viešpaties namų
pamatus, iki dienai, kurioje už-
baigė juos.

17 Paskui Saliamonas nuėjo į
Asiongaberį ir Ailatą ant Rau-
donosios juros kranto Edomo
žemėje. 18 Hiramas gi atsiuntė
jam per savo tarnus laivų ir jų-
rininkų, apsipratusių su jura;
tie nuvyko draug su Saliamono
tarnais į Opyrą, ėmė iš ten ke-
turis šimtus penkias dešimtis
talentų aukso ir atgabeno pas
karalių Saliamoną.

2) Saliamono didenybė.

Caput IX. 1 Regina quoque
Saba, cum audisset famam Sa-
lomonis, venit ut tentaret eum
in ænigmatibus in Jerusalem,

9. perskyrimas. 1 Taipogi Sa-
bos karalienė, išgirdus gandą
apie Saliamoną, atvyko jo išmė-
gintų mįslėmis į Jeruzalę su

(**17**) *Paskui Saliamonas...* Plg. 3 Kar. 9, 26-28 — (**18**) *Atsiuntė...* Hiramas, beabejonės atsiuntė Saliamonui tik medžių laivams ir darbininkų; statomas gi buvo laivynas Asiongaberyje ir Ailate.

9, 1-13. Pasklydus gandui apie Saliamono šlovę, ateina jo aplankytų Sabos karalienė (9, 1-12); toliaus minima Saliamono pelnas bei galybė ir nurodomi Saliamono istorijos šaltiniai (9, 13-31)

cum magnis opibus et camelis,
qui portabant aromata, et auri
plurimum, gemmasque pretio-
sas. Cumque venisset ad Salo-
monem, locuta est ei quæcum-
que erant in corde suo. [2] Et ex-
posuit ei Salomon omnia quæ
proposuerat: nec quidquam fuit,
quod non perspicuum ei fecerit.
[3] Quæ postquam vidit, sapien-
tiam scilicet Salomonis, et do-
mum quam ædificaverat, [4] nec-
non et cibaria mensæ ejus, et
habitacula servorum, et officia
ministrorum ejus, et vestimen-
ta eorum, pincernas quoque et
vestes eorum, et victimas quas
immolabat in domo Domini: non
erat præ stupore ultra in ea
spiritus. [5] Dixitque ad regem:
Verus est sermo, quem audie-
ram in terra mea de virtutibus
et sapientia tua. [6] Non crede-
bam narrantibus donec ipsa ve-
nissem, et vidissent oculi mei,
et probassem vix medietatem
sapientiæ tuæ mihi fuisse narra-
tam: vicisti famam virtutibus
tuis. [7] Beati viri tui, et beati
servi tui, qui assistunt coram te
omni tempore, et audiunt sa-
pientiam tuam. [8] Sit Dominus
Deus tuus benedictus, qui vo-
luit te ordinare super thronum
suum, regem Domini Dei tui.
Quia diligit Deus Israel, et vult
servare eum in æternum, idcir-
co posuit te super eum regem
ut facias judicia atque justitiam.
[9] Dedit autem regi centum vi-
ginti talenta auri, et aromata
multa nimis, et gemmas pretio-
sissimas: non fuerunt aromata
talia ut hæc, quæ dedit regina
Saba regi Salomoni. [10] Sed et

didžiais turtais ir kupranugariais,
nešančiais kvepalų, daugybę auk-
so ir brangiausių perlų. Atvy-
kus pas Saliamoną, ji kalbėjo
jam visa, kas buvo jos širdyje.
[2] O Saliamonas išaiškino jai vi-
sus klausimus, kuriuos buvo pa-
stačiusi, ir nebuvo nieko, ko jis
nebutu jai pilnai išaiškinęs. [3]
Pamačius tai, butent Saliamono
išmintį, namus, kuriuos buvo
pasistatydinęs, [4] taipogi jo sta-
lo valgius, tarnų butus, jo tar-
nų pareigas ir jų drabužius, tai-
pogi vynpylius ir jų apdarus ir
aukas, kurias aukojo Viešpaties
namuose, negalėjo atsistebėti [5]
ir tarė karaliui: Tikra yra šne-
ka, kurią buvau girdėjusi savo
krašte apie tavo veikalus ir ta-
vo išmintį. [6] Aš netikėjau pasa-
kojantiems, kolei pati neatėjau
ir nepamačiau savo akimis ir
nepatyriau, kad vos pusė tebuvo
man papasakota apie tavo iš-
mintį; tavo veikalai perviršija
gandą. [7] Laimingi tavo žmonės
ir laimingi tavo tarnai, kurie
stovi visuomet tavo akyvaizdo-
je ir girdi tavo išmintį. [8] Tebu-
na pašlovintas Viešpats, tavo
Dievas, kurs panorėjo pasodin-
ti tave ant savo sosto kaipo
Viešpaties, tavo Dievo, karalių.
Kadangi Dievas myli Izraėlį ir
nori užlaikyti jį per amžius, to-
dėl pastatė tave ant jo karaliu-
mi, kad darytumei teismą ir
teisybę. [9] Po to ji davė kara-
liui šimtą dvidešimt talentų auk-
so, begal daug kvepalų ir bran-
giausių perlų; niekuomet nebu-
vo tokių kvepalų, kaip tie, ku-
riuos Sabos karalienė davė ka-
raliui Saliamonui. [10] Bet ir Hi-

(9, 1) *Taipogi Sabos...* Plg. 3 Kar. 10, 1-13.

servi Hiram cum servis Salo-
monis attulerunt aurum de O-
phir, et ligna thyina, et gemmas
pretiosissimas: 11 de quibus fe-
cit rex, de lignis scilicet thyi-
nis, gradus in domo Domini, et
in domo regia, citharas quoque,
et psalteria cantoribus: nunquam
visa sunt in terra Juda ligna
talia. 12 Rex autem Salomon de-
dit reginae Saba cuncta quae
voluit, et quae postulavit, et
multo plura quam attulerat ad
eum: quae reversa, abiit in ter-
ram suam cum servis suis.

13 Erat autem pondus auri,
quod afferebatur Salomoni per
singulos annos, sexcenta sexa-
ginta sex talenta auri: 14 exce-
pta ea summa, quam legati di-
versarum gentium, et negotia-
tores afferre consueverant, om-
nesque reges Arabiae, et satra-
pae terrarum, qui comportabant
aurum, et argentum Salomoni.
15 Fecit igitur rex Salomon du-
centas hastas aureas de summa
sexcentorum aureorum, qui in
singulis hastis expendebantur:
16 trecenta quoque scuta aurea
trecentorum aureorum, quibus
tegebantur singula scuta: po-
suitque ea rex in armamentario,
quod erat consitum nemore. 17
Fecit quoque rex solium ebur-
neum grande, et vestivit illud
auro mundissimo. 18 Sex quoque
gradus, quibus ascendebatur
ad solium, et scabellum aureum,
et brachiola duo altrinsecus, et
duos leones stantes juxta bra-

ramo tarnai draug su Saliamo-
no tarnais atvežė aukso iš Opy-
ro, kvepinčių medžių ir bran-
giausių perlų; 11 karalius padarė
iš jų, tai yra iš kvepinčių me-
džių laiptus Viešpaties namuo-
se ir karaliaus namuose, taipo-
gi kanklių ir arpų giesminin-
kams; niekuomet nematyta Ju-
do žemėje tokių medžių. 12 Ka-
ralius gi Saliamonas davė Sabos
karalienei visa, ko ji norėjo ir
ko geidė ir daug daugiaus, kaip
ji buvo pas jį atnešusi. O ji grį-
žo ir iškeliavo į savo žemę draug
su savo tarnais.

13 Auksas gi, atvežamas Salia-
monui kas metai, svėrė šešis
šimtus šešias dešimtis šešis auk-
sinius talentus, 14 be to, kurį
paprastai atgabendavo įvairių
tautų pasiuntiniai ir pirkliai; tai-
pogi visi Arabijos karaliai ir ša-
lių viršininkai atnešdavo Salia-
monui aukso ir sidabro. 15 Tai-
gi, karalius Saliamonas padarė
du šimtu auksinių jiečių iš še-
šių šimtų auksinių, kurie buvo
suvartojami kiekvienai jiečiai,
16 taipogi tris šimtus auksinių
skydų, kiekvieną iš trijų šimtų
auksinių, kuriais buvo aptrau-
kiamas kiekvienas skydas. Ka-
ralius sudėjo juos ginklų sandė-
lyje, kurs buvo apsodintas me-
džiais. 17 Karalius padarė taipo-
gi didelį dramblio kaulo sostą
ir aptraukė jį tyriausiu auksu;
18 taipogi šešis laipsnius, kuriais
buvo žengiama į sostą, auksinį
suolelį, dvi atloši iš abiejų šo-
nų ir du liutu, stovinčiu prie

(13) *Auksas gi*... Plg. 3 Kar. 10, 14. 15. — (14) *Tautų pasiuntiniai*. Ebr. *'anše hattharim*, smulkųs pirkliai. — *Pirkliai*: didieji pirkliai. — (15) *Jiečių*. Ebr. ž. *cinnah* reiškia didįjį skydą, uždengiantį visą žmogų. Plg. 3 Kar. 10, 16. 17. — *Auksinių*: siklių. — (16) *Skydų*: mažųjų skydų. — *Ginklų sandėlyje, kurs*... Ebr. t.: Libano girios namuose. — (17) *Sostą*... Plg. 3 Kar. 10, 18-20. —

chiola, 19 sed et alios duodecim
leunculos stantes super sex gra-
dus ex utraque parte: non fuit
tale solium in universis regnis.
20 Omnia quoque vasa convivii
regis erant aurea, et vasa do-
mus saltus Libani ex auro pu-
rissimo. Argentum enim in die-
bus illis pro nihilo reputabatur.
21 Siquidem naves regis ibant
in Tharsis cum servis Hiram,
semel in annis tribus: et defe-
rebant inde aurum et argentum,
et ebur, et simias, et pavos.

22 Magnificatus est igitur Sa-
lomon super omnes reges terræ
præ divitiis et gloria. 23 Omnes-
que reges terrarum desidera-
bant videre faciem Salomonis,
ut audirent sapientiam, quam
dederat Deus in corde ejus: 24
et deferebant ei munera, vasa
argentea, et aurea, et vestes,
et arma, et aromata, equos, et
mulos, per singulos annos. 25
Habuit quoque Salomon qua-
draginta millia equorum in sta-
bulis, et curruum, equitumque
duodecim millia, constituitque
eos in urbibus quadrigarum, et
ubi erat rex in Jerusalem. 26
Exercuit etiam potestatem su-
per cunctos reges a flumine Eu-
phrate usque ad terram Phili-
sthinorum, et usque ad termi-
nos Ægypti. 27 Tantamque co-
piam præbuit argenti in Jeru-
salem quasi lapidum: et cedro-
rum tantum multitudinem ve-
lut sycomororum, quæ gignun-
tur in campestribus. 28 Addu-

atlošų, 19 taipogi ir dvyliką ki-
tų mažų liutų, stovėjusių ant
šešių laipsnių iš abiejų šonų;
tokio sosto nebuvo neivienoje
karalystėje. 20 Taipogi visi ka-
raliaus pokilio indai buvo auk-
siniai ir Libano girios namų in-
dai iš tyriausio aukso; nes si-
dabras anais laikais buvo visai
be vertybės; 21 dėlto kad kara-
liaus laivai su Hiramo tarnais
plaukdavo į Tarsį vieną sykį
per trejus metus ir atveždavo
iš ten aukso, sidabro, dramblių
kaulų, bezdžionių ir povų.

22 Taigi, karalius Saliamonas
perviršijo turtais ir šlove visus
žemės karalius, 23 ir visi žemės
karaliai geidė išvysti Saliamono
veidą, kad išgirstu išmintį, ku-
rią Dievas buvo jam davęs į
širdį, 24 ir atnešdavo jam kas
metai dovanų, sidabrinių ir auk-
sinių rykų, drabužių ginklų,
kvepalų, arklių ir mulų. 25 Sa-
liamonas turėjo taipogi keturias
dešimtis tukstančių arklių arkli-
dėse ir dvyliką tukstančių ka-
riškų vežimų bei raitelių; jis
paskirstė juos į kariškųjų veži-
mų miestus ir į Jeruzalę, kame
buvo karalius. 26 Jis viešpatavo
taipogi ant visų karalių nuo
Euprato upės iki Pilistymų že-
mei ir iki Aigypto riboms. 27
Jis padarė, kad sidabro buvo
Jeruzalėje toki daugybė kaip
akmenų, ir kėdrų tiek kiek lau-
kinių čiulpsnių, augančių lygu-
mose. 28 Arkliai gi buvo jam at-
vedami iš Aigypto ir iš visų ša-
lių.

(**20**) *Pokilio indai*... Plg. 3 Kar. 10, 21. — (**21**) *Vieną sykį per trejus metus*... Tiek laiko reikėdavo sugaišti, kolei nuplaukdavo ir atplaukdavo atgal. Plg. 3 Kar. 10, 22.

(**22**) *Saliamonas perviršijo*... Plg. 3 Kar. 10, 23-28. — *Ir šlovė*. Ebr. t.: išmintimi. — (**25**) *Keturias dešimtis*... Ebr. t.: 4000 prakartų.

cebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.
[29] Reliqua autem operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Nathan Prophetæ, et in libris Ahiæ Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Jeroboam filium Nabat.
[30] Regnavit autem Salomon in Jerusalem super omnem Israel quadraginta annis.
[31] Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in Civitate David: regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

[29] Kas gi dar sakytina apie senesniuosius ir paskučiausius Saliamono darbus, tai parašyta pranašo Natano istorijoje, Siloniečio Ahijo knygose, taipogi Regінčiojo Addo regėjime prieš Nabato sunų Jeroboamą.
[30] Saliamonas karaliavo Jeruzalėje ant viso Izraėlio keturias dešimtis metų.
[31] Jis užmigo su savo tėvais, ir palaidojo jį Dovido mieste, o jo sunus Roboamas ėmė karaliauti jo vietoje.

IV. Kitų Judo karalių istorija iki Babylono nelaisvei.

1. Roboamo viešpatavimas.

Caput X. [1] Profectus est autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem.
[2] Quod cum audisset Jeroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reversus est.
[3] Vocaveruntque eum, et venit cum universo Israel, et locuti sunt ad Roboam, dicentes:
[4] Pater tuus durissimo jugo nos pressit, tu leviora impera patre tuo, qui nobis imposuit gravem servitutem, et paululum de onere subleva, ut serviamus tibi.
[5] Qui ait: Post tres dies revertimini ad me.

10. perskyrimas. [1] Tuomet Roboamas iškeliavo Sikêman, nes ten buvo susirinkęs visas Izraėlis, kad įstatytu jį karaliumi.
[2] Tai išgirdęs Nabato sunus Jeroboamas, kurs buvo Aigypte, (nes jis buvo pabėgęs ten nuo Saliamono), tuojau sugrįžo.
[3] Jie pasivadino jį, ir jis atėjo su visu Izraėliu, ir jie kalbėjo Roboamui ir sakė:
[4] Tavo tėvas spaudė mus kiečiausiu jungu; tavo įsakymai tebuna lengvesni už tavo tėvo, kurs uždėjo ant musų sunkią vergystę, ir sumažink truputį naštą, kad mes tarnautumėm tau.
[5] Jis tarė: Sugrįžkite prie manęs po trijų dienų.

---

(29) *Kas gi dar sakytina...* Plg. 3 Kar. 11, 41-43.

10, 1—12, 16. Ketvirtoji Kronikų knygų dalis apima istoriją kitų Judo karalių, nuo Roboamo iki Babylono nelaisvei. Ji prasideda pasakojimu apie atsiskyrimą dešimties Izraėlio giminių (10, 1—11, 4). Toliaus kalbama apie tai, ką yra daręs Roboamas savo karalystei sustiprinti (11, 5-12), apie susirinkimą tikrų Dievo garbintojų iš Izraėlio į Judo karalystę (11, 13-17), apie Roboamo šeimyną (11, 18-23), apie Aigypto karaliaus Sesako užpuolimą (12, 1-12) ir galop minima Roboamo mirtis (12, 13-16).

(10, 1) *Roboamas iškeliavo...* Atkartojama bemažko tais pačiais žodžiais pasakojimas iš 3 Kar. 12, 1-19.

Cumque abiisset populus, [6]
Iniit consilium cum senibus,
qui steterant coram patre ejus
Salomone dum adhuc viveret,
dicens: Quid datis consilii ut re-
spondeam populo? [7] Qui dixe-
runt ei: Si placueris populo huic,
et leniveris eos verbis clemen-
tibus, servient tibi omni tem-
pore. [8] At ille reliquit consi-
lium senum, et cum juvenibus
tractare cœpit, qui cum eo nu-
triti fuerant, et erant in comi-
tatu illius. [9] Dixitque ad eos:
Quid vobis videtur? vel respon-
dere quid debeo populo huic,
qui dixit mihi: Subleva jugum
quod imposuit nobis pater tuus?
[10] At illi responderunt ut juve-
nes, et nutriti cum eo in deli-
ciis, atque dixerunt: Sic loque-
ris populo, qui dixit tibi: Pater
tuus aggravavit jugum nostrum,
tu subleva: et sic respondebis
ei: Minimus digitus meus gros-
sior est lumbis patris mei. [11]
Pater meus imposuit vobis gra-
ve jugum, et ego majus pondus
apponam: pater meus cecidit
vos flagellis, ego vero cædam
vos scorpionibus.

[12] Venit ergo Jeroboam, et
universus populus ad Roboam
die tertio, sicut præceperat eis.
[13] Responditque rex dura, de-
relicto consilio seniorum: [14] lo-
cutusque est juxta juvenum vo-
luntatem: Pater meus grave vo-
bis imposuit jugum, quod ego
gravius faciam: pater meus ce-
cidit vos flagellis, ego vero cæ-
dam vos scorpionibus. [15] Et non
acquievit populi precibus: erat
enim voluntatis Dei ut com-
pleretur sermo ejus, quem lo-
cutus fuerat per manum Ahiæ
Silonitis ad Jeroboam filium
Nabat.

Tautai atsitraukus, [6] jis tarė-
si su senesniaisiais. kurie sto-
vėdavo jo tėvo Saliamono aky-
vaizdoje, kuomet tebebuvo gy-
vas, ir sakė: Ką man patariate
atsakyti tautai? [7] Tie jam tarė:
Jei patiksi šitai tautai ir nu-
malšinsi juos maloniais žodžiais,
jie tarnaus tau visuomet. [8] Bet
jis paliko senesniųjų patartį ir
ėmė tarties su jaunikaičiais, ku-
rie buvo išauklėti draug su juo
ir buvo jo palydovais; [9] jis sa-
kė jiems: Kaip jums regisi? ar-
ba ką turiu atsakyti šitai tau-
tai, kuri man tarė: Palengvink
jungą, kurį uždėjo ant musų ta-
vo tėvas? [10] Bet šitie atsakė
jam kaipo jaunikaičiai, išauklė-
ti draug su juo gėriuose, ir ta-
rė: Taip tu kalbėsi tautai, kuri
tau tarė: Tavo tėvas padarė mu-
sų jungą sunkų, tu palengvink,
ir taip jai atsakysi: Mažiausis
mano pirštas storesnis už mano
tėvo strėnas. [11] Mano tėvas už-
dėjo ant jusų sunkų jungą, o aš
pridėsiu dar didesnę naštą; ma-
no tėvas plakė jus botagais, aš
gi plaksiu jus dyguliotais rim-
bais.

[12] Taigi, Jeroboamas ir visa
tauta atėjo prie Roboamo tre-
čią dieną, kaip jis buvo jiems
įsakęs. [13] O karalius, nesilaiky-
damas senesniųjų patarties,
atsakė kietai [14] ir kalbėjo, kaip
jaunikaičiai norėjo: Mano tėvas
uždėjo ant jusų sunkų jungą,
tą aš padarysiu sunkesnį; mano
tėvas plakė jus botagais, aš gi
plaksiu jus dyguliotais rimbais.
[15] Taip jis nepaklausė tautos
prašymų, nes Dievo valia buvo,
kad išsipildytų jo žodžiai, ku-
riuos jis buvo kalbėjęs per Si-
lonietį Ahiją Nabato sunui Je-
roboamui.

[16] Populus autem universus
rege duriora dicente, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua.
[17] Super filios autem Israel, qui habitabant in civitatibus Juda,
regnavit Roboam. [18] Misitque rex Roboam Aduram, qui præerat tributis, et lapidaverunt eum filii Israel, et mortuus est: porro rex Roboam currum festinavit ascendere, et fugit in Jerusalem. [19] Recessitque Israel a domo David, usque ad diem hanc.

Caput XI. [1] Venit autem Roboam in Jerusalem, et convocavit universam domum Juda et Benjamin, centum octoginta millia electorum atque bellantium, ut dimicaret contra Israel, et converteret ad se regnum suum. [2] Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens: [3] Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, et ad universum Israel, qui est in Juda et Benjamin: [4] Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Jeroboam.

[5] Habitavit autem Roboam in Jerusalem, et ædificavit civitates muratas in Juda. [6] Ex-

[16] Visa gi tauta, karaliui atsakant kiečiaus, taip jam kalbėjo: Nėra mums dalies Dovide, nei tėvainystės Isajo sunuje. Grįžk, Izraėliau, į savo šėtras, tu gi, Dovide, ganyk savo namus. Ir visas Izraėlis ėjo šalin
į savo šėtras. [17] Roboamas gi
ėmė karaliauti ant Izraėlio sunų, gyvenusių Judo miestuose.
[18] Po to karalius Roboamas siuntė Aduramą, kurs buvo mokesčių viršininkas, bet Izraėlio sunųs užmušė jį akmenimis, ir jis mirė Tuomet karalius Roboamas pasiskubino sėsti savo vežiman ir pabėgo į Jeruzalę. [19]
Taip Izraėlis atsitraukė nuo Dovido namų iki šiai dienai.

11. perskyrimas. [1] Roboamas, atvykęs į Jeruzalę, suvadino visus Judo ir Benjamino namus, šimtą aštuonias dešimtis tukstančių rinktinių kovotojų, kad kariautų prieš Izraėlį ir sugrąžintų prie savęs savo karalystę. [2]
Bet buvo suteikta Viešpaties žodis Dievožmogui Semėjai ir pasakyta: [3] Kalbėk Judo karaliui Saliamono sunui Roboamui ir visam Izraėliui, esančiam Jude ir Benjamine: [4] Štai, ką Viešpats sako: Jųs nepakilsite ir nekovosite prieš savo brolius; tegrįžta kiekvienas į savo namus, nes tai padaryta pagal mano valią. Išgirdę Viešpaties žodžius, jie sugrįžo ir nepatraukė prieš Jeroboamą.

[5] Roboamas gyveno Jeruzalėje ir statė Jude muru apvestus miestus. [6] Jis pastatė Betliejų,

(11, 1) *Roboamas, atvykęs...* Plg. 3 Kar. 12, 20-24.

(5) *Roboamas gyveno...* Kronikų kn. duota daug daugiaus žinių apie Roboa-

struxitque Bethlehem, et Etam,
et Thecue, 7 Bethsur quoque,
et Socho, et Odollam, 8 necnon
et Geth, et Maresa, et Ziph, 9
sed et Aduram, et Lachis, et
Azeca, 10 Saraa quoque, et He-
bron, quæ erant in Juda et Ben-
jamin, civitates munitissimas. 11
Cumque clausisset eas muris,
posuit eis principes, ciborum-
que horrea, hoc est, olei, et vi-
ni. 12 Sed et singulis urbibus
fecit armamentarium scutorum
et hastarum, firmavitque eas
summa diligentia, et imperavit
super Judam, et Benjamin.
13 Sacerdotes autem et Levi-
tæ, qui erant in universo Israel,
venerunt ad eum de cunctis
sedibus suis, 14 relinquentes sub-
urbana, et possessiones suas,
et transeuntes ad Judam, et Je-
rusalem: eo quod abjecisset eos
Jeroboam, et posteri ejus, ne
sacerdotio Domini fungerentur.
15 Qui constituit sibi sacerdo-
tes excelsorum, et dæmoniorum,
vitulorumque quos fecerat. 16
Sed et de cunctis tribubus Is-
rael, quicumque dederant cor
suum ut quærerent Dominum
Deum Israel, venerunt in Jeru-
salem ad immolandum victimas
suas coram Domino Deo patrum
suorum. 17 Et roboraverunt re-
gnum Juda, et confirmaverunt
Roboam filium Salomonis per
tres annos: ambulaverunt enim
in viis David et Salomonis, an-
nis tantum tribus.

Etamą, Tėkuę, 7 taipogi Bėtsu-
rą, Sochą, Odolamą, 8 lygiai ir
Gėtą, Marėsą ir Zifą, 9 be to
Aduramą, Lachį, Azėką, 10 Sa-
raą, Ajaloną ir Ebroną, buvu-
sius Jude ir Benjamine, ir labai
juos sustiprino. 11 Apvedęs juos
sienomis, jis paskyrė juose vir-
šininkus ir padarė maisto san-
dėlius, tai yra aliejaus ir vyno.
12 Taipogi kiekviename mieste
jis padarė sandėlį skydų ir jie-
čių, sustiprino juos labai rupe-
stingai ir viešpatavo ant Judo
ir Benjamino.

13 Kunigai gi ir lėvitai, buvu-
sieji visame Izraėlyje, atėjo prie
jo iš visų savo buveinių, 14 pa-
likdami priemiesčius ir savo pa-
veldėtasias dalis ir pereidami į
Judą ir Jeruzalę, nes Jeroboa-
mas ir jo ainiai buvo atstumę
juos, kad nepildytu Viešpaties
kunigystės pareigų; 15 pasisky-
rė gi jis sau kunigus augštų
vietų, piktųjų dvasių ir veršių,
kuriuos buvo padaręs. 16 Bet ir
iš visų Izraėlio giminių, kas tik
buvo atsidavęs savo širdimi ješ-
koti Viešpaties, Izraėlio Dievo,
atėjo į Jeruzalę atnašautų savo
kruvinų aukų Viešpaties, savo
tėvų Dievo, akyvaizdoje. 17 Taip
jie sustiprino Judo karalystę ir
sustiprino Saliamono sunų Ro-
boamą per trejus metus; nes jie
vaikščiojo tiktai trejus metus
Dovido ir Saliamono keliais.

---

mą negu 3 Kar. 15, 1-8. — *Jude.* Nuo šitos vietos Judo vardu dažniausiai vadinasi pietinė pirma buvusios žydų karalystės dalis, apimanti Judo ir Benjamino giminių plotą. — (**8**) *Gėtą...* Kaikuriuos iš išvardintų čionai miestų Dovidas atėmė iš Pilistymų.

(**13**) *Atėjo prie jo...* Plg. 3 Kar. 12, 31; 13, 33. — (**14**) *Priemiesčius...* Vz. Sk. 35, 1-8. — (**15**) *Pasiskyrė...* Plg. 3 Kar. 12, 31; 13, 33. 34. — *Piktųjų dvasių.* Ebr. *S^e'irim.* Vz. Kun. 17, 7. — *Veršių...* Vz. 3 Kar. 12, 6... — (**16**) *Atnašautų...*: ne vieną sykį, bet kuomet tik norėjo; todėl tie ateiviai turėjo apsigyventi Roboamo karalystėje.

[18] Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiam Jerimoth, filii David: Abihail quoque filiam Eliab filii Isai, [19] quæ peperit ei filios Jehus, et Somoriam, et Zoom. [20] Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quæ peperit ei Abia, et Ethai, et Ziza, et Salomith. [21] Amavit autem Roboam Maacha filiam Absalom super omnes uxores suas, et concubinas: nam uxores decem et octo duxerat, concubinas autem sexaginta: et genuit viginti octo filios, et sexaginta filias. [22] Constituit vero in capite, Abiam filium Maacha ducem super omnes fratres suos: ipsum enim regem facere cogitabat, [23] quia sapientior fuit, et potentior super omnes filios ejus, et in cunctis finibus Juda, et Benjamin, et in universis civitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas, et multas petivit uxores.

Caput XII. [1] Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem Domini, et omnis Israel cum eo. [2] Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Jerusalem (quia peccaverant Domino) [3] cum mille ducentis curribus, et sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes scilicet, et Troglodytæ, et Æthiopes. [4] Cepitque civitates munitissimas

[18] O Roboamas vedė moterį Dovido sunaus Jerimoto dukterį Mahalatą, taipogi Isajo sunaus Eliabo dukterį Abihailę, [19] kuri pagimdė jam sunus Jėhų, Somoriją ir Zoomą. [20] Po šitos jis ėmė dar Absalomo dukterį Maachą, kuri jam pagimdė Abiją, Etajį, Zizą ir Salomitą. [21] Absalomo gi dukterį Maachą Roboamas mylėjo labiaus už visas savo pačias ir guloves, nes jis buvo vedęs aštuonioliką pačių ir šešias dešimtis gulovių; jam gimė dvidešimt aštuoni sunųs ir šešios dešimtįs dukterų. [22] Jis paskyrė Maachos sunų Abiją vyresniuoju ant visų jo brolių, nes manė padaryti jį karaliumi, [23] nes tasai buvo išmintingesnis ir galingesnis už visus jo sunus, ir visose Judo ir Bėnjamino ribose, ir visuose apmurytuose miestuose; jis suteikė jiems labai daug maisto ir jieškojo daug pačių.

12. perskyrimas [1] Kuomet Roboamo karalystė buvo sustiprėjusi ir sutvirtėjusi, jis apleido Viešpaties įstatymą ir draug su juo visas Izraėlis. [2] Penktais gi Roboamo karaliavimo metais Aigypto karalius Sesakas pakilo į Jeruzalę (nes jie buvo nusidėję Viešpačiui) [3] su tukstančiu dviem šimtais kariškų vežimų ir šešiomis dešimtimis tukstančių raitelių; o liaudies, atėjusios su juo iš Aigypto, butent Libijiečių, Troglodi-

---

(**18**) *Eliabo.* Jis buvo vyresnis Dovido brolis; todėl Abihailė buvo tikriausiai jo anukė. — (**20**) *Absalomo dukterį*: anukę. — (**23**) *Nes tasai buvo...* Ebr. t.: Ir jis (Roboamas) elgėsi išmintingai, ir paskirstė savo sunus po visas Judo ir Benjamino ribas... Tuo budu kiti karaliaus sunųs galėjo buti naudingi karalystei sutvirtinti ir negalėjo susitarti prieš savo brolį Abiją.

(**12, 1**) *Jis apleido...* Plg. 3 Kar. 14, 22-24. — (**2**) *Sesakas...* Vz. 3 Kar. 11, 40; 14, 25... — (**3**) *Libijiečių.* Ebr. *Lubim.* — *Trogloditų.* Ebr. *Sukkhijim.*—

in Juda, et venit usque in Je-
rusalem. 5 Semeias autem pro-
pheta ingressus est ad Roboam,
et principes Juda, qui congre-
gati fuerant in Jerusalem, fu-
gientes Sesac, dixitque ad eos:
Hæc dicit Dominus: Vos reli-
quistis me, et ego reliqui vos
in manu Sesac. 6 Consternati-
que principes Israel et rex di-
xerunt: Justus est Dominus. 7
Cumque vidisset Dominus, quod
humiliati essent, factus est ser-
mo Domini ad Semeiam, dicens:
Quia humiliati sunt, non di-
sperdam eos, daboque eis pau-
xillum auxilii, et non stillabit
furor meus super Jerusalem per
manum Sesac. 8 Verumtamen
servient ei, ut sciant distantiam
servitutis meae, et servitutis
regni terrarum. 9 Recessit ita-
que Sesac rex Ægypti ab Jeru-
salem, sublatis thesauris domus
Domini, et domus regis, omnia-
que secum tulit, et clypeos au-
reos, quos fecerat Salomon, 10
pro quibus fecit rex aeneos, et
tradidit illos principibus scuta-
riorum, qui custodiebant vesti-
bulum palatii. 11 Cumque introi-
ret rex domum Domini, venie-
bant scutarii, et tollebant eos,
iterumque referebant eos ad ar-
mamentarium suum. 12 Verum-
tamen quia humiliati sunt, aver-
sa est ab eis ira Domini, nec
deleti sunt penitus: siquidem et
in Juda inventa sunt opera bona.

tų ir Aitiopiečių nebuvo skait-
liaus. 4 Jis paėmė stipriausius
miestus Jude ir atėjo iki Jeru-
zalei. 5 O pranašas Semėjas įėjo
pas Roboamą ir Judo kunigaikš-
čius, kurie bėgdami nuo Sesako,
buvo susirinkę į Jeruzalę, ir
jiems tarė: Štai, ką Viešpats
sako: Jųs apleidote mane, ir aš
palikau jus Sesako rankoms. 6
Labai nusigandę Izraėlio kuni-
gaikščiai ir karalius tarė: Vieš-
pats teisingas. 7 O kuomet Vieš-
pats išvydo, kad jie buvo nu-
sižeminę, buvo suteiktas Vieš-
paties žodis Semėjui ir pasaky-
ta: Kadangi jie nusižemino, aš
nesunaikinsiu jų, bet duosiu
jiems truputį pašalpos, ir didi
mano rustybė neišsilies ant Je-
ruzalės per Sesako ranką. 8 Te-
čiau jie tarnaus jam, kad žino-
tu skirtumą tarp tarnavimo man
ir tarnavimo žemiškai karaly-
stei. 9 Taigi, Aigypto karalius
Sesakas atsitraukė nuo Jeruza-
lės, atėmęs Viešpaties namų ir
karaliaus namų turtus; jis pasi-
ėmė visa su savim, taipogi ir
Saliamono padarytuosius auksi-
nius skydus, 10 užuot kurių ka-
ralius padarė skaistvarinius ir
atidavė juos viršininkams sky-
dininkų, sergėjusių rumų prie-
angį. 11 Ir kuomet karalius ei-
davo į Viešpaties namus, atei-
davo skydininkai ir pasiimdavo
juos ir vėl nunešdavo juos at-
gal į ginklų sandėlį. 12 Kadan-
gi tečiau jie buvo nusižeminę,
Viešpaties rustybė liko nukreip-
ta nuo jų, ir jie neliko visai su-
naikinti; nes ir Jude atrasta ge-
rų darbų.

(8) *Tarnaus jam...* Ant Karnako šven-
tyklos sienų pasiliko iki šiai dienai įvaiz-
dintas Roboamas kaipo belaisvis; taipogi
jo sunus Abija turėjo pripažinti ant sa-
vęs Aigypto karaliaus valdžią. — (10)
Užuot kurių.. Plg. 3 Kar. 14, 26. 27.

13 Confortatus est ergo rex
Roboam in Jerusalem. atque
regnavit: quadraginta autem et
unius anni erat cum regnare
cœpisset, et decem et septem
annis regnavit in Jerusalem, ur-
be, quam elegit Dominus, ut
confirmaret nomen suum ibi, de
cunctis tribubus Israel: nomen
autem matris ejus Naama Am-
manitis 14 Fecit autem malum,
et non praeparavit cor suum ut
quæreret Dominum. 15 Opera
vero Roboam prima et novis-
sima scripta sunt in Libris Se-
meiæ prophetæ, et Addo Viden-
tis, et diligenter exposita: pu-
gnaveruntque adversum se Ro-
boam, et Jeroboam cunctis die-
bus. 16 Et dormivit Roboam
cum patribus suis, sepultusque
est in Civitate David. Et re-
gnavit Abia filius ejus pro eo.

13 Taigi, karalius Roboamas
sutvirtėjo Jeruzalėje ir karalia-
vo; jam buvo keturios dešimtis
vieneri metai, kuomet pradėjo
karaliauti, ir septyniolikų me-
tų karaliavo Jeruzalės mieste,
kurį Viešpats buvo išsirinkęs iš
visų Izraėlio giminių, kad tvir-
tai įstatytų tenai savo vardą.
Jo gi motina buvo Amanietė
vardu Naama. 14 Jis darė kas
pikta ir neprirengė savo širdies,
kad ieškotų Viešpaties. 15 Pir-
mieji gi Roboamo veikalai ir
paskučiausieji surašyti ir rupe-
stingai išdėstyti pranašo Semė-
jo ir Regiinčiojo Addo knygose.
Roboamas ir Jeroboamas kovo-
jo vienas prieš kitą per visas
dienas. 16 Roboamas užmigo su
savo tėvais ir liko palaidotas
Dovido mieste; o jo sunus Abi-
ja ėmė karaliauti jo vietoje.

2. Abijos viešpatavimas.

Caput XIII. 1 Anno octavo
decimo regis Jeroboam, regna-
vit Abia super Judam. 2 Tribus
annis regnavit in Jerusalem, no-
menque matris ejus Michaia,
filia Uriel de Gabaa.

Et erat bellum inter Abiam et
Jeroboam. 3 Cumque iniisset Abia
certamen, et haberet bellico-
sissimos viros, et electorum qua-
dringenta millia: Jeroboam in-

13. perskyrimas. 1 Aštuonio-
liktais karaliaus Jeroboamo me-
tais ėmė karaliauti ant Judo
Abija. 2 Jis karaliavo Jeruzalė-
je trejus metus, o jo motina
buvo Uriėlio iš Gabaos duktė
vardu Michaja.

Ir buvo karė tarp Abijos ir
Jeroboamo. 3 Pradėjus Abijai
kovą ir turint keturis šimtus
tukstančių narsiausių ir rinkti-
nių vyrų, Jeroboamas pastatė

---

(13) *Jam buvo...* Plg. 3 Kar. 14, 21-22. — (16) *Roboamas užmigo...* Plg. 3 Kar. 14, 31. — *Abija.* Kar. kn. jo vardas skamba Abiamas.

13, 1-22. Abijas, pradėjęs kovą prieš Jeroboamą, mėgina sugrąžinti Izraėlį prie Viešpaties (1-12), apgali Jeroboamą (13-18) ir atima iš jo keletą miestų (19-22).

(13, 1) *Aštuonioliktais..* Plg. 3 Kar. 15, 1... — (2) *Michaja.* Tas vardas parašytas čionai klaidingai užuot Maacha. Ji buvo Absalomo anukė ir duktė Tamaros, kuri buvo ištekėjusi už Uriėlio. Plg. aug. 11, 20; 2 Kar. 14, 27.

(3) *Keturis šimtus...* Kaikurie aiškintojai spėja, kad skaitlinės čionai (ir 17. e.) padidintos per perrašinėtojų paklydi-

struxit econtra aciem octingen-
ta millia virorum, qui et ipsi
electi erant, et ad bella fortis-
simi.
4 Stetit ergo Abia super mon-
tem Semeron, qui erat in Eph-
raim, et ait: Audi Jeroboam,
et omnis Israel: 5 num ignoratis
quod Dominus Deus Israel de-
derit regnum David super Is-
rael in sempiternum, ipsi et fi-
liis ejus in pactum salis? 6 Et
surrexit Jeroboam filius Nabat,
servus Salomonis filii David: et
rebellavit contra dominum su-
um. 7 Congregatique sunt ad
eum viri vanissimi, et filii Be-
lial: et prævaluerunt contra Ro-
boam filium Salomonis: porro
Roboam erat rudis, et corde
pavido, nec potuit resistere eis.
8 Nunc ergo vos dicitis quod
resistere possitis regno Domini,
quod possidet per filios David,
habetisque grandem populi mul-
titudinem, atque vitulos aureos,
quos fecit vobis Jeroboam in
deos. 9 Et ejecistis Sacerdotes
Domini, filios Aaron, atque Le-
vitas: et fecistis vobis Sacerdo-
tes sicut omnes populi terra-
rum: quicumque venerit, et ini-
tiaverit manum suam in tauro
de bobus, et in arietibus septem,
fit sacerdos eorum, qui non sunt
dii. 10 Noster autem Dominus,
Deus est, quem non relinqui-
mus, Sacerdotesque ministrant
Domino de filiis Aaron, et Le-
vitæ sunt in ordine suo: 11 ho-

priešais kariškoje eilioje aštuo-
nis šimtus tukstančių vyrų, ku-
rie buvo taipogi rinktiniai ir
drąsiausi kovotojai.
4 Taigi, Abija atsistojo ant
Semerono kalno Efraime ir kal-
bėjo: Klausyk, Jeroboame ir vi-
sas Izraėli! 5 Ar jųs nežinote,
kad Viešpats, Izraėlio Dievas,
davė karaliavimą ant Izraėlio
per amžius Dovidui, jam ir jo
sunums kaipo druskos sandorą?
6 Tečiau Dovido sunaus Salia-
mono tarnas Nabato sunus Je-
roboamas pakilo ir padarė maiš-
tą prieš savo poną. 7 Prie jo
susirinko niekam neverti vyrai
ir Belialio sunųs ir apgalėjo Sa-
liamono sunų Roboamą, nes Ro-
boamas buvo be prityrimo ir
bailios širdies ir negalėjo jiems
pasipriešinti. 8 Dabar tat jųs sa-
kote, kad galite priešinties Vieš-
paties karalystei, kurią jis val-
do per Dovido sunus, ir turite
didžią žmonių daugybę, o tai-
pogi auksinius veršius, kuriuos
Jeroboamas padarė jums dievais.
9 Jųs išmetėte taipogi Viešpa-
ties kunigus, Aarono sunus, ir
lėvitus ir pasidarėte sau kuni-
gų, kaip visos žemės tautos;
kas tik ateina ir pašvenčia sa-
vo ranką paaukojimu jaučio iš
bandos ir septynių avinų, daro-
si kunigas tų, kurie nėra die-
vai. 10 Musų gi Viešpats yra
Dievas, kurio mes neapleidžia-
me, o tarnauja Viešpačiui kuni-
gai iš Aarono sunų, ir lėvitai

mą. Plg. tečiau 2 Kar. 24, 9 ir 1 Kron. 21, 5.

(4) *Abija atsistojo...* Kaip kitados Joatamas. Vz. Teis. 9, 7... — *Semerono.* Spėjama, kad tas kalnas dabar vadinasi Kirbet-es-Somera. — (5) *Druskos sandorą,* t. y. nepaliautiną sandorą. Plg. Sk. 18, 19. — (7) *Be prityrimo ir...* Ebr. t.: j a u n a s i r n e d r ą s u s. Abija stengiasi sumažinti, kiek galima, savo tėvo kaltybę. — (8) *Per Dovido sunus:* vienatinius teisėtus Viešpaties atstovus. — (9) *Pašvenčia savo...* Ebr. t.: pripildo savo ranką. Tai buvo kunigų pašventimo apeiga. Plg. Iš. 28, 41; Kun. 7, 37 ir k.

locausta quoque offerunt Domi-
no per singulos dies mane et
vespere, et thymiama juxta le-
gis præcepta confectum, et pro-
ponuntur panes in mensa mun-
dissima, estque apud nos can-
delabrum aureum, et lucernæ
ejus, ut accendantur semper ad
vesperam: nos quippe custodi-
mus præcepta Domini Dei no-
stri, quem vos reliquistis. 12 Er-
go in exercitu nostro dux Deus
est, et Sacerdotes ejus, qui clan-
gunt tubis, et resonant contra
vos: filii Israel nolite pugnare
contra Dominum Deum patrum
vestrorum, quia non vobis ex-
pedit.
13 Hæc illo loquente, Jero-
boam retro moliebatur insidias.
Cumque ex adverso hostium sta-
ret, ignorantem Judam suo am-
biebat exercitu. 14 Respiciens-
que Judas vidit instare bellum
ex adverso et post tergum, et
clamavit ad Dominum: ac Sa-
cerdotes tubis canere cœperunt.
15 Omnesque viri Juda vocife-
rati sunt: et ecce illis claman-
tibus, perterruit Deus Jeroboam,
et omnem Israel qui stabat ex
adverso Abia et Juda. 16 Fuge-
runtque filii Israel Judam, et
tradidit eos Deus in manu eo-
rum. 17 Percussit ergo eos Abia,
et populus ejus plaga magna:
et corruerunt vulnerati ex Is-
rael quingenta millia virorum
fortium. 18 Humiliatique sunt
filii Israel in tempore illo, et
vehementissime confortati filii
Juda eo quod sperassent in Do-
mino Deo patrum suorum.

pildo sau paskirtas pareigas. 11
Jie atnašauja Viešpačiui kas-
dien rytą ir vakarą deginama-
sias aukas ir smilkalus, prireng-
tus pagal įstatymo įsakymus, ir
dedamos duonos ant tyriausio
stalo; yra pas mus auksinis ži-
bintuvas ir jo liampos, kad bu-
tu uždegamos visuomet vaka-
rop, nes mes pildome įsakymus
Viešpaties, musų Dievo, kurį
jųs apleidote. 12 Todėl musų ka-
riuomenėje vadas yra Dievas ir
yra jo kunigai, kurie trimituo-
ja trimitais ir skleidžia garsą
prieš jus. Izraėlio sunųs, ne-
kovokite prieš Viešpatį, jusų
tėvų Dievą, nes tai jums nedera.
13 Tai jam bekalbant, Jero-
boamas taikė užpulti jį iš už-
pakalio ir stovėdamas nepriete-
lių priešakyje stengėsi apsupti
savo kariuomene Judą, kurs tai
nepatėmijo. 14 Pažvelgęs Judas
atgal, pamatė, kad kova bus iš
priešakio ir išušpakalio ir ėmė
šaukties į Viešpatį, o kunigai
pradėjo trimituoti trimitais 15
Taipogi visi Judo vyrai ėmė
šaukti; ir štai jiems šaukiant,
Dievas išgąsdino Jeroboamą ir
visą Izraėlį, stovėjusį ties Abi-
ja ir Judu. 16 Izraėlio sunųs lei-
dosi bėgti nuo Judo, ir Dievas
padavė juos į anų rankas. 17
Taigi, Abija ir jo tauta sumušė
juos, padarydami didį smugį; ir
krito sužeistų iš Izraėlio penki
šimtai tukstančių drąsių vyrų.
18 Taip Izraėlio sunųs buvo anuo
metu nužeminti ir labai susti-
prėjo Judo sunųs, nes buvo pa-
sitikėję Viešpačiu, savo tėvų
Dievu.

(13) *Jeroboamas taikė*... Plg. Joz. 8, 2; Teis. 29... ir k.

(20) *Ištiko jį*... Ne tuojau, nes Jeroboamas mirė dvejais metais vėliaus už

19 Persecutus est autem Abia
fugientem Jeroboam, et cepit
civitates ejus, Bethel et filias
ejus, et Jesana cum filiabus suis,
Ephron quoque et filias ejus:
20 nec valuit ultra resistere Je-
roboam in diebus Abia: quem
percussit Dominus, et mortuus
est.
21 Igitur Abia, confortato im-
perio suo, accepit uxores qua-
tuordecim: procreavitque vigin-
ti duos filios, et sedecim filias.
22 Reliqua autem sermonum
Abia, viarumque et operum ejus,
scipta sunt diligentissime in Li-
bro Addo Prophetæ.

19 Abija gi vijosi bėgantį Je-
roboamą ir paėmė jo miestus
Bėtėlį ir jo dukteris, Jesaną su
jo dukterimis, taipogi Efroną ir
jo dukteris; 20 po to Jeroboa-
mas nebeįstengė daugiaus prie-
šinties Abijos laikais; o Vieš-
pats ištiko jį, ir jis mirė.
21 Taigi, Abija sutvirtinęs sa-
vo viešpatavimą, vedė keturio-
liką pačių, ir jam gimė dvide-
šimt du sunu ir šešiolika duk-
terų. 22 Kas gi dar sakytina apie
Abiją, jo kelius ir darbus, tai
parašyta rupestingiausiai prana-
šo Addo knygoje.

3. Asos viešpatavimas.

Caput XIV. 1 Dormivit autem
Abia cum patribus suis, et se-
pelierunt eum in Civitate Da-
vid: regnavitque Asa filius ejus
pro eo, in cujus diebus quievit
terra annis decem. 2 Fecit au-
tem Asa quod bonum et placi-
tum erat in conspectu Dei sui,
et subvertit altaria peregrini
cultus, et excelsa, 3 et confre-
git statuas, lucosque succidit:
4 et præcepit Judæ ut quære-
ret Dominum Deum patrum suo-
rum, et faceret legem, et uni-

14. perskyrimas. 1 Abija už-
migo su savo tėvais, ir palaido-
ta jį Dovido mieste, o jo vie-
toje ėmė karaliauti jo sunus
Asa, kurio laiku žemė turėjo
atilsio per dešimtį metų. 2 Asa
darė, kas gera ir kas patiko jo
Dievo akyvaizdoje, ir išgriovė
svetimo stabų garbinimo altο-
rius ir augštas vietas, 3 sulau-
žė taipogi stovylas, iškirto gi-
rias 4 ir įsakė Judui jieškoti
Viešpaties, savo tėvų Dievo, ir
pildyti įstatymą ir visus palie-

Abiją. Plg. 3 Kar. 14, 20; 15, 9.
(21) *Vedė keturioliką...* Dar pirm ka-
rės su Jeroboamu.

14, 1—16, 14. Asa išnaikina stabmel-
dystę, rupinasi atvesti savo pavaldinius
įstatymą užlaikyti, sustiprina kele-
tą miestų (14, 1-8) ir. Dievui padedant,
apgali Aitiopijos valdovą Zarą (14, 9-15);
pranašo Azarijo perspėtas Asa dar drą-
siaus naikina stabus ir draug su savo tau-
ta atnaujina sandorą su Viešpačiu (15,
1-19); savo gyvenimo pabaigoje Asa ma-
žiaus bepasitiki Viešpačiu; jis jieško pa-
galbos prieš Izraėlio karalių pas Syrijie-
čius, ir už tatai peikia jį Viešpats per
pranašą Hananį, kurį supykęs Asa įmeta
kalėjiman; nesišaukia į Viešpatį Asa ir
sunkioje ligoje (16, 1-14).
(14, 1) *Abija užmigo..* Plg. 3 Kar.
15, 8... — (2) *Svetimo stabų garbinimo
altorius*: kurie buvo paskirti kitų tautų
stabams garbinti. — *Augštas vietas*: ant
kurių, tikriausiai, buvo garbinamas ne-
teisėtai tikrasis Dievas. — (3) *Stovylas.*
Ebr. *macceboth.* Vz. Iš. 34, 13 ir k.
Buvo tai akmeniniai šulai, statomi Baalo
garbei. — *Girias.* Ebr. *'ašerim*, Astartės

versa mandata: 5 et abstulit de
cunctis urbibus Juda aras, et
fana, et regnavit in pace.

6 Ædificavit quoque urbes mu-
nitas in Juda, quia quietus erat,
et nulla temporibus ejus bella
surrexerant, pacem Domino lar-
giente. 7 Dixit autem Judæ: Æ-
dificemus civitates istas, et val-
lemus muris, et roboremus tur-
ribus, et portis, et seris, donec
a bellis quieta sunt omnia, eo
quod quæsierimus Dominum De-
um patrum nostrorum, et de-
derit nobis pacem per gyrum. Æ-
dificaverunt igitur, et nullum in
exstruendo impedimentum fuit.
8 Habuit autem Asa in exerci-
tu suo portantium scuta et ha-
stas de Juda trecenta millia,
de Benjamin vero scutariorum
et sagittariorum ducenta octo-
ginta millia, omnes isti viri for-
tissimi.

9 Egressus est autem contra
eos Zara Æthiops cum exerci-
tu suo, decies centena millia,
et curribus trecentis: et venit
usque Maresa. 10 Porro Asa per-
rexit obviam ei, et instruxit
aciem ad bellum in Valle Se-
phata, quæ est juxta Maresa: 11
et invocavit Dominum Deum,
et ait: Domine non est apud te
ulla distantia utrum in paucis
auxilieris, an in pluribus: adju-
va nos Domine Deus noster: in
te enim, et in tuo nomine ha-

pimus. 5 Jis panaikino iš visų
Judo miestų altorius ir stabų
šventyklas ir karaliavo ramy-
bėje.

6 Jis pastatė taipogi susti-
printus miestus Jude, nes jis bu-
vo ramus, ir jo laikais nebuvo
kilę jokių karių, Viešpačiui su-
teikiant ramybę. 7 Taigi, jis ta-
rė Judui: Pastatykime šituos
miestus ir apveskime murais,
sustiprinkime bokštais, vartais
ir užkaiščiais, kolei, neesant ka-
rių, visa ramu, nes mes jieško-
jome Viešpaties, musų tėvų Die-
vo, ir jis mums davė ramybę
aplinkui. Taigi, jie statė, ir ne-
buvo jokių kliučių statant. 8
Asa turėjo savo kariuomenėje
iš Judo tris šimtus tukstančių,
nešiojusių skydus ir jietis, o iš
Benjamino du šimtu aštuonias
dešimtis tukstančių, apsiginkla-
vusių skydais ir kilpiniais; visi
jie buvo drąsiausi vyrai.

9 Prieš juos išėjo Aitiopietis
Zara su savo kariuomene, su
tukstančiu tukstančių ir su tri-
mis šimtais kariškųjų vežimų,
ir atėjo iki Marėsai. 10 Asa gi
patraukė jam priešais ir pasta-
tė karišką eilią, kad kovotu Se-
fatos slėnyje greta Marėsos. 11
Jis šaukėsi į Viešpatį Dievą ir
tarė: Viešpatie, pas tave nėra
jokio skirtumo, ar tu padėsi,
kur nedaug yra, ar kur daug;
padėk mums, Viešpatie, Dieve,
nes mes atėjome prieš šitą dau-

---

paveikslai. — (5) *Altorius ir stabų šventyklas.* Anot ebr. t.: augštas vietas ir Baalo stovylas, kurs buvo įvaizdinamas kaipo dievas-saulė.

(6) *Nes jis.* Ebr. t.: nes šalis. — (7) *Kolei neesant...* Ebr. t.: kolei šalis dar tebėra prieš mus, t. y. kolei ji dar neikeno neužpulta. — (8) *Skydais.* Ebr. t.: mažaisiais skydais.

(9) *Zara.* Rasi Sesako įpėdinis Osarkonas I. — *Marėsai*: Judėjos pietvakariuose. Plg. aug. 11, 8. — (11) *Pas tave nėra jokio...* Tikriaus anot ebr. t.: tik tu gali padėti (kovoje) tarp galingojo ir silpnojo. — *Teneapgali tavęs...* Jei Izraėlis liktu apgalėtas, priešai galėtu manyti, buk jie apgalėję ir Viešpatį, nes jis yra Izraėlio Dievas. Plg. 1 Kar. 14, 6.

bentes fiduciam venimus contra
hanc multitudinem. Domine,
Deus noster tu es, non præva-
leat contra te homo. 12 Exter-
ruit itaque Dominus Æthiopes
coram Asa et Juda: fugerunt-
que Æthiopes. 13 Et persecutus
est eos Asa, et populus, qui
cum eo erat, usque Gerara: et
ruerunt Æthiopes usque ad in-
ternecionem, quia Domino cæ-
dente contriti sunt, et exerci-
tu illius prœliante. Tulerunt er-
go spolia multa, 14 et percusse-
runt civitates omnes per circui-
tum Geraræ: grandis quippe
cunctos terror invaserat: et di-
ripuerunt urbes, et multam præ-
dam asportaverunt. 15 Sed et
caulas ovium destruentes, tu-
lerunt pecorum infinitam mul-
titudinem, et camelorum: rever-
sique sunt in Jerusalem.

Caput XV. 1 Azarias autem
filius Oded, facto in se spiritu
Dei, 2 egressus est in occursum
Asa, et dixit ei: Audite me Asa,
et omnis Juda et Benjamin: Do-
minus vobiscum, quia fuistis
cum eo. Si quæsieritis eum, in-
venietis: si autem dereliqueritis
eum, derelinquet vos. 3 Transi-
bunt autem multi dies in Israel
absque Deo vero, et absque sa-
cerdote doctore, et absque lege.
4 Cumque reversi fuerint in an-
gustia sua ad Dominum Deum
Israel, et quæsierint eum, re-
perient eum. 5 In tempore illo

gybę, pasitikėdami tavimi ir ta-
vo vardu. Viešpatie, tu esi mu-
sų Dievas, teneapgali tavęs žmo-
gus. 12 Taigi, Viešpats išgąsdino
Aitiopiečius Asos ir Judo aky-
vaizdoje, ir Aitiopiečiai pabėgo.
13 O Asa ir buvusioji su juo
tauta vijosi juos iki Gerarai.
Aitiopiečiai krito visi iki vie-
nam, nes jie buvo sunaikinti,
užmušant Viešpačiui ir kovojant
jojo kariuomenei. Taip jie ėmė
daug grobio, 14 sunaikino visus
miestus Geraros apylinkėje, nes
visus buvo apėmusi didi baimė,
apiplėšė miestus ir išsinešė daug
grobio. 15 Sunaikinę taipogi avi-
dės, jie išsivarė begalinę daugy-
bę gyvulių ir kupranugarių ir
sugrįžo į Jeruzalę.

15 perskyrimas. 1 Odėdo gi
sunus Azarijas, atėjus ant jo
Dievo dvasiai, 2 išėjo pasitiktų
Asos ir jam tarė: Paklausykite
manęs, Asa ir visas Jude bei
Benjamine: Viešpats buvo su
jumis, nes jųs buvote su juo.
Jei jieškosite jo, rasite; o jei
apleisite jį, ir jis apleis jus. 3
Bet praeis daug dienų Izraėly-
je be tikrojo Dievo, be kunigo
mokytojo ir be įstatymo. 4 O
kuomet jie sugrįš savo suspau-
dime prie Viešpaties, Izraėlio
Dievo, ir jieškos jo, jie atras jį.
5 Anuo metu nebus ramybės

— (12) *Išgąsdino*: siuntė viršprigimtinį išgąstį. — (13) *Gerarai*: prie kelio į Aigyptą, trįs valandos kelionės į pietryčius nuo Gazos. — *Užmušant Viešpačiui*: per Asos kariuomenę, kuriai Viešpats padėjo.

(**15**, **1**) *Azarijas*. Kitur jis nesutinkamas. — (**3**) *Bet praeis daug dienų*.. Ebr. t. nėra veiksmažodžio: ir daug dienų be tiesos Dievo ir be mokinančio kunigo ir be įstatymo; todėl tie žodžiai gali buti pritaikyti prie kiekvieno laikotarpio, pvd. prie Teisėjų ir prie kaikurių karalių laiko; bet Vulgatos tekstas labiaus tinka ateičiai, ir galima jame matyti pranašystę apie Babylono vergiją, o dar labiaus apie žydų tautos stovį, kuomet Rymiečiai išgriaus Jeruzalę ir bažnyčią. Plg. Oz. 3, 4. 5; Mt. 25, 6. 7. 9.

non erit pax egredienti et in-
gredienti, sed terrores undique
in cunctis habitatoribus terra-
rum: [6] pugnabit enim gens con-
tra gentem, et civitas contra
civitatem, quia Dominus con-
turbabit eos in omni angustia.
[7] Vos ergo confortamini, et non
dissolvantur manus vestræ: erit
enim merces operi vestro.
[8] Quod cum audisset Asa ver-
ba scilicet, et prophetiam Aza-
riæ filii Oded prophetæ, confor-
tatus est, et abstulit idola de
omni terra Juda, et de Benja-
min, et ex urbibus, quas cepe-
rat, montis Ephraim, et dedi-
cavit altare Domini quod erat
ante porticum Domini. [9] Con-
gregavitque universum Judam
et Benjamin, et advenas cum
eis de Ephraim, et de Manasse,
et de Simeon: plures enim ad
eum confugerant ex Israel, vi-
dentes quod Dominus Deus il-
lius esset cum eo. [10] Cumque
venissent in Jerusalem mense
tertio, anno decimoquinto re-
gni Asa, [11] immolaverunt Do-
mino in die illa de manubiis,
et præda, quam adduxerant, bo-
ves septingentos, et arietes se-
ptem millia. [12] Et intravit ex
more ad corroborandum fœdus
ut quærerent Dominum Deum
patrum suorum in toto corde,
et in tota anima sua. [13] Si quis
autem, inquit, non quæsierit
Dominum Deum Israel, moria-
tur, a minimo usque ad maxi-
mum, a viro usque ad mulie-
rem. [14] Juraveruntque Domino

išeinančiam ir įeinančiam, bet
baisumai iš visur tarp visų že-
mių gyventojų; [6] nes tauta ko-
vos prieš tautą ir miestas prieš
miestą, nes Viešpats padarys
tarp jų sumišimą visokiu pri-
spaudimu. [7] Jųs gi bukite drą-
sųs, ir jusų rankos tenenusilei-
džia, nes bus užmokesnis jusų
darbui.
[8] Išgirdęs tai Asa, butent Odė-
do sunaus pranašo Azarijo žo-
džius ir pranašystę, pasidarė
drąsus ir išnaikino stabus iš vi-
sos Judo žemės ir iš Benjami-
no, ir iš Efraimo kalno miestų,
kuriuos buvo paėmęs, ir pašven-
tino Viešpaties altorių, buvusį
ties Viešpaties prieangiu. [9] Jis
surinko visą Judą ir Benjaminą
ir draug su jais ateivius iš Ef-
raimo, ir Manaso ir iš Simeono,
nes daug iš Izraėlio buvo atbė-
gę pas jį, matydami, kad Vieš-
pats jo Dievas, buvo su juo. [10]
A. vykę Jeruzalėn trečiame mė-
nesyje, keturioliktais Asos ka-
raliavimo metaïs, [11] jie aukojo
Viešpačiui tą dieną iš išplėšų
ir iš grobio, kurį buvo atsiga-
benę, septynis šimtus jaučių ir
septynis tukstančius avių. [12] O
karalius įėjo pagal paprotį pa-
tvirtintų sandoros, kad jie ieš-
kos visa širdimi ir visa savo du-
šia Viešpaties, savo tėvų Die-
vo. [13] O jei kas, tarė jis, nejieš-
kotu Viešpaties, Izraėlio Dievo,
tas tenumiršta, ar jis bus ma-
žiausis ar didžiausis, lygiai vy-
ras kaip ir moteriškė. [14] Ir pri-
siekė Viešpačiui didžiu balsu su

13. — (7) *Bus užmokesnis*... Plg. Jer. 31, 16.

(8) *Stabus*. Ebr. t.: nuobodas. Asa darė tai ir anksčiaus; bet tuomet jam rasi nevisai pavyko išnaikinti įvairius stabmeldystės apsireiškimus. — *Kuriuos buvo paėmęs*: tikriausiai ne pats Asa, bet jo tėvas Abija. — *Pašventino*. Ebr. t.: atnaujino. — (12) *O karalius įėjo*... Anot Ebr. t.: ir jie apsiėmė jieškoti Viešpaties...

voce magna in jubilo, et in clan-
gore tubæ, et in sonitu bucci-
narum. 15 omnes qui erant in
Juda cum exsecratione: in om-
ni enim corde suo juraverunt,
et in tota voluntate quæsierunt
eum, et invenerunt: præstitit-
que eis Dominus requiem per
circuitum. 16 Sed et Maacham
matrem Asa regis ex augusto
deposuit imperio, eo quod fe-
cisset in luco simulacrum Pria-
pi: quod omne contrivit, et in
frusta comminuens combussit
in Torrente cedron: 17 excelsa
autem derelicta sunt in Israel:
attamen cor Asa erat perfectum
cunctis diebus ejus. 18 Eaque
quæ voverat pater suus, et ip-
se, intulit in domum Domini,
argentum, et aurum, vasorum-
que diversam supellectilem. 19
Bellum vero non fuit usque ad
trigesimum quintum annum re-
gni Asa.

Caput XVI. 1 Anno autem tri-
gesimo sexto regni ejus, ascen-
dit Baasa rex Israel in Judam,
et muro circumdabat Rama, ut
nullus tute posset egredi et in-
gredi de regno Asa. 2 Protulit
ergo Asa argentum et aurum
de thesauris domus Domini, et
de thesauris regis, misitque ad
Benadad regem Syriæ, qui ha-
bitabat in Damasco, dicens: 3
Fœdus inter me et te est, pa-
ter quoque meus et pater tuus
habuere concordiam: quam ob
rem misi tibi argentum et au-

džaugsmu, trimituojant trimitais
ir ragais, 15 visi buvusieji Jude
ir skyrė sau prakeikimą už pri-
siekos peržengimą; nes jie pri-
siekė visa savo širdimi, ir ieš-
kojo jo visa savo valia ir rado;
o Viešpats suteikė jiems atilsį
aplinkui. 16 Taipogi ir iš kara-
liaus Asos motinos Maachos jis
atėmė augštą viešpatavimą, nes
ji buvo padariusi girioje Priapo
stabą, kurį jis sunaikino visą ir
sutrupinęs į kąsnelius sudegino
Kedrono slėnyje. 17 Bet augštos
vietos buvo paliktos Izraėlyje;
tečiau Asos širdis buvo tobula
per visas jo dienas. 18 Ką buvo
pažadėjęs jo tėvas ir jis pats,
jis įnešė į Viešpaties namus, si-
dabro, aukso ir visokių rykų.
19 O karės nebuvo iki tris de-
šimtis penktų Asos karaliavimo
metų.

16. perskyrimas. 1 Bet tris
dešimtis šeštais jo karaliavimo
metais Izraėlio karalius Baasa
pakilo į Judą ir pradėjo statyti
murą aplink Ramą, kad neivie-
nas negalėtu be pavojaus nei
išeiti iš Asos karalystės, nei jon
įeiti. 2 Tuomet Asa paėmė iš
Viešpaties namų iždo ir iš ka-
raliaus iždo sidabrą ir auksą,
siuntė pas Syrijos karalių Bena-
dadą, gyvenusį Damaske ir sa-
kydino: 3 Tarp manęs ir tavęs
yra sandora, taipogi tarp mano
tėvo ir tavo tėvo buvo santai-

— (15) *Visi buvusieji...* Ebr. t.: ir visas Judas džiaugėsi prisieka. — (16) *Taipogi iš karaliaus...* Plg. 3 Kar. 15, 13-15. — (19) *Karės nebuvo*: nors Asa ir Izraėlio karalius Baasa skaitėsi visuomet neprieteliais. Plg. 3 Kar. 15, 16. — *Tris dešimtis penktų.* Čionai ir toliaus (16, 1) skaitlinės regimai klaidingos, nes Baasa mirė jau 26 Asos karaliavimo metais; todėl rasi reiktu skaityti: dvidešimt penktų, ir: dvidešimt šeštais.

(16, 1) *Baasa pakilo...* Plg. 3 Kar. 15, 17-22

rum, ut rupto fœdere, quod ha-
bes cum Baasa rege Israel, fa-
cias eum a me recedere. 4 Quo
comperto, Benadad misit prin-
cipes exercituum suorum ad ur-
bes Israel: qui percusserunt
Ahion, et Dan, et Abelmaim,
et universas urbes Nephthali
muratas. 5 Quod cum audisset
Baasa desiit ædificare Rama, et
intermisit opus suum. 6 Porro
Asa rex assumpsit universum
Judam, et tulerunt lapides de
Rama, et ligna quæ ædificatio-
ni præparaverat Baasa, ædifica-
vitque ex eis Gabaa, et Maspha.

7 In tempore illo venit Ha-
nani propheta ad Asa regem
Juda, et dixit ei: Quia habuisti
fiduciam in rege Syriæ, et non
in Domino Deo tuo, idcirco
evasit Syriæ regis exercitus de
manu tua. 8 Nonne Æthiopes,
et Libyes multo plures erant
quadrigis, et equitibus, et mul-
titudine nimia: quos, cum Do-
mino credidisses, tradidit in ma-
nu tua? 9 Oculi enim Domini
contemplantur universam ter-
ram, et præbent fortitudinem
his, qui corde perfecto credunt
in eum. Stulte igitur egisti, et
propter hoc ex præsenti tempo-
re adversum te bella consurgent.
10 Iratusque Asa adversus Vi-
dentem, jussit eum mitti in ner-
vum: valde quippe super hoc
fuerat indignatus: et interfecit
de populo in tempore illo plu-
rimos.

ka; todėlei siunčiu tau sidabro
ir aukso, kad sutraukęs sando-
rą, kurią turi su Izraėlio kara-
liumi Baasa, priverstumei jį at-
sitraukti nuo manęs. 4 Tai su-
žinojęs Benadadas siuntė į Iz-
raėlio miestus savo kariuome-
nės viršininkus, kurie apgalėjo
Ahioną, Daną, Abelmaimą ir vi-
sus apmurytus Neftalio miestus.
5 Tai išgirdęs Baasa liovėsi sta-
tęs Ramą ir sustabdė savo dar-
bą. 6 Tuomet karalius Asa su-
rinko visą Judą, ir jie paėmė iš
Ramos akmenis ir medžius, ku-
riuos Baasa buvo prirengęs sta-
tymui; iš jų jis pastatė Gabają
ir Maspą
7 Anuo metu atėjo pas Judo
karalių Asą pranašas Hananis ir
jam tarė: Kadangi pasitikėjai
Syrijos karaliumi o ne Viešpa-
čiu, savo Dievu, todėl Syrijos
karaliaus kariuomenė išsprudo
iš tavo rankos. 8 Argi Aitiopie-
čiai ir Libijiečiai nebuvo daug
galingesni kariškais vežimais,
raiteliais ir begaline daugybe,
o tečiau Viešpats padavė juos
į tavo ranką, kadangi tu buvai
pasitikėjęs juo? 9 Nes Viešpaties
akįs veizdi į visą žemę ir sutei-
kia stiprybės tiems, kurie tiki
į jį tobula širdimi. Taigi, tu
pasielgei kvailai, ir to dėlei nuo
šio meto kils prieš tave karės.
10 O Asa užsirustinęs ant Re-
ginčiojo, liepė įmesti jį kalėji-
man, nes jis buvo labai supy-
kęs dėl to dalyko ir užmušė
anuo metu daugelį iš tautos.

---

(7) *Hananis*: rasi pranašo Jėhaus tė-
vas Plg. žem. 19, 2; 3 Kar. 16, 1. —
Išsprudo iš tavo rankos. Jei Asa butu
pasitikėjęs Viešpačiu, jis butu apgalėjęs
ne tik Izraėlio karalių, bet ir jo šalinin-
ką Syrijos karalių. — (8) *Argi Aitio-
piečiai*.. Vz. aug. 14, 12... — (10) *Ka-
lėjiman.* Rasi liepė įdėti pranašo kojas
jiekštan. Plg. Jer. 20, 2; 29, 26; Apd. 16,
24. — *Užmušė.* Ebr. t. pasielgė piktai.

[11] Opera autem Asa prima et
novissima scripta sunt in Libro
regum Juda et Israel. [12] Ægrotavit etiam Asa anno trigesimo
nono regni sui, dolore pedum
vehementissimo, et nec in infirmitate sua quæsivit Dominum,
sed magis in medicorum arte
confisus est. [13] Dormivitque cum
patribus suis: et mortuus est
anno quadragesimo primo regni
sui. [14] Et sepelierunt eum in
sepulcro suo quod foderat sibi
in Civitate David: posueruntque eum super lectum suum
plenum aromatibus et unguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte confecta, et
combusserunt super eum ambitione nimia.

[11] Senesnieji gi ir paskiausieji Asos veikalai surašyti Judo
ir Izraėlio karalių knygoje. [12]
Asa buvo taipogi susirgęs trisdešimtis devintais savo karaliavimo metais ir jautė smarkiausį kojų skausmą, tečiau nei savo ligoje jis nejieškojo Viešpaties, bet labiaus pasitikėjo gydytojų žiniomis. [13] Ir jis užmigo su savo tėvais ir mirė keturias dešimtis pirmais savo karaliavimo metais. [14] Palaidojo jį
jo kape, kurį buvo sau išsikasęs Dovido mieste. Jie padėjo
jį ant jo patalo, pilno kvepalų
ir brangiausių tepalų, padarytų
vaistininkų budu, ir sudegino
juos ant jo su didžia tuštybe.

4. Jozapato viešpatavimas.

Caput XVII. [1] Regnavit autem Josaphat filius ejus pro eo,
et invaluit contra Israel. [2] Constituitque militum numeros in
cunctis urbibus Juda, quæ erant
vallatæ muris. Præsidiaque disposuit in terra Juda, et in civitatibus Ephraim, quas ceperat
Asa pater ejus.
[3] Et fuit Dominus cum Josaphat, quia ambulavit in viis Da-

17. perskyrimas. [1] Jo vietoje
ėmė karaliauti jo sunus Jozapatas ir įsigalėjo prieš Izraėlį. [2]
Jis pastatė kareivių burius visuose Judo miestuose, kurie buvo apvesti muru, ir paskirstė
įgulas po Judo žemę ir į Efraimo miestus, kuriuos buvo paėmęs jo tėvas Asa.
[3] O Viešpats buvo su Jozapatu, nes jis vaikščiojo pirmai-

(12) *Kojų skausmą.* Plg. 3 Kar. 15, 23. — *Labiaus pasitikėjo...* Karalius peikiamas ne dėlto, kad šaukėsi į gydytojus, bet dėlto kad jais daugiaus pasitikėjo kaip Viešpačiu. Be to, anų laikų gydytojai daugiaus gydė užkalbėjimais ir burtais, negu tikrais vaistais. — (14) *Su didžia tuštybe.* Tikriaus: labai apsčiai.

17, 1—20, 37. Jozapatas pradeda savo viešpatavimą dievobaimingai ir siunčia visur lėvitus įstatymo mokytų (17, 1-9), todėl jo galybė eina didyn (17, 10-19); bet susigiminiavęs su Izraėlio karaliumi Akabu ir nežiurėdamas pranašo Mikėo perspėjimų, sutinka eiti draug su Akabu karėn prieš Syrijiečius (18, 1-27); karė baigiasi nelaimingai, nes joje Akabas žuna (18, 28-34), o grįžtančiam Jozapatui skelbia Dievo rustybę pranašas Jėhus (19, 1-3). Jozapatas vėl ragina tautą užlaikyti Dievo įstatymą ir pats platina teisybę (19, 4-11); todėl Viešpats padeda jam apgalėti užpuolusius jį Moabitus, Amonitus ir kitas tautas (20, 1-30); bet jo ir bedievio Izraėlio karaliaus Okozijo įtaisytas laivynas lieka sunaikintas.

(17, 1) *Įsigalėjo*: pasirupino, kad reikale galėtu apsiginti nuo užpuolimo. — (2) *Kuriuos buvo paėmęs...* Vz. aug. 15, 8.

vid patris sui primis: et non
speravit in Baalim, [4] sed in Deo
patris sui, et perrexit in præ-
ceptis illius et non juxta pec-
cata Israel. [5] Confirmavitque
Dominus regnum in manu ejus,
et dedit omnis Juda munera
Josaphat: factæque sunt ei in-
finitæ divitiæ, et multa gloria.
[6] Cumque sumpsisset cor ejus
audaciam propter vias Domini,
etiam excelsa et lucos de Juda
abstulit. [7] Tertio autem anno
regni sui misit de principibus
suis Benhail, et Obdiam, et Za-
chariam, et Nathanael, et Mi-
chæam ut docerent in civitati-
bus Juda: [8] et cum eis Levitas
Semeiam, et Nathaniam, et Za-
badiam, Asael quoque, et Se-
miramoth, et Jonathan, Ado-
niamque et Thobiam, et Thob-
adoniam Levitas, et cum eis
Elisama, et Joran Sacerdotes,
[9] docebantque populum in Ju-
da, habentes librum legis Do-
mini, et circuibant cunctas ur-
bes Juda, atque erudiebant po-
pulum.
[10] Itaque factus est pavor
Domini super omnia regna ter-
rarum, quæ erant per gyrum
Juda, nec audebant bellare con-
tra Josaphat. [11] Sed et Phili-
sthæi Josaphat munera defere-
bant, et vectigal argenti. Ara-
bes quoque adducebant pecora,
arietum septem millia septin-
genta, et hircorum totidem.
[12] Crevit ergo Josaphat, et
magnificatus est usque in subli-

siais savo tėvo Dovido keliais
ir nepasitikėjo Baalais, [4] bet sa-
vo tėvo Dievu, ir ėjo, kaip bu-
vo jo įsakyta, o ne paskui Iz-
raėlio nuodėmes. [5] Todėl Vieš-
pats sutvirtino jo rankose ka-
ralystę, ir visas Judas davė Jo-
zapatui dovanų; jis įgijo bega-
linius turtus ir daug garbės.
[6] Kuomet gi jo širdis įgijo
drąsos dėlei Viešpaties kelių,
jis panaikino iš Judo taipogi
augštas vietas ir girias. [7] Tre-
čiais savo karaliavimo metais
jis siuntė iš savo kunigaikščių
Benhailį, Obdiją, Zakariją, Na-
tanièlį ir Mikėą, kad jie mokin-
tu Judo miestuose, [8] ir su jais
lėvitus Semėją, Natanija, Zaba-
diją, Asaėlį, Semiramotą, Jona-
taną, Adoniją, Tobiją ir Toba-
doniją, šituos lėvitus ir su jais
kunigus Elisamą ir Joraną; [9]
jie mokė žmones Jude, turėda-
mi Viešpaties įstatymo knygą,
ir ėjo aplink per visus Judo
miestus ir mokė tautą.

[10] Taigi, baimė Viešpaties atė-
jo ant visų žemės karalysčių,
buvusių aplink Judą, ir jos ne-
drįso kariauti prieš Jozapatą. [11]
Taipogi ir Pilistymai nešdavo
Jozapatui dovanų ir sidabro kai-
po duoklę; ir Arabai atvesdavo
gyvulių, septynis tukstančius
septynis šimtus avinų ir tiek
pat ožių.
[12] Taigi, Jozapatas tarpo, ir
jo didenybė pasidarė labai žy-

(3) *Pirmaisiais*... Kaip Dovidas pirm prasikaltimo svetimoteryste ir puikybe.

(6) *Girias*. Ebr. *'ašerim*, Astartės paveikslus. — (9) *Turėdami Viešpateis įstatymo knygą*: penkias Mozės knygas, arba bent jų dalį. Iš čia aiškiai pasirodo, kad Mozės knygos tuomet jau buvo.

(10) *Viešpaties baimė*: didis išgąstis, kurio priežastis buvo Dievas.

(12) *Apmurytų miestų*. Ebr. t: sandėlių miestų. — (13) *Padarė daug darbų*: rasi atnaujindamas ir sustiprindamas

me: atque ædificavit in Juda domos ad instar turrium, urbesque muratas. 13 Et multa opera paravit in urbibus Juda: viri quoque bellatores, et robusti erant in Jerusalem, 14 quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: In Juda principes exercitus. Ednas dux, et cum eo robustissimi viri trecenta millia. 15 Post hunc Johanan princeps, et cum eo ducenta octoginta millia. 16 Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecratus Domino, et cum eo ducenta millia virorum fortium. 17 Hunc sequebatur robustus ad prœlia Elada, et cum eo tenentium arcum et clypeum ducenta millia. 18 Post istum etiam Jozabad, et cum eo centum octoginta millia expeditorum militum. 19 Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis, quos posuerat in urbibus muratis, in universo Juda.

Caput XVIII. 1 Fuit ergo Josaphat dives et inclytus multum, et affinitate conjunctus est Achab. 2 Descenditque post annos ad eum in Samariam: ad cujus adventum mactavit Achab arietes, et boves plurimos ipsi, et populo qui venerat cum eo: persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. 3 Dixitque Achab rex Israel ad Josaphat regem Juda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respon-

mi; jis pastatė Jude panašių į bokštus namų ir apmurytų miestų. 13 Jis padarė daug darbų Judo miestuose; buvo taipogi Jeruzalėje vyrų kovotojų ir karžygių. 14 Jų skaitlius pagal atskirus namus ir šeimynas buvo toks: Jude buvo kariuomenės viršininkai, karvedis Ednas ir su juo drąsiausių vyrų tris šimtai tukstančių; 15 po jo buvo vadas Johananas ir su juo du šimtu aštuonios dešimtįs tukstančių; 16 o po šito Zechrio sunus Amasijas, pašvęstasis Viešpačiui, ir su juo du šimtu tukstančių drąsių vyrų; 17 po šito ėjo karžygis kovoje Eliada ir su juo turėjusių kilpinį ir skydą du šimtu tukstančių; 18 po šito dar Jozabadas ir su juo šimtas aštuonios dešimtįs tukstančių ginkluotų kareivių. 19 Visi šitie buvo karaliaus valdžioje, atskyrus tuos, kuriuos buvo pastatęs apmurytuose miestuose visame Jude.

18. perskyrimas. 1 Taigi. Jozapatas buvo turtingas ir labai šlovingas ir susigiminiavo sú Akabu. 2 O po keleto metų jis nukako pas jį į Samariją; tuo gi apsilankymu Akabas papjovė jam ir žmonėms, kurie buvo atvykę draug su juo, labai daug avinų ir jaučių ir įkalbėjo jam eiti karėn prieš Ramot-Galaadą. 3 Taigi, Izraėlio karalius Akabas tarė Judo karaliui Jozapatui: Eikš draug su manim į Ra-

miestus. Anot kitų aiškintojų, čia esą pasakyta, kad Jozapatas surinkęs daug maisto į sustiprintuosius miestus. — (14) *Kariuomenės viršininkai.* Ebr. t.: tukstantininkai; bet jie čionai reiškia vyresniuosius kariuomenės vadus. — (16) *Pašvęstam Viešpačiui.* Ką reiškė tas pašventimas, nežinia. — (19) *Visi šitie...* Kaikurie aiškintojai spėja, kad Jozapato kariuomenės skaitlinės padidintos per perrašinėtojų paklydimą.

(18, 1) *Susigiminiavo.* Jozapato sunus Joramas buvo vedęs Akabo dukterį Ataliją. Ta giminystė užtraukė daug nelaimių ant Judo karalių ir ant jų tautos. — (2) *Keleto*: devynerių. Plg. 3 Kar. 22,

dit: Ut ego, et tu: sicut popu-
lus tuus, sic et populus meus:
tecumque erimus in bello.

4 Dixitque Josaphat ad regem
Israel: Consule obsecro impræ-
sentiarum sermonem Domini. 5
Congregavit igitur rex Israel
prophetarum quadringentos vi-
ros, et dixit ad eos: In Ramoth
Galaad ad bellandum ire debe-
mus an quiescere? At illi, As-
cende, inquiunt, et tradet Deus
in manu regis. 6 Dixitque Josa-
phat: Numquid non est hic pro-
phetes Domini, ut ab illo etiam
requiramus? 7 Et ait rex Israel
ad Josaphat: Est vir unus, a
quo possumus quærere Domini
voluntatem: sed ego odi eum,
quia non prophetat mihi bonum,
sed malum omni tempore: est
autem Michæas filius Jemla.
Dixitque Josaphat: Ne loquaris
rex hoc modo. 8 Vocavit ergo
rex Israel unum de eunuchis,
et dixit ei: Voca cito Michæam
filium Jemla. 9 Porro rex Israel,
et Josaphat rex Juda uterque
sedebant in solio suo, vestiti
cultu regio: sedebant autem in
area juxta portam Samariæ, om-
nesque prophetæ vaticinabantur
coram eis. 10 Sedecias vero fi-
lius Chanaana fecit sibi cornua
ferrea, et ait: Hæc dicit Domi-
nus: His ventilabis Syriam, do-
nec conteras eam. 11 Omnesque
prophetæ similiter propheta-
bant, atque dicebant: Ascende
in Ramoth Galaad, et prospera-
beris, et tradet eos Dominus in
manu regis.

12 Nuntius autem, qui ierat
ad vocandum Michæam, ait illi:

mot-Galaadą. Tasai jam atsakė:
Kaip aš, taip ir tu; kaip
tavo tauta, taip ir mano tauta;
busime draug su tavim karėje.

4 Be to Jozapatas tarė Izraė-
lio karaliui: Klauskies, meldžia-
masis, tuojau Viešpaties ištar-
mės 5 Taigi, Izraėlio karalius
surinko keturis šimtus vyrų pra-
našų ir jiems tarė: Ar privalo-
me eiti kariautų į Ramot-Ga-
laadą ar liauties. Jie gi sakė:
Pakilk, o Dievas paduos į ka-
raliaus rankas. 6 Bet Jozapatas
tarė: Ar nėra čionai Viešpaties
pranašo, kad taipogi jo klaustu-
mėmės? 7 Tuomet Izraėlio kara-
lius tarė Jozapatui: Yra vienas
vyras, kurį galime pasiklausti
apie Viešpaties valią, bet aš jo
nekenčiu, nes jis nepranašauja
man gera, o tik visuomet pikta;
yra tai Jėmlos sunus Mikėas.
Jozapatas atsakė: Nekalbėk taip,
karaliau. 8 Taigi, Izraėlio kara-
lius pasišaukė vieną iš kamar-
ponių ir jam tarė: Pavadink grei-
tai Jėmlos sunų Mikėą. 9 Tuo-
tarpu Izraėlio karalius ir Judo
karalius Jozapatas sėdėjo abu-
du ant savo sosto, apsivilkusiu
kariškais apdarais; sėdėjo gi ant
pleciaus greta Samarijos vartų,
o visi pranašai pranašavo jųdvie-
jų akyvaizdoje. 10 Kanaanos su-
nus Sedekijas pasidarė sau gele-
žinius ragus ir tarė: Štai, ką Vieš-
pats sako: Šitais vėtysi Syriją,
kolei ją sunaikinsi. 11 Ir visi
pranašai pranašavo taippat ir
sakė: Pakilk į Ramot-Galaadą
ir laimėsi, o Viešpats paduos
juos į karaliaus rankas.

12 Pasiuntinys gi, kurs buvo
nuėjęs pavadintų Mikėo, jam

---

2. 41; 4 Kar. 8, 26. — (3) *Izraėlio karalius Akabas tarė...* Toliaus pasakojama be maž ko visai tais pačiais žodžiais kaip ir 3 Kar. 22, 5-37.

En verba omnium prophetarum
uno ore bona regi annuntiant:
quæso ergo te ut et sermo tu-
us ab eis non dissentiat, loqua-
risque prospera. 13 Cui respon-
dit Michæas: Vivit Dominus, quia
quodcumque dixerit mihi Deus
meus, hoc loquar. 14 Venit er-
go ad regem. Cui rex ait: Mi-
chæa, ire debemus in Ramoth
Galaad ad bellandum, an qui-
escere? Cui ille respondit: As-
cendite: cuncta enim prospera
evenient, et tradentur hostes
in manus vestras. 15 Dixitque
rex: Iterum, atque iterum te ad-
juro, ut mihi non loquaris, nisi
quod verum est in nomine Do-
mini. 16 At ille ait: Vidi univer-
sum Israel dispersum in mon-
tibus, sicut oves absque pasto-
re: et dixit Dominus: Non ha-
bent isti dominos: revertatur
unusquisque in domum suam
in pace. 17 Et ait rex Israel ad
Josaphat: Nonne dixi tibi, quod
non prophetaret iste mihi quid-
quam boni, sed ea, quæ mala
sunt? 18 At ille, Idcirco, ait, au-
dite verbum Domini: Vidi Do-
minum sedentem in solio suo,
et omnem exercitum cœli assi-
stentem ei a dextris et a sini-
stris. 19 Et dixit Dominus: Quis
decipiet Achab regem Israel ut
ascendat et corruat in Ramoth
Galaad? Cumque diceret unus
hoc modo, et alter alio: 20 pro-
cessit spiritus, et stetit coram
Domino, et ait: Ego decipiam
eum. Cui Dominus, In quo, in-
quit, decipies? 21 At ille respon-
dit: Egrediar, et ero spiritus
mendax in ore omnium prophe-
tarum ejus. Dixitque Dominus:
Decipies, et prævalebis: egrede-
re, et fac ita. 22 Nunc igitur,
ecce Dominus dedit spiritum

tarė: Štai visų pranašų žodžiai
skelbia vienbalsiai karaliui kas
gera; meldžiu tat tave, kad ir
tavo žodžiai nesiskirtų nuo jų-
jų, ir kad kalbėtumei laimingus
dalykus. 13 Mikėas jam atsakė:
Kaip Viešpats gyvas, ką tik ma
no Dievas man pasakys, tai aš
kalbėsiu. 14 Taigi, jis atėjo pas
karalių. O karalius jam tarė:
Mikėau, ar mes turime eiti ka-
riautų į Ramot-Galaadą, ar liau-
ties? Tasai jam atsakė: Pakilki-
te, nes visa pasiseks laimingai,
ir neprieteliai bus paduoti į ju-
sų rankas. 15 Bet karalius tarė:
Aš dar sykį įsakau tau su pri-
sieka, kad man kalbėtumei tik
tai, kas tiesa, vardan Viešpaties.
16 O anas tarė: Mačiau visą Iz-
raėlį, išsisklaisčiusį kalnuose,
kaip avis be piemens, o Vieš-
pats tarė: Šitie neturi ponų; te-
grįžta kiekvienas į savo namus
ramybėje. 17 Tuomet Izraėlio ka-
ralius tarė Jozapatui: Argi aš
tau nesakiau, kad jis neprana-
šauja man nieko gera, o tik tai,
kas pikta. 18 O anas pridurė:
Todėlei klausykite Viešpaties
žodžių: Mačiau Viešpatį, sėdin-
tį ant savo sosto ir visą dan-
gaus kariuomenę, stovinčią prie
jo po dešinės ir po kairės; 19 ir
Viešpats tarė: Kas suklaidins
Izraėlio karalių Akabą, kad pa-
trauktų ir kristų Ramot-Ga-
laade? Ir vienam kalbant taip,
o kitam kitaip, 20 išėjo dvasia,
ir stojosi Viešpaties akyvaizdo-
je, ir tarė: Aš jį suklaidinsiu.
Viešpats jai tarė: Kaip gi su-
klaidinsi? 21 O ji atsakė: Aš iš-
eisiu ir busiu dvasia melagė vi-
sų jo pranašų burnoje. Ir Vieš-
pats tarė: Suklaidinsi ir apga-
lėsi; išeik ir daryk taip. 22 Tai-
gi, štai dabar Viešpats davė

mendacii in ore omnium pro-
phetarum tuorum, et Dominus
locutus est de te mala. 23 Ac-
cessit autem Sedecias filius Cha-
naana, et percussit Michææ ma-
xillam, et ait: Per quam viam
transivit Spiritus Domini a me,
ut loqueretur tibi? 24 Dixitque
Michæas: Tu ipse videbis in die
illo, quando ingressus fueris cu-
biculum de cubiculo ut abscon-
daris. 25 Præcepit autem rex Is-
rael, dicens: Tollite Michæam,
et ducite eum ad Amon prin
cipem civitatis, et ad Joas fi-
lium Amelech. 26 Et dicetis: Hæc
dicit rex: Mittite hunc in car-
cerem, et date ei panis modi-
cum, et aquæ pauxillum, donec
revertar in pace. 27 Dixitque
Michæas: Si reversus fueris in
pace, non est locutus Dominus
in me. Et ait: Audite omnes
populi.

28 Igitur ascenderunt rex Is-
rael, et Josaphat rex Juda in
Ramoth Galaad. 29 Dixitque rex
Israel ad Josaphat: Mutabo ha-
bitum, et sic ad pugnam vadam,
tu autem induere vestibus tuis.
Mutatoque rex Israel habitu,
venit ad bellum. 30 Rex autem
Syriæ præceperat ducibus equi-
tatus sui, dicens: Ne pugnetis
contra minimum, aut contra ma-
ximum, nisi contra solum regem
Israel. 31 Itaque cum vidissent
principes equitatus Josaphat, di-
xerunt: Rex Israel est iste. Et
circumdederunt eum dimican-
tes: at ille clamavit ad Domi-
num, et auxiliatus est ei, atque
avertit eos ab illo. 32 Cum enim
vidissent duces equitatus, quod
non esset rex Israel, reliquе-
runt eum. 33 Accidit autem ut
unus e populo sagittam in in-
certum jaceret, et percuteret

melo dvasią į visų tavo prana-
šų burną, ir Viešpats kalbėjo
apie tave pikta. 23 O Kanaanos
sunus Sedekijas prisiartino ir
užgavo Mikėą į veidą ir tarė:
Kuriuo keliu Viešpaties dvasia
perėjo nuo manęs, kad tau kal-
bėtu? 24 O Mikėas tarė: Tu pats
matysi tą dieną, kuomet busi
įėjęs iš kambario į kambarį, kad
pasislėptumei. 25 Tuomet Izraė-
lio karalius davė įsakymą ir ta-
rė: Imkite Mikėą, nuveskite jį
pas miesto viršininką Amoną ir
pas Amelėko sunų Joasą 26 ir
tarkite: Štai, ką karalius sako:
Įmeskite šitą kalėjiman ir duo-
kite jam truputį duonos ir ma-
ža vandens, kolei sugrįšiu ra-
mybėje. 27 O Mikėas tarė: Jei
sugrįši ramybėje, tai Viešpats
nekalbėjo per mane. Ir pridurė:
Išgirskite visi žmonės.

28 Taigi, Izraėlio karalius ir
Judo karalius Jozapatas pakilo
prieš Ramot-Galaadą. 29 Ir Iz-
raėlio karalius tarė Jozapatui:
Permainysiu drabužius ir taip
eisiu į kovą, tu gi apsivilk sa-
vo drabužiais. Ir permainęs ap-
darą Izraėlio karalius ėjo į ko-
vą. 30 Syrijos gi karalius buvo
davęs paliepimą savo raitarijos
vadams ir pasakęs: Nekovokite
prieš mažiausį arba prieš di-
džiausį, bet tik prieš vieną Iz-
raėlio karalių. 31 Taigi, raitari-
jos viršininkai, pamatę Jozapa-
tą, tarė: Šitas yra Izraėlio ka-
ralius, ir jie apstojo jį, kovoda-
mi; bet jis šaukėsi į Viešpatį,
o tasai padėjo jam ir nukreipė
juos nuo jo; nes raitarijos va-
dai, pamatę, kad tai ne Izraė-
lio karalius, paliko jį. 33 Atsiti-
ko gi, kad vienas iš žmonių pa-
leido vilyčią netaikydamas ir

regem Israel inter cervicem et
scapulas, at ille aurigæ suo ait:
Converte manum tuam, et educ
me de acie, quia vulneratus sum.
34 Et finita est pugna in die il-
lo: porro rex Israel stabat in
curru suo contra Syros usque
ad vesperam, et mortuus est
occidente sole.
Caput XIX. 1 Reversus est
autem Josaphat rex Juda in do-
mum suam pacifice in Jerusa-
lem. 2 Cui occurrit Jehu filius
Hanani Videns, et ait ad eum:
Impio præbes auxilium, et his
qui oderunt Dominum amicitia
jungeris, et idcirco iram qui-
dem Domini merebaris: 3 sed
bona opera inventa sunt in te,
eo quod abstuleris lucos de ter-
ra Juda, et præparaveris cor
tuum ut requireres Dominum
Deum patrum tuorum.
4 Habitavit ergo Josaphat in
Jerusalem: rursumque egressus
est ad populum de Bersabee
usque ad montem Ephraim, et
revocavit eos ad Dominum Deum
patrum suorum. 5 Constituitque
judices terræ in cunctis civita-
tibus Juda munitis per singula
loca, 6 et præcipiens judicibus,
Videte, ait, quid faciatis: non
enim hominis exercetis judicium,
sed Domini: et quodcumque ju-
dicaveritis, in vos redundabit.
7 Sit timor Domini vobiscum,
et cum diligentia cuncta facite:
non est enim apud Dominum
Deum nostrum iniquitas, nec
personarum acceptio, nec cupi-

ištiko Izraėlio karalių tarp spran-
do ir pečių, o jis tarė savo ve-
žėjui: Sukk atgal ir išvežk ma-
ne iš kariškos eilios, nes esu
sužeistas. 34 Taip pasibaigė ko-
va tą dieną, o Izraėlio karalius
stovėjo savo vežime prieš Sy-
rijiečius iki vakarui ir mirė, nu-
sileidžiant saulei.
19. perskyrimas. 1 Judo gi
karalius Jozapatas sugrįžo ra-
miai į savo namus Jeruzalėn. 2
Jį pasitiko Regintysis Hananio
sūnus Jėhus ir jam tarė: Tu pa-
dedi bedieviui ir vienijiesi prie-
telyste su tais, kurie neapken-
čia Viešpaties, todėl užsipelnei,
tiesa, Dievo rustybę, 3 bet ra-
sta tavyje gerų darbų, nes iš-
naikinai girias iš Judo žemės ir
prirengei savo širdį, kad ieš-
kotumei Viešpaties, savo tėvų
Dievo.
4 Taigi, Jozapatas gyveno Je-
ruzalėje ir vėl išėjo prie tautos
nuo Bersabėjos iki Efraimo kal-
nų ir sugrąžino juos prie Vieš-
paties, jų tėvų Dievo. 5 Jis pa-
skyrė taipogi žemei teisėjus vi-
suose sustiprintuose Judo mie-
stuose, kiekvienoje vietoje, 6 o
duodamas teisėjams įsakymų,
tarė: Veizdėkite, ką darote, nes
jūs darote ne žmogaus teismą,
bet Viešpaties, ir ką tik jūs tei-
site, kris ant jūsų. 7 Viešpaties
baimė teesie su jumis, ir dary-
kite visa rūpestingai, nes pas
Viešpatį, mūsų Dievą, nėra ne-
teisybės, nei atsižvelgimo į ypa-
tas nei dovanų troškimo. 8 Tai-

(**19, 2**) *Hananio sunus Jėhus.* Plg. 3 Kar. 16, 1; 2 Kron. 16, 7. — *Todėl užsipelnei...* Ebr. t.: to dėlei Viešpaties rustybė ant tavęs.
(**4**) *Vėl išėjo...* Plg. aug. 17, 7... — (**5**) *Visuose... miestuose*: taip kaip reikalavo Mozės įstatymas. Plg. Atk. 16, 18... — (**6**) *Bet Viešpaties.* Teisėjai yra tarsi paties Dievo pavaduotojai. — *Kris ant jusų.* Teisėjai turi didžią garbę, bet ir jų atsakomybė didelė. — (**7**) *Nes pas Viešpatį...* Plg. Atk. 10, 17; Išm. 6, 8;

do munerum. 8 In Jerusalem
quoque constituit Josaphat Levitas, et Sacerdotes et principes familiarum ex Israel, ut judicium et causam Domini judicarent habitatoribus ejus.
9 Præcepitque eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter et corde perfecto.
10 Omnem causam, quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem et cognationem, ubicumque quæstio est de lege, de mandato, de ceremoniis, de justificationibus: ostendite eis, ut non peccent in Dominum, et ne veniat ira super vos et super fratres vestros: sic ergo agentes non peccabitis.
11 Amarias autem sacerdos et pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habetisque magistros Levitas coram vobis, confortamini, et agite diligenter, et erit Dominus vobiscum in bonis.

Caput XX.
1 Post hæc congregati sunt filii Moab, et filii Ammon, et cum eis de Ammonitis ad Josaphat ut pugnarent contra eum.
2 Veneruntque nuntii, et indicaverunt Josaphat,

pogi Jeruzalėje Jozapatas paskyrė lėvitus, kunigus ir šeimynų viršininkus iš Izraėlio, kad darytu Viešpaties teismą ir išrištu gyventojų bylas
9 Jis jiems įsakė ir tarė: Taip jųs darysite su baime Viešpaties ištikimai ir tobula širdimi.
10 Kiekvienoje jusų brolių, gyvenančių savo miestuose, byloje tarp giminės ir giminės, kame bus ginčas apie įstatymą, apie paliepimus, apie apeigas, apie įsakymus, pamokykite juos, kad nenusidėtu Viešpačiui, ir kad rustybė neateitu ant jusų ir ant jusų brolių; taip tat elgdamies jųs nenusidėsite.
11 Kunigas gi ir vyriausis jusų kunigas Amarijas bus pirmininkas tuose dalykuose, kurie paliečia Dievą; toliaus Ismahėlio sunus Zabadijas, vadas Judo namuose, bus vyriausis tuose dalykuose, kurie priguli prie tarnavimo karaliui. Jųs turite taipogi savo akyvaizdoje mokytojus lėvitus; bukite drąsųs ir elgkitės rupestingai, ir Viešpats bus su jumis geruose dalykuose.

20. perskyrimas.
1 Po to Moabo sunųs, Amono sunųs, ir draug su jais kiti iš Amonitų susirinko prieš Jozapatą, kad kovotu prieš jį.
2 Atėjo pasiuntiniai ir apskelbė Jozapatui, sakydami:

Ekl. 35, 5; Apd. 10, 34; Ef. 6, 9; Kol. 3, 25. — (8) *Paskyrė lėvitus..* Tai turėjo buti vyriausis teismas. — (8) *Viešpaties teismą...* Kaip paaiškina toliaus pats Jozapatas, Viešpaties teismais vadinasi čionai visokie religijiniai klausimai, bylomis gi visokie ginčai žemiškuose dalykuose. — *Gyventojų.* Ebr. t. pasakyta kas kita: i r j i e s u g r į ž o, t. y. aplankę tautą religijos tikslu (4. e.), sugrįžo atgal į Jeruzalę. — (10) *Tarp giminės ir giminės.* Ebr. t.: tarp kraujo ir kraujo, t. y. ar kas tyčiomis užmušė žmogų, ar netyčiomis ir tt. Plg. Iš. 21, 12... — *Apie įstatymą..*: kaip reikia aiškinti ir pritaikinti atskiri įstatai. — (11) *Mokytojus.* Ebr. t.: raštininkus.

(**20**, **1**) *Kiti iš Amonitų.* Tikriaus anot LXX: Miniečių, gyvenusių į rytus nuo Seiro kalnų. — (**2**) *Už Juros*: Mirties juros.

dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis, quæ trans mare sunt, et de Syria, et ecce consistunt in Asasonthamar, quæ est Engaddi.
3 Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, et prædicavit jejunium universo Juda.
4 Congregatusque est Judas ad deprecandum Dominum: sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum.
5 Cumque stetisset Josaphat in medio cœtu Juda, et Jerusalem, in domo Domini ante atrium novum,
6 ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in cœlo, et dominaris cunctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam tibi potest resistere.
7 Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ hujus coram populo tuo Israel, et dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum?
8 Habitaveruntque in ea, et exstruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicentes:
9 Si irruerint super nos mala, gladius judicii, pestilentia, et fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum: et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et exaudies, salvosque facies
10 Nunc igitur ecce filii Ammon, et Moab, et mons Seir, per quos non concessisti Israel ut transirent quando egrediebantur de Ægypto, sed declinaverunt ab eis, et non interfecerunt illos:

Atėjo prieš tave didelė daugybė iš tų vietų, kurios yra už juros, ir iš Syrijos, ir štai sustojo Asason-Tamare, kurs yra Engadėje.
3 Baimės gi apimtas Jozapatas atsidavė visai maldavimui Viešpaties ir įsakė visam Judui pasninką.
4 Ir Judas susirinko maldautų Viešpaties; taipogi visi iš savo miestų atėjo šauktųsi į jį.
5 Jozapatas, atsistojęs Judo ir Jeruzalės susirinkimo viduryje Viešpaties namuose, ties naujuoju prieangiu
6 tarė: Viešpatie, musų tėvų Dieve, tu esi Dievas danguje ir tu viešpatauji ant visų tautų karalysčių, tavo rankoje yra stiprybė ir galybė, ir neivienas negali tau priešinties.
7 Argi ne tu, musų Dieve, užmušei visus šitos žemės gyventojus tavo tautos Izraėlio akyvaizdoje ir davei ją amžinai tavo prietelio Abraomo ainijai?
8 Jie gyveno joje ir pastatė joje tavo vardui šventyklą, sakydami:
9 Jei apnyks mus nelaimės, teismo kalavijas, maras ir badas, mes stosimės tavo akyvaizdoje ties šitais namais, kuriuose šaukiamasi į tavo vardą, ir šauksimės prie tavęs savo sielvartuose, o tu išklausysi ir išgelbėsi.
10 O štai dabar Amono sunųs, ir Moabas, ir Seiro kalno gyventojai, per kuriuos neleidai pereiti Izraėliui, kuomet jie ėjo iš Aigypto, ir jie pasuko nuo jųjų ir jų neužmušė,
11 elgiasi priešingai ir sten-

(5) *Naujuoju prieangiu*: kurs buvo Asos arba paties Jozapato atnaujintas. Plg. aug. 4, 9. — (7) *Tavo prietelio.* Plg. Iz. 41, 8. — (9) *Teismo kalavijas*: bausmė. — (9) *Tu išklausysi...* Plg. Saliamono maldą, 6 persk. — (10) *Neleidai...* Plg. Atk. 2, 1.

[11] e contrario agunt, et nituntur ejicere nos de possessione, quam tradidisti nobis. [12] Deus noster, ergo non judicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.

[13] Omnis vero Juda stabat coram Domino cum parvulis, et uxoribus, et liberis suis.

[14] Erat autem Jahaziel filius Zachariæ, filii Banaiæ, filii Jehiel, filii Mathaniæ, Levites de filiis Asaph, super quem factus est Spiritus Domini in medio turbæ, [15] et ait: Attendite omnis Juda, et qui habitatis Jerusalem, et tu rex Josaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei. [16] Cras descendetis contra eos: ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Jeruel. [17] Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, et videbitis auxilium Domini super vos, o Juda, et Jerusalem: nolite timere, nec paveatis: cras egrediemini contra eos, et Dominus erit vobiscum. [18] Josaphat ergo, et Juda, et omnes habitatores Jerusalem ceciderunt proni in terram coram Domino, et adoraverunt eum. [19] Porro Levitæ de filiis Caath, et de filiis Co-

giasi išmesti mus iš paveldėtojo krašto, kurį mums davei. [12] Musų Dieve, argi tu neteisi jų? Mes juk neturime tokios stiprybės, kad galėtumėm pasipriešinti šitai daugybei, kuri užpuola mus. O kadangi nežinome, ką turime daryti, nieko kita mums nelieka, kaip tik kreipti savo akis į tave.

[13] Visas gi Judas stovėjo Viešpaties akyvaizdoje su kudikiais, su savo pačiomis ir vaikais.

[14] Buvo gi ten Matanijo sunaus Jehiėlio sunaus Banajo sunaus Zakarijo sunus Jahaziėlis, lėvitas iš Asafo sunų, ant kurio atėjo Viešpaties dvasia minios tarpe, [15] ir jis tarė: Paklausykite, visas Jude, ir jųs Jeruzalės gyventojai, ir tu, karaliau Jozapatai: Štai, ką Viešpats jums sako: Nesibijokite ir neišsigąskite šitos daugybės, nes tai ne jusų kova, bet Dievo. [16] Rytoj nusileiskite prieš juos, nes jie eis augštyn šlaitu, kurs vadinasi Sisu, ir rasite juos slėnio gale, kurs yra ties Jeruėlio tyruma. [17] Ne jųs busite, kurie kovosite, bet tiktai stovėkite su pasitikėjimu, ir matysite ant savęs Viešpaties pagalbą. O Jude ir Jeruzale! nesibijokite ir nenusigąskite, rytoj išeisite prieš juos, ir Viešpats bus su jumis. [18] Taigi, Jozapatas ir Judas ir visi Jeruzalės gyventojai parpuolė kniupsti ant žemės Viešpaties akyvaizdoje ir pagarbino jį. [19] Lėvitai gi iš Kaato sunų ir iš Korės sunų

(**15**) *Ne jusų kova...* Pats Dievas apgalės užpuolančius neprietelius. — (**19**) *Ir iš Korės sunų.* Tikriaus: tai yra iš Korės sunų, nes Koritai buvo iš Kaato ainijos. Plg. 1 Kron. 6, 22.

re laudabant Dominum Deum
Israel voce magna, in excelsum.
20 Cumque mane surrexissent,
egressi sunt per desertum The-
cue: profectisque eis, stans Jo-
saphat in medio eorum, dixit:
Audite me viri Juda, et omnes
habitatores Jerusalem: credite
in Domino Deo vestro, et se-
curi eritis: credite prophetis
ejus, et cuncta evenient pro-
spera. 21 Deditque consilium po-
pulo, et statuit cantores Domi-
ni, ut laudarent eum in turmis
suis, et antecederent exercitum,
ac voce consona dicerent: Con-
fitemini Domino, quoniam in
æternum misericordia ejus. 22
Cumque cœpissent laudes cane-
re, vertit Dominus insidias eo-
rum in semetipsos, filiorum sci-
licet Ammon, et Moab, et mon-
tis Seir, qui egressi fuerant ut
pugnarent contra Judam, et per-
cussi sunt. 23 Namque filii Am-
mon, et Moab consurrexerunt
adversum habitatores montis
Seir, ut interficerent et dele-
rent eos: cumque hoc opere per-
petrassent, etiam in semetipsos
versi, mutuis concidere vulne-
ribus. 24 Porro Juda cum venis-
sent ad speculam, quæ respicit
solitudinem, vidit procul omnem
late regionem plenam cadaveri-
bus, nec superesse quemquam,
qui necem potuisset evadere. 25
Venit ergo Josaphat, et omnis

šlovino didžiu augštyn kilstan-
čiu balsu Viešpatį, Izraėlio Die-
vą.
20 Atsikėlę rytmetį, jie išėjo
per Tėkuės tyrumą; o jiems iš-
ėjus, Jozapatas, stovėdamas jų
tarpe, tarė: Paklausykite manęs,
Judo vyrai ir visi Jeruzalės gy-
ventojai, pasitikėkite Viešpačiu,
jusų Dievu, ir busite be pavo-
jaus; tikėkite jo pranašams, ir
visa įvyks laimingai. 21 Jis da-
vė tautai nurodymų ir sustatė
Viešpaties giesmininkus, kad
šlovintų jį savo buriuose ir ei-
dami kariuomenės priešakyje
sutariančiais balsais sakytų: Šlo-
vinkite Viešpatį, nes jo miela-
širdystė amžina. 22 O jiems pra-
dėjus giedoti šlovinimo giesmę,
Viešpats atkreipė anų tykojimus
prieš juos pačius, butent Amo-
no sunų, Moabo ir Seiro kalno,
kurie buvo išėję kovotų prieš
Judą, ir jie liko sumušti. 23 Nes
Amono sunųs ir Moabas sukilo
prieš Seiro kalno gyventojus,
kad juos užmuštų ir sunaikintų;
o kuomet jie tai buvo padarę,
kreipėsi vieni prieš kitus ir kri-
to vieni kitų sužeisti. 24 Kuo-
met gi Judas atėjo į vietą, iš
kurios galima matyti tyrumą,
pamatė ištolo plačiai visą kraš-
tą pilną lavonų ir kad nebuvo
likę neivieno, kurs butų galė-
jęs ištrukti nuo mirties. 25 Tai-
gi, Jozapatas ir draug su juo
visa tauta atėjo plėštų mirusių-

(21) *Savo buriuose.* Ebr. t.: šventame papuošale, t. y. apsivilkę gražiausiais savo šventais drabužiais. — (22) *Viešpats atkreipė...* Ebr. t.: Viešpats pastatė tykojančius prieš Amonitus... Kaikurie aiškintojai manė, kad Dievas siuntęs prieš Amonitus ir jų sėbrus dvasių burį; bet tikriausiai tais Dievo siųstais užpuolikais buvo didelė plėšikų gauja, kurie buvo pasislėpę ir visai netikėtai puolė ant Judo neprietelių ir padarė tarp jų didį sumišimą, Dievui siuntus ant jų didžiausį išgąstį; paskui Amonitai ir Moabitai, spėdami, kad tas užpuolimas buvo Seiro kalno gyventojų darbas, puolė ant jų, galop gi nebenusimanydami, ką darą, pradėjo tarp savęs kautiės.

populus cum eo ad detrahenda
spolia mortuorum: inveneruntque
inter cadavera variam supellectilem,
vestes, quoque, et
vasa pretiosissima, et diripuerunt
ita ut omnia portare non
possent, nec per tres dies spolia
auferre præ prædæ magnitudine.
26 Die autem quarto congregati
sunt in Valle benedictionis:
etenim quoniam ibi benedixerant
Domino, vocaverunt locum
illum Vallis benedictionis usque
in præsentem diem. 27 Reversusque
est omnis vir Juda,
et habitatores Jerusalem, et Josaphat
ante eos in Jerusalem
cum lætitia magna, eo quod dedisset
eis Dominus gaudium de
inimicis suis. 28 Ingressique sunt
in Jerusalem cum psalteriis, et
citharis, et tubis in domum Domini.
29 Irruit autem pavor Domini
super universa regna terrarum
cum audissent quod pugnasset
Dominus contra inimicos Israel.
30 Quievitque regnum Josaphat,
et præbuit ei Deus pacem
per circuitum.
31 Regnavit igitur Josaphat
super Judam, et erat triginta
quinque annorum cum regnare
cœpisset: viginti autem et quinque
annis regnavit in Jerusalem,
et nomen matris ejus Azuba filia
Selahi. 32 Et ambulavit in
via patris sui Asa, nec declinavit
ab ea, faciens quæ placita
erant coram Domino. 33 Verumtamen
excelsa non abstulit, et

jų grobio, ir rado tarp lavonų
visokių rykų, taipogi drabužių
ir brangiausių indų ir prisiplėšė
taip daug, kad nebegalėjo
panešti, nei atsiimti išplėšų per
tris dienas dėlei grobio didumo.

26 Ketvirtoje gi dienoje jie
susirinko Šlovinimo slėnyje, dėlto
kad jie buvo praminę tą vietą
Šlovinimo slėniu, nes tenai
jie šlovino Viešpatį; taip jis vadinasi
iki šiai dienai. 27 Po to
visi Judo vyrai, ir Jeruzalės gyventojai
ir jų priešakyje Jozapatas
sugrįžo į Jeruzalę su didžiu
džiaugsmu, nes Viešpats
buvo davęs jiems džiaugsmo iš
jų nepritelių. 28 Jie įėjo į Jeruzalę
su arpomis, kanklėmis ir
trimitais prie Viešpaties namų.
29 O baimė Viešpaties krito ant
visų žemės karalysčių, kuomet
jos išgirdo Viešpatį kovojus
prieš Izraėlio neprietelius. 30
Taip Jozapato karaliavimas pasiliko
ramus, ir Viešpats suteikė
jam ramybę aplinkui.
31 Taigi, Jozapatas karaliavo
ant Judo; jam buvo trįs dešimtįs
penkeri metai, kuomet pradėjo
karaliauti, karaliavo gi Jeruzalėje
dvidešimt penkerius
metus, o jo motina buvo Selahio
duktė vardu Azuba. 32 Jis
vaikščiojo savo tėvo Asos keliu
ir nenukrypo nuo jo, darydamas,
kas patiko Viešpaties
akyvaizdoje. 33 Tečiau augštų

(**26**) *Šlovinimo slėniu.* Ebr. *'emeq b'rakhah*, rasi dabartinis slėnis Bereikhut netoli nuo Tekoos, prie kelio iš Ebrono į Jeruzalę. — (**29**) *Ant visų žemės karalysčių*: ant Judo kaimynų.

(**31**) *Jozapatas karaliavo...* Plg. 3. Kar. 22, 41-51. — (**36**) *Laivus, plaukiančius į Tarsį.* Tikriaus: tarsiškus laivus, t. y. didelius, tokiuos, kokiais buvo plaukiama į Tarsį. — (**37**) *Bet Dovido...* To atsitikimo neminėta Karalių knygoje.

adhuc populus non direxerat
cor suum ad Dominum Deum
patrum suorum. 34 Reliqua au-
tem gestorum Josaphat priorum
et novissimorum scripta sunt
in verbis Jehu filii Hanani, quæ
digessit in Libros regum Israel.
35 Post hæc iniit amicitias Jo-
saphat rex Juda cum Ochozia
rege Israel, cujus opera fuerunt
impiisima. 36 Et particeps fuit
ut facerent naves, quæ irent in
Tharsis: feceruntque classem in
Asiongaber. 37 Prophetavit au-
tem Eliezer filius Dodau de Ma-
resa ad Josaphat, dicens: Quia
habuisti fœdus cum Ochozia,
percussit Dominus opera tua,
contritæque sunt naves, nec po-
tuerunt ire in Tharsis.

vietų jis nepanaikino, ir tauta
dar nebuvo palenkus savo šir-
dies prie Viešpaties, savo tėvų
Dievo. 34 Kiti gi Jozapato vei-
kalai, senesnieji ir paskučiau-
sieji surašyti Hananio sunaus
Jėhaus metraščiuose, kuriuos jis
įtraukė į Izraėlio karalių kny-
gas. 35 Po to Judo karalius Jo-
zapatas darė prietelystę su Iz-
raėlio karaliumi Okoziju, kurio
darbai buvo labai bedieviški. 36
Jis susidėjo su anuo, kad sta-
tytu laivus, plauksiančius į Tar-
sį. 37 Bet Dodavo sunus Eliė-
zeris iš Marėsos pranašavo Jo-
zapatui ir sakė: Kadangi tu pa-
darei sandorą su Okoziju, Vieš-
pats ištiko tavo darbus, ir tavo
laivai liko sudaužyti ir negalė-
jo plaukti Tarsin.

5. Joramo viešpatavimas.

Caput XXI. 1 Dormivit au-
tem Josaphat cum patribus suis,
et sepultus est cum eis in Ci-
vitate David: regnavitque Jo-
ram filius ejus pro eo. 2 Qui ha-
buit fratres filios Josaphat, Aza-
riam, et Jahiel, et Zachariam,
et Azariam, et Michael, et Sa-
phatiam: omnes hi, filii Josa-
phat regis Juda. 3 Deditque eis
pater suus multa munera ar-
genti, et auri, et pensitationes,
cum civitatibus munitissimis in
Juda: regnum autem tradidit
Joram, eo quod esset primoge-

21. perskyrimas. 1 Jozapatas
užmigo su savo tėvais ir liko
palaidotas draug su jais Dovido
mieste, o jo vietoje ėmė kara-
liauti jo sunus Joramas. 2 Jis
turėjo brolius Jozapato sunus:
Azariją, Jahiėlį, Zakariją, Aza-
riją, Mikolą ir Safatiją; visi ši-
tie buvo Judo karaliaus Joza-
pato sunųs. 3 Jų tėvas davė
jiems daug dovanų sidabru, auk-
su ir metinį pelną su stipriau-
siais miestais Jude; karalystę
jis atidavė Joramui, nes tasai
buvo pirmgimis. 4 Taigi, Jora-

21, 1-20. Joramas apėmęs sostą, iš-
žudo savo brolius (1 4), elgiasi bedieviš-
kai, taip kaip elgėsi Izraėlio karaliai,
todėl Dievas leidžia Edomui išsiliuosuoti
iš po Joramo valdžios, apskelbia jam
bausmes, kurios tuojau pradeda pildyties
(5-20).
(21, 1) *Joramas*... Plg. 3 Kar. 22, 51.
— (2) *Azariją... Azariją.* Rasi per pa-
klydimą atkartotas čionai tas pats var-
das, nors ebr. t. jie rašomi truputį kitaip:
'Azariah ir *'Azarijahu.* — (3) *Metinį
pelną.* Ebr. t.: brangių dalykų. — (4)
Užmušė kalaviju... Broliai rasi nenorėjo
pritarti jo prasikaltimams prieš Dievą,
todėl jis ėmė nepasitikėti jais.

nitus. [4] Surrexit ergo Joram su-
per regnum patris sui: cumque
se confirmasset, occidit omnes
fratres suos gladio, et quosdam
de principibus Israel.
[5] Triginta duorum annorum
erat Joram cum regnare cœpis-
set: et octo annis regnavit in
Jerusalem. [6] Ambulavitque in
viis regum Israel, sicut egerat
domus Achab: filia quippe Achab
erat uxor ejus, et fecit malum
in conspectu Domini. [7] Noluit
autem Dominus disperdere do-
mum David propter pactum,
quod inierat cum eo: et quia
promiserat ut daret ei lucernam,
et filiis ejus omni tempore.

[8] In diebus illis rebellavit
Edom, ne esset subditus Judæ,
et constituit sibi regem. [9] Cum-
que transisset Joram cum prin-
cipibus suis, et cuncto equita-
tu, qui erat secum, surrexit no-
cte, et percussit Edom qui se
circumdederat, et omnes duces
equitatus ejus. [10] Attamen rebel-
lavit Edom, ne esset sub ditio-
ne Juda usque ad hanc diem:
eo tempore et Lobna recessit
ne esset sub manu illius. Dere-
liquerat enim Dominum Deum
patrum suorum: [11] insuper et
excelsa fabricatus est in urbi-
bus Juda, et fornicari fecit ha-
bitatores Jerusalem, et præva-
ricari Judam.
[12] Allatæ sunt autem ei litte-
ræ ab Elia propheta, in quibus

mas paveldėjo savo tėvo kara-
lystę, o sustiprėjęs jis užmu-
šė kalaviju visus savo brolius
ir kaikuriuos iš Izraėlio kuni-
gaikščių.
[5] Joramui buvo trįs dešimtįs
dveji metai, kuomet pradėjo ka-
raliauti, ir aštuonerius metus
jis karaliavo Jeruzalėje. [6] Jis
vaikščiojo Izraėlio karalių ke-
liais, taippat kaip buvo vaikš-
čiojęs Akabo namai, nes Akabo
duktė buvo jo pati, ir jis darė
kas pikta Viešpaties akyvaizdo-
je. [7] Bet Viešpats nenorėjo su-
naikinti Dovido namų dėlei san-
doros, kurią buvo su juo pada-
ręs, ir dėl to kad buvo žadėjęs
duoti visuomet žiburį jam ir jo
sunums.
[8] Anuo metu pakėlė maištą
Edomas, kad nebebutu paverg-
tas Judui, ir įsistatė sau kara-
lių. [9] Joramas draug su savo
kunigaikščiais ir visa buvusia
su juo raitarija nuėjo ir atsikė-
lęs nakčia sumušė Edomą, kurs
buvo apsupęs jį ir visus jo rai-
tarijos vadus. [10] Tečiau Edomas
kėlė toliaus maištą, kad nebutu
Judo valdžioje iki šiai dienai.
Tuo metu atsitraukė ir Lobna,
kad nebebutu po jo ranka, nes
jis buvo apleidęs Viešpatį, sa-
vo tėvų Dievą. [11] Be to, jis pa-
darė taipogi augštų vietų Judo
miestuose, ir atvedė Jeruzalės
gyventojus į paleistuvystę ir
Judą į prasižengimus.
[12] Tuomet buvo jam atneštas
nuo Elijo pranašo laiškas, ku-

---

(5) *Joramui*... Plg. 4 Kar. 8, 17-19.
(8) *Pakėlė maištą*... Plg. 4 Kar. 8, 20-22. — (11) *Į paleistuvystę*: į stabmeldystę ir begėdišką tarnavimą Astartei. Plg. Atk. 6, 11.
(12) *Nuo Elijo*. Spėjama, kad čia reikia skaityti: nuo Elisiejaus, nes Elijo tuomet jau nebebuvę žmonių tarpe; tečiau pasakojime apie jo atėmimą nuo žemės, nenurodyta aiškiai, kuriais metais tai įvyko; todėl galėjo buti, kad Joramas gavo ištikrųjų Elijo raštą.

scriptum erat: Hæc dicit Do-
minus Deus David patris tui:
Quoniam non ambulasti in viis
Josaphat patris tui, et in viis
Asa regis Juda, [13] sed incessi-
sti per iter regum Israel, et
fornicari fecisti Judam, et ha-
bitatores Jerusalem, imitatus
fornicationem domus Achab. in-
super et fratres tuos domum
patris tui, meliores te occidisti:
[14] ecce Dominus percutiet te
plaga magna cum populo tuo,
et filiis, et uxoribus tuis, uni-
versaque substantia tua. [15] Tu
autem ægrotabis pessimo lan-
guore uteri tui, donec egredian-
tur vitalia tua paulatim per sin-
gulos dies.

[16] Suscitavit ergo Dominus
contra Joram spiritum Phili-
sthinorum, et Arabum, qui con-
fines sunt Æthiopibus. [17] Et as-
cenderunt in terram Juda, et
vastaverunt eam, diripuerunt-
que cunctam substantiam, quæ
inventa est in domo regis, in-
super et filios ejus, et uxores:
nec remansit ei filius, nisi Jo-
achaz. qui minimus natu erat.

[18] Et super hæc omnia per-
cussit eum Dominus alvi lan-
guore insanabili. [19] Cumque diei
succederet dies, et temporum
spatia volverentur, duorum an-
norum expletus est circulus: et
sic longa consumptus tabe, ita
ut egereret etiam viscera sua,
languore pariter, et vita caruit.
Mortuusque est in infirmitate
pessima. et non fecit ei popu-
lus secundum morem combu-
stionis, exsequias, sicut fecerat

riame buvo parašyta: Štai, ką
sako Viešpats, tavo tėvo Dovi-
do Dievas: Kadangi nevaikščio-
jai savo tėvo Jozapato keliais
ir Judo karaliaus Asos keliais,
[13] bet ėjai Izraėlio karalių ke-
liu ir atvedei į paleistuvavimą
Judą ir Jeruzalės gyventojus,
sekdamas Akabo namų paleistu-
vavimą, be to užmušei gere-
snius už tave tavo brolius. ta-
vo tėvo namus, [14] štai, Viešpats
užgaus didžia sloga tave draug
su tavo tauta, tavo sunumis ir
pačiomis ir visu tavo lobiu. [15]
Tu gi sirgsi blogiausia tavo vi-
durių liga, kolei neišeis pama-
žu kasdien tavo viduriai.

[16] Taigi, Viešpats sužadino
prieš Joramą Pilistymų dvasią
ir Arabų, kurie yra Aitiopų kai-
mynai. [17] Jie pakilo į Judo že-
mę ir sunaikino ją, išplėšė visą
lobį, koks buvo rastas karaliaus
namuose, išsivedė taipogi jo su-
nus ir pačias; ir neliko jam su-
nų, o tik Joakazas, kurs buvo
visujauniausis.

[18] O be viso to Viešpats už-
gavo jį neišgydoma pilvo liga.
[19] Einant dienai po dienos ir
slenkant laikui, sukako dveji
metai, ir ilgos negalės sunaikin-
tas, taip kad net jojo viduriai
ėjo iš jo, jis paliovė draug ken-
tėjęs ir gyvenęs. Taip jis mi-
rė pikčiausia liga, o tauta ne-
darė jo laidotuvėse papročio
priimto deginimo, kaip buvo da-
riusi jo pranokėjams. [20] Jam
buvo trįs dešimtįs dveji metai,

---

(17) *Jo sunus.* Vz. žem. 22. 1. — *Joakazas.* Toliaus jis vadinasi Okoziju. Ebr. jo vardas: *'Achazijah.*
(19) *Nedarė... deginimo*: nedegino smilkalų. — (20) *Elgėsi netikusiai.* Anot ebr. t.: išėjo (mirė) neapgailėtas, t. y. neivienas jo nesigailėjo. — *Ne karalių kape.* Plg. žem. 24, 25; 26, 23.

majoribus ejus. 20 Trigintaduo-
rum annorum fuit, cum regna-
re cœpisset, et octo annis re-
gnavit in Jerusalem. Ambula-
vitque non recte, et sepelierunt
eum in Civitate David: verum-
tamen non in sepulcro regum.

kuomet jis pradėjo karaliauti, ir
aštuonerius metus karaliavo Je-
ruzalėje. Jis elgėsi netikusiai, ir
palaidota jį Dovido mieste, te-
čiau ne karalių kape.

6. Okozijo ir Atalijos viešpatavimas.

Caput XXII. 1 Constituerunt
autem habitatores Jerusalem
Ochoziam filium ejus minimum,
regem pro eo: omnes enim ma-
jores natu, qui ante eum fue-
rant, interfecerant latrones Ara-
bum, qui irruerant in castra:
regnavitque Ochozias filius Jo-
ram regis Juda. 2 Quadraginta
duorum annorum erat Ochozias
cum regnare cœpisset, et uno
anno regnavit in Jerusalem. et
nomen matris ejus Athalia filia
Amri. 3 Sed et ipse ingressus est
per vias domus Achab: mater
enim ejus impulit eum ut im-
pie ageret. 4 Fecit igitur malum
in conspectu Domini, sicut do-
mus Achab: ipsi enim fuerunt
ei consiliarii post mortem pa-
tris sui, in interitum ejus 5
Ambulavitque in consiliis eorum.
Et perrexit cum Joram filio
Achab rege Israel, in bellum
contra Hazael regem Syriæ in
Ramoth Galaad: vulneraveruntque
que Syri Joram. 6 Qui reversus
est ut curaretur in Jezrahel:

22 perskyrimas. 1 Jeruzalės
gyventojai įstatė jo vieton ka-
raliumi jojo jauniausįjį sunų Oko-
ziją; nes visus vyresniuosius,
buvusius pirm jo, užmušė Ara-
bų galvažudžiai, kurie buvo įpuo-
lę į stovyklas. Taip ėmė kara-
liauti Judo karaliaus Joramo
sunus Okozijas. 2 Okozijui buvo
keturios dešimtįs dveji metai,
kuomet pradėjo karaliauti, ir vie-
nus metus jis karaliavo Jeruza-
lėje; jo motina buvo Amrio duk-
tė vardu Atalija. 3 Taipogi ir
jis ėjo Akabo namų keliais, nes
jo motina pakurstė jį elgties
bedieviškai. 4 Taigi, jis darė kas
pikta Viešpaties akyvaizdoje,
kaip Akabo namai, nes jie tai,
mirus jo tėvui, buvo jam pata-
rėjais jojo prapulčiai. 5 Jis el-
gėsi pagal jų patarimus ir išė-
jo su Izraėlio karaliumi Akabo
sunumi Joramu karėn prieš Sy-
rijos karalių Hazaėlį į Ramot-
Galaadą; o Syrijiečiai sužeidė
Joramą. 6 Jis sugrįžo gydytus
Jezrahėlyje, nes buvo gavęs daug

22, 1—23, 21. Joramo sunus Okozijas elgiasi bedieviškai ir, Dievui leidžiant, lieka Jėhaus užmuštas Samarijoje, karaliaus gi giminę išžudo Okozijo motina Atalija, atskyrus tik jo sunų Joasą, kurį išgelbi jo sesuo Josabėtė (22, 1-12). Šešeriems metams praslinkus Josabėtės vyras kunigas Jojada sukelia maištą prieš Ataliją, apskelbia karaliumi Joasą ir atnaujina sandorą su Viešpačiu (23, 1-21).

(22, 1) *Jeruzalės gyventojai...* Plg. 4 Kar. 8, 24. — *Užmušė Arabų...* Vz. aug. 21, 17. — (2) *Keturios dešimtįs dveji.* Aiški perrašinėtojų klaida, nes Okozijo tėvas Joramas mirdamas turėjo tik 40 metų (vz. 21, 5. 20). Turi buti: dvidešimt dveji. Vz. 4 Kar. 8, 26. — *Duktė:* anukė. — (5) *Jis elgėsi pagal...* Plg. 4

multas enim plagas acceperat
in supradicto certamine. Igitur
Ochozias filius Joram rex Juda,
descendit ut inviseret Joram fi-
lium Achab in Jezrahel ægro-
tantem. 7 Voluntatis quippe fuit
Dei adversus Ochoziam, ut ve-
niret ad Joram: et cum venis-
set, et egrederetur cum eo ad-
versum Jehu filium Namsi, quem
unxit Dominus ut deleret do-
mum Achab. 8 Cum ergo ever-
teret Jehu domum Achab, in-
venit principes Juda, et filios
fratrum Ochoziæ, qui ministra-
bant ei, et interfecit illos. 9 Ip-
sum quoque perquirens Ocho-
ziam, comprehendit latitantem
in Samaria: adductumque ad se,
occidit, et sepelierunt eum: eo
quod esset filius Josaphat, qui
quæsierat Dominum in toto cor-
de suo.

Nec erat ultra spes aliqua ut
de stirpe quis regnaret Ocho-
ziæ. 10 Siquidem Athalia mater
ejus videns quod mortuus es-
set filius suus, surrexit, et in-
terfecit omnem stirpem regiam
domus Joram. 11 Porro Josabeth
filia regis tulit Joas filium Ocho-
ziæ, et furata est eum de me-
dio filiorum regis, cum interfi-
cerentur: absconditque eum cum
nutrice sua in cubiculo lectu-
lorum: Josabeth autem, quæ
absconderat eum, erat filia re-
gis Joram, uxor Joiadæ ponti-
ficis, soror Ochoziæ, et idcirco
Athalia non interfecit eum. 12
Fuit ergo cum eis in domo Dei

žaizdų minėtojoje kovoje. Taigi,
Judo karalius Joramo sunus
Okozijas nukeliavo aplankytų
Akabo sunaus Joramo, sergan-
čio Jezrahėlyje 7 Nes Dievo va-
lia buvo prieš Okoziją, kad jis
ėjo pas Joramą, o atėjęs išėjo
draug su juo prieš Namsio su-
nų Jėhų, kurį buvo Viešpats
patepęs, idant sunaikintu Aka-
bo namus. 8 Taigi, Jėhus, nai-
kindamas Akabo namus, rado
Judo kunigaikščius ir Okozijo
brolių sunus, kurie jam tarnavo,
ir užmušė juos. 9 Jis ieškojo
taipogi paties Okozijo, sugavo
pasislėpusį Samarijoje, o atve-
stą pas save užmušė; jie palai-
dojo jį, nes jis buvo sunus Jo-
zapato, kurs visa savo širdimi
ješkojo Viešpaties.

Po to nebebuvo jokios vilties,
kad kas iš Okozijo ainijos ka-
raliautu; 10 nes jo motina Ata-
lija, pamačius, kad jos sunus
buvo miręs, pakilo ir užmušė
visą karališkąją Joramo namų
ainiją. 11 Bet karaliaus duktė
Josabėtė ėmė Okozijo sunų Joa-
są ir pavogė jį iš tarpo kara-
liaus sunų, kuomet jie buvo už-
mušami, ir paslėpė jį draug su
jo aukle patalų kambaryje. Jo-
sabėtė gi, kuri paslėpė jį, buvo
karaliaus Joramo duktė, vyriau-
siojo kunigo Jojados žmona, o
Okozijo sesuo; taip tat Atalija
neužmuše jo. 12 Taigi, Joasas
buvo draug su jais paslėptas

Kar. 8, 27-29. — (7) *Nes Dievo valia...* Dievo Apveizdos buvo pramatyti ir leisti tolesni atsitikimai. Plg. 4 Kar. 9 ir 10 persk... — (8) *Brolių*: giminaičių. Plg. 4 Kar. 10, 12... — (9) *Pasislėpusį Samarijoje*: į čia jis rasi buvo atbėgęs jau sužeistas iš Magėdo (plg. 4 Kar. 9, 27); sugautas, liko nugabentas atgal į Magėdą ir be pasigailėjimo užmuštas. — *Užmušė.* Ebr. t.: pasmerkė jį mirtiu.

(10) *Nes jo motina Atalija...* Plg. 4 Kar. 11, 1-3. — (11) *Josabėtė*: Josaba.

absconditus sex annis, quibus
regnavit Athalia super terram.

Caput XXIII. [1] Anno autem
septimo confortatus Joiada, as-
sumpsit centuriones, Azariam
videlicet filium Jeroham, et Is-
mahel filium Johanan, Azariam
quoque filium Obed, et Maa-
siam filium Adaiæ, et Elisaphat
filium Zechri: et iniit cum eis
œdus. [2] Qui circumeuntes Ju-
dam, congregaverunt Levitas
de cunctis urbibus Juda, et
principes familiarum Israel, ve-
neruntque in Jerusalem. [3] Iniit
ergo omnis multitudo pactum
in domo Dei cum rege: dixit-
que ad eos Joiada: Ecce filius
regis regnabit, sicut locutus est
Dominus super filios David. [4]
Iste est ergo sermo quem facie-
tis: [5] tertia pars vestrum qui
veniunt ad Sabbatum, Sacerdo-
tum, et Levitarum, et janito-
rum erit in portis: tertia vero
pars ad domum regis: et tertia
ad portam, quæ appellatur Fun-
damenti: omne vero reliquum
vulgus sit in atriis domus Do-
mini. [6] Nec quispiam alius in-
grediatur domum Domini, nisi
Sacerdotes, et qui ministrant
de Levitis: ipsi tantummodo in-
grediantur, quia sanctificati sunt:
et omne reliquum vulgus ob-
servet custodias Domini. [7] Le-
vitæ autem circumdent regem,
habentes singuli arma sua: (et
si quis alius ingressus fuerit
templum, interficiatur) sintque
cum rege et intrante et egre-
diente. [8] Fecerunt ergo Levitæ,
et universus Juda juxta omnia,

Dievo namuose šešerius me-
tus, kolei Atalija karaliavo ša-
lyje.

23. perskyrimas. [1] Septintais
gi metais Jojada išdrįsęs pasi-
vadino šimtininkus, butent Je-
rohamo sunų Azariją, Johanano
sunų Ismahėlį, taipogi Obėdo
sunų Azariją, Adajo sunų Maa-
siją ir Zechrio sunų Elisafatą
ir padarė su jais sandorą. [2] Jie,
perėję per Judą, surinko iš vi-
sų Judo miestų lėvitus ir Izraė-
lio šeimynų viršininkus, ir tie
atvyko į Jeruzalę. [3] Taigi, visa
daugybė padarė Viešpaties na-
muose sandorą su karaliumi, o
Jojada jiems tarė: Štai, kara-
liaus sunus bus karaliumi, kaip
Viešpats yra kalbėjęs apie Do-
vido sunus. [4] Taigi, toksai yra
dalykas, kurį jųs padarysite: [5]
Trečioji jusų dalis, kunigai, lė-
vitai ir durininkai, kurie ateina
subatos pareigų pildytų, bus
vartuose, kita trečioji dalis prie
karaliaus namų ir trečioji prie
vartų, kurie vadinasi Pamato;
visa gi likusioji liaudis tebuna
Viešpaties namų šventoriuose.
[6] Neivienas kitas teneįeina į
Viešpaties namus, kaip tik ku-
nigai ir iš lėvitų, kurie pildo
tarnystę; tie tiktai teįeina, nes
jie pašvęsti, o visa likusioji liau-
dis tesergi Viešpaties sargybą;
[7] Lėvitai gi, turėdami kiekvie-
nas savo ginklus, tegul apstoja
karalių (o jei kas kitas įeitų į
bažnyčią, tebuna užmuštas) ir
tebuna su karaliumi, jam įeinant
ir išeinant. [8] Taigi, lėvitai ir
visas Judas padarė visa taip,
kaip buvo įsakęs vyriausis ku-

(**23**, **1**) *Septintais gi metais...* Plg. 4 Kar. 11, 4-20, kame tas pats dalykas papasakotas labai panašiai, nors netaip aiškiai pažymėta kunigų ir lėvitų rolė. — (**3**) *Sandorą su karaliumi.* Jojada parodė susirinkusiems karaliaus sunų, kad

quæ præceperat Joiada pontifex: et assumpserunt singuli viros qui sub se erant, et veniebant per ordinem sabbati, cum his qui impleverant sabbatum, et egressuri erant: siquidem Joiada pontifex non dimiserat abire turmas, quæ sibi per singulas hebdomadas succedere consueverant. 9 Deditque Joiada sacerdos centurionibus lanceas, clypeosque et peltas regis David, quas consecraverat in domo Domini. 10 Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextra, usque ad partem templi sinistram, coram altari, et templo, per circuitum regis. 11 Et eduxerunt filium regis, et imposuerunt ei diadema, et testimonium, dederuntque in manu ejus tenendam legem, et constituerunt eum regem: unxit quoque illum Joiada pontifex, et filii ejus: imprecatique sunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.

12 Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad populum in templum Domini. 13 Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, et principes, turmasque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem, atque clangentem tubis, et diversi generis organis concinentem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua, et ait: Insidiæ, insidiæ. 14 Egressus autem Joia-

nigas Jojada, ir kievienas pasiėmė buvusius jo valdžioje vyrus, ir atėjo pagal subatos tvarką draug su tais, kurie buvo pabaigę subatą ir turėjo išeiti; nes vyriausis kunigas Jojada nebuvo leidęs atsitraukti buriams, kurie paprastai vieni kitus pakeisdavo kas savaitę. 9 Kunigas Jojada davė taipogi šimtininkams karaliaus Dovido jietis, didžiuosius ir mažuosius skydus, kuriuos jis buvo pašventęs Viešpaties namuose. 10 Po to jis sustatė visus žmones, turinčius kalavijus, nuo dešiniojo bažnyčios šono iki kairiajam bažnyčios šonui ties altoriumi ir bažnyčia aplink karalių. 11 Paskui jie išvedė karaliaus sunų, uždėjo ant jo karališkąjį vainiką ir liudijimą, davė jam į ranką laikyti įstatymą ir įstatė jį karaliumi, o vyriausis kunigas Jojada ir jo sunųs patepė jį, sveikino jį ir sakė: Tegyvuoja karalius!

12 Išgirdusi tai Atalija, butent bėgančiųjų ir šlovinančių karalių balsą, atėjo prie tautos į Viešpaties bažnyčią. 13 O pamačius karalių, stovintį įėjime ant laipsnio, viršininkus ir burius aplink jį, taipogi visą žemės tautą besidžiaugiančią ir trimituojančią trimitais ir žaidžiančią visokiais muzikos prietaisais ir išgirdus šlovinančiųjų šauksmą, perplėšė savo drabužius ir tarė: Sląstai, sląstai! 14 Vyriausis gi kunigas Jojada, iš-

---

labiaus juos padrąsintu. — (6) *Tesergi Viešpaties sargybą.* Rasi tikriaus: teužlaiko Viešpaties įsakymą—neeidami į kunigams paskirtą vietą. — (8) *Buriams, kurie paprastai...* Plg. 1 Kron. 24 ir 25 persk.

(13) *Įėjime ant laipsnio*: prie kunigų šventoriaus, kame paprastai stovėdavo karalius. — *Sląstai, sląstai.* Ebr. t.: maištas, maištas. — (14) *Vyriausis gi...* Ebr. t.: Tuomet kunigas Jojada, išvedė šimtininkus ir kariuomenės vadus ir jiems ta-

da pontifex ad centuriones, et
principes exercitus, dixit eis:
Educite illam extra septa tem-
pli, et interficiatur foris gladio.
Præcepitque sacerdos ne occi-
deretur in domo Domini. [15] Et
imposuerunt cervicibus ejus ma-
nus: cumque intrasset portam
equorum domus regis, interfe-
cerunt eam ibi.

[16] Pepigit autem Joiada fœ-
dus inter se, universumque po-
pulum, et regem, ut esset po-
pulus Domini. [17] Itaque ingres-
sus est omnis populus domum
Baal, et destruxerunt eam: et
altaria ac simulacra illius con-
fregerunt: Mathan quoque sa-
cerdotem Baal interfecerunt an-
te aras. [18] Constituit autem Joia-
da præpositos in domo Domini,
sub manibus sacerdotum, et Le-
vitarum, quos distribuit David
in domo Domini: ut offerrent
holocausta Domino, sicut scri-
ptum est in lege Moysi, in gau-
dio et canticis, juxta dispositio-
nem David. [19] Constituit quo-
que janitores in portis domus
Domini, ut non ingrederetur
eam immundus in omni re. [20]
Assumpsitque centuriones, et
fortissimos viros ac principes
populi, et omne vulgus terræ,
et fecerunt descendere regem
de domo Domini, et introire
per medium portæ superioris in
domum regis, et collocaverunt
eum in solio regali. [21] Lætatus-
que est omnis populus terræ,
et urbs quievit: porro Athalia
interfecta est gladio.

ėjęs prie šimtininkų ir kariuo-
menės viršininkų, jiems tarė:
Išveskite ją už bažnyčios sienų,
ir tebuna užmušta lauke kala-
viju. Kunigas įsakė taipogi, kad
ji nebutu užmušta bažnyčioje.
[15] Tuomet jie nutvėrė ją ran-
komis už sprando, ir kuomet ji
buvo įėjusi į karaliaus namų
arklių vartus, tenai jie užmušė
ją.

[16] Jojada gi padarė sandorą
tarp savęs ir visos tautos ir ka-
raliaus, kad jie butu Viešpaties
tauta. [17] Taigi, visa tauta įėjo
į Baalo namus ir išgriovė juos
ir sulaužė jo altorius bei stabus;
užmušė taipogi Baalo kunigą
Mataną ties altoriais. [18] Po to
Jojada įstatė Viešpaties namuo-
se viršininkus po valdžia kunigų
ir lėvitų, kuriuos Dovidas buvo
paskirstęs Viešpaties namuose,
kad atnašautu Viešpačiui degi-
namasias aukas, kaip parašyta
Mozės įstatyme, su džiaugsmu
ir giesmėmis, pagal Dovido įsa-
kymą. [19] Jis pastatė taipogi
Viešpaties namų angose duri-
ninkus, kad neįeitu į juos su-
teptas kokiuo nors dalyku. [20]
Jis pasiėmė šimtininkus ir drą-
siausius vyrus ir tautos viršinin-
kus ir visą žemės tautą ir iš-
vedė karalių iš Viešpaties namų
ir įvedė per augštųjų vartų vi-
durį į karaliaus namus ir paso-
dino jį ant karališkojo sosto. [21]
O visa žemės tauta džiaugėsi,
ir miestas aprimo; Atalija gi
buvo užmušta kalaviju.

---

rė: Išveskite ją iš eilių, ir kas norėtu ją sekti, tebuna užmuštas kalaviju. — (15) *Jie nutvėrė...* Ebr. t. galima išversti taip: tuomet padarė jai taką.

(18) *Pagal Dovido įsakymą.* Visi įsakymai apie aukas buvo duoti Dievo per Mozę, bažnytinę gi muziką buvo sutvarkęs Dovidas.

7. Joaso viešpatavimas.

Caput XXIV. 1 Septem anno-
rum erat Joas cum regnare cœ-
pisset: et quadraginta annis re-
gnavit in Jerusalem, nomen ma-
tris ejus Sebia de Bersabee. 2
Fecitque quod bonum est co-
ram Domino cunctis diebus Joia-
dæ sacerdotis. 3 Accepit autem
ei Joiada uxores duas, e quibus
genuit filios et filias.

4 Post quæ placuit Joas ut
instauraret domum Domini. 5
Congregavitque Sacerdotes, et
Levitas, et dixit eis: Egredimi-
ni ad civitates Juda, et colligi-
te de universo Israel pecuniam
ad sartatecta templi Dei vestri,
per singulos annos, festinato-
que hoc facite: porro Levitæ
egere negligentius. 6 Vocavit-
que rex Joiadam principem, et
dixit ei: Quare tibi non fuit cu-
ræ, ut cogeres Levitas inferre
de Juda et de Jerusalem pecu-
niam, quæ constituta est a Moy-
se servo Domini, ut inferret
eam omnis multitudo Israel in
tabernaculum testimonii? 7 Atha-
lia enim impiissima, et filii
ejus destruxerunt domum Dei,
et de universis, quæ sanctifica-
ta fuerant in templo Domini,
ornaverunt fanum Baalim. 8 Præ-
cepit ergo rex, et fecerunt ar-
cam: posueruntque eam juxta
portam domus Domini forinse-

24. perskyrimas. 1 Joasui bu-
vo septyneri metai, kuomet jis
pradėjo karaliauti, o keturias
dešimtis metų jis karaliavo Je-
ruzalėje; jo motina buvo vardu
Sebija iš Bersabėjos. 2 Jis darė
kas gera Viešpaties akyvaizdo-
je per visas kunigo Jojados die-
nas. 3 Jojada gi ėmė jam dvi
moteri, iš kurių jam gimė sunų
ir dukterų.
4 Po to Joasui patiko atnau-
jinti Viešpaties namus. 5 Taigi,
jis surinko kunigus bei lėvitus
ir jiems tarė: Eikite į Judo mie-
stus ir surinkkite iš viso Izraė-
lio pinigų jusų Dievo bažny-
čiai taisyti kas metai, ir dary-
kite tai skubiai; bet lėvitai el-
gėsi nerangiai. 6 Tuomet kara-
lius pasivadino viršininką Joja-
dą ir jam tarė: Kodėl tu nesi-
rupinai priversti lėvitus, kad
atneštu iš Judo ir iš Jeruzalės
pinigų, kurie Viešpaties tarno
Mozės paskirti, kad visa Izraė-
lio daugybė atneštu juos į liu-
dijimo šėtrą. 7 Nes bedievė Ata-
lija ir jos sunųs sunaikino Die-
vo namus ir visu tuo, kas buvo
pašvęsta Viešpaties namuose,
papuošė Baalų šventyklą. 8 Tai-
gi, karaliui įsakius jie padarė
skrynią ir padėjo ją prie Vieš-
paties namų durų lauke. 9 Ir
buvo apskelbta Jude ir Jeruza-
lėje, kad kiekvienas atneštu

24, 1-27. Prie gyvos Jojados galvos karalius Joasas elgiasi gerai ir atnaujina bažnyčią (1-14), bet Jojadai mirus, jis ima klausyti kunigaikščių patarimų ir pasiduoda stabmeldystei, nežiurėdamas pranašų perspėjimų, kurių vieną Jojados sunų Zakariją liepia užmušti (15-22). Už tatai Dievas nubaudžia tautą nelaiminga kare prieš Syrijiečius, Joasą gi užmuša jojo pavaldiniai (23-27).

(24, 1) *Joasui buvo...* Plg. 4 Kar. 11, 21—12, 1.

(4) *Po to Joasui...* Plg. 4 Kar. 12, 4-16, kame pasakojama tas pats dalykas; smulkmenose tečiau vienas pasakojimas papildo antrąjį. — (6) *Mozės paskirti...*

cus. [9] Et prædicatum est in Ju-
da et Jerusalem ut deferrent
singuli pretium Domino, quod
constituit Moyses servus Dei
super omnem Israel in deserto.
[10] Lætatique sunt cuncti prin-
cipes, et omnis populus: et in-
gressi contulerunt in arcam Do-
mini, atque miserunt ita ut im-
pleretur. [11] Cumque tempus es-
set ut deferrent arcam coram
rege per manus Levitarum (vi-
debant enim multam pecuniam)
ingrediebatur scriba regis, et
quem primus sacerdos consti-
tuerat: effundebantque pecuniam
quæ erat in arca: porro arcam
reportabant ad locum suum:
sicque faciebant per singulos
dies, et congregata est infinita
pecunia. [12] Quam dederunt rex
et Joiada his, qui præerant ope-
ribus domus Domini: at illi con-
ducebant ex ea cæsores lapidum,
et artifices operum singulorum
ut instaurarent domum Domini:
fabros quoque ferri et æris, ut
quod cadere cœperat, fulciretur.
[13] Egeruntque hi qui operaban-
tur industrie, et obducebatur
parietum cicatrix per manus eo-
rum, ac suscitaverunt domum
Domini in statum pristinum, et
firmiter eam stare fecerunt. [14]
Cumque complessent omnia ope-
ra, detulerunt coram rege, et
Joiada reliquam partem pecu-
niæ: de qua facta sunt vasa
templi in ministerium, et ad
holocausta, phialæ quoque, et
cetera vasa aurea et argentea:
et offerebantur holocausta in
domo Domini jugiter cunctis die-
bus Joiadæ.

Viešpačiui užmokesnį, kurį Die-
vo tarnas Mozė buvo uždėjęs
ant viso Izraėlio tyruose. [10]
Tuomet visi kunigaikščiai ir vi-
sa tauta džiaugėsi; jie atėjo ir
dėjo į Viešpaties skrynią ir me-
tė jon, taip kad ji pasidarė pil-
na. [11] O kaip tik ateidavo lai-
kas nunešti lėvitų rankomis
skrynią pas karalių, (nes jie ma-
tė, pinigų esant daug), ateida-
vo karaliaus raštininkas ir ką
paskirdavo vyriausis kunigas, ir
jie išpildavo pinigus, buvusius
skrynioje, skrynią gi nunešda-
vo atgal į jos vietą; taip jie
darė kas dien, ir buvo surinkta
begal daug pinigų. [12] Karalius
ir Jojada duodavo juos Viešpa-
ties namų darbų vedėjams, o
tie samdydavo už juos akmenų
skaldytojus ir kiekvieno darbo
amatninkus, kad pataisytu Vieš-
paties namus, taipogi kalvius ir
variakalius, kad paremtu, kas
buvo pradėję griuti. [13] Tie, ku-
rie dirbo, elgėsi rupestingai, ir
sienų plyšiai liko užtaisyti jų
rankomis; jie sugrąžino Viešpa-
ties namus į pirmykštį stovį ir
padarė, kad jie stovėtu tvirtai.
[14] O pabaigę visus darbus, jie
atnešė pas karalių ir Jojadą li-
kusią pinigų dalį; iš jų padary-
ta bažnyčios indai tarnystei ir
deginamosioms aukoms, taipogi
taurės ir kiti auksiniai bei si-
dabriniai indai. Ir deginamosios
aukos buvo atnašaujamos Vieš-
paties namuose nuolat per vi-
sas Jojados dienas.

Vz. Iš. 30, 12. 13. — (14) *Iš jų padaryta...* Plg. 4 Kar. 12, 13.

15 Senuit autem Joiada ple-
nus dierum, et mortuus est cum
esset centum triginta annorum.
16 Sepelieruntque eum in civita-
te David cum regibus, eo quod
fecisset bonum cum Israel, et
cum domo ejus. 17 Postquam au-
tem obiit Joiada, ingressi sunt
principes Juda, et adoraverunt
regem, qui delinitus obsequiis
eorum, acquievit eis. 18 Et dere-
liquerunt templum Domini Dei
patrum suorum, servieruntque
lucis et sculptilibus, et facta
est ira contra Judam, et Jeru-
salem propter hoc peccatum.
19 Mittebatque eis prophetas ut
reverterentur ad Dominum, quos
protestantes, illi audire nole-
bant. 20 Spiritus itaque Dei in-
duit Zachariam filium Joiadæ
sacerdotem, et stetit in con-
spectu populi, et dixit eis: Hæc
dicit Dominus Deus: Quare
transgredimini præceptum Do-
mini, quod vobis non proderit,
et dereliquistis Dominum ut de-
relinqueret vos? 21 Qui congre-
gati adversus eum, miserunt la-
pides juxta regis imperium in
atrio domus Domini. 22 Et non
est recordatus Joas rex miseri-
cordiæ, quam fecerat Joiada pa-
ter illius secum, sed interfecit
filium ejus. Qui cum moreretur,

15 Jojada gi ilgai pagyvenęs
paseno ir mirė, turėdamas šim-
tą tris dešimtis metų; 16 palai-
dojo jį Dovido mieste draug su
karaliais, nes jis buvo padaręs
gera Izraėliui ir jo namams. 17
Mirus Jojadai, atėjo Judo kuni-
gaikščiai, pagarbino karalių, kurs
paviliotas jų nuolankumu, pri-
tarė jų norams. 18 Ir jie aplei-
do Viešpaties, savo tėvų Dievo,
bažnyčią ir tarnavo girioms bei
drožtiems paveikslams, ir dėl
šitos nuodėmės kilo rustybė
prieš Judą ir Jeruzalę. 19 Jis
siuntė jiems pranašų, kad jie
sugrįžtų prie Viešpaties; bet jie
nenorėjo klausyti anų liudijimo.
20 Taigi, Dievo dvasia atėjo ant
Jojados sunaus kunigo Zakarijo,
ir jis stojosi tautos akyvaizdo-
je ir jiems tarė: Štai, ką Vieš-
pats Dievas sako: Kodėl jųs per-
žengiate Viešpaties įsakymą; tai
jums nepravers; jųs apleidote
Viešpatį, kad jis apleistu jus?
21 Tie susirinkę prieš jį, užmu-
šė akmenimis, liepiant karaliui,
Viešpaties namų prieangyje. 22
Taip karalius Joasas neatsiminė
mielaširdystės, kurią ano tėvas
Jojada buvo jam padaręs, bet
užmušė jojo sunų. Tasai mirda-
mas tarė: Viešpats tegul mato
ir teatkeršija.

---

(16) *Palaidojo jį Dovido...* Tai vienatinis atsitikimas šv. istorijoje, kad karaliaus šeimynos kapuose liko palaidotas žmogus ne karalių giminės. — (17) *Jų norams...* Kokie buvo tie norai, paaiškėja iš tolesnio pasakojimo. Kunigaikščiai meldė karaliaus, kad stabmeldystė nebutu draudžiama. — (18) *Girioms.* Ebr. *'ašerim*, Astartės paveikslams. — *Kilo rustybė.* Ištikimybė Viešpačiui yra laimės sąlyga. — (19) *Jis siuntė...* Viešpats nesiliovė rupinęsis nuodėminga tauta. — (20) *Tautos akyvaizdoje.* Ebr. t.: viršuje tautos. Pranašas, matomai, kalbėjo nuo paaugštinimo. — *Tai jums nepravers...* Ebr. t.: ir ar jųs nenorite buti laimingi? kadangi jųs apleidote Viešpatį, todėl Viešpats apleido jus. — (21) *Viešpaties namų prieangyje.* Tikriaus: tarp bažnyčios prieangio ir deginamųjų aukų altoriaus. Plg. Mt. 23, 25; Lk. 11, 51. Evangelijoje Zakarijas pavadintas Barakijo sunumi; todėl jis rasi buvo Jojados anukas, arba pats Jojada turėjo dar kitą vardą Barakijas.

ait: Videat Dominus, et requi-
rat.
23 Cumque evolutus esset an-
nus, ascendit contra eum exer-
citus Syriæ: venitque in Judam
et Jerusalem, et interfecit cun-
ctos principes populi, atque uni-
versam prædam miserunt regi
in Damascum. 24 Et certe cum
permodicus venisset numerus
Syrorum, tradidit Dominus in
manibus eorum infinitam multi-
tudinem, eo quod dereliquissent
Dominum Deum patrum suo-
rum: in Joas quoque ignominio-
sa exercuere judicia. 25 Et abeun-
tes dimiserunt eum in languo-
ribus magnis: surrexerunt autem
contra eum servi sui in ultio-
nem sanguinis filii Joiadæ sa-
cerdotis, et occiderunt eum in
lectulo suo, et mortuus est: se-
pelieruntque eum in Civitate
David, sed non in sepulcris re-
gum. 26 Insidiati vero sunt ei
Zabad filius Semmaath Amma-
nitidis, et Jozabad filius Sema-
rith Moabitidis. 27 Porro filii ejus,
ac summa pecuniæ, quæ aduna-
ta fuerat sub eo, et instauratio
domus Dei scripta sunt diligen-
tius in Libro regum: regnavit
autem Amasias filius ejus pro
eo.

23 O metams sukakus, pakilo
prieš jį Syrijos kariuomenė, atė-
jo į Judą ir į Jeruzalę ir už-
mušė visus tautos kunigaikščius
ir nusiuntė visą grobį karaliui
į Damaską. 24 Ir nors buvo atė-
jęs labai mažas Syrijiečių skait-
lius, bet Viešpats padavė į jų
rankas begalinę daugybę, nes
jie buvo apleidę Viešpatį, savo
tėvų Dievą; taipogi Joasui jie
padarė išniekinantį teismą. 25
O atsitraukdami jie paliko jį di-
džiuose skausmuose. Tuomet su-
kilo prieš jį jo tarnai atkeršytų
už kunigo Jojados sunaus kraują
ir užmušė jį jo patale, ir jis mirė;
ir palaidota jį Dovido mieste,
bet ne karalių kapuose. 26 Pa-
tykojo gi jo Amanietės Semaa-
tos sunus Zabadas ir Moabitės
Semaritos sunus Jozabadas. 27
Apie jo sunus, ir kiek buvo su-
rinkta po juo pinigų, ir apie
Dievo namų pataisymą parašy-
ta rupestingiaus Karalių knygo-
je. Jo vietoje ėmė karaliauti jo
sunus Amazijas.

8. Amazijo viešpatavimas.

Caput XXV. 1 Viginti quin-
que annorum erat Amasias cum

25. perskyrimas. 1 Amazijui
buvo dvidešimt penkeri metai,

---

(23) *Visus tautos kunigaikščius.* Ebr. t. dar pridėta: iš tautos. Kovoje žuvo tie, kurie buvo įkalbėję karaliui (17. e.) leisti stabmeldystę. Plg. 4 Kar. 12, 17. — (24) *Nes jie*: žydai. — *Išniekinantį.* To žodžio nėra ebr. t. Padarytasai Joasui teismas buvo gautos kovoje žaizdos. — (25) *Sukilo prieš jį...* Plg. 4 Kar.. 12, 19... — *Zabadas.* Kar. kn.: Josacharas. — (27) *Kiek buvo surinkta...* pinigų reikalingų atsipirkti nuo Syrijiečių. Ebr. t. galima išversti kitaip: ir daugybė ištarmių apskelbtų prieš jį. — *Karalių knygoje.* Tikriaus: Karalių knygų aiškinimuose (*midraš*).

regnare cœpisset, et viginti no-
vem annis regnavit in Jerusa-
lem, nomen matris ejus Joaden
de Jerusalem. 2 Fecitque bonum
in conspectu Domini: verumta-
men non in corde perfecto. 3
Cumque roboratum sibi videret
imperium, jugulavit servos, qui
occiderant regem patrem suum,
4 sed filios eorum non interfe-
cit, sicut scriptum est in Libro
legis Moysi, ubi præcepit Do-
minus, dicens: Non occidentur
patres pro filiis, neque filii pro
patribus suis, sed unusquisque
in suo peccato morietur.

5 Congregavit igitur Amasias
Judam, et constituit eos per fa-
milias, tribunosque et centurio-
nes in universo Juda, et Ben-
jamin: et recensuit a viginti
annis supra, invenitque trecen-
ta millia juvenum, qui egrede-
rentur ad pugnam, et tenerent
hastam et clypeum: 6 mercede
quoque conduxit de Israel cen-
tum millia robustorum, centum
talentis argenti. 7 Venit autem
homo Dei ad illum, et ait: O
rex, ne egrediatur tecum exer-
citus Israel: non est enim Do-
minus cum Israel, et cunctis fi-
liis Ephraim: 8 quod si putas in
robore exercitus bella consiste-
re, superari te faciet Deus ab
hostibus: Dei quippe est et ad-
juvare, et in fugam convertere.
9 Dixitque Amasias ad hominem
Dei: Quid ergo fiet de centum

kuomet pradėjo karaliauti, o
dvidešimt devynerius metus jis
karaliavo Jeruzalėje; jo motina
buvo vardu Joadėna iš Jeruza-
lės. 2 Jis darė kas gera Vieš-
paties akyvaizdoje, tečiau ne
tobula širdimi. 3 O pamatęs sa-
vo valdžią sustiprėjusią, jis nu-
galabijo tarnus, kurie užmušė
jo tėvą karalių, 4 bet jų sunų
jis neužmušė, kaip parašyta Mo-
zės įstatymo knygoje, kame
Viešpats yra įsakęs ir taręs: Tė-
vai nebus užmušami už sunus,
nei sunųs už savo tėvus, bet
kiekvienas numirs už savo nuo-
dėmę.
5 Taigi, Amazijas surinko Ju-
dą ir sutvarkė juos pagal šei-
mynas, tukstantininkus ir šim-
tininkus visame Jude ir Benja-
mine, ir suskaitydino nuo dvi-
dešimties metų ir vyresnius, ir
rado tris šimtus tukstančių jau-
nikaičių, kurie galėjo eiti į ko-
vą ir laikyti jietį bei skydą. 6
Be to jis pasisamdė iš Izraėlio
šimtą tukstančių drąsių vyrų
už šimtą talentų sidabro 7 Tuo-
met atėjo pas jį Dievo vyras ir
tarė: O Karaliau, teneišeina su
tavim Izraėlio kariuomenė, nes
Viešpats ne yra su Izraėliu ir
su visais Efraimo sunumis. 8 O
jei manai, kad pasisekimas ka-
rėje remiasi kariuomenės galy-
be, Dievas padarys, kad tu bu-
si nepriętelių apgalėtas; nes Die-
vas gali ir padėti ir priversti bėg-
ti. 9 Tuomet Amazijas tarė Die-

25, 1-28. Amazijas išpradžios elgiasi pagal įstatymą, todėl laimingai kovoja prieš Idumejiečius (1-13); bet paskui, pradėjęs garbinti Edomo dievus, lieka apgalėtas Izraėlio karaliaus ir žuna savo pavaldinių užmuštas (14-28).

(25, 1) *Amazijui buvo...* Plg. 4 Kar. 14, 1-20. — (2) *Ne tobula širdimi:* kaip jo tėvas Joasas, bet ne kaip Dovidas. — (4) *Kaip parašyta...* Vz. 5 Moz. 24, 16.

(5) *Tris šimtus tukstančių...* Palyginant tą skaitlių su Asos (14, 8) ir Jozapato (17, 14...) kariuomenės skaitliumi, Judo karalystė pasirodo žymiai susilpnėjusi. — (7) *Efraimo sunumis:* Izraėlitais. — (9) *Kaipgi tat bus...* Tais ne-

talentis, quæ dedi militibus Is-
rael? Et respondit ei homo Dei:
Habet Dominus unde tibi dare
possit multo his plura. 10 Sepa-
ravit itaque Amasias exercitum,
qui venerat ad eum ex Ephraim,
ut reverteretur in locum suum:
at illi contra Judam vehemen-
ter irati, reversi sunt in regio-
nem suam. 11 Porro Amasias con-
fidenter eduxit populum suum,
et abiit in Vallem salinarum,
percussitque filios Seir decem
millia. 12 Et alia decem millia
virorum ceperunt filii Juda, et
adduxerunt ad præruptum cu-
jusdam petræ, præcipitaverunt-
que eos de summo in præceps,
qui universi crepuerunt. 13 At
ille exercitus, quem remiserat
Amasias ne secum iret ad prœ-
lium, diffusus est in civitatibus
Juda a Samaria usque ad Bet-
horon, et interfectis tribus mil-
libus, diripuit prædam magnam.

14 Amasias vero post cædem
Idumæorum, et allatos deos fi-
liorum Seir, statuit illos in deos
sibi, et adorabat eos, et illis
adolebat incensum. 15 Quam ob
rem iratus Dominus contra Ama-
siam misit ad illum prophetam,
qui diceret ei: Cur adorasti deos,
qui non liberaverunt populum
suum de manu tua? 16 Cumque
hæc ille loqueretur, respondit
ei: Num consiliarius regis es?

vo žmogui: Kaip gi tat bus su
šimtu talentų, kuriuos daviau
Izraėlio kareiviams? Dievo žmo-
gus jam atsakė: Viešpats turi,
iš ko gali tau duoti daug dau-
giaus ne kaip tiek. 10 Taigi, Ama-
zijas atskyrė kariuomenę, kuri
buvo atėjusi pas jį iš Efraimo,
kad ji grįžtu į savo vietą; tie
gi, smarkiai supykę ant Judo,
sugrįžo į savo šalį. 11 Po to
Amazijas drąsiai išvedė savo tau-
tą, nuėjo į Druskos slėnį ir su-
mušė iš Seiro sunų dešimtį tuk-
stančių. 12 O kitą dešimtį tuk-
stančių vyrų Judo sunųs paėmė
nelaisvėn, užvedė ant vienos uo-
los viršunės ir nustumė juos
nuo augšto žemyn, o jie visi
susikulė. 13 Bet ta kariuomenė,
kurią Amazijas buvo atgal iš-
siuntęs, kad neeitu draug su
juo į kovą, išsisklaistė po Judo
miestus nuo Samarijos iki Bėt-
horonui ir, užmušus tris tuk-
stančius, prisiplėšė daug gro-
bio.

14 Amazijas gi, sumušęs Idu-
mėjiečius ir atsigabenęs Seiro
sunų dievus, padarė juos sau
dievais, garbino juos ir degino
jiems smilkalus. 15 Todėlei Vieš-
pats, užsirustinęs ant Amazijo,
siuntė pas jį pranašą, kad jam
sakytu: Kodėl garbinai dievus,
kurie neišgelbėjo savo tautos
iš tavo rankos? 16 O kuomet ta-
sai kalbėjo taip, jis jam atsakė:
Argi tu esi karaliaus patarėjas?

---

laimingais laikais šimtas talentų sidabro buvo Judo karaliui labai dideli pinigai; bet jis pasiduoda Dievo perspėjimui. — (10) *Smarkiai supykę...* Plg. žem. 13. e. — (11) *Druskos slėnį*: į pietus nuo Mirties juros. — *Iš Seiro sunų*: iš Idumėjiečių. — (12) *Ant vienos uolos viršunės.* Anot ebr. t.: ant Sėlos augštumos. *Sėla.* Ebr. vardas Idumėjos sostinės Pėtros. Plg. 4 Kar. 14, 7. — (13) *Išsisklaistė...*: Judo karaliui karaujant Idumėjoje.— *Nuo Samarijos iki Bėthoronui.* Plg. 3 Kar 16, 24; Joz. 10. 11.

(14) *Padarė juos sau dievais*: manydamas, kad reikia įgyti jų palankumas, idant galėtu laikyti pavergęs tų dievų tautą. — (16) *Patarimo*: perspėjimo.

quiesce ne interficiam te. Dis-
scedensque propheta, Scio, in-
quit, quód cogitaverit Deus oc-
cidere te, quia fecisti hoc ma-
lum, et insuper non acquievi-
sti consilio meo.
17 Igitur Amasias rex Juda
inito pessimo consilio, misit ad
Joas filium Joachaz filii Jehu,
regem Israel, dicens: Veni, vi-
deamus nos mutuo. 18 At ille
remisit nuntios, dicens: Carduus,
qui est in Libano, misit ad ce-
drum Libani, dicens: Da filiam
tuam filio meo uxorem: et ecce
bestiæ, quæ erant in silva Li-
bani, transierunt, et conculca-
verunt carduum. 19 Dixisti: per-
cussi Edom, et idcirco erigitur
cor tuum in superbiam: sede in
domo tua, cur malum adversum
te provocas, ut cadas et tu, et
Juda tecum? 20 Noluit audire
Amasias, eo quod Domini esset
voluntas ut traderetur in ma-
nus hostium propter deos Edom.
21 Ascendit igitur Joas rex Is-
rael, et mutuos sibi præbuere
conspectus: Amasias autem rex
Juda erat in Bethsames Juda:
22 Corruitque Juda coram Israel,
et fugit in tabernacula sua. 23
Porro Amasiam regem Juda, fi-
lium Joas filii Joachaz, cepit
Joas rex Israel in Bethsames,
et adduxit in Jerusalem: de-
struxitque murum ejus a porta
Ephraim usque ad portam an-
guli quadringentis cubitis. 24
Omne quoque aurum, et argen-
tum, et universa vasa, quæ re-
pererat in domo Dei, et apud
Obededom in thesauris etiam

nutilk, kad neužmuščiau tavęs.
Atsitraukdamas gi pranašas ta-
rė: Žinau, kad Dievas nutarė
užmušti tave, nes padarei tą
piktenybę, o virš to nepaklausei
mano patarimo.
17 Taigi, Judo karalius Ama-
zijas, padaręs blogiausį sumany-
mą, siuntė pas Izraėlio karalių
Jėhaus sunaus Joakazo sunų Joa-
są ir sakydino: Ateik ir pasima-
tykiva. 18 Bet anas siuntė atgal
pasiuntinius, tardamas: Usnis,
esanti ant Libano, siuntė pas
Libano kėdrą ir sakydino: Duok
mano sunui savo dukterį mote-
rystėn; bet štai žvėrįs, buvusie-
ji Libano miške, perėjo ir su-
mindžojo usnį. 19 Tu tarei: Su-
mušiau Edomą; ir todėlei tavo
širdis keliasi puikybėn; sėdėk
savo namuose; kam iššauki prieš
save nelaimę, kad žutumei tu
ir draug su tavim Judas? 20 Bet
Amazijas nenorėjo klausyti, nes
Viešpaties valia buvo, kad jis
butų paduotas į neprietelių ran-
kas dėlei Edomo dievų. 21 Tai-
gi, Izraėlio karalius Joasas pa-
kilo, ir juodu sustojo vienas prieš
kitą. Judo karalius Amazijas bu-
vo Judo Bėtsame. 22 Judas liko
Izraėlio sumuštas ir pabėgo į
savo šėtras. 23 Judo gi karalių
Joakazo sunaus Joaso sunų Ama-
ziją Izraėlio karalius Joasas su-
gavo Bėtsame ir atvedė į Jeru-
zalę, ir išgriovė jos murą nuo
Efraimo vartų iki kampo vartų
per keturis šimtus mastų. 24
Taipogi visą auksą ir sidabrą ir
visus indus, kuriuos rado Die-
vo namuose ir pas Obėdedomą

(17) *Amazijas, padaręs blogiausį sumanymą...* Ebr. t.: Amazijas sumanė ir... Plg. 4 Kar. 14, 8-14. — (24) *Pas Obėdedomą.* Jis buvo karaliaus iždininkas — *Laiduotujų sunus.* Ebr. t.: laiduotojus.

domus regiæ, necnon et filios
obsidum reduxit in Samariam.

[25] Vixit autem Amasias filius
Joas rex Juda, postquam mor-
tuus est Joas filius Joachaz rex
Israel, quindecim annis. [26] Re-
liqua autem sermonum Amasiæ
priorum et novissimorum scri-
pta sunt in Libro regum Juda
et Israel. [27] Qui postquam re-
cessit a Domino, tetenderunt
ei insidias in Jerusalem. Cum-
que fugisset in Lachis, miserunt,
et interfecerunt eum ibi. [28] Re-
portantesque super equos, se-
pelierunt eum cum patribus suis
in Civitate David.

ir karališkųjų namų ižde. dar
gi ir laiduotojų sunus jis pasi-
ėmė į Samariją.
[25] Mirus Izraėlio karaliui Joa-
kazo sunui Joasui, Judo kara-
lius Joaso sunus Amazijas gy-
veno dar penkioliką metų. [26]
Kas gi dar sakytina apie senes-
niuosius ir paskučiausius Ama-
zijo veikalus, tai parašyta Judo
ir Izraėlio karalių knygoje. [27]
Kuomet jis atstojo nuo Viešpa-
ties, pradėta tykoti jo Jeruza-
lėje. Jam nubėgus į Lachį, jie
siuntė ir tenai jį užmušė. [28] O
pargabenę ant arklių palaidojo
jį draug su jo tėvais Dovido
mieste.

9. Ozijo ir Joatamo viešpatavimas.

Caput XXVI. [1] Omnis autem
populus Juda filium ejus Oziam
annorum sedecim, constituit re-
gem pro Amasia patre suo. [2]
Ipse ædificavit Ailath, et resti-
tuit eam ditioni Juda, postquam
dormivit rex cum patribus suis.
[3] Sedecim annorum erat Ozias
cum regnare cœpisset, et quin-
quaginta duobus annis regnavit
in Jerusalem, nomen matris ejus
Jechelia de Jerusalem. [4] Fecit-
que quod erat rectum in ocu-
lis Domini juxta omnia, quæ
fecerat Amasias pater ejus. [5]

26. perskyrimas. [1] Visa gi
Judo tauta įstatė jo sunų Ozi-
ją šešiolikos metų karaliumi jo-
jo tėvo vieton. [2] Tasai pastatė
Ailatą ir sugrąžino jį Judo val-
džion, po to kaip karalius buvo
užmigęs su savo tėvais. [3] Ozi-
jui buvo šešiolika metų, kuo-
met jis pradėjo karaliauti, ir
penkias dešimtis dvejus metus
jis karaliavo Jeruzalėje; jo mo-
tina buvo vardu Jechelija iš
Jeruzalės. [4] Jis darė kas tiesa
Viešpaties akyse, visai taip kaip
buvo daręs jo tėvas Amazijas,

(**25**) *Mirus Izraėlio*... Plg. 4 Kar. 14, 17-20.

26, 1—27, 9. Išrinktas karaliumi Ozijas viešpatauja išpradžios dievobaimingai, todėl Dievas padeda jam karėse prieš Pilistymus ir kitas tautas; bet įgijęs nemaža garbės, jis pasiduoda puikybei ir išdrįsta pats daryti aukas; už tatai Dievas nubaudžia jį raupsais, ir jis turi atiduoti karališkąją valdžią savo sunui Joatamui (26, 1-23). Joatamas pasilieka ištikimas Dievui ir laimingai kariauja prieš Amonitus (27, 1-9).

(**26, 1**) *Oziją*. Jis vadinosi taipogi Azarijas. Plg. 1 Kron. 3, 12. Ozijas rasi buvo ne vyriausis Amazijo sunus. Plg. 4 Kar. 14, 21. 22; 15, 1-7. — (**5**) *Ješkojo Viešpaties dienose*..: savo viešpatavimo pradžioje; paskiaus gi jo pasielgimas nebebuvo taip girtinas.— *Kurs buvo išmintingas*... Anot ebr. t.: kurs turėjo

Et exquisivit Dominum in die-
bus Zachariæ intelligentis et
videntis Deum: cumque requi-
reret Dominum, direxit eum in
omnibus.
6 Denique egressus est, et pu-
gnavit contra Philisthiim, et
destruxit murum Geth, et mu-
rum Jabniæ, murumque Azoti:
ædificavit quoque oppida in Azo-
to, et in Philisthiim. 7 Et ad-
juvit eum Deus contra Phili-
sthiim, et contra Arabes, qui
habitabant in Gurbaal, et con-
tra Ammonitas. 8 Appendebant-
que Ammonitæ munera Oziæ:
et divulgatum est nomen ejus
usque ad introitum Ægypti pro-
pter crebras victorias. 9 Ædifi-
cavitque Ozias turres in Jeru-
salem super portam anguli, et
super portam vallis, et reliquas
in eodem muri latere, firmavit-
que eas. 10 Exstruxit etiam tur-
res in solitudine, et effodit ci-
sternas plurimas, eo quod ha-
beret multa pecora tam in cam-
pestribus, quam in eremi vasti-
tate: vineas quoque habuit et
vinitores in montibus, et in Car-
melo: erat quippe homo agri-
culturæ deditus. 11 Fuit autem
exercitus bellatorum ejus, qui
procedebant ad prœlia sub ma-
nu Jehiel scribæ, Maasiæque
doctoris, et sub manu Hananiæ,
qui erat de ducibus regis. 12
Omnisque numerus principum
per familias virorum fortium,
duorum millium sexcentorum.
13 Et sub eis universus exerci-

5 ir jieškojo Viešpaties dienose
Zakarijo, kurs buvo išmintingas
ir regėjo Dievą; o kadangi jis
jieškojo Viešpaties, tasai vedė
jį visuose dalykuose.
6 Galop jis išėjo ir kovojo
prieš Pilistymus; išgriovė Gė-
to mūrą, Jabnijos mūrą ir Azo-
to mūrą, pastatė taipogi miestų
Azote ir pas Pilistymus. 7 O
Dievas padėjo jam prieš Pilisty-
mus ir prieš Arabus, gyvenu-
sius Gurbaalyje, ir prieš Amo-
nitus. 8 Amonitai duodavo do-
vanų Ozijui, ir jo vardas dėlei
nuolatinių apgalėjimų pragarsė-
jo iki įeinant į Aigyptą. 9 Je-
ruzalėje Ozijas pastatė bokštų
ant kampo vartų ir ant slėnio
vartų, kitus gi ant to paties
mūro šono ir sustiprino juos. 10
Pastatė taipogi bokštų tyruose
ir iškasė daug šulinių, nes tu-
rėjo daug bandų kaip lygumo-
je taip ir tyrumos platybėje;
turėjo taipogi vynuogynų ir jų
prižiurėtojų kalnuose ir Karmė-
lyje, nes jis buvo žmogus, at-
sidavęs žemdirbystei. 11 Kariuo-
menė gi jo kovotojų, kurie ei-
davo į karę, buvo po valdžia
raštininko Jehiėlio, mokytojo
Maasijos ir vieno iš karaliaus
vadų Hananijo. 12 O viso skait-
liaus viršininkų pagal drąsiųjų
vyrų šeimynas buvo du tuk-
stančiu šeši šimtai, 13 ir po jais
visa kariuomenė iš trijų šimtų

---

išmanymą Dievo regėjimų.

(6) *Gėto.* Plg. 1 Kron. 18, 1. — (7) *Amonitus.* Ebr. t.: Maonitus. Plg. aug. 20, 1. — (9) *Ant kampo vartų*: šiaurvakariame Jeruzalės šone. — *Slėnio vartų*: pro kuriuos buvo išeinama į Hinnomo slėnį. — (10) *Tyruose*: Judo tyrumoje, kame ganėsi karaliaus banda. — *Lygumoje*: Ebr. *Šᵉfelah*: lyguma išilgai Tarpžemės juros kranto. — *Tyrumos platybėje*: anapus Jordano. — *Karmėlyje*: ne ant Karmėlio kalno, kurs buvo Izraėlio

tus trecentorum et septem millium quingentorum: qui erant apti ad bella, et pro rege contra adversarios dimicabant.
[14] Præparavit quoque eis Ozias, id est, cuncto exercitui, clypeos, et hastas, et galeas, et loricas, arcusque et fundas ad jaciendos lapides.
[15] Et fecit in Jerusalem diversi generis machinas, quas in turribus collocavit, et in angulis murorum ut mitterent sagittas, et saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus, et corroborasset illum

[16] Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, et neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis.
[17] Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, et cum eo Sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi,
[18] restiterunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo.
[19] Iratusque Ozias, tenens in manu thuribulum ut adoleret in-

septynių tukstančių ir penkių šimtų, kurie tiko į karę ir kovodavo už karalių prieš priešus.
[14] Ozijas padarė jiems, tai yra visai kariuomenei skydų, iečių, šalmų, šarvų, kilpinių ir vilpstynių akmenims mėtyti.
[15] Jeruzalėje jis padarė visokių kariškų prietaisų, kuriuos pastatė bokštuose ir ant murų kampų, kad šaudytu iš jų vilyčiomis ir dideliais akmenimis; ir jo vardas pragarsėjo toli, nes Viešpats jam padėjo ir buvo sustiprinęs jį.

[16] Bet kuomet jis sustiprėjo, jo širdis ėmė didžiuoties jojo prapulčiai, ir jis paniekino Viešpatį, savo Dievą; įėjęs į Viešpaties bažnyčią, jis norėjo deginti smilkalus ant smilkalų altoriaus.
[17] Įėjęs tuojau paskui jį kunigas Azarijas ir draug su juo aštuonios dešimtįs Viešpaties kunigų, drąsiausių vyrų,
[18] pasipriešino karaliui ir tarė: Ne tavo pareiga, Ozijau, deginti smilkalus Viešpačiui, bet kunigų, tai yra, Aarono sunų, kurie pašvęsti tai tarnystei; išeik iš šventyklos, neniekink, nes tai nebus Viešpaties Dievo paskaityta tavo garbei.
[19] Užsirustinęs Ozijas, laikydamas rankoje smilkytuvą, kad degintu smilkalus, grasė kunigams. Ir tuo-

karalystėje, bet apylinkėje miestelio Karmelio, kurs buvo į pietus nuo Ebrono. — (**11**) *Buvo po valdžia*.. Anot Ebr. t: kurie buvo suskaityti Jahiėlio. -- (**13**) *Iš trijų šimtų*... Plg. aug. 25, 5.

(**16**) *Įėjęs į Viešpaties bažnyčią*... Smilkalų altorius buvo šventojoje bažnyčios dalyje, į kurią valia buvo įeiti tik kunigams, bet ne karaliui. Todėl vienas karaliaus prasikaltimas buvo įėjimas į pačią bažnyčią; antras gi, tai jo noras deginti savo ranka smilkalus. Plg. Sk. 28, 1-7. -- (**17**) *Drąsiausių vyrų*. Reikalėje butu prievarta neleidę karaliui daryti smilkymo aukos. — (**18**) *Bet kunigų*. . Vz. Iš. 30, 7, 27. -- (**19**) *Tuojau atsirado*... Kaip kitados Aarono seseriai Marijai ir Elisiejaus tarnui Giėziui. Pls. Sk.

census, minabatur Sacerdotibus.
Statimque orta est lepra in fronte ejus coram Sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis.
[20] Cumque respexisset eum Azarias pontifex, et omnes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus, acceleravit egredi, eo quod sensisset illico plagam Domini.
[21] Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suæ, et habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Joatham filius ejus rexit domum regis, et judicabat populum terræ.

[22] Reliqua autem sermonum Oziæ priorum et novissimorum scripsit Isaias filius Amos, propheta.
[23] Dormivitque Ozias cum patribus suis, et sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum, eo quod esset leprosus: regnavitque Joatham filius ejus pro eo.

Caput XXVII. [1] Viginti quinque annorum erat Joatham cum regnare cœpisset, et sedecim annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Jerusa filia Sadoc.
[2] Fecitque quod rectum erat coram Domino juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quod non est ingressus templum Domini, et adhuc populus delinquebat.

jau atsirado ant jo kaktos raupsai kunigų akyvaizdoje Viešpaties namuose prie smilkalų altoriaus.
[20] Pažvelgę į jį vyriausis kunigas Azarijas ir visi kiti kunigai, pamatė ant jo kaktos raupsus ir skubiai išvarė jį. Bet ir jis pats persigandęs pasiskubino išeiti, nes tuojau buvo pajutęs Viešpaties slogą.
[21] Taigi, karalius Azarijas buvo raupsuotas iki savo mirties dienai ir gyveno atskiruose namuose pilnas raupsų, dėlei kurių buvo išmestas iš Viešpaties namų. Jo gi sunus Joatamas valdė karaliaus namus ir teisė žemės tautą.

[22] Kas gi dar sakytina apie kitus senesniuosius ir paskučiausius Ozijo veikalus, tai parašė pranašas Amoso sunus Izaijas.
[23] Ozijas užmigo su savo tėvais ir palaidota jį karališkųjų kapų lauke, nes jis buvo raupsuotas, o jo sunus Joatamas ėmė karaliauti jo vietoje.

27. perskyrimas. [1] Joatamui buvo dvidešimt penkeri metai, kuomet jis pradėjo karaliauti, o šešioliką metų jis karaliavo Jeruzalėje. Jo motina buvo Sadoko duktė vardu Jerusa.
[2] Jis darė kas gera Viešpaties akyvaizdoje, visai taippat kaip buvo daręs jo tėvas Ozijas, atskyrus tik tai, kad jis neėjo į Viešpaties bažnyčią; o tauta dar nusidėdavo.

12, 10; 4 Kar. 5, 27. — (**20**) *Skubiai išvarė...* Gavęs raupsus karalius buvo suteptas ir pagal įstatymą atskirtinas nuo žmonių draugijos. — (**21**) *Atskiruose namuose.* Plg. 4 Kar. 15, 5.

(**22**) *Parašė Izaijas*: ne žinomų pranašysčių knygoje, bet kitame veikale. — (**23**) *Karališkųjų kapų lauke*: ne tuose pačiuose kapuose, kuriuose buvo palaidoti jo tėvai.

(**27, 1**) *Joatamui buvo...* Plg. 4 Kar. 15, 32-38. — (**2**) *Jis neėjo..*: kad degintu smilkalus, kaip norėjo daryti jo tėvas. Vz. aug. 26, 16. — *Tauta dar nusidėdavo*: darydama aukas ant augštų vietų.

3 Ipse ædificavit portam Do-
mini excelsam, et in muro Oph-
el multa construxit. 4 Urbes
quoque ædificavit in montibus
Juda, et in saltibus castella, et
turres. 5 Ipse pugnavit contra
regem filiorum Ammon, et vi-
cit eos, dederuntque ei filii Am-
mon in tempore illo centum
talenta argenti, et decem mil-
lia coros tritici, ac totidem co-
ros hordei: hæc ei præbuerunt
filii Ammon in anno secundo et
tertio. 6 Corroboratusque est
Joatham eo quod direxisset vias
suas coram Domino Deo suo.
7 Reliqa autem sermonum Joa-
tham, et omnes pugnæ ejus, et
opera scripta sunt in Libro re-
gum Israel et Juda. 8 Viginti
quinque annorum erat cum re-
gnare cœpisset, et sedecim an-
nis regnavit in Jerusalem. 9
Dormivitque Joatham cum pa-
tribus suis, et sepelierunt eum
in Civitate David: et regnavit
Achaz filius ejus pro eo.

3 Jis pastatė augštuosius Vieš-
paties namų vartus ir daug sta-
tė ant Ofelio sienos. 4 Pastatė
taipogi miestų Judo kalnuose,
o giriose pilių ir bokštų. 5 Jis
kovojo prieš Amono sunų kara-
lių ir apgalėjo juos, ir Amono
sunųs davė jam anuo metu šim-
tą talentų sidabro, dešimtį tuk-
stančių saikų kviečių ir tiek
pat saikų miežių; tai davė jam
Amono sunųs antrais ir trečiais
metais. 6 Joatamas sustiprėjo,
nes jis ėjo tikru keliu Viešpa-
ties, savo Dievo, akyvaizdoje.
7 Kas gi dar sakytina apie
Joatamą, ir visos jo kovos ir
darbai, tai parašyta Izraėlio ir
Judo karalių knygoje. 8 Jam bu-
vo dvidešimt penkeri metai, kuo-
met pradėjo karaliauti, ir šešio-
liką metų jis karaliavo Jeruza-
lėje. 9 Joatamas užmigo su sa-
vo tėvais, ir palaidota jį Dovi-
do mieste, o jo sunus Akazas
ėmė karaliauti jo vietoje.

10. Akazo viešpatavimas.

Caput XXVIII. 1 Viginti an-
norum erat Achaz cum regnare
cœpisset: et sedecim annis re-
gnavit in Jerusalem: non fecit
rectum in conspectu Domini si-
cut David pater ejus: 2 sed am-
bulavit in viis regum Israel,
insuper et statuas fudit Baalim.
3 Ipse est, qui adolevit incen-

28. perskyrimas. 1 Akazui bu-
vo dvidešimt metų, kuomet jis
pradėjo karaliauti, o šešioliką
metų jis karaliavo Jeruzalėje.
Jis nedarė kas gera Viešpaties
akyvaizdoje, kaip buvo daręs
jo tėvas Dovidas, 2 bet vaikš-
čiojo Izraėlio karalių keliais; o
be to jis nuliedino Baalų sto-

---

(3) *Augštuosius... vartus*: rasi šiaurinėje šventoriaus sienoje. — *Ofelio*. Taip vadinosi pietinė dalis bažnyčios kauburio, tarp Tyropeono ir Kėdrono slėnių. — (5) *Saikų*. Ebr. *kor* lygus 338, 8 litrų. (7) *Jo kovos*. Plg. 4 Kar. 15, 37.

28, 1-27. Akazas platina tarp žydų stabmeldystę, todėl lieka apgalėtas Syriječių ir Izraėlitų, kurie daugybę Judo gyventojų paima nelaisvėn ir nusiveda į Samariją, bet perspėti pranašo Obėdo sugrąžina juos atgal (1-15); tečiau Akazas neprietelių apstotas dar labiaus rustina Viešpatį, visai uždaro bažnyčią ir pastato Judo miestuose stabų altorius (26-27).

sum in Vallebenennom, et lu-
stravit filios suos in igne juxta
ritum gentium, quas interfecit
Dominus in adventu filiorum
Israel. 4 Sacrificabat quoque, et
thymiama succendebat in ex-
celsis, et in collibus, et sub om-
ni ligno frondoso.

5 Tradiditque eum Dominus
Deus ejus in manu regis Syriæ,
qui percussit eum, magnamque
prædam cepit de ejus imperio,
et adduxit in Damascum: mani-
bus quoque regis Israel tradi-
tus est, et percussus plaga gran-
di. 6 Occiditque Phacee, filius
Romeliæ, de Juda centum vi-
ginti millia in die uno, omnes
viros bellatores: eo quod reli-
quissent Dominum Deum pa-
trum suorum. 7 Eodem tempo-
re occidit Zechri, vir potens ex
Ephraim, Maasiam filium regis,
et Ezricam ducem domus ejus,
Elcanam quoque secundum a
rege. 8 Ceperuntque filii Israel
de fratribus suis ducenta millia
mulierum, puerorum, et puella-
rum, et infinitam prædam: per-
tuleruntque eam in Samariam.

9 Ea tempestate erat ibi pro-
pheta Domini, nomine Obed:
qui egressus obviam exercitui
venienti in Samariam, dixit eis:
Ecce iratus Dominus Deus pa-
trum vestrorum contra Juda,
tradidit eos in manibus vestris,
et occidistis eos atrociter, ita
ut ad cœlum pertingeret vestra

vylas. 3 Jis tai aukojo smilka-
lus Benennomo slėnyje ir pa-
šventino savo sunus ugnyje pa-
gal paprotį tautų, kurias Vieš-
pats užmušė, ateinant Izraėlio
sunums. 4 Jis aukojo taipogi ir
degino smilkalus ant augštumų,
ant kauburių ir po kiekvienu
išsišakojusiu medžiu.

5 O Viešpats, jo Dievas, pa-
davė jį į ranką Syrijos karaliaus,
kurs sumušė jį ir ėmė didelį
grobį iš jo karalystės ir nusi-
gabeno į Damaską; jis buvo pa-
duotas taipogi į Izraėlio kara-
liaus rankas ir gavo nukentėti
didelį smugį. 6 Romelijos sunus
Pakėė užmušė iš Judo viena
diena šimtą dvišimt tukstančių,
visus vyrus kovotojus, nes jie
buvo apleidę Viešpatį, savo tė-
vų Dievą. 7 Tuo pačiu metu Ze-
chris, galingas vyras iš Efraimo,
užmušė karaliaus sunų Maasiją
ir jo namų vadą Ezriką, taipo-
gi Elkaną, kurs buvo antras po
karaliaus. 8 Ir Izraėlio sunųs pa-
ėmė nelaisvėn iš savo brolių
du šimtu tukstančių moteriškių,
berniukų ir mergaičių ir begal
didelį grobį ir nusigabeno jį į
Samariją.

9 Tuo metu buvo tenai Vieš-
paties pranašas vardu Obėdas;
jis išėjęs priešais kariuomenei,
ateinančiai į Samariją, jiems ta-
rė: Štai, Viešpats, jusų tėvų
Dievas, užsirustinęs ant Judo,
padavė juos į jusų rankas, ir
jųs užmušėte juos žiauriai, taip
kad jusų žiaurumas kilsta iki

(28, 1) *Akazui buvo*... Plg. 4 Kar. 16, 1-20. — (3) *Benennomo*: Jeruzalės pietvakariuose. Vz. Joz. 15, 8. — *Užmušė*. Ebr. t.: išvarė.

(5) *Syrijos karaliaus*: Razino. — (6) *Šimtą dvidešimt*... Skaitlinės apskritos.

— (7) *Karaliaus sunų*: tikriausiai kunigaikštį iš karaliaus giminės.

(9) *Obėdas*. Ir labai prasikaltusioje Izraėlio karalystėje buvo visuomet tikrųjų pranašų, kurie rupinosi atvesti Izraėlitus prie tikrojo Dievo. — *Užmušėte juos*

crudelitas. [10] Insuper filios Ju-
da, et Jerusalem vultis vobis
subjicere in servos et ancillas:
quod nequaquam facto opus est:
peccastis enim super hoc Domi-
no Deo vestro. [11] Sed audite
consilium meum, et reducite
captivos, quos adduxistis de fra-
tribus vestris, quia magnus fu-
ror Domini imminet vobis. [12]
Steterunt itaque viri de prin-
cipibus filiorum Ephraim, Aza-
rias filius Johanan, Barachias
filius Mosollamoth. Ezechias fi-
lius Sellum, et Amasa filius
Adali, contra eos, qui veniebant
de prœlio, [13] et dixerunt eis:
Non introducetis huc captivos,
ne peccemus Domino. Quare vul-
tis adjicere super peccata no-
stra, et vetera cumulare deli-
cta? grande quippe peccatum
est, et ira furoris Domini im-
minet super Israel. [14] Dimise-
runtque viri bellatores prædam,
et universa quæ ceperant co-
ram principibus, et omni mul-
titudine. [15] Steteruntque viri,
quos supra memoravimus, et ap-
prehendentes captivos, omnes-
que qui nudi erant, vestierunt
de spoliis: cumque vestissent
eos, et calceassent, et refecis-
sent cibo ac potu, unxissentque
propter laborem, et adhibuis-
sent eis curam: quicumque am-
bulare non poterant, et erant
imbecillo corpore, imposuerunt
eos jumentis, et adduxerunt Je-
richo civitatem palmarum ad
fratres eorum, ipsique reversi
sunt in Samariam.

dangui. [10] Be to jųs norite Ju-
do ir Jeruzalės vaikus padary-
ti sau vergais ir vergėmis; bet
tai anaiptol nereikia daryti;
nes tuo jųs nusidėjote Vieš-
pačiui, jusų Dievui. [11] Velyk pa-
klausykite mano patarimo ir su-
grąžinkite belaisvius, kuriuos
atsivedėte iš jusų brolių tarpo,
nes jums gręsia didi Viešpaties
rustybė. [12] Taigi, vyrai iš Efrai-
mo sunų kunigaikščių Johana-
no sunus Azarijas, Mosolamoto
sunus Barakijas, Selumo sunus
Ezekijas ir Adalio sunus Amasa
atsistojo prieš tuos, kurie grįžo
iš kovos, [13] ir jiems tarė: Ne-
įvesite čia belaisvių, kad nenu-
sidėtumėm Viešpačiui. Kam no-
rite dar pridėti prie musų nuo-
dėmių ir padauginti senuosius
prasikaltimus? nes tai yra di-
delė nuodėmė, ir didi Viešpa-
ties rustybė gręsia Izraėliui. [14]
Tuomet vyrai kovotojai paleido
belaisvius ir visa, ką buvo pa-
ėmę, kunigaikščių ir visos dau-
gybės akyvaizdoje. [15] O augš-
čiaus minėtieji vyrai priėjo ir,
ėmę belaisvius, apvilko drabu-
žiais iš išplėšų visus, kurie bu-
vo nuogi; apvilkę gi juos, apa-
vę, atgaivinę, pavalgydinę ir
pagirdę, patepę dėlei nuovargio
ir aprupinę juos, užsodino ant
gyvulių tuos, kurie negalėjo ei-
ti ir buvo silpno kuno, ir nu-
vedė į Palmių miestą Jėriką
prie jų brolių, o patįs sugrįžo
į Samariją.

žiauriai. Kovoje išžudyta maž ne treč-
dalis visos kariuomenės. — (**10**) *Anaip-
tol nereikia daryti.* Judas buvo, beabe-
jonės, prasikaltęs ir teisingai nubaustas;
bet ir Izraėlis turėjo daug savo kaltybių,
todėl ne jo dalykas didinti savo brolių
bausmę. — (**15**) *Ant gyvulių*: asilų. —
Palmių miestą. Plg. Atk. 34, 3; Teis. 13.

16 Tempore illo misit rex
Achaz ad regem Assyriorum, po-
stulans auxilium. 17 Veneruntque
Idumæi, et percusserunt mul-
tos ex Juda, et ceperunt prædam
magnam. 18 Philisthiim quoque
diffusi sunt per urbes campe-
stres, et ad meridiem Juda:
ceperuntque Bethsames, et Aia-
lon, et Gaderoth, Socho quo-
que, et Thamnan, et Gamzo,
cum viculis suis, et habitave-
runt in eis. 19 Humiliaverat enim
Dominus Judam propter Achaz
regem Juda, eo quod nudasset
eum auxilio, et contemptui ha-
buisset Dominum. 20 Adduxit-
que contra eum Telgathphalna-
sar regem Assyriorum, qui et
afflixit eum, et nullo resistente
vastavit. 21 Igitur Achaz spolia-
ta domo Domini, et domo re-
gum, ac principum, dedit regi
Assyriorum munera, et tamen
nihil ei profuit.

22 Insuper et tempore angu-
stiæ suæ auxit contemptum in
Dominum, ipse per se rex Achaz,
23 immolavit diis Damasci vi-
ctimas percussoribus suis, et di-
xit: Dii regum Syriæ auxilian-
tur eis, quos ego placabo ho-
stiis, et aderunt mihi, cum e
contrario ipsi fuerint ruinæ ei,

16 Anuo metu karalius Aka-
zas siuntė pas Asyrijiečių kara-
lių, prašydamas pagalbos. 17 Ir
Idumėjiečiai atėjo, užmušė daug
iš Judo ir ėmė didelį grobį. 18
Taipogi Pilistymai išsisklaistė
po lygumos miestus ir Judo pie-
tuose; jie paėmė Bėtsamą, Aja-
loną, Gaderotą, Sochą, Tamną
ir Gamzą su jų sodžiais ir ap
sigyveno juose. 19 Nes Viešpats
buvo nužeminęs Judą dėlei Ju-
do karaliaus Akazo, kadangi ta-
sai buvo atėmęs iš jo pagalbą
ir paniekinęs Viešpatį. 20 Ir at-
vedė prieš jį Asyrijiečių karalių
Telgat palnasarą, kurs prispau-
dė jį ir, niekam nesipriešinant,
sunaikino 21 Taigi, Akazas, api-
plėšęs Viešpaties namus, taipo-
gi karalių ir kunigaikščių namus,
davė Asyrijiečių karaliui dovanų,
tečiau ir tai nieko jam nepadėjo.

22 Be to ir savo suspaudimo
metu jis dar labiaus paniekino
Viešpatį, nes pats karalius Aka-
zas 23 darė aukas savo sumušė-
jams Damasko dievams ir sakė:
Syrijos karalių dievai jiems pa-
deda, aš permaldausiu juos au-
komis, ir jie bus su manim, tuo-
tarpu kad, priešingai, jie buvo

(**16**) *Anuo metu:* prasidėjus karei prieš Syrijos ir Izraėlio karalių. Vz. aug. 5. ir 6. eil.— *Pas Asyrijiečių karalių*: Telgat-palnasarą (20. e.). Bedievis karalius užuot kreipties į Viešpatį jieško pagalbos pas pagonių valdovą. — (**17**) *Idumėjiečiai atėjo*... Plg. 4 Kar. 16, 6... — (**18**) *Pilistymai*: kuriuos Ozijas buvo pavergęs. Vz. aug. 26, 6. 7. — (**19**) *Dėlei Judo karaliaus*. Ebr. t.: Izraėlio karaliaus; tečiau ir ebr. t. taip pavadintas tas pats Akazas. Plg. aug. 21, 2. 4. — *Buvo atėmęs iš jo pagalbą*: buvo atitolinęs Dievo pagalbą nuo savo karalystės, nes platino joje stabmeldystę. Ebr. t.: nes jis buvo įvedęs pasileidimą į Izraėlį ir pasirodė neištikimas Viešpačiui. — (**20**) *Ir atvedė prieš jį*... Anot ebr. t.: tuomet Asyrijiečių karalius Tilgat-Pilneseris patraukė prieš jį ir prispaudė jį, užuot padėti jam. Plg. 4 Kar. 16, 7. 10; 1 Kron. 5, 6. — (**21**) *Jam nepadėjo*: nes Akazas tapo Asyrijos karaliaus pavaldiniu.

(**22**) *Savo suspaudimo*... Plg. 4 Kar. 16, 10-18. — (**23**) *Savo sumušėjams*. Akazas samprotavo visai taippat kaip pagonįs, kurie manė kiekvieną kraštą turint savo atskirą dievą-globėją. Jis spėjo, kad jį buvo apgalėję Syrijiečių dievaičiai; to-

et universo Israel. [24] Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus Dei, atque confractis, clausit januas templi Dei, et fecit sibi altaria in universis angulis Jerusalem. [25] In omnibus quoque urbibus Juda exstruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum.

[26] Reliqua autem sermonum ejus, et omnium operum suorum priorum et novissimorum scripta sunt in Libro regum Juda et Israel. [27] Dormivitque Achaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate Jerusalem: neque enim receperunt eum in sepulcra regum Izrael. Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.

jam ir visam Izraėliui prapultimi. [24] Taigi, Akazas ėmęs ir sulaužęs visus Dievo namų rykus, užrakino Dievo namų duris ir pasidarė sau altorių visuose Jeruzalės kampuose. [25] Taipogi visuose Judo miestuose jis pastatė altorių smilkalams deginti ir sužadino Viešpaties, savo tėvų Dievo, rustybę.

[26] Kas gi dar sakytina apie jį ir apie visus jo senesniuosius ir paskučiausius darbus, tai parašyta Judo ir Izraėlio karalių knygoje. [27] Akazas užmigo su savo tėvais, ir jie palaidojo jį Jeruzalės mieste, nes jo nepriėmė į Izraėlio karalių kapus. O jo sunus Ezekijas ėmė karaliauti jo vietoje.

11. Ezekijo viešpatavimas.

Caput XXIX. [1] Igitur Ezechias regnare cœpit, cum viginti quinque esset annorum, et viginti novem annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Abia, filia Zachariæ. [2] Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini juxta omnia quæ fecerat David pater ejus.

29. perskyrimas. [1] Taigi, Ezekijas ėmė karaliauti, turėdamas dvidešimt penkerius metus, ir dvidešimt devynerius metus jis karaliavo Jeruzalėje. Jo motina buvo Zakarijo duktė vardu Abija. [2] Jis darė, kas patiko Viešpaties akyvaizdoje, visai taippat kaip buvo daręs jo tėvas Dovidas.

---

dėl jis rupinosi aukomis padaryti juos sau palankesniais. — (**24**) *Ėmęs ir sulaužęs...* Plg. 4 Kar. 16, 17. — *Užrakino Dievo namus*: todėl nebeleido toliaus garbinti tikrojo Dievo ir tiems, kurie norėjo. Plg. 29, 3-7; 4 Kar. 16, 11... — (**25**) *Smilkalams deginti.* Ebr. t. dar pridėta: svetimiems dievams.

29, 1—32, 33. Pačioje savo karaliavimo pradžioje Ezekijas liepia lėvitams ir kunigams pašventinti suteptą bažnyčią (29, 1-19), daro draug su kunigaikščiais aukas ir ragina taipogi tautą daryti atnašas (29, 20-36). Toliaus Ezekijas, sukvietęs tautą į Jeruzalę, švenčia iškilmingai pagal įstatymo reikalavimus Velykų šventes ir prailgina jas dar aštuoniomis dienomis (30, 1-27); išnaikina stabus Jude ir Efraime vėl sutvarko kunigų skyrius ir parupina jiems reikalingą išlaikymą (31, 1-21). Už tą ištikimybę Dievas išgelbi Ezekiją nuo Sennacheribo (32, 1-23), o susirgusiam sugrąžina stebuklu sveikatą, bet Ezekijas, pasikėlęs puikybėn, sukelia Dievo rustybę, kadangi tečiau daro atgailą, jo paties nesutinka Dievo bausmė, ir karalius užbaigia savo viešpatavimą laimingai (32, 24-33).

(**29, 1**) *Ezekijas..* Plg. 4 Kar. 18, 1...

3 Ipse anno et mense primo
regni sui aperuit valvas domus
Domini, et instauravit eas. 4
Adduxitque Sacerdotes atque
Levitas, et congregavit eos in
plateam orientalem. 5 Dixitque
ad eos: Audite me Levitæ, et
sanctificamini, mundate domum
Domini Dei patrum vestrorum,
et auferte omnem immunditiam
de sanctuario. 6 Peccaverunt pa-
tres nostri, et fecerunt malum
in conspectu Domini Dei nostri,
derelinquentes eum: averterunt
facies suas a tabernaculo Do-
mini, et præbuerunt dorsum. 7
Clauserunt ostia, quæ erant in
porticu, et extinxerunt lucernas,
incensumque non adoleverunt,
et holocausta non obtulerunt
in sanctuario Deo Israel. 8 Con-
citatus est itaque furor Domi-
ni super Judam et Jerusalem,
tradiditque eos in commotionem,
et in interitum, et in sibilum,
sicut ipsi cernitis oculis vestris.
9 En, corruerunt patres nostri
gladiis, filii nostri, et filiæ no-
stræ, et conjuges captivæ du-
ctæ sunt propter hoc scelus. 10
Nunc ergo placet mihi ut inea-
mus fœdus cum Domino Deo
Israel, et avertet a nobis furo-
rem iræ suæ. 11 Filii mei noli-
te negligere: vos elegit Domi-
nus ut stetis coram eo, et mi-
nistretis illi, colatisque eum, et
cremetis ei incensum.

3 Jis pirmais savo karaliavi-
mo metais ir pirmame mėnesy-
je atidarė Viešpaties namų du-
ris ir pataisė jas. 4 Jis suvadi-
no kunigus bei lėvitus, ir su-
rinko juos į saulėtekio gatvę 5
ir jiems tarė: Paklausykite ma-
nęs, Lėvitai, ir pasišventinkite,
iškuopkite Viešpaties, jusų tė-
vų Dievo, namus ir atimkite iš
šventyklos visus nešvarumus. 6
Musų tėvai nusidėjo ir darė kas
pikta Viešpaties, musų Dievo,
akyvaizdoje, apleisdami jį; jie
nukreipė savo veidus nuo Vieš-
paties šėtros ir atgrįžo nugarą.
7 Jie užrakino duris prieangyje,
ir užgesė žiburius, ir nedegino
smilkalų, ir neatnašavo degina-
mųjų aukų Izraėlio Dievui šven-
tykloje. 8 Taigi, Viešpaties ru-
stybė liko sužadinta prieš Judą
ir Jeruzalę, ir jis padavė juos,
kad butu išsklaistyti ir pražutu
ir kad juos švilpte išsvilptu,
kaip patįs savo akimis matote.
9 Štai, musų tėvai krito po ka-
lavijais, musų sunųs ir musų
dukterįs ir musų pačios nuve-
stos nelaisvėn dėl to prasikal-
timo. 10 Taigi, dabar aš noriu,
kad padarytumėm sandorą su
Viešpačiu, Izraėlio Dievu, o jis
nukreips nuo musų savo rusty-
bės užsidegimą. 11 Mano vaikai,
nepatingėkite; Viešpats išrinko
jus, kad stovėtumėte jo aky-
vaizdoje, tarnautumėte jam, gar-
bintumėte jį ir degintumėte jam
smilkalus.

(3) *Pataisė jas...* Plg. 4 Kar. 18, 4. 16. — (4) *Į saulėtekio gatvę.* Anot kai-kurių aiškintojų, bažnyčios šventorių; bet tikriaus: ant pleciaus prie saulėtekio vartų. — (5) *Pasišventinkite*: įstatymo įsakytais apsiplovimais. — *Nešvarumus*: labiausiai visa tai, kas turėjo kokį nors sąryšį su stabmeldyste. — (7) *Užrakino duris...* Vz. aug. 28, 24. — *Neatnašavo deginamųjų...* Aukų nepanaikinta visai, bet jas daryta ant pagoniško altoriaus; toks gi deginimas aukų buvo didis prasikaltimas prieš Dievą. Plg. 4 Kar. 16, 14... — (9) *Musų tėvai krito...* Plg. aug. 28, 5. 17. 18.

[12] Surrexerunt ergo Levitæ:
Mahat filius Amasai, et Joel fi-
lius Azariæ de filiis Caath: por-
ro de filiis Merari, Cis filius Ab-
di, et Azarias filius Jalaleel.
De filiis autem Gersom, Joah
filius Zemma, et Eden filius
Joah. [13] At vero de filiis Eli-
saphan, Samri, et Jahiel. De fi-
liis quoque Asaph, Zacharias,
et Mathanias: [14] necnon de fi-
liis Heman, Jahiel, et Semei:
sed et de filiis Idithun, Se-
meias, et Oziel. [15] Congregave-
runtque fratres suos, et sancti-
ficati sunt, et ingressi sunt ju-
xta mandatum regis et impe-
rium Domini, ut expiarent do-
mum Dei. [16] Sacerdotes quoque
ingressi templum Domini ut
sanctificarent illud, extulerunt
omnem immunditiam, quam in-
tro repererant in vestibulo do-
mus Domini, quam tulerunt Le-
vitæ, et asportaverunt ad Tor-
rentem cedron foras. [17] Cœpe-
runt autem prima die mensis
primi mundare, et in die octa-
vo ejusdem mensis ingressi sunt
porticum templi Domini, expia-
veruntque templum diebus octo,
et in die sextadecima mensis
ejusdem, quod cœperant imple-
verunt. [18] Ingressi quoque sunt
ad Ezechiam regem, et dixe-
runt ei: Sanctificavimus omnem
domum Domini, et altare holo-
causti, vasaque ejus, necnon et
mensam propositionis cum om-
nibus vasis suis, [19] cunctamque
templi supellectilem, quam pol-
luerat rex Achaz in regno suo,

[12] Tuomet pakilo šitie lėvitai:
Amasajo sunus Mahatas ir Aza-
rijo sunus Joėlis iš Kaato su-
nų; toliaus iš Merario sunų Ab-
dio sunus Kisas ir Jalaleėlio
sunus Azarijas; o iš Gersomo
sunų Zemmos sunus Joahas ir
Joaho sunus Edėnas; [13] iš Eli-
safano sunų Samris ir Jahiėlis;
taipogi iš Asafo sunų Zakarijas
ir Matanijas; [14] taippat iš Ema-
no sunų Jahiėlis ir Semėjis, o
iš Idituno sunų Semėjas ir Oziė-
lis. [15] Jie surinko savo brolius,
pasišventino ir įėjo pagal kara-
liaus įsakymą ir Viešpaties pa-
liepimą, kad iškuoptu Dievo na-
mus. [16] Taipogi kunigai, įėję į
Viešpaties bažnyčią jos pašven-
tintų, išnešė visus nešvarumus,
kokiuos rado viduje Viešpaties
namų prieangyje, o lėvitai ėmė
juos ir nunešė šalin į Kėdrono
upelį. [17] Jie pradėjo kuopti pir-
moje pirmojo mėnesio dienoje,
o aštuntoje to paties mėnesio
dienoje įėjo į Viešpaties bažny-
čios prieangį ir kuopė bažny-
čią aštuonias dienas, šešiolikto-
je gi to paties mėnesio dienoje,
ką buvo pradėję, užbaigė. [18]
Tuomet jie įėjo pas karalių Eze-
kiją ir jam tarė: Mes pašventi-
nome visus Viešpaties namus,
deginamųjų aukų altorių ir jo
rykus, taipogi padėtinių duonų
stalą su visais jo rykais [19] ir
visus bažnyčios rakandus, ku-
riuos buvo sutepęs Akazas savo
viešpatavimo metu, po to kaip

(12) *Savo brolius*: kitus lėvitus iš Jeruzalės. — (16) *Kunigai įėjo...* Paprastiems lėvitams buvo uždrausta eiti į bažnyčios vidų; todėl tenai ėjo tik kunigai. — *Kėdrono*: gilus slėnis tarp Alyvų kalno[a] ir kauburio, ant kurio stovėjo bažnyčia. — (17) *Jie pradėjo kuopti...* Aštuonias dienas kuopta šventorius ir kitas aštuonias pati bažnyčia. — (19) *Ties Viešpaties altoriumi.* Kalbama apie de-

postquam prævaricatus est: et
ecce exposita sunt omnia coram
altare Domini.
[20] Consurgensque diluculo
Ezechias rex, adunavit omnes
principes civitatis, et ascendit
in domum Domini: [21] obtule-
runtque simul tauros septem, et
arietes septem, agnos septem,
et hircos septem pro peccato,
pro regno, pro sanctuario, pro
Juda, dixitque sacerdotibus fi-
liis Aaron ut offerrent super
altare Domini. [22] Mactaverunt
igitur tauros, et susceperunt
sanguinem Sacerdotes, et fude-
runt illum super altare, macta-
verunt etiam arietes, et illorum
sanguinem super altare fude-
runt, immolaveruntque agnos,
et fuderunt super altare san-
guinem. [23] Applicuerunt hircos
pro peccato coram rege, et uni-
versa multitudine, imposuerunt-
que manus suas super eos: [24]
et immolaverunt illos Sacerdo-
tes, et asperserunt sanguinem
eorum coram altare pro piacu-
lo universi Israelis: pro omni
quippe Israel præceperat rex ut
holocaustum fieret et pro pec-
cato. [25] Constituit quoque Levi-
tas in domo Domini cum cym-
balis, et psalteriis, et citharis
secundum dispositionem David
regis, et Gad Videntis, et Na-
than prophetæ: siquidem Domi-
ni præceptum fuit per manum
prophetarum ejus. [26] Steterunt-
que Levitæ tenentes organa Da-
vid, et Sacerdotes tubas. [27] Et
jussit Ezechias ut offerrent ho-

jis apleido Dievą, ir štai visa
sudėta ties Viešpaties altoriumi.
[20] Tuomet karalius Ezekijas,
atsikėlęs auštant, surinko visus
miesto kunigaikščius ir užėjo
į Viešpaties namus; [21] jie atna-
šavo draug septynis jaučius,
septynis avinus, septynis avi-
nėlius ir septynis ožius už nuo-
dėmę, už karalystę, už šventy-
klą ir už Judą, ir jis įsakė Aa-
rono sunums kunigams, kad pa-
aukotu ant Viešpaties altoriaus.
[22] Taigi, jie papjovė jaučius, o
kunigai susėmė kraują ir išpy-
lė jį ant altoriaus, papjovė tai-
pogi avinus ir jų kraują išpylė
ant altoriaus, papjovė avinėlius
ir kraują išpylė ant altoriaus.
[23] Po to atvedė ožius už nuo-
dėmę karaliaus ir visos daugy-
bės akyvaizdon, ir jie uždėjo
savo rankas ant jų, [24] o kuni-
gai papjovė juos ir jų kraują
išslakstė ties altoriumi, kad per-
maldautu už visą Izraėlį, nes
karalius buvo įsakęs daryti de-
ginamąją auką už visą Izraėlį ir
už nuodėmę. [25] Jis pastatė tai-
pogi lėvitus Viešpaties namuo-
se su kymbolais, arpomis ir kan-
klėmis pagal karaliaus Dovido ir
regínčiojo Gado ir pranašo Na-
tano sutvarkymą, nes taip bu-
vo įsakyta Viešpaties per jojo
pranašus. [26] Ir lėvitai sustojo
turėdami Dovido muzikos prie-
taisus, o kunigai trimitus. [27]
Tuomet Ezekijas liepė atnašau-
ti deginamasias aukas ant alto-
riaus; o atnašaujant deginama-

---

ginamųjų aukų altorių, kurį kunigai su-
grąžino į jo senąją vietą ir vėl pašventi-
no. Plg. 4 Kar. 16, 14.

(**23**) *Uždėjo savo rankas...* Rankas už-
dėdavo taipogi ant deginamųjų aukų (vz.
Kun. 1, 4), bet permaldavimo aukose ran-
kų uždėjimas turėjo ypatingą reikšmę.
Plg. Kun. 4, 4. 15. 24. 29. 33. — (**24**)
Kraują išslakstė... Plg. Kun. 4, 30. 34.
— (**25**) *Jis pastatė..* Prie tos pačios pro-

locausta super altare: cumque
offerrentur holocausta, cœpe-
runt laudes canere Domino, et
clangere tubis, atque in diver-
sis organis, quæ David rex Is-
rael præparaverat, concrepare.
28 Omni autem turba adorante,
cantores, et ii, qui tenebant tu-
bas, erant in officio suo do-
nec compleretur holocaustum.
29 Cumque finita esset oblatio,
incurvatus est rex, et omnes
qui erant cum eo, et adorave-
runt. 30 Præcepitque Ezechias,
et principes Levitis ut lauda-
rent Dominum sermonibus Da-
vid, et Asaph Videntis: qui lau-
daverunt eum magna lætitia,
et incurvato genu adoraverunt.
31 Ezechias autem etiam hæc
addidit: implestis manus vestras
Domino, accedite, et offerte vi-
ctimas, et laudes in domo Do-
mini. Obtulit ergo universa mul-
titudo hostias, et laudes, et ho-
locausta mente devota. 32 Por-
ro numerus holocaustorum, quæ
obtulit multitudo, hic fuit: tau-
ros septuaginta, arietes centum,
agnos ducentos. 33 Sanctificave-
runtque Domino boves sexcen-
tos, et oves tria millia. 34 Sa-
cerdotes vero pauci erant, nec
poterant sufficere ut pelles ho-
locaustorum detraherent: unde
et Levitæ fratres eorum adju-
verunt eos, donec impleretur
opus, et sanctificarentur anti-
stites: Levitæ quippe faciliori
ritu sanctificantur, quam Sacer-

sias aukas, jie ėmė giedoti Vieš-
paties šlovinimo giesmes, trimi-
tuoti trimitais ir žaisti visokiais
muzikos prietaisais, kuriuos Iz-
raėlio karalius Dovidas buvo
liepęs padaryti. 28 Visai gi mi-
niai garbinant, giesminininkai
ir tie, kurie turėjo trimitus, pil-
dė savo pareigas, kolei nepasi-
baigė deginamoji auka. 29 O kuo-
met atnašavimas buvo pabaig-
tas, karalius ir visi draug su
juo buvusieji nusilenkė ir pa-
garbino. 30 Paskui Ezekijas ir
kunigaikščiai įsakė lėvitams šlo-
vinti Viešpatį Dovido ir regin-
čiojo Asafo žodžiais, o jie šlo-
vino jį su didžiu džiaugsmu ir
atsiklaupę pagarbino.
31 Ezekijas gi dar ir tai pri-
durė: Jūs pripildėtė savo ran-
kas Viešpačiui; prisiartinkite ir
atnašaukite auką ir šlovinimą
Viešpaties namuose. Taigi, visa
daugybė atnašavo kruvinas au-
kas ir šlovinimus ir deginama-
sias aukas dievota mintimi. 32
Skaitlius gi deginamųjų aukų,
kurias daugybė atnašavo, buvo
toks: septynios dešimtįs jaučių,
šimtas avinų, du simtu avinėlių.
33 Jie pašventė Viešpačiui še-
šis šimtus jaučių ir tris tuk-
stančius avių. 34 Kunigų tečiau
buvo maža, ir jie negalėjo su-
skubti nulupti kailį deginamo-
sioms aukoms, todėl ir jų bro-
liai lėvitai padėjo jiems, kolei
darbas nebuvo pabaigtas ir ko-
lei kunigai nepasišventino; nes

gos karalius atnaujino šventą muziką, kaip ją buvo sutvarkęs Dovidas. — (30) *Dovido... žodžiais*: Dovido... psalmių žodžiais.

(31) *Jūs pripildėte..*: likote pašventinti kunigais. Plg. Iš. 28, 41. — *Dievota mintimi*. Ebr. t.: noria širdimi. — (34) *Jie negalėjo suskubti...* Atskirų žmonių aukose kailius nulupdavo patįs aukotojai (Kun. 1, 6), viešose gi tai darė kunigai, kurie taipogi ir pjaudavo gyvulius. — *Nes lėvitai pašventinami...* Ebr. t. kitoki mintis: nes lėvitai linko geresne širdimi pasišventinti ne kaip kunigai. —

dotes. 35 Fuerunt ergo holocau-
sta plurima, adipes pacificorum,
et libamina holocaustorum: et
completus est cultus domus Do-
mini. 36 Lætatusque est Eze-
chias, et omnis populus eo quod
ministerium Domini esset ex-
pletum. De repente quippe hoc
fieri placuerat.

Caput XXX. 1 Misit quoque
Ezechias ad omnem Israel et
Judam: scripsitque epistolas ad
Ephraim et Manassen ut veni-
rent ad domum Domini in Jeru-
salem, et facerent Phase Domi-
no Deo Israel. 2 Inito ergo con-
silio regis et principum, et uni-
versi cœtus Jerusalem, decre-
verunt ut facerent Phase men-
se secundo. 3 Non enim potue-
rant facere in tempore suo, quia
sacerdotes, qui possent suffice-
re, sanctificati non fuerant, et
populus nondum congregatus
fuerat in Jerusalem. 4 Placuit-
que sermo regi, et omni mul-
titudini. 5 Et decreverunt ut
mitterent nuntios in universum
Israel de Bersabee usque Dan
ut venirent, et facerent Phase
Domino Deo Israel in Jerusa-
lem: multi enim non fecerant
sicut lege præscriptum est. 6
Perrexeruntque cursores cum
epistolis ex regis imperio, et
principum ejus, in universum
Israel et Judam juxta id, quod
rex jusserat, prædicantes: Filii

lėvitai pašventinami lengvesnė-
mis apeigomis ne kaip kunigai.
35 Taigi, buvo labai daug degi-
namųjų aukų, dėkojimo aukų
taukų ir liejamųjų aukų prie
deginamųjų aukų, ir tarnystė
Viešpaties namuose buvo pilnai
sugrąžinta. 36 Tuomet džiaugėsi
Ezekijas ir visa tauta, kad tar-
navimas Viešpačiui liko sugrą-
žintas; nes jie buvo nutarę umai
tai padaryti.

30. perskyrimas. 1 Ezekijas
siuntė taipogi pas visą Izraėlį
bei Judą ir parašė laiškų į Ef-
raimą ir Manasą, kad ateitu prie
Viešpaties namų ir darytu Pa-
schą Viešpačiui, Izraėlio Dievui.
2 Taigi, pasitarę karalius su ku-
nigaikščiais ir visu Jeruzalės
susirinkimu nutarė daryti Pa-
schą antrame mėnesyje; 3 nes
jie negalėjo padaryti savu laiku,
dėlto kad kunigai, kurių butu
galėję užtekti, nebuvo pašven-
tinti, ir tauta dar nebuvo susi-
rinkusi į Jeruzalę. 4 Tas nuta-
rimas patiko karaliui ir visai
daugybei. 5 Jie tat nutarė siųs-
sti pasiuntinius į visą Izraėlį
nuo Bersabėjos iki Danui, kad
ateitu ir darytu Jeruzalėje Pa-
schą Viešpačiui, Izraėlio Die-
vui, nes daugelis nebuvo darę
taip, kaip paliepta įstatyme. 6
Tuomet bėgėjai pagal karaliaus
ir jo kunigaikščių paliepimą nu-
vyko su laiškais į visą Izraėlį
ir Judą, taip kaip karalius bu-
vo įsakęs, ir skelbė: Izraėlio su-
nųs, sugrįžkite prie Viešpaties,

(**35**) *Buvo labai daug...* Tai buvo kita svarbi priežastis, kodėl lėvitai turėjo padėti kunigams. — (**36**) *Kad tarnavimas...* Ebr. t.: iš to, ką Dievas buvo prirengęs tautai.

(**30**, **1**) *Pas visą Izraėlį...* Ezekijas kviečia švęsti Velykų ne tik savo pavaldinius, bet taipogi ir atsiskyrusias Izraėlio gimines, iš kurių išvardijamos dvi kaipo žymiausios. — *Antrame mėnesyje.* Taip buvo įstatyme leista daryti tiems, kurie savu laiku negalėdavo švęsti Velykų. Vz. Sk. 9, 6-13. — (**6**) *Prie liekanų, kurios...* Nors Izraėlio karalystė dar

Israel revertimini ad Dominum
Deum Abraham, et Isaac, et
Israel: et revertetur ad reli-
quias, quæ effugerunt manum
regis Assyriorum. 7 Nolite fieri
sicut patres vestri, et fratres
qui recesserunt a Domino Deo
patrum suorum, qui tradidit eos
in interitum, ut ipsi cernitis.
8 Nolite indurare cervices ve-
stras, sicut patres vestri: tradi-
te manus Domino, et venite ad
sanctuarium ejus, quod sancti-
ficavit in æternum: servite Do-
mino Deo patrum vestrorum,
et avertetur a vobis ira furo-
ris ejus. 9 Si enim vos reversi
fueritis ad Dominum: fratres
vestri, et filii habebunt miseri-
cordiam coram dominis suis,
qui illos duxerunt captivos, et
revertentur in terram hanc: pius
enim et clemens est Dominus
Deus vester, et non avertet fa-
ciem suam a vobis, si reversi
fueritis ad eum. 10 Igitur cur-
sores pergebant velociter de ci-
vitate in civitatem per terram
Ephraim, et Manasse usque ad
Zabulon, illis irridentibus et
subsannantibus eos. 11 Attamen
quidam viri ex Aser, et Manas-
se, et Zabulon acquiescentes
consilio, venerunt Jerusalem.
12 In Juda vero facta est ma-
nus Domini ut daret ei cor
unum, ut facerent juxta præce-
ptum regis, et principum ver-
bum Domini.

13 Congregatique sunt in Je-
rusalem populi multi ut face-
rent solemnitatem azymorum,
in mense secundo: 14 et surgen-

Abraomo, Izaoko ir Izraėlio Die-
vo, ir jis sugrįš prie liekanų,
kurios nepakliuvo į Asyrijiečių
karaliaus ranką. 7 Nebukite kaip
jusų tėvai ir broliai, atstojusie-
ji nuo Viešpaties, savo tėvų
Dievo, kurs padavė juos pra-
pultin, kaip patįs matote. 8 Ne-
kietinkite savo sprandų, kaip
darė jusų tėvai; duokite rankas
Viešpačiui ir ateikite prie jo
šventyklos, kurią jis pašventi-
no visiems amžiams; tarnaukite
Viešpačiui, jusų tėvų Dievui,
ir jo rustybės užsidegimas bus
nukreiptas nuo jusų. 9 Nes jei
jųs sugrįšite prie Viešpaties, ju-
sų broliai ir jusų sunųs ras mie-
laširdystės savo ponų akyvaiz-
doje, kurie nuvedė juos į ne-
laisvę, ir jie sugrįš į šitą žemę;
nes Viešpats, jusų Dievas, ma-
lonus ir mielaširdingas ir nenu-
kreips savo veido nuo jusų,
jei sugrįšite prie jo. 10 Taigi,
bėgėjai ėjo greitai iš miesto į
miestą per Efraimo ir Manaso
žemę iki Zabulonui, aniems iš-
juokiant juos ir besityčiojant
iš jų. 11 Tečiau kaikurie vyrai
iš Asero, Manaso ir Zabulono
sutiko su jų patarimu ir atėjo
į Jeruzalę. 12 Jude gi Viešpaties
ranka apsireiškė tuo, kad davė
jiems vienokią širdį pildyti Vieš-
paties žodį pagal karaliaus ir
kunigaikščių įsakymą.

13 Ir susirinko Jeruzalėn daug
žmonių neraugintų duonų iškil-
mės darytų antrame mėnesyje.
14 Jie pakilę išardė altorius, bu-

---

nebuvo tuomet išgriauta, bet nemaža Iz-
raėlitų jau buvo sugauta ir išvesta ne-
laisvėn. Plg. 1 Kron. 5, 26; 4 Kar. 15,
19; 17, 3. — (11) *Sutiko su jų patarimu.*
Ebr. t. nusižeminimo.
(15) *Pasišventinę galop...* Ebr. t.: jau-

tes destruxerunt altaria quæ
erant in Jerusalem, atque uni-
versa, in quibus idolis adoleba-
tur incensum, subvertentes, pro-
jecerunt in Torrentem cedron.
15 Immolaverunt autem Phase
quartadecima die mensis secun-
di. Sacerdotes quoque, atque
Levitæ tandem sanctificati ob-
tulerunt holocausta in domo
Domini: 16 steteruntque in or-
dine suo juxta dispositionem,
et legem Moysi hominis Dei:
Secerdotes vero suscipiebant
effundendum sanguinem de ma-
nibus Levitarum, 17 eo quod
multa turba sanctificata non es-
set: et idcirco immolarent Le-
vitæ Phase his, qui non occur-
rerant sanctificari Domino. 18
Magna etiam pars populi de
Ephraim, et Manasse, et Issa-
char, et Zabulon, quæ sanctifi-
cata non fuerat, comedit Pha-
se, non juxta quod scriptum
est: et oravit pro eis Ezechias,
dicens: Dominus bonus propi-
tiabitur 19 cunctis, qui in toto
corde requirunt Dominum Deum
patrum suorum: et non imputa-
bit eis quod minus sanctificati
sunt. 20 Quem exaudivit Domi-
nus, et placatus est populo. 21
Feceruntque filii Israel, qui in-
venti sunt in Jerusalem, solem-
nitatem azymorum septem die-
bus in lætitia magna, laudantes
Dominum per singulos dies: Le-

vusius Jeruzalėje, ir sugriovę
visus kitus, ant kurių buvo de-
ginami smilkalai, įmetė į Kė-
drono upelį. 15 Paschą gi atna-
šavo keturioliktoje antrojo mė-
nesio dienoje. Taipogi kunigai
ir lėvitai, pasišventinę galop,
atnašavo deginamasias aukas
Viešpaties namuose. 16 Jie sto-
vėjo savo eilioje pagal Dievo
žmogaus Mozės sutvarkymą ir
įstatymą; o kunigai ėmė iš lė-
vitų rankų išlietąjį kraują, 17
nes didi minia nebuvo dar pa-
šventinta, ir lėvitai pjovė Pa-
schą tiems, kurie nebuvo pasi-
rupinę pasišventinti Viešpačiui.
18 Taipogi didi tautos dalis iš
Efraimo, Manaso, Isakaro ir Za-
bulono, kuri nebuvo pasišventi-
nusi, valgė Paschą ne taip, kaip
parašyta; bet Ezekijas meldėsi
už juos ir sakė: Viešpats geras
pasigailės 19 visų, kurie visa šir-
dimi jieško Viešpaties, savo tė-
vų Dievo, ir nepaskaitys jiems,
kad jie negana pasišventino. 20
Viešpats išklausė jį ir atleido
tautai. 21 Taip Izraėlio sunųs,
kurie radosi Jeruzalėje, darė su
didžia linksmybe neraugintų
duonų iškilmę per septynias die-
nas ir kasdien šlovino Viešpatį,
o taipogi lėvitai ir kunigai su
muzikos prietaisais, kurie prigu-

tėsi sugėdinti ir pasišventino. — (**16**) *Kunigai ėmė...* Paprastai paduodavo kraują tie, keno buvo aukos; kadangi tečiau daugelis iš jų buvo susitepę ir neapsikuopę taip, kaip reikalavo įstatymas, todėl kraujo padavime juos pavadavo lėvitai; pagal įstatymą suteptiems buvo nevalia dalyvauti Velykų iškilmėse; bet karalius, atsižvelgdamas į aplinkybes ir pasitikėdamas Dievo mielaširdyste, leido jiems tai daryti. Plg. žem. 35, 6; Ezdr. 6, 20; Sk. 9, 6. — (**18**) *Taipogi didi...* Anot Ebr. t.: nes susirinkime buvo daugelis, kurie nebuvo pasišventinę, ir todėl lėvitai užsiėmė pjovimų velykinių avinėlių už tuos, kurie buvo sutepti, kad pašvęstu juos Viešpačiui. —(**21**) *Kasdien šlovino Viešpatį...* Anot ebr. t.: diena po dienos kunigai ir lėvitai šlovino Viešpatį galingu stygų žaidimu. — (**22**) *Kalbėjo į*

vitæ quoque, et Sacerdotes per
organa, quæ suo officio con-
gruebant. [22] Et locutus est Eze-
chias ad cor omnium Levitarum,
qui habebant intelligentiam bo-
nam super Domino: et comede-
runt septem diebus solemnita-
tis, immolantes victimas pacifi-
corum, et laudantes Dominum
Deum patrum suorum.
[23] Placuitque universæ mul-
titudini ut celebrarent etiam
alios dies septem: quod et fe-
cerunt cum ingenti gaudio. [24]
Ezechias enim rex Juda præ-
buerat multitudini mille tauros,
et septem millia ovium: prin-
cipes vero dederant populo tau-
ros mille, et oves decem mil-
lia: sanctificata est ergo sacer-
dotum plurima multitudo. [25] Et
hilaritate perfusa omnis turba
Juda tam Sacerdotum et Levi-
tarum, quam universæ frequen-
tiæ, quæ venerat ex Israel; pro-
selytorum quoque de terra Is-
rael, et habitantium in Juda. [26]
Factaque est grandis celebritas
in Jerusalem, qualis a diebus
Salomonis filii David regis Is-
rael in ea urbe non fuerat. [27]
Surrexerunt autem Sacerdotes
atque Levitæ benedicentes po-
pulo: et exaudita est vox eorum:
pervenitque oratio in habitacu-
lum sanctum cœli.

Caput XXXI. [1] Cumque hæc
fuissent rite celebrata, egressus

lėjo jų pareigoms. [22] Ezekijas
kalbėjo į širdį visų lėvitų, ku-
rie turėjo gerą išmanymą dėlei
Viešpaties, ir jie valgė per sep-
tynias iškilmės dienas, pjauda-
mi dėkojimo aukas ir šlovinda-
mi Viešpatį, savo tėvų Dievą.
[23] Visai daugybei patiko švę-
sti dar kitas septynias dienas;
tai jie ir padarė su didžiausiu
džiaugsmu. [24] Nes Judo kara-
lius Ezekijas buvo davęs dau-
gybei tukstantį jaučių ir sep-
tynis tukstančius avių; o kuni-
gaikščiai buvo davę tautai tuk-
stantį jaučių ir dešimtį tukstan-
čių avių; taigi, pasišventino di-
di kunigų daugybė. [25] Ir pasi-
darė pilna linksmumo visa Ju-
do minia, kaip kunigai ir lėvi-
tai, taip ir visa liaudis, kuri bu-
vo atėjusi iš Izraėlio, taipogi
svetimieji iš Izraėlio žemės ir
gyvenusieji Jude. [26] Ir įvyko di-
di iškilmė Jeruzalėje, kokios ne-
buvo buvę tame mieste nuo Iz-
raėlio karaliaus Dovido sunaus
Saliamono dienų. [27] Galop pa-
kilo kunigai ir lėvitai ir laimi-
no tautą, ir jų balsas buvo iš-
klausytas, ir malda pasiekė šven-
tąją dangaus buveinę.

31. perskyrimas. [1] Kuomet
tos iškilmės buvo teisėtai at-

širdį: meiliais žodžiais išreikšdamas dėkingumą ir padrąsindamas juos.—*Gerą išmanymą dėlei Viešpaties*. Šitų žodžių prasmė yra toki: kurie gerai žinojo ir suprato savo šventas pareigas, paliečiančias tarnavimą Viešpačiui.

(**24**) *Pasišventino didi kinigų daugybė*. Plg. aug. 3 ir 15 eil. Nors aukų buvo daug, bet ir pasišventinusių kunigų skaitlius žymiai padidėjo, todėl dabar jų galėjo užtekti aukojimui daugybės atnašų. —(**25**) *Svetimieji*: ne Izraėlitai. — (**26**) *Nuo... Saliamono dienų*. Bažnyčios pašventinimas prie Saliamono tęsėsi taippat 14 dienų; nuo ano gi laiko taip ilgos iškilmės su tokia aukų daugybe ir su skaitlingiausių minių dalyvavimu nėra buvę. Plg. aug. 7, 1... — (**27**) *Laimino tautą...* Plg. Kun. 6, 24.

(**31, 1**) *Kolei visa išnaikino*, t. y. tiek

est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Juda, et fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, et altaria destruxerunt, non solum de universo Juda et Benjamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas.

2 Ezechias autem constituit turmas sacerdotales, et Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam Sacerdotum videlicet quam Levitarum ad holocausta, et pacifica ut ministrarent et confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini.

3 Pars autem regis erat, ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum, mane semper et vespere. Sabbatis quoque, et Calendis, et solemnitatibus ceteris, sicut scriptum est
in lege Moysi. 4 Præcepit etiam populo habitantium Jerusalem ut darent partes Sacerdotibus, et Levitis, ut possent vacare
lege Domini. 5 Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, et olei, mellis quoque: et omnium, quæ gignit humus, de-
cimas obtulerunt. 6 Sed et filii Israel et Juda, qui habitabant in urbibus Juda, obtulerunt de-

liktos, visas Izraėlis, kurs radosi Judo miestuose, išėjo, ir jie sulaužė stovylas, iškirto girias, išgriovė augštas vietas ir išardė altorius ne tik iš viso Judo ir Benjamino, bet taipogi ir iš Efraimo ir Manaso, kolei visai išnaikino; po to Izraėlio sunųs sugrįžo į savo tėviškes ir miestus.

2 Ezekijas gi įstatė kunigų ir lėvitų burius pagal jų skyrius, kiekvieną savo pareigoje, butent kaip kunigus taip ir lėvitus deginamosioms aukoms ir dėkojimo atnašoms, kad tarnautu, šlovintu ir giedotu Viešpaties stovyklos vartuose.

3 Kaipo savo dalį karalius paskyrė, kad iš jo nuosavybės butu atnašaujama deginamoji auka visuomet rytą ir vakarą, taipogi subatomis, pirmoje mėnesių dienoje ir kitose iškilmėse, taip kaip parašyta Mozės įsta-
tyme. 4 Jis taipogi įsakė žmonėms, gyvenantiems Jeruzalėje, duoti dalis kunigams ir lėvitams, kad jie galėtu užsiimti
Viešpaties įstatymu. 5 Kuomet tai pasiekė daugybės ausis, Izraėlio sunųs davė labai daug pirmuonių javų, vyno, aliejaus, taipogi medaus, ir jie davė dešimtines iš viso, kas auga iš že-
mės. 6 Bet ir Izraėlio bei Judo sunųs, gyvenusieji Judo mie-

---

kiek jie galėjo padaryti; nes ištikrųjų pasiliko ir toliaus kaikuriose vietose įvairųs stabmeldystės ženklai. Plg. 4 Kar. 17, 2. 24... — (2) *Burius pagal jų skyrius*: taip kaip buvo seniaus karaliaus Dovido sutvarkyta. Plg. aug. 8, 14; 1 Kron. 23, 6; 24, 1. — *Viešpaties stovyklos vartuose*: prie bažnyčios. Plg. Sk. 3, 38; 1 Kron. 9, 18.

(3) *Taip kaip parašyta...* Plg. Sk. 28 ir 29 persk.—(4) *Duoti dalis*: pirmuones ir dešimtines. Plg. Iš. 23, 19; Sk. 18, 12-24; Atk. 26 2; Kun. 27, 30... —*Kad jie galėtu užsiimti*.: nereikalaudami rupinties savo išlaikymu. Plg. Neem. 13, 10-14; 1 Kron. 9, 4... 2 Teis. 3, 9... — (5) *Izraėlio sunųs*: ypač Jeruzalės gyventojai.—(6) *Dešimtines pašvęstųjų da-*

cimas boum et ovium, decimas-
que sanctorum, quæ voverant
Domino Deo suo: atque univer-
sa portantes, fecerunt acervos
plurimos. 7 Mense tertio cœpe-
runt acervorum jacere funda-
menta, et mense septimo com-
pleverunt eos.

8 Cumque ingressi fuissent
Ezechias, et principes ejus, vi-
derunt acervos, et benedixerunt
Domino ac populo Israel. 9 In-
terrogavitque Ezechias Sacerdo-
tes, et levitas cur ita jacerent
acervi: 10 respondit illi Azarias
Sacerdos primus de stirpe Sa-
doc, dicens: Ex quo cœperunt
offerri primitiæ in domo Domi-
ni, comedimus, et saturati su-
mus, et remanserunt plurima,
eo quod benedixerit Dominus
populo suo: reliquiarum autem
copia est ista, quam cernis. 11
Præcepit igitur Ezechias ut præ-
pararent horrea in domo Domi-
ni. Quod cum fecissent, 12 In-
tulerunt tam primitias, quam
decimas, et quæcumque vove-
rant, fideliter. Fuit autem præ-
fectus eorum Chonenias Levita,
et Semei frater ejus, secundus,
13 post quem Jahiel, et Azarias,
et Nahath, et Asael, et Jeri-
moth, Jozabad quoque, et Eliel,
et Jesmachias, et Mahath, et
Banaias, præpositi sub manibus
Choneniæ, et Semei fratris ejus,
ex imperio Ezechiæ regis et
Azariæ pontificis domus Dei, ad
quos omnia pertinebant. 14 Co-
re vero filius Jemna Levites et
janitor orientalis portæ, præpo-
situs erat iis, quæ sponte offe-

stuose, davė dešimtines jaučių
ir avių ir dešimtines pašvęstų-
jų dalykų, kuriuos buvo pasky-
rę apžadu Viešpačiui, savo Die-
vui; atgabenę visa, jie padarė
labai daug kruvų. 7 Jie padarė
tų kruvų pradžią trečiame mė-
nesyje, o septintame mėnesyje
pabaigė jas.

8 Atėję Ezekijas ir jo kuni-
gaikščiai matė kruvas ir šlovi-
no Viešpatį ir Izraėlio tautą. 9
Ezekijas paklausė kunigus ir lė-
vitus, kam kruvos taip pasilie-
ka. 10 O pirmasis kunigas Aza-
rijas iš Sadoko ainijos jam at-
sakė ir tarė: Nuo to meto, kaip
pradėta duoti pirmuones Vieš-
paties namuose, mes valgėme
ir esame sotųs, bet pasiliko la-
bai daug, nes Viešpats palaimi-
no savo tautą; ta gi daugybė,
kurią matai, tai liekanos. 11 Tai-
gi, Ezekijas liepė prirengti ja-
vams sandėlių Viešpaties namuo-
se. Kuomet jie tai padarė, 12
įnešta ištikimai kaip pirmuones,
taip ir dešimtines ir ką tik bu-
vo paskyrę apžadu. Tų gi da-
lykų viršininkas buvo lėvitas
Konenijas ir kaipo antrasis jo
brolis Semėjis; 13 po jo Jahiė-
lis, Azarijas, Nabatas, Asaėlis,
Jerimotas, Jozabadas, Eliėlis,
Jesmachijas, Mahatas ir Bana-
jas buvo užveizdai po valdžia
Konenijo ir jo brolio Semėjo,
paliepus karaliui Ezekijui ir vy-
riausiam Dievo namų kunigui,
kuriuodu rupinosi visais daly-
kais. 14 Jemnos gi sunus Korė,
lėvitas ir saulėtekio vartų du-
rininkas, buvo užveizdas to, kas
buvo liuosa valia atnašaujama

---

lykų... Plg. Kun. 7, 34; 27, 30; Sk. 18, 8.—(7) *Trečiame mėnesyje*. Ebr. jis vadinosi *sivan*; tame mėnesyje baigiama Palestinoje javų pjutis.

(9) *Kam kruvos taip pasilieka*. Ebr. t.: apie kruvas.— (14) *Saulėtekio vartų*... Plg. 1

rebantur Domino, primitiisque
et consecratis in Sancta sancto-
rum. 15 Et sub cura ejus Eden,
et Benjamin, Jesue et Semeias,
Amarias quoque, et Sechenias
in civitatibus Sacerdotum ut fi-
deliter distribuerent fratribus
suis partes, minoribus atque ma-
joribus: 16 exceptis maribus ab
annis tribus et supra, cunctis
qui ingrediebantur templum Do-
mini, et quidquid per singulos
dies conducebat in ministerio,
atque observationibus juxta di-
visiones suas, 17 sacerdotibus per
familias, et Levitis a vigesimo
anno et supra, per ordines et
turmas suas, 18 universæque mul-
titudini tam uxoribus, quam li-
beris eorum utriusque sexus, fi-
deliter cibi de his. quæ sancti-
ficata fuerant, præbebantur. 19
Sed et filiorum Aaron per agros,
et suburbana urbium singularum
dispositi erant viri, qui partes
distribuerent universo sexui ma-
sculino de Sacerdotibus, et Le-
vitis.

20 Fecit ergo Ezechias univer-
sa quæ diximus in omni Juda:
operatusque est bonum et re-
ctum, et verum coram Domino
Deo suo 21 in universa cultura
ministerii domus Domini, juxta
legem et ceremonias, volens re-
quirere Deum suum in toto cor-
de suo: fecitque et prosperatus
est.

Viešpačiui, taipogi pirmuonių ir
paaukotų visušvenčiausių daly-
kų. 15 O jo priežiuroje buvo
Edėnas, Benjaminas, Jesuė, Se-
mėjas, Amasijas ir Sechenijas
kunigų miestuose, kad ištikimai
paskirstytu dalis savo broliams,
mažesniesiems ir didesniesiems,
16 atskyrus vyriškius nuo trejų
metų ir vyresnius, visiems, ku-
rie įeidavo į Viešpaties bažny-
čią ir pildė visa, kas tik buvo
reikalinga kiekvienos dienos tar-
nystėje ir pareigose pagal jų
skyrius; 17 kunigams pagal šei-
mynas ir levitams nuo dvide-
šimtų metų ir vyresniems pa-
gal jų eilias ir burius, 18 ir vi-
sai daugybei kaip pačioms taip
ir jų abiejų lyčių vaikams bu-
vo duodama maisto ištikimai iš
to, kas buvo pašvęsta. 19 Buvo
taipogi po kraštą ir po visų
miestų priemiesčius paskirta vy-
rų iš Aarono sunų, kad paskir-
stytu dalis visiems vyriškiams
iš kunigų ir lėvitų.

20 Taigi, Ezekijas padarė vi-
sa, ką sakėme, visame Jude, ir
darė kas gera, teisinga ir tikra
Viešpaties, jo Dievo, akyvaiz-
doje, 21 visame Viešpaties namų
tarnystės pildyme pagal įstaty-
mą ir apeigas, norėdamas jieš-
koti savo Dievo visa savo šir-
dimi. Jis tai darė, ir jam pa-
vyko.

Kron. 9, 18. — *Paaukotų visušvenčiausių...*, t. y. tų eucharistiškųjų aukų dalių, kurios prigulėjo Dievui ir kurias Dievas buvo paskyręs savo kunigams. Minėtojo užveizdo dalykas buvo paskirstyti tas aukų dalis tarp kunigų.—(16) *Atskyrus vyriškius...* Ebr. t.: atskyrus vyriškius, kurie buvo įtraukti į giminių sąrašus, nuo trejų metų... Iš čia pasirodo, kad kunigai ir lėvitai, kurie pildė savo savaitės pareigas, o taipogi jų vaikai, kurie ateidavo draug į Jeruzalę, nebegaudavo atskiros dalies, nes jie maitinosi per visą savaitę aukų dalimis.—(17) *Kunigams...* Ebr. t. galima išversti taip: Kunigų gi sąrašas (buvo padarytas) pagal jų šeimynas, o lėvitai, jie buvo dvidešimties metų ir vyresni savo pareigose ir savo skyriuose.

Caput XXXII. 1 Post quæ et
hujuscemodi veritatem, venit
Sennacherib rex Assyriorum, et
ingressus Judam, obsedit civitates munitas, volens eas cape-
re. 2 Quod cum vidisset Ezechias, venisse scillicet Sennacherib, et totum belli impetum
verti contra Jerusalem, 3 inito
cum principibus consilio, virisque fortissimis ut obturarent
capita fontium, qui erant extra
urbem: et hoc omnium decernente sententia, 4 congregavit
plurimam multitudinem, et obturaverunt cunctos fontes, et
rivum, qui fluebat in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges
Assyriorum, et inveniant aquarum abundantiam. 5 Ædificavit
quoque, agens industrie, omnem
murum, qui fuerat dissipatus,
et exstruxit turres desuper, et
forinsecus alterum murum: instauravitque Mello in Civitate
David, et fecit universi generis
armaturam et clypeos: 6 constituitque principes bellatorum in
exercitu: et convocavit universos in platea portæ civitatis,
ac locutus est ad cor eorum
dicens: 7 Viriliter agite, et confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, et
universam multitudinem, quæ
est cum eo: multo enim plures
nobiscum sunt, quam cum illo.
8 Cum illo enim est brachium
carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis Confortatusque est populus hujuscemodi verbis Ezechiæ regis Juda.

32. perskyrimas. 1 Po šitų
atsitikimų ir po taip teisingo
pasielgimo atėjo Asyrijiečių karalius Senacheribas ir, įėjęs į
Judą, apgulė sustiprintus miestus ir norėjo paimti juos. 2 Tai
pamatęs Ezekijas, butent, kad
Senacheribas buvo atėjęs ir kad
visas karės smarkumas krypsta
prieš Jeruzalę, 3 pasitaręs su
kunigaikščiais ir drąsiausiais vyrais, ar nereikėtu užkimšti šaltinių, buvusių už miesto, ir visiems esant tos pačios nuomonės, 4 jis surinko didžiausią daugybę, ir jie užkimšo visus šaltinius ir upelį, kurs tekėjo krašto viduriu, sakydami: Kad Asyrijiečių karaliai atėję nerastu
vandens apstumo. 5 Jis pastatė
taipogi su didžiu rupesniu visą
sieną, kuri buvo sugriuvusi, ir
padarė ant jos bokštų, o aplinkui kitą sieną; atnaujino Mėlą
Dovido mieste ir padirbino visokių ginklų ir skydų; 6 po to
jis paskyrė kovotojų viršininkus kariuomenėje, surinko visus ant miesto vartų pleciaus,
kalbėjo jiems į širdį ir sakė: 7
Elgkitės kaip vyrai ir bukite
drąsus; nesibijokite ir nenusigąskite Asyrijiečių karaliaus ir
visos su juo esančios daugybės,
nes su mumis yra daug daugiaus ne kaip su juo. 8 Nes su
juo yra kuniškas petys, o su
mumis Viešpats, musų Dievas,
kurs yra musų padėjėjas ir kovoja už mus. Ir tauta liko padrąsinta šitokiais Judo karaliaus
Ezekijo žodžiais.

(**32**, 1) *Norėjo paimti juos*: ištikrųjų kaikuriuos buvo jau paėmęs. Plg. 4 Kar. 18, 13; Iz. 36, 1.—(**4**) *Upelį*: tikriausiai Gihoną, tekėjusį Hinnomo slėnio viduriu; jo vandenį rasi įvesta į Jeruzalės miestą.—(**5**) *Kitą sieną*: tikriausiai aplink žemąjį miestą į šiaurę nuo Siono. Plg. Iz. 22, 9. 10.—*Mėlą*. Vz. 2 Kar. 5,

[9] Quæ postquam gesta sunt,
misit Sennacherib rex Assy-
riorum servos suos in Jerusa-
lem (ipse enim cum universo
exercitu obsidebat Lachis) ad
Ezechiam regem Juda, et ad
omnem populum, qui erat in
urbe, dicens: [10] Hæc dicit Sen-
nacherib rex Assyriorum: In
quo habentes fiduciam sedetis
obsessi in Jerusalem? [11] Num
Ezechias decipit vos, ut tradat
morti in fame et siti, affirmans
quod Dominus Deus vester li-
beret vos de manu regis Assy-
riorum? [12] Numquid non iste est
Ezechias, qui destruxit excelsa
illius, et altaria, et præcepit
Juda et Jerusalem, dicens: Co-
ram altari uno adorabitis, et in
ipso comburetis incensum? [13]
An ignoratis quæ ego fecerim,
et patres mei cunctis terrarum
populis? numquid prævaluerunt
dii gentium, omniumque terra-
rum liberare regionem suam de
manu mea? [14] Quis est de uni-
versis diis gentium, quas va-
staverunt patres mei, qui potue-
rit eruere populum suum de
manu mea, ut possit etiam
Deus vester eruere vos de hac
manu? [15] Non vos ergo decipiat
Ezechias, nec vana persuasione
deludat, neque credatis ei. Si
enim nullus potuit deus cun-
ctarum gentium atque regno-
rum liberare populum suum de
manu mea, et de manu patrum
meorum, consequenter nec Deus
vester poterit eruere vos de
manu mea. [16] Sed et alia mul-
ta locuti sunt servi ejus contra

[9] Po tų atsitikimų Asyrijie-
čių karalius Senacheribas siun-
tė savo tarnus į Jeruzalę (nes
pats su visa kariuomene buvo
apgulęs Lachį) pas Judo kara-
lių Ezekiją ir pas visą tautą,
buvusią mieste, ir sakydino: [10]
Štai, ką sako Asyrijiečių kara-
lius Senacheribas: Kuo pasiti-
kėdami jųs sėdite apgulti Jeru-
zalėje? [11] Argi Ezekijas neap-
gaudinėja jusų, kad numarintu
jus badu ir troškuliu, tvirtinda-
mas, buk Viešpats, jusų Dievas,
išliuosuosiąs jus iš Asyrijiečių
karaliaus rankos? [12] Argi tai ne
tas pats Ezekijas išgriovė augš-
tas jo vietas ir altorius ir įsa-
kė Judui ir Jeruzalei, tardamas:
Garbinsite ties vienu altoriumi
ir ant jo deginsite smilkalus?
[13] Ar jųs nežinote, ką esu pa-
daręs aš ir mano tėvai visoms
žemės tautoms? argi tautų ir
visų kraštų dievai įstengė iš-
gelbėti savo šalį iš mano ran-
kos? [14] Kursai yra iš visų die-
vų tų tautų, kurias sunaikino
mano tėvai, kurs įstengė išgel-
bėti savo tautą iš mano rankos,
kad taipogi jusų Dievas galėtu
išliuosuoti jus iš tos rankos? [15]
Nesiduokite tat apgauti Ezeki-
jui ir suvedžioti savęs tuščiais
įkalbinėjimais, ir netikėkite jam.
Nes jei neivienas visų tautų ir
karalysčių dievas negalėjo iš-
liuosuoti savo tautos iš mano
rankos ir iš mano tėvų rankos,
tai lygiai ir jusų Dievas nega-
lės išgelbėti jusų iš mano ran-
kos. [16] Daug dar kitų dalykų jo
tarnai kalbėjo prieš Viešpatį

9; 1 Kron. 11, 8. — (8) *Tauta liko padrąsinta...* Tečiau truputį vėliaus Ezekijas sutiko užmokėti Senacheribui už atsitraukimą nemažus pinigus.

(9) *Siuntė savo tarnus...* Tas pats dalykas plačiaus aprašytas 4 Kar. 18, 17-36. — (13) *Mano tėvai*: Senacheribo pranokėjai ant karališkojo Asyrijos sosto.

Dominum Deum, et contra Eze-
chiam servum ejus. 17 Epistolas
quoque scripsit plenas blasphe-
miæ in Dominum Deum Israel,
et locutus est adversus eum:
Sicut dii gentium ceterarum non
potuerunt liberare populum su-
um de manu mea, sic et Deus
Ezechiæ eruere non poterit po-
pulum suum de manu ista. 18
Insuper et clamore magno, lin-
gua Judaica contra populum,
qui sedebat in muris Jerusalem,
personabat, ut terreret eos, et
caperet civitatem. 19 Locutus-
que est contra Deum Jerusa-
lem, sicut adversum deos popu-
lorum terræ, opera manuum ho-
minum.

20 Oraverunt igitur Ezechias
rex, et Isaias filius Amos pro-
phetes, adversum hanc blasphe-
miam, ac vociferati sunt usque
in cœlum. 21 Et misit Dominus
Angelum, qui percussit omnem
virum robustum, et bellatorem,
et principem exercitus regis As-
syriorum: reversusque est cum
ignominia in terram suam. Cum-
que ingressus esset domum dei
sui, filii qui egressi fuerant de
utero ejus, interfecerunt eum
gladio. 22 Salvavitque Dominus
Ezechiam et habitatores Jeru-
salem de manu Sennacherib re-
gis Assyriorum, et de manu
omnium, et præstitit eis quie-
tem per circuitum. 23 Multi
etiam deferebant hostias, et sa-
crificia Domino in Jerusalem,
et munera Ezechiæ regi Juda:
qui exaltatus est post hæc co-
ram cunctis gentibus.

24 In diebus illis ægrotavit
Ezechias usque ad mortem, et

Dievą ir prieš jojo tarną Eze-
kiją. 17 Jis parašė taipogi laiš-
kų, pilnų piktžodžiavimo prieš
Viešpatį, Izraėlio Dievą, ir sa-
kė prieš jį: Kaip kitų tautų die-
vai negalėjo išliuosuoti savo
tautos iš mano rankos, taip ir
Ezekijo Dievas negalės išgelbė-
ti savo tautos iš šitos rankos.
18 Be to jis liepė šaukti garsiu
balsu žydiškai prieš tautą bu-
vusią ant Jeruzalės sienų, kad
nugąsdintu juos ir paimtu
miestą. 19 Jis kalbėjo prieš Je-
ruzalės Dievą taippat kaip prieš
žemės tautų dievus, kurie yra
žmonių rankų darbas.

20 Taigi, karalius Ezekijas ir
pranašas Amoso sunus Izaijas
meldėsi prieš tą piktžodžiavimą
ir šaukte šaukėsi į dangų. 21 O
Viešpats siuntė Aniolą, kurs už-
mušė visus stiprius vyrus ir ko-
votojus ir Asyrijiečių karaliaus
kariuomenės viršininką, taip kad
jis sugrįžo su ja į savo žemę.
O kuomet jis įėjo į savo dievo
namus, jo sunųs, kurie buvo iš
jo gimę, užmušė jį kalaviju. 22
Taip Viešpats išgelbėjo Ezeki-
ją ir Jeruzalės gyventojus iš
Asyrijiečių karaliaus rankos ir
iš visų rankos ir suteikė jiems
ramybę aplinkui. 23 Daugelis ne-
šė aukų ir atnašų Viešpačiui
Jeruzalėje ir dovanų Judo ka-
raliui Ezekijui, kurs po to bu-
vo išaugštintas visų tautų aky-
vaizdoje.

24 Anuo laiku Ezekijas susir-
go mirtinai ir meldėsi Viešpa-

—(17) *Laiškų*. Plg. 4 Kar. 18, 14. 28.. 19, 15-19; Iz. 37, 15-20.
(20) *Ezekijas meldėsi*... Plg. 4 Kar.
(24) *Išklausė jį*. Ebr. t.: kalbėjo jam

oravit Dominum: exaudivitque
eum, et dedit ei signum. 25 Sed
non juxta beneficia, quæ acce-
perat, retribuit, quia elevatum
est cor ejus: et facta est con-
tra eum ira, et contra Judam
et Jerusalem. 26 Humiliatusque
est postea eo quod exaltatum
fuisset cor ejus, tam ipse, quam
habitatores Jerusalem: et idcir-
co non venit super eos ira Do-
mini in diebus Ezechiæ.
27 Fuit autem Ezechias dives,
et inclytus valde, et thesauros
sibi plurimos congregavit argen-
ti et auri et lapidis pretiosi,
aromatum, et armorum universi
generis, et vasorum magni pre-
tii. 28 Apothecas quoque fru-
menti, vini, et olei, et præsepia
omnium jumentorum, caulasque
pecorum, 29 et urbes ædificavit
sibi: habebat quippe greges ovi-
um, et armentorum innumera-
biles, eo quod dedisset ei Do-
minus substantiam multam ni-
mis. 30 Ipse est Ezechias, qui
obturavit superiorem fontem
aquarum Gihon, et avertit eas
subter ad occidentem Urbis Da-
vid: in omnibus operibus suis
fecit prospere quæ voluit. 31
Attamen in legatione principum
Babylonis, qui missi fuerant ad
eum, ut interrogarent de por-
tento, quod acciderat super ter-
ram, dereliquit eum Deus ut
tentaretur, et nota fierent om-
nia, quæ erant in corde ejus.
32 Reliqua autem sermonum
Ezechiæ, et misericordiarum ejus
scripta sunt in visione Isaiæ fi-

čiui; o tasai išklausė jį ir davė
jam ženklą. 25 Bet jis neatsily-
gino už geradarystes, kurias bu-
vo gavęs, nes jo širdis ėmė di-
džiuoties; todėl kilo rustybė
prieš jį ir prieš Judą bei Jeru-
zalę. 26 Paskui, užtatai, kad jo
širdis buvo pasikėlusi puikybėn,
nusižemino ir jis pats, ir Jeru-
zalės gyventojai; todėl Viešpa-
ties rustybė neatėjo ant jų Eze-
kijo dienose.
27 Ezekijas buvo turtingas ir
labai šlovingas; jis surinko sau
labai daug turtų, sidabro, auk-
so, brangių akmenų, kvepalų,
visokių ginklų ir didžios verty-
bės rykų. 28 Jis pasidarė taipo-
gi javų, vyno ir aliejaus sandė-
lius, staldus visokiems galvi-
jams ir gardus gyvuliams; 29 be
to pastatė sau miestų; nes jis
turėjo nesuskaitomus avių ir
galvijų burius, dėlto kad Vieš-
pats buvo jam suteikęs labai
daug lobio. 30 Tas pats Ezeki-
jas užkimšo augštąjį Gihono
vandenų šaltinį ir nuvedė juos
apačia į vakarus nuo Dovido
miesto; visuose jo darbuose, ku-
rių jis norėjo, jam pavyko lai-
mingai. 31 Tečiau pasiuntinystė-
je Babylono kunigaikščių, ku-
rie buvo pas jį atsiųsti pasi-
klaustų apie stebuklą, įvykusį
šalyje, Dievas apleido jį, kad
butu išmėgintas ir kad išeitu
aikštėn visa, kas buvo jo šir-
dyje.
32 Kas gi dar sakytina apie
Ezekiją ir jo mielaširdystes, tai
parašyta pranašo Amoso sunaus

(per pranašą). Vz. 4 Kar. 20, 1... Iz. 38, 1...—(25) *Didžiuoties*... Plg. Iz. 38, 15.

(30) *Užkimšo*...: užpuolus Asyrijiečiams. — (31) *Apie stebuklą*: paminėtą 4 Kar. 20, 9.—*Apleido jį*: leido jam elgties visai pagal savo užmanymą.

(33) *Viršuje Dovido*... Karalių kape tikriausiai nebebuvo daugiaus vietos, todėl Ezekijui padaryta naują kapą, iškaltą uoloje augščiaus už senąjį.

lii Amos prophetæ, et in Libro regum Juda et Israel. 33 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, et sepelierunt eum super sepulcra filiorum David: et celebravit ejus exsequias universus Juda, et omnes habitatores Jerusalem: regnavitque Manasses filius ejus pro eo.

Izaijo regėjime ir Judo bei Izraėlio karalių knygoje. 33 Ezekijas užmigo su savo tėvais, ir palaidota jį viršuje Dovido sunų kapų, o visas Judas ir visi Jeruzalės gyventojai kėlė jo laidotuves; jo gi sunus Manasas ėmė karaliauti jo vietoje.

12. Manaso ir Amono viešpatavimas.

Caput XXXIII. 1 Duodecim annorum erat Manasses cum regnare cœpisset, et quinquaginta quinque annis regnavit in Jerusalem. 2 Fecit autem malum coram Domino juxta abominationes gentium, quas subvertit Dominus coram filiis Israel: 3 et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: construxitque aras Baalim, et fecit lucos, et adoravit omnem militiam cœli, et coluit eam. 4 Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: In Jerusalem erit nomen meum in æternum. 5 Ædificavit autem ea cuncto exercitui cœli in duobus atriis domus Domini. 6 Transireque fecit filios suos per ignem in Vallebenennom: observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos, et incantatores: multaque mala operatus est coram Domino ut irritaret eum. 7 Sculptile quoque,

33. perskyrimas. 1 Manasui buvo dvylika metų, kuomet pradėjo karaliauti, o penkias dešimtis penkerius metus jis karaliavo Jeruzalėje. 2 Jis darė kas pikta Viešpaties akyvaizdoje, sekdamas nuobodas tautų, kurias Viešpats išnaikino Izraelio sunų akyvaizdoje, 3 ir vėl padarė augštas vietas, kurias jo tėvas Ezekijas buvo nugriovęs, pastatė Baalams altorių, padarė girių, garbino visą dangaus kariuomenę ir tarnavo jai. 4 Jis pastatė taipogi altorius Viešpaties namuose, apie kuriuos Viešpats buvo pasakęs: Jeruzalėje bus mano vardas per amžius. 5 Pastatė gi juos visai dangaus kariuomenei dviejuose Viešpaties namų prieangiuose. 6 Jis pervesdino savo sunus per ugnį Benennomo slėnyje; tikėjo sapnams, žiurėjo paukščių skridimo, užsiimdavo žiniavimu, turėjo su savim burtininkų ir žavėtojų, ir daug pikta padarė Viešpaties akyvaizdoje, kad jį

33, 1-26. Karalius Manasas platina stabmeldystę (1-10), užtatai lieka paduotas į Asyrijiečių rankas, kurie nuveda jį apkaltą Babylonan; čionai Manasas daro atgailą, atgauna liuosybę ir sugrįžęs išnaikina stabų stovylas (11-20). Manaso sunus Amonas seka savo klystančio bet ne atgailą darančio tėvo pėdomis ir lieka savo tarnų užmuštas (21-26).

(**33, 1**) *Manasui buvo*.. Plg. 4 Kar. 21, 1..—(**2**) *Išnaikino*. Ebr. t.: išvarė. — (**5**) *Visai dangaus kariuomenei*. Ebr. t.: visoms žvaigždėms.—(**7**) *Yra kalbejęs*. Vz. 3 Kar. 8, 17.

et conflatile signum posuit in
domo Dei, de qua locutus est
Deus ad David, et ad Salomo-
nem filium ejus, dicens: In do-
mo hac et in Jerusalem, quam
elegi de cunctis tribubus Israel,
ponam nomen meum in sempi-
ternum. [8] Et moveri non faciam
pedem Israel de terra, quam
tradidi patribus eorum: ita dum-
taxat si custodierint facere quæ
præcepi eis, cunctamque legem,
et ceremonias, atque judicia per
manum Moysi. [9] Igitur Manas-
ses seduxit Judam, et habita-
tores Jerusalem ut facerent ma-
lum super omnes gentes, quas
subverterat Dominus a facie fi-
liorum Israel.

[10] Locutusque est Dominus
ad eum, et ad populum illius,
et attendere noluerunt. [11] Id-
circo superinduxit eis principes
exercitus regis Assyriorum: ce-
peruntque Manassen, et vin-
ctum catenis, atque compedi-
bus duxerunt in Babylonem. [12]
Qui postquam coangustatus est,
oravit Dominum Deum suum:
et egit pœnitentiam valde co-
ram Deo patrum suorum. [13] De-
precatusque est eum, et obse-
cravit intente: et exaudivit ora-
tionem ejus, reduxitque eum
Jerusalem in regnum suum, et
cognovit Manasses quod Domi-
nus ipse esset Deus. [14] Post hæc
ædificavit murum extra civita-
tem David ad occidentem Gi-
hon in convalle, ab introitu

erzintu. [7] Jis pastatė taipogi
drožtą ir nulietą paveikslą Die-
vo namuose, apie kuriuos Die-
vas yra kalbėjęs Dovidui ir jo
sunui Saliamonui ir taręs: Ši-
tuose namuose ir Jeruzalėje, ku-
rią išsirinkau iš visų Izraėlio
giminių, aš dėsiu savo vardą
per visus amžius; [8] ir padary-
siu, kad Izraėlio koja nebutų
daugiaus pajudinta iš žemės, ku-
rią atidaviau jų tėvams, taip
tečiau, jei jie stengsis dary-
ti, ką jiems įsakiau per Mozę,
visą įstatymą, apeigas ir nuta-
rimus. [9] Taigi, Manasas suvilio-
jo Judą ir Jeruzalės gyvento-
jus, kad darytu pikta daugiaus
ne kaip visos tautos, kurias Vieš-
pats yra išnaikinęs Izraėlio su-
nų akyvaizdoje.

[10] O Viešpats kalbėjo jam ir
jo tautai, bet jie nenorėjo klau-
syti. [11] Todėl jis užvedė ant jų
Asyrijiečių karaliaus kariuome-
nės viršininkus, o tie sugavo Ma-
nasą ir surištą grandinėmis ir
pančiais nuvedė į Babyloną. [12]
Taip suspaustas jis maldavo Vieš-
patį, savo Dievą, ir labai darė
atgailą savo tėvų Dievo aky-
vaizdoje. [13] Jis meldė jį ir mal-
davo širdingai, o Dievas išklau-
sė jo maldą, sugrąžino jį atgal
Jeruzalėn į jojo karalystę, ir
Manasas pažino, kad tik Vieš-
pats yra Dievas. [14] Po to jis
pastatė sieną už Dovido miesto,
į vakarus nuo Gihono slėnyje,
nuo Žuvų vartų angos aplinkui
iki Ofeliui ir padarė ją labai
augštą; jis paskyrė taipogi ka-

(10) *Viešpats kalbėjo*: per savo pra-
našus.—(11) *Sugavo Manasą*... Senache-
ribo anukas, o Asarhaddono sunus Asur-
banipalas savo raštuose mini tarp mokė-
jusių jam duoklę *Minasi sar Jahudi*
(Judo karalių Manasą); bet apie pačią jo
karę prieš Manasą jokių žinių daugiaus nė-
ra.—(12) *Maldavo Viešpatį*. Ebr. t. liter.:
glostė Viešpaties veidą.—(14) *Žuvų var-
tų*. Jie buvo šiaurryčių kampe ant an-

portæ piscium per circuitum us-
que ad Ophel, et exaltavit il-
lum vehementer: constituitque
principes exercitus in cunctis
civitatibus Juda munitis: 15 et
abstulit deos alienos, et simu-
lacrum de domo Domini: aras
quoque, quas fecerat in monte
domus Domini, et in Jerusalem,
et projecit omnia extra urbem.
16 Porro instauravit altare Do-
mini, et immolavit super illud
victimas, et pacifica, et laudem:
præcepitque Judæ ut serviret
Domino Deo Israel. 17 Attamen
adhuc populus immolabat in
excelsis Domino Deo suo.
18 Reliqua autem gestorum
Manasse: et obsecratio ejus ad
Deum suum: verba quoque Vi-
dentium, qui loquebantur ad
eum in nomine Domini Dei Is-
rael, continentur in sermonibus
regum Israel. 19 Oratio quoque
ejus et exauditio, et cuncta pec-
cata, atque contemptus, loca
etiam, in quibus ædificavit ex-
celsa, et fecit lucos, et statuas
antequam ageret pœnitentiam,
scripta sunt in sermonibus Ho-
zai. 20 Dormivit ergo Manasses
cum patribus suis, et sepelie-
runt eum in domo sua: regna-
vitque pro eo filius ejus Amon.
21 Vigintiduorum annorum
erat Amon cum regnare cœpis-
set, et duobus annis regnavit

riuomenės vadus visuose susti-
printuose Judo miestuose. 15 Jis
pašalino svetimus dievus ir sta-
bą iš Viešpaties namų, taipogi
altorius, kuriuos buvo padaręs
ant Viešpaties namų kalno ir
Jeruzalėje, ir visa išmetė už
miesto. 16 Toliaus jis atnaujino
Viešpaties altorių ir atnašavo
ant jo kruvinų aukų, dėkojimo
aukų ir šlovinimą, ir liepė Ju-
dui tarnauti Viešpačiui, Izraėlio
Dievui. 17 Tauta tečiau dar te-
bedarė aukas ant augštų vietų
Viešpačiui, savo Dievui.

18 Kiti gi Manaso veikalai ir
jo malda į jojo Dievą, taipogi
žodžiai Regínčiųjų, kurie yra
kalbėję į jį Viešpaties, Izraėlio
Dievo vardu, randasi Izraėlio ka-
ralių istorijoje. 19 Taipogi jo mal-
da ir kaip jis buvo išklausytas,
visos nuodėmės ir paniekinimas,
dargi ir vietos, kuriuose jis pa-
statė augštumų, padarė girių ir
stovylų, pirma negu darė atgai-
lą, surašyta Hozajo žodžiuose.
20 Taigi, Manasas užmigo su sa-
vo tėvais, ir palaidojo jį jojo
namuose, o jo vietoje ėmė ka-
raliauti jo sunus Amonas.

21 Amonui buvo dvidešimt dve-
ji metai, kuomet pradėjo kara-
liauti, o dvejus metus jis kara-

---

trosios sienos, kuria buvo apvestas žemasis miestas. Plg. Neem. 3, 3.—(16) *Altorių:* deginamųjų aukų altorių, kurs tikriausiai buvo suteptas. —(17) *Tauta tečiau...* Tautos atsivertimas buvo tik viršujis; todėl viešpataujant Amonui, ji vėl grįžo stabmeldystėn.

(20) *Jojo namuose:* todėl ne karalių kapuose.

(21) *Amonui buvo...* Plg. 4 Kar. 21, 19...

34, 1—35, 27. Jozijas, tapęs karalium, kovoja prieš stabmeldystę. Aštuoniolìktais jo viešpatavimo metais, atnaujinant bažnyčią, randama Mozės rašyta įstatymo knyga ir parodoma karaliui (34, 1-18), kurs, perspėtas pranašės Holdos, liepia perskaityti knygą tautai, iškilmingai atnaujina sandorą su Dievu, stengiasi išnaikinti visai stabmeldystę iš Izraėlio (34, 19-33) ir švenčia iškilmingai pagal įstatymą Velykas (35, 1-19).

in Jerusalem. 22 Fecitque ma-
lum in conspectu Domini, sicut
fecerat Manasses pater ejus: et
cunctis idolis, quæ Manasses
fuerat fabricatus, immolavit at-
que servivit. 23 Et non est re-
veritus faciem Domini, sicut
reveritus est Manasses pater
ejus: et multo majora deliquit.
24 Cumque conjurassent adver-
sus eum servi sui, interfecerunt
eum in domo sua. 25 Porro re-
liqua populi multitudo, cæsis
iis, qui Amon percusserant, con-
stituit regem Josiam filium ejus
pro eo.

liavo Jeruzalėje. 22 Jis darė kas
pikta Viešpaties akyvaizdoje, kaip
buvo daręs jo tėvas Manasas,
aukojo ir tarnavo visiems sta-
bams, kuriuos buvo padaręs Ma-
nasas; 23 bet nesibijojo Viešpaties
veido, kaip bijojosi jo tėvas Ma-
nasas, ir jis prasikalto daug dau-
giaus. 24 Jo tarnai, padarę prieš
jį suokalbį, užmušė jį jojo na-
muose. 25 Likusi gi tautos dau-
gybė, užmušus tuos, kurie bu-
vo nužudę Amoną, įstatė kara-
liumi jo vietoje jojo sunų Jo-
ziją.

13. Jozijo viešpatavimas.

Caput XXXIV. 1 Octo an-
norum erat Josias cum re-
gnare cœpisset, et triginta et
uno anno regnavit in Jerusalem.
2 Fecitque quod erat rectum in
conspectu Domini, et ambula-
vit in viis David patris sui: non
declinavit neque ad dextram,
neque ad sinistram.
3 Octavo autem anno regni
sui, cum adhuc esset puer, cœ-
pit quærere Deum patris sui
David: et duodecimo anno post-
quam regnare cœperat, munda-
vit Judam et Jerusalem ab ex-
celsis, et lucis, simulacrisque
et sculptilibus. 4 Destruxerunt-
que coram eo aras Baalim: et
simulacra, quæ superposita fue-
rant, demoliti sunt: lucos etiam,
et sculptilia succidit atque com-

34. perskyrimas. 1 Jozijui bu-
vo aštuoneri metai, kuomet pra-
dėjo karaliauti, o tris dešimtis
vienus metus jis karaliavo Je-
ruzalėje. 2 Jis darė kas tiesa Vieš-
paties akyvaizdoje ir vaikščiojo
savo tėvo Dovido keliais: jis ne-
nukrypo nei dešinėn, nei kairėn.

3 Aštuntais gi savo karaliavi-
mo metais, dar vaikas tebebu-
damas, jis ėmė ieškoti savo tė-
vo Dovido Dievo, o dvyliktais
metais, po to kaip buvo pradė-
jęs karaliauti, apvalė Judą ir
Jeruzalę nuo augštų vietų, gi-
rių, stabų ir drožtų paveikslų.
4 Jie išgriovė jo akyvaizdoje
Baalų altorius ir sutrupino sta-
bus, kurie buvo ant jų padėti;
jis iškirsdino ir sunaikino tai-

Jozijas žuna nelaimingoje kovoje prieš Aigypto karalių (35, 20-24): jį apraudа pranašas Jeremijas ir visa tauta (35, 25-27).

(34, 1) *Jozijui buvo...* Apskritai sakant tuos pačius dalykus iš Jozijo istorijos, bet kitoje tvarkoje, vienus ilgiaus, kitus trumpiaus randame papasakotus 4 Kar. 22, 1—23, 30.

(4) *Stabus*: saulės šulus. Plg. aug. 14, 4. — *Išbarstė ant kapų tų...* Taip rodydamas paniekinimą ir stabams ir jų-

minuit: et super tumulos eorum, qui eis immolare consueverant, fragmenta dispersit. 5 Ossa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundavitque Judam et Jerusalem. 6 Sed et in urbibus Manasse, et Ephraim, et Simeon, usque Nephthali cuncta subvertit. 7 Cumque altaria dissipasset, et lucos, et sculptilia contrivisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de universa terra Israel, reversus est in Jerusalem.

8 Igitur anno octavodecimo regni sui, mundata jam terra, et templo Domini, misit Saphan filium Eseliæ, et Maasiam principem civitatis, et Joha filium Joachaz a commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui. 9 Qui venerunt ad Helciam Sacerdotem magnum: acceptamque ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in domum Domini, et quam congregaverant Levitæ, et janitores de Manasse, et Ephraim, et universis reliquiis Israel, ab omni quoque Juda, et Benjamin, et habitatoribus Jerusalem, 10 tradiderunt in manibus eorum, qui præerant operariis in domo Domini ut instaurarent templum, et infirma quæque sarcirent. 11 At illi dederunt eam artificibus, et cæmentariis, ut emerent lapides de lapicidinis, et ligna ad commissuras ædificii, et ad contignationem domorum, quas destruxerant reges Juda. 12 Qui

pogi girias ir drožtus paveikslus, o jų trupinius išbarstė ant kapų tų, kurie turėjo paprotį daryti jiems aukas. 5 Be to sudegino kunigų kaulus ant stabų altorių ir apkuopė Judą ir Jeruzalę. 6 Jis išgriovė visa taipogi Manaso, Efraimo ir Simeono miestuose iki Neftaliui. 7 O išardęs altorius, išnaikinęs girias, sutrupinęs drožtus paveikslus ir išgriovęs visas stabų šventyklas iš visos Izraėlio žemės, jis sugrįžo Jeruzalėn.

8 Taigi, aštuonioliktais savo karaliavimo metais, kuomet žemė ir Viešpaties bažnyčia jau buvo apkuopta, jis siuntė Eselijo sunų Safaną, miesto viršininką Maasiją ir metraščių vedėją Joakazo sunų Johą, kad atnaujintų Viešpaties, savo Dievo, namus. 9 Šitie atėjo pas vyriausį kunigą Helkiją ir paimtus iš jo pinigus, kurie buvo įnešti į Viešpaties namus ir kuriuos buvo surinkę lėvitai ir durininkai iš Manaso ir Efraimo ir iš visų likusiųjų Izraėlyje, taipogi iš viso Judo ir Benjamino ir Jeruzalės gyventojų, 10 atidavė į rankas tų, kurie buvo užveizdai darbininkų Viešpaties namuose, kad jie atnaujintų bažnyčią ir pataisytų visus sugedimus. 11 O jie davė juos amatninkams ir murininkams, kad nupirktų akmenų iš akmenynų ir medžių rumo surišimams ir namų augštams, kuriuos Judo karaliai buvo išardę. 12

ų garbintojams. — (5) *Kunigų*: tų, kurie darė aukas stabams. — (6) *Jis išgriovė*. Anot ebr. t.: jų griuvėsiuose aplinkui. Yra tai rasi aluzija į sunaikinimą, koks buvo likęs Izraėlio karalystėje po Salmanasaro ir Sargono užpuolimo.

— (7) *Girias*. Ebr. *'ašerim*, Astartės symboliai.

(8) *Safaną*. Jis buvo raštininkas. Vz. 4 Kar. 22, 3... — (11) *Kuriuos Judo karaliai...* Kalbama čionai rasi apie butus, kurie buvo pastatyti aplink bažny-

fideliter cuncta faciebant. Erant
autem præpositi operantium, Ja-
hath et Abdias de filiis Merari,
Zacharias et Mosollam de filiis
Caath, qui urgebant opus: om-
nes Levitæ scientes organis ca-
nere. [13] Super eos vero, qui ad
diversos usus onera portabant,
erant scribæ, et magistri de Le-
vitis janitores.

[14] Cumque efferrent pecuniam,
quæ illata fuerat in templum
Domini, reperit Helcias Sacer-
dos Librum legis Domini per
manum Moysi. [15] Et ait ad Saphan
scribam: Librum legis inveni in
domo Domini: et tradidit ei. [16]
At ille intulit volumen ad re-
gem, et nuntiavit ei dicens:
Omnia, quæ dedisti in manu
servorum tuorum, ecce complen-
tur. [17] Argentum, quod reper-
tum est in domo Domini, con-
flaverunt: datumque est præfe-
ctis artificum, et diversa opera
fabricantium. [18] Præterea tradi-
dit mihi Helcias sacerdos hunc
librum. Quem cum rege præsen-
te recitasset, [19] audissetque ille
verba legis, scidit vestimenta
sua: [20] et præcepit Helciæ, et
Ahicam filio Saphan, et Abdon
filio Micha, Saphan quoque scri-
bæ, et Asæ servo regis, dicens:
[21] Ite, et orate Dominum pro
me, et pro reliquiis Israel, et
Juda, super universis sermoni-
bus Libri istius, qui repertus
est: magnus enim furor Domini
stillavit super nos, eo quod non
custodierint patres nostri ver-
ba Domini ut facerent omnia,
quæ scripta sunt in isto volumine.

Jie darė visa ištikimai. Dirban-
čiųjų gi užveizdai buvo Jaha-
tas ir Abdijas iš Merario sunų,
Zakarijas ir Mosolamas iš Kaa-
to sunų; jie turėjo paskubinti
darbą, visi jie buvo lėvitai, mo-
kantįs žaisti muzikos prietaisais.
[13] Ant tų gi, kurie nešiojo naš-
tas visokiems reikalams, buvo
raštininkai ir pristovai ir duri-
ninkai iš lėvitų.

[14] Išimant pinigus, įneštuosius
į Viešpaties bažnyčią, kunigas
Helkijas rado knygą Viešpaties
įstatymo, duotojo per Mozę, [15]
ir tarė raštininkui Safanui: Ra-
dau Viešpaties namuose įstaty-
mo knygą, ir jam įdavė jąją. [16]
O tasai nunešė knygą pas kara-
lių ir jam apskelbė, tardamas:
Visa, ką pavedei savo tarnams,
štai pildoma. [17] Sidabrą, kokį
atrasta Viešpaties namuose, su-
tirpino ir atiduota jį užveizdams
amatninkų ir dirbančiųjų įvai-
rius darbus. [18] Be to kunigas
Helkijas įdavė man šitą knygą.
Kuomet jis perskaitė ją prie
karaliaus, [19] o tasai išgirdo įsta-
tymo žodžius, perplėšė savo dra-
bužius [20] ir davė įsakymą Hel-
kijui, Safano sunui Ahikamui,
Michos sunui Abdonui, taipogi
raštininkui Safanui ir karaliaus
tarnui Asai, ir tarė: [21] Eikite ir
melskite Viešpatį už mane ir
už likusius Izraėlyje ir Jude
dėlei visų žodžių šitos knygos,
kuri atrasta, nes didi Viešpa-
ties rustybė išlieta ant musų,
dėlto kad musų tėvai nesergė-
jo Viešpaties žodžių, idant da-
rytų visa, kas parašyta šitoje
knygoje.

čios šventorius. — (13) *Ant tų gi...* Ebr. t. čionai išverstas gana liuosai.
(14) *Išimant pinigus..* Plg. 4 Kar. 22, 8... — (20) *Abdonui.* Kar. kn. jis pavadintas Achoboru. — (21) *Melskite.* Ebr. t.: teiraukitės.

22 Abiit ergo Helcias, et hi
qui simul a rege missi fuerant,
ad Oldam prophetidem, uxorem
Sellum filii Thecuath, filii Ha-
sra custodis vestium: quæ ha-
bitabat in Jerusalem in Secun-
da: et locuti sunt ei verba, quæ
supra narravimus. 23 At illa re-
spondit eis: Hæc dicit Dominus
Deus Israel: Dicite viro, qui
misit vos ad me: 24 Hæc dicit
Dominus: Ecce ego inducam
mala super locum istum, et su-
per habitatores ejus, cunctaque
maledicta, quæ scripta sunt in
Libro hoc, quem legerunt co-
ram rege Juda. 25 Quia dereli-
querunt me, et sacrificaverunt
diis alienis, ut me ad iracun-
diam provocarent in cunctis
operibus manuum suarum, id-
circo stillabit furor meus super
locum istum, et non extingue-
tur. 26 Ad regem autem Juda,
qui misit vos pro Domino de-
precando, sic loquimini: Hæc di-
cit Dominus Deus Israel: Quo-
niam audisti verba voluminis,
27 atque emollitum est cor tu-
um, et humiliatus es in con-
spectu Dei super his, quæ di-
cta sunt contra locum hunc, et
habitatores Jerusalem, reveri-
tusque faciem meam, scidisti
vestimenta tua, et flevisti co-
ram me: ego quoque exaudivi
te, dicit Dominus. 28 Jam enim
colligam te ad patres tuos, et
infereris in sepulcrum tuum in
pace: nec videbunt oculi tui
omne malum, quod ego indu-
cturus sum super locum istum,
et super habitatores ejus. Re-
tulerunt itaque regi cuncta quæ
dixerat.

29 At ille convocatis univer-
sis majoribus natu Juda et Je-
rusalem, 30 ascendit in domum

22 Taigi, Helkijas ir tie, ku-
rie buvo karaliaus siųsti draug,
nuėjo pas pranašę Oldą, drabu-
žių sargo Hasros sunaus Tekua-
to sunaus Selumo žmoną, gyve-
nusią antrojoje Jeruzalės daly-
je, ir kalbėjo jai žodžius, ku-
riuos augščiaus papasakojome.
23 Ji gi jiems atsakė: Štai, ką
sako Viešpats, Izraėlio Dievas:
Sakykite vyrui, kurs siuntė jus
pas mane: 24 Viešpats sako taip:
Štai aš užvesiu ant šitos vietos
ir ant jos gyventojų nelaimes,
ir visus prakeikimus, parašytus
šitoje knygoje, kuri perskaity-
ta Judo karaliaus akyvaizdoje;
25 nes jie apleido mane ir darė
aukas svetimiems dievams, kad
atvestų mane į rustybę visais
savo rankų darbais; todėl ma-
no rustybė išsilies ant šitos vie-
tos ir neužges. 26 Judo gi ka-
raliui, kurs siuntė jus maldautų
Viešpaties, taip kalbėkite: Štai,
ką sako Viešpats, Izraėlio Die-
vas: Kadangi tu paklausei kny-
gos žodžių, 27 ir tavo širdis su-
minkštėjo, ir nusižeminai Die-
vo akyvaizdoje dėlei to, kas pa-
sakyta prieš šitą vietą ir Jeru-
zalės gyventojus ir gerbdamas
mano veidą perplėšei savo dra-
bužius, ir verkei mano akyvaiz-
doje, todėl aš išklausiau tave,
sako Viešpats. 28 Nes aš jau pa-
imsiu tave prie tavo tėvų, ir
tu busi įneštas į savo kapą ra-
mybėje; ir tavo akįs nematys
visų nelaimių, kurias aš žadu
užvesti ant šitos vietos ir ant
jos gyventojų. Taigi, jie prane-
šė karaliui visa, ką ji buvo pa-
sakiusi.

29 Jis gi, suvadinęs visus Ju-
do ir Jeruzalės vyresniuosius,
30 pakilo į Viešpaties namus, o

Domini, unaque omnes viri Ju-
da et habitatores Jerusalem,
Sacerdotes et Levitæ, et cun-
ctus populus a minimo usque
ad maximum. Quibus audienti-
bus in domo Domini, legit rex
omnia verba voluminis: [31] et
stans in tribunali suo, percussit
fœdus coram Domino ut ambu-
laret post eum, et custodiret
præcepta, et testimonia, et ju-
stificationes ejus in toto corde
suo, et in tota anima sua, fa-
ceretque quæ scripta sunt in
volumine illo, quod legerat: [32]
adjuravit quoque super hoc om-
nes, qui reperti fuerant in Je-
rusalem, et Benjamin: et fece-
runt habitatores Jerusalem jux-
ta pactum Domini Dei patrum
suorum. [33] Abstulit ergo Josias
cunctas abominationes de uni-
versis regionibus filiorum Israel:
et fecit omnes, qui residui erant
in Israel, servire Domino Deo
suo. Cunctis diebus ejus non
recesserunt a Domino Deo pa-
trum suorum.

Caput XXXV. [1] Fecit autem
Josias in Jerusalem Phase Do-
mino, quod immolatum est quar-
tadecima die mensis primi: [2] et
constituit Sacerdotes in offi-
ciis suis, hortatusque est eos
ut ministrarent in domo Domi-
ni. [3] Levitis quoque, ad quorum
eruditionem omnis Israel san-
ctificabatur Domino, locutus est:
Ponite arcam in sanctuario tem-
pli, quod ædificavit Salomon fi-
lius David rex Israel, nequaquam
enim eam ultra portabitis: nunc

draug su juo visi Judo vyrai
ir Jeruzalės gyventojai, kunigai
ir lėvitai, ir visa tauta nuo ma-
žiausio iki didžiausiam. Jiems
girdint Viešpaties namuose, ka-
ralius perskaitė visus knygos
žodžius [31] ir stovėdamas savo
vietoje padarė sandorą Viešpa-
ties akyvaizdoje, kad jis vaikš-
čios paskui jį, sergės įsakymus,
liudijimus ir jo nutarimus visa
savo širdimi ir visa savo dušia
ir darys, kas parašyta toje kny-
goje, kurią buvo perskaitęs. [32]
Jis prisiekdė apie tai taipogi
visus, kas tik radosi Jeruzalėje
ir Benjamine, o Jeruzalės gy-
ventojai darė pagal Viešpaties,
savo tėvų Dievo, sandorą. [33] Tai-
gi, Jozijas išnaikino visus bjau-
rumus iš visų Izraėlio sunų kraš-
tų ir padarė, kad visi likusieji
Jeruzalėje tarnautu Viešpačiui,
savo Dievui; per visas jo dienas
jie neatstojo nuo Viešpaties, sa-
vo tėvų Dievo.

35. perskyrimas. [1] Po to Jo-
zijas padarė Jeruzalėje Viešpa-
čiui Paschą, kuri liko paaukota
keturioliktoje pirmojo mėnesio
dienoje. [2] Jis įstatė kunigus į
jų pareigas ir ragino juos tar-
nauti Viešpaties namuose. [3] Tai-
pogi lėvitams, kuriems moki-
nant visas Izraėlis buvo pasi-
šventinęs Viešpačiui, jis kalbė-
jo: Padėkite skrynią bažnyčios
šventykloje, kurią Izraėlio ka-
ralius Dovido sunus Saliamonas
pastatė, nes daugiaus jos visai

(**26**) *Maldautų*. Ebr. t.: teirautųs.

(**33**) *Likusieji Izraėlyje*: kurie nebuvo išvesti nelaisvėn į Asyriją. — *Neatstojo*... Tečiau jie buvo sugrįžę prie garbinimo Viešpaties ne visa savo širdimi; todėl ir apskelbtosios nelaimės negalėjo buti prašalintos visai.

(**35, 1**) *Paschą*. Velykų šventimas Kar. kn. paminėtas labai trumpai. Plg. 4 Kar. 23, 21-23. — *Keturioliktoje*...,

autem ministrate Domino Deo
vestro, et populo ejus Israel.
4 Et præparate vos per domos,
et cognationes vestras in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex Israel, et descripsit Salomon filius ejus.
5 Et ministrate in sanctuario per familias turmasque Leviticas,
6 et sanctificati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba, quæ locutus est Dominus in manu Moysi facere, præparate.
7 Dedit præterea Josias omni populo, qui ibi fuerat inventus in solemnitate Phase, agnos et hœdos de gregibus, et reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia: hæc de regis universa substantia.
8 Duces quoque ejus, sponte quod voverant, obtulerunt, tam populo, quam Sacerdotibus et Levitis. Porro Helcias, et Zacharias, et Jahiel principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase pecora commixtim duo millia sexcenta, et boves trecentos.
9 Chonenias autem, et Semeias, etiam Nathanael fratres ejus, necnon Hasabias, et Jehiel, et Jozabad principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phase quinque millia pecorum, et boves quingentos.

nebenešiosite: dabar gi tarnaukite Viešpačiui, jusų Dievui, ir jo tautai Izraėliui.
4 Prisirengkite pagal savo namus ir giminės, pagal kiekvieno paskyrimą, taip kaip yra įsakęs Izraėlio karalius Dovidas ir surašęs jo sunus Saliamonas,
5 ir tarnaukite šventykloje pagal lėvitų šeimynas ir burius,
6 o pasišventinę aukokite Paschą; prirengkite taipogi savo brolius, kad jie galėtu daryti pagal žodžius, kuriuos Viešpats yra kalbėjęs per Mozę.
7 Be to Jozijas davė visai tautai, kuri radosi tenai Paschos iškilmėje, avinėlių ir ožiukų iš bandos ir kitų gyvulių tris dešimtis tukstančių, taipogi tris tukstančius jaučių; visa tai buvo iš karaliaus lobio.
8 Taipogi jo vadai atnašavo, ką buvo liuosa valia pasižadėję, kaip tautai taip kunigams ir lėvitams. Toliaus Viešpaties namų kunigaikščiai Helkijas, Zakarijas ir Jahiėlis davė kunigams Paschai padaryti du tukstančiu šešis šimtus visokių smulkių gyvulių ir tris šimtus jaučių.
9 Konenijas gi ir jo broliudu Semėjas ir Natanaėlis, o taipogi lėvitų viršininkai Hasabijas, Jehiėlis ir Jozabadas davė kitiems lėvitams Velykoms švęsti penkis tukstančius smulkių gyvulių ir penkis šimtus jaučių.

---

t. y. paprastu Velykų laiku. Plg. Iš. 12, 6. — (3) *Kuriems mokinant...* Ebr. t.: Jis kalbėjo lėvitams, kurie mokino visą Izraėlį ir kurie buvo pašvęsti Viešpačiui. — *Padėkite skrynią...* Sandoros skrynia, viešpataujant Akazui, kurs buvo pastatęs bažnyčioje stabus, buvo tikriausiai iš jos išnešta (Jieron.), arba rasi pats Jozijas, taisydamas bažnyčią, buvo liepęs pastatyti laikinai ją kur kitur. — (5) *Tarnaukite šventykloje...* Ebr. t.: ir pasilikkite šventykloje pagal burius jusų brolių šeimynų, žmonių iš tautos, butent (kiekvienam iš jų) po vieną skyrių iš lėvitų šeimynos. Ebr. t. mintis yra toki: tarnaukite savo broliams žydams bažnyčios prieangiuose, taip kad kiekvienai šeimynai šiaip jau žydų tarnautu vienas lėvitų skyrius. — (6) *Savo brolius.* Ebr. t.: savo broliams, t. y. lėvitai turi papjauti

10 Præparatumque est mini-
sterium, et steterunt Sacerdo-
tes in officio suo: Levitæ quo-
que in turmis, juxta regis im-
perium. 11 Et immolatum est
Phase: asperseruntque Sacerdo-
tes manu sua sanguinem, et Le-
vitæ detraxerunt pelles holo-
caustorum: 12 et separaverunt
ea ut darent per domos et fa-
milias singulorum, et offerren-
tur Domino, sicut scriptum est
in Libro Moysi: de bobus quo-
que fecerunt similiter. 13 Et as-
saverunt Phase super ignem,
juxta quod in lege scriptum est:
pacificas vero hostias coxerunt
in lebetibus, et cacabis, et ol-
lis, et festinato destribuerunt
universæ plebi: 14 sibi autem,
et Sacerdotibus postea parave-
runt: nam in oblatione holo-
caustorum et adipum usque ad
noctem Sacerdotes fuerunt oc-
cupati: unde Levitæ sibi, et Sa-
cerdotibus filiis Aaron parave-
runt novissimis. 15 Porro canto-
res filii Asaph stabant in ordi-
ne suo, juxta præceptum David,
et Asaph, et Heman, et Idithun
prophetarum regis: janitores ve-
ro per portas singulas observa-
bant, ita ut nec puncto quidem
discederent a ministerio: quam
ob rem et fratres eorum Levi-
tæ paraverunt eis cibos. 16 Om-
nis igitur cultura Domini rite
completa est in die illa ut fa-
cerent Phase, et offerrent ho-
locausta super altare Domini,
juxta præceptum regis Josiæ. 17

10 Taip tarnystė buvo prireng-
ta, ir kunigai stovėjo prie savo
pareigų, taipogi lėvitai savo bu-
riuose pagal karaliaus paliepi-
mą. 11 Po to paaukota Paschą,
kunigai iššlakstė savo ranka
kraują, o lėvitai nulupo degina-
mosioms aukoms kailius 12 ir
atskyrė jas, kad duotu pagal
kiekvieno namus ir šeimynas
ir kad butu atnašauta Viešpa-
čiui, taip kaip parašyta Mozės
knygoje; su jaučiais jie padarė
tolygiai. 13 Jie iškepė Paschą
ant ugnies, taip kaip parašyta
įstatyme; dėkojimo gi aukas vi-
rė skardose, katiluose ir puo-
duose ir skubiai padalino visai
tautai. 14 Sau gi ir kunigams
prirengė paskui, nes kunigai bu-
vo užimti iki nakčiai degina-
mųjų aukų ir taukų atnašavi-
mu, todėl lėvitai prirengė sau
ir Aarono sunums kunigams
paskučiausiems. 15 Toliaus gie-
smininkai Asafo sunųs stovėjo
savo tvarkoje pagal įsakymą
Dovido ir karaliaus pranašų Asa-
fo, Emano ir Idituno; durinin-
kai gi sergėjo prie kiekvienų
vartų, taip kad jie neatsitraukė
nuo tarnystės nei valandėlei;
todėlei jų broliai lėvitai priren-
gė jiems valgių. 16 Taigi, visa
Viešpaties tarnystė buvo atlik-
ta tą dieną taisykliškai, kad
Pascha butu švenčiama ir de-
ginamosios aukos atnašautos ant
Viešpaties altoriaus pagal kara-
liaus Jozijo įsakymą. 17 Ir Iz-
raėlio sunųs, kurie tenai rado-

---

paprastiems Izraėlitams velykinį avinėlį. — (7) *Davė visai tautai*: avinėlių ir ožiukų.

(12) *Atskyrė jas...* Ebr. t.: deginamasias aukas, t. y. tas avinėlių ir ožiukų dalis, kurios pagal įstatymą reikėjo sudeginti ant altoriaus. Kiekvienos šeimynos tėvas ėmė iš lėvitų paskirtas tam tikslui savo aukos dalis ir nešė kunigams, kurie dėjo jas ant altoriaus. — (13) *Ant ugnies*. Plg. Iš. 12, 8. 9; Atk. 16, 7. — (15) *Savo tvarkoje*: pildydami savo pareigas. — *Pranašų*. Ebr. t.: pranašo; todėl tas aptarimas priguli tiktai Iditu-

Feceruntque filii Israel, qui re-
perti fuerant ibi, Phase in tem-
pore illo, et solemnitatem azy-
morum septem diebus. 18 Non
fuit Phase simile huic in Is-
rael a diebus Samuelis prophe-
tæ: sed nec quisquam de cun-
ctis regibus Israel fecit Phase
sicut Josias, Sacerdotibus, et
Levitis, et omni Judæ, et Is-
rael qui repertus fuerat, et ha-
bitantibus in Jerusalem. 19 Octa-
vodecimo anno regni Josiæ hoc
Phase celebratum est.

20 Postquam instauraverat Jo-
sias templum, ascendit Nechao
rex Ægypti ad pugnandum in
Charcamis juxta Euphraten: et
processit in occursum ejus Jo-
sias. 21 At ille, missis ad eum
nuntiis, ait: Quid mihi et tibi
est rex Juda? non adversum te
hodie venio, sed contra aliam
pugno domum, ad quam me Deus
festinato ire præcepit: desine
adversum Deum facere, qui me-
cum est, ne interficiat te. 22
Noluit Josias reverti, sed præ-
paravit contra eum bellum, nec
acquievit sermonibus Nechao
ex ore Dei: verum perrexit ut
dimicaret in campo Mageddo.
23 Ibique vulneratus a sagitta-
riis, dixit pueris suis: Educite
me de prœlio, quia oppido vul-
neratus sum. 24 Qui transtule-
runt eum de curru in alterum

si, darė tuo metu Paschą ir ne-
raugintų duonų iškilmę per sep-
tynias dienas. 18 Nebuvo Jeru-
zalėje Paschos, panašios į šitą,
nuo pranašo Samuėlio dienų;
bet ir iš visų Izraėlio karalių
neivienas nepadarė Paschos taip
kaip Jozijas kunigams, lėvitams,
visam Judui ir Izraėliui, kurs
ten radosi, ir Jeruzalės gyven-
tojams. 19 Ta Pascha buvo švę-
sta aštuonioliktais Jozijo kara-
liavimo metais.

20 Po to kaip Jozijas buvo
atnaujinęs bažnyčią, Aigypto ka-
ralius Nechao pakilo kovotų
prieš Karkamį prie Euprato; o
Jozijas išėjo jam priešais. 21 Bet
anas, atsiuntęs pas jį pasiunti-
nių, sakydino: Kas man darbo
su tavim, Judo karaliau? ateinu
šiandien ne prieš tave, bet ko-
voju prieš kitus namus, prieš
kuriuos Dievas man liepė sku-
biai eiti; liaukies daryti prieš
Dievą, kurs yra su manim, kad
neužmuštu tavęs. 22 Jozijas ne-
norėjo sugrįžti, bet prirengė
prieš jį karę ir nepaklausė Ne-
chao žodžių iš Dievo burnos;
jis patraukė, kad kovotu Magė-
do lauke. 23 Tenai gi šaulių su-
žeistas tarė savo tarnams: Iš-
veskite mane iš kovos, nes esu
sunkiai sužeistas. 24 Tie perkė-
lė jį iš vežimo į kitą vežimą,

---

nui. — (**18**) *Bet ir iš visų Izraėlio...* Taippat išgirta ir Ezekijo Pascha (aug. 30, 26); bet tenai turėta mintyje šventės iškilmingumas ir ilgumas, čionai gi dideliausis ištikimumas išpildyme visų įstatymo paskirtų apeigų.

(**20**) *Nechao pakilo...* Plg. 4 Kar. 23, 29-30. — (**21**) *Bet kovoju...* Ebr. t.: prieš mano karės namus, t. y. prieš tuos, su kuriais aš ir mano namai nuolat kariaujame. —*Dievas.* Ebr. *'Elohim*, Dievas apskritai. Pagonių karaliai turėjo paprotį teirauties savo pranašų apie pradedamas kares ir gautus atsakymus skaitė atėjusiais iš dangaus. — (**22**) *Iš Dievo burnos.* Nechao manė, kad jo perspėjimas Jozijui buvo paties Dievo žodžiai; bet įkvėptas rašytojas rasi norėjo pasakyti, kad tuose Aigypto karaliaus žodžiuose buvo iš Dievo valios tikra pranašystė ir perspėjimas Jozijui, kurių jis turėjo laikyties. — (**24**) *Kitą vežimą:* kurs rasi

currum, qui sequebatur eum more regio, et asportaverunt eum in Jerusalem, mortuusque est, et sepultus in mausoleo patrum suorum: et universus Juda et Jerusalem luxerunt eum.
[25] Jeremias maxime: cujus omnes cantores atque cantatrices, usque in præsentem diem lamentationes super Josiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in lamentationibus.
[26] Reliqua autem sermonum Josiæ et misericordiarum ejus: quæ lege præcepta sunt Domini: [27] opera quoque illius prima et novissima, scripta sunt in Libro regum Juda et Israel.

kurs karalių papročiu sekė jį, ir parvežė jį į Jeruzalę, o jis mirė ir liko palaidotas savo tėvų kape; visas gi Judas ir Jeruzalė raudojo jo, [25] labiausiai Jeremijas, kurio raudas apie Joziją visi giesmininkai ir giesmininkės kartoja iki šiai dienai, ir tai virto tarsi įstatu Jeruzalėje. Štai, tai stovi parašyta Raudose.

[26] Kas gi dar sakytina apie Joziją ir apie jo mielaširdystes, kurios įsakytos Viešpaties įstatymu, [27] taipogi jo pirmieji ir paskučiausieji darbai, tai parašyta Judo ir Izraėlio karalių knygoje.

14. Judo karalystės žuvimas.

Caput XXXVI. [1] Tulit ergo populus terræ Joachaz filium Josiæ, et constituit regem pro patre suo in Jerusalem. [2] Viginti trium annorum erat Joachaz, cum regnare cœpisset, et tribus mensibus regnavit in Jerusalem. [3] Amovit autem eum rex Ægypti cum venisset in Jerusalem, et condemnavit terram centum talentis argenti, et talento auri. [4] Constituitque pro eo regem, Eliakim fratrem ejus, super Judam et Jerusalem: et vertit nomen ejus Joakim: ip-

36. perskyrimas. [1] Taigi, žemės tauta ėmė Jozijo sunų Joakazą ir įstatė karaliumi Jeruzalėje jo tėvo vieton. [2] Joakazui buvo dvidešimt treji metai, kuomet pradėjo karaliauti, o tris mėnesius jis karaliavo Jeruzalėje. [3] Pašalino gi jį Aigypto karalius, atėjęs į Jeruzalę, ir nubaudė žemę šimtu talentų sidabro ir talentu aukso. [4] Užuot jo jis įstatė karaliumi ant Judo ir Jeruzalės jo brolį Eliakimą ir permainė jo vardą į Joakimą; o Joakazą paėmė su savim ir

---

buvo lengvesnis. — (**25**) *Parašyta Raudose.* Jeremijo parašytos raudos apie Joziją neužsiliko iki musų dienų.

36, 1-23. Jozijo sunų Joakazą prašalina Nechao ir išgabena Aigyptan (1-4); Joakimą po vienuolikos metų viešpatavimo apgali ir išveda Babylonan Nabukodonosoras (5-8); tą pat padaro ir su Joakimu (9-10), o jo vieton paskiria Sedekiją, kurs elgiasi nedorai ir neklauso Viešpaties perspėjimų; todėl Dievui leidžiant, Jeruzalė lieka sugriauta, bažnyčia sudeginta, o žydų tauta išvedama Babylono nelaisvėn, kame ji pasilieka 70 metų (11-21), kolei Kyras nesuteikia jai liuosybės (22, 23).

(**36**, **1**) *Joakazą.* Plg. 4 Kar. 23, 30-35.

sum vero Joachaz tulit secum,
et, abduxit in Ægyptum.
5 Vigintiquinque annorum erat
Joakim cum regnare cœpisset,
et undecim annis regnavit in
Jerusalem: fecitque malum co-
ram Domino Deo suo. 6 Contra
hunc ascendit Nabuchodonosor
rex Chaldæorum, et vinctum
catenis duxit in Babylonem. 7
Ad quam et vasa Domini trans-
tulit, et posuit ea in templo suo.

8 Reliqua autem verborum
Joakim, et abominationum ejus,
quas operatus est, et quæ in-
venta sunt in eo, continentur
in Libro regum Juda et Israel.
Regnavit autem Joachin filius
ejus pro eo.
9 Octo annorum erat Joachin
cum regnare cœpisset, et tribus
mensibus, ac decem diebus re-
gnavit in Jerusalem, fecitque
malum in conspectu Domini. 10
Cumque anni circulus volvere-
tur, misit Nabuchodonosor rex,
qui adduxerunt eum in Baby-
lonem, asportatis simul pretio-
sissimis vasis domus Domini.
Regem vero constituit Sedeciam
patruum ejus super Judam et
Jerusalem.
11 Viginti et unius anni erat
Sedecias cum regnare cœpisset,
et undecim annis regnavit in
Jerusalem: 12 fecitque malum
in oculis Domini Dei sui, nec
erubuit faciem Jeremiæ prophe-
tæ, loquentis ad se ex ore Do-

nusivedė į Aigyptą.
5 Joakimui buvo dvidešimt
penkeri metai, kuomet pradėjo
karaliauti, o vienuoliką metų
jis karaliavo Jeruzalėje ir darė
kas pikta Viešpaties, jo Dievo,
akyvaizdoje. 6 Prieš jį pakilo
Kaldėjiečių karalius Nabukodo-
nosoras ir surištą grandinėmis
nusivedė Babylonan. 7 Į ten jis
nugabeno taipogi Viešpaties ry-
kus ir padėjo juos savo šven-
tykloje.
8 Kas gi dar sakytina apie
Joakimą ir jo nuobodas, kurias
yra daręs ir kurias atrasta ja-
me, tai randasi Judo ir Izraė-
lio karalių knygoje. Jo gi su-
nus Joakinas ėmė karaliauti jo
vietoje.
9 Joakinui buvo aštuoneri me-
tai, kuomet pradėjo karaliauti,
o tris mėnesius ir dešimtį die-
nų jis karaliavo Jeruzalėje ir
darė kas pikta Viešpaties aky-
vaizdoje. 10 Baigiantis metams,
karalius Nabukodonosoras siun-
tė ir atvesdino jį į Babyloną,
pargabendamas draug brangiau-
sius Viešpaties namų rykus. Ka-
raliumi gi ant Judo ir Jeruza-
lės jis įstatė jo dėdę Sedekiją.

11 Sedekijui buvo dvidešimt
vieni metai, kuomet pradėjo ka-
raliauti, o vienuoliką metų jis
karaliavo Jeruzalėje. 12 Jis da-
rė kas pikta Viešpaties, savo
Dievo, akyse ir nesidrovėjo vei-
do pranašo Jeremijo, kurs kal-

(5) *Joakimui*... Plg... 4 Kar. 23, 36—24, 7. — (7) *Savo šventykloje.* Plg. Dan. 1, 2; Ezdr. 1, 7.
(9) *Joakinui.* Jis vadinosi taipogi Jekoniju. Vz. Jer. 22, 24; plg. 4 Kar. 24, 8-17. — *Aštuoneri.* Turi buti aštuoniolika. 4 Kar. 24, 8. — (10) *Baigiantis metams,* t. y. pavasario pradžioje, kuomet rytų karaliai paprastai eidavo į karę.
(11) *Sedekijui buvo*... Plg. 4 Kar. 24, 18-25, 30. — (12) *Nesidrovėjo*... Ebr. t.: nenusižemino prieš pranašą Jeremiją. Plg.

mini. [13] A rege quoque Nabu-
chodonosor recessit, qui adju-
raverat eum per Deum: et in-
duravit cervicem suam et cor
ut non reverteretur ad Domi-
num Deum Israel. [14] Sed et uni-
versi principes sacerdotum, et
populus, prævaricati sunt ini-
que juxta universas abominatio-
nes gentium, et polluerunt do-
mum Domini, quam sanctifica-
verat sibi in Jerusalem. [15] Mit-
tebat autem Dominus Deus pa-
trum suorum ad illos per ma-
num nuntiorum suorum de no-
cte consurgens, et quotidie com-
monens: eo quod parceret po-
pulo et habitaculo suo [16] At
illi subsannabant nuntios Dei, et
parvipendebant sermones ejus,
illudebantque prophetis, donec
ascenderet furor Domini in po-
pulum ejus, et esset nulla cu-
ratio. [17] Adduxit enim super
eos regem Chaldæorum, et in-
terfecit juvenes eorum gladio
in domo sanctuarii sui, non est
misertus adolescentis, et virgi-
nis, et senis, nec decrepiti qui-
dem, sed omnes tradidit in ma-
nibus ejus. [18] Universaque vasa
domus Domini tam majora, quam
minora, et thesauros templi, et
regis, et principum transtulit
in Babylonem. [19] Incenderunt
hostes domum Dei, destruxe-
runtque murum Jerusalem, uni-
versas turres combusserunt, et
quidquid pretiosum fuerat, de-
moliti sunt. [20] Si quis evaserat
gladium, ductus in Babylonem
servivit regi et filiis ejus, do-
nec imperaret rex Persarum, [21]

bėjo į jį Viešpaties žodžiais. [13]
Jis atstojo taipogi nuo karaliaus
Nabukodonosoro, kurs buvo pri-
siekdęs jį per Dievą, ir sukie-
tino savo sprandą ir širdį, taip
kad jis nebegrįžo prie Viešpaties,
Izraėlio Dievo. [14] Taippat ir vi-
si kunigų viršininkai ir tauta
didžiai prasikalto, darydami vi-
sus tautų bjaurumus, ir sutepė
Viešpaties namus, kuriuos jis
buvo sau pašventęs Jeruzalėje.
[15] Viešpats gi, jų tėvų Dievas,
siuntė per savo pasiuntinius per-
spėjimų ir anksti rytą ir kas-
dien, nes gailėjosi savo tautos
ir savo buveinės. [16] Bet jie iš-
juokdavo Dievo pasiuntinius ir
niekais vertė jojo žodžius, ir
tyčiojosi iš jo pranašų, kolei
nesukilo didi Viešpaties rusty-
bė prieš jo tautą ir nebeliko jo-
kio išgydymo. [17] Nes jis atve-
dė ant jų Kaldėjiečių karalių
ir užmušė jų jaunikaičius kala-
viju savo šventyklos namuose;
nepasigailėjo jaunikaičio ir mer-
gaitės, senio ir iškaršusio, bet
visus padavė į jo rankas. [18] Vi-
sus Viešpaties namų rykus, kaip
didesniuosius taip ir mažesniuo-
sius, taipogi bažnyčios, kara-
liaus ir kunigaikščių turtus jis
pargabeno Babylonan. [19] Neprie-
teliai padegė Dievo namus, su-
griovė Jeruzalės sieną, sudegi-
no visus bokštus ir sunaikino,
kas tik buvo brangu. [20] Jei kas
ištruko nuo kalavijo, tas nu-
vestas Babylonan liko vergu
karaliaus ir jo tarnų, kolei ne-
pradėjo viešpatauti Persų kara-
lius [21] ir neišsipildė Viešpaties

Jer. 21, 1... 24, 1... ir k. — (13) *Buvo prisiekdęs jį per Dievą*. Sedekijas buvo prisiekęs per Viešpatį Dievą, kad jis bus ištikimas Babylono karaliui. Plg. Ez. 17, 12... 21, 25. — (17) *Savo šventyklos namuose*: buvo nubausti tenai, kame jie labiausiai užrustino Dievą. — (20) *Persų karalius*: Kyras, kuriam prigulėjo

et compleretur sermo Domini ex ore Jeremiæ, et celebraret terra sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum usque dum complerentur septuaginta anni.
22 Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri Persarum: qui jussit prædicari in universo regno suo, etiam per
scripturam, dicens: 23 Hæc di-
cit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cœli, et ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa: quis ex vobis est in omni populo ejus? sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat.

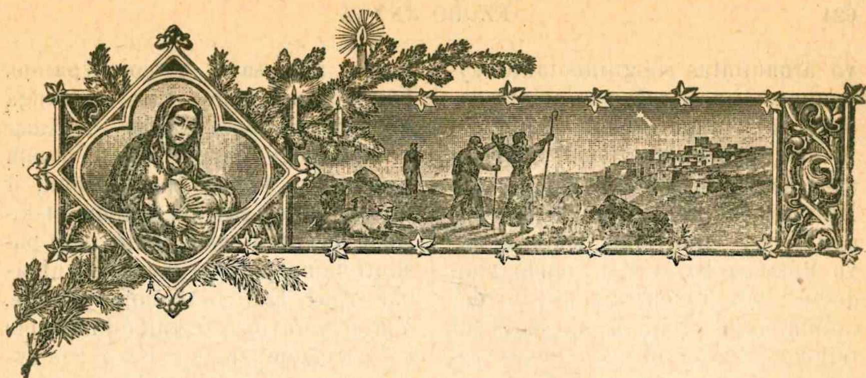
žodžiai, pasakyti per Jeremiją, ir žemė neatšventė savo subatų; nes per visas apleidimo dienas ji darė subatą, kolei nepasibaigė septynios dešimtįs metų.

22 Pirmais gi Persų karaliaus Kyro metais, kad išsipildytu Viešpaties žodžiai, kuriuos jis buvo kalbėjęs per Jeremijo burną, Viešpats sužadino Persų karaliaus Kyro dvasią, o tasai liepė apskelbti visoje savo karalystėje taipogi raštu, tardamas:
23 Štai, ką sako Persų karalius Kyras: Visas žemės karalystes man davė Viešpats, dangaus Dievas, ir jis man įsakė pastatyti jam namus Jeruzalėje, kuri yra Judėjoje; kas tarp jusų yra iš visos jo tautos? Viešpats, jo Dievas, teesie su tuomi ir tas tepakilsta.

Mėdų ir Persų karalystė (558-529). Plg. Jer. 27, 7. — (**21**) *Viešpaties žodžiai...* Vž. Jer. 25, 11. 12; 29, 10. — *Savo subatų.* Palestinos žemė ilsėjosi, kolei senieji jos gyventojai buvo nelaisvėje, nes nebuvo, kas ją įgyventu. Plg. Kun. 25, 1-7; 26, 34. 35.

(**22**) *Pirmais gi...* Pirmi Kyro metai čionai skaitosi ne nuo jo viešpatavimo pradžios apskritai, bet nuo užkariavimo Babylono. Buvo tai 536 m. pirm Kristaus. Plg. 1 Ezdr. 1, 1-3.

EZDRO KNYGA.

ĮVEDIMAS.

1. Senovės žydų ir pirmųjų Bažnyčios amžių rašytojai skaitė Ezdro ir Neemijo knygas vienu veikalu; ištikrųjų gi yra tai dvi atskiri knygi, nes nors ir yra tarp jųdviejų sąryšis ir nemažas turinio panašumas, bet kiekviena turi savo stylių, kurs nurodo, kad jųdviejų autorius buvo ne tas pats.

2. Ezdro knygoje pasakojama istorija sugrįžimo ir apsigyvenimo Judėjoje, vadovaujant išpradžios Zorobabėliui, paskui gi Ezdrui, dalies žydų, išgabentų kitados Babylono nelaisvėn. Ji prasideda paminėjimu Kyro dekreto, kuriuo 536 m. pirm Kr. buvo leista belaisviams žydams sugrįžti savo tėvynėn ir atstatyti Jeruzalės bažnyčią, ir apima beveik aštuonių dešimtų metų laikotarpį iki septintų karaliaus Artakserkso Longimano metų. Sugrįžimo istorijoje paduodami tik svarbiausieji atsitikimai ir kuone visi paliečia atstatymą bažnyčios, apgalint įvairias kliutis, ir atnaujinimą religijinio gyvenimo tarp sugrįžusių žydų pagal Mozės įstatymo reikalavimus.

Ezdro knygą galima perskirti į dvi dali. Pirmoji dalis tai sugrįžimas Judėjon, vedant Zorobabėliui, pirmojo žydų burio iš Babylono nelaisvės ir Jeruzalės bažnyčios atstatymas (1, 1—6, 22); antroje dalyje pasakojama apie sugrįžimą antrojo žydų burio iš Babylonijos, vedant Ezdrui, ir apie tai, ką tasai tautos vadas yra padaręs, kad sutvarkytu religijinį tautos gyvenimą (7, 1—10, 44).

3. Iš Ezdro knygos turinio pasirodo, kad ji turėjo buti naudinga ypač vėlesnių laikų žydams. Jiems tai primenama, kokiose istoriškose aplinkybėse ir kaip bu-

vo atnaujintas religijinis tautos gyvenimas; jiems rašoma, ką yra padarę ištremtieji, kuomet sugrįžo į tėvynę, jiems išskaitomos sugrįžusios šeimynos ir parodoma, kaip Dievas pasiliko ištikimas savo žadėjimams. Babylono nelaisvė buvo teisinga bausmė už Judo nuodėmes, bet ji neužkirto kelio palaiminimams, kuriuos Viešpats suteikdavo savo tautai. Dievas Jeremijo pranašo lupomis buvo apskelbęs, kad ji pasibaigsianti, ir tas apskelbimas buvo išsipildęs. Dievas tat neatstumė Izraėlio ir neapleido jo amžinai. Jei žydai toliaus pasiliks ištikimi Viešpačiui, jie laimės pažadėjimus, kurie buvo suteikti jų pranokėjams. Atėjus paskirtam laikui, net pagonių karaliai prisidėjo prie Dievo nutarimų išpildymo, o Dievui ištikimi Izraėlitai galėjo apveikti visas kliutis ir užbaigti pradėtąjį darbą. Taigi, Dievas ir toliaus laikė savo globoje išrinktąją tautą, kad tik ji iš savo pusės ištikimai pildytu Dievo valią. Todėl Ezdro knygos tikslas buvo padrąsinti ir paraginti paskesnes kartas sekti savo pranokėjų pavyzdį ir, ištikimai tarnaujant Dievui, toliaus varyti pradėtąjį darbą.

4. Senovinis žydų ir krikščionių padavimas laiko Ezdro knygos autoriumi patį Ezdrą. Knygos turinys tą nuomonę visai patvirtina. Antroje jos dalyje (7, 27—9, 15) Ezdras atsiliepia apie save pirmoje ypatoje; su tuo gi knygos skyriumi artimiausiai surišta septintojo perskyrimo pradžia (7, 1-26), kuri yra tik įžanga į tolesnį pasakojimą; ir nors čionai Ezdras, pasakydamas savo vardą ir kilmę ir perrašydamas Artakserkso dekretą, kuriuo jam buvo leista sutvarkyti žydų gyvenimas Palestinoje, kalba apie save trečioje ypatoje, bet nėra abejonės, kad tą įžangą yra parašęs pats Ezdras. Artimas yra taipogi sąryšis tarp dviejų paskutinių knygos perskyrimų, ir jų negalima savinti dviem atskiriem autoriam vien dėlto, kad paskutiniame perskyrime vėl kalbama apie Ezdrą trečioje ypatoje. Ypatų mainymas ir kalbėjimas apie save trečioje ypatoje buvo pas žydus gana paprastas dalykas, kaip pasirodo iš Izaijo, Jeremijo veikalų ir kitų. Reikia sutikti, kad ir knygos pradžia (1, 1—4, 7) parašyta to paties Ezdro, nes tai aiškiai rodo styliaus panašumas. Kiti gi perskyrimai yra tai arba vieši dokumentai arba senesni pasakojimai, kuriuos Ezdras įdėjo į savo veikalą. Todėl jis yra daug didesnės knygos dalies autorius, viso gi veikalo redaktorius.

Parašė savo knygą Ezdras tikriausiai neilgai trukus po to, kaip užbaigė maišytų moterysčių klausimą, kuriuo jo knyga baigiasi, tai yra 459 m. pirm Kristaus, arba bent dar neatvykus į Palestiną Neemijui, nes kitaip Ezdras savo veikale, beabejonės, butu paminėjęs tokį svarbų atsitikimą.

5. Kad žinios, kurias randame Ezdro knygoje, yra istoriškai tikros, apie tai negali buti jokių pamatuotų abejonių. Didžiausi jos dalis susideda iš viešų dokumentų, iš valdininkų raštų į Persų karalius ir iš tų paskutiniųjų nutarimų, iš genealogijų ir iš viešų sąrašų, galop iš paties Ezdro pasakojimo apie dalykus, kuriuos jis matė savo akimis ir kuriuose pats dalyvavo. Be to Ezdro knygos žinios nieku nesiskiria nuo tų, kurias randame Persų karalių istorijoje, žinomoje iš visai tikrų senovės dokumentų ir rašytojų. O

kadangi pas Ezdrą nėra paminėta jokių stebuklingų atsitikimų, todėl ir racionalistai, apskritai sakant, istorišką jo veikalo vertybę pripažįsta.

Ezdro knyga pripažinta šventojo Rašto dalimi pas žydus ir pas krikščionis be jokių svyravimų, nors bent kiek aiškesnio paminėjimo jos žodžių Senajame arba Naujajame Testamente visai nerandame.

6. Didžioji Ezdro knygos dalis parašyta ebraiškai (1, 1—4, 7; 6, 19-22; 7, 1-11; 7, 27—10, 44). Ebraiška Ezdro kalba toki pat, koki kitų to paties laiko rašytojų; yra joje nemaž aramaizmų, atsiradusių dėlei sumaišymo ebraiškos ir kaldaiškos kalbos. Galop jos dalis parašyta kaldaiškai. Yra tai vieši dokumentai 4, 8-22; 5, 6-17; 6, 6-12; 7, 12-26 ir pasakojimas apie bažnyčios atstatymą 4, 23—6, 18. Vartojimas dviejų kalbų visai suprantamas; kadangi abi kalbi buvo tuomet suprantami žydams, todėl Ezdras galėjo rašyti savo knygą jom abiem; viešus dokumentus jis perrašė taip, kaip jie buvo sudėti, t. y. kaldaiškai; pradėjęs gi rašyti kaldaišką dokumentą, jis vietomis pasakojo ir nuo savęs kaldaiškai.

Dabartinis Ezdro knygos tekstas gana sugadintas, ypač varduose ir skaitlinėse.

LIBER PRIMUS ESDRAE.

PIRMOJI EZDRO KNYGA.

I. Sugrįžimas Judėjon pirmojo ištremtųjų žydų burio, vedant Zorobabėliui, ir bažnyčios pastatymas. 1. Pirmas sugrįžimas žydų iš nelaisvės pirmais Kyro metais.

Caput I. 1 In anno primo Cy-
ri regis Persarum ut complere-
tur verbum Domini ex ore Je-
remiæ, suscitavit Dominus spi-
ritum Cyri regis Persarum: et
traduxit vocem in omni regno
suo, etiam per scripturam, di-
cens: 2 Hæc dicit Cyrus rex Per-
sarum: Omnia regna terræ de-
dit mihi Dominus Deus cœli,
et ipse præcepit mihi ut ædifi-
carem ei domum in Jerusalem,
quæ est in Judæa. 3 Quis est
in vobis de universo populo
ejus? Sit Deus illius cum ipso.
Ascendat in Jerusalem, quæ est
in Judæa, et ædificet domum
Domini Dei Israel, ipse est Deus
qui est in Jerusalem. 4 Et om-
nes reliqui in cunctis locis ubi-
cumque habitant, adjuvent eum
viri de loco suo argento et au-
ro, et substantia, et pecoribus,

1. perskyrimas. 1 Pirmaisiais
Persų karaliaus Kyro metais,
kad išsipildytu Viespaties žo-
dis, ištartas Jeremijo burna,
Viešpats sužadino Persų kara-
liaus Kyro dvasią, ir jis palei-
do garsą po visą savo karaly-
stę, o taipogi apskelbė raštu ir
sakydino: 2 Štai, ką sako Persų
karalius Kyras: Visas žemės ka-
ralystes man davė Viešpats,
dangaus Dievas, ir jis man įsa-
kė, kad pastatyčiau jam namus
Jeruzalėje, kuri yra Judėjoje.
3 Kas jusų tarpe yra iš visos
jo tautos? Jo Dievas teesie su
juomi. Tepakilsta jis į Jeruzalę,
kuri yra Judėjoje, ir testato
Viešpaties, Izraėlio Dievo, na-
mus; jis Dievas, kurs yra Jeru-
zalėje. 4 Ir visi likusieji vyrai
visose vietose, kur tik jie gy-
vena, tepededa jam iš savo vie-

1, 1 - 2, 70. Praslinkus 70 pranašo Jeremijo apskelbtų išanksto nelaisvės metų, Kyras leidžia žydams grįžti tėvynėn ir vėl pasistatyti bažnyčią (1, 1-4); grįžtantiems gi liepia atiduoti kitados Nabukodonosoro paimtus bažnyčios indus (1, 5-11). Pasinaudodami tuo leidimu, grįžta, vedant Zorobabėliui ir vyriausiam kunigui Jozuei, daugiaus kaip 40,000 Izraėlitų, o tarp jų daug kunigų, mažiaus gi lėvitų ir Natiniečių (2, 1-67), sudeda dovanų bažnyčiai atstatyti ir apsigyvena įvairiose vietose (2, 68-70).

(1, 1) *Pirmaisiais.* Kalbama apie pirmuosius Kyro viešpatavimo metus Babylone, kurį jis užkariavo 536 m. pirm Kr. Persų karaliumi jis buvo tapęs žymiai anksčiaus (559 m. pirm Kr.). — *Jeremijo.* Vz. Jer. 25, 11. 12; 29, 10; Plg. Dan. 1, 1. — *Kyro.* Ebr. t.: *Koreš*; babyl. dokum. Kurraš, Kurrašu, Kuršu. — (2) *Visas žemės...* Kyro nutarimas čionai perrašytas beveik tais pačiais žodžiais, ką ir 2 Kron. 36, 22. 23. — *Viešpats*: Jahveh. Taip atsiliepdamas Kyras neišsižada savo dievo Ahuramazdo, kurį garbino, bet tik pripažįsta Viešpatį esant labai galingą Dievą. — (4) *Visi likusieji..*: visi Persų karalystės gyventojai, nežiurint jų religijos.

excepto quod voluntarie offe-
runt templo Dei, quod est in
Jerusalem.

5 Et surrexerunt principes pa-
trum de Juda, et Benjamin, et
Sacerdotes, et Levitæ, et omnis,
cujus Deus suscitavit spiritum,
ut ascenderent ad ædificandum
templum Domini, quod erat in
Jerusalem. 6 Universique qui
erant in circuitu, adjuverunt
manus eorum in vasis argenteis
et aureis, in substantia et ju-
mentis, in supellectili, exceptis
his, quæ sponte obtulerant.
7 Rex quoque Cyrus protulit
vasa templi Domini, quæ tule-
rat Nabuchodonosor de Jerusa-
lem, et posuerat ea in templo
dei sui. 8 Protulit autem ea Cy-
rus rex Persarum per manum
Mithridatis filii Gazabar, et an-
numeravit ea Sassabasar princi-
pi Juda. 9 Et hic est numerus
eorum: Phialæ aureæ triginta,
phialæ argenteæ mille, cultri
viginti novem, scyphi aurei tri-
ginta, 10 scyphi argentei se-
cundi quadringenti decem: va-
sa alia mille. 11 Omnia vasa au-
rea et argentea quinque millia
quadringenta: universa tulit Sas-
sabasar cum his, qui ascende-
bant de transmigratione Baby-
lonis in Jerusalem.

tos sidabru ir auksu, ir lobiu
ir gyvuliais, neskaitant to, ką
liuosa valia atnašauja Dievo
bažnyčiai, kuri yra Jeruzalėje.
5 Tuomet šeimynų viršininkai
iš Judo ir Benjamino, ir kuni-
gai, ir lėvitai ir visi, kurių Die-
vas sužadino dvasią, pakilo, kad
eitu statytų Viešpaties bažny-
čios, kuri buvo Jeruzalėje, 6 O
visi buvusieji aplinkui sušelpė
jų rankas sidabriniais ir auksi-
niais indais, lobiu ir galvijais ir
rakandais, be to, ką davė liuosa
valia.

7 Taipogi karalius Kyras ati-
davė Viešpaties bažnyčios indus,
kuriuos Nabukodonosoras buvo
paėmęs iš Jeruzalės ir padėjęs
juos savo dievo šventykloje. 8
Išdavė gi juos Persų karalius
Kyras per Gazabaro sunaus Mi-
tridato rankas ir suskaitė juos
Judo kunigaikščiui Sasabasarui.
9 Jų gi skaitlius buvo toks:
auksinių taurių trįs dešimtįs,
sidabrinių taurių tukstantis, pei-
lių dvidešimt devyni, auksinių
puodelių trįs dešimtįs, 10 kito-
kių sidabrinių puodelių keturi
šimtai dešimts, kitų indų tuk-
stantis. 11 Visų auksinių ir si-
dabrinių indų buvo penki tuk-
stančiai keturi šimtai. Visa pa-
siėmė Sasabasaras draug su tais,
kurie ėjo iš Babylono nelaisvės
Jeruzalėn.

(5) *Ir visi, kurių...*: butent, visi kurių.. Todėl ne visa tauta, o taipogi nevisi kunigai ir lėvitai. Ištikrųjų sutiko grįžti tėvynėn sulyginamai nedidelis skaitlius, žymi gi dauguma velijo pasilikti Kaldėjoje, prie kurios jau buvo pripratę (Juoz. Fl. Antiquitates).

(7) *Bažnyčios indus...* Plg. 2 Kron. 36, 7. 18; Dan. 1, 2; 5, 2... — (8) *Gazabaro sunaus*. Ebr. t.: iždininko. — *Sasabasarui*. Ebr. *Šašbacar*. Taip Kaldėjiečiai vadino Zorobabėlį. Plg. Dan. 1, 7. Zorobabėlis buvo kilęs iš karališkosios žydų giminės. Plg. 1 Kron. 3, 19; Mt. 1, 12. 13. — (9) *Taurių*. Ebr. ž. *'agart^{e}lim* tikra prasmė nežinoma, o taipogi ir *machalafim*, kurs Vulg. išverstas cultri. — (11) *Visų auksinių*. Sugrąžintų dalykų skaitlinės labai abejotinos. Dabartiniame ebr. tekste vietoje 5400 yra tik 2499.

Caput II. 1 Hi sunt autem provinciæ filii, qui ascenderunt de captivitate, quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem, et reversi sunt in Jerusalem et Judam, unusquisque in civitatem suam. 2 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belsan, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana.

Numerus virorum populi Israel: 3 Filii Pharos duo millia centum septuagintaduo. 4 Filii Sephatia, trecenti septuagintaduo. 5 Filii Area, septingenti septuagintaquinque. 6 Filli Phahat Moab, filiorum Josue: Joab duo millia octingenti duodecim. 7 Filii Ælam mille ducenti quinquagintaquatuor. 8 Filii Zethua, nongenti quadragintaquinque. 9 Filii Zachai, septingenti sexaginta. 10 Filii Bani, sexcenti quadragintaduo. 11 Filii Bebai, sexcenti vigintitres. 12 Filii Azgad, mille ducenti viginti duo. 13 Filii Adonicam, sexcenti sexagintasex. 14 Filii Beguai, duo millia quinquagintasex. 15 Filii Adin, quadringenti quinquagintaquatuor. 16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, nonagintaocto. 17 Filii Besai, trecenti vigintitres. 18 Filii Jora, centum duodecim. 19 Filii Hasum, ducenti viginti-

2. perskyrimas. 1 Šitie gi yra šalies sunųs, pakilusieji iš tarpo belaisvių, kuriuos Babylono karalius Nabukodonosoras buvo perkėlęs į Babyloną, ir kurie sugrižo į Jeruzalę ir į Judą, kiekvienas į savo miestą. 2 Jie atvyko su Zorobabėliu, Jozue, Neemiju, Saraja, Rahelaja, Mardochaju, Belsanu, Mesparu, Beguaju, Rehumu, Baana.

Izraėlio tautos vyrų skaitlius: 3 Paroso sunų du tukstančiu šimtas septynios dešimtįs du. 4 Sefatijos sunų trįs šimtai septynios dešimtįs du. 5 Arėos sunų septyni šimtai septynios dešimtįs penki. 6 Pahat-Moabo sunųs iš Jozuės ir Joabo sunų du tukstančiu aštuoni šimtai dvylika. 7 Elamo sunų tukstantis du šimtu penkios dešimtįs keturi. 8 Zetuos sunų devyni šimtai keturios dešimtįs penki. 9 Zachajo sunų septyni šimtai šešios dešimtįs. 10 Banio sunų šeši šimtai keturios dešimtįs du. 11 Bebajo sunų šeši šimtai dvidešimt trįs. 12 Azgado sunų tukstantis du šimtu dvidešimt du. 13 Adonikamo sunų šeši šimtai šešios dešimtįs šeši. 14 Beguajo sunų du tukstančiu penkios dešimtįs šeši. 15 Adino sunų keturi šimtai penkios dešimtįs šeši. 15 Adino sunų keturi šimtai penkios dešimtįs keturi. 16 Aterio sunų, kurie buvo iš Ezekijo, devynios dešimtįs aštuoni. 17 Besajo sunų trįs šimtai dvidešimt trįs. 18 Joros sunų šimtas dvylika. 19 Ha-

---

(2, 1) *Šalies*: Judėjos, kuri dabar buvo pavirtusi į vieną iš daugelio Persijos provincijų. — *Savo miestą*: kuriame kitados gyveno jo pranokėjai. — (2) *Zorobabėliu*: jis buvo karaliaus Jekonijo ainis. Pig. 1 Kron. 3, 17. — *Jozue*: tai buvo vyriausis kunigas. — *Neemiju*: ne tuo pačiu, apie kurį kalbama 2 Ezdr. 1, 1.

(3) *Paroso sunų*: ainių. Tas pats sąrašas yra ir 2 Ezdr. 7, 7-69 su nedideliais skirtumais varduose ir skaitlinėse. — (20-29) *Gebaro... Betliejaus...* Miestų

tres. 20 Filii Gebbar, nonaginta-
quinque. 21 Filii Bethlehem, cen-
tum vigintitres. 22 Viri Netupha,
quinquagintasex. 23 Viri Ana-
thoth, centum vigintiocto. 24
Filii Azmaveth, quadraginta-
duo. 25 Filii Cariathiarim, Ce-
phira, et Beroth, septingenti
quadragintatres 26 Filii Rama
et Gabaa, sexcenti viginti unus.
27 Viri Machmas, centum vigin-
tiduo. 28 Viri Bethel et Hai, du-
centi viginti tres. 29 Filii Nebo,
quinquagintaduo. 30 Filii Meg-
bis, centum quinquaginta sex.
31 Filii Ælam alterius, mille du-
centi quinquagintaquatuor. 32
Filii Harim, trecenti viginti. 33
Filii Lod Hadid, et Ono, se-
ptingenti vigintiquinque. 34 Fi-
lii Jericho, trecenti quadragin-
ta quinque. 35 Filii Senaa, tria
millia sexcenti triginta.

36 Sacerdotes: Filii Jadaia in
domo Josue, nongenti septua-
gintatres. 37 Filii Emmer, mille
quinquaginta duo. 38 Filii Phe-
shur, mille ducenti quadraginta-
septem. 39 Filii Harim, mille de-
cem et septem.

40 Levitæ: Filii Josue et Ced-
mihel filiorum Odoviæ, septua-
gintaquatuor. 41 Cantores: Filii
Asaph, centum vigintiocto. 42
Filii Janitorum: filii Sellum, fi-
lii Ater, filii Telmon, filii Ac-
cub, filii Hatita, filii Sobai, uni-
versi centum trigintanovem.

sumo sunų du šimtu dvidešimt
trįs. 20 Gebaro sunų devynios
dešimtįs penki. 21 Betliejaus su-
nų šimtas dvidešimt trįs. 22 Ne-
tufos vyrų penkios dešimtįs še-
ši. 23 Anatoto vyrų šimtas dvi-
dešimt aštuoni. 24 Azmavėto su-
nų keturios dešimtįs du. 25 Ka-
riatjarimo, Kefiros ir Beroto su-
nų septyni šimtai keturios de-
šimtįs trįs. 26 Ramos ir Gabaos
sunų šeši šimtai dvidešimt vie-
nas. 27 Machmo vyrų šimtas dvi-
dešimt du. 28 Bėtėlio ir Hajo
vyrų du šimtu dvidešimt trįs.
29 Nėbo sunų penkios dešimtįs
du. 30 Megbio sunų šimtas pen-
kios dešimtįs šeši. 31 Kito Ela-
mo sunų tukstantis du šimtu
penkios dešimtįs keturi. 32 Ha-
rimo sunų trįs šimtai dvidešimt.
33 Lodo, Hadido ir Ono sunų
septyni šimtai dvidešimt penki.
34 Jėriko sunų trįs šimtai ke-
turios dešimtįs penki. 35 Senaos
sunų trįs tukstančiai šeši šim-
tai trįs dešimtįs.

36 Kunigai: Jadajos sunų iš
Jozuės namų devyni šimtai sep-
tynios dešimtįs trįs. 37 Emerio
sunų tukstantis penkios dešim-
tįs du. 38 Peshuro sunų tuk-
stantis du šimtu keturios de-
šimtįs septyni. 39 Harimo sunų
tukstantis septyniolika.

40 Lėvitai: Jozuės ir Kedmi-
hėlio sunųs iš Odovijos sunų
septynios dešimtįs keturi. 41
Giesmininkai: Asafo sunų šim-
tas dvidešimt aštuoni. 42 Duri-
ninkų sunųs: Selumo sunųs, Ate-
rio sunųs, Telmono sunųs, Aku-
bo sunųs, Hatitos sunųs, Soba-
jo sunųs, išviso šimtas trįs de-
šimtįs devyni.

---

vardai. Taippat 33-35. eil.
(41. 42) *Giesmininkai... Durininkų...* Taipogi iš Lėvio giminės.

43 Nathinæi: filii Siha, filii
Hasupha, filii Tabbaoth, 44 filii
Ceros, filii Siaa, filii Phadon, 45 fi-
lii Lebana, filii Hagaba, filii Ac-
cub, 46 filii Hagab, filii Semlai,
filii Hanan, 47 filii Gaddel, filii
Gaher, filii Raaia, 48 filii Rasin,
filii Necoda, filii Gazam, 49 filii
Aza, filii Phasea, filii Besee, 50
filii Asena, filii Munim, filii Ne-
phusim, 51 filii Bacbuc, filii Ha-
cupha, filii Harhur, 52 filii Be-
sluth, filii Mahida, filii Harsa,
53 filii Bercos, filii Sisara, filii
Thema, 54 filii Nasia, filii Hati-
pha, 55 filii servorum Salomonis,
filii Sotai, filii Sophereth, filii
Pharuda, 56 filii Jala, filii Der-
con, filii Geddel, 57 filii Sapha-
tia, filii Hatil, filii Phochereth,
qui erant de Asebaim, filii Ami.
58 Omnes Nathinæi, et filii ser-
vorum Salomonis, trecenti no-
nagintaduo.

59 Et hi qui ascenderunt de
Thelmala, Thelharsa, Cherub,
et Adon, et Emer: et non po-
tuerunt indicare domum patrum
suorum et semen suum, utrum
ex Israel essent. 60 Filii Dalaia,
filii Tobia, filii Necoda, sexcen-
ti quinquagintaduo.
61 Et de filiis Sacerdotum:
Filii Hobia, filii Accos, filii Ber-
zellai, qui accepit de filiabus
Berzellai Galaaditis, uxorem,
et vocatus est nomine eorum:
62 hi quæsierunt scripturam ge-

43 Natiniečiai: Sihos sunųs,
Hasufos sunųs, Tabaoto sunųs,
44 Keroso sunųs, Siaos sunųs,
Padono sunųs, 45 Lebanos sunųs,
Hagabos sunųs, Akubo sunųs,
46 Hagabo sunųs, Semlajo su-
nųs, Hanano sunųs, 47 Gadėlio
sunųs, Gaherio sunųs, Raajos
sunųs, 48 Rasino sunųs, Neko-
dos sunųs, Gazamo sunųs, 49
Azos sunųs, Pasėos sunųs, Be-
sėės sunųs, 50 Asėnos sunųs,
Munimo sunųs, Nefusimo sunųs,
51 Bakbuko sunųs, Hakufos su-
nųs, Harhuro sunųs, 52 Besluto
sunųs, Mahidos sunųs, Harsos
sunųs, 53 Berkoso sunųs, Sisa-
ros sunųs, Tėmos sunųs, 54 Na-
sijos sunųs, Hatifos sunųs, 55
Saliamono tarnų sunųs: Sotajo
sunųs, Soferėto sunųs, Parudos
sunųs, 56 Jalos sunųs, Derkono
sunųs, Gedėlio sunųs, 57 Safati-
jos sunųs, Hatilio sunųs, Po-
cherėto sunųs, kurie buvo iš
Asebaimo, Amio sunųs. 58 Visų
Natiniečių ir Saliamono tarnų
sunų tris šimtai devynios de-
šimtis du.
59 Štai tie, kurie atvyko iš
Telmalos, Telharsos, Kerubo,
Adono ir Emerio ir negalėjo
nurodyti savo tėvų ir savo kil-
mės, ar jie yra iš Izraėlio: 60
Dalajos sunųs, Tobijos sunųs,
Nekodos sunųs, išviso šeši šim-
tai penkios dešimtis du.
61 O iš kunigų sunų: Hobijos
sunųs, Akoso sunųs, sunųs Ber-
zelajo, kurs ėmė pačią iš Galaa-
diečio Berzelajo dukterų ir bu-
vo pramintas jųjų vardu. 62 Ši-
tie ieškojo savo giminės sąra-

(**43**) *Natiniečiai.* Ebr. *n^ethinim*, dovanotieji. Tai buvo žemesnieji bažnyčios tarnai (vz. 1 Kron. 9, 2), taippat kaip ir Saliamono tarnų sunųs (žem. 55 eil. ir tol.), kilusieji iš pagonių. Plg. 3 Kar. 9, 21 22.

(**59**) *Telmalos...* Nežinomų dabar Babylonijos vietų vardai.

nealogiæ suæ, et non invene-
runt, et ejecti sunt de sacerdo-
tio. 63 Et dixit Athersatha eis
ut non comederent de Sancto
sanctorum, donec surgeret sa-
cerdos doctus atque perfectus.
64 Omnis multitudo quasi unus,
quadraginta duo millia trecen-
ti sexaginta: 65 exceptis servis
eorum, et ancillis, qui erant se-
ptem millia trecenti triginta se-
ptem: et in ipsis cantores, at-
que cantatrices ducenti. 66 Equi
eorum septingenti triginta sex,
muli eorum, ducenti quadragin-
ta quinque, 67 cameli eorum,
quadringenti triginta quinque,
asini eorum, sex millia septin-
genti viginti.

68 Et de principibus patrum,
cum ingrederentur templum Do-
mini, quod est in Jerusalem,
sponte obtulerunt in domum
Dei ad exstruendam eam in lo-
co suo. 69 Secundum vires suas
dederunt impensas operis, auri
solidos sexaginta millia et mille,
argenti mnas quinque millia, et
vestes sacerdotales centum.

70 Habitaverunt ergo Sacer-
dotes, et Levitæ, et de populo,
et cantores, et janitores, et Na-
thinæi in urbibus suis, univer-
susque Israel in civitatibus suis.

šo ir nerado, ir liko išmesti iš
kunigijos, 63 o Atersata jiems
pasakė, kad nevalgytu iš to,
kas yra labai šventa, kolei ne-
kils mokytas ir tobulas kunigas.

64 Visa daugybė buvo kaip
vienas žmogus, susidedanti iš
keturių dešimtų dviejų tukstan-
čių trijų šimtų šešių dešimtų,
65 be jų tarnų ir tarnaičių, ku-
rių buvo septyni tukstančiai trįs
šimtai trįs dešimtįs septyni, o
tarp šitų du šimtu giesmininkų
ir giesmininkių. 66 Jų arklių
septyni šimtai trįs dešimtįs še-
ši, jų mulų du šimtu keturios
dešimtįs penki, 67 jų kupranu-
garių keturi šimtai trįs dešim-
tįs penki, jų asilų šeši tukstan-
čiai septyni šimtai dvidešimt.
68 Kaikurie šeimynų viršinin-
kai, atvykę prie Viešpaties baž-
nyčios Jeruzalėje, savo valia
davė dovanų Viešpaties namams,
kad ji butu pastatyta savo vie-
toje. 69 Jie davė pagal savo ga-
lę darbo išlaidoms šešias dešim-
tis vieną tukstantį auksinių pi-
nigų, penkis tukstančius minų
sidabro ir šimtą kunigiškų ap-
darų.
70 Taigi, kunigai, ir lėvitai,
ir tautos dalis, ir giesmininkai,
ir durininkai, ir Natiniečiai ap-
sigyveno savo miestuose, ir vi-
sas Izraėlis savo miestuose.

(**61**) *Berzelajo.* Vz. 2 Kar. 17, 27; 19, 31-39. — (**63**) *Atersata.* Spėjama, kad ebr. teksto ž. *hatthiršata* reiškia b i j o t i n a s. Rasi tai buvo vienas iš Zorobabėlio titulų.— *Iš to, kas yra labai...* Pašvęstos aukų dalįs buvo uždrausta valgyti susitepusiems kunigams. Vz. Kun. 2, 2. 10; 22, 4. 10 ir k. — *Kolei nekils mokytas..* Ebr. t.: k o l e i n e a t s i s t o s k u n i g a s s u u r i m u i r t u m m i m u, t. y. kolei vyriausis kunigas galės padaryti galutiną nutarimą per urimą ir tumimą. Tuo budu buvo išrišamos abejonės iki Dovido laikų; ir dabar tikėtasi, kad Dievas sugrąžins vyriausiam kunigui kitados turėtą privilėgiją. Plg. Iš. 28, 30; 2 Ezdr. 7, 65.

(**64**) *Keturių dešimtų...* Sudėjus visas aug. parašytas skaitlines, pasidaro tik 29818. Iš čia aišku, kad perrašinėjant skaitlinėse padaryta klaidų. — (**65**) *Tarp šitų...* Tikriaus: virš šitų. Kalbama gi čionai ne apie giesmininkus iš lėvitų, bet apie išrinktuosius iš liaudies.

2. Bažnyčios pamatų padėjimas ir darbo sustabdymas.

Caput III. [1] Jamque vene-
rat mensis septimus, et erant
filii Israel in civitatibus suis:
congregatus est ergo populus
quasi vir unus in Jerusalem. [2]
Et surrexit Josue filius Josedec,
et fratres ejus sacerdotes, et
Zorobabel filius Salathiel, et
fratres ejus, et ædificaverunt
altare Dei Israel ut offerrent
in eo holocautomata, sicut scri-
ptum est in lege Moysi viri Dei:
[3] collocaverunt autem altare
Dei super bases suas deterrenti-
bus eos per circuitum populis
terrarum, et obtulerunt super
illud holocaustum Domino ma-
ne et vespere: [4] feceruntque so-
lemnitatem tabernaculorum, si-
cut scriptum est, et holocau-
stum diebus singulis per ordi-
nem secundum præceptum opus
diei in die suo. [5] Et post hæc
holocaustum juge, tam in Ca-
lendis, quam in universis solem-
nitatibus Domini, quæ erant
consecratæ, et in omnibus in
quibus ultro offerebatur munus
Domino.

3. perskyrimas. [1] Jau buvo
atėjęs septintasis mėnuo, ir Iz-
raėlio sunųs buvo savo miestuo-
se. Taigi, visa tauta susirinko
kaip vienas vyras į Jeruzalę. [2]
O Josedėko sunus Jozuė ir jo
broliai kunigai, Salatiėlio sunus
Zorobabėlis ir jo broliai pakilo
ir pastatė Izraėlio Dievo alto-
rių, kad atnašautu ant jo degi-
namasias aukas, kaip parašyta
Dievo vyro Mozės įstatyme. [3]
Dievo gi altorių patalpino ant
jo pamatų, nors jie buvo gąsdi-
nami šalių tautų aplinkui, ir at-
našavo ant jo deginamąją auką
Viešpačiui rytą ir vakarą. [4] Jie
šventė Šėtrų iškilmę, kaip pa-
rašyta, ir atnašavo deginamąją
auką kasdien pagal tvarką, kaip
įsakyta daryti kiekvienoje die-
noje, [5] o po to nuolatinę auką
kaip pirmose mėnesio dienose,
taip ir visose pašvęstose Vieš-
paties, iškilmėse, ir visose tose,
kuomet savaime atnašaudavo do-
vaną Viešpačiui.

(**68**) *Prie Viešpaties bažnyčios*: prie bažnyčios vietos. — (**69**) *Auksinių pinigų*. Ebr *dark^{e}monim*, darikų (vz. 1 Kron. 29, 7). Sidabrinio Persų pinigo, dariku vadinamo, vertybė maž daug 1 rb. 20 k., auksinio gi apie 16 rbl. — *Minų*. Ebr. *maneh*. Tas pinigas buvo vertas apie 55 rbl. 2 Ezdr. 7, 70... dovanų skaitlius kitoks.

3, 1—4, 24. Atėjus septintam tų metų, kuriais žydai sugrįžo iš nelaisvės, mėnesiui, jie švenčia Šėtrų šventę ir nuo to laiko pradeda daryti aukas; (3, 1-5) antrame gi sekančiųjų metų mėnesyje, padedami bažnyčios pamatai, iš ko vieni džiaugiasi, kiti gi, atsimindami senąją baźnyčią, liudi (3, 6-13). Žydams atstumus norėjusius prisidėti prie bažnyčios statymo Samaritonus, šitie išgauna iš Persų karaliaus uždraudimą statyti bažnyčią, kurs pasilieka iki karaliaus Darijaus laikų (4, 1-24).

(**3**, 1) *Septintasis*: mėnuo tišri, kuriame buvo paskirta įstatyme iškilmingos šventės. — (**3**) *Ant jo pamatų*: ant jo senosios vietos. — *Atnašavo ant jo...*: kad patikrintu sau taip jiems reikalingą Dievo globą. — (**4**) *Jie šventė...* Plg. Kun. 23, 34... Sk. 29, 12-38. — (**5**) *Nuolatinę auką*: auką, daromą kas rytą ir kas vakarą. Plg. Iš. 29, 38...

6 A primo die mensis septi-
mi cœperunt offerre holocau-
stum Domino: porro templum
Dei nondum fundatum erat. 7
Dederunt autem pecunias lato-
mis et cæmentariis: cibum quo-
que, et potum, et oleum Sido-
niis, Tyriisque ut deferrent li-
gna cedrina de Libano ad ma-
re Ioppe, juxta quod præcepe-
rat Cyrus rex Persarum eis. 8
Anno autem secundo adventus
eorum ad templum Dei in Je-
rusalem mense secundo, cœpe-
runt Zorobabel filius Salathiel,
et Josue filius Josedec, et re-
liqui de fratribus eorum Sacer-
dotes, et Levitæ, et omnes qui
venerant de captivitate in Je-
rusalem, et constituerunt Levi-
tas a viginti annis et supra, ut
urgerent opus Domini. 9 Stetit-
que Josue et filii ejus, et fra-
tres ejus, Cedmihel, et filii ejus,
et filii Juda, quasi vir unus, ut
instarent super eos qui facie-
bant opus in templo Dei: filii
Henadad, et filii eorum, et fra-
tres eorum, Levitæ.

10 Fundato igitur a cæmen-
tariis templo Domini, steterunt
sacerdotes in ornatu suo cum
tubis: et Levitæ filii Asaph in
cymbalis, ut laudarent Deum
per manus David regis Israel.
11 Et concinebant in hymnis,
et confessione Domino: Quo-
niam bonus, quoniam in æter-
num misericordia ejus super Is-
rael. Omnis quoque populus vo-
ciferabatur clamore magno in

6 Jie pradėjo atnašauti degi-
namąją auką Viešpačiui pirmą
septintojo mėnesio dieną; bet
Viešpaties bažnyčios pamatai
dar nebuvo padėti. 7 Jie davė
pinigu̯ akmenkaliams ir muri-
ninkams, o Sidoniečiams ir Tyrie-
čiams valgyti ir gerti ir alie-
jaus, kad gabentu kėdro medžius
nuo Libano iki Joppės jurai,
kaip jiems buvo įsakęs Persu̯
karalius Kyras. 8 Antraisiais gi
metais ju̯ atėjimo prie Dievo
bažnyčios Jeruzalėje, antrame
mėnesyje Salatiėlio sunus Zoro-
babėlis, Josedėko sunus Jozuė
ir kiti iš ju̯ broliu̯ kunigai ir
lėvitai ir visi, kurie buvo atė-
ję iš nelaisvės Jeruzalėn, pradė-
jo ir įstatė lėvitus dvidešimties
metu̯ ir vyresnius, kad skubin-
tu Viešpaties darbą. 9 O Jozuė,
jo sunu̯s ir jo broliai, Kedmi-
hėlis, jo sunu̯s ir Judo vyrai
kaip vienas vyras stojosi, kad
priveizdėtu tuos, kurie dirbo
darbą Dievo bažnyčioje; taipo-
gi Henadado sunu̯s, ju̯ju̯ sunu̯s
ir ju̯ broliai lėvitai.

10 Taigi, murininkams padė-
jus bažnyčios pamatus, kunigai
savo apdaruose sustojo su tri-
mitais, taipogi Asafo sunu̯s lė-
vitai su kymbolais, kad šlovin-
tu Dievą pagal Izraėlio kara-
liaus Dovido sutvarkymą. 11 Jie
giedojo Viešpačiui šlovinimo ir
dėkojimo giesmes, kad jis geras,
kad jo mielaširdystė ant Izraė-
lio per amžius. Taipogi visa tau-
ta šaukė didžiu šauksmu, šlo-

---

(7) *Sidoniečiai ir...* Plg. 3 Kar. 5, 6... — *Joppės.*. Tai buvo arčiausis nuo Jeruzalės uostas. — (8) *Antraisiais gi...*, t. y. 535 m. pirm Kr. — (8) *Kedmihėlis*: antras lėvitų šeimynos viršininkas. *Judo.* Rasi: Odovijos. Plg. aug. 2, 40; Neem. 7, 43.

(10) *Savo apdaruose.* Vz. Iš. 31, 10; 39, 27. — *Kymbolais.* Tai buvo lėvitų muzikos instrumentas. Plg. 1 Kron. 15, 19. 24 ir k. — *Pagal Izraėlio*, Plg. 2 Kron. 6, 31; 16, 4... 25, 1... — (12) *Se-*

laudando Dominum, eo quod fundatum esset templum Domini.
[12] Plurimi etiam de Sacerdotibus et Levitis, et principes patrum, et seniores, qui viderant templum prius cum fundatum esset, et hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: et multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.
[13] Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætantium, et vocem fletus populi: commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul.

Caput IV.
[1] Audierunt autem hostes Judæ, et Benjamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino Deo Israel:
[2] Et accedentes ad Zorobabel, et ad principes patrum dixerunt eis: Ædificemus vobiscum, quia ita ut vos, quærimus Deum vestrum: ecce nos immolavimus victimas a diebus Asor Haddan regis Assur, qui adduxit nos huc.
[3] Et dixit eis Zorobabel, et Josue, et reliqui principes patrum Israel: Non est vobis et nobis ut ædificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli ædificabimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis Cyrus rex Persarum.
[4] Factus est igitur ut populus terræ impediret manus populi Judæ, et turbaret

vindama Viešpatį, nes buvo padėti Viešpaties bažnyčios pamatai.
[12] Bet labai daug iš kunigų ir lėvitų, šeimynų viršininkai ir senesnieji, kurie buvo matę senąją bažnyčią, išvydę šituos bažnyčios pamatus, dedamus jų akyse, verkė labai balsiai, tuotarpu kad daugelis šukaudami kėlė balsą iš džiaugsmo.
[13] Ir neivienas negalėjo atskirti besidžiaugiančiųjų šauksmo nuo raudančios tautos balso, nes tauta šukojo didžiu balsu susimaišius, ir jų balsas girdėjosi toli.

4. perskyrimas.
[1] Bet Judo ir Benjamino nevieteliai, išgirdę, kad nelaisvės sunųs stato bažnyčią Viešpačiui, Izraėlio Dievui,
[2] prisiartino prie Zorobabėlio ir šeimynų viršininkų ir jiems tarė: Statykime draug su jumis, nes mes kaip ir jųs ješkome jusų Dievo; štai mes darėme aukas nuo laiko Asor-Hadano, kurs mus čionai atgabeno.
[3] Tuomet Zorobabėlis, Jozuė ir kiti Izraėlio šeimynų viršininkai jiems tarė: Nepridera jums ir mums draug statyti musų Dievui namus, bet mes statysime patįs vieni Viešpačiui, musų Dievui, kaip mums yra įsakęs Persų karalius Kyras.
[4] Taigi, atsitiko, kad žemės tauta kliudė Judo tautai ir trukdė

---

nąją bažnyčią: sudegintą 11. Sedekijo, o 19. Nabukodonosoro metais, pirm 53 m. (588 m. pirm Kr.)— *Verkė*: nes rodėsi, kad naujoji bažnyčia negalėsianti jokiu budu prilygti senajai. Plg. Ag. 2, 3; Zak. 4, 10.

(4, 1) *Neprieteliai*: Samaritonai. Vz. 4 Kar. 17, 24-31. Samaritonai išpradžios turėjo gerą užmanymą; tik žydų atstumti jie tapo jų neprieteliais. — *Nelaisvės sunųs*. Ebraizmas, užuot: sugrįžusieji iš nelaisvės. — (2) *Ješkome jusų Dievo*. Pasakymas nevisai teisingas, nes Samaritonų religija buvo mišinys judaizmo su stabmeldyste Plg. 4 Kar. 17, 28.— *Asor-Hadano*. Vz. 4 Kar. 19, 37. — (3) *Nepridera*.. Leidimas Samaritonams dalyvauti bažnyčios statyme turėjo vesti sugrįžusius iš nelaisvės žydus prie politiškos su jais vienybės; žydams gi labai svarbu buvo užlaikyti savystovybę; todėl jų vadai negalėjo duoti Samaritonams kitokio atsakymo. — (4) *Žemės tauta*: Samaritonai, kurių dabar buvo Palestinoje

eos in ædificando. 5 Conduxe-
runt autem adversus eos consi-
liatores, ut destruerent consi-
lium eorum omnibus diebus Cy-
ri regis Persarum, et usque ad
regnum Darii regis Persarum.
6 In regno autem Assueri, in
principio regni ejus, scripserunt
accusationem adversus habita-
tores Judæ et Jerusalem. 7 Et
in diebus Artaxerxis scripsit Be-
selam Mithridates, et Thabeel,
et reliqui, qui erant in consilio
eorum, ad Artaxerxem regem
Persarum: epistola autem accu-
sationis scripta erat Syriace, et
legebatur sermone Syro.
8 Reum Beelteem, et Sam-
sai scriba scripserunt epistolam
unam de Jerusalem Artaxerxi
regi, hujuscemodi: 9 Reum Beel-
teem, et Samsai scriba, et reli-
qui consiliatores eorum, Dinæi,
et Apharsathachæi, Terphalæi,
Apharsæi, Erchuæi, Babylonii,
Susanechæi, Dievi, et Ælamitæ,
10 et ceteri de gentibus, quas
transtulit Asenaphar magnus et
gloriosus: et habitare eas fecit
in civitatibus Samariæ, et in re-
liquis regionibus trans Flumen
in pace: 11 (hoc est exemplar

juos statyme. 5 Anie pasisamdė
prieš juos patarėjų, kad nieku
paverstu jų sumanymą per vi-
sas Persų karaliaus Kyro die-
nas ir iki Persų karaliaus Da-
rijaus viešpatavimui.
6 Karaliaujant gi Asverui, jo
viešpatavimo pradžioje jie pa-
rašė prieš Judo ir Jeruzalės gy-
ventojus skundą. 7 Ir Artakser-
kso laikais rašė Beselamas, Mi-
tridatas, Tabėėlis ir kiti buvusieji
jų taryboje Persų karaliui Ar-
takserksui; skundos gi laiškas bu-
vo parašytas syriškai ir buvo
skaitomas Syrų kalba.
8 Reum-Beėlteemas ir rašti-
ninkas Samsajis parašė iš Jeru-
zalės karaliui Artakserksui vieną
tokį laišką: 9 Reum-Beėlteemas
ir raštininkas Samsajis ir kiti
jų patarėjai, Diniečiai, Afarsa-
tachiečiai, Terpaliečiai, Afarsie-
čiai, Erkujiečiai, Babyloniečiai,
Susanechiečiai, Dieviečiai, Ela-
miečiai 10 ir kiti iš tautų, ku-
rias didis ir garbingas Asena-
faras perkėlė ir apgyvendino
jas Samarijos miestuose ir ki-
tuose kraštuose anapus Upės ra-
mybėje, 11 (štai nuorašas laiško,

---

dauguma. — *Kliudė...* Ebr. t.: padarė tai, kad Judo gyventojai nuleido rankas, ir jie nubaidė juos nuo statymo. — (5) *Patarėjų*: Persų karaliaus valdininkų. — *Per visas Persų..* Bažnyčios statymo darbas pasiliko sustabdytas per paskutinius penkerius Kyro viešpatavimo metus, aštuonerius Kambyzo, Pseudo Smerdžio ir pirmuosius Darijaus, todėl iki 520 m. pirm Kr.

(6) *Asverui.* Ebr. *'Ahašveroš.* Tai buvo tikriausiai antras vardas Kyro sunaus ir įpėdinio Kambyzo. — (7) *Artakserkso.* Ebr. *'Arthachšašta*, pers. *'Arthakhšathra.* Spėjama, kad taip pavadintas čionai Pseudo-Smerdis, kurs, mirus Kambyzui, buvo pasisavinęs sostą, bet po septynių mėnesių buvo priverstas atiduoti jį Kambyzo sunui Darijui. — *Syriškai,* t. y. buvo parašyta aramaiškomis raidėmis ir kalba, kuri buvo vartojama kaipo tarptautinė. — Nuo šitos vietos iki 6, 18 ir Ezdro knyga parašyta aramaiškai.

(8) *Reum-Beėlteemas* Tikriaus anot ebr. t.: Vyriausis teisėjas Reums, t. y. Persų karaliaus vietininkas, kurs buvo skiriamas padėjėju provincijų vietininkams. — (9) *Diniečiai...* Po valdininkų išskaitomos įvairios tautos, atkeltos Palestinon, iš kurių pasidarė Samaritonų tauta. — *Susanechiečiai:* iš garsaus senobėje miesto Susos, ebr. *Šušan* (plg. Dan. 8, 2). — *Elamiečiai*: gyventojai Elamo į rytus nuo Asyrijos. — (10) *Asenafaras.* Kas jis buvo, tikrai nežinia. Vieni spėja, kad tai antras ka-

epistolae, quam miserunt ad
eum) Artaxerxi regi, servi tui,
viri qui sunt trans Fluvium,
salutem dicunt. 12 Notum sit re-
gi, quia Judaei, qui ascende-
runt a te ad nos, venerunt in
Jerusalem civitatem rebellem
et pessimam, quam ædificant
exstruentes muros ejus, et pa-
rietes componentes. 13 Nunc igi-
tur notum sit regi, quia si ci-
vitas illa ædificata fuerit, et
muri ejus instaurati, tributum,
et vectigal, et annuos reditus
non dabunt, et usque ad reges
hæc noxa perveniet. 14 Nos au-
tem memores salis, quod in pa-
latio comedimus, et quia læsio-
nes regis videre nefas ducimus,
idcirco misimus et nuntiavimus
regi, 15 ut recenseas in libris
historiarum patrum tuorum, et
invenies scriptum in commen-
tariis: et scies quoniam urbs il-
la, urbs rebellis est, et nocens
regibus et provinciis, et bella
concitantur in ea ex diebus an-
tiquis: quam ob rem et civitas
ipsa destructa est. 16 Nuntiamus
nos regi, quoniam si civitas illa
ædificata fuerit, et muri ipsius
instaurati, possessionem trans
Fluvium non habebis.
17 Verum misit rex ad Reum
Beelteem, et Samsai scribam,
et ad reliquos, qui erant in con-
silio eorum habitatores Sama-

kurį jie jam siuntė) karaliui Ar-
takserksui tavo tarnai, vyrai
esantįs anapus Upės, linki svei-
katos! 12 Težino karalius, kad
žydai, pakilusieji nuo tavęs pas
mus, atvyko į maištingą ir blo-
giausį Jeruzalės miestą, kurį
stato, išvesdami jo murus ir da-
rydami sienas. 13 Taigi, dabar
težino karalius, jog, jei tas mie-
stas bus pastatytas ir jo murai
vėl išvesti, jie nebeduos nei
čyžės, nei muito, nei metinių
mokesčių ir tas nuostolis palies
galop karalių. 14 Mes gi atsime-
name druską, kurios valgėme
rumuose, ir kadangi mums ro-
dosi neteisinga matyti karaliaus
skriaudą, todėl siunčiame ir ap-
skelbiame karaliui, 15 kad tu pa-
jieškotumei savo tėvų istorijų
knygose, ir tu rasi parašyta
metraščiuose ir žinosi, jog tas
miestas yra maištingas miestas
ir kenksmingas karaliams ir kraš-
tams, ir jame sukeliamos karės
nuo senų laikų; todėlei tai tas
miestas ir liko išgriautas. 16 Mes
apskelbiame karaliui, jog jei tas
miestas bus pastatytas ir mu-
rai atnaujinti, tu nebeturėsi nuo-
savybės anapus Upės.

17 Tuomet karalius siuntė
Reum-Beėlteemui, raštininkui
Samsajui ir likusiems, kurie bu
vo jų taryboje, Samarijos gy-

---

ralıaus Asurbanipalo (668-626 m.) vardas, kiti gi, kad taip vadinęsis Asarhadono valdininkas, kuriam buvo pavesta apgyvendinti Palestinoje augščiaus paminėtuosius gyventojus. — *Upės*: Euprato. Pasakymu „anapus Upės“, buvo nurodoma provincijos į vakarus nuo Euprato. — *Ramybėje*. Chald. *ukh^{e}'eneth*; i r t a i p. Tai sutrumpinimo formula, reiškianti: ir taip toliaus. — (**13**) *Nei čyžės, nei muito* Rasi metinių mokesčių, imamų pinigais ir dalykais. — *Metinių mokesčių*. Tikriaus anot chald. t.: k e l p i n i g i ų, kurie buvo mokami už pasinaudojimą vieškeliais. — (**14**) *Druską*. Taip sakoma rytų kraštuose apie tuos, kurie gauna iš ko nors maistą arba algą (salarium). — (**15**) *Savo tėvų*: Artakserkso pranokėjų. —*Istorijų knygose*. Rytų kraštuose buvo labai prasiplatinęs paprotys rašyti valdovų metraščius. — *Sukeliamos karės*. Kald. t.: sukeliami maištai.

riæ. et ceteris trans Fluvium, salutem dicens et pacem. [18] Accusatio, quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me: [19] et a me præceptum est: et recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, et seditiones, et prœlia concitantur in ea: [20] nam et reges fortissimi fuerunt in Jerusalem, qui et dominati sunt omni regioni, quæ trans Fluvium est: tributum quoque et vectigal, et reditus accipiebant. [21] Nunc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos ut urbs illa non ædificetur, donec si forte a me jussum fuerit. [22] Videte non negligenter hoc impleatis, et paulatim crescat malum contra reges.

[23] Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beelteem, et Samsai scriba, et consiliariis eorum: et abierunt festini in Jerusalem ad Judæos, et prohibuerunt in brachio et robore. [24] Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

ventojams, ir kitiems anapus Upės, linkėdamas sveikatos ir ramybės: [18] Skunda, kurią pas mus siuntėte, buvo aiškiai perskaityta mano akyvaizdoje, [19] ir mano buvo duota įsakymas; peržiurėta ir rasta, jog tas miestas nuo senų dienų kelią prieš karalius maištą, ir jame sukilstą vaidai ir kovos; [20] nes Jeruzalėje buvę ir stipriausių karalių, kurie viešpatavo ant viso krašto anapus Upės; jie ėmė taipogi čyžę ir muitą ir duoklę. [21] Taigi, dabar paklausykite nutarimo: Uždrauskite aniems vyrams statyti tą miestą, iki rasi aš neliepsiu. [22] Veizdėkite, kad tai išpildytumėte neapsileisdami, ir kad nuostolis karaliaus pamažu nepadidėtu.

[23] Taigi, karaliaus Artakserkso ištarmės nuorašas buvo perskaitytas Reum-Beėlteemo, raštininko Samsajo ir jų patarėjų akyvaizdoje ir jie nuėjo skubiai pas žydus į Jeruzalę ir uždraudė jiems galinga ranka [24] Tuomet Viešpaties namų darbas Jeruzalėje liko sustabdytas ir nebuvo daromas iki antrų Persų karaliaus Darijaus viešpatavimo metų.

3. Tolesnis bažnyčios statymas ir laimingas darbo užbaigimas.

Caput V. [1] Prophetaverunt autem Aggæus propheta, et Zacharias filius Addo prophetantes ad Judæos qui erant in Ju-

5. perskyrimas. [1] Bet pranašas Agėjus ir Ado sunus Zakarijas pranašaute pranašavo vardan Izraėlio Dievo žydams, bu-

---

(**17**) *Ir ramybės.* Kald.: ir taip toliaus. — (**19**) *Kelią prieš karalius..*: kaip buvo atsitikę Joakimo, Joakino ir Sedėkijo laikais. Plg. 4 Kar. 24, 1. 10. 20. —(**20**) *Stipriausių karalių*: kaip Dovidas, Saliamonas ir kaikurie kiti. — *Duoklę*: kelpinigius.

(**24**) *Iki antrų...*: iki 520 m. pirm. Kr.

dæa et Jerusalem, in nomine
Dei Israel. 2 Tunc surrexerunt
Zorobabel filius Salathiel, et Jo-
sue filius Josedec, et cœperunt
ædificare templum Dei in Jeru-
salem et cum eis prophetæ Dei
adjuvantes eos.
3 In ipso autem tempore ve-
nit ad eos Thathanai, qui erat
dux trans Flumen, et Stharbu-
zanai, et consiliarii eorum: sic-
que dixerunt eis: Quis dedit vo-
bis consilium ut domum hanc
ædificaretis, et muros ejus in-
stauraretis? 4 Ad quod respon-
dimus eis, quæ essent nomina
hominum auctorum ædificatio-
nis illius. 5 Oculus autem Dei
eorum factus est super senes
Judæorum, et non potuerunt
inhibere eos. Placuitque ut res
ad Darium referretur, et tunc
satisfacerent adversus accusa-
tionem illam.
6 Exemplar epistolæ, quam
misit Thathanai dux regionis
trans Flumen, et Stharbuzanai,
et consiliatores ejus Arphasa-
chæi, qui erant trans Flumen,
ad Darium regem. 7 Sermo,
quem miserant ei, sic scriptus
erat: Dario regi pax omnis. 8
Notum sit regi, isse nos ad Ju-
dæam provinciam, ad domum
Dei magni, quæ ædificatur la-

vusiems Judėjoje ir Jeruzalėje.
2 Tuomet Salatiėlio sunus Zo-
robabėlis ir Josedėko sunus Jo-
zuė pakilo ir ėmė statyti Die-
vo bažnyčią Jeruzalėje, o draug
su jais buvo Dievo pranašai ir
jiems padėjo.
3 Tuo pačiu metu atėjo prie
jų Tatanajis, kurs buvo virši-
ninku anapus Upės, ir Starbu-
zanajis ir jų patarėjai ir taip
jiems kalbėjo: Kas jums patarė
statyti šituos namus ir išvesti
jo murus? 4 Į tai mes jiems at-
sakėme, išvardindami žmones,
pradėjusius tą statymą. 5 Jų gi
Dievo akis budėjo ant žydų se-
nesniųjų, ir anie negalėjo jiems
uždrausti. Nutarta gi pranešti
apie tą dalyką Darijui ir kad
tuomet jie atsakys į tą skundą.

6 Nuorašas laiško, kurį virši-
ninkas krašto anapus Upės Ta-
tanajis, ir Starbuzanajis, ir jo
patarėjai Arpasachiečiai, buvu-
sieji anapus Upės, siuntė kara-
liui Darijui. 7 Laiškas, kurį jie
jam nusiuntė taip buvo parašy-
tas: Karaliui Darijui teesie vi-
sa ramybė. 8 Težino karalius,
kad mes buvome nuėję į Judė-
jos šalį, prie didžiojo Dievo na-

5, 1—6, 22. Padrąsinti pranašų žydai vėl pradeda statyti bažnyčią. Patyręs apie tai naujas karaliaus vietininkas klausia Darijų laišku, ar buvo Kyro leista žydams statyti Viešpaties namus (5, 1—17) ir gauna atsakymą, kuriuo liepiama netik netrukdyti darbo, bet dar padėti (6, 1—12). Padedant tat karaliaus vietininkui, bažnyčios statymas užbaigiamas, ji pašvenčiama 6. Darijaus metais ir švenčiama iškilmingai Velykos (6, 13-22).

(**5, 1**) *Agėjus ir Ado sunus Zakarijas*: dešimtasis ir vienoliktasis iš tarpo mažesniųjų pranašų. Zakarijas buvo ištikrųjų ne sunus Ado, bet anukas. Plg. Zak. 1, 1. — (**2**) *Jiems padėjo*: savo karštais paraginimais, kaip pasirodo iš jųdviejų pranašysčių

(**3**) *Tatanajis*. Tai buvo Reumo įpėdinis. Jis turėjo taipogi kitą raštininką Starbuzanajį. — *Kas jums patarė*. Kald.: kas jums leido. — (**4**) *Mes*: Ezdras ir kiti. — (**5**) *Anie negalėjo jiems uždrausti*. Tatanajis nedrįso savo valia sustabdyti pradėto darbo, kolei negaus iš karaliaus atsakymo apie dalyką.

(**7**) *Taip buvo parašytas*. Tatanajis

pide impolito, et ligna ponun-
tur in parietibus: opusque illud
diligenter exstruitur, et crescit
in manibus eorum. 9 Interroga-
vimus ergo senes illos, et ita
diximus eis: Quis dedit vobis
potestatem ut domum hanc æ-
dificaretis, et muros hos instau-
raretis? 10 Sed et nomina eorum
quæsivimus ab eis, ut nuntia-
remus tibi: scripsimusque no-
mina eorum virorum, qui sunt
principes in eis. 11 Hujuscemo-
di autem sermonem responde-
runt nobis, dicentes: Nos su-
mus servi Dei cœli et terræ, et
ædificamus templum, quod erat
exstructum ante hos annos mul-
tos, quodque rex Israel magnus
ædificaverat et exstruxerat. 12
Postquam autem ad iracundiam
provocaverunt patres nostri De-
um cœli, tradidit eos in manus
Nabuchodonosor regis Babylo-
nis Chaldæi, domum quoque
hanc destruxit, et populum ejus
transtulit in Babylonem. 13 An-
no autem primo Cyri regis Ba-
bylonis, Cyrus rex proposuit
edictum ut domus Dei hæc æ-
dificaretur. 14 Nam et vasa tem-
pli Dei aurea et argentea, quæ
Nabuchodonosor tulerat de tem-
plo, quod erat in Jerusalem, et
asportaverat ea in templum Ba-
bylonis, protulit Cyrus rex de
templo Babylonis, et data sunt
Sassabasar vocabulo, quem et
principem constituit, 15 dixitque
ei: Hæc vasa tolle, et vade, et
pone ea in templo, quod est in
Jerusalem, et domus Dei ædi-
ficetur in loco suo. 16 Tunc ita-

mų, kurie statomi iš netašyto
akmens ir medžiai dedami ant
sienų; tas statymo darbas da-
romas rupestingai ir tarpsta jų
rankuose. 9 Taigi, mes klausėme
anuos vyresniuosius ir taip jiems
tarėme: Kas jums leido statyti
šituos namus ir atnaujinti šitas
sienas? 10 Pasiklausėme taipogi
jų vardų, kad praneštumėm tau,
ir surašėme vardus tų vyrų, ku-
rie tarp jų viršininkai. 11 Jie gi
mums atsakė tokiais žodžiais ir
tarė: Mes esame dangaus ir že-
mės Dievo tarnai ir statome
bažnyčią, kuri buvo jau pasta-
tyta pirm daugelio metų, kurią
buvo pastatęs ir padaręs didis
Izraėlio karalius. 12 Kuomet gi
musų tėvai atvedė į rustybę
dangaus Dievą, jis padavė juos
į Babylono karaliaus Kaldėjiečio
Nabukodonosoro rankas, kurs su-
griovė šituos namus ir perkėlė
jo tautą į Babyloną. 13 Bet pir-
mais Babylono karaliaus Kyro
metais, karalius Kyras išleido
nutarimą pastatyti šituos Die-
vo namus. 14 Nes ir auksinius
bei sidabrinius Dievo bažnyčios
indus, kuriuos Nabukodonosoras
buvo paėmęs iš bažnyčios Jeru-
zalėje ir atgabenęs juos į Ba-
bylono šventyklą, karalius Ky-
ras ėmė iš Babylono šventyklos,
ir jie buvo atiduoti Sasabasa-
rui vardu, kurį jis įstatė taipo-
gi viršininku. 15 Be to jis jam
tarė: Imk šituos indus, eik ir
padėk juos bažnyčioje, esančio-
je Jeruzalėje, ir Dievo namai
tebuna statomi savo vietoje. 16
Taigi, tuomet anas Sasabasaras

---

savo laiške nedaro žydams jokių prikaišioji-
mų; jis tik aprašo dalyką, kokį pats rado.—
(14)*Sasabasarui*: Zorobabėliui. Vz. aug. 1,8.
— *Viršininku*. kald. *pechah*, vietinin-
kas, bet mažesnis, negu buvo Tatanajis.
— *Statoma ir dar nepabaigta*.. Tos ap-

que Sassabasar ille venit et po-
suit fundamenta templi Dei in
Jerusalem, et ex eo tempore
usque nunc ædificatur, et nec-
dum completum est. 17 Nunc
ergo, si videtur regi bonum,
recenseat in bibliotheca regis,
quæ est in Babylone, utrumnam
a Cyro rege jussum fuerit ut
ædificaretur domus Dei in Je-
rusalem, et voluntatem regis
super hac re mittat ad nos.

Caput VI. 1 Tunc Darius rex
præcepit: et recensuerunt in bib-
liotheca librorum, qui erant
repositi in Babylone, 2 et in-
ventum est in Ecbatanis, quod
est castrum in Medena provin-
cia volumem unum, talisque
scriptus erat in eo commenta-
rius:

3 Anno primo Cyri regis: Cy-
rus rex decrevit ut domus Dei
aedificaretur, quae est in Jeru-
salem, in loco ubi immolent
hostias, et ut ponant fundamen-
ta supportantia altitudinem cu-
bitorum sexaginta, et latitudi-
nem cubitorum sexaginta, 4 or-
dines de lapidibus impolitis tres,
et sic ordines de lignis novis:
sumptus autem de domo regis
dabuntur. 5 Sed et vasa templi
Dei aurea et argentea, quae Na-
buchodonosor tulerat de tem-
plo Jerusalem, et attulerat ea
in Babylonem, reddantur, et re-

atėjo ir padėjo Dievo bažnyčios
pamatus Jeruzalėje ir nuo to
meto iki dabar ji statoma ir
dar nepabaigta. 17 Dabar tat,
jei karaliui tinka, jis tepajieško
karaliaus knygyne, esančiame
Babylone, ar buvo karaliaus Ky-
ro liepta statyti Dievo namus
Jeruzalėje, ir teatsiunčia mums
karaliaus valią apie tą dalyką.

6. perskyrimas. 1 Tuomet ka-
ralius Darijus davė įsakymą, ir
jieškota knygų rinkinyje, kurios
buvo sudėtos Babylone; 2 ir at-
rasta Mėdijos krašto stiprovėje
Ekbatanoje, vienas rietimas, ku-
riame buvo parašyta toks at-
mintinas dalykas.

3 Pirmais karaliaus Kyro me-
tais, karalius Kyras nutarė, kad
butu statomi Dievo namai Je-
ruzalėje, toje vietoje, kame at-
našaujama aukos, ir kad padėtu
pamatus, pakeliančius rumą še-
šiomis dešimtimis mastų augštą
ir šešiomis dešimtimis mastų
platų, 4 tris eilias iš netašytų
akmenų ir taippat eilias iš nau-
jų medžių; išlaidos gi turi buti
duotos iš karaliaus namų. 5 Be
to auksiniai ir sidabriniai Die-
vo bažnyčios indai, kuriuos Na-
bukodonosoras buvo paėmęs iš
Jeruzalės bažnyčios ir atgabe-

---

linkybės, kad bažnyčios statymo darbas buvo sustabdytas, žydai nemini. (**17**) *Knygyne.* Kald.: turtų bute.

(**6, 1**) *Knygų rinkinyje.* Tikriaus raštų bute. Senobinės Ninivos miesto vietoje Kujundžike atkasta eilia karaliaus rumo kambarių, prikrautų plytelių, ant kurių surašyti viešieji dokumentai. Panašioje bibliotėkoje jieškota ir Kyraus dekreto apie Jeruzalės bažnyčią. — (**2**) *Ekbatanoje.* Kald. *'Achmetha.* Persiškai ta vieta vadinasi Hagmatana. Buvo tai sustiprinta Persų karalių rezidencija vasaros mete.

(**3**) *Kad butu statomi...* Čionai paduodamas tikriausiai ne ištisas karaliaus nutarimas, bet tik ištraukos iš jo. — *Rumą šešiomis...* Nauja bažnyčia turėjo buti daug didesnė (plg. 3 Kar. 6, 2), bet netaip graži ir turtinga kaip Saliamono. — (**4**) *Tris eilias...* Neaišku, apie kurią bažnyčios dalį čionai kalbama. —

ferantur in templum in Jerusa-
lem in locum suum, quæ et posita
sunt in templo Dei.
6 Nunc ergo Thathanai dux re-
gionis, quæ est trans Flumen.
Stharbuzanai, et consiliarii vestri
Apharsachæi, qui estis trans Flu-
men, procul recedite ab illis,
7 et dimittite fieri templum Dei
illud a duce Judæorum, et a seni-
oribus eorum, ut domum Dei
illam ædificent in loco suo. 8 Sed
et a me præceptum est quid
oporteat fieri a presbyteris Judæ-
orum illis ut ædificetur domus
Dei, scilicet ut de arca regis, id
est, de tributis, quæ dantur de
regione trans Flumen, studiose
sumptus dentur viris illis ne im-
pediatur opus. 9 Quod si necesse
fuerit, et vitulos, et agnos, et
hœdos in holocaustum Deo cæli,
frumentum, sal, vinum, et oleum,
secundum ritum Sacerdotum, qui
sunt in Jerusalem, detur eis per
singulos dies, ne sit in aliquo
querimonia. 10 Et offerant obla-
tiones Deo cæli, orentque pro vita
regis, et filiorum eius. 11 A me
ergo positum est decretum: Ut
omnis homo, qui hanc mutaverit
iussionem, tollatur lignum de
domo ipsius, et erigatur, et con-
figatur in eo, domus autem eius
publicetur. 12 Deus autem, qui
habitare fecit nomen suum ibi,
dissipet omnia regna, et populum
qui extenderit manum suam ut
repugnet, et dissipet domum Dei
illam, quæ est in Jerusalem. Ego
Darius statui decretum, quod stu-
diose impleri volo.

nęs į Babyloną, tebuna atiduoti ir nu-
nešti atgal į Jeruzalės bažnyčią sa-
von vieton. Jie ir buvo padėti Dievo
bažnyčioje. 6 Dabar tat, Tatanajau,
viršininke krašto anapus Upės, Star-
buzanajau ir jusų patarėjai, Arpasa-
kiečiai, kurie esate anapus Upės, at-
sitraukkite toli nuo jų 7 ir leiskite da-
ryti tą Dievo bažnyčią žydų vadui ir
jų vyresniesiems, kad jie pastatytų
tuos Dievo namus savo vietoje.
8 Mano taipogi įsakyta, kas tų žydų
vyresniųjų turi buti daroma, idant
butu statomi Dievo namai, butent
kad iš karaliaus iždo, tai yra, iš
mokesčių, kurie imami iš krašto
anapus Upės, butu rupestingai
duodama aniems vyrams lėšų, idant
darbas nebutu sutrukdytas. 9 O jei
bus reikalas, tebuna jiems duo-
dama kasdien veršių, avinėlių ir
ožių deginamajai dangaus Dievo
aukai, taipogi javų, druskos, vyno
ir aliejaus, taip kaip reikalauja
esančiųjų Jeruzalėje kunigų apeigos,
kad nebutu jokios priežasties de-
juoti. 10 Tegul jie aukoja dangaus
Dievui atnašas ir tesimeldžia už
karaliaus ir jo sunų gyvybę.
11 Taigi, mano padaryta nutarimas:
jei koks nors žmogus permainytų
šitą nutarimą, tegul ima iš jojo
namų rąstą, tepastato ir tegul jį
ant jo prikala, o jo namai tebuna
atimti iždan. 12 Dievas gi, kurs
paskyrė tenai savo vardui buveinę,
tesugriauna kiekvieną karalystę ir
tautą, kuri ištiestu savo ranką,
kad priešintusi ir ardytu tuos
Dievo namus Jeruzalėje. Aš, Dari-
jus, padariau tą nutarimą ir noriu,
kad jis butu rupestingai išpildytas.

---

(5) *Jie ir buvo padėti...* Kald. t.: tu padėk juos Dievo namuose. — (6) *Dabar tat...* Čionai prasideda Darijaus įsakymas. — *Atsitraukkite toli nuo jų:* nesikiškite į tą dalyką. — (9) *Ožių.* Tikriaus: avinų. — (10) *Atnašas.* Kald.: meilų kvapą. — *Teišmeldžia...* Ir žydų pranašai ragindavo juos melsties už savo valdovus pagonis. Vz. Jer. 29, 7; Plg. 1 Mak. 7, 23; 12, 11. — (11) *Prikala..* Prikalimas prie rąsto, pirma nukirtus galvą, buvo dažnai vartojama bausmė.

[13] Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen, et Stharbuzanai, et consiliarii eius, secundum quod præceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt. [14] Seniores autem Judæorum ædificabant, et prosperabantur juxta prophetiam Aggæi prophetæ, et Zachariæ filii Addo: et ædificaverunt et construxerunt jubente Deo Israel, et jubente Cyro, et Dario, et Artaxerxe regibus Persarum: [15] et compleverunt domum Dei istam, usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis.

[16] Fecerunt autem filii Israel Sacerdotes et Levitæ, et reliqui filiorum transmigrationis, dedicationem Domus Dei in gaudio. [17] Et obtulerunt in dedicationem domus Dei, vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Israel duodecim, juxta numerum tribuum Israel. [18] Et statuerunt Sacerdotes in ordinibus suis, et Levitas in vicibus suis super opera Dei in Jerusalem, sicut scriptum est in libro Moysi.

[19] Fecerunt autem filii Israel transmigrationis, Pascha, quartadecima die mensis primi. [20] Purificati enim fuerant Sacerdotes et Levitæ quasi unus: omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis, et fratribus suis Sacerdotibus, et sibi.

[13] Taigi, Tatanajis, viršininkas šalies anapus Upės, Starbuzanajis ir jo patarėjai visa rupestingai išpildė, taip kaip karalius Darijus buvo įsakęs. [14] Žydų gi senesnieji statė, ir jiems sekėsi, taip kaip pranašavo pranašas Agiejus ir Ado sunus Zakarijas. Jie darbavosi ir pastatė, liepiant Izraėlio Dievui ir įsakant Persų karaliams Kyrui, Darijui ir Artakserksui. [15] Jie užbaigė tuos Dievo namus iki trečiajai Adaro mėnesio dienai šeštais karaliaus Darijaus viešpatavimo metais.

[16] Tuomet Izraėlio sunųs, kunigai ir lėvitai ir kiti perkėlimo sunųs darė su džiaugsmu Dievo namų pašventimą. [17] Dievo namams pašvęsti jie atnašavo šimtą veršių, du šimtu avinų, keturis šimtus avinėlių, dvyliką ožių už viso Izraėlio nuodėmę, žiurint Izraėlio giminių skaitliaus. [18] Taipogi jie pastatė kunigus, žiurėdami jų tvarkos, ir lėvitus jų eiliomis prie visų Dievo darbų Jeruzalėje, kaip parašyta Mozės knygoje.

[19] Sugrįžusieji iš nelaisvės Izraėlio sunųs šventė Velykas keturioliktoje pirmojo mėnesio dienoje, [20] nes kunigai ir lėvitai buvo apsivalę, kaip vienas žmogus; visi buvo nesutepti, kad aukotu Paschą visiems nelaisvės sunums, ir savo broliams kunigams, ir sau.

(**14**) *Agiejaus...* Vz. Ag. 1, 1... — *Zakarijo...* Vz. Zak. 1, 1... *Artakserksui:* Longimanui (Ilgarankiui), kurs žymiai vėliaus padėjo žydams sutvarkyti jų religijinį gyvenimą. — (**15**) *Adaro.* Paskutinis žydų metų mėnuo. — *Šeštais...* 516—515 m. pirm Kristaus.

(**18**) *Tvarkos:* kurią buvo nustatęs Dovidas. Vz. 1 Kron. 23, 6..: 24, 1... — *Darbų:* tarnystės bažnyčioje.

(**19**) *Izraėlio sunųs...* Nuo šitos vietos originalinis tekstas vėl ebraiškas. — (**20**) *Nes kunigai ir...* Toks kaip čionai uolumas nevisuomet buvo kunigų tarpe. Plg. 2 Kron. 29, 34; 30, 3. — *Visiems nelaisvės sunums.* Kitados patįs šeimynų viršininkai pjaudavosi velykinius avinėlius (vz. Iš. 12, 6...); lėvitams gi buvo pavesta ta pareiga rasi nuo Ezekijo laikų. Plg. 2 Kron. 30, 17;

21 Et comederunt filii Israel, qui
reversi fuerant de transmigratione, et omnes qui se separaverant a coinquinatione Gentium terræ ad eos, ut quærerent Dominum Deum Israel.
22 Et fecerunt sollemnitatem azymorum septem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos Dominus, et converterat cor regis Assur ad eos, ut adiuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israel.

21 Valgė Paschą Izraėlio sunųs, sugrįžusieji iš nelaisvės, ir visi, kurie buvo atsiskyrę nuo krašto tautų susitepimo ir prisidėję prie jų, kad jieškotu Viešpaties, Izraėlio Dievo.
22 Jie su džiaugsmu darė neraugintų duonų iškilmę per septynias dienas, nes Viešpats buvo padaręs jiems linksmybės ir palenkęs prie jų Asyrijos karaliaus širdį, kad padėtu jų rankoms Viešpaties, Izraėlio Dievo, darbe.

II. Sugrįžimas Palestinon antrojo žydų burio, vedant Ezdrui, ir tolesnis tautos gyvenimo tvarkymas. 1. Kelionė Ezdro ir antrojo žydų burio iš Babylono Jeruzalėn.

Caput 7. 1 Post hæc autem verba in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras filius Saraiæ, filii Azariæ, filii Helciæ,
2 filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,
3 filii Amariæ, filii Azariæ, filii Maraioth,
4 filii Zarahiæ, filii Ozi, filii Bocci,
5 filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio.
6 Ipse Esdras ascendit de Babylone, et ipse scriba velox in lege Moysi, quam Dominus Deus dedit Israel: et dedit ei rex secundum manum Domini Dei eius super eum, omnem petitionem eius.
7 Et ascenderunt de filiis Israel, et de filiis Sacerdotum, et de filiis Levitarum, et de cantoribus, et de

7. perskyrimas. 1 Po tų gi atsitikimų, karaliaujant Persų karaliui Artakserksui, atėjo Ezdras, sunus Sarajo, kurs buvo sunus Azarijo, kurs buvo sunus Helkijo,
2 kurs buvo sunus Selumo, kurs buvo sunus Sadoko, kurs buvo Achitobo sunus,
3 kurs buvo Amarijo sunus, kurs buvo Azarijo sunus, kurs buvo Marajoto sunus,
4 kurs buvo Zarahijo sunus, kurs buvo Ozio sunus, kurs buvo Bokkio sunus,
5 kurs buvo Abisuės sunus, kurs buvo Pinėo sunus, kurs buvo Eleazaro sunus, kurs buvo pirmojo kunigo Aarono sunus.
6 Tasai Ezdras atvyko iš Babylono; jis buvo prityręs žinovas Mozės įstatymo, kurį Viešpats Dievas yra davęs Izraėliui. O kara-

35, 11. 14 — (21) *Kurie buvo atsiskyrę...* Rasi tai buvo taipogi izraėlitai, kurie buvo susimaišę su pagonimis, o dabar vėl nuo jų atsiskyrė. — (22) *Asyrijos karaliaus.* Persų karalius Darijus vadinamas čia Asyrijos karaliumi, nes senobinė Asyrija buvo jo valdžioje.

7, 1—8, 36. Leidžiant karaliui Artakserksui, grįžta Palestinon su nauju žydų buriu ir su įvairiomis dovanomis bažnyčiai Rašto žinovas Ezdras (7, 1—28). Išvardijami atvykusieji draug su juo šeimynų viršininkai (8, 1—14) ir aprašoma pati kelionė (8, 15—36).

(7, 1) *Po tų gi atsitikimų...* Nuo šeštų Darijaus metų buvo praslinkę arti 57 m. Artakserksas Ilgarankis buvo sunus Kserkso, o Darijaus anukas. — *Sunus Sarajo,* t. y. Sarajo ainis, nes nuo Sarajo mirties buvo praslinkę 130 m. Plg. 4 Kar. 25, 18. — (5) *Pirmojo kunigo.* Ebr. t.: vyriausiojo kunigo.

(6) *Jis buvo prityręs...* Čionai pirmą sykį sutinkame šv. Rašte žinovo vardą. Ezdras draug su kitais mokslin-

janitoribus, et de Nathinæis in
Jerusalem anno septimo Artaxerxis regis.

[8] Et venerunt in Jerusalem
mense quinto, ipse est annus septimus regis.
[9] Quia in primo die
mensis primi cœpit ascendre de Babylone, et in primo die mensis quinti venit in Jerusalem, juxta manum Dei sui bonam super se.
[10] Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, et faceret et doceret in Israel præceptum et judicium.
[11] Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus et præceptis Domini, et ceremoniis eius in Israel.
[12] Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem.
[13] A me decretum est, ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israel, et de Sacerdotibus eius, et de Levitis ire in Jerusalem, tecum vadat.
[14] A facie enim regis, et septem consiliatorum eius missus es, ut visites Judæam et Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:
[15] et ut feras argentum et aurum quod rex, et consiliatores eius sponte obtulerunt Deo Israel, cuius in Jerusalem tabernaculum est.
[16] Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa

lius suteikė jam visa, ko buvo prašęs, nes Viešpaties, jo Dievo, ranka buvo ant jo.
[7] Taipogi iš Izraėlio sunų, ir iš kunigų sunų, ir iš lėvitų sunų, ir iš giesmininkų, ir iš durininkų, ir iš Natiniečių atvyko kaikurie į Jeruzalę septintais karaliaus Artakserkso metais.
[8] Jie atėjo į Jeruzalę penktame mėnesyje; tai buvo septinti karaliaus metai.
[9] Pirmoje pirmojo mėnesio dienoje jis pradėjo eiti iš Babylono ir pirmoje penktojo mėnesio dienoje atėjo į Jeruzalę, esant ant jo gerai Dievo rankai.
[10] Nes Ezdras buvo prirengęs savo širdį tyrinėtų Viešpaties įstatymo, ir pildytų bei mokytų įsakymų ir nutarimų Izraėlyje.
[11] Štai gi nuorašas laiško su nutarimu, kokį karalius Artakserksas davė kunigui Ezdrui, Rašto mokytojui, žinovui Viešpaties žodžių ir įsakymų ir jo apeigų Izraėlyje.

[12] Karalių karalius Artakserksas kunigui Ezdrui, mokyčiausiam dangaus Dievo įstatymo žinovui linki sveikatos.
[13] Mano nutarta, kad kam tik patiks mano karalystėje iš Izraėlio tautos, iš jo kunigų ir iš lėvitų eiti Jeruzalėn, teeina draug su tavim.
[14] Nes tu siųstas karaliaus ir septynių jo patarėjų aplankytų Judėjos ir Jeruzalės pagal tavo Dievo įstatymą, kurs yra tavo rankoje,
[15] ir nunešti sidabro ir aukso, karaliaus ir jo patarėjų savo valia paaukoto Izraėlio Dievui, kurio padangtė yra Jeruzalėje.
[16] Taipogi visą sidabrą ir auksą, kokį tik rasi visoje Babylono šalyje ir kurį tauta norės atnašauti,

čiais, anot padavimo, pakeitęs senobines žydų kalbos penikiškas raides keturkampėmis. — *Nes Viešpaties ranka...* Dievo apveizda laikė jį ypatingoje savo globoje. — (7) *Iš Izraėlio sunų...* Plg. aug. 2, 70. — *Septintais... metais:* 459 m. pirm Kristaus.

(11) *Laiško su nutarimu.* Artakserkso laiškas perrašytas aramaiška kalba; taip jis buvo tikriausiai sudėtas.
(14) *Kurs yra tavo rankoje:* kurį tu gerai žinai. — (17) *Duoninių aukų...* Vz. Kun. 2, 1.. Sk. 15, 1—16.

provincia Babylonis, et populus
offerre voluerit, et de Sacerdoti-
bus quæ sponte obtulerint domui
Dei sui, quæ est in Jerusalem,
17 libere accipe, et studiose eme
de hac pecunia vitulos, arietes,
agnos et sacrificia et libamina
eorum, et offer ea super altare
templi Dei vestri, quod est in
Jerusalem. 18 Sed et si quid tibi,
et fratribus tuis placuerit de re-
liquo argento et auro ut faciatis,
juxta voluntatem Dei vestri fa-
cite. 19 Vasa quoque, quæ dantur
tibi in ministerium domus Dei tui,
trade in conspectu Dei in Jerusalem.
20 Sed et cetera, quibus
opus fuerit in domum Dei
tui, quantumcumque necesse est
ut expendas, dabitur de thesauro,
et de fisco regis, 21 et a me. Ego
Artaxerxes rex, statui atque de-
crevi omnibus custodibus arcæ
publicæ, qui sunt trans Flumen,
ut quodcumque petierit a vobis
Esdras sacerdos, scriba legis Dei
cæli, absque mora detis 22 usque
ad argenti talenta centum, et us-
que ad frumenti coros centum,
et usque ad vini batos centum,
et usque ad batos olei centum,
sal vero absque mensura.
23 Omne, quod ad ritum Dei cæli
pertinet, tribuatur diligenter in
domo Dei cæli: ne forte irascatur
contra regnum regis, et filiorum
eius. 24 Vobis quoque notum fa-
cimus de universis Sacerdotibus,
et Levitis, et cantoribus, janitori-
bus, Nathinæis, et ministris do-
mus Dei huius, ut vectigal, et
tributum, et annonas non habeatis
potestatem imponendi super eos.

ir iš kunigų, ką jie savo valia
atnašaus savo Dievo namams, esan-
tiems Jeruzalėje, 17 imk be kliučių
ir rupestingai pirkk už tuos pinigus
veršių, avinų, avinėlių, duoninių
aukų ir jų liejamų aukų ir tai
atnašauk ant jusų Dievo bažnyčios
altoriaus, kurs yra Jeruzalėje. 18 Jei
tau ir tavo broliams patiks pada-
ryti ką nors su likusiu sidabru
ir auksu, darykite kaip jusų Dievo
valia. 19 Taipogi indus, kurie tau
duodami tavo Dievo namų tarny-
stei, atiduok Dievo akyvaizdoje
Jeruzalėje.

20 Bet ir kas dar bus privalu
tavo Dievo namams, kiek tik
reikės išleisti, bus duota iš iždo ir
iš karaliaus pinigyno, 21 taipogi
ir mano paties. Aš, karalius
Artakserksas, nutariu ir įsakau
visiems viešojo iždo užveizdams
anapus Upės, kad ko tik iš jusų
reikalaus kunigas Ezdras, dangaus
Dievo įstatymo žinovas, jųs duo-
tumėte be gaišto 22 iki šimtui
talentų sidabro, iki šimtui korų
javų, iki šimtui batų vyno, iki
šimtui batų aliejaus, druskos gi
be saiko. 23 Visa, kas priguli prie
dangaus Dievo apeigų, tebuna duo-
dama rupestingai dangaus Dievo
namuose, kad kartais jis neužsirus-
tintu ant karaliaus ir jo sunų
karalystės. 24 Taipogi duodame
jums žinią apie visus kunigus,
lėvitus, giesmininkus, durininkus,
Natiniečius ir šito Dievo namų
tarnus, kad jums nevalia dėti ant
jų muito, čyžės ir metinio mokesčio.

---

(20) *Bus duota iš*.. Kald. t.: galėsi gauti iš karaliaus turtų namų; o mano, kurs esu karalius Artakserksas, bus išleistas paliepimas visiems iždo užveizdams anapus upės, kad, ko tik.. — (22) *Korų*. Ebr. saikas *kor* lygus 338,8 litrams (kvortoms); *bath* — dešimta *kor'o* dalis. — (23) *Visa, kas priguli...* Kald. t.: visa, kas dangaus Dievo paliepimu privalu. — (24) *Metinio mokesčio:* kelpinigių. Plg. aug. 4, 13.

25 Tu autem Esdra secundum
sapientiam Dei tui, quæ est in
manu tua, constitue judices et
præsides ut judicent omni po-
pulo, qui est trans Flumen, his
videlicet qui noverunt legem Dei
tui, sed et imperitos docete libere.
26 Et omnis qui non fecerit le-
gem Dei tui, et legem regis di-
ligenter, judicium erit de eo sive
in mortem, sive in exilium, sive
in condemnationem substantiæ
eius, vel certe in carcerem.
27 Benedictus Dominus Deus
patrum nostrorum, qui dedit hoc
in corde regis ut glorificaret do-
mum Domini, quæ est in Jeru-
salem, 28 et in me inclinavit mi-
sericordiam suam coram rege et
consiliatoribus eius, et universis
principibus regis potentibus: et
ego confortatus manu Domini Dei
mei, quæ erat in me, congregavi
de Israel principes qui as-
cenderent mecum.

Caput VIII. 1 Hi sunt ergo prin-
cipes familiarum, et genealogia
eorum qui ascenderunt mecum in
regno Artaxerxis regis de Baby-
lone. 2 De filiis Phinees, Ger-
som. De filiis Ithamar, Daniel.
De filiis David, Hattus. 3 De
filiis Secheniæ, filiis Pharos, Za-
charias: et cum eo numerati sunt
viri centum quinquaginta. 4 De
filiis Phahath Moab, Elioenai fi-
lius Zarehe, et cum eo ducenti
viri. 5 De filiis Secheniæ, filius
Ezechiel, et cum eo trecenti viri.
6 De filiis Adan, Abed filius Jo-
nathan, et cum eo quinquaginta
viri. 7 De filiis Alam, Isaias fi-
lius Athaliæ, et cum eo septua-
ginta viri. 8 De filiis Saphatiæ,

25 Tu gi, Ezdra, pastatyk tavo
Dievo duotaja išmintimi, kurį yra
tavo rankoje, teisėjus ir viršinin-
kus, kad teistu visą tautą, anapus
Upės, butent tuos, kurie žino tavo
Dievo įstatymą; mokykite taipogi
be kliučių ir nežinančius. 26 O kiek-
vienas, kurs nepildys rupestingai
tavo Dievo įstatymo ir karaliaus
įstatymo, bus pasmerktas arba
mirti, arba ištremti, arba užmokėti
savo lobiu, arba bent į kalėjimą.

27 Palaimintas teesie Viešpats,
musų tėvų Dievas, kurs tai davė
į karaliaus širdį, kad padidintu
garbę Viešpaties namų, esančių
Jeruzalėje, 28 ir kurs atkreipė į
mane savo gailestingumą karaliaus,
jo patarėjų ir visų galingų kara-
liaus kunigaikščių akyvaizdoje.
Taigi aš, sustiprintas Viešpaties,
mano Dievo, ranka, kuri buvo ant
manęs, surinkau Izraėlio viršinin-
kus, kad jie eitu draug su manim.

8. perskyrimas. 1 Taigi, šitie yra
šeimynų viršininkai ir giminių są-
rašas tų, kurie pakilo draug su
manim iš Babylono, viešpataujant
karaliui Artakserksui. 2 Iš Pinėo
sunų: Gersomas; iš Itamaro sunų:
Daniėlis; iš Dovido sunų: Hattus;
3 Sechenijo sunų, Paroso sunų: Zaka-
rijas ir draug su juo suskaityta šimtas
penkios dešimtįs vyrų; 4 iš Pahat-
Moabo sunų: Zarėhės sunus Elio-
enajis ir su juo du šimtu vyrų;
5 iš Sechenijo sunų: sunus Eze-
kiėlis ir su juo trįs šimtai vyrų;
6 iš Adano sunų: Jonatano sunus
Abėdas ir su juo penkios dešimtįs
vyrų; 7 iš Alamo sunų: Atalijo
sunus Isaijas ir su juo septynios
dešimtįs vyrų; 8 iš Safatijo sunų:

(25) *Tuos, kurie žino..:* Palestinos žydus.

(8, 3) *Iš Sechenijo sunų.* Tie žodžiai reiktu pridėti prie 2. e. ir skaityti taip: Iš Dovido sunų: Hattus, kurs buvo iš Sechenijo sunų; iš Paroso sunų.. — **(5)** *Ezekiėlis.* Ebr. t. Jachaziėlis. —

Zebedia filius Michael, et cum
eo octoginta viri. 9 De filiis Jo-
ab, Obedia filius Jahiel, et cum
eo ducenti decem et octo viri.
10 De filiis Selomith, filius Jos-
phiæ, et cum eo centum sexaginta
viri. 11 De filiis Bebai, Zacharias
filius Bebai, et cum eo vigintiocto
viri. 12 De filiis Azgad, Johanan
filius Eccetan, et cum eo centum
et decem viri. 13 De filiis Adoni-
cam, qui erant novissimi: et hæc
nomina eorum: Elipheleth, et Je-
hiel, et Samaias, et cum eis sexa-
ginta viri. 14 De filiis Begui,
Uthai et Zachur, et cum eis sep-
tuaginta viri.
15 Congregavi autem eos ad
fluvium, qui decurrit ad Ahava,
et mansimus ibi tribus diebus:
quæsivique in populo et in sacer-
dotibus de filiis Levi, et non in-
veni ibi. 16 Itaque misi Eliezer,
et Ariel, et Semeiam, et El-
nathan, et Jarib, et alterum El-
nathan, et Nathan, et Zachariam,
et Mosollam principes: et Joiarib,
et Elnathan sapientes. 17 Et misi
eos ad Eddo, qui est primus in
Chasphiæ loco, et posui in ore
eorum verba, quæ loquerentur ad
Eddo, et fratres eius Nathinæos
in loco Chasphiæ ut adducerent
nobis ministros domus Dei nostri.
18 Et adduxerunt nobis per ma-
num Dei nostri bonam super nos,
virum doctissimum de filiis Mo-
holi filii Levi, filii Israel, et
Sarabiam et filios eius et fratres
eius decem et octo, 19 et Hasa-
biam, et cum eo Isaiam de filiis

Mikolo sunus Zebedija ir su juo
aštuonios dešimtįs vyrų; 9 Joabo
sunų: Jahiėlio sunus Obedija ir
su juo du šimtu aštuoniolika vyrų;
10 iš Selomito sunų: Jospijo sunus
ir su juo šimtas šešios dešimtįs
vyrų; 11 iš Bebajo sunų: Bebajo
sunus Zakarijas ir su juo dvidešimt
aštuoni vyrai; 12 iš Asgado sunų:
Eketano sunus Johananas ir su
juo šimtas dešimts vyrų; 13 iš
Adonikamo sunų, kurie buvo pas-
kučiausieji, šitie jų vardai: Elifelė-
tas, Jehiėlis ir Samajas ir su jais
šešios dešimtįs vyrų; 14 iš Begujo
sunų: Utajis ir Zachuras ir su
jiemdviem septynios dešimtįs vyrų.
15 Aš surinkau juos prie upės,
tekančios į Ahavą, ir pasilikome
tenai tris dienas, o ješkodamas
tarp tautos ir tarp kunigų Lėvio
sunų, aš neradau jų tenai. 16 Taigi,
aš siunčiau viršininkus Eliėzerį,
Ariėlį, Semėją, Elnataną, Jaribą,
kitą Elnataną, Nataną, Zakariją
ir Mosolamą ir išminčiudu Jojaribą
ir Elnataną; 17 siunčiau gi juos
pas Eddą, kurs yra pirmasis Kas-
pijos vietoje, ir įdėjau į jų burną
žodžius, kuriuos turėjo kalbėti
Eddui ir jo broliams Natiniečiams
Kaspijos vietoje, kad atvestu mums
musų Dievo namų tarnų. 18 Ir jie
atvedė per gerą ant musų buvusią
musų Dievo ranką mokyčiausį iš
sunų Moholio, kurs buvo Izraėlio
sunaus Lėvio sunus, ir Sarabiją,
ir jo sunus ir jo brolius, išviso
aštuoniolika, 19 ir Hasabiją, o su
juo Isaiją iš Merario sunų, jo bro-
lius ir jo sunus, draug dvidešimt,

---

(13) *Paskučiausieji:* toje prasmėje, kad kiti iš jų šeimynos buvo sugrįžę Palestinon anksčiaus draug su Zorobabėliu. Vz. aug. 2, 13.
(15) *Upės, tekančios į Ahavą.* Upelio, tekėjusio į Ahavą, vardas nepasakytas. Ahava vadinosi rasi netik didesnė upė, bet taipogi ir miestas. — (17) *Pas Eddą:* jis buvo tikriausiai didesnio Natiniečių burio viršininkas (2, 43). — *Kaspijos.* Nežinomos vietos vardas. — (18) *Mokyčiausį.* Jo vardas rasi liko apleistas perrašinėtojų. — *Sunus:* anukas. Plg. Iš. 6, 16...

Merari, fratresque eius, et filios
eius viginti: 20 et de Nathinæis,
quos dederat David et principes
ad ministeria Levitarum, Nathi-
næos ducentos viginti: omnes hi
suis nominibus vocabantur.
21 Et prædicavi ibi jeiunium
juxta fluvium Ahava ut affli-
geremur coram Domino Deo
nostro, et peteremus ab eo viam
rectam nobis et filiis nostris, uni-
versæque substantiæ nostræ.
22 Erubui enim petere a rege
auxilium et equites, qui defen-
derent nos ab inimico in via: quia
dixeramus regi: Manus Dei nostri
est super omnes, qui quærunt eum
in bonitate: et imperium eius et for-
titudo eius, et furor super omnes qui
derelinquunt eum. 23 Jeiunavimus
autem, et rogavimus Deum nos-
trum per hoc: et evenit nobis pro-
spere. 24 Et separavi de principibus
Sacerdotum duodecim, Sarabiam, et
Hasabiam, et cum eis de fratribus
eorum decem. 25 Appendique eis
argentum et aurum, et vasa con-
secrata domus Dei nostri, quæ
obtulerat rex et consiliatores
eius, et principes eius, univer-
susque Israel eorum, qui inventi
fuerant: 26 et appendi in mani-
bus eorum argenti talenta sex-
centa quinquaginta, et vasa ar-
gentea centum, auri centum ta-
lenta: 27 et crateres aureos vi-
ginti, qui habebant solidos mil-
lenos, et vasa æris fulgentis op-
timi duo, pulchra, ut aurum.
28 Et dixi eis: Vos sancti Domini,

20 ir iš Natiniečių, kuriuos Dovidas
ir kunigaikščiai buvo davę tar-
nauti lėvitams, du šimtu dvidešimt
Natiniečių; visi šitie buvo pažy-
mėti savo vardais.

21 Tenai prie Ahavos upės aš
apskelbiau pasninką, kad vargintu-
mėm save Viešpaties, musų Dievo,
akyvaizdoje ir prašytumėm tikro
kelio sau, musų vaikams ir visam
musų lobiui. 22 Nes aš gėdžiaus
prašyti karalių pagalbos ir raitelių,
kurie gintu mus kelyje nuo neprie-
telio, nes mes buvome sakę kara-
liui: Musų Dievo ranka yra ant
visų, kurie ješko jo gerume, o jo
valdžia ir galybė ir didi rustybė
ant visų, kurie apleidžia jį. 23 Taigi,
mes alkinome save ir meldėme
musų Dievą tuo tikslu, ir atsitiko
mums laimingai. 24 Aš atskyriau
iš kunigų viršininkų dvyliką, Sara-
biją ir Hasabiją ir su jiedviem
dešimtį jų brolių 25 ir pasvėriau
jiems sidabrą ir auksą ir musų
Dievo namų pašvęstuosius indus,
kuriuos buvo davę karalius, ir
jo patarėjai, ir jo kunigaikščiai,
ir visas Izraėlis iš tų, kurie radosi;
26 ir atsvėriau jiems į rankas šešis
šimtus penkias dešimtis talentų
sidabro, šimtą sidabrinių indų,
šimtą talentų aukso, 27 dvidešimt
auksinių taurių, kurios svėrė po
tukstantį auksinių, ir du geriausio
blizgančio skaistvario indu, gražiu
kaip auksas; 28 ir aš jiems tariau:
Jųs pašvęsti Viešpačiui ir indai
pašvęsti, taippat ir sidabras ir

---

(21) *Tikro kelio:* laimingo kelio. — *Vaikams.* Ebr. t.: kudikiams. — (22) *Nuo neprietelio:* nuo plėšikų, kurie galėjo užpulti kelyje. — (23) *Ir atsitiko...* Ebr. t: ir jis davėsi išprašyti. — (24) *Aš atskyriau...* Buvo išrinkta iš viso 12 kunigų ir 12 lėvitų; Sarabija ir Hasabija buvo ne kunigai, bet lėvitai (plg. aug. 18 ir 19 eil.). — (25) *Kurie radosi:* Babylone ir negrįžo su savo broliais. — (26) *Talentų.* Talentas svėrė 3000 siklių. Sidabrinis siklis vertas arti 3 frankų; auksinis gi apie 43 frankus. — *Šimtą sidabrinių indų.* Ebr. t: sidabrinius indus šimto talentų. — (27) *Auksinių.* Anot ebr. t: d a r i k ų. — *Gražiu.* Ebr. t.: brangiu.

et vasa sancta, et argentum et
aurum, quod sponte oblatum est
Domino Deo patrum nostrorum:
29 vigilate et custodite, donec appendatis coram principibus Sacerdotum, et Levitarum, et ducibus familiarum Israel in Jerusalem, in thesaurum domus Domini.
30 Susceperunt autem Sacerdotes et Levitæ pondus argenti, et auri, et vasorum ut deferrent Jerusalem in domum Dei nostri.

31 Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut pergeremus Jerusalem: et manus Dei nostri fuit super nos, et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via.
32 Et venimus Jerusalem, et mansimus ibi tribus diebus.

33 Die autem quarta appensum est argentum, et aurum, et vasa in domo Dei nostri per manum Meremoth filii Uriæ Sacerdotis, et cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Jozabed filius Josue, et Noadaia filius Bennoi Levitæ,
34 juxta numerum et pondus omnium: descriptumque est omne pondus in tempore illo.

35 Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocautomata Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hircos pro peccato, duodecim: omnia
in holocaustum Domino. 36 Dederunt autem edicta regis satrapis, qui erant de conspectu regis et ducibus trans Flumen, et elevaverunt populum et domum Dei.

auksas, kurs liuosa valia atnašautas
Viešpačiui, musų tėvų Dievui.
29 Bukite budrųs ir sergėkite, kolei nepasversite akyvaizdoje kunigų ir lėvitų viršininkų bei Izraėlio šeimynų vadų Jeruzalėje į Viešpaties namų iždą.
30 Tuomet kunigai ir lėvitai paėmė pasvertą sidabrą ir auksą ir indus, kad nuneštu Jeruzalėn į musų Dievo namus.

31 Pasijudinome tat nuo Ahavos upės dvyliktą pirmojo mėnesio dieną, kad trauktumėm į Jeruzalę, ir musų Dievo ranka buvo ant musų, ir jis išliuosavo mus iš neprietelio ir nuo tykotojo rankos
kelyje. 32 Mes atėjome Jeruzalėn
ir pasilikome čia tris dienas; 33 o ketvirtą dieną pasverta sidabras ir indai musų Dievo namuose kunigo Urijo sunaus Meremoto ranka; draug su juo buvo Pinėo sunus Eleazaras, o su jiedviem lėvitai Jozuės sunus Jozabėdas
ir Benojo sunus Noadaja; 34 žiurėta visų dalykų skaitliaus ir svarumo ir surašyta anuo metu visas pa-
svėrimas. 35 Taigi ir atėjusieji iš nelaisvės perkėlimo sunųs atnašavo Izraėlio Dievui kaipo deginamąją auką dvyliką veršių už visą Izraėlio tautą, devynias dešimtis šešis avinus, avinėlių septynias dešimtis septynis, ožių už nuodėmę dvyliką; visa deginamajai Viešpaties aukai.
36 Jie atidavė karaliaus nutarimus vietininkams, kurie buvo iš po karaliaus akių, ir vadams anapus Upės, o tie padėjo tautai ir Dievo namams.

(**31**) *Dvyliktą.* Plg. aug. 7, 9. — (**32**) *Atėjome Jeruzalėn:* pirmoje penktojo mėnesio dienoje (7, 9). — (**33**) *Pasverta:* kad patikrinus, jog kelyje niekas nepražuvo. — (**36**) *Nutarimus:* augščiaus minėtą karaliaus laišką. Vz. aug. 7, 11–26. — *Vietininkams.* Ebr. *'achašdarpenim*, pers. k š u t r a p a v a n , iš kurio pasidarė žodis s a t r a p a s. Taip rasi vadinta vyriausius kariškus valdininkus; žemesni už juos buvo *pachoth*, p a š o s.

2. Panaikinimas moterysčių su svetimtautėmis.

Caput IX. [1] Postquam autem
hæc completa sunt, accesserunt
ad me principes, dicentes: Non
est separatus populus Israel, Sacerdotes et Levitæ a populis terrarum, et abominationibus eorum
Chananæi videlicet, et Hethæi, et
Pherezæi, et Jebusæi, et Ammonitarum, et Moabitarum, et
Aegyptiorum, et Amorrhæorum:
[2] tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis, et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum: manus etiam
principum et magistratuum fuit
in transgressione hac prima.
[3] Cumque audissem sermonem
istum, scidi pallium meum et tunicam, et evelli capillos capitis
mei et barbæ, et sedi mœrens.
[4] Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum,
qui de captivitate venerant, et
ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum:
[5] et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, et scisso
pallio et tunica, curvavi genua
mea, et expandi manus meas ad
Dominum Deum meum, [6] et dixi:
Deus meus confundor et erubesco
levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum,
et delicta nostra creverunt usque

9. perskyrimas. [1] Kuomet gi tai
buvo pabaigta, prisiartino prie
manęs viršininkai ir tarė: Izraėlio
tauta, kunigai ir lėvitai neatskirti
nuo šalies tautų ir nuo jų bjaurumų, butent nuo Kananiečių,
Hetiečių, Pereziečių, Jėbuziečių,
Amonitų, Moabitų, Aigyptiečių ir
Amoriečių, [2] nes jie ėmė iš jų
dukterų sau ir savo sunums ir
sumaišė šventą sėklą su šalies
tautomis; viršininkai ir valdininkai
buvo pirmieji tame peržengime.
[3] Išgirdęs šituos žodžius, aš perplėšiau savo apsiaustą ir jupą,
pešiau savo galvos ir barzdos
plaukus ir sėdėjau nuliudęs. [4] Visi,
kurie bijojo Izraėlio Dievo žodžio,
susirinko prie manęs dėlei peržengimo tų, kurie buvo atėję iš
nelaisvės, o aš sėdėjau nuliudęs
iki vakarinei aukai, [5] o vakarinės
aukos metu atsikėliau iš savo suspaudimo ir perplėšęs apsiaustą
ir jupą sulenkiau savo kelius ir
ištiesiau savo rankas į Viešpatį,
mano Dievą, [6] ir tariau:
Mano Dieve, aš nedrįstu ir
gėdžiuos pakelti savo veidą į tave,
nes musų neteisybės pasidaugino
ant musų galvos, ir musų prasikaltimai užaugo iki dangui

9, 1—10, 44. Ezdras, patyręs, kad daugelis žydų, paniekindami įstatymą, buvo vedę moteris pagones, apraudа tautos prasikaltimą ir maldauja, kad Dievas jiems dovanotų (9, 1—15). Kadangi Jeruzalės gyventojai pasižada išpildyti visus Ezdro paliepimus, jis surenka visą tautą Jeruzalėn ir liepia paleisti visas pačias svetimtautes (10, 1—17); tą jo paliepimą išpildo kunigai, lėvitai ir daugelis iš tautos (10, 18—44).

(9, 1) *Nuo jų bjaurumų:* nuo stabmeldystės. — *Nuo Kananiečių...* Įstatymo žodžiai draudė Izraėlitams moterystes tik su Kananiečiais (Iš. 34, 16; Atk 7, 3), bet toks pat pavojus patraukimo į stabmeldystę buvo ir iš susigiminiavimo su kitomis pagoniškomis tautomis, todėl peiktinos nuo senobės išrodė moterystės taipogi ir su Amonitais, Moabitais ir Aigyptiečiais.

(3) *Perplėšiau...* Didžio nuliudimo ženklai. — **(4)** *Iki vakarinei aukai...* Vž. Iš. 29, 39. 41.

ad cælum 7 a diebus patrum
nostrorum: sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem
hanc, et in iniquitatibus nostris
traditi sumus ipsi, et reges nostri,
et Sacerdotes nostri in manum
regum terrarum, et in gladium,
et in captivitatem, et in rapinam,
et in confusionem vultus, sicut et
die hac. 8 Et nunc quasi parum
et ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum
Deum nostrum, ut dimitterentur
nobis reliquiæ, et daretur nobis
paxillus in loco sancto eius, et
illuminaret oculos nostros Deus
noster, et daret nobis vitam modicam in servitute nostra, 9 quia
servi sumus, et in servitute
nostra non dereliquit nos Deus
noster, sed inclinavit super nos
misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, et
sublimaret domum Dei nostri, et
extrueret solitudines eius, et
daret nobis sepem in Juda et Jerusalem. 10 Et nunc quid dicemus Deus noster post hæc? quia
dereliquimus mandata tua, 11 quæ
præcepisti in manu servorum
tuorum prophetarum, dicens:
Terra, ad quam vos ingredimini
ut possideatis eam, terra immunda est juxta immunditiam populorum, ceterarumque terrarum,
abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os
in coinquinatione sua. 12 Nunc

7 nuo musų tėvų dienų; bet ir mes
patįs sunkiai nusidėjome iki šiai dienai, ir dėlei musų neteisybių paduoti
esame mes patįs, ir musų karaliai,
ir musų kunigai į šalių karalių
ranką, kad butumėm užmušami
kalaviju, vedami nelaisvėn ir plėšiami ir kad butu užgėdintas musų
veidas kaip ir šiandien. 8 Ir dabar
lyg-kad truputį ir valandėlei musų
maldavimas pakilo prie Viešpaties,
musų Dievo, taip kad mums palikta
liekanos ir duota mums baslelis
jo šventoje vietoje, ir musų Dievas
apšvietė musų akis ir davė mums
truputį gyvenimo musų vergijoje;
9 nes mes esame vergai ir musų
vergijoje musų Dievas neapleido
musų, bet palenkė ant musų gailestingumą Persų karaliaus akyvaizdoje, kad jis duotu mums
gyvenimą ir išaugštintu musų Dievo
namus ir atstatytu juos iš griuvėsių ir duotu mums tvorą Jude
ir Jeruzalėje. 10 Ir ką gi dabar
sakysime, musų Dieve, po viso to?
nes mes apleidome tavo įsakymus,
11 kuriuos esi davęs per tavo tarnus pranašus, tardamas: Žemė į
kurią jųs įeisite, kad ją paveldėtumėte, sutepta kaip suteptos tautos ir kitos šalįs nuobodomis tų,
kurie ją pripildė nuo krašto iki
kraštui savo subjaurinimo. 12 Todėl tai neduokite savo dukterų
jų sunums ir jų dukterų neimkite
savo sunums, ir per amžius neješkokite jų santaikos ir jų laimės,

(7) *Nuo musų tėvų...* Ebr. t. tais žodžiais prasideda naujas sakinys: Nuo musų tėvų dienų mes esame didžioje kaltybėje. — (8) *Ir dabar*: kada Kyras leido žydams sugrįžti tėvynėn. — *Liekanos:* nedidelis burys sugrįžusiųjų iš Babylono. — *Baslelis.* Metafora: kaip baslelis palaiko pakabintus ant jo dalykus, taip Dievo malonė suteikė žydams bažnyčią, ant kurios tarsi paremta visa jų viltis. — *Apšvietė musų akis:* kad vėl butumėm linksmi ir laimingi (plg. 1 Kar. 14, 27; Ps., 12, 4).

Bet suteiktas gyvenimas menkas yra, palyginant jį su Izraėlio gyvenimo pilnybe praeityje ir pranašų pažadėtaja ateityje. — (9) *Esame vergai:* nors mums leista sugrįžti tevynėn, bet musų valdovais pasilieka pagonįs. — *Karaliaus.* Ebr. t.: karalių. — *Kad jis duotu..* Ebr. t.: taip kad mes įgijome naują gyvenimo jiegą vėl atstatyti musų Dievo bažnyčiai.. — *Tvorą.* Metafora: tvora arba siena uždengia nuo užpuolimo ir už jos esant lengviaus ginties. — (12) *Neduokite savo dukterų..* Vz. Atk.

ergo filias vestras ne detis filiis
eorum, et filias eorum ne accipiatis filiis vestris, et non quæratis pacem eorum, et prosperitatem eorum usque in æternum: ut confortemini, et comedatis quæ bona sunt terræ, et heredes habeatis filios vestros usque in sæculum.
13 Et post omnia quæ venerunt super nos in operibus nostris pessimis, et in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberasti nos de iniquitate nostra, et dedisti nobis salutem sicut est hodie,
14 ut non converteremur, et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia jungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem?
15 Domine Deus Israel justus es tu: quoniam derelicti sumus, qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro, non enim stari potest coram te super hoc.

Caput X.
1 Sic ergo orante Esdra, et implorante eo, et flente, et jacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israel cœtus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum, et flevit populus fletu multo.
2 Et respondit Sechenias filius Jehiel de filiis Aelam, et dixit Esdræ: Nos prævaricati sumus in Deum nostrum, et duximus uxores alie-

kad sustiprėtumėte ir valgytumėte, kas gera žemėje ir turėtumėte savo sunus tėvainiais per amžius.
13 Ir po viso, kas atėjo ant musų dėlei musų pikčiausių darbų ir dėlei didžio musų prasikaltimo, tu, musų Dieve, išliuosavai mus nuo musų neteisybės ir davei mums išgelbėjimą, kaip šiandien yra,
14 kad nebegrįžtumėm atgal ir nebeverstumėm nieku tavo paliepimų ir nebedarytumėm moterysčių su šitų nuobodų tautomis. Argi rustinsies ant musų iki sunaikinimui, kad nebepaliktumei mums liekanų, kurios išsigelbėtu?
15 Viešpatie, Izraėlio Dieve, tu teisingas, nes mes palikti, kad butumėm išgelbėti, kaip šiandien. Štai, esame tavo akyvaizdoje su musų prasikaltimu, nes taip negalima pasilikti tavo akyvaizdoje.

10. perskyrimas.
1 Taip tat besimeldžiant Ezdrui ir maldaujant ir verkiant ir gulint ties Dievo bažnyčia, susirinko prie jo iš Izraėlio labai didelis burys vyrų, moterų ir vaikų, ir tauta griaudžiai verkė.
2 O Jehiėlio sunus Sechenijas iš Elamo sunų atsiliepė ir tarė Ezdrui: Mes prasikaltome musų Dievui ir vedėme svetimtautes moteris iš šalies tautų, o dabar jei

---

7, 3; Joz 23, 12. — *Nejieškokite jų santaikos...* Panašiai atsiliepiama Atk. 7, 1—3; 23, 6. — (**13**) *Tu, musų Dieve, išliuosavai...* Anot ebr. t.: nors tu, o Dieve, nubaudei mus daug mažiaus, negu musų prasikaltimas (buvo vertas), ir suteikei mums taip didį išgelbėjimą, argi mes vėl peržengsime tavo įsakymus ir vesime moterystèn... — (**14**) *Argi rustinsies...* Anot ebr. t.: tuomet tu tikrai rustinsies ant musų iki sunaikinimui, kad nebeliktu jokios liekanos ir jokio ištrukusiojo. — (**15**) *Nes mes palikti...* Anot ebr. t.: nes mes pasilikome kaip ištrukusieji.

(**10, 1**) *Besimeldžiant Ezdrui...* Toliaus Ezdras kalba apie save trečioje ypatoje. — (**2**) *Jei Izraėlis gailisi...* Ebr. t.: yra dar vilties Izraėliui dėlei to dalyko. 3. eil. prasideda naujas saki-

nigenas de populis terræ: et nunc,
si est pœnitentia in Israel super
hoc, [3] percutiamus fœdus cum
Domino Deo nostro, ut projiciamus universas uxores, et eos qui
de his nati sunt juxta voluntatem
Domini, et eorum qui timent præceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat. [4] Surge, tuum
est decernere, nosque erimus tecum: confortare, et fac. [5] Surrexit
ergo Esdras, et adiuravit principes Sacerdotum et Levitarum,
et omnem Israel ut facerent secundum verbum hoc, et juraverunt.

[6] Et surrexit Esdras ante
Domum Dei, er abiit ad cubiculum Johanan filii Eliasib, et
ingressus est illuc, panem non
comedit, et aquam non hibit:
lugebat enim transgressionem
eorum, qui venerant de captivitate. [7] Et missa est vox in Juda
et in Jerusalem omnibus filiis
transmigrationis, ut congregarentur in Jerusalem: [8] et omnis
qui non venerit in tribus diebus
juxta consilium principum et seniorum, auferetur universa substantia eius, et ipse abjicietur de
cœtu transmigrationis.

[9] Convenerunt igitur omnes
viri Juda, et Beniamin in Jerusalem tribus diebus, ipse est
mensis nonus, vigesimo die mensis: et sedit omnis populus in
platea domus Dei, trementes pro
peccato, et pluviis. [10] Et surrexit
Esdras sacerdos, et dixit ad eos:
Vos transgressi estis, et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum Israel.

[11] Et nunc date confessionem
Domino Deo patrum vestrorum, et

Izraėlis gailisi to dalyko, [3] padarykime su Viešpačiu, musų Dievu,
sandorą, kad visas pačias ir iš jų
gimusiuosius atmesime, kaip yra
valia Viešpaties ir tų, kurie bijo
Viešpaties, musų Dievo, įsakymo;
tebuna padaryta, kaip reikalauja
įstatymas. [4] Kelkies, tavo dalykas
nutarti, o mes busime su tavim;
buk drąsus ir daryk. [5] Taigi,
Ezdras atsikėlė ir prisiekdė kunigų
ir lėvitų viršininkus ir visą Izraėlį,
kad jie darys, kaip pasakyta;
ir jie prisiekė.

[6] Tuomet Ezdras atsikėlė iš po
Dievo namų ir nuėjo į Eliasibo
sunaus Johanano butą ir įėjo tenai,
nevalgė duonos ir negėrė vandens,
nes liudėjo dėlei peržengimo tų,
kurie buvo atėję iš nelaisvės.
[7] Po to apskelbta Jude ir Jeruzalėje
visiems perkėlimo sunums, kad
susirinktu Jeruzalėn, [8] ir kad iš
kievieno, kurs neateitu per tris
dienas pagal viršininkų ir kunigų
nutarimą, butu atimtas visas jo
lobis ir jis pats butu išmestas iš
perkėlimo draugijos. [9] Taigi, visi
Judo ir Benjamino vyrai susirinko
per tris dienas į Jeruzalę, tai yra
devintame mėnesyje dvidešimtoje
mėnesio dienoje; ir visa tauta
sėdėjo aikštėje ties Dievo namais,
drebėdami dėlei nusidėjimo ir lietaus. [10] Tuomet kunigas Ezdras
pakilo ir jiems tarė: Jųs prasikaltote ir vedėte svetimtautes moteris, kad padaugintumėte Izraėlio
kaltybę.

[11] O dabar duokite garbę Viešpačiui, jusų tėvų Dievui, ir dary-

nys. — (3) *Visas pačias;* svetimtautes.
Plg. Atk. 7. 1...

(6) *Eliasibo sunaus..* Eliasibas buvo
vyriausis kunigas Neemijo laikais. Plg.

facite placitum eius, et separamini a populis terræ, et ab uxoribus alienigenis.
12 Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Juxta vertum tuum ad nos, sic fiat.
13 Verumtamen quia populus multus est, et tempus pluviæ, et non sustinemus stare foris, et opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in sermone isto)
14 constituantur principes in universa multitudine: et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem, et judices eius donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc.
15 Igitur Jonathan filius Azahel, et Jaasia filius Thecue, steterunt super hoc, et Mesollam et Sebethai Levites adjuverunt eos:
16 Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt Esdras Sacerdos, et viri principes familiarum in domos patrum suorum, et omnes per nomina sua, et sederunt in die primo mensis decimi ut quærerent rem.
17 Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Josue filii Josedec, et fratres eius, Maasia, et Eliezer, et Jarib, et Godolia.
19 Et dederunt manus suas ut eiicerent uxores suas, et

kite, kas jam tinka; atsiskirkite nuo šalies tautų ir nuo svetimtaučių moterų.
12 Ir visa daugybė atsakė ir tarė didžiu balsu: Kaip mums pasakei, taip tebuna.
13 Kadangi tečiau žmonių labai daug, metas lietingas, ir mes negalime stovėti lauke, o darbas ne vienos ir ne dviejų dienų (nes mes labai nusidėjome šitame dalyke),
14 todėl tebuna pastatyti viršininkai visoje daugybėje, ir visi musų miestuose, kurie yra vedę pačias svetimtautes, teateina paskirtu laiku, o su jais vyresnieji kiekvieno miesto ir jo teisėjai, kolei musų Dievo rustybė nebus nukreipta nuo musų dėlei to nusidėjimo.
15 Taigi, Azahėlio sunus Jonatanas ir Tėkuės sunus Jaasija buvo paskirti tam dalykui, o lėvitai Mesolamas ir Sebetajis padėjo jiedviem.
16 Perkėlimo gi sunųs taip padarė. Kunigas Ezdras ir šeimynų viršininkai nuėjo į savo tėvų namus, visi pagal savo vardus, ir atsisėdo pirmoje dešimtojo mėnesio dienoje, kad ištirtu dalyką;
17 ir jie pabaigė tai su visais vyrais, vedusiais pačias svetimtautes iki pirmajai pirmojo mėnesio dienai.

18 Tarp kunigų sunų atrasta tokių, kurie buvo vedę svetimtautes moteris. Iš Josedėko sunaus Jozuės sunų ir jo brolių: Maasija, Eliėzeris, Jaribas ir Godolija.
19 Jie davė savo rankas, kad išmes savo pačias ir už savo prasikaltimą

Neem. 3, 2; 12, 23. — (**14**) *Todėl tebuna įstatyti..* Anot ebr. t.: taigi, musų viršininkai tepasilieka už visą daugybę. — (**15**) *Buvo paskirti.* Ebr. t.: pasipriešino. Iš teksto neaišku, ar išvardintieji priešinosi pačiam nutarimui, ar budui, kaip nutarimas reikėjo išpildyti. — (**16**) *Perkėlimo sunųs:* sugrįžusieji iš nelaisvės. — *Atsisėdo:* padarė pirmąjį posėdį. — (**17**) *Iki pirmajai..* Todėl sugaišo lygiai tris mėnesius.

(**18**) *Iš Josedėko sunaus Jozuės..* Josedėko sunus Jozuė buvo vyriausis kunigas, kurs grįžo draug su Zorobabėliu iš nelaisvės. — (**19**) *Davė savo rankas:* apsiėmė iškilmingai.

pro delicto suo arietem de ovibus
offerrent. 20 Et de filiis Emmer,
Hanani, et Zebedia. 21 Et de fi-
liis Harim, Maasia, et Elia, et
Semeia, et Jehiel, et Ozias.
22 Et de filiis Pheshur, Elioenai,
Maasia, Ismael, Natanael, Jo-
zabed, et Elasa.

23 Et de filiis Levitarum, Jo-
zabed, et Semei, et Celaia, ipse
est Calita, Phataia, Juda, et
Eliezer. 24 Et de cantoribus,
Eliasib. Et de janitoribus, Sel-
lum, et Telem, et Uri.

25 Et ex Israel, de filiis Pharos,
Remeia, et Jezia, et Melchia, et
Miamin, et Eliezer, et Melchia,
et Banea. 26 Et de filiis Aelam,
Mathania, Zacharias, et Jehiel,
et Abdi, et Jerimoth, et Elia.
27 Et de filiis Zethua, Elioenai,
Eliasib, Mathania, et Jerimuth,
et Zabad, et Aziza. 28 Et de filiis
Bebai, Johanan, Hanania, Zabbai,
Athalai. 29 Et de filiis Bani,
Mosollam, et Melluch, et Adaia,
Jasub, et Saal, et Ramoth. 30 Et
de filiis Phahath Moab, Edna, et
Chalal, Banaias, et Maasias,
Mathanias, Beseleel, Bennui, et
Manasse. 31 Et de filiis Herem,
Eliezer, Josue, Melchias, Semeias,
Simeon, 32 Benjamin, Maloch, Sa-
marias. 33 Et de filiis Hasom,
Mathanai, Mathatha, Zabad, Eli-
phelet, Jermai, Manasse, Semei.
34 De filiis Bani, Maaddi, Am-
ram, et Uel, 35 Baneas, et Ba-
daias, Cheliau. 36 Vania, Mari-
muth, et Eliasib, 37 Mathanias,
Mathanai, et Jasi, 38 et Bani, et
Bennui, Semei, 39 et Salmias, et
Nathan, et Adaias, 40 et Mechne-
debai, Sisai, Sarai, 41 Ezrel, et

atnašaus aviną iš bandos. 20 Iš
Emerio sunų: Hananis ir Zebedija.
21 Iš Harimo sunų: Maasija, Elija,
Semėja, Jehiėlis ir Ozijas. 22 Iš
Peshuro Sunų: Elioenajis, Maasija,
Ismaėlis, Natanaėlis, Joabėdas ir
Elasa.

23 Iš lėvitų sunų: Jozabėdas,
Semėjis, Kelaja, kurs vadinosi tai-
pogi Kalita, Pataja, Juda ir Eliė-
zeris. 24 Iš giesmininkų: Eliasibas.
Iš durininkų: Selumas, Telėmas
ir Uris.

25 Iš Izraėlio, tarp Paroso sunų:
Remėja, Jezija, Mėlkija, Miaminas,
Eliėzeris, Mėlkija ir Banėa. 26 Iš
Elamo sunų: Matanija, Zakarijas,
Jehiėlis, Abdis, Jerimotas ir Elija.
27 Iš Zetuos sunų: Elioenajis,
Eliasibas, Matanija, Jerimutas, Za-
badas ir Aziza. 28 Iš Bebajo sunų:
Johananas, Hananija, Zabajis, Ata-
lajis. 29 Iš Banio sunų: Mosolamas,
Meluchas, Adaja, Jasubas, Saalas
ir Ramotas. 30 Iš Pahat-Moabo
sunų: Edna, Kalalas, Banajas,
Maasijas, Matanijas, Beselėėlis, Be-
nujis ir Manasė. 31 Iš Herėmo
sunų: Eliėzeris, Jozuė, Melkijas,
Semėjas, Simeonas, 32 Benjaminas,
Malochas, Samarijas. 33 Iš Hasomo
sunų: Matanajis, Matata, Zaba-
das, Elifelėtas, Jermajis, Manasė,
Semėjis. 34 Iš Banio sunų: Maadis,
Amramas, Uėlis, 35 Banėas, Bada-
jas, Keliavas, 36 Vanija, Marimu-
tas, Eliasibas, 37 Matanijas, Ma-
tanajis, Jasis, 38 Banis, Benujis,
Semėjis, 39 Salmijas, Natanas, Ada-
jas, 40 Mechnedebajis, Sisajis, Sara-
jis, 41 Ezrėlis, Selemiavas, Seme-
rija, 42 Selumas, Amarija, Juoza-
pas, 43 Iš Nėbo sunų: Jehiėlis,

(25) *Iš Izraėlio:* iš visų kitų žydų, kurie nebuvo kunigais arba lėvitais. — (34) *Iš Banio sunų.* Banio sunųs jau buvo minėti aug. 29 e. Rasi čionai vardas parašytas klaidingai; taipogi ir toliaus išskaityti vardai nevisai tikri.

Selemiau, Semeria, [42] Sellum,
Amaria, Joseph. [43] De filiis
Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad,
Zabina, Jeddu, et Joel, et Banaia.
[44] Omnes hi acceperant uxores
alienigenas, et fuerunt ex eis
mulieres, quæ pepererant filios.

Matatijas, Zabadas, Zabina, Jėdus,
Joėlis ir Banaja.

[44] Visi šitie buvo vedę pačias
svetimtautes, ir tarp tų buvo moterų, kurios buvo pagimdžiusios
sunų.

(44) *Tarp tų buvo moterų...* Iš to pasirodo, kaip griežtai buvo padaryta atsiskyrimas nuo moterų svetimtaučių. Tečiau ir taip dar neprašalinta visų blogumų, nes vos 20—30 metų praslinkus Neemijas buvo priverstas vėl sutvarkyti žydų moterystes.

NEEMIJO KNYGA.

ĮVEDIMAS.

1. Neemijo knygoje, kurią daugelis laiko ne atskiru veikalu, bet tik antra Ezdro knygų dalimi, randame papasakota tolesnius atsitikimus iš istorijos žydų tautos, sugrįžusios iš Babylono nelaisvės. Taigi, joje kalbama apie Neemijo sugrįžimą Jeruzalėn, kad atstatytu išgriautas to miesto sienas, apie jo pastangas užbaigti tą darbą, nežiurint visokių kliučių, kurias statė Judo neprieteliai, ir apgyvendinti senoje išrinktosios tautos sostinėje kuodaugiausia žydų; toliaus kalbama apie Ezdro ir Neemijo padarytą religijinę reformą ir naują sutvarkymą žydų tautos gyvenimo, kaip reikalavo įstatymas, ir galop apie antrąjį prašalinimą pradėjusių platinties tarp žydų peiktinų papročių Neemijui vėl sugrįžus iš Babylonijos.

Todėl Neemijo knygoje galima pažymėti šiuos tris skyrius: Pirmas Neemijo atvykimas Jeruzalėn ir jos sienų atstatymas (1, 1—7, 3); Ezdro ir Neemijo įvykdyta religijinė ir politikinė reforma tarp žydų (7, 4—12, 42); antrą sykį padarytas naujai atsiradusių paklydimų prašalinimas (12, 43 iki 13, 31).

2. Neemijo knyga prasideda antrašu: *Helkijo sunaus Neemijo žodžiai;* joje kelis sykius sutinkama Neemijo atkartotas dievotas atsiduksėjimas: *Atsimink mane, mano Dieve,* kuriuo taipogi visa knyga užbaigiama, be to tas pats Neemijas duoda knygoje nemaža žinių apie savo veikimą. Visa gi tai aiškiai parodo, kad knygos autorius buvo ne kas kitas, kaip tik pats Neemijas. Tečiau kaikurie tyrinėtojai, sutikdami, kad Neemijas parašęs septynis pirmuosius perskyrimus ir bent dalį trijų paskutinių, spėja, kad 8, 9 ir 10 persk. parašyti jau kito autoriaus. Jie sako, kad minėtoje knygos dalyje apie Neemiją atsiliepiama kaipo apie trečią ypatą, jam duodamas tas pats persiškas titulas *athersata,* kokį turėjo Zorobabelis, žymiausiu veikėju pasirodo esąs čionai Ezdras ir pats pasakojimo budas, apskritai sakant, turi kitokią varsą. Bet visus nurodytus

skirtumus galėjo padaryti pats Neemijas. Jis pats galėjo kalbėti apie save pirmoje ir trečioje ypatoje, nes taip darydavo ir kiti ano laiko rašytojai. Pats budamas svietiškis, religijinėje reformoje ir sandoros atnaujinime jis turėjo palikti pirmąją vietą Ezdrui, kurs buvo kunigas; todėl apie tą įvykusią tarp žydų reformą, jis turėjo rašyti bent kiek kitaip, negu apie savo paties darbus, lyg-kad užmiršti save ir labiaus kelti aikštėn pačius atsitikimus. Galop iš 13 persk., kame Neemijas vėl kalba pirmoje ypatoje, pasirodo, kad religijiniai Jeruzalės susirinkimo nutarimai jam žinomi, ir jis tenai pasakoja tik apie jų pritaikymą. Visa gi tai patvirtina, kad ir 8—10 persk. galėjo buti parašyti paties Neemijo.

Tiesa, kad kaikurie išvardinti 12. persk. kunigai gyveno vėliaus už Neemiją, bet rimčiausieji egzegėtai spėja, kad tos eil., kuriose apie juos kalbama, įterptos į tekstą vėlesniais laikais.

3. Pripažinus, kad Neemijo knyga parašyta jo paties, nesunku surasti, kokiuo laiku tai padaryta. Parašymo laikas negalėjo buti žymiai vėlesnis už atsitikimus, papasakotus knygos gale ir įvykusius Neemijui atkeliavus antrą sykį Jeruzalėn. O kadangi Neemijas antrą sykį atvyko Palestinon Artakserkso I viešpatavimo pabaigoje (461—425), todėl ir jo knyga buvo parašyta apie 425 m. pirm Kr.

4. Neemijo knyga, duodama istoriškų žinių apie tai, kaip toliaus tvarkėsi gyvenimas žydų, sugrįžusių iš Babylono nelaisvės, daugeliu dalykų panaši į Ezdro knygą. Pasakojama joje gyvai be pagražinimų apie tai, ką pats autorius buvo padaręs arba ką jis savo akimis matė padaryta. Todėl apie istorišką jo pasakojimo vertybę nekeliama abejonių.

Seniausis žydų ir krikščionių padavimas laikė visuomet Neemijo veikalą, sujungtą su Ezdro knyga, Dievo įkvėptu veikalu ir šventojo Rašto dalimi.

LIBER NEHEMIÆ

qui et Esdræ secundus dicitur.

NEEMIJO KNYGA

kuri vadinasi taipogi *antroji Ezdro.*

I. Pirmas Neemijo atvykimas Jeruzalėn ir jos sienų atstatymas.

1. Neemijas gauna leidimą atstatyti Jeruzalę.

Caput I. [1] Verba Nehemiæ filii
Helchiæ.
Et factum est in mense Casleu, anno vigesimo, et ego eram in Susis castro. [2] Et venit Hanani
unus de fratribus meis, ipse et viri ex Juda: et interrogavi eos de Judæis, qui remanserant, et supererant de captivitate, et Jerusalem. [3] Et dixerunt mihi:
Qui remanserunt, et relicti sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, et in opprobrio: et murus Jerusalem dissipatus est, et portæ eius combustæ sunt igni. [4] Cumque audissem verba huiuscemodi, sedi, et flevi, et luxi diebus multis: jejunabam, et orabam ante faciem Dei cæli.

[5] Et dixi: Quæso Domine Deus cæli fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te dili-

1. perskyrimas. [1] Helkijo sunaus
Neemijo žodžiai.
Atsitiko, kad dvidešimtais metais mėnesyje Kasleu aš buvau Susos pilyje. [2] Tuomet atėjo vienas iš
mano brolių Hananis draug su vyrais iš Judo; aš paklausiau juos apie žydus, kurie buvo likę ir tebebuvo gyvi po sugrįžimo iš nelaisvės, ir apie Jeruzalę. [3] O jie
man tarė: Kurie pasiliko ir dar tebėra po nelaisvės tenai šalyje, yra didžiame suspaudime ir paniekinime, o Jeruzalės sienos išardytos, ir jos vartai sudeginti ugnimi.
[4] Išgirdęs tokiuos žodžius, aš atsisėdau, verkiau ir liudėjau daugelį dienų; alkinau save ir meldžiausi dangaus Dievo akyvaizdoje.

[5] Aš tariau: Maldauju, Viešpatie, dangaus Dieve galingasis, didis ir baisus, kurs laikai sandorą ir gailestingumą tiems, kurie tave

---

1, 1—2, 10. Karaliaus Artakserkso vynpylis Neemijas, patyręs apie sugrįžusių Jeruzalėn žydų skurdą ir apie sugriautas Jeruzalės sienas, meldžiasi Dievui, kas rastu malonės karaliaus akyvaizdoje (1, 1—11), prašo Artakserksą leidimo atstatyti Jeruzalės sienas ir jį gauna (2, 1—10).

(**1, 1**) *Helkijo sunaus Neemijo žodžiai.* Tai knygos antrašas; tokių pat antrašų sutinkama taipogi pranašų veikaluose. Neemijas, anot Jieron. ir Euzeb., buvęs iš Judo giminės. Prie karaliaus Artakserkso jis pildė vynpylio pareigas.

Dvidešimtais metais: Persų karaliaus Artakserkso Longimano (465—425 pirm Kr.), maž-daug 13 metų praslinkus po atsitikimų, aprašytų Ezdro knygos gale. — *Kasleu.* Ebr. *kislev,* musų gruodžio mėnuo. — *Susos.* Ebr. *Šušan.* Susianos krašto sostinė ir žieminė persų karalių rezidencija. — (**2**) *Hananis.* Jis rasi buvo tikras Neemijo brolis. — (**3**) *Sienos išardytos.* Ezdras mėgino jas pataisyti, bet Samaritonai buvo sustabdę tą darbą pačioje jo pradžioje.

(**5**) *Galingasis...* Plg. Atk. 7, 9; Dan. 9, 4. — (**6**) *Jie tau nusidėjo.* Ebr. t.:

gunt, et custodiunt mandata tua:
6 fiant aures tuæ auscultantes,
et oculi tui aperti ut audias
orationem servi tui, quam ego oro
coram te hodie nocte et die pro
filiis Israel servis tuis: et con-
fiteor pro peccatis filiorum Is-
rael, quibus peccaverunt tibi:
ego, et domus patris mei peccavi-
mus, 7 vanitate seducti sumus, et
non custodivimus mandatum tu-
um, et ceremonias, et judicia quæ
præcepisti Moysi famulo tuo.
8 Memento verbi, quod mandasti
Moysi servo tuo, dicens: Cum
transgressi fueritis, ego disper-
gam vos in populos: 9 et si re-
vertamini ad me, et custodiatis
præcepta mea, et faciatis ea;
etiamsi abducti fueritis ad ex-
trema cæli, inde congregabo vos,
et reducam in locum, quem elegi
ut habitaret nomen meum ibi.
10 Et ipsi servi tui, et populus
tuus: quos redemisti in fortitu-
dine tua magna, et in manu tua
valida. 11 Obsecro Domine, sit
auris tua attendens ad orationem
servi tui, et ad orationem ser-
vorum tuorum, qui volunt timere
nomen tuum: et dirige servum
tuum hodie, et da ei misericor-
diam ante virum hunc, ego enim
eram pincerna regis.

Caput II. 1 Factum est autem
in mense Nisan, anno vigesimo
Artaxerxis regis: et vinum erat
ante eum, et levavi vinum, et
dedi regi: et eram quasi langui-
dus ante faciem eius. 2 Dixitque
mihi rex: Quare vultus tuus
tristis est, cum te ægrotum non
videam? non est hoc frustra, sed
malum nescio quod in corde tuo

myli ir sergi tavo paliepimus,
6 teišgirsta tavo ausįs, ir tavo
akįs teatsiveria, kad girdėtumei
tavo tarno maldą, kuria aš mel-
džiuos tavo akyvaizdoje šiandien
naktį ir dieną už tavo tarnus
Izraėlio sunus ir išpažįstu Izraėlio
sunų nuodėmes, kuriomis jie tau
nusidėjo; aš ir mano tėvo namai
nusidėjome, 7 davėmės suvedžioti
tuštybei ir nesergėjome tavo palie-
pimo, apeigų ir nutarimų, kuriuos
esi įsakęs savo tarnui Mozei. 8 At-
simink žodį, kurį sakei savo tarnui
Mozei, tardamas: Kuomet busite
prasikaltę, aš išsklaistysiu jus tarp
tautų; 9 ir jei sugrįšite prie manęs
ir laikysite mano įsakymus ir
pildysite juos, nors butumėte
nuvesti iki dangaus pakraščiui,
aš iš ten surinksiu jus ir atvesiu
atgal į vietą, kurią išsirinkau, kad
joje gyventu mano vardas. 10 Jie
tavo tarnai ir tavo tauta, kuriuos
atpirkai savo didžia galybe ir
savo stipria ranka. 11 Maldauju,
Viešpatie, teišgirsta tavo ausis
tavo tarno maldą ir maldą tavo
tarnų, kurie nori bijoti tavo vardo,
vedžiok šiandien tavo tarną ir duok
jam rasti gailestingumo pas šitą
žmogų. Aš gi buvau karaliaus
vynpylis.

2. perskyrimas. 1 Dvidešimtais
gi karaliaus Artakserkso metais
Nisano mėnesyje atsitiko, kad ties
juo buvo vyno, o aš pakėliau
vyną ir daviau karaliui ir buvau
konealpstąs jo akyvaizdoje. 2 Tuo-
met karalius man tarė: Kodėl
tavo veidas nuliudęs, nors aš
nematau, kad tu sirgtumei? tai ne
be priežasties, bet nežinau koks

---

mes tau nusidėjome. — (**7**) *Davėmės suvedžioti*... Ebr. t: piktai pasielgėme prieš tave. — (**8**) *Kurį sakei*... Plg. Atk. 30, 1... — (**11**) *Pas šitą žmogų*: Artakserksą.

(**2, 1**) *Nisano*: pirmasis žydų metų

est. Et timui valde, ac nimis:
[3] et dixi regi: Rex in æternum
vive: quare non mœreat vultus
meus, quia civitas domus sepul-
chrorum patris mei deserta est,
et portæ eius combustæ sunt
igni? [4] Et ait mihi rex: Pro qua
re postulas? Et oravi Deum
cæli, [5] et dixi ad regem: Si vi-
detur regi bonum, et si placet
servus tuus ante faciem tuam, ut
mittas me in Judæam ad civi-
tatem sepulchri patris mei, et
ædificabo eam. [6] Dixitque mihi
rex, et regina quæ sedebat juxta
eum: Usque ad quod tempus erit
iter tuum, et quando reverteris?
Et placuit ante vultum regis, et
misit me: et constitui ei tempus.
[7] Et dixi regi: Si regi videtur
bonum, epistolas det mihi ad
duces regionis trans Flumen, ut
traducant me, donec veniam in
Judæam: [8] et epistolam ad Asaph
custodem saltus regis, ut det mihi
ligna, ut tegere possim portas
turris domus, et muros civitatis,
et domum, quam ingressus fuero.
Et dedit mihi rex juxta manum
Dei mei bonam mecum.

[9] Et veni ad duces regionis
trans Flumen, dedique eis episto-
las regis. Miserat autem rex
mecum principes militum, et
equites. [10] Et audierunt Sanabal-
lat Horonites, et Tobias servus

skausmas yra tavo širdyje. Aš
labai ir labai nusigandau [3] ir tariau
karaliui: O karaliau, kad tu butu-
mei gyvas per amžius; kaipgi
nebus nuliudęs mano veidas, kad
mano tėvo kapinių miestas apleistas
ir jo vartai sudeginti ugnimi?
[4] Karalius man tarė: Ko gi tu
prašai? O aš pasimeldžiau dan-
gaus Dievui [5] ir tariau karaliui:
Jei karaliui pasirodytu gera ir
jei tavo tarnas įtinka tavo aky-
vaizdoje, kad siųstumei mane Ju-
dėjon ir į mano tėvo kapo miestą,
aš atstatyčiau jį. [6] Karalius ir
sėdėjusi greta jo karalienė man
tarė: Kaip ilgai tęsis tavo kelionė
ir kuomet sugrįši? Taigi, karaliui
patiko, ir jis siuntė mane; aš
gi nurodžiau jam laiką. [7] Aš tariau
karaliui: Jei karaliui pasirodytu
gera, teduodie man laiškų prie
viršininkų krašto anapus Upės,
kad leistu man praeiti, kolei neat-
vyksiu į Judėją, [8] ir laišką prie
karaliaus miško sargo, kad duotu
man medžių, idant galėčiau ap-
dengti namų bokšto vartus ir
miesto sienas ir namus, į kuriuos
įeisiu. Karalius man suteikė, nes
su manim buvo gera Dievo ranka.
[9] Aš atėjau prie viršininkų krašto
anapus Upės ir padaviau jiems
karaliaus laiškus. Karalius gi
buvo siuntęs su manim kareivių
viršininkų ir raitelių. [10] Tai iš-
girdę Horonietis Sanabalatas ir

mėnuo. — (**3**) *Kad tu butumei gyvas*.. Pagarbos žodžiai. Plg. 3 Kar. 1, 31; Dan. 2, 4; 3,9. — *Mano tėvo*. Ebr. t: mano tėvų. Persai laikė kapus didžioje pagarboje: ta aplinkybę išnaudoja Neemijas savo tikslui pasiekti. — (**4**) *Pasimeldžiau*. Tai buvo trumpa minties malda. — (**6**) *Nurodžiau jam laiką*. Kaip ilgai Neemijas žadėjo pasilikti Judėjoje, čionai nepasakyta; pasiliko gi jis ištikrųjų dvyliką metų. — (**8**) *Namų bokšto vartus*. Ebr. t.: namų pilies vartus. Kalbama čionai apie tvirtovę į šiaurvakarius nuo bažnyčios. Vėliaus jį vadinosi Antonija. — (**9**) *Anapus Upės:* į vakarus nuo Euprato. — (**10**) *Horonietis:* rasi kilęs iš Bėt-horono. — *Sanabalatas*. Ebr. *Sanballath* asyr. *Sinballit*. Jis buvo tikriausiai Samarijos gyventojų viršininkas. — *Tarnas Amonietis Tobijas*. Jis buvo Persų karaliaus tarnas, pildąs rasi raštininko pareigas prie Sanabalato.

Ammanites: et contristati sunt
afflictione magna, quod venisset
homo, qui quæreret prosperitatem
filiorum Israel.

tarnas Amanietis Tobijas, nuliudo
ir labai krimtosi, kad buvo atėjęs
žmogus ieškotų Izraėlio sunų
laimės.

2. Jeruzalės sienų atstatymas.

11 Et veni Jerusalem, et eram
ibi tribus diebus, 12 et surrexi
nocte ego, et viri pauci mecum,
et non indicavi cuiquam quid
Deus dedisset in corde meo ut
facerem in Jerusalem, et jumentum non erat mecum, nisi animal,
cui sedebam. 13 Et egressus sum
per portam vallis nocte, et ante
fontem draconis, et ad portam
stercoris, et considerabam murum
Jerusalem dissipatum, et portas
eius consumptas igni. 14 Et transivi ad portam fontis, et ad
aquæductum regis, et non erat
locus jumento, cui sedebam, ut
transiret. 15 Et ascendi per torrentem nocte, et considerabam
murum, et reversus veni ad portam vallis, et redii. 16 Magistratus
autem nesciebant quo abiissem,
aut quid ego facerem: sed et
Judæis et sacerdotibus, et optimatibus, et magistratibus, et
reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram.
17 Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua sumus; quia
Jerusalem deserta est, et portæ
eius consumptæ sunt igni: venite,

11 Atėjęs į Jeruzalę ir išbuvęs
tenai tris dienas, 12 aš atsikėliau
nakčia ir draug su manim daugelis
vyrų, ir niekam nepasisakiau, ką
Dievas buvo davęs man į širdį
daryti Jeruzalėje, ir su manim
nebuvo kito gyvulio, kaip tik
gyvulys, ant kurio sėdėjau. 13 Aš
išėjau nakčia pro Slėnio vartus
ties Slibino šaltiniu ir prie Mėšlo
vartų ir apžiurėjau išgriautą Jeruzalės sieną ir jos vartus sunaikintus
ugnimi. 14 Paskui nuvykau prie
Šaltinio vartų ir prie Karaliaus
vandentraukio, ir nebuvo vietos
praeiti gyvuliui, ant kurio sėdėjau.
15 Ir pakilau nakčia per upelį ir
apžiurėjau murą ir apsigrįžęs atėjau prie Slėnio vartų ir sugrįžau.
16 Viršininkai gi nežinojo, kur
buvau išėjęs arba ką aš dariau;
bet taipogi ir žydams, ir kunigams,
ir didžiunams, ir viršininkams ir
kitiems, kurie dirbo darbą, iki tam
metui nieko nebuvau sakęs. 17 Tuomet jiems tariau: Jųs žinote suspaudimą, kuriame esame, nes Jeruzalė apleista, ir jos vartai sunaikinti ugnimi; ateikime ir statykime sienas, kad nebebutumėm

---

2, 11—3, 31. Atvykęs Jeruzalėn Neemijas apžiuri miestą ir ragina žydus atnaujinti jo sienas (2, 11—20). Prie darbo prisideda Jeruzalės gyventojai ir taiso sienas dalimis (3, 1—31).

(**12**) *Jeruzalėje.* Ebr. t.: Jeruzalei. — *Nebuvo kito gyvulio.* T. y. visi kiti, buvusieji tuomet su Neemiju, ėjo pėsti, kad kuomažiausiai atkreiptu į save domės. — (**13**) *Slėnio vartus:* miesto vakaruose, kame dabar Jafos vartai. — *Slibino šaltiniu.* To šaltinio kitur nėra paminėta. — *Mėšlo vartų:* Siono pietvakariuose Pro juos buvo išgabenami visokie nešvarumai iš Jeruzalės ir verčiami į Hinomo slėnį. — (**14**) *Šaltinio vartų:* miesto pietryčiuose. — *Nebuvo vietos...:* nes kelias buvo užverstas griuvėsiais. — (**15**) *Per upelį:* išilgai Kėdrono upelio.

(**16**) *Kurie dirbo darbą:* kurie vėliaus statė sienas.

et ædificemus muros Jerusalem,
et non simus ultra opprobrium.
[18] Et indicavi eis manum Dei
mei, quod esset bona mecum, et
verba regis, quæ locutus esset
mihi, et aio: Surgamus, et ædi-
ficemus. Et confortatæ sunt
manus eorum in bono.
[19] Audierunt autem Sanaballat
Horonites, et Tobias servus Am-
manites, et Gosem Arabs, et sub-
sannaverunt nos, et despexerunt,
dixeruntque: Quæ est hæc res,
quam facitis? numquid contra
regem vos rebellatis? [20] Et red-
didi eis sermonem, dixique ad eos:
Deus cæli ipse nos juvat, et nos
servi eius sumus: surgamus et
ædificemus: vobis autem non est
pars, et justitia, et memoria in
Jerusalem.

Caput III. [1] Et surrexit Eliasib
sacerdos magnus, et fratres eius
sacerdotes, et ædificaverunt por-
tam gregis: ipsi sanctificaverunt
eam, et statuerunt valvas eius,
et usque ad turrim centum cu-
bitorum sanctificaverunt eam,
usque ad turrim Hananeel. [2] Et
juxta eum ædificaverunt viri Je-
richo: et juxta eum ædificavit
Zachur filius Amri.
[3] Portam autem piscium ædifica-
verunt filii Asnaa: ipsi texerunt
eam, et statuerunt valvas eius, et
seras, et vectes. Et juxta eos ædifi-
cavit Marimuth filius Uriæ, filii
Accus. [4] Et juxta eum ædificavit
Mosollam filius Barachiæ, filii

toliaus paniekinime. [18] Aš jiems
pasakiau, kaip mano Dievo ranka
buvo gera su manim, ir karaliaus
žodžius, kuriuos jis man kalbėjo,
ir tariau: Kelkimės ir atstatykime.
Ir jų rankos sustiprėjo geram.

[19] Bet Horonietis Sanabalatas,
tarnas Amanietis Tobijas ir Arabas
Gosemas išgirdę tyčiojosi iš musų,
ir su paniekinimu sakė: Koks tai
dalykas, kurį darote? ar jųs keliate
maištą prieš karalių? [20] Aš atsa-
kiau į tuos žodžius ir jiems tariau:
Dangaus Dievas pats mums padeda,
o mes esame jo tarnai; kelkimės
ir statykime; jums gi nėra dalies,
nei teisės, nei atsiminimo Je-
ruzalėje.

3. perskyrimas. [1] Tuomet pa-
kilo vyriausis kunigas Eliasibas
ir jo broliai kunigai ir pastatė
Bandos vartus; jie pašventino juos
ir įstatė jų duris, ir pašventino
juos iki šimto mastų bokštui, iki
Hananeėlio bokštui. [2] Greta jo
statė Jėriko vyrai, ir taipogi greta
jo statė Amrio sunus Zachuras.

[3] Žuvų gi vartus pastatė Asnaos
sunųs; jie apdengė juos ir įstatė
jų duris ir spynas ir užkaiščius.
Greta jų statė Akkaus sunaus
Urijo sunus Marimutas [4] ir greta
jo statė Mesezebėlio sunaus Bara-
kijo sunus Mosolamas, o greta jų

(**19**) *Arabos Gosemas.* Dar vienas žydų priešininkas. Jis buvo tikriausiai Arabų ginines viršininkas iš pietinės Palestinos. — (**20**) *Jums gi nėra dalies...* Plg. Ezdr. 4, 3.

(**3, 1**) *Eliasibas:* vyriausiojo kunigo Jozuės anukas. Plg. žem. 12, 10; Ezdr. 2, 2; 3, 2. — *Bandos vartus.* Ebr. t.: Avių vartus. Jie buvo visai netoli bažnyčios jos šiaurryčiuose, kame dabar taip vadinami šv. Stepono vartai. — *Įstatė jų duris.* Tai jie padarė bent kiek vėliaus. — *Iki šimto mastų bokštui.* Ebr. t: iki bokštui. *Me'ah.* Tas bokštas kitur nepaminėtas. — *Iki Hananeėlio bokštui.* Netoli nuo Avių bokšto. Plg. Jer. 31, 38; Zak. 14, 10. — (**2**) *Ir taipogi greta jo,* t. y. kitame šone.
(**3**) *Žuvų gi vartus:* šiaurinėje sie

Mesezebel: et juxta eos ædificavit Sadoc filius Baana: 5 Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui.

6 Et portam veterem ædificaverunt Jojada filius Phasea, et Mosollam filius Besodia: ipsi texerunt eam, et statuerunt valvas eius, et seras, et vectes: 7 Et juxta eos ædificaverunt Meltias Gabaonites, et Jadon Meronathites, viri de Gabaon et Maspha, pro duce qui erat in regione trans Flumen. 8 Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araia aurifex: et juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarii: et dimiserunt Jerusalem usque ad murum plateæ latioris. 9 Et juxta eum ædificavit Raphaia filius Hur, princeps vici Jerusalem. 10 Et juxta eum ædificavit Jedaia filius Haromaph contra domum suam: et juxta eum ædificavit Hattus filius Haseboniæ. 11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, et Hasub filius Phahath Moab, et turrim furnorum. 12 Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jerusalem, ipse et filiæ eius.

13 Et portam vallis ædificavit Hanun, et habitatores

statė Baanos sunus Sadokas. 5 Greta jų statė Tėkujiečiai; bet jų didžiunai nepalenkė savo sprando, kad dirbtu jų Viespaties darbą.

6 O Senuosius vartus pastatė Pasėos sunus Jojada ir Besodijos sunus Mosolamas; juodu apdengė juos, įstatė jų duris, spynas ir užkaiščius. 7 O greta jųdviejų statė Gabaonietis Meltijas ir Meronatietis Jadonas, vyrai iš Gabaono ir Maspos, ties viršininku, kurs buvo krašte anapus Upės. 8 Greta jo statė auksakalis Arajos sunus Eziėlis ir greta jo statė tepalininko sunus Ananijas; jie paliko Jeruzalę iki plačiosios gatvės murui. 9 Greta jo statė Huro sunus Rafaja, Jeruzalės dalies viršininkas. 10 Greta jo statė Haromafo sunus Jedaja ties savo namais, ir greta jo statė Hasebonijo sunus Hattus. 11 Dalies pusę ir Kakalių bokštą pastatė Herėmo sunus Melkijas ir Pahat-Moabo sunus Hasubas. 12 Greta jo statė Jeruzalės miesto dalies pusės viršininkas Aloho sunus Selumas, jis pats ir jo dukterįs.

13 Slėnio vartus pastatė Hanunas ir Zanoės gyventojai; jie pastatė

---

noje. — (5) *Tėkujiečiai:* Tėkuos gyventojai. Plg. 2 Kar. 14, 2. — *Jų didžiunai nepalenkė...* Tai buvo vienatinė išimtis.

(6) *O Senuosius vartus:* šiaurinėje sienoje, arčiaus šiaurvakario jos kampo. — (7) *Už viršininką...* Ebr. t.: iki viršininko sostui, t. y. iki vietai, kur apsistodavo Persų karaliaus valdininkas, kuomet jis ateidavo Jeruzalėn teistų. Kiti tečiau egzegėtai aiškina šitą vietą kitaip; jie mano, kad Gabaono ir Maspos vyrai dirbę paliepti minėtojo valdininko, kurs tuo budu parodęs savo palankumą žydams. — (8) *Greta jo:* greta Meltijo. — (8) *Paliko Jeruzalę:* netaisė toje vietoje miesto sienos. — *Iki plačiosios gatvės murui.* Ebr. t.: iki plačiajam murui. — (9) *Jeruzalės dalies.* Jeruzalės miestas su jo apylinkėmis buvo paskirstytas į dalis; viena toki dalis minima čionai, kita 12. e. — (11) *Dalies pusę.* Ebr. t.: kitą pusę. Rasi tie patįs darbininkai buvo padarę antrą muro posmą.

(13) *Slėnio vartus.* Vz. aug. 2, 13. — *Zanoės.* Zanoė buvo į vakarus nuo

Zanoe: ipsi ædificaverunt eam,
et statuerunt valvas eius, et
seras, et vectes, et mille cubitos
in muro usque ad portam ster-
quilinii. [14] Et portam sterquili-
nii ædificavit Melchias filius
Rechab princeps vici Bethacha-
ram: ipse ædificavit eam, et
statuit valvas eius, et seras, et
vectes.

juos, įdėjo jų duris, spynas ir
užkaiščius, pastatė taipogi tuk-
stantį mastų sienos iki Mėšlyno
vartų. [14] Mėšlyno vartus pastatė
Rechobo sunus Melkijas, Bėtacha-
ramo ploto viršininkas; jis pastatė
juos, įdėjo duris, spynas ir užkaiš-
čius.

[15] Et portam fontis ædi-
ficavit Sellun filius Cholhoza,
princeps pagi Maspha: ipse ædifi-
cavit eam, et texit, et statuit
valvas eius, et seras, et vectes,
et muros piscinæ Siloe in hortum
regis, et usque ad gradus, qui
descendunt de Civitate David.
[16] Post eum ædificavit Nehemias
filius Asboc princeps dimidiæ
partis vici Bethsur usque contra
sepulchrum David et usque ad
piscinam, quæ grandi opere con-
structa est, et usque ad domum
fortium. [17] Post eum ædifi-
caverunt Levitæ, Rehum filius
Benni: post eum ædificavit Hase-
bias princeps dimidiæ partis vici
Ceilæ in vico suo. [18] Post eum
ædificaverunt fratres eorum
Bavai filius Enadad, princeps di-
midiæ partis Ceilæ. [19] Et ædifi-
cavit juxta eum Azer filius Jo-
sue, princeps Maspha mensuram
secundam, contra ascensum fir-
missimi anguli.

[15] Šaltinio vartus pastatė Maspos
ploto viršininkas Kolhozos sunus
Selunas; jis pastatė juos, apdengė,
įdėjo jų duris, spynas ir užkaiš-
čius; pastatė taipogi Siloės maudy-
klės sienas prie karaliaus sodno
ir iki laiptų, kuriais nusileidžiama
iš Dovido miesto. [16] Po jo statė
Bėtsuro ploto pusės viršininkas
Azboko sunus Neemijas iki vietai
ties Dovido kapu ir iki tvenkiniui,
kurs pastatytas su didžiu vargu,
ir iki karžygių namų. [17] Po jo
statė lėvitai: Benio sunus Rehu-
mas; po šito statė Keilos ploto
pusės viršininkas Hasebijas savo
plote. [18] Po jo statė jų broliai:
Enadado sunus Bavajis Keilos
pusės viršininkas; [19] ir greta jo
statė Jozuės sunus Azeris, Maspos
kunigaikštis, antrą sienos dalį ties
stipriausio kampo šlaitu.

[20] Post eum in monte
ædificavit Baruch filius Zachai
mensuram secundam, ab an-

[20] Po jo statė ant kalno Zachajo
sunus Baruchas antrą dalį nuo
kampo iki vyriausiojo kunigo

Jeruzalės. — *Tukstantį mastų:* apie 525 metrus. — *Mėšlyno vartų.* Aug. 2, 13 jie pavadinti Mėšlo vartais.

(**15**) *Šaltinio vartus...* Plg. aug. 2, 14. Nuo Šaltinio vartų prasidėjo siena, apsupanti Jeruzalę iš rytų pusės. — (**17**) *Lėvitai..:* lėvitų burys, vadovaujant Rehumui. Levitai, taippat ir kunigai, statė sieną arčiau bažnyčios. — *Keilos.* Plg. Joz. 18, 44; 1 Kar. 23, 1. — *Savo plote.* Ebr. t.: už savo plotą. — (**18**) *Bavajis.* Tikriaus: Benujis. Vz. 24. e.; plg. 10, 9. — (**19**) *Ties stipriausio kampo šlaitu.* Ebr. t. galima išversti taip: ties ginklų sandėlio šlaitu ant kampo.

(**20**) *Eliasibo namų.* Spėjama, kad tie namai buvę Siono šiaurryčiuose. —

gulo usque ad portam domus
Eliasib sacerdotis magni. 21 Post
eum ædificavit Merimuth filius
Uriæ filii Haccus, mensuram se-
cundam, a porta domus Eliasib,
donec extenderetur domus Eliasib.
22 Et post eum ædificaverunt sa-
cerdotes viri de campestribus Jor-
danis. 23 Post eum ædificavit
Benjamin et Hasub contra do-
mum suam: et post eum ædifi-
cavit Azarias filius Maasiæ filii
Ananiæ contra domum suam.
24 Post eum ædificavit Bennui
filius Henadad mensuram secun-
dam, a domo Azariæ usque ad
flexuram, et usque ad angulum.
25 Phalel filius Ozi contra fle-
xuram et turrim, quæ eminet de
domo regis excelsa, id est, in atrio
carceris: post eum Phadaia filius
Pharos. 26 Nathinæi autem habi-
tabant in Ophel usque contra
portam aquarum ad Orientem, et
turrim, quæ prominebat.

Eliasibo namų vartų. 21 Po jo
statė Hakkaus sunaus Urijo sunus
Merimutas antrą sienos dalį nuo
Eliasibo namų durų per visą
Eliasibo namų plotą. 22 O po jo
statė kunigai, vyrai iš Jordano
lygumos. 23 Toliaus statė Ben-
jaminas ir Hasubas ties savo
namais, o po jų statė Ananijo
sunaus Maasijo sunus Azarijas ties
savo namais. 24 Po jo statė He-
nadado sunus Benujis antrą dalį
nuo Azarijo namų iki užsisukimui
ir iki kampui. 25 Ozio sunus
Palėlis ties užsisukimu ir bokštu,
iškilstančiu augštyn iš karaliaus
namų, tai yra, prie Kalėjimo kiemo;
po jo Paro sunus Padaja. 26 Nati-
niečiai gi gyveno Ofelyje iki Van-
dens vartų į saulėtekius ir iki
išsikišančiam bokštui.

27 Post eum ædificaverunt
Thecueni mensuram secundam
e regione, a turre magna
et eminente usque ad mu-
rum templi. 28 Sursum autem
a porta equorum ædificaverunt
sacerdotes, unusquisque contra
domum suam. 29 Post eos ædifi-
cavit Sadoc filius Emmer contra
domum suam. Et post eum ædifi-
cavit Semaia filius Secheniæ,
custos portæ Orientalis. 30 Post
eum ædificavit Hanania filius
Selemiæ, et Hanun filius Seleph
sextus, mensuram secundam: post
eum ædificavit Mosollam filius
Barachiæ, contra gazophylacium

27 Po jo statė Tėkujiečiai antrą
sienos dalį priešais nuo didžiojo ir
išsikišančio bokšto iki bažnyčios
sienai. 28 Augštai gi nuo arklių
vartų statė kunigai, kiekvienas
ties savo namais. 29 Po jų statė
Emmerio sunus Sadokas ties savo
namais. O po jo statė Sechenijo
sunus Semaja, saulėtekio vartų
sargas. 30 Po jo statė Selemijo
sunus Hananija ir šeštasis Selefo
sunus Hanunas antrą dalį; po jo
statė Barakijo sunus Mosolamas
ties savo butu. Po jo statė auk-
sakalio sunus Melkijas iki Natinie-
čių ir krautuvininkų namų ties
Teismo vartais ir iki Kampo

(**21**) *Antrą sienos dalį.* Pirmoji Merimuto pastatyta sienos dalis nepaminėta. — (**23**) *Ties savo namais.* Ebr. t.: greta savo namų. — (**24**) *Antrą dalį.* Plg. aug. 18. e. — (**25**) *Prie kalėjimo kiemo.* Kalėjimo kiemas buvo Siono pilies dalis. — (**26**) *Ofelyje* Plg. 2 Kron. 27, 3. (**27**) *Antrą sienos dalį.* Plg. aug 5. e. — *Iki bažnyčios sienai.* Tikriaus: iki Ofelio sienai. — (**30**) *Kampo kam-*

suum. Post eum ædificavit Melchias filius aurificis usque ad domum Nathinæorum, et scruta vendentium contra portam judicialem, et usque ad cœnaculum anguli.
[31] Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices et negotiatores.

kambariui.
[31] O tarp Kampo kambario ir bandos vartų statė auksakaliai ir pirkliai.

3. Neemijo apgalėtos kliutįs, atstatant Jeruzalę.

Caput IV. [1] Factum est autem, cum audisset Sanaballat quod ædificaremus murum, iratus est valde: et motus nimis subsannavit Judæos,
[2] et dixit coram fratribus suis, et frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt, et complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris, qui combusti sunt?
[3] Sed et Tobias Ammanites proximus eius, ait: Aedificent: si ascenderit vulpes, transiliet murum eorum lapideum.
[4] Audi Deus noster, quia facti sumus despectui: converte opprobrium super caput eorum, et da eos in despectionem in terra captivitatis.
[5] Ne operias iniqui-

4. perskyrimas. [1] Atsitiko gi, kad Sanabalatas, išgirdęs, mus statant sieną, labai supyko, o didžiai sujudintas tyčiojosi iš žydų
[2] ir kalbėjo savo brolių ir daugelio Samaritonų akyvaizdoje: Ką daro tie bejiegiai žydai? Nejaugi tautos leis jiems? Ar jie darys aukas ir pabaigs viena diena? Ar jie galės statyti iš akmenų, kuriuos ugnis pavertė dulkių kruvomis?
[3] Taipogi ir Amanietis Tobijas, budamas prie jo, tarė: Testato; jei ateis lapė, peršoks per jų akmeninę sieną.

[4] Klausyk, musų Dieve, kaip mes esame niekinami; sugrąžink gėdą ant jųjų galvos ir padaryk, kad jie butu niekinami nelaisvės žemėje.
[5] Neuždengk jų netei-

bariui. Tikriaus: augštajam kampo kambariui. — (**31**) *Bandos vartų.* Vz. l. e. Nuo tų vartų buvo pradėtas sienos atstatymo aprašymas. Pirmoji aprašymo pusė gana aiški ir suprantama, bet antrojoje yra daug dalykų šiandien nebežinomų.

4, 1—7, 3. *Žydų* kaimynai mėgina visais budais sutrukdyti Jeruzalės atnaujinimo darbą, bet Neemijo budrumas apgali piktus jų pasikėsinimus (4, 1—14); jo perspėta tauta viena ranka dirba pradėtąjį darbą, o antra laiko kalaviją (4, 15—23). Kita kliutis randasi iš turtuolių pusės, kurie sukelia prieš save beturčius; Neemijas prašalina ją, uždrausdamas imti iš beturčių palukanas ir duodamas turtingiesiems savo pasielgimu gailestingumo pavyzdį (5, 1—19). Neprieteliai ima tykoti paties Neemijo; jie randa padėjėjų pačioje Jeruzalėje; neapgali tečiau Neemijo, kurs trumpu laiku užbaigia taisyti Jeruzalės sienas (6, 1—19) ir pastato prie miesto vartų sargus (7, 1—3).

(**4, 2**) *Ar jie darys aukas:* ar jie rankomis nusipelnys savo Dievo malonumą, kad padėtu jiems stebuklu pastatyti sieną. — *Ar jie galės statyti...* Ebr. t.: ar jie iš griuvėsių kruvų atgaivins akmenis, kurie sudeginti. — (**3**) *Peršoks.* Ebr. t.: į s i v e r š. Todėl dar mažiaus galės toki siena uždengti Jeruzalės gyventojus nuo kareivių užpuolimo.

(**4**) *Nelaisvės žemėje:* tame krašte, į kurį jie bus nuvesti kaipo belaisviai.

tatem eorum, et peccatum eorum
coram facie tua non deleatur,
quia irriserunt ædificantes.
6 Itaque ædificavimus murum,
et conjunximus totum usque ad
partem dimidiam: et provocatum
est cor populi ad operandum.
7 Factum est autem, cum audisset Sanaballat, et Tobias, et
Arabes, et Ammanitæ, et Azotii,
quod obducta esset cicatrix muri
Jerusalem, et quod cœpissent
interrupta concludi, irati sunt
nimis. 8 Et congregati sunt
omnes pariter ut venirent, et
pugnarent contra Jerusalem, et
molirentur insidias. 9 Et oravimus Deum nostrum, et posuimus
custodes super murum die ac nocte
contra eos. 10 Dixit autem Judas:
Debilitata est fortitudo portantis,
et humus nimia est, et nos non
poterimus ædificare murum. 11 Et
dixerunt hostes nostri: Nesciant,
et ignorent donec veniamus in
medium eorum, et interficiamus
eos, et cessare faciamus opus.
12 Factum est autem venientibus
Judæis, qui habitabant juxta eos,
et dicentibus nobis per decem
vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos, 13 statui in loco
post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis,
et lanceis, et arcubus. 14 Et perspexi atque surrexi: et ad optimates et magistratus, et ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini
magni et terribilis mementote, et
pugnate pro fratribus vestris,
filiis vestris, et filiabus vestris,
et uxoribus vestris, et domibus
vestris.

sybės, ir jų nuodėmė teneišdilsta
tavo akyvaizdoje, nes jie išjuokė
statančiuosius.
6 Taigi, mes statėme sieną ir
išvedėme ją visą iki pusei, ir
tautos širdis liko paraginta į darbą.
7 Atsitiko gi, kad Sanabalatas,
Tobijas, Arabai, Amaniečiai ir
Azotiečiai, išgirdę, jog Jeruzalės
sienos skylės užlopytos ir jog
pradėta užtaisinėti plyšius, labai
supyko. 8 Jie susirinko visi draug,
kad ateitu ir kovotu prieš Jeruzalę
ir darytu sląstų. 9 Bet mes meldėmės musų Dievui ir statėme prieš
juos sargų ant sienos dieną ir
naktį. 10 Judas gi sakė: Nešėjų
jiegos susilpnėjo, o žemių labai
daug, ir mes negalėsime pastatyti
sienos. 11 O musų neprieteliai
kalbėjo: Tenepatėmija ir tenežino,
kolei neateisime į jų tarpą, neužmušime jų ir nesustabdysime darbo.
12 Bet atsitiko, kad atėjo žydai,
kurie gyveno greta jų, ir tai
mums sakė po dešimtį sykių, iš
visų vietų, iš kurių buvo atėję
pas mus. 13 Tuomet vietoje už
sienos aš pastačiau aplinkui žmonių tvarkoje su jų kalavijais,
jietimis ir kilpiniais. 14 Aš apžiurėjęs ir atsikėlęs tariau didžiunams, viršininkams ir likusiai
liaudies daliai: Nebijokite jų
veido. Atsiminkite didį ir baisų
Viešpatį ir kovokite už savo brolius, savo sunus ir savo dukteris,
savo pačias ir savo namus.

---

(6) *Iki pusei:* augštumo.
(8) *Susirinko.* Tikriaus: susitarė. — (10) *Judas:* visa žydų tauta per savo atstovus. — (12) *Po dešimtį sykių:* nuolat.

15 Factum est autem, cum
audissent inimici nostri nuncia-
tum esse nobis, dissipavit Deus
consilium eorum. Et reversi su-
mus omnes ad muros, unusquis-
que ad opus suum. 16 Et factum
est a die illa, media pars ju-
venum eorum faciebat opus, et
media parata erat ad bellum, et
lanceæ, et scuta, et arcus, et
loricæ, et principes post eos in
omni domo Juda 17 ædificantium
in muro, et portantium onera, et
imponentium: una manu sua fa-
ciebat opus, et altera tenebat
gladium: 18 ædificantium enim
unusquisque gladio erat accinc-
tus renes. Et ædificabant, et
clangebant buccina juxta me.
19 Et dixi ad optimates, et ad
magistratus, et ad reliquam par-
tem vulgi: Opus grande est et
latum, et nos separati sumus in
muro procul alter ab altero: 20 in
loco quocumque audieritis clan-
gorem tubæ, illuc concurrite ad
nos: Deus noster pugnabit pro
nobis. 21 Et nosipsi faciamus
opus: et media pars nostrum
teneat lanceas ab ascensu auroræ
donec egrediantur astra. 22 In
tempore quoque illo dixi populo:
Unusquisque cum puero suo
maneat in medio Jerusalem, et
sint nobis vices per noctem, et
diem, ad operandum.
23 Ego autem et fratres mei,
et pueri mei, et custodes, qui
erant post me, non deponebamus
vestimenta nostra: unusquisque
tantum nudabatur ad baptismum.

15 Kuomet gi musų nepriteliai
išgirdo tai esant mums paskelbta,
atsitiko, kad Dievas nieku pavertė
jų sumanymą; ir mes visi sugrį-
žome prie sienų, kiekvienas prie
savo darbo. 16 O nuo tos dienos
pusė anų jaunikaičių dirbo darbą
ir pusė buvo prisirengusi į kovą,
apginkluota jietimis, skydais, kil-
piniais ir šarvais, o viršininkai buvo
jų užpakalyje visuose Judo na-
muose. 17 Ir tie, kurie statė sieną,
ir kurie nešiojo, ir kurie krovė
naštas, viena ranka dirbo savo
darbą, o kita laikė kalaviją; 18 nes
kiekvienas iš statančiųjų buvo
apjuosęs strėnas kalaviju. Jie
statė ir trimitavo greta manęs
trimitu.
19 Tuomet aš tariau didžiunams,
viršininkams ir likusiai liaudies
daliai: Darbas didelis ir platus, o
mes esame ant sienos atsiskyrę
toli vienas nuo kito; 20 taigi, ku-
rioje tik vietoje išgirsite trimito
skardą, bėgkite tenai prie musų.
Musų Dievas kovos už mus. 21 Mes
patįs darykime savo darbą, o
pusė iš musų telaiko jietis nuo
aušros užtekėjimo, kolei pasirodys
žvaigždės. 22 Tuo pačiu metu aš
dar sakiau: Kiekvienas tepasilieka
su savo tarnu viduje Jeruzalės,
ir tebuna mums eilia dirbti dieną
ir naktį.

23 Aš gi, ir mano broliai, mano
tarnai ir sargai, kurie sekė mane,
nenusivilkdavome savo drabužių;
nusivilkdavo gi juos kiekvienas,
tik kad apsiplautu.

(**15**) *Mes visi sugrįžome prie sienų:* kurias apleista, belaukiant kovos. — (**16**) *O viršininkai..* Ebr. t.: viršininkai (buvo) visų Judo namų užpakalyje. — (**18**) *Trimitavo greta manęs.* Ebr. t.: tas, kurs turėjo trimituoti, (buvo) greta manęs. — (**22**) *Kiekvienas tepasilieka...* Neemijas neleido darbininkams, gyvenusiems ne Jeruzalėje, grįžti kiekvieną vakarą į savo sodžių, kad, reikalui atsiradus, mieste butu daugiaus žmonių, kurie galėtu ginti jį nuo užpuolimo. — (**23**) *Nenusivilkdavome:* net ir naktį. — *Nusivilkdavo gi..* Ebr. t. šitoje vietoje labai neaiškus; jo prasmė rasi toki: kiekvienas (turėjo) savo ginklą savo rankoje.

Caput V. 1 Et factus est cla-
mor populi, et uxorum eius mag-
nus adversus fratres suos Judæos.
2 Et erant qui dicerent: Filii
nostri, et filiæ nostræ multæ sunt
nimis: accipiamus pro pretio
eorum frumentum, et comedamus,
et vivamus. 3 Et erant qui di-
cerent: Agros nostros, et vineas,
et domos nostras opponamus, et
accipiamus frumentum in fame.
4 Et alii dicebant: Mutuo suma-
mus pecunias in tributa regis,
demusque agros nostros et vineas:
5 et nunc sicut carnes fratrum
nostrorum, sic carnes nostræ
sunt: et sicut filii eorum, ita et
filii nostri, ecce nos subiugamus
filios nostros, et filias nostras in
servitutem, et de filiabus nostris
sunt famulæ, nec habemus unde
possint redimi, et agros nostros
et vineas nostras alii possident.
6 Et iratus sum nimis cum au-
dissem clamorem eorum secundum
verba hæc: 7 cogitavitque cor
meum mecum: et increpavi op-
timates et magistratus, et dixi
eis: Usurasne singuli a fratribus
vestris exigitis? Et congregavi
adversum eos concionem magnam,
8 et dixi eis: Nos, ut scitis, rede-
mimus fratres nostros Judæos,
qui venditi fuerant gentibus se-
cundum possibilitatem nostram:
et vos igitur vendetis fratres
vestros, et redimemus eos? Et
siluerunt, nec invenerunt quid
responderent. 9 Dixique ad eos:
Non est bona res, quam facitis:
quare non in timore Dei nostri
ambulatis, ne exprobretur nobis a
gentibus inimicis nostris? 10 Et

5. perskyrimas. 1 Tuomet
pakilo didelis tautos ir jų moterų
šauksmas prieš jųjų brolius žydus.
2 Ir buvo tokių, kurie sakė: Musų
sunų ir musų dukterų labai daug;
juos pardavę nusipirkkime javų,
kad valgytumėm ir liktumėm
gyvi. 3 Buvo taipogi tokių, kurie
sakė: Užstatykime savo dirvas,
vynuogynus ir namus, kad gau-
tumėm už tai javų bado metu.
4 Kiti vėl sakė: Pasiskolinkime
pinigų karaliaus mokesčiams, o
atiduokime savo dirvas ir vynuo-
gynus. 5 Dabar gi nors musų
kunas yra kaip musų brolių kunas,
ir musų sunųs yra kaip jų sunųs,
štai mes darome vergais savo sunus
ir savo dukteris, o iš musų dukterų
yra vergių, mes gi neturime, kuo
galėtumėm išpirkti; musų dirvas
ir musų vynuogynus valdo kiti.

6 Išgirdęs jų šauksmą, išreikštą
tokiais žodžiais, aš labai supykau
7 ir svarsčiau pats savo širdyje,
pabariau didžiunus bei viršininkus
ir tariau jiems: Ar jųs visi reikalau-
jate iš savo brolių palukanų? Aš
surinkau prieš juos didį susirin-
kimą, 8 ir tariau jiems: Mes, kaip
žinote, išpirkome pagal savo išsi-
galėjimą musų brolius žydus, kurie
buvo parduoti tautoms; ar tat
jųs parduosite savo brolius, kad
ir juos išpirktumėm? O jie tylėjo
ir nerado, ką atsakytu. 9 Aš
jiems tariau: Ne geras dalykas,
kurį darote; kodėl nevaikščiojate
musų Dievo baimėje, kad tautos,
kurios yra musų neprieteliai, nepri-
kaišiotu mums? 10 Ir aš, ir mano
broliai, ir mano tarnai paskoli-

(5, 2) *Juos pardavę...* Plg Iš 21, 7. — **(4)** *Pasiskolinkime..* Ebr. t.: mes pasiskolinome... — *Karaliaus mokesčiams.* Plg. Ezdr. 4, 13; Est. 10, 1. — **(5)** *Nors musų kunas...*: mes esame lygųs turtuoliams kaipo žmonės ir kaipo žydai, prigimtimi ir išrinkimu. — *Mes gi neturime...* Ebr. t.: mano ranka ne Dievas, t. y. mes patįs savaime negalime išsigelbėti iš to skurdo. — **(8)** *Kad*

ego, et fratres mei, et pueri mei
commodavimus plurimis pecuniam
et frumentum: non repetamus in
commune istud, æs alienum con-
cedamus, quod debetur nobis.
11 Reddite eis hodie agros suos,
et vineas suas, et oliveta sua,
et domos suas: quin potius et
centesimam pecuniæ, frumenti,
vini et olei, quam exigere soletis
ab eis, date pro illis. 12 Et
dixerunt: Reddemus, et ab eis
nihil quæremus: sicque faciemus
ut loqueris. Et vocavi Sacerdotes,
et adjuravi eos, ut facerent juxta
quod dixeram. 13 Insuper ex-
cussi sinum meum, et dixi: Sic
excutiat Deus omnem virum, qui
non compleverit verbum istud, de
domo sua, et de laboribus suis:
sic excutiatur, et vacuus fiat.
Et dixit universa multitudo:
Amen. Et laudaverunt Deum.
Fecit ergo populus sicut erat
dictum.

14 A die autem illa, qua præ-
ceperat rex mihi ut essem dux
in terra Juda, ab anno vigesimo
usque ad annum trigesimum se-
cundum Artaxerxis regis per
annos duodecim, ego et fratres
mei annonas, quæ ducibus debe-
bantur, non comedimus. 15 Duces
autem primi, qui fuerant ante me,
gravaverunt populum, et accepe-
runt ab eis in pane, et vino, et
pecunia quotidie siclos quadra-
ginta: sed et ministri eorum de-

nome labai daug pinigų ir javų;
visi draug nebereikalaukime jų
atgal, dovanokime skolas, kurias
jie turi mums išmokėti. 11 Atiduo-
kite jiems šiandien jų vynuogynus,
jų alyvų daržus ir jų namus; velyk
duokite už juos patįs dar šimtinę
dalį pinigų, javų, vyno ir aliejaus,
kurios paprastai reikalaujate iš
jų. 12 Tuomet jie tarė: Atiduosime
ir nieko nereikalausime iš jų;
padarysime taip, kaip kalbi. Tuo-
met aš pavadinau kunigus ir pri-
siekdžiau juos, kad darytu taip,
kaip aš buvau sakęs. 13 Be to aš
iškračiau savo antį ir tariau: Taip
Dievas teiškrato kiekvieną vyrą,
kurs neišpildys šito žodžio, iš
jojo namų ir iš jo gėrybių; taip
tebuna iškratytas ir tepasidaro
tuščias. O visa daugybė tarė:
Amen. Ir jie garbino Dievą. Taigi,
tauta padarė, kaip buvo pasakyta.

14 Nuo anos gi dienos, kurioje
karalius įsakė man buti vadu Judo
žemėje, nuo dvidešimtų karaliaus
Artakserkso metų iki trisdešimtis
antrų metų, per dvylika metų
aš ir mano broliai nevalgėme iš
metinio pelno, kurs prigulėjo
vadams; 15 pirmieji gi vadai, kurie
yra buvę pirm manęs, apsunkino
tautą ir ėmė iš jų duona, vynu ir
pinigais kasdien keturias dešimtis
siklių; be to ir jų tarnai buvo
prislėgę tautą. Aš gi taip nedariau

---

ir juos išpirktumėm. Ebr. t.: kad jie butu mums parduoti. — (**11**) *Jų dirvas, jų vynuogynus...*, t. y. visa tai, ką buvo paėmę kaipo užstatą. — *Dar šimtinę dalį...* Be užstatų sugrąžinimo Neemijas reikalauja dar, kad butu sugrąžinta palukanos, rasi vienas nuošimtis už mėnesį. — (**13**) *Taip Dievas teiškrato...* Kas neišpildys savo pasižadėjimo, to Dievas nelaikys tarsi savo antyje draug su ištikimaisiais, ir jis turės nuskursti.

(**14**) *Nuo dvidešimtų.* Nuo 445 lig 433 m. pirm. Kr. — *Iš metinio pelno.* Rytų kraštuose ypač senobėje valdininkai gaudavo algą ne iš valstybės iždo, bet imdavo ją patįs iš valdomųjų žmonių. — (**15**) *Pirmieji gi vadai:* kaikurie Zorobabėlio įpėdiniai. — *Keturias dešimtis siklių:* apie 115 frankų. —

presserunt populum. Ego autem
non feci ita propter timorem Dei:
16 quin potius in opere muri ædi-
ficavi, et agrum non emi, et
omnes pueri mei congregati ad
opus erant. 17 Judæi quoque et
magistratus centum quinquaginta
viri, et qui veniebant ad nos de
gentibus, quæ in circuitu nostro
sunt, in mensa mea erant.
18 Parabatur autem mihi per dies
singulos bos unus, arietes sex
electi, exceptis volatilibus, et
inter dies decem vina diversa, et
alia multa tribuebam: insuper et
annonas ducatus mei non quæsivi:
valde enim attenuatus erat po-
pulus. 19 Memento mei Deus
meus in bonum secundum omnia,
quæ feci populo huic.

Caput VI. 1 Factum est autem,
cum audisset Sanaballat, et To-
bias, et Gossem Arabs, et ceteri
inimici nostri, quod ædificassem
ego murum, et non esset in ipso
residua interruptio (usque ad
tempus autem illud valvas non
posueram in portis) 2 miserunt
Sanaballat, et Gossem ad me, di-
centes: Veni, et percutiamus fœ-
dus pariter in viculis in Campo
Ono. Ipsi autem cogitabant ut
facerent mihi malum. 3 Misi ergo
ad eos nuncios, dicens: Opus
grande ego facio, et non possum
descendere: ne forte negligatur
cum venero, et descendero ad vos.
4 Miserunt autem ad me secun-
dum verbum hoc per quat-
tuor vices: et respondi eis juxta
sermonem priorem. 5 Et misit ad

iš baimės Dievo; 16 negana to,
aš dar pats darbavaus prie sienos
statymo, nesipirkau jokios dirvos,
ir mano tarnai buvo surinkti prie
darbo. 17 Taipogi žydai ir vir-
šininkai, išviso šimtas penkios
dešimtįs vyrų, ir kurie ateidavo
iš tautų, esančių aplink mus, valgė
prie mano stalo. 18 Buvo gi man
prirengiama kasdien vienas jautis,
šeši rinktiniai avinai, neskaitant
paukščių, o kas dešimtą dieną
aš duodavau visokių vynų ir daug
kitų dalykų. Virš to aš nereikala-
vau metinio pelno už valdovo
pareigas, nes tauta buvo labai
nuskurdusi. 19 Atsimink mane,
mano Dieve, mano labui dėlei
viso to, ką aš padariau šitai tautai.

6. perskyrimas. 1 O kuomet
Sanabalatas, Tobijas ir Arabas
Gosėmas ir kiti musų neprieteliai
išgirdo, kad aš pastačiau sieną ir
kad nebebuvo joje jokio plyšio (iki
tam gi laikui dar nebuvau įstatęs
durų angose), 2 Sanabalatas ir
Gosėmas siuntė pas mane ir saky-
dino: Ateik ir padarykime draug
sandorą sodžiuose, Ono lygumoje.
Jie gi manė padaryti man pikta.
3 Taigi, aš siunčiau pas juos pa-
siuntinius ir sakydinau: Aš dirbu
didelį darbą ir negaliu ateiti, kad
kartais, man atsitraukiant ir pas
jus nueinant, jis nebutu apleistas.
4 Siuntė gi jie pas mane to pat
dalyko sakytų keturis sykius, o
aš atsakiau jiems taippat kaip
pirmą kartą. 5 Po to Sanabalatas
siuntė pas mane sakytų tą pat

(**16**) *Nesipirkau jokios dirvos:* nors už paskolintus pinigus buvo galima nusipirkti labai pigiai. — (**17**) *Valgė prie mano stalo,* t. y. pats Neemijas išlaikydavo juos — (**18**) *O kas dešimtą dieną,* t. y. vieną sykį pastatyto vyno užtekdavo dešimčiai dienų. —

(**6, 2**) *Ono lygumoje.* Ji buvo toli nuo Jeruzalės, arti Liddos. Plg. 1 Kron. 7. 8. — *Padaryti man pikta:* paimdami nelaisvėn arba net užmušdami. — (**5**) *Laišką.* Ebr. t.: atvirą laišką. Kadangi iš atviro laiško visi galėjo žinoti apkaltinimą, todėl Sanabalatas tikėjosi

me Sanaballat juxta verbum prius
quinta vice puerum suum, et
epistolam habebat in manu sua
scriptam hoc modo: 6 IN GEN-
TIBUS auditum est, et Gossem
dixit, quod tu et Judæi cogitetis
rebellare, et propterea ædifices
murum, et levare te velis super
eos regem: propter quam causam
7 et prophetas posueris, qui præ-
dicent de te in Jerusalem, di-
centes: Rex in Judæa est. Audi-
turus est rex verba hæc: idcirco
nunc veni, ut ineamus consilium
pariter. 8 Et misi ad eos, dicens:
Non est factum secundum verba
hæc, quæ tu loqueris: de corde
enim tuo tu componis hæc. 9 Om-
nes enim hi terrebant nos, cogi-
tantes quod cessarent manus
nostræ ab opere, et quiesceremus.
Quam ob causam magis confortavi
manus meas:

10 et ingressus sum domum Se-
maiæ filii Dalaiæ filii Metabeel
secreto. Qui ait: Tractemus no-
biscum in domo Dei in medio
templi, et claudamus portas ædis:
quia venturi sunt ut interficiant
te, et nocte venturi sunt ad oc-
cidendum te. 11 Et dixi: Num
quisquam similis mei fugit? et
quis ut ego ingredietur templum,
et vivet? non ingrediar. 12 Et
intellexi quod Deus non misisset
eum, sed quasi vaticinans locutus
esset ad me, et Tobias, et Sana-
ballat conduxissent eum, 13 ac-
ceperat enim pretium, ut territus
facerem, et peccarem, et haberent

penktą sykį savo tarną, ir jis
turėjo savo rankoje laišką, para-
šytą taip: 6 Tarp tautų eina gan-
das ir Gosemas yra sakęs, kad tu
ir žydai manote kelti maištą ir
todėl statai tu sieną ir nori pakelti
save į jų karalius; dėlei to dalyko
7 tu paskyręs ir pranašus, kad jie
skelbtu apie tave Jeruzalėje ir
sakytu: Jis yra karalius Judėjoje.
Karalius turės išgirsti šituos žo-
džius; todėl ateik dabar, kad pasi-
tartumėm išvieno. 8 Aš tečiau
siunčiau pas juos ir sakydinau:
Neįvyko nieko iš to, ką tu sakai;
nes tu prasimanai tai iš savo
galvos. 9 Visi gi šitie baugino mus,
manydami, kad musų rankos
pames darbą ir kad mes liausimės.
To dėlei aš dar labiaus sustiprinau
savo rankas.

10 Po to aš įėjau slapčia į Meta-
beėlio sunaus Dalaijo sunaus Se-
majo namus. O jis tarė: Ap-
svarstykime išvieno Dievo namuo-
se bažnyčios viduje ir užrakin-
kime namų duris, nes jie ateis
tavęs užmuštų ir nakčia ateis
tavęs nužudytų. 11 Aš tariau:
Argi kas nors, toksai kaip aš, bė-
ga? ir kas, toksai kaip aš, galėtu
įeiti į bažnyčią ir likti gyvas?
Aš neįeisiu. 12 Ir aš supratau,
kad Dievas nebuvo jo siuntęs, bet
jis kalbėjo į mane apsimesdamas
pranašu, ir kad Tobijas ir Sanaba-
latas buvo papirkę jį. 13 Nes jis
buvo gavęs užmokesnio, kad aš

---

labiaus įbauginsiąs Neemiją ir priver-
siąs jį ateiti pas save. — (9) *To dėlei aš dar labiaus...* Ebr. t: to dėlei dabar (o Dieve) sustiprink mano rankas.

(10) *Slapčia.* Ebr. t.: k u r s b u v o u ž s i r a k i n ę s. Semajas buvo užsirakinęs, kad tuo budu parodytu svarbumą dalyko, apie kurį jis rengėsi kalbėties su Neemiju. — (11) *Argi kas nors...* Tautos vadas negali slėpties pavojaus metu. — *Galėtu įeiti į bažnyčią..* Įėjimas ne kunigo į bažnyčią butu buvęs įstatymo peržengimas, už kurį buvo paskirta mirties bausmė. — (12) *Apsimesdamas pranašu:* kad pigiaus galėtu suklaidinti Neemiją.

malum, quod exprobrarent mihi.
14 Memento mei Domine pro
Tobia et Sanaballat, juxta opera
eorum talia: sed et Noadiæ pro-
phetæ, et ceterorum prophetarum,
qui terrebant me.

15 Completus est autem murus
vigesimoquinto die mensis Elul,
quinquaginta duobus diebus.
16 Factum est ergo cum audis-
sent omnes inimici nostri, ut ti-
merent universæ gentes, quæ
erant in circuitu nostro, et con-
ciderent intra semetipsos, et
scirent quod a Deo factum esset
opus hoc.
17 Sed et in diebus illis multæ
optimatum Judæorum epistolæ
mittebantur ad Tobiam, et a
Tobia veniebant ad eos. 18 Multi
enim erant in Judæa habentes
juramentum eius, quia gener erat
Secheniæ filii Area, et Johanan
filius eius acceperat filiam Mo-
sollam filii Barachiæ: 19 sed et
laudabant eum coram me, et
verba mea nunciabant ei: et To-
bias mittebat epistolas ut ter-
reret me.

Caput VII. 1 Postquam autem
ædificatus est murus, et posui
valvas, et recensui janitores, et
cantores, et Levitas: 2 præcepi
Hanani fratri meo, et Hananiæ
principi domus de Jerusalem (ipse
enim quasi vir verax et timens
Deum plus ceteris videbatur)
3 et dixi eis: Non aperiantur
portæ Jerusalem usque ad ca-

elgčiaus nusigandęs ir nusidėčiau,
o jie turėtu kaltybę, kurią galėtu
man prikaišioti. 14 Atsimink mane,
Viešpatie, dėlei tokių Tobijo ir
Sanabalato darbų, o taipogi pra-
našę Noadiją ir kitus pranašus,
kurie gąsdino mane.
15 Tuotarpu siena liko užbaigta
dvidešimt penktoje Elulio mėnesio
dienoje per penkias dešimtis dvi
dieni. 16 Taigi, kuomet visi musų
neprieteliai tai išgirdo, atsitiko,
kad visos tautos, buvusios aplink
mus, ėmė bijoti ir nerimo patįs
savyje ir pažino, kad tas darbas
buvo Dievo padarytas.
17 Anomis dienomis žydų di-
džiunų buvo siunčiama daug laiškų
pas Tobiją ir ateidavo pas juos
nuo Tobijo, 18 nes daugelis Judė-
joje buvo susirišę su juo prisieka,
kadangi jis buvo Arėos sunaus
Sechenijo žentas, o jo sunus Jo-
hananas buvo vedęs Barakijo su-
naus Mosolamo dukterį; 19 jie net
gyrė jį mano akyvaizdoje ir pasa-
kydavo jam mano žodžius, o
Tobijas siuntė laiškų, kad baugintu
mane.

7. perskyrimas. 1 Po to gi
kaip buvo pastatyta siena, ir kada
aš įstačiau duris ir suskaičiau
durininkus, giesmininkus ir lėvi-
tus, 2 daviau savo broliui Hananiui
ir namų viršininkui Hananijui
paliepimą apie Jeruzalę (nes tasai
rodėsi esąs vyras labiaus ištikimas
ir Dievo bijąs ne kaip kiti) 3 ir
jiems tariau: Tenebuna atidaromi

(15) *Elulio mėnesio.* Elulis šeštas bažnytinių žydų metų mėnuo, musų rugpjučio pabaiga ir pradžia rugsėjo. — *Per penkias dešimtis...* Miesto sienos buvo nevisai išgriautos; todėl atstatyti jas galėjo gana greitai; bet čionai rasi kalbama tik apie antrąją sienos pusę, nes pirmoji buvo jau paminėta kaipo užbaigta aug. 4, 6.

(17) *Žydų didžiunų...* Iš to pasirodo, kad pačioje Jeruzalėje buvo atsiradę Samaritonų šalininkų ir todėl priešininkų tikrosios teokratijos reikalų.

(7, 2) *Namų viršininkui:* pilies viršininkui. Plg. aug. 2, 8. — (3) *Ir jiedviem...* Ebr. t. tolesnė įsakymo dalis: ir juodviem čia tebesant teuždaro duris... tepastato sargų.

lorem solis. Cumque adhuc as-
sisterent, clausæ portæ sunt, et
oppilatæ: et posui custodes de
habitatoribus Jerusalem, singulos
per vices suas, et unumquemque
contra domum suam.

Jeruzalės vartai, iki saulės kaitrai.
Ir jiemdviem čia tebestovint, var-
tai liko uždaryti ir užsklensti, o
aš pastačiau sargų iš Jeruzalės
gyventojų, kiekvieną pagal jo eilią
ir kiekvieną ties jojo namais.

II. Ezdro ir Neemijo įvykdyta religijinė ir politinė reforma tarp žydų.

1. Sąrašas Izraėlitų, sugrįžusių Jeruzalėn draug su Zorobabėliu.

4 Civitas autem erat lata nimis
et grandis, et populus parvus in
medio eius, et non erant domus
ædificatæ. 5 Deus autem dedit in
corde meo, et congregavi op-
timates, et magistratus, et vul-
gus, ut recenserem eos: et in-
veni librum census eorum, qui
ascenderant primum, et inventum
est scriptum in eo.
6 Isti filii provinciæ, qui as-
cenderunt de captivitate migran-
tium, quos transtulerat Nabucho-
donosor rex Babylonis, et reversi
sunt in Jerusalem, et in Judæam,
unusquisque in civitatem suam.
7 Qui venerunt cum Zorobabel,
Josue, Nehemias, Azarias, Raa-
mias, Nahamani, Mardochæus,
Belsam, Mespharath, Begoai, Na-
hum, Baana.
Numerus virorum populi Is-
rael: 8 Filii Pharos, duo millia
centum septuaginta duo: 9 Filii
Saphatia, trecenti septuaginta
duo: 10 Filii Area, sexcenti quin-
quaginta duo: 11 Filii Phahath-
moab filiorum Josue et Joab, duo
millia octingenti decem et octo:

4 Miestas buvo labai platus ir
didelis, o žmonių jame buvo maža
ir nebuvo pastatyta namų. 5 Die-
vas gi davė man į širdį surinkti
didžiunus, viršininkus ir liaudį,
kad suskaityčiau juos, ir aš radau
knygą sąrašo tų, kurie buvo at-
vykę pirmieji, o joje radau para-
šyta:
6 Šitie krašto sunųs, atvyku-
sieji iš ištremtųjų nelaisvės, ku-
riuos buvo perkėlęs Babylono ka-
ralius Nabukodonosoras, ir kurie
sugrįžo į Jeruzalę ir į Judėją,
kiekvienas į savo miestą. 7 Atvy-
kusieji su Zorobabėliu: Jozuė,
Neemijas, Azarijas, Raamijas, Na-
hamanis, Mardokiejus, Belsamas,
Mesparatas, Begoajis, Nahumas,
Baana.
Skaitlius vyrų iš Izraėlio tautos:
8 Paroso sunų du tukstančiu šim-
tas septynios dešimtįs du; 9 Safa-
tijos sunų trįs šimtai septynios
dešimtįs du; 10 Arėos sunų šeši
šimtai penkios dešimtįs du; 11 Pa-
hatmoabo sunų iš Jozuės ir Joabo
vaikų du tukstančiu aštuoni šim-

7, 4—73. Kadangi miestas pasirodė turįs per mažą gyventojų, Neemijas nori priimti į jį gyventojų iš kitur; beskaitydamas gi esančius, randa sąrašą tų, kurie pirmieji buvo sugrįžę į Jeruzalę su Zorobabėliu.

(4) *Nebuvo pastatyta...* t. y. namų skaitlius buvo visai nedidelis. — (5) *Kad suskaityčiau...* Tas suskaitymas aprašytas žem 11. persk. — *Radau parašyta...* Sąrašas visai tas pats, ką ir 1 Ezdr. 2, 1... Skirtumai varduose ir skaitlinėse labai maži.

Iki čionai... Šitų žodžių, įstatytų tarp 69. ir 70. e. nebuvo pirmykščiame tekste; nėra jų taipogi ir kituose vertimuose. Kas jais pasakyta, tai nevisai sutinka su tikru dalykų stoviu, nes ir 70—73 eil. paimtos iš Ezdro sąrašo. Vž. 1 Ezdr. 2, 68.

12 Filii Aelam, mille ducenti
quinquagintaquattuor: 13 Filii
Zethua, octingenti quadraginta-
quinque: 14 Filii Zachai, septin-
genti sexaginta: 15 Filii Bannui,
sexcenti quadragintaocto: 16 Filii
Bebai, sexcenti vigintiocto:
17 Filii Azgad, duo millia tre-
centi vigintiduo: 18 Filii Adoni-
cam, sexcenti sexagintaseptem:
19 Filii Beguai, duo millia sexa-
gintaseptem: 20 Filii Adin, sex-
centi quinquagintaquinque: 21 Fi-
lii Ater, filii Hezeciæ, nonaginta-
octo: 22 Filii Hasem, trecenti vi-
gintiocto: 23 Filii Besai, trecenti
vigintiquattuor: 24 Filii Hareph,
centum duodecim: 25 Filii Ga-
baon, nonagintaquinque: 26 Filii
Bethlehem, et Netupha, centum
octogintaocto. 27 Viri Anathoth,
centum vigintiocto. 28 Viri Be-
thazmoth, quadragintaduo. 29 Viri
Cariathiarim, Cephira, et Beroth,
septingenti quadragintatres.
30 Viri Rama et Geba, sexcenti
vigintiunus. 31 Viri Machmas,
centum vigintiduo. 32 Viri Bethel
et Hai, centum vigintitres.
33 Viri Nebo alterius, quinqua-
gintaduo. 34 Viri Aelam alterius,
mille ducenti quinquagintaquat-
tuor. 35 Filii Harem, trecenti vi-
ginti. 36 Filii Jericho, trecenti
quadragintaquinque. 37 Filii Lod
Hadid et Ono, septingenti vigin-
tiunus. 38 Filii Senaa, tria millia
nongenti triginta.

39 Sacerdotes: Filii Idaia in do-
mo Josue, nongenti septua-
gintatres. 40 Filii Emmer, mille
quinquagintaduo. 41 Filii Phas-
hur, mille ducenti quadraginta-

tai aštuoniolika; 12 Elamo sunų
tukstantis du šimtu penkios de-
šimtįs keturi; 13 Zetuos sunų aš-
tuoni šimtai keturios dešimtįs
penki; 14 Zachajo sunų septyni
šimtai šesios dešimtįs; 15 Banujo
sunų šesi šimtai keturios dešimtįs
aštuoni; 16 Bebajo sunų šesi šim-
tai dvidešimt aštuoni; 17 Azgado
sunų du tukstančiu trįs šimtai
dvidešimt du; 18 Adonikamo sunų
šeši šimtai šešios dešimtįs sep-
tyni; 19 Beguajo sunų du tukstan-
čiu šešios dešimtįs septyni;
20 Adino sunų šeši šimtai penkios
dešimtįs penki; 21 Hezekijo sunaus
Aterio sunų devynios dešimtįs
aštuoni; 22 Hasėmo sunų trįs šim-
tai dvidešimt aštuoni; 23 Besajo
sunų trįs šimtai dvidešimt keturi;
24 Harėfo sunų šimtas dvylika;
25 Gabaono sunų devynios dešim-
tįs penki; 26 Betliejaus ir Netufos
sunų šimtas aštuonios dešimtįs
aštuoni; 27 Anatoto vyrų šimtas
dvidešimt aštuoni; 28 Bėtazmoto
vyrų keturios dešimtįs du; 29 Ka-
riatjarimo, Kefiros ir Beroto vyrų
septyni šimtai keturios dešimtįs
trįs; 30 Ramos ir Gėbos vyrų šeši
šimtai dvidešimt vienas; 31 Machmo
vyrų šimtas dvidešimt du; 32 Bė-
tėlio ir Hajo vyrų šimtas dvidešimt
trįs; 33 antrojo Nėbo vyrų penkios
dešimtįs du; 34 antrojo Elamo vyrų
tukstantis du šimtu penkios de-
šimtįs keturi; 35 Harėmo sunų trįs
šimtai dvidešimt; 36 Jėriko sunų
trįs šimtai keturios dešimtįs penki;
37 Lodo, Hadido ir Ono sunų sep-
tyni šimtai dvidešimt vienas; 38 Se-
naos sunų trįs tukstančiai devyni
šimtai trįs dešimtįs.

39 Kunigų, Idajo sunų iš Jozuės
namų devyni šimtai septynios de-
šimtįs trįs; 40 Emerio sunų tuk-
stantis penkios dešimtįs du; 41 Pas-
huro sunų tukstantis du šimtu

septem. 42 Filii Arem, mille de-
cem et septem.
Levitæ: 43 Filii Josue et Ced-
mihel filiorum 44 Oduiæ, septua-
gintaquattuor. Cantores: 45 Filii
Asaph, centum quadragintaocto.
46 Janitores: filii Sellum, filii
Ater, filii Telmon, filii Accub,
filii Hatita, filii Sobai: centum
trigintaocto.

47 Nathinæi: filii Soha, filii
Hasupha, filii Tebbaoth, 48 filii
Ceros, filii Siaa, filii Phadon,
filii Lebana, filii Hagaba, filii
Selmai, 49 filii Hanan, filii Ged-
del, filii Gaher, 50 filii Raaia,
filii Rasin, filii Necoda, 51 filii
Gezem, filii Aza, filii Phasea,
52 filii Besai, filii Munim, filii
Nephussim, 53 filii Bacbuc, filii
Hacupha, filii Harhur, 54 filii
Besloth, filii Mahida, filii Harsa,
55 filii Bercos, filii Sisara, filii
Thema, 56 filii Nasia, filii Ha-
tipha.
57 filii servorum Salomonis,
filii Sothai, filii Sophereth, filii
Pharida, 58 filii Jahala, filii Dar-
con, filii Jeddel, 59 filii Saphatia,
filii Hatil, filii Phochereth, qui
erat ortus ex Sabaim, filio Amon.
60 Omnes Nathinæi, et filii ser-
vorum Salomonis, trecenti nona-
gintaduo.
61 Hi sunt autem, qui as-
cenderunt de Thelmela, Thel-
harsa, Cherub, Addon, et Emmer:
et non potuerunt indicare domum
patrum, suorum, et semen suum,
utrum ex Israel essent. 62 Filii
Dalaia, filii Tobia, filii Necoda,
sexcenti quadragintaduo.
63 Et de Sacerdotibus, filii Ha-
bia, filii Accos, filii Berzellai,
qui accepit de filiabus Berzellai
Galaaditis uxorem: et vocatus est
nomine eorum. 64 Hi quæsierunt

keturios dešimtįs septyni; 42 Arėmo
sunų tukstantis septiniolika.
Lėvitų; 43 Jozuės ir Kėdmihėlio
sunų iš sunų 44 Odujo septynios
dešimtįs keturi. Giesmininkų:
45 Asafo sunų šimtas keturios de-
šimtįs aštuoni. 46 Durininkų: Se-
lumo sunų, Aterio sunų, Telmono
sunų, Akkubo sunų, Hatitos sunų,
Sobajo sunų šimtas trįs dešimtįs
aštuoni.
47 Natiniečių: Sohos sunų, Hasu-
fos sunų, Tebaoto sunų, 48 Keroso
sunų, Siaos sunų, Padono sunų,
Lebanos sunų, Hagabos sunų, Sel-
majo sunų, 49 Hanano sunų, Ge-
dėlio sunų, Gahero sunų, 50 Raajos
sunų, Rasino sunų, Nakados sunų,
51 Gezemo sunų, Azos sunų, Paseos
sunų, 52 Besajo sunų, Munimo sunų,
Nefusimo sunų, 53 Bakbuko sunų,
Hakufos sunų, Harhuro sunų,
54 Besloto Sunų, Mahidos sunų,
Harsos sunų, 55 Berkoso sunų, Si-
saros sunų, Tėmos sunų, 56 Na-
sijos sunų, Hatifos sunų, 57 Sa-
liamono tarnų sunų, Sotajo sunų,
Soferėto sunų, Paridos sunų, 58 Ja-
hatos sunų, Darkono sunų, Jed-
dėlio sunų, 59 Safatijos sunų, Hati-
lio sunų, Pocherėto kilusio iš Amono
sunaus Sabaimo, 60 visų Natiniečių
ir Saliamono tarnų sunų trįs šim-
tai devynios dešimtįs du.

61 Atvykusieji gi iš Telmėlos,
Telharsos, Kerubo, Abdono ir
Emerio, kurie negalėjo nurodyti
savo tėvų namų ir savo kilmės,
ar jie buvo iš Izraėlio, buvo šitie:
62 Dalajos sunųs, Tobijos sunųs,
Nekados sunųs, iš viso šeši šimtai
keturios dešimtįs du.
63 O iš kunigų: Habijos sunųs,
Akkoso sunųs ir sunųs Berzelajo,
kurs vedė pačią iš Galaadiečio
Berzelajo dukterų ir buvo pramin-
tas jųjų vardu. 64 Šitie jieškojo

scripturam suam in censu, et non
invenerunt: et ejecti sunt de
sacerdotio. [65] Dixitque Ather-
satha eis ut non manducarent de
Sanctis sanctorum, donec staret
Sacerdos doctus et eruditus.
[66] Omnis multitudo quasi vir
unus quadragintaduo millia tre-
centi sexaginta, [67] absque servis
et ancillis eorum, qui erant sep-
tem millia trecenti triginta-
septem, et inter eos cantores, et
cantatrices, ducenti quadraginta-
quinque. [68] Equi eorum, septin-
genti trigintasex: muli eorum,
ducenti quadragintaquinque:
[69] cameli eorum, quadringenti tri-
gintaquinque: asini, sex millia
septingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin Nehemiæ historia texitur.

[70] Nonnulli autem de principi-
bus familiarum dederunt in opus.
Athersatha dedit in thesaurum
auri drachmas mille, phialas
quinquaginta, tunicas sacer-
dotales quingentas triginta. [71] Et
de principibus familiarum dede-
runt in thesaurum operis auri
drachmas viginti millia, et ar-
genti mnas duo millia ducentas.
[72] Et quod dedit reliquus po-
pulus, auri drachmas viginti mil-
lia, et argenti mnas duo millia,
et tunicas sacerdotales sexaginta-
septem.
[73] Habitaverunt autem Sacer-
dotes, et Levitæ, et janitores, et
cantores, et reliquum vulgus, et
Nathinæi, et omnis Israel in civi-
tatibus suis.

savo vardo sąraše ir nerado, ir
liko išmesti iš kunigystės. [65] O
Atersata uždraudė jiems valgyti
labai šventų dalykų, kolei nepakils
mokytas ir šviesus kunigas.

[66] Visa daugybė buvo kaip vie-
nas vyras ir susidėjo iš keturių
dešimtų dviejų tukstančių šešių
dešimtų, [67] neskaitant jų tarnų ir
tarnaičių, kurių buvo septyni tuk-
stančiai trįs dešimtįs septyni, o
tarp tų buvo giesmininkų ir gies-
mininkių du šimtu keturios dešimtįs
penki. [68] Jų arklių buvo septyni
šimtai trįs dešimtįs šeši, jų mulų
du šimtu keturios dešimtįs penki,
[69] jų kupranugarių keturi šimtai
trįs dešimtįs penki, asilų šeši tuks-
tančiai septyni šimtai dvidešimt.

Iki čionai paduodama, kas buvo parašyta sąrašo knygoje; toliaus eina Neemijo istorija.

[70] O kaikurie iš šeimynų vir-
šininkų prisidėjo prie darbo. Ater-
sata davė iždui tukstantį drachmų
aukso, penkias dešimtis taurių,
penkis šimtus tris dešimtis kuni-
giškų jupų. [71] O iš šeimynų vir-
šininkų davė darbo iždan dvidešimt
tukstančių drachmų aukso ir du
tukstančiu du šimtu minų sidabro.
[72] Tai, ką likusioji tauta davė,
buvo dvidešimt tukstančių drach-
mų aukso, du tukstančiu minų
sidabro ir šešios dešimtįs septynios
kunigiškos jupos.

[73] Kunigai, lėvitai, durininkai,
giesmininkai, likusioji liaudis, Nati-
niečiai ir visas Izraėlis gyveno savo
miestuose.

(**70**) *Atersata:* Zorobabėlis. — (**71**) *Drąchmų.* Ebr. t.: darikų.

8, 1—10, 39. Ezdras perskaito Šėtrų šventėje tautai įstatymą (8, 1—18). Išgirdę jį, visi daro atgailą už nuodėmes ir atnaujina sandorą su Dievu (9, 1 -37), ir patvirtina tai savo parašais (9, 38—10, 39).

2. Iškilmingas teokratinės sandoros atnaujinimas.

Caput VIII. 1 Et venerat men-
sis septimus: filii autem Israel
erant in civitatibus suis. Con-
gregatusque est omnis populus
quasi vir unus ad plateam, quæ
est ante portam aquarum: et di-
xerunt Esdræ scribæ ut afferret
Librum legis Moysi, quam præ-
ceperat Dominus Israeli. 2 Attu-
lit ergo Esdras sacerdos legem
coram multitudine virorum et
mulierum, cunctisque qui pote-
rant intelligere, in die prima
mensis septimi. 3 Et legit in eo
aperte in platea quæ erat ante
portam aquarum, de mane usque
ad mediam diem, in conspectu
virorum et mulierum, et sapienti-
um: et aures omnis populi erant
erectæ ad Librum.
4 Stetit autem Esdras scriba
super gradum ligneum, quem
fecerat ad loquendum: et
steterunt juxta eum Matha-
thias, et Semeia, et Ania,
et Uria, et Helcia, et Maasia,
ad dexteram eius: et ad
sinistram, Phadaia, Misael, et
Melchia, et Hasum, et Has-
badana, Zacharia, et Mosollam.
5 Et aperuit Esdras Librum co-
ram omni populo: super univer-
sum quippe populum eminebat:
et cum aperuisset eum, stetit
omnis populus. 6 Et benedixit Es-
dras Domino Deo magno: et
respondit omnis populus: Amen,
Amen: elevans manus suas, et
incurvati sunt, et adoraverunt
Deum proni in terram. 7 Porro

8. perskyrimas. 1 Atėjo sep-
tintasis mėnuo, o visi Izraėlio sunųs
buvo savo miestuose. Tuomet
visa tauta kaip vienas vyras susi-
rinko aikštėje, kuri yra ties Van-
denų vartais, ir jie sakė Rašto
žinovui Ezdrui, kad atneštu knygą
Mozės įstatymo, kurį Viešpats
buvo davęs Izraėliui. 2 Taigi, kuni-
gas Ezdras atnešė įstatymą vyrų
ir moterų daugybės akyvaizdon ir
visų, kurie galėjo išmanyti, pirmoje
septintojo mėnesio dienoje. 3 Jis
skaitė iš jos aiškiai aikštėje ties
Vandenų vartais nuo ryto iki
vidudieniui akyvaizdoje vyrų ir
moterų ir išmintingųjų, ir visos
tautos ausįs buvo atkreiptos į knygą.
4 O Rašto žinovas Ezdras at-
sistojo ant medinio paaugštinimo,
kurį buvo pasidaręs, kad nuo jo kal-
bėtu, ir greta jo jojo dešinėje stovėjo
Matatijas, Semėja, Anija, Urija,
Helkija ir Maasija, o kairėje Padaja,
Misaėlis, Melkija, Hasumas, Has-
badana, Zakarija ir Mosolamas.
5 Ezdras atidengė knygą visos tau-
tos akyvaizdoje, nes jis buvo aug-
ščiaus už visą tautą, o kuomet
atidengė ją, visa tauta atsistojo.
6 Tuomet Ezdras pagarbino Vieš-
patį, didį Dievą, ir visa tauta at-
sakė: Amen, amen, pakėlus savo
rankas; ir jie nusilenkė ir pagar-
bino Dievą parpuldami kniupsti
ant žemės. 7 Tuotarpu lėvitai
Jozuė, Banis, Serebija, Jaminas,
Akkubas, Septajis, Odija, Maasija,

(8, 1) *Vandenų vartais.* Vz. aug. 3, 26; 1 Ezdr. 10, 9. — *Ezdrui.* Vz. 1 Ezdr. 7, 1. 11. Reikia spėti, kad Ezdras po atsitikimų, aprašytų jojo knygos gale, buvo sugrįžęs į Persiją, Jeruzalėje gi jis atsirado antrą sykį, kuomet Neemijas jau buvo atnaujinęs jos sienas. — **(2)** *Pirmoje septintojo...* Septintasis mėnuo vadinasi *tišri.* Pirmoji jo diena buvo ypač iškilminga, nes tai buvo trimitų šventė. Plg. Kun. 23, 23—25; Sk. 29, 1... — **(3)** *Jis skaitė...* Kaip buvo skaitoma, paaiškinta plačiaus 4—8 eil.

Josue, et Bani, et Serebia, Jamin,
Accub, Sephthai, Odia, Maasia,
Celita, Azarias, Jozabed, Hanan,
Phalaia, Levitæ, silentium facie-
bant in populo ad audiendam le-
gem: populus autem stabat in
gradu suo. 8 Et legerunt in Libro
legis Dei distincte, et aperte ad
intelligendum: et intellexerunt
cum legeretur.
9 Dixit autem Nehemias (ipse est
Athersatha) et Esdras sacerdos et
scriba, et Levitæ interpretantes
universo populo: Dies sanctifica-
tus est Domino Deo nostro, nolite
lugere, et nolite flere. Flebat enim
omnis populus cum audiret verba
legis. 10 Et dixi eis: Ite, comedite
pinguia, et bibite mulsum, et
mittite partes his, qui non præ-
paraverunt sibi: quia sanctus
dies Domini est, et nolite con-
tristari: gaudium etenim Domini
est fortitudo nostra. 11 Levitæ
autem silentium faciebant in
omni populo, dicentes: Tacete,
quia dies sanctus est, et nolite
dolere. 12 Abiit itaque omnis po-
pulus ut comederet et biberet, et
mitteret partes, et faceret læ-
titiam magnam: quia intel-
lexerant verba, quæ docuerat eos.
13 Et in die secundo congregati
sunt principes familiarum uni-
versi populi, Sacerdotes et Le-
vitæ ad Esdram scribam, ut inter-
pretaretur eis verba Legis. 14 Et
invenerunt scriptum in Lege præ-
cepisse Dominum in manu Moysi
ut habitent filii Israel in taber-
naculis, in die sollemni, mense
septimo: 15 et ut prædicent, et

Kelita, Azarijas, Jozabėdas, Hana-
nas, Palaja rupinosi palaikyti tylė-
jimą tarp tautos, kad ji išgirstų
įstatymą; tauta gi stovėjo savo
vietoje. 8 Ir jie skaitė iš Dievo
įstatymo knygos aiškiai ir per-
manytinai, kad suprastu, ir anie
suprato, kuomet buvo skaitoma.

9 Taigi, Neemijas (kurs buvo
Atersata), kunigas ir Rašto žino-
vas Ezdras ir Lėvitai, kurie aiškino
visai tautai, tarė: Šita diena pa-
šventa Viešpačiui, musų Dievui;
neliudėkite ir neverkkite. Nes
visa tauta, išgirdus įstatymo žo-
džius verkė. 10 Ir jis jiems tarė:
Eikite, valgykite riebumo ir ger-
kite saldaus gėralo ir siųskite dalį
tiems, kurie nėra sau pasigaminę,
nes šita diena pašvęsta Viešpačiui,
musų Dievui, ir nebukite nuliudę,
nes Viešpaties džiaugsmas yra
musų stiprybė. 11 Lėvitai gi rupi-
nosi, kad visa tauta tylėtu, saky-
dami: Tylėkite, nes diena šventa,
ir neliudėkite. 12 Taigi, visa tauta
nuėjo valgytų ir gertų ir siųstų
dalių ir didžios linksmybės darytų,
nes jie buvo supratę žodžius, kurių
jis juos mokė.
13 Antrą dieną visos tautos šeimy-
nų viršininkai, kunigai ir lėvitai
susirinko prie Rašto žinovo Ezdro,
kad išaiškintu jiems įstatymo žo-
džius. 14 Ir jie rado parašyta įsta-
tyme, kad Viešpats buvo įsakęs
per Mozę Izraėlio sunums gyventi
septintame mėnesyje iškilmingoje
dienoje padangtėse, 15 ir apsakoti
ir skelbti žinią visuose savo miestuo-

(8) *Aiškiai ir permanytinai...* Ebr. t.: Jie skaitė aiškiai iš Dievo įstatymo knygos ir paduodavo jos prasmę, kad suprastu, kas buvo perskaityta. Taigi, skaitymas buvo sujungtas su paaiškinimu, arba anot kaikurių, įstatymas, parašytas ebraiška kalba, buvęs išverčiamas aramaiškojon, prie kurios žydai buvę pripratę nelaisvėje.

(9) *Atersata.* Vz. 1 Ezdr. 2, 63. — *Musų Dievui.* Ebr. t.: jusų Dievui. — (10) *Siųskite dalį.* Plg. Atk. 16, 11. 14; Est. 9, 19. 22.

(14) *Rado parašyta...* Vz. Kun. 23, 31—43; Atk. 16, 13—15. — (15) *Gra-*

divulgent vocem in universis ur-
bibus suis, et in Jerusalem, di-
centes: Egredimini in montem, et
afferte frondes olivæ, et frondes
ligni pulcherrimi, frondes myrti,
et ramos palmarum, et frondes
ligni nemorosi ut fiant taber-
nacula, sicut scriptum est. 16 Et
egressus est populus, et attule-
runt. Feceruntque sibi taber-
nacula unusquisque in domate
suo, et in atriis suis, et in atriis
domus Dei, et in platea portæ
aquarum, et in platea portæ
Ephraim. 17 Fecit ergo universa
ecclesia eorum, qui redierant de
captivitate, tabernacula, et habi-
taverunt in tabernaculis: non
enim fecerant a diebus Josue filii
Nun taliter filii Israel usque ad
diem illum. Et fuit lætitia
magna nimis. 18 Legit autem in
Libro legis Dei per dies singulos,
a die primo usque ad diem novis-
simum, et fecerunt sollemnitatem
septem diebus, et in die octavo
collectam juxta ritum.

Caput IX. 1 In die autem vi-
gesimoquarto mensis huius con-
venerunt filii Israel in jeiunio
et in saccis, et humus super eos.
2 Et separatum est semen filio-
rum Israel ab omni filio alieni-
gena: et steterunt, et confite-
bantur peccata sua, et iniquitates
patrum suorum. 3 Et consurre-
xerunt ad standum: et legerunt
in volumine Legis Domini Dei
sui, quater in die, et quater con-
fitebantur, et adorabant Domi-
num Deum suum.

se ir Jeruzalėje ir sakyti: Išeikite
į kalną ir atneškite alyvmedžio
šakų ir gražiausio medžio šakų,
myrtos šakų, palmių šakų ir labai
lapuotų medžių šakų padangtėms
padaryti, kaip parašyta. 16 Tuomet
tauta išėjo ir atsinešė. Jie pasi-
darė sau padangčių kiekvienas
ant savo namų, ir savo kiemuose,
ir Dievo namų prieangiuose, ir
Vandenų vartų aikštėje, ir Efraimo
vartų aikštėje. 17 Taigi, visas
susirinkimas tų, kurie buvo sugrįžę
iš nelaisvės, pasidarė padangčių ir
gyveno padangtėse, nes nuo Nuno
sunaus Jozuės dienų Izraėlio sunųs
nebuvo taip darę iki tai dienai. Ir
buvo labai didis džiaugsmas. 18 O
jis skaitė iš Dievo įstatymo knygos
kasdien, nuo pirmosios dienos iki
paskutinei dienai, ir jie darė iš-
kilmę per septynias dienas, o
aštuntoje dienoje sueigą, kaip įsa-
kyta.

9. perskyrimas. 1 Dvidešimt
ketvirtoje to mėnesio dienoje Izraė-
lio sunųs susirinko pasninkautų
apsivilkę maišais ir apsibarstę
žemėmis. 2 Buvo atskirta Izraėlio
sunų ainija nuo visų svetimtaučių
sunų, ir jie sustojo ir išpažino savo
nuodėmes ir savo tėvų neteisybes.
3 Atsistoję stati, jie skaitė iš Vieš-
paties, savo Dievo, įstatymo kny-
gos keturis sykius per dieną ir
keturis sykius išpažino ir garbino
Viešpatį, savo Dievą.

žiausio medžio. Ebr. t.: laukinio alyvmedžio (oleastro). — *Labai lapuotų...* Vz. Kun. 23, 40. — **(17)** *Nebuvo taip darę...* t. y. nebuvo šventę taip iškilmingai; nes paprastas padangčių šventės šventimas buvo pas žydus ir pirm Babylono nelaisvės, kaip apie tai nesykį paminėta šv. Rašte. Plg. 3 Kar. 8, 65; 2 Kron. 7, 9: Ezdr. 3, 4. — **(18)** *Sueigą.* Ebr. *'acereth.* Vz. Kun. 23, 36 paaišk.

(9, 3) *Keturis sykius per dieną...* Ebr. t.: ketvirtą dienos dalį, t. y. per tris valandas, nes diena buvo tuomet padalinta pas žydus į keturias dalis, taippat ir naktis.

4 Surrexerunt autem super gra-
dum Levitarum Josue, et Bani, et
Cedmihel, Sabania, Bonni, Sare-
bias, Bani, et Chanani: et clama-
verunt voce magna ad Dominum
Deum suum. 5 Et dixerunt Livitæ
Josue, et Cedmihel, Bonni, Ha-
sebnia, Serebia, Odaia, Sebnia,
Phathahia: Surgite, benedicite
Domino Deo vestro ab æterno us-
que in æternum: et benedicant
nomini gloriæ tuæ excelso in omni
benedictione et laude.

6 Tu ipse, Domine, solus, tu
fecisti cælum, et cælum cælorum,
et omnem exercitum eorum: ter-
ram, et universa quæ in ea sunt:
maria, et omnia quæ in eis sunt:
et tu vivificas omnia hæc, et
exercitus cæli te adorat. 7 Tu
ipse, Domine Deus, qui elegisti
Abram, et eduxisti eum de igne
Chaldæorum, et posuisti nomen
eius Abraham. 8 Et invenisti cor
eius fidele coram te: et percus-
sisti cum eo fœdus ut dares ei
Terram Chananæi, Hethæi, et
Amorrhæi, et Pherezæi, et Je-
busæi, et Gergesæi, ut dares se-
mini eius: et implesti verba tua,
quoniam justus es.

4 Jozuė gi, Banis, Kedmihėlis,
Sabanija, Bonnis, Sarebijas, Banis
ir Chananis atsistojo ant lėvitų
paaugštinimo ir šaukėsi didžiu
balsu į Viešpatį, savo Dievą.
5 O lėvitai Jozuė, Kedmihėlis, Bon-
nis, Hasebnija, Serebija, Odaja,
Sebnija, Patahija sakė: Kelkitės,
garbinkite Viešpatį, savo Dievą,
nuo amžių ir per amžius; ir tebuna
pagarbintas prakilnus ir garbingas
tavo vardas visu garbinimu ir
pagyrimu.

6 Tu gi, Viešpatie, esi pats vienas;
tu padarei dangų, ir dangų dangų,
ir visą jų kareiviją, žemę ir visa,
kas ant jos yra, juras ir visa, kas
jose yra, ir tu visam tam duodi
gyvybę, o dangaus kareivija gar-
bina tave. 7 Tu patsai, Viešpatie
Dieve, kurs išrinkai Abromą ir iš-
vedei jį iš Kaldėjiečių ugnies ir
davei jam Abraomo vardą. 8 Tu
radai jo širdį esant ištikimą tavo
akyvaizdoje ir padarei su juo
sandorą, kad jam duosi Kananie-
čių, Hetiečių, Amoriečių, Perezie-
čių, Jėbuziečių ir Gergeziečių žemę
ir kad duosi ją jo ainijai, ir tu
išpildei savo žodžius, nes tu teisus.

9 Et vidisti afflictionem patrum
nostrorum in Aegypto: clamorem-
que eorum audisti super Mare rub-
rum. 10 Et dedisti signa atque por-
tenta in Pharaone, et in universis
servis eius, et in omni populo terræ
illius: cognovisti enim quia su-
perbe egerant contra eos: et fe-
cisti tibi nomen, sicut et in hac
die. 11 Et mare divisisti ante eos,
et transierunt per medium maris
in sicco: persecutores autem

9 Tu matei musų tėvų prispau-
dimą Aigypte, ir išgirdai jų šauks-
mą ant Raudonosios juros, 10 ir
padarei ženklų bei stebuklų prieš
Paraoną ir prieš visus jo tarnus
ir prieš visą jo žemės tautą, nes
žinojai, kad jie pasielgė prieš mus
išdidžiai, ir padarei sau vardą kaip
ir šiandien. 11 Tu perskyrei jų
akyvaizdoje jurą, ir jie perėjo
sausu juros dugnu; jų gi persekioto-
jus tu įmetei į gilybę, kaip akmenį

(4) *Paaugštinimo.* Plg. aug. 8, 2. 4.
(7) *Iš Kaldėjiečių ugnies.* Ebr. t.: iš
Ur-kasdim. Taip vadinosi miestas, ku-
riame gyveno Abraomo tėvas Tarė.
Vz. Prad. 11, 28...

eorum projecisti in profundum,
quasi lapidem in aquas validas.
12 Et in columna nubis ductor
eorum fuisti per diem, et in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur.
13 Ad montem quoque
Sinai descendisti, et locutus es cum eis de cælo, et dedisti eis judicia recta, et legem veritatis, ceremonias, et præcepta bona:
14 et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, et mandata, et ceremonias, et legem præcepisti eis in manu Moysi servi tui.
15 Panem quoque de cælo dedisti eis in fame eorum, et aquam de petra eduxisti eis sitientibus, et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram, super quam levasti manum tuam ut traderes eis.
16 Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt, et induraverunt cervices suas, et non audierunt mandata tua.
17 Et noluerunt audire, et non sunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervices suas, et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam, quasi per contentionem. Tu autem Deus propitius, clemens, et misericors, longanimis, et multæ miserationis non dereliquisti eos,
18 et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem, et dixissent: Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Aegypto: feceruntque blasphemias magnas.
19 Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisiti eos in deserto: columna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam, et columna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur.
20 Et spiritum tuum bonum

į smarkų vandenį.
12 Ir debesies
šule tu buvai jų vedėjas dieną ir ugnies šule naktį, kad butu matomas jiems kelias, kuriuo ėjo.
13 Tu
nužengei taipogi ant Sinajaus kalno, ir kalbėjais su jais iš dangaus, ir davei jiems teisingų nutarimų, ir tiesos įstatymą, apeigų ir gerų įsakymų.
14 Tu apskelbei
jiems tavo pašvęstąją subatą ir davei jiems per savo tarną Mozę pildyti paliepimus, apeigas ir įstatymą.

15 Tu davei jiems taipogi duonos iš dangaus, kuomet jie badavo, išvedei vandens iš uolos jiems trokštantiems, ir sakei jiems, kad įeitu ir paveldėtu žemę, ant kurios tu pakėlei savo ranką, idant jiems atiduotumei.
16 Jie gi ir musų
tėvai elgėsi išdidžiai, sukietino savo sprandus ir neklausė tavo paliepimų.
17 Jie nenorėjo klausyti ir neatsiminė tavo stebuklų, kuriuos buvai jiems padaręs. Sukietino savo sprandus ir savo užsispyrime pakėlė galvą, kad grįžtu į savo vergystę. Tu gi, Dieve, gailiaširdis, malonus ir mielaširdingas, ramus ir didžio pasigailėjimo, neapleidai jų,
18 net ir
tuomet kuomet jie pasidarė sau nulietą veršį ir tarė: Štai, tavo Dievas, kurs išvedė tave iš Aigypto, ir kuomet darė didžių piktžodžiavimų.
19 Tu gi savo mielaširdystės daugybėje neapleidai jų tyrumoje; debesies šulas neatsitraukė nuo jų per dieną, kad vestu juos keliu, ir ugnies šulas nakčia, kad parodytu jiems kelią, kuriuo jie turėjo eiti.
20 Ir davei savo
gerą dvasią, kad mokytu juos,

(17) *Pakėlė galvą...* Plg. Sk. 14, 4. — (18) *Veršį...* Plg. Iš. 32, 1... — (19) *Debesies šulas...* Plg. Iš. 13, 21; Sk. 14, 14. — (20) *Savo gerą dvasią...* Plg. Sk. 11,

dedisti qui doceret eos, et manna
tuum non prohibuisti ab ore eorum
et aquam dedisti eis in siti. 21Qua-
draginta annis pavisti eos in deser-
to, nihilque eis defuit: vestimenta
eorum non inveteraverunt, et pedes
eorum non sunt attriti.
22Et dedisti eis regna, et populos,
et partitus es eis sortes: et posse-
derunt terram Sehon, et terram Og
regis Basan. 23Et multiplicasti fi-
lios eorum sicut stellas cæli, et ad-
duxisti eos ad terram, de qua dixe-
res patribus eorum ut ingrederen-
tur eos possiderent. 24Et venerunt
filii, et possederunt terram, et hu-
miliasti coram eis habitatores ter-
ræ Chananæos, et dedisti eos in
manu eorum et reges eorum et po-
pulos terræ ut facerent eis sicut
placebat illis. 25Ceperunt itaque
urbes munitas et humum pin-
guem, et possederunt domos
plenas cunctis bonis: cisternas
ab aliis fabricatas, vineas, et
oliveta, et ligna pomifera multa:
et comederunt, et saturati sunt,
et impinguati sunt, et abunda-
verunt deliciis in bonitate tua
et impinguati sunt, et abundave-
runt deliis in bonitate tua magna.
26Provocaverunt autem te ad ira-
cundiam, et recisserunt a te, et pro-
jecerunt legem tuam post terga
sua: et prophetas tuos occiderunt,
qui contestabantur eos ut reverte-
rentur ad te: feceruntque blasphe-
mias grandes. 27 Et dedisti eos in
manu hostium suorum, et afflixe-
runt eos. Et in tempore tribulationis
suæ clamaverunt ad te, et tu de cælo
audisti, et secundum miserationes
tuas multas dedisti eis salvatores,
qui salvarent eos de manu
hostium suorum. 28 Cumque re-

ir neatėmei savo mannos nuo jų
burnos, ir davei jiems vandens,
kuomet troško. 21 Keturias de-
šimtis metų maitinai juos tyrumoje,
ir nieko jiems netruko; jų dra-
bužiai nepaseno, ir jų kojos nenu-
sitrynė.
22 Tu davei jiems karalysčių ir
tautų ir paskirstei jiems dalis;
jie paveldėjo Sehono žemę, Hese-
bono karaliaus žemę ir Basano
karaliaus Ogo žemę. 23 Tu padau-
ginai jų sunus kaip dangaus žvaig-
ždes ir atvedei juos į žemę, apie
kurią buvai sakęs jųjų tėvams,
kad įeitu ir paveldėtu. 24 Ir sunųs
atėjo ir paveldėjo žemę, ir nuže-
minai jų akyvaizdoje žemės gy-
ventojus Kananiečius, ir padavei
į jų rankas juos, jų karalius ir
žemės tautas, kad padarytu su
jais, kaip jiems patiko. 25 Taigi,
jie paėmė sustiprintus miestus ir
riebią žemę, paveldėjo namus, pil-
nus visokių gėrybių, kitų iškastus
šulinius, vynuogynus, alyvmedžių
daržus ir daug visokių medžių,
valgė, pasisotino ir suriebėjo ir
per didį tavo gerumą apsčiai turėjo
gėrių.

26 Bet jie atvedė tave į rustybę,
atstojo nuo tavęs, metė savo užpa-
kalin tavo įstatymą, užmušė tavo
pranašus, kurie ragino juos su-
grįžti prie tavęs, ir darė didžių
piktžodžiavimų. 27 Tuomet tu
padavei juos į jųjų neprietelių
rankas, ir tie prispaudė juos. Savo
sielvarto laiku jie saukėsi į tave,
ir tu išklausei juos iš dangaus ir
savo gailestingumo daugybėjė da-
vei jiems išgelbėtojų, kad jie išgel-
bėtu juos iš jųjų neprietelių rankos.
28 O kuomet turėdavo atilsio, jie

17, 25. — **(21)** *Drabužiai nepaseno...* Plg. Atk. 8, 4; 29, 5.

(27) *Davei jiems išgelbėtojų...* Teisėjų laikais. — **(29)** *Perspėdavai...* Ebr. t.:

quievissent, reversi sunt ut fa-
cerent malum in conspectu tuo:
et dereliquisti eos in manu inimi-
corum suorum, et possederunt eos.
Conversique sunt, et clamaverunt
ad te: tu autem de cælo exau-
disti, et liberasti eos in miseri-
cordiis tuis, multis temporibus.
29 Et contestatus es eos ut re-
verterentur ad Legem tuam. Ipsi
vero superbe egerunt, et non au-
dierunt mandata tua, et in ju-
diciis tuis peccaverunt, quæ faciet
homo, et vivet in eis: et dederunt
humerum recedentem, et cer-
vicem suam induraverunt, nec
audierunt. 30 Et protraxisti super
eos annos multos, et contestatus
es eos in spiritu tuo per manum
prophetarum tuorum: et non
audierunt, et tradidisti eos in
manu populorum terrarum. 31 In
misericordiis autem tuis plurimis
non fecisti eos in consumptionem,
nec dereliquisti eos: quoniam Deus
miserationum, et clemens es tu.
32 Nunc itaque Deus noster
magne, fortis, et terribilis, custo-
diens pactum et misericordiam, ne
avertas a facie tua omnem laborem,
qui invenit nos, reges nostros, et
principes nostros, et sacerdotes no-
stros, et prophetas nostros, et patres
nostros, et omnem populum tuum a
diebus regis Assur usque in diem
hanc. 33 Et tu justus es in omnibus,
quæ venerunt super nos: quia
veritatem fecisti, nos autem
impie egimus. 34 Reges nostri,
principes nostri, sacerdotes nostri,
et patres nostri non fecerunt le-
gem tuam, et non attenderunt
mandata tua, et testimonia tua
quæ testificatus es in eis. 35 Et
ipsi in regnis suis, et in bonitate

grįžo darytų pikto tavo akyvaiz-
doje, ir tu palikai juos jųjų neprie-
telių rankoje, ir tie viešpatavo
ant jų. Jie atsigrįžo ir šaukėsi į
tave, tu gi išklausei iš dangaus ir
savo gailestingumuose išliuosuo-
davai juos dažnai ir įvairiais lai-
kais. 29 Tu perspėdavai juos, kad
grįžtu prie tavo įstatymo. Bet
jie elgėsi išdidžiai, neklausė tavo
paliepimų ir nusidėjo prieš tavo
nutarimus, kuriuos jei žmogus
darys, bus per juos gyvas; jie
atgrįžo tau nugarą, sukietino savo
sprandą ir neklausė. 30 Tu su-
teikei jiems daugelį metų ir davei
jiems perspėjimų savo dvasioje
per savo pranašus, o jie neklausė,
ir padavei juos į žemės tautų
rankas. 31 Tečiau savo mielašir-
dystės daugybėjė tu nedavei sunai-
kinti jų ir neapleidai jų, nes tu
pasigailėjimo ir malonumo Dievas.

32 Taigi, musų Dieve, didis, ga-
lingasis ir baisus, kurs sergi san-
dorą ir gailestingumą, nenukreipk
savo veido nuo viso vargo, kurs
sutiko mus, musų karalius, musų
kunigaikščius, musų kunigus, musų
pranašus, musų tėvus ir visą tavo
tautą nuo Asuro karaliaus dienų
iki šitai dienai. 33 Tu teisingas
visame, kas atėjo ant musų, nes
tu darei teisybę, mes gi elgėmės
bedieviškai. 34 Musų karaliai,
musų kunigaikščiai, musų kunigai
ir musų tėvai nepildė tavo įsakymo
ir nežiurėjo tavo paliepimų ir tavo
liudijimų, kuriais tu išreiškei jiems
savo valią. 35 Ir nors jie buvo
savo karalystėje, turėjo daug tavo
gerumo, kurį esi jiems davęs, ir

---

davei jų akyvaizdoje liudijimą. Plg. 4 Kar. 17, 13... *Kuriuos jei žmogus darys...* Plg. Kun. 18, 5; Ez. 20, 11. — **(31)** *Neapleidai jų...* Plg. Iz. 6, 13; Jer. 4, 27; 5, 18 ir k.

tua multa, quam dederas eis, et
in terra latissima et pingui, quam
tradideras in conspectu eorum,
non servierunt tibi, nec reversi
sunt a studiis suis pessimis.
36 Ecce nosipsi hodie servi su-
mus: et terra, quam dedisti patri-
bus nostris ut comederent panem
eius, et quæ bona sunt eius, et
nosipsi servi sumus in ea. 37 Et
fruges eius multiplicantur regi-
bus, quos posuisti super nos
propter peccata nostra, et cor-
poribus nostris dominantur, et
jumentis nostris secundum volun-
tatem suam, et in tribulatione
magna sumus.
38 Super omnibus ergo his
nosipsi percutimus fœdus, et
scribimus, et signant principes
nostri, Levitæ nostri, et Sacer-
dotes nostri.

Caput X. 1 Signatores autem
fuerunt, Nehemias, Athersatha fi-
lius Hachelai, et Sedecias, 2 Sa-
raias, Azarias, Jeremias, 3 Phes-
hur, Amarias, Melchias, 4 Hattus,
Sebenia, Melluch, 5 Harem, Meri-
muth, Obdias, 6 Daniel, Genthon,
Baruch, 7 Mosollam, Abia, Mia-
min, 8 Maazia, Belgai, Semeia:
hi sacerdotes.
9 Porro Levitæ, Josue filius
Azaniæ, Bennui de filiis Hena-
dad, Cedmihel, 10 et fratres
eorum, Sebenia, Odaia, Celita,
Phalaia, Hanan, 11 Micha, Rohob,
Hasebia, 12 Zachur, Serebia, Sa-
bania, 13 Odaia, Bani, Baninu.
14 Capita populi, Pharos, Pha-
hathmoab, Aelam, Zethu, Bani,
15 Bonni, Azgad, Bebai, 16 Adonia,

plačiausią ir riebią žemę, kurią
buvai padavęs jų akyvaizdoje,
tečiau netarnavo tau ir nesu-
grįžo nuo savo pikčiausių palin-
kimų. 36 Štai, šiandien mes patįs
esame vergai, o taipogi ir žemė,
kurią davei musų tėvams, kad
jie valgytu jos duoną ir esančias
joje gėrybes; o mes patįs esame
joje vergai. 37 Jos vaisiai daugi-
nasi karaliams, kuriuos pastatei
ant musų dėlei musų nuodėmių,
ir jie viešpatauja ant musų kunų
ir ant musų gyvulių kaip jų
valia, ir mes esame didžiame siel-
varte.
38 Taigi, apie visus šituos daly-
kus mes patįs darome sandorą ir
rašome, ir musų kunigaikščiai,
musų lėvitai ir musų kunigai
pasirašo.

10. perskyrimas. 1 Pasirašiusieji
gi buvo Hachelajo sunus Neemijas,
Atersata, ir Sedekijas, 2 Sarajas,
Azarijas, Jeremijas, 3 Peshuras,
Amarijas, Melkijas, 4 Hattus, Sebe-
nija, Melluchas, 5 Harėmas, Meri-
mutas, Obdijas, 6 Danielis, Gen-
tonas, Baruchas, 7 Mosolamas, Abi-
ja, Miaminas, 8 Maazija, Belgajis,
Semėja; šitie buvo kunigai.
9 Toliaus lėvitai: Azanijo sunus
Jozuė, Bennuis iš Henadado sunų,
Kedmihėlis, 10 ir jųjų broliai: Sebe-
nija, Odaja, Kelita, Palaja, Hananas,
11 Micha, Rohobas, Hasebija, 12 Za-
churas, Serebija, Sabanija, 13 Odaja,
Banis, Baninus. 14 Tautos vyres-
nieji: Parosas, Pahatmoabas, Ela-
mas, Zėtus, Banis, 15 Bonnis, Azga-
das, Bebajis, 16 Adonija, Begoajis,

---

(36) *Esame vergai:* Persų karaliaus pavaldiniai. — **(37)** *Viešpatauja ant musų kunų...:* imdami sau iš žydų tarpo tarnus ir t. t.

(38) *Taigi, apie visus...* Šita eil. ebr. t. yra pradžia 10 persk.

(10, 1) *Atersata:* Neemijo titulas. Dauguma paminėtų čionai kunigų vardų atkartojama žem. 12 persk., kame pasakyta, kad jie sugrįžę draug su Zorobabėliu ir Jozue. O kadangi sugrįžusieji 536 m. vargiai begalėjo

Begoai, Adin, [17] Ater, Hezecia,
Azur, [18] Odaia, Hasum, Besai,
[19] Hareph, Anathoth, Nebai,
[20] Megphias, Mosollam, Hazir,
[21] Mesizabel, Sadoc, Jeddua,
[22] Pheltia, Hanan, Anaia, [23] Osee,
Hanania, Hasub, [24] Alohes,
Phalea, Sobec, [25] Rehum, Ha-
sebna, Maasia, [26] Echaia, Hanan,
Anan, [27] Melluch, Haran, Baana:
[28] et reliqui de populo, Sacer-
dotes, Levitæ, janitores, et can-
tores, Nathinæi, et omnes qui se-
paraverunt de populis terrarum
ad legem Dei, uxores eorum, filii
eorum, et filiæ eorum, [29] omnes
qui poterant sapere spondentes
pro fratribus suis, optimates
eorum, et qui veniebant ad pol-
licendum, et jurandum ut ambu-
larent in lege Dei, quam dederat
in manu Moysi servi Dei, ut fa-
cerent et custodirent universa man-
data Domini Dei nostri, et judicia
eius et ceremonias eius, [30] et ut non
daremus filias nostras populo ter-
ræ, et filias eorum non acciperemus
filiis nostris. [31] Populi quoque terræ,
qui important venalia, et omnia
ad usum, per diem sabbati ut ven-
dant, non accipiemus ab eis in
sabbato et in die sanctificato.
Et dimittemus annum septimum,
et exactionem universæ manus.
[32] Et statuemus super nos præ-
cepta, ut demus tertiam partem
sicli per annum ad opus domus
Dei nostri, [33] ad panes pro-

Adinas, [17] Ateris, Hezekija, Azuras,
[18] Odaja, Hasumas, Besajis, [19] Ha-
rėfas, Anatotas, Nebajis, [20] Meg-
pijas, Mosolamas, Haziras, [21] Mė-
sizabėlis, Sadokas, Jėdua, [22] Pel-
tija, Hananas, Anaja, [23] Osėė, Ha-
nanija, Hasubas, [24] Alohas, Palėa,
Sobėkas; [25] Rehumas, Hasebna,
Maasija, [26] Echaja, Hananas, Ana-
nas, [27] Meluchas, Haranas, Baana;
[28] ir kiti iš tautos kunigai, lėvitai,
durininkai, giesmininkai, Natinie-
čiai ir visi, kurie atsiskyrė nuo žemės
tautų, kad sektu Dievo įstatymą,
jų pačios, jų sunųs ir jų dukterįs,
[29] visi, kurie galėjo išmanyti, pasi-
žadėjo už savo brolius, jų didžiunai
ir kas tik atėjo, kad pasižadėtu ir
prisiektu elgties pagal Dievo įsta-
tymą, kurį jis yra davęs per Dievo
tarno Mozės ranką, pildyti ir ser-
gėti visus Viešpaties, musų Dievo,
paliepimus, jo nutarimus ir jo
apeigas, [30] taipogi neduoti savo
dukterų žemės tautai ir neimti
savo sunums jų dukterų. [31] Taipogi
iš žemės tautų, kurios atgabena
prekes ir naudingus gyvenime daik-
tus, kad parduotu subatos dienoje,
mes pasižadėjome neimti subatoje
ir pašvęstoje dienoje. Mes palik-
sime žemę pudymu septintais me-
tais ir nereikalausime jokios sko-
los. [32] Ir uždėsime ant savęs
pareigą duoti trečią siklio dalį per
metus musų Dievo namų reika-
lams, [33] padėtinėms duonoms, nuo-
latinei duoninei aukai ir amžinajai

---

buti gyvi šimtą metų vėliaus, todėl išskaitytieji šitame perskyrime vardai rasi yra ne ypatų vardai, bet giminių, kurios iš anų kilo. Tas pat reikia pasakyti ir apie lėvitų vardus (9—13 e.). — **(29)** *Visi, kurie galėjo išmanyti:* vaikai, atėjusieji į proto metus. — *Pasižadėjo už savo brolius.* Anot. ebr. t.: prisidėjo prie savo brolių, o jų tarpe didžiunų, t. y. prie tų, kurie, budami vyresniaisiais, pasirašė kaipo tautos vadai. — **(30)** *Neduoti savo dukterų...* Plg. 1 Ezdr. 9, 2. Mozės įstatymo paliepimai minimi čionai kaipo žinomi dalykai, todėl pats įstatymas buvo ne naujas, bet nuo senų laikų priimtas. — **(31)** *Pašvęstoje dienoje:* sventėse, kurios išvardijamos Skaitl. 28 ir 29 persk. — *Mes paliksime...* Plg. Iš. 23, 11; Kun. 25, 1—7. — **(32)** *Trečią siklio dalį:* arti vieno franko. Ir tame dalyke sekta Mozės įstatymas. Plg. Iš. 30, 13... — **(33)** *Pa-*

positionis, et ad sacrificium
sempiternum, et in holocaustum
sempiternum in sabbatis, in ca-
lendis, in sollemnitatibus, et in
sanctificatis, et pro peccato: ut
exoretur pro Israel, et in omnem
usum domus Dei nostri.
34 Sortes ergo misimus super obla-
tionem lignorum inter Sacerdotes,
et Levitas, et populum, ut inferren-
tur in domum Dei nostri per domus
patrum nostrorum, per tempora,
a temporibus anni usque ad an-
num: ut arderent super altare
Domini Dei nostri, sicut scriptum
est in lege Moysi: 35 et ut af-
ferremus primogenita terræ
nostræ, et primitiva universi
fructus omnis ligni, ab anno in
annum, in domo Domini. 36 et
primitiva filiorum nostrorum, et
pecorum nostrorum, sicut scriptum
est in lege, et primitiva boum
nostrorum, et ovium nostrarum,
ut offerrentur in domo Dei nostri,
Sacerdotibus qui ministrant in
domo Dei nostri: 37 et primitias
ciborum nostrorum, et libaminum
nostrorum, et poma omnis ligni,
vindemiæ quoque et olei affere-
mus Sacerdotibus ad gazophyla-
cium Dei nostri, et decimam
partem terræ nostræ Levitis. Ipsi
Levitæ decimas accipient ex om-
nibus civitatibus operum nostro-
rum. 38 Erit autem Sacerdos fi-
lius Aaron cum Levitis in de-
cimis Levitarum, et Levitæ of-
ferent decimam partem decimæ

deginamajai aukai subatomis, pir-
moje mėnesių dienoje, iškilmėse,
pašvęstiesiems dalykams ir aukai
už nuodėmę, kad butu meldžiamasi
už Izraėlį, ir visokiam musų Dievo
namų reikalui.

34 Taigi, mes metėme burtas tarp
kunigų ir lėvitų ir tautos dėlei at-
našavimo malkų, kad butu įnešama
į musų Dievo namus pagal musų
tėvų namus paskirtu laiku per
ištisus metus, kad kurentusi ant
Viešpaties, musų Dievo, altoriaus,
kaip parašyta Mozės įstatyme,
35 ir kad mes atnešime kas metai
į Viešpaties namus musų žemės
pirmgimius ir visokias kiekvieno
medžio vaisių pirmuones 36 ir pirm-
gimius musų sunų bei musų gyvulių,
kaip parašyta įstatyme, ir pirmgi-
mius musų galvijų ir musų avių,
kad butu atnašaujama musų Dievo
namuose kunigams, kurie tarnauja
musų Dievo namuose; 37 atnešime
pirmuones musų valgių ir musų
gėrimų, ir vaisius visokių medžių,
taipogi vynuogynų ir aliejaus kuni-
gams į musų Dievo sandėlį, ir
musų žemės dešimtinę lėvitams.
Patįs lėvitai ims dešimtines musų
darbų iš visų miestų. 38 Kunigas
gi, Aarono sunus, bus draug su
lėvitais, kuomet jie gauna dešim-
tines, ir lėvitai atnašaus dešimtą
savo dešimtinės dalį musų Dievo
namams į turtų namų sandėlį.
39 Nes į turtų sandėlį atneš Izra-
ėlio sunųs ir Lėvio sunųs javų,

dėtinėms duonoms... Plg. Kun. 24, 6. — *Deginamajai aukai...* Avinėlį rytą ir avinėlį vakare, o be to minchą (duoninę auką) iš miltų su aliejumi ir liejamąją auką. Plg. Sk. 28, 3—29; Kun. 4, 1—5.

(**34**) *Metėme burtas...* Įstatyme Kun. 6, 12 buvo įsakyta nuolat kurenti ugnį ant deginamųjų aukų altoriaus; čionai nustatoma, kokioje eilioje atskiros šeimynos turi pristatyti reikalingų malkų. Vėliaus buvo įstatyta tam tikra „malkų atnašavimo šventė“. (Jos. Fl. Bell. Jud. II, 17, 6.) — (**35**) *Pirmgimius...* Plg. Iš. 22, 29; 23, 19; Kun. 19, 23; Sk. 18, 15.. ir k.. — (**37**) *Į musų Dievo sandėlį:* kame atnašos buvo paskirstomos tarp kunigų. — (**38**) *Bus draug su lėvitais:* kaipo užveizdas, kad butu atskirta iš lėvitų dešimtinės dešimtinė kunigams.

suæ in domo Dei nostri, ad gazo-
phylacium in domum thesauri.
[39] Ad gazophylacium enim de-
portabunt filii Israel, et filii
Levi primitias frumenti, vini, et
olei: et ibi erunt vasa sancti-
ficata, et Sacerdotes, et cantores,
et janitores, et ministri, et non
dimittemus domum Dei nostri.

vyno ir aliejaus pirmuones; tenai
taipogi bus pašvęstieji rykai ir
kunigai, giesmininkai, durininkai
ir tarnai, ir mes neapleisime musų
Dievo namų.

3. Atnaujinimas politinės tvarkos ir miesto sienų pašventinimas.

Caput XI. [1] Habitaverunt
autem principes populi in Je-
rusalem: reliqua vero plebs misit
sortem, ut tollerent unam partem
de decem qui habitaturi essent in
Jerusalem civitate sancta, novem
vero partes in civitatibus. [2] Be-
nedixit autem populus omnibus
viris qui se sponte obtulerant ut
habitarent in Jerusalem.
[3] Hi sunt itaque principes pro-
vinciæ qui habitaverunt in Je-
rusalem, et in civitatibus Juda.
Habitavit autem unusquisque in
possessione sua, in urbibus suis,
Israel, Sacerdotes, Levitæ, Nathi-
næi, et filii servorum Salomonis.
[4] Et in Jerusalem habitaverunt
de filiis Juda, et de filiis Ben-
jamin: de filiis Juda, Athaias
filius Aziam, filii Zachariæ, filii
Amariæ, filii Saphatiæ, filii Mal-
aleel: de filiis Phares, [5] Maasia
filius Baruch, filius Cholhoza, fi-
lius Hazia, filius Adaia, filius
Joiarib, filius Zachariæ, filius

11. perskyrimas. [1] Taigi, tautos
kunigaikščiai gyveno Jeruzalėje;
likusioji gi liaudis metė burtą
išrinkti vienai daliai iš dešimties,
kad gyventu šventajame mieste
Jeruzalėje, devynios gi dalįs mies-
tuose. [2] O tauta laimino visus
vyrus, kurie apsiėmė savaime gy-
venti Jeruzalėje. [3] Taigi, šitie
yra šalies viršininkai, kurie gyveno
Jeruzalėje ir Judo miestuose. Kiek-
vienas gi gyveno savo paveldėtoje
dalyje ir savo miestuose, Izraėlis,
kunigai, lėvitai, Natiniečiai ir Salia-
mono tarnų sunųs.

[4] Jeruzalėje gyveno iš Judo sunų
ir iš Benjamino sunų; iš Judo sunų:
Malalėėlio sunaus Safatijo sunaus
Amarijo sunaus Zakarijo sunaus
Aziamo sunus Atajas. Iš Parėso
sunų: [5] Maasija sunus Baruko,
sunus Kolhozos, sunus Hazijos,
sunus Adajos, sunus Joaribo, sunus
Zakarijo, kurs buvo Siloniečio

11, 1—12, 42. Pasirodžius, kad Jeruzalė maža teturi gyventojų, Neemijas įsako gyventi mieste dešimtai tautos daliai (11, 1—3). — Toliaus suskaitomi Jeruzalės gyventojai (11, 4—24), o paskui Judo ir Benjamino miestų (25—36); išskaitomi taipogi sugrįžusieji draug su Zorobabėliu kunigai ir lėvitai (12, 1—26). Pagaliaus surinkti Jeruzalėn visi lėvitai apkuopia tautą ir miesto sieną aukomis ir iškilmingai apeidami visą sieną pabaigia jos pašventimą (12, 27—42).

(11, 1) *Likusioji gi liaudis...* t. y. kurie buvo apsigyvenę išpradžios ne Jeruzalėje. Pradedamas čionai pasakojimas grąžina mus prie atsitikimų, paminėtų aug. 7, 4. 5.

(5) *Siloniečio sunus:* rasi Judo sunaus Sėlos ainiai. Plg. Sk. 26, 20. —

Silonitis: [6] omnes hi filii Phares,
qui habitaverunt in Jerusalem, quadringenti sexaginta octo viri fortes.
[7] Hi sunt autem filii Benjamin: Sellum filius Mosollam, filius Joed, filius Phadaia, filius Colaia, filius Masia, filius Etheel,
filius Isaia, [8] et post eum Gebbai,
Sellai, nongenti vigintiocto, [9] et
Joel filius Zechri præpositus eorum, et Judas filius Senua super civitatem secundus.
[10] Et de sacerdotibus, Idaia fi-
lius Joarib, Jachin. [11] Saraia filius Helciæ, filius Mosollam, filius Sadoc, filius Meraioth, filius Achitob princeps domus Dei,
[12] et fratres eorum facientes opera templi: octingenti viginti
duo. Et Adaia filius Jeroham, filius Phelelia, filius Amsi, filius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchiæ, [13] et fratres eius
principes patrum: ducenti quadragintaduo. Et Amassai filius Azreel, filius Ahazi, filius Mosollamoth, filius Emmer, [14] et fratres
eorum potentes nimis: centum vigintiocto, et præpositus eorum Zabdiel filius potentium.
[15] Et de Levitis Semeia filius
Hasub, filius Azaricam, filius Hasabia, filius Boni, [16] et Sa-
bathai et Jozabed, super omnia opera, quæ erant forinsecus in domo Dei, a principibus Levitarum. [17] Et Mathania filius
Micha, filius Zebedei, filius Asaph princeps ad laudandum, et ad confitendum in oratione, et Becbecia secundus de fratribus eius, et Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithun: [18] omnes

sunus. [6] Visų šitų Paréso sunų,
kurie gyveno Jeruzalėje, buvo keturi šimtai šešios dešimtįs aštuoni drąsųs vyrai. [7] Šitie gi buvo Ben-
jamino sunųs: Selumas sunus Mosolamo, sunus Joėdo, sunus Padajos, sunus Kolajos, sunus Masijos, sunus Etėėlio, sunus Isajos; [8] o po
jo Gebajis, Selajis, devyni šimtai dvidešimt aštuoni; [9] Zechrio sunus
Joėlis buvo jų viršininkas ir Senuos sunus Judas antrasis ant miesto.

[10] O iš kunigų Joaribo sunus
Idaja, Jachinas, [11] Saraja sunus Helkijo sunus Mosolamo sunus Sadoko sunus Merajoto sunus Achitobo, Dievo namų kunigaikštis,
[12] ir jų brolių, dirbusių bažnyčios darbus, aštuoni šimtai dvidešimt
du. Taipogi Adaja sunus Jerohamo sunus Pelelijos sunus Amsio sunus Zakarijo sunus Peshuro sunus
Melkijo [13] ir jų brolių šeimynų viršininkų du šimtai keturios dešimtįs du. Be to Amasajis sunus Azrėėlio sunus Ahazio sunus Mosolamoto sunus Emerio, [14] ir jų bro-
lių labai galingų šimtas dvidešimt aštuoni ir jų viršininkas galingųjų sunus Zabdiėlis.
[15] Iš lėvitų: Semėja sunus Hasubo sunus Azarikamo sunus Hasabijos sunus Bonio, [16] taipogi Sabatajis ir Jozabėdas, lėvitų viršininkai, kuriems buvo pavesti visi reikalai aplink Dievo namus; [17] to-
liaus Matanijas sunus Michos sunus Zebediejo sunus Asafo, kurs vadovavo šlovinimo ir dėkojimo maldose, ir Bekbekija, kurs buvo antrasis tarp jo brolių, ir Abdas sunus Samuos sunus Galalo sunus
Idituno. [18] Visų lėvitų šventa-

---

(8) *Po jo:* po Selumo. — **(13)** *Ir jų brolių*... Plg. 1 Kron. 9, 13. — **(14)** *Galingųjų.* Ebr. t. Haggedolimo sunus.

(16) *Aplink Dievo namus:* pvd., įvairių trobesių prižiurėjimas, pristatymas dalykų, reikalingų Dievo tarnystei ir t. t.

Levitæ in civitate sancta ducenti
octogintaquattuor. 19 Et jani-
tores, Accub, Telmon, et fratres
eorum, qui custodiebant ostia:
centum septuaginta duo.
20 Et reliqui ex Israel Sacer-
dotes et Levitæ in universis civi-
tatibus Juda, unusquisque in
possessione sua. 21 Et Nathanæi,
qui habitabant in Ophel, et Si-
aha, et Gaspha de Nathinæis.
22 Et episcopus Levitarum in
Jerusalem, Azzi filius Bani, fi-
lius Hasabiæ, filius Mathaniæ,
filius Michæ. De filiis Asaph,
cantores in ministerio domus Dei.
23 Præceptum quippe regis super
eos erat, et ordo in cantoribus
per dies singulos, 24 et Phatha-
hia filius Mesezebel, de filiis
Zara filii Juda in manu regis,
juxta omne verbum populi.
25 et in domibus per omnes re-
giones eorum. De filiis Juda
habitaverunt in Cariatharbe et in
filiabus eius: et in Dibon, et in
filiabus eius: et in Cabseel, et in
viculis eius, 26 et in Jesue, et in
Molada, et in Bethphaleth, 27 et
in Hasersual, et in Bersabee, et
in filiabus eius, 28 et in Siceleg,
et in Mochona, et in filiabus eius,
29 et in Remmon, et in Saraa,
et in Jerimuth, 30 Zanoa, Odol-
lam, et in villis earum, Lachis
et regionibus eius, et Azeca, et
filiabus eius. Et manserunt in
Bersabee usque ad vallem Ennom.
31 Filii autem Benjamin, a
Geba, Mechmas, et Hai, et Bethel

jame mieste buvo du šimtu aštuo-
nios dešimtįs keturi. 19 O durinin-
kai: Akubas, Telmonas ir jų bro-
liai, kurie sergėjo vartus; išviso
šimtas septynios dešimtįs du.
20 Likusieji iš Izraėlio, kunigai
ir lėvitai buvo visuose Judo mies-
tuose, kiekvienas savo paveldė-
toje vietoje. 21 Natiniečiai gyveno
Ofelyje, o Siaha ir Gaspa buvo
Natiniečių viršininkai. 22 Lėvitų
viršininkas Jeruzalėje buvo Asis
sunus Banio sunus Hasabijo sunus
Matanijo sunus Michos. Iš Asafo
sunų buvo giesmininkai Dievo
namų tarnystėje. 23 Nes jiems
buvo duota karaliaus įsakymas ir
nustatyta tvarka tarp lėvitų kiek-
vienai dienai. 24 Mesezebėlio sunus
Patahija iš Judo sunaus Zaros
sunų buvo karaliaus paskirtas vi-
siems tautos reikalams 25 ir namams
po visus jų plotus. Iš Judo sunų
gyveno Karjatarbėje ir jos duk-
teryse, Dibone ir jos dukteryse,
Kabseėlyje ir jo sodžiuose, 26 Je-
suėje, Moladoje, Betpalėte, 27 Ha-
sersualyje, Bersabėjoje ir jos duk-
teryse, 28 Sikelėge, Mochonoje ir
jos dukteryse, 29 Remone, Saraoje,
Jerimute, 30 Zanooje, Odolame ir jų
plotuose, Lachyje ir jo apylinkėse,
Azėkoje ir jos dukteryse. Jie gy-
veno nuo Bersabėjos iki Ennomo
slėniui. 31 Benjamino gi sunųs,
pradedant nuo Gėbos, Mechme,
Hajyje, Bėtėlyje ir jo dukteryse,
32 Anatote, Nobe, Ananijoje, 33 Aso-
re Ramoje, Getaime, 34 Hadide,
Seboime ir Nebalate, Lode 35 ir

---

(21) *Ofelyje.* Plg. aug. 3, 26. — **(22)** *Iš Asafo sunų.* Plg. 2 Kron. 35, 15. — **(23)** *Karaliaus:* Artakserkso. Taip-pat 24. e.. — **(24)** *Patahija.* Jis buvo Artakserkso paskirtas valdininkas; bet kokios buvo jo pareigos, aiškiai nepasakyta. — **(25)** *Ir namams...* Geriaus anot ebr. t.: ką dėl sodžių ir jų plotų, tai Judo sunųs apsigyveno... — *Iš Judo sunų gyveno...* Žydai iš Judo giminės apsigyveno tame pat plote, ką ir pirm nelaisvės. — **(31)** *Nuo Gėbos:* kuri yra į šiaurę nuo Jeruzalės. Toliaus išvardijama senobinio Benjamino giminės ploto vietos. — **(35)** *Amatninkų slėnyje.* Plg. 1 Kron. 4, 14.

et filiabus eius: 32 Anathoth,
Nob, Anania, 33 Asor, Rama,
Gethaim, 34 Hadid, Seboim, et
Neballat, Lod 35 et Ono valle
artificum. 36 Et de Levitis portiones Judæ et Benjamin.

Caput XII. 1 Hi sunt autem
Sacerdotes et Levitæ, qui ascenderunt cum Zorobabel filio
Salathiel, et Josue: Saraia, Jeremias, Esdras, 2 Amaria, Melluch, Hattus, 3 Sebenias, Rheum,
Merimuth, 4 Addo, Genthon,
Abia, 5 Miamin, Madia, Belga,
6 Semeia, et Jojarib, Idaia, Sellum, Amoc, Helcias, 7 Idaia. Isti
principes Sacerdotum, et fratres
eorum in diebus Josue.
8 Porro Levitæ, Jesua, Bennui,
Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, super hymnos ipsi et
fratres eorum: 9 et. Becbecia atque Hanni, et fratres eorum unusquisque in officio suo.
10 Josue autem genuit Joacim,
et Joacim genuit Eliasib, et Eliasib genuit Jojada, 11 et Jojada
genuit Jonathan, et Jonathan genuit Jeddoa.

One, amatninkų slėnyje. 36 O kai-
kurie iš lėvitų turėjo buveines Judėje
ir Benjamine.

12. perskyrimas. 1 Kunigai gi
ir lėvitai, atvykusieji su Salatiėlio
sunumi Zorobabėliu ir Jozue,
buvo šitie: Saraja, Jeremijas, Ezdras, 2 Amarija, Meluchas, Hattus,
3 Sebenijas, Reumas, Merimutas,
4 Addas, Gentonas, Abija, 5 Miaminas, Madija, Bėlga, 6 Semėja,
Jojaribas, Idaja, Selumas, Amokas,
Helkijas, 7 Idaja. Šitie buvo
kunigų viršininkai ir jų broliai
Jozuės laiku. 8 Toliaus lėvitai:
Jesua, Benujis, Kedmihėlis, Sarebija, Juda, Matanijas, kurie draug
su savo broliais buvo giesmių vedėjais; 9 taipogi Bekbekija, Hannis
ir jų broliai, kiekvienas savo pareigoje. 10 Jozuei gi gimė Joakimas,
Joakimui gimė Eliasibas, Eliasibui
gimė Jojada, 11 Jojadai gimė Jonatanas, o Jonatanui gimė Jedoa.

12 In diebus autem Joacim
erant Sacerdotes et principes familiarum: Saraiæ, Maraia: Jeremiæ, Hanania: 13 Esdræ, Mosollam: Amariæ, Johanan: 14 Milicho, Jonathan, Sebeniæ, Joseph:
15 Haram, Edna: Maraioth,
Helci: 16 Adaiæ, Zacharia, Genthon, Mosollam: 17 Abiæ, Zechri,
Miamin et Moadiæ, Phelti: 18 Belgæ, Sammua: Semaiæ, Jonathan,
19 Jojarib, Mathanai: Jodaiæ,
Azzi: 20 Sellai, Celai: Amoc,
Heber: 21 Helciæ, Hasebia:
Idaiæ, Nathanael.

12 Joakimo gi dienose buvo šitie
kunigai ir šeimynų viršininkai:
Sarajo Maraja, Jeremijo Hananija,
13 Ezdro Mosolamas, Amarijo Johananas, 14 Melicho Jonatanas, Sebenijo Juozapas, 15 Haramo Edna,
Marajoto Helkis, 16 Adajo Zakarija, Gentono Mosolamas, 17 Abijo
Zechris, Miamino ir Moadijo Peltis,
18 Bėlgos Samua, Semajos Jonatanas, 19 Jojaribo Matanajis, Jodajo Azzis, 20 Selajo Kelajis, Amoko Eberas, 21 Helkijo Hasebija,
Idajo Natanaėlis.

(12, 1) *Kunigai gi ir..* Plg. 1 Ezdr. 2, 1. 2. — **(8)** *Lėvitai:* lėvitų viršininkai. — **(10)** *Jozuei gi gimė...* Išskaitomi pirmieji vyriausieji kunigai po sugrįžimo iš nelaisvės.

(12) *Jojakimo:* antrojo vyriausiojo kunigo po Jozuės.

22 Levitæ in diebus Eliasib, et
Jojada, et Johanan, et Jeddoa
scripti principes familiarum, et
Sacerdotes in regno Darii Persæ.
23 Filii Levi principes familia-
rum, scripti in Libro verborum
dierum, et usque ad dies Jo-
nathan, filii Eliasib. 24 Et prin-
cipes Levitarum, Hasebia, Sere-
bia, et Josue filius Cedmihel: et
fratres eorum per vices suas, ut
laudarent et confiterentur juxta
præceptum David viri Dei, et
observarent æque per ordinem.
25 Mathania, et Becbecia, Obedia,
Mosollam, Telmon, Accub custo-
des portarum et vestibulorum
ante portas.
26 Hi in diebus Joacim filii
Josue, filii Josedec, et in diebus
Nehemiæ ducis, et Esdræ sacer-
dotis scribæque.
27 In dedicatione autem muri
Jerusalem requisierunt Levitas
de omnibus locis suis ut addu-
cerent eos in Jerusalem, et fa-
cerent dedicationem et lætitiam
in actione gratiarum, et cantico,
et in cymbalis, psalteriis, et
citharis. 28 Congregati sunt
autem filii cantorum de cam-
pestribus circa Jerusalem, et de
villis Nethuphati, 29 et de domo
Galgal, et de regionibus Geba et
Azmaveth: quoniam villas ædi-
ficaverunt sibi cantores in cir-
cuitu Jerusalem.
30 Et mundati sunt Sacerdotes
et Levitæ, et mundaverunt popu-
lum, et portas, et murum.

22 Lėvitai, kurie buvo šeimynų
viršininkais Eliasibo, Jojados, Jo-
hanano ir Jedoos dienose, ir kunigai
buvo surašyti karaliaujant Persui
Darijui. 23 Šeimynų viršininkai
Lėvio sunųs liko surašyti metras-
čių knygoje iki Eliasibo sunaus
Jonatano dienų. 24 Lėvitų vir-
šininkai buvo: Hasebija, Serebija
ir Kedmihėlio sunus Jozuė, ir jų
broliai pagal savo eilias, kad šlo-
vintu ir išpažintu pagal Dievo
vyro Dovido įsakymą ir kad ser-
gėtu lygiai išeilios. 25 Matanija,
Bekbekija, Obedija, Mosolamas,
Telmonas, Akubas buvo vartų
sargai ir prieangių prieš vartus.
26 Šitie gyveno Josedėko sunaus
Jozuės sunaus Joakimo dienose,
vado Neemijo, taipogi kunigo ir
Rašto žinovo Ezdro dienose.

27 Jeruzalės gi sienų pašventime
sujieškojo lėvitus iš visų ju vietų,
kad atvestu juos į Jeruzalę, idant
jie švęstu linksmią pašventimo
šventę su dėkojimu, giesmėmis,
kymbolais, arpomis ir kanklėmis.
28 Taigi, giesmininkų sunųs susi-
rinko iš lygumų aplink Jeruzalę,
ir iš Netufatiečių sodžių, 29 ir iš
Galgalos namų, ir iš Gėbos bei
Azmavėto plotų, nes giesmininkai
buvo pasistatę sau sodžių aplink
Jeruzalę.

30 Kunigai ir lėvitai apsikuopė
patįs, ir apkuopė tautą, vartus ir
sieną. 31 Aš gi užvesdinau Judo

---

(22) *Lėvitai...* Spėjama, kad 22. ir 23. eil. įdėta tekstan velesniais laikais (taippat kaip ir aug. 10. ir 11. eil.), nes jose minimi vyriausieji kunigai, kurie gyveno jau po Neemijo. — *Persui Darijui.* Anot vienų išvardintas čionai Darijus Notus, kurs viešpatavo nuo 425 m. pirm Kr., anot kitų gi Darijus Kodomanas, kurs karaliavo nuo 336—331 m. — **(23)** *Jonatano.* Tikriaus: Johanano, kaip 22. eil.

(27) *Sienų pašventime:* kurs įvyko dvylikai metų praslinkus po jų atnaujinimo. — **(29)** *Iš Galgalos namų:* iš Bet-Galgalos.

(30) *Ant sienos.* Senobės sienos, ku-

31 Ascendere autem feci prin-
cipes Juda super murum, et
statui duos magnos choros lau-
dantium. Et jerunt ad dexteram
super murum ad portam ster-
dantium. Et ierunt ad dexteram
Osaias, et media pars principum
Juda, 33 et Azarias, Esdras, et
Mosollam, Judas, et Benjamin,
et Semeia, et Jeremias. 34 Et de
filiis sacerdotum in tubis, Za-
charias filius Jonathan, filius Se-
meiæ, filius Mathaniæ, filius
Michaiæ, filius Zechur, filius
Asaph, 35 et fratres eius Semeia,
et Azareel, Malalai, Galalai,
Maai, Nathanael, et Judas, et
Hanani, in vasis cantici David
viri Dei: et Esdras scriba ante
eos in porta Fontis. 36 Et contra
eos ascenderunt in gradibus civi-
tatis David in ascensu muri super
domum David, et usque ad portam
Aquarum ad Orientem.

37 Et chorus secundus gratias re-
ferentium ibat ex adverso, et ego
post eum, et media pars populi
super murum et super turrim fur-
norum, et usque ad murum latis-
simum, 38 et super portam Ephra-
im, et super portam antiquam, et
super portam piscium et turrim
Hananeel, et turrim Emath, et
usque ad portam gregis: et stete-
runt in porta custodiæ, 39 stete-
runtque duo chori laudantium in
domo Dei, et ego, et dimidia pars
magistratuum mecum. 40 Et Sacer-
dotes, Eliachim, Maasia, Miamin,
Michea, Elioenai, Zacharia, Hana-
nia in tubis, 41 et Maasia, et Semeia,
et Eleazar, et Azzi, et Johanan, et

kunigaikščius ant sienos ir pasta-
čiau du dideliu šlovinančiųjų buriu.
Ir jie ėjo į dešinę pusę ant sienos
prie Mėšlyno vartų. 32 O paskui
juos ėjo Osajas ir Judo kunigaikščių
pusė, 33 Azarijas, Ezdras, Mosola-
mas, Judas, Benjaminas, Semėja
ir Jeremijas, 34 o iš kunigų sunų su
trimitais Zakarijas sunus Jona-
tano sunus Semėjo sunus Matanijo
sunus Michajo sunus Zechuro sunus
Asafo 35 ir jo broliai Semėja, Aza-
rėėlis, Malalajis, Galalajis, Maajis,
Natanaėlis, Judas ir Hananis su
Dievo vyro Dovido muzikos prie-
taisais, ir Rašto žinovas Ezdras
jų priešakyje ant Šaltinio vartų.
36 Jie užėjo prieš kitus Dovido
miesto laiptais iki vietai, kame
siena augštesnė už Dovido namus,
ir iki Vandenų vartų į rytus.

37 O antras dekojančiųjų burys
ėjo iš kito galo, paskui jį aš ir tau-
tos pusė ant sienos, ir ant Kąkalių
bokšto ir iki plačiausiai sienai, 38 ir
ant Efraimo vartų, ir ant Senųjų
vartų, ir ant Žuvų vartų, ir
Hananėėlio bokšto, ir Emato bok-
što, ir iki Bandos vartų, ir jie
sustojo ant Kalėjimo vartų. 39 Du
šlovinančiųjų buriu sustojo ties
Dievo namais, taipogi aš, pusė
valdininkų su manim 40 ir kunigai:
Eliakimas, Maasija, Miaminas,
Michėa, Elioenajis, Zakarija, Hana-
nija su trimitais, 41 ir Maasija,
Semėja, Eleazaras, Azis, Johana-
nas, Melkija, Elamas, ir Ezeris.
Giesmininkai giedojo garsiai, o

---

riomis apvesdavo miestus, buvo labai plačios. Svarbiausi pašventimo apeiga buvo čionai dalyvaujančių ėjimas aplinkui miesto sienomis. Ant sienos užeita vakarų šone ir tai dviem buriais, kuriųdviejų vienas Ezdro vedamas ėjo į vieną pusę, t. y. iš pradžios į pietus, paskui į rytus ir galop į šiaurę, o kitas su Neemiju į kitą, kad vėl susitiktų ant sienos, bet jau rytų šone ties bažnyčia. To ėjimo aprašymas tekste nevisai aiškus. Plg. aug. 3, 1—2.

Melchia, et Aelam, et Ezer. Et clare cecinerunt cantores, et Jezraia præpositus: [42] et immolaverunt in die illa victimas magnas et lætati sunt: Deus enim lætificaverat eos lætitia magna: sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt, et audita est lætitia Jerusalem procul.

jų vyresnysis buvo Jezraja. [42] Ir paaukojo tą dieną didžių aukų ir linksminosi, nes Dievas buvo jiems suteikęs didžią linksmybę; taipogi ir jų pačios ir vaikai džiaugėsi, ir Jeruzalės liksmybė girdėjosi toli.

III. Antras Neemijo apsilankymas Jeruzalėje ir nauja jo įvykdyta reforma.

[43] Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia thesauri ad libamina, et ad primitias, et ad decimas, ut inferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, Sacerdotes et Levitas: quia lætificatus est Juda in Sacerdotibus et Levitis astantibus. [44] Et custodierunt observationem Dei sui, et observationem expiationis, et cantores, et janitores juxta præceptum David, et Salomonis filii eius, [45] quia in diebus David et Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium, et confitentium Deo. [46] Et omnis Israel, in diebus Zorobabel, et in diebus Nehemiæ dabant partes cantoribus et janitoribus per dies singulos, et sanctificabant Levitas, et Levitæ sanctificabant filios Aaron.

[43] Aną dieną paskyrė taipogi kunigus ir lėvitus užvaizdais turto sandėlių liejamoms aukoms, pirmuonėms ir dešimtinėms, kad miesto viršininkai įneštu tai per juos su tinkamu dėkojimu; nes Judas džiaugėsi kunigais ir lėvitais, kurie pildė savo pareigas. [44] Nes jie pildė savo Dievo tarnystę ir permaldavimo apeigas, taipogi ir giesmininkai ir durininkai pagal Dovido ir jo sunaus Saliamono įsakymą, [45] nes Dovido ir Asafo dienose nuo pradžios buvo paskirti viršininkai giesmininkų, kurie giesmėmis šlonino ir garbino Dievą. [46] Ir visas Izraėlis Zorobabėlio dienose ir Neemijo dienose duodavo dalis giesmininkams ir durininkams kasdien, ir jie duodavo šventas dovanas lėvitams, lėvitai gi duodavo taippat Aarono sunums.

12, 43—13, 31. Antrą sykį atvykus Neemijui į Jeruzalę, paskiriami vyrai, kurie turi sergėti ir padalinti pirmuones, dešimtines ir kitas atnašas (12, 43—46); atskiriami taipogi nuo Izraėlitų svetimtaučiai; toliaus Neemijas sugrąžina lėvitams ir kitiems bažnyčios tarnams jų dalis (13, 1—14), uždraudžia pirkimą ir pardavimą subatomis ir nubaudžia tuos, kurie buvo vedę svetimtautes moteris (13, 15—31).

(43) *Aną dieną:* ne miesto sienų pašventimo metu, bet žymiai vėliaus, kuomet Neemijas atvyko antrą sykį į Jeruzalę. Plg. žem. 13, 6. — *Turto sandėlių.* Taip pavadinti kambariai prie bažnyčios, į kuriuos sudėdavo visokias atnašas ir dovanas, paskirtas kunigams ir lėvitams išlaikyti. — *Kad miesto...* Ebr. t.: kad į juos butu sunešamos įstatymo paskirtos dovanos kunigams ir lėvitams iš miestų apylinkių. — **(44)** *Permaldavimo.* Ebr. *taharah,* apkuopimas. — **(46)** *Duodavo šventas dovanas:* dešimtines. — *Duodavo taippat:* paskirtą gautųjų dešimtinių dalį.

Caput XIII. [1] In die autem illo
lectum est in volumine Moysi
audiente populo: et inventum est
scriptum in eo, quod non debeant
introire Ammonites et Moabites
in ecclesiam Dei usque in æter-
num: [2] eo quod non occurrerint
filiis Israel cum pane et aqua:
et conduxerint adversum eos
Balaam, ad maledicendum eis: et
convertit Deus noster maledictio-
nem in benedictionem. [3] Factum
est autem, cum audissent legem,
separaverunt omnem alienigenam
ab Israel.
[4] Et super hoc erat Eliasib
sacerdos, qui fuerat præpositus
in gazophylacio domus Dei nostri,
et proximus Tobiæ. [5] Fecit ergo
sibi gazophylacium grande, et ibi
erant ante eum reponentes
munera, et thus, et vasa, et deci-
mam frumenti, vini, et olei,
partes Levitarum, et cantorum,
et janitorum, et primitias sacer-
dotales. [6] In omnibus autem his
non fui in Jerusalem, quia anno
trigesimo secundo Artaxerxis
regis Babylonis veni ad regem,
et in fine dierum rogavi regem.
[7] Et veni in Jerusalem, et intel-
lexi malum, quod fecerat Eliasib
Tobiæ ut faceret ei thesaurum
in vestibulis domus Dei. [8] Et
malum mihi visum est valde. Et
projeci vasa domus Tobiæ foras
de gazophylacio: [9] præcepique et
emundaverunt gazophylacia: et

13. perskyrimas. [1] Aną dieną
buvo skaityta iš Mozės knygos,
girdint tautai, ir rasta joje para-
šyta, kad Amonitas ir Moabitas
niekuomet per amžius neturi įeiti
į Dievo bažnyčią, [2] nes jie nepa-
sitiko Izraėlio sunų su duona ir
vandenimi, ir pasisamdė prieš juos
Balaamą, kad prakeiktų juos, bet
musų Dievas pavertė prakeikimą
į palaiminimą. [3] Atsitiko gi, kad
jie, išgirdę įstatymą, atskyrė nuo
Izraėlio visus svetimtaučius.

[4] Pirm to yra buvęs kunigas
Eliasibas, kurs buvo musų Dievo
namų sandėlio viršininkas ir Tobijo
giminaitis. [5] Taigi, jis pasidarė
sau didelį sandėlį, į kurį pirm jo
sudėdavo dovanas, smilkalus, ry-
kus, javų, vyno ir aliejaus dešim-
tinę, lėvitų, giesmininkų ir duri-
ninkų dalis ir kunigų pirmuones.
[6] Kuomet tai buvo daroma, aš
nebuvau Jeruzalėje, nes tris dešim-
tis antrais Babylono karaliaus
Artakserkso metais aš buvau su-
grįžęs pas karalių; o po kokio
laiko aš pasiprašiau karaliaus [7] ir
atėjau į Jeruzalę, ir patėmijau
piktenybę, kurią Eliasibas buvo
padaręs dėl Tobijo, padarydamas
jam sandėlį Dievo namų prian-
giuose. [8] Ta piktenybė pasirodė
esanti labai didelė, ir aš išmečiau
Tobijo namų rakandus iš sandėlio
[9] ir liepiau iškuopti sandėlius ir

(**13, 1**) *Buvo skaityta:* rasi Šėtrų šventėje. Plg. 8, 1... — *Parašyta.* Vz. Atk. 23, 4—6. — (**2**) *Balaamą.* Vz. Sk. 22 persk. ir tol.
(**4**) *Pirm to:* kuomet Neemijo nebuvo Jeruzalėje. — *Tobijo giminaitis.* Vz. aug. 6, 18. Plg. aug. 2, 10; 3, 35 ir k. — (**5**) *Pasidarė sau.*. Ebr. t.: p a d a r ė j a m d i d e l į k a m b a r į. Tas kambaris rasi buvo paskirtas Tobijui gyventi, kuomet jis atvykdavo į Jeruzalę. —*Dovanas:* duonines atnašas. — (**6**) *Tris dešimtis antrais...* 443 m. pirm Kr. — *Babylono.* Artakserksas buvo Persų karalius, bet jis buvo draug ir Babylono karalių įpėdinis. — *Po kokio laiko.* Kaip ilgai Neemijas buvo antrą sykį pas karalių, visai nežinia.

retuli ibi vasa domus Dei, sacri-
ficium, et thus.
[10] Et cognovi quod partes Levi-
tarum non fuissent datæ: et fugis-
set unusquisque in regionem
suam de Levitis, et cantoribus,
et de his, qui manistrabant: [11] et
egi causam adversus magistratus,
et dixi: Quare dereliquimus do-
mum Dei? Et congregavi eos,
et feci stare in stationibus suis.
[12] Et omnis Juda apportabat
decimam frumenti, vini, et olei
in horrea. [13] Et constituimus
super horrea Selemiam Sacer-
dotem, et Sadoc scribam, et Pha-
daiam de Levitis, et juxta eos
Hanan filium Zachur, filium
Mathaniæ: quoniam fideles com-
probati sunt, et ipsis creditæ sunt
partes fratrum suorum. [14] Me-
mento mei Deus meus pro hoc,
et ne deleas miserationes meas,
quas feci in domo Dei mei, et in
ceremoniis eius.
[15] In diebus illis vidi in Juda
calcantes torcularia in sabbato,
portantes acervos, et onerantes
super asinos vinum, et uvas, et
ficus, et omne onus, et inferentes
in Jerusalem die sabbati. Et
contestatus sum ut in die qua
vendere liceret, venderent. [16] Et
Tyrii habitaverunt in ea in-
ferentes pisces, et omnia venalia:
et vendebant in sabbatis filiis
Juda in Jerusalem: [17] et objur-
gavi optimates Juda, et dixi eis:
Quæ est hæc res mala, quam vos
facitis et profanatis diem Sab-
bati? [18] Numquid non hæc fe-
cerunt patres nostri, et adduxit
Deus noster super nos omne
malum hoc, et super civitatem
hanc? Et vos additis iracundiam

atgal įnešdinau tenai Dievo namų
rykus, aukas ir smilkalus.
[10] Aš patyriau, kad lėvitų dalįs
nebuvo atiduotos, ir kad lėvítai,
giesmininkai ir tie, kurie tarnau-
davo, buvo pabėgę kiekvienas į
savo šalį. [11] Tuomet aš pareikala-
vau pasiteisinimo iš viršininkų ir
tariau: Kodėl mes apleidžiame
Dievo namus? Aš surinkau juos
ir pastačiau juos jųjų vietose;
[12] o visas Judas nešė į sandėlius
javų, vyno ir aliejaus dešimtinę.
[13] Sandėlių užveizdais mes pa-
skyrėme kunigą Selemiją, raštininką
Sadoką ir Padają iš lėvitų, o
draug su jais Matanijo sunaus
Zachuro sunų Hananą, nes jie
pasirodė esą ištikimi, ir jų globai
pavesta jųjų brolių dalįs. [14] At-
simink mane, mano Dieve, dėlei
to dalyko ir neišdildyk mano
mielaširdysčių, kurias padariau
mano Dievo namams ir dėlei jo
apeigų.
[15] Anuo metu mačiau Jude tokių,
kurie subatoje mynė spaustuvą,
nešiojo pėdus, krovė ant asilų
vyną, vynuoges, čiulpsnes ir viso-
kią naštą ir atgabendavo subatos
dieną į Jeruzalę. Tuomet aš
perspėjau, kad pardavinėtu tą
dieną, kurioje valia pardavinėti.
[16] Gyveno joje taipogi Tyriečiu,
kurie atgabendavo žuvų ir viso-
kių prekių ir pardavinėdavo suba-
tomis Judo sunums Jeruzalėje.
[17] Todėl aš bariau Judo didžiunus
ir jiems tariau: Koks gi tai piktas
dalykas, kurį jųs darote ir sutepate
subatos dieną? [18] Argi ne taip
darė musų tėvai, o musų Dievas
užvedė ant musų ir ant šito miesto
visą tą nelaimę? O jųs didinate
rustybę prieš Izraėlį, nešvęsdami

(13) *Mes paskyrėme.* Ebr. t.; aš pa-
skyriau.

(15) *Tuomet aš perspėjau..* Ebr. t.:
Aš perspėjau tą dieną, kada jie par-

super Israel violando Sabbatum.
19 Factum est autem, cum
quievissent portæ Jerusalem
in die Sabbati, dixi: et clause-
runt januas, et præcepi ut non
aperirent eas usque post Sab-
batum: et de pueris meis con-
stitui super portas ut nullus in-
ferret onus in die Sabbati. 20 Et
manserunt negotiatores, et ven-
dentes universa venalia foris Je-
rusalem semel et bis. 21 Et con-
testatus sum eos, et dixi eis:
Quare manetis ex adverso muri?
si secundo hoc feceritis, manum
mittam in vos. Itaque ex tem-
pore illo non venerunt in Sab-
bato. 22 Dixi quoque Levitis ut
mundarentur, et venirent ad
custodiendas portas, et sancti-
ficandam diem Sabbati: et pro
hoc ergo memento mei Deus meus,
et parce mihi secundum multitu-
dinem miserationum tuarum.

subatos! 19 Atsitiko gi, kad, apri-
mus prie Jeruzalės vartų subatoje,
aš liepiau užrakinti duris ir įsakiau
neatidaryti jų iki po subatos, o iš
savo tarnų pastačiau ant vartų,
kad neivienas neįneštu naštos suba-
tos dienoje. 20 Taigi, pirkliai ir
visokių prekių pardavėjai pasiliko
už Jeruzalės vieną ir antrą sykį.
21 Aš perspėjau juos ir jiems tariau:
Kam pasiliekate prie sienos? jei
padarysite tai dar kartą, aš pa-
darysiu jums prievartą. Taigi,
nuo to meto jie nebeateidavo
subatoje. 22 Įsakiau taipogi lėvi-
tams apsikuopti ir ateiti vartų
sergėtų ir subatos švęstų. Ir dėl
to dalyko atsimink mane, mano
Dieve, ir pasigailėk manęs pagal
tavo mielaširdystės daugybę.

23 Sed et in diebus illis vidi
Judæos ducentes uxores Azoti-
das, Ammonitidas, et Moabitidas.
24 Et filii eorum ex media parte
loquebantur Azotice, et nescie-
bant loqui Judaice, et loque-
bantur juxta linguam populi, et
populi. 25 Et objurgavi eos, et
maledixi. Et cecidi ex eis viros,
et decalvavi eos; et adjuravi in
Deo, ut non darent filias suas
filiis eorum, et non acciperent de
filiabus eorum filiis suis, et si-
bimetipsis, dicens: 26 Numquid
non in hujuscemodi re peccavit
Salomon rex Israel? et certe in
gentibus multis non erat rex si-

23 Anose dienose aš mačiau tai-
pogi žydus, vedančius pačias Azo-
tietes, Amonites ir Moabites. 24 O
jų vaikai kalbėjosi pusiau azotiškai
ir nemokėjo kalbėti žydiškai, kalbė-
josi gi vienos ar kitos tautos kalba.
25 Aš subariau juos, mečiau pra-
keikimą, užgavau kaikuriuos iš jų,
apipešiau juos ir prisiekdinau per
Dievą, kad neduotu savo dukterų
jų sunums ir neimtu savo sunums
ir sau patiems iš jų dukterų, ir
tariau: 26 Argi ne tokiuo dalyku
nusidėjo Izraėlio karalius Salia-
monas? O juk tarp daugelio tautų
nebuvo jam lygaus karaliaus; jis
buvo savo Dievo mylimas, ir

---

davinėjo maistą. — **(19)** *Aprimus...:* pradedant temti pėtnyčios vakare, kurs skaitėsi subatos pradžia. — **(21)** *Kam pasiliekate:* per naktį. — **(24)** *Vienos ar kitos tautos kalba.* Amonitų, ir Moabitų kalba buvo sėmitų kalbos tarmė, kuri tečiau skyrėsi nuo ebrajų tarmės. — **(25)** *Mečiau prakeikimą:* kurį jie buvo užsipelnę, nesilaikydami neseniai padarytų pasižadėjimų. Plg. aug. 10, 29. 30. — **(26)** *Argi ne tokiuo...* Plg. 3 Kar. 3, 1; 11, 1. 4. —

milis ei, et dilectus Deo suo erat, et posuit eum Deus regem super omnem Israel: et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.
27 Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prævaricemur in Deo nostro, et ducamus uxores peregrinas?
28 De filiis autem Jojada filii Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me.
29 Recordare Domine Deus adversum eos, qui polluunt sacerdotium, jusque Sacerdotale et Leviticum.

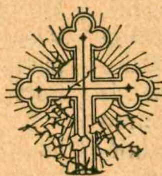
30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, et constitui ordines Sacerdotum et Levitarum, unumquemque in ministerio suo:
31 et in oblatione lignorum in temporibus constitutis, et in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

Dievas buvo jį įstatęs karaliumi ant viso Izraėlio; tečiau ir jį atvedė į nuodėmę moterįs svetimtautės.
27 Argi ir mes busime nepaklusnųs ir darysime visą tą didžią piktenybę, kad prasikalstumėm musų Dievui, vesdami moteris svetimtautes?
28 Vienas iš vyriausiojo kunigo Eliasibo sunaus Jojados sunų buvo Horoniečio Sanabalato žentas: tą aš pavariau šalin nuo savęs.
29 Atsimink tai Viešpatie, mano Dieve, pries tuos, kurie sutepa kunigystę ir kunigų bei lėvitų teises.

30 Taigi, aš apkuopiau juos, nuo visų svetimtaučių, ir paskyriau kunigų bei lėvitų eilias, kiekvieną jojo tarnystei,
31 ir kad atneštu malkų paskirtais laikais ir pirmuones. Atsimink mane, mano Dieve, mano labui. Amen.

(28) *Sanabalato žentas.* Jojados sunus buvo jojo paties tautos neprietelio žentas ir nesutiko persiskirti su savo pačia svetimtaute. Tai buvo aiškiai priešinga kunigystės šventumui (Kun. 21, 7. 14); todėl Neemijas buvo priverstas ištremti prasikaltelį. — (29) *Teises,* t y. pasižadėjimą gyventi šventai. Plg. Mal. 2, 8.

(13) *Atsimink...* Visoje knygoje Neemijas pasirodo karštai trokštąs Dievo garbės ir savo tautos labo. Tai garbei padauginti ir tam labui padidinti jis nesibijo kovoti su visokiomis kliutimis. Todėl Neemijas ne veltui skaitomas tarp žymiausių žydijos vyrų.

TOBIJO KNYGA.

ĮVEDIMAS.

1. Tobijo knyga gavo savo vardą nuo dviejų svarbiausių minimų joje asmenų, senojo ir jaunojo Tobijo. Kokia kalba ji buvo parašyta išpradžios, dabar tikrų žinių nebėra. Vulgatos tekstas išverstas šv. Jieronymo iš kaldaiškos kalbos; bet jis gana žymiai skiriasi nuo trijų svarbiausių graikiškų tekstų, užsilikusių iki musų dienoms, kurie galėjo atsirasti iš seniai jau pražuvusio ebraiško teksto. Spėjama, kad šv. Jieronymas, kurs vertė Tobijo knygą labai skubiai, žymiai sutrumpino ją, ir todėl jo padarytasis tekstas, nors dogmos žvilgsniu perviršija visus kitus, nėra tečiau taip ištikimas kaip Sinaiškio kodekso ir senosios Italės vertimas, o dailumu turi užleisti pirmąją vietą graikiškam Vatikano kodekso tekstui.

2. Tobijo knygoje pasakojama istorija dviejų Tobijų, tėvo ir sunaus, gyvenusių Asyrijos nelaisvėje, ir nurodoma daugybė geradaryscčių, kurių tuodu dievobaimingu vyru, o taipogi ištekėjusi už jaunojo Tobijo Sara susilaukė iš Dievo už tatai, kad visuomet juomi pasitikėjo.

Visą knygą galima padalinti į dvi nelygi pusi, kuriųdviejų pirmoje trumpesnėje aprašyta, kaip skaudžiai buvo ištirtas senesniojo Tobijo ir Saros pasitikėjimas Dievu (1, 1—3, 25); antrojoje gi pasakojama, kaip Dievo Apveizda, tarpininkaujant jaunajam Tobijui, padarė galą visiems išmėginimams ir atsilygino už ištikimybę (4, 1 iki 12, 22). Knygos užbaiga susideda iš vyresniojo Tobijo giesmės, kurioje jis dėkoja Dievui už gautasias geradarystes, ir iš trumpo pasakojimo apie abiejų Tobijų mirtį (13, 1—14, 17).

3. Vyriausis Tobijo knygos tikslas buvo, be abejonės, parodyti, kad nors Dievas mėgina kaikada savo tarnus vargais, bet niekuomet neapleidžia jų visai, o ne sykį net ir šiame gyvenime gausiai atsilygina už dorybių pildymą.

Be to vyriausiojo tikslo knygos autorius rasi dar norėjo duoti savo

skaitytojams pavyzdį tobulo šeimyniško gyvenimo ir paraginti juos laikyti visame ištikimai Dievo įstatymą.

4. Senobiniuose graikiškuose vertimuose vyresnysis Tobijas kalba knygos pradžioje (1, 1—3, 7) pats savo vardu ir vartoja pirmąją ypatą; be to 12, 20 pasakyta, kad angelas Rapolas liepęs Tobijui parašyti savo istoriją, ir nėra jokios priežasties abejoti, kad tas paliepimas buvo ištikimai išpildytas, kaip nurodo 13, 1 graikiškuose tekstuose. Tomis aplinkybėmis remdamos senobinis padavimas, ir daugelis vėlesniųjų egzegėtų katalikų teisingai sako, kad Tobijo knygą parašiusiu abudu Tobiju, atskyrus tik vėlesniais laikais pridėti paskutini dvi eiluti, kame kalbama apie jaunesniojo Tobijo mirtį. O kadangi abudu Tobiju gyveno, neilgai trukus po Izraėlitų nuvedimo Asyrijos nelaisvėn ir tai tikriausiai viešpataujant karaliui Salmanasarui, todėl Tobijo knyga galėjo buti parašyta pabaigoje 8. šimtmečio pirm Kristaus.

5. Daugelis protestantų ir racionalistai Tobijo knygos atsiradimo ješko žymiai vėlesniais laikais ir nepripažindami jai jokios istoriškos vertybės laiko ją prasimanytų dalykų pasakojimu, dievobaiminga apysaka. Bet randama joje žymiausių veikiančiųjų asmenų genealogija, tikros žinios paliečiančios geografiją, istoriją, kronologiją, užtektinai liudija, kad Tobijo knygos autorius norėjo rašyti ištikrųjų kaipo istorikas. Priežastįs gi, dėlei kurių keliamos abejonės, apie istorišką knygos vertybę, visai nesvarbios; nes visupirma papasakoti joje stebuklai neikiek tos vertybės nesumažina; jie tik parodo, kad Dievas gali ir teikiasi, kada jam tinka, tvarkyti stebuklingai šio pasaulio dalykus. Nesumažina istoriškos vertybės ir kaikurie abejotini vietų ir karalių vardai, nes mažiaus žinomus vardus senobiniai perrašinėtojai vienur-kitur rasi pakeitė labiaus jiems žinomais; susekti gi, kame taip pasielgta, tuo labiaus sunku, kad šiandien nebėra pirmojo knygos teksto.

6. Tridento ir Vatikano susirinkimuose nutarta, kad Tobijo knyga yra šventojo Rašto dalis, ir tas nutarimas remiasi seniausiu Bažnyčios padavimu. Nėra jos, tiesa, dabartinėje ebraiškoje biblijoje ir todėl ji dedama tarp deuterekanoniškųjų knygų, bet kitados ir patįs žydai ją vartodavo, nes ji yra Aleksandrijiečių vertime ir gana dažnai minima senobės rabinų raštuose. Iš žydų ją gavo krikščionių Bažnyčia; Dievo įkvėptu veikalu ją laikė jos seniausieji tėvai, o kokioje pagarboje ji buvo pas pirmuosius krikščionis, aiškiausiai parodo katakombų sienos, ant kurių įvaizdinti visi žymesnieji atsitikimai iš abiejų Tobijų gyvenimo.

LIBER TOBIÆ.

I. Vyresniojo Tobijo ir Saros dievotumas ir nelaimės. 1. Dievobaimingas vyresniojo Tobijo gyvenimas.

Caput I. 1 Tobias ex tribu, et
civitate Nephthali (quæ est in
superioribus Galilææ supra Na-
asson, post viam, quæ ducit ad
Occidentem, in sinistro habens
civitatem Sephet) 2 cum captus
esset in diebus Salmanasar regis
Assyriorum, in captivitate tamen
positus, viam veritatis non de-
seruit, 3 ita ut omnia, quæ habere
poterat quotidie concaptivis fra-

TOBIJO KNYGA.

1. perskyrimas. 1 Tobijas iš
Neftalio giminės ir miesto (esančio
augštesniojoje Galiliejoje viršuje
Naasono, už kelio, kuriuo einama į
vakarus, ir turinčio po kairei Sefėto
miestą), 2 buvo paimtas nelaisvėn
Asyrijiečių karaliaus Salmanasaro
laikais; tečiau budamas nelaisvėje,
jis nepametė tiesos kelio, 3 taip
kad visa, ką tik galėjo turėti,
jis dalindavo kasdien buvusiems

1, 1—3, 6. Vienas dievobaimingas Izraėlitas iš Neftalio giminės, nugabentas draug su savo pačia Ona ir sunumi Tobiju į Ninivą, pildo gailestingumo darbus savo broliams ir laidoja jų numirelius. Tuo budu jis užtraukia ant savęs Asyrijos karaliaus persekiojimą ir priverstas yra slėpties nuo jo rustybės; bet žuvus tam karaliui po neilgo laiko, Tobijas vėl grįžta prie savo gerų darbų (1, 1—2, 9). Tuotarpu ateina ant jo nelaimė: nuo paukščių mėšlo, nukritusio miegančiam Tobijui ant akių, jis apanka ir turi iškentėti daug vargų, kurių prislėgtas jis meldžia, kad Dievas atimtu iš jo gyvybę (2, 10—3, 6).

(1, 1) *Tobijas.* Gr. t. vyresnysis Tobijas vadinasi Τωβίτ arba Τωβείτ o jo sunus Τωβίας; Italėje ir pas senesniuosius šv. tėvus pirmasis vadinamas T o b i s, o antrasis T o b i a s. Abiejų pavadinimų pagrindu yra ebr. vardas *Tobi* sutrumpintas iš *Tobijahu*, V i e š p a t i e s g e r u m a s. — *Iš Neftalio giminės.* Gr. t. Tobijo kilmė aprašyta plačiaus, nes ten skaitome, kad Tobijas buvęs sunus Ananiėlio, kurs buvo Aduėlio sunus, kurs buvo Gabaėlio sunus, kurs buvo Raguėlio sunaus Rapolo sunus iš Asiėlio ainijos, iš Neftalio giminės. — *Miesto.* LXX vertime nurodomas miesto vardas Tesbe, kame buvo pranašo Elijo tėviškė. Plg. 3 Kar. 17, 1. — *Augštesniojoje:* kalnuotoje. — *Naasono... Sefėto.* Tuodu vardu kitur šv. Rašte nesutinkamu. — *Po kairei:* taigi, į šiaurę. — **(2)** *Salmanasaro.* 4 Kar. 15, 29 pasakyta, kad visą Neftalio giminę išvedęs nelaisvėn Teglat-Palasaras, bet iš to pasakymo dar negalima išvesti, buk tuomet visi Neftalitai iki vienam buvę sugauti. Taigi, ir tarp Salmanasaro arba Sargono išvestųjų nelaisvėn Izraėlitų jau po Samarijos sugriovimo galėjo rasties kaikurie Neftalitai, o jų skaitliuje ir Tobijas. Kadangi jis tuo metu buvo mažas vaikas, todėl jis galėjo susilaukti žiloje savo senatvėje Ninivos išgriovimo, įvykusio 606 m. pirm Kr., kaip aiškiai pasakyta gr. tekste 14, 15. Plg. 4 Kar. 15, 29; 17, 3... — *Tiesos kelio:* tikrojo Dievo garbinimo ir jojo įstatymo pildymo. — **(3)** *Taip kad visa...* Gr. t.:

tribus, qui erant ex eius genere,
impertiret.
4 Cumque esset junior omnibus
in tribu Nephthali, nihil tamen
puerile gessit in opere. 5 Denique
cum irent omnes ad vitulos aure-
os, quos Jeroboam fecerat rex
Israel, hic solus fugiebat con-
sortia omnium, 6 sed pergebat in
Jerusalem ad templum Domini,
et ibi adorabat Dominum Deum
Israel, omnia primitiva sua, et
decimas suas fideliter offerens,
7 ita ut in tertio anno proselytis
et advenis ministraret omnem de-
cimationem. 8 Hæc et his similia
secundum legem Dei puerulus ob-
servabat.
9 Cum vero factus esset vir,
accepit uxorem Annam de tribu
sua, genuitque ex ea filium,
nomen suum imponens ei, 10 quem
ab infantia timere Deum docuit,
et abstinere ab omni peccato.
11 Igitur, cum per captivitatem
devenisset cum uxore sua, et filio
in civitatem Niniven cum omni
tribu sua, (12 cum omnes ederent

draug su juo nelaisvėje broliams
iš jojo giminės. 4 Ir nors buvo
visujauniausis Neftalio giminėje,
nedarė tečiau nieko vaikiško savo
pasielgime. 5 Nes visiems einant
prie auksinių veršių, kuriuos buvo
padaręs Izraėlio karalius Jeroboa-
mas, jis vienas šalindavosi draugys-
tės visų, 6 eidavo į Jeruzalę prie
Viešpaties bažnyčios ir garbino tenai
Viešpatį, Izraėlio Dievą, atnašau-
damas ištikimai visas savo pir-
muones ir savo dešimtines, 7 taip
kad trečiais metais jis atiduodavo
svetimtaučiams ir ateiviams visas
dešimtines. 8 Tuos ir panašius daly-
kus jis užlaikydavo pagal Dievo
įstatymą dar vaikas tebebudamas.
9 Tapęs gi vyru, jis ėmė iš
savo giminės moterį Oną ir turėjo
iš jos sunų, kuriam davė savo
vardą. 10 Nuo kudikystės jis iš-
mokė jį bijoties Viešpaties ir ser-
gėties visokios nuodėmės.
11 Taigi, kuomet paimtas nelais-
vėn jis su savo žmona ir sunumi
atvyko Ninivos miestan draug su
visa savo gimine, 12 (visiems val-

---

aš duodavau daug išmaldų savo bro-
liams... — (4) *Ir nors buvo..* Gr. t: kuomet aš buvau jaunas. — *Vaikiškai:* nesekė netobulybių, kurias galėjo dažnai matyti. — (5) *Visiems einant,* t. y labai daugeliui iš Izraėlitų tarpo. — *Prie auksinių veršių.* Plg. 3 Kar. 12, 26—33. — (6) *Eidavo į Jeruzalę:* iškilmingose šventėse. Plg. Atk. 16, 16. *Savo pirmuones ir..* Plg. Iš. 23, 19; Sk. 18, 15; Kun. 27, 30.. — (7) *Trečiais metais...* Plg. Atk. 14, 18..

(9) *Iš savo giminės.* Įstatymas nereikalavo griežtai, kad moterystės butu daromos tiktai tarp vienos ir tos pačios giminės sąnarių, bet vesti moterį iš savo giminės skaitėsi tobulesnis dalykas.

(11) *Su savimi.* Anot Sinaiškio kodekso teksto jaunasis Tobijas gimęs nelaisvėje. — *Ninivos miestan.* Taigi, nevisi Izraėlitai liko nugabenti į vietas, išvardintas 4 Kar. 17, 6, bet kaikurie iš jų buvo atsiųsti pačion Asyrijos sostinėn. Izraėlitų daugumai ištrėmimas buvo teisinga Dievo bausmė (4 Kar. 17, 7...), Tobijui gi buvo tai ištyrimas, kuriame jo dorybės turėjo padidėti, pasirodyti aiškiaus ir gauti teisingą atlyginimą (plg. žem. 12, 13). Tečiau pagal Dievo Apveizdos sutvarkymą Tobijo kentėjimai turėjo buti išganingi ne jam vienam, bet ir daugeliui kitų, kuriems jo kantrybė ir užmokesnis už ją buvo gražus pamokinąs pavyzdis (2, 12), taipogi ir pagonims, tarp kurių tuo budu platinosi tikrojo Dievo pažintis. — *Su visa savo gimine:* su tais, kurie buvo išvesti nelaisvėn seniaus Teglat-Palasaro laikais, arba tikriaus, su tomis Neftalitų liekanomis, kurias Salmanasaras atgabeno į Ninivą. Plg. aug. 2. e. — (12) *Viesiems valgant..* Kiti Izraėlitai ir savo tėvynėje budami nelabai laikėsi įstatymo apeigų, pakliu-

ex cibis Gentilium) iste custodivit
animam suam, et numquam con-
taminatus est in escis eorum.
13 Et quoniam memor fuit Do-
mini in toto corde suo, dedit illi
Deus gratiam in conspectu Sal-
manasar regis, 14 et dedit illi
potestatem quocumque vellet ire,
habens libertatem quæcumque
facere voluisset.

15 Pergebat ergo ad omnes, qui
erant in captivitate, et monita
salutis dabat eis. 16 Cum autem
venisset in Rages civitatem Me-
dorum, et ex his, quibus hono-
ratus fuerat a rege, habuisset de-
cem talenta argenti: 17 et cum
in multa turba generis sui Ga-
belum egentem videret, qui erat
ex tribu eius, sub chirographo
dedit illi memoratum pondus
argenti.

18 Post multum vero temporis,
mortuo Salmanasar rege, cum reg-
naret Sennacherib filius eius pro
eo, et filios Israel exosos haberet
in conspectu suo: 19 Tobias quo-
tidie pergebat per omnem
cognationem suam, et consola-

gant pagonių valgius), jis sergėjo
savo sielą ir niekuomet nesusitepė
jų valgiais. 13 O kadangi jis at-
simindavo Viešpatį visa savo šir-
dimi, Dievas jam davė rasti malonę
karaliaus Salmanasaro akyvaiz-
doje, 14 ir tasai davė jam valią
eiti, kur tik norėjo, ir laisvę daryti,
kas tik jam tiko. 15 Taigi, jis
eidavo pas visus, buvusius nelais-
vėje, ir duodavo jiems išganingų
perspėjimų. 16 O atėjęs į Mėdų
miestą Ragę ir turėdamas de-
šimtį talentų sidabro iš to, kuo
buvo karaliaus apdovanotas, 17 jis
pamatė didžioje savo tautos mi-
nioje stokojantį Gabėlį, kurs buvo
iš jojo giminės, ir davė jam po
parašu minėtąjį sidabrą.

18 Po daugelio gi laiko, mirus
karaliui Salmanasarui, karaliau-
jant jo vietoje jojo sunui Se-
nacheribui ir labai nekenčiant
Izraėlio sunų, 19 Tobijas eidavo
kasdien pas visus savo gentis,
guosdavo juos ir dalindavo vi-

---

vę gi į nelaisvę skaitė save visai liuosais nuo jų; Tobijo ištikimybė tose sunkiose aplinkybėse turėjo juo didesnę vertybę. — **(13)** *Atsimindavo Viešpatį:* pildė tobulai jo įstatymą. — **(14)** *Valią eiti, kur...* Kiti Izraėlitai buvo padaryti vergais, todėl negalėjo atsitraukti savo valia iš vienos paskirtos jiems vietos. — *Laisvę daryti, kas...* Italėje pasakyta: ir pirkdavau jam, ko tik jis norėjo savo reikalams; o anot gr. t. Tobijas tapęs karaliaus ἀγοραστής p r i s t a t y t o j a s. — **(16)** *Į Mėdų miestą Ragę.* Ragės miestas buvo labai toli nuo Ninivos ir ne arti nuo Ekbatanos, Mėdų krašto rytuose, bent kiek į pietus nuo darbartinio Teherano. Seleukas Nikatoris (312—280 pirm Kr.) anot Strabono, padidinęs jį ir praminęs vardu E u r o p u s; bet ne jis įsteigė jį, kaip kaikurie tvirtina, kad pigiaus galėtu užginčyti Tobijo knygos autentiškumą. — *Dešimtį talentų.* Talentas sidabro buvo vertas daugiaus kaip 3000 rb. — *Kuo buvo karaliaus apdovanotas:* Tikriaus: kuo karalius buvo jam atsilyginęs. — **(17)** *Davė jam..* Anot gr. t.: paguldė pas jį.

(18) *Mirus karaliui...* Tobijas buvo išvestas nelaisvėn 722 m., Senacheribas gi tapo karaliumi 711 m. Jis buvo ne Salmanasaro sunus, bet Sargono, kurs atėmė sostą iš Salmanasaro; todėl Senacheribas galėjo vadinties Salmanasaro sunumi plačioje to žodžio prasmėje, kaipo vienas iš jo įpėdinių; galop gr. t. dažnai vietoje Salmanasaro rašoma vardas E n e m a s s a r (didis yra karalius), kurs lygus vardui Sar-gon (Sarru-ginum); todėl rasi ir čia (o taipogi aug. 1, 2) vietoje Salmanasaro buvo kitados parašytas Sargono vardas. — *Labai nekenčiant...*

batur eos, dividebatque unicui-
que, prout poterat, de facultatibus
suis: 20 esurientes alebat, nudis-
que vestimenta præbebat, et
mortuis atque occisis sepulturam
solicitus exhibebat.
21 Denique cum reversus esset
rex Sennacherib fugiens a Judæa
plagam, quam circa eum fecerat
Deus propter blasphemiam suam,
et iratus multos occideret ex fi-
liis Israel, Tobias sepeliebat cor-
pora eorum.
22 At ubi nunciatum est regi,
jussit eum occidi, et tulit om-
nem substantiam eius. 23 Tobias
vero cum filio suo, et cum uxore
fugiens, nudus latuit, quia multi
diligebant eum.
24 Post dies vero quadraginta-
quinque occiderunt regem filii
ipsius, 25 et reversus est Tobias
in domum suam, omnisque fa-
cultas eius restituta est ei.

Caput II. 1 Posthæc vero, cum
esset dies festus Domini, et fac-
tum esset prandium bonum in do-
mo Tobiæ, 2 dixit filio suo: Vade,
et adduc aliquos de tribu nostra,
timentes Deum, ut epulentur no-
biscum. 3 Cumque abiisset, re-
versus nunciavit ei, unum ex fi-
liis Israel jugulatum jacere in
platea. Statimque exiliens de ac-
cubitu suo, relinquens prandium,

siems iš savo lobio, kiek galėjo;
20 alkstančius jis maitino, nuo-
giems suteikdavo drabužių ir ru-
pestingai laidodavo mirusius ir
užmuštuosius. 21 Galop, kuomet
karalius Senacheribas sugrįžo pa-
bėgęs iš Judėjos nuo smugio, kurį
Dievas buvo jam padaręs dėlei
jo piktžodžiavimo, ir kuomet su-
pykęs užmušinėjo daugelį iš Izraė-
lio sunų, Tobijas laidojo jų lavonus.
22 Kuomet gi tai buvo pasakyta
karaliui, jis liepė užmušti jį ir
atėmė visą jo lobį. 23 Tobijas
pabėgęs su savo sunumi ir pačia,
slapstėsi plikas, nes daugelis mylė-
jo jį. 24 Bet po keturių dešimtų
penkių dienų karalių užmušė jo
paties sunųs, 25 o Tobijas sugrįžo
į savo namus, ir visas jo lobis
liko jam sugrąžintas.

2. perskyrimas. 1 Paskui gi, kada
buvo Viešpaties šventadienis, ir
buvo padaryta geras pokilis Tobijo
namuose, 2 jis tarė savo sunui:
Eik ir atvesk keletą iš musų gimi-
nės, kurie bijosi Viešpaties, kad
valgytu su mumis. 3 Tasai išėjo,
o sugrįžęs pasakė jam, kad vienas
iš Izraėlio sunų nužudytas gu-
lįs gatvėje. Jis gi pakilęs tuojau
iš savo vietos, palikdamas puotą

Tikras Izraėlitų persekiojimas prasidėjo tik po paminėto žem. 21. e. smugio. — **(20)** *Laidodavo mirusius..* Žydai ir apskritai rytų tautos labai brangino palaidojimą mirusiojo; palikti gi ką nors nepalaidotą buvo pas juos didžiausi bausmė ir išniekinimas. — **(21)** *Galop:* nes. — *Pabėgęs iš Judėjos...* Plg. 4 Kar. 19, 10—35; 2 Kron. 32, 1... Iz. 36 ir 37 persk. — **(23)** *Plikas:* neturėdamas jokio lobio. — **(24)** *Po keturių dešimtų penkių dienų:* skaitant ne nuo sugrįžimo iš Judėjos į Ninivą, nes Senacheribas viešpatavo čia dar apie dvidešimt metų, bet nuo tos dienos, kurioje Tobijas buvo priverstas bėgti nuo persekiojimo. — *Užmušė..* Plg. 4 Kar. 19, 37; 2 Kron. 32, 21; Iz. 37, 38. — **(25)** *Liko jam sugrąžintas.* Anot gr. t. tai buvę padaryta, užtarus Tobiją jo pusbroliui Achiacharui pas naują karalių. Plg. žem. 11, 20.

(2, 1) *Viešpaties šventadienis.* Kituose tekstuose pasakyta, kad tai buvusios Sekminės. Sekminėse buvo paprastai daromi pokiliai, į kuriuos kviesdavo taipogi beturčius. Plg. Atk. 16, 9... —

jejunus pervenit ad corpus: 4 tol-
lensque illud portavit ad domum
suam occulte, ut dum sol occu-
buisset, caute sepeliret eum.
5 Cumque occultasset corpus,
manducavit panem cum luctu et
tremore, 6 memorans illum ser-
monem, quem dixit Dominus per
Amos prophetam: Dies festi
vestri convertentur in lamentatio-
nem et luctum. 7 Cum vero sol
occobuisset, abiit, et sepelivit
eum. 8 Arguebant autem eum
omnes proximi eius, dicentes:
Iam hujus rei causa interfici jus-
sus es, et vix effugisti mortis
imperium, et iterum sepelis mor-
tuos? 9 Sed Tobias plus timens
Deum, quam regem, rapiebat cor-
pora occisorum, et occultabat in
domo sua, et mediis noctibus se-
peliebat ea.
10 Contigit autem ut quadam
die fatigatus a sepultura, veniens
in domum suam, jactasset se juxta
parietem, et obdormisset, 11 et ex
nido hirundinum dormienti illi
calida stercora inciderent super
oculos eius, fieretque cæcus.
12 Hanc autem tentationem ideo
permisit Dominus evenire illi, ut

nevalgęs atėjo prie lavono, 4 ir
ėmęs jį atnešė slapčia į savo
namus, kad, saulei nusileidus,
palaidotu jį nežymiai. 5 O paslė-
pęs lavoną, valgė duonos su nuliu-
dimu ir drebėjimu, 6 atsimindamas
anuos žodžius, kuriuos Viešpats yra
pasakęs per pranašą Amosą: Jusų
šventadieniai pavirs į dejavimą
ir gedulį. 7 Saulei gi nusileidus,
jis išėjo ir palaidojo jį. 8 Tuomet
visi jo kaimynai barė jį, sakydami:
Jau dėlei to dalyko liepta tave
užmušti, ir vos ištrukai iš mirties
valdžios, o tu vėl laidoji mirusius!
9 Bet Tobijas labiaus bijodamas
Dievo negu karaliaus, imdavo už-
muštųjų lavonus ir slėpdavo savo
namuose, o vidurnaktį laidodavo
juos.

10 Atsitiko gi, kad vieną dieną,
nuvargintas laidotuvėmis, atėjęs į
savo namus, atsigulė prie sienos
ir užmigo, 11 o iš blezdingų lizdo
nukrito jam miegančiam ant akių
šilto mėšlo, ir jis apako. 12 Vieš-
pats gi leido ateiti ant jo tam
ištyrimui todėlei, kad ainiams butu
duota jo kantrybės pavyzdis, kaip

---

(4) *Į savo namus.* Gr. t.: į kokį ten butą. Jei Tobijas butu atnešęs lavoną į savo namus, jie butu buvę sutepti per septynias dienas. Plg. Sk. 19, 14. — **(5)** *Paslėpęs lavoną.* Gr. t. po šitų žodžių pasakyta, kad Tobijas apsiplovęs, t. y. padaręs tai, ko reikalavo panašiame atsitikime įstatymas. Plg. Sk. 19, 12.. — *Su nuliudimu.* Linksmas pokilis pasidarė Tobijui nuliudimo laiku. Jis turėjo valgyti pats vienas, nes prisiliesdamas lavono buvo susitepęs ir todėl jam reikėjo per septynias dienas šalinties žmonių. Kadangi numirėlius laidoti Tobijui tekdavo gana dažnai, todėl jis ėmė ant savęs labai didelį vargą, už kurį didesnis buvo tik pavojus jo paties gyvybei. — **(6)** *Jusų šventadieniai...* Pranašo žodžiai pasakyti apie visos tautos nelaimę; Tobijas pritaiko juos prie savęs. Vz. Am. 8, 10; 1 Mak. 1, 41. — **(9)** *Bet Tobijas..* šitos eil. ir pirmųjų 10. e. žodžių kituose tekstuose nėra.

(10) *Vieną dieną...* Anot kitų tekstų tai atsitikę tose pačiose Sekminėse. — *Atėjęs į savo namus...* Gr. t. pasakyta aiškiaus: „aš atėjau į savo kiemą, ir miegojau prie kiemo sienos, ir mano veidas nebuvo uždengtas“. Tobijas susitepęs lavonu, sugrįžęs iš laidotuvių neėjo į vidų, bet pasiliko savo kieme. — **(11)** *Blezdingų.* Gr. ž. *στρουθία* reiškia tą pat ką ir mažas paukštis apskritai arba žvirblis. — *Jam miegančiam.* Viename iš gr. t. pasakyta, kad Tobijas apakęs ne susykiu, bet pamažu po gana ilgo gydymosi. — **(12)** *Viešpats gi leido..* Šitų gražių patėmijimų apie Tobijo kantrybę nėra gr.

posteris daretur exemplum
patientiæ eius, sicut et sancti
Job. 13 Nam cum ab infantia sua
semper Deum timuerit, et man-
data eius custodierit, non est
contristatus contra Deum quod
plaga cæcitatis evenerit ei, 14 sed
immobilis in Dei timore per-
mansit, agens gratias Deo om-
nibus diebus vitæ suæ. 15 Nam
sicut beato Job insultabant re-
ges, ita isti parentes et cognati
eius irridebant vitam eius, di-
centes: 16 Ubi est spes tua, pro
qua eleemosynas, et sepulturas
faciebas? 17 Tobias vero incre-
pabat eos, dicens: Nolite ita lo-
qui: 18 quoniam filii sanctorum
sumus, et vitam illam expec-
tamus, quam Deus daturus est
his, qui fidem suam numquam
mutant ab eo.

19 Anna vero uxor eius ibat ad
opus textrinum quotidie, et de
labore manuum suarum victum,
quem consequi poterat, deferebat.
20 Unde factum est, ut hœdum
caprarum accipiens detulisset do-
mi: 21 Cujus cum vocem balantis
vir eius audisset, dixit: Videte,
ne forte furtivus sit, reddite eum
dominis suis, quia non licet nobis
aut edere ex furto aliquid, aut
contingere. 22 Ad hæc uxor eius
irata respondit: Manifeste vana
facta est spes tua, et eleemosynæ

ir šventojo Jobo. 13 Nes kaip
visuomet nuo savo kudikystės jis
bijojosi Dievo ir užlaikė jo įsaky-
mus, taip jis nedejavo prieš Dievą,
kad jam atsitiko aklumo nelaimė,
14 bet pasiliko nepajudintas Dievo
baimėje, dėkodamas Dievui per
visas savo gyvenimo dienas. 15 Nes
kaip palaimintąjį Jobą niekino
karaliai, taip ir šito giminės ir
pažįstami juokėsi iš jo gyvenimo,
sakydami: 16 Kame tavo viltis,
kurios dėlei duodavai išmaldas
ir darei laidotuves? 17 Tobijas
draudė juos ir sakė: Nekalbėkite
taip, 18 nes esame šventųjų vaika
ir laukiame to gyvenimo, kurį
Dievas duos tiems, kurie savo iš-
tikimybės jam niekuomet nemaino.

19 Jo gi pati Ona eidavo kasdien
į audimo darbą ir už savo rankų
darbą atnešdavo maisto, kokį ga-
lėdavo gauti. 20 Taip atsitiko, kad
gavus ožiuką parsinešė namon.
21 Jos vyras, išgirdęs bliaujančio
balsą, tarė: Veizdėkite, kad kar-
tais nebutu vogtas; atiduokite jį
jo savininkams, nes mums nevalia
nei valgyti ką nors iš vogto, nei
prisiliesti. 22 Užpykus dėlei to jo
pati, atsakė: Aišku, kad tavo
viltis pasidarė tuščia, ir dabar
pasirodė, ką padeda tavo išmal-

---

t. ir Italėje. — *Kaip ir šventojo Jobo.* Plg. Job. 1 ir 2 persk. — (**13**) *Aklumo nelaimė:* kuri buvo Tobijui ne bausmė, bet tik ištyrimas. — (**15**) *Karaliai:* Jobo prieteliai. — (**16**) *Kame tavo viltis:* viltis, kad busi Dievo palaimintas už visus gerus savo darbus. — (**18**) *Esame šventųjų vaikai:* šventų senobės patriarkų ainiai. — *Laukiame to gyvenimo...* Gražus apsireiškimas Tobijo tikėjimo į sielos nemarumą ir amžinąjį užmokesnį dangaus karalystėje. Plg. Ebr. 11, 13... — *Ištikimybės... nemaino:* pasilieka ištikimi net ir didžiausiose ir regisi neužpelnytose nelaimėse.

(**20**) *Gavus ožiuką:* kaipo užmokesnį, arba tikriaus kaipo priedą prie užmokesnio. — (**21**) *Veizdėkite, kad...* Tobijo sąžinė buvo taip jautri, kad jis bijosi ir šešėlio vagystės; jo gi pati rasi nebuvo pasižymėjusi lygiu sąžiningumu. — (**22**) *Pasirodė, ką padeda tavo išmaldos.* Tobijo pati, lygiai kaip kiti, mano, kad mielaširdystės darbai neatnešė Tobijui jokios naudos. Anot gr. t. ji dar prikiša savo vyrui veidmainystę.

tuæ modo apparuerent. [23] Atque his, et aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

Caput III. [1] Tunc Tobias ingemuit, et cœpit orare cum lacrymis, [2] dicens: Justus es Domine, et omnia judicia tua justa sunt, et omnes viæ tuæ, misericordia, et veritas, et judicium. [3] Et nunc Domine memor esto mei, et ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum. [4] Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem, et captivitatem, et mortem, et in fabulam, et in improperium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos. [5] Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, et non ambulavimus sinceriter coram te. [6] Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, et præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.

dos. [23] Tokiais ir panašiais žodžiais ji jam prikaišiojo.

3. perskyrimas. [1] Tuomet Tobijas atsiduso ir ėmė melsties su ašaromis, [2] sakydamas: Teisus esi, Viešpatie, ir visi tavo nutarimai teisingi, ir visi tavo keliai mielaširdystė, tiesa ir teisybė. [3] O dabar, Viešpatie, atsimink mane ir nedaryk keršto už mano nuodėmes, ir neatsimink mano arba mano gimdytojų prasikaltimų. [4] Nes mes neklausėme tavo įsakymų, todėl paduoti esame apiplėšti, ir į nelaisvę, ir į mirtį, ir į apjuoką, ir į pasityčiojimą visoms tautoms, tarp kurių mus išsklaistei. [5] Ir dabar, Viešpatie, tavo teismai dideli, nes mes nedarėme pagal tavo įsakymus ir nevaikščiojome ištikimai tavo akyvaizdoje. [6] Taigi, dabar, Viešpatie, padaryk su manim pagal savo valią ir įsakyk, kad mano dvasia butu priimta ramybėje, nes man geriaus mirti ne kaip gyvam buti.

2. Saros vargai ir malda.

[7] Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis

[7] Taigi, tą pačią dieną atsitiko, kad Mėdų mieste Ragėje Raguėlio duktė Sara išgirdo nuo vienos iš savo tėvo tarnaičių paniekinimų,

— **(23)** *Tokiais ir...* Tų žodžių nėra kituose tekstuose

(3, 1) *Tobijas atsiduso...* Žmonių apleistas Tobijas jieško paguodos pas Dievą. — **(2)** *Mielaširdystė...* Dievo pasielgime mielaširdystė visuomet sujungta su teisybe ir tiesa (Tom). — **(4)** *Apiplėšti..* Išskaitomos bausmės, kurios sutiko Izraėlio tautą už jos prasikaltimus. — **(5)** *Tavo teismai:* nutarimai ir paskirtosios bausmės. — **(6)** *Kad mano dvasia butu priimta ramybėje.* Gr. t. aiškiaus: kad mano siela butu paimta į amžinąją vietą. Tais žodžiais Tobijas dar nesako, kad jis tikisi busiąs paimtas stačiai į dangų. — *Man geriaus mirti..* Teisingam žmogui neuždrausta linkėti sau mirties, pasiduodant Dievo valiai, jei gyvenimas yra labai kartus (Aug.).

7—25. Panašiu budu kaip Tobijas išniekinama savo tarnaitės Ragės mieste Sara, dėlto kad septyni vyrai, už kurių ji buvo ištekėjusi, žuvo vestuvių naktį (7—10). Sara karštai maldauja Dievą, kad velyk atimtu ją nuo žemės, negu leistu kentėti jau toliaus tokį paniekinimą (11—23). Dievas išklauso Tobijo ir Saros maldą ir siunčia jiedviem padėtų angelą Rapolą (24. 25).

(7) *Tą pačią dieną:* kurioje Tobijui

patris sui, 8 quoniam tradita
fuerat septem viris, et dæmonium
nomine Asmodæus occiderat eos,
mox ut ingressi fuissent ad eam.
9 Ergo cum pro culpa sua in-
creparet puellam, respondit ei, di-
cens: Amplius ex te non videamus
filium, aut filiam super terram,
interfectrix virorum tuorum.
10 Numquid et occidere me vis,
sicut jam occidisti septem viros?
Ad hanc vocem perrexit in
superius cubiculum domus suæ:
et tribus diebus, et tribus nocti-
bus non manducavit, neque bibit:
11 sed in oratione persistens cum
lacrymis deprecabatur Deum, ut
ab isto improperio liberaret eam.
12 Factum est autem die tertia,
dum compleret orationem, bene-
dicens Dominum, 13 dixit: Bene-
dictum est nomen tuum Deus
patrum nostrorum: qui cum
iratus fueris, misericordiam fa-
cies, et in tempore tribulationis
peccata dimittis his, qui invocant
te. 14 Ad te Domine faciem meam
converto, ad te oculos meos di-
rigo. 15 Peto Domine ut de vin-
culo improperii hujus absolvas
me, aut certe desuper terram
eripias me. 16 Tu scis Domine,
quia numquam concupivi virum,
et mundam servavi animam
meam ab omni concupiscentia.
17 Numquam cum ludentibus mis-
cui me: neque cum his, qui in
levitate ambulant, participem me

8 nes ji buvo išleista už septynių vyrų,
o pikta dvasia, vardu Asmodiejus,
užmušė juos tuojau, kaip tik buvo
pas ją įėję. 9 Taigi, kuomet ji
barė tarnaitę už jos kaltybę, ta
atsakė jai ir tarė: Kadgi mes nema-
tytumėm daugiaus iš tavęs sunaus
arba dukters ant žemės, tu užmu-
šėja savo vyrų! 10 Argi ir mane
nori užmušti, kaip jau užmušei
septynis vyrus? Nuo tų žodžių
ji užėjo į augštąjį savo namų
kambarį ir tris dienas bei tris
naktis nevalgė ir negėrė, 11 bet
melsdamasi ištvermingai su aša-
romis prašė Dievą, kad išliuosuotu
ją iš to apgėdinimo.

12 Atsitiko gi, kad trečią dieną,
baigdama maldą ir šlovindama
Viešpatį, 13 ji tarė: Pašlovintas
tavo vardas, musų tėvų Dieve,
kurs užsirustini, o paskui darai
mielaširdystę ir sielvarto metu
atleidi nuodėmes tiems, kurie šau-
kiasi į tave. 14 Prie tavęs, Vieš-
patie, kreipiu savo veidą, prie
tavęs keliu savo akis. 15 Meldžiu,
Viešpatie, kad paliuosuotumei mane
nuo šito apgėdinimo raiščio, arba
bent atimtumei mane nuo žemės
paviršio. 16 Tu žinai, Viešpatie,
jog niekuomet negeidžiau vyro ir
užlaikiau savo sielą nesuteptą
jokiu pageidimu. 17 Niekuomet
aš nesimaišiau tarp žaidžiančiųjų
ir nesusidėjau su tais, kurie elgiasi
išdykusiai. 18 Priimti gi vyrą suti-

buvo daromi skaudžiausi išniekinimai. Plg. aug. 2, 22. 23. — *Ragėje.* Anot. 1, 16 ir k. Ragėje gyvenęs Gabėlis, o nuo Saros tėvo Raguėlio iki Gabėliui buvęs gana tolimas kelias (vz. žem. 9, 3 ir k.); todėl Ragės vardas atsirado čionai tikriausiai per paklydimą ir užuot jo rasi turėtu buti Ekbatana, kaip randama gr. t. — **(8)** *Asmodiejus.* Vardas padarytas tikriausiai iš ebr. ž. *šamad,* naikinti; todėl Asmodiejus reiškia tą pat, ką ir naikintojas. Apie tą piktąją dvasią daug pasakų prirašyta talmudiškose knygose. — *Kaip tik buvo...* Plg. žem. 6, 22. — **(10)** *Į augštąjį...:* ant plokščio namų stogo. — *Nevalgė ir negėrė.* Anot kitų tekstų Sara turėjusi net pagundą nusižudyti.

(13) *Kurs užsirustini..* Plg. Hab. 3, 2. — **(16)** *Negeidžiau vyro,* t. y. Sara niekuomet nepasidavė kuniškiems geiduliams; ištekėdama gi klausė savo gim-

præbui. [18] Virum autem cum
timore tuo, non cum libidine mea
consensi suscipere. [19] Et, aut ego
indigna fui illis, aut illi forsitan
me non fuerunt digni: quia
forsitan viro alii conservasti me.
[20] Non est enim in hominis po-
testate consilium tuum. [21] Hoc
autem pro certo habet omnis, qui
te colit, quod vita eius, si in
probatione fuerit, coronabitur: si
autem in tribulatione fuerit, li-
berabitur: et si in correptione
fuerit, ad misericordiam tuam
venire licebit. [22] Non enim de-
lectaris in perditionibus nostris:
quia post tempestatem, tran-
quillum facis: et post lacry-
mationem et fletum, exultationem
infundis. [23] Sit nomen tuum Deus
Israel benedictum in sæcula.
[24] In illo tempore exauditæ
sunt preces amborum in conspectu
gloriæ summi Dei: [25] et missus
est Angelus Domini sanctus Ra-
phael, ut curaret eos ambos,
quorum uno tempore sunt oratio-
nes in conspectu Domini recitatæ.

kau su baime tavęs, o ne su savo
geiduliu, [19] ir arba aš buvau jų
neverta, arba rasi jie nebuvo manęs
verti, nes tu rasi užlaikei mane
kitam vyrui. [20] Nes tavo užmany-
mas ne žmogaus valdžioje. [21] Tai
gi tikras yra dalykas kiekvienam,
kurs tau tarnauja, jog jo gyveni-
mas, jei bus su ištyrimu, bus ap-
vainikuotas, o jei bus su sielvartu,
bus išliuosuotas, ir jei bus su
bausme, jam bus valia ateiti prie
tavo mielaširdystės. [22] Nes tu
nesigerėji musų prapultimi, nes
po audros darai tylą, ir po ap-
siašarojimo ir raudojimo, įpili
džiaugsmo. [23] Teesie tavo vardas,
Izraėlio Dieve, pašlovintas per
amžius.

[24] Anuo metu abiejų maldos liko
išklausytos Augščiausiojo Dievo
garbės akyvaizdoje, [25] ir buvo siųs-
tas Viešpaties Angelas šventas
Rapolas, kad išgydytu abudu, kurių
dviejų maldos buvo vienu metu
statytos Viešpaties akyvaizdoje.

II. Dievo pagalba, suteikta Tobijui ir Sarai per angelą Rapolą.
1. Jaunesniojo Tobijo kelionė į Mėdiją.

Caput IV. [1] Igitur cum Tobias
putaret orationem suam exaudiri
ut mori potuisset, vocavit ad se

4. perskyrimas. [1] Taigi, Tobijas,
manydamas, jo maldą, kad galėtu
numirti, busiant išklausytą, pasi-

dytojų patarimo. — (19) *Arba aš buvau..* Šitų žodžių iki 23. e. galui nėra gr. t. Nors Sara nesijautė esanti kalta, bet ji nuolankiai sutinka, kad ir ji pati galėjo buti neverta moterystės.

(24) *Abiejų:* Tobijo ir Saros. — (25) *Rapolas.* Ebr. *R^efa'el*, Dievas gydo. Plg. 1 Kron. 26, 7. Remdamos šituo pasakojimu krikščionių padavimas skaito Rapolą globėjų ligonių ir keleivių ir gerbia jį kaipo Arkangelą, nors šv. Rašte jis vadinasi visur angelu Pats save jie vadina vienu iš septynių, kurie stovi ties Dievu (12, 15), todėl pasirodo esąs viena iš vyriausiųjų dangaus dvasių.

4, 1—5, 28. Vyresnysis Tobijas, laukdamas mirties, perspėja savo sunų, kad mylėtu motiną, užlaikytu įstatymą ir duotu išmaldų (4, 1—20). Jis paveda jam atsiimti paskolintus pinigus iš Gabėlio ir pamoko, kaip jis turi tai padaryti (4, 21—5, 4). Jaunesnysis Tobijas randa kelionės draugą Arkangelą Rapolą, su kuriuo, pritariant tėvui, išeina į Ragę, palikdamas gimdytojus labai nuliudusius (5, 5—28).

(4, 1) *Kad galėtu numirti.* Plg. aug. 3, 6. — *Busiant išklausytą.* Tobijas manė, kad Dievas, išklausydamas jo maldą atims jį iš šito pasaulio. Bet Dievas suteikia arba tai, ko mes jį

Tobiam filium suum, 2 dixitque
ei: Audi fili mi verba oris mei,
et ea in corde tuo, quasi fun-
damentum construe.

3 Cum acceperit Deus animam me-
am, corpus meum sepeli: et hono-
rem habebis matri tuæ omnibus
diebus vitæ eius: 4 memor enim
esse debes, quæ et quanta pericula
passa sit propter te in utero suo.
5 Cum autem et ipsa compleverit
tempus vitæ suæ, sepelias eam
circa me.
6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ
in mente habeto Deum: et cave ne
aliquando peccato consentias, et
prætermittas præcepta Domini Dei
nostri. 7 Ex substantia tua fac ele-
emosynam, et noli avertere faciem
tuam ab ullo paupere: ita enim
fiet ut nec a te avertatur facies
Domini. 8 Quo modo potueris, ita
esto misericors. 9 Si multum tibi
fuerit, abundanter tribue: si exi-
guum tibi fuerit, etiam exiguum
libenter impertiri stude. 10 Præ-
mium enim bonum tibi thesauri-
zas in die necessitatis. 11 quoniam
eleemosyna ab omni peccato, et a
morte liberat, et non patietur ani-
mam ire in tenebras. 12 Fiducia
magna erit coram summo Deo
eleemosyna omnibus facientibus

vadino prie savęs savo sunų To-
biją 2 ir jam tare: Pasiklausyk,
mano sunau, mano burnos žodžių
ir dėk juos į savo širdį kaipo pa-
matą.
3 Kuomet Dievas paims mano
sielą, tu palaidok mano kuną ir
laikyk pagarboje savo motiną per
visas jos gyvenimo dienas, 4 nes
turi atsiminti, kokiuos ir kiek
pavojų ji kentėjo dėlei tavęs savo
įščioje. 5 O kuomet ir ji bus užbai-
gus savo gyvenimo laiką, palaidok
ją greta manęs.
6 Per visas gi savo gyvenimo
dienas turėk mintyje Dievą ir sergė-
kies, kad niekuomet nesutiktumei
nusidėti ir kad neapleistumei Vieš-
paties musų Dievo įsakymų. 7 Iš
savo lobio duok išmaldas ir nenu-
kreipk savo veido nei nuo vieno
beturčio; nes taip atsitiks, kad ir
nuo tavęs nebus nukreiptas Vieš-
paties veidas. 8 Kaip galėsi, taip
buk gailestingas. 9 Jei turėsi
daug, duok apsčiai; jei turėsi maža,
noriai rupinkies suteikti maža.
10 Nes tu krauni sau gerą už-
mokesnį reikalo dienai. 11 Nes
išmalda išliuosuoja nuo visokios
nuodėmės ir nuo mirties, ir neleis
sielai eiti į tamsybes. 12 Išmalda
bus visiems ją duodantiems didis
pasitikėjimas augščiausiojo Dievo

prašome arba geresnį dalyką; taip buvo išklausytas ir Tobijo prašymas. — (2) *Paklausyk, mano sunau...* Kituose tekstuose šituos žodžius randame po 20. e. — *Kaipo pamatą:* ant kurio turi buti paremtas visas tavo pasielgimas. (3) *Dievas paims mano sielą...* Naujas apsireiškimas gyvo Tobijo tikėjimo į sielos nemarumą. — *Palaidok...* Plg. Iš. 20, 12; Ekli. 7. 29; 2 Mak. 7, 27; Prad. 49, 29...

(6) *Dievo įsakymų.* Po šitų žodžių gr. t. dar pridurta: Pildyk teisybę per visas savo gyvenimo dienas ir nevaikščiok bedievystės keliais; nes jei elgsies tobulai, turėsi laimės savo darbuose ir pildysi visą teisybę. — **(7–8)** *Iš savo lobio...* Plg. Pat. 3, 9; Ekli. 4, 1. 35, 11; 14, 13; Lk. 14, 13.— **(10)** *Reikalo dienai:* šio gyvenimo varguose, bet ypač baisioje teismo dienoje. — **(11)** *Visokios.* To žodžio nėra kituose tekstuose. Išmalda gali išliuosuoti tik nuo kasdieninių nuodėmių, nuo mirtinųjų gi tik tiek, kiek prirengia prie atleidimo jųjų, o po atleidimo prisideda prie ganadarymo už laikines bausmes ir sutvirtinimo pašvenčiančioje malonėje. Nors tą-pat galima pasakyti apie kiekvieną gerą darbą, tečiau pasigailėjimas artimo turi ypatingą sąryšį su Dievo mielaširdyste. Plg. Lk. 11, 4. —

eam. 13 Attende tibi fili mi ab
omni fornicatione, et præter ux-
orem tuam numquam patiaris
crimen scire. 14 Superbiam num-
quam in tuo sensu, aut in tuo
verbo dominari permittas: in
ipsa enim initium sumpsit omnis
perditio. 15 Quicumque tibi ali-
quid operatus fuerit, statim ei
mercedem restitue, et merces mer-
cenarii tui apud te omnino non
remaneat. 16 Quod ab alio ode-
ris fieri tibi, vide ne tu ali-
quando alteri facias. 17 Panem
tuum cum esurientibus et egenis
comede, et de vestimentis tuis
nudos tege. 18 Panem tuum, et
vinum tuum super sepulturam
justi constitue, et noli ex eo man-
ducare, et bibere cum peccatori-
bus. 19 consilium semper a sa-
piente perquire. 20 Omni tempore
benedic Deum: et pete ab eo, ut
vias tuas dirigat, et omnia con-
silia tua in ipso permaneant.

21 Indico etiam tibi fili mi de-
disse me decem talenta argenti,
dum adhuc infantulus esses, Ga-
belo in Rages civitate Medorum,
et chirographum eius apud me
habeo: 22 et ideo perquire quo
modo ad eum pervenias, et re-
cipias ab eo supra memoratum
pondus argenti, et restituas ei
chirographum suum.

23 Noli timere fili mi: paupe-
rem quidem vitam gerimus, sed

akyvaizdoje. 13 Saugok save, mano
sunau, nuo visokios paleistuvystės,
tebuna tau gana tavo pačios ir
neleisk sau pažinti prasikaltimo.
14 Niekuomet neleisk viešpatauti
savo mintyse arba savo žodžiuose
puikybei, nes iš jos ėmė pradžią
visoki prapultis. 15 Kas tik bus
tau šį-tą padaręs, tuojau atiduok
jam užmokesnį, ir tavo samdininko
alga tenepasilieka pas tave. 16 Veiz-
dėk, kad tu niekuomet nedarytumei
kitam tai, ko tu nekenti, kad kitas
tau darytu. 17 Savo duoną val-
gyk su alkstančiais ir stokojančiais,
ir savo apdarais pridengk nuo-
guosius. 18 Savo duoną ir savo
vyną paskirk teisiojo laidotuvėms
ir nevalgyk nei gerk jų su nusidė-
jėliais. 19 Ješkok visuomet pa-
tarties pas išmintingąjį. 20 Visą
laiką šlovink Dievą ir prašyk jį,
kad vestu tavo kelius, ir visi tavo
sumanymai tepasilieka jame.

21 Taipogi pasakau tau, mano
sunau, jog, tau dar tebesant kudi-
kiu aš daviau dešimtį talentų si-
dabro Gabėliui Mėdų mieste Ragėje
ir turiu pas save jo raštą. 22 Todėl,
pajieškok, kaip galėtumei pas jį
nueiti ir atsiimti iš jo minėtuosius
pinigus ir sugrąžinti jam jo parašą.

23 Nesibijok, mano sunau; tiesa,
mes gyvename neturtingai, bet

Nuo mirties: amžinosios. — *Į tamsybes:* į amžiną pasmerkimą. — **(13)** *Pažinti prasikaltimo.* Gr. t. čionai pridėtas ilgesnis pamokymas apie reikalingumą vesti pačią iš savo giminės tarpo. — **(14)** *Iš jos ėmė pradžią...* Plg. Prad. 3, 5. — **(15)** *Kas tik bus...* Plg. Kun. 19, 13; Atk 24, 14. — **(16)** *Veizdėk...* Plg. Mt. 7, 12; Lk. 6, 31. — **(17)** *Savo duoną..* Plg. Lk. 14, 13. — **(18)** *Teisiojo laidotuvėms.* Mintis rasi toki: Laidok numirusius ir daryk pasilikusiems paprastą pakasynų pokilį. Tuo budu buvo sušelpiami mirusiojo giminės ir suteikiama jiems paguoda. — **(19. 20)** *Jieškok...* Reikia jieškoti išmintingų žmonių patarimo; kadangi tečiau visų žmonių išmanymas apribotas, todėl reikia melsties dažnai ir šlovinti Dievą, kad jis išklausytu meldimus. — **(20)** *Tepasilieka jame.* Prasmė: tebuna tvirti per jį.

(23) *Turėsime daug gėrybių:* nežiurint dabartinio neturto, jei bijosimės

multa bona habebimus si timueri-
mus Deum, et recesserimus ab
omni peccato, et fecerimus bene.

Caput V. 1 Tunc respondit To-
bias patri suo, et dixit: Omnia
quæcumque præcepisti mihi
faciam pater. 2 Quo modo autem
pecuniam hanc requiram, ignoro,
ille me nescit, et ego eum ignoro:
quod signum dabo ei? Sed neque
viam, per quam pergatur illuc,
aliquando cognovi. 3 Tunc pater
suus respondit illi, et dixit:
Chirographum quidem illius
penes me habeo: quod dum illi
ostenderis, statim restituet. 4 Sed
perge nunc, et inquire tibi ali-
quem fidelem virum, qui eat te-
cum salva mercede sua: ut, dum
adhuc vivo, recipias eam.
5 Tunc egressus Tobias, invenit
juvenem splendidum, stantem
præcinctum, et quasi paratum ad
ambulandum. 6 Et ignorans quod
Angelus Dei esset, salutavit
eum, et dixit: Unde te habemus
bone juvenis? 7 At ille respon-
dit: Ex filiis Israel. Et Tobias
dixit ei: Nosti viam, quæ ducit
in regionem Medorum? 8 Cui res-
pondit: Novi: et omnia itinera

turėsime daug gėrybių, jei bijo-
simės Dievo ir atsitrauksime nuo
kiekvienos nuodėmės ir gera dary-
sime.

5. perskyrimas. 1 Tuomet To-
bijas atsakė savo tėvui ir tarė:
Tėve, visa, ką man įsakei, pa-
darysiu; 2 bet kaip atsiimti tuos
pinigus, aš nežinau. Jis manęs
nepažįsta ir aš jo nepažįstu; kokį
aš jam duosiu ženklą? Bet ir
kelio, kuriuo ten einama, aš visai
nežinau. 3 Tuomet jo tėvas jam
atsakė ir tarė: Juk aš turiu pas
save jo parašą; kaip tik tu jam
parodysi jį, jis tuojau sugrąžins.
4 Bet dabar eik ir pasijieškok sau
kokio ištikimo vyro, kurs eitu
draug su tavim už savo užmokesnį,
idant atsiimtumei juos dar prie
mano gyvos galvos.
5 Tuomet Tobijas išėjo, rado
skaistų jaunikaitį, stovintį susi-
juosusį ir tarsi prisirengusį ke-
liauti. 6 Nežinodamas, kad tai
buvo Dievo Angelas, jis pasvei-
kino jį ir tarė: Iš kur tu, geras
jaunikaiti? 7 O anas atsakė:
Iš Izraėlio sunų. Tobijas jam
tarė: Ar žinai kelią, kuriuo einama
į Mėdų kraštą? 8 Tasai jam
atsakė: Žinau ir dažnai vaikščiojau

Dievo, nieko nestigs mums šiame gy-
venime, bet ypač gausų atsilyginimą
gausime danguje.

(**5, 2**) *Kokį aš jam duosiu ženklą:* kad
Gabėlis įtikėtu, jog pinigai reikia ati-
duoti nežinamam jaunikaičiui, atnešu-
siam pirm dvidešimties metų įteiktą
Tobijui parašą. — (**7**) *Iš Izraėlio sunų...*
Kaip Viešpaties Angelas sako apie
save tai, kas tiktai Dievui pritinka,
taippat ir Rapolas savinasi, kas pri-
derėjo Azarijo ypatai. Pats Išgany-
tojas pasirodė mokytiniamdviem iš
Emauso taipogi kaipo svetimtautis ir
elgėsi kaipo toksai, o Marijai Magda-
lenai pasirodė kaipo sodininkas. Tiesa,
tikra Išganytojo ypata išėjo aikštėn,
ir suklydimas neilgai tęsėsi; bet ir
čionai angelo pasielgimas buvo toks,
kad aiškiai rodė jį esant daugiaus
negu paprastą žmogų, ir Tobijo pa-
klydimas negalėjo ilgai pasilikti. An-
gelas pasirodo labai skaistaus veido
(5. e.), netikėtai greitai atrandamas
(10. e), apskelbia išanksto Tobijo iš-
gijimą (13. e.), išgelbi jaunąjį Tobiją
prie Tigrio, išvaro piktąją dvasią ir
galop išgydo vyresnįjį Tobiją. Taip
jo galutino apsireiškimo galėjo buti
tik tas tikslas, kad butu apreikšta jo
ypata, o ne vien jo esybė, kuri jau
anksčiaus buvo nujaučiama. Ir išti-
krųjų Tobijas 12, 1 vadina jį šventu
žmogumi. — (**8**) *Dažnai vaikščiojau...*
Tas pasakymas lygiai tiko angelui

eius frequenter ambulavi, et
mansi apud Gabelum fratrem
nostrum: qui moratur in Rages
civitate Medorum, quæ posita est
in monte Ecbatanis. 9 Cui Tobias
ait: Sustine me obsecro, donec
hæc ipsa nunciem patri meo.
10 Tunc ingressus Tobias, indicavit universa hæc patri suo.
Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.
11 Ingressus itaque salutavit
eum, et dixit: Gaudium tibi sit
semper. 12 Et ait Tobias: Quale
gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, et lumen cæli non
video? 13 Cui ait juvenis: Forti
animo esto, in proximo est ut a
Deo cureris. 14 Dixit itaque illi
Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in
Rages civitatem Medorum? et
cum redieris, restituam tibi mercedem tuam. 15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam, et reducam
eum ad te. 16 Cui Tobias respondit: Rogo te, indica mihi, de
qua domo, aut de qua tribu es
tu? 17 Cui Raphael angelus
dixit: Genus quæris mercenarii,
an ipsum mercenarium, qui cum
filio tuo eat? 18 Sed ne forte
solicitum te reddam, ego sum
Azarias Ananiæ magni filius.
19 Et Tobias respondit: Ex magno
genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere
genus tuum. 20 Dixit autem illi
Angelus: Ego sanum ducam, et

visais jo keliais ir esu buvęs pas
musų brolį Gabėlį, kurs gyvena
Mėdų mieste Ragėje, esančiame
ant Ekbatanos kalnų. 9 Tuomet
Tobijas jam tarė: Palaukk manęs,
meldžiamasis, kolei aš tai apskelbsiu savo tėvui.
10 Tuomet Tobijas įėjęs pasakė
visa tai savo tėvui. Nustebęs dėl
tų dalykų tėvas prašė, kad anas
įeitu pas jį. 11 Taigi, jis įėjo,
pasveikino jį ir tarė: Teesie tau
visuomet džiaugsmas. 12 O Tobijas tarė: Koks bus džiaugsmas
man, kurs sėdžiu tamsybėje ir
nematau dangaus šviesos? 13 Jaunikaitis jam atsakė: Buk drąsus,
nes neilgai trukus busi Dievo
išgydytas. 14 Tuomet Tobijas jam
tarė: Ar galėsi nuvesti mano sunų
pas Gabėlį į Mėdų miestą Ragę?
o kuomet sugrįši, aš tau atiduosiu
tavo užmokesnį. 15 Angelas jam
tarė: Aš nuvesiu ir atvesiu jį atgal
pas tave. 16 Tobijas jam atsakė:
Meldžiamasis, pasakyk man, iš
kokios tu šeimynos arba iš kurios
giminės? 17 Angelas Rapolas jam
tarė: Ar tu jieškai samdininko
giminės, ar paties samdininko, kurs
turi eiti su tavo sunumi? 18 Bet
kad kartais nepadaryčiau tau susirupinimo, aš esu didžiojo Ananijo
sunus Azarijas. 19 O Tobijas atsakė: Tu iš didžios giminės. Bet
meldžiu, nepykk, kad norėjau
žinoti tavo giminę. 20 Angelas gi
jam tarė: Aš nuvesiu sveiką ir
atvesiu tau atgal sveiką tavo sunų.

---

kaip ir Azarijui. — *Ekbatanos kalnų.* Tie kalnai buvo gavę savo vardą nuo Ekbatanos miesto. — **(9)** *Palaukk manęs...* Gr. t. tas pats dalykas papasakotas bent kiek plačiaus.

(17) *Ar tu jieškai...* Paprasčiausis pas rytiečius buvo dalykas pasiklausti apie giminę, iš kurios kas nors buvo kilęs. Juo svarbesnis buvo Tobijo klausimas, nes jis turėjo siųsti atvestąjį jaunikaitį draug su savo sunumi į tolimą kelionę. Tokiose aplinkybėse nevisai aiškus atsakymas galėjo gerai nurodyti Tobijui tikrąją angelo esybę. — *Ananijo.* Ebr. ž. *Chananijah* reiškia tą pat, ką ir V i e š p a t s p a d a r ė m a l o n ę. — *Azarijas.* Ebr. *ʿAzarijah.* V i e š p a t s p a-

sanum tibi reducam filium tuum.
[21] Respondens autem Tobias, ait:
Bene ambuletis, et sit Deus in
itinere vestro, et Angelus eius
comitetur vobiscum.
[22] Tunc paratis omnibus, quæ
erant in via portanda, fecit To-
bias vale patri suo et matri suæ,
et ambulaverunt ambo simul.
[23] Cumque profecti essent, cœ-
pit mater eius flere, et dicere:
Baculum senectutis nostræ tu-
listi, et transmisisti a nobis.
[24] Numquam fuisset ipsa pecunia,
pro qua misisti eum. [25] Suf-
ficiebat enim nobis paupertas
nostra, ut divitias computare-
mus hoc, quod videbamus filium
nostrum. [26] Dixitque ei Tobias:
Noli flere, salvus perveniet filius
noster, et salvus revertetur ad
nos, et oculi tui videbunt illum.
[27] Credo enim quod Angelus Dei
bonus comitetur ei, et bene dis-
ponat omnia, quæ circa eum ge-
runtur, ita ut cum gaudio rever-
tatur ad nos. [28] Ad hanc vocem
cessavit mater eius flere, et tacuit.

[21] Atsakydamas gi Tobijas tarė:
Keliaukite laimingai, ir Dievas
teesie jusų kelyje, o jo Angelas
telydi judu.

[22] Tuomet prirengus visa, kas
reikėjo pasiimti kelyje, Tobijas
atsisveikino su savo tėvu ir savo
motina, ir juodu iškeliavo draug.
[23] O kuomet juodo išėjo, jo motina
ėmė verkti ir sakyti: Ėmei mu-
dviejų senatvės lazdą ir išsiuntei
nuo mudviejų. [24] Kadgi niekuo-
met nebutu buvę tų pinigų, dėlei
kurių jį išsiuntei. [25] Nes gana
mums buvo musų neturto, kad
turtais skaitytumėva tai, jog ma-
tėva savo sunų. [26] O Tobijas jai
tarė: Neverkk, musų sunus nueis
sveikas ir sveikas sugrįš pas mudu,
ir tavo akįs matys jį. [27] Nes aš
tikiu, jog geras Dievo Angelas
lydi jį ir gerai tvarko visa, kas
su juo darosi, taip kad jis su
džiaugsmu sugrįš pas mudu. [28] Ant
tų žodžių motina liovėsi verkus ir
nutilo.

2. Tobijo vestuvės su Sara.

Caput VI. [1] Profectus est autem
Tobias, et canis sequutus est eum,
et mansit prima mansione juxta
fluvium Tigris. [2] Et exivit ut

6. perskyrimas. [1] Tobijas gi iške-
liavo, ir šuo sekė jį. Pirmą naktį
jis apsistojo prie Tigrio upės. [2] Jis
išėjo nusiplautų savo kojų, o štai

d e d a. — (**21**) *Angelas telydi..* Tobijas, pats to nežinodamas, nurodo tikrąją savo sunaus palydovo prigimtį. Vz. žem 28. e. Plg. Ps. 90, 11. 12.

(**25**) *Nes gana mums buvo..*: Nedaugelio, ką turėjome savo neturte, gana mums buvo, o ta aplinkybė, kad su mumis buvo musų sunus, galėjo skaityties dideliu turtu, palyginant ją su dabartiniu nuostoliu.

6, 1—9, 12. Kelionėje, Tobijas, žuvies užpultas, patariant angelui, pagauna ją ir pasilaiko jos širdį, tulžį ir kepenas (6, 1—9). Toliaus angelas pataria Tobijui apsivesti su Sara ir pamoko, kaip jis turi apsiginti nuo piktosios dvasios (6, 10—22). Meiliai priimtas Raguėlio Tobijas prašo jį, kad išleistu už jo savo dukterį, ką anas angelo perspėtas sutinka padaryti (7, 1—20). Tobijas, laikydamos angelo duotų pamokymų išvaro piktąją dvasią ir maldaprisirengia prie moterystės (8, 1—10); mergaitės tėvų baimė apie jaunikio likimą pasirodo tuščia, ir jie kelia su džiaugsmu vestuves (8, 11—24). Tobijo įprašytas angelas nukeliauja į Ragę, atsiima pinigas, paskolintus Gabėliui, ir atveda jį patį į vestuves (9, 1—12.)

(**6, 1**) *Prie Tigrio...* Ninivos miestas, kame gyveno Tobijas, buvo prie Tigrio upės; todėl čionai tuo pačiu vardu rasi pavadinta vienas upėlių, tekančių į Tigrį (Zabas). — (**2**) *Savo kojų.* Anot

lavaret pedes suos, et ecce piscis
immanis exivit ad devorandum
eum. [3] Quem expavescens Tobias
clamavit voce magna, dicens: Domine,
invadit me. [4] Et dixit ei
Angelus: Apprehende branchiam
eius, et trahe eum ad te. Quod
cum fecisset, attraxit eum in siccum,
et palpitare cœpit ante pedes
eius. [5] Tunc dixit ei Angelus:
Exentera hunc piscem, et cor eius,
et fel, et jecur repone tibi: sunt
enim hæc necessaria ad medicamenta
utiliter. [6] Quod cum fecisset,
assavit carnes eius, et secum
tulerunt in via: cetera
salierunt, quæ sufficerent eis,
quousque pervenirent in Rages
civitatem Medorum.

[7] Tunc interrogavit Tobias Angelum,
et dixit ei: Obsecro te
Azaria frater, ut dicas mihi quod
remedium habebunt ista, quæ de
pisce servare jussisti? [8] Et respondens
Angelus, dixit ei: Cordis
eius particulam si super carbones
ponas, fumus eius extricat omne
genus dæmoniorum sive a viro,
sive a muliere, ita ut ultra non
accedat ad eos. [9] Et fel valet
ad ungendos oculos, in quibus
fuerit albugo, et sanabuntur.

[10] Et dixit ei Tobias: Ubi vis
ut maneamus? [11] Respondensque
Angelus, ait: Est hic Raguel
nomine, vir propinquus de tribu
tua, et hic habet filiam nomine
Saram, sed neque masculum, ne-

didełiausi žuvis prisiartino jo prarytų.
[3] Nusigandęs jos Tobijas
šaukė didžiu balsu ir tarė: Viešpatie,
ji užpuola mane. [4] Angelas
jam tarė: Nutverkk ją už pažandės
ir trauk ją prie savęs. Jis tai
padarė ir ištraukė ją ant sausumos,
ir jį pradėjo plastėti prie jo kojų.
[5] Tuomet Angelas jam tarė: Išskrosk
šitą žuvį, o atidėk sau jos
širdį, tulžį ir kepenas, nes tai reikalingi
dalykai naudingiems vaistams.
[6] Tai padaręs, jis iškepė
jos mėsą, ir juodu pasiėmė su
savim į kelią; kas buvo likę, pasudė,
kad užtektu jiemdviem, kolei ateis
į Mėdų miestą Ragę. [7] Tuomet
Tobijas pasiklausė Angelą ir jam
tarė: Meldžiu tave, broli Azarijau,
pasakyti man, kokį galima turėti
vaistą iš to, ką liepei užlaikyti
iš žuvies. [8] O Angelas atsakydamas
jam tarė: Jei padėsi jos
širdies dalelę ant anglių, jos dumai
nuvaro visokią piktų dvasių rųšį
ar tai nuo vyro, ar nuo moteriškės,
taip kad daugiaus prie jų nebeprisiartina.
[9] O tulžis tinka akims
patepti, kuriose butu pabalimas,
ir išgys.

[10] Tobijas jam tarė: Kame nori,
kad sustotumėva? [11] Atsakydamas
Angelas tarė: Yra čionai vyras
vardu Raguėlis, giminaitis iš tavo
giminės, jis turi dukterį vardu
Sarą; o be jos neturi nei sunaus,

---

gr. ir Syr. teksto Tobijas maudėsi. — *Diedeliausi žuvis.* Kaikurie spėja, kad tai buvusi labai didėlė lydėka, kuri norėjusi apžioti Tobijo koją. — **(5)** *Atidėk sau...* Iš atsitikimo su žuvimi Tobijas galėjo vėl numanyti, kad jo palydovas ne paprastas žmogus; bet angelas, norėdamas pasilikti nepažintas iki galui, nurodo Tobijui vaistą, kuriuo liaudies įsitikrinimu galesiąs įvykti jo pažadėtas išgydymas. — **(6)** *Į kelią.* Italėje: in victu, paviržiui. —

(8) *Jei padėsi...* Liaudis paminėtas žuvies dalis skaitė tikrais vaistais. Angelas prisitaiko prie tos nuomonės, bet kalba apie tokį išgydymą, kurs galės įvykti, Dievui padarius stebuklą ir pasinaudojus jau iš vardintomis žuvies dalimis.

(10) *Tobijas jam tarė:* Kuomet juodu prisiartino prie Ekbatanos (apie 700 kilom. nuo Ninivos), — **(11)** *Nei sunaus, nei kitos...* Angelo žodžių prasmė yra ta, kad Raguėlis neturi visai kitų artimesnių giminaičių.

que feminam ullam habet aliam
præter eam. [12] Tibi debetur om-
nis substantia eius, et oportet
eam te accipere conjugem. [13] Pete
ergo eam a patre eius, et dabit
tibi eam in uxorem.
[14] Tunc respondit Tobias, et dixit:
Audio quia tradita est septem
viris, et mortui sunt: sed et hoc au-
divi, quia dæmonium occidit illos.
[15] Timeo ergo, ne forte et mihi
hæc eveniant: et cum sim unicus
parentibus meis, deponam senec-
tutem illorum cum tristitia ad
inferos. [16] Tunc angelus Raphael
dixit ei: Audi me, et ostendam
tibi qui sunt, quibus prævalere
potest dæmonium. [17] Hi namque
qui coniugium ita suscipiunt, ut
Deum a se, et a sua mente ex-
cludant, et suæ libidini ita va-
cent, sicut equus et mulus, quibus
non est intellectus: habet pote-
statem dæmonium super eos.
[18] Tu autem cum acceperis eam,
ingressus cubiculum, per tres dies
continens esto ab ea, et nihil
aliud, nisi orationibus vacabis
cum ea. [19] Ipsa autem nocte, in-
censo jecore piscis, fugabitur dæ-
monium. [20] Secunda vero nocte
in copulatione sanctorum patri-
archarum admitteris. [21] Tertia
autem nocte, benedictionem con-
sequeris, ut filii ex vobis pro-
creentur incolumes. [22] Transacta
autem tertia nocte, accipies vir-
ginem cum timore Domini, amore
filiorum magis quam libidine duc-
tus, ut in semine Abrahæ bene-
dictionem in filiis consequaris.

nei kitos dukters. [12] Tau priguli
visas jos lobis ir reikia, kad tu
imtumei ją moterimi. [13] Taigi,
prašyk jos iš josios tėvo, o jis
duos tau ją moterystėn.

[14] Tuomet Tobijas atsakė ir tarė:
Teko girdėti, kad ji buvusi duota
septyniems vyrams, ir jie mirė;
bet ir tai girdėjau, kad juos už-
mušusi piktoji dvasia. [15] Bijau
tat, kad kartais ir su manim taip
neatsitiktų; o kadangi esu mano
gimdytojų vienatinis, aš nuvesčiau
jų senatvę su nuliudimu į mirusiųjų
buveinę. [16] Tuomet Angelas Ra-
polas jam tarė: Paklausyk manęs;
o aš tau parodysiu, kokie yra tie,
kuriuos piktoji dvasia gali ap-
veikti. [17] Yra tai tie, kurie eina
moterystėn taip, kad atstumia
nuo savęs ir nuo savo minčių
Dievą, ir pasiduoda savo gei-
duliui, taip kaip arklys ir mulas,
neturintįs proto; ant tų piktoji
dvasia turi valdžią. [18] Tu gi,
kuomet, vedęs ją, įeisi į kambarį,
nesiartink prie jos per tris dienas
ir nieku kitu neužsiimk su ja kaip
tik malda. [19] O tą pačią naktį,
uždegus žuvies kepenas, piktoji
dvasia bus išvaryta. [20] Antrą
naktį busi įleistas į šventųjų pa-
triarkų draugystę. [21] O trečią
naktį gausi palaiminimą, kad iš
jusų gimtu visai sveiki vaikai.
[22] Praėjus trečiajai nakčiai, imsi
mergaitę su Viešpaties baime, ve-
damas labiaus noro turėti vaikų kaip
geidulio, idant gautumei palai-
minimą vaikuose iš Abraomo ainijos.

(**15**) *Nuvesčiau jų senatvę..*: Plg. Prad. 42, 38. — (**17**) *Kaip arklys ir...* Plg. Ps. 31, 9; Jer. 5, 8; Ez. 23, 20. — *Turi valdžią:* tiek valdžios, kiek Dievas duoda piktajai dvasiai. Ta valdžia baigiasi pagundomis ir kuniškais įžeidimais. — Kas pasakyta Vulgatoje 16. ir 17. e. apie priežastis, to nėra kituose tekstuose; nėra taipogi pasakojimo apie Tobijo prisiturėjimą (18, 19 ir 20. e.). — (**20**) *Busi įleistas..*: tavo moterystė bus palaiminta kaip patriarkų moterystė. — (**22**) *Gautumei palaiminimą...* Aliuzija į Viešpaties pažadėjimą suteikti Abraomui skaitlingą ainiją. Plg. Prad. 22, 17. 18.

Caput VII. 1 Ingressi sunt autem ad Raguelem, et suscepit eos Raguel cum gaudio. 2 Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ: Quam similis est juvenis iste consobrino meo! 3 Et cum hæc dixisset, ait: Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Ninive. 4 Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt: Novimus. 5 Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo interrogas, pater istius est. 6 Et misit se Raguel, et cum lacrymis osculatus est eum, et plorans supra collum eius, 7 dixit: Benedictio sit tibi fili mi, quia boni et optimi viri filius es. 8 Et Anna uxor eius, et Sara ipsorum filia lacrymatæ sunt.

9 Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidi arietem, et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium, 10 Tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, et promittas mihi dare Saram filiam tuam. 11 Quo audito verbo Raguel, expavit, sciens quid evenerit illis septem viris, qui ingressi sunt

7. perskyrimas. 1 Taigi, juodu įėjo pas Raguėlį, o Raguėlis priėmė juodu su džiaugsmu. 2 Raguėlis pažvelgęs į Tobiją, tarė savo pačiai Onai: Kaip panašus šitas jaunikaitis į mano seserėną! 3 Ir tai pasakęs jis tarė: Iš kur judu esata, jaunikaičiai musų broliai? Juodu gi atsakė: Esava iš Neftalio giminės, iš Ninivos belaisvių tarpo. 4 Raguėlis jiemdviem tarė: Ar pažįstata mano brolį Tobiją? Juodu atsakė: Pažįstava. 5 O kuomet jis kalbėjo apie aną daug gera, Angelas tarė Raguėliui: Tobijas, apie kurį klausiesi, yra šitojo tėvas. 6 Tuomet Raguėlis tuojau prisiartino ir su ašaromis pabučiavo jį ir verkdamas ant jo kaklo, 7 tarė: Teateina ant tavęs, mano sunau, palaiminimas, nes esi gero ir geriausiojo vyro sunus. 8 Taipogi jo pati Ona ir jųdviejų duktė Sara apsiverkė.

9 Po to gi pašnekesio Raguėlis liepė papjauti aviną ir prirengti puotą. O kuomet ragino juodu sėsties prie valgio, 10 Tobijas tarė: Aš čionai šiandien nevalgysiu ir negersiu, jei pirma neišklausysi mano prašymo ir nepažadėsi duoti man savo dukterį Sarą. 11 Tai išgirdęs Raguėlis nusigando, nes žinojo, kas atsitiko aniems septyniems vyrams, kurie buvo įėję pas ją, ir ėmė bijoties, kad kartais

---

(7, 1) *Juodu įėjo...* Anot gr. t.: juodu rado jį sėdintį kieme prie savo namų durų ir pasveikino jį pirmi. O Raguėlis tarė: Ramybė teesie su judviem, broliai! Įeikite sveiki ir gyvi. Ir jis įsivedė juodu į savo namus. — **(2)** *Onai.* Gr. t. ji vadinasi *"Εδνα*; Ebr. ž. *'Ednah* reiškia didžią linksmybę. – *Seserėną.* Tas žodis pas žydus reiškė ne tik tikrosios sesers sunų, bet taipogi apskritai giminaitės sunų. — **(5)** *O kuomet jis kalbėjo..* Iš kitų tekstų pasirodo, kad keleiviudu papasakojusiu Raguėliui taipogi apie vyresniojo Tobijo apakimą.

(9) *Po to gi pašnekesio.* Tikriaus anot gr. t. ir Italės: po to gi kaip buvo apiplauti. t. y. kuomet nuplauta keleiviamdviem kojas. Tikriausiai ir Vulgatoje buvo iš pradžios l o t i užuot dabartinio l o c u t i. — **(10)** *Aš čionai nevalgysiu...* Anot gr. t. Tobijas pirma kreipęsis į Angelą, kad padėtu prašyti jam Raguėlį Saros. — **(11)** *Kuomet jis svyravo...* Anot kitų tekstų Raguėlis papasakojęs čionai apie

ad eam: et timere cœpit ne forte
et huic similiter contingeret: et
cum nutaret, et non daret petenti
ullum responsum, 12 dixit ei An-
gelus: Noli timere dare eam isti,
quoniam huic timenti Deum de-
betur coniux filia tua: propterea
alius non potuit habere illam.
13 Tunc dixit Raguel: Non dubito
quod Deus preces et lacrymas
meas in conspectu suo admiserit.
14 Et credo quoniam ideo fecit
vos venire ad me, ut ista coniun-
geretur cognationi suæ asecundum
legem Moysi: et nunc noli du-
bium gerere quod tibi eam tra-
dam.
15 Et apprehendens dexteram
filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradidit,
dicens: Deus Abraham, et Deus
Isaac, et Deus Jacob vobiscum
sit, et ipse coniungat vos, im-
pleatque benedictionem suam in
vobis. 16 Et accepta charta, fece-
runt conscriptionem coniugii.
17 Et post hæc epulati sunt,
benedicentes Deum. 18 Vocavitque
Raguel ad se Annam uxorem
suam, et præcepit ei ut præpa-
raret alterum cubiculum. 19 Et
introduxit illuc Saram filiam
suam, et lacrymata est. 20 Dixit-
que ei: Forti animo esto filia mea:
Dominus cæli det tibi gaudium
pro tædio quod perpessa es.

Caput VIII. 1 Postquam vero
cœnaverunt, introduxerunt iuve-
nem ad eam. 2 Recordatus itaque
Tobias sermonum Angeli, protulit
de cassidili suo partem jecoris, po-
suitque eam super carbones vivos.
3 Tunc Raphael Angelus appre-

ir šitam neatsitiktu panašiai; bet
kuomet jis svyravo ir nedavė pra-
šančiam jokio atsakymo, 12 Angelas
jam tarė: Nebijok duoti jos
šitam, nes jam Dievo bijančiam
priguli tavo duktė kaipo žmona;
todėl kas kitas negalėjo jos gauti.
13 Tuomet Raguėlis tarė: Neabe-
joju, kad Viešpats leido ateiti į
savo akyvaizdą mano maldoms ir
ašaroms, 14 ir tikiu, kad jis to dėl
atvesdino juodu pas mane, idant
šita susivienytu su savo gimine
pagal Mozės įstatymą; taigi dabar
neturėk jokios abejonės, kad tau
ją atiduosiu.

15 Ir ėmęs savo dukters dešinę
padavė į Tobijo dešinę, sakydamas:
Abraomo Dievas, ir Izaoko Dievas,
ir Jokubo Dievas teesie su ju-
dviem, ir tesuvienija judu ir teiš-
pildo savo palaiminimą ant ju-
dviejų. 16 Po to ėmę poperiaus, jie
padarė moterystės sutartį. 17 O
paskui puotavo, šlovindami Vieš-
patį. 18 Raguėlis pasivadino prie
savęs savo žmoną Oną ir liepė
jai prirengti kitą kambarį. 19 Ir
ji įvedė ten savo dukterį Sarą kuri,
apsiašarojo. 20 O ji jai tarė: Buk
drąsi, mano dukte! dangaus Vieš-
pats teduodie tau džiaugsmą už
nuobodį, kurį iškentėjai.

8. perskyrimas. 1 Kuomet gi
jie pavalgė, jie įvedė prie jos jauni-
kaitį. 2 Tobijas gi, atsimindamas
Angelo žodžius, išsiėmė iš savo
delmono kepenų dalį ir padėjo
ją ant žarijų. 3 Tuomet Angelas
Rapolas nutverė piktąją dvasią

---

septynis vyrus, mėginusius vesti anks-
čiaus jo dukterį. — (**14**) *Pagal Mozės įstatymą*... Plg. Sk. 36, 6.

(**15**) *Abraomo Dievas*... Plg. Prad. 24, 60; Rut. 4. 11. — (**19**) *Įvedė ten*... Pagal žydų paprotį išpradžios įveda-
ma į miegomąjį kambarį jaunoji, o jau paskui jaunikis. Plg. Prad. 29, 23.

(**8, 2**), *Kepenų dalį*... Anot kitų tekstų taipogi ir žuvies širdį. — (**3**) *Rapolas nutvėrė*.. Anot gr. t. degančios žuvies kvapas išvijęs piktąją dvasią,

hendit dæmonium, et religavit
illud in deserto superioris Ægypti.
4 Tunc hortatus est virginem
Tobias, dixitque ei: Sara, exurge,
et deprecemur Deum hodie, et
cras, et secundum cras: quia his
tribus noctibus Deo iungimur:
tertia autem transacta nocte, in
nostro erimus coniugio. 5 filii
quippe sanctorum sumus, et non
possumus ita conjungi sicut
gentes, quæ ignorant Deum.
6 Surgentes autem pariter, in-
stanter orabant ambo simul, ut
sanitas daretur eis. 7 Dixitque
Tobias: Domine Deus patrum
nostrorum, benedicant te cæli et
terræ, mareque et fontes, et flu-
mina et omnes creaturæ tuæ, quæ
in eis sunt. 8 Tu fecisti Adam
de limo terræ, dedistique ei adju-
torium Hevam. 9 Et nunc Do-
mine tu scis, quia non luxuriæ
causa accipio sororem meam
conjugem, sed sola posteritatis
dilectione, in qua benedicatur
nomen tuum in sæcula sæculorum.
10 Dixit quoque Sara: Miserere
nobis Domine, miserere nobis, et
consenescamus ambo pariter sani.
11 Et factum est circa pullorum
cantum, accersiri jussit Raguel
servos suos, et abierunt cum eo
pariter ut foderent sepulchrum.
12 Dicebat enim: Ne forte simili
modo evenerit ei, quo et ceteris
illis septem viris, qui sunt in-
gressi ad eam. 13 Cumque paras-
sent fossam, reversus Raguel ad

ir pririšo ją augštojo Aigypto
tyrumoje.
4 Po to Tobijas perspėjo mer-
gaitę ir jai tarė: Sara, kelkies ir
maldaukiva šiandien Dievą, o tai-
pogi rytoj ir poryt, nes per šitas
tris naktis mudu susivienijava su
Dievu, praėjus gi trečiajai nakčiai
gyvensiva mudviejų moterystėje.
5 Nes mudu esava šventųjų vaikai
ir negaliva susivienyti taip kaip
pagonįs, kurie nežino Dievo. 6 At-
sikėlusiu gi abudu draug karštai
meldėsi, kad jiedviem butu duota
sveikata. 7 Ir Tobijas sakė: Vieš-
patie, musų tėvų Dieve, tešlovina
tave dangus ir žemė, jura ir
šaltiniai, upės ir visi tavo sutvėri-
mai, kurie juose yra. 8 Tu padarei
Adomą iš žemės molio ir davei
jam padėjėją Jievą. 9 O dabar,
Viešpatie, tu žinai, jog ne dėlei
paleistuvavimo imu savo seserį
moterystėn, bet vien dėlei meilės
ainijos, per kurią tebuna pašlo-
vintas tavo vardas per amžių
amžius. 10 Taipogi Sara sakė:
Susimilk ant musų, Viešpatie, susi-
milk ant musų ir duok mudviem
draug pasenti sveikiems.
11 Ir atsitiko, kad apie gai-
džiagistį Raguėlis liepė pašaukti
savo tarnus, ir jie nuėjo draug
su juo kapo iškastų. 12 Nes jis
sakė: Kad kartais neatsitiktu ir
jam panašiai kaip aniems kitiems
septyniems vyrams, kurie buvo
įėję pas ją. 13 O kuomet jie iškasė
duobę, Raguėlis, sugrįžęs prie savo

---

ir ji nubėgusi į augštąjį Aigyptą (Tebaidą). Kvapas galėjo išvyti piktąją dvasią ne savaime; jis buvo tik įrankis, kuriuo Dievas norėjo stebuklingai pasinaudoti. — *Pririšo..* Ne medeginiais raiščiais, bet visagalinčiojo Dievo paliepimu, kad ji iš tos vietos negalėtu atsitraukti. Kaip ilgai piktoji dvasia pasiliko pririšta, apie tai nieko nesakoma. — *Tyrumoje.* Tai tinkamiausi vieta piktajai dvasiai. Plg. Iz. 13, 21; 34, 14; Mt. 12, 43. — **(4)** *Kaip pagonįs..*, Plg. 1 Tes. 4, 4. 5. — **(9)** *Savo seserį*: giminaitę.

(12) *Kad kartais neatsitiktu...* Raguėlis turėjo viltį, kad Tobijas nežus; bėt prityrimas su septynias jo dukters jaunikiais taip buvo įgąs-

uxorem suam, dixit ei: 14 Mitte
unam ex ancillis tuis, et videat
si mortuus est, ut sepeliam eum
antequam illucescat dies. 15 At
illa misit unam ex ancillis suis.
Quæ ingressa cubiculum, reperit
eos salvos et incolumes, secum
pariter dormientes.

16 Et reversa, nunciavit bonum
nuncium: et benedixerunt Do-
minum, Raguel videlicet et Anna
uxor eius, 17 et dixerunt: Bene-
dicimus te Domine Deus Israel,
quia non contigit quemadmodum
putabamus. 18 Fecisti enim nobis-
cum misericordiam tuam, et ex-
clusisti a nobis inimicum perse-
quentem nos. 19 Misertus es
autem duobus unicis. Fac eos
Domine plenius benedicere te: et
sacrificium tibi laudis tuæ et
suæ sanitatis offerre, ut cognos-
cat universitas gentium, quia tu
es Deus solus in universa terra.
20 Statimque præcepit servis suis
Raguel, ut replerent fossam, quam
fecerant priusquam elucesceret.

21 Uxori autem suæ dixit ut
instrueret convivium, et præpa-
raret omnia, quæ in cibos erant
iter agentibus necessaria. 22 Duas
quoque pingues vaccas, et quat-
tuor arietes occidi fecit, et parari
epulas omnibus vicinis suis, cunc-
tisque amicis. 23 Et adiuravit
Raguel Tobiam, ut duas hebdo-
madas moraretur apud se. 24 De
omnibus autem, quæ possidebat
Raguel, dimidiam partem dedit
Tobiæ, et fecit scripturam, ut
pars dimidia, quæ supererat post
obitum eorum, Tobiæ dominio
deveniret.

pačios, jai tarė: 14 Siųsk vieną iš
savo tarnaičių ir tepažiuri, ar
jis miręs, kad jį palaidočiau, kolei
neišauš diena. 15 Taigi, ji siuntė
vieną iš savo tarnaičių, kuri įėjus
į kambarį rado juodu sveiku ir
gyvu draug bemiegančiu. 16 Sugrį-
žus ji pasakė gerą žinią. Ir juodu
šlovino Viešpatį, tai yra Raguėlis
ir jo pati Ona, 17 ir tarė: Šlovi-
name tave, Viešpatie, Izraėlio
Dieve, kad neatsitiko taip, kaip
manėme. 18 Nes tu padarei su
mumis savo mielaširdystę ir ati-
tolinai nuo musų nepritelį, kurs
mus persekioja, 19 pasigailėjai gi
dviejų vienturčių. Padaryk, Vieš-
patie, kad juodu pilniaus tave
šlovintu ir atnašautu tau tavo
šlovės auką už savo sveikatą,
idant visos tautos pažintu, jog
tu vienas esi Dievas visoje žemėje.
20 Ir tuojau Raguėlis liepė savo
tarnams užpilti duobę, kurią buvo
padarę, kolei neišauš.

21 Savo gi pačiai jis liepė pri-
rengti pokilį ir padaryti visa,
kas buvo reikalinga valgyti keliau-
jantiems. 22 Jis liepė taipogi pa-
pjauti dvi riebi karvi ir keturis
avinus ir pataisyti puotą visiems
savo kaimynams ir visiems prie-
teliams. 23 Po to Raguėlis pri-
siekdė Tobiją, kad pasiliktu pas
jį dvi savaiti. 24 Iš viso gi, ką
Raguėlis turėjo, jis davė pusę
Tobijui ir padarė raštą, kad kita
pusė, kuri bus likus po judviejų
mirties, tektu nuosavybėn Tobijui.

---

dinęs jį, kad, kolei pavojus nebuvo dar visai prašalintas, velijo pasielgti taip kad, nelaimei atsitikus, neduotu progos naujiems kaimynų pasityčiojimams. — (18) *Neprietelį:* piktąją dvasią.

(21) *Pokilį.* Gr. t.: daug duonos kepalų.

Caput IX. 1 Tunc vocavit To-
bias Angelum ad se, quem qui-
dem hominem existimabat, dixit-
que ei: Azaria frater, peto ut
auscultes verba mea: 2 Si meip-
sum tradam tibi servum, non ero
condignus providentiæ tuæ. 3 Ta-
men obsecro te ut assumas tibi
animalia sive servitia, et vadas
ad Gabelum in Rages civitatem
Medorum: reddasque ei chiro-
graphum suum, et recipias ab eo
pecuniam, et roges eum venire
ad nuptias meas. 4 Scis enim ipse
quoniam numerat pater meus
dies: et si tardavero una die plus,
contristatur anima eius. 5 Et
certe vides quo modo adjuravit
me Raguel, cujus adjuramentum
spernere non possum.
6 Tunc Raphael assumens quat-
tuor ex servis Raguelis, et duos
camelos, in Rages civitatem Me-
dorum perrexit: et inveniens Ga-
belum, reddidit ei chirographum
suum, et recepit ab eo omnem pe-
cuniam.
7 Indicavitque ei de Tobia filio
Tobiæ, omnia quæ gesta sunt:
fecitque eum secum venire ad
nuptias.
8 Cumque ingressus esset do-
mum Raguelis, invenit Tobiam
discumbentem: et exiliens, oscu-
lati sunt se invicem: et flevit Ga-
belus, benedixitque Deum, 9 et
dixit: Benedicat te Deus Israel,
quia filius es optimi viri, et
justi, et timentis Deum, et ele-
emosynas facientis: 10 et dicatur
benedictio super uxorem tuam, et

9. perskyrimas. 1 Tuomet To-
bijas pasivadino prie savęs Angelą,
kurį jis laikė žmogumi, ir jam
tarė: Azarijau, broli, meldžiu pa-
klausyti mano žodžių: 2 Jei aš ati-
duočiau tau save į vergus, dar
neatsilyginčiau vertai už tavo ru-
pestį. 3 Tečiau maldauju tave,
kad pasiimtumei su savim gy-
vulių ar vergų ir eitumei pas
Gabėlį į Mėdų miestą Ragę, ati-
duotumei jam jo parašą, imtumei
atgal iš jo pinigus ir paprašytumei
jį ateiti į mano vestuves. 4 Nes
tu pats žinai, jog mano tėvas
skaito dienas, o jei aš pasivėlin-
siu viena diena daugiaus, lius jo
siela. 5 Tu juk matai, kaip Ragu-
ėlis prisiekdė mane, kurio prisiekos
negaliu paniekinti. 6 Tuomet Ra-
polas pasiėmęs keturis iš Raguėlio
tarnų ir du kupranugariu, iške-
liavo į Mėdų miestą Ragę; radęs
gi Gabėlį, atidavė jam jo parašą
ir ėmė atgal visus pinigus.

7 Taipogi papasakojo jam apie
Tobijo sunų Tobiją visa, kas buvo
atsitikę ir prikalbėjo jį, kad ateitu
draug su juo į vestuves. 8 Kuomet
jis įėjo į Raguėlio namus, rado
Tobiją sėdintį prie stalo. Tasai
pašoko, ir juodu pasibučiavo, o
Gabėlis apsiašarojo, šlovino Vieš-
patį 9 ir tarė: Tepalaimina tave
Izraėlio Dievas, nes esi sunus
geriausiojo vyro, ir teisaus, ir
bijančio Dievo, ir duodančio išmal-
das; 10 ir tebuna sakomas palai-
minimas ant tavo pačios ir ant

(**9, 1**) *Tuomet:* vestuvių pradžioje. Nuo Ekbatanos iki Ragei buvo arti 300 kilom.; gerais kupranugariais galima buvo nuvykti į ją ir sugrįžti per kokias penkias dienas; todėl kviečiamas į vestuves Gabėlis galėjo atvykti, dar joms nepasibaigus. — *Meldžiu tave...* Šitų žodžių iki 2. eil. galui nėra kituose tekstuose. — (**6**) *Pasiėmęs keturis...* Paimtieji tarnai turėjo buti sargyba kelionėje. Angelas sutiko juos pasiimti, kad ir toliaus pasiliktu dar nepažintas. Anksčiaus jis pasisakė pažįstąs Gabėlį (5, 8).

super parentes vestros: 11 et videatis filios vestros, et filios filiorum vestrorum, usque in tertiam et quartam generationem: et sit semen vestrum benedictum a Deo Israel, qui regnat in sæcula sæculorum. 12 Cumque omnes dixissent, Amen, accesserunt ad convivium: sed et cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

judviejų gimdytojų, 11 kad juodu matytumėta savo sunus ir savo sunų sunus iki trečiajai ir ketvirtajai kartai, ir jusų ainija teesie palaiminta Izraėlio Dievo, kurs karaliauja per amžių amžius. 12 Ir visi, pasakę: Amen, ėjo valgytų. Bet ir vestuvių pokilį jie darė su Dievo baime.

3. Sugrįžimas jaunesniojo Tobijo į Ninivą.

Caput X. 1 Cum vero moras faceret Tobias, causa nuptiarum, solicitus erat pater eius Tobias, dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi? 2 Putasne Gabelus mortuus est, et nemo reddet illi pecuniam? 3 Cœpit autem contristari nimis ipse et Anna uxor eius cum eo: et cœperunt ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos. 4 Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ? 5 Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere a nobis. 6 Cui dicebat

10. Perskyrimas. 1 Tobijui užtrukstant dėlei vestuvių, jo tėvas Tobijas buvo susirupinęs ir sakė: Kodėl tai mano sunus užtrunka arba kodėl jis ten sulaikytas? 2 Rasi Gabėlis mirė, ir niekas nebeatiduoda jam pinigų? 3 Ir ėmė labai liudėti jis ir draug su juo jo pati Ona, ir abudu pradėjo draug verkti, nes paskirtą dieną jųdviejų sunus visai nesugrįžo pas juodu. 4 Taigi, jo motina verkė nesustabdomomis ašaromis ir sakė: Deja, deja man, mano sunau! kam išsiuntėva į kelionę tave, musų akių šviesą, musų senatvės lazdą, musų gyvenimo paguodą, viltį musų ainijos? 5 Visa turėdami viename tavyje, neprivalėme paleisti tavęs nuo savęs. 6 Tobijas jai kalbėjo: Tylėk ir nusiramink, musų sunus sveikas; gana ištikimas anas vyras,

---

10, 1—12, 22. Ilgai užtrunkančio Tobijo nekantriai laukia jo gimdytojai (10, 1—7). Tai žinodamas jis nesutinka pasilikti ilgiaus pas Raguėlį ir grįžta draug su Sara pas savo tėvus (10, 8—13). Nuo pusiaukelio jis dar labiaus skubinasi, palikdamas kelyje pačią su visu lobiu (11, 1—4); sutiktas savo gimdytojų su didžiausiu džiaugsmu, jis išliuosuoja tėvą nuo aklumo, patepdamas jo akis atnešta tulžimi (11, 5—17). Saros atvykimas dar labiaus padidina visų džiaugsmą (11, 18—21). Tėvui ir sunui pasitarus apie atsilyginimą kelionės draugui ir sutikus duoti jam pusę atneštojo lobio, jis apsireiškia esąs Dievo siųstas Angelas (12, 1—15) ir perspėjęs, kad jie dėkotu Dievui už suteiktą geradarystę, pražuna (12, 16—22).

(10, 2) *Rasi Gabėlis mirė.* Gabėliui pinigai buvo duoti seniai, pirm 20 metų; per tą laiką jis galėjo numirti. — **(3)** *Paskirtą dieną*: paskirtu laiku, kokio galėjo užtekti tai ilgai kelionei. — **(4)** *Viltį musų ainijos*: nes Tobijas vienatinis jųdviejų sunus.

Tobias: Tace, et noli turbari,
sanus est filius noster: satis fi-
delis est vir ille, cum quo misimus
eum. [7] Illa autem nullo modo
consolari poterat, sed quotidie
exiliens circumspiciebat, et cir-
cuibat vias omnes, per quas spes
remeandi videbatur, ut procul vi-
deret eum, si fieri posset, veni-
entem.
[8] At vero Raguel dicebat ad
generum suum: Mane hic, et ego
mittam nuncium salutis de te ad
Tobiam patrem tuum. [9] Cui To-
bias ait: Ego novi quia pater
meus et mater mea modo dies
computant, et cruciatur spiritus
eorum in ipsis. [10] Cumque verbis
multis rogaret Raguel Tobiam,
et ille eum nulla ratione vellet
audire, tradidit ei Saram, et di-
midiam partem omnis substantiæ
suæ in pueris, in puellis, in pe-
cudibus, in camelis, et in vaccis,
et in pecunia multa: et salvum
atque gaudentem dimisit eum a
se, [11] dicens: Angelus Domini
sanctus sit in itinere vestro, per-
ducatque vos incolumes, et in-
veniatis omnia recte circa pa-
rentes vestros, et videant oculi
mei filios vestros priusquam
moriar. [12] Et apprehendentes pa-
rentes filiam suam, osculati sunt
eam, et dimiserunt ire: [13] monen-
tes eam honorare soceros, diligere
maritum, regere familiam, gu-
bernare domum, et seipsam ir-
reprehensibilem exhibere.
Caput XI. [1] Cumque rever-
terentur, pervenerunt ad Charan,
quæ est in medio itinere contra
Niniven, undecimo die. [2] Dixit-

su kuriuo jį išsiuntėme. [7] Tečiau
ji nesidavė nuraminti jokiu budu,
bet kasdien skubinosi pasižvalgytų
aplinkui, apeidavo visus kelius,
kuriais buvo galima laukti grįž-
tančio, kad kiek galima iš tolo
pamatytu jį ateinantį.

[8] Raguėlis gi kalbėjo savo žentui:
Pasilikk čionai, o aš siųsiu žinią
apie tavo sveikatą pas tavo tėvą
Tobiją. [9] Bet Tobijas jam atsakė:
Aš žinau, jog mano tėvas ir mano
motina jau skaito dienas, ir jų
dvasia kankinasi juose. [10] O ka-
dangi Raguėlis buvo prašęs Tobiją
daugeliu žodžių, tasai gi nenorėjo
jokiu budu klausyti, anas atidavė
jam Sarą ir pusę viso savo lobio,
susidedančią iš tarnų, tarnaičių,
gyvulių, kupranugarių, karvių ir
daug pinigų ir išleido jį nuo savęs
sveiką ir linksmą, [11] sakydamas:
Šventas Viešpaties Angelas teesie
su jumis kelionėje ir teparvedie
jus sveikus, kad rastumėte visa
gerai pas savo gimdytojus, ir kad
mano akįs matytu jusų vaikus,
pirma negu numirsiu. [12] Po to
gimdytojai ėmė savo dukterį, pa-
bučiavo ją ir išleido eiti, [13] perspė-
dami ją, kad gerbtu uošvius, my-
lėtu vyrą, žiurėtu savo šeimynos,
valdytu namus ir pati užsilaikytu
nepeiktinai.

11. perskyrimas. [1] Grįždami jie
atvyko vienuoliktoje dienoje į Cha-
raną, esantį pusiaukelyje lig Nini-
vai. [2] O Angelas tarė: Broli,

(**8**) *Pasilikk čionai*: dar keletą die-
nų. — (**10**) *Karvių*. Rasi perrašinė-
toju klaida užuot v a s i s, rykų, kaip
yra Italėje.

(**1, 1**) *Charaną*. To miesto var-
das rašomas įvairiuose tekstuose labai
nevienodai; todėl visai negalima at-
spėti, apie kokią vietą kalbama čionai

que Angelus: Tobia frater, scis
quemadmodum reliquisti patrem
tuum. 3 Si placet itaque tibi,
præcedamus, et lento gradu se-
quantur iter nostrum familiæ,
simul cum conjuge tua, et cum
animalibus. 4 Cumque hoc placu-
isset ut irent, dixit Raphael ad
Tobiam: Tolle tecum ex felle
piscis: erit enim necessarium.
Tulit itaque Tobias ex felle illo,
et abierunt.

5 Anna autem sedebat secus viam,
quotidie in supercilio montis, unde
respicere poterat de longinquo. 6 Et
dum ex eodem loco specularetur ad-
ventum eius, vidit a longe, et illico
agnovit venientem filium suum:
currensque nunciavit viro suo,
dicens: Ecce venit filius tuus.
7 Dixitque Raphael ad Tobiam:
At ubi introieris domum tuam,
statim adora Dominum Deum
tuum: et gratias agens ei, accede
ad patrem tuum, et osculare eum.
8 Statimque lini super oculos eius
ex felle isto piscis, quod portas
tecum, scias enim quoniam mox
aperientur oculi eius, et videbit
pater tuus lumen cæli, et in
aspectu tuo gaudebit.

9 Tunc præcucurrit canis, qui
simul fuerat in via: et quasi
nuncius adveniens, blandimento
suæ caudæ gaudebat. 10 Et con-
surgens cæcus pater eius, cœpit
offendens pedibus currere: et data
manu puero, occurrit obviam filio
suo. 11 Et suscipiens osculatus
est eum cum uxore sua, et cœ-
perunt ambo flere præ gaudio.
12 Cumque adorassent Deum, et
gratias egissent, consederunt.

13 Tunc sumens Tobias de felle
piscis, linivit oculos patris sui.
14 Et sustinuit quasi dimidiam

Tobijau! tu žinai, kaip palikai
savo tėvą. 3 Taigi, jei tau tinka,
eikiva priešakyje, o šeimynos draug
su tavo žmona ir su gyvuliais
teseka pamažu musų keliu. 4 Ka-
dangi jam patiko, kad juodu eitu,
Rapolas tarė Tobijui: Imk draug
su savim žuvies tulžies, nes ji
bus reikalinga. Taigi, Tobijas ėmė
iš anos tulžies ir juodu nuėjo.

5 Tuotarpu Ona sėdėdavo kas-
dien prie kelio ant kalno viršunės,
iš kur galėjo toli matyti. 6 Ir
kuomet ji žiurėjo iš tos pačios
vietos, ar jis ateina, pamatė ištolo
ir tuojau pažino ateinantį savo
sunų, o atbėgus pasakė savo vyrui,
tardama: Štai, tavo sunus ateina.
7 Rapolas gi tarė Tobijui: Kaip tik
įeisi į savo namus, tuojau pagar-
bink Viešpatį, tavo Dievą, ir jam
dėkodamas prisiartink prie savo
tėvo, pabučiuok jį 8 ir tuojau
patepk jam akis ta žuvies tul-
žimi, kurią neši su savim, nes
žinok, kad tuojau atsivers jo akįs,
ir tavo tėvas išvys dangaus šviesą
ir matydamas tave džiaugsis.
9 Tuomet nubėgo pirmas šuo, kurs
buvo draug kelyje, ir lyg-kad
atėjęs pasiuntinys rodė džiaugsmą
savo uodegos viksnojimu. 10 At-
sikėlęs jo aklas tėvas ėmė bėgti
suklupdamas ir padavęs ranką
tarnui pasitiko savo sunų, 11 ap-
kabinęs pabučiavo jį draug su
savo pačia ir abudu ėmė verkti iš
džiaugsmo. 12 Pagarbinę gi Dievą
ir padėkoję, jie susėdo.

13 Tuomet Tobijas, ėmęs žuvies
tulžies, patepė savo tėvo akis,
14 ir palaukė apie pusę valandos;

ištikrųjų. — (3) *O šeimynos*: tarnai ir tarnaitės. — (4) *Tulžies*. Vz. aug. 6, 5.

fere horam: et cœpit albugo ex
oculis eius, quasi membrana ovi,
egredi. 15 Quam apprehendens
Tobias traxit ab oculis eius,
statimque visum recepit. 16 Et
glorificabant Deum, ipse videlicet,
et uxor eius, et omnes qui
sciebant eum. 17 Dicebatque Tobias:
Benedico te Domine Deus
Israel, quia tu castigasti me, et
tu salvasti me: et ecce ego video
Tobiam filium meum.
18 Ingressa est etiam post
septem dies Sara uxor filii eius,
et omnis familia sana, et pecora,
et cameli, et pecunia multa uxoris:
sed et illa pecunia, quam
receperat a Gabelo: 19 et narravit
parentibus suis omnia beneficia
Dei, quæ fecisset circa eum per
hominem, qui eum duxerat. 20 Veneruntque
Achior et Nabath consobrini
Tobiæ, gaudentes ad Tobiam,
et congratulantes ei de omnibus
bonis, quæ circa illum
ostenderat Deus. 21 Et per septem
dies epulantes, omnes cum
gaudio magno gavisi sunt.

Caput XII. 1 Tunc vocavit ad
se Tobias filium suum, dixitque
ei: Quod possumus dare viro isti
sancto, qui venit tecum? 2 Respondens
Tobias, dixit patri suo:
Pater, quam mercedem dabimus
ei? aut quid dignum poterit esse
beneficiis eius? 3 Me duxit et
reduxit sanum, pecuniam a Gabelo
ipse recepit, uxorem ipse me
habere fecit, et dæmonium ab ea
ipse compescuit, gaudium parentibus
eius fecit, meipsum a devo-

tuomet baltumas ėmė lupties nuo
jo akių kaip kiaušinio plėvė.
15 Emęs ją Tobijas nutraukė nuo
jo akių, ir tuojau jis atgavo regėjimą.
16 Tuomet šlovino Dievą
jis pats, jo žmona ir visi, kurie
pažino jį. 17 Tobijas kalbėjo:
Šlovinu tave, Viešpatie, Izraėlio
Dieve, nes tu nuplakei mane ir
tu išgelbėjai mane, ir štai aš
matau savo sunų Tobiją.

18 Po septynių dienų atvyko
taipogi jo sunaus pati Sara ir visa
šeimyna sveika, ir galvijai, ir
kupranugariai, ir daug pačios
pinigų, be to, ir tie pinigai, kuriuos
buvo atsiėmęs iš Gabėlio. 19 Jis
papasakojo savo gimdytojams visas
Dievo geradarystes, kurias jam
buvo padaręs per vedusį jį žmogų.
20 Atėjo taipogi Tobijo brolėnudu
Achioras ir Nabatas su džiaugsmu
pas Tobiją ir sveikino jį dėl visų
gerumų, kuriuos Dievas jam suteikė.
21 Pokiliaudami per septynias
dienas, visi linksminosi su
didžiu džiaugsmu.

12. perskyrimas. 1 Po to Tobijas
pasivadino prie savęs savo sunų ir
jam tarė: Ką galime duoti šitam
šventam vyrui, kurs atėjo su tavim?
2 Tobijas atsakydamas savo tėvui
tarė: Tėve, kokį duosime jam
užmokesnį? arba kas gali buti
verta jo geradaryščių? 3 Jis nuvedė
ir atgal atvedė mane sveiką,
jis atėmė pinigus iš Gabėlio, jis
padarė, kad aš turiu pačią, jis atitolino
nuo jos piktąją dvasią, jis
padarė džiaugsmą jos gimdyto-

(**13**) *Patepė savo tėvo akis.* Nors žmonės skaitė tulžį tikru gydyklu, bet Tobijas, patepdamas ja savo tėvo akis, laukia išgydymo visupirma nuo Dievo (12. e.)

(**19**) *Jis papasakojo...* Beabejonės dar pirm Saros atvykimo. — (**20**) *Achioras.* Gr. t.: Achiacharas. Plg. aug. 1, 25 paaišk.

(**12, 1**) *Šitam šventam vyrui.* Po visų atsitikimų Tobijas numano, kad jo sunaus kelionės draugas turi buti Dievo žmogus, stebukladaris.

ratione piscis eripuit, te quoque
videre fecit lumen cæli, et bonis
omnibus per eum repleti sumus.
Quid illi ad hæc poterimus dig-
num dare? [4] Sed peto te pater
mi, ut roges eum, si forte dig-
nabitur medietatem de omnibus,
quæ allata sunt, sibi assumere.
[5] Et vocantes eum, pater scili-
cet, et filius, tulerunt eum in par-
tem: et rogare cœperunt ut digna-
retur dimidiam partem omnium,
quæ attulerant, acceptam habere.
[6]Tunc dixit eis occulte: Benedi-
cite Deum cæli, et coram omnibus
viventibus confitemini ei, quia fe-
cit vobiscum miseri cordiam suam.
[7]Etenim sacramentum regis abscon-
dere bonum est: opera autem Dei re-
velare et confiteri honorificum est.
[8] Bona est oratio cum jejunio,
et eleemosyna magis quam the-
sauros auri recondere: [9] quoniam
eleemosyna a morte liberat, et
ipsa est, quæ purgat peccata, et
facit invenire misericordiam et
vitam æternam. [10] Qui autem
faciunt peccatum, et iniquitatem,
hostes sunt animæ suæ. [11] Mani-
festo ergo vobis veritatem, et non
abscondam a vobis occultum ser-
monem. [12] Quando orabas cum
lacrymis, et sepeliebas mortuos,
et derelinquebas prandium tuum,
et mortuos abscondebas per diem
in domo tua, et nocte sepeliebas
eos, ego obtuli orationem tuam
Domino. [13] Et quia acceptus eras

jams, jis išgelbėjo mane patį, kad
neprarytu žuvis, padarė taipogi,
kad tu matai dangaus šviesą, ir pa-
sidarėme per jį pilni visokių gėrybių.
Ką lygaus galėsime duoti jam už
tatai? [4] Bet meldžiu, mano tėve,
kad prašytumei jį, rasi jis teiksis
pasiimti sau pusę viso to, kas at-
gabenta. [5] Ir juodu, tai yra tėvas
ir sunus, pasivadinę jį, ėmė šalin
ir pradėjo prašyti, kad teiktusi
priimti pusę visų dalykų, kuriuos
buvo atnešę.
[6] Tuomet jis tarė jiemdviem
slapčia: Šlovinkite dangaus Dievą
ir visų gyvųjų akyvaizdoje išpažin-
kite jam, jog jis padarė jums
mielaširdystę. [7] Nes geras yra
dalykas slėpti karaliaus paslaptį,
apreikšti gi Dievo darbus ir iš-
pažinti yra šlovinga. [8] Malda su
pasninku ir išmalda geresnis daly-
kas negu krauti aukso turtus;
[9] nes išmalda išliuosuoja nuo mir-
ties, ir ji tai apkuopia nuo nuo-
dėmių ir duoda rasti mielašir-
dystę ir amžinąjį gyvenimą.
[10] Kas gi daro nuodėmę ir netei-
sybę, tie yra savo sielos neprie-
teliai. [11] Apreiškiu tat judviem
tiesą ir nepaslėpiu nuo judviejų
slaptų dalykų. [12] Kuomet mel-
deisi su ašaromis ir laidojai numi-
rėlius, ir palikdavai savo pietus,
ir slėpdavai numirusius per dieną
savo namuose ir laidojai nakčia,
aš nunešiau tavo maldą Vieš-
pačiui. [13] O kadangi patikai Die-

(7) *Nes geras..* Angelas paaiškina, kodėl jis apreiškia slaptus Dievo nutarimus, o draug ragina pažinti Dievo geradarystes, kad jos buvo jam suteiktos per angelą, kad jos buvo jo kentėjimų pasekmė, kurie ne tik nebuvo Dievo užsirustinimo ženklas, bet priešingai, skelbė didžią Dievo mielaširdystę. — *Slėpti karaliaus paslaptį...* Svarbus yra dalykas, kad žmonių valdovų paslaptis šventai užlaikytu jųjų patarėjai, nes paskelbus jas perdaug anksti, svarbųs sumanymai gali buti sutrukdyti ir nueiti niekais; Dievo gi valiai niekas negali pasipriešinti; todėl jos apreiškimas negali jam pakenkti; priešingai, gali buti geras, nes Dievo keliai yra mielaširdystė ir teisybė, galybė ir meilė. — **(11)** *Slaptų dalykų.* Italėje: ullum sermonem, jokių dalykų. Taippat ir gr. t.: aš nepaslėpsiu nuo jusų nieko. — **(13)** *Reikėjo, kad...* Ko neaplanko jokie kentėjimai ir išmėginimai, to šventumas

Deo, necesse fuit ut tentatio pro-
baret te. 14 Et nunc misit me Do-
minus ut curarem te, et Saram
uxorem filii tui a dæmonio
liberarem. 15 Ego enim sum Ra-
phael Angelus, unus ex septem,
qui astamus ante Dominum.

16 Cumque hæc audissent, turbati
sunt, et trementes ceciderunt
super terram in faciem suam.
17 Dixitque eis Angelus: Pax
vobis, nolite timere. 18 Etenim
cum essem vobiscum, per volun-
tatem Dei eram: ipsum benedicite,
et cantate illi. 19 Videbar qui-
dem vobiscum manducare, et
bibere: sed ego cibo invisibili,
et potu, qui ab hominibus videri
non potest, utor. 20 Tempus est
ergo ut revertar ad eum, qui
me misit: vos autem benedicite
Deum, et narrate omnia mirabilia
eius.
21 Et cum hæc dixisset, ab
aspectu eorum ablatus est, et
ultra eum videre non potuerunt.
22 Tunc prostrati per horas tres
in faciem, benedixerunt Deum:
et exurgentes narraverunt omnia
mirabilia eius.

vui, reikėjo, kad gundymas ištirtu
tave. 14 Dabar gi Viešpats siuntė
mane, kad išgydyčiau tave ir
išliuosuočiau tavo sunaus pačią
Sarą nuo piktos dvasios. 15 Nes
aš esu Angelas Rapolas, vienas iš
septynių, kurie stovime Viešpaties
akyvaizdoje.
16 Tai išgirdę, juodu nusigando
ir drebėdami parpuolė kniupsti
ant žemės. 17 Bet Angelas jie-
dviem tarė: Teesie judum ramybė;
nesibijokita. 18 Nes kuomet buvau
su jumis, buvau per Dievo valią;
jį šlovinkite ir jam giedokite.
19 Rodžiaus, tiesa, draug su jumis
valgąs ir geriąs, bet aš naudojuos
nematomu valgiu ir gėrimu, kurio
žmonės negali matyti. 20 Metas tat
man grįžti pas tą, kurs siuntė
mane; jųs gi šlovinkite Dievą ir
pasakokite visus jo stebėtinus
dalykus.

21 Kuomet tai pasakė, jis buvo
atimtas iš po jų akių, ir juodu
nebegalėjo daugiaus jo matyti.
22 Tuomet juodu gulėdamu kniup-
sčiu per tris valandas ant savo veido
šlovino Dievą ir atsikėlę pasakojo
visus jo stebėtinus dalykus.

Užbaiga. 1. Tobijo giesmė.

Caput XIII. 1 Aperiens autem
Tobias senior os suum, benedixit
Dominum, et dixit:

Magnus es Domine in æternum,
et in omnia sæcula regnum tu-
um:

13. perskyrimas. 1 Atvėręs gi
savo burną vyresnysis Tobijas šlo-
vino Viešpatį ir tarė:

Didis esi, Viešpatie, per amžius,
ir tavo karalystė visiems am-
žiams.

---

neišrodo pilnas. — **(15)** *Vienas iš septynių..*, t. y. vienas iš vyriausiųjų dangaus dvasių. Plg. Apr. 1, 4; 5, 6; 8, 2. **(16)** *Nusigando...* Kaip paprastai atsitinka, susidurus su viršprigimtiniu prajovu. — **(19)** *Rodžiaus...* Valgyti ir gerti nėra angelo gyvenimo privalumai, nes angelas neturi kuno. Kitaip buvo su Kristumi, kurio kunas buvo tikrai gyvas kunas, kurio sąnariai buvo sielos įrankiai. — *Nematomu valgiu.* Matyti Dievą veidu į veidą (beatifica visio) yra tarsi maistas dangiškosioms dvasioms. — **(20)** *Pasakokite..* Gr. t. ir Ital.: Parašykite knygoje visa, kas jums atsitiko.

13, 1—23. Tobijas savo giesmėje visupirma pažymi, kad Dievas plaka,

2 quoniam tu flagellas, et salvas:
deducis ad inferos, et reducis:
et non est qui effugiat manum tuam.
3 Confitemini Domino filii Israel,
et in conspectu gentium laudate eum:
4 quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant eum,
ut vos enarretis mirabilia eius,
et faciatis scire eos,
quia non est alius Deus omnipotens præter eum.
5 Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras:
et ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
6 Aspicite ergo quæ fecit nobiscum,
et cum timore et tremore confitemini illi:
regemque sæculorum exaltate in operibus vestris.
7 Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi:
quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem.

2 Nes tu plaki ir išgelbi,
nuvedi į pažemes ir atgal atvedi,
ir nėra, kas ištruktu iš tavo rankos.
3 Dėkokite Viešpačiui, Izraėlio sunųs!
ir šlovinkite jį tautų akyvaizdoje;
4 nes todėl jis išsklaistė jus tarp tautų, kurios jo nežino,
kad jųs pasakotumėte jo stebėtinus dalykus,
ir pamokintumėte jas,
jog nėra kito visagalinčiojo Dievo, kaip tik jis.
5 Jis nuplakė mus už musų neteisybes,
ir jis išgelbės mus dėlei savo mielaširdystės.
6 Pažvelgkite tat, ką jis yra padaręs su mumis,
ir su baime ir drebėjimu šlovinkite jį
ir amžių karalių augštinkite savo darbais.
7 Aš gi šlovinsiu jį savo nelaisvės žemėje,
nes jis parodė savo didenybę ant nusidėjelės tautos.

---

bet taipogi gelbi (1, 2); toliaus išreiškia linkėjimą, kad išsklaistyti tarp pagonių Izraėlitai, pasakodami nusidėjeliams savo stebėtiną likimą, pamokintu juos esant tik vieną tikrąjį Dievą, idant jie, matydami jo darbus, šlovintu jį draug su Izraėlitais (3—10). Atkreipdamas savo akis į Jeruzalę, kurią Dievas nuplakė už jos darbus, Tobijas pranašauja apie busiančią jos šlovę (11—23).

(**13,1**) *Atvėręs gi...* Gr. t.: Tobijas parašė džiaugsmo maldą ir tarė... Kaip paties Tobijo kentėjimai priminė jo tautos kentėjimus ir nuodėmes (3,3), taip dabar savo džiaugsmingo išgelbėjimo valandoje jo mintįs krypsta prie jojo tautos išgelbėjimo. Ir ištikrųjų Dievas buvo padaręs taip didžių stebuklų ne vien dviejų žmonių naudai, bet dar labiaus kad paguostu išvestą į nelaisvę Izraėlio tautą ir kad perspėtu tas tautas, tarp kurių Izraėlitai buvo išsklaistyti. Vienas iš Dievo tikslų, kuriuo žydų tauta liko perkelta į pagonių šalis, buvo juk prašalinimas žydiškojo partikulerizmo ir prirengimas visotinosios Bažnyčios. Tas pakėlimas pranašinio žvilgėsio nuo atskirų vietinių santikių į geresnę ateitį randasi visose S. Į. pranašystėse. Kaip anuose, taip ir čionai ypatiški dalykai ir bendrieji, dabartis ir ateitis susilieja vienon vieton. Daug sakinių šitoje Tobijo giesmėje paimta iš psalmių.

Didis esi... Pagyrimas Viešpaties didenybės ir visagalybės. — (**2**) *Nes tu plaki...* Plg. Atk. 32, 39; 1 Kar. 2, 6; Išm. 16, 13,

(**3, 4**) *Dėkokite...* Belaisviai Izraėlitai kviečiami šlovintų Viešpaties, kurs juos išsklaistė tarp pagonių, idant visur butu žinomas jo vardas. — (**5—7**) *Jis nuplakė...* Pažadėjimas išgelbėjimo. —

8 Convertimini itaque peccatores,
et facite justitiam coram Deo,
credentes quod faciat vobiscum
misericordiam suam.

9 Ego autem, et anima mea in
eo lætabimur.
10 Benedicite Dominum omnes
electi eius:
agite dies lætitiæ, et confitemini illi.
11 Jerusalem civitas Dei,
castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum.
12 Confitere Domino in bonis tuis,
et benedic Deum sæculorum
ut reædificet in te tabernaculum suum,
et revocet ad te omnes captivos,
et gaudeas in omnia sæcula sæculorum.

13 Luce splendida fulgebis:
et omnes fines terræ adorabunt te.
14 Nationes ex longinquo ad te venient:
et munera deferentes, adorabunt in te Dominum,
et terram tuam in sanctificationem habebunt.
15 Nomen enim magnum invocabunt in te.
16 Maledicti erunt qui contempserint te:

8 Pasitaisykite tat, nusidėjeliai,
ir darykite teisybę Dievo akyvaizdoje,
tikėdami, kad jis padarys jums
savo mielaširdystę.
9 Aš gi ir mano siela jame
linksminsimės.
10 Šlovinkite Viešpatį, visi jo išrinktieji,
švęskite linksmybės dienas ir
dėkokite jam.
11 Jeruzale, Dievo mieste,
Viešpats nuplakė tave už tavo
rankų darbus.
12 Dėkok Viešpačiui dėlei savo
gėrybių,
ir šlovink amžių Dievą,
kad vėl pastatytu tavyje savo
padangtę,
ir sugrąžintu tau visus belaisvius,
ir kad tu džiaugtumeis per
visus amžių amžius.
13 Tu blizgėsi žibančia šviesa,
ir visos žemės ribos garbins
tave.
14 Tautos ateis prie tavęs ištolo
ir atnešdamos dovanų garbins
tavyje Viešpatį
ir tavo žemę laikys šventa.

15 Nes jos šauksis tavyje į didį
vardą.
16 Bus prakeikti, kurie paniekins
tave,

Išgelbės mus... Kituose tekstuose tas pats dalykas išreikštas plačiaus. — *Savo darbais.* Gr. t.: visa savo burna. — *Ant nusidėjelės tautos.* Anot Vulgatos: ant Izraėlio; anot kitų tekstų: kaltosios tautos akyvaizdoje, rasi pagonių. — **(8—10)** *Pasitaisykite...* Paraginimas pasitaisyti, nes tai atneš išganymą ir laimę. — *Aš gi ir mano siela...* Gr. t.: aš šlovinsiu mano Dievą, ir mano siela šauks džiaugsmingai į dangaus karalių. — *Visi jo išrinktieji:* visa Izraėlio tauta.

(11—12) *Jeruzale...* Jeruzalė, kuri čionai atstovauja visą tautą, nuplakta už savo nuodėmes; ji temaldauja Viešpatį, kad jai dovanotu ir kad sugrąžintu jai dar didesnę šlovę. — *Savo šėtrą:* bažnyčią. — **(13—15)** *Tu blizgėsi...* Busianti Jeruzalės didenybė ir šlovė. — *Tautos ateis...* Plg. Iz. 49; 18; 60, 1.. Skelbiamas pagonių atsigrižimas prie tikrojo Dievo ir Kristaus Bažnyčios katalikiškumas.—*Į didį vardą.* Visų vardų vardas yra Viešpaties vardas ir Jėzaus vardas. — **(16—18)** *Bus pra-*

et condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te:
benedictique erunt qui ædificaverint te.
17 Tu autem lætaberis in filiis tuis,
quoniam omnes benedicentur,
et congregrabuntur ad Dominum.
18 Beati omnes qui diligunt te,
et qui gaudent super pace tua.
19 Anima mea benedic Dominum,
quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam
a cunctis tribulationibus eius,
Dominus Deus noster.
20 Beatus ero si fuerint reliquiæ seminis mei
ad videndam claritatem Jerusalem.
21 Portæ Jerusalem ex sapphiro et smaragdo ædificabuntur:
et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius.
22 Ex lapide candido et mundo omnes plateæ eius sternentur:
et per vicos eius alleluja cantabitur.
23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam,
et sit regnum eius in sæcula sæculorum super eam.
Amen.

ir pasmerkti visi, kurie tau piktžodžiuos,
o palaiminti bus, kurie statys tave.
17 Tu džiaugsies savo sunumis,
nes visi bus šlovinami
ir bus surinkti pas Viešpatį.
18 Palaiminti visi, kurie myli tave
ir kurie džiaugiasi tavo ramybe.
19 Mano siela, šlovink Viešpatį,
nes išliuosavo miestą Jeruzalę
nuo visų jos vargų Viešpats, musų Dievas.
20 Palaimintas busiu, jei liks mano ainijos liekanos,
kad matytu Jeruzalės skaistybę.
21 Jeruzalės vartai bus pastatyti iš sapyro ir smaragdo,
ir iš brangaus akmens visos jos sienos aplinkui.
22 Blizgančiais ir nesuteptais akmenimis bus išklotos visos jos gatvės.
ir jos gatvėse bus giedoma aleliuja.
23 Pašlovintas teesie Viešpats, kurs išaugštino ją,
ir jo karaliavimas ant jos teesie per amžių amžius. Amen.

2. Abiejų Tobijų gyvenimo galas.

Caput XIV. 1 Et consummati sunt sermones Tobiæ.

14. perskyrimas. 1 Taip pasibaigė Tobijo žodžiai. O atgavęs

---

keikti... Prakeikimas Jeruzalės nprietеliams ir palaiminimas jos prieteliams. — **(19—20)** *Mano siela*... Tobijas šlovina Dievą už busiantį Jeruzalės atnaujinimą ir linki, kad nors kaikurie iš jojo ainių matytu anas laimingas dienas. – *Išliuosavo:* išliuosuos (perfectum propheticum). — **(21—23)** *Jeruzalės vartai*... Aprašymas šventojo miesto naujos Jeruzalės ir pašlovinimas Dievo. Plg. Iz. 54, 11... Apr. 21, 18...

14, 1—17. Laiminga gyvenymo užbaiga vyresniojo Tobijo ir jo mirtis (1—4). Prieš mirsiant jis apskelbia busiantį Ninivos pražuvimą ir Izraėlio krašto šlovę, todėl ragina savo sunų ir anukus išsikelti iš Ninivos (5—13). Jaunesnysis Tobijas, mirus motinai, persikelia į Ekbataną ir gyvena čionai laimingai ir Dievo baimėje iki savo mirčiai (14—17).
(14, 1) *Taip pasibaigė*... Tie žodžiai

Et postquam illuminatus est
Tobias, vixit annis quadraginta-
duobus, et vidit filios nepotum
suorum. 2 Completis itaque annis
centum duobus, sepultus est ho-
norifice in Ninive. 3 Quinqua-
ginta namque et sex annorum
lumen oculorum amisit, sexage-
narius vero recepit. 4 Reliquum
vero vitæ suæ in gaudio fuit, et
cum bono profectu timoris Dei
perrexit in pace.
5 In hora autem mortis suæ
vocavit ad se Tobiam filium su-
um, et septem juvenes filios eius
nepotes suos, dixitque eis: 6 Prope
erit interitus Ninive: non enim
excidit verbum Domini: et
fratres nostri, qui dispersi sunt
a terra Israel, revertentur ad eam.
7 Omnis autem deserta terra eius
replebitur, et domus Dei, quæ
in ea incensa est, iterum reædi-
ficabitur: ibique revertentur om-
nes timentes Deum, 8 et relin-
quent gentes idola sua, et ve-
nient in Jerusalem, et inhabi-
tabunt in ea, 9 et gaudebunt in
ea omnes reges terræ, adorantes
regem Israel. 10 Audite ergo filii
mei patrem vestrum: Servite Do-
mino in veritate, et inquirite ut
faciatis quæ placita sunt illi:
11 et filiis vestris mandate ut
faciant justitias et eleemosynas,
ut sint memores Dei, et benedicant
eum in omni tempore in veritate,

regėjimą Tobijas gyveno keturias
dešimtis dvejus metus ir matė
savo anukų sunus. 2 Taigi, už-
baigęs šimtą dvejus metus, jis
liko palaidotas garbingai Ninivoje.
3 Nes penkių dešimtų šešerių metų
jis buvo nustojęs akių šviesos, o
turėdamas šešiasdešimtis atgavo.
4 Likusis jo gyvenimas praėjo
džiaugsme, ir su gera pažanga
Dievo baimėje jis pasimirė ramy-
bėje.
5 Savo gi mirties valandoje jis
pasivadino prie savęs savo sunų
Tobiją ir septynis jo jaunus sunus,
savo anukus, ir jiems tarė: 6 Nini-
vos prapultis arti, nes Viešpaties
žodis nepasilieka neišpildytas, ir
musų broliai, kurie išsklaistyti iš
Izraėlio žemės, sugrįš į ją. 7 Visas
gi apleistas jo kraštas bus pri-
pildytas, ir Dievo namai, kurie
jame sudeginti, bus vėl atstatyti,
ir ten sugrįš visi, kurie bijosi Dievo,
8 ir pagonįs apleis savo stabus ir
ateis į Jeruzalę ir gyvens joje,
9 ir džiaugsis ja visi žemės kara-
liai, garbindami Izraėlio karalių.
10 Taigi, mano sunųs, paklausykite
savo tėvo: Tarnaukite Viešpačiui
tiesoje ir stengkitės daryti, kas
jam patinka, 11 ir savo sunums
įsakykite, kad darytu teisybės dar-
bus ir duotu išmaldas, kad atsi-
mintu Dievą ir šlovintų jį visą
laiką tiesoje ir visomis savo jie-
gomis. 12 Dabar tat, mano sunųs,

---

pasakyti apie Tobijo giesmę. — *Keturias dešimtis dvejus...* Tobijo gyvenimo metai nurodomi labai nevienodai įvairiuose tekstuose. Vulgatoje skaitlinės mažiausios; kitur pasakyta, kad Tobijas gyvenęs išviso 112 metų (Ital.), 150 m. (Armen.), ir 154 m. (gr. t.)

(6) *Ninivos prapultis arti.* Tobijas skelbia Ninivos išgriovimą, pasiremdamas Jonos pranašyste (3, 4...), kurios išsipildymas buvo dėl Niniviečių atgailos tik atidėtas, o ne visai panaikintas, arba rasi tikriaus pranašo Naumo žodžiais (3, 1...) Niniva liko išgriauta 606 m. pirm Kr. Nabopalasaras, kurs valdė Babyloną Asyrijos karaliaus vardu, norėdamas pasiliuosuoti nuo tos prigulmybės, susitarė su Mėdais ir Skytais, apgulė Ninivą ir paėmęs visai sunaikino ją, taip kad trumpu laiku net jos vieta liko užmiršta. — **(8)** *Ateis Į Jeruzalė..* Jeruzalė čionai yra Kristaus Bažnyčios figura. Plg. aug. 13, 13...

et in tota virtute sua. 12 Nunc
ergo filii audite me, et nolite
manere hic: sed quacumque die
sepelieritis matrem vestram circa
me in uno sepulchro, ex eo di-
rigite gressus vestros ut exeatis
hinc: 13 video enim quia iniquitas
eius finem dabit ei.

14 Factum est autem post obi-
tum matris suæ, Tobias abscessit
ex Ninive cum uxore sua, et fi-
liis, et filiorum filiis, et reversus
est ad soceros suos 15 invenit-
que eos incolumes in senectute
bona: et curam eorum gessit, et
ipse clausit oculos eorum: et om-
nem hereditatem domus Raguelis
ipse percepit: viditque quintam
generationem, filios filiorum suo-
rum. 16 Et completis annis nona-
gintanovem in timore Domini,
cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio eius,
et omnis generatio eius in bona
vita, et in sancta conversatione
permansit, ita ut accepti essent
tam Deo, quam hominibus, et
cunctis habitantibus in terra.

paklausykite manęs ir nepasilik-
kite čionai, bet kaip tik palaidosite
jusų motiną greta manęs viename
kape, tuojau rengkitės į kelią,
kad išeitumėte iš čia, 13 nes matau,
kad jos piktumas padarys jai galą.

14 Atsitiko gi, kad, Tobijas,
mirus savo motinai, pasitraukė iš
Ninivos draug su savo pačia, su
vaikais ir vaikų vaikas ir sugrįžo
pas savo uošvius, 15 rado juos
sveikus geroje senatvėje, rupinosi
jais ir pats užmerkė jųdviejų
akis, o visą Raguėlio namų tėvai-
nystę pasiėmė sau; ir jis matė
savo vaikų vaikus iki penktajai
kartai. 16 Ir kuomet jis pabaigė
devynias dešimtis devynerius me-
tus su džiaugsmu, jie jį palai-
dojo. 17 Visa gi jo giminė ir
visa ainija ištvėrė gerai gyvendami
ir šventai elgdamiesi, taip kad buvo
meilųs ir Dievui ir žmonėms ir
visiems krašto gyventojams.

(15) *Rado juos sveikus...* Šitų žodžių nėra gr. t., bet užuot jų paminėtas plačiaus nevisai suprantamas atsitikimas. — (16) *Devynias dešimtis...* Kituose tekstuose didesnės skaitlinės: 117 m., 107 m. ir 127 m. — (17) *Visa gi jo giminė...* Tobijo ainijos pagyrimas Vulgatos nuosavybė.

JUDITOS KNYGA.

ĮVEDIMAS.

1. Juditos knygoje randame žinių, kaip viena Izraėlitė našlė, Asyrijiečiams užpuolus Palestiną, įėjo į priešų stovyklą, nužudė klastingai Asyrijiečių vadą ir išliuosavo savo tautą nuo didžiausio pavojaus.

Žiurint turinio Juditos knyga susideda iš dviejų dalių. Pirmoje (1, 1—7, 25) pasakojama apie tai, kaip Nabukodonosorui apgalėjus Mėdų karalių, pasiųstas jo vadas Olofernas pavergė Mažosios Azijos dalį, Mėzopotamiją ir Syriją, paskui gi, nežiurėdamas jokių perspėjimų, nutarė butinai užkariauti taipogi Izraėlitų šalį, kurie vyriausiojo kunigo Eliakimo paraginti buvo pasiryžę jam pasipriešinti, ir apgulė Izraėlitų miestą Betuliją. Iš antros knygos dalies (8, 1—16, 31) sužinome, kaip Judita pasisiulė Betulijos vyriausybei gelbėti miestą, maldomis prisirengė prie savo žygio, išėjo iš Betulijos, Asyrijiečių suimta buvo nuvesta pas Oloferną, įgijo jo pasitikėjimą, po pokilio nukirto jam galvą ir sugrįžo su ja į Betuliją, kurios gyventojai užpuolė išgąsdintus vado žuvimu priešus ir juos sumušė; užbaigiama ta antroji dalis pasakojimu apie tai, kaip visa tauta išreiškė savo dėkingumą Juditai.

2. Vyriausis Juditos knygos autoriaus tikslas buvo išrodyti žydams, kad jiems nėra ko bijoties, kolei jų tauta pasilieka ištikima Dievui, ir todėl paraginti pasilikti visuomet ištikimais. Tas tikslas gerai išreikštas vienos iš minimų knygoje ypatų Achioro žodžiais: „Dabar tat, mano valdove, pasiteirauk; jei yra juose koki neteisybė jųjų Dievo akyvaizdoje, tai pakilkime prieš juos, nes jų Dievas duote paduos juos tau, ir jie bus pavergti po tavo galybės jungu. Jeigu gi šita tauta nėra prasikaltusi savo Dievo akyvaizdoje, mes negalėsime jiems priešinties, nes jų Dievas apgins juos, ir mes busime paniekinimu visai žemei“ (5, 24. 25). Bet be to vyriausiojo tikslo autorius, statydamas prieš akis didžiausio drąsumo pavyzdį, regimai norėjo pagirti moteriškės dorybes, jos tikėjimą, drovą, maldingumą ir drąsą.

3. Pirmasis Juditos knygos tekstas, kurs buvo ebraiškas arba kaldaiškas, neužsiliko iki musų

dienoms; jo vietą užėmė du vertimu, graikiškas, iš kurio kilo Italės tekstas ir syriškas vertimas, ir Vulgatos, kurį šv. Jieronymas padarė, laikydamos kaldaiško egzemplioriaus. Ir graikiškame tekste ir Vulgatoje randame papasakotus tuos pačius dalykus ir toje pačioje eilioje; todėl juodu abudu teisingai skaitosi autentiškais; bet smulkmenose vienas nuo kito labai skiriasi. Tie gi skirtumai paliečia Ekbatanos pastatymo ir maišto prieš Asyriją aplinkybes, Oloferno kares, Juditos maldų ilgumą, gana dažnai skaitlines, o dar dažniaus vardus. Katras iš dviejų tekstų artesnis žuvusiam originalui, nepigu sužinoti. Daugelis spėja, kad graikiškas; jie remiasi ta aplinkybe, kad pats šv. Jieronymas prisipažįsta, jog jis versdamas Juditos knygą iš kaldaiškos kalbos nesilaikęs griežtai žodžių, bet tik sakinių prasmės ir išreiškęs lotyniškai tik tai, kas kaldaiškame tekste buvo pilnai suprantama; todėl tai jo vertimas yra žymiai trumpesnis uš graikiškąjį.

4. Iki protestantizmo atsiradimui, nebuvo jokių abejonių, kad Juditos knygoje papasakota tikrų atsitikimų; nuo ano gi laiko žymi protestantų dauguma ir visi racionalistai neranda joje nieko daugiaus kaip tik apysaką prasimanytų dalykų arba alegoriją, kurioje įvaizdinama žydams suteiktas apgalėjimas visų jų neprietelių. Tečiau toki jų pažiura neturi tvirto pagrindo; tuotarpu kad katalikų egzegėtai, kurie skaito Juditos knygą tikru istorijos veikalu, gali patvirtinti savo nuomonę įtikrinančiais išrodymais. Visupirma jie remiasi ta aplinkybe, kad senobėje šv. tėvai nesigailėjo pagyrimų Juditai; todėl jie buvo įsitikrinę, kad Judita ne pramanyta, bet tikrai iš istorijos paimta ypata. Tame dalyke šv. tėvai sekė padavimą žydų, kurie kad ir neturėjo Juditos knygos savo ebraiškoje biblijoje, bet žinojo ją ir laikė pagarboje. Pačioje Juditos knygoje yra nemaža nurodymų, kad tai istoriškas veikalas. Joje duodama ypatų genealogijos, nurodoma geografiškos vietos, išskaitoma Oloferno užkariauti ir žydų sustiprinti miestai, pasakyta, kad apgalėjimui paminėti buvusi paskirta metinė šventė. Visa gi tai liudija, kad knygoje pasakojami dalykai tikri.

5. Apie Juditos knygos autorių ir jos parašymo laiką neturime jokių tikrų žinių. Spėjama, kad knygą parašiusi arba pati Judita, arba vyriausis kunigas Eliakimas, arba Amonitas Achioras; bet tiems spėjimams nėra jokių patvirtinimų. Tiek tik galima pasakyti apie knygos autorių, kad jis buvo žydas palestinietis, nes jam gerai žinoma Palestina ir įvairios jos vietos.

Nežinia taipogi ir kuomet Juditos knyga liko parašyta. Vulgatos tekste (16, 31) pasakyta, kad žydai paskyrę metinę šventę Betulijos išliuosavimui paminėti. Bet tos šventės nebebuvo po Babylono nelaisvės; todėl Juditos knygoje pasakojami atsitikimai turėjo įvykti pirm Jeruzalės išgriovimo. Toliaus Juditos knygoje nėra paminėta jokio žydų karaliaus, pavojaus gi metu šalies apgynimu rupinasi vyriausis kunigas. Iš to reikia išvesti, kad Izraėlio karalystės tuomet visai nebebuvo ir kad taipogi Judo karalystė neturėjo savo tikrojo valdovo; taip gi buvo atsitikę, kada žydų karalius Manasas liko nugabentas ilges-

niam laikui į Babylono nelaisvę ir dar nebuvo iš jos sugrįžęs. Tuo tai metu regimai ir įvyko Juditos knygoje pasakojami atsitikimai. O kadangi iš rašymo budo pasirodo, kad knygos autoriui buvo labai gerai žinomos visos tų atsitikimų aplinkybės su visomis smulkmenomis, todėl reikia manyti, kad jis rasi pats savo akimis yra juos matęs ir neilgai laukdamas juos aprašęs.

6. Juditos knyga viena iš septynių deuterokanoniškų Sen. Testamento knygų. Nėra jokių nurodymų, kad ji butu kada nors buvusi žydų palestiniečių kanone. Bet ta knyga turėjo buti Aleksandrijiečių kanone, ir Bažnyčia priimdama tą kanoną priėmė Juditos knygą kaipo įkvėptą ir tikrą šv. Rasto dalį. Jau šv. Klemensas Rymietis mini ją tarp įkvėptų veikalų, ir visi senobės šv. tėvai daro tą pat. Šv. Jieronymas aiškiai liudija, kad pirmasis Nikėjos susirinkimas laikė ją šventų knygų skaitliuje. Šv. Augustinas deda Juditą įkvėptų knygų sąrašan. Tas sąrašas, priimtas Kartaginos susirinkimo (397 m.), patvirtintas Florencijos ir Tridento susirinkimų, pasidarė katalikų Bažnyčios kanonu. — Žydai talmudistai, nors nepriima Juditos knygos į savo kanoną, bet sutinka, kad ji, sudėta po paskutiniųjų pranašų, tai yra kuomet šv. Dvasia apleidusi Izraėlį, buvo tečiau parašyta kaip Tobijo knyga ir kiti veikalai su pagalba Bath qol, „balso dukters“, tai yra mažesnio įkvėpimo.

LIBER IUDITH.

JUDITOS KNYGA.

I. Nabukodonosoro karės prieš vakarų Aziją ir apgulimas Betulijos.
1. Priežastįs, paraginusios Nabukodonosorą kariauti prieš vakarų Aziją.

Caput I. [1] Arphaxad itaque, rex Medorum, subjugaverat multas gentes imperio suo, et ipse ædificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis,
[2] ex lapidibus quadratis et sectis: fecit muros eius in altitudinem cubitorum septuaginta, et in latitudinem cubitorum triginta, turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum.
[3] Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur, posuitque portas eius in altitudinem turrium:
[4] et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum.

1. perskyrimas. [1] Taigi, Mėdų karalius Arpaksadas buvo pavergęs savo valdžion daugelį tautų ir pasistatė galingiausį miestą, kurį praminė Ekbatana, [2] iš ketvirtuotų ir tašytų akmenų; jo sienas jis padarė septyniomis dešimtimis mastų plačias ir trimis dešimtimis mastų augštas, o jo bokštus išvedė augštyn iki šimtui mastų. [3] Bokštai buvo keturkampiai; kiekvienas jų šonas buvo dvidešimčia pėdų platus; jo duris jis padarė tokio pat augštumo kaip bokštai; [4] ir jis gyrėsi kaipo galiunas savo kariuomenės galybe ir savo kariškųjų vežimų garbe.

Pirmoje Juditos knygos dalyje (1, 1—7, 25) pasakojama atsitikimai įvykusieji pirm Asyrijos karaliaus karės prieš žydus ir užsibaigusieji apgulimu Betulijos.

1, 1—2, 6. Besididžiuojantį savo galybe Mėdų karalių visai apgali Asyrijos karalius, kurs reikalauja, kad jam pasiduotu taipogi visa vakarų Azija; nesutikusius gi tai padaryti Asyrijos karalius nutaria nubausti ir paveda savo vadui Olofernui pradėti priš juos karę.

(1) *Taigi.* Ta jungė nurodo, kad Juditos knyga senobėje rasi buvo paimta iš platesnių metraščių. Graik. tekste ji prasideda 5. eil. žodžiais. — *Arpaksadas.* Mėdų karalių sąraše tokio vardo nėra. Spėjama, kad čionai taip pavadintas karalius Dejokas (708 iki 655 m. pirm Kr.), kurs yra pastatęs Ekbataną, arba jo sunus ir įpėdinis Praortas, kurs tą miestą žymiai padidino ir sustiprino. — *Buvo pavergęs..* Herodotas rašo, kad karalius Praortas pavergęs Persus, o paskui su Mėdais ir Persais apgalėjęs kitas Azijos tautas. — *Ekbatana:* arti dabartinio miesto Hamadano. Plg. 1 Ezdr. 6, 2; Tob. 3, 7. — **(2)** *Iš... akmenų.* Gr. t. pasakyta, kad tie akmenįs buvę trimis mastais platųs ir šešiais ilgi. Mastas lygus mąž-daug pusei mėtro. — *Septyniomis dešimtimis...* Gr. t. sienos augštumas nurodyta 70 mastų, o platumas 50. — **(3)** *Dvidešimčia pėdų platus.* Gr. t. pasakyta, kad bokštai prie pamatų buvę 60 mastų platųs. — *Duris jis padarė...* Anot gr. t. durįs buvusios 70 mastų augštos ir 40 mastų plačios. Tai buvę padaryta, kad kariuomenė galėtu lengviaus išeiti pro taip plačias duris.

5 Anno igitur duodecimo regni
sui: Nabuchodonosor rex Assyrio-
rum, qui regnabat in Ninive ci-
vitate magna, pugnavit contra
Arphaxad, et obtinuit eum 6 in
campo magno, qui appellatur
Ragau, circa Euphraten, et
Tigrin, et Jadason in campo
Erioch regis Elicorum.
7 Tunc exaltatum est regnum
Nabuchodonosor, et cor eius ele-
vatum est: et misit ad omnes,
qui habitabant in Cilicia, et Da-
masco, et Libano, 8 et ad gentes
quæ sunt in Carmelo, et Cedar,
et inhabitantes Galilæam in cam-
po magno Esdrelon, 9 et ad om-
nes qui erant in Samaria, et trans
flumen Jordanem usque ad Je-
rusalem, et omnem terram Jesse
quousque perveniatur ad ter-
minos Æthiopæ.
10 Ad hos omnes misit nun-
cios Nabuchodonosor rex Assy-
riorum: 11 qui omnes uno

5 Taigi, dvyliktais savo kara-
liavimo metais Asyrijiečiu karalius
Nabukodonosoras, kurs karaliavo
didžiame Ninivos mieste, kovojo
prieš Arpaksadą ir apgalėjo jį
6 ant didžio lauko, kurs vadinasi
Ragavu, prie Euprato, Tigrio ir
Jadasono Elikiečių karaliaus Erio-
cho lygumoje.
7 Tuomet Nabukodonosoro ka-
ralystė iškilo augštyn, ir jo širdis
ėmė didžiuoties; jis siuntė pas
visus, gyvenusius Kilikijoje, Da-
maske ir ant Libano, 8 pas tautas
esančias ant Karmėlio ir Kedare,
pas Galiliejos gyventojus didžioje
Ezdrelono lygumoje 9 ir pas visus
buvusius Samarijoje ir anapus
Jordano upės iki Jeruzalei ir į visą
Jėsės žemę, kolei ateinama iki
Aitiopijos ribų.

10 Pas visus šituos Asyrijos ka-
ralius Nabukodonosoras siuntė pa-
siuntinius; 11 bet jie visi pasiprie-

---

(5) *Nabukodonosoras.* Asyrijoje nėra buvę karaliaus vardu Nabukodonosoro. Išvardintas gi čionai karalius buvo tikriausiai Asurbanipalas (667—628 m. pirm Kr.). Kadangi jo valdžioje buvo taipogi Babylonija, todėl kaipo Babylonijos karalius jis rasi buvo pasisavinęs Nabukodonosoro vardą. Asurbanipalas savo dokumentuose pasakoja, kad jis apgalėjęs Mėdus, paskui gi norėjęs išplėsti savo valdžią ant sukilusios prieš jį vakarų Azijos, pradedant nuo Lydijos iki Memfiui Aigypte. — *Ir apgalėjo jį..* Gr. t. pasakyta aiškiaus: kariavo prieš karalių Arpaksadą didžioje lygumoje, kuri yra Ragavos apylinkėje; ir susivienijo su juo visi gyvenusieji kalnuotame plote ir visi, kurie buvo prie Euprato, prie Tigrio ir prie Hydaspo ir Elymiečių karaliaus Eriocho lygumoje, ir labai skaitlingos Cheleulio sunų tautos susirinko į kovą. — **(6)** *Ant didžio lauko...* Taip rasi pavadinta senobinės Ragianos plotas, kuriame buvo Ragės miestas (plg. Tob. 1, 16), į pietus nuo Kaspijos juros. — *Jadasono.* Gr. t.: Hydaspo. Toki upė yra tolimoje Indijoje. Bet rasi tikresnis upės vardas užsiliko Syr. t., kame ji pavadinta *'Ulai* (plg. Dan. 8, 2), dabar K e r k a n. — *Elikiečių.* Tikriaus anot gr. t.: Elymiečių, t. y. Elymaidos gyventojų. Cheleulio sunumis gr. t. rasi pavadinti Kaldėjiečiai arba Babyloniečiai.

(7) *Tuomet.. didžiuoties.* Šitų žodžių nėra gr. t. — *Ir ant Libano.* Gr. t.: ant Libano ir ant Antilibano ir pas vyrus gyvenusius pajurėje. — **(8)** *Ant Karmėlio:* Palestinoje. — *Kedare.* Gr. t.: Galaade, t. y. anapus Jordano. — *Ezdrelono lygumoje.* Ji vadinasi taipogi Jezraėlio lyguma. — **(9)** *Iki Jeruzalei...* Gr. t. paminėta daugiaus vietų: ir Betanėje (Joz. 15, 59), ir Kadėse (Joz. 15, 23), ir prie Aigypto upės (Rinokoluros arba Uadi el Ariš), ir Tafnėje, ir Ramasėje (Iš. 1, 12; 12, 37), ir visoje Gesemo šalyje (Sk. 13, 23; Oz. 9, 6), iki anapus Tanio ir Memfio, ir pas visus Aigypto gyventojus iki Aitiopijos riboms.

(11) *Pasipriešino vienminčiai.* Gr. t.: paniekino Asyrijos karaliaus Nabuko-

animo contradixerunt, et remi-
serunt eos vacuos, et sine honore
abjecerunt. 12 Tunc indignatus
Nabuchodonosor rex adversus om-
nem terram illam, juravit per
thronum et regnum suum quod
defenderet se de omnibus regioni-
bus his.

Caput II. 1 Anno tertiodecimo
Nabuchodonosor regis, vigesima
et secunda die mensis primi, fac-
tum est verbum in domo Nabucho-
donosor regis Assyriorum ut de-
fenderet se. 2 Vocavitque omnes
majores natu, omnesque duces, et
bellatores suos, et habuit cum
eis mysterium consilii sui: 3 dixit-
que cogitationem suam in eo esse,
ut omnem terram suo subjugaret
imperio.

4 Quod dictum cum placuisset
omnibus, vocavit Nabuchodonosor
rex Holofernem principem militiæ
suæ, 5 et dixit ei: Egredere ad-
versus omne regnum Occidentis,
et contra eos præcipue, qui con-
tempserunt imperium meum.
6 Non parcet oculus tuus ulli
regno, omnemque urbem munitam
subjugabis mihi.

šino vienminčiai, siuntė juos atgal
tuščiomis rankomis ir atstumė be
pagarbos. 12 Tuomet karalius Nabu-
kodonosoras, labai įpykęs ant visos
anos žemės, prisiekė per savo
sostą ir karalystę, kad atkeršysiąs
už save visiems tiems kraštams.

2. perskyrimas. 1 Tryliktais ka-
raliaus Nabukodonosoro metais
dvidešimt antroje pirmojo mėnesio
dienoje buvo ištartas žodis Asyri-
jos karaliaus Nabukodonosoro na-
muose, kad jis keršys už save.
2 Ir jis sušaukė visus vyresniuosius,
visus vadus ir savo kovotojus,
apskelbė jiems savo slaptą už-
manymą 3 ir pasakė, kad jo mintis
esanti pavergti savo valdžion visą
žemę. 4 Kadangi tas pasakymas
patiko visiems, karalius Nabuko-
donosoras pasivadino savo kariuo-
menės vadą Oloferną 5 ir jam
tarė: Išeik prieš visas vakarų
karalystes, o ypač prieš tuos,
kurie paniekino mano valdžią.
6 Tavo akis tenepasigaili neivienos
karalystės ir pavergk man kiek-
vieną sustiprintą miestą.

---

donosoro paliepimą ir neėjo draug su juo į karę, nes jie nesibijojo jo, bet jis buvo jiems lyg-kad paprastas žmogus, ir jie siuntė atgal jo pasiuntinius tuščiomis rankomis (t. y. be laukiamų dovanų) ir su paniekinimu. — (**12**) *Atkeršysiąs už save...* Gr. t. čionai tekstas daug ilgesnis: kad jis keršysiąs visam Kilikijos plotui, Damasko ir Syrijos kraštui, užmušiąs taipogi savo kalaviju visus Moabo šalies gyventojus ir Amono vaikus, ir visą žydų šalį, ir visus Aigypte iki dviejų jurų riboms. Ir jis patraukė su savo kariška galybe prieš karalių Arpaksadą septynioliktais metais, ir jis apgalėjo ir privertė bėgti visą Arpaksado galybę ir visus jo raitelius ir kariškuosius vežimus. Ir jis atėjo iki Ekbatanai, ir paėmė jos bokštus ir sunaikino jos gatves, ir pavertė jos gražumą paniekinimu. Ir Arpaksadą jis sugavo Ragavos kalnuose ir pervėrė jį savo jietimis ir nužudė jį tą pačią dieną. Ir jis sugrįžo su jais atgal į Ninivą, su visais savaisiais, su labai didele kovotojų daugybe, ir tenai jis ilsėjosi ir kėlė pokilius apie dvidešimt dienų draug su savo kariuomene.

(**2, 1**) *Tryliktais.* Gr. t.: aštuonioliktais. — *Pirmojo mėnesio:* Nisano, kurs tęsėsi nuo pusės kovo iki pusei balandžio. — *Už save.* Gr. t. pridėta: visai žemei. — (**4**) *Kariuomenės vadą.* Gr. t. pridėta: ir antrąjį po karaliaus. — *Oloferną.* Taip vadinosi keletas Kapadokijos valdovų; rasi ir tas Asyrijos karaliaus vadas nebuvo tikras Asyrijietis. — (**5**) *Išeik...* Karaliaus atsiliepimas į vadą daug ilgesnis LXX vertime: Štai ką sakė didis karalius, visos žemės valdovas: Štai tu išeisi

2. Kariški Oloferno žygiai.

7 Tunc Holofernes vocavit
duces, et magistratus virtutis
Assyriorum: et dinumeravit viros
in expeditionem, sicut præcepit
ei rex, centum viginti millia pe-
ditum pugnatorum, et equitum
sagittariorum duodecim millia.
8 Omnemque expeditionem suam
fecit præire in multitudine innu-
merabilium camelorum, cum his
quæ exercitibus sufficerent co-
piose, boum quoque armenta, gre-
gesque ovium, quorum non erat
numerus. 9 Frumentum ex omni
Syria in transitu suo parari con-
stituit. 10 Aurum vero, et argen-
tum de domo regis assumpsit mul-
tum nimis. 11 Et profectus est
ipse, et omnis exercitus cum qua-
drigis, et equitibus, et sagittariis,
qui cooperuerunt faciem terræ,
sicut locustæ.
12 Cumque pertransisset fines
Assyriorum, venit ad magnos

7 Tuomet Olofernas sušaukė Asy-
rijiečių kariuomenės vadus ir vir-
šininkus ir išrinko vyrus į karę,
taip kaip karalius buvo jam
įsakęs, šimtą dvidešimt tukstančių
pėsčių kovotojų ir dvyliką tuk-
stančių raitų kilpininkų. 8 Visos
savo kariuomenės priešakyje jis
liepė išeiti nesuskaitomai daugybei
kupranugarių su tais dalykais,
kurių turėjo pilnai užtekti kariuo-
menei, taipogi jaučių bandoms ir
buriams avių, kurioms nebuvo
skaitliaus. 9 Jis liepė prirengti ant
viso savo kelio javų iš visos Syri-
jos. 10 Aukso gi ir sidabro jis
pasiėmė labai daug iš karaliaus
namų. 11 Taip iškeliavo jis su
visa kariuomene, su kariškais veži-
mais, raiteliais ir kilpininkais, kurie
apdengė žemės paviršį lyg-kad
skėriai.
12 Perėjęs per Asyrijos ribas, jis
atėjo prie didžių Angės kalnų

iš po mano akių ir pasiimsi su savim žmonių, pilnai pasitikinčių savo jiegomis, 120 000 kavotojų ir daugybę arklių ir 12 000 raitelių, ir tu eisi prieš visą vakarų šalį, nes jie nepaklausė mano burnos žodžio, ir tu jiems apskelbsi, kad prirengtu žemę ir vandenį, nes aš eisiu prieš juos savo rustybėje, ir aš apdengsiu visos žemės paviršį savo kariuomenės kojomis ir aš paliksiu jai plėšti juos; ir jų mirusiųjų bus pilni jų slėniai ir upeliai, ir upė bus pilna jų lavonų, taip kad ji patvins. Ir aš vesiu jų belaisvius iki visos žemės pakraščiui. Taigi, tu eik ir užimk man išanksto visas jų ribas, ir jie pasiduos tau, ir tu užlaikysi juos man iki jų bausmės dienai Tavo akis nepasigailės nepaklusniųjų; tu juos paduosi mirčiai ir plėšimui visur, kurs tik tu eisi. Nes, kaip aš gyvas ir kaip mano viešpatystė galinga, aš tariau ir aš išpildysiu tai savo ranka. O tu nerperžengk neivieno iš tavo valdovo paliepimų, bet išpildyk juos rupestingai, kaip aš tau pavedžiau, ir nesivėlyk jų išpildyti.

2, 7—3, 15. Olofernas išeina su didžiausia kariuomene, išpradžios pavergia Mažosios Azijos dalį (2, 7—13), toliaus apgali Mėzopotamiją (14. e): po to paima šalis šiapus Euprato, pradedant nuo Kilikijos, ir sunaikina jas, visa pripildydamas išgąsčio (15—18). Baimės apimtos kaimynystės tautos siunčia pas Oloferną pasiuntinius, bet neišgelbi savo žemės nuo sunaikinimo (3, 1—13). Olofernas visus apgalėdamas pereina per visą žemę šiapus Euprato ir sustoja ant Palestinos ribų (14. 15. e.)

(**8**) *Kupranugarių...* Gr. t. pasakyta, kad naštoms nešti buvę paskirta kupranugarių, asilų ir mulų. — (**9**) *Jis liepė...* Gr. t.: ir apsčiai maisto kiekvienam žmogui. — (**11**) *Kurie apdengė...* Gr. t. pasakyta plačiaus: ir buvo didelė maišyta daugybė, panaši į skėrius, kuri ėjo draug su jais, panaši taipogi į juros smiltis. Nes jų buvo taip daug, kad nebuvo galima jų suskaityti.

(**12**) *Perėjęs per Asyrijos...* Gr. LXX tekste: Ir jie išėjo iš Ninivos ir po trijų kelionės dienų atvyko į Baiktilaitą, o išėję iš Baiktilaitos sustojo prie

montes Ange, qui sunt a sinistro
Ciliciæ, ascenditque omnia ca-
stella eorum, et obtinuit omnem
munitionem. 13 Effregit autem
civitatem opinatissimam Melothi,
prædavitque omnes filios Tharsis,
et filios Ismael, qui erant contra
faciem deserti, et ad austrum
terræ Cellon.

14 Et transivit Euphraten, et
venit in Mesopotamiam: et fregit
omnes civitates excelsas, quæ
erant ibi, a torrente Mambre us-
quèquo perveniatur ad mare:
15 et occupavit terminos eius, a
Cilicia usque ad fines Japheth, qui
sunt ad austrum. 16 Abduxitque
omnes filios Madian, et prædavit
omnem locupletationem eorum,
omnesque resistentes sibi occidit in
ore gladii. 17 Et post hæc descendit
in campos Damasci in diebus
messis, et succendit omnia sata,
omnesque arbores, et vineas fecit
incidi: 18 et cecidit timor illius
super omnes inhabitantes terram.

Caput III. 1 Tunc miserunt le-
gatos suos universarum urbium,
ac provinciarum reges ac prin-

kairiame Kilikijos šone, paėmė
visas jų pilis ir apgalėjo visas
tvirtoves. 13 Įsiveržė taipogi į
garsiausį Meloties miestą, apiplėšė
visus Tarsio sunus ir Ismaėlio
sunus, buvusius ties tyruma ir į
pietus nuo Kelono žemės.

14 Paskui jis perėjo per Eupratą,
atvyko į Mėzopotamiją ir išgriovė
visus augštus miestus, kurie tenai
buvo, nuo Mambrės upelio iki
ateinant prie juros.
15 Jis užėmė jos plotus nuo
Kilikijos iki Japėto ribų, kurios
yra pietuose. 16 Jis išsivedė visus
Madiano sunus ir išplėšė visą jų
lobį, o visus, kurie jam priešinosi,
jus užmušė kalavijo ašmenimis.
17 Po to jis nusileido į Damasko
laukus pjuties metu ir nudegino
visus javus, o visus medžius ir
vynuogynus iškirsdino. 18 Ir baimė
jojo apnyko visus žemės gyvento-
jus.

3. perskyrimas. 1 Tuomet kara-
liai ir kunigaikščiai visų miestų ir
šalių, butent Syrijos-Mėzopota-

---

kalno kairiame Kilikijos šone. — *Angės kalnų.* Tai augščiausi kalnai Kapadokijoje. — *Kairiame... šone:* į šiaurryčius. — (**13**) *Įsiveržė taipogi...* Gr. t.: jis sunaikino Pudą ir Ludą ir apiplėšė visus Rasio sunus ir Izmaėlio sunus į pietus nuo Keliečių krašto. — *Meloties:* rasi Mytilėnos. — *Ties tyruma:* į rytus nuo didžios Syrijos tyrumos.

(**14**) *Perėjo per Eupratą.* Olofernas sugrįžo atgal, nes Asurbanipalo brolis ir Babylonijos vietininkas Samugas buvo sukėlęs čionai maištą prieš karalių. — *Mambrės:* rasi Chaboro arba Kaburo upelio. — *Prie juros:* prie Persiškosios įlankos.

(**15**) *Užėmė jos plotus.* Vulgatoje regimai kalbama apie Mėzopotamijos plotus. Gr. gi tekste apie Kilikiją: ir jis užėmė Kilikijos plotą ir užmušė visus tuos, kurie jam priešinosi. — *Iki Japėto ribų.* Spėjama, kad Japėto (Safėto?) žemė buvusi Uolingojoje Arabijoje. — (**16**) *Išplėšė visą jų lobį.* Gr. t.: sudegino jų šėtras ir išplėšė avių tvartus. — (**17**) *Pjuties metu:* birželio mėnesyje. — *Visus javus.* Gr. t. dar pridėta: ir sunaikino jų galviju ir smulkių gyvulių bandas, ir apiplėšė jų miestus, ir sunaikino visai jų plotą, o visus jų jaunus žmones nužudė kalavijo ašmenimis. — *Visus medžius... iškirsdino.* Tų žodžių nėra gr. t. — (**18**) *Visus žemės gyventojus.* Gr. t.: visus Pajurės gyventojus, Sidono ir Tyro, Suros ir Okinos gyventojus ir visus Jemniano gyventojus. Ir gyvenusieji Asdode ir Askalone labai bijojo jojo.

(**3, 1**) *Syrijos-Mėzopotamijos: 'Aram naharaim.* Plg. Prad. 24, 10 ir k. — *Syrijos-Sobalio: 'Aram Coba,* Cobos Syrija. — *Lybijos.* Rasi Lydijos arba

cipes, Syriæ scilicet Mesopotamiæ, et Syriæ Sobal, et Libyæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt: 2 Desinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, et subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ damna patiamur. 3 Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, et colles, et campi, et armenta boum, gregesque ovium, et caprarum, equorumque et camelorum, et universæ facultates nostræ, atque familiæ in conspectu tuo sunt: 4 sint omnia nostra sub lege tua. 5 Nos, et filii nostri, servi tui sumus. 6 Veni nobis pacificus dominus, et utere servitio nostro, sicut placuerit tibi.

7 Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, et obtinuit omnem civitatem, et omnem inhabitantem terram. 8 De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, et electos ad bellum. 9 Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, et honorati simul cum populis exirent obviam venienti, 10 excipientes eum cum coronis, et lampadibus, ducentes choros in tympanis, et tibiis. 11 Nec ista tamen facientes, ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt: 12 nam et civitates eorum destruxit, et lucos eorum excidit. 13 Præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos

mijos, Syrijos-Sobalio, Lybijos ir Kilikijos siuntė savo pasiuntinius, kurie, atėję pas Oloferną, sakė: 2 Tepaliauja tavo įpykimas ant musų; nes bus geriaus, kad mes liksime gyvi ir tarnausime didžiam karaliui Nabukodonosorui, nekaip kad numirsime ir su savo prapultimi kentėsime dar musų vergystės blogumus. 3 Visi musų miestai, visa nuosavybė, visi kalnai ir kauburiai, ir jaučių bandos, ir buriai avių ir ožkų, arklių ir kupranugarių, ir visos musų gėrybės ir šeimynos yra tavo akyvaizdoje; 4 visa, kas musų, tebuna po tavo įstatymu. 5 Mes ir musų vaikai esame tavo vergai. 6 Ateik pas mus kaipo taikus valdovas ir naudokies musų tarnyste, kaip tau patiks.

7 Tuomet jis nusileido nuo kalnų su raiteliais didžiai galingas ir paėmė visus miestus ir visus žemės gyventojus. 8 Iš visų gi miestų jis pasiėmė sau padėjėjais drąsius ir rinktinius vyrus į karę. 9 Taip didelė baimė apėmė anas šalis, kad visų miestų gyventojai, kunigaikščiai ir šlovingieji draug su liaudimi ėjo pasitiktų ateinančio, 10 priėmė jį su vainikais ir žibintuvais, darė šokius su bubinais ir vamzdžiais. 11 Tečiau ir tai darydami negalėjo apmalšinti jo širdies žiaurumo, 12 nes ir jųjų miestus jis išgriovė ir iškirsdino jų girias; 13 nes karalius Nabukodonosoras buvo jam įsakęs išnaikinti visus žemės dievus, kad jį vieną vadintu dievu tos tautos, kurias Oloferno

---

Lykijos M. Azijoje. — (2) *Nes bus geriaus...* Gr. t.: štai mes didžio karaliaus Nabukodonosoro tarnai, sukniubę ties tavimi; pasielgk su mumis, kaip tau tinka.

(7) *Su raiteliais.* Gr. t. to žodžio nėra. — (12) *Jų girias.* Rasi šventas girias, arba medinius Astartės paveikslus. Plg. Teis. 2, 13; 1 Kar. 7, 3. —

terræ exterminaret, videlicet ut
ipse solus diceretur Deus ab his
nationibus, quæ potuissent Holo-
fernis potentia subjugari. 14 Per-
transiens autem Syriam Sobal,
et omnem Apameam, omnemque
Mesopotamiam, venit ad Idumæos
in terram Gabaa, 15 accepitque
civitates eorum, et sedit ibi per
triginta dies, in quibus diebus
adunari præcepit universum exer-
citum virtutis suæ.

galybė įstengs pavergti. 14 Perėjęs
gi per Syrijos-Sobalį, per visą
Apamėją ir visą Mėzopotamiją,
jis atėjo pas Idumėjiečius į Gabaos
žemę, 15 paėmė jų miestus ir pasi-
liko tenai tris dešimtis dienų, o
per tas dienas liepė susirinkti visai
savo kariuomenės galybei.

3. Žydų prisirengimas ginties.

Caput IV. 1 Tunc audientes hæc
filii Israel, qui habitabant in Terra
Juda, timuerunt valde a facie eius.
2 Tremor, et horror invasit sensus
eorum ue hoc faceret Jerusalem et
templo Domini, quod fecerat ceteris
civitatibus et templis earum.
3 Et miserunt in omnem Sa-
mariam per circuitum usque
Jericho, et præoccupaverunt om-
nes vertices montium: 4 et muris
circumdederunt vicos suos, et
congregaverunt frumenta in præ-
parationem pugnæ. 5 Sacerdos

4. perskyrimas. 1 Išgirdę apie
tai Izraėlio sunųs, kurie gyveno
Judo žemėje, labai jo bijojo.
2 Išgąstis ir pasibaisėjimas apėmė
jų širdis, kad jis nepadarytu tą pat
Jeruzalei ir Viešpaties bažnyčiai,
ką buvo padaręs kitiems miestams
ir jųjų bažnyčioms. 3 Jie siuntė į
visą Samariją aplinkui iki Jėrikui
ir išanksto užėmė visas kalnų
viršunes, 4 apvedė sienomis savo
miestelius ir surinko javų, taip
rengdamies į kovą. 5 Taipogi
kunigas Eliakimas parašė visiems,

---

(14) *Apamėją.* Miesto ir Syrijos dalies vardas. — *Atėjo pas Idumėjiečius...* Gr. t.: atėjo ties Ezdrelonu, arti Dotaimo, kurs yra ties didele Judo lyguma ir sostojo tarp Gaibos ir Skytopolies (Betsamo. Joz. 17, 11; Teis. 1, 27). Taigi, čionai minima šiaurinės Palestinos vietos šiapus Jordano.

4, 1—6, 21. Nepriętelių prisiartinimu išgąsdinti Izraėlio sunųs skubiai sustiprina savo miestus, uždaro kelius, einančius per kalnus į Jeruzalę, ir rengiasi į karę maldomis ir pasninkais (4, 1—16). Patyręs apie žydų pasipriešinimą Olofernas pradeda teirauties apie juos, o Amonitų vadas Achioras papasakoja jam apie ypatingą Dievo globą, kurioje laikomi žydai, ir pataria nepradėti prieš juos kovos, jei jie nėra prasikaltę Dievui (5, 1—25). Olofernas labai supyksta ir liepia atiduoti Achiorą žydams, kad jis pražutu draug su jais (5, 26—6, 9). Patekęs į Betuliją, Achioras papasakoja apie savo atsitikimą ir randa pas visus gyventojus meilų priėmimą (5, 10—21).

(4, 2) *Jųjų bažnyčioms.* Gr. t. toliaus eina šie žodžiai: nes jie dar neseniai buvo sugrįžę iš nelaisvės ir neseniai buvo surinkta visa Judėjos tauta ir buvo pašventinti iš sutepimo indai, altorius ir bažnyčia. Nelaisvė, apie kurią čionai kalbama, buvo dalinė. Į ją buvo paimta dalis žydų draug su jų karaliumi Manasu. Tuomet tai ir anksčiaus, Manasui pasidavus stabmeldystei, buvo sutepta bažnyčia, altorius ir šventi indai. — **(3)** *Iki Jėrikui.* Gr. t. paminėta daugiaus vietų: ir į Koną, ir į Bethoroną, ir į Belmėną, ir į Jėriką, ir į Chobą, ir į Esorą, ir į Salemo slėnį. — **(4)** *Javų.* Gr. t. dar pasakyta. kad pjutis ant jų laukų buvusi ką tik pabaigta. — **(5)** *Kunigas:* vyriausis kunigas. — *Ezdre-*

etiam Eliachim scripsit ad uni-
versos, qui erant contra Esdrelon,
quæ est contra faciem campi
magni juxta Dothain, et uni-
versos, per quos viæ transitus
esse poterat, 6 ut obtinerent as-
census montium, per quos via esse
poterat ad Jerusalem, et illic custo-
dirent ubi angustum iter esse po-
terat inter montes, 7 Et fecerunt filii
Israel secundum quod constituerat
eis sacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus
ad Dominum instantia magna,
et humiliaverunt animas suas in
jejuniis, et orationibus, ipsi et
mulieres eorum. 9 Et induerunt
se Sacerdotes ciliciis, et infantes
prostraverunt contra faciem tem-
pli Domini, et altare Domini
operuerunt cilicio: 10 et clama-
verunt ad Dominum Deum Israel
unanimiter ne darentur in præ-
dam infantes eorum, et uxores
eorum in divisionem, et civitates
eorum in exterminium, et sancta
eorum in pollutionem, et fierent
opprobrium Gentibus.

11 Tunc Eliachim, sacerdos Do-
mini magnus, circuivit omnem
Israel, allocutusque est eos,
12 dicens: Scitote quoniam ex-
audiet Dominus preces vestras,
si manentes permanseritis in je-
juniis, et orationibus in conspectu
Domini. 13 Memores estote Moysi
servi Domini, qui Amalec con-
fidentem in virtute sua, et in
potentia sua, et in exercitu suo,
et in clypeis suis, et in curribus
suis, et in equitibus suis, non
ferro pugnando, sed precibus
sanctis orando dejecit: 14 sic

gyvenusiems Ezdrelono šone, kurs
yra ties didžia lyguma arti Do-
taino, ir visiems, per kuriuos buvo
galima prieiga, 6 kad užimtu siau-
rumas kalnuose, per kurias buvo
galima eiti į Jeruzalę, ir saugotu
tenai siaurus kelius, kuriais buvo
galima praeiti tarp kalnų. 7 Izraėlio
sunųs padarė taip, kaip jiems buvo
sakęs Viešpaties kunigas Eliaki-
mas.

8 Ir visa tauta, vyrai ir jų
moterįs šaukėsi į Viešpatį su di-
džiu uolumu ir žemino savo sielas
pasninkais ir maldomis. 9 Taipogi
kunigai apsivilko ašutinėmis, ir
kudikius jie paguldė kniupsčius
ties Viešpaties bažnyčia, ir apdengė
ašutine Viešpaties altorių 10 Jie
šaukėsi į Viešpatį, Izraėlio Dievą,
visi išvieno, kad jų vaikai nebutu
atiduoti kaipo grobis, o jų pačių
nebutu atiduota pasidalinti, jų
miestų sunaikinti ir jų šventyklos
sutepti, ir kad jie netaptu išnieki-
nimu pagonims.

11 Tuomet vyriausis Viešpaties
kunigas Eliakimas apėjo visą Iz-
raėlį, kalbėjo jiems 12 ir tarė:
Žinokite, kad Viešpats išklausys
jusų maldas, jei likte pasiliksite
melsdamies ir pasninkodami Vieš-
paties akyvaizdoje. 13 Atsimin-
kite Viešpaties tarną Mozę, kurs
Amalėką, pasitikintį savo jiego-
mis, savo galybe, savo kariuomene,
savo skydais, savo kariškais veži-
mais ir savo raiteliais, apgalėjo
ne geležimi kovodamas, bet mels-
damos šventomis maldomis. 14 Taip
bus visiems Izraėlio neprieteliams,

---

lono šone: į rytus nuo Ezdrelono. Gr. t.: gyventojams Betulijos ir Betom estaimo, kurs yra ties Ezdrelonu. — (6) *Siaurus kelius...* Gr. ir. Syr. t.: nes tarpukalnis buvo siauras, vos dviem žmonėm.

(9) *Ašutinėmis.* Ašutinė gedulio ir atgailos ženklas.
(11) *Tuomet..* 11—14. eil. skaitomos tiktai Vulgatoje. — (13) *Mozę, kurs Amalėką...* Vz. Iš. 17, 9—13. —

erunt universi hostes Israel: si
perseveraveritis in hoc opere,
quod cœpistis. 15 Ad hanc igitur
exhortationem eius deprecantes
Dominum, permanebant in con-
spectu Domini, 16 ita ut etiam
hi, qui offerebant Domino holo-
causta, præcincti ciliciis offerrent
sacrificia Domino, et erat cinis
super capita eorum. 17 Et ex toto
corde suo omnes orabant Deum,
ut visitaret populum suum Israel.

Caput V. 1 Nunciatumque est
Holoferni principi militiæ Assy-
riorum, quod filii Israel præpa-
rarent se ad resistendum, ac
montium itinera conclusissent,
2 et furore nimio exarsit in ira-
cundia magna, vocavitque omnes
principes Moab et duces Ammon,
3 et dixit eis: Dicite mihi quis
sit populus iste, qui montana ob-
sidet: aut quæ, et quales, et
quantæ sint civitates eorum: quæ
etiam sit virtus eorum, aut quæ
sit multitudo eorum: vel quis rex
militiæ illorum: 4 et quare præ
omnibus, qui habitant in Oriente,
isti contempserunt nos, et non
exierunt obviam nobis ut susci-
perent nos cum pace?
5 Tunc Achior dux omnium
filiorum Ammon respondens, ait:
Si digneris audire domine mi, di-
cam veritatem in conspectu tuo
de populo isto, qui in montanis
habitat, et non egredietur verbum
falsum ex ore meo. 6 Populus
iste ex progenie Chaldæorum est.
7 Hic primum in Mesopotamia

jei jųs pasiliksite tame darbe,
kurį pradėjote. 15 Taigi, po to
paraginimo jie pasiliko Viešpaties
akyvaizdoje, maldaudami Vieš-
patį; 16 taip kad net ir tie, kurie
aukodavo Viešpačiui deginamasias
aukas, darė Viešpačiui atnašas
apsivilkę ašutinėmis, ir pelenai
buvo ant jų galvų, 17 Ir visi mal-
davo Dievą visa savo širdimi, kad
aplankytu savo tautą Izraelį.

5. perskyrimas. 1 Ir buvo ap-
skelbta Asyrijiečių kariuomenės va-
dui Olofernui, kad Izraėlio sunųs
rengiąsi pasipriešinti ir kad uždarę
kelius per kalnus. 2 Tuomet jis
iš didžio pykčio užsidegė begaliniu
įtužimu, sušaukė visus Moabo
kunigaikščius ir Amono vadus 3 ir
jiems tarė: Pasakykite man, kas
yra šita tauta, kuri laiko apgulus
kalnus, arba kokie, kaip stiprųs
jų miestai ir kiek jų, taipogi koki
jų galybė, arba koks jų skaitlius,
arba kas yra jų kariuomenės vadas?
4 ir kodėl šitie paniekino mus la-
biaus už visus gyvenančius rytuose
ir neišėjo pasitiktų musų, kad pri-
imtu mus su ramybe?

5 Tuomet visų Amono sunų va-
das Achioras atsakė ir tarė: Jei
teiksies paklausyti, mano valdove,
aš pasakysiu tavo akyvaizdoje
tiesą apie šitą tautą, kuri gyvena
kalnuose, ir melagingas žodis ne-
išeis iš mano burnos. 6 Šita tauta
iš Kaldėjiečių giminės. 7 Išpra-
džios ji gyveno Mėzopotamijoje, nes

---

(16) *Ant jų galvų.* Anot gr. t.: ant jų kunigiškų nuometų.

(5, 1) *Uždarę kelius per kalnus.* Gr. t. pridėta: ir sustiprinę visas augštų kalnų viršunes ir pastatę sląstų lygumose. — **(2)** *Moabo... ir Amono...* Moabitai ir Amonitai buvo artimi žydų kaimynai, todėl galėjo duoti apie juos daugiaus žinių. — **(4)** *Rytuose.* Tikriaus anot gr. ir syr. t.: vakaruose.

(5) *Achioras.* Tas vardas ebr. reiškia: šviesos brolis. — *Melagingas žodis neišeis...* Nors Achioras pasakos netikėtinus ir nemalonius Asyrijiečiams dalykus. — **(6)** *Iš Kaldėjiečių.* Abraomas buvo gimęs Ure Kaldėjoje. Plg. Prad. 11, 28; 12, 6. — **(7)** *Mėzopota-*

habitavit, quoniam noluerunt
sequi deos patrum suorum, qui
erant in Terra Chaldæorum.
8 Deserentes itaque ceremonias
patrum suorum, quæ in multi-
tudine deorum erant, 9 unum
Deum cæli coluerunt, qui et
præcepit eis ut exirent inde, et
habitarent in Charan. Cumque
operuisset omnem terram fames,
descenderunt in Ægyptum, illic-
que per quadringentos annos sic
multiplicati sunt, ut dinumerari
eorum non posset exercitus.
10 Cumque gravaret eos rex
Ægypti, atque in ædificationibus
urbium suarum in luto et latere
subjugasset eos, clamaverunt ad
Dominum suum, et percussit to-
tam Terram Ægypti plagis
variis. 11 Cumque ejecissent eos
Ægyptii a se, et cessasset plaga
ab eis, et iterum eos vellent ca-
pere, et ad suum servitium revo-
care, 12 fugientibus his Deus
cæli mare aperuit, ita ut hinc
inde aquæ quasi murus soli-
darentur, et isti pede sicco fun-
dum maris perambulando trans-
irent. 13 In quo loco dum in-
numerabilis exercitus Ægyptio-
rum eos persequeretur, ita aquis
coopertus est, ut non remaneret
vel unus, qui factum posteris
nunciaret. 14 Egressi vero mare
rubrum, deserta Sina montis oc-
cupaverunt, in quibus numquam
homo habitare potuit, vel filius
hominis requievit. 15 Illic fontes
amari obdulcati sunt eis ad biben-

jie nenorėjo tarnauti dievams savo
tėvų, kurie buvo Kaldėjiečių že-
mėje. 8 Taigi, apleidę savo tėvų
apeigas, kuriomis buvo garbinama
daug dievų, 9 jie garbino vieną
dangaus Dievą, kurs ir įsakė jiems
išeiti iš ten ir gyventi Charane.
Atėjus gi ant visos žemės badui,
jie nuvyko į Aigyptą ir tenai per
keturis šimtus metų taip pasi-
daugino, kad jų kariuomenės
nebuvo galima suskaityti.

10 Kadangi Aigypto karalius pri-
spaudė juos ir privertė juos atlikti
baudžiavą jo miestų statyme iš
molio ir plytų, jie šaukėsi į savo
Viešpatį, ir jis užgavo visą Aigypto
žemę visokiomis slogomis. 11 Kuo-
met gi Aigyptiečiai išvarė juos
nuo savęs, ir sloga buvo atstojusi
nuo jų, o jie norėjo vėl sugauti
juos ir sugrąžinti į savo vergystę,
12 šitiems bėgant, dangaus Dievas
atidarė jurą, taip kad vanduo
sukietėjo iš vienos ir kitos pusės
kaip muras, o jie perėjo eidami
juros dugnu sausomis kojomis.
13 Besivydama gi juos toje vietoje
nesuskaitoma Aigyptiečių kariuo-
menė taip buvo apdengta van-
denimi, kad neliko net neivieno,
kurs butu galėjęs papasakoti tą
atsitikimą ainiams. 14 Išėję gi iš
Raudonosios juros, jie užėmė Si-
najaus kalno tyrumą, kurioje žmo-
gus negalėjo niekuomet gyventi ir
nerado atilsio žmogaus sunus.
15 Tenai kartus šaltiniai pasidarė

---

mijoje: Charane. Vz. Prad. 11, 31... — **(8)** *Apleidę...* Gr. t.: jie buvo išvaryti iš po dievų akių, atbėgo į Mėzopotamiją ir pasiliko tenai daug dienų. Ir jų Dievas liepė jiems eiti toliaus iš tos pasilikimo vietos ir keliauti į Kanaano žemę. — **(9)** *Charane.* Gr. t.: Kanaano žemėje. — *Nuvyko į Aigyptą...* Plg. Prad. 42, 2; 46, 6; Iš. 12, 40; 1, 7.

(10) *Karalius prispaudė...* Plg. su Išėjimo knyga. — **(11—13)** *O jie norėjo vėl... ainiams.* Vietoje šitų žodžių gr. t. trumpai pasakyta, kad Dievas išdžiovino žydams Raudonąją jurą. — **(14)** *Kurioje žmogus...* Viso straipsnio,

dum, et per annos quadraginta
annonam de cælo consecuti sunt.
16 Ubicumque ingressi sunt sine
arcu et sagitta, et absque scuto
et gladio, Deus eorum pugnavit
pro eis, et vicit. 17 Et non fuit
qui insultaret populo isti, nisi
quando recessit a cultu Domini
Dei sui. 18 Quotiescumque autem
præter ipsum Deum suum, alte-
rum coluerunt, dati sunt in
prædam, et in gladium, et in
opprobrium. 19 Quotiescumque
autem pœnituerunt se recessisse
a cultura Dei sui, dedit eis Deus
cæli virtutem resistendi.

20 Denique Chananæum regem,
et Jebusæum, et Pherezæum, et
Hethæum, et Hevæum, et Amor-
rhæum, et omnes potentes in
Hesebon prostraverunt, et terras
eorum, et civitates eorum ipsi
possederunt: 21 et usque dum non
peccarent in conspectu Dei sui,
erant cum illis bona: Deus enim
illorum odit iniquitatem. 22 Nam
et ante hos annos cum recessissent
a via, quam dederat illis Deus,
ut ambularent in ea, exterminati
sunt præliis a multis nationibus,
et plurimi eorum captivi abducti
sunt in terram non suam.
23 Nuper autem reversi ad Domi-
num Deum suum, ex dispersione
qua dispersi fuerant, adunati
sunt, et ascenderunt montana
hæc omnia, et iterum possident
Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.
24 Nunc ergo mi domine, per-
quire si est aliqua iniquitas
eorum in conspectu Dei eorum:

jiems saldųs gerti, ir per keturias
dešimtis metų jie gaudavo maisto
iš dangaus. 16 Kur tik jie įėjo
be kilpinio ir vilyčios, be skydo ir
kalavijo, jų Dievas kovojo už
juos ir apgalėjo. 17 Ir nebuvo,
kas butu galėjęs pasityčioti iš
šitos tautos, kaip tik tuomet,
kada ji atsitraukdavo nuo Vieš-
paties, savo Dievo, garbinimo.
18 O kiektik sykių be to savo
Dievo jie garbino dar kitą, jie
buvo paduoti apiplėšimui, ka-
lavijui ir į išniekinimą. 19 Ir kiek
sykių jie gailėjosi atsitraukę nuo
savo Dievo tarnystės, dangaus
Dievas duodavo jiems galės pasi-
priešinti.

20 Galop jie sumušė Kananiečių,
Jėbuziečių, Pereziečių, Eviečių
ir Amoriečių karalius ir visus
Hesebono galiunus, o jų žemes ir
miestus patįs paveldėjo. 21 Ir
kolei jie nenusidėjo savo Dievo
akyvaizdoje, su jais buvo laimė,
nes jų Dievas nekenčia neteisybės.
22 Nes ir pirm paskutinių metų,
kuomet jie buvo atsitraukę nuo
kelio, kurį Dievas yra jiems davęs,
kad juo vaikščiotu, liko daugelio
tautų sunaikinti kovose, ir daugybė
jų liko nuvesti kaipo belaisviai į
nesavo žemę. 23 Neseniai gi su-
grįžę prie Viešpaties, savo Dievo,
liko surinkti iš išsklaistymo, kurs
buvo atskyręs juos vienus nuo
kitų, pakilo į visas šitas kalnuotas
vietas ir vėl valdo Jeruzalę, kame
yra jų šventykla.

24 Dabar tat, mano valdove,
pasiteirauk; jei yra juose koki
neteisybė jųjų Dievo akyvaizdoje,

---

pradedant nuo šitų žodžių iki 19. eil. galui, nėra gr. t.
(20) *Sumušė Kananiečius...* Gr. t. užkariautos tautos išskaitomos kitokioje eilioje ir paminėta Jordano perėjimas. — (22) *Liko nuvesti...* draug su karaliumi Manasu. — (23) *Kalnuotas vietas.* Gr. t. paaiškinta: kurios buvo neapgyventos.

ascendamus ad illos, quoniam
tradens tradet illos Deus eorum
tibi, et subjugati erunt sub jugo
potentiæ tuæ. 25 Si vero non est
offensio populi hujus coram Deo
suo, non poterimus resistere illis:
quoniam Deus eorum defendet
illos: et erimus in opprobrium
universæ terræ.
26 Et factum est, cum cessas-
set loqui Achior verba hæc, irati
sunt omnes magnates Holofernis,
et cogitabant interficere eum, di-
centes ad alterutrum: 27 Quis est
iste, qui filios Israel posse dicat
resistere regi Nabuchodonosor, et
exercitibus eius, homines inermes,
et sine virtute, et sine peritia
artis pugnæ? 28 Ut ergo agnos-
cat Achior quoniam fallit nos,
ascendamus in montana: et cum
capti fuerint potentes eorum, tunc
cum eisdem gladio transverbera-
bitur: 29 ut sciat omnis gens quo-
niam Nabuchodonosor deus terræ
est, et præter ipsum alius non est.

Caput VI. 1 Factum est autem
cum cessassent loqui, indignatus
Holofernes vehementer, dixit ad
Achior: 2 Quoniam prophetasti
nobis dicens, quod gens Israel
defendatur a Deo suo, ut osten-
dam tibi quoniam non est Deus,
nisi Nabuchodonosor: 3 cum per-
cusserimus eos omnes, sicut ho-

tai pakilkime prieš juos, nes jų
Dievas duote paduos juos tau,
ir jie bus pavergti po tavo galybės
jungu. 25 Jeigu gi šita tauta nėra
prasikaltusi savo Dievo akyvaiz-
doje, mes negalėsime jiems prie-
šinties, nes jų Dievas apgins juos,
ir mes busime paniekinimu visai
žemei.
26 Atsitiko gi, kad, Achiorui pa-
baigus kalbėti visus šituos žo-
džius, visi Oloferno didžiunai su-
pyko ir manė užmusti jį, saky-
dami vienas kitam: 27 Kas yra
tasai, kurs sako, kad Izraėlio
sunųs galį pasipriešinti karaliui
Nabukodonosorui ir jojo kariuo-
menei, jie, žmonės be ginklų, ir
be drąsumo, ir be mokėjimo ko-
voti? 28 Taigi, kad Achioras pa-
žintu, jog klaidina mus, eikime
į kalnus, ir kuomet bus paimti
jų galiunai, tuomet ir jis bus per-
durtas kalaviju draug su jais,
29 idant kiekviena tauta žinotu,
jog Nabukodonosoras yra žemės
dievas ir be jo nėra kito.

6. perskyrimas. 1 Atsitiko gi,
kad, jiems paliovus kalbėti, Olo-
fernas smarkiai užsidegė ir tarė
Achiorui: 2 Kadangi tu mums pra-
našavai ir sakei, buk Izraėlio tauta
busianti apginta savo Dievo, todėl,
kad parodyčiau tau, jog nėra
kito dievo kaip tik Nabukodono-
soras, 3 kuomet užmušime juos

(**26**) *Didžiunai.* Anot gr. t.: taipogi Pajurės ir Moabo gyventojai. — (**27. 28**) *Taigi...* Šitų dviejų eil. nėra gr. t.

(**6, 2**) *Kadangi...* Oloferno atsiliepimas gr. t. platesnis ir kitaip išreikštas. Jo pradžia (Syr. t.): Ir kas tu... ir visi Moabo sunųs ir Amonitai samdininkai? Toliaus gi (gr. t.): Nes jie neišlaikys musų arklių stiprybės; mes juos sumindžiosime jų kojomis, ir jų kalnai bus prigirdyti jų kraujo, ir jų laukai bus pilni jų numirelių, ir jų kojos padas nesilaikys tvirtai prieš mus (t. y. jie bėgs nuo musų), ir jie pražus tikrai. Taip yra pasakęs visos žemės valdovas Nabukodonosoras; nes jis pasakė, ir jo burnos žodžiai neišeina veltui. O tu, Achiorai, Amono samdininke, kurs ištarei šituos žodžius savo neteisybės dienoje, tu nebematysi daugiaus mano veido, pradedant nuo šios dienos, kolei aš neatkeršysiu šitąi tautai, išėjusiai iš Aigypto. Mano tarnai nuves tave į kalnuotąjį plotą ir paliks tave viename iš augštumos miestų, ir tu nepražusi, kolei tu nebusi

minem unum, tunc et ipse cum
illis Assyriorum gladio interibis,
et omnis Israel tecum perditione
disperiet: 4 et probatis quoniam
Nabuchodonosor dominus sit uni-
versæ terræ: tuncque gladius
militiæ meæ transiet per latera
tua, et confixus cades inter vulne-
ratos Israel, et non respirabis
ultra, donec extermineris cum
illis. 5 Porro autem si propheti-
am tuam veram existimas, non
concidat vultus tuus, et pallor,
qui faciem tuam obtinet, abscedat
a te, si verba mea hæc putas
impleri non posse. 6 Ut autem
noveris quia simul cum illis hæc
experieris, ecce ex hac hora il-
lorum populo sociaberis, ut, dum
dignas mei gladii pœnas exce-
perint, ipse simul ultioni su-
biaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit
servis suis ut comprehenderent
Achior, et perducerent eum in
Bethuliam, et traderent eum in
manus filiorum Israel. 8 Et acci-
pientes eum servi Holofernis, pro-
fecti sunt per campestria: sed
cum appropinquassent ad mon-
tana, exierunt contra eos fundi-
bularii. 9 Illi autem divertentes
a latere montis, ligaverunt Achior
ad arborem manibus et pedibus,
et sic vinctum restibus dimiserunt
eum, et reversi sunt ad dominum
suum.

10 Porro filii Israel descen-
dentes de Bethulia, venerunt ad
eum: Quem solventes duxerunt

visus kaip vieną žmogų, tuomet
ir tu pats busi draug su jais
nužudytas Asyrijiečių kalaviju,
ir visas Izraėlis žute pražus draug
su tavim, 4 ir tu patirsi, kad Na-
bukodonosoras yra visos žemės
viešpats; tuomet mano kariuo-
menės kalavijas pereis per tavo
šonus, ir perdurtas tu krisi tarp
Izraėlio sužeistųjų ir nebealsuosi
daugiaus, bet busi išnaikintas draug
su jais. 5 Jeigu gi tu manai tavo
pranašystę esant tikrą, teneįdumba
tavo veidas, ir išblyškimas, kurs
pasirodė ant tavo veido, teatstoja
nuo tavęs, jei manai mano žodžius
negalėsiant išsipildyti. 6 Kadgi
žinotumei, jog draug su jais tai
iškentėsi, štai, nuo šios valandos
busi suvienytas su jųjų tauta, kad,
jiems gavus užpelnytas mano ka-
lavijo bausmes, tu draug butumei
paduotas pagiežai.

7 Tuomet Olofernas liepė savo
tarnams nutverti Achiorą, nu-
vesti jį į Betuliją ir atiduoti jį į
Izraėlio sunų rankas. 8 Taigi,
Oloferno tarnai, paėmę jį, nu-
keliavo per lygumą; bet kuomet
jie prisiartino prie kalnų, prieš
juos išėjo vilpstyninkai. 9 Jie gi,
pasisukę nuo kalno šono, pririšo
Achiorą rankomis ir kojomis prie
medžio ir taip paliko jį surištą
virvėmis, o patįs sugrįžo pas savo
valdovą.

10 Po to Izraėlio sunųs, nusi-
leidę iš Betulijos, atėjo prie jo
atrišę nusivedė jį į Betuliją, ir

---

sunaikintas draug su jais. — (5) *Ir išblyškimas...* Šitų žodžių iki 6. eil. galui nėra gr. t.

(7) *Betuliją.* Betulijos vieta nurodyta gana aiškiai, ji buvusi Dotaino apylinkėse prie kelio, kuriuo einama iš Ezdrelono slėnio į pačią Žadėtosios žemės širdį. Todėl spėjama, kad ji buvusi ten, kame dabar yra nemažas sodžius S a n u r; bet regisi tikresnė nuomonė tų, kurie sakosi radę senobinės Betulijos liekanas į šiaurę nuo Dotaino ant kalnelio Š e i k - š i b e l.

ad Bethuliam, atque in medium populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum Assyrii reliquissent. [11] In diebus illis erant illis principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, et Charmi, qui et Gothoniel. [12] In medio itaque seniorum, et in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: et qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum, [13] et quemadmodum ipse Holofernes iratus jusserit eum Israelitis hac de causa tradi: ut, dum vicerit filios Israel, tunc et ipsum Achior diversis jubeat interire suppliciis, propter hoc quod dixisset: Deus cæli defensor eorum est.

[14]Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt, [15] dicentes: Domine Deus cæli et terræ, intuere superbiam eorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende quoniam non derelinquis præsumentes de te: et præsumentes de se, et de sua virtute gloriantes, humilias. [16] Finito itaque fletu, et per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior, [17] dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas. [18] Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc

pastatę jį viduryje žmonių, teiravosi, koki buvo priežastis, kad Asyrijiečiai paliko jį surištą. [11] Anuo metu buvo tenai kunigaikščiai Michos sunus Ozijas iš Simeono giminės ir Charmis, kurs vadinosi taipogi Gotonieliu. [12] Taigi, vyresniųjų tarpe ir visų akyvaizdoje Achioras pasakė, ką jis buvo kalbėjęs paklaustas Oloferno, ir kaip Oloferno žmonės norėjo užmušti jį dėl to dalyko, [13] ir kaip pats Olofernas supykęs liepė iš tos priežasties paduoti jį Izraėlitams, kad, apgalėjęs Izraėlio sunus, lieptu tuomet ir patį Achiorą nužudyti visokiais kankinimais už tatai, kad buvo pasakęs: Dangaus Dievas yra jų apgynėjas.

[14] Achiorui visa tai išdėsčius, visa tauta parpuolė ant veido, garbino Viešpatį ir draug dejuodami ir raudodami siuntė visi išvieno savo maldas Viešpačiui [15] ir sakė: Viešpatie, dangaus ir žemės Dieve, paveizdėk į jų puikybę, ir pažvelgk į musų nusižeminimą, ir pasižiurėk į tavo šventųjų veidą, ir parodyk, jog neapleidi pasitikinčių tavimi ir nužemini pasitikinčius savimi ir besididžiuojančius savo galybe. [16] Taigi, po to raudojimo ir po tautos maldos per visą dieną, jie paguodė Achiorą, [17] sakydami: Musų tėvų Dievas, kurio galybę tu skelbi, jis pats duos tau tą permainą, kad velyk tu matytumei jų pražuvimą. [18] Kuomet gi Viešpats, musų Dievas, duos savo tarnams tą išliuosavimą, teesie Die-

(**11**) *Ir Charmis...* Gr. ir Syr. t. išvardintas dar trečias: Chabris. Vz. žem. 8,2. — (**13**) *Kad apgalėjęs... apgynėjas.* Kituose tekstuose šitų žodžių nėra.

(**15**) *Tavo šventųjų.* Geriaus: tau pašvęstųjų, t. y. žydų. — (**16—20**) *Taigi, po to...* Gr. t. 16—20 eil. nėra.

libertatem servis suis, sit et tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris nobiscum.
19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in domum suam, et fecit ei cœnam magnam.
20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejunio refecerunt.
21 Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium a Deo Israel.

vas ir su tavim musų tarpe, kad tu, kaip tau patiks, taip gyventumei su visais tavaisiais draug su mumis.
19 Tuomet Ozijas, pabaigęs tarybą, priėmė jį į savo namus ir iškėlė jam didelį pokilį.
20 Jis pakvietė visus vyresniuosius, ir jie, pasibaigus pasninkui, draug pasistiprino.
21 Paskui gi buvo sušaukta visa tauta, ir jie meldėsi susirinkimo vietoje per visą naktį, prašydami Izraėlio Dievą pagalbos.

4. Apgulimas Betulijos.

Caput VII. 1 Holofernes autem altera die præcepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam.
2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, et equites viginti duo millia, præter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, et abducti fuerant de provinciis et urbibus universæ juventutis.
3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, a loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon, qui est contra Esdrelon.
4 Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super

7. perskyrimas. 1 Kitą dieną Olofernas liepė savo kariuomenei eiti prieš Betuliją.
2 Buvo gi kovotojų pėstininkų šimtas dvidešimt tukstančių ir raitelių dvidešimt du tukstančiu, neskaitant anų prirengtų vyrų, kurie iš visos jaunuomenės tarpo buvo patekę nelaisvėn ir buvo išvesti iš šalių ir miestų.
3 Visi prisirengė draug į kovą prieš Izraėlio sunus ir atėjo kalno šlaitu iki viršunei, kuri yra ties Dotainu, pradedant nuo vietos vadinamos Bėlma iki Chelmonui, esančiam ties Ezdrelonu.
4 Izraėlio gi sunųs, pamatę jų daugybę, parpuolė kniupsti ant žemės, barstė pelenus sau ant galvų ir meldėsi visi išvieno, kad Izraėlio Dievas parodytu savo mielašir-

---

7, 1—25. Pildydamas savo nutarimą Olofernas apgula Betuliją (1—5), perkerta vandentraukį ir liepia sergėti visus šaltinius aplinkui miestą (6—10), taip kad istroškę miesto gyventojai nori jau pasiduoti Olofernui (11—21), bet miesto viršininkas Ozijas įkalba jiems palaukti dar penkias dienas (22—25).

(7, 1) *Eiti prieš Betuliją.* Gr. t.: kelties iš stovyklos, eiti prieš Betuliją, užimti kalnuotosios šalies tarpukalnes ir pradėti kovą prieš Izraėlio sunus. — **(2)** *Šimtas...* Gr. t.: 170 000 pėstininkų ir 12 000 raitelių. Plg. aug. 2, 5. Oloferno kariuomenė buvo dabar didesnė nekaip karės pradžioje, nes jis ją didino žmonėmis iš pavergtų šalių. — **(4)** *Izraėlio gi sunųs...* Gr. t.: jie buvo labai nusiminę ir sakė vienas kitam: dabar tie žmonės nulaižys visos žemės paviršį, ir nei augšti kalnai, nei slėniai, nei kauburiai negalės pakelti jų naštos. —

capita sua, unanimes orantes ut
Deus Israel misericordiam suam
ostenderet super populum suum.
5 Et assumentes arma sua bel-
lica, sederunt per loca, quæ ad
angusti itineris tramitem dirigunt
inter montosa, et erant cus-
todientes ea tota die et nocte.
6 Porro Holofernes, dum circuit
per gyrum, reperit quod fons,
qui influebat, aquæductum il-
lorum a parte australi extra ci-
vitatem dirigeret: et incidi præ-
cepit aquæductum illorum. 7 Erant
tamen non longe a muris fontes,
ex quibus furtim videbantur
haurire aquam ad refocillandum
potius quam ad potandum. 8 Sed
filii Ammon, et Moab accesserunt
ad Holofernem, dicentes: Filii
Israel non in lancea, nec in sagitta
confidunt, sed montes defendunt
illos, et muniunt illos colles in
præcipitio constituti. 9 Ut ergo
sine congressione pugnæ possis
superare eos, pone custodes fon-
tium, ut non hauriant aquam ex
eis, et sine gladio interficies eos,
vel certe fatigati tradent civi-
tatem suam, quam putant in
montibus positam superari non
posse. 10 Et placuerunt verba hæc
coram Holoferne, et coram sateliti-
bus eius, et constituit per gyrum
centenarios per singulos fontes.
11 Cumque ista custodia per
dies viginti fuisset expleta.

dystę savo tautai. 5 O pasiėmę
savo kariškus ginklus, jie užėmė
vietas, kuriomis eina takai į augštą
tarpukalnę, ir sergėjo jas visą
dieną ir naktį.

6 Olofernas, eidamas aplinkui,
rado, kad šaltinis, kuris buvo
įvestas į vidų, duodavo jiems van-
dens iš vietos, buvusios pietuose
už miesto sienos, ir liepė perkirsti
tą vandentraukį. 7 Tečiau netoli
sienų buvo šaltiniai, iš kurių maty-
davo juos pasisemiant vandens
vagčia greičiaus atsigaivinti nekaip
atsigerti. 8 Bet Amono ir Moabo
sunųs prisiartino prie Oloferno ir
sakė: Izraėlio sunųs nepasitiki jie-
timi ir vilyčia, bet gina juos kalnai,
ir statųs jų kauburiai yra jų sti-
prybė. 9 Taigi, kad galėtumei ap-
veikti juos be susirėmimo kovoje,
pastatyk sargų prie šaltinių, kad
jie nebesisemtu iš jų vandens, ir
tu užmuši juos be kalavijo, arba
bent pavargę atiduos tau savo
miestą, kurs pastatytas ant kalnų
išrodo jiems neapgalimas. 10 Tie
žodžiai patiko Olofernui ir jo
palydovams; taigi, jis pastatė aplin-
kui po šimtą žmonių prie kiek-
vieno šaltinio.

11 Kadangi tas sergėjimas tęsėsi
per dvidešimt dienų, visi šuliniai

---

(5) *Užėmė vietas...* Gr. t.: ir sukurę ugnis ant savo bokštų, jie išėjo ir budėjo visą naktį.

(7) *Tečiau netoli...* Gr. t.: nėra šitos eil. — (8) *Amono ir...* Gr. t.: Ezavo sunų vyresnieji, ir visi Moabo tautos viršininkai, ir Pajurės vadai. — (9) *Prie šaltinių .* Gr. t.: kalbamaa apie vieną šaltinį ir eil. gale pridėta: mes gi su savo žmonėmis ušeisime ant artimų augštumų, kad sergėtumėm juos ir neleistumėm neivienam iš jų išeiti iš miesto. Jie sudžius iš bado. jie patįs, jų moterįs ir jų vaikai, ir pirma negu ateis ant jų kalavijas, jie pražus ant savo miesto gatvių.

(11) *Kadangi tas...* Gr. t.: Tuomet Amonitų burys ėmė artinties ir draug su jais 5000 Asyrijiečių ir jie sustojo slėnyje ir užėmė Izraėlio sunų vandenį ir šaltinius. Tuomet Ezavo sunųs ir Amono sunųs praėję sustojo kalnuotoje šalyje ties Dotainu, o kaikuriuos iš savo žmonių jie išsiuntė į

defecerunt cisternæ, et collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.
[12] Tunc ad Oziam congregati omnes viri, feminæque, juvenes, et parvuli, omnes simul una voce
[13] dixerunt: Judicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. [14] Et ideo non est qui adjuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti, et perditione magna. [15] Et nunc congregate universos, qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis. [16] Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, et simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, et infantes nostros mori ante oculos nostros. [17] Contestamur hodie cælum et terram, et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

[18] Et cum hæc dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ec-

ir vandens rinkiniai išseko pas visus Betulijos gyventojus, taip kad viduje miesto nebebuvo ir vienai dienai ko atsigerti, nes vanduo buvo duodamas gyventojams kasdien pagal saiką. [12] Tuomet, susirinkę pas Oziją visi vyrai ir moteris, jaunikaičiai ir kudikiai, visi draug vienu balsu [13] tarė: Dievas tegul daro teismą tarp musų ir tavęs, nes atvedei ant musų nelaimę, nenorėdamas kalbėties taikiai su Asyrijiečiais, ir to dėlei Dievas pardavė mus į jų rankas. [14] Ir todėl nėra, kas padėtu, kada mes alpstame jų akyvaizdoje iš troškulio ir žuname suvargę. [15] O dabar surinkkite visus esančius mieste, kad mes visi pasiduotumėm savaime Oloferno žmonėms. [16] Nes geriaus bus, kad kaipo belaisviai šlovinsime Viešpatį ir liksime gyvi, nekaip kad numirtumėm ir butumėm paniekinimu visiems žmonėms, jei mes matysime savo pačias ir savo vaikus mirštant musų akyse.
[17] Šaukiame šiandien į liudytojus dangų ir žemę ir musų tėvų Dievą, kurs keršija mums pagal musų nuodėmes, kad jau atiduotumėte miestą į Oloferno kariuomenės rankas ir kad po kalavijo ašmenimis butu trumpas musų galas, kurs darosi perdaug ilgas troškulio karštyje.

[18] Jiems tai pasakius, pakilo susirinkime didis visų verksmas ir deja-

---

pietus ir į rytus ties Ekrebėliu, kurs yra arti Chusio ant Machmuro upelio; likusioji gi Asyrijiečių kariuomenė sustojo slėnyje ir apdengė visą šalį. Tuomet Izraėlio sunųs šaukėsi į Viešpatį, savo Dievą, nes jų drąsa ėjo silpnyn, nes visi jų neprieteliai buvo juos apsupę, ir nebuvo galima ištrukti iš jų tarpo. — *Dvidešimt dienų.* Gr. t.: 34 dienas. Vulgatoje paskaityta 20 dienų rasi nuo to laiko, kada neprieteliai užėmė šaltinius, gr. gi tekste nuo apgulimo pradžios. — *Nes vanduo...* Gr. t.: dar pridėta: jų maži vaikai, jų moteris ir jų jaunikaičiai mirdavo iš troškulio ir krito ant gatvių ir vartų angose, ir jie buvo be jiegų.

(18–23) *Jiems tai...* Gr. t. nėra šitose eil. parašytos žydų maldos. — **(23)** *Viešpaties pasigailėjimo:* turėdami vilties, kad jis duos lietaus. Gr. t. dar

lesia ab omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes: [19] Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus. [20] Tu, quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo, qui ignorat te, [21] ut non dicant inter Gentes: Ubi est Deus eorum?

[22] Et cum fatigati his clamoribus, et his fletibus lassati siluissent, [23] exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Æquo animo estote fratres, et hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam. [24] Forsitan enim indignationem suam abscindet, et dabit gloriam nomini suo. [25] Si autem transactis quinque diebus non venerit adjutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti estis.

vimas, ir jie šaukėsi į Dievą vienu balsu per daugelį valandų ir sakė: [19] Nusidėjome draug su musų tėvais, elgėmės neteisingai, darėme neteisybę. [20] Tu, kadangi esi maloningas, pasigailėk musų, arba pats atkeršyk savo plakimu už musų neteisybes, bet neatiduok išpažįstančiųjų tave tautai, kuri nežino tavęs, [21] kad nebutu sakoma tarp pagonių: Kame yra jų Dievas?

[22] Ir kuomet nuvarginti šitais šauksmais ir pailsę nuo tų raudojimų, jie nutilo, [23] atsikėlė apsipylęs ašaromis Ozijas ir tarė: Nusiraminkite, broliai, ir per šitas penkias dienas palaukkime iš Viešpaties pasigailėjimo, [24] nes rasi jis sustabdys savo užsirustinimą ir prirengs savo vardui šlovę. [25] O jei, praslinkus penkioms dienoms, neateis pagalba, mes išpildysime tuos žodžius, kuriuos jus kalbėjote.

II. Judita išliuosuoja Betuliją ir visą Palestiną nuo Asyrijiečių.

1. Juditos sumanymas išliuosuoti Betuliją ir prisirengimas prie to žygio.

Caput VIII. [1] Et factum est, cum audisset hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Oziæ, filii Elai, filii Jamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob,

8. perskyrimas. [1] Atsitiko, kad šituos žodžius išgirdo našlė Judita, kuri buvo duktė Merario, sunaus Idokso sunaus Juozapo sunaus Ozijo sunaus Elajo sunaus Jamnono sunaus Gedeono sunaus Rafaimo

---

pasakyta: ir jis išsiuntė kiekvieną į jo vietą, o jie ėjo į augštumas ir į miesto bokštus, ir jis nusiuntė moteris ir vaikus į jų namus, ir miestas buvo didžiame suspaudime.

8, 1—9, 19. Dievobaiminga našlė Judita, pakvietus pas save miesto vyresniuosius (8, 1—8), peikia juos, kam jie paskyrė Dievo pasigailėjimui ribas ir nurodydama senelių pavyzdžius ragina juos buti kantrius (8, 9—27), o vyresniųjų pagirta gauna leidimą išeiti iš miesto, bet nepasako aiškiaus to išėjimo tikslo (8, 28—34). Paskui ji karštai maldauja Dievą, kad jis pasielgtu su Asyrijiečiais taip, kaip kitados yra pasielgęs su Aigyptiečiais ir kad, atvesdamas ant jų pražuvimą per vieną moteriškę, pasirodytu esąs vienas tikras visų tautų Dievas (9, 1—19).

(8, 1) *Judita.* Ebr. tas žodis reiškia: žydė. Tokiuo pat vardu vadinosi viena iš Ezavo pačių. Prad. 26, 34. — *Rubeno.* Tikriaus Izraėlio arba Jokubo (syr. t.). Betulija rasi buvo Simeono ainių apgyventa ir ginama, nes Judita, jos vyras Manasas (gr. t.) ir Ozijas

filii Melchiæ, filii Enan, filii
Nathaniæ, filii Salathiel, filii Si-
meon, filii Ruben: 2 et vir eius
fuit Manasses, qui mortuus est
in diebus messis hordeaceæ:
3 instabat enim super alligantes
manipulos in campo, et venit
æstus super caput eius, et mortuus
est in Bethulia civitate sua, et
sepultus est illic cum patribus
suis. 4 Erat autem Judith re-
licta eius vidua jam annis tri-
bus, et mensibus sex. 5 Et in
superioribus domus suæ fecit sibi
secretum cubiculum, in quo cum
puellis suis clausa morabatur,
6 et habens super lumbos suos
cilicium, jejunabat omnibus die-
bus vitæ suæ, præter sabbata,
et neomenias, et festa domus Is-
rael. 7 Erat autem eleganti
aspectu nimis, cui vir suus re-
liquerat divitias multas, et fa-
miliam copiosam, ac possessiones
armentis boum, et gregibus ovium
plenas. 8 Et erat hæc in om-
nibus famosissima quoniam ti-
mebat Dominum valde, nec erat
qui loqueretur de illa verbum
malum.

9 Hæc itaque cum audisset
quoniam Ozias promisisset quod
transacto quinto die traderet ci-
vitatem, misit ad presbyteros
Chabri, et Charmi. 10 Et vene-
runt ad illam, et dixit illis:
Quod est hoc verbum, in quo
consensit Ozias, ut tradat civi-
tatem Assyriis si intra quinque
dies non venerit vobis ad-
jutorium? 11 Et qui estis vos,

sunaus Achitobo sunaus Melkijo
sunaus Enano sunaus Natanijo
sunaus Salatielio sunaus Simeono
sunaus Rubeno. 2 Jos vyras buvo
Manasas; jis buvo miręs miežių pju-
ties metu; 3 nes kuomet jis prižiu-
rėjo pėdų rišėjus lauke, kaitra
įkaitino jam galvą, ir jis mirė
savo mieste Betulijoje, kame ir
liko palaidotas draug su savo
tėvais. 4 Judita gi buvo likusi po
jo našlė jau nuo trejų metų ir
šešių mėnesių. 5 Ant savo namų
augšto ji buvo pasidariusi sau
atskirą kambarį, kuriame pasilik-
davo užsidarius su savo tarnai-
tėmis; 6 nešiodama ant savo strėnų
ašutinę, ji pasninkojo per visas
savo gyvenimo dienas, išskyrus
subatas, pirmą kiekvieno mėnesio
dieną ir Izraėlio namų šventes.
7 Ji buvo labai dailios išvaizdos,
o jos vyras buvo jai palikęs didžius
turtus, skaitlingą šeimyną ir tė-
viškę pilną galvijų bandų ir avių.
8 Pas visus ji turėjo geriausį vardą,
nes labai bijojo Viešpaties, ir
nebuvo, kas būtų pasakęs apie
ją piktą žodį.

9 Taigi, šita, išgirdus, kad Ozijas
buvo pažadėjęs, praslinkus pen-
kioms dienoms, atiduoti miestą,
siuntė pas vyresniuosius Chabrį
ir Charmį. 10 Jie atėjo pas ją, ir
ji jiems tarė:
Kas tai yra, kad Ozijas sutiko
atiduoti miestą Asyrijiečiams, jei
per penkias dienas neateis jums pa-
galba? 11 Ir kas jųs esate, kad
gundote Viešpatį? 12 Nėra tai

buvo iš Simeono giminės. — (3) *Kaitra įkaitino.* Plg. 4 Kar. 4, 18... — *Palaidotas.* Gr. t.: ant lauko tarp Dotaino ir Belamono (Belmos. Vz. aug. 4, 4). — (4) *Ir šešių.* Gr. t.: ir keturių. — (5) *Namų augšto.* Plg. 2 Kar. 18, 23; 4 Kar. 4, 10 ir k. — (6) *Išskyrus subatas...* Anot gr. t. buvo išskirtos ir visų šventų dienų vigilijos. — (8) *Pas visus ji turėjo...* Šv. tėvai matė Juditoje dėlei jos dievobaimingumo ir nekaltybės figurą švenč. Panos.

(9) *Pas vyresniuosius Chabrį...* Gr. t.: pas vyresniuosius Oziją, Chabrį ir...

(11) *Kad gundote Viešpatį:* lyg-kad po penkių dienų Dievas nebegalėtu

qui tentatis Dominum? 12 Non
est iste sermo, qui misericordiam
provocet, sed potius qui iram ex-
citet, et furorem accendat. 13 Po-
suistis vos tempus miserationis
Domini, et in arbitrium vestrum,
diem constituistis ei. 14 Sed quia
patiens Dominus est, in hoc ipso
pœniteamus, et indulgentiam eius
fusis lacrymis postulemus: 15 non
enim quasi homo, sic Deus com-
minabitur, neque sicut filius
hominis ad iracundiam inflam-
mabitur. 16 Et ideo humiliemus
illi animas nostras, et in spiritu
constituti humiliato, servientes
illi, 17 dicamus flentes Domino,
ut secundum voluntatem suam sic
faciat nobiscum misericordiam
suam: ut sicut conturbatum est
cor nostrum in superbia eorum,
ita etiam de nostra humilitate
gloriemur: 18 quoniam non sumus
secuti peccata patrum nostrorum,
qui dereliquerunt Deum suum, et
adoraverunt deos alienos, 19 pro
quo scelere dati sunt in gladium,
et in rapinam, et in confusionem
inimicis suis: nos autem alterum
Deum nescimus præter ipsum.
20 Expectemus humiles consolati-
onem eius, et exquiret sanguinem
nostrum de afflictionibus inimi-
corum nostrorum, et humiliabit
omnes Gentes, quæcumque insur-
gunt contra nos, et faciet illas
sine honore Dominus Deus noster.

šneka, kuri iššaukia pasigailėjimą,
bet greičiaus kuri sukelia rastybę
ir uždega didį pyktį. 13 Jųs pa-
skyrėte laiką Viešpaties mielašir-
dystei ir kaip jums patiko nustatėte
jai dieną. 14 Bet kadangi Viešpats
kantrus, todėl tai darykime at-
gailą ir liedami ašaras maldaukime
jo dovanojimo. 15 Nes Dievas
graso netaip kaip žmogus ir už-
sidega rustybe ne kaip žmogaus
sunus. 16 Todėl nužeminkime jo
akyse savo sielas ir, tarnaudami
jam nužeminta dvasia, 17 saky-
kime su ašaromis Viešpačiui, kad
jis padarytu su mumis savo mie-
laširdystę taip kaip jo valia, idant,
kaip musų širdis pabugo dėlei jų
puikybės, taip taipogi mes galė-
tumėm girties musų nuolankumu;
18 nes mes nesekėme nuodėmių
musų tėvų, kurie apleido savo
Dievą ir garbino svetimus dievus,
19 o už tą prasikaltimą buvo pa-
duoti savo neprieteliams žudyti
kalaviju, apiplėšti ir išniekinti;
mes gi nežinome kito Dievo be
jojo. 20 Laukkime nuolankiai iš
jojo paguodos, o Viešpats, musų
Dievas, atkeršys už musų kraują
dėl musų neprietelių prispaudimų,
ir nužemins visas tautas, ir pa-
darys, kad jos bus be šlovės.

---

daugiaus padėti. Visas Juditos atsiliepimas į vyresniuosius gerokai skiriasi gr. t. nuo Vulgatos. Gr. t. toliaus skaitome: ir pastatėte save Dievo vieton tarp žmonių vaikų? Taip jųs dabar mėginate visagalintį Viešpatį, o tečiau nieko nesužinosite per amžius. Juk jųs neištiriate žmogaus širdies gilybės ir neapimate jo minčių ir jausmų. Kaip jųs norite ištirti Dievą, kurs visa tai yra sutvėręs, pažinti jo užmanymus ir suprasti jį mintis? Niekuomet, jųs broliai, nerustinkite Viešpaties, musų Dievo, nes jei jis nenori padėti mums per penkias dienas, tai jis turi galės apginti mus toje dienoje, kurioje panorės, arba taipogi sunaikinti mus musų neprietelių akyse. Jųs gi nesistengkite išgauti per prievartą Viešpaties, musų Dievo, nutarimą; nes Dievas neleidžia savęs gąsdinti kaip žmogus ir jis nesvyruoja kaip žmogaus sunus savo užmanymuose ir t. t.

21 Et nunc fratres, quoniam vos
estis presbyteri in populo Dei, et
ex vobis pendet anima illorum, ad
eloquium vestrum corda eorum
erigite, ut memores sint, quia
tentati sunt patres nostri ut pro-
barentur, si vere colerent Deum
suum. 22 Memores esse debent,
quomodo pater noster Abraham
tentatus est, et per multas tribu-
lationes probatus, Dei amicus ef-
fectus est. 23 Sic Isaac, sic Ja-
cob, sic Moyses, et omnes qui
placuerunt Deo, per multas tribu-
lationes transierunt fideles. 24 Illi
autem, qui tentationes non sus-
ceperunt cum timore Domini, et
impatientiam suam et improperi-
um murmurationis suæ contra
Dominum protulerunt, 25 exter-
minati sunt ab exterminatore,
et a serpentibus perierunt. 26 Et
nos ergo non ulciscamur nos pro
his, quæ patimur, 27 sed repu-
tantes peccatis nostris hæc ipsa
supplicia minora esse flagella Do-
mini, quibus quasi servi corri-
pimur ad emendationem, et non
ad perditionem nostram evenisse
credamus.

28 Et dixerunt illi Ozias, et
presbyteri: Omnia, quæ locuta
es, vera sunt, et non est in
sermonibus tuis ulla reprehen-
sio. 29 Nunc ergo ora pro nobis,
quoniam mulier sancta es, et
timens Deum. 30 Et dixit illis
Judith: Sicut quod potui loqui,
Dei esse cognoscitis: 31 ita quod

21 O dabar, broliai, kadangi jus
esate vyresnieji Dievo tautoje ir
nuo jusų priguli jų gyvybė, padrą-
sinkite savo žodžiais jų širdis,
kad atsimintu, jog musų tėvai
buvo gundyti, idant butu ištirti,
ar jie ištikrųjų garbina savo Dievą.
22 Jie turi atsiminti, kaip buvo
gundytas musų tėvas Abraomas,
o ištirtas daugeliu sielvartų pasi-
darė Dievo prietelis. 23 Taippat
ir Izaokas, ir Jokubas, ir Mozė, ir
visi, kurie patiko Dievui, perėjo
per daugelį sielvartų ir pasiliko
ištikimi. 24 Tie gi, kurie nepriėmė
gundymų su Viešpaties baime ir pa-
rodė savo nekantrumą ir savo
murmėjimą su prikaišiojimais prieš
Viešpatį, 25 liko naikintojo sunai-
kinti ir pražuvo nuo žalčių. 26 Taigi,
ir mes nekerštaukime užtatai, ką
kenčiame, 27 bet apsvarstydami,
kad ir šitie kentėjimai mažesni už
musų nuodėmes, tikėkime, kad
Viešpaties rykštės, kuriomis esame
plakomi kaipo vergai, siųstos mums
pataisyti, o ne pražudyti.

28 Tuomet Ozijas ir vyresnieji
jai tarė: Visa, ką kalbėjai, tiesa,
ir nėra nieko peiktino tuvo žo-
džiuose. 29 Taigi, dabar melskies
už mus, nes esi šventa ir Dievo
bijanti moteriškė. 30 O Judita
jiems tarė: Kaip jųs pripažįstate
iš Dievo esant, ką galėjau kalbėti,
31 taip ištirkite, ar iš Dievo yra,

---

(21) *Jų gyvybė.* Gr. t. toliaus: ir užlaikymas šventų dalykų, bažnyčios ir altoriaus. — **(22)** *Abraomas...* Vz. Prad. 16, 1; 22, 1... — **(23)** *Izaokas...* Vz. Prad. 25, 21; 26, 1... 28, 7... ir k. — *Ir visi...* Plg. Ekkli. 2, 1; Jok. 1, 2... — **(24)** *Kurie nepriėmė...* Vz. Sk. 11, 1; 14, 12; 20, 4—6; plg. 1 Kor. 10, 10.

(28) *Nėra nieko peiktino...* Vyresnieji, sutikdami su Judita, anot gr. t. paaiškinę, kad tauta privertusi juos prisiekti, jog po penkių dienų atiduos miestą, ir jie turį tą prisieką išpildyti. — **(29)** *Dievo bijanti.* Vietoje šitų žodžių gr. t. pasakyta: ir Viešpats atsiųs mums lietaus, kad musų šuliniai butu pilni ir mes nebetrokšime. — **(31)** *Taip ištirkite...* Vyresnieji išmėgins Juditos sumanymą, padėdami jį įvykdyti; jei jis ne-

facere disposui, probate si ex Deo
est, et orate ut firmum faciat
Deus consilium meum. 32 Stabitis
vos ad portam nocte ista, et ego
exeam cum abra mea: et orate,
ut sicut dixistis, in diebus quin-
que respiciat Dominus populum
suum Israel. 33 Vos autem nolo
ut scrutemini actum meum, et
usque dum renunciem vobis, nihil
aliud fiat, nisi oratio pro me
ad Dominum Deum nostrum.
34 Et dixit ad eam Ozias prin-
ceps Juda: Vade in pace, et Do-
minus sit tecum in ultionem in-
imicorum nostrorum. Et re-
verentes abierunt.
Caput IX. 1 Quibus absce-
dentibus, Judith ingressa est ora-
torium suum: et induens se ci-
licio, posuit cinerem super caput
suum: et prosternens se Domino,
clamabat ad Dominum, dicens:
2 Domine Deus patris mei Simeon,
qui dedisti illi gladium in de-
fensionem alienigenarum, qui vio-
latores extiterunt in coinquina-
tione sua, et denudaverunt femur
virginis in confusionem: 3 et de-
disti mulieres illorum in præ-
dam, et filias illorum in captivi-
tatem: et omnem prædam in di-
visionem servis tuis, qui zela-

ką nutariau daryti, ir melskitės,
kad Dievas sutvirtintu mano suma-
nymą. 32 Jųs atsistokite šią naktį
prie vartų, kad aš galėčiau išeiti
su savo tarnaite, ir melskitės,
kad, kaip sakėte, per penkias
dienas Viešpats pažvelgtu į savo
tautą Izraėlį. 33 Bet aš nenoriu,
kad jųs tyrinėtumėte mano vei-
kimą ir, kolei aš neapskelbsiu jums,
tenebuna nieko kito daroma, kaip
tik malda už mane į Viešpatį,
musų Dievą. 34 O Judo kuni-
gaikstis Ozijas jai tarė: Eik ramy-
bėje, ir Viešpats teesie su tavim,
kad butu atkeršyta musų neprie-
teliams. Ir apsigrįžę jie išėjo.
9. perskyrimas. 1 Jiems išėjus,
Judita įėjo į savo maldos vietą,
o apsivilkus ašutine ji pabarstė
pelenų sau ant galvos ir parpuolus
kniupsčia prieš Viešpatį šaukėsi
į Viešpatį ir tarė:
2 Viešpatie, mano tėvo Simeono
Dieve! kurs davei jam kalaviją
apsiginti nuo svetimtaučių, pa-
dariusių savo gašlume prievartą
mergaitei ir apnuoginusių ją jos
apgėdinimui, 3 ir kurs davei jų
moteris, kad butu grobis, ir jų
dukteris į nelaisvę ir davei visą
grobį pasidalinti tavo tarnams,
kurie buvo užsidegę uolumu dėlei

---

pasiseks, bus ženklas, kad jis eina ne nuo Dievo. Gr. t. trumpai pasakyta: Paklausykite manęs, o aš padarysiu dalyką, kurs eis iš kartos į kartą pas mano tautos sunus. — *Jųs atsistokite...* Patįs miesto vyresnieji turi išleisti Juditą iš miesto. — *Ir melskitės..* Gr. t. nėra pasakyta, kad Judita butu tris sykius prašiusi vyresniuosius melsties už ją (plg. 30. ir 33. eil.). Vietoje gi šitų žodžių tenai pasakyta: o šitose dienose, po kurių jųs žadėjote atiduoti miestą, Viešpats aplankys Izraėlį per mano ranką.

(9, 1) *Apsivilkus ašutine.* Anot gr. t., atidengus ašutinę, kuria buvo apsivilkusi. — *Šaukėsi į Viešpatį.* Gr. t. dar pasakyta, kad Judita meldėsi apie tą laiką, kuomet tą dieną buvo atnašaujami smilkalai Jeruzalėje Viešpaties namuose.

(2) *Davei jam kalaviją apsiginti...* Aiški aliuzija į baisų kerštą Jokubo sunų Simeono ir Lėvio Sikėmo karaliui ir jo tautai už Dinos išniekinimą. Jokubas tuojau smarkiai papeikė dviejų savo sunų pasielgimą ir mirdamas pavadino juodu „kariaujančiais neteisybės įrankiais“ (Prad. 49, 5—7). Judita negiria to pasielgimo paties savyje ir netyrinėja jo dorinės vertės; ji tik prašo Dievą, kad jai suteiktu tokią pat drąsą, kokią tuomet parodė Simeonas. — **(3)** *Tavo tarnams*: Sime-

verunt zelum tuum: subveni
quæso te Domine Deus meus
mihi viduæ. 4 Tu enim fecisti
priora, et illa post illa cogitasti:
et hoc factum est quod ipse
voluisti. 5 Omnes enim viæ tuæ
paratæ sunt, et tua judicia in
tua providentia posuisti.
6 Respice castra Assyriorum nunc,
sicut tunc castra Ægyptiorum videre
dignatus es, quando post
servos tuos armati currebant, confidentes
in quadrigis, et in equitatu
suo, et in multitudine bellatorum.
7 Sed aspexisti super
castra eorum, et tenebræ fatigaverunt
eos. 8 Tenuit pedes eorum
abyssus, et aquæ operuerunt eos.
9 Sic fiant et isti, Domine, qui
confidunt in multitudine sua, et
in curribus suis, et in contis, et
in scutis, et in sagittis suis, et
in lanceis gloriantur, 10 et nesciunt
quia tu ipse es Deus noster,
qui conteris bella ab initio, et Dominus
nomen est tibi. 11 Erige
brachium tuum sicut ab initio,
et allide virtutem illorum in
virtute tua: cadat virtus eorum
in iracundia tua, qui promittunt
se violare sancta tua, et polluere
tabernaculum nominis tui, et dejicere
gladio suo cornu altaris tui.
12 Fac Domine, ut gladio proprio
eius superbia amputetur: 13 capiatur
laqueo oculorum suorum in
me, et percuties eum ex labiis
charitatis meæ. 14 Da mihi in

tavęs; padėk, meldžiu tave, Viešpatie,
mano Dieve, man našlei.
4 Nes tu padarei, kas yra atsitikę
anksčiaus, ir nutarei, kas paskui
įvyko, ir pasidarė tai, ko tu norėjai.
5 Nes visi tavo keliai prirengti ir
tu patvirtinai savo nutarimus pagal
savo Apveizdą.
6 Pažvelgk dabar į Asyrijiečių
stovyklas, kaip teikeis matyti
Aigyptiečių stovyklas tuomet, kada
jie bėgo apsiginklavę paskui tavo
tarnus, pasitikėdami kariškais vežimais,
savo raitarija ir kovotojų
daugybe. 7 Bet tu pažvelgei į jų
stovyklas, ir tamsybės atėmė iš
jų jiegas. 8 Gelmė sulaikė jų
kojas, ir vanduo apdengė juos.
9 Taip teatsitinka ir šitiems, kurie
pasitiki savo daugybe, ir giriasi
savo kariškais vežimais, savo jietimis,
skydais, vilyčiomis ir durtuvais,
10 ir nežino, kad tu musų
Dievas, kursai sunaikini kares nuo
pradžios, ir kad tavo vardas Viešpats.
11 Pakelk savo ranką kaip
nuo pradžios ir savo galybe sutrupink
jųjų galybę; tavo rustybė
tenumeta galybę tų, kurie žada
sau subjaurinti tavo šventyklą ir
sutepti tavo vardo šėtrą ir numušti
savo kalaviju tavo altoriaus ragą.
12 Padaryk, Viešpatie, kad jo puikybė
butu numušta jo paties kalaviju;
13 tebuna jis sugautas savo
akių sląstais, kuomet atkreips jas
į mane, ir užgauk jį mano lupų
meilumu. 14 Duok mano sieai

onui ir Lėviui. — **(4)** *Kas yra atsitikę anksčiaus:* visus senesniuosius stebuklingus atsitikimus. — **(5)** *Nes visi tavo...* Tu kaipo teisus ir visa matantis teisėjas visais laikais budriai sergėjai Izraėlio likimą.

(6) *Pažvelgk...* Plg. Iš. 14, 9. Gr. t. nėra to, kas pasakyta 6—8 eil. — **(11)** *Tavo altoriaus ragą:* todėl sutepti altorių, kurio ragai ant keturių kampų skaitėsi švenčiausi altoriaius dalis.

— **(13)** *Mano lupų meilumu. Gr. t.:* mano lupų vyliumi. Iš Juditos žodžių aišku, kad ji pramato, jog savo pasielgimu ji sukels Oloferne nešvarų gašlumą, jog jos žodžiuose bus nemaža vyliaus ir jog tuo keliu ji eis prie savo tikslo. Taigi, ar galima toks pasielgimas sutaikyti su doros dėsniais? Visupirma reikia pažymėti, kad knygos autorius giria kaižygišką Juditos drąsą ir, nežiurint budo, kaip

animo constantiam, ut contem-
nam illum: et virtutem, ut ever-
tam illum. 15 Erit enim hoc me-
moriale nominis tui, cum manus
feminæ dejecerit eum. 16 Non
enim in multitudine est virtus
tua Domine, neque in equorum
viribus voluntas tua est, nec su-
perbi ab initio placuerunt tibi:
sed humilium et mansuetorum
semper tibi placuit deprecatio.
17 Deus cælorum, creator aqua-
rum, et Dominus totius creaturæ,
exaudi me miseram deprecantem,
et de tua misericordia præsu-
mentem. 18 Memento Domine
testamenti tui, et da verbum in
ore meo, et in corde meo consili-
um corrobora, ut domus tua in

ištvermės, kad paniekinčiau jį, ir
stiprybės, kad pražudyčiau jį.
15 Nes tai bus paminklas tavo
vardui, kuomet moteriškės ranka
nugriaus jį. 16 Nes tavo galybė,
Viešpatie, remiasi ne daugybe, ir
tavo valia ne arklių stiprumu, ir
puikieji nepatiko tau nuo pradžios,
bet tau visuomet patiko nuo-
lankiųjų ir žemųjų malda.

17 Dangaus Dieve, Sutvertojau
vandens ir visų tvarinių Viešpatie,
išklausyk mane besimeldžiančią
vargšę ir pasitikinčią tavo miela-
širdyste. 18 Atsimink, Viešpatie,
savo sandorą, duok žodžių į mano
burną ir sustiprink mano širdyje
sumanymą, kad tavo namai pasi-

---

ji suklaidino Oloferną, tiesiog sako: Ir Viešpats suteikė jai skaistumo, nes visą tą papuošimą ji ėmė ne geidulio sužadinta, bet dorybės (Vz. žem. 10, 4; plg. 13, 23—25; 15, 10, 11; 16, 26). Šv. tėvai taipogi giria Juditą. Jos geras tikėjimas buvo tobulas, ir ji savo sumanymą išpažino atvirai prieš Dievą. Beabejo, ji statė savo dorybę į didelį pavojų, kurio paprastose aplinkybėse butu turėjusi butinai vengti; bet čia aplinkybės buvo nepaprastos; kaip ji pati sakosi, jai reikėjo užlaikyti daugelio žydų šlovė, gelbėti tėvynė, apsaugoti Viešpaties bažnyčia ir altorius; be to ji jautėsi esanti gana stipri prieš pikta ir tvirtai rėmėsi ant Dievo (14. e.). Nužudymas Oloferno reikia svarstyti, žiurint anų laikų dėsnių; gi yra visai tikras dalykas, kad visos tautos senobėje manė, jog valia užmušti neprietelis, vistiek kokia gudrybe bus pasinaudota tam tikslui pasiekti. Reikia dar patėmyti, kad Juditos žodžiai, kuriais ji suklaidino Oloferną, taip parinkti, jog juos dvejaip galima suprasti, jog juose yra ir tiesa; todėl jie nėra grieżtas melas. Bet jei matyti juose ir tikrą melą, tai senobės tautos ir melą laikė tarp kariškų gudrybių; ir jei Olofernas nebutu leidęs savo geiduliams apakinti savęs, jis beabejo nebutu pilnai įtikėjęs moteriškės žodžiams. Ką dėl sukėlimo Oloferne piktų geidulių, tai kaip moralistai, kalbėdami apie prisidėjimą prie pikto, sako: aliud est inducere, aliud praebere occasionem (plg. šv. Tom. 2, 2, qu. 78 a. 4); Judita nenorėjo daugiaus nieko, kaip tik savo tautos neprietelio žuvimo; Oloferno nuodėmė nebuvo ir jos nuodėmė, nes jos gražumas nebuvo kaltybė. Galop šv. Tomas šiaip atsiliepia apie Juditos pasielgimą: šv. Rašte kaikurios ypatos giriamos ne už tobulas dorybes, bet už linkimą prie dorybės, užtat kad jose rasdavosi šioks toks girtinas jausmas, nors jojo sužadintos jos ir imdavo daryti peiktinus dalykus; ir tuo budu giriama Judita, ne kad melavo Olofernui, bet dėlei noro išgelbėti savo tautą, dėl kurio tai išgelbėjimo ji statė save į pavojus (Summa theol. 2, 2, qu. 110 a. 3 ad 3). — **(15)** *Nes tai bus...* Plg. Teis. 4, 21; 5, 26. — **(16)** *Nes tavo galybė...* Plg. 2 Kron. 14, 11; Ps. 146, 10, 11.

(17) *Dangaus Dieve...* Gr. t.: Taip, taip, o mano tėvo Dieve, Izraėlio tėvainystės Dieve, Valdove dangaus ir žemės ir tt. — **(18)** *Atsimink...* Gr. t.: ir padaryk, kad mano šneka ir mano vylius butu žaizda ir sloga tiems, kurie rengiasi daryti žiaurių dalykų prieš tavo sandorą, prieš tavo šventus namus, prieš Siono kauburį ir prieš

sanctificatione tua permaneat:
19 et omnes Gentes agnoscant quia tu es Deus, et non est alius præter te.

liktu tau pašvęsti,
19 ir kad visos tautos pažintu, jog tu esi Dievas, ir jog be tavęs nėra kito.

2. Judita užmuša Oloferną Asyrijiečių stovykloje.

Caput X.
1 Factum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo jacuerat prostrata ad Dominum.
2 Vocavitque abram suam, et descendens in domum suam, abstulit a se cilicium, et exuit se vestimentis viduitatis suæ,
3 et lavit corpus suum, et unxit se myro optimo, et discriminavit crinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis jucunditatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola, et lilia, et inaures, et annulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se.
4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: et ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

10. perskyrimas.
1 Atsitiko gi, kad ji, paliovus šaukties į Viešpatį, atsikėlė iš vietos, kurioje gulėjo kniupsčia Viešpaties akyvaizdoje.
2 Paskui ji pasišaukė savo tarnaitę ir, nusileidus į savo namus, nuėmė nuo savęs ašutinę, nusivilko savo našlystės drabužius,
3 apiplovė savo kuną, patepė save geriausia myra, susišukavo savo galvos plaukus, užsidėjo sau ant galvos nuometą, apsivilko savo linksmumo drabužiais, apsiavė savo kojas kurpėmis, pasiėmė apyrankius, lelijas, auskarus ir žiedus ir pasipuošė visais savo papuošalais.
4 Ir Viešpats suteikė jai skaistumo, nes visą tą pasipuošimą ji ėmė ne geidulio sužadinta, bet dorybės, ir todėl Viešpats padaugino joje tą gražumą taip, kad ji pasirodė visų akims nesulyginamai grakšti.

---

tavo sunų tėvainystę. — (**19**) *Kad visos tautos...* Tai vyriausis Juditos tikslas.

10, 1—13, 31. Gražiai pasipuošus ir pasiėmus įstatymo neuždrausto maisto Judita išeina nakčia iš Betulijos (10, 1—10); ją tuojau sugauna Asyrijiečiai ir nuveda pas Oloferną (10, 11—20); jo klausinėjama ji sakosi atėjusi apskelbtų jam Izraėlitų apgalėjimo, nes jie užrustinę savo nuodėmėmis Dievą, ji pasiliksianti pas Oloferną, kad išanksto nurodytu jam apgalėjimo dieną, kaip tik ji bus jai Dievo apreikšta (11, 1—17); apsidžiaugęs Olofernas žada pripažinti Juditos Dievą tikru, jei jos žodžiai išsipildys (11, 18—21); jis paskiria Juditai šėtrą ir leidžia išeiti nakčia Dievo garbintų, ką Judita daro per tris naktis (12, 1—9); ketvirtoje dienoje Olofernas kelia savo tarnams pokilį, į kurį pakviesta Judita valgo tiktai savo valgius (12, 10—20); pasilikusi viena su apsigėrusiu Olofernu jo šėtroje, nukerta jam galvą ir duoda ją nešti savo tarnaitei (13, 1—10); abidvi išeina iš Asyrijiečių stovyklos, sugrįžta į Betuliją, parodo Oloferno galvą ir sukelia visuose Žyduose didžiausį džiaugsmą (13, 11—31).

(**10, 2**) *Nusileidus...* iš buto, kurį buvo sau pasidarius ant augšto (8, 5) — (**3**) *Linksmumo drabužiais:* išeiginiais rubais. — *Lelijas:* papuošalus, turėjusius lelijų išvaizdą. — (**4**) *Ir Viešpats...* Gr. t. išsireikšta kitaip ir kalbama.

5 Imposuit itaque abræ suæ as-
coperam vini, et vas olei, et po-
lentam, et palathas, et panes, et
caseum, et profecta est.
6 Cumque venissent ad portam
civitatis, invenerunt expectan-
tem Oziam et presbyteros civi-
tatis. 7 Qui cum vidissent eam,
stupentes mirati sunt nimis pul-
chritudinem eius. 8 Nihil tamen
interrogantes eam, dimiserunt
transire, dicentes: Deus patrum
nostrorum det tibi gratiam, et
omne consilium tui cordis sua
virtute corroboret, ut glorietur
super te Jerusalem, et sit nomen
tuum in numero sanctorum et
justorum. 9 Et dixerunt hi qui
illic erant, omnes una voce:
Fiat, fiat. 10 Judith vero orans
Dominum, transivit per portas
ipsa et abra eius.
11 Factum est autem, cum des-
cenderet montem, circa ortum
diei, occurrerunt ei exploratores
Assyriorum, et tenuerunt eam,
dicentes: Unde venis? aut quo
vadis? 12 Quæ respondit: Filia
sum Hebræorum, ideo ego fugi
a facie eorum, quoniam futurum
agnovi, quod dentur vobis in de-
prædationem, pro eo quod con-
temnentes vos, noluerunt ultro
tradere seipsos ut invenirent mi-
sericordiam in conspectu vestro.
13 Hac de causa cogitavi mecum,
dicens: Vadam ad faciem prin-
cipis Holofernis, ut indicem illi
secreta illorum, et ostendam illi
quo aditu possit obtinere eos, ita
ut non cadat vir unus de exercitu
eius. 14 Et cum audissent viri
illi verba eius, considerabant

5 Taigi, ji uždėjo ant savo tar-
naitės šikšninį ryką su vynu, indą
aliejaus, keptų grudų, džovintų
čiulpsnių, duonos, surio ir išėjo.
6 Atėjusi prie miesto vartų jiedvi
rado laukiantį Oziją ir miesto
vyresniuosius. 7 Tie, pamatę ją,
stebėties stebėjos jos gražumu. 8 Te-
čiau nieko nesiklausdami jos, jie
leido praeiti ir tarė: Musų tėvų
Dievas teduodie tau malonės, ir
savo galybe tesustiprinie kiekvieną
tavo širdies užmanymą, kad Jeru-
zalė girtusi tavimi, ir tavo vardas
teesie šventųjų ir teisiųjų skait-
liuje. 9 O tie, kurie tenai buvo, tarė
visi vienu balsu: Teįvyksta, tei-
vyksta! 10 Judita gi, melsdamasi
Viešpačiui, išėjo pro vartus draug
su savo tarnaite.

11 Kuomet ji, auštant, leidosi
žemyn nuo kalno, atsitiko, kad ją
sutiko Asyrijiečių žvalgai ir sulaikė,
sakydami: Iškur ateini? ir kur
eini? 12 Ji atsakė: Esu Ebrajų
duktė; todėlei aš pabėgau nuo jųjų,
nes pažinau, jog jie bus paduoti
jums plėšti, už tatai kad paniekin-
dami jus nenorėjo pasiduoti patįs
savaime, idant rastu jusų akyvaiz-
doje pasigailėjimo. 13 Todėlei aš
maniau sau viena ir tariau: Eisiu
pas kunigaikštį Oloferną pasakytų
jam jų paslapčių ir jam parodytų,
kaip prieidamas jis galėtu apveikti
juos, taip kad iš jo kariuomenės ne-
kristu neivienas vyras. 14 Anie
vyrai, išgirdę jos žodžius, žiu-
rėjo į jos veidą, ir didis nuste-
bimas buvo jų akyse, nes
jie labai stebėjosi jos gražumu.

aiškiai tik apie pasipuošusios Juditos gražumą. — **(5)** *Uždėjo ant savo...* Judita pasiima su savim žydų įstatymo neuždrausto maisto, kad nereiktu susitepti Asyrijiečių valgiais.

(8) *Nieko nesiklausdami.* Gr. t. nėra šitų žodžių. — **(10)** *Melsdamasi Viešpačiui.* Nėra gr. t. — *Išėjo...* Gr. t. tas išėjimas aprašytas plačiaus.

(11) *Auštant.* Nėra gr. t. — **(16)** *Jie*

faciem eius, et erat in oculis
eorum stupor, quoniam pulchri-
tudinem eius mirabantur nimis.
15 Et dixerunt ad eam: Conser-
vasti animam tuam eo quod tale
reperisti consilium, ut descenderes
ad dominum nostrum. 16 Hoc
autem scias, quoniam cum steteris
in conspectu eius, bene tibi faciet,
et eris gratissima in corde eius.
Duxeruntque illam ad tabernacu-
lum Holofernis, annunciantes
eam.
17 Cumque intrasset ante faciem
eius, statim captus est in suis
oculis Holofernes. 18 Dixerunt-
que ad eum satellites eius: Quis
contemnat populum Hebræorum,
qui tam decoras mulieres habent,
ut non pro his merito pugnare
contra eos debeamus? 19 Videns
itaque Judith Holofernem se-
dentem in conopœo, quod erat
ex purpura, et auro, et smaragdo,
et lapidibus pretiosis intextum:
20 et cum in faciem eius inten-
disset, adoravit eum, prosternens
se super terram. Et elevaverunt
eam servi Holofernis, jubente do-
mino suo.

Caput XI. 1 Tunc Holofernes
dixit ei: Æquo animo esto, et
noli pavere in corde tuo: quoniam
ego numquam nocui viro, qui
voluit servire Nabuchodonosor

15 Ir jie jai tarė: Išgelbėjai
savo gyvybę, nutarus ateiti pas
musų valdovą. 16 Ir tai žinok, jog
kuomet stosies jo akyvaizdon, jis
pasielgs su tavim gerai, ir busi
labai miela jo širdžiai. Poto jie
nuvedė ją prie Oloferno padangtės
ir pasakė jam apie ją.

17 Kuomet ji įėjo į jo akyvaizdą,
Olofernas liko tuojau savo akių su-
gautas. 18 Jo gi palydovai jam
tarė: Kas paniekins Ebrajų tautą,
kurie turi tokių gražių moterų, kad
dėlei jų mums verta kovoti prieš
juos? 19 Taigi, Judita, pamačius
Oloferną, sėdintį po uždanga, pa-
daryta iš purpuros ir aukso su
įmegztais smaragdais ir brangiais
akmenimis, 20 ir pažvelgus į jo
veidą, nusilenkė prieš jį ir parpuolė
kniupsčia ant žemės. Tečiau Olo-
ferno tarnai, paliepus savo valdo-
vui, pakėlė ją.

11. perskyrimas. 1 Tuomet Olo-
fernas jai tarė: Buk rami ir netu-
rėk baimės savo širdyje, nes aš
niekuomet nedariau skriaudos žmo-
gui, kurs norėjo tarnauti karaliui

---

nuvedė... Gr. t.: jie atskyrė šimtą žmonių, kad eitu draug su ja ir su jos tarnaite, ir atvedė ją prie Oloferno šėtros. Tuomet susirinko žmonių iš visos stovyklos, nes žinia apie jos atėjimą buvo pasklydusi po visas šėtras, ir apstojo ją, tuotarpu kad ji stovėjo prie Oloferno šėtros, kolei jos neįvedė pas jį.

(**17**) *Olofernas liko...* Gr. t. šitų žodžių nėra. — (**18**) *Kad dėlei jų...* Gr. t.: Butu negerai, kad iš jų (žydų) pasiliktu nors vienas vyras, nes jei juos palikti, jie galėtu apgauti visą žemę (supr.: savo moterų gražumu). Anot gr. t. tik po šitų žodžių įvesta Juditą į Oloferno šėtrą. — (**19**) *Sėdintį...* Gr. t.: sėdintį ant savo patalo po uždanga. Graži iš plonos, skystos medegos padaryta uždanga ant guolio gynė nuo musių ir kitų panašių vabzdžių. — (**20**) *Ir pažvelgus...* Gr. t.: Jie atvedė ją prie jo; jis gi išėjo į šėtros prieangį, o prieš jį nešė auksinių liampų.

(**11, 1**) *Nedariau skriaudos...* Pasakymas nesutinkąs su tiesa. Plg. aug. 3, 9...

regi. 2 Populus autem tuus, si
non contempsisset me, non le-
vassem lanceam meam super eum.
3 Nunc autem dic mihi, qua ex
causa recessisti ab illis, et placuit
tibi ut venires ad nos?
4 Et dixit illi Judith: Sume verba
ancillæ tuæ, quoniam si secutus
fueris verba ancillæ tuæ, perfec-
tam rem faciet Dominus tecum.
5 Vivit enim Nabuchodonosor rex
terræ, et vivit virtus eius, quæ
est in te ad correptionem omnium
animarum errantium: quoniam
non solum homines serviunt illi
per te, sed et bestiæ agri obtem-
perant illi. 6 Nunciatur enim
animi tui industria universis
gentibus, et indicatum est omni
sæculo, quoniam tu solus bonus,
et potens es in omni regno eius,
et disciplina tua omnibus pro-
vinciis prædicatur.
7 Nec hoc latet, quod locutus est
Achior, nec illud ignoratur, quod ei
jusseris evenire. 8 Constat enim,
Deum nostrum sic peccatis offen-
sum, ut mandaverit per prophetas
suos ad populum, quod tradat eum
pro peccatis suis. 9 Et quoniam
sciunt se offendisse Deum suum
filii Israel, tremor tuus super ipsos
est. 10 Insuper etiam fames in-
vasit eos, et ab ariditate aquæ
iam inter mortuos computantur.
11 Denique hoc ordinant, ut inter-
ficiant pecora sua, et bibant
sanguinem eorum: 12 et sancta
Domini Dei sui quæ præcepit
Deus non contingi, in frumento,

Nabukodonosorui. 2 Jei tavo tauta
nebutu paniekinusi manęs, aš ne-
bučiau pakėlęs savo jieties prieš ją.
3 Dabar gi pasakyk man, kodėl atsi-
traukei nuo jų ir kodėl tau patiko
ateiti pas mus?
4 Judita jam tarė: Priimk tavo
tarnaitės žodžius, nes jei laikysies
tavo tarnaitės žodžių, Viešpats
pabaigs daryti su tavim tą dalyką.
5 Nes kaip gyvas žemės karalius
Nabukodonosoras ir kaip gyva jo
galybė, kuri yra tavyje nubausti
visoms klystančioms sieloms, taip
netik žmonės tarnauja jam per
tave, bet ir lauko žvėrįs jam pa-
klusnųs. 6 Nes žinia apie tavo dva-
sios sumaningumą pasiekė visas
tautas, ir visam pasauliui žinoma,
kad tu vienas geras ir galingas vi-
soje jo karalystėje, ir tavo palie-
pimai giriami visose šalyse.
7 Ir tai ne paslaptis, ką yra kal-
bėjęs Achioras, ir ne nežinoma, ką
liepei su juo padaryti. 8 Nes tai
tikra tiesa, kad musų Dievas taip
buvo užrustintas nusidėjimais, jog
liepė apskelbti per savo pranašus
tautai, kad jis atiduosiąs ją dėl
josios nuodėmių. 9 O kadangi Izra-
ėlio sunųs žino, jog jie užrustino savo
Dievą, todėl baimė tavęs atėjo ant
jųjų. 10 Be to ant jų atėjo ir badas, o
dėlei vandens stokos jie skaitomi jau
tarp mirusiųjų. 11 Jie jau nutarė
užmušti savo gyvulius, kad gertu
jų krauja. 12 Jie net mano suvar-
toti Viešpaties, savo Dievo, šven-
tenybes, susidedančias iš javų,

---

(5) *Nes kaip gyvas...* Savo žodžiuose Judita taikosi prie Asyrijiečių papročių (plg. Prad. 42, 15) ir nesigaili pagyrimų Nabukodonosorui ir jo vadui. — *Klystančioms.* Nėra gr. t. — (6) *Paliepimai.* Gr. t.: kariški veikalai.

(7) *Ką yra kalbėjęs...* Vz. aug. 5,5 iki 6, 5. Judita patvirtina Achioro žodžius, kad žydai neapgalimi, kolei jie neapleidžia Dievo; bet ji pasako toliaus, kad jie pasiryžę peržengti Dievo valią, ir todėl jų pražuvimas bus tuomet tikras. — (11) *Kad gertu kraują.* Įstatymas draudė tai daryti. Vz. Kun. 17, 10... 1 Kar. 14, 31... — (12) *Javų, vyno...* Buvo tai pirmuonės

vino, et oleo, hæc cogitaverunt
impendere, et volunt consumere
quæ nec manibus deberent con-
tingere: ergo quoniam hæc
faciunt, certum est quod in per-
ditionem dabuntur. 13 Quod ego
ancilla tua cognoscens, fugi ab
illis, et misit me Dominus hæc
ipsa nunciare tibi. 14 Ego enim
ancilla tua Deum colo, etiam nunc
apud te: et exiet ancilla tua, et
orabo Deum, 15 et dicet mihi
quando eis reddat peccatum suum,
et veniens nunciabo tibi, ita ut
ego adducam te per mediam Jeru-
salem, et habebis omnem popu-
lum Israel, sicut oves, quibus non
est pastor, et non latrabit vel
unus canis contra te: 16 quoniam
hæc mihi dicta sunt per provi-
dentiam Dei. 17 Et quonium ira-
tus est illis Deus, hæc ipsa missa
sum nunciare tibi.

18 Placuerunt autem omnia
verba hæc coram Holoferne,
et coram pueris eius, et mira-
bantur sapientiam eius, et dice-
bant alter ad alterum: 19 Non
est talis mulier super terram in
aspectu, in pulchritudine, et in
sensu verborum. 20 Et dixit ad
illam Holofernes: Benefecit Deus,
qui misit te ante populum, ut
des illum tu in manibus nostris:
21 et quoniam bona est promissio
tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus,
erit et Deus meus, et tu in domo
Nabuchodonosor magna eris, et
nomen tuum nominabitur in uni-
versa terra.

vyno ir aliejaus, kurių Dievas įsakė
neprisiliesti, ir nori suvalgyti tai,
ko nei rankomis neturėtu paliesti;
kadangi tat jie tai daro, tikras yra
dalykas, jog jie bus atiduoti į pra-
pultį. 13 Aš, tavo tarnaitė, tai
sužinojus, pabėgau nuo jų, ir Vieš-
pats siuntė mane tau tų dalykų
apskelbtų. 14 Nes aš, tavo tarnaitė,
garbinu Dievą taipogi dabar pas
tave, ir tavo tarnaitė išeis ir melsis
Dievui, 15 o jis pasakys man, kuo-
met atsilygins jiems už jų nuodėmę,
ir atėjus aš apskelbsiu tau. Tuo-
met aš vesiu tave viduriu Jeruzalės,
ir tu turėsi visą Izraėlio tautą kaip
avis, kurioms nėra piemens, ir nei-
vienas šuo nesulos prieš tave; 16 nes
taip man pasakyta per Dievo Ap-
veizdą. 17 Ir kadangi Dievas už-
sirustino ant jųjų, todėl aš esu
siųsta tau tai apskelbti.

18 Taigi, visi šitie žodžiai patiko
Olofernui ir jo tarnams; jie stebė-
josi jos išmintimi ir sakė vienas
kitam: 19 Nėra moteriškės ant
žemės jai lygios išvaizda, gražumu
ir žodžių išmintingumu. 20 Olo-
fernas gi jai tarė: Gerai padarė
Dievas, kurs siuntė tave pirm tau-
tos, kad tu paduotumei ją į musų
rankas. 21 Ir kadangi tavo paža-
dėjimas geras, jei tavo Dievas man
tai padarys, jis bus taipogi mano
Dievas, ir tu busi didi Nabukodono-
soro namuose, ir tavo vardas bus
minimas visoje žemėje.

---

ir dešimtinės. Plg. Kun. 22, 1... 1 Kar. 21, 4... Gr. t. dar pasakyta, kad Betulijos žydai „siuntė į Jeruzalę, nes kurie tenai yra, elgėsi taippat, idant gautu iš vyresniųjų leidimą Betulijos gyventojams; ir kaip tik jie jį gaus ir pasinaudos juo, tą pačią dieną jie bus tau paduoti savo prapulčiai“. — **(14)** *Išeis:* už stovyklos ribų. Taip Judita rupinasi turėti liuosybę išeiti iš Asyrijiečių tarpo, kada tik jai tai bus reikalinga. – **(15)** *Tuomet:* kada Betulija bus paimta. — *Kaip avis...* Patarlės. Plg. 3 Kar. 22, 17; Iš. 11, 7; Joz. 10, 21.

(20) *Kad tu paduotumei...* Gr. t.: idant paduotu į musų rankos jiegas pražuvimui tų, kurie paniekino mano valdovą.

Caput XII. 1 Tunc jussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et jussit illic manere eam, et constituit quid daretur illi de convivio suo. 2 Cui respondit Judith, et dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo. 3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi? 4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc, quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum, quod præceperat. 5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem, et deprecandi Dominum. 6 Et præcepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi, exiret et introiret ad adorandum Deum suum, per triduum: 7 et exibat noctibus in vallem Bethuliæ, et baptizabat se in fonte aquæ. 8 Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. 9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere.

10 Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cœnam servis suis, et dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, et suade Hebræam illam ut sponte consentiat habi-

12. perskyrimas. 1 Tuomet jis liepė jai įeiti, kame buvo sudėti jo turtai, ir liepė pasilikti jai tenai; paskyrė taipogi, kas turėjo buti jai duodama nuo jo stalo. 2 Tečiau Judita jam atsakė ir tarė: Dabar aš negalėsiu valgyti to, ką liepei man duoti, kad neateitu ant manęs užsirustinimas; valgysiu gi iš to, ką sau atsinešiau. 3 Olofernas jai tarė: O jei tau pritruks to, ką su savim atsinešei, ką tuomet darysime su tavim? 4 Judita atsakė: Kaip tavo siela gyva, mano valdove, taip tavo tarnaitė nesuvalgys visa tai, kolei Dievas padarys per mano ranką tai, ką aš sumaniau. Tuomet jo tarnai įvedė ją į šėtrą, į kurią buvo liepęs. 5 Eidama tenai ji paprašė, kad jai butu leista išeiti nakčia ir prieš išauštant pasimelstų ir šauktųs į Viešpatį. 6 O jis įsakė savo kambario tarnams, kad, kaip jai patinka, ji išeitu ir įeitu per tris dienas savo Dievo garbintų. 7 Taip ji išeidavo naktimis į Betulijos slėnį ir apsiplaudavo šaltinio vandenyje. 8 Eidama gi augštyn melsdavosi Viešpačiui, Izraėlio Dievui, kad vestu jos kelią prie išliuosavimo savo tautos; 9 o sugrįžus pasilikdavo nesutepta šėtroje, kolei vakare imdavo savo valgį.

10 Ir atsitiko, kad ketvirtoje dienoje Olofernas padarė savo tarnams puotą ir tarė savo kambario tarnui Vagavui: Eik ir įkalbėk tai żydei, kad savaime sutiktu gyventi

---

(12, 1) *Turtai.* Gr. t.: sidabriniai rykai. — **(2)** *Ką liepei man duoti:* pagonių valgių. — **(4)** *Nesuvalgys... kolei...* Judita tikėjosi veikiai galėsianti įvykdyti savo užmanymą; Olofernas gi suprato jos žodžius kitaip. — **(5)** *Išeiti nakčia ir...* Taip Judita prirengia sau išbėgimą iš Asyrijiečių stovyklos. — **(7)** *Apsiplaudavo...* Tokie apsiplovimai buvo daromi ne tik pas žydus, bet ir pas pagonių tautas. — **(9)** *Kolei vakare...* Taigi per visą dieną Judita pasninkojo.

(10) *Vagavui.* Gr. Bagoas. Taip va-

tare mecum. 11 Fœdum est enim
apud Assyrios, si femina irrideat
virum agendo ut immunis ab eo
transeat.
12 Tunc introivit Vagao ad
Judith, et dixit: Non vereatur
bona puella introire ad dominum
meum, ut honorificetur ante
faciem eius, ut manducet cum eo,
et bibat vinum in jucunditate.
13 Cui Judith respondit: Quæ ego
sum, ut contradicam domino meo?
14 Omne quod erit ante oculos
eius bonum et optimum faciam.
Quidquid autem illi placuerit, hoc
mihi erit optimum omnibus die-
bus vitæ meæ. 15 Et surrexit, et
ornavit se vestimento suo, et in-
gressa stetit ante faciem eius.
16 Cor autem Holofernis con-
cussum est: erat enim ardens in
concupiscentia eius. 17 Et dixit
ad eam Holofernes: Bibe nunc,
et accumbe in jucunditate, quo-
niam invenisti gratiam coram me.
18 Et dixit Judith: Bibam do-
mine, quoniam magnificata est
anima mea hodie præ omnibus
diebus meis. 19 Et accepit, et
manducavit, et bibit coram ipso
ea, quæ paraverat illi ancilla
eius. 20 Et jucundus factus est
Holofernes ad eam, bibitque vi-
num multum nimis, quantum
numquam biberat in vita sua.

Caput XIII. 1 Ut autem sero
factum est, festinaverunt servi
illius ad hospitia sua, et conclusit
Vagao ostia cubiculi, et abiit,
2 erant autem omnes fatigati a

su manim; 11 nes pas Asyrijiečius
tai gėda, jei moteriškė tyčiojasi iš
vyro, taip elgdamasi, kad ji eina
šalin nuo jo nepaliesta.
12 Tuomet Vagavas įėjo pas Ju-
ditą ir tarė: Tenesidrovi gera mer-
gaitė įeiti pas mano poną, kad butu
pagerbta jo akyvaizdoje, valgytu
draug su juo ir gertu vyno su
džiaugsmu. 13 Judita jam atsakė:
Kas aš esu, kad prieštaraučiau
mano valdovui? 14 Aš padarysiu
visa, kas bus jo akyse gera ir geriau-
sia. O kas tik jam patiks, tai bus
man geriausia per visas mano gy-
venimo dienas. 15 Ji atsikėlė, pasi-
puošė savo drabužiais ir įėjus sto-
josi jo akyvaizdoje. 16 Oloferno
gi širdis smarkiai plakėsi, nes jis
buvo užsidegęs pageidimu josios.
17 Ir Olofernas jai tarė: Gerk dabar
ir sėskies prie stalo su džiaugsmu,
nes radai malonės mano akyvaiz-
doje. 18 Judita tarė: Gersiu, val-
dove, nes iš visų mano gyvenimo
dienų labiausiai šiandien mano
siela liko išaugštinta. 19 Ir ji ėmė,
valgė ir gėrė jo akyvaizdoje tai,
ką jos tarnaitė buvo jai prirengusi.
20 Olofernas pasidarė linksmas dėlei
jos ir gėrė labai daug vyno, kiek
niekuomet nebuvo gėręs savo gy-
venime.

13 perskyrimas. 1 Kuomet gi
jau buvo vėlu, jo tarnai pasisku-
bino į savo butus, o Vagavas už-
darė miegamojo kambario duris
ir išėjo; 2 visi gi buvo pavargę nuo

---

dinosi senobėje tikriausiai visi kam-
barių tarnai (romytiniai).
(**13**) *Kas aš esu...* Pakvietimas į po-
kilį galėjo suteikti Juditai geriausią
progą mėginti įvykdyti savo suma-
nymą; todėl ji skubinasi juo pasinau-
doti. —. (**14**) *Tai bus man geriausia...*
Rytiečių mandagumo žodžiai. — (**18**)
Nes iš visų... Judita turi mintyje savo
užmanymo pasisekimą ir išanksto
džiaugiasi juo. Kitaip supranta jos
žodžius Olofernas.
(**13, 1**) *Uždarė kambario duris.* Gr.
t. pridėta: „iš oro pusės“. Bet Juditos
tarnaitė buvo pasilikusi prieangyje; ji
galėjo atidaryti duris. Anot gr. t. Ju-

vino: 3 eratque Judith sola in
cubiculo. 4 Porro Holofernes
jacebat in lecto, nimia ebrietate
sopitus. 5 Dixitque Judith puellæ
suæ ut staret foris ante cubiculum, et observaret.
6 Stetitque
Judith ante lectum, orans cum
lacrymis, et labiorum motu in
silentio, 7 dicens: Confirma me
Domine Deus Israel, et respice
in hac hora ad opera manuum
mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem civitatem tuam erigas: et
hoc quod credens per te posse
fieri cogitavi, perficiam. 8 Et
cum hæc dixisset, accessit ad
columnam, quæ erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius, qui
in ea ligatus pendebat, exolvit.
9 Cumque evaginasset illum,
apprehendit comam capitis eius,
et ait: Confirma me Domine Deus
in hac hora, 10 et percussit bis
in cervicem eius, et abscidit caput
eius, et abstulit conopœum eius
a columnis, et evolvit corpus eius
truncum.

11 Et post pusillum exivit, et
tradidit caput Holofernis ancillæ
suæ, et jussit ut mitteret illud in peram suam.
12 Et exierunt duæ, sucundum consuetudinem suam, quasi ad
orationem, et transierunt castra,
et gyrantes vallem, venerunt ad
portam civitatis. 13 Et dixit Judith a longe custodibus murorum:
Aperite portas, quoniam nobiscum
est Deus, qui fecit virtutem in
Israel.

14 Et factum est, cum audissent viri vocem eius, voca-

vyno, 3 ir Judita buvo viena kambaryje.
4 Olofernas gulėjo tuotarpu
patale, užmigęs iš perdaug didžio
girtumo. 5 Judita buvo įsakiusi
savo tarnaitei stovėti lauke prie
kambario ir sergėti. 6 Dabar Judita
atsistojo ties patalu, melsdamasi
su ašaromis ir tylomis krutindama
lupas, 7 ir tarė: Sustiprink mane,
Viešpatie, Izraėlio Dieve, ir pažvelgk šią valandą į mano rankų
darbus, idant, kaip esi žadėjęs,
pakeltumei savo miestą Jeruzalę,
ir kad išpildyčiau tai, ką pasitikėdama tavimi maniau galėsiant
įvykti. 8 Tai pasakius, ji prisiartino prie šulo, buvusio prie jo
lovos galo, ir atrišo jo kalaviją,
kurs kabėjo ant jo pririštas. 9 Ištraukus jį iš makšties, ji nusitvėrė
už jo galvos plaukų ir tarė: Sustiprink mane šią valandą, Viešpatie
Dieve. 10 Po to ji kirto du sykiu į
jo sprandą ir nukirto jam galvą,
nuėmė nuo šulų jo uždangą ir
nurito žemėn jo lavoną.

11 Po valandėlės ji išėjo, padavė
Oloferno galvą savo tarnaitei ir
liepė įsidėti ją į savo maišą. 12 O po
to jiedvi išėjo pagal savo paprotį
tarsi melstųsi, perėjo per stovyklą
ir apsukdami slėnį atėjo prie
miesto vartų. 13 Tenai Judita tarė
ištolo sienos sargams: Atidarykite
vartus, nes Dievas, kurs parodė
savo galybę Izraėlyje, yra su mumis.

14 Ir atsitiko, kad vyrai, išgirdę
jos balsą, pavadino miesto vyres-

dita buvo pasakiusi Vagavui, kad ir tą naktį ji eisianti melstųs; todėl jos išėjime iš Oloferno šėtros nebuvo nieko įtartino. — **(6)** *Tylomis krutindama...* Plg. 1 Kar. 1, 13. — **(7)** *Kaip esi žadėjęs...* Plg. 3 Kar. 9, 3; 4 Kar. 19, 34. — **(9)** *Už jo galvos plaukų:* kad tikriaus pataikytu kirsti. — **(10)** *Nuėmė nuo šulų...:* tarp kurių uždanga buvo ištiesta ir prie kurių ji buvo prisegta. Uždangą, kuri buvo brangi, Judita pasiėmė su savim kaipo apgalėjimo ženklą.

(11) *Į savo maišą:* kuriame Judita buvo atsinešusi maisto.

(14) *Miesto vyresniuosius:* pas kuriuos

verunt presbyteros civitatis. 15 Et
concurrerunt ad eam omnes, a
minimo usque ad maximum: quo-
niam sperabant eam iam non esse
venturam. 16 Et accendentes lu-
minaria congyraverunt circa eam
universi: illa autem ascendens in
eminentiorem locum, jussit fieri
silentium. Cumque omnes tacu-
issent, 17 dixit Judith: Laudate
Dominum Deum nostrum, qui non
deseruit sperantes in se: 18 et in
me ancilla sua adimplevit miseri-
cordiam suam, quam promisit do-
mui Israel: et interfecit in manu
mea hostem populi sui hac nocte.
19 Et proferens de pera caput
Holofernis, ostendit illis, dicens:
Ecce caput Holofernis principis
militiæ Assyriorum, et ecce cono-
pœum illius, in quo recumbebat
in ebrietate sua, ubi per manum
feminæ percussit illum Dominus
Deus noster. 20 Vivit autem ipse
Dominus, quoniam custodivit me
Angelus eius et hinc euntem, et
ibi commorantem, et inde huc re-
vertentem, et non permisit me
Dominus ancillam suam coinqui-
nari, sed sine pollutione peccati
revocavit me vobis gaudentem in
victoria sua, in evasione mea, et
in liberatione vestra. 21 Confite-
mini illi omnes, quoniam bonus,
quoniam in sæculum misericordia
eius.
22 Universi autem adorantes Domi-
num, dixerunt ad eam: Benedixit
te Dominus in virtute sua, quia
per te ad nihilum redegit inimicos
nostros. 23 Porro Ozias princeps po-

niuosius. 15 Tuomet subėgo prie
jos visi nuo mažiausio iki didžiau-
siam, nes tikėjosi ją jau nebesugrį-
šiant, 16 ir užsidegę žiburių visi
apstojo ją, ji gi, užėjus į augštesnę
vietą, liepė nutilti. O visiems nuti-
lus, 17 Judita tarė: Šlovinkite Vieš-
patį, musų Dievą, kurs neapleido
pasitikinčių juomi 18 ir per mane,
savo tarnaitę, padarė savo mie-
laširdystę, kurią yra žadėjęs Izra-
ėlio namams, ir užmušė šią naktį
mano ranka savo tautos neprietelį.
19 Po to išėmus iš maišo Oloferno
galvą, parodė jiems ir tarė: Štai
Asyrijiečių kariuomenės vado Olo-
ferno galva, ir štai jo uždanga, po
kuria jis gulėjo savo girtybėje, kuo-
met Viešpats, musų Dievas, ištiko
jį moteriškės ranka. 20 Kaip pats
Viešpats yra gyvas, taip jo Angelas
sergėjo mane ir iš čia išeinančią, ir
tenai pasiliekančią, ir išten čia
sugrįžtančią, ir Viešpats neleido,
kad aš, jo tarnaitė, bučiau sutepta;
bet jis sugrąžino jums mane be susi-
tepimo nuodėme, besidžiaugiančią,
kad jis apgalėjo, kad aš ištrukau ir
kad jus išliuosuoti. 21 Šlovinkite
jį visi, nes jis geras, nes jo mielašir-
dystė amžina.

22 Tuomet visi, pagarbinę Vieš-
patį, jai tarė: Viešpats palaimino
tave savo galybe, nes per tave
nieku pavertė musų neprietelius.
23 Izraėlio gi tautos kunigaikštis

buvo miesto vartų raktai. — (20) *Jo Angelas...* Angelo nėra paminėta gr. t. Apskritai sakant, Vulgatoje šitoje vietoje randame truputį daugiaus smulkmenų. — (21) *Nes jis geras...* Plg. Ps. 105, 1; 106, 1.

(23) *Esi Viešpaties... palaiminta.* Plg. Teis. 5, 24. Tuos žodžius Bažnyčia sako apie švenč. Mariją Paną, kuri viena verta tokio pagyrimo visoje jo pilnybėje.

puli Israel, dixit ad eam: Benedic-
ta es tu filia a Domino Deo excel-
so præ omnibus mulieribus super
terram. 24 Benedictus Dominus,
qui creavit cælum et terram, qui
te direxit in vulnera capitis
principis inimicorum nostrorum:
25 quia hodie nomen tuum ita
magnificavit, ut non recedat laus
tua de ore hominum, qui memores
fuerint virtutis Domini in æter-
num, pro quibus non pepercisti
animæ tuæ propter angustias et
tribulationem generis tui, sed sub-
venisti ruinæ ante conspectum
Dei nostri. 26 Et dixit omnis
populus: Fiat, fiat.
27 Porro Achior vocatus venit,
et dixit ei Judith: Deus Israel,
cui tu testimonium dedisti quod
ulciscatur se de inimicis suis, ipse
caput omnium incredulorum in-
cidit hac nocte in manu mea.
28 Et ut probes quia ita est, ecce
caput Holofernis, qui in con-
temptu superbiæ suæ Deum Israel
contempsit, et tibi interitum mi-
nabatur, dicens: Cum captus
fuerit populus Israel, gladio per-
forari præcipiam latera tua.
29 Videns autem Achior caput
Holofernis, angustiatus præ pa-
vore, cecidit in faciem suam super
terram, et æstuavit anima eius.
30 Postea vero quam resumpto
spiritu recreatus est, procidit ad
pedes eius, et adoravit eam, et
dixit: 31 Benedicta tu a Deo tuo
in omni tabernaculo Jacob, quo-
niam in omni gente, quæ audierit
nomen tuum, magnificabitur super
te Deus Israel.

Ozijas jai tarė: Tu, dukte, esi Vieš-
paties, augščiausiojo Dievo, palai-
minta labiaus ne kaip visos mo-
teris ant žemės. 24 Pašlovintas
teesie Viešpats, kurs sutvėrė dangų
ir žemę, kurs vedė tave nukirstų
galvos musų neprietelių vadui,
25 nes šiandien jis padarė tavo var-
dą taip didį, kad žmonės, atsimin-
dami per amžius Viešpaties galybę,
niekuomet nesiliaus tave gyrę, nes
už juos tu nepasigailėjai savo gy-
vybės, kuomet matei savo giminės
suspaudimą ir sielvartą, bet praša-
linai prapultį musų Dievo akyvaiz-
doje. 26 O visa tauta tarė: Tei-
vyksta, teivyksta.
27 Paskui atėjo pašauktas Achio-
ras, o Judita jam tarė: Izraėlio
Dievas, apie kurį tu liudijai, kad
jis keršyja už save savo neprietė-
liams, jis nukirsdino šią naktį
mano ranka visų netikinčiųjų galvą.
28 Ir kad įsitikruntumei, jog taip
yra, štai galva Oloferno, kurs savo
puikybės išdykime paniekino Izra-
ėlio Dievą ir gąsdino tave pra-
žuvimu, sakydamas: Kuomet bus
paimta nelaisvėn Izraėlio tauta,
aš liepsiu perdurti kalaviju tavo
šonus. 29 Achioras gi, pamatęs
Oloferno galvą, buvo apimtas di-
džiausios baimės, parkrito kniup-
sčias ant žemės ir apalpo. 30 Pas-
kui gi atsipeikėjęs ir atsigavęs,
jis parpuolė prie jos kojų, išreiškė
jai pagarbą ir tarė: 31 Tu esi savo
Dievo pašlovinta visose Jokubo
šėtrose, nes kiekvienoje tautoje,
kurį išgirs tavo vardą, Izraėlio
Dievas bus šlovinamas dėlei tavęs.

---

(27) *Paskui atėjo...* Gr. t. atsitikimas su Achioru paminėtas žemiaus po 14, 5, apleidžiant keletą žodžių. — *Netikinčiųjų:* pagonių, kurie netikėjo, kad Viešpats gali išgelbėti savo tautą. — **(31)** *Visose Jokubo šėtrose:* tarp visų moterų, esančių Izraėlitų gyvenamose vietose.

3. Izraėlitai sumuša Asyrijiečius.

Caput XIV. [1] Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros: [2] Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum sed quasi impetum facientes.
[3] Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. [4] Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. [5] Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.
[6] Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, et circumcidit carnem præputii sui, et appositus est ad populum Israel, et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem.
[7] Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu.
[8] Quod videntes exploratores, ad

14. perskyrimas. [1] Tuomet Judita tarė visai tautai: Paklausykite manęs, broliai, pakabinkite šitą galvą ant musų sienų; [2] o saulei užtekėjus, kiekvienas tepasiima savo ginklus, ir išeikite umai, ne kad nusileistumėte žemyn, bet lyg-kad norėdami užpulti juos.
[3] Tuomet žvalgai turės bėgti pas savo vyriausį vadą jo pažadintų į kovą. [4] O kuomet jų vadai atbėgs į Oloferno šėtrą ir ras jį be galvos gulintį savo kraujuje, juos apims baimė. [5] Patėmiję gi, kad jie bėga, eikite paskui juos be baimės, nes Viešpats sutrins juos po jusų kojomis.

[6] Tuomet Achioras, matydamas galybę, kurią parodė Izraėlio Dievas, pametęs stabmeldystės apeigas, įtikėjo į Dievą, apipjaustydino savo kuną, ir liko priimtas į Izraėlio tautą, taippat ir visa jo giminės ainija iki šiaidienai.
[7] Tuojau gi, kaip tik išaušo, jie pakabino ant sienos Oloferno galvą, kiekvienas vyras pasiėmė savo ginklus ir jie išėjo su didžiu triukšmu ir šukojimu. [8] Tai pamatę žvalgai nubėgo prie Oloferno šėtros.

14, 1—15, 8. Patariant Juditai, Izraėlitai pakabina Oloferno galvą ant miesto sienos ir išeina iš miesto lyg-kad norėdami užpulti Asyrijiečius. Tai pamatę Asyrijiečių žvalgai skubinasi pasakyti Olofernui, bet sužinoję, kad moteriškė užmušusi jų vyriausį vadą, visi labai išsigąsta (14, 1—18), pradeda bėgti be atodairos, o žydai vėjasi juos ir paima apsčiausį grobį (15, 1—8).

(**14,1**) *Pakabinkite...* Kitados Dovidas privertė bėgti Pilistymus, parodęs jiems užmušto Goljato galvą (1 Kar. 17, 51), o paskui Judas Makabiejus pakabino Nikanoro galvą ant Siono sienos (2 Mak. 15, 35). — (**2**) *Užpulti juos...* Tame atsitikime reikėjo laukti, kad Asyrijiečiai, spėdami, jog visi žydai rengiasi užpulti juos, pasiskubins pasakyti apie tai savo vadui ir mėgins pažadinti jį. Judita laukia gerų pasekmių iš išgąsčio, kurį sukels žinia apie Oloferno mirtį.

(**6**) *Liko priimtas...* Įstatyme buvo uždrausta priimti Amonitus į žydų tautą (Atk. 23,3), bet su Achioru padaryta išimtį dėlei jo žymaus palankumo žydų tautai.

(**7**) *Išėjo su didžiu...* Gr. t.: išėjo buriais tarpukalnėse. — (**8**) *Nubėgo prie...* Gr. t.: Asuro vaikai, pamatę

tabernaculum Holofernis cucurre-
runt. 9 Porro hi, qui in taber-
naculo erant, venientes, et ante
ingressum cubicul perstrepentes,
excitandi gratia, inquietudinem
arte moliebantur, ut non ab exci-
tantibus, sed a sonantibus Holo-
fernes evigilaret. 10 Nullus enim
audebat cubiculum virtutis Assy-
riorum pulsando aut intrando
aperire. 11 Sed cum venissent eius
duces ac tribuni, et universi
majores exercitus regis Assyri-
orum, dixerunt cubiculariis: 12 In-
trate, et exitate illum, quoniam
egressi mures de cavernis suis,
ausi sunt provocare nos ad præ-
lium.

13 Tunc ingressus Vagao cu-
biculum eius, stetit ante corti-
nam, et plausum fecit manibus
suis: suspicabatur enim illum
cum Judith dormire. 14 Sed cum
nullum motum iacentis sensu
aurium caperet, accessit proxi-
mans ad cortinam, et elevans eam,
vidensque cadaver absque capite
Holofernis in suo sanguine tabe-
factum iacere super terram, ex-
clamavit voce magna cum fletu,
et scidit vestimenta sua. 15 Et
ingressus tabernaculum Judith,
non invenit eam, et exiliit foras
ad populum, 16 et dixit: Una
mulier Hebræa fecit confusionem
in domo regis Nabuchodonosor:
ecce enim Holofernes jacet in
terra, et caput eius non est in
illo. 17 Quod cum audissent prin-
cipes virtutis Assyriorum, scide-
runt omnes vestimenta sua, et

9 O tie, kurie buvo šėtroje, atėję
tyčia darė neramumą, kad Olofer-
nas pabustu iš miego ne žadinan-
čiųjų prikeltas, bet dėlei triukšmo.
10 Nes neivienas nedrįso atidaryti
Asyrijiečių galiuno kambarį, pa-
beldęs arba įeidamas. 11 Bet kuo-
met atėjo jo vadai, tukstantininkai
ir visi Asyrijiečių karaliaus ka-
riuomenės viršininkai, jie tarė
kambario tarnams: 12 Įeikite ir
pažadinkite jį, nes išėjusios iš savo
urvų pelės drįsta šaukti mus į kovą.

13 Tuomet Vagavas, įėjęs į jo
kambarį, atsistojo prie užkabos ir
suplojo savo rankomis, nes spėjo,
kad jis miegąs su Judita. 14 Bet
negirdėdamas savo ausimis jokio
gulinčiojo judėjimo, priėjo artyn
prie užkabos, pakėlė ją, o pamatęs
Oloferno lavoną be galvos, gulintį
ant žemės ir mirkstantį savo krau-
juje, sušuko didžiu balsu su verks-
mu ir perplėšė savo drabužius.
15 Įėjęs gi į Juditos šėtrą, nerado
jos ir iššoko laukan prie tautos,
16 ir tarė: Viena žydų moteriškė
padarė sumišimą karaliaus Na-
bukodonosoro namuose, nes štai
Olofernas guli ant žemės, o jo
galvos nėra ant jojo. 17 Tai išgirdę
Asyrijiečių galybės kunigaikščiai,
visi perplėšė savo drabužius; ne-
pakenčiama baimė ir drebėjimas
apnyko juos, ir jų dvasioje pasidarė
labai didis sumišimas. 18 Ir pakilo

---

juos ateinant, siuntė pas savo vadus, o tie nuėjo pas savo viršininkus, savo tukstantininkus ir savo kunigaikš-čius, ir tie atėjo pas Oloferną. — (**9. 10**) *O tie, kurie...* Gr. t. nėra šitų dviejų eil. — (**12**) *Pelės.* Taip su paniekinimu vadinami Betulijos žydai.

(**13**) *Prie užkabos:* Kuria buvo ati-dalintas miegamasis kambaris nuo likusios šėtros.

intolerabilis timor et tremor
cecidit super eos, et turbati sunt
animi eorum valde. 18 Et factus
est clamor incomparabilis in
medio castrorum eorum.

Caput XV. 1 Cumque omnis
exercitus decollatum Holofernem
audisset, fugit mens et consilium
ab eis, et solo tremore et metu
agitati, fugæ præsidium sumunt,
2 ita ut nullus loqueretur cum
proximo suo, sed inclinato capite,
relictis omnibus, evadere festinabant
Hebræos, quos armatos
super se venire audiebant, fugientes
per vias camporum et semitas
collium. 3 Videntes itaque filii
Israel fugientes, secuti sunt
illos. Descenderuntque clangentes
tubis, et ululantes post ipsos.
4 Et quoniam Assyrii non adunati,
in fugam ibant præcipites:
filii autem Israel uno agmine
persequentes, debilitabant omnes,
quos invenire potuissent.
5 Misit itaque Ozias nuncios
per omnes civitates et regiones
Israel. 6 Omnis itaque regio, omnisque
urbs electam juventutem
armatam misit post eos, et persecuti
sunt eos in ore gladii,
quousque pervenirent ad extremitatem
finium suorum. 7 Reliqui
autem, qui erant in Bethulia,
ingressi sunt castra Assyriorum,
et prædam, quam fugientes
Assyrii reliquerant, abstulerunt,
et onustati sunt valde.
8 Hi vero, qui victores reversi
sunt ad Bethuliam, omnia quæ

nesulyginamas šauksmas jų stovykloje.

15. perskyrimas. 1 Kuomet visa
kariuomenė išgirdo, kad Olofernui
nukirsta galvą, jie nustojo proto ir
išmanymo ir vien drebėjimo ir
baimės vedami, jie ieškojo išsigelbėjimo
bėgime; 2 taip kad neivienas
nesikalbėjo su savo artimu,
bet nuleidę galvas, palikę visa,
skubinosi ištrukti nuo Ebrajų, apie
kuriuos girdėjo, kad eina ant jų
apsiginklavę, ir bėgo laukų keliais
ir kauburių takais. 3 Taigi, Izraėlio
sunųs, pamatę bėgančius, vijosi
juos. Jie nusileido žemyn,
trimituodami trimitais ir šaukdami
paskui juos. 4 O kadangi Asyrijiečiai
bėgo galvatrukčiais ne
buriais, o Izraėlio sunųs vijosi juos
vienu buriu, jie užmušinėjo visus,
kuriuos tik galėjo pasiekti.
5 Ozijas siuntė taipogi pasiuntinių
į visus Izraėlio miestus ir
kraštus. 6 O visa šalis ir kiekvienas
miestas siuntė paskui juos
apginkluotą rinktinę jaunuomenę
ir vijosi juos su kalavijo ašmenimis,
kolei neatvyko į savo ploto pakraščius.
7 Kiti gi, kurie buvę likę
Betulijoje, įėjo į Asyrijiečių stovyklą,
pasiėmė grobį, kurį buvo
palikę Asyrijiečiai ir labai apsikrovė.
8 Tie gi, kurie sugrįžo į Betuliją
pergalėtojais, atsigabeno su
savim visa, kas anų buvo, taip kad
nebuvo skaitliaus gyvuliams, gal-

(15,1) *Ieškojo išsigelbėjimo bėgime.* Sumišimas dėlei netikėto Oloferno žuvimo buvo beabejo didelis, bet jis vienas vargiai butu privertęs Asyrijiečius taip bėgti, jei pats Dievas nebutu atėmęs iš jų drąsos ir jiegų, taippat kaip buvo kitados padaręs su Syrais. Plg. 4 Kar. 7, 6; 2 Kron. 13, 15; 14, 12. Vulgata, aprašydama Asyrijiečių bėgimą, duoda daugiaus smulkmenų nekaip gr. t.

(5) *Į visus Izraėlio miestus...* Gr. t. kaikurie iš tų miestų ir kraštų išvardinti: Betomaitėmas, Choba, Bebajis, Chola, Galilieja, Galaadas. Plg. aug. 4, 4. 6.

erant illorum attulerunt secum,
ita it non esset numerus in pecoribus, et jumentis, et universis mobilius eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum.

vijams ir visiems jų kilnojamiems daiktams, ir visi nuo mažiausio iki didžiausiam pasidarė turtingi iš anų grobio.

4. Žydų džiaugsmas ir dėkingumas už laimėtą apgalėjimą.

9 Joacim autem summus pontifex de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret Judith.
10 Quæ cum exisset ad illum,
benedixerunt eam omnes una voce,
dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu
lætitia Israel, tu honorificentia
populi nostri: 11 quia fecisti
viriliter, et confortatum est cor
tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum, alterum nescieris: ideo et manus
Domini confortavit te, et ideo
eris benedicta in æternum. 12 Et
dixit omnis populus: Fiat, fiat.
13 Per dies autem triginta, vix
collecta sunt spolia Assyriorum
a populo Israel. 14 Porro autem
universa, quæ Holofernes peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Judith in auro, et argento,
et vestibus, et gemmis, et omni
supellectili, et tradita sunt omnia
illi a populo. 15 Et omnes populi
gaudebant cum mulieribus, et virginibus, et juvenibus, in organis,
et citharis.

9 Vyriausis gi kunigas Joakimas atėjo su visais savo vyresniaisiais iš Jeruzalės į Betuliją Juditos
pamatytų. 10 Kuomet ji išėjo prie
jo, visi palaimino ją vienu balsu ir
tarė: Tu Jeruzalės garbė, tu Izraėlio linksmybė, tu musų tautos
šlovė, 11nes pasielgei kaip vyras, ir
tavo širdis buvo stipri, nes mylėjai
skaistybę ir po savo vyro nežinojai
kito; todėl tai Viešpaties ranka
sustiprino tave ir todėl tu busi
pašlovinta per amžius. 12 O visa
tauta tarė: Tebuna, tebuna.
13 Asyrijiečių gi grobis vos per
tris dešimtis dienų liko Izraėlio
tautos surinktas. 14 Visa, kas pasirodė esanti Oloferno nuosavybė,
jie atidavė Juditai, butent auksą,
sidabrą, drabužius, brangius akmenis ir visus rakandus; visa buvo
jai tautos atiduota. 15 Ir visa tauta
džiaugėsi su moteriškėmis, mergaitėmis, jaunikaičiais, žaisdami
muzikos prietaisais ir kanklėmis.

15, 9—16, 31. Vyriausis kunigas draug su vyresniaisiais, atėję iš Jeruzalės, laimina Juditą, o Betulijos gyventojai atiduoda jai paimtą Asyrijiečių stovykloje Oloferno nuosavybę (15,9—15). Judita dėkoja Dievui už suteiktą apgalėjimą giesmės žodžiais (16,1—21). Galop visa tauta ateina į Jeruzalę, kad tenai padėkotu Dievui, ir per tris mėnesius švenčia apgalėjimo šventę draug su Judita, kuri paskui ilgai gyvena didžiai visų gerbiama ir mirus lieka apraudota; apgalėjimui gi paminėti paskiriama metinė šventė (16, 22—31).

(9) *Joakimas.* Tas pats vardas, ką ir Eliakimas. Plg. aug. 4, 11. — (10) *Tu Jeruzalės garbė...* Bažnyčia šituos žodžius sako apie švenč. Paną. — (11) *Nes mylėjai skaistybę...* Gr. t. šitų žodžių čia nėra; jie rasi atkelti į čia iš 16, 26.

(14) *Oloferno nuosavybė...* Gr. t. paminėta Oloferno šėtra. — (15) *Su moteriškėmis...* Moteris ir mergaitės paprastai dalyvaudavo pas žydus ap-

Caput XVI.

1 Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens:
2 Incipite Domino in tympanis,
cantate Domino in cymbalis,
modulamini illi psalmum novum,
exaltate, et invocate nomen eius.

3 Dominus conterens bella,
Dominus nomen est illi.
4 Qui posuit castra sua in medio populi sui,
ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum.
5 Venit Assur ex montibus ab ab Aquilone
in multitudine fortitudinis suæ:
cuius multitudo obturavit torrentes,
et equi eorum cooperuerunt valles.
6 Dixit se incensurum fines meos,
et juvenes meos occisurum gladio,
infantes meos dare in prædam,
et virgines in captivitatem.

7 Dominus autem omnipotens nocuit eum,
et tradidit eum in manus feminæ, et confodit eum.
8 Non enim cecidit potens eorum a juvenibus,
nec filii Titan percusserunt eum,

16. perskyrimas.

1 Tuomet Judita giedojo Viešpačiui šitą giesmę ir tarė:
2 Pradėkite giedoti Viešpačiui su bubinais,
giedokite Viešpačiui su kymbolais,
giedokite jam naują giesmę,
augštinkite ir šaukkitės į jo vardą.
3 Viešpats sunaikina kares;
jo vardas yra Viešpats.
4 Jis padarė savo stovyklą savo tautos tarpe,
kad išgelbėtu mus iš visų musų nprietelių rankos.
5 Atėjo Asuras iš kalnų nuo šiaurės
su savo kariuomenės galybe;
jo daugybė užtvenkė upelius,
o jų arkliai apdengė slėnius.

6 Jis sakė nudeginsiąs mano plotus,
užmušiąs mano jaunikaičius kalaviju,
iš mano kudikių pasidarysiąs grobį
ir imsiąs mergaites nelaisvėn.
7 Visagalis gi Viešpats užkenkė jam
ir padavė jį į moteriškės rankas,
kuri parvėrė jį.
8 Nes jų galiunas krito ne nuo jaunikaičių,
ir ne Titano sunųs užgavo jį,

---

galėjimo iškilmėse. Plg. Teis. 11, 34; 1 Kar. 18, 6.

(16, 1) *Giesmę.* Juditos giesmė viena iš gražiausių žydų poėzijoje. Visas jos turinys paimtas iš aplinkybių, kuriose liko apgalėti Asyrijiečiai. Dalykas išreikštas trumpai, gyvai ir labai dailiai. Giesmė prasideda pakvietimu tautos šlovinti draug su Judita Dievą (2—4); po jo eina aprašymas Asyrijiečių užpuolimo ant žydų tautos (5, 6); toliaus kalbama apie Juditos žygį (7—11), Asyrijiečių bėgimą ir žuvimą (12—14) ir vėl šlovinama Dievas (15—19), giesmė ušbaigiama apskelbimu, kad visi Dievo tautos nprieteliai pražus (20, 21).

(5) *Arkliai...* Plg. aug. 2, 11; 4 Kar. 19, 24. — **(7)** *Užkenkė jam..* Gr. t.: sunaikino juos moteriškės ranka. — **(8)** *Titano sunųs.* Titano sunumis čia rasi

nec exelsi gigantes opposuesunt
se illi,
sed Judith filia Merari in
specie faciei suæ dissolvit
eum.
9 Exuit enim se vestimento
viduitatis,
et induit se vestimento lætitiæ
in exultatione filiorum Israel.
10 Unxit faciem suam unguento,
et colligavit cincinnos suos
mitra,
accepit stolam novam ad decipiendum illum.
11 Sandalia eius rapuerunt oculos
eius,
pulchritudo eius captivam fecit
animam eius,
amputavit pugione cervicem
eius.
12 Horruerunt Persæ constantiam
eius,
et Medi audaciam eius.
13 Tunc ululaverunt castra Assyriorum,
quando apparuerunt humiles
mei, arescentes in siti.
14 Filii puellarum compunxerunt
eos,
et sicut pueros fugientes occiderunt eos:
perierunt in prælio a facie Domini Dei mei.
15 Hymnum cantemus Domino,
hymnum novum cantemus Deo
nostro.
16 Adonai Domine magnus es tu,
et præclarus in virtute tua,
et quem superare nemo potest.
17 Tibi serviat omnis creatura
tua:
quia dixisti, et facta sunt:

nei augšti milžinai nesustojo
prieš jį,
bet Merario duktė Judita
sunaikino jį savo veido dailumu.
9 Nes ji nusivilko našlystės apdarą
ir apsivilko linksmybės drabužiu
Izraėlio sunų džiaugsmui.
10 Ji patepė savo veidą tepalu,
surišo savo garbanas nuometu,
ėmė naują drabužį jam apgauti.
11 Jos kurpės pagavo jojo akis,
jos gražumas ėmė nelaisvėn jo
sielą,
o ji kalaviju perkirto jam
sprandą.
12 Persai labai išsigando jos ištvermės
ir Mėdai jos drąsos.
13 Tuomet Asyrijiečių stovykla
ėmė šaukti,
kada pasirodė mano nužemintieji, sudžiuvę iš troškulio.
14 Jaunų moterų sunųs perdurė
juos
ir užmušė juos kaip bėgančius
vaikus;
jie pražuvo kovoje Viešpaties,
mano Dievo, akyvaizdoje.
15 Giedokime Viešpačiui giesmę;
naują giesmę giedokime musų
Dievui.
16 Adonai, Viešpatie, tu didis
ir garbingas savo galybėje,
ir neivienas negali apveikti
tavęs.
17 Tau tetarnauja visi tavo sutvėrimai,
nes tu tarei, ir įvyko,

---

pavadinti žydų *gibborim*, karžygiai, taippat kaip toliaus milžinais žydų *refa'im*. Plg. 2 Kar. 21, 16, 18. — (**11**) *O ji kalaviju...* Ir kalavijas perėjo per jo kaklą. — (**12**) *Persai... Mėdai.* Jie skaitėsi drąsiausiais, bet ir nuožmiausiais kareiviais. — (**16**) *Adonai.* Vienas iš Dievo vardų; jo reikšmė

misisti spiritum tuum, et creata sunt,
et non est qui resistat voci tuæ.
18 Montes a fundamentis movebuntur cum aquis:
petræ, sicut cera, liquescent ante faciem tuam.
19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.
20 Væ genti insurgenti super genus meum:
Dominus enim omnipotens vindicabit in eis,
in die judicii visitabit illos.
21 Dabit enim ignem, et vermes in carnes eorum,
ut urantur, et sentiant usque in sempiternum.
22 Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit
in Jerusalem adorare Dominium.
et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, et
vota, et repromissiones suas.
23 Porro Judith universa vasa
bellica Holofernis, quæ dedit illi
populus, et conopœum, quod ipsa
sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.
24 Erat autem populus jucundus
secundum faciem sanctorum, et
per tres menses gaudium huius
victoriæ celebratum est cum
Judith.
25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam,
et Judith magna facta est in
Bethulia, et præclarior erat universæ terræ Israel.
26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta,

siuntei savo dvasią, ir liko sutverta,
ir nėra, kas pasipriešintu tavo balsui.
18 Kalnai pasijudins iš pamatų su vandenimis;
uolos sutirps kaip vaškas prieš tavo veidą;
19 kurie gi tavęs bijo,
bus pas tave dideli visame.
20 Deja tautai, pakilstančiai prieš mano giminę;
nes Visagalis Viešpats atkeršys jiems;
teismo dienoje aplankys juos.
21 Nes duos ugnies ir kirminų į jų kunus,
kad jie degtu ir jaustu tai per amžius.
22 O paskui atsitiko, kad po
apgalėjimo visa tauta atvyko į
Jeruzalę pagarbintų Viešpaties; ir
tuojau kaip tik apsivalė, visi atnašavo deginamųjų aukų ir ką jie
buvo apsiėmę ir pažadėję aukoti.
23 Judita gi visus kariškus Oloferno
rykus, kuriuos jai buvo davusi
tauta, ir uždangą, kurią pati buvo
paėmusi iš jo miegomojo kambario,
atnašavo kaipo užmiršimo dovaną.
24 Tauta buvo linksma šventosios
vietos akyvaizdoje, ir džiaugsmas
šituo apgalėjimu buvo švęstas
draug su Judita per tris mėnesius.

25 Po tų gi dienų kiekvienas sugrįžo į savo namus, ir Judita
pasidarė didi Betulijoje ir šlovingiausi visoje Izraėlio žemėje.
26 Buvo gi su drąsa sujungta skaistybė,
taip kad ji nepažinojo vyro per

mano Viešpats. — (17) *Tu tarei...* Plg. Prad. 1, 3... — (18) *Kalnai...* Plg. Ps. 96, 5. — (21) *Per amžius...* Todėl yra pragaras su negestančia ugnimi, kančia, kurioje kirminas nemiršta (Jieron., Auksab., Aug.).
(22) *Apsivalė.* Jie buvo susitepę prisilietimu prie lavonų. Plg. Sk. 31, 19... — (23) *Kaipo užmiršimo dovaną.* Rasi: kaipo Dievui paskirtą dovaną, kad Juditos žygis nebutu užmirštas.
(25) *Ir Judita.* Gr. t. toliaus skaitome: sugrįžo į Betuliją ir pasiliko prie savo

ita ut non cognosceret virum om-
nibus diebus vitæ suæ, ex quo
defunctus est Manasses vir eius.
27 Erat autem diebus festis pro-
cedens cum magna gloria. 28 Man-
sit autem in domo viri sui annos
centum quinque, et dimisit abram
suam liberam, et defuncta est ac
sepulta cum viro suo in Bethulia.
29 Luxitque illam omnis populus
diebus septem.
30 In omni autem spatio vitæ
eius non fuit qui perturbaret
Israel, et post mortem eius annis
multis. 31 Dies autem victoriæ hu-
jus festivitatis, ab Hebræis in nu-
mero sanctorum dierum accipitur,
et colitur a Judæis ex illo tem-
pore usque in præsentem diem.

visas savo gyvenimo dienas nuo to
meto, kaip mirė jos vyras Manasas.
27 Šventadienias gi ji pasirodydavo
su didžia iškilme. 28 Ji pasiliko
savo vyro namuose šimtą pen-
kerius metus, paleido savo tar-
naitę laisvą, mirė ir liko palaidota
draug su savo vyru Betulijoje,
29 o visa tauta raudojo jos septy-
nias dienas.

30 Per visą gi jos gyvenimo laiką
nebuvo, kas vargintu Izraėlį, ir per
daugelį metų, jai mirus. 31 Iškil-
minga gi šito apgalėjimo diena
buvo Ebrajų priimta į šventa-
dienių škaitlių ir žydų švenčiama
nuo ano laiko iki šiai dienai.

---

nuosavybės. — (27) *Šventadieniais gi...* Gr. t.: ir jos garbė ėjo didyn. — (29) *Septynias dienas.* Po šitų žodžių gr. t. pasakyta, kad Judita prieš mirsiant padalinusi visą savo lobį tarp artimesniųjų savo vyro ir tarp savųjų giminių.

(31) *Ir žydų švenčiama...* Spėjama, kad Juditos apgalėjimo šventė buvusi švęsta 25 d. mėnesio *Kaslev* (gruodyje). Po Babylono nelaisvės, kuomet žydų valdovais buvo Persai, ji nebuvo švenčiama. Tos šventės paskyrimas minimas tiktai Vulgatos tekste.

ESTEROS KNYGA.

ĮVEDIMAS.

1. Esteros knygoje pasakojama apie išgelbėjimą žydų tautos iš didžiausio pavojaus, kuriame ji buvo atsiradus Persų karaliaus Kserkso laikais. Išgelbėtojais buvo karalienė Estera ir jos giminaitis Mardokajis. Tasai buvo užtraukęs ant savęs vyriausio karaliaus tarno Amano neapykantą. Amanas, norėdamas atkeršyti Mardokajui, išgavo nuo karaliaus nutarimą, kad visi žydai Persų valstybėje butu viena diena užmušti. Bet per Esteros užtarimą tas nutarimas liko neišpildytas, visi gi žydų neprieteliai, pradedant nuo paties Amano ir jo šeimynos, buvo nužudyti, Mardokajis tapo pirmuoju karaliaus tarnu, o žydų išsigelbėjimui paminėti liko paskirta Purimo šventė.

Esteros knygos autoriaus tikslas buvo parodyti tą ypatinga Dievo Apveizdą, kuri visuomet sergėjo išrinktąją tautą, ir pamokyti, kad Dievas niekuomet neapleidžia savo tautos, nors ji atsirastu didžiausiuose pavojuose, jei tik ji šaukiasi prie jojo ir rupinasi ištikimai užlaikyti jo įstatymą.

2. Kas buvo Esteros knygos autorius, visai tikrų žinių nėra. Bet daugelis mano, kad ją yra parašęs Mardokajis, atskyrus tik labai nedidelę jos dalelę (9, 22 iki 10, 1), kuri rasi buvo pridėta Ezdro laikais. Kad Mardokajis ištikrųjų yra rašęs apie atsikimus, minimus Esteros knygoje, tai pasakyta pačioje knygoje (9, 20). Tą pasakymą galima suprasti apie kokį nors kitą Mardokajo parašytą veikalą, bet galima matyti jame ir patvirtinimą, kad pačią Esteros knygą yra sudėjęs Mardokajis. Kadangi knygos autorius mini tokiuos dokumentus, kuriuos jis galėjo rasti tiktai senobinės Persijos archivuose, todėl reikia manyti, kad jis rašė savo veikalą pačioje Persijos sostinėje Susoje. Paminėjimas daugelio smulkmenų, paliečiančių Esteros knygoje aprašomus atsitikimus, paties aprašymo gyvumas liudija, kad autorius turėjo gyventi atsikimų laikais, matyti savo akimis aprašomus dalykus ir stovėti arti jųjų. Ebraiška Esteros knygos kalba, neliuosa nuo priimtų į ją persiškų

žodžiu, panaši į Ezdro kn. ir Kronikų kalba, irgi patvirtina, kad tas veikalas turėjo atsirasti, kuomet žydai buvo po Persų valdžia ir įtekme.

3. Esteros knygos tekstas dabar dvejopas: trumpesnis ebraiškas arba protokanoniškoji knygos dalis tebėra žydų kanone; ilgesnį gi graikišką su deuterokanoniškomis dalimis randame LXX vertime. Vulgatoje turime visupirma šv. Jieronymo išverstą ebraišką Esteros tekstą (1, 1—10, 3), o po jo to paties šv. Jieronymo išverstas deuterokanoniškas dalis iš LXX vertimo (10, 4—16, 24). Nors šv. Jieronymas tas deuterokan. dalis sutraukė į vieną vietą, bet kadangi pats jas rado išdėstytas pagal turinį graikiškame Aleksandrijiečių tekste, todėl jis draug pažymėjo, į kurią teksto vietą tos dalįs reikia įstatyti. Žiurint tat turinio ir tų šv. Jieronymo nurodymų Esteros knygos tekstas reiktu skaityti šioje eilioje: Knygos įžanga su Mardokajo sapnu apie pavojų žydams (11, 2 iki 12, 6). Pirmoji knygos dalis, kurioje kalbama apie tai, kaip kilo didžiausis povojus žydų tautai Persijoje (1, 1—3, 15; 13, 1—7). Antroji knygos dalis apie tai, kaip tarpininkaujant Esterai ir Mardokajui žydai išsigelbėjo nuo pavojaus ir atkeršijo savo neprieteliams (4, 1—14; 15, 1—3; 4, 15 iki 17; 13, 8—14, 19; 5, 1—14; 15, 4—19; 6, 1—9, 15; 16, 1—24; 9, 16—10, 3). Knygos užbaiga 10, 4—11, 1).

4. Esteros knygą visuomet laikė ir tebelaiko tikru istorijos veikalu žydai ir dauguma krikščionių. Racionalistai gi mato joje papasakotus arba visai pramanytus dalykus arba tiktai išdalies tikrus, nes apsčiai perpintus pasakomis. Kad Esteros knyga yra istorijos veikalas, pasirodo visupirma iš budo, kaip ji parašyta. Joje randame papasakotus atsitikimus gyvai ir be pagražinimų, dažnai su smulkiomis aplinkybėmis, perrašytus dokumentus, paimtus iš Mėdų ir Persų metraščių, nurodyta atsitikimų laikas ir ypatų vardai. Seniaus abejota, kokiam Persų karaliui viešpataujant, Estera išliuosavo žydus nuo žuvimo, bet dabar tikrai žinoma, kad išvardintas knygoje karalius Asveras yra Persų Kserksas, nes žydų teksto vardas Achašveroš yra tik kitoks ištarimas Persiškojo Chsay-arša, Asvero budas gana plačiai aprašytas Esteros knygoje, yra tai Kserkso budas, koks jis žinomas iš senobės istorikų, ypač Herodoto aprašymo, taipogi ir duodamos Esteros knygoje kronologijos žinios pilnai sutinka su Kserkso laikais. Bet visugeriausiai liudija apie Esteros knygos istoriškumą, žydų šventė Purim, paskirta paminėti žydų išsigelbėjimui nuo aprašyto knygoje pavojaus, nes ta šventė žydų tebešvenčiama ir šiandien, minima gi prie progos kaipo „Mardokajo diena“ jau 2. šimtmetyje pirm Kr. (2 Mak. 15, 37).

5. Visa Esteros knyga yra nuo pat katalikų Bažnyčios pradžios jos šv. Knygų kanono dalis. Dievo įkvėptu veikalu skaitė ją šv. tėvai, pradedant nuo šv. Klemenso Rym., ne tik tose dalyse, kurios tebėra žydų kanone, bet lygiai ir deuterokanoniškose jos dalyse, nes jie lygiai vartoja vienas ir kitas kaipo šv. Rasto žodžius. Bažnyčia tat kaipo ištikimas pilno apreiškimo sargas užlaikė ją visą kaipo Dievo įkvėptą.

Deuterokanoniškos Esteros knygos dalis buvo kitados ir ebr. tekste. Tebėra ir dabar keletas senobinių žydų komentorių (midrašim), kuriuose tos dalis randamos draug su kitomis; yra jos kaldaiškoje parafrazyje; senobiniems žydų rašytojams jos buvo žinomos (Jos. Fl. Ant. XI, 6), ir Aleksandrijiečių teksto vertėjai turėjo jas paimti iš ebr. teksto. Be tų dalių Esteros knyga pasilieka nepilna, apkarpyta, o vietomis net nesuprantama. Seniai jau pastebėta, kad protokanoniškoje jos dalyje nei vieno sykio nepaminėta Dievo vardo, nenurodyta, kad žydai išrinktoji šventa Dievo tauta, tuotarpu kad tų dalykų pilna deuterokanoniškose dalyse. Jos tat suteikia knygai reikalingą pilnumą ir duoda jai tą religijinę žymę, kurios laukiama iš kanoniškos knygos. Todėl jos turėjo buti parašytos to paties autoriaus draug su kitomis knygos dalimis; bet, anot kaikurių spėjimo, Esteros knyga buvusi trumpu laiku po parašymo išversta Persų kalbon ir sujungta su kitais Persų metraščiais; todėl joje apleista, kas nesutiko su Persų religija, ir tas taip sutrumpintas tekstas prasiplatinęs; anot kitų gi nuomonės žydai sutrumpinę Esteros knygą tuomet, kada Purimo šventė nustojusi savo religijinių žymių ir virtusi pasilinksminimo diena; taigi, kad skaitant synagogoje knygą ir draug laiminant Mardokajį, o keikiant Amaną, nebutu paniekintas Dievo vardas, žydų vyriausybė išleidusi iš Esteros knygos visas vietas, kuriose buvo paminėtas Dievo vardas, visas religijines dalis ir apskritai visa, kas išrodė perdaug ilga, o buvo mažiaus reikalinga.

LIBER ESTHER.

ESTEROS KNYGA.

I. Atsiradimas pavojaus žydų tautai Persijoje.

1. Išrinkimas Esteros į karalienes.

Caput I. [1] In diebus Assueri,
qui regnavit ab India usque
Æthiopiam super centum viginti
septem provincias: [2] quando sedit
in solio regni sui, Susan civitas
regni eius exordium fuit. [3] Tertio
igitur anno imperii sui fecit
grande convivium cunctis principibus, et pueris suis, fortissimis
Persarum, et Medorum inclytis,
et præfectis provinciarum coram
se, [4] ut ostenderet divitias gloriæ
regni sui, ac magnitudinem, atque
iactantiam potentiæ suæ, multo
tempore, centum videlicet et

1. perskyrimas. [1] Asvero dienose,
kurs karaliavo nuo Indijos iki
Aitiopijai ant šimto dvidešimt septynių žemių, [2] kuomet jis atsisėdo
ant savo karalystės sosto, jo karalystės sostinė buvo Susos miestas.
[3] Taigi, trečiais savo viešpatavimo
metais jis iškėlė visiems savo kunigaikščiams ir tarnams, drąsiausiems iš Persų ir žymiausiems tarp
Mėdų ir žemių viršininkams savo
akyvaizdoje didį pokilį, [4] kurs
tęsėsi ilgą laiką, butent šimtą
aštuonias dešimtis dienų, kad parodytu savo karalystės garbės tur-

---

1, 1—2, 23. Trečiais savo viešpatavimo metais Asveras iškelia pokilį savo karalystės didžiunams, o paskui puotą Susos gyventojams (1, 1—8); paskutinėje jos dienoje jis liepia pasirodyti viešai karalienei Vastei; kadangi ji nesutinka ateiti, patariant išminčiams, lieka visai atstumta nuo karaliaus ir išleidžiama paliepimas, kad visos moteris klausytu savo vyrų (1, 9—22). Po to iš visų karalystės mergaičių tarpo išrenkama Mardokajo brolio duktė Estera, kurią karalius septintais savo viešpatavimo metais padaro karaliene (2, 1—18). Mardokajis, pasilikdamas arti karaliaus rumų, sužino apie suokalbį prieš karalių ir pasirupina, kad Estera pasakytu apie tą suokalbį karaliui (2, 19—23).

(1, 1) *Asvero.* Ebr. *Achašveroš.* Yra tai iškreiptas ištarimas vardo Kserksas, persiškai Chšay-arša. Kserksas viešpatavo nuo 486 lig 464 m. pirm Kr. — *Nuo Indijos.* Taip nurodoma valstybės riba rytuose. — *Iki Aitiopijai.* Riba pietvakariuose. — *Ant šimto...* Tai buvo geografiškas ir etnografiškas valstybės padalinimas Sujungiant po keletą iš jų į kruvą buvo daromi didesni administrativiški plotai, satrapijos, pavedamos karaliaus skiriamiems valdovams. — **(2)** *Atsisėdo.* Persų karaliai poprastai įvaizdinami sėdintįs soste, net ir kelionėse ir karėse. Herodotas rašo (7, 102), kad Kserksas dalyvavęs Termopylų kovoje taipogi sėdėdamas soste. — *Susos miestas.* Anot ebr. t. Susano pilis. Susoje buvo žieminiai Persų karalių rumai. Plg. Neem. 1, 1. — **(3)** *Trečiais savo...* Herodotas taipogi mini, kad kaip tik tuo pačiu laiku Kserksas buvo sušaukęs į Susą savo šalių viršininkus, kad pasitartu su jais apie karę, kurią rengėsi pradėti prieš Graikus. Su tomis tai tarybomis buvo sujungtas pokilis. — Persų... Mėdų. Tiedvi tauti buvo tuomet sujungti į vieną. — **(4)** *Butent šimtą...* Karalystės šalių viršininkai regimai buvo kviečiami ne visi draug, bet vieni po kitų. — *Kad parodytu...* Ebr. t.: ir jis rodė... — *Ir girios.* To žodžio

octoginta diebus.
5 Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum: et iussit septem diebus convivium præparari in vestibulo horti, et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat.
6 Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, et columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei, super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.
7 Bibebant autem qui invitati erant, aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et præcipuum ponebatur.
8 Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet.

9 Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio, ubi rex Assuerus manere consueverat.
10 Itaque die septimo, cum rex esset hilarior, et post nimiam potationem incaluisset mero, præ-

tus ir savo galybės didumą bei šlovę.
5 Baigiantis gi pokilio dienoms, jis sukvietė visą tautą, kuri radosi Susoje, nuo didžiausio iki mažiausiam ir liepė padaryti puotą per septynias dienas prieangyje sodno ir girios, kuri buvo užveista su karališku rupestingumu ir karalių ranka.
6 Iš visų pusių kabėjo šviesios, žalios ir tamsiai mėlynos varsos uždangos, palaikomos baltomis drobinėmis ir purpurinėmis juostelėmis, įvertomis į dramblio kaulo žiedus ir pririštomis prie marmorinių šulų. Buvo taipogi išdėstyta auksinių ir sidabrinių guolių ant žaliu kaip smaragdas ir baltu marmoru išklotos aslos, kurią puošė stebėtinai įvairųs vaizdai.
7 Pakviestieji gi gėrė iš auksinių taurių, o valgiai buvo įnešami vis kituose ir kituose induose. Taipogi vyno buvo apsčiai, kaip pritiko karaliaus duosnumui, ir jis buvo statomas geriausis.
8 Nebuvo, kas verstu gerti nenorinčius, bet taip kaip karalius, paskirdamas prie kiekvieno stalo po vieną iš savo kunigaikščių, buvo įsakęs, kiekvienas turėjo imti, ko jis norėjo.
9 Taipogi karalienė Vastė kėlė pokilį moterims rumuose, kame paprastai pasilikdavo karalius Asveras.
10 Taigi, septintoje dienoje, kuomet karalius pasidarė linksmesnis ir iš perdaug didžio gėrimo

---

nėra ebr. t. — (**6**) *Šviesios, žalios...* Ebr. t. kalbama apie baltus ir raudonai-mėlynus audeklus. Balta ir mėlyna buvo Persų karalių varsos. — *Guolių.* Senobėje valgydavo ne sėdėdami prie stalo, bet pusiau atsigulę. — *Ant žalios kaip...* Ebr. t. galima išversti taip: ant akmeninės aslos iš alebastro, balto marmoro, perlinio akmens ir taškuoto marmoro. Taigi, tai buvo mozaikos asla, kurią labai mėgdavo rytų tautos. — (**7**) *Valgiai.* Ebr. t. to žodžio nėra; todėl tenai kalbama apskritai apie didį indų įvairumą. — *Geriausis.* Ebr. t.: Karališkas. — (**8**) *Nebuvo, kas verstu...* Todėl kituose atsitikimuose verste versdavo gerti ir nenorinčius.

(**9**) *Karalienė Vastė.* Pers. rasi: *Vahista*, g e r i a u s i o j i. Pas Persus viena iš daugelio karaliaus pačių buvo jo paskiriama karaliene. Anot Herodoto (7, 39) Kserkso karalienė pirm karės prieš Graikus buvusi Amestris; bet rasi po jos ta garbė buvo tekusi trumpam laikui Vastei. — *Pokilį mote-*

cepit Maumam, et Bazatha, et
Harbona, et Bagatha et Abgatha,
et Zethar, et Charchas, septem
eunuchis, qui in conspectu eius
ministrabant, 11 ut introducerent
reginam Vasthi coram rege, po-
sito super caput eius diademate,
ut ostenderet cunctis populis et
principibus pulchritudinem illius:
erat enim pulchra valde. 12 Quæ
renuit, et ad regis imperium, quod
per eunuchos mandaverat, venire
contempsit.
Unde iratus rex, et nimio fu-
rore succensus, 13 interrogavit sa-
pientes, qui ex more regio semper
ei aderant, et illorum faciebat
cuncta consilio, scientium leges,
ac jura maiorum: (14 erant autem
primi et proximi, Charsena, et
Sethar, et Admatha, et Tharsis,
et Mares, et Marsana, et Ma-
muchan, septem duces Persarum,
atque Medorum, qui videbant fa-
ciem regis, et primi post eum
residere soliti erant) 15 cui sen-
tentiæ Vasthi regina subiaceret,
quæ Assueri regis imperium, quod
per eunuchos mandaverat, facere
noluisset. 16 Responditque Ma-
muchan, audiente rege, atque prin-
cipibus, Non solum regem læsit
regina Vasthi, sed et omnes po-
pulos, et principes, qui sunt in
cunctis provinciis regis Assueri.
17 Egredietur enim sermo reginæ
ad omnes mulieres, ut contemnant
viros suos, et dicant: Rex Assue-

įkaito nuo vyno, jis įsakė septy-
niems kamarponiams, Maumamui,
Bazatai, Harbonai, Bagatai, Ab-
gatai, Zetarui ir Karkui, kurie tar-
naudavo jo akyvaizdoje, 11 atvesti
pas karalių karalienę Vastę, uždė-
jus jai ant galvos karališkąjį vainiką,
kad parodytu visiems žmonėms ir
kunigaikščiams jos gražumą, nes
ji buvo labai graži. 12 Bet ji atsi-
sakė ir nenorėjo ateiti pagal kara-
liaus paliepimą, kurį jis buvo jai
nusiuntęs per kamarponius.
Todėl karalius, supykęs ir už-
sidegęs labai didžiu narsu, 13 pa-
klausė išminčius, kurie karalių
papročiu visuomet prie jo buvo,
o jis visa darydavo jų patarimu,
nes jie žinojo įstatus ir pranokėjų
teises, 14 (pirmieji gi ir artimiausie-
ji buvo Karsėna, Setaras, Ad-
mata, Tarsis, Maras, Marsana ir
Mamuchanas, septyni Persų ir
Mėdų vadai, kurie matydavo kara-
liaus veidą ir paprastai sėsdavosi
pirmieji po jo), 15 koki ištarmė
paskirta karalienei Vastei, kuri
nenorėjo išpildyti karaliaus As-
vero paliepimo, jai apskelbto per
kamarponius. 16 Mamuchanas at-
sakė, girdint karaliui ir kunigaikš-
čiams: Karalienė Vastė įžeidė
ne tiktai karalių, bet ir visas
tautas ir kunigaikščius, esančius
visose karaliaus Asvero žemėse.
17 Nes karalienės pasielgimas pa-
sidarys žinomas visoms mote-
rims, kurios ims niekinti savo

---

rims. Viešuose pokiliuose moteris paprastai būdavo ne draug su vyrais, bet darydavo sau puotas atskirai. — (11) *Vainiką:* augštą nuometą. — (12) *Atsisakė...* Plutarchas ir Herodotas pasakoja, kad tikrosios Persų karalių žmonos dalyvaudavusios vyrų pokiliuose; bet kuomet svečiai pradėdavo įkaušti, joms liepdavo išeiti. Kserksas daro priešingai. Karalienė gi Vastė nenorėjo pažeminti savęs, pasirody-dama be gaubtės girtų žmonių draugijoje.

(13) *Išminčius...* Ebr. t.: išminčius, kurie buvo laikų žinovai. Plg. Dan. 2, 27; 5, 15. — (14) *Septyni Persų ir Mėdų...* Plg. Ezdr. 7, 14. — *Kurie matydavo...*: kuriems visuomet buvo valia ateiti pas karalių. Jiems buvo pavesta žymiausios vietos karalystės valdyme. — (16) *Įžeidė ne tik...* Vastė buvo įžeidusi karalių savo nepaklusnumu,

rus jussit ut regina Vasthi intraret ad eum, et illa noluit.
[18] Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum, parvipendent imperia maritorum: unde regis justa est indignatio.
[19] Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua, et scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriri est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius, altera, quæ melior est illa, accipiat.
[20] Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cunctæ uxores tam maiorum, quam minorum deferant maritis suis honorem.

[21] Placuit consilium eius regi, et principibus: fecitque rex juxta consilium Mamuchan,
[22] et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quæque gens audire et legere poterat, diversis linguis et litteris, esse viros principes ac majores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari.

Caput II. [1] His ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi, et quæ fecisset, vel quæ passa

vyrus ir sakys: Karalius Asveras liepė karalienei Vastei ateiti pas save, o ji nenorėjo.
[18] Ir tuo pavyzdžiu visos Persų ir Mėdų kunigaikščių pačios nieku vers vyrų paliepimus; todėl karaliaus rustybė teisinga.
[19] Jei tau tinka, teišeina nuo tavęs paliepimas, ir tebuna parašyta pagal Persų ir Mėdu įstatymą, kurio nevalia peržengti, kad Vastė niekuomet daugiaus nebeįeis pas karalių, bet kad jos karališką garbę gaus kita už ją geresnė.
[20] Ir tai tebuna apgarsinta visoje tavo žemių viešpatystėje (kuri yra plačiausi), kad visos pačios kaip didžiunų, taip ir mažesniųjų atiduotu pagarbą savo vyrams.
[21] Jo patartis patiko karaliui ir kunigaikščiams; ir karalius padarė taip, kaip Mamuchanas buvo pataręs;
[22] jis siuntė į visas savo karalystės žemes laiškų visokiomis kalbomis ir raštu, taip kaip kiekviena tauta galėjo suprasti ir skaityti, kad vyrai butu viršininkais ir vyresniais savo namuose ir kad tai butu apskelbta tarp visų tautų.

2. perskyrimas. [1] Po šitų atsitikimų, kuomet karaliaus Asvero užsidegimas buvo ataušęs, jis atsiminė Vastę ir ką ji buvo padariusi

---

visai gi tautai nusidėjo, duodama blogą pavyzdį. — **(18)** *Ir tuo pavyzdžiu...* Ebr. t.: ir dar šiandien Persų ir Mėdų kunigaikštienės, kurios girdėjo apie karalienės pasielgimą, pasakos visiems karaliaus kunigaikščiams, ir rasis gana paniekinimo ir pykčio. — **(19)** *Kurio nevalia peržengti.* Persų karalių įstatai skaitėsi neatmainomais, net ir pačiam karaliui, bet gyvenime rasdavosi budų aplenkti juos. Plg. žem. 8, 8; Dan. 6, 8.

(22) *Jis siuntė... laiškų...* Laiškai buvo parašyti visų tautų kalbomis. Persija pirmoji iš senobės valstybių yra sutvarkiusi krasos dalykus (vz. Herod. 3, 12 ir k.). — *Ir kad tai butu apskelbta...* Ebr. t.: i r k a l b ė t u s a v o t a u t o s k a l b a. Rasi turėta mintyje tas moterystes, kuriose vyras buvo vienos tautos, o pati kitos. Taigi, buvo įsakyta, kad namuose viešpatautu vyro kalba, o ne pačios. Bet tekstas šitoje vietoje neišrodo visai tikras.

(2, 1) *Po šitų atsitikimų:* po gana ilgo laiko. — *Jis atsiminė...* Tie žodžiai lyg-kad nurodo, jog Asveras gailėjosi savo pasielgimo su Vaste ir rasi norėjo ją sugrąžinti; todėl karaliaus patarėjai, bijodami vėl išaugštintos Vastės keršto, skubinosi pakišti Asverui naują sumanymą.

esset: [2] dixeruntque pueri regis, ac ministri eius: Quærantur regi puellæ virgines ac speciosæ, [3] et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines: et adducant eas ad civitatem Susan, et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est præpositus et custos mulierum regiarum: et accipiant mundum muliebrem, et cetera ad usus necessaria. [4] Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: et ita, ut suggesserant, jussit fieri.

[5] Erat vir Judæus in Susan civitate, vocabulo Mardochæus filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini, [6] qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore, quo Jechoniam regem Juda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat, [7] qui fuit nutritius filiæ fratris sui Edissæ quæ altero nomine vocabatur Esther: et utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardochæus sibi eam adoptavit in filiam.

[8] Cumque percrebuisset regis imperium, et juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Susan, et Egeo traderentur Eunucho; Esther quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum. [9] Quæ placuit ei, et invenit

ir kaip su ja pasielgta. [2] Tuomet karaliaus tarnai ir valdininkai tarė: Reikia pajieškoti karaliui jaunų ir dailių mergaičių [3] ir siųsti žmonių, kurie teatranda visose žemėse gražiausias mergaites, teatveda jas į Susos miestą ir teatiduoda jas į moterų namus po priežiura kamarponio Egėjo, kurs yra karališkųjų moteriškių viršininkas ir sargas; tenai teduodie joms moteriškų papuošalų ir kitų joms reikalingų dalykų. [4] O kuri labiaus už visas patiks karaliaus akims, ta tebunie karalienės Vastės vietoje. Tie žodžiai patiko karaliui, ir jis liepė padaryti, kaip anie buvo patarę.

[5] Susos mieste buvo vienas žydas vardu Mardokajis, sunus Jairo sunaus Semėjo sunaus Kiso iš Jėminio giminės, [6] kurs buvo atkeltas iš Jeruzalės tuo laiku, kuomet Babylono karalius Nabukodonosoras yra perkėlęs Judo karalių Jekoniją. [7] Buvo gi jis auklėtojas savo brolio dukters Edisos, kuri vadinosi kitu vardu Estera ir buvo nustojusi abiejų gimdytojų. Ji buvo labai graži ir dailios išvaizdos. Mirus jos tėvui ir motinai, Mardokajis buvo padaręs ją savo įdukra.

[8] Kuomet karaliaus paliepimas buvo apskelbtas ir pagal jo įsakyma buvo atvedama į Susą daug gražių mergaičių ir atiduodama kamarponiui Egėjui, tarp kitų mergaičių buvo jam atiduota taipogi Estera, kad butu laikoma moterų tarpe. [9] Ji patiko jam ir rado malonės jo

---

(5) *Mardokajis.* Ebr. *Mordekhai.* — *Jėminio:* Benjamino. — **(6)** *Kurs:* tikriausiai Kisas.—*Jekoniją,* arba Joakiną. Plg. 4 Kar. 24, 6... — **(7)** *Savo brolio.* Ebr. t. pasakyta, kad Estera buvusi jo tėvo brolio, todėl Mardokajo dėdės duktė. — *Edisos.* Ebr. *Hadassah,* myrta. — *Estera.* Pers. *Stara,* žvaigždė.

(9) *Taigi, jis įsakė...* Ebr. t.: todėl jis pasiskubino prirengti ją, suteikti jai paskirtą dalį ir duoti septynias jai prigulinčias tarnaites iš karaliaus rumų, ir perkėlė ją ir jos tarnaites į

gratiam in conspectu illius. Et præcepit eunucho, ut acceleraret mundum muliebrem, et traderet ei partes suas, et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam, quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. 10 Quæ noluit indicare ei populum et patriam suam: Mardochæus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret: 11 qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electæ virgines servabantur, curam agens salutis Esther, et scire volens quid ei accideret.

12 Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus, quæ ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur, et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. 13 Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant: et ut eis placuerat, compositæ de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. 14 Et quæ intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas ædes deducebatur, quæ sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex, et eam venire jussisset ex nomine.

15 Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther filia Abihail fratris Mardochæi, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ

akyvaizdoje. Taigi, jis įsakė vienam kambario tarnui prirengti greičiaus jos papuošalus, duoti jai jos dalį ir septynias dailiausias mergaites iš karaliaus namų, ir kaip ją taip jos palydoves papuošti ir viskuo aprupinti. 10 Ji tuotarpu nenorėjo pasakyti jam savo tautos ir tėvynės, nes Mardokajis buvo jai įsakęs tylėti visai apie tą dalyką. 11 Jis vaikščiojo kasdien ties prieangiu namų, kuriuose buvo laikomos išrinktosios mergaitės, rupindamos Esteros sveikata ir norėdamas žinoti, kas su ja atsitiks.

12 Kolei gi atėjo metas, kad pabaigus visa, kas paliečia moterų pasipuošimą, kiekviena mergaitė iš eilios įeitu pas karalių, praslinko dvylika mėnesių, nes per šešis mėnesius jos buvo tepamos myros aliejumi ir ker kitus šešis vartojo visokius tepalus ir kvepalus. 13 Eidamos pas karalių jos gaudavo, ko tik reikalavo pasipuošimui ir pasipuošusios, kaip joms tiko, ėjo iš moterų buto į karaliaus kambarį. 14 Kuri gi įeidavo vakare, išeidavo rytmetį ir iš ten buvo nuvedama į kitą rumą, buvusį po priežiura kamarponio Susagazio, kurs buvo karaliaus gulovių užveizdas; ir tą nebegalėjo daugiaus eiti pas karalių, jei bent tuomet kada karalius norėdavo ir liepdavo įvardžiai jai ateiti.

15 Praslinkus gi kokiam laikui, atėjo diena, kurioje turėjo iš eilios įeiti pas karalių Mardokajo brolio Abihailio duktė Estera, kurią jis buvo pada-

geriausius moterų buto kambarius. — (10) *Nenorėjo pasakyti...*: kad ji žydė. — *Mardokajis buvo jai įsakęs...*: nes jis norėjo savo įdukros išaugštinimo, kad galėtu juo pasinaudoti, reikalui atsiradus, savo tautai ginti. — (11) *Jis vaikščiojo...* Anot žydų padavimo Mardokajis turėjęs tarnystę prie karaliaus rumų.

(15) *Ji nereikalavo...*: budama kukli

non quæsivit muliebrem cultum,
sed quæcumque voluit Egeus eu-
nuchus custos virginum, hæc ei
ad ornatum dedit. Erat enim for-
mosa valde, et incredibili pulchri-
tudine, omnium oculis gratiosa et
amabilis videbatur. 16 Ducta est
itaque ad cubiculum regis Assueri
mense decimo, qui vocatur Te-
beth, septimo anno regni eius.
17 Et adamavit eam rex plus quam
omnes mulieres, habuitque gra-
tiam et misericordiam coram eo
super omnes mulieres, et posuit
diadema regni in capite eius, fe-
citque eam regnare in loco Vasthi.
18 Et iussit convivium præparari
permagnificum cunctis principi-
bus, et servis suis pro coniunc-
tione, et nuptiis Esther. Et dedit
requiem universis provinciis, ac
dona largitus est juxta magni-
ficentiam principalem.

19 Cumque secundo quærerentur
virgines et congregarentur, Mardo-
chæus manebat ad ianuam regis:
20 necdum prodiderat Esther pa-
triam, et populum suum, juxta
mandatum eius. Quidquid enim
ille præcipiebat, observabat Es-
ther: et ita cuncta faciebat ut eo
tempore solita erat, quo eam par-
vulam nutriebat. 21 Eo igitur
tempore, quo Mardochæus ad re-
gis ianuam morabatur, irati sunt
Bagathan, et Thares duo eunuchi
regis, qui ianitores erant, et in
primo palatii limine præsidebant:
volueruntque insurgere in regem,
et occidere eum. 22 Quod Mardo-
chæum non latuit, statimque nun-
ciavit reginæ Esther: et illa regi

ręs savo įdukra. Ji nereikalavo sau
papuošalų, bet ką mergaičių sargas
kamarponis Egėjis norėjo, tai davė
jai pasipuošti. Nes ji buvo labai
grakšti ir savo netikėtinu gražumu
rodėsi daili ir meili visų akims.
16 Taigi, Estera buvo nuvesta į ka-
raliaus Asvero kambarį dešimtame
mėnesyje, kurs vadinasi Tebėtas,
septintais jo karaliavimo metais.
17 Karalius pamylėjo ją labiaus už
visas moteriškes; ji rado daugiaus
už visas moteriškes malonės ir mie-
laširdystės jo akyvaizdoje, ir jis už-
dėjo jai ant galvos karališkąjį vai-
niką ir padarė ją karaliene Vastės
vietoje. 18 Jis liepė iškelti labai pui-
kų pokilį visiems savo kunigaik-
ščiams ir tarnams dėlei susivieni-
jimo su Estera ir jos vestuvių. Su-
teikė taipogi atilsio visoms že-
mėms ir davė dovanų, kaip pritiko
kunigaikščio duosnumui.

19 O kuomet antrą sykį jieškojo
mergaičių ir jas rinko, Mardokajis
tebebuvo prie karaliaus durų:
20 Estera gi pagal jojo paliepimą
dar nebuvo pasisakius savo tėvy-
nės ir tautos; nes ką tik jis įsaky-
davo, to Estera laikėsi ir taip visa
darė, kaip buvo papratusi tuo metu,
kada jis auklėjo ją mažą. 21 Taigi,
tuo metu, kada Mardokajis buvo
prie karaliaus vartų, du karaliaus
kamarponiu Bagatanas ir Taras,
kuriuodu buvo durininkais ir pri-
žiurėdavo pirmąjį rumų slenkstį,
supyko, norėjo sukilti prieš kara-
lių ir užmušti jį. 22 Mardokajis
patyrė apie tai ir tuojau pasakė ka-
ralienei Esterai, o ji karaliui vardu
Mardokajo, kurs buvo davęs jai

---

ir visai pasitikėdama Egėjo palankumu. — (16) *Septintais jo...* Buvo praslinkę ketveri metai nuo Vastės atstumimo iki Esteros išrinkimui. Tame laike Asveras buvo užimtas prisirengimu prie karės prieš Graikus ir pačia kare. — (18) *Atilsio:* paliuosuodamas nuo baudžiavos arba sumažindamas mokesčius.

(19) *Antrą sykį jieškojo...:* taippat kaip aprašyta augščiaus eil. 3... — (21) *Bagatanas.* Rasi tas pats, ką ir paminėtasis aug. 1, 10. — *Pirmąjį rumų slenkstį.* Todėl be jų leidimo niekas

ex nomine Mardochæi, qui ad se
rem detulerat. 23 Quæsitum est,
et inventum: et appensus est
uterque eorum in patibulo. Man-
datumque est historiis, et anna-
libus traditum coram rege.

žinią apie tą dalyką. 23 Buvo
padaryta tardymas ir susekta, ir
juodu pakarta ant kartuvių. Tas
atsitikimas liepta įrašyti į istoriją
ir įtraukta į metraščius karaliaus
akyvaizdoje.

2. Išleidimas karaliaus nutarimo išžudyti visus žydus Persijoje.

Caput III. 1 Post hæc rex Assu-
erus exaltavit Aman filium Ama-
dathi, qui erat de stirpe Agag: et
posuit solium eius super omnes
principes, quos habebat. 2 Cuncti-
que servi regis, qui in foribus pa-
latii versabantur, flectebant ge-
nua, et adorabant Aman: sic enim
præceperat eis imperator, solus
Mardochæus non flectebat genu,
neque adorabat eum. 3 Cui dixe-
runt pueri regis, qui ad fores pa-
latii præsidebant: Cur præter ce-
teros non observas mandatum re-
gis? 4 Cumque hoc crebrius dice-
rent, et ille nollet audire, nuncia-
verunt Aman, scire cupientes
utrum perseveraret in sententia:
dixerat enim eis se esse Judæum.
5 Quod cum audisset Aman, et
experimento probasset quod Mar-
dochæus non flecteret sibi genu,
nec se adoraret, iratus est valde,
6 et pro nihilo duxit in unum
Mardochæum mittere manus suas:
audierat enim quod esset gentis

3. perskyrimas. 1 Po to karalius
Asveras išaugštino Adamaties sunų
Amaną, kurs buvo iš Agago ainijos,
ir pastatė jo krasę augščiaus už
visų kunigaikščių, kuriuos turėjo.
2 O visi karaliaus tarnai, kurie bu-
davo rumų angose, priklaupdavo
ir nusilenkdavo Amanui, nes taip
buvo jiems įsakęs valdovas; vienas
Mardokajis nepriklaupdavo ir jam
nenusilenkdavo. 3 Karaliaus tarnai,
kurie buvo užveizdais rumų durų,
jam sakė: Kodėl tu nepildai kara-
liaus paliepimo taip kaip kiti?
4 Kadangi jie buvo tai pasakę daug
kartų, o jis nenorėjo klausyti, jie
apskelbė Amanui, norėdami žinoti,
ar anas laikysis savo nutarimo, nes
jis buvo pasisakęs esąs žydas. 5 Tai
išgirdęs Amanas ir pats prityręs,
kad Mardokajis ištikrųjų nepriklau-
pia prieš jį ir jam nenusilenkia, la-
bai supyko; 6 bet jis manė visai
neverta esant pakelti ranką prieš
vieną Mardokajį; nes buvo gir-
dėjęs, kad jis esąs iš žydų giminės,

---

negalėjo įeiti į karaliaus rumus. — **(23)** *Pakarta ant kartuvių.* Ebr. t.: pakabinta ant medžio. — *Į metraščius.* Herodotas dažnai mini tuos Persų karalių metraščius (7, 109 ir k.).

3, 1—15; 13, 1—7. Karaliaus iš-augštintam Amanui visi atiduoda didžiausią pagarbą, išskyrus vieną Mardokajį. Patyręs apie tai Amanas ir labai įpykęs nutaria pražudyti visus žydus Persijoje (3, 1—6). Burta jis išrenka dieną tam išžudymui, gauna iš karaliaus leidimą išnaikinti žydus (3, 7—11), ir karaliaus vardu parašytas nutarimas lieka išsiustas į visas karalystes žemes (3, 12—15; 13, 1—7).

(3, 1) *Iš Agago.* Senobės Amalėkitų valdovo Agago šalis buvo tapusi Mėdijos dalimi; todėl Amanas rasi buvo kilęs iš Amalėkitų karaliaus ainijos (Sk. 24, 7; 1. Kar. 15, 8). — **(2)** *Mardokajis nepriklaupdavo...* Pagarbos atidavimas valdovams, parpuolant prieš juos ant žemės, buvo žinomas ir Izraėlitams (2 Kar. 14, 4; 18, 28; 3 Kar. 1, 16). Bet Persijoje karaliai laikė save dievais ir reikalavo sau dieviškos pagarbos; tokios pagarbos dalininkais jie darė ir savo kunigaikščius;

Judææ, magisque voluit omnem
Judæorum, qui erant in regno
Assueri, perdere nationem.
7 Mense primo (cuius vocabu-
lum est Nisan) anno duodecimo
regni Assueri, missa est sors in
urnam, quæ Hebraice dicitur phur,
coram Aman, quo die et quo
mense gens Judæorum deberet
interfici: et exivit mensis duo-
decimus, qui vocatur Adar. 8 Di-
xitque Aman regi Assuero: Est
populus per omnes provincias
regni tui dispersus, et a se mutuo
separatus, novis utens legibus et
ceremoniis, insuper et regis scita
contemnens. Et optime nosti quod
non expediat regno tuo ut inso-
lescat per licentiam. 9 Si tibi
placet, decerne, ut pereat, et de-
cem millia talentorum appendam
arcariis gazæ tuæ. 10 Tulit ergo
rex annulum, quo utebatur, de
manu sua, et dedit eum Aman
filio Amadathi de progenie Agag,
hosti Judæorum, 11 dixitque ad
eum: Argentum, quod tu polli-
ceris, tuum sit, de populo age
quod tibi placet.

12 Vocatique sunt scribæ regis
mense primo Nisan, tertiadecima

ir velijo pražudyti visą žydų tautą
Asvero karalystėje.

7 Pirmame mėnesyje, (kurs va-
dinasi Nisanas) dvyliktais Asvero
karaliavimo metais buvo įmesta į
taurę Amano akyvaizdoje burta,
kuri ebraiškai vadinasi Pur, apie
tai, kurią dieną ir kuriame mėne-
syje turėtu buti išžudyta žydų gi-
minė, ir išėjo dvyliktasis mėnuo,
kurs vadinasi Adaras. 8 Tuomet
Amanas tarė karaliui Asverui: Vi-
sose tavo karalystės žemėse yra
išsisklaisčiusi ir pati savyje pasi-
dalijusi tauta, kuri turi naujus
įstatus ir apeigas, o be to niekina
karaliaus įsakymus. O tu žinai
labai gerai, jog tavo karalystei ne-
pravartu, kad per pataikavimą ji
labiaus išdyktu. 9 Jei tau tinka,
nutark, kad ji pražutu, o aš atsver-
siu tavo iždo užveizdams dešimtį
tukstančių talentų. 10 Taigi, kara-
lius ėmė nuo savo rankos žiedą,
kuriuo naudodavosi, davė jį žydų
neprieteliui Adamaties sunui Ama-
nui iš Agago ainijos 11 ir jam tarė:
Sidabras, kurį žadi, tebuna tau; su
tauta daryk, kaip tau tinka.
12 Tuomet pirmame mėnesyje Ni-
sane tryliktoje to mėnesio dienoje

---

todėl Mardokajis, atsisakydamas priklaupti ir parpulti prieš Amaną, norėjo parodyti, kad jis nelaiko jo dievaičiu.

(7) *Pirmame mėnesyje...* Nisanas (balandis) buvo pirmas religijinių žydų metų mėnuo. — *Dvyliktais...* 473 m. pirm. Kr. — *Ebraiškai vadinasi Pur.* Tiesa sakant, žodis *pur* ne ebraiškas, bet persiškas *(por)* ir reiškia d a l į arba p i l n y b ę. Paprotys rinkti burta patogią dieną kokiam nors sumanymui įvykdyti, buvo labai įsivyravęs Persijoje (Herodotas, Ksenofontas). — *Dvyliktasis mėnuo...* Burta nurodė kaipo patogiausį laiką išžudyti žydus paskutinį metų mėnesį. Jis turėjo pasirodyti Amanui jau tuo nepatogus, kad jo reikėjo laukti ilgai; žydai gi galėjo tuotarpu ieškoti sau budo išsigelbėti nuo pavojaus. — (8) *Išsisklaisčiusi...* Zorobabėliui ir Ezdrui pavyko tik mažą žydų dalį sugrąžinti į tėvynę; kiti buvo pasilikę plačioje Persų valstybėje išsisklaistę. — *Naujus įstatus.* Ebr. t.: kitokius nekaip visos tautos. — *Niekina...* Plg. Ezdr. 4, 13—16. — *Kad per pataikavimą...* Ebr. t.: karaliui nenaudinga palikti juos ramybėje. — (9) *Dešimtį tukstančių talentų:* sidabro; apie 35 milionus rbl. Tiek daug pinigų Amanas tikėjosi gauti už atimtą iš žydų lobį. — (11) *Su tauta daryk...* Tokių atsitikimų, kad žymi karalystės gyventojų dalis buvo atiduodama išnaikinti, Persų valstybėje yra buvę ne vienas. Taip išžudyta Skytus (Herod. 1, 106).

(12) *Vietininkams:* satrapams. — *Teisėjams.* Ebr. *pachot*, pašoms. —

die eiusdem mensis: et scriptum est, ut iusserat Aman, ad omnes satrapas regis, et iudices provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, et audire pro varietate linguarum ex nomine regis Assueri: et litteræ signatæ ipsius annulo,
[13] missæ sunt per cursores regis ad universas provincias ut occiderent atque delerent omnes Judæos, a puero usque ad senem, parvulos, et mulieres, uno die, hoc est tertiodecimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, et bona eorum diriperent.
[14] Summa autem epistolarum hæc fuit, ut omnes provinciæ scirent, et pararent se ad prædictam diem.
[15] Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susan pependit edictum, rege et Aman celebrante convivium, et cunctis Judæis, qui in urbe erant, flentibus.

pašaukta karaliaus rastininkus ir parašyta karaliaus Asvero vardu, kaip buvo liepęs Amanas, visiems karaliaus vietininkams, žemių ir visokių tautų teisėjams, taip kaip kiekviena tauta galėjo skaityti ir suprasti pagal kalbų įvairumą, ir laiškai paženklinti jojo žiedu
[13] buvo išsiųsti per karaliaus bėgėjus į visas žemes, kad viena diena, tai yra tryliktoje dienoje dvyliktojo mėnesio, kurs vadinasi Adaras, užmuštu ir išnaikintu visus žydus nuo vaiko iki seniui, kudikius ir moteris, ir išplėštu jų gerybes.
[14] Toks tai buvo laiškų turinys, kad visos žemės žinotu ir prisirengtu prie paskirtos dienos.
[15] Bėgėjai, kurie buvo siųsti, skubinosi išpildyti karaliaus paliepimą. Tuojau pakabinta nutarimas Susoje, karaliui ir Amanui esant pokilyje, o visiems žydams, buvusiems mieste, verkiant.

II. Žydų išsigelbėjimas nuo pavojaus, tarpininkaujant Esterai ir Mardokajui.
1. Esteros apsiėmimas užtarti žydus pas karalių.

Caput IV.
[1] Quæ cum audisset Mardochæus, scidit vestimenta sua, et indutus est sacco, spargens cinerem capiti: et in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui,
[2] et hoc eiulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat

4. perskyrimas.
[1] Tai išgirdęs Mardokajis perplėšė savo drabužius, apsivilko maišu, pabarstė sau ant galvos pelenų ir šaukė didžiu balsu ant gatvės miesto viduryje, parodydamas savo sielos apkartimą,
[2] ir taip dejuodamas atėjo iki rumų durų; nes apsivilkusiam maišu ne-

---

(13) *Išplėštu jų gėrybes*: kurių didžiausi dalis turėjo tekti Amanui. — **(14)** *Toks tai buvo laiškų turinys.* Laiško nuorašas duodamas žem. 13, 1—7.

4, 1—14: 15, 1—3; 4, 15—17; 13, 8—14, 19. Karaliaus nutarimas išgąsdina Mardokajį ir visą žydų tautą (4, 1—3). To nutarimo nuorašą Mardokajis nusiunčia Esterai ir reikalauja, kad ji užtartu savo tautą pas karalių. Ji išpradzios bijo eiti pas karalių nešaukta, bet Mardokajo spiriama (4, 4—15; 15, 1—3) galop sutinka, tik reikalauja. kad pirma žydai pasimelstu už ją per tris dienas (4, 15—17). Maldauja taipogi Dievą pasigailėjimo Mardokajis ir Estera (13, 8—14. 19).

(4, 1) *Perplėšė...* Drabužių perplėšimas ir kiti gedulio ženklai buvo vartojami ne tik žydų, bet ir Persijoje. — *Ant gatvės...* Gedulio išreiškimas viešai taipogi visų rytų tautų paprotys. — **(2)** *Apsivilkusiam maišu...* Svetimas skausmas galėjo buti karaliui nemalo-

licitum indutum sacco aulam regis
intrare. 3 In omnibus quoque pro-
vinciis, oppidis, ac locis, ad quæ
crudele regis dogma pervenerat,
planctus ingens erat apud Ju-
dæos, ieiunium, ululatus, et fle-
tus, sacco et cinere multis pro
strato utentibus.
4 Ingressæ autem sunt puellæ
Esther et eunuchi, nunciaverunt-
que ei. Quod audiens consternata
est: et vestem misit, ut ablato
sacco induerent eum: quam acci-
pere noluit. 5 Accitoque Athach
eunucho, quem rex ministrum ei
dederat, præcepit ei ut iret ad
Mardochæum, et disceret ab eo
cur hoc faceret. 6 Egressusque
Athach, ivit ad Mardochæum
stantem in platea civitatis, ante
ostium palatii: 7 qui indicavit ei
omnia, quæ acciderant, quo modo
Aman promisisset, ut in thesau-
ros regis pro Judæorum nece in-
ferret argentum. 8 exemplar quo-
que edicti, quod pendebat in Su-
san, dedit ei, ut reginæ ostende-
ret, et moneret eam, ut intraret ad
regem, et deprecaretur eum pro
populo suo. 9 Regressus Athach,
nunciavit Esther omnia, quæ Mar-
dochæus dixerat. 10 Quæ respon-
dit ei, et iussit ut diceret Mar-
dochæo: 11 Omnes servi regis, et
cunctæ, quæ sub ditione eius sunt,
norunt provinciæ, quod sive vir,
sive mulier non vocatus, interius
atrium regis intraverit, absque
ulla cunctatione statim interficia-
tur: nisi forte rex auream virgam
ad eum tetenderit pro signo cle-

valia buvo įeiti į karaliaus rumą.
3 Taipogi visose žemėse, miestuose
ir vietose, kurias pasiekė žiaurus
karaliaus nutarimas, buvo pas žy-
dus begal didis verksmas, pasnin-
kas, dejavimas ir raudojimas, ir
daugelis naudojosi maišu ir pele-
nais užuot patalo.
4 Tuomet Esteros mergaitės ir
kamarponiai įėjo ir davė jai žinią.
Ji tai išgirdus labai nusigando ir
išsiuntė apdarą, kad nuėmę maišą
apvilktu jį; bet jis nenorėjo priimti.
5 Taigi, ji, pasivadinus kamarponį
Atachą, kurį karalius buvo jai da-
vęs kaipo tarną, liepė jam eiti pas
Mardokajį ir patirti iš jo, kodėl
jis taip darąs. 6 Išėjęs Atachas
priėjo prie Mardokajo, stovėjusio
ant miesto gatvės ties rumo duri-
mis, 7 o tasai pasakė jam visa, kas
buvo atsitikę, kaip Amanas buvo
pažadėjęs įnešti į karaliaus iždą
sidabro už žydų išžudymą; 8 davė
jam taipogi kabėjusio Susoje nu-
tarimo nuorašą, kad parodytu kara-
lienei ir perspėtu ją, jog ji turi įeiti
pas karalių ir maldauti jį už savo
tautą. 9 Sugrįžęs Atachas apskelbė
Esterai visa, ką Mardokajis buvo
pasakęs. 10 Ji atsakė jam ir liepė
pasakyti Mardokajui: 11 Visi kara-
liaus tarnai ir visos jo valdžioje
esančios žemės žino, kad kiekvie-
nas, kurs nešauktas įeitu į viduje
esantį karaliaus kiemą, ar jis vyras,
ar moteriškė, esti užmušamas tuo-
jau be jokio gaiščio, jei nebent ka-
ralius ištiestu prie jo auksinę lazdą
kaipo malonės ženklą ir taip jis
galėtu išlikti gyvas. Tai kaip aš

nus. — **(3)** *Naudojosi maišu...* Plg. Iz 58, 5.

(4) *Davė jai žinią.* Todėl Esteros tarnaitės turėjo žinoti apie jos giminystę su Mardokaju. — *Apvilktu jį:* kad Mardokajis galėtu įeiti į karaliaus rumų kiemą. — **(11)** *Kurs nešauktas...* Herodotas mini taipogi šitą Persų karalių įstatą (3, 84, 118). Estera nedrįso prašyti leidimo ateiti pas karalių, nors tai buvo galima, nes jau per 30 dienų nebuvo šaukta pas jį, todėl galėjo dabar laukti nepalankaus atsakymo: o jei butu buvusi ir prileista, tai valanda jos prašymui galėjo pasirodyti visai nepatogi; be to jai gerai buvo

mentiæ, atque ita possit vivere.
Ego igitur quo modo ad regem
intrare potero, quæ triginta iam
diebus non sum vocata ad eum?
12 Quod cum audisset Mardo-
chæus, 13 rursum mandavit Esther,
dicens: Ne putes quod animam
tuam tantum liberes, quia in do-
mo regis es præ cunctis Judæis:
14 si enim nunc silueris, per aliam
occasionem liberabuntur Judæi: et
tu, et domus patris tui peribitis.
Et quis novit utrum idcirco ad
regnum veneris, ut in tali tem-
pore parareris?
15 Rursumque Esther hæc Mar-
dochæo verba mandavit: 16 Vade
et congrega omnes Judæos, quos
in Susan repereris, et orate pro
me. Non comedatis, et non bi-
batis tribus diebus, et tribus noc-
tibus: et ego cum ancillis meis
similiter ieiunabo, et tunc ingre-
diar ad regem contra legem fa-
ciens, non vocata, tradensque me
morti et periculo. 17 Ivit itaque
Mardochæus, et fecit omnia, quæ
ei Esther præceperat.

galėsių įeiti pas karalių, kad jau
per tris dešimtis dienų nebuvau
šaukta pas jį. 12 Tai išgirdęs Mar-
dokajis 13 vel siuntė pas Esterą ir
sakė: Nemanyk, kad tu viena iš
visų žydų išgelbėsi savo gyvybę,
nes esi karaliaus namuose; 14 nes
jei dabar tylėsi, žydai bus išgelbėti
kitu budu, o tu ir tavo tėvo namai
pražusite. Ir kas žino, ar ne tam tu
pasiekei karališką garbę, kad butu-
mei prirengta tokiam laikui?

15 Estera vėl liepė pasakyti Mar-
dokajui šiuos žodžius: 16 Eik ir su-
rinkk visus žydus, kuriuos rasi Su-
soje, ir melskitės už mane. Ne-
valgykite ir negerkite per tris die-
nas ir per tris naktis; ir aš su savo
tarnaitėmis taippat pasninkosiu, o
tuomet, nežiurėdama įstato, įeisiu
pas karalių nešaukta ir atiduosiu
savę į mirtį ir į pavojų. 17 Taigi,
Mardokajis ėjo ir padarė visa,
ką Estera buvo jam įsakiusi.

2. Esteros atėjimas pas karalių ir pakvietimas jojo į pokilį.

Caput V. 1 Die autem tertio
induta est Esther regalibus vesti-
mentis, et stetit in atrio domus
regiæ, quod erat interius, contra

5. perskyrimas. 1 Trečioje gi
dienoje Estera apsivilko karališkais
drabužiais ir atsistojo vidujiniame
karaliaus namų prieangyje ties ka-

žinomas nepostovus Asvero budas. — **(12)** *Nemanyk, kad tu...* Estera, nors karalienė, neišgelbės tylėjimu savo gyvybės; be to ji gali susilaukti ir Dievo bausmės (14. e.). — **(14)** *Bus išgelbėti...* Dievas buvo žadėjęs sergėti nuo pražuvimo žydų tautą, kolei ji jam ištikima.

(16) *Melskitės už mane.* Ebr. t.: pasninkokite. — **(17)** *Mardokajis ėjo ir padarė...* Paties Mardokajo ir Esteros malda aprašyta žem. 13, 8—14, 19.

15, 4—19; 5, 1—14. Trečioje pasninko dienoje Estera eina nešaukta pas karalių, išpradžios labai nusigąsta jo, bet paskui padrąsinta kviečia karalių, ateiti pas save į pokilį draug su Amanu (15, 4—19; 5, 1—4). Pirmam pokiliui pasibaigus, ji kviečia juodu į antrą (5, 5—8). Amano džiaugsmą iš sutikusios jį pagarbos sudrumsčia pamatymas Mardokajo, kuriam jis įnirtęs liepia padaryti kartuves (5, 9—14).

(5,1) *Trečioje gi dienoje...* Platesnis aprašymas Esteros įėjimo pas karalių duodamas žem. 15, 4—19. — *Ties namų anga.* Sostas buvo pastatytas ties durimis, taip kad karalius nuo jo galėjo

basilicam regis: at ille sedebat
super solium suum in consistorio
palatii contra ostium domus.
2 Cumque vidisset Esther regi-
nam stantem, placuit oculis eius,
et extendit contra eam virgam
auream, quam tenebat manu:
Quæ accedens, osculata est sum-
mitatem virgæ eius. 3 Dixitque
ad eam rex: Quid vis Esther
regina? quæ est petitio tua? etiam
si dimidiam partem regni petieris,
dabitur tibi. 4 At illa respondit:
Si regi placet, obsecro ut venias
ad me hodie, et Aman tecum
ad convivium, quod paravi. 5 Sta-
timque Rex, Vocate, inquit, cito
Aman ut Esther obediat volun-
tati.

Venerunt itaque rex et Aman
ad convivium, quod eis regina
paraverat. 6 Dixitque ei rex,
postquam vinum biberat abun-
danter: Quid petis ut detur tibi?
et pro qua re postulas? etiam si
dimidiam partem regni mei
petieris, impetrabis. 7 Cui respon-
dit Esther: Petitio mea, et preces
sunt istæ: 8 Si inveni in con-
spectu regis gratiam, et si regi
placet ut det mihi quod postulo,
et meam impleat petitionem:
veniat rex et Aman ad convivium
quod paravi eis, et cras aperiam
regi voluntatem meam.

9 Egressus est itaque illo die
Aman lætus et alacer. Cumque
vidisset Mardochæum sedentem
ante fores palatii, et non solum

raliaus kambariu. Jis gi sėdėjo
savo soste susirinkimų kam-
baryje ties namų anga. 2 Kuomet
jis pamatė stovinčią karalienę Es-
terą, ji patiko jo akims, ir jis ištiesė
jos linkon auksinę lazdą, kurią
laikė rankoje. O ji prisiartinus
pabučiavo jo lazdos galą. 3 Tuomet
karalius jai tarė: Ko nori, karaliene
Estera? Ko tu prašai? nors pra-
šytumei ir pusės karalystės, bus tau
duota. 4 Ji gi atsakė: Jei karaliui
patinka, maldauju ateiti šiandien
pas mane draug su Amanu į pokilį,
kurį esu prirengusi. 5 O karalius
tuojau tarė: Pašaukkite greitai
Amaną, kad išpildytu Esteros valią.

Taigi, karalius ir Amanas atėjo į
pokilį, kurį karalienė buvo jie-
dviem prirengusi. 6 Karalius, išgėręs
apsčiai vyno, jai tarė: Ko nori,
kad butu tau duota? ir kokio
dalyko prašai? nors prašytumei
ir pusės mano karalystės, gausi.
7 Estera jam atsakė: Mano pra-
šymas ir noras toks: 8 Jei radau
karaliaus akyvaizdoje malonės ir
karaliui patinka duoti man, ko
geidžiu, ir išpildyti mano meldimą,
teateina karalius ir Amanas į pokilį,
kurį jiedviem esu prirengusi, o
rytoj pasakysiu karaliui savo norą.

9 Taigi, tą dieną Amanas išėjo
linksmas ir smagus. O pamatęs
Mardokajį, sėdintį ties rumų duri-
mis ir netik neatsikėlusį prieš jį,

---

matyti visus įeinančius, o durims esant neuždarytoms, taipogi buvusius prieangyje. — (2) *Ji patiko jo akims*.. Žem. 15, 10 pasakyta, kad Asveras išpradžios užsidegęs rustybe ir tuo labai išgąsdinęs Esterą, bet tuojau atsileidęs ir pasielgęs su ja labai maloniai. — *Pabučiavo.* Ebr. t.: prisilietė. — (3) *Nors prašytumei...* Iš to, kad Estera atėjo pas karalių nešaukta, jis darė išvedimą, kad jos prašymas turi buti didelis. — (4) *Su Amanu.* Estera nori apskųsti Amaną jo akyse ir gauti iš karaliaus pasmerkimą taip, kad Amanui nebeliktu progos, atgauti kokiuo nors budu karaliaus malonę. — (8) *Teateina karalius...* Estera nori, kad karaliaus palankumas dar labiaus sustiprėtu ir kad jos laimėjimas butu neikiek neabejotinas.

non assurexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suæ, indignatus est valde: [10] et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, et Zares uxorem suam: [11] et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. [12] Et post hæc ait: Regina quoque Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, praeter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. [13] Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardochæum Judæum sedentem ante fores regias. [14] Responderuntque ei Zares uxor eius, et ceteri amici: Jube parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, et dic mane regi ut appendatur super eam Mardochæus, et sic ibis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei consilium, et jussit excelsam parari crucem.

bet ir nepasijudinusį iš savo sėdėjimo vietos, labai užsidegė pykčiu, [10] tečiau paslėpė rustybę; o sugrįžęs į savo namus, pasivadino pas save savo prietelius ir savo pačią Zarę, [11] kalbėjo jiems apie savo turtų daugybę, apie sunų burį ir kaip didžiai garbingai karalius yra jį išaugštinęs ant visų savo kunigaikščių ir tarnų; [12] o po to tarė: Taipogi karalienė Estera nepakvietė neivieno kito į pokilį draug su karaliumi kaip tik mane; pas ją aš pietausiu taipogi rytoj. [13] Ir nors aš visa tai turiu, tečiau tariuos nieko neturįs, kolei matysiu žydą Mardokajį, sėdintį ties karaliaus durimis. [14] Tuomet jo pati Zarė ir kiti prieteliai jam atsakė: Liepk prirengti augštą stiebą, turintį penkias dešimtis mastų augštumo ir pasakyk rytoj rytą karaliui, kad ant jo butu pakabintas Mardokajis, ir taip eisi draug su karaliumi linksmas į pokilį. Patarimas jam patiko, ir jis liepė prirengti augštą stiebą.

3. Nužeminimas Amano ir jo žuvimas.

Caput VI. [1] Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque sibi afferri historias et annales priorum temporum. Quæ cum illo præ-

6. perskyrimas. [1] Karalius praleido tą naktį be miego ir liepė atnešti sau praeitų laikų istorijas ir metraščius. Juos prie jo beskai-

(**11**) *Sunų burį:* dešimtį. Turėti daug sunų skaitėsi ypatinga Dievo malonė. — (**14**) *Penkias dešimtis mastų:* dvyliką sieksnių. — *Pasakyk rytoj rytą...* Asveras buvo leidęs nužudyti visą tautą, todėl nesunku bus gauti iš jo mirties nutarimas vienam paprastam žydui. — *Prirengti augštą stiebą.* Kartuvių augštumas turi padidinti mirties nešlovę.

6, 1—8, 2. Karalius, netikėtai sužinojęs, kad Mardokajui, išgelbėjusiam jo gyvybę, nebuvo duota jokio užmokesnio, liepia Amanui, atėjusiam prašytų pasmerkimo Mardokajo, suteikti jam karališką pagarbą (6, 1—11). Susikrimtęs Amanas išgirsta iš saviškių perspėjimą, apie galinčią sutikti jį nelaimę (6, 12—14), o atėjęs pas karalienę į pokilį ir čia jos apskųstas, kad norįs pražudyti jąją ir jos tautą, paliepus karaliui, lieka pakartas ant Mardokajui prirengtų kartuvių (7, 1—10), Mardokajis gi paskiriamas karalienės namų užveizdu (8, 1, 2).

sente legerentur, 2 ventum est ad
illum locum ubi scriptum erat
quo modo nunciasset Mardochæus
insidias Bagathan, et Thares eu-
nuchorum, regem Assuerum jugu-
lare cupientium. 3 Quod cum au-
disset rex, ait: Quid pro hac
fide honoris ac præmii Mar-
dochæus consecutus est? Dixe-
runt ei servi illius ac ministri:
Nihil omnino mercedis accepit.
4 Statimque rex, Quis est, in-
quit, in atrio? Aman quippe in-
terius atrium domus regiæ in-
traverat, ut suggereret regi, et
juberet Mardochæum affigi pati-
bulo, quod ei fuerat præparatum.
5 Responderunt pueri: Aman stat
in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur.
6 Cumque esset ingressus, ait
illi: Quid debet fieri viro, quem
rex honorare desiderat? Cogi-
tans autem in corde suo Aman,
et reputans quod nullum alium
rex, nisi se, vellet honorare,
7 respondit: Homo, quem rex
honorare cupit, 8 debet indui vesti-
bus regiis, et imponi super equum,
qui de sella regis est, et accipere
regium diadema super caput su-
um, 9 et primus de regiis princi-
pibus, ac tyrannis teneat equum
eius, et per plateam civitatis in-
cedens clamet, et dicat: Sic hono-
rabitur, quemcumque voluerit rex
honorare. 10 Dixitque ei rex: Fes-
tina, et sumpta stola et equo,
fac, ut locutus es, Mardochæo
Judæo, qui sedet ante fores pala-

tant, 2 ateita iki tai vietai, kame
buvo parašyta, kaip Mardokajis
buvo apskelbęs tykojimą kamar-
ponių Bagatano ir Taro, norėjusių
nužudyti karalių Asverą. 3 Išgir-
dęs tai karalius tarė: Kokią pa-
garbą ir užmokesnį gavo už tą iš-
tikimumą Mardokajis? Jo tarnai
ir valdininkai jam atsakė: Jis visai
negavo jokio užmokesnio. 4 Kara-
lius tuojau tarė: Kas yra priean-
gyje? Amanas gi tuotarpu buvo
įėjęs į vidujinį karaliaus namų
prieangį įkalbėtų karaliui, kad jis
lieptu pakarti Mardokajį ant kar-
tuvių, kurios buvo jam prirengtos.
5 Tarnai atsakė: Amanas stovi
prieangyje. Karalius tarė: Teįeina.

6 Kuomet jis įėjo, karalius jam
tarė: Kas turi buti padaryta su
žmogumi, kurį karalius nori pa-
gerbti? Amanas gi, pamąstęs savo
širdyje ir spėdamas, kad karalius
nori pagerbti ne ką kitą, o tik jį,
7 atsakė: Žmogus, kurį karalius
geidžia pagerbti, 8 turi buti apvilk-
tas karališkais rubais, pasodintas
ant arklio, ant kurio jodinėja ka-
ralius, ir turi gauti karališkąjį vai-
niką ant savo galvos, 9 o pirmasis
iš karaliaus kunigaikščių ir galiunų
telaiko jo arklį ir eidamas miesto
gatve tešaukia ir tesako: Taip bus
pagerbtas, ką karalius nori pa-
gerbti. 10 Tuomet karalius jam
tarė: Skubinkies, o paėmęs apdarą
ir arklį, padaryk, kaip esi kalbėjęs,
žydui Mardokajui, kurs sėdi ties

(6, 2) *Kame buvo parašyta...* Vz. aug. 2, 21—23. — (4) *Kas yra prieangyje...* Regimai buvo jau atėjęs rytas; o nuo pat ryto valdininkai ateidavo ir laukdavo atsikeliančio karaliaus.

(6) *Ne ką kitą nori pagerbti..* Tariami paskutinių dienų pasisekimai buvo visai apsukę galvą Amanui. Be savęs jis nematė nieko kito verto karaliaus pagarbos. — (8) *Ant arklio.* Plg. Prad. 41; 43; 3 Kar. 1, 33. 34. — *Karališkąjį vainiką.* Anot ebr. t. tam tikru vainiku turėjo buti papuošta arklio galva — (10) *Žydui Mardokajui...* Kokios tautos buvo Mardokajis, karalius rado parašyta metraščiuose; kitus dalykus jam pasakė jo tarnai.

tii. Cave ne quidquam de his, quæ
locutus es, prætermittas. [11]Tulit
itaque Aman stolam et equum,
indutumque Mardochæum in platea
civitatis, et impositum equo
præcedebat, atque clamabat: Hoc
honore condignus est, quemcumque
rex voluerit honorare.
[12] Reversusque est Mardochæus
ad ianuam palatii: et Aman festinavit
ire in domum suam, lugens
et operto capite: [13] narravitque
Zares uxori suæ, et amicis omnia
quæ evenissent sibi. Cui responderunt
sapientes, quos habebat in
consilio, et uxor eius: Si de semine
Judæorum est Mardochæus,
ante quem cadere cœpisti, non
poteris ei resistere, sed cades in
conspectu eius. [14] Adhuc illis loquentibus,
venerunt eunuchi regis,
et cito eum ad convivium, quod
regina paraverat, pergere compulerunt.

Caput VII. [1] Intravit itaque
rex et Aman, ut biberent cum
regina. [2] Dixitque ei rex etiam
secunda die, postquam vino incaluerat:
Quæ est petitio tua
Esther ut detur tibi? et quid vis
fieri? etiam si dimidiam partem
regni mei petieris, impetrabis.
[3] Ad quem illa respondit: Si inveni
gratiam in oculis tuis o rex,
et si tibi placet, dona mihi animam
meam pro qua rogo, et populum
meum pro quo obsecro.
[4] Traditi enim sumus ego et populus
meus, ut conteramur, jugulemur,
et pereamus. Atque utinam
in servos et famulas ven-

rumų vartais. Žiurėk, kad nieko iš
to, ką esi pasakęs, neapleistumei.
[11] Taigi, Amanas ėmė apdarą ir
arklį, ėjo priešakyje Mardokajo
apvilkto ant miesto gatvės ir pasodinto
ant arklio ir šaukė: Tokios
pagarbos vertas, ką karalius nori
pagerbti.
[12] Mardokajis sugrįžo prie rumų
durų, o Amanas pasiskubino pareiti
į savo namus, liudėdamas ir apsigaubęs
galvą; [13] jis papasakojo savo
pačiai Zarei ir prieteliams visa, kas
jam buvo atsitikę. Išminčiai, kuriuos
jis turėjo taryboje, ir jo pati
jam atsakė: Jei Mardokajis, prieš
kurį pradėjai kristi, yra iš žydų giminės,
tu negalėsi jam pasipriešinti,
bet visai krisi jojo akyvaizdoje.
[14] Jiems dar tebekalbant,
atėjo karaliaus kamarponiai ir privertė
jį eiti greitai į pokilį, kurį karalienė
buvo prirengusi.

7. perskyrimas. [1] Taigi, karalius
ir Amanas įėjo, kad gertu draug su
karaliene. [2] O karalius, įkaitęs nuo
vyno, tarė jai taipogi antrą dieną:
Ko tu prašai, Estera, kad butu tau
duota? ir ko nori, kad butu padaryta?
nors ir pusės mano karalystės
prašytumei, gausi. [3] Ji jam
atsakė: Jei radau malonės tavo
akyse, o karaliau, ir jei tau patinka,
dovanok man mano gyvybę,
kurios prašau, ir mano tautą, kurią
užtariu. [4] Nes aš ir mano tauta
esami atiduoti, kad butumėm sumindyti,
nugalabyti ir pražutumėm.
Kad gi butumėm parduoti į
vergus ir į verges, nelaimė butu pa-

(**12**) *Apsigaubęs galvą:* nes didesnis pažeminimas negalėjo jo sutikti. — (**13**) *Jis papasakojo.* Plg. aug. 5, 11. — *Iš žydų giminės.* Žydų tauta, kurią Amanas buvo nutaręs išžudyti, turėjo laikyti jį didžiausiu savo neprieteliu; dar gi labiaus Mardokajis. Juodu negalėjo pasilikti draug arti karaliaus. Netikėtas Mardokajo pagerbimas aiškiai lėmė Amanui prapultį.

(**7, 4**) *Esame atiduoti.* Ebr. t. parduoti. Plg. aug. 3, 9.

deremur: esset tolerabile malum,
et gemens tacerem: nunc autem
hostis noster est, cuius crudelitas
redundat in regem. 5 Respondens-
que rex Assuerus ait: Quis est
iste, et cuius potentiæ, ut hæc
audeat facere? 6 Dixitque Esther:
Hostis et inimicus noster pessi-
mus iste est Aman. Quod ille
audiens, illico obstupuit, vultum
regis ac reginæ ferre non sustinens.
7 Rex autem iratus surre-
xit, et de loco convivii in-
travit in hortum arboribus con-
situm. Aman quoque surrexit ut
rogaret Esther reginam pro anima
sua, intellexit enim a rege sibi
paratum malum. 8 Qui cum rever-
sus esset de horto nemoribus con-
sito, et intrasset convivii locum,
reperit Aman super lectulum cor-
ruisse, in quo iacebat Esther, et
ait: Etiam reginam vult oppri-
mere, me præsente, in domo mea.
Necdum verbum de ore regis
exierat, et statim operuerunt fa-
ciem eius. 9 Dixitque Harbona,
unus de eunuchis, qui stabant in
ministerio regis: En lignum, quod
paraverat Mardochæo, qui locutus
est pro rege, stat in domo Aman,
habens altitudinis quinquaginta
cubitos. Cui dixit rex: Appendite
eum in eo. 10 Suspensus est itaque
Aman in patibulo quod paraverat
Mardochæo: et regis ira quievit.

Caput VIII. 1 Die illo dedit rex
Assuerus Esther reginæ domum
Aman adversarii Judæorum, et

kenčiama, ir aš tylėčiau vaitodama;
dabar gi mes turime neprietelį,
kurio nuožmumas atsiliepia ir ant
karaliaus. 5 Karalius Asveras at-
sakė ir tarė: Kas jis yra ir kokios
jis galybės, kad drįsta tai daryti?
6 Estera tarė: Tasai priešas ir pik-
čiausis musų neprietelis yra Ama-
nas. Šis tai išgirdęs tuojau pastyro
iš išgąsčio ir nebeįstengė pakęsti
karaliaus ir karalienės pažvelgimo.
7 Užsirustinęs gi karalius atsi-
kėlė ir iš pokilio vietos įėjo į sodną
užsodintą medžiais. Atsikėlė tai-
pogi Amanas, kad melstu karalienę
Esterą užlaikyti jį gyvą, nes su-
prato, kad karalius nutarė pražu-
dyti jį. 8 Tasai, sugrįžęs iš užso-
dinto medžiais sodno ir įėjęs į
pokilio vietą, rado Amaną sukniu-
busį ant guolio, ant kurio buvo
Estera, ir tarė: Jis nori ir karalienę
subjaurinti, prie manęs, mano na-
muose. Ką tik buvo išėjęs iš kara-
liaus burnos žodis, kaip tuojau
uždengta ano veidą. 9 Vienas gi iš
kamarponių, buvusių karaliaus
tarnystėje, Harbona, tarė: Štai,
Amano namuose stovi penkiomis
dešimtimis mastų augštas medis,
kurį jis buvo prirengęs Mardokajui,
kalbėjusiam už karalių. Tuomet
karalius jam tarė: Pakarkite jį ant
jojo. 10 Taigi, Amanas liko pakar-
tas ant kartuvių, kurios buvo pri-
rengtos Mardokajui, ir karaliaus
rustybė atsileido.

8. perskyrimas. 1 Tą dieną kara-
lius Asveras atidavė karalienei
Esterai žydų priešininko Amano

(**8**) *Rado Amaną sukniubusį...* Rasi Amanas, maldaudamas pasigailėjimo, norėjo apkabinti karalienei kojas. Bet labai įpykęs karalius jieško priekabių, kad tas, kurį jis jau pasmerkė, rodytusi dar labiaus kaltas. — *Uždengta ano veidą...* Tai buvo mirties bausmės išpildymo pradžia. Amanas buvo nebevertas matyti karaliaus veidą ir dienos šviesą. — (**9**) *Harbona...* Plg. aug. 1, 10. Krintančio galiuno nelaimė duoda progos išeiti aikštėn, kaip daug jis turi priešų. — *Kalbėjusiam už karalių:* davusiam žinią apie rengiamą maištą prieš Asverą. Vr. 2, 22.

(**8, 1**) *Amano namus:* visą Amano

Mardochæus ingressus est ante
faciem regis. Confessa est enim
ei Esther quod esset patruus suus.
[2] Tulitque rex annulum, quem
ab Aman recipi jusserat, et tra-
ditit Mardochæo. Esther autem
constituit Mardochæum super do-
mum suam.

namus, ir Mardokajis įėjo į kara-
liaus akyvaizdą; nes Estera jam
prisipažino, kad tai jos dėdė.
[2] Karalius ėmė žiedą, kurį buvo
liepęs atimti iš Amano, ir padavė
Mardokajui. Estera gi paskyrė
Mardokajį savo namų užveizdu.

4. Pakeitimas išleistojo prieš žydus nutarimo kitu jiems palankiu.

[3] Nec his contenta, procidit ad
pedes regis, flevitque et locuta
ad eum oravit ut malitiam Aman
Agagitæ, et machinationes eius
pessimas, quas excogitaverat con-
tra Judæos, juberet irritas fieri.
[4] At ille ex more sceptrum au-
reum protendit manu, quo signum
clementiæ monstrabatur: illaque
consurgens stetit ante eum, [5] et
ait: Si placet regi, et si inveni
gratiam in oculis eius, et depre-
catio mea non ei videtur esse con-
traria, obsecro, ut novis epistolis,
veteres Aman litteræ, insidiatoris
et hostis Judæorum, quibus eos in
cunctis regis provinciis perire
præceperat, corrigantur. [6] Quo
modo enim potero sustinere necem
et interfectionem populi mei?
[7] Responditque rex Assuerus
Esther reginæ, et Mardochæo
Judæo: Domum Aman concessi
Esther, et ipsum jussi affigi cruci,
quia ausus est manum mittere
in Judæos. [8] Scribite ergo Ju-
dæis, sicut vobis placet, regis no-
mine, signantes litteras annulo
meo. Hæc enim consuetudo erat,

[3] Tuo nesiganėdindama ji puolė
karaliui po kojų ir maldavo jį su
ašaromis, kad lieptu panaikinti
Agagiečio Amano piktenybę ir
blogiausius jo sumanymus, kuriuos
jis buvo sugalvojęs prieš žydus.
[4] O jis ištiesė pagal paprotį savo
ranka auksinę karališkąją lazdą,
kuria buvo duodamas malonės
ženklas; ji gi atsikėlus atsistojo ties
juo [5] ir tarė: Jei karaliui patinka,
jai radau malonės jo akyvaizdoje
ir jei mano prašymas neišrodo jam
priešingas, maldauju, kad naujais
laiškais butu atšaukta senesnieji
žydų tykotojo ir neprietelio Amano
raštai, kuriais jis yra įsakęs išžu-
dyti juos visose karaliaus žemėse.
[6] Nes kaip gi aš galėsiu pakęsti iš-
žudymą ir mirtį mano tautos?
[7] Tuomet karalius Asveras atsakė
karalienei Esterai ir žydui Mar-
dokajui: Aš dovanojau Esterai
Amano namus ir jį patį liepiau pa-
kabinti ant kryžiaus, nes jis drįsta
pakelti ranką prieš žydus. [8] Para-
šykite tat, kaip jums patinka, žy-
dams karaliaus vardu ir paženklin-
kite laiškus mano žiedu. Nes buvo

---

lobį. — (2) *Karalius ėmė žiedą...:* paskyrė Mardokajį į Amano vietą. — *Savo namų:* kurie buvo atimti iš Amano.

8, 3—13; 16, 1—24; 8, 14—17. Esterai paprašius panaikinti Amano raštą prieš žydus, karalius sutinka apskelbti kitą, kuriuo žydams buvo leista atkeršyti jųjų neprieteliams ir išplėšti jų lobį (8, 3—13; 16, 1—24). Tas naujas karaliaus įsakymas sukelia didį džiaugsmą tarp visų žydų (8, 14—17).

(8, 4) *Jis ištiesė...* Rasi Estera buvo atėjusi antrą sykį pas karalių nešaukta. — (7) *Aš dovanojau...* Karalius primena ženklus savo palankumo Esterai ir žydams, bet stačiai atšaukti išleistojo nutarimo jis pats negali; todėl leidžia Esterai ir Mardokajui kitu budu už-

ut epistolis, quæ ex regis nomine
mittebantur, et illius annulo sig-
natæ erant, nemo auderet contra-
dicere.
9 Accitisque scribis et librariis
regis (erat autem tempus tertii
mensis, qui appellatur Siban) vi-
gesima et tertia die illius scriptæ
sunt epistolæ, ut Mardochæus vo-
luerat, ad Judæos, et ad prin-
cipes, procuratoresque et judices,
qui centum vigintiseptem provin-
ciis ab India usque ad Æthio-
piam præsidebant: provinciæ at-
que provinciæ, populo et populo
juxta linguas et litteras suas, et
Judæis, prout legere poterant, et
audire.
10 Ipsæque epistolæ, quæ
regis nomine mittebantur, annulo
ipsius obsignatæ sunt, et missæ
per veredarios: qui per omnes
provincias discurrentes, veteres
litteras novis nunciis præveni-
rent.
11 Quibus imperavit rex, ut
convenirent Judæos per singulas
civitates, et in unum præciperent
congregari ut starent pro anima-
bus suis, et omnes inimicos suos
cum coniugibus ac liberis et uni-
versis domibus, interficerent at-
que delerent, et spolia eorum diri-
perent.
12 Et constituta est per
omnes provincias una ultionis dies,
id est tertiadecima mensis duode-
cimi Adar.
13 Summaque episto-
læ hæc fuit, ut in omnibus terris
ac populis, qui regis Assueri su-
biacebant imperio, notum fieret,
paratos esse Judæos ad capien-
dam vindictam de hostibus suis.
14 Egressique sunt veredarii ce-
leres nuncia perferentes, et edic-
tum regis pependit in Susan.

toks paprotys, kad niekas nedrįso
priešinties laiškams, kurie buvo
siunčiami karaliaus vardu ir buvo
pažymėti jo žiedu.
9 Pasivadinus karaliaus raštinin-
kus (buvo gi laikas trečiojo mėnesio,
kurs vadinasi Sibanas) dvidešimt
trečioje to mėnesio dienoje, kaip
Mardokajis norėjo, parašyta laiškų
žydams, kunigaikščiams, valdo-
vams ir teisėjams, kurie buvo
pastatyti ant šimto dvidešimt sep-
tynių žemių nuo Indijos iki
Aitiopijai, kiekvienai žemei ir
kiekvienai tautai jųjų kalbomis
ir raštais, taipogi žydams,
taip kaip jie galėjo skaityti
ir suprasti.
10 Tie gi laiškai, kurie
buvo siunčiami karaliaus vardu,
liko paženklinti jo žiedu ir išsiųsti
per bėgėjus, kurie bėgdami per vi-
sas žemes turėjo naujomis žiniomis
užkirsti kelią seniesiems laiškams.
11 Karalius įsakė jiems susitikti su
žydais kiekviename mieste ir įsa-
kyti jiems, kad susirinktu vienon
vieton savo gyvybės gintų, visų
savo neprietelių su jų pačiomis, vai-
kais ir visais namais užmuštų ir iš-
naikintų ir jų grobio išplėštų.
12 Visose žemėse buvo paskirta
viena keršto diena, tai yra trylik-
toji dvylikto mėnesio Adaro diena.
13 Rašto gi turinys buvo tas, kad vi-
sose žemėse ir visoms tautoms,
kurios buvo po karaliaus Asvero
valdžia, pasidarytu žinoma, jog
žydai prisirengę atkeršyti savo ne-
prieteliams.
14 Greiti bėgėjai išėjo
nešdami žinią, ir karaliaus nutari-
mas buvo pakabintas Susoje.

---

kirsti kelią Amano sugalovtam nu-
tarimui.
(9) *Sibanas.* Arba: Sivanas (birželis).
— (11) *Kad surinktų...* Todėl, karaliui
pritariant, žydai galės ginties, jei kas
drįstu užpulti juos vardan pirmojo
įsakymo, ir net keršyti savo priešams.
— (12) *Viena keršto diena:* ta pati,
kurią Amanas buvo paskyręs žydams
išžudyti. — (13) *Rašto gi turinys...*

[15] Mardochæus autem de palatio, et de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus regiis, hyacinthinis videlicet et aeriis, coronam auream portans in capite, et amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exultavit, atque lætata est. [16] Judæis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, et tripudium. [17] Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis jussa veniebant, mira exultatio, epulæ atque convivia, et festus dies: in tantum ut plures alterius gentis et sectæ eorum religioni et ceremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Judaici nominis terror invaserat.

[15] Mardokajis gi išėjo iš rumų ir iš po karaliaus akių puikiai pasipuošęs karališkais drabužiais, tai yra tamsiai-mėlynais ir šviesiais su auksiniu vainiku ant galvos ir apsivilkęs šilkiniu ir purpuriniu apsiaustu. O visas miestas džiaugėsi ir linksminosi. [16] Žydams gi rodėsi tekanti nauja šviesa, džiaugsmas, šlovė ir linksmybė. [17] Visose tautose, miestuose ir žemėse, kur tik karaliaus paliepimai atėjo, buvo stebėtinos linksmybės, puotų, pokilių ir švenčių, taip kad net daugelis iš kitų tautų ir tikėjimų priėmė jųjų tikėjimą ir apeigas. Nes visus buvo apėmusi didi baimė žydų vardo.

5. Visų žydų nepriętelių žuvimas ir paskyrimas Purimo šventės.

Caput IX. [1] Igitur duodecimi mensis, quem Adar vocari ante jam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Judæis interfectio parabatur, et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Judæi superiores esse cœperunt, et se de adversariis vindicare. [2] Congregatique sunt per singulas civitates, oppida, et loca ut extenderent manum contra inimicos, et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes

9. perskyrimas. [1] Taigi, tryliktoje dienoje dvylikto mėnesio, kurs, kaip jau sakėme, vadinasi Adaras, kuomet buvo rengiamasi užmušti žydus, ir jų nepriteliai troško kraujo, atsitiko priešingai, nes žydai gavo viršų ir pradėjo keršyti priešininkams. [2] Jie susirinko visuose miestuose, miesteliuose ir vietose rankos pakeltų prieš savo nepritelius ir persekiotojus. Neivienas nedrįso priešinties, nes baimė jų didumo buvo apėmusi visas

To nutarimo ištisas nuorašas padėtas žem. 16, 1—24.

(15) *Puikiai pasipuošęs...:* pirmojo karaliaus kunigaikščio apdaruose. — *Tamsiai-mėlynais...* Plg. aug. 1, 6... — *Šilkiniu.* Ebr. t.: plonos drobės. — *Visas miestas džiaugėsi:* nes buvo pašalinta sumišimo priežastis. — **(17)** *Visose tautose.* Ebr. t.: pas visus žydus. — *Priėmė jųjų tikėjimą...* Ebr. t.: virto žydais. Nevienas tai darė tik iš baimės, bet kiti iš įsitikrinimo, nes matė aiškiai apsireiškusią Dievo ranką žydų gelbėjime.

9, 1—10, 3. Paskirtoje dienoje žydai užpuola Susoje ir visoje Persijoje savo priešus ir užmuša juos (9, 1—10). Be to Estera gauna iš karaliaus leidimą užmušinėti žydų nepritelius Susoje dar ir kitą dieną, o taipogi pakarti Amano sunus (9 11—15). Po to žydai pasiskiria apgalėjmui paminėti metinę Purimo šventę (9, 16—19), o Mardokajis apskelbia ją laišku visai tautai (9, 20-32). Jis Asvero išaugštintas ir toliaus rupinasi savo vientaučiais (10, 1—3).

(9, 1) *Jų nepritėliai troško kraujo.* Antrasis karaliaus nutarimas nebuvo

populos magnitudinis eorum formido
penetrarat. 3 Nam et pro-
vinciarum judices, et duces, et
procuratores, omnisque dignitas,
quæ singulis locis ac operibus
præerat, extollebant Judæos ti-
more Mardochæi: 4 quem prin-
cipem esse palatii, et plurimum
posse cognoverant: fama quoque
nominis eius crescebat, et per
cunctorum ora volitabat. 5 Itaque
percusserunt Judæi inimicos suos
plaga magna, et occiderunt eos,
reddentes eis quod sibi paraverant
facere: 6 in tantum ut etiam in
Susan quingentos viros interfice-
rent, extra decem filios Aman
Agagitæ hostis Judæorum: quo-
rum ista sunt nomina: 7 Phar-
sandatha, et Delphon, et Espha-
tha, 8 et Phoratha, et Adalia, et
Aridatha, 9 et Phermesta et
Arisai, et Aridai, et Jezatha.
10 Quos cum occidissent, prædas
de substantiis eorum tangere no-
luerunt.

11 Statimque numerus eorum,
qui occisi erant in Susan, ad re-
gem relatus est. 12 Qui dixit
reginæ: In urbe Susan inter-
fecerunt Judæi quingentos viros,
et alios decem filios Aman: quan-
tam putas eos exercere cædem in
universis provinciis? Quid ultra
postulas, et quid vis ut fieri
jubeam? 13 Cui illa respondit:
Si regi placet, detur potestas Ju-
dæis, ut sicut fecerunt hodie in
Susan, sic et cras faciant, et de-
cem filii Aman in patibulis sus-

tautas. 3 Nes ir žemių teisėjai, va-
dai, valdovai ir visi didžiunai, kurie
buvo viršininkais kiekvienos vietos
ir darbo, palaikė žydus, bijodami
Mardokajo, 4 kurį žinojo esant ru-
mų kunigaikštį ir labai daug ga-
lintį; taipogi jo vardo garsas ėjo
kasdien didyn ir buvo visų burnoje.
5 Taigi, žydai padarė savo neprie-
teliams didį smugį ir užmušė juos,
atsilygindami jiems tuo, ką jie buvo
prisirengę daryti žydams; 6 taip
kad net Susoje jie užmušė penkis
šimtus žmonių, be dešimties Aga-
giečio Amano sunų, kurių šitie
buvo vardai: 7 Parsandata, Delpo-
nas, Espata, 8 Porata, Adalija, Ari-
data, 9 Permėsta, Arisajis ir Jezata.
10 Tuos užmušę, jie nenorėjo pri-
siliesti prie jų grobio ir gėrybių.

11 Skaitlius užmuštųjų Susoje
liko tuojau apskelbtas karaliui,
12 kurs tarė karalienei: Susos mie-
ste žydai užmušė penkis šimtus
žmonių, o be to dešimtį Amano
sunų; kokias gi, kaip manai, žu
dynes jie daro visose žemėse? Ko
dar reikalauji ir ko nori, kad liep-
čiau padaryti? 13 Ji jam atsakė:
Jei karaliui patinka, tebuna leista
žydams, kad, kaip jie padarė
šiandien Susoje, taippat ir rytoj
padarytu ir kad dešimts Amano
sunų butu pakarta ant kartuvių.

---

sulaikęs neapykantos: atsirado nemaža
tokių, kurie norėjo pasinaudoti pir-
muoju Amano apskelbtu įsakymu. —
Gavo viršų: nes patįs buvo gerai pri-
sirengę, bet dar daugiaus jiems padėjo
valdžios atstovai kurie turėjo buti jų
pusėje. — **(10)** *Nenorėjo prisiliesti...*
Žydai norėjo parodyti, kad jie kaujasi
su savo priešais ne dėl turtų, bet kad
apgintu savo gyvybę ir savo lobį.

(12) *Ko dar reikalauji...* Karalius
nesiliauja buvęs palankus Esterai. —
(13) *Taip ir rytoj padaryta...* Rasi ka-
ralienė buvo gavusi žinią, kad Susoje
pirmą dieną žydų priešai buvo žuvę
nevisi ir kad jie rengėsi užpulti žydus

pendantur. [14] Præcepitque rex ut
ita fieret. Statimque in Susan
pependit edictum, et decem filii
Aman suspensi sunt. [15] Congregatis Judæis quartadecima die
mensis Adar, interfecti sunt in
Susan trecenti viri: nec eorum
ab illis direpta substantia est.

[16] Sed et per omnes provincias,
quæ ditioni regis subiacebant, pro
animabus suis steterunt Judæi,
interfectis hostibus ac perscutoribus suis: in tantum ut septuagintaquinque millia occisorum implerentur, et nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.
[17] Dies autem tertiusdecimus mensis Adar primus apud omnes
interfectionis fuit, et quartadecima die cædere desierunt. Quem
constituerunt esse sollemnem, ut
in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atque conviviis. [18] At hi, qui in urbe Susan
cædem exercuerant, tertiodecimo
et quartodecimo die eiusdem mensis in cæde versati sunt: quintodecimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum
atque lætitiæ. [19] Hi vero
Judæi, qui in oppidis non muratis
ac villis morabantur, quartumdecimum diem mensis Adar conviviorum et gaudii decreverunt,
ita ut exultent in eo, et mittant
sibi mutuo partes epularum et
ciborum.

[20] Scripsit itaque Mardochæus
omnia hæc, et litteris compre-

[14] O karalius tuojau įsakė, kad
butu taip padaryta. Tuojau pakabinta nutarimas Susoje, ir dešimts Amano sunų liko pakarta.
[15] Susirinkus žydams keturioliktoje Adaro mėnesio dienoje, buvo
užmušta Susoje trįs šimtai žmonių, tečiau ir tų lobis nebuvo jų
išplėštas.

[16] Taipogi ir visose žemėse,
kurios buvo karaliaus valdžioje,
žydai stojo už savo gyvybę ir
užmušė savo neprietelius ir persekiotojus, taip kad užmuštųjų
skaitlius siekė septynias dešimtis
penkis tukstančius, ir neivienas
nepalietė nieko iš anų lobio. [17] Tryliktoji Adaro mėnesio diena buvo
pirmoji užmušimo pas visus, o keturioliktoje dienoje jie liovėsi
užmušinėję. Iš jos jie pasidarė
iškilmės dieną, kad paskui tuo
pačiu laiku užsiimtu puotomis,
džiaugsmu ir pokiliais. [18] Tie gi,
kurie darė žudynes Susos mieste,
užmušinėjo tryliktoje ir keturioliktoje to paties mėnesio dienoje;
penkioliktoje dienoje jie liovėsi
žudę; ir todėl tą dieną paskyrė
pokilių ir linksmybės iškilme.
[19] Tie gi žydai, kurie gyveno neapmurytuose miestuose ir sodžiuose,
paskyrė keturioliktą Adaro mėnesio dieną pokiliams ir džiaugsmui,
taip kad linksminasi joje ir siuntinėja vieni kitiems puotų ir valgių
dalis.

[20] Taigi, Mardokajis parašė visa
tai ir išreiškęs raštu nusiuntė žy-

---

paskui. — *Kad dešimts Amano sunų:* tie, kurie buvo vakarykščiai užmušti. Pakabininimas jų lavonų ant stiebų turėjo labiaus nugąsdinti dar likusius priešus.

(16) *Septynias dešimtis...* LXX tik 15 000.

(20) *Parašė visa tai...* Iš šitų žodžių daroma išvada, jog Esteros knygos autorius buvęs Mardokajis; bet jie greičiaus nurodo, jog autorius visos knygos buvo kas kitas; tiktai jis turėjo matyti Mardokajo rašytus laiškus.

hensa misit ad Judæos, qui in om-
nibus regis provinciis morabantur,
tam in vicino positis, quam pro-
cul, 21 ut quartamdecimam et
quintamdecimam diem mensis
Adar pro festis susciperent, et
revertente semper anno sollemni
celebrarent honore: 22 quia in ip-
sis diebus se ulti sunt Judæi de
inimicis suis, et luctus atque tris-
titia in hilaritatem gaudiumque
conversa sunt, essentque dies isti
epularum atque lætitiæ, et mit-
terent sibi invicem ciborum par-
tes, et pauperibus munuscula lar-
girentur. 23 Susceperuntque Ju-
dæi in sollemnem ritum cuncta
quaæ eo tempore facere cœperant,
et quæ Mardochæus litteris fa-
cienda mandaverat. 24 Aman
enim, filius Amadathi stirpis
Agag, hostis et adversarius Ju-
dæorum, cogitavit contra eos ma-
lum, ut occideret illos, atque de-
leret: et misit phur, quod nostra
lingua vertitur in sortem. 25 Et
postea ingressa est Esther ad
regem, obsecrans ut conatus eius,
litteris regis irriti fierent: et ma-
lum, quod contra Judæos cogi-
taverat, reverteretur in caput
eius. Denique et ipsum et filios
eius affixerunt cruci, 26 atque ex
illo tempore dies isti appellati
sunt phurim, id est sortium: eo
quod phur, id est sors, in urnam
missa fuerit. Et cuncta, quæ
gesta sunt, epistolæ, id est libri
hujus volumine continentur:
27 quæque sustinuerunt, et quæ
deinceps immutata sunt, susce-
perunt Judæi super se et semen
suum, et super cunctos, qui reli-
gioni eorum voluerunt copulari,
ut nulli liceat duos hos dies abs-
que sollemnitate transigere: quos
scriptura testatur, et certa ex-
petunt tempora, annis sibi jugiter

dams, gyvenusiems visose karaliaus
žemėse, kaip arti esančiose, taip
ir toli, 21 kad priimtu keturio-
liktą ir penkioliktą Adaro mėnesio
dieną kaipo šventę ir, metams
sukakus, visuomet švęstu su iškil-
minga pagarba, 22 nes tose dienose
žydai keršijo savo neprieteliams,
ir dejavimas bei nuliudimas pa-
virto linksmumu ir džiaugsmu, ir
kad jiedvi butu pokilių ir linksmy-
bės dienos, ir kad siųstu vieni
kitiems valgių dalis ir duotų do-
vanų beturčiams. 23 Žydai padarė
sau iškilmingą apeigą iš viso to,
ką tuo metu buvo pradėję daryti
ir ką Mardokajis buvo liepęs daryti
laišku. 24 Nes Adamaties sunus
Amanas iš Agago giminės, žydų
neprietelis ir priešininkas, buvo
sumanęs prieš juos pikta, kad juos
užmuštu ir išnaikintu ir metė pur,
kas musų kalboje reiškia burtą.
25 Bet po to Estera įėjo pas
karalių ir maldavo, kad jo sumany-
mas butu panaikintas karaliaus
laiškais ir kad nelaimė, kurią jis
buvo sugalvojęs prieš žydus, su-
grįžtu ant jojo galvos. Galop
ir jį ir jo sunus jie pakabino ant
kryžiaus, 26 ir nuo ano meto tos
dienos liko pramintos Purim, tai
yra Burtų dienos, nes pur, tai
yra burta, buvo įmesta į taurę.
Visa, kas įvyko, randasi laiškuose,
tai yra šitoje knygoje. 27 Atmini-
mui to, ką iškentėjo ir kas paskui
liko permainyta, žydai uždėjo ant
savęs, ant savo ainijos ir ant visų,
kurie norėjo susivienyti su jų reli-
gija, pareigą, kad neivienam nebus
valia praleisti kas metai paskirtu
laiku be iškilmės šiedvi dieni, apie
kurias liudija raštas. 28 Tos tai
yra dienos, kurių niekuomet neiš-
naikins joks užmiršimas ir per
visas kartas švęs visos visame
pasaulyje žemės; ir nėra neivieno

succedentibus. 28 Isti sunt dies,
quos nulla umquam delebit ob-
livio: et per singulas generationes
cunctæ in toto orbe provinciæ ce-
lebrabunt: nec est ulla civitas, in
qua dies phurim, id est sortium,
non observentur a Judæis, et ab
eorum progenie, quæ his cere-
moniis obligata est.
29 Scripseruntque Esther regina
filia Abihail, et Mardochæus Ju-
dæus etiam secundam epistolam,
ut omni studio dies ista sollemnis
sanciretur in posterum. 30 Et
miserunt ad omnes Judæos, qui in
centum viginti septem provinciis
regis Assueri versabantur, ut
haberent pacem, et susciperent
veritatem, 31 observantes Dies
sortium, et suo tempore cum
gaudio celebrarent: sicut con-
stituerant Mardochæus et Esther,
et illi observanda susceperunt a
se, et a semine suo jejunia, et
clamores, et Sortium dies, 32 et
omnia, quæ libri hujus, qui vo-
catur Esther, historia continentur.
Caput X. 1 Rex vero Assuerus
omnem terram, et cunctas maris
insulas fecit tributarias: 2 cujus
fortitudo et imperium, et dig-
nitas atque sublimitas, qua ex-
altavit Mardochæum, scripta sunt
in libris Medorum, atque Per-
sarum: 3 et quomodo Mardochæus
Judaici generis secundus a rege
Assuero fuerit: et magnus apud
Judæos et acceptabilis plebi
fratrum suorum, quærens bona
populo suo, et loquens ea, quæ
ad pacem seminis sui pertinerent.

miesto, kuriame Purimo, tai yra
Burtų dienos nebutu užlaikomos
žydų ir jų ainijos, kuri turi prie-
dermę užlaikyti tas apeigas.

29 Abihailio duktė karalienė Es-
tera ir žydas Mardokajis parašė
taipogi kitą laišką, kad ta iškil-
minga diena pasiliktu paskirta su
visu uolumu tolesniems laikams;
30 ir juodu siuntė visiems žydams,
kurie gyveno šimtas dvidešimt
septyniose karaliaus Asvero že-
mėse, kad butu ramųs ir priimtu
tiesą, 31 užlaikydami Burtų dienas
ir švęstu jas savo laiku su džiaugs-
mu, kaip buvo paskyrę Mardokajis
ir Estera; o jie apsiėmė, kad ir
jie patįs ir jų ainija užlaikys pas-
ninkus, ir šauksmus, ir Burtų
dienas, 32 ir visa, kas randasi isto-
rijoje šitos knygos, kuri vadinasi
Esteros.
10. perskyrimas. 1 Karalius
Asveras buvo privertęs visą žemę
ir visas juros salas mokėti sau
duoklę. 2 Jo galybė ir valdžia ir
augštas garbės laipsnis, kurį jis
buvo suteikęs Mardokajui, apra-
šyta Mėdų ir Persų knygose, 3 o
taipogi kaip Mardokajis iš žydų
tautos buvo antras po karaliaus
Asvero, didis pas žydus ir meilus
savo brolių liaudžiai, nes jieškojo
kas gera savo tautai ir kalbėjo
tai, kas pravertė jojo giminės
ramybei.

(31) *Pasninkus ir šauksmus:* pami-
nėti pasninkui Juditos Susoje, o taipogi
dejuojančio Mardokajo šauksmui. —
(32) *Ir visa, kas randasi...* Ebr. t.: ir tai
buvo parašyta knygoje (rasi Persų
metraščiuose. Vz. aug. 10, 2).

(10, 1) *Visas juros salas:* rasi šalis
prie juros. Iš salų po karės su Grai-
kais beveik nieko nebuvo likę Persų
valdžioje. Ta karė buvo ištuštinusi
karaliaus iždą; todėl rupintasi jis vėl
papildyti.—**(3)** *Jojo giminės ramybei.* Tais
žodžias baigiasi dabartinis ebr. tekstas.

Mardokajo sapno išsipildymas.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua et litteris continentur: et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotavimus.

4 Dixitque Mardochæus: A
Deo facta sunt ista. 5 Recorda-
tus sum somnii, quod videram,
hæc eadem significantis: nec
eorum quidquam irritum fuit.
6 Parvus fons, qui crevit in
fluvium, et in lucem, solemque
conversus est, et in aquas plu-
rimas redundavit: Esther est,
quam rex accepit uxorem, et vo-
luit esse reginam. 7 Duo autem
dracones: ego sum, et Aman.
8 Gentes, quæ convenerant: hi
sunt, qui conati sunt delere nomen
Judæorum. 9 Gens autem mea:
Israel est, quæ clamavit ad Domi-
num, et salvum fecit Dominus
populum suum: liberavitque nos
ab omnibus malis, et fecit signa
magna atque portenta inter Gen-
tes: 10 et duas sortes esse præ-
cepit, unam Populi Dei, et al-
teram cunctarum Gentium.
11 Venitque utraque sors in statu-
tum ex illo iam tempore diem
coram Deo universis gentibus:
12 et recordatus est Dominus
populi sui, ac misertus est here-
ditatis suæ. 13 Et observabuntur

Kas yra ebraiškame tekste, išverčiau visai ištikimai. Kas gi toliaus eina, radau parašyta visų vartojamame leidinyje graikų kalba ir raidėmis. Tuotarpu knygos gale buvo šis perskyrimas, prieš kurį savo papročiu padėjau tam tikrą ženklelį, tai yra jiešmelį.

4 O Mardokajis tarė: Tai Dievo
padaryta. 5 Aš atsimenu sapną,
kurį sapnavau; jis tą-pat reiškė;
ir nieko iš to neliko neišsipildę.
6 Mažas šaltinis, iš kurio užaugo
upė ir kurs pavirto šviesa ir saule,
ir patvino vandens daugybe, yra
tai Estera, kurią karalius vedė
ir norėjo, kad ji butu karalienė.
7 Du gi slibinu, tai aš ir Amanas.
8 Susirinkusios tautos yra tie, kurie
mėgino išnaikinti žydų vardą.
9 Mano gi tauta yra Izraėlis, kurs
šaukėsi į Viešpatį, o Viešpats
išgelbėjo savo tautą ir išliuosavo
mus nuo visų nelaimių ir padarė
didžių ženklų ir stebuklų tarp
tautų; 10 ir įsakė, kad butu
du likimu: vienas Dievo tautos,
o kitas visų tautų. 11 Abudu
likimu atėjo į Viešpaties akyvaizdą
nuo ano jau laiko paskirtoje visoms
tautoms dienoje. 12 o Viešpats at-
siminė savo tautą ir pasigailėjo
savo tėvainystės. 13 Ir tos dienos
bus užlaikytos Adaro mėnesyje,
keturioliktoje ir penkioliktoje to
mėnesio dienoje su visu uolumu ir
džiaugsmu surinktos į vieną burį.

10, 4—11, 1. Esteros knyga užbaigiama Mardokajo patėmijimais, kaip jis suprato seniaus sapnuotą sapną, kurs pasirodė buvusi pranašystė apie aprašytus Esteros knygoje atsitikimus.

Kas yra ebraiškame... Čionai ir šešiose vietose žemiaus dedama kritiški šv. Jieronymo patėmijimai apie deuterokanoniškasias Esteros knygos dalis. Apie tų deuterokan. dalių autentiškumą vz. įvedimą 781 pusl.

(4) *Atsimenu sapną.* Vz. žem. 11, 2—12. — **(10)** *Kad butu du likimu...* Aliuzija į tai, kaip Amanas norėjo išburti, kurioje dienoje reikia išžudyti žydai. Vz. aug. 3, 7; 9, 24. — **(11)** *Paskirtoje dienoje.* Gr. t.: teismo dienoje. — **(12)** *Pasigailėjo.* Gr. t.: padarė teismą.

dies isti in mense Adar quartadecima, et quintadecima die eiusdem mensis, cum omni studio, et gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

Caput XI. [1] Anno quarto regnantibus Ptolemæo, et Cleopatra, attulerunt Dosithæus, qui se Sacerdotem, et Levitici generis ferebat, et Ptolemæus filius eius hanc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum Ptolemæi filium in Jerusalem.

tautos per visas paskesnes Izraėlio tautos kartas.

11. perskyrimas. [1] Ketvirtais metais, karaliaujant Ptolemajui ir Kleopatrai, Dositiejus, kurs sakėsi esąs kunigas iš Lėvio giminės, ir jo sunus Ptolemajis atnešė šitą Purimo laišką, kurį, jis sakė, vertęs Ptolemajo sunus Lysimachas Jeruzalėje.

Mardokajo sapnas ir pasakymas karaliui apie suokalbį prieš jį.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

[2] Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardochæus filius Jairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Beniamin:
[3] homo Judæus, qui habitabat in urbe Susis, vir magnus, et inter primos aulæ regiæ. [4] Erat autem de eo numero captivorum, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalem cum Jeconia rege Juda: [5] et hoc eius

Taipogi šita pradžia buvo visų vartojamame leidinyje; bet jos nėra nei ebraiškame tekste, nei pas kurį nors iš vertėjų.

[2] Antrais metais, karaliaujant Artakserksui Didžiajam, pirmoje Nisano mėnesio dienoje, Kiso sunaus Semėjo sunaus Jairo sunus Mardokajis is Benjamino giminės sapnavo sapną. [3] Jis buvo žydas, gyvenąs Susos mieste, galingas žmogus ir vienas iš pirmųjų karaliaus rumuose. [4] Buvo gi jis iš to skaitliaus belaisvių, kuriuos Babylono karalius Nabukodonosoras yra perkėlęs iš Jeruzalės draug su Judo

---

(11, 1) *Karaliaujant Ptolemajui*. Spėjama, kad tai buvęs Ptolemajis Filometoris (181—145 m. pirm. Kr.), kurs buvo gana palankus žydams. — *Atnešė šitą Purimo laišką:* visą Esteros knygą, kurioje buvo ne tik protokanoniškos dalis, bet ir deuterokanoniškos. Šitas visas patėmijimas apie Esteros knygos atnešimą (11, 1) parašytas ne knygos autoriaus, bet Aleksandrijos žydų, kurie keletu žodžių norėjo paminėti apie gautą iš Jeruzalės dovaną.

11, 2—12, 6. Mardokajo sapnas apie Esteros knygoje papasakotus atsitikimus (11, 2—12) yra visos knygos įžanga. Su ja sujungtas pasakojimas apie tai, kaip Mardokajis sužinojo apie suokalbį prieš karalių ir davė jam apie tai žinią (12, 1—6). Tuo pasakojimu papildomos žinios 2, 21—23.

Taipogi šito... Antras šv. Jieronymo patėmijimas.

(2) *Antrais metais...* Todėl penkeriais metais anksčiaus už Esteros ištekėjimą už Asvero. — *Artakserksui:* Kserksui. Viename iš gr. rankraščių: Asverui. — **(3)** *Galingas žmogus...* Čionai rasi išanksto pasakyta, kuo Mardokajis buvo tik vėliaus, žuvus Amanui. **(4)** *Iš to skaitliaus belaisvių.* Ne pats Mardokajis buvo atvestas į nelaisvę,

somnium fuit: Apparuerunt
voces, et tumultus, et tonitrua,
et terræmotus, et conturbatio
super terram: 6 et ecce duo draco-
nes magni, paratique contra se in
prælium. 7 Ad quorum clamorem
cunctæ concitatæ sunt nationes,
ut pugnarent contra gentem
iustorum. 8 Fuitque dies illa
tenebrarum et discriminis, tribu-
lationis et angustiæ, et ingens
formido super terram. 9 Contur-
bataque est gens iustorum timen-
tium mala sua, et præparata ad
mortem. 10 Clamaveruntque ad
Deum: et illis vociferantibus,
fons parvus crevit in fluvium
maximum, et in aquas plurimas
redundavit. 11 Lux et sol ortus
est, et humiles exaltati sunt, et
devoraverunt inclytos.

12 Quod cum vidisset Mardo-
chæus, et surrexisset de strato,
cogitabat quid Deus facere vellet:
et fixum habebat in animo, scire
cupiens quid significaret somnium.

Caput XII. 1 Morabatur autem
eo tempore in aula regis cum
Bagatha et Thara eunuchis regis,
qui ianitores erant palatii. 2 Cum-
que intellexisset cogitationes
eorum, et curas diligentius per-
vidisset, didicit quod conarentur
in regem Artaxerxem manus mit-
tere, et nunciavit super eo regi.
3 Qui de utroque, habita quæ-
stione, confessos iussit duci ad
mortem. 4 Rex autem quod
gestum erat, scripsit in commen-
tariis: sed et Mardochæus rei
memoriam litteris tradidit. 5 Præ-

karaliumi Jekoniju. 5 Jo gi sap-
nas buvo toks: Pasigirdo balsų,
tranksmo, o griausmo, žemės
drebėjimo ir sumišimo ant žemės,
6 ir štai buvo du didžiu slibinu,
pasiryžusiu kauties vienas su kitu.
7 Jiedviem šaukiant, sujudo visos
tautos, kad kovotu prieš teisiųjų
tautą. 8 Buvo tai diena tamsybės
ir pavojaus, sielvarto ir suspau-
dimo, ir pasidarė didžiausis išgąstis
ant žemės. 9 Nusigando tauta
teisiųjų, kurie bijojo savo nelai-
mių, ir rengėsi mirti. 10 Jie šaukėsi
į Dievą, o jiems šukaujant, iš
mažo šaltinio užaugo didžiausi
upė ir patvino apsčiausiu vande-
nimi. 11 Užtekėjo šviesa ir saulė,
o nužemintieji liko išaugštinti ir
prarijo prakilniuosius.

12 Pamatęs tai Mardokajis ir
atsikėlęs iš patalo, manė, ką Dievas
nori padaryti, ir įsidėjo sau į širdį,
norėdamas žinoti, ką reiškia sapnas.

12. perskyrimas. 1 Tuo gi laiku
jis buvo karaliaus rumuose draug
su karaliaus kamarponiais Bagata
ir Tara, kuriuodu buvo rumų
durininkai. 2 O supratęs jų mintis
ir uoliaus įsižiurėjęs į jų sumany-
mus, patyrė, kad jie nori pakelti
ranką prieš karalių Artakserksą,
ir pasakė apie tai karaliui. 3 Tasai
padaręs tardymą apie abudu, prisi-
pažinusius liepė vesti nužudyti.
4 Karalius įrašydino į metraščius,
kas buvo atsitikę; taipogi ir Mardo-
kajis aprašė atminčiai tą dalyką.
5 Karalius įsakė jam pasilikti rumu

---

bet jo seneliai. — **(10)** *Iš mažo šaltinio...:* iš niekam nežinomos Edisos pasidarė įtekminga Persų karaliaus žmona.

(12) *Ką reiškia sapnas.* Sapnas buvo labai nepaprastas. Mardokajis manė, kad tai Dievo duodamas perspėjimas; bet ką jis reiškė, tuotarpu nebuvo galima suprasti.

(12, 1) *Tuo gi laiku...* Keleriems metams praslinkus po sapno, kuomet Estera buvo jau karalienė. — **(2)** *Pasakė:* tarpininkaujant Esterai. — **(5)** *Dovanų.* Tos dovanos buvo matomai visai men-

cepitque ei rex, ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus.
[6] Aman vero filius Amadathi bugæus erat gloriosissimus coram rege, et voluit nocere Mardochæo, et populo eius pro duobus eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.
Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine.

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus.

kieme ir davė jam už apskelbimą dovanų.
[6] O Adamaties sunus Amanas Bugietis buvo garbingiausis karaliaus akyvaizdoje ir norėjo pakenkti Mardokajui ir jojo tautai dėl dviejų užmuštųjų karaliaus kamarponių.

Iki čionai įžanga.
Kas toliaus eina, buvo toje vietoje, kame knygoje parašyta;

Ir jie išplėšė jų gėrybes arba lobį.

Tai radome tik visų vartojamame leidinyje.

Asvero nutarimas išžudyti žydus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit,
Caput XIII. [1] Rex maximus
Artaxerxes ab India usque
Æthiopiam centum vigintiseptem provinciarum principibus, et
ducibus, qui eius imperio subiecti
sunt, salutem. [2] Cum plurimis
gentibus imperarem, et universum orbem meæ ditioni subjugassem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subjectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.
[3] Quærente autem me a
consiliariis meis quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia et fide ceteros præcellebat, et erat post regem secundus, Aman
nomine, [4] indicavit mihi in toto

Laiško gi nuorašas buvo toks:
13. perskyrimas. [1] Artakserksas
Didysai, karalius nuo Indijos iki
Aitiopijai, siunčia pasveikinimą šimto dvidešimt septynių žemių kunigaikščiams ir vadams, kurie
yra po jo valdžia. [2] Viešpataudamas ant daugelio tautų ir pavergęs savo valdžion visą pasaulį, aš anaiptol nenorėjau piktai naudoties galybės didumu, o tik malonumu ir romumu valdyti pavaldinius, kad jie tyliai praleisdami savo gyvenimą be jokios baimės naudotusi pageidaujama visiems
žmonėms ramybe. [3] Pasiklausus
gi man mano patarėjus, kaip butu galima tai išpildyti, vienas, pervišyjąs kitus išmintimi ir ištikimumu ir po karaliaus antrasis, vardu
Amanas, [4] nurodė man esant išsi-

kos, nes jų nepaminėta metraščiuose. Plg. aug. 6, 3. — **(6)** *Bugietis.* Rasi iškreiptas žodis vietoje: Agagietis. Kitame rankraštyje: Makedonietis. — *Dėl dviejų...* Jie regimai buvo artimi prieteliai Amano, kuriam suokalbis prieš karalių nebuvo visai svetimas dalykas. Plg. žem. 16, 12.
Iki čionai... Trečias šv. Jieronymo patėmijimas
Ir jie išplėšė... Vz. aug. 3, 13.

13,1—7. Čionai dedama ištisas nuorašas Asvero laiško, išleisto patariant Amanui prieš žydus, kuriuomi leidžiama jie išžudyti. To laiško turinys randasi aug. 3, 13. 14.
(13, 2) *Visą pasaulį.* Paprastas senobės valdovų pasigyrimas. — **(3)** *Mano patarėjus:* Vz. aug. 1, 14. — **(4)** *Tautą.* Karaliaus nutarime tauta net neišvardijama. — *Naujus įstatus:* įstatus paliečiančius žydų religiją. — *Niekinanti*

orbe terrarum populum esse dis-
persum, qui novis uteretur legi-
bus, et contra omnium Gentium
consuetudinem faciens, Regum
jussa contemneret, et universarum
concordiam nationum sua dissen-
sione violaret. 5 Quod cum didi-
cissemus, videntes unam gentem
rebellem adversus omne hominum
genus perversis uti legibus,
nostrisque iussionibus contraire,
et turbare subiectarum nobis pro-
vinciarum pacem atque concor-
diam, 6 iussimus ut quoscumque
Aman, qui omnibus provinciis
præpositus est, et secundus a rege,
et quem patris loco colimus,
monstraverit, cum coniugibus ac
liberis deleantur ab inimicis suis,
nullusque eorum misereatur,
quartadecima die duodecimi men-
sis Adar anni præsentis: 7 ut
nefarii homines uno die ad in-
feros descendentes, reddant im-
perio nostro pacem, quam turba-
verant.

Hucusque exemplar epistolæ.
Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi, ubi legitur,

Pergensque Mardochæus, fecit om-
nia, quæ ei mandaverat Esther,

Nec tamen habentur in Hebraico et apud nullum penitus feruntur interpretum.

sklaisčiusią visame pasaulyje tautą,
kuri turinti sau naujus įstatus ir,
darydama prieš visų tautų paprotį,
niekinanti karalių paliepimus ir
savo skirtumu ardanti visų tautų
sutartį. 5 Tai patyrę ir matydami,
kad viena tauta kelia maištą prieš
visą žmonių giminę, laikosi neti-
kusių įstatų, priešinasi musų pa-
liepimams ir griauna mums paverg-
tųjų žemių ramybę ir santaiką,
6 mes liepėme, idant visi, kuriuos
Amanas, paskirtas visų žemių virši-
ninku, antrasis po karaliaus ir
musų gerbiamas kaip tėvas, nuro-
dys, butu jųjų neprietelių išnai-
kinti draug su pačiomis ir vaikais,
ir kad neivienas nepasigailėtu jų
keturioliktoje dienoje dvylikto šių
metų mėnesio Adaro; 7 kad nelem-
tieji žmonės, nužengdami viena
diena į mirusiųjų buveinę, sugrą-
žintu musų karalystei ramybę,
kurią suardė.

Iki čionai laiško nuorašas.
Kas toliaus eina, radau parašyta po tos vietos, kame skaitoma:

Išėjęs Mardokajis, padarė visa,
ką Estera buvo jam įsakiusi.

Bet to nėra ebraiškame tekste ir nerandama nei pas vieną iš vertėjų.

Mardokajo ir Esteros malda.

8 Mardochæus autem deprecatus
est Dominum, memor omnium

8 Mardokajis gi meldėsi Vieš-
pačiui, atsimindamas visus jo dar-

---

karaliaus paliepimus. Čia remtasi ta aplinkybe, kad Mardokajis nesutiko atiduoti Amanui paskirtos pagarbos. Vz. aug. 3, 2; žem. 13, 12... — (6) *Kaip tėvas.* Plg. 2 Kron. 2, 13; 4, 16. — *Keturioliktoje dienoje.* Rasi tą dieną turėjo buti užbaigtas žydų išžudymas; bet galėjo buti, kad perrašinėtojas paklydęs padėjo 14 dieną vietoje tryliktos. Vz. aug. 3, 12; 9, 1, 17; 6, 20.

Iki čionai... Ketvirtas šv. Jieronymo patėmijimas.
Išėjęs Mardokajis.. Vz. aug. 4, 17. 13, 8—14, 19. Mardokajis savo maldoje šlovina Dievo visagalybę, pasako, kodėl jis nenorėjo priklaupti prieš Amaną (13, 8—14) ir prašo, kad Dievas apgintu savo tautą (13, 15—18). Estera meldžiasi labai nuolankiai, išpažįsta, kad žydų išvedimas į nelaisvę buvo

operum eius, 9 et dixit: Domine
Domine rex omnipotens, in di-
tione enim tua cuncta sunt posita,
et non est qui possit tuæ resistere
voluntati, si decreveris salvare
Israel. 10 Tu fecisti cælum et
terram, et quidquid cæli ambitu
continetur. 11 Dominus omnium
es, nec est qui resistat majestati
tuæ. 12 Cuncta nosti, et scis quia
non pro superbia et contumelia,
et aliqua gloriæ cupiditate fe-
cerim hoc, ut non adorarem Aman
superbissimum, 13 (Libenter enim
pro salute Israel etiam vestigia
pedum eius deosculari paratus es-
sem), 14 sed timui ne honorem
Dei mei transferrem ad hominem,
et ne quemquam adorarem, ex-
cepto Deo meo. 15 Et nunc Do-
mine rex Deus Abraham miserere
populi tui, quia volunt nos ini-
mici nostri perdere, et heredi-
tatem tuam delere. 16 Ne des-
picias partem tuam, quam rede-
misti tibi de Ægypto. 17 Exaudi
deprecationem meam, et propitius
esto sorti et funiculo tuo, et con-
verte luctum nostrum in gaudium,
ut viventes laudemus nomen tu-
um Domine, et ne claudas ora te
canentium. 18 Omnis quoque Is-
rael pari mente et obsecratione
clamavit ad Dominum, eo quod
eis certa mors impenderet.

Caput XIV. 1 Esther quoque
regina confugit ad Dominum,
pavens periculum, quod immine-
bat. 2 Cumque deposuisset vestes

bus, 9 ir tarė: Viešpatie, Viešpatie,
Visagalis karaliau, nes visa pasi-
lieka tavo valdžioje ir nėra, kas
galėtu pasipriešinti tavo valiai, jei tu
nutarei išgelbėti Izraėlį. 10 Tu
padarei dangų ir žemę ir visa,
kas yra dangaus plote. 11 Tu esi
visų Viešpats, ir nėra, kas priešin-
tusi tavo didenybei. 12 Tu visa
žinai ir žinai, kad ne iš puikybės
ir ne dėl pasityčiojimo ir ne iš
kokio nors garbės troškimo pa-
dariau taip, kad negarbinau pui-
kiausio Amano, 13 (nes Izraėliui
išgelbėti bučiau noriai pasiryžęs
bučiuoti net jo kojų pėdsakas),
14 bet aš bijojau perkelti mano
Dievo garbę ant žmogaus, ir gar-
binti ką nors kitą, be mano Dievo.
15 O dabar, Viešpatie, Karaliau,
Abraomo Dieve, pasigailėk savo
tautos, nes musų neprieteliai nori
pražudyti mus ir išnaikinti tavo
tėvainystę. 16 Nepaniekink savo
dalies, kurią atpirkai sau iš Aigyp-
to. 17 Išklausyk mano maldavimą
ir buk malonus savo daliai ir
liktienai ir paversk musų liudėsį
į džiaugsmą, kad likę gyvi šlovin-
tumėm tavo vardą, Viešpatie; ir
neužčiaupk burnos tų, kurie tave
šlovina. 18 Taipogi visas Izraėlis
tokia pat mintimi ir malda šau-
kėsi į Viešpatį, nes jų laukė tikra
mirtis.

14. perskyrimas. 1 Taipogi kara-
lienė Estera šaukėsi į Viešpatį,
bijodama grumojančio pavojaus.
2 Ji, nusivilkus karališkuosius dra-

---

užpelnytas, bet draug maldauja, kad Dievas apsaugotu juos nuo didesnės nelaimės (14, 1—10) ir padėtu jai karaliaus akyvaizdoje, nes ji neperžengusi savo valia Dievo įstatymo (14, 11—18).

(9) *Nėra, kas galėtu pasipriešinti.* Dievo visagalybė gali niekais paversti visus Asvero ir Amano nutarimus. — (12) *Negarbinau:* priklaupdamas ir parpuldamas ant žemės. — (13) *Bučiuoti net jo kojų pėdsakas.* Didžio Mardokajo nuolankumo ženklas. — (17) *Išklausyk...* Iš šitos eilutės padaryta Bažnyčios malda mišiose seredoje po antros gavėnios nedėlios.

(14, 1) *Bijodama grumojančio...* Gr. t.: atsiradus mirties kovoje. — (2) *Apvalkalus, tinkančius...:* ašutinę. — *Rovė sau plaukus...* Didžiausio skausmo

regias, fletibus et luctui apta in-
dumenta suscepit, et pro un-
guentis variis, cinere et stercore
implevit caput, et corpus suum
humiliavit jejuniis: omniaque
loca, in quibus antea lætari con-
sueverat, crinium laceratione com-
plevit.
3 Et deprecabatur Dominum
Deum Israel, dicens: Domine mi,
qui rex noster es solus, adjuva
me solitariam, et cujus præter te
nullus est auxiliator alius. 4 Peri-
culum meum in manibus meis est.
5 Audivi a patre meo quod tu
Domine tulisses Israel de cunctis
Gentibus, et patres nostros ex om-
nibus retro majoribus suis, ut pos-
sideres hereditatem sempiternam,
fecistique eis sicut locutus es.
6 Peccavimus in conspectu tuo, et
idcirco tradidisti nos in manus
inimicorum nostrorum: 7 colui-
mus enim deos eorum. Justus es
Domine: 8 et nunc non eis suffi-
cit, quod durissima nos opprimunt
servitute, sed robur manuum sua-
rum, idolorum potentiæ depu-
tantes. 9 volunt tua mutare pro-
missa, et delere hereditatem tuam,
et claudere ora laudantium te, at-
que extinguere gloriam templi et
altaris tui, 10 ut aperiant ora
Gentium, et laudent idolorum for-
titudinem, et prædicent carnalem
regem in sempiternum.
11 Ne tradas Domine scep-
trum tuum his, qui non
sunt, ne rideant ad rui-

bužius, ėmė apvalkalus tinkančius
raudojimams ir geduliui, o užuot
visokių tepalų pabarstė sau ant
galvos pelenų ir dulkių, žemino
savo kuną alkinimais, o visose
vietose, kuriose pirma buvo pra-
tusi linksmintis, rovė sau plau-
kus.
3 Ir maldavo Viešpatį, Izraėlio
Dievą, sakydama: mano Viešpatie,
kursai vienas esi musų karalius,
padėk man apleistajai ir kuriai
be tavęs nėra kito padėjėjo. 4 Mano
pavojus yra mano rankose. 5 Aš
girdėjau nuo savo tėvo, kad tu,
Viešpatie, išrinkai Izraėlį iš visų
tautų ir musų tėvus iš višų jų
senesnių pranokėjų, idant turė-
tumei amžiną tėvainystę, ir pa-
darei jiems, kaip esi kalbėjęs. 6 Mes
nusidėjome tavo akyvaizdoje, ir
todėl tu padavei mus į musų neprie-
telių rankas, 7 nes mes garbinome
jų dievus. Te esi teisingas, Vieš-
patie! 8 Bet dabar jiems negana,
kad spaudžia mus kiečiausia ver-
gyste; pasavindami stabų galybei
savo rankų stiprumą, 9 jie nori
atmainyti tavo pažadėjimus, išdil-
dyti tavo tėvainystę, užčiaupti
burnas šlovinančiųjų tave ir panai-
kinti tavo bažnyčios ir altoriaus
garbę, 10 kad atvertu pagonių bur-
nas, ir šlovintu stabų stiprybę, ir
skelbtu per amžius kuniškąjį kara-
lių.
11 Neatiduok, Viešpatie, savo
karališkos lazdos tiems, kurie yra
niekai, kad nesijuoktu, mums

---

ir sielvarto ženklas. Plg. Ezdr. 9, 2; Job. 1, 20.

(4) *Yra mano rankose:* labai arti manęs. Plg. 1 Kar. 28, 21 ir k. — **(7)** *Nes mes garbinome...* Plg. Atk. 28, 1, 15; 30, 17. — **(8)** *Pasavindami stabų...* Gr. t.: jie padėjo savo rankas ant savo stabų rankų, t. y. padarė su jais tikrą sandorą, paduodami savo rankas stabams, taippat kaip žmonės patvirtina savo sutartis, paduodami vieni kitiems ranką. — **(9)** *Nori atmainyti...:* padaryti taip, kad Dievo pažadėjimai žydų tautai neišsipildytu. — **(10)** *Kuniškąjį karalių:* Persų karalių, kurs budamas žmogus miršta.

(11) *Karališkos lazdos:* skėptro, kurs yra karališkos valdžios ženklas. — *Kurie yra niekai:* netikri pagonių dievai. — *Kurs pradėjo siausti...:* Amanas.

nam nostram: sed converte con-
silium eorum super eos, et eum,
qui in nos cœpit sævire, disperde.
[12] Memento Domine, et ostende te
nobis in tempore tribulationis
nostræ, et da mihi fiduciam Do-
mine rex deorum, et universæ
potestatis: [13] tribue sermonem
compositum in ore meo in con-
spectu leonis, et transfer cor illius
in odium hostis nostri, ut et ipse
pereat, et ceteri, qui ei consentiu-
unt. [14] Nos autem libera manu
tua, et adjuva me, nullum aliud
auxilium habentem, nisi te, Do-
mine, qui habes omnium scien-
tiam, [15] et nosti quia oderim glo-
riam iniquorum, et detester cubile
incircumcisorum, et omnis alieni-
genæ. [16] Tu scis necessitatem me-
am, quod abominer signum super-
biæ et gloriæ meæ, quod est
super caput meum in diebus osten-
tationis meæ, et detester illud
quasi pannum menstruatæ, et non
portem in diebus silentii mei,
[17] et quod non comederim in
mensa Aman, nec mihi placuerit
convivium regis, et non biberim
vinum libaminum: [18] et num-
quam lætata sit ancilla tua, ex
quo huc translata sum usque in
præsentem diem, nisi in te Do-
mine Deus Abraham. [19] Deus for-

žunant, bet atkreipk jų sumanymą
prieš juos ir sunaikink tą, kurs
pradėjo siausti prieš mus. [12] Atsi-
mink, Viešpatie, ir parodyk mums
save musų sielvarto metu, ir duok
mums pasitikėjimo, Viešpatie, die-
vų ir visokios galybės karaliau!
[13] Įdėk man į burną dailių žo-
džių liuto akyvaizdoje ir pripildyk
jo širdį neapykanta musų neprie-
telio, kad ir jis pražutu ir kiti,
kurie jam pritaria. [14] Mus gi iš-
gelbėk savo ranka ir padėk man,
neturinčiai jokios kitos pagalbos,
kaip tik tave, Viešpatie, kurs
žinai visus dalykus [15] ir žinai, kad
aš neapkenčiu neteisiųjų garbės ir
bjauriuos neapipjaustytųjų ir kiek-
vieno svetimtaučio guolio. [16] Tu
žinai mano reikalą, kad aš bjau-
riuos mano puikybės ir garbės
ženklo, esančio aut mano galvos
mano pasirodymo dienomis ir
bodžiuos jo kaip nešvariu krauju
sutepto skarmalo ir nenešioju mano
tylėjimo dienomis, [17] ir kad neval-
giau prie Amano stalo, ir man
nepatiko karaliaus pokilis ir ne-
gėriau liejamųjų aukų vyno, [18] ir
niekuomet nesilinksmino tavo tar-
naitė nuo to laiko, kaip esu per-
kelta čionai, iki šiaidienai, kaip
tiktai tavimi, Viešpatie, Abraomo
Dieve. [19] Dieve galingęsnis už

— **(13)** *Liuto:* karaliaus Asvero. Liutu gana dažnai vadinama šv. Rašte ypatos galingos ir baisios. — **(15)** *Kad neapkenčiu...* Estera verta, kad Dievas išklausytu jos maldą, nes ji pasiliko jam ištikima ir jį vieną mylėjo visa širdimi, nežiuriut nepatogių gyvenimo aplinkybių, kuriose buvo atsiradusi. Į tas aplinkybes ji pateko ne savo valia, bet išdalies priversta, o išdalies klausydama savo globėjo patarties. — **(16)** *Garbės ženklo:* karališkojo vainiko, kurs reikėjo nešioti, kuomet Estera turėdavo pasirodyti viešai kaipo karalienė. — **(17)** *Liejamųjų aukų...* vyno, kurs buvo aukojamas stabams, arba bent kurio dalis buvo jiems išliejama. — **(18)** *Tiktai tavimi, Viešpatie...* Pasaulyje yra, sako šv. Augustinas, žmonių dvejopos rušies; vieni mano apie dangų, o kiti apie žemę. Vienų širdis guli pakasta po žemiškais dalykais, kitų širdis suvienyta su angelais; vieni pasitiki žemiškomis gėrybėmis ir apgaulingais pasaulio turtais, kiti kreipia visus savo troškimus prie dangiškųjų gėrybių, pažadėtų jiems Dievo, kurs negali suklaidinti. Estera buvo pagarboje ir džiaugmuose, bet ji niekino visa, o jos linksmybė buvo Dievuje ir dieviškųjų dalykų apmąstyme.

tis super omnes, exaudi vocem eorum, qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo.

visus, išklausyk balsą tų, kurie neturi jokios kitos vilties, ir išgelbėk mus iš neteisiųjų rankos, ir išliuosuok mane nuo mano baimės.

Atėjimas nešauktos Esteros pas karalių.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

Caput XV. [1] Et mandavit ei (haud dubium quin esset Mardochæus) ut ingrederetur ad regem, et rogaret pro populo suo et pro patria sua. [2] Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem: [3] et tu invoca Dominum, et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte.

Necnon et ista quæ subdita sunt.

[4] Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua. [5] Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem Deum, assumpsit duas famulas, [6] et super unam quidem innitebatur, quasi præ deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens: [7] altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. [8] Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, et gratis ac nitentibus oculis

15. perskyrimas.

Taipogi štai ką radome pridėta visų vartojamame leidinyje.

[1] Ir įsakė jai (beabejo, buvo tai Mardokajis) eiti pas karalių ir prašyti už savo tautą ir už savo tėvynę. [2] Atsimink (tarė) savo žemybės dienas, kaip buvai penėta mano ranka, nes Amanas, antrasis po karaliaus, kalbėjo prieš mus, kad mus pražudytu; [3] taipogi tu šaukkies į Viešpatį ir kalbėk karaliui už mus, ir išliuosuok mus nuo mirties.

Taipogi ir tai, kas toliaus eina.

[4] Trečioje gi dienoje ji nusivilko savo gedulio drabužius ir apsisiąutė savo šlove. [5] O žibėdama karališkuose rubuose ir pasimeldus visų vedėjui ir gelbėtojui Dievui, pasiėmė dvi tarnaiti, [6] ir lyg-kad nebegalėdama dėlei lepumo ir perdidžio opumo pati panešti savo kuno, ant vienos ji buvo pasirėmusi, [7] antra gi tarnaitė sekė valdovę, palaikydama nusileidžiančius ant žemės apdarus. [8] Jos veidas buvo pateptas rožės varsa, akįs meilios ir blizgančios; bet taip ji slėpė nuliudusią ir di-

---

15, 1—10. Estera Mardokajo perspėta, kad ji turi eiti pas karalių prašyti žydų išgelbėjimo (1—3), apsivilkus karališkais drabužiais, ateina nešaukta pas Asverą, bet pamačius jo rustų veidą labai išsigąsta (4—10). Tečiau Asveras umai nusiramina ir priima karalienę labai maloniai (11—19).

(15, 1) *Ir įsakė jai...* 1—3 eil. pilniaus išreiškiama tai, kas pasakyta aug. 4, 13. 14. — *Už savo tėvynę:* Palestiną, kurioje kitados gyveno Esteros pranokėjai. — **(2)** *Savo žemybės dienas:* kuomet Estera nebuvo dar karalienė, kuomet ji kaipo našlaitė gyveno Mardokajo namuose.

(4) *Trečioje gi dienoje...* 4—19 eil. plačiaus aprašyta tai, kas aug. 5, 1. 2. tik paminėta. — **(6)** *Ir lyg-kad nebegalėdama...* Taip matomai darydavo

tristem celabat animum, et ni-
mio timore contractum. 9 In-
gressa igitur cuncta per ordinem
ostia, stetit contra regem, ubi ille
residebat super solium regni sui,
indutus vestibus regiis, auroque
fulgens, et pretiosis lapidibus,
eratque terribilis aspectu. 10 Cum-
que elevasset faciem, et ardenti-
bus oculis furorem pectoris indi-
casset, regina corruit, et in pallo-
rem colore mutato, lassum super
ancillulam reclinavit caput.
11 Convertitque Deus spiritum
regis in mansuetudinem, et festi-
nus ac metuens exilivit de
solio, et sustentans eam ulnis,
suis, donec rediret ad se, his
verbis blandiebatur: 12 Quid
habes Esther? Ego sum frater
tuus, noli metuere. 13 Non
morieris: non enim pro te, sed
pro omnibus hæc lex constituta
est. 14 Accede igitur, et tange
sceptrum. 15 Cumque illa reticeret,
tulit auream virgam, et po-
suit super collum eius, et oscula-
tus est eam, et ait: Cur mihi non
loqueris? 16 Quæ respondit: Vidi
te domine quasi Angelum Dei,
et conturbatum est cor meum
præ timore gloriæ tuæ. 17 Valde
enim mirabilis es domine, et fa-
cies tua plena est gratiarum.
18 Cumque loqueretur, rursus cor-
ruit, et pene exanimata est. 19 Rex
autem turbabatur, et omnes mi-
nistri eius consolabantur eam.

džiausios baimės suspaustą sielą.
9 Taigi, išėjus pro visas iš eilios
duris, ji atsistojo prieš karalių,
kame jis sėdėjo savo karalystės
soste, apsivilkęs karališkais dra-
bužiais ir žibąs nuo aukso ir
brangių akmenų, ir buvo baisus
pasižiurėti. 10 Jam pakėlus veidą
ir degančiomis akimis parodžius
savo krutinės narsą, karalienė su-
kniubo, jos veido varsa pasidarė
išblyškusi, ir ji nuleido pailsusią
galvą ant tarnaitės.
11 Bet Dievas permainė kara-
liaus širdį, ir ji pasidarė romi; jis
skubiai ir su baime pašoko nuo
savo sosto ir palaikydamas ją savo
rankomis, kolei ji neatsigavo, mei-
liai kalbėjo tokiuos žodžius: 12 Kas
tai yra, Estera? Aš tavo brolis;
nebijok; 13 nemirsi, nes tas įstatas
išleistas ne tau, bet visiems kitiems.
14 Taigi, prisiartink ir prisiliesk
karališkosios lazdos. 15 O kadangi
ji tylėjo, jis ėmė auksinę lazdą,
padėjo jai ant kaklo, pabučiavo ją
ir tarė: Kodėl man nekalbi? 16 Ji
atsakė: Mačiau tave, valdove, kaip
Dievo angelą, ir mano širdis pa-
bugo, apimta baimės tavo garbės.
17 Nes tu labai stebėtinas, val-
dove, ir tavo veidas pilnas malonės.
18 Bekalbėdama ji vėl sukniubo ir
beveik apalpo. 19 Karalius gi
nusigando, ir visi jo tarnai ra-
mino ją.

---

visos išlepusios didžiunų moterįs. Estera prie to papročio taikosi. — **(9)** *Buvo baisus pasižiurėti...* Senobės paveikslai, ant kurių galima matyti įvaizdintus Persų karalius, patvirtina, kad karalius pasirodavo pilnas nepaprastos didenybės. Didį įspudį daręs savo išvairda ypač Kserksas (Herod. 7, 187). — **(10)** *Savo krutinės narsą.* Atėjimas nešauktos Esteros be gauto leidimo karaliui pasirodė esąs jo didenybės paniekinimas.

(11) *Dievas permainė...* Umai įvykusios atmainos karaliaus upe, todėl ir tolesnio jo palankumo Esterai ir žydams pirmoji ir vyriausioji priežastis buvo Dievas. — **(12)** *Aš tavo brolis...* Brolis skaitosi prigimtas seserų globėjas. Plg. Prad. 33, 10; 1 Kar. 29, 9; 2 Kar. 14, 17, 20.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Judæis ad totas regni sui provincias misit: quod et ipsum in Hebraico volumine non habetur.

Caput XVI. [1] Rex magnus Ar-
taxerxes ab India usque Æthi-
opiam centum vigintiseptem pro
vinciarum ducibus ac principibus,
qui nostræ jussioni obediunt, sa-
lutem dicit.
[2] Multi bonitate principum
et honore, qui in eos collatus
est, abusi sunt in superbiam:
[3] et non solum subjectos regibus
nituntur opprimere, sed datam
sibi gloriam non ferentes, in ip-
sos, qui dederunt, moliuntur in-
sidias. [4] Nec contenti sunt gratias
non agere beneficiis, et humani-
tatis in se jura violare, sed Dei
quoque cuncta cernentis arbitran-
tur se posse fugere sententiam.
[5] Et in tantum vesaniæ prorupe-
runt, ut eos, qui credita sibi offi-
cia diligenter observant, et ita
cuncta agunt ut omnium laude
digni sint, mendaciorum cuni-
culis conentur subvertere, [6] dum
aures principum simplices, et ex
sua natura alios æstimantes, cal-
lida fraude decipiunt. [7] Quæ res
et ex veteribus probatur historiis,
et ex his, quæ geruntur quotidie,
quo modo malis quorumdam sug-

16. perskyrimas.

Nuorašas karaliaus Artakserkso laiško, kurį jis siuntė dėl žydų visoms savo karalystės žemėms. Jo taipogi nėra ebraiškame tekste.

[1] Artakserksas Didysai, karalius
nuo Indijos iki Aitiopijai, siunčia
pasveikinimą šimto dvidešimt sep-
tynių žemių valdovams ir kuni-
gaikščiams, kurie klauso musų
paliepimų.
[2] Daugelis, keldamies į puikybę,
piktai pasinaudojo kunigaikščių ge-
rumu ir pagarba, kuri buvo jiems
suteikta, [3] ir ne tiktai stengiasi
slėgti karalių pavaldinius, bet nepa-
keldami sau suteiktos garbės, ren-
gia sląstus tiems, kurie yra ją
davę. [4] Negana jiems, kad nedė-
koja už geradarystes ir patįs savyje
laužo žmoniškumo teises, bet jie
tariasi galį išvengti visa matan-
čiojo Dievo ištarmės. [5] Jie priėjo
prie tokios beprotystės, kad tuos,
kurie pildo rupestingai sau pa-
vestas pareigas ir visa taip daro,
kad verti visų pagyrimo, mėgina
pražudyti melo žabangais, [6] klai-
dindami gudriais melavimais pikta
nelaukiančias ausis kunigaikščių,
kurie vertina kitus pagal savo
prigimtį. [7] Tą dalyką patvirtina
senesnės istorijos ir tai, kas darosi
kasdien, kaip karalių pastangos
gadinamos melagingomis kaikurių

16, 1—24. Antruoju karaliaus Asvero nutarimu pasmerkiama Amano pasielgimas, panaikinama pirmasis nutarimas, apskelbtas prieš žydus, leidžiama jiems atkeršyti savo priešams ir liepiama visiems Persijos gyventojams švęsti žydų išgelbėjimo dieną. To nutarimo turinys paminėtas aug. 8, 12. 13.

Nuorašas karaliaus... Septintas šv. Jieronymo patėmijimas.

(16, 2) *Daugelis...* Gromatos pradžioje pateisinama karalius dėl išleidimo pirmojo nutarimo; čionai jau daroma aliuzija į Amano pasielgimą, bet išvardijamas jis tiktai žem. 12. e. — *Kunigaikščių.* Gr. t : geradarių. — **(4)** *Laužo žmoniškumo teises:* savo nedėkingumu; dėkingumo gi reikalauja pati žmogaus prigimtis. Senobės Persai buvo labai žymųs tuo, kad dėkingumą už geradarystę laikė savo švenčiausia pareiga ir begal b aurėjosi nedėkingumo; ypač daug gražių pavyzdžių tam dalykui patvirtinti galima rasti jų karalių istorijoje. — *Dievo ištarmę* teisybę Dievo, kurs mato visus dalykus ir bjaurisi pikto. — **(7)** *Istorijos:* metraščiai.

gestionibus regum studia depra-
ventur. 8 Unde providendum est
paci omnium provinciarum. 9 Nec
putare debetis, si diversa jubea-
mus, ex animi nostri venire le-
vitate, sed pro qualitate et ne-
cessitate temporum, ut reipublicæ
poscit utilitas, ferre sententiam.
10 Et ut manifestius quod dici-
mus, intelligatis, Aman filius
Amadathi, et animo et gente Ma-
cedo, alienusque a Persarum san-
guine, et pietatem nostram sua
crudelitate commaculans, peregri-
nus a nobis suspectus est: 11 et
tantam in se expertus humani-
tatem, ut pater noster vocaretur,
et adoraretur ab omnibus post
regem secundus: 12 qui in tantum
arrogantiæ tumorem sublatus est,
ut regno privare nos niteretur et
spiritu. 13 Nam Mardochæum,
cuius fide et beneficiis vivimus,
et consortem regni nostri Esther
cum omni gente sua novis qui-
busdam atque inauditis machinis
expetivit in mortem: 14 hoc co-
gitans ut illis interfectis, insi-
diaretur nostræ solitudini, et reg-
num Persarum transferret in Ma-
cedonas. 15 Nos autem a pessimo
mortalium Judæos neci destinatos,
in nulla penitus culpa reperimus,
sed e contrario justis utentes legi-
bus, 16 et filios altissimi et maxi-
mi, semperque viventis Dei, cujus
beneficio et patribus nostris et
nobis regnum est traditum, et us-
que hodie custoditur. 17 Unde eas
litteras, quas sub nomine nostro
ille direxerat, sciatis esse irritas.

žiniomis. 8 Todėl reikia rupinties
visų šalių ramybe. 9 Ir jei mes
duodame nevienokių įsakymų, jųs
neprivalote manyti, kad tai eina
iš musų širdies nepastovumo, nes
mes darome nutarimą, žiurėdami,
koks laikas ir kokie jo reikalai,
ko reikalauja valstijos nauda.
10 O kad aiškiaus suprastumėte, ką
sakome; musų buvo priimtas svetim-
tautis Adamaties sunus Amanas,
Makedonietis jausmais ir gimine,
svetimas Persų kraujui, kurs savo
nuožmumu sutepė musų gerumą;
11 prityręs ant savęs taip daug
žmoniškumo, kad buvo vadinamas
musų tėvu ir buvo visų garbinamas
kaipo antrasis po karaliaus, 12 jis
ėmė taip kelties ir pusties, kad
stengėsi atimti iš musų karalystę
ir gyvybę. 13 Nes kaikuriomis
naujomis ir negirdėtomis klasto-
mis mėgino pražudyti Mardokajį,
kurio ištikimumu ir geradarystėmis
esame gyvi, ir musų karalystės
dalininkę Esterą, draug su visa jų
tauta, 14 turėdamas mintyje, kad
po jų užmušimo, kuomet busime
apleisti, jis galės tykoti musų ir pa-
daryti, kad Persų karalystė tektu
Makedoniečiams. 15 Mes gi visai
neradome, kad žydai pikčiausiojo
iš žmonių paskirti išžudyti, turėtu
kokią nors kaltybę, bet priešingai,
jie turi sau teisingus įstatus 16 ir
yra sunųs augščiausiojo ir di-
džiausiojo visuomet gyvojo Dievo,
kurio malone karalystė liko ati-
duota ir musų tėvams ir mums,
ir iki šiandien ji sergima. 17 Todėl
žinokite anuos laiškus, kuriuos jis

(10) *Makedonietis...* Rasi taip pava-
dinta Amanas kaipo klastingas svetim-
tautis apskritai, alba klaidingai išreikšta
graikų kalba tikroji Amano kilmė,
Agagietis. Plg. aug. 3, 1. — **(14)** *Tektu
Makedoniečiaus:* svetimtaučiams, arba
Graikams, kurie neseniai buvo sumušę
Persus. — **(16)** *Kurio malone karalystė...*
Estera ir Mardokajis buvo supažindinę
Asverą su savo tikėjimu ir suteikę
jam žinių apie tikrąjį Dievą. Plg. Iz.
45, 1; Ezdr. 1, 1. — **(17)** *Esant panai-
kintus.* Gr. t. pasakyta netaip griežtai:
todėl jųs padarysite gerai nepildydami

18 Pro quo scelere ante portas hujus urbis, id est, Susan, et ipse qui machinatus est, et omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei quod meruit.

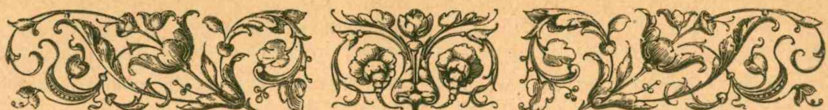
19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judæis uti legibus suis. 20 Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar, 21 hanc enim diem, Deus omnipotens, mœroris et luctus, eis vertit in gaudium. 22 Unde et vos inter ceteros festos dies, hanc habetote diem, et celebrate eam cum omni lætitia, ut et in posterum cognoscatur, 23 omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere. 24 Omnis autem provincia et civitas, quæ noluerit sollemnitatis hujus esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, et inobedientiæ.

yra musų vardu išsiuntęs, esant panaikintus.
18 Už tą gi kaltybę ir jis pats, kurs klastingai elgėsi, ir visa jo giminė kaba ant kartuvių ties šito miesto, tai yra Susos, vartais, ne mums, bet Dievui atiduodant jam, ką yra ušsipelnęs.
19 Šitas gi nutarimas, kurį dabar siunčiame, tebuna apskelbtas visuose miestuose, kad butu valia žydams gyventi savo įstatais.
20 Jųs turite padėti jiems, kad tuos, kurie rengėsi juos žudyti, jie galėtu užmušti tryliktoje dienoje dvyliktojo mėnesio, kurs vadinasi Adaras;
21 nes Visagalis Dievas pavertė jiems tą nuliudimo ir gedulio dieną į džiaugsmą.
22 Todėl ir jųs tarp kitų švenčių turėkite taipogi šitą dieną ir švęskite ją su visa linksmybe, kad ir paskui butu žinoma,
23 jog visi, kurie klauso ištikimai Persų, gauna už ištikimybę vertą užmokesnį; kas gi tyko jų karalystės, pražuna už kaltybę.
24 Kiekvienas gi kraštas ir miestas, kurs nenorės dalyvauti šitoje iškilmėje, tepražuna nuo ugnies ir kalavijo ir taip tebuna išnaikintas, kad per jį nebutu kelio ne tik žmonėms, bet ir žvėrims per amžius, kad butu pavyzdis paniekinimo ir nepaklusnumo.

---

laiškų, kurie jums Amano išsiųsti. — (18) *Visa jo giminė:* tie, kurie buvo įtarti, kad dalyvavo piktuose Amano sumanymuose; bet ne jo sunųs, kurie pražuvo tik draug su kitais žydų priešais. Vz. aug. 9, 13. — (22) *Todėl ir jųs...* Kitiems Persijos gyventojams, ne žydams, ta šventė bus atminimas, kad jų karalius Asveras liko išgelbėtas per Mardokajį nuo Amano tykojimų. — (24) *Bet ir žvėrims:* taip išreiškiama visiškas sunaikinimas. Plg. Jer. 9, 10; 12, 4; Ez. 14, 13 ir k.

JOBO KNYGA.

ĮVEDIMAS.

Apie religijinę žydų poėziją.

1. Jobo knyga yra pirmoji iš tų septynių šv. Rašto knygų, kurios ir savo turiniu ir išviršine forma žymiai skiriasi nuo visų kitų. Dėl savo turinio, kurs daugiausiai susideda iš skelbiamos žmonėms Dievo išminties ir pamokymų, ko reikia laikyties gyvenime ir kaip rasti išganymo kelias, tos septynios knygos vadinasi išminties, dorinėmis, mokslinėmis knygomis (libri sapientiales, morales, doctrinales); dėl savo gi išviršinės išvaizdos jos gauna poėtiškų veikalų varda.

2. Imant žodį poėzija plačioje prasmėje, visas šv. Raštas reiktu pavadinti vienu didžiausiu poėtišku veikalu; nes gražių poėzijos žiedų galima rasti kiekviename jo puslapyje. Ant kiekvieno žingsnio, net istoriškose knygose, o dar labiaus pranašų raštuose, žavėja skaitytoją prozos skreiste apvilkti ilgesni ir trumpesni straipsniai, kurie ar tai išreikštų jausmų galingumu ir prakilnumu, ar tai savo nepaprastais, puikiais vaizdais iškįla į augštas poėzijos sritis. Bet ir siaurai suprantant poėzija, daugelyje Biblijos vietų galima rasti įmaišytų į prozą poėtiškų straipsnelių, giesmių ir pranašysčių, kuriose visos poėzijos taisyklės griežtai užlaikytos. Tečiau žiurint išviršinės išvaizdos ištisų knygų, poėtiškų veikalų vardas teisingai savinamas tiktai Jobo, Psalmių, Patarlių knygoms, Giesmių giesmei, Pamokslininko, Išminties ir Ekleziastiko knygoms.

3. Žydų tautos gyvenime, kaip pasirodo iš šv. Rašto, poėzija turėjo labai žymią sau paskirtą vieta. Giesmės žodžiais dėkojo Dievui už suteiktą sau sunų Samuėlio motina Ona (1 Kar. 2, 1...). Jaunikaičiai ir mergaitės dainuodavo šokiuose (Raud. 5, 14...). Vestuvėse mėgdavo duoti vieni kitiems atspėti poėtiškai sudėtas mįsles (Teis. 14, 12...). Keršto jausmus išreiškia eilėmis seniausis tarp poėtų Lamėkas (Prad. 4, 23...). Giedodavo žydai, išsikasę sau naują šulinį (Sk. 21, 18). Apgalėtoja, grįžtantį iš karės, sutikdavo moterų ir mergaičių buriai su gies-

mėmis ir šokiais (Prad. 15, 20; Teis. 11, 34... 1 Kar. 18, 6...). Nestigo ypač muzikos ir giesmių pokiliuose (Am. 6, 4; Iz. 5, 12; Job.21, 12; Išm. 2, 8...; Pam. 11, 9..). Net paleistuvę moteriškę išjuokdavo dainos žodžiais (Iz. 23, 16...). Mirusio atmintį pagerbdavo raudomis (2 Kar. 1, 19... 2 Kron. 35, 25). Karaliai savo rumuose turėdavo giesmininkų ir giesmininkių burius (2 Kar. 19, 35; Pam. 2, 8).

4. Bet visudaugiausia vietos rasdavo sau poėzija religijiniame žydų gyvenime, ir kiek jos liko iki musų dienoms, ji beveik visa yra religijinė. Šv. Rašto poėzija tai šventos giesmės didesniame ar mažesniame laipsnyje. Ne istoriški atsitikimai, ne karžygių darbai, ne įstabųs gamtos reginiai yra patįs per save pagimdę tas giesmes, bet religijiniai įspudžiai. Labai dažnai, ypač psalmėse, pats jų turinys religijinis. Jose giriama Dievo ypatybės, jo visagalybė, malonumas, jo Apveizdos veikimas pasaulyje ir labiausiai išrinktojoje tautoje, jomis išreiškiama religijiniai jausmai sielos, kuri garbina Dievą, stebisi, meldžiasi, dėkoja. Kitos giesmės, kurių turinys pasaulinis, darosi religijinės dėlto, kad autorius į rašomąjį dalyką žiuri religijos žvilgsniu. Kalbėdamas apie pasaulio sutvėrimo stebuklus, apie nepaprastus gamtos prajovus, ar apie kokiuos kitus svarbius atsitikimus, jis kuolabiausia kelia aikštėn garbę Dievo, kurs visa tai yra padaręs.

5. Šv. Rašte veltui kas nors jieškotu visų pasaulinės poėzijos rųšių; nėra jame nei epopėjos, nei tikros dramos. Užtatai daug jame pamokslinės arba didaktiškos poėzijos. Ja parašytos ištisos Patarlių, Pamokslininko, Išminties, Ekleziastiko knygos ir dideliausi Jobo knygos dalis. Bet ypatinga biblijinės poėzijos žymė tai jos lyrizmas, išreiškimas autoriaus jausmų, kurie tečiau dažnai esti bendri daugeliui kitų žmonių. Tą žymę galima rasti daugumoje Biblijos giesmių, bet visudažniausiai lyriškose Psalmyno giesmėse. O jausmai išreikšti psalmėse taip visuotiniai, kad visa žmonija lygiai gerai gali jomis išreikšti savo maldas.

6. Nėra tikros poėzijos be ritmo; bet ritmas gali turėti nevienokią išvaizdą; jis darosi, taip parenkant ir sustatant sakinio žodžius, kad ilgi ir trumpi skiemenįs arba turintįs priegaidas ir jų neturintįs eina tam tikroje eilioje vieni po kitų. Taigi, šiandien tyrinėtojai, apskritai sakant, visi sutinka, kad tokio ritmo, tik dar paįvairinto buvimu žydų kalboje labai trumpų skiemenų, žydų poėzijai nestigo. Bet visudidžiausi jos ypatybė ritmo žvilgsniu tai taip vadinamas sąnarių paralelizmas (parallelismus membrorum). Ji geriausiai užsilaikė iki musų dienoms ir pačiame originaliniame tekste ir jo vertimuose.

Tas sąnarių paralelizmas atsiranda, išreiškiant mintį ne vienu, bet dviem, trimis arba ir keturiais bemažko visai lygiais sakiniais, papildančiais vienas kitą ir susidedančiais iš tokių pat dalių, kurių žodžiais pilniaus išreiškiama ta pati idėja. Pvd. eilutėse (Prad. 4, 23)

Ada ir Sėla, klausykitės mano
balso;
Lamėko moterįs, tėmykitės
mano žodžius

yra dažniausiai sutinkamas žydų poėzijoje dviejų sąnarių paralelizmas; juo išreikšta viena mintis dviem lygiais sakiniais, tik antruoju iš jų paaiškinama pirmasis,

nes kas pirmame sakinyje pavadinta „Ada ir Sėla“, tai antrame sakinyje vadinama „Lamėko moterimis“, žodis „tėmykitės“ išreiškia tą pačią mintį ką ir „klausykitės“, taippat žodžiais „mano žodžius“ paaiškinama pirmojo sakinio išsireiškimas „mano balso“. Vengdami vienodumo, monotonijos žydų poėtai įvairindavo savo paralelizmus; iš to gi radosi synonymų, antitėzių ir syntėzių paralelizmas. Synonymų paralelizmu, kurio pavyzdis duotas augščiaus, taip išreiškiama du arba tris sykius viena mintis tą pat arba be mažko tą pat reiškiančiais žodžiais, taip kad antras paralelizmo sąnarys pilnai arba nors dalimi atsako pirmajam. Kaipo pavyzdį trijų sanarių paralelizmo galime imti šitas eilutes (Ps. 7, 6):

Tepersekioja neprietelis mano
sielą ir tesugauna,
tesumindo mano gyvybę ant
žemės
ir mano garbę tepaverčia dulkėmis.

Antitėzių paralelizme keliama labiaus aikštėn tiesa, pasakyta pirmame jo sąnaryje kontrastu, koks yra tarp tos tiesos ir priešingo jai dėsnio, išreiškiamo antrame sąnaryje. Antitėzių paralelizmai labai tinka aiškinti doros įsakymams; todėl jų daugiausia randama pamokslinėse knygose, ypač Patarlėse; pvd. (Patarl. 10, 27):

Baimė Viešpaties prailgina
dienas,
o bedievių metai sutrumpinti.

Syntėzių paralelizme mintis, išreikšta viename sąnaryje, tęsiama, papildoma, patvirtinama, paaiškinama įvairiu budu kitame arba kituose; čia sąnariai panašųs vienas į kitą tik ilgumu ir sąstatos išvaizda. Pvd. Ps. 3, 5. 6:

Aš šaukiaus savo balsu į Viešpatį,
o jis išklausė mane nuo savo
šventojo kalno.
Aš užmigau ir buvau kietai
įmigęs;
ir vėl atsikėliau, nes Viešpats
palaikė mane.

Kad rastusi dar daugiaus įvairumo paralelizmuose, žydų poėtai vartoja dažniausiai ne vieną kurią nors jų rųšį, bet rupinasi jungti vieną su kitą, pvd. synonimų paralelizmus su antitėzių arba su syntezių paralelizmais, susidedantį iš dviejų sąnarių su sudėtu iš trijų, apleidžia pigiai atspėjamą subjektą arba veiksmažodį, įveda klausimus, palieka sakinius ne visai užbaigtus ir tt.

Kiekvienas atskirai paimtas paralelizmas jau padaro trumputę strofą, bet žydų giesmėse dažniausiai sujungiama keletas paralelizmų į vieną ilgesnę strofą. Kur ji baigdavosi, kaikada nurodo įterpta eilutė, nesirišanti su paralelizmais; kaikuriose alfabėtinėse giesmėse, kuriose keletas eilučių prasideda ta pačia iš eilios einančia žydų alfabėto raide, atskiros strofos prasideda atskiromis raidėmis, kitur ebraiškame tekste randame strofos gale žodį *selah*, bet visudažniausiai pati prasmė parodo, kame baigiasi viena strofa ir prasideda kita.

Taigi, paralelizmas yra tikrai esybinė žydų poėzijos žymė, ir tose poėtiškose šv. Rašto vietose, kur jo dabartiniame tekste nebėra, dažniausiai betyrinėjant galima susekti, kad jis žuvo, nes senobiniai perrašinėtojai iškreipė šiek tiek patį tekstą.

Apie Jobo knygą. 1. Pirmoji tarp poėtiškų S. Testamento knygų gavo savo vardą nuo žymiausio joje veikiančio asmens. Jobas,

dievobaimingas ir turtingas Huso krašto gyventojas, pilnas žemiškų gėrių, netikėtai susilaukia baisiausių nelaimių, kokios tik gali sutikti žmogų ant žemės, Dievui tai leidžiant, kad jį ištirtu. Nustojęs savo gėrybių, vaikų, sunkiausios ligos suspaustas ir visų apleistas jis kenčia tas nelaimes su didžia kantrybe. Jo paguostų ateina trįs prieteliai. Iš pradžios jie tyli, bet paskui, Jobui pradėjus dejuoti dėl savo kentėjimų didumo, kilsta ginčas apie tų nelaimių priežastis. Trįs prieteliai stengiasi vienas po kito išrodyti, kad visos žemiškos nelaimės yra bausmė už buvusias kaltybes ir ragina Jobą daryti atgailą. Jobas priešingai tvirtina, kad jis savo pasielgimu neužsipelnęs tokių bausmių, kad jo kančios perdaug didelės ir priverčia prietelius nutilti. Tuomet įsikišą į ginčą ketvirtas iki tam laikui tylėjęs prietelis Eljus. Jis nepaliuosuoja Jobo nuo visų kaltybių, bet aiškina, kad Dievas yra ir tuomet teisus, kuomet jis baudžia žmones, nors jie nesijaučia esą didžiai prasikaltę, nes Dievas siunčiąs nelaimių taipogi, kad pasidarytu didesnė pažanga dorybėse. Eljui tebekalbant, atsiliepia Viešpats ir užbaigia ginčą, peikdamas tris Jobo prietelius, iškeldamas aikštėn savo visagalybę ir neištiriamas savo išminties paslaptis. Jobas nuolankiai gailisi savo neatsargumo atsiliepimuose apie Dievo pasielgimą su juomi, gauna sau ir prieteliams kalčios atleidima, o Dievas vėl jam suteikia gėrybių daugiaus nekaip pirma turėjo.

Turinio žvilgsniu Jobo knygą galima šiaip paskirstyti:

Įžanga apie Jobo laimingumą ir nelaimes (1, 1—2, 13). Pirmoji dalis: Jobo dialogai su trimis prieteliais (3, 1—31, 40). Antroji dalis: Eljaus žodžiai (32, 1—37, 34). Trečioji dalis: Dievo žodžiai (38, 1—42, 6). Užbaiga apie trijų prietelių papeikimą ir naują Jobo laimę (42, 7—16).

2. Vyriausioji idėja Jobo knygoje labai svarbi. Tai didis ir skaudus klausimas, kurs dažnai vargina net krikščionies širdį: kodėl žmonių giminę sutinka taip daug kentėjimų ir ypač, kodėl turi kentėti teisusis. Tas klausimas labai gyvai svarstomas knygoje dėlei aplankiusių Joba nelaimių. Trįs Jobo prieteliai mato Dievuje tik kietą teisėją, kurs teisybės tvarkai palaikyti duoda čia ant žemės piktiesiems kas pikta ir geresiems kas gera; jiems kentėjimas yra visuomet ir vien nuodėmės pasekmė. Eljus išpažįsta, kad Dievas yra ir maloningas Tėvas, kurs norėdamas tikriaus atitraukti vaiką nuo piktenybės, kaikada smarkiai baudžia ir už mažesnius prasikaltimus. Knygos įžanga ir užbaiga parodo, kad dievotas Jobas buvo sunkiai prislėgtas, leidžiant Dievui, kad butu ištirtas jo dorumas ir kad jis liktu dar šventesnis. Kadangi tat visokių esti kentėjimo priežasčių, todėl jau Eljus draudžia teisti Dievo apveizdą, Dievas gi savo paklausimais apie matomus, bet žmonėms nesuprantamus dalykus dar aiškiaus parodo, jog žmogui nevalia perdaug drąsiai teisti neregimus Apveizdos kelius. Todėl knygos autoriaus tikslas buvo perspėti, kad žmogus perdaug žingeidžiai tyrinėdamas Dievo Apveizdos nustatytą tvarką nesisavintu sau teisės daryti ištarmę apie priežastis, dėl kurių kas nors kenčia nelaimę arba džiaugiasi laime.

Be to vyriausio dogmatinio Jobo knygos autoriaus tikslo žymus kitas, dorinis. Parodant didžią Jobo kantrybę matomai norėta duoti drasos pavyzdis visiems, kuriuos aplanko kentėjimai. Apie tai aiškiai kalba šv. Jokubas Ap.: ,,Kaipo paveizdą skaudžios mirties, vargo ir kantrumo imkite, broliai, pranašus, kurie kalbėjo vardan Viešpaties. Štai, mes vadiname palaimintais tuos, kurie iškentėjo. Jųs girdėjote apie Jobo kentėjimą ir matėte Viešpaties galą, nes Viešpats yra mielaširdingas ir pasigailintis (Jok. 5, 10. 11).

3. Apie tai, kuomet buvo parašyta Jobo knyga, išreiškiama daug labai nevienokių nuomonių. Vieni jos atsiradimo ješko labai senais, net Mozės laikais, kiti gi sako, ji atsiradusi ne anksčiaus antrojo šimtmečio pirm Kr. Nėra jokių nurodymų, kurie leistu nors su šiokiuo tokiuo tikrumu spėti, kaip vadinosi jos autorius. Minčių ir išsireiškimų, panašių į sutinkamus Jobo knygoje, galima rasti Psalmėse, pas Izaiją, Jeremiją, Baruką, Patarlėse ir kitose knygose. Bet dažniausiai jų autoriai galėjo buti vienas nuo kito visai neprigulmingi. Daugiausia bendrų išsireiškimų yra Jobo knygoje ir Jeremijo pranašystėje ir jei jų autoriai yra vienas nuo kito šį-tą pasiskolinęs, tai be svyravimo reikia pripažinti, kad yra tai padaręs Jeremijas, nes Jobo knygos autorius išreiškia tas pačias mintis su didesniu įsitikrinimu, originališkumu, rodosi esąs labiau savistovis. Tai galėjo buti juo labiaus, kad Jeremijas yra nemaža pasisavinęs ir iš kitų senesnių už jį rašytojų.

Įsižiurėjus į visą Jobo knygos sąstatos dailumą, į jos poėzijos prakilnumą, negalima nesutikti, kad toks veikalas galėjo buti parašytas, kuomet žydų poėzija buvo pasiekusi augščiausį savo žydėjimo laipsnį, auksinėje jų rašliavos epokoje, todėl ne anksčiaus Saliamono ir ne vėliaus karaliaus Ezekijo laikų. Dauguma gi tyrinėtojų mano, kad Jobo knyga buvusi parašyta to laikotarpio pradžioje, kad jos autorius gyvenęs Saliamono laikais.

4. Jobo knyga yra vientisas veikalas, parašytas prisilaikant tam tikro plano; visos jo dalįs yra dailiai pritaikintos prie to plano ir tobulai tarp savęs rišasi; jei kurios nors iš jų nebutu, veikalas nustotu savo pilnybės. Tečiau kaikurie kritikai spėja, kad Jobo knyga buvusi parašyta ne vieno žmogaus, kad pradžioje buvusi daug mažesnė ir kad vėlesnieji autoriai ją padidinę savo priedais. Tokiais priedais jie laiko visupirma knygos įžangą (1. ir 2. persk.) ir užbaigą (42, 7—17). Bet be įžangos knyga butu ne tik nepilna, dargi tiesiog nesuprantama; nežinotumėm nei Jobo dejavimo priežasčių, nei ko buvo atėję pas jį prieteliai, nei kodėl iškilo tarp jų ginčas; trumpai sakant nebutu žinoma tai, kas butinai reikia žinoti, norint sekti ilgus dialogus ir jais interesuoties. Knygos užbaiga duoda skaitytojui laukiamą paaiškinimą, kuo galų gale pasibaigė Dievo leistas teisiojo Jobo ištyrimas. — Vėlesnio laiko priedu kaikurie laiko Jobo žodžius 27, 11—28, 28, nes juose randamos mintįs esančios priešingos augščiaus išreikštai Jobo nuomonei apie Dievo teisybę. Tas priekaištas paremtas klaidingu teksto aiškinimu; teisingai suprantant tekstą, jokio priešingumo tarp vienų ir kitų Jobo žodžių nesimato. Be

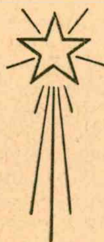
rimtų išrodymų kaikurie norėtu sutrumpinti Dievo atsiliepimą, išmesdami 40, 15—41, 26. Tame straipsnyje yra ne tuščias praplatinimas to, kas augščiaus pasakyta, bet nurodymas antros priežasties, kodėl žmogui nevalia teisti Dievo Apveizdos kelių; ta gi priežastis — žmogaus silpnumas — lygiai svarbi kaip ir pirmoji — jojo nežinojimas. — Visusmarkiausiai ginčyjamasi delei Eljaus šnekų (31—37 persk.); dauguma kritikų racionalistų ir protestantų laiko jas nereikalingu priedu. Bet gerai įsižiurėjus į Eljaus atsiliepimą, reikia pripažinti, kad jis labai gerai rišasi su kitomis Jobo knygos dalimis. Eljus pataiso trijų pirmųjų Jobo prietelių klaidą, nes paaiškina, kad kentėjimai gali buti ne vien bausmė už padarytasias kaltybes, bet taipogi vaistas, kuriuo žmogus auklėjamas dorybėse. Nieko neatsako jam Jobas, nepeikia jo žodžių ir Dievas, nes Eljus kalba apie tikrą kentėjimų priežastį, kuri nežinoma Jobo prieteliams. Eljaus atsiliepimo neužvaduoja Dievo žodžiai, nes Dievas nepasako tikros kentėjimų priežasties, tiktai moko priimti juos su pasidavimu, nors ir nebutu žmogui žinoma kentėjimų priežastis, nes ta priežastis turi buti. Skirtumą Eljaus styliuje, nors jis ištikrųjų netaip jau didelis kaip kaikuriems rodosi, pigu suprasti. Autorius, kurs rupestingai parinko išsireiškimus tinkamus kiekvieno knygoje atsiliepiančio asmens amžiui, kilmei, budui, įvesdamas smarkų jaunikaitį Eljų, tikriausiai tyčiomis pasavino jam ilgesnius, bent kiek supainiotus protavimus ir daugiaus pasitikijimo savim žodžiuose.

5. Jobo knyga buvo visuomet kaip pas žydus taip pas krikščionis šv. Knygų kanone. Visi šv. tėvai laikė Jobą ne pramanytu, bet iš istorijos paimtu asmenimi. Ta jų nuomonė remiasi paties šv. Rašto liudijimu, nes jau pranašas Ezekiėlis (Ez. 14, 14. 20) stato Jobą greta neabejotinai istoriškų asmenų Noės ir Daniėlio, taippat ir apaštalas Jokubas, kuomet kalba apie jo kantrumą (Jok. 5, 11). Žydų ir krikščionių padavimas neturėjo didesnių abejonių apie pasakojamų Jobo knygoje dalykų istorišką tikrumą. Knygos pradžioje pasakyta, kad Jobas gyvenęs Huso krašte, todėl jis buvo ne žydas. Jo ilgas amžis, jo religija, tyras monotėizmas, ta aplinkybė, kad jis pildė savo šeimynoje kunigo pareigas, taip kaip tai darydavo senovės patriarkai ir kiti minimi knygoje labai senobiniai papročiai, stoka aliuzijų į Mozės įstatymą, gana aiškiai nurodo, kad Jobas gyveno seniausiais rasi patriarkų laikais; kadangi tečiau du jo prieteliu buvo Abraomo ir Ezavo ainiai, todėl ir Jobas gyveno vėliaus už tuodu patriarku.

Nors Jobo knygoje kalbama apie istoriškus atsitikimus, aišku tečiau, kad Jobas ir jo prieteliai nesikalbėjo tarp savęs apie kentėjimų priežastis eilėmis, ir jų pašnekesiuose negalėjo buti tos gražios tvarkos ir to stebėtino sąryšio, koks yra visame veikale. Todėl beveik visi katalikų aiškintojai mano, kad Jobas ir jo prieteliai pasakę savo pašnekesiuose tik pamatines knygoje randamas nuomones; jų gi išreiškimo budas, tvarka, visa išviršinė forma teisingai savinama įkvėptam knygos autoriui. Šv. Tomas Akv. mano, kad Dievo apsireiškimas buvęs tik vidujinis, patvirtintas išviršiniais ženklais. Šetono atsiradimas Dievo taryboje yra be abejonės tik poėtiškas išreiškimas tos tiesos, kad piktoji dvasia

pavydi žmogui dorybių, bet negali jam kenkti be Dievo leidimo. Skaitlinės, kuriomis aprašomi Jobo turtai, regimai duodamos apskritos. Nelaimės viena po kitos krintančios ant Jobo ir tik vienas išlikęs gyvas pasiuntinys jas paskelbiąs Jobui taipogi rasi tik paėtiškas aprašymas bent kiek kitaip įvykusių tų pačių dalykų. Griežtai atskirti visur Jobo knygoje, kas yra vien autoriaus nuosavybė daugelyje vietų tiesiog negalimas dalykas.

Kadangi knygoje Jobo ir jo prietelių išreiškiama ir ginama nevienokios viena kitai priešingos nuomonės, todėl aišku, kad ne visur tų nuomonių vienoda vertybė, nors visa knyga įkvėpta. Dieviška svarbą beabejo turi tai, ką pats įkvėptas autorius sako apie Jobą knygos įžangoje ir užbaigoje ir ką kalba Dievas. Kadangi autorius, regisi, išreiškia savo mintis per Eljų, su kuriuo Jobas nesiginčyja, kurio ir Dievas nepeikia, todėl ir Eljaus žodžiai turi didesnę svarbą, nekaip kitų kalbančių asmenų. Apskritai sakant tuose pašnekesiuose tik tai turi Dieviško žodžio svarbą, kas visų vienodai išreiškiama, kas nepeikiama nei Dievo vardu nei paties autoriaus, nes tik tai galima laikyti šv. Dvasios pamokymu. Smulkmenose tečiau ir čia pasilieka nemaža abejonių.

LIBER IOB.

JOBO KNYGA.

ĮŽANGA.

Tikroji Jobo nelaimių priežastis.

Caput I. 1 Vir erat in Terra
Hus, nomine Job, et erat vir ille
simplex, et rectus, ac timens De-
um, et recedens a malo: 2 Na-
tique sunt ei septem filii, et tres
filiæ. 3 Et fuit possessio eius sep-
tem millia ovium, et tria millia
camelorum, quingenta quoque
juga boum, et quingentæ asinæ, ac
familia multa nimis: eratque vir
ille magnus inter omnes Orien-

1. perskyrimas. 1 Huso žemėje
buvo vienas žmogus, vardu Jobas;
tas žmogus buvo be vyliaus, tikras,
bijojo Dievo ir šalinosi nuo pikto.
2 Jam buvo gimę septyni sunųs ir
trįs dukterįs. 3 Jo lobis susidėjo
iš septynių tukstančių avių, trijų
tukstančių kupranugarių, taipogi
penkių šimtų jungų jaučių, penkių
šimtų asilių, o be to jis turėjo
labai daug šeimynos. Jis buvo

1, 1—2, 13. Knygos įžangoje pasakoma tikra Jobo nelaimių priežastis. Čia visupirma aprašoma dievobaimingumas turtingo ir laimingo Jobo, kurį pats Dievas giria savo angelų ir šetono akyvaizdoje. Šetonas tvirtina, kad Jobo dievobaimingumas tai tik jo laimės pasekmė ir gauna iš Dievo leidimą ištirti Jobo dorybę atėmimu visų jo turtų (1, 1—12). Tečiau Jobas, nustojęs savo vaikų ir viso savo lobio, neapleidžia Dievo (1, 13—22). Tuomet šetonas vėl gauna leidimą toliaus mėginti ir siunčia ant jo baisiausią ligą. Bet ir didžiausi skausmai ir pačios pasityčiojimai nepadaro, kad Jobas užrustintu Dievą (2, 1—10). Trįs Jobo prieteliai Elifazas, Baldadas ir Sofaras ateina jo paguostų nelaimėje ir sujudinti baisių kentėjimų reginio išpradžios sėdi prie Jobo tylėdami per septynias dienas (2,11—13).

(1, 1) *Huso žemėje.* Tas kraštas buvo tikriausiai į rytus nuo Jordano, vakariniame Haurane. Senobinis padavimas, kurį patvirtina sutinkamos pačioje knygoje žinios, sako, kad Jobas gyvenęs į pietvakarius nuo Damasko, dabartinėje Nukros apskrityje, netoli nuo Nauos miesto. Plg. Jer. 25, 20; Raud. 4, 21. — *Jobas.* Ebr. *Iijob.* Tikra to vardo reikšmė nežinoma. Taippat vadinosi vienas iš Isakaro ainių (Prad. 46, 13); panašiai gi vienas Idumėjos karalius (Prad. 36, 33). — *Be vyliaus.* Ebr. *tham,* be ydos, tobulas. — *Tikras:* kurs eina neiškrypdamas doros keliu. — *Bijojo Dievo.* Dievo baimė buvo Jobo dorybių šaltinis. Dievo baimės pasekmė buvo ta, kad Jobas šalinosi nuo pikto. — **(2)** *Septyni sunųs...* Dėlei dievobaimingumo Jobas buvo palaimintas ir žemiškuose dalykuose, tarp kurių skaitlinga ainija kaipo užmokesnis už dorybę statoma pirmon vieton (plg. Kun. 26, 9; Atk. 28, 4, 11; Ps. 111, 2; 127, 3; Ekkli. 44, 11). Sunųs buvo didesnė malonė nekaip dukterįs. — **(3)** *Jo lobis.* Ebr. t.: jo smulkių gyvulių buvo...; todėl minima visupirma avįs ir ožkos. Prie pirmojo palaiminimo buvo pridėtas ir kitas, žemiškas lobis, kurs anais laikais susidėdavo visupirma iš naminių gyvulių. — *Daug šeimynos.* Turint gyvulių daugybę, reikėjo turėti nemaža ir tarnų. —*Labai žymus.* LXX: augštos kilmės. Ebr. t. reikia suprasti apie Jobo reikšmę, kuri buvo jo didžių turtų pasekmė. — *Rytiečių.* Rytiečiais vadinasi šv. Rašte Arabai, gyvenusieji

tales. 4 Et ibant filii eius, et facie-
bant convivium per domos, unus-
quisque in die suo. Et mittentes
vocabant tres sorores suas ut co-
mederent et biberent cum eis.
5 Cumque in orbem transissent
dies convivii, mittebat ad eos Job,
et sanctificabat illos, consurgens-
que diluculo offerebat holocausta
pro singulis. Dicebat enim: Ne
forte peccaverint filii mei, et be-
nedixerint Deo in cordibus suis.
Sic faciebat Job cunctis diebus.

6 Quadam autem die cum ve-
nissent filii Dei ut assisterent
coram Domino, affuit inter eos
etiam Satan. 7 Cui dixit Domi-
nus: Unde venis? Qui res-

labai žymus žmogus tarp visų Ry-
tiečių. 4 Jo sunųs eidavo vieni pas
kitus ir keldavo pokilius, kiek-
vienas savo dienoje. Jie siųsdavo
ir pasikviesdavo tris savo seseris
valgytų ir gertų draug su jais.
5 Kuomet gi pokilio dienų eilia
apeidavo aplinkui, Jobas siųsdavo
pas juos ir pašventindavo juos, o
atsikėlęs auštant atnašaudavo už
kiekvieną deginamųjų aukų. Nes
jis sakė: Kad kartais mano sunųs
nebutu nusidėję ir užrustinę Dievo
savo širdyse. Taip darė Jobas
visuomet.

6 Vieną dieną, atėjus Dievo su-
nums pasirodytų Viešpaties aky-
vaizdoje, atsirado jų tarpe ir šeto-
nas. 7 Viešpats jam tarė: Iškur
ateini? Jis atsakė ir tarė: Apėjau

---

tarp Euprato ir Palestinos; todėl ir Jobas buvo Arabas. — **(4)** *Kiekvienas savo dienoje:* sau paskirtoje savaitės dienoje; todėl pokiliavimas buvo nuolatinis. Kiekvienas Jobo sunus, matomai, gyveno atskiruose namuose, bet sutartis tarp jų visų buvo didžiausi. — *Tris savo seseris.* Jos gyveno pas savo motiną. — **(5)** *Dienų eilia apeidavo aplinkui:* aštuntos dienos rytą. — *Siųsdavo pas juos.* Religijinės apeigos buvo atliekamos tėvo namuose. — *Pašventindavo:* apiplovimais ir kitais papročio priimtais budais, o taipogi aukomis. — *Auštant.* Ankstyva valanda liudijo apie Jobo uolumą. — *Atnašaudavo.* Patriarkų laikais kiekvienas šeimynos tėvas buvo draug ir kunigas. Deginamoji auka buvo tuomet vienatinis atnašavimo budas. — *Nes jis sakė.* Nors Jobo vaikų susirinkimai, kuriuose jis pats nedalyvaudavo, buvo visai padorųs, bet jautri šv. Jobo sąžinė bijojo, kad kartais ir juose nebutu kokio nors Dievo užrustinimo. — *Užrustinę.* Vulgatoje yra eufemizmas „laiminę“ užuot „keikę“. Bet žodis „laiminti“ kaikada reiškia tą-pat, ką ir atsisveikinti, nes žmonės atsisveikindavo linkėdami vienas kitam laimės. Todėl ir čia rasi norėta pasakyti, kad kartais Jobo vaikai nebutu atsisveikinę su Dievu savo širdyse, t. y. užmiršę Dievo, kas pokilių linksmybėse dažnai įvyksta. Tokiame širdies prasikaltime Jobas matė užrustinimą Dievo ir rupinosi permaldauti jį. — *Visuomet:* kas savaitę.

(6) *Vieną dieną.* Danguje nėra keitimosi dienos ir nakties. Todėl tas pasakymas paimtas iš žemės santikių. Ir visas tas pasakojimas apie tarybą pas Dievą yra symbolinis; juo parodoma, kad Dievas rupinasi žmonėmis (Tom.). — *Dievo sunums.* Dievo sunumis čia pavadinti gerieji angelai. Iš pasakojimo reikia suprasti, kad čia turima mintyje angelai sargai, kurie gauna įsakymus nuo Dievo ir jam duoda atskaitą iš sau pavestų pareigų pildymo. Kaikada Dievo sunumis vadinami teisieji žmonės. — *Šetonas.* Ebr. kalboje tas žodis reiškia priešininką. Vardas čia gerai išreiškia užsiėmimą. Ir šetonas nuo pirmųjų gimdytojų nupuolimo dalyvauja žmonijos ir atskirų žmonių istorijoje, tiek kiek Dievas tai jam leidžia (Jo. 12, 31; 1. Petr. 5, 18). Kadangi ir šetono veikimas turi praversti geriesiems žmonėms, todėl ir jis, nors prieš savo valią, tarnauja kaipo Dievo nutarimų vykdytojas. Šetonas pasirodo Dievo akyvaizdoje, tiek kiek Dievas jį mato (Grig.) ir dėlto, kad tose vietose, kuriose apsireiškia Dievo viešpatavimas ir yra gerų angelų, jis, pavydėdamas žmogui dorybės, laukia, kad jam butu leista gundyti. — **(7)** *Iškur ateini?* Dievas visa žino be teiravimosi. Klausimu gi nurodoma Dievo galybė, neleidžianti šetonui veikti, ko

pondens, ait: Circuivi terram, et
perambulavi eam. 8 Dixitque Do-
minus ad eum: Numquid consi-
siderasti servum meum Job, quod
non sit ei similis in terra, homo
simplex, et rectus ac timens De-
um, et recedens a malo? 9 Cui
respondens Satan, ait: Numquid
Job frustra timet Deum? 10 nonne
tu vallasti eum, ac domum eius,
universamque substantiam per cir-
cuitum, operibus manuum eius
benedixisti, et possessio eius cre-
vit in terra? 11 Sed extende pau-
lulum manum tuam, et tange
cuncta quæ possidet nisi in faciem
benedixerit tibi. 12 Dixit ergo Do-
minus ad Satan: Ecce, universa
quæ habet, in manu tua sunt:
tantum in eum ne extendas ma-
num tuam. Egressusque est Satan
a facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii
et filiæ eius comederent et bi-

žemę aplinkui ir išvaikščiojau ją.
8 O Viešpats jam tarė: Argi nepa-
tėmijai mano tarno Jobo, kad nėra
jam lygaus ant žemės; jis žmogus
be vyliaus, tikras, bijo Dievo ir
šalinasi nuo pikto? 9 Šetonas at-
sakė jam ir tarė: Argi Jobas veltui
bijo Dievo? 10 argi tu neapsupei
iš visų pusių jojo, jo namų ir viso
jo lobio? argi nepalaiminai jo rankų
darbų, ar jo lobis nepasidaugino
ant žemės? 11 Bet ištiesk truputį
savo ranką, ir paliesk visa, ką jis
turi, ir matysi, ar jis nekeiks tavęs
į akis? 12 Taigi, Viešpats tarė šeto-
nui: Štai, visa, ką jis turi, yra
tavo rankoje; tik prieš jį nekelk
savo rankos. Tuomet šetonas išėjo
iš po Viešpaties akių.

13 Vieną dieną, kuomet Jobo
sunųs ir dukterįs valgė ir gėrė vyno

---

jis pats nori (Aug.), ir priverčianti jį jausti, kad Dievas visa mato (Tom.); rasi taipogi pažymima, kad Dievas šetono darbus, apie kuriuos klausia, lyg-kad jų nežinotu, tuo pačiu pasmerkia. —*Apėjau žemę...* Plg. 1. Petr. 5, 18; Ef. 6, 12. Minėdamas žemės lankymą šetonas savinasi valdžią ir viešpatavimą ant žemės. — **(8)** *Argi nepatėmijai...* Ebr. t.: ar nepadėjai savo širdies ant mano..., t. y. ar tėmijai ir ištyrei atidžiai. Klausimo prasmė čionai toki: tu juk patėmijai Jobą ir pavydi jam dorybių. — *Jis žmogus...* Dievas giria Jobą tais pačiais žodžiais, kuriais jis buvo augščiaus autoriaus pagirtas. Tikra dorybė yra meilus reginys pasauliui ir angelams, ir pats Dievas parodo, kaip didi teisingo žmogaus vertybė. —**(9)** *Argi Jobas...* Savo atsakymu šetonas stengiasi sumažinti Jobo dievotumo vertybę. Anot jo, ji remiantisi tiktai baime, o ir bijo Jobas tik dėlto kad tai jam esą labai naudinga. Taip šetonas, nerasdamas žmoguje nieko pikto, stengiasi sumažinti tai, kas jame gera ir primeta žmogaus širdžiai nedorą intenciją (Grigalius). — **(10)** *Argi tu neapsupei...* Tuo paminėjimu Dievo suteiktų Jobui geradarysčių šetonas įžeidžia patį Dievą, lyg-kad sakydamas, kad Dievo tarnai tai tik samdininkai. — **(11)** *Truputį.* To ž. nėra ebr. t. — *Paliesk:* atimk. Tose aplinkybėse ir sąlygose, kokiose yra Jobas, jis, anot šetono, net negalįs parodyti tikros dorybės; ko gi verta esanti jo tariama dorybė, galįs parodyti tik ištyrimas. — *Nekeiks.* Ebr. t. ir Vulgatoje yra eufemizmas: nelaimins. Plg. aug. 5. eil. — **(12)** *Yra tavo rankoje...* Pasakoma tikroji Jobo kentėjimų priežastis. Dievas leidžia ištirti jo dorybę. Dievas duoda šetonui paskirtose ribose pilną laisvę, kad jis paskui negalėtu sakyti, jog ištyrimas buvo perdaug lengvas. Ištyrimas įvyks laipsniais, todėl išpradžios Jobas turi nustoti tik savo lobio (Grig.). Be Dievo leidimo šetonas negali kenkti; Dievo gi užmanymas yra tas, kad šetonas butu apgalėtas; darysis taip, kaip jis trokšta, bet ne jo valia įvyks, tik jis pats bus pasmerktas.

(13) *Vieną dieną...* Jobo ištyrimas prasideda. Nelaimės krinta ant jo viena po kitos. Nėra paminėta, kad tų nelaimių kaltininkas šetonas, bet tai supran-

berent vinum in domo fratris sui
primogeniti, [14] nuncius venit ad
Job, qui diceret: Boves arabant,
et asinæ pascebantur juxta eos,
[15] et irruerunt Sabæi, tuleruntque
omnia, et pueros percusserunt
gladio, et evasi ego solus ut nunciarem tibi.

[16] Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, et dixit: Ignis Dei cecidit e cælo, et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nunciarem tibi.

[17] Sed et illo adhuc loquente, venit alius, et dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, et invaserunt camelos, et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus ut nunciarem tibi.

[18] Adhuc loquebatur ille, et
ecce alius intravit, et dixit:
Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in
domo fratris sui primogeniti,
[19] repente ventus vehemens irruit
a regione deserti, et concussit
quattuor angulos domus, quæ
corruens oppressit liberos tuos et
mortui sunt, et effugi ego solus
ut nunciarem tibi.

savo pirmgimio brolio namuose,
[14] atėjo pas Jobą pasiuntinys ir jam
sakė: Jaučiai arė, o asilės ganėsi
greta jų; [15] bet užpuolė Sabiečiai,
visa atėmė ir tarnus užmušė kalaviju; ištrukau gi aš vienas, kad tau apskelbčiau.

[16] Dar šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė: Dievo ugnis krito iš dangaus ir, ištikus avis ir tarnus, sudegino; išbėgau gi aš vienas, kad tau apskelbčiau.

[17] Bet ir šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė: Kaldėjiečiai padarė tris burius, užpuolė kupranugarius ir atėmė juos, taipogi ir tarnus užmušė kalaviju, aš gi vienas pabėgau, kad tau apskelbčiau.

[18] Dar tas tebekalbėjo, o štai įėjo
kitas ir tarė: Tavo sunums ir dukterims valgant ir geriant vyno
savo pirmgimio brolio namuose,
[19] umai pakilo smarkus vėjas nuo
tyrų pusės ir pajudino keturis kampus namų, kurie griudami prislėgė
tavo vaikus, ir jie mirė; išbėgau aš
vienas, kad tau apskelbčiau.

---

tama iš augščiaus papasakotų dalykų. Atsitikimai taip sutvarkyti, kad jie užklumpa Jobą umai, visai netikėtai ir vienas už kitą jam skaudesnis, todėl pagunda nustoti kantrybės didžiausi. — *Savo pirmgimio...* Pokilių eilia ką tik buvo prasidėjusi. Tos pačios dienos rytą Jobas buvo padaręs permaldavimo aukas. Jis galėjo tą dieną labiaus pasitikėti Dievo malonumu ir mažiaus laukti pavojaus nekaip kitose dienose. Jo susirinkę kruvon vaikai jautėsi visai laimingi. Tuotarpu tą tai dieną ateina žinių apie nelaimes ir tai taip, kad dar nepabaigta sakyti apie pirmą, o jau reikią klausyti kitos. — **(15)** *Užpuole Sabiečiai:* iš pietų pusės. Sabiečiai rasi Jektano ainiai. Vz. Prad. 10, 28; 1. Kron. 1, 22. — *Tarnus užmušė.* Nelaimė juo didesnė, kad žuvo ir tarnai, kurie matomai gynė savo valdovo lobį.

(16) *Dievo ugnis:* trenkiantįs vienas po kito žaibai. Žmonių skriaudžiamas paprastai šaukiasi į Dievą; bet čionai žmonėms esant pirmos ir trečios Jobo nelaimės priežastimi, trečią ir ketvirtą skriaudą pasirodo darą dangaus galybės.

(17) *Kaldejiečiai:* iš šiaurės ir iš rytų pusės. Jie užpuola trimis buriais, kad labiaus išgąsdintu ir kad niekas negalėtu nuo jų ištrukti.

(19) *Smarkus vėjas:* viesulas, didžiausi audra, kurioje taipogi žuvo Jobo avįs. — *Nuo tyrų pusės:* iš rytų. Ebr. t.: iš anapus tyrų. — *Jie mirė.* Skaudžiausi nelaimė, vaikų žuvimas apskelbiama paskutinėje vietoje, kad Jobo kentėjimas butu juo didesnis.

[20] Tunc surrexit Job, et scidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram, adoravit, [21] et dixit:
Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc:
Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.
[22] In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.
Caput II. [1] Factum est autem cum quadam die venissent filii Dei, et starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, et staret in conspectu eius, [2] ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, et perambulavi eam. [3] Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis

[20] Tuomet Jobas atsikėlė, perplėšė savo drabužius, nuskuto sau galvą, sukniubęs ant žemės pagarbino [21] ir tarė:
Plikas išėjau iš savo motinos įsčios ir plikas sugrįšiu tenai;
Viešpats davė, Viešpats atėmė; kaip Viešpačiui patiko, taip pasidarė; tebuna palaimintas Viešpaties vardas.

[22] Visame tame Jobas nenusidėjo savo lupomis ir nekalbėjo nieko paika prieš Dievą.
2. perskyrimas. [1] Atsitiko gi, kad, vieną dieną Dievo sunums atėjus ir stovint Viešpaties akyvaizdoje, atėjus taipogi jų tarpe šetonui ir stovint jojo akyvaizdoje, [2] Viešpats tarė šetonui; Iškur ateini? Jis atsakė ir tarė: Apėjau žemę aplinkui ir išvaikščiojau ją. [3] O Viešpats tarė šetonui: Argi nepatėmijai mano tarno Jobo, kad nėra jam lygaus ant žemės; jis žmogus

(20) *Jobas atsikėlė...* Nebutu dorybės, jei kas pasiliktu nejautrus nelaimėje (Grig.). Jobas duodo suprasti aiškiai savo nuliudimo didumą. Didžiai sujudintas jis atsikelia, perplėšia savo platų apsiaustą, (plg. 2 Kar. 1, 11). nusiskuta savo galvos plaukus; taigi, elgiasi kaip kiekvienas Rytietis didžiame gedule. Bet ir tokiame nuliudime jis garbina Dievo valios galę; savo tikėjimu ir pasidavimu jis yra paveikslas Išganytojo Getsemanio darže (Grig.). — **(21)** *Plikas išėjau...* Jobas pasiduoda likimui dėl dviejų priežasčių: Ko jis nustojo buvo ne užpelnyta pasiliekanti nuosavybė, bet dovanai suteikta neapribotam laikui paskola; kas atsitiko, tai Dievo padaryta, tai jo valia. — *Tenai:* į žemės įsčią; nes žemė yra lyg koki visiems bendra motinos įsčia, priimantį kiekvieną žmogų, kurs nebeturi jau jokios žemiškos nuosavybės (plg. Ps. 138, 15). — *Kaip Viešpačiui patiko, taip pasidarė.* Tų žodžių nėra ebr. t. — *Tebuna palaimintas...* Nors Jobas išpažįsta, kad Dievas visa iš jo atėmė, tečiau jis giria jį ir dėkoja, taip tinkamai nubausdamas šetoną. — **(22)** *Visame tame:* visame, kas buvo įvykę. — *Nekalbėjo nieko paika...* Ebr. t.: nieko netinkamo nepasavino Dievui. O šetonas taip labai tikėjosi, kad prie pirmo ištyrimo Jobas ims tuojau piktžodžiuoti Dievui (11. eil)!

(2, 1) *Atsitiko gi...* Piktoji dvasia mėgins užpulti antrą sykį, bet dabar dar smarkiaus nekaip pirma. Po pirmųjų Jobo nelaimių buvo praėję tiek laiko, kad jo kantrumas galėjo buti laikomas ištirtas. Buvo jau pasirodę, kad Jobas nėra prisirišęs prie žemiškų gėrybių. Jo nesutepta meilė Dievo buvo aiški, reikėjo dar išmėginti jo prisirišimas prie sveikatos ir gyvenimo (Tom.) Antras dangiškas susirinkimas aprašomas tais pačiais žodžiais kaip ir pirmas. — **(3)** *Nekaltumą.* Ebr. t.: tobulumą. — *Prispausčiau be reikalo.* Dievas buvo nuo amžių nutaręs siųsti ant Jobo nelaimių, kad parodytu jo dorybę, o piktosios dvasios žodžiai buvo tik lyg-kad proga tam nutarimui įvykdyti. Ne Dievas *be reikalo* leido skausmus ant Jobo ir ne Jobas kentėjo *be reikalo,* be priežasties, bet be reikalo kaltino Jobą šetonas, nes jo užmanymas neįvyko. Tečiau piktoji dvasia vėl įtaria: Jobas pilnas savy-

in terra, vir simplex et rectus, ac
timens Deum, et recedens a malo,
et adhuc retinens innocentiam?
Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum
frustra. [4] Qui respondens Satan,
ait: Pellem pro pelle, et cuncta
quæ habet homo, dabit pro anima
sua: [5] alioquin mitte manum
tuam, et tange os eius et carnem,
et tunc videbis quod in faciem
benedicat tibi. [6] Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua
est, verumtamen animam illius
serva.

[7] Egressus igitur Satan a facie
Domini, percussit Job ulcere pessimo, a planta pedis usque ad
verticem eius: [8] qui testa saniem
radebat, sedens in sterquilinio.
[9] Dixit autem illi uxor sua:
Adhuc tu permanes in simplici-

be vyliaus, tikras, bijo Dievo, šalinasi nuo pikto ir dar tebesaugo
savo nekaltumą? Tu gi sujudinai
mane prieš jį, kad prispausčiau jį
be reikalo. [4] Atsakydamas šetonas
jam tarė: Odą už odą, ir visa, ką
žmogus turi, jis duos už savo gyvybę; [5] bet ištiesk savo ranką ir
paliesk jo kaulą ir kuną ir tuomet
matysi, kad jis keiks tave į akis.
[6] Taigi, Viešpats tarė šetonui: Štai,
jis tavo rankoje, tečiau palikk jam
gyvybę.

[7] Tuomet šetonas, išėjęs iš po
Viešpaties akių, ištiko Jobą pikčiausia votimi nuo kojos pado iki
jo viršugalviui. [8] Jisai, sėdėdamas
ant mėšlyno, šuke grandė pulius.
[9] Tuomet jo pati jam tarė: Dar
tu pasilieki savo neišmanyme?

---

meilės; jis, ir be lobio likęs, veidmainiauja, kad tik jam nereikėtu dar daugiaus nustoti. — **(4)** *Odą už odą...* Tos patarlės prasmė nevisai aiški. Tikriausiai norėta čia pasakyti, kad žmogus yra pasiryžęs atiduoti vieną kuno sąnarį, kad išgelbėtu kitą, sakysim ranką už akį; taip ir Jobas atidavęs turtus ir vaikus, kad apsaugotu brangesnį dalyką, sveikatą ir gyvybę. — **(5)** *Tuomet matysi...* Šetonas tikisi, kad Jobas, kuomet nebebijos visubrangiausių jam dalykų atėmimo, nes bus jų jau nustojęs, tikrai paniekinsiąs Dievą. — **(6)** *Jis tavo rankoje.* Dievas leidžia šetonui mėginti dar sykį Jobą jo nurodytuoju budu, tik liepia palikti jį gyvą.

(7) *Pikčiausia votimi.* Kokia liga Jobas buvo apkrėstas, čia aiškiai nepasakyta, bet iš tolesnių apie ją žinių, reikia spėti, kad tai buvo baisiausi raupsų rušis, taip vadinama elefantiazis (lepra nodosa). Vz. raupsų aprašymą Kun. 13, 1... ir paaiškinimą. Ir ištikrųjų ant viso Jobo kuno buvo atsiradę vočių, iš kurių ritosi kirminai (7, 5); oda buvo supliuškusi ir karšta, juoda ir suaižėjusi, kolei ji nesupuvo (7, 5; 16, 8; 19, 20; 30, 15. 30); kiti sąnariai sutinę, kiti pamažu atkritę (16, 17; 19, 20; 16, 8. 14; 30, 27); kvapas dvokė (19, 17), sunku buvo atsikvėpti (7, 15); kankino jį baisųs sapnai (7, 14); jautė vidurių skausmus (16, 14; 30, 27), karštį (30, 30); balsas buvo užkimęs (13, 24); veidas buvo taip persimainęs, kad Jobo nebuvo galima pažinti (2, 12). Prie tų kuno skausmų buvo prisidėję vidujinė baimė, nusiminimas ir smarkus troškimas numirti (7, 15; 6, 9). Taip gi apsireiškia elefantiazies liga. — **(8)** *Ant mėšlyno.* Ebr. t.: pelenuose. Rytų kraštuose daugelyje vietų mėšlas suverčiamas į kruvą už sodžiaus, tenai jis sudžiusta ir sudeginamas. Taip pasidaro per ilgesnį laiką net didelės augštos pelenų kruvos. Jose randa sau prieglaudą sergantįs raupsais, nes jiems nevalia pasilikti sveikų žmonių draugijoje; tenai jie prašo išmaldos iš praeinančių pro šalį. Taigi, ir Jobas turėjo persikelti į tokį mėšlyną arba pelenus. — *Šuke grandė pulius.* Raupsų ligoje jaučiama didis kuno niežtėjimas. Pirštams sutinus, Jobas priverstas kasyties šuke.

(9) *Jo pati.* Anot žydų abejotino tikrumo padavimo tai buvusi patriarko Jokubo duktė Dina. Kadangi šetonas matė, kad Jobas, nustojęs paskutinės savo gėrybės, sveikatos, pasidarė juo turtingesnis savo širdyje, jis ieško padėjėjos Jievoje, nes žino, kad su ja

tate tua? benedic Deo et morere.
10 Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es, si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Job labiis suis.

11 Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, et consolarentur.
12 Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum.
13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

Keikk Dievą ir mirk.
10 Jis jai tarė: Kalbėjai kaip viena iš paikų moteriškių; jei priėmėme iš Dievo rankos, kas gera, kodėl nepriimtumėm, kas bloga? Visame tame Jobas nesusidėjo savo lupomis.

11 Taigi, trįs Jobo prieteliai Elifazas Temanietis, Baldadas Suhietis ir Sofaras Naamatietis, išgirdę apie visą nelaimę, kuri buvo jam atsitikusi, atėjo kiekvienas iš savo vietos; nes jie buvo susitarę ateiti draug jo aplankytų ir paguostų.
12 Pakėlę ištolo savo akis, jie nepažino jojo, sušukę verkė ir perplėšę savo drabužius bėrė ant savo galvos į dangų dulkes.
13 Jie sėdėjo su juo ant žemės septynias dienas ir septynias naktis, ir neivienas nekalbėjo jam nei žodžio, nes matė jo skausmą esant smarkų.

---

jam pavyko atvesti į nuodėmę Adomą (Grig.). Taigi, per Jobo pačią, kuri yra jam artimiausi ypata, šetonas mėgina jį gundyti (Tom.). — *Neišmanyme*. Ebr. t.: tobulume. — *Keikk*... Jobo pati ragina jį nugiežti prieš mirsiant savo apmaudą ir atkeršyti nors keiksmu Dievui, kurs nesaugojo jo nuo nelaimių. — **(10)** *Paikų*. Ebr. t. *nabal* dažnai reiškia dorinę nuodėmės beprotystę. — *Jei priėmėm*... Jobas tiki, kad tas visas nelaimes leido ant jo Dievas; bet draug išpažįsta, kad Dievas turi lygią teisę kaip duoti žmogui gėrybių, taip ir siųsti ant jo kentėjimų; todėl ar šiokiai ar tokiai Dievo valiai jis nuolankiai pasiduoda.

(11) *Elifazas Temanietis*. Elifazas buvo iš Temano, todėl iš Idumėjos (plg. Prad. 36, 11. 15). Temaniečiai kaip ir kiti *Arabai* buvo garsųs savo išmintimi ir patarlėmis (plg. 3 Kar. 5, 11; Jer. 49, 7; Abd. 9; Bar. 3, 22. 23). Elifazu vadinosi taipogi vienas iš Ezavo sunų (Prad. 36, 4. 10. 12). *Baldadas* buvo iš Suhos. Prad. 25, 2 minima Suė Abraomo sunus iš Keturos; jo ainija gyvenusi Rytų šalyje (Prad. 25, 6), todėl trap Idumėjos ir Euprato. *Sofaras* buvo iš Naamato. Joz. 15, 21. 41 minima vieta vardu *Na'amah* Judo giminėje; bet ar iš čia buvo Sofaras, nežinia. — *Išgirdę*... Jobo prieteliai gyveno gana toli vienas nuo kito. Kolei jie išgirdo apie Jobo ligą ir susitarė eiti draug jo lankytų, nuo Jobo ligos pradžios buvo praslinkę jau gana daug laiko, bent keli mėnesiai (vz. žem. 7, 3). — **(12)** *Ištolo*. Kadangi Jobas sirgo raupsais ir kaipo raupsuotas turėjo pasilikti už miesto (kaip aiškiai sako LXX tekstas), prieteliai galėjo pamatyti jį ištolo, bet išpradžios nepažino, nes liga buvo labai sudarkiusi jo veidą. Pažinė gi, jie išviršiniais ženklais apreiškė didžiausį savo nuliudimą. — **(13)** *Septynias dienas*...: tiek kiek paprastai raudodavo numirėlio. Baisaus reginio sujudinti ir lyg-kad nerasdami tinkamų žodžių savo užuojautai išreikšti, sėdi trįs prieteliai prie Jobo septynias dienas ir tyli. Bet Jobui tai buvo naujas ištyrimas, nes iš prietelių pasielgimo jis dar aiškiaus turėjo suprasti, kaip liudnas jo stovis.

I. Jobo ir trijų jo prietelių ginčas apie kentėjimų priežastis.

1. Pirmoji dialogų eilia.

a) Jobo žodžiai, sukeliantįs ginčą.

Caput III.

1 Post hæc aperuit Job os suum,
et maledixit diei suo,
2 et locutus est.
3 Pereat dies in qua natus sum,
et nox in qua dictum est:
Conceptus est homo.
4 Dies ille vertatur in tenebras,
non requirat eum Deus desuper,
et non illustretur lumine.

3. perskyrimas.

1 Po to Jobas atvėrė savo burną
ir keikė savo dieną,
2 ir kalbėjo:
3 Tepražuna diena, kurioje gimiau,
ir naktis, kurioje buvo pasakyta: Pradėta žmogus.
4 Tepavirsta ta diena tamsybėmis,
tenesiklausia apie ją Dievas iš augštybių,
ir tenebuna ji apšviesta šviesos.

Pirmoji Jobo knygos dalis (3, 1—31, 40) susideda iš Jobo ir jo prietelių dialogų apie kentėjimų priežastis. Iš jų pasirodo, kad kas visas šio gyvenimo nelaimes, taipogi tas, kurios sutinka teisiuosius, laiko Dievo bausmėmis ir kaltybės sunkumą matuoja nelaimės didumu, tas klysta.

3, 1—26. Ginčams progą duoda Jobo atsiliepimas, kuriame jis dėl savo nelaimės didumo keikia savo gimino dieną (1—10), linki sau mirties, kuri sulygina ir paliuosuoja nuo vargų visus žmones, teisiuosius ir neteisiuosius, beturčius ir turtinguosius (11—19), ir dejuodamas klausia, kam gi Dievas sutvėręs žmogų, kurs turi taip daug kentėti, kad net trokšta mirties (20—26).

(3,1) *Po to:* po septynių tylėjimo dienų. — *Atvėrė savo burną.* Iškilmingas išsireiškimas, užuot: pradėjo kalbėti. — *Savo dieną:* savo gimimo dieną ir jos metines sukaktuves. Jis linki sau, kad niekuomet nebutu gimęs. Jobo šauksmai liudija apie jo skaudžios kančios didumą, kuri paprastai apsireiškia ir malšinama dejavimais. — **(2)** *Ir kalbėjo.* Ebr. t.: ir atsakė. Taigi, Jobo žodžiuose galima matyti atsakymą į dar neišreikštas mintis jo prietelių, kurie kaip tik pamatė jį nelaimingą, tuojau tikėjo jį esant kaltą.

(3) *Tepražuna:* Kad jos niekuomet nebutu buvę, kad nebučiau visai gimęs. Jobas išpradžios keikia savo gimimo dieną ir naktį draug, paskui gi kiekvieną atskirai, eil. 4. 5 ir 6—10. Bet ar galima su tais Jobo linkėjimais sutaikinti išsireiškimai apie jo pasidavimą Dievo valiai, kurie kaip kokie šviesųs spinduliai žiba tą kentėjimų naktį, ir Jobo kantrumo pagyrimas (2, 12; Jok. 5, 11)? Kentėtojo dejavimai be savo ypatiškos reikšmės turi draug tikslą duoti lygiai pamokinančių kaip ir sujudinančių liudijimų apie dar neatpirktos žmonijos stovį ir kovas (Ambr. Beda ir k.). Dar neturėdama Kristaus malonės, jo kentėjimų pavyzdžio ir to sakramentinio su juomi susivienijimo, per kurį atpirktiesiems ir mirimas įgauna šviesos žymę, žmonių prigimtis buvo pirm atpirkimo pavergta visai skausmo sunkybei, nieku neapmalšintoms nuodėmės ir mesto ant sutvėrimų prakeikimo pasekmėms (Rym. 8, 2—20). Geriausieji ir dievočiausieji tikėjo vien į neapribotą, nors ir tikrai pažadėtą paguodą (plg. žem. 19, 24), ir tai jiems buvo ramstis kentėjimo kelyje. Tik krikščionystės malonių pilnybė apšvietė gyvenimo tamsybę ir suteikė stiprybės apgalėti pasaulį ir jo liudnumą (Jo. 16, 33). — *Naktis, kurioje...* Ebr. t. aiškesnė personifikacija: naktis, kuri pasakė... — **(4)** *Tepavirsta...* Ebr. t.: kad ta diena butu tamsybė, t. y. kad nebutu išėjusi iš nakties tamsybės, bet pasilikusi tenai palaidota ir paslėpta. 4. ir 5. eil. išreikšta įvairiais budais viena ir ta pati mintis. Šviesa daro skirtumą tarp dienos ir nakties; Jobas, norėdamas, kad jo gimimo diena butu panaikinta, linki, kad jai truktu tos šviesos. — *Tenesiklausia...* t. y. tegul Sutvertojas visai ja nesirupina ir palieka ją niekais. — *Tenebuna ji...* Ebr. t.: tenežiba ant jos skaistumas. Šviesos skaistumas

5 Obscurent eum tenebræ, et umbra mortis,
occupet eum caligo,
et involvatur amaritudine.
6 Noctem illam tenebrosus turbo possideat,
non computetur in diebus anni,
nec numeretur in mensibus:

7 Sit nox illa solitaria,
nec laude digna:
8 Maledicant ei qui maledicunt diei,
qui parati sunt suscitare Leviathan:
9 Obtenebrentur stellæ caligine eius:
expectet lucem et non videat,
nec ortum surgentis auroræ:

10 Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me,
nec abstulit mala ab oculis meis.
11 Quare non in vulva mortuus sum,
egressus ex utero non statim perii?

5 Teaptemdo ją tamsybė ir mirties šešėlis,
teapstoja ją tamsus debesis,
ir tebuna ji apsupta kartumo.
6 Tą naktį tenutveria tamsus viesulas,
tebebuna ji paskaityta tarp metų dienų
ir teneįeina į mėnesių skaitlių.
7 Tebuna ta naktis apleista
ir neverta pagyrimo
8 Tekeikia ją tie, kurie keikia dieną,
kurie pasiryžę pažadinti Leviataną.
9 Teaptemsta žvaigždės nuo jos tamsumo;
telaukia ji šviesos ir tenemato jos,
nei auštančios aušros brėškimo;
10 Nes ji neuždarė angos įsčios, kuri nešiojo mane,
ir neatėmė nelaimių iš-po mano akių.
11 Kodėl nemiriau įsčioje?
išėjęs iš įsčios nepražuvau tuojau?

---

atsirado, liepiant Dievui (Prad. 1, 3); nuolat gi grįždamas jis yra lyg-kad symbolis Dievo, sergînčio ir valdančio pasaulį; todėl jei šviesa nežibės, nebus dienos. — **(5)** *Teaptemdo*... Ebr. t.: tepasisavina ją giminystės teisėmis. Ta taip nelaiminga ir liudna diena turi tarsi giminystės sąryšį su tamsybe; todėl tegul ją atsiima tamsybė kaipo savo nuosavybę. — *Mirties šešėlis:* tirščiausi tamsybė, koki esti kape ir pažemių karalystėje. — *Teapstoja*..., kad ta diena pasidarytu visai tamsi. — *Apsupta kartumo.* Ebr. t.: teišgąsdina ją dienos aptemimai. Kartumas arba aptemimai rasi reiškia tirščiausius debesis, audras, viesulus, t. y. visa tai, kas daro žmogui dieną karčią. — **(6)** *Tą naktį*... Toliaus išeilios keikiama naktis. — *Tenutveria:* teatsiima ir tesunaikina. — *Tarp metų dienų.* Rasi linkima, kad ta naktis neturėtu metinių sukaktuvių. Toliaus minimi mėnesiai, nes Rytuose mėnesiai buvo skaitomi žiurint mėnulio atmainų; be to mėnulis yra nakties žiburys. — **(7)** *Apleista*, t. y. tebebuna joje jokios iškilmės, jokios linksmumo priežasties. Ebr. t. žodis *galmud* gali reikšti bergždžią, nevaisingą; todėl: tegul niekuomet niekas negauna joje gyvybės. — **(8)** *Tie, kurie keikia dieną.* Kalbama apie burtininkus ir žavėtojus (plg. 4 Moz. 22, 6), kurie liaudies įsitikinimu galį padaryti kaikurias dienas nelaimingomis, o net užžaveti ne tik žalčius, bet ir krokodilą (vz. žem. 40, 20). — **(9)** *Teaptemsta žvaigždės*... Ebr. t.: teaptemsta jos tamsumo žvaigždės, t. y. žvaigždės, kurios šviečia jos tamsumoje. — *Nei auštančios*... Ebr. t.: ir tenesidžiaugia aušros vokais. Uždengta tais vokais akis yra saulė. Taigi, linkima, kad ta naktis neturėtu jokios šviesos ir jokio po savęs rytojaus. — **(10)** *Nes ji neuždarė*... Pasakoma prakeikimo priežastis. Naktis kaltinama, kad Jobas kenčia, nes ji leido jam užgimti.

(11 *Kodėl nemiriau*... Jei jau reikėjo gauti gyvybė, tai Jobas linki sau, kad

12 Quare exceptus genibus?
cur lactatus uberibus?
13 Nunc enim dormiens silerem,
et somno meo requiescerem:
14 Cum regibus et consulibus terræ,
qui ædificant sibi solitudines:
15 Aut cum principibus, qui possident aurum,
et replent domos suas argento:
16 Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem,
vel qui concepti non viderunt lucem.

17 Ibi impii cessaverunt a tumultu,
et ibi requieverunt fessi robore.
18 Et quondam vincti pariter sine molestia,
non audierunt vocem exactoris.
19 Parvus et magnus ibi sunt,
et servus liber a domino suo.

12 Kam paimtas ant kelių?
kam žindytas krutimis?
13 Nes dabar tylėčiau užmigęs
ir ilsėčiaus savo miege.
14 Draug su žemės karaliais ir patarėjais,
kurie stato sau tyrumas,
15 arba su kunigaikščiais, kurie turi aukso
ir pripildo savo namus sidabro;
16 arba manęs visai nebutu čia
kaip paslėpto nelaiku gimusio kudikio,
arba kaip tų, kurie kad ir buvo pradėti, bet nematė šviesos.
17 Tenai bedieviai liaujasi siautę,
ir tenai ilsisi nustojusieji stiprybės.
18 Ir kurie buvo kitados surišti,
yra draug be įkyrėjimo;
jie nebegirdi pristovo balso.
19 Tenai yra mažas ir didelis,
ir vergas yra liuosas nuo savo valdovo.

---

ji butu buvusi kuoveikiausiai iš jo atimta, ir išskaito keturis kudikio gyvenimo laikotarpius, pirmą, kuomet pradėtas dar tebebuvo motinos įsčioje, antrą, kuomet ką-tik buvo gimęs, (**12**) trečią, kuomet tėvas paėmė jį primą sykį ant savo kelių, taip rytiečių papročiu pripažindamas jį savo vaiku, ir ketvirtą dar vėliaus, kuomet jis pradėjo gauti peno iš motinos kručių. — (**13**) *Nes dabar tylėčiau...* Ebr. t.: nes tuomet gulėčiau ir ilsėčiaus, miegočiau ir turėčiau atilsio. Skausmo sulaužytas Jobas su pasimėgimu aprašinėja atilsį, kurį duotu mirtis. Kapo gi ramybę jis giria tik kaipo žemiškos kelionės galą (plg. Ps. 119, 5) be atsižvelgimo į sielos stovį po mirties (plg. Prad. 37, 35) taippat kaip ir kiti žmonės, suvargę ir pailsę, paprastai atsiliepia su pageidavimu apie kapo ramybę, apie ilgą nuvargusių sąnarių atilsį, nors gerai žino ir tiki, kad rasi ir jų užuot saldaus miego kape laukia skaistyklos kančios. (**14**) *Patarėjais.* Ebr. t.: žemės patarėjais, t. y. didžiunais. — *Stato sau tyrumas.* Kas čionai pavadinta ebr. ž. *charaboth*, nevisai aišku. Vieni mano, kad mauzoliejai arba net didžios piramidos; kiti, kad taip vadinama puikųs didžiunų rumai, kurie tečiau, neilgai trukus, pavirs griuvėsiais; anot kitų gi kad tą vardą čia gauna atstatomi savo garbei padauginti sugriauti ir dėl karės ar gaisro apleisti miestai. — (**15**) *Pripildo savo namus...*: kolei gyvi buvo, turėjo daugybę visokių turtų, mirę gi pasidarė lygųs nieko neturėjusiems. Anot kitų aiškintojų, čia daroma aliuzija į senobės galiunų paprotį laidoties draug su savo turtais. Taigi, Jobas, nors nepasiims kaip anie su savim į kapą aukso ir sidabro, tečiau ilsėsis ramiai. — (**16**) *Kaip paslėpto...*: slapčia, su paniekinimu užkasto... Umu kontrastu parodoma, kaip labai sulygina visus mirtis. — *Kurie kad ir buvo pradėti...* Ebr. t.: kaip kudikiai, kurie nematė šviesos. — (**17**) *Tenai:* mirusiųjų buveinėje. — *Bedieviai:* prispaudėjai, kurie vargino kitus. — *Nustojusieji stiprybės:* tie, kurie buvo prispausti. Mirtis sulygina visus. — (**18**) *Kitados surišti:* belaisviai, kurie turėdavo dirbti sunkius baudžiavos darbus, prižiurint juos tam tikriems pristovams (plg. Iš. 3, 7).

20 Quare misero data est lux,
et vita his, qui in amaritudine
animæ sunt?
21 qui expectant mortem, et non
venit,
quasi effodientes thesaurum:
22 Gaudentque vehementer
cum invenerint sepulchrum.
23 Viro cuius abscondita est via,
et circumdedit eum Deus tenebris?
24 Antequam comedam suspiro:
et tamquam inundantes aquæ,
sic rugitus meus:
25 Quia timor, quem timebam,
evenit mihi:
et quod verebar accidit.
26 Nonne dissimulavi? nonne sisilui? nonne quievi?
et venit super me indignatio.

20 Kodėl nelaimingam duota šviesa,
ir gyvybė tiems, kurių siela
pilna kartumo?
21 kurie laukia mirties,
lyg-kad kastu sau turtą, o ji
neateina,
22 kurie džiaugiasi smarkiai,
radę sau kapą?
23 — vyrui, kurio kelias paslėptas,
ir kurį Dievas apsupė tamsybėmis?
24 Pirma negu valgau, atsidustu,
ir mano vaitojimas kaip patvinstąs vanduo.
25 Nes atėjo ant manęs baisenybė,
kurios bijojau,
ir atsitiko, ko išgąstavau.
26 Argi aš neslėpiau? argi netylėjau? argi nebuvau ramus?
tečiau atėjo ant manęs rustybės
užsidegimas.

b) Pirmas Elifazo atsiliepimas.

Caput IV.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

4. perskyrimas.

1 Atsakydamas Elifazas Temanietis tarė:

---

(20) *Kodėl nelaimingam...* Toliaus Jobas dejuoja, kam žmogus ir tuomet pasilieka gyvas, kada jam reikia daug kentėti. — *Duota.* Ebr. t.: jis (t. y. Dievas) davė. — **(21)** *Kurie laukia...* Ebr. t.: kurie laukia mirties, o ji neateina, ir labiaus ją (arba: kapą) sau kasa negu turtus, t. y. su didesniu uolumu norėtu išsikasti sau mirties kapą, negu paslėptą žemėje turtą. — **(23)** *Vyrui...* To sakinio pradžia 20. eil.: kodėl duota šviesa ir gyvybė vyrui... Minimu čia vyru yra pats Jobas. — *Kurio kelias paslėptas:* kurs nežino, kodėl jo gyvenime taip daug nelaimių, ir kaip butu galima nuo jų pasiliuosuoti. — *Kurį Dievas...* Ebr. t.: ir Dievas aptvėrė jį; todėl tai jis negali išbėgti nuo savo nelaimių. — **(24)** *Pirma negu valgau...* t. y. kiek sykiu valgau, aš turiu visuomet dusauti. Ebr. t. gali dar reikšti: mano dusavimas yra mano kasdieninė duona. — *Mano vaitojimas:* smarkus šauksmai dėlei skaudžios kančios. — **(25)** *Nes atėjo ant manęs...* Ir šitas Jobo pasakymas reikia suprasti ne apie jo praeitą gyvenimą, tarsi jis butu jau tuomet nujautęs atėjusią dabar ant jo nelaimę, bet apie dabartį, tuo labiaus kad raupsų ligoje ištikrųjų žmogų nuolat kankina baimė; todėl eil. mintis toki: kaip tik aš pradedu bijoti kokio skausmo, jis tuojau ateina ant manęs, ir mano liga kankina mane be paliaubos. — **(26)** *Argi as neslėpiau...* Vulg. prasmė rasi toki: argi aš neslėpiau savo skausmo, argi nebuvau ramus ir kantrus? Ebr. t. nėra klausimo; jis reiktu išversti: nebuvo (arba: nėra) man taikos, ramybės ir atilsio, ir nerimastis gula ant manęs, t. y. be jokio atilsio ir pertrukio kankina mane nuolat ligos smarkumas.

4, 1—5, 27. Pirmoje dialogų eilioje (4, 1—14, 22) trįs prieteliai stengiasi parodyti, kad vienatinė Jobo nelaimių priežastis tai jo nuodėmės, ir žada jam, jei jis darys atgailą, seniaus buvusios laimės sugrįžimą. Jobas, atsakydamas kiekvienam iš jų, nesutinka su jų nuomone. Pirmas atsiliepia į Jobo

2 Si cœperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies,
sed conceptum sermonem tenere quis poterit?
3 Ecce docuisti multos,
et manus lassas roborasti:
4 Vacillantes confirmaverunt sermones tui,
et genua trementia confortasti:
5 Nunc autem venit super te plaga, et defecisti:
tetigit te, et conturbatus es.
6 Ubi est timor tuus, fortitudo tua,
patientia tua, et perfectio viarum tuarum?
7 Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit?
aut quando innocens periit?

8 Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem,
et seminant dolores, et metunt eos,

2 Jei pradėsime tau kalbėti, rasi bus tau įkyru,
bet pradėtą šneką kas gali sulaikyti?
3 Štai, tu esi mokinęs daugelį
ir sustiprinęs pailsusias rankas;
4 tavo kalbos stiprino svyruojančius,
ir tu tvirtinai drebančius kelius.
5 Dabar gi atėjo ant tavęs sloga,
ir tu nustojai drąsos;
ji palietė tave, ir nusigandai.
6 Kame tavo baimė, tavo stiprybė,
tavo kantrybė ir tavo kelių tobulumas?
7 Atsimink, meldžiamasai, kas nekaltas yra kuomet nors pražuvęs?
arba kuomet liko sunaikinti teisieji?
8 O priešingai, mačiau, kad kurie davo neteisybę,
sėja skausmus ir pjauna juos,

dejavimus Elifazas. Paminėjęs Jobo pasielgimą, kaip jis kitados yra raminęs nuliudusius, o dabar pats nustojo drąsos, Elifazas sako, kad niekuomet nežuna nekaltieji, o tik bedieviai (4, 1—11), ir stengiasi patvirtinti savo žodžius gautu apreiškimu, kurs jį pamokinęs, jog neivienas žmogus nėra teisus Dievo akyvaizdoje (4, 12—21); toliaus Elifazas perspėja, kad neišmintingas, kurs nejieško prieglaudos pas Dievą, turi pražuti (5, 1—7), ragina Jobą kreipties nuolankiai ir su pasitikėjimu prie Dievo, kurs yra nelaimingųjų globėjas (5, 8—16), ir žada, kad, jei Jobas tai padarys, jis vėl gausiąs apsčiai visokių gėrybių (5, 17—27).

(4,1) *Elifazas.* Jis matomai buvo žymiausis ir vyriausis trijų prietelių tarpe. Elifazas kalba sulyginamai ramiai ir savina sau rimtumą pranašo, gavusio pamokymų iš dangaus; jis moko ir perspėja mandagiai, bet paguodos jo žodžiuose Jobui nėra. Pirmas Elifazo atsiliepimas gražiausis visoje knygoje. — **(2)** *Jei pradėsime...* Jau pirmieji Elifazo žodžiai, kad ir gana mandagųs, smeigia naują peilį Jobui į širdį; jis turi buti išanksto pasiryžęs klausyties nemalonių dalykų. — *Bet pradėtą šneką...* Jobo dejavimai rodosi Elifazui tokie, kad, juos išgirdus, negalima tylėti.—**(3. 4)** *Tu esi mokinęs...* Gražus pagyrimas seniaus buvusio Jobo pasielgimo; bet Elifazas juo naudojasi, kad prikištu Jobui dabartinį jo silpnumą (plg. žem. 29, 15. 16. 25; 31, 16—21, 29—32; 2. Kar. 4, 1; Iz. 13, 7; 35, 3, 4 ir k). — **(6)** *Kame tavo baimė...* Šitais žodžiais Elifazas tiesiog įtaria Jobą, buk jo dievobaimingumas nebuvęs tikras, nes ištyrimo valandoje, nelaimėje Jobas pasirodąs nebeituris seniaus buvusių dorybių. Ebr. t. rasi reiktu išversti taip: argi ne tavo dievobaimingume buvo tavo paspirtis? ir ar tavo kelių nekaltumas nebuvo tavo pasitikėjimas? — **(7)** *Atsimink...* Elifazas, išreikšdamas, kaip jam rodėsi, visai neabejotiną dėsnį, jog Dievas čia ant žemės nepalieka neivieno teisingojo be savo pagalbos, tarsi sako Jobui: Jei tu butumei nekaltas, tau nereiktu kentėti; o jei kenti, tai tu kaltas, nes tik kaltieji kenčia. — **(8)** *O priešingai...*

9 Flante Deo perisse,
et spiritu iræ eius esse consumptos:
10 Rugitus leonis, et vox leænæ,
et dentes catulorum leonum contriti sunt.

11 Tigris periit, eo quod non haberet prædam,
et catuli leonis dissipati sunt.

12 Porro ad me dictum est verbum absconditum,
et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius.
13 In horrore visionis nocturnæ,
quando solet sopor occupare homines,
14 Pavor tenuit me, et tremor,
et omnia ossa mea perterrita sunt:

15 Et cum spiritus me præsente transiret,
inhorruerunt pili carnis meæ.
16 Stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum,
imago coram oculis meis, et vocem quasi auræ lenis audivi.

9 tie, Dievui paputus, pražuvo
ir liko jo rustybės dvelkimo sunaikinti.
10 Liuto kriokimas, ir liutienės balsas,
ir jauniklių liutų dantįs liko sutrupinti.
11 Pražuvo tigras, nes neturėjo grobio,
ir liuto janikliai liko išsklaistyti.
12 Man pasakyta paslėptas žodis,
ir mano ausis lyg-kad slapčia išgirdo jo šnibždėjimo turinį.

13 Naktinio regėjimo baisume,
kuomet paprastai įmygis suima žmones,
14 apėmė mane išgąstis ir drebėjimas,
ir per visus mano kaulus perėjo šiurpulys,
15 ir praeinant čiapat pro mane dvasiai,
pasišiaušė mano kuno plaukai.
16 Atsistojo kažinkas, kurio veido aš nepažinau,
paveikslas prieš mano akis.
Ir aš girdėjau tarsi tylaus vėjelio balsą:

Elifazas žinąs iš prityrimo, kad žuna tiktai nusidėjėliai. Ebr. t.: kiek aš mačiau, kurie aria neteisybę ir sėja vargus, tie ir pjauna juos. Arti neteisybę yra tai sugalvoti, nutarti savo širdyje daryti neteisybę, sėti gi tai įvykdyti ją, o pjauti tai susilaukti bausmės. Koki ta bausmė, pasakoma toliaus: **(9)** *Tie, Dievui paputus...* Dievo rustybė, kaip koks smarkus deginantis vėjas, umai sunaikina kaltininką. Ebr. t. 9. eil. prasideda naujas nesurištas sakinys. — **(10)** *Liuto kriokimas...* Kitu palyginimu aprašoma Dievo galybė ir bedievio likimas: jis žuna umai draug su savaisiais, taip kaip sunaikinama liuto šeimyna. Tuo palyginimu, matomai, daroma aliuzija į Jobo ir jo vaikų likimą. — **(11)** *Tigras.* Ebr. t:. liutas.

(12) *Man pasakyta...* Gražus aprašymas naktinio regėjimo. Elifazas išpradžios sakosi, kad pamokymas jam buvęs duotas nežinia kokiuo slaptingu budu. — *Jo šnibždėjimo turinį.* Elifazas girdėjo žodžius, bet jie buvo pasakyti taip tyliai, kad jo ausis pasiekė tik šnibždėjimas. — **(13)** *Naktinio regėjimo baisume.* Ebr. t.: minčių sukuryje iš naktinių regėjimų, t. y. kuomet, žmogui sapnuojaut, kilsta tikras minčių sukurys. — *Kuomet paprastai...* Regėjimas įvyko nakčia. — **(14)** *Išgąstis ir...* Baimė ir drebėjimas yra ženklai viršprigimtinio apreiškimo (plg. Prad. 15, 12; 28, 12; Sk. 12, 6; Iz. 6, 5; Ez. 2, 1; Dan. 7, 15 ir k.). — **(15)** *Dvasiai:* rasi tik sujudintam keno nors ėjimu orui. — **(16)** *Paveikslas:* neaiškus, tamsus šešėlis, kurio nebuvo galima pažinti, kas jis esąs. Aprašytas regėjimas matomai buvo Dievo suteiktas; bet Elifazas daro iš jo klaidingus

17 Numquid homo, Dei comparatione justificabitur,
aut factore suo purior erit vir?
18 Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles,
et in angelis suis reperit pravitatem:
19 Quanto magis hi qui habitant domos luteas,
qui terrenum habent fundamentum,
consumentur velut a tinea?
20 De mane usque ad vesperam succidentur:
et quia nullus intelligit, in æternum peribunt.
21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis:
morientur, et non in sapientia.

Caput V.

1 Voca ergo, si est qui tibi respondeat,
et ad aliquem sanctorum convertere.

17 Argi žmogus palygintas su Dievu pasirodys teisus,
arba ar bus vyras tyresnis už savo Sutvertoją?
18 Štai, tie, kurie tarnauja, nėra pastovus,
ir savo angeluose jis rado piktumo.
19 Kaip gi labiaus tie, kurie gyvena moliniuose namuose,
kurie turi pagrindą iš žemės,
bus sunaikinti tarsi kandžių.
20 Nuo ryto iki vakarui jie bus iškirsti,
o kadangi neivienas neišmano,
jie pražus amžinai.
21 Kurie gi iš jų bus likę, bus atimti;
jie mirs, tečiau ne išmintyje.

5. perskyrimas.

1 Šaukk tat, jei yra, kas tau atsakytu,
ir kreipkies į ką nors iš šventųjų.

išvadus. — **(17)** *Argi žmogus...* Apreiškimo turinys. Ebr. t. galima išversti taip: Argi žmogus yra teisus Dievo akyvaizdoje, arba ar vyras yra nesuteptas savo Sutvertojo akyvaizdoje? Taigi, sakinio prasmė toki: Dievo akyvaizdoje nėra neivieno visai teisaus ir tyro; todėl Dievas kiekviename, net ir nekalčiausiame, randa daug ką papeikti ir už ką bausti. — **(18)** *Kurie jam tarnauja...* Ebr. t.: jis nepasitiki savo tarnais, t. y. jų pastovumu tame, kas gera. Kalbama apie angelus, kuomet dar tebėjo laikas, skirtas jų šventumui ištirti; tas laikas pasibaigė piktųjų angelų nupuolimu; gerieji gi pasidarė pastovus šventume. 18. eil. žodžiais, regisi, baigiasi duotasai Elifazui apreiškimas; toliaus rasi jau jis pats daro savo išvadus iš gauto apreiškimo ir perpina juos aliuzijomis į Jobo likimą. — **(19)** *Kaip gi labiaus...* Jei dangaus dvasios galėjo nusidėti ir susilaukti bausmės, juo labiaus žmogus, kurs yra menkesnis už angelus žemės sutvėrimas. — *Moliniuose namuose:* iš žemės padarytame kune. Aliuzija į Prad. 2, 7; 3, 19. — *Kurie turi pagrindą...* Ebr. t.: kurių pamatai dulkėse. — *Bus sunaikinti...* Palyginimas sutrumpintas užuot: bus sunaikinti, taip kaip apdaras suėdamas kandžių. Tais žodžiais daroma aliuzija į Jobo ligą, kuri griaužė ir naikino jo kuną. — **(20)** *Nuo ryto iki...* Nusidėjėliai greitai ir netikėtai, lygkad iškertami medžiai, žuna. Nauja aliuzija į Jobo nelaimę. — *Kadangi neivienas...* Tikriaus: ir niekam netėmijant (iš tarpo tų, kurie dar tebėra laimingi), jie žuna amžinai, t. y. baigiasi jų gyvenimas ant žemės. — **(21)** *Kurie gi iš jų...* Vulgatos prasmė: Bedieviai bus tikrai atimti. Jei jie išvengia vienos nelaimės, tai ras prapultį kitoje. Ebr. t. prasmę galima išreikšti taip: Argi nesutraukyta juose jų (šėtros) virvelė? Kaip šėtros virvė laiko šėtrą, taip siela laiko ištiestą kuno šėtrą; atėmus arba sutraukius virvę, šėtra išįra; taippat darosi su kunu, kuomet mirtis atima iš jo sielą (plg. Ekkli. 12, 16). Nei svetima, nei jų pačių nelaimė neatveda jų į susipratimą; jie miršta be baimės Viešpaties, kuri yra išminties pradžia (Ekl. 1, 16).

(5, 1) *Šaukk tat..* Elifazas, matydamas, kad Jobas nesiskubina atsakyti į jo žodžius ir sakyties esąs kaltas,

2 Vere stultum interficit iracundia,
et parvulum occidit invidia.
3 Ego vidi stultum firma radice,
et maledixi pulchritudini eius statim.
4 Longe fient filii eius a salute,
et conterentur in porta, et non erit qui eruat.
5 Cuius messem famelicus comedet,
et ipsum rapiet armatus,
et bibent sitientes divitias eius.
6 Nihil in terra sine causa fit,
et de humo non oritur dolor.
7 Homo nascitur ad laborem,
et avis ad volatum.
8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum,
et ad Deum ponam eloquium meum:

2 Ištikrųjų, rustybė užmuša paiką,
ir pavydas nužudo mažutėlį.
3 Aš mačiau paiką tvirtai įsišaknijusį
ir tuojau keikiau jo gražumą.
4 Jo sunųs liko toli nuo išgelbėjimo
ir buvo sumindžioti vartuose,
ir nebuvo kas gelbėtu.
5 Jo pjutį ėdė alkanas,
ir jį patį nutvėrė ginkluotas,
o ištroškę gėrė jo turtus.
6 Nieko nesidaro ant žemės be priežasties,
ir iš žemės neiškilsta skausmas.
7 Žmogus gimsta vargti,
o paukštis skrajoti.
8 Todėlei aš melsčiau Viešpatį
ir su savo žodžiais kreipčiaus į Dievą,

ragina jį ironiškai vėl pradėti dejuoti ir tuojau priduria, kad jis neras vienok sau padėjėjo. — *Ir kreipkies...* Ebr. t.: į kurį iš šventųjų (angelą) tu kreipsies? — **(2)** *Ištikrųjų, rustybė užmuša...* Ebr. t.: nes, žiurėk, paikąjį pražuda nekantrumas, neišmanelį užmuša jo smarkumas. Paikumas čionai suprantama dorinis, taigi nuodėmė; rustybė yra nekantrumas, kurį parodo nusidėjėlis, susilaukęs Dievo bausmės. — **(3)** *Aš mačiau...* Savo pasakymą Elifazas patvirtina pavyzdžiu. Jis matęs tokį murmantį prieš Dievą beprotį vis besididinančioje laimėje; tečiau jis umai žuvęs, ir Elifazas pažinęs Dievo prakeikimą, siųstą ant ano bedievio (plg. Ps. 36, 35. 36). — *Įsišaknijusį...* Stipriai įsišaknijęs medis yra didelės, ilgai pasiliekančios laimės vaizdas. — *Gražumą.* Ebr. t.: buveinę. — **(4)** *Jo sunųs...* Dievo prakeikimas paliete visas kaltininko gėrybes, jo vaikus ir lobį. — *Vartuose.* Vartuose, kame rytiečių papročiu buvo daromi teismai (plg. žem. 29, 7; 31, 21; Prad. 34, 20 ir k.), buvo išrodyta jų kaltybė, ir jie liko pasmerkti. — **(5)** *Jo pjutį...* Bedievio lobis liko išplėštas. — *Ir jį patį...* Ebr. t.: ir jis ją paėmė net iš erškėčių, t. y. erškėčių tvora neapsaugojo pjuties nuo išplėšimo. — **(6)** *Nieko nesidaro...* Ebr. t.: nes neeina iš dulkių vargas, ir iš žemės neželia kentėjimas; todėl visa turi priežastį pačiame žmoguje, jo nuodėmėje, taigi ir Jobo kentėjimai. — **(7)** *O paukštis...* Ebr. t.: kaip liepsnos sunųs (kibirkštįs) augštai skristi. Kaip liepsnos kibirkštįs kilsta augštyn, taip žmogus savo nuodėminga prigimtimi linksta žemyn, į nuodėmes; todėl su jo prigimtimi sujungta vargas. O kadangi toki žmogaus prigimties silpnybė, todėl nusidėjėliui reikia tikėties atleidimo iš paties prigimties Sutvertojo, kad tik žmogus artintusi prie jo su nuolankiu maldavimu.

(8) *Todėl aš melsčiau...*: Jei toki nelaimė butu atsitikusi man, aš nedejuočiau veltui, bet melsčiau Dievą dovanoti kaltybę. Ebr. t.: aš gi kreipčiaus į Viešpatį ir pavesčiau savo reikalą Dievui. Šita atsiliepimo dalis daug malonesnė ir teisingesnė, bet ir čia Elifazas neišsižada savo nuomonės, kad Jobas esąs kaltas. Norėdamas sužadinti Jobe daugiaus pasitikėjimo Dievu, jis išpradžios labai gražiai aprašo Diev

9 Qui facit magna et inscrutabilia
et mirabilia absque numero:
10 Qui dat pluviam super faciem terræ,
et irrigat aquis universa:
11 Qui ponit humiles in sublime,
et mœrentes erigit sospitate:
12 Qui dissipat cogitationes malignorum,
ne possint implere manus eorum quod cœperant:
13 Qui apprehendit sapientes in astutia eorum,
et consilium pravorum dissipat:
14 Per diem incurrent tenebras,
et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.
15 Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum,
et de manu violenti pauperem.
16 Et erit egeno spes,
iniquitas autem contrahet os suum.
17 Beatus homo qui corripitur a Deo:
increpationem ergo Domini ne reprobes:
18 Quia ipse vulnerat, et medetur:
percutit, et manus eius sanabunt.

9 kurs daro didžių ir neištiriamų dalykų,
ir stebuklų be skaitliaus,
10 kurs duoda lietaus ant žemės paviršio
ir visa aplaisto vandenimi,
11 kurs išaugština nuolankiuosius,
o liudinčius pakelia sveikatà,
12 kurs išsklaisto piktųjų mintis,
kad jų rankos negalėtu įvykdyti, ką buvo pradėjusios,
13 kurs sugauna išmintinguosius jų klastoje
ir niekais paverčia nedorųjų sumanymą.
14 Dieną jie pakliuna į tamsybę
ir vidudienį jie taip grabinėja kaip naktį.
15 Bet jis išgelbės varguolį nuo jų burnos kalavijo
ir beturtį iš smarkiojo rankos.
16 Bus vilties varguoliui,
o neteisybė užčiaups savo burną.
17 Palaimintas žmogus, kurį Dievas baudžia!
Viešpaties tat sudraudimo neatmesk.
18 Nes jis sužeidžia, jis ir vaistų duoda
jis užgauna, ir jo rankos pagydo.

---

galybę ir gerumą. — **(9)** *Kurs daro...* Dievo veikalai dideli, todėl jis pats begalo galingas; bet tas galingasai Dievas yra draug ir geras ir rupinasi musų gerove: **(10)** *Kurs duoda lietaus...* Rytuose lietus yra labai žymus Dievo mielaširdystės symbolis. — *Visa.* Ebr. t.: dirvas. — **(11)** *Liudinčius.* Ebr. t. liter.: pajuodijusius. Juodumas yra didžios nelaimės vaizdas, taip kaip šviesa laimės. — **(12)** *Kurs išsklaisto...* Piktiesiems Dievas yra baisus. Jis visupirma niekais paverčia jų sumanymus. *Kad jų rankos...* Ebr. t.: ir jų rankos nepadarys nieko pastovaus. — **(13)** *Kurs sugauna...* Ebr. t.: ir bukliųjų sumanymas parvirsta, t. y. niekais nueina (vz. 1 Kor. 3, 19). — **(14)** *Dieną jie pakliuna...* Aprašoma nusidėjėlių apakimas. Iš kiekvienos dienos valandos jiems darosi tamsybė, ir šviesus vidudienis, kuomet pigu butu pamatyti tiesa, jų apakimui nubausti jiems darosi kaip naktis. — **(15)** *Nuo jų burnos kalavijo...* Ebr. t.: nuo kalavijo iš jų burnos, t. y. kurs lyg-kad išeina iš bedievių burnos; tie bedieviai naudojasi liežuviu kaip kalaviju, kad grasimais ir apkalbėjimais žudytu nekaltą (plg. Ps. 56, 5; 63, 4; Jer. 9, 8). — **(16)** *Neteisybė užčiaups...* Neteisusis, pamatęs, kad jo pikti sumanymai neįvykdsta, bus priverstas su didžia gėda tylėti.

(17) *Palaimintas...* Elifazas savo pamokymus pritaiko prie Jobo, žada jam, jei jis sugrįš prie Dievo, visokių gėrybių gausybę, o visupirma skelbia palaimintą esant tą žmogų, kurs kantriai priima Dievo bausmę, nes ištyrimas ir bausmė išveda jį iš nuodėmės stovio. – **(18)** *Nes jis sužeidžia...* Dievas

19 In sex tribulationibus liberabit te,
et in septima non tanget te malum.
20 In fame eruet te de morte,
et in bello de manu gladii.

21 A flagello linguæ absconderis,
et non timebis calamitatem cum venerit.

22 In vastitate, et fame ridebis,
et bestias terræ non formidabis.
23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum,
et bestiæ terræ pacificæ erunt tibi.
24 Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum,
et visitans speciem tuam, non peccabis.
25 Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum,
et progenies tua quasi herba terræ.
26 Ingredieris in abundantia sepulchrum,
sicut infertur acervus tritici in tempore suo.
27 Ecce, hoc, ut investigavimus, ita est:
quod auditum, mente pertracta.

19 Šešiuose suspaudimuose jis išliuosuos tave,
o septintame nepalies tavęs nelaimė.
20 Bado metu jis išgelbės tave nuo mirties
ir karėje iš kalavijo kirčio.
21 Busi paslėptas nuo liežuvio rykštės
ir nebijosi nelaimės, kuomet ji ateis.
22 Sunaikinimo ir bado metu juoksies
ir žemės žvėrių nebijosi.
23 Bet tu busi sandoroje su šalių akmenimis,
ir žemės žvėrįs bus tau taikios.
24 Tu patirsi, kad tavo šėtra turi ramybės,
ir žiurėdamas į savo pasiturėjimą nenusidėsi.
25 Patirsi taipogi, kad tavo ainija bus skaitlinga
ir tavo vaikų vaikai kaip žemės žolė.
26 Tu įeisi apstybėje į kapą
taip kaip kviečių pėdai įnešami savo laiku.

27 Štai, tai yra taip, kaip ištyrėme;
ką girdėjai, mintimi apsvarstyk.

---

netik baudžia, bet taipogi tinkamu laiku, kuomet bausmė jau pasiekė savo tikslą, padaro jai galą. Ji negali pasiekti to tikslo, jei ji paniekinama, ir tame atvėjyje ji turi tęsties. — **(19)** *Šešiuose suspaudimuose...* Patarlių budu sakoma, kad kiek tik sykių užeis nelaimės, vienos po kitų, pasitikintis Dievu bus nuo jų visų išgelbėtas. — **(20)** *Bado metu...* Toliaus išvardijama keletas didžių nelaimių, dažniaus aplankančių žmones. — **(21** *Liežuvio rykštės.* Liežuvis pal·ginamas su rykšte, kuri savo kirčiais, apkalbėjimu ir šlovės plėšimu, užmuša gerą žmogaus vardą (plg. Ps. 56, 5; 63, 4; Jer. 9, 7; Ekli. 28, 21; 51, 3). — *Nelaimės.* Patėmytinas ebr. t. gražus žaidimas panašiais žodžiais: *šot,* rykštė ir *šod,* sunaikinimas, nelaimė. — **(22)** *Sunaikinimo..* Ne tik busi apsaugotas nuo nelaimės, bet dar busi be baimės ir pilnas džiaugsmo. — **(23)** *Bet tu busi...* Net ir tai, kas kitiems kenkia, kaip akmeningos ir todėl nederlingos vietos, bus lyg-kad padarę su tavimi sandorą (plg. Oz. 2, 18; Iz. 5, 2). — **(24)** *Kad tavo šėtra...* Ebr. t.: kad tavo buveinė yra ramybė (t. y. tavo buveinėje viešpataus ramybė ir laimė) ir kuomet žiurėsi į savo buveinę, tenai nieko netruks. — **(25)** *Kad tavo ainija...* Skaitlinga ainija buvo žadėta S. Testamente kaipo vienas iš ypatingų Dievo palaiminimų. — **(26)** *Įeisi apstybėje:* apsčiai metų išgyvenęs, žiloje senatvėje. Plg. Iz. 38, 10; Ps. 54, 24; Prad. 25, 8. — **(27)** *Tai yra...* Ebr. t.: „štai mes tai ištyrėme; taip yra;

c) Pirmas Jobo atsakymas Elifazui.

Caput VI.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui:
et calamitas, quam patior, in statera.
3 Quasi arena maris hæc gravior appareret:
unde et verba mea dolòre sunt plena:
4 Quia sagittæ Domini in me sunt,
quarum indignatio ebibit spiritum meum,
et terrores Domini militant contra me.
5 Numquid rugiet onager cum habuerit herbam?
aut mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit?

6. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Kadgi butu pasverta mano nuodėmės, kuriomis užsipelniau rustybę,
ir nelaimė, kurią kenčiu, ant svarstyklių.
3 Šita pasirodytu sunkesnė kaip juros smiltįs;
todėl ir mano žodžiai pilni skausmo;
4 nes manyje įsmeigta Viešpaties vilyčios;
jų skaudumas iščiulpia mano dvasią,
ir Viešpaties baisenybės kovoja prieš mane.
5 Argi šaukia laukinis asilas, turėdamas žolės?
arba ar baubia jautis, stovėdamas prie pilno prakarto?

---

klausyk ir žinok sau." Elifazas užbaigia savo šneką perspėjimu, kad pasakytieji dalykai gerai apsvarstyti; todėl Jobas turįs jais pasinaudoti savo pasitaisymui.

6, 1—7, 21. Jobas atsako į Elifazo žodžius nestačiai, lyg-kad pateisindamas savo dejavimus ir peikdamas savo prietelius, nes jie nesuteikia jam paguodos. Jis visupirma sako, kad jo nelaimė didesnė už jojo nuodėmės ir aiškina savo dejavimus kentėjimų smarkumu (6, 1—10), toliaus prikiša savo prieteliams mielaširdystės stoką (6, 11—20) ir skundžiasi, kad jie užuot paguosti tik vargina jį tuščiais kaltinimais (6, 21—30), vėl grįžta prie išrodymo, kaip didi jo nelaimė (7, 1—10) ir užbaigia savo atsakymą naujais dejavimais, kuriuose lyg-kad visai nustojęs vilties, jis klausia Dievą, kodėl taip skaudžiai su juo pasielgta ir kodėl Dievas neatleidžia jam prasikaltimo, jei jisai yra (7, 11—21).

(6, 1 *Atsakydamas Jobas... Atsimenant* tai, kad Jobas kentėjo didžiausius skausmus ir koks kietas buvo Elifazo atsiliepimas į jo dejavimus, šitas Jobo atsakymas Elifazui išrodo labai ramus. — **(2)** *Kadgi butu pasverta...* Ebr. t.: „o kadgi mano nekantrumas butu pasvertas ir kad taippat pasvertu iš kitos pusės mano nelaimę". Prasmė vieno ir kito teksto ta pati: Jobas linki, kad iš vienos pusės butu pasverta jo dejavimai, o iš kitos jo skausmai; tuomet aiškiai pasirodytu, kad kančios daug didesnės nekaip dejavimas. Žodžiai: *kuriomis užsipelniau rustybė,* Vulgatos priedas. — **(3)** *Šita pasirodytu..* Ebr. t.: nurodoma priežastis, kodėl Jobas nori, kad butu pasverta jo dejavimas ir jo nelaimė: nes tai (kas dabar mane spaudžia) sunkesnis dalykas nekaip juros smiltįs, kurios yra neišseikėjamos ir begal sunkios (plg. Pat. 27, 3). Tai taipogi nurodo, kokiomis taisyklėmis autorius norėjo, kad butu teisiami Jobo žodžiai: jų negalima imti perdaug griežtai, nes žmogus didžių skausmų suimtas nebesusivaldo žodžiuose. — *Pilni skausmo.* Ebr. t. rasi: bodųs. — **(4)** *Vilyčios:* Visagalio leistos nelaimės, skausmai. Palyginimas paimtas iš medžioklės, kurioje mirtį nešančios vilyčios įsmeigiama į laukinių žvėrių šonus. — *Jų skaudumas...* Skausmai atima iš Jobo visas jo jiegas. Ebr. t. galima išversti bent kiek kitaip: jų nuodus čiulpia mano dvasia. Tai butu aliuzija į paprotį šaudyti užnuodytomis vilyčiomis, kad kiekvienas jų įsmeigimas galėtu padaryti mirtį. — **(5)** *Argi šaukia...* Kaip asilas ir jautis nebaubia

6 Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem?
7 Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.
8 Quis det ut veniat petitio mea: et quod expecto, tribuat mihi Deus?
9 Et qui cœpit, ipse me conterat: solvat manum suam, et succidat me?
10 Et hæc mihi sit consolatio ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.
11 Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam?
12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.

6 Arba ar galima valgyti neskanus dalykas, kurs nepasudytas druska? arba ar gali kas ragauti tai, kas paragauta atneša mirtį?
7 Ko pirma mano siela nenorėjo prisiliesti, tai dabar dėlei suspaudimo yra mano maistas.
8 Kas duos, kad mano prašymas butu priimtas, ir kad Dievas man suteiktu, ko laukiu;
9 kad, kursai pradėjo, pats sutrintu mane, paleistu savo ranką ir iškirstu mane?
10 Ir ta man tebunie paguoda, kad jo kankinamas skausmu be pasigailėjimo, aš tečiau nepriėštaraučiau Šventojo žodžiams.
11 Nes koki yra mano stiprybė, kad iškęsčiau? arba koks mano galas, kad elgčiaus kantriai?
12 Juk ne akmenų stiprybė yra mano stiprybė, ir mano kunas ne skaistvarinis.

---

bereikalo, bet tik tuomet kada jiems truksta pašaro, taip ir aš nebučiau taip labai nuliudęs, jei mano vargas nebutu taip didelis. — **(6)** *Arba ar galima...* Jobas palygina savo skausmą su maistu. Gomurys patėmyja, jei truksta nors trupučio druskos, o aš turėčiau nejausti taip skaudžių skausmų? Jei kas turėtu valgyti užnuodyto valgio, jis gintusi nuo jo, kiek galėdamas; kaip daug daugiaus teisės turiu aš, kurs esu penimas kančiomis kaip kokiuo dvokiančiu maistu! — *Ar gali kas ragauti...* Ebr. t.: ar yra skanumo trynio glėmėse? — **(7)** *Ko pirma mano siela...* t. y. votįs ir dvokimas pasidarė tarsi kasdieninė jo duona. — *Tai dabar..* Ebr. t.: tai yra tarsi mano duonos dvokimai. — **(8)** *Kas duos...* Jobas vėl linki sau mirties. Plg. aug. 3, 13, 21. — **(9)** *Kad kursai pradėjo...:* kadgi baisi liga, pradėjusi naikinti kuną, kuogreičiausiai pasibaigtu mirtimi. Ebr. t.: kadgi jis panorėtu ir sulaužytu mane. — *Iškirstu mane:* kad parkirstu mano dienų siulą. — **(10)** *Ta man tebunie paguoda* (ebr. t.: džiaugsmas).. Jobas linki sau mirties, kad kančių naštos prislėgtas neįžeistu žodžiais Dievo; mirtyje gi tai bus jam paguoda ir džiaugsmas, kad, nors jis didžiai kenčia ir Dievas jo nesigaili, tečiau jis nekalba piktai apie Dievą.

(11) *Nes koki mano...* Pats vienas, be pagalbos, Jobas negali pakelti tokios nelaimių daugybės. Jo jiegos juk ne begalinės, kad jis turėtu tiek daug kentėti ir nedejuoti. — *Koks mano galas...* Viltis, kad skausmai greitai pasibaigs, padidina kantrumą. Nematydamas gi jokio galo savo skausmams, kaip gi Jobas galėtu buti kantrus. — **(12)** *Juk ne akmenų...* Ebr. t. sakinys

13 Ecce, non est auxilium mihi
in me,
et necessarii quoque mei recesserunt a me.
14 Qui tollit ab amico suo misericordiam,
timorem Domini derelinquit.
15 Fratres mei prӕterierunt me,
sicut torrens
qui raptim transit in convallibus,
16 Qui timent pruinam,
irruet super eos nix.
17 Tempore, quo fuerint dissipati,
peribunt:
et ut incaluerit, solventur de loco suo.
18 Involutӕ sunt semitӕ gressuum eorum:
ambulabunt in vacuum, et peribunt.
19 Considerate semitas Thema,
itinera Saba, et expectate paulisper.
20 Confusi sunt, quia speravi:
venerunt quoque usque ad me,
et pudore cooperti sunt.

13 Štai, nėra man pagalbos savyje,
taipogi ir mano prieteliai atsitraukė nuo manęs.
14 Kas atima nuo savo prietelio mielaširdystę,
tas apleidžia baimę Viešpaties.
15 Mano broliai praėjo pro mane
kaip upelis,
kurs srauniai teka slėniuose.
16 Jie baidosi šerkšnos,
o ant jų kris sniegas.
17 Kuomet jie toliaus plėsis, jie
išdžius,
o kuomet pasidarys karšta, jie
išnyks iš savo vietos.
18 Jų bėgio takai susipainioję;
jie nuteka į tuštumą ir pražuna.
19 Pasižiurėkite į Tėmos takus,
į Sabos keliones ir palaukkite
truputį.
20 Jie liko sugėdinti, nes aš turėjau vilties;
jie atėjo taipogi iki manęs, ir
jiems pasidarė gėda.

---

turi klausimo išvaizdą.— **(13)** *Nėra man pagalbos...* Ebr. t.: argi aš ne be pagalbos, ir ar visa paspirtis neatimta iš manęs? — **(14)** *Kas atima...* Artimiausieji Jobo prieteliai užvylė jįjį. O kas yra kietas savo prieteliui, kas neužjaučia jo skausmų, tas pats pasirodo nebeturįs baimės Viešpaties; nes kas myli Dievą, tas myli ir artimą. Ebr. t. rasi truputį kitokį mintis: Prislėgtam (turi buti parodytas) iš jo prietelio pusės meilingumas, nes jis apleis baimę Viešpaties, t. y. kitaip gali nusiminti; arba: nors jis apleistu baimę Viešpaties, t. y. nors jis ištikrųjų butu kaltas. — **(15)** *Mano broliai.* Tuo vardu vadina Jobas prietelius, kad labiaus paaiškėtu, kaip labai peiktina juose meilės stoka. — *Praėjo pro mane*: nesuteikdami paguodos, nesirupindami manimi. Ebr. t.: apvylė mane. — *Kaip upelis, kurs...* Ebr. t.: kaip (išdžiustąs) upelis, kaip nutekančių upelių lovis. Palyginimas daroma su tokiais upeliais, kurie ne iš nuolatinio šaltinio teka, bet pasidaro iš lietaus ir tirpstančio sniego vandens. Varsarą jie išdžiusta ir visai žuna; todėl jie vadinami apgaulingais. Plg. Iz. 58, 11. Tas pats palyginimas tęsiasi ir toliaus: **(16)** *Jie baidosi...* Ebr. t.: jie tamsųs nuo ledo, juose slepiasi sniegas, t. y. jie drumžlini nuo sutirpusio ledo, į juos krinta sniegas, arba subėga tirpstančio sniego vanduo. Taippat galima suprasti ir Vulgatos t.: *jie* (upeliai) *baidosi* (rodosi baisųs, tamsųs nuo) serkšnos... Bet daugelis aiškintojų mato Vulgatos žodžiuose patarlę, kurioje sakoma, jog kas bijo mažų nelaimių, tą sutiks didesnės. — **(17)** *Kuomet jie...* Ebr. t.: „tuo laiku, kad juos paliečia kaitra, jie išsenka, ir išnyksta iš savo vietos, kuomet pasidaro šilta.“ Vasarą tokių upelių lovis visai sausas. — **(18)** *Jų bėgio takai...* Tie upeliai, tekėdami kauburių šlaitais į žemesnes vietas arba į gilius klonius, vingiuojasi, pasiekę gi tyrumą žuna jos smiltyse. — **(19. 20)** *Pasižiurėkite...* Ebr. t.: „ten pa-

21 Nunc venistis:
et modo videntes plagam meam timetis.
22 Numquid dixi: Afferte mihi,
et de substantia vestra donate mihi?
23 Vel, Liberate me de manu hostis,
et de manu robustrorum eruite me?
24 Docete me, et ego tacebo:
et siquid forte ignoravi, instruite me.
25 Quare detraxistis sermonibus veritatis,
cum e vobis nullus sit qui possit arguere me?
26 Ad increpandum tantum eloquia concinnatis,
et in ventum verba profertis.
27 Super pupillum irruitis,
et subvertere nitimini amicum vestrum.
28 Verumtamen quod cœpistis explete:
præbete aurem, et videte an mentiar.

21 Dabar jųs atėjote
ir tuojau matydami mano slogą baidotės.
22 Argi aš sakiau: Atneškite man
ir padovanokite man iš savo lobio?
23 arba: Išliuosuokite mane iš neprietelio rankos
ir išgelbėkite mane iš galingųjų rankos?
24 Mokykite mane, o aš tylėsiu;
ir jei kartais ko nežinojau, išmokykite mane.
25 Kam įžeidžiate tiesos žodžius,
tuotarpu kad nėra neivieno iš jusų, kurs galėtu kaltinti mane?
26 Jųs prasimanote žodžius tiktai barti
ir ištariate žodžius į vėja.
27 Jųs užpuolate našlaitį
ir stengiatės išgriauti jusų prietelį.
28 Tečiau, ką pradėjote, pabaigkite;
duokite ausį ir matykite, ar aš meluoju.

žvelgė Tėmos (vz. aug. 2, 11) keleivių buriai, keliaujančiųjų į Sabą (vz. aug. 1, 15) karavanos pasitikėjo jais; tečiau jų pasitikėjimas liko užviltas, jie nuėjo tenai ir gavo parausti iš gėdos". Keleiviai žiuri ištolo su viltimi į upelį; bet kuomet prieina prie jo lovio, juos apima apmaudas, nes jų laukimas pasirodo užviltas, jie neranda vandens. Vulgatos tekste pats skaitytojas gyvai kviečiamas atkreipti akis į anuos kelius. Ką jis pamatys? Apviltus ir pilnus apmaudo keleivius, nes jie vylėsi rasią vandens. Vulg. 20. eil. jau stačiai kalbama apie Jobo prietelius, ebr. gi tekste atsiliepimas į prietelius prasideda tik 21. eil.

(21) *Dabar jųs atėjote.* Ebr. t.: nes dabar jųs man niekai, t. y. tiek pat suteikėte kiek augščiaus minėtieji upeliai keleiviams. — *Baidotės:* bjauritės mano ligos ir nusigrįžiate nuo manęs. — **(22. 23)** *Argi aš sakiau...* Jobas nereikalavo iki tam laikui iš savo prietelių jokių geradarysčių, todėl juo labiaus jie peiktini, kad ir dabar nesuteikė jam nors mažos paguodos. — **(24)** *Mokykite...:* nemanykite, kad aš nenorėčiau priimti gero pamokymo; parodykite man klaidą arba prasikaltimą pasielgime, o aš pasitaisysiu; bet tokio apkaltinimo, kokį daro Elifazas, aš nepriimu. — **(25)** *Kam įžeidžiate...* Neivienas iš trijų prietelių negali išrodyti Jobo kaltybių, todėl jie nusideda tiesai, sakydami, kad tik nusidėjėliai kenčia. — **(26)** *Jųs prasimanote...* Ebr. t. galima išversti kitaip: „ar jųs manote peikti tuščius žodžius (kokiuos ištaria dejuojantis) ir į vėją ištartus pusiau nusiminusio žmogaus žodžius". Tai butu paties Jobo papeikimas savo žodžiams, ištartiems įsikarščiavimo valandoje ir todėl neturintiems svarbos. — **(27)** *Užpuolate našlaitį...* Jobas palygina save su nieko nebeturinčiu našlaičiu, kurį galėtu užpulti tik žmogus be širdies. — *Jųs stengiatės..* Anot ebr. t.: jųs kasate duobę prieteliui. — **(28—30)** *Tečiau ką pradėjote...* Papeikęs prietelių smar-

29 Respondete obsecro absque contentione:
et loquentes id quod justum est, judicate.
30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem,
nec in faucibus meis stultitia personabit.

Caput VII.

1 Militia est vita hominis super terram:
et sicut dies mercenarii, dies eius.
2 Sicut servus desiderat umbram,
et sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:
3 Sic et ego habui menses vacuos,
et noctes laboriosas enumeravi mihi.
4 Si dormiero, dicam: Quando consurgam?
et rursum expectabo vesperam,
et replebor doloribus usque ad tenebras.
5 Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris,
cutis mea aruit, et contracta est.

29 Atsakykite, meldžiamieji, be barnių
ir kalbėdami nutarkite, kas teisu;
30 ir nerasite neteisybės ant mano liežuvio,
ir neskambės mano burnoje paikumas.

7. perskyrimas.

1 Žmogaus gyvenimas ant žemės yra kareiviavimas,
ir jo dienos kaip samdininko dienos.
2 Kaip vergas išsiilgsta pavėsio
ir kaip samdininkas laukia savo darbo galo,
3 taip ir aš turėjau tuščių mėnesių
ir skaičiau sau vargingas naktis.
4 Jei užmingu, aš sakau: Kuomet atsikelsiu?
ir vėl laukiu vakaro
ir esu pilnas skausmų iki suotemai.
5 Mano kunas apsivelka puvėsiais
ir dulkių purvais, mano oda išdžiusta ir susitraukia.

---

kumą, Jobas meldžia juos apsvarstyti dalyką ramiai ir teisingai. Ebr. t. mintį galima išreikšti taip: o dabar vėl pažvelgkite į mane; jums į veidą aš tikrai nemeluosiu; apsigrįžkite, tenesidaro neteisybė; dar mano teisybė tebėra. Argi yra neteisybė ant mano liežuvio ir argi mano gomurys neatskiria, kas pagedę?

(7, 1) *Žmogaus...*. Jobas išreiškia savo nuomonę apie savo stovį. Ebr. t.: „argi ne kareiviavimas skirta žmogui ant žemės?“ Kareiviavimas nurodo sunkų vargą, sujungtą su pavojais, budėjimais ir kovomis. — *Samdininko dienos:* tai laikas, skirtas darbui ir paklusnumui, kurių galo ir užmokesnio žmonės trokšta. Žmogaus gyvenimas palyginama su kareiviavimu, nes žmogus, norėdamas pasiekti gyvenimo tikslą, turi apgalėti kliutis, ir su samdininko dienomis, nes turi atlikti darbus, naudingus tikslui pasiekti. Abudu palyginimu primena Dievo apveizdos vadovavimą, nes ir kareiviai pildo savo pareigas, turėdami ant savęs vadą, ir samdininkai laukia užmokesnio iš darbo davėjo (Tom.). — *Savo darbo galo.* Ebr. t.: savo užmokesnio. Taippat ir dar labiaus jaučia Jobas dienos sunkumą, nes kenčia jau seniai ir neturi atilsio nei naktį. — **(3)** *Tuščių mėnesių.* Ebr. t.: tuštybės mėnesių, t. y. apgaulingų mėnesių, kurie neatneše pageidaujamo polengvinimo. Iščia paaiškėja, kad Jobo liga tęsėsi jau keletą mėnesių. — *Ir skaičiau...* Ebr. t.: ir man skirta vargo naktįs. — **(4)** *Užmingu.* Ebr. t.: gulu. — *Ir vėl laukiu...* Ebr. t.: „ilga darosi naktis, ir aš esu sotus vartymosi iki dienai brėkštant.“ Sergantiems elefantiazies liga naktįs esti be miego ir labai vargingos, ir todėl ligonis laukia, beneatneš rytas šiek tiek palengvinimo. — **(5)** *Puvėsiais...* Ebr. t.:

6 Dies mei velocius transierunt
quam a texente tela succiditur,
et non revertetur oculus meus
spe.
7 Memento quia ventus est vita
mea,
et non reveretur oculus meus
ut videat bona.
8 Nec aspiciet me visus hominis:
oculi tui in me, et non subsistam.
9 Sicut consumitur nubes, et pertransit:
sic qui descenderit ad inferos,
non ascendet.
10 Nec revertetur ultra in domum
suam,
neque cognoscet eum amplius
locus eius.
11 Quapropter et ego non parcam
ori meo,
loquar in tribulatione spiritus
mei:
confabulabor cum amaritudine
animæ meæ.
12 Numquid mare ego sum, aut
cetus,
quia circumdedisti me carcere?

6 Mano dienos praėjo greičiaus,
negu audėjas nupjauna
audeklą,
ir liko sunaikintos be jokios
vilties.
7 Atsimink, kad mano gyvenimas
yra kvapas,
ir mano akis neberegės gėrybių.

8 Nebematys manęs žmogaus akis;
tu pažvelgi į mane, o manęs
jau nebėra.
9 Kaip debesis nyksta ir praeina,
taip nebepakilsta augštyn, kas
nusileidžia į mirusių buveinę;

10 ir nebegrįžta daugiaus į savo
namus,
ir jo vieta nebepažįsta daugiaus
jojo.
11 Todėlei ir aš neginsiu savo
burnai,
kalbėsiu savo dvasios sielvarte,
dejuosiu savo sielos apkartime.

12 Argi aš esu jura arba bangžuvis,
kad tu uždarei mane kalėjime?

kirminais. Jų atsiranda raupsuotojo votyse. — *Ir dulkių purvais.* Ebr. t.: dulkių pluta, t. y. džiustančiais šašais. — *Susitraukia.* Ebr. t.: pasileidžia, t. y. vėl pradeda tekėti iš šašų puliai. — **(6)** *Mano dienos...* Praeities metai praslinko greitai, ateitis gi nežada jokios paguodos; todėl Jobas nelaukia tos laimės, apie kurią kalbėjo jam Elifazas. Ebr. t.: „mano dienos praėjo greičiaus kaip audėjo šaudyklė“, kuri labai greitai lenda tarp gijų iš vieno audeklo šono į kitą. — **(7)** *Atsimink.....* Jobas maldauja Viešpatį palengvinimo prieš mirtį dėlei savo gyvenimo trumpumo. — *Kvapas.* Greitai ir neatmainomai praeina mano gyvenimas; jis duodamas tik vieną sykį, ir sugrįžimas iš mirties stovio nebegalimas į žemę, kame Dievas apsireiškia ir suteikia savo malonę. — **(8)** *Nebematys...* Tuojau atims mane mirtis iš po žmonių akių. Neužilgo tavo akįs veltui ieškos manęs, nes manęs nebebus daugiaus gyvųjų tarpe, ir tu nebegalėsi daryti man čia gera, jei tai nepadarysi tuojau. — **(10)** *Nebegrįžta...* Namai yra tai dabartinio gyvenimo stovis. Vieta, kur jis prima gyveno, nebepažintu jo, jei jis į ją sugrįžtu. Jobo žodžiuose yra draug ir dejavimas ir malda (plg. 1 Kar. 2, 6): dejavimas dėlei gyvenimo ant žemės trumpumo, prašymas, kad tas gyvenimas nebutu taip kartus. Jobas čionai nepaliečia žmogaus likimo po mirties ir neužginčyja žmogaus atsikėlimo iš numirusių. Tais dalykais jis toje valandoje neužsiima.

(11) *Todėlei ir aš...* Kadangi Jobas nesitiki susilaukti pamažinimo savo kentėjimų, todėl jis ieškos palengvinimo besiveržiančiuose iš jo širdies dejavimuose; bet jis dejuos sielvarte ir sielos apkartime; todėl tolesnių Jobo žodžių negalima teisti griežtai; čia reikia pritaikyti jo paties augšč. duotoji taisyklė (vz. aug. 6, 26). — **(12)** *Kad tu*

13 Si dixero: Consolabitur me lectulus meus,
et relevabor loquens mecum in strato meo:
14 Terrebis me per somnia,
et per visiones horrore concuties.
15 Quam ob rem elegit suspendium anima mea,
et mortem ossa mea.
16 Desperavi, nequaquam ultra jam vivam:
parce mihi, nihil enim sunt dies mei.
17 Quid est homo, quia magnificas eum?
aut quid apponis erga eum cor tuum?
18 Visitas eum diluculo,
et subito probas illum:
19 Usquequo non parcis mihi,
nec dimittis me ut glutiam salivam meam?
20 Peccavi, quid faciam tibi o custos hominum?
quare posuisti me contrarium tibi,
et factus sum mihimetipsi gravis?

13 Jei aš sakau: Paguos mane mano patalas
ir pasidarys man lengviaus, besikalbant su savim savo guolyje,
14 tu gąsdini mane sapnais
ir baugini regėjimais.
15 Todėlei mano siela velyja buti pasmaugta
ir mano kaulai mirti.
16 Nustojau vilties; tegul jau nebebunu daugiaus gyvas.
Pasigailėk manęs, nes mano dienos niekai.
17 Kas yra žmogus, kad jį šlovini?
arba kam lenki prie jo savo širdį?
18 Lankai jį auštant,
ir umai bandai jį.
19 Ikikolei nepasigailėsi manęs
ir neleisi man ramiai nuryti mano seilę?
20 Nusidėjau; ką tau darysiu, o žmonių sarge?
kam padarei iš manęs sau priešininką,
ir pasidariau pats sau našta?

---

uždarei... Ebr. t.: kad tu pastatei prieš mane sargybą. Jobas ne be ironijos klausia: ar aš tau rodžiaus tarp žmonių taip laukinis ir taip kenksmingas, kad reikėjo mane šito suvargusio kuno kalėjime kietai suvaržyti ir kankinti tokia skausmų daugybe. Plg. Prad. 1, 9; Ps. 103, 7; Job. 38, 11; Pat. 8, 29; Jer. 5, 22. — **(13, 14)** *Paguos mane*... Net ir miege, kuomet aš tikiuos trupučio atilsio, tu persekioji mane sapnais ir baisiais reginiais. Sloginantįs sapnai paprastas elefantiazies apsireiškimas. — **(15)** *Todėlei mano*... Ebr. t.: ir mano siela nori velyk nutroškimo, labiaus mirties, negu mano kaulų, t. y. aš velyju mirti nutroškintas mano ligos, negu pasilikti gyvas su tais mano išdžiuvusiais kaulais. Elefantiazies ligoje žmogui dažnai taip sunku alsuoti, kad, rodosi, jis visai užtrokš; be to ligonis taip labai sublogsta ir išdžiusta, kad pasilieka vien punanti oda ir kaulai. — **(16)** *Nustojau vilties*. Ebr. t.: aš bodžiuos. — *Tegul jau*...: aš nebenoriu, kad toks nelaimingas gyvenimas tęstusi ilgiaus (ebr. t.: amžinai). — *Pasigailėk manęs*.... Ebr. t.: palikk mane, nes mano dienos kvapas, t. y. atitraukk nuo manęs savo baudžiančią ranką, nes greitai slenka mano dienos. — **(17)** *Kas yra žmogus*... Kam taip labai vertini nelaimingąjį, taip kad net statai jį sau tarsi priešu ir taip uoliai jį tėmyji? Šitie žodžiai primena Ps. 8, 5; bet čionai Dievas tėmyja žmogų, leisdamas ant jo kentėjimus, tenai gi suteikdamas jam gėrybių. — *Lenki*... *širdį:* rupestingai tėmyji. — **(18)** *Auštant*. Ebr. t.: kiekvieną rytą. — *Umai:* kiekvieną valandėlę. — **(19)** *Ikikolei*... Ebr. t.: ikikolei nenugriši nuo manęs savo akių. — *Ir neleisi man*...: ir nesuteiksi man nors tiek laiko, kiek reikia seilei nuryti. Nuryti seilę yra išsireiškimas, vartojamas patarlėse trumpiausiam laikui pažymėti. — **(20)** *Nusidėjau*...: jei aš ir nusidėjau, tai ką galiu tau padaryti, ką aš tuo kenkiu tau,

[21] Cur non tollis peccatum meum,
et quare non aufers iniquitatem
meam?
ecce, nunc in pulvere dormiam:
et si mane me quæsieris, non
subsistam.

[21] Kodėl neatimi mano nuodėmės
ir kodėl neišnaikini mano neteisybės?
štai, dabar aš miegosiu dulkėse,
ir jei rytą manęs ješkosi, nebebus
manęs.

d) Pirmas Baldado atsiliepimas.

Caput VIII.

[1] Respondens autem Baldad Suhites, dixit:
[2] Usquequo loqueris talia,
et spiritus multiplex sermones
oris tui?
[3] Numquid Deus supplantat judicium?
aut Omnipotens subvertit quod
justum est?
[4] Etiam si filii tui peccaverunt
ei,
et dimisit eos in manu iniquitatis suæ:

8. perskyrimas.

[1] Atsiliepdamas Baldadas Suhietis tarė:
[2] Ikikolei tu kalbėsi tokiuos dalykus,
ir tavo burnos žodžiai bus smarkus vėjas?
[3] Argi Dievas pamina teismą?
arba ar Visagalis išgriauna, kas
teisu?
[4] Nors tavo sunųs jam nusidėjo,
ir jis atidavė juos jų neteisybės
valdžion,

žmonių sarge, kurs taip budriai tėmyji ir tyrinėji žmogų. — *Priešininką.* Ebr. t.: tikslą, į kurį šaudai savo rustybės vilyčiomis (plg. aug. 6, 4). — **(21)** *Kodėl neatimi...*: jei aš nusidėjau, kodėl neatleidi man mano nuodėmės? Jei tai nepadarysi dabar, tai trumpu laiku bus pervėla, taigi, suteikk man tuojau truputį atilsio. — Jobo žodžiuose peiktina rodosi du dalyku: visupirma tai, kad jis sako, jog Dievas atidžiai žiurįs į žmogų, idant nubaustu jį smarkiai, kaip tik pamato jį klystantį, ir antra, kad jis butinai nori matyti Dievo apreikštą paskutinę priežastį, kodėl tasai duoda jam kentėti. Bet draug reikia atsiminti, kad Jobą į tai atvedė neišmintingas ir nemeilus jo prietelių pasielgimas.

8, 1—22. Baldadas smarkiai užsipuola ant Jobo, buk jis savo žodžiais prikišęs Dievui neteisingą pasielgimą, ir sako, kad, nors jo sunųs teisingai pražuvę už prasikaltimus, Dievas tečiau neatmesiąs nuolankių Jobo maldų (1-7); toliaus Baldadas stengiasi patvirtinti savo nuomonę senesniųjų išminčių liudijimu apie nepastovumą bedievių laimės (8—19) ir žada Jobui laimingą likimą, jei jis pasinaudos perspėjimu (20—22). **(8, 1)** *Baldados.* Antras Jobo prietelis taippat kaip ir Elifazas yra tos nuomonės, kad vienatinė žmogaus kentėjimų priežastis tai jo nuodėmės, už kurias Dievas baudžia, ir užstoja Dievo teisybę, kuri jam rodosi Jobo žodžiais įžeista. Jobas meldė svarstyti dalyką ramiai, bet Baldadas to nežiuri ir pradeda savo atsiliepimą net be to mandagumo, kurio pavyzdį davė Elifazas. Baldado šneka smarki ir su pagražinimais. Jo išreikštos mintįs teisingos savyje, bet perdaug apibendrintos; pritaikintos prie Jobo jos neteisingos. — **(2)** *Smarkus vėjas,* t. y. panašųs į smarkų vėją, todėl pilni piktumo, bet draug tušti, nes neteisingi. — **(3)** *Argi Dievas pamina...* Baldadas yra padaręs iš Jobo žodžių (vz. aug. 7, 12. 17. 20. 21) klaidingą išvadą, buk jis išmetinėjęs Dievui neteisingą pasielgimą; todėl Baldadas nori buti Dievo teisybės apgynėju. — **(4)** *Nors tavo sunųs....* Baldadas sako, kad Dievas buvo visupirma teisingas, nubausdamas Jobo sunus, nes jie buvo užsipelnę bausmę savo neteisybe, kuri turėjo

[5] Tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum,
et Omnipotentem fueris deprecatus:
[6] Si mundus et rectus incesseris,
statim evigilabit ad te,
et pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ:
[7] In tantum, ut si priora tua fuerint parva,
et novissima tua multiplicentur nimis.
[8] Interroga enim generationem pristinam,
et diligenter investiga patrum memoriam:
[9] (Hesterni quippe sumus, et ignoramus
quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.)
[10] Et ipsi docebunt te: loquentur tibi,
et de corde suo proferent eloquia.
[11] Numquid virere potest scirpus absque humore?
aut crescere carectum sine aqua?

[5] tečiau jei tu anksti rytą pasiskubinsi prie Dievo
ir maldausi Visagalį,
[6] jei vaikščiosi nesuteptas ir teisus,
jis tuojau budės ant tavęs
ir suteiks tavo teisybės butui ramybę,
[7] taip kad jei ko pirma turėjai maža,
tai paskui tau be galo pasidaugins.
[8] Tik paklausk buvusią kartą
ir patyrinėk rupestingai tėvų atminima,
[9] (mes juk esame vakarykščiai ir nežinome,
nes musų dienos ant žemės yra kaip šešėlis),
[10] o jie pamokys tave, kalbės tau
ir iš savo širdies ims pamokymus.
[11] Argi gali meldas žaliuoti be drėgmės?
arba želti saidžiai be vandens?

---

baigties jų pražuvimu. Čia Baldadas, regisi, išreiškia kitokią nuomonę, negu Elifazas, kurs rasi manė, kad Jobo sunųs žuvę už tėvo kalčias (plg. aug. 4, 10. 11; 5, 4). — **(5)** *Tečiau...* Kadangi tu pasilieki gyvas, tai tau atviras kelias į išsigelbėjimą. — *Anksti rytą...*: greitai, su visu uolumu, visa širdimi sugrįši prie Dievo. — *Maldausi.* Kaipo pirmą žingsnį sugrįžimo prie Dievo Baldadas nurodo maldą. — **(6)** *Jei vaikščiosi...* Sugrįžimas prie Dievo turi apsireikšti gyvenime. Anot Baldado nuomonės Dievo teisumas toks, kad dorybę tuojau ir visuomet seka užmokesnis, o prasikaltimą bausmė. — *Tuojau.* Ebr. t.: tikrai. — *Tavo teisybės butui:* tam butui, kuriame bus gyvenama šventai, bus sugrąžinta ramybė, seniaus buvusioji laimė. Iš šitų žodžių pasirodo, kad Baldados mano, jog Jobo namai iki tam laikui buvę ne dievotumo, bet prasikaltimų vieta. —**(7)** *Taip kad...* Seniaus buvusieji tavo lobis ir laimė pasirodys maži, palyginant juos su tuo, ką gausi. **(8)** *Tik paklausk...* Kaip Elifazas patvirtino savo pamokymą regėjimu, taip Baldadas paremia savąjį vienodu pranokėjų ir išminčių liudijimu, t. y. senobės tradicija. 8—10 eil. išrodoma to žinių šaltinio svarba. Jei tu nenori tikėti mums, tikėk bent jiems. Juo arčiaus žmonių giminės pradžios gyveno pranokėjai, juo išmintingesniais jie laikomi. — *Ir patyrinėk...* Ebr. t.: „ir kreipk savo širdį į jų (buvusios kartos) tėvų tyrinėjimą“. Tie seniejį žmonės rupestingai tyrinėjo ir rado tikriausią išmintį. — **(9)** *Mes juk esame...* Senelių žinojimas buvo didesnis ir tikresnis, nes jie gyveno ilgai; dabartinės gi kartos gyvena trumpai; jų gyvenimas prabėga kaip šešėlis. — **(10)** *O jie pamokys...* Ebr. t.: argi jie nepamokys tavęs.... — **(11. 12)** *Argi gali meldas...* Ką pritaikintino prie Jobo likimo yra ištyrę

12 Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu,
ante omnes herbas arescit:
13 Sic viæ omnium, qui obliviscuntur Deum,
et spes hypocritæ peribit:
14 Non ei placebit vecordia sua,
et sicut tela aranearum fiducia eius.
15 Innitetur super domum suam, et non stabit:
fulciet eam, et non consurget:
16 Humectus videtur antequam veniat Sol,
et in ortu suo germen eius egredietur.
17 Super acervum petrarum radices eius densabuntur,
et inter lapides commorabitur.
18 Sí absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, et dicet: Non novi te.
19 Hæc est enim lætitia viæ eius,
ut rursum de terra alii germinentur.
20 Deus non proiiciet simplicem,
nec porriget manum malignis:

12 Dar tebežydėdami ir nenuskintí ranka
jie sudžiusta pirm visų žolių.
13 Tokie keliai visų, kurie užmiršta Dievą,
ir veidmainio viltis pražuna.
14 Nebepatinka jam pačiam jo kvailumas,
ir jo pasitikėjimas kaip voratinklis.
15 Jis remiasi ant savo namų, bet jie neišlaiko;
jis paremia juos, o jie nenori stovėti stačiai.
16 Rodosi sultingas pirma negu ateina saulė;
o kaip tik ji užteka, jo šakos išsiplėčia.
17 Jo šaknįs pasidaro tankios tarp uolų kruvos,
ir pasilieka jis tarp akmenų.
18 Jei išrauna jį iš jojo vietos,
ji užsigina jo ir sako: Nepažįstu tavęs.
19 Nes ta yra jo kelio linksmybė,
kad vėl želia iš žemės kiti.
20 Dievas neatmes neklastingojo
ir neišties rankos piktiesiems,

---

ir pasakę anie senobės išminčiai, tai išreiškiama tolesniais vaizdais ir tai tokiais žodžiais, kurie buvo žinomi kaipo paduotas anų išminčių mokslas. Kaip balose ir vandenyje augančių žolių tarpimas priklauso nuo drėgmės, taip žmonių laimė nuo baimės Dievo. Kaip tos žolės savaime žuna sausoje žemėje, neikėno nenaikinamos, taip Dievo apleistas žmogus. Nuodėmė užmuša nusidėjėlį. — **(13)** *Tokie keliai*: toks likimas, galas. — *Veidmainio.* Baldadas rasi daro šituo žodžiu aliuziją į Jobo aukas, kurias jis laiko veidmainingomis. — **(14)** *Nebepatinka...*: jis gailisi, bet perdaug vėlai, savo kvailumo, kurs atvedė jį į nuodėmę, ir iš prityrimo pamato, kaip niekinga buvo jo viltis. — *Kaip voratinklis.* Ebr. t.: kaip voro namai. — **(15)** *Jie neišlaiko:* nes kokią gi atspirtį gali duoti voratinklis? — **(16)** *Rodosi...* Vėl palyginama bedievis su žolynu, kurs išpradžios greitai ir gražiai auga, bet paskui visai pražuna, nes neturi užtektinai reikalingos šaknims žemės. — *O kaip tik ji užteka.* Tikriaus anot ebr. t.: sodne. — **(17)** *Jo šaknįs...* Nors jo atžalos pradeda želti plačiai, bet uolingoje vietoje negali įleisti giliaus šaknų, todėl jis neturi tvirtumo ir pastovumo. — **(18)** *Jei išrauna...* Jei ukininkas išrauna tokį žolyną, arba jei Dievas atima bedievį iš jojo vietos, toje vietoje nelieka nei pėdsakos atimtojo, taip kad ta vieta visai užmiršta apie jįjį. — **(19)** *Jo kelio linksmybė.* Bedievio kelio galas pavadinta čionai ironiškai linksmybe. Bedievis išraunama kaip nevaisingas medis, o jo vietą užima ir jo gėrybėmis naudojasi kiti.

(20) *Dievas neatmes...* Baldadas grįžta prie savo pirmojo tvirtinimo ir pritaiko išminčių žodžius prie Jobo. Kaip neapleidžia Dievas nekaltojo ir

21 Donec impleatur risu os tuum,
et labia tua jubilo.
22 Qui oderunt te, induentur confusione:
et tabernaculum impiorum non subsistet.

21 kolei tavo burna nebus pilna juoko
ir tavo lupos džiaugsmo.
22 Kurie neapkenčia tavęs, bus apvilkti gėda,
ir bedievių šėtra neišliks.

a) Pirmas Jobo atsakymas Baldadui.

Caput IX.

1 Et respondens Job, ait:
2 Vere scio quod ita sit,
et quod non justificetur homo compositus Deo.
3 Si voluerit contendere cum eo,
non poterit ei respondere unum pro mille.
4 Sapiens corde est, et fortis robore:
quis restitit ei, et pacem habuit?

9. perskyrimas.

1 Jobas atsakydamas tarė:
2 Žinau tikrai, kad taip yra,
ir kad žmogus, palygintas su Dievu, nebus teisus.
3 Jei norėtu bylinėties su juo
negalėtu jam atsakyti į viena iš tukstančio.
4 Jis išmintingas širdimi ir galingas jėgomis;
kas jam priešinosi ir turėjo ramybės?

---

neskiria jam likimo panašaus į Jobo, t aippat jis neištiesia savo rankos bedievių gintų; todėl juos sutinka nelaimė ir prapultis kaipo bausmė už nuodėmes, tuotarpu kad dievobaimingieji pasilieka liuosi nuo nelaimių. Todėl jei Jobas vėl bus dievobaimingas, Dievas duos jam kuo džiaugties. — **(21)** *Pilna juoko...* Jobo džiaugsmas bus didelis ir pilnas. — **(22)** *Kurie neapkenčia...*: Jobo neprieteliai, nusidėjėliai, kuomet jis pats vėl bus vienybėje su Dievu. — Iš visos Baldado šnekos pasirodo, kad jis laiko Jobą teisingai Dievo nubaustu nusidėjėliu, kurio vaikus jau pasiekė pilna bausmė už jų bedievystę. Anksčiaus buvusioji Jobo laimė tai tik neilgam laikui patenkanti bedievių laimė, kuri baigiasi skaudžiais smugiais. Kad Jobas dar tebekenčia skausmus, Baldadui tai aiškus ženklas, jog Jobas dar tebepasilieka atkakliai savo nuodėmėse.

9, 1—10, 22. Atsakydamas Baldadui Jobas sakosi gerai žinąs, kad žmogus nėra teisus Dievo akyvaizdoje (9, 1—12) ir kad jis nenorįs bylinėties su galingu ir teisingu Dievu, bet jis nesutinkąs su ta nuomone, buk tiktai bedievius ir tai visuomet aplankančios nelaimės (9, 13—24); jis prisipažįstą neesąs teisus teisingojo Dievo akyvaizdoje, nors žmonių teisme jis tikrai galėtu ginties (9, 25—35). Todėl jis klausia Dievą, kodėl tasai siuntęs ant jo taip sunkių ištyrimų (10, 1—7), stengiasi sužadinti jo mielaširdystę ir maldauja nuolankiai, kad nors prieš mirtį sumažintu jo kentėjimus (10, 8—22).

(9, 1) *Jobas atsakydamas...* Jobas skaudžiai Baldado žodžiais įžeistas atsako karštai, savo šnekoje nesilaiko griežtai vienos minties ir nesikreipia stačiai į prietelius, bet tarsi pats su savimi kalbasi. — **(2)** *Kad taip yra:* kaip sakė Elifazas 4, 17 ir Baldadas 8, 3. — *Kad žmogus...* Ebr. t.: ir kaip gi mirtingas žmogus, palygintas su Dievu, butu teisus? Išreikšta čia mintis panaši į Ps. 142, 2; plg. aug. 4, 17. Žmogus gali turėti tikrą, bet neliuosą nuo kasdieninių nuodėmių teisumą. — **(3)** *Jei norėtu...* Kas palygintas su kitu yra teisus, tas gali liuosai bylinėties su juo, nes iš vieno ir kito žodžių išeis aikštėn teisumas ir tiesa (Tom.); bet kuomet Dievas prikiš tukstantį paklydimų, žmogus negalės išsiteisinti nei iš vieno. — **(4)** *Jis išmintingas...* Išmintingas širdimi yra tas, kurs laikosi vyriausios dievotumo taisyklės (Iz. 1, 2). Tas išsireiškimas, pasakytas apie Dievą,

5 Qui transtulit montes, et nescierunt
hi quos subvertit in furore suo,
6 Qui commovet terram de loco suo,
et columnæ eius concutiuntur.
7 Qui præcipit Soli, et non oritur:
et stellas claudit quasi sub signaculo:
8 Qui extendit cælos solus,
et graditur super fluctus maris.
9 Qui facit Arcturum, et Oriona,
et Hyadas, et interiora austri.
10 Qui facit magna, et incomprehensibilia,
et mirabilia, quorum non est numerus.
11 Si venerit ad me, non videbo eum:
si abierit, non intelligam.
12 Si repente interroget, quis respondebit ei?
vel quis dicere potest: Cur ita facis?

5 Jis perkelia kalnus,
ir tie, kuriuos jis išgriauna savo narse, tai nepatėmyja.

6 Jis pajudina žemę iš jos vietos,
ir jos šulai sudreba.

7 Jis įsako saulei, ir ji neužteka,
ir uždaro žvaigždes tarsi po antspaudu.

8 Jis vienas ištiesia dangų
ir vaikščioja ant juros bangų.
9 Jis daro Grižalo ratus, Dalgius
ir Sietą ir pietų žvaigždynus.
10 Jis daro didžių, ir nesuprantamų,
ir stebėtinų dalykų be skaitliaus.

11 Jei jis ateina prie manęs, aš nematau jojo;
jei nueina, nepatėmyju.
12 Jei jis umai paklaustu, kas jam atsakys?
arba kas gali sakyti: Kodėl taip darai?

pažymi ne tik jo didžiausią išmintį, bet taipogi ir jo šventumą. Jis yra vyriausioji tiesa ir didžiausioji gėrybė, ir visa jis matuoja tuo mastu. Dievas, budamas begalinis gerumas, mato draug žmonių netobulumus ir bodisi jų. O kadangi jis yra taipogi galingiausis, tai kas gi galėtu jam priešinties pasekmingai? — **(5)** *Jis perkelia kalnus...* Iš Jobo aprašymo Dievo galybės, turi visai paaiškėti, kaip labai jam svetima stoka baimės Dievo. Dievo galybė visupirma pasirodo iš tvirčiausių pasaulyje dalykų: Dievas išgriauna kalnus su tokiuo greitumu, kad jie nesuskumba net patėmyti, kaip lieka iškelti iš savo vietos (žemės drebėjimai). — **(6)** *Jos šulai...* Žemė įvaizdinama kaip koks dideliausis kamuolis, parėmtas ant tvirčiausių šulų. Plg. Ps. 103, 5. — **(7)** *Jis įsako saulei...* Dievas parodo savo galybę taipogi danguje. Jobas čia daro aliuziją į saulės užtemimus ir į tirštus debesis, kurie uždengia saulę ir žvaigždes. — **(8)** *Jis vienas...* Nes jis yra Sutvertojas. Plg. Iz. 40, 22; 44, 24; Ps. 103, 2. — *Ant juros bangų.* Ebr. t.: ant juros augštumų. — **(9)** *Jis daro...* Jobas mini žymiausias žvaigždes, kurias kiekvienas visupirma patėmyja. — *Pietų žvaigždynus:* pietinę dangaus dalį su jos žvaigždėmis. — **(10)** *Jis daro didžių...* Dievo galybės aprašymą Jobas užbaigia bendru sakiniu, atkartodamas tai, ką yra anksčiaus pasakęs Elifazas, kad visiems pasirodytu, jog jis nemažiaus už kitus šlovina Dievą. Tai liudyja tuo labiaus apie Jobo dievotumą, juo didesnis jo kentėjimas (Auks.). Jei visi tie dalykai, matomi akims, taip dideli ir neištiriami, kaipgi daug labiaus tai, kas nematoma? — **(11)** *Jei jis ateina...* Aprašęs Dievo galybę, Jobas daro išvedimus. Palygintas su Dievu jis pasirodo nieko nežinąs ir perdaug silpnas jojo akyvaizdoje. — **(12)** *Jei jis umai...:* jei Dievas nori mus teisti, kas galėtu jam prieštarauti? — *Kas gali sakyti...* Ebr. t.: Štai, jis nutvers, ir kas jam užgins, t. y. jei jis nori bausti, sunaikinti, kas galėtu pasipriešinti jo valiai?

[13] Deus, cujus iræ nemo resistere potest,
et sub quo curvantur qui portant orbem.
[14] Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei,
et loquar verbis meis cum eo?

[15] Qui etiam si habuero quippiam justum, non respondebo,
sed meum judicem deprecabor.
[16] Et cum invocantem exaudierit me,
non credo quod audierit vocem meam.
[17] In turbine enim conteret me,
et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.
[18] Non concedit requiescere spiritum meum,
et implet me amaritudinibus.
[19] Si fortitudo quæritur, robustissimus est:
si æquitas judicii, nemo audet pro me testimonium dicere.
[20] Si justificare me voluero, os meum condemnabit me:
si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.

[13] Jis Dievas, kurio rustybei niekas negali priešinties,
ir po juo susilenkia tie, kurie neša pasaulį.
[14] Kas gi tat esu aš, kad jam atsakyčiau
ir kalbėčiau su juo savo žodžiais?
[15] Nors aš ir turėčiau kiek teisumo, aš neatsakysiu,
bet maldausiu mano teisėją.
[16] Tečiau ir kuomet jis išklausytu mane besišaukiantį,
aš netikiu, kad jis klauso mano balso.
[17] Nes jis sutrina mane viesule
ir padaugina mano žaizdas net ir be priežasties;
[18] jis neleidžia man atsikvėpti
ir sotina mane kartumais.

[19] Jei ješkoma stiprumo, jis stipriausis;
jei teismo teisumo, niekas nedrįsta liudyti už mane.
[20] Jei norėčiau teisinti save, mano burna pasmerks mane;
jei rodyčiau save esant nekaltą,
jis išrodys mane esant neteisų.

---

(13) *Jis Dievas*.. Stipriausi sutvėrimai negalėjo priešinties Viešpačiui; dar mažiaus galėtu padaryti Jobas. — *Kurie neša pasaulį*. Kas čia turėta mintyje, neaišku. Spėjama, kad gerieji angelai, arba piktosios dvasios, arba karaliai, arba žymųs karžygiai. Ebr. t.: puikybės palaikytojai, t. y. žmonės puikųs, kurie nori priešinties Dievui. — **(14)** *Kas gi tat*... Anot ebr. t.: kaip gi daug mažiaus aš galėčiau bylinėties su juo ir mokėčiau rasti prieš jį tinkamų žodžių. Taigi, Jobas tarsi sako: Niekuomet nekilo manyje mintis ginčyties su Dievu, kaip jųs manote, nors aš ir esu įsitikrinęs apie savo nekaltumą. — **(15)** *Nors aš*... Net ir visai teisus budamas Jobas, pasijutęs vyriausiojo Teisėjo akyvaizdoje, nieko kito nenorėtu daryti, kaip tik pulti jam po kojų ir melsti sau jo mielaširdystės. — **(16)** *Tečiau ir kuomet*... Anot ebr. t.: nors ir šaukčiau (į teismą) ir jis klausytu manęs, tai aš netikėčiau, kad jis tėmyja mano žodžius. — Aš to neesu vertas ir Dievo budas elgties su žmonėmis priguli ne nuo musų proto, bet nuo Dievo nutarimo. — **(17)** *Nes jis sutrina*... Priežastis, kodėl Jobas mano, jog Dievas elgiasi su žmonėmis neištiriamu ir nesuprantamu budu, yra dabartinis Jobo kentėjimas. Dievas apsupo jį skausmais ir krauna žaizdą ant žaizdos, perviršindamas paprastą savo teisybės saiką. — *Be priežasties:* be aiškios, žmogui matomos priežasties. — **(19)** *Jei ješkoma*... Ebr. t. pasakyta gyviaus: jei aš šaukčiaus į galybę (Dievas atsakytu): štai, aš; jei į teisybę (jis tartu): kas mane šaukia? — **(20)** *Mano burna*... Jei mano nekaltumas bus tyrinėjamas Dievo teisybės saiku, aš pats turėsiu pripažinti save kaltu, ir juo daugiaus aš norėčiau tame ginče ginti savo teisumą,

21 Etiam si simplex fuero,
hoc ipsum ignorabit anima mea,
et tædebit me vitæ meæ.

22 Unum est quod locutus sum,
et innocentem et impium ipse consumit.
23 Si flagellat, occidat semel,
et non de pœnis innocentum rideat.

24 Terra data est in manus impii,
vultum judicum eius operit.
quod si non ille est, quis ergo est?
25 Dies mei velociores fuerunt cursore:
fugerunt, et non viderunt bonum.
26 Pertransierunt quasi naves poma portantes,
sicut aquila volans ad escam.

21 Jei ir bučiau be klastos, net
ir tai nežinos mano siela,
ir mano gyvenimas bus man nubodęs.
22 Vienas yra dalykas, kurį sakau:
jis sunaikina ir nekaltą ir bedievį.
23 Jei jis plaka, teužmuša vienu sykiu
ir tenesijuokia iš nekaltųjų kančių.
24 Žemė duota į bedievio rankas;
jis uždengia jos teisėjų veidą.
O jei ne jis tai yra, tai kas?

25 Mano dienos buvo greitesnės už bėgėją;
jos nubėgo ir nematė gerumo.

26 Praėjo kaip laivai vežantįs obuolius,
kaip arelis, kurs skrenda prie maisto.

---

juo daugiaus jis ras nuodėmių, kurių aš esu kaltas, nors aš pats jų nepatėmyju arba jas užmiršau. — **(21)** *Ir mano gyvenimas...* Ebr. t.: aš nepažinčiau savęs, t. y. Dievas parodytu tiek mano klaidų, kad aš pats savęs nebepažinčiau ir bodėčiaus savo praeitojo gyvenimo. — **(22)** *Vienas yra dalykas...* Taipogi ir ant to, apie kurį jo sąžinė gerai liudyja ir kurs pagal paprastą pasaulio teismą laikomas teisingu, Dievas gali siųsti kentėjimų. Todėl Jobo kentėjimas yra, tiesa, bausmė, bet ne už sunkius prasikaltimus, kaip sako jo prieteliai; nėra tai taipogi Dievo padaryta neteisybė; Dievas gali, jei nori, siųsti kentėjimų taipogi ant teisingojo. Bet kamgi Jobas turi taip daug kentėti, tuotarpu kad bedieviai dažnai naudojasi laime? Taip Jobas atstumia iš vienos pusės prietelių kaltinimus, bet iš antros jis sukelia sau naujų pagundų ir kentėjimų. — **(23)** *Jei jis plaka...* Savo išreikštą nuomonę Jobas patvirtina pavyzdžiais iš gyvenimo. Ebr. t.: jei rykštė (sloga) užmuša umai, jis juokiasi iš nekaltųjų kentėjimo, t. y. staigiai užėjus kokiai viešai nelaimei, kaip maras, karė, Dievas nepaliuosuoja nuo jos nekaltųjų, nesumažina jų vargų, rodosi besijuokiąs iš jų kentėjimų, nes neišklauso jų maldavimų. Vulgatos tekste išreikšta linkėjimas, kad Dievas greičiaus užbaigtu pageidaujama mirtimi nekaltųjų vargus, nepaniekintu jų dejavimų. — **(24)** *Žemė duota...* Ne tik teisingieji gauna kentėti, bet taipogi bedieviai esti išaugštinami. — *Jis uždengia...* Dievas leidžia klysti, apakti teisėjams, taip kad jie nenori matyti tiesos ir laikyties teisybės.

(25) *Mano dienos...* Nuo apskrito dalykų svarstymo Jobas grįžta prie savo likimo ir aprašinėja savo kentėjimų didumą. Jo gyvenimas praėjo labai greitai, neatnešė pageidaujamų gėrybių, o dabar jį vargina nesiliaujantįs skausmai. Buvusioji Jobo gyvenime laimė laikoma niekais, nes ji jau beveik išdilo iš atminties. — *Buvo greitesnės..* Gyvenimas palyginama su tuo, kas yra greičiausia ant žemės, ant juros ir ore. — **(26)** *Laivai vežantįs...*: greiti laivai, kuriais vežama vaisius parduoti. Anot kitų: laivai iš papyraus. Mintis ta

27 Cum dixero: Nequaquam ita loquar:
commuto faciem meam, et dolore torqueor.

28 Verebar omnia opera mea,
sciens quod non parceres delinquenti.
29 Si autem et sic impius sum,
quare frustra laboravi?
30 Si lotus fuero quasi aquis nivis,
et fulserint velut mundissimæ manus meæ:
31 Tamen sordibus intinges me,
et abominabuntur me vestimenta mea.

32 Neque enim viro qui similis mei est, respondebo:
nec qui mecum in judicio ex æquo possit audiri.

33 Non est qui utrumque valeat arguere,
et ponere manum suam in ambobus.

27 Jei sakyčiau: Daugiaus taip nebekalbėsiu,
aš, tiesa, permainyčiau savo veidą ir tečiau bučiau skausmo kankinamas.
28 Aš bijojau visų savo darbų,
žinodamas, kad nepasigailėsi prasikaltelio.
29 Jeigu ir taip esu bedievis,
kam veltui vargau?
30 Jei apsimazgočiau tarsi sniego vandenimi,
ir mano rankos žibėtu nuo tyrumo,
31 tu tečiau įmerktumei mane į purvus,
ir mano drabužiai bjaurėtusi manęs.
32 Nes aš atsakočiau ne vyrui, kurs panašus į mane
ir ne tokiam, kurs galėtu buti lygiai išklausytas draug su manim teisme.
33 Nėra, kas įstengtu sudrausti abudu
ir padėti savo ranką ant vieno ir kito.

---

pati. — **(27. 28)** *Jei sakyčiau...* Vulgatos mintis: kaip tik aš nutariu nebedejuoti taip labai ir parodyti ant savo veido linksmumą, tuomet dar labiaus esu varginamas skausmo. Aš bijojau nelaimių, kurias kenčiu, kad jos nepasididintu ir nepasidaugintu, nes aš žinau, kad neesu nekaltas tavo akyvaizdoje, bet kad tu kietai baudi ir už mažiausius prasikaltimus (plg. aug. 2. 3 eil.). Anot ebr. t.: Jei aš sakau: užmiršiu savo dejavimą, pamesiu savo (liudną) išvaizdą ir rodysiuos linksmas, tai aš drebu prieš visus mano skausmus; aš žinau, kad tu nelaikysi manęs nesuteptu. — **(29)** *Jeigu ir taip esu...* Jobą kankina ta aplinkybė, kad Dievas siuntė ant jo bausmių, kurios padarė iš jo bedievį jo prietelių akyse, ir kad Dievas nežiuri jo nekaltumo, bet laikydamos savo šventumo masto mato jame nusidėjėlį; todėl jis šaukia: Aš turėčiau buti kaltas! tai kamgi aš vargčiau veltui (išrodinėdamas savo nekaltumą, arba sulaikydamas savo dejavimus; anot Vulgatos: tai ką man padėjo mano buvusieji geri darbai!). — **(30)** *Jei apsimazgočiau...* Nurodoma priežastis, kodėl Jobas nenori varginti savęs veltui: jis vistiek niekuomet nebus tobulai nesuteptas Dievo akyvaizdoje. — *Sniego vandenimi.* Buvo manoma, kad tokiuo vandenimi galima geriausiai nusimazgoti. — *Ir mano rankos...* Ebr. t.: nors nubaltinčiau savo rankas su muilu (šarmu). — **(31)** *Įmerktumei mane...*: parodytumei, kad esu suteptas purvais, t. y. pilnas netobulumų, prasikaltimų, taip kad net drabužiai jų bodėsis. — **(32)** *Nes aš atsakočiau...* Jei Dievas butu lygus Jobui, jis mokėtu ginties teismė; bet dabar Dievas yra perdaug didis. Jis yra teisėjas draug ir kaltintojas; tarp judviejų nėra tarpininkaujančio teisėjo, kuriam abudu turėtu pasiduoti ir kurio nutarimą juodu turėtu priimti. — **(33)** *Nėra kas...* Ebr. t.: nėra tarpininko tarp mudviejų, kurs galėtu padėti savo ranką ant vieno ir kito. —

34 Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat.

35 Loquar, et non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

Caput X.

1 Tædet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita judices.

3 Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, et opprimas me opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves?
4 Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, et tu videbis?
5 Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora,

34 Teatima jis nuo manęs savo rykštę, ir jo baisumas tenegąsdima manęs;
35 tuomet aš kalbėsiu ir nebijosiu jojo, nes bijodamas aš negaliu atsakoti.

10. perskyrimas.

1 Mano sielai nusibodo mano gyvenimas; leisiu sau šnekėti prieš save, kalbėsiu savo sielos apkartime.

2 Sakysiu Dievui: Nepasmerkk manęs; duok man žinoti, kodėl taip su manim elgies.
3 Argi tau rodosi gera, jei kankini mane ir prispaudi mane, savo rankų darbą, ir padedi bedievių sumanymui?
4 Argi tavo akįs kuniškos, arba kaip žmogus mato ir tu taip matai?
5 Argi tavo dienos kaip žmogaus dienos ir tavo metai kaip žmonių laikai,

---

(34. 35) *Teatima jis...* Jobas yra pasiryžęs išrodinėti savo nekaltumą ir Dievui, bet Dievas turėtu pirma paliuosuoti jį nuo kentėjimų, kuriais dabar vargina, ir prašalinti savo baisią didenybę, nes savo sąžinėje jis nejaučia kaltybių, dėl kurių turėtu jo bijoti.

(10,1) *Mano sielai...* Jobas ką tik sakėsi negalįs bylinėties su Dievu, kolei tebėra prislėgtas kentėjimų, ir štai jis vėl pradeda tą bylą. Tai taip vadinama „skausmo psychologija". Žmogus skausmo varginamas greitai pasiduoda visokiems jausmams. — *Leisiu sau...* Ebr. t.: leisiu liuosai plaukti mano dejavimui. Tas Jobo dejavimas bus sujungtas su malda. — **(2)** *Nepasmerkk manęs...*: neskelbk mane esant kaltą, palikdamas ant manęs kentėjimus; aš jų neužsipelniau, ir tu, Dieve, jei siųstumei juos tik pagal nuopelnus, turėtumei paliuosuoti mane nuo jų. — *Duok man žinoti...* Jobas stengiasi sužinoti, kodėl Dievas elgiasi su juo nepaprastu budu, siųsdamas ant jo didžiausius kentėjimus, kurių neužsipelnė; bet jis draug atmeta visas priežastis, kurios gali atvesti žemės teisėjus į neteisybę. — **(3)** *Argi tau rodosi...* Tu negali, mano Sutvertojau, džiaugties mano suspaudimu ir mano skausmu arba daryti man pikta iš neapykantos, tuotarpu kad piktieji yra laimingi per tavo pagalbą. Jei bausmės linksmintu tave, tu jas siųstumei ant šitų. — **(4)** *Argi tavo akįs...* Žmonių akįs mato tik viršutinius dalykus ir suklaidinamos netikrų nuomonių. — **(5—7)** *Argi tavo dienos...* Dievo buvimas nėra taip trumpas kaip žmonių, todėl jam nėra reikalo skubinties ieškoti kaltininkų,

[6] Ut quæras iniquitatem meam,
et peccatum meum scruteris?
[7] Et scias quia nihil impium fecerim,
cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.

[8] Manus tuæ fecerunt me, et plasmaverunt me totum in circuitu:
et sic repente præcipitas me?
[9] Memento quæso quod sicut lutum feceris me,
et in pulverem reduces me.
[10] Nonne sicut lac mulsisti me,
et sicut caseum me coagulasti?

[11] Pelle et carnibus vestisti me:
ossibus et nervis compegisti me:
[12] Vitam et misericordiam tribuisti mihi,
et visitatio tua custodivit spiritum meum.
[13] Licet hæc celes in corde tuo,
tamen scio quia universorum memineris.
[14] Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi:
cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?

[6] kad ieškai mano neteisybės
ir tyrinėji mano nuodėmę?
[7] nors žinai, kad nepadariau nieko bedieviško,
tuotarpu kad nėra neivieno, kurs galėtu atimti iš tavo rankos?
[8] Tavo rankos padarė mane
ir sutvėrė mane visą aplinkui,
ir tu taip umai gramsdini mane?

[9] Atsimink, meldžiu, jog sutvarkei mane kaip molį
ir vėl paversi mane dulkėmis.
[10] Argi ne kaip pieną milžai mane
ir ne kaipo surį suraugìnai mane?
[11] Apvilkai mane oda ir kunu,
kaulais ir gyslomis sunėrei mane;
[12] suteikei man gyvybę, ir mielaširdystę,
ir tavo apsilankymas sergėjo mano dvasią.
[13] Nors tai slėptumei savo širdyje,
tečiau žinau, kad visa atsimeni.
[14] Jei nusidėjau ir valandai pasigailėjai manęs,
kodėl neleidi man apsivalyti nuo mano neteisybės?

---

kad kuogreičiausiai juos nabaustu; be to jam nereikia bijoti, kad jie neištruktu iš jo rankos. — **(8)** *Tavo rankos...* Dabartinis Dievo pasielgimas su Jobu nesutinka su meilingu rupestingumu, kurį jis parodė kaipo jo gyvenimo Sutvertojas ir užlaikytojas. Plg. Iz. 63, 7; Ps. 138, 13—16. — *Visą aplinkui:* visus sąnarius, vieną po kito. — *Sutvarkei mane...* Visi žmonės liko sutverti paties Dievo Adome. — **(10)** *Argi ne kaip...* Palyginimais išreiškiama, kad ir motinos įsčioje kudikis yra tikrai Dievo tvarinys. — **(12)** *Tavo apsilankymas.* Ebr. t.: tavo budrumas, todėl Dievo apveizda. **(13)** *Nors tu slėptumei...* Ebr. t.: ir tokių dalykų tu slepi savo širdyje; aš turiu patirti, kad tai (kas toliaus sakoma iki 17. eil.) buvo tavo nutarta. Vulgatoje išreikšta kitoki mintis: nors rodėsi, kad tu atimi nuo manęs savo buvusį malonumą, tečiau aš žinau, kad tu geras ir kad neužmiršti savo sutvėrimų. — **(14—17)** *Jei nusidėjau..* Ebr. t.: jei aš nusidėčiau (iš silpnumo ar paklydimo), tu to man neužmiršti ir nepaliuosuoji manęs nuo mano neteisybės. Jei aš elgčiaus bedieviškai, juo labiaus deja man. Ir jei aš bučiau nekaltas, tečiau nedrįsčiau pakelti savo galvos, sotus gėdos ir jausdamas savo kentėjimą. O jei mano galva pakiltu, tu vytumei mane kaip liutas ir vėl parodytumei save stebėtiną ant manęs (mane kankindamas) ir statytumei prieš mane vis naujų liudytojų (slogų) ir daugintumei savo rustybę prieš mane, siųstumei prieš mane nuolat naujus burius. — Kas nuosava žmogaus silpnumui, nuo to ir Jobas nesisako esąs

15 Et si impius fuero, væ mihi est:
et si justus, non levabo caput,
saturatus afflictione et miseria.

16 Et propter superbiam quasi leænam capies me,
reversusque mirabilliter me crucias.

17 Instauras testes tuos contra me,
et multiplicas iram tuam adversum me,
et pœnæ militant in me.

18 Quare de vulva eduxisti me?
qui utinam consumptus essem
ne oculus me videret.

19 Fuissem quasi non essem,
de utero translatus ad tumulum.

20 Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi?
dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum:

21 Antequam vadam et non revertar,
ad terram tenebrosam, et opertam mortis caligine:

15 Jei aš bedievis, deja man;
ir jei teisus, nedrįstu pakelti galvos,
pasotintas prispaudimu ir nelaime;

16 ir dėlei puikybės sugausi mane kaip liutienę
ir vėl kankinsi mane stebėtinomis kančiomis.

17 Tu statai naujus savo liudytojus prieš mane
ir daugini savo rustybę prieš mane,
ir slogos kovoja prieš mane.

18 Kam davei man išeiti iš motinos įsčios?
velyk bučiau buvęs sunaikintas,
kad akis nematytu manęs!

19 Bučiau buvęs kaip nebuvęs,
iš įsčios perkeltas į kapą

20 Argi mažas mano dienų skaitlius nepasibaigs veikiai?
Paleisk tat mane apraudoti truputį savo skausmo,

21 pirma negu eisiu ir nebegrįšiu,
į tamsią ir mirties ruku apdengtą žemę,

---

liuosas, jis tik užginčyja, buk jo širdyje radusi sau vietos bedievystė. Bet ir tame atvėjyje žmogaus išteisinimas remiasi ne tiek jo paties dorybe, kiek Dievo mielaširdyste. — Vulgatos mintis: Nors tu anas man suteiktas geradarystes lyg-kad slėptumei po kančiomis ir rodytumeis man rustus, tečiau aš pasitikiu tavo meile visų. **(14)** Jei aš nusidėjau praeitame gyvenime ir tu atidėjai bausmę iki šiai valandai, tai išliuosuok mane dabar, nes aš tave to maldauju; arba: kodėl tu neberodai man tokio kantrumo ir malonės, prašalindamas visai mano neteisybę? **(15)** Ar aš busiu bedievis ar dievobaimingas, aš neišvengsiu tavo rustybės; man nevalia daugiaus linksmai pakelti galvą, nes tau patiko pasotinti mane suspaudimu ir nelaime. **(16)** Tau patinka persekioti mane kaip laukinį žvėrį ir varginti kaip puikų, žiaurų ir plėšiką žmogų, vis išnaujo kankinti mane. **(17)** Taip tu siunti be paliaubos savo liudytojus, liudytojus tavo rustybės ir tavo keršto prieš mane, kasdien naujas slogas. — Vulgatos žodžiai: *licet, nors* (13, e.) ir *ad horam,* valandai (14. e.), kurie čia žymiai permaino prasmę, pridėti šv. Jieronymo; jo taipogi ebr. ž. *šamar* išversta netikroje prasmėje *pepercisti, pasigailėjai,* užuot: neužmiršti, tėmyji. Plg. žem. 13, 27; 14, 16; 24, 15. — **(18. 19)** *Kam davei...* Nerasdamas niekur paguodos Jobas vėl linki sau, kad niekuomet nebutu gimęs. Plg. aug. 3, 11 ir tol. — **(20—22)** *Argi mažas...* Baigdamas, Jobas stengiasi sužadinti sau Dievo mielaširdystę priminimu savo gyvenimo trumpumo ir liudno stovio, kurs jo laukia mirusiųjų buveinėje. Nuėjimas, po kurio nėra jokio sugrįžimo, yra mirtis. — *Kad apraudočiau savo skausmą.* Ebr. t.: kad truputį atsigaučiau. — *O tik amžinas...* Ebr. t.: kame šviesa panaši į tamsybę. Jobas

22 Terram miseriæ et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

22 į žemę nelaimės ir tamsybių, kame mirties šešėlis ir jokios tvarkos, o tik amžinas baisumas gyvena.

f) Pirmas Sofaro atsiliepimas.

Caput XI.

1 Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:
2 Numquid qui multa loquitur, non et audiet? aut vir verbosus justificabitur?
3 Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis?
4 Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo.
5 Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi,
6 ut ostenderet tibi secreta sapientiæ,

11. perskyrimas.

1 Atsiliepdamas Sofaras Naamatietis tarė:
2 Argi kurs daug kalba, neturi taipogi ir klausyti? Arba ar vyras žodingas bus išteisintas?
3 Argi tau vienam tylės žmonės? ir kitus išjuokęs, argi nei keno nebusi sugėdintas?
4 Nes tu pasakei: Tyra mano šneka, ir nesuteptas esu tavo akyvaizdoje.
5 Bet kadgi Dievas kalbėtusi su tavim ir atvertu tau savo lupas,
6 idant tau parodytu išminties paslaptis

---

kalba čionai apie mirusiųjų buveinę apskritai, kiek tai yra vieta, skirta geriesiems ir piktiesiems.

11, 1—20. Suerzintas Jobo žodžiais trečias jo prietelis Sofaras smarkiai peikia ne tik jo tariamą šnekumą, bet kaltina jį dar didžiavimosi, nes jis tvirtino, buk esąs teisus, tuotarpu kad ištikrųjų jis kenčiąs mažiaus, nekaip užsipelnęs (1—6). Tiems savo kaltinimams bent kiek pateisinti Sofaras šlovina Dievo išmintį ir žinojimą, kurs visa apima (7—12), ir reikalauja, kad Jobas darytu atgailą, žadėdamas jam tame atsitikime laimę ir primindamas, kad piktieji pražus (13—20).

(**11, 1**) *Sofaras.* Trečias Jobo prietelis atsiliepia į jį visusmarkiausiai. Jo žodžiai prieš Jobą rustųs ir rengia jam naują ištyrimą. Taip prietelių pasielgimas su Jobu lieka nupieštas labai gyvomis varsomis ir draug Jobo kentėjimų grandinė nuolat padidinama. — **(2)** *Argi kurs daug kalba...*: ką tu sakei, visa tai žodžiai be turinio. Tu rasi manai, jog gana buvo tau tik pakalbėti, kad butumei laikomas nekaltu. — *Vyras žodingas.* Ebr. t.: lupų žmogus. — **(3)** *Argi tau vienam...* Ebr. t.: ar tavo pliauškimas turi priversti žmones tylėti, taip kad tu tyčiosies, ir niekas tavęs nesugėdins, ir sakysi: Tyra ir tt. — **(4)** *Tyra mano šneka.* Ebr. t. *leqach,* mokslas, t. y. ką aš sakiau apie Dievo apveizdą, apie teisingųjų kentėjimą ir bedievių laimę. — *Nesuteptas esu...*: mano gyvenimas nepeiktinas, sutvarkytas pagal tiesos ir gerumo taisykles; liudytojas ir teisėjas to dalyko yra Dievas. Įsikarščiavęs Sofaras neatsimena, kad Jobas nesisakė esąs liuosas nuo visų netobulumų (9, 2. 31). — **(5)** *Atvertu... lupas:* išrodydamas tavo nuodėmes. — **(6)** *Išminties paslaptis:* begalinį Dievo žinojimą. — *Ir kad jo įstatymas...* Ebr. t.: nes jos dvigubos tikru žinojimu, t. y. slaptinga Dievo išmintis labai perviršyja visą žmonių žinojimą. — *Ir suprastumei...* ir (tuomet)

g) Pirmas Jobo atsakymas Sofarui.

Caput XII.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Ergo vos estis soli homines,
et vobiscum morietur sapientia?
3 Et mihi est cor sicut et vobis,
nec inferior vestri sum:
quis enim hæc, quæ nostis, ignorat?
4 Qui deridetur ab amico suo sicut ego,
invocabit Deum et exaudiet eum:
deridetur enim justi simplicitas.

12. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Jųs tat vieni esate žmonės,
ir draug su jumis mirs išmintis?
3 Ir aš turiu širdį kaip ir jųs ir neesu žemesnis už jus;
nes kas gi nežino tai, ką jus žinote?
4 Kas savo prietelio išjuokiamas taip kaip aš,
tas šaukiasi į Dievą, ir jis išklausys jį,
nes išjuokiama teisiojo neklastingumas.

12, 1—14, 22. Jobas, kreipdamos į visus savo prietelius, peikia juos, kad jie užsipuola ant jo su pasididžiavimu, vėl tvirtina, kad visiems žinomas esąs dalykas, jog bedieviai dažnai gyvena laimėje, todėl nereiktu aklai pasitikėti tuo, ką yra kalbėję senobės išminčiai (12, 1—12), nes tik pas Dievą yra išmintis ir taip kaip reikalauja ta jo išmintis ir galybė, jis visa tvarko ne vien pagal savo baudžiančią teisybę; tai pasirodo ir iš skaitlingų gyvenimo pavyzdžių (12, 13—25). Kadangi Jobas visa tai žino iš prityrimo, todėl jo prieteliams reiktu tylėti, kad mėgindami ginti Dievą melu neužtrauktu ant savęs jo rustybės (13, 1—12). Kreipdamos į Dievą, Jobas išpažįsta, jog jis pasitiki vien Dievu, nes tikisi busiąs jo išteisintas teisme, kad tik nebutu slėgiamas jo didenybės (13, 13—22). Jis maldauja Dievą pasigailėjimo, aprašydamas savo vargą, kuriame atsirado ir apskritai žmogaus silpnumą (13, 23—14, 3), suteptą jo pradžią, jo gyvenimo trumpumą ir kartumus (13, 4—12); pasigailėjimo juo labiaus jam reikia, kad niekas negrįžta iš mirusiųjų buveinės, idant vėl gyventu ant žemės (14, 13—22). **(12, 1)** *Atsakydamas Jobas...* Ką Jobas buvo paminėjęs aug. 9, 22—24, dabar jis pasako aiškiaus ir prityrimu parodo, kad jo prietelių tvirtinimai remiasi klaidingu pagrindu. Draug eina didyn jo apkartimas prieš tokiuos ramintojus (12, 2; 13, 3—12). Jis, tiesa, vėl sakosi esąs nekaltas ir net turi vilties galėsiąs tai išrodyti Dievo teisme, bet jis nemano esąs liuosas nuo visokio paklydimo. Jis spėja, kad bausmės siųsta ant jo už jaunystėje padarytas nuodėmes (14, 4). Nors jis pripažįsta gyvenimą po mirties (taip kaip aug. 3, 17—19; plg. 14, 21, 22), tečiau jis nejieško paguodos ir užmokesnio tame kitame gyvenime. Jis laikosi tos nuomonės, kad butu galima pakelti gyvenimo vargai, jei žmogus vėl grįžtu į šitą žemės gyvenimą ir už visas nelaimes vėl gautu gėrybių ir naujų Dievo malonių. O kadangi visa tai yra negalima, ta aplinkybė duoda jam progos melsti Dievą išnaujo pasigailėjimo ir išliuosavimo. Tečiau ką jis svarsto savo širdyje (14, 13—15) yra tarsi pradžia vyriausios vilties, kurią jis išreikš paskui (19, 26). Kad jis tą viltį aiškiai pradėtu suprasti, tam turi padėti prietelių prikaišiojimai ir kaltinimai. Iš paties Jobo pasirodo, kad Dievo atlyginimo reikia laukti tik kitame gyvenime. Prietelių ginčas padaro, kad pats Jobas turi pripažinti, jog tikras ir pilnas visų sunkybių išaiškinimas randasi tik kitame gyvenime. — **(2)** *Esate žmonės*: apdovanoti išmanymu. Ebr. t.: jųs esate žmonija. Taip Jobas parodo juokingumą prietelių puikybės (11, 3), kuri laikė jo tvirtinimus nieko nevertais. — **(3)** *Širdį*: išmonę, protą. — *Nes kas gi...* Visi gerai žino apie Dievą tuos dalykus, kuriuos kalbėjo Jobo prieteliai. — **(4)** *Kas savo prietelių...* Ebr. t.: aš žmogus, išjuoktas savo prietelio, aš, kurs šaukiuos į Dievą ir kurį jis išklausė. Vulgatos mintis: prietelių apleistas teisingasis neturi kitos pagalbos kaip tik kreipties

[5] Lampas contempta apud cogitationes divitum,
parata ad tempus statutum.
[6] Abundant tabernacula prædonum,
et audacter provocant Deum,
cum ipse dederit omnia in manus eorum.
[7] Nimirum interroga jumenta, et docebunt te:
et volatilia cæli, et indicabunt tibi.
[8] Loquere terræ, et respondebit tibi:
et narrabunt pisces maris.
[9] Quis ignorat
quod omnia hæc manus Domini fecerit?
[10] In cujus manu anima omnis viventis,
et spiritus universæ carnis hominis.
[11] Nonne auris verba dijudicat,
et fauces comedentis, saporem?
[12] In antiquis est sapientia,
et in multo tempore prudentia.
[13] Apud ipsum est sapientia et fortitudo,
ipse habet consilium et intelligentiam.

[5] Tai žiburys paniekintas turtingųjų mintyse,
bet prirengtas paskirtam laikui.
[6] Plėšikų šėtrose apstumas,
ir jie drąsiai erzina Dievą,
nors jis yra davęs visa į jų rankas.
[7] Paklausk gyvulius, ir jie pamokys tave,
ir dangaus sparnuočius, ir jie pasakys tau.
[8] Kalbėk žemei, ir ji atsakys tau,
ir juros žuvįs pasakos.
[9] Kas nežino, kad Viešpaties ranka yra visa tai padariusi?
[10] Jo rankoje kiekvieno gyvojo siela
ir visos žmonių giminės dvasia.
[11] Argi ne ausis svarsto žodžius
ir valgančiojo gomurys skanumą?
[12] Pas senuosius yra išmintis
ir ilgame amžyje atsargumas.
[13] Pas jį yra išmintis ir galybė,
jis turi išmanymą ir supratimą.

į Dievą. — *Nes išjuokiama...* Ebr. t.: žaislas, teisingasis, neklastingasis. Pats Jobas buvo tas teisingasai, kurs pasidarė prieteliams išjuokimo dalykas. Todėl prieteliai savo pasielgimu patįs pilnai patvirtino, kad nekaltas esti slėgiamas ir persekiojamas. — **(5)** *Tai žiburys...* Teisingasis ištyrime yra žiburys, kurį niekina puikieji, bet Dievas savame laike padarys, kad jo šviesa butu skaisti. Ebr. t.: paniekinimas nelaimei! taip mano laimingieji; jis prirengtas kiekvienam, kurio kojos svyruoja. — **(6)** *Plėšikų šėtrose...*: piktadariai dažnai naudojasi pilna ramybe. — *Jie drąsiai erzina...* Ebr. t.: ir tie, kurie erzina Dievą, yra be baimės. — **(7)** *Paklausk...*: Jei jųs tai nežinote, gyvuliai gali jus pamokyti. Dievas siunčia laimę ir nelaimę dievobaimingiems ir bedieviams, nežiurėdamas jų nuopelnų. — **(9)** *Kad visa tai:* kas pasakyta 6. eil. — **(10)** *Jo rankoje...* Plg. žem. 34, 3. Kadangi Dievas visa duoda ir užlaiko kiekvieną gyvenimą, jam priklauso taipogi vyriausis viešpatavimas, todėl jam nėra reikalo laikyties kokios nors vienos taisyklės; prieteliams tat reiktu apsvarstyti visa, kas darosi ant žemės; taipogi ir to, ką senobės išminčiai yra pasakę apie Dievo teisybę, nereiktu priimti be išmėginimo, nes ir jie ne visa yra ištyrę.

(13) *Pas jį yra...* Tikra išmintis ir galybė be ribų yra tik pas Dievą. Jei tat nuo senųjų išminties, kurią jie mums paliko savo žodžiuose, kreipsimės prie visokių Dievo veikalų ir prie jo įvairaus budo valdyti, tuomet mes įgysime pilną supratimą, kaip dalykai

14 Si destruxerit, nemo est qui ædificet:
si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.
15 Si continuerit aquas, omnia siccabuntur:
et si emiserit eas, subvertent terram.
16 Apud ipsum est fortitudo et sapientia:
ipse novit et decipientem, et eum qui decipitur.
17 Adducit consiliarios in stultum finem,
et judices in stuporem.
18 Balteum regum dissolvit,
et præcingit fune renes eorum.
19 Ducit sacerdotes inglorios,
et optimates supplantat:
20 Commutans labium veracium,
et doctrinam senum auferens.
21 Effundit despectionem super principes,
eos, qui oppressi fuerant, relevans.
22 Qui revelat profunda de tenebris,
et producit in lucem umbram mortis.

14 Jei jis išardys, nėra kas pastatytu;
jei uždarys žmogų, nėra nei vieno, kurs atidarytu.
15 Jei sulaikys vandenį, visa išdžius,
ir jei paleis jį, jis sunaikins žemę.
16 Pas jį yra išmintis ir galybė;
jis žino ir apgaviką ir apgaunamąjį.
17 Jis atveda patarėjus į paiką galą
ir teisėjus į kvailumą.
18 Jis atriša karalių juostą
ir apjuosia virve jų strėnas.
19 Veda šalin kunigus be šlovės
ir didžiunus sumindo;
20 jis permaino tiesakalbių šneką
ir atima iš senųjų mokslą.
21 Jis išpila paniekinimą ant kunigaikščių
ir pakelia tuos, kurie buvo prislėgti.
22 Jis atidengia, kas paslėpta tamsybėse,
ir išveda į šviesą mirties šešėlį.

---

eina. — **(14)** *Jei jis išardys...* Jobas kalba išpradžios apie Dievo galybę, kuri veikia ne sauvališkai, bet taipogi ne vien teisingumo žiuri; todėl ir nelaimių apsilankyme reikia atsiminti ir apie Dievo išmintį ir apie jo galybę. Dievo daromai tvarkai niekas negali pasipriešinti. Plg. Iz. 22, 22; aug. 3, 7. — *Jei uždarys...* Žydų kalėjimai buvo dažniausiai iš viršaus uždaromos duobės. Plg. Prad. 37, 20. 22; Jer. 38, 6; Dan. 6, 14; 14, 30. — **(15)** *Jei sulaikys...:* nedarant jokio skirtumo tarp gerųjų ir piktųjų. — **(16)** *Jis žino ir apgaviką...* Todėl apgavikas negali daugiaus pikta padaryti, negu jam leidžia Dievo išmintis. — **(17)** *Jis atveda...* Jobas išvardyja visą eilią nelaimingų atsitikimų, kurių priežasties joks žmogus negali nurodyti. Taigi, jo prieteliai tepritaiko prie jų, jei gali, savo mokslą apie išimtiną Dievo teisingumą. Dievas parodo, kad patarėjams truksta išminties, leisdamas jų gudriausiems sumanymams rasti pasigailėtiną galą. Teisėjai yra tautas vadai. Ar jie visuomet klysta dėl savo prasikaltimų? Jei taip, tai ką kalta tauta, kuri kenčia teisėjų klaidų pasekmes? — **(18)** *Karalių juostą:* jų karališkos garbės ženklą atima iš jų ir duoda juos vesti į nelaisvę kaip vergus. — **(19)** *Be šlovės:* iš kurių atimama garbinga tarnystė. Ebr. t.: į nelaisvę. Plg. Iz. 43, 28. — **(20)** *Jis permaino...* Ebr. t.: jis atima iš tikrųjų lupas (iškalbą). — *Ir pakelia tuos...* Ebr. t.: nėra Vulgatos kontrasto: jis atriša stipriųjų juostą, t. y. susilpnina juos. — **(22)** *Jis atidengia...:* paslėptus sumanymus ir šviesos vengiančius piktadarius. Arba: tas pasielgimo budas, kurs pasirodo įvairiuose žmonių luomuose ir likimuose, yra taip stebėtinas, lyg-kad jis netikėtai ir umai iškeltu

23 Qui multiplicat gentes et perdit eas,
et subversas in integrum restituit.
24 Qui immutat cor principum populi terræ,
et decipit eos ut frustra incedant per invium:
25 Palpabunt quasi in tenebris,
et non in luce,
et errare eos faciet quasi ebrios.

23 Jis padaugina tautas ir pražudo jas,
ir sunaikintasias sugrąžina į pilnybę.
24 Jis permaino žemės tautos kunigaikščių širdį
ir suklaidina juos, kad jie eitu veltui be kelio.
25 Jie grabinėja kaip tamsybėje,
o ne šviesoje,
ir jis padaro, kad jie klaidžiotu kaip girti.

Caput XIII.

1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus,
et audivit auris mea, et intellexi singula
2 secundum scientiam vestram et ego novi:
nec inferior vestri sum.
3 Sed tamen ad Omnipotentem loquar,
et disputare cum Deo cupio:
4 Prius vos ostendens fabricatores mendacii,
et cultores perversorum dogmatum.
5 Atque utinam taceretis,
ut putaremini esse sapientes.
6 Audite ergo correptionem meam,
et judicium labiorum meorum attendite.

13. perskyrimas.

1 Štai, mano akis matė visus tuos dalykus,
ir mano ausis girdėjo, ir aš supratau kiekvieną.
2 Ką jųs žinote, žinau ir aš
ir neesu žemesnis už jus.
3 O vienok norėčiau kalbėti Visagaliui
ir geidžiu bylinėties su Dievu,
4 pirma parodydamas, kad jųs esate dirbėjai melo
ir netikro mokslo garbintojai.
5 Velyk jųs butumėte tylėję,
kad jus laikytu išmintingais.
6 Klausykite tat mano pabarimo
ir tėmykite mano lupų nutarimą.

į šviesą tai, kas buvo paslėpta nuolatinėje tamsybėje. Taigi ir taip Dievas nori pamokyti žmones apie savo apveizdos nutarimus, kurie jiems nežinomi kaip anos gilybės. — **(23)** *Jis padaugina...* Ką Jobas pasakė apie įvairius žmonių luomus, tai jis dabar atkartoja apie visas tautas. Tame pasaulio valdyme apsireiškia Dievo išmintis ir galybė, todėl ne visa reikia matuoti vien teisingumo taisykle.

(13, 1 *Mano akįs matė..* Jobas svarstė sutvėrimą (12, 7—10) ir girdėjo išminčių ištarmes (12, 13...), kad tikriaus galėtu suprasti, kaip Dievas valdo pasaulį. Jo prieteliai šaukėsi į prityrimą (5, 27; 8, 8), bet prityrimas ne jiems padeda, o tik Jobui. — **(2)** *Ką jųs žinote...* Jobas žino ne mažiaus už savo kaltintojus. — **(3)** *O vienok...* Kadangi Jobo žinojimas neduoda jam atsakymo, kodėl kenčia ir teisieji ir bedieviai, todėl jis norėtu kalbėties apie tai su Dievu. — **(4)** *Pirma parodydamas...* Ebr. t.: jųs esate tik melo dirbėjai (jusų išvedžiojimai melagingi) ir visame jųs menki gydytojai, nes tik padidinate mano kentėjimus. — **(5)** *Velyk jųs...* Negalėdami paguosti, jie geriaus butu padarę, jei butu visai tylėję. Paikumas buvo iš jų pusės niekinti kenčiantį, paikumas stumti išvedžiojimais apie Dievo rustybę suvargusį į nusiminimą. Plg. Pat. 17, 28. — **(6)** *Klausykite...* Jobas išrodys,

7 Numquid Deus indiget vestro mendacio,
ut pro illo loquamini dolos?
8 Numquid faciem eius accipitis,
et pro Deo judicare nitimini?
9 Aut placebit ei quem celare nihil protest?
aut decipietur ut homo, vestris fraudulentiis?

10 Ipse vos arguet,
quoniam in abscondito faciem eius accipitis.
11 Statim ut se commoverit, turbabit vos,
et terror eius irruet super vos.
12 Memoria vestra comparabitur cineri,
et redigentur in lutum cervices vestræ.
13 Tacete paulisper ut loquar
quodcumque mihi mens suggesserit.
14 Quare lacero carnes meas dentibus meis,
et aninam meam porto in manibus meis?
15 Etiam si occiderit me, in ipso sperabo:

7 Argi Dievui reikia jusų melo,
kad kalbėtumėte dėl jo klastas?
8 Ar jųs jo žiurite
ir stengiatės teisinti Dievą?
9 Arba ar tai patiks jam, nuo kurio niekas negali buti paslėpta?
arba ar jis duosis apgauti kaip žmogus jusų melavimais?
10 Jis pasmerks jus,
nes slapčia žiurite jo ypatos.

11 Tuojau kaip tik pasijudins, jis išgąsdins jus,
ir jo baisumas kris ant jusų.
12 Jusų atsiminimas bus lygus pelenams
ir jusų sprandai bus paversti dumblais.
13 Patylėkite truputį, kad aš kalbėčiau,
kas tik ateis man į mintį.
14 Kam aš draskau savo dantimis savo kuną
ir nešioju savo sielą savo rankose?
15 Nors jis ir užmuštu mane,
juo tikėsiuos;

---

kad jų tylėjimas butu buvęs geresnis už jų kalbas. — **(7)** *Argi Dievui...* Dievo teisingumas pasidarytu ištikrųjų abejotinas, jei jam išrodyti reiktu griebties melo. — **(8)** *Ar jųs...:* statydami save lyg-kad tarpininkais tarp Dievo ir manęs, jųs, vaduodamies klaidingu uolumu, pripažįstate jam išanksto tiesą tik tuo budu, kad elgiatės neteisingai su manimi. — **(9)** *Arba ar tai...* Už neteisingą pasielgimą, jie patįs gali susilaukti bausmės iš Dievo. Ebr. t.: ar bus gera, jei jis ištirs jus, ir ar jųs galite suklaidinti tą, taip kaip apgaunama žmogus. — **(10)** *Nes slapčia...* Iš viršaus jųs rodotės bešališki, tarsi ješkotumėte vien tiesos, o savo širdyje jųs žiurite Dievo ypatos, pasiryžę stoti jo pusėje, padėti jam ir ginti jį, apsilenkiant su teisybe. — **(11)** *Tuojau kaip tik...* Dabar Dievas rodosi tylįs, bet jis umai pakils ir nubaus jus. — **(12)** *Jusų atsiminimas...* Ebr. t.: jusų ištarmės tai tik pelenų ištarmės, ir jusų gynimas, tai tik molinis gynimas. Prietelių ištarmių turinys išbirės kaip pelenai, ir jų išrodymai nedaugiaus verti kaip molis.

(13) *Patylėkite...* Ebr. t. tylėkite, duokite man kalbėti, vis tiek, kas man atsitiktu, t. y. nežiurint pavojaus, kurs gali man rasties, besikalbant su Dievu. — **(14)** *Kam aš draskau* (ebr. t.: nešiu)... Kitur nesutinkamas išsireiškimas; bet kadangi antroji paralelizmo dalis: *nešioju savo sielą...* reiškia statyti savo sielą į didžiausį pavojų (plg. Teis. 12, 3; 1 Kor. 19, 5; 28,21; Ps. 118, 109), todėl panaši mintis matomai išreikšta ir anksčiaus. Ebr. t.: mintį galima išreikšti dar taip: kam aš turiu rupinties savo gyvenimo užlaikymu, kaip plėšrus žvėris užlaikymu grobio? — **(15)** *Nors jis ir užmustu...:* jei Dievas norės

verumtamen vias meas in conspectu eius arguam.
16 Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita.
17 Audite sermonem meum, et ænigmata percipite auribus vestris.
18 Si fuero judicatus, scio quod justus inveniar.
19 Quis est qui judicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?
20 Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar:
21 Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat.
22 Voca me, et ego respondebo tibi: aut certe loquar, et tu responde mihi.
23 Quantas habeo iniquitates et peccata, scelera mea et delicta ostende mihi.

tečiau teisinsiu savo kelius jojo akyvaizdoje.
16 Ir jis bus mano išgelbėtojas, nes į jo akyvaizdą neateis neivienas veidmainys.
17 Pasiklausykite mano šnekos ir išgirskite savo ausimis mįsles.
18 Jei busiu teisiamas, aš žinau, kad busiu rastas teisus.
19 Kas yra, kurs eitu su manim į teismą? teateina; kodėl esu naikinamas tylėdamas?
20 Tik dviejų dalykų nedaryk man, o tuomet aš nesislėpsiu nuo tavo veido:
21 atitolink nuo manęs savo ranką, ir tavo baisumas tenegąsdina manęs.
22 Šaukk mane, o aš atsakysiu tau, atba tegul aš kalbėsiu, o tu atsakyk man.
23 Kiek aš turiu neteisybių ir nuodėmių? mano piktadarystes ir prasikaltimus parodyk man.

---

užmušti mane, aš džiaugiuos mirtimi ir su išsiilgimu laukiu Dievo; aš tik parodysiu jam, kad mano pasielgimas buvo teisingas. Ebr. t.: štai, jis užmuš mane, aš neturiu vilties, tik savo kelius aš teisinsiu jo akyvaizdoje. — **(16)** *Neateis... veidmainys.* Veidmainys, bedievis negali stoti Dievo akyvaizdon; Jobas galės, nes jis įsitikrinęs apie savo nekaltumą. — **(17)** *Mįsles.* Kad Jobas be didžios kalčios kenčia sunkiai, yra tikra mįslė. — **(18)** *Jei busiu teisiamas.* Ebr. t.: Žiurėkite gi, aš prirengiau savo bylą; aš žinau... — **(19)** *Kas yra, kurs...* Ebr. t.: kas yra, kurs galėtu išrodyti mano kalčią? nes tuomet aš nutilsiu ir mirsiu, t. y. aš sutinku mirti tuojau, jei rasis toks, kurs rimtai išrodys mano neteisybę. — **(20)** *Tik dviejų dalykų...* Kad Jobas galėtu ištikrųjų išrodyti savo nekaltumą, jis norėtu dviejų dalykų: kad Dievas sumažintu bent kiek jo kančią ir kad stotusi prieš jį ne kaip visagalis Sutvertojas, bet be savo didenybės, tarsi žmogus. — **(21)** *Savo ranką:* bausmes, kurias uždėjo tavo ranka. — *Tavo baisumas:* baisumas tavo didenybės ir tavo šventumo, su kuriuo lyginant viskas rodysies neteisu. — **(22)** *Šaukk mane...* Augščiaus nurodytose sąlygose, jis nieko nebijo: gali Dievas jam išmetinėti, arba pats klausyti Jobo skundų.

(23) *Kiek aš turiu...* Jobas pradeda savo skundą, bet kadangi Dievas nieko neatsako, Jobas vėl ims dejuoti dėl žmogaus nelaimių: Aš žinau, kad pagal paprastą teisybės saiką aš neprasikaltau jokia piktadaryste. Tai kamgi elgies su manim kaip su neprieteliu? —

24 Cur faciem tuam abscondis,
et arbitraris me inimicum tuum?
25 Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam,
et stipulam siccam persequeris:
26 Scribis enim contra me amaritudines,
et consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ.
27 Posuisti in nervo pedem meum,
et observasti omnes semitas meas,
et vestigia pedum meorum considerasti:
28 Qui quasi putredo consumendus sum,
et quasi vestimentum, quod comeditur a tinea.

Caput XIV.

1 Homo natus de muliere,
brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.
2 Qui quasi flos ergreditur et conteritur,
et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet.
3 et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos,
et adducere eum tecum in judicium?

24 Kam slepi savo veidą
ir laikai mane savo neprieteliu?
25 Prieš lapą, kurs vėjo pagaunamas, rodai savo galybę
ir persekioji sausą šiaudą.
26 nes rašai man karčią ištarmę,
ir nori sunaikinti mane dėl mano jaunystės nuodėmių;
27 Tų įdėjai į šiekštą mano koją,
ir tėmijai visus mano takus,
ir žiurėjai į mano kojų pėdsakas,
28 ir aš esu sunaikintinas kaip puvėsis
ir kaip kandžių suėdamas drabužis.

14. perskyrimas.

1 Žmogus, gimęs iš moteriškės,
gyvena trumpą laiką,
ir yra pilnas daugelio nelaimių.
2 Jis išdygsta kaip žiedas ir esti sutrinamas;
bėga kaip šešėlis ir niekuomet nepasilieka tame pat stovyje.
3 Ir tau rodosi verta atidengti ant tokio savo akis
ir vesti jį su savim į teismą?

---

(24) *Kam slepi...* Kadangi Dievas neparodo jam didžių jo nuodėmių ir jo sąžinė jaučiasi esanti nuo jų liuosa, todėl jo kentėjimo priežastis jam juo labiaus nesuprantama ir jo troškimas ją sužinoti juo didesnis. Dievo veidas yra jo malonumas; nukreipti arba paslėpti veida, reiškia rodyti rustybę. — **(25)** *Prieš lapą...* Tas palyginimas turi sužadinti Dievo mielaširdystę. — **(26)** *Nes rašai...*: teismo nutarimu, kuriam negalima pasipriešinti, skiri man karčias kančias. Nerasdamas žymių nuodėmių savo paskesniame gyvenime, Jobas klausia savęs, ar nepaliko Dievas iki šiam laikui jo jaunystės prasikaltimų, kad dabar už juos baustu: *ir nori sunaikinti...* Ebr. t.: ir duoti man paveldėti mano jaunystės nuodėmes, t. y. bausmes už tas nuodėmes. Plg. Ps. 24, 7. — **(27)** *Įdėjai į šiekštą...* Karčias savo kančias Jobas toliaus aprašo palyginimais. — *Ir žiurėjai į mano...* Ebr. t.: ir pažymėjai ribas aplink mano kojų padus. — **(28)** *Ir aš esu sunaikintinas...*: až negaliu ištrukti, nes mano kunas jau puna ir irsta.

(14, 1 *Žmogus, gimęs...* Prie ypatiškos nelaimės prisideda dar bendra visai žmonijai. Žmogaus gyvenimas, apskritai imant, yra liudnas savo pradžioje, bėgyje ir gale. — **(2)** *Išdygsta kaip žiedas...* Dažnai sutinkami šv. Rašte silpnumo vaizdai. Plg. aug. 8, 9; Ps. 89, 6; 101, 12; 143, 4; Iz. 40, 6—8;

4 Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?
nonne tu qui solus es?
5 Breves dies hominis sunt,
numerus mensium eius apud te est:
constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt.
6 Recede paululum ab eo, ut quiescat,
donec optata veniat, sicut mercenarii dies eius.
7 Lignum habet spem:
si præcisum fuerit, rursum virescit,
et rami eius pullulant.
8 Si senuerit in terra radix eius,
et in pulvere emortuus fuerit truncus illius,
9 Ad odorem aquæ germinabit,
et faciet comam quasi cum primum plantatum est:
10 Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus
atque consumptus, ubi quæso est?
11 Quomodo si recedant aquæ de mari,
et fluvius vacuefactus arescat:

4 Kas gali apvalyti pradėtąjį iš suteptos sėklos?
argi ne tu, kurs esi vienas?
5 Trumpos žmogaus dienos,
jo mėnesių skaitlius yra pas tave;
tu paskyrei jam ribas, kurių negalima peržengti.
6 Atstok truputį nuo jo, kad ilsėtusi,
kolei ateis diena, kurios jis geidžia kaip samdininkas.
7 Medis turi vilties; jei bus nukirstas, jis vėl žaliuoja,
ir jo šakos želia.

8 Jei jo šaknis pasens žemėje,
ir jo stuobris bus apmiręs dulkėse,
9 paragavęs vandens, jis želia
ir išleidžia šakeles, kaip tuomet kada buvo įsodintas.
10 Kuomet gi žmogus bus miręs, visko nustojęs
ir sunaikintas, meldžiu, kame jis yra?
11 Kaip vanduo, jei išeitu iš juros,
ir ištuštėjusi upė išdžiutu,

Ekli. 14, 18; Išm. 2,5 irk. — **(3)** *Ir tau rodosi...* Jobo prasikaltimai tai tik žmogaus prigimties silpnybė. Kadangi nuo jos niekas jo nepaliuosuoja, todėl ir bausmė neturėtu buti taip skaudi. **(4)** *Kas gali...* Ebr. t.: argi galėtu ateiti nesuteptas iš to, kas sutepta! Neivienas (Ps. 50, 7). Tik Dievas gali padaryti tokį stebuklą ir jis padarė jį švenč. Panai Marijai. Kaip Elifazas sakė (4, 17—21), kad negalima laukti nekaltumo iš žmogaus, nes jis gyvena silpname, žemiškame kune, taip čionai sako ir Jobas, tik jis aiškiai pažymi, kad su silpnumu sujungtas sutepimas yra paveldėtas, pereinąs nuo vieno ant kito. Taip Jobas išreiškia čionai labai aiškiai tikėjimą į pradinę nuodėmę (Klem.-Aleks., Kyril., Bazil., Aug.). — **(5. 6)** *Trumpos žmogaus...* Ebr. t.: jei jo dienos griežtai apribotos, ir jo mėnesių skaitlius yra pas tave, ir tu paskyrei jam ribas, kurių jis negali peržengti, tai nukreipk nuo jo akis, kad jis butu ramus ir džiaugtusi savo diena kaip samdininkas. — Jei žmogus turi paskirtu laiku apleisti šį gyvenimą, kurs panašus samdininko dienai, tai Dievas neturėtu apkrauti jo dar ir visokiais kentėjimais. — **(10)** *Kuomet gi žmogus...* Ebr. t.: žmogus, jei miršta, pasilieka ištiestas, žmogus pražuna, ir kame jis yra? Atsakymas 11. eil.: jis išnyko; 12. eil.: jis nebegrįš į šį gyvenimą. — Prieškrikščioniškais laikais visa gyvųjų viltis rėmėsi pažadėjimu ateisiančio tautoms išganymo. Tas pažadėjimas nurodinėjo pasaulio laiką (laikų pilnybę, Žyd. 11, 1), o draug ir žemišką buvimą, kuriame Viešpats turėjo apsireikšti (plg. Iz. 2,1). Matyti tą „isganymo dieną“ troško Abraomas (Jo. 8, 56). Ta pati valanda stovėjo mirštančio Jokubo akyse (Prad. 49, 18).

12 Sic homo cum dormierit, non resurget,
donec atteratur cælum, non evigilabit,
nec consurget de somno suo.
13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me,
et abscondas me, donec pertranseat furor tuus,
et constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Putasne mortuus homo rursum vivat?
cunctus diebus, quibus nunc milito, expecto
donec veniat immutatio mea.

15 Vocabis me, et ego respondebo tibi:
operi manuum tuarum porriges dexteram.
16 Tu quidem gressus meos dinumerasti,
sed parce peccatis meis.

12 taip žmogus užmigęs neatsikelia;
kolei dangus nebus sunaikintas, jis nepabus
ir neatsikels iš savo miego.
13 Kas gi man tai suteiks, kad laikytumei mane globoje pragare
ir slėptumei mane, kolei praeis tavo narsas,
ir paskirtumei man laiką, kuriame atsiminsi mane?
14 Argi numiręs žmogus vėl bus gyvas?
per visas dienas, kuriose dabar kovoju, aš laukiu,
kolei ateis mano persimainymas.
15 Tu šauksi mane, ir aš atsakysiu tau;
savo rankų darbui paduosi dešinę.
16 Tu suskaitei mano žingsnius,
bet atleisk mano nuodėmes.

Jos maldavo šventieji Dievo žmonės (Iz. 45, 8; 64, 1). Taigi, čia ant žemės, dienos šviesoje buvo Dievo karalystė su jos apreiškimu ir jo paguoda, su auka, šlovinimu ir malda taip ilgai, kolei neatėjo tautos laukimas. Anot pranašų mesianiškoji Dievo karalystė, kuri apims visas tautas, turėjo ateiti neapribotu laiku, po ištrėmimo. O tuotarpu, taigi tarp vilties, kad Išganytojas pasirodys ant žemės, ir tarp tos vilties išsipildymo, paskutinio šviesaus prirengimo visų dalykų amžinasčiai, kame iš mirties ir kapo bus amžinai atimtos jų teisės, dar tebebuvo mirimas prieš tikrąjį išgelbėjimą, o taipogi mirusiųjų karalystė su jos tyliu nelinksmu likimu. Todėl mirimas ir švenčiausiems Sen. Test. mažino bent kiek džiaugsmą, kurį turėjo duoti viltis, tuotarpu kad jau atpirktiems jų mirtis Kristuje patenkina jų išsiilgimą ir įvykdo jų saldžiausią viltį (Apr. 14, 13). Tame ir yra priežastis, kad labiaus branginama žemiškas gyvenimas nekaip prieš akis stovįs pasilikimas mirusiųjų buveinėje. Tenai žemai, kame dar nešviečia amžinoji šviesa, nesimato kaip N. Test. vidujinio gyvenimo tobulumo, o tik liudnumas ir stoka paguodos (plg. Prad. 37, 35). — **(12)** *Kolei dangus...*: niekuomet jis nepabus iš mirties miego.

(13) *Kas gi man...* Medžio vaizdas sužadina Jobe troškimą sugrįžti tolygiai į gyvenimą vėliaus, kada jam palaukus mirusiųjų buveinėje, bus praėjusi Dievo rustybė. Bet toks troškimas negali įvykti (14. e.). — **(14)** *Kuriose dabar kovoju:* per visą vargo ir kančių laiką. — *Persimainymas:* ne amžinas atsikelsiančiųjų iš numirusių atgimimas, o tik likimo permaina, sugrąžinsianti Jobui laimingą buvimą po to kaip jis laikinai bus buvęs paslėptas mirusiųjų buveinėje, kaip pats geidė. — **(15)** *Tu šauksi mane...* Ebr. t.: tu šauktumei, o aš atsakyčiau tau; tu trokštumei savo rankų darbo. Šita Jobo ypotėzis yra pirmas žingsnis į tikrojo atsikėlimo viltį, prie kurios Jobas pakils vėliaus (19, 25). — **(16)** *Tu suskaitei...*: kad už kiekvieną baustumei. Taip, tikras dalykas stovis visai kitoks yra, nekaip Jobo troškimas. Plg. žem. 31, 4; 34,

17 Signasti quasi in sacculo delicta mea,
sed curasti iniquitatem meam.

18 Mons cadens defluit,
et saxum transfertur de loco suo.
19 Lapides excavant aquæ,
et alluvione paulatim terra consumitur:
et hominem ergo similiter perdes.
20 Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret:
immutabis faciem eius, et emittes eum.
21 Sive nobiles fuerint filii eius,
sive ignobiles, non intelliget.
22 Attamen caro eius dum vivet dolebit,
et anima illius super semetipso lugebit.

17 Užženklinai kaip maišelyje mano nuodėmes,
bet rupinaisi mano neteisybėmis.
18 Kalnas krisdamas subira,
ir uola esti perkeliama iš savo vietos.
19 Vanduo išgriaužia akmenis
ir vandens plovimu naikinama pamažu žemė;
ir žmogų tat pražudysi panašiai.
20 Tu sustiprinai jį truputį, kad praeitu amžinai;
permainysi jo veidą ir išvarysi jį.

21 Ar jo sunųs bus šlovingi,
ar nešlovingi, jis nežinos.
22 Tečiau jo kunas jaučia skausmą,
kolei gyvas,
ir jo siela raudos jojo.

2. Antroji dialogų eilia.

a) *Antras Elifazo atsiliepimas.*

Caput XV.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

15. perskyrimas.

1 Atsakydamas Elifazas Temanietis tarė:

21; Pat. 5, 21. — **(17)** *Užženklinai...* tu neužmirši neivieno iš mano prasikaltimų. Prasikaltimai čia tie patįs, ką ir minėtieji aug. 9, 32; 13, 26. — Ebr. t. (16. 17. e.) rasi yra tąsa to, kas pasakyta 15. e.; jį galima išreikšti taip: nes tuomet tu suskaitytumei mano žingsnius (rupintumeis manimi su meile) ir nelaikytumei rupestingai mano nuodėmių (maloniai užmiršdamas atleistumei jas); mano prasikaltimas butu uždarytas maišelyje ir tu išdildytumei mano neteisybę. — **(18. 19)** *Kalnas krisdamas...* Jobo viltis tuščia; ir stipriausi dalykai pamažu naikinami, kaip gi labiaus žmogus? — **(20)** *Tu sustiprinai...* Ta sąlyga davei žmogui gyvybę ir jiegų, kad jis nuolat mainytusi, kolei persiskirs su šiuo gyvenimu. Ebr. t.: tavo pasilieka viršus amžinai; permainysi... — **(21)** *Ar jo sunųs...* Prie liudnos aplinkybės, kad iš kapo negrižtama, prisideda dar kita, kad mirusis nebegali rupinties tais, kuriuos paliko ant žemės, net ir turėti apie juos žinių. Anas pasaulis Sen. Testam. dar neturi amžinos šviesos ir šventųjų draugystės. **(22)** *Tečiau jo kunas...* Ebt. t.: jis jaučia tik savo kuno skausmą (kad jis puna) ir jo tik liudi jojo siela. Vulgatos tekste grįžtama be reikalo prie nuolatinio šio gyvenimo vargo.

15, 1—35. Antroje dialogų eilioje prieteliai taiko savo išreikštą dėsnį stačiai prie Jobo, nes jo nuodėmė matomai esanti jo nelaimės priežastis. Jobas gi stengiasi parodyti, kad dėsnis, kuriuo jie remiasi, klaidingas ir apgaulingas. Ginčą vėl pradeda Elifazas. Jis smarkiai bara Jobą ir stengiasi išgąsdinti jį. Kaltina jį pasididžiavimo ir atkaklumo, nes jis kalbąs prieš Dievą, lyg-kad tyčiotusi iš jo, sako jį esant paiką, nes

2 Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens,
et implebit ardore stomachum suum?
3 Arguis verbis eum, qui non est æqualis tibi,
et loqueris quod tibi non expedit.
4 Quantum in te est, evacuasti timorem,
et tulisti preces coram Deo.
5 Docuit enim iniquitas tua os tuum,
et imitaris linguam blasphemantium.
6 Condemnabit te os tuum, et non ego:
et labia tua respondebunt tibi.
7 Numquid primus homo tu natus es,
et ante colles formatus?
8 Numquid consilium Dei audisti,
et inferior te erit eius sapientia?

2 Argi išmintingasis taip atsako lyg-kad kalbėtu į vėją,
ir ar pripildo savo vidurius karščio?
3 Tu bari žodžiais tą, kurs tau nelygus,
ir kalbi, kas tau nenaudinga.
4 Tu sunaikinai, kiek nuo tavęs pridera, baimę Dievo
ir prašalinai maldas Dievo akyvaizdoje.
5 Nes tavo nedorumas pamokė tavo burną,
ir tu pamėgzdžioji piktžodžiuojančiųjų liežuvį.
6 Tavo paties burna pasmerks tave, o ne aš,
ir tavo lupos liudys prieš tave.
7 Argi tu esi gimęs pirmas tarp žmonių
ir sutvertas anksčiaus už kauburius?
8 Ar tu girdėjai Dievo sumanyma,
ir jo išmintis bus žemesnė už tavają?

---

budamas menkesis už kitus darąs save augštesniu, pakartoja, kad Dievo akyvaizdoje nėsą nesuteptų (1—16) ir turėdamas mintyje tai, ką Jobas yra pasakęs apie daugelio bedievių laimę, perspėja jį, kad piktieji visuomet varginami vidujinių kančių; galop kad išgąsdintu Jobą, Elifazas prakilniu budu aprašo Dievo teisybę link piktųjų (17—35).

(15, 1) *Atsakydamas Elifazas...* Elifazas ypač peikia du Jobo pasakymu: kad jis kenčiąs nekaltas ir kad bedieviai esą laimingi. Prieš tai jis tvirtina, kad bedieviai gyvena baimėje ir galų gale visai žuna. Taip atkakliai laikydamos savo nuomonės jis išnaujo atkartoja, ką buvo jau sakęs (vz. 10. 14—19. 29. eil.). Bet jis prideda ir šį tą nauja: jis užsipuola ant Jobo su didesniu smarkumu, kaltina jį bedievystės, piktžodžiavimo (2—6 eil.) ir nuodėmių be skaitliaus (16, e.), o bedievių aprašyme daro aliuzijų į Jobą (25—28. 30. eil.); visa tai padaugina Jobo kančias. Be to, patėmytinas ir kitas priedas: į Jobo sakinį apie bedievių laimę jis atsako pastaba apie jų baimę ir jų pražuvimą. — **(2)** *Argi išmintingasis...*: jei tu esi išmintingas, o toks juk tu nori buti, kaipgi tu gali atsakoti vėjiniu žinojimu, t. y. tokiuo, kurs yra tikri niekai, ir pripildyti savo vidurius karšto rytų vėjo, kad jį tuojau smarkiose šnekose paleistumei prieš mus. — **(3)** *Tą, kurs*: Dievą. — **(4)** *Tu sunaikinai...*: sakydamas, kad tu kenti be savo kalčios, tu naikini kituose pagarbą, priderančią Dievui, nes kas gi norės bijoti Dievo ir garbinti jį, jei net ir jo ištikimi garbintojai, kaip tu sakai, susilaukia bausmių. — **(5)** *Nes tavo nedorumas...* Jobo šneka, anot Elifazo, buvo taip aiškiai pasmerktina, kad net nėra reikalo, idant kas kitas ją peiktu, nes jo paties žodžiai skelbia jo nedorumą. — **(6)** *Tavo paties burna...* Patarlė. — **(7)** *Argi tu esi gimęs...*: ar tu esi vyresnis už visus senobės išminčius ir surinkai sau visu amžių išmintį. — *Sutvertas anksčiaus už kauburius:* prieš visus amžius. — **(8)** *Ir jo išmintis bus...* Ebr. t.: ir tuo įgijai sau augštą

9 Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?

10 Et senes, et antiqui sunt in nobis
multo vetustiores quam patres tui.

11 Numquid grande est ut consoletur te Deus?
sed verba tua prava hoc prohibent

12 Quid te elevat cor tuum,
et quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?

13 Quid tumet contra Deum spiritus tuus,
ut proferas de ore tuo hujuscemodi sermones?

14 Quid est homo, ut immaculatus sit,
et ut justus appareat natus de muliere?

15 Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis,
et cæli non sunt mundi in conspectu eius.

16 Quanto magis abominabilis et inutilis
homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?

17 Ostendam tibi, audi me:
quod vidi narrabo tibi.

9 Ką tu žinai, ko mes nežinotumėm?
ką išmanai, kas mums butu nežinoma?

10 Musų tarpe yra ir senų ir žilų,
daug senesnių už tavo tėvus.

11 Argi didelis butu Dievui dalykas paguosti tavė;
bet tavo nedori žodžiai tai kliudo.

12 Kam tavo širdis sukelia tave
ir kam pastatei akis tarsî didžius dalykus mąstydamas?

13 Ko tavo dvasia pučiasi prieš Dievą,
kad iš tavo burnos išeina tokios šnekos?

14 Kas yra žmogus, kad jis butu nesuteptas
ir kad gimusis iš moteriškės pasirodytu teisus?

15 Štai, tarp jo šventųjų neivieno neatmainytino,
ir dangus nėra tyras jo akyvaizdoje.

16 Kaip gi labiaus pasibjaurėtinas ir nenaudingas yra žmogus,
kurs geria neteisybę lyg-kad vandenį?

17 Parodysiu tau, paklausyk manęs;
aš papasakosiu, ką esu matęs.

---

išmintį. — **(10)** *Ir musų tarpe:* musų giminėje. — **(11)** *Argi didelis butu...*: Dievas veikiai atsiųstu tau paguodos, jei tu nekliudytumei pats savo nedoru pasielgimu. Ebr. t.: ar tau perdaug mažos Dievo paguodos ir meilus tau (pasakytas) žodis? — Elifazas yra pasakęs (5, 17), kad Dievas baudžia idant išgydytu, ir yra pažadėjęs Jobui laimę, jei jis sugrįš prie Dievo. (5, 19—27). Panašią paguodą yra suteikęs Baldadas (8, 5—8) ir Sofaras (11, 13—19). Tie pažadėjimai buvo jų padarytos išvados iš Dievo teisybės, todėl jie vadina juos Dievo paguodomis. — **(12—14)** *Kam tavo širdis...* Elifazas jau stačiai užsipuola ant Jobo ir visupirma sako, kad Jobas nėra be kalčios. Bet jis nepataiko į tikslą, nes pats Jobas tai neginčijo (13, 26; 14, 4. 17), o tik tvirtino, jog jis savo prasikaltimais neužsipelnęs tokių nelaimių. Elifazui reikėjo išrodyti tas paskutinis dalykas, o ne kartoti, kas jo paties ir Sofaro buvo jau sakyta. — — **(15)** *Tarp jo šventųjų...* Plg. aug. 4, 18. — *Dangus:* angelai, arba rasi regimasai dangus. — **(16)** *Nenaudingas* Ebr. t.: punantis. —*Kurs geria neteisybę:* kuriam neteisybė pasidarė nuolat reikalinga, taip kad jis jos geidžia lyg-kad ištroškęs žmogus vandens. Jei žmogus jau taip sugedęs, kaip jis drįsta murmėti prieš Dievo siųstą kentėjimą?
(17) *Paklausyk manęs...* Atsakymas

18 Sapientes confitentur,
et non abscondunt patres suos.
19 Quibus solis data est terra,
et non transivit alienus per eos.
20 Cunctis diebus suis impius superbit,
et numerus annorum incertus est tyrannidis eius.
21 Sonitus terroris semper in auribus illius:
et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.
22 Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem,
circumspectans undique gladium.
23 Cum se moverit ad quærendum panem,
novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies.
24 Terrebit eum tribulatio, et angustia
vallabit eum, sicut regem, qui præparatur ad prælium.
25 Tetendit enim adversus Deum manum suam,
et contra Omnipotentem roboratus est.
26 Cucurrit adversus eum erecto collo,
et pingui cervice armatus est.

18 Išmintingieji išpažįsta
ir neslepia savo tėvų
19 Jiems vieniems buvo duota žemė
ir svetimas nevaikščiojo jų tarpe.
20 Bedievis keliasi puikybėn per visas savo dienas,
ir jo nuožmumo metų skaitlius nėra tikras.
21 Baimės skambėjimas visuomet jo ausyse,
ir nors yra ramybė, jis visuomet spėja esant sląstus.
22 Jis netiki galėsiąs sugrįžti iš tamsybės į šviesą,
žvalgosi į visas puses kalavijo.
23 Pasijudinęs duonos ieškotų,
jis žino, kad tamsybės diena prirengta arti jojo.
24 Gąsdins jį sielvartas
ir suspaudimas apstos jį
kaip karalių, kurs rengiasi į kovą.
25 Nes jis ištiesė savo ranką prieš Dievą
ir parodė savo jiegą prieš Visagalį.
26 Bėgo prieš jį ištiesęs kaklą,
ir apsiginklavo riebiu sprandu.

į Jobo žodžius 12, 6... — **(18)** *Išmintingieji...* Pats Elifazas buvo iš išminčių tėvynės. Plg. Jer. 49, 6. — *Išpažįsta ir neslepia...* Senobės išminčių mokslas pasiekė mus, eidamas iš vienų į kitus, skelbiamas viešai; todėl jo vertybė labai didelė. Arba: išminčiai, skelbdami savo mokslą, neslepia, bet nurodo, iš ko yra jį gavę, viešai išpažįsta, kad jis jiems suteiktas jų tėvų. — **(19)** *Jiems vieniems...* Tie išmintingieji nuolat vieni gyveno savo tėvynėje; į jų mokslą neįsimaišė nieko svetima. — **(20)** *Keliasi puikybėn...* Ebr. t.: pats save kankina per visus metus, kurie paskirti piktadariui. — **(21)** *Baimės skambėjimas...* Jis tariasi nuolat girdįs gandą, skelbiantį jo žuvimą. — **(22)** *Jis netiki....* Bedievis su baime laukia nelaimių, kurias žino busiant nuolatines. — *Žvalgosi į visas puses...* Ebr. t.: jis paskirtas kalavijui, t. y. Dievo kerštui. — **(23)** *Pasijudinęs duonos...* Ebr. t.: jis klaidžioja, kad rastu duonos. Turėdamas viso ko apsčiai jis bijo neturto; savo vaidentuvėje jis mato dieną, kurioje viso ko nustos. — **(24)** *Kaip karalių.* Geriaus anot ebr. t.: kaip karalius. Suspaudimas, skirtas bedieviui, užpuola jį netikėtai kaip koks karalius apgalėtojas. — **(25)** *Nes jis ištiesė...* Bedievio nujautimo ir baimės priežastis: paniekinimas Dievo ir išdykęs gyvenimas. — *Savo ranką prieš...*: lyg-kad grumodamas Dievui. — **(26)** *Ištiesęs kaklą:* kaip bulius, kurs badosi. — *Riebiu sprandu.* Riebumas yra vaizdas sukietėjimo piktenybėje. Plg. Atk. 32, 14;

27 Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet.

28 Habitavit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis, quæ in tumulos sunt redactæ.

29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam.

30 Non recedet de tenebris: ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui.

31 Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.

32 Antequam dies eius impleantur, peribit: et manus eius arescent.

33 Lædetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva projiciens florem suum.

34 Congregatio enim hypocritæ sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.

27 Riebumas apdengė jo veidą, ir nuo jo šonų kaba lašiniai.

28 Jis gyveno ištuštėjusiuose miestuose ir apleistuose namuose, kurie paversti griuvėsių kauburiais.

29 Jis nebus turtingas, ir jo lobis nepasiliks, ir neįleis jis į žemę savo šaknies.

30 Jis neišeis iš tamsybių; liepsna sudžiovins jo šakas; ir bus jis atimtas savo burnos dvelkimu.

31 Tuščios klaidos apgautas jis netikės, kad yra atpirktinas kokia nors kaina.

32 Jis pražus pirma, negu jo dienos bus pilnos, ir jo rankos sudžius.

33 Jo kekė bus pažeista kaip vynuogynas žydėjimo pradžioje ir kaip alyvos medis numetąs savo žiedus.

34 Nes veidmainio draugija nevaisinga, ir ugnis praryja šėtras tų, kurie mielu noru ima dovanas.

Ps. 72, 7. Ebr. t.: su kietu savo skydo gumbu (kupra). — **(24)** *Riebumas apdengė...* Jis gyveno gėriuose, pasidavęs kuno lepinimui. — **(28)** *Jis gyveno...* Bedievis dar didina didžią savo galybę, atstatydamas išgriautus miestus, kurie, Dievo rustybės ištikti, turėtu pasilikti nuolatiniais baudžiančios Dievo teisybės paminklais. — **(29)** *Jis nebus turtingas...* Tečiau visa tai nepadės bedieviui. Jis neturės pasiliekančios nuosavybės, kuri įleisdama šaknis sustiprėja ir platinasi. — **(30)** *Jis neišeis iš tamsybių...*: nuo jam gresiančios bausmės, taip kaip karšto rytų vėjo nusvilintas medis nebeturi lapų ir šakų. Galop jis mirs savo įtužime ir beprotystėje. Plg. aug. 5, 2. — **(31** *Tuščios klaidos...* Ebr. t.: tenepasitiki tuštybe (bedievyste); jis apgautas, nes tuštybė bus jo užmokesnis; kitaip sakant: bedievis nieku negali pasitikėti, kad bus isliuosuotas nuo Dievo bausmių. — **(32)** *Jis pražus....* Jis mirs, nesulaukęs senatvės. Plg. Ps. 54, 24; 77, 33. Ebr. t.: pirma negu ateis jo laikas (jo galas), įvyks permaina, ir jo šakos nežaliuos, t. y. jo šeimyna bus draug su juo nelaiminga. — **(33)** *Jo kekė...* Kaip nuo vynmedžio nuskinama neprisirpusios kekės, taip Dievas atims dar nepribrendusius mirčiai bedievio vaikus. Antras palyginimas daroma su alyvos medžio žiedais, kurie nukrinta, kuomet dar neužmegzti vaisiai. — **(34)** *Nes veidmainio draugija:* šeimyna. Be-

35 Concepit dolorem, et peperit iniquitatem,
et uterus eius præparat dolos.

35 Jis pradėjo skausmą ir pagimdė piktadarystę,
ir jo įščia rengia klastą.

b) Antras Jobo atsakymas Elifazui.

Caput XVI.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Audivi frequenter talia,
consolatores onerosi omnes vos estis.
3 Numquid habebunt finem verba ventosa?
aut aliquid tibi molestum est si loquaris?
4 Poteram et ego similia vestri loqui:
atque utinam esset anima vestra pro anima mea:
5 Consolarer et ego vos sermonibus,
et moverem caput meum super vos:
6 Roborarem vos ore meo:
et moverem labia mea, quasi parcens vobis.

16. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Aš dažnai esu girdėjes tokių dalykų;
jųs visi esate įkyrųs ramintojai.
3 Ar bus galas vėjo žodžiams?
arba ar kas nors tave slėgia, kad kalbi?
4 Galėčiau ir aš kalbėti panašių į jusų dalykų;
ir kadgi jusų siela butu mano sielos vietoje!
5 Raminčiau ir aš jus šnekomis
ir kraipyčiau ant jusų savo galvą,
6 stiprinčiau jus savo burna
ir judinčiau savo lupas tarsi gailėdamos jusų.

---

dievio namai ištuštės; jo šeimyna pražus kaip jis pats. — **(35)** *Jis pradėjo skausmą...* Elifazas užbaigia savo šneką turiningu palyginimu, kuriuo sako, kad nelaimė visuomet neabejotinai seka nuodėmę. Bedievis daro nedorus, skriaudą kitiems nešančius sumanymus; įvykdydamas sumanymą gimdo piktadarystę (ebr. t.: tuštybę), o sau rengia bausmę; tikisi turėsiąs iš piktadarystės naudos, bet lieka užviltas, nes susilaukia kančios.

16, 1—17, 16. Savo atsakyme Jobas dejuoja, kad jo prieteliai tą pat kartodami jį tik vargina (16, 1—6), vėl aprašinėja savo skausmus, kurie juo didesni, kad jis atiduotas į bedievių rankas ir kad umai ir netikėtai susilaukė nelaimių (16, 7—18), šaukiasi į Dievą kaipo liudytoją savo nekaltybės, kuriuo jis pilnai pasitiki (16, 19—17, 9), ir tvirtina, kad jis nieko nebesitiki čia ant žemės, nežiurint tuščių savo prietelių pažadėjimų (17, 10—16).

(16, 1) *Atsakydamas...* Šitas Jobo atsakymas gana ramus. Jis čia plačiaus aprašo savo skausmus, ir iš to paaiškėja, su kokiuo dvasios tvirtumu jis juos kenčia. Kentančiame Jobe kilsta viltis, kurią jis išreiškia aiškiai ir be svyravimų, jog Dievas bus jo nekaltumo gynėjas. — **(2)** *Ramintojai...* Jobas vadina ironiškai tuo vardu savo prietelius; bet jų raminimo pasekmė užuot paguodos yra apsunkinimas ir padidinimas kančios. — **(3)** *Vėjo žodžiams.* Jobas grąžina Elifazui jo paties žodžius. Aug. 15, 2. — *Arba ar kas nors...* Ebr. t.: kas gi tave erzina, kad tu taip atsakai? — **(4)** *Galėčiau ir aš...* Guosti kenčiančius taip, kaip jųs darote, nedaug tereikia išminties. Jei musų stovis butu permainytas, tuomet ir aš galėčiau karčiai peikti jus ir kaltinti sunkių nuodėmių. — *Kadgi jusų siela...* Geriaus anot ebr. t.: kad jųs butumėte mano vietoje. Vulgatos vertime yra perdaug smarkus linkėjimas nelaimės prieteliams. — **(5. 6)** *Raminčiau ir aš...* Ištikrųjų Jobas nebutu tenkinęsis tik išviršiniais užuojautos ženklais.

[7] Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus:
et si tacuero, non recedet a me.
[8] Nunc autem oppressit me dolor meus,
et in nihilum redacti sunt omnes artus mei.
[9] Rugæ meæ testimonium dicunt contra me,
et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi.
[10] Collegit furorem suum in me,
et comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis:
hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.
[11] Aperuerunt super me ora sua,
et exprobrantes percusserunt maxillam meam,
satiati sunt pœnis meis.
[12] Conclusit me Deus apud iniquum,
et manibus impiorum me tradidit.
[13] Ego ille quondam opulentus repente contritus sum:
tenuit cervicem meam, confregit me,
et posuit me sibi quasi in signum.

[7] Bet ką darysiu? jei aš kalbu, mano skausmas nesiliauja,
ir jei tyliu jis neatstoja nuo manęs.
[8] Dabar gi mano skausmas visai prislėgė mane,
ir visi mano sąnariai paversti nieku.
[9] Mano raukšlės liudyja prieš mane,
ir melagis atsistoja prieš mano veidą, ir prieštarauja man.
[10] Jis surinko prieš mane savo įtužimą
ir man grumodamas griežia prieš mane savo dantimis;
mano neprietelis žiuri į mane baisiomis akimis.
[11] Jie išsižiojo prieš mane
ir prikaišiodami daužė mano veidą,
pasisotino mano kančiomis.
[12] Dievas atidavė mane neteisiajam.
ir padavė mane į bedievių rankas.
[13] Aš kitados taip turtingas, esu umai sutrintas;
jis nutvėrė mane uš sprando, sulaužė mane
ir padėjo sau mane kaipo ženklą.

---

(7) *Bet ką darysiu...* Jobas nebežino savo liudnose sąlygose, kas jam geriaus, kalbėti ar tylėti. — **(8)** *Dabar gi mano...* Ebr. t.: bet dar jis (Dievas) nuvargino mane, ir tu (Dieve) sunaikinai visą mano šeimyną. — **(9)** *Mano raukšlės...* Kita apsunkinanti aplinkybė yra ta, kad kentėjimai (dėl ligos pasidariusios ant kuno raukšlės) laikomi didžio prasikaltimo liudytojais prieš jį; jie, tiesa, melagingi liudytojai, bet laikomi tikrais. Ebr. t.: tu suvaržei mane (raukšlėmis); liudytoju buvo ir pakilo prieš mane mano melas ir atsako man į veidą. — *Melagis:* Elifazas ir kiti Jobo prieteliai. — **(10)** *Jis surinko...* Pats Dievas pasidarė Jobo priešininku, nurodo jį kaipo savo neprietelį, kurį jis nori visaip sunaikinti (plg. 12. e. ir aug. 6, 4. 9; 7, 14. 19 ir k.). — **(11** *Jie išsižiojo...* Greta Dievo rustybės eina neprietelystė žmonių, kurie žemina ir niekina Jobą. — *Daužė mano veidą.* Didžiausio išniekinimo vaizdas. Plg. Ps. 3, 8; Mik. 5, 1. — *Pasisotino mano...*: kaip grobiu. Ebr. t.: jie renkasi buriais prieš mane. — **(13)** *Aš, kitados...* Nauja apsunkinanti kentėjimą aplinkybė: augštai stovėdamas Jobas umai nustojo laimės, buvo Dievo kaip kovotojo netikėtai užpultas, jo šaudymo tikslu padarytas (plg. 7, 20), sudraskytas ir pervertas,

14 Circumdedit me lanceis suis,
convulneravit lumbos meos,
non pepercit, et effudit in terra
viscera mea.
15 Concidit me vulnere super vulnus,
irruit in me quasi gigas.
16 Saccum consui super cutem
meam,
et operui cinere carnem meam.
17 Facies mea intumuit a fletu,
et palpebræ meæ caligaverunt.

18 Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ,
cum haberem mundas ad Deum
preces.
19 Terra ne operias sanguinem
meum,
neque inveniat in te locum latendi clamor meus.
20 Ecce enim in cælo testis meus,
et conscius meus in excelsis.

21 Verbosi amici mei:
ad Deum stillat oculus meus.
22 Atque utinam sic iudicaretur
vir cum Deo,
quomodo judicatur filius hominis cum collega suo.

14 Apstatė mane savo jietimis,
sužeidė mano strėnas,
nepasigailėjo ir išleido ant žemės mano vidurius;
15 padarė man žaizdą ant žaizdos,
puolė ant manęs kaip milžinas.

16 Aš pasisiuvau maišą ant savo
odos
ir pelenais apdengiau savo kuną.
17 Mano veidas subrinko nuo verksmo,
ir mano akių vokai aptemo.
18 Kentėjau tai, nors mano rankoje
nėra neteisybės
ir mano maldos Dievui buvo
nesuteptos.
19 Žeme, neapdengk mano kraujo,
ir mano šauksmas teneranda
tavyje vietos pasislėpti.

20 Nes štai, danguje yra mano
liudytojas
ir žinąs mane augštybėse.

21 Mano prieteliai žodingi,
į Dievą ašaroja mano akis.
22 Ir kadgi taip galėtu teisinties
vyras prieš Dievą,
kaip žmogaus sunus gali teisinties prieš savo draugą.

---

nors ir neužmuštas.— **(14)** *Sužeidė mano strėnas...* Ebr. t.: perskėlė mano inkstus, t. y. sužeidė mane mirtinai. — **(15)** *Padarė man žaizdą...* Ebr. t.: darė manyje plyšį ant plyšio. Jobas palygina save su siena, kurioje užpuolantįs neprieteliai daro plyšius vienus po kitų. — **(16)** *Pasisiuvau maišą...* Gedulio drabužis, ašutinė buvo nešiojama ant pliko kuno. — *Pelenais apdengiau...* Ebr. t.: ir padėjau savo ragą į dulkes. Priešingai, kas galingas ir laimingas, tas pakelia augštyn savo ragą. Plg. Ps. 74, 5; 148, 14 ir k. — **(18)** *Kentėjau...* Jobas kentėjo baisiai, nesijausdamas esąs kaltas: jo darbai buvo šventi, jo religija nieku nesutepta, tobula. Taip Jobas atsako į Elifazo kaltinimus 15, 4. 34. **(19)** *Žeme, neapdengk...* Jobas neabejoja, kad dabartinis jo kentėjimas visai apgalės jį, ir kad jis turi mirti. Savo ateitį jis su viltimi paveda Dievui; tegul jis parodo jo nekaltumą. Todėl Jobas šaukia: Tu, o žeme, neužtylėk, kas man atsitiko ir neapdengk kraujo, kurs neteisingai išlietas iš mano kuno, o žeme, mano kuno ligos apsunkinta, ir mano šauksmas tepažadina Dievą ginti mano teisių. Taipogi ir oras neturi daryti kliučių jo dejavimams, bet leisti jiems pasiekti dangų, kad teisus teisėjas Dievas apskelbtu Jobo nekaltumą. — **(20)** *Nes štai, danguje...* Ant žemės Jobas nebeturi vertybės, bet danguje jis turi prakilniausį liudytoją. Jo jis laikosi, nors žino, kad jo kentėjimai siųsti to paties Dievo. — **(22)** *Ir kadgi taip...* Ebr. t.: kad jis (Dievas) apgintu žmogaus teisę prieš Dievą ir žmogaus sunaus prieš prietelį. Tas žmogus ir žmogaus

23 Ecce enim breves anni transeunt,
et semitam, per quam non revertar, ambulo.

Caput XVII.

1 Spiritus meus attenuabitur,
dies mei breviabuntur,
et solum mihi superest sepulchrum.
2 Non peccavi,
et in amaritudinibus moratur oculus meus.
3 Libera me Domine, et pone me iuxta te,
et cuiusvis manus pugnet contra me.
4 Cor eorum longe fecisti a disciplina,
propterea non exaltabuntur.
5 Prædam pollicetur sociis,
et oculi filiorum eius deficient.
6 Posuit me quasi in proverbium vulgi,
et exemplum cum coram eis.
7 Caligavit ab indignatione oculus meus,
et membra mea quasi in nihilum redacta sunt.
8 Stupebunt justi super hoc,
et innocens contra hyprocritam suscitabitur.

23 Nes štai, trumpi metai praeina,
ir aš einu taku, kuriuo negrįšiu.

17. perskyrimas.

1 Mano dvasia menkėja,
mano dienos eina trumpyn,
ir lieka man tiktai kapas.
2 Nenusidėjau,
tečiau mano akis mato tik kartybių.
3 Išliuosuok mane, Viešpatie, ir pastatyk greta savęs,
tuomet kiekvieno ranka tekovoja prieš mane.
4 Tu atitolinai jų širdį nuo išmanymo,
todėl jie nebus išaugštinti.
5 Jis žada draugams grobio,
bet jo vaikų akįs apalps.
6 Padaryta iš manęs lyg-kad pasityčiojimas liaudžiai,
ir aš esu pavyzdis jų akyvaizdoje.
7 Mano akis aptemo nuo narso,
ir mano sąnariai lyg-kad nieku paversti.
8 Teisieji stebėsis iš to,
ir nekaltasis bus sužadintas prieš veidmainį.

---

sunus yra pats Jobas, kurs šaukiasi į Dievą kaip prieš patį Dievą taip ir prieš savo prietelius; nes jis tikisi, kad Dievas ateityje bus jam maloningas ir apskelbs jį esant nekaltą. Ta malda bus išklausyta. Vz. 42, 7... Vulgatos t. išreikšta linkėjimas, kurį Jobas buvo pasakęs jau keletą sykių (9, 32. 33; 13, 19... ir k.). — **(23)** *Nes štai...* Jobas dėlto taip meldžiasi, nes čia ant žemės nebėra jokios vilties.

(17, 1 *Mano dvasia...* Jobo gyvenimo sąlygos tokios, kad jau greitai jam reikia laukti mirties. — **(2)** *Nenusidėjau...* Ebr. t.: ištikrųjų mane sutinka pasityčiojimai, mano akis turi žiurėti į jų erzinimą. — **(3)** *Išliuosuok mane...* Leisk tik man kaipo nekaltam prisiartinti prie savęs, o tuomet aš nieku laikysiu visus žmonių užpuldinėjimus. Ebr. t.: padėk užstatą, laiduok už mane pas save; ką gi aš rasčiau, kurs suduotu man į delną. Padėti užstatą, laiduoti ir suduoti į delną reiškia tą pat. Dėdavo užstatą, arba paduodavo kam savo ranką, liudydami, jog apsiima laiduoti už jį. Plg. Pat. 6, 1; 9, 15; 17, 18 ir k. Taigi, Jobas meldžia Viešpatį, kad jis butu jo laiduotojas draug ir teisėjas. — **(4)** *Tu atitolinai...* Klaidinga prietelių nuomonė Jobui rodosi esanti Dievo siunčiamos jiems bausmės pradžia. — **(5)** *Jie žada...* Kaip toli nuo Jobo prietelių apgalėjimas, jis parodo palyginimu (patarle). Jie yra kaip žmogus, kurs žada draugams gero grobio, tuotarpu kad pats taip neturtingas, jog jo vaikai badu miršta. Taippat ir jie žadėjo mokyti Jobą išminties. — **(6)** *Aš esu pavyzdis...* Ebr. t.: kaip žmogaus, kuriam spjaudoma į veidą. — **(7)** *Lyg-kad nieku.* Ebr. t.: lyg-kad šešėliu. — **(8)** *Teisieji stebėsis...*

9 Et tenebit justus viam suam,
et mundis manibus addet fortitudinem.
10 Igitur omnes vos convertimini,
et venite,
et non inveniam in vobis ullum sapientem.
11 Dies mei transierunt,
cogitationes meæ dissipatæ sunt,
torquentes cor meum:
12 Noctem verterunt in diem,
et rursum post tenebras spero lucem.
13 Si sustinuero, infernus domus mea est,
et in tenebris stravi lectulum meum.
14 Putredini dixi: Pater meus es, mater mea, et soror mea, vermibus.
15 Ubi est ergo nunc præstolatio mea,
et patientiam meam quis considerat?
16 In profundissimum infernum descendent omnia mea:
putasne saltem ibi erit requies mihi?

9 Ir teisusis laikysis savo kelio,
ir kurs nesuteptomis rankomis tas pasidarys stipresnis.
10 Taigi, jųs visi apsigrįžkite ir ateikite,
o aš nerasiu jusų tarpe neivieno išmintingo.
11 Mano dienos praėjo,
mano mintįs išsiblaškė
ir kankina mano širdį.
12 Naktį jie pavertė į dieną,
ir po tamsybės aš vėl turiu tikėties šviėsos.
13 Jei aš ir laukčiau, mirusiųjų vieta yra mano namai,
ir tamsybėje aš pasitiesiau savo patalą.
14 Puvėsiui tariau: Tu mano tėvas;
o kirminams: mano motina ir mano sesuo.
15 Kame tat yra dabar mano laukimas,
ir kas žiuri mano kantrybės?
16 Visa, kas mano, nužengs į giliausias pažemes,
o nors tenai ar bus man atilsio?

Tikrai išmintingi žmonės manys kitaip negu Elifazas (15, 4). Jie stebėsis, kad Dievo apveizda taip elgiasi su teisinguoju ir užsirustins ant bedievių (ebr. t.), kad jie ne tik laimingi, bet dar savo laimėje vargina ir persekioja kenčiantį. — **(9)** *Teisusis laikysis...* Teisieji ne tik nenustos drąsos, bet dar labiaus sergėsis pikta ir pasiliks ištikimi Dievui. Taip Jobas čia nurodo gerus teisiųjų kentėjimo vaisius.

(10) *Jųs visi...* Jobo prieteliai gali sau vėl mėginti aiškinti jo kentėjimus, kaip jiems tinka; jiems pavyks tik parodyti, kad jiems patiems truksta išminties. — **(11)** *Mano dienos...*: mano kentėjimai priartino man mirtį; aš pamečiau mintis ir sumanymus apie šį gyvenimą; todėl jusų žadama laimė negali suteikti man paguodos. — *Ir kankina mano širdį.* Ebr. t.: mylimiausios mano širdies gėrybės. Taip gražiai pavadinta brangi žmogaus širdžiai viltis. — **(12)** *Naktį...* Prieteliai, žadėdami man laimingą ateitį, daro iš nakties dieną, sako, kad po tamsybių aš turiu tikėties šviesos. — **(13)** *Jei aš ir laukčiau...*: nors aš ir laukčiau, kaip jųs norite ir žadate, dalykų permainos, tečiau man bus suteikta tik tamsi mirusiųjų vieta, tenai jau patiestas mano patalas; tiek aš teturiu laukti. — **(14)** *Puvėsiui tariau...*: su žemiškais dalykais man nebėra giminystės; aš priklausau supuvimui, kaip vaikai tėvams ir broliai vieni kitiems. — **(15)** *Kame tat...*: Kame gi yra ta graži ateitis, kurią prieteliai žadėjo? — *Ir kas žiuri...* Ebr. t.: ir kas gali matyti mano viltį? t. y. kas gali pamatyti kitokią viltį negu laukimą mirties? — **(16)** *Visa, kas mano...* Ebr. t.: ji (viltis) nužengs... — *Ar bus...* Ebr. t. nėra klausimo.

e) Antras Baldado atsiliepimas.

Caput XVIII.

1 Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Usque ad quem finem verba jactabitis?
intelligite prius, et sic loquamur.

3 Quare reputati sumus ut jumenta,
et sorduimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo,
numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo?

5 Nonne lux impii extinguetur,
nec splendebit flamma ignis eius?

6 Lux obtenebrescet in tabernaculo illius,
et lucerna, quæ super eum est, extinguetur.

7 Arctabuntur gressus virtutis eius,
et præcipitabit eum consilium suum.

18. perskyrimas.

1 Atsiliepdamas Baldadas Suhietis tarė:

2 Ar ilgai dar jųs kalbėsite tokiuos žodžius?
Pirma supraskite, o tuomet kalbėkime.

3 Kodėl mes laikomi galvijais
ir pasidarėme bjaurųs jusų akyvaizdoje?

4 Tu kurs savo narse pražudai savo sielą,
argi dėl tavęs bus apleista žemė
ir uolos bus perkeltos iš savo vietos?

5 Argi bedievio šviesa nebus užgesyta?
ir jo ugnies liepsna nebešvies?

6 Šviesa pasidarys tamsi jo šėtroje,
ir esantis ant jo žiburys užges.

7 Jo jiegos žingsniai bus susiaurinti,
ir jo paties užmanymas nustums jį žemyn,

18, 1—21. Po trumpos įžangos, kurioje Baldadas niekina Jobo žodžius (1—4), jis skelbia, kad Dievas nemainysiąs dėlei Jobo savo nutarimų, bet tikrai ir matomai pražudysiąs bedievį. Aprašydamas bedievio likimą, jis priduria, kad tasai nepasibaigsiąs paties bedievio mirtimi, bet kad draug su ja busiąs sujungtas ir jo šeimynos žuvimas (5—21).

(18, 1) *Atsiliepdamas Baldadas...* Kadangi Elifazas pripažino, jog bedievių bausmės nevisuomet matomos, ket kaikada susideda tik iš sąžinės griaužimo, todėl Baldadas panaujina savo tvirtinimą, jog bedieviai visuomet randa patėmyjamą pražuvimą; jis tik aiškiaus ir baisiaus aprašo bedievių kančias ir nebežada Jobui jokios vilties. — **(2)** *Jųs kalbėsite...* Baldadas kreipiasi į Joba ir Elifazą, arba į Jobą ir kitus teisiosius, kurie kenčia. — **(3)** *Laikomi gyvuliais...* Jobas nevadino savo prietelių tokiais vardais; Baldadas rasi daro tik išvadą iš jo žodžių, kuriuose Jobas minėjo gyvulius (12, 7) ir nesuteptas teisiųjų rankas (17, 9). — **(4)** *Tu, kurs savo...* Ebr. t.: tu, kurs pats save draskai savo pyktyje. Baldadas sako, kad pats Jobas daro save nelaimingą; bet dėlei jo nebus permainyta Dievo nustatytoji tvarka.

(5) *Argi bedievio...* Ebr. t.: juk bedievio... Dievo duotas pasaulio tvarkos įstatas, kad laimė umai apleis bedievį, turi buti ir pasilikti. — **(6)** *Šviesa pasidarys...* Naminio židinio liepsna ir žiburys yra šeimyninės laimės ir džiaugsmo vaizdai. Liepsnos ir žiburio užgesimas ženklina umai ateinančią nelaimę. — **(7)** *Jiegos žingsniai bus...* Pilni, tikri žingsniai, ženklas laimės ir pasitikėjimo savimi, susiaurės, nes susitiks su ne-

8 Immisit enim in rete pedes suos,
et in maculis eius ambulat.
9 Tenebitur planta illius laqueo,
et exardescet contra eum sitis.
10 Abscondita est in terra pedica eius,
et decipula illius super semitam.
11 Undique terrebunt eum formidines,
et involvent pedes eius.
12 Attenuetur fame robur eius,
et inedia invadat costas illius.
13 Devoret pulchritudinem cutis eius,
consumat brachia illius primogenita mors.
14 Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius,
et calcet super eum, quasi rex, interitus.
15 Habitent in tabernaculo illius socii eius, qui non est,
aspergatur in tabernaculo eius sulphur.
16 Deorsum radices eius siccentur,
sursum autem atteratur messis

8 nes jis įpainiojo savo kojas į žabangus
ir vaikščioja jų kilpose.
9 Jo pėda bus sugauta sląstais,
ir troškulys užsidegs prieš jį.
10 Žabangai paslėpti jam žemėje
ir sląstai jam ant tako.
11 Išvisur gąsdina jį baisumai
ir apipainioja jo kojas.
12 Tesumenkėja jo stiprybė dėl bado,
ir teapnyksta liesumas jo kaulus.
13 Baisiausi mirtis tepraryja jo odos gražumą,
tesunaikina jo rankas.
14 Tebuna išplėšta iš jo šėtros jojo pasitikėjimas,
ir prapultis temindo jį kaip karalius.
15 Draugai to, kurio nėra, tegyvena jo šėtroje;
tebuna pabarsbyta jo šėtroje sėros.
16 Tesudžiusta jo šaknįs apačioje,
viršuje gi tebuna sumindžiota jo pjutis.

---

laime. — **(8)** *Į žabangus:* patiestus ant kelio. Nelaimė visur lauks bedievio. — **(9)** *Troškulys...:* rasi, pikti geiduliai. Ebr. t. rasi: užsiverš aplink jį mazgai. — **(10)** *Žabangai paslėpti...:* bedieviui padėta žabangai net ir tenai, kame jis jų visai nesitiki. — **(11)** *Išvisur gąsdina...* Ne tik nelaimė laukia bedievio, bet dar persekioja jį žuvimo baisumas ir stumte stumia į nelaimės tinklus. — **(12)** *Tesumenkėja...* Pasakęs apskritai, kad nelaimė skirta bedieviui, toliaus Baldadas mini įvairius tos nelaimės apsireiškimus. — **(13)** *Baisiausi mirtis...* Vulgatos: *primogenita mors,* ebr. t.: mirties pirmgimis, rasi reiškia baisiausią ligą, kuri yra lyg-kad pirmgimis mirties sunus. Baldadas matomai daro aliuziją į Jobo ligą ir nurodo ją kaipo tą, kuri lanko tik bedievius. — **(14)** *Tebuna išplėšta...* Ebr. t.: jis bus išplėštas iš savo šėtros, kuri buvo jo pasitikėjimo dalykas, ir atves jį prie baisybių karaliaus. Be laiko ir prievarta bedievis bus atimtas iš savo manų, kuriais pasitikėjo, ir bus atiduotas mirčiai, kurios valdžia baisi, visa pavergianti. — **(15)** *Draugai.* Ebr. t.: svetimi, kaimynai. — *Tegyvena jo šėtroje...* Nuo bedievio pražuvimas pereina ant viso, kas jam artima, ant jo dalykų, šeimynos, ainijos. Jo turtus pasisavina svetimieji. — *Tebuna pabarstyta...* Ant bedievio namų ateis prakeikimas, kokio susilaukė Sodoma. Plg. Atk. 29, 2; Ps. 10, 6. — **(16)** *Tesudžiusta...* Kaip, šaknims išdžiuvus, nebegalima tikėties atžalų, taip, žuvus bedieviui, pražus jo vaikai, visa šeimyna ir visa ainija. Čionai vėl daroma aliuzija į Jobo likimą. — *Tebuna*

17 Memoria illius pereat de terra,
et non celebretur nomen eius
eius in plateis.
18 Expellet eum de luce in tenebras,
et de orbe transferet eum.
19 Non erit semen eius, neque
progenies in populo suo,
nec ullæ reliquiæ in regionibus
eius.
20 In die eius stupebunt novissimi,
et primos invadet horror.
21 Haec sunt ergo tabernacula iniqui,
et iste locus eius, qui ignorat
Deum.

17 Tepražuna nuo žemės jo atsiminimas,
ir tenebuna jo vardas garsinamas gatvėse.
18 Jis išvarys jį iš šviesos į tamsybę
ir iš pasaulio atims jį.
19 Nebus nei jo sėklos, nei ainijos
jojo tautoje,
nei jokių liekanų jo šalyse.
30 Paskesnieji stebėsis dėl jo dienos,
ir pirmuosius apims didi baimė.
21 Tokios tat bedievio šėtros
ir toki vieta to, kurs nežino
Dievo.

d) Antras Jobo atsakymas Baldadui.

Caput XIX.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Usquequo affligitis animam
meam,
et atteritis me sermonibus?
3 En decies confunditis me,
et non erubescitis opprimentes
me.

19. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Ikikolei jųs varginsite mano
sielą
ir kankinsite mane šnekomis?
3 Štai dešimtį sykių išniekinate
mane,
ir jums ne gėda slėgti mane.

---

sumindžiota... Ebr. t.: sunyks jo šakos. — **(17)** *Teprażuna...* Atsiminimas po mirties apie geruosius buvo Dievo palaiminimas, užmiršimas gi ko nors buvo laikoma pas rytiečius didžia nelaime. Plg. Atk. 25, 6; Ekli. 46, 14. — **(18)** *Jis:* Dievas. Ebr. t.: bus išvarytas. — **(19)** *Nebus nei jo...* Neminės jo ir ainiai, nes jų nebus likę. — **(20)** *Paskesnieji...* Anot vienų: dabartinė karta ir vėlesnioji; anot kitų: žmonės vakarų ir rytų krašto. — *Dėl jo dienos:* dėl jo žuvimo dienos. — **(21)** *Tokios tat...* Baldadas užbaigia šiuo sykiu savo žodžius be nurodymo Jobui jokios vilties, lygkad stačiai sakydamas, kad taipogi Jobo nelaimė yra bausmė už jo prasikaltimus ir kad aprašytas bedievio likimas taipogi jam skirtas. — *Kurs nežino Dievo*: kurs nenori rupinties Dievo valia.

19, 1—29. Jobas vėl dejuoja dėl savo prietelių pasielgimo ir apakimo, kurs neleidžia jiems matyti, kad Dievas jam skyrė nelygų teismą (1—6); toliaus aprašinėja, kaip daug jis turi kentėti (7—12) ir kaip labai jis liko visų, net ir savo artimiausiųjų apleistas, todėl maldauja, kad bent prieteliai pasigailėtu jojo (13—22); nerasdamas tečiau to pasigailėjimo, Jobas išreiškia tvirtą viltį, kad jo Atpirkėjas, kurs yra gyvas, parodys jo nekaltumą busimame atsikėlime, todėl perspėja prietelius, kad jie bijotu Dievo teismo (23—29).

(19, 1) *Atsakydamas...* Antrame atsakyme Baldadui Jobas, aprašinėdamas savo kentėjimus mini nemaža visai naujų dalykų, kurie dar aiškesnį daro kenčiančio Jobo paveikslą (13—20, eil.); čia taipogi jis kuoaiškiausiai išreiškia savo viltį atsikėlimo ir busimojo užmokesnio. — **(2)** *Ikikolei jųs...* Jobas atsako prieteliams su skausmu, bet be rustybės. Viltis (16, 21) nutildė pamažu jo širdies audrą, ir jis pasidarė ramesnis. — **(3)** *Dešimtį sykių*, t. y. taip daug sykių.

4 Nempe, etsi ignoravi,
mecum erit ignorantia mea.
5 At vos contra me erigimini,
et arguitis me opprobriis meis.
6 Saltem nunc intelligite quia Deus non æquo judicio afflixerit me,
et flagellis suis me cinxerit.
7 Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet:
vociferabor, et non est qui judicet.
8 Semitam meam circumsepsit, et transire non possum,
et in calle meo tenebras posuit.
9 Spoliavit me gloria mea,
et abstulit coronam de capite meo.
10 Destruxit me undique, et pereo,
et quasi evulsæ arbori abstulit spem meam.
11 Iratus est contra me furor eius,
et sic me habuit quasi hostem suum.
12 Simul venerunt latrones eius,
et fecerunt sibi viam per me,
et obsederunt in gyro tabernaculum meum.

4 Nes jei aš ir nežinojau,
mano nežinojimas pasilieka su manim.
5 O jųs stojatės prieš mane
ir kaltinate mane dėl mano paniekinimų.
6 Nors dabar supraskite, kad Dievas prispaudė mane nelygiu teismu
ir apsupo mane savo rykštėmis.
7 Štai, aš šaukiu, kentėdamas prievartą, ir niekas neklauso;
aš rėkiu, ir nėra, kas darytu teisybę.
8 Jis aptvėrė mano kelią, ir negaliu pereiti,
ir paskleidė ant mano tako tamsybę.
9 Išplėšė iš manęs mano garbę
ir nuėmė man nuo galvos vainiką.
10 Sunaikino mane iš visų pusių, ir aš žunu,
ir kaip iš išrauto medžio jis atėmė iš manęs viltį.
11 Jo narsas užsidegė ant manęs.
ir jis elgėsi su manim kaip su savo neprieteliu.
12 Jo galvažudžiai atėjo draug,
padarė sau kelią per mane
ir apgulė aplinkui mano šėtrą.

— **(4)** *Jei aš ir nežinojau...*: jei aš ir prasikaltau dėl silpnumo ar nežinojimo, tai aš pats kenčiu bausmę; kamgi tat jųs kankinate mane, lyg-kad aš bučiau jums pakenkęs? — **(5)** *Jųs stojatės...*: jųs be pasigailėjimo naudojates mano kentėjimais ir puikybės pilnais žodžiais vien iš jų darote išvadą, kad aš bedievis. — **(6)** *Dievas prispaudė...* Jei nelaimė butu siunčiama tik už nuodėmes, tai Dievo teismas butu neteisingas, nes jis siuntė ant manęs perdaug didžius kentėjimus, nors aš neesu kaltas sunkių nuodėmių. — *Savo rykštėmis.* Ebr. t.: savo tinklais. Kaip žvėris, kurs negali išsiliuosuoti iš medinčiaus tinklo, taip aš esu Dievo apsuptas kentėjimų tinklu. **(7—9)** *Aš šaukiu kentėdamas...*: taip didžios nelaimės aš negalėjau užsipelnyti: visupirma to, kad Dievas neliudyja apie mano nekaltumą, toliaus kad jis mane dar labiaus baudė (8, e.). Aš negaliu išbėgti, ir nors butu koki prieglauda, tamsybė (nelaimė, kurios priežastis nežinoma) laiko man ją uždengus. Ko aš nustojau, to nebegalima atitaisyti. Jis atėmė visa, kas darė mane garbingą (plg. Prad. 45, 13) ir kas leido man pakelti galvą ant kitų žmonių. Kitados garbėje, dabar jaunesniųjų išjuokiamas (31, 1); anksčiaus lygus karaliui (29, 25), dabar sėdžiu dulkėse, krapštydamas savo žaizdas. — **(10)** *Iš visų pusių:* atimdamas mano turtus ir naikindamas mano kuną. — **(11. 12)** *Jo narsas...* Jis elgiasi su manim kaip su neprietelio tvirtove. Kaip sutvarkyta kariuomenė eina ir užpuola mane Dievo

13 Fratres meos longe fecit a me,
et noti mei quasi alieni recesserunt a me.
14 Dereliquerunt me propinqui mei:
et qui me noverant, obliti sunt mei.
15 Inquilini domus meæ, et ancillæ meæ sicut alienum habuerunt me,
et quasi peregrinus fui in oculis eorum.
16 Servum meum vocavi, et non respondit,
ore proprio deprecabar illum.
17 Halitum meum exhorruit uxor mea,
et orabam filios uteri mei.
18 Stulti quoque despiciebant me,
et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.
19 Abominati sunt me quondam consiliarii mei:
et quem maxime diligebam, aversatus est me.
20 Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum,
et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos.
21 Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei,
quia manus Domini tetigit me.

13 Mano brolius jis atitolino nuo manęs,
ir mano pažįstami atsitraukė nuo manęs kaip svetimi.
14 Mano giminės apleido mane,
ir kurie mane pažino, užmiršo mane.
15 Mano įnamiai ir mano tarnaitės laikė mane svetimu,
ir kaip kitatautis buvau jų akyse.
16 Aš šaukiau savo vergą, o jis neatsakė;
aš prašiau jį savaja burna.
17 Mano pati bjaurėjosi mano kvapo,
ir aš maldavau savo įsčios sunus.
18 Net ir paikieji niekino mane
ir kuomet atsitraukiau nuo jų,
jie žeidė mane žodžiais.
19 Mano kitados patarėjai bodėjosi manęs,
ir ką labiausiai mylėjau, tas bjaurėjosi manęs.
20 Sunykus kunui, mano kaulai prisiglaudė prie mano odos,
ir tiktai lupos liko aplink mano dantis.
21 Pasigailėkite manęs, pasigailėkite manęs bent jųs, mano prieteliai,
nes Viešpaties ranka ištiko mane.

---

siųstos kančios, taip kad greitas žuvimas yra neišvengiamas.— *Galvažudžiai.* Ebr. t.: buriai, t. y. kentėjimų daugybė.
(13) *Mano brolius:* artimiausius giminaičius. Jobas išskaito su skausmu, kaip labai jis liko visų net ir artimiausiųjų apleistas. — *Jis atitolino:* siųstais kentėjimais. — **(15)** *Įnamiai:* svetur gimusieji, bet paskui patekusieji į Jobo namus tarnai, atskirtini nuo vergų, gimusių ir užaugusių jo paties namuose (16. e.). — **(16)** *Prašiau jį:* patarnauti. — **(17)** *Bjaurėjosi mano kvapo.* Žmogaus, sergančio elefantiazies liga, kvapas yra ištikrųjų nepakenčiamai bjaurus. — *Savo įsčios sunus:* ne savo vaikus, kurie visi buvo mirę, bet savo brolius, išėjusius iš tos pačios motinos įsčios kaip ir Jobas. Anot kitų aiškinimo: aš pasidariau lygus tam, kurs turi savo paties vaikus maldauti to, ką jie jam skolingi. — **(18)** *Net ir paikieji:* menkiausi žmonės, kurie tikrai verti paniekinimo. — **(19)** *Partarėjai:* artimiausi prieteliai. — **(20)** *Sunykus kunui...* Sunkioje ligoje Jobas buvo visai suliesėjęs ir išdžiuvęs, taip kad rodėsi likę tik oda ir kaulai. — *Tiktai lupos liko...* Palarlė: liga sunaikino visą kuną. — **(21)** *Pasigailėkite manęs...* Išvardintos nelaimės turėjo sužadinti klausytojuose pasigailėjimą; jo tai dabar Jobas tiesiog

[22] Quare persequimini me sicut Deus,
et carnibus meis saturamini?
[23] Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei?
quis mihi det ut exarentur in libro
[24] stylo ferreo, et plumbi lamina,
vel celte sculpantur in silice?

[25] Scio enim quod Redemptor meus vivit,
et in novissimo die de terra surrecturus sum:
[26] Et rursum circumdabor pelle mea,
et in carne mea videbo Deum meum.

[22] kam persekiojate mane kaip Dievas
ir sotinatės mano kunu.
[23] Kas man suteiks, kad mano žodžiai butu parašyti?
kas man duos, kad butu įrėžti knygoje
[24] geležine vinimi ir ant švininės skardos,
arba butu iškalti kaltu ant titnago?
[25] Nes žinau, kad mano Atpirkėjas yra gyvas,
ir paskučiausioje dienoje aš atsikelsiu iš žemės,
[26] ir vėl busiu apvilktas savo oda,
ir savo kune aš matysiu savo Dievą;

---

maldauja savo prietelius. — **(22)**.*Sotinatės mano kunu.* Ebr. t.: nepasisotinate mano kunu? Valgyti keno nors kuna yra rytiečių išsireiškimas užuot: ką nors neteisingai kaltinti, šmeižti. Dievas gali be matomos kalčios dėl slaptų priežasčių ką nors sunkiai bausti, neprasikalsdamas prieš teisybę; bet panašus prietelių pasielgimas yra tikrai didelė neteisybė, nes Jobas seniai jau išrodė jiems savo nekaltumą ir kad jų kaltinimai neturi pagrindo.

(23) *Kas man suteiks...* Lukterėjęs, ar prieteliai neatsilieps į Jobo maldavimą, ir iš jų tylėjimo matydamas, kad jie tebesilaiko savo nuomonės, Jobas nori duoti viešą ir amžinai pasiliekantį savo nekaltumo liudijimą. — *Mano žodžiai:* tvirta Jobo viltis apie busiantį Atpirkėją (25—27. eil.). Jobas trokšta, kad tie jo žodžiai galėtu pasiekti visą paskesnių laikų žmoniją ir todėl mini visus ilgiausiam laikui patenkančius rašymo budus. — *Ant švininės skardos.* Anot kaikurių ebr. t. aiškintojų Jobas trokštąs, kad jo žodžiai butu įrėžti ant kieto akmens ir įrėžtosios raidės butu pripiltos švino. — **(25—27)** *Nes žinau, kad...* Ebr. t.: „Bet aš žinau, kad mano Atpirkėjas yra gyvas ir kad jis atsistos paskutinis ant dulkių, ir paskui tai bus apvilkta mano oda ir (anot kitų: ir po to kaip bus sunaikinta šita mano oda) iš savo kuno aš regėsiu Dievą. Aš pats jį regėsiu; mano akįs matys jį, o ne kitas. Mano inkstai džiusta manyje, tai belaukdami.“ Jobo prieteliai norėjo sužadinti jame žemišką viltį, bet jis atstumė ją nuo savęs (6, 11; 7, 5—9. 16. 21; 10, 21; 13, 15; 14, 10; 16, 23; 17, 1. 11—16) ir sakė: *Puvėsiui tariau: Tu mano tėvas* ir tt.; užtat čionai jis išreiškia iškilmingai kitą viltį, kurią jis buvo jau ir aug. 14, 13; 16, 18 nurodęs. Jis sakosi visupirma žinąs, kad jo A t p i r k ė j a s yra gyvas. Ebr. ž. *ga'al*, išpirkti, sutinkama tose vietose, kame sakoma, jog Dievas išliuosavęs žydus iš Aigypto ir Babylono vergijos. Daiktvardis *go'el* reiškia tą, kurs turi teisę išpirkti savo giminaičio tėviškę, o taipogi ir tą, kurs turi priedermę keršyti už savo giminaičio nužudymą (Kun. 25, 25; Sk. 35, 19; Atk. 19, 6. 12; Rut. 3, 13; 4, 4, 6). Todėl Dievas yra Atpirkėjas, kuomet jis išliuosuoja nuo prispaudimo, gelbi prislėgtąjį ir už jį keršyja (Ps. 118, 154; Raud. 3, 58). Toks išliuosuotojas yra gyvas Jobui; jis niekuomet nemiršta, todėl tikrai ispildys savo pareigas; jis taipogi yra paskutinis (Iz. 44, 6; 48, 12), taigi jis ir tuomet turi valdžią, kuomet jau visa žmonija bus žuvusi. Tasai išliuosuotojas a t s i s t o s ant dulkių, t. y. ant kapo, kuriame bus supuvęs Jobo kunas (17, 6; 7, 21; 14, 8; 20, 11; 21, 26). Ebr. ž. *qum*, atsistoti, k e l t i e s sakomas apie liudytojus, taipogi apie suteikiančius pagalbą ir apie Dievą, kuomet jis pasirodo kaipo teisėjas (Job. 31, 14;

27 Quem visurus sum ego ipse,
et oculi mei conspecturi sunt,
et non alius:
reposita est hæc spes mea in sinu meo.
28 Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum,
et radicem verbi inveniamus contra eum?
29 Fugite ergo a facie gladii,
quoniam ultor iniquitatum gladius est:
et scitote esse judicium.

27 aš pats jį matysiu,
ir mano akįs išvys, o ne kitas;
ta mano viltis paslėpta mano prieglobstyje.
28 Kam tat dabar sakote: Persekiokime jį
ir raskime pagrindą jį kaltinti?
29 Bėgkite tat nuo kalavijo,
nes keršytojas neteisybių yra kalavijas,
ir žinokite, kad yra teismas.

e) Antras Sofaro atsiliepimas.

Caput XX.

1 Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

20. perskyrimas.

1 Atsakydamas Sofaras Naamatietis tarė:

Iz. 2, 19. 21. 28. 31; Ps. 11, 6 ir k.). Taip tat Dievas pasirodys ant Jobo kapo kaipo jo nekaltumo liudytojas, kaipo išliuosuotojas ir keršytojas. — Vulgatos vertime gerai išreikšta originalinio teksto mintis. 25 b ir 26 eil. daroma išvedimas iš to, kas pasakyta 25 eil. ebr. teksto. — *Aš pats ji matysiu...* Iki tam laikiu Jobas veltui meldė, kad Dievas apskelbtu jį esant nekaltą ir nurodytu jo kentėjimų priežastis. Dabar jis sako, kad tai įvyks pilniausiai. Matyti Dievą reiškia čionai (plg. 6, 8; 9, 35; 10, 2; 13, 20—22; 14, 13; 16, 10. 20) ypatingu budu, kad Dievas bus jam malonus ir duos jam atlyginimą. Tas atlyginimo džiaugsmas pereis nuo sielos ant kuno: ir mano akįs, tos pačios akįs, kurias liga jau beveik sunaikino, matys jį (16, 17; 17, 7). — Ta *mano viltis...* Jobas labai karštai laukia savo vilties išsipildymo, taip kad anot ebr. t. jo inkstai (giliausių ir gyviausių jausmų, troškimų buveinė) džiusta tai belaukdami. — Iš šv. tėvų ir senobės rašytojų matė šituose Jobo žodžiuose išreikštą tikėjimą į mirusiųjų atsikėlimą Orig., Kyr.-Jeruz., Epif., Auksab., Ambr., Aug. Šv. gi Jieronymas sako: Jobas taip pranašauja apie mirusiųjų atsikėlimą, kad neivienas nėra rašęs apie tai nei aiškiaus, nei atsargiaus... Neivienas po Kristaus nekalba taip aiškiai apie atsikėlimą kaip šitas (Jobas) pirm Kristaus. Taipogi žydai supranta šitą vietą apie mirusiųjų atsikėlimą. — Tuose Jobo žodžiuose reikia ieškoti išaiskinimo permainos, įvykstančios Jobo širdyje ir jo tolesnio ramumo priežasties; nes ištikrųjų keturiuose paskutiniuose Jobo atsiliepimuose, nors griaudžiai iškalbinguose, nebėra to smarkumo, kurs randamas pirmuose. — **(28)** *Kam tat...*: Kadangi toks yra dalykas, todėl kam jųs vis dar tebesilaikote savo užsispyrimo ir noro persekioti ir varginti mane. Ebr. t.: nes jųs sakysite: Kam mes jį persekiojame? ir dalyko šaknis rasta manyje. Ebr. t. prasmė rasi toki: todėl aš kalbėjau apie teismą, nes jųs persekiojate mane; pagrindas kaltinti atrasta manyje, jums taip teisiant. — **(29)** *Bėgkite...* Jobas priduria porspėjimą prieteliams, kad jie pamestu savo neteisingą kaltinimą ir savo rustybę. Kalaviju pavadinta Dievo bausmė, kerštai. Ebr. t.: bijokite kalavijo, nes rustybės yra kalavijo nuodėmės (t. y. rustybė yra toki nuodėmė, už kurią baudžiama kalaviju), kad žinotumėte, jog bus teismas.

20, 1—29. Sofaras sakosi esąs Jobo perspėjimais priverstas atsakyti ir kalba apie bedievių laimės trumpumą (1—5). Kad labiaus Jobą išgąsdintu, jis vėl aprašo iškalbingais žodžiais bedievio žuvimą, sako, kad tas žuvimas teisingas ir kad jis bus visiškas (6—29).

(20, 1) *Atsakydamas Sofaras...* So-

2 Idcirco cogitationes meæ variæ succedunt sibi,
et mens in diversa rapitur.

3 Doctrinam, qua me arguis, audiam,
et spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.
4 Hoc scio a principio,
ex quo positus est homo super terram,
5 Quod laus impiorum brevis sit,
et gaudium hypocritæ ad instar puncti.
6 Si ascenderit usque ad cælum superbia eius,
et caput eius nubes tetigerit:
7 Quasi sterquilinium in fine perdetur:
et qui eum viderant, dicent: Ubi est?
8 Velut somnium avolans non invenietur,
transiet sicut visio nocturna.
9 Oculus, qui eum viderat, non videbit,
neque ultra intuebitur eum locus suus.
10 Filii eius atterentur egestate,
et manus illius reddent ei dolorem suum.
11 Ossa eius implebuntur vitiis adolescentiæ eius,
et cum eo in pulvere dormient.

2 Todėlei mano įvairios mintįs eina viena po kitos,
ir mano mintis blaškosi į visas puses.
3 Mokslo, kuriuo mane bari, klausysiuos,
ir mano išmanymo dvasia atsakys man.
4 Tai aš žinau nuo pradžios,
nuo to laiko kaip žmogus pastatytas ant žemės,
5 Kad bedievių gyrius trumpas,
ir veidmainio džiaugsmas kaip akymirksnis.
6 Jei jo puikybė pakiltu iki dangui,
ir jo galva pasiektu debesis,
7 galop jis bus pražudytas kaip mėšlynas,
ir kurie buvo jį matę sakys: kame jis?
8 Jis kaip nuskrendantis sapnas nebus atrastas,
praeis kaip naktinis regėjimas.
9 Akis, kuri buvo jį mačiusi, nebematys,
ir jo vieta nebežiurės daugiaus į jį.
10 Jo sunųs bus sunaikinti neturtu,
ir jo rankos atiduos jam jo skausmą.
11 Jo kaulai bus pilni jo jaunystės ydų,
ir jos miegos draug su juo dulkėse.

---

faras savo atsakyme net ir aliuzijos nedaro į skaisčią Jobo viltį. Jis ir jo draugai jieško vien praeityje išrodymų, kad Jobas kaltas. Sofaras vėl kalbėdamas apie bedievių žuvimą atkreipia ypatingu budu domę į jų laimės trumpumą. — **(2)** *Todėlei:* kadangi tu gąsdini Dievo teismu. — *Mintįs eina...* Sofaras neslepia savo sumišimo, kurį jame sukėlė Jobo žodžiai. — **(3)** *Mokslo, kuriuo...*: tu verti mane klausyti žodžių, kurie mane užgauna; bet aš turiu ką tau atsakyti. Prieš Jobo gąsdinimą Sofaras tuojau stato tai, kas nuo pat pradžios ir per visus laikus turi pasilikti tvirta, kad bedieviai žuna (4. 5. eil.). — **(4)** *Tai aš žinau...* Ebr. t.: nejaugi tu tai nežinai...

(7) *Kaip mėšlynas.* Ebr. t.: kaip jo paties smarvė. — **(8)** *Kaip... sapnas.* Plg. Ps. 72, 20; Iz. 29, 8. — **(10)** *Jo sunųs...* Ebr. t. anot kaikurių: jo sunųs meilinsis beturčiams, jo rankos turės sugrąžinti išplėštą gėrybę. — Bedievio nelaimė palies ne vien jį patį, bet taipogi ir jo ainius; per juos jis turės sugrąžinti pirmiesiems savininkams išplėštą iš beturčių lobį. — *Jo rankos:* jo darbai (Vulg.). — **(11)** *Jaunystės ydų:* Ebr. t.: užslėptų (kaltybių). Tarp nuodėmės ir

12 Cum enim dulce fuerit in ore eius malum,
abscondet illud sub lingua sua.
13 Parcet illi, et non derelinquet illud,
et celabit in gutture suo.
14 Panis eius in utero illius vertetur
in fel aspidum intrinsecus.
15 Divitias, quas devoravit, evomet,
et de ventre illius extrahet eas Deus.
16 Caput aspidum suget,
et occidet eum lingua viperæ.
17 (Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis, et butyri.)
18 Luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur:
juxta multitudinem adinventionum suarum, sic et sustinebit.
19 Quoniam confringens nudavit pauperes:
domum rapuit, et non ædificavit eam.
20 Nec est satiatus venter eius:
et cum habuerit quæ concupierat, possidere non poterit.

12 Nes kadangi piktumas saldus jo burnai,
jis slepia jį po savo liežuviu.
13 Jis taupia jį ir nepaleidžia jo
ir paslepia savo gerklėje.
14 Jo duona jo pilve
pavirs viduje į angių tulžį.
15 Turtus, kuriuos prarijo, jis išvems,
ir Dievas ištrauks juos iš jo pilvo.
16 Jis čiulps angių galvą,
ir gyvatės liežuvis užmuš jį.
17 (Tenemato jis vandens upelių, medaus ir sviesto srovių).
18 Bus baudžiamas už visa, ką yra padaręs, tečiau nebus sunaikintas;
kaip daug jo prasimanymų, tiek jis ir kentės.
19 Nes pamindamas jis nuplikino beturčius,
išplėšė namus, kurių nestatė.
20 Jo pilvas nebus sotus,
ir turėdamas, ko geidė, jis negalis užlaikyti.

pražuvimo yra amžinas ir butinas sąryšis. Prasikaltimai auga draug su žmogumi ir neatstoja nuo jo net ir kape. Taigi nors bedievis iš viršaus dar rodosi tebėsąs sveikas ir laimingas, taipogi laikomas teisingu, bet jo vidus nebeišgydomai paliestas nuodėmių, taip kad nuodai turi veikiai apsireikšti iš viršaus neišvengiamomis bausmėmis už nuodėmę. — **(12)** *Nes kadangi piktumas...* Nuodėmė palyginama su skanskoniu, kurį ilgai laikoma burnoje, kad labiaus juo pasigardžiuoti. — **(13)** *Nepaleidžia jo:* nenuryja umai, bet ilgai laiko burnoje. — **(14)** *Jo duona...* Ebr. t.: jo valgis gyvačių nuodai jo viduriuose. Bedievio nuodėmės, jo neteisybės, kurios jam rodosi lyg-kad butu skanus valgis, greitai susilaukia baisių pasekmių. — **(16)** *Jis čiulps...* Ebr. t.: jis čiulpia angių nuodus. Vulgatos vertimas tuo tik teriskiria, kad jame nurodoma angies nuodų vieta. Taip tat bedievis visa ko nustojęs baisiai pražus. — **(17)** *Tenemato...* Savo uolume Sofaras pats linki bedieviui pikta. Matyti reiškia čionai tą pat, ką ir pasidžiaugti. Vandens upeliai karštuose rytų kraštuose yra maloniausis dalykas ir todėl yra vaizdas didžios laimės apskritai. Augščiausis gi derlingumo laipsnis pažymima medaus ir pieno srovėmis. Plg. Sk. 13, 28. Jei mirtis ne tuojau sutinka bedievį, Sofaras norėtu, kad bent jis nesinaudotu didžiausia laime ir didžiu visų dalykų apstumu. — **(18)** *Jis bus baudžiamas...* Ebr. t.: jis turi atiduoti pelną ir jam nevalia jo praryti; koks jo užuodarbis, toks ir užmokesius, ir nėra jam jokio džiaugsmo. — **(19)** *Pamindamas jis nuplikino...* Bedievis elgėsi piktai ir nedorai su tais, kurie negalėjo apsiginti, ir skriaudė juos. — **(20)** *Jo pilvas...* Bedievio godumui nebuvo ribų; bet jo

21 Non remansit de cibo eius,
et propterea nihil permanebit
de bonis eius.
22 Cum satiatus fuerit, arctabitur,
æstuabit, et omnis dolor irruet
super eum.
23 Utinam impleatur venter eius,
ut emittat in eum iram furoris
sui,
et pluat super illum bellum
suum.
24 Fugiet arma ferrea,
et irruet in arcum æreum.
25 Eductus, et egrediens de vagina
sua,
et fulgurans in amaritudine
sua:
vadent, et venient super eum
horribiles.
26 Omnes tenebræ absconditæ sunt
in occultis eius:
devorabit eum ignis, qui non
succenditur,
affligetur relictus in tabernaculo suo.
27 Revelabunt cæli iniquitatem
eius,
et terra consurget adversus
eum.

21 Neliko jo valgio
ir todėlei neliks nieko iš jo
gėrybių.
22 Kuomet pasisotins, jam bus
angštu
ir karšta, ir visoks skausmas
apnyks jį.
23 Kadgi jo pilvas pasidarytu
pilnas,
idant išleistu į jį savo užsidegimo rustybę
ir duotu lyti ant jo savo karę.
24 Jis bėgs nuo geležinių ginklų
ir įpuls ant varinio kilpinio.
25 Jis ištrauktas ir išeina iš savo
makščių
ir blizga savo kartume;
baisumai eis ir ateis ant jo.

26 Visos tamsybės yra užslėptos
jo paslaptyse;
prarys jį ugnis, kuri nekurenama,
paliktas savo šėtroje jis bus
prispaustas.
27 Dangus atidengs jo neteisybę,
ir žemė pakils prieš jį.

įgyto grobio pateks neilgam. — **(21)** *Neliko...* Ebr. t.: niekas neišvengia jo godumo. — **(22)** *Kuomet pasisotins...* Nors bedievio laimė pasieks augščiausį laipsnį, tečiau jis bus visokių vargų kankinamas. — *Ir visoks skausmas...* Ebr. t.: visų nuvargintųjų rankos pakils prieš jį. — **(23)** *Kadgi jo pilvas...* Bedievis negalėjo pasisotinti gėrybėmis; tegul gi jis bus pasotintas Dievo bausmėmis. — *Idant išleistu:* Dievas. — *Ir duotu lyti...* Ebr. t.: kad tas (bausmių) lietus butu jo maistas. Karės (Vulg.) paminėjimas nurodo, kad bedieviui skiriama visiškas sunaikinimas; lietus reiškia bausmių apstumą. Taip daroma aliuzija į Jobo nelaimes (9, 18; 10, 15. 17; 16, 10; 14, 15; plg. 6, 4; 7, 14; 19, 10). — **(24)** *Jis bėgs...* Jei bedievis išvengs vienos nelaimės, jis įklius į kitą (plg. Iz. 24, 18). — **(25)** *Jis ištrauktas...* Toliaus sakoma, kaip bedievis bus Dievo rustybės vilyčios pervertas. Aiškiaus ebr. t.: jis (Dievas) išleido (vilyčią iš kilpinio), ir ji išeina iš (perverto) kuno ir blizga iš jo tulžies ir (mirties) baisumai plėčias ant jo. — **(26)** *Visos tamsybės...*, t. y. jam laikomos visokios nelaimės, kad kankintu jį dėl jo paslėptų ydų; ugnis, nežemiška, ne žmonių sukurta, bet iš dangaus siųsta, prarys jo gėrybes ir namus. — *Paslaptyse.* Daugelis aiškintojų mano, kad paslaptimis čia pavadinta neteisingai įgyti bedievio turtai, kuriuose lyg-kad slepiasi jo nelaimės. — **(27)** *Dangus atidengs...* Jobas šaukė (16, 18) savo nekaltumo liudytojais dangų ir žemę; todėl Sofaras dabar sako, kad dangus ir žemė liudys prieš bedievį, prisidėdami prie jo

28 Apertum erit germen domus illius,
detrahetur in die furoris Dei.
29 Hæc est pars hominis impii a Deo,
et hereditas verborum eius a Domino.

28 Jo namų želmuo bus atidengtas,
bus nutrauktas Dievo rustybės dienoje.
29 Ta yra dalis žmogui bedieviui nuo Dievo
ir jo žodžių tėvainystė nuo Viešpaties.

f) Antras Jobo atsakymas į Sofaro žodžius.

Caput XXI.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Audite quæso sermones meos,
et agite pœnitentiam.
3 Sustinete me, et ego loquar,
et post mea, si videbitur, verba ridete.
4 Numquid contra hominem disputatio mea est,
ut merito non debeam contristari?
5 Attendite me, et obstupescite,
et superponite digitum ori vestro:
6 Et ego quando recordatus fuero, pertimesco,
et concutit carnem meam tremor.

21. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Paklausykite, meldžiamieji, mano žodžių
ir darykite atgailą.
3 Pakęskite manė, ir aš kalbėsiu,
o po mano žodžių, jei jums tinka, juokkitės.
4 Argi mano ginčas su žmogumi,
kad neturėčiau teisingai nuliusti.
5 Pažvelgkite į manė ir nustebkite,
ir padėkite sau ant burnos pirštą.
6 Ir aš, kuomet tai atsimenu, išsigąstu,
ir mano kunas ima drebėti.

žuvimo. — **(28)** *Jo namų želmuo...* Bedievio ainija (arba anot ebr. t. jo žemės vaisiai) pasiliks be globos, bus sunaikinta, atimta. — **(29)** *Ta yra dalis...* Baigdamas Sofaras išreiškia trumpu sakiniu savo žodžių turinį. — *Ir jo žodžių..* tėvainystė, kurią užsipelnė savo piktomis šnekomis arba darbais. Ebr. t.: ir Dievo jam paskirtoji tėvainystė.

21, 1—34. Jobas visupirma prašo prietelių paklausyti atidžiai jo žodžių (1—6), o paskui aiškina, jog, kaip rodo prityrimas, daug bedievių gyvena didžiausioje laimėje, nors jie piktžodžiuoja Dievui, todėl ne visų nuodėmės tuojau baudžiamos (7—26); negana to, bedievis ne tik prie savo gyvos galvos, bet ir miręs esti žmonių gerbiamas; todėl prietelių paguoda tuščia, ir jų atsakymas nesutinka su tiesa (27—34).

(21, 1) *Atsakydamas Jobas...* Jobo atsakymas Sofarui ramus ir be pykčio; jis vien gina tiesą ir išrodinėja, kad prietelio nuomonė klaidinga. — **(2)** *Darykite atgailą.* Jobas ragina prietelius pamesti savo klaidingas nuomones apie jo kalčias. Bet ebr. t. yra: ir tai tebuna jusų paguoda, t. y. jei kantriai pasiklausysite mano žodžių, tai bus man geriausi iš jusų pusės paguoda. — **(3)** *Juokkitės.* Ebr. t.: tyčiokies. Čia Jobas kreipiasi į vieną Sofarą. — **(4)** *Argi mano ginčas...* Jobas stengiasi sužadinti prietelių domę nurodymu dalyko svarbumo; jis paliečia ne žmonių įstaigą, bet Dievo tvarką, kaip Dievas valdo žmonių giminę ir kuri draug gali sukelti žmoguje didžiausią pagundą ir nekantrumą. — **(5)** *Padėkite sau ant burnos...* Tylėjimo ženklas. Jobas kalbės apie tikrą žmogui nesuprantamą Dievo apveizdos paslaptį, todėl prieteliai nemokės nieko apie ją pasakyti. — **(6)** *Ir aš, kuomet...* Patį Jobą apima šventa baimė, kuomet jis atsimena tą paslaptį.

7 Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis?
8 Semen eorum permanet coram eis,
propinquorum turba, et nepotum in conspectu eorum.
9 Domus eorum securæ sunt et pacatæ,
et non est virga Dei super illos.
10 Bos eorum concepit, et non abortivit:
vacca peperit, et non est privata fœtu suo.
11 Egrediuntur quasi greges parvuli eorum,
et infantes eorum exultant lusibus.
12 Tenent tympanum, et citharam,
et gaudent ad sonitum organi.
13 Ducunt in bonis dies suos,
et in puncto ad inferna descendunt.
14 Qui dixerunt Deo: Recede a nobis,
et scientiam viarum tuarum nolumus.
15 Quis est Omnipotens, ut serviamus ei?
et quid nobis prodest si oraverimus illum?

7 Kodėl tat bedieviai gyvena, yra išaugštinti ir sustiprinti turtais?
8 Jų ainija pasilieka ties jais;
giminaičių ir anukų burys jų akyvaizdoje.
9 Jų namuose nėra pavojaus ir ramu,
ir nėra Dievo rykštės ant jų.
10 Jų galvijai apsiveisia ir neišsimeta;
karvė atveda veršiuką ir nepasilieka bergždžia.
11 Jų vaikeliai išeina kaip kaimenės,
ir jų kudikiai šokinėja žaisdami;
12 laiko bubiną ir kanklės
ir džiaugiasi girdėdami vamzdžius;
13 praleidžia savo dienas gėriuose
ir akymirksnyje nužengia į pažemius.
14 Jie tarė Dievui: Atstok nuo musų,
mes nenorime žinoti tavo kelių.
15 Kas yra Visagalis, kad jam tarnautumėm?
ir ką mums padės, jei melsimės jam?

---

(7) *Kodėl tat bedieviai...* Sofaras sakė, kad bedievių laimė neilga. Bet prityrimas rodo, kad dažnai esti priešingai. Kodėlgi taip? Tai ir yra Dievo apveizdos paslaptis. Ebr. t.: jie gyvena; jie sensta; jie darosi galingi. Plg. Jer. 12, 1; Abak. 1, 13; aug. 20, 5. 8. 20. — **(8)** *Jų ainija...* Pirmas bedievių laimės ženklas: jie turi skaitlingą ainiją ir ilgai gyvena; o vienas ir kitas dalykas buvo laikoma ypatingu Dievo palaiminimu ir Dievo gerumo ženklu. — **(9)** *Jų namuose...* Kitas laimės ženklas, kad bedievių nesutinka joki Dievo bausmė (plg. aug. 15, 21). — **(10)** *Jų galvijai...* Kiti ženklai, kurie dažnai liudyja apie Dievo palaiminimą. — **(11)** *Jų vaikeliai...* Bedieviai turi daug vaikų, kurie auga sveiki. — **(12)** *Laiko bubiną...* Jiems netruksta visokių pasilinksminimų. — **(13)** *Akymirksnyje nužengia...* Laimingai gyvenę, bedieviai susilaukia senatvės ir miršta net nesirgdami, taip kad esti liuosi nuo baimės mirti. — **(14)** *Jie tarė Dievui.* Bedieviai jaučiaisi esą laimingi, nežiurint to, kad jie ne tik atsitolina nuo Dievo, bet dar nenori pripažinti, kad jie nuo Dievo priguli ir kad jis gali reikalauti ko nors iš jų. Apie Dievo kelius, apie Dievo įsakymais nurodytą pasielgimo budą jie nenori taippat žinoti kaip ir apie jį patį, nes toks žinojimas jiems priešingas, nes jis daro šiek-tiek neramumo jų sąžinei ir galėtu jiems priminti jų paskyrimą ir jų priedermes. — **(15)** *Kas yra Visagalis...* Prie paniekinimo jie prideda dar pasityčiojimą ir piktžodžiavimą: jie skelbia

16 Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua,
consilium impiorum longe sit a me.
17 Quoties lucerna impiorum extinguetur,
et superveniet eis inundatio,
et dolores dividet furoris sui?

18 Erunt sicut paleæ ante faciem venti,
et sicut favilla quam turbo dispergit.
19 Deus servabit filiis illius dolorem patris:
et cum reddiderit, tunc sciet.

20 Videbunt oculi eius interfectionem suam,
et de furore Omnipotentis bibet.
21 Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se?
et si numerus mensium eius dimidietur?
22 Numquid Deum docebit quispiam scientiam,
qui excelsos judicat?

16 Kadangi tečiau jų gėrybės ne jų rankoje,
bedievių sumanymas tebuna toli nuo manęs!
17 Kiek gi sykių bedievių žiburys užgesta,
ir tvanas ateina ant jų,
ir Dievas padalina jiems savo narso skausmus;
18 jie buna kaip pelai prieš vėją
ir kaip pelenai, kuriuos viesulas išnešioja?

19 Dievas užlaiko tėvo skausmą jo vaikams;
kuomet bus jam atlyginęs, tuomet jie žinos.
20 Jo akįs matys jojo žuvimą,
ir jis gers iš Visagalio narso.

21 Nes ką jam rupi jo namai, jam mirus?
ir kaip jo mėnesių skaitlius bus perpus sutrumpintas?
22 Argi kas nors mokys išminties Dievą,
kurs teisia didžiunus?

Dievą esant negalingą ir nevertą pagarbos. Jie lyg-kad sako: Ką gali padaryti tasai, kurį vadina Visagaliu! Nieko. Plg. Mal. 3, 14. — **(16)** *Kadangi tečiau...* Bedievių laimės paslaptį padidina dar ta aplinkybė, kad ta jų laimė priklauso ne nuo jų pačių, bet nuo Dievo. Jobas tečiau skubinasi pridurti, kad jis nenori turėti nieko bendra su tais bedieviais. — **(17)** *Kiek gi sykių:* Kaip gi retai. Aliuzija į žodžius 18, 6. 12; 20, 29. — *Bedievių žiburys:* laimė. Plg. aug. 18, 5. 6. — *Tvanas:* nelaimių daugybė. — **(18)** *Jie buna...* Tąsa sakinio, pradėto 17. eil.: Kaip gi retai jie buna... Plg. Ps. 1, 4; Iz. 17, 13 ir k. — **(19)** *Dievas užlaiko...* Jobas pramato užmetimą, kurį prieteliai galėtu padaryti jo žodžiams; jie rasi sakytu: jei ne visuomet bausmė sutinka patį bedievį, tai jis bus nubaustas savo vaikų ypatoje; į tą laukiamą priekaištą Jobas atsako: *Kuomet bus jam...* Aiškiaus ebr. t.: (Dievas) teatlygina jam pačiam, kad jis jaustu. Jobas reikalauja, kad butu nubaustas pats bedievis, nes toks nubaudimas pasirodo butinai reikalingas, jei prietelių nuomonė apie Dievo atlyginimą čia ant žemės yra tikra. Bausmė, siųsta ant vaikų, bedieviui butu niekai, nes apie ją nieko nežino ir jos nejaučia savo žemiškame gyvenime. Tą pačią mintį Jobas išreiškia ir toliaus: **(20)** *Jo akįs matys...* Tikriaus: Tegul jo akįs mato jo paties žuvimą ir tegul jis pats geria... — **(21)** *Nes ką jam rupi...* Kaip tik bedievis miršta, jam neberupi, kas įvyks su jo šeimyna ant žemės. — *Ir kad jo mėnesių...* Ebr. t.: kuomet jo mėnesių skaitlius bus užbaigtas. — **(22)** *Argi kas nors...* Jobas parodė savo žodžių tikrumą; todėl klaidingas yra mokslas jo prietelių, kurie, neva remdamies prityrimu, norėtu lyg-kad pamokyti Dievą, kaip jis turi pasinaudoti bedieviais, įsakyti tam, kurs teisia angelus,

23 Iste moritur robustus et sanus,
dives et felix.
24 Viscera eius plena sunt adipe,
et medullis ossa illius irrigantur:
25 Alius vero moritur in amaritudine animæ
absque ullis opibus:
26 Et tamen simul in pulvere dormient,
et vermes operient eos.
27 Certe novi cogitationes vestras,
et sententias contra me iniquas.

28 Dicitis enim: Ubi est domus principis?
et ubi tabernacula impiorum?
29 Interrogate quemlibet de viatoribus,
et hæc eadem illum intelligere cognoscetis.
30 Quia in diem perditionis servatur malus,
et at diem furoris ducetur.

31 Quis arguet coram eo viam eius?
et quæ fecit, quis reddet illi?
32 Ipse ad sepulchra ducetur,
et in congerie mortuorum vigilabit.
33 Dulcis fuit glareis Cocyti,
et post se omnem hominem trahet,
et ante se innumerabiles.

23 Šitas miršta tvirtas ir sveikas,
turtingas ir laimingas;
24 jo viduriai pilni taukų,
ir jo kaulai primirkę smegenų.
25 Kitas gi miršta sielos apkartime,
be jokio lobio;
26 o tečiau miegos draug dulkėse,
ir kirminai apdengs juodu.

27 Ištikrųjų, aš žinau jusų mintis
ir neteisingas ištarmes prieš mane.
28 Nes jųs sakote: Kame kunigaikščio namai?
ir kame bedievių šėtros?
29 Paklauskite kurį nors iš keleivių
ir patirsite, kad jis supranta
šituos pat dalykus,

30 jog piktasis laikomas pražuties dienai
ir jog jis bus nuvestas į narso dieną.
32 Kas bars jo akyvaizdoje jo kelią
ir kas jam atsilygins už tai, ką jis yra padaręs?
32 Jis bus nuvestas į kapus
ir budės mirusiųjų buryje.

33 Jis buvo meilus Kokyto žvirgždams;
paskui save jis patrauks kiekvieną žmogų;
o tų, kurie buvo pirm jo, be skaitliaus.

kitokią tvarką negu ta, kurią matome. — **(23—26)** *Šitas miršta...* Jobas dabar trumpai palygina bedievių ir dievobaimingųjų likimą. — *O tečiau miegos draug...* Nežiurint didžiausios nelygybės tarp piktųjų ir gerųjų likimo ir pasielgimo, vieni ir kiti miršta vienodai, mirtyje nėra geriaus vieniems kaip kitiems ir niekur nesijaučia, kad piktieji bus nubausti, o geriesiems duota užmokesnis.

(28) *Kunigaikščio:* turtingo ir galingo nusidėjėlio, Jobo. Prieteliai sako, kad galingų bedievių namai pražuvo ir kad ta aplinkybė liudija prieš Jobo tvirtinimus, buk jis nekaltas. — **(29)** *Kurį nors iš keleivių:* Žmogų, kurs daug matė ir girdėjo. — **(30)** *Kad piktasis...* Ebr. t. kad nelaimės dienoje piktojo pasigailima, rustybės dienoje jie išvedami (paliuosuojami nuo kentėjimų). Vulgatos tekstas rasi reiktu papildyti žodžiais: kaip jųs sakote. — **(31** *Kas bars...* Žmonės nedrįsta prikišti bedieviui jo kaltybių; todėl jis jaučiasi visai laimingas. — **(32)** *Jis bus nuvestas...* Didelio prietelių burio palydėtas į kapus bedievis puikiu savo kapo paminklu tarsi pasilieka ir toliaus gyvas. — **(33)** *Jis buvo meilus...* Ebr. t.: meilųs jam

34 Quomodo igitur consolamini me frustra,
cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

34 Kaip gi tat jųs raminate mane veltui,
nes pasirodo, kad jusų atsakymas priešingas tiesai!

3. Trečioji dialogų eilia.

a) *Trečias Elifazo atsiliepimas.*

Caput XXII.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:
2 Numquid Deo potest comparari homo,
etiam cum perfectæ fuerit scientiæ?
3 Quid prodest Deo si justus fueris?
aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua?
4 Numquid timens arguet te,
et veniet tecum in judicium,

22. perskyrimas.

1 Atsiliepdamas Elifazas Temanietis tarė:
2 Argi žmogus gali buti palygintas sų Dievu,
nors jis butu tobulo mokslo?
3 Ką praverčia Dievui, jei tu teisingas?
arba ką jam suteiki, jei tavo kelias nesuteptas?
4 Nejaugi iš baimės jis bars tave ir ateis su tavim į teismą,

---

slėnio žvirgždai, ir visas pasaulis traukiasi paskui jį, taip kaip nesuskaitomi nuėjo pirm jo. — Ir miręs bedievis turi daug pasekėjų, taip kaip daug buvo jo pirmtakunų. Taip be paminklo ant savo kapo jis turi dar kitą žmonių širdyje, kurs labiaus negu anas skelbia jo atsiminimą ateinančioms kartoms. Vulgatoje: Kokytas vadinasi tariama mirusiųjų buveinės upė, riba tarp šio ir ano pasaulio. Ant Kokyto upės, anot senobės nuomonių, viešpataująs nuliudimas ir dejavimas, tečiau rodosi, kad laimė seka bedievį iki tai kraštutinei ribai, lig kuriai galima eiti paskui žmogų, taip kad regisi ir mirusiųjų buveinė besidžiaugianti gavus tokį žymų naują gyventoją. — **(34)** *Kaip tat...* Jei iš prietelių atsakymų į Jobo žodžius atimti tai, kas priešinga nurodytiems faktams, tai liktu vien jų piktumas, kurs apsireiškia jų pasakytuose prieš tiesą kaltinimuose kenčiančiojo Jobo. Tuo gi budu jų teikiama Jobui paguoda pasirodo visai niekinga ir tuščia.

22, 1—30. Trečią dialogų eilią vėl pradeda Elifazas, kaltindamas Jobą sunkiausių nuodėmių, tečiau į dėsnį, kuriuo jis remiasi, Jobas atsako taip, kad Baldadas nebedaug ką gali pridurti, o Sofaras visai tyli.

Elifazas, nerasdamas atsakymo į paskutines Jobo išvadas, daro tarsi savo pagrindu sakinį, kad vienatinė Dievo pasielgimo taisyklė yra jo baudžianti teisybė (1—5). Jis išvardyja daug prasikaltimų, kuriais Jobas užtraukęs ant savęs savo nelaimę (6—11), nes Dievas negalįs nematyti arba palikti nepatėmytų nuodėmių, bet kaip parodo gyvenimas baudžiąs kiekvieną nedorybę (12—20). Todėl Elifazas ragina Jobą daryti atgailą, kad tuo budu vėl taptu vertas gauti iš Dievo naujų geradarysčių (21—30).

(22, 2) *Argi gali žmogus...* Ebr. t.: argi žmogus gali buti naudingas Dievui? ne, tik sau pačiam naudingas dievobaimingasis. Iš to gi reikia padaryti išvada, kad Dievui nereikia žmogaus, nors jo išmintis butu tobuliausi; o jei žmonės esti dievobaimingi, tai tik jie patįs turi pelno iš savo dorybės, o ne Dievas. — **(3. 4)** *Ką praverčia.* — Dievui nieko nepadeda geri žmonių darbai, todėl jis nesivaduoja nei viltimi, nei baime, kaip kad daro žmonės; vienatinė jo pasielgimo taisyklė, anot Jobo draugų, turi buti teisybė. Jei Jobo kentėjimo pagrindų negali buti Dievuje, tai reikia jų ieškoti pačiame Jobe; Dievas negalėjo bausti jo už dievobaimingumą, todėl Jobas turi turėti nuodėmių. Tas nuo-

[5] Et non propter malitiam tuam plurimam,
et infinitas iniquitates tuas?
[6] Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa,
et nudos spoliasti vestibus.
[7] Aquam lasso non dedisti,
et esurienti substraxisti panem.

[8] In fortitudine brachii tui possidebas terram,
et potentissimus obtinebas eam.

[9] Viduas dimisisti vacuas,
et lacertos pupillorum comminuisti.
[10] Propterea circumdatus es laqueis,
et conturbat te formido subita.
[11] Et putabas te tenebras non visurum,
et impetu aquarum inundantium non oppressum iri?

[12] An non cogitas quod Deus excelsior cælo sit,
et super stellarum verticem sublimetur?

[5] o ne dėlei didžiausios tavo piktybės
ir begalinių tavo nedorybių?
[6] Nes tu be priežasties atėmei savo brolių užstatą
ir išplėšei drabužius iš plikųjų;
[7] nedavei vandens pailsusiam
ir atsisakei duoti duonos išalkusiam;
[8] savo peties stiprumu paveldėjai žemę
ir budamas galingiausis turėjai ją;
[9] tu išleidai nuo savęs našles tuščiomis rankomis
ir sulaužei našlaičių ramsčius.
[10] Todėl esi apstatytas sląstais,
ir umas baisumas gąsdina tave.

[11] Ir tu tareis nematysiąs tamsybės
ir nebusiąs prispaustas patvinstančio vandens smarkumu?
[12] Ar tu nemanai, kad Dievas augštesnis už dangų
ir prakilnesnis už žvaigždžių viršunes?

---

dėmes Elifazas tuojau išvardys; jis dar savo žodžiais nurodo, kad jų toki daugybė, jog net negalima paminėti visų: **(5)** *O ne dėlei...*

(6) *Nes tu be priežasties...* Elifazas parenka tokiuos prasikaltimus, kurie dažniausiai esti tarp žmonių, godžių lobio ir valdžios: nežmoniškumą, svetmylystės nesilaikimą (7. e.), nuožmumą (8. e.), apiplėšimą našlių ir našlaičių. *Drabužius:* apatinius drabužius, reikalingiausius (Iš. 22, 26. 27). Ypatingas nuožmumas apsireiškė tame, kad tai buvo padaryta be priežasties, broliams, tos pačios giminės sąnariams, beturčiams, nieko neturintiems. Plg. 24, 7. 10. — **(7)** *Nedavei vandens...* Atgaivinti juos vandenimi ir duona butu buvusi labai nedidelė ir neapsunkinanti geradarystė. Šitas priekaištas juo piktesnis, kad svetmylystės pareiga buvo visų labai branginama. — **(8)** *Savo peties...:* užuot padėti silpnesniesiems tu velijai daryti priešingai; pasinaudodamas savo galybe tu išstumei juos iš jų nuosavybės. — **(9)** *Tu išleidai nuo savęs...:* net ir labiausiai apleistiems ir reikalaujantiems pagalbos žmonėms tu buvai kietas ir žiaurus, atsisakei duoti jiems dovanų ir sutrupinai tai, kas jiems butu buvę ramsčiu. Plg. Iš. 22, 21; Atk. 24, 17. 19; 27, 19. Kaip neteisingi visi šitie Elifazo kaltinimai, paaiškės iš tolesnių Jobo žodžių: 29, 13; 31, 16. 17. — **(10)** *Sląstais:* pavojais, bausmėmis, ypač mirties baime. — **(11)** *Ir tu tareis...:* tu pats turėjai pramatyti, kokios baisios pasekmės esti tokio pasielgimo. — *Tamsybės:* nelaimių. — *Patvinstančio vandens:* sunaikinimo.

(12) *Ar tu nemanai...* Kad geriaus išrodytu Jobui jo neteisingumą ir pažadintu jį pasitaisyti, Elifazas primena dabar Dievo didenybę, kuriam jis turi nusilenkti. Ebr. t.: argi Dievas ne dangaus augštybė? Pažvelgk į žvaigždžių viršunes, kaip jos augštos! t. y. matyk, kokio augštumo siekia

[13] Et dicis: Quid enim novit Deus?
et quasi per caliginem judicat.
[14] Nubes latibulum eius, nec nostra considerat,
et circa cardines cæli perambulat.
[15] Numquid semitam sæculorum custodire cupis,
quam calcaverunt viri iniqui?
[16] Qui sublati sunt ante tempus suum,
et fluvius subvertit fundamentum eorum:
[17] Qui dicebant Deo: Recede a nobis:
et quasi nihil posset facere Omnipotens, æstimabant eum:
[18] Cum ille implesset domos eorum bonis,
quorum sententia procul sit a me.
[19] Videbunt justi, et lætabuntur,
et innocens subsannabit eos.
[20] Nonne succisa est erectio eorum,
et reliquias eorum devoravit ignis?

[13] Ir tu sakai: Ką gi Dievas žino?
jis teisia tarsi per ruką.
[14] Debesįs jo slėpynė, ir jis nežiuri musų dalykų
ir vaikščioja po dangų nuo vieno krašto iki kitam.
[15] Argi tu geidi laikyties amžių tako,
kurį mindžiojo nedori vyrai,
[16] atimtieji pirm savo laiko,
kurių pamatą upė išgriovė;
[17] kurie sakė Dievui: Atstok nuo musų,
ir taip manė apie Visagalį,
lyg-kad jis negalėtu nieko padaryti,
[18] tuotarpu, kad jis buvo pripildęs jų namus gėrybių?
Bet jų nuomonė tebuna atstu nuo manęs!
[19] Teisieji matys ir linksminsis,
ir nekaltasis tyčiosis iš jų.
[20] Argi jų išsiaugštinimas ne pakirstas,
ir jų liekanų ar neprarijo ugnis?

---

dangus, kame Dievas gyvena. — **(13)** *Ir tu sakai...* Plg. Ps. 93, 7; Iz. 29, 15; Ez. 8, 12 ir k. — *Jis teisia...* Ebr. t.: ar jis gali teisti per ruką? — **(14)** *Debesįs jo...*: nors Dievas taip augštai, ar tu manai, kad jis nieko nežino apie tave ir nesirupina žmonių dalykais, dėlto kad debesįs apsupa jį, ir dangaus skliautai skiria jį nuo žemės. Jobas taip nekalbėjo, bet Elifazas rasi dėlto pasavina Jobui tokį tvirtinimą, kad jis sakėsi neužsipelnęs savo kentėjimų nuodėmėmis, ir daro išvadą, kad Jobas apskritai užginčyjąs Dievo teisingumą link žmonių ir draug tuo pačiu Dievo apveizdos vadovavimą žmonių gyvenime, esąs gi tos nuomonės, kad Dievas nesirupinąs žmonių reikalais. — *Vaikščioja po dangų...* Ebr. t.: vaikščioja ant dangaus skliautų. — **(15)** *Argi tu geidi...* Elifazas lyg-kad sako: Tavo manymo budas toks pat, kaip tavo aprašytųjų bedievių (21, 14...), ir jų bedieviškos šnekos — tavo šnekos. *Nedori vyrai* yra žmonės, gyvenusieji tvano metu, ir rasi taipogi Sodomos ir Gomoros gyventojai. — **(16)** *Kurių pamatą:* laimė, kuri rodėsi esant paremta ant tvirtų pamatų. — **(17. 18)** *Kurie sakė Dievui...* Priežastis, kodėl jie taip žuvo (Prad. 6, 4), buvo nekita, kaip tik kad jie tąpat manė apie Dievą, ką ir Jobas manęs, ir pagal tą savo nuomonę elgėsi. Elifazas čia kartoja Jobo žodžius apie bedievius (21, 14), lyg-kad tai butu Jobo širdies mintįs. — **(19)** *Teisieji matys...* Prieš bedievių likimą Elifazas stato dabar dievobaimingųjų laimę, bet tiek tik ją teaprašo, kiek tai aiškiaus parodo anų likimo liudnumą. — **(20)** *Argi...* Nekaltųjų džiaugsmo žodžiai apie pražuvusius bedievius. Ebr. t.: ištikrųjų, priešininkai sunaikinti, ir ugnis prarijo jų liekanas. Taip Elifazas grįžta prie savo

21 Acquiesce igitur ei, et habeto pacem;
et per hæc habebis fructus optimos.
22 Suscipe ex ore illius legem,
et pone sermones eius in corde tuo.
23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis,
et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.
24 Dabit pro terra silicem,
et pro silice torrentes aureos.
25 Eritque Omnipotens contra hostes tuos,
et argentum coacervabitur tibi.
26 Tunc super Omnipotentem deliciis afflues,
et elevabis ad Deum faciem tuam.
27 Rogabis eum, et exaudiet te,
et vota tua reddes.
28 Decernes rem, et veniet tibi,
et in viis tuis splendebit lumen.
29 Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria:
et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.
30 Salvabitur innocens,
salvabitur autem in munditia manuum suarum.

21 Sutikk tat su juo ir laikykies ramiai,
o per tai turėsi geriausių vaisių.
22 Priimk iš jo burnos įstatymą
ir dėk jo žodžius į savo širdį.
23 Jei busi sugrįžęs prie Visagalio, busi vėl pastatytas
ir atitolinsi neteisybę nuo savo šėtros.
24 Jis duos uolos žemės vietoje,
o vietoje titnago aukso srovių.
25 Visagalis bus prieš tavo nepritelius,
ir bus tau sukrauta sidabro.
26 Tuomet tu paplusi gėriais Visagalyje
į pakelsi savo veidą į Dievą.
27 Tu melsi jį, o jis išklausys tave,
ir tu atitesėsi savo pažadus.
28 Nutarsi dalyką, ir įvyks tau,
ir tavo keliuose žibės šviesa.
29 Nes kas bus nusižeminęs, tas bus šlovėje,
ir kas nuleis akis, tas bus išgelbėtas.
30 Nekaltasis bus išgelbėtas,
išsigelbės gi dėl savo rankų tyrumo.

---

vyriausios minties: bedieviai žuna, dievobaimingieji mato jų žuvimą ir džiaugiasi.

(21 *Sutikk tat...* Perspėjimas Jobui grįžti prie Dievo ir pažadėjimas laimės. — **(22)** *Iš jo burnos:* išsižadėdamas savo norų. — **(23)** *Busi vėl pastatytas:* tau bus sugrąžinta lobis ir sveikata. — **(24)** *Jis duos uolos...*: Dievas tau duos brangesnių gėrybių nekaip tos, kurių nustojai. Ebr. t. rasi: tu rinksies sau aukso dulkėse ir Opyro aukso tarp upelių akmenų (plg. 3 Kar. 9, 28; 10, 11), t. y. tavo turtų bus begal daug ir įgysi juos be jokio vargo. — **(25)** *Visagalis bus...* Ebr. t.: ir Visagalis bus tavo sidabras ir sidabro daugybės tau. — **(26)** *Pakelsi savo veidą...* Pakelti veidą į Dievą yra pasitikėjimo ženklas; to pašitikėjimo dalykas — Dievo malonumas ir jo gausus palaiminimas. — **(27)** *Atitesėsi...*: busi išklausytas, nes pažadai tik tuomet atitesimi, kuomet suteikta tai, kas buvo prašyta. — **(28)** *Tavo keliuose žibės...* Tu busi laimingas. — **(29)** *Nes kas bus...* Tą permainą Jobo likime padarys nuolanki atgaila. Ebr. t. nevisai aiškus; jis galima išversti: jei tave slėgia, tu šauki: Augštyn! ir jis padeda nulenktam. — **(30)** *Nekaltasis...* Ebr. t.: net ir neliuosą nuo kaltybės jis išgelbės; jis bus išgelbėtas per tavo rankų tyrumą. Taigi, Jobas ne tik pats atgaus buvusią laimę, bet dar per jo šventumą galės gauti kalčių dovanojimą kiti nusidėjėliai.

b) Trečias Jobo atsakymas Elifazui.

Caput XXIII.

1 Respondens autem Iob, ait:
2 Nunc quoque in amaritudine est sermo meus,
et manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum.
3 Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum,
et veniam usque ad solium eius?
4 Ponam coram eo iudicium,
et os meum replebo increpationibus.
5 Ut sciam verba, quæ mihi respondeat,
et intelligam quid loquatur mihi.
6 Nolo multa fortitudine contendat mecum,
nec magnitudinis suæ mole me premat.

23. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Taipogi dabar mano žodžiai pilni kartumo,
ir mano slogos smarkumas pervišyja mano vaitojimą.
3 Kas man suteiks, kad pažinčiau ir rasčiau jį
ir ateičiau iki jo sostui?
4 Aš išdėstyčiau jo akyvaizdoje savo bylą
ir pripildyčiau savo burną išrodymų,
5 kad patirčiau žodžius, kuriuos man atsakytu,
ir kad suprasčiau, ką man kalbėtu.
6 Tečiau nenorėčiau, kad jis su didžia stiprybe ginčytusi su manim
ir prislėgtu mane savo didenybės sunkumu.

23, 1—24, 25. Kadangi Jobo prieteliai visai nenori jam tikėti, todėl jis trokšta išrodyti savo nekaltumą Dievo akyvaizdoje; negalėdamas tečiau pasiekti Dievo (23, 1—9), jis šaukiasi į Dievo visažinojimą, nes Dievas mato savo taip sunkiai prislėgto tarno nekaltumą (23, 10—17). Nors Dievas žino, kada jis darys teismą, bet mes to laiko nežinome ir ne musų dalykas teisti, kodėl bedieviai dažnai viešpatauja šiame pasaulyje, tuotarpu kad beturčiai turi kentėti (24, 1—12), kodėl padaroma slapčia taip daug prasikaltimų, kurių rodosi nesutinkanti jokį bausmė, ir bedieviai nevisuomet kenčia tinkamą bausmę (24, 13—25).

(23, 1) *Atsakydamas Jobas...* Jobas beveik nieko neatsako tuotarpu į Elifazo kaltinimus (plg. 23, 10). Jis išpažįsta, kad jį labiaus vargina nežinojimas Dievo užmanymų nekaip jo kentėjimai; šaukiasi su pilnu pasitikėjimu į Dievo teismą, vėl išrodinėja, kad piktieji pasielieka be bausmės, ir vis labiaus jieško išrišimo varginančio jį klausimo. Patėmytinas Jobo ramumas jo atsakyme, jo kuklumas ir kantrybė. — **(2)** *Taipogi dabar...* Neteisingi Elifazo kaltinimai, kad ir su pridurtais pažadėjimais, negalėjo suteikti Jobui paguodos. — *Mano vaitojimą:* tai, ką mano vaitojimas gali išreikšti. — **(3)** *Kas man suteiks...* Kadangi prieteliai nežiuri to, ką Jobas sako apie nekaltumą, ir net neatkreipia į tai savo domės, jis vėl nori (kaip aug. 10, 2; 13, 3; 16, 22) teisinties pačiam Dievui. — **(5)** *Kad patirčiau...* Jis norėtu, kad pats Dievas išreikštu savo kaltinimus. Jobo troškimas patirti savo kentėjimų priežastį juo didesnis, kad jis nejaučia savyje sunkios kalčios, ir nors tikisi, kad jo nekaltumas bus pripažintas, bet ir tuomet jis vėl negalėtu pats išaiškinti savo kentėjimo. — **(6. 7)** *Tečiau nenorėčiau...* Prie Jobo troškimo prisideda, kaip nesykį augščiaus, rupesnis, kad kartais Dievas nestotu prieš jį su visa savo didenybe; jis norėtu, kad Dievas elgtusi su juo paprastu budu, ir tame atvėjyje jis tikisi išteisinimo. Ebr. t. kaikurie verčia taip: Ar jis statytu prieš mane savo rustybės sunkumą? Ne, greičiaus suteiktu man malonų pažvelgimą; tuomet teisusis ginčytusi su juo, ir aš išeičiau išteisintas iš-po

7 Proponat æquitatem contra me,
et perveniat ad victoriam judicium meum.
8 Si ad Orientem iero, non apparet:
si ad Occidentem, non intelligam eum.
9 Si ad sinistram, quid agam?
non apprehendam eum:
si me vertam ad dexteram, non videbo illum.
10 Ipse vero scit viam meam,
et probavit me quasi aurum, quod per ignem transit:
11 Vestigia eius secutus est pes meus,
viam eius custodivi, et non declinavi ex ea.
12 A mandatis labiorum eius non recessi,
et in sinu meo abscondi verba oris eius.
13 Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius:
et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit.
14 Cum expleverit in me voluntatem suam,
et alia multa similia præsto sunt ei.
15 Et idcirco a facie eius turbatus sum,
et considerans eum, timore solicitor.

7 Testato prieš mane teisybę,
ir telaimėja mano teisės.
8 Jei eisiu į rytus, jis nesirodo;
jei į vakarus, aš nepatėmyju jo;
9 jei į kairę, ką turiu daryti? aš nepasiekiu jo.
Jei kreipiuos į dešinę, nematau jo.
10 Bet jis žino mano kelią
ir ištyrė mane kaip auksą, kurs pereina per ugnį.
11 Mano koja sekė jo pėdsakomis,
aš laikiaus jo kelio iš neiškrypau iš jo;
12 neatsitraukiau nuo jo lupų paliepimų
ir paslėpiau savo prieglobstyje jo burnos žodžius.
13 Nes jis yra vienas, ir niekas negali sutrukdyti jo užmanymo,
ir ko tik norėjo jo siela, tai jis padarė.
14 Kuomet jis bus išpildęs ant manęs savo valią,
daug kitų panašių dalykų yra jam čiapat.
15 Ir todėlei aš nusigandau jo veido
ir žiurėdamas į jį esu apimtas baimės.

---

mano teisėjo akių. — **(8. 9)** *Jei eisiu...* Dievas tuotarpu neįvykdo Jobo troškimo.

(10) *Bet jis žino...* Nes jis žino, koks buvo mano pasielgimas; jei jis mėgintu mane, aš išeičiau kaip auksas. Plg. Pat. 17, 3; Zak. 13, 9. — **(12)** *Neatsitraukiau...* Ebr. t.: labiaus nekaip savo įstato aš laikiaus jo burnos žodžių. — *Paslėpiau savo..:* kaip mylimą dalyką, kurį glaudžiama prie širdies. — **(13)** *Nes jis vienas:* Dievas yra vienas Visagalis Viešpats, kurs daro, ką jis nori. Ebr. t.: jis viename (t. y. laikosi vieno savo nutarimo), ir kas jam uždraus? Jo siela nori, ir jis įvykdo. — **(14)** *Kuomet jis bus...* Ebr. t.: taip, jis įvykdys, ką yra man skyręs. — *Daug kitų...* Dievo nutarimuose yra daug kitų dalykų, kurie nesuprantami; arba: daug kitų žmonių kenčia tolygiai be matomos priežasties. — **(15)** *Ir todėlei aš..* Tas nesuprantamumas pripildo Jobą baimės ir neramumo. Jei Dievas visuomet dalina užmokesnį ir bausmę pagal nuopelnus, Jobui buvo aišku, ko jam reikia laukti. Bet kiekviena mintis apie nesuprantamą Dievo tvarką verčia Jobą drebėti ir atima

16 Deus mollivit cor meum,
et Omnipotens conturbavit me.
17 Non enim perii propter imminentes tenebras,
nec faciem meam operuit caligo.

Caput XXIV.

1 Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora:
qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.
2 Alii terminos transtulerunt,
diripuerunt greges, et paverunt eos.
3 Asinum pupillorum abegerunt,
et abstulerunt pro pignore bovem viduæ.
4 Subverterunt pauperum viam,
et oppresserunt pariter mansuetos terræ.
5 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum:
vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.
6 Agrum non suum demetunt:
et vineam eius, quem vi oppresserint, vindemiant.
7 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes,
quibus non est operimentum in frigore:
8 Quos imbres montium rigant:
et non habentes velamen, amplexantur lapides.

16 Dievas suminkštino manoširdį,
ir Visagalis nugąsdino mane.
17 Nes ne dėlei užeinančios tamsybės aš žuvau,
ir ne rukas apdengė mano veidą.

24. perskyrimas.

1 Nuo Visagalio nepaslėpti laikai;
bet kurie jį žino, nežino jo dienų.
2 Vieni perkelia ribas,
išgaudo bandas ir gano jas,
3 nusivaro našlaičių asilą
ir atima našlės jautį kaipo užstatą,
4 išgriauna beturčių kelią
ir prispaudžia taipogi žemės romiuosius.
5 Kiti išeina prie savo darbo kaip laukiniai asilai tyruose;
jie tykoja grobio, kad prirengtų duonos vaikams.
6 Jie pjauna ne savo lauką
ir nuuogauja vynuogyną to, kurį prispaudė prievarta.
7 Paleidžia žmones plikus, atimdami drabužius
iš neturinčių kuo apsidengti šaltyje,
8 ant kurių lyja kalnų lietus,
ir kurie, neturėdami uždangos, glaudžiasi prie akmenų.

---

ramumą. — **(16)** *Dievas suminkštino:* atėmė drąsą. — **(17)** *Nes ne dėlei...* Ebr. t. aiškiaus: nes ne dėlei nelaimės aš jaučiuos sunaikintas ir ne dėlei mano ypatos, kurią uždengė tamsybė. Didžiausi Jobo neramumo priežastis-tai jam nesuprantamas Dievo pasielgimas. **(24, 1)** *Nuo Visagalio...* Atsakydamas tiesiaus Elifazui, Jobas vėl kalba apie liūdną prityrimą, kad gerųjų ir piktųjų likimas dažnai nesutinka su jų doriniu stoviu. Ebr. t. prasideda klausimu: kodėl Visagalio nelaikomi laikai? t. y. kodėl Dievas nepaskiria laiko, taip kad teisieji aiškiai jį matytų ir galėtų džiaugties iš Viespaties keršto nedoriesiems. — **(2)** *Vieni perkelia...* Pavyzdžiai neteisybės, viešpataujančios tarp žmonių ant žemės. Plg. Atk. 19, 14; Oz. 5, 10 ir k. — **(3)** *Asilą:* vienatinį asilą. — **(4)** *Išgriauna...* Ebr. t.: Varo beturčius nuo kelio. — *Žemės romiuosius:* rasi vietinius krašto gyventojus. — **(5—8)** *Kiti išeina...* Vulg. tekste toliaus aprašinėjama skriaudėjų neteisybės. Ebr. gi tekste kalbama apie prislėgtųjų vargus: kiti iš prislėgtųjų tarpo esti priversti jieškoti sau menko maisto tyruose. — *Jie tykoja grobio...* Ebr. t.: tyrai jam duona jojo vaikams.— **(6)** *Jie pjauna...* Ebr. t.: jie pjauna laukuose savo menką maistą ir uogauja sau bedievio vynuogyne (kurs juos apiplėšė). — **(7)** *Paleidžia...* Ebr. t.:

9 Vim fecerunt deprædantes pupillos,
et vulgum pauperem spoliaverunt.
10 Nudis et incedentibus absque vestitu,
et esurientibus tulerunt spicas.
11 Inter acervos eorum meridiati sunt,
qui calcatis torcularibus sitiunt.
12 De civitatibus fecerunt viros gemere,
et anima vulneratorum clamavit,
et Deus inultum abire non patitur.
13 Ipsi fuerunt rebelles lumini,
nescierunt vias eius,
nec reversi sunt per semitas eius.
14 Mane primo consurgit homicida,
interficit egenum et pauperem:
per noctem vero erit quasi fur.
15 Oculus adulteri observat caliginem,
dicens: Non me videbit oculus:
et operiet vultum suum.
16 Perfodit in tenebris domos,
sicut in die condixerant sibi,
et ignoraverunt lucem.

9 Jie daro prievartą, imdami grobį iš našlaičių,
ir apiplėšia neturtingą liaudį.
10 Iš plikųjų ir vaikščiojančių be apdaro
ir alkstančių jie atima varpas.
11 Pietauja tarp pėdų kruvų tų,
kurie išspaudę spaustuvus trokšta.
12 Verčia vaitoti vyrus iš miestų;
sužeistųjų siela šaukia,
o Dievas neleis nueiti, neatkeršiję̨s.
13 Jie kelia maįštą prieš šviesą,
nežino jos kelių
ir negrįžta jos takais.
14 Anksti rytą keliasi galvažudis,
užmuša elgetą ir beturtį;
naktį gi jis kaip vagis.
15 Svetmoterio akis laukia tamsos,
ir jis sako: Nematys manęs akis;
ir jis užsidengia sau veidą.
16 Jis įsilaužia tamsoje į namus,
kaip jie dienoje buvo susitarę,
ir jie nenori žinoti šviesos.

---

pliki nakvoja be apdaro, ir nėra jiems dangalo šaltyje; jie šlampa po kalnų lietumi, ir neesant prieglaudos, jie glaudžiasi prie akmenų. — **(9, 10)** *Jie daro...* Kiti nedorųjų pasielgimo pavyzdžiai. Ebr. t.: atimama našlaitis nuo motinos krūčių ir imama užstatas nuo pavargusiųjų; jie vaikščioja pliki be apdaro ir išalkę nešioja pėdus. — Bedieviai verčia dirbti sau beturčius pjūties metu, bet neduoda jiems valgyti. — **(11)** *Pietauja...* Turtingasis valgo ir ilsisi kaitros metu tarp beturčių pėdų, kuriuos tasai anam supjovė. Ebr. t.: tarp jų tvorų jie išspaudžia aliejų, mindo spaustuvus, trokšta, t. y. beturčiai priversti sunkiai dirbti turtuolių kiemuose be tinkamo užmokesnio. — **(12)** *Verčia vaitoti...* Prievarta daroma viešai ir visur. — *Dievas neleis...:* Dievas nubaus tinkamu laiku kaltininkus. Ebr. t.: ir Dievas nežiūri to neskanumo, t. y. Dievas regisi nematąs tų taip piktų darbų.

(13) *Jie kelia...* Pavyzdžiai prasikaltimų, daromų slapčia. — *Prieš šviesą:* vengdami ir nepakęsdami dienos šviesos. — **(14)** *Anksti rytą:* kuomet dar nevisai šviesu, kuomet žmonių dauguma dar tebemiega. — *Kaip vagis:* užsiima vagyste. — **(15)** *Tamsos:* suotemos. — *Užsidengia sau...:* kad negalėtų jo pažinti. — **(16)** *Jis įsilaužia...* Vagies pavyzdis. — *Kaip jie dieną buvo susitarę.* Anot ebr. t.: dieną jie slepiasi. —

17 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: et sic in tenebris quasi in luce ambulant.
18 Levis est super faciem aquæ: maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum.
19 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius.
20 Obliviscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.
21 Pavit enim sterilem, quæ non parit, et viduæ bene non fecit.
22 Detraxit fortes in fortitudine sua: et cum steterit, non credet vitæ suæ.
23 Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, et ille abutitur eo in superbiam: oculi autem eius sunt in viis illius.
24 Elevati sunt ad modicum, et non subsistent,

17 Jei umai pasirodo aušra, jie mano tai esant mirties šešėlį; ir taip jie vaikščioja tamsybėje kaip šviesoje.
18 Jis lengvas ant vandens paviršio. Tebuna prakeikta jo dalis ant žemės, ir tenevaikščioja jis vynuogynų keliu.
19 Tepereina jis iš sniego vandens į didžiausį karštį, ir jo nuodėmė tenueina iki pragarui.
20 Teužmiršta jį mielaširdystė; jo saldumas teesie kirminai; tenebuna jis atsiminime, bet tebuna sulaužytas kaip nevaisingas medis.
21 Nes apiplėšė bergždžią, kuri negimdo, ir našlei nepadarė gera.
22 Jis nugramsdino stipriuosius savo stiprybe, o kuomet jis atsistoja, nėra tikras savo gyvenimo.
23 Dievas davė jam progą atgailai daryti, o jis išnaudoja ją puikybei; bet Dievo akįs yra jo keliuose.
24 Jie išaugštinti valandėlei ir nepasiliks,

---

(17) *Jei umai...* Anot ebr. t.: jiems rytas kaip mirties šešėlis, t. y. jie taip bijo ryto, kaip kiti nakties. — **(18)** *Jis lengvas...* Rasi: bedievių mirtis lengva ir greita, panaši į laivą greitai plaukiantį juros paviršiu, nors jie verti žmonių prakeikimo ir nors nebegrįžta į vynuogynų kelią, kad tenai džiaugtusi. — **(19)** *Tepereina jis...:* tegul bedievis eina iš vienos nelaimės į kitą, tegul lydi jį bausmė iki mirusiųjų buveinei. Anot ebr. t.: kaip sausumas ir karštis išgeria sniego vandenį, taip mirusiųjų buveinė prarija nusidėjėlį. — **(20)** *Mielaširdystė.* Ebr. t.: įsčia, t. y. pati motina. — *Jo saldumas...* Visa jo viltis tebuna kapo kirminai. — *Tebuna sulaužytas...* Ebr. t.: ir neteisybė bus sulaužyta kaip medis. — **(21)** *Bergždžia:* moteriškę, neturinčią vaikų, kurie galėtu ją sušelpti. — **(22)** *Jis nugramsdino...* Bedievis naudojasi savo stiprybe net ir prieš žmones galingus, ir kaip tik jis pakilsta prieš kurį norint iš jų, tasai tuojau jaučia pavojų savo gyvybei. Kiti išreiškia ebt. teksto prasmę taip: ir jis ilgai palaiko smarkiuosius savo galybe; toksai vėl iškilsta, nors jis jau buvo nustojęs vilties apie savo gyvenimą. — **(23)** *Dievas... puikybei.* Ebr. t.: Dievas paliuosuoja jį nuo pavojaus, ir jis paremiamas. — *Yra jo keliuosę:* regisi sergi jį nuo nelaimės. Plg. Apr. 2, 21. — **(24)** *Jie išaugštinti...* Vulgatos tekste, regisi, kalbama apie galutiną bedievių bausmę;

et humiliabuntur sicut omnia,
et auferentur,
et sicut summitates spicarum
conterentur.
25 Quod si non est ita, quis me
potest arguere esse mentititum,
et ponere ante Deum verba
mea?

ir bus nužeminti kaip visa, ir
bus atimti,
ir bus sutrinti kaip varpų viršunės.
25 Argi tai ne taip yra? kas gali
išrodyti, kad aš melavau?
ir nunešti Dievo akyvaizdon
mano žodžius?

c) Trečias Baldado atsiliepimas.

Caput XXV.

1 Respondens autem Baldad Suhites, dixit:
2 Potestas et terror apud eum est,
qui facit concordiam in sublimibus suis.
3 Numquid est numerus militum eius?
et super quem non surget lumen illius?
4 Numquid justificari potest homo comparatus Deo,
aut apparere mundus natus de muliere?
5 Ecce luna etiam non splendet,
et stellæ non sunt mundæ in conspectu eius:
6 Quanto magis homo putredo,
et filius hominis vermis?

25. perskyrimas.

1 Atsakydamas Baldadas Suhietis tarė:
2 Galybė ir baisumas yra pas tą,
kurs daro taiką savo augštybėse.
3 Argi yra skaitlius jo kareiviams?
ir ant ko neužteka jo šviesa?
4 Argi gali buti išteisintas žmogus
palygintas su Dievu,
arba gimusis iš moteriškės pasirodyti nesuteptas?
5 Štai, net mėnulis nešviečia
ir žvaigždės nėra nesuteptos jo
akyvaizdoje.
6 Kaip gi labiaus žmogus puvėsis,
ir žmogaus sunus kirminas!

---

bet ebr. t. yra: jie išaugštinti; valandėlė, ir jų nebėra (t. y. laimingai gyvenę, miršta greitai, nevarginami ilgos ligos); krinta (miršta kaip visi kiti); nukertami kaip varpų viršunės (t. y. atimami iš šio pasaulio ne pirm laiko, bet savo senatvėje. Kaip varpa nukertama nuo šiaudo, kuomet ji pilnai pribrendusi). — **(25)** *Nunešti...:* kaltinti, kad aš pasakiau netiesą. Ebr. t.: ir paversti niekais mano žodžius.

25, 1—6. Baldadas nieko neatsako į Jobo išrodymus. Jis tik trumpai aprašo Dievo didenybę ir vėl primena, kad menkas žmogus negali bylinėties su Dievu.

(25, 2) *Galybė ir baisumas...* Visa, kas yra danguje, taip sutvarkyta, kad tarnauja Dievo tikslams; niekas negali priešinties; visa jam pasiduoda; o Jobas drįsta bylinėties su tokiuo Dievu, nepasiduoda nuolankiai Dievo siųstai bausmei. Tai priešinga Dievo didenybei, ir Baldadas perspėja Jobą, kad jis jos bijotu. — *Daro taiką...* Rasi čia daroma aliuzija į kovą, kilusią danguje tarp gerų ir piktų angelų. Plg. Apr. 12, 7. — **(3)** *Jo kareiviams.* Ebr. t.: kariuomenės buriams, t. y. visam tam, kas danguje ir ant žemės tarnauja Dievui kaipo jo galybės įrankiai. — *Jo šviesa:* jo malonumas. — **(4)** *Argi gali buti...* Atkartojami Elifazo žodžiai 4, 17; plg. 14, 1; 15, 4. — **(5, 6)** *Mėnulis nešviečia* Jei tyriausi dalykai, kuriuos mes žinome, nėra nesutepti Dievo akyvaizdoje, kaip gi be palyginimo labiaus žmogus, kurs yra tik puvėsis ir kirminas?

d) Trečias Jobo atsakymas Baldadui.

Caput XXVI.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Cujus adjutor es? numquid imbecillis?
et sustentas brachium eius, qui non est fortis?
3 Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam,
et prudentiam tuam ostendisti plurimam.
4 Quem docere voluisti?
nonne eum, qui fecit spiramentum?
5 Ecce gigantes gemunt sub aquis,
et qui habitant cum eis.
6 Nudus est infernus coram illo,
et nullum est operimentum perditioni.
7 Qui extendit Aquilonem super vacuum,
et appendit terram super nihilum.

26. perskyrimas.

1 Atsakydamas Jobas tarė:
2 Keno tu padėjėjas? argi silpnojo?
ir ar palaikai petį to, kurs nestiprus?
3 Kam davei patartį?
rasi tam, kurs neturi išminties,
ir parodei jam savo didžiausį gudrumą?
4 Ką tu norėjai pamokyti?
argi ne tą, kurs padarė kvėpavimą?
5 Štai, po vandenimis vaitoja milžinai
ir tie, kurie gyvena draug su jais.
6 Mirusiųjų buveinė atidengta jo akyvaizdoje,
ir nėra jokios uždangos prapulčiai.
7 Jis ištiesia šiaurę ant tuštumos
ir pakabina žemė ant nieko.

26, 1—14. Jobas atsako Baldadui, kad jo žodžiai visai netinka dalykui, apie kurį kalbama, ir todėl jie nereikalingi (1—4); pats gi Jobas sakosi turįs tikresnę nuomonę apie Dievo didenybę, kaip ji apsireiškia po žeme, ant žemės ir danguje (5—14).

(26, 1) *Atsakydamas Jobas...* Jobas savo atsakyme aiškiaus išreiškia, koki jo nuomonė apie Dievą, ir atstumia nuo savęs nedievobaimingumo priekaištą. Jis šaukęsis į Dievą ne dėlto, kad butu užmiršęs apie jo didenybę, bet kad jautėsi esąs nekaltas. — **(2. 3)** *Keno tu...* Jobas pradeda kalbėti pašiepdamas Baldado žodžius, kuriais tasai visai nepasiekęs tikslo, nes nepasakęs nieko, kas praverstu Jobui pamokyti ar paguosti. Ebr. t.: kaipgi tinkamai tu padėjai silpnumui, parėmei nestiprų petį; kaipgi tinkamai patarei neišmintingajam ir apsčiai parodei gudrumo? — **(4)** *Ką tu norėjai...* Tikriaus anot ebr. t.: kam tu pasakei savo žodžius? ir keno dvasia kalbėjo iš tavęs? t. y. rasi tu laikais iš augštybių gauto apreiškimo? Šitame klausime juo daugiaus ironijos, kad Baldadas buvo beveik tą-pat atkartojęs, ką Elifazas sakėsi esąs pamokytas nakties regėjime. Plg. aug. 4, 12...

(5) *Štai...* Platesniu Dievo galybės ir prakilnumo aprašymu Jobas parodo, kad jam nėra reikalo mokyties tų dalykų iš Baldado. — *Po vandenimis:* giliausioje žemės vietoje, kame, kaip manoma, esanti mirusiųjų buveinė. — *Milžinai.* Ebr. *refa'im.* Taip vadinosi senobėje kaikurios pietinės Palestinos giminės (vz. Prad. 14, 5; 15, 20; Atk. 3, 11 ir k.); bet čionai tas žodis rasi reiškia mirusius apskritai (plg. Pat. 2, 18). — *Vaitoja.* Ebr. t.: dreba (prieš Dievo galybę). — *Ir tie, kurie...* Ebr. t.: ir po jų (vandenų) gyventojais. — **(6)** *Mirusiųjų buveinė...* Nors mirusiųjų vieta pasilieka uždengta didžiausioje gilumoje neapsakomai toli nuo dangiškošios Dievo buklės, tečiau jo akims nėra ant jos jokios slepiančios uždangos, jo žinojimui ji atvira. — *Prapulčiai.* Ebr. *'abaddon.* Kitas mirusiųjų buveinės vardas. — **(7)** *Jis ištiesia...* Apie Dievo visagalybę liudyja regimas dan-

8 Qui ligat aquas in nubibus suis,
ut non erumpant pariter deorsum.
9 Qui tenet vultum solii sui,
et expandit super illud nebulam suam.
10 Terminum circumdedit aquis,
usque dum finiantur lux et tenebræ,
11 Columnæ cæli contremiscunt,
et pavent ad nutum eius.
12 In fortitudine illius repente maria congregata sunt,
et prudentia eius percussit superbum.
13 Spiritus eius ornavit cælos:
et obstetricante manu eius,
eductus est coluber tortuosus.
14 Ecce, hæc ex parte dicta sunt viarum eius:
et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus,
quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

8 Jis suriša vandenis savo debesyse,
kad nekristu draug žemyn.
9 Jis laiko savo sosto veidą
ir ištiesia viršuje jo savo debesėlį;
10 daro ribą aplink vandenis,
ikikolei pasibaigs šviesa ir tamsybė.
11 Dangaus šulai dreba
ir bijo, jam pamojus.
12 Per jo galybę umai renkasi juros,
ir jo išmintingumas užgauna puikumą.
13 Jo dvasia puošia dangų,
ir jo rankai tvarkant padarytas vingiuotas žaltys.
14 Štai, tai pasakyta apie vieną jo kelių dalį;
o kadangi mes girdėjome vos silpą jo žodžių šnibždėjimą,
tai kas gali apimti jo didenybės griausmą?

---

gaus skliautas su jo žvaigždynais, kurs nieku neparemtas, ir visa žemė, lygkad kabanti tuščioje erdvėje. Apie pasaulį ir gamtos apsireiškimus Jobas čia kalba ne moksliškai, bet taip kaip jo laikais visų manyta. — **(8)** *Jis suriša...* Kitas Dievo visagalybės stebuklas. Debesįs yra tarsi indai, kuriuose surinkta lietaus vanduo. Jie vadinasi Dievo *(savo)* debesimis, nes skelbia jo apveizdą. — **(9)** *Jis laiko...* Anot ebr. t.: jis uždengia savo sosto veidą. — Dangus yra Dievo sostas. Regimas mums dangaus skliausmas yra tarsi to sosto veidas. Dievas jį laiko, uždengia, apsupa debesimis. — **(10)** *Daro ribą...* Kiti Dievo visagalybės darbai. Ebr. t.: jis apveda ribą aplinkui ant vandenų iki tenai, kur skiriasi šviesa ir tamsybė. Vulg. prasmė: kolei bus diena ir naktis, t. y. amžinai. — **(11)** *Dangaus šulai:* augšti kalnai, kuriais regisi paremtas dangaus skliausmas. — **(12)** *Per jo galybę...* Ebr. t.: jo galybė sujudina jurą... Net ir juros audros, baisiausis gamtos apsireiškimas, pasilieka Dievo valdžioje, turi sukilti ir vėl nutilti pagal jo valią. — *Puikumą:* galingą ir puikią. — **(13)** *Jo dvasia...* Ketvirtosios sutvėrimo dienos darbas (Prad. 1, 14—19). — *Ir jo rankai...* Ebr. t.: jo ranka padarė žalčio vingius, arba: vingiuotą žaltį. Vingiuotu žalčiu čia matomai pavadinta vienas iš žvaigždynų, bet kursai, nežinia. — **(14)** *Tai pasakyta...* Ebr. t.: tai jo kelių galai, t. y. apskriti bruožai Dievo galybės. — *Silpną jo žodžių snibždėjimą.* Aprašytieji dalykai tai tik silpnas Dievo galybės aidas. Jei jau jie taip labai mus stebina, tai kas reikia manyti apie visą Dievo galybę, kuri palyginta su minėtaisiais dalykais yra tarsi griausmai.

4. Jobo monologas.

a) Pirmoji monologo dalis.

Caput XXVII.

1 Addidit quoque Job, assumens parabolam suam, et dixit:
2 Vivit Deus, qui abstulit judicium meum,
et Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.
3 Quia donec superest halitus in me,
et spiritus Dei in naribus meis.
4 Non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium.
5 Absit a me ut justos vos esse judicem:
donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.
6 Justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram:
neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.
7 Sit ut impius, inimicus meus:
et adversarius meus, quasi iniquus.

27. perskyrimas.

1 Jobas dar pridurė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė:
2 Kaip gyvas Dievas, kurs nedaro man teisybės,
ir Visagalis, kurs atvedė į kartumą mano sielą,
3 kolei dar tebėra manyje dvėsavimas
ir Dievo kvapas mano nosyse,
4 mano lupos nekalbės neteisumo,
ir mano liežuvis nesakys melo.
5 Aš anaiptol nelaikysiu jusų teisiais;
kolei gyvas busiu, aš neatstosiu nuo savo nekaltumo.
6 Aš nepamesiu savo pasiteisinimo, kurio pradėjau laikyties,
nes mano širdis neprikiša man nieko mano gyvenime.
7 Tebuna mano neprietelis kaip bedievis,
ir mano priešininkas kaip neteisusis.

27, 1—28, 28. Pirmoje savo monologo dalyje Jobas parodo, kad jo prieteliai veltui kėlė abejones apie jo nekaltumą, ir kad jiems truksta tikros išminties, reikalingos iškeltam klausimui apie kentėjimų priežastis išrišti. Dievas žino, kad Jobas nemeluoja, jo sažinė neprikiša jam jokios kalčios ir jo nekaltumą patvirtina jo nuolatinė viltis ir jo tvirtas pasitikėjimas Dievu, kokio negali turėti bedieviai (27, 1—10). Jobo prieteliams truksta tikros išminties, ir jie patįs turi dabar išpažinti, kad jų tvirtinimai, kuriuos jie taip atkakliai gynė, buk visi bedieviai ir tai tik jie vieni nelaimingi, neturi reikalingo pagrindo (27, 11—23). Daug, tiesa, gali žmonės padaryti savo mokslu ir sumanumu (28, 1—11), bet jie negali pasiekti viršprigimtinės išminties, kuri prakilnesnė už visa, kas prigimta (28, 12—28).

(27, 1) *Jobas dar pridurė...* Jobas, atsakęs Baldadui, laukė Sofaro atsiliepimo. Kadangi tečiau tasai tylėjo, jis vėl pradėjo kalbėti. Tas naujas atsiliepimas paskelbiamas čia iškilmingiaus. — *Prilyginimais.* Ebr. ž. *mašal* sakomas apie šneką prakilnią, vaizdingą, papuoštą pavyzdžiais ir mįslėmis. — **(2)** *Kaip gyvas...* Prisiekos žodžiai. — *Nedaro man teisybės:* nes *žmonėms* galėjo rodyties, kad Dievas elgėsi su Jobu kaip su bedieviu. — **(3)** *Kolei dar tebėra...:* kolei tebesu gyvas. — *Dievo kvapas.* Plg. Prad. 2, 7. — **(5)** *Nelaikysiu jusų teisiais:* aš negaliu sutikli su jusų nuomone ir sakyties esąs kaltas; tai butu priešinga mano sąžinės balsui. — **(7)** *Tebuna mano...*

8 Quæ est enim spes hypocritæ si avare rapiat,
et non liberet Deus animam eius?
9 Numquid Deus audiet clamorem eius
cum venerit super eum angustia?
10 Aut poterit in Omnipotente delectari,
et invocare Deum omni tempore?
11 Docebo vos per manum Dei quæ Omnipotens habeat, nec abscondam.
12 Ecce, vos omnes nostis,
et quid sine causa vana loquimini?
13 Hæc est pars hominis impii apud Deum,
et hereditas violentorum, quam ab Omnipotente suscipient.
14 Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt,
et nepotes eius non saturabuntur pane.

8 Nes koki yra veidmainio viltis,
jei jis godžiai plėšia
o Dievas neišgelbės jo sielos?
9 Argi Dievas klausys jo šauksmo,
kuomet ateis ant jo suspaudimas?
10 arba ar jis galės linksmintis Visagalyje
ir šauktis į Dievą kiekviename laike?
11 Mokysiu jus per Dievo ranką,
kas yra Visagalio, ir nepaslėpsiu.
12 Štai, jųs visi tai žinote
ir kam kalbate veltui tuščius dalykus?
13 Ta yra žmogaus bedievio dalis pas Dievą
ir smarkiųjų tėvainystė, kurią jie gaus iš Visagalio.
14 Jei jo sunų bus daug, jie teks kalavijui,
ir jo anukai nepasisotins duona.

Tie, kurie neteisingai užpuldinėja nekaltą Jobą, patįs verti bedievių vardo ir pasmerkimo. — **(8)** *Nes koki...* Jei Jobas butu bedievis, kaip gi jis butu galėjęs nuolat turėti viltį Dievuje? Bedieviui Dievas yra neprietelis, ir jis negali ieškoti pas Dievą prieglaudos nuo jam grumojančių nelaimių. Ebr. t.: nes kokią viltį turi bedievis, kuomet atkerta, kuomet ištraukia Dievas jo sielą? t. y. kuomet bedievis miršta. — **(9. 10)** *Argi Dievas...* Bedieviui nėra jokios paguodos. Jobas gi, nors skaudžiai kankinamas, meldžiasi ir pasitiki Dievu. Plg. aug. 13, 16; 19, 26.

(11) *Mokysiu jus...* Jobas jau išrodė savo nekaltumą ir nori, Dievui padedant, tai pasiekti, kad jo prieteliai pamestu savo klaidingą nuomonę. — *Per Dievo ranką.* Ebr. t. gali reikšti taipogi: apie Dievo ranką, t. y. apie Dievo pasielgimo budą. — *Kas yra Visagalio:* Dievo nutarimus apie bedievius ir apie jų nubaudimą. — **(12)** *Visi tai žinote:* kad mano nelaimėms išaiškinti negana sakyti, buk Dievas baudžiąs mane, lygiai kaip bedievius, už mano didžius prasikaltimus. — **(13)** *Ta yra žmogaus...* Reikia manyti, kad čia (13—23 eil.) Jobas tik atkartoja prietelių nuomones apie bedievių likimą, kurias jis pavadino tuščiomis (12. e.); todėl ir pradeda kalbėti Sofaro žodžiais (plg. aug. 20, 29). Kiti tečiau aiškintojai mano, kad šituo bedievių likimo aprašymu Jobas nori pataisyti, kas jo paties žodžiuose buvo augščiaus pardėta. Bet jei čia ir ištikrųjų išreikšta paties Jobo nuomonė, tai visgi jo tikslas kitoks. Prieteliai aprašinėjo Jobui liudną bedievių likimą, kad jis tame aprašyme pažintu pats save; Jobas gi rodo tą patį bedievių likimą, kad prieteliai suprastu, kaip labai skiriasi nuo bedievių ne tik jo pasielgimas kentėjimuose, bet ir patįs kentėjimai. Išpradžios kalbama apie bedievio ainius (14, 15. e.), toliaus apie jų gėrybes (16—19. e.), galop apie jų gyvenimą (20—23. e.). — **(14)** *Nepasisotins duona:* vargins juos neturtas.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu,
et viduæ illius non plorabunt.
16 Si comportaverit quasi terram argentum,
et sicut lutum præparaverit vestimenta:
17 Præparabit quidem, sed justus vestietur illis:
et argentum innocens dividet.
18 Ædificavit sicut tinea domum suam,
et sicut custos fecit umbraculum.
19 Dives cum dormierit, nihil secum auferet:
aperiet oculos suos, et nihil inveniet.
20 Apprehendet eum quasi aqua inopia,
nocte opprimet eum tempestas.
21 Tollet eum ventus urens, et auferet,
et velut turbo rapiet eum de loco suo.
22 Et mittet super eum, et non parcet:
de manu eius fugiens fugiet.
23 Stringet super eum manus suas,
et sibilabit super illum, intuens locum eius.

Caput XXVIII.

1 Habet argentum, venarum suarum principia:
et auro locus est, in quo conflatur.

15 kurie iš jo bus likę, tie bus palaidoti prapultyje,
ir jo našlės neverks.
16 Jei susikrautu sidabro kaip žemių
ir pasitaisytu drabužių kaip dumblo,
17 jis, tiesa, prirengs, bet apsivilks jais teisusis,
ir sidabrą padalins nekaltasis.
18 Jis pastatė savo namus kaip kandis
ir kaip sargas pasidarė pašiurę.
19 Turtingasis, kuomet užmigs, nieko nepasiims su savim;
atvers savo akis ir nieko neras.
20 Neturtas pagaus jį kaip vanduo;
naktį užpuls jį audra.
21 Nutvers jį deginantis vėjas ir nuneš,
ir kaip viesulas atims jį iš jo vietos.
22 Jis paleis į jį ir nepasigailės;
iš jo rankos bėgte bėgs.
23 Plos ant jo savo rankomis
ir švilps ant jo, žiurėdamas į jo vietą.

28. perskyrimas.

1 Sidabras turi savo gyslų pradžias,
ir auksui yra vieta, kurioje jis tirpinamas.

— **(15)** *Bus palaidoti prapultyje:* mirs maro liga. — *Neverks:* nesirupins, nes nekentė jo gyvo. — **(17)** *Bet apsivilks...* Kas čia pasakyta apie bedievio likimą, tai ne visuotinė taisyklė, bet dažnai įvykstantįs dalykai. — **(18)** *Kaip kandis...* Kandis daro sau namus griauždama, sargas tik trumpam laikui. — **(19)** *Turtingasis...* Turtai nelydės į mirusiųjų buveinę; tenai bedievis pamatys, kad jis nieko nebeturi. Anot kitų: Turtingas bedievis vakare, eidamas gultų, dar džiaugėsi savo gėrybėmis; atsikėlęs gi rytą, pamatys, kad visa žuvo. Plg. Ps. 48, 18. — **(20)** *Neturtas...* Ebr. t.: pagaus jį kaip tvanas baisumai. — **(21** *Deginantis vėjas.* Ebr. *qadim*, karštas rytų vėjas. — **(22)** *Jis paleis...* Dievas siųs ant bedievio vieną nelaimę po kitos; nuo tų nelaimių jis veltui stengsis išbėgti. — **(23)** *Plos ant jo...* Žmonės, matydami tą Dievo kerštą, džiaugsis ir niekins bedievį. Anot kitų aiškintojų: Dievas plos... Tai butu antropomorfizmas, panašus į randamą Pat. 1, 26.

(28, 1) *Sidabras...* Žmogaus išmintį begalo pervišyja Dievo išmintis, kuri

2 Ferrum de terra tollitur:
et lapis solutus calore, in æs vertitur.
3 Tempus posuit tenebris,
et universorum finem ipse considerat,
lapidem quoqe caliginis, et umbram mortis.
4 Dividit torrens a populo peregrinante,
eos, quos oblitus est pes egentis hominis, et invios.
5 Terra, de qua oriebatur panis
in loco suo, igni subversa est.
6 Locus sapphiri lapides eius,
et glebæ illius aurum.
7 Semitam ignoravit avis,
nec intuitus est eam oculus vulturis.
8 Non calcaverunt eam filii institorum,
nec pertransivit per eam leæna.
9 Ad silicem extendit manum suam,
subvertit a radicibus montes,
10 In petris rivos excidit,
et omne pretiosum vidit oculus eius.

2 Geležis imama iš žemės,
o akmuo karščio ištirpintas virsta variu.
3 Jis paskyrė tamsybei laiką
ir pats tyrinėja visų dalykų galą,
taipogi tamsybėje paslėptą akmenį ir mirtiės uksmę.
4 Upelis atskiria nuo keliaujančios tautos
tuos, kuriuos stokojančio žmogaus užmiršo koja ir kurie vaikščioja be kelio.
5 Žemė, iš kurios augo duona
savo vietoje, išgriauta ugnimi.
6 Sapyro vieta tarp jos akmenų,
ir jos grumtai auksas.
7 Paukštis nežino tako
ir nemato jo vanago akis.
8 Nemindžiojo jo pirklių sunųs
ir liutienė neperėjo per jį.
9 Jis ištiesia savo rankas į uolas,
išgriauna kalnus iš šaknų.
10 Uolose jis iškala upelius
ir jo akis pamato visa, kas brangu.

---

viena gali išaiškinti nesuprantamus žmogaus gyvenimo apsireiškimus. Žmogus savo jiegomis ir sumanumu pasiekia visus turtus, kurie paslėpti žemėje. — *Turi savo gyslų...* Žmogus moka atrasti sidabro ir aukso. — **(2)** *Akmuo karščio...* Iš naugių akmens gaunama vario. — **(3)** *Jis paskyrė...* Ebr. t.: jis daro galą tamsybėms ir tyrinėja iki tobulumui tamsumos ir mirties uksmės akmenis, t. y. žmogus ištiria žemės gilumą, įnešdamas šviesos tenai, kame buvo visai tamsu; taip jis daro galą tamsybėms; toje žemės gilumoje, iki tamlaikui panašioje į mirties uksmę, jis ješko brangių naugių. — **(4)** *Upelis...* Aprašoma, kaip žmonės kasa iš žemės nauges. Aiškiaus tai išreikšta ebr. t.: jie padaro (išsikasa) šulinį toli nuo gyventojo (giliai nuo vietos, nuo žemės paviršio, kur žmogus gyvena); kojos užmiršti jie kaba, ne taip kaip žmonės supasi (t. y. nusileidę virvėmis į iškastą urvą, jie kaba ir supasi ant tų virvių; leisdamies gilyn jie nesinaudoja kojomis, todėl sakoma, kad koja juos užmiršusi). Tą pati mintis yra ir Vulgatoje. — **(5)** *Žemė, iš kurios...* Žmogui negana auganči ų ant žemės vaisių; jis, ješkodamas sau didesnės naudos, siekia į jos gilumą ir griauna ją kaip ugnis. — **(6)** *Sapyro vieta...* Žmogus darbuojasi ne veltui. Žemės gilumoje jis randa brangių sapyro ir aukso. — **(7. 8)** *Paukštis.* Ebr. t.: arelis. Išreiškiama nustebimas, kad žmogus pasiekia tokias vietas, kurių nei paukščių akis nemato, nei žvėrįs nelanko, nei godųs pirkliai neprieina. — **(9)** *Jis ištiesia...* Kad pasiekti brangių akmenų ir aukso vietas, žmogus perkala kiečiausias uolas, taip kad rodosi, jog jis išgriaus kalnus. — **(10)** *Uolose jis iškala...* Jei bekasant ištrikšta po žemėmis vanduo, žmogus

11 Profunda quoque fluviorum scrutatus est,
et abscondita in lucem produxit.
12 Sapientia vero ubi invenitur?
et quis est locus intelligentiæ?
13 Nescit homo pretium eius,
nec invenitur in terra suaviter viventium.
14 Abyssus dicit: Non est in me:
et mare loquitur: Non est mecum.
15 Non dabitur aurum obrizum pro ea,
nec appendetur argentum in commutatione eius.
16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus,
nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro.
17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum,
nec commutabuntur pro ea vasa auri:
18 Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione eius:
trahitur autem sapientia de de occultis.

11 Jis tyrinėja taipogi upių gilumą
ir iškelia į šviesą, kas paslėpta.
12 Bet kame randama išmintis?
ir kuri yra išmonės vieta?
13 Žmogus nežino jos kainos,
ir jos nerandama patogiai gyvenančiųjų žemėje.
14 Gelmė sako: Jos nėra manyje;
ir jura kalba: Jos nėra pas mane.
15 Negalima duoti už ją tikrojo aukso
ir nepasveriama sidabro mainais už ją.
16 Negalima jos lyginti su įvairiomis Indijos varsomis,
nei su brangiausiu sardonykso akmenimi ar sapyru.
17 Neprilygsta jai auksas ar stiklas
ir neduodama mainais už ją aukso rykų.
18 Augšti ir prakilnųs dalykai, palyginti su ja, neverti paminėti;
ištraukiama gi išmintis iš slėpynės.

---

padaro tam vandeniui griovių ir išveda jį iš po žemės. — **(11)** *Jis tyrinėja...* Anot ebr. t.: kad jie netrykštu, jis užkemša vandenų gyslas. Kasyklų darbo aprašymu gražiai prirengiama tolesnė šneka apie tikrą išmintį. Nors rodosi, jog nėra nieko paslėpto net didžiausioje gilumoje, kad žmogus tai nerastu ir nepasisavintu, tečiau jis neįstengia rasti ir pasisavinti išminties. — **(12)** *Bet kame randama...* Išmintis šv. Rašte yra pažinimas, kurs kiekvieną dalyką grąžina prie Dievo kaipo prie jo pradžios ir vedėjo, ypatingu budu ji yra Dievo suteiktas savo prieteliams pažinimas, dalyvavimas jojo išmintyje, kurs pamoko teisingai spręsti apie visus dalykus ir jais naudoties. Išmonė yra ta išminties dalis, per kurią mes apsaugomi nuo visokio apgavimo (plg. Iz. 11, 3). Tos išminties žmogus negali rasti savomis jiegomis; ir tas pat dalykas išreiškiama įvairiu budu toliaus. — **(13)** *Nežino jos kainos...* Parduodamoji išminties kaina žmogui nežinoma, nes išminties nėra tarp perkamųjų dalykų. — *Patogiai.* Vulgatos priedas, kuriuo nurodoma, kad išminties neįgyjama be vargo. — **(14. 15)** *Gelmė sako...* Išminties negalima rasti žemės arba juros gilumoje, ir žmogus neturi nieko, ką galėtu duoti už ją. Iš to pasirodo, kaip labai ji turi buti vertinama. Plg. Išm. 7, 9. — **(16)** *Su įvairiomis Indijos varsomis:* su visokiais brangiais Indijos akmenimis. Ebr. t.: jos negalima atsverti Opyro auksu, brangiu beryliu ir sapyru. — **(17)** *Stiklas:* dalykas lygiai branginamas senobėje kaip auksas. — **(18)** *Augšti ir...* Ebr. t.: koralas ir krištolas neverti atminti, ir įgijimas išminties brangesnis už perlas. Iš Vulg. žodžių: *ištraukiama...* reiktu padaryti klausimas: ar išmintis iš-

19 Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia,
nec tincturæ mundissimæ componetur.
20 Unde ergo sapientia venit?
et quis est locus intelligentiæ?
21 Abscondita est ab oculis omnium viventium,
volucres quoque cæli latet.

22 Perditio et mors dixerunt:
Auribus nostris audivimus famam eius.
23 Deus intelligit viam eius,
et ipse novit locum illius.
24 Ipse enim fines mundi intuetur:
et omnia, quæ sub cælo sunt, respicit.
25 Qui fecit ventis pondus,
et aquas appendit in mensura.

26 Quando ponebat pluviis legem,
et viam procellis sonantibus:

27 Tunc vidit illam, et enarravit,
et præparavit, et investigavit.
28 Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia:
et recedere a malo, intelligentia.

19 Nesusilygins su ja topazas iš Aitiopijos,
ir neprilygs jai skaisčiausi audiniai.
20 Taigi, iškur ateina išmintis?
ir kuri yra išmonės vieta?
21 Ji paslėpta nuo akių visų gyvųjų;
ji nežinoma taipogi dangaus paukščiams.
22 Prapultis ir mirtis tarė:
Savo ausimis girdėjome jos gandą.
23 Dievas pažįsta jos kelią
ir žino jos vietą.
24 Nes jis žiuri į pasaulio pakraščius
ir mato visa, kas yra po dangumi,

25 jis, kursai davė vėjams sunkumą
ir pasvėrė vandenį pagal saiką.
26 Kuomet jis davė įstatymą lietui
ir užiančioms audroms kelią,
27 tuomet matė ją, ir apskelbė,
ir prirengė, ir ištyrė.
28 Ir jis tarė žmogui: Štai, Viešpaties baimė tai yra išmintis,
ir atsitraukti nuo pikto yra išmonė.

---

traukiama iš slėpynės? — **(19)** *Skaisčiausi audiniai.* Ebr. t.: tyriausis auksas. — **(20)** *Taigi, iš kur...* Po daugelio brangiausių dalykų išvardijimo vėl atkartojama tas pats klausimas (12. e.), kad dar labiaus pabrėžus, jog išminties nepasiekiama žmogaus jiegomis. — **(22)** *Prapultis.* Ebr. *'abaddon*, mirusiųjų buveinė. — *Girdėjome jos gandą.* Nors išminties negalima rasti nei padangėse, nei žemėje, nei po žeme, bet nėra taipogi vietos, kurios nebutu pasiekęs geras gandas apie jąją. — **(23)** *Dievas pažįsta...* Vienas Dievas visa žino ir turi tikrą išmintį. Jis visa sutvėrė pagal savo išmintį ir visa užlaiko pagal jąją. — **(25)** *Jis, kurs davė...* Dievas ne tik žino išmintį, bet ji net yra jo veikalas; nuo pat sutvėrimo pradžios jis įspaudė jos žymes pasaulyje ir dalimis apreiškia ją pasaulio valdyme. Tam dalykui pabrėžti Jobas išvardyja tokiuos gamtos apsireiškimus, kaipo sutvarkytus pagal amžinus tos išminties įstatus, kurie regisi nepasiduoda jokiems įstatams, kaip oro ir vandens saikas ir jų nuolatinis judėjimas po visą padangę ir lietaus bei audrų kilimas. — **(26)** *Užiančioms audroms* Anot ebr. t.: žaibams ir griausmui. — **(27)** *Matė jį:* žiurėjo į ją kaipo į sutvertinųjų dalykų taisyklę. — *Apskelbė:* parodė, nes Dievo išmintis apsireiškia Dievo sutvertuose dalykuose ir jų valdyme. — *Prirengė:* panorėjo, kad ji laikytusi tam tikrų taisyklių. — *Ištyrė:* permatė pilnai jos esybę. — **(28)** *Tarė žmogui...* Galop Jobas pasako, kaip žmogus gali įgyti dalyvavimą išmin-

b) Antroji Jobo monologo dalis.

Caput XXIX.

1 Addidit quoque Job, assumens parabolam suam, et dixit:
2 Quis mihi tribuat, ut sim juxta menses pristinos
secundum dies, quibus Deus custodiebat me?
3 Quando splendebat lucerna eius super caput meum,
et ad lumen eius ambulabam in tenebris?
4 Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ,
quando secreto Deus erat in tabernaculo meo?
5 Quando erat Omnipotens mecum:
et in circuitu meo pueri mei?

29. perskyrimas.

1 Jobas dar pridurė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė:
2 Kas man suteiks, kad bučiau kaip praeituose mėnesiuose,
kaip dienose, kuriose Dievas sergėjo mane?
3 kuomet jo žiburys švietė ant mano galvos
ir kuomet prie jo šviesos vaikščiojau tamsybėje?
4 kaip buvau mano jaunystės dienose,
kuomet Dievas buvo slapčia mano šėtroje?
5 kuomet Visagalis buvo su manim,
ir aplinkui mano vaikai?

---

tyje. — *Viešpaties baimė*, t. y. pagarba Dievui, jojo garbinimas ir tinkamas jo valios darymas. Garbinti Dievą ir saugoties pikto ta yra išmintis, kurios žmogui reikia laikyties net ir tuomet, kada jis nesupranta Dievo užmanymų valdyme.

29, 1—31, 40. Antroje savo monologo dalyje Jobas visupirma daro apžvalgą savo buvusio laimingo gyvenimo, kaip jis turėjo iš Dievo malonės visokių gėrybių, kaip dėl savo gailestingumo, kurs apsireiškė vargstančiųjų šelpimu, jis buvo visų laiminamas ir šlovinamas ir kaip tarsi visuomet pasiliksiąs taip laimingas buvo visur gerbiamas lyg karalius (29, 1—25); toliaus Jobas primena dabartines savo nelaimes, nes dabar jį niekina ir tyčiojasi iš jo net menkiausi žmonės, o jis, nors kankinamas iš visų pusių, neranda neivieno, kurs jam padėtu, nes rodosi, kad kančiose ir pats Dievas yra apleidęs jį, kurs anksčiaus uoliai stengęsis nuraminti visus liudinčius (30, 1—31); galop Jobas sako, kad tokios savo likimo permainos jis neužsipelnęs, nes jis esąs liuosas nuo visų tų nuodėmių, kurios vertos taip didžios bausmės: jis neėjęs paskui savo geidulius, nedaręs neteisybės artimui, neapleidęs beturčių, našlių ir našlaičių, neparėmęs savo vilties turtais, netarnavęs slapčia stabams, nelaikęs neapykantoje nepriетelių ir nebuvęs veidmainys. Savo dejavimą Jobas užbaigia, šaukdamas patį Dievą į savo žodžių teisingumo liudytojus (31, 1—40).

(29, 1) *Jobas dar pridurė...* Pabaigęs pirmą savo monologo dalį, Jobas davė progos atsiliepti prieteliams, bet nebesulaukdamas jų atsakymo vėl pradėjo pats kalbėti. Jo nauji dejavimai parodo, kad žmogui dar negana turėti apskritas kentėjimų klausimo išrišimas, bet kad jo širdis trokšta patirti, kodėl jis pats turi kentėti taip daug pikta. — **(2)** *Kas man suteiks...* Jobui gaila jo gražios praeities. Nelaimės laikas prasitęsė jam taip ilgai, kad jam rodosi, jog jau labai seniai tai buvo, kuomet Dievas buvo jo globėjas. Iš čia dar pasirodo, kad savo buvusios laimės davėju Jobas laiko Dievą. — **(3)** *Jo žiburys švietė...* Žiburys yra Dievo malonumas, tamsybė gi yra nelaimė ir sunkumai, per kuriuos Jobas perėjo neužsigaudamas. — **(4)** *Mano jaunystės dienose.* Ebr. t.: mano rudens dienose, t. y. savo pilnos laimės metu, kada apsčiausiai turėjo vaisių savo gyvenime. — *Kuomet Dievas...* Anot ebr. t.: kuomet Dievo paslaptis (prietelystė) buvo ant mano šėtros, t. y. kuomet Dievas elgėsi su manim kaip su prieteliu. Ta Dievo prietelystė apsireiškė palaiminimu, suteiktu šeimynai, lobiui

[6] Quando lavabam pedes meos butyro,
et petra fundebat mihi rivos olei?
[7] Quando procedebam ad portam civitatis,
et in platea parabant cathedram mihi?
[8] Videbant me juvenes, et abscondebantur:
et senes assurgentes stabant.
[9] Principes cessabant loqui,
et digitum superponebant ori suo.
[10] Vocem suam cohibebant duces,
et lingua eorum gutturi suo adhærebat.
[11] Auris audiens beatificabat me,
et oculus videns testimonium reddebat mihi.
[12] Eo quod liberassem pauperem vociferantem,
et pupillum, cui non esset adiutor.
[13] Benedictio perituri super me veniebat,
et cor viduæ consolatus sum.
[14] Justitia indutus sum:
et vestivi me, sicut vestimento et diademate, judicio meo.
[15] Oculus fui cæco,
et pes claudo.
[16] Pater eram pauperum:
et causam quam nesciebam, diligentissime investigabam.

[6] kuomet plaudavau savo kojas sviestu,
ir iš uolos man tekėjo aliejaus upeliai?
[7] kuomet eidavau į miesto vartus,
ir prirengdavo man krasę susirinkimo vietoje?
[8] Pamatydavo mane jaunikaičiai ir slėpdavosi,
seniai atsikėlę stovėdavo;
[9] kunigaikščiai liaudavos kalbėję
ir pirštą padėdavo sau ant burnos.
[10] Vadai sulaikydavo savo balsą,
ir jų liežuvis prilipdavo jiems prie gomurio.
[11] Ausis išgirdus vadino mane palaimintu,
ir akis išvydus liudijo man,
[12] nes buvau išliuosavęs šaukiantį beturtį
ir našlaitį, kuriam nebuvo padėjėjo.
[13] To, kuriam reikėjo žuti, palaiminimas ateidavo ant manęs,
ir aš nuramindavau našlės širdį.
[14] Teisybė buvo mano rubas,
ir aš apsidarydavau savo teisingumu kaip apsiaustu ir vainiku.
[15] Buvau akis aklam
ir koja raišam.
[16] Buvau beturčių tėvas
ir bylą, kurios nežinojau, tyrinėdavau rupestingiausiai.

---

ir tt. — **(6)** *Kuomet plaudavau...* Aprašoma patarlių budu didžiausi visokio lobio apstybė. Plg. Atk. 32, 13. 24. — **(7)** *Kuomet eidavau...* Ebr. t.: kuomet eidavau per vartus į miestą ir taisydavaus sau krasę viešoje vietoje. — Jobo pasiturėjimas buvo sujungtas su nepaprasta pagarba, kurią jam atiduodavo jo kaimynai. Susirinkimuose jaunikaičiai nedrįsdavo rodyties taip žymios ypatos akyvaizdoje, seniai stovėdavo, kolei Jobas neatsisėsdavo. — **(9. 10)** *Kunigaikščiai...* Tautos didžiunai su pagarba laukdavo, kolei Jobas išreikš savo nuomonę, o išgirdę ją neturėdavo nieko prie jos pridėti. — **(11. 12)** *Ausis...* Kas tik išgirsdavo apie Jobą arba pamatydavo jį, vadindavo jį palaimintu dėlei jo mielaširdystės ir teisingumo (plg. Elifazo priekaištus 22, 6...). — **(14)** *Teisybė buvo...* Teisingumas pasirodydavo visame Jobo pasielgime, neatstodavo nuo jo, buvo su juo sujungtas, buvo tarsi drabužis, iš kurio žmonės jį pažindavo. — **(16)** *Bylą, kurios...* Kur dalykas buvo

[17] Conterebam molas iniqui,
et de dentibus illius auferebam prædam.
[18] Dicebamque: In nidulo meo moriar,
et sicut palma multiplicabo dies.
[19] Radix mea aperta est secus aquas,
et ros morabitur in messione mea.
[20] Gloria mea semper innovabitur,
et arcus meus in manu mea instaurabitur.
[21] Qui me audiebant, expectabant sententiam,
et intenti tacebant ad consilium meum.
[22] Verbis meis addere nihil audebant,
et super illos stillabat eloquium meum.
[23] Expectabant me sicut pluviam,
et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
[24] Si quando ridebam ad eos, non credebant,
et lux vultus mei non cadebat in terram.
[25] Si voluissem ire ad eos, sedebam primus:

[17] Aš sutrupindavau neteisiojo žandus
ir iš jo dantų atimdavau grobį.
[18] Ir sakydavau: Mirsiu savo lizdelyje
ir padauginsiu savo dienas kaip palmė.
[19] Mano šaknis atidengta išilgai vandens,
ir rasa pasiliks ant mano sėklos.
[20] Mano garbė visuomet naujinsis,
ir mano kilpinis stiprės mano rankoje.
[21] Kurie mane girdėjo, laukė mano ištarmės
ir atidžiai klausydami tylėjo, kuomet duodavau patartį.
[22] Jie nedrįsdavo nieko pridėti prie mano žodžių,
ir mano šneka krisdavo ant jų kaip rasa.
[23] Jie laukdavo manęs kaip lietaus
ir atverdavo savo burną kaip vėlyvojo lietaus metu.
[24] Jei kuomet juokdavaus jiems, jie netikėdavo,
ir mano veido šviesa nekrisdavo į žemę.
[25] Jei norėdavau eiti pas juos, sėdėdavau pirmas;

---

painus, Jobas neteisė jo be gilesnio ištyrimo. — **(17)** *Sustiprindavau...* Maloningas silpniems Jobas mokėdavo buti baisus piktadariams, kuomet reikėjo išliuosuoti iš jų nekaltai prislėgtas. Palyginimas paimtas iš senobės papročio išdaužyti dantis laukiniems žvėrims, kad jie negalėtu kenkti. — **(18)** *Mirsiu savo lizdelyje...* Jobas turėjo vilties, kad visuomet gyvens laimingai ir susilauks žilos senatvės. — *Kaip palmė:* kuri paprastai gyvena labai ilgai. Ebr. t.: ir mano dienos pasidaugins taip smėlis. — **(19)** *Mano šaknis...* Jobas palygina save su auganČiu greta upelio medžiu, kurio šaknis nuolat pasiekia vanduo. Plg. Ps. 1, 3. — *Ant mano sėklos.* Ebr. t.: ant mano šakų. — **(20)** *Mano kilpinis...* Kilpinis senobėje buvo svarbiausis ginklas kovoje, todėl ir įrankis garbei įgyti, padauginti. — **(21)** *Kurie mane girdėjo...* Kiti pagarbos ženklai, kuriuos Jobo kaimynai jam rodydavo. — **(22)** *Krisdavo ant jų kaip rasa:* taip juos gaivino kaip lietus ir rasa išdžiuvusią žemę. Plg. Atk. 32, 2; Am. 7, 16; Ez. 21, 2. — **(23)** *Kaip vėlyvojo lietaus...* Jobo šneka buvo jų taip branginama kaip lietus prieš pjutį. — **(24)** *Jei kuomet juokdavaus...:* jie laikė save nevertais maloningo Jobo nusijuokimo ir dėkingi priimdavo net ir mažiausias jo palankumo žymes. Anot ebr. t.: aš jiems juokdavaus, kuomet nustodavo drąsos (t. y. meiliai padrąsindavau nusimenančius), ir jie negalėdavo nuvaryti mano romumo nuo mano veido. — **(25)** *Buvau tečiau...* Dėlei žmonių pagarbos Jobas nepasidavė pasididžiavimui. Jis pasiliko tikras pavargusiųjų prietelis.

cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu,
eram tamen mœrentium consolator.

ir kuomet sėdėdavau lyg karalius, stovint aplinkui kariuomenei,
buvau tečiau liudinčiųjų ramintojas.

Caput XXX.

1 Nunc autem derident me juniores tempore,
quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei:
2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo,
et vita ipsa putabantur indigni.
3 Egestate et fame steriles,
qui rodebant in solitudine,
squallentes calamitate, et miseria.
4 Et mandebant herbas, et arborum cortices,
et radix juniperorum erat cibus eorum.
5 Qui de convallibus ista rapientes,
cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant.
6 In desertis habitabant torrentium,
et in cavernis terræ, vel super glaream.
7 Qui inter huiuscemodi lætabantur,
et esse sub sentibus delicias computabant.
8 Filii stultorum et ignobilium,
et in terra penitus non parentes.

30. perskyrimas.

1 Dabar gi išjuokia mane jaunesni už mane,
kurių tėvų aš nesiteikdavau statyti su mano bandos šunimis,
2 kurių rankų stiprumas man buvo niekai,
kurie buvo laikomi net nevertais gyventi.
3 Dėlei neturto ir bado sudžiuvę,
jie griauždavo sausą žemę,
suskretę nuo nelaimės ir vargo.
4 Jie valgė žoles ir medžių žievę,
ir kadagių šaknis buvo jų maistas.
5 Jie tai pasigaudavo iš slėnių.
ir kuomet rasdavo po vieną,
bėgdavo prie jų su šauksmu.
6 Jie gyvendavo upelių loviuose
ir žemės urvuose arba ant žvirgždynų.
7 Jie dar džiaugdavosi tokiais dalykais
ir laikė gėriais buti po erškėčiais.
8 Paikųjų ir nešlovingųjų sunųs,
visai neverti pasirodyti šalyje.

(30, 1) *Dabar gi...* Didis kontrastas Jobo buvusios garbės: dabar jis niekinamas net ir labiausiai paniekintinųjų. Jį išjuokia jaunesni už jį ir tai iš tarpo tokių žmonių, kurių tėvų Jobas nenorėdavo statyti draug su savo šunimis bandos sergėtų. — **(2—4)** *Kurių rankų...* Plačiaus aprašoma, kaip menki buvo tie, kurie dabar niekina Jobą. — *Jie griauždavo sausą...:* atsigulę ant žemės, ieškodavo joje savo menko maisto. — **(5)** *Jie pasigaudavo...* Vulgatoje aprašoma, su kokiuo godumu tie menkiausi žmonės puldavo prie atrasto maisto. Ebr. gi tekste kalbama apie tai, kaip su jais elgdavosi kiti žmonės: juos varydavo iš žmonių draugijos, juos vydavo šalin su didžiais šauksmais kaip vagis. — **(6)** *Jie gyvendavo...* Visų persekiojami jie gaudavo gyventi toli nuo žmonių draugijos.— *Ant žvirgždynų.* Ebr. t.: uolų plyšiuose. — **(7)** *Jie dar džiaugdavosi...* Ebr. t.: jie rėkauja tarp krumų, renkasi po erškėčiais, paikųjų

9 Nunc in eorum canticum versus sum,
et factus sum eis in proverbium.
10 Abominantur me, et longe fugiunt a me,
et faciem meam conspuere non verentur.
11 Pharetram enim suam aperuit,
et afflixit me,
et frenum posuit in os meum.
12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illico surrexerunt:
pedes meos subverterunt,
et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
13 Dissipaverunt itinera mea,
insidiati sunt mihi, et prævaluerunt,
et non fuit qui ferret auxilium.
14 Quasi rupto muro, et aperta janua irruerunt super me,
et ad meas miserias devoluti sunt.
15 Redactus sum in nihilum:
abstulisti quasi ventus desiderium meum:
et velut nubes pertransiit salus mea.
16 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea,
et possident me dies afflictionis.

9 Dabar jie išjuokia mane savo dainose,
ir aš pasidariau jiems patarlė.
10 Jie bjaurisi manęs ir bėga tolyn nuo manęs,
ir nesidrovi spjaudyti man į veidą.
11 Nes jis atidengė savo saidoką
ir prispaudė mane
ir pažabojo žąslais mano burną.
12 Kuomet kilau, mano dešinėje umai sukilo mano nelaimės;
pastumė mano kojas
ir prislėgė savo keliais tarsi bangomis.
13 Išardė mano takus,
tykojo manęs ir apgalėjo,
ir nebuvo kas padėtu.
14 Lyg-kad per išlaužtą mūrą ir atviras duris puolė ant manęs
ir veržėsi prie mano nelaimių.
15 Esu paverstas niekais;
tu atėmei kaip vėjas tai, ko aš troškau,
ir mano sveikata praėjo kaip debesis.
16 Dabar gi manyje pačiame vysta mano siela,
ir suspaudimo dienos laiko mane.

---

sunųs, žmonės be vardo esti išvaromi iš šalies. — **(10)** *Jie bjaurisi...:* tie, kuriems nėra nieko bjauraus, bjaurisi manęs; kaip gi baisi mano liga! — **(11)** *Nes jis atidengė...* Dievas pervėrė Jobą savo vilyčiomis ir pažabojo kaip laukinį arklį; nėra tat ko stebėties, kad ir žmonės išdrįso persekioti jį, nes Dievas tarsi parodė jiems kelią. Ebr. t. verčiamas nevienodai. Anot kaikurių: bet jie atriša savo virvę ir vargina mane, paleidžia mano akyvaizdoje vadžias, t. y. be jokios drovos su didžiausiu smarkumu kankina mane išniekinimais. — **(12)** *Kuomet kilau...* Rasi: vos aš pasijutau esąs laimingas, prisiartino prie manęs mano vargintojai, pastumė mano kojas, kad per virsčiau, ir likau prislėgtas visos eilios nelaimių kaip bangų. Ebr. t. anot kaikurių: Jie kilsta be gėdos dešinėje, pastumia mano kojas ir sustiprina prieš mane savo pražuties kelius. — **(13)** *Išardė mano takus:* kuriais Jobas norėjo vaikščioti, niekais pavertė jo pastangas. — *Nebuvo, kas padėtu.* Ebr. t.: jie, kuriems nėra padėjėjo; arba: kadgi jiems patiems nebutu pagalbos. — **(14)** *Lyg-kad per...* Palyginimas paimtas iš to, kas darosi, paėmus apgultą miestą. — **(15)** *Esu paverstas...* Be to, ką Jobas kenčia nuo neprietelių, kankina jį dar Dievo siųstos nelaimės ir baisumai. Ebr. t.: baisumai kreipėsi prieš mane; jie kaip viesulas veja šalin mano prakilnumą, ir mano...

17 Nocte os meum perforatur doloribus:
et qui me comedunt, non dormiunt.
18 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum,
et quasi capitio tunicæ succinxerunt me.
19 Comparatus sum luto,
et assimilatus sum favillæ et cineri.
20 Clamo ad te, et non exaudis me:
sto, et non respicis me.
21 Mutatus es mihi in crudelem,
et in duritia manus tuæ adversaris mihi.
22 Elevasti me, et quasi super ventum ponens
elisisti me valide.
23 Scio quia morti trades me,
ubi constituta est domus omni viventi.

24 Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam:
et si corruerint, ipse salvabis.
25 Flebam quondam super eo, qui afflictus erat,
et compatiebatur anima mea pauperi.

17 Naktį mano kaulai perveriami skausmais,
ir kurie mane griaužia, tie nemiega.
18 Dėlei jų daugybės sunaikinamas mano drabužis,
ir tarsi jupos apykaklė jie apjuosia mane.
19 Pasidariau lygus dumblui
ir panašus į dulkes ir pelenus.

20 Aš šaukiuos į tave, ir neišklausai manęs;
aš stoviu ir nepažvelgi į mane.
21 Pasidarei man nuožmus
ir priešiniesi man savo rankos kietumu.
22 Iškėlei mane ir lyg-kad ant vėjo padėjęs
smarkiai bloškei mane.
23 Žinau, kad paduosi mane mirčiai,
tenai kur paskirti namai kiekvienam gyvajam.
24 Tečiau tu ištiesi savo ranką ne jiems sunaikinti;
ir jei jie kristu, tu pats išgelbėsi.

25 Aš verkiau kitados to, kurs buvo prislėgtas,
ir mano sielai buvo gaila beturčio.

— **(17)** *Naktį mano kaulai...* Ebr. t.: naktis parveria mano kaulus ir skiria juos nuo manęs, ir mano griaužėjai (skausmai) nemiega (nesiilsi). — **(18)** *Mano drabužis:* mano oda ir mano kunas, kuriuos griaužia skausmas ir kirminai. — *Ir tarsi jupos...* Kaip drabužis prisiglaudžia prie kaklo ir apdengia visą kuną iki kojų, taip visas Jobas apdengtas žaizdomis. — **(19)** *Pasidariau lygus...* Ebr. t.: jis (Dievas) metė mane į dumblą, ir pasidariau panašus... Elefantiazies ligoje oda po kokio laiko pasidaro ištikrųjų tamsi ir pleiskanota, panaši į žemę ir į pelenus. — **(20)** *Aš šaukiuos...* Liudniausis Jobui dalykas jo kentėjimuose yra tas, kad Dievas regisi neklausąs jo žodžių apie jojo nekaltumą. — *Nepažvelgi.* Ebr. t.: žiuri. Mintis pasilieka ta pati: nors tu matai mano skausmus, bet nepadedi man. — **(21)** *Pasidarei...* Jobas vadina Dievą nuožmiu, nes neberodo jam seniaus buvusio malonumo, nes rodosi nepermaldaujamas ir taip labai kankina nekaltą. — **(22)** *Iškėlei mane...:* pasidariau kaip žmogus, kurį viesulas pagauna, kad tuojau umai blokštu į bedugnę ir sudaužytu. — **(23)** *Tenai kur:* mirusiųjų buveinėje. — **(24)** *Tečiau tu ištiesi...:* mane tu užmuši, tuotarpu kad mano neprietelius gelbi nuo mirties. Ebr. t. galima išversti taip: argi kurs turi žuti neištiesia rankų (ieškodamas išgelbėjimo) ir kurs yra nelaimėje ar nesišaukia pagalbos?. — Jobas rasi norėjo čia pasakyti, kad jis savo dejavimais tikisi įgyti sau užuojautos. — **(25)** *Aš verkiau...* Jobas buvo mielaširdingas nelaimingiems, todėl jis norėtu

26 Expectabam bona, et venerunt mihi mala:
præstolabar lucem, et eruperunt tenebræ.
27 Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie,
prævenerunt me dies afflictionis.
28 Mœrens incedebam, sine furore, consurgens, in turba clamabam.
29 Frater fui draconum, et socius struthionum.
30 Cutis mea denigrata est super me,
et ossa mea aruerunt præ caumate.
31 Versa est in luctum cithara mea,
et organum meum in vocem flentium.

Caput XXXI.

1 Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine.
2 Quam enim partem haberet in me Deus desuper,
et hereditatem Omnipotens de exelsis?
3 Numquid non perditio est iniquo,
et alienatio operantibus injustitiam?

26 Laukiau gėrybių, ir atėjo man nelaimės;
tikėjaus šviesos, ir įsiveržė tamsybė.
27 Mano viduriai virė be jokio atilsio,
pavijo mane prispaudimo dienos.
28 Aš vaikščiojau liudėdamas be narso;
atsikeldamas šaukiau minioje.
29 Buvau slibinų brolis ir strausų draugininkas.
30 Mano oda pajuodijo ant manęs,
ir mano kaulai sudžiuvo iš karščio.
31 Mano arpa virto raudomis,
ir mano vamzdis verkiančiųjų balsu.

31. perskyrimas.

1 Aš padariau sandorą su savo akimis,
kad net nemanyčiau apie mergaitę.
2 Nes kokią dalį rengtu man Dievas iš augštumos,
ir kokią tėvainystę duotu Visagalis iš augštybių?
3 Argi ne prapultis yra neteisiajam
ir atstumimas tiems, kurie daro neteisybę?

---

dabar susilaukti Dievo ir žmonių pasigailėjimo. — **(27)** *Mano viduriai virė...:* buvo skaudžiai sujudinti, degė dėl skausmo. — **(28)** *Aš vaikščiojau...* Ebr.)t. aš pajuodijau ne nuo saulės. — *Atsikeldamas šaukiau...:* buvau panašus į tą, kurs teisme dejuoja ant neteisingo pasielgimo ir šaukiasi pagalbos. — **(29)** *Slibinų.* Ebr. t.: šakalų. Šakalų, kurių Palestinoje gana daug, staugimas nakčia ir strausų balsas labai nemalonųs. — **(31)** *Mano arpa...* Linksminančios muzikos vietą Jobo gyvenime užėmė dejavimai ir verksmas.

(31, 1) *Aš padariau...* Jobas primena savo dorybes, kad dar labiaus paaiškėtu jo nekaltumas ir pasirodytu, jog ne jo kalčiose reikia ieškoti jo nelaimių priežasties. Jis pradeda nuo kuno nekaltybės, kurios palaikymas turtuose, galybėje ir tarp daugmoterystės pavyzdžių (Jobas turėjo tik vieną pačią) juo labiaus reikia vertinti (plg. Pat. 5, 6. 7). — *Su savo akimis:* nes sugedimas dažniausiai per akis pasiekia sielą. — *Kad net...* Ebr. t.: ir kaipgi aš bučiau mąstęs apie mergaitę? — **(2)** *Nes kokią dalį...:* Kaipgi baisiai turėtu atkeršyti Dievas, kurs visa mato iš savo augštos buveinės

4 Nonne ipse considerat vias meas,
et cunctos gressus meos dinumerat?
5 Si ambulavi in vanitate,
et festinavit in dolo pes meus:
6 Appendat me in statera justa,
et sciat Deus simplicitatem meam.

7 Si declinavit gressus meus de via,
et si secutum est oculos meos cor meum,
et si manibus meis adhæsit macula:
8 Seram, et alius comedat:
et progenies mea eradicetur.

9 Si deceptum est cor meum super muliere,
et si ad ostium amici mei insidiatus sum:
10 Scortum alterius sit uxor mea,
et super illam incurventur alii.
11 Hoc enim nefas est,
et iniquitas maxima.
12 Ignis est usque ad perditionem devorans,
et omnia eradicans genimina.

13 Si contempsi subire judicium cum servo meo,
et ancilla mea, cum disceptarent adversum me.

4 Argi ne jis pats žiuri mano kelių
ir ar nesuskaito visų mano žingsnių?
5 Jei vaikščiojau tuštybėje
ir mano koja skubinosi į klastą,
6 tepasveria mane ant tikros svarstyklės
ir težino Dievas mano neklastingumą.
7 Jei mano žingsnis iškrypo iš kelio,
ir jei mano širdis sekiojo mano akis,
ir jei prie mano rankų prilipo dėmė,
8 tegul kitas valgo, ką aš sėsiu,
ir mano ainija tebuna išrauta iš šaknų.
9 Jei mano širdis liko apgauta dėl moteriškės
ir jei tykojau prie savo prietelio durų,
10 mano pati tebuna kekšė kito,
ir tepaleistuvauja su ja kiti;
11 nes tai bjaurus dalykas
ir didžiausi nedorybė;
12 tai ugnis praryjanti iki sunaikinimui
ir išraunanti iš šaknų visas atžalas.
13 Ištikrųjų, aš neatsisakiau stoti
į teismą su savo tarnu ir savo tarnaite,
kuomet jie bylinėjosi prieš mane,

---

ir bjaurisi pikto? Atsakymas 3. eil. — **(4)** *Argi ne jis pats...* Ne tik bausmė, bet ir atsiminimas, kad Dievas nuolat mato Jobą, sulaiko jį nuo nuodėmės. — **(5)** *Jei vaikščiojau...* Jobas išvardyja keletą nuodėmių, kurių galėtu kas nors jame ieškoti, ir priduria linkėjimą didžiausios nelaimės sau, jei jis butu ištikrųjų tų nuodėmių kaltas. — *Tuštybėje.* Ebr. t.: su tuščiu (neteisiu) žmogumi. — **(6)** *Tepasveria...* Šita eil. parentėzinis linkėjimas, kad Jobas butu Viešpaties teistas ir rastas nekaltas, o ne antroji sąlyginio sakinio dalis (protazis). — **(7)** *Iš kelio:* iš Dievo įstatymų kelio. — *Jei mano akis...*: jei geidžiau svetimo turto ir sutepiau savo rankas plėšimu. Taip Jobas pasmerkia ir širdies nuodėmes. — **(8)** *Tegul...* Linkėjimas nelaimės už išvardintus prasikaltimus. — *Ainija.* Anot kaikurių: žemės derlius, vaisiai. — **(9)** *Jei mano širdis...* Iš pradžios lieka geidulio apakintas protas. — *Jei tykojau:* laukdamas patogios progos. — *Prietelio:* artimo. — **(10)** *Tebuna...* Ebr. t.: tegul mala kitam, t. y. tegul buna kito vergė. — **(12)** *Tai ugnis...* Svetimoterystė palyginama su ugnimi, kuri visa praryja. Plg. Pat. 6, 27; Ekli. 9, 8. — *Sunaikinimui.* Ebr. ž. *'abaddon* reiškia mirusiųjų buveinę. — **(13)** *Aš neatsisakiau...* Vergas senobėje

14 Quid enim faciam cum surrexerit ad judicandum Deus?
et cum quæsierit, quid respondebo illi?
15 Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est:
et formavit me in vulva unus?

16 Si negavi, quod volebant, pauperibus,
et oculos viduæ expectare feci:

17 Si comedi buccellam meam solus,
et non comedit pupillus ex ea:
18 (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio:
et de utero matris meæ egressa est mecum.)
19 Si despexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum,
et absque operimento pauperem:
20 Si non benedixerunt mihi latera eius,
et de velleribus ovium mearum calefactus est:
21 Si levavi super pupillum manum meam,
etiam cum viderem me in porta superiorem:
22 Humerus meus a junctura sua cadat,
et brachium meum cum suis ossibus confringatur.
23 Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum,
et pondus eius ferre non potui.

14 nes ką gi daryčiau, kuomet Dievas pakils teistų?
ir kuomet paklaus, ką jam atsakyčiau?
15 Argi ne tas pats, kurs padarė mane įsčioje, sutvėrė ir jį,
ir ar ne vienas sutvėrė mane įsčioje?
16 Jei atsisakiau duoti beturčiams, ko jie norėjo,
ir padariau, kad našlės akįs lauktu,
17 jei valgiau savo kąsnį pats vienas,
o našlaitis nevalgė iš jo,
18 (nes pasigailėjimas augo su manim nuo mano kudikystės
ir jis išėjo draug su manim iš mano motinos įsčios),
19 jei paniekinau tą, kurs žuvo, nes neturėjo apvalkalo,
ir beturtį, nes buvo be drabužio,

20 jei jo šonai nelaimino manęs,
ir jis nesusišildė mano avių vilnomis,

21 jei pakėliau savo ranką ant našlaičio,
net ir matydamas save vartuose esant viršesnį,
22 teatkrinta mano petys nuo savo nario
ir tebuna mano ranka sulaužyta su savo kaulais.
23 Nes aš bijojau visuomet Dievo kaip kilstančių prieš mane bangų
ir negalėjau pakelti jo sunkumo.

---

neturėjo jokių teisių, bet Jobas atsiminė Dievą, visų teisėją (14. e.) ir Sutvertoją. Taip artimai yra surišta tikrojo Dievo garbinimas ir pagarba žmogaus vertybei. — **(18)** *Nes pasigailėjimas...* Ebr. t.: ne, nuo pat mano jaunystės aš auklėjau jį (našlaitį) kaip tėvas, nuo pat mano motinos įsčios aš šelpiau tokią. — **(19)** *Jei paniekinau...* Ebr. t.: jei aš mačiau apleistuosius be drabužių ir pavargelius be dangalo, jei jų šlaunįs nelaimino... — **(21)** *Vartuose:* tautos susirinkimo arba teismo vietoje. — **(22)** *Teatkrinta mano...* Baisus linkėjimas, jei Jobas kaltas išvardintųjų nuodėmių. — **(23)** *Nes aš bijojau...* Ebr. t.: nes Dievo sunaikinimas yra man baisumas, ir prieš jo augstybę aš nieko neįsteng-

24 Si putavi aurum robur meum,
et obrizo dixi: Fiducia mea.
25 Si lætatus sum super multis divitiis meis,
et quia plurima reperit manus mea.
26 Si vidi solem cum fulgeret,
et lunam incedentem clare:
27 Et lætatum est in abscondito cor meum,
et osculatus sum manum meam ore meo.
28 Quæ est iniquitas maxima,
et negatio contra Deum altissimum.
29 Si gavisus sum ad ruinam eius, qui me oderat,
et exultavi quod invenisset eum malum.
30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum,
ut expeterem maledicens animam eius.
31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei:
Quis det de carnibus eius ut saturemur?
32 Foris non mansit peregrinus,
ostium meum viatori patuit.

24 Jei maniau auksą esant mano jiegą
ir tikrajam auksui tariau: Tu mano pasitikėjimas;
25 jei džiaugiaus savo turtų daugumu
ir kad mano ranka yra labai daug įgijusi,
26 jei žiurėjau į saulę, kuomet ji žibėjo,
ir į skaisčiai einantį mėnulį,
27 jei tuomet mano širdis linksminosi slapčia,
ir aš bučiavau savo burna savo ranką,
28 — tai butu didžiausi nedorybė
ir užginčijimas augščiausiojo Dievo, —
29 jei džiaugiaus žuvimu to, kurs manęs nekentė,
ir buvau linksmas, kad jį sutiko nelaimė,
30 — nes aš nedaviau savo gerklei nusidėti,
kad bučiau reikalavęs keikdamas jo gyvybės —;
31 jei mano šėtros vyrai nesakė:
kas mums duotu jo kuno, kad pasisotintumėm?....
32 Svetimtautis nepasiliko lauke,
mano anga buvo atvira keleiviui.

čiau. — **(24)** *Jei maniau...* Jobas buvo liuosas nuo godulystės, kuri neretai daro žmonėms iš aukso tikrą dievaitį. Sąlyginiai sakiniai šitame Jobo atsiliepime dažniausia neužbaigiami; nėra juose laukiamos apodozės su išreikštu linkėjimu Dievo bausmės už išvardintą prasikaltimą; bet ji savaime atspėjama. — **(26)** *Jei žiurėjau...* Jobas buvo liuosas nuo tikros stabmeldystės sabėizmo išvaizdoje. Graži saulės ir kitų dangaus žiburių šviesa kėlė žmonėse nuomonę, kad tai dievai, ir todėl kaikurie garbindavo juos. — **(27)** *Linksminosi slapčia.* Ebr. t.: buvo apgauta slaptoje. — *Bučiavau...* Stabų garbinimas apsireikšdavo jų bučiavimu, o jei nebudavo galima pasiekti ir pabučiuoti, tuomet bučiuodavo savo ranką ir tą pabučiavimą siųsdavo augštyn rankos pakėlimu. Taip darydavo dangaus žiburių garbintojai. Toki ir lot. žodžio adorare (ad os) etymologija. — **(29. 30)** *Jei džiaugiaus...* Jobas nesidžiaugė neprietelio nelaime. Plg. Iš. 23, 4; Kun. 19, 17. 18. — **(31)** *Jei mano šėtros...* Kuomet pats Jobas stumė šalin nuo savęs neapykantos jausmus link savo neprietelių, jo namiškiai keikė juos ir buvo pasiryžę sudraskyti juos savo dantimis. Ebr. t.: jei mano šėtros vyrai neturėjo sakyti: Kas parodys ką nors nepasotintą jo mėsa (valgiais)? t. y. Jobas neišleisdavo

33 Si abscondi quasi homo peccatum meum,
et celavi in sinu meo iniquitatem meam.
34 Si expavi ad multitudinem nimiam,
et despectio propinquorum terruit me:
et non magis tacui, nec egressus sum ostium.
35 Quis mihi tribuat auditorem,
ut desiderium meum audiat Omnipotens:
et librum scribat ipse qui judicat.
36 Ut in humero meo portem illum,
et circumdem illum quasi coronam mihi?
37 Per singulos gradus meos pronunciabo illum,
et quasi principi offeram eum.

38 Si adversum me terra mea clamat,
et cum ipsa sulci eius deflent:
39 Si fructus eius comedi absque pecunia,
et animam agricolarum eius afflixi:

33 Jei uždengiau kaip kiti žmonės savo nuodėmę
ir paslėpiau savo prieglobstyje savo nedorybę;
34 jei išsigandau didžios daugybės
ir artimųjų paniekinimas išgąsdino mane
ir jei nevelijau tylėti ir neišėjau pro duris...

35 Kas suteiks man klausytoją,
kad Visagalis išgirstu mano troškimą,
ir patsai, kurs teisia, parašytu knygą,
36 idant nešiočiau ją ant savo peties
ir užsidėčiau ją ant savęs kaip vainiką?
37 Aš skelbčiau ją apie kiekvieną savo žingsnį
ir ją paduočiau jam kaipo kunigaikščiui.
38 Jei šaukia prieš mane mano žemė
ir draug su ja verkia jos vagos,
39 jei valgiau jos vaisius neužmokėjęs
ir nuliudinau jos artojų sielą,

---

nuo savęs nei vieno, nepasotinęs jo pirma. — **(33)** *Jei uždengiau...* Jobas nebuvo veidmainys. — *Kaip kiti žmonės.* Ebr. *Ke'adam* gali reikšti: Kaip Adomas. Tai butu aliuzija į pirmojo žmogaus norą paslėpti savo nuodėmę (Prad. 3, 11). Arba: kaip žmonės paprastai daro. — **(34)** *Jei nusigandau...* Jobas niekuomet neperžengė teisingumo ribų, kad įgytu keno nors meilę, arba kuomet ką nors niekino, o jei jį sutikdavo neteisybė iš pusės tų, kurių pasikaltimus jis stengėsi prašalinti, jis nukentėdavo tai tylomis, neješkodamas pagiežos. Ebr. t. (33—35. eil.) galima išversti taip: ištikrųjų, aš neslėpiau kaip Adomas mano piktadarystės, uždengdamos savo kalčią savo prieglobstyje, 34 lyg-kad bučiau bijojęsis didžios minios ir tautų paniekinimo, ir dėlto aš tylėjau ir neišėjau pro duris. 35 O kadgi man butu, kas mane išgirstu! Štai, mano bylos raštas! teatsako Visagalis, ir teparašo savo raštą, kursai ginčyjasi su manim! — Paskutinės eil. prasmė: štai mano apsigynimas, kurį aš patvirtinu savo parašu; čia yra skunda prieš mane; dabar tegul teisia Dievas! — **(36)** *Idant nešiočiau...* Jobas nori pasiimti su savim į Dievo teismą skundą kaipo išrodymą savo nekaltumo ir kaipo ypatingą papuošalą. Jis nebijo neivieno joje parašyto dalyko: **(37)** *Aš skelbčiau...* Jis pats nori perskaityti ją teisėjo akyvaizdoje ir pavesti visa Dievo teismui. Ebr. t.: aš pasakysiu jam savo žingsnių skaitlių (supažindinsiu jį su visais net ir mažiausiais mano pasielgimo dalykais) ir prisiartinsiu prie jo kaip kunigaikštis (su pilnu pasitikėjimu). — **(38. 39)** *Jei šaukia...* Jobas vėl grįžta prie vieno iš svarbiausių kaltinimų ir lyg-kad sako:

40 Pro frumento oriatur mihi tribulus,
et pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

40 tegul vietoje kviečių užauga man usnių
ir vietoje miežių erškėčių.

Čia baigiasi Jobo žodžiai.

II. Eljaus žodžiai. 1. Pirmas Eljaus atsiliepimas.

Caput XXXII.

1 Omiserunt autem tres viri isti respondere Job, eo quod justus

32. perskyrimas.

1 Tie trįs vyrai liovėsi atsakinėję Jobui, nes jis rodėsi sau esąs teisus.

---

jei aš atėmiau iš ko nors dirvą, taip kad tikras jos savininkas turėjo kentėti badą, tegul sutinka mane bausmė, kokią Dievas skyrė kitados pirmiesiems gimdytojams (Prad. 3, 18).

Čia baigiasi...: baigiasi žodžiai, kuriuos Jobas yra ištaręs, ginčydamos su savo prieteliais ir teisindamos.

32, 1—33, 33. Eljus keturiuose savo pamoksluose išrodinėja, kad Dievas kaikada siunčia dievobaimingiems žmonėms kentėjimų, kurie turi paversti jų išganymui; jis ne tik peikia ir pataiso trijų prietelių klaidą, bet taipogi kaikuriuos Jobo žodžius.

Ispradžios suteikiama žinių apie Eljaus kilmę ir nurodoma priežastis, kodėl jis budamas jaunesnis už kitus prisideda prie ginčo (32, 1—5). Pirmojo pamokslo pradžioje Eljus kreipiasi į tris prietelius ir sako, kad jų paikumas privertęs jį atsiliepti (32, 6—10) ir kad jis norįs kitaip ginčyties su Jobu, nes to iš jo reikalaujanti meilė tiesos (32, 11—22). Kreipdamos į Jobą Eljus perspėja jį, kad jis turįs atsakyti į jo priekaištus, jei gali, peikia Jobo pasakymą, buk Dievas elgiąsis su juo kaip su nepriteliu, tarsi Dievas nebutu didesnis už žmogų (33, 1—13) ir priduria pamokymą apie įvairius tikslus, kokiuos Dievas nori pasiekti, siųsdamas ant žmogaus kentėjimų (33, 23—33).

(32, 1 *Tie trįs vyrai...* Jobas parodė, kad Dievo užmanymai, kuomet jis baudžia žmones, paslėpti jo išmintyje. Bet iš Jobo dejavimo paaiškėjo taipogi, kad vien tokio kentėjimų išaiškinimo žmogaus širdžiai negana. Jei Jobo knygos autorius nenorėjo palikti savo veikalo be tinkamos užbaigos, tai reikėjo, kad butu duota dar kitoks atsakymas apie kentėjimų priežastis. Dievo žodžiai (38, 1 ir tol.) negali buti tokiuo atsakymu, nes jie tik tiek teaiškina, jog Dievo didenybė ir išmintis siunčia kentėjimus ne be tam tikro tikslo. Kaip gi labai žmogus nori žinoti tą tikslą, parodė Jobas. Skaitytojas, bet ne dalyvaujantįs ginče, žino vieną tokį tikslą iš knygos įžangos. Tas tikslas — tai išmėginti ir parodyti teisiojo dorybę. Kadangi tečiau Dievo tikslas esti ne tik tas vienas, kadangi taipogi patįs dalyvaujantįs ginče turi prieiti prie tikro dalyko supratimo, todėl prie ginčo prisideda ketvirtas Jobo prietelis Eljus, kad išrištu mįslę. Eljus peikia, ką Jobas buvo pasakęs perdaug smarkiai ir susiaurina perdaug bendrai išreikštus sakinius. Į klaidingą gi nuomonę apie kentėjimų priežastį jis atsako paaiškinimu, kad teisieji varginami kančiomis, idant jie liktu apsaugoti nuo nuodėmės ir nuo nuodėmės pavojaus, o taipogi idant darytu pažangą doroje ir išmintyje. Kaip teisingas toks atsakymas, parodė mums pats Išganytojas, nors jis pridurė dar vieną tik N. Testamentui nuosavą priežastį: kad mes butumėm panašųs į jo paveikslą. Bet kiek tai galėjo buti įvykdyta Sen. Testamente, tiek parodyta Eljaus, kurio išreikštos nuomonės užtat liko Dievo patvirtintos. — *Nes jis rodėsi...* Prieteliai nenorėjo išsižadėti savo nuomonės, ir Jobas nenorėjo sutikti su jų dėsniais ir jų kaltinimais; taigi, ginčas buvo pasidaręs bergždžias ir nenaudingas. — **(2)** *Bet Barakėlio sunus...* Eljus ebr. *'Elihu*, jis mano Dievas (1 Kar. 1, 1; 1 Par. 12, 20). *Barakhel*, telaimina Dievas. *Buz* buvo vardas vieno iš Abraomo giminaičių (Prad. 22, 21) ir to vardo giminė minima pas Jer. 25, 23. — *Sakėsi esąs teisus...*: teisesnis už Dievą, arba bent gynė savo nekaltumą,

sibi videretur. [2] Et iratus, indig-
natusque est Eliu filius Barachel
Buzites, de cognatione Ram: ira-
tus est autem adversum Job, eo
quod justum se esse diceret coram
Deo. [3] Porro adversum amicos
eius indignatus est, eo quod non
invenissent responsionem rationa-
bilem, sed tantummodo condem-
nassent Job. [4] Igitur Eliu expec-
tavit Job loquentem: eo quod se-
niores essent qui loquebantur.
[5] Cum autem vidisset quod tres
respondere non potuissent, iratus
est vehementer. [6] Respondensque
Eliu filius Barachel Buzites, dixit:

Junior sum tempore,
vos autem antiquiores,
idcirco demisso capite, veritus sum
vobis indicare meam sententiam.
7 Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur,
et annorum multitudo doceret sapientiam.
8 Sed, ut video, Spiritus est in hominibus,
et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
9 Non sunt longævi sapientes,
nec sen[illegible]s intelligunt judicium.
10 Ideo dicam: Audite me,
ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.

11 Expectavi enim sermones vestros,
audivi prudentiam vestram,
donec d.sceptaremini sermonibus:

[2] Bet Barakėlio sunus Eljus Buzie-
tis iš Ramo giminės įpyko ir užsi-
degė; jis supyko ant Jobo, nes
tasai sakėsi esąs teisus Dievo aky-
vaizdoje. [3] Supyko taipogi ant
savo prietelių, nes jie nerado pro-
tingo atsakymo, bet buvo tiktai
pasmerkę Jobą. [4] Taigi, Eljus
laukė, kolei Jobas kalbėjo, nes tie,
kurie kalbėjo, buvo vyresni. [5] Bet
pamatęs, kad trįs negalėjo atsa-
kyti, jis smarkiai užsirustino. [6] Ir
Barakėlio sunus Eljus Buzietis atsi-
liepdamas tarė:

Esu jaunesnis amžiu, jųs gi vyresni,
todėl buvau nuleidęs galvą
ir nedrįsau pasakyti jums savo nuomonės.
7 Nes aš tikėjaus, kad kalbės vyresnis amžis
ir didis metų skaitlius mokys išminties.
8 Bet, kaip matau, Dvasia yra žmonėse,
ir Visagalio įkvėpimas duoda išmonės.
9 Ne ilgaamžiai yra išmintingieji
ir ne seniai išmano teisma.
10 Todėl kalbėsiu; klausykite manęs;
taipogi aš parodysiu jums savo išmintį.
11 Nes aš laukiau, kolei jųs šnekėjote,
klausiau jusų išmintingumo,
kolei jųs ginčijotės kalbomis,

kaltindamas Dievo teisybę. — (3) *Protingo.* Vulgatos pridėtas žodis paaiškinimo dėlei. — (4) *Buvo vyresni.* Pagarba vyresniam amžiui reikalavo, kad Eljus tylėtu iki laikui. — (5) *Smarkiai užsirustino:* nes jų nutylimas galėjo pakenkti tiesai, kuri pasiliko nepasakyta. (6) *Buvau nuleidęs galvą.* Vulgatos pridėti žodžiai. — (7) *Kad kalbės...* Senesnieji dėlei savo amžio paprastai kalba rimčiaus ir dėlei savo prityrimo išmintingiaus. — (8) *Bet, kaip matau...:* aš matau, kad jums su amžiu neatėjo draug išmintis, bet kad reikalinga Dievo Dvasios malonė, kuri nelaukia daugelio metų. Eljus nori pasakyti, kad jis kalbės, budamas Dievo apšviestas. — 9) *Ne ilgaamžiai...* Pati senatvė savaime nedaro žmogaus išmintingu, ir ne vien seni žmonės gali svarstyti ir išrišti painius klausimus. — (11) *Klausiau jusų išmintingumo.* Geriaus: jusų iš-

12 Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam:
sed, ut video, non est qui possit arguere Job,
et respondere ex vobis sermonibus eius.
13 Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam,
Deus projecit eum, non homo.
14 Nihil locutus est mihi,
et ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
15 Extimuerunt, nec responderunt ultra,
abstuleruntque a se eloquia.
16 Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti:
steterunt, nec ultra responderunt:
17 Respondebo et ego partem meam,
et ostendam scientiam meam.
18 Plenus sum enim sermonibus,
et coarctat me spiritus uteri mei.
19 En venter meus quasi mustum absque spiraculo,
quod lagunculas novas disrumpit.
20 Loquar, et respirabo paululum:
aperiam labia mea, et respondebo.
21 Non accipiam personam viri,
et Deum homini non æquabo.

12 ir atidžiai tėmijau, kolei maniau, kad jųs šį-tą pasakysite;
bet, kaip matau, nėra, kas iš jusų galėtu pertikrinti Jobą
ir atsakyti į jo žodžius.
13 Kad kartais nesakytumėte: Atradome išmintį,
Dievas atmetė jį, ne žmogus.
14 Jis man nieko nekalbėjo,
ir aš atsakysiu jam ne pagal jusų žodžius.
15 Jie nusigandę ir nebeatsako daugiaus,
ir patįs atėmė iš savęs žodį.
16 Kadangi tat laukiau, ir jie nekalbėjo;
sustojo ir daugiaus nebeatsakė,
17 todėl atsakysiu ir aš savo dalį
ir parodysiu savo mokslą.
18 Nes esu pilnas kalbos,
ir mano dvasiai darosi angštu manyje.
19 Štai, mano vidus kaip jaunas vynas be atsidvėsimo,
kurs perplėšia naujas statines.
20 Aš kalbėsiu ir atsidvėsiu truputį;
atversiu savo lupas ir atsakysiu.
21 Nežiurėsiu žmogaus ypatos
ir nelyginsiu Dievo su žmogumi.

mintingų protavimų. — **(12)** *Ir atidžiai tėmijau... kaip matau, nėra.* Ebr. t.: ir atidžiai klausiaus jusų, ir štai nėra. — *Kas iš jusų galėtu,..:* kas butu neatsigintinai išrodęs Jobui, kad jo dejavimai ir statomi Dievui reikalavimai neturi pagrindo ir perdaug drąsųs, o taipogi kas butu tinkamai atsakęs į klausimą apie teisiųjų nelaimes ir tt. — **(13)** *Kad kartais...* Eljus pramato, kad prieteliai mėgintu atsakyti jam taip: Mes gana parodėme išminties ir tikrai išrodėme, kad Jobas kaltas, nors jis pats nenori tai pripažinti; o kad taip ištikrųjų yra, aišku iš to, jog pats Dievas rado jo kaltumą, bausdamas jį sunkiausiomis kančiomis ir tuo pačiu liudydamas apie jo sunkią kaltybę. Bet Eljus išanksto atsako prieteliams, kad taip parodyta jų išmintis neturi jokios vertybės. — **(14)** *Jis man nieko...* Eljaus išrodymai bus Jobui visai nauji; jis jų nepramatė ir išanksto neatsakė į juos. — **(15)** *Jie nusigandę...* Eljus vėl trumpai primena savo jausmus, kuriuos sukėlė jame įvykusieji jo akyse dalykai, ir priežastis, kurios verčia jį atsiliepti. — *Ir patįs atėmė...* Ebr. t.: ir atimta iš jų žodis, t. y. trįs prieteliai liko priversti nutilti. — **(18. 19)** *Pilnas kalbos...:* pilnas minčių, kurios tarsi nebetelpa jame ir nori išsiveržti, taip kaip jaunas vynas, supiltas į statinę ir užkemštas, nori išsiveržti iš jos ir ją perplėšia. — *Mano dvasiai...* Eljaus dvasia smarkiai ragina jį ginti tiesos. — **(21** *Nežiurėsiu žmogaus...* Eljus laikysis vien tiesos;

22 Nescio enim quamdiu subsistam,
etsi post modicum tollat me Factor meus.

Caput XXXIII.

1 Audi igitur Job eloquia mea,
et omnes sermones meos ausculta.
2 Ecce aperui os meum,
loquatur lingua mea in faucibus meis.
3 Simplici corde meo sermones mei,
et sententiam puram labia mea loquentur.
4 Spiritus Dei fecit me,
et spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
5 Si potes, responde mihi,
et adversus faciem meam consiste.
6 Ecce, et me sicut et te fecit Deus,
et de eodem luto ego quoque formatus sum.
7 Verumtamen miraculum meum non te terreat,
et eloquentia mea non sit tibi gravis.
8 Dixisti ergo in auribus meis,
et vocem verborum tuorum audivi:

22 Nes aš nežinau, kaip ilgai išliksiu
ir ar mano Sutvertojas neatims manęs po valandėlės.

33. perskyrimas.

1 Klausyk tat, Jobai, mano žodžių
ir tėmyk visas mano šnekas.
2 Štai, aš atvėriau savo burną,
tegul kalba mano liežuvis mano burnoje.
3 Mano šnekos eis iš neklastingos mano širdies,
ir mano lupos sakys nesuteptą nuomonę.
4 Dievo Dvasia padarė mane,
ir Visagalio kvėpimas davė man gyvybę.
5 Jei gali, atsakyk man
ir stokies prieš mano veidą.
6 Štai, Dievas padarė ir mane kaip ir tave,
ir iš to paties molio taipogi aš esu padarytas.
7 Tečiau mano stebėtinumas tenegąsdina tavęs,
ir mano iškalba tenebuna tau sunki.
8 Taigi, tu kalbėjai į mano ausis,
ir aš girdėjau tavo žodžių balsą:

jis nesutiks, kad Jobas reikalautu pasiteisinimo iš Dievo kaip iš žmogaus. — *Ir nelyginsiu...* Ebr. t.: ir nesimeilinsiu žmogui žodžiais.—**(22)** *Nes aš nežinau...* Ebr. t.: nes aš nemoku meilinties žodžiais; mano Sutvertojas atimtu mane greitai, t. y. už nesilaikymą tiesos, už pataikavimą Dievas nubaustu mane mirtimi.

(33, 3) *Mano šnekos...* Eljaus žodžiuose bus atvirai išreikštos jo mintįs, ir nebus jose jokio melo. — **(4)** *Dievo Dvasia...* Eljus įsitikrinęs, kad pats Dievas duoda jam išminties kalbėti ir įkvėpimo. Vz. aug. 32, 8. — **(5)** *Jei gali, atsakyk...* Eljus nesinaudos prieš Jobą išniekinimais, kaip kad darė kiti prieteliai, todėl Jobas gali drąsiai kalbėti prieš jį; bet jei Jobas neįstengs duoti tinkamo atsakymo lygiam sau žmogui, tai juo mažiaus jis galės tai padaryti Dievui. — **(6)** *Dievas padarė...* Jobas nesykį išreiškė dejavimą, kad jis esąs lyg-kad prislėgtas Dievo didenybės ir negalįs liuosai ginti savo bylos vyriausiojo Teisėjo akyvaizdoje (plg. 9, 34; 13, 21; 16, 22 ir. k.); tos kliuties Jobui nėra dabar; jis turi prieš save lygų sau žmogų. — **(7)** *Tečiau mano...* Geriaus anot ebr. t.: štai, mano baisumas negąsdins tavęs, ir mano ranka nebus ant tavęs sunki.

(8) *Tu kalbėjai...* Eljus primena trumpai ir gana ištikimai kai kuriuos Jobo išsitarimus, kad į juos atsakytu.

9 Mundus sum ego, et absque delicto:
immaculatus, et non est iniquitas in me.
10 Quia querelas in me reperit,
ideo arbitratus est me inimicum sibi.

11 Posuit in nervo pedes meos,
custodivit omnes semitas meas.
12 Hoc est ergo, in quo non es justificatus: respondebo tibi,
quia major sit Deus homine.
13 Adversus eum contendis
quod non ad omnia verba responderit tibi?
14 Semel loquitur Deus,
et secundo id ipsum non reperit.

15 Per somnium in visione nocturna,
quando irruit sopor super homines,
et dormiunt in lectulo:
16 Tunc aperit aures virorum,
et erudiens eos instruit disciplina,
17 Ut avertat hominem ab his, quae facit,
et liberet eum de superbia:

9 Aš esu nesuteptas ir be prasikaltimo,
be dėmės, ir nėra manyje nedorybės.
10 Kadangi jis rado skundą prieš mane,
todėl laikė mane savo neprieteliu;
11 įdėjo į šiekštą mano kojas,
tėmijo visus mano takus.
12 Tai tat ir yra, kame neesi teisus;
aš atsakysiu tau, nes Dievas didesnis už žmogų.
13 Ar tu bylinėjies su juo,
kad tau atsako ne į visus žodžius?
14 Dievas kalba vieną sykį
ir antrą nekartoja to paties dalyko.
15 Sapne, nakties regėjime, kuo met įmygis apima žmones,
ir jie miega patale,

16 tuomet jis atveria žmonių ausis,
moko juos ir duoda nurodymų perspėjimais,
17 kad nukreiptu žmogų nuo to, ką jis daro,
ir išliuosuotu jį nuo puikybės,

— **(9)** *Aš esu...* Plg. aug. 9, 21; 10, 7; 16, 17; 23, 10; 27, 5. — **(10)** *Kadangi jis rado...:* nes jis ieškojo priežasties elgties su manim neprieteliškai. Plg. aug. 10, 13. 14; 13, 24; 19, 11; 30, 21. — **(11)** *Įdėjo į šiekštą...* Vz. aug. 13, 27. — **(12)** *Tai tat ir yra...* Eljus peikia paminėtus Jobo išsitarimus ir lyg-kad sako: Taip atsiliepdamas tu, Jobai, įžeidei Dievui priderančią pagarbą, nes tu nepasidavei nuolankiai jo vyriausiam viešpatavimui (12. 13. e.). Toliaus tu padarei klaidą savo išrodinėjimuose, nes tu nematei, kad Dievas gali turėti nevieną išganingą priežastį siųsti kentėjimų taipogi teisiajam (14. eil. ir tol.). — **(13)** *Ar tu bylinėjies...* Plg. aug. 19, 7; 30, 20. Tu reikalauji iš Dievo ypatingos atskaitos, tečiau nesinaudoji pomokymais, kuriuos jis tau duoda apie tai, kodėl jis taip elgiasi. — **(14)** *Dievas kalba...* Ebr. t.: nes ištikrųjų Dievas kalba vieną sykį (vienaip), taipogi antrą sykį, bet (žmogus) tai netėmyja. — Iš to gi pasirodo, kad žmogus neturi teisės dejuoti, buk jis nebuvęs Dievo perspėtas. Toliaus nurodoma trįs budai, kaip Dievas kalba ir apreiškia savo valią žmonėms. Vulgatos mintis, vargiai suderinama su kontekstu, yra toki: Dievas duoda perspėjimų, bet jei žmogus netėmyja Dievo žodžių, jis atsitraukia ir apleidžia žmogų. — **(15. 16)** *Sapne...* Pirmas budas, kaip Dievas moko ir perspėja žmones. Plg. aug. 4, 13... Sk. 12, 6; Joėl. 2, 28. — *Moko juos...* Anot ebr. t.: deda antspaudą ant savo perspėjimų, t. y. daro, kad perspėjimai butu aiškųs, pasekmingi. — **(17. 18)** *Kad nukreiptu...* Perspėjimų tikslas sulaikyti žmones nuo piktų užmanymų ir darbų, todėl ir

18 Eruens animam eius a corruptione:
et vitam illius, ut non transeat in gladium.
19 Increpat quoque per dolorem in lectulo,
et omnia ossa eius marcescere facit.
20 Abominabilis ei fit in vita sua panis,
et animæ illius cibus ante desiderabilis.
21 Tabescet caro eius,
et ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.
22 Appropinquavit corruptioni anima eius,
et vita illius mortiferis.
23 Si fuerit pro eo Angelus loquens, unus de millibus,
ut annunciet hominis æquitatem:
24 Miserebitur eius, et dicet: Libera eum,
ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier.
25 Consumpta est caro eius a suppliciis,
revertatur ad dies adolescentiæ suæ.

18 ir išgelbėtu nuo sugedimo jo sielą
ir jo gyvybę, kad nepražutu nuo kalavijo.
19 Jis baudžia taipogi skausmu guolyje
ir džiovina visus jo kaulus.
20 Jo gyvenime jam darosi bjauri jo duona
ir jo sielai pirma pageidaujamas maistas.
21 Jo kunas nyksta,
ir jo kaulai, kurie buvo apdengti, darosi pliki.
22 Jo siela artinasi prie sugedimo
ir jo gyvybė prie mirtingų dalykų.
23 Jei Dievo pasiuntinys, vienas iš tukstančių, užtars jį,
kad apskelbtu žmogaus teisingumą,
24 Dievas pasigailės jo ir tars:
Išliuosuok jį, kad nenužengtu į sugedimą;
radau dėlko padaryti jam malonę.
25 Jo kunas liko sunaikintas kančiomis;
tegrįžta į savo jaunystės dienas.

---

apsaugoti nuo sugedimo, kurs yra piktų darbų pasekmė. O jei taip yra, tai ir Jobas negali sakyti, kad jis kenčia be priežasties. — **(19)** *Jis baudžia:* kitas Dievo perspėjimų budas tai sunki liga, kurios tikslas toks pat kaip ir aug. 17. 18. eil. — *Ir džiovina visus...* Anot ebr. t.: ir nuolatine jo kaulų kova, t. y. nuolatiniais skausmais kauluose. — **(20—22)** *Jo gyvenime...* Aprašymas ligos apsireiškimų ir pasekmių. — *Kaulai, kurie buvo apdengti...* Aliuzija į Jobo ligą. — *Prie sugedimo.* Ebr. t.: prie duobės, t. y. prie kapo. — *Prie mirtingų...:* prie visokių ligos apsireiškimų, kurių pasekmė esti mirtis. — **(23)** *Jei Dievo pasiuntinys...* Ebr. t.: jei tuomet ateis pas jį Dievo pasiuntinys, tarpininkas (užtarytojas), vienas iš tukstančio, kad apskelbtu žmogui jojo pareigą. — Tai trečias Dievo perspėjimų budas: Dievas siunčia žmogų (labai retai, nes vieną iš tukstančio) pas ligos prislėgtą nelaimingąjį, kad pamokytu jį, kaip jis privalo žiurėti į savo nelaimę ir ką Dievas nori per ją pasiekti. Toks Dievo pasiuntinys Jobui yra dabar pats Eljus. — **(24)** *Išliuosuok jį...* Stengkies išgelbėti jį nuo prapulties savo nurodymais ir maldomis. — *Radau dėlko...* Dievas duosis permaldauti pasiuntinio užtarimu ir kenčiančiojo atgaila. — **(25)** *Jo kunas liko...* Aiškiaus ebr. t.: jo kunas vėl žaliuos (atjaunės) labiaus kaip kudikystėje ir jis grįžta į savo jaunystės dienas, t. y. ligonis atgauna visupirma

26 Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit:
et videbit faciem eius in jubilo,
et reddet homini justitiam suam.
27 Respiciet homines, et dicet:
Peccavi, et vere deliqui,
et, ut eram dignus, non recepi.
28 Liberavit animam suam ne pergeret in interitum,
sed vivens lucem videret.
29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos.
30 Ut revocet animas eorum a corruptione,
et illuminet luce viventium.
31 Attende Job, et audi me:
et tace, dum ego loquor.
32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi,
loquere: volo enim, te apparere justum.
33 Quod si non habes, audi me:
tace, et docebo te sapientiam.

26 Jis maldaus Dievą, ir tasai bus jam gailestingas;
jis regės jo veidą džiaugsme,
ir Dievas sugrąžins žmogui jo teisybę.
27 Jis pažvelgs į žmones ir tars:
Nusidėjau
ir tikrai prasikaltau, o neatsiėmiau, kaip buvau užsipelnęs.
28 Jis išliuosavo savo sielą, kad neeitu į pražutį,
bet gyvas matytu šviesą.
29 Štai, visa tai Dievas daro
po tris sykius kiekvienam,
30 kad atšauktu jų sielas nuo segedimo
ir apšviestu gyvųjų šviesa.
31 Tėmyk, Jobai, ir klausyk manęs,
ir tylėk, kolei aš kalbu.
32 Jeigu gi turi ką kalbėti, atsakyk man;
kalbėk, nes noriu, kad tu pasirodytumei teisus.
33 O jei neturi, paklausyk manęs;
tylėk, ir aš mokysiu tave išminties.

2. Antras Eljaus atsiliepimas.

Caput XXXIV.

1 Pronuncians itaque Eliu, etiam hæc locutus est:

34. perskyrimas.

1 Taigi, Eljus tęsė toliaus ir dar štai ką kalbėjo:

---

sveikatą ir laimę, toliaus gi prietelystę su Dievu (26. e.). — **(26)** *Regės jo veidą džiaugsme:* matys, kad Dievas vėl jam rodo savo malonų veidą. Dievo malonumas pripildys jį didžiausio džiaugsmo. — *Jo teisybę:* Teisumą žmonių akyse, taigi viešą pripažinimą jo teisingumo, kurs buvo žuvęs nelaimėje, nes nelaimė buvo laikoma bausme už nuodėmes. — **(27)** *Jis pažvelgs..* Išliuosuotas nuo nelaimės išpažins žmonių akyvaizdoje Dievo mielaširdystę. — *Kaip buvau užsipelnęs:* mirties, kurios buvau vertas. — **(28)** *Jis išliuosavo...* Vulg. tai Eljaus žodžiai. Ebr. t. tąsa augščiaus pradėtųjų: jis (Dievas) išliuosavo mano sielą... *Kad ji neeitu...:* nuo ankstyvos mirties. — *Matytu šviesą:* gyvenimo šviesą su žemiška laime. — **(29)** *Po tris sykius...* Ebr. t.: du, tris sykius, t. y. ne vieną sykį, bet dažnai. Todėl ne Dievo kaltybė, jei žmogus nesusipranta ir negrįžta į tiesos kelią. — **(30)** *Nuo sugedimo.* Ebr. t.: nuo duobės, t. y. nuo kapo. — *Apšviestu...* Dievas visuomet nori tik žmogaus išgelbėjimo ir laimės. **(31)** *Tėmyk, Jobai...* Pirmojo Eljaus atsiliepimo užbaiga. — **(32)** *Kalbėk, nes noriu...* Eljus sutinka, kad Jobas mėgintu, jei gali, išrodyti jo žodžių klaidingumą; jis nenori vien tik kaltinti, kaip kad darė pirmieji trįs prieteliai.

34, 1—37. Antrame savo atsiliepime Eljus, prikiša Jobui piktžodžiavimą, nes jis kaltinęs Dievą neteisingumo (1—9); todėl toliaus Eljus ima iš-

2 Audite sapientes verba mea,
et eruditi auscultate me:
3 Auris enim verba probat,
et guttur escas gustu dijudicat.
4 Judicium eligamus nobis,
et inter nos videamus quid sit melius.
5 Quia dixit Job: Justus sum,
et Deus subvertit judicium meum.
6 In judicando enim me, mendacium est:
violenta sagitta mea absque ullo peccato.
7 Quis est vir ut est Job,
qui bibit subsannationem quasi aquam:
8 Qui graditur cum operantibus iniquitatem,
et ambulat cum viris impiis?

2 Klausykite, išmintingieji, mano žodžių
ir mokytieji, išgirskite mane,
3 nes ausis mėgina žodžius,
ir gomurys atskiria ragavimu valgius.
4 Išsirinkkime, kas teisu,
ir ištirkime tarp savęs, kas geriaus.
5 Nes Jobas sakė: Esu teisus,
ir: Dievas nedaro man teisybės;
6 nes pasmerkimas manęs paremtas melu;
smarki vilyčia pervėrė mane be jokios mano nuodėmės.
7 Kas yra toks žmogus, kaip Jobas,
kurs geria pasityčiojimą kaip vandenį,
8 kurs eina su piktadariais
ir vaikščioja su bedieviais?

---

rodinėti, kad Dievas teisingas, nes jis yra visų Sutvertojas, visų be skirtumo valdytojas, kurs visa žinodamas pasmerkia galingus prispaudėjus ir rupinasi nuskriaustaisiais, nes Dievas pilniausiai nepriklausomas ir rupinasi visų išganymu (10—30). Baigdamas tą atsiliepimą Eljus vėl duoda Jobui progos atsakyti, jei gali, bet draug išsitaria, kad Jobas yra kalbėjęs paikai ir todėl vertas bausmės (31—37).

(34, 3) *Ausis mėgina žodžius.* Eljus sutinka, kad jo žodžių vertybė butu išmėginta klausytojų proto, taip kaip gomurys mėgina ir atskiria valgius, idant juo labiaus paaiškėtu, jog Eljus sako tiesą. Plg. aug. 12, 11. — **(4)** *Išsirinkkime, kas teisu... geriaus:* tame dalyke, kurs svarstomas. Tokį tyrinėjimą kaikurių Jobo žodžių įkveptasis autorius darys per Eljų, kad neišrodytu, jog jis juos visus pagiria. Tiesa, Eljus ima tik patį žodžių skambėjimą, ne pilnai toje pačioje prasmėje, kokioje jie buvo Jobo ištarti, be jo padarytų apribojimų, nežiurėdamas į visas aplinkybes, kurios sumažina tų žodžių svarbą; bet skaitytojas turėjo buti perspėtas, kad ne tie iš kantraus Jobo atsiliepimų reikia sekioti. Bet kad smarkųs Eljaus išsitarimai nekeltu abejonių apie tikrą Jobo mintį, Eljaus žodžiai apie Jobą vėl pataisomi Dievo atsiliepimais (42, 7, 8). Eljus įvaizdinama kaipo jaunikaitis, kuriam labai rupis visa, kas gera, kurs tečiau nesuprato Jobo jausmų, jo tikros minties ir nežino, su kokia meile Dievo ir su kokiuo pasitikėjimu tas kentėtojas geidžia apsiginti Viešpaties akyvaizdoje. — **(5)** *Esu teisus.* Plg. aug. 13, 18 ir k. — *Dievas nedaro...* Plg. 27, 2. Eljus spėja, kad Jobas tokiais žodžiais stačiai kaltino Dievą neteisybės, nors Jobo mintis buvo, jog Dievas atėmęs iš jo tai (laimę, pasiturėjimą), ko jam buvo valia tikėties už savo nekaltą gyvenimą. — **(6)** *Nes pasmerkimas...* Plg. aug. 6, 4; 16, 13. Jobas sakė, kad jo nelaimė patvirtinanti žmonių akyse jojo kaltybę. Eljus gi supranta Jobo išsitarimą taip, lyg-kad jis butu sakęs, jog Dievas neteisingas. — **(7)** *Kas yra toks žmogus...* Eljus tarsi sako; Tavo reikalavimas, kad Dievas bylinėtusi su tavim, padaro tave kaltą pasityčiojimo iš Dievo, lyg-kad jis butu neteisingas. Išsireiškimas „gerti", paimtas toje prasmėje iš Elifazo žodžių (15, 16), dar sustiprina apkaltinimą ir pažymi, kad piktžodžiavimas paridaręs Jobui papro-

9 Dixit enim: Non placebit vir Deo,
etiam si cucurrerit cum eo.
10 Ideo viri cordati audite me,
absit a Deo impietas,
et ab Omnipotente iniquitas.

11 Opus enim hominis reddet ei,
et juxta vias singulorum restituet eis.

12 Vere enim Deus non condemnabit frustra,
nec Omnipotens subvertet judicium.
13 Quem constituit alium super terram?
aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?
14 Si direxerit ad eum cor suum,
spiritum illius et flatum ad se trahet.
15 Deficiet omnis caro simul,
et homo in cinerem revertetur.

16 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur,
et ausculta vocem eloquii mei.
17 Numquid qui non amat judicium, sanari potest?
et quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas?
18 Qui dicit regi, apostata:
qui vocat duces impios:

9 Nes jis sakė: Nepatiks vyras Dievui,
nors ir bėgtų su juo.
10 Todėl, vyrai išmintingi, klausykite manęs;
tebuna toli nuo Dievo nedorumas
ir neteisybė nuo Visagalio.
11 Nes jis atsilygins pagal žmogaus darbą
ir atiduos kiekvienam pagal jo kelius.
12 Nes ištikrųjų Dievas nepasmerkia veltui,
ir Visagalis negriauna teisybės.

13 Ką jis pastatė kitą ant žemės?
arba ką padėjo viršininku pasaulio, kurį yra padaręs?

14 Jei atkreiptų į jį savo širdį,
patrauktų prie savęs jo dvasią ir kvapą,
15 kiekvienas kunas pražutų vienu sykiu,
ir žmogus vėl pavirstų į pelenus.
16 Jei tat turi proto, klausyk, kas sakoma,
ir tėmyk mano šnekos balsą.
17 Argi gali buti išgydytas tas, kurs nemyli teisybės?
ir kaipgi tu taip labai pasmerki tą, kurs teisus?
18 jį, kurs sako karaliui: Atkritėli,
kurs vadina vadus bedieviais;

čiu ir tarsi reikalu. — **(9)** *Nepatiks...* Ebr. t.: nieko žmogui nepadeda, kad jis pasilieka prietelystėje su Dievu. Jobas yra išsireiškęs panašiai 9, 22; 21, 7; 30, 26. Vulgatoje daroma aliuzija į 23, 11; 30, 21.

(10) *Vyrai išmintingi:* jųs, kurie pažįstate tiesą ir mylite, kas gera. — *Tebuna toli...* Dievas nedaro ir negali daryti neteisybės. — **(11)** *Nes jis atsilygins...* Dievas suteikia kiekvienam, ką jis užsipelno savo pasielgimu ir savo doriniu stoviu; taigi, jis yra tobulai teisus. — **(13)** *Ką jis pastatė...* Jei pasaulis yra Dievo darbas ir nuosavybė, tai jis gali pasielgti su juo kaip nori; taigi, jis negali elgties neteisingai. — **(14. 15)** *Jei atkreiptu...* Kadangi Dievas neatima žmogaus dvasios, kurią jis yra davęs, jis nenori griauti, bet tik užlaikyti, todėl jis nėra neteisingas. — **(17)** *Argi gali...:* tu trokšti sveikatos, kurią vien Dievas gali tau suteikti; bet kaip gi tu ją gausi, jei tu savo nedorais kaltinimais įžeidi Viešpatį? Ebr. t.: argi gali viešpatauti tas, kurs neapkenčia teisybės? t. y. kad valdyti pasaulį, išanksto reikalinga tinkama tvarka, taigi teisės ir teisingumas. — **(18. 19)** *Jį, kurs sako...* Dievas baudžia,

19 Qui non accipit personas principum:
nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem:
opus enim manuum eius sunt universi.
20 Subito morientur, et in media nocte
turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu.
21 Oculi enim eius super vias hominum,
et omnes gressus eorum considerat.
22 Non sunt tenebræ, et non est umbra mortis,
ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.
23 Neque enim ultra in hominis potestate est,
ut veniat ad Deum in judicium.
24 Conteret multos, et innumerabiles,
et stare faciet alios pro eis.
25 Novit enim opera eorum:
et idcirco inducet noctem, et conterentur.
26 Quasi impios percussit eos
in loco videntium.
27 Qui quasi de industria recesserunt ab eo,
et omnes vias eius intelligere noluerunt:

19 kurs nežiuri kunigaikščių ypatos
ir nepažįsta smarkaus valdovo, kuomet tasai bylinėjasi su beturčiu;
nes visi jo rankų darbas.
20 Jie mirs umai, ir vidunaktyj
tautos bus išgąsdintos ir praeis,
ir smarkusis bus atimtas ne žmogaus ranka.
21 Nes jo akįs žiuri į žmonių kelius,
ir jis tėmyja visus jų žingsnius.
22 Nėra tamsybių ir nėra mirties uksmės,
kad tenai pasislėptu tie, kurie daro neteisybę.
23 Nes daugiaus nebe nuo žmogaus priguli
ateiti į teismą pas Dievą.
24 Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus
ir pastato jų vieton kitus.
25 Nes jis žino jų darbus
ir todėl užves naktį, ir jie bus sutrinti.
26 Jis užgavo juos lyg-kad bedievius
visiems matomoje vietoje
27 tuos, kurie tarsi tyčia atsitraukė nuo jo
ir nenorėjo suprasti visų jo kelių,

---

nežiurėdamas ypatos, nes jis yra visų Sutvertojas ir Dievas. Plg. 5 Moz. 10, 27; 2 Kron. 19, 7; Išm. 6, 8; Pamok. 35, 16; Apd. 10, 34; Rym. 2, 11; Gal. 2, 6; Ef. 6, 9; Kol. 3, 25; 1 Petr. 1, 17. — **(20)** *Jie mirs...* Dievo teismų pavyzdis. — *Vidunaktyj:* kuomet jie nejautė sau jokio pavojaus, liko atimti ne žmonių, bet per nematomus Dievo tarnus, ligą arba angelus. — **(21. 22)** *Nes jo akįs žiuri...* Dievo teisybė neklaidinga, nes jis visa žino, ir nėra nežinomų jam dalykų. — **(23)** *Nes nebe nuo žmogaus...* Nuo žmogaus liuoso noro visai nepriguli stoti ar nestoti į Dievo teismą; todėl neivienas negali išvengti jo teismo, kurs yra teisingas. Anot ebr. t.: nebeatkreipia daugiaus domės į žmogų, kad jis ateitu į teismą pas Dievą, t. y. kadangi Dievas pažįsta žmones, jam nereikia ilgo tyrinėjimo, kad žinotu, ko žmogus vertas. Todėl Jobas elgiasi paikai, jei jis tikisi galįs savo naudai bylinėties su Dievu ir padaryti, kad Dievas kitaip apie jį manytu, negu kad dabar žino per savo visažinojimą. — **(24)** *Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus.* Ebr. t.: jis nutremia smarkiuosius be tyrinėjimo. — **(25)** *Naktį:* nelaimę. — **(26)** *Visiems matomoje vietoje:* kad įkveptu šventos

28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni,
et audiret vocem pauperum.
29 Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet?
ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum
et super gentes et super omnes homines?
30 Qui regnare facit hominem hypocritam
propter peccata populi.
31 Quia ergo ego locutus sum ad Deum,
te quoque non prohibebo.
32 Si erravi, tu doce me:
si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.
33 Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi?
tu enim cœpisti loqui, et non ego:
quod si quid nosti melius, loquere.
34 Viri intelligentes loquantur mihi,
et vir sapiens audiat me.

35 Job autem stulte locutus est,
et verba illius non sonant disciplinam.
36 Pater mi, probetur Job usque ad finem:
ne desinas ab homine iniquitatis.

28 taip kad jie privertė ateiti prie jo pavargelio šauksmą,
ir jis išgirdo beturčių balsą.
29 Nes jam suteikiant ramybę, kas galėtų pasmerkti?
kuomet jis paslepia savo veidą, kas gali jį matyti,
vis tiek ar tai atsitiks tautoms ar visiems žmonėms?
30 Jis padaro, kad karaliautu žmogus veidmainys
dėlei tautos nuodėmių.
31 Kadangi tat aš kalbėjau Dievui,
neginsiu taipogi tau.
32 Jei klydau, tu mokyk mane;
jei kalbėjau neteisybę, daugiaus nebepridėsiu.
33 Argi Dievas reikalauja jos iš tavęs, kad ji tau nepatiko?
nes tu pradėjai kalbėti, o ne aš;
o jei ką žinai geriaus, kalbėk.

34 Tegul man kalba išmanantįs vyrai,
ir teklauso manęs vyras išmintingas.
35 Jobas gi kalbėjo paikai,
ir jo žodžiuose neskamba išmonė.
36 Mano tėve, tebuna mėginamas Jobas iki galui;
nesigailėk neteisybės žmogaus,

---

baimės kitiems kaltininkams. — **(28)** *Jis išgirdo...* Girdėjimas šauksmo yra draug išklausymas juo išreikšto troškimo ir to išklausymo pasekmė — nubaudimas prispaudėjo. — **(29)** *Ramybę:* tai, kas gera. Dievo nutarimas, ar jis bus žmonėms malonus, ar nemalonus, negali buti paverstas niekais. — *Paslepia...:* užsirustina. — **(30)** *Jis padaro...* Priežastis (tautos nuodėmės), kodėl Dievas siunčia nelaimę. Ebr. t.: kad nekaraliautu žmogus bedievis, kad nebutu tautai žabangų.

(31) *Dievui...* Dievo akyvaizdoje. Anot kaikurių ebr. t. reiktu išversti taip: argi kas nors (kada nors) sakė Dievui: aš buvau nubaustas, nors aš nebuvau nusidėjęs; mokyk mane, ko aš nematau; jei aš padariau neteisybę, nebedarysiu daugiaus? — **(33)** *Reikalauja jos...:* neteisybės. Vulgatos prasmė rasi tokį: kadangi Dievas tau neįtiko, pasielgdamas su tavim taip kaip pasielgė, ar jis taipogi verčia tave rustinti jį dar tavo karštais dejavimais? Anot ebr. t.: ar tu manai, kad Dievas turi pirma tavęs pasiklausti, kaip jis turi atlyginti? t. y. ar Dievas privalo tau pačiam pasirinkti bausmę? — **(34. 35)** *Tegul man kalba...* Ebr. t.: Išmanantįs vyrai sakys man ir išmintingas žmogus, kurs girdi mane: Jobas nekalba su tikra išmone, ir jo žodžiai neapsvarstyti. — **(36)** *Mano tėve...* Nors kaikada Sen.

37 Quia addit super peccata sua blasphemiam,
inter nos interim constringatur:
et tunc ad judicium provocet sermonibus suis Deum.

37 kadangi jis prideda prie savo nuodėmių piktžodžiavimą;
tebuna tuotarpu suspaustas tarp musų
ir tuomet tešaukia į teismą savo šnekomis Dievą.

3. Trečias Eljaus atsiliepimas.

Caput XXXV.

1 Igitur Eliu hæc rursum locutus est:
2 Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio,
ut diceres: Justior sum Deo?
3 Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est:
vel quid tibi proderit, si ego peccavero?
4 Itaque ego respondebo sermonibus tuis,
et amicis tuis tecum.
5 Suspice cælum et intuere,
et contemplare æthera quod altior te sit.

35. perskyrimas.

1 Taigi, Eljus vėl štai ką kalbėjo:
2 Argi tavo mintis tau rodosi teisinga,
kad sakei: Aš teisesnis už Dievą?
3 Nes tu kalbėjai: Tau nepatinka, kas teisu,
arba ką tau padės, jei aš nusidėsiu?
4 Taigi, aš atsakysiu į tavo šnekas
ir draug su tavim tavo prieteliams.
5 Pažvelgk į dangų ir matyk
ir įsižiurėk į padanges, kaip jos daug augštesnės už tave.

Testamente atsiliepiama į Dievą: Tėve musų (ebr. 'abinu; vz. Iz. 63, 16; 64, 8), bet niekuomet: mano Tėve (ebr. *'abi*). Neiviename senoviniame vertime nėra to išsireiškimo; todėl ebr. t. daugelio verčiama taip: mano troškimas, kad Jobas butu visuomet mėginamas, nes jis atsako kaip piktadaris. Eljus linki, jei Jobas toliaus laikysis savo perdaug didžios drąsos žodžiuose, kad Dievas suminkštintu jį dar kietesnėmis bausmėmis, siųstu ant jo nelaimių iki gyvenimo pabaigai. — **(37)** *Tebuna tuotarpu...:* tebuna dabar sudraustas ir nubaustas musų visų nutarimu, o paskui tesišaukia į Dievo teismą (ironija). Ebr. t.: jis ploja rankomis musų tarpe (niekina Dievą, kelia prieš ji maištą), ir daugina žodžius prieš Dievą.

35, 1—16. Trečiame atsiliepime Eljus išrodinėja, kad žmogus (plg. aug. 34, 9), laikydamos dorybės, arba prasikalsdamas atneša naudos arba daro pragaištį ne Dievui, kurs prakilnesnis už jį, bet sau pačiam (1—8); o jei kaikurie, šaukdamies suspaudimuose, neranda pagalbos, priežasties reikia ieškoti juose pačiuose, nes nesikreipia į Dievą su nuolankumu ir pasitikėjimu, bet su juo ginčyjasi (9—16).

(35, 1) *Eljus vėl...* Eljus grįžta prie ankščiaus ištartų žodžių (34, 9) ir išrodinėja, kad žmogui naudinga arba kenkia tai, ką jis daro. — **(2)** *Aš teisesnis...* Jobas, tiesa, nėra ištaręs tokių žodžių, bet juos galima išvesti iš Jobo išsireiškimų. Plg. aug. 16, 18; 19, 6 ir k. Ebr. t.: mano tiesa prieš Dievą. — **(3)** *Tau nepatinka...* Ir šitų žodžių Jobas nėra ištaręs. Plg. 9, 22. Ebr. t.: ką man pravertė dievobaimingumas ir ką aš turiu viršaus, kaip kad aš bučiau nusidėjęs? t. y. tau, o Dieve, nerupi, ar aš gerai darau, ar nusidedu. — **(4)** *Tavo prieteliams:* nes jie negalėjo duoti Jobui tinkamo atsakymo. — **(5)** *Pažvelgk i dangų...* Dievui, tiesa, žmogus negali pakenkti; jis perdaug augštai. Jei mes savo pasielgimu dangui ir debesims

6 Si peccaveris, quid ei nocebis?
et si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?
7 Porro si juste egeris, quid donabis ei,
aut quid de manu tua accipiet?
8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua:
et filium hominis adjuvabit justitia tua.
9 Propter multitudinem calumniatorum clamabunt:
et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum.
10 Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me,
qui dedit carmina in nocte?
11 Qui docet nos super jumenta terræ,
et super volucres cæli erudit nos.
12 Ibi clamabunt, et non exaudiet,
propter superbiam malorum.
13 Non ergo frustra audiet Deus,
et Omnipotens causas singulorum intuebitur.

6 Jei tu nusidedi, ką jam kenksi?
ir jei tavo neteisybės dauginasi,
ką padarysi prieš jį?
7 O jei elgsies teisingai, ką jam dovanosi,
arba ką jis gaus iš tavo rankos?
8 Tavo bedievystė kenkia panašiam į tave žmogui,
ir tavo teisumas padeda žmogaus sunui.
9 Jie šaukia dėlei daugybės prispaudėjų
ir dejuoja dėlei smarkių valdovų peties galybės;
10 tečiau neivienas nesako: Kame Dievas, kurs yra mane padaręs,
kurs naktį yra davęs giesmių?
11 kurs moko mus labiaus nekaip žemės galvijus
ir duoda mums išminties daugiaus negu dangaus paukščiams?
12 Tenai jie šaukia, ir jis neišklauso
dėlei piktųjų puikybės.
13 Taigi, ne be priežasties Dievas išklauso
ir Visagalis žiuri į kiekvieno bylą.

negalime nei duoti naujo blizgėjimo, nei iš jų atimti, kaip gi mažiaus mes galėtumėm suteikti ką nors Dievui, arba atimti iš jo. Taigi, Dievas ne savo naudos jieško, kuomet reikalauja iš musų dorybės. Plg. Ps. 15, 2; 1 Kron. 29, 14. — **(8)** *Tavo bedievystė...*: darančiojo piktumas. Teisingumo idėja reikalauja, kad geri ir pikti darbai turėtu savo pasekmių. Jei jos stačiai nepasiekia Dievo, tai turi kristi ant žmogaus, ant to paties, kurs daro piktus darbus.

(9) *Jie šaukia...* Kaikada prispaustieji veltui šaukiasi pagalbos, Dievas neišklauso dejavimų, nes tie šauksmai ir dejavimai nėra tikra malda. — **(10)** *Nesako: Kame Dievas...* Jie šaukia, bet nejieško su nuolankiu pasitikėjimu prieglaudos pas Dievą, savo Sutvertoją, kurs sielvarto naktį gali permainyti į džiaugsmą. — **(11)** *Kurs moko mus...* Kita priežastis, kodėl reikia bėgti prie Dievo: žmogus neturi daryti kaip gyvuliai, bet parodyti, kad jis Dievo pamokytas žino kaip pasinaudoti savo nelaime. Dejavimas be maldos nevertas žmogaus. — **(12)** *Tenai:* tarp prispaudėjų daugybės (9. e.). Kita priežastis, kodėl jie šaukia veltui. Dievas neišklauso, nes šaukiantįs yra puikųs ir todėl pikti. Dievas veltui laukia iš jų nuolankaus, pasitikėjimo pilno šauksmo (9. 10. e.). — **(13)** *Taigi, ne be priežasties...* Kuomet Dievas išklauso prašymus, jis tai daro ne be priežasties, bet dėlto kad mato, jog prašomoji malonė nupelnyta. Ebr. t.:

14 Etiam cum dixeris: Non considerat:
judicare coram illo, et expecta eum.
15 Nunc enim non infert furorem suum,
nec ulciscitur scelus valde.
16 Ergo Job frustra aperit os suum,
et absque scientia verba multiplicat.

14 Net ir kuomet tu sakai: Jis netėmyja,
teisk save jo akyvaizdoje ir laukk jo.
15 Nes dabar jis nerodo savo narso
ir nekeršyja labai už kaltybę.
16 Taigi, Jobas veltui atveria savo burną
ir daugina žodžius be išmonės.

4. Ketvirtas Eljaus atsiliepimas.

Caput XXXVI.

1 Addens quoque Eliu, hæc locutus est:
2 Sustine me paululum, et indicabo tibi:
adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 Repetam scientiam meam a principio,
et operatorem meum probabo justum.
4 Vere enim absque mendacio sermones mei,
et perfecta scientia probabitur tibi.

36. perskyrimas.

1 Eljus dar pridurė ir štai ką kalbėjo:
2 Pakęsk mane truputį ir pasakysiu tau,
nes dar turiu ko kalbėti dėl Dievo.
3 Aš imsiu savo išmintį iš jos pradžios
ir išrodysiu mano Sutvertoją esant teisingą.
4 Nes ištikrųjų mano šnekos be melo
ir tau bus parodyta, kad mano mokslas tobulas.

---

bet Dievas neišklauso neteisybės, Visagalis nežiuri. — **(14)** *Net ir kuomet...* Plg. aug. 23, 8. — *Teisk save...* Pavesk jam savo byla ir laukk jo dieviškos teisybės, kuri apsireikš savu metu. Ebr. t.: byla jau jo akyvaizdoje, laukk jo. — **(15)** *Nes dabar...* Ebr. t.: ir dabar, kuomet jo rustybė nesiunčia bausmių, argi jis visai nieko nežino apie kalčią? — Jei Dievas ne tuojau siunčia didžiausią bausmę, iš to negalima spręsti, kad jis paliks prasikaltimą nenubaustą.

36, 1—37, 24. Ketvirtame atsiliepime Eljus, perspėjęs, kad jis dar turi kuo ginti Dievo teisingumą ir išmintį (36, 1—4), vėl aiškina, jog Dievas elgiasi apveizdingai, neapleidžia teisiųjų, patekusių į nelaimę, stengiasi pataisyti sielvartais net bedievius, o nekaltuosius gelbi (36, 5—15); toliaus parodo kelią, kuriuo ir Jobas galėtu pakilti iš savo nelaimių (36, 16—21). Kad sužadinti Jobo širdyje reikalingą kantrumą ir nuolankumą, Eljus ima aprašinėti Dievo didenybę ir išmintį, kuri tarp kito ko aiškiai matoma lietuje, debesyse, audrose ir tt. (36, 22—37, 13). Galų gale Eljus ragina Jobą visa tai apsvarstyti ir stato jam keletą ironijos pilnų klausimų apie dalykų prigimtį ir apie pasaulio tvarką, kad jis suprastu, jog negali išmanyti Dievo ir jo veikalų, ir kad nuolankiai jam pasiduotu (37, 14—24). **(36, 3)** *Iš jos pradžios.* Ebr. t.: iš toliaus. Eljus išrodinės iš pačios gamtos ir sutvėrimo darbų, kad Dievas nieko nedaro be didžiausio teisingumo ir tikslo. — **(4)** *Mano šnekos be melo...* Eljus vėl pažymi savo žodžių tikrumą ir jųsvarbą.

5 Deus potentes non abiicit,
cum et ipse sit potens.
6 Sed non salvat impios,
et judicium pauperibus tribuit.
7 Non auferet a justo oculos suos,
et reges in solio collocat in perpetuum, illi eriguntur.

8 Et si fuerint in catenis,
et vinciantur funibus paupertatis,
9 Indicabit eis opera eorum,
et scelera eorum, quia violenti fuerunt.
10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat:
et loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
11 Si audierint et observaverint,
complebunt dies suos in bono,
et annos suos in gloria:
12 Si autem non audierint,
transibunt per gladium,
et consumentur in stultitia.
13 Simulatores et callidi provocant iram Dei,
neque clamabunt cum vincti fuerint.
14 Morietur in tempestate anima eorum,
et vita eorum inter effeminatos.

5 Dievas neatmeta galingųjų,
nes ir pats galingas;
6 bet jis neišgelbi bedievių
ir daro teisybę beturčiams.
7 Jis nenukreipia nuo teisiojo savo akių
ir sodina ant sosto kaip karalius amžinai,
ir jie esti išaugštinami.
8 Ir jei yra grandinėse
ir surišti neturto virvėmis,

9 Jis parodo jiems jų darbus
ir jų prispaudimus, kad buvo prispaudėjai,
10 atidengia taipogi jų ausį, kad juos perspėtu,
ir kalba, kad sugrįžtu nuo neteisybės.
11 Jei jie paklauso ir pasiduoda,
užbaigs savo dienas gerume
ir savo metus garbėje;
12 o jei nepaklauso,
jie pereis per kalaviją
ir bus sunaikinti paikybėje.
13 Veidmainiai ir klastingieji
iššaukia Dievo rustybę;
jie nešaukia, kuomet esti surišti.
14 Jų siela miršta audroje
ir jų gyvenimas tarp kekšininkų.

---

(5) *Dievas neatmeta...* Dievas nepasmerkia galingųjų vien dėlto, kad jie galingi, bet baudžia juos, jei jie bedieviai. Ebr. t.: štai, Dievas galingas, tečiau jis nepaniekina, jis galingas išmone, t. y. nors Dievas be galo galingas ir išmintingas, tečiau jis nieko nepaniekina, neapleidžia, neatstumia. Taip atsakoma į Jobo dejavimą 10, 3... — **(6)** *Beturčiams.* Ebr. t.: prispaustiesiems. Jei Dievas skiria bausmę bedieviams ir gelbi nekaltai varginamus, tai jis teisingas. — **(7)** *Kaip karalius.* Ebr. t.: draug su karaliais. Jobas nežinojo, kodėl kenčia taipogi teisieji; Eljus aiškina jam, kad Dievas pakelia juos iš ištyrimo gilybės iki augščiausiai garbei, siųsdamas kentėjimų kaipo prirengimą, kad juo tikriaus pasiliktu jiems gauta šlovė. — *Neturto.* Ebr. t.: suspaudimo. Jų kentėjimai yra bausmė už nuodėmes, į kurias jie pateko, yra perspėjimas, pamokymas ir vaistas. — *Buvo prispaudėjai.* Ebr. t.: elgėsi išdidžiai. — **(11)** *Savo metus:* pilną skaitlių žmogaus gyvenimui skiriamų metų. — **(12)** *Paikybėje:* savo nuodėmėse. Dievo baudžianti teisybė pradeda veikti tik tuomet, kuomet žmogus niekais paverčia jo išganingus užmanymus. — **(13)** *Iššaukia Dievo rustybe.* Ebr. t.: pyksta širdyje. Nelaimė dažnai apreiškia tikrą žmonių budą. — *Jie nesišaukia:* į Dievą. — *Esti surišti:* Kentėjimo raiščiais. — **(14)** *Audroje:* umai, netikėtai. Ebr. t.: jaunystėje. — *Tarpo kekšininkų.* Ebr. t.: lygiai kaip *qedešim*, pašvęstieji, t. y. jie pražus po begėdiško ir bjaraus gyve-

15 Eripiet de angustia sua pauperem,
et revelabit in tribulatione aurem eius.
16 Igitur salvabit te de ore angusto
latissime, et non habente fundamentum subter se:
requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine.
17 Causa tua quasi impii judicata est,
causam judiciumque recipies.
18 Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas:
nec multitudo donorum inclinet te.
19 Depone magnitudinem tuam absque tribulatione,
et omnes robustos fortitudine.
20 Ne protrahas noctem,
ut ascendant populi pro eis.

15 Jis išgelbi beturtį iš jo suspaudimo
ir atidengia sielvarte jo ausį.
16 Taigi, jis išgelbės tave į platybę
iš angštos gerklės
ir neturinčios po savimi pagrindo;
tavo stalas atilsyje bus pilnas riebumo.
17 Tavo byla nuteistà kaip bedievio,
tu gausi ištarmę ir pasmerkimą.
18 Taigi, tegul neapgali tavęs rustybė, taip kad ką nors prispaustumei,
ir tenepalenkia tavęs dovanų daugybė.
19 Išsižadėk savo didybės neprispaustas sielvarto
ir visų galingųjų jiegomis.
20 Netraukk prie savęs nakties,
į kurią įeina tauta po tautos.

---

nimo, panašaus į gyvenimą paleistuvių, kokie budavo Baalo ir Astartės šventyklose. Plg. 3 Kar. 14, 24; 15, 12 ir k. — **(15)** *Jis išgelbės...* Ebr. t.: bet prislėgtą (teisųjį) jis išgelbi per jo vargą ir atidaro jo ausį per sielvartą. — Dievas moko kentėjimais, ir teisusis, bedievių prislėgtas, naudojasi tais pamokslais.

(16) *Jis išgelbės tave...* Ir Jobas privalo tinkamai prirengti savo širdį, kad po kančių gautu Dievo geradarysčių· Ebr. t.: ir tave taipogi pastumė iš suspaudimo gerklės į plačią erdvę, kurioje nebėra angštumo, ir kas nusileidžia ant tavo stalo, tai pilna riebumo. — Plati erdvė — tai laimė, kurioje stalas vėl bus pilnas geriausių valgių. Eljus laiko Jobą kaltu Dievo akyvaizdoje ir žada jam laimės, jei jis sugrįš prie Dievo. — **(17)** *Tavo byla...* Eljus kviečia Jobą pasinaudoti Dievo malonėmis, kad jo nesutiktu liudnas likimas. Ebr. t.: jei tu busi pilnas bedievio nuomonės, ta nuomonė ir pasmerkimas eis draug, t. y. jei tu laikytumeis tokios pat nuomonės apie Dievą kaip bedieviai, ta nuomonė užtrauks ant tavęs Dievo teismą ir pasmerkimą. — **(18)** *Tegul neapgali tavęs...* Ebr. t.: tenenukreipia tavęs rustybė prie pasityčiojimo ir teneprislėgia tavęs kainos didumas, t. y. teneatveda tavo nekantrumas tavęs prie to, kad savo šauksmais tyčiotumeis iš Dievo; didelė, tiesa, kaina, kurią tu turi užmokėti; skaudųs tavo vargai, bet nenustok drąsos, nes juo didesnę kainą užmokėsi, juo brangesnį dalyką įgysi. — Žiurint ebr. t. Vulgatos prasmę galima išreikšti taip: nepasiduok apkartimui taip, kad turėtumei atvesti save (ką nors) arti pražuvimo, ir daugybė skausmų (dovanų), kuriais tu turi išpirkti anas iš nelaimių trykštančias gėrybes, tenesirodo tau perdaug sunki. — **(19)** *Išsižadėk...* Jobas privalo velyk pasvarstyti, jog kentėjimas yra vienatinis budas, per kurį Dievas nori ir gali jį išgelbėti. Jei jis nenori eiti tuo sielvartų keliu prie laimės, ji nebus jam kitaip suteikta; taigi, jis privalo mesti šalin visus jausmus, kurie galingi puikybės jiegomis. Ebr. t.: ar padarys tave liuosą nuo sielvarto tavo šauksmas ir visos tavo stiprybės pastangos, t. y. ar manai, kad šauksmai, kuriais, įtempdamas visas savo jiegas, atsiliepi, gali tau atnešti išliuosavimą? — **(20)** *Netraukk...* Ebr. t.: negeisk nakties, kuri atima tautas iš jų vietos, t. y. nepageidauk taip labai mirties, kurią šauki prie

21 Cave ne declines ad iniquitatem:
hanc enim cœpisti sequi post miseriam.
22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua,
et nullus ei similis in legislatoribus.
23 Quis poterit scrutari vias eius?
aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem?
24 Memento quod ignores opus eius,
de quo cecinerunt viri.
25 Omnes homines vident eum,
unusquisque intuetur procul.
26 Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram:
numerus annorum eius inæstimabilis.
27 Qui aufert stillas pluviæ,
et effundit imbres ad instar gurgitum.
28 Qui de nubibus fluunt,
quæ prætexunt cuncta desuper.
29 Si voluerit extendere nubes
quasi tentorium suum.
30 Et fulgurare lumine suo desuper,
cardines quoque maris operiet.

21 Saugokies pakrypti prie neteisybės,
nes ją pradėjai sekti, patekęs į nelaimę.
22 Štai, Dievas prakilnus savo galybėje,
ir nėra neivieno jam lygaus tarp įstatymdavių.
23 Kas gali ištirti jo kelius?
arba kas gali jam sakyti: Padarei neteisybę?
24 Atsimink, kad tu nežinai jo darbo,
apie kurį vyrai giedojo.
25 Visi žmonės mato jį,
kiekvienas žiuri ištolo.
26 Štai, Dievas didis, perviršyjąs musų žinojimą;
jo metų skaitlius nesuskaitomas.
27 Jis pakelia augštyn lietaus lašus
ir išlieja lietų kaip sroves,
28 kurios teka iš debesų,
apdengiančių iš viršaus.
29 Jei jis nori ištiesti debesis kaip savo šėtrą
30 ir žaibuoti savo šviesa iš viršaus,
jis apdengia taipogi juros pakraščius.

savęs ir kurioje žuna viena tauta po kitos. — **(21)** *Saugokies...* Tą perspėjimo dalį Eljus užbaigia paraginimu, kad Jobas nepasiliktu savo suerzintame upe. Trumpai sakant, ketvirtas prietelis ragina Jobą pasiduoti Dievo valiai, pamesti savo karčius dejavimus, tikėties geresnės ateities. Kad tas pasidavimas butu Jobui lengvesnis, Eljus toliaus parodo, kaip Dievas yra prakilnus, galingas, maloningas ir išmintingas.
(22) *Ir nėra neivieno jam...* Ebr. t.: koks mokytojas jam lygus. — **(23)** *Kas gali ištirti...* Ebr. t.: kas jam paskiria jo kelius. — Dievo galybė neapribota; jis visai neprigulmingas. — **(24)** *Atsimink, kad...* Ebr. t.: Atsimink, kad tau reikia augštinti jo darbas, apie kurį... Dievo veikalai reikia ne kaltinti, bet šlovinti. — **(25)** *Mato jį.* Vulg.: Dievą. Ebr. t.: Dievo veikalus. Žmonės matyte mato Dievo darbus, bet pažįsta juos netobulai. — **(26)** *Jo metų skaitlius...*: Dievas amžinas. Dievo prakilnumas ir amžinumas turi sužadinti žmoguje nustebimą. — **(27. 28)** *Jis pakelia augštyn...* Aprašoma, kaip darosi lietus: jis pakeliama augštyn garavimu, garai sutirštėja debesyse, o iš debesų lyja lietus. — *Apdengiančių visa...* Ebr. t.: jie (debesįs) varvina jį (lietaus vandenį) ant daugelio žmonių. — **(29. 30)** *Jei jis norės ištiesti...* Aprašymas audros. Ebr. t.: kas supras debesų išsiplėtimą, jo šėtros braškėjimą? Štai, jis išplėčia aplink save savo šviesą ir apdengia juros šaknis. — Dievo šėtra—tai debesįs, kurie taip greitai apvelka visą dangų, kuomet kilsta audra; tos šėtros braškėjimą įvaizdina griausmas, kurs netrukus

31 Per hæc enim judicat populos,
et dat escas multis mortalibus.

32 In manibus abscondit lucem,
et præcipit ei ut rursus adveniat.

33 Annunciat de ea amico suo,
quod possessio eius sit,
et ad eam possit ascendere.

Caput XXXVII.

1 Super hoc expavit cor meum,
et emotum est de loco suo.

2 Audite auditionem in terrore vocis eius,
et sonum de ore illius procedentem.

3 Subter omnes cælos ipse considerat,
et lumen illius super terminos terræ.

4 Post eum rugiet sonitus,
tonabit voce magnitudinis suæ,
et non investigabitur, cum audita fuerit vox eius.

5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter,
qui facit magna et inscrutabilia.

31 Nes tuomi jis teisia tautas
ir duoda maisto daugeliui mirtingųjų.

32 Jis paslepia rankose šviesą
ir įsako jai vėl šviesti.

33 Jis skelbia apie ją savo prieteliui, kad tai jo nuosabybė
ir kad gali prie jos pakilti.

37. perskyrimas.

1 Dėlto mano širdis nusigando
ir pasijudino iš savo vietos.

2 Klausyte klausykitės jo baisaus balso
ir išeinančio iš jo burnos garso.

3 Po visu dangumi jis žiuri,
ir jo šviesa šviečia ant žemės pakraščių.

4 Paskui jį gaudžia garsas,
jis griaudžia savo didenybės balsu,
ir jo nerandama, nors jo balsas girdėta.

5 Dievas stebėtinai griaudžia savo balsu,
jis, kurs daro didžių ir neištiriamų dalykų;

---

atsiliepia. Šviesa yra žaibavimas, juros šaknįs-vanduo, kurs pakeltas iš juros gilumos virsta debesimis. Vulg.: nuo dangaus augštybių iki juros gilumai apsireiškia Dievo didenybė, kurios atspindžiai pasirodo debesų išsiplėtime ir žaibuose. — **(31)** *Nes tuomi...* Lietus ir žaibai tarnauja Dievo viešpatavimui ant pasaulio; jais jis naudojasi žmonėms nubausti ir geradarystėms suteikti. — **(32)** *Jis paslepia...*: sulaiko ir vėl paleidžia žaibo šviesą ir paleidžia ją prieš priešininkus. — **(33)** *Jis skelbia apie...* Šviesą, savo nuosavybę, Dievas žada savo prieteliams ir skelbia jiems, kad jie matys po tamsybės šviesą, po vargo laimę. Ebr. t. verčiamas ir aiškinama labai nevienodai. Tarp kitko: jo griausmas skelbia jį (Dievą) ir uždega jo rustybę prieš neteisybę.

(37, 1) *Dėlto mano...* Iš šitų ir 2. eilžodžių spėjama, kad Eljus čia aprašinėja audrą, prasidedančią ant jo galvos toje pačioje valandoje, kuomet jis kalbėjo. — *Pasijudino...* Didžio išgąsčio ženklas. — **(2)** *Klausyte...* Ebr. t.: klausyte klausykitės jo balso užimo, t. y. griausmo. — **(3)** *Po visu...* Kaip žaibavimas greitai pasiekia žemės pakraščius, taip apima visa Dievo apveizda. Ebr. t.: į visą padangę jis paleis jį, ir jo šviesa ant žemės pakraščių, t. y. Dievas padaro, kad griausmas atsilieptu visuose žemės plotuose ir kad žaibas žaibuotu iki žemės pakraščių. — **(4)** *Gaudžia garsas:* griausmas. Dievas lyg-kad eina ant vėjų ir taip padaro griausmą. Ebr. t.: jis griaudžia savo didenybės balsu ir nesulaiko jų (žaibų), kuomet jo balsas atsiliepia. — **(5)** *Dievas stebėtinai..* Jei jau gamtos apsireiškimai taip labai nustebina ir nesuprantami, kaip gi labiaus reikia garbinti pats Dievas! —

6 Qui præcipit nivi ut descendat
in terram,
et hiemis pluviis, et imbri fortitudinis suæ.
7 Qui in manu omnium hominum
signat,
ut noverint singuli opera sua.
8 Ingredietur bestia latibulum,
et in antro suo morabitur.
9 Ab interioribus egredietur tempestas,
et ab Arcturo frigus.
10 Flante Deo concrescit gelu,
et rursum latissimæ funduntur
aquæ.
11 Frumentum desiderat nubes,
et nubes spargunt lumen suum.
12 Quæ lustrant per circuitum,
quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod
præceperit illis
super faciem orbis terrarum:
13 Sive in una tribu, sive in terra
sua,
sive in quocumque loco misericordiæ suæ eas jusserit inveniri.
14 Ausculta hæc Job:
sta, et considera mirabilia Dei.

6 jis įsako sniegui kristi žemėn
ir žiemos lietui ir savo galybės
lietui;
7 jis deda ženklą ant visų
žmonių rankos,
kad kiekvienas žinotu jo darbus.
8 Žvėris eina į olą
ir pasilieka savo lindinėje.
9 Audra išeina iš vidujinių buklių,
ir šaltis iš šiaurės.
10 Pučiant Dievui darosi ledas
ir vėl plačiausiai pasipilia vanduo.
11 Javai trokšta debesų,
ir debesįs skleidžia savo šviesą.
12 Jie eina aplinkui,
kur tik juos veda valdančiojo
valia,
prie viso, prie ko jiems įsako
ant žemės skritulio paviršio,
13 ar tai vienoje giminėje, ar
savo žemėje,
ar kurioje nors savo mielaširdystės vietoje jis palieps
jiems atsirasti.
14 Klausyk tai, Jobai;
stovėk ir žiurėk į Dievo stebuklus.

---

(6) *Jis įsako...* Ebr. t.: gyviaus: jis sako lietui: Krisk žemėn. — **(7)** *Jis deda ženklą...* Dievas atima iš žmogaus rankos jiegą, taip kad jis nebeįstengia nieko nei patraukti artyn, nei atstumti. — **(8)** *Žvėris eina...* Žmogus turi pažinti Dievą iš jo veikimo pasekmių; net ir gyvuliai jas jaučia ir saviškai skelbia savo nujautimu (instinktu) Dievo valdžią ant savęs. — **(9)** *Iš vidujinių buklių:* iš vietos, kurioje, kaip manyta, audros buvo tarsi sukrautos ir laikomos. Anot kitų: iš pietų pusės. — **(10)** *Pučiant Dievui...* Šaltas ir šiltas vėjas įvaizdinama kaipo Dievo kvapas. Plg. Ps. 147, 17. 18. — *Ir vėl plačiausiai...* Ebr. t.: ir vandens platybė suspaudžiama (į ledą). — **(11)** *Javai trokšta...* Javai nori buti pagirdyti, ir debesįs gausiai pasotina jų troškimą. Debesų šviesa — žaibavimas. Ebr. t.: jis taipogi apsunkina debesis dregme (garais) ir išsklaisto savo šviesos debesį, t. y. debesis, kuriuose pasirodo žaibai. — **(12)** *Jie eina...* Debesįs visai paklusnųs Dievo valiai. — **(13)** *Ar tai vienoje giminėje...* Dievo mielaširdystė suteikiama kaikada tik vienai giminei, kaikada gi visai žemei. Plg. 3 Kar. 17, 1; 18, 41; Am. 4, 7. Ebr. t.: ar tai kaipo rykštei, ar tai dėl savo žemės, ir tai liepia jam (debesiui) užeiti kaipo mielaširdystei, t. y. Dievas duoda lietaus arba bausdamas žmones, arba parodydamas jiems savo mielaširdystę, arba suvilgydamas žemę, kuri yra Dievo nuosavybė.

(14) *Klausyk...* Eljus aprašė kaikuriuos Dievo apveizdos apsireiškimus, kad Jobas pažintu, jog tos apveizdos negali trukti ir kuomet Dievas siunčia nelaimes. Pamokęs Jobą Eljus nori, kad jis pasiduotu Dievo valiai. Taigi,

15 Numquid scis quando præceperit Deus pluviis,
ut ostenderent lucem nubium eius?
16 Numquid nosti semitas nubium magnas,
et perfectas scientias?
17 Nonne vestimenta tua calida sunt,
cum perflata fuerit terra Austro?
18 Tu forsitan cum eo fabricatus es cælos,
qui solidissimi quasi ære fusi sunt.
19 Ostende nobis quid dicamus illi:
nos quippe involvimur tenebris.
20 Quis narrabit ei quæ loquor?
etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
21 At nunc non vident lucem:
subito aer cogetur in nubes,
et ventus transiens fugabit eas.
22 Ab Aquilone aurum venit,
et ad Deum formidolosa laudatio.

15 Argi tu žinai, kuomet Dievas davė įsakymą lietui,
kad jis parodytu jo debesų šviesą?
16 Ar žinai didžius debesų takus
ir ar turi tobulą žinojimą?
17 Argi tavo drabužiai ne karšti,
kuomet pietų vėjas perpučia žemę?
18 Tu rasi statei su juo dangų,
kurs stipriausis lyg-kad iš vario nulietas?
19 Duok mums žinoti, ką mes turime jam sakyti,
nes mes apsupti tamsybių.
20 Kas jam papasakos, ką aš kalbu?
Jei ir kalbėtu žmogus, bus prarytas.
21 Bet dabar nesimato šviesos;
oras umai sutirštėja į debesis,
ir praeinantis vėjas nuvarys juos.
22 Auksas ateina iš šiaurės,
ir prie Dievo bailus šlovinimas.

---

toliaus randamas ironiškas papeikimas negali įžeisti Jobo taip kaip priekaištai trijų prietelių, kurie neramino, nepatvirtino savo žodžių naujais išrodymais, o tik darė iš Jobo prasikaltelį ir vien didino jo vargą. — **(15)** *Kuomet Dievas davė...* Ebr. t. prasmė: kaip ir kuomet Dievas juos (stebuklus) daro, kaip ir kuomet liepia pasirodyti savo debesies šviesai (žaibui). — **(16)** *Ar žinai didžius...* Ebr. t.: ar žinai debesų supimąsį, stebuklus to, kurs tobulas žinojimu. — **(17)** *Argi tavo drabužiai...* Žmogus net negali atstumti nuo savęs vasaros kaitros. — **(18)** *Kurs stipriausis...* Ebr. t.: taip stiprus kaip veidrodis nulietas iš skaistvario. Senobės veidrodžiai buvo dažnai daromi iš plyno skaistvario. Plg. Iš. 38, 8. — **(19)** *Ką mes turime jam atsakyti:* jei Dievas mus paklaustu. — **(20)** *Kas jam papasakos...:* jei aš drįsčiau teisti Dievo pasielgimą, argi atsirastu kas nors, kurs apsiimtu nunešti jam mano skundą? Juk toksai butu sunaikintas Dievo didenybės. Plg. aug. 9, 19-33. — **(21)** *Bet dabar nesimato...* t. y. saulės šviesa uždengta debesimis, kurių randasi vis daugiaus, ir kurie eina tirštyn; vėjas nešioja juos ir nuvaro. Tai tolesnis aprašymas audros (vz. aug. 37, 2; 38, 1). Tas aprašymas yra draug symbolis, kad Dievo valdymas mums dažnai esti uždengtas, bet ir vėl pasidaro aiškus, lygiai kaip debesįs nustumiami nuo saulės. — **(22)** *Auksas ateina...* Išsireiškiama patarlių budu (plg. 28, 1): žmogus žino iškur gauti aukso, bet Dievo didenybė jam neprieinama, todėl negalima kreipties į ją be gilios pagarbos. — *Ir prie Dievo...*

23 Digne eum invenire non possumus:
magnus fortitudine, et judicio, et justitia
et enarrari non potest.
24 Ideo timebunt eum viri,
et non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur esse sapientes.

23 Mes negalime atrasti jo vertai:
jis didis galybe, ir teismu, ir teisybe,
ir jis neapsakomas.
24 Todėl bijos jo vyrai
ir visi, kurie sau rodosi esą išmintingi, nedrįs žiurėti.

III. Dievo žodžiai. 1. Pirmas Dievo atsiliepimas.

Caput XXXVIII.

1 Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
2 Quis est iste involvens sententias
sermonibus imperitis?

38. perskyrimas.

1 Tuomet Viešpats, atsakydamas Jobui iš viesulo, tarė:
2 Kas yra tasai, kurs vysto nuomones šnekomis be išmonės?

Ebr. t.: ir prie Dievo baisi didenybė. — **(23)** *Nes negalime...* Todėl tenedrįsta niekas tyrinėti perdaug žingeidžiai Dievo užmanymus ir su juo ginčyties. — *Jis didis...* Ebr. t.: jis didis stiprybe ir išmone ir teisingumo daugybe; jis neprispaudžia. — **(24)** *Ir visi, kurie...* Ebr. t.: jis nežiurės nei į vieną išmintingą. — Eljus baigdamas savo žodžius, atkartoja abudu savo sakiniu, nuo kurių viskas priklausė: Dievas nėra neteisingas, bet jis nusigręžia nuo piktųjų. Taip tat Jobas turi artinties prie Dievo nuolankiai jam pasiduodamas.

38, 1—39, 35. Dviejuose atsiliepimuose Dievas, nurodydamas stebėtinus savo galybės ir išminties veikalus, paaiškina, kaip didis yra žmogaus nežinojimas. Dievas apsireiškia viesule ir reikalauja iš Jobo atsakymų į savo klausimus; klausia gi jį visupirma apie sutvėrimą, t. y. apie pirmą žemės sutvarkymą ir vandenų surinkimą į juras (38, 1—11); pereidamas prie dabartinio pasaulio bėgio, prie to, ką Jobas gali matyti, klausia, bene jis dalyvaująs nuolatiniame pasikeitime dienos naktimi, ar jis žinąs gyvenamosios žemės paslaptis ir gamtos jiegas, kurias visas Dievas veda prie savo paskirto tikslo, ar moka jis išaiškinti visokius apsireiškimus ore ir žvaigždžių bėgime (38, 12—38); nusileisdamas dar žemiaus Dievas klausia Jobą apie įvairius gyvulius, iš kurių gyvenimo budo, prigimties, kilmės pasirodo visokeriopas Dievo rupesnis sutvertais dalykais, išmintis ir galybė (38, 39—39, 31). Išgirdęs visa tai Jobas nuolankiai prisipažįsta kalbėjęs perdaug drąsiai (39, 32—35).

(38, 1) *Viešpats, atsakydamas...* Kolei dar nepabaigtas Jobo mėginimas, pats Dievas nori duoti jam paskutinį pamokymą, iš kurio paaiškėja svarstomoji visoje knygoje problėma. Apskritai imant Jobas apgalėjo pagundą, kuri buvo jį sutikusi; jei jis pasidavė kaikuriems netobulumams, jie buvo tik paviršutiniai, nes visa savo esybe jis laikėsi Dievo. Bet Jobas išreiškė kaikurias neteisingas mintis apie Dievo apveizdą; jas tai papeiks pats Dievas, kad paskui duotu savo tarnui užmokesnį, kaip tik jis pripažins savo neteisingumą. Apie iškeltą kentėjimų problėmą Dievas neapskelbia kokios nors teorijos, bet išriša ją praktiškai, parodydamas Jobui, kad jis turi pasiduoti be jokių apsaugolių Dievo išminčiai ir gerumui. — *Iš viesulo:* kaip kitados Abraomui (Prad. 15, 12) ir ant Sinajaus (plg. Ps. 17 ir 96; Iz. 64, 1; Mik. 1, 3). — **(2)** *Kas yra tasai...* Dievas iš pat pradžios atsiliepia apie Jobą ir jo žodžius ne be paniekinimo. — *Kurs vysto...* Ebr. t.: kurs temdo užmanymą šnekomis be mokslo? — Jobas aptemdė Dievo užmanymą, sakydamas, kad jis esąs nekaltas, taigi jo nelaimė esanti be priežasties, lyg-kad Dievas neturėtu kitų užmanymų kaip tik bausti. Jobas

3 Accinge sicut vir lumbos tuos:
interrogabo te, et responde mihi.

4 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ?
indica mihi si habes intelligentiam.
5 Quis posuit mensuras eius, si nosti?
vel quis tetendit super eam lineam?
6 Super quo bases illius solidatæ sunt?
aut quis demisit lapidem angularem eius,
7 Cum me laudarent simul astra matutina,
et jubilarent omnes filii Dei?
8 Quis conclusit ostiis mare,
quando erumpebat quasi de vulva procedens:
9 Cum ponerem nubem vestimentum eius,
et caligine illud quasi pannis infantiæ obvolverem?
10 Circumdedi illud terminis meis,
et posui vectem, et ostia:

3 Apsijuosk kaip vyras savo strėnas;
aš klausinėsiu tave, atsakyk man.
4 Kame buvai, kuomet dėjau žemės pamatus?
pasakyk man, jei turi išmonės.

5 Kas paskyrė mastais jos didumą, jei žinai?
arba kas ištempė ant jos virvę?

6 Ant ko tvirtai pastatyta jos ramsčiai?
arba kas įleido jos kampinį akmenį,
7 kuomet mane draug šlovino rytmetinės žvaigždės
ir džiaugėsi visi Dievo sunųs?
8 Kas uždarė jurą durimis,
kuomet ji veržėsi lyg-kad išeidama iš motinos įsčios,
9 kuomet aš jai daviau debesį kaipo apdarą
ir vyniojau ją tamsybe kaip kudikystės vystyklais.
10 Aš apstačiau ją mano ribomis
ir padariau jai užkaištį ir vartus,

temdė Dievo užmanymą taipogi savo pavyzdžiu, reikalaudamus perdaug smarkiai, kad Dievas duotu jam savo pasielgimo apyskaitą. — **(3)** *Apsijuosk...:* kaip daro rytų kraštų gyventojai, pradėdami darbą, ar rengdamies kelionėn. — *Aš klausinėsiu...* Jobas geidė daug sykių statyti savo bylą Dievo akyvaizdon ir išreikškė pasiryžimą atsakinėti pačiam Dievui (13, 22); dabar jo troškimas įvyksta, ir jo perdaug didis drąsumas bus nubaustas. — **(4)** *Dėjau žemės pamatus...* Žemės sutvėrimas įvaizdinama kaip pastatymas dideliausio rumo, paremto ant kampinių akmenų, pamatų ir tt. — *Jei turi išmonės:* jei turi taip daug išmanymo, kaip tau rodosi ir kiek reikalinga, kad galėtumei teisti Dievo paskirtą tvarką. — **(5)** *Jos didumą:* kaip ilga, kaip plati ir augšta ji turi buti. — *Virvę:* kad išvestu tam tikras linijas: Kadangi į tuos klausimus Jobui nėra kito atsakymo kaip tik: ne aš, ne žmogus, bet Dievas, todėl jais labai griežtai pažymima Dievo galybė ir žmogaus silpnumas. — **(6)** *Ant ko tvirtai...:* kad žemė nesvyruoja, tvirtai laikosi savo vietos. — **(7)** *Rytmetinės žvaigždės...* Jos minimos dėlei ypatingai gražaus jų blizgėjimo. Plg. Ps. 8, 2; 18, 3. — *Dievo sunųs:* angelai. Angelų džiaugsmas yra jų išpažinimas ir šlovinimas sutvėrimuose apsireiškiančios Dievo didenybės. — **(8)** *Kas uždarė...* Sutvėręs žemę pats Dievas surinko jos vandenis į paskirtas vietas. — **(9)** *Kuomet aš jai daviau...* Jura įvaizdinama kaip kudikis, kurs suvystomas ruku ir tamsiais debesimis. — **(10)** *Aš apstačiau...* Jura pasilieka lyg-kad uždaryta Dievo kalėjime, iš kurio ji negali išsiveržti į sausumą.

11 Et dixi: Usque huc venies, et non procedes amplius,
et hic confringes tumentes fluctus tuos.
12 Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo,
et ostendisti auroræ locum suum?
13 Et tenuisti concutiens extrema terræ,
et excussisti impios ex ea?
14 Restituetur ut lutum signaculum,
et stabit sicut vestimentum:
15 Auferetur ab impiis lux sua,
et brachium excelsum confringetur.
16 Numquid ingressus es profunda maris,
et in novissimis abyssi deambulasti?
17 Numquid apertæ sunt tibi portæ mortis,
et ostia tenebrosa vidisti?
18 Numquid considerasti latitudinem terræ?
indica mihi, si nosti, omnia,
19 In qua via lux habitet,
et tenebrarum quis locus sit:
20 Ut ducas unumquodque ad terminos suos,
et intelligas semitas domus eius.

11 ir tariau: Iki čia ateisi, ir nežengsi toliaus,
ir čia sulaužysi pasipūtusias savo bangas.
12 Argi tu užgimęs davei įsakymą rytmečiui
ir parodei aušrai jos vietą?
13 ir ar tu laikei kratydamas žemės galus
ir iškratei iš jos bedievius?
14 Ji vėl įgaus išvaizdą kaip molis po antspaudu
ir pasiliks kaip drabužis.
15 Iš bedievių gi bus atimta jųjų šviesa,
ir galingas petys bus sulaužytas.
16 Ar buvai įėjęs į juros gilybes
ir vaikščiojai po gelmės dugną?
17 Ar buvo tau atverti mirties vartai
ir ar matei tamsias duris?
18 Ar įsižiurėjai į žemės platybę?
Pasakyk man visa tai, jei žinai:
19 kuriame kelyje gyvena šviesa
ir kur yra tamsybės vieta,
20 kad vestumei kiekvieną prie jų ribų
ir suprastumei jų namų takus?

---

(12) *Argi tu užgimęs*... Toliaus Dievas duoda Jobui klausimų apie pasaulio valdymą. Ir iš jų pasirodo, kad pasaulį valdo vienas Dievas. Jobas gyveno jau gana daug dienų, bet dar neivienos nėra pats padaręs. — **(13)** *Ar tu laikei*... Tekanti aušra greitai apšviečia visą žemės paviršį ir savo pasirodymu ji kaipo Dievo tarnaitė nuvaro į tamsybes šviesos bijančius priktadarius (plg. aug. 24, 13). Žemės paviršis čia įvaizdinama kaipo dideliausi marška, kurią aušra ima už galų ir nukrato nuo jos bedievius. — **(14)** *Ji vėl įgaus*... Dalykų išvaizda, bruožai, kurie matomi šviesoje, lyg-kad nusitrina, apmiršta tamsybėje; todėl vėl pasirodant šviesai, jie tarsi išnaujo įgaunomi, ir tai taip pigiai, kaip pigiai gauna naują išvaizdą molis, ant kurio prispausta antspaudas; kolei šviesu, žemės pavirsis išrodo lyg-kad gražiausis drabužis. — **(15)** *Bus atimta jųjų šviesa*.. Bedievių šviesa —tai nakties tamsybės; jas prašalina prasidedanti diena. — *Galingas petys:* kuriuo bedievis naudojosi piktiems savo darbams. — **(17)** *Mirties vartai:* mirusiųjų buveinės anga. — **(18)** *Platybę*. Ebr. t.: platybes. Jobas nuolat mindo žemę savo kojomis, o kaipgi mažai ją tepažįsta. — **(19. 20)** *Kuriame kelyje*... Šviesa ir tamsybė įvaizdinama kaipo turinčios kiekviena

21 Sciebas tunc quod nasciturus esses?
et numerum dierum tuorum noveras?
22 Numquid ingressus es thesauros nivis,
aut thesauros grandinis aspexisti?
23 Quæ præparavi in tempus hostis,
in diem pugnæ et belli?
24 Per quam viam spargitur lux,
dividitur æstus super terram?
25 Quis dedit vehementissimo imbri cursum,
et viam sonantis tonitrui,
26 Ut plueret super terram absque homine
in deserto, ubi nullus mortalium commoratur,
27 Ut impleret inviam et desolatam,
et produceret herbas virentes?
28 Quis est pluviæ pater?
vel quis genuit stillas roris?
29 De cuius utero egressa est glacies?
et gelu de cælo quis genuit?
30 In similitudinem lapidis aquæ durantur,
et superficies abyssi constringitur.
31 Numquid coniungere valebis micantes stellas Pleiadas,
aut gyrum Arcturi poteris dissipare?

21 Ar žinojai tuomet, kad turėsi užgimti?
ir ar žinojai savo dienų skaitlių?
22 Ar buvai įėjęs į sniego sandėlius,
arba ar matei krušos sandėlius,
23 kuriuos aš prirengiau nepritelio metui,
kovos ir karės dienai?
24 Kokiuo keliu dalyjama šviesa,
plėčiasi šiluma ant žemės?
25 Kas davė smarkiausiam lietui bėgimą
ir kelią griaudžiančiam griausmui,
26 kad lytu ant žemės be žmogaus, tyruose,
kame neivienas mirtingasis nepasilieka,
27 kad primirkytu nepereinamas ir apleistas vietas
ir išžeLdintu žaliuojančias žoles?
28 Kas yra lietaus tėvas?
arba kas pagimdė rasos lašus?
29 Iš keno įsčios išėjo ledas?
ir šalną iš dangaus kas pagimdė?
30 Vanduo sukietėja kaip akmuo
ir susitraukia gelmės paviršis.
31 Argi tu įstengsi suglausti mirgančias Plejadų žvaigždes
arba galėsi išskirstyt Grįžalo vežimą?

---

savo vietą, į kurią jos grąžinamos, kuomet atlieka savo pareigas. — **(21)** *Ar žinojai tuomet...* Ebr. t.: tu žinojai, nes tuomet buvai gimęs, ir tavo dienų skaitlius didelis. — Labai skaudi ironija. — **(22. 23)** *Argi buvai įėjęs...* Aliuzija į tuos atsitikimus, kuriuose Dievas naudojasi kruša ir audra priešams apgalėti arba nubausti (plg. Iš. 9, 23; Joz. 10, 11). — **(24)** *Šviesa:* išėjusi iš savo vietos. Plg. aug. 19. eil. — *Šiluma.* Ebr. t. *qadim,* karštas rytų vėjas. — **(25—27)** *Kas davė...* Vienas tėra atsakymas į tuos klausimus: tai daro Dievas. — **(28. 29)** *Kas yra...* Ebr. t.: ar yra lietaus tėvas, t. y. ar gali žmogus tai padaryti? Plg. 37, 10. — **(31)** *Argi tu įstengsi...* Dievas pakelia Jobo akis prie dangaus žvaigždžių ir tolesniais klausimais primena, kad jis ir čia nieko negali padaryti, negali sustumti žvaigždžių į kruvą arba jų

32 Numquid producis Luciferum in tempore suo,
et Vesperum super filios terræ consurgere facis?
33 Numquid nosti ordinem cæli,
et pones rationem eius in terra?
34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam,
et impetus aquarum operiet te?
35 Numquid mittes fulgura, et ibunt,
et revertentia dicent tibi: Adsumus?
36 Quis posuit visceribus hominis sapientiam?
vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 Quis enarrabit cælorum rationem,
et concentum cæli quis dormire faciet?
38 Quando fundebatur pulvis in terra,
et glebæ compingebantur?
39 Numquid capies leænæ prædam,
et animam catulorum eius implebis,
40 Quando cubant in antris,
et in specubus insidiantur?
41 Quis præparat corvo escam suam,
quando pulli eius clamant ad Deum,
vagantes, eo quod non habeant cibos?

32 Ar tu išvedi savo laiku Aušros-žvaigždę
ir padarai, kad Vakarinė žvaigždė užtekėtų ant žemės sunų?
33 Argi žinai dangaus tvarką
ir nustatai jo santikius su žeme?
34 Ar tu pakelsi debesyje savo balsą
ir ar vandens smarkumas apdengs tave?
35 Ar tu siųsi žaibus, ir jie eis
ir grįždami sakys tau: Mes čia?
36 Kas įdėjo į žmogaus širdį išminties?
arba kas davė gaidžiui išmonės?
37 Kas išpasakos dangaus sutvarkymą
ir kas užmigdys sutartinę dangaus giesmę?
38 Kuomet bira dulkės ant žemės
ir sulimpa grumtai?
39 Argi tu sugausi liutienei grobį
ir pasotinsi jos jauniklių alkį,
40 kuomet jie guli olose
ir tykoja lindynėse?
41 Kas prirengia varnui jo peną,
kuomet jo jaunikliai šaukiasi į Dievą,
klaidžiodami, nes neturi maisto?

---

išskirstyti. — **(32)** *Padarai, kad Vakarinė...* Ebr. t.: vedžioji Grįžalo vežimą su jo vaikais. — **(33)** *Dangaus tvarką...* įstatus, kurių laikosi dangus, ir jo įtekmę į žemę. — **(34)** *Debesyje...* Ebr. t.: iki debesų..., kad galėtumei duoti jiems įsakymų pradėti smarkiai lyti. — **(35)** *Grįždami.* To žodžio nėra ebr. t. — **(36)** *Kas įdėjo...* Gaidys, apdovanotas stebėtinu nujautimu (instinktu), gieda tam tikromis valandomis. Ebr. t. verčiama taip: kas padėjo debesyse išminties, arba kas davė meteorams išmonės? (kad jie veiktu paskirtu metu). — **(37)** *Kas išpasakos...* Ebr. t.: kas suskaitys debesis su išmintimi (kas padarys, kad debesų butu nei perdaug, nei permaža) ir kas išpils dangaus statines (padarys, kad lietus lytu), 38 kuomet dulkės susiplaka ir padaro skystą tyrę, ir žemės grumtai sulimpa.

(39. 40) *Argi tu sugausi...* Toliaus Dievas primena, kaip jis rupinasi gyvuliais didžiausiais ir mažiausiais, žiurėdamas kiekvieno prigimties. — **(41)** *Šaukiasi į Dievą:* savo prigimties balsu, savo geidimu maisto.

Caput XXXIX.

1 Numquid nosti tempus partus ibicum in petris,
vel parturientes cervas observasti?
2 Dinumerasti menses conceptus earum,
et scisti tempus partus earum?
3 Incurvantur ad fœtum, et pariunt,
et rugitus emittunt.
4 Separantur filii earum, et pergunt ad pastum:
egrediuntur, et non revertuntur ad eas.
5 Quis dimisit onagrum liberum,
et vincula eius quis solvit?
6 Cui dedi in solitudine domum,
et tabernacula eius in terra salsuginis.
7 Contemnit multitudinem civitatis,
clamorem exactoris non audit.
8 Circumspicit montes pascuæ suæ,
et virentia quæque perquirit.
9 Numquid volet rhinoceros servire tibi,
aut morabitur ad præsepe tuum?
10 Numquid alligabis rhinocerota ad arandum loro tuo?
aut confringet glebas vallium post te?
11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius,
et derelinques ei labores tuos?

39. perskyrimas.

1 Ar tu žinai laukinių ožkų gimdymo metą ant uolų
arba ar tėmijai gimdančias stirnas?
2 Ar suskaitei jų pradėjimo mėnesius
ir žinai jų gimdymo laiką?
3 Jos susiriečia dėl vaisiaus ir gimdo
ir vaitoja.
4 Jų jaunikliai atsiskiria ir eina ganytųs;
išeina ir nebegrįžta prie jų.
5 Kas paleido laisvą laukinį asilą
ir kas atrišo jo raiščius?
6 Aš jam daviau buveinę tyrumoje
ir jo šėtras surioje žemėje.
7 Jis laiko niekais miesto trukšmą,
negirdi pristóvo šauksmo.
8 Jis dairosi po savo ganyklos kalnus
ir jieško visa, kas tik žaliuoja.
9 Argi stumbras norės tau tarnauti
arba ar pasiliks prie tavo prakarto?
10 Ar pririši savo virve stumbrą, kad artu?
arba ar jis trupins slėnių grumtus paskui tave?
11 Argi pasitikėsi jo didžia stiprybe
ir paliksi jam savo darbus?

(39, 1 *Ar tu žinai...* Minimų čia gyvulių papročiai buvo senobėje labai maža težinomi; todėl tai ir duodama Jobui apie juos klausimų, kurių tikslas — parodyti, kad Dievo, o ne žmogaus nustatytoji tvarka viešpatauja visur. — **(3)** *Jos susiriečia...*: gimdydamos nereikalauja jokios svetimos pagalbos. — *Ir vaitoja.* Ebr. t.: pasiliuosuoja nuo savo skausmų, t. y. tuojau joms praeina gimdymo skausmai. — **(4)** *Jų jaunikliai...* Ką tik gimę jų vaikai nereikalauja žmogaus rupesčio. Ebr. t.: jie sustiprėja ir auga ant lauko. — **(5)** *Kas paleido...* Laukinis asilas, kurs taip brangina savo laisvę, gavo ją ne iš žmogaus. — **(6)** *Surioje žemėje:* nederlingoje tyrumoje, kuri jam labiaus tinka negu tarnauti žmogui už geresnį pašarą. — **(9)** *Argi stumbras...:* nors jis savo stiprumu ir labai tiktu žmonių tarnystei. Iš čia dar pasirodo, kad

12 Numquid credes illi quod sementem reddat tibi,
et aream tuam congreget?
13 Penna struthionis similis est pennis herodii, et accipitris.
14 Quando derelinquet ova sua in terra,
tu forsitan in pulvere calefacies ea?
15 Obliviscitur quod pes conculcet ea,
aut bestia agri conterat.
16 Duratur ad filios suos quasi non sint sui,
frustra laboravit nullo timore cogente.
17 Privavit enim eam Deus sapientia,
nec dedit illi intelligentiam.
18 Cum tempus fuerit in altum alas erigit:
deridet equum et ascensorem eius.
19 Numquid præbebis equo fortitudinem,
aut circumdabis collo eius hinnitum?
20 Numquid suscitabis eum quasi locustas?
gloria narium eius terror.

12 Ar tikėsi jam, kad parneš tau javus
ir surinks į tavo kluoną?
13 Strauso plunksna panaši
į gandro ir vanago plunksnas;
14 kuomet jis palieka savo kiaušinius žemėje,
rasi tu šildai juos dulkėse?
15 Jis užmiršta, kad koja gali juos sumindžioti
arba laukinis žvėris sutrinti;
16 jis kietas savo jaunikliams, lygkad butu ne jo;
vargo veltui jokios baimės neverčiamas.
17 Nes Dievas atėmė iš jo išmintį
ir nedavė jam išmonės.
18 Kuomet ateina metas, jis kelia augštyn sparnus,
išjuokia arklį ir jo raitelį.
19 Ar tu duosi arkliui stiprybės,
arba ar suteiksi jo kaklui žvengimą?
20 ar padarysi, kad jis šokinėtu kaip skėriai?
Jo puikios šnervės baisumas.

---

gyvuliai sutverti ne vien žmonių naudai, bet taipogi Dievo šlovei. — **(13)** *Strauso plunksna...* Ebr. t.: strauso sparnas supasi linksmai; ar tai yra meilingas sparnas ir plunksna? — Žydai vadino gandrą *chasidah*, meilingoji (dievota) dėl jo didžios meilės savo jaunikliams; strausas gi, nors išvaizda bent kiek panasus į gandrą, tos meilės visai neturi (14—16. eil.). Taigi, ebr. t. prasmė toki: strausas turi sparnus ir plunksnas ir tuo jis panašus į gandrą; bet kaip gi labai skiriasi nuo jo savo budu. — **(14)** *Kuomet jis palieka...* Strausas daro savo lizdą karštame smėlyje ir maža tesirupina savo padėtais kiaušiniais. — **(16)** *Jis kietas...* Plg. Raud. 4, 3. — *Vargo veltui...* Ebr. t.: veltui jo vargas, nėra baimės, t. y. veltui dėjo kiaušinius, nes jis apleidžia juos su didžiausiu nerupestingumu, net neverčiamas baimės, kuri kaikada priverčia kitus paukščius bėgti šalin nuo savo lizdo ir kiaušinių. Priežastis nurodoma 17. e.: Dievas nedavė strausui tokio instinkto kaip kitiems. — **(18)** *Kuomet ateina metas...* Bet strausas gavo iš Dievo ypatingą privalumą; tai jo greitumas. Nes jis neskrenda, o tik atsitikus reikalui ar kilus pavojui, begalo greitai bėga, padėdamas sau sparnų plasnojimu. — **(19)** *Ar tu duosi...* Paminėjimas arklio 18. e. duoda progos aprašyti jį plačiaus. Kalbama apie arabiškosios veislės karės arklį. Dievas nurodo gerai žinomą Jobui gyvulį, kad butu aišku, jog įsižiurėjimas į kasdieninius aplink mus esančius dalykus gali mus pamokyti pakilti prie gilesnio pažinimo Dievo ir supratimo savo silpnumo. — **(20)** *Pašoktu kaip...* Ypač Arabų arkliai

21 Terram ungula fodit, exultat audacter:
in occursum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem,
nec cedit gladio.
23 Super ipsum sonabit pharetra,
vibrabit hasta et clypeus.
24 Fervens et fremens sorbet terram,
nec reputat tabæ sonare clangorem.
25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah,
procul odoratur bellum,
exhortationem ducum, et ululatum exercitus.
26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter,
expandens alas suas ad Austrum?
27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila,
et in arduis ponet nidum suum?
28 In petris manet,
et in præruptis silicibus commoratur,
atque inaccessis rupibus.
29 Inde contemplatur escam,
et de longe oculi eius prospiciunt.
30 Pulli eius lambent sanguinem:
et ubicumque cadaver fuerit, statim adest.
31 Et adiecit Dominus, et locutus est ad Job:

21 Jis kasa žemę naga, pašoka drąsiai,
bėga priešais ginkluotiems,
22 niekina baimę,
nesitraukia prieš kalaviją.
23 Ant jo skamba saidokas,
blizga jietis ir skydas.
24 Putodamas ir siausdamas jis ryja žemę
ir nežiuri trimito garso skambėjimo.
25 Išgirdęs ragą jis sako: Vah;
ištolo jaučia karę,
vadų raginimą ir kariuomenės šauksmą.
26 Argi per tavo išmintį gauna plunksnas vanagas,
ištiesdamas savo sparnus į pietus?
27 Ar tavo įsakymu pasikelia arelis
ir krauna savo lizdą ant augštumų?
28 Jis pasilieka ant uolų
ir gyvena ant stačių viršunių ir neprieinamų akmenų.
29 Išten žiuri maisto,
ir jo akįs pamato ištolo.
30 Jo jaunikliai čiulpia krauja;
ir kur tik yra maitos, tuojau jis ten yra.
31 Viešpats dar pridurė ir kalbėjo Jobui:

---

daro didelius šuolius ir gali peršokti augštas kliutis. — *Jo puikios šnervės...* Arklio prunkštimas galingas, baisus. — **(21)** *Jis kasa žemę...* Arklys drąsiai bėga į kovą. — **(23)** *Saidokas...:* jojančio ant arklio raitelio ginklai. — **(24)** *Jis ryja...* Išsireiškimas tebevartojamas ir dabar pas Arabus apie labai greitą arklio bėgimą. — *Ir nežiuri trimito...* Ebr. t.: ir nesustoja, kuomet suskamba trimito balsas. — **(25)** *Sako: Vah.* (ebr. *he'ah*): linksmai sužvengia.— *Raginimą ir...* Ebr. t.: griausmą ir šauksmą. — **(26)** *Gauna plunksnas.* Ebr. t.: plasnoja. — *Ištiesdamas...:* kad skristu į šiltesnes šalis. — **(27)** *Pasikelia arelis...* Pradėjęs kalbėti apie žvėrių karalių liutą, Dievas baigia paukščių karaliaus, aro, aprašymu.

(31. 32) *Dar pridurė...* Viešpats reikalauja iš Jobo atsakymo. Jam negana jo nuolankaus tylėjimo; jis turi išpažinti savo kaltybę ir melsti dovanojimo. Bet ką galėtu Jobas atsakyti? Dievas tai pasakė, iš ko aiškiai pasirodo jo išmintingas rupestingumas, kas labiausia primena žmogui jo nežinojimą ir silpnumą. Dievas parodė savo

32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei.

33 Respondens autem Job Domino, dixit:

34 Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.

35 Unum locutus sum; quod utinam non dixissem: et alterum, quibus ultra non addam.

32 Argi kas bylinėjasi su Dievu, taip pigiai nutilsta? Juk kas peikia Dievą, turi jam atsakyti.

33 Atsakydamas gi Viešpačiui Jobas tarė:

34 Aš, kursai kalbėjau be apmąstymo, ką galiu atsakyti? Padėsiu savo ranką sau ant burnos.

35 Kalbėjau vieną dalyką, kurio kadgi nebučiau sakęs, ir kitą, prie kurio daugiaus nebepridėsiu.

2. Antras Dievo atsiliepimas.

Caput XL.

1 Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:

2 Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te: et indica mihi.

3 Numquid irritum facies judicium meum: et condemnabis me, ut tu justificeris?

40. perskyrimas.

1 Viešpats, atsakydamas Jobui iš viesulo, tarė:

2 Apsijuosk kaip vyras savo strėnas; aš klausinėsiu ir sakyk man.

3 Argi tu panaikinsi mano teismą ir pasmerksi mane, kad tu butumei išteisintas?

---

išmintį, kuri nieko nedaro aklai, kuri veda prie augštesnių tikslų taipogi tai, kas gamtoje eina savo paprastais keliais (38. 13, 23), kuri visiems sutvėrimams suteikia visokių dovanų. Jis nurodė įvairiausią savo apveizdą, savo gerumą, savo galybę, kuri laiko paskirtose ribose baisiausias gamtos jiegas. Toks Dievas negali buti neištikimas savo žmonių vedime, todėl Jobas teisingai nusižemina.

(34) *Aš, kursai kalbėjau...* Ebr. t.: aš perdaug menkas. — Kaip gi labai skiriasi šitie žodžiai nuo pasitikėjimo ir pasigyrimo, su kuriuo jis anksčiaus pasisakė norįs stoti Dievo akyvaizdon (31, 36. 37). Jis tai atgaili dabar savo nusižeminimu. — *Padėsiu savo ranką...* Tylėjimo ženklas. — **(35)** *Kalbėjau vieną dalyką...:* kalbėjau vieną sykį ir du sykiu (ebr. t.) neatsargiai, neišmintingai.

40, 1—42, 6. Antrame atsiliepime Dievas peikia Jobą, kad jis sakydamos esąs teisus kaltino Dievą, nors jis pats tik menka esybė (40, 1—9); kad Jobas geriaus pažintu savo menkumą, Dievas aprašo jam du savo sutvertu gyvuliu, behemotą (40, 10—19) ir leviataną (krokodilą), kurių žmogus visai negali sau pavergti (40, 20—41, 25). Jobas gi trumpais žodžiais išpažįsta Dievo galybę ir išmintį ir nuolankiai meldžia dovanoti sau kalčią (42, 1—6).

(40, 1) *Viešpats, atsakydamas...* Antrojo Dievo atsiliepimo tikslas sužadinti Jobe dar didesnį nuolankumą, geresnį pažinimą savo peiktinos drąsos ir pasmerkimą savo nekantrumo. — **(2)** *Apsijuosk...* Vz. aug. 38, 3. — **(3)** *Argi tu panaikinsi..* Jobo žodžiuose buvo skunda ant Dievo, lyg-kad jis butu neteisingas. Tai pažymėjo ir Eljus. Plg. 13, 18; 34, 5—9; 35, 2. —

4 Et si habes brachium sicut Deus,
et si voce simili tonas?
5 Circumda tibi decorem, et in sublime erigere,
et esto gloriosus, et speciosis induere vestibus.
6 Disperge superbos in furore tuo,
et respiciens omnem arrogantem humilia.
7 Respice cunctos superbos, et confunde eos,
et contere impios in loco suo.
8 Absconde eos in pulvere simul,
et facies eorum demerge in foveam:
9 Et ego confitebor
quod salvare te possit dextera tua.
10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum,
fœnum quasi bos comedet:
11 Fortitudo eius in lumbis eius,
et virtus illius in umbilico ventris eius.
12 Stringit caudam suam quasi cedrum,
nervi testiculorum eius perplexi sunt.
13 Ossa eius velut fistulæ æris,
cartilago illius quasi laminæ ferreæ.

4 Argi turi petį kaip Dievas
ir ar griaudi lygiu balsu?
5 Apsisupk gražumu, pakilk augštyn,
buk šlovingas ir apsivilk gražiais drabužiais.
6 Išblaškyk besididžiuojančius savo narse
ir nužemink pažvelgimu visus pasiputelius.
7 Pažvelgk į visus puikiuosius ir sugėdink juos
ir sutrink bedievius jų vietoje.
8 Uždengk juos draug dulkėse
ir jų veidus panerk į griovį.
9 Tuomet aš išpažinsiu,
kad tavo dešinė gali išgelbėti tave.
10 Štai, behemotas, kurį padariau draug su tavim,
ėda šieną kaip jautis.
11 Jo stiprumas jo šlaunyse,
ir jo galybė jo pilvo bamboje.
12 Jis ištiesia savo uodegą lyg kėdrą;
jo paslėpsnių dirksniai susipainioję.
13 Jo kaulai kaip vario vamzdžiai,
jo kremslės kaip geležinės lazdos.

---

(4) *Ar tu turi petį...* Kad valdyti pasaulį, reikia turėti visagalybė; ar Jobas ją turi? Plg. 37, 2, 5. — **(5)** *Apsijuosk...* Dievas pasirodo savo didenybės symbole, viesule; lygiai prakilniai turėtu pasirodyti Jobas. — **(6)** *Išblaškyk...* Dievui gana vieno rustaus pažvelgimo į bedievius, kad jie butu visai sunaikinti; argi gali taip padaryti Jobas? Ebr. t.: išliek savo narso bangas. — **(8)** *Uždengk juos...:* sunaikink juos visiškai, kad jie rodytusi palaidoti užmiršime ir lyg-kad žemės praryti (plg. 20, 7). Jobas taip dažnai dejavo dėl bedievių laimės, taigi teparodo, ar jis gali ką nors prieš tuos, kurių likimo negali pakęsti. — **(9)** *Aš išpažinsiu...* Didžiausi ironija.

(10) *Behemotas.* Spėjama, kad čia turėta mintyje hipopotamas, iki šių laikų gyvenąs Nilo upėje, nes visos aprašymo smulkmenos tik jam tetinka. — *Draug su tavim:* lygiai kaip ir tave. — *Ėda šieną kaip jautis.* Hipopotamas savo milžinišku didumu, rodosi, turėtu priklausyti prie plėšriųjų žvėrių, ištikųjų gi jis minta žole, kaip paprastas jautis. — **(11)** *Jo stiprumas...* Aprašoma nepaprastas hipopotamo stiprumas. — *Jo pilvo bamboje.* Ebr. t.: jo pilvo dirksniuose (raumenyse). — **(12)** *Jis ištiesia...* Hipopotamo uodega trumpa,

14 Ipse est principium viarum Dei,
qui fecit eum, applicabit gladium eius.
15 Huic montes herbas ferunt:
omnes bestiæ agri ludent ibi.
16 Sub umbra dormit in secreto calami,
et in locis humentibus.
17 Protegunt umbræ umbram eius,
circumdabunt eum salices torrentis.
18 Ecce, absorbebit fluvium, et non mirabitur:
et habet fiduciam quod influat Jordanis in os eius.
19 In oculis eius quasi hamo capiet eum,
et in sudibus perforabit nares eius.
20 An extrahere poteris leviathan hamo,
et fune ligabis linguam eius?
21 Numquid pones circulum in naribus eius,
aut armilla perforabis maxillam eius?
22 Numquid multiplicabit ad te preces,
aut loquetur tibi mollia?

14 Jis Dievo kelių pirmuonė;
tas, kursai yra jį padaręs, pritaiko kalaviją.
15 Kalnai duoda jam žolės;
visi lauko žvėrįs žaidžia tenai.
16 Jis miega uksmėjė paslėptas nendrėse
ir drėgnose vietose.
17 Pavėsiai suteikia jam uksmės
paupio gluosnįs stovi aplink jį
18 Štai, jis išgeria upę ir nesistebi,
ir pasilieka ramus, kad ir Jordanas tekėtu į jo nasrus.
19 Jo akyse jis sugaunamas kaip meškeriu,
ir basliais perveriama jo šnervės.
20 Ar galėsi ištraukti meškeriu leviataną
ir virve suriši jo liežuvį?
21 Ar įdėsi grindį į jo šnerves,
arba vašu perdursi jo žandą?
22 Ar jis kreipsis į tave su daugeliu prašymų,
arba ar kalbės tau meiliai?

---

stora ir labai stipri. — **(14)** *Dievo kelių pirmuonė:* stebėtinas Sutvertojo veikalas. — *Jo kalaviją:* tikriausiai hipopotamo dantis, kuriais jis gali nukirsti žolę taip dailiai kaip pjautuvu. — **(15)** *Kalnai duoda...* Iš upės hipopotamas eina nakčia ieškotu sau maisto į aplinkinius apsėtus javais laukus ir kalnelius; bet kadangi jis ne plėšrus, todėl kiti daug mažesni už jį gyvuliai gali sau žaisti tenai be baimės. — **(16)** *Uksmėje.* Ebr. t.: po lotusais. — **(17)** *Pavėsiai...* Ebr. t.: lotusai dengia jį savo šešėliu. — **(18)** *Jis išgeria...* Ebr. t.: upė galingai patvinsta, jis nedreba. — Jordanu čia pavadinta upė apskritai. — **(19)** *Jo akyse...* Čia yra arba klausimas arba ironiškas paraginimas: Argi jis sugaunamas...? arba: tegul kas nors sugauna jį... — *Kaip meškeriu.* Vulgatos paaiškinantis priedas. — *Basliais.* Ebr. t.: virvėmis.

(20) *Leviataną.* Čionai kalbama tikriausiai apie krokodilą. — *Virve suriši...* Žvejojant meškerio vašelis, pririštas prie virvelės, įsikabina į žuvies liežuvį arba nasrus; todėl sugautos žuvies liežuvis tarsi surišama. — **(21)** *Vašu perdursi...:* taip kaip daroma su žuvimis, kurias sugavus, perveriama virvė per žandus ir pririšima prie kranto, kad žuvįs pasilikdamos vandenyje galėtu buti parduotos gyvos. — **(22)** *Ar jis kreipsis...* Žmogus negali pavergti krokodilo taip, kad jis lyg-kad vergas turėtu melsti jį pasigailėjimo, paliuo-

23 Numquid feriet tecum pactum,
et accipies eum servum sempiternum?
24 Numquid illudes ei quasi avi,
aut ligabis eum ancillis tuis?

25 Concident eum amici,
divident illum negotiatores?
26 Numquid implebis sagenas pelle eius,
et gurgustium piscium capite illius?
27 Pone super eum manum tuam:
memento belli, nec ultra addas loqui.
28 Ecce, spes eius frustrabitur eum,
et videntibus cunctis præcipitabitur.

Caput XLI.

1 Non quasi crudelis suscitabo eum:
quis enim resistere potest vultui meo?
2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei?
omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt.
3 Non parcam ei, et verbis potentibus,
et ad deprecandum compositis.

23 Ar padarys su tavim sandorą
ir ar gausi jį kaipo amžiną vergą?
24 Argi žaisi su juo kaip su paukščiu
arba ar pririši jį savo tarnaitėms?
25 Ar sukapos jį prieteliai,
pasidalins jį pirkliai?
26 Ar pripildysi tinklą jo oda,
arba žuvų skiaurę jo galva?

27 Padėk ant jo savo ranką;
atsimink apie kovą ir nebekalbėk daugiaus.
28 Štai, jo viltis apvils jį,
ir visiems matant bus ištiestas.

41. perskyrimas.

1 Aš neerzinsiu jo kaipo nuožmus;
nes kas gali priešinties mano veidui?
2 Kas davė man pirmas, kad jam atiduočiau?
visa, kas po dangumi, yra mano.

3 Nepasigailėsiu jo dėlei galingų žodžių
ir parinktų maldavimui.

---

savimo. — **(23)** *Ar padarys...* Krokodilas neprijaukinamas. — **(24)** *Argi žaisi...*: kaip kad daroma su kaikuriais prijaukinamais gyvuliais ir paukščiais. Krokodilas, priešingai, nesykį praryja semiančias iš Nilo vandenį tarnaites ir vaikus. — **(25)** *Prieteliai:* susitarę tarp savęs žvėjai. — *Pirkliai...:* kaip daroma su didelėmis juros žuvimis. — **(26)** *Argi pripildysi...* Anot ebr. t.: ar pripildysi jo odą vilyčiomis ir žuvų žiberklu jo galvą? Krokodilo oda ištikrųjų labai kieta, taip kad net kulipkos atšoka nuo jos. — **(27)** *Padėk ant jo...:* mėgink, ar galėsi sugauti jį; užpulk jį ir amžinai atsiminsi taip pavojingą kovą; vieną sykį pamėginęs, daugiaus tai nebedarys. — **(28)** *Jo viltis...* Viltis apgalėti krokodilą neįvyks; jei kas mėgins tai daryti, pats žus. — *Visiems matant...* Ebr. t.: argi ką-tik pamatęs nebus ištiestas?

(41, 1) *Aš neerzinsiu...* Dorinis išvadas iš to, kas pasakyta apie krokodilą. Dievas sako apie save tai, ko jis nori, kad kitų butu sakoma ar daroma: aš nepatariu niekam, kad ir didžiausiam drąsuoliui ir nuožmiausiam, erzinti jį; bet dar labiaus tegul neivienas nedrįsta priešinties man. Ebr. t.: nes nėra taip nuožmaus, kad jį erzintu; ir kas yra tasai, kurs stotusi prieš mano veidą. — **(2)** *Kas davė...* Dievas niekam nieko neskolingas; todėl neivienam nevalia reikalauti iš jo jojo darbų pateisinimo. — **(3)** *Nepasigailėsiu...* Dievas elgsis su visa savo rustybe prieš drąsius jo peikėjus, nežiurėdamas nei jų grumoji-

4 Quis revelabit faciem indumenti eius?
et in medium oris eius quis intrabit?
5 Portas vultus eius quis aperiet?
per gyrum dentium eius formido.
6 Corpus illius quasi scuta fusilia,
compactum squamis se prementibus.
7 Una uni conjungitur,
et ne spiraculum quidem incedit per eas:
8 Una alteri adhærebit,
et tenentes se nequaquam separabuntur.
9 Sternutatio eius splendor ignis,
et oculi eius, ut palpebræ diluculi.
10 De ore eius lampades procedunt,
sicut tedæ ignis accensæ.
11 De naribus eius procedit fumus,
sicut ollæ succensæ atque ferventis.
12 Halitus eius prunas ardere facit,
et flamma de ore eius egreditur.
13 In collo eius morabitur fortitudo,
et faciem eius præcedit egestas.

4 Kas atidengs jo apdaro paviršį?
ir kas įeis į jo nasrų vidų?
5 Kas atidarys jo nasrų vartus?
baisumas aplink jo dantis.
6 Jo kunas kaip nulieti skydai,
sujungtas vienas kitą spaudžiančiais žvynais.
7 Vienas su kitu susijungia,
ir net nei kvapas neįeina pro juos.
8 Vienas prie kito prisiglaudžia
ir laikosi neatskirtinai.
9 Jo čiaudymas spindinti ugnis
ir jo akįs kaip aušros akių vokai.
10 Iš jo nasrų išeina žiburiai
kaip degantįs ugnies pluoštai.
11 Iš jo nosų išeina dumai
kaip iš užkaitinto ir verdančio katilo.
12 Jo kvapas uždega anglis,
ir liepsna išeina iš jo nasrų.
13 Jo kakle pasilieka stiprumas
ir neturtas eina jo priešakyje.

---

mų, nei maldavimų. Bet ebr. t. pasakyta visai kas kita: aš netylėsiu apie jo sąnarius, nei apie jo stiprumą, nei apie jo šarvų (sudėjimo) gražumą. Taigi, čia vėl grįžtama prie krokodilo aprašymo. — **(4)** *Jo apdaro paviršį:* kietus krokodilo žvynus. — **(5)** *Nasrų vartus:* žandus. — *Baisumas...* Šešios dešimtįs šeši dideliai lupomis nevisai uždengti krokodilo dantįs išrodo baisiai. — **(9)** *Jo čiaudymas...* Krokodilas mėgsta išsižioti prieš saulę; kuomet jis pradeda čiaudyti, išsiveržiąs iš jo nasrų ir nosų drėgnumas blizga saulės spinduliuose. — *Jo akįs...* Aliuzija į rausvas krokodilo akis, kurios matomos iš po vandens, pirma negu pasirodo galva. — **(11)** *Išeina dumai:* išpurkščiamas lyg dumai smulkių dulkių pavidale vanduo. — **(12)** *Jo kvapas uždega...* Poėtiškos yperbolės. — **(13)** *Neturtas eina...* Krokodilas daro daug sunaikinimo ten, kur pasilieka. Ebr. t.: išgąstis šoka ties juo, t. y. žmonės ir gyvuliai, pamatę jį,

14 Membra carnium eius cohærentia sibi:
mittet contra eum fulmina, et ad locum alium non ferentur.
15 Cor eius indurabitur tamquam lapis,
et stringetur quasi malleatoris incus.
16 Cum sublatus fuerit, timebunt angeli,
et territi purgabuntur.
17 Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit
neque hasta, neque thorax:
18 Reputabit enim quasi paleas ferrum,
et quasi lignum putridum, æs.
19 Non fugabit eum vir sagittarius,
in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.
20 Quasi stipulam æstimabit malleum,
et deridebit vibrantem hastam.
21 Sub ipso erunt radii solis,
et sternet sibi aurum quasi lutum.
22 Fervescere faciet quasi ollam profundum mare,
et ponet quasi cum unguenta bulliunt.
23 Post eum lucebit semita,
æstimabit abyssum quasi senescentem.

14 Jo mėsos dalįs sujungtos vienos su kitomis;
jei krinta ant jo žaibai, jos nebus nuneštos į kitą vietą.
15 Jo širdis kieta kaip akmuo
ir sukietėjusi kaip kalvio priekalas.
16 Kuomet jis atsikelia, bijo pasiuntiniai
ir išsigandę švarinasi.
17 Kalavijas, kurs jį ištiktu, negalės išlikti
nei jietis, nei šarvas.
18 Geležis jam kaip šiaudai
ir varis kaip supuvęs medis.
19 Neprivers jo bėgti vyras kilpininkas;
krislais jam virsta vilpstynės akmenįs.
20 Kujis jam kaip šapas,
ir jis juokiasi iš švilpiančios jieties.
21 Po juo saulės spinduliai,
ir jis išsitiesia ant aukso kaip ant dumblo.
32 Jis užvirina juros gilumą kaip katilą
ir sujudina; taip kaip tepalai virdami kunkuliuoja.
23 Paskui jį šviečia takas,
gelmė išrodo lyg-kad pražilusi.

bėga kuogreičiausia šalin. — **(14)** *Jo mėsos dalįs...* Minkštesnės ir palaidžiai kabančios pas kitus gyvulius kuno dalįs, pas krokodilą taip kietai laikosi viena kitos, kad jei ir žaibas trenktu į jas, jos neatsiskirtu. — **(15)** *Kaip kalvio.* Ebr. t.: kaip apatinis girnų akmuo. — Jis budavo įtaisytas nejudinamai ir labai kietas, nes ant jo sukdavosi viršutinis. — **(16)** *Pasiuntiniai.* Ebr. t.: karžygiai, drąsieji. — *Išsigandę švarinasi.* Ebr. t.: išgąstis padaro tarp jų sumišimą. Kas norėta pasakyti Vulgatos žodžiais, neaišku; rasi: plaukiantįs laivais taip nusigąsta krokodilo, kad laukdami mirties skubinasi susitaikyti su Dievu. — **(17)** *Negalės išlikti.* Kalavijas trupa aut krokodilo žvynų. — **(20)** *Jieties.* Tikriaus: vilyčios. — **(21)** *Po juo saulės...* Ebr. t.: po juo aštrios šukės, jis ištiesia tarsi kuliamąjį velėną ant dumblo. — Išsitiesęs aut dumblo krokodilas įspaudžia aštriais savo pilvo žvynais žymes kaip kuliamojo velėno krumplių pėdsakas. — **(22)** *Jis užvirina..* Aprašoma, kaip smarkiai pradeda putoti ir kunkuliuoti sujudintas vanduo, kuomet krokodilas pasijudina. — **(23)** *Paskui jį...* Balzgana kaip pražilusio senio plaukai vaga rodo taką, kuriuo

24 Non est super terram potestas,
quæ comparetur ei,
qui factus est ut nullum timeret.
25 Omne sublime videt,
ipse est rex super universos filios superbiæ.

24 Nėra ant žemės galybės, kuri su juo sasilygintu;
jis padarytas, kad nieko nebijotu.
25 Jis žiuri į visa, kas augšta,
jis yra karalius ant visų puikybės sunų.

Caput XLII.

1 Respondens autem Job Domino, dixit:
2 Scio quia omnia potes,
et nulla te latet cogitatio.
3 Quis est iste, qui celat consilium absque scientia?
ideo insipienter locutus sum,
et quæ ultra modum excederent scientiam meam.
4 Audi, et ego loquar:
interrogabo te, et responde mihi.
5 Auditu auris audivi te,
nunc autem oculus meus videt te.
6 Idcirco ipse me reprehendo,
et ago pœnitentiam in favilla et cinere.

42. perskyrimas.

1 Jobas gi, atsakydamas Viešpačiui, tarė:
2 Žinau, kad visa gali
ir kad joki mintis nepasislėps nuo tavęs.
3 Kas yra tasai, kurs temdo užmanymą,
neturėdamas mokslo? todėl kalbėjau neišmintingai
ir kas begalo perviršyja mano žinojimą.
4 Klausyk, o aš kalbėsiu;
klausinėsiu tave, tu atsakyk man.
5 Mano ausis girdėjo kalbant apie tave,
dabar gi mano akis mato tave.
6 Todėlei aš pats save kaltinu
ir darau atgailą dulkėse ir pelenuose.

---

plaukia krokodilas. — **(25)** *Jis žiuri..* Visus kitus kad ir stipriausius plėšriuosius žvėris krokodilas niekina; visi kiti bijo jojo.

(42, 2) *Kad joki mintis...* Ebr. t.: kad jokio tavo užmanymo negalima sutrukdyti. — Taip Jobas išpažįsta, kad Dievas visagalis, o draug ir išmintingiausis. — **(3)** *Kas yra tasai...* Jobas priima Dievo žodžius ir peikia save tais Dievo žodžiais (38, 2...). Anksčiaus jis gyrėsi savo žinojimu, dabar jis išpažįsta savo menkumą ir priima ne tik Augščiausiojo papeikimą, bet taipogi ir Eljaus (34, 35; 35, 16). — **(4)** *Klausyk, o aš...* Jobas atkartoja taipogi savo žodžius, kuriais ypatingu budu užsipelnė papeikimą. — **(5)** *Mano ausis...* Iki tam laikui Jobas, tiesa, girdėjo kalbant apie Dievo didenybę, dabar gi jis pažino ją tobuliaus savo ypatišku prityrimu, todėl dabar jis pilnai pasiduoda Dievui. — **(6)** *Save kaltinu...* Ebr. t.: bjauriuos (savo žodžių, kuriais galėjau įžeisti Dievo didenybę). — *Dulkėse ir pelenuose:* taip rytiečių papročiu išreikšdamas didžiausį gailestį ir gedulį.

42, 7—16. Istoriškoje knygos užbaigoje Dievas peikia tris Jobo prietelius, nes jie kalbėję neteisingai, ir liepia jiems atnašauti aukų per Jobą (7—9); galop Dievas suteikia Jobui daugiaus laimės, nekaip jis jos turėjo pirm savo kentėjimų (10—16).

UŽBAIGA.

7 Postquam autem locutus est
Dominus verba hæc ad Job, di-
xit ad Eliphaz Themanitem: Ira-
tus est furor meus in te, et in
duos amicos tuos, quoniam non
estis locuti coram me rectum, si-
cut servus meus Job. 8 Sumite
ergo vobis septem tauros, et sep-
tem arietes, et ite ad servum me-
um Job, et offerte holocaustum
pro vobis: Job autem servus me-
us orabit pro vobis: faciem eius
suscipiam ut non vobis impute-
tur stultitia: neque enim locuti
estis ad me recta, sicut servus
meus Job. 9 Abierunt ergo Eliphaz
Themanites, et Baldad Suhites, et
Sophar Naamathites, et fecerunt
sicut locutus fuerat Dominus ad
eos, et suscepit Dominus faciem
Job.

10 Dominus quoque conversus
est ad pœnitentiam Job, cum ora-
ret ille pro amicis suis. Et addi-
dit Dominus omnia quæcumque
fuerant Job, duplicia. 11 Vene-
runt autem ad eum omnes fratres

7 Pasakęs šituos žodžius Jobui,
Viešpats tarė Elifazui Temaniečiui:
Mano narsas užsidegė prieš tave ir
prieš du tavo prieteliu, nes nekalbė-
jote mano akyvaizdoje kas teisinga,
kaip mano tarnas Jobas. 8 Imkite
tat sau septynis jaučius ir septynis
avinus, eikite pas mano tarną
Jobą ir atnašaukite už save degi-
namąją auką; mano gi tarnas
Jobas melsis už jus; aš maloningai
pažvelgsiu į jo veidą, kad paikumas
nebutu jums paskaitytas, nes ne-
kalbėjote man kas teisinga kaip
mano tarnas Jobas. 9 Taigi, Elifa-
zas Temanietis, Baldadas Suhietis
ir Sofaras Naamatietis nuėjo ir
padarė, kaip Viešpats buvo jiems
kalbėjęs, ir Viešpats maloningai
pažvelgė į Jobo veidą.

10 Viešpats maloningai priėmė
taipogi Jobo atgailą, kuomet jis
meldėsi už savo prietelius. Ir
Viešpats vėl davė Jobui dvigubai
visa, ką tik jis buvo turėjęs. 11 Pas
jį atėjo visi jo broliai ir visos jo

---

(7) *Viešpats tarė Elifazui...* Negana buvo, kad Jobas gavo iš Dievo savo nekaltumo paliudijimą prieš tris kaltintojus. Dievas dar peikia juos, patvirtina, kad Jobas gynė tiesą ir skelbia jį esant savo ištikimą tarną. Trįs prieteliai laikėsi tos nuomonės, kad Jobas yra prasikaltelis ir kad kiekviena nelaimė yra bausmė už prasikaltimą. Dievas rustinasi, taigi jų klaida kilo iš jų pačių kaltybės ir jie jos laikėsi, nors Jobas stengėsi išaiškinti jiems jų paklydimą. Dievo žodžiai atkreipti prieš Elifazą, taigi jis buvo žymiausis trijų tarpe. Eljaus šnekos pagiriamos Dievo tylėjimu. Jobas vadinamas Dievo tuo pačiu vardu (tarnas), kaip ir pirm ginčo su prieteliais; tai ženklas, kad ir kiečiausiame ištyrime jis pasiliko ištikimas Dievui. Be to Jobas pagerbiamas Viešpaties, nes jis daro jį tarpininku ir kunigů, kurs turi suderinti prietelius su Dievu. Tą, iš kurio jie buvo padarę piktadarį, jie turi dabar maldauti, kad jis gautu jiems iš Dievo jų kalčios dovanojimą. — **(8)** *Septynis...* Tobulumo skaitlius. — *Melsis už jus.* Prieteliai buvo nusidėję. Iš šitos vietos pasirodo, kaip paties Dievo nurodoma švento žmogaus tarpininkavimo pasekmingumas (plg. Iš, 32, 31; Sk. 12, 31; 16, 37; 21, 7; Atk. 9, 18; 1 Kar. 7, 5; 12, 23; 3 Kar. 13, 6; Jud. 8, 28—31; 1 Ezdr. 6, 10). — **(9)** *Nuėjo ir padarė...* Dėl savo paklusnumo trįs prieteliai buvo verti, kad Jobo malda už juos butu pasekminga. — **(10)** *Vėl davė Jobui dvigubai.* Dievo suteiktas Jobui apgalėjimo vainikas buvo sugrąžinimas jam sveikatos, dvigubas atlyginimas visų dalykų, kurių buvo nustojęs, ir gyvenimas laimėje su Dievo palaiminimu—skaitlinga ainija. — **(11)** *Kraipė ant jo galvą.* Ebr. t.: buvo sujudinti dėlei jo. — *Po vieną avį.*

sui, et universæ sorores suæ, et
cuncti qui noverant eum prius, et
comederunt cum eo panem in do-
mo eius: et moverunt super eum
caput, et consolati sunt eum super
omni malo quod intulerat Domi-
nus super eum: Et dederunt ei
unusquisque ovem unam, et in-
aurem auream unam. 12 Dominus
autem benedixit novissimis Job
magis quam principio eius. Et
facta sunt ei quatuordecim millia
ovium, et sex millia camelorium,
et mille juga boum, et mille asinæ.
13 Et fuerunt ei septem filii, et
tres filiæ. 14 Et vocavit nomen
unius Diem, et nomen secundæ
Cassiam, et nomen tertiæ Cor-
nustibii. 15 Non sunt autem in-
ventæ mulieres speciosæ sicut fi-
liæ Job in universa terra: dedit-
que eis pater suus hereditatem
inter fratres earum.

16 Vixit autem Job post hæc,
centum quadraginta annis, et vi-
dit filios suos, et filios filiorum
suorum usque ad quartam genera-
tionem, et mortuus est senex, et
plenus dierum.

seserįs ir visi, kurie pažino jį pirma
ir valgydavo su juo duonos jo
namuose; jie kraipė ant jo galvą ir
ramino jį dėl visos nelaimės, kurią
Viešpats buvo ant jo užleidęs; davę
jam taipogi kiekvienas po vieną avį
ir vieną auksinį auskarą. 12 Viešpats
gi palaimino paskesnius Jobo metus
labiaus nekaip pirmuosius. Jis
įgijo keturioliką tukstančių avių,
šešis tukstančius kupranugarių, tuk-
stantį jungų jaučių ir tukstantį
asilių. 13 Jis turėjo taipogi septynis
sunus ir tris dukteris. 14 Vieną jis
praminė vardu Diena, kitą vardu
Kasija, o trečią vardu Antimono
ragas. 15 Nebuvo taip gražių mote-
riškių kaip Jobo dukterįs visoje
žemėje; ir jų tėvas davė joms tė-
vainystės tarp jųjų brolių.

16 Po to Jobas gyveno šimtą ke-
turias dešimtis metų, matė savo
sunus ir savo sunų sunus iki ket-
virtajai kartai, ir mirė pasenęs ir
pilnas dienų.

Avis čionai reiškia tikriausiai nežinomo dabar vertumo pinigą. Plg. Prad. 33, 19. — **(12)** *Pirmuosius:* praslinkusius pirm aplankiusios jį nelaimės. Plg. 29, 2. — **(14)** *Diena:* graži kaip diena. Ebr. *Jemimah*, balandėlė. — *Kasija.* Kasija vadinosi skaniai kvepinti žolė iš laurų giminės, panaši į kinamomą. Ebr. *Kecij'ah.* — *Antimono ragas.* Ebr. *qeren happukh*, antimono varsos ragas. Rytiečių moterįs dažydavo sau antimonu antakius. Jobo duktė buvo taip graži, lyg-kad tam gražumui įgyti ji butu pritaikiusi prie savęs visus moterų vartojamus dažalus. — **(15)** *Tarp jųjų brolių.* Pas žydus tėvainystė buvo duodama dukterims tik neesant sunų. Bet Jobas nebuvo žydas. Plg. Sk. 27, 8. **(16)** *Po to:* pagijęs ir vėl susilaukęs laimės. — *Mirė...:* po ilgo, visokiomis gėrybėmis, kurias žmogus gali gauti, palaiminto gyvenimo (plg. Prad. 25, 8; 35, 29). — Kas šitą knygą skaito, sako šv. Jieronymas, težiuri į tą drąsų karžygį kaipo į savo pavyzdį, tegul sekioja jo stiprumą ir stengiasi prilygti jo kantrumui, kad pasilikdamas ant to paties kelio ir drąsiai kovodamas prieš visus velnio užsipuolimus užsipelnytu anas gėrybes, kurios pažadėtos mylintiems Dievą. Plg. Job. 5, 11.

II TOMO TURINYS.

SAMUĖLIO KNYGOS.

KARALIŲ KNYGOS.

KRONIKŲ KNYGOS.

EZDRO KNYGA.

NEEMIJO KNYGA.

TOBIJO KNYGA.

JUDITOS KNYGA.

ESTEROS KNYGA.

JOBO KNYGA.